

adiydu devudu bhumyakasmulnu srjicenu. bhumu nirakarmuganu sunymuganu udenu; cikti agadh jlmu pen kmmiyudenu; devuni atm jlmulpen alladucudenu. devudu velugu kmmni plukga velugu kligenu. velugu mcidenttu devuducucenu; devudu velugunu ciktini veruprcenu. devudu velugunku pglhiyu, ciktiki ratri aniyu peru pettenu. astmymunu udymunu klugga ok dinmayenu. mriyu devudujlmul mdhy nok visalmu klgi a jlmulnu i jlmulnu veruprcunu gakni plikenu. devudu a visalmu cesi visalmu kridi jlmulnu visalmu midi jlmulnu veruprpga a prkarmayenu. devudu a visalmunku akasmni peru pettenu. astmymunu udymunu klugga redv dinmayenu. devuduakasmu kridnunn jlmu lokotne kurcbdi arin nel knbdunu gakni plukga a prkarmayenu. devudu arin nelku bhumu ani peru pettenu, jlrasiki ayn smudrmulni peru pettenu, adi mcidni devudu cucenu. devudugdini vittnmuliccu cetlnu bhumimid tm tm jati prkarmu tmlu vittnmulugl phlmiccu phlvkrksmulnu bhumu molipicugakni plukga a prkar mayenu. bhumu gddini tm tm jati prkarmu vittnmuliccu cetlnu, tm tm jati prkarmu tmlu vittnmulugi phlvkrksmulnu molipipga adi mcidni devudu cucenu astmymunu udymunu klugga mudv dinmayenu. devudupgtini ratrini veruprcuntlu akasvisal mdu jyotulu klugunu gakniyu, avi sucnlmu kalmulnu din svtsrmulnu sucicutke yudu gakniyu, bhumimid velugiccutku avi akas visalmdu jyotule yudu gakniyu plikenu; a prkarmayenu. devudu a redu gopp jyotulnu, anga pgtini elutku pedd jyotini ratrini elutku cinn jyotini nkstrmulnu cesenu. bhumimid velu giccutkunu pgtini ratrini elutkunu velugunu cik tini veruprcutkunu devudu akas visalmdu vati nucenu; adi mcidni devudu cucenu. astmy munu udymunu klugga nalugu dinmayenu. devudu-jivmukligi clicuvatini jlmulu smr ddhiga putticanu gakniyu, pksulu bhumipeni akas visalmulo egurunu gakniyu plikenu. devudu jl mullo vati vati jati prkarmu jlmulu smrddhiga puttican mha mtsymulnu, jivmukligi clicu vatinnnitini, dani dani jati prkarmu rekkulgl prti pksini srjicenu. adi mcidni devudu cucenu. devudu miru phlici abhivrdhhipodi smudr jlmullo nidi yududniyu, pksulu bhumimid visticcunu gakniyu, vatini asirv dicenu. astmymunu udymunu klugga ayi dv dinmayenu. devudu vati vati jati prkarmu jivmugl vatini, anga vati vati jati prkarmu psuvulnu purugulnu advi jtu-vulnu bhumu putticanu gakni pli kenu; aprkarmayenu. devudu a ya jatul prkarmu advi jtuvulnu, a ya jatul prkarmu psuvulnu, a ya jatul prkarmu nelnu praku prti purucunu cesenu. adimcidni devudu cucenu.

devudu mn svrupmdu mn polike coppun nrulnu ceyudmu; varusmudrpu ceplnu akas pksulnu psuvulnu smst bhumini bhumimid praku prti jtuvunu eludurugakniyu plikenu. devudu tn svrupmdu nruni srjicenu; devuni svrupmdu vati srjicenu; striniganu puru suniganu varini srjicenu. devudu varini asirv dicenu; etlngamiru phlici abhivrdhhipodi vistrici bhumini nidici danini loprcukonudi; smudrpu ceplnu akas pksulnu bhumimid praku prti jivini eludni devudu varito cep-penu. devudu idigo bhumimidnunn vittnmuliccu prti cettunu vittnmuliccu vrk-sphlmugl prti vrks munu mi kicci yunnan; avi mi kaharmgunu. bhumimidnudu jtu-vulnnitikini akas pksulnnitikini bhumimid praku smst jivulkunu pccni cetlnniyu ahar-mgunni plikenu. a prkarmayenu. devudu tanu cesindi yavttunu cucinppudu adi calm-cidig nudenu. astmymunu udymunu klugga arv dinmayenu.

2

akasmunu bhumiyu vatilonunn smst smu hmunu spurti ceybdenu. devudu tanu cesin tnpni yedvdinmuloga spurticesi, tanu cesin tn pni yttinudi yedv dinmun visrmicenu. kabtti devudu a yedv dinmunu asirvdici prisuddhprcenu; elynga danilo devudu tanu cesinttiyu, srjici ntiiyu tn pni attinudi visrmicenu. devuden yehova bhumini akasmunu cesin dinmdu bhumyakasmulu srjicb-dinppudu vati vati utpttikrmmu ide. adi-vrku polmdliye podyu bhumimid nudledu. polmdli ye cettunu molvledu; elynga devuden yehova bhumimid van kuripicledu, nelnu sedyprcutk ayite aviri bhuminudi leci nel at tini tdi-penu. devuden yehova nelmtito nruni nirmici vani nasika rdhrmullo jivvayuvunu udga nrudu jivatm ayenu. devuden yehova turpun edenulo ok totvesi tanu nirmicin nruni danilo ucenu. mriyu devuden yehova cupu nku rmyemendiyu ahar-munku mcidiyunen prti vrksmunu, a totmdhynu jivvrksmunu, mci ceddl teliviniccu vrksmunu nelnudi molipicenu. mriyu a totnu tduputku edenulonudi ok ndi bylu deri akkdndu cilipoyi nalugu sakhlayenu. modtidani peru pisonu; adi hvila desmtti cuttu parucunndi; akkd bgarmunndi. a despu bgarmu sresthmendi; akkd bolmunu gomedhikmu lunu dorukunu. redv ndi peru gihonu; adi kusu desmtti cuttu parucunndi. mudv ndi peru hiddekelu; adi assuru turpu vepun parucunndi. nalugu ndi yuphtisu mriyu devuden yehova nruni tisikoni edenu totnu sedyprcutkunu dani kacutkunu danilo ucenu. mriyu devuden yehovai totlonunn prti vrks phlmulnu nivu nirbhytrmuga tinvcenu; ayite mci ceddl teliviniccu vrks phlmulnu tinkuddu; nivu vatini tinu dinmun niscymuga cceddvni nruni

kajnapicenu. mriyu devuden yehovanrudu otriga nudut mciadi kadu; vaniki satiyen shay munu vanikorku ceydunnukonenu. devuden yehova prti bhujtuvunu prti akaspskisini nelnudi nirmici, adamu vatiki e peru pettuno cucutku atni yoddku vatini rppicenu. jivmugl prtidaniki adamu e peru pettenu a peru daniki kligenu. appudu adamu smst psuvulkunu akas pksulkunu smst bhujtuvulkunu perulu pettenu. ayinnu adamunku satiyen shaymu atniki lek poynu. appudu devuden yehova adamunku gadhnidr klugjesi atdu nidricinppudu atni prkk tmukllo ok danini tisi a cotunu masmutu pudci vesenu. truvat devuden yehova tanu adamu nudi tisin prkktemuknu striniga nirmici ameni adamu noddku tisikonivccenu. appudu adamu itlnenu na yemukllo ok yemuk na masmulu masmu idi nrunilonudi tiybdenu gnuk nari an bdunu. kabtti purusudu tn tdrini tn tllini vidici tn bharynu httukonunu; varu ek sirmeyuduru. appudu adamunu atni bharyyu variddu dig bruluga nudiri; ayite varu siggu erugk yudiri.

3

devuden yehova cesin smst bhujtu vullo srpmu yuktigilde yudenu. adi a stritoidi nijma? i tot cetllo deni phlmul nennu miru tinkuddni devudu ceppena? ani adi genu. aduku strii tot cetl phlmulnu memu tinvcenu; ayite tot mdhyvunn cettu phlmu lnugurci devudumiru cavkuduntlu vatini tin kuddniyu, vatini muttkuddniyu ceppenni srp muto anenu. aduku srpmumiru cavne cavru; elynga miru vatini tinu dinmun mi knnulu tervbduniyu, miru mci ceddlu erigin vare devtlvle udurniyu devuniki teliyunni strito ceppga stri a vrksmu aharmunku mci diyu, knnulu admendiya, vivekmiccu rmye ndiyune yudut cucinppudu ame dani phlmu llo konni tisikoni tini ntopatu tn bhrtkunu iccenu, atdukud tinenu; appudu variddri knnulu tervbdenu; varu tamu digbrulmni telisikoni ajurpu akulu kutti tmku kccdmulnu cesikoniri. cllputnu adamunu atni bharyyu totllo sc ricucunn devuden yehova svrmunu vini, devuden yehova edutiki rakud totcetl mdhyu dagu konga devuden yehova adamunu pilicinivu ekkd unnavnenu. adu ktidunenu totllo ni svrmu vininppudu digbriniga nutinignuk bhy pdi dagukotinnenu. adukaynnivu digbrivni niku telipinvadevdu? nivu tinkuddni nenu ni kajna picin vrksphlmulu titiva? ani adigenu. aduku adamunato nudutku nivu nakiccin i striye a vrksphlmulu konni na kiyyga nenu titinnenu. appudu devuden yehova stritonivu cesindi yemitni adugga strisrpmu nnnu mospucci ndun titinnenu. aduku devuden yehova srpmuto nivu dini cesindun psu-

vulnnitilonu bhujtuvu lnnitilonu nivu spic bdandinave ni kdutopu prakucu nivu brduku dinmulnni mriyu nikunu strikini ni stan munkunu ame stanmunkunu vermu klugjesednu. adi ninnu tlmid kottunu; nivu danini mdime mid kottuduvni cepenu. ayn strito ni pryasmanu ni grbhvednnu nenu mikkili heccice dnu; vednto pilllnu kdovu; ni bhrtayedl niku vach klugunu; atdu ninnu elunni ceppenu. ayn adamutonivu ni bharymat vinitinvdni nenu ni kajnapicin vrksphlmulu titivi gnuk ni nimittmu nel spipbdiyunndi; pryasmutone nivu brduku dinmulnniyu dani pt tiduvu; adi mudl tupplnu gecpodlno niku molipicunu; polmuloni pt tiduvu; nivu nelku tirigi ceruvrku ni mukphu cent karci aharmu tiduvu; el ynga nelnudi nivu tiybditivi; nivu mnne gnuk tirigi mnnepoduvni cepenu. adamu tn bharyku hvv ani peru pettenu. elynga ame jivmugl prtivanikini tlli. devuden yehova adamunkunu atni bharykunu crmpu cokkalynu ceyici variki todigicenu. appudu devuden yehovaidigo mci cedd lnu eruguntlu, adamu mnlo oknivitavadaynu. kabtti atdu ok vel tn ceyici caci jiv vrksphlmunu kud tisikoni tini nirt devuden yehova atdu e nelnudi tiybdenu dani sedyprcutku edenu totlonudi atni pivpesenu. appudayn adamunu vellgotti edenu totku turpudikkun kerubulnu, jivvrksmunku povu margmunu kacutku itu atu tirugucunn khdgjalnu niluvbettenu.

4

adamu tn bharyyen hvvnu kudinppudu ame grbhvtiye kyinunu kniyehova dyvln nenok mnusyuni spaducukonnannenu. truvat ame atni tmmudgu hebelunu knenu. hebelu gorrl kapri; kyinu bhumini sedyprcuvadu. kotkalmen truvat kyinu polmuptlo kot yehovaku arpnga teccenu. hebelu kud tn mdlo toluculun puttin vatilo krovvin vatini konni teccenu. yehova hebelunu atni yrpnnu lksy pettenu; kyinunu atni yrpnnu ayn lksypetlledu. kabtti kyinuku mikkili kopmu vcci atdu tn mukhmu cinnbuccukonga yehova kyinutoniku kempel? mukhmu cinnbuccu koni yunnave mi? nivu stkriy cesin yedl tl-nettukonva? stkriy ceyniyedl vakit papmu pociyudunu; ni yedl daniki vach klugunu nivu danini eluduvnnenu. kyinu tn tmmuden hebeluto matladenu. varu polmulo unppudu kyinu tn tmmuden hebelu mid pdi atnini cpenu. yehovani tmmuden hebelu ekkdunnadni kyinu nudugga atdune nerugnu; na tmmuniki nenu kavlivadna anenu. appudaynnivu cesinpi yemiti? ni tmmuni rktmu yokk svrmu nellonudi naku morpettucunddi. kavun ni tmmuni rktmunu ni cetilonudi puccukonutku noru terci y i nelmid udkud, nivu spip bdiinvadu; nivu

nelnu sedyprucunppudu adi tn sarmunu ik midt nikiyydu; nivu bhumimid digulu pducu desdimmrive yuduvnenu. aduku kyinuna dossiks nenu bhriplent goppdi. nedu i prdesmunudi nnuu vellgottitivi; ni snnidhiki rakud veliveydbi digulupducu bhumimid desdimmrine yudunu. kavun nnu knugonuvadevdo vadu nnuu cpunni yehovato anenu. aduku yehova atnitokabtti yevdennu kiyinunu cpinyedl vaniki prtidd yedtlu klugunnenu. mriyu evdennu kiyinunu knugoni atnini cpk yudun appudu kiyinu yehova snnidhilonudi byluderivelli edenuku turpudikkun nodu desmulu kapurmudenu. kiyinu tn bharynu kudinppudu ame grbhvitye hnokunu knenu. appudtdu ok uru ktitici a uriki tn kumaruni perunubtti hnoknu peru pettenu. hnokuku iradu puttenu. iradu mhuyayelunu knenu. mhuyayelu mtusa yelunu knenu. mtusayelu lemekunu knenu. lemeku iddru strilnu pedli cesikonenu; varilo ok dani peru ada redvadaniperu silla. ada ya balunu knenu. atdu psuvulu glvade gudarmullo nivsicuvariki mulpurusudu. atni shodruni peru yubalu. itdu sitaranu saniknu vaduk ceyuvarikdriliki mulpurusudu. mriyu silla tublkiyinunu knenu. atdu pdunugl ragi pni mutlnnitini inup pnimutlnnitini ceyuvadu. tublkiyinu shodri peru nyma. lemeku tn bharylo o ada o silla, na pluku vinudi lemeku bharylara, na mat alikicudi nnuu gayprcinduke ok mnusyuni cpitini nnuu debb kottinduke ok pducuvani cpitini edtlu prti ddn kiyinu kosmu, vccin yedl lemeku kosmu debbdi yedtlu vccunenu. adamu mrl tn bharynu kudinppudu ame kumaruni knikiyinu cpin hebelunku prtiga devudu naku mriyok stannunu niymicennu koni atniki setu anu peru pettenu. mriyu setunkukud kumarudu puttenu; atniki enosnu peru pettenu. appudu yehova nammun prarthn ceyut arbhmemdi.

5

adamu vsavli grthmu ide. devudu adamunu srjcin dinmun devuni polikega atni cesenu; mgvaniganu adudaniganu varini srjici varu srjicbdin dinmun varini asirvdici variki nrulni peru pettenu. adamu nut muppd yedlu brdiki tn polikega tn svrupmun kumaruni kni atniki setu anu peru pettenu. setunu knin truvat adamu brdikin dinmulu enimidivdl edlu; atdu kumarulnu kumartelnu knenu. adamu brdikin din mulnniyu tomimidivdl muppd yedlu; appudtdu mrtibodenu. setu nut ayidedlu brdiki enosunu knenu. enosunu knin truvat setu enimidivdl ededlu brdiki kumarulnu kumartelnu knenu. setu brdikin din mulnniyu tomimidivdl pdrededlu; appudtdu mrtibodenu. enosu tobdi svtsrmulu brdiki, keyinanunu knenu. keyinanunu knin truvat enosu enimidi vdl

pdunededlu brdiki kumarulnu kumartelnu knenu. enosu dinmulnniyu tomimidivdl ayi dedlu; appudtdu mrtibodenu. keyinanu debbdi yedlu brdiki mhlllelunu knenu. mhlllelunu knintruvat keyinanu enimidi vdl nlvdi yedlu brdiki kumarulnu kumartelnu knenu. keyinanu dinmulnniyu tomimidivdl pdi yedlu; appudtdu mrtibodenu. mhlllelu aruvdi yededlu brdiki yeredunu knenu. yeredunu knintruvat mhlllelu enimidi vdl muppdiedlu brdiki kumarulnu kumartelnu knenu. mhlllelu dinmulnniyu enimidivdl tobdiyededlu; appudtdu mrtibodenu. yeredu nut aruvdi rededlu brdiki hnokunu knenu. hnokunu knin truvat yeredu enimidi vdl yedlu brdiki kumarulnu kumartelnu knenu. yeredu dinmulnniyu tomimidivdl aruvdirededlu; appudtdu mrtibodenu. hnoku aruvdi yededlu brdiki metuselu knenu. hnoku metuselu knin truvat mudu vdl yedlu devunito nducucu kumarulnu kumartelnu knenu. hnoku dinmulnniyu muduvdl aruvdiededlu. hnoku devunito ndicin truvat devudtni tisikonipoyenu gnuk atdu lekpoeyenu. metusel nut enubdiyededlu brdiki lemekunu knenu. metusel lemekunu knin truvat edu vdl enubdi rededlu brdiki kumarulnu kumartelnu knenu. metusel dinmulnniyu tomimidivdl aruvdi tomimidiedlu; appudtdu mrtibodenu. lemeku nut enubdi rededlu brdiki ok kuma runi kni bhumini yehova spicinduvln kligin mn cetul kstmu visymulonu mn pni visymu lonu itdu mnku nemmdil klugjeyunnukoni atniki novhu ani peru lemeku novhunu knin truvat enut tobdiyededlu brdiki kumarulnu kumartelnu knenu. lemeku dinmulnniyu eduvdl debbdi yededlu; appudtdu mrtibodenu. novhu aiduvdl yedlu glvade semunu hamunu yapetunu knenu.

6

nrulu bhumimid vistrip narbhicin truvat kumartelu variki puttinppudu devuni kumarulu nrul kumartelu ccknivarni cuci vardrilo tmku mnssuvccin strilnu vivahmu cesikoniri. appudu yehovana atm nrulto ellppudunu vadiedu; varu tm akrm visymulo nrmatrule yunnaru; ayinnu vari dinmulu nut iruvdi yedlgunnenu. a dinmullo nephilulnu varu bhumi midnudiri; truvatnu udiri. devuni kumarulu nrul kumartelto poyinppudu variki pillnu kniri. purv kalmdu peru podin surulu vire. nrul cedu tnmu bhumimid goppdniyu, vari hrdymu yokk tlpulloni uh atyu ellppudu kevlmu cedddnu yehova cuci tanu bhumimid nrulnu cesinduku yehova stapmu nodi tn hrd ymulo noccukonenu. appudu yehova nenu srjcin nrulun nruktokud jtuvulun purugulun akas pksyadulunu bhumimid nudkud tudiciveyudunu; elynga nenu varini srstici ayite novhu yehova drstiydu krp podinvadayenu.

novhu vsavli yide. novhu nitiprudunu tn trmulo nidarhitudune yudenu. novhu devunito kud ndcinavadu. semu, hamu, yapetnu mugguru kumarulnu novhu knenu. bhulokmu devuni snnidhini cedipoyiyudenu; bhulokmu blatkarmuto nidiyudenu. devudu bhulokmunu cucinppudu adi cedipoyi yudenu; bhumimid smst srirulu tm margmunu ceripivesukoni yudiri. devudu novhurosmst srirul mulmuga bhumu blatkarmuto nidiyundni gnuK na snnidhini vari atmu vcciyundni; idigo varini bhumitokud nasnmu ceyudunu. citisarkpu mranuto nikorku odnu cesikonumu. arlu petti a odnu cesi loptnu veluptnu daniki kilu puy vlenu. nivu dani ceyvlsin vidhmidi; a od muduvdl murl podugunu ebdni murl vedlpunu muppdi murl yettunu glde yud vlenu. a odku kitiki cesi penudi muredu kridiki dani mugicvlenu; od tlupu dani prkknucvlenu; kridi atsthu redv atsthu mudv atsthu gldiga dani ceyvlenu. idigo nene jiv yayuvugl smst srirulnu akasmu krid nud kud nasmu ceyutku bhumimidiki jlpravhamu rppicucunnu. lokmdunn smstmunu cni povunu; ayite nito na nibdhn sthirpcudunu; nivunu nitokud ni kumarulunni ni bharyyu ni koddrunu a odlo prvesipvlenu. mriyu nitokud vatini brdikici yucukonutku smst jivullo, anga smst sirulyokk prtii jatilo nivi redesi coppun nivu odlononiki tevlenu; vatilo mgdiyu adudiyu nudvlenu. nivu vatini brdi kici yucukonutke vati vati jatul prkarmu pksullonu, vati vati jatul prkarmu jtuvul lonu, vati vati jatul prkarmu nelnu praku vatnnitilonu, prtii jatilo redesi coppun ni yoddku avi vccunu. mriyu tinutku nanavidhmulen aharpdarthmulnu kurukoni nidgrg ucu konumu; avi nikunu vatikini aharngunni ceppenu. novhu atlu cesenu; devudu atni kajnapicin prkarmu yavttu cesenu.

7

yehovai trmuvarilo nive na yedut niti mtudve yudut cucitini gnuK nivunu ni yiti varunu odlo prvesicudi. pvitr jtuvullo prtii jati potulu edunu petulu edunu, pvitrmulu kani jtuvullo prtii jati potunu petiiyu redunu akas pksullo prtii jati mgvi yedunu aduvi yedunu, nivu bhumu attimidi sttini jiv muto kapaduntlu nijodd ucukonumu; eduknga iknu edu dinmulku nenu nlubdi pglunu nlubdi ratrulunu bhumimid vrsmu kiripici, nenu cesin smst jivrasulnu bhumimid udkud tudiciveyudunni novhuto cepenu. tnku yehova ajnapicin prkarmu novhu yavttu cesenu. a jlpravhamu bhumimidiki vccinppudu novhu aruvdl yedlvadu. appudu novhunu atnitokud atni kumarulunni atni bharyyu atni koddrunu a prvahjlmulnu tppicukonutke a odlo prvesiciri. devudu novhu nku ajnapicin prkarmu pvitr jtu-

vullonu apvitr jtuvullonu, pksullonu nelnu praku vatnnitilonu, mgdi adudi jtjtluga odlonunn novhu noddku cerenu. edu dinmulen truvat a prvahjlmulu bhumimidiki vccenu. novhu vysuyokk aruvdl svtrsmu redv nel pdiyedv dinmun mhagadhjlmul utlnniyu a dinmd vidbdenu, akaspu tumulu vipbdenu. nlubdi pglunu nlubdi ratrulunu pred vrsmu bhumimid kurisenu. a dinmd novhunu novhu kumarulgu semunu hamunu yapetunu novhu bharyyu varitokud atni mugguru koddrunu a odlo prvesiciri. vire kadu; a ya jatul prkarmu prtii mrgmunu, a ya jatul prkarmu prtii psuvunu, a ya jatul prkarmu nelmid praku prtii purugunu, a ya jatul prkarmu prtii pksiyu, nanavidhmulen rekklugl prtii pittiyu prvesicenu. jivatmgil smst srirullo redesi redesi odlonunn novhu nodd prvesicenu. prvesicinvi-niyu devudu atni kajnapicin prkarmu smst srirullo mgdiyu adudiyu prvesicenu; appudu yehova odlo atni musivesenu. a jlpravhamu nlubdi dinmulu bhumimid nudga, jlmulu vistrici odnu telcesindun adi bhumimidnudi peki lecenu. jlmulu bhumimid predmuga prbli mikkili vistricinppudu od nillmid ndicenu. a pred jlmulu bhumimid atydihikmuga prblindun akasmtti kridnunn gopp prvtmulnniyu munigipoyenu. pdi-henu murl yettun nillu predmuga prblenu gnuK prvtmulunu munigi poyenu. appudu pksulemi psuvulemi mrgmulemi bhumimid praku purugulemi bhumimid scriu smst srirulemi smst nrulemi cccipoyiri. podi nelmidnunn vatnnitilonu nasikardhrmullo jivatm sbdhen upiriglvnniyu cni poyenu. nrulto kud psuvulunnu purugulunnu akaspsu-lunu nelmidnunn jivrasulnniyu tudiciveybdenu. avi bhumimid nudkud tudiciveybdenu. novhunu atnito kud a odlo nunniyu matrmu migiliyudenu. nut ebdni dinmul vrku nillu bhumimid predmuga prblenu.

8

devudu novhunu atnitokud odlonunn smst jtuvulnu smst psuvulnu jnapkmu cesikonenu. devudu bhumimid yayuvu vis-runtlu ceyutvln nillu tggipoyenu. agadh jlmul utlunu akaspu tumulunnu muybdenu; aka smunudi kuriyucun pred vrsmu nilici poyenu. appudu nillu bhumimidnudi krm krm muga tisi povucudenu; nut ebdni dinmu lentr vat nillu tggipoga edv nel pdiyedv dinmun od araratu kodlmid nili-cenu. nillu pdiyv nelvrku krm muga tggucuvccenu. pdiyv nel modti dinmun kodl sikhrmulu knbdenu. nlubdi dinmulen truvat novhu tanu cesin odkitiki tisi ok kakini velupliki povidicenu. adi byitiki velli bhumimidnudi nillu ikipovuvrku itu atu tirugucudenu. mriyu nillu nelmidnudi tgginvo ledo cututku atdu tn yoddnudi nllpavur

mokti velupliki povidicenu. nillu bhumī atti mid nunndun tn arkalu niluputku daniki sthlm dorkledu gnuκ odlonunn atniyoddku tirigi vccenu. appudtdu ceyyi capi dani pt-tukoni odloniki tisikonenu. atdu mri yedud-inmulu tali mrl a nll pavurmunu odlonudi velupliki vidicenu. saykalmun adi atniyoddku vcci nppudu trucebdin olivettu aku dani notnudenu gnuκ nillu bhumimidnudi tggipoyenni novhunku telisenu. atdik mri yedu dinmulu tali a pavurmunu velupliki vidicenu. a truvat adi atni yoddku tirigi taledu. mriyu aruvdl oktv svtsrmu modtinel toledinmun nillu bhumimidnudi yikipoyenu. novhu od kppu tisi cucinppudu nel ariyudenu. redv nel yiruvdi yedv dinmun bhumiyedi yudenu. appudu devudu nivunu nitokud ni bharyyu ni kumarulunu ni koddrunu odlonudi byтики rdi. pksulu psuvulu bhumimid praku prtī jati purugulu modlen smstsirululo nitokud nunn prtījtuvunu vetbettukoni velupliki ravlenu. avi bhumimid bhuga vistrici bhumimid phlici abhivrd-dhi podvlenni novhuto ceppenu. kabtti novhunu atnito kud atni kumarulunu atni bharyyu atni koddrunu byтики vcciri. prtī jtuvunu praku prtī purugunu prtī pittyu bhumimid sricunvnniyu vati vati jatul cop-pun a odlonudi byтики vccenu. appudu novhu yehovaku blipithmu ktti, pvitr psuvu lnnitilonu pvitr pksulnnitilonu konni tisikoni a pithmumid dhnbli arpīcenu. appudu yehova ipyin svasn naghraniciik midt nrul-nubtti bhumini mrl spīcnu. edu knga nrul hrđyalocn vari balymunudi cedddi. nenippudu cesin bhumī niliciyunntvrku ved-kalmunu kotkalmunu sitosnmulunu vesvi sit kalmunu ratribgllunu udk manvni tn hrd ymulu anukonenu.

9

mriyu devudu novhunu atni kumarulnu asirvdicimiru phlici abhivrdddhi podi bhumini nipudi. mi bhymunu mi bedurunu advi jtuvu lnnitikini akaspksulnnitikini nelmid praku prtī purugukunu smudrpu ceplnnitikini klugunu; avi mi ceti kppgipbdi yunnvi. pranmugl smst crmulu miku aharmgunu; pceni kur mokkl niccintlu vatini mikicciyunnanu. ayinnu mas munu dani rktmuto miru tinkuddu; rktme dani pranmu. mriyu miku pranmen mi rkt-munu gurci vicarn ceyudunu; danigurci prtījtuvunu nrulu vicarn ceyudunu; prtī nruni pranmunu gurci vani shodruni vicarn ceyudunu. nruni rktmunu cidicu vani rktmu nrunivlne cidip bdunu; elynga devudu tn svrupmdu nruni cesenu. miru phlici abhivrdddhi nodudi; miru bhumimid smrdhdhiga stanmu kni visticudni varito ceppenu. mriyu devudu novhu atni kumarulto idigo nenu mitonu mi tdntrmu mi

stan mutonu mitokudnunn prtī jivitonu, pksulemi psuvulemi mitokud smstmen bhujtuvulemi odlonudi byтики vccin smst bhujtuvultonu na nibdhn sthirprcucunnanu. nenu mito na nibdhn sthirprcudunu; smst srirulu prvah jlmulvn iknu lyprebdrū; bhumini nasnu ceyutku iknu jlprvahmu klugdni plikenu. mriyu devudunakunu mikunu mitokudnunn smst jivrasulkunu mdhy nenu trtrmulku erp rcucunn nibdhnku gurutu ide. meghmulo na dhnussunu ucitini; adi nakunu bhumikini mdhy nibdh nku gurutuga nudunu. bhumipeki nenu meghmunu rppicunppudu a dhnussu megh-mulo knbdunu. appudu nakunu mikunu smst jivrasulkunu mdhynunn na nibdhnnu jnapkmu cesikodunu gnuκ smst srirulnu nasnu ceyutku alagu prvahmuga nillu ravu a dhnussu meghmulo nudunu. nenu dani cuci devunikini bhumimidnunn smst srirululo pranmugl prtī danikini mdhynunn nity nibdhnnu jnapkmu cesikodunnenu. mriyu devudu nakunu bhumimidnunn smst-srirulkunu mdhy nenu sthirprcin nibdhnu gurutu ide ani novhuto ceppenu. odlonudi vccin novhu kumarulu semu hamu yapet-nuvaru; hamu knanuku tdri. i mugguru novhu kumarulu; viri stanmu bhumiydt vyapīcenu. novhu vyvsaymu ceynarbhici, drakstot vesenu. pimtt draksarsmu tragi mttude tn gudarmulo vstrhinuduga nudunu. appudu knanuku tdriyen hamu tn tdri vstrhinude yudut cuci bytnunn tn yiddu shodruklu a sgti telipenu. appudu semunu yapetunu vstrmukti tisikoni tm yiddri bhuj-mulmid vesikoni venukku ndici velli tm tdri dismolnu kppiri; vari mukhmulu venuktttu udut appudu novhu mttunudi melukoni tn cinnkumarudu cesindanini telisikoni knanu spipbdinvade tn shodruklu dasanu dasu-dgunu anenu. mriyu atdu semu devuden yehova stutipbdunagak knanu atniki dasu-dgunu. devudu yapetunu visalprcunu atdu semu gudarmullo nivsicunu atniki knanu dasudgunu anenu. a jlprvahmu gticin truvat novhu muduvdl ebdī yedlu brdikenu. novhu brdikin dinmulnniyu tomimdivdl ebdī yedlu; appu dtdu mrtibodenu.

10

idi novhu kumarudgu semu hamu yape tnu vari vsavli. jlprlymu truvat variki kumarulu puttiri. yapetu kumarulu gomeru magogu madyi yavanu tubalu meseku tirsu anuvaru. gomeru kumarulu asknju rihtu togrma anuvaru. yavanu kumarulu elisa trsisu kittimu dadonimu anuvaru. virinudi smudr tirmudin jnmulu vyapīcenu. varivari jatul prkarmu, varivari bhaslprkarmu, varivari vs-mul prkarmu, a ya desmullo varu verepoyiri. hamu kumarulu kusu misrayimu putu knanu anuvaru. kusu kumarulu seba hvila

shta rayma sbtka anuvaru. rayma kumarulu seb ddanu anuvaru. kusu nimrodunu knenu. atdu bhumimid prakrmsaliye yudutku arbhicenu. atdu yehovayedut prakrm mugl vetgadu. kabttiye hova yedut pra krm mugl vetgaden nimroduvle anu lokoktikildu. sinaru desmuloni babelu ereku akkdu klnu anu pttm mulu atni rajymunku modlu. a desmulonudi assuruku byluderi velli ninevenu rhotirunu kalhunu ninevekunu kalhukunu mdhynunn resenunu ktticenu; ide a mha ptt nmu. misrayimu ludyulnu anamiyulnu lehabiyulnu nptuhiyulnu pttusiyulnu kslu hiyulnu kptoriyulnu knenu. philistiyulu kslu hiyullonudi vccin varu. knanu tn prthm kumarudgu sidonunu hetunu yebusiyulnu amoriyulnu girsasiyulnu hivviyulnu arkiyulnu siniyulnu arvadiyu lnu semariyulnu hmatiyulnu knenu. truvat knaniyul vsmulu vyapicenu. knaniyul srihddu sidonunudi geraruku vellu margmulo gaja vrkunu, sodom gomorra adma seboyimu lku vellu margmulo lasavrkunu unndi. viru tmtm vsmul prkarmu tmtm bhasl prkarmu tmtm desmulnubttiyyu jatulnu bttiyyu hamu kumarulu. mriyu eberuyokk kumaruldriki pitrudunu, peddvadyin yapetu shodrudungu semuku kud stanmu puttenu. semu kumarulu elamu assuru arpsdsu iddu aramnu varu. aramu kumarulu uju hulu geteru masnuvaru. arpsdsu selhunu knenu. selhu eberunu knenu. eberuku iddu kumarulu puttiri. varilo okniperu pelegu, elynga atni dinmullo bhumidi desmuluga vibhagipbdeni. atni shodruni peru yoktanu. yoktanu almodadunu selpunu hsrma vetunu yerhunu hdormunu ujalunu diklanu obalunu abimayelunu sebnu ophirunu hvilanu yobabunu knenu. virdru yoktanu kumarulu. mesanudi sparaku vellu margmuloni turpu kodlu vari nivassthlmu. viru tmtm vsmul prkarmu tmtm bhaslprkarmu tmtm desmulnubttiyyu tmtm jatulnubttiyyu semu kumarulu. varivari jnmullo varivari sttul prkarmu. novhu kumarul vsmulu ive. jlpvahu gticin truvat virilonudi jnmulu bhumimid vyapicenu..

11

bhumiydt okk bhasyu okk plukunu udenu. varu turpun pryane povucudga sinaru desmdok medanmu variki knbdeni. akkd varu nivsici mnmu itiklu cesi baguga kalcudmu rdni oknito okdu matladukoniri. rallku prtiga itiklunu, adusunku prtiga mtitikilunu varikudenu. mriyu varumnu bhumiydt cedripokud ok pttmnu akasmuntu sikhrmu gl ok gopurmnu kttukoni, peru spaducukodmu rdni matladukonga yehova nali kumarulu kttn pttmnu gopurmnu cud digi vccenu. appudu yehovaidigo jmu okkte; varikdriki bhas okkte; varu

i pni arbhici yunnaru. ikmidt varu ceydlu epni yennu ceykud variki atkmemiyu nudd gnuk mnmu digipoyi varilo okni mat okniki teliykud akkd vari bhasnu tarumaru ceyudmu rdni anukonenu. alagu yehova akkd nudi bhumiydt varini cedrgottenu gnuk varu a pttmnu kttut maniri. daniki babelu anu peru pettiri; edu knga akkd yehova bhujnuldri bhasnu tarumarucesenu. akkd nudi yehova bhumiydt varini cedrgottenu. semu vsavli idi. semu nuredluglvade jlpvahu gticin rededlku arpsdsu knenu. semu arpsdsu knintruvat aiduvdyledlu brdiki kumarulnu kumartelnu knenu. arpsdsu muppidi yedledlu brdiki selhunu knenu. arpsdsu selhunu knintruvat nalugu vdlmudedlu brdiki kumarulnu kumartelnu knenu. selhu muppidi yedlu brdiki eberunu knenu. selhu eberunu knintruvat nalugu vdl mudedlu brdiki kumarulnu kumartelnu knenu. eberu muppidi nalugedlu brdiki pelegunu knenu. eberu pelegunu knintruvat nalugedlu muppidi yedlu brdiki kumarulnu kumartelnu knenu. pelegu ryunu knintruvat reduvdl tomimdi yedlu brdiki kumarulnu kumartelnu knenu. ryu muppidi rededlu brdiki serugunu knenu. ryu serugunu knintruvat redu vdl ededlu brdiki kumarulnu kumartelnu knenu. serugu muppidi yedlu brdiki nahorunu knenu. serugu nahorunu knintruvat reduvdl yedlu brdiki kumarulnu kumartelnu knenu. nahoru iruvdi tomimdi yedlu brdiki terhunu knenu. nahoru terhunu knintruvat vat nutp domimdi yedlu brdiki kumarulnu kumartelnu knenu. terhu debbdi yedlu brdiki abramunu nahorunu haranunu knenu. terhu vsavli idi; terhu abramunu naho runu haranunu knenu. haranu lotunu knenu. haranu tanu puttin desmdli kldiyul urnu pttm mulo tn tdiyen terhu kte muduga mrti bodenu. abramunu nahorunu vivahu cesi koniri. abramu bhary peru saryi; nahoru bhary peru milka, ame milkakunu isakunu tdiyen haranu kumarte. saryi godrale yudenu. ameku stanmuledu. terhu tn kumarudgu abramunu, tn kumaruni kumarudu, anga haranu kumarudgu lotunu, tn kumarudgu abramu bharyyin saryi anu tn kodlini tisikoni knanuku vellutku kldiyul urnu pttm mulo nudi varitokud byluderi haranu mtuku vcci akkd nivsici. terhu brdikin dinmulu reduvdl yedledlu. terhu haranulo mrti bodenu.

12

yehovanivu leci ni desmunudiyu ni bdhuvul yoddnudiyyu ni tdi yiti nudiyyu byluderi nenu niku cupicu desmunku vellumu. ninnu gopp jnmuga cesi ninnu asirvdici ni nam munu gopp ceyudunu, nivu asirvadmuga nuduvu. ninnu asirvadicuvarini asirvadicenu;

ninnu dusicuvani spicednu; bhumiyokk smstvs mulu nydu asirvdcibdunni abramuto anga yehova atnito ceppinprkarmu abramu vellenu. lotu atnito kud vellenu. abramu haranunudi byluderinppudu debbdyededl yidu glvadu. abramu tn bharyyin saryini tn shodruni kumarudyn lotunu, haranulo tanunu varunu arjicin yavdastini varu spa dicin smstmenvarinu tiskoni knannu de apudu abramu sekemundli yok sthl mudak a des scarmucesi moreddgrnunn sidhurvrksmu noddku cerenu. appudu knaniyulu a desmulo nivsiciri. yehova abra munku prtyksmyini stanmunku i des miccednni ceppga atdu tnku prtyksmen yehovaku ok blipithmunu ktenu. akkd nudi atdu byluderi beteluku turpunnunn kodku ceri pdmt-nunn betelunkunu turpunnunn hayikini mdhynu gudarmu vesi akkd yehovaku blipithv abramu ika pryanmu ceyucu dksin dikkuku vellenu. appudu a desmulo krvu vcenu. a desmulo krvu bharmuga nunndun abramu aiguptu des mulo nivsicutku akkdiki vellenu. atdu aiguptulo prvesicutku smipicinppudu atdu tn bharyyin saryitoidigo nivu ckknidanivni yerugudunu. aiguptiyulu ninnu cuci yime atni bhary ani ceppi nnnu cpi ninnu brduk niccedru. nivln naku meluklugu ntlunu ninnubtti nenu brduku ntlunu nivu na shodrivni dycesi ceppum-nenu. abramu aiguptulo cerinppudu aigup-tiyulu a stri mikkili saudryvtiyyi yudut cu-ciri phroyokk adhiptulu amenu cuci phroye-dut amenu pogdiri gnuk a stri phro yitiki tebdenu. atdamenubtti abramunku meluce-senu; aduvln atniki gorrlu godlu mg gadidlu dasulu pnkttelu adugadidlu otelu iyybdenu. ayite yehova abramu bharyyin saryinibtti phronu atni yitivarini mhaved nlcet badhi-cenu. appudu phro abramunu pilipicinivu naku cesindi yemiti? ime ni bhary ani nakeduku telupledu? ime na shodri ani yel ceppitivi? nenamenu na bharyga ce-sikodunemo ayite nemi, idigo ni bhary; imenu tiskonipommni ceppenu. mriyu phro atni visyme tn jnlu kajnapicindun varu at-nini atni bharynu atniki kligin smstmunu ppivesiri..

13

abramu tnku kligin smstmunu tn bharynu tntokudnunn lotunu vetbettu koni aigup-tulo nudi negebunku vellenu. abramu vedi bgarmu psuvulu kligi bhu dhnvtude yu-denu. atdu pryanmu ceyucu dksinmunudi beteluvrku, anga betelukunu hayikini mdhy tn gudarmu modt udin sthlmuvrku velli tanu modt bli pithmunu ktincot cerenu. akkd abramu yehova namnun prarthn ce-senu. abramuto kud vellin lotukunu gor-rlu godlu gudarmulu udenu gnuk varu klisi nivsicutku a prdesmu calk poyenu; edu knga

vari asti varu klisi niv siclent vistarmeyu-denu. appudu abramu psuvul kaprulkunu lotu psuvul kaprulkunu klhmu puttenu. a kalmdu knaniyulu perijji yulu a desmulo ka-purmudiri. kabtti abramummu bdhuvulmu gnuk naku nikunu, na psuvul kaprulku ni psuvul kaprulkunu klh mudkuddu. i desmtyu ni yedut nunndigda, dycesi nnnu vidici veruganudumu. nivu edmtttunku vel-lin yedl nenu kudittukunu, nivu kuditt-tunku vellinyedl nenu yed mttttunkunu vel-ludunni lotuto ceppga lotu tn knnuletti yor-danu pratmttini cucenu. yehova sodom go-morra anu pttmulnu nasnmu ceykmunupu soyruku vccuvrku adtyu yehova totvlenu aiguptu desmuvlenu nillu paru desmeyu-denu. kabtti lotu tnku yordanu pratmttini erprcukoni turpuga pryanmucesenu. atlu varu okri kokru vere poyiri. abramu knan-ulo nivsicenu. lotu a medanmdunn pt-tnmul prdesmullo kapur mudi sodomdggr tn gudarmu vesikonenu. sodom mnusyulu dustulunu, yehova drstiki bhu papulune yudiri. lotu abramunu vidici poyintru-vat yehovaidigo ni knnuletti nivu unncot-nudi uttrputtu dksinputtu turpu ttu pdmrtttunu cudumu; eduknga nivu cucu-cunn yi desmttini nikunu ni stanmunkunu sdakalmu iccednu. mriyu ni stanmunu bhu-mimidnudu renu vulve vistrip cesednu; etl-nga okdu bhumimidnudu renuvulnu lekkip gliginyedl ni stanmunukud lekkipvcunu. nivu leci yi desmuyokk podugun vedlpun danilo scricumu; adi nikiccednni abramuto ceppenu. appudu abramu tn gudarmu tisi-hebronu loni mmre dggrnunn sidhurvrksv mulodigi akkd yehovaku blipithmunu kt-tenu.

14

sinaru rajen amrapelu, ellasru rajen aryoku, elamu rajen kdorlayomeru, goyi yul ra-jen tidalu anuvari dinmullo varu sodom rajen beratonu, gomorra rajen birsatonu, adma rajen sinabuton, seboyiyul rajen semeberatonu, soyru belrajatonu yud-dhmu cesiri. virdru uppu smudrmen sid-dimuloylo ekmuga kudi pdredu svtsrmulu kdorla yomeruku lobdi pdmudv svtsrmmun tirugu batu cesiri. pdunalugv svtsrmmun kdorla yomerunu atnito kudnunn raj-u-lunu vcci asta rot krnayimulo rephayiyulnu hamulo jujiyulnu save kirytayimu medan-mulo emiyulnu kottiri. mriyu horiyulnu arnymu dggrnunn elparanu vrku trimi seyiru prvt prdesmullo varini kottin trovat tirigi kadesnu enmisptukuvcci amalekiyul desmt-tini hsson tamarulo kapurmunn amoriyul-nukud kottiri. appudu sodom rajunu go-morra rajunu adma rajunu seboyimu ra-junu soyru bel rajunu byluderi siddimu loylo varito, anga elamu rajen kdorlay-

omeru goyiyul rajen tidalu, sinaru rajen amrapelu, ellasru rajen aryoku anu nlugurito a yeduguru rajulu yuddhmu cesiri. a siddimu loylo vistarmen mtikilu gutlu udenu. sodom gomorral rajulu paripoyi vatilo pdiri. sesicin varu kodku paripoyiri. appudu varu sodom gomorral asti yavttunu vari bhojn pdarthmulnniyu pttukoni poyiri. mriyu abramu shodruni kumaruden lotu sodomlo kapur mudenu gnuak atnini atni astini pttukonipoga tpicukonin yokdu vcci hebriyuden abra munku a sgti telipenu. appudtdu eskolu shodrudunu aneru shodrudunen mmre anu amoriyuni elonu vnmulo kapurmudenu. viru abramuto nibdhn cesikoninvaru. abramu tn tm-mudu cerpttbdenni vini tn yit putti alvr-cbdin muduvdl pdunenmdugurini vetbet-tukoni danumttuku a rajulunu trimenu. ratrivel atdunu atni dasulunu varikeduruga monlu tirci varini kotti dmskunku edmtt-tunn hoba mttuku trimi asti yavttu tirigi tecci tn tmmuden lotunu atni astini strilnu prjlnu tirigi tisikoni vccenu. atdu kdorlayomerunu atnito kudnunn rajulnu odici tirigi vccinppudu sodom raju atnini edurkonutku, rajuloy anu save loy mttuku byluderi vccenu. mriyu salemu rajen melkisedeku rottenu draksarsmunu tisikonivccenu. atdu srvonntudgu devuniki yajkudu. appu dtdu abramunu asirvdi-ciakasmunku bhumi kini srstikrtyunu sr-vonntudunen devunivln abramu asirv dipb-dunugak aniyu, ni stru vulnu ni ceti kppgicin srvonntudgu devudu stutipbdunu gak aniyu ceppenu. appudtdu anni tilo itniki pdiyvvu iccenu. sodom rajumnusyulnu nakicci astini nive tisikonumni abramuto ceppga abramu nene abramunu dhvntuniga cesitinni nivu ceppkuduntlu ok nulu pogennu ceppul varennu nivatilo edennu tisikon nni akasmunku bhumikini srstikrtyunu srvonntu dunu devudunen yehovayedut na ceyyiyetti prmanmu cesiyyunnu. ayite i pducu-varu bhujicindi tpp natokud vccin aneru es-kolu mmre anu variki eye bhagmulu ravleno aya bhagmulu matrmu varini tisikonnimmni sodom rajuto ceppenu.

15

ivi jrigintruvat yehova vakymu abramunku drsnmdu vcci abrama, bhypdkumu; nenu niku kedemu, ni bhumanmu atydhikmgunni ceppenu. aduku abramuprbhuven yehova nakemi yiccinnemi? nenu stanmu lenivadne povuccunane; dmsku elijejere nayiti asti k-tygunu gda mriyu abramuidigo nivu naku stanmiyyledu gnuak na privarmulo okdu naku varsugunni ceppga yehova vakymu atni yoddku vcci itdu niku varsudu kadu; ni grbhvasmun puttbovucunnvadu niku var-sudgunni ceppenu. mriyu ayn velupliki atni

tisikoni vccinivu akasmuvepu tericuci nkstr-mulnu lekkicutku ni cetnete lekkicumni cep-pini stanmu alagvunni ceppenu. atdu yeho-vanu nmmenu; ayn adi atniki nitiga ecenu. mriyu aynnivu i desmunu svt triccu konuntlu dani nikiccutku kldiyul urnu pttnmulonudi ninnu ivtlku tisikoni vccin yehovanu nene ani ceppinppudu atdu prbhuven yehova, nenu dini svtriku konednni naketlu teliyun-ga ayn mudedl peyyinu mudedl meknu mudedl pottelunu ok tell guvvnu ok pavurpu pillnu na yoddku temmni atnito ceppenu. atdu avnniyu tisikoni vatini ndumku khdici deni khdmunu dani khdmunku eduruga nu-cenu; pksulnu atdu khdipledu gdllu a kle-brmul mid valinppudu abramu vatini to-livesenu. proddugruk boyinppudu abra-munku gadhnidrpptenu. bhykrmen ktik-cikti atni kmnga aynni sttivaru tmd i kani prdesmdu nivsici a despuvariki da-suluga nuduru. varu nalugu vdl yedlu virini srm pettuduru; viru evriki dasul-vuduro a jnmunku nene tirpu tircudunu. truvat varu mikkili astito byluderi vce-dru. nivu ksemmuga ni pitrul yoddku poye dvu; mci vrddhapydmu patipetb-duduvu. amoriyul akrmmu iknu spurnmu kaledu gnuak ni nalugv trmuvaru ikkdiki mrl vccedrni niscymuga telisikonumni abra-muto ceppenu. mriyu proddu gruki ktik cikti pdinppudu rajucunnpoyiyu agnijva-lyunu knbdi a khdmul mdhy ndicipoyenu. a dinmda yehovaaiguptu ndi modlukoni gopp ndiyen yuphrtisu ndivrku i desmunu, anga keniyu lnu knijjiyulnu kdmoniyulnu hit-tiyulnu peri jjiyulnu rep hayiyulnu amor-iyulnu kna niyulnu girgasiyulnu yebusiylunu ni stan mun kicciyunnanni abramuto nibdhn cesenu.

16

abramu bharyyen saryi atniki pilllu kn-ledu. ameku hagra anu aiguptiyuralen dasi yudenu. kaga saryiidigo nenu pil-lu knkud yehova cesi yunnadu. nivu dycesi na dasito pommu; okvel amevln naku stanmu klugvccunni abramuto cep-penu; abramu saryi mat vinenu. kabtti abramu knanu desmulo pdiyedlu kapurmun-n truvat abramu bharyyen saryi tn dasiye-n hagrnu aiguptiyu ralini tisikoni tn penimi-tiyen abramunku bharya uduntlu atnikic-cenu. atdu hagruto poyinppudu adi grbhvti ayenu. adi tanu grbhvti netinni telisikon-inppudu dani yjmanuralu danidrstiki nic-mendayenu. appudu saryina usuru niku tgulunu; nene na dasini ni kaugiti kiccin truvat tanu grbhvtinetinni telisikoninppudu nenu danidrstiki nicmendannetini; nakunu nikunu yeh aduku abramuidigo ni dasi ni cetilo unndi; ni mnssu vccintlu dani ceyumni saryito ceppenu. saryi dani srm pettin-

dun ame yoddnudi adi paripoga yehova dut arny mulo nitibuggyodd, anga suru margmulo bugg yodd, amenu knugoni saryi dasiven hagra, ekkdnudi vccitivi, ekkdiki vellucunnawni adigi nduku adina yjmanuralen saryiyoddnudi paripovucunnannenu. appudu yehova dutni yjmanurali yoddku tirigi velli ame ceti krid anigiyudumni danito ceppenu. mriyu yehova dutni stanmunu niscymuga vist ripjesednu; adi lekkip vilulentga vistarmvunni danito ceppenu. mriyu yehova dutidigo yehova ni mornu vinenu. nivu grbhvte yunnavu; nivu kumaruni kni atniki ismayelu anu peru pettudevuv; atdu adviga-didvti mnusyudu. atni ceyyi adrikini adri cetulu atnikini virodhmuga udunu. atdu tn shodrudri yedut nivsicunni danito ceppga adicucunn devudvu nive anu peru tn to matladin yehovaku pettenu elynga nnu cucinvani nenikkd cucitini gda ani anukonenu. aducet a nitibuggku beyer lhayiroyi anu peru pettbdenu. adi kadesukunu bere-dukunu mdhy nunndi. truvat hagra abramunku kumaruni knenu. abramu hagra knin tn kumaruniki isma yelnu peru pettenu. hagra abramunku isma yelnu kinnppudu abramu enubdiyar edl vadu.

17

abramu tobditomid yedlvadenppudu yehova atniki prtyksmenenu srsvktigl devudnu; na snnidhilo nducucu nidarhitudve yudumu. nakunu nikunu mdhy na nibdhnnu niymici ninnu atydhikmuga abhivrdhhi podiced nni atnito ceppenu. abramu sagilpdiyudga devudntito matladi idigo nenu niymicin na nibdhn nito cesiyyunnavu; nivu anek jnmulku tdivguduvu. mriyu ikmidt ni peru abramu anbddu; ninnu anek jnmulku tdriniga niymicitini gnuk ni peru abrahamu an bdunu. niku atydhikmuga stanvrdhhi klugjesi nilonudi jnmulu vccuntlu niymicudunu, raju lunu nilonudi vccedru. nenu nikunu ni truvat ni stanmunkunu devudne yuduntlu, nakunu nikunu, ni truvat vari trmullo ni sttikini mdhy na nibdhnnu nitynibdhnga sthirpcednu. nikunu nitru vat ni sttikini nivu prdesiveyunn desmunu, anga knannu desmttini nitysvasthyuga icci variki devudne yudunni atnito ceppenu. mriyu devudnivunu, nivu matrne gak ni truvat vari trmullo ni sttiyu na nibdhnnu gekon vlenu. nakunu nikunu ni truvat ni sttikini mdhy miru gekonvlsin na nibdhn yedngamilo prti mgvadunu sunnti pod vlenu. miru mi gopyagcrmmun sunnti podvlenu. adi naku niku mdhyunn nibdhnku sucnga udunu. enimidi dinmul vyssuglavadu, anga ni yit puttinvadennu, ni stanmu kani anyuniyodd vedito konbdivadennu, mi trmullo prti mgvadu milo sunnti podvlenu. ni yit

puttinvadunu ni vedito konbdivadunu, tppk sunnti podvlenu. appudu na nibdhn mi srir mdv nity nibdhnga udunu. sunnti podni mgvad, anga evni gopyagcrmmun sunnti ceybdde attivadu tn jnullonudi kotti vey bdunu. vadu na nibdhnnu miriyunnadni abrahamuto ceppenu. mriyu devuduni bharyyen saryi peru saryi anvddu; elynga ame peru sara nenamenu asirvdi amevln niku kumaruni klugjesednu; nenamenu asirvdednu; ame jnmulku tllie yudunu; jnmul rajulu amevln klu gudurni abrahamuto ceppenu. appudu abrahamu sagilpdi nvivnuredl vaniki stanmu kluguna? tobdiyedl sara knuna? ani mnssulo anu konenu. abrahamuismayelu ni snnidhini brduk nnugrhcumu ani devunito ceppga devuduni bharyyen sara niscymuga niku kumaruni knunu; nitvtniki issaku anu peru pettudevuv; atni truvat atni stanmukorku nitynibdhnga na nibdhnnu atnito sthirpcednu. ismayelunugurci nivu cesin mnv nenu vitini. idigo nentnini asirvdi atniki stanabhivrdhhi klugjesi atydhik muga atni vistripjesednu; atdu pdredu mdi rajulnu knunu; atnini gopp jnmuga cesednu; ayite vccu svtsrmu i kal mdv sara niku knbovu issakuto na nibdhnnu sthirpcednni ceppenu. devudu abrahamuto matladit calicin truvat atni yoddnni prmunku vellenu. appudu abrahamu tn kumaruden ismayelunu, tn yit puttinv varindrini, tn vedito konbdiv varindrini, abrahamu iti mnusyullo prtivanini ptukoni devudu tn abrahamu gopyagcrmmu sunnti ceybdivnppudu atdu tobditomid yedlvadu. atni kumaruden ismayelu gopyagcrmmu sunnti ceybdivnppudu atdu pdmudedlvadu. okkdimde abrahamunu atni kumaruden ismayelunu sunnti podiri. atni yit puttinvvarunu anyuniyodd vedito konbdivvarunu atni yitiloni purusu ldrunu atnito kud sunnti podiri.

18

mriyu mmredggrnunn sidhurvnmulu abrahamu edvel gudarpu dvarmdu kurcuni yunppudu yehova atniki kn bdenu. atdu knnuletti cucinppudu mugguru mnusyulu atni yedut niluvbdi yudiri. atdu varini cucu gudarpu vakitnudi varini edurkonutku prugetti, nelmttuku vgi prbhuvu, ni ktaksmu namid nunn yedl ippudu ni dasuni dati povddu. nenu kocemu nillu teppicednu; dyces i kallu kdugu koni i cettu krid alst tircukonudi. kocemu aharu teccednu; mi pranmulnu blprcu konudi; truvat miru velvccunu; idu nimittmu gda mi dasuni yoddku vccitirneni. varunivu ceppi ntlu ceyumnga abrahamu gudarmulo nunn sarayoddku tvrga vellinivu tvrpd mudu manikl mettnipidi tecci pisiki rottelu ceyumni ceppenu. mriyu abrahamu psuvul mdku prugetti ok

mci let dudnu tecci ok pnivani kpp gicenu. vadu dani tvrga siddhprcenu. truvat atdu vennu palnu tanu siddhmu ceyicin dudnu tecci variyedut petti varu bhojnmu ceyu cudga variyodd a cettukrid nilucudenu. vartnito ni bharyyen sara ekkd nunndni adugga atdu adigo gudarmulu nunndni ceppenu. adukaynmiditiki i kalmun niyoddku nisc ymuga mrl vccednu. apudu ni bharyyen saraku ok kumarudu klugunni ceppenu. sara ayn venuk nudin gadarpu dva abrahamunu sarayunu bhukalmu gdcin vrddhule yudiri. stri dhrmmu saraku nilici poyenu gnuk saranenu blmu udigin dannen truvat naku sukhmu kluguna? na yjmanu dunu vrddhude yunnadu gda ani tnlo nvvukonenu. att yehova abrahamutvrrddhuralnen nenu niscymuga prsvicedna ani sara nvvnel? yehovaku asadhymendi eden nunnda? miditiki i kalmun nirnykalmdu ni yoddku tirigi vccednu. apudu saraku kumarudu klugunnenu. sara bhypdinenu nvvledni ceppga ayn avunu nivu nvivtinnenu. appuda mnusyulu akkd-nudi leci sodom ttu cuciri. abrahamu varini sagnputku varitokud vellenu. apudu yehovanenu ceybovu karymu abrahamunku dacedna? abrahamu niscymuga blmugl gopp jnmgunu. atni mulmuga bhumiloni smst jmmulunu asirvdipbdunu. etlnga yehova abrahamunu gurci ceppindi atniki klug jeyuntlu tn truvat tn pilllunu tn yiti varunu niti nyaymulu jri gicucu, yehova margmunu gekonutku atdu vari kajnapicintlu nentni nerigiyunnannenu. mriyu yehovasodom gomorrainu gurcin mor goppdi gnuknu vati papmu bhu bharmendi gnuknu nenu digipoyi nayoddku vccin a mor coppunne varu spurnmuga cesiro ledo cucednu; ceyniyedl nenu telisikodunnenu. a mnusyulu akkdndi tirigi sodom vepuga velliri. abrahamu ik yehova snnidhini nilucudenu. apudu abrahamu smipici yitlennudustultokud niti mtulnu nasnmu ceyuduva? a pttnmulo okvel ebdimdi nitimtuludinyedl danilonunn yebdimdi niti mtul nitimttu a shlmunu nasnmu ceyk kayva? a coppun cesi dustulto kud niti mtulnu cput niku durmvunugak. nitimttuni dustu nito smmuga ecut niku durmvu gak. srvlokmunku tirpu tircuvadu nyaymu ceyda ani ceppinppudu yehovasodom pttnmulo ebdimdi nitimttulu naku knbdinyedl varinibtti a shlmttini kayadunnenu aduku abrahamuidigo dhuliyu budideyunen nenu prbhuvuto matlad tegicucunnanu. ebdimdi nitimttulo okvel aiduguru tkkuvete aiduguru tkkue ndun a pttnmtyu nasnmu ceyuduva ani mrl adigena. adukayn akkd nlubdi yedu guru naku knbdinyedl nasnmu ceynnenu; atdik aynto matladu-cuokvel akkd nlubdimdiye knbduduremo aninppudu ayna nlubdimdini btti nasnmuceyk yudunni ceppga atdu prbhuvu kop-

pdniyedl nenu matladednu; okvel akkd mup-pdimdiye kn bduduremo aninppudu ayn akkd mupdimdi naku knbdinyedl nasnmuce adu ktduidigo prbhuvuto matlad tegic-itini; okvel akkd iruvdimdi knbduduremo ani nppudu ayn a yiruvdimdinibtti nasnmu cey kudunnga atdu prbhuvu kop-pdniyedl ne nikokmare matladednu; okvel akkd pdimdi knbduduremo aninppudu ayn a pdiminibtti nasnmu ceyk yudunnenu. yehova abra hamuto matladut calici vel-lipoyenu. abrahamu tn yitiki tirigi vellenu.

19

a saykalmdu a iddru devdutlu sodom cerunptiki lotu sodom gviniyodd kurcudiyudenu. lotu varini cuci varini edu rkonutku leci sastag nmskarmucesi na prbhuvulara, dycesi mi dasuni yitiki vcci ratri vellbucci kallu kdugukonudi, miru pedlkd leci mi trovnu vellvccunnenu. aduku varu-alagu kadu, ndividhilo ratri ayinnu atdu mikkili blvtmu cesinppudu varu atni ttu tirigi atni yit prve siciri. atdu variki viducesi pogni rottelu kalga varu bhojnmu cesiri. varu pdukonk mudu a pttntshulu, anga sodom mnusyulu, balurunu vrddhulunu prjldrunu nludikkulnudi kudi-vcci a yillu cuttvesi lotunu pilicii ratri ni yoddku vccin mnusyulu ekkd ? memu varini kuduntlu ma yoddku varini velupliki tisikoni rmmni atnito ceppga lotu velupl dvarmu noddnunn vari dggrku velli tn venuk tlupuvESI annlara, it patkmu kttukonkudi; idigo purusuni kudni yiddu kumartelu nakunnaru. sel vete varini mi yoddku velupliki tisikoni vccednu, varini mi mnssu vc-cintlu ceyudi. i mnusyulu na yitindiku vcciyunnaru gnuk varini miremi ceykuddni ceppinppudu varunivu av tliki pommniri. mriyu varuvidevdo mnloniki prdesigavcci tirpriganud cucucunnadu; kaga varikte niku ekkuv kidu cesedmni ceppi lotu anu a mnusyunidid domimgapdi tlupu pgulgottu tku smipiciri. ayite a mnusyulu tm cetulu capi lotunu itilopliki tm yoddku tisikoni tlupu vesiri. appudu varu pinnlu modlukoni peddlvrku a iti dvarmu dggrnunn variki knumbbu klugieyga varu dvarmu knugonlek visikiri. appudamnusyulu lotutoikkd niku mriyev runnaru? ni alluni ni kumarulu ni kumartelnu i urilo niku kliginvarindrini velupliki tisikonirmmu; memu i cotu nasnmu ceyvccitivi; varinigurcin mor yehova snnidhilo goppdayenu gnuk dani nasnmu ceyutku yehova mmunnu pppenni ceppga lotu byitiki velli tn kumartelnu pedlad neyunn tn allullto matladiledi, i cotu vidicipetti rdi; yehova i pttnmunu nasnmu ceybovu cunnadni ceppenu. ayite atdu tn allulldrstiki egtali ceyuvanivle nudenu. tellvarinppudu a dutlu lotunu tvrpettilemmu; i uri dossik-

slo nsicipokud ni bharynu ikkdnunn ni yid-
 dru kumartelnu tisikoni rmmni ceppiri. atdu
 tdivu cesenu. appudu atnimid yehova kni-
 pductvln a mnsyulu atnicetini atni bharyce-
 tini atni yiddu kumartel cetulnu pttukoni
 velupliki tisikoni vcci a u a dutlu varini velu
 pliki tisikoni vccin truvat aynni pranmunu
 dkkicukonutlu paripommu, ni venuk cud-
 kumu, i medanmullo ekkdnu niluvk nivu nsici
 pokud a prvtmunku paripommi ceppga
 lotu prbhuvu alagu kadu. idigo ni ktaksma
 ni dasunimid vccindi; na pranmu rkiscutvln
 nivu nayedl knuprcin ni krpn ghnpr citivi;
 nenu a prvtmunku ttpicukoni polenu; i
 kidu naku sbhivis ccipovodu nemo idigo
 paripovutku i uru smipmullo unndi, adi cin-
 ndi, nnnkkdiki ttpicukoni ponimmu adi cin-
 ndi gda, nenu brdukudunni ceppinppudu
 ayn idigo nivu ceppin i uru nasnmu ceynu.
 i visymulo ni mnvi agikriticini; nivu tivrpd
 akkdiki ttpicukoni pommu; ni vkdk ceru-
 rku nenemiya ceylennenu. aducet a uriki
 soyru anu peru pettdenu. lotu soyruku
 vccinppudu a desmun suryudu udyicenu.
 appudu yehova sodommidnu gomoramidnu
 yehovayodd nudi gdhkmunu aginni akas-
 munudi kuripici a pttmnlunu a medanmttini
 a pttmullo niviscinvarindrini nel molklnu
 nasnmu cesenu. ayite lotu bhary atni
 venukundi tirigi cucu uppushbhmayenu. tel-
 lvarinppudu abrahamu leci tanu yehova
 snnidhini nilicin cotiki vcci sodom gomor-
 ral ttunu a medanpu prdesmu yavttunu
 cudga adigo a prdespu pog avmu pogve
 lecucudenu. devudu a medanpu pttmnlunu
 paducesinppudu devudu abrahamunu jnap-
 kmu cesikoni, lotu kapurmunn pttmnlunu
 nasnmu cesinppudu a nasnmumdhyn lotu
 nsickud atni ttpicenu. lotu soyruku nivsi-
 cutku bhypdi, tn yiddu kumartelto kud
 soyrunudi poyi a prvtmdu nivsicenu. atdunu
 atni yiddu kumartelunu ok guhlo nivsi-
 ciri. atludga akk tn cellelitomn tdiri musli
 vadu; srj lokmryad coppun mnto povutku
 lokmullo e purusudunu ledu. mn tdriki
 draksarsmu tragicini atnito synici mn tdivln
 stanmu klugcesikodmu rmmni ceppenu. a
 ratri varu tm tdriki draksarsmu tragicin truv-
 vat atni peddkumarte lopliki velli tn tdirito
 synicenu. kani ame eppudu syniceno yep-
 pudu lecipoyeno atniki teliyledu. mrunadu
 akk tn cellelini cucininnti ratri na tdirito
 nenu sy nicitini; i ratri atniki draksarsmu
 tragicin truvat nivu lopliki velli atnito syni-
 cumu; ala gun mn tdivln stanmu klugje-
 sikodmni ceppenu. a ratriyu varu tm tdriki
 draksa rsmu tragiciri. appuda cinndi leci
 atnito synicenu. ame yeppudu syniceno
 yeppudu lecipoyeno atniki teliyledu. ala-
 gun lotu yokk yiddu kumartelnu tm tdivln
 grbhvtuleri. varilo pedddi kumaruni kni
 vaniki moyabnu peru pettenu. atdu netivru
 moyabiyulku mulpurusuduga ecbdunu. cin-

ndikud kumaruni kni vaniki bennmim anu
 peru pettenu. atdu netivru ammoniyulku
 mulpurusuduga ecbdunu.

20

akkdnudi abrahamu dksin desmunku
 tripoyi kadesukunu surukunu mdhy
 prdesmulo nivsici gararulo konnallu udenu.
 appudu abrahamu tn bharyyen saranugurci
 ime na cellelini ceppenu gnuk geraru rajen
 abimeleku saranu pilipici tn yit cercuko-
 nenu. ayinnu ratrivel devudu svpnmdu
 abimeleku noddku vccinivu ni yit cer-
 cukonin stri ok purusuniki bhary gnuk
 ame nimittmu nivu cccinadvu suma ani
 ceppenu. ayite abimeleku ameto poledu
 gnuk atduprbhuvu itti nitigl jn munu
 htmu ceyuduva? ime na cellelini atdu
 nato ceppleda? mriyu ame kud atdu na
 ann anenu. nenu cetulito e dosmu ceyk
 ydharth hrdymuto i pni cesitinnenu. aduku
 devudu avunu, ydharthhrdymuto dini
 cesitivni nenerugudunu; mriyu nivu naku
 virodhmuga papmu ceykud nenu ninnu
 addgicitini; aduke nenu ninnu a kabtti a
 mnsyuni bharynu tirigi atni kppgicumu;
 atdu prvkt, atdu ni korku prarthnceyenu,
 nivu brduku duvu. nivu amenu atni
 kppgicni yedl nivunu nivardrunu niscymuga
 cccedni telisikonumni svpnmdu atnito
 ceppenu. tellvarinppudu abimeleku leci
 tn sevkuldrini pilipici i sgtu lnnyu variki
 vinipicinppudu a mnsyulu migul bhy pdiri.
 abimeleku abrahamunu pilipicinivu maku
 cesin pni yemiti? nivu na midikini na
 rajymu midikini mhapatkmu teppicuntlu
 nenu niyedl cesin papmemiti? ceyrani
 k mriyu abimelekunivemi cucu i karymu
 cesitivni abrahamu ndugga abrahamui
 sthlmdu devuni bhymu ematrmunu ledu
 gnuk na bhary nimittmu nnnu cpudu
 rrukoni cesitini. atekakame na cellenumat
 nijme; ame na tdiri kumartegani na tlli ku-
 marte kadu; ame naku bharyyendi. devudu
 nnnu na tdriyillu vidici desatrmu povuntlu
 cesinppudu nenu amenu cucimmu povu
 prti sthlmduitdu na shodrudni nnnu gurci
 ceppumu; nivu naku ceyvlsin upkarmideyni
 ceppitinnenu. abimeleku gorrlnu godlnu
 dasdasi jnulu rppici, abrahamukicci atni
 bharyyen saranu atniki tirigi appgicenu.
 appudu abimelekuidigo na desmu ni yedut
 nunndi. nikistmen sthlmdu kapurmudum
 nenu. mriyu atdu saratoidigo ni annku
 nenu veyyi rupaylicciyunnanu. idi ni yodd
 nunn vardri drstiki prayscittmuga nudutke
 yidi ni pksmuga icciyunnanu. i visy mttilo
 niku nyaymu tripoyindnenu. abrahamu
 devuni prarthipgadevudu abimelekunu atni
 bharynu atni dasilnu bagucesenu; varu
 pillukniri. elynga abrahamu bharyyen
 saranubtti devudu abimeleku itilo prti

yehova tanu ceppin prkarmu saranu drsicenu. yehova taniccin matcoppun saranugurci cesenu. etlŋga devudu abrahama muto ceppin nirny kalmulo sara grbhvtiye atni muslitnmdu atniki kumaruni knenu. appudu abrahamu tnku puttinvadunu tnku sara kninvadunen tn kumaruniki issaku anu perupettenu. mriyu devudu abrahamu kajnapicin prkarmu atdu enimidi dinmul vaden issaku anu tn kumaruniki sunnti cesenu. abrahamu kumaruden issaku atniki putti nppudu atdu nuredlvadu. appudu sara devudu naku nvvu klugesenu. vinu-varell na visyme nvvudurnenu. mriyu sara pilllku stnymiccunni yevru abrahamuto ceppunu nenu atni muslitnmdu kumaruni ktini gda? anenu. a pillvadu perigi palu vidicenu. issaku palu vidicin dinmdu abrahamu gopp vidu cesenu. appudu abrahamunku aiguptiyuralen hagra knin kumarudu prihsicut sara cuci i dasini dini kumaruni vellgottumu; i dasi kumarudu na kumaruden issakuto varsude yuddni abrahamuto anenu. atni kumarunibtti a mat abrahamunku mikkilli dukhmu klugesenu. ayite devudu i cinn vanibttiyu ni dasinibttiyu nivu dukhpdvddu. sara nito ceppu prti visyumlo ame mat vinumu; issakuvln ayindiye ni stanmbdunu. ayinnu i dasi kumarudunu ni sta nme gnuk atnikud ok jnmuga cesednni abrahamuto ceppenu. kabtti tellvarinppudu abrahamu leci ahar-munu nill tittini tisikoni a pillvanitokud hagrunku appgici ame bhujmu mid vatini petti ameni ppivesenu. ame velli beyerseba arnymulo itu atu tirugucudenu. a tittiloni nillu ayipoyin trovat ame ok podkrid a cinnvani pdvesi yi pillvani cavu nenu cudlenni anukoni, viti vetdurmu velli atni keduruga kurcudenu. ame yeduruga kurcudi yelugetti yedcenu. devudu a cinnvani mornu vinenu. appudu devuni dut akasmunudi hagraunu pillichagra nikemivvcindi? bhypdkumu; a cinnvadunn cot devudu vani svrmu vini yunnadu; nivu leci a cinnvani levnetti ni cet pttukonumu; vanini gopp jnmuga cesednni ametu anenu. mriyu devudu ame knnulu tircindun ame nill ut cuci velli a tittini nillto nipi cinnvaniki tragiccenu. devudu a cinnvaniki todeyudenu. atdu perigi peddvade a arnymulo kapurmudi vilukadayenu. atdu paranu arnymulo nunnppudu atni tlli aiguptudesmunudi ok strini tecci atniki pedlicesenu. a kalmdu abimelekunu atni senadhiptiyen phikolunu abrahamuto matladinivu ceyu pnulnnitilonu devudu niku todeyunnadu gnuk. nivu nnnenu na putr pautradulnennu vcipk, nenu niku cesin upkarmu coppun nakunu nivu prdesiveyunn

yi desmunku cesednni devuni pert ikkd nato prmanmu ceyumni ceppenu. aduku abrahamuprmanmu cesednnenu. abimeleku dasulu blatkarmuga tisikonin nill bavivisyme abrahamu abimelekunu akseppiga abimelekui pni yevru cesiro nenerugnu; nivunu nato ceppledu; nenu nede gani yi sgti vinledni ceppga. abrahamu gorrlu godlno teppici abimelekukiccenu. variddru itlu ok nibdhn cesikoniri. trovat abrahamu tn gorrl mdlo nudi yedu tetupilllnu veruga nucenu gnuk abimeleku abrahamutonivu veruga ucin yi yedu gorripillu edukni ydigenu. adu ktdu nene yi bavini trvvin-duku na saksyarthmuga i yedu gorr pillnu nivu nacet puccukonvlenni ceppenu. akkd variddru atlu prmanmu cesikonindun a cotu beyerseba anbdenu. beyersebalu varu alagu ok nibdhn cesikonin trovat abimeleku leci tn senadhiptiyen phikoluto philistiyul desmunku tirigi vellenu. abrahamu beyersebalo ok picul vrksmunati akkd nitydevuden yehova pert prarthncesenu. abrahamu philistiyul desmulo anak dinmulu prdesiga nudenu.

aa sgtulu jrigintruvat devudu abra hamunu prisodhicenu. etlŋga ayn abra hama, ani piluvga atducittmu prbhuvu anenu. apudaynniku okkdeyunn ni kumaruni, anga nivu premicu issakunu tisikoni moriya desmunku velli akkd nenu nito ceppbovu prvtmulo okkanimid dhnbliga at tellvarinppudu abrahamu leci tn gadidku gt ktti tn pnivarilo iddrini tn kumarudgu issakunu vetbettukoni dhnblikorku kttelu cilci, leci devudu tnato ceppin cotiki vellenu. mudv nadu abrahamu knnuletti durmunudi a cotu cuci tn pni varitomiru gadidto ikkdne ududi; nenunu i cinnvadunu akkdiki velli (devuniki) mrokkii mrl miyoddku vccednni ceppi dhn-bliki kttelu tisikoni tn kumarudgu issaku mid petti tncetito nippunu ktini pttukoni poyenu. variddru kudi vellucudga issaku tn tdriyen abrahamuto na tdri ani pilicenu; aduktdu emi na kumaruda anenu. appudtu nippunu kttelunu unnvigani dhnbliki gorripill edi ani adugga abrahamu nakuma ruda, devude dhnbliki gorripillnu cucukonunni cep-penu. alagu variddru kudi velli devudu atnito ceppincotiki vccinppudu abrahamu akkd bli pithmunu ktti kttelu ckkgga perci tn kumarudgu issakunu bdhici a pithmupe-nunn kttelmid ucenu. appudu abrahamu tn kumaruni vdhicu tku tn ceyyi capi ktti pt-tukonga yehova dut prlokmunudi abrahama abrahama ani atni pili cenu; aduktducittmu prbhuvu anenu. appudu ayn a cinnvan-imid ceyyi veykumu; atni nemiyu ceykumu; niku okkdeyunn ni kumaruni nakiyy venutiy ledugruk nivu devuniki bhypduvadvni yid

appudu abrahamu knnu letti cudga podlo
kommulutgulukoniyyunn ok pottelu venuk tt-
tun knbdenu. abrahamu velli a pottelunu
pttukoni tn kumaruniki maruga petti dhn
abrahamu a cotiki yehova yire anu peru pet-
tenu. aducetyehova prvtmu mid cucuko-
nunu ani neti vrku ceppbdunu. yehova
dut redv maru prlokmunudi abrahamunu
pillici yitlnenu nivu niku okkde ayyunn ni
kumaruni iyy venuktiyk yi karymu cesin-
dun nenu ninnu asirv dici akas nkstrmulvlenu
smudrtirmdli yisukvlenu ni stanmunu niscy-
muga vistirip cesednu; ni stti varu tm stru-
vul gvini svadhinprcukoduru. mriyu nivu na
mat vinindun bhulokmuloni jmulnnyu ni
stanmuvln asirv dicbdunu natodni prmanmu
cesiyunnanni yehova selviccen nenu. tru-
vat abrahamu tn pnivari yoddku tirigi raga
varu leci adrunu klisi beyersebaku velliri.
abrahamu beyersebalo nivsicenu. a sgtulu
jrigin truvat abrahamunku telup bndindem-
ngamilka anu ameyu ni shodrudgu naho-
runku pillnu knenu. varu evrevrnaga atni
jyestkumaruden uju, itni tmmuden buju,
aramu tdriyen kemuyelu, kesedu, hjo, sil-
dasu, yidlapu, betu yelu. betuyelu ribkanu
knenu. a yenimidimdni milka abrahamu
shodrudgu nahorunku knenu. mriyu ryuma
anu atni, upptniyu tebhunu, ghmunu thsunu
mykanu knenu.

23

sara jivicin kalmu, anga sara brdikinyedlu
nut iruvdi yedu. sara knanu desmdli
hebronnu kirytrbalo mrtibodenu; appudu
abrahamu sara nimittmu aglaru tkunu
amenu gurci yedcutkunu vcenu. truvat
abrahamu mrtibodin tn bhary yedutnudi
leci hetu kumarulnu cuci mi mdhy nenu
prdesiniganu prvasiniganu unnanu. mrti-
bodin na bhary na knnulyedut udkud,
amenu pati pettutku mi tavun na kok sm-
sanbhumini svasthymuga iyyudni adug hetu
kumarulu ayya na mat vinumu. nivu ma
mdhyinu mharajve yunnavu; ma smsan bhu-
mullo ati srestmen daniydu mrtibodin ni
bharynu patipettumu; nivu mrtibodin ni
bharynu pati pettuntu malo tn smsanbhumi
iyyonnolnivadu evdunu ledni abrahamu kuttr-
micciri. appudu abrahamu leci a despu pr-
jlen hetu kumarulku sagilpdi mrtibodin na
bharynu na yedut udkud nenu pati pettut
mikistmete na mat vinudi. sohru kumar-
den ephronu tn polmu civrnu tnku kligiyunn
mkpela guhnu nakiccutntu na pksmuga at-
nito mnviceyudi. mi mdhyinu smsan bhu-
miga nudutku nidu velku atdu danini naku
svasthymuga iyyvlenni varito ceppenu. ap-
pudu ephronu hetu kumarul mdhyinu kur-
cudi yudenu. hittiyuden ephronu tn uri
gvini prvesicuvardri yedut hetu kumarulku
vinbdu ntlu abrahamuto ce ayya atlu kadu

na mnvi nalkicumu, a polmunu nikiccucun-
nanu; danilonunn guhnu nikiccu kannanu;
na prjl yedut adi nikiccucunnanu; mrtibodin
ni bharynu pati pettu mnen appudu abra-
hamu a despu prjl yedut sagilpdi srekanu
na mnvi alkicumu. a polmunku vel yie-
cednu; adi nayodd puccu koninyedl mrti-
bodin na bharynu pati petteddni a des pr-
jlu vinbdu ntlu ephronuto ceppenu. aduku
ephronu ayya na mat vinumu; a bhumi
nalugu vdl tulmul vedi ceyunu; naku niku
adi yet? mrtibodin ni bharynu patipet-
tumni abrahamun kuttrmiccenu; abrahamu
ephronu mat vinenu. kabtti hetu kumarulku
vinbdu ntlu ephronu ceppin vel anga vrtkullo
cellu nalugu vdl tulmul vedi abrahamu tuci
atni kiccenu. alagun mmre yedutnunn
mkpela ydli ephronu polmu, anga a polmunu
daniydli guhyu dani polimer atti lonunn
a polmu cetlnnyu, atni uri gvini prvesicu
vardrilo hetu kumarul yedut abrahamunku
svasthymuga sthirprcbdenu. a truvat abra-
hamu knanu desmulo hebronnu mmreye-
dut nunn mkpela polmu guhlo tn bharyyen
saranu patipettenu. a polmunu danilonunn
guhyu hetu kumarulvln smsanmukorku abra-
hamunku svasthymuga sthirprcbdenu.

24

abrahamu bhu kalmu gdicin vrddhude yu-
denu. anni visymullonu yehova abra-
hamunu asirv dicenu. appudu abrahamu
tnku kligin smstmunu elucudin tn yiti ped-
ddasunito ni ceyyi na todkrud pettumu; nenu
evri mdhy kapurmunnano a knaniyul ku-
martello ok danini na kumaruniki pedliceyk
na svdesmdunn na bdhuvulyoddku velli is-
saku na kumaruniki bharynu teccutntu
akasmuyokk devudunu bhumiyokk devudu
nen yehova todni ni cet prmanmu ceyi
cednnenu. a dasudui desmunku na vet
vcutku okvel a stri istpdni yedl nivu
byluderi vccin a desmunku nenu ni ku-
maruni tisikoni povlena ani aduga abra-
hamu akkdiki na kumaruni tisikoni pokuddu
sumi. na tdri yitnudiyu nenu puttin desmu
nudiyu nnnu tecci nato matladini stan-
munku i desmu niceddnni prmanmu cesi
nato ceppin prlokpud devudgu yehova tn
dutnu niku muduga ppunu; akkdudni nivu
na kumaruniki bharynu tisikonivcedvdu.
ayite ni vet vcutku a stri istpdni yedl i
prmanmu nudi vidudl podedvu gani nivu
na kumaruni akkdiki tisikoni pokuddni at-
nito ceppenu. a dasudu tn yjmanudgu abra-
hamu todkrud tn ceyyi petti yi sgti visyme
prmanmu cesenu. atdu tn yjmanuni otello
pdi otelnu tn yjma nuni astilo srestmen
nana vidhmulgu vstuvulnu tisikoni poyenu.
atdu leci aramnhrayimu lonunn nahoru pttu
saykalmdu strilu nillu cedukonvccu velku
a uri bytnunn nillbaviyodd tn otelnu mok

ripcesi yitlnenu na yjmanudgu abrahamu devudven yehova, nenuvccin karymunu tvrlo sphlmucesi na yjmanudgu abrahamu mid anugrhmu cupumu. citt gicumu, nenu i nill utyodd nilucu cunnanu; i urivari pillu nillu cedukonutku vccucunnaru. kabtti nenu traguntlu nivu dycesi ni kdvn vcumni nenu ceppganivu tragumu ni otelkunu nillu pettednni ye cinndi ceppuno ameye ni sevkuden issakukorku nivu niymicinide yudunu gak, advuln nivu na yjmanunimid anugrhmu cupitivni telisikodu nnenu. atdu matladut calipkmude abrahamu shodruden nahoru bharyygu milka kumaruden betuyeluku puttin ribka kdvd bhujmu mid pettukonivcenu. a cinndi mikkili ckknidi; ame kny, e purusudunu amenu kudledu; ame a babiloniki digipoyi kdvn nillu nipukoniyekki raga a sevkudu amenu edurkonutku prugetti ni kdvllo nillu kocemu dycesi nnu trag nimmni adigenu. adukame ayya tragu mni ceppi tvrga tn kdvnu cetimidiki dicukoni atniki dahmiccenu. mriyu ame atniki dah miccin truvatni otelu tragumttuku vatikini nillu cedipoyudunni ceppi tvrga gadilo tn kdvd kummrici tirigi cedutku a baviki prugettu koni poyi atni otelnitiki nillu cediposenu. a mnusyudu amenu teri cuci tn pryanmmunu yehova sphlmuceseno ledo telisikonv lenni ur kuden. otelu tragutyen truvat a mnusyudu artulmu ettugl bgarpu mukku kmmini, ame cetulku pdi tulmul ettu gl redu bgaru kdiymulnu tisi nivu evri kumartevu? dycesi nato ceppumu; ni tdiri yit memi i ratri bsceyutku sthlmunnda ani adigenu. adukame nenu nahoruku milkaknin kumarudgu betuyelu kumartennenu. mriyu amema yodd cala gddiyu metyu ratri bsceyutku sthlmunu unu vnga a mnusyudu tn tlvci yehovaku mrokki abrahamu na yajmanuni devuden yehova stutipdbdunugak; ayn na yjmanuniki tn krpnu tn styumnu cuput manledu; nenu trovlo nudgane yehova na yjv att a cinndi prugettikonipoyi yi matlu tn tlli yiti variki telipenu. ribkaku labannu nok shodru dudenu. appudu labanu a bavidgr velu ptnunn a mnusyuni yoddku prugettikoni poyenu. atdu a mukku kmmini tn shodri cetulnunn a kdiymulnu cucia mnusyudu ilagu nato matladenni tn shodriyen ribka ceppin matlu vini a mnusyuni yoddku vce labanu yehovavl asirvdpbdin vada, lopliki rmmu; nivu byt niluvnel? illunu otelku sthlmunu nenu siddhmu ceyicitinnenu. a mnusyudu itiki vcci nppudu labanu otel gtlu vippi otelku gddiyu metyu kallu kdugu konutku atnikini atnito kud nunnavarikini nillu icci atniki bhojnmu petticenu gani atdunenu vccin pniceppk munupu bhojnmu ceynnga labanu ceppumnenu. att atditlennunenu abrahamu dasudnu, yehova na yjmanuni bhuga asirvdcenu gnuk atdu goppvadayenu; atniki gorrlnu godlnu vedi bgarmulnu das dasi

jnmunu otelnu gadidlnu dycesenu. na yjmanuni bharyyen sara vrddhapyumulo na yjmanuniki kumaruni knenu; na yjmanudu tnku kligindi yavttunu atnikicci yunnadu; mriyu na yjmanudu natonenu evri desmdu niv sicucunnano a knaniyil pilllo ok pillnu na kumaruniki pedliceyvdu. ayte na tdiri yitikini na vssthum yoddkun velli na kumaruniki pedli ceytutku ok pillnu tisi koni ravlenni nacet prma nmu ceyicenu. appudu nenu na yjmanunito a stri navet rademo ani ceppinduku atdu evni snnidhilo nenu jivicucunnano a yehova nito kud tn dutnu ppi ni pryanmu sphlmu ceyunu gnuk nivu na vssthullo na tdiri yitnudi na kumaruni nivu na vssthulyoddku vellitiva yi prmanmu visymulo ik niku badhyt uddu, varu amenu iymnyiedilkud i prmanmu visymulo niku badhyt uddni ceppenu. nenu nedu a bavi yoddku vcci abrahamu na yjmanuni devudven yehova, na pryan munu nivu sphlmu cesin yedl nenu i nill baviyodd niliciyudga nillu cedukonutku vccin cinndanito nenunivu dycesi ni kdvllo nillu kocemu nnu tragnimmni ceppu nppudu nivu tragumu ni otelkunu cedi poyudunni yevte ceppuno ameye na yjmanuni kumaruniki yehova niymicin pillye yudunu gakni mnvicesikotini. nenu na hrdymulo atlu anukonut calipk mude ribka bhujmumid tn kdvn pettukonivcci a babiloniki digipoyi nillu cedukoni vccenu; appudunaku dahmimmni nenamenu adugga ame tvrga tn kdvn dicitragumu, ni otelkunu nillu pettednni ceppenu gnuk nenu tragitini; ame otelkunu nillu pettenu. appudu nenu nivu evrikumartevni ydiginduku ame milka nahorunku knin kumarudgu betuyelu kumartenni cepinppudu, ne name mukkuku kmmyunu ame cetul na tlvci yehovaku mrokki, abrahamu na yjmanuni devuden yehovanu stotrmu cesitini; elynga ayn na yjmanuni yokk shodruni kumartenu atni kumaruniki tisikonuntlu sriyen margmdu nnu ndi picenu. kabtti na yjmanuniyedl miru dynu nmmkmunu knuprcinyedl adiyennu naku teliyceppudi, leniyedl adiyennu teliy cepudi; appudu nenetu povleno atu poyednnga labanunu betuyelunuidi yehovavl kligin karymu; memete avunni gani kagnidni cepp jalmu; idigo ribka ni yedut nunndi, amenu tisikoni pomm; yehova selviccin prkarmu ime ni yjmanuni kumaruniki bhary agunugakni uttr micciri. abrahamu sevkudu vari matlu vini yehovaku sastag nmskarmu cesenu. truvat a sevkudu vedi nglu bgaru nglu, vstr mulnu tisi ribkaku iccenu; mriyu atdu ame shodruniki tllikini viluvgl vstavulu iccenu. atdunu atnitokudnunn mnusyulunu annpan mulu puccukoni akkd a ratriytnu nudiri. udyumun varu leci nppudu atduna yjmanuni yoddku nnu ppicudni ame sho drudunu ame tliiyi cinndan di

inmulennu mayodd ud nimmu, a truvat ame vellvccu nniri. appudtdu yehova na pryannunu sphlmu cesenu gnuk naku tdivu kaniyk nnnu ppicudi, na yjmanuni yoddku vellednni ceppi nppudu varu a cinn danini pilici, ame yemnuno telisikodmni ceppukoni ribkanu pilicii mnusyunitokud velledva ani ame ndiginppudavellednnenu. kabtti varu tm shodriyen ribkanu ame dadini abrahamu sevkuni atnito vccin mnusulnu sagnpinppudu varu ribkato ma shodri, nivu vel velku tlli vguduvu gak, ni sttivaru tm pgvari gvinini svadhinprucukoduru gak ani amenu divipga ribkayu ame pni kktelunu leci otel nekki a mnusyuni vebdivelliri. atlu a sevkudu ribkanu todukoni poyenu. issaku beyer lhayiroyi margmun vcci dksin desmdu kapurmdenu. saykalmun issaku polmulo dhyani byluveli knnuletti cucinppudu otelu vccucudenu, ribka knnu letti issakunu cuci otemidnudi digi mnl nedurkonutku polmulo nducucunn a mnusyu devrni dasuni ndugga atduidtu na yjmanu dni ceppenu gnuk ame musuku vesikonenu. appuda dasudu tanu cesin karymulnniyu issakuto vivrici ceppenu. issaku tlliyen sara gudarmuloniki amenu tisikoni poyenu. atlu atdu ribkanu prigrhipga ame atniki bhary ayenu; atdu amenu premicenu. appudu issaku tn tlli visyme dukhnivarnpodenu.

25

abrahamu mrl ok strini vivahmu cesikonenu, ame peru ketura. ame atniki jimranu, yoksanu, medanu, midyanu, isabaku, suvhu anuvarini knenu. yoksanu sebnu dedanunu knenu. assuriyulu letusiyulu leyumiyulu anuvaru a dedanu sttivaru. eyipha epheru hnoku abida eldaya anuvaru a midyanu sttivaru. virdru ketura sttivaru. abrahamu tnku kligindi yavttu issaku kiccenu. abrahamu tn upptnul kumarulku bhumanmu licci, tanu sjivude yudgane tn kumarudgu issaku noddnudi turputtuga turpu desmunku varini ppivesenu. abrahamu brdikin svtsrmulu nut debbdiedu. abrahamu nidu vrdhdhapy munku vccinvade mci muslitnmun pramuvidici mrtibodi tn pitrulyoddku cercbdenu. hittiyuden sohru kumarudgu ephronu polmdli mkpela guhlo atni kumarulgu issakunu ismayelunu atnini patipetiri; adi mmre yedut nunndi. abrahamu hetu kumarulyodd konin polmulone abrahamunu atni bharyyen sarayunu pati pettbdiri. abrahamu mrtibodin truvat devudu atni kumarudgu issakunu asirv dicenu; appudu issaku beyer lhayiroyi dggr kapurmdenu. aiguptiyuralunu sara dasiyunen hagra abrahamunku knin abrahamu kumarudgu isma yelu vsavli yide. ismayelu jyesthku-maruden nebayotu kedaru adbyelu mibsamu misma dumanmssa hdru tema yeturu

napisu kedema ivi vari vari vsavlul prkarmu vari vari perul coppun ismayelu kumarulyokk perulu vari vari grammullonu vari vari kotllonu ismayelu kumarulu vire, vari perulu ive, varivari jnmul prkarmu varu pdreduguru rajulu. ismayelu brdikin svtsrmulu nut muppidi yedu. appudtdu pramuvidici mrtibodi tn pitrul yoddku cercbdenu. varu assurunku vellu margmun hvila modlukoni aiguptu edutnunn suruvrku niv sicuvaru atdu tn shodrldri yedut nivas merprucukonenu. abrahamu kumarudgu issaku vsavliyide. abrahamu issakunu knenu. issaku pddnramulo nivsicu siriyavaden betuyelu kumarteyunu siriyavaden labanu shodri yunen ribkanu pedlicesikonppudu nlubdi svtsrmulvadu. issaku bhary godralu gnuk atdu ame visyme yehovanu vedukonenu. yehova atni prarthn vineni gnuk atni bhary yen ribka grbhvti ayenu. ame grbhmulo sisuvulu oknito nokdu penuguladiri gnuk ameilagete nenu brdukt yedukni anakoni yi visyme yehovanu adug vellenu. appudu yehova ameto nitlnenu redu jnmulu ni grbhmulo klvu.redu jnpdmulu ni kdupulonudi prtyekmuga vccunu. ok jnpdmukte ok jnpdmu blistme yudunu. peddvadu cinnvaniki dasudgunu anenu. ame prsuti kavlsin dinmulu nidinppudu ame grbhmdu klvvaru udiri. modtivadu ernivaduga bytikivccenu. atni olltyu rom vstrmuvle nudenu gnuk atniki esavu anu peru pettiri. truvat atni shodrudu bytiki vcci nppudu atni ceyyi esavu mdi-menu pttukoni yudenu gnuk atniki yakobu anu peru pett bdeni. ame varini kninppudu issaku aruvdiedlvadu. a cinnvaru ediginppudu esavu vetadutydu nerpriye arnyvasiga nudenu; yakobu sadhuve gudarmullo nivsicucudenu. issaku esavu teccin vetmasmunu tinucudenu gnuk atni premicenu; ribka yakobunu premi cenu. oknadu yakobu klgrvrtkmu vdukonu cudga esavu alsinvade polmulonudi vcci nenu alsiyunnan; a yer-ryerrga nunn danilo kocemu dycesi naku pettumni adigenu; aduct atni peru edomu anbdeni. aduku yakobuni jyesthtvmu nedu nakimmni adugga esavu nenu cavbovcun-nanu gda jyesthtvmu nakeduknenu yakobu nedu nato prmanmu ceyumnenu. atdu yakobuto prmanmucesi atniki jyesthtvmunu amimveyga yakobu ahar munu cikdukukayl vtkmunu esavu kiccenu; atdu tini tragi leciopoyenu. atlu esavu tn jyesthtvmunu trnikricenu.

26

abrahamu dinmullo vccin modti krvu gak mriyok krvu a desmullo vccenu. appudu issaku gerarulonunn philistiyul rajen abimeleku noddku vellenu. akkd yehova at-niki prtyksmenivu aiguptuloniki vellk nenu

nito ceppu desmdu nivsicumu. i desmdu prvasive yudumu. nenu niku todeyudi ninnu asirv dicednu; elynga nikunu ni stanmunkunu i desmulnniyu icci, ni tdriyen abrahamuto nenu cesin prmanmu nerverci, akas nkstrmulvle ni stanmunu vistricesi i desmulnniyu ni stanmunku iccednu. ni stanmuvln smst bhulokmuloni smst jnulu asirvdipbduduru. elynga abrahamu na mat vini nenu vidhicin dani na ajn lnu na ktdltnu na niymmulnu gekonenni cep-penu. issaku gerarulo nivsicenu. a coti mnusyulu atni bharynu cuciamе yevrni adig-inppudu atduame na shodri ani ceppenu; eduknga ribka cknidi gnuk i coti mnusyulu ame nimittmu nnnu cpuduremo anukoni tn bhary ani cepputku bhydpenu. akkd atdu cala dinmu ludin truvat philistiyul rajen abimeleku kitikilo nudi cucinppudu issaku tn bharyyen ribkato srsmadut knbdenu. ap-pudu abimeleku issakunu pilipiciidigo ame ni bharyyeame na shodri ani yel ceppitvni adugga issakuamenu btti nenu cnipovudu nemo anukotinni atnito ceppenu. aduku abimelekunivu maku cesin yi pni yemi? i jnullo evden ameto nirbhymuga sy nivc-cune. appudu nivu mamidiki patkmu teccipettu vadvugda anenu. abimelekui mnusyuni jolikennu itni bhary jolikennu vellu vadu niscymuga mrnsiks podunni tn prjl kdriki ajnapipga issaku a desmdunnvade vittnmu vesi a svtsrmu nurtlu phlmu po-denu. yehova atnini asirvdicenu gnuk a mnusyudu goppvadayenu. atdu mikkili gop-pvadguvrku krm krmuga abhivrdhhi po-ducu vccenu. atniki gorrl astiyu godl astiyu dasulu gopp smuh munu kligindun philis-tiyulu atniydu asuy pdiri. atni tdriyen abrahamu dinmullo atni tdri dasulu trvvin bavulnnitini philistiyulu mnnu posi pud-civesiri. abimelekunivu makte bhu blmu glvaduv gnuk mayoddnudi vellipommni issa kuto ceppga issaku akkdndudi velli geraru loylo gudarmu vesikoni akkd nivsicenu. ap-pudu tn tdriyen abrahamu dinmullo trvvin nill bavulu issaku tirigi trvvcenu; elynga abra hamu mrtibodin truvat philistiyulu vatini pudcivesiri. atdu tn mriyu is-saku dasulu a loylo trvvgja jellugl nillbavi dorikenu. appudu geraru kaprulu issaku kaprulto jgdmadii niru made ani ceppiri gnuk varu tnto klhicindun atdu a baviki es-eku anu peru pettenu. varu mriyok bavi trvvinppudu danikorkunu jgdmadiri gnuk daniki sitna anu peru pettenu. atdu akkd-nudi velli mriyok bavi trvvcenu. dani visyme varu jgd madledu gnuk atduippudu yehova mnku edmu klugjesiynnadu gnuk yi des md akkdndudi atdu beyersebaku vel-lenu. a ratriye yehova atniki prtyksmenenu ni tdriyen abrahamu devudnu, nenu niku todeyunnanu gnuk bhydpkumu; na dasu-den abrahamunu btti ninnu asirvdici ni stan-

munu vistricesednni ceppenu. akkd atdok blipithmu kttici yehova nammun prarthncesi akkd tn gudarmu vesenu. appudu issaku dasulu akkd bavi trvviri. att abimelekunu atni snehituden ahujtunu atni senadhiptiyen phikolunu gerarunudi atniyoddku vcciri. is-sakumiru namid pgpti miyoddnudi nnnu ppivesin truvat edunimittmu na yoddku vcciyunnarni varindugga varu nisc ymuga yehova niku todeyudut cucitivu gnuk mnku, anga makunu nikunu mdhy nok prmanmud-vle nniyu memu ninnu muttk niku mele tpp mremiyu ceyk ninnu smadhanmuga ppi vesi-tiviu gnuk nivunu maku kiduceykuduntlu nito nibdhncesikodumnniyu anukotimi; ip-pudu nivu yehova asirvadmu podin vad-vniri. atdu variki viduceyga varu annpam-mulu puccu koniri. tellvarinppudu varu leci oknito okdu prmanmu cesikoniri; tru-vat issaku varini sag npga varu atni yo-ddnudi smadhanmuga velliri. a dinmde is-saku dasulu vcci tamu trvvin bavinigurci atniki teliycesimaku nillu knbdinvni ceppiri gnuk daniki seb anu peru pettenu. kabtti netivru a uri peru beyerseba. esavu nlu-vdi svtsrmlvadenppudu hittiyu den beyeri kumarteygu yhuditunu hittiyu den elonu ku-marteygu basemtunu pedlicesi konenu. viru issakunkunu ribkakunu mnovedn klugjesiri.

27

issaku vrddhude atni knnuku mddrsti klig-inppudu atdu tn pedd kumaruden esavuto na kumaruda, ani atni pilvuga atducittmu nayna ani atnito nnenu. appudu issakuidigo nenu vrddhudnu, na mrndinmu naku teli ydu. kabtti nivu dycesi ni ayudhmulen ni abul podini ni villunu tisikoni adviki poyi nakorku vetadi masmu temmu. nenu cavk munupu ninnu nenu asirvdicuntlu nakist-men rucigl bhojymulnu siddhprci nenu tin-utke nayoddku temmni ceppenu. issaku tn kuma rudgu esavuto itlu ceppucudga ribka vinucudenu. esavu vetadi masmu tec-cutku adviki vellenu. appudu ribka tn ku-marudgu yakobunu cucidigo ni tdri ni an-nyen esavuto mrti bodkmunupu nenu tini yehova snnidhini ninnu asirvdicuntlu nako-rku masmu tecci naku rucigl bhojymulnu siddh prcumni ceppga vitini. kabtti na ku-maruda, na mat vini nenu niku ajna picinttu ceyumu. nivu mdku velli redi mci mek pillnu akkdndudi nayoddku temmu. vatito ni tdri kistmen rucigl bhojymulnu atniki cese dnu. ni tdri mrtibodk mudu atdu vatini tini ninnu asirvdicuntlu nivu vatini ni tdri yoddku tisikonipovlennenu. aduku yakobuna sho druden esavu rommu glvadu, nenu nunnnivadnu gda. okvel natdri nnnu tdvicucunu, appudu nenu atni drstiki vek-udnuga tocinyedl na midiki sapme gani asir-vadmu teccu konnni ceppenu. ayinnu atni

tllina kumaruda, a sapmu na midiki vc-
 cunagak. nivu na matmatrmu vini, poyi va-
 tini nayoddku tisikoni rmmni ceppga atdu
 velli vatini tn tlliyoddku tisikonivccenu. atni
 tlli atni tdri kistmen rucigl bhojymulnu
 siddhprcenu. mriyu tn jyesth kumarudgu
 esavunku sogsen vstrmulu it tn yodd nudenu
 gnuk ribka vatini tisi tn cinn kumarudgu
 yakobunku todigici a mekpill crmmulo atni
 cetulnu atni medmid nunupu bhagmunu
 kppli tanu siddhprcin rucigl bhojymulnu rot-
 tenu tn kumarudgu yakobu ceti kiyyga atdu
 tn tdriyoddku vccina tdri, ani piluvga at-
 duemi na kumaruda, ni vevrvni adigenu
 aduku yakobunenu esavu anu ni jyesthku-
 marudnu, nivu nato ceppinprkarmu cesiyun-
 nanu. nivu nnnu divicutke dycesi lecikur-
 cudi, nenu vetadi teccindanini tinuv appudu
 issaku na kumaruda, i sighrmuga adi ni
 ketlu dorikenni adugga atduni devudenye-
 hova na yedutiki dani rppicutcetne ani cep-
 penu. appudu issaku na kumaruda, nivu
 esa vnu na kumarudvo kavu nenu ninnu tdvi
 cuce dnu dggrku rmmni ceppenu. yakobu
 tntdriyen issaku dggrku vccinppudu atdu
 atni tdvicutisvrmu yakobu svrmu gani ce-
 tulu esavu cetule anenu. yakobu cetulu
 atni annyen esavu cetulvle rommu glven-
 dun issaku atnini gurutu pttlek atnini di-
 vici esavu anu na kumarudvu nivena ani
 adugga yakobunene anenu. att atdu adi
 nayoddku temmu; nenu ninnu divicuntlu
 na kumarudu vetadi teccindi tidu nnenu;
 atdu tecinppudu atdu tinenu; draksarsmu
 tega atdu tragenu. truvat atni tdriyen is-
 saku na kumaruda, dggrkuvccci nnnu muddu
 pettu kommi atnito ceppenu. atdu dggrku
 vcci atni muddupettukonenu. appudtu
 atni vstrmulnu vasncuci atni divici yitlnenu.
 idigo na kumaruni suvasn yehova divicin
 ceni suvasnvle nun akaspumcunu bhusar-
 munu vistarmen dhanymunu draksarsmunu
 devudu ni knugrhicugak jnmulu niku dasul-
 guduru jnmulu niku sagilpduduru ni bdhu-
 jnuku nivu elikve yudumu ni tlli putrulu
 niku sagilpduduru ninnu spicuvavu spipb-
 duduru ninnu divicuvavu divipbdudurugak
 issaku yakobunu divicutyen truvat yakobu
 tn tdriyen issaku edutnudi bylu deri vel-
 lin tksme atni shodrudnen esavu vetadi vc-
 cenu. atdunu rucigl bhojymulnu siddhprci
 tn tdriyoddku teccina tdri nnnu divicuntlu
 leci ni kumarudu vetadi teccindani tinummi
 tn tdrionnenu. atni tdriyen issakuni vevr
 vni atni ndigi nppudu atdunenu ni ku-
 marudnu esavu anu ni jyesthkumarudnnga
 issaku mikku tmuga gdgd vnkucu atlyite ve-
 tadin bhoj munu nayoddku teccinavavru?
 nivu rakmunupu nenu vatnnitilo tini at-
 nini nijmuga divicitini, atdu divipbdinvade
 ynenu. esavu tn tdri matlu vininppudu
 dukhakatade peddkek vesio na tdri, nn-
 nunu divicummi tn tdrito ceppenu. atduni

shodrudu kptopay muto vcci niku ravlsin di-
 ven tisikonipoyenu. esavu yakobu anu peru
 atniki srigane cellindi; atdu nnnu i redu
 marulu mos puccenu. na jyesthtvmu tisiko-
 nenu, idigo ippudu vcci naku ravlsin divennu
 tisikonenni ceppinakorku mri ye divenyu
 migilci yucleda ani adigenu. aduku issaku
 idigo atni niku eliknuga niymici atni bdhu-
 jnu ldrini atniki dasuluga iccitini; dhany-
 munu draksars munu icci atni posicitini
 gnuk na kumaruda, nikemi ce esavu na tdri,
 niyodd ok divenye unnda? na tdri, nnnu,
 nnnu kud divicummi tn tdrito ceppi esavu el-
 ugetti yedvga atni tdriyen issaku ni nivasmu
 bhusarmu lekyu penudipdu akaspu mcu
 lekyu nudunu. nivu niktticet brdukuduvu
 ni shodruniki dasudvguduvu nivu tirugu-
 ladu cudga ni medmidnudi atnikadi viri-
 civeyuduvu ani atni kuttrmiccenu. tn tdri
 yakobukiccin diven nimittmu esavu atnimid
 pgpttenu. mriyu esavuna tdrini gurcin
 dukhdinmulu smipmuga nunnvi; appudu na
 tmmdnen yakobunu cepdnukonenu. ribka
 tn peddkumaruden esavu matlnugurci vin-
 inppudu ame tn cinn kumaruden yakobunu
 piluvnpi atnito itlneuidigo ni annyen esavu
 ninnu cpe dnni ceppi ninnu gurci tnnu-
 tanu odarcukonu cunnadu. kabtti na ku-
 maruda, nivu na mat vini leci haranulonunn
 na shodrudgu labanu noddku paripoyi ni
 annkopmu cllaruvrku ni ann kopmu nimid-
 nudi tolg i nivu atniki cesin vatini atdu mrcu-
 vrku labanunodd konnallu udumu; appudu
 nenu akkdnudi ninnu pilipice dnu. oknade
 mi yiddrini nenu pogottukon nel anenu.
 mriyu ribka issakutohetu kumartelvn na
 pranmu visikindi. i dessthuradryin hetu ku-
 martello viriviti okdanini yakobu pedli cesi
 koninyedl na brdukuvln nakemi pryojnm-
 nenu.

28

issaku yakobunu pilipicivavu knanu ku-
 martello evtenu vivahmu cesikonkuddu.
 nivu leci pddnramulonunn ni tlliki tdriyen
 betuyelu itiki velli akkd ni tlli shodrudgu
 labanu kumartello okdanini vivahmu ce-
 sikonummi ytniki ajnapici svrstigtig devudu
 ninnu asirvdici nivu anek jnmulguntlu niku
 stanabhi vrddhi klugjesi ninnu vistrjpjesi
 nivu prvasnen des muni, anga devudu
 abraham ayn niku, anga nikunu nito kud
 ni stanmunkunu abrahamunku anugrhicin
 asirvadmunu dyceyunagak ani atni divici
 yakobunu ppivesenu. atdu pddn ramu-
 lonunn siriyavadgu betuyelu kumarudunu,
 yakobu esavul tlliygu ribka shodrudunen la-
 banunoddku vellenu. issaku yakobunu di-
 vici, pddnramulo pedlicesikoni vccute atni
 nkdkiki ppenniyu, atni divicinnppudunivu
 knanu despu kumartello evrini pedli cesikon-
 vddni atniki ajnapicenniyu yakobu tn tl-

liddrul mat vini pddnramunku velli poyen-
 niyu esavu telisikoni nppudu, idigak knanu
 kumartelu tn tdriyen issakunku isturadru
 karni esavunku telisi nppudu esavu ismayelu
 noddku velli, tnkunn bharylugak abrahamu
 kumaruden ismayelu kuma rteyu nebay-
 otu shodriyunen mhltnu kud pedli ce-
 sikonenu. yakobu beyersebanudi bylud-
 eri haranu vepu vellucu okcot ceri proddu
 grukindun akkd a ratiri nilicipoyi, a coti
 rallo okti tisikoni tnku tlgdga cesikoni,
 akkd pdu konenu. appudtdu ok kl knenu.
 adulo ok niccen bhumimid nilupbdyudenu;
 dani kon akasmntenu; danimid devuni
 dutlu ekkucu digucunudiri. mriyu yehova
 daniki pega nilicinenu ni tdriyen abra-
 hamu devudnu issaku devuden yehovanu;
 nivu pdukoniyunn yi bhumini nikunu ni
 stanmunkunu iccednu. ni stanmu bhu-
 mimid lekkku isuk renuvulvlengunu; nivu
 pdmti ttununu turputttunu uttrpu ttunu
 dksinpu ttunu vyapicedvu, bhumiyokk vs-
 mulniyu ni mulmuganu ni stanmu mulmu-
 ganu asirvdipbdunu. idigo nenu niku tode
 yudi, nivu vellu prtii sthlmdu ninnu kapa-
 ducu i desmunku ninnu mrl rppicednu; nenu
 nito ceppindi nervecuvrku ninnu viduvnni
 ceppga yakobu nidr telisiniscymuga yehova
 i sthlmdunnadu; adi naku teliyk poyen-
 nukoni bhydpdi sthlm e to bhykrmu. idi
 devuni nidirme gani veroktikadu; prlokp
 gvini ide anukonenu. tellvarinppudu yakobu
 leci tanu tlgdga cesikonin rayitisi danini
 stbhmuga nilipi dani konimid nune posenu.
 mriyu atdu a sthlmunku betelnu peru pet-
 tenu. ayite modt a uri peru luju. appudu
 yakobunenu tirigi na tdri yitiki ksemnuga
 vccuntlu devudu naku todeyudi, nenu vel-
 lucunn yi margmulo nnnu kapadi, tinutku
 aharmunu dhricukonutku vstrmulnu naku
 dycesin yedl yehova naku devude yudunu.
 mriyu stbhmuga nenu nilipin yi rayi de-
 vuni mdirmgunu; mriyu nivu na kiccu yavt-
 tulo pdiyvvu niscymuga niku cellicednni
 mrokku konenu.

29

yakobu byluderi turpu jnul desmunku vel-
 lenu. atdu cucinppudu polymulo ok bavi
 knbdeno. akkd daniyodd gorrl mdlu mudu
 pdukoni yudenu; kaprulu mdlku a bavi
 nillu pettuduru; ok pedd rayi a bavimid
 mut akkdiki mdlniyu kudi vccu nppudu
 bavimidnudi a ratini porlici, gorrlku nillu
 petti tirigi bavimidati ratini dani cotnucu
 duru. yakobu varini cucii annlara, mi rekki-
 varni adugga varumemu haranuvar mniri.
 atdunahoru kumarudgu labanunu mi re-
 rugudura ani varindugga varu erugudum-
 niri. mriyu atdu atdu ksemnuga unnada
 ani adugga varuksemnugane unnadu; idigo
 atni kumarteyen rahelu gorrlvet vccucun-

ndni ceppiri. atdu idigo ik cala proddu
 unndi, psuvu lnu poguceyu velkaledu, gor-
 rlku nillu petti, poyi vatini mepudni ceppga
 varumd lnniyu pogukakmunupu adi mavln
 kadu, truvat bavimidnudi rayi porlicud-
 uru; appude memu gorrlku nillu pettutum-
 niri. atdu varito ik matladucudga rahelu
 tn tdri gorrl mdnu tolukoni vccenu; ame
 vatini mepundi. yakobu tn tlli shodru-
 den labanu kumarteygu rahelunu, tn tlli
 shodrudgu labanu gorrlnu cucinppudu atdu
 dggrku velli bavimidnudi ratini porlici tn
 tlli shodrudgu labanu gorrlku nillu pettenu.
 yakobu rahelunu muddpettukoni yelugetti
 yedcenu. mriyu yakobu tanu ame tdri bdhu-
 vudniyu, ribka kumarudniyu raheluto cep-
 pinppudu ame prugettipoyi tn tdrito cep-
 penu. labanu tn shodri kumaruden yakobu
 smacarmu vininppudu atnini edu rkonutku
 prugettikoni vcci atni kauglici muddu pet-
 tukoni tn yitiki todokoni poyenu. atdu i
 sgtulnniyu labanuto ceppenu. appudu la-
 banunijmuga nivu na emukyu na masmane
 yunnavu anenu. atdu nel dinmulu atniy-
 odd nivsicin truvat labanunivu na bdhuvud-
 ven dun urkye naku koluvu cesedva? nikemi
 jitmu kavleno ceppummi yakobu ndigenu.
 labanu kiddru kumarteludiri. varilo ped-
 ddani peru leya; cinndani peru rahelu. leya
 jbbu kdlu gldi; rahelu rupvtiyu sudriyune
 yudenu. yakobu rahelunu premicini cinn
 kumarteyen rahelu kosmu niku edu svtsr-
 mulu koluvu cesednnenu. aduku labanua-
 menu anyunikiccutkte nikiccut melu; nay-
 odd udummi ceppga yakobu rahelu kosmu
 edu svtsrmlu koluvu cesenu. ayinnu atdu
 amenu premicutvln avi atniki koddii din-
 muluga tocenu. truvat yakobuna din-
 mulu spurnmenvi gnuk nenu na bharyy-
 oddku povuntlu amenu nakimmni labanu
 ndugga labanu a sthlmulonunn mnusyul
 ndrini pogucesi vidu ceyicci ratiri vel tn ku-
 marteyen leyanu atniyoddku tisikoni poga
 yakobu amenu kudenu. mriyu labanu tn
 dasiyeen jilpanu tn kumarteyen leyaku dasiga
 iccenu. udymdu amenu leya ani yerigi atdu
 labanuto nivu naku cesin pni yemiti? ra-
 helu kosmegda niku koluvu cesitini? eduku
 nnnu mospuccitvnnenu. aduku labanupedd
 danikte muduga cinn dani niccut mades
 mryadkadu. ime yokk varmu spurnmu
 ceyumu; nivik yedu svtsrmlu naku koluvu
 cesinyedl aduke amenu kud nikiccedmni
 ceppga yakobu alagu cesi ame varmu spur-
 tiyen tru vat atdu tn kumarteyen rahelunu
 atniki bharyga iccenu. mriyu labanu tn
 dasiygu bilhanu tn kumarteyen raheluku
 dasiga iccenu. yakobu rahelunu kudenu,
 mriyu atdu leyakte rahelunu bhuga pre-
 mici atniki mriyededlu koluvu cesenu. leya
 dvesipbdt yehova cucii ame grbhm teri-
 cenu, rahelu godrale yudenu. leya grbhvtiye
 kumaruni kni, yehova na srmmu cuciyu

nnadu gnuk na penimiti nnnu premicunu gda anukoni atniki rubenu anu peru pettenu. ame mrl grbhvtiye kumaruni kninenu dvesipbbitinnn sgti yehova vinnadu gnuk itnikud naku dycese nnukoni atniki simyonu anu peru pettenu. ame mrl grbhvtiye kumaruni knitudku i sari na penimiti nato hitukoni yudunu; atniki mugguru kumarulnu ktinnu konenu. aducet atniki levi anu peru pettenu ame mrl grbhvtiye kumaruni knii sari yehovanu stuticednnukoni yuda anu peru pettenu. appudameku kanupu udigenu.

30

rahelu tanu yakobunku pillu knk povut cuci tn akkydu asuyydi yakobutonaku grbhphlmu nimmu; leniyedl nenu ccednnenu. yakobu kopmu rahelumid rgulukungo at-dunenu niku grbhphlmunu iyyk poyin devuniki prtiga nunnana anenu. adu kamena dasiye bilha unndi gda; ameto pomm; ame na korku pillnu knunu; alagun ame vln nakunu pillu klugudurni ceppi tn dasiye bilhanu atniki bharya iccenu. yakobu ameto poga bilha grbhvtiye yakobunku kumaruni knenu. appudu rahelu devudu naku tirputircenu; ayn na mornu vini naku kumaruni dy cesennukoni atniki danu ani peru pettenu. rahelu dasiye bilha tirigi grbhvtiye yakobuku redv kumaruni knenu. appudu raheludevuni krp visyme na akkto poradi gelicitinnukoni atniki nphtali anu peru pettenu. leya tnku kanupu udugut cuci tn dasiye jilpanu tisikoni yakobunku amenu bharya iccenu. leya dasiye jilpa yakobunku kumaruni knga leyaidi adrst-megda anukoni atniki gadu anu perupet-tenu. leya dasiye jilpa yakobunku redv kumaruni knga leya nenu bhagyvtura lnustrilu nnnu bhagyvti aduru gda ani atniki aseru anu peru pettenu. godhuml kotkalmulo rubenu velli polmulo putrdat vrkspu pdlu cuci tn tllyien leyaku tecci yiccenu. appudu raheluni kumaruni putr datvrkspu pdllo konni naku dyceyumni leyato anga amena bhrtu tisikotive adi calda? ippudu na kumaruni putrdat vrkspu pdlnu tisikoduva ani ceppenu. aduku rahelukabtti ni kumaruni putrdatvrkspu pdl nimittmu atdu i ratri nito syncinnu ceppenu. saykalmdu yakobu polmu nudi vccunppudu leya atnini edurkon boyinivu na yoddku ravlenu, na kumaruni putrdatvrkspu pdlto ninnu kotinni ceppenu. kabtti atdu a ratri ameto syncinenu. devudu leya mnvi vinenu gnuk ame grbh vtiye yakobunku ayidv kumaruni knenu. leya nenu na penimitiki na dasi niccindun devudu naku prtiphlm dycesennukoni atniki issa kharu anu peru pettenu. leya mrl grbhvtiye yakobunku arv kumaruni knenu. appudu leyadevudu mci bhumti naku dycesenu; na penimitiki

aruguru kumarulnu kniyunnanu gnuk atdiknu nato kapurmu ceyunnukoni atniki jebulunu anu pe a truvat ame komartenu kni ameku dina anu peru pettenu. devudu rahelunu jnapkmu cesikoni ame mnvi vini ame grbhmu tericenu. appudame grbhvtiye kuma runi knidevudu na nid tolgicennukonenu. mriyu ame-yehova mriyok kumaruni naku dyceyunugak anukoni atniki yosepu anu peru pettenu. rahelu yosepunu knin truvat yakobu labanutonnnu ppiveyumu; na cotikini na desmunkunu vellednu. na bharylru na pillnu na kppgicumu; appudu nenu vellednu; vari kosmu niku koluvucesitini; nenu niku koluvu cesin vidhmunu ni veruguduvugda ani ceppenu. aduku labanu atnitoni ktaksu na midnunn yedl na mat vinumu; ninnu btti yehova nnnu asirvdicenni skunmu cuci telisikotinni ceppenu. mriyu atduni jit mityni nato spstmuga ceppumu adi yiccednnenu. aduku yakobu atni cucionen nicketu koluvu cesitino ni mdlu nayodd etludeno adi niku teliyunu; nenu rakmunupu nikudindi koceme; ayite adi bhuga abhi vrd-dhi podenu; nenu padmupettin cotell yehova ninnu asirvdicenu; nenu na yiti varikorku eppudu spadymu cesikodu nnenu. appud tdunenu nikemi iyyvleni ydigi nduku yakobunivu nakemiyyu iyyvddu; nivu nakorku i vidhmuga cesinyedl nenu tirigi ni mdnu mepi kacednu. nedu nenu ni md at tilo ndci cuci podlennu mcllennu gl prtii gorrnu, gorrpilllo nllni prtidanini, mekllo mcllennu podlennu glvatini verupcednu; attivi naku jitmgunu. ikmidt naku ravlsin jitmunu gurci nivu cudvcci nppudu na nyayprvrt-nye naku saksymgunu; mekllo podlennu mcllennu lenivnniyu, gorrpilllo nlupu leniv-niyu na yoddnunnyedl nenu dogilitinni cep-pvcunnnenu. aduku labanu mcidi, ni mat-coppunne kani mmnenu. a dinmun labanu caryennu mcc yennu gl mekpotulnu, podlennu mcllennu gl petimeklnnitini kocemu telupugl prtidanini gorrpilllo nllvati nnnitini verucesi tn kumarul ceti kppgici tnkunu yakobunkunu mdhy mudu dimmul pryanmt durmu pettenu; labanuyokk migilin mdnu yakobu mepu cudenu. yakobu cinaru jgi salu anu cetl cuvvlnu tisikoni a cuvvllo tellcarlu knbduntlu akdkkd vati tokklu olici mdlu nillu trag vccinppudu avi culu kttutku atdu tanu olicin cuvvlnu mdlu tragutku vccu kaluvllonu nillgallonu vatiyedut pettga mdlu a cuvvl yedut culu ktti carlennu podlennu mcllennu gl pillnu inenu. yakobu a gorrpillnu verucesi, carlugl vati ttunu labanu mdllo nllni vati ttunu mdl mukhmulu trippi tn mdlnu labanu mdlto nuck vatini veruga ucenu. mdllo blmenvi culu kt-tinppudellnu avi a cuvvl yedut culu kttuntlu yakobu md knnl yedut kaluvllo a cuvvl pettenu. md blhinmenppudu pettledu. atlu blhinmenvi labanukunu bl menvi yakobu

nkunu vccenu. a prkarmu a mnusyudu aty-
dhi kmuga abhivrdhipodi vistar men mdlu
dasilu dasulu otelu gadildu glvadayenu.

31

labanu kumarulumn tdriki kligindi yavttunu
yakobu tisikoni, mn tdriki kligin danivln
i yavdasti spadiceenni ceppukonin matlu
yakobu vinenu. mriyu atdu labanu mukhmu
cucinppudu adi ninn monn undintlu atniyedl
udledu. appudu yehovani pit rul desmunku
ni bdhuvul yoddku tirigi vellumu; nenu niku
todeyudednni yakobuto ceppga yakobu pol-
mulo tn mdyoddku rahelunu leyanu pilu-
vnpi varito yitlnenu. mi tdri ktaksmu ninn
monn namid undintlu ippudu namid nudledni
naku knbduncunndi; ayite na tdriyokk de-
vudu naku tode yunnadu; mi tdriki na
yavcch ktito koluvu cesitinni miku telise
yunnadi. mi tdri nnnu mospucci pdimarlu
na jitmu marcenu; ayinnudevudu atni naku
hanicey niyyledu. atdupodlu glvi ni jit-
mgunni ceppinyedl appudu mdlnniyu pod-
lugl pillninenu. carluglvi ni jitmgunni cep-
pinyedl appudu mdlnniyu carlugl pill ni-
nen atlu devudu mi tdri psuvulnu tisi na-
kiccenu. mdlu culukttu kalmun nenu svpn
mdu knnuletti cudga gorrlnu datu pottellu
carlennu podlennu mclennu glve yudenu.
mriyu a svpnmdu devuni dut yakobu ani
nnnu piluvgacittmu prbhva ani ceppitini.
appudu aynni knnuletti cudumu; gorrlnu
datu cunn pottellnniyu carlennu podlennu
mclennu glvi; elynga labanu niku ceyu-
cunndi yavttunu cucitini ni vekkd stbhmu-
mid nune positivo, yekkd naku mrokkubdi
cesitivo a betelu devudnu nene. ippudu
nivu leci yi des mulonudi byluderi nivu
puttin desmunku tirigi vellumni nato cep-
pennenu. aduku rahelunu lewayuyik ma
tdri yit maku palu ppu lekdkdivi? atdu
mmmunu anyuluga cucutleda? atdu mm-
munu amimvesi, maku ravlsin drvymunu
bottuga tinivesenu. devudu ma tdri yo-
ddnudi tisivesin dhnmtyu madiyu ma pil-
ldiyuneyunndi gda? kabtti devudu nito cep-
pintlell ceyumni atnikuttr miyyga yakobu
leci tn kumarulnu tn bharylno otelmid nek-
kici knanudesmunku tn tdriyen issaku nod-
dku vellutku tn psuvu lnnitini, tanu spadicin
spd yavttunu, pddn ramolu tanu spadicin
asti yavttunu tisikoni poyenu. labanu tn gor-
riboccu ktiricutku velliyudga rahelu tn tdri
yitnunu grh devtlnu dogilenu. yakobu tanu
paripovu cunnanni siriyavaden labanuku
telicyeyk povutvln atni mospuccinvadayenu.
atdu tnku kligin dtyu tisikoni paripoyenu.
atdu leci ndi dati giladnu kodtttu ab-
himukhude vellenu. yakobu paripoyenni
mudv dinmun labanuku telupbdenu. atdu
tn bdhuvulnu vetbettukoni, yedu dinmul
pryanmt durmu atni trumukoni poyi, gi-

ladukod mid atni klisikonenu. a ratri svpn-
mdu devudu siriyavaden labanu noddku vc-
cinivu yakobuto mcigani ceddgani plukkumu
jagrtt sumi ani atnito ceppenu. labanu
yakobunu klisikonenu. yakobu tn gudarmu
a kodmid vesikoniyudenu; labanunu tn bd-
huvulto giladu kodmid gudarmu vesi ko-
nenu. appudu labanu yakobutonivemi cesi-
tivi? nnnu mospucci, ktito ceppitbdin
varini vle na kumartelnu konipovnel? nivu
naku ceppk rhsymuga paripoyi nnnu mo-
spuccitivel? sbhrmmutonu patltonu mdel-
tonu sitaraltonu ninnu sagnpudune. ayite
nivu na kumarulnu na kumartelnu nnnu
muddu pettu konniyyk picciptti yitlu cesi-
tivi. miku hani ceyutku na cetnvunu; ayite
poyin ratri mi tdriyokk devudunivu yakob-
uto mci gani ceddgani pluk kumu jagrtt
sumi ani nato ceppenu. ni tdri yitimid
bhu vachgl vadve vellgorinyedl vellumu, na
devtl nel dogilitivnga yakobu nivu blvt-
muga na yoddndu ni kumartelnu tisikodu-
vemo anukoni bhypditini evriyodd ni devtlu
knbduno varu brdukkuddu. nivu na yo-
ddnunn vatini mn bdhuvul yedut vedki ni
danini tisikonummi labanuto ceppenu. ra-
helu vatini dogilenni yakobunku teliyledu.
labanu yakobu gudarmuloniki leya gudarmu
loniki iddri dasil gudarmuloniki vellenu gani
atni kemiyu dorkledu. truvat atdu leya gu-
darmulonudi byluderi rahelu gudarmuloniki
vellenu. rahelu a vighrmulnu tisikoni ote
samgrilo petti vatimid kurcudenu. kaga
labanu a gudarmdttu tdvi cuci npptikini
avi dorkledu. ame tn tdritotm ydut nenu
levlendun tamu koppdkuddu; nenu kdga-
nunnanni ceppenu. at det vedkinnu a vi-
ghrmulu dorkledu. yakobu koppdi laba nuto
vadici atnitonivitlu mdipdi nnnu trum nel?
nenu cesin drohmemi? papmemi? nivu na
smst samgri tdvi cucin truvat ni yiti vstu-
vulnntilo edi dorkenu? na vari yedutnu ni
variyeudu tnu adi yitlu teccipettumu; varu
mn ubhyul mdhy tirpu tircuduru. i yiru-
vdi yedlu nenu niyoddnutini. ni gorlennu
mek lennu icu koni poledu, ni md pottellnu
nenu tinledu. dust mrgmulcet cilcbdin-
danini ni yoddku tek a nstmu nene pettukoti-
tini. pgtiydu dogilipbdin dani nemi ratriydu
dogi lipbdindani nemi nayodd puccukotivi;
nenu ilagutini. pgti yedkunu ratri mcukunu
nenu ksinicipotini; nidr na knnuku dur
mayenu. idivrku ni yitilo iruvdi yedlu utini.
ni yiddri kumartel nimittmu pdunalu ged-
lunu, ni md nimittmu aredlunu niku koluvu
cesitini. ayinnu nivu na jitmu pdimarulu
marcitivi. na tdri devudu, abrahamu de-
vudu, issaku bhypdin devudu naku todeyud-
niyedl niscymuga nivu nnnu vtiti cetultone
ppivesi yuduvu. devudu na pryasmunu na
cetul kstmunu cuci, poyin ratri ninnu gddi-
cenni labanuto ceppenu. aduku labanu i ku-
martelu na kumartelu, i kumarulu na ku-

marulu, i md na md, niku knbduncunndi atyu nadi, i na kumartelnennu viru knin kumarul nennu ne kavun nenunu nivunu nib-dhn cesikodmu rmmu, adi nakunu nikunu mdhy saksiga udunni yakobuto uttrmiyya yakobu ok rayi tisikoni danini stbhmuga niluvbettenu. mriyu yakobu rallu kurcudni tn bdhuvulto ceppenu. varu rallu tecci kupp vesiri; akkd varu a kupp yodd bho-jnm cesiri. labanu daniki ygr sahduta anu peru pettenu. ayite yakobu daniki gledu anu peru pettenu. labanu nedu i kupp nakunu nikunu mdhy saksiga udunni ceppenu. kabtti daniki glednu perupet-tenu. mriyummu okrikokrmu durmuga nudga yehova nakunu nikunu mdhy jrugundi knipettunni ceppenu gnuk daniki mispa anu peru pettbenu. att labanunivu na ku-martelnu badh pettinnu, na kumartelnu gak yitr strilnupedli cesikoninnu, cudumu, mny-odd evrunu leri gda, nakunu nikunu devude saksi ani ceppenu. mriyu labanunakunu nikunu mdhy nenu nilipin yi stbhmunu cud-umu i kupp cudumu. haniceyvleni nenu i kupp dati ni yoddku raknu, nivu i kuppnu i stbhmunu dati na yoddku raknu udutku i kupp saksi yi stbhmunu saksi. abrahamu devudu nahoru devudu vari tdri devudu mn mdhy nyaymu tircunni ceppenu. appudu yakobu tn tdriyeni issaku bhyppdin devuni-todni prmanmu esse yakobu a kodmid bli yrpici bhojnmu ceyutku tn bdhuvulnu pilu-va varu bhoj nmucesi kodmid a ratri vell-bucciri. tellvarinppudu labanu leci tn ku-marulnu tn kumartelnu muddu pettukoni varini divici bylu deri tn uriki velli poyenu.

32

yakobu tn trovnu vellucudga devdutlu at-nini edurkoniri. yakobu varini cucidi de-vuni sen ani ceppi a cotiki mhnyimu anu peru pettenu. yakobu edomu desmun, anga seyiru desmunnun tn shodruden esavun-oddku dutlhu tnku muduga ppi miru na prbhven esavuto itvrku nenu labanunodd nivsici yutini; naku psuvulu gadidlu mdlu dasdasijnmunu klu; ni ktaksmu naydu kluguntluga na prbhuvunkidi teliceyn-pitinni ni sevkuden yakobu anenni cep-pudni vari kajnapicenu. a dutlu yakobun-oddku tirigivccimemu ni shodruden esavun-oddku vellitivu; atdu naluguvldmdito ninnu edurkon vccucunnadni ceppga yakobu mikkili bhyppi todtrpdi esavu ok gupu midiki vcci dani htmu cesinyedl migilin gupu tppicukonipovunnukoni, tntonunn jnalnu mdlu psuvulnu otelnu redu gupuluga vib-hagi appudu yakobuna tdriyen abrahamu deva, na tdriyen issaku deva, ni desmunku ni bdhu vulyoddku tirigi vellumu, niku melu cesednni nato ceppin yehova, nivu ni sevk-u-niki cesin smstmen upkarmulkunu smst sty-

munkunu apatrudnu, etlga na ceti krro matrme yi yordanadatitini; ippudu nenu redu gupuletini. na sho druden esavu cetinudi dycesi nnnu tppicumu; atdu vcci pillto tlilini, nnnu cpunemo ani atniki bhypp-ducunnanu. nivu nenu niku tode niscymuga melu ceyucu, vistarmgutvln lekkipeni smu-drpu isukvle ni stanmu vist ripjeyudunni selviccitive anenu. atdu akkd a ratri gdipi tanu spadicin danilo tn annen esavu kor-ku ok kanuknu anga reduvdl meklnu iru-vdi mek potulnu reduvdl gorrlnu iruvdi pot-tellnu muppdi padi otelnu vati pilllnu nlubdi avulnu pdi abotulnu iruvdi adugadidlnu pdi gadid pilllnu tisikoni mdmdnu veru veruga tn dasulceti kppgicimiru md mdku ndum edmuci nakte muduga sagipodni tn da-sulto ceppenu. mriyu varilo motdivanitona shodruden esavu ninnu edurkonivevri-vadvu? ekkdiki vellucunnavu? ni mudr-nunnni yevrivni ninnu adiginyedl nivu ivi ni sevkuden yako buvi, idi na prbhven esavukorku ppbdin kanuk; adigo atdu ma venuk vccucunnadni ceppumni ajnapicenu. atldu nenu muduga ppucunn kanukvln atni smadhanprcin truvat nenu atni mukhmu cucednu; appudtdu okvel nnnu kta ksi-cunnukonimiru esavunu cuci miru idigo ni sevkuden yakobu ma venuk vccucun-nadni cepp vleniyyu redvvanikini mudv-vanikini mdl vebdi vellin varikdrikini aj-napicenu. atdu kanuknu tnku muduga ppici tanu gupulo a ratri nilicenu. a ra-tri atdu leci tn yiddru bharylhu tn yid-dru dasilnu tn pdkodumdi pilllnu tisikoni ybboku revu datipoyenu. yakobu varini tisi koni a yeru datici tnku kligindtyu ppi vesenu. yakobu okkdu migili poyenu; ok nrudu tellvaru vrku atnito penuguladenu. tanu atni geluvkudut cuci todgutimid atnini kottenu. appudtdu aynto penuguladutvln yakobu tod guduvsilenu. ayntellvaru cunndi gnuk nnnu ponimmnga atdunivu nnnu asirv-dicitene gani ninnu poniyyennenu. aynti peremni ydugga atduyakobu ani ceppenu. appudu aynnivu devunitonu mnusyulotonu poradi gelicitivi gnuk ikmid ni peru israyele gani yakobu anbdndi ceppenu. appudu yakobuni peru dycesi telupumnnenu. adu kaynnivu edunimittmu na peru adigitivni ceppi akkd atni nasirvdicenu. yakobunenu mukha mukhiga devuni cuitini ayinnu na pranmu dkkindni a sthlmunku penuyelu anu peru pettenu. atdu penuyelunudi sagipoy-inppudu suryodyamayenu; appudtdu tod-kutucu ndi cenu. aducet ayn yakobu todgutimidi tutinrmu kottindun netivrku is-rayeliyulu tod gutimidnunn tutinrmu tinru.

33

yakobu knnuletti cucinppudu esavunu . at-nito naluguvldmd mnyusulunu vccu cudiri.

appudtdu tn pillnu leya rahelul kunu id-
 dru dasilkunu pci appgicenu. atdu mudr
 dasilnu, vari pillnu vari venuk leyanu ame
 pillnu a venuk rahelunu tanu vari mudr
 vellucu tn shodruni smipicu vrku edumarlu
 nelnu sagilpdenu. appudu esavu atnini
 edurkon prugetti atnini kauglicukoni atni
 medmid pdi muddupettukonenu; varid-
 dru knniru vidiciri. esavu knnuletti a strilnu
 pillnu cuciviru nikemi kavleni adiginduku
 atdu viru devudu ni sevkuniki dycesin pille
 ani ceppenu. appudu a dasilunu vari pillnu
 dggrkuvcci sagilpdiri. leya yu ame pillnu
 dggrkuvcci sagilpdiri. a truvat yosepunu
 rahelunu dggrku vcci sagil pdiri. esavu-
 naku edurugavccin a guptyu edukni adugga
 atduna prbhuvu ktaksnu na mid vccutke
 ani ceppenu. appudu esavushodrada, naku
 kavlsint unndi, nidi nive ucukommi cep-
 penu. appudu yakobu atlu kadu; ni ktaksnu
 namid nunnyedl cittgici nacet i kanuk puc-
 cukonumu, devuni mukhmu cucintlu ni
 mukhmu cucitini; ni ktaksnu namid vc-
 cindi gd nenu niyoddku teccin kanuknu citt
 gici puccukonumu; devudu nnu knikri-
 cenu; mriyu naku kavlsint unndni ceppi
 atni bl vtmu cesenu gnuk atdu dani puc-
 cukoni mnmu velludmu; nenu niku muduga
 sagipovudu nni ceppga atdunayodd nunn
 pillu pisipill lniyu, gorrlu meklu psuvulu pal-
 iccunvi ani yu na prbhuvuku teliyunu. okkd-
 inme vatini vdiga tolinyedl i md atyu ccunu.
 na prbhuvu dyces i tn dasuniki muduga vel-
 lvlenu. nenu na prbhuvunoddku seyirunku
 vccuvrku, na mudr nunn mdlu nduvgli-
 gin koldini i pillu nduvgliginkoldini vatini
 mellga ndipicukoni vcced nni atnito cep-
 penu. appudu esavuni kistmen yedl nayo-
 ddnunn yi jnullo kodrini ni yodd vidicipet-
 tudunni ceppga atdu adiyel? na prbhuvu
 ktaksnu namid nudnimmmenu. a din-
 mun esavu tn trovnu seyirunku tirigipoyenu.
 appudu yakobu sukkotuku pryanen poyi
 tnkokyillu kticukoni tn psuvulu paklu vey-
 icenu. aducet a cotiki sukkotu anu peru
 pettbenu. atlu yakobu pddnramulo nudi
 vccin truvat knanu desmulonunn sekemnu
 uriki surksitmuga vcci a urimudr tn gudar-
 mulu vesenu. mriyu atdu tn gudarmulu
 vesin polmuyokk bhagmunu sekemu tdriyen
 hmodu kumarulyodd nuru vrhalku koni akkd
 ok blipithmu ktici daniki el eloheyi israyelu
 anu peru pettenu.

34

leya yakobunku knin kumarteyen dina. a de-
 spu kumartelnu cud vellenu. a desmu
 nelin hiviyuden hmodu kumarudgu sekemu
 amenu cuci amenu pttukoni ameto syn-
 ici amenu avman prcenu. atni mnssu
 yakobu kumarteyen dina midne udenu; atdu
 a cinndani premici ameto pritiga matladi

i cinndani naku pedliceyumni tn tdriyen
 hmodunu adigenu. tn kumartenu atdu
 ceripenni yakobu vini, tn kumarulu psuvu
 lto polmullo nudindun varu vccuvrku urku-
 denu. sekemu tdriygu hmodu yakobuto mat-
 ladutku atniyoddku vccenu. yakobu ku-
 marulu a sgti vini polmulonudi vcciri. atdu
 yakobu kumarteto synici israyelu jnmulo av-
 mankrmen karymu cesenu; adi ceyrani pni
 gnuk a mnusyulu sta pmu podiri, variki
 migul kopmuvccenu. appudu hmodu var-
 ito sekemu anu na kumaruni mnssu mi ku-
 marte midne unndi; dycesi amenu atni kicci
 pedliceyadi. mi pillnu makicci ma pillnu
 miru puccukoni mato viyymdi ma mdhy
 niv sicudi. i desmu mi yedut unndi; idulo
 miru nivsici vyaparmucesi asti spadickonu
 dni ceppenu. mriyu sekemumi ktaksnu na
 mid raniyudi; miremi aduguduro adi yicce
 dnu. oliyu ktnmunu ete nnu adugudi; miru
 adigint yiccednu; miru a cinndani naku
 iyyu dni ame tdritonu ame shodrutonu cep-
 penu. ayite tm sho driyen dinanu atdu
 ceripindun yakobu kumarulu sekemutonu
 atni tdriyen hmodutonu kptmuga uttrmicci
 anindemnga memu i karymu ceylemu, sun-
 nti ceyicu konnivaniki ma shodrin iyyilemu,
 adi maku av man mgunu. milo prt i pu-
 rusudu sunnti podi mavle nudinyedl sri; a
 pksmdu mi mat koppukoni, ma pillnu id
 kicci mi pillnu memu puccukoni, mi mdhy
 nivsicedmu, appudu mnmu ekjmgudumu.
 miru ma mat vini sunnti podni yedl ma
 pillnu tisikoni povudummi ceppga vari matlu
 hmodukunu hmodu kumaruden sekemukunu
 istmuga nudenu. a cinnvadu yakobu ku-
 marte ydu pritiglavdu gnuk atdu a karymu
 ceyu tku tdvuceyledu. atdu tn tdiri yiti
 vardrilo ghnudu hmodunu atni kumaruden
 sekemunu tm urigivini yoddku vcci tm uri
 jnu lto matladucu i mnusyulu mnto sma
 dhanmuga nunnaru gnuk varini i dsmdu id
 nicci yidulo vyaparmu ceyniyyudi; i bhumi
 varikini calint visalmeyunnidiga, mnmu vari
 pil ayite okti, a mnusyulu sunnti poduntlu
 mnlo prt i purusudu sunnti podinyedne mn
 matku varu oppukoni mnlo nivsici yek jn-
 muga nuduru. vari mdlu variasti vari psuvu
 llniyu mnvgunugda; etlyinnu mnmu vari
 matku oppukodmu, appudu varu mnlo niv
 sicedrnga hmodunu atni kumarudgu seke-
 munu ceppin mat atni urigvinidvara vellu-
 vardru viniri. appudtni uri gvinidvara vellu
 varilo prt i purusudu sunnti podenu. mudv
 dinmun varu badhpducudga yakobu ku-
 marullo niddru, anga dina shodrulen simy-
 onunu leviyu, tm ktulu cetpttukoni yevriki
 telijkud a urimid pdi prt i puru suni cpiri.
 varu hmo runu atni kumaruden sekemunu
 ktivat cpi sekemu itnudi dinanu tisikoni
 vellipoyiri tm shodrin ceripindun yakobu
 kumarulu cpbdinvaru unncotiki vcci a uru
 docukoni vari gorrlu psuvulnu gadidlnu

uriloni demi polmuloni demi vari dhnmu yavttunu tisikoni, vari pillndrini vari strilnu cerptti, yidllonunn dtyu docukoniri. ap-pudu yakobu simyonunu levini cuci miru nnuu badhpetti yi des nivasulen knaniyul-lonu perijjiyullonu ashyuniga cesitiri; na jn-skhy koceme; varu namidiki gup aduku varu-vesyvedl jrigicintlu ma shodriyedl prvrtipvc-cuna aniri.

35

devudu yakobutonivu leci betelunku velli akkd nivsici, ni shodruden esavu edut nudi nivu paripoyinppudu niku knbdin devuniki akkd blipithmunu ktumni ceppga yakobu tn yitivaritonu tnyodd nunn vardi ton-umi yoddnunn anydevtlnu parvesi mim-munu miru suciprcukoni mi vstrmulnu mar-cukonudi. mnmu leci betelunku vel-ludmu; nasrm dinmun nakuttr micci nenu vellin margmun naku todeyudin devu-niki blipithmunu akkd kttednni ceppenu. varu tmyoddnunn anydevtlnnitini tm cevu lnunn pogulnu yakobunku appgipga yakobu sekemu dggrnunn mstki vrksmu krid va-tini dacipettenu. varu pryanme poy-inppudu, devunibhymu vari cuttunn pt-tinmulmid nudenu gnuk varu yakobu ku-marulnu trumledu. yakobunu at nito nunn jnuldrrunu knanulo lujuku, anga betelunku vcciri. atdu tn shodruni yedut nudi paripoy-inppudu devudkkd atniki prtyks mayenu gnuk akkd blipithmunu ktti a cotiki el betelnu perupettiri. ribka dadiyen debora cnpioyi betelunku diguvnunn sidhurvrksmu krid patipettbdenu, daniki allonu bakut anu peru pettbdeni. yakobu pddnramunudi vccucudga devudu tirigi atniki prtyksme atni nasriv dicenu. appudu devudu atni-toni peru yakobu; ikmidt ni peru yakobu anbddu; ni peru israyelu ani ceppi at-niki israyelu anu perupettenu. mriyu de-vudunenu srsvstigl devudnu; nivu phlici ab-hivrdhdi podumu. jnmunu jnmul smuh munu nivln klugunu; rajulunu ni grbhvas-mun puttedru. nenu abrahamunkunu is-sakunkunu iccin desmu nikiccednu; ni truvat ni stanmunku i desmu niceddnni atnito cep-penu. devudu atnito matladin sthlmunudi prmunuku vellenu. ayntnto matladincot yakobu ok stbhm, anga ratistbhm ktici danimid panarpnmu cesi nuneuy danimid posenu. tnto devudu matladincotiki yakobu betelnu peru pettenu. varu betelunudi pryanme poyiri. ephrataku vellu margmulo mriyot durmu unnppudu rahelu prsvicucu prsvvednto pryaspdenu. ame prsvmuvln pryaspducunppudu mtrsani ametobhypd-kumu; idiyu niku kumarudgunni ceppenu. ame mrtibodenu; pranmu povucudga ame atni peru benoni anenu; atni tdri atniki benyaminu anu peru pettenu. atlu ra-

helu mrtibodi betlehemnu ephrata margmun pati pettbdeni. yakobu ame smadhimid ok stbhm ktticenu. adi neti vrku ra-helu smadhi stbhm. israyelu pryanme poyi migdl ederu kvtl tn gudarmu vesenu. is-rayelu a desmulo nivsicucunppudu rubenu velli tn tdri up ptniyen bilhato syni-cenu; a sgti israyelunku vinbdenu. yakobu kumarulu pdreduguru, yakobu jyesthku-marudgu rubenu, simyonu, levi, yuda, is-sakharu, jebulun; viru leya kumarulu. ra-helu kumarulu yosepu, benyaminu. rahelu dasiye bilha kumarulu danu, nphtali. leya dasiye jilpa kumarulu gadu, aseru viru pddnramulo yakobunku puttin kumarulu. abrahamunu issakunu prdesuleyudin mm-relo kiry trbaku tn tdriyen issakunoddku yakobu vccenu. ade hebronu. issaku brdikin dinmulu nut enubdi svtsr mulu. issaku kalmu nidin vrddhude pranmu vidici mrti-bodi tn pitrul yoddku cercbdenu. atni ku-marulen esavu yakobulu atni patipettiri.

36

edomnu esavu vsavli ide, esavu knanu kumartello hittiyuden elonu kumarteygu adanu, hivviyuden sibyonu kumarteyen ana kumarteygu aholibamanu, ismayelu ku-marteyu nebayotu shodriyu nen basemtunu pedliyadenu. ada esavunku eliphjunu knenu. basemtu rguyelunu knenu. aholibama yusunu yalamunu korhunu knenu. knanu desmulo esavunku puttin kumarulu vire. esavu tn bharylnu tn kumarulnu tn ku-marte lnu tn yitivarindrini tn md lnu tn smst psuvulnu tanu knanu desmulo spadicin asti yavttunu tisikoni tn tmmu-den yakobu edutnudi mriyok desmunku vel-lipoyenu; varu vistarmyin spdgilvaru gnuk varu klisi nivsiplek poyiri. vari psu-vulu visesmeyunnun varu prdesule yudin bhumi varini bhriplek poyenu. appudu esavu seyiru mnymulo nivsicenu. esavu anga edomu. seyiru mnymulo nivsicin edomiyul tdriyen esavu vsavli ide, esavu kuma rul perulu ive. esavu bharyyen ada kumarudgu eliphjunu esavu bharyyen basemtu kumarudgu rguyelunu. eliphju ku-marulu temanu omaru sepo gatamu knju. timna esavu kumaruden eliphjunku upptni. ame eliphjuku amalekunu knenu. viru esavu bharyyen ada kumarulu. rguyelu kumarulu nhtu jerhu smma mijj; viru esavu bharyyen basemtu kumarulu. esavu bharyyu sibyonu kumarteygu ana ku-marteyunen aholibama kumarulu evrngame esavunku knin yusu yalamu ko-rhu. esavu kumarullo viru naykulu; esavu prthm kumaruden eliphju kumarulu, te-manu naykudu, omaru naykudu, sepo naykudu, knju naykudu, korhu naykudu, gatamu naykudu, amaleku naykudu. viru

edomu desmdu eliphju nay kulu. viru ada kumarulu. viru esavu kumaruden rguyelu kumarulu, nhtu naykudu jerhu naykudu smma naykudu mijj naykudu; viru edomu desmdu rguyelu stanpu naykulu. viru esavu bharyyen basemtu kumarulu. viru esavu bharyyen aholibama kumarulu, yusu naykudu yglamu naykudu korhu naykudu; viru ana kumarteyu esavu bharyyunen aholi bama putrstanpu naykulu. edomnu esavu kumarulu viru. vari vari stanpu naykulu viru. a des nivasulen horiyuden seyiru kumarulu, lotanu sobalu sibyonu ana disonu eseru disanu. viru edomu desmdu seyiru putrstanpu horiyul naykulu. lotanu kumarulu hori hemimu; lotanu shodri timna sobalu kumarulu alvanu manhdu ebalu spo onamu. sibyonu kumarulu ayya ana; a ana tn dtriyen sibyonu gadidlnu mepucudi arny mulo usndharlu knugonin vadu. ana stanmu disonu ana kumarteyen aholibama. disonu kumarulu hevdunu esbanu itranu keranu eseru kumarulu bilhanu jvanu akanu. disanu kumarulu uju aranu. horiyul naykulu, lotanu naykudu sobalu naykudu sibyonu naykudu ana naykudu disonu naykudu eseru naykudu disanu naykudu. seyiru desmdli vari naykul coppun viru horiyul naykulu. mriyu e rajennu israyeliyul mid rajy pripaln ceykmunupu, edomu desmulo rajypri paln cesinraju levrngu beyaru kumaruden bel edomulo rajypripaln cesenu. atni uri peru dinhaba bel cnipoyin truvat bosra vaden jerhu kumarudgu yobabu at niki prtiga rajayenu. yobabu cnipoyin truvat temniyul dessthuden husamu atniki prtiga rajayenu. husamu cnipoyin truvat moyabu desmdu midyanunu kottivesin bddu kumaruden hddu atniki prtiga rajayenu. atni uri peru avitu. hddu cnipoyin truvat msrekavaden svlu atniki prtiga rajayenu. svlu cnipoyin truvat nditir mdli rhebotuvaden savulu atniki prtiga rajayenu. savulu cnipoyin truvat akboru kumaruden byl hananu atniki prtiga rajayenu. akboru kumaruden byl hananu cnipoyintruvat hdu atniki prtiga rajayenu. atni uri peru payu. atni bhary peru mhetbelu. ame mejahabu kumarteyen mtredu k mriyu varivari vsmul prkarmu varivari sthlmulo varivari perul coppun esavu stanpu naykul peru levnga timna naykudu alva naykudu ytetu naykudu aholibama naykudu ela naykudu pinonu naykudu knju naykudu temanu naykudu mibсарu naykudu mgdiyelu naykudu iramu naykudu. viru tm tm svasthymen desmdu tmtm nivas sthlmul prkarmu edomu naykulu. esavu edomiyulku mul purusodu.

37

1 yakobu tn tdri prdesvasig udin knanu desmulo nivsicenu. yakobuvsavli yidi.

yosepu pdunededlvade tn sho drulto kud mdnu mepucudenu. atdu cinnvade tn tdri bharylen bilha kumarul yoddnu jilpa kumarul yoddnu udenu. appudu yosepu vari cedutnmunu gurcin smacarmu vari tdriyoddku teccuduku vadu. mriyu yosepu israyelu vrddhapymdu puttin kumarudu gnuk tn kumaruldrikte ekku vga atni premici atnikorku vicitrmen niluvu tgi kutticenu. atni shodrulu tm tdri atnini tm adrikte ekkuvga premicut cucinppudu varu atni mid pgptti, atnini ksem smacarmennu aduglek poyiri. yosepu ok kl kni tn shodrulto adi teliyceppga varu atnimid mri pgpttiri. atdu varinucucinenu knin yi klnu miru dycesi vinudi. ademnga mmmu cenilo pnlu kttucutimi; na pn lecinilucudga mi pnlu na pnnu cuttukoni na pnku sastagpdenni ceppenu. aduktnei shodrulu nivu niscymuga mmmu neledva? mamid nivu adhi kari vguduva ani atnito ceppi, atni klnubttiyu atni matlnubttiyu atnimid mrit pgptt atdikok kl kni tn shodrulku teliycesiidigo nenu mriyok klktini; adulo sury cdrulunu pdkoddu nkstrmulunu naku sastag pdenni ceppenu. atdu tn tdritonu tn shodrul tonu adi teliyceppinppudu atni tdri at nito nivu knin yi kl yemiti? nenu ni tliyu ni shodrulunu niscymuga vcci niku s atni shodrulu atni ydu asuyppdri. ayite atni tdri a mat jnapkmucukonenu. atni shodrulu sekemulo tm tdri mdnu meputku velliri. appudu israyelu yosepunu cucini shodrulu sekemulo md mepucunnaru. ninnu variyoddku ppednu rmmnppudu atdumcidni atnito ceppenu. appudtdunivu velli ni shodrul ksemmunu md ksemmunu telisikoni naku vrtmanmu temmni atnito ceppi hebronu loylonudi atni ppenu. atdu sekemunku v atdu polmulo itu atu tirugu cudga ok mnusyudu atnini cucinivemi vedkucunnavni atni nidigenu. aduktununu na shodrulnu vedkucunnaru, varu ekkd mdnu mepucunnaro adi dycesi naku telupu mni adigenu. aduku a mnusyuduikkndu vari sagi velliri. varudotanuku vellidmu rdni ceppukonut vitinni ceppenu. appudu yosepu tn shodrul kosmu velli dotanulo varini k atdu dggrku rakmunupu varu durmu nudi atni cuci atni cputku duralcon cesiri. varuidigo i kllu knuvadu vccu cunnadu; vini cpi yikkduunn ok gutlu parvesi, dustmrgmu vini tinivesenni ceppudmu, appudu vini klemguno cutmu rdni oknito okdu matladukoniri. rubenu a mat vinimnu vanini cpradni ceppi vari cetullo pdkud atni vidipicenu. etlnga rubenu atni tdri atni nppgicutke vari cetullo pdkud atni vidipip dlcirktm cidipkudi; atniki hani emiyu ceyk advilonunn yi gutlu atni pddroyudni varito ceppenu. yosepu tn shodrul yoddku vccinppudu varu yosepu agini atdu todugukoni yudin a vicitrmen niluvutgini tisivesi, atni pttukoni a gutlu pddrosiri. a gut vttdi adulo nillulevu. varu

bhojnmucey kuncudi, knnuletti cudga aigup-
tunku tisikoni povutku guggilmu mstkiyu
bol munu moyucunn otelto ismayeliyulen
margsthulu giladunudi vccucudiri. appudu
yuda mmmu mn shodruni cpi vani mnn munu
daci pettinduvln emi pryio jmmu? i is-
mayeliyulku vanini amim veyudmu rdi; vadu
mn shodrudu mn rkt sbdhigda? vaniki
hani yemiyu ceyradni tn shodrulto ceppenu.
aduktnei shod rulu smmticiri. midyaniyu len
vrtkulu a miduga vellucudga, varu a gut-
lonudi yosepunu peki tisi a ismayeli yulku
iruvdi tulmul vediki atnini amimvesiri. varu
yosepunu aiguptunku tisikonipoyiri. rubenu
a gutku tirigivccinppudu yosepu gutlo lek
poga atdu tn btllu cipukoni tn shodrul yo-
ddku tirigivellicinnvadu lede; ayyo nenekk
diki podunnga varu yosepu agini tisikoni,
okmekpillnu cpi, dani rktmulo a agimuci a
vicitrmen niluvu tgini ppga varu tdriyod-
dku danini tecciidi maku dorikenu, idi ni ku-
maruni agi avuno kado gurutuptumni cep-
piri atdu danini gurutupti i agi na ku-
marunide; dust mrgmu vanini tinivesenu;
yosepu niscymuga cilcbdenenu. yakobu
tn btllu cipukoni tn ndumun goneptt kt-
tukoni anek dinmulu tn kumaruni nimittmu
aglarcu cudga atni kumaru ldrunu atni ku-
marte ldrunu atnini odarcutku ytnmu ce-
siri; ayite atdu odarpu podnollknenu aglar-
cucu mrtul lokmunku na kumaruni yoddku
midyaniyulu aiguptunku atni tisikonipoyi,
phroyokk udyogsthudunu raj srksk senad-
hiptiyunen potiphrunku atnini amim vesiri.

38

a kalmdu yuda tn shodrunlu vidici hira anu
ok adullamiyuniyodd udutku vellenu. akkd
suy anu ok knaniyuni kumartenu yuda cuci
amenu tisikoni ameto poyenu. ame grb-
hvtiye kumaruni knga atdu vaniki eru anu
peru pettenu. ame mrl grbhvtiye kumaruni
kni vaniki onanu anu peru pettenu. ame
mrl grbhvtiye kumaruni kni vaniki sela anu
peru pettenu. ame vini kninppudu atdu
kji bulonudenu. yuda tn jyesthkumar-
den erunku tamaru anu danini pedli ce-
senu. yuda jyesth kumaruden eru yehova
drstiki ceddvadu gnuk yehova atni cpenu.
appudu yuda onanutoni annbharyoddku
velli mridi dhrmmu jrigici ni annku stanmu
klug jeyumni ceppenu. onanu a sta nmu
tnndi kanerdni yerigi ameto poyinppudu tn
annku stanmu klugjeykuduntlu tn retssunu
nelnu vidicenu. atdu cesindi yehova drstiki
cedddi gnuk ayn atnikud cpenu. appudu
yuda itdu kud itni annlvle cni povu nemo
anukonina kumaruden sela peddvadguvrku
ni tdriyit vidhvaluga nudumni tn kodlen
tamaruto ceppenu. kabt cala dinmulen tru-
vat suy kumarteyen yuda bhary cni poyenu.
truvat yuda dukhnivarn podi, adullamiyu-

den hira anu tn snehitunito timnatunku
tn gorrl boccu kttiricu variyoddku vellenu
dani mam tn gorrl boccu kttiricutku tim-
natunku vellucunnadni tamarunku telupb-
denu. appudu sela peddvade npptikini
tanu atnikiyvdkudut cucu tn vedhvyvstr-
mulnu tisiyesi, musukuvesikoni srirmtyu kp-
pukoni, timnatunku povu margmulon yuda
amenu cuci, ame tn mukhmu kppukonin-
dun vesy anukoni a margmun ame dg-
grku boyi, ame tn kodlni teliykniito poyednu
rmnni ceppenu. adu kamenivu nato vc-
cinyedl na kemi yiccedvni adigenu. aduk-
tdunenu mdlonadi mek pillnu ppednni cep-
pinppudu ame adi ppuvrku emen kuduv pet-
tinyedl sre ani ceppenu. atdunenu niyodd
emi kuduv pettvlenni adiginppudu ameni
mudryu dani darmunu ni cetikrriyunni cep-
penu. atdu vatini amekicci ameto poyenu;
ame atnivln grbhvti appudame lecipoyi tn
musuku tisiyesi tn vedhvyvstrmulnu vesiko-
nenu. truvat yuda a stri yoddnudi a kud-
vnu puccukonutku tn snehitudgu adulla
miyunicet mekpillnu ppinppudu ame atniki
kn bdledu. kabtti atdumargmdu enayimu
nodd nudin a vesy yekkdnuundni a coti
mnusyulnu adugga varuikkd vesy yevteyu
ledni ceppiri. kabtti atdu yuda yoddku
tirigi velliame naku knbdledu; mriyu a
coti mnusyulnikdiki vesy yevteyu raledni
ceppirni ani nppudu yudamnlnu aphasymu
cesedremo; ame vatini ucu konnimmu; idigo
nenu i mek pillnu ppitini, ame niku knbdledu
anenu. rmarmi mudu nellen truvatni
kodlgu tamaru jartvmu cesenu; atekak ame
jartvmuvln grbhvtiyendni yudaku telupb-
denu. appudu yuda amenu byтики tisikonirdi,
amenu kalcı veyvlenni ceppenu. amenu
byтики tisikoni vcci nppudu ame tn mamy-
oddku a vstuvulnu ppiivi yevrivo a mnusy-
nivln nenu grbhvtinetini. i mudr yi darmu
i krr yevrivo dycesi gurutu pttumni ceppi-
cenu. yuda vatini gurutu pttinenu na ku-
maruden selanu ameku iyyledu gnuk ame
nakte nitimaturalni ceppi mri yeppu dunu
amenu kudledu. ame prsvkalmdu kvl varu
ame grbhmdudiri. ame prsvicucunnppudu
okdu tn ceyyi byтики cacenu gnuk mtrsani
ernulu tisi vani cetiki kttiitdu modt byтики
vccenni ceppenu. atdu tn ceyyi venukku tis-
inppudu atni shodrudu byтики vccenu. ap-
pudamenivel bhedicukoni vccitvnnenu. adu
cet atniki peresu anu peru pettbdenu. tru-
vat tn cetini togrugl atni shodrudu bytikivc-
cenu. atniki jerhu anu peru pettbdenu.

39

yasepunu aiguptunku tisikoni vccinppudu
phro yokk udyogsthudunu rajsrkki senad-
hiptiyu nen potiphrmu nok aiguptiyudu,
akkdiki atni tisikoni vccin ismayeliyulodd
ntni konenu. yehova yosepunku todeyu-

denu gnuk atdu vrhillucu tn yjmanudgu a aiguptiyuni yit nudenu. yehova atniki tode yudenyi, atdu cesindtyu atni cetilo yehova sphlmu cesennyi atni yjmanudu cucinppudu yosepumid atniki ktaksu kligenu gnuk atni yodd pricy ceyuvadayenu. mriyu atdu tn yitimid vicarnkrtga atni niymici tnku kligindtyu atniceti kppgicenu. atdu tn yitimidnu tnku kligindttimidnu atni vicarn krtga niymicinkalmu modlukoni yehova yosepu nimittmu a aiguptiyuni yitini asirvdi cenu. yehova atdu tnku kligindtyu yosepu ceti kppgici, tanu aharu tinut tpp tnkemi unndo emi ledo vicarinavadu kadu. yosepu rupvtudunu sudrudune yuden atutruvat atni yj manuni bhary yosepumid knnuvesitnto sy nicumini ceppenu ayite atdu oppkna yj manudu tnku kligindtyu na cetikppgicengda, na vsmun tn yitilo emi unndo atderugdu; i yitilo nakte pevadu evdunu ledu. nivu atni bharyvendun ninnu tpp mri denini na kpp gipk yudledu. kabtti nenetlu it ghormen duskarymu cesi devuniki virohdhuga papmu ktu kodunni tn yjmanuni bharyto anenu. din dinmu ame yoseputo matladucudenu gani atdu ameto synicutkennu ameto nudutkennu ame mat vinnvadukadu. atludga ok nadu atdu tn pnimid itilopliki vellinppudu iti mnusyullo evrunu akkd lru. appudame atni vstrmu pttukoni tnnto synipumni ceppga atdu tn vstrmunu ame cetilo vidici petti tppicukoni byтики paripoyenu. atdu tn vstrmunu ame cetilo vidici tppicu konipovut ame cucinppudu tn yiti mnu syulnu pilicicududi, atdu mnlnu egtali ceyutku ok hebriyuni mnyoddku tecci yunnadu. nato synipvlenni vidu na yoddkuraga nenu peddkke vesitini. nenu biggrga kekveyut vadu vini na dggr tn vstrmunu vidicipetti tppicukoni byтики paripoyenni varito ceppi atni yjmanudu itiki vccuvrku atni vstrmu tndggr ucukonenu. appudame tn bhrtto i matl coppun cep-penu nivu mnyoddku teccin a hebridasudu nnnu egtali ceyutku nayoddku vccenu. nenu biggrga kek vesinppudu vadu tn vstrmu na dggr vidicipetti tppicukoni byтики paroyennenu kabtti atni yjmanuditlu ni dasudu nnnu cesenni tn bhary tnnto ceppin matlu vinnppudu kopmuto mdipdi atnini pt-tukoni raju khedilu bdhipbdu cersallo veyicenu. atdkkd cer sallo udenu. ayite yehova yosepunku todeyudi, atni ydu knikrpidi atnimid a cersalyokk adhiptiki ktaksu kलगुनुलcesenu. cersal adhipti a cersallonunn khedil ndrini yosepu ceti kppgicenu. varkkd emi cesiro adtyu atde ceyicuvadu. yehova atniki todeyudenu gnuk a cersal adhipti atni cetiki appgipbdin denigurciyu vicarn ceyk yudenu. atdu ceyundi yavttu yehova sphlm-guntlu cesenu.

atupimmt aigupturajuyokk pandaykudunu bhksykarudunu tm prbhuvn aigupturaju edl tppucesiri gnuk phro pandaykul adhiptiyu bhksykarul adhiptiyunen tn yiddru udyogstul mid koppidi varini cersallo nutcutke rajsrsks senadhiptiki appgicenu. adi yosepu bdhipbdin sthlmu. a senadhipti varini yosepu vsmu ceyga atdu variki upcarmu cesenu. varu konnidinmulu kavli lo nudintruvat variddru, anga cersallo bdhipbdin aigupturaju yokk pandaykudunu, bhksykarudunu okkte ratriydu kllu kniri; okkokkdu veru veru bhavmul kl knenu. tel-lvarinppudu yosepu vari yoddku vcci varini cudga varu cita kratule yudiri. atdueducet nedu mi mukhmulu cinnboyi yunnvni tn yjmanuni yit tnnto kavli ydunn phro udyogstul ndigenu. aduku varumemu kllu ktimi; vati bhavmu ceppglvarevrnu lerni atnito nnga yosepu varini cucibhavmulu cepput devuni adhinme gda; miru dycesi a kllu naku appudu pandaykul adhipti yose punu cucina kllu ok draksavli na yedut udenu; a draksavlliki mudu tigeludenu, adi cigiricinttu udenu; dani puvvulu viksicenu; dani gellu pdi draksphlmulayenu. mriyu phro ginne na cetilo udenu; a draksphlmulu nenu pt-tukoni phro ginne vatini pidi a ginne phro cetikicittini tn klnu atnito vivrici ceppenu. appudu yosepudani bhav mide; a mudu tigelu mudu dinmulu; ik mudu dinmulloga phro ni tlnu peketti ni udyogmu niku mrl ippicunu. nivu atniki pan daykudve yunnatti mryad coppun phro ginnenu atni cetikppgicedvu kabtti niku ksemmu kliginppudu nnnu jnapkmu cesikoni naydu kru nici phroto nnnugurci matladi yi yitilonudi nnnu byтики rppicumu. elynga nenu hebriyul desmulonudi dogilbdtini, adi nisc ymu. mriyu i cersallo nnnu veyutku ikkd sha nenemyu ceyledni atnito ceppenu. atdu telipin bhavmu mcinidi bhksykarul adhipti cucit atnito nitlennunenunu kl ktini; idigo tellni pidivtlu gl mudu gplu na tlmid udenu. midigplo phro nimittmu smstvidhmu len pidivtlu udenu. pksulu na tlmidnunn a gplonudi vatini tisikoni tinucudenu. aduku yosepudani bhavmide; a mudu gplu mudu dinmulu ik mudu dinmul loga phro ni mid-nudi ni tlnu peketti mranumid ninnu vreladdiyicunu. appudu pksulu ni mid nudi ni masmunu tiniveyinni uttr miccenu. mudv dinmdu jrigindemnga, a dinmu phro jmdinmu gnuk atdu tn sevkulkdriki vidu ceyici vari ndum pandaykul adhipti tlnu bhksykarul adhipti tlnu peketti pandaykul adhipti udyogmu mrl atnikiccenu gnuk atdu phrocetiki ginne niccenu. mriyu yosepu variki telipin bhavmucoppun bhksykarul adhiptini vreladdiyicenu. ayite pandaykul adhipti yosepunu jnapkmu cesikonk atni mr-

rededlu gdcin truvat phro ok kl knenu. adulo atdu etidggr niliciyudga cupunku admenviyu blisinviyunen yedu avulu yetilo nudi peki vccucu jmmulo meyucudenu. vati truvat cupunku vikarme cikki poyin mri yedu avulu etilonudi peki vccucu eti yoddun a avuldggr nilucudenu. appudu cupunku vika rme cikkipoyin a avulu cupunku adme blisin avulnu tiniveyucudenu. atlo phro melukonenu. atdu nidrici redvsari kl knenu. adulo mci pustigl yedu vennulu okk dtun puttucudenu. mriyu turpu galicet cedi poyin yedu pil vennulu vati truvat moli cenu. appudu niden pustigl a yedu vennulu a pilvennulu migivesenu. atlo phro melukoni adi kl ani ghricenu. tellvarinppudu atni mnssu klvrpdenu gnuak atdu aiguptu skun gadr ndrini akkdi vidvasulndrini piluvnpi phro tn klnu vivrici varito ceppenu gani phroku vati bhavmu telupgl vadevdunu lek poyenu. appudu pandaykul adhiptinedu na tppidmulnu jnapkmu cesikonucunnnanu. phro tn dasulmid kpgici nnnunu bhksykarul adhiptini ma ubhyulnu rajrsksk senadhiptiyit kavililo ucenu. ok ratri nenu atdu memiddrmu kllu ktimi. okkokdu veruveru bhavmulu gl kllu ceri yokti ktimi. akkd raj srksk senadhiptiki dasudeyudin yok hebri pducuvadu mato kud udenu. atnito ma klnu memu vivrici ceppinppudu atdu vati bhavmunu maku telipe atdu maku e ye bhavmu telipeno aya bhavmul coppun jrigenu. na udyogmu naku mrl ippici bhksykaruni vreladdiycenni phroto ceppga phro yosepunu piluvnpenu. kabtti cersallonudi atni tvrga rppiciri. atdu ksaurmu ceyicukoni mci btllu kttukoni phroyoddku vccenu. phro yoseputo nenok kl ktini, dani bhavmunu telupglvarevruru leru. nivu klnu vinnyedl dani bhavmunu telupglvni ninnugurci vitinni atnito cepinduku yosepunavln kadu, devude phroku ksemkrmen uttrmiccunni phroto ceppenu. aduku phrona kllu nenu etiyoddun nilucutini. blisinviyu, cupun kd menviyunen, yedu avulu etilonudi pekivcci jmmulo meyucudenu. mriyu nirsmu bhu vikar rupmu kligi cikki poyin mri yedu avulu vati truvat peki vccenu. viti at vikarmeni aiguptu desmdu ekkdnu naku knbdledu. cikkipoyi vikarmuganunn avulu blisin modti yedu avulnu tinivesenu. avi vati kdupulo pduenu gani avi kdupulo pdinttu knbdledu, modt udintle avi cupu nku vikarmuga nudenu. atlo nenu melukotini. mriyu na kllu nenu cudga pustigl yedu mci vennulu okkdtun puttenu. mriyu turpu galicet cedi poyi yedin yedu pilvennulu vati truvat molocenu. i pilvennulu a mci vennulu migivesenu. i klnu jnanulku teliy ceppitini gani dani bhav-

munu telupglvarevruru lerni atnito cep-penu. aduku yosepuphro knin kl okkte. devudu tanu ceybovcunndi phroku teliycesenu. a yedu mci avulu edu svtsrmulu a yedu mci vennulunulu edu svts rmulu. kl okkte. vati truvat, cikkipoyi vikarme pekivccin yedu avulunulu edu svtsr mulu; turpu galicet cedi poyin yedu pilvennulu krvugl yedu svtsr mulu. nenu phroto ceppu mat yide. devudu tanu ceybovcunndi phroku cupicenu. idigo aiguptu desmdttnu bhu smrddhiga ptpdu edu svtsrmulu vccucunnni. mriyu krvu gl yedu svtsrmulu vati truvat vccunu; appudu aiguptu desmdu a pt smrddhi yavttunu mruvbdunu, a krvu des munu paduceyenu. dani truvat klugu krvucet desmdu a pt smrddhi teliybdkpovunu; a krvu mikkili bharmuga nudunu. i karymu devunivln nirniyibdi yunndi. idi devudu sigrh muga jrigicenu. aducetne a kl phroku rettip bdenu. kabtti phro vivek jnanmulugl ok mnusyuni cucukoni aiguptu desmumid atni niy mptvlenu. phro atlu cesi yi desmupen adhiptulnu niymici smrddhiga ptpdu edu svtsrmmullo aiguptu desmdttnu ayidv bhagmu tisikonvlenu. rabovu i mci svtsr mullo doruku ahar mtyu smkurci a dhanymu phro cetikppgici aya pttnmullo aharmunke bhdrmu ceyvlenu. krvucet i desmu nsici pokud a aharmu aiguptudesmullo rabovu krvu svtsrmulu editiki i desmdu sgrhmuga nudunni phroto ceppenu. a mat phrodrstikini atni smst sevkl drstikini yuktme yudenu gnuak atdu tn sevklulu cucitnivle devuni atmgil mnusyuni knugonglma ani ynenu. mriyu phrodevudu idtyu niku teliyrcenu gnuak nivle vivek jnanmulu glvarevruru leru. nivu na yitiki adhikarive yudvlenu, na prjldru niku vidheyule yuduru; sihasn visymulo matrmenenu nikte pevadne yudunni yoseputo cep-penu. mriyu phrocdumulu, aiguptu desmtti mid ninnu niymici yunnanni yoseputo cep-penu. mriyu phro tn cetinunn tn ugrmu tisi yosepu cetini petti, snnpu narbtllu atniki todigici, atni medku bgaru golusu vesi tn redv rthmumid atni nekkicenu. appuduvd nmu ceyudni atni mudr jnulu kekluvessiri. atlu aiguptu desmttimid atni niymicenu. mriyu phro yoseputophronu nene; ayinnu ni selvu lek aiguptu desmdttnu e mnusyudunu tn cetinennu kalinennu ett kud-dni ceppenu. mriyu phro yosepunku jpnnp nehu anu peru petti, atniki onuyokk yajkuden potipher kumarteygu asentu nicci pedli cesenu. yosepu byluderi aiguptu desmdtt scricenu. yosepu aiguptu rajen phro yedut nilicinppudu muppidi svtsrmmulvade yudenu. appudu yosepu phro yedut-nudi velli aiguptu desmdtt scarmu cesenu. smrddhiga ptpdin yedu svtsrmmullo bhumi bhu viriviga pduenu. aiguptu desmdunnu yedu svtsrmmul ahar mtyu atdu smkurci, aya pttnmullo dani niluvcesenu. e pttnmu cuttunudu

polmuyokk dhanyu a pttmde niluvce-
 senu. yosepu smudrupu isukvle ati vistar-
 muga dhanyu pogucesenu. kolucut asadhy
 mayenu gnuk kolucut manivesenu. krvu svt-
 srmulu rakmunupu yosepukiddru kumarulu
 puttiri. onuyokk yajkuden potipher ku-
 marteygu asentu atniki varini knenu. ap-
 pudu yosepudevudu na smst badhnu na
 tdriyiti varindrini nenu mrci povuntlu ce-
 senni ceppi tn jyesthkumaruniki mnse anu
 peru pettenu. truvat atdunaku badh kli-
 gin desmdu devudu nnnu abhivrddhi podi-
 cenni ceppi, redvvaniki ephrayimu anu peru
 pettenu. aiguptu desmdu smrddhiga pt-
 pdin svtsr mulu gdcin truvat yosepu cep-
 pin prkarmu edu krvu svtsrmulu arbh-
 mayenu gani aiguptu desmdttnu ahar mu-
 denu. aiguptu desmdt tnu krvu vcci nppudu
 a dessthulu aharu kosmu phroto mor-
 pettukoniri, appudu phromiruyosepu ddku
 velli atdu mito ceppuntlu ceyudni aigup-
 tiyuldrilo ceppenu. krvu a desm dttnu
 udenu gnuk yosepu kotltniyu vippici aigup-
 tiyulku dhanymmmku cesenu. aiguptu des-
 mdu a krvu bharmuga udenu; mriyu a krvu
 prti desmdu bharmendun smst dessthulu
 yosepunodd dhanyu konutku aiguptunku
 vcciri.

42

dhanyu aiguptulo nunndni yakobu telisi
 koninppudumirel okri mukhmu okru cucu
 cunnarni tn kumarulto anenu. mriyu
 atducududi, aiguptulo dhanymunndni vi-
 tini, mnmu cavk bdruckuntlu miru akkdiki
 velli mnkorku akkdnudi dhanyu konukkoni
 rdni ceppga yosepu pdimdi annlu aigup-
 tulo dhanyu kon boyiri. ayinnuitniki
 hani sbhvicunemo ani yakobu yosepu tm-
 mudgu benyaminunu atni ann lto ppin
 vadu kadu. krvu knanu desmulo udenu
 gnuk dhanyu konvccinvarito kud israyelu
 kumarulunu vcciri. appudu yosepu a
 desmtimid adhikariye yudenu. atde a
 des prjldrikini dhanymmmku ceyuvadu
 gnuk yosepu shodruvu vcci mukhmulu nelnu
 mopi at yosepu tn shodruvu cuci varini
 gurututti variki anyunivle knbdi var-
 ito kthinmuga matladimirekkdnudi vcci-
 tirni adigenu. aduku varuaharmu konutku
 knanu desmunudi vcciti mniri. yosepu tn
 shodruvu gurutu pttenu gani varni gu-
 rutu pttledu. yosepu varini gurci tanu
 knin kllu jnapkmu cesikonimiru vegul-
 varu i desmuguttu telisikon vccitirni var-
 ito nnga varuledu prbhuvu, ni dasulmen
 memu aharu konutke vccitivi; memdrmu
 okk mnusyuni kumarulmu; memu ytharthv-
 tulmegani ni dasulmen memu vegulvarmu
 kamni atnito ceppiri. ayite atduledu, i
 desmu guttu telisi konutke vccitirni var-
 ito anenu. aduku varuni dasulmen memu

pdredumdi shodruvumu, knanu desmulo nunn
 okk mnusyuni kumarulmu; idigo knisthudu
 nedu ma tdriyodd unnadu; okdu le ayite
 yosepimiru vegulvarni nenu mito ceppinmat
 nijme. dinivln mi nijmu teliybdunu; phro
 jivmutodu, mi tmmudu ikkdiki vccitene gani
 mirikkdnudi vellukdu. mi tmmuni tisikoni
 vccutku milon okni ppudi; ayite miru bd-
 hipbdi yuduru. atlu milo stymunundo ledu
 mi matlu sodhipbdunu; leniyedl phro jivmu-
 tod, miru vegul varni ceppi varini mudu
 dinmulu cersallo veyicenu. mudv dinmun
 yosepu varini cucinenu devuniki bhyphu-
 vadnu; miru bdruckuntlu dini ceyudi. miru
 ytharthvutletira mi shodruvulo okdu i cer-
 sallo bdhipbdvleni; miru velli mi kutub-
 mul krvu tirutku dhanyu tisikoni povudi.
 mi tmmuni na yoddku tisikoni rdi; atlu
 mi matlu stymunttu knbdunu gnuk miru
 cavrni ceppenu. vartlu cesiri. appudu
 varunisc ymaga mn shodruni yedl mnmu
 cesin ap radhmunku siks poducunnamu.
 atdu mnlnu btimalu koninppudu mnmu atni
 vedn cuciyu vinkpo mriyu rubenu i cin-
 nvaniyedl papmu ceykudni nenu mito cep-
 pleda? ayinnu miru vinretiri gnuk atni rk-
 tap radhmu mnmid mopbducunndni vari
 kuttr miccenu. ayite dvibhasi vari mdhy
 nudenu gnuk tn mat yosepu grhicenni varu
 telisikonledu. atdu varyioddndi avtlku poyi
 yedci, mrl varyioddku vcci varito matladi,
 varilo simyo nunu pttukoni vari knnul edut
 atni bdhicenu. mriyu yosepu vari gonelnu
 dhanyumu niput kunu, evri ruklu vari
 gonelo tirigi ucutkunu, pryanmukorku bho-
 jnpdarthmulu varikiccutkunu ajn iccenu.
 atdu varyiedl nitlu jrigicenu. varu tamu
 konin dhanyumu tm gadidlmid ekkicukoni
 akkdnudi vellipoyiri. ayite varu digin cot
 okdu tn gadidku metpettutke tn gone vip-
 pinppudu atni ruklu knbdenu, avi atni gone-
 mutilo udenu. appudtduna ruklu tirigi yic-
 civesinaru. idigo ivi na gone lone unvni tn
 shodruvulo ceppenu. att varu gude cediripoy-
 invare jdisiidemiti? devudu mnkitlu cesen
 varu knanu desmdunn tm tdriyen yakobun-
 oddku vcci tmku sbhvicindi yavttunu at-
 niki teliy cesiri. etlngaa desmunku prbhuv-
 envadu mato kthinmuga matladi, memu a
 desmunu vegucud vccinvarmi anukonenu.
 appudumemu ytharth vtulmu, vegulvarmu
 kamu. pdredumdi shodruvumu, okkdri ku-
 marulmu, okdu ledu, ma tmmudu nedu
 knanu desmdu ma tdriyodd unnadni atnito
 ceppitivi. aduku a despu prbhuvu mm-
 munu cucimiru ytharthvtulni dinivln nenu
 telisikodunu. mi shodruvulo oknini nayodd
 vidicipetti mi kutubmulku krvu tirutlu
 nayoddku a cinnvani todukonirdi. ap-
 pudu miru ytharthvtule gani vegulvaru karni
 nenu telisikoni mi shodruni mikppgicednu;
 appudu miru i desmdu vyapa rmu ce-
 sikonvccunni ceppenniri. varu tm gonelnu

kummrincippudu evri ruکل mut vari gonelo uđenu. varunu vari tdriyu a ruکل mutlu cucu bhyđdiri. appudu vari tdriyen yakobu varini cucimiru nnnu putrhinuniga ceyucunnaru; yosepu ledu; simyonu ledu; miru benyaminunu kud tisikonpovoduru; ivnniyu naku pr aduku rubenunentni niyoddku tisikoni raniyedl na yidđru kumarulnu nivu cpvcunu; atni na cetikppgicumu, atni mrl niyoddku tisikoni vcci appgicedn ayite atđuna kumaruni mito vellniyyu; itni ann cniyoyenu, itđu matrme migiliyunnadu. miru povu margmun itniki hani sbhvicinyedl nersin vedruklu gл n

43

a desmđu krvu bharmuga uđenu gnuk varu aiguptunudi teccin dhanymu tinivesin truvat vari tđrimiru mrl velli mnkorku kocemu aharму konudni varito anga yuda atni cucia mnusyudu mi tmmudu mito utene gani miru na mukhmu cudkuddni mato gttiga ceppenu. kabtti nivu matmmuni mato kud ppin yedl memu velli nikorku aharму kodumu. nivu vanini ppnollniyedl memu vellmu; a mnu syudumi tmmudu mito leniyedl miru na mukhmu cudkuddni mato ceppennenu. aduku israyelumu ikok shodrudu kldni miru a mnusyunito ceppi naku it srm klugjeynel anga varu a mnusyudumi tdri yik sjivude yunnada? miku shodrudu unnada ani mmmunu gurciyu ma bdhuvulnu gurciyu khđit muga adiginppudu memu a prsnlku tginttu atniki vastymu telicyceppitiviumi shodruni tisikoni rđni atđu ceppunni maketlu teliyunniri. yuda tn tdriyen israyelunu cucia cinn vanini nato kud ppumu, memu leci velludumu, appudu meme kađu nivunu ma pilllunu cavk brđukudumu; nenu atnigurci putpdudunu, nivu atnigurci nnnu adugvlenu; nenu atni tirigi niyoddku tisikonivcci niyedut nilubettniyedl a nid na mid ellppudunu uđunu. maku tđvu kak poyniyedl ipatiki redv maru tirigi vcci yudumni ceppga vari tdriyen israyelu varito atlyin mi rilagu ceyudi; i desmđu prsiddhmulenvi, anga kocemu mstki kocemu tene sugđh dryvmulu bolmu pistackaylu badmu kaylu mi gonello vesikoni a mnusyuniki kanukga tisikoni povudi. rettipu ruklu miru tisikonudi, mi gonel mutilo ucđdi tirigivccin ruklu kud cet ptu konipoyi mrl icciveyudi; okvel adi porbate yudunu; mi tmmuni tisikoni leci a mnusyuniyoddku tirigi velludi. a mnusyudu mi yitr shodruni benyaminunu mi kppgicuntlu srsvktuden devudu a mnusyuni yedut mimmunu kronicunu gak. nenu putrhinu dne yudvlsin yedl putrhinudngudunni varito ceppenu. a mnusyulu a kanuknu tisikoni, cetullo rettipu ruklnu tmvet benyaminunu tisikoni leci aiguptunku velli yosepu yedut

niliciri. yosepu varito nunn benyaminunu cucu tn grhnirvah kunito i mnusyulnu itiki tisikonipoyi ok vetnu kosi vt siddhmu ceyicumu; mdhyahnmdu i mnusyulu nato bhojnmu ceyudurni ceppenu. yosepu cepintlu atđu cesi a mnusyulu lnu yosepu itiki tisikonipoyenu. a mnusyulu yosepu itiki rppipbdindun varu bhyđdimodt mn gonello tirigi pettbdin ruکل nimittmu atđu mn midiki aksmattiga vcci midpdi mnlnu dasulaga cerptti mn gadidlnu tisikonutku lopliki teppicennukoniri. varu yosepu grhnirvahkuniyoddku vcci yiti dvarmun atnito matladi ayya ok mnvi; modt memu aharму konutke vccitiviu. ayite memu digincotiki vcci ma gonelnu vippi nppudu, idigo ma ma ruکل tunikeku sriga evri ruکل vari gone-mutilo nudenu. avi cetpttukoni vccitiviu. aharму konutku mri ruکلnu tisikoni vccitiviu; ma ruklnu ma gonello nevru vesiro maku teliydni ceppiri. aduktđumiku ksemngunu gak bhyđdkudi; mi pitrul devuden mi devudu miku mi gonello dhnmiccenu. mi ruکل naku muttinvni ceppi simyonunu variyodđ a mnusyudu varini yosepu itiki tisikoni vcci variki nilliiyyga varu kallu kdugukoniri. mriyu atđu vari gadidlku met veyicenu. akkd tamhu bhojnmu ceyvleni viniri gnuk mdhyahnmdu yosepu vccu velku tm kanuknu siddhmuciesiri. yosepu itiki vcci nppudu varu tm cetullonunn kanuknu itiloniki tecci atnikicci, atniki nelnu sagilpdiri. appudumiru ceppin muslivaden mi tdri ksemmuga unnada? atđu ik brtiki yunnada? ani vari ksemsmacarmu adigi nduku varu ni dasuden ma tdri ik brđikiyunnadu ksemmganunnadni ceppi vgi sagilpdiri. appuđtu knnuletti tn tlli kumarudunu tn tmmuden benyaminunu cucimiru nato ceppin mi tmmudu itđena? ani adigi na kumaruda, devudu ninnu kronicunu gak appudu tn tmmunimid yosepu nku prem porlukoni vcenu gnuk atđu tvrpd i yedcutku cotu vedki lopli gdiloniki velli akkd edcenu. appudu atđu mukhmu kdugukoni velupliki vcci tnnu tanu ancukoni, bhojnmu vđdicudni ceppenu. atnikini varikini atnito bhojnmu ceyucunn aiguptiyulkunu veru veruga vđdiciri. aiguptiyulu hebriyultu klisi bhojnmu ceyru; adi aigupti yulku heymu. jyesthudu modlukoni knisthuni vrku varu atni yedut tm tm yidu coppun kurucđiri gnuk a mnusyulu oknivepu okdu cucu ascry pdiri. mriyu atđu tnyedutnudi variki vtuletti ppenu. benyaminu vtu vardri vtukte ayidtlu goppdi. varu vidu argici atnito klisi stustiga tragiri.

44

yosepu a mnusyul gonelu ptťint ahar pdarthmulto vatini nipi evri ruکل vari gonemutilo pettumniyu, knisthuni gone mutilo tn vedi ginnenu atni dhanypu ruklnu pettumniyu,

tn grh nirvahkuniki ajnapipga yosepu ceppin mat coppun atdu cesenu. tellvarinppudu a mnusyulu tm gadidltu kud ppiveybdiri. varu a pttmunudi bylu deri yeto durmu vellk munupu, yosepu tn grhnirvahkuni cucu nivu leci a mnusyl vetbdi velli varini klisikoni miru meluku kidu ceynel? denito na prbhuvu panmu ceyuno denivln atdu skunmulu cucuno adi yide kda? miru dini ceyutvln kani pni cesitirni varito ceppumennu. atdu varini klisikoni a matlu varito ceppinppudu varu ma prbhuvu itlu mat ladnel? itti pni ceyut ni dasulku durmvunu gak. idigo ma gonelmutullo maku dorikin ruklnu knanu desmulonudi tirigi tisikonivceitiviu; ni prbhuvu itilonudi memu vedinennu bgarmu nennu etlu dogiludumu? ni dasullo evriyodd adi dorukuno vadu ccunu gak; mriyu memu ma prbhuvunku dasulmuga nudumni atnito aniri. aduktumcidi, miru ceppintte kani yudi; evriyodd adi dorukuno atde naku dasu dgunu, ayite miru nirdosulgudurni ceppenu. appudu varu tvr pdi prtivadu tn gonenu kridiki dici danini vippenu. atdu peddvadu modlukoni cinn vanivrkuv varini soda cudga a ginne benyaminu gonelo dorikenu. kavun varu tm btllu cipukoni prtivadu tn gadidmid gonelu ekkicu koni tirigi pttnmunku vcciri. appudu yuda yunu atni shodrlunu yosepu itiki vcciri. atdik akkdne udenu gnuk varu atni yedut nelnu sagilpdiri. appudu yosepumiru cesin yi pni yemiti? navti mnusyudu skunmu cucu telisikonunni miku teliyda ani varito anga yuda yitlennuelin varito emi ceppglmu? emdumu? memu nirdosulmni yetlu knuprcglmu? devude ni dasul nermu knugonenu. idigo memunu evni yodd a ginne dorikeno vadunu elin variki dasul mgudumnenu. aduktdu atlu ceyut naku durmvunugak; evnicetilo a ginne dorikeno vade naku dasuduga nudunu; miru mi tdiri yoddku smadhanmuga velludni ceppga yuda atni smipicielinvada ok mnvi; ok mat yelin varito tm dasuni cepukonnimmu; tm kopmu tm dasunimid rvulkonniykumu; tmru phro atvarugda elinvadamiku tdriyennu shodrudennu unnada ani tm dasulndigenu. aduku memumaku muslivaden tdriyu atni muslitnmun puttinn yok cinn vadunu unnaru; vani shodrudu cnipoyenu, vani tlliki vadokkde migiliyunadu, vani tdiri appudu tmrunentni cucutku atni na yoddku tisikoni rdni tm dasulto ceppi tiri. aduku memu a cinnvadu tn tdrini viduvledu. vadu tn tdrini vidicinyedl vani tdiri cnipovunni yelinvarito ceppitiviu. aduku tmrumi tmmudu mito raniyedl miru mrl na mukhmu cudkuddni tm dasulto cepitiri. kabtti na tdriyen tm dasuni yoddku memu velli yelinvari matlun atniki telijecitiviu. ma tdrimiru tirigi velli mnkorku kocemu aharmu konukonni rdni ceppinppudu memu akkdiki velllemu; ma tmmudu mato

kud udinyedl velludumu; ma tmmudu mato nutene gani a mnu syuni mukhmu cudlemni ceppitiviu. aduku tm dasuden na tdrinabhary nakiddrini knenni mireruguduru. varilo okdu na yoddnudi velli poyenu. atdu niscymuga dustmrgmulcet cilc bdennukotini, apptinudi atdu naku knbdledu. miru na yedutnudi itni tisikonipoyin truvat itniki hani sbhvicinyedl nersin vedruklu gl nnnu mrtul lokmuloniki dukhmutu digipovuntlu ceyudurni mato ceppenu. kavun tm dasuden na tdriyoddku nenu vellinppudu i cinnvadu mayodd leniyedl atni pranmu itni pran muto penvesikoni yunndi gnuk i cinnvadu mayodd lekpovut atdu cudgane cnipovunu. atlu tm dasulmen memu nersin vedruklu gl tm da tm dasudnen nenu i cinn vaninigurci na tdriki putpdi ni yoddku nentni tisikoni raniyedl na tdiri drsti ydu a nid na mid ellppudu udunni ceppitini. kabtti tm dasudnen nnnu i cinnvaniki prtiga elinvariki dasuniga nudnicci yi cinnvani tn shodrukto vellnimmu. i cinnvadu natokud leniyedl na tdriyoddku nenetlu vellglu? vellinyedl na tdriki vccu apaymu cudvlsi vccunni ceppenu.

45

appudu yosepu tn yodd nilicinvardri yedut tnnu tanu ancukonjalkna yoddnudi prtimmusyuni velupliki ppi veyudni biggrga cepenu. yosepu tn shodrul atdu elugetti yedvga aiguptiyulunu phro yitivarunu viniri. appudu yosepunenu yose punu; na tdiri yik brdikiyunnada ani adigi nppudu atni shodrulu atni smukhmdu todrpdi atniki uttrmu iyylek poyiri. att yosepuna dggrku rdni tn shodrukto ceppinppudu varu atni dggrku vcciri. appudtduaiguptunku velluntlu miru amimvesin mi shodruden yosepun ayinnu nenikkdiki vccu ntl miru nnnu amimvesinduku dukhpdkudi; adi miku stapmu puttinn nyikkudi; pranrksn korku devudu miku muduga nnnu ppice redu svtsrmulnudi krvu desmulo nunndi. sedymennu kotyennu leni svtsrmulu ik ayidu vccunu. mimmunu ascrymg rkscici des mulo mimmunu sesmuga niluputkunu pranmuto kapadutkunu devudu miku muduga nnnu ppi cenu. kabtti devudegani miru nnnikkdiki ppledu. ayn nnu phroku tdriganu atni yitivari kdriki prbhuvuganu aiguptu desmttimid elikaganu niymicenu. miru tvrga na tdiri yoddku velli atnitoni kumaruden yosepudevudu nnnu aiguptu desmttiki prbhuvuga niy micenu, na yoddku rmmu, akkd udvddu; nivu gosenu desmdu nvvisedvu, appudu nivunu ni pillunu ni pill pillunu ni gorrlmdlunu ni psuvu lunu niku kligindi yavttunu naku smipmuga nudunu. iknu ayidu krvu svtsrmulu vccunu gnuk nikunu ni yiti varikini niku kligindttikini pedrikmu rakud akkd ninnu posicednnadni ceppudi. idigo mito

matladucunndi na nore ani mi knnulun na tmmuden benyaminu knnulun cucucun-
nvi. aiguptulo naku kligin smst ghntnu,
miru cucindi yavttu na tdriki teliycesi tvrga
na tdrini ikkdiki tisi konirdni tn shodrulto
ceppi tn tmmu den benyaminu medmid pdi
yedcenu; benyaminu atni medmidpdi yed-
cenu. atdu tn shodrudrini muddu pettu
koni varimid pdi yedcin truvat atni shodrulu
atnito matladiri. yosepuyokk shodrulu
vccin vrtmanmu phro yitilo vinbdenu.
adi phrokunu atni sevku lkunu istmuga
nudenu. appudu phro yoseputo itlnenunivu
ni shodrudlunu cucimirilagu ceyudi, mi psu-
vulmid bruvulu ktti knanu desmunku velli
mi tdrini mi yitivarini vet bettukoni na yo-
ddku rdi; aiguptu desmdli mci vstuvulu
mikeccednu, i desmuyokk sarmunu miru
anubhivednu. niku ajnyendi gda? dini
ceyudi, mi pilllkorkunu mi bharylkorkunu
aiguptulonudi bdlnu tisikonipoyi mi tdrini
vetbettukoni rdi. aiguptu desmtiltonunn
mci vstuvulu mive agunu gnuk mi sam-
grini lksypettkudni ceppumnga israyelu ku-
marulu alagunne cesiri. yosepu phromat
coppn variki bdlnu ippicenu; margmunku
aharmu ippicenu. atdu variki redesi dus-
tul btllu iccenu; benya minuku muduvdl tul-
mul vediyunu aidu dustul btllu iccenu, atdu
tn tdrini nimittmu aiguptulo nunn mci vstu-
vulu moyucunn pdi gadidlnu, margmunku
tn tdrini nimittmu aharmunu, itr dhanymunu
tinu bdmulnu appudtdu tn shodrudlunu sagnpi
varu byluderucudgamargmdu kih pdkudni
varito ceppenu. varu aiguptunudi bylu deri
knanu desmunku tn tdrinen yakobu noddku
vcci yosepu ik brdikiyudi aiguptu desmt-
tini elucunnadni atniki teliycesiri. ayite
atdu vari mat nmmledu gnuk atdu niscet-
tadayenu. appudu varu yosepu tmtu cep-
pin matlnitini atnito ceppiri. atdu tnnu
ekkiukoni povutku yosepu ppinbdlu cucu
nppudu vari tdrinen yakobu pranmu tepp
rillen appudu israyeluite calunu, na kumar-
den yosepu ik brdikiyunnadu, nenu cavk-
munupu velli atni cucednni ceppenu.

46

appudu israyelu tnku kligindtyu tisikoni
pryanne beyersebak vcci tn tdrinen isa-
saku devuniki blunrplicenu. appudu ratri
drsnmulydu devuduyakobu yakobu ani is-
rayelunu pilicenu. aduk tdiccittmu prbhava
anenu. aynnene devudnu, ni tdrini devudnu,
aiguptunku vellutku bhypdkumu, akkd-
ninnu gopp jnmuga cesednu. nenu aigup-
tunku nitogud vce dnu, atekadu nenu niscy-
muga ninnu tirigi tisi koni vccednu, yosepu
ni knnulmid tn ceyyi yucunni selviyyga
yakobu leci beyerseba nudi vellenu. phro
atni nekkici tisikoni vccutku ppin bdlmid is-
rayelu kumarulu tm tdrini yen yakobunu tm

pillnu tm bharylnu ekkiciri. varu, anga
yakobunu atni yavttu stanmunu, tm psu-
vulu tamu knanulu spa dicin spd yavt-
tunu tisikoni aiguptunku vcciri. atdu tn
kumarulnu tn kumarul kumarulnu tn ku-
martelnu tn kumarul kumartelnu tn yavttu
stanmunu aiguptunku tntokud tisikonivc-
cenu. yakobunu atni kumarulun aigup-
tunku vcciri. israyelu kumarul pelli ive;
yakobu jyesth kumarudu rubenu. rubenu
kumarulen hnoku pillu hesronu krmi. simy-
onu kumarulen yemu yelu yaminu ohdu yak-
inu sohru knaniyu rali kumaruden savulu.
levi kumarulen gersonu khatu merari yuda
kumarulen eru onanu sela peresu jerhu. a
erunu onanunu knanu desmulo cnipoyiri.
peresu kumarulen hesronu hamulu. is-
saharu kumarulen tala puvva yobu sim-
ronu. jebulun kumarulen seredu elonu yh
lelu. viru leya kumarulu. ame pddnra-
mulo yakobu varini atni kumarteyen di-
nanu knenu. atni kumarulun atni ku-
martelunu adrnu muppi mugguru. gadu
kumarulen sipyonu hggi suni esbonu eri ar-
odi areli. aseru kumarulen imna isva isvi
beriya; vari shodri yen serhu. a beriya ku-
marulen heberu mlkiyulu. labanu tn ku-
marteyen leya kiccin jilpa kumarulu vire.
ame yi pdunaru mdini yakobunku knenu.
yakobu bharynen rahelu kumarulen yosepu
benyaminu. yosepunku mnsse ephrayimulu
puttiri. varini aiguptudesmdu onuku ya-
jkudgu potipher kumarteyen asentu atniki
knenu. benyaminu kumarulen bel bekeru
asbelu gera nymanu ehirosu muppimu hup-
pimu ardu. yakobunku rahelu knin ku-
marulgu virudru pdunluguru. danu kumar-
den husimu. nphtali kumarulen yhnelu guni
yeseru sillemu. labanu tn kumarteyen ra-
helunku iccin bilha kumarulu vire. ame
varini yakobunku knenu. vardru eduguru.
yakobu koddru vinayici atni grbhvasmun
putti yakobuto aiguptunku vccin vardru aru-
vdi aruguru. aiguptulo atniki puttin yosepu
kumaruliddu; aiguptu nku vccin yakobu
kutubpu vardru debbd mdi. atdu gosenuku
trov cuputku yosepu noddku tnku muduga
yudanu ppenu. varu gosenu desmunku
raga yosepu tn rthmunu siddhmu ceyici
tn tdrinen israyelunu edurkonutku gosenuku
velli atniki knbdenu. appudtdu atni med-
mid pdi atni med pttukoni yeto edcenu.
appudu israyelu yoseputonivik brdikiyun-
navu; ni mukhmu cucitini gnuk neniku
cnipovudunni ceppenu. yosepu tn shodrudlunu
tn tdrini kutubpu varinucucinenu velli yidi
phroku teliycesi, knanudesmulo udin na
shodrudlunu na tdrini kutubpuvarunu nayod-
dku vcciri; a mnusyulu psuvulu glvaru, varu
gorrl kaprulu. varu tm gorrlu psuvulu
tmku kligindtyu tisikonivccirni atnito cepe
dnu. gorrl kapriyen privadru aiguptiulku
heyudu gnuk phro mimmunu pilipici mi

vrtti yemitni adiginyedl miru gosenu desmdu kapurmuduntluma cinntnmunudi idivrku ni dasulmen memunu ma purvikulunu psvulvu gl varme yunnamni uttrmiyyudni ceppenu.

47

yosepu velli phronu cucina tdriyu na shodrulunu vari gorrl mdltonu vari psvultonu variki kligindttitonu knanu desmu nudi vcci gosenuo nunnarni tellycesi tn shodrudrilo ayidugurini vetbettu koni poyi varini phro smksmdu ucenu. phro atni sho drulnu cucimi vrtti yemitni adiginppudu varuni dasulmen memunu ma purvikulunu gorrl kaprulmni phroto ceppiri. mriyu varuknanu desmdu krvu bharmuga unndu ni dasulku kligiyunn mdlku met ledu gnuk i desmulo kot kalmudutku vccitivi. kabtti gosenu desmulo ni dasulu nivsip selvimni phroto anga phro yosepunu cucini tdriyu ni shodrulunu niyoddku vcciyunnaru. aiguptu desmu ni yedut unndi, i desmuloni mci prdesmdu ni tdrini ni shodrulnu nivsip ceyumu, gosenu desmulo varu nivsip vccunu, varilo evren prjnglvarni niku tocin yedl na mdlmid varini adhiptulga niymicu mni cepenu mriyu yosepu tn tdriyen yakobunu lopliki tisikoni vcci phro smksmdu atni nucga yakobu phronu divicenu. phronivu jivicin svtsrmlenni ani yakobu ndigi nduku yakobunenu yatrcsin svtsrmlu nut mupdi, nenu jivicin svtsrmlu kocemu ganu dukshitmenviga unnyi. avi na pitrulu yatrcsin dinmullo varu jivicin svtsrmlu lnni kaledni phroto ceppi phronu divici phro yedutnudi vellipoyenu. phro ajnapicntlu yosepu tn tdrini tn shodrulnu aiguptu desmulo nivsipcesi, a desmulo ramesesnu mci prdesmulu variki svasthymu niccenu. mriyu yosepu tn tdrini tn shodrulnu tn tdri kutubpuvarindrini varivari pilll lekkcoppun variki aharmicci srksicenu. krvu mikkili bharmendu a desmdttnu aharmu lekpoynu. krvuvl aiguptu desmunu knanu desmunu ksinicenu. vccinvariki dhany mm-mutvln aiguptu desmulonu knanu desmulonu dorikin drvynt yosepu smkurcenu. a drvy mttini yosepu phro ngruloniki tepicenu. aiguptu desmdunu knanu desmdunu drvyu vyymen truvat aiguptiyludru yosepunoddku vccimaku aha rmu ippicumu, ni smukhmdu memel cavvlenu? drvyu vyymendi gda aniri. aduku yosepumi psvulnu iyyudi; drvyu vyymepoyin yedl mi psvulku prtiga nenu miku dhanymiccednli ceppenu, kabtti varu tm psvulnu yosepunoddku a svtsrmdu vari mdlntiki prtiga atdu variki aharmicci srksicenu. a svtsrmlu gticin truvat redv svtsrmlu varu atni yoddku vcci idi ma yelinvariki mruguceymu; drvyu vyyme poyenu, psvul mdlunu elinvari vsmayenu, ippudu ma

dehmulunu ma polmulunu tpp mri emiyu elinvari smukhmun migiliyudledu. ni knul yedut ma polmulunu memunu nsipnel? aharmicci mmmunu ma polmulnu konumu; ma polmulto memu phroku dasulmgudumu; memu cavk brdukuntlunu polmulu pade-pokuduntlunu maku vittnu liminni adigiri. atlu yosepu aiguptu bhumulnnitini phrokorku konenu. krvu variki bharmendu aiguptiyludru tm tm polmulnu amimvesiri gnuk, bhumi phrodi ayenu. atdu aiguptu polimerlyokk yi civrnudi a civr vrkunu jnulnu ulloniki rppicenu. yajkul bhumi matme atdu konledu, yajkulku phro bttemulu niymicenu. phro iccin bttemulvln variki bhojnmu jrigenu gnuk varu tm bhumulnu ammedu. yosepuidigo nedu mim-munu mi bhumulnu phrokorku koniynanau. idigo miku vittnmulu; polmullo vittuti. ptlo ayidv bhagmu miru phroku iyyvlenu. nalugu bhagmulu polmullo vittutkunu mikunu mi kutubpuvarikini aharmunkunu mi pilllku aharmunkunu mive yudunni prjlto ceppga varunivu mmmu brdikicitive, elinvari ktaksmu ma midnudnimmu; phroku dasulmgudummi ceppiri. appudu ayidv bhagmu phrodni netivru yosepu aiguptu bhumulnu gurci kttd niymicenu, yajkul bhumulu matme vinayipbdenu. avi phrovi kavu. israyeliyulu aiguptudesmdli gosenu prdesmulo nivsiciri. adulo varu asti spaducikoni sta nabhivrdhdi podi migul vistriciri. yakobu aiguptudesmulo pdunedu svtsrmlu brdikenu. yakobu dinmulu, anga atdu jivicin svtsrmlu nutnubdiyedv. israyelu cavvlsin dinmulu smipicinppudu atdu tn kumaruden yosepunu pilipicina yedl niku ktaksmunneyd dycesi ni ceyyi natodkrid uci na yedl dynu nmmkmunu knuprcumu; etlga nnnu aiguptulo patipettkumu. na pitrulto kud nenu pdukonuntlu aiguptulonudi nnnu tisikonipoyi vari smadhilo nnnu patipettummi atnito ceppenu. aduktunenu ni mat coppun cesednnenu. mriyu atdunato prmanmu ceyumnppudu yosepu atnito prmanmu cesenu. appudu israyelu tn mcpu tlapimid v

48

i sgtulen truvatidigo ni tdri kayilaga unnadni okdu yoseputo ceppenu. appudtu mnse ephrayimulu anu tn yidru kumarulnu vetbettukoni poga, idigo ni kumaruden yosepu ni yoddku vccucunnadni yakobunku telupbdenu. att israyelu blmu teccukoni tn mc-mumid kurcudenu. yosepunu cucikananu desmdli lujulo srsvktigl devudu naku knbdi nnnu asirvdici idigo niku stanabhivrdhdi podici ninnu vist ripesi nivu jnul smuh mguntlu cesi, ni truvat ni stanmunku i desmunu nitysvasthymuga iccednli selvicen idigo nenu aiguptunku ni yoddku rak-

munupu aiguptu desmulo niku puttin ni yiddru kumarulu na biddle; rubenu simy-onulvle ephrayimu mnssu na biddle yuduru. vari truvat nivu knin stanmu nide; varu tm shodrul svasthymunubtti vari pell cop-pun piluvbduduru. pddnramunudi nenu vecucunppudu, ephratak ik kot durmun nudga margmun rahelu knanu desmulo na yedut mrti podenu. akkd betlehemnu ephrata margmun nenu amenu pati pet-titinni yoseputo ceppenu. israyelu yosepu kuma rulnu cucivirevrni adugga yosepu viru na kumarulu, virini i desmdu devudu na knugr hicenni tn dtrito ceppenu. adukt-dunenu varini divituku na dggrku varini tisikoni rmmnenu. israyelu knnulu vrd-dhapyuvln mdmuga udenu gnuk atdu cudhle poyenu. yosepuvarini atnidggrku tisikonivccinppudu atdu varini muddu pet-tukoni kaugilicukonenu. israyelu yose pu-toni mukhmu cucednni nenu anukonledu gani ni stanmunu devudu naku knuprciyn-naadnga yosepu atni mokall mdhynudi varini tisikoni atniki sastag nmskarmu cesenu. tru-vat yosepu israyelu edmceti ttun tn ku-dicet ephrayimunu, israyelu kudiceti ttun tn yedm cet mnssenu pitukoni variniddrini atni dggrku tisi konivccenu. mnssu ped-dvadendun israyelu tn cetulnu yuktiga caci cinnvaden ephrayimu tl mid tn kudicetini mnssu tlmid tn yedmcetini ucenu. atdu yosepunu divicina pitrulen abrahamu is-sakulu evniyedut nducucudiro a devudu, nenu puttindi modlukoni netivrkunu evdu nnu posiceno a devudu, anga smstmen kidullonudi nnu tppicin dut yi pillnu asirvdcunugak; na perunu abrahamu is-saku lnu na pitrul verunu variki pettb-dunugak; bhumiydu va yosepu ephrayimu tlmid tn tdri kudiceyyi pettut cucinppudu adi atni kistmu kakkoyenu gnuk atdu mnssu tlmid petticvlenni tn tdri ceyyi ephrayimu tlmidnudiyyetti na tdri atlu kadu; itde ped-dvadu, ni kudiceyyi yitni tlmid pettumni ceppenu. ayinnu atni tdri oppk adi naku teliyunu, na kumaruda adi naku teliyunu; itdunu ok jn smuhme goppvadgegunu gani yitni tmmudu itni kte goppvadgegunu, atni s a dinmdu atdu varini diviciephrayimuvlenu mnssvlelu devudu ninnu ceynu gaksi is-rayeliyulu ni peru ceppi divi cedrnenu. alagu atdu mnssekte ephrayimunu muduga ucenu. mriyu israyeluidigo nenu cnipovucunnanu, ayinnu devudu miku todeydi ni pitrul desmunku mimmunu mrl tisikoni povunu. nenu ni shodrukke niku ok bhagmu ekkuvga iccitini. adi na kttitonu na vititonu amoriyul cetilonudi tisikotinni yoseputo ceppenu.

49

yakobu tn kumarulnu pilipici yitlnenu. mirukudi rdi, aty dinmullo miku sbh

vipbovu sgtulnu miku teliycesednu. yakobu kumarulara, kudivcci alkicudi mi tdriyen israyelu mat vinudi. rubenu, nivu na pedd kumarudvu na sktiyu na blmuyokk prthm-phlmunu aunntyatistymunu blatistymunu nive. nillvle ccludve nivu atisymu podvu ni tdri mcmumidi kekkitivi danini apvitrmu cesitivi atdu na mcmumidi kekkenu. simy-onu levi anuvavu shodrulu vari khdgmlu blatkarpu ayudhmulu. na pranma, vari alocnlo cervuddu na ghnma, vari sghmuto klisikonvddu varu, kopmuvcci mnusyulnu cpiri tm svevchcet eddul gudikali nrmulnu teg gottiri. varikopmu vedrmendi vari ugtryu kthinmendi avi spipbdunu yakobulo varini vibhjicednu israyelulo varini cedrgot-tednu. yuda, ni shodrulu ninnu stitcedru ni ceyyi ni struvul medmid udunu ni tdri ku-marulu ni yedut sagilpduduru. yuda kodm sihmu na kumaruda, nivu ptindani tini vccitivi sihmuvlenu grjicu adu sihmuvlenu atdu kallu mudcukoni pdukonenu atni lep-uvadevdu? silohu vccuvrku yuda yoddnudi ddmu tolghu atni kall mdhynudi rajddmu tolghu prjlu atniki vidheyule yuduru. draksavlliki tn gadidnu uttm draksavlliki tn gadidpillnu ktti draksarsmulo tn bttnu draksl rktmulo tn vstrmunu udukunu. atni knnulu draksarsmucet errganu atni pllu palcet tellganu udunu. jebulunu smudrupu revun niviscunu atdu odiku revuga udunu atni polimer sidonuvrku nudunu. issakharu redu dodl mdhynu pdukoniyunn blmen gardbhmu. atdu visrati mcidgutyu a bhumi rmyemdgutyu ucenu gnuk atdu moyutku bhujmu vcukoni veticeyu dasudgunu. danu israyelu gotrikulvle tn prjlk nyaymu tircunu. danu trovlo sprmuganu darilo ktlpamuganu udunu. adi gurrru mdimelu krcunu aduvln ekkuvadu venukku pdunu. yehova, ni rksnkorku knipetiti yunnanu. btul gupu gadunu kottunu atdu mdimenu kottunu. aserunodd sresthmen aharmu kldu rajulku tgin mdhur pdarthmulnu atdiccunu. nphtali viduvbdin ledi atdu ipenmatlu plukunu. yosepu phlicedi komm ut yodd phlicedi kommdani remmlu godmidiki ekki vyapicunu. vilukadru atni vedhiciri varu banmulnu vesi atni hisiciri. yakobu kolucu prakrmsaliyenvani hstblmuvln atni villu blmendgunu. israyelunku bdyu mepedi-vadunu ayne. niku shaymu ceyu ni tdri devuniylnnu penudi miti divenltonu krid dagiyunu agadhjlmul divenltonu stnmul divenltonu grbhmul divenltonu ninnu divicu srsvktuni divenltnu atni bahublmu dittprebdu nu ni tdri divenlu na purvikul divenlpeni cirkal prvtmulkte heccug prblm-gunu. avi yosepu tlmidnu tn shodrulnudi veruprebdin vani ndinetimidnu udunu. benyaminu cilcuntti todelu atdu udymdu ernu tini astmydmu dopudusommu pcuko-nunu. ivi anniyu israyelu pdredu gotrmulu.

vari tdiri varini divicucu varito ceppindi yide. evri diven coppun varini divicenu. truvat atdu vari kajnapicucu itlunenunu na svjnulyoddku cercbducunnanu. hitti yuden ephronu bhumiy dunn guhlo na tdrul yodd nnu patipettudi. a guh knanu desmdli mmre yedutnunn mkpela polmulu unndi. abrahamu danini a polmunu hitti yudgu ephronuyodd smsan bhumi korku svasthy-muga konenu. akkdne varu abrahamunu atni bharyen saranu pati pettiri; akkdne issakunu atni bharyen ribkanu pati pettiri; akkdne nenu leyanu patipettitini. a polmunu adulonunn guhyu hetukumarul yodd konbndnenu. yakobu tn kumarul kajnapicut calici mcmumid tn kallu muducukoni pranmuvidici tn svjnulyoddku cerc bdenu.

50

yosepu tn tdiri mukhmumid pdi atni gurci yedci atni muddupettukonenu. truvat yosepu sugdh drvymulto tn tdiri svmunu siddhprcvlenni tn dasulen vedyulku ajnapicenu gnuk a vedyulu israyelunu sugdh drvymulto siddhprciri. sugdh drvymulto siddhprcbdu-vari korku dinmulu spurnmguntlu atnikorku nlubdi dinmulu spurnmayenu. atnigurci aiguptiyulu debbdi dinmulu aglarciri. atnigurcin ag larpu dinmulu gdcin truvat yosepu phro yiti varito matladimi ktaksmu namid nunnyedl miru anugrhici na mnvi phro cevini vesio na tdiri nacet prmanmu ceyiciidigo nenu cnipovucunnanu, knanulo na nimittmu smadhi trvvicitini gda, adulone nnu patipett vleni ceppenu. kabtti selvete nenkkdiki velli na tdrini patipetti mrl vcednni ceppudnenu. aduku phro atdu nicet ceyicin prmanmu coppun velli ni tdrini patipettumni selviccenu. kabtti yosepu tn tdrini patipettutku poyenu; atnito phro yiti peddlen atni sevkuldrunu aiguptu despu peddldrunu yosepu yitivardrunu atni shodrulunu atni tdiri itivarunu vel-liri. varu tm pillnu tm gorrl mdlnu tm psuvulnu matrmu gosenu desmulo vidicipet-tiri. mriyu rthmulunu rautulunu atnito vel-lindun a smuhmu bhu vistar mayenu. yerdanunku avtlunn athdu kilmunoddku ceri akkd bhu ghormuga aglarciri. atdu tn tdrinigurci yedu dinmulu dukhmu slipenu. a desmdu nivsicin knaniyulu athdu kllmu nodd a dukhmu sluput cuciaiguptiyulku idi mikktmen dukhmni ceppukoniri gnuk daniki abel misrayimu anu peru pettbdenu, adi yordanunku avtl nunndi. atni kumarulu tn visyme atdu vari kajnapici ntlu cesiri. atni kumarulu knanu desmunku atni svmunu tisi konipoyi mkpela polm-dunn guhlo pati pettiri. danini a polmunu abrahamu tnku smsa nmukorku svasthy-muganudu ni yosepu tn tdrini patipettin truvat atdunu atni shodrulunu atni tdrini

patipett velli vardrunu tirigi aiguptunku vcciri. yosepu shodrulu tm tdiri mrtipo-dut cuci okvel yosepu mnydu pgptti mn mt niki cesin kidtti coppun mnku niscymuga kidu jrigicunnukoni yosepunku ilagu vrtman mpiri ni tdiri tanu cavk munupu ajnapicin demngamiru yoseputo ni shodrulu niku kidu cesiri gnuk dycesi vari apradhmunu vari pap-munu ksmicumni atnito mriyu atni shodrulu poyi atni yedut sagilpdiiidigo memu niku dasulmni ceppga yosepubhpdkudi, nenu devuni sthanm dunnana? miru naku kiducey nuddesicitiri gani netidinmun jrugucuntlu, anga bhu prjnu brdikicuntluga adi meluke devudu uddesicenu. kabtti bhydpkudi, nenu mimmunu mi pillnu posicednni ceppi varini adrici varito pritiga matladenu. yosepu atni tdiri kutubpuvarunu aiguptulo nivsi-ciri, yosepu nutpdi svtsrmulu brdikenu. yosepu ephrayimuyokk mudvtrmu pillnu cucenu; mriyu mnse kumaruden makiru nku kumarulu putti yosepu odilo ucdbiri. yosepu tn shodrulnu cucinenu cnipovu cun-nanu; devudu niscymuga mimmunu cud-vcci, yi desmulonudi tanu abrahamu issaku yakobulto prmanmu cesiycin desmunku mimmunu tisikoni povunni ceppenu mriyu yosepu devudu niscymuga mimmunu cudv-cunu; appudu miru na yemuklnu ikkdndi tisikoni povlenni ceppi israyelu kumarul-cet prmanmu ceyicu konenu. yosepu nut-pdi svtsrmulvade mrti podenu. varu sugdh drvymulto atni svmunu siddhprci aiguptu desmdu ok pettelo uciri.

aiguptuloniki yakobuto vccin israyeliyul perulu evnga, rubenu simyону levi yuda issakharu jebulunу benyaminu. danu nphatali gadu aseru. virilo prtivadunu tn tn kutubmuto vccenu. yakobu grbhmun puttinvardru debbdimdi. apptiki yosepu aiguptu udenу. yosepunu atni andnmuldrunu a trnu vard runu cniپoyiri. israyeliyulu bhu stanmu glvare abhivreddhi podi vistrici atydhiкмuga prbliri; varunn prdesmu varito nadi yudenu. appudu yosepunu erugni krottraju aigu ptunu el narbhicenu. atdu tn jnulto itlnenu idigo israyelu sttiyen yi jnmu mnkte vistarmuganu blishmuganu unndi. varu vistrip kuduntlu mnmu variyedl yuk-tiga jrigicudnu rdi; leniyedl yuddhmu klugunppudukud mn struvulto ceri mnku virodhmuga yuddhmucesi yi desmulonudi, vel-lipoduremo anenu. kabtti varimid pettin bharmulo varini srmpettutku vetti pnulu ceyicu adhikarulnu varimid niy mipga varu phrokorku dhanyadulnu niluvceyu pitomu ramesesnu pttnmulnu kttiri. ayinnu aigup-tiyulu varini srmpettinkoldi varu vistrici prbliri gnuk varu israyeliyul yedl ashy pdiri. israyeliyulcet aiguptiyulu kthinmuga sev ceyicukoniri; varu israyeliyulcet ceyicukonin prtі pnuyu kthinmuga udenу. varu jigtmtі pnilonu, itukl pnilonu, polmulo ceyu prtip-nilonu kthinsev ceyici vari pranmulnu visikiri. mriyu aigupturaju siphra puya anu hebrі yul mtrsanulto matladi miru hebrі strilku mtrsanipni ceyucu varini kanpupitl mid cucinppudu mgvadenyedl vani cpudi, adudenyedl dani brdukniyyudni varito cep-penu. ayite a mtrsanulu devuniki bhypti, aigupturaju tm kajnapicintlu ceyk mgpill-nu brdukniyyga aigupturaju a mtr sanulnu pili picimireduku mgpillnu brdukniccitiri? i pni yel cesitiri ani adigenu. aduku a mtr sanuluhebrі strilu aiguptu strilvativaru karu; varu curukenvaru. mtrsani variyoddku vellk munupe varu prsvici yudurni phroto cep-piri. devudu a mtr sanulku melucesenu. a jnmu vistrici mikkilі prblenu. a mtrsanulu de-vuniki bhyptindun ayn variki vsabhivreddhi klugesenu. ayite phrohebriyullo puttin prtі kumaruni ndilo parveyudi, prtі kumartenu brdukniyyudi ani tn jnuldriki ajnapicenu.

levi vssthudokdu velli levi kumartenu vi-
vahuu cesikonenu. a stri grbhvtiye ku-
maruni kni, vadu sudrude yudut cuci
mudunellu vanini dacenu. truvat ame vani
daclek vani korku ok jmmupette tisikoni,
daniki jgtmnnunu kilunu pusi, adulo a
pillvanini pettiyeyoddun jmmulo danini
ucga, vanikemi sbhvcinu telisikonutku vani
akk durmuga nilicivudenu. phro kumarte

snanmu ceyutku etiki vcenu. ame pnikt-
 telu etiyoddun nducucudga ame naculoni a
 pettenu cuci, tn pniktte noktenu ppi dani
 teppici terci a pillvani cucinppudu a pill-
 vadu edcucudga cuci vaniydu knikrici vidu
 hebriyul pillllo nokdnenu. appudu vani akk
 phro kumarteto nikorku i pillvani pecutku
 nenu velli hebri strillo ok dadini pilucukoni
 vttuna anenu. aduku phro kumartev-
 lumni ceppga a cinndi velli a bidd tlini
 pilucukoni vcenu. phro kumarte ameto
 biddnu tisikoni poyi nakorku vaniki palicci
 pecumu, nenu niku jitmiccednni ceppga, a
 stri a biddnu tisikoni poyi palicci pecenu.
 a bidd peddvaden truvat ame phro ku-
 marte yoddku atni tisikoni vcenu, atdu
 ameku kumarudayenu. amenitilonudi itni
 tisitinni ceppi atniki mose anu peru pettenu.
 a dinmullo mose peddvade tn jnulyoddku
 poyi vari bharmulnu cucenu. appuddu tn
 jnullo ok hebriyuni ok aiguptiyudu kottga
 cucenu. atdu itu atu tirigi cuci yevdunu
 lekpoga a aiguptiyuni cpi yisuklo vani kppi
 pettenu. mrunadu atdu byt ndici vellu-
 cudga hebriyulen mnusyuliddu potladucud-
 iri. appu dtdu anyaymu cesinvani cucini
 vel ni porugu vani kottucunnavni aduga
 atdumamid ninnu adhikariniganu tirpini-
 ganu niymicinvade vdu? nivu a aiguptiyuni
 cpintl phro a sgti vini mosenu cp cucenu-
 gani, mose phro yedunudi paripoyi midyanu
 desmullo nilicipoyi yok baviyodd kurdenu.
 midyanu yajkuniki eduguru kumarteludiri.
 varu vcci tm tdri mdku pettutku nillu cedi
 totlnu nipucudga mdkaprulu vcci varini to-
 livesiri. appudu mose leci variki shaymu
 cesi mdku nillu pettenu. varu tm tdiyen
 rguyelu noddku vccinppudu atdu nedu mi
 rit tvrga etlu vccitirnenu. aduku varuaigup-
 tiyoddokdu mdkaprul cetilonudi mmmnu tp-
 picci vdlga nillu cedi mn mdku pettennga
 atdu tn kumartelto atdekkd? a mnusyuni
 el vidici vccitiri? bhojnmunku atni pilu-
 cukoni rdenu. mosea mnusyunito nivsi-
 cutku smmticenu. atdu tn kumarteyen sip-
 poranu mose kiccenu. ame ok kumaruni
 kninppudu mosenenu any desmullo pr de-
 sine yutinnukoni vaniki gersomu anuperu
 pettenu. alagun anak dinmulu jiginmidt
 aiguptu raju cnipoyenu. israyeliyulu tamu
 ceyu cunn vetti pnulnubtti nitturpulu vidu-
 cucu morpettu cudga, tm vetti pnulnubtti
 varupettin mor devuniyoddku cerenu. kaga
 devudu vari mulugunu vini, abrahamu is-
 saku yakobulto tanu cesin nibdhnu jnap-
 kmu cesikonenu. devudu israyeli yulnu cu-
 cenu; devudu varyidu lksymucenu.

mose midyanu yajkuden yitro anu tn mam
mdnu mepucu, a mdnu arnymu avtlku
tolukoni devuni prvtmen horebuku vccenu.

ok pod ndimini agnijvallo yehova dut atniki prtyksmayenu. atdu cucinppudu agni vln a pod mducudenu. gani pod kalipoledu. appudu mosea pod yel kalipoledo nenu a ttu velli yi goppvit cucednnukonenu. danini cucutku atdu a ttu vccut yehova cucenu. devudu a pod nmnudimose mose ani atnini pilicenu. aduktducittmu prbhuvanaenu. adukayndgggru ravddu, ni padmul nudi ni ceppulu viduvumu, nivu niliciyunn sthlmu prisuddh prdesmu anenu. mriyu aynnenu ni tdri devudnu, abrahamu devudnu issaku devudnu yakobu devudnu ani ceppga mose tn mukh munu kppukoni devunivepu cud vercenu. mriyu yehova yitlenunenu aiguptulonunn na prjl badhnu niscymuga cucitini, pnullo tmmunu kstpettuvarinibtti varu pettin mornu vitini, vari dukhmulu naku telise yunnvi. kabtti aiguptiyul cetilonudi varini vidipicutkunu, a desmulonudi visalmen mci desmunku, anga knaniyulku hittiyulku amoriyulku perijjiyu lku hivviyulku yebusiyluku nivassthanme, palu tenelu prvhicu desmunku varini ndipicu tkunu digivcci yunnanu. israyeliyul mor nijmuga nayoddku cerindi, aiguptiyulu varinipettu cunn his cucitini. kaga rmmu, ninnu phroyoddku ppednu; israyeliyulen na prjlnu nivu aiguptulonudi todukoni povlennenu. aduku mosenenu phroyoddku vellutkunu, israyeliyu lnu aiguptulonudi todukoni povutkunu ettivad nni devunito anga aynniscymuga nenu niku tode yudunu, nenu ninnu ppitinnutku idi niku sucn; nivu a prjlnu aiguptulonudi todukoni vccin truvat miru i prvtmumid devuni sevicedrnenu. mosecittgicumu; nenu israyeliyul yoddku velli varini cucimi pitrul devudu mi yoddku nnnu ppenni varito ceppga varuayn peremi ani adigin yedl varito ne nemi ceppvleni devuni ndigenu. aduku devudunenu unnvadnu anu vadneyunnanni moseto ceppenu. mriyu aynudunnvadu miyoddku nnnu ppenni nivu israyeliyulto ceppvlenenu. mriyu devudu moseto nitlennumi pitrul devuden yehova, anga abrahamu devudu issaku devudu yakobu devudu nen yehova mi yoddku nnnu ppenni nivu israyeliyulto ceppvlenu. nirtmru na nammu ide, ttrrmulku idi na jnapkarthk nammu. nivu velli israyeliyul peddlnu pogu cesimi pitrul devuden yehova, anga abrahamu issaku yakobul devudu, naku prtyksme yitlennu nenu mimmunu, aiguptulo miku sbhvicin danini, niscymuga cucitini, aiguptu badhlonudi palu tenelu prvhicu desmunku, anga knaniyulu hittiyulu amoriyulu perijjiyulu hivviyulu yebusiylulun desmunku mimmu rppicednni selviccitinni varito cep-pumu. varu ni mat viduru gnuk nivunu israyeliyul peddlunu aiguptu raju noddku velli atni cucihetriyul devuden yehova maku prtyksmayenu gnuk memu arnymunku

mududinmul pryan mt durmu poyi ma devuden yehovaku blini smrpicudumu selvimmi atnito cepp vlenu. aiguptu raju mhablmuto mi midiki vcci mimmu poniyydni nenerugudunu; kani, nenu na ceyyi capi aiguptu mdhymun nenu cey dliciynn na adbhhu tmlnnitini cupi dani paducesednu. atutruvat atdu mimmu ppiveyunu. jnul yedl aiguptiyulku ktaksu klugjesednu gnuk miru vellunppudu vtticetulto vellru. pri striyu tn porugudanani tn yitnudu danini vedi nglnu bgarunglhu vstrmulnu immni adigi tisikoni, miru vatini mi kumarulkunu mi kumartelkunu dhricesi aiguptiyulnu docukodurnenu.

4

aduku mosecittgicumu; varu nnnu nmmru na mat vinruyehova niku prtyksmu kaleduru ani uttrmiyyga yehovani cetilonidi emiti ani atni ndigenu. aduktdukrr anenu. appudayn nelnu dani pdveyumnenu. atdu dani nel pdveygane adi pamayenu. mose daninudi paripoyenu. appudu yehovani ceyyi capi dani tok pttukonumnga, atdu tn ceyyi capi dani pttu kongane adi atni cetilo krr ayenu. ayndanacet varu tm pitrul devuden yehova, anga abrahamu devudu issaku devudu yakobu devudu niku prtyks mayenni nmmudurnenu. mriyu yehovani ceyyi ni rommun ucukonu mnga, atdu tn ceyyi rommun ucukoni dani velupliki tisinppudu a ceyyi kushmuglde himmuvle tellga ayenu. truvat aynni ceyyi mrl ni rommun ucukonumnga, atdu tn ceyyi mrl tn rommun ucukoni tn rommunudi velupliki tisinppudu adi atni migilin srirmuvle ayenu. mriyu aynvaru ninnu mmmk, modti succnubtti vinkpoyin yedl redv danibtti viduru. varu i redu succnubtti mmmk nimat vinkpoyin yedl nivu kocemu eti nillu tisi yedin nelmid poyvlenu. appudu nivu etilonudi tisin nillu podinelmid rktmgunnenu. appudu moseprbhuvu, itku munupennu, nivu ni dasunito matladi npptinudi yennu, nenu mat nerprini kanu, nenu noti madymu naluk madymu glvadnni yeho yehovamanvunku noriccinvadu evdu? mug vaninegani ceviti-vaninegani drstiglvaninegani gruddi vaninegani puttucinvadevdu? yehovanen nene gda. kabtti vellumu, nenu ni notiki todeyudi, nivu emi plukvlsindi niku bodhicednni atnito ceppenu. aduktdu ayyo prbhuvu, nivu pp tlcin vanine ppumnga ayn mosemid koppdileviyudgu ni annyen ahronu leda? atdu baguga matladglndi nenerugudunu, idigo atdu ninnu edurkonvccucunnadu, atdu ninnu cucu tn hrnymdu stosisunu; nivu atnito matladi atni notiki matlu adicvlenu, nenu ni notiki atni notiki tode yudi, miru cey vlsindanini miku bodhice dnu. atde niku bdulu jnulto matladunu, atde niku noru-

ganudunu, nivu atniki devudvuga uduvu. i krrnu cetpttu konidanito a suck kriylu ceyvlenniceppenu. atutruvat mose byluderi tn mamyen yitroyoddku tirigi velliselvenyedl nenu aiguptulonunn na bdhuvulyoddku mrl poyi varik sjivule yunnaremo cuce att yehovani prannunu vedkin mnusyuldru cnipoyiri gnuk aiguptuku tirigi vellu mni midyanulo moseto ceppga, mose tn bharynu tn kumarulnu tisikoni gadidmid nekkicu koni aiguptuku tirigi vellenu. mose devuni krrnu tn cet pttukoni poyenu. appudu yehovamoseto itlennunivu aiguptundu tirigi cerin truvat, ceyutku nenu nikiccin mhtkarymu lnniyu phro yedut ceyvlenu sumi ayite nenu atni h appudu nivu phrotoisrayelu na kumarudu, na jyesthputrudu; nnnu sevicuntlu na kumaruni poniminni niku ajnapicu cunnanu; vani pp nollniyedl idigo nenu ni kumaruni, ni jyesth putruni cpednni yehova sel viccucunnadni atnito ceppunenu. atdu povu margmun strmulo yehova atnini edurkoni atni cpcudga sippora vadigl rayi tisikoni tn kumaruniki sunnticesi atni padmulyodd adi pdvesinijmuga nivu naku rktsbdhmen penimitivetivnenu; att ayn atnini vidicenu. appudu amei sunntinibtti nivu naku rktsbdhmen penimitivetivnenu. mriyu yehovamosenu edurkonutku arnymuloniki vellummi ahronuku ceppga atdu velli devuni prvtmdu atni klisikoni atni muddu pettukonenu. appudu mose tnnu ppin yehova plukumnn matltnitini, ayn ceynajnapicin suck kriyltnitini ahronuku telipenu. truvat mose ahronulu velli israyeliyul pedldndrini pogucesi, yehova moseto ceppin matltnniyu ahronu vivrici, jnlyedut a suck kriylnu ceyga jnulu nmimri. mriyuehova israyeliyulnu cudvcci tm badhnu knipetennu mat jnulu vini tlvcukoni nmskarmu cesiri.

5

truvat mose ahronulu vcci phronucuciiisrayeliyul devuden yehova arnymulo naku utsvmu ceyutku na jnmunu poniminni ajnapicucunnadniri. phronenu atni mat vini israyeliyulnu poniccutku yehova evdu? nenu yehovanu erugnu, israyeliyulnu poniy nnenu. appudu varuhebriyul devudu mmunu edurkonenu, selven yedl memmu arnymuloniki mudu dinmlu pryanmt durmupoyi ma devuden yehovaku bli arpicud aduku aiguptu rajumose ahronu, i jnulu tm pnulnu ceykud mirel apu cunnaru? mi bruvulu moyutuku podnenu. mriyu phroidigo i jnmu ippudu vistriciyunnadi; varu tm bruvulnu vidici tirikga nuduntlu miru ceyucunnarni varito anenu. a dinmun phro prjlpeunn karyniyamkulkunu vari naykulkunu itlu ajnapicenu ituklu ceyutku miru ikmidt i jnuku gddi iyy kuddu, varu velli tame gddi kurcukonvlenu. ayinnu varu idi-

vrku cesin yitukl lekkne vari mid mopvlenu, danilo ematrmunu tkkuv ceyvddu; varu somrulu gnukmemu velli ma devuniki bli nrpicutku a mnusyulcet ekkuv pni ceyipvlenu, danilo varu kstpdvlenu, abddhpmatlnu varu lksypettukuddnenu. kabtti prjlu kary niyamkulunu vari naykulunu poyi prjlu cucinenu miku gddi iyyinu; miru velli miku gddi yekkd dorkuno akkd mire spadicu konudi, ayite mi pnulo nematrmunu tkkuv ceybddni phro selviccenniri. appudu prjlu gddiki maruga koyy kalu kurcutku aiguptu desm dttnu cediri poyiri. mriyu karyniyamkulu varini tvrpetti gddi unnppitvlene yenatipni anade mugicudniri. phro kary niyamkulu tamu israyeliyullo vari miducin naykulnu kottieptivle mi lekk copun ituklru ninn nedu miru el ceyicledni adugga israyeliyul naykulu phro yoddku vccitm dasul yedl tm redukitlu jrigicucunnaru? tm dasulku gddiniyyru ayite ituklu ceyudni mato ceppucunnaru; cittgicumu, varu tmri dasulnu kottucunnaru; ayite tppidmu tmri prjlyde yunnadni morpettiri. aduktumiru somrulu miru somrulu aducet memmu velli yehovaku blinrpicutku selvimmni mirdugu cunnaru. miru podi, pniceyudi, gddi mikiyy bddu, ayite itukl lekk mirppgipk tppdni ceppenu. mi itukl lekklo nematrmunu tkkuv ceyvddu, enati pni anade ceyvlenni raju selviyyga, israyeliyul naykulu tamu durvsthlo pdiyunntlu telisikoniri. varu phro yoddnudi byluderi vccucu, tmmunu edurkonu tku darilo niliciyunn mose ahronulnu klisikoni yehova mimmu cuci nyaymu tircunu gak; phro yedutnu atni dasul yedutnu mmunnu ashyulnuga cesi mmmu cputke varicetiki khdg miccitirni varito anga mose yehova yoddku tirigi velliprbhuva, nivel i prjlku kidu cesitivi? nnnel ppitivi? nenu ni pert matladutku phro yoddku vccinppitnudi atdu i jnuku kide ceyucunnadu, ni jnulnu nivu vidi pipnu lednenu.

6

aduku yehovaphroku nenu ceybovu cunn danini nivu niscymuga cucedvu; blmen hstmucet atdu varini poniccunu, blmen hstmu cetne atdu tn desmul mriyu devudu moseto itlennunene yehovanu; nenu srvskitigl devudnu perun abrahamu issaku yakobulku prtyksmetini kani, yehova anu na nammun nenu variki teliybdledu. mriyu varu prvasmu cesin des mgu knanudesmumu varikiccutku na nibdhnu varito sthirprcitiini. aiguptiyulu dastvmunku loprciyunn israyeliyul mulugunu vini na nibdhnu jnapkmucesikoni yunnanu. kabtti nivu israyeliyulto ilagu ceppumunene yehovanu; nenu aiguptiyulu moyicu bruvul krid nudi mimmunu velupliki rppici, vari dastvmulo

nudi mimmunu vidipici, na bahuvi capi gopp tirpulutirci mimmunu vidipici, mimmunu naku prj lga cercukoni miku devudne yudunu. appudu aiguptiyul bruvu kridnudi mimmunu velupliki rppi cin mi devudnen yehovanu nene ani miru telisi koduru. nenu abrahamu issaku yakobulku iccednni ceyyi yetti prmanmucesin desmu loniki mimmunu rpipici dani miku svasthymuga iccednu; nenu yehovanni ceppumnga mose israyeliyulto alagu ceppenu. ayite varu mnovyakulmunubttiyyu kthin dastvmunu bttiyyu mose mat vineri. mriyu yehova moasetonivu loplili velli, aigupturajen phrotoisrayeliyulnu tn desmulonudi velupliki poniyyvlenni atnito ceppumnenu. appudu mosecittgicumu, isra yeliyule na mat vinledu; matmadymu glvad ngu na mat phro yetlu vinunni yehova snnidhini plikenu. mriyu yehova mose ahronulto nitlnenu isra yeliyulnu aiguptu desmulonudi tamu velupliki rppicutke israyeliyul yodd kunu phro yoddkunuvellvleni vari kajnapicenu. vari pitrul kutubmul mulpurusulu evrngu, israyelu jyesth kumaruden rubenu kumaruluhnoku pllu hesronu krmi; viru rubenu kutubmulu. simyону kumarulu yemuyelu yaminu ohdu yakinu sohru knanu striki kumaruden savulu; viru simyону kutubmulu. levi kumarul peurlu vari vari vsavlul coppun evevnga, gersonu khatu merari. levi nut muppd i yededlu brdikenu. gersonu kumarulu vari vari vsavlul coppun libni simi. khatu kumarulu amramu isharu hebronu ujjiyelu. khatu nut muppd i mudedlu brdikenu. merari kumarulu mhlil musi; viru tm tm vsavlul coppun levi kutubmulu. amramu tn menttyen yokebedunu pedli cesikonenu; ame atniki ahronunu mosenu knenu. amramu nut muppd i yededlu brdikenu. isharu kumarulu korhu nepegu jikhri ujjiyelu kumarulu misayelu elsaphanu sitri. ahronu amimnadabu kumarteyu nyssonu sho driyunen elisebnu pedlicesi konenu. ame atniki nadabunu abihunu eliyajrunu itamarunu knenu. korhu kumarulu assiru elkana abiya sapu; viru korhiyul kutubmulu. ahronu kumaruden eliyajru putiyelu kumartello oktenu pedlicesikonenu. ame atniki phinehasunu knenu; viru tm tm kutubmul coppun leviyul pitrul v israyeliyulnu vari senl coppun aiguptudesmulonudi velupliki rppicudni yehova ajnapicin ahronu moselu viru. israyeliyulnu aiguptulonudi velupliki rppic vlenni aiguptu rajen phroto matladin varu viru; a mose ahronulu vire. aiguptudesmulu yehova moaseto matladin dinmun yehovanenu yehovanu; nenu nito ceppundi yavttu nivu aiguptu rajen phroto plukumni moaseto ceppga mosecittgicumu; nenu mat madymu glvadnu, phro na mat yetlu vinunni yehova snnidhini plikenu.

kaga yehova moaseto itlnenuidigo ninnu phroku devuniga niymicitini; ni ann ahronu niku prvtka nudunu. nenu ni kajnapicundi yavttu nivu plukvlenu. phro tn desmulonudi israyeliyulnu poniyyvleni ni annen ahronu atnito ceppunu; ayite nenu phro hrdymunu kthinprici, aiguptu desmulo na suck kriylu na mhtkarymulnu vistricesednu. phro mi mat vindu gani nenu na ceyyi aiguptu mid vesi gopp tirpulcet na senl nu israyeliyulen na prjlu aiguptu desmulonudi velupliki rppicednu. nenu aiguptu mid na ceyyi capi isra yeliyulnu vari mdhynudi rppigane nenu yehovanni aiguptiyulu telisikodnenu. mose ahronulu yehova tmku ajnapicintlu cesiri, alagunne cesiri. varu phroto matladinppudu moseku enubdiyedlu, ahronuku enubdi mudu edlu. mriyu yehova mose ahronulto itlnenuphro mi skti cuputke ok mhtkarymu knuprcudni mito ceppunppudu nivu ahronunu cucini krnu pttukoni phro yedut dani pd veyumnumu; adi srpmgunu. kabtti mose ahronulu phro yoddku velli yehova tm kajna picintlu cesiri. ahronu phro yedutnu atni sevkul yedutnu tn krnu pdveygane adi srp mayenu. appudu phro tn vidvasulnu mtrjnulu pilipicenu. aiguptu skungadrुकud tm mtrmulcet alage cesiri. varilo prtivadunu tn krnu pdvesinppudu adi srpmayenugani ahronu krr vari krnlru migivega yehova ceppinttu phro hrdymu kthinmayenu gnuk atdu vari mat vinkpoyenu. truvat yehovamoseto itlnenuphro hrdymu kthinmendi, atdu i prjlu poniynolldayenu proddun nivu phro yoddku vellumu, idigo atdu etidriki povunu. nivu atnini edurkonutku etiyoddun nilici pamuga ceybdin krnu cetpttukoni atni cuci arnymdu nnu sevicutke na prjlu ponimmi ajnapicutkuganu hebriyul devuden yehova nnu ni yoddku ppenu. nivuidi vrku vinkpotivi. kaga yehova ajn ednga nenu yehovanni dinibtti nivu telisi koduvni yehova ceppucunnadu. idigo na cetilonunn yi krto nenu eti nitini kottudunu adi rktmuga marcbdunu. etiloni ceplu ccunu, eru kpukottunu, eti nillu tragutku aiguptiyulu ashypdudurni ceppu mnenu. mriyu yehova moaseto itlnenunivu ahronutonikrnu pttukoni aiguptu jlmulmid, anga vari ndulmidnu vari kaluvlmidnu, vari ceruvul midnu, vari nitigitlnniti midnu ni ceyyi capumu; avi rktmgunu; aiguptu desmdttu mranupatrllonu ratipatrllonu rktmu udunni atnito ceppumnenu. yehova ajna picintlu mose ahronulu cesiri. atdu phro yedutnu atni sevkul yedutnu tn krnu peketti etinillu kottga eti nillnnyu rktmuga marcbdenu. etiloni ceplu ccenu, eru kpukottenu, aiguptiyulu etinillu traglek poyiri, aiguptudesm dtt rktmu udenu. aiguptu skungadrुकud tm

mtrmulvln atlu ceyga yehova ceppinttu phro hrdymu kthinmayenu, atdu mose ahronul mat vinkpoyenu. jrigin danini mnssun pettk phro tirigi tn yitiki vellenu. ayite aigupti yuldru etinillu traglek tragu nillkoru etiprkklnu trrviri. yehova etini kotti yedu dinmulen

8

truvat yehova moseto itlennunivu phro yoddku velli atnito nnnu sevicutku na jnulnu ponimmu; nivu varini poniynnollneyidl idigo nenu ni poli merlhnitini kplpct badhicednu. etilo kpplu vistarmuga puttunu; avi ni yit ni pdkgdiloniki ni mcmumidiki ni sevkul yidlloniki ni jnulmidiki ni poyilloniki ni pidi pisuku totlloniki ekki vccunu; a kpplu ni midiki ni jnul midiki ni sevkuldrim-idiki vccunni yehova selviccucunnadni cepum nenu. mriyu yehova moseto itlennunivu ahronunu cucini krr pttukoni yetipayl midnu kaluvlmidnu ceruvul midnu ni ceyyi capi aiguptu desmumidiki kpplnu rajeyumni atnito ceppumnga ahronu aiguptu jlmulmid tn ceyyi capenu; appudu kpplu ekkivcci aiguptu desmunu kppenu. skungadru kud tm mtrmulvln alagu cesi aiguptu desmu midiki kpplnu rajesiri. appudu phro mose ahronulu pilipicina yoddnudi na jnulyodd nudi i kpplnu tolגיעumni yehovanu vedu konudi, appudu yehovaku bli arpicutku i prjlnu ag aduku mosennu gelicintuga nivu atisyivccunu, i kplp sesmu etilone uduntlunu avi ni midnu ni yidllonu udkud cpbduntlunu ni korkunu ni sevk aduktduma devuden yehova vti varevrunu leri ani nivu telisikonuntlu ni mat coppun jrugunu; anga kpplu ni yodd nudiyu ni yidllonudiyu ni sevkul yodd nudiyu ni prjlyoddnudiyu tolgii povunu; avi yetilone udunnenu. mose ahronulu phro yoddnudi bylu vellinppudu yehova phro midiki rajesin kplp visymulo mose atnikorku mor pettga yehova mose matcoppun cesenu gnuk idlo nemi velupl nemi polmullo nemi kpplu udkud ccipoyenu. jnulu vatini kuppluga cesinppudu bhumii kpukottenu. phro upsmnnu klugut cucii yehova selviccinttu tn hrdymunu kthinpreukoni vari mat vink poyenu. aduku yehova moseto nivu ni krr capi yii despu dhulini kottumu. adi aiguptu desmdt tnu pelgunni ahronuto ceppumnga varu atlu cesiri. ahronu tn krnnu pttukoni ceyyi capi a despu dhulini kottinppudu pelu mnusylmidnu jtuvulmidnu udenu; aiguptu desmdt tnu a despu dhuli atyu pela skungadru kud pelnu puttivlenni tm mtrmulcet atlu cesiri gani adi varivln kakkoyenu. pelu mnu sylmidnu jtuvulmidnu udga skungadruidi devskti ani phroto ceppiri. ayite yehova cepinttu phro hrdymu kthinmayenu, atdu vari-mat vinkpoyenu. kabtti yehova moseto nivu

proddun leci phro yedut niluvumu, idigo atdu etiyoddku povunu. nivu atni cucinnu sevicutku na prjlnu ponimmu. nivu na prjlnu poniyyini yedl cudumu nenu ni midikini ni sevkul midikini ni prjlmidikini ni yidlloniki igl gupulnu ppednu; aigupti yul yid-lunu varunn prdesmunu igl gupulto ni-diyudunu. mriyu bhulokmullo nene yehovanu ani nivu telisikonuntlu, a dinmun nenu na prjlu nivsicucunn gosenudesmunu vinayicednu, akkd iglgupu ludvu. na prjlnu ni prjlnudi prtyekprcednu, repu i suck kriy jrugunni yehova selviccinttu nivu cepvlennenu. yehova alagu cesenu. badhkrm-en iglgupulu phro yitilokini atni sevkul yidlloniki vcci aiguptu desmtt vyapicenu. a desmu igl gupulvln cedipoyenu. appudu phro mose ahronulu pilipicimiri velli i desmulo mi devuniki bli arpicedni varito ceppga mose atlu ceytgdu; ma devu-den yehovaku memu arpivcisin bli aigup-tiyulku heymu. idigo memu aigup-tiyulku hey-men blini vari knnul yedut arpicin yedl varu mmmu ralto kotti cpuduru gda. memu arnymuloniki mudu dinmul pryanmt durmupoyi ma devuden yehova maku selvic-cintlu aynku bli nrpicudu mnenu. aduku phromiru arnymulo mi devuden yehovaku bli nrpicutku mimmunu ponicednu gani durmu povddu; mriyu nakorku vedu konu-nenu. aduku mosennu ni yoddnudi velli repu i yigl gupulu phro yoddnudiyu atni sevkul yoddnudiyu atni jnul yodd nudiyu tolgii povuntlu yehovanu ved phro yoddnudi byluvelli yehovanu vedukonenu. yehova mose mat coppun ceyga igl gupulu phro yodd nudiyu atni sevkul yodd nudiyu atni prjl yoddnudiyu tolgipoyenu; okktiennu niluvledu. ayite phro a smymunkud tn hrdy-munu kthinpreukoni jnulnu poniyyadayenu.

9

truvat yehova moseto itlennunivu phroyoddku vellinnu sevicutku na prjlnu ponimmu. nivu varini poniynnollk iknu varini nirbd-hicinyedl idigo yehova bahublmu polmullo-nunn ni psuvulmidikini ni gurrmulmidikini gadidlmidikini otelmidikini eddul midikini gorrl midikini vccunu, mikkili badhkrm-en tegulu klugunu. ayite yehova israyeli yul psuvulnu aiguptu psuvulnu veruprcunu; is-rayeliyulkunn vatnnitilo okktennu cavdni hebriyul devudgu yehova selviccucunnadni mriyu yehova kalmu nirnyicirepu yehova i desmulo a karymu jrigicunnenu. mrunadu yehova a karymu ceyga aigup-tiyul psu-vulnniyu ccenu gani israyeliyul psuvullo oktiyu cavledu. phro a sgti telisikon ppinppudu israyelu psuvullo oktiyu cavledu; ayinnu apptikini phro hrdymu kthinme ndun jnulnu ppk poyenu. kaga yehovamiru mi pidikillnid avpu buggi tisikonudi,

mose phro knnulyedut akasmuvepu dani chlvenu. appudu adi aiguptu des mtt snpu dhuliye aiguptu desmtt mnusyl midnu jtu-
vulmidnu pokkulu pokku ddduru lgunni
mose ahronulto ceppenu. kabtti varu avpub-
uggi tisikonivcci phro yedut niliciri. mose
akasmuvepu dani elgane adi mnusyulkunu
jtuvalkunu pokkulu pokku dddurulayenu.
a dddurulyln skungadrnu moseyedut niluv
lekpyoiri a dddurulu skungadrkunu aigup-
tiyu ldrikiini puttenu. ayinnu yehova moseto
ceppintlu yehova phro hrdymunu kthin-
prcenu, atdu vari mat vinkpoyenu. tru-
vat yehova moseto itlhenuehri yul devuden
yehova ilagu selviccucunnadu; nivu tellvar-
gane lecipoyi phroyedut nilicinnu sevicutku
na jnulnu ponimmu. smst bhumilo navti-
varevrnu lerni nivu telisikonlenni i sari
nenu na tegullnniyu ni hrdymu noccuntga
ni sevkulmidikini ni prjlmidikini ppednu;
bhumimid nudkud nivu nsicipovuntlu nenu
na ceyyi capiyyutineni ninnunu ni jnulnu
teguloto kottivesiyudunu. na blmunu niku
cupuntlunu, bhulok mdtt na nammunu
prcurmu ceyuntlunu iduke nenu ninnu niy
micitini. nivu ik na prjlnu poniyyonllk
varimid atisypducunnavu. idigo repu i velku
nenu mikkili badh krmen vdgdlu kuripice
dnu; aigupu trajymu sthapičin dinmu mod-
lukoni yidivrkū adulo atti vdgdlu pdledu.
kabtti nivu ippudu ppi ni psuvulnu pol-
mullo niku kligindi yavttunu tvrga bhdr-
muceyumu. itiki rppipbdk polymulo udu
prti mnusyunimidnu jtuvalu midnu vdgdlu
kuriyūnu, appudu avi ecčunni ceppumnenu.
phro sevkullo yehova matku bhypdinvalu tn
sevkulnu tn psuvulnu idloniki tvrga rppi-
cenu. ayite yehova mat lksypettnivadu tn
pnivarini tn psuvulnu polymulo udniccenu.
yehovani ceyyi akasmuvepu cupumu; aigup-
tudesmdli mnusyulmidnu jtuvalmidnu pol-
mul kurlanitimidnu vdgdlu aiguptu desmtt
pdunni moseto ceppenu. mose tnrkrru
akasmuvepu ettinppudu yehova urumulnu
vdgdlu klugjeyga pidugulu bhumimid pdu-
cenu. yehova aiguptudesmumid vdgdlu
kuripicenu. alagu vdgdlunu vdgdlto klisin
pidugulunu bhu blmen vayenu. aiguptu
desm dttu adi rajymendi modlukoni yen-
dunnu attivi klugledu. a vdgdlu aigup-
tudesmdtt mnusyl nemi jtuval nemi byt-
nunndi yavttunu nsipcesenu. vdgdlu polmu-
loni prti kurnu cedgottenu, polmuloni prti
cettunu virug gottenu. ayite israyeliyulnn
gosenu desmulo matrmu vdgdlu pdledu.
idi cudga phro mose ahronulnu piluvn-
pinenu isari papmucesiyunnanū; yehova
nyayvtudu, nenunu na jnulnu durmar-
gulmu; itmttuku calunu; iknu brhmadmen
urumulu vdgdlu rakuduntlu yehovanu ve-
dukonudi, mimmunu ponicednu, mimmunu
iknu nilupnāi varito ceppga mose atni cuc-
nenu i pttmunudi bylu vellgane na ce-

tulu yehovavepu ettednu. i urumulu ma-
nunu, i vdgdlunu ikmidt pdvu. aduvln
bhumi yehovadni niku teliybdunu. ayinnu
nivunu ni sevkulunu iknu devuden yeho
vaku bhypdrni naku telisiyunnndnenu. ap-
pudu jnupcetlu puvvulu pusenu, yvcleru
vennulu vesinvi gnuk jnup yvcleru ced-
gottbdenū gani godhumlu merpmolklu edgn-
dun avi cedgott bldedu. mose phronu vidici
a pttmunudi bylu velli yehovavepu tn ce-
tulo ettinppudu a yurumulunu vdgdlunu
nilicipoyenu, vrsmu bhumi mid kuriyut ma-
nenu. ayite phro vrsmunu vd gdlunu uru-
mulunu nilicipovut cūci, atdunu atni sevkul-
lunu ik papmu ceyucu tm hrđy mulnu kthin-
prcukoniri. yehova mosedvara plikintlu phro
hrđymu kthinmayenu; atdu israyeliyulnu
poniyyk poyenu.

10

kaga yehova mosetophroyoddku vellumu.
nene yehovanni miru telisikonuntlunu, nenu
ceyu suckkriylnu aiguptiyul yedut knu pr-
cutku, nenu varyiedl jrigicin vatini vari
yedut klugjesin suckkriylnu nivu ni ku-
maruniki ni kumaruni kumaruniki prcurmu
ceyuntlunu, nenu atni hrdymunu atni sevkul
hrđymulnu kthin prcitinnenu. kabtti mose
ahronulu phro yoddku velli, atnini cucī yi-
lagu ceppirihebriyul devudgu yehova selvic-
cindemnganivu ennalvrku naku lognollk
yuduvu? nnu sevicutku na jnulnu pon-
immu. nivu na jnu lnu poniyy noll-
niyedl idigo repu nenu midtlūni ni prat-
mulloniki rppicednu. evdunu nelnu cud-
lentga avi dani kppunu, tppicukonin ses
munu, anga vdgdldebbnu tppicukoni migilin
danini avi tiniveyūnu, polymulo molicin prti
cettunu tinunu. mriyu avi ni yidllonu ni
sevkulđri yidllonu aiguptiyulđri yidllonu ni-
dipovunu. ni pitrulugani ni pitamhulugani
yi desmulo nudin natnudi netivrkū atti va-
tini cudledni ceppi phro yedut nudi bylu vel-
lenu. appudu phro sevkulu atni cucinnal-
lvrkū vidu mnku uriga nudunu? tm devu-
den yehovanu sevicutku i mnusyulnu pon-
immu; aiguptudesmu nsicindni nikik mose
ahronulu phroyoddku mrl rppipbdga at-
dumiru velli mi devuden yeho vanu se-
vicudi; aduku evrevru velludurni vari ndi-
genu. aduku mosememu yehovaku pdug
acripvlenū gnuk na kumarulnu ma ku-
martelnu ma mdlu ma psuvulnu vetbet-
tukoni ma pinn peddltokud velledmne adu
ktduyehova miku tode yuduna? nenu mim-
munu mi pillnu ponicedna? idigo miru
duralocn glvaru. purusulen miru matrmu
velli yehovanu sevicudi; miru korindi ade
gda ani varito anga phro smukhmudūi varu
vellgottbđiri. appudu yehova mosetomidtlū
vccu ntlū aiguptudesmumid ni ceyyi ca-
pumu; avi aiguptudesmumidki vcci yi de-

spu perulnnitini, anga vdgdlu paduceyni vatinnit mose aiguptudesmumid tn krnu capga yehova a pgltyu a ratri atyu a desmu- mid turpugalani visr jesenu; udyndu a turpu galiki midtlu vccenu. a midtlu aiguptu desmtti midiki vcci aiguptu smst pratmullo nilicenu. avi mikkili badhkr menvi, atku munupu atti midtlu eppudunu udledu. truv- vat attivi udbovu. avi neltyu kppenu. a desmun ciktikmmenu, a despu kurgaylnni- tini a vdgdlu paduceyni vrksphlmulnnitini avi tinivesenu. aiguptu desmtt cetlegani polmul kurye gani pccni dedyu migiliyu- dledu. kabtti phro mose ahronulnu tvrga pilipici nenu mi devuden yehovayednu mi yedlunu papmucsitini. miru dycesi, yis- ari matrme na papmu ksmici, na mid- nudi yi cavu matrnu tol gicumni mi devu- den yehovanu vedukonudnga atdu phro yo- ddnudi byluvelli yehovanu vedu konenu. ap- pudu yehova galini trippi mhablmen pdmti- galini visrjeyga adi a midtlu kocupoyi erssmudrmulo pdvesenu. aiguptu smst prat- mullo okk midtyennu nil ayinnu yehova phro hrdymunu kthinprgenu; atdu israyeliyulnu poniyydayenu. aduku yehova mosetoakas- muvepu ni ceyyi capumu. aiguptudesmu- mid cikti cetiki teliyunt cikkni cikti km- munnenu. mose akasmuvepu tn ceyyi yet- tinppudu aiguptudes mtyu mudu dinmulu gadhadhkar mayenu. mudu dinmulu okni nokdu knugonledu, evdunu tanunn cot- nudi levlek poyenu; ayinnu isra yeliyulkdriki vari nivasmullo velugudenu. phro mosenu pilipicimiru velli yehovanu sevicudi. mi mdlu mi psuvulu matrme ikkdudvlenu, mi biddlu mito velvccunnga mosememu ma de- vuden yehovaku arpipvlsin blul nimmittunu homarplnimmittunu nivu maku psuvul- niyyvleno. ma psuvulunu matokud ravleno. ok dekkayennu viduvbdu, ma devuden yehovanu sevicutku vatilonudi tisikonvleno. memu denito yehovanu sevipyleno akkd cerkmunupu maku teliydnenu. ayite yehova phro hrdymunu kthinprgga atdu varini poniyy nollk yudenu. gnuK phrona yedut- nudi pomm bhdrmu sumi; na mukhmu iknu cudvddu, nivu na mukhmunu cucu din- mun mrnmvuduvni atnito ceppenu. aduku mosenivndi sri, neniknu ni mukhmu cud- nnenu.

11

mriyu yehova moseto itlennuphro midikini aiguptumidikini ikok tegulunu rppicednu. atutruvat atdu ikkdndi mimmunu pon- iccunu. atdu mimmunu poniccunppudu ikkdndi mimmunu bottiga vellgottunu. kabtti tn celikaniyodd prti purusudunu tn celi ktteyodd prti striyunu vedi nglnu bgaru nglnu adigi tisikonudni prjlto ceppumu. yehova prjlyedl aiguptiyulku ktaksmu

klugesenu; adigak aiguptudesmullo mose anu mnusyudu phro sevkul drstikini prjl drstikini mikkili goppvadayenu. mose phroto itlennuyehova selviccin demngamd- hyratri nenu aiguptudesmuloniki bylu vellednu. appudu sihasnmumid kurcunn phro tolipill modlukoni tirgli visuru dasi tolipillvrku aiguptudesmdlil tolipilldrunu cccedru; jtu vullonu tolipilllnniyu c appudu aiguptu desmdtt mha ghos puttunu. atti ghos atkumudu puttledu, attidi ikmidt puttdu. yehova aiguptiyulnu israyeliyulnu veruprcu nni miku teliybduntlu, mnusyul- midgani jtu vulmidgani israyeliyullo evrimidennu ok kukkyu tn naluk adicdu. appudu ni sevkulen virdru na yoddku vcci naku nmskarmu cesinivunu, ninnu asryiciyunn yi prjld runu bylu velludni ceppuduru. a truvat nenu vellud appudu yehovaaiguptudesmulo na mh tkarymulu vistarmgutlu phro mi mat vindni moseto ceppenu. mose ahronulu phro yedut i mhtkarymulnu cesiri. ayinnu yehova phro hrdymunu kthinprgga atdu tn desmulonudi israyeliyulnu poniyy dayenu.

12

mose ahronulu aiguptudesmulo udga yehova varito ilagu selviccenu nello i nel miku mod- tidi, yidi mi svtsrmunku modti nel. miru is- rayeliyul srv smaj mutoi nel dsminadu varu tm tm kutubmul lekkcoppun okkokkdu gor- pillnennu, mekpillnennu, anga prti yitikini ok gorpillnennu ok mekpillnennu tisikon- vleno. a pillnu tinutku ok kutubmu calk poyinedl vadunu vani poruguvadunu tm lekk coppun dani tisikon vleno. a gorpillnu bhujicutku prtivani bhojnmu primitinibtti varini lekipvleno. nirdosmen yedadi mg- pillnu tisikonvleno. gorrllo nudi yennu mek- llo nudiayennu dani tisikonvccunu. i nel pdunalugv dinmuvrku miru dani nucu kon- vleno; truvat israyeliyul smajpu vardru tm tm kutmullo saykalmdu dani cpi dani rk- tmu kocemu tisi, tamu dani tini yiddvarb- dhpu redu niluvu kmmulmidnu pe kmmi midnu clli a ratriye varu agnicet kalcb- din a masmunu pogni rottelnu tinvlenu. cedukurlo dani tinvlenu dani tlnu dani kallnu dani atr mulnu agnito kalci dani tin- vlenu; danilo udiki udknidennu nilto vdb- bindennu tinne tinkuddu; udykalmuvrku danilonidediyu migilipkuddu. udykalmu- vrku danilo migilindi agnito kalci veyvleno. miru danini tinvlins vidhmednga, mi ndumu kttukoni mi ceppulu todugukoni mi krllu cet pttukoni, tvrpdudani tinvlenu; adi yeho vaku pskabli. a ratri nenu aigup- tudesmdu scrici, aiguptudesmdlil mnusyul- lonegani jtu vullonegani toli sttiytyu ht- mucesi, aiguptu devtlkdrikini tirpu tircednu; nenu yeho vanu. mirunn yidlmid a rktmu

miku gurutuga udunu. nenu a rktmunu cuci mimmunu nsip ceyk datipoyednu. nenu aiguptudesmunu padu ceyucudga mimmu shricutku tegulu mi midiki radu. kabtti yi dinmu miku jnapkarthmen dgunu. miru yehovaku pdugga dani nac ripvlenu; trtrmulku nitymenkttgdga dani nac ripvlenu. edudinmulu puliyni rottelnu tinvlenu. modtidinmun mi yidl lonudi pogindi parveyvlenu. modti dinmu modlukoni yedv dinmu vrku pulisin danini tinu prtimnususyudu israyeli yullonudi kottiveybdunu. a modti dinmun miru prisuddh sghmuganu, edv dinmun prisuddh sghmu ganu kudukonylenu. a dinmulydu prtivadu tinvlisindi matrme miru siddhprevcunu; adiyu gak mri e pnuyu cey kuddu. puliyni rotel pdugnu miru ac ripvlenu. i dinmde nenu mi smuhmulnu aiguptu desmulonudi velupliki rppicitini gnuk miru mi trmulninitilo i dinmu nacripvlenu; idi miku nitymen kttgdga udunu. modti nel pdunalugvdinmu say kalmu modlukoni a nel yiruvdi yoktvdinmu saykalmuvrku miru puliynirottelnu tinvlenu. edu dinmulu mi yidlllo pogin dediyunu ud kuddu, pulisin danini tinuvadu anyudegani des mulo puttin vade-gani israyeli yul smajmulo nudk kottiveybdunu. miru pulisindediyyu tink mi nivasmulnitolonu puliyni vatine tinvlenni cep-pumnenu. kabtti mose israyeliyul peddl ndrini pilipici varito itlhenumiru mi kutub-mul coppun mdlonudi pillnu tisikoni pska psuvunu vdhicudi. mriyu hissopu kuce tisikoni pllemulo nunn rktmulo dani mucu, dvarbdhpu pekmnikini redu niluvu km-mulkunu pllemuloni rktmunu takip vlenu. truvat milo nevrnu udmuvvrku tn yiti dvarmunudi bylu vellkuddu. yehova aigup-tiyulnu htmu ceyutku des scarmu ceyucu, dvarbdhpu pekmnimidnu redu niluvu km-mulmidnu unn rktmunu cuci yehova a tlupunu datipovunu; mimmu htmu ceyutku mi yidlloniki sharkuni corniyydu. kabtti miru nirtmru mikunu mi kumarulkunu dinini kttgdga acripvlenu. yehova tanu selvic-intlu mi kiccucunn desmdu miru prvesicin truvat miru dini nacripvlenu. mriyu miku-marulumiru acricu i acarmemitni mimmu ndugunppudu miru idi yehovaku pskabli; ayn aigupti yulnu htmu ceyucu mn yidlnu kacinnpudu ayn aiguptulonunn israyeliyul yidlnu vidici pettenu anvleni ceppenu. ap-pudu prjlu tllu vci nmska rmucesiri. ap-pudu israyeliyulu velli alagucesiri; yehova mose ahronulku ajnapicintle cesiri. ardhra-trivel jrigindemnga, sihasnmumid kurcunn phro modlukoni cersallonunn khedi yokk tolipill vrku aiguptudesmdli tolipill ndrini psuvul tolipill a ratri phroyu atni sevkul-drunu aiguptiyuldrunu lecinppudu svmuleni illu okten lekpoiyindun aiguptulo mghagos puttenu. a ratrivel phro mose ahronulnu

pilipicivaritomirunu israyeliyulunni leci na prjl mdhynudi bylu velludi, miru cep-pintlu poyi yeho vanu sevicudi. miru ceppintlu mi mdlu mi psuvulnu tisikoni povudi; nnnu divicudni ceppenu. aigup-tiyulu mnmdrmu cccin varmnukoni, tm desmulonudi prjlnu pputtu tvrpd varini bl vtmucesiri. kabtti prjlu tm pidimud-dnu tisikoni, adi puliyk munupe pidi pisuku totlo danini muttktu koni, tm bhujmul-mid pettukoni poyiri. israyeliyulu mose mat coppuncesi aiguptiyulyodd vedi nglnu bgaru nglnu vstrmulnu adigi tisikoniri. yehova prjlyedl aiguptiyulku ktaksmu klugesenu gnuk varu variki kavlsin vatini icciri. atlu varu aiguptiyulnu docukoniri. appudu is-rayeliyulu ramsesunudi sukko tuku pryan-mepoyiri varu pillu gak kalblmu arulksl vir-ulu. anekulen anyjnul smuhmunu, gorrlu ed-dulu modlen psuvul goppmd yunu varitokud byluderenu. varu aiguptulu nudi teccin pidi mudatto pogni rottelucesi kalciri. varu aiguptulonudi vellgottbdi tdvucey lek-poyiri gnuk adi pulisi yudledu, varu tm korku verok aharmunu siddhprevcuni yudledu. is-rayeliyulu aiguptulo nivsicin kalmu nalugu vdl muppd svtsrmulu. a nalugu vdl mup-pdi svtsrmulu gdcin truvat jrigin demnga, a dinmde yehova senlenni aiguptudesmulo nudi byluderipoyenu. ayn aiguptudesmulo nudi varini bytiki rppicinduku idi yehovaku acripdgin ratri. israyeliyuldru tm tm tr-mullo yehovaku acripdgin ratri yide. mriyu yehova mose ahronulto itlhenudi pskap-dugnu gurcin kttgd; anyudev dunu dani tin-kuddu gani vedito konbdin dasudu sunnti podinvadete dani tinvcunu. prdesiyyu ku-likivccin dasudunu dani tinkuddu. miru okk yitilone dani tinvlenu dani masmlu koce-mennu itilo nudi bytiki tisikoni pokuddu, danilo okk yemuknennu miru viruv kuddu. israyeliyul srsvmajmu i pdugnu acripvlenu. niyodd nivsicu prdesi yehova pskanu acrip gorinyedl atniki kligin prti mgvadu sunnti podvlenu; truvat atdu smajmulo ceri danini acripvcunu. atti vadu mi desmulo puttin-vanito smudgunu. sunnti podnivadu danini tinkuddu. dessthunikini milo nivsicu prde-sikini dinigurci okte vidhi yudvle nnenu. israyeliyuldru alagu cesiri; yehova mose ahronulku ajnapicintlu cesiri. yehova is-rayeliyulnu varivari smuhmul coppun anade aiguptu desmulonudi velupliki rppicenu.

13

mriyu yehova moseto ilagu sel viccenu is-rayeliyullo mnusyul yokkyu psuvulyokkyu prthm stti, anga prti toli culu pillnu naku prtisthicum; adi nadni ceppenu. mose prjto nitlhenumiru dasghmen aiguptunudi byluderivccin dinmunu jnap kmu cesikonudi. yehova tn bahu blmucet danilonudi mim-

munu byтики rppicenu; pulisin dediyu tin-
vdu. abibnunello i dinmde miru by-
luderi vccitirigda. yehovani kiccedni ni
pitruito prmanmu cesintlu, knaniyulku hit-
tiyulku amoriyulku hivviyulku yebusiya lku
nivassthanme yudu, palu tenelu prvhicu
desmunku ninnu rppicin truvat nivu i acar-
munu i nellone jrupukonvlenu. edu din-
mulu nivu puliyni rottelnu tinvlenu, edv din-
mulu yehova pdug acripvlenu. puliyni va-
tine yedu dinmulu tinvlenu. pulisindediya
niyoddknbd kuddu. ni pratmu lnnitilonu
pogindediya niyodd knbdkuddu. mriyu
a dinmun nivunenu aiguptu lonudi ve-
cinnpudu yehova naku cesindani nimittmu
pogni rottelnu tinucunnanni ni kumaruniki
telieyevvlenu. yehova dhrm sastrmu ni
not nuduntlu blmen cetito yehova aigup-
tulonudi ninnu byтики rppicennu tku, i
acarmu ni cetimid niku sucnganu ni kn-
nul mdhy jnapkarmhuga udunu. kabtti
prti svtsrmu i kttdu dani niyamk kalmun
acripvlenu. yehova nitonu ni pitruitonu
prmanmu cesintlu ayn knaniyul desmuloniki
ninnu cerci danini nikiccin truvat prti toli
culupillnu, niku klugu psuvul stitilo prti
toli pillnu yehovaku prtisthipvlenu. vanilo
mgstanmu yehova dgunu. prti gadid toli
pillnu velyicci vidipici daniki maruga gor-
ppillnu prtisthipvlenu. atlu danini vidipicni
yedl dani mednu virugdiy vlenu. ni ku-
marullo toliculiyen prti mg vanini vely-
icci vidipicvlenu. ikmidt ni kuma ruduidi
emitni ninnu adugunppudu nivu vani cu-
cibahublmucet yehova dasgrhmen aigup-
tulonudi mnlnu byтики rppicenu. phro mnlnu
poniyyukd tn mnssunu kthinprcukonga
yehova mnusul toli stanmemi jtuvul toli
stanmemi aiguptudesmulo toli stan mtyu
shricenu. a hetuvu cetnu nenu mg den prti
toliculu pillnu yehovaku bliga arpicudunu;
ayite na kumarullo prti toli stanmu vely-
icci vidipicudunni ceppvlenu. bahu blmucet
yehova mnlnu aiguptulonudi byтики rppicenu
gnuk a sgti ni cetimid sucn ganu ni kn-
nul mdhy llat prikiganu udvlenu ani cep-
penu. mriyu phro prjlnu poniyyga devudui
prjlu yuddhmu cucunppudu varu pscat-
tappdi aiguptuku tiruguduremo anakoni,
phlistiyuldesmu smipmennu a margmun
varini ndipliedu. ayite devudu prjlnu cut-
tudariygu errsmudrpu arnymargmun ndipi-
cenu. israyeliyulu yuddh snnddhule aigup-
tulonudi vcciri. mriyu mose yosepu
emuklnu tisikoni vccenu. atdudevudu nis-
cymuga drsnmiccunu; appudu miru na
emak lnu ikkdndi tisikoni povleni is-
rayeliyul cet rudhiga prmanmu ceyicukoni
yudenu. varu sukkotonudi pryame poyi,
arnymu dggrunn etamulo digiri. varu
pglu ratriyupryanmu ceyuntluga yehovatro-
vlo varini ndipicutke pgtivel megstbhm-
lonu, variki velugiccutku ratrivel agnistbh-

mulonu udi variki muduga ndcucu vccenu.
ayn pgtivel megstbhmunnenu ratrivel ag-
nistbhmunnenu prlyedutnudi tolgipliedu.

14

mriyu yehova moseto ilagu sel vccenu
israyeliyulu tirigi pihhirotu edutnu, anga
migdoluku smudrmunku mdhy nunn
bylsephonu nedutnu, digvleni varito
ceppumu; dani yeduti smudrmunodd varu
phro israyeliyulnugurcivaru i desmulo
cikkubdi yunnaru; arnymu varini musi
vesenni anu konunu. ayite nenu phro
hrdymunu kthinprce dnu; atdu varini
trumga; nenu phrovlnnu atni smst sen
vlnnu mhim teccukodunu; nenu yehovanni
aiguptiyul prjlu paripoyinttu aiguptu
rajunku telupbdinppudu phro hrdymunu
atni sevkul hrdymunu prjlku virodhmuga
tripp bdimmedukilagu cesitivi? mn sevlo
nuddud israyeliyulnu eduku ponicci tiviu
ani ceppu koniri. att atdu tn rthmunu
siddhprcukoni, tn jmnunu ntokud tisikoni
poyenu. mriyu atdu sresthmen arvudl
rthmulnu aiguptu rthmul nnnitini vatilo
prtidanimid adhiptulnu todru konipoyenu.
yehova aigupturajen phro hrdymunu
kthinprga atdu israyeliyulnu tri menu.
atlu israyeliyulu blimicet bylu vellu cud-
iri. aiguptiyulu, anga phro rthmul gurmu
lnniyu atni gurpu rautulu atni ddunu varini
trimi, bylsephonu edutnunn pihhirotunku
smipmen smudrmu dggr varu digiyudga
varini klisikoniri. phro smipicucudga isa-
yeliyulu knnuletti aiguptiyulu tmvenuk
vccut cuci mikkili bhypdi yehovaku mor-
pettiri. att varu mosetoaiguptulo smadhulu
levni yi yrnymulo ccutku mmmunu rppici-
tiva? mmmunu aiguptulonudi byтики rppici
mmunu itlu ceynel? ma joliki ravddu,
aiguptiyulku dasul mgudummi aiguptulo
memu nito ceppinmat yide gda; memu i
arnymdu ccutktee aiguptiyu lku dasul
mgute melni ceppiri. aduku mosebhydd-
kudi, yehova miku nedu klugjeyu rksnnu
miru urk nilucudi cududi; miru nedu cucin
aiguptiyulnu ikmidt mri enndunu cudru.
yehova mi pksmun yuddhmu ceyenu, miru
urkye yudvleni prjito ceppenu. atlo yehova
mosetonivel naku mor pettucunnavu?
sagipovudi ani israyeliyulo ceppumu.
nivu ni krnnu etti a smudrmuvepu ni
ceyyi capi dani payluga ceyumu, appudu
israyeliyulu smudrmu mdhyinu arin nelmid
ndicipovuduru. idigo nenu nene aiguptiyul
hrd ymulnu kthinprcudunu. varu virini
trumuduru; nenu phrovlnnu atni smst
senvlnnu atni rthmul vlnnu atni gurpu
rautulvlnnu naku mhim teccu kodunu. nenu
phrovlnnu atni rthmulvlnnu atni gurpu
rautulvlnnu mhim teccukonunppudu nenu
yehovanni aiguptiyulu telisikodunnenu. ap-

pudu israyeliyul yedut smuhmunku muduga ndicin dev dut vari venukkupoyi varini vebdicenu; a meghstbhmnu vari yedutnudi poyi vari venuk nilicenu adi aiguptiyul senku israyeliyul senku ndum prvesicenu; adi meghmu gnuk variki cikti kligenu gani, ratri adi viriki velugicenu gnuk a ratri atyu aiguptiyul mose smu drmuvepu tn ceyyi capga yehova a ratri atyu blmen turpugalicet smudrmunu tolgici danini arin nelga cesenu. nillu vibhjipbdga israyeliyulu smudrmu mdhynu arin nel mid ndicipoyiri. a nillu vari kudi yedm prkklnu variki godvle nudenu. aiguptiyulunu phro gurrmulunu rthmulunu rautulunu varini trimi smudr mdhymun ceriri. ayite vekuv jamun yehova a agni meghmymen stbhmunudi aiguptiyul ddu vepu cuci aiguptiyul ddunu klvrprci vari rthckrmulu udipdntlu ceyga varu bhu kstpdi tolucudiri. appudu aiguptiyulu israyeliyul yedutnudi paripodmu rdi; yehova varipksmun mnto yuddhmu ceyucunnadni ceppukoniri. atlo yehova mose toaiguptiyul midi kini vari rthmulmidikini vari rautulmidikini nillu tirigi vccuntlu smudrmumid ni ceyyi capumnenu. mose smudrmumid tn ceyyi capga proddu podicinppudu smudrmu adhik blmuto tirigi porlenu gnuk aiguptiyulu adi cuci venukku paripoyiri. appudu yehova smudrmumdhynu aiguptiyulnu nasmu cesenu. nillu tirigi vcci a rthmulnu rautulnu vari venuk smudrmuloniki vccin phroyokk srvsennu kppivesenu; varilo okkennu migili yudledu. ayite israyeliyulu arinnelnu smudrmu mdhynunnppudu a nillu vari kudi yedm prkklnu godvle nudenu. a dinmun yehova aiguptiyul cetilonudi israyeliyulnu rksicenu. israyeliyulu cccin aigupti yulnu smudrtirmun cuciri. yehova aiguptiyulku cesin gopp kary munu israyeli yulu cuciri gnuk a prjlu yehovaku bhypdi yehovaydunu ayn sevkuden moseydunu nmmkmuciri.

15

appudu moseyu israyeliyulunu yeho vanugurci yi kirtn padiri yehovanugurci ganmucsednu ayn migul atisyici jyicenu gurrmunu dani rautunu ayn smudrv yehovaye na blmu na ganmu ayn naku rksnyu ayenu. ayn na devudu aynnu vrnicednu ayn na pitrul devudu ayn mhim nuticednu. yehova yuddhsurudu yehova ani aynku peru. ayn phro rthmulnu atni sennu smudrmulo pddrosenu atni adhiptullo sresthulu errsmudrmulo munigipoyiri agadhjlmulu varini kppenu varu rativle adugtipoyiri. yehova, ni dksinhstmu blmodi atisyicunu yehova, ni dksin hstmu struvuni citk gottunu. ni midiki lecuvarini ni mhimatisymuvln anciveyuduvu ni kopagnini rguljeyuduvu adi varini cettvle dhicunu.

ni nasikardhrmul upirivln nillu rasiga kurbdenu prvahmulu kuppaga nilicenu agadhjlmulu smudrmumdhyy gddkttenu trimednu klisikoniyednu dopudusommu pcukoniyednu vativln na as tircukoniyednu na ktti dusednu na ceyyi varini nasnmu ceyunni struvnukonenu. nivu ni galini visrjesitivi smudrmu varini kppenu varu mha agadhmen nilllo sismuvle munigiri. yehova, velpullo nivtivadevdu prisuddhtnubtti nivu mhaniyadvu stutikirtlnubtti pujiyudvu adbhutmulu ceyuvadvu nivtivadevdu ni dksinhstmunu capitivi bhumi varini migivesenu. nivu vimocin yi prjlu ni krpcet todukonipativini blmucet varini ni prisuddhalymunku ndi picitivi. jnmulu vini digulupdunu philistiy nivasulku vedn klugunu. edomu nayuku klvrpduduru moyablu blisthulku vnku puttunu knanu nivasuldru digulodi krigipovu duru. bhymu adhikbhymu variki klugunu. yehova, ni prjlu addriki ceruvrku nivu spadicin yi prjlu addriki ceruvrku ni bahublmucet pgvaru rativle kdlkuduru. nivu ni prjnu todukoni vccedvu yehova, ni svasthymen kodmid na prbhuvu, nivu nivsicutku nirmicukonin cotnu ni cetulu sthapiyin prisuddhalymdu varini niluv pettedvu. yehova nirtmumu eluvadu. phro gurrmulu atni rthmulu atni rautulunu smudrmulo digga yehova vari midiki smudr jlmulnu mllicenu. ayite israyeliyulu smudrmu mdhynu arin nelmid ndiciri. mriyu ahronu shodriyu prvktriyungu miryamu tburnu cet ptukonenu. strildru tburitonu natymultonu ame vebdi vellga miryamu varito klisi yitlu pllvi yetti padenu yehovanu ganmu ceyudi ayn migul atisyici jyicenu gurrmunu dani rautunu smudrmulo ayn pddrosenu. mose err smudrmunudi jnulnu sag ceyga varu suru arnymuloniki velli danilo mudu din mulu ndiciri; acct variki nillu dorkledu. atlo varu maraku ceriri. mara nillu cedenvi gnuk varu a nillu traglekupoyiri. aduvln daniki mara anu peru kligenu. prjlmememi tragudummi mosemid sngu konga atdu yehovaku morpettenu. att yehova atniki ok cettunu cupenu. adi a nilllo vesin truvat nillu mdhurmu layenu. akkd ayn variki kttndu vidhini nirnyici, ak mi devuden yehova vakkunu srddhga vini ayn drstiki nyaymendi cesi, ayn ajnlku vidhe yule ayn kttnd lnnitini anusrici ndcinyedl, nenu aiguptiyulku klu truvat varu elimunku vcciri; akkd pdredu niti bugglunu debbdi yit cetlunu udenu. varu akkdne a nillyodd digiri.

16

truvat israyeliyul smajmtyunu eliminudi pryanmepoyi, varu aiguptu desmulu nudi byluderin redvnel pdunedv dinmun elimunkunu sinayikini mdhynunn sinu

arnymunku vcciri. a arnymulo israyeliyul smaj mtyu mose ahronulmid snigenu. isra yeliyulumemu masmu vdukonu kudlyodd kurcudi trptiga aharu tinunppudu yehova cetivln el cavk potiviu? i srvmajmunu aklicet cputku i arnymuloniki mmmunu akkd nudi todokoni vccitini varito nga yehova mosenu cuciidigo nenu akasmu nudi mi korku aharumunu kuripicednu; varu na dhrrmsastrmu nuusrici nduturo ledo ani nenu varini priksicentlu i prlju velli enati bttemu anade kurcukonvlenu. mriyu arv dinmun varu tecckunindanini siddhprckonvlenu. varu dindinmun kurckonudanikte adi redtle yudvlenenu. appudu mose ahronulu isra yeliyuldri-toyehova aiguptu des mulonudi mimmunu bytiki rppicenni saykalmdu miku teliyb-dunu. yehovamid miru snigin snugulnu ayn vinucunnadu; udymun miru yehova mhimnu cucedru, memu epati varmu? mamid snugnel aniri. mriyu mosemiru tinutke saykalmun masmunu udy mun calint aharumunu yehova mikiyyganu, miru aynmid snugu mi snugulnu yehovaye vinucudganu, memu epativarmu? mi snugut yehova midnegani mamid kadenenu att mose ahronutoyehova snnidhiki smipicudi; ayn mi snugulnu vinenni nivu israyeliyul srvmajmuto ceppumnenu. atlu ahronu israyeliyul srvmajmuto matladucudga varu arnymuvepu cuciri, appudu yehova mhim a meghmulo variki knbdenu. appudu yehova moseto itlennunenu israyeliyul snugulnu vitini nivusaykalmun miru masmu tiduru, udymun aharumcet trptipoduduru, appudu mi devudnen yehovanu nene ani miru telisikodurni varito ceppumnenu. kaga saykalmun pureduluvcci vari palemunu kppenu, udymun mcvuari palemucuttu pdiyudenu. pdin a mcvu igiripoyin truvat nugumcuvle snnni knmulu arnypu bhumimid knbdenu. israyeliyulu dani cucinppudu adi emendi teliykidemi ani okrito okru ceppukoniri. moseidi tinutku yehova mikiccin aharu. yehova ajnapicin demngaprtivadunu tnvari bhojnmunku, prtivadu tn kutubmuloni tlku okkokk omerucoppun dani kurcukonvlenu, okkokkdu tn gudarmulo nunnavarikorku kurcukonv lennenu. israyeliyulu atlu ceyga kodru heccuganu kodru tkkuvganu kurcu koniri. varu omeruto kolicinppudu heccuga kurcu koninvaniki ekkuvga migulledu tkkuvga kurcukoninvaniki tkkuvkaledu. varu tm tm yitivari bhojnmunku sriga kurcukoniyudiri. mriyu mosedinilo emiyu udymuvrku ev runu migulcu konkuddni varito ceppenu. ayite varu mose mat vink kodru udymu vrku danilo kocemu migul-cukonga adi puruguptti kpu kottenu. mose varimid koppdga varu anudinmu udymun okkokkdu tn yitivari bhojnmunku tginttuga

kurcukoniri. ed vedimiki adi krigenu. arv dinmun varu okkokkniki redesi omerul coppun redtlu aharu kurcu koninppudu smajmuyokk adhikaruldru vcci adi moseku telipiri. aduku atduyehova ceppinmat yidi; repu visratidinmu, adi yeho vaku prisuddhmen visratidinmu, miru kalkukon vlsindi kalkukonudi, miru vdukonvlsindi vd mose ajnapicintlu varu udymu vrku danini ucukoniri, adi kpukottledu, daniki purugu pttledu. mosenedu dani tinudi, neti dinmu yehovaku visratidinmu, nedu adi byt dorkdu. aru dinmulu dani kurcukonvlenu, visrati dinmun anga edv dinmun adi dorkd-nenu. atlu jrigenu; prljlo kodru edv dinmun dani kurcukon vellga varikemiyu dorkk poyenu. aduku yehova moseto itlennumiru ennallvrku na ajnlno na dhrrm sastr muna anusrici nduvnollru? cududi niscymuga yehova i visratidinmunu acricutku selvic-cenu gnuk arv dinmun redu dinmul aha rmu mi knugrhicucunnadu. prtivadunu tn tn cot nilici yudvlenu. edv dinmun evdunu tn cotnudi bylu vellkuddnenu. kabtti yedv dinmun prlju visrmiciri. israyeliyulu daniki mnna anu peru pettiri. adi tellni koti mergijvle nudenu. dani ruci teneto klipin apupmulvle nudenu. mriyu mose itlennuyehova ajnapicinde mnganenu aiguptudesmu nudi mimmunu bytiki rppicinppudu arnymulo tinutku nenu mikiccin aharumunu mi vssthulu cucuntlu, varu tmyodd ucukonutku danito ok omeru pttu patrnu nipudnenu. kabtti mose ahronuto nivu ok ginnenu tisikoni, danilo ok omeru mnnanu posi, mi vssthulu tm yodd ucukonutku yehova snnidhilo dani ucumnenu. yehova moseku ajnapicintlu ucudutku saksypu mdsmu edut ahronu dani pettenu. israyeliyulu nivsipvlsin desmu nku tamu vccu nlubdi yedlu mnthane tinu cudiri; varu knanudespu polimerlu ceruvrku mnnanu tiniri. omeru anga epalo dsm bhagmu.

17

truvat israyeliyul srvmajmu yehova mat coppun tm pryanmulu sinu arnymunudi pryanmepoyi rephidimulo digiri. prlju tmku trag nillulendun moseto vadicucu-tragutku maku nillimmi adugga mosemiru nato vadipnel, yehovanu sodhipnel ani varito ceppenu. akkd prlju nillulek dp-pigoni mosemid snugucuideduku? mmmunu ma pillnu ma psuvulnu dpicet cputku aiguptulo nudi ikkdiki tisi koni vccitirniri. appudu mose yehovaku morpettucui prljnu nenemi ceyudunu? kotseptiki nnnu rallo kotti cpudu mnen. aduku yehova nivu israyeliyul peddllo kodrini tisikoni prljlu muduga pomm; nivu ndini kot-tin ni krnu cet pttukoni pomm idigo akkd horebuloni bdmid nenu niku edu-

ruga nilicednu; nivu a bdnu kottga pr-
 jlju tragutku danilonudi nillu byluderunni
 moseto selviyyga mose israyeliyul peddl kn-
 nul yedut atlu cesenu. appudu israyeliyulu
 cesin vadmunu btitiyu yehova mn mdhy un-
 nado ledo ani varu yehovanu sodhicetnu bt-
 tiyu atdu a cotiki mssa aniyu meriba aniyu
 perlu pettenu. truvat amalekiyulu vcci
 rephidimulo isra yeliyulto yuddhmuceyga
 mose yehosuvtomnkorku mnusyulnu er-
 prci varini tisikoni byluvelli amalekiyulto
 yuddhmuceyumu; repu nenu devuni kr-
 rnu cetpttukoni a kod sikhrmumid nil-
 icednnenu. yehosuv mose tnto ceppintlu cesi
 amalekiyulto yuddhmadenu; mose ahronu,
 huru anuvaru a kod sikhr mekkiri mose
 tn ceyyi peketinppudu israyeliyulu geli-
 ciri; mose tn ceyyi dipinppudu amalekiyulu
 geliciri, mose cetulu bruvekka varu ok
 rayi tisikoni vcci atdu danimid kurcud-
 utke danivesiri. ahronu hurulu okdu
 i prkkn okdu a prkkn atni cetulnu
 adukonga atni cetulu suryudu astmicu-
 vrku nilukdga udenu. atlu yehosuv kti-
 vadiket amaleku rajunu atni jnulun geli-
 cenu. appudu yehova moseto nitlnenunu
 amalekiyul peru akasmukrid nudkud bot-
 tuga tudiciveyudunu gnuk jnapkarth muga
 grdhmulo dini vrasu yehosuvku vini pi tru-
 vat mose ok blipithmuni ktti daniki yehova
 nissi ani peru petti amaleki yulu tmce-
 tini yehova sihasnmunku viroth muga et-
 tiri gnuk yehovaku amalekiyulto trtrmul-
 vrku yuddhmenu.

18

devudu mosekunu tn prljen israyeliyulkunu
 cesindtyu, yehova israyeliyulnu aiguptunudi
 velupliki rppicin sgtiyu, midyanu yajkudunu
 mosemamyunen yitro vininppudu mose
 mamyen a yitro tnyoddku ppbdin mose
 bharyyen sipporanu ame yiddri kumarulnu
 todukoni vcenu. atdu anydesmulo nenu
 prdesinnukoni varilo okniki gersomu ani pe-
 rupettenu. na ttdri devudu naku shayme
 phro kttivatnudi nnnu tppicennukoni redv-
 vaniki eliyejerni peru pettenu. mose
 mamyen yitro atni kumarulnidrini atni
 bharynu todukoni arnymulo devuni prvtmu
 dggr digin moseyoddku vcenu. yitro
 anu ni mamnen nenunu ni bharyyu ameto
 kud ame yiddru kumarulunni nyoddku vc-
 ciyunnamni moseku vrtmanmu ppga mose
 tn mamnu edurkon poyi vdnmu cesi atni
 muddu pettu konenu. varu okri ksemmu
 okru telisikoni gudarmuloniki vcciri. tru-
 vat mose yehova israyeliyulkorku phrokunu
 aiguptiyulkunu cesin dtyu, trovlo tmku
 vccin kstmu yavttunu, yehova tmmunu
 vidipicin sgtiyu tn mamto vivrici ceppenu.
 yehova aiguptiyul cetilonuidi vidipici is-
 rayeliyulku cesin melttini gurci yitro stosi-

cenu. mriyu yitroaiguptiyul cetilonuidiyu
 phro cetilonuidiyu mimmunu vidipici, aigup-
 tiyul cetikridnudi i prljnu vidipicin yehova
 stutipbdunugak. aiguptiyulu grvici is-
 rayeliyulmid cesin daurjny munubtti ayn
 cesindani cuci, yehova smst devlakte gopp-
 vadni yippudu naku telisin dneni. mriyu
 mose mamyen yitro ok dhnblini blulnu devu-
 nikripiga ahronunu isra yeliyul pedldrunu
 mose mamto devuni snnidhini bhonmu
 ceyvcciri. mrnadu mose prljku nyaymu tir-
 cutku kurcudga, udyumu modlukoni saykal
 muvrku prlju moseyodd niliciyudiri. mose
 prljku cesindtyu atni mam cucinivu i prljku
 ceyucunn yi pni emitit? udyumu modlukoni
 saykalmuvrku nivu matrmu kurcudga prlj-
 dru niyodd nilici yudnel ani adugga mosede-
 vuni tirpu telisi konutku prlju na yoddku vc-
 cedru. variki vyajyemu edennu kliginyedl na
 yoddku vccedru. nenu vari visyumu nyaymu
 tirci, devuni kttidnu ayn dhmsastrvidhulnu
 variki telupucunnanni tn mamto ceppenu.
 aduku mose mam atnito nivu ceyucunn pni
 mcidi kadu; nivunu nito nunn yi prljunu
 niscy muga nligipovuduru; i pni niku mikkili
 bharmu, adi nivu okkve ceyalvu. kabtti
 na mat vinumu. nenu nikok alocon ceppednu.
 devudu niku todeyudunu, prlj pksmun nivu
 devuni smukhmdu udi vari vyajyemulnu
 devuni yoddku tevlenu. nivu variki ayn
 kttidnu dhmsastrvidhulnu bodhici, varu
 ndvlsin trovnu varu ceyvlsin karymulnu
 variki telupvleni. mriyu nivu prljdrilo sam-
 rthymu devbhkti styaskti kligi, legodulukani
 mnusyulnu erprcukoni, veyimdiki okniganu,
 nurumdiki okniganu, ebdimdiki okniganu,
 pdi mdiki okniganu, varimid nyayadhip-
 tulnu niy mivplenu. varu ellppudunu prljku
 nyaymu tircvleni. ayite gopp vyajyemulni-
 tini niyoddku tevlenu. prti alpvisymunu
 vare tircvccenu. atlu varu nito kud i bhar-
 munu mosinyedl niku suluvuga udunu. de-
 vudu ilagu ceyutku niku selviccinyedl nivu
 i pni ceyucu dani bhar munu shipglvu.
 mriyu i prljdru tm tm cotlku smadhan-
 muga velludurni ceppenu. mose tn mam-
 mat vini atdu ceppindtyu cesenu. is-
 rayeliyuldrilo samrthymugl mnu syulnu er-
 prcukoni, veyyimdiki okniganu, nuru mdiki
 okniganu, ebdimdiki okniganu, pdimdiki
 okniganu, nyayadhiptulnu erpatu cesi varini
 prljmid prdhanulnuga niymicenu. varellp-
 pudunu prljku nyaymu tircuvru. varu kthin
 vyajyemulnu moseyoddku tecucu, svlp vya-
 jye mulnu tame tircucuvcciri. truvat mose
 tn mamnu ppiveyga atdu tn svdesmunku
 vellenu.

19

israyeliyulu aiguptu desmunudi byluderin
 mudvnello, varu bylu derinnade mudv nel
 arbhindmde, varu sinayi arnymunku vcciri.

varu rephidimunudi byluderi sinayi army-
munku vcci a anymdu digiri. akkd a
prvtmu edut israyeliyulu vidsiri. mose devu-
niyoddku ekki povga yehova a prvtmu nudi
atni piliciniyu yakobu kutubikulto muc-
catici israyeliyulku telupvlsin demnga nenu
aiguptiyulku emi cesitino, mimmunu gdd
rekkmid mosi na yoddku mimmu netlu
cercu kotino miru cecitiri. kaga miru na mat
srddhga vini na nibdhn nnusrici ndicinyedl
miru smstdes jnullu naku svkiy spady
mgu duru. smstbhumiyu nadeqda. miru
naku yajk rupkmen rajmuganu prisud-
dhmen jnmu ganu udmni ceppumu; nivu is-
rayeliyulto plukvlsin matlu ive ani ceppa
mose vcci prjl peddlnu pilipici yehova tn ka-
jnapicin a matlnniyu variyedut teliyprcenu.
aduku prjldruyehova ceppindtyu cesed mni
yekmuga uttrmicciri. appudu mose ti-
rigi velli prjl matlnu yehovaku teliyce-
senu. yehova mosetoidigo nenu nito mat-
ladu nppudu prjlu vini nirtmu niydu nmmk
mucu ntl nenu karu mbbullo niyoddku vc-
cednni ceppenu. mose prjl matlnu yeho-
vato ceppga yehova mosetonivu prjlyoddku
velli nedunu repunu varini prisuddhprcumu;
varu tm btltu udukukoni mudvnatiki sid-
dhmuga nudvleni; mudvnadu yehova pr-
jldri knnul edut sinayi prvtmumidiki digiv-
cenu. nivu cuttu prjlu mernu erpcrimiru i
prvtmu ekkvddu, dani acunu muttvddu, bh-
drmu sumi i prvtmu muttu prtivaniki mri-
siks tppk vidhipbdvleni. evdunu cetito dani
muttkuddu, muttinnavdu rallo kottbdvleni
lek podvbdvleni, mnusyudugani mrgmu-
gani brdukkuddu, burdhvni ceyunppudu
varu prvtmuyoddku ravle nnenu. appudu
mose prvtmumidnudi prjl yoddku digi vcci
prjlnu prisuddhprega varu tm btltu uduku
koniri. appudtdumudvnatiki siddhmuga
nududi; e purusudu strini cercukdni cep-
penu. mudvnadu udymerppudu a prv tmu-
mid urumulu merupulu sadrmeghmu bur
yokk mhadhvniyu klugga palemuloni prjldru
vnkiri. devunini edurkonutku mose palemu
lonudi prjlnu avtlku rppiga varu prvtmu
diguvnu niliciri. yehova agnito sinayi prvt-
mumidiki digi vccindun adtyu dhummye
yudenu. dani dhummu kolimi dhummuve
lecenu, prvtmtyu mikkili kpicenu. a burd-
hvni atktku biggrga mrogenu. mose mat-
laducudga devudu kthsvrmucet atniki uttr-
miccucudenu. yehova sinayi prvtmumidiki,
anga a prvt sikhrmumidiki digi vccenu.
yehova prvt sikhrmumidiki rmmni mosenu
piluvga mose ekkipoyenu appudu yehovapr-
jlu cutcutku yehova yoddku hddumiri vcci
varilo anekulu nsipkuduntlu nivu digipoyi
variki khditmuga ajnapicumu. mriyu yehova
varimid pdkuduntlu yehovayoddku ceru ya-
jkulku tmmutame prisuddh preukon vlenni
moseto ceppga mose yehovatoprjlu sinayi
prvtmu ekkleru. nivuprvtmunku merlnu er-

prci dani prisuddhprc vlenni maku khdit-
muga ajnapicitivnenu. aduku yehovanivu
digi vellinu, nivunu nito ahronunu ekki
ravleni. ayite yehova vari mid pdkuduntlu
yajkulunu prjlnu ayn yoddku vccutku
mernu mose prjlyoddku velli a mat varito
ceppenu.

20

devudu i ajnlalniyu vivrici ceppenu. ni de-
vudnen yehovanu nene; nene dasul grhmen
aiguptedesmulonudi ninnu velupliki rppi ci-
tini; nenu tpp verok devudu niku udkuddu.
pen akasmdegani kriddi bhumidegani bhu-
mikrid nillydegani yudu deni rupmu nyinnu
vigrhmuniyinnu nivu cesikonkuddu; vatiki
sagilpdkuddu vatini pujipkuddu. elynga
ni devudnen yehovangu nenu rosmugl de-
vudnu; nnnu dvesicuviri visymulo mudu
nalugu trmul vrku, tdrul dosmnu kumarul-
midiki rppicucu nnnu premici na ajnlu
gekonuvarini veyyitrmulvrku kronicu vadne
yunnanu. ni devuden yehova nammunu
vyrthmuga nuccripkuddu; yehova tn nam-
munu vyrthmuga nuccripuvanini nirdosiga
ecdu. visratidinmuni prisuddhmuga acri-
cutku jnapk mucukonumu. aru dinmulu
nivu kst pdi ni pni atyu ceyvleni edv dinmu
ni devuden yehovaku visratidinmu. danilo
nivennu ni kumarudennu ni kumarteyennu
ni dasudennu ni dasiyennu ni psuvennu ni
yidillo nunn prdesi yennu epniyu cey kuddu.
aru dinmullo yehova akasmunu bhumiyu
smudrmunu vatiloni smstmunu srjici, yedv
dinmun visr micenu; aducet yehova visratid-
inmuni asirvdici dani prisuddhprcenu. ni
devuden yehova niknugrhuicu desmulo nivu
dirghayusmtudvguntlu ni tdrini ni tlini sn-
manicumu. nrhty ceykuddu. vybhicrip-
kuddu. dogilkkuddu. ni poruguvanimid
abddhsaksymu plukkuddu. ni poruguvani
yillu asipkuddu. ni poruguvani bharyennu
atni dasunennu atni dasinennu atni yed-
dunennu atni gadidennu ni poruguvanidgu
deninennu asip kuddu ani ceppenu. prjldru
a urumulu a merupulu a bur dhvniyu a
prvt dhummunu cuci, bhypdi tolgi durmuga
nilici moseto itlirni nivu mato matladumu
memu vidumu; devudu mato matladin yedl
memu cnipovudumu aduku mosebhydp-
kudi; mimmu priksicut kunu, miru papmu
ceykuduntlu ayn bhymu miku klu gutkunu,
devudu vecesenni prjlto ceppenu. prjlu dur-
muga niliciri. mose devudunn a gadhadhkar-
munku smipigga yehova moseto itlnenuis-
rayeliyulto ilagu ceppumunenu akasmunudi
mito matladitinni miru grhicitiri. miru nnnu
kolucucu, vedi devtlnennu bgaru devtlnennu
cesi konkuddu. mti blipithmuni nakorku
cesi, danimid ni dhn blulnu smadhanblulnu
ni gorrlnu ni yeddulnu arpipvleni. nenu na
nammunu jnapkarmuganucu prti sthlmu-

lonu niyoddku vcci ninnu asirv dicednu. nivu naku rallo blipithmuni ceyunppudu mlicin rallo dani ktkkuddu; daniki ni pnimuttu tglniccin yedl adi apvitrmgunu. mriyu na blipithmumid ni digbrtvmu knbdk yuduntlu metlmiduga danini ekk kuddu.

21

nivu variki niymipvlsin nyayvidhulevnga nivu hebriyuden dasuni koninyedl vadu aru svtsrmulu dasude yudiyedv svtsrmun emiyu iyyke ninnu vidici svtttrudgunu. vadu otiga vccinyedl otigane vellyccunu. vaniki bhary yudin yedl vani bhary vanitokud vellvcunu. vani yjmanudu vaniki bharyniccin truvat ame vanivln kumarulnenu kumartel-nennu knin yedl a bharyyu ame pilllunu ame yjmanuni sottgudurukani vadu otigane povlenu. ayite a dasudenunu na yjmanuni na bharynu na pillnu premicucu nnanu; nenu varini vidici svtttrudne ponollnni nijmuga ceppin yedl vani yjmanudu devuni yoddku vanini tisi koni ravlenu, mriyu vani yjmanudu tlupunodu kennu dvarbdh munoddkenne vani todukonipoyi vani cevini kduruto guccvlenu. truvat vadu nirtmru vaniki dasudeyudunu. okdu tn kumartenu dasiga amimnyedl dasu len purusulu vellipovuntlu adi vellipo kuddu. danini prdhanmu cesikonin yjmanuni drstiki adi yisturalukaniyedl adi vidipibdbuntlu avkasmu niyyvlenu; dani vcici ndun anyjnulku danini ammutku vaniki adhikarmu ledi. tn kumaruniki dani prdhanmu cesinyedl kumartel visymen nyayvidhini btti daniyedl jrigipvleni. a kuma rudu verok dani cerucukoninnu, modtidaniki ahar munu vstrmunu ssardhrmmunu tkkuv cey kuddu. i mudunu daniki klugjeyni yedl adi emiyu iyyk svtttruale povccunu. nruni cavgottin-vaniki niscymuga mrnsiks vidhipvleni. ayite vadu cpvlenni poci yudkye devikmuga vanicet a hty jrgin yedl vadu paripogl yok sthlmunu niku nirm yicednu. ayite okdu tn poruguvanimid daurjnymuga vcci kptmuga cp lecinyedl vadu na blipithmu nas-ryicinnu vani lagivesi cpv lenu. tn tdrinennu tllinenno kottuvadu niscy muga mrnsiks nodunu. okdu nruni dogilici amimnunu, tnyodd nucu koninnu, vadu niscymuga mrnsiks nodunu. tn tdrinennu tllinenno spicuvadu niscy muga mrnsiks nodunu. mnusyulu potladucudga okdu tn porugu vanini ratitonennu pidikitionennu guddutvln vadu cavk memumid pdiyudi truvat leci tn cetikrto bytiki velli tirugucudin yedl, vani kottin vaniki siks vidhipbddugani atdu pniceyleni kalmunku tgin sommu icci vadu atnini purtiga bagueyipvleni. okdu tn dasudennu tn dasiyennu cccuntlu krrto kottinyedl atdu niscymuga prtiddn nodunu. ayite vadu okti redu dinmulu brdikinyedl a prtiddn atdu

poddu, vadu atni sommegda. nrulu potladucudga grbhvti yen striki debbtgili ameku grbhpatmegak mri e haniyu raniyedl hanicesinvadu a stri penimiti vanimid mopin nstmunu accukonvleni. nyayadhi ptulu tirmanicintlu dani cellipvleni. hani klingen yedl nivu pranmunku pranmu, ktiki knnu, ptiki pllu, cetiki ceyyi, kaliki kalu, vatku vat, gaymunku gaymu, debbku debbyu niymipvleni. okdu tn dasuni knnennu tn dasi knnennu pogottinyedl a kti haniniibtti varini svtttruniga poniyyvleni. vadu tn dasuni pllyinnu tn dasi pllyinnu udgottinyedl a pti nimittmu varini svtttrulga poniyy vleni. eddu purusunennu strinennu cavgodicinyedl niscymuga rallo a yeddunu cavkottvleni. dani masmunu tinkuddu, ayite a yeddu yjmanudu nirdosiyygunu. a yeddu atku mudu poducundi ani dani yjmanuniki telupbdinnu, vadu dani bhdrmu ceykudutvln adi purusunennu strinennu cpinyedl a yeddunu rallo cavgottvleni; dani yjmanudu mrnsiks nod vleni. vaniki prikrdydhmu niymipbdinyedl vaniki niymipbdin anniti prkarmu tn pran vimocen nimittmu dhmu cellipvleni. adi kumaruni podicinnu kumartenu podicinnu i vidhi coppun atdu ceyvleni. a yeddu dasuninennu dasinennu podicin yedl vari yjmanuniki muppid tulmulvedi cellipvleni. mriyu a yeddunu rallo cavkottvleni. okdu gotimidi kppu tiyutvln, lek okdu goyyi trvvi dani kppkpovutvln, danilo eddyinnu gadidyennu pdin yedl a goti khamdulu a nstmunu accukonvleni; vati yjmanuniki sommu iyyvleni; cccindi vanidgunu. okniyeddu verokni yeddu cccuntlu dani podicinyedl brdikiyunn eddunu amim dani viluvnu pcukonvleni, cccin yeddunu pcukonvleni. ayite atku mudu a yeddu poducundi ani teliybdiiyu dani yjmanudu dani bhdrmu ceyni vadete vadu niscymuga edduku edduniyyvleni; cccindi vanidgunu.

22

okdu eddunennu gormnennu dogilici dani amimnunu cpinnu a yedduku prtiga ayidu eddulnu a gorru prtiga nalugu gorrlnu iyyvleni. dog knnu veyucudga vadu doriki cccuntlu kottbdinyedl aduvln rktapradh muddu. suryudu udyicin truvat vani kottinyedl vaniki rktapradhmudunu; vadu sriga sommu mrl cellipvleni. vanikemiyu lekpoyn yedl vadu dogtnmu cesindun ammbdvleni. vadu dogilindi eddyinnu gadidyennu gorryennu sre adi pranmuto vaniyodd dorikinyedl red tlu cellipvleni. okdu cenunennu drakstotnennu meputku tn psuvunu vidipicga a psuvu verokni cenu mesinyedl atdu tn celloni mcidiyu draks totlonimcidiyu daniki prtiga niyyvleni. agni rgili mudl kplu atukonutvln pt kupyennu ptperennu cenennu kali poyniyedl

agni nticinvalu a nstmunu accukonvlenu. okdu sommyinnu samane nnu jagrttpet-tutku tn poruguvaniki appgicinnpuu adi a mnusyuni yit nudi dogi lipbdi a dog dorikinyedl vadu daniki redtlu accukonvlenu; a dog dorkni yedl a yiti yjmanudu tn poruguvani pdarthmulnu tisikoneno ledo priskarmgutke devuniyoddku ravlenu. prti vidhmen drohmunu gurci, anga eddunugurci gadidnugurci gornu gurci bttnugurci poyin-dani nokdu cuci yidi nadni ceppin danig-urci a yiddri vyajyemu devuni yoddku teb-dvlenu. devudu evnimid nermu sthapi cuno vadu tn poruguvaniki redtlu accukon vlenu. okdu gadidnennu eddunennu gornennu mri e jtuvunennu kapadutku tn poruguvaniki app gicinmidt, adi cccinnu hani podinnu, evdunu cudkudga tolukoni pobdinnu, vadu tn poruguvani sommunu tisikonlednutku yehova prmanmu variddrimdhy nudvlenu. sottadarudu a prmanmunu agikripvlenu; a nstmunu accukonkkredu. adi nijmuga vaniyoddnudi dogilbdinyedl sottadaruniki a nstmunu accu konvlenu. adi nijmuga cil-bdinyedl vadu saksymukorku dani tevlenu; cilcbddani nstmunu accukon nkkredu. okdu tn poruguvaniyodd deninennu bdulu disi konipoga dani yjmanudu daniyodd lenppudu, adi hanipodinnu cccinnu dani nst-munu accukon vlenu. dani yjmanudu danito nudin yedl dani nstmunu accukonkkredu. adi addeden yedl adi dani addeku vcenu. okdu prdhanmu ceybdni ok knykn mru-lukolpi ameto sy nicinyedl ame nimittmu oli icci amenu pedli cesikonvlenu. ame tdri amenu vaniki iyyonlni yedl vadu knykl olicoppun sommu cellipvlenu. skunmu ceppudanini brdukniyykuddu. mrgsyog-muceyu prtivadu niscymuga mrnsiks nod-vlenu. yohovaku matrne gak verok devu-niki bli arpucivadu sapgrstudu. prdesini visikipvddu, badhipvddu; miru aigputi des mulo prdesule yutiri gda. vidhvralinennu dikkuleni pillnennu badhpett kuddu. varu nicet e vidhmuga nennu badhnodi naku mor pettinyedl nenu niscymuga vari mornu vidunu. na kopagni rvulukoni mimmunu kticet cpicednu, mi bharylu vidhv radr-guduru, mi pillu dikku lenivarguduru. na prjlo niyoddnudu ok bidvaniki sommu ap-piccinyedl vddikicuvanivle vani yedl jrigip kuddu, vaniki vddiktkkuddu. nivu ep-pudennu ni poruguvani vstrmunu kud-va tisikoninyedl suryudu astmicuveku adi vaniki mrl app gicumu. vadu kppuko-nundi ade. adi vani deh munku vstrmu; vadu mri emi kppukoni pdukonunu? nenu dyglvadnu, vadu naku morpettin yedl nenu vidunu. nivu devuni nidipguddu, ni prjlloni adhi karini spipkuddu. ni modti ssydrvy-mulnu arpip tdvu cey kuddu. ni kumarullo jyesthuni naku arpipvlenu. atle ni yed-dulnu ni gorrlnu arpipvlenu. edu dinmulu

adi dani tlliyodd udvlenu. enimidv dinmun danini nakiyyvlenu. miru naku prtisthipbd-invaru gnuk polmulo cilcbdin masmunu tink kukklku dani parvey vlenu.

23

lenivartnu puttikuddu; anyaypu saksy munu plukutke dustunito nivu kliykuddu; duskarymu jrigicutke smuhmunu veb-dicvddu, nyaymunu trippi veyutku smuhmuto ceri vyajyemulo saksymu plukkuddu; vyajyemaduvadu bidvadenmu vaniyedl pkspat muga nudkuddu. ni struvuni yeddyinnu gadidyennu tppipovu cudga adi niku knbdinyedl agtymuga dani tolukonivcci vani kppgipvlenu. nivu ni pgvani gadid bruvukrid pdiyudut cuci, daninudi tppipyudunni nivu anukoninnu agtymuga vanito klisi dani vidipipvlenu. dridrini vyajyemulo nyaymu vidici tirpu tirckuddu abddhmunku durmuganudumu; nirp radhinennu nitimtinennu cpkuddu; nenu dustuni nirdosiniga ecnu. lcmu tisi konkuddu; lcmu drstgipvaniki gruddit-nmu klugjesi, nitimtul mat lku aparthmu ceyi cunu. prdesini badhipkuddu; prdesi mnssu etluduno mireruguduru; miru aigputedesmulo prdesule yutiriga. aru svtsrmulu ni bhumini vitti dani pt kur-cukonvlenu. edv svtsrmmun danini bidu viduvvlenu. appudu ni prjlloni bidlu tinin truvat migilindi advi mrgmulu tinvcunu. ni drakstot visymulonnu ni olivtot visy-mulonnu alagunne ceyvlenu. aru dinmulu ni pnulu cesi, ni yeddunu ni gadidyu ni dasi kumarudunu prdesiyu visrmicuntlu edv dinmun urk yudvlenu. nenu mito cep-pinvatinnitini jagrttga gekonvlenu; verok devuni peru uccrip kuddu; adi ni notnudi raniyy tgdu. svtsrmunku mudumarulu naku pdug ac ripvlenu. puliyni rottel pdug nacripvlenu. nenu ni kajnapicintlu abibu nello nivu aigputulonudi byluderi vcctivi gnuk a nello niyamk kalmdu edu dinmulu puliyni rottelnu tinvlenu. na snnidhini evdunu vtictetulto knbkuddu. nivu polmulo vittin ni vyvsaymul tolipt yokk kotpdugnu, polmulonudi ni vyvsay phlmulnu nivu kurcukonin truvat svtsrat mdu phlsgrphu pdugnu acripvlenu. sv tsrmunku mudumarulu purusuldru prbhuv-en yehova snnidhini knbdvlenu. na blul rktmunu pulisin drvmuto arpip kuddu. na pduglo arpici krovvu udymu vrku niluv yudkuddu. ni bhumi prthm phlmulo modti-vatini devuden yehova mdirmunku tevlenu. mekpillnu dani tllipalto udkbettkuddu. idigo trovlo ninnu kapadi nenu siddhprcin cotuku ninnu rppicutku ok dutnu niku muduga ppucannanu. ayn snnidhini ja-grttganudi ayn mat vinvlenu. ayn kopmu repvddu; mi atikrmmulnu ayn prihipidu, na

nammu aynkunndi. ayite nivu ayn matnu jagrttga vini nenu ceppindi yavttu cesinyedl nenu ni struvulku struvunu ni virodhulku virodhiyune yudunu. etlga na dut niku mudugavellucu, amori yulu hittiyulu perijjiyulu kna niyulu hivviyulu yebusiylunu varunn cotuku ninnu rppicunu, nenu varini shricednu. vari devltku sagilpdkuddu, vatini pujip kuddu; vari kriyilvti kriyilu ceyk varini tppk nirmulmu cesi, vari vigrhmulnu bottiga pglgottvlenu. ni devuden yehovane sevivplenu, appudu ayn ni aharmunu ni panmunu divicunu. nenu ni mdhynudi rogmu tolgednu. kdpu digbdndiyu goddudiyu ni desmu lonu uddu. ni dinmul lekk spurti cesednu. nnnubtti mnusyulu niku bhypduntlu cesednu. nivu povu srv desmulvarini od gotti ni smst struvulu ni yedutnudi paripovuntlu cesednu. mriyu, pedd kdiriglnu niku muduga ppicednu, avi ni yedutnudi hivviyulnu knaniyulnu hittiyulnu vellgottnu. desmu pade advimrgmulu niku virodhmuga vistrickuduntlu varini okk svtsrmlone ni yedutnudi vellgottnu. nivu abhivrdhhipodi a desmunu svadhinprcukonuvrku krmkrmuga varini niyedutnudi vellgottednu. mriyu err smudrmunudi philistiyul smudrmu vrkunu arnymunudi ndivrkunu ni polimerlnu erprecnu, a des nivasulnu ni ceti kppgicednu. nivu ni yedutnudi varini vellgottedvu. nivu varito nennu vari dev tlonennu nibdhn cesikonvddu. nivu vari devtlnu sevicingedl adi niku uriygunu gnuk varu nicet naku virodhmuga papmu ceyipkuduntlu varu ni desmulu nivsip kuddu.

24

mriyu ayn moseto itlhenunivunu, ahro-nunu, nadabunu, abihunu, israyeliyul peddllo debbdimdiyu yehova yoddku ekki vcci durmun sagilpdudi. mose matrmu yehovanu smipivplenu, varu smi pipkuddu, prjlu atnito ekki rakuddu. mose vcci yehova matlnnitini vidhulnnitini prjltu vivrici cep-penu. prjldruehova ceppin mat lnnti prkarmu cesedmni yek sbdmuto uttrmic-ri. mriyu mose yehova matlnnitini vvasi udyndu leci a kod diguvnu blipithmunu israyel pdredu gotrmulu coppun pdredu stbhmulu ktti israyeliyullo řvnsthalnu ppga varu dhnblu nrpici yehovaku sma dhan-blulga kodelnu vdhiciri. appudu mose vati rktmulo sgmu tisikoni plemullo posi a rktmulo sgmu blipithmumid proksicenu. atdu nibdhn grthmunu tisikoni prjltu vinip-ga varuyehova ceppinnviyu ceyucu vid-heyulme yudumnri. appudu mose rktmunu tisikoni prjlmid proksicidigo yi sgtnlnnti visyme yehova mito cesin nibdhn rktmu ide ani ceppenu. truvat mose ahronu nad-abu abihu israyeliyul peddllo debbdimdiyu

ekki poyi israyeliyul devuni cuciri. ayn pad mulkrid nignigladu nilmyen vstuvvutidiyu akas mdlpu tejmuvtidiyu udenu. ayn is-rayeliyulloni prdhanulku e haniyu ceyledu; varu devuni cucu annpanmulu puccukoniri. appudu yehova moseto itlhenunivu kodyekki nayoddku vcci acctnudumu; nivu variki bod-hicuntlu nenu vrasin ajlnu, dhrmsastr-munu, ratiplklnu nikicednnga moseyu atni pricarkuden yehosuvyu leciri. mose devuni kodmidiki ekkenu. atdu peddlu cucimemu mi yoddku vccuvrku ikkdne yududi; idigo ahronunu hurunu mito unnaru; evnikennu vyajjemunnyedl varyoddku vellvccunni va mose kodmidiki ekkippudu a meghmu kodnu kmmenu. yehova mhim sinayi kod-mid nilicenu; meghmu aru dinmulu dani kmmukonenu; edv dinmun ayn a meghmu-lonudi mosenu pilicippudu yehova mhim a kod sikhrmumid dhicu agnivle israyeliyul knnu lku knbdenu. appudu mose a megh-mulo prve cisi kodmidiki ekkenu. mose a kodmid reyibvllu nlubdi dinmuludenu.

25

yehova moseku ilagu selviccenu naku prtistharpn tisikonirdni israyeliyulto cep-pumu. mnpurvkmuga arpico prt mnusyuni yodd dani tisikonvlenu. miru varyiudd tisikon vlsin arpnlevnga bgaru, vedi, ittdi, nil dhumr rktvrnmulu, snnpunar, mekvedruklu, erupurgu vesin potteltollu, smudrvtsl tollu, tummkrrlu, prdipmunku telmu, abhisek telmun kunu priml drvymul dhupmunku sugdh sbhar mulu, letpcclu, ephodukunu ptkmunkunu cekku rtmulu anunve. nenu varilo nivsicuntlu varu naku prisuddhsthlmunu nirmipvlenu. nenu niku knu prcuvldhmuga mdirmuyokk a rupmunu dani upkrnmulnniti rupmunu nirmipvlenu. varu tummkrrto nok mdsmunu ceyvlenu. dani podugu redumurlunr, dani vedlpu muredu nr, daniyettu muredunr danimid melimi bgarureku podigipvlenu; loplu velu-plnu daniki podigipvlenu; danimid bgaru jvnu cuttu ktt vlenu. daniki nalugu bgaru ugrmulnu pot posi, ok prkkn redu ugrmulu eduti prkkn redu ugrmulu uduntlu dani nalugu kallku vatini veyvlenu. tummkrrto motkrrlnu cesi vatiki bgaru rekulnu podigici vatito a mdsmunu moyutku a prkkl midi ugrmullo a motkrrlnu durcvlenu. a motkrrlu a mdspu ugrmullone udvlenu. vatini daniyoddnudi tiykuddu; a mdsmulo nenu nikiccu sasnmul nucvlenu. mriyu nivu melimi bgaruto krunapithmunu cey vlenu. dani podugu redu murlunr dani vedlpu muredunr. mriyu redu bgaru kerubulnu ceyvlenu. krunapithmu yokk redu konlu nkisipniga ceyvlenu. i konnu ok kerubunu a konnu ok kerubunu ceyvlenu. krunapith-mun dani redu konl mid kerubulnu danito

ekadmuga ceyvlenu a kerubulu peki vippin rekkluglve krunapithmunu tm rekklto kppucudga vati mukhmulu odotiki eduruga nudvlenu. a kerubul mukhmulu krana pith-muttu nudvlenu. nivu a krana pithmunu etti a mds mumid nuc vlenu. nenu nikiccu sasmulnu a mds mulo nucvlenu. akkd nenu ninnu klisikoni krana pithmumid nudiyu, sasmulugl mds mu mid nudu redu kerubul mdhy nudiyu, nenu isra yeliyul nimittmu mi kajnapic mriyu nivu tummkrrto nok bl ceyvlenu. dani podugu redu murlu dani vedlpu ok mur dani yettu muredunr. melimi bgaru rekunu daniki podigici daniki cuttu bgaru jvnu ceyip vlenu. daniki cuttu bettedu bddecesi dani bddepeni cuttunu bgaru jv ceyvlenu. daniki nalugu bgaru ugrmulnu cesi dani nalugu kallkudu nalugu mullo a ugrmulnu tgilipvlenu bl moyutku motkrrlu ugrmulunu bddeku smipmuga nudvlenu. a motkrrlu tummkrrto cesi vatimid bgaru reku podigipvlenu; vatito blmoybdunu. mriyu nivu dani plemulnu dhupartulnu ginnelnu paniyarpmuku patr lnu daniki ceyvlenu; melimi bgaruto vatini cey vlenu. nitymunu na snnidhini snnidhirottenu i blmid uc vlenu. mriyu nivu melimi bgaruto dipvrksmunu ceyvlenu; nkisipniga i dipvrksmu ceyvlenu. dani prkadmunu dani sakhlnu nkisi pniga cey vlenu; dani klsmulu dani mogglu dani puvvulu danito ekadmeyudvlenu. dip vrksmuyokk ok prkknudi mudukommlu, dipvrksmuyokk redv prkknudi mudu kommlu, anga dani prkklndi arukommlu nigudvlenu. ok kommlu mogg puvvugl badmu rupmen mudu klsmulu, redv kommlu mogg puvvugl badmu rupmen mudu klsmulu; atlu dipvrksmunudi byluderu kommlu nudvlenu. mriyu dipvrks prkadmulo badmu rupmen nalugu klsmulunu vati mogglunu vati puvvulunu udvlenu, dipvrks prkadmunudi nigudu arukommlu dani redesi kommlu krid ekadmen okkokk moggcoppun udvlenu. vati mogglu vati kommlu danito ekadmgunu; adtyu melimi bgaruto cey bdin ekadmen nkisi pniga udvlenu. nivu daniki edu dipmulnu ceyvlenu. dani yedut velugiccutntlu dani dipmulnu veligipvlenu. dani ktter dani kttercippyu melimi bgaruto ceyvlenu. a upkrnmulnni nlubdi visel melimi bgaruto ceyvlenu. kodmid niku knuprcbdin vati rupmu coppun vatini ceyutku jagrtt pdumu.

26

mriyu nivu pdi terlto ok mdirmunu ceyvlenu. nil dhumr rktvrnmulugl penin snnpu narto vatini citrkaruni pnien kerubulu glvatinigga ceyvlenu. prt ter podugu iruvdi yenimidi murlu; prt ter vedlpu nalugu murlu. a terlnitiki okte kolt. ayidu terlno ok danito okti kurpvlenu. migilin

ayidu terlno okdanito okti kurpvlenu. terl kurpu civrnu modti ter acun nilinuluto kolukulnu ceyvlenu. redv kurpundli velupli ter civrnu atlu ceyvlenu. ok terlo ebd kolukulnu cesi, a kolukulu okdani nokti tgulukonuntlu a redv kurpundli ter acun ebd kolukulnu cey vlenu. mriyu ebd bgaru gudilnu cesi a gudilcet a terlno okdanito okti kurpvlenu; adi okte mdirmgunu. mriyu mdirmupeni gudarmuga mekvedrukto terlu ceyvlenu; pdkodu terlno ceyvlenu. prt ter podugu muppd murlu, vedlpu nalugu murlu, pdkodu terl kolt okkte. ayidu terlno oktiganu aru terlno oktiganu ok danikokti kurpvlenu. arv ternu gudarpu edutibhagmun mdvvlenu. terl kurpunku veluplnunn ter acun ebd kolukulnu redv kurpundli ter acun ebd kolukulnu ceyvlenu. mriyu ebd yittdi gudi lnu cesi yokte gudarmguntlu a gudilnu a kolu kulku tgilici dani kurpvlenu. a gudarpu terllo migili vreladubhagmu, anga migilin sgmu ter, mdirmu venuk prkkmid vreladvlenu. mriyu gudarpu terl podugulo migilindi i prkkn ok muryu, a prkkn ok muryu, mdirmunu kpputku i prkkn a prkkn dani prkklmid vreladvlenu. mriyu errguvesin pottell tolto pe kppunu danikimiduga smudr vtsl tolto pe kppunu ceyvlenu. mriyu mdirmunku tummkrrto niluvu plkl ceyvlenu. plk podugu pdi murlu plk vedlpu muredunr yudvlenu. prt plklo okdani kokti sriyen redu kusuludvlenu. atlu mdirpu plklnitiki cesipettvlenu. iruvdi plkl kudivepun, anga dksin dikkun mdirmunku plkl ceyvlenu. mriyu nokkokk plkkrid dani dani redu kusulku redu dimmlu a yiruvdi plkl krid nluvdi vedi dimmlu ceyvlenu. mdirpu redv prkkn, anga uttrdikkun, okkokk plkkrid redu dimmlu iruvdi plklunu vati nlu vdi vedi dimmlu udvlenu. pdmtittu mdirmu yokk venuk prkku aru plkl ceyvlenu. mriyu a venuk prkkn mdirmu yokk mullku redu plkl ceyvlenu. avi adugun kurbdi sikhrmun modti ugrmu dnuk okdanito okti atikipbdvlenu. atlu a retiki udvlenu, avi redu mullkudunu. plkl enimidi; vati vedidimmlu pdunaru; okkokk plkkrid redu dimm ludvlenu. tummkrrto add krlnu ceyvlenu. mdirmu yokk ok prk plkl ayidu add krlunu mdirmuyokk redv prk plkl ayidu add krlunu pdmti vepun mdirmuyokk prk plkl ayidu add krlunu udvlenu; a plk mdhyndu ndimi add krr i kosnudi a kosvrku ceri yudvlenu. a plkl bgaru rekunu podigici vati add krludu vati ugr mulnu bgaruto cesi add krlkunu bgarurekunu podigipvlenu. appudu kod mid niku knuprc bbindani polikcoppun mdirmunu niluvbettvlenu. mriyu nivu nil dhumr rktvrnmulugl ok add ternu penin snn narto ceyvlenu. adi citr karuni pnien kerubulu gltiga

ceyvlenu. tummkrrto ceybdi bgarureku podigin nalugu stbhmulmid dani veyvlenu; dani vkulu bgaruvi vati dimmlu vedivi. a addternu a kolukul krid tgilici saksypu mdsmu addterlopliki tevlenu. a addter prisuddhsthlmunu atiprisuddhsthlmunu veruceyynu. atiprisuddhsthlmo saksypu mdsmu mid krunapithmu nucvlenu. addter velupl bilnu a bllyedut dksinpu vepunnunn mirmuyokk yuttrdikkun dipvrksmunu uc vlenu. mriyu nil dhumr rktvrnmulugl penin snn narto citrkarunipniyen ternu gudarpu dvarmunku ceyvlenu. a terku ayidu stbhmulum tummkrrto cesi vatiki bgarureku podigip vlenu. vati vpulu bgaruvi vatiki ayidu ittdi dimmlu potpoyvlenu.

27

mriyu ayidu murl podugu ayidu murl vedlpugl blipithmunu tummkrrto nivu cey vlenu. a blipithmu ccaukmuga nudvlenu; dani yettu mudu murlu. dani nalugu mullnu daniki kommulu ceyvlenu; dani kommulu danito ekadmuga udvlenu; daniki ittdi reku podigip vlenu. dani budide ettutku kudlnu gritelnu ginnelnu mudlnu agnipatrlnu ceyvlenu. i up krnmulnniyu ittdito ceyvlenu. mriyu vlvti ittdi jlled daniki ceyvlenu. a vlmid dani nalugu mullnu nalugu ittdi ugrmulnu cesi a vl blipithmu ndimivrku ceruntlu diguvnu blipithmu gttu krid dani nucvlenu. mriyu blipithmukorku motkrrlnu ceyvlenu. a motkrrlnu tummkrrto cesi vatiki ittdi reku podigipvlenu. a motkrrlnu a ugrmullo conpvlenu. blipithmunu moyutku a motkrrlu dani reduprkkkl nud vlenu. plkito gullga dani ceyvlenu; kodmid niku cupbdin polikgane varu dani ceyvlenu. mriyu nivu mdirmunku avrnmu erprcvlenu. kudivepun, anga dksindikkun avrnuga nuru murl poduguglde penin snn nar yvniklu ok prkku udvlenu. dani yiruvdi stbhmulun vati yiruvdi dimmlunu ittdivi; a stbhmul vkulunu vati pedebddlunu vedivi. atle podugulo uttr dikkun nuru murl podugugl yvniklud vlenu. dani yiruvdi stbhmulun vati yiruvdi dimmlunu ittdivi. a stbhmul vkulunu vati pede pdmti dikkun avrnpu vedlpu korku ebbdi murl yvnikludvlenu; vati stbh mulu pdi vati dimmlu pdi. turpuvepun, anga udydikkun avrnpu vedlpu ebbdi murlu. ok prkkn pndunedu murl yvnikludvlenu; vati stbhmulu mudu vati dimmlu mudu. redv prkkn prunedumurl yvnikludvlenu; vati stbhmulu mudu vati dimmlunu mudu. avrnpu dvarmunku nil dhumr rktvrnmulugl yiruvdi murl ter yudvlenu. avi penin snnarto citrkaruni pniga udvlenu; vati stbhmulu nalugu vati dimmlu nalugu. avrn-mucuttunn stbhmulnniyu vedi pedebddlu klvi; vati vkulu vedivi vati dimmlu ittdivi.

avrnpu podugu nuru murlu; dani vedlpu ebdimurlu dani yettu ayidu murlu; avi penin snnnarvi vati dimmlu ittdivi. mdirs-bdhmen sevopkr nmulnniyu mekulnniyu avrnpu mekulnniyu ittdive yudvlenu. mriyu dipmu nitymu veligicuntlu prdipmunku dci tisin accmu olivl nune tevlenni israyeli yul kajnapicumu. saksypu mdsmu edutnunn terku velupl prtykspu gudarmulu ahronunu atni kumarulun saykalmo modlukoni udy-muvrku yehova snnidhini dani svripvlenu. adi israyeliyulku vari trtrmulvrku nitymen kttd.

28

mriyu naku yajktvmu ceyutke ni shodruden ahronunu atni kumarulnu, anga ahronunu, ahronu kumarulen nadabunu, abihunu, eliyajrunu itamarunu israyeliyullo nudi ni yoddku pilipipumu. atniki alkarmunu ghntyu kluguntlu ni shodruden ahronuku prtisthit vstrmulnu kuttvlenu. ahronu naku yajkudguntlu nivu atni prtisthicuduvu. atni vstrmulnu kuttutke nenu jnanatmo nipin vivekhrdyuldriki ajn immu. ptkm ephodu niluvu tgi vicitr men cekkayi paga dttiyu varu kuttvlsin vstrmulnu. atdu naku yajkude yuduntlu varu ni shodruden ahronukunu atni kumarulkunu prtisthit vstrmulnu kuttipvlenu. varu bgarunu nil dhumr rktvrnmulugl nulunu snnnarnu tisikoni bgarutonu nil dhumr rkt vrnmulugl ephodunu penin snn nartonu citr karunipniga ceyvlenu. redu aculydu kurcbdu redu bhujkhdmlu danikudvlenu; atlu adi smkurpbdiydunu. mriyu ephodu midnudu vicitrmen dti dani pniritiga ekadmende bgarutonu nildhumr rktvrnmulugl nulutonu penin snnnartonu kuttvlenu. mriyu nivu redu let pc-clnu tisikoni vatimid israyeliyul perulnu, anga vari jnn krmmucoppun ok rtnmu mid vari pello arunu, redv rtnmu mid tkkin aruguri pellnu cekkipvlenu. mudr mid cekkbodin vativle cekkedivani pniga a redu rtnmulmid israyeliyul pellnu cekki bgaru jvlo vatini podgvlenu. appudu israyeliyulku jnapkarthmen rtnmulnuga a redu rtnmulnu ephodu bhujmulud uc vlenu atlu jnapkmukorku ahronu tn redu bhujmulmid yehova s mriyu bgaru jvlnu melimi bgaruto redu gulusulnu ceyvlenu; sutrmulvle allikpniga vatini cesi allin gulusulnu a jvlku tgilipvlenu. mriyu citrkaruni pniga nyayvidhan ptkm ceyvlenu. ephodupnivle dani ceyvlenu; bgaru tonu nil dhumr rktvrnmulugl nulu tonu penin snnnartonu dani ceyvlenu. adi mdvdbdi ccaukmuga nudvlenu; adi jenedu podugu jenedu vedlpuglde yudvlenu. dani lo nalugu pktul rtnmuluduntlu rtn mul jvlnu ceyvlenu. maniky gomedhik mrktmulugl pkti modtidi; pdmrag nil surykatmulugl pkti redvdi; garutmtmu

ysmurayi idrnilmulugl pkti mudvdi; rktvrn-purayi sulimanirayi surykatmulu gl pkti nalugvdi. vatini bgaru jvilo podgvlenu. a rtnmulu israyeliyul peruluglve vari perulcop-pun pdredudvlenu. mudrmiid cekkinvativle varilo prtivani peru coppun pdredu gotr-mul perulu udvlenu. mriyu a ptkmu al-lik pniga penin golusulnu melimi bgaruto ceyvlenu. ptkmunku redu bgaru ugrmulu cesi a redu ugrmulnu ptkpu redu koslydu tgllici, ptkpu koslnunn redu ugrmullo allb-din a redu bgaru golusulnu tglilpvlenu. allin a redu golusul koslnu redu redu jvlu tgllici ephodu nedut dani bhujmulmid kttvlenu. mriyu nivu bgaruto redu ugrmulnu cesi ephodu nedutnunn ptkmulopli acun dani redu koslgu vatini tglilpvlenu. mriyu nivu redu bgaru ugr mulucesi ephodu vicitr-men dttiptega dani kurpu nodd, dani yeduti prkkku diguvnu, ephodu redu bhujbhag-mulku vatini tglilpvlenu. appudu ptkmu ephodu vicitrmen dttiptega nuduntlunu adi ephodunudi vdlk yuduntlunu varu dani ugr mulku ephodu ugrmulku nili sutrmuto ptkmu kt atlu ahronu prisuddhsthlmuloniki vellu nppudu atdu tn rommumid nyayvid-han ptkmuloni israyeliyul pellnu nitymu yehova snnidhini jnapkarmhuga bhrivplen mriyu nivu nyayvidhan ptkmulo urimu tu-mimmu anuvatini uc vlenu; ahronu yehova snnidhiki vellunppudu avi atni rommun uduntlu ahronu yehova snnidhini tn rommun israyeliyul nyayvidhanmunu nitymu bhri-cunyu. mriyu ephodu niluvutgini kevlmu nilidarmuto kuttvlenu. danindum tl du-rutku rdhrmu udvlenu. adi cingkuduntlu kth kvc rdhrmuvle dani rdhrmucuttu netp-niyen gotu udvlenu. dani acun dani ac-ulcuttu nil dhurm rktvrnmulugl danimm pdlnu vati ndumnu bgaru gtlnu niluvu tgi cuttu tglilpvlenu. okkock bgaru gtyu danimppdunu a niluvu tgi kridi acun cuttu udvlenu. sevceyunppudu ahronu dani dhricukonvlenu. atdu yehova snnid-hini prisuddhsthlmuloniki prvesicunppudu atdu cavkyuduntlu dani dhvni vibdvlenu. mriyu nivu melimi bgaru rekucesi mudr cekkuntlu danimid yehova prisuddhdu anu mat cekkvlenu. adi pagamid uduntlu nili sutrmuto dani kttvlenu. adi paga mudti vepun udvlenu. tm prisuddhmen arpnlnni-tilo israyeliyulu prtisthici prisuddh men-vatiki tglu dosmulnu ahronu bhricuntlu adi ahronu nost udvlenu; varu yehova snnidhini agik ripbduntlu adi nitymunu atni nost ud-vlenu. mriyu snn narto cekkayini buttap-niga ceyvlenu. snn narto paganu neyvlenu; dttni buttapniga ceyvlenu. ahronu ku-marulku nivu cekkayilnu kuttvlenu; variki dttilnu ceyvlenu; variki alkarmunu ghntyu kluguntlu kullayilnu variki ceyvlenu. nivu ni shodru den ahronukunu atni kumarulkunu vatini todigipvlenu; varu naku yajkulguntlu

variki abhisekmucesi varini prtisthici varini prisuddhprc vlenu. mriyu vari manmunu kp-pukonutku nivu variki narlagulnu kuttvlenu. varu prtykspu gudarmuloniki prvesicunppu-dennu, prisuddhsthlmulo sevceyutku blip-ithmunu smipicunppudennu, varu dosule cavk yuduntlu adi ahronumidnu atni ku-marulmidnu udvlenu. idi atnikini atni tru-vat atni sttikini nitymen kttid.

29

varu naku yajkulguntlu varini prtisthici tku nivu variki ceyvlsin karymednga ok kode-dudnu klkmuleni redu pottellnu pogni rot-tenu pognive nuneto klisin bhksymulnu pog-nive nune pusin pleni appdmulnu tisi kon-umu. godhumpidito vatini cesi ok gplo va-tini petti, a gpnu a kodenu a redu pot-tellnu tisikoniravlenu. mriyu nivu aho-nunu atni kuma rulnu prtykspu gudar muyokk dvarmu dggrku tisikonivceci nilto variki snanmu ceyici a vstrmulnu tisikoni cekkayini ephodu niluvutgini ephodunu ptk-munu ahronuku dhripcesi, ephodu vicitr-men ndiktunu atniki ktti atni tlmid pa-ganu petti a pagamid prisuddh kiritmuci ab-hisek telmunu tisikoni atni tlmid posi atni nbhisekipvlenu. mriyu nivu atni kumarulnu smipipcesi variki cekkayilnu todigipvlenu. ahronukunu atni kumarulkunu dtiniktti variki kullayilnu veyipvlenu; nitymen kttid-nubtti yajktvnu varikgunu. ahronunu atni kumarulnu alagun prti mriyu nivu prtyk-spu gudarmu nedutiki a kodenu teppipvlenu ahronunu atni kumarulnu kode tlmid tm cetul nugca prtykspu gudarmuyokk dvarmu nodd yehova snnidhini a kodenu vdhipvlenu. a kode rktmulo kocemu tisikoni ni vrelito blipithpu kommumid cmiri a rktsesmtyu blipithpu tdugun poy vlenu. mriyu atr-mulnu kppukonu krovv ttini kalejmmumidi vpu redu mutr grthulnu vatimidi krovvunu nivu tisi blipithmumid dhipvlenu. a kode masmusu dani crmmunu dani pednu pale-munku velupl agnito kalcvlenu, adi pap-prihararthmen bli. nivu apottello okdani tisikonvlenu. ahronunu atni kumarulnu a pottelu tlmid tm cetulugca nivu a pottelunu vdhiici dani rktmu tisi blipithmucuttu dani proksipvlenu. att nivu a pottelunu dani avyvmulnu deniki adi viddisi dani atrmulnu dani kallnu kdigi dani avyvmultonu tlonu cerci blipithmumid a potteltyu dhipvlenu; adi yehovaku dhnbli, yehovaku ipen suvasngl hommu. mriyu nivu redv pottelunu tisikon-vlenu. ahronunu atni kumarulnu a pottelu tlmid tm cetulugca a pottelunu vdhiici dani rktmulo kocemu tisi, ahronu kudicevi kon-midnu atni kumarul kudi cevul konmidnu, vari kudiceti bottn vrellmidnu,vari kudikali bottnvrellmidnu cmiri blipithmumid cuttu a rktmunu proksipvlenu. mriyu nivu blip-

ithmu midnunn rktmulonu abhisek telmulonu kocemu tisi ahronumidnu, atni vstrmulmidnu, atnitonunn atni kumarulmidnu, atni kumarul vstrmulmidnu proksipvlenu. apudu atdunu atni vstrmulunu atnitonunn atni kumarulunu atni kumarul vstrmulunu prtisthitmu lgunu. mriyu adi prtisthitmen pottelu gnuk dani krovvunu krovvin toknu atrmulnu kppu krovvunu kalejmmidivi vpu redu mutgrthulnu vatimidni krovvunu kudi jbbnu ok gudrni rottenu nuneto vdin yok bhksymunu yehova yedutnunn pognavatilo pleni ok appdmunu nivu tisikoni ahronu cetullonu atni kumarul cetullonu vatinnitini uci, alladipbdu neve dymuga yehova snnidhini vatini alladipvlenu. truvat nivu vari cetullo nudi vatini tisikoni yehova snnidhini ipen suvasn kluguntlu dhnbliga vatini blipithmumid dhipvlenu. adi yehovaku hommu. mriyu ahronuku prtisthitmen pottelunudi bornu tisi alladipbdu arpmuga yehova snnidhini danini alladip vlenu; adi ni vtgunu. prtisthitmen a pottelulo anga ahronudiyu atni kumaruldiyunen danilo alladipbdi bornu prtisthitmen jbbnu prtisthipvlenu. adi prtistarpn gnuk nitymen kttid coppun adi israyeliyulnudi ah ronukunu atni kumarulku ngunu. adi israyeliyulu arpiku smadhandblullonudi tamu cesin mriyu ahronu prtisthit vstrmulunu atni truvat atni kumarulvgunu; varu abhisekmu podutkunu prtisthipbdukunu vatini dhricukon vlenu. atni kumarullo nevdu atniki priga yajkudgano atdu prisuddhsthlmulo sevceyutku prtykspu gudarmuloniki vellunppudu edu dinmulu vatini vesikonvlenu. mriyu nivu prtisthitmen pottelunu tisikoni pri sudhsthlmulo dani masmunu vdvlenu. ahronunu atni kumarulunu prtykspu gudarmuyokk dvarmudgr a pottelu masmunu gponi rottelunu tinvlenu. varini prtisthceyutkunu varini prisuddhprcutkunu vetivln prayscittmu ceybdeno vatini varu tinvlenu; avi prisuddhmenvi gnuk anyudu vatini tinkuddu. prtisthitmen masmulonemi a rotte llo nemi kocemennu udy-muvrku migili yudin yedl migilindi agni cet dhipv lenu; adi prtisthitmendi gnuk dani tinvdu. nenu ni kajnapicin vatnintinibtti nivu atlu ahronukunu atni kumarulku ceyvlenu. edu dinmulu varini prtisthprcvlenu. praysci ttmu nimittmu nivu prtidinmun ok kodenu pap priharararbliga arpivlenu. blipithmu nimittmu prayscittmu ceyutvln daniki pappriharararblisi nrpici dani prtisthitcutku daniki abhisekmu ceyvlenu. edudinmulu nivu blipithmu nimittmu prascittmuceci dani prisuddhprcvlenu. a blipithmu atiprisuddhmuga udunu. a blipithmunku tglundi atyu prtisthitmgunu. nivu blipithmumid nitymunu arpivlsin demnga, edadivi redu gor-

rpillnu prtidinmu udyndu ok gorrpillnu saykalmdu ok gorrpillnu arpivlenu. dcitisin muppavu nuneto klipin pdiyvvtu pidini paniyarpm muga muppavu draksarsmunu modti gorrpillto arpivlenu. saykalmdu redv gorrpillnu arpivlenu. adi yehovaku ipen suvasngl hommguntlu udykal mdli arpmunu dani paniyarpmunu arpiciintu dini nrpivlenu. idi yehova snnidhini saksypu gudarmuyokk dvarmuoddi mi trtrmulku nitymuga arpiku dhnbli. nito matladutku nenu akkdiki vcci mimmunu klisikodunu. akkdiki vcci israyeli yulnu klisikodunu; adi na mhimvln prisuddhprcbdu. nenu saksypu gudarmunu blipithmu prisuddhprcednu. naku yajkulguntlu ahro nunu atni kumarulnu prisuddhprcednu. nenu israyeli yul mdhy nivsici variki devudne yudunu. kavun nenu vari mdhy nivsicuntlu aiguptu desmulo nudi varini velupliki rppicin tm devuden yeho vanu nene ani varu telisikoduru. nenu vari devudnen yehovanu.

30

mriyu dhupmuveyutku nivu ok vediknu ceyvlenu tummkrrto dani ceyvlenu. dani podugu ok mur dani vedlpu ok mur. adi ccaukmuga nudvlenu. dani yettu redu muru dani kommulu danito ekadme yudvlenu. dani pebhagmunkunu dani nalugu prkkikunu dani kommulunu melimi bgaru rekulu podigici daniki cuttu bgaru jvnu ceyvlenu. dani jvku diguvnu daniki redu bgaru ugrmulu ceyvlenu; dani redu prkklydi dani redu mulmid vatini ucvelnu. avi dani moyu motkrriku sthlmulu. a motkrrlru tummkrrto cesi vatiki bgarureku podigipvlenu. saksypu mdsmu noddnuu addter yedut, anga sasnmulmudi krunapithmu nedut nivu danini ucvelnu; akkd nenu ninnu klisikodunu. ahronu prtidinmu proddun danimid primldrvymul dhupmu veyvlenu. atdu prdipmulnu ckk prcunppudu danimid a dhupmu veyvlenu. mriyu saykalmdu ahronu prdipmulnu veligicunppudu danimid dhupmu veyvlenu. adi mi trtrmulku yehova snnidhini nitymen dhupmu. miru danimid anydhupmunennu dhnbli sbdhmen drvymunennu nevedymunennu arpikkuddu; pani ymunennu danimid poykuddu. mriyu ahronu svtsr-mun koksari prayscittarthmen pap priharararhbli rktmuvln dani kommul nimittmu prayscittmu ceyvlenu. mi trtrmulku svtsr munku oksari atdu dani nimittmu prayscittmu ceyvlenu. adi yehovaku ati prisuddhmendi. mriyu yehova moseto itl-nenu nivu israyeliyulnu lekkiplvlenu. varu lekki bdu velu prtivadu yehovaku tn pranprikr dhnmu niccukonvlenu. alagu cesinyedl nivu varini lekkicunppudu varilo e tegulunu puttdu. varu iyyvlsindi

emnga, lekipbdinvarilo ceru prtivadunu prisuddhsthlmuyokk tulmunubtti artulmu iyyvlenu. a tulmu yiruvdi cinnmulu. a artulmu yehovaku prtistharn. iruvdi svtsrmulu gani atkte yekkvu vyssu gani glvare lekipbdinvarilo ceru prtivadunu yehovaku arpn niyyvlenu. adi mi pranmulu prikrydhnuga nuduntlu yehovaku arpn iccuppudu dhvntudu ar tulumukte ekkuv iyykuddu. bidvadu tkkvu iyy kuddu. nivu israyeliyul yoddnudi prayscittarthmen vedi tisikoni prtykspu gudarmuyokk sevnimittmu dani niymipvlenu. miku prayscittmu kluguntlu adi yehova snnidhini israyeliyulku jnapkarth muga nudunu. mriyu yehova moseto itlnenukdugu konutku nivu ittdito danikok ggalmmu ittdi pitnucesi prtykspu gudarmunku blipithmunku ndum danini uci niltto nipvlenu. a niltto ahronunu atni kumarulunu tm cetulnu kallnu kdugukonvlenu. varu prtykspu gudarmuloniki vel-lunppudunu sevesei yehovaku homdhupmu nrpicutku blipithmu noddku vccunppudunu tamu cavk yuduntlu niltto kdugukonvlenu. tamu cavk yuduntlu tm cetulnu kallnu kdugukonvlenu. adi variki, anga atnikini atni sttikini vari trtrmulku nitymen kttdga nudunu. mriyu yehova moseto itlnenunivu mukhymen sugdh sbharmullo prisuddhsth sbdhmen tulmucoppun, accmen goprsmu aiduvdl tulmulunu sugdhmugl lvgiptt sgmu, anga reduvdl ebdi tul mul yettunu nim-mgddi nune reduvdl ebdi tulmul yettunu, lvgiptt aiduvdl tulmu lunu oliv nune sbhar-munu mudu pllunu tisikoni vatini prtisthab-hisek telmu, anga sugdhdvymelkuni priyen primlsbhar muga ceyvlenu. adi prtisthab-hisek telmgunu. a telmutu nivu saksypu gudarmunu saksypu mdsmunu blnu dani upkrnmulnnitini dip vrksmmu dani upkrn-mulnu dhupvediknu dhn blipithmunu dani upkrnmulnnitini ggalmmu dani pitnu ab-hisekici avi atipri suddhmenviga uduntlu vatini prtisthipvlenu. vatini tglu prtivstuvu prtisthitmgunu. mriyu ahronunu atni kumarulunu naku yajkule yuduntlu nivu varini abhisekici prtisthip vlenu. mriyu nivu israyeliyultoidi mi trtrmulku naku prtisthabhisektelme yudvlenu; danini nr srirmu mid poykuddu; dani melnmu cop-pun dani vti deninennu cey kuddu. adi prtisthitmendi, adi miku prtisthit mendiga nudvlenu. danivtidi klupuvadunu anyu-nimid danini poyvavadunu tn prjlonudi kot-tiveybdvlenni ceppumu. mriyu yehova moseto itlnenunivu priml dryvmulnu, anga jtamasi gopi cdnmu gdhpucekk anu i priml drvymulnu svcchmen sabranani smb-hagmuluga tisikoni vatito dhupdrvymunu ceyvlenu; adi sugdhdvymelkuni pnicoppun klpbdi, uppu glidiy svcchmendiya prisud-dhendiynen sugdh dhupsbharma. danilo kocemu podicesi nenu ninnu klisikonu prtyk-

spu gudarmu lani saksypu mdsmunedut dani nucvlenu. adi miku ati prisuddhmuga ud vlenu. nivu ceyvlsin a dhupdrvymunu dani melnmu coppun mi nimittmu miru ce-sikonkuddu. adi yehovaku prtisthitmendiga ecvlenu. dani vasn cucutku danivtidi ceyu-vadu tn prjlonudi kottiveybdunu.

31

mriyu yehova moseto itlnenu cudumu; nenu yuda gotrmulo huru mnumdunu uru ku-marudenen beslelu anu prlug vanini pillici-tini. vicitrmen pnulnu klpicutkunu bgaru-tonu veditonu ittditonu pni ceyutkunu podugutke rtmulnu san bettutkunu kr-nukosi ceekutkunu smst vidhmnen pnulnu ceyutkunu jnanvidya vivekmulunu smstmen pnul nerpunu vaniki kluguntlu vanini de-vuni atm purnuniga cesi yunnan. mriyu nenu danu gotrmuloni ahi samaku ku-maruden aholiyabunu atniki todru cesi tini. nenu nikajnapicinvnnyu ceyuntlu jnan hrdyuldr hrdymullo jnanmmu uci yunnan. prtykspu gudarmunu saksypu mdsmunu danimidnunn krnapithmunu a gudarpu up krnmulnnitini blnu dani upkrn-mulnu nirmmlen dipvrksmmu dani upkrn-mulnnitini dhupvediknu dhn blipith mnu dani upkrnmulnnitini ggalmmu dani pitnu yajkseveyuntlu seva vstrmulnu yajkuden ahronuyokk prtisthit vstrmulnu atni ku-marul vstrmulnu abhisek telmnu prisuddh sthmukorku priml dhupdrvymulnu nenu ni kajnapicin prkarmuga varu smstmmu ceyvlenu. mriyu yehova moseto itlnenunivu israyeliyultoniymuga miru nenu niymicin vis-ratidinmulnu acripvlenu; mimmunu prisud-dhprcu yehovanu nene ani telisikonuntlu adi mi tr trmulku nakunu mikunu gurutgunu. kavun miru visratidinmu nacripvlenu. nis-cymuga adi miku prisuddhm; danini apvitr prcuvalu tn prjl lonudi kottiveybdunu. aru dinmulu pnicey vccunu; edvdinmu yehovaku prtisthitmen visratidinmu. a visratidinmun pnicey prtivadunu tppk mrnsiks nodunu. israyeliyulu tm tr trmulku visrati dinacar-munu anusrici a dinmu nacripvlenu; adi ni-tyinbdhn. nakunu israyeliyulkunu adi elp-pudunu guruteyudunu; elynga arudinmulu yehova bhumyakasmulnu srjici yedvdinmun pni mani visrmicenni ceppumu. mriyu ayn sinayi kodmid moseto matladut calicin tru-vat ayn tn sasn mulugl redu plklnu, anga devuni vrelito vraybdin rati plklnu atnikic-cenu.

32

mase koddigkud tdvuceyut prjlu cucinppudu a prjlu ahronunoddku kudi vccilemmu, ma mudr nducutku ok devtnu

makorku ceyumu. aiguptulonudi mmmunu rppicin a mose anuvadu emayeno maku teliydni atnito ceppiri. aduku ahronumi bharylku mi kuma ruklu mi kumartelku cevul nunn bgaru pogulnu tisi nayoddku tedni varito ceppga prjldru tm cevulunnn bgaru pogulnu tisi ahronu noddku tecciri. atdu variyodd vatini tisikoni pogrto rup-munu erpri danini pot posin dudga cesenu. appudu varuo israyelu, aiguptudesmulonudi ninnu rppicin ni devudu ide aniri. ahronu adi cuci dani yedut ok blipithmu ktticenu. mriyu ahronurepu yehovaku pdug jruginni catipga mrunadu varu udyumn leci dhn blilnu smadhanblul nrpirci. appudu jnulu tinutkunu tragutkunu kurcudi adutku leciri. kaga yehova moseto itlennunivu digi vellumu; aiguptudesmunudi nivu rppicin ni prjlu cedipoyiri. nenu variki niymicin trovnu di tvrga togipoyi tmkorku potposin dudnu cesikoni daniki sagilpdi blinrpicioyi israyelu, aiguptudesmunudi ninnu rppicin ni devudu ide ani ceppukonirnenenu. mriyu yehova itlennunenu i prjlnu cuciyunnu; idigo varu lobdnollni prjlu. kavun nivu urkudumu; na kopmu varimid mdunu, nenu varini kalcivesi ninnu gopp jnmuga cesednni moseto ceppga mose tn devuden yehovanu brtimalukoniyehova, nivu mhaskativln bahublmv vln aiguptu desmulonudi rppicin ni prjlmid ni kopmu mdnel? ayn kodllo varini cpuntlunu bhumimidnudi varini nsipeyuntlunu kidukorke varini tisikoni poyenni aiguptiyulu el ceppukonvleno? ni kopagninudi mllukoni nivu ni sevkulen abrahamunu issakunu israyelunu jnapkmu cesikonumu. nivu varitoakasnkstrmulvle mi stanmu abhivrdhijesi nenu ceppin yi smstbhumini mi stanmun kiceddnnyu, varu nirtmru daniki hkkudarulgudurniyu varito nitodni prmanmucesi ceppitivnenu. att yehova tn prjlu cesednni ceppin kidunugurci stappdenu. mose sasnmulugl redu plklnu cet pttukoni kod digi vcenu. a plklru iru prkklnu vraybndinvi; avi i prkknua prkknv vray bdiydenu. a plkl devudu cesinvi; a plkl mid cekkbndin vrat devuni cevrat. a prjlu peddkekl veyucudga yehosuv a dhvni vinipalemulo yuddhdhvni ani moseto anga atdu adi jydhvnikadu, apjy dhvnikadu, sgit dhvni naku vinbducundnenu. atdu palemunku smipigga, a dudnu, varu natyamadutnu cucenu. aduku mose kopmu mdenu; atdu koddiguvnu tn cetullonudi a plklnu pdvesi vatini pg mriyu atdu varu cesin a dudnu tisikoni agnito kalci podicesi nillmid clli israyeliyulcet dani tragicienu. appudu mosenivu i prjlmidiki i gopp papmu rppicuntlu varu ninnu emicesirni ahronunu ndugga ahronu na yelinvada, ni kopmu mdniyykumu. i prjlu durmargulnu mat ni veruguduvu. varumaku mudunducutku ok devtnu ceyumu; aiguptulonudi

mmunu rppicin vadgu i mose yemayeno maku teliydni. aduku nenuvevriyodd bgarmu unndo varu danini uddisi tedni ceppitini. nenu dani agnilo veyga i dud yayennenu. prjlu viccl vidiga tirugut mose cucenu. vari virodhullo variki egtali kluguntlu ahronu vicclvidiga tiru gutku varini vidici petti yudenu. aduku mose palemuyokk dvar mun niliciyehova pksmun nunn vadrnu nayoddku rdi anga leviiyuldrunu atni yoddku kud vcciri. atdu varini cucimilo prtivadunu tn kttini tn ndumun kttukoni palemulo dvarmunudi dvarmunku velluku, prtivadu tn shodruni prtivadu tn celikanini prtivadu tn leviiyulu mose matcoppun ceyga, a dinmun prjllo icumicu muduveldmi kuliri. elynga mose varini cucinedu yehova mimmunu asirvdiuntlu milo prtivadu tn kumarunimid pdiyegani tn shodrunimid pdiyegani yehovaku mimmunu mire prtisth cesi konudnenu. mrunadu mose prjlo miru gopp papmu cesitiri gnuk yehovayoddku kod yekki vellednu; okvel mi papmunku prayscittmu ceygnemo anenu. appudu mose yehova yoddku tirigi velli ayyo yi prjlu gopp papmu cesiri; varu bgaru devtnu tmkorku cesikoniri. ayyo nivu vari papmunu okvel prihrici tiva, leniyedl nivu vrasin ni grthmulo nudi na peru tudiciveyumni brtimalukonucunnnan nenu. aduku yehovayevdu na yedut papmu ceseno vani na grthmulonudi tudici veyudunu. kabtti nivu velli nenu nito ceppincotiki prjlnu ndipicumu. idigo na dut niku muduga vellunu. nenu vccu dinmun vari papmunu vari midiki rppicednni moseto ceppenu. ahronu klpicin dudnu prjlu ceyicindun yehova varini badhpettenu.

33

mriyu yehova moseto itlennunivunu nivu aiguptudesmunudi todukonivcin prjlunu byluderi, nenu abrahamutonu issakutonu yakobuton prmanmucisini stanmunku dini niccednni ceppin palu tenelu prvhicu desmunku lecipodi. nenu niku muduga dutnu ppi knani yulnu amoriyulnu hitiyulnu perijiiyulnu hivviyulnu yebusiylulu vellgottednu. miru lobdnollni prjlu gnuk nenu mito kud ranu; trovlo mimmunu shriced nemo ani moseto ceppenu. prjlu a durvartnu vini dukhici; evdunu abhrmulnu dhricukonledu. kaga yehova moseto itlennunivu israyeliyultomiru lobdnollni prjlu; ok ksnmatrmu nenu mi ndumku vccitina, mimmunu nirmulmu cesednu gnuk mimmunu emi ceyvleno adi naku teliyu ntlulu mi abhrmulnu mi midnudi tisiveyudi ani ceppunenu. kabtti israyeliyulu horebu kodyodd tm abhrmulnu tisivesiri. att mose gudarmunu tisi palemu velupliki velli palemunku durmuga dani vesi, daniki

prtykspu gudarṁnu peru pettenu. yehovanu vedkin prtivaduṁnu palemunku ve mose a gudarṁnuku vellinppudu prjḍrunu leci, prtivadu tṁ gudarpu dvarṁdu nilici, atdu a gudarṁu loniki povuvrku atni venuktṁtu nidani ciu cudenū. mose a gudarṁu- loniki poyinppudu megḥstbhṁu digi a gudarpu dvarṁdu niluvga yehova moṣeto maḥladucudenū. prjḍru a megḥstbhṁu a gudarpu dvarṁdu nilucutci, leci prtivaduṁnu tṁ tṁ gudarpu dvarṁdu nṁskarmu ceyucudiri. ṁnusuḍu tṁ snehitunito maḥladuntlu yehova moṣeto mukḥamukḥiga maḥladucudenū. tṁvat atdu palemuloniki tiriḡ vccucudenū. atni pricarkuḍunu nunu kumarudunen yehosuv anu řvnsthudu gudarṁulonudi velupliki raledu. mose yehovato itṁnucudumu i prjḷnu todukoni pommni nivū nato ceppucunnavu gani nato evrini ppedvo adi naku telupledu. nivunenu ni perunubṁti ninnu erigiyunnanniḡ, na ktakṁu niku kligindniḡ ceppitvi kḍa. kabṁti ni ktakṁu na yedl kligin yedl ni ktakṁu nayedl kluguntluga dycesi ni margṁnu naku telupumu. appudu nenu ninnu telisikoduṁ; ciṁtḡicumu, i jṁnu ni prjlegda anenu. aduku aynna ṁnidhi niku toduga vccunu, nenu niku viṣrati klug- jesiḍṁnga moṣeni ṁnidhi raniyedl ikkḍnudi ṁṁṁnu todukoni pokumu. nayedlṁu ni prjlyedlṁu niku ktakṁu kligindni deni vḷn teliyḍdunu? nivū mato vccutvḷne gda? atlu memū, anga nenunu ni prjḷnu bḥumimidnunn ṁṁst prjḷlonudi prtyekip- ḍudumni aynto ceppenu. kaga yehovanivū ceppin maṁcoppun cese ḍnu; nimid naku ktakṁu kligindi, ni perunubṁti ninnu erugudunni moṣeto ceppga atḍudycesi ni ṁḥimṁu naku cupuṁga aynna ṁciṁṁ- mtyū ni yedut knu pcednu; yehova anu namṁnu ni yedut prkticednu. nenu kru nicuvani kṁnicednu, evniḍu knikrpedno vaniyḍu knikrpedḍnenu. mriḡu aynnivū na mukḥṁnu cuḍjalvu; e nṁḍunu nnu cuci brḍukḍnenu. mriḡu yehovaidiḡo na ṁpiṁṁn ok ṁṁḷṁunndi, nivū a ḍmid niluvvḷenu. na ṁḥim ninnu dati vellucudga a ḍḍṁḍulo ninnu uci, ninnu dati velluvrku na cetito ninnu kppednu; nenu na ceyyi tiṣin tṁvat na venuk paṁṁṁnu cuḍevu kani na mukḥṁu niku knḍḍni moṣeto ceppenu.

34

mriḡu yehova moṣetomodti plkl vti mri redu ratiplklṁu cekkumu. nivū pgul got- tin modti plklmidnunn vakymulṁu nenu i plklmid vṣasednu. uḍṁu nku nivū siḍḍh- pidi uḍṁṁn ṁnai kodyekki akḍ skḥṁu mid na ṁnidhini niliciḍvḷenu. e nṁḍunu nito i kodku rakuddu; e nṁḍunu i kod mid ekḍḍnenu knḍkuddu; i kodyedut

gorḷḷennu edḍḷennu meykuddni selviccenu. kabṁti atdu modti plklvṁi redu ratiplklṁu cekkenu. mose tṁku yehova ajnapicintlu uḍṁdu pedḷḷḍ leci a redu ratiplklṁu cetpt- tukoni ṁnaiḡikod yekḡga megḥṁulo yehova digi akḍ atnito nilici yehova anu nam- ṁnu prkticenu. atniyedut yehova atni dati vellucuyehova knikṁu, dy, dirḡṁṁṁṁ, viṣṁṁṁn krpaṁṁṁḷḡ ḍevuḍen yehova. aḡn veyi velṁidiki krṁṁu cupucu, doṁṁnu apraḍḍṁnu paṁṁnu kṁṁicunu gani aḡn ematrṁnu doṁḷṁu nirdoṁḷḡa eck muḍu naḷḡu tṁṁḷvrku tḍṁḷ doṁṁnu kumarul midikini kumarul kumarul midikini rpṁicu nni prkticenu. aduku mose tṁṁḍi nelvrku tḷvcukoni nṁskarmucesi prbhuvā, namid niku ktakṁu kliginyedl na ṁṁvi alḷicumu. dycesi na prbhuvā ma ḍḥṁṁu uḍi ma- tokud ravḷenu. viru loḍṁḷḷni prjḷu, ma doṁṁnu paṁṁn aduku aḡnidigo nenu ok nibḍḥn ceyu cunnanu; bḥumimid ekḍḍnenu ejṁṁulo nenu ceyḍṁi aḍḍutṁulu ni pr- jḷṁriedut cesednu. nivū e prjḷ nduv nedu nenu ni kajna picuḍaninnuṣṁci nduvumu. idiḡo nenu amori yḷṁu knaniyḷṁu hitti yḷṁu prijjiyḷṁu hiṁviyḷṁu yebuṣiyḷṁu ni yedutṁḍi vell gotṁednu. nivū ekḍḍiki vellucunnavo a ḍṁṁu nivasulto nibḍḥn ce- sikonḷḍu jaḡṁṁṁṁṁ. okvel adi niku urikavccunu. kabṁti miru vari blipithṁlu pḍḡotti vari boṁṁḷṁu pgulḡotti vari ḍṁṁa ṁṁḥṁṁṁu pḍḡottvḷenu. elyṁga verok ḍṁ- vṁiki nṁskarmu ceyvḍḍu, aḡn namṁu roṁ- ṁḷḡ yehova; aḡn roṁṁḷḡ ḍevudu. a ḍṁṁu nivasulto nibḍḥncesikonḷḍu jaḡṁṁ ḍṁṁu; varu iṁṁḷ ḍṁṁṁṁ vḃḥḃicici a ḍṁṁḷḷu bli arpiciḍunnppudu okḍu ninnu pilicin yedl nivū vāni blidryṁṁnu tṁḷḷ cuḷukonuṁ. mriḡu nivū ni kumarulḡorku vari kuma rṁḷṁu puccukonunedl vari kumartelu tṁ ḍṁ- vṁṁṁ vḃḥḃicici ni kumarulṁu tṁ ḍṁṁṁṁ vḃḥḃicir ceyuduremo. poṁṁṁ ḍṁṁṁṁ ce- sikonvḷḍu. miru poḡṁi vati pḍḡu acripvḷenu. nenu ni kajnapicintlu abibunello niyāṁk kalṁḍu eḍu ḍṁṁḷṁu poḡṁivatinē tṁvḷenu. elyṁga abibu nello aigupṁḷonudi miru by- ludeṁi vccitiri. prṁi toliculu pillyu nadi. ni pṁṁṁṁṁ toliculuden prṁi ḡḍi ḍṁḍe gani gorṁ pillyegani adi naḍḡunu gorṁpillṁu icci gaḍid tolipillṁu vidipivḷenu, ḍani vimoci- piyedl ḍani ṁḍṁu viruḡḍiyvḷenu. ni ku- marulḷo prṁi toliculuvāni vidipivḷenu, na ṁnidhini varu pṁṁicetulo knḍḍvḷḍu. aṁ ḍṁṁḷṁu ṁṁicesi yedv ḍṁṁṁ viṣ- mivḷenu. ḍunnu kalṁḍennu koyukalṁ- dennu a ḍṁṁṁ viṣmivḷenu. mriḡu nivū ḡoḍḥṁḷkotlo prṁḥṁ ḥṁḷṁḷ ḍḡḡu, anga varṁḷ ḍḡḡu svṁs ratṁḍu pṁḷurcu ḍḡḡu acripvḷenu. svṁsṁṁṁṁ mṁṁṁṁu ni pu- ruṁḷḍu prbhuvunu israyeliyul ḍevudu nen yehova ṁnidhini kn ḍṁṁḷenu elyṁga ni yedutṁḍi jṁṁḷṁu vellḡotti ni polimerḷṁu ḡoppviga cesednu. mriḡu nivū svṁsṁṁṁṁ

mummaru ni devuden yehova snnidhini knbbovunppudu evdunu ni bhumini asi pdu. nivu pulisindanito na blirktmuni arpip kuddu; pskapdugloni blisbdhmen mas-munu udykalmuvrku uckuddu. ni bhumi yokk prthmphlmullo modtivi ni devuden yehova mdirmuloniki tevunu. mekpillnu dani tllipalto udkbett kuddnenu. mriyu yehova moreso itlenui vakymulnu vrasikon-umu; elynga i vakymulnubtti nenu nitonu israyeliyultonu nibdhn cesiynnannu. atdu nlubdi reyibgllu yehovato kud akkd nudenu. atdu bhojnu ceyledu nillu tragledu; atlo ayn a nibdhn vakymulnu anga pdi ajnlnu a plklmid mose sinayikod digucudga sasn-mulu gl a redu plklu mose cetilo udenu. atdu a kod digucudga ayn atnito matladu-cunn ppudu tn mukhcrmmu prkasicin sgti moseku telisi yudledu. ahronunu israyeliyul-drunu mosenu cucinppudu atni mukhcr-mmu prka sicutu gnuk varu atni smipip verciri. mosevarini pilicinppudu ahronunu smaj prdhanuldrunu atni yoddku tirigi vc-ciri, mose varito mat ladenu. atutruvat is-rayeliyuldru smi pipga sinayikodmid yehova tnto ceppindi yavttunu atdu vari kajnapicenu. mose varito a matlu cepptu calici tn mukhmu mid musuku vesikonenu. ayinnu mose yehovato matladutku ayn snnidhini prvesicindi modlukoni atdu velupliki vccu vrku a musuku tisivesunu; atdu velupliki vcci tnku ajnapipbdin mose mukhcrmmu prkasipga israyeliyulu mose mukhmunu cu-ciri; mose aynto matladutku lopliki vellu-vrku tn mukhmumid musuku vesikonenu.

35

mose israyeliyul srvsmaimunu pogucesimiru ceyuntlu yehova ajnapicin vidhu levnga aru dinmulu pniceyvleni; edvdi miku prisud-dhdinmu. adi yehova visratidinmu; danilo pniceyu prtivadunu mrn siksnotunu. vis-rati dinmun miru mi yidlo ekkdnu agni raj-bett kuddni varito ceppenu. mriyu mose is-rayeliyulen srvsmaim muto itlenuyehova aj-napicindemnga miru milonudi yehovaku arp-nmu pogu ceyudi. etlnga buddhiputtin prtivadu yehova sevnimittmu bgaru, vedi, ittdi, nil dhumr rkt vrmulu, snnnar mekvedruklu, errrguvesin pottell tollu, smudrvtsl tollu, tummkrr, prdipmunku telmu, abhisektelmunkunu priml dryu dhup-munkunu sugdh sbharmulu, ephodukunu ptkmunkunu let pccunu cekkku rtmulunu tisikonni ravlenu. mriyu vivek hrdayuldru vcci yehova ajnapicinvnniyu ceyvleni. avevnga mdirmu dani gudarmu dani pekppu dani kolukulu dani plklu dani addkrllu dani stbh-mulu dani dimmlu. mdsu dani motkrllu, krana pithmu kppu ter, bil dani motkrllu dani upkrnmulnniyu, snnidhi rottelu, vel-ugukorku dipvrksmu dani upkrnmulu dani

prdiplmulu, dipmulku telmu dhupvedik dani motkrllu, abhisektelmu primldryu sbharmu, mdir dvar mun dvarmunku ter. dhn blip-ithmu daniki kligin ittdi jlled dani motkr-llu dani yupkrnmulnniyu, ggalmu dani pit avrnpu terlu dani stbhmulu vati dimmlu avrn dvarmunku ter mdirmunku mekulu avrnmunku mekulu vatiki trallu prisud-dhsthlmulo sevcyutku sevavstrmulu, anga yajkuden ahronunu prtisthit vstr mulu ya-jkulguntlu atni kumarulkunu vstrmulu nviye anenu. israyeliyul smajmtyu mose edut-nudi vedlipoyenu. truvat evni hrdymu vani repeno, evni mnssu vani prrepiceno vardru vcci, prtykspu gudarmuyokk pnikorkunu dani smst sevkorkunu prtisthit vstrmul ko-rkunu yehovaku arpnnu tecciri. strilu-gani purusulugani yevrevri hrdymulu varini prrepiceno vardru yehovaku bgaru arpicin prtivadunu mukkrllu, pogulnu, ugrmulnu tavl mulnu, smstvidhmen bgaru vstuvul-nutecciri. mriyu nil dhumr rktvrmulu, snnnar, mek vedruklu, errrgu vesin pot-tell tollu, smudrvtsl tollu, vitilo evi yevri yodd nudeno varu vatini tecciri. vedigani yittidigani prtisthicin prtivadunu yehovaku a arpnnu teccenu. a sevlo e pnikennu vccu tummkrr yevni yoddnudeno vadu dani tec-cenu. mriyu vivek hrdymugl strildru tm ce-tulto vdiki tamu vdikin nil dhumr rktvrmu-lugl nulunu snnnar nulunu tecciri. e strilu jnanhrdymu glvare prrepipbdiro vardru mek vedrukluvdikiri. prdhanulu epho-dukunu ptkmunkunu cekkku rtmulnu letpc-clnu sugdhdryvmunu, dipmunkunu abhisek telmunkunu priml dhupmunkunu telmunu tecciri. mose ceyvleni yehova ajnapicin pnulnniti korku israyeliyullo purusulemi strilemi teccutku evri hrdymulu varini pre-repicuno vardru mnpurvkmuga yehovaku arpnmulnu tecciri. mriyu mose israyeliyulto itlenu cududi; yehova uru kumarulunu huru mnumdunen beslelunu perupetti pilici vicitr men pnulnu klpicutkunu bgarutonu veditono ittditunu pniceyutkunu, rtmulnu sanbeti podugutkunu cekkutkunu, vicitr-men pnulnnitini ceyutkunu variki prjna vivek jnanmulu kluguntlu devuni atnto vani nipiyyu nnadu. atdunu danu gotrikudunu ahisamaku kumarudunen aholi yabunu itrulku nerpuntlu variki buddhi putticeu. cekkuvademi citrkarudemi nildhumr rktvrm-ul tonu snnnartonu butapnieceyuvademi netgademi ceyu smstvidhmulen pnulu, anga e pni yennu ceyuvariyyokkyu vicitrmen pni klpicu variyyokkyu pnulnu ceyuntlu ayn vari hrdymulnu jnanmuto nipiyyunnadu.

36

prisuddhsthlmuyokk sevnimittmu prtividhmen pnicey telisikonutke yehova evriki prjnaveikmulu klugeseno atti

beslelunu aholiyabunu modlen prjnav-
tuldrunu yehova ajnapicin atticoppun
ceyudnenu. beslelunu aholi yabunu
yehova evri hrdymulo prjn putticeno a
pni ceyutku evni hrdymu vani repeno vari
ndrini mose pilipicenu. a pni ceyutke varu
prisuddhsthlmyokk sevkorku israyeliyulu
teccin arpnmulnntini moseyodd nudi
tisikoniri. ayinnu israyeliyulu ik prtj udy-
mun mnpurvkmuaga arpnmulnu atni yoddku
teccu cudiri. appudu prisuddhsthl sbdhnen
pni atyu cezu prjnavtuldriilo prtivadu tanu
ceyupni vidicivcci mosetoceyvleni yehova
ajnapicin pni visymen sevkorku prjlu kavlsin
danikte bhu vistarmu tisikoni vccuccunnarni
ceppga moseprisuddhsthlmlunku e purusu-
dennu e striyennu ikmidt e arpnennu
tevdnni ajnapicenu gnuk pale mdttnu a mat
caticiri; a pni atyu ceyuntlu danikorku varu
teccin samgri calindi, adi atydihikmendi
gnuk prjlu tisikonivccut maniri. a pni
cesinvarilo prjngl prtivadunu mdirmunu pdi
terlto cesenu. atdu vatini nil dhumr rktvrn-
mulugl penin snnnarto citrkaruni pnien
kerubulu glvatiniga cesenu. prtj terpodugu
iruvdi yenimidi murlu; prtj ter vedlpu
nalugu murlu; a terlnniti kolt okkte. ayidu
terlno ok danito okti kurcenu; migilin ayidu
terlno okdanito okti kurcenu. modti kurpu
civrnunn ter acun nilinuluto kolukulnu
cesenu. redv kurpun velupti ter acun atlu
cesenu. ok terlto ebdi kolukulnu cesenu,
redv kurpununn ter acun ebdikolukulnu
cesenu. i kolukulu ok danito okti sriga
nudenu. mriyu atdu ebdi bgaru gudilnu cesi
a gudilcet a terlno ok danito okti kurpga adi
okk mdirmuga udenu. mriyu mdirmumid
gudarmuga mekvedruk lto terlno cesenu;
vatini pdkodu terlnugacesenu. prtj ter
podugu mupppi murlu prtj ter vedlpu
nalugumurlu; a pdkodu terl kolt okkte.
ayidu terlno oktigana aru terlno oktigana
kurcenu. modti kurpundli velupti ter
acun ebdikolukulnu cesenu. mriyu redv
kurpundli velupti ter acun ebdi koluku lnu
cesenu. a gudarmu okktiga nuduntlu dani
kurcutku ebdi yittdi gudilnu cesenu. mriyu
errrgu vesin pottell tollto gudarmu korku
kppunu daniki miduga smudrvtsl tollto
peppunu cesenu. mriyu atdu mdirmunku
tummkrto niluvu plkl cesenu. plk podugu
pdi murlu plk vedlpu muredunr. prtj
plklku okdani kokti smdurmulg kusulu
redv udenu. atlu mdi rmuyokk plklntiki
cesenu. kudivepun, anga dksin dikkun
iruvdi plkluduntlu mdirmunku plkl cesenu.
okkokk plk krid dani redu kusulku redu
dimmlnu, a yiruvdi plkl krid nlubdi vedi
dimmlnu cesenu. mdirmuyokk redv prkkku,
anga uttr dikkun iruvdi plklnu vati nlubdi
vedi dimmlnu, anga okkokk plk krid redu
dimmlnu ok plk krid redu dimm lnu cesenu.
pdmti dikkun mdirmuyokk venuk prkknu

aru plkl cesenu. venukprkknu mdirmu
yokk muluku redu plklnu cesenu. avi adugun
kurcbdi modti ugrmudak ok danito okti
sikhrmun kurcbdivi. atlu redu mullo a
redu plkl cesenu. enimidi plk ludenu; vati
vedi dimmlu pdunaru dimmlu; prtj plk krid
redu dimmludenu. mriyu atdu tumm krto
addkrllnu cesenu. mdirmuyokk okprkk
plklku ayidu add krllnu mdirmuyokk redv
prkk plklku ayidu addkrllnu, pdmivepun
mdirmu yokk venuk prkk plklku ayidu
addkrllnu cesenu. plkl mdhynudu ndimi
addkrnnu i konnudi a konvrku ceriyud
cesenu. a plklku bgaru rekulu podigici vati
addkrlludu vati ugrmulnu bgaruto cesi add
krllku bgaru rekulu podigicenu. mriyu
atdu nil dhumr rktvrnmulugl addternu
penin snnnarto cesenu, citrkarunipnien
kerubulugldaniga dani cesenu. dani korku
tummkrto nalugu stbhmulucesi vatiki
bgaru rekulu podigicenu. vati vkulu
bgaruvi, vatikorku nalugu vedi dimmlnu
potposenu. mriyu atdu gudarpu dvar-
mukorku nil dhumr rktvrnmulugl penin
snnnarto buta pnien add ternu cesenu.
dani ayidu stbhmulu vati dimmlnu cesi
vati bodelkunu vati pede bddlkunu bgaru
rekulu podigicenu; vati ayidu dimmlu
ittdivi.

37

mriyu beslelu tummkrto a mdsmunu ce-
senu. dani podugu redu murlnr dani
vedlpu muredunr dani yettu muredunr. lo-
plnu veluplu daniki melimi bgaru reku
podigici daniki cuttu bgaru jvnu cesenu.
daniki nalugu bgaru ugrmulnu potposi, ok
prkknu redu ugrmulunu eduti prkknu redu
ugrmuluduntlu dani nalugu kallku vatini
tgilicenu. mriyu atdu tummkrto motkr-
rlnu cesi vatiki bgaru rekulu podi gici
mdsmunu moyutku dani prkklimidi ugrmullo
a motkrllnu conipenu. mriyu atdu melimi
bgaruto krunapithmunu cesenu. dani po-
dugu redu murlnr dani vedlpu muredunr;
mriyu redu bgaru kerubulu cesenu, krunap-
ithmuyokk redu konlnu vatini nkisipniga
cesenu. okkokk konnu okkokk kerubunu
krunapithmuto ekadmuga dani redu konlmid
kerubulu cesenu. a kerubulu pekivippin
rekkluglve krunapithmunu tm rekklto kp-
penu. kerubul mukhmulu ok daniki okti
eduruga udenu; vati mukhmulu krunap-
ithmu vepuga nudenu. mriyu atdu tummkr-
to blnu cesenu. dani podugu redu murlu
dani vedlpu muredu dani yettu muredunr.
atdu daniki melimi bgaru reku podigici
daniki cuttu bgaru jvnu cesenu; daniki
cuttu bettedu bddecesi dani bddepeni cuttu
bgaru jvnu cesenu. daniki nalugu bgaru
ug rmulnu potposi dani nalugu kallkudin
nalugu mullydu a ugrmulnu vesenu. blnu

moyu tku motkr r ludu a ugrmulu dani bd-
deku smi pmuga nudenu. blnu moyutku
tummkrto motkrlnu cesi vatiki bgaru
rekulu podigicenu. mriyu ntdu blmid-
nudu dani upkrnmulnu, anga dani ggal-
mulnu dani dhupklsmulnu dani ginnelnu trp-
nmu ceyutku dani patrlnumelimi bgaruto ce-
senu. atdu melimi bgaruto dipvrksmunu ce-
senu. a dipvrksmunu dani prkadmunu dani
kommnu nkisipniga cesenu. dani klsmulu
mogglu puvvulu ekadmenvi. dipvrksmu
yokk iru prkkl-nudi mudesikommlu atlu dani
prkkl-nudi aru kommlu byluderinv. ok
kommlo mogglu puvvulugl badmu rup-
men mudu klsmulu, redv kommlu mog-
glu puvvulugl badmurupmen mudu klsmulu;
atlu dipvrksmunudi byluderin aru komm-
lku udenu. mriyu dipvrksmdu dani mog-
glu dani puvvulugl badmurupmen nalugu
klsmu ludenu. dipvrksmunudi byluderu aru
kommlo redesi komml krid ekadmen mog-
gyu nudenu. vati mogglu vati kommlu ekad-
menvi; adtyu ekadmende melimi bgaruto
nkisipniga ceybdenu. mriyu atdu dani
yedu prdipmulnu dani ktternu dani pt-
tutarunu dani kttercippnu melimi bgaruto
cesenu. danini dani upkrnmulnnitini nlubdi
visel melimi bgaruto cesenu. mriyu atdu
tummkrto dhupvediknu cesenu. dani po-
dugu muredu dani vedlpu muredu, adi cc-
caukmuga nudenu. dani yettu redu murlu
dani kommulu ekadmenvi. daniki, anga
dani kppukunu dani nalugu prkklkunu dani
kommulkunu melimi bgaru rekulu podigici
daniki cuttu bgaru jvnu cesenu. dani moyu
motkr r lku sthlmuluga daniki redu ugrmulnu
bgaruto cesi daniredu prkkl-ydu dani redu
mullydu dani jvku diguvnu vatini vesenu.
dani mot kr r lnu tummkrtto cesi vatiki bgaru
rekulnu tapenu. atdu prisuddhmen ab-
hisek telmunu svcchmen priml dhupdrv-
munu priml drvymul melkunicet ceyicenu.

38

mriyu atdu tummkrtto dhnblpithmunu ce-
senu. dani podugu ayidu murlu dani vedlpu
ayidu murlu, adi ccaukmendi. dani yettu
mudu murlu dani nalugu mulnu kommulu
cesenu. dani kommulu danito ekadmenvi;
daniki ittdireku podigicenu. atdu a blip-
ith sbdhmen upkrnmulnni tini, anga dani
bidelnu dani grite lnu dani ginnelnu dani
mudlnu dani agni patrlnu cesenu. dani
upkrnmulnnitini ittdito cesenu a blipithmu
nimittmu dani jvkrid dani ndimivrku lotuga-
nunn vlvti ittdi jllednu cesenu. mriyu atdu
a yittdi jlledyokk nalugu mullo dani motkr-
ludu nalugu ugrmulnu potposenu. a motkr-
rlnu tummkrtto cesi vatiki ragirekulu podig-
icenu. a bli pithmunu moyutku dani prkkl-
nunn ugrmullo amotkr r lru conipenu; plkto
blipithmunu gullga cesenu. atdu prtykspu

gudarmuyokk dvarmun sevipvccin sevkura
addmulto ittdi ggal munu dani ittdi pitnu
cesenu. mriyu atdu avrnmu cesenu. ku-
divepun, anga dksin dikkun nuru murl po-
dugu glviyu peninsnnarvynen terludenu.
vati stbhmulu iruvdi vati ittdi dimmlu iru-
vdi. a stbhmul vkulunu vati pede bdd-
lunu vedivi. uttr dikkun nunn terlu nuru
murlvi; vati stbhmulu iruvdi, vati yittdi
dimmlu iruvdi, a stbhmul vkulunu vati
pedebddlunu vedivi. pdmti dikkun terlu
ebdi murlvi; vati stbhmulu pdi, vati dimmlu
pdi, a stbhmul vkulunu vati pede bdd-
lunu vedivi. turpuvepun, anga udyu
dikkun ebdi murlu; dvarmuyokk ok prkkn
terlu pdunedu murlvi; vati stbhmulu mudu
vati dimmlu mudu. atlu redv prkkn,
anga iru prkklnu avrn dvarmunku pdunedu
murl terlu udenu; vati stbhmulu mudu
vati dimmlu mudu. avrnmu cuttunundani
terlnniyu penin snnarvi. stbhmul dimmlu
ragivi, stbhmul vkulunu vati pede bddlunu
vedivi. vati bodelku vedirekulu podigipb-
denu. avrnpu stbhmulnniyyu vedi bddlto
kurp bdenu. avrn dvarpu ter nil dhumr
rktvrnmulu glidiyu penin snnarvo ceybdi
ndiynen butapnidi. dani podugu iruvdi
murlu; dani yettu, anga vedlpu avrn terlto
sriga, ayidu murlu. vati stbhmulu nalugu,
vati ittdi dimmlu nalugu. vati vkulu vedivi.
vati bodelku vedireku podigip bdenu, vati
pede bddlu vedivi, mdirmunkunu dani cut-
tununn avrn munkunu ceybdin meku lnniyu
ittdivi. mdirdarthmul mottmu, anga
saksypu mdir pdarthmul mottmu ide. itlu
vatini yajkuden ahronu kumarudgu ita-
maru leviyulcet mose matcoppun lekk pe-
ticenu. yuda gotrikuden huru mnumdunu
uru kumarudunen beslelu yehova moseku
ajnapicindtyucesenu. danu gotrikudunu
ahisamaku kumarudunen aholyabu atniki
todeyudenu. itdu cekkuvadunu vicitr
menpni klpicuvadunu nil dhumr rktvrnmul-
tonu snnartonu butapni ceyuvadune yu-
denu. prisuddhsthvisyemen pni attilonu pni
koru vyypcbbdin bgarmtyu, anga prtisthip
bdin bgaru prisuddhsthlpu tulmu coppun
nut pdharumngul aiduvdl muppdil tulmulu.
smaj mulo cerinvari vedi prisuddhsthlpu tul-
mucoppun naluguvdl mnugul veyyinni aidu-
vdl debbdyedu tulmulu. i pnnu iruvdi
edlu modlu koni pepraymu klgi lekklo cerin
vardrilo, anga arulsk muduvel aiduvdl ebdi
mdilo tlkottiki artulmu. a naluguvdl vedi
mnu gulto prisuddhsthlmunku dimmlu ad-
dterku dimmlunu; anga ok dimmku nalugu
mnugul coppun nalugu vdl mnugulku nuru
dimmlu potpoybdenu. veyyinni aiduvdl
debbdi yedu tulmul vedito atdu stbhmulku
vkulnu cesi vati bodelku podigici vatini
pede bddlcet kttenu. mriyu prtisthipb-
din yittdi reduvdl enubdi mnugul reduvel
naluguvdl tulmulu. atdu danito prtykspu

gudarpu dvarmunku dimmlnu ittdi vediknu daniki ittdi jllednu vedik upkrnmulnnitini cuttununn avrmunku dimmlnu avrndvarmunku dimmlnu alymunku mekulnnitini cuttununnavrnmunku mekulnnitini cesenu.

39

yehova moseku ajnapicinttu prisuddhsthlmulo ahronu ceyu sevnimittmu nil dhumr rktvrnmulugl sevavstrmulnu anga prtisthit vstr mulnu kuttiri. mriyu atdu bgarutonu nil dhumr rkt vrnmulugl nulutonu penin snnnartonu ephodunu cesenu. nil dhumr rktvrnmulugl nulutonu snnnartonu citrkaruni pniga neyutku bgarunu rekuluga kotti adi tigeluga kttiriciri. daniki kurcu bhujkhdmulnu cesiri, dani redu aculydu avi kurpbdeno. danimidnunn dani vicitrmen dtti yekadme danito smmen pni glii bgarutonu nil dhumr rktvrnmulugl penin snnnartonu ceybdeno; atlu yehova moseku ajnapicenu. mriyu bgaru jvlu podigin letpccnu siddh pcciri. mudrlu cekkkbdntlu israyeliyul pelli vatimid cekkkbdenu. avi israyeliyulku jnapkarthmen rtnmulguntlu ephodu bhujmulmid vatini ucenu. atlu yehova moseku ajnapicenu. mriyu atdu ephodupnivle bgarutonu nil dhumr rktvrnmulugl pktultonu snnnartonu citrkarunipniga ptkmunu cesenu. adi ccaukmuga nudenu. a ptkmunu mdgtga cesiri. adi mdvbdinde jenedu podugu jenedu vedlpugldi. varu danilo nalugu ptkul rtnmulnu podigiri. maniky gomedhik mrktmulu gl pkti modtidi; pdmrag nil surykat mmulugl pkti redvdi; garutmtkmu ysmurayi idrnilmunugl pkti mud vdi; rktvrnmulugl sulimanirayi surykatmunu gl pkti nalugvdi; vativati ptkullo avi bgarujvlu podigipbdeno. a rtnmulu israyeli yul pell coppun, pdredu mudrlvle cekkkbdin vari pell coppun, pdredu gotrmul pelli okkokkdanimid okkokk peru cekkkbdenu. mriyu varu a ptkmunu melimi bgaruto allikpnien golusulu cesiri. varu redu bgaru jvlu redu bgaru ugrmulunu cesi a redu ugrmulunu ptkpu redu konlunu uci allbdi a redu bgaru golusulu ptkpu konlunn redu ugrmullovesi allbdi a redu golusul konlunu a redujvlu tgilici ephodu bhuj khdmulmid dani yedut uciri. mriyu varu redu bgaru ugrmulnu cesi ephodu nedutnunn ptkpu lopli acun dani redu konlunu vatini vesiri. mriyu redu bgaru ugrmulnu cesi ephodu vicitrmen ndikttunku pega dani redv kurpu noddnunn dani yeduti prkknun, ephodu redu bhujkhdmulku diguvnu vatini vesiri. a pt kmu ephodu vicitrmen dttikipega nuduntlunu adi ephodu nudi vidipokuduntlunu a ptkmunu dani ugrmulkununu ephodu ugrmulkununu nilisutr muto kttiri. atlu yehova moseku ajnapicenu.

mriyu atdu ephodu cekkayi kevlmu nili nuluto allikpniga cesenu. a cekkayi mdhy nunn rdhrmu kvcrdhrmuvle udeno. adi cinugkuduntlu dani rdhrmunku cuttu ok gotu udeno. mriyu varu cekkayi aculmid nil dhumr rktvrnmulugl penin nuluto danimm pdlunu cesiri. mriyu varu melimi bgaruto gtlunu cesi a danimmpdl mdhyunu, anga a cekkayi aculmid cuttununn danimmpdl mdhyunu a gtlunu pettiri. yehova moseku ajnapicintlu sevceyutku okkokk gtnu okkokk danimmpdunu a cekkayi aculmid cuttu uciri. mriyu yehova moseku ajnapicintlu varu ahronukunu atni kumarulkunu netpnien snn nar cekkayilnu snnnar paganu admen snnnar kullayilnu penin snnnar lagulnu nil dhumr rktvrnmulugl penin snnnarto butapnien ndiktunu cesiri. mriyu yehova moseku ajnapicintlu varu melimi bgaruto prisuddhkirit bhusnu cesicekkin mudrvle danimidyehova pri suddhodu anu vrat vrasiri. yehova moseku ajnapicintlu pagaku miduga kttuntlu daniki nili sutrmunu kttiri. prtykspu gudarpu mdirmu yokk pni yavttunu spurti ceybdeno. yehova moseku ajnapicini prkarmugane israyeliyulu cesiri. appudu varu mdirmunu gudarmunu dani up krnmulnnitini dani kolukulnu, plklunu, kmmulnu, stbhmulnu, dimmlnu, erupurgu vesin pottell toll pekkpunu, smudrvtsl toll pekkpunu, kppu ternu, saksypu mdsmunu dani mot krllnu, krunapithmunu, bllnu, dani upkrnmulnnitini, smukhpu rottelnun, pvitr men dipvrksmunu, svricu dani prdipmulnu, anga dani prdipmul vrusnu dani upkrnmulnnitini dipmukorku telmunu bgaru vediknu abhisek telmunu primi dhup drvymulnu saladvarmunku ternu ittdi blipithmunu danikudu ittdi jllednu dani motkrllnu dani upkrnmulnnitini, ggalmunu dani pitnu avrnpu terlu dani stbhmulnu dani dimmlnu avrndvarmunku ternu dani trallnu dani mekulnu prtykspu gudarmulo mdir sevkorken upkr nmulnnitini, prisuddhsthlmulonni yajk sevarthmen vstrmulnu, anga yajkuden ahronuku prisuddh vstrmulnu atni kumarulku vstrmulnu mose yoddku tisikoni vcciri. yehova moseku ajnapicintlu israyeli yulu a pni atyu cesiri. mose a pni atyu cucinppudu yehova ajnapicintlu varu danini cesiyudiri; alagunne cesiyudiri gnuk mose varini divicenu.

40

mriyu yehova moseto itlnenu modti nello modti dinmun nivu prtykspu gudarpu mdirmunu niluvbettvleno. acct nivu saksypu mdsmunu nilipi a mdsmunu add tertu kppvleno. nivu blinu lopliki tecci dani mid krmmuga ucvlisinvatini uci dipvrksmunu lopliki tecci dani prdipmulnu veligipvleno. saksypu mdsmu nedut dhummu veyu bgaru

vediknu uci mdirdvarmunku ternu tgi lipvlenu. prtykspu gudarpu mdirdvarmu nedut dhn blipith munu ucvlenu; prtykspu gudar munkunu blipith munkunu mdhynu ggal munu uci danilo nillu nipvlenu. terluttu avrnmunu niluvbetti avrndvarmuyokk ternu tgilip vlenu. mriyu nivu abhisektel munu tisikoni mdirmunkunu daniloni smst munkunu abhisekmu cesi danini dani upkrmulnnitini prtisthipvlenu, appudu adi prisuddhmgunu. dhn blipith munku abhisekmucesi a pithmunu prtisthipvlenu, appudu a pithmu atiprisuddh mgunu. a ggal munku dani pitku abhisekmu cesi dani prtisthipvlenu. mriyu nivu ahronunu atni kumarulnu prtykspu gudarpu yokk dvarmunoddku todokonivcci varini nillto snanmu ceyici ahronu naku yajkudguntlu atniki prtisthit vstrmulnu dhripcesi atniki abhisekmucesi atni prtisthipvlenu. mriyu nivu atni kumarulnu todokonivcci variki cakkayilnu todigici varu naku yajkulgutke nivu vari tdriki abhisekmu cesintlu varikini abhisekmu ceyumu. vari abhisekmu trtrmulku variki nitymen yajktv sucnga udunenu. mose a prkarmu cesenu; yehova atniki ajnapicin vatinnitini cesenu, alagunne cesenu. redv svtsrmmun modti nello modti dinmun mdirmu niluvbettbdenu. yehova moseku ajnapicintlu mose mdirmunu niluvbetti dani dimmlnuvesi dani plklnu niluvbetti dani pede bddlnu conipi dani stbhmulnu niluvbetti mdirmumid gudar munu prci dani peni gudarpu kppunu vesenu. mriyu yehova moseku ajna picintlu atdu sasnmulnu tisikoni mdsmulo uci mdsmunku motkrnlru durci danimid krunapithmu nucenu. mdirmuloniki mdsmunu tecci kppu ternu vesi saksypu mdsmunu kppenu. mriyu yehova moseku ajnapicintlu atdu prtykspu gudar mulo mdirmuyokk uttr dikkun, adterku velupl blnu uci yehova snnidhini danimid rottelnu krm muga ucenu. mriyu yehova moseku ajnapicintlu atduprtykspu gudar mulo mdirmunku dksin dikkun bl yedut dipvrksmunu uci yehova snni dhini prdipmulnu veligicenu. mriyu yehova moseku ajnapicintlu atdu prtykspu gudar mulo add teryedut bgaru dhupvediknu uci dani mid priml drvymulnu dhupmu vesenu. mriyu yehova moseku ajnapicintlu atdu mdir dvarmunku ternu vesenu. atdu prtykspu gudarpu mdirpu dvarmunodd dhnblipithmunu uci danimid dhnblu nrpici nevedy munu smrpicenu. mriyu yehova moseku ajnapicintlu atdu prtykspu gudar munkunu blipith munkunu mdhy ggal munu uci prksalnorku danilo nillu posenu. daniyodd moseyu ahronunu atni kumarulunu tm cetulunu kallunu kdugukoniri. varu prtykspu gudar muloniki vellunppudun blipith munku smipicu nppudunu kdugukoniri. mriyu atdu mdirmunkunu blipith munkunu

cuttu avrnmunu erprci avrndvarpu ternu vesenu. alagun mose pni spurti cesenu. appudu meghmu prtykspu gudar munu kmmga yehova tejssu mdirmunu nipenu. a meghmu mdirmumid nilucutcet mdirmu yehova tejssuto nidenu gnuk mose prtykspu gudar muloniki vellekudenu. meghmu mdirmu midnudi peki vellunppudellnu israyeliyulu pryanme poyiri. ide vari pryan pddhti. a meghmupeki vellniyedl adi vellu dinmuvrku varu pryanmu ceykudiri. israyeliyuldri knul edut pgtivel yehova meghmu mdirmumid udenu. ratrivel agni danimid udenu. vari smst pryanmullo ilagunne jrigenu.

yehova mosenu pilici prtykspu gudar mulonudi atnikilagu selviccenu. nivu isra yeliyulto itlnumumilo evrennu yeho vaku bli arpicippudu, govulmdlonudigani gorrl mdlonudigani mekl mdlonudigani danini tisikoni ravlenu. atdu dhnblirupmuga arpiciundi govullonidenyedl nirdosmen mg danini tisikoni ravlenu. tanu yehova snnidhini agikripdbuntlu prtykspu gudarmuyokk dvar munku danini tisikoni ravlenu. atdu dhnbliga arpicu psuvu tlmid tn ceyyinucvlenu; atni nimittmu prayscittmu kluguntlu adi atni pks muga agikripdbunu. atdu yehova snnidhini a kode dudnu vdhicin truvat yajkulen ah ronu kumarulu dani rktmumu tecci prtykspu gudarmu edutnunn blipithmucuttu a rktmumu proksipvlenu. appudtdu dhnblirupmen a psucrmumu olici, dani avyvmulnu viddisin truvat yajkuden ahronu kumarulu blipithmu mid agniyuci a agnimid ktteinu ckkg a percvlenu. appudu yajkulen ahronu kuma rulu a avyv mulnu tlnu krovvunu blipithmu midnunn agnimidi kttepeni ckkg a percvlenu. dani atrmulnu kallnu nillto kdugvlenu. adi yehovaku ipen suvasngl dhnbliyguntlu yajkudu daninty blipithmumid dhipvlenu. dhnbliga atdu arpiciundi gorrluyokkgani meklyokk gani mdloniden yedl atdu nirdos men mgdani tisikoni vcci blipithpu uttr dikkun yehova snnidhini danini vdhipvlenu. yajkulgu ahronu kumarulu blipithmucuttu dani rktmumu proksipvlenu. dani avyvmulnu dani tlnu krovvunu viddisin truvat yajkudu blipithmumid nunn agnimidi kttepeni ckkg a percvlenu. dani atrmulnu kallnu nillto kdugvlenu. appudu yajkudu daninty tecci blipithmumid danini dhipvlenu. adi dhnbli, anga yeho vaku ipen suvasngl hommu. atdu yehovaku dhnbliga arpiciundi pksi jatilonidenyedl tell guvvilo nudigani pavu rpu pillllo nudigani tevlenu. yajkudu bli pithmudggrku dani tisikonivcci dani tlnu truci blipithmumid dani dhipvlenu, dani rktmumu bli pithmu prkknu pidvlenu. mriyu dani mlmuto dani pottnu uddisi bli pithmu turpudikkun budidenu veyucot danini parveyvlenu. atdu dani rekklsdun dani cilcvlenu gani avyv vibhagmulnu viddiykuddu. yajkudu blipithmumid, anga agni mididi kttepeni danini dhipvlenu. adi dhnbli, anga yeho vaku ipen suvasngl hommu.

okdu yehovaku nevedymu ceyunppudu atdu arpiciundi godhumpidide yudvlenu. atdu danimid nuneposi sabrani vesi yajkulgu ahronu kumarulyoddku danini tevlenu. adulo nudi yajkudu tn certo ceredu nuneyu ceredu godhumpidiyu dani sabrani atyu tisikoni yeho-

vaku ipen suvasngl hommuga bli pithmumid adulo ok bhagmunu jnapkarthmuga dhipvlenu. a nevedy sesmu ahronukunu atni kumarulkunu udunu. yehovaku arpicu hom mullo adi atiprisuddhmu. nivu poyyilo calcin nevedymu ceyunppudu adi nune klisindiya, pognidiyunen godhumpidide appdmule gani nune racindiya pognidiyunen purilegani kavlenu. ni arpnmu penmumid calcin nevedymenyedl adi nune klisindiya pognidiyunen godhumpidide yudvlenu. adi nevedymu gnuk nivu dani mukkluga truci vati mid nune poyvlenu. nivu arpiciundi kudlo vdin nevedymen yedl nune klisin godhumpidito danini ceyvlenu. vatito ceybdin nevedymunu yehovayoddku tevlenu. yajkuniyoddku danini teccin truvat atdu blipithmu dggrku danini tevlenu appudu yajkudu a nevedymulo ok bhagmunu jnap karthmuga tisi blipithmumid yehovaku ipen suvasngl hommuga dani dhipvlenu. a nevedy sesmu ahronukunu atni kumarulkunu jedunu. yehovaku arpicu hommullo adi atiprisuddhmu. miru yehovaku ceyu nevedymediya pulisi pogindanito ceykuddu. elynga pulisidennu teneyennu yehovaku hommuga dhipvldu. prthm-phlmuga yehovaku vatini arpivccunu gani blipithmumid ipen suvasnga vati nrpip vldu. nivu arpicu prti nevedymunku uppu cercvlenu. ni devuni nibdhnuyokk uppu ni nevedymu mid udvlenu, ni arpnmulninitonu uppu arpivlenu. nivu yehovaku prthm-phlmul nevedy munu ceyu nppudu sarmen bhumilo puttin pccni vennulloni ucbiyyimunu veyici visiri ni prthm-phlmul nevedymuga arpivlenu. adi nevedyrup mendi, nivu danimid nuneposi dani peni sabrani veyvlenu. adulo jnapkarthmen bhagmunu, anga visirin dhanymulo kotyu, nunelo kotyu, dani sabrani atyu yaj kudu dhipvlenu. adi yehovaku hommu.

atdu arpiciundi smadhanbliyenyedl atdu govullonidi tisikoni vccinyedl adi mgdegani adudegani yehova snnidhiki nirdosmen danini tisikoniravlenu. tanu arpicu dani tlmid tn ceyyi uci prtykspu gudarmu yokk dvarmun danini vdhipvlenu. yaj kulgu ahronu kumarulu blipithmucuttu dani rktmumu proksipvlenu. atdu a smadhan bli psuvuyokk atrmul lopli krovvunu atr mulmidi krovvttni redu mutr grdhulnu vatimidnu dokklmidnunn krovvunu kale jmu-midnu mutrgrthul midnunn vpu yehovaku hommuga arpivlenu. ahronu kumarulu blipithmumid, anga agnimidi kte lpenunn dhnbli drvymupeni danini dhip vlenu. adi yehovaku ipen suvasnglhommu. yehovaku smadhanbliga okdu arpiciundi gorr mekl-lonidenyedl adi mgdegani adudegani nirdos-

mendani tisikoni ravlenu. atdrpicu arp nmu gorripillyen yedl yehova snnidhiki danini tisikoni ravlenu. tanu arpici dani tlmid atdu tn ceyyi uci prtykspu gudarmu nedut danini vdhipvlenu. ahronu kumarulu blipithmu cuttu dani rktmumu proksipvlenu. a smadhan bli psuvuyokk krovvunu mud-dipus modlukoni krovvin tok attini atrmulloni krovvunu atrmulmide krovvu attini redu mutr grthulnu vatimide dokkl penunn krovvunu mutr grthulmide kalejmuyokk vpu tisi yehovaku hommu ceylvnu. yajkudu bli pithmumid danini dhipvlenu. adi yehovaku homrupmen aharu. atdu arpici cundi mek yenyedl yehova snnidhiki danini tisikoni ravlenu. tanu dani tlmid ceyyi uci prty kspu gudarmu nedut danini vdhipvlenu. ahronu kumarulu blipithmucuttu dani rktmumu proksipvlenu. tanu danilo arpici atrmulnu kppu krovvunu atrmulmide krovvu attini redu mutr grthulnu vatimide dokklpenunn krovvunu redu mutr grthulpenunn kalejmuyokk vpu yehovaku hommuga arpipvlenu. yajkudu blipithmumid vatini dhip vlenu. krovvtu yehovade; adi suvasngl hom rupmen aharu. miru krovvunennu rktmunennu tinkuddu. adi mi trtrmulku mi nivassthlmulnilitonu nitymen kttd.

4

mriyu yehova moseku ilagu sel viccenu nivu israyeliyultu itlnumu yehova ajlnnilito denivisymennu evren porbatun ceyrani karymulu cesi papiyen yedl, etlaga prjlu apradhulguntlu abhi siktuden yajkudu papmu cesinyedl, tanu cesin papmunke nirdosmen kodedudnu yehovaku papprihararthbliga arpipvlenu. atdu prtykspu gudarmuyokk dvarmunku yehova snnidhini a kodenu tisikonivcci kode tlmid ceyyi uci yehova snnidhini kodenu vdhipvlenu abhisiktuden yajkudu a kodedud rktmulo kocemu tisi prtykspu gudarmunku danini tevlenu. a yaj kudu a rktmulo tn vrelu mucu prisuddh mdirmu yokk add ter yedut a rktmulo kocemu edu marulu yehova snnidhini proksipvlenu. appudu yajkudu prtykspu gudarmulo yehova snnidhi nunn sugdh dryvmul dhupvedik kommulmid a rktmulo kocemu cmiri prtykspu gudarmuyokk dvarmunoddnunn dhn blipithmu adugun a kode yokk rktsesmtu poyvlenu. mriyu atdu papprihararthblirupmen a kode krovvu atyu daninudi tiyvlenu. atrmulloni krovvunu atrmulmide krovvtini mutr grthulnu vatimide dokkl penunn krovvunu mutr grthul penunn kalejmumide vpu smadhan blygu edundudi tisintlu dininudi tiyvlenu. yajkudu dhnblipithmumid vatini dhupmu veyvlenu. a kodeyokk sesmtu, anga dani crmmu dani masmtu, dani tl dani kallu dani atrmulu dani ped palemu velupl, budidenu

parpoyu pvitr sthlmunku tisikonipoyi agnilo kttelmulo kalceyevlenu. budide parpoyu cot danini kalceyevlenu. israyeliyul smajmtu porbatun e tppidmucesi, yehova ajlnnilito deninennu miri ceyranipti cesi apradhulyedl varu a yajuku virodhmuga cesin a papmu tmku teliy bdunppudu, sghmu papprihararth bliga ok kode dudnu arpici prtykspu gudarmuyokk dvar munku danini tisikoni ravlenu. smajmuyokk peddlu yehova snnidhini a kodemid tm cetu lucin truvat yehova snnidhini a kodedudnu vdhipvlenu. abhisiktuden yajkudu a kode yokk rktmulo kocemu prtykspu gudarmuloniki tisikoni ravlenu. a yajkudu a rktmulo tn vrelu mucu addter vepun yehova snnidhini edumarulu dani proksipvlenu. mriyu atdu dani rktmulo kocemu prtykspu gudarmulo yehova snnidhi nunn blipithpu kommulmid cmiri prtykspu gudarmuyokk dvarmunoddnunn dhn blipithmu adugun a rktsesmtu poyvlenu. mriyu atdu dani krovvu atyu tisi blipithmu mid dhipvlenu. atdu papprihararthblygu kodenu cesintlu dinini ceylvnu; atle dini ceylvnu. yajkudu vari nimittmu prayscittmu ceyga variki ksmapn klugunu. a kodenu palemu velupli mosikonipoyi a modti kodenu kalcintlu kalcvlenu. idi sghmunku pappri hararthbli. adhikari porbatun papmucesi tn devuden yehova ajlnnilito deninennu miri ceyrani pnulu cesi apradhiyeniedl atdu e papmu cesi papiyayeno adi tnku teliybdinyedl, atdu nirdosmen mgmekpillnu arpmuga tisikoni vcci a mekpill tlmid ceyyi uci, dhnbli psuvunu vdhicucot yehova snnidhini danini vdhipvlenu. idi papprihararth bli. yajkudu papprihararthbli psurktmulo kocemu tn vrelito tisi, dhnblipithmu kommul mid cmiri, dani rktses munu dhn blipithmu adugun poyvlenu. smadhan bli psuvuyokk krovvule dini krovvtu bli pithmumid dhipvlenu. atlu yajkudu atni pap visymulo atni nimittmu prayscittmu ceyga atniki ksmapn klugunu. mi dessthallo evdennu porbatun papmu cesi ceyranipti visymulo yehova ajnllu deninennu miri apradhiyeniedl tanu cesindi papmni yokvel tnku teliybdin yedl, tanu cesin papmu visyme nirdosmen adu mekpillnu arpmuga tisikoni vcci papprihararth bli psuvuyokk tlmid tn ceyyi uci, dhnbli psuvunu vdhicu sthlmun danini vdhipvlenu. yajkudu dani rktmulo kocemu vrelito tisi dhnblipithpu kommulmid cmiri, dani rktsesmumu a pithmu adugun poyvlenu. mriyu smadhan bli psuvuyokk krovvunu tisintle dini krovvtini tiyvlenu. yehovaku ipen suvasnga yaj kudu blipithmumid danini dhipvlenu. atlu yaj kudu atni nimittmu prayscittmu ceyga atniki ksmapn klugunu. evdennu papprihararthbliga arpicutku gornu tisikoni vcinyedl nirdosmendani tisi konivcci pappri-

hararthblygu a psuvu tlmid ceyyi uci dhn-
bli psuvulun vdhicu cotnu papprihararth-
blygu danini vdhipvlenu. yaj kudu pap-
prihararthblygu psuvu rktmulo kocemu tn
vrelito tisi dhnblipithpu kommulumid cmiri,
a pithmu adugun a rktsestmyu poyvlenu.
mriyu smadhanbli psuvuyokk krovvunu tis-
intlu dini krovvtu tyivlenu. yajkudu yeho-
vaku arpucu hommul ritiga blipithmumid va-
tini dhupmu veyvlenu. atdu cesin papmu
visyme yajkudu atni nimittmu prayscittmu
ceyga atniki ksmapn klugunu.

5

okdu ottupettukoninvade tanu cucindani
gurcigani tnku telisindanigurcigani saksiye
yudi dani teliyceyk papmu cesinyedl atdu tn
dossiksnu bhricunu. mriyu nokdu e apvitr
vstuvunennu muttinyedl, adi apvitrmrg kle-
brmegani apvitrsu klebrmegani apvitrm
prakedu jtuvu klebrmegani adi apvitrmni
tnku telyk poyinnu atdu apvitruade apradhi
ygunu. mnusyulku tgulu apvitrtllo edennu
okniki teliykud atinyedl, anga okniki apvitrt
kliginyedl a sgti telisin truvat vadu apradhi
ygunu. mriyu kidennu melennu, mnusyulu
vyrthmuga ottu pettukonin cesednmi pluku
matllo mri deninennu yocipk cesednmi yokdu
pedvulto vyrthmuga ottu pettukonin yedl,
adi telisin truvat vadu apradhiygunu. kabtti
atdu vatilo evisyndennu apradhiygunppudu
a visymde tanu cesin papmuna oppukoni
tanu cesin papvisyme yehova snnidhiki md-
lonudi adu gorrpillnegani adu mekpillne gani
papprihararthbliga arpipvlenu. atniki pap
ksmapn kluguntu yajkudu atni nimittmu
pray scittmu ceyunu. atdu gorrpillnu te-
jalni yedl, atdu papiyguntlu tanu cesin
apradh visyme redu tell guvvlnegani redu
pavurpu pillnegani papprihararthbliga ok-
danini dhnbliga okdanini yehova snnidhiki
tisikoniravlenu. atdu yajkuni yoddku va-
tini teccin tru vat atdu papprihararthmen-
danini modt nrpici, dani mednudi dani tnu
nulmvlenu gani dani nuddiykuddu. atdu
papprihararthbli psurkt mulo kocemu blip-
ithmu prkknu proksipvlenu. dani rktse-
mumu blipithmu adugun pidvlenu. adi
papprihararthbli. vidhicoppun redvdanini
dhnbliga arpipvlenu. atdu cesin papmu
visyme yajkudu atni nimittmu prayscittmu
ceyga atniki ksmapn klugunu. redu tell
guvvlennu redu pavurpu pillennu tnku
dorkniyedl papmucesevadu tumeđu god-
humpidilo pdiyvtunu papprihararthbli rup-
muga tevlenu. adi pap prihararthbli gnuk
danimid nunepoyvldu. sabrani danimid
ucvldu. atdu yajkuniyoddku danini tec-
cin truvat yajkudu jnapkarmhuga danilo
pidikedu tisi yehovaku arpucu homdrvymul
ritiga blipithmumid danini dhipvlenu. adi
pappriha rarthbli. pe ceppinvatilo deni

visymennu papmu cesin vani nimittmu ya-
jkudu prayscittmu ceyga atniki ksmapn kl-
ugunu. dani sesmu nevedy sesmuve yajku-
nidgunu. mriyu yehova moseku ilagu sel
viccenu okdu yehovaku prisuddhmen vati
vis ymulo porbatun papmuceseinyedl tanu
cesin apradhmunu nivu erprcu vel cop-
pun prisuddhmen tulmul viluvgl nirdosmen
pottelunu mdlonudi apradh prihararth bliga
yehovayoddku vadu tisikoni ravlenu. prisud-
dhmendani visy mulo tanu cesin papmu-
vlni nstmu niccukoni danito ayidvvtu yajku-
nikiyvlenu. a yajkudu ap radhprihararth
blygu potteluvln atni nimittmu prayscittmu
ceyga atniki ksmapn klugunu. ceykud-
dni yehova ajnapicinvatilo deni nennu cesi
okdu papienyedl adi porbatun jriginnu
atdu apradhiye tn dosmunku siks bhri cunu.
kavun nivu erprcin velcoppun mdlo nudi
nirdosmen pottelunu apradhprihararthbliga
atdu yajkuniyoddku tisikoniravlenu. atdu
teliyke porbatun cesin tppunugurci ya-
jkudu atni nimittmu prayscittmu ceyga at-
niki ksmapn klugunu. adi apradhprihararth-
bli. atdu yehovaku virodhmuga apradhmuga
cesindi vastvmu.

6

mriyu yehova moseku ilagu selviccenu
okdu yehovaku virodhmuga drohmucese
papienyedl, anga tnku appgipdbindani
gurciyegani takttu ucindani gurciyegani,
docukonindani gurciyegani, tn poruguvani
bokinyedlnemi, tn poruguvani blatkrin
yedlnemi poyindi tnku dorikinppudu
danigurci bokinyedl nemi, mnusyulu vetini
cesi papulgu duro vatnnitilo denivisy-
mennu abdhprmanmu cesinyedl nemi,
atdu papmucese apradhi ygunu gnuk
atdu tanu docukonin sommunugurci gani
blatkarmucetnu aphricindanigurcigani
tnku appgipdbindanigurcigani, poyi tnku
dori kindanigurcigani, denigurciyete tanu
abdhprma nmu ceseno danintu mrl
icckonvlenu. a mul dhnmu niccukoni,
danito danilo ayidv vtunu tanu apradh
prihararthbli arpucu dinmun sottudaruniki
icckonvlenu. atdu yehovaku tn apradh
visymulo nivu erprcu velku mdlo nudi nir-
dosmen pottelunu yajkuniyoddku tisikoni
ravlenu. a yajkudu yehova snnidhini
atni nimittmu prayscittmu ceyga atdu
apradhi yguntlu tanu cesin vatnnitilo
ptidani visyme atniki ksmapn klugunu.
mriyu yehova moseku ilagu selviccenu nivu
ahronotonu atni kumaratonu itlnumu idi
dhnblinigurcin vidhi. dhnblidrvymu ud
ymuvrku ratri atyu blipithmumid dhicu
cudunu; blipithmumidi agni danini dhicu
cudunu. yajkudu tn snnnar niluvutgini
todugukoni tn manmunku tn narlagunu
todugu koni blipithmumid agni dhicu

dhnblidrvypu budidenu etti blipithmun-
odd danini posi tn vstr mulnu tisi veru
vstrmulnu dhricukoni palemu veluphnun
pvitrsthlmunku a budidenu tisikonipovlenu.
blipithmumid agni mducudvlenu, adi
aripokuddu. prti udyumun yajkudu dani mid
ktteluvesi, danimid dhnblidrvymunu uci,
smadhanblygu psuvu krovvunu dhipvlenu.
blipithmumid agni nitymu mducudvlenu,
adi aripokuddu. nevedymunugurcin vidhi
yednga, ahronu kumarulu yehova snnidhini
blipithmu nedut danini nrpicvlenu. atdu
nevedyelmunudiyu dani godhumpidinudiyu
ceredu pidini nunenu, dani sabrani yavt-
tunu dani lonudi tisi jnapk sucnganu vatini
blipithmumid yehovaku ipen suvasnganu
dhipvlenu. danilo migilin danini ahronunu
atni sttivarunu tinvlenu. adi pulinyidiga
pri suddhsthlmulo tinvlenu. varu prtykspu
gudarmu yokk avrnmulu danini tinvlenu;
dani puliybetti kalcvdu; na hom drvymullo
variki paluga dani niccyyunnu. pappri-
hararthblivlenu apradhprihararthblivlenu
adi atiprisuddhmu. ahronu sttilo prti-
vadunu danini tinvlenu. idi yehova hommul
visy mulo mi trtrmulku nitymen kttd.
vatiki tgilin prti vstuvu prisuddhmgunu.
mriyu yehova moseku ilagu sel viccenu
ahronuku abhisekmucesin dinmun, atdunu
atni sttivarunu arpipvlsin arpnmednga, udy
mun sgmu saykalmun sgmu nitymen nevedy
muga tumeđu godhumpidilo pdiyyvtu.
penmumid nuneto danini kalcvlenu;
danini kalcintruvat danini tevlenu. kalcin
nevedybhag mulnu yehovaku ipen suvasnga
arpipvlenu. atni sttivarilo atniki maruga
abhise kmu podin yajkudu alagunne
arpipvlenu. adi yehova nymicin nitymen
kttd, adtyu dhipvlenu. yajkudu ceyu
prti nevedymu nissesmuga prelcdbvlenu;
dani tinvldu. mriyu yehova moseku ilagu
selviccenu nivu ahronukunu atni sttivarikini
ilagu ajnapicmupapprihararthblini gurcin
vidhi yednga, nivu dhnblirupmen psuvulnu
vdhicu cot papprihararthbli psuvulnu
yehova snnidhini vdhipvlenu; adi ati prisud-
dhmu. papprihararth bliga dani nrpicin
yajkudu danini tinvlenu; pri suddhsthlmdu,
anga prtykspu gudarmuyokk avrnmulu
danini tinvlenu. dani masmunku tglu
prti vstuvu prtisthitmgunu. dani rktmu-
lonidi kocemenu vstrmumid proksicinnyedl
adi denimid proksipbdenu danini prisud-
dhsthlmulo udukvlenu. dani vdin mtikudnu
pgul gott vlenu; danini ittdipatrlu vdinyedl
dani tomi nillto kdugvlenu. yajkullo prti
mgvadu danini tinvlenu; adi atiprisuddhmu.
mriyu pap prihararthbliga tebdin ye psuvu
rktmulo koce mennu atiprisuddhsthlmulo
prayscittmu ceyu tke prtykspu gudarmu-
loniki tebduno a blipsu vunu tinvldu, danini
agnilo kalciveyvlenu.

apradhprihararthbli atiprisuddhmu. dani
gurcin vidhi yednga dhnbli psuvulnu vdhi-
cot ap radhprihararthblirupmen psuvulnu
vdhipvlenu. blipithmucuttu dani rktmunu
proksipvlenu. danilonudi dani krovvtini,
anga dani krovvin toknu dani atrmulloni
krovvunu redu mutr grthulnu dokkplunun
krovvunu mutr grthulmudi krovvunu kale-
jmmumidi vpnu tisi dani ntyu arpipvlenu.
yajkudu yehovaku hommuga blipithmumid
vatini dhipvlenu; adi apradhprihararth-
bli; yajkullo prti mgvadu danini tin-
vlenu; adi atiprisuddhmu, prisuddhsthlmulo
danini tinvlenu. papprihararthblini gurci-
gani apradhprihararthblini gurcigani vidhi
yokkte. a blidrvymu danivln prayscittmu
ceyu yajkuni dgunu. okdu teccin dhn-
blini e yajkudu arpicuno a yajkudu arpicin
dhnblipsuvu crmmu atnidi; adi atnidgunu.
poyyimid vdin prti nevedymunu, kudlone-
gani penmumidnegani kalcindi yavttunu,
danini arpicin yajkunidi, adi atnidgunu. adi
nune klisidegani podidegani mi nevedy-
mulnhtitini ahronu sttivaru smmuga pcukon-
vlenu. okdu yehovaku arpipvlsin smadhan-
blini gurcin vidhi yednga vadu krtjntarpn-
muga dani arpicunppudu tn krtjntarpn rup-
men bli gak nuneto klisinviyu pogniviyunen
pidi vtlnu, nune pusinviiyu pogniviyunen
pleni appdmulnu, nune klipi kalcin godhum-
pidi vt lnu arpipvlenu. a pidivtlekak smad-
hanbli rupmen krtjntabli drvmulo pulisin
rottenu arpnmuga arpipvlenu. mriyu a
arpnmullo prti danilonudi okdani yehovaku
prtistharpn muga arpipvlenu. adi smad-
hanblipsurktmunu proksicin yajkunidi, adi
atnidgunu. smadhan bliga tanu arpicu
krtjntabli psuvunu arpicu dinme dani mas-
munu tinvlenu; danilonidi ediyu mrunatiki
ucukonkuddu. atdu arpicubli mrokkub-
diyegani sveccharpnyegani ayinyedl atdu
dani nrpicu nade tinvlenu. migilindi mru
nadu tinvcunu; mudvnadu a blipsuvu mas
mulo migilindanini agnito kalci veyvlenu.
okdu tn smadhanbli psuvumasmulo koce
mennu mudvnadu tininyedl adi agikripbddu;
adi arpicinvaniki smadhanbliga ecbbdu; adi
heyumu; dani tinuvadu tn dossiksnu bhri-
cunu. apvitrm denikennu tgilin masmunu
tin kuddu; agnito danini kalciveyvlenu;
masmu visy mete pvitruldu masmunu tinvc-
cunu gani okdu tnku apvitrt kligyudga yeho-
vaku arpicu smadhanbli psuvumasmulo koce
mennu tininyedl vadu prjllonudi kottivey-
bdunu. evdu mnusyul apvitrmnegani apvit-
men jtuvunegani ye apvitrm vstuvune-
gani taki yehovaku arpicu smadhanblipsuvu
mas muni tinuno vadu prjllonudi kottivey-
bdunu. mriyu yehova moseku ilagu sel
viccenu nivu israyeliyulto itlnumueddude-
gani gorrdagani mekdegani deni krovvunu

miru tin kuddu. ccindani krovvunu cilcin dani krovvunu e pnikennu viniyogprvccunu gani dani nematr munu tinkuddu. elynga mnusyulu yeho vaku hommuga arpiku jtu-vullo deni krovvu nennu tininvadu tn prjllonudi kottiveybdunu. mriyu pksidegani jtuvudegani ye rktmumu mi nivasmulnni-tilo tinkuddu. evdu rktmu tinuno vadu tn prjllonudi kottiveybdunu. mriyu yehova moseku ilagu selviccenu nivu israyeliyulto itlnumuevdu yeho vaku smadhanbli drvymulnu teccuno vadu a drvymullonudi tanu arpiciundi yehova snni dhiki tevlenu. atdu tn cetul lone yehovaku homdrvymulnu, anga bormidi krovvunu tevlenu. yehova snnidhini alladipbdu arpmnuga danini alladicutku borto danini tevlenu. yajkudu blipithmumid a krovvunu dhipvleni gani, bor ahronukunu atni sttivarikini cedunu. smadhanblipsuvul-lonudi prtistharpnmuga yaj kuniki kudi jbb-niyyvleni. ahronu sttivarilo evdu smad-hanbliyu psvurktmumu krovvunu arpi-cuno kudijbb vanidgunu. elynga isra-yeliyul yoddnudi, anga vari smadhanbli drvymullonudi alladicin bornu prtisthitmen jbbnu tisikoni, nitymen kttdcoppun yajku-den ahronukunu atni sttivarikini icciyun-nanu. varu tnku yajkulguntlu yehova varini cer disin dinmdu yehovaku arpiku homdrvymullonudi abhisek munubtti ahronukunu abhi sekmunubttiye atni sttivarikini kligeni. vitini israyeli yulu varikiyyvleni yehova varini abhisekicin dinmun vari trtrmulku ni-tymen ktt dga niymicenu. idi dhnblini gur-ciyu apt radhprihararthpu nevedymunu gur-ciyu pappriha rarthbblinigurciyu apradh pri-hararthbblinigurciyu prtisthitarpmunu gur-ciyu smadhanbblinigurciyu ceybdin vidhi. is-rayeliyulu yehovaku arpm mulnu tisikoni ravlenni sinayi arnymulo ayn ajnapicin din-mun yehova sinayi kodmid moseku alagunne ajnapicenu.

8

mriyu yehova nivu ahronunu atni kumarulnu vari vstrmulnu abhisekeltmumu pap pri-hararthblrupmen kodenu redu pottellnu gpedu pogni bhksymulnu tisikoni prtyk-spu gudarmuyokk dvarmunoddku srvsma-jmunu sm kurcumnga yehova moseku aj-napicintlu atdu cesenu. smajmu prtyk-spu gudarmu yokk dvarmunoddku kudiraga mose smaj mutocevylenni yehova ajnapicin karymu ide anenu. appudu mose ahronunu atni kumarulnu dggrku tisikonivcci nilto variki snanmu ceycenu. truvat atdu atniki cekkayini todigi atniki dttini ktti niluvut-gini, ephodunuvesi ephodyokk vicitrmen ndiktunu atniki ktti dani vln atniki epho-dunu bigici, atniki ptkmuvesi a ptk mulo urimu tumimmnu vatini uci atni tlmid pa-ganu petti, a pagamidnu atni nost prisud-

dhkiritmuga bgaru rekunu ktenu. itlu yehova moseku ajnapicenu. mriyu mose abhisekeltmumu tisikoni mdirmunu dani-lo-nunn smstmumu abhisekici vatini prtisthi-cenu. atdu daniilo kocemu edumarulu blip-ithmumid proksici, blipithmumu dani up-krnmulnnitini ggalmunu dani pitnu prtisthi-cutke vatini abhi sekicenu. mriyu atdu abhisekeltmulo kocemu ahronu tlmid posi atni prtisthicutke atnini abhisekicenu. ap-pudttu ahronu kumarulnu dggrku tisi konivcci variki cekkayilnu todigi variki dt-tilnu ktti variki kullayilnu pettenu. itlu yehova moseku ajnapicenu. appudttu pap-prihararthbliga ok kodenu tisikonivccenu. ahronunu atni kumarulunu papprihararth-blirupmen a kode tlmid tm cetuluciri. dani vdhicin tru vat mose dani rktmumu tisi blipithpu kommucuttu vrelito dani cmiri blipithmu visyme pappriha rmu cesi dani nimittmu prayscittmu ceyutke blip-ithmu adugun rktmumu posi daniprtisthi-cenu. mose atrmulmudi krovvttni kalejmu-midi vpnu redu mutrgrthulnu vati krovvunu tisi blipithmumid dhicenu. mriyu yehova moseku ajnapicintlu a kodenu dani crm-munu dani masmunu dani pednu palemunku avtl agnicet kalcivesenu. truvat atdu dhn-bliga ok pottellunu tisikoni vccenu. ahro-nunu atni kumarulunu a pottelu tlmid tm cetuluciri. appudu mose danini vdhici blip-ithmucuttu dani rktmumu proksicenu. atdu a potteluyokk avvymulnu vidtisi dani tlnu avvymulnu krovvunu dhicenu. atdu dani atrmulnu kallnu nilto kdigi, a potteltyu blipithmumid dhicenu. yehova moseku aj-napicintlu adi yipen suvasngl dhnbli ayenu. adi yeho vaku hommu. atdu redv pottellunu, anga i prtisthitmen pottellunu tisikoniraga ahronunu atni kumarulunu a pottelu tlmid tm cetuluciri. mose danini vdhici dani rkt-mulo kocemu tisi, ahronu kudicivi konmidnu atni kudiceti bottnvrelimidnu atni kudikali bottnvreli konmidnu dani cmirenu. mose ahronu kuma rulnu dggrku tisikonivcci, vari kudicevul konl midnu vari kudicetel bot-tnvrelimidnu vari kudi kall bottnvrelim-idnu a rktmulo kocemu cmi renu. mriyu mose blipithmucuttu dani rktmumu proksi-cenu truvat atdu dani krovvunu krovvin toknu atrmulmudi krovvttni kalejmmumidi vpnu redu mutr grthulnu vati krovvunu kudi jbbnu tisi yehova snnidhini gpedu puliyini bhksymullonudi puliyini yok pidvtnu nune glde podicin yok bhksymunu ok plcni appd-munu tisi, a krovvumidnu a kudi jbbmidnu vatini uci ahronu cetulmidnu atni kumarul cetulmidnu vatnnitini uci, alladipbdu arpmuga yehova snnidhini vatini alladicenu. ap-pudu mose vari cetulmidnudi vatini tisi bli-pithmumid nunn dhnbli drvymumid vatini dhicenu. avi yipen suvasngl prtistharpnl. adi yehovaku hommu. mriyu mose dani

bornu tisi alladipbdu arpnmuga yehova snnidhini danini alladicenu. prtistharpnrupmen pottelulo adi mose vtu. atlu yehova moseku ajnapicenu. mriyu mose abhisek telmulo kotyu blipithmumidi rktmulo kotyu tisi, ahronumidnu atni vstrmulmidnu atni kumarulmidnu atni kumarul vstrmulmidnu danini proksici, ahronunu atni vstrmulnu atni kumarulnu atni kumarul vstrmulnu prtisthicenu. appudu mose ahronotonu atni kumarul tonu itlenuprtykspu gudarmuyokk dvarmu nodd a masmunu vdi, ahronunu atni kumarulunu tinvenni nenu ajnapicintlu akkde danini, prtisthidrvymulnu gl gpioni bhksymulnu tinvennu. a masmulonu bhksymulonu migilindi agnicet kalciveyvleni. mi prtisthdinmulu tiru vrku edu dinmulu prtykspu gudarmuyokk dvarmunoddnu byluevllkuddu; edu dinmulu mose mi visymulo a prtisthnu ceyucudunu. mi nimittmu prayscittmu ceyutke atdu nedu cesintlu ceyvleni yehova ajnapicenu. miru cavkuduntlu miru prtykspu gudarmuyokk dvarmunodd edu dinmulvrku reyibgludi, yehova vidhici vidhini acripvleni; naku atti ajn kligeni. yehova mosedvara ajnapicin vnai ahronunu atni kumarulunu cesiri.

9

enimidvdimmun mose ahronunu atni kumarulunu israyeliyul peddnu pilipici ahronoto itlenuvni papprihararthbliga nirdosmen yok kodedudnu, dhnbliga nirdosmen yok potte lunu yehova snnidhiki tisikoni rmmu. mriyu nivu israyeliyultomiru yehova snnidhini bli nrpicuntlu papprihararthbliga nirdosmen mek pillnu, dhnbliga nirdosmen yedadi dudnu gorppillnu smadhanbliga kodenu pottelunu nune klipin nevedymunu tisikoni rdi; nedu yehova miku knbdunu ani ceppumu. mose ajnapicinvatini varu prtykspu gudarmu nedutiki tisikonivcciri. smaj mtyu dggrku vcci yehova snnidhini niluva mosemiru ceyvleni yehova ajna picindi ide; atlu ceyudi. appudu yehova mhim miku knbdununu. mriyu mose ahronoto itlenuvni blipithmunoddku velli papprihararthblini dhnbli arpici ni nimittmuni prlnimittmuni prayscittmucesi prjl korku arpmu cesi, yehova ajnapici ntlu vari nimittmu prayscittmu ceyumu. kabtti ahronu blipithmu dggrku velli tnorku papprihararth bliga ok dudnu vdhicenu. ahronu kumarulu dani rktmuni atniyoddku tega atdu a rktmulo tn vrelu mucu blipithpu kommulumid dani cmiri blipithmu adugun a rktmuni posenu. dani krovvunu mutrgrthulnu kalejmumidi vpu bli pithmumid vdhicenu. atlu yehova moseku ajnapicenu. dani masmunu crmmunu palemu velupl agnito kalcivesenu. appudtdu dhnbli psuvunu vdhicenu. ahronu kumarulu atniki

dani rktmu nppgipga atdu blipithmucuttu danini proksicenu. mriyu varu dhn blipsuvuyokk tlu avvumulnu atniki appgipga atdu bli pithmumid vatini dhicenu. atdu dani atrmu lnu kallnu kdigi blipithmumidnunn dhnbli drvymupeni dhicenu. atdu prjl arpmunu tisikoni vcci prjlu arpici pap prihararthblyigu meknu tisikoni vd hici modti danivle dinini pap prihararthbliga arpiceu. appudtdu dhnbli psuvunu tisikoni vidhi coppun dani nrpicenu. appu dtdu nevedymunu tecci danilonudi ceredu tisi pratkalmdu cesin dhnbligak blipithmumid tisin danini dhicenu. mriyu mose prjlu arpici smadhanblirupmen kodedudnu potte lunu vdhicenu. ahronu kumarulu dani rktmuni atniki appgipga atdu blipithmucuttu danini proksicenu. mriyu varu a dud krovvunu mekkrovvunu krovvin toknu atrmulnu kppu krovvunu mutr grthulnu kalejmumidi vpu appgiciri. borlmid krovvunu uciri. atdu blipithmumid a krovvunu dhicenu. borlu kudi jbbnu yehova snnidhilo alladicu arpn muga ahronu alladicenu atlu yehova moseku ajnapicenu. appudu ahronu papprihararthblini dhnbli smadhanblini arpici, prjlvepuntu tn cetuletti varini divicin truvat digivccenu. mose ahronulu prtykspu guda rmuloniki poyi veluplikivcci prjlu divipga yehova mhim prjldriki knbdenu. yehova snnidhinudi agni byl velli blipithmu mid nunn dhnblidrvymunu krovvunu kalci vesenu; prjldru danini cuci utsahdhvnicesi sagilpdiri.

10

ahronu kumarulen nadabu abihulu tm tm dhupartulnu tisikoni vatilo nippuluci vati mid dhupdrvymuvesi, yehova tm kajnapipni verok agnini ayn snnidhiki tega yehova snnidhi nudi agni byluderi varini kalcivesenu; varu yehova snnidhini mrti bodiri. appudu mose ahronoto itlenuvni yehova ceppin matnayoddnu vari ydu nenu nnu prisuddhprcu kodunu; prjldriyedut nnu mhimprcu kodunu; ahronu maunmuganudga mose ahronu pin tdriyen ujjiyelu kumarulen misa yelunu elsaphanunu pilipicimiru smipici pri suddh sthlmu nedutnudi palemu velupliki mi shodru svmulnu mosikoni povudni varito ceppenu. mose cepintlu varu smipici cakkayilnu tiyke palemu velupliki varini mosikoni poyiri. appudu mose ahronunu atni kumarulen eliya jru itamarunu varitomiru cavkuduntlunu yehova i srvmajmumid agrhpdkudu ntlnu, miru tl viriybosikonkuddu; btlnu cipukonkuddu kani, yehova varini kalcinduku mi shodru len israyeliyul yitavidru edv vccunu. yehova abhisektelmu mi mid nunndi gnuk miru cavkuduntlu miru prtykspu gudarmuyokk dvarmulonudi byl velli kud dnenu. varu

mose ceppin mat coppun cesiri. mriyu yehova ahronuto itl nenumiru prtykspu gu-darmuloniki vccunppudu miru cav kuduntlu nivunu ni kumarulunu draksarsmunegani mdymunegani tragkuddu. miru prtisthipbdin daninudi laukikmendanini, apvitrmendaninudi pvitrmendanini veruceyutkunu, yehova mosecet israyeliyulku ajnapicin smst vidhu lnu miru variki bodhicutkunu idi mi trtrmulku nitymenkttd. appudu mose ahronutonu migilin atti kumarulen eliyajru itamarultonu itl nenumiru yehova homdrvymullo migilin nevedy munu tisikoni adi pogkud blipithmu dggr tinudi; adi atiprisuddhmu. yehova homdrvymulo nudi adi nikunu ni kumarulkunu niymipbdinvtu. kavun miru prisuddh sthlmulo danini tinvlenu; nenu atti ajnnu poditini. mriyu alladicu bornu prtisthit men jbbnu miru, anga nivunu nitopatu ni kumarulunu ni kumartelunu pvitrsthlmulo tin vlenu. elynga avi israyeliyulu arpucu smadhablullonudi nikunu ni kumarulkunu niy mipbdin vtulu. homdrvvy rupmen krovunu gak yehova snnidhini alladipbdin daniga danini alladicuntlu prtisthitmen jbbnu alladicu bornu tisikoni ravlenu. nitymen kttdcoppun avi nikunu ni kumarulkunu cedunu. atlu yehova ajnapicenu. appudu mose papprihararthumblygu meknu knugonvlenni jagrttga vedkinppudu adi kalipoyi yudenu. atdu ahronu kumarullo migilin eliyajru itamarnu varimid agrhpd miru prisuddhsthlmulo a papprihararthumblipsuvunu el tinledu? adi atiprisuddhmguga. smajmu yock dossiksnu bhrici yehova snnidhini vari nimittmu prayscittmu ceyutte ayn danini mikiccenu gda. idigo dani rktmumu prisuddhsthlmulo loniki tevlenu gda. nenu ajnapicintlu niscy muga prisuddhsthlmulo danini tinvlenni ceppenu. aduku ahronu mosetoidigo nedu pap prihararthumblipsuvunu dhnblidrvymunu yehova snnidhiki varu tega itti apdlu naku sbhvicenu. nenu papprihararthumben blidrvymunu nedu tinin yedl adi yehova drstiki mcidguna anenu. mose a mat vini oppukonenu.

11

mriyu yehova mose ahronulku ilagu selvicenu miru israyeliyulto itlnudibhumimidnunn jivulnnitilonu miru i jivulnu matrmu tinvcunu; jtuvullo edi dekklu glde nemruveyuno dani tinvcunu gani nemru veyu vatilonu redu dekkulgl vatilonu vitini tinkuddu, ote nemruveyunu gani daniki redu dekklu levu gnuk adi miku apvitrmu. potti kudelu nemruveyunu gani daniki redu dekklu levu gnuk adi miku apvitrmu. kudelu nemru veyunu gani daniki redu dekklu levu gnuk adi miku apvitrmu. pdi vidiganudu redu dekklu gidigani adi nemruveydu gnuk adi miku apvitrmu. vati masmunu miru

tin kuddu; vati klebrmulnu muttkuddu; avi miku apvitrmulu. jlcrmulnnitilo vitini tinvcunu; smudr mulo nemi, ndullo nemi, ye nilllonemi, vetiki rekklu polusulu uduno vatini tinvcunu. smudrmullonemi, ndullonemi, smst jlcr mul lonu smst jljtuvullonu vetiki rekklu polu sulu udvo avnniyu miku heymulu; avi miku heymulugane udvlenu. vati mas munu tinkuddu, vati klebrmulnu heymuluga ecukonvlenu. nilllo deniki rekklu polusulu udvo adi miku heymu. pksullo vitini heymuluga ecukonvlenu. vitini tinvdu ivi heymulu; pksir-aju, pedd boruv, kraucpxsi, gdd, telldd, prtividhmen gdd, prtividhmen kaki, nip-pukodi, kpirigadu, kokil, prtividhmen deg, pegidikte, ceruvukaki, gudlgub, hs, gudbatu, nllboruv, skubudi kog, prtividhmen kog, kukuduguvv, gbbilmu. rekklukligi nalugukallto cricu crmu lnniyu miku heymulu. ayite nalugukallto cricucu nel gutluveyutku kallmid todlu gl purugulnni tinvcunu. net midtgani cinn midtgani aku midtgani midtlllo prtividhmendi tinvcunu. nalugu kallugl purugulnniyu miku heymulu. vativiln miru apvitrudgudu vati klebrmulnu muttin prtivadu saykalmu vrku apvitrudgunu. vati klebrmullo koce mennu mosin prtivadu tn btllu ududukoni saykalmuvrku apvitrudgunu. redudekklu gl jtuvulnnitilo vidiga cilin dekklu lekyu, nemru veykyu nudunvi miku apvitrmulu, vati klebrmulnu muttin prtivadu apvitrudgunu. nalugu kallto nducu smst jivrasullo evi arkalito nducuno avnniyu apvitrmulu; vati klebrmulnu muttin prtivadu saykalmuvrku apvitrudgunu; vati klebrmulnu mosin prtivadu tn btllu ududukoni saykalmuvrku apvitrudgunu; avi miku apvitrmenvi. nelmid praku jivrasullo miku apvitrmenvi evevnga, cinnmugis, cinnpdikokku, prtividhmen blli, usrvelli, nelmosli, tod, srtmu, advi yeluk. prakuvatilo ivi miku apvitrmulu; ivi ccin truvat vitini muttin prtivadu saykalmuvrku apvitrudgunu. vatilo ccin dani klebrmu denimid pduno adi apvitrmunu. adi cekkpatriyegani bttyegani crmme gani sciyegeani pniceyu upkrnm ediyugani ayinyedl danini nilllo veyvlenu. adi say kalmuvrku apvitrmeyudunu; truvat adi pvitr mgunu. vitilo edennu mtipatrlo pdinyedl danilonidtyu apvitrmunu; miru danini pgul gottvlenu. tindgin aharmtitilo denimid a nillu pduno adi apvitrmunu. atti patrlo tragin ye paniymunu apvitrmu. vati klebrmullo kocemu denimidpduno adi apvitrmunu. adi poyiyennu kup-tiyennu danini pgulgottvlenu. avi apvitrmulu, avi miku apvitrmuluga udvlenu. ayite vistarmen nillugl utlogani gutlogani klebrmu pdinnu a nillu apvitrmulu kavu gani klebrmunku tgilindi apvitrmunu. vati klebrmullo kocemu vittuktutu vittu mulmid

pdinnu avi apvitrmulu kavu gani a vittn mulmid nillu posin truvat klebrmulo kocemu vatimid pdinyedl avi mik u apvitrmulgunu. miru tindgin jtuvullo edennu cccin yedl dani klebrmunu muttuvadu saykalmuvrku apvitrudgunu. dani klebrmulo edennu tinuvadu tn btllu udukukoni saykalmuvrku apvitru dgunu. dani klebrmunu moyuvadu tn btllu udukukoni saykalmuvrku apvitrudgunu. nelmid praku jivrasulnniyu heymulu, vatini tinkuddu. nelmid praku jivrasu lnnitilo kduputo cricudaninennu nalugukallto cricudaninennu cala kallugl daninennu miru tinkuddu; avi heymulu. praku jivrasullo deninennu tini mimmunu miru heyprcukonkuddu; vativiln apvitru guntlu vativiln apvitrt klug jesisikonkuddu. nenu mi devudney yehovanu; nenu prisuddhudnu gnuk miru prisuddhule yuduntlu mimmunu miru prisuddprcukonvlen u. nelmid praku jivrasullo denivlennu mimmunu miru apvitrt prcukonkuddu. nenu miku devudneyudutku aiguptudesmulonudi mimmunu rppicin yehovanu; nenu prisuddhudnu gnuk mirunu prisuddhulu kavlen u. apvitrmendanikini pvitrmen danikini tindgin jtu vulkunu tindgni jtuvulkunu bhedmu ceyuntlu jtuvulnugurciyu, pksulnu gurciyu, jlcrmu len smst jivulnu gurciyu, nelmid praku smst jivulnu gurciyu cesin vidhiyide ani ceppumnenu.

12

mriyu yehova moseku ilagu sel viccenu nivu israyeliyultu itlnumuok stri grbhvtiye mgpillnu kninyedl ameyedu dinmulu puritale yudvlen u. ame tanu muttude kdganadu dinmul leknubtti puritale yud vlen u. enimidv dinmun biddku sunnti ceyip vlen u. ame tn rktsuddhikorku muppd i mudu dinmuludi tn rktsuddhi dinmulu spurnmguvrku ame prisuddhmen deninennu muttkuddu, prisuddhthmlu prvesipkuddu. ame adupillnu knin yedl ame tanu kdga udunpptivle redu varmulu puritale udvlen u. ame tn rktsuddhi korku aruvdiyaru dinmulu kdga udvlen u. kumarunikorkegani kumartekorkegani ame suddhidin mulu spurtiyen truvat ame dhnbliga ok yedadi gorrpillnu, pap-prihararthbliga ok pavu rpu pillnennu tell guvnnenu prtykspu gudarmu yokk dvarmunku yajkuniyoddku tisikoniravlen u. atdu yehova snnidhini dani nrpici ame nimittmu prayscittmuceyga ame rktsrav visyeme ame pvitprcbbdu. idi mgpillnugani adu pillnugani knin strinigurcin vidhi. ame gorr pillnu tejalni yedl ame redu tell guvnlennu redu pavurpu pillnennu dhnbliga okdanini, pap-prihararthbliga ok danini tisikoni ravlen u. yajkudu ame nimittmu prayscittmu ceyga ameku pvitrt klugunu.

mriyu yehova mose ahronulku ilagu selviccenu. okni dehcrmmdu vapugani pkku gani nignigladu mcccgani yudi vani dehcrmmdu kusthupodvtdi knbdin yedl yajkuden ahronu noddkennu yaj kulen atni kumarullo okniyoddkennu vani tisikoni ravlen u. a yajkudu vani dehcrmmdu a podnu cudga a pod ydli vedruklu tellbarinyedl nu, a pod atni dehcrmmu kte plluga knbdinyedl nu adi kustu pod. yajkudu vani cuci apvitrudni nirniyiplenu. nignigladu mcccmmul kte pll mukak vani dehcrmmdu tellga knbdinyedl nu, dani vedruklu tellbarkunn yedl nu a yajkudu edu dinmulu a podglvanini kdga ucvelnu. edv nadu yajkudu vanini cudvlen u. a pod crmmdu vyapipek atle udinyedl, yajkudu mri yedu dinmulu vani kdga ucvelnu. edvnadu yajkudu redvsari vani cudvlen u. appudu a pod crmmdu vyapipek ade tirun udinyedl yajkudu vanini pvitrudni nirniyiplenu; adi pkke, vadu tn btllu udukukoni pvitrudgunu. ayite vadu tn suddhivisyu yajkuniki knbdin truvat a pkku crmmdu vistarmuga vyapicin yedl vadu redvsari yajkuniki knbdvlen u. appudu a pkku crmmdu vyapicinyedl yaj kudu vadu apvitrudni nirniyiplenu. kusthupod yokniki kliginyedl yajkuni yoddku vanini tisikoniravlen u. yajkudu vani cudga tellni vapu crmmdu knbdinyedl nu, adi vedruk lnu tellbarinyedl nu, vapulo pcc i masmu kn bdinyedl nu, adi vani dehcrmmdu patden kusthmu gnuk yajkudu vadu apvitrudni nirni yiplenu, vanini kdga uckuddu; vadu ap vitrudu. kusthmu crmmdu vistarmuga puttinppudu yajkudu cucintvrku a podglvani tlmotlu koni padmulvrku kusthmu vani crmmtyu vyapici yudinyedl yajkudu vanini cudvlen u; a kusthmu vani dehmtt vyapicinyedl a podgl vadu pvitrudni nirniyiplenu. vani oltyu tellbarenu; vadu pvitrudu. ayite vani yot pccimasu knbdu dinmun vadu apvitrudu. yajkudu a pccimasunu cuci vadu apvitru dni nirniyiplenu. a pccimasu apvitrm; adi kusthmu. ayite a pccimasu ari tellbarin yedl vadu yajkuniyoddku ravlen u; yajkudu vani cudga a pod tellbarinyedl yajkudu a pod pvitrmni nirniyiplenu; vadu pvitrudu. okni dehcrmmdu pudu putti manin truvat a pududincotu tellni vapennu teluputo kudin yerupurgugl podgani nignigladu tellni podgani puttinyedl, yajkuniki daniknuprcvlen u. yajkudu dani cucinppudu atni cupunku adi crmmukte plluga knbdinyedl nu, dani vedru klu tellbari yudinyedl nu, yajkudu vadu apvitrudni nirniyiplenu; adi a putivln puttin kusthupod. yajkudu dani cucinppudu danilo tellni vedruklu lekpyinyedl nu, adi crmmu kte pll mukak kocemu nymuga kn bdinyed lnu,

yajkudu edu dinmulu vanini prtyekmuga ucvlenu. adi crmmdu vistarmuga vyapicin yedl yajkudu vadu apvitrudni nirnyipvlenu; adi kushthupod. nignigladu pod vyapipk atle udinyedl adi ddduru; yajkudu vadu pvitru dni nirnyipvlenu. ddduru kligin dehcrmdu a vat yerrgane gani tellganegani nignigladu tellni mccganegani yudinyedl yajkudu dani cudvlenu. nig nigladu a mccloni vedruklu tellbarinyedlnu, adi crmmukte pllmuga knbdinyedlnu, adi a vatvln puttin kushthupod; yajkudu vadu apvitrudni nirnyipvlenu; adi kushthmu. yajkudu dani cucunppudu adi nignigladu mcclu tellni vedru klu lekyegani crmmukte pllmuga nudkye gani kot nymuga knbdinyedl, yajkudu edu dinmulu vanini kdga ucvlenu. edvnadu yaj kudu vani cucunppudu adi crmmdu vistarmuga vyapicinyedl vadu apvitrudni nirnyipvlenu; adi kushthme. ayite nignigladu mcc crmmdu vyapipk a cotneyudi kocemu nymuga knbdinyedl adi vatpu vape; vadu pvitrudni yajkudu nirnyipvlenu; adi vatpu mtye. purusunikennu strikennu tlydemi gddmdemi pod puttinyedl, yajkudu a podnu cudga adi crmmukte pllmuganu snmen psupu pcc vedruklu kldiganu knbdin yedl, vadu apvitrudni yajkudu nirnyipvlenu; adi bobb, tlmid nemi gddmumid nemi puttin kushthmu. yajkudu a bobbyin podnu cucinppudu adi crmmukte pllmu kaniyedlnu, danilo nllvedruklu leni yedlnu, yajkudu a bobbyin podglvanini edu dinmulu prtyekmuga ucvlenu. edvnadu yajkudu a podnu cudvlenu. a bobb vyapi pk yudinyedlnu, danilo psupu pccvedru klu leniyedlnu, crmmukte pllmukani yedlnu, vadu ksaurmu cesikonvleni gani a bobb ksaurmu ceykuddu. yajkudu bobbgil vanini mri yedu dinmulu prtyekmuga ucvlenu. edvnadu yajkudu a bobbnu cudga adi crmmdu bobb vyapipk crmmukte pllmu kak yudinyedl, yajkudu vadu pvitrudni nirnyipvlenu. vadu tn bttlu udukukoni pvitruddu. vadu pvitru dni nirnyicin truvat bobb vistarmuga vyapicin yedl yajkudu vani cudvlenu, appudu a mad vyapiciyudinyedl yajkudu psupu pcc vedruklu vedknkrledu; vadu apvitrudu. ayite nilicin a madlo nllvedruklu puttin yedl a mad bagupdeni; vadu pvitruddu; yajkudu vadu pvitrudni nirnyipvlenu. mriyu purusuni dehpu crmmdemi stri dehpu crmmdemi nignigladu mcclu, anga nignigladu tellnmcclu puttinyedl yajkudu vanini cudvleni; vari dehcrmdu nignigladu mcclu vadi yudinyedl adi crmmdu puttin yok pokku; vadu pvitruddu. tlvedruklu ralin-vadu btt tl vadu; ayi nnu vadu pvitruddu. mukhmuvepun tl vedruklu ralin vadu btt nostivadu; vadu pvitruddu. ayinnu btt tlydegani btt nostiydegani yerrganadu tellni pod puttin yedl, adi vani btt tlydennu btt nosti ydennu puttin kushthmu. ya-

jkudu vanini cudvlenu. kushthmu dehcrmdu knbduntlu a pod vapu cupunku vani btt tlydennu vani btt nostiydennu errganadu tellni podyenyedl vadu kushthrog, vadu apvitrudu; yajkudu vadu bottiga apvitrudni nirnyipvlenu; vani kushthmu vani tllonunndi. a podgl kushthrog vstrmulnu cipiveyvlenu; vadu tl viriybosikonvleni; vadu tn pepedvini kppukoni apvitrudnu apvitrudnu ani biggrga plukvlenu. a pod vaniki kligin dinmulnnyu vadu apvitrude yudunu; vadu apvitrudu gnuk prtyekmugane nivsipvlenu; vani nivasmu palemunku velup udvlenu. mriyu kushthupod vstrmdu knbdunppudu adi gorvedruklu bttiyedmi narbttiyedmi nartonegani vedrukltonegani nesiin pdugun demi pekydemi tolundemi toluto ceybdu eyok vstuvundemi putti a pod a bttiyedmi a tolundemi a pekydemi toluto ceybdin vstuvundemi pccdaluganegani yerrdaluganegani knbdinyedl, adi kushthupod; yajkuniki dani knu prevlenu. yajkudu a podnu cucu podgl vatini edu dinmulu prtyekmuga ucvlenu. edvnadu atdu a podnu cudvlenu. appudu a vstrmdu, anga pdugundegani pekydegani tolundegani toluto cesin vstuvundegani a pod vyapicinyedl adi korukudu kushthmu; adi ap vitrmu. kavun atdu a pod denilo unndo a vstrmuni nartonegi vedrukltonegi cesin podnu gunu peku toluto cesin prtii vstuvunu agnito kalciveyvlenu; adi korukudu kushthmu; agnito dani kalciveyvlenu. ayite yajkudu cucu nppudu a pod a vstrmdu, anga pdugundemi pekydemi toluto cesin mri denyidemi vyapi pk poyinyedl yajkudu a podgl danini uduk najnapici mri edu dinmulu danini vidiga uc vleni. a podgl danini udikin truvat yajkudu danini cudvleni. a pod markpoyinnu vyapi pk poyinnu adi apvitrudu. agnito danini kalciveyvlenu. adi lovepungani pevepungani puttinu korukudu kushthmuga udunu. yajkudu danini cucinppudu vstrmu udikin truvat a pod vadi yudinyedl, adi a vstrmulu udinnu toluto udinnu pdugulo udinnu peklo udinnu yajkudu vatini cipiveyvlenu. atutruvat adi a vstrmdugani pdugundegani pekydegani toluto cesin denyidegani knbdinyedl adi korukudu kushthmu. a pod denilo nunndo danini agnito kalciveyvlenu. e vstrmunegani pdu gunegani peknegani toluto cesin deninegani udi kintruvat a pod vdilin yedl, redvmaru danini udukvlenu; appudu adi pvitrmgunu. boccu btt ydegani narbttiyedgani pdugundegani pek ydegani tolu vstuvulydegani yudu kushthupodnu gurci adi pvitrmni apvitrmmi nivu nirnyipvlsin vidhi yide.

tisikoni ravlenu. yajkudu palemu velupliki povlenu. yajkudu vanini cucinppudu kushthupod bagupdi kushthrogini vidicin yedl yajkudu pvi trt pod goruvani korku sjivmen redu pvitr pksulnu devdaru krnu rktrnmugl nulunu hisso punu temnni ajnapivlenu. appudu yajkudu paru nitipeni mtipatrlo a pksullo okdanini cp najnapici sjivmen pksini a devdaru krnu rktrnmugl nulunu hissopunu tisikoni paru niti peni cpin pksirktmulo vatini sjivmen pksini mucu kushth visymulo pvitr podgoru vani mid edumarulu proksici vadu pvitruadni nirn yici sjivmen pksi egiripovuntlu danini vdilivey vlenu. appudu pvitr podgoru vadu tn btlu udukukoni tn rommttini ksaurmu cesikoni nillto snanmucesi pvitrudgunu. truvat vadu palemuloniki vcci tn gudarmu velupl edu dinmulu niv sipvlenu. edvnadu tn rommttini tn tlnu tn gddmunu tn knubomlnu ksaurmu cesikonvlenu. tn rom mttini ksaurmu cesikoni btlu udukukoni yodlu nillto kdugukoni pvitrudgunu. enimidv nadu vadu nirdosmen redu mg gorppillnu nirdosmen yedadi adu gorppillnu nevedymunke nune klisin mudu pdiyy vtul godhumpidini ok ardhseru nunenu tisikoniravlenu. pvitrprcu yajkudu pvitr podgoru mnusyuni vatito prtykspu gudarmuyokk dvarmun yehova snnidhiki tisikoniravlenu. appudu yajkudu ok mg gorppillnu ardhseru nunenu tisikoni apradh prihararthbliga vatini dggrku tecci alladipbdu arpmuga yehova snnidhini vatini alladipvlenu. atdu pappri hararthbli psuvunu dhn blipsuvunu vdihu prisuddhsthlmulo a gorppillnu vdhipvlenu. pap prihararthmendani vle apradhpri hararth mendiyu yajkunidgunu; adi atiprisuddhmu. appudu yajkudu apradhprihararthmendani rkt mulo kocemu tisi pvitr podgoruvani kudicevi konmidnu, vani kudiceti botnvrelimidnu, vani kudikali botnvrelimidnu, danini cmrvlenu. mriyu yajkudu ardhseru nunelo kocemu tisi tn yedm arcetilo posikonvlenu. appudu yaj kudu tn yedm arcetilonunn nunelo tn kudiceti vrelu mucu yehova snnidhini edumarulu tn vrelito a nunelo kocemu proksipvlenu. yajkudu tn arcetilonunn koduv nunelo kocemu tisikoni pvitr podgoru vani kudicevi konmidnu, vani kudiceti botnvrelimidnu, vani kudikali botnvrelimidnu unn apradhprihararth blipsuvuyokk rktmumid cmrvlenu. appudu yajkudu tn arcetilonunn koduv nunenu pvitr podgoruvani tlmid cmrvlenu. atlu yaj kudu yehova snnidhi vani nimittmu prayscittmu ceyvlenu. appudu yajkudu papprihararthbli arpici apvitrt pogottukoni pvitr podgoru vani nimittmu prayscittmu cesin truvat vadu dhnblipsuvunu vdhipvlenu. yajkudu dhnbli drvymunu nevedymunu blipithmumid arpivvlenu. atlu yajkudu vani

nimittmu prayscittmuceyga vadu pvitrudgunu. vadu bidvade peceppindtyu tejalni yedl tn nimittmu prayscittmu klugutke vadu alla dicutku apradhprihararthbliga ok gorppillnu nevedymuga tumulo pdiyyvtu nuneto klisin godhumpidini ok ardhseru nunenu variki dorkgl redu tell guvvlnegani redu pavurpu pillnegani, anga papprihararth bliga okdanini dhnbliga ok danini tisikoni ravlenu. vadu pvitrtpodi enimidv nadu yehova snnidhiki prtykspu gudarmuyokk dvarmunku yajkuniyoddku vatini tisikoni ravlenu. yajkudu apradh prihararthbliyu gorppillnu ardhseru nunenu tisikoni alladiku arpmuga yehova snnidhini vatini alladipvlenu. appu dtdu apradhprihararthbliyu gorppillnu vdhip vlenu. yajkudu a apradh prihararthblipsuvu yokk rktmulo kocemu tisikoni, pvitr podgoruvani kudicevi konmidnu, vani kudiceti botn vrelimidnu, vani kudikali botn vrelimidnu danini cmrvlenu. mriyu yajkudu a nunelo kocemu tn yedm arcetilo posikoni tn yedm cetilo nunn a nunelo kocemu tn kudivrelito yehova snnidhini edu marulu proksipvlenu. mriyu yajkudu tn arcetilonunn nunelo kocemu pvitr podgoruvani kudicevi konmidnu, vani kudiceti botn vrelimidnu, vani kudikali botn vrelimidnu a apradh prihararth blipsuvuyokk rktmunn cotnu veyvlenu. yajkuni arcetilo nunn koduv nunenu atdu pvitr podgoruvani yehova snnidhini prayscittmu klugjeyutku vani tlmid povvlenu. appudu vaniki dorkgl a tellguvvlonegani pavurpupilllonegani ok dani nrpivvlenu. tn nevedymu gak vatilo tnku dorkgl papprihararthbliga ok danini dhnbliga okdanini arpivvlenu. atlu yaj kudu pvitr podgoruvani nimittmu yehova snnidhini prayscittmu ceyvlenu. kushthupod kliginvadu pvitr podtginvatini spadipleni yedl vani visyem vidhi yide. mriyu yehova mose ahronulku ilagu selviccenu nenu svasthy-muga mikiccucunn desmunku miru vccintruvat, mi svasthyem desmuloni ye yitnennu nenu kushthupod klug jesinyedl a yiti yjmanudu yajkuniyoddku vccina yitilo kushthupod vtidi naku knbdenni atniki telij cepvvlenu. appudu a yitnunndi yavttunu apvitrmu kakuduntlu, yajkudu a kushthupodnucutku rakmunupu atdu a yillu vttidigacey najnapivvlenu. a truvat yajkudu a yillu cucutke lopliki velvlenu. atdu pod cucinppudu a pod yiti godlydu pcc daluganennu errdaluganennu udu pllpucarlu glde godkte pillmuga udin yedl yaj kudu a yitnudi yitavakitiki byluvelli a yillu edu dinmulu musi yucvlenu. edvnadu yajkudu tirigi vcci danini cudvlenu. appudu a pod yiti godlydu vyapicinden yedl yajkuni selvucoppun a podgl rallnu uddisi uri veluplunn apvitrsthlmun parveyvlenu. appudtdu a yitiloplnu cuttu godlnu giyip vlenu. varu

gisin pellnu uriveluplunn apvitr sthlmun parbosı veruralnu tisikoni a rallku prtıga cerpvlenu. atdu veru adusunu teppici a yitigodku puyipvlenu. atdu a rallnu udiyici yillugiyici daniki adusunu puyicin truvati a pod tirigi a yit bylu pdinyedl yajkudu vcci dani cudvlenu. appudu a pod a yit vyapicinyedl adi a yitilo koru kudu kusthmu; adi apvitrmu. kabtti atdu a yitini dani rallnu krrlnu sunnmttini pd gottici uriveluplunn apvitrsthlmunku vatini moyici parboyipvlenu. mriyu a yillu paduvidicin dinmulnniyu danilo prvesicuvadu saykalmuvrku apvitrudgunu. a yit pdu konuvadu tn btltlu uduku konvlenu. a yit bhojnumuceyu vadu tn btltlu udukukonvlenu. yajkudu vcci lopl prvesici cucunppudu a yitiki adusu vesin truvat a pod yitilo vyapipk poyinyedl, pod bagupdenu gnuak a yillu pvitrmni yajkudu nirniypvlenu. a yiti korku papprihararthbli arpicutku atdu redu pksulnu devdaru krrnu rktvrnpu nulunu hissopunu tisikoni paru nitipen mti patrlo a pksullo okdanini vdhici a devdaru krrnu hissopunu rktvrnpu nulunu sjivmen pksini tisikoni vdhipbdin pksi rktmulonu paru nitilo vatini mucı a yitimid edu marulu proksipvlenu. atlu a pksi rktmutonu a paru nititonu sjiv men pksitonu devdaru krrtonu hissoputonu rkt vrnpu nulutonı a yiti visymulo pappri hararthbli arpivvlenu. appudu sjivmen pksini urivelupl negr viduvvlenu. atlu atdu a yitiki prayscittmu ceyga adi pvitrmgunu. prtıvidihmen kusthupodnu gurciyu, bobnu gurciyu vstrkusthmunugurciyu, vstrmunken nu itikennu klugu kusthmunugurciyu, vapunu gurciyu, pkkunugurciyu, nignig ladu mcnu gurciyu, okdu eppudu apvitrudguno, yeppudu pvitrudguno telijeyutku idi kusthmunu gurcin vidhi.

15

mriyu yehova mose ahronulku ilagu selvicenu miru israyeliyuto itlnudi okni dehmdu sravmunnyedl a sravmuvln vadu apvitrudgunu. vani sravmu karinnu kark poyinnu a dehsthitinibtti vadu apvitrudgunu. a sravmuglvadu pdukonu prtı prupu apvitrmu; vadu kurcudu prtı vstuvu apvitrmu. vani prupunu muttuvadu tn btltlu udukukoni nillto snanmuceıi saykalmuvrku apvitru de yudunu. attıvadu denimid kurcuduno dani mid kurcuduvadu tn btltlu udukukoni nillto snanmuceıi say kalmuvrku apvitru de yudunu. sravmugl vani dehmunu muttuvadu tn btltlu udukukoni nillto snanmuceıi say kalmuvrku apvitru de yudunu. sravmugl vadu pvitrunimid umimvesinyedl vadu tn btltlu udukukoni nillto snanmuceıi saykalmuvrku apvitru de yudunu. sravmuglvadu kurcudu prtı plımu apvitrmu. vani kridnudin ye vstuvunennu muttu prtıvadu saykalmu-

vrku apvitru de yudunu. vatini moyuvadu tn btltlu udukukoni nillto snanmuceıi saykalmuvrku apvitru de yudunu. sravmuglvadu nillto cetulu kdugukonkye evni muttunovadu tn btltlu udukukoni snanmuceıi saykalmuvrku apvitru de yudunu. sravmu glvadu muttukonin mti patrnu pglgotvlnu, prtı cekk patrnu nillto kdu gvlnu. sravmuglvadu tn sravmunudi pvitrtı podunppudu, tn pvitrtı visyme yedu dinmulu lekkiukoni tn btltlu uduku koni paru nitito odlunu kdugukoni pvitru dgunu. enimidvna du redu tell guvvlennu redu pavurpu pillnennu tisikoni prtykspu gudarmu yokk dvarmunoddku vcci yehova snnidhini vatini yajkuni kppgiplenu. yajkudu vatilo okdanini papprihararthbliganu okdanini dhn bliganu arpivvlenu. atlu yajkudu vani sravmu visymulo yehova snnidhini vani nimittmu prayscittmu ceyvlenu. okniki viryskhlnmenyedl vadu srav snanmu cesikoni saykalmuvrku apvitru de yudunu. e bttmidnu e to lumidnu viryskhlnmguno a bttıyu a to lunu nillto udukbdı saykalmu vrku apvitrmu yudunu. viryskhlnmguntlu stri purusulu synicinyedl variddru nillto snanmu cesi saykalmuvrku apvitru de yuduru. stri dehmdudu sravmu rktsravmenyedl ame yedu dinmulu kdga udvlenu. amenı muttu vadrı saykalmuvrku apvitrudguduru. ame kdga unnpudu ame denimid pdukonuno adi apvitrmgunu; ame denimid kurcuduno adi apvitrmgunu. ame pdknu muttu prtıvadu tn btltlu udukukoni nillto snanmuceıi saykalmu vrku apvitru de yudunu. ame denimid kurcu duno dani muttu prtıvadu tn btltlu udukukoni nillto snanmu cesi saykalmuvrku apvitru de yudunu. adi ame prupimden nennu ame kurcudin danimidnennu udinyedl danini muttu vadu saykalmuvrku apvitru de yudunu. okdu ameto synicucudga ame jrssu vaniki tgilinyedl, vadu edu dinmulu apvitru dgunu; vadu pdukonu prtıı mcmu apvitrmu. ok stri kdga udukalmunku muduga ame rktsravmu ik anekdinmulu srvicinnu ame kdganudu kalmen truvat srvicinnu, ame apvitrtı ame kdganudu dinmullovlene a sravdinmulnniyu udunu, ame apvitrralu. ame sravdinmulnniyu ame pdukonu prtıı mcmu ame kdganunnpıı mcmuvle udvlnu. ame denimid kurcuduno adi ame kdga unnpıı apvitrtıle apvitrmgunu. vatini muttu prtıvadu apvitru de yudunu. vadu tn btltlu udukukoni nillto snanmuceıi saykalmuvrku apvitru de yudunu. ame a sravmu kudiri pvitralenyedl ame yedudinmulu lekkiukoni avi tirin truvat pvitralgunu. enimidv nadu ame redu tell guvvlennu redu pavurpu pillnennu prtykspu gudarmu yokk dvarmunku yajkunıyoddku tevlenu. yajkudu okdanini papprihararthbliganu okdanini dhnbliganu arpivvlenu. atlu yajkudu ame sravvisyme yehova snnidhini ame

nimittmu prayscittmu ceyvlenu. israyeliyulu tm mdhynudu na nivas sthl munu apvitpr-cunppudu varu tm apvitrtvln cavkuduntlu variki apvitrt klugkud miru varini kapad-vlenu. sravmuglvani gurciyu, viryskhlmu-vlni ap vitrtglvni gurciyu, kdganunn blhin-uralini gurciyu, sravmugl stri purusunu gur-ci-yu, apvitruralito synicu vani gurciyu vid-hipbdindi ide.

16

ahronu iddru kumarulu yehova snnidhiki smipici cnipoyin truvat yehova moseto mat-ladi itlenu nenu krunapithmu mid megh mulo knbdudunu gnuk ni shodruden ahronu cavkyuduntlu atdu mdsmu midl krunap-ithmu edutnunn addterlopliki ellppudunu rakuddni atnito ceppumu. atdu pappri-hararthbliga ok kodעדudnu dhnbliga ok pot-telunu tisikoni, vitito prisuddhsthlmuloniki ravlenu. atdu prtisthit men cockayi to-dugukoni tn manmunku snn nar lagulu to-dugukoni, snnnar dttiktukoni snnnarpaga pettukonvlenu. avi prtisthvstr mulo gnuk atdu nilto dehmu kdugukoni vatini vesikon-vlenu. mriyu atdu israyeliyul sma jmu noddnudi papprihararthbliga redu mek pil-lnu dhnbliga ok pottelunu tisikoni ravlenu. ahronu tn korku papprihararthbliga ok kodenu arpici tn nimittmunu tn yiti-vari nimittmunu prayscittmu cesi a redu mekpillnu tisikoni vcci, prtykspu gudar-muyokk dvarmunodd yehova snnidhini va-tini ucvlenu. appudu ahronu yehova pert ok citini, vidicipette mekl pert ok citini a redu meklmid redu citlne veyvlenu. e mek-mid yehovapert citi pduno, a meknu ahronu tisikoni vcci papprihararthbliga arpivlenu. e mekmid vidicipettut ane citi pduno danivn pray sci ttmu kluguntlu, daninil arnymulo vidicipettu tke yehova snnid-hini danini pranmutone uc vlenu. ap-pudu ahronu papprihararthblygu a ko-denu tisikoni vcci tn nimittmunu tn yi-tivari nimittmunu prayscittmu cesikonv-lenu. truvat atdu tnorku tanrpicu pappri-hararthblygu kodenu vdhihi yehova snnid-hinunn dhupithmu midnudi dhupartedu nippulnu, tn pidikelto pri mldhupcurn-munu tisikoni addterlopliki vatini tecci tanu cavkuduntlu a dhupmu meghmu vle sas-nmul midnunn krunapithmunu kmmutku, yehova snnidhini a agnimid a dhup drvy-munu veyvlenu. appudtdu a koderktmulo kocemu tisikoni turpuprknu krunapithmu-mid tn vrelito proksici, krunapithmu edut tn vrelito a rktmulo kocemu edumarulu proksipvlenu. appudtdu prjlrpicu pappri-harardhblygu meknu vdhihi add terlopliki dani rktmu tecci a koderkt muto cesintlu dini rktmutonu cesi, krunapithmu midnu krunapithmu edutnu dani proksipvlenu.

atlu atdu israyeliyul smst papmulnu bttiyu, anga vari apvitrtnu bttiyu, vari ati krmul-nubttiyu prisuddh sthlmulu prayscittmu ceyvlenu. prtykspu gudarmu varimdhy udut vln vari apvitrtnu btti adi apvitrt mgucud-unu gnuk atdu daniki prayscittmu ceyvlenu. prisuddhsthlmulu prayscittmu ceyutku atdu lopliki povu nppudu atdu tn nimittmunu tn yiti vari nimittmunu israyeliyul smst sma-jmu nimittmunu prayscittmucesi bytiki ve-cuvrku e mnusyudunu prtykspu gudarmulo udradu. mriyu atdu yehova snnidhinunn blipithmu noddku poyi daniki prayscittmu ceyvlenu. atdu a koderktmulo kocemunu a mekrktmulo kocemunu tisikoni blipithpu kommulmid cmiri yedumarulu tn vrelito a rktmulo kocemu danimid proksici dani pvitr prci israyeli yul apvitrtnu pogotti danini prisuddhprcvlenu. atdu prisud-dhsthlmuloniku prtykspu gudarmunkunu blipithmunkunu prayscittmu cesi calicin truv-at a sjivmen meknu dggrku tisikoni ravlenu. appudu ahronu sjivmen a mek tlmid tn redu cetulu uci, israyeliyul papmulnniyu, anga vari dosmulnniyu vari atikrmulnniyu dan-imid oppukoni, a mektlmid vatini mopi, tgin mnusyunicet arnymuloniki dani pvlenu. a mek vari dosmulnnitini edari desmunku bhrici povunu. atdu arnymulo a meknu vidicipett vlenu. appudu ahronu prtyk-spku gudarmu loniki vcci, tanu prisud-dhsthlmuloniki vellinppudu tanu vesikonin narbttnu tisi akkd vatini uci prisuddh sthlmulu dehmunu nilto kdugukoni btllu ti-rigi dhricukoni bytiki vcci tnorku dhn blini prjlkorku dhnblini arpici, tn nimittmunu prj-l nimittmunu prayscittmu ceyvlenu pap pri-hararthbli psuvuyokk krovvunu blipithmu-mid dhipvlenu vidicipette meknu vdlinvadu tn btllu udukukoni nilto dehmu kdugukoni truvat palemuloniki ravlenu. prisud-dhsthlmulu pray scittmu ceyutku veti rktmu dani lopliki tebdeno papprihararth blygu a kodenu a meknu okdu palemu velupliki tisikoni povlenu. vati crmmulnu vati mas-munu vati mlmunu agnito kalcivey vlenu. vatini kalcivesinvadu tn btllu uduku koni nilto dehmu kdugukoni truvat palemu loniki ravlenu. idi miku nityemen kttd. svdesu-lugani mi mdhynudu prdesulugani mirdru edvnel pdiyy nadu e pnnyennu ceyk mim-munu miru dukhprcu konvlenu. elynga miru yehova snnidhini mi smst papmul-nudi pvitrluguntlu a dinmun mimmu pvit-rprcu ntlu mi nimittmu prayscittmu ceyb-denu. adi miku mha visirati dinmu. mim-munu miru dukhprcukonvleni; idi nityemen kttd. evru tn tdriki maruga yajkudgetke abhi sekmupodi tnnu prtisthicukonuno a yajkudu prayscittmu cesikoni narvstrmulen prtisthit vstrmulnu dhricukonvlenu. mriyu atdu ati prisuddhmuganunn mdirmunkunu prtykspu gudar munkunu blipithmunkunu

prayscittmu ceyvlenu. mriyu atdu yajkul nimittmunu smajrm nimitt munu prayscittmu ceyvlenu. svtsrmunku oksari israyeliyul smst papmulnubtti vari nimittmu prayscittmu ceyutku idi miku nitymen kttd. yehova moseku ajnapicintlu atdu cesenu.

17

mriyu yehova moseku ilagu sel viccenu. nivu ahronutonu atni kumarultonu israyeliyuldritonu ilaguceppumuidi yehova ajnapicin mat israyeliyul kutubmullo yehova mdirmu edut yeho vaku arpmu arpikutku punukonu vadu adi eddegani gorryegani mekyegani prtykspu guda rmuyokk dvarmunoddku danini mudu tek pale mulo vdhicinnu palemunku velupl vdhicinnu a mnusyudu tn prjillo nudi kottiveybdunu; vadu rktmumu olikicin vadu; israyeliyulu byt vdhicucun bli psuvulnu ik byt vdhipk yehova pert yajkunioddku prtykspu guda rmuyokk dvarmunke tisikoni vcci smadhan bliga arpicutlu a mnusyudu jnullonudi kotti veybdvlenu. yehovaku ipen suvasn gluguntlu yajkudu prtykspu gudar muyokk dvarmu noddnunn yehova blipithmumid vati rktmumu proksici vati krovvunu dhipvlenu. varu vybharule anusricucu vccin dyyumul pert vdhicintlu ikmidt tm blipsuvulnu vdhip radu. idi vari tr trmulku variki nitymen kttd. mriyu nivu varito itlnumuisrayeliyul kutubmullogani milo nivsicu prdesullo gani okdu dhnblinennu verok ye blinennu yehovaku arpip nud-desmuglvade prtykspu gudarmuyokk dvarmunoddku tisikoni raniyedl a mnusyudu jnullonudi kottiveybdunu. mriyu israyeliyul kutubmullonemi, milo nivsicu prdesulonemi, okdu deni rkt munutininnu rktmu tinuvaniki nenu vimukhudne jnu llonudi vani kottiveyudunu. rktmu dehmunku pranmu. minimittmu prayscittmu ceyuntlu blipithmumid poyutke danini mikiccitini. rktmu danilonunn pranmunubtti prayscittmu ceyunu. kabtti milo evdunu rktmu tinkuddniyu, milo nivsicu e prdesiyu rktmu tinkuddniyu nenu israyeliyulku ajnapicitini. mriyu israyeliyullonegani milo nivsicu prdesulonegani okdu tindgin mrgmunennu pksinennu vetadi pttinyedl vadu dani rktmumu olikici mtito kppvlenu; elynga adi smst dehmulku pranadharmu; danirktmu dani pranmun kadharmu. kabtti miru e dehrktmumu tinkuddu. vati rktmu srv dehmulku prana dharmu; danini tinu prtivadu mrrnsiks nodunni nenu israyeliyulku ajnapicitini. mriyu kle brmunennu cilcbdin daninennu tinu prtivadu des mdu puttinavademi prdesiyemi vadu tn bttnu udukukoni nillto dehmunu kdugukoni say kalmuvrku apvitrudgunu. ayite vadu vatini udukukonkyu tn dehmunu kdugukonkyu udinyedl vadu tn

dossiksnu bhricunu.

18

mriyu yehova moseku ilagu sel viccenu nenu mi devudnen yehovanni nivu israyeliyultoceppumu. miru nivsicin aiguptu desacarmul coppun miru ceykuddu; nenu mimmunu rppicucunn knanu desacarmulcoppun miru ceykuddu; vari kttdlnu btti ndvkuddu. miru na vidhulnu gekonvlenu; na kttdlnubtti nducukonutku vatini acripvlenu; mi devudngu nenu yehovanu. miru nakttldnu na vidhulnu acripvlenu. vatini gekonuvadu vativln brdukunu; nenu yehovanu. milo evrunu tm rktsbdhul manacchadn munu tiyutku varini smipipkuddu; nenu yehovanu. ni tdriki manacchadnmuga nunn ni tlli manacchadnmunu tiykuddu; ame ni tlli; ame manacchadnmunu tiykuddu. ni ttri bhary manacchadnmunu tiykuddu; adi ni tdride. ni shodri manacchadnmunu, anga itilo puttin demi velupt puttinidemi ni ttri kumarteyokk yennu ni tlli kumarteyokkyennu manacchadnmunu tiykuddu. ni kumaruni kumarte manacchadnmunu nennu kumarte kumarte manacchadnmunennu tiy kuddu; adi nidi. ni tdrivln puttin ni ttri bhary kumarte ni shodri; ame manacchadnmunu tiykuddu. ni ttri shodri manacchadn munu tiykuddu. ame ni ttri rktsbdhi. ni tlli shodri manacchadnmunu tiykuddu; ame ni tlli rktsbdhi. ni ttri shodruni manacchadnmunu tiykuddu, anga atni bharynu smipipkuddu; ame ni pintlli. ni kodli manacchadnmunu tiykuddu; ame ni kumaruni bhary, ame manacchadnmunu tiy kuddu. ni shodruni bharymanacchadnmunu tiykuddu; adi ni shodruni manmu. ok stri manacchadnmunu ame kumarte manacchadnmunu tiykuddu; ame kumaruni kumarte manacchadnmunennu kumarte kumarte manacchadnmunennu tiyutku varini cercukonkuddu; varu ame rktsbdhulu; adi duskamprvrt. ni bhary brdiki yudga amenu pidicutku ame shodri mana cchadnmunu tiyutku imenu ameto pedlicesi konkuddu. apvitrtvln stri kdga ud u ppudu ame manacchadnmunu tiyutku amenu smipipkuddu. ni poruguvani bharyydu ni viryskhlnmucesi amevln apvitrt klugjesikon kuddu. nivu e matrmunu ni stanmunumoleku nimittmu agnigudmunu datniy kuddu; ni devuni nammunu apvitrrprekuddu, nenu yehovanu. stri synmuvle purussynmu kuddu; adi heyumu. e jtuvu ndunu ni skhlnmucesi dani vln apvitrt klugjesikonkuddu. jtuvu strini poduntlu ame dani yedut niluvradu, adi vipritmu. vitilo denivlnnu apvitrt klugjesikon kuddu. nenu mi yedutnudi vellgottucunn jnmulu va tnnitivln apvitrtuleri. a desmu apvitrt kldi gnuk nenu danimid dani dos siksnu mopucunnanu. a desmdu kapurmunn

varini vellgrkki veyucunndi. kabtti a desmu mikte muduganunn prjlno vellgrkkivesin prkarmu mi apvitrtu btti mimmunu vellgrkki veykuduntlu miru, anga svdesiyegani milo nivsicu prdesiyegani yi hey kriylnnitilo denini ceyk, yi na ktt dlnu na vidhulnu acripvlenu. evru attt hey kriyllo deninennu ceyduro varu prjllo nudi kottiveybduduru. kabtti mikte muduga nunnavaru anusricin a heyman acarmullo deninennu anusrictvln apvitr klugjesikon kuduntlu nenu miktu vidhicin vidhi nnusrici nducu konvlenu. nenu mi devudnen yehovanu.

19

mriyu yehova moseku ilagu sel viccenuisrayeliyul srvsmajmuto itlu ceppumu. miru prisuddhule yudvlenu. mi devudnen yehovangu nenu prisuddhudne yunnanu. milo prtivadu tn tlliki tn tdriki bhydpvlenu. nenu niymicin visratidinmulnu acripvlenu; nenu mi devudnen yehovanu. miru vyrtthmen devltttu tirugkuddu. miru potvighrhmulnu cesikonkuddu. nenu mi devudnen yehovanu miru yehovaku smadhanbli arpicanppudu adi agi kripbduntluga arpipvlenu. miru blinrpi cunadennu mrnadennu dani tinvlenu. mudv nativru migillyunn danini agnito kalcivey vlenu. mudv nadu danilo koce mennu tininyedl adi heyngunu; adi agikripbddu. danini tinuvadu tn dosiksnu bhricunu. vadu yehovaku prisuddhmen danini apvitrrpcenu. vadu prjlonudi kottivey bdunu. miru mi bhumu ptu koyunppudu ni polmu yokk orlno purtiga koykuddu; ni kotlo prigenu erukonkuddu; ni phlvrkmsul tot prigenu kurcukonkuddu; ni phlvrkmsul totlo ralin pdlnu erukonkuddu, bidlkunu prdesulkunu vatini vidicipettvlenu; nenu mi devudnen yehovanu. miru dogilipkuddu, bokkuddu, oknito okdu abddhmadkuddu; na nammunubtti abddhprma nmu ceykuddu; ni devuni nammunu apvitrrpc kuddu; nenu yehovanu. ni poruguvani hisip kuddu, vani docukonkuddu, kuli vani kuli mrnati vrku niyodd ucukonkuddu; cevitivani titt kuddu, gruddivaniyedut addmuveykuddu; ni devuniki bhydpvlenu, nenu yehovanu. anyaypu tirpu tirckuddu, bidvadni pks patmu ceykuddu, goppvadni abhimanmu cupkuddu; nyaymunubtti ni poruguvaniki tirpu tircvlenu. ni prjllo kodemuladucu ititiki tirugkuddu, ni shodruniki pran hanicey cudkuddu, nenu yehovanu. ni hrdmulo ni shodruni mid pgpttkuddu, ni poruguvani papmu ni midiki rakuduntlu nivu tppk vanini gddipvlenu. kiduku prtikidu ceykuddu, ni prjlmid kopmucu konk ninnuvle ni porugu vanini premipvlenu; nenu yehovanu. miru nakttidlnu acrip vlenu; ni jtuvulnu itr jatijtuvulnu kliy niykuddu; ni polmulo veru

veru jatul vittn mulu cllkuddu; bocconu naryu klisinbtt vesi konkuddu. okniki prdhanmu ceybdin dasi, velyicci vimocipbdkudganemi urk vidipip bdkudganemi okdu danito synici viryskhlnmu cesinyedl varini siksipvlenu. adi vidipipbdledu gnuv variki mrsiks vidhipkuddu. atdu apradh priharardhblini, anga apradhprihararthblyigu pottelunu prtykspu gudarmuyokk dvarmunku yehova snnidhiki tisikoniravlenu. apudu yaj kudu atdu cesin papmunubtti paprihararthblyigu potteluvln yehova snnidhini atni nimittmu prayscittmu ceyvlenu. dinivln atdu cesin papmu visyme atniki ksmapn klugunu. miru a desmunu vcci aharmunke nana vidhmulen cetlno natinppudu vati pdlnu apvitrmuga ecvlenu. vati kapu miku ekkuvga uduntlu avi mudu svtsrmlvrku miku apvitrmuga udvlenu, vatini tin kuddu. nalugv svtsrmmun vati phlmu llnniyu yehovaku prtisthitmen stutiyag dryvmulgunu; ayidv svtsrmmun vati phlmulnu tinvcunu; nenu mi devudnen yehovanu. rktmu kudindediyu tinkuddu, skunmulu cud kuddu, mtr yogmulu ceykuddu, mi nuduti vedruklnu gudrmuga ktiripkuddu, ni gddpu prkklno gorgkuddu, cccinvarikorku mi deh munu cirukonkuddu, pccbotlu mi dehmunku poducu konkuddu; nenu mi devudnen yeho vanu. mi desmu vybhi-cripkyu duskam prvrtntonidkyu uduntlu ni kumarte vybhi cariniygutke amenu vesyga ceykuddu. nenu niymicin visrati dinmulnu miru acripvlenu na prisuddhsthlmunu mn-nipvlenu; nenu yeho vanu. krnpisaciglvardi ggrkupokuddu, sode gadru vedki varivln apvitrt klugjesikonkuddu; nenu mi devudnen yehovanu. tl nersinvani yedut leci muslivani mukhmunu ghn prci ni devuniki bhydpvlenu; nenu yehovanu. mi desmdu prdesi ni mdhy nivsicunppudu vanini badhipkuddu, mi mdhy nivsicu prdesini milo puttinvanivle ecvlenu, ninnuvle vanini premip vlenu, aiguptudesmulo miru prdesule yutiri; nenu mi devudnen yehovanu. tirpu tircunppudu kottlogani tunikelogani primanulogani miru anyaymu ceykuddu. nyaymen trasulu nyaymen gudlu nyaymen tumu nyaymen pdi mikudvlenu; nenu aiguptudesmulonudi mimmunu rppicin mi devudnen yehovanu. kaga miru na kttidlnitini na vidhulnnitini anusrici nducukonvlenu; nenu yehovanu.

20

mriyu yehova moseku ilagu sel viccenunivu israyeliyulto itlnumu israyeliyullonegani israyelu prjllo nivsicu prdesullonegani yokdu ematrmunu tn stan munu molekuku iccinyedl vaniki mrrn siks vidhip vlenu; mi desprjlu rallto vani kottvlenu. a mnusyudu na prisuddhsthlmunu apvitrrpci na prisud-

dhnammunu apvitprcutku tn stanmunu molekulku iccenu gnuk nenu vaniki virodhine prj llonudi vani kottivetunu. mriyu a mnusyudu tn stanmunu molekulku iccucudga mi des prjlu vani cpk, cucu cudntlu tm knnulu musikoninyedl nenu vanikini vani kutubmunkunu virodhine vanini molekuto vybhicricutku vani trimi vybhicarmuceyu varindrini prjllonudi kottivetunu. mriyu krnpisacit glvaritonu sode gadr tonu vybhicricutku varittu tiruguva devdo nenu vaniki virodhine prjllonudi vani kotti vetunu. kavun mimmunu miru prisuddhprcukoni prisuddhule yududi; nenu mi devudnen yeho vanu. miru na kttldnu acrici vatini anusrip vlenu, nenu mimmunu prisuddhprcu yehovanu evdu tn tdrinennu tn tllinennu dusicuno vaniki mrnsiks vidhipvlenu. vadu tn tdrino tllino dusicenu gnuk tn siksku tane karkudu. pruni bharyto vybhicricin vaniki, anga tn porugu vani bharyto vybhicricin vanikini a vybhicarinikini mrnsiks vidhipvlenu. tn tdri bharyto sy nicin vadu tn tdri manacchadnmunutisenu; varidrikini mrnsiks vidhipvlenu; tm siksku tame karkulu. okdu tn kodlito synicinyedl varidrikini mrnsiks vidhipvlenu. varu vari vrslu tppiri; vari pranapraddmu varimidnudunu. okdu strito synicinttu purusunito synicin yedl variddru heykriynucesiri gnuk variki mrnsiks vidhipvlenu; tm siksku tame karkulu. okdu strini ame tllini pedlicesikoninyedl adi duskam prvrtu. duskamprvrtu ni mdhy nud kud vanini varini agnito kalcvlenu. jtusy nmu ceyuvaniki mrnsiks vidhipvlenu; a jtuvunu cplenu. stri tnnu jtuvu poduntlu dani smipicinyedl a strikini a jtuvunkunu mrnme vidhi; amenu danini cplenu; tmsiksku tame karkulu. okdu tn shodirini, anga tn tdri kumartene gani tn tlli kumartenegani cercukoni ame dismolnu vadunu vani dismolnu ameyu cucin yedl adi durnuragmu. varikini tm jnulyedut mrnsiks vidhipvlenu. vadu tn shodirini mana cchadnmunu tisenu; tn dos siksku tanu bhricunu. kdganunn strito synici ame manacchadnmunu tisinvadu ame rktddharacchadnmunu tisenu; ame tn rkt dharacchadnmunu tisivesenu; vari prj llonudi variddirini kottiveyvlenu. ni tlli sho dri manacchadnmunegani ni tdri shodri mana cchadnmunegani tiykuddu; tisinvadu tn rkt sbdhuyokk manacchadnmunu tisenu; varu tm dossiksnu bhricedru. pintlilitonegani pett-litone gani synicinvadu tn tlidrdul shodrud manacchadnmunu tisenu, varu tm papsiksnu bhricedru; stanhinule mrnmuguduru. okdu tn shodruni bharynu cercukoninyedl adi heyemu. vadu tn shodruni manacchadnmunu tisenu; varu stanhinule yuduru. kabtti miru nivsicuntlu nenu e desmunku mimmunu tiskoni povucunnano a desmu mimmunu kkkiveykuduntlu miru na kttldnni-

tini na vidhu lnnitini anusrici nducu konvleno. nenu mi yedutnudi vellgottucunn jnmul acarmulnu btti nducukonkuddu. varu atti kriylnniyu cesiri gnuk nenu varyidu ashy pditini. nenu mito ceppin mat yidemiru vari bhumini svasthy muga poduduru; adi, anga palu tenelu prv hicu a desmu, miku svasthy muga uduntlu dani mikiccednu. jnmullonudi mimmunu verup cin mi devudnen yehovanu nene. kavun miru pvitr jtuvulkunu apvitr jtuvulkunu pvitr pksulkunu apvitr pksulkunu vibhjn ceyvlenu. apvitr-rmendni nenu miku verucesin ye jtuvuvl nnegani, ye pksivlnnegani, nel mid praku denivl nnegani mimmunu miru apvitrprcukonkuddu. miru naku prisuddhule yudvlenu. yehova anu nenu prisuddhdnu. miru navare yuduntlu any jnullonudi mimmunu verupcitini. purusuniyдеми striyдеми krnpisacyennu sodeyennu udinyedl variki mrn siks vidhip vlenu, varini rallto kottvlenu. tm siksku tame karkulu.

21

mriyu yehova moseto itlnenu. yaj kulgu ahronu kumarulto itlnumumilo ev dunu tn prjlo svmunu muttutvln tnnu apvitrprcukonradu. ayite tnku smip rkt sbdhulu, anga tn tlli, tdri, kumarudu, kumarte, shodrudu, tnku smipmuganunn suddh shodriygu avivahit kny, anu viriyokk svmunumutti tnnu apvitrprcu konvccunu. atdu tn prjlo yjmanudu gnuk tnnu apvitrprcu koni samanyuniga cesikonradu. varu tm tllu bodicesikonradu. gddpu prkklnu ksaarmu cesikon radu, kttito dehmunu kosikonradu. varu tm devuniki prtisthit-menvaruga udlenu. kavun varu tm devuni nammunu apvitrprcradu. elynga varu tm devuniki aharmunu, anga yehovaku homdrvymulnu arpucuvadu; kavun varu prisuddhule yudvlenu. varu jar strine gani bhirsturalinegani pedlicesikonkuddu. penimitti vidnadin strini pedli cesikonkuddu. elynga yajkudu tn devuniki prtisthitudu. atdu ni devuniki aharmunu arpucuvadu gnuk nivu atni prisuddhprc vlenu. mimmunu prisuddhprcu yehova anu nenu prisuddhdnu gnuk atdu mi drstiki prisuddhdnu kav lenu. mriyu yajkuni kumarte jartv-muvln tnnu apvitrprcu koninyedl ame tn tdrini apvitr prcundi. agnito amenu dhipvlenu. prdhanyajkudgutke tn shodrudullo evri tlmid abhisektelmu poybduno, yajkvstrmulnu vesikonutku evru prtisthibduno atdu tn tlkppunu tiyradu; tn bttlnu cipukonradu; atdu svmudggrku poradu; tn tdri svmuvlnne gani tn tlli svmuvlnne gani tnnu apvitrprcukon radu. devuni abhisektelmu anedu kiritmuga atni mid udunu gnuk atdu prisuddhmdirmunu vidici vellradu; tn devuni prisuddhmdirmunu apvitr-

prpc radu; nenu yehovanu atdu knyknu pedlicesi konvlenu. vidhvalinennu vidnadb-dindaninennu bhrsturalinennu, anga jarstri-nennu attivarini pedlicesikonk tn prjlloni knykn pedli cesikon vlenu. yehova anu nenu atni pri suddhprcu vadnu gnuak atdu tn prjllu tn stanmumu apvitprckuddni var-ito ceppumu. mriyu yehova moseku ilagu selviccenu. nivu ahronuto itlhumuni stti-varilo okniki klkmedennu kliginyedl atdu tn devuniki aharu arpicutku smipipkuddu. elynga evniydu klkmuduno vadu grud-divadegani kutivadegani mukkidivadegani vipritmen av yvmugl vade gani kalennu cey-nennu viriginvade gani gunivadegani gujju-vadegani kilu puvvu gl vadegani gjjiglvade-gani ciruguduglvadegani vrsnmulu nlgin-vadegani smipipkuddu. yajkuden ahronu stanmulo klkmugl ye mnusyudunu yeho-vaku homdrvymulnu arpi cutku smipip-kuddu. atdu klkmuglvadu; attivadu tn devuniki aharu arpicutku smipip kuddu. ati prisuddhmenvegani, prisuddhmenvegani, tn devuniki arpipbdu e aharstvuvulnennu atdu tinvcunu. mettuku atdu klkmuglvadu gnuak addteryedutiki cercuddu; blipithmuni smi pipkuddu; na prisuddhsthmlunu apvit-rprckuddu; varini prisuddhprcu yehovanu nene ani varito ceppumu. atlu mose ahronu-tonu, atni kumarultonu israyeliyuldrionu ceppenu.

22

mriyu yehova moseku ilagu selviccenu israyeliyulu naku prtisthicuvati vln ahro-nunu atni kumarulunu na prisuddhnam munu apvitprckuduntlu varu a prisud-dhmenvatini prtisthitmuluga eevlenni varito ceppumu; nenu yehovanu. nivu varito itlhumuni tr trmulku mi smst stanmullo okdu apvitrt glvade, israyeliyulu yehovaku prtisthicu vatini smipicinyedl at-tivadu na snnidhini udkud kottiveybdunu; nenu yehovanu. ahronu stanmulo okniki kusthyinnu sravme nnu kliginyedl attivadu pvitrt poduvrku prtisthitmenvatilo denini tinkuddu. svmuvlni apvitrtgl deninennu muttuvadunu skhlitviriyudunu, apvitrmn purugunemi yedo ok apvitrtvln apvitrudn mnusyunnemi muttuvadunu, atti ap vitrt tglinvadunu saykalumvrku apvitrudgunu. atdu nilto tn dehmunu kdugukonu vrku prtisthitmenvatini tinkuddu. suryudu ast micinppudu atdu pvitrudgunu; truvat atdu prtisthitmenvatini tinvcunu, avi vaniki aharne gda. atdu klebrmunennu cilc bdindaninennu tini danivln apvit-rprckunkuddu; nenu yeho vanu. kabtti nenu vidhicin vidhini apvitprci, dani papbharmunu mosikoni danivln cavkudu ntl i vidhini acricvlenu; nenu varini prisuddh prcu yehovanu. anyudu prtisthit-

mendanini tinkuddu, yajkuniyit nivsicu anyudegani jitgadegani prtisthitmendanini tinkuddu, ayite yajkudu krydhnmicci koninvadunu atni yit puttinvadunu atdu tinu aharunu tinvcunu. yajkuni kumarte anyuni kiyybdinyedl ame prtisthitmen vatilo prtistharpmunu tinkuddu. yajkuni kumartello vidhvralekani vidnadb-dinde kani stanmu leniyedl ame tn balymduvle tn tdri yitiki tirigi ceri tn tdri aharunu tinvcunu gani anyudevunu dani tinkuddu. okdu porbatun prtisthitmendanini tininyedl vadu a prtisthitmendanilo ayidvvtu klipi danito yajkunikiyyvleno. israyeliyulu prtisthitmenvatini tinutvln apradhmunu bhrp kuduntlu tamu yehovaku prtisthicu prisuddh drvymulnu apvitprckuddu. nenu vatini pri suddhprcu yehovanni ceppumu. mriyu yehova moseku ilagu selviccenu nivu ahronutonu atni kumarultonu isra yeliyuldrionu itlu ceppumuisrayeli yul yitivarilonegani israyeliyullo niv sicu prdesullonegani yevdu yehovaku dhn bliga sveccharpnmulnennu mrokku blinennu arpi cuno vadu agikripbdintlu, govollunodi yennu gormekello nudiynennu dosmuleni mgdanini arpip vlenu. deniki klkmuduno danini arpip kuddu; adi mi pksmuga agikripbddu. okdu mrokkubdini celli-cutkegani sveccharpnmu arpicutkegani smadhanblirupmuga govonnenu gornnenu meknennu yehovaku teccinppudu adi agikripbduntlu dosmu lenide yudvlenu; danilo klkmediyu nudkuddu. grud-didemi kutidemi kortgldemi gddgldemi gjjirogmugldemi cirugudugldemi attiva-tini yehovaku arpipkuddu; vatilo denini blipithmumid yehovaku hommu ceykuddu. kurupiyen kodenennu gorr mekl mdloni daninennu sveccharpnmuga arpip vccunu gani adi mrokkubdiga agikrip bddu. vit-tulu nulipin daninegani virigindaninegani citikindaninegani koybbindaninegani yeho-vaku arpipkuddu; mi desmulo attikarymu cey kuddu; prdesi cetinudi attivatilo denini tisikoni mi devuniki aharuga arpipkuddu; avi lopmu glvi, vatiki klkmuludunu, avi mi pksmuga agikripbdvni ceppumu. mriyu yehova moseku ilagu selviccenu dudyegani, gorpillyegani, mekpillyegani, puttinnpudu adi yedu dinmulu dani tllito nud vlenu. enimidvnuadu modlukoni adi yehovaku hommuga agikrip tgunu. ayite adi avennu gorr meklonidenunu miru danini danipillu okk nade vdhipkuddu. miru krtjntabliyu psuvunu vdhicinppudu adi mikorku agikripbduntluga danini arpipvlenu. anade dani tiniveyvenu; mrunati vrku danilo kocemennu migilipkuddu; nenu yeho-vanu. miru na ajlnnusrici vati prkarmu nducukonvlenu; nenu yehovanu. na prisud-dhnamunu apvitprckuddu, nenu isra yeliyullo nnu prisuddhuniga cesikodunu;

nenu mimmunu prisuddhprcu yehovanu. nenu miku devudne yuduntlu aiguptudes mulonudi mimmunu rppicin yehovanni ceppumu.

23

mriyu yehova moseku ilagu sel viccenu nivu israyeliyulto itlnumu miru catipvlsin yehova niyamkkalmulu ive; i kalmulydu miru prisuddh sghmuluga kud vlenu; na niyamkkalmulu ivi. aru dinmulu pniceyvlenu; varmu varmu edv dinmu visrati dinmu; adi prisuddhsghpu dinmu. adulo miru e pnienunu ceykuddu. mi smst nivasmulydu adi yehova niymicin visratidinmu. ivi yehova niyamkkalmulu, niymicin kalmulnubtti miru catipvlsin prisuddhsghpu dinmulu ivi. modti nel pdunalugv dinmun saykalmdu yehova pskapdug jrugunu. a nel pdunydvd dinmun yehovaku pogni rottel pdug jrugunu; edu dinmulu miru pogni vatine tinvlenu modti dinmun miru prisuddh sghmuga kudvlenu. adulo miru jivnopadhi yen e pnuyu ceykuddu. edu dinmulu miru yehovaku homarpnmu ceyvlenu. edv dinmun prisuddhsghmuga kudvlenu. adulo miru jivnopadhiyen e pnuyu ceykuddni varito ceppumu. mriyu yehova moseku ilagu selviccenu nivu israyeliyulto itlnumunenu mi kiccu cunn desmunku miru vcci dani ptnu koyu nppudu mi modti ptlo ok pnnu yajkuni yoddku tevlenu. yehova mimmu ngikricuntlu atdu yehova snnidhini a pnnu alladipvlenu. visratidinmunku mrudinmun yajkudu danini alla dipvlenu. miru a pnnu arpitudinmun nirdos men yedadi pottelunu yehovaku dhnbliga arpipvlenu dani nevedymu nuneto klisin redu pdiyy vtul godhumpidi. adi yehovaku ipen suvasngl hommu. dani panarpnmu muppavu draksarsmu. miru mi devuniki arp nmu tecuvrku a dinmell miru rotte yemi pelalemi pccni vennulemi tinkuddu. idi mi tr trmuku mi nivassthlmulnntitilo nitymen kttd. miru visratidinmunku mrunadu modlukoni, anga alladicu pnnu miru teccin dinmu modlu koni yedu varmulu lekkipvlenu; lekkku tkkv kakud edu varmulu udv lenu. edv visrati dinpu mrudinmuvrku miru ebdi dinmulu lekkici yehovaku krotthplmuto nevedymu arpip vlenu. miru mi nivasmulonudi tumulo redesi pdiyyvtul pidigl redu rottelnu alla dicu arpnmuga tevlenu. vatini godhumpidito cesi puliybetti kcalvlenu. avi yehovaku prthmphiul arpnmu. mriyu miru a rotte lto nirdosmen yedu edadi mg gorrpillnu ok kodedudnu redu pedd pottellnu arpipvlenu. avi vari nevedymulton vari panarpnmulton dhnblie yehovaku ipen suvasngl hom mgunu. appudu miru meklo ok potunu pap prihararthbliga arpici redu edadi gorrpillnu smadhanbliga

arpipvlenu. yajkudu prthmphiul mul rottelto vatini a redu pottellnu yehova snnidhini alladipvlenu. avi yehovaku prti sthipbdinve yajkunivgunu. anade miru prisuddh sghmuga kudvlenni catipvlenu. adulo miru jivno padhi yen e pnuyu ceykuddu. idi mi smstnivasmullo mi trtrmuku nitymen kttd. miru mi ptcenu koyunppudu ni polmu yokk orlnu purtiga koykuddu, ni kotlo ralin prigenu erukonkuddu, bidlkunu prdesulkunu vatini vidicipettvlenu; nenu mi devud nen yeho vanu. mriyu yehova moseku ilagu sel viccenu. nivu israyeliyulto itlnumu edv nello modti dinmu miku visratidinmu. adulo jnap karthsrghdhn vininppudu miru prisuddh sghmuga kudvlenu. adulo miru jivnopadhiyen e pnuyu ceyutmani yehovaku hommu ceyvlenu. mriyu yehova moseku ilagu selviccenu. i yedv nel pdiyyv dinmu papmu nimittmen prayscittarth dinmu; adulo miru prisuddhsgh muga kudvlenu. mimmunu miru dukhprcukoni yehovaku hommu ceyvlenu. a dinmun miru e pnuyu ceykuddu; mi devuden yehova snnidhini miru mi nimittmu prayscittmu cesikonutke adi prayscittarth dinmu. a dinmun tnnu tanu dukhprcukonni prtivadu tn prjllonudi kottiveybdunu. a dinmun e pnienunu ceyu prtivanini vani prjllonuduk nasmu cesednu. adulo miru e pnuyu ceykuddu. adi mi smst nivasmullo mi trtrmuku nitymen kttd. adi miku mha visratidinmu, mimmunu miru dukh prcukonvlenu. a nel tomimdvnnati say kalmu modlukoni mrusti saykalmuvrku miru visratidinmuga acripvlenu. mriyu yehova moseku ilagu sel viccenu nivu israyeliyulto itlnumui yedv nel pdunydvd dinmu modlukoni yedu dinmulvrku yehovaku prnsall pdugnu jrupvlenu. vatilo modti dinmun miru prisuddhsghmuga kudvlenu. adulo miru jivnopadhiyen ye pnuyu cey kuddu. edu dinmulu miru yehovaku hommu ceyvlenu. enimidv dinmun miru prisuddhsgh muga kudi yehovaku homarpnmu ceyvlenu. adi miku vrtidinmuga udunu. adulo miru jivnopadhiyen ye pnuyu ceykuddu. yehova niymicin visratidinmulu gakyu, miru danmulniccu dinmulugakyu, mi mrokku bdi dinmulugakyu, miru yehovaku sveccharpn mulniccu dinmulugakyu, yehovaku hom drvymunemi dhnblu drvymu nemi nevedymunemi blinemi pani yarpnmul nemi arpicutke prisuddh sghpu dinmuluga miru catipvlsin yehova niyamk kalmulu ivi. e arpnadinmun a arpn munu tisikoni ravlenu. ayite edv nel pdunydvd dinmun miru bhumiptnu kurcukonga edu dinmulu yeho vaku pdug acripvlenu. modti dinmu visrati dinmu, enimidv dinmu visratidinmu. modti din mun miru dbbpdlnu itmtlnu goji cetlkomm lnu kaluvlyoddnudu nirvji cetlnu pttukoni yedudinmulu mi devuden yehova snnidhini uts hicucudvlenu. atlu

miru etet edu dinmulu yehovaku pdugga acripvlenu. idi mi tr trmullo nitymen kttd. edv nello danini ac ripvlenu. nenu aigup-tudesmulonudi israyeli yulnu rppicinppudu varini prnsallo nivsip cesitinni mi jnulu eruguntlu edu dinmulu miru prnsallo nivsipvlenu. israyeliyullo puttin vardu prnsallo nivsipvlenu. nenu mi devudnen yehovanu. atlu mose israyeli yulku yehova niyamk kalmulnu telij ceppenu.

24

mriyu yehova moseku ilagu sel viccenu dipmu nitymu velugucuduntlu prdipmu korku dci tisin acmen oliv nunenu tevlenni israyeliyulku ajnapicumu. prtykspu gudar mulo sasnmul add terku velupl ahronu saykalmu modlukoni udyumvrku adi velugu ntluca yehova snnidhini dani ckkprvleni. idi mi trtrmulku nitymen kttd. atdu nirm men dipvrksmu mid prdipmulnu yehova snnidhini nitymu ckkprvleni. nivu godhumlpidini tisikoni danito pdredu bhksymulnu vdvleni. okkakk bhksymun seru pidi yudvlenu. yehova snnidhini nirm men blmid aresi bhksymulu gl redu dotuluga vatini ucvlenu. okkakk dotimid svcchmen sabrani ucvlenu. adi yehovayedut mi aharmunku jnapkarthmen hommuga udunu. yajkudu prtj visrati dinmun nity nibdhnnubtti israyeliyul yodd dani tisikoni nitymu yehova snnidhini ckkprvleni. adi ahronukunu atni stti variki udvlenu. varu prisuddhsthlmulo dani tinvlenu. nitymen kttd coppun yehovaku ceyu hommulo adi ati prisuddhmu. israyeliyuralgu ok strikini aiguti yudgu ok purusunikini puttin vadokdu israyeliyul mdhyku vcenu. a israyeliyurali kumarunikini ok israyeliyunikini palemulo porupdga a israyeliyurali kumarudu yehova nammunu dusici spipga jnulu moseyoddku vani tisi konivcciri. vani tlliperu selomitu; ame danu gotrikuden dibrikumare yehova yemi sel vicceno telisikonuvrku vanini kavli lo uciri. appudu yehova moseku ilagu selviccenu. spicinvanini palemulo velupliki tisi konirmmu; vani sapvcnmunu vininvardru vani tlmid tm cetu lucin truvat svysmajmu rallo vani cav gottvlenu. mriyu nivu israyeliyulto itl numutn devuni spicuvadu tn papsikunu bhrpvlenu. yehova nammunu dusicuvadu mnrnsiks nodvlenu; svysmajmu rallo atti vanini cav gottvlenu. prdesiyegani svdesiyegani yehova nammunu dusicin yedl vaniki mnrnsiks vidhipvlenu. evdennu oknini pranhtyesin yedl vaniki mnrnsiks vidhipvlenu. jtu pranhty cesinvadu pranmunku pranmicci dani nstmu pettukonvlenu. okdu tn porugu vaniki klkmu klugjesinyedl vadu cesintlu vaniki ceyvlenu. viruggottbodin dani visy mulo viruggottbdu-tye siks. ktiki knnu ptiki pllu, cellvlenu.

vadu okniki klkmu klugjesi ndun vaniki klkmu klugjeyvlenu. jtuvunu cavgottinvadu dani nstmu niccukonvlenu. nrhty cesin-vaniki mnrnsiks vidhipvlenu. miru pkspatmu lek tirputircvlenu. milonenn prdesiki miru cesinttu mi svdesikini ceyvlenu. nenu mi devud nen yehovanni varito ceppumu anenu. kabtti mose israyeliyulto ilagu ceppenuspicin vanini palemulo velupliki tisikonipoyi rallo vani cavgottvlenu, yehova moseku ajnapicintu israyeliyulo cesiri.

25

mriyu yehova sinayikodmid moseku ilagu selviccenu nivu israyeliyulto itl numunenu mikiccucunn desmuloniki miru vccin truvat a bhumikud yehova pert visrati kalmunu, acripvlenu. aru svtsrmulu ni cenu vittvlenu. aru svtsrmulu ni phlvrks multotnu bddici dani phmlulnu kurcukonvcenu. edv svtsrmu bhumiki mha visrati kalmu, anga yehova pert visrati svtsr muga udvlenu. adulo ni cenu vitt kuddu; ni phlvrksmultotnu suddhiprcukuddu. ni karucel ptnu kosikonkuddu, suddhiprcni ni vrksphmlulnu erukonkuddu; adi bhumiki visrati svtsrmu. appudu bhumu yock visrati svtsr ssymu nikunu ni dasunikini ni dasikini ni jtganikini nito niv sicu prdesikini aharmgunu. mriyu ni psuvul kunu ni desjtuvulkunu dani pt atyu metga udunu. mriyu edu visrati svtsrmulnu, anga edesi yedlugl svtsrmulnu lekkipvlenu. a yedu visrati svtsrmulkalmu nlubdi tomindi svtsrmulgunu. edv nel pdi yvnuadi mi svdesmtt srgnadmu ceyvlenu. praysci ttarthdinmun ni desmtt a srgnadmu ceyvlenu. miru a svtsrmunu, anga ebdyiv svts rrmunu prisuddhprci mi desvasulkdriki vidudl kligindni catipvlenu; adi miku sunadmuga nudunu; appudu milo prtivadu tn svasthymunu tirigi podvlenu; prtivadu tn kutubmunku tirigi ravlenu. a svtsrmu, anga ebdyiv svts rrmu miku sunadkalmu. adulo miru vitt kuddu karuptnu koykuddu suddhiprcni ni phl vrksmul pdlnu erukonkuddu. adi sunad kalmu; adi miku prisuddhmgunu, polmulo dantt ade pdin ptmu miru tinedru. a sunad sv tsrmun milo prtivadu tn svasthymunu mrl podvlenu. nivu ni poruguvaniki velku iccin deni visymulokani ni poruguvani dggr nivu konin deni visymulo kani miru okrinokru badhipkuddu. sunad svtsrmen truvat gdcin yedl lekk coppun ni porugu vaniyodd nivu danini konvlenu. ptl lekkcoppun atdu niku danini ammvleni. a svtsrmul lekk heccinkoldi dani vel heccipvlenu, a svtsrmul lekk tgginkoldi dani vel tggipvlenu. elynga ptl lekkcoppun atdu dani niku ammunu gda. miru okri nokru badhipk ni devuniki bhypdvlenu. nenu mi devudnen yehovanu. kabtti miru na kttdlnu na vidhulnu gekoni vati nnusrici nducukonvlenu.

appudu miru a desmulo surksitmuga nivsice dru, a bhumi phlicunu. miru trptiga bhujici dano surksitmuga nivsicedru. edv yet memu emi tidumu? idigo memu clnu ptkurcnu vllgade anukoduremo. ayite nenu arvyet na diven miku kluguntu ajnapicednu; adi mudedl ptnu miku klugjeyunu. miru enimidv svts rmun vittnmulu vitti tomimdv svtsrmuvrku pat pt tinedru; dani ptu kurcuvrku pat danini tinedru. bhumini sasvt vikrymu ceykuddu. a bhumi nade, miru nayodd kapurmunn prdesulu. mi svasthy-men prt polmu mrl vidipipbdu ntluga dani ammkonvleni. ni shodrudu bidvade tn svasthy-mulo kot amimn truvat atniki smip bdhuvudu vidipip vccinyedl tn shodrudu amimndanini atdu vidi picunu. ayite okdu smip bdhuvudu lekye dani vidipicukonutku kavlsin sommu spadicine yedl danini amimndi modlukoni gdcin svtsr mulu lekkici yevriki danini ammeno variki a sesmu mrl icci tn svasthy-munu podunu. atniki dani rabt-tukonutke kavlsin sommu dorkni yedl atdu amimn sottu sunadsvtsrmuvrku konin vani vsmulo udvleni. sunadsvtsrmun adi tolgipovunu; appudtdu tn svasthy-munu mrl nodunu. okdu prakarmugl uriloni nivasgrhmunu amimnyedl dani amimndinmu modlukoni nidu svtsrmuloga dani vidipipvc-cunu; a svtsr dinmulone dani vidipicukon-vcunu. ayite a svtsrdinmulu nidkmunupu dani vidipipniyedl prakarmugl urilonunn a yillu koninvaniki vani trtr mulku adi sthirmuganudunu. adi sunad kalmun tolgipodu. cuttunu prakarmululeni grammu-loni yidlnu velipolmuluga ecvleni. avi vidudl kavccunu; avi sunadkalmulo tolgi povunu. ayite leviyul pttnmulu, anga vari svadhin pttnmulloni yidlnu vidipicutku adhi karmu leviyulku sasvtmuga udunu. leviyul pttnmul yidlu israyeliyul mdhynunn vari svasthy-mu gnuk okdu leviyuloyodd illu spa dicin yedl pitrarjit pttnmulo ammbdin a yillu sunadsvtsrmun tolgipovunu. varu tm pttn mul pratbhumulnu ammkonkuddu; avi variki sasvt svasthy-mu. prvasiyennu atithiyennu ni shodrudokdu bidvade ni-radharude niyoddku vccinyedl nivu vaniki shaymu ceyvleni; atdu nivln brduk vleni. ni devuniki bhypdi vaniyodd vddinennu tisi konkuddu; ni shodrudu nivln brdukvleni. ni ruklu vaniki vddikiyykuddu; ni aharmunu vaniki labhmun kiyykuddu. nenu miku knanu desmunicci miku devuduntlu aigup-tudesmulonudi mimmunu rppicin mi devud-nen yehovanu. niyodd nivsicu ni shodrudu bidvade niku ammbdinyedl vanicet banis-sev ceycikon kuddu. vadu jitganivleni prvasivleni niyodd nivsicu sunadsvtsrmu-vrku ni yodd dasuduga udvleni. ap-pudtdu tn pitru svasthy-munu mrl anub-hvicuntlu tn pillto kut niyoddundi bylud-eri tn vsssthulyoddku tirigi vellvleni. el

ynga varu nake dasuleyunnaru, nenu aigup-tulo nudi varini rppicitini; dasulnu amim-ntl varini ammkuddu; ni devuniki bhypdi attivanini kthin muga cudkumu. mi cut-tuptlnunn jamullo nudi dasilnu dasulnu kon-vcunu. mriyu mi mdhy nivsicu prdesulnu ni desmulo variki puttin varini konvcunu; varu mi sottguduru. mi tru vat mi sttivariki svasthy-muga uduntlu miru itti-varini svtrricukonvcunu; varu sasvtmuga miku dasulguduru kani, israyeliyulen miru shodrudu gnuk okni cet okdu kthinsev cey-icu konkuddu. prdesiyegani niyodd nivsicu-vadegani dhnspa dnu cesikonunppudu at-niyodd nivsicu ni sho drudu bidvade niyodd nivsicu a prdesikennu a prdesi kutubmulo verokni kennu tnnu ammkonin yedl tnnu ammu konin truvat vaniki vidudl kavccunu. vani shodrudlo okdu vanini vidi pipvcunu. vani pintdriyegani pintdri kuma rudegani vani vsmulo vani rktsbdhiyegani vani vidip-ipvcunu. kavlsin krydhnmu vaniki dorikin yedl tnnu tanu vidipicukonvcunu. appudu vadu ammbdin svtsrmu modlu koni sunad svtsrmuvrku tnnu koninvanito lekkucukon vleni. vani krydhnmu a svtsrmul lekkop-pun udvleni. tanu jitgadeyudin dinmul koldi a krydhnmu tggiplvleni. ik anek svtsrmulu migili yudinyedl vatinibtti tnnu amimn sommulu tn vimocn krydhnmu mrl iyyvleni. sunad svtsrmunku konni svtsr mule tkkuven yedl atnito lekk cucukoni svtsrmul lekkoppun tn vimocnkrydhnmu atniki cellipvleni. etetiki jitganivle vad-t-niyodd udvleni. atdu mi knnlyedut van-icet kthinmuga sev ceycikkuddu. atdu i ritiga vidipipbdniyedl sunadsvtsrmun vadu tn pil-lto kud vidudinodunu. elynga israyeliyulu nake dasulu; nenu aiguptudesmulo nudi rp-picin na dasule. nenu mi devudnen yeho-vanu.

26

miru vighrmulnu cesikonkuddu. cekkin... prtimmugani bommnugani niluvpettkuddu. miru sagilpduktu edok rupmuga cekkb-din ratini mi desmulo nilupkuddu. nenu mi devudnen yehovanu. nenu nymicin vis-rati dinmulnu miru acripvleni, na prisud-dhmdirmunu snmanip vleni, nenu yeho-vanu. miru na kttdlnubtti nducukoni na ajlnu acrici vatini anusrici prvrticinyedl mi vrskalmullo miku vrsmiccednu, mi bhumi ptl niccunu, mi polmulcetlu phlicunu, mi draks pdl kalmuvrku mi nurpu sagucudunu, miru trptiga bhujici mi desmulo nirbhymuga nivsice dru. a desmulo nenu miku ksemmu klugjese dnu. miru pdukonunppudu ev-dunu mimmunu bhy pettdu, a desmulo dustmrgmulu lekud cesednu, mi desmuloniki khdgmuradu; miru mi stru vulnu trime-dru; varu mi yedut khdgmucret pde dru.

milo ayiduguru nurumdini trumuduru; nurumdi pdivelmdini trumuduru, mi struvulu miyedut khdgmuget kuluduru. elynga nenu mimmunu ktaksici miku stanmicci mimmunu vist ripcesi mito nenu cesin nibdhnnu sthapednu. miru calakalmu niluveyunn patgilin dhany munu tinedru; krottdi vcinnu patdi migili yudunu. na mdirmunu mi mdhy ucednu; mi ydu na mnssu ashyppdu. nenu mi mdhy ndicednu miku devudneyudunu; miru naku prlje yuduru. miru aiguptiyulku dasulu kakud vari desmulonudi mimmunu rppicitini; nenu mi devudnen yehovanu. nenu mi kadi plupulnu tepi mimmunu niluvuga ndvestitini. miru na mat vink na ajnlhnnitini anusripk na kttdlnu nirakricinyednu, na ajnlhnnitini anusripk na nibdhnnu miruntlu miru na tirpul visyeme ashyicukoninyednu, nenu miku ceyundemnga, mi knnlunu ksinipceyunttiyu prannunu ayasprcunttiyu tapjvrmunu ksy rogmunu mi midiki rppicednu. miru vittin vittnmulu miku vyrrthmulgunu, mi struvulu vatipntu tinedru; nenu miku pgvadnvudunu; mi struvul yedut miru cpbdebru; mi virodhulu mimmunu eledru; mimmunu evrunu trumkpoyinnu miru paripoyedru. ivnniyu shhvicinnu mirik na matlu vinniyedl nenu mi papmulnu btti mri edtluga mimmunu ddicednu. mi bl grvmunu bhgprci, akasmu inumuvlenu bhumu ittdivlenu udcasednu. mi blmu udigipovunu; mi bhumu phlipkudunu; mi desvrksmulu phl miyykudunu. miru na mat vinnollk naku virodhmuga ndicin yedl nenu mi papmulnubtti mri edtluga mimmunu badhicednu. mi mdhyku advimrgmulnu rppicednu; avi mimmunu stan rhitulga cesi mi psuvulnu hrici mimmunu koddidmiga ceyunu. mi margmulu padepovunu. sikslmulmuga miru nayedut gunpdk naku virodhmuga ndiciniedl nenukud miku virodhmuga ndicednu; mi papmulnu btti ik edtluga mimmunu ddicednu. mimidiki khdgmmunu rppice dnu; adi na nibdhnvisyeme prti ddn ceyunu; miru mi pttmullu kudiyudga mi mdhyku tegulunu rppicednu; miru struvulcetiki appgip bdebru. nenu mi aharmunu, anga mi prana dharmunu tisivesin truvat pdimid strelu okk poyyilone miku aharmu vdi tunikecoppunmi aharmunu miku mrl iccedru, miru tinedru gani trpti podru. nenu ilagu cesintruvat miru na mat vink naku virodhmuga ndiciniedl nenu koppdi miku virodhmuga ndicednu. nene mi papmulnu btti yedtluga mimmunu ddicednu. miru mi kumarul masmmunu tinedru, mi kumartel masmmunu tinedru. nenu mi yunnststhlmulnu padu cesednu; mi vighrmulnu pdgottednu; mi bomml pinugulmid mi pinugulnu pdveyicednu. na mnssu miydu ashyppdunu, nenu mi pttm mulnu padu cesednu; mi prisudhsthlmulnu padu cesednu; mi suvasngl vati suvasnnu aghra nipnu. nene mi desmmunu pa-

ducesin truvat danilo kapurmudu mi struvulu dani cuci ascrypdedru. jnmulloniki mimmunu cedrgotti mivet ktti dusednu, mi desmu padepovunu, mi pttmulu padupdunu. miru mi struvul desmulo udga mi desmu padeyunn dinmu lnniyu adi tn visratikalmulnu anubhvicunu. adi padeyudu dinmulhnniyu adi visrmicunu. miru danilo nivsicinppudu adi visratikalmulo podkpoyin visratini adi padeyudu dinmullo anubhvicunu. milo migilinvaru tm stru vul desmullo udga vari hrdymullo adherymu putticednu; kottukoni povucunn aku cppudu varini trumunu, khdgmu edutnudi paripovuntlu varu a cppudu vini paripoyedru; trumuvadu lekye pdedru. trumuvadu lekye varu khdgmmunu cucinttuga oknimid nokdu pdedru; mi stru vulyedut miru niluvlek poyedru. miru jnmuganudk nsicednu. mi struvul desmu mimmunu tiniveyunu. milo migilinvaru mi stru vul desmullo tm dosmulnubtti ksinicipoyedru. mriyu varu tmmidiki vcinnu tm tdrul dosmulnubtti ksinicipoyedru. varu naku virodhmuga cesin tirugubatunu tm dosmmunu tm tdrul dosmmunu oppukoni, tamu naku virodhmuga ndicitimniyu nenu tmku virodhmuga ndi citinniyu, tm struvul desmuloniki tmmunu rppi citinniyu, oppu koninyedl, anga lobdni tm hrdymulu logi tamu cesin dosmmunu prti ddnnu anubhvicitimni oppukoninyedl, nenu yakobuto cesin na nibdhnnu jnapkmu cesi kodunu; nenu issakuto cesin na nibdhnnu nenu abrahamuto cesin na nibdhnnu jnapkmu cesi kodunu; a desmunukud jnapkmu cesikodunu. varicet viduvbdi varu lenppudu padepoyin vari desmmunu tn visratidinmulnu anubhvicunu. varu na tirpulnu tirsiriki na kttdlnu ashyicu koniri. a hetuvucetne varu tm dossiks nyay mmi oppukoduru. ayite varu tm struvul desmulo unppudu varini nirakripnu; na nibdhnnu bhgprci varini kevlmu nsipjeyuntlu vari ydu ashyppdu. elynga nenu vari devudnen yehovanu. nenu variki devudneyuduntlu vari purvikulnu jnmulyedut aiguptulondti rppici varito cesin nibdhnnu a purvikulnubtti jnapkmu cesikodunu. nenu yehovanu ani ceppumu anenu. yehova mosedvara sinayikodmid tn kunu israyeliyulkunu mdhy niymicin kttdlnu tirpulunu ajnlunu ive.

27

mriyu yehova moseku ilagu sel viccenu nivu israyeliyulto itlnumu okdu visesmen mrokkubdi cesinyedl nivu nirnyicin velcoppun varu yehovaku dani cellipvlenu. o nivu nirnyipvlsin vel yednga, iruvdi edlu modlukoni aruvdi edl vyssu vrku mgvaniki prisuddhsthlmuluyokk tulmuvti yebdi tulmul vedi nirnyipvlenu. adudaniki mupdi tulmulu nirnyipvlenu. ayidedlu mod-

lukoni yiruvdi edllopli vyssugl mgvaniki iruvdi tulmul velnu, adudaniki pdi tulmul velnu nirnyipvlenu. ok nel modlukoni ayidedllopli vyssugl mgvaniki ayidu tulmul vedi velnu adudaniki mudu tulmul vedi velnu nirnyipvlenu. aruvdi edl praymudatin mgvaniki pdunedu tulmul velnu adudaniki pdi tulmul velnu nirn yipvlenu. okdu nivu nirnyicin velnu cellipent bidvaden yedl atdu yajkuni yedut niluvvlenu; appudu yajkudu atni velnu nirnyicunu. mrokkukonin vani klimi coppun vaniki velnu nirnyipvlenu. yehovaku arpnmuga arpiku psuvullo prtidanini yehovaku prtisthitmuga ecvlenu. attidanini marckuddu; ceddadaniki prtiga mcidani nennu mcidaniki prtiga ceddadaninennu, okdaniki prtiga verokdanini iyykuddu. psuvuku psuvunu marcinyedl adiyu daniki maruga iccindiyyu prtisthitmugunu. jnulu yehovaku arpip kudni apvitr jtuvullo okdanini tecinyedl a jtuvunu yajkuni yedut niluvbettvlenu. adi mcidenenemi ceddetenenemi yajkudu dani velnu nirnyipvlenu; yajkudvgu nivu nirnyicin vel sthirmugunu. ayite okdu attidanini vidipip gorinyedl nivu nirnyicin vello ayidvvtu vanito klupvlenu. okdu tn yillu yehovaku prtisthitmgutke danini prtisthicinyedl adi mcidenennu cedd denu yajkudu dani velnu nirnyipvlenu; yajkudu nirnyicin vel sthirmugunu. tn yillu prtisthicin vadu dani vidipipgorinyedl atdu nivu nirnyicin vello ayidvvtu danito klupvlenu; appudu a yillu atnidgunu. okdu tn pitrarjitmen polmulo kot yeho vaku prtisthicinyedl dani clbdu vittnmul kol coppun dani velnu nirnyipvlenu. pdumu yvl vittnmulu ebdi tulmul vedi velgldi. atdu sunadsvtsrmu modlukoni tn polmunu prtisthicinyedl nivu nirnyicu vel sthirmu. sunadsvtsrmen truvat okdu tn polmunu prtisthicinyedl yajkudu migilin svtsrmul lekk coppun, anga mrusti sunadsvtsrmuvrku vaniki velnu nirnyipvlenu. nivu nirnyicin vello dani vardi tggipvlenu. polmunu prtisthicin vadu dani vidipipgorinyedl nivu nirnyicin vello ayidv vtunu atdu danito klupvlenu. appudu adi atnidgunu. atdu a polmunu vidipipniyed lnu verokniki dani amimnyedl nu mri enntikini dani vidipip vilukadu. a polmu sunadsvtsrmmun vidudlkaga adi prtisthicin polmuvle yehovaku prtisthitmugunu; a svasthyu yajkunidgunu. okdu tanu konin polmunu, anga tn svasthyulo cernidanini yehovaku prtisthicinyedl yaj kudu sunadsvtsrmuvrku nirnyicin vel coppun atniki nymipvlenu. a dinmde nivu nirnyicin vel mercoppun yehovaku prtisthitmuga dani cellipvlenu. sunadsvtsrmmun a bhumi yevni pitrarjitmendo vaniki, anga a polmunu amimn vaniki adi tirigiravlenu. ni vellnniyu prisuddh sthlmuyokk velcoppun nirnyipvlenu. ok tulmu iruvdi cinmulu. ayite jtuvullo tolipill yehovadi

gnuk yevdunu dani prtisthipkuddu; adi eddynnemi gormmekl mdlonidenenemi yehovadgunu. adi apvitrjtuvenyedl vadu nivu nirnyicu vello ayidvvtu danito klipi dani vidipipccunu. dani vidipipniyedl nivu nirnyicin velku dani ammvlenu. ayite mnusyullogani jtuvullogani svasthy men polmullogani tnku kliginvatnnitilo deni nennu okdu yehovaku prtisthicinyedl prtisthicin danini ammkuddu, vidipipnu kuddu, prtisthicin smstmu yehovaku ati prisuddhmuga udunu. mnusyulu prtisthicu vatilo deni nennu vidipipk htmu cevvlenu. bhudhany-mullonemi vrksphlmulonemi bhuphl mulnnitilo dsmbhagmu yehova sommu; adi yehovaku prtisthitmgunu. okdu tanu cellipvl sin dsmbhagmullo deninennu vidi pip gorinyedl danilo ayidv vtunu danito klupvlenu. govullonegani gorr mekl lonegani, kolkrid nducunnnitilo dsmbhagmu prtisthitmgunu. adi mcido ceddoo prisodhipkuddu, dani marc kuddu. dani marcinyedl adiyu daniki maruga niccindiyyu prtisthitmulgunu; attidanini vidipipkuddni ceppumu. ivi yehova sinayikodmid israyeliyul korku moseku iccin ajnlu.

varu aiguptudesmunudi bylurvellin redv sv tsmu redv nel moditi tedini, sinayi army mdli prtykspu gudarmulo yehova moseto itlnenu israyeliyul vsmul coppun vari vari pitrul kutubmulnubtti vari vari peddcoppun mgvarindrini lekici srvmajskhynu vrayi cumu. israyeliyullo senymuga velluvarini, anga iruvdi yedlu modlukoni pepraymugl varini, tm tm senlnubtti nivunu ahronunu lekipvlenu. mriyu prti gotrmulo okdu, anga tn pitrul kutubmulo mukhyudu, mito kud udvlenu. mito kud udvlsinvari pellu evevngarubenu gotrmulo sedeyuru kumaruden elisuru; simyonu gotrmulo surisddayi kumaruden selumiyelu yuda gotrmulo amimnadabu kumaruden nyssonu issakharu gotrmulo suyaru kumaruden nelu jebu lunu gotrmulo helonu kumaruden eliyabu yosepu stanmdu, anga ephrayimu gotrmulo amihudu kumaruden elisamayu; mnse gotrmulo pedasuru kumaruden gmliyelu benyaminu gotrmulo gidyonu kumaruden abidanu danu gotrmulo amisddayi kumaruden ahiyejeru aseru gotrmulo okranu kumaruden elisapu nphtali gotrmulo enanu kumaruden ahir anuvni. viru smajmulo peru podinvaru. viru tm tm pitrul gotrmulo prdhanulu israyeliyul kutubmulku peddlunu. pell cet vivirpbdin a mnusylunu mose ah ronulu pilucukoni redv nel moditi tedini srv smajmunu kurcenu. iruvdi edlu modlukoni pe praymuglvaru tm tm vsavlunu btti tm tm vsmulnu tm tm pitrul kutubmulnu tm tm peddl skhynu teliyceppga yehova atniki ajnapicintlu sinayi arnymulo mose varini lekicenu. israyelu prthm kumaruden rubenu putrul vsavli. tm tm vsmullo tm tm pitrul kutubmullo iruvdi yedlu modlukoni pe praymu klige senga velluvaridri skhynu teliyceppga rubenu gotrmulo lekipbdin varu nlubdi yaruvl aiduvldm di yeri. simyonu putrul vsavli. tm tm vsmu llo tm tm pitrul kutubmullo iruvdi yedlu modlukoni pe praymu klige senga velluvaridri skhynu teliyceppga yosepu gotr mulo lekipbdin varu nlubdivel aiduvldm di yeri. mnse putrul vsavli. tm tm vsmullo tm tm pitrul kutubmullo iruvdi yedlu modlukoni pe praymu klige senga velluvaridri skhynu teliyceppga mnse gotrmulo lekip bdinvaru muppidi reduvel reduvldm di yeri. benyaminu putrul vsavli. tm tm vsmu llo tm tm pitrul kutubmullo iruvdi yedlu modlukoni pe praymu klige senga velluvaridri skhynu teliyceppga benyaminu gotrmulo lekipbdin varu muppidi yeduvl naluguvldm di yeri. danu putrul vsavli. tm tm vsmullo tm tm pitrul kutubmullo iruvdi yedlu modlukoni pe praymu klige senga vellu varidri skhynu teliyceppga danugotrmulo lekip bdinvaru aruvdi reduvel eduvldm di yeri. aseru putrul vsavli. tm tm vsmullo tm tm pitrul kutubmullo iruvdi yedlu modlukoni pe praymu klige senga velluvaridri skhynu teliyceppga aseru gotrmulo lekip bdinvaru nluvdi yokveyi aiduvldm di yeri. nphtali putrul vsavli. tm tm vsmullo tm tm pitrul kutubmullo iruvdi yedlu modlukoni pe praymu klige senga velluvaridri skhynu teliyceppga nphtali gotrmulo lekip bdinvaru ebd muduvel naluguvldm di yeri. viru lekipbdinvaru, anga moseyu ah ronunu tm tm pitrul kutubmulnubtti okkokk duga erpdin prdhanulun lekipcin varu.' atlu israyeliyullo tm tm pitrul kutubmul coppun lekipbdin vardu, anga iruvdi yedlu modlukoni pe praymu klige senga bylurvellin israyeliyuldr lekipbdi arulksl muduvel aiduvldm di yeri. ayite leviyulu tm pitrul gotrmu coppun varit patu lekipbdledu. elynga yehova moseto ilagu selvicciyudenunivu levigotrmunu lekipkuddu. israyeliyul mottmunku vari mottmunu cercukuddu. nivu saksypu gudarmu midnu dani upkrmu lnnitimidnu danilo cerin vatnniti midnu leviyu lnu niymipumu. vare mdir munu dani upkr nmulnnitini moyvlenu. varu mdirpu sev ceyucu danicuttu digvlsin vare yuduru. mdirmu sagbovnuppu leviyule dani vipvlenu, mdirmu digunppudu leviyule dani veyvlenu. anyudu smipicin yedl vadu mrnsiks nodunu. israyeliyulu tm tm senl coppun prtivadunu tn tn palemulo tn tn dhvjmu nodd digvlenu. israyeliyul smajmumid kopmu rakuduntlu leviyulu saksypu gudarmu cuttu digvlenu; varu saksypu gudarmunu kapadvlenu. yehova moseku ajnapicin

vatnnitini tppkud israyeli yulu cesiri.

2

mriyu yehova mose ahronulku ilagu selvicenu. israyeliyuldru tm tm pitrul kutubmul tekkemulnu pttukoni tm tm dhvjmu nodd digvlenu, varu prtykspu gudarmun keduruga danicuttu digvlenu. suryudu udyicu turpu dikkun yuda palepu dhvjmu glvaru tm tm senlcoppun digvlenu. amimnadabu kumaruden nyssonu yuda kumarulku prdhanudu. atni sen, anga atni varilo lekipbodin purusulu debbdil naluguvel aruvdlmldi. atni smipmun issakharu gotrikulu digvlenu. suyaru kumar den netnelu issakharu kumarulku prdhanudu. atni sen, anga atnivarilo lekipbodin purusulu ebdi nalugu vel naluguvdlmldi. atni smipmun jebulunugotrikuludvlenu. helonu kumaruden eliyabu jebuluniyulku prdhanudu. atni sen, anga atnivarilo lekipbodinvaru ebdiyeduve vel nalugu vdlmldi. yuda palemulo lekipbodin vardru vari senlcoppun lksyenubdi yaru vel naluguvdlmldi. varu mudr sagi ndvvlenu. rubenu palepu dhvjmu vari senlcoppun dksin dikkun udvlenu. sedeyuru kumaruden elisuru rubenu kumarulku prdhanudu. atni sen, anga atnivarilo lekipbodinvaru nlubdi yaruvel aiduvdlmldi. atni smipmun simyonu gotri kulu digvlenu. surisddayi kumaruden selumi yelu simyonu kumarulku prdhanudu. atni sen, anga atni varilo lekipbodinvaru ebdi tomimdi vel mudu vdlmldi. atni smipmun gadu gotr mudvlenu. rguyelu kumaruden eliya sapu gadu kumarulku prdhanudu. atni sen, anga atni varilo lekipbodinvaru nlubdi yyidu vel aruvdl ebdimdi. rubenu pale mulo lekipbodin vardru vari senlcoppun lksyebdi yokveyi naluguvdl ebdimdi. varu redvtgelo sagindvvlenu. prtykspu gudarmu leviyul palemuto palemul ndumnu sagi ndvvlenu. varetlu digudoru atle tm tm dhvjmulnubtti prtivadunu tn tn vruslo sagi ndvvlenu. ephrayimu senlcoppun vari palepudhvjmu pdmtidikkun udvlenu. amihudu kumar den elisama ephrayimu kumarulku prdhanudu. atni sen, anga atni varilo lekipbodinvaru nlubdivel aiduvdlmldi. atni smipmun mnasse gotrmudvlenu. pedasuru kumaruden gmlil yelu mnasse kumarullo prdhanudu. atni sen, anga atnivarilo lekipbodinvaru muppdil redu vel reduvdlmldi. atni smipmun benyaminu gotrmudvlenu. gidyonu kumaruden abidanu benyaminu kumarulku prdhanudu. atni sen, anga atni varilo lekipbodinvaru muppdil yyiduvel nalugu vdlmldi. ephrayimu pale mulo lekipbodin vardru vari senlcoppun lksyenimidivul nurumdi. varu mudvgupulo sagi ndvvlenu. danu palepudhvjmu vari senlcoppun uttr dikkun udvlenu. amisdayi kumaruden ahi jejeru danu kumarulku prdhanudu. atni

sen, anga atnivarilo lekipbodinvaru aruvdi redu vel eduvdlmldi. atni smipmun aseru gotrikulu digvlenu. okranu kumaruden pgiyelu aseru kumarulku prdhanudu. atni sen, anga atni varilo lekipbodinvaru nlubdiyokveyi aiduvdlmldi. atni smipmun nph-tali gotriku ludvlenu. enanu kumaruden ahir nph-tali kuma ruklu prdhanudu. atni sen, anga atni varilo lekipbodinvaru ebdimudu vel naluguvdl mdi. danu palemulo lekipbodinvaru lks yebdiyeduve vel aruvdlmldi. varu tm dhvjmul prkarmu kdpti gupulo ndvvlenu. viru israyeliyullo tm tm pitrul kutubmul prkarmu lekipbodinvaru. tm tm senlcoppun tm tm palemulo lekipbodinvaru arulksl muduvel aiduvdl ebdimdi. ayite yehova moseku ajnapicintlu leviyulu isra yeliyullo tmmunu lekkicukonledu. atlu isra yeliyulu yehova moseku ajnapicintlu smst munu cesiri. atlu varu tm tm vsmulcoppunnu tm tm pitrul kutubmul coppunnu prtivadu tn tn dhvjmunubtti digucu sagucu nudiri.

3

yehova sinayikodmid moseto mat ladin natiki ahronu mosel vsavululu ive. ahronu kumarul perulu evnga, tolutputtin nadabu abihu eliyajuru itamaru anunve. ivi abhisekmunodi yajkulen ahronu kumarul perulu; varu yajkulguntlu atdu varini prtisthi cenu. nadabu abihulu sinayi anymdu yehova snnidhini anyagni nrpicindun varu yehova snnidhini cnipoyiri. variki kumarulu klugledu gnuk eliyajuru ita marunu tm tdiri yen ahronu edut yajk sevcesiri. mriyu yehova moseku ilagu sel viccenu nivu levi gotrikulnu tisikonivcci varu atniki pricarkuluga uduntlu yajkuden ahronu edut varini niluvbettumu. varu prtykspu guda rmu nedut mdirpu sevceyvleni. tamu kapad vlsindanini, srvsmajmu kapad vlsindanini, varu kapadvleni. mdirpu sevceyutku prtykspu gudarmuyokk upkrnmulnnitini, israyeli yulu kapadvlsin dttini, vare kapadvleni. kaga nivu leviyulnu ahronukunu atni kumarul lkuu appgipvlenu. varu israyeliyullonudi atni vsmu ceybodinvaru. nivu ahronunu atni kumarulnu niymipvlenu. varu tm yajkdhrmmu nnusrici nducukoduru. anyudu smipicin yedil vadu mrnsiks nodunu. mriyu yehova moseku ilagu sel viccenu idigo nenu israyeliyullo toliculiyen prtii mgpillu maruga israyeliyullonudi leviyulnu na vsmu cesikoni yunnan. prtii toli culiyu nadi gnuk leviyulu navareyuduru. aigup-tudesmulo nenu prtii tolicu lunu shricin nadu mnusyul tolicululnemi psuvul toli cululnemi israyeliyullo annitini nakorku prtisthicukotini; varu navareyuduru. nene yehovanu. mriyu sinayi anymdu yehova moseku ilagu selvicenu. leviyul pitrul kutubmulnu varivaril vsmulnu lekippumu. ok nel

modlukoni pepraymugl mgvarindrini lekkip vlenu. kabtti mose yehova tnku ajnapici ntl u ayn mat coppun varini lekkicenu. levi kumarul pelli gersonu khatu merari anunvi. gersonu kumarul vskrtl pelli libni simi anunvi. khatu kumarul vskrtl pelli amramu ishuru hebronu ujjiyelu anunvi. merari kumarul vskrtl pelli mahli musi. varivari pitrul kutubmul coppun ivi leviyul vsmulu. libni yulu simiyulu gersonu vstthulu gersoniyul vspuvuru vire. varilo lekkip bdinvaru anga ok nel modlukoni pepraymugl mgvardrilo lekkipbdinvaru eduvul aiduvdl mdi. gersoni yul vsmulu mdirmu venuknu, anga pdmti dikkun digvlenu. gersoniyul pitrul kutubmulo layelu kumaruden eliyasapu prdhanudu. prty kspu gudarmulo gersonu kumarulu kapadvlsin vevnga, mdirmu gudarmu dani pekpu prtykspu gudarmu dvarpu teryu prakaryvniklu mdirmunkunu blipithmunkunu cuttununn prakar dvarpu teryu dani smst sevkorken trallunu. khatu vsmednga, amramiyul vsmu isharyul vsmu hebroniyul vsmu ujjiyeli yul vsmu; ivi khatiyul vsmulu. ok nel modlukoni pepraymugl mgvardri lekk cudga enimidivel aruvldmi prisuddh sthlmunu kapadvlsinvareri. khatu kumarul vsmulu mdirmuyokk prkkn, anga dksindikkun digvlsinvaru. khatiyul vsmul pitrul kutub mulku prdhanudu ujjiyelu kumaruden elisapanu. varu mdsmu bl dipvrksmu vediklu tamu sev ceyu prisudhsthlmuloni upkrnmulu add teryu kapadi dani smst sevyu jrupvlsinvaru. yajkuden ahronu kumarudgu eliyajru leviyul prdhanulku mukhyudu. atdu prisuddhsthlmunu kapadu varimid vicarnkrt. merari vsmednga, mhlilyul vsmu msuiyul vsmu; ivi merari vsmulu. varilo lekkipbdinvarrednga, ok nel modlukoni pepraymugl mgvardru aruvul reduvdl mdi. merariyul pitrul kutubmulo abihu yilu kumaruden suriyelu prdhanudu. varu mdirmunodd uttrdikkun digvlsinvaru. merari kumarulu mdirmu yokk plklnu dani addkrrlnu dani stbhmulu dani dimmlnu dani upkrnmul lnnitini dani sevkorkenvn-nitini dani cuttununn prakar stbhmulu vati dimmlnu vati mekulnu vati trallnu kapadvlsinvaru. mdirmu eduti turpudikkun, anga prtykspu gudarmu eduti purvdisydu digvlsinvaru mose ahronulu ahronu kumarulu; israyeliyulu kapad vlsin prisudhsthlmunu vare kapadvlenu. anyudu smipicinyedl atdu mnsiks nodunu. mose ahronulu yehova matnu btti, tm tm vs mulcoppun lekkicin leviyullo lekkipbdin vardru, anga ok nel modlukoni pepraymu gl mgvardru iruvdi reduvelmd. mriyu yehova moseku ilagu selviccenu nivu israyeliyullo ok nel modlu koni pe praymugl toliculiyen prtingvanani lekkici vari skhynu vrayicumu. nene yehovanu; nivu israyeliyullo toliculiyen prti mg pillku maruga leviyulnu israyeliyul

psuvullo toliculiyen prti daniki maruga leviyul psuvu lnu na nimittmu tisi konvlenu. kabtti yehova tnku ajnapicintlu mose israyeliyullo tolut puttinvari ndrini lekkicenu. varilo lekkipbdin vari skhy, anga ok nel modlukoni pepraymu gl toliculi mgvardri skhy yiruvdi redu vel reduvdl debbdimudu. mriyu yehova moseku ilagu sel viccenu nivu israyeliyullo toliculiyen prtivaniki maruga leviyulnu vari psuvulku prtiga leviyul psuvulnu tisikonumu. levi yulu na vareyuduru; nene yehovanu. israyeliyulku tolut puttin varilo leviyul kte reduvdl debbdi mugguru ekkuvendun sesicinvariyyodd tllok ayidesi tulmul vedini tisikonvlenu. prisuddhmen tulmu coppun vatini tisikonvlenu. tulmu iruvdi cinn mulu. varilo ekkuv mdi vimocnkorku iyy bdn dhnmmu ahronukunu atni kumarulkunu iyyvlenu. kabtti mose leviyulvln vidipip bdinvarikte a yekkuven varyiokk vimocn dhnmmu tisikonenu. prisuddhmen tulmucoppun veyyi muduvdl aruvdiyedu tulmul dhnmmu israyeliyul jyesthkmurulyodd tisikonenu. yehova mose kajnapicintlu yehova noti matcoppun ahronukunu atni kumarulkunu vidi pipbdin vari vimocn dhnmmu mose yiccenu.

4

yehova mose ahronulku ilagu sel viccenu nivu leviyullo khatiyulnu vari vari vsmulcoppunnu vari vari pitrul kutubmul coppunnu muppd i yedlu modlukoni, yebdi yedlvkr praymu klgi, prtykspu gudarmulo pniceyutku senga cerglvardri skhynu vrayi cumu. ati prisuddhmen dani visumulo prtykspu gudarmundu khatiyulu ceyvlsin sev yednga ddu pryanmenppudu ahronunu atni kumarulunu lopliki vcci addternu dici dandito saksypu mdsmmu kppi danimid smudrvtsl crmmymen kppunuvesi danimid atyu nilvrnmugl bttnu prci dani motkrrlnu durcvlenu. snnidhibllmd nilibttnu prci dani mid ginnelhu dhupartalnu patrlnu trpn patr lnu ucvlenu. nitymuga ucvlisin rottelunu danimid udvlenu. appudu varu vatimid err btt prci danimid smudrvtsl crmpu kppuvesi dani motkrrlnu durcvlenu. mriyu varu nili bttnu tisikoni dipvrksmmu dani prdipmulnu dani ktternu dani ktter cipplnu dani sevlo varu up yogprcu smst telpatrlnu kppi danini dani upkrnmulnnitini smudrvtsl crmmymen kpulo petti ddemid ucvlenu. mriyu bgarumymen blipithmumid nilibttuprci smudrvtsl crmmuto danini kppi dani motkrrlnu durcvlenu. mriyu tamu prisuddhsthlmulo sev ceyu a upkrnmulnnitini varu tisikoni nilibttlo uci smudrvtsl crmmuto kppi vatini ddemid pettvlenu. varu blipithpu budid yetti danimid dhumvrnmugl bttnu prci danimid tm sevop krnmulnnitini, anga dhuparti mudlu gritelu ginnelunen blipithpu up-

krnmulnnitini danimid petti, smudrvtsl crmmymen kppunu danimid prci, dani motkrlnu tglipvlenu. ddu pryanmenppudu ahronunu atni kumarulunu prisuddhsthlmunu prisuddhsthlmuyokk upkrnmulnni tini kput mugicin truvat khatiyulu dani moy ravlenu. ayite varu cavkyuduntlu prisuddh mendanini muttkuddu. ivi prtykspu gudarmlu khatiyul bharmu. yajkudgu ahronu kumaruden eliyajru pevicarnloniki vccunvi evngadipetlmu prml dhupdrvymulu nity nevedymu abhisektelmu. mdirmtti pevicarn prisuddhsthlmulonemi, dani upkrnmulonemi, danilonunn atti pe vicarnloniki atni bharmu. mriyu yehova mose ahronulu ilagu selviccenu miru khatiyul gotr kutubmulnu leviyullonudi prtyekipkudi. varu ati prisuddhmendaniki smipicinnppudu varu cavk brdiki yuduntlu miru varinigurci ceyvlsindednga ahronunu atni kumarulunu lopliki vcci prti vaniki vani vani pnuyu vani vani bruvunu niy mipvlenu. varu cavkyuduntlu prisuddhsthlmunu reppatu sepennu cucutku lopliki rakuddu. mriyu yehova moseku ilagu selviccenu gersoniyulnu varivari pitrul kutubmul coppu nnu varivari vsmul coppunnu lekkici skhynu vrayicumu. muppdiedlu modlukoni yebdi yedlvрку vyssu klgi prtykspu gudarmulo sevceyutku senlo pni cey ceruvardini lekkip vlenu. pniceyu tyu motlu moyutyu gerso niyul sev; varu mdirmuyokk terlnu prtykspu gudar munu dani kppunu dani penunn smudrvtsl crmmymen pekppunu prtykspu gudarmu yokk dvarpu ternu prakar terlnu mdirmu cuttunu blipithmu cuttunu udu prakarpu gvini dvarpu terlnu vati trallnu vati seva sbdhen men upkrnmulnnitini vatikorku cey bbindi yavttunu moyucu pniceyucu ravlenu. gersoniyul pni atyu, anga tamu moyu vatinnitini ceyu pniiyttini ahronuyokkyu atni kumarulyokkyu notimat coppun jug vlenu. varu jrupuvati nnnitini jagrttga cucu konvlenni variki ajnapipvlenu. prtykspu guda rmlu gersoniyulyokk pni yidi; varu pni ceyucu yajkudgu ahronu kumaruden ita maru cetikrid nudvlenu. merariyulnu varivari vsmulcoppunnu vari vari pitrul kutubmul coppunnu lekkipvlenu. muppdiedlu modlukoni yebdi yedlvрку vyssu klgi prtykspu gudarmulo pniceyutku senga ceruvardini lekkipvlenu. prtykspu gudar mulo varu ceyu pni atti visymulo varu, mdirmu plklnu dani add krlnu dani stbhmulu dani dimmlnu dani cuttununn prakar stbhmulu lnu vati dimmlnu vati mekulnu vati trallnu vati upkrnmulnnitini vati sbdhen pniiyttiki kav lsinvnnitini varu mosi kapadvlsin bruvu lnu perl vrusnu lekkipvlenu. merariyul vsmulu prtykspu gudarmulo yajkudgu ahronu kumaruden itamaru cetikrid ceyvlsin sev yidi; ate varu ceyvlsin sev ani ceppenu. appudu mose ahronulu sma-

jprdhanulnu khatiyulnu, anga varivari vsmul coppunnu varivari pitrul kutubmul coppunnu muppdiedlu modlukoni yebdi yedlvрку praymu klgi prtykspu gudarmulo sev ceyutku senga ceruvardini lekkiciri. varivari vsmulcoppunnu varilo lekkipbdin varu reduvel eduvdl ebdimdi. prtykspu gudar mulo sevcey tgin varni khatiyul vsmullo lekkipbdinvaru vire; yehova mosecet plikicin matcoppun mose ahronulu varini lekkiciri. gersoniyullo varivari vsmulcoppunnu vari vari pitrul kutubmul coppunnu lekkipbdin varu, anga muppdiedlu modlukoni yebdi yedlvрку praymu klgi prtykspu gudarmulo sevceyutke senga ceruvardnu tm tm vsmul coppunnu tm tm pitrul kutubmul coppunnu varilo lekkipbdin varu reduvel aru vdl muppdimdi. prtykspu gudarmulo sev ceytginvarni gersoniyullo lekkipbdinvaru vire; yehova notimatnu btti mose ahronulu varini lekkiciri. merariyul vsmullo tm tm vsmul coppunnu tm tm pitrul kutubmul coppunnu lekkipbdinvaru anga muppdiedlu modlukoni yebdi yedlvрку praymu klgi prtykspu gudarmulo sev ceyutku senga ceruvardnu anga tm tm vsmulcoppunnu varilo lekkipbdinvaru muduvel reduvdlmindi. merariyul vsmullo lekkipbdinvaru vire; yehova mose cet plikicin matnubtti mose ahronulu varini lekkiciri. mose ahronulu israyeliyul prdhanulunu lekkicin leviyullo muppdiedlu modlukoni yebdi yedlvрку praymu klgi tm tm vsmulcoppunnu tm tm pitrul kutubmul coppunnu lekkipbdinvaru anga prtykspu gudarmulo sevyu motyu jrigicu nimittme ceruvardnu, anga varilo lekkipbdin varu eni midivelaiduvdl enubdimdi. yehova noti mat coppun mosecet varu lekkipbdini; prti vadunu tn tn sevntubttiyyu tn tn motnu bttiyyu yehova moseku ajnapicintlu varu atnivln lekkipbdini.

5

mriyu yehova moseku ilagu selviccenu. prti kushthrogini, sravmugl prti vanini, svmu muttutvln apvitruden prti vanini, palemulo nudi veliveyvlenni israyeliyulku ajnapicumu. nenu nivsicucudu vari palemunu varu apvitr prckuduntlu mgvaninemi adudaninemi adriani ppiveyvlenu; varini a palemulu velupliki vellgott vlenu. israyeliyulu alagu cesiri; palemulu velupliki attivarini vellgottiri. yehova moseku ajnapicintlu israyeliyulu cesiri. mriyu yehova moseku ilagu selvi ccenu nivu israyeliyulto purusudugani strigani yehovamid tirugbdi mnusyulu ceyu papmullo deninennu cesi apradhulgunppudu varu tamu cesin papmunu oppukonvlenu. mriyu varu tm apradhmuvlni nstmunu sriga nicucukoni danilo ayidvvtu danito klipi yevniki virohdhuga a apradhmulu cesiro vanikicucukonvlenu. a apradhnstmunu tisikonutku

a mnusyuniki rktsbdhi leni yedl yehovaku cellipvlsin apradh nstmunu yajkudu vani nimittmu prayscittmu ceyutke arpicin prayscittarthmen pottelunu yajkuni vgunu. israyeliyulu yajkuniki teccu prtisthit men vatnnitilo prtisthipbdin prti vstuvu yaj kuni vgunu. evdennu prtisthicinvi atnigunu. evdennu yajkuniki emennu iccinyedl adi atni dgurni ceppumu. yehova moseku ilagu selviccenunivu israyeliyulto itlnumu okni bhary trovtppi vaniki drohmucesinyedl, anga verokdu ameto viryskhlnmuga synicin yedl ame bhrtku a sgti teliybdk vani kn-nulku mrugeyudi ame apvitrrpcbdi dnutku saksymu lek poyinnu, ame ptubdkpoyinnu, vani mnssulo rosmu putti apvitrrpcbdi tn bharymid koppdin yedl, lek vani mnssulo rosmuputti apvitrrpcbdi tn bharymid koppdinyedl, a puru sudu yajkuniyoddku tn bharynu tisikonivcci, ame visymu tumedu yvlpidilo pdiyy vtunu tevlenu. vadu danimid telmu poykuddu danimid sabrani veykuddu; elyga adi rosvisymen nevedymu, anga dosmunu jnap kmuceyutke jnapkARTHmen nevedymu. appudu yajkudu amenu dggrku tisikonivcci yehova snnidhini amenu niluvbettvleni. truvat yaj kudu mtikudto prisuddhmen nillu tisikonvleni, mriyu yajkudu mdirmulo nelunn dhuli kocemu tisikoni a nilllo veyvleni. truvat yajkudu yehova snnidhini a strini niluvbeti, a stri tl musukunu tisi, ros visymen nevedy munu, anga a jnapkARTHmen nevedymunu ame cetullo ucvelnu. sapmu podicu cedunillu yajkuni cetilo udvleni. appudu yajkudu a stricet prmanmu ceyici ameto ceppvlsin dem ngae purusudunu nito synipniyedlnu, nivu ni bhrtku adhinuralvenppudu nivu tppipoyi apvitrm karymucey poyinyedlnu, sapmu klugjeyu i cedunillnudi nirdosivi kmmu. nivu ni bhrtku adhinuralvenppudu nivu trovtppi apvitrrpcbdiyedl, anga ni bhrtku maruga verok purusudu nito kutmicesin yedl yehova ni ndumu pduntlunu ni kdupu ubbuntlunu ceyut vln yehova ni jnul mdhynu ninnu spthmunkunu prmanmunkunu aspdmuga ceyugak. sapmu klugjeyu i nillu ni kdupu ubbuntlunu ni ndumu pduntlunu ceyutku ni kdupuloniki povunni ceppi yajkudu a stricet sph prmanmu ceyicin truvat a stri amen ani ceppvleni. truvat yajkudu ptrmumid a spthmulnu vrsi a cedu nillto vatini tudici sapmu klugjeyu a cedu nillnu a striki trapigvleni. sapmu klugjeyu a nillu ame loniki cedu putticanu. mriyu yajkudu a stri cetinudi dos visymen a nevedymunu tisikoni yehova snnidhini a nevedy munu al-ladici blipithmu noddku dani tevlenu. truvat yajkudu daniki jnapkARTHmendiga a nevedy mulonudi pidikedu tisi blipithmu mid dani dhici a nillu a striki trapigvleni. atdu ameku a nillu tragicin truvat jrugund-ednga, ame apvitrrpcbdi tn bhrtku drohmu

cesinyedl, sapmu klugjeyu a nillu cede amel-oniki cerin truvat ame kdupu ubbunu ame ndumu pdi povunu. a stri tn jnulmdhy sapmun kaspd muga nudunu. a stri apvitrrpcbdi pvitru rale yudinyedl, ame nirdosiyegrbhvtiygu nni ceppumu. rosmu visymen vidhiyide. e striyennu tn bhrt adhinmulo nunnppudu trov tppi apvitrrpdi yedlnemi, lek vaniki rosmu putti tn bhary mid koppdinyedlnemi, vadu yehova snnidhini a strini niluvbettinppudu yaj kudu ameyedl smstmu vidhicoppun ceyvleni. appudu a purusudu nirdosiygunu, a stri tanu cesin dosmunu bhrivpvenu.

6

mriyu yehova moseku ilagu selviccenunivu israyeliyulto itlnumu. purusudegani striyegani yehovaku najirgutku evrennu mrokkukim tnnatanu prtyekicu koninyedl vadu draksars mdymulnu manvleni. draksa rspu cirknennu mdypu cirknennu tragvldu; e draksarsmunennu tragvldu; pccivigani yedi nvigani drakspdlu tinvldu. atdu prtyekmuga nudu dinmulnniyu pccikaylegani petolegani draksavllini puttin dediyu tinvldu. atdu naji rgutku mrokku konin dinmulnnitilo mglktti atni tlmid veyvldu, atdu yehovaku tnnu tanu prtyekicukonin dinmulu nerveruvrku atdu prtisthitute tn tlvedruklu edugniyyvleni. atdu yehovaku prtyekmuganudu dinmulnni tilo e svmunu muttvldu. tn devuniki midu ktt bdi tn tlvedruklu atni tlmid nudunu gnuak atni tdrigani tlligani shodrudugani shodrigani cniipoyinnu varinibtti atdu tnnu tanu ap vitrrpckonvldu. atdu prtyekmuga udu dinmulnniyu atdu yehovaku prtisthituduga udunu. okdu atniyodd lthattuga cniipovut vln prtyekmuga uduvani tl apvitrrpcbdi yedl atdu pvitrrpcbdu dinmun, anga edv dinmun tntl gorigicukonvleni. enimidv dinmun atdu redu tellguvvlnennu redu pavurpu pill nennu prtykspu gudar-muyokk dvarmunodd nunn yajkuniyoddku tevlenu. appudu yajkudu okkanito papprihararthblini redv danito dhn blini arpici, vadu svmu muttuvln papi yendun vani nimittmu prayscittmucesi a din mun vani tlnu prisuddh prpvenu. mriyu tanu prtyekmuga udu dinmulnu mrl yehovaku tnnu prtyekicukoni apradhprihararthbliga edadi gorrpillnu tisikoni ravlenu; tn vrtsbdhmen tlvedruklu apvitrrpcbdu gnuak munupti dinmulu vyrthmenvi. najiru prtyekmuga udu dinmulu nidin tru vat vanigurcin vidhi yednga, prtykspu gudarmu yokk dvarmunoddku vanini tisikoni ravlenu. appudtu dhnbliganu nirdosmen yedadi mg gorrpillnu, papprihararthbliganu nirdosmen yedadi adu gorrpillnu, smadhan bliganu nirdosmen yok pottelunu, gpedu pogni pidi,

anga godhmpidi vtlnu nune klipin godhuma pidito cesin bhksymulnu nune pusin pogni purilnu vati nevedymunu panarpmulnu arpn muga yehovayoddku tevlenu. appudu yaj kudu yehova snnidhiki vatini tecci atni nimittmu papprihararthblini dhnblini arpipvlenu. yaj kudu a gpedu pogni bhksymulto a pottellunu yehovaku smadhanbliga arpipvlenu; vani nevedymunu vani panarpmunu arpipvlenu. appuda najiru prtykspu gudarmuyokk dvarmu nodd tn vrtshbdhmen tn tlvedruklu gorigicu koni, a vrtshbdhmen tn tlvedruklu tisikoni, smadhanbli drvymu kridnunn agnilo veyvlenu. mriyu yajkudu a potteluyokk vdin jbbnu a gplonudi pogni yok bhksymunu pogni yok purini tisikoni najiru tn vrtshbdhmen vedruklu gorikicukonin pimmt atni cetul mid vati nucvlenu. truvat yajkudu yehova snnidhini alladipbdu arpmnuga vatini alladipvlenu. alladipbdu bortonu prtisthit men jbbtonu adi yajkuniki prtisthitmgunu; tru vat a najiru draksarmu travgcenu. mrokkukonin najiru tn klimi koldi iccu dani gurgin vidhiyu, atdu najireyunndun yeho vaku arpipvlsin dani gurgin vidhiyu ide. tanu mrokkukonin mrokkubdi copun najirunu gurgin vidhini btti iditytu ceyvlenni ceppumu. yehova moseku ilagu selvicensunivu ahronutonu atni kumarul-tonu ilagnumu miru israyeliyulnu ilagu divipvlenu. yehova ninnu asirvdici ninnu kapadunugak; yehova niku tn snnidhini prkasipjesi ninnu krunicunugak; yehova nimid tn snnidhi kati udyipjesi niku smadhanmu klugjeyunu gak. atlu varu israyeliyulmid na nam munu uccricutvln nenu varini asirvdicednu.

7

mose mdirmunu niluvbettut mugici dani abhisekici prtisthici, dani upkrnmulnnitini bli pithmuni dani patrlnnitini ceyici, abhisekici vatini prtisthicin dinmun tm tn pitrul kutub mullo prdhanulunu gotr mukhyulunu lekkip bdin varimid adhiptulunen israyeliyulloni prdhanulu arpmulnu tecciri. varu iddridriki okkok bdi coppunnu, prtivaniki okkok yeddu coppunnu, aru gudu bdlnu pdredu eddulnu yehova snnidhiki tisikoni vcciri. varu mdirmu edutiki vatini tisikoni vcciri. apudu yehova moseku ilagu selvicensunivu variyodd i vstuvulnu tisikonumu; avi prtykspu gudarmu yokk sevke yudunu; nivu vatini leviiyulu prtivanikini vani vani sev coppun iyyvlenu. mose a bdlnu a yeddulnu tisikoni leviiyul kiccenu. atdu redu bdlnu nalugu eddulnu vari vari sevcoppun gersoniyulkicenu. atdu nalugu bdlnu enimidi yeddulnu yajkudgu ahronu kumaruden itamaru ceti krid sevceyu merari yulku vari vari sevcoppun iccenu. khatiyul kiyyledu; elynga

prisuddhsthlpu sev varidi; tm bhujmulmid moyutye vari pni gnuk variki vahnmulnu niymipledu. blipithmu abhisekip bdinnadu a prdhanulu daniki prtistharpmulnu tec-ciri; prdhanulu blipithmu edutiki tm tm arpn mulnu tecciri. blipithmu prtisthitcutku varilo okkokk prdhanudu okkokk dinmun tn tn arpmunu arpipvlenni yehova moseku sel viccenu. modti dinmun tn arpmunu teccinvadu aminnadabu kumarudunu yuda gotrikudnen nyssonu. atdu prisuddhmen tulpu primanmmunu btti nut mup-pdi tulmul yettugl vediginnenu debbdi tulmul yettugl vedi proksnpatrnu nevedymuga a retinid nuneto klisin godhum pidini dhupdrvmuto nidin pdi tulmul bgaru dhupartini dhn bliga ok cinn kodenu ok pottellunu edadi gorr pillnu apradh prihararthbliga ok mekpillnu smadhanbliga redu kodelnu ayidu pottellnu ayidu mekpotulnu edadivi ayidu gorrpillnu tn arpmnuga teccenu. idi amimnadabu kumaruden nyssonu arpmnu. redv dinmun arpmunu teccinvadu suyaru kumarudunu issakhariyulku prdhanudu nen netnelu. atdu prisuddhmen tulpu primanmunubtti nut mup-pdi tulmul yettugl vedi ginnenu debbdi tulmul yettugl vedi proksnpatrnu nevedymuga a reti nid nuneto klisin godhumpidini dhupdrvmuto nidin pdi tulmul bgaru dhupartini dhn bliga ok cinn kodenu ok pottellunu edadi gorrpillnu papprihararth bliga ok mekpillnu smadhanbliga redu kode lnu ayidu pottellnu ayidu mekpotulnu edadivi ayidu gorr pillnu tn arpmnuga teccenu. idi suyar kumaruden netnelu arpmnu. mudv dinmun arpmunu teccinvadu helonu kumarudunu jebulun kumarulku prdhanudunen eliyabu. atdu prisuddhmen tulpu primanmmunu btti nut mup-pdi tulmul yettugl vedi ginnenu debbdi tulmul yettugl vedi proksnpatrnu nevedymuga a retinid nuneto klisin godhum pidini dhup drvmuto nidiyunn pdi tulmul bgaru dhupartini dhnbliga ok cinn kodenu ok potte lunu edadi gorrpillnu papprihararthbliga ok mekpillnu smadhanbliga redu kodelnu ayidu pottellnu ayidu mekpotulnu edadivi ayidu gorrpillnu tn arpmnuga teccenu. idi helonu kumaruden eliyabu arpmnu. nalugv dinmun arpmunu teccinvadu sede yuru kumarudunu rubeniyulku prdhanudunen elisuru. atdu prisuddhmen tulpu primanmunubtti nut mup-pdi tulmul yettugl vediginnenu debbdi tulmul yettugl vedi proksnpatrnu nevedymuga a retinid nuneto klisin godhum pidini dhupdrvmuto nidiyunn pdi tulmul bgaru dhupartini dhn bliga ok cinn kodenu ok pottellunu edadi gorrpillnu, papprihararth bliga ok mekpillnu smadhanbliga redu kode lnu ayidu pottellnu ayidu mekpotulnu eda divi ayidu gorrpillnu tn arpmnuga teccenu. idi sedeyuru kumaruden elisuru arpmnu. ayidv dinmun arp-

nmunu teccinvadu suris dayi kumarudunu simyoniyluku prdhanudunen selumiyelu.o atdu prisuddhmen tulpu priman munubtti nut mupppi tulmul yettugl vedi ginnenu debbdi tulmul yettugl vedi proksnpatrnu nevedymuga a retinid nuneto klisin godhum pidini dhupdrvymuto nidiyunn pdi tulmul bgaru dhupartini dhn bliga ok cinnkodenu ok pottelunu edadi gorppillnu papprihararthbliga ok mekpillnu smadhanbliga redu kodelnu ayidu pottellnu ayidu mekpotulnu edadivi ayidu gorppillnu lnu tn arpmuga teccenu. idi surisdayi kumaruden selumiyelu arpmu. arv dinmun arpmunu teccinvadu deyu velu kumarudunu gadiyulku prdhanudunen eliya sapa. atdu prisuddhmen tulpu primanmunubtti nut mupppi tulmul yettugl vedi ginnenu debbdi tulmul yettugl vedi proksnpatrnu nevedy muga a retinid nuneto klisin godhumpidini dhupdrvymuto nidi yunn pdi tulmul bgaru dhupartini dhnbliga ok cinn kodenu ok pottelunu edadi gorppillnu papprihararthbliga ok mekpillnu smadhanbliga redu kodelnu ayidu pottellnu ayidu mekpotulnu edadivi ayidu gorppillnu tn arpmuga teccenu. idi deyu velu kumaruden eliyasapa arpmu. edv dinmun arpmunu teccinvadu ami hudu kumarudunu ephrayimiyluku prdhanudu nen elisama. atdu prisuddhmen tulpu primanmunubtti nut mupppi tulmul yettugl vedi ginnenu debbdi tulmul yettugl vedi proksnpatrnu nevedymuga a retinid nuneto klisin godhumpidini dhupdrvymuto nidiyunn pdi tulmul bgaru dhupartini dhn bliga ok cinn kodenu ok pottelunu, edadi gorppillnu papprihararthbliga ok mek pillnu smadhanbliga redu kodelnu ayidu pottellnu ayidu mekpotulnu edadivi ayidu gorppillnu tn arpmuga teccenu. idi amihudu kumaruden eli sama arpmu. enimidv dinmun arpmunu teccinvadu peda suru kumarudunu mnssiyulku prdhanudunen gmli yelu. atdu prisuddhmen tulpu primanmunubtti nut mupppi tulmul yettugl vedi ginnenu debbdi tulmul yettugl vedi proksnpatrnu nevedy muga a retinid nuneto klisin godhumpidini dhupdrvymuto nidin pdi tulmul bgaru dhupartini dhn bliga ok cinn kodenu ok pottelunu edadi gorppillnu apradhprihararth bliga ok mekpillnu smadhanbliga redu kodelnu ayidu pottellnu ayidu mekpotulnu edadivi ayidu gorppillnu tn arpmuga teccenu. idi pedasuru kumaruden gmliyluku arpmu. tomimd v dinmun arpmunu teccinvadu gidyoni kumarudunu benyaminulku prdhanudunen abidanu. atdu prisuddhmen tulpu priman munubtti nut mupppi tulmul yettugl vedi ginnenu debbdi tul mul yettugl vedi proksnpatrnu nevedymuga a retinid nuneto klisin godhmpidini dhup drvymuto nidiyunn pdi sekelu bgaru dhupartini dhnbliga ok cinn kodenu ok pottelunu edadi gorppillnu papprihararthbliga

ok mekpillnu smadhanbliga redu kodelnu ayidu pottellnu ayidu mek potulnu edadivi ayidu gorppillnu tn arpmuga teccenu. idi gidyoni kumaruden abidanu arpmu. pdiyy dinmun arpmunu teccinvadu amis dayi kumarudunu daniyulku prdhanudunen ahi yejeru. atdu prisuddhmen tulpu primanmunubtti nutmupppi tulmul yettu gl vedi ginnenu debbdi tulmul yettugl vedi proksnpatrnu nevedy muga a retilo nuneto klisi nidin godhum pidini dhupdrvymuto nidiyunn pdi tulmul bgaru dhupartini dhnbliga ok cinn kodenu ok pottelunu edadi gorppillnu papprihararth bliga ok mekpillnu smadhanbliga redu kode lnu ayidu pottellnu ayidu mekpotulnu eda divi ayidu gorppillnu tn arpmuga teccenu. idi amisdayi kumaruden ahiyejeru arpmu. pdkodv dinmun arpmunu teccinvadu okranu kumarudunu aseriyluku prdhanudunen pgiyelu. atdu prisuddhmen tulpu primanmunu btti nut mupppi tulmul yettugl vedi ginnenu debbdi tulmul yettugl vedi proksnpatrnu nevedymuga a retinid nuneto klisin godhum pidini dhupdrvymuto nidi yunn pdi tulmul bgaru dhupartini dhn bliga ok cinn kodenu ok pottelunu edadi gorppillnu papprihararth bliga ok mekpillnu smadhanbliga redu kode lnu ayidu pottellnu ayidu mekpotulnu edadivi ayidu gorppillnu tn arpmuga teccenu. idi okranu kumaruden pgiyelu arpmu. pdredv dinmun arpmunu teccinvadu enanu kumarudu nphtaliyluku prdhanudunen ahir. atdu prisuddhmen tulpu primanmunubtti nut mupppi tulmul yettugl vedi ginnenu debbdi tul mul yettugl vedi proksn patrnu nevedymuga a retinid nuneto klisin godhum pidini dhup drvymuto nidiyunn pdi tulmul bgaru dhupartinio dhnbliga ok cinnkodenu okpotte lunu edadi gorppillnu papprihararthbliga ok mekpillnu smadhanbliga redu kodelnu ayidu pottellnu ayidu mekpotulnu edadivi ayidu gorppillnu tn arpmuga teccenu. idi enanu kumaruden ahir arpmu. blipithmu abhisekipbdin dinmun israyeliyul prdhanulu arpcin prtistharpnmulu ivi, vedi ginnelu pdredu, vedi proksnpatrlu pdredu, bgaru dhupartulu pdredu, prti vediginne nut mupppi tulmuldi. prti proksnpatr debbdi tulmuldi; a upkrnmul vedi atyu prisudhd men tulpu priman munubtti redu vel naluguvdl tulmuldi. dhupdrvymuto nidin bgaru dhupa rtulu pdredu; vatilo okti prisuddhmen tulpu primanmunubtti pdi tulmuldi. a dhupartul bgarmtyu nut iruvdi tulmuldi; dhnbli psuvulnniyu pdredu kodelu, pottellu pdredu, edadiven gorppillu pdredu, vati nevedymulunu papprihararthmen mgmekpillu pdredu, sma dhanbli psuvulnniyu iruvdi nalugu kodelu, pottellu aruvdi, mekpotulu aruvdi, edadiven gorppillu aruvdi. mose yehovato mat ladutku prtykspu gudarmuloniki vellinppudu saksypu

mdsmu mid nunn krunapithmumid nudi, anga redu kerubul ndmnudi tnto matladin yehova svrmu atdu vinenu, atdu aynto matladenu.

8

yehova moseku ilagu selviccenunivu ahronuto nivu dipmulnu veligicunppudu a yedu dipmul velugu dipvrksmunku mudu pduntlu vatini veligipvlenni ceppumnu. ahronu alagu cesenu. yehova moseku ajnapicintlu atdu dipvrksmunku eduruga dani dipmulnu veligicenu. a dipvrksmu bgaru nkisipnigldi; adi dani stbhm modlu koni puspmulvrku nkisipnigldi; yehova knuprcin madirinibtti mose a dipvrks munu ceycenu. mriyu yehova moseku ilagu selviccenu nivu israyeliyullonudi leviyulnu prtye kici varini pvitrprcumu. varini pvitrprcutku nivu variki ceyvlsindemnga, varimid pappriha rarthjlmunu proksipumu; appudu varu mgli ktito tm sirmtyu gorigicukoni tm btllu ududukoni pvitrprcu konin truvat varu ok kodenu dani nevedumunu, anga telmuto klisin godhmpidini tevlenu. nivu papprihararthbliga mriyok kodenu tisikoni ravlenu. appudu nivu prtykspu gudarmu edutiki leviyulnu todukoni vcci israyeliyul svrsmajmumu pogecey vlenu. nivu yehova snnidhiki leviyulnu todu konivccin truvat israyeliyulu tm cetulnu a leviyulmid ucvlenu. leviyulu yehova sevceyu varvutku ahronunu israyeliyulunu prtistharpnmuga varini yehova snnidhini prtisthip vlenu. leviyulu a kodel tilmid tm cetu lucin truvat nivu leviyul nimittmu praysci ttmu ceyuntlu yehovaku vatilo okdanini papprihararth bliganu redv danini dhnbliganu arpici ahronu edutnu atni kumarul yedutnu leviyulnu niluvbeti yehovaku prtistharpnmuga varini arpipvlenu. atlu nivu israyeliyullo nudi leviyulnu veruprcvlenu; leviyulu navare yuduru. truvat nivu varini pvitrprci prti stharpnmuga varini arpicinppudu leviyulu prty kspu gudarmulo sevceyutke lopliki vellvccunu. israyeliyullo varu na vsmu cey bdinaru; toliculiyen prtivanikini, anga israyeliyu llo prthm stanmttikini prtiga varini nenu tisikoniyunnan. elynga mnusyulonu psu vullonu israyeliyullo toliculiyendi yavttunu nadi; aiguptudesmulo toliculiyen prtivanini nenu shricinnadu varini nakorku prtisthicu kotini. israyeliyullo toliculiyen prtivaniki maruga leviyulnu tisikoni yunnan. mriyu prtykspu gudarmulo israyeliyul nimittmu sevceyutkunu israyeliyul nimittmu prayscittmu ceyutkunu, israyeliyu llo leviyulnu ahronukunu atni kumarulkunu icci appgiciyunnan. advln israyeliyulu prisuddhmdirmunku smipicunppudu e tegulennu israyeliyulku sbhvipkpovunu ani ceppenu. appudu mose ahronulun

israyeli yul svrsmajmu yehova leviyulnugurci moseku ajnapicin smstmunubtti leviyulyedl cesiri; israyeli yulu variki atlecesiri. leviyulu tmmunu pvitrprcukoni tm btllu ududukonin tru vat ahronu yehova snnidhini prtistharpnmuga varini arpiceu. varini pvitrprcutku ahronu varinimittmu prayscittmu cesenu. truvat levi yulu ahronu edutnu atni kumarul yedutnu prtykspu gudarmulo sevceyutku lopliki velliri. yehova leviyulnu gurci moseku ajnapicintlu atdu variyedl cesenu. mriyu yehova moseku ilagu selviccenuidi leviyulnugurcin vidhi. iruvdiyeddlu modlukoni pepraymugl prtivadunu prtykspu gudarmuyokk sevlo pni ceyutku ravlenu. ayite ebd edl vyssu podin pimmt varu a pni mani urkudvleni. varu kapadvlsinvatini kapadutku prtykspu gudarmulo ni gotrpuvarito kud pricy cey vlenugani pniceyvldu. leviyulu kapadvlsin vativisyu nivu variki alagu niymipvlenu.

9

aiguptudesmulonudi varu vccin truvat redv svtrsmu modti nello yehova sinayi arnymdu moseku ilagu selviccenu isra yeliyulu pskapdugnu dani niyamkalmdu acripvlenu. dani niyamk kalmun, anga i nel pdunalugv dinmun saykalmdu danini acripvlenu; dani kttdlnitinibtti dani vidhulnnitinibtti miru danini acripvlenu. kabtti mose pskapdugnu acripvlenni israyeliyulto ceppga varu sinayi arnymdu modti nel pdu nalugv dinmun saykalmdu pskapdug samgrini siddhprcukoniri. yehova moseku ajna picin smstmunu israyeliyulu atdu ceppintle cesiri. kodru nrsvmumu muttutvln apvitrule a dinmun pskapdugnu acrip lekpoiyiri. varu a dinmun mose ahronul edutiki vcci moseto nrsvmumu muttutvln apvitrulme tiviu; yehova arpnmmu dani niyamk kalmun israyeliyul mdhynu arpipkuduntlu el add gibpdditimni adugga moseniluvudi; mi visy mulo yehova yemiselveccu nenu telisi kodunni varito anenu. appudu yehova moseku ilagu selviccenu nivu israyeliyulto itlnumu milogani mi vsmullogani okdu svmmu muttutvln apvitrudennu, durpryanmu ceyu cudinnu, atdu yehova pskapdugnu acripvlenu. varu redvnel pdunalugv dinmun saykalmun danini acrici pognivatitonu cedu akukurltonu danini tinvlenu. varu mrunativrku danilo koce mennu miglniyvldu; danilonidi okk yemuk nennu viruvvldu; pskapdug visymen kttd lnnitinibtti varu danini acripvlenu. pryan mulo udni pvitrudu pskanu acricut manin yedl a mnusyudu tn jnullonudi kottivey bdunu. atdu yehova arpnmmu dani niyamk kalmun arpipledu gnuk a mnusyudu tn papmumu tane bhrpipvlenu. milo nivsicu prdesi yehova pskanu acrip gorunppudu atdu pska kttdcoppun dani vidhinibttiye danini cey

vlenu. prdesikini mi desmulo puttinvanikini mikunu okte kttđ uđvlenu. varu mdirmunu niluvbettin dinmun meghmu saksypu gudarmuloni mdirmunu kmmenu; say kalmu modlukoni uđymuvrku agnıvtı aka rmu mdirmumid nudenu. nıtymunu alage jri-genu. meghmu mdirmunu kmmenu; ratriydu agnıvtı akarmu knbdenu. a meghmu gudarmu midnudi pekettdunppudu israyeliyulu prya nmesagiri; a meghmu ekkd niliceno akkdne israyeliyulu tm gudarmulnu vesikoniri. yehovanotimatcoppun israyeliyulu prya nmesagiri. yehova notimatcoppun varu tm gudarmulnu vesikoniri. a meghmu mdirmumid niliciyudin dinmulnnıyu varu niliciri. a meghmu bhudinmulu mdirmumid nilicinyedl israyeliyulu yehova vidhınnısrıcı prya nmu ceykudiri. meghmu konni dinmulu mdi rmu mid nilicinyedl varunu niliciri; yehova notimatcoppunne niliciri, yehova notimatcoppunne pryanmu cesiri. alage meghmu saykalmu modlukoni uđymuvrku nilicin yedl uđymdu a meghmu pekettd gane varu pryanmu cesiri. pglemi ratriyemi a meghmu pekettdunppude varu pryanmu cesiri. a meghmu redudinmulugani, ok nelgani, yedadıgani tđvu cesi mdirmumid nilicinyedl israyeliyulu pryanmu ceyk tm gudarmullo niliciri. adi ettdunppudu varu pryanmu cesiri. yehova matcoppun varu tm gudarmulnu vesikoniri; yehova matcoppun varu pryanmucsesiri; mosedvara yehova ceppin matnubtti yehova ajn nınsrıci ndiciri.

10

yehova moseku ilagu selviccenunıvu redu vedi burlu ceyıcukonumu; nkisipnıga vatini ceyıpvlenu. avi smajmunu pilucutkununu senlnu trlıcutkununu nikudvlenu. uđvaru vatini uđunppudu smajmu prtykspu gudarmuyokk dvarmunedut ni yoddku kudi ravlenu. varu okte uđinyedl israyeliyul smuhmulku mukhyulen prđhanulu niyoddku kudi ravlenu. miru arbhatmuga uđunppudu turpıddıkn digi yunn senymulu sagvlenu. miru redvmaru arbhatmuga uđunppudu dksındıkn digin seny mulu sagvlenu. varu pryanmepovunppudu arbhatmuga uđvlenu. smajmunu kurcunppudu uđvlenu gani arbhatmu ceyvldu. ahronu kumarulen yajkulu a burlu uđvlenu; nıty men kttđnubtti avi mi vsmul prprga miku uđunu. mimmunu badhicu struvulku virodh muga mi desmulo yuddhmunku vellunppudu a burlu arbhatmuga uđvlenu appudu mi devu den yehova snnidhini miru jnapkmunku vcci mi struvulnudi rksıpbđdudurı. mriyu utsv dinmdunu niyamk kalmıyđdunu nell arbh mulydunu miru dhnbılınugani smadhanblu lnu-gani arpıcunppudu a burlu uđvlenu appudu avi mi devuni snnidhini miku jnap-

karthmuga uđunu mi devuden yehovanu nene. redv svtsrnu redv nel yırvıdyıv tedini meghmu saksypu mdirmu midnudi pekettdenu gnuık israyeliyulu sınyai arnymulonudi pryanmulu ceyıagiri. truvat a meghmu paranu arnymulu nilicenu. yehova mose cetplikicin matnubtti varu modt pryanmu cesiri. yudiyl palepu dhvjmu vari senl coppun mudr sagenu; amımnadıbu kumaruden nyssonu a senymunku adhipti. issakhariyul gotrseny munku sıyaru kumaruden net-nelu adhi pti. jebulunıyul gotrsenymunku helonu kumaruden elıyabu adhipti. mdirmu vipbđı nppudu gersonıyulunı merariyulunı mdirmunu moyucu sagiri. rubeniyl palemu dhvjmu vari senlcoppun sagenu. a senymunku sede yuru kumaruden elısurı adhipti. simyonıyul gotrsenymunku sıurısdıyı kumaruden selımi yelu adhipti. gadiyl gotrsenymunku deyu velu kumaruden elıya sapu adhipti. khatiyulu prisuddhınenvatini moyucusagiri; adru vcculoga varu mdirmunu niluvbettiri. ephrayimiyl palepu dhvjmu vari senl coppun sagenu; a senymu nku amıhıdu kumaruden elıısama adhipti. pedasuru kumaruden gmlıyelı mnsııyl gotrsenymunku adhipti. gıdyoni kumaruden abıdanu benyaminul gotrsenymunku adhipti. daniyl palepu dhvjmu sagenu; adi palemulnnıtilo venuk nudenu; amısdıyı kumaruden ahiyejru a senymunku adhipti okranu kumaruden pgıyelı aseriylul gotrseny munku adhipti. enanu kumaruden ahır nphtaliyl gotrseny munku adhipti. israyeliyulu pryanmuceyu nppudu tm tm senymul coppunne pryanme sagiri. mose manygu midıyaniyuden revıyelı kumarudgu hobabuto moseyehova ma kicednıı ceppin sthl munku memı pryanme povucunnamu; matokud rmmu; memı miku melu cesedmu; yehova israyeliyulku tanu ceybovu melunugurcı vagdanmu cesennga adu ktdunenu ranu, na desmunkunu na vssthl yoddkunı vellıdunnenu. aduku mosenıvu dy cesi mmmunu vidıvukmu; etl-nga i arnymdu memı digılsın sthlmulı nıku telısiyunnıvı; nıvu maku knnılvle uđıvu. mriyu nıvu matokud vccinyedl yehova maku e meluceyuno a melunubtti memı nıku melu ceyıdunnenu. varu yehova kodnıdı mudu dinmul pryanmucsesiri; varıki visratısthlmu cucutku a mudu dinmul pryanmulu yehova nıbđhn mdsmu varıki muduga sagenu. varu tamı digin sthlmunıdı sagınppudu yehova meghmu pgtıvel varımid uđenu. a mdsmu sagınppudu moseyehova lemımu; nı strıvulu cedrıpvıduıragak, nınnu dvesıcvıaru nı yedıtnıdı parıpvıduıragak ynenu. adi nilicınppudu atdıyehova, israyelu velı mdıhyku mrl rmmnenu.

jnulu ayasmunugurci snugucudga adi yehovaku vinbdenu; yehova dani vininppudu ayn kopmu rgulukonenu; yehova agni varilo rgulukoni a palemulo nok konnu dhipsagenu. jnulu moseku morpettga mose yehovanu vedukoninppudu a agni cllarenu. yehova agni varilo rgulukonindun a cotiki tbera anu peru pettbdenu. vari mdhynunn misritjnmu masapeks adhi kmuga knuprcga israyeliyulunu mrl edcimakavru masmu pettedru? aiguptulo memu uci tmuga tinin ceplunu kirkaylunu doskaylunu kurakulunu ullipaylunu tell gddlunu jnapkmunku vccucunni. ippudu ma pranmu sommsillenu. i mnna kak ma knulyedut mremiyu ledni ceppukoniri. a mnna kotimergijlvle udenu. cupunku adi bolmuve udenu. jnulu tirugucu danini gurcukoni tirugt visiri lek rot dci penmu mid kalci rottelu cesiri; dani ruci krott nune rucivle udenu. ratriydu mcu palemu mid kurisinppudu a mnna dani vetne pdenu. jnulu tm tm kutubmullo evri gadarpu dvarmunoddvaru edvga mose vinenu. yehova kopmu bhuga rgulukonenu. varu edcut mose drstikini cedddiga nudenu. kaga mose yehovato yitlunenunivel ni sevkuni badhi citivi? namid ni ktaksmu raniyk yi jnu ldri bhar-munu namid pettnel? nene yi srv jnmunu grbhmun dhricitina? nene virini ktina? palicci pecedu tdri psipillnu moyuntlu nenu viri tdrulku prmanpurvkmuga iccin des munku virini ni rommun ettukoni pommni nato cep-cucunnavu. i smst prjtku iccutku masmu na kekkdidi? varu nnnu cuci yedcucu tinutku maku masmimmni adugucunnavu i smst prjtnu otiga moy navln kadu; adi nenu bhripleni bharmu; nivu nakitlu ceydl-cin yedl nnnu cpumu. namid ni ktaksmu v-cin yedl nenu na badhnu cдукuduntlu nnnu cpumu. appudu yehova moseto itlnenu-jnulku peddlniyu adhiptulniyu niverigin israyeliyul peddlnonudi debbdimdi mnusyul lnu nayoddku pogucesi prtykspu gudarmunku varini todukoni rmmu. akkd varu nitokud niluvbdvleno. nenu digi akkd nito mat-ladednu. mriyu nimid vccin atmlo palu varimid ucednu; i jnul bharmunu nivu otiga moykuduntlu varu danilo nok palu nitokud bhripvleno. nivu jnulnu cuci yitl numumim-munu miru reptiki prisuddhprcu konudi; miru masmu tiduru. yehova vinu ntlu ed-cimaku evru masmu pettuduru? aigup-tulo maku bagugane jrigindni miru ceppu kotiri gnuk yehova miku masmiccunu, miru tiduru. okk dinmu kadu, redu dinmulu kadu, ayidu dinmulu kadu, pdi dinmulu kadu, iruvdi dinmulu kadu. ok nel din-mulvrku, anga adi mi nasika rdhrmullonudi vcci miku ashyru puttuvrku danini tiduru; elynga miru mi mdhy nunn yehovanu nir-ksymu cesi ayn snnidhini edciaiguptu lonudi

yeduku vccitimnukotiri. aduku mosenenu i jnulmdhy unnanu; varu aru lksl pad-carulavaru neldinmulu tinutku variki mas-miccednni ceppitivi. varu trptiga tinuntlu varinimittmu gorrlnu psuvulnu cp vlena? varu trptiga tinuntlu smudrpu cep lnniyu varinimittmu kurcvlena? anenu. aduku yehova moseto itlnenu yehova bahublm tu tkkuvenda? na mat ni yedl nerveren ledo yippudu cucedvu. mose byitki vcci yehova matlno jnulto ceppi, jnul peddlnonudi debbdimdi mnusyulnu pogucesi gudarmucuttu varini niluvbettga yehova meghmulo digi at-nito matladi atni mid vccin atmlo palu a debbdimdi peddlnid ucenu; kavun a atm varimid nilicinppudu varu prvciciri gani mrl prvcipledu. a mnu syullo niddru palemulo niliciyudiri; varilo okniperu eldadu, redv vaniperu medadu; vari midnu atm niliciyudenu; varu vraybdinvari lonu udiyu varu gudarmunku vellk tm palemulone prvciciri. appudu ok fvnudu mose yoddku prugettiv-cieldadu medadulu pale mulo prvcicun-narni ceppga mose erprcu koninvarilo nunu kumarudunu moseku pricar kudunen yehosvmose na prbhva, varini nisedhipummi ceppenu. aduku mosena nimi ttmu niku rosmu vccena? yehova prjldrunu prvk-tlguntlu yehova tn atmnu varimid ucenu gak ani atnito anenu. appudu moseyu israyeliyul peddlnu pale muloniki velliri. tru vat yehova snnidhinudi ok gali bylud-eri smudrmunudi purellnu rppici palemucuttu i prkkn a prkkn din pryanmt dur-muvrku bhumimid redu murl yettun vatini pdjesenu. kavun jnulu a dinmtyu a ratr atyu mrusti dinmtyu leci a purellnu kur-cukonu cudiri; tkkuv kurcukoninvadu nuru tumulnu kurcukonenu. truvat varu tmko-rku palemu cuttu vatini prciri. a masmu ik vari pdl sdun nudgane, adi nmlkmunupe, yehova kopmu jnulmid rgulukonenu; yehova tegulu cet varini bhuga badhicenu. masapeksgl varini jnulu akkd patipettindun a sthlmunku kibrotu httaava anu peru pettbdenu. jnulu kibrotu httaavanudi hjerotuku pryanme poyi hjerotulo digiri.

12

mose kusudespu strini pedli cesikoni yu-denu gnuk atdu pedlicesikoni a stri nibtti miraymu ahronulu atniki virodhmuga mat-ladiri. varumosecet matrme yehova pli ci-cena? ayn ma cetnu plikiplada? ani ceppu konga yehova a matvinenu. mose bhumi midnunn vardrilo mikilli satvikudu. yehova miru mugguru prtykspu gudarmunku rdni htattuga mose ahronu miryamulku ajn-niccenu. a mugguru raga yehova meghstbhmulo digi prtykspu gudarmuyokk dvar-munodd nilici ahronu miryamulnu pilicenu. varidrru raga ayn na matlu vinudi; milo

prvkt yudinyedl yehovangu nenu drsnmicci atdu nnu telisi konuntlu klllo atnito matladudunu. na sevku den mose attivadukadu. atdu na yillttilo nmmkmenvadu. nenu gud-hbbhavmulo kadu, drsnmicci mukhamukhiga atnito matladudunu; atdu yehova svrup-munu nidanicu cucunu. kabtti na sevkuden moseku virodd muga matladutku mirel bhypdlednenu. yehova kopmu varimid rgulukonga ayn vellipoyenu. meghmunu a prtykspu gudarmu midnudi ett bdeni; ap-pudu miryamu himmuvti tellni kusthu gl-dayenu; ahronu miryamuvepu cucinppudu ame kusthugldiga knbdenu. ahronu ayyo na prbhuvu, memu avivekulmu; papulmen memu cesin yi pap munu mamid mopvddu. tn tlli grbhmulo nudi puttingptike sgmu-masmu ksinicin sisu svmuve amenu ud-niyykumni moseto ceppga mose yeluget-tideva, dycesi yimenu baguecuyumni yeho-vaku mor pettenu. appudu yehova moseto ame tdiri ame mukhmu mid umimvesinyedl ame yedu dinmulu siggu pdunugda; ame palemu velupl edu dinmulu prtyekmuga udvleni. truvat amenu cercu konvleni. kabtti miryamu edu dinmulu palemu velu-plne gdipenu. miryamu mrl cercbduvrku jnulu muduku sagreri. truvat jnulu hjerotu nudi sagi paranu arnymulo digiri.

13

yehova moseku ilagun selviccenu nenu is-rayeliyulku iccucunn knanudesmunu scrici cucutku nivu mnusyulnu ppumu. vari pitrul gotrmullo okkokk dani nudi okkokk mnusyuni miru pplyenu; varilo prtivadu prdhanude yudvleni. mose yehova mat vini, paranu arnymunudi varini ppenu. vardru israyeliyullo mukhyulu. vari pelli evngarubenu gotr munku jkkuru kumaruden smmuy; simyonu gotrmunku hori kumaruden sapatu; yuda gotrmunku yephunne kumar den kalebu; issakharu gotrmunku yosepu kumaruden igalu; ephrayimu gotrmunku nunu kumaruden hosey; benyaminu gotrmunku raphu kumaruden plti; jebulunu gotrmunku sori kumaruden gdiyelu; yosepu gotrmunku, anga mnse gotrmunku susi kumaruden gdi; danu gotrmunku gemli kumaruden amimyelu; aseru gotrmunku mikhayelu kumaruden seturu; nphtali gotrmunku vapesi kumaruden nhbi; gadu gotrmunku maki kumaruden geyuvelu anunvi. desmunu scrici cucutku mose ppin mnusyul pelli ivi. mose nunu kumaruden hoseyku yehosuv anu peru pettenu. mose knanudesmunu scrici cucutku varini ppi nppudu varito itlneumiru dherymu teccukoni dani dksindikun prvesici a kod yekki a desmu ettido danilo nivsicu jnmu blmugldo blmulenido, kocemendo vistar-mendo varu nivsicu bhumi yettido adi mcido

cedddo, varu nivsicu pttmmlu ettivo, varu gudarmu llo nivsicuduro, kotllo nivsicuduro, a bhumi sarmendo nissarmendo, danilo cetlu nnvo levo knipettvleni. mriyu miru a despu pdllo konni tisikonirdni ceppenu. adi draksl prthm pkvkalmu kabtti varu velli sinu arnymu modlukoni hmatuku povu margmuga rehobuvrku desscarmucesi cuciri. varu dksindikun pryanmucesi hebronuku vcciri. akkd anakiyulu ahimanu sesyi tlmyi anu varudiri. a hebronu aigup-tuloni soynukte ededlu muduga kttbdenu. varu eskolu loyiloniki vcci akkd okk gelgl drakscettu yokk kommukosi ddetto iddru mosiri. mriyu varu konni danimmpdlu konni aju rpu pdlu tecciri. israyeliyulu akkdkosin draks gelnubtti a sthlmunku eskolu loy anu peru pettbdenu. varu nlubdi dinmulu a desmunu scrici cucu tirigi vc-ciri. atlu varu velli paranu arnymdli kadesu-lonunn mose ah ronulyoddunku israyeliyul srvsmajmunnoddu kunu vcci, varikini a srvsmajmunkunu smacarmu telieccepi a despu pdlu variki cupiciri. varu atniki telieyprcin-demnganivu mmmunu ppin desmunku velli-tiviu; adi palu tenelu prv hicu desme; dani pdlu ivi. ayite a des mulo nivsicu jnulu blvtulu; vari pttmmlu prakarmuglvi avi mikkili goppvi; mriyu akkd anakiyulnu cucitiviu. amalekiyulu dksindes mulo nivsicucunnaru; hittiyulu yebusiyulu amoriyulu kod desmulo nivsicucunnaru; knaniyulu smudrmunnoddu yordanu ndiprat mullonu nivsicucunnarni ceppiri. kalebu mose yedut jnulnu nimml prcimnmu niscymuga vel-ludumu; dani svadhinprucukodumu; dani jy-icutku mn skti calunnenu. ayite atnito kud poyin a mnusyulua jnulu mnkte blvtulu; mnmu vari midiki pojalmniri. mriyu varu tamu scrici cucin desmunugurci is-rayeliyuto cedd smacarmu ceppimemu scrici cucin desmu tn nivasulnu bhksicu desmu; danilo maku knbdin jnuldru unnt dehulu. akkd nephiliyul sbdhulen anaku vspu nephiliyulnu cucitiviu; ma drsthiki memu midtlvle utimi, vari drsthikini atle utimniri.

14

appudu a srvsmajmu elugetti keklu vesenu; prjlu a ratri yelugetti yedciri. mriyu israyeliyuldr mose ahronul peni snugukoniri. a srvsmajmu ayyo aiguptulo memel cavledu? i arnymdu memel cavledu? memu ktti-vat pduntlu yehova mmmunu i desmuloniki el tisikoni vccenu? ma bharylu ma pilllu kolpovuduru; tirigi aiguptuku vellut maku melukada? ani varito aniri. varumnmu naykuni okni niymicukoni aiguptunku torigi velludmni oknito okdu ceppukonga mose ahronulu israyeliyul srvsmajsghmu edut sagilpdiri. appudu desmunu scrici cucin-varilonudin nunu kumarudgu yehosuvyu ye-

phunne kumarudgu kalebunu bttlu cipukoni israyeliyul srv smajmutomemu scrici cucin desmu mikkili mci desmu. yehova mnydu an dicinyedl a desmulo mnlnu cerci danini mn kiccunu;. adi palu tenelu prvhicudesmu. mettuku miru yehovamid tirugbkudi, a des prjku bhypdkudi, varu mnku aharmguduru, vari nid vari midnudi tolgiyoyenu. yehova mnku tode yunnadu, variki bhypdkudniri. a srvmajmu varini ralto kotti cpvlennga prtykspu gudarmulo yehova mhim israyeliyul kdriki knbdenu. yehovaennallvrku i prjlu nnnu alksymu ceyuduru? ennal-lvrku nenu vari mdhyu cesin suckkriylni-tini cuci nnnu nmnk yuduru? nenu variki svasthymiyk tegulucet varini htmucesi, yi jnmukte mha blmugl gopp jnmunu nivln putteddnni moseto ceppga mose yehovato itlnenualagete aiguptiyulu danigurci viduru; nivu ni blmucet i jnmunu aiguptiyullonudi rppicitivigda; viru i desnivasulto i sgti cep-piyuduru. yehova anu nivu i prjl mdhynunnavniyu, yehova anu nivu mukhamukhiga knbdinvad vniyu, ni megumu varimid nilu-cucunnndniyu, nivu pglu megstbhmulonon ratri agnistbhmulonon vari mudr nducucunnavniyu varu viniyunnaru gda. kabtti nivu okk debbtu i jnulu cpin yedl ni kirtinigurci vinin jnmulu prman purvkmuga tanu i jnulkiccin desmdu varini cercutku sk-tilek yehova varini arnymulo shricenni cep-pukoduru. yehova dirghsatu dunu, kr-patisyudunu dosmunu atikrmmunu prihricu-vadunu, apradhini nirpradhiga eck mudu nalugu trmulvrku tdrul dosmunu kuma rul-midiki teccuvadune yunnadni nivu ceppin mat coppun na prbhuvuyokk blmu ghn-prcbdunu gak aiguptulonudi vccidni mod-lukoni yidivvrku nivu i prjldosmunu prihrici yunntlu ni krpatismunubtti i prjl dos-munu dycesi ksmicumnri yehovato ceppga yehovani matcoppun nenu ksmiciyunnanu. ayite na jivmutodu, bhumi atyu yehova mhimto nidukoniyudunu. nenu aiguptulonon arnymu lonu cesin suck kriylnu na mhimnu cucin yi mnusyuldru i pdi marulu na mat vink nnnu prisodhiciri. kaga vari pitruku prman purvkmuga neniccin desmunu varu cudne cudru; nnnu alksymu cesinvar-ilo evrunu danini cudru. na sevkuden kalebu mci mnssu klige purnmnssuto nnnu anusricin hetuvucet atdu poyin desmulo atni prvespettednu. atni stti dani svad-hinprcukonunu. amalekiyulunon knaniyu-lunu a loylo nivsicucunnaru. repu miru tirigi erasmudrpu margmuga arnymunku pryanne podnenu. mriyu yehova mose ahanulku ilagu selviccenu naku virodhmuga snugucudu i cedd smajmunu nenetvrku shipvlenu? isra yeliyulu naku virodhmuga snugucunn snugulun viniyunnanu. nivu var-itoyehova vaku edngana jivmutodu; miru na cevilo ceppintlu nenu niscymuga miyedl

cesednu. mi svmulu i arnymulone ralunu; mi lekkmottmu coppun milo lekkipbdinvardru, anga iruvdi edlu modlunkon pepraymu gli-gli naku virodhmuga snginvardru ralipovuduru. yephunne kumaruden kalebunu nunu ku-maruden yehosuvyu tpp mimmunu nivsip-jeyudunni nenu prmanmucetin desmdu milo evrunu prvesipru; idi niscymu. ayitevaru kolpovudu rni miru ceppin mi pillnu nenu a desmulopliki rppicednu; miru trnikricin desmunu varu svtr tricukonedru; ayite mi svmulu i arnymulo mulo ralunu. mi svmulu i arnymulo ksymguvrku mi pillu i arnymulo nlubdi edlu tiruguladucu mi vyb-hicarsiksu bhricedru. miru a desmunu scrici cucin nlubdi dinmul lekk prkarmu dvnmunku ok svtsrmu coppun nlubdi svtsr-mulu mi dossiksnu bhrici nenu mimmunu rosivesinttu telisikoduru. idi yehova anu nenu ceppin mat; naku virodhmuga kudin ceddgu i srv smajmunku niscymuga dini cesednu. i arnymulo varu ksinicipovuduru; ikkdne cnipovuduru anenu. a desmunu scrici cucutke mosecet ppbdi tirigi vcci a desmunugurci ceddsamacarmu cepputvln srv smajmu atnimid snugultu cesin mnusyulu, anga a desmunugurci cedd smacarmu cep-pin mnusyulu yehova snnidhini tegulucet cnipoyiri. ayite a desmunu scrici cucin mnusyulo nunu kumarudgu yehosuvyu yephunne kumarudgu kalebunu brdikiri. mose israyeliyuldro a matlu ceppga a jnulu cal dukhiciri. varu udymun leci a kod konmidikekkicittmd, memu papmu cesin varmu, yehova ceppin sthlunku velludunu aniri. appudu moseidi el? miru yehova mat miru cunnaremi? adi konsagdu. yehova mi mdhyu ledu gnuk mi struvlyedut htmu ceybduduru; miru sagipokudi. elynga ama lekiyulu knaniyulu mikte muduga akkdiki ceriyunnaru; miru khdgmuget kuluduru; miru yehovanu anusricit manitiri gnuk ik yehova miku todeyuddni ceppenu. ayite varu murkhici a kodkon kekkipoyiri; ayinnu yehova nibdhn mdsmentnu moseyennu pale mlonudi bylu vellledu. appudu a kodmid nivasmuganunn amalekiyulunon knaniyulunon digi vcci varini kotti hormavvrku varini trimi htmu cesiri.

15

mriyu yehova moseku ilagu selviccenu nivu israyeliyulto itlnumunenu mi kic-cucunn desnivasmullo miru prvescin truvat yehovaku ipen suvasn kluguntluga govullonidaninekan, gorr meklonidaninekan, dhnbliganennu, bliganennu tecci, mrokkubdi cellicutkniyo, sveccharpangan-nyo, nijamk kalmdu arpiciudniyo, deninennu miru arpipgorinyedl yehovaku a arpnmu nrpicuvadu muppavu nuneto klupbdin redu pll pidini nevedymuga tevlenu.

okkokk gorripillto kud dhnblimidnemi blimidnemi poyutke muppavu draksarsmunu panarpn muga siddhprc vlenu. pottelutokud pdi nuneto klupbdin nalugu pll pidini nevedymuga siddhprc vlenu. pdi draksarsmunu panarpnmuga tevlenu; adi yehovaku ipen suvasn. mrokkubdini cellicutkennu yehovaku sma dhanbli nrpicutkennu nivu dhnbliganennu bliga nennu kodedudnu siddhprcinyedl a kodeto kud pdinnrune klupbdin arupll kodhumpidini nevedymuga arpipvlenu. mriyu yehovaku ipen suvasngl hommuga pdinnr draksarsmunu panarpnmuga tevlenu; okkokk kodetokudnu okkokk pottelutokudnu, gorrlonidennu meklonidennu okkokk pillto kudnu, alagu ceyvlenu. miru siddhprcuvati lekknubtti vati lekklo prtidanikini atlu ceyvlenu. desmulo puttinvardu yehovaku ipen suvasngl homarpnmunu teccunppudu alagunne ceyvlenu. miyodd nivsicu prdesi gani mi trtrmullo mi mdhynunnvadevdu gani yehovaku ipen suvasn gl hommu arpip gorinppudu miru ceyuntle atdunu ceyvlenu. sghmunku, anga mikunu milo nivsicu prdesikini okkte kttd; adi mi trtrmulkudu nityemen kttd; yehova snnidhini mirunntle prdesiyu udunu. mikunu miyodd nivsicu prdesikini okkte yerpatu, okkte nyayvidhi yudvlenu. yehova moseku ilagu selviccenunivu israyeliyulto itlnumu nenu mimmunu koni povucunn desmulo miru prvesicin truvat miru a despu aharmunu tinunppudu prtistharpn munu yehovaku arpipvlenu. miru mi modti pidimudd rottenu prtistharpnmuga arpipvlenu; kllpu arpnmuve dani arpipvlenu. mi trtrmulku mi modti pidimuddlonudi prtistharpnmunu yehovaku arpipvlenu. yehova moseto cep-pin yi ajnlntitilo, anga yehova ajnapicin dinmu modlukoni atupeni mi trtrmulku yehova mose dvara miku ajnapicinvatilo porbatun deninennu miru ceykpoyinppudu, adi smajmunku teliy bdniyedl srvsmajmu yehovaku ipen suvasnga nudutke dhnbliga ok kodedudnu, vidhicoppun dani nevedymunu dani panarpnmunu papprihararthbliga ok mekpillnu siddhprc vlenu. yajkudu israyeliyul srvsmajmu nimittmu prayscittmu ceyvlenu; teliyke dani cesenu gnuk ksmipbdunu. varu porbatun cesin papmulnu btti tm arpnmunu, anga yehovaku cedvlsin hommunu papprihararthblini yehova snnidhiki tisikoni ravlenu. appudu israyeliyul srvsmajmemi, vari mdhynu nivsicu prdesi yemi ksmapn nodunu; elynga prjldru teliyke dani ceyut ttsthicenu. okdu porbatun papmu cesinyedl vadu pap prihararthbliga edadi adumek pillnu tisikoni ravlenu. porbatun yehova snnidhini dani cesenu gnuk teliyke papmu cesin vari nimittmu yajkudu praysci ttmu ceyunu; vari nimittmu prayscittmu ceyutvln vadu

ksmapn nodunu. israyeliyullo puttinvade-gani vari mdhynu nivsicu prdesi yegani porbatun evdennu papmu cesinyedl vanikini mikunu vidhi okkte udvlenu. ayite desmdu puttinvade-gani pr desiyu gani yevdennu sahsici papmucesinyedl vadu yehovanu trnikricinvadgunu gnuk attivadu niscy-muga jnullo nudkud kotti veybdunu; vadu yehova matnu alksymu cesi ayn ajnunu mirindun niscy-muga kottivey bdunu; vani dossiksku vade karkudu. israyeliyullo arnymulo unnppudu okdu visratidinmun ktte lutu erut cuciri. vadu ktte lutu erut cucin-varu moseyoddkunnu ahronunodd kunu srvsmajmunoddkunnu vanini tisikonivcciri. vaniki emi ceyvleno adi visdprcbddedu gnuk vanini kavliilo uciri. truvat yehovaa mnusyudu mrnsiks nodvleno. srvsmajmu palemulo velupl rallto vani kotti cpvlenni moseto ceppenu. kabtti yehova moseku ajnapicintlu srvs majmu palemulo velupliki vani tisikonipoyi rallto vani cavgottenu. mriyu yehova moseku ilagu selviccenunivu israyeliyulto itlnumu. varu tm trtrmulku tm bttl aculku kucculu cesikoni acul kucculdim nilisutrmu tgilivlenu. miru na ajnlntitini jnapkmucesikoni mi devuniki prtisthituleyuduntlu munuptivle korinvatini bttiyu cucinvatinibttiyu vybhicripk, dani cucu yehova ajnlntitini jnapkmucesikoni vati nnusricutke adi miku kuccuganudunu. nenu miku devudne yuduntluga aiguptudesmulonudi mimmunu rppicin mi devudnen yehovanu; mi devudnen yehovanu nene.

16

leviki munimnumdunu khatuku mnumdunu isharu kumarudungu korhu, rubeniyullo eli yabu kumarulen datanu abiramulunu, peletu kumarulen onunu yocicukoni israyeliyullo perupodin sbhikulunu smajpradhanulunen redudvlyebdi mdito moseku edurugaleci mose ahronulku virodhmuga pogupdimito makik pniled; i srvsmajmuloni prtivadunu prisuddhude yehova vari mdhynunnadu; yehova sghmu mid mimmunu mirel heccikonucunnaranga, mose a mat vini sagilpdenu. atu truvat atdu korhutonuni vani smajmutonuni itlnenu tn vadu evdo prisuddhude evdo repu yehova teliyjesi vanini tn snnidhiki ranicunnu. ayn tanu erprcukonivanini tnyoddku cercu konunu. ilagu ceyudi; korhununi atni smst smuhmunen mirunu dhupartulnu tisikoni vatilo agniyuci repu yehova snnidhini vatimid dhupdrvymu veyudi. appudu yehova ye mnusyuni yerprcukonuno vade prisuddhuhu. levi kumarulatu, mito nakik pniled. mriyu mose korhuto itnenulevi kumarulatu vinudi. tn mdirsevceyutku yehova mimmunu tnyoddku cercukonutyu, miru smajmu edut nilici varu ceyvlsin sev ceyuntlu israyeliyul devudu is-

rayeliyul smajmulonudi mimmunu veru pr-
 cutyu miku alpmuga knbduna? ayn nin-
 nunu nito leviyulen ni gotrpuvari ndrini
 cercukonenu gda. ayite miru yajktv-
 mukud korucunnaru. idu nimittmu nivunu
 ni smstsmaj munu yehovaku virodhmuga
 pogeynnaru. ahronu evdu? atniki vi-
 rodhmuga miru snugnel anenu. appudu
 mose eliyabu kumarulen datanu abiramulnu
 piluvnpicenu. ayite varumemu ramu; i arny-
 mulu mimmunu cp vlenni palu tenelu pryhicu
 desmulonudi mmmunu tisikonivccut calnttu,
 mamid prbhutvmu ceyutkunu nikdhikarmu
 kavlena? atekadu, nivu palu tenelu pryhicu
 desmuloniki mmmunu tisikoni raledu; pol-
 mulu drakstotlugl svasthymu makiyyledu;
 i mnusyl knnulu uddiyuduva? memu
 ramu aniri. aduku mose mikilli kopicinivu
 vari nevedymunu lksypettikum. okk ga-
 didnennu varyodd nenu tisikon ledu; var-
 ilo evnikini nenu hani ceyledni yehova yodd
 mnivesenu. mriyu mose korhuto nivunu
 ni srvmuhmumu, anga nivunu varunu ahro-
 nunu repu yehova snnidhini niluvvlenu.
 milo prtivadunu tn tn dhupartini tisikoni
 vati mid dhupdrvymu vesi, okkokkdu tn
 dhupartini pttukoni reduvdl ebbi dhupar-
 tulnu yehova snnidhiki tevlenu, nivunu ahro-
 nunu okkokkdu tn dhupartini tevlenni cep-
 penu. kabtti varilo prtivadunu tn dhupar-
 tini tisikoni vatilo agni yuci vatimid dhup
 drvymu vesinppudu, varunu mose ahronu-
 lunu prtykspu gudarmuyokk dvarmunodd
 niliciri. korhu prtykspu gudarmu yokk dvar-
 munoddku srvmajmumu variki virodh muga
 pogeuceya yehova mhim srvmaj munku
 knbdenu. appudu yehovamiru i smajmu-
 lonudi avtiliki velludi. ksnmulo nenu varini
 kalciveyudunni mose ahronulto ceppga varu
 sagilpdismt sriratmlku devud ven deva, yi
 yokkdu papmucesindun i smst smajmu mid
 nivu koppuduva? ani vedu koniri. ap-
 pudu yehova moseku ilagu sel viccenu korhu
 datanu abiramulyokk nivas mul cuttu-
 pl-nudi tolgipovudni jnsmajmuto ceppumu.
 appudu mose leci datanu abiramul yod-
 dku vellga israyeliyul peddlu atni vet vel-
 liri. atdui dustul gudarmulyoddnudi tolgi
 povudi; miru vari papmulnnitilo palivare
 nisip yuduntlu variki kliginediyu muttkudi
 ani a smajmuto anenu. kabtti varu korhu
 datanu abiramul nivasulyoddnudi itu atu
 lecipoga, datanu abiramulunnu vari bhary-
 lunu vari kumarulunnu vari psipillunu tm
 gudarmul dvarmun niliciri. mose i smst
 karymulnu ceyutku yehova nnnu ppenniyu,
 na att nene vatini ceyledniyu dinivln miru
 telisikoduru. mnusyuldriki vccu mrnmvtti
 mrnmu viru podin yedlnu, smst mnusyulku
 klugunde viriki kliginyedlnu, yehova nnnupp
 ledu. ayite yehova gopp vtl putticutvln
 varu prannulto patalmulo kuluntlu bhumi
 tn noruteri varini variki kligin smstmunu

migi vesinyedl varu yehovanu alksymu ce-
 sirni miku teliyunnenu. atdu a matlnniyu
 ceppi calic gane vari kridi nel nervidi-
 cenu. bhumi tn noru terci varini vari
 kutubmulnu korhu sbdhu ldrini vari smst
 spadyumunu migivesenu. varunu vari sb-
 dhuldrunu prannuto patal mulo kuliri;
 bhumi varini migivesenu; varu smajmulo ud-
 kud nsiciri. vari cuttununn israyeliyuldru
 vari ghos vinibhumi mnlnu migiveyunemo
 anukonucu paripoyiri. mriyu yehova yo-
 ddnudi agni byluderi dhuparpn munu tec-
 cin a reduvdl ebdimindi kalcivesenu. ap-
 pudu yehova moseku ilagu sel viccenuivu
 yajkudgu ahronu kumaruden eli yajruto itl-
 numua agnimdhynudi a dhupartu lnu et-
 tumu, avi prtisthitmenvi. a agnini dur muga
 cllumu. papmucesi tm prannulku muppu
 teccukonin viri dhupartulnu tisikoni blipith-
 munku kppuga vedlpyin rekulnu ceylvlenu.
 varu yehova snnidhiki vatini teccindun avi
 prtisthit menvi; avi israyeliyulku anval-
 uga udunu. ahronu stan sbdhi kani
 anyudevdu yehova snnidhini dhupmu
 arpip smipici, korhuvlenu atni smajmu
 vlenu kakuduntlu israyeliyulku jnapksuc-
 nga udutke yajku den eliyajru kalcbdin
 varu arpicin yittdi dhupartulnu tisi yehova
 mose dvara tnto ceppintlu vatito blip-
 ithmunku kppuga vedlpyin rekulu ceyi-
 cenu. mrnudu israyeliyul srvmajmu mose
 ahronulku virodhmuga snugucumiru yehova
 prjlnu epitirni ceppi smajmu mose ahronu
 lku virodhmuga kudenu. varu prtyk-
 spu gudarmuvepu tirigi cudga a meghmu
 dani kmmenu; yehova mhimyu knbdenu.
 mose ah ronulu prtykspu gudarmu edutiki
 raga yehovamiru i smajmu mdhynudi tolgi
 povudi, ksnmulo nenu varini nsipjeyudunni
 moseku selviyyga varu sagilpdiri. ap-
 pudu mosenivu dhupartini tisikoni blipith-
 nippulto nipi dhupmuvesi vegmuga smaj-
 munoddku velli varinimittmu prayscittmu
 ceyumu; kopmu yehova snnidhinudi by-
 luderenu; tegulu modlu pettenni ahronuto
 ceppga mose ceppintlu ahronu vatini tisikoni
 smajmumdyku prugetti poyinppudu tegulu
 jnullo modlupetti yudenu; kaga atdu dhup-
 muvesi a jnul nimittmu pray scittmu ce-
 senu. atdu cccinvarikini brtkiyunn varikini
 mdhynu niluvbdga tegulu agenu. korhu
 tirugubatun cnipoyinvaru gak pdunalugu-
 vel eduvdlmdi a tegulucet ccciri. a tegulu
 aginppudu ahronu prtykspu gudarmuyokk
 dvarmu dggrnunn mose yoddku tirigi vc-
 cenu.

yehova moseku ilagu selviccenu. nivu is-
 rayeliyulto matladi varyodd nokkokk pitrul
 kutubmunku okkokk krrga, anga vari prd-
 hanulldriyodd vari vari pitrul kutubmul cop-

pun pdredu krllnu tisikoni yevri krrmid variperu vrayumu. levikrrmid ahronu peru vrayvlenu; elynga pitrul kutubmul prdhanuniki okk krrye yudvlenu. nenu mim-munu klisikonu prtykspu gudarmuloni sasnmulyedut vatini ucvelnu. appudu nenu evni eprcukoduno vani krr cigiricunu. isra yeliyulu miku virodhmuga snugucudu snugulu naku vinbdkud manpiveyudunu. kabtti mose israyeliyulo ceppga vari prdhanuldru tm tm pitrul kutubmullo okkokk prdhanuniki okkokk krr coppun pdredu krllnu atnikiciri; ahronu krryu vari krrl mdhynudenu. mose vari krllnu saksypu gudarmulu yehova snni dhini ucenu. mrunadu mose saksypu gudarmu loniki velli cudga levi kutubpuden ahronu krr cigirci yudenu. adi cigirci puvvulu pusi badmu pdlugdayenu. mose yehova snnidhinudi a krllnnitini israyeliyuldri yedutiki tega varu vatini cuci yokkokkdu evri krnu varu tisikoniri. appudu yehova moseto itl-nenutirugbdin varinigurci anvaluga kapadb-duntlu, ahronu krnu mrl sasnmul yedut ucumu. varu cavkuduntlu naku vinbdkud vari snugulnu kevlmu anci manpivesin vadvauduvu. appudu yehova moseku ajnapicintlu atdu cesenu; alagunne cesenu. ayite israyeliyulu moseto itlniriidigo ma pramulu poynivi; nsicipotiviu memdrmu nsicipotiviu. yehova mdirmunku smipicu prtivadunu ccunu; memu adrmu cavvl-siyunnda? ani plikiri.

18

yehova ahronuto itl-nenunivunu ni kumarulunu ni tdri kutubmunu prisuddhsthlpu sev loni dosmulku uttrvadulu; nivunu ni kumarulunu mi yajktvpu dosmulku uttrvadulu mriyu ni tdri gotrmunu, anga levi gotrikulen ni shodrulnu nivu dggrku tisikoni ravlenu; varu nito klisi niku pricry ceyuduru. ayite nivunu ni kumarulunu saksypu gudarmu edut sevceyvlenu varu ninunu gudarmttini kapaducud vlenu. ayite varunu mirunu cavkuduntlu varu prisuddhsthlmuyokk upkrnmulyoddkennu blipithmu noddkennu smipipvdu. varu nito klisi prty kspu gudarmuloni smst sevisymulo dani kapadvlenu. anyudu miyoddku smipipkuddu; ikmidt miru prisuddhsthlmunu blipithmu kapad vlenu; appudu israyeliyulmidiki kopmu radu. idigo nenu israyeliyulmdhynudi leviyu len mi shod rulnu tisikoni yunnan; prtykspu gadarmuyokk sevceyutku varu yehovavl mi kppgipb-diyunnaru. kabtti nivunu ni kumarulunu blipithpu pnulnniti visymulonu addterlopli dani visymulonu yajktvmu jrupucu sevceyvlenu. dycetne mi yajktvpusev nenu mikicciyunnan; anyudu smipicinyedl mrrsiks nodunu. mriyu yehova ahronuto itl-

nenuidigo israyeliyulu prtisthicuvatnnitilo na prti stharpnmulnu kapadu pni nikicci yunnan; abhi sekmunubtti nitymen ktt-dvln nikunu ni kumarulkunu nenicciyunnan. agnilo dhipbdni ati prisuddhmen vatilo niku ravlsinhevnga, vari nevedymulnnitilonu, vari papprihararth blulnni tilonu, vari apradh prihararth blulnnitilonu varu naku tirigi cellicu arpmulnniynu nikunu ni kumarulkunu atiprisuddhmenvngunu, atipri suddhsthlmulo miru vatini tinvlenu. prti mg vadunu danini tinvlenu; adi niku prisuddhmuga udunu. mriyu vari danmullo prtisthipbdi diyu, israyeliyulu aladicu arpmulnniynu nivgunu. nikunu ni kumarulkunu ni kumartelkunu nitymen ktt-dvln vati niccitini; ni yitiloni pvt-ruldrunu vatini tinvcunu. varu yeho vaku arpica vari prthm phmlunu, anga nunelo prstmentdyu, draksars dhanymulo prstmentdyu nikiccitini. varu tm despu ptlni tilo yehovaku teccu prthm phmlulu nivi ygunu; ni yitiloni pvtuldru vatini tinvcunu. israyeliyullo midu kttbdin prti vstuvu nidgunu. mnusyullonidemi jtuvulloni demi, varu yehovaku arpica smst pranulloni prti toliculu nidgunu. ayite mnusyuni toliculi pillnu velyicci vidipipvlenu. apvitr jtuvul toliculi pillnu velyicci vidipipvlenu. vidipipvlsin vatini puttin nelnatiki nivu erpcin velcoppun, prisuddhmdirmuyokk tulpu pri-man munubtti ayidu tulmul vedyicci vatini vidipipvlenu. tulmu iruvdi cinnmulu. ayite avuyokk toliculini gorriyokk toliculini mekyokk toliculini vidipipkuddu; avi prtisthit menvi; vati rktmunu nivu blipithmumid proksici yehovaku ipen suvasn kluguntlu vati krovvunu dhivpvenu gani vati masmu nidgunu. alladipbdu boryu kudijbbyu nidentlu adiyu nidgunu. israyeliyulu yehovaku prtisthicu prisuddhmen prtistharpnmulnnitini nenu nikunu ni kumarulkunu ni kuma rtelkunu nitymen ktt-dnubtti yiccitini. adi nikunu nitopatu ni sttikini yehova snni dhini nitymunu sthir-men nibdhn. mriyu yehova ahronuto itl-nenuvari desmulo niku svasthymu klugdu; vari mdhynu niku palu uddu; israyeliyul mdhynu ni palu ni svasthymu nene. idigo leviyulu ceyu sevku, anga prtykspu gadarmuyokk sevku nenu israyeliyuloyokk dsmbhagmulnnitini variki svasthymuga iccitini. israyeliyulu papmu tgili cavkuduntlu varu ikmidt prtykspu gadarmunku rakuddu. ayite leviyulu prtykspu gadarmuyokk sevcesi, vari sevloni dosmulku tame uttrvadule yuduru. israyeliyul mdhynu variki svasthy memiyu uddu. idi mi trtrmulku nitymen ktt-d. ayite israyeliyulu yehovaku prti stharpnmuga arpica dsmbhagmulnu nenu leviyu lku svasthymuga iccitini. aducetnu varu isra yeliyul mdhynu svasthymu spadipkuddni varito ceppitini. mriyu yehova moseku ilagu sel viccenu nivu leviyulo

itlnumunenu israyeliyul cet miku svasthy-muga ippicin dsmbhagmunu miru varyi-odd puccukonunppudu miru danilo, anga a dsmbhagmulo dsmbhagmunu yehovaku prtistharpnmuga cellipvlenu. miku vccu prtistharpnmu klpu pvtlenu draksl totti phlmuvlenu ecvlenu. atlu miru israyeli yulyodd puccukonu mi dsmbhagmulnnitilo nudi miru prtistharpnmunu yehovaku cellip vlenu. danilo nudi miru yehovaku prtisthicu arpnmunu yaj kuden ahronuku iyyvlenu. mikiyybdu vatnnitilo prsst-men danilonudi yehovaku prtisthicu prt arpnmunu, anga dani prtisthitbhagmunu danilonudi prtisthipvlenu. mriyu nivu varito miru danilonudi prsstbhag munu arpacin truvvat migilindi klpuvccubdivlenu drakstotti vccubdivlenu levijuldni ycvlenu. mirunu mi kutubikulunu e sthlmdennu danini tin-vcunu; elynga prtykspu gudarmulo miru ceyu sevku adi miku jitmu. miru danilonudi prsstbhagmunu arpacin truvat daninibtti pap siknsu bhripkuduru; miru cavkunduntlu israyeli yul prtisthitmenvatini apvitprckud-dni ceppumu.

19

yehova mose ahronulku ilagu sel viccenu yehova ajnapicin dhrmsastr vidhi yed-nga, israyeliyulu klkmulenidiyu mcc leni-diyu eppudunu kadi moynidiyunen yer-ni peyyunu niyoddku tisikoni ravlenni var-ito ceppumu. miru yajkuden eliyajruku danini appgipvlenu. okdu palemu velup-liki dani tolu konipoyi atni yedut danini vdhivpvenu. yajkuden eliyajru dani rkt-mulonidi kocemu vrelito tisi prtykspu gu-darmu edut a rktmulo kocemu edumarulu proksipvlenu; atni knnl edut okdu a peyyunu, dhipvlenu. dani crmmunu mas-munu rktmunu pedyunu dhip vlenu. mriyu a yajkudu devdaru krnu hissopunu rktvrn-punulunu tisikoni, a peyyunu kalcucunn ag-nilo vatini veyvlenu. appudu a yaj kudu tn btltu udrukukoni nillto sir ssnanmu cesin tru-vat palemulo prvesici saykal muvrku apvit-rude yudunu. dani dhicin vadu nillto tn btltu udrukukoni nillto sirssnanmu cesi saykalmuvrku apvitruce yudunu. mriyu pvitrucei yokdu a peyy yokk bhsmmunu pogucesi palemu veluplnu pvitr sthlmdu ucvlenu. papprihar jlmgua isra yeliyl smajmunku dani bhdrmuceyvlenu; adi pap-prihararth bli. a peyyoyokk bhsmmunu pogucesinvadu tn btltu udrukukoni saykalmu vrku apvitruce yudunu. idi israyeliyulkunu varilo nivsicu prdesulkunu nitymen kttd. e nrsvmunennu muttin vadu edu dinmulu ap vitruce yudunu. atdu mudv din-mun a jl muto papsuddhi cesikoni yedv dinmun pvitrudgunu. ayite vadu mudv dinmun papsuddhi cesikonni ydl edv din-

mun pvitrudukadu. nrsvmunu muttinvadu atlu papsuddhi cesikonniyed vadu yehova mdirmunu apvitprcuvadgunu. a mnusyudu israyeliyullonudi kottiveybdunu. pappri-har jlmu vanimid proksipbdledu gnuk vadu apvitruce, vani apvitrt yik vani kudunu. okdu ok gudarmulo ecceinyedl danigurcin vidhi yidi. a gudarmulo prvesicu prtivadunu a gudarmulo nunndi yavttunu edu dinmulu apvitrmuga nudunu. mut veybdk terciyunn prtipatryu apvitrmgunu. byt pol-mulo khdgmuto nrkbbdivaninennu, svmu nennu mnusyuni yemuknennu smadhinennu muttuvadu edu dinmulu apvitruce yudunu. ap vitruni korku varu pap prihararthmen hombhssmu lonidi kocemu tisikonvlenu; pa-trlo veybdin a bhsmmu mid okdu paru nillu poyvlenu. truvat pvitrucei yokdu hissopu tisikoni a nilllo mucu, a gudarmu-midnu daniloni smst men upkrnmulmidnu akkdnunn mnusyul midnu, emukne gani nrkbbin vaninegani svmuene gani smadhi-negani muttinvani midnu danini proksipvlenu. mudv dinmun edv dinmun pvi trudu apvit-runimid danini proksipvlenu. edv dinmun vadu papsuddhi cesikoni tn btltu udrukukoni nillto snanmu cesi saykalmun pvitru-dgunu. apvitruce papsuddhicesikonni yedl atti mnusyudu smajmulonudi kottiveybdunu; vadu yehova prisuddhsthlmunu apvit-prcenu; papprihar jlmu vanimid proksipbdledu; vadu apvitruce. variki nitymen kttd ednga, papprihar jlmunu proksicu-vadu tn btltu udrukukonvlenu; pappri har jlmunu muttuvadu saykalmuvrku ap vit-rude yudunu; apvitruce muttundi yavt-tunu apvitrmu. dani muttu mnusyuldru say kalmuvrku apvitruce yuduru.

20

modti nelydu israyeliyul srsvma jmu sinu arnymunku raga prjlu kadesulo digiri. akkd miryamu cnipoyi patipettbdenu. a smajmunku nillu lekpoiyindun varu mose ahronulku virodhmuga pogeri. jnulu moseto vaducucu ayyo ma shod rulu yehova edut cnipoyinppudu memunu cnipoyinyedl eto melu ayite memunu ma psuvulunu ikkd cnipovuntlu i arnymuloniki yehova smaj-munu mirel teccitiri? i kanicotiki mmmu teccutku aiguptulonudi mmmunu el rppici-tiri? i sthlmdu gijlu levu ajurlu levu drakslu levu danimmlu levu tragutku nille levniri. appudu mose ahro nulu smajmu edutnudi prtykspu gudarmuyokk dvarmuloniki velli sagilpdga yehova mhim variki knbdenu. att yehova moseku ilagun selviccenu nivu ni kr-nu tisikoni, nivunu ni shodruce ahronunu i smajmunu pogucesi vari knnl yedut a bdto matladumu. adi nillniccunu. nivu vari korku nillnu bdlonudi rppici smajmunkunu vari psuvulkunu tragutkimmu. yehova atni

kajna picintlu mose ayn snnidhinudi a kr-
rnu tisikoni poyenu. truvat mose ahronulu a
bd yedut smajmunu pogucesi nppudu atdu
varito drohulara vinudi; memu i bdlonudi
mikorku nillu rppipvlenu? anenu. ap-
pudu mose tn ceyyi yetti redumarulu tn kr-
to a bdnu kottga nillu smrddhiga prvhi-
cenu; smajmunu psuvulununu tragenu. ap-
pudu yehova mose ahronulto miru israyeliyul
knnul yedut na prisuddhtnu snmanicentlu
nnu nmmu konkpotiri gnuk i smajmunu
nenu varikiccin desmuloniki miru todukoni
porni ceppenu. avi meriba jlmnbdenu;
elynga israyeliyulu yehovato vadicippudu
ayn vari mdhynu tnnu prisuddhprukonenu.
mose kadesunudi edomu rajunoddku dut lnu
ppini shodrudgu israyelu adugun demnga-
maku vccin kstmu yavttunu niku telisindi;
ma pitrulu aiguptunku velliri; memu cala
dinmulu aiguptulo nivsicitiviu; aiguptiyulu
mmmunu ma pitrulnu srmpettiri. memu
yehovaku mor pettga ayn ma mornu vini,
dutnu ppi aiguptulonudi mmmunu rppicenu.
idigo memu ni polimerl civr kadesu pt-
tnmulu unnamu. mmmunu ni desmunu
dati ponimmu; polmulu bdiyennu drak-
stotllo bdiyennu vellmu; bavul nillu tragmu;
raj margmun ndicipoyedmu. ni polimerlnu
datuvrku kudivepunkennu edmvepun kennu
tirugkud poyedmi ceppicenu. edomi yulu
nivu na desmulo bdi vellkuddu; nenu
khdgmuto niku eduruga vccednu sumi
ani atnito ceppga israyeliyulumemu raj-
margmunne velledmu; nenunu na psuvulununu
ni nillu tragunedl vati viluv niccukodunu
mremi ledu, kalindkne datipovudunu; ate
ani atnito ceppinppudu atdunivu ranekud-
dnenu. att edomu bhu jnmotonu mha blmu-
tonu byluderi vari keduruga vccenu. edomu
israyelu tn poli merlloddi datipovutku
selviyyledu gnuk israyeliyulu atni yoddnudi
tolgipoyiri. appudu israyeliyul srvsma-
jmu kadesulo nudi sagi horu kodku vccenu.
yehova edomu polimerlyoddnnun horu kodlo
mose ahronulku ilagu selviccenu ahronu tn
pitrulo cercbdunu; elynga meriba nillyodd
miru na mat vink namid tirugubatu cesitiri
gnuk nenu israyeliyulku iccin desmdu atdu
prvesipdu. nivu ahronunu atni kumar-
den eli yajrunu todukoni horu kodyekki,
ahronu vstrmulu tisi atni kumaruden eliya-
jrunku todigicimu. ahronu tn pitrulto cer-
cbdi akkd cnipovunu. yehova ajnapicintlu
mose cesenu. srvsmajmu cucucudga varu
horu kod nekkiri. mose ahronu vstrmulu
tisi atni kumaruden eliyajrunku todigicenu.
ahronu kodsikhrmun cnipoyenu. truvat mo-
seyu eliyajrunu a koddigivciri. ahronu cni
poyenni srvsmajmu grhicinppudu israyeli
yul kutubikuldrunu ahronukorku muppd
din mulu dukhmu slipiri.

israyeliyulu atariyul margmun vccu cun-
narni dksindikkun nivsicin knaniyuden
aradu raju vini, atdu israyeliyulto yuddhmu
cesi varilo kodirini cerpttga israyeliyulu
yehovaku mrokkukoni nivu ma cetiki i jn
munu bottiga appgicinyedl memu vari pt-
tnmu lnu ni pert nirmulmu cesedmniri.
yehova israyeliyul mat alkici a kananiyulnu
appgipga israyeliyulu varini vari pttnmulnu
nirmulmu cesiri. aduvln a cotiki horma
anu peru pettbdenu. varu edomudesmunu
cutti povlenni horu kodnudi errsmudr-
margmuga saginppudu marga yasmuget jnul
pranmu sommsillenu. kaga prjlu devu-
nikini mosekunu virodhuga matladi arny-
mulo ccutku aiguptulonudi miru mmmu ne-
duku rppicitiri? ikkd aharmu ledu, nillu
levu, cvisarmulu leni yi annmu maku ashy
mendniri. aduku yehova prjloniki tap kr-
mulen srpmulnu ppenu; avi prjlnu kru-
vga israyeliyullo anekulu cnipoyiri. kabtti
prjlu mose yoddku vccimemu yehovakunu
nikunu virodhuga matladi pappu cesi-
tativiu; yehova ma mdhy nudi i srpmulnu
tolgicentlu aynnu vedukonumniri. mose
prjlkorku prarthn ceyga yehovanivu tap-
krmen srpmu vti prtmnu ceyici stbhm-
mid pettummu; appudu krvbdin prtivadunu
danivepucuci brdukunni moseku selviccenu.
kabtti mose ittdi srp mukti ceyici stbhm-
mumid danini pettenu. appudu srppukatu
tinin prtivadu a yittdi srpmunu nidanici
cucindun brdikenu. truvat israyeliyulu
sagi obotulo digiri. obotulo nudi varu
sagi suryodydikkun, anga moyabu edut
arnymdli iyye abarimunodd digiri. akkd-
nudi varu sagi jeredu loylo digiri. akkd-
nudi varu sagi amoriyul polimerlnudi vcci
prvhici arnymdu scriu arnonu addrini di-
giri. arnonu moyabiyulkunu amori yulkunu
mdhynudu moyabu srihddu. kabtti yehova
sudgalicetnenttu vahebunu arno nulo pdu
erulnu aru des nivassthlmunu tirigi moy-
abu pratmulku smipmuga prvhicu erul
mdugulnu ptukonennumat yehova yuddh
mul grthmulo vraybdiyunndi. akkdnudi
varu beyeruku velliri. yehova jnulnu pogu
ceyumu, nenu variki nill niccednni moseto
ceppin bavi adi. appudu israyeliyulu i
pat padiri bavi ubukumu. dani kirtic-
udi bavi; yelikulu bavi trrviri tm adhikar
ddmulcetnu krricetnu jnul adhikarulu dani
trrviri. varu arnymunudi mtanukunu mt-
tanunudi nhliyelukunu nhliyelunudi bamo-
tukunu moyabu desmdli loyolonunn bamo-
tunudi yedariki eduruganunn piskakodku ve-
ciri. israyeliyulu amoriyul rajen sihonu
noddku dutlunu ppimmununu ni desmulo
bdi vellnimmu. memu polmulkennu draks
totlikennu pomu; bavul nillu tragmu; memu
ni polimerlunu datuvrku rajmargmulone

ndici podumni atnito ceppiciri. ayite sihonu israyeliyulnu tn polimerlnu datniyy ledu. mriyu sihonu tn smst jnmunu kurcukoni israyeliyulnu edurkonutku arny-muloniki velli, yahjuku vcci israyeliyulto yuddhmucesenu. israyeliyulu vanini ktti-vat htmucesi, vani desmunu arnonu mod-lukoni ybbokuvrku, anga ammoniyul desmu-vrku svadhinprcukoniri. ammoniyul polimer durgmmidi. ayinnu israyeliyulu a ptt-n-mulnnitini pttukoniri. israyeliyulu amori-yul ptt-nmulnnitilonu hesbonulonnu dani plle lnnitilonu digiri. hesbonu amoriyul rajen sihonu ptt-nmu; atdu atku munupu moyabu rajuto yuddhmucesi arnonuvrku vani desm-tyu pttukonenu. kabtti sametlu pluku kvulu itlu ceppuduru hesbonuku rdi sihonu pt-nmunu kttvlenu danini sthapipvlenu hes-bonunudi agni byluvellenu sihonu ptt-n-munudi jvallu byluvellenu adi moyabunku cerin aru desmunu kalcenu arnonuyokk un-sthlmul prbhuvulnu kalcenu. moyabu, niku srm kemosu jnulara, miru nsicitiri tp-picukonin tn kumarulnu tn kumartelnu atdu amoriyulrajen sihonuku cergaiccenu. va-timid guripetti kottitivi dibonuvrku hes-bonu nsicenu nophhuvrku dani padu cesi-tivi. agnivln medebavrk paducesitivi. atlu israyeliyulu amoriyul desmulo digiri. mriyu vajeru desmunu scrii cucu tke mose mnusyulnu ppga varu dani gram mulnu vsmu cesikoni akkdnunn amoriyulnu to-livesiri. varu tirigi basanu margmuga vel-lippudu basanu rajen ogunu atni smst jnmunu edreyilo yuddhmu ceyutku varini edurkon byluderga yehova moseto nitlnenu atniki bhypdkumu; nenu atnini atni smst jnmunu atni desmunu ni cetiki appgicitini; nivu hesbonulo nivsicin amoriyul rajen si-honuku cesintlu itnikini ceyuduvu. kabtti varu atnini atni kumarulnu atniki okkden-nu sesickud atni smst jnmunu htmucesi atni desmunu svadhin prcukoniri.

22

truvat israyeliyulu sagi yerikoku edu ruga yordanu tirmunnun moyabu medanmu llo digiri. sipporu kumaruden balaku israyeli-yulu amoriyulku cesindtyu cucenu. jnmu vistarmuga nunndun moyabiyulu varini cucu mikkili bhypdiri; moyabiyulu israyeli yulku jkiri. moyabiyulu midyanu peddltu eddu biti pcciknu nakiveyuntlu i jnsmuhmu mn cuttu unndi yavttunu ippudu nakiveyu nniri. a kalmdu sipporu kumaruden bal-aku moyabiyulku raj. kabtti atdu be-yoru kumaruden bilamunu pilucutku atni jnul desmdli ndiyoddunn petoruku dut-lcet i vrtmanmu pnenucittgicumu; ok jnmu aiguptulonudi vccenu; idigo varu bhut-l-munu kpqi na yedut digiyunnaru. kabtti nivu dycesi vcci na nimittmu i jnmunu

spicumu; varu nakte blvtulu; varini htmu ceyutku nenu blmodudunemo; appudu nenu i desmulonudi varini toliveyudunu; elynga nivu divicuvadu divipbdunniyu spicuvadu spicbdunniyu nenerugudunu. kabtti moy-abu peddlunu midyanu peddlunu sode som-munu cet pttukoni bilamunoddku vcci bal-aku matlunu atnito ceppga atdu varitoyi ratri ikkdne ududi; yehova naku selvicin matlunu nenu tirigi vcci mito ceppednnenu. ap-pudu moyabu adhikarulu bilamu nodd bse-siri. devudu bilamunoddku vccini yoddnunn yi mnusyulu evrni adugga bilamu devunito yitlnesusipporu kumaruden balaknu moy-abu raj. cttgicumu; ok jnmu aiguptunudi byluderi vccenu; varu bhutl munu kppucun-naru; nivu ippudevcci na nimittmu varini spipumu; nenu varito yuddhmucesi varini toliveyudunemo ani viricet naku vrtmanmu ppenu. aduku devudunivu varito vel-lkuddu, a prjlunu spikuddu, varu asirvdi-p-dinvaru ani bilamuto ceppenu. kabtti bil-amu udyum leci balaku adhikarultomiru mi svdesmunku velludi; mito kud vccutku yehova naku selviyynni ceppucunnadnga moyabu adhi karulu leci balaku noddku vel-libilamu mato kud ranolldayenniri. ayinnu balaku vari kte bhu ghntvhicin mri yekku-v mdi adhi karulnu mrl ppenu. varu bil-aminunoddku vcci atnitonivu dycesi nayo-ddku vccutku emiyu addmu ceppkumu. nenu niku bhu ghnt klugjese dnu; nivu nato emi ceppuduvo adi cesednu gnuv nivu dycesi vcci, na nimittmu i jnmunu spicumni sipporu kumaruden balaku cep-penniri. aduku bilamubalaku tn yitedu vedi bga rmulnu nakiccinnu koddipinnenu goppnninnu ceyuntlu nenu na devuden yehova notimat mirlenu. kabtti miru dycesi yi ratri ikkd nududi; yehova nato nik nemi ceppuno nenu telisikodunni balaku sevku-lku uttrmiccenu. a ratri devudu bilamunod-dkuvccia mnusyulu ninnu piluv vccinyedl nivu leci varito vellumu; ayite nenu nito ceppin matcoppunne nivu ceyvlenni atniki selviccenu. udyum bilamu leci tn ga-didku gt ktti moyabu adhikarulto kud vel-lenu. atdu vellucudga devuni kopmu rgu-lukonenu; yehova dut atniki virodhiye tro-vlo nilicenu. atdu tn gadidneki povu-cudga atni pnivaru iddu atnitokud nudiri. yehova dut khdgmu dusi cet pttukoni tro-vlo nilici yudut a gadid cucenu gnuv adi tro-vnu vidici polmuloniki poyenu. bilamu ga-didnu dariki mlupvlenni dani kottga yehova dut yiruprkklnu godlugl drakstotl sdulo nil-icenu. gadid yehova dutnu cucu godmid pdi bilamu kalunu godku adimenu gnuv atdu dani mrl kottenu. yehova dut mudu vel-lucu kudikennu edmkennu tirugutku darileni yiruku cotnu niluvga gadid yehova dutnu cucu bilamutokud krid kulbdenu gnuv bil-amu kopmumdi tn ceti krrto gadidnu kot-

tenu. appudu yehova a gadidku vakku nicenu gnuk adinivu nnnu mummaru kottitivi; nenu ninnemi cesitinni bilamuto anga bilamunivu namid tirugbditivi; nacet khdgmunnyedi ninnu cpiyudunni gadidto anenu. aduku gadidnenu nidannendi modlukoni netivru nivu ekkucu vccin ni gadidnu kana? neneppuden nikitlu ceyut kdka? ani bilamuto anga atdulednenu. atlo yehova bilamu knnulu tercenu gnuk, dusin khdgmu cetptukoni trovlo niliciyunn yehova dutnu atdu cuci tl vci sastag nmskarmu ceyga yehova dutyi mummaru ni gadidnu nivel kottitivi? idigo na yedut ni ndt vipritmendi gnuk nenu niku virodhine byluderi vccitini. a gadid nnnu cuci yi mummaru na yedutnudi toligenu; adi na yedut nudi tolgni yedi niscyuga nenpude ninnu cpi dani pranmunu rkscici yudunni atnito ceppenu. aduku bilamunenu papmucesitini; nivu naku eduruga trovlo nilucut naku telisindi kadu. kabtti yi pni ni drstiki cedddete nenu venukku velledni yehova dutto ceppga yehova dutnivu a mnusyulto kud vellumu. ayite nenu nito ceppu matyekani mremiyu plukkuddni bilamuto ceppenu. appudu bilamu balaku adhikarulto kud vellenu. bilamu vccenni balaku vini, a polimerl civrnnun arnonu tirmundli moyabu pttmuvrku atnini edurkon byluvellga balaku bilamuto ninnu pilucutku nenu niyoddku dutlunu ppiyutini gda. nayoddku nivel rakpotivi? ninnu ghnpcc smrtitudnu kana? anenu. aduku bilamuidigo niyoddku vccitini; ayin nemi? edennu cepputku naku skti klda? devudu na not plikicu matye plikednni balakuto ceppenu. appudu bilamu balakuto kud vellenu. varu kiryt huccotuku vccinppudu balaku edlunu gorrlu bliga arpici, kotbhagmu bilamukunu atni yoddunn adhikarul kunu ppenu. mrunadu balaku bilamunu todok konipoyi, byluyokk unnt sthilmulmidnu jnulu civrvrku cudvlenni atnini accot ekkicenu.

23

appudu bilamuikkd nenu bli arpicu tku edu blipithmulnu kttici, ikkd edu kodelnu edu pottellnu siddhprcumi balakuto ceppenu. bilamu ceppintlu balaku ceyga, balakunu bila munu prtii blipithmumid ok kodenu ok pottellunu dhnbliga arpici. mriyu bilamu balakutoblipithmu midni dhnbliyodd niliciyudumu, nenu vellednu; okvel yehova nnnu edurkonunemo; ayn naku knuprcundi niku teliycesednni ceppi mettyekkenu. devudu bilamuku prtyksmu kaga atdunenu edu blipithmulnu siddhprci prtii danimidnu ok kodenu ok pottellunu arpicitinni aynto ceppga, yehova okmat bilamu not ucinivu balakunoddku tirigi velli yitlu ceppumnenu. atdu balakunoddku tirigi vellinppudu atdu moyabu adhikaruldrito tn dhnbli yodd niliciyu-

denu. appudu bilamu upman ritiga itl-nenu aramunadi balakuturpu prvtmulnudi moyaburaju nnnurppicirmmu; na nimittmu yakobunu spipumu rmmu; israyelunu bhypttvlenu anenu. emni spigglu? devudu spiplede emni bhypttglu? devudu bhypttlede. mettl sikhrmunudi atni cucucunnanu kodlnudi atni knugonucunnanu idigo a jnmu otiga nivsicunu jnmullo lekkipbdru. yakobu renuvulnu evru lekkipbdru? nitimul mrm-muvti mrmnu naku lbhicunu gak.na atyds vari atmuvti dgunu gak anenu. att balaku bilamuto nivu nakemi cesitivi? na struvulnu spicutku ninnu rppicitini; ayite nivu varini purtiga divicitivnenu. adu ktduyehova na not ucindani nenu srddhga pluk vdda? ani uttrmiccenu. appudu balakudycesi natokud mriyok cotiki rmmu. akkdnudi varini cudvccunu; vari civrmatrme knbdnu gani vardru niku knbdru; akkdnudi na nimittmu varini spipvlenni atnito ceppi pisa kon nunn kavlivari polmunku atni todokonipoyi, yedu blipithmulnu kttici, prtii blipithmu mid ok kodenu ok pottellunu arpiceu. atdunivu ikkd ni dhnbliyodd niliciyudumu; nenu akkd yehovanu edurkondunni balakuto ceppga, yehova bilamunu edurkoni ok matnu atni not ucinivu balakunoddku tirigi velli yitlu ceppumnenu. atdu balaku noddku vellinppudu atdu tn dhnbliyodd niliciyudenu. moyabu adhikarulunni atniyodd nudiri. balaku yehova yemi ceppenni adugga bilamu upmanritiga nitlennu balaku, leci vinumu sipporu kumaruda, cevinoggi na mat alkicumu. devudu abddhmadutku ayn manvudu kadu pscattappdutku ayn nrputrudu kadu ayn ceppi ceykuduna? ayn mat yicci sthapipkuduna? idigo divicimni naku selvayenu ayn divicenu; nenu dani marclenu. ayn yakobulo e dosmnu knugonledu israyelulo e vkrtnmnu cudledu atni devuden yehova atniki todeyunnadu. rajuyokk jydhvni varilo nunndi devudu aiguptulonudi varini rppicenu gurupotu vegmuvti vegmu variki kldu. nijmuga yakobulo mtrmu ledu israyelulo skunmu ledu ayakalmuldu devuni karymulu yakobu vstthulgu israyeliyluku teliyceppbdnu. idigo a jnmu adusiymuvle lecunu adi sihmuvle nikki nilucunu adi vetnu tini cpbdin vati rktmu tragu vrku pdukundu. att balakunivu e matrmunu varini spipnu vddu, divipnu vddu ani bilamuto ceppga bilamu yehova ceppintyu nenu ceyvlenni nenu nito ceppleda? ani balakuku uttrmiyyga balaku nivu dycesi rmmu; nenu verokcotiki ninnu todokoni poyednu; akkd nudi na nimittmu nivu varini spicut devuni drstiki anukulmgunemo ani bilamuto cep-penu. balaku edariki eduruga nunn peyoru sikhrmunku bilamunu todokoni poyin truvat bilamuikkd naku edu bli pithmulnu kt-tici, yikkd edu kodelnu edu pottellnu sid-

dhprcumni balakuto ceppenu. bilamu cep-
pintlu balaku cesi prtī blipithmu mid ok ko-
denu ok pottelunu arpīcenu.

24

israyeliyulnu divicut yehova drstiki mīdīni
bilamu telisikoninppudu vani munpiti vle
skunmulnu cucutku vellk arnymuvepu tn
mukhmunu trippukonenu. bilamu kn-
nuletti isra yeliyulu tm tm gotrmul cop-
pun digiyudut cucinppudu devuni atm at-
nimidiki vccenu gnuk atdu upmanritiga itl-
nenu beyoru kumaruden bilamuku vccin
devokti knnulu terciṇvaniki vccin devokti.
devvakkulnu vininvani vart. atdu pr-
vsude knnulu terciṇvade srsvktuni drsnmu
podenu. yakobu, ni gudarmulu israyelu,
ni nivassthlmulu eto rymenvi. vagul-
vle avi vyapiciyunnvi nditirmldi totvlenu
yehova natin agru cetvlenu nillyoddnnun
devdaru vrksmulvlenu avi yunnvi. nillu
atni bokkenlnudi karunu atni stti bhu jl-
mulyodd nīsvicunu atniraju aggukte gopp-
vadgunu atni rajymu adhikmēdgunu. de-
vudu aiguptulonudi atni rppicenu gurupotu
vegmuvti vegmu atniki kldu atdu tn stru-
vulen jnulu bhksicunu vari yemuklu viru-
cunutn banmulto varini guccunu. sihm-
vlenu adu sihmuvlenu atdu krugi pduko-
nenu atnini lepuvadevdu? ninnu divicu-
vadu divipbdunu ninnu spicuvadu spipb-
dunu. appudu balaku kopmu bilamumid
mdenu gnuk atdu tn cetulu crucukoni bi-
lamutona struvulnu spicutku ninnu pilipitini
kani nivu i mummaru varini purtiga divici-
tīvi. kabtti nivu ippudu ni cotiki vegmuga
vellumu. nenu ninnu mikkili ghnprcednni
ceppitinigani yehova nivu ghnt podkud
atkpccennenu. aduku bilamu balakutobal-
aku tn itedu vedi bgarmu lnu nakiccinnu
na yistmu coppun melennu kidennu ceyutku
yehova selviccin matnu mirlenu. yehova
yemi selviccuno ade plikednni nivu nayod-
dku ppin ni dultlo nenu ceppleda? cittg-
icumū; nenu na jnulyoddku vellucunnanu.
ayite kṛpti dinmullo i jnulu ni jnulkemi
ceyuduro adi niku visdprcednu rmmni ceppi
upmanritiga itlnenu beyoru kumaruden bil-
amuku vccin devokti.knnulu terciṇvaniki ve-
cin devokti. devvakkulnu vinin vani vart
mhanntuni vidy neriginvani vart. atdu pr-
vsude knnulu terciṇvade srsvktuni drsnmu
podenu. aynnu cucucunnanu gani prstut-
mun nunnttu kadu aynnu cucucunnanu gani
smipmun nunnttu kadu nkstrmu yakobulo
udiyicunu rajddmu israyelulonudi lecanu adi
moyabu pratmulnu kottunu klhvīrūlndrini
nasnmu ceyunu. edomunu seyirunu is-
rayeluku struvulu varu svadhinprcbduduru
israyelu prakrmmodunu. yakobu stanmun
yelik puttunu. atdu pttmuloni sesmunu
nsipjeyunu. mriyu atdu amalekiyulvepu

cuci upman ritiga itlnenu amaleku anyjn-
mulku modlu vani atmu nitynasnme. mriyu
atdu keniyulvepu cucu upmanritiga itlnenu
ni nivassthlmulu durgmmendi.ni gudu kod-
mid kttbdiyunndi. assuru ninnu cerga pt-
tuvrku kyinu nsicuna? mriyu atdu upman-
ritiga ayyo devudu itlu ceyunppudu evdu
brdu kunu? kittimu tirmunudi odlu vccunu.
avi assurunu eberunu badhicunu. kittiyu-
lukud nitynasnmu podudurnenu. att bilamu
leci tn cotiki tirigi vellenu; bala kunu tn tro-
vnu vellenu.

25

appudu yehova moseku ilagu ajn iccenuya-
jkuden ahronu mnum dunu eliyajru ku-
marudunen phinehasu, israyeliyulu sittimulo
digiyudga prjlu moyaburadrtō vybhicarmu
ceysagiri. a strilu tm devtl bluku pr-
jlu piluvga viru bhojnmucesi vari devtlku
nmskriciri. atlu israyeliyulu bylpeyoruto
klisikonindun varimid yehova kopmu rgu-
lukonenu. appudu yehova moseto itlne-
nunivu prjl adhiptul ndrini todukoni, yehova
snnidhini suryuniki eduruga varini uri-
tiyumu. appudu yehova kopagni israyeliyul-
midnudi tolgiyovunni ceppenu. kabtti mose
israyeliyul nyayadhi ptlunu pilipici milo prtī-
vadunu bylpeyo ruto klisikonin tn tn vs-
mulonivarini cpvlenni ceppenu. idigo mose
knnul yedutnu, prty kspu gudarmu yokk
dvarmu nodd educudind israyeliyul srsvma-
jmu yokk knnulyedu tnu, israyeliyullo okdu
tn shodrul yoddku ok midyanu strini to-
dukonivccenu. yajkuden ahronu mnumdunu
eliyajru kuma rudunen phinehasu adi cucu,
smajmunudi leci, yitenu cet pttukoni pd-
kcotiki a isra yeliyuni vebdi velli a yid-
drini, anga a israyeliyuni a strini kdupulo
gud dusipovu ntlu podicenu; appudu is-
rayeliyullonudi tegulu nilici poyenu. iruvdi
naluguvēlmdī a tegulu cet cnipoyiri. appudu
yehova moseku ilagu ajn iccenuyajkuden
ahronu mnum dunu eliyajru kumarudunen
phinehasu, vari mdhynu nenu orvlenidanini
tanu orvlekpovutvl israyeliyul midnudi na
kopmu mllicenu gnuk nenu orvlekyudiyu is-
rayeliyulnu nsipjeyledu. kabtti nivu atnito
itlnumu atnito nenu na smadhan nibdhnnu
ceyucunnanu. adi nitymen yajk nibdhnga
atnikini atni stanmunkunu kligiyudunu;
elynga atdu tn devuni visymdu asktīglvade
isra yeliyul nimittmu prayscittmu cesenu.
cp bḍin vani peru jimi, atdu simyoniyullo
tn pitrul kutubmunku prdhanien salu ku-
marudu. cpbdin stri peru kojbi, ame
suru kumarte. atdu midyaniyullo ok gotr-
munkunu tn pitrul kutubmunkunu prd-
haniye yudenu. mriyu yehova moseku ilagu
selviccenu midyaniyulu tm ttrmlvln miku
badhkule yunnaru; varini badhpetti htmu
ceyudi; varu ttrmulu cesi peyuru sttilonu,

tegulu din mdu peyoru visymulo cpbdin tm sho driyu midyaniyul adhipti kumarteyunen kojbi sgtilonu, mimmunu mospucciri.

26

a tegulu poyin trvat yehova mose kunu ya-jkudgu ahronu kumaruden eliyajru kunu ilagu selvicenu miru israyeliyul srvsmajm-lonu iruvdi edlu modlukoni pe praymu kligi israyeliyullo senga bylu velluvar dri skhynu vari vari pitrul kutubmulnu btti vray-icudi. kabtti yiruvdi edlu modlukoni pepray-mugl varini lekkipudni yehova mosekunu aiguptudesmunudi vccin isra yeliyulkunu aj-napicintlu moseyu yajkudgu eliyajrunu is-rayeliyulu moyabu medanmu llo yerikoy-oddnunn yordanu dggr nudga jn skhynu ceyudni varito ceppiri. israyelu toliculu rubenu. rubenu putrullo hnokiyulu hnoku vssthulu; plluyiyulu plluyvssthulu; hes-roniyulu hesronu vssthulu; krmiyulu krm-i vssthulu; viru rubeniyul vssthulu, var-ilo lekkipbdinvaru nlubdi muduvel edu-vdl muppdimdi. pll kumarudu eliyabu. eliyabu kumarulu nemuyelu datanu abi-ramu. korhu tn smuhmulo peru podin-vadu; atni smajmu yehovaku virodhmuga vadincinpudu smajmulo mose ahronulku vi-rodhmuga vadicin datanu abiramulu viru. a smuhpuvaru mrtibodi nppudu agni re-duvdl ebd i mdini bhksicindu nnu, bhumi tn noru terci varini korhunu migi vesin-dunnu, varu drstatmuleri. ayite korhu ku-marulu cavledu. simyonu putrul vsmullo nemuyeliyulu nemuyelu vssthulu; yamini yulu yaminu vssthulu; yakiniyulu yakinu vssthulu; jerhiyulu jerhu vssthulu; savuli yulu savulu vssthulu. ivi simyoniyul vs-mulu. varu iruvdireduvel reduvdl mdi. gadu putrul vsmullo seponiyulu seponu vssthulu; hgg iyulu hggi vssthulu; suniyulu suni vssthulu, ojnyulu ojni vssthulu; eri yulu eri vssthulu; arodiyulu arodu vs sthulu; areliyulu areli vssthulu. viru gadiyul vssthulu; vraybdinvari skhy coppun viru nlu bdi vel aiduvdlmdi. yuda kumarulu eru onanu; erunu onanunu knanu desmulo mrti bodiri. yudavari vsmullo selahiyulu sela vssthulu; peresiyulu peresu vssthulu jerhi yulu jerhu vssthulu; peresiyullo hesroni yulu hesronu vssthulu hamuliyulu hamulu vssthulu viru yudiyul vssthulu; vray bd-invari skhy coppun viru debbdiyaruvel aidu vdlmdi. issakharu putrul vssthullo tola hiyulu tolavsthulu; puvivyulu puvva vs sthulu; yasubiyulu yasubu vssthulu; simro niyulu simronu vssthulu; viru issakhariyul vssthulu. vraybdinvari skhy coppun viru aruvdi naluguvel muduvdlmdi. jebulun putrul vssthullo serediyulu seredu vssthulu; eloniyulu elonu vssthulu; yhleliyulu yh-lelu vssthulu; vraybdinvari skhy coppun

viru aruvdivel aiduvdlmdi. yosepu pu-trul vssthulu atni kumarulu mnse ephray-imu. mnse kumarullo makiriyulu makiru vssthulu; makiru giladunu knenu; giladiyulu giladu vssthulu; viru giladuputulu. ijriyulu ijru vssthulu; helkiyulu helku vssthulu; as-riyeli yulu asriyelu vssthulu; sekemiyulu sekemu vssthulu; semidayiyulu semida vssthulu; heperiylulu heperu vssthulu. hep-eru kuma ruden selopehaduku kumartelegani kumarulu puttledu. selopehadu ku-martel perulu mhla noya hogla milka tirsu. viru mnssiyul vssthulu; vraybdinvari skhy-coppun viru ebd i reduvel edu vdlmdi. ephrayimu putrul vsmulu ivi; sutlhiyulu sutlhu vssthulu; bekriyulu bekrus vssthulu; thniyulu thnu vssthulu, viru sutlhu ku-marulu; eraniyulu eranu vssthulu. viru ephrayimiyul vssthulu. vraybdinvari skhy-coppun viru muppdireduvel aiduvdlmdi; viru yosepuputrul vssthulu. benyaminu pu-trul vsmullo beliyulu bel vssthulu; asbe-liyulu asbel vssthulu; ahiramiyulu ahiramu vssthulu; supamiyulu supamu vssthulu; bel kumarulu ardu nymanu; ardiyulu ardu vs sthulu; nymaniyulu nymanu vssthulu. viru benyaminiyul vssthulu; varilo vraybd-in lekkcoppun nlubdiyyiduvel aruvdl mdi. danu putrul vsmullo susamiyulu susamu vssthulu; viru tm vsmullo daniyul vs sthulu. vraybdinvari skhy coppun viru aru-vdi naluguvel naluguvdl mdi. aseru pu-trul vsmullo yiminyulu yimna vssthulu, isvi yulu isvi vssthulu; beriyulu beriya vssthulu; beriyaniyullo heberiyulu heberu vssthulu; mlkiyeliyulu mlkiyelu vssthulu; aseru ku-marte peru serhu. vraybdinvari skhy cop-pun viru aseriyul vssthulu; viru ebdimudu-vel naluguvdlmdi. nphtali putrul vsmullo yhsyeliyulu yhsyelu vssthulu; guni yulu guni vssthulu; yeseriyulu yeseru vs sthulu; sillemiyulu sillemu vssthulu. viru nph-tali yul vssthulu; vraybdin vari skhy cop-pun viru nlubdiyyiduvel naluguvdlmdi is-rayeli yullo lekkipbdin viru arulksl veyyinni edu vdl muppdimdi. yehova moseku ilagu selvicenu viri pell lekk coppun a desmunu viriki svasthymuga pcipettvlenu. ekkuvmdiki ekkuv svasthymu iyyvlenu. tkkuvmdiki tkkuv svasthymu iyy vlenu. dani dani jnshynubtti aya gotrmu lku svasthymu iyyvlenu. citluvesi a bhumini pcipettvlenu. varu tm tm pitrul gotr-mul jnshycoppun svasthymunu podvlenu. ekkuv mdikemi tkkuvmdikemi citlu vesi yevri svasthy munu variki pcipettvlenu. varivari vsmullo lekkipbdin leviyulu viru. gersoniyulu gersonu vssthulu; khatiyulu khatu vssthulu; merariyulu merari vssthulu. leviyul vsmulu evnga, libniyul vsmu he-broniyul vsmu mhlilyul vsmu musi yul vsmu korhiyul vsmu. khatu amra munu knenu; amramu bharyperu yokebedu. ame

levi kumarte; aiguptulo ame leviki put-
tenu. ame amramuvln ahronunu mosenu
viri shodriygu miryamunu knenu. ahronu-
vln nadabu abihu eliyajru itamaru put-
tiri. nadabu abihulu yehova snnidhiki
anyagni teccinppudu cnipoyiri. varilo
nel modlukoni pepraymu kligi lekipbdin-
vardru iruvdimuduveldmi. varu israyeliyullo
lekipbdinvaru karunguk israyeliyullo variki
svasthymiy bdledu. yeriko pratmulydli
yordanunoddnunn moyabu medanmullo mo-
seyu yajkudgu eliyajrunu israyeliyul jn-
skhy cesinppudu lekipbdinvaru viru. mose
ahronulu sinayi arnymulo israyeliyul skhy-
nesi nppudu lekipbdinvarilo okkdennu vir-
ilo ud ledu. elynga varu niscymuga arny-
mulo cnipovudurni yehova varinigurci selvic-
cenu. yepunne kumaruden kalebunu nu-
nu kumaruden yehosuvyu tpp varilo okkdennu
migili yudledu.

27

appudu yosepu kumaruden mnasse vssthu
llo selopehadu kumartelu vcciri. selope-
hadu heseru kumarudunu giladu mnum-
dunu makiru munimnumdune yudenu. atni
kumartel pellu mhla, noya, hogla, milka,
tirsa anuvi. varu prtykspu gudarmuyokk
dvarmunodd mose yedutnu yajkuden eliya-
jru edutnu prdhanul yedutnu srsvmajmu
yedutnu nilici ceppindemngama tdri arny-
mulo mnn mayenu. atdu korhu smuh-
mulo, anga yehovaku virodhmuga kudin-
vari smuhmulo udledu gani tn papmunu
biti mrtibodenu. atniki kumarulu klu-
gledu; atniki kumarulu lent matrucet ma
tdriperu atni vsmulonudi masiponel? ma
tdri shodrulto patu svasthy munu maku
dyceyumniri. appudu mose vari korku
yehova snnidhini mnviceyga yehova moseku
ilagu selviccenu. selopehadu kuma rtelu
ceppindi yuktmu. niscymuga vari tdri
shodrulto patu bhusvasthymunu vari ad-
hinmu cesi vari tdri svasthymunu variki
cedceyvlenu. mriyu nivu israyeliyulto
itlu ceppvlenu okdu kumarudu lek mrti
bodinyedl miru vani bhusvasthymunu vani
kumartelku cedceyvlenu. vaniki kumarte
leniyedl vani anndmmulku vani svasthy-
mu iyyvlenu. vaniki anndmmulu leni yedl
vani bhusvasthymunu vani tdri ann dm-
mulku iyyvlenu. vani tdriki anndmmulu
leni yedl vani kutubmulo vaniki smipmen
jnatiki vani svasthy mu iyyvlenu; vadu dani
svadhinprcu kononu. yehova moseku aj-
napicintlu idi israyeliyulku vidhipbdin kttd.
mriyu yehova moseto itlhenunivu i abarimu
kodyekki nenu israyeliyulku iccin desmuru
cudumu. nivu dani cucin truvat ni shodru-
den ahronu cercbdintlu nivunu ni svj nullo
cercbduduvu. elynga sinu arnymulo smajmu
vadicinppudu a nillyodd vari knnul yedut

nnu prisuddhprck namid tirugbdtiri. a
nillu sinu arnymdli kadesulonunn meriba
nille. appudu mose yehovato itlnenu yehova,
smst manvul atmlku deva, yehova smajmu
kaprileni gorrvle udkuduntlu i smajmumid
okni niymicummu. atdu vari yedut vccucu,
povucunudi, variki naykuduga udutku sm-
rthude yudvlenu. aduku yehova moseto itl-
nenununu kumaruden yehosuv atnu pod-
invadu. nivu atni tisikoni atnimid ni ceyyi
yuci yajkudgu eliyajru edutnu srsvmajmu
edutnu atni niluvbeti vari knnul yedut at-
niki ajn yimmu; israyeliyul srsv smajmu
atni mat vinuntlu atni mid ni ghtlo kot
ucumu. yajkuden eliyajru edut atdu nilu-
vga atdu yehova snnidhini urimu tirpuvln
atnikorku vicaripvlenu. atdunu atnito kud
israyeliyuldrunu, anga srsvmajmu atni mat-
coppun tm smst karymulnu jrupucudvlenu.
yehova moseku ajnapici ntl atdu cesenu.
atdu yehosuvnu tisikoni yajkuden eliyajru
edutnu srsvmajmu edutnu atni niluv betti
atnimid tn cetuluci yehova mosedvara aj-
napicintlu atniki ajn yiccenu.

28

yehova moseku ilagu selviccenu nivu is-
rayeliyulku ilagu ajnapicummu naku suvasn
klugutke miru homrupmuluga naku arpici
aharmunu niyamk kalmun nayoddku tec-
cutku jagrtttdvlenu. mriyu nivu varikilagu
ajnapicumumiru yehovaku nitymen dhnbli
rupmuga prti dinmu nirdos men yedadivgu
redu mg gorr pillnu arpip vlenu. vatilo
ok gorrpillnu udymdu arpici saykalmdu red-
vdanini arpivlenu. dcitisin mudu pill-
lonidi pavu nuneto klup bdin tume-
du pidilo pdiyvvtu nevedymu ceyvlenu. adi yeho-
vaku ipen suvasngl hommuga sinayikodmid
niymipbdin nity men dhnbli. a modti
gorrpillto arpipvl sin panarpmu mup-
pavu; prisuddhsthlmlu mdy munu yeho-
vaku panarpmuga poypivlenu. udy nevedy-
muna dani panarpmunu arpici ntl yeho-
vaku ipen suvasngl hommuga a redv gor-
rpillnu saykalmdu arpivlenu. visratid-
inmun nirdosmen yedadivgu redu gorrpil-
lnu nevedyrupmuganu, dani panarpmu
ganu nuneto klpbdin tume-
du pidilo redu pdiyvvtulnu arpivlenu. nitymen dhn bliu
dani panarpmunu gak yidi prti visrati din-
mun ceylvlin dhnbli. nelnelku modtidin-
mun yehovaku dhn bli arpivlenu. redu
kodedudlnu ok pottelunu nirdosmen yedadi-
vgu edu gorrpilllnu vatilo prti kodedud-
tonu, nuneto klupbdin tume-
du pidilo mudu pdiyvvtulnu nevedymuganu okkock potte-
lunu, nuneto klpbdi tume-
du pidilo redu pdiyvvtulnu nevedymuganu, okkock gor-
rpillto nuneto klpbdin tume-
du pidilo nok pdiyvvtunu nevedymuganu ceyvlenu. adi
yehovaku ipen suvasngl dhn bli. vati

panarpmulu okkock kodeto pdinnr draksarsmunu potteluto pdiuv gorr pillto mupavunu udvlenu. idi svtsrmul mas mas-munku jrugvlsin dhnbl. nitymen dhnbliyu dani panarpmunu gak yok mek pillnu papprihararthbliga yehovaku arpipvlenu. modti nel pdunalugv dinmu yehovaku pskapdug. a nel pdunyidv dinmu pdug jrugunu. edu dinmulu pogni bhksymulne tin vlenu. modti dinmun prisuddh sghmu kudvlenu. adulo miru jivnopadhiyen pnulemiyu ceu kuddu ayite yehovaku dhnbliga miru redu kodudulnu ok pottelunu edadivgu edu mg gorripillnu arpipvlenu. avi miku klign vatilo nirdosmenve yudvlenu vati nevedymu nuneto klpbdin godhuml pidi. okkock kodeto tumulo mudu pdiyyvtulnu, potteluto redu pdiyy vtulnu a yedu gorripilllo okkock gorr pillto okkock pdiyyvtunu miku prayscittmu klugutke papprihararthbliga ok meknu arpipvlenu. udyumun miru arpicu nity men dhnbl gak vitini miru arpipvlenu. atle a yedu dinmullo prtidinmu yehovaku ipen suvasngl homdryvmunu aharmuga arpicvlenu. nitymen dhnbliyu dani panarpmunu gak danini arpicvlenu. edv dinmun prisuddhsghmu kudvlenu. a dinmun miru jivno padhiyen pnulemiyu ceukuddu. mriyu prthm phlmulnu arpicudinmun, anga varmul pdugdinmun miru yehovaku krott ptlo nevedymu teccunppudu miru prisuddh sghmuga kudvlenu. nadu miru jivnopadhiyen pnulemiyu ceukuddu. yehovaku ipen suvasngl dhnbliga miru redu kode dudlnu ok pottelunu edadiven yedu mg gorr pillnu vatiki nevedymuga prti kodudutonu nuneto klupbdin tumeidu pidilo mudu pdiyy vtulnu, prti potteluto redu pdiyyvtulnu a yedu gorripilllo okkock pillto okkock pdiyyvtunu mi nimittmu prayscittmu ceu bduke yok mekpillnu arpipvlenu. nitymen dhnbliyu dani nevedymunu gak vatini vati panarpmulnu arpipvlenu. avi nirdosmuluga nudvlenu.

29

edv nel modtitedin miru prisuddhsghmuga kudvlenu. miru jivnopadhiyen pnulemiyu ceukuddu; adi miku srgdhvni dinmu. nirdosmen ok kodudnu ok pottelunu yehovaku ipen suvasngl dhnbliga arpipvlenu. vati vati vidhiprkarmuga amavasyku arpicu dhnbliyu dani nevedymunu, nity men dhnbliyu dani nevedymunu vati panarpmulunu gak miru nirdosmen yedadivgu edu mg gorripillnu yeho vaku, ipen suvasngl dhnbliga arpipvlenu. vati nevedymu nuneto klupbdin godhumpidi prti koduduto tumulo mudu pdiyyvtulnu, potteluto redu pdiyyvtulnu, edu gorr pilllo okkock pillto okkock pdiyyvtunu mi nimittmu prayscittmu ceubduke papprihararthbliga ok mekpillnu arpipvlenu.

i yedv nel pdiyy dinmun miru prisuddh sghmuga kudvlenu. appudu mimmunu miru dukhprcukonvlenu; epniyu ceukuddu. prayscittmu klugutke papprihararthbliyu nitymen dhnbliyu dani nevedymunu vati vati panarpmulunugak, miru ok kodudnu ok pottelunu edadiven yedu gorripillnu yehovaku ipen suvasngl dhnbliga arpipvlenu. avi mikunn vatilo nirdosmenve yudvlenu. nuneto klup bdin pidini nevedymu miganu prti kodeto tumulo mudu pdiyy vtulnu ok potteluto redu pdiyyvtulnu a yedu gorripilllo okkock pillto okkock pdiyyvtunu papprihararthbliga ok mek pillnu arpipvlenu. mriyu edv nel pdunyidv dinmun miru prisuddhsghmuga kudvlenu. appudu miru jivno padhiyen pnulemiyu ceu yedu dinmulu yeho vaku pdug acripvlenu. nitymen dhnbliyu dani nevedymunu dani panarpmunu gak, yeho vaku ipen suvasngl dhnbliga pdmudu kodudulnu redu pottelunu edadiven pdunalugu gorr pillnu arpipvlenu. avi nirdosmenve yudvlenu. nuneto klupbdin godhumpidini nevedymuganu a pdmudu kodudullo prti dudto tumulo mudu pdiyyvtulnu a redu pottello prti potteluto redu pdiyyvtulnu a pdunalugu gorripilllo prti pillto okkock pdiyyvtunu papprihararthbliga ok mek pillnu arpipvlenu. redv dinmun nitymen dhnbliyu dani nevedymunu vati panarpmulunu gak miru nirdosmen pdredukodudulnu redu pottelunu edadiven pdunalugu gorr pillnu vidhiprkarmuga, vati vati lekkoppun, a kodelonu pottelltonu gorripilltonu vati vati nevedymunu panarpmulunu papprihararthbliga ok mekpillnu arpipvlenu. mudv dinmun nitymen dhnbliyu dani nevedymunu dani panarpmunu gak nirdosmen pdkodu kodelnu redu pottelunu edadiven pdunalugu gorripillnu vidhi prkarmuga vati vati lekkoppun, a kodelonu pottelltonu gorr pilltonu vati nevedymunu panarpmulunu papprihararthbliga ok mekpillnu arpipvlenu. nalugv dinmun nitymen dhnbliyu dani nevedymunu panarpmunu gak nirdosmen pdi kodelnu redu pottelunu edadiven pdunalugu gorripillnu vidhi prkarmuga, vati vati lekkoppun, a kodelonu pottelltonu gorr pilltonu vati vati nevedymunu panarpmulunu papprihararthbliga ok mekpillnu arpipvlenu. ayidv dinmun nitymen dhnbliyu dani nevedymunu panarpmunu gak nirdosmen tomimidi kodelnu redu pottelunu edadiven pdunalugu gorripillnu vidhi prkarmuga, vati vati lekkoppun, a kodelonu pottelltonu gorr pilltonu vati vati nevedymunu panarpmulunu papprihararthbliga ok mekpillnu arpipvlenu. arv dinmun nitymen dhnbliyu dani nevedymunu panarpmunu gak nirdosmen yenimidi kode lnu redu pottelunu edadiven pdunalugu gorr pillnu vidhi prkarmuga, vati vati lekkoppun, a kodelonu pottelltonu

gorrpillltonu vati vati nevedymunu panarpmulnu papprihararth bliga ok mek pillnu arpipvlenu. edv dinmun nitymen dhnbllyu dani nevedy munu panarpmunu gak nirdosmen yedu dud lnu redu pottellnu edadiven pdunalugu gorr pilllnu vidhi prkarmuga, vati vati lekkoppun, a kodeltonu pottelltonu gorrpilll tonu vati vati nevedymunu panarpmulnu papprihararth bliga ok mek pillnu arpipvlenu. enimidv dinmu miku vrt-dinmuganudunu. appudu miru jivnopadhiyen pnulnemiyyu cey kuddu. adulo nitymen dhnbllyu dani nevedymunu panarpmunugak miru yehovaku ipen suvasngl dhnbliga nirdosmen yok kodedudnu ok pottelunu edadiven yedu gorrpilllnu vidhi prkarmuga, vati vati lekkoppun, a kodedudtonu pottelutonu gorrpillltonu vati vati nevedymunu panarpmulnu papprihararth bliga ok mek pillnu arpipvlenu. mi mrokkubllnu mi svecharpnmulnu mi dhnblulnu mi nevedymulnu mi panarpmulnu mi smadhanblulnu gak vitini niyamk kalmuldu yehovaku arpipvlenu. yehova moseku ajnapicintlu mose israyeliyulto smstmunu telijjeppenu.

30

mose israyeliyulyokk gotradhiptu lto itlenu idi yehova ajnapicin sgti. okdu yehovaku mrokkukonin yedl, lek tanu bddhudgutku prmanmu cesin yedl, atdu tn matppk tn notnudi vccindtyu neverc vlenu. mriyu ok stri balymun tn tdri yit nudga yehovaku mrokkukoni bddhura len yedl, ame tdri ame mrokkubdini ame klugesikonin badhytnu vini danigurci urkonin yedl, ame mrokkubdulnniyu nilucunu. ame tanu bd-dhuralgutku pettukonin ottu nilucunu. ame tdri vinindinmun aksepnecin yedl, ame mrokkubdullo ediyu, ame tnmid pettu konin badhytlo ediyu niluvk povunu. ame tdri daniki aksepnecesenu gnuk yehova amenu ksmicunu. ameku vivahmen tru vat ame mrokkukonin mrokkublyinnu, niralocnga ame tnmid pettukonin ottulennu amemid nudut ame bhrt vini, dani gurci vinin dinmun atdu urkudut ttsthicin yedl, ame mrokkubllunu ame tnmid pettukonin ottunu nilucunu. ame bhrt vinin dinmde aksepn cesinyedl, atdu ame mrokkukonin mrokkubdini ame niralocnga tnmid pettu konin ottulnu rdducesinavadgunu; yehova amenu ksmicunu. vidhvalugani vidnadbndigani tn mid pettukonin prtii mrokkubdi nilucunu. ame tn bhrtiyit udi mrokku koninyedl nemi, prmanmuceis tnmid ottu pettukonin yedlnemi, truvat ame bhrt vini danigurci aksepnceyk urkudinyedl, ame mrokkubdulnniyu nilu cunu; ame tnmid pettukonin prtii ottunu nilucunu. ame bhrt vinin dinmde vatini bottiga rddu cesinyedl, ame mrokkubllnu gurciyu, ame midi ottunu

gurciyu ame plikindediyu niluvk povunu; amebhrt vatini rdducesenu gnuk yehova amenu ksmicunu. prtii mrokkubdini, tnnu tanu dukhprcukodunni prmanpurvkmuga tn mid pettukonin prtii badhytnu ame bhrtsthirprc vccunu, rdduceyvccunu. ayite ame bhrt nanat danigurci urkonucu vccinyedl, vadu ame midnunn ame mrokkubdulnnitini ame ottulnnitini sthirprcinavadgunu. atdu vinin dinmun danigurci urkudutvln vatini sthirpcenu. atdu vinin truvat vatini bottiga rdducesinyedl, tane ame dos siksnu bhricunu. ivi bhrtnu gurciyu, bharynugurciyu, tdrinigurciyu, balymun tdr yit nunn kumartenugurciyu yehova moseku ajnapicin kttldu.

31

mriyu yehovamidyaniyulu israyeli yulku cesin hisku prtii his ceyudi. tru vat nivu ni svjnlyoddoku cercbduduvni moseku selviyyga mose prjltomilo kodru yuddhsnddhule midyaniyulmidikipoyi midyaniyulu lku yehova vidhicin prtii ddn ceyuntlu israyeliyul gotrmulnnitilonu prtii gotr mulonudi veyesimdini a yuddhmunku ppvle nnenu. atlu gotrmokktiki veyimdicoppun, israyeliyul senllo nudi pdreduvel yuddh virulu erprcbdga mose varini, anga prtii gotrmunudi veyesimdini, yajkudgu eliyajru kumaruden phinehasunu ppenu. atni cetiloni prisuddhmen upkrnmulnu udutku burlnu yuddh munku ppenu. yehova moseku ajnapicintlu varu midyaniyulto yuddhmucesi mgvarindrini cpri. cpbdin yitrulugak midyanurajulnu, anga midyanu ayiduguru rajulen evini, reke munu, surunu, hurunu, rebnu cpri. beyoru kumaruden bilamunu khdgmuto cpri. appudu israyeliyulu midyanu strilnu vari cinn pill lnu cerpttukoni, vari smst psuvulnu vari gorr meklnnitini variki kligindi yavttunu docukoniri. mriyu vari nivas pttmulnnitini vari kotlnni tini agnicet kalicesiri. varu mnusyulnemi psuvulnemi smstmen koll sommunu midyaniyul astini yavttunu tisikoniri. truvat varu moyabu medanmullo yeriko yoddnunn yordanu dggr digiyunn ddulo mose yoddkunnu yajkuden eliyajru noddkunnu israyeliyul smajmu noddkunnu cerpttbdinvarini aphrnmulnu a koll sommunu tisikoniri raga moseyu yajkuden eli yajrunu smaj prdhanuldrunu varini edurkonu tku palemulonudi velupliki velliri. appudu mose yud-dhsenlonudi vccin shsradhiptulunu stadhiptulungu senanaykulmid koppdenu. mose varitomiru aduvarindrini brduknicci tira? idigo bilamu matnubtti peyoru visy mulo israyeliyulcet yehovamid tirugu bacyein varu viru kara? aduct yehova smajmulo tegulu puttiyudenu gda. kabtti miru pillllo prtii mgvanini purussyo gmu erigin prtii strini

cpudi; purussyogmu erugni prti adupillnu mi nimittmu brtknnyudi. miru edu dinmulu palemu velupl udvlenu; milo nruni cpin prtivadunu cpbdin nruni muttin prtivadunu, mirunu miru cerpttinvarunu mudv dinmun edv dinmun mimmunu mire pvitr prcukonvlenu. miru bttlnnitini crm vstuvulnini tini mek vedrukl vstuvulnnitini koyy vstuvulnnitini pvitrprcvennenu. appudu yajkudgu eli yajru yuddhmunku poyin senikulo yehova moseku ajnapicin vidhiyednga miru bgarunu vedini ittdini inumunu tgrmunu sismunu anga agnicet cedni smst vstuvulnumatrmu agnilo vesi tiyvlenu; appudu avi pvitrmgunu. ayite papprihar jlmucetnu vatini pvitr prcvlenu. agnicet ceduntti prti vstuvunu nilllo vesi tiy vlenu. edv dinmun miru mi bttlu ududukoni pvitruken truvat palemuloniki ravcunnenu. mriyu yehova moseku ilaguselvencenu. nivunu yajkuden eliyajrunu smajmuyokk pitrul kutubmullo prdhanulunu mnusyullo nemi, psuvullonemi, cerpttbdin dopodusommu mottmunu lek-kici redu bhagmulugacesi yuddh munku punukoni senga byluderinvariki sgmunu srvmajmunku sgmunu pcipetvlenu. mriyu senga bylu derin yodhulmid yehovaku pnnu ktti, a mnusyullonu psuvullonu gadidllonu gormmekl lonu aiduvdlku okticoppun vari sg mulonudi tisikoni yehovaku prtistharpnmuga yajkuden eliyajruku iyyvlenu. mnusyul lonu psuvullonu gadidllonu gormmekllonu smstvidhmul jtuvullonu ebditiki okticoppun, israyeliyulu sgmulonudi tisikoni yehova mdirmunu kapadu leviyulku iyyvlenu. yehova moseku ajnapicintlu moseyu yaj kuden eliyajrunu cesiri. a dopodusommu, anga a senikulu kollbettin sommulo migilindi aruksl debbdiiyidu gormmekllunu, debbd reduvel psuvulun, aruvdi yokveyi gadidlunu, mupdi redu velmdi purussyogmerugni strilunu, adulo arvtu, anga senymuga poyinvari vtu, gormmekl lekkyetnga mudu lksl muppdi yeduvel aiduvdlu. a gormmekllu yehovaku cellvlsin pnnu aruvdl debbdiiyidu, a psuvulu muppdiiyaruvelu. vatilo yehova pnnu debbdiredu. a gadidlu muppdi vel aiduvdlu, vatilo yehova pnnu aruvdi yokti. mnusyulu pdunaruv velmdi. varilo yehova pnnu muppdi iddru. yehova moseku ajnapicintlu mose pnnunu, anga yehovaku cellvlsin prtistharpnmunu yajkuden eliyajrun kiccenu. senikulyodd mose tisikoni israyeliyul kiccin sgmunudi leviyul kiccenu. mudulksl muppdiiyeduvel aiduvdl gormmeklunu muppdi aruvl govulun muppdiiyeduvel aiduvdl gadidlunu pdunaruvl mdi mnusyulun smajmunku kligin sgme yudga, mose israyeliyulku vccin a sgmunudi mnusyullonu jtuvullonu eb ditiki okticoppun tisi, yehova moseku ajna picintlu yehova mdirmunu kapadu leviyul kiccenu. appudu sena shsr-

mul niyamkulu, anga shsradhiptulun stadhiptulun mose yoddku vcci ni sevkulmen memu ma cetikrid nunn yodhulun lek-kici mottmu cesitiviu; malo okkdennu mottmunku tkkvu kaledu. kabtti yehova snnidhini ma nimittmu prayscittmu kluguntlu memu malo prtmnussyuniki dorikin bgaru nglu golusulnu kdiymulnu ugrmu lnu pogulnu ptkmulnu yehovaku arpnmuga tecciyunnami ceppga moseyu yajkuden eliyajru ngluga ceybdin a bgarunu vari yodd tisikoniri. shsradhiptulun stadhiptulun prtistharpnmuga yehovaku arpcin bgar mtyu pdunaruvl edu vdl ebdii tulmulu. a senikullo prtivadunu tn mttuku tanu koll sommu teccukoniyudenu. appudu moseyu yajkuden eliyajrunu shsradhiptulyodd nudiyu stadhiptulyoddnudiya a bgarunu tisikoni yehova snnidhini israyeliyulku jnapkarthmuga prtykspu gudarmun uciri.

32

rubeniyulkunu gadiyulkunu ativistarmen mdludenu gnuk yajeru prdesmunu gladu prdesmunu mdlku tgin sthlmni telisikoni varu vcci mosenu yajkudgu eliyajrunu smaj prdhanulto atarotu dibonu yajeru nimra hesbonu elale sebamu nebo beyonu anusthl mulu, anga israyeliyul smajmu edut yehova jycin desmu mdlku tgin prdesmu. ni sevkulmen maku mdlu klvu. kabtti ma yedl niku ktaksmu kliginyedl, mmmunu yordanu addriki datipk ni dasulmen maku i desmunu svasthymuga immnga mose gadiyultonu rube niyultonu mi shodruyu yuddhmunku povu cudga miru ikkd kurcudvccuna? yehova israyeliyulkiccin desmunku varu vellkyuduntlu mirel vari hrdymulnu adhery prcuduru? a desmunu cutuku kadesu brne ylonudi mi tdrulnu nenu ppinppudu varunu alagu cesirigda varu eskolu loy-loniki velli a desmunu cuci israyeliyul hrdymunu adheryprciri gnuk yehova tmkiccin desmunku varu vellk poyiri. a dinmun yehova kopmu rgulukoni iruvdi edlu modlukoni pepraymu kligi aiguptudesmulonudi vccin mnusyullo purn mnssuto yehovanu anusricin kenejiyudgu yephunne kumaruden kalebunu nunukumaruden yehosuvyu tpp mri evdunu purnmnssuto nnu anuripledu gnuk nenu abrahamu issaku yakobulku prmanpurvkmuga nicin desmunu varu tpp mri evrunu cudne cudrni prmanmu cesenu. appudu yehova kopmu israyeliyul mid rgulukonga yehova drsthiki cedundt ndicin a trmuvardru nsicuvrku arnymulo nlubdi edlu ayn varini tiruguladcesenu. ip-pudu israyeliyuledl yehovaku kopmu mri ekkuvga putticuntluga a papul stan men miru mi tdrulku prtiga byluderi yunnaru. miru aynnu anusripk venukku mllinyedl ayn i arnymulo jnulnu ik niluv ceyunu.

atlu miru i srjnmunu nsip cesedrnenu. aduku varu atniyoddku vcci memu ikkd ma mdlorku dodlunu ma pilll korku purmulnu kttukodumu. israyeliyulnu varivari sthlmulku cercuvrku memu vari mudr yuddhmulku siddhpd sagudumu. ayite ma pillu i desnivasul bhymucet prakarmugl purmullo nivsipvlenu. israyeliyullo prtivadunu tn tn svasthymunu poduvrku ma yidldu tirigi ramu. turpudikkun yordanu ivtl maku svasthyu dorikenu gnuk yordanu avtl durmuga varito svasthyu podmniri. appudu mose varitomiru mi matmid nilici yehova snnidhini yuddhmunku siddhpd yehova tn yedutnudi tn struvulnu vell gottuvrku yehova snnidhini mirdru yuddh snnddhule yordanu avtlki vellinyedl a desmu yehova snnidhini jyipbdin truvat miru tirigi vcci yehova drstikini israyeliyul drstikini nirdosule yuduru; appudu i desmu yehova snnidhini miku svasthyngunu. miru atlu ceyni yedl yehova drstiki pampucesin varguduru gnuk mi pappu mimmunu ptukonunu ani telisi konudi. miru mi pillorku purmulnu mi mdl korku dodlnu kttukoni mi notnudi vccin mat coppun ceyudnenu. aduku gadiyulunu rube niyulunu moseto ma yelinvadu ajnapici ntluni dasulmen memu cesedmu. ma pillu ma bharylu ma mdlu ma smst psvulu akkd giladu purmullo udunu. ni dasulmen memu, anga ma senlo prtii yodhudunu ma yelinvadu ceppintlu yehova snnidhini yuddhmu ceyutku yordanu avtlkivccedmniri. kabtti mose varinigurci yajkuden eliyajrukunu, nunu kumaruden yehosuvkunu, israyeli yul gotrmullo pitrul kutub mul prdhanulunu ajnapici varito itlenu gadiyulunu rube niyulunu adru yeho va snnidhini yuddhmunku siddhpd mito kud yordanu avtlki vellinyedl a desmu micet jyipbdin truvat miru giladu desmunu variki svasthyuga iyyvlenu. ayite varu mito klisi yodhule avtlki vellniyedl varu knanu desmd mi mdhynu svasthyulnu podu durnga gadiyulunu rubeniylunuyehova ni dasulmen mato cepintle cesedmu. memu yehova snnidhini yuddhsnnddhulme ndi dati knanudesmuloniki velledmu. appudu yordanu ivtl memu svasthyumunu podedmni uttr micciri. appudu mose variki, anga gadiyulkunu rube niyulkunu yosepu kumaruden mnsse ardgotrpu varikini, amoriyul rajen sionu rajymnu, basanu rajen ogu rajymnu, dani pratpurmulto a desmunu ctunudu a despurmulnu iccenu. gadiyulu dibonu atarotu aroyeru atrotu sopanu yajeru yogbeh betnimra betharanu anu prakarmulugl purmulnu mdl dodlnu kttu koniri. rubeniylu maruperupodin hesbonu elale kirytayimu nebo bylmeyonu sibma anu purmulnu ktti, tamu kttin a purmulku veru perulu pettiri. mnsse kumarulen makiriyulu giladu-

midiki poyi dani pttukoni danilonunn amoriyulnu vellgottiri. mose mnsse kumaruden makiruku giladuniccenu atdu akkd nivsicenu. mnsse kumaruden yayiru velli vari pllelunu pttukoni vatiki yayiru pllelunu perupettenu. nobhu velli kenatunu dani grammulnu pttukoni daniki nobhu ani tn peru pettenu.

33

mose ahronulvln tm tm senlcoppun aiguptudesmulonudi byluderivccin israyeliyulu cesin pryanmulu ivi. mose yehova selviccin prkarmu, vari pryanmulnubtti vari scarckrmulnu vrasenu. vari scarckrm mul prkarmu vari pryanmulu ivi. modti nel pdunyidv dinmun varu ramesesulo nudi pryanme pskapdugku mrunadu vari mdhynu yehova htmu cesin toliculul ndrini aiguptiyulu patipet-tucudga israyeliyulu aiguptiyulvri knnulyedut jyotsahmuto byluderi vcciri. appudu aiguptiyul devtlku yehova tirpu tircenu. israyeliyulu rame sesulonudi byluderi sukto digiri. sukto talonudi varu byluderi arnypu kdnunn eta mulodigiri. etamulonudi byluderi bylsephonu edutnunn pihhirotuttu tirigi mgidolu edut digiri. pihhirotulonudi byluderi smudrmu mdhynudi arnymuloniki ceri etamu arnymdu mududinmul pryanmu cesi maralo digiri. maralonudi byluderi elimuku vcciri. elimulo pdredu nitibugg lunu debbdi yitcetlunu udeni; akkd digiri. elimulonudi varu byluderi err smudrmu nodd digiri. errsmudrmu noddnudi byluderi sinu arnymdu digiri. sinu arnymulo nudi byluderi dopkalo digiri dopkalonudi byluderi alusulo digiri. alusulonudi byluderi rephidimulo digiri. akkd jnulu tragutke nillu lekpoynenu. rephidimulonudi byluderi sinayi arnymdu digiri. sinayi arnymunudi byluderi kibrotuhttavallo digiri. kibrotuhta valonudi byluderi hjerotulo digiri. hje rotulonudi byluderi ritmalo digiri. ritmalonudi byluderi rimmonu paresulo digiri. rimmonu pare sulonudi bylu deri libnalo digiri. libnalo nudi byluderi risalo digiri. risalonudi bylu deri kehela talo digiri. kehelatalonudi byluderi saperu kodnodd digiri. saperu kod noddnudi byluderi hradalo digiri. hradalo nudi byluderi mkelotulo digiri. mkelotulo nudi byluderi tahtulo digiri. tahtulonudi byluderi tarhulo digiri. tarhulonudi byluderi mitkalo digiri. mitkalonudi bylu deri hsmonallo digiri. hsmonalonudi byluderi moserotulo digiri. moserotulo nudi byluderi beneyakanulo digiri. beneyakanulonudi byluderi horhgidgadulo digiri. horhggidga dulonudi byluderi yotbatalo digiri. yotba talonudi byluderi ebronalo digiri. ebronalonudi byluderi esonegerulo digiri. esonge berulonudi byluderi kadesu anbdin sinu army mulo digiri. kadesulonudi byluderi edomu desmukd-

nunn horukod dggr digiri. yehova selviccin prkarmu yajkuden ahronu horu kodnekk, israyeliyulu aiguptudesmulonudi byluderi vccin nluvdiyv svtsrmun ayidv nel modti dinmun akkd mrtinodenu. ah ronu nut iruvdi mudedl yiduglvade horu kodmid mrtinodenu. appudu dksindikkun knanu desmdu nivsicin aradurajen knaniyudu israyeliyulu vccin sgti vinenu. varu horu kodnudi byluderi slmanalo digiri. slmanalo nudi byluderi punonulo digiri. punonulo nudi byluderi obotulo digiri. obotulonudi byluderi moyabu polimer yoddnunn iyye abarimulo digiri. iyye abarimulonudi bylu deri dibonugadulo digiri. dibonugadulonudi byluderi almonu diblatayimulo digiri. almonu dibla tayimulonudi byluderi neboyeduti abarimu kodllo digiri. abarimu kodlлонudi byluderi yeriko dggr yordanuku smipmen moyabu medanmullo digiri. varu moyabu medanmullo betyesimotu modlukoni abelu sittimuvrku yordanudggr digiri. yerikoyodd, anga yordanuku smipmen moyabu medanmullo yehova moseku ilagu selviccenu. nivu israyeliyulo itlnumumiru yordanunu dati knanudesmunu cerin truvat a desnivasuldrini mi yedut nudi vellgotti, vari smst prtlimnu nasnmucesi vari potvigrhmulnnitini nspicesi vari unnt sthlmulnnitini paducesi a desmunu svadhinprukoni daniilo nivsipvlenu; elynga dani svadhinprukonuntlu a desmunu mikiccitini. miru mi vsmulcoppun citluvesi a desmunu svasthymulaga pcukonvlenu. ekkuv mdiki ekkuv svasthymunu tkkuvmdiki tkkuv svasthymu iyyvlenu. evni citi ye sthlmun pduno vaniki a sthlme klugunu. mi tdrl gotrmul coppun miru svasthymulu podvlenu. ayite miru mi yedutnudi a desnivasulnu vellgottniyedl, miru varilo evrini udnicedro varu mi knullo mudlu ganu mi prkkillo sulmuluganu udi, miru nivsicu a desmulo mimmunu badhpettedru. mriyu nenu variki cey tlcintlu miku cesednni varito ceppumu.

34

mriyu yehova moseku ilagu sel viccenunivu israyeliyulto knanu desmun, anga polimerlcoppun miru citluvesi svasthymulaga pcukonu knanudesmun miru prvesicucudga, mi dksindikku sinu arnymu modlukoni edomu srihddu, anga mi dksinpu srihddu uppu smu drmuyokk turpu tirmuvrku udunu. mi sri hddu dksinmu modlukoni akrbbimu knmyodd tirigi sinuvrku vyapicunu. adi dksinmunudi kadesu brneyvrku vyapici, akkd nudi hrsddaruvrku poyi, akkd nudi asmonuvrku sagunu. asmonunudi aiguptu ndivru srihddu tirigi smudrmuvrku vyapicunu. pdmti srihddu ed nga mhasmudrmu, ade miku pdmti srihddu nudunu. mi uttrpu srihddunu mhas-

mudrmu yoddnudi horu kodvrku erprcukonvlenu. horu kod yoddnudi hmatunku povumargmu vrku erprcukonvlenu. a srihddu sedaduvrku vyapicunu. akkd nudi srihddu jipronuvrku vyapicunu, dani civr hsrenanunodd udunu. adi miku uttrpu srihddu, turpu srihddu hsrenanunudi sepamuvrku miru erprcukon vlenu. sepamunudi srihddu ayinuku turpun riblavrku nudunu. a srihddu digi turpun kinne retu smudrmunoddunu tgiliyudunu. a srihddu yordanundivru digi uppu smudrmudnuk vyapi cunu. adesmu cuttununn srihddul mdhynunn desmu mide yudunni vari kajnapicumu. mose israyeliyultomiru citlceet pod bovucunn desmu idi. yehova tomimdi gotr mulkunu ardhgotrmunkunu dini niyyvlenni ajna picenu; elynga tm tm pitrl kutubmul prkarmu rubeniylunu gadiyulunu tm tm svasthymul nodiri. mnsse ardhgotrpuvaru tm svasthymu nodiri. a redu gotrpuvarunu ardh gotrpuvarunu suryody dikkun, anga turpu dikkun yerikoyodd yordanu ivtl tm tm svasthymulnu podirni ceppenu. mriyu yehova moseku ilagu selviccenu a desmunu miku svasthymulaga pcipettvlsinva revnga, yajkuden eliyajrunu nunu kumaru den yehosuvyu. mriyu a desmunu miku svasthymulaga pcipettutku prtii gotrmulo okkok prdhanuni erprcukonvlenu. varev rnga, yudavari gotrmulo yephunne kumaru den kalebu. simyoniyul gotrmulo amihudu kumaruden semuyelu, benyaminiyul gotr mulo kisonu kumaruden elidadu. daniyul gotrmulo yogli kumaruden bukki prdhani, yosepu putrullo ephodu kumaruden hnnyelu mnssiyul gotrprdhani, ephrayimiyul gotr mulo sipatanu kumaruden kemuyelu prdhani, jebuluniyul gotrmulo prnaku kumaruden elisapanu prdhani, issakhariyul gotrmulo ajanu kumaruden pltiyelu prdhani, aseriylul gotrmulo selomi kumaruden ahihudu prdhani. nphaliyul gotrmulo amihudu kumaruden pedhelu prdhani. knanu desmulo israyeliyulku vari vari svasthymulnu pcipettu tku yehova ajnapicvaru vire.

35

mriyu yeriko yodd yordanuku smipmen moyabu medanmullo yehova moseku ilagu selviccenu israyeliyulu tamu podu svasthymulo leviyulu nivsicutku variki purmulnu iyyvlenni vari kajnapicumu; a pur mul cuttununn pllelu leviyulkiyyvlenu. varu nivsicutku a purmulu varivgunu. vati polmulu vari psuvulkunu vari mdikunu vari smst jtu vulkunu udvlenu. miru leviyulkiccu purmul pllel prtii purmuyokk god modlukoni cuttu veyyi murlu mriyu miru a purmul velupl nudi turpu dikkun reduvel murlnu, dksin dikkun reduvel murlnu, pdmti dikkun redu vel murlnu, uttr dikkun reduvel murlnu

kolvvlenu. a ndum purmudvlenu. adi vari purmulku plleluga nudunu. mriyu miru levi yulkicu purmullo aru asrypurmudvlenu. nrhtukudu vatiloniki paripovuntluga vatini niymipvlenu. aviyugak nluvdiredu purmulnu iyyvvlenu. vati vati plleltokud miru leviyulku iyyvlsin purmulnniyu nluvdiyeni midu. miru iccu purmulu israyeliyul svasthy mulo nudiye iyyvvlenu. miru ekkuvendanilo ekkuvaganu, tkkuvendanilo tkkuvaganu iyyvvlenu. prti gotrmu tanu podu svasthyu coppun, tn tn purmullo konnitini leviyulku iyy vvlenu. mriyu yehova moseku ilagu selviccenu nivu israyeliyulto itlunu miru yordanu dati knanudesmuloniki vellin truvat asry purmuluga udutku miru purmulnu erprcukon vlenu. porbatun okni cpinvadu vatiloniki paripovcunnu. tirpu podutke nrhtkudu smajmunedut nilucuvrku vadu mrnsiks nodkuddu gnuk prtihty ceyuvadu rakud avi miku asrypurmugula udunu. miru iyy vlsin a purmullo aru asry purmuludvlenu. vatilo yordanu ivtl mudu purmulnu iyy vlenu, knanu desmulo mudu purmulnu iyy vlenu. avi miku asry purmuluga udunu. porbatun okni cpin yevdennu vatiloniki pari povuntlu a aru purmulu israyeliyulkunu pr desulkunu mi mdhy nivsicuvarikini asryme yudunu. okdu ccuntlu vanini inup ayudh mut kottuvadu nrhtkudu a nrhtkuniki niscymuga mrnsiks vidhipvlenu. okdu ccu ntl mriyokdu ratito vani kottga debbtinin vadu cnipoyinyedl kottinvadu nrhtkudgunu. a nrhtkudu niscymuga mrnsiks nodunu. mriyu okdu ccuntlu mriyokdu cetikrto kottga debbtininvadu cnipoyin yedl kottin vadu nrhtkudgunu. a nrht kudu niscymuga mrnsiks nodunu. hty visymulo prtihty ceyuvadu tane nrht kuni cpvlenu. vani knugoninppudu vani cp vlenu. okdu ccuntlu vani pgphti podicinnu, lek pociyudi vanimid deninennu vesinnu, lek okdu ccuntlu vermuvln cetito vani kottinnu, kottinvadu nrhtkudu, niscymuga vani cp vlenu. nrhty visymulo prtihty ceyu vadu a nrhtkuni knugoninppudu vani cpvlenu. ayite pgphtk hthattuga vanini podici nnu, pociyudk vanimid e ayudhmunen vesinnu, vani cudk okdu ccuntlu vanimid rayi pdvesinnu, debbtininvadu cnipoyin yedl kottin vadu vanimid pgphttledu, vaniki hanicey gorledu. kabtti smajmu i vidhulnubtti kottin vanikini htyvisymulo prtihty ceyuvanikini tirputirvvlenu. atlu smajmu nrhty visy mulo prtihty ceyuvani cetilonudi a nrht kuni vidhipvlenu. appudu smajmu vadu pari poyin asry purmunku vani mrl pvlenu. vadu prisuddh telmutu abhisekipbdin prdhan yajkudu mrtinoduvrku akkdne nivsipvlenu. ayite a nrhtkudu eppdennu tanu paripoyi coccin asrypurmuyokk srihdunu dati vellu nppudu nrhtyvisymulo prtihty ceyuvadu asrypurmuyokk srihdudu velupl

vani knu goninyedl, a prtihtkudu a nrhtkuni cpi nnu vanimid pranmutisin dosmu uddu. elynga prdhanyajkudu mrtinoduvrku atdu asrypurmulone nivsipvlenu. prdhanyajkudu mrtinodin truvat a nrhtkudu tn svasthy-munn desmu nku tirigi vellvccunu. ivi mi smst nivassthmu llo mi trtrmulku miku vidhipbdin kttid. evdennu okni cavgottin yedl saksul notimat vln a nrhtkuniki mrnsiks vidhipvlenu. ok saksimatmidne yevnikini mrnsiks vidhip kuddu. cavtgin nrhtkuni pranmukorku miru vimocn dhnmunu agikripr niscymuga vaniki mrnsiks vidhipvlenu. mriyu asrypud munku paripoyinvadu yajkudu mrtinodk munupu svdesmdu nivsicuntlu vanicet vimocn dhnmunu agikriprkuddu. mirudu desmumu apvitprckuddu; nrhty desmumu apvitprcunu gda. desmulo cidin rktmu nimittmu cidicin vani rktmuvlnne prayscittmu klugunu gani mri denivlnnu klugdu. miru nivsicu desmumu apvitprckuddu. adolonenenu mi mdhyu nivsicucunnnu. nijmuga yehova anu nenu israyeliyulmdhy nivsicucunnnu.

36

yosepu putrulvsmululo makiru kumaru dunu mnse mnumdunen giladuyokk putruvsmul peddlu vcci moseyedutnu israyeliyul pitrul kutubmul prdhanul yedutnu matladi yitliniri a desmumu vtu citlcoppun israyeliyulku svasthyuga iyyvvlenni yehova ma yelinvani kajnapicenu. mriyu ma shodruden selopehadu svasthyumu atni kumartelku iyy vvlenni ma yelinvadu yehovacet ajnno. ayite varu israyeliyullo veru gotrmul vari nevrinennu pedlicesikonin yedl vari svasthyumu ma pitrul svasthyemunudi tiybdi, varu klisikoninvari gotrsvasthyumuto klupbdi, maku vtu citlcoppun kligin svasthyemunudi vidipovunu. kabtti israyeliyulku sunad svtsrmu vccu nppudu vari svasthyumu varu klisikonin vari gotrsvasthyumuto klupbdunu gnuk a vtun ma pitrul gotrsvasthyumu tggipovunnga mose yehova selviccintlu israyeliyulku ajnapici yitlenuyosepu putrul gotrikulu ceppindi nyayme. yehova selopehadu kumartelnu gurci selviccin mat edngavaru tmku istulenvarini pedli cesikonvccunu gani varu tm ttdi gotrsv mulone pedli cesikonvvlenu. israyeliyul svasthyumu ok gotrmulonudi verok gotrmuloniki pokuddu. israyeliyullo prtivadamu tn tn pitrul gotrsvasthyumu htutukoni yudvlenu. mriyu israyeliyulku vari vari pitrul svasthyumu kluguntlu, israyeliyul gotr mullo svasthyumgl prti kumarteyu tn ttdi gotrsvmulone pedlicesikonvvlenu. svasthyumu ok gotrmulonudi verok gotrmunku pokuddu. israyeliyul gotrmulu vari vari svasthyumulo niliciyudvlenu. yehova

moseku ajnapici ntlu selopehadu kumartelu
cesiri. selopehadu kumartelen mhla, tirsu,
hogla, milka, noya tm tdri shodruni ku-
marulnu pedlicesikoniri. varu yosepu ku-
marulen mnssiyulnu pedli cesi koniri gnuk
vari svasthymu vari tdri gotrva mulone nil-
icenu. yerikoyodd yordanuku smip men
moyabu medanmullo yehova mosecet is-
rayeliyulku ajnapicin vidhulunu ajnlunu ive.

yordanu ivtlunn arnymulo, anga paranu kunu topeu, labanu, hjerotu, dijabanu sthl mulkunu mdhy supunku eduruganunn arabalo mose, israyeliyuldrilo ceppin matlu ive. horebunudi seyiru mnnepumarmuga kadesu brneyvrku pdkodu dinmul pryanmu. hesbonulo nivsicin amoriyul rajen siho nunu astarotulo nivsicin basanu rajen ogunu edreyilo htmu cesintruvat nlubdiyv sv tsmulo pdkodv nel modti tedini mose israyeliyulku bodhicutke yehova tn kajna picindtyu varito ceppenu. yordanu ivtlunn moyabu desmun mose yi dhmr-sastrmunu prk tip modlupetti itlnenu mn devuden yehova horebulu mnku ilagu selviccenu i prvtmu nodd miru nivsicin kalmu calunu; miru tirigi pryanne amoriyul mnnemunkunu, araba lonu, mnnemulonun, loylonu, dksindikkun smudrtirmulonunn sthlmulnnitikini, knanudesmu nkunu, lebanonukunu, mhandiyen yuphtisu-vrkunu2 velludi. idigo a desmunu miku appgicitini miru velli yehova mi pitrulen abrahamu issaku yakobulkunu vari truvat vari stanmunkunu iccednni nenu prman-mucesin desmunu svadhin prcukonudi. appudu nenuotriga mimmunu bhriplenu. mi devuden yehova mimmu vistris jesenu gnuk nedu miru akas nkstrmulvle vistrici yunnaru. mi pitrul devuden yehova mi jnskhynu veyyi retlu ekkucvesi, tanu mito ceppintlu mimmunu asirvdcinugak. nenokkdne mi kstmunu mi bharmunu mi vivadmunu etlu bhrpplgu? jnanivekmulu kligi, mi mi gotrmu llo prsiddhedin mnusyulnu erprcukonudi; varini mimid niymicednni mito ceppga mirunivu ceppin matcoppun ceyut mcidni naku uttrmicitiri. kabtti buddhi kligi prsiddhulen mi mi gotrmulloni mukhyulnu pilipicukoni, mi gotrmulku nyayadhiptuluga udutke veyyi mdiki okdunu, nurumdiki okdunu ebdimdiki okdunu, pdimdiki okdunu varini, mimid nenu niymicitini. appudu nenu mi nyayadhiptultomi shodrul vyajjemulnu tirci, prti mnusyuni kini vani shodrunikini vaniy-oddnunn prdesikini nyaymunubtti miru tirpu tircvlenu. tirpu tircu nppudu alpul sgti gani ghul sgti gani pks patmulekud vinvlenu; nyayputirpu devunide. kabtti miru mnusyuni mukhmu cuci bhypdvdu. miku asadhymen kthinvyajjemunu nay-oddku tisi koni ravlenu; nenu danini vicaricednni vari kajna picitini. mriyu miru ceyvlsin smstkarymu lnu gurci appudu mikajnapicitini. mnmu horebunudi sagi mn devuden yehova mnkajnapicintlu miru cucin a ghormen mha rnymulonudi vcci, amoriyul mnnepu margmun kadesu brneyku ceritiviu. appudu nenumn devu den yehova mnkiccucunn amoriyul mnne munku vcci

yunnamu. idigo ni devuden yehova yi desmunu niku appgicenu. ni pitrul devuden yehova nito selviccintlu dani svadhinprcu konumu, bhypdkumu, adherypdkunni nito ceppi tini. appudu mirdru nayoddku vc-cimnkte muduga mnusyulnu ppudmu; varu mnkorku i desmunu veku juci, tirigi vcci aduloniki mnmu vellvlsin trovnu gurciyu, mnmu cervlsin purmulnu gurciyu mnku vrtmanmu ceppudu rtiri. a mat mcidnukoni nenu gotrmokktiki ok mnusyuni coppun pnniddu mnusyulnu pili picitini. varu tirigi a mnnemunku poyi eskolu loyku vcci dani vegujuci a desphmlulnu cet pttukoni mny-oddku tisikoni vccimn devuden yehova mn kiccucunn desmu mcidni mnku telij jeppiri. ayite miru vellnolk mi devuden yehova selviccin matku tirugbdi mi gudarmu llo snugucuyehova mnydu pgpttindun mnlnu shrucuntlu amoriyul cetiki mnlnu appgicutku aiguptudesmulu nudi mnlnu rplici yunnadu. mnmekkdiki vellglmu? mn sho drulu akkdi jnulu mnkte blisthulun et rulune yunnaru; a pttmumu goppve akasmu ntu prakarmuto nunnvi; akkd anakiyu lnu cucitinni ceppi ma hrdymulnu krgjesirni miru ceppitiri. appudu nenu mimmunu cucu digulu pdkudi, variki bhypdkudi, miku mudr nducu cunn mi devuden yehova mi knnulyedut aiguptulonun arnymulonun mikorku cesinttu mi pksmuga yuddhmu ceyunu, miru i cotiki ceruvrku miru vccin margmtilonu mnusyudu tn kumaruni ettikonuntlu mi devuden yehova mimmunu ettikoni vccin sgti mirerugudurni mito ceppitini. ayite miku trov cupici mi guda rmulnu veyvlsin sthlmunu miku siddhprcuntlu ratri agnilonu pglu meghmulonu miku mudr ndi cin mi devuden yehovaydu miru visvas mucledu. kaga yehova miru ceppin matlugini bhuga koppdinenu mi pitrulkiccednni prmanmu cesin yi mci desmunu i ceddrmu varilo yephunne kumaruden kalebu tpp mri ev dunu cuddu. atdu purmnassuto yehovanu anusricenu gnuk atdu danini cucunu. atdu adugupettin desmunu nenu atnikini atni stan munkunu iccednni prmanmuce-senu. mriyu yehova mimmunubtti namid koppdini pricarku dgu nunu kumaruden yehosuv danilo prvesi cunugani nivu danilo prvesipvu. atdu isra yeliyulu dani svadhinprcukon ceyunu gnuk atni dheryprcumu. a dinmun mci ceddlnerugni ni kumarulu, anga aphiy bduurni miru ceppin mi pillu danilo prvesituru; danini vari kiccednu; varu danini svadhinprcukoduru. miru tirigi errsmudr margmuga arnymunku pryanmu ceyudni ceppenu. aduku mirumemu yeho vaku viroddhmuga papmu cesitiviu; ma devuden yehova ma kajnapicin matlnniti nnusrici memu poyi yuddhmu cesednni nato uttr micci, mirdru mi ayudhmulnu kt-tukoni, alocipk a mnnemunku poga yehova

nato itlñenuyuddhmunku pokudi; nenu mi mdhynudnu gnuk vellkudi; miru vellinnu mi struvlyedut htmu ceybdudurni varito ceppumu. a matlu nenu mito ceppinppudu miru vink yehova matku tirugbdi murkhule a mñnemunku vellitiri. appudu a mñnemulo nivsicin amoriyulu mikeduruga byluderi vcci, kdiriglvle mimmu trimi hormavrku seyirulo mimmu htmucesiri. truvat miru tirigi vcci yehova snnidhini yedvga, yehova mi mornu lksypettledu, mi mat vinledu. kaga miru kadesulo bhu dinmulu nivsicitiri. miru nivsicin dinmulenno miku telisinvi.

2

mriyu yehova nato ceppintlu mñmu tirigi errsmudr margmun arnymunku pryanme poyi bhu dinmulu seyiru mñnemmu cuttu tirigi tiviu. att yehova naku ilagu selviccenu miru i mñnemucuttu tiriginkalmu calunu; uttrdikkuku tirugudi. mriyu nivu prjlto itlñumu seyirulo kapurmunn esavu stan men mi shodrul polimernu dati vellbovu cunnaru, varu miku bhydpuduru; miru mikkili jagrttga ududi. varito klhpdvddu; elynga esavuku svasthymuga seyiru mñnemmu nenicci yunnanu gnuk vari bhumilonidi ok adugennu mikiyynu. miru ruklicci varyi-odd aharmu koni tinvcunu. ruklicci varyi-odd nillu spaducukoni tragvcunu. ni cetul pnulñnitilõnu ni devuden yehova ninnu asriv dicenu. i gopp arnymulo nivu i nlvdi svtsrmulu scricin sgti ayn yerugunu. ni devu- den yehova niku tode yunnadu, nikemiyu tkkuvkadu. appudu seyirulo nivsicu esavu stanpu varen mñ shodrulnu vidici, eltu esongeberu araba margmunudi mñmu pryanmu cesitiviu. mñmu tirigi moyabu arnymargmun prya nmu ceyucudga yehova nato itlñenumoyabiyulnu badhipvddu; varito yuddhmucey vddu. lotu stanmunku aru desmunu svasthy muga iccitini, vari bhumilo ediyu niku svasthy muga iynnu. purvkalmun emiyulnuvaru aru desmulo nivsiciri. varu anakiyulvle, unnt dehulu, blvtulen bhu jñulu. varunu anakiyulvle repñhayiyuluga ecbdin vari. moyabiyulu variki emiyulni peru pettiri. purvkalmun horiyulu seyirulo nivsiciri. israyeliyulu yehova tmkic- cin svasthymen desmulo cesintlu esavu stan- puvaru horiyul desmunu svadhin prcukoni tm yedutnudi varini nsipjesi vari desmulo nivsiciri. kabttimiru leci jeredu eru- datudi ani yehova selviyya jeredu eru dati tiviu. mñmu kadesu brñeylonudi bylu deri jeredu erudatuvvru, anga yehova varini gurci prmanmu cesintlu senikulen a mñsyul trmuvardru senlonudkud nsicuvvru mñmu ndicin kalmu muppid yenimidi svtsrmulu. atekadu, varu nsicuvvru sen mdhynudi varini shricutku yehova bahuva variki vi- rodhmuga nudenu. senikulen vardru prjl-

lonudi lymepoyin truvat yehova naku ilagu selviccenu. nedu nivu moyabunku srihd- daganunn aru desmu datbovcunnavu. am- moniyul margmun vellunppudu varini bad- hipvddu, varito yuddhmu ceyvddu. elynga lotu stanmunku danini svasthymuga iccin- dun ammoniyul desmulo niku svasthy mu niyynu. adiyu repñhayiyul desmni yecbdu- cunndi. purvmdu repñayi yulu adulo nivsi- ciri. ammoniyulu varini jñumimiyuldu. varu anakiyulvle unnt dehulu, blvtu len bhu jñulu. ayite yehova ammoniyul yedut- nudi varini vellgottenu gnuk ammoniyulu vari desmunu svadhinprcukoni vari cot nivsi- ciri. atlu ayn seyirulo nivsicu esavu stan- mukorku cesenu. etlnga ayn vari yedut- nudi horiyulnu nsipjesenu gnuk varu horiyul desmunu svadhinprcukoni neti vrku vari- cot nivsicucunnaru. gajavrku grammullo nivsicin aviyulnu kphtorulonudi byluderi vccin kphtariyulu nsipjesi varicot nivsi- ciri. miru leci sagi arnonu erudatudi; idigo amoriyuden hesbonu rajgu sihonunu atni desmunu ni cetiki appgiciti. dani svadhin prcukon modlupetti atnito yud- dhmu ceyudi. nedu nenu nivlñi bhymu nivlñi verpu akasmu kridnunn smst desmul varikini puttup modlu pettucunñanu. varu ninnugurcin smacarmu vini niyedut vnki mñovedn noduduru. appudu nenu kedemotu arnymulonudi hesbonu rajen sihonunoddku dutlñu ppi nñnu ni desmugud datiponimmu, kudiyedmlku tirugk trovne ndicipovudunu. nayodd ruklu tisikoni tinutku bhojñpdarth- mulu na kimmu; nayodd ruklu tisikoni tragutku nillimmu. seyirulo nivsicu esavu stan puvarunu arulo nivsicu moyabiyulunu naku cesintlu, ma devuden yehova makic- cucunn desmulo prvesicutke yordanu datu- vrku kali ndcketne nñnu vellnimmñni smad- hanpu matlu plicikiti. ayite hesbonu raj- en sihonu mñlñu tn desmargmun vell niccu tku smmptiledu. nedu jrigintlu ni cetiki atni appgicutku ni devuden yehova atni mñssunu kthinprci atni hrdymunku tegipu klugjesenu. appudu yehovacudumu; siho- nunu atni desmunu niku appgip modlu pet- tiyunñanu. atni desmu nidguntlu nivu dani svadhinprcukon modlu pettumni nato ce- penu. sihonunu atni smst jñmunu yahsulo yuddhmu ceyutke mñku edu ruga byluderi raga mñ devuden yehova atnini mñku appgi- cenu gnuk mñmu atnini atni kumarulnu atni smst jñmunu htmu cesi a kal mñ atni smst purmulnu pttukoni, prti purmunu adli stri purusulnu pillnu sememiyulekud nasñmu cesitiviu. psuvulnu mñmu pttukonin pur- mul sommunu dopidiga docukotimi. arnonu etiloy drinunn aroyerunu a yetiyoddnunn purmu modlukoni giladuvvru mñku asadh- ymen ngr mokiyyu lekpoyenu. mñ devuden yehova annitini mñku appgicenu. ayite am- moniyul desmunkennu ybboku eti loyloni ye

prat munkennu a mnnemuloni purmulkennu
mn devu den yehova pokuddni ceppin mri e
sthlmun kennu nivu smipipledu.

3

mnmu tirigi basanu margmun vellinppudu
basanu rajenogunu atni prjldrunu edrey-
ilo mnto yuddhmu ceyutku byluderi yedu-
ruga raga yehova nato itlnenu atniki bhy
pdkumu, atnini atni smst jnmunu atni
desmunu ni cetiki appgiciyunnanu. hes-
bonulo nivsicin amoriyul rajen sihonuku
cesintlu itnikini cey vlenni ceppenu. atlu
mn devuden yehova basanu rajen ogunu
atni smst jnmunu mncetiki appgicenu; atniki
sesmemiyu lekud atnini htmu cesitiviu. a
kalmun atni purmulnnitini pttukotimi. vari
purmullo mnmu pttukonni purmoktiyu ledu.
basanulo ogurajymgu argobu prdesmdtt-
nann aruvdi purmulnu pttukotimi. a pur-
mulnniyu gopp prakar mulu gvnulu gdiy-
lunugl durgmulu. aviya gak prakarmu-
leni purmulnekmulnu pttu kotimi. mnmu
hesbonu rajen sihonuku cesintlu vatini nir-
mulmu cesitiviu; prti purmuloni stri pu-
rusulnu pillnu nirmulmu cesitiviu; vari psu-
vulnnitini a purmul sommunu dopidiga tisi
kotimi. a kalmun arnonu eru modlukoni her-
monu kodvrku yordanu avtlunn desmunu
amoriyul yiddu rajulyoddnudi pttukotimi.
sidoniylu hermonunu siryonni aduru. amo
riyulu danini senirni aduru. medanmdli
purmulnnitini basanundli ogu rajypurmulen
silka edreyi anuvativrku gilattini basa nunu
pttukotimi. rephaiyullo basanu rajen ogu
matru migilenu. atni mcmu inup mcmu.
adi ammoniyul rbbalonunndi gda? dani
podugu mnsuyuni murto tomimdi murlu
dani vedlpu nalugu murlu. arnonu loyo
nunn aroyeru modlukoni giladu mnnemulo
sgmunu, mnmu appudu svadhinprcukonin
des munu, dani purmulnu rubeniyulkunu
gadiyul kunu iccitini. ogu raju desmen
basanu yav ttunu giladulo migilin danini,
anga rephaiyul desmnbdin basanu attini
argobu prdesmt tini mnasse ardh gotr-
mun kiccitini. mnasse kumaru den yayiru
gesuriyulyokkyu maya katiyu yokkyu srih-
dulvrku argobu prdes mtini pttukoni, tn
perunubtti vatiki yayiru basanu grammulni
peru pettenu. netivrru a perlu vatikun-
ni. makiriyulku giladu niccitini. giladu
modlukoni arnonu loy mdhyvrkunu, yb-
oku ndivrkunu ammoniyul pdmti srihddu
vrkunu kinneretu modlukoni turpudikkun
pisga kod criyl diguvga, uppu smudrmu
anbdiv araba smudrmuvrkunu vyapiciyunn
araba prdesmunu, yordanu loy mdhyb-
humini rubeni yulkunu gadiyulkunu iccitini.
a kalmdu nenu mimmunu cucimuru svadhin
prcukonuntlu mi devuden yehova i desmunu
mikiccenu. milo prakarmvtuldru yuddhsnn

dhdule mi shodrulgu israyeliyul mudr ndi
datvlenu. ayite yehova miku visrati niccintlu
mi shodrulkunu, visratiniccuvrku, anga mi
devuden yehova yordanu addrini vari kic-
cucunn desmunu varunu svadhinprcukonu-
vrku, mi bharylunu mi pilllunu mi mdlunu
nenu mi kiccin purmullo nivsip vlenu. tru-
vat milo prtivadunu nenu mikiccin tn tn
svasthymunku tirigi ravlenni miku ajnapic-
itini. mi mdlu vistarmulni naku teliyunu.
a kalmun nenu yehosuvto itlinimi devuden
yehova i yiddu rajulku cesindtyu nivu kn-
nular cucitivi gda. nivu vellucunn rajymul
nnitikini yehova alagunne ceyunu. mi de-
vuden yehova mi pksmuga yuddhmuceyu-
vadu gnuv variki bhydpdvddni ajnapicitini.
mriyu a kalmun nenueyehova prbhuvu, ni
mhimmu ni bahublumunu ni dasuniki knuprc
modlupetti yunnavu. akasmed gani bhumi
yde gani nivu ceyu kriylnu ceygl devu de-
vdu? nivu cupu prakrmmunu cupgl devu de-
vdu? nenu addriki velli yordanu avtlunn yi
mci desmunu mci mnnemunu a lebanonunu
cucuntlu dyceyumni nenu yehovanu brti
malukonga yehova mimmunu btiti namid kop
pdi na mnvi vinkpoyenu. mriyu yehova nato
itlennucalunu; iknu i sgtini gurci nato mat-
ladvddu. nivu i yordanunu dat kuddu gani
nivu pisgakyedeki knnuletti pdmti vepunu
uttrvepunu dksinvepunu turpuvepunu teri
cudumu. yehosuvku ajnyicci atni dheryprci
drdhprcumu. atdu i prjlnu vetbettukoni ndi-
dati nivu cudbovu desmunu varini svadhin
prcukoncyunu. appudu mnmu betpyoru
yedutnunn loylo digiyutimi.

4

kabtti israyeliyulara, miru brtiki mi pit
rul devuden yehova mikiccucunn desmu-
loniki poyi svadhinprcukonuntlu, miru anus-
ripvlsin vidhulnu kttdlnu nenu miku bod-
hicucunnanu vinudi. mi devuden yehova
iccin ajlnu ni kajnapicucunnanu. va-
tini gekonutydu nenu mi kajnapicin matto
denini klupkuddu, danilo nudi denini tisivey
kuddu. bylpeyoru visy mulo yehova cesin-
danini miru knnular cucitiri gda. bylpey-
oru vet vellin prti mnsuyuni ni devu-
den yehova ni mdhynu udkud nasnmu ce-
senu. mi devuden yehovanu htukonin mir-
drunu netivrru sjivule yunnaru. na devu-
den yehova na kajnapicintlu miru svadhin-
prcukonbovu desmun miracripvlsin kttdlnu
vidhulnu miku nerpitini. i kttdlnnitini miru
gekoni anusripvlenu. vatinigurci vinu jn-
mul drstiki ade miku jnanmu, ade miku
vivekmu. varu cuciniscymuga i gopp jnm
jnanvive cnlu gl jnmni ceppukoduru. elynga
mnmu aynku mor pettunppudell mn devu-
den yehova mku smipmuganunnttu mri e
gopp jnmunku e devudu smipmuga nun-
nadu? mriyu nedu nenu miku appgicu-

cunn yi dhmsastr mttilo nunn kttldlunu ni-
vidhulunugl gopp jnmedi? ayite nivu ja-
grttpdumu; nivu knnular cucinvatini mruvk
yuduntlunu, avi ni jivitkal mtyu ni hrdymu-
lonudi tolgiokudu ntlunu, ni mnssunu bhu
jagrttga kapadukonumu. ni kumarulkunu
ni kumarul kumarulkunu vatini nerpi nivu
horebulo ni devuden yehova snnidhini nilici
yudga yehovana yoddku prjlnu kurcumu;
varu a desmumid brdku dinmulnniyu naku
bhypd nercukoni, tm pillku nerpuntlu variki
na matlnu vinipicednni ayn nato ceppin
dinmunugurci variki telupumu. appudu
miru smipici a kod diguvnu nilicitari. cik-
tiyu meghmunu gadhadhkarmunu kmmi a
kod akasmuvrku agnito mducudga yehova
a agni mdhynudi mito matladenu. matld-
hveni miru vitirigani ye svrupmunu miru cu-
dledu, svrmu matrme vitiri. mriyu miru
ceyvlenni ayn vidhicin nibdhnnu, anga pdi
ajnlnu miku telijjesi redu rati plklmid va-
tini vrasenu. appudu miru ndidati svad-
hin prcukonbovu desmulo miru anusrip vlsin
kttld lnu vidhulnu miku nerpvlenni yehova
na kajna picenu. horebulo yehova ag-
nijvall mdhy nudi mito matladin dinmun
miru e svrup munu cudledu. kavun miru
cedipoyi bhumi midnunn ye jtuvu prt-
imennu akasmdu eguru rekklugl ye pksi
prtimmennu nelmid praku e purugu prt-
imennu bhumi kridnunn nillydli ye cep prt-
imennu adu prtimmu gani mg prtimmugani,
ye svrupmuglgin vighrmunu mikorku ce-
sikonkuduntlunu, akasmu vepu knnuletti
sury cdr nkstrmulen akas senymunu cuci
mrlukolpbdi, ni devuden yehova svrakasmu
kridnunn smst prjlkorku pci pettinvatiki
nmskrici vatini pujipkuduntlunu miru bhu
jagrtt pdudi. yehova mimmunu ceptti ne-
duntlunu miru tnku svkiy jnmuga nudu tke,
aiguptudesmulu nudi a yinupkolimilonudi
mimmunu rppicenu. mriyu yehova mim-
munu btti namid kopppi nenu i yordanu
datkud dniyu, ni devuden yehova svasthy-
muga nikiccu cunn yi mci desmulo prvesip-
kuddniyu prmanmu cesenu. kavun nenu
i yordanu datkud i desmunne cnipodunu;
miru dati a mci desmunu svadhinprcukone-
dru. mi devuden yehova miku erprcin nib-
dhnnu mrci, ni devu den yehova ni kaj-
napicintlu e svrupmu kligin vighrmunennu
cesikonkuduntlu miru jagrtt pdvleni. elynga
ni devuden yehova dhicu agniyu rosmugl
devudene yunnadu. miru pillnu pill
llnu kni a desmdu bhu kalmu nivsicin
truvat mimmunu miru paducesi koni, ye
svrupmu kligin vighrmu nennu cesi ni de-
vuden yehovaku kopmu puttici ayn knnul
yedut kidu cesinyedl miru i yordanu dati
svadhinprcukonbovu desmulo udkud tvr
lone bottiga nsicipodurni bhumyakasmlunu
mimid saksuluga ucucunnu. a desmdu
bhu dinmuludk miru bottiga nsicipoduru.

mriyu yehova jnmullo mimmunu cedrgot-
tunu; yehova ekkdiki mimmunu toliveyuno
akkdi jnmullo miru koddimde migiliyuduru.
akkd miru mnusyul cetipniyen krr ratide-
vtlnu puji cedru; avi cudvu, vinvu, tinvu,
vasn cudvu. ayite akkdndi ni devuden
yehovanu miru vedkinyedl, ni purnhrdymu-
tonu ni purnatm tonu vedkunppudu ayn
niku prtyksmgunu. i sgulnniyu niku sb-
hvicin truvat niku badh klugunppudu aty-
dinmullo nivu ni devuden yehovavepu ti-
rigi ayn mat vininyedl ni devuden yehova
knikrmugl devudu gnuk ninnu ceyyi vidu-
vdu; ninnu nasnmuceydu; tanu ni pitrulto
prmanmu cesin nibdhnnu mrcipodu. de-
vudu bhumimid nruni srjicin dinmu modlu
koni nikte muduganudin munupti dinmullo
akasmu yokk yi dikkunadi akasmuyokk a
dikkuvrku itti gopp karymu jrigena? dinivti
vart vinbdena? ani nivu adugumu nivu de-
vuni svrmu agni mdhynudi matladut vin-
intlun mri e jnmennu vini brdikena? mi
devuden yehova aiguptulo ma knnlyedut
cesinvatnaticoppun e devudennu sodhnl-
tonu suck kriyiltonu mh tkarymultonu yu-
dhmuttonu bahublmuttonu cacin cetitonu
mha bhykr karymultonu eppudennu vcci ok
jnmulonudi tnkorku ok jnmunu tisikon yt-
nmu cesena? ayite yehova devudniyu, ayn
tpp mri yokdu ledniyu nivu telisikonuntlu
adi niku cupbdenu. niku bodhicutku ayn
akasmunudi tn svr munu niku vinipicenu;
bhumimid tn gopp agnini niku cupinppudu
a agni mdhynudi ayn mat lnu nivu vi-
tini. ayn ni pitrulnu premicenu gnuk vari
truvat vari stanmunu erprcukonenu. nikte
blmen gopp jnmulnu ni mudrnudi vell gotti
ninnu prvesptti ayn nedu ceyucunntlu vari
desmunu niku svasthy-muga iccutke niku
todu ganudi aiguptulonudi tn mhablm cet
ninnu velupliki rppicenu. kabtti penunn
akasmudunu kridnunn bhumiydunu yehovaye
devudniyu, mriyok devudu ledniyu nedu
nivu erigi jnapkmu nku teccukonumu mriyu
nikunu ni truvat ni stanpu varikini ksemmu
klugutke ni devuden yehova svrakmu nikic-
cucunn desmulo nivu dirghayusmtudvguntlu
nedu nenu ni kajnapicu ayn kttldnu ajnlnu
nivu gekonvleni. atkumudokdu gppttk
prakun tn porugu vane cinpyedl cpinavdu
paripovutku mose turpudikkun, yordanu
ivtl mudu purmulnu veruprcenu. attivadev-
dennu a purmullo deni lonikinennu paripoyi
brdukunu. avevnga ruba niyulku medanpu
desarnymdli beserunu, gadi yulku giladulo
nunn ramotunu, mnssiyulku basanulonunn
golanu anunve. mose israyeliyulkiccin dhmr-
sastrmu idi. israyeliyulu aiguptulonudi velu-
pli ki vccu cudga yordanu ivtl betpyoru eduti
loylo hesbonulo nivsicin amori yul rajen si-
honudesmdu mose israyeliyulku niy micin
sasmlunu kttldu nyay vidhulu ivi. moseyu
israyeliyulunu aiguptulonudi vccucu a si-

honunu htmu cesi atni desmunu, yordanu ivtl udydikkun nunn basanu rajen oguyokk desmunu, aronnu eti drinunn aroyeru modlukoni hermonnu siyonu kodvrkunn amoriyul yiddu rajuldesmunu, pisa yutlku yidvuga araba smudrmuvrku turpudikkun yordanu avtl araba prdesmtu svadhin prcu koniri.

5

mose israyeliyulndrini pilipici yitl nenuis-rayeliyulara, nenu mi vinikidilo nedu ceppucunn kttdlnu vidhulnu vini vatini nercukoni vatinnusrici nduvudi. mn devuden yehova horebulo mnto nibdhncesenu. yehova mn pitrulo kadu, nedu ikkd sjivulmeyunn mntone yi nibdhn cesenu. yehova a kod mid agni mdhynudi mukhamukhiga mito matladga miru a agniki bhydpi a kod yekkledu. gnuk yehovamat miku teli jeyutku nenu yehovakunu mikunu mdhynu nilici yudga yehova ilagun selviccenu. dasul grhmen aiguptudesmulonudi ninnu rppicin ni devuden yehovanu nene. nenu tpp verok devudu nikudkuddu. penunn akasmde gani, kridnunn bhumi yde gani bhumi kridnunn nillyde gani yudu deni poliknen vigrhmunu cesikonkuddu. vatiki nmskripkuddu; vatini pujipkuddu. ni devudnen yehovaygu nenu rosmugl devu dnu; nnu dvesicuvare visumulo mudu nalugu trmulvrku tdrul dosmunu kumarulmidiki rppicucu nnu premici na ajnlun gekonuvare visy mulo veyitrmulvrku krunicuvadne yunnan. ni devuden yehova nammunu vyrthmuga uccripkuddu; yehova tn nammunu vyrth muga uccricuvanini nirdosiga ecdu. ni devuden yehova ni kajnapicintlu visrati dinmunu prisudhmuga acricumu. arudinmulu nivu kstpdi ni pni atyu ceylvlenu. edv dinmu ni devuden yehovaku visrati dinmu. danilo nivennu ni kumarudennu ni kumarteyennu ni dasudennu ni dasiyennu ni yeddyinnu ni gadid yennu ni psuvullo ede nnu ni yidlonunn prdesiyennu e pniyu ceykuddu. edukte nivle ni dasudunu ni dasiyunu visrmipvlenu. nivu aiguptudesmdu dasudveyunppudu ni devuden yehova bahublmucetnu cacin cetictetnu ninnu akkdndi rppicenni jnapkmu cesikonumu. adu cetnu visratidinmu acripvlenni ni devuden yehova niku ajnapicenu. ni devuden yehova ni knugrichu desmulo nivu dirghayusmtudve niku ksemmguntlu ni devuden yehova ni kajnapicinlagun ni tdrini ni tllini snmanipumu. nrhty ceykuddu. vybhicripkuddu. dogilkuddu. ni poruguvanimid abddh saksymu plukkuddu. ni poruguvani bharynu asipkuddu; ni porugu vani yitinnenu vani polmunennu vani dasuni nennu vani dasininennu vani yeddunennu vani gadid nennu ni poruguvanidgu deninennu asipkuddu. i matlunu yehova a prvtmumid agni

megh gadhadhkarmul mdhynudi gopp svrmutu mi smajmttito ceppi, redu rati plklmid vatini vrasu nakiccenu. ayn mremiyu ceppledu. mriyu a prvtmu agnivln mducunppudu a ciktimdhynudi a svrmunu vini miru, anga mi gotrmul prdhanulunu mi peddlunu nayoddku vcci mn devuden yehova tn ghntnu mhatmy munu maku cupicenu. agnimdhynudi ayn svr munu vitimi. devudu nrluto matladinnu varu brdukudurni nedu telisikotimi. kabtti memu cavel? i gopp agni mmmunu dhicunu; memu mn devuden yehova svrmu ik vininyedl cni podumu. mavle smst srirullo mri evdu sjivuden devuni svrmu agni mdhynudi plukut vini brdikenu? nive smipici mn devuden yehova ceppundi yavttu vinumu. appudu mn devuden yehova nito ceppindi yavttu nive mato ceppin yedl memu vini dani gekodumni ceppitiri. miru nato matladinppudu yehova mi matlu vinenu. appudu yehova nato ilagu selviccenu jnulu nito ceppin matlu nenu vini yunnan. varu ceppindtyu mcide. varikini vari stan munkunu nitymunu ksemmu kluguntlu varu naydu bhybhktulu kligi na ajnluninini anusricu mnssu varikudin melu. mi guda rmulloniki tirigi velludni nivu varito ceppumu. ayite nivu ikkd nayodd niliciyudumu. nivu variki bodhipvlisin dhrmmtini, anga kttdlnu vidhulnu nenu nito ceppednu. varu svadhinprcu konuntlu nenu vari kiccucunn desmdu varu alagu prvrtipvlenu. kabtti miru kudike gani yedmke gani tirugk mi devuden yehova ajna picintlu ceytutku jagrttptdv lenu. miru svadhin prcukonbovu desmulo miru jivicucu melukligi dirghayusmtulguntlu mi devuden yehova miku ajnapicin margmu lnnitilo nducukonvlenu.

6

nivunu ni kumarudunu ni kumaruni kumarudunu ni devuden yehovaku bhydpi, nenu nikajnapicu ayn kttdlnniyu ajnlunniyu ni jivit dinmulnni tnu gekonucu nivu dirghayusmtudvguntlu miru svadhinprcukonutku eru dati vellucunn desmdu miru jrupukonutku miku bodhipvlenni mi devu den yehova ajnapicin dhrmmtiyu anga ktt dlu vidhulu ive. kabtti israyelu, ni pitrul devuden yehova nito ceppin prkarmu palu tenelu prvhicu desmulo melu kligi bhuga abhivrdhhi noduntlu nivu vatini vini anusrici nducukonvlenu. israyelu vinumu. mn devuden yehova advitiyudgu yehova. ni purnhrdymuton ni purnatmtonu ni purnsktitonu ni devuden yeho vanu premipvlenu. nedu nenu nikajnapicu i matlu ni hrzymulo udvleni. nivu ni kuma rulku vatini abhysipjesi, ni yit kurcudunppu dunu trovnu nducunppudunu pdukunppudunu lecunppudunu vatinigurci matladvleni; suc

nga vatini ni cetiki ktu konvlenu. avi ni knul ndum basikmuvle udvlenu. ni yiti dvar bdhmlmidnu ni gvunulmidnu vatini vrayvlenu. ni devuden yehova ni pitruken abrahamu issaku yakobulto cesin prmanmunubtti ninnu a desmulo prvespetti, nivu kttni goppvu mci purmulnu nivu nipni mci drvymul cet nip bdi idlnu, nivu trvvpoyinnu trvvbdin bavu lnu, nivu natni drakstotlun olivl totlun ni kiccin truvat nivu tini trpti podinppudu dasul grhmen aiguptudesmulo nudi ninnu rppicin yehovanu mruvkud nivu jagrttdumu. ni devuden yehovaku bhypti aynnu sevice ayn pert prmanmu ceyvlenu. miru itr devtlnu, anga mi cuttununn jnmul devtlnu sevipkuddu. ni mdhynu ni devuden yehova rosmugl devudu gnuk ni devuden yehova kopagni okvel ni mid rgulukoni desmulo nud kud ninnu nsipjeyunu. miru mssalo mi devuden yehovanu sodhici ntlun aynnu sodhipkuddu. mi devuden yehova ajnlun, anga ayn niku niymicin sasnmulnu kttdlnu jagrttga acripvlenu. niku melu kluguntlunu, ni yedutnudi ni smst struvulnu vellgottednni yehova ceppin prka rmu ni pitrulto prmanmucesin a mci desmulo nivu prvesici dani svadhin prcukonuntlunu, nivu yehova drstiki ytharthmendiyyu uttmendiyyu ceyvlenu. ikmidt ni kumarudumn devuden yehova mikajnapicin sasnmulu kttdlu vidhulu evni ninnu adugunppudu nivu ni kumarunite itl numummu aiguptulo phrokudasulmeyudga yehova bahublmucet aiguptulonudi mnlun rppicenu. mriyu yehova aiguptumidnu phro midnu atni yitivardri midnu badhkrmulen gopp suckkriylun adbhutmulnu mn knnul yedut knuprci, tanu mn pitrulto prmanmu cesin desmumu mnkicci mnlun danilo prves pettutku akkd nudi mnlun rppicenu. mnku nitymu melu klutke yehova netivle mnlun brdikicu ntlun mn devuden yehovaku bhypti yi kttdl nnnitini gekonvleni mn kajnapicenu. mn devuden yehova mn kajnapicintlu ayn snnidhini i smstmen ajnlun anusrici mnmu nducu konunppudu mnku niti klugunu.

7

nivu svadhinprcukonbovu desmuloniki ni devu den yehova ninnu cerci bhu jnmulnu, anga skhykunu blmunkunu ninnu micin hittiyulu girgasiyulu amoriyulu knaniyulu perijiyulu hivviyulu yebusiylunu edu jnmulnu ni yedutnudi vellgottin truvat ni devuden yehova varini nikpp gicunppudu nivu varini htmu ceyvlenu, varini nirmulmu ceyvlenu. varito nibdhn cesikonkuddu, varini krunip kuddu, nivu varito viymdkuddu, vani kumaruniki ni kumarte niyykuddu, ni kumaruniki vani kumartenu puccukonkuddu. nnnu anusrip

kud itr devtlnu pujicuntlu ni kumaruni varu mllicuduru, adunubtti yehova kopagni nimid rgulukoni ayn ninnu tvrga nsipjeyunu. kavun miru variki ceyvlsindemnga, vari blipith mulnu pddrosi vari vi-grhmulnu pgulgotti vari devtastbhmulnu nrkivesi vari prtlimlu agnito kalcvlenu. nivu ni devuden yehovaku prtisthit jnmulnu, ni devuden yehova bhumimidnunn smst jnmulke ninnu ekkuvga eci, ninnu tnku svkiyjnuga erprcukonenu. miru srvjnmul kte vistarjnmni yehova mimmunu premici mimmunu erprcu konledu. smst jnmulke miru lekku tkku vegda. ayite yehova mimmunu premicu vadu gnuknu, tanu mi tdrulku cesin prmanmunu nervercuvadu gnuknu, yehova bahubl mucet mimmunu rppici dasul grhmulu nudiyu aigup-turajen phro cetilonudiyu mimmunu vidipicenu. kabtti ni devuden yehova tane devudniyu, tnnu premici tn ajnl nnusrici nducukonunariki tn nibdhnu sthirprcuvadunu veyitrmulvrku krcupuvadunu nmmtgin devudu nniyu, tnnu dvesicuvavilo prtivanini bhing muga nsipceyutku vaniki ddn vidhicuvadniyu nivu telisikonvlenu. ayn tnnu dvesicuvani visymu alsymu ceyk bhingmuga vaniki ddn vidhicunu kabtti nedu nenu nikajnapicu dhrmmu, anga vidhulnu kttdlnu mnrusrici nducu konvlenu. miru i vidhulnu vini vatini anusrici nducu koninyedl ni devuden yehova tanu ni pitrulto prmanmucesin nibdhnu nerverci niku krcupunu ayn ninnu premici asirvdici abhi vrddhicesi, nikicednni ni pitrulto prmanmucesin desmulo ni grbhphlmunu, ni bhuphlmen ni ssymunu, ni draksarsmmunu, ni nununu, ni psuvul mdlun, ni gorl mdlun, mekl mdlun divicunu. smst jnmulke ekkuvga nivu asirvdip bduduvu. nilo mgvanikegani adu danikegani goddutmuddu, ni psuvullonenuddu. yehova niyoddnudi srvrogmulu tolgici, niverigiyunn aiguptu loni kthinmen ksy vyadhulnnitini niku durprci, ninnu dvesicu vardrimidike vatini ppicenu. mriyu ni devu den yehova ni kppgiccunnn smst prjlnu nivu bottiga nasnmuceyuduvu. nivu varini kta kspikuddu, vari devtlnu pujipkuddu, el ynga adi niku uriygunu. i jnmulu nakte vistarmuga unnaru, nenu etlu varini vellgottgl nni nivnukoduvemo, variki bhyptkumu. ni devu den yehova phrokunu aiguptudesmttikini cesin danini, anga ni devuden yehova ninnu rppici nppudu ni knnuln cucin a gopp sodhnlun suck kriylun mhtkarymulnu bahublmunu, cacin cetini bagug jnapkmu cesikonumu. niku bhyumu putticcunna a jnulkdriki ni devuden yehova alage ceyunu. mriyu migilinvarunu ni ktbdk dagin varunu nsicuvrku ni devuden yehova vari midiki pedd kdirighu ppunu. varini cucijdiyvdudu; ni devuden yehova ni mdhynunadu, ayn bhykruden mha devudu. ni de-

vuden yehova ni yedutnudi krmkrm muga i jnmulnu tollicunu. advi mrgmulu vistrici niku badhkmuluga nudvccunu gnuv varini okkmare nivu nasnmu cevtgdu, adi niku ksem krmukadu. ayite ni devuden yehova varini nikppgici varini nsipjeyuvrku varini bhuga tldill ceyunu. ayn vari rajulnu ni cetikpp gicunu. nivu akasmukridnudi vari nammunu nsipjeyvlenu; nivu varini nsipjeyuvrku e mnu syudunu ni yedut niluvlekvovunu. vari devlt prtimlnu miru agnicet kalciveyvlenu; vati midnunn vedibgarmulnu apeksi pkuddu. nivu danivln cikkbududuvemo gnuv danini tisikon kuddu. elynga adi ni devuden yehovaku heymu. danivle nivu sapgrstuvu kakuduntlu nivu heyman dani niyitiki tekuddu. adi sapgrstme gnuv dani purtiga rosi daniydu bottiga ashydpvlenu.

8

miru brdiki abhivreddhinodi yehova mi pitru lto prmanmucesin desmunku poyi dani svadhin prcukonuntlu nedu nenu ni kajnapicin ajnlntitini anusrici nducukonvlenu. mriyu nivu ayn ajnlnu gekoduvo ledi ninnu sodhici ni hrdu mulo nunndi telusukonutku ninnu ancunimitt muni arnymulo i nlvudi svtsrmulu ni devu den yehova ninnu ndipicin margmttini jnap kmu cesikonumu. ahar-muvlnne gak yehova selviccin prtmatvln nrulu brdukudurni niku telijeyutku ayn ninnu anci niku akli klugjesi, nivegani ni pitrulegani yennderugni mnato ninnu posicenu. i nlvudi svtsrmulu nivu vesikonin bttlu patgilledu, ni kalu vayledu. okdu tn kumaruni etlu siksiceno atle ni devuden yehova ninnu siksicuvadni nivu telisikoni ayn margmullo nducukonuntlunu aynku bhy pduuntlunu ni devuden yehova ajnlnu gekonvlenu. ni devuden yehova ninnu mci desmullo prvespettunu. adi niti vagulunu, loyllo nudiyu kodllo nudiyu paru utlunu agadh jlmulunu gl desmu. adi godhumlu yvlu drakscetlu ajurpucetlu danimmpdlunu gl desmu, oliv nunevu teneyu gl desmu. krvu anukonkud nivu aharu tinu desmu; adulo niku e lopmuddu. adi yinuprallu gl desmu; dani kodllo nivu ragi trvvi tiyvcunu. nivu tini trtpitodi ni devuden yehova nikiccin mci desmunubtti aynnu stutipvlenu. nedu nenu nikajnapicu ayn ajnlnu vidhulu kttdlnu nivu anusripk ni devuden yehovanu mrci kdupartini mci yidlu ktতিকনি vatilo nivsippa, ni psuvulu ni gorr meklunu vrddhiye niku vedi bgarmulu vistrici niku kligindtyu vrthillinnppudu ni mnssu mdici, dasulgrhmen aiguptudesmullo nudi ninnu rpicipin ni devuden yehovanu mr cedvemo. tapkrmen pamulunu tellunu kligi yedariye niluleni bhykrmen a gopp army mulo ayn ninnu ndipicenu, ratibdnudi niku nillu teppi-

cenu, tudku niku melu ceyvleni ninnu anucutkunu sodhicutkunu ni pitrulu erugni mnato arnymun ninnu posicenu. ayite miruma samrthymu ma bahublmu it bhagymu maku klugjesenni anukoduremo. kaga ni devuden yehovanu jnapkmu cesikon vlenu. elynga tanu ni pitrulo prmanmu cesintlu tn nibdhnnu netivle sthapipvleni miru bhagymu spadickonutke miku samrthymu klugjeyuvadu ayne. nivu ematrmennu ni devuden yehovanu mrci yitrdevlt nnusrici pujici nmskricin yedl miru niscymuga nsicipo-durni nedu mimmunugurci nenu saksymu plikiyunnanu. ni yedutnudkud yehova nsipjeyucun jnmulu vinkpoyinttu ni devu den yehova mat miru vinkpoyinyedl mirunu varivlene nsicedru.

9

israyelu vinumu; nikte gopp blmugl jnmulnu akasmtu prakarmulu gl gopp pttnmulnu svadhinprcukonutke nedu nivu yorda nunu datbovucunnavu. a prjlu goppvaru unnt dehulu, varu nivu erigin anakiyul vs sthulu. anakiyul yedut evru niluvglru anu mat nivu vitivi gda. kabtti ni devuden yehova tane dhicu agnivle ni mudr dati povucunnadni nedu nivu telisiko nuni. ayn varini nsipjesi ni yedut varini kuldroyunu. yehova nito ceppintlu nivu varini vellgotti vegme varini nsipjesedvu. ni devuden yehova ni yedutnudi varini toli vesintruvatnenu i desmunu svadhin prcukonuntluga yehova na nitinibtti nnu prves petenni anukonvddu. i jnmul cedutnmunubttiye yehova ni yedut nudi varini vellgottucunnadu. nivu vari des munku vcci dani svadhinprcukonutku ni nitiyennu ni hrdu ytharthtyennu hetuvukadu. i jn mul cedutnmunu bttiye yehova ni pitrulen abrahamu issaku yakobultu prmanmucesin matnu sthapicutke ni devuden yehova varini ni yedutnudi vellgottucunnadu. miru lobd nollnivaru gnuv i mci desmunu svadhinprcu konuntlu ni devuden yehova ni nitinibtti nikiyydni nivu telisikonvlenu. arnymulo nivu ni devu den yehovaku kopmu putticin sgtini jnap kmu cesikonumu, dani mruvddu. nivu aiguptudes mulonudi byluderin dinmu modlukoni yi sthlmdu miru prvesicuvrku miru yehova mid tirugubatu ceyucune vccitiri. hore bulo miru yehovaku kopmu putticinppudu yehova mimmu nsipjeyunt kopmu mi mid teccukonenu. a ratipklk, anga yehova mito cesin nibdhnsbdh men plklnu tisikonu tku nenu kodekkinppudu, annpanmulu mani a kodmid nlvudi pglu nlvudi ratrulutini. appudu devuni vrelito vraybdin redu rati plklnu yehova nakppgicenu. miru kudivccin dinmun a kodmid agni mdhynudi yehova mito plikin vakymulnniyu vatimid udenu. a nlvudi pglu nlvudi ratrulu gdcinppudu yehova

nibdhn sbdhen plklen a redu ratiplklnu nakppgici nivu leci yikkd nudi tvrga digumu; nivu aiguptulonudi rppicin ni jnmu cedipoyi, nenu vari kajnapicin trovlo nudi tvrga tolgi tmku potbommonu cesikonirni nato ceppenu. mriyu yehovanenu i prjlnu cucitini; idigo varu lobdnollni prjlu. naku addmu rakumu, nenu varini nsipjesi vari nammunu akasmu krid nudku tudupupetti, ninnu varikte blmugl bhu jnmuga cesednni nato ceppga. nenu tirigi a kod digi vccitini. kod agnicet kalucudenu, a redu nibdhn plkl na redu cetullo udeno. nenu cuci nppudu miru mi devuden yehova drstiki papmu cesiyutiri. potdudnu ceyicukoni yehova mikajnapicin trovnudi tvrga tolqipoyi yutiri. appudu nenu a redu plklnu ptu koni, na redu cetullonudi miknnul yedut vatini kridpvesi pglgotti miru yehova drstiki a cedundt ndici cesin mi smst papmul vln ayngu kopmu puttigga cuci, munuptivle annpanmulu mani nluvdi pglu nluvdi ratrulu nenu yehova snnidhini sagilpeditini. elynga mimmu nsipjeyvlenni koppdin yehova kopo drekmunu cuci bhypditi. ni a kalmdu nu yehova na mnvi alkicenu. mriyu yehova ahronunu nsipjeyutku atnimid bhuga kop pdga nenu ahronuke appude brtimalu kotini appudu miru cesin papmunu, anga a dudnu nenu pttukoni agnito dani kalci, nluggotti, adi dhulygunt metga nuri, a kodnudi paru etilo a dhulini parpositini. mriyu miru tberalonu mssalonu kibrotuhttavalonu yehovaku kopmu putticitiri. yehova miru velli nenu mikiccin desmunu svadhinprcukonu dni ceppi kadesu brneylonudi mimmu ppinppudu miru mi devuden yehovanu nmmukonk ayn noti matku tirugbditiri, ayn matnu vin ledu. nenu mimmunu erigin dinmu modlukoni miru yehovamid tirugubatu ceyucunnaru. kaga nenu munupu sagilpdintlu yehova snnidhini nlu vdi pglu nluvdi ratrulu sagilpeditini. yehovamimmu nsipjesednnga nenu yehovanu prarthicucu ilagu ceppitiniprbhva yehova, nivu ni mhimvln vimocici bahublmvln aiguptulonudi rppicin ni svasthymen jnmunu nsipjeykumu. ni sevkulen abrahamu issaku yakobulnu jnapkmucesikonumu. i prjl kathyi munennu vari cedutnmunennu vari papmunennu cudkumu; elynga nivu e desmulonudi mmmunu rppicativo a dessthu luyehova tanu varito ceppin desmuloniki varini cerclekpovut vlnnu, varini dvesicutvlnnu, arnymulo varini cputku varini rppicenni ceppukoduremo. nivu ni adhikblmucetnu nivu capin ni bahuvucetnu rppicin ni svasthymunu ni prjlunu vire.

10

a kalmdu yehovamunupti vati vti redu ratiplklnu nivu cekkukoni kod yekki na yoddku rmmu. mriyu nivu ok krrmdsmunu ce-

sikonvleno. nivu pglgottin modti plkl midnunn matlno nenu i plklmid vrasin trovat nivu a mdsmlu vatini ucvlenni nato cepenu. kabtti nenu tummkrrto ok mdsmunu ceyici munupti vatitvi redu ratl plklnu cekki a redu plklnu cet pttukoni kod yekkitini. a smajdinmun a kodmid agni mdhynudi tanu mito plikin pdi ajnlno munupu vrasinttu yehova a plklmid vrasenu. yehova vatini nakiccin trovat nenu tirigi kod digivcci nenu cesin mdsmlu a plklno uci tini. yehova nakajnapicintlu vatini danilo nucitini. israyeliyulu ykhaniyulden beyerotunudi byluderi moseruku vccinppudu akkd ahronu cnipoyi patipettbdenu. atni kumaruden eliyajru atniki prtiga yajku dayenu. akkd-nudi varu gudgodkunu gudgod nudi niti-vagulu gl desmen yotbatakunu prya nmu cesiri. netivrku jruguntlu yehova nibdhn mdsmunu moyutku, yehova snnidhini nilu cutkunu, aynnu sevice ayn nammunubtti divicutkunu, levi gotrpuvarini a kalmun yehova erprcukonenu. kabtti tm sho drultopatu leviyulu svasthymunennu pod ledu. ni devuden yehova varito ceppintlu yehovaye variki svasthymu. nenu munuptivle nluvdi pglunu nluvdi ratrulunu kodmid udga yehova a kalmun na mnvi alkici ninnu nsipjeyut manivesenu. mriyu yehova nato itl-nenui prjlu nenu varikicednni vari pitrultu prmanmu cesin desmun prvesici svadhinprcukonuntlu nivu leci vari mudr sagummi ceppenu. kabtti israyelu, ni devuden yehovaku bhy pdi ayn margmulnnitilo nducucu, aynnu premici, ni devuden yehovanu ni purn mssutonnu ni purnatmtonu sevice, ni melukorku nedu nenu nikajnapicu yehova ajnlno kttldnu anu srici nducukodunnu matkak ni devuden yehova ninnu mri emi adugucunnadu? cudumu; akasmu, mhakasmu, bhumiyu, adunndtyu ni devuden yehovave. ayite yehova ni pitrulnu premici varyidu and pdi smst jnmullo vari stanmen mimmunu neti vle erprcukonenu. kabtti miru sunntileni ni hrdymunku sunnti cesikoni yikmidt muskrulu kakududi elynga ni devuden yehova prmdevudunu prmprbhuvune yunnadu. ayne mhaddevudu prakrmvtudu bhykruden devudu. ayn nrulmukhmunu lksypettnivadu, lcmu puccukonnivadu. ayn tliddrulu lenivanikini vidhvalikini nyaymu tirci, prdesiydu dy yuci annvstrmul nnu-grhicuvadu. miru aiguptu desmulo prdesule yutiri gnuk prdesini jali tlcudi. ni devuden yehovaku bhypdi aynnu sevice aynnu httukoni ayn nammun prmanmu ceyvleno. ayne niku kirtniyudu. nivu knnular cucu cudga bhikrnen a gopp karymulnu ni koruku cesin ni devudu ayne. ni pitrulu debbdi mdiye aiguptunku velliri. ippudu ni devuden yehova akasnkstrmulvle ninnu vistripjesi yunnadu.

kabtti nivu ni devuden yehovanu premici ayn vidhicinvatini anusrici ayn kttldnu vidhulnu ajnlnu ellppudu gekonvlenu. ni devuden yehova cesin siksnu ayn mhi mnu ayn bahublmunu ayn capin cetini aiguputulo aiguptu rajen phrokunu atni smst desmunkunu ayncesin sruk kriylnu karymulnu ayn aiguptuddu nkunu dani gurmulkunu rthmulkunu cesin danini, varu mimmunu trumucudga ayn errsmudr jl munu varimid prvhipjesin danini yehova netivrkru varini nsipjesinritini, miru i sthlmunu vccuvrkru edarilo mikorku cesin danini rube niyuden eliyabu kumarulen datanu abiramu lku cesin pnini, bhumu noru terci varini vari idlno gudarmulnu varyi-odd nunn smst jivrasu lnu israyeliyuldri mdhynu migivesin ritini, cudkyu erugkyununn mi kumarulto nenu matladu ledni nedu telisikonudi. yehova cesin a gopp karymtyu mi knnule cucinvi gda. miru blmugligi svadhinprcukonutke ndi dati vellucunn a desmdu prvesici dani svadhin prukonuntlunu yehova varikini vari stan munkunu dycesednni mi pitrulto prmanmu cesin desmun, anga palu tenelu prvhicu desmun miru dirghayusmtulguntlunu nenu i din mun mikajnapicu ajnlnnitini miru gekonvlenu. miru svadhinprcukonobovu desmu miru bylu deri vccin aiguptudesmu vtidi kadu. akkd nivu vittnmulu vitti kurtoktu niru kttitlunu ni kallto ni celku niru kttitivi. miru ndi dati svadhin prcukonutku vellucunn desmu kodlu loylu gl desmu. adi akasvrsjlmu tragunu. loyi ni devuden yehova lksypettu desmu. ni devu den yehova knnulu svtsradi modlukoni svtsratmuvrkru ellppudu danimid udunu. kabtti mi purnhrdymotonu ni purnatm tonu mi devuden yehovanu premici aynnu sevipvlenni nedu nenu mikiccu ajnlnu miru jagrttga vininyedl mi desmunku vrsmu, anga tolkrivannu kdvrivannu dani dani kalmun kuri picednu. aduvln nivu ni dhanymunu ni draksa rsmunu ni nunenu kurcukoduvu. mriyu nivu tini trptipoduntlu ni psuvulorku ni celydu gddi molipicednu. mi hrdymu mayllo cikki trovvidici yitr devtlnu pujici vatiki nmskripkud miru jagrtt pdudi. leni yedl yehova mimid kopppi akasmunu musiveyunu; appudu van kuriydu, bhumipddu, yehova mikiccucunn a mci desmun ud kud miru sighrmuga nsicedru. kabtti miru i namatlnu mi hrdymulonun mi mssulonun ucukoni vatini mi cetulmid sucnluga kttu konvlenu. avi mi knnuldum basikmuluga udvlenu. nivu ni yit kurcudunppudu trovnu nducunppudu pdukonunppudu le-
cunppudu vatini gurci matladucu vatini mi pilllku nerpi ni yiti dvarbdbhmulmidnu ni gvu nulmidnu vatini vrayvlenu. alagu cesin yedl yehova mi pitrulkicednni prmanmu

cesin desmun mi dinmulunu mi sttivari dinmu lunu bhumiki pega akasmu nilucutkalmu vistriconu. miru mi devuden yehovanu premici, ayn margmulnnitilonu nducucu, aynnu httukoni, miru ceyvlenni nenu mikajna picu i ajnlnnitini anusrici jagrttga nducu konvlenu. appudu yehova mi yedutnudi i smst jnmulnu vellgot-tunu; miru mikte blisthu len gopp jnmul desmulnu svadhinprcukoduru. miru adugupettu prt sthlmu midi agunu; arnymu modlukoni lebanonuvrkunu yuphtisundi modlukoni pdmti smudmruvrkunu mi srihddu vyapiconu. e mnusyudunu mi yedut niluvdu. tanu mito ceppintlu mi devuden yehova miru adugupettu desmttimid mi beduru mibhymu putticonu. cududi; nedu nenu mi yedut divennu sapmunu pettucun-nanu. nedu nenu mikajnapicu mi devu-den yehova ajnlnu miru vininyedl divenyu, miru mi devuden yehova ajnlnu vink nedu nenu mikajnapicu margmunu vidici mire-rugni yitr devtlnu anus ricin yedl sap-munu miku klugunu. kabtti nivu svadhinprcukonobovu desmun ni devuden yehova ninnu cercin truvatt gerijimnu kodmid a diven vcnmunu, ebalukod mid a sapvc-nmunu prktpivlenu. avi yordanu avtl suryudu astmicu margmu venuk moreloni sidhuvrkmsulku dapun gilgalunku edur-ganunn arabalo nivsicu knaniyul desmdun-nvi gda. miru ceri mi devuden yehova mikiccu cunn desmunu svadhin prcukonutku i yordanunu datbovucunnaru. miru dani svadhinprcukoni danilo nivsicedru. appudu nedu nenu miku niymicucunn kttldnnitini vidhulnnitini miru anusrici gekonvlenu.

12

miru svadhinprcukonutku ni pitrul devu-den yehova ni kiccin desmun miru bhu-mimid brduku dinmulnnitnu miru anu srici gekonvlsin kttldnu vidhulnu ivi. miru svadhinprcukonobovu jnmulu gopp prvt-mul mid nemi mettl midnemi pceni cetlni-tikridnemi, yekkdckkdnete tm devtlnu pu-jiceno a sthlmu lnnitini miru bottiga pa-ducevlenu. vari bli pithmulnu pddrosi vari vigrhmulnu pgulgotti vari devtastbhmulnu agnito kalcu vari devtl prtimlnu kuldrosi vati perulu acct lekud nsip jeyvlenu. varu tm devtiku cesinttu miru mi devuden yehovanu gurci ceykuddu. mi devuden yehova mi smst gotrmullo tn nammunu sthapiukonutku ni-vassthanmuga erp rcukonu sthlmunu vedki akkdike yatrlu ceyu cudvlenu. akkdike miru mi dhn blulnu, mi blulnu, mi dsmbhag-mulnu, prtistitmuluga miru ceyu nevedy-mulnu, mi mrokkubdi arpn mulnu, mi sveccharpmulnu, psuvullonu gorr mekllo-nu toliculu vatini tisikoni ravlenu. mirunu mi devuden yehova mimmunasirvdici miku

klugjesin mi kutubmulunu mi devuden yehova snnidhini bhojnmucesin mi cetip-nulnniti ydu stosipvlenu. nedu mmikkd ceyu cunntlu milo prtī mnuşyudu tn ktiki yukt men dtu ceykuddu. ni devuden yehova ni kiccucunn visratini svasthymunu miru idivrku podledu. miru yordanu dati mi devuden yehova miku svasthymuga iccucunn desmun nivasulenı truvat ayn ni cuttunudu struvu ldru lekud miku visrati klugjesin-drun miru nemmdi podunppudu nenu mika-jna picu smst munu, anga mi dhn blulnu mi blulnu mi dsm bhagmulnu prtisthitmu-luga miru ceyu nevedymulnu miru yeho-vaku mrokkukonu mi sresthmen mrokku blnu mi devu den yehova tn nammunku ni-vassthanmuga erprcukonu sthl munke miru tisikoni ravlenu. miru, mi kuma rulu, mi kumartelu, mi dasulu, mi pniktte-lu, milo palennu svasthymennu podk mi yidlo udu leviyulu mi devuden yehova snnidhini stosipvlenu. nivu cucin prtī sthlmun ni dhn-blulnu arpipkuddu sumi. yehova ni gotr-mullo okdanyidu erprcukonu sthlmunne ni dhnblulnu arpici nenu mika jnapicucunn sm-stmunu akkdne jrigipvlenu. ayite ni devuden yehova ninnu asirvdcinkoldi yidl nnitilo ni mssu korudanini cpi tinvcunu. pivrulemi apvitrı lemi yerjıknı cinn duppini tinintlu tinvcunu. miru rktmu matrmu tink danini nillvle nelmıd parboyvlenu. ni dhanymulo nemi ni draksarsmulonemi ni nunelonemi dsmbhagmunu, ni govullonidemi ni gorr mekl mdloni demi toliculu pillnu nivu mrokkukonu mrokkublllo denini ni svecca erpnmunu prtistharpmunu ni yit tink ni devu den yehova erprcukonu sthlmunne nivu, ni kumarudu, ni kumarte, ni dasudu, ni dasi, ni yit nudu leviyulu, klisikoni ni devuden yehova snnidhini tini, nivu ceyu prytnmulnnitilo ni devuden yehova snnid-hini stosicuduvu. nivu ni desmulonunn ni dinmulnnitnu leviyulnu viduv kuddu sumi. ni devuden yehova tanu nikiccin matcop-pun ni srihddulnu visalprcin truvat niscy-muga masmu tingori masmu tinednnuko-duvu. appudu nikistmen masmu tinvc-cunu. ni devuden yehova tn nammunu prkcticutku erprcu konu sthlmu miku dur-muga udin yedl yehova nikiccin govullonide-gani mi gorr meklonidegani nenu ni kaj-napicintlu cpi nivu asicindani ni yit tinvc-cunu. jıknı duppini tinuntlu dani tinvc-cunu. pivtrapvitrulu bhedmu lekud tinvc-cunu. ayite rktmunu tinne tin kuddu. bh-drmu sumi. elynga rktmu pranmu; mas-muto pranadharmendani tinkuddu; nivu dani tink bhumimid nillvle parboyvlenu. nivu yehova drstiki yukt mendanini cesindun niku ni truvat ni sttivariki melukluguntlu dani tinkuddu. niku niympibdin prtis-titmulnu mrokkubllnu matrmu yehova er-prcukonu sthlmunu nivu tisikoni povlenu.

ni dhnblulnu vati rktmasmulnu ni devu-den yehova blipithmu mid arpipvlenu. ni blul rktmunu ni devuden yehova blipith-mumid povvlenu; vati masmu nivu tin-vlenu. ni devuden yehova drstiki yukt munu ytharthmunga danini nivu cesindun nikunu ni truvat ni sttivarikini nitymu meluklu-guntlu nenu nikajnapicucunn yi matlnni-tini nivu jagr ttga vinvlenu. nivu vari desmunu svadhinprcukonutku vellu cunn jn-mulnu ni devuden yehova ni yedut nudi nas-mucesin truvat, nivu vari svasthymunu svad-hinprcukoni, vari desmulo niviscunppudu, varu ni yedutnudi nsipjeybdin truvat nivu vari vet velli cikkuđdi, vari devtlnu asr yip-gorii jnmulu tm devtlnu kolicintlu nenunu cesednni anukonkud jagrttga ud vlenu. tm devtliku varu cesintlu nivu ni devu den yeho-vanu gurci ceyvldu, elynga yehova dvesicu prtī hey kriyru varu tm devtliku cesiri. varu tm devtłpert tm kuma rulnu tm kumartelnu agnihotrmulo kalcı veyuduru gda. nenu mi kajnapicucunn prtī matnu anusricı ceyvlenu. danilo nivu emiyu klupkuddu danilonudi emiyu tisiveykuddu.

13

prvktıyegani kllu knuvadegani ni mdhyleci ni yedut suck kriynennu mhtkarymunennu cesi nivu erugni yitr devtlnu anusricı puji tmu rmmni ceppinyedl atdu nito ceppin suck kriygni mhtkarymugani sbhvicinnu a prvktmatlnu kllu knuvani matlnu vinkuddu. elynga miru mi devuden yehovanu mi purn hrdymu tonu mi purnatmtonu premicucun-naro ledo telisikonutku mi devuden yehova mimmunu priksicucunnadu. miru mi devu-den yehovaku lobdi aynke bhyđpi ayn ajnl nnusricı ayn mat vini aynnu sevicı aynnu httukoni yudvlenu. nivu ndvlenni ni de-vuden yehova nikajnapicin margmulonudi ninnu tolgicuntlu aiguptudesmulonudi mim-munu rppici dasygrhmulonudi mimmunu vidipicin mi devu den yehovamid tirugu-batu ceyutku mimmunu prerepicenu gnuk a prvkt kemi a kllu knuvani kemi mrn-siks vidhipvlenu. atlu ni mdhynudi a ce-dutnmunu prihripvlenu. ni tlı kumarude-gani ni shodrudegani ni kuma rudegani ni kumarteyegani ni kaugiti bharyyegani ni pransnehitudegani bhumiyokk yi kon mod-lukoni a konvrku niku smipmuga nudinnu niku durmuganudinnu, ni cuttunudu jnmul dev tlıo nivunu ni pitrulunu erugni yitr devtlnu pujitmu rmmni rhsymuga ninnu prerepicin yedl vari matku smmtipkuddu; varimat vinkuddu, varini ktaksipkuddu; varyıdu jalı pdkuddu, varini matuprek-uddu; avsymuga varini cpvlenu. cpuktu ni jnuldriki mudu ganu ni ceyyi modt varimid pdvlenu. rallto varini cavgottvlenu. elynga aiguptudesmulo nudiyu dasygrhmulonudiyu

ninnu rppicin ni devuden yehovayoddnudi varu ninnu tolgipt ytnicedru. appudu is-rayeliyuldru vini bhydpuduru gnuk ni mdhy atti duskaryememiyu iknu ceykuduru. nivu nivsicutku ni devuden yehova nikiccu cunn ni purmullo edoyokdaniydu pniki malin kodru mnusyulu ni mdhy leci, miru erugni yitr devtlnu pujitmu rdni tm pur nivasulnu prapicipirni nivu vininyedl, nivu a sgtini sodhici priksici baguga vicaripvlenu. adi ni jmenyedl, anga atti heyemendi ni mdhy jriginyedl a purnivasulnu avsymuga ktivat shrici, danini danilonunn smstmunu dani psvulnu ktivat nirmulmu ceyvlenu. dani kollsommtini visalvidhilo cerci, ni devuden yehova pert a purmunu dani kollsommtini agnito bottiga kalci veyvlenu. adi tirigi ktt bdk yellppudunu padudibbye yudunu. nedu nenu nikajnapicu ayn ajnlunitini gekonucu ni devuden yehova drstiki ytharthmen dani ceyucu, ni devuden yehova mat vinunppudu yehova tn kopagninudi mllukoni niydu kni krpdi ninnu krunici ni pitrulto prman-mucesin ritini ninnu vistripjeyuntlu, nirmulmu ceyvlsin danilo kocemennu niyodd ucukonkuddu.

14

miru mi devuden yehovaku biddlu gnuk chipoyin vadevniibtti mimmunu miru kosikon kuddu, mi knubomml mdhy bodicesikonkuddu. elynga ni devuden yehovaku nivu prtistit jnm. mriyu yehova bhumimid nunn smst jnmullo visesmuga tnku svkiy jmguntlu ninnu erprcononenu. nivu heyemendiyu tinkuddu. miru tin dgin jtuvulu evevnga eddu, gorppill, mek pill, duppi, err cinnjik, duppi, karumek, karujik, ledi, kodgorr anunve. jtuvullo redu dekklu glde nemruveyu jtuvunu tinvcunu. nemruveyuvatilonide kani redu dekkलग्ग vatilonide kani nemruvesi otidekkgl ote, kudelu, potti kudelu anuvatini tinkuddu. avi miku heymlu. mriyu pdi redu dekklu gldennu nemruveydu gnuk adi miku heyumu, vati masmu tinkuddu, vati klebrmulnu mutt kuddu. nit nivsicuvatnntitlo miru vetini tinvcu nnga, rekklu polusulogvatinnitini tinvcunu. rekklu polusulu lenidanini miru tin kuddu adi miku heyumu. pvitrmn prtii pksini miru tinvcunu. miru tinranivi evngapksiraju, pedd boruv, kraucupksi, pilligdd, gdd, tellgdd, prtii vidhmen kaki, nippukodi, kpirigadu, kokil, prtii vidhmen deg, pedikte, gudlgub, hs, gud batu, tellbdu, ceruvukaki, cikubatu, sarspxsi, prtii vidhmen skubudikog, kog, kukuduguvv, gbbilmu anunvi. eguru prtii purugu miku heyumu; vatini tinkuddu, pvitrmn prtii pksini tinvcunu. ccandinani miru tinkuddu. ni yit nunn prdesiki danini iyyvcunu. vadu danini tinvcunu; lek anyuniki dani ammv-

cunu; elynga ni devu den yehovaku nivu prtisthit jnm. mekpillnu dani tllipalto vdkuddu. prtii svtsrmn ni vittnmul ptlo dsm bhagmunu avsymuga veruprcvlenu. ni dinmu lnnitilo ni devuden yehovaku nivu bhydp nercukonuntlu ni devuden yehova tn nammu nku nivassthanmuga erprcukonu sthlmun ayn snnidhini ni ptlogani ni draksarsmulogani ni nunelogani pdiyp ptunu, ni psvullogani gorr mekllogani toliculu vatini tinvlenu. margmu dirghmuganundun, anga yehova tn nammunku nivassthanmuga erprcukonu sthlmu mikkili durmuga nunndun, nivu vatini moy leniyedl ni devuden yehova ninnu asirvidicu nppudu, vatini vediki marci a vedini cet ptukoni, ni devuden yehova yerprcukonu sthlmu nku velli nivu koru denikennu eddulkemi gorrl kemi draksarsmunkemi mdyumunkemi nivu koru daniki a vedi nicci, akkd ni devuden yehova snnidhini bhojnmucesi, nivunu ni yitvarunu ni yitnudu leviyulunu stospvlenu. levi yulnu viduv kuddu; ni mdhyu variki palennu svasthymennu ledi. ni devuden yehova nivu ceyu ni ceti pni attilonu ninnu asirvidicuntlu mudesi svtsr mul koksari, a yet niku kligin ptlo pdiyp vttyu bytiki tecci ni yit ucvlenu. appudu ni mdhyu palennu svasthy mennu leni levi yulunu, ni yitnunn prdesulunu, tdrilenivarunu, vidhvarudrunu vcci bhojnmucesi trptipoduduru.

15

edv svtsratmun vidudl iyyvlenu. a gduvuriti yednga tn poruguvaniki appiccin prtii appulvadu daniki gduvu iyyvlenu. adi yehovaku gduvu anbdunu gnuk appiccinvadu tn poruguvaninennu tn shodruninennu nirbhip kuddu. anyuni nirbhip vcunu gani ni sho druni yoddnunn danini vidicipettvlenu. nivu svadhin prcukonuntlu ni devuden yehova niku svasthy muga icucunn desmulo yehova ninnu nisc ymuga asirvidicunu. kavun nedu nenu ni kajna picucunn yi ajnlunitini anusrici nducu konutku ni devuden yehova matnu jagrttga vininyedl milo bidlu udne udu. el ynga ni devuden yehova nito ceppiyuntlu ninnu asirvidicunu gnuk nivu anek jnmulku appiccedvugani appuceyvu; anek jnmulnu elu duvu gani varu ninnu elru. ni devuden yehova nikiccucunn desmdu ni purmullo ekkdennu ni shodrunlo ok bid vadu udinyedl bidvaden ni shodruni krunip kud ni hrzymunu kthinprcu konkuddu. ni ceyyi muducukonk vanikorku avsymuga ceyyi caci, vani akkrccoppun a ykkrku calint avsymuga vaniki appiyyvlenu. vidudl svtsr men yedvsvtsrmu smipmendni ceddtlu ni mnsullo putt k yuduntlu jagrttpdumu. bid vaden ni shodruniyedl ktaksmu cupk nivu vanikemiyu iyyk poyinyedl vadokvel ninnu

gurci yehovaku morrpettunu; adi niku pap mgunu. nivu niscymuga vanikiyyvlenu. vani kiccinduku mnssulo vicarpdkuddu. iduvln ni devuden yehova ni karymulnntilonu nivu ceyu prytnmulnntilonu ninnu asirvdcunu. bidlu desmulo udkmanru. aducet nenu ni desmulonunn ni shodruglu dinulkunu bidlkunu avsymuga ni ceyyi capvlenni ni kajnapicu cunnanu. ni shodrullo hebriyude gani hebriyu rale gani niku ammbdi aru svtsrmulu niku dasymu cesinyedl edv svtsrmun vani vidi pici niyoddnudi ppiveyvlenu. ayite vani vtidipici niyoddnudi ppiveyunppudu nivu vtticetu lto vani ppiveykuddu. nivu aiguptdesmulo dasudve yunnppudu ni devuden yehova ninnu vimocicenni jnapkmu cesikoni, ni mdlonu ni klmlulonu ni draks ganuglonu kot avsymuga vani kiyyvlenu. ni devuden yehova ninnu asirv dici ni knugrhicin danilo kot vanikiyyvlenu. a hetuvucetnu nenu i sgti nedu ni kajnapiciyunnanu. ayite niyodd vaniki melu kligindunninnunu ni yitivarini premicu cunnanu gnukenenu ni yoddnudi velliponni atdu nito cep-pinyedl nivu kdurunu pttukoni, tlu pu loniki diguntluga vani ceviki daniniguccvlenu. a truvat atdu nitymu niku dasude yudunu. alagunne nivu ni dasikini ceyvlenu. vanini svtrruniga ponnicet kstmmi nivu anukon kuddu. elynga vadu aru svtsrmulu niku dasymu cesindun jtganiki ravlsin redu jit mul labhmu niku kligenu. alagete ni devuden yehova niku ceyuvatnnti visymulo ninnu asirvdcunu. ni govullo nemi ni gorr meklonemi toli culu prtj mgdanini ni devuden yehovaku prtisthipvlenu. ni kodello toliculu danito pniceykuddu. ni gorr mekllo toliculu dani boccu ktiripkuddu. yehova yerprcu konu sthlmun nivunu ni yitivarunu ni devuden yehova snnidhini prtj svtsrmu danini tin vlenu. danilo lopmu, anga daniki kutitme nnu grudditmennu mri e lopmennu udinyedl ni devuden yehovaku dani arpipkuddu. jiknu duppini tinuntlu ni purmullo pvitrapvitrulu dani tinvcunu. vati rk-tmnu matrmu nivu tinkuddu. nillvle bhumimid dani par boyvlenu.

16

abibu nelnu acrici ni devuden yehovaku pskapdug jrigipvlenu. elynga abibunello ratrivel ni devuden yehova aiguptulo nudi ninnu rppicenu. yehova tn nammunu sthapticutke erprcukonu sthlmulone ni devuden yehovaku pskanu acrici, gorr mekllo gani govullogani bli arpipvlenu. pska pdu glo pogindeninennu tinkuddu. nivu tvr-pdi aiguptudesmulonudi vccititni gda. nivu aiguptu des mulonudi vccin dinmunu ni jivitmulnntilo jnap kmu cesikonuntlu, badhnu smrnkuteccu pogni aharmunu edu dinmulu tinvlenu. ni pratmu lnnitilo edu din-

mulu pogindedennu knbdkuddu. mriyu nivu modti tedi saykalmun vdhicin dani masmulu kocemennu udyumvrku migili yud kuddu. ni devuden yehova nikiccucunn purmullo denydennu pska psuvunu vdhip kuddu. ni devuden yehova tn nammunu sthapticutke erprcukonu sthlmulone nivu aiguptulonudi byluderi vccinvelnu, anga suryudu ast micu saykalmun pska psuvunu vdhicini devuden yehova erprcukonu sthlmun danini kalci bhujici, udyumun tirigi ni gudarmulku velvlenu. aru dinmulu nivu pogni rottelu tin vlenu. edv dinmu ni devuden yehovaku vrt dinmu, adulo nivu jivnopadhiyen yepniyu cey kuddu. edu varmulnu nivu lekkipvlenu. pt ceni peni kodvli modt vesindi modlukoni yedu var mulnu lekkici ni devuden yehovaku varmul pdug acricutke ni cetnent sveccharpnmunu siddh-prcvlenu. ni devuden yehova ninnu asirv dicinkoldi dani niyyvlenu. appudu nivunu ni kumarudunu ni kumarteyunu ni dasudunu ni dasi yunu ni grammullonunn leviyulunu ni mdhy nunn prdesulunu tlid-drulu lenivarunu vidhv radrunu ni devuden yehova tn nammunu sthapticutke erprcukonu sthlmun ni devuden yehova snnidhini stosisvlenu. nivu aigu ptulo dasudve yudin sgtini jnapkmucesikoni, yi kttdlnu acrici jrupukonvlenu. ni klmlulonudi dhany-munu ni tottilonudi rsmunu smkurcinnppudu prnsall pdugnu edu dinmulu acripvlenu. i pduglo nivunu ni kumarudunu ni kumarteyunu ni dasudunu ni dasi yunu ni grammullonunn leviyulunu prdesu lunu tlid-drulu lenivarunu vidhvradrnu sto sipvlenu. ni devuden yehova ni rabdi atilonu ni cetipnu lnnitilonu ninnu asirv dicunu gnuken yehova erprcukonu sthlmunu ni devuden yehovaku edudinmulu pdug cey vlenu. nivu niscymuga stosisvlenu. etiki mudu marulu, anga pogni rottelpduglonu varmulpduglonu prnsall pduglonu ni devu den yehova erprcukonu sthlmun ni mgvardru ayn snnidhini knbdvlenu. varu vtticetu lto yehova snnidhini knbdk, ni devuden yehova ni knugrhicin diven coppun prtj vadunu tn sktikoldi yiyyvlenu. ni devuden yehova ni kiccucunn ni grammu lnnitnu ni gotrmulku nyayadhiptulnu nay kulnu nivu erprcukonvlenu. varu nyaymunu btti jnulkul tirputircvlenu. nivu nyaymu tppi tirputirckuddu; pkspatmu ceykuddu; lcmu puccukonkuddu. elynga lcmu jnanul knnu lku grudditnmu klugjeyunu niti mtul matlku aparthmu putticunu. nivu jivici ni devuden yehova nikiccucunn desmunu svadhinprcukonu ntlu kevlmu nyaymune anusrici nduducun vlenu. ni devuden yehovaku nivu ktu blipithmu smi pmun evidhmen vrksmunu natkuddu, devta stbhmunu erprckuddu. ni devuden yehova vighrmunu dvesicuvadu gnuken nivu e stbhmu nen niluvbettkuddu.

nivu klkmennu mri e avlksnmennugl yed-
dunegani gorr meklnegani ni devuden yeho
vaku bliga arpipkuddu; adi ni devuden yeho
vaku heyumu. ni devuden yehova nibdhnnu
miri ayn drstiki cedddanini ceyucu, nenic-
cin ajnku virodd muga anydevtlku, anga
suryunikennu cdruni kennu akas nkstrmul-
loni denikennu nmskrici mrokku purusude-
gani striyegani ni devuden yehova nikic-
cucunn ni grammullo deniy dennu ni mdhy
knbdinppudu adi niku telupbdin truvat nivu
vini baguga vicarn ceyvlenu. adi nijmenyedl,
anga atti heykriy israyeli yullo jrigiyudut
vastvmenyedl a cedd karymu cesin pu-
rusu nigani strinigani ni gram mul velup-
liki tisikoni poyi rallo cavgott vlenu. iddu
mugguru saksul matmidne cavtgin vaniki
mrnsiks vidhipvlenu. okk saksu mat mid
vaniki vidhipkuddu. vani cputku modt
saksulunu truvat jnuldrrunu vanimid cetulu
veyvlenu. atlu ni mdhynudi a cedutnmunu
prihripvlenu. htyku htyku vyajjemunku
vyajjemunku debbku ni grammullo
vivadmulu puttga viti bhedmu knugonutku
niku sadhymukani yedl nivu leci ni devu-
den yehova erprcukonu sthl munku velli ya-
jkulen leviyulnu a dinmullo nudu nyayad-
hiptini vicaripvlenu. varu daniki tgin tirpu
niku teliyjeppuduru. yehova erprcu konu
sthlmun varu niku telupu tirpu coppun nivu
jri gici varu niku tetprcu anniti coppun tir-
putircutku jagrtt pdvlenu. varu niku tetprcu
bhavmu coppunnu varu nito ceppu tirpu-
coppunnu nivu tircvlenu. varu niku telupu
matnudi kudikigani yedmkugani nivu tirug
kuddu. mriyu nevdennu murkhici akkd ni
devuden yehovaku pricry ceyutku nilucu ya-
jnuni matnegani a nyayadhi pti matnegani
vinnollniyedl vadu cavvlenu. atlu cedut-
nmunu israyeliyullonudi prihripvlenu. ap-
pudu jnuldru vini bhypti murkh vrtmnu
vidici pettedru. ni devuden yehova nikic-
cucunn desmun nivu prvesici dani svadhin-
prcukoni adulo nivsicina cuttununn smst jn-
muve na mid rajunu nyimicukodu nnukonin
yedl. ni devuden yehova erprcuvani avsy-
muga nimid rajuga nyimicukonvlenu. ni
shodhrullone okni nimid rajuga nyimicukon-
vlenu. ni shod rudukani anyuni nimid
nyimicukonkuddu. atdu gurrmulnu vis-
tarmuga spadicutkonvldu; tanu gurrmulnu
heccuga spadicutkuganu jnulnu aiguptunku
tirigi vellniyykuddu; elynga yehovaikmidt
miru i trovnu vellkud dni mito ceppenu. tn
hrdymu tolgi pokoduntlu atdu anek strilnu
vivahmu cesikonkuddu; vedi bgar mulnu
atdu tnkorku bhuga vistrjpjesi konkuddu.
mriyu atdu rajysihasnmdu asinuden tru-
vat leviyulen yajkul svadhinmulonunn grth-
munu cuci a dhrmsastrmunku ok prtini
tnkorku vrasikonvlenu; adi atni yodd ud-

vlenu. tn rajymdu tanunu tn kumarulunnu is-
rayelu mdhynu dirghayusmtulgutke tanu tn
shodhrulmid grvici, yi dhrmmunu vidicipetti
kudikigani yedmku gani tanu tolgy yuduntlu
tn devuden yehova vaku bhypti yi dhrmsastr
vakymulnnitini yi kttdlnu anusrici nduv ner-
cukonutku atdu tanu brdruku dinmulnnitnu
a grthmunu cdovu cudvlenu.

18

yajkulen leviyulku, anga levigotriyul kdriki
israyeliyulo palennu svasthymennu uddu,
varu yehova homdrvymulnu tiduru; adi vari
hkku. vari shodrulto variki svasthymu
klugdu; yehova varito ceppi ntlu ayne variki
svasthymu. jnuldln, anga eddugani gorgani
mekgani bliga arpucuvvari vln yajkulu pod-
vlsin dednga, kudijbbnu redu dvdlnu pottnu
yajkuni kiyyvlenu. ni dhanymulonnu ni drak-
sarsmulonni ni nuelonnu prthm phmlunu ni
gorrl modti bocconu atni kiyyvlenu. ni-
tymu yehova nammun nilici sevceyutku ni
gotrmulnnitilonu atnini atni sttivarini ni
devuden yehova erprcukoni yunnadu. ok
leviyudu israyeliyul desmun tanu videsiga
nivsicin ni grammullo okdaninudi yehova
erprcukonu sthlmunku mikilli mkku vto
vccinppudu akkd yehova snnidhini nilucu
leviyulen tn gotrpuvaru ceyuntlu atdu tn de-
vuden yehova nammun sevceyvlenu. ammb-
din tn pitrarjitmuvln tnku vccindi gak atdu
itrlvle vtu anubhvipvlenu. ni devuden
yehova nikiccucunn desmun nivu prvesicin
truvat a jnmul heykrtymulnu nivu cey ner-
cukonkuddu. tn kumarunennu tn ku-
martenennu agnigudmu daticu vaninennu,
sku nmuceppu sodeganinennu, megh skun-
mulnugani srp skunmulnu gani ceppu va-
ninennu, cillgivaninennu, matrikuninennu,
idrajalkuninennu krnpisaci nduguvaninennu,
dyymulyodd vicarnceyu vani nennu mi
mdhy udniiyykuddu. vitini ceyu prt-
ivadunu yehovaku heyudu. a heyumu len
vatinibtti ni devuden yehova ni yedut-
nudi a jnmulnu vellgottucunnadu. nivu
ni devuden yehovayodd ytharthprudve yud-
vlenu. nivu svadhinprcukonbovu jnmulu
meghskunmulnu ceppuvvari matnu sodegadr
matnu viduru. ni devuden yehova ninnu
alagun ceyniyydu. horebulo a smajdinmun
nivunenu cavk yuduntlu mlli na devuden
yehova svrmu naku vin bdkudunu gak, i
gopp agni naku iknu knbdkudunugak ani
ceppitivi. a smy mun ni devuden yeho-
vanu nivu adigin vatnniti coppun ni de-
vuden yehova ni mdhynu navti prvktnu
ni shodhrullo nikorku puttucunu, ayn mat
nivu vinvlenu. mriyu yehova nato itl-
nenu. vari ceppin mat mcidi; vari sho drul-
lonudi navti prvktnu varikorku putticednu;
atni not na matl nucudunu; nenu atni ka-
jna picundi yavttunu atdu varito ceppunu.

atdu na nammun ceppu na matlno vin-
nivanini dani gurci vicarn cessedu. atekadu,
e prvktyu ahkarmu puni, nenu ceppumni
tn kajnapicni matnu na nammun ceppuno,
yitr devtl nammun ceppuno a prvktyunu
cavvlenu. mriyu edokmat yehova cep-
pindi kadni memetlu telisikonglmni mir-
nukonin yedl, prvkt yehova nammun cep-
pinppudu a mat jrugk poyin yedlnu enndunu
nerverkpoyin yed lnu adi yehova ceppin mat
kadu, a prvkt ahkarmucetne dani ceppenu
gnuk daniki bhy pdvddu.

19

ni devuden yehova yevri desmunu nikiccu
cunnado a jnmulnu ni devuden yehova
nasnmu cesin truvat nivu vari desmunu
svadhinprcukoni, vari pttnmullonu vari yidl
lonu nivsicunppudu nivu svadhinprcuko-
nuntlu ni devuden yehova nikiccucunn
desmulo mudu purmulnu veruprc vlenu. prti
nrhtkudu paripovuntluga nivu trovnu er-
prcukoni, nivu svadhinprcukonuntlu ni de-
vudenu yehova nikiccucunn desmuyokk sri
hddulloga unn purmulnu mudu bhagmulu
ceyvlenu. paripoyi brdukgl nrhtkuni gurcin
pddhti yednga, okdu atkumudu tn porugu-
vanyidu pgpttk porbatun vani cpin yedl,
anga okdu cetlu nrkutku tn porugu van-
itokud advikiipoyi cetlu nrkutku tn cetito
goddlidebb vesinppudu, goddli pidi udi vani
porugu vaniki tgli vadu cniipoyin yedl,
vadu atku mudu tn poruguvanyidu pgpt-
tledu gnuk vaniki mrnddn vidhiledu. ayite
hty visy mulo prtihty ceyuvani mnssu kop-
muto mdu cudga, margmu durmendun vadu
nrhtkuni trimi vani klisikoni vani cavgot-
tkyuduntlu a nrhtkudu paripoyi a purmullo
okdanyidu jocci brdukunu. aducetnumudu
purmulnu niku erprcukonvleni nenu nikaj-
napicucunnnanu. mriyu ni devuden yehova ni
pitruulto prma nmucesintlu ayn ni srihddulnu
visalprci, ni pitruklu iccednni ceppin smst-
desmunu nikiccin yedl nivu ni devuden yeho-
vanu premicucu nitymunu ayn margmullo
nducutku nedu nenu nikajnapicin yi ajnl-
nni-tini anusrici nducucu, i mudu purmulu
gak mri mudu purmulnu erprcukonvleni.
pranmu tisin dosmu nimid mopbdkuduntlu
ni devuden yehova niku svasthy muga
iccucunn ni desmun nirdosiyokk pranmu
tiykudvlenu. okdu tn poruguvanyidu pg
ptti vanikorku pociyudi vanimidpdi vadu cc-
cuntlu kotti a purmullo okdani loniki pari
poyinyedl, vani uripeddlu mnusyulnu ppi
akkdnudi vanini rppici vanini cputke hty
visymulo prtihty ceyuvanicetiki vani nppgip
vlenu. vani ktaksipkuddu; niku melu klugu
ntlu israyeliyul mdhynudi nirdosi pranvasi
men dosmnu prihriplvlenu. nivu svad-
hinprcukonuntlu ni devuden yehova nikic-
cucunn desmulo niku klugu ni svasthy mulo

purvikulu niymicin ni poruguvani srihddu
ratini nivu tisiveykuddu. okdu ceyu smst
pappmullo e apradhmunu gurciye gani ye
pappmunugurciye gani ok saksi yokk saksy-
munu agikripkuddu. iddu saksul matmid-
nennu mugguvu saksul matmidnennu pri
sgti sthirprcbdunu. anyaypu saksymu okni
mid cepputku okdu niluvbdi nermu mop-
utke abddhmadinyedl a vivadmugl iddu
mnusyulu yehova snnidhini, anga a kalmu-
nunn yaj kul yedutnu nyayadhiptul yedutnu
niluv vlenu. a nyayadhiptulu baguga vim-
sicin truvat vani saksymu abddhsaksyme tn
sho drunimid vadu abddhsaksymu ceppin
sgti velldi yen yedl, vadu tn shodruniki cey
tlcintle vaniki ceyvlenu. atlu mi mdhynudi
a cedutn munu prihricuduru. migilinvaru
vini bhypti ni desmun atti duskarymu iknu
ceykuduru. nivu evnni ktaksipkuddu, pran-
munku pranmu kiki knnu ptiki pllu cetiki
ceyyi kaliki kalu miku vidhi.

20

nivu ni struvulto yuddhmunku poyi gurr
mulnu rthmulnu mikte vistarmen jnmunu
cucu nppudu variki bhypdvddu; aiguptu
desmulonudi ninnu rppicin ni devuden
yehova niku tode yudunu. atekadu, miru
yuddhmunku smi picunppudu yajkudu dg-
grku vcci prjto ilagu ceppvlenu israyeliyu-
lara, vinudi; nedu miru mistruvulto yud-
dhmu ceyutku smi picucunnaru. mi hrdy-
mulu jkniyykudi, bhypdkudi, vnkkudi, vari
mukhmu cucu bedrkudi, mikorku mi stru-
vulto yuddhmu cesi mimmunu rkiscuvadu
mi devuden yehovaye. mriyu naykulu
jnulto ceppvlsindemnga, krottyillu ktu kon-
invadu grhprvesmu kakkunupe yuddh mulo
cniipoyinyedl verokdu danilo prvesicunu
gnuk attivadu tn yitiki tirigi vellvcunu.
drakstotvesi yik dani pdlu tink okdu yuddh
mulo cniipoyinyedl verokdu dani pdlu tinunu
gnuk attivadunu tn yitiki tirigi vellvcunu.
okdu strini prdhanmu cesikoni amenu iknu
prigrhipkmunupe yudhdhmulo cniipoyinyedl
verokdu amenu prigrhicunu gnuk attivadunu
tn yitiki tirigi vellvcunu. naykulu jnulto
yevdu bhypti mettni gudegl vadguno vadu
tanu adherypdin ritiga tn shodrul gudelu
adheryprckuduntlu tn yitiki tirigi vellvc-
cunni ceppvlenu. naykulu jnulto matladul
cali cin truvat jnulu ndipicutku senadhip-
tulnu niymipvlenu. yudhdmu ceyutku mirok
purmumidiki smi picunppudu smadhanmu
nimittmu raybarmunu ppvlenu. smadhan-
mni adi niku uttr micci gummu mulnu ter-
cinyedl danilo nunn jnuldru niku pnnu cel-
lici ni dasulguduru. adi mito sma dhan-
pdk yuddhme mcidin yecinyedl dani muttdi-
veyudi. ni devuden yehova dani ni ceti
kppgicunppudu daniloni mgvarindrini kt-
tivat htmu ceyvlenu. ayite strilnu cin-

nvarini psu vulnu a purmulo nunndi yavt-
tunu dani koll sommttini nivu tisikonv-
cunu; ni devuden yehova nikiccin ni stru-
vul kollsommunu nivu anubhvicu duvu. i
jnmul purmulu gak niku bhu dur muga udin
smst purmulku matrme yilagun ceyvlenu.
ayite ni devuden yehova svasthy muga ni-
kiccucunn yi jnmul purmullo upirigl denini
brdukniyykuddu. viru, anga hitti yulu
amoriyulu knaniyulu perijjiyulu hiviv yulu
yebusiylunuvuru tm tm devtl vis yme cesin
smst heykrtymulritiga miru cesi, ni devu-
den yehovaku virodhmuga papmu ceyu tku
varu miku nerpkuduntlu ni devuden yehova
ni kajnapicin prkarmuga varini nirmulmu
cey vlenu. nivu ok purmunu loprcukonutku
danimid yuddhmu ceyucu anek dinmulu
muttdiveyu nppudu, dani cetlu goddicet
paduceykuddu; vati pdlu tinvcunugani va-
tini nrikeykuddu; nivu vatini muttdicutku
polmuloni cetlu nrula? atti cetlunu nivu
kottkuddu. e cetlu tindgin phlmulnicun-
vikavni niveruguduvo vatini paducesi nriki,
nito yuddhmuceyu purmu pduvrku vatito
daniki eduruga muttdidibb ktt vcunu.

21

ni devuden yehova nikiccucunn desmulo
okdu cpbdi polmulo pdiyudut knbdu
nppudu, vani cpinvadevdo adi telyk yudin
yedl ni peddlunu ni nyadayhiptulunu vcci
cpbdivani cuttununn purmul durmu kolipip
vlenu. e uru a svmunku smipmuga uduno
a uri peddlu e pnikini pettbdk kadi yidvni
peyyu tisikoni dunnbdkyu vittbdkyununn
yeti loyloniki a peyyu tolukonipoyi akkd,
anga a loylo a peyymednu virug tiyyvlenu.
appudu yajkulen leviyulu dggrku ravlenu.
yehovanu sevici yehova nam mun divi-
cutku ayn varini erprcukonenu gnuk vari
notimatcet prti vivadmunu debbvismen
prti vyajyemunu vimrsipbdvlenu. appudu
a svmunku smipmdunn a uri peddluru a
yeti loylo med virugtybodin a peyyeni
tm cetulu kdugukoni ma cetulu i rktmunu
cidipledu, ma knnulu idi cud ledu. yehova,
nivu vimocicin ni jnmen israyeliyul nimi
ttmu prayscittmu klugnimmu; ni jnmen
isra yeliyulmid nirdosi yokk pranmu tisin
dos munu mopvddni ceppvlenu. appudu
pranmu tisin dosmunku varinimittmu
prayscittmu klu gunu. atlu nivu yehova
drstiki ytharthmendi ceyunppudu ni
mdhynudi nirdosiyokk pranmu visymen
dosmuno prihrisedvu. nivu ni struvulto
yuddhmucey bovunppudu ni devuden
yehova ni cetiki varini appgicin tru vat
varini cerptti a cerptbdivarilo rupvti
yendanani cuci amenu mohici amenu pedli
cesikon mnssyi ni yit amenu cercukonin
truvat ame tl ksaurmu ceyicukoni gollnu
tiyicukoni tn cerbttlu tisivesi ni yit nivsici

yok neldinmulu tn tdrulnugurci prlapn
ceyutku nivu ameku selviyyvlenu. truvat
nivu ameyoddku poyi amenu pedlicesikon-
vcunu; ame niku bharyygunu. nivu amevln
stusti nodniyedl ame mnssuvccin cotiki
amenu sagnpvlene gani amenu etmatrmunu
vediki ammkuddu; nivu amenu avman-
prcitivi gnuk amenu dasivle cudkuddu.
prempibdundokteyu dvesipbdundok teyu
iddru bharylu ok purusuniki klīgiyudi,
prempibdindiyu dvesipbdindiyu vanivln
biddlu kni jyesthkumarudu dvesipbdindani
koduken yedl, tdiri tntku klīgindanini tn
kumarulku svasthyuga iccunadu dvesipb-
dindani kumaruden jyesthuniki maruga
prempibdindani kumaruni jyesthuniga
ceykuddu. dvesipbdindani kumaruni niki
tdiri tn asti attilo rettippu bhagmicci vanine
jyesthuniga ecvlenu. vidu vani blprar
bhmu gnuk jyesthtvadhikarmu vinide. okni
kumarudu modivade tirugbdi tdrimat gani
tllimatgani vinkyudi, varu atni siksi cin
truvatyunu atdu variki vidheyudu kak poyin
yedl atni tlidrrulu atni pttukoni uri gviniy-
odd kurcudu peddlyoddku atni tisikoni vcci
ma kumaruden vidu modivade tirug bdi
yunnadu; ma mat vink tidibotunu tragubo-
tunu ayenni uri peddltto ceppvlenu. appudu
uri prjldru ralitto atni cavgottvlenu. atlu
a cedutnmunu ni mdhynudi prihricuduvu.
appudu israyeliyuldru vini bhypduduru.
mrnsiksku tgin papmu okdu ceyga atni cpi
mranumid vreladdisinyedl atni svmu ratri
vel a mranumid niluvkuddu. vreladdiy
bdinvadu devuniki sapgrstudu gnuk ni
devuden yehova svasthyuga nikiccucunn
desmunu nivu apvitprckuduntlu agtymuga
a dinmun vanini patipettvlenu.

22

ni shodruni yeddugani gorrgani trov tp-
pipovut cucinyedl nivu vatini cudntlu kn-
nulu musikong agtymuga vatini ni shodruni
yoddku mlilpvlenu. ni shodrudu ni dggr
lek poyinyedlunu, nivu atni nerugkpoyin
yedlunu danini ni yitiki tolukoni povlenu.
ni shod rudu dani vedkucuvccuvrku adi
ni yoddndu vlenu, appudu atniki dani
mrl appgipvlenu. atni gadidnu gurciyu
vstrmunu gurciyu nivu alagunne ceyvlenu.
ni shodrudu pogottu konindi edennu niku
dorkinyedl atdu pogottu konin daninigurci
alagunne ceyvlenu; nivu danini cuci cudnt-
tuga udkuddu. ni shodruni gadidgani yed-
dugani trovlo pdiyudut nivu cucinyedl va-
tini cudntlu knnulu musikong vatini levnet-
tutku agtymuga shaymu ceyvlenu. stri pu-
rusvesmu vesikonkuddu; purusudu stri ves-
muno dhripkuddu; alagu ceyuvardru ni de-
vuden yehovaku heyulu. gudlyinnu pill-
lennugl pksigudu cettumidne gani nelmid-
negani trovlonegani niku knbdin yedl tlli

a pillnennu a gudlnennu podigiyunn yedl pilllto kud tllini tisikonk niku melu klugu ntlunu nivu dirghayusmtudvguntlunu agty-muga tllini vidici pilllne tisikonvccunu. krott yillu kticunppudu danimidnudi yev denu pduvln ni yitimidiki hydosmu rakudutke ni yiti pekpunku cuttu pittgod ktipvlenu. nivu vittu vittnmul perunu ni draks tot vcubdiyu prtistimulu kakuduntlu ni drakstotlo vividhmenvatini vittkuddu. eddunu gadidnu jtcesi bhumini dunnkuddu. unniyu jnupnaryu klipinesin bttnu vesikon kuddu. nivu kppukonu ni btt nalugu cegulku aliklunu cesikonvleni. okdu strini pedlicesikoni amenu kudin tru vat amenu ollk amemid avman kriyilu mopi ame cedddni prcurprcii strini nenu pri grhici yime dggrku vccinppudu imeydu knyatvmu naku knbdledni ceppin yedl a cinndani tlidrrulu dvarmdunn a uri peddl yoddku a cinndani knyatvlsnmlunu tisikoni ravlenu. appudu a cinndani tdrina kuma rtenu i mnusyuniki pedli ceyga idigo itdime nollkni kumarteydu knyatvmu naku knbd ledniyu avmankriyilu cesindniyu amemid nid mopenu; ayite na kumarte knyatvmunku gurutulive ani peddlto ceppi pttnupeddl yedut a bttnu prcvlenu. appudu a uri peddlu a mnu syuni pttukoni siksici nuru vedi ruklu apradh muga vaniyodd tisikoni a cinndani tdrikiyy vleni. elynga atdu israyeliyuralen kny knu avmanprciyunnadu. appudame atniki bharyye yudunu; atdu tanu brduku dinmu lnnitnu amenu viduvkuddu. ayite a mat nijmenyedl, anga a cinndaniydu knyka lksnmlu knbdniyedl varu ame tdri yiti yoddku a cinndanini tisikoni ravlenu. appudu ame uri varu amenu rallto cavgottvleni. elynga ame tn tdriyit vybhicrici isra yeliyullo duskarymu cesenu. atlu a cedu tnmunu mi mdhynudi miru prihricuduru. okdu mgnalito synicucudga knbdin yedl variddru, anga a strito synicin puru sudunu a striyunu cpbdvleni. atlu a cedu tnmunu israyelulonudi prihricuduru. knykyen cinndi prdhanmu ceybdin trovat okdu urilo amenu klisikoni ameto synicin yedl a uri gviniyoddku variddrini tisikonivcci, a cinndi urilo keklu veykyunnundun amenu, tn poruguvani bharynu avmanprcindun a mnu syuni, rallto cavgottvleni. atlu a cedu tnmunu milonudi prihricuduru. okdu prdhanmuceybdin cinndanani polmulo klisikoninppudu a mnusyudu amenu blimini ptti ameto synicinyedl ameto synicin mnu syudu matrme cavvlenu. a cinndani nemiyu ceykuddu, a cinndani ydu mrnpatrmen papmuddu. okdu tn porugu vani midiki leci pranhani cesintte yidi jrigindi. atdu amenu polmulo klisikonga prdhanmu ceybdin a cinndi keklu vesinnu ameku rkskudu lekpoeyenu. okdu prdhanmu ceybdni knykyen cinndanani klisikoni amenu pttukoni ameto synipga

varu knbdin yedl ameto synicinvadu a cinn dani tdriki ebdi vedi ruklicci amenu pedlicesi konvleni. atdu amenu avmanprcenu gnuk atdu tanu brduku dinmulnnitnu amenu vidici pettkuddu. evdunu tn tdrihbarynu prigrhipkuddu, tn tdri vipptgin koknu vippkuddu.

23

gaymunodin vrsnmlu glvadegani mr-magmu koybdinvadegani yehova smajmulo cercukuddu. kududu yehova smajmulo cercukuddu. vaniki pdiyy trmuvadennu yehova smajmulo cercukuddu. ammoniyudegani moyabiyudegani yehova smajmulo cercukuddu. varilo pdiyy trmu varennu enndunu yehova smajmulo cercukuddu. elynga miru aiguptulonudi vccu cudga varu annpanmlu tisikoni mimmunu edurkonrak, ninnu spicirku bhumanmunici ndul yramuloni petorulonudi niku virodhmuga beyoru kumaruden bilamunu pilipiciri. ayite ni devuden yehova bilamu mat vin nollkudenu. ni devuden yehova ninnu premi cenu gnuk ni devuden yehova ni nimittmu a sap mnu asirvadmuga cesenu. ni dinmulnnit enn dunu vari ksemmunennu melunennu vicaripkuddu. edomiyulu ni shodrrulu gnuk varini dvesip kuddu. aiguptudesmulo nivu prdesive yutivi gnuk aiguptiyulnu dvesipkuddu. variki puttin pilllto mudv trmuvuru yehova smajmulo cervccunu. ni sen struvulto yuddhmunku byluderunppudu e duskarymunu ceykud jagrtt pdvleni. ratri jrigindanivln melpdinvadu milo udinyedl vadu palemu velupliki vellipovlenu. atdu palemulo cercukuddu; saykalmun atdu nilto snanmuceci suryudu astmicin trovat palemulo cervccunu. palemu velupl niku ok cotu udvlenu, a bhirbhumiki nivu vellvleni. mriyu ni ayudhmulugak gsik yokti ni yodd udvlenu. nivu bhirbhumiki vellunppudu danito trvvi venukku tirigi ni mnmunu kppiveyvleni. ni devuden yehova ninnu vidipicutkunu ni struvu lnu niku appgicutkunu ni palemulo scricu cudunu gnuk ayn nilo ashymen deninennu cuci ninnu viduvkuduntlu ni palemu prisudthmuga udvlenu. tn yjmanuniyoddnudi tppicukoni niyoddku vccin dasani vani yjmanuniki appgipkuddu. atdu tn yistprkarmu ni grammullo okdani ydu tanu erpcukonin cot mito klisi mi mdhy nivsivlenu; nivu vani badhipkuddu. israyelu kumartello etveyu vesyga ud kuddu. israyelu kumarullo evdunu purus gamiga udkuddu. pdupusommunegani kukk viluvnegani mrokkubdiga ni devuden yehova yitiki tekuddu. elynga a redunu ni devu den yehovaku heymlu. nivu vedinegani ahardrvymunegani, vddiki vey bdu denini ni shodrrulku vddikiyykuddu. anyu niki vddiki

bdulu iyyvccunugani nivu svadhinprcu konuntlu cerbovucunn desmulo ni devuden yehova nivu ceyu prytnmulnniti visymulonuninnu asirvdcuntlu ni shodrulku vddiki bdulu iyykuddu. nivu ni devuden yehovaku mrokkukonin tru vat a mrokkubdini cellicutku tdvu cey kuddu. ni devuden yehova tppk nivln dani rabttukonunu, adi niku papmgunu. nivu mrokku konniyedl niydu a papmuddu. ni pedvul nudi byluderin matnu nervercukoni, ni devuden yehovaku mrokkukonin prkarmu nivu ni not plikintlu sveccharpnmu nrpivplenu. nivu ni poruguvani drakstotku vccunppudu ni yistprkarmu niku calintvrku drakspdlu tin vccunu gani ni patrlu vatini vesikonkuddu. ni poruguvani pteniki vccunppudu ni cetito vennulu trucukonvccunu gani ni poruguvani ptenimid kodvli veykuddu.

24

okdu strini prigrhici amenu pedlicesi konin truvat ameydu manbhgsucn edo okti atniki knbndund amemid atniki istmu tppinyedl, atdu ameku prityag ptrmu vrayici amecetickici tn yitnudi amenu ppiveyvleni. ame atni yitnudi vellintru vat ame verok purusuni pedlicesikonvccunu. a redv purusudu amenu olk ameku prityag ptrmu vrayici ame cetickici tn yitnudi amenu ppivesinyedl nemi, amenu pedlicesikonin pimmt a redv purusudu cnipoyinyedl nemi amenu ppivesin ame modti penimiti amenu pedlicesikonutke amenu mrl prigrhipkuddu. elynga ame tnnu apvitprcukonenu, adi yehova snnidhini heyamu gnuk ni devuden yehova niku svasthymuga iccucunn desmunku papmu klugkuduntlu miru alagu ceykuddu. okdu krottga okdanini pedlicesikoni senloceri pokuddu. atnipen ye vyaparbharmunu mop kuddu. edadivru tirikga atdu tn yit udi tanu prigrhicin bharynu stospettvleni. tirtginennu tirttimid dimmnennu takttu ppt kuddu. adi okni jivnadharmunu takttu ptintle. okdu israyelu kumarulen tn shodrullo nokni dogilut knugonbdinyedl atdu vanini tn dasuniga cesikoninnu amimnnu a dog cav vleni. alagu cesinyedl a cedutnmunu mi mdhynudi prihricuduru. kusthrogvisyumu yajkulen leviyulu miku bodhicu smstmunu ceyutku bhu jagrttga ududi. nenu vari ka-jnapicintlu ceyutku miru jagrttga nududi. miru aiguptulonudi vcci nppudu trovlo ni devuden yehova miryamunku cesin danini jnapkmucukonudi. ni poruguvaniki edennu nivu eruvicinyedl atniyodd takttu vstuvu tisikonutku atni yitiki vellkuddu nivu byt niluvvleni. nivu eruvicinn vadu bytnunn niyoddku a takttu vstuvunu tecciyicunu. a mnusyudu bidvadenyedl nivu atni takt-tunu ucukoni pdukonkuddu. atdu tn bttnu vesikoni pdukonni ninnu divicu ntlu suryudu

astmicunppudu niscymuga a takttu vstuvunu atniki mrl appgipvleni. adi ni devuden yehova drstiki niku niti ygunu. ni shodrullonemi ni desmdli ni grammu llonunn prdesullonemi dindridruden kulivanini badhipkuddu. enatikuli a nadiyyvleni. suryudu astmipkmunupu vanikiyy vleni. vadu bidvadu gnuk danimid as pettu koniyudunu. vadu ninnubtti yehovaku morpettu nemo adi niku papmgunu. kumarul dosmunubtti tdrulku mrnsiks vidhipkuddu, tdrul dosmunubtti kumarulku mrnsiks vidhipkuddu. evnipapmu nimittmuvade mrnsiks nodunu. prdesikegani tdrilenivanikegani nyaymu tppi tirputircukuddu. vidhvrli vstrmunu takt-tuga tisikonkuddu. nivu aiguptulo dasudveyudga ni devuden yehova ninnu akkdndu vimocice nni jnapkmu cesikonvleni. aducet i karymu ceyvlenni ni kajnapicucunnanu. ni polmulo ni pt koyucunppudu pol mulo ok pn mrcipoyinyedl adi teccukonu tku nivu tirigi pokuddu. ni devuden yehova nivu ceyu pnulnnitilonu ninnu asirvdcuntlu adi prdesulkunu tdril lenivarikini vidhvrdrkunu ud vleni. ni olivpdlu erunppudu ni venukunn prigeni erukonkuddu; avi prdesulkunu tdrileni varikini vidhvrdrkunu udvleni. ni drakspdlu kosi konunppudu ni venukunn prigeni erukonkuddu; adi prdesulkunu tdrileni varikini vidhvrdrkunu udvleni. nivu aiguptu desmdu dasudve yuti vni jnapkmucesikonumu. aducet i karymu ceyvlenni nikajnapicucunnanu.

25

mnusyulku vivadmu kligi nyaysbhku vccu nppudu nyayadhiptulu vimrsici nitimtni niti mtudniyu dosini dosinyiye tirpu tircvleni. a dosi siksku patruduga knbdinyedl nyayadhi pti vni pdukonbeti vni nermukoldi debblu lekkpetti tnyedut vni kottivplenu. nluvdi debblu kottipvccunu atku mickuddu. viti kte vistarmen debblu kotticinyedl ni shodrudu ni drstiki nicuduga knbdunemo. nurcediyeddu mutiki cikkmu veykuddu. shodrudu kudi nivsicuduga varilo okdu stanmulek cnipoyinyedl cnipoyin vni bhary anyuni pedlicesikonkuddu; ame peni miti shodrudu ameyoddku poyi amenu pedlicesikoni tn shodruniki maruga ameyedl bhrt dhrmmu jrvplenu. cnipoyin shodruni peru israyeliyullonudi tudici veybdkuduntlu ameknu jyesthkumarudu cnipoyin shodruniki varsuduga udvleni. atdu tn shodruni bharynu prigrhip nollniyedl vni shodruni bhary pttnpu gviniki, anga peddlyoddku poyina penimiti shodrudu israyeliyullo tn shodruniki peru sthapinni ceppi devdhrmmu cey nollndi telupukonvleni. appudu atni yuri peddlu atni pilipici atnito matladin truvat atdu niluvbdiamenu

prigrhicutku na kistmu ledninyedl atni shodruni bhary a peddlu cucucudga, atni dapun poyi atni kalinudi ceppu uddisi atni mukhmu nedut umimvesitn shodruni yillu nilupni mnusyuniki ilagu cey bdunni ceppvlenu. appudu israyeliyullo ceppu uddiybdin vani yillni vaniki peru pettbunu. mnusyulu oknito nokdu potladucudga varilo okni bhary vani kottucunnvani cetilonudi tn penimitini vidipicutku vcci ceeyi caci vanimanmu ptukoninyedl ame cetini chedipvlenu. ni knnu ktaksipkuddu. heccutggulugl veruveru tunike rallu ni scilo nucukonkuddu. heccutggulugl veru veru tumulu ni yit ucukonkuddu. ni devu den yehova nikiccucunn desmulo nivu dirgha yusmtudvguntlu tkuuvvikani nyaymen tunike rallu nivu ucukonvlenu. tkuuvdikani nyaymen tumu niku udlvlenu. alagu ceyni prtivadunu, anga anyaymuceyu prtivadunu ni devuden yehovaku heyudu. miru aiguptulonudi vccucudga margmun amalekiyulu niku cesindanini jnapkmu cesikonumu. atdu devuniki bhypdk margmun ni keduruga vcci nivu pryasvdi alsiyunnppudu nivarilo ni venuk nunn bhlilulndrini htucesenu. kabtti nivu svadhinprcukonunthu ni devuden yehova svasthy muga nikiccucunn desmulo cuttupthnunn ni smst struvulnu lekudcesi, ni devuden yehova niku visrati dycesin truvat akasmu krid nudi amalekiyul peru tudiciveyvlenu. idi mrcipovddu.

26

ni devuden yehova niku svasthy muga iccu... cunn desmunku nivu vcci dani svadhinprcukoni danilo nivsicucunnppudu ni devuden yehova nikiccucunn ni bhumilonudi nivu kurcukonu bhuphlmulnnitilonu prthm phlmulnu tisikoni gplo uci, ni devuden yehova tn nam munku mdirmunu erprcukonu sthlmunku velli a dinmullonudu yajkuniyoddku poyiyehova mn pitrul kiccednni prmanmu cesin desmunku nenu vcci yunn sgti nedu ni devuden yehova snnidhini oppukonucunnanni atnito cepvlenu. yajkudu a gpnu ni cetilonudi tisikoni ni devu den yehova blipithmunedut uga nivuna tdri nsicucunn aramidessthudu; atdu aiguptu nku vellenu. koddimditto akkdiki poyi prvasiye, goppdiyu blmendiyyu vistarmendiyyu ngu jnmayenu. aiguptiyulu mnlnu hispetti mnlnu badhprci mnmid kthin dasymu mopga mnmu mn pitrul devuden yehovaku morrpetti nppudu yehova mn mornru vini mn badhnu pryasmunu mnku kligin hisnu cucenu. appudu yehova bahublmuvlunu capin ceti vlnnu mha bhy-muvlunu suck kriyvlvlnnu mhtkarymuvlunu aiguptulonudi mnlnu rppici yi sthlmunku mnlnu cerci, palu tenelu prvhicu desmeyunn yi desmunu mnkicenu. kabtti yehova, nive

nakiccin bhumiyokk prthm phlmulnu nenu tecciyunnanni ni devu den yehova snnidhini ceppi ni devuden yehova snnidhini danipetti, ni devuden yehova snnidhini nmskarmucesi, nikunu ni yitivarikini ni devuden yehova dycesin meltti visyumu nivunu levi yulunu ni desmulo unn prdesulunu stosisp vlenu. pdiyy bhagmiccu svtsrmun, anga mudv svtsrmun ni vccubdilo pdiyy vtunu cellici, adi leviyulkunu prdesulkunu tdri lenivarikini vidhv radrkunu iyyvlenu. varu ni gram-mullo tini trtptipodintru vat nivu ni devuden yehova snnidhininivu nakajnapicin ni ajnlntiti coppun na yitnudi prtistimen-danini tisivesi, leviyul kunu prdesulkunu tdrilenivarikini vidhvradrkunu nenicciyun-nanu. ni ajnlo denini nenu mirledu, denini mrcipoledu. nenu dukhmulonudga danilo kocemennu tinledu, apvitrudne yudga danilo denini tisiveyledu, cnipoyinvari visyme danilo ediyu neniyy ledu, na devuden yehova mat vini nivu na kajnapicintlu smstmu jripi yunnanu. ni prisuddhalymgu akas-mulonudi cuci, ni jnulen israyeliyulnupalu tenelu prvhicu desmu ani nivu na pitrulto prma nmh cesintlu makicciyunn desmunu asirvdipumni ceppvlenu. i kttdlnu vidhulnu gekonummi ni devuden yehova nikajnapic-iyunnadu gnuk nivu ni purnhrdymuton ni purnatmonu vati nnusrici nducukonvlenu. yehovaye niku devude yunnadniyu, nivu ayn margmulydu ndici, ayn kttdlnu ayn ajnlnu ayn vidhulnu anu srici, ayn mat vidunniyu nedu aynto mat yiccitivi. mriyu yehova nito ceppi ntlu nive tnku svkii jnmeiyudi tn ajnlntitini gekoduvniyu, tanu srjicin smst jnmul kte niku kirti ghnt peru kluguntlu ninnu hecce cudunni ayn selviccintlu nivu ni devuden yeho vaku prtisthit jnme yudu-vniyu yehova i dinmun prkticenu.

27

moseyu israyeliyul peddlunu prjlto itl-nirinedu nenu miku vidhicucunn dhrmmunu miracripvlenu. mi devuden yehova mikiccu cunn desmun prvesicutku miru yordanu datu dinmun miru peddrallnu niluv betti vatimid sunnmu pusi ni pitrul devuden yehova nito ceppintlu nivu ni devuden yehova nikic-cucunn palu tenelu prvhicu desmun prvesi-cutku nivu eru datintruvat i dhrm sastr-vakymulnnitini vatimid vrayvlenu. miru i yordanu datin truvat nenu nedu mi kaj-napicintlu i rallnu ebalu kodmid niluvbetti vatimid sunnmu puyvlenu. akkd ni devu-den yeho vaku blipithmunu kttvlenu. a blip-ithmunu rallto kttvlenu; vatimid inup pn-imuttu pdkuddu. cekkni rallto ni devuden yehovaku blipithmunu ktti danimid ni de-vuden yehovaku dhnblul nrripvlenu. mriyu nivu smadhanblul nrpici akkd bhojnu cesi ni devuden yehova snnidhini stosisp vlenu. i

vidhiki sbdhicin vakymu lnnitini a rallmid bhu visdmuga vrayvlenu. mriyu moseyu yajkulen leviyulunu israyeliyuldro itlniri-israyeliyulara, miru urkoni alkicudi. nedu miru ni devuden yehovaku svjnmetiri gnuk mi devu den yehova mat vini, nedu nenu niku ajnapicu ayn kttdlnu ayn ajnlru gekonvlenu. a dinmde mose prjlku ajnapicin demnga miru yordanu datinruvat simyonu levi yuda issakharu yosepu benyaminu gotr mulvaru prjlnugurci divenvcnmulnu plukutke gerijimu kodmid niluvvlenu. rubenu gadu aseru jebulunu danu nphtali gotrmulvaru sap vcnmulnu plukutke ebalu kodmid niluvvlenu. appudu leviyulu yehovaku hey-muga silpicetulto mli cin vighrmunegani potvighrmunegani cesi catun nucuvadu sapgrstudni yelugetti isra yeliyuldrironu ceppgaamen anvlenu. tn tdrinennu tn tllinennu nirlksymu ceyu vadu sapgrstudni ceppga prjldruamen an vlenu. tn poruguvani srihddurayini tisiveyu vadu sapgrstudni ceppga prjldruamen anvlenu. gruddivani trovnu tppicuvadu sapgrstudni ceppga prjldruamen anvlenu. prdesikegani tdrilenivaniegani vidhvralike gani nyaymu tppi tirpu tircuvadu sapgrstudni ceppga prjldruamen anvlenu. tn tdri bharyto synicuvadu tn tdri koknu vippinvadu gnuk vadu sapgrstudni ceppga prjldruamen anvlenu. e jtvutonennu synicuvadu sapgrstu dni ceppga prjldruamen anvlenu. tn shodrito, anga tn tdrikumarteto gani tn tllikumarteto gani synicuvadu sapgrstudni ceppga prjldruamen anvlenu. tn attto synicuvadu sapgrstudni ceppga prjldruamen anvlenu. catun tn poruguvanini kottuvadu sapgrstu dni ceppga prjldruamen anvlenu. nirdosiki pranhani ceyutku lomu puccu konuvadu sapgrstudni ceppga prjldruamen anvlenu. i vidhiki sbdhicin vakymulnu gekonk povutvln vatini sthirpcnivadnu sapgrstudni ceppga prjldruamen anvlenu.

28

nivu ni devuden yehova mat srddhga vininedu nenu niku ajnapicucunn ayn ajnlhnnitini anusrici nducukoninyedl ni devu den yehova bhumimidnunn smst jnmulke ninnu heccicunu. nivu ni devuden yehova mat vininyedl i divenlnniyu nimidiki vcci niku prapticunu. nivu pttmulu divipbduduvu; polmulu divip bduduvu; ni grbhphlmu ni bhuphlmu ni psuvul mdlu ni dukki teddlu ni gorr mekl mdlu divipbdunu; ni gpyu pidi pisuku ni tottiyu divipbdunu. nivu lopliki vccunppudu divip bduduvu; velupliki vellunppudu divipbduduvu. nimidpdu ni struvulnu yehova ni yedut ht mguntlu ceyunu; varok trovnu nimidiki bylu deri vcci yedu trovni ni yedutnudi paripovu duru. ni kotllonu

nivu ceyu prytnmu lnniti lonu niku diven kluguntlu yehova ajnapicunu. ni devuden yehova nikicucunn desmulo ayn ninnu asirvdcicunu. nivu ni devuden yehova ajnl nusrici ayn margmullo nducukonin yedl yehova niku prmanmu cesiynntlu ayn tnku prtistitjnmuga ninnu sthapticunu. bhuprjldru yehova nammun nivu piluvbdu cudut cuci niku bhypduduru. mriyu yehova nikiccednni ni pitrulto prmanmucetin desmun yehova ni grbhphl visymulonnu ni psu vul visymulonnu ni nelpit visymulonnu niku smrd-dhiga melu klugjeyunu. yehova ni desmumid vrsmu dani kalmdu kuripicutkunu nivu ceyu karymttini asirvdcutkunu, akas mnu tn mci dhnnidhini tercunu. nivu anekjnmulku appicedvu kani appuceyvu nedu nenu mika jnapicu matlnnitilo denivisymulonnu kudiki gani yedmkugani tolgil anyul devtlnu anusripkyu vatini pujipkyu nunnyedl, nivu anusrici nducukonvleni nedu nenu nikajna picucunn ni devuden yehova ajnlru vini vatini anusrici gekoninyedl, yehova ninnu tlgal niymicunugani tokgal niymipdu. nivu pevad vuga uduvugani kridi vadugala udvu. nenu nedu nikajnapicu ayn smstmen ajnlru kttdlnu nivu anusrici nducu konvleni ni devuden yehova selviccinnmat vininyedl i sapmulnniyyu niku sbhvicunu. pttmulu nivu spipbduduvu; polmulu nivu spipbduduvu; ni gpyu pidi pisuku ni tottiyu spipbdunu; ni grbhphlmu ni bhumipit ni avulu ni gorr mekl mdlu spipbdunu; nivu lopliki vccunppudu spip bduduvu; velupliki vellunppudunu spipbduduvu. nivu nnnu vidici cesin ni duskarymulcet nivu htmu ceybdi vegmuga nsicuvvrku, nivu cey bunukonu karymulnniti visymulonnu yehova sapmunu klvrmmu gddipunu ni midiki tepicunu. nivu svadhinprcukonbovu desmulo nudkud ninnu ksinip jeyuvvrku yehova tegulu ninnu vetadunu. yehova ksyrogmucetnu jvr-mucetnu mtcetnu mhatapmucetnu khdgmu cetnu kki katuketnu bujucetnu ninnu kottunu; nivu nsicuvvrku avi ninnu trumunu. ni tlpni akasmu ittdivle udunu, ni kridnunn nel yinumuvle udunu. yehova ni despu vrs mnnu dhuliganu buggiganu ceyunu; nivu nsicuvvrku adi akasmunudi ni midiki vccunu. yehova ni struvul yedut ninnu odicunu. okkmarg mun vari yedutiki byluderi nivu yedu margmul vari yedutnudi paripoyi, bhurajymulnniti loniki yitu atu cedrgott bduduvu. ni kle brmu sklmen akaspsulkunu bhujtuvulkunu aharmgunu; vatini bedricu vadevdunu uddu. yehova aiguptu puticetnu mulvyadhicetnu kustu cetnu gjjicetnu ninnu badhicunu; nivu vatini pogottukonjalkuduvu. verritnmucetnu gruddi tnmucetnu hrdu visymucetnu yehova ninnu badhicunu. appudu gruddivadnu ciktilo tdvula ladu ritiga nivu mdhyahnmdu tdvuladuduvu; ni

margmulnu vrdhillcesikonlevu; nivu hisipbdi nityemunu docukonbdeavu; ninnu ttpicu vadev dunu lekpoovu, strini prdhanmu cesikoduvu gani verokdu amenu kudunu. ilukttuduvugani danilo nivsipvu. drakstot natuduvugani dani pdlu tinvu. ni yeddu ni knnlyedut vdhip bdunugani dani masmu nivu tinvu. ni gadid ni yedutnudi blatkarmucet koni pobdi ni yoddku mrl tebdu. ni gorr meklu ni struvulku iyybdunu, ninnu rkscuvadevdunu uddu. ni kumarulunu ni kumartelunu anyjnmunku iyy bduduru. vari nimittmu ni knnulu dinmellcucicuci ksinicipovunugani nicet nemiyu kakovunu. ni verugni jnmu ni polmu ptnu ni kstarjitmyu tiniveyunu. nivu hisnu badhnu matrne nitymu poduduvu. ni knnlyedut jrugudanini cucut vln niku veriyettunu. yehova ni arkalu modlu koni ni ndinettivrku mokallmidnu todli midnu kudrni cedupudlu putticu ninnu badhicunu. yehova ninnunu nivu nimid niymicu konu ni rajunu, nivegani ni pitrulegani yerugni jnmun kppgicunu. akkd nivu koyydevtlnu ratidevtlnu pujicedvu yehova ninnu cedr gottu coti prjllo vismyunku sametku, nidku nivu hetuve yuduvu. vistarmen vittnmulu polmuloniki tisikonipoyi koceme yitiki teccu koduvu; elynga midtludani tiniveyunu. draks totlunu nivu nati baguceyuduvugani a draksl rsmunu tragvu, drakspdlu smkurekonvu; elynga purugu vatini tiniveyunu. oliv cetlu ni smst pratmullo nudunu gani telmutu tlnukonvu; ni oliv kaylu ralipovunu. kumarulu kumartelnu kduvugani varu niyodd nudru, varu cerptt bduduru. midtl ddu ni cetlannitini ni bhumi ptnu akrmicukonunu. ni mdhynunn prdesi ni kte mikkilli heccunu nivu mikkilli tggipoduvu. atdu niku appicunugani nivu atniki appiylevu. atdu tlganadunu nivu tokga nuduvu. nivu nasnmu ceybdvrku i sapmu lnniyu nimidiki vcci ninnu trimi ninnu ptu konunu; elynga ni devuden yehova nikajna picin ayn ajaln ayn kttdlnu anusrici nducukonutlu nivu ayn mat vinledu. mriyu avi cirkalmvrku ni midnu ni stanmumidnu sucnganu vismy karmuganu udunu. niku sv smrdhi kligyudyu nivu stosmutonu hrdayandmutonu ni devuden yehovaku nivu dasadvu kaledu gnuk akli dpulton vstr hinttonu anni loplmutonu yehova nimidiki rppicu ni struvulku dasadvuduvu. varu ninnu nspijeyuvrku ni medmid inupkadi yucu duru. yehova durmeyunn bhudigtmunudi ok jnmunu, anga niku rani bhas kligin jnmunu, krurmukhmu kligi vrddhulnu řvnsthulnu kta kspini jnmunu gdd yegiri vccuntlu nimidiki rppi cunu. ninnu nspijeyuvrku ni psuvulnu ni pol mul phlmulnu varu tiniveturu ninnu nspijeyu vrku dhanymunegani draksarsmunegani telmune niku psuvul mdlnegani gorr mekmdlnegani niku nilu-

vniyyru. mriyu nivu asryicin unnt prakarmulgl ni kotlu pduvrkunu ni desm dttnu ni grammulnni tilonu varu ninnu muttdi veyuduru. ni devuden yehova nikiccin ni des mdttnu ni grammulnnitilonu ninnu muttdi veyuduru. appudu muttdilonu ni struvulu ninnu pettu ibbdilonu ni grbhphlmunu, anga ni devuden yehova nikiccin ni kumarul yokkyu ni kumartelyokkyu masmunu tiduvu. milo bhu mrduven svbhavmuna ati sukumarmunugl mnu syuni knnu tn shodruniyedlnu tn kaugiti bhary yedlnu tanu cpk viducu tn kdmpilllyedlnu cedddendun atdu tanu tinu tn pillmasmullo kocemennu varilo nevnikini pettdi; elynga mi struvulu mi grammu lnnitiydu mimmunu iruku prcutvlnnu muttdiveyutvlnnu vaniki migilin demiyu uddu. ni grammullo ni struvulu ninnu irukuprcutvlnnu muttdiveyutvlnnu emiyu lekpoavutcet milo mrdutvmunu ati sukumarmunu kligi mrdutvmucetnu ati sukuma rmucentu nelmid tn arkalu mop tegipni stri tn kallmdhynudi pdu mavini tanu knbovu pill lnu tanu rhsymuga tinvlenni tn kaugiti penimiti yedlnennu tn kumaruni yedlnennu tn kumarte yedlnennu ktaksmu cupkpovunu. nivu jagrtt pdi yi grthmulo vraybdi yi dhrmsastr vakymulnnitini anusrici gekonucu, ni devuden yehova anu a mhimgl bhikrmen nammunku bhydpniyedi yehova nikunu ni sttikini ascrymen tegullnu klugjeyunu. avi dirghkal mudu gopp tegullnu cedd rogmulene yudunu. nivu bhydpin aiguptu ksyvyadhulnnitini ayn ni midiki teppicunu; avi ninnu vetadunu. mriyu nivu nsicuvrku i dhrmsastr grthmulo vray bdi prtli rogmunu prtli tegulunu ayn niku klugjeyunu. nivu ni devuden yehova mat vinledu gnuk akasnkstrmulvle vistarmulen miru, lekkku tkkuve koddi mde migili yuduru. kabtti miku melu ceyucu mimmunu vistripjevu tku ni devuden yehova miydu etlu sto siceno atlu mimmunu nspijeyutkunu mimmu sh ricutkunu yehova stosicunu gnuk nivu svadhinprcukonutku prvesicununn desmulonudi pelgipbduduvu. desmuyokk yi konmodlu koni a konvrkunu smstjnmulloniki yehova ninnu cedrgottunu. akkd nivennu ni pitrulennu erugni koyyviyu rativiynen anydevtlnu pujituvu. a jnmullo niku nemmdi klugdu; ni arkaliki visrati klugdu. akkd yehova hrdu kpmmu netrksintyu mnovednyu niku klugjeyunu. niku ellpudu pranbhymu kligi yudunu. nivu reyibglu bhydpuduvu. ni pranmu niku dkkunnu nmmkmu nikemiyu uddu. ni hrdymulo puttu bhymucetnu, ni knnu cucuva ayo yeppudu saykalmuna aniyu, saykalmun ayo yeppudu udynguna aniyu anukoduvu. mriyu nivu mri eppudunu dinini cudkuddni nenu nito ceppin margmun yehova aiguptunku odlmid ninnu mrl rppicunu. akkd miru dasulganu dasilganu ni

struvulku mimmunu amm jupu konuvarudurugani mimmunu konu vadokden nuddu.

29

yehova horebulo israyeliyulto cesin nibdhn gak ayn moyabudesmulo varito ceyumni moseku ajnapicin nibdhn vakymulu ive. mose israyeliyulndrini pilipici varito itl-nenueyehova mi knnulyedut aiguptu desmun phrokunu atni sevkuldrikini atni smst jnmu nkunu cesindtyu, anga a gopp sodhnlnu suckkrylnu mhtkary mulnu miru knnular cucitiri. ayinnu grhicu hrdymunu cucu kn-nulnu vinu cevulnu yehova netivrkun mikicci yudledu. nenu mi devudnen yehovanni miru telisikonuntlu nluvdi svtsrmulu nenu mim-munu arnymulo ndipicitini. mi btltu mi otimid patgilipoledu; mi ceppulu mi kallnu patgili poledu. miru rotte tinedu, drak-sarsmegani mdyemegani tragledni yehova selviccu cunnadu. miru i cotiki cerinppudu hesbonu rajen sionunu basanu rajen ogunu yuddhmunkun mnmidiki raga mnmu varini htmu cesi vari des munu svadhinprukoni rubeniyulkunu gadiyul kunu mnsse ard-hgotrupvarikini dani svasthymuga iccitiviu. kabtti miru ceyundtyu ckkga jruguntlu i nibdhn vakymulnu anusrici nducu konvleni. ni devuden yehova nito ceppin prkarmu ganu ni pitrulen abrahamu issaku yakobulto prmanmu cesin prkarmuganu, nedu ninnu tnku svjnmuga niymicukoni tane niku devudeyudu ntlu ni devuden yehova nedu niku niymicu cunn ni devuden yehova nib-dhlonu ayn prmanmu cesindanilonu nivu palupodutke israyeliyullo prtivadu, anga milo mukhyu lemi, mi gotrupvaremi mi peddlemi, mi nayku lemi mi pilllemi, mi bharylemi, ni palemulonunn prdesulnu i nib-dhnu prmanmunu ceyucunnu. mnmu aiguptu desmdu etlu nivsicitimo, miru dati vccin jnmul mdhynudi mnmetlu dativcci timo mireruguduru. vari heykrylnu, kr-tonu ratitonu veditonu bgarmutonu ceybd-invari vighrmulnu miru cucitirigda. a jnmul dev tlnu pujicutku mn devuden yehovayodd nudi tolgu hrdymugl purusudegani striye-gani kutubmegani gortmegani nedu milo ud kuduntlunu, mrnkrmen duskrtymunku atti mulmendi milo udkuduntlunu, nedu i nib-dhnu mito ceyucunnu. atti pnulnu ceyu vadu i sapvaky mulnu vinunppudu, mdy-mucet dppi tircu konvleni nenu na hrdy kathinymun nducucudinnu naku ksemmu klugunni, nenu asirvadmu nodednni anuko-nunu. ayite yehova vanini ksmipnolldu; atti-

vadu milonudinyedl niscymuga yehova kop-munu orvmiyu a mnusyunnimid pograjunu; i grthmulo vray bdn sapmulnniyu vaniki tgu-lunu. yehova atni peru akasmu kridnukud tudiciveyunu. i dhmsastrgrthmulo vrayb-din nibdhn sapmu lnnitinibtti vaniki kidu klugjeyutke yehova israyeliyul gotrmulnni-tilonudi vani verupr cunu. kabtti mi tru-vat puttun mi stivarunu durdesmunudi vccu prdesulunu smst jnmulunu a desmuyokk tegulnu yehova danimidiki teppicin skt-mulnu cucu varu, yehova tn kopodrekmu-cet nispjesin sodom gomorra adma seboyimul-vle a smst desmunu gdhkmu cetnu up-pucetnu cedipoyi, vittbdkyu danilo ediyu buttkyu danilo e kuryu molvkyu udut cucu yehova deni bttyi yi desmunu itlu ceseno? yi mha kopagniki hetuvemo? ani ceppuko-duru. mriyu varuvari pitrul devuden yehova aiguptu desmulonudi varini rppicin truvat ayn tmtto cesin nibdhnnu varu nirakriciri tamerugni anydevtlnu, ayn variki niympni devtlnu, pujici vatiki nmks riciri gnuk yi grthmulo vraybdin sapmu lnnitini yi des-mulmidiki teppicutku danimid yehova kopmu rvulukonenu. yehova tn kopodrekmu-cetnu atyugrtcetnu tm desmulo nudi varini pell-gici, nedunntluga varini vellgotti prdesmu palucesenu. rhyymulu mn devuden yeho-vaku cedunu. ayite mnmu i dhrm sastr vaky-mulnniti nnusrici nducukonuntlu byluprcb-dinvi yellppudu mnviyu mn stti variviyun-gunni ceppuduru.

30

nenu niku vinipicin yi sgtulnniyu, anga di-venyu sapmunu nimidiki vccin truvat ni de-vuden yehova ninnu vellgotticin smst jnmul mdhynu vatini jnapkmu cesikoni, ni devu-den yehovavepu tirigi, nedu nenu ni kaj-napicu smst munubtti ni purnhrdymutonu ni purnatmtonu ayn mat nivunu ni stti-varunu vininyedl ni devuden yehova cer-loni mimmunu tirigi rppicunu. ayn mim-munu krunici, ni devuden yehova e prjl-loniki mimmunu cedrgotteno varilonudi tanu mimmunu smkurci rppicunu. milo nevren akas digtmulku vellgottbdinnu akkd-nudi ni devuden yehova mimmunu smkurci akkd-nudi rppi cunu. ni pitrulku svadhin prcin desmun ni devu den yehova ninnu cercunu, nivu dani svadhinprcu koduvu; ayn niku melucesi ni pitrulkte ninnu vistrup jeyunu. mriyu nivu brdukutke ni purn hrdymutonu ni purnatmtu tonu, ni devuden yeho vanu pre-micuntlu ni devuden yehova tnku lobdutku ni hrdymunkunu ni sttvari hrd ymunkunu sunnti ceyunu. appudu ninnu hisi cin ni struvul midikini ninnu dvesicinvarimidikini ni devuden yehova a smst sapmulnu teppi-cunu. nivu tirigi vcci yehova mat vini, nenu nedu ni kajnapicu ayn ajnlannitini gekonu

cuduvu. mriyu ni devuden yehova ni ceti pnulnniti visy mulonu, ni grbh phlvismulonu, ni psuvul visymulonu, ni bhumu pt visymulonu niku melguntlu ninnu vrddhill-jeyunu. i dhrm sastr grthmdu vraybdiin ayn ajnlnu kttđ lnu nivu gekoni, ni devuden yehova mat vini, ni purnhrđymutonu ni purnatmtonu ni devuden yehova vepu ml-lunppudu yehova ni pitrul ydu andicintlu niku melu ceyutku niydunu andici nivepu mllunu. nedu nenu ni kajnapicu i dhrm-munu grhi cut niku kthinmendi kadu, dur-mendi kadu. mnmu danini vini gekonuntlu, evdu akasmunku ekkipoyi mnyoddku dani teccunu? ani ni vnu konutku adi akas-mdu udundi kadu; mnmu dani vini geko-nuntlu, evdu smudrmu dati mn yoddku dani teccunu ani nivnu konnel? adi smu drpu addri micundi kadu. nivu dani nnus-ricu tku a mat niku bhu smipmuga nun-ndi; ni hrd ymun ni not nunndi. cud-umu; nedu nenu jivmnu melunu mrn mnu kidunu ni yedut ucuyunnu. nivu brdiki visticuntluga ni devuden yehovanu premici ayn margmuldu nducukoni ayn ajnlnu kttđ lnu vidhulnu acrimmni nedu nenu nikaj-napicu unnu. atlu cesinyedl nivu svad-hinprcukonu tku prvesicu desmulo ni de- vuden yehova ninnu asirvdicunu. ayite ni hrdymu tirigipoyi, nivu vinnollk yidvbd- invadve anydevtlku nmskrici pujicin yedl miru niscymuga nsicipovudurniyu, svad- hinprcukonutku yorda nunu datpovucunn desmulo miru anekdinmulu udrniyu nedu nenu niku telijjeppucunnu. nedu jivmnu mrnmunu, asirvadmnu sapmnu nenu ni yedutnu uci, bhumyakasmulnu ni mid sak-suluga pilucucunnu. ni pitrulen abra-hamu issaku yakobulku ayn prmanmu cesin desmulo miru nivsicuntlu yehovaye ni pran-munkunu ni dirghayussukunu mulme yun-nadu. kabtti nivunu ni stanmulu brdukucu, ni pranmunku mulmen ni devuden yehovanu premici ayn vakymunu vini aynnu httukonu ntlunu jivmnu korukonudi.

31

mose israyeliyuldrilo i matlu cepput calici varito mrl itlunenunedu nenu nut iruvdi yedl-vadne yunnu. ikmidt nenu vccucupovucu nudlenu, yehova i yordanu datkuddni nato selvicenu. ni devu den yehova niku muduga datipoyi a jnmulnu ni yedut nud-kud nsipjeyunu, nivu vari des mnu svadhin-prcukoduvu. yehova selvici yunntlu yeho-su ni muduga datipovunu. yehova nsip-jesin amoriyul rajulen sihonu kunu ogukunu vari desmunkunu emi ceseno a prka rmu-gane yi jnmulkunu ceyunu. nenu mi kaj-napicin daninttinibtti miru variki ceyuntlu yehova ni cetiki varini appgicunu. nib-brmu gligi dherymuga nududi bhypdkudi,

varini cuci digulupdkudi, nito kud vccu-vadu ni devuden yehovaye; ayn ninnu vidu-vdu ninned baydu. mriyu mose yehosuvnu pilicinivu nibbrmu gligi dherymuga nudumu. yehova i prjkiccutku vari pitrulto prman-mucesin des munku nivu viritokud poyi danini variki svadhin prcvlenu. ni mudr nducuvadu yehova, ayn niku tode yudunu, ayn ninnu viduvdu ninnu edbaydu. bhy pdkumu visymodku mni israyeliyu ldriyedut atnito ceppenu. mose i dhrmsastrmnu vrasu yehova nibdhn mdsmunu moyu ya-jkulen leviyul kunu israyeliyul pedldrikini dani nppgici varito itlenupti yedv svt-sratmun, anga niymipbdin gdovu svtsrmun ni devu den yehova erprcukonu sthlmdu israyeliyu ldr ayn snnidhini knbdi pr-sall pdugnu ac ricunppudu israyeliyuldri yedut i dhrm sastrmnu prktici variki vinip-iplenu. mi devu den yehovaku bhypdi yi dhrmsastr vakymu lnnitini anusrici ndu-cukonuntlu purusulemi stilemi pilllemi ni purmullonunn prdesulemi vatini vini ner-cukonutke adrini poguceyvlenu. alagu ner-cukoninyedl dani nerugni vari stti varu danini vini, miru svadhinprcukonutku yorda nunu datbovucunn desmun miru brdiku dinmu lnniyu mi devuden yehovaku bhyp-dut nercu koduru. mriyu yehovacudumu; ni mrndinmulu smipicenu; nivu yehosuvnu pilici nentniki ajnlcicintlu prtykspu gudar-mulo niluvudni moseto selviyyga, moseyu yehosuvyu velli prtykspu gudarmulo nili-ciri. acct yehova meghestbhmulo prtyk-smayenu; a meghestbhm a gudarpu dvarmu-peni niluvga yehova moseto yitlhenuidigo nivu ni pitru lto pdukonbovucunnavu. i jnulu leci, yevri desmun tamu ceri vari ndum nuduro a jnulmdhynu vybhicarule, a anyul devtl vet velli nnu vidici, nenu varito cesin nibdhnnu miruduru. kavun na kopmu a dinmun varimid rgulu konunu. nenu varini vidici variki virodhingudunu, varu ksinicipovuduru. vistarmen kidulu apdlu variki prapticunu. a dinmun varu, mn devudu mn mdhy nudkpoyindun gda yi kidulu mnku prapticennukoduru. varu anydevtlttu tirigi cesin kidttinibtti a din-mun nenu niscymuga variki virodhingudunu. kabtti miru kirtn vrasu israyeliyulku ner-pudi. i kirtn israyeliyul mid naku saksyarth-muga nuduntlu danini variki kthpathmuga ceyicumu. nenu vari pitrulto prmanmu cesintlu, palu tenelu prvhicu desmun varini prvespettin truvat, varu tini tragi trptipodi krovinvare anydevtlttu tirigi vatini pujici nnu trnikrici na nibdhnnu miruduru. vis-tarmen kidulu apdlu variki sbhvicin tru-vat i kirtn variyedut saksiganudi saksymu plu kunu. adi mruvbdk vari stti varinot nudunu. nenu prmanmu cesin desmun varini prvespettk munupe, nede varu ceyu alon nenerugudunu anenu. kabtti mose a din-

mde yi kirtn vrası israyeliyulku nerperu. mriyu yehova nnu kumaruden yehosu vku ilagu selviccenunivu nibbrmu gliğı dherymuga nudumu; nenu prman purvkmuga varikicin desmunku israyeliyu lnu nivu todukoni povlenu, nenu niku tode yudunu. i dhmsastr vakymulu mose grthmdu satmuga vrayut mugicin truvat mose yehova nibdhn mdsmunu moyu leviyulnu cuci ajnapicindemngamiru i dhmsastr grthmunu tisikoni mi devuden yehova nibdhn mdspu prkkn ucudi. adi akkd nimid saksyarthmuga udunu. ni tirugubatunu ni murkh tvmunu nenerugudunu. nedu nenu ik sjivudne mito udgane, idigo miru yehovamid tirugubatusitiri. nenu cniپoyin truvat mri niscymuga tirugubatu ceyudurukda mi gotr mul peddlnđrini mi naykulnu nayoddku pogu ceyudi. akasmunu bhumini varimid sak-suluga petti nenu i matlnu vari vinikidilo ceppednu. elynga nenu mrnmen truvat miru bottiga cedipoyi nenu mikajna picin margmunu tپpudu rniyu, a dinmul atmdu kidu miku praptmgu nniyu nenerugudunu. miru ceyu kriylvlñ yehovaku kopmu put-ticuntluga ayn drstiki kidendani ceyuduru. appudu mose israyeli yul srv smajmuyokk vinikidilo i kirtñ matlu satmuga plikenu.

32

akasmđlma, cevinoggumu; nenu mat ladudunu bhumđlma, na notimat vinumu. na updesmu vanvle kuriyunu na vakymu mcuvlenu letgđđimid pdu cinukulvlenu pccikmid kuriyu vřsmuvlenu udunu. nenu yehova nammunu prkticednu mn devuni mhatmymunu koniyadudi. ayn asrydurgmuga nunnadu; ayn karymu spurnmu ayn crylnniyu nyaymulu ayn nirdosiye nmmukondgin devudu. ayn nitipřudu ytharthytudu. varu tmmu cerupukoniri; ayn putrulukaru; varu kklulu murkhtgl vkrvřmu. buddhileni avivekñma, itlu yehovaku prtikarmu ceyudura? ayn ninnu řrsticin tđri kada?ayne ninnu puttici sthapi-cenu. purvdinmulnu jñapkmu cesikonumu trřrmul svřřrmulnu tlukonumu ni tđrini adugumu, atdu niku telupunu; ni peddlnu adugumu, varu nito ceppuduru. mñon-ntudu jñmulku vari svasthymulnu vibha gicinppudu nrjatulnu prtyekicinppudu israyeliyul lekknubtti prjiku řrihđđulnu niymicenu. yehova vtu ayn jñme ayn svasthybhagmu yakobe. arnyprdesmulonu bhikřřhvñigl paden yedarilonu vani knugoni avirici pramřsici tñ knupapnu vle vani kapadenu. pksirařu tñ gudu repi tñ pilllpeni alladucu rekklu capukoni vatini ptukoni tñ rekkł mid vatini moyuntlu yehova vanini ndipicenu. yehova matrmu vani ndipicenu anyulyokk devulllo e devudunu aynto kud uđledu. bhumiyokk unntřřhmulmid vani

nekkı cenu polmul pt vaniki tinipicenu kodbđnudi tenenu cekumuki ratibđnudi nunenu atniki řurricenu. avu mjjignu gorrmekl pccipalnu gorřpilll krovvunu basanu pottellnu meklñu godhuml merikel sarmunu nikicenu. nivu trařin mdymu drakřřřmu. řesurunu krovvinvade kalu jadicensu nivu krovvi blisi mdudvetivi. vadu tñnu putticin devuni vidicensu tñ rksñ selmunu trñkricenu. varu anyul devltcet aynku rořmu putti ciriřeykrtymulcet aynnu kopipjesiri varu devřvmuleni dyymulku tamerugni devřlku krotřga puttin devřlku tñ pitřulu bhyđpni devřlku bli arpiciri. ninnu putticin asrydurgmunu visřjicitivi. ninnu knin devuni mřcitivı. yehova danini cucenu. tñ kumarulmidnu kumartelmidnu krodhpđenu varini ashyicukonenu. ayn itlnukonenu nenu variki vimukhđne vari kdptiřthiti yemguno cucednu varu murkhcittmuglvaru visvasmuleni pillu. varu devmu kanidanivñ naku rořmu putti ciri tñ yřřthprvřtnvñ naku ařřmu put-ticiri kabtti jñmukanivarivñ vari rořmu putti tunu avivek jñmuvñ vari kopmu puttitudu. na kopagni řgulukonunu patala-gadhmuvřku adi dhicunu adi bhumini dani ptñu kalçunu prvřtmul punadulnu řvibet-tunu. variki apđlñu viřřřpjesednu varimid na banmulñitini řesednu. varu křvucet křnicuduru mřcetnu křurmen htycetnu hřici povu duru burđlo praku pamul vismunu mřgmul korlñu varimidiki řpicednu. byt khđgmunu lopt bhymunu řvñulu knyknlu sisuvulnu nerisñ tlıvedřu kluglvarini nřip-jeyunu. varini řurmunku cedřgottednu vari řeru mñuřullo lekudcesedñnukodunu vari virodhulu niřmu gřhipkuduremo idtyu yehova cesindikadu ma blmucet varini řelicitiviñ ani varñukodu remo virodhi řřvmulnu bhyđpi cedřgottledu. varu aloçneni jñmu varilo viveçñledu. varu jñanmu teccukoni dini tłposi tñ kvři řthiti yocicut melu. tñ asrydurgmu varini amimveyniyedł yehova varini appřpiñiyedł okkđ etlu veyimđini trumunu? idđřu etlu pđivelmđini pardoluduru? vari asrydurgmu mn asrydurgmuvřđi kadu iduku mn řřuvule tirřulu. vari drakřavłli sodom drakřavłli adi gomorra polmullo puttindi. vari drakřpđlu picci drakřpđlu vati gellu cedenvi. vari drakřarsmu křurřřpmul vismu nagupamul křurřřismu. idi nayodđ mřugupđi yudleda? na niđhullo mudřpđi yudleda? vari kalu řarukalmun pğřřcutyřu prřiphmřiccutyř nave; vari apđđinmu řmřicunu vari gti tvřga vccunu. vari kadharmu lekpovunu. niřbđhipbđinvadunu svřřřřudunu lekpovunu yehova cucunu tñ řevkulnugurci řappđnu. niřmuga tñ prjiku tirpuceyunu. aynvari nevedymul krovvunu tñni vari řani yarpñmen drakřarsmunu trař-invari devř lemeri?varu asryicin durgmule

leci miku shaymu ceyvccunuvu miku
 srnu kaniyyudi ani ceppunu. idigo nenu
 nene devudnu nenu tpp verok devudu
 ledu mrtinodicuvadnu brdickuvadnu nene
 gaypreuvadnu svsthpceuvadnu nene na
 ceylonudi vidipicuvadevudnu ledu nenu
 tltlladu na khdgmu nuri na cet nyaymunu
 pttukoninyedi na struvulku prtikarmu klug-
 jesednu nnnu dvesicuvavari prtiphlmicednu
 rktmucet na banmulnu mtill cesednu.
 cpbdinvari rktmumu cerptbtbdinvari rktmumu
 struvullo virul tllnu na khdgmu bhksicunu
 nenu akasmuttu na hstmetti na sasvt jiv-
 mutodni prmanmu ceyucunnu. jnmulana,
 ayn prjtokud andicudi. htulen tn sevkul-
 nubtti ayn prtiddn ceyunu tn virodhulku
 prtikarmu ceyunu tn desmu nimittmunu
 tn prjlnimittmumu prayscittmu ceyunu.
 moseyu nnu kumaruden yehosuvyu i kirtu
 matlnniyu prjtku vinipiciri. mriyu mose yi
 matlnniyu israyeliyuldrto ceppi calici mrl
 varito itlnenunito saksymuga nedu nenu
 plikin matlnnitini mi mn ssulu pettukoni,
 mi stti varu i dhmsastr vakymulnnitini
 anusrici nducukonvlenni vari kajnapipvlenu.
 idi miku nirrhkmen matkadu, idi miku
 jivme. mriyu miru svadhinpreukonu tku
 yordanunu datbovucunn desmulo dininibtti
 miru dirghayusmtulguduru. a dinmun
 yehova moseto itlenu yeriko yedutnunn
 moyabudesmdli abari mnu i prvtmu,
 anga nekokod yekki nenu israyeliyulku
 svasthymuga iccucunn knanu desmumu
 cuci ni shodrudan ahronu horu kodmid
 mrtibodi tn svjnul yoddku cerintlu nivu
 ekkbovucunn kodmid mrtibodi ni svj
 nulyoddku ceruduvu. elynga miru sinu army
 mulo kadesu meriba nilyodd israyeliyul
 mdhynu nnnu prisuddhprck israyeliyul
 mdhynu namid tirugubatu cesitiri. eduruga
 a desmumu cucedvu kani nenu israyeliyul
 kiccucunn a desmun nivu prvesipvu.

33

devjnuden mose mrtinodkmunupu atdu is-
 rayeliyulnu divicin vidhmu idi; atditlenu
 yehova sinayinudi vccenu seyrulonudi variki
 yudicenu ayn paranu kodnu prkasicenu
 vevl prisudd smuhmul mdhynudi ayn vc-
 enu ayn kudiparsvmun agniyavallu meriyu
 cudenu. ayn jnmulnu premicunu ayn prisud-
 dhuldru ni vsmun nuduru varu ni padmu-
 lyodd sagilpduduru ni updesmumu agikrit-
 uru. mose mnku dhmsastrmumu vidhicenu
 adi yakubu smaj svasthymu. jnullo mukhyu-
 lunu israyelu gotrmulunu kudga atdu yesu-
 runulo raju ayenu. rubenu brdiki cavk
 yudanugak atnivaru lekkiplentmd aguduru.
 yudanugurci atditlenu yehova, yuda mnvi
 vini, atni prjl yoddku atnini cercumu. yuda
 bahublmu atniki caluntlucesi atni struvulku
 virodhmuga nivtniki shayudve yuduvu.

levinigurci yitlnenu ni tumimmu ni urimu
 ni bhktuniki klvu mssalo nivu atni prisod-
 hicitivi meriba nilyodd atnito vivadpdtivi.
 atdunenu vaninerugnni tn tdrini gurciyu tn
 tllinigurciyu anenu tn shodrudnu lkspet-
 tledu tn kumarulnu kumarulni yecedu varu
 ni vakymnubtti ni nibdhnun gekoniri. varu
 yakobunku ni vidhulnu israyelunku ni dhms-
 astrmumu nerpuvuru ni snnidhini dhup-
 munu ni blipithmumid svragblini arpucuduru
 yehova, atni blmumu agikricumu atdu ceyu
 karymumu agikricumi atni virodhulunu atni
 dvesicuvavunu lev kuduntlu vari ndumulnu
 viruggottumu. bnyaminunugurci yitlnenu
 benyaminu yehovaku priyudu aynnyodd atdu
 surksitmuga nivsicunu dinmell ayn atniki
 asrymgunu ayn bhujmulmdhy2 atdu nivsi-
 cunu yosepunugurci yitlnenu akas prmarth-
 mulvln mcvuln krid krugiyun agadh jl-
 mulvln suryunivln klugu phlmuloni sresth-
 dardhmul vln cdrudu putticu sresthpdarth-
 mulvln puratn prvtmul sresthpdarthmulvln
 nityprvtmul sresthpdarthmulvln spurnmuga
 phlicu bhumiki kligin sresthpdarth mulvln
 yehova atni bhumini divicunu podlonudin-
 vani ktaksmu yosepu tlmidiki vccunu tn
 shodrudlo prkhyatinodinvanini ndinetti midiki
 adi vccunu. atni vrsbhmunku modt puttin-
 daniki ghnt kldu. atni kommulu gu-
 rupotu kommulu vativil atdu bhymt-
 vrku jnulnu trosiveyunu ephrayimuyokk pdi-
 velunu mnsseyokk velunu alagun nuduru.
 jbulununugurci yitlnenu jebulun, nivu bylu
 vellu sthlmdu sto sicumu issakharu, ni gu-
 darmulydu stosisumu. varu jnmulnu kodku
 piliciri akkd niti blul nrpituvaru varu smu-
 drmul smrddhini isuklo dacbdin rhydryv-
 mulnu pilcuduru. gadunugurci yitlnenu
 gadunu visalpreuvadnu stutipbdunu atdu adu
 sihmuvle pociyudunu bahu vunu ndinet-
 tini cilciveyunu. atdu tnkorku modtib-
 hagu cucukonenu akkd naykuni bhagmu
 kapadbdenu. atdu jnmuloni mukhyulto
 kud vccenu yehova tircin nyaymunu jripenu
 israyeliyulyodd yehova vidhulnu ac ri-
 cenu. danunugurci yitlnenu danu sih-
 pupill adi basanunudi dumiki datunu. nph-
 talinigurci yitlnenu ktaks mucet trtipodin
 nphitali, yehova divicent nipbdin nphitali,
 pscim dksin dikkulnu svadhinpreukonumu.
 aserunugurci yitlnenu aseru tn shodrudkte
 ekkuvga asirv dipbdunu. atdu tn shodrudkte
 ktaksmu nodunu tn padmulnu telmulo mu-
 cukonunu. ni kmmulu inupiyu ittdi-
 viyune yudunu nivu brduku dinmullo niku
 visrati klugunu. yesurunu, devuni polin-
 vadevudnu ledu ayn niku shaymu ceyutku
 akasvahnude vccunu mhonntude meghvah-
 nudgunu. sasvtuden devudu niku ni-
 vassthlm nitymugnudu bahuvulu ni krid-
 nudunu ayn ni yedutndi struvunu vell-
 gotti nsipjeyumnu. israyelu nirbhymuga
 nivsicunu yakobu ut prtyekipbdunu atdu

dhany draksarsmulugl desmulo nudunu at-
nipe akasmu mcunu kuripicunu. israyelu,
ni bhagymet goppdi yehova rksicin ninnu
polinvadevdu? ayn niku shaykrmen kedemu
niku aunntymunu kligicu khdgmu ni stru-
vulu niku lobdintluga varu vesmu veyuduru
nivu vari unntsthlmulnu trokkuduvu. s

34

mose moyabu medanmunudi yeriko yedut-
nunn pisgakovrku poyi nebosikhrmun
kekkenu. appudu yehova danuvrku giladu
desmtyu nphtalidesmtyu ephrayimu mnssel
desmuni pscim smudrmuvrku yuda desmtyu
dksin desmuni soyruvrku itcetlugl yeriko loy
cuttu medanmunu atniki cupicenu. mriyu
yehova atnito itlnenuni stanmun kiccednni
abrahamu issaku yakobulku nenu prmanmu
cesin desmu ide. knnular ninnu dani cud-
niccitini gani nivu ndi dati akkdiki vel-
lkuddu. yehova sevkuden mose yehova mat-
coppun moyabu desmulo mrtinodenu. bet-
pyoru yedut moyabu desmu lonunn loylo
atdu patipettbdenu. atni smadhi yekkdun-
ndo netivrku evriki teliydu. mose cnipoy-
inppudu nut iruvdi svtsrmul yiduglvadu.
atniki drsti madymuledu, atni sttuvu tg-
gledu. isra yeliyulu moyabu medanmullo
mosenubtti muppdidimulu dukhmu slupga
mosenugurcin dukhmu slipin dinmulu smapt
mayenu. mose tn cetulnu nunu kumaru den
yehosuvmid uci yudenu gnuk atdu jnanatm-
purnudayenu; kabtti israyeliyulu atnimat
vini yehova moseku ajnapicintlu cesiri.
aiguptu desmulo phrokunu atni sevkulk-
drikini atni desmttikini ye suck kriylnu
mhtkarymulnu ceyutku yehova atni ppeno
vati visymulonu, a bahubl mtti visymulonu,
mose israyelu jnuldri knnul yedut klugjesin
mha bhykr karymul visymulonu, yehovanu
mukhamukhiga erigin mosevti yikok vrvkt
israyeliyullo idi vrku puttledu.

yehova sevkuden mose mrtinodin truvat, yehova nunu kumarudunu mose pricarkudu nen yehosuvku ilagu selviccenuna sevkuden mose mrtinodenu. kabtti nivu leci, nivunu i jnuldruunu i yordanundi dati nenu israyeliyul kiccucunn desmunku velludi. nenu moseto ceppi ntl miru adugupettu prti sthlmunu mikiccu cunnan. arnymunu i lebanonu modlukoni mhandiyen yuphtisu ndivrkun hittiyl des mtyu pdmt mha smudrmu-vrkunu miku sri hddu. nivu brduku dinmulnnitnu e mnusyudunu ni yedut nilu-vlek yudunu; nenu moseku tode yuditlu nikunu todeyudunu. ninnu viduvnu ninnu edbaynu, nibbrmugligi dherymuga nudumu. varikicednni nenu vari pitrulto prmanmu cesin yi desmunu niscymuga nivu i prjl svadhinmu cesedvu. ayite nivu nibbrmugligi jagrttptdi bhu dherymuganudi, na sevkuden mose niku ajna picin dhmsastrmtti coppun ceylvnu. nivu nducu prti margmun ckgga prvrpticuntlu nivu daninudi kudikigani yedmkugani tolgukdu. i dhmsastrgrth-munu nivu bodhipk tppipo kuddu. danilo vraybdin vatnniti prkarmu ceytutu nivu jagrttptduntlu divaratrmu dani dhyanicinyedl ni margmunu vrddhilljesikoni ckgga prvr-ticedvu. nenu ni kajnyicciyunnan gda, nibbrmugligi dherymuga nudumu, digulupd-kumu jdiykumu. nivu nducu margmttilo ni devuden yehova niku todeyudunu. kaga yehosuv prjl naykulku ilagu ajnapicenumiru palemuloniki poyi jnulto i mat ceppudi miru svadhinprcukonutku mi devuden yehova mikiccucunn desmunu svadhinprcukon-bovutke mudu dinmulloga miru i yordanunu datvlenu. gnuh aharmunu siddhprcukonudi. mriyu rubeniyulkunu gadiyulkunu mnssse ardhgotrupvarikini yehosuv yilagu ajna pi-cenu. yehova sevkuden mose mi kajna picin sgti jnapkmu cesikonudi, etlnga mi devu den yehova miku visrati klugjeyucunnadu; ayn i desmunu mikiccu. ni bharylunu mipilllunu mi astiyu yordanu avtl mose mikiccin yi desmunu nivsivplenugani, prakrm vtulunu surulunen mirdru yuddhsnnddhule mi shodruklu muduga ndi dati, yehova miku dycesintlu mi shodrukunu visrati dyceyu vrku, anga mi devuden yehova varikiccu desmunu svadhinprcukonuvrku mirunu shaymu cev vlenu. appudu turpun yordanu ivtl yehova sevkuden mose mikiccin mi svasthymen desmunku miru tirigi vcci dani svadhinprcukoduru. aduku varunivu ma kajnapicindtyu memu cesedmu, nivu mmmu nekkdiki ppuduvo akkdiki podumu; mose ceppin prtimat memu vinintlu ni mat vidumu; ni devuden yehova moseku todeyuditlu nikunu todeyudunu gak. nimid tirugbdi nivu variki ajnapicu prti visymulo ni mat vinni vardru mrnsiks

noduduru; nivu nibbrmugligi dherymu teccukonvlenni yehosuvku uttrmicciri.

2

nunu kumaruden yehosuv vegulvaren yid-dru mnusyulnu pilipicimiru poyi a desmunu mukhymuga yerikonu cududni varito ceppi, sittimunnoddudi varini rshymuga ppenu. varu velli rahabnu nok vesyyit ceri akkd-digga desmunu vegucucutku israyeliyulo-ddnudi mnusyulu ratrivel ikkdiki vccirni yeriko rajunku vrtmanmu vccenu. atduniy-oddku vcci ni yit cerin a mnu syulnu velupliki tisikonirmmu; varu i desmttini vegu cucutke vccirni ceppu tku rahabu noddku mnusyulnu ppga a stri a yid-dru mnusyulnu todukoni varini dacipetti mnusyulu na yoddku vccin mat nijme, varekkdnudi vcciro nenerugnu; ciktipdu cudga gvini veybdu velnu a mnusyulu velu pliki velliri, varekkdikipoyiro nenerugnu; miru varini sighrmuga trimitira ptukoduru ani ceppi tn middemidiki a yiddrini ek-kici danimid rasivesi yunn jnupkttelo varini daci pettenu. a mnu syulu yordanu datu revul margmuga varini trimiri; trumpoyin mnusyulu bylu vellintodne gvini veybdena. a vegulvaru pdukonkmunupu, ame varunn middemidikekki varito itlnenu. yehova i desmunu mikiccucunnaadnyu, mivln maku bhymu puttunniyu, mi bhymvln i desniva-suldriki dherymu cedunniyu nenerugudunu. miru aiguptu desmulonudi vccinppudu mi yedut yehova yersmudrpu nirunu elagu aripoceseno, yordanu tirmunnunn amoriyul yiddru rajulen sihonukunu ogukunu miremi cesitiro, anga miru varini elagu nirmulmu cesitiro a sgti memu vitimi. memu vin-inppudu ma gudelul krigipoyenu. mi devu-den yehova pen akas mudunu krid bhumi-y-dunu devude. mi yedut etti mnusyulkennu dherymematrmu uddu. nenu miku upkarmu cesitini gnuh mirunu na tdriyitiki upkarmu cesi i gnuh nijmen anvalnu icci na tdriyu na tlliyu na anndmmulunu na akkcelle-drunu variki kligi yunnvardrunu cavkud br-duknicci rksciu ntlaga dycesi yehovatodni prmanmu cevu dnuu. aduku a mnusyulu ametonivu ma sgti velldi cevniyedl miru cavkuduntlu mi pranmulku bduluga ma pranmiccedmu, yehova i desmunu makic-cunppudu nijmuga memu niku upkarmu cesed mniri. ame yillu pttnpu prakarmu-mid nudenu, ame prakarmu mid niviscundi gnuh traduvesi kitikidvara varini dipenu. amemimmunu trumboyinvaru mikedu ruga vccedremo, miru kodlkuvelli trumboyin varu tirigi vccuvrku mududinmulu acct dagi yududi, truvat mi trovnu velludni varito anga a mnusyulu ameto itlniriyidigo memu i desmunku vccuvarmu gnuh nivu macet ceyicin yi prmanmu visyme memu nirdo-

sul mguntlu nivu mmmunu dicin i kitikiki i erni darmunu ktti, ni tdrini ni tllini ni anndmmulnu ni tdrī yitivari ndrini niyit cercukonumu. ni yiti dvarmullonudi velupliki vccuvadu tn pranmunku tane uttrvadi, memū nirdosulmgu dumu. ayite niyodd ni yitnunn yevnikegani ye apaymennu tgilinyedl daniki meme uttr vadulmu. nivu ma sgti velldicesinyedl nivu macet ceyicin yi prmanmu visymulo memū dosulmu kamniri. aduku amemi matcoppun jrugunugak ani ceppi varini vell npenu. varu vellintruvat ame a togrudar munu kitikiki kttenu. varu velli kodlnu ceri trumu varu tirigi vccuvrku mudu dinmulu akkd niv siciri. trumvaru a margmdttnu varini ved kiri gani varu knbdledu. a yiddu mnusyulu tirigi kodlnudi digi ndi dati nunu kumaruden yehosuvyoddku vcci tmku sbhvicindtyu atnito vivrici ceppiri. mriyu varua des mtyu yehova mn cetiki appgicucunnadu, mn bhymucet a desnivasuldriki dherymu cedi yunnndni yehosuvto nniri.

3

yehosuv vekuvnu lecinppudu atdunu israyeliyuldrunu sittimnudi byluderi yordanuku vcci danini datkmunupu akkd niliciri. mudu dinmulen truvat naykulu palemulo tirugucu jnuku ilagun ajna piciri miru mi devuden yehova nibdhn mdsmunu yajkulu leviyulu mosikoni povut cucunppudu mirunn sthlmulo nudi byluderi dani vebdi vellvlenū. mikunu danikini dadapu reduvelkol murl yedmod vlenū. miru vellutrov miritkumuduga vellindi kadu, miru danini gurutuptvlenū gnuk a mdsmunuku smipmuga miru ndvradu. mriyu yehosuvrepu yehova mi mdhy adbhutkary mulnu ceyunu gnuk mimmunu miru prisuddhprcu konudni jnuku ajn iccenu. miru nibdhn mdsmunu ettikoni prjl mudr nduvudni yaj kulku atdu selviyya varu nibdhn mdsmunu ettikoni prjlmudr ndciri. appudu yehova yehosuvto itlnenu nenu moseku todeyudintlu nikunu todeyudu nni israyeliyuldru eruguntlu nedu vari knnuledut ninnu goppcey modlu pettednu. miru yordanu nilldriki vcci yordanulo niluvudni nibdhn mdsmunu moyu yajkulku ajna picumu. kabtti yehosuvmiru ikkdiki vcci mi devuden yehova matlu vinudni israyeli yulku ajnapici varito yitlnenusrvlok nadhuni nibdhn mdsmu miku muduga yordanunu datbovucunnndi gnuk jivmugl devudu mi mdhy nunnadniyu, ayn niscymuga mi yedutnudi knaniyulnu hittiylulnu hivviyulnu perijjiyu lnu gergesiylulnu amoriyulnu yebusiylulnu vellgottunniyu divinl miru telisi koduru. kabtti prtigotrmunku okkok mnusyuni isra yeliyul gotrmullonudi pnniddu mnusyulnu erprcu konudi. srvlok

nadhudgu yehova nibdhn mdsmunu moyu yaj kul arkallu yordanu nillnu muttgane yordanu nillu, anga eguvnudi paru nillu apbdi yekrasiga nilucunu. kot kalmtyu yordanu dani gtlntitimid porli parunu; nibdhn mds munu moyu yaj kulu jnuku mudu vellga yordanunu datutke jnulu tm gudarmullonudi byluderi. appudu a mdsmunu moyuvaru yordanulo digintruvat mdsmunu moyu yajkul kallu niti acun mungane penudi paru nillu bhu durmun saretanunoddnunn adamnu purmunku dggr ek rasiga nilicenu. lvnsmudrmnu araba smudr munku parunvi bottiga apbdenu. jnulu yeriko yedutnu datga yehova nibdhn mdsmunu moyu yajkulu yordanumdhy arin nelnu sthir muga niliciri. jnuldru yordanunu datut tud muttuvrku israyeliyuldru arin nelmid datucu vcciri.

4

jnuldru yordanunu datut tudmuttin truvat yehova yehosuvto nilagu selviccenu prtigotrmunku okkok mnusyuni coppun pnni ddu mnusyulnu erprci yajkul kallu nilicin sthlmun yordanu ndumnudi pdredu rallnu tisi vatini ivtlku tecci, miru i ratri bsceyu cot vatini niluvbettidni vari kajnapicumu kavun yehosuv israyeliyullo siddhprcin pnniddu mnusyulnu, anga prti gotrmunku okkok mnusyuni pilipici varito itlnenusyordanu ndumnunn mi devu den yehova md smu nedut datipoyi, israyeliyul gotrmul lekk coppun privadunu okkok ratini tn bhujmumid pettukoni tevlenu. ikmidt mi kumarulul ralledu kni adugunppudu miruyehova mdsmu nedut yordanu nillu ekrasiga apbdenu. adi yordanunu datucudga yordanu nillu apbdenu gnuk yi rallu cirkalmu vrku isra yeliyulku jnapkarmuga nudunni varito ceppvlenū. adi miku anvale yudunu, aduke dini ceyvlenū. yehosuv ajnapicintlu isra yeliyulu cesiri. yehova yehosuvto ceppi ntl varu israyeliyul gotrmul lekkcoppun yordanu ndumnudi pdredu rallnu tisi tamu bscsin cotiki tecci akkd niluvbettiri. appudu yehosuv nibdhn mdsmunu moyu yajkul kallu yordanu ndum nilicin cot pdredu rallnu niluv betticenu. netivvrku avi akkd nunnvi. prjlot ceppvleni yehova yehosuvku ajna picindtyu, anga mose yehosuvku ajna picindtyu, nerveruvrku yajkulu mdsmunu moyucu yordanundum nilucudga jnulu tvrpdī datiri. jnuldru datin truvat varu cucucu dga yehova mdsmu moyu yajkulu datiri. mriyu israyeliyulu cucucudga rubeniyu lunu gadiyulunu mnse ardhgotrpu varunu mose varito ceppintlu yuddhsnnddhule datiri. senlo icumicu nluvdi velmudi yuddhsnnddhule yuddhmu ceyutku yehova snnidhini yeriko medanmulku dativcciri. a dinmun yehova israyeliyu ldrī yedut yeho-

suvnu goppcesenu gnuk varu mosenu gaurvprcintlu atni bdruku dinmulnaitnu atni gaurvprciri. yehovasaksypu mdsmunu moyu yaj kulku yordanulonudi yivtliki rdni ajnapicu mni yehosuvto selviyya yehosuv yordanulonudi yekki rdni a yajkul kajna picenu. yehova nibdhn mdsmunu moyu yajkulu yordanu ndumnudi yekki vccinppudu a yajkul arkallu podinelnu niluvgame yordanu nillu vaticotiki epttivelne mrlu dani gtlnniti mid porli parenu. modti nel pdiiv tedini jnulu yordanulonudi yekki vcci yeriko turpu pratmdlil gilgalulo digga varu yordanulo nudi teccin pdredu rallnu yehosuv gilgalulo niluvbettici israyeliyulo itlennurabovu kalmun mi sttivaru i ralledukni tm tdrulnu aduguduruga; appudu miruisra yeliyulu arin nelmid i yordanunu datiri. etlnga yehova bahuvu blmendni bhunivasu ldru telisikonutkunu, miru ellppudunu mi devu den yehovaydu bhybhktulu niluputkunu, memu datuvrku mi devuden yehova tane mayedut ermsmudrmunu edcesintlu miru datuvrku mi yedut yordanu nillnu edcesenni ceppi yi sgti variki teliyprcvlenu.

5

varu datucudga israyeliyul yedut nudi yehova yordanu nillnu edcesin sgti yordanuku pdmtidikkunnunn amoriyul raju ldrunu smudrmunoddnunn knaniyul raju ldrunu vininppudu vari gudelu cedripoyenu. isra yeliyul bhumucet vari kik dheryememiyu lek poyenu. a smymun yehovaratikttulu ceyicu koni mrl israyeliyulku sunnti ceyicumni yehosuvku ajnapigga yehosuv ratikttulu ceyicukoni sunnti giri anu sthlmu dggr israyeli yulku sunnti ceyicenu. yehosuv sunnti ceyicutku hetuvemnga, aiguptulonudi bylu derinvardrilo yudhshnddhulen purusuldru aiguptu margmun arnymulo cnipoyiri. byluderin purusuldru sunnti podinvere kani aiguptulo nudi byluderin truvat arnymargmdu puttin varilo evrunu sunnti podiyudledu. yehova mnku e desmunu iccednni vari pitrulto prma nmuceseno, palu tenelu prhvicu a desmunu tanu variki cupipnni yehova prmannu cesi yudenu gnuk aiguptulonudi vccin a yodhu ldru yehova mat vinkpoyindun varu nsicuvrku israyeliyulu nluvdi svtsrmulu arnymulo sricucu vcciri. ayn variki prtiga putticin vari kumarulu sunnti podi yudledu gnuk variki sunnti ceyicenu; el ynga margmun variki sunnti jrugledu. kabtti a smst jnmu sunnti podut tirin truvat tamu bagupdu vrku palemuloni tm cotl niliciri. appudu yehovanedu nenu aiguptu avmanmu mi mid nudkud dorlicivesi yunnanni yeho svto nnenu. aducet netivrku a cotiki gilgalnu peru. israyeliyulu gilgalulo digi a nel pdu nalugv tedini saykalmun yeriko medan-

mulo pskapdugnu acriciri. pska poyin mrunadu varu i despu ptnu tiniri. a dinmde varu pogkyu vecbdiiyunnun bhksy mulnu tiniri. mrunadu varu i despu ptnu tinucudga mnna manipoyenu; atutruvat israyeliyulku mnna dorkkpoyenu. a svtsrmun varu knandespu ptnu tiniri. yehosuv yeriko pratmun nunnppudu atdu knnuletti cudga, dusin ktti cet pttukoniynn okdu atni yedut niliciyudenu; yehosuv atniyoddku vellinivu ma pksmuga nunnvadva, ma virodhulpskmuga nunnvadva? ani adugga atdukadu, yehova senadhiptiga nenu vcci yunnannenu. yehosuv nelmttuku sagilpdi nm-skarmucesina yelinvadu tn dasuniki sel vicundemni adigenu. aduku yehova senadhipti nivu niliciyunn yi sthlmu prisuddhmendi, ni pad rkslnu tisi yeyumni yehosuvto ceppga yeho suv alagu cesenu.

6

a kalmun israyeliyul bhumucet evdunu velupliki pokudnu lopliki rakudnu yerikopttn dvarmu gttiga musi veybdenu. appudu yehova yehosuvto itlennucudumu; nenu yerikonu dani rajunu prakrmugl surulnu nicetiki appgicucunnu. mirdru yuddhshnddhule pttmunu avrici yokmaru daniucuttu tirug vlenu. alagu aru dinmulu ceyucu ravlenu. eduguru yajkulu pottelukommu burlnu pttukoni muduga nduvvlenu. edv dinmun miru edu marulu pttmucuttu tirugucudga a yajkulu burl nudvlenu. manka kommulo varu dhvni ceyucudga miru burldhvni vinunppudu jnu ldru arbhatmuga keklu veyvlenu, appudu a pttu prakarmu kulunu gnuk jnulu tm yedutiki ckkga ekkuduru anenu. nunu kumaru den yehosuv yajkulnu pilipicimiru nibdhn mdsmunu ettikoni moyudi; eduguru yajkulu yehova mdsmunku muduga pottelukommu burlnu edu pttukoni nduvvlenni varito ceppenu. mriyu atdumiru sagi pttmunu cuttukonu dniiyu, yodhulu yehova mdsmunku muduga nduvvlenniyu prjlto ceppenu. yehosuv prjl kajnapicin truvat eduguru yajkulu pottelukommu burlnu edu yehova snnidhini pttukoni sagucu, a burlnu ududucuga yehova nibdhn mdsmunu varivet ndicenu. yodhulu burl nuducunn yajkulku muduga ndiciri, ddu venukti bhagmu mdsmu vebdi vccenu, yajkulu vellucu burlnu ududucudiri. mriyu yehosuvmiru keklu veyudni nenu mito ceppu dinmuvrku miru kekluveyvddu. mi kthdhvni vinbdniyvddu, mi notnudi ye dhvniyu ravldu, nenu cepunppude miru keklu veyvlenni jnulku ajn iccenu. atlu yehova mdsmu a pttmunu cuttukoni yokmaru daniucuttu tirigin truvat varu palemulo cocci ratri palemulo gdipiri. udymun yehosuv levga yajkulu yehova mdsmunu ettikoni mosiri. eduguru

yajkulu pottelukommu burlnu edu pttukoni, niluvk yehova mdsunku muduga nducucu burlu uducu vcciri, yodhulu variki muduga ndiciri, ddu venukti bhagmu yehova mdsu vebdivcenu, yajkulu vellucu burlu uducu vcciri. atlu redvdinmun varokmaru pttatnu cuttu tirigi palemunku mrl vcciri. arudinmulu varu alagu ceyucuvcciri. edv dinmun varu udyumun ciktitone leci yedumarulu a prka rmugane pttm mucuttu tirigiri; a dinmun matrne varu edu marulu pttmucuttu tirigiri edvmaru yajkulu burlu udga yehosuv jnuklu ilagu ajn iccenukekluveyudi, yehova i pttmnuu miku appgicunnadu. i pttm mnu dinilo nunndi yavtunu yehova vln spip bden. rahabu anu vesy mmmu ppin dutlno dacipettenu gnuk ameyu a yitunnun vard runu matrne brdukuduru. spipbdindanilo kocemennu miru tisikonin yedl miru sapgrstule israyeliyul palemunku sapmu teppici daniki badh klugjeyuduru gnuk spipbdin danini miru mutkuddu. vediyu bgarunu ittdipatrlnu inuppatr lunu yehovaku prtisthitmulgunu; vatini yehova dhnagarmulo nucvlenu. yajkulu burlu udga prjlu keklu vesiri. a burl dhvni vininppudu prjlu arbhatmuga keklu veyga prakarmu kulenu; prjldru tm yedutiki ckkgga pttm prakarmu ekki pttmnuu pttukoniri. varu purusulnemi strilnemi cinn pedlndrini yeddulnu gorrlnu gadidlnu a ptt nmulonismstmunu kttivat shriciri. ayite yehosuva vesyyitiki velli miru ameto prmanmu cesintlu amenu ameku kliginvarindrini akknudi todukoni rdni desmnuu vegucucin yidrudru mnusulto ceppga vegulvaren a mnu syulu poyi raha bunu ame tdrini ame tlini ame shodrulnu ameku kliginvarindrini velupliki todukoni vcciri; ame yitivarindrini varu velupliki todukoni israyeliyul palemuvclupt varini nivspjesiri. appudu varu a pttmnuu daniloni smstmunu agnicet kalcivesiri; vedini bgarunu ittdi patrlnu inuppatrlnu matrne yehova mdir dhnagarmulo nuciri. rahabnu vesy yerikonu vegucucutku yeho suv ppin dutlno dacipetti yudenu gnuk atdu amenu ame tdrini yitivarini ameku kliginvarindrini brdukniccenu. ame netivru israyeliyul mdhy nivsicucunndi. a kalmun yehosuv jnulcet spthmu ceyici varikilagu ajnapicenuvdu yeriko pttmnuu ktticpunukununo vadu yehova drstiki sapgrstudgunu; vadu dani punadi veyga vani jyesthku-marudu ccunu; dani tlupulun niluv nettga vani knisthkumarudu ccunu; yehova yehosuvku tode yudenu gnuk atni kirti desmdttnu vyapicenu.

7

spitmen dani visymulo israyeliyulu tirugubatuseri. etlnga yudagotrmulo jerhu munimnumdunu jbdni mnumdunu krmi kuma

rudunen akanu spitmu ceybdindanilo kot tisikonenu gnuk yehova israyeliyulmi kopi-cenu. yehosuvmiru velli desmnuu veyu cududni ceppi betelu turpudikkun betavenu dggrunn hayi anu purmunku yerikonudi vegul varini ppga varu velli hayi purmnuu vegucuci yehosuv yoddku tirigi vccijnuldrini vellniy kumu, redu mudu velmdi velli hayini pttukon vccunu, jnuldru pryaspidi akkdiki vellnel? hayi varu koddiganunnaru gda aniri. kabtti jnullo icumicu mudu velmdi akkdiki vellirigani varu hayivari yedut niluvlek paripoyiri. appudu hayivaru varilo muppid aru guru mnusulnu htmu cesiri. mriyu tmgyiniyodd nudi sebarimuvrku varini trimi moradulo varini htmu cesiri. kabtti jnul gudelu krige nirepoyenu. yehosuv tn btlu cipukoni, tanunu isra yeliyul peddlunu saykalmuvrku yehova mdsu nedut nelmid mukhmulu mopukoni tm tllmid dhuli posikonucu ayyo, prbhva yehova, mmmunu nsipjeyuntlu amoriyul cetiki mmmunu appgicutku i jnulnu i yordanu ni veduku daticitivi? memu yordanu avtl niv yulu tm struvlyedut niluvlek venukku tirigiri nduku nenemi ceppglu? knaniyulunu i des nivasuldrunu vini, mmmunu cuttukoni ma peru bhumimid udkud tudicivesin yedl, ghnmen ni nammunagurci nivemi ceyuduvni prarthipga yehova yehosuvto itthenulemmu, ni vel yikkd mukhmu nel mopikoduvu? israyeli yulu papmu cesiyyunnaru. nenu varito cesin nibdhnnu varu miriynnaru. spitmen dani kot tisikoni, dogili boki tm samanulo dani ucukoni yunnaru. kabtti israyeliyulu sapgrstule tm struvlyedut niluvlek tm struvul yedut venukku tirigiri. sapgrstulenvaru mi mdhynudduk miru varini nirmulmu cesitene tpp nenu miku todeyudnu. nivu leci jnulnu prisuddhprci varito ilagu ceppumureptiki mimmunu miru prisuddhprcukonudi; israyeliyul devuden yehova selviccindenmgaisrayeliyulu lara, mi mdhy sapgrstmen doktikldu; miru danini mi mdhy nuduk nirmulmu ceyuvrku mi struvul yedut miru niluvleru. udyumun mi gotrmul vrusnubtti miru rppibdduduru; appudu yehova e gotrmunu sucicuno adi vsmul vrusprkarmu dggrku ravlenu; yehova sucicu vsmu kutubmulprkarmu dggrku ravlenu; yehova sucicu kutubmu purusul vrusprkarmu dggrku ravlenu. appudu spit mendi yevniyodd dorukuno vanini vaniki kliginvari ndrini agnicet kalciveyvlenu, elynga vadu yehova nibdhnnu miri israyelulo duska rymu cesin vadu anenu. kabtti yehosuv udyumun leci israyeli yulnu vari gotrmul vrusnubtti dggrku rppici nppudu yudagotrmu pttubdenu. yuda vs mnu dggrku rppicinnppudu jerhiyul vsmu pttu bdenu. jerhiyul vsmunu purusul vrusnu dgg rku rppicinnppudu jbdni pt-

tbdenu. atdunu atni yiti purusul vrusnu dg-
grku rppipbdinppudu yuda gotrmulonijerhu
munimmundunu jbd i mnumdunu krmi ku-
marudunen akanu pttubdenu. appudu yeho-
suv akanuto na kumaruda isra yelu devu-
den yehovaku mhimnu cellici, ayn yedut op-
pukoni, nivu cesindanini mrugu ceyk naku
telupumni ninnu vedukonucunnanni ceppga
akanu yehosuvto israyeliyul devuden yeho-
vaku virodhmuga nenu papmu cesindi ni-
jmu. dopudu sommulo ok mci sinaru pevstr-
munu reduvdl tulmul vedini ebdi tul mul
yettugl ok bgaru kmmini nenu cuci vatini
asici tisikotini; adigo na deramdhv avi bhu-
milo dacbdyinnvi, a vedi dani krid unndni
uttrmicci tanu cesindtyu oppukonenu. ap-
pudu yehosuv dutlnu ppga varu a dera yod-
dku prugetti cucinppudu adi deralo dacbdi
yudenu, a vedi dani kridnudenu. kabtti
varu dera mdhynudi vatini tisikoni yehosuv
yoddkunnu israyeliyuyoddkunnu tecci yehova
snnidhini uciri. truvat yehosuvyu isra
yeliyuldrunu jerhu kumaruden akanunu a ve-
dini a pevstrmunu a bgaru kmmini, akanu
kumarulnu kumartelnu eddulnu gadidlnu
mdnu deranu vaniki kligin smstmunu pt-
tukoni akoru loyiloniki tisikonivcciri. appudu
yehosuvnivl mmmunu badh pricitivi? nedu
yehova ninnu badhprcunnga israyeliyuldru
vanini rallo cavgottiri; varini rallo kot-
tin truvat agnicet kalci varimid rallnu pedd
kuppga vesiri. adi netivrku unndi. ap-
pudu yehova kopodrekmu vidinvade mlluko-
nenu. aducetnu netivrku a cotiki akoru loy
aniperu.

8

mriyu yehova yehosuvto itlnenu bhydp-
kumu, jdiykumu, yuddhsnndhdhulen varind
rini todukoni hayimidiki pomm. cudumu;
nenu hayi rajunu atni jnulnu atni pttmnu
atni desmunu ni cetikppgicu cunnanu. nivu
yerikokunu dani rajunkunu emi cesitivo ade
hayikini dani rajunkunu cesedvu; ayite dani
sommunu psuvulnu miru kollga docukon-
vlenu. pttnpu pdmti vepun matu gadlnu-
cumu. yehosuvyu yodhu ldrunu hayimidiki
povlennyudga, yeho suv prakrmngul mup-
pdivel surulnu erprci ratrivel varini ppi
vari kajnapicindemnga i pttnmunku pdm-
tivepun miru dani pttukan cucucu pociyud-
vlenu pttnmunku bhudur munku velk mir-
dru siddhpdidyududi. nenunu natokudnunn
jnuldrnu pttnmunku smipice dmu, varu
munuptivle mmmunu edurkonutku bylud-
erga memu varyedut niluvk paripodumu.
munuptivle viru mnyedut niluvlek paripo-
durni varnukoni, memu pttnmunoddnudi
varini tolgi rajeyuvrku varu ma vebdini
bylu deri vccedru; memu varyedut niluvk
paripoyi nppudu miru pociyudut mani leci
pttnmunu pttukonudi; mi devuden yehova

mi cetiki dani nppgicunu. miru a pttmnu
pttukoninppudu yehova mat coppun jrigici
danini tbulbett vlenu. idigo nenu mi ka-
jnapiciyunnanni ceppi yehosuv varini ppga
varu pociyudutku poyi hayi pdmti dikkun
betelunkunu hayikini mdhy niliciri. a ratri
yehosuv jnulmdhy bscesenu. udyumn yeho-
suv vekuvnu leci jnulnu vyuhprci, tanunu
israyeliyul peddlunu jnu lkumuduga hay-
imidiki poyiri. atni yoddnunn yodhuldru
poyi smipici a pttmnu nedutiki vcci hayiki
uttrdikkun digiri. varikini hayikini md-
hynu loyyudga atdu icumicu ayidu velmdi
mnusyulnu niymici pttnmunku pdmti vepun
betelunkunu hayikini mdhynu pociyudutku
ucenu. varu a jnulnu, anga pttnmunku
uttr dikkunnunn smst senymunu pttnmunku
pd mti dikkun dani venutiki bhagmun nun-
nvarini, ucin truvat yehosuv a ratri loyiloniki
digi poyenu. hayi raju dani cucinppudu
atdunu atni jnuldrnu pttnsthuldrunu tvr-
pdi pedldleci medanunedut israyeliyulnu
edurkoni, tamu atkumudu nirnyicukonin
sthlmun yuddhmuceyu tku byluderiri. tnnu
pttukonutku pociyunnu varu pttnmunku
pdmativepunnudinn sgti atdu telisikonledu.
yehosuvyu israyeliyuldrunu runu vari yedut
niluvlek odipoyinvarenttu arnymargmuttu
paripoyinppudu varini atur muga trumutke
hayilonunn jnuldrnu kudukoni yehosuvnu
trumucu pttnmunku durmuga poyiri. is-
rayeliyulnu trumutku ponivadok dunu hay-
ilonegani betelulonegani migiliyud ledu.
varu gvini veyk pttmnu vidici isra
yeliyulnu trumboyi yudiri. appudu yehova
yehosuvto itlnenunivu cetpttu konin yitenu
hayi vepuga capumu, pttmnu ni ceti
kpggitunu, att yehosuv tn cetnunn yitenu
a pttmuvapu capenu. atdu tn ceyyi
capga pociyunnvaru matulonudi tvrga leci
prugetti pttnmulo cocci dani pttukoni ap-
pude tglubettiri. hayivaru venuk vepu ti-
rigi cucinppudu a pttnmuyokk pog akas-
mun kekkucudenu. appudu arnymunku
paripoyin jnulu tirigi tmmunu trumucunn
vari mid pducudiri gnuk i tttyinnu a tttyinnu
paripovutku variki vilulek poyenu. pociyun-
nvaru pttmnu pttukoniyuduttyu pttnpu
pog yekkucudu tyu yehosuvyu israyeliyul-
drunu cuci appudu varu tirigi hayivarini
htmu cesiri. tkkin varunu pttnmulonudi by-
luderi variki eduruga vcciri. atlu i tttyu ko-
dru a tttyu kodru udga hayivaru israyeliyul
ndum cikubdiri gnuk israyeliyulu varini
htmuceleri. varilo okdunu migulledu; ok-
dunu tppicukonledu. varu hayi rajunu pran-
muto pttukoni yehosuvyoddku tisikonivc-
ciri. bitilonu polmulonu hayi nivasulnu
trimin israyeliyulu varini cput calipga, kt-
tivat kulk migilinvadokdunu lekpoyninppudu
isra yeliyuldru hayiyoddku tirigivcci danini
ktti vatnu nirmulmu cesiri. a dinmun pdin
stri purusu ldru pdredu velmdi. yeho-

suv hayi nivasulndrini nirmulmu ceyuvrku itenu ptu koni cacin tn cetini tirigi muducukonledu. yehova yehosuvku ajnapicin matcoppun israyeliyulu a pttmulumoni psuvulnu sommunu tmkorku kollga docukoniri. atlu yehosuv hayinitymu padepovlenni dani kalcivesenu; neti vrku adi atle yunndi. yehosuv hayirajunu saykalmuvrku mranumid vrelad disenu. proddu grodu cunppudu selviyya jnulu vani svmunu mranumidnudi dici a purdvarmu nedut dani pdvesi danimid pedd rallkupp vesiri. adi netivrku unndi. mose dhmsastrgrthmulo vraybdin prka rmu yehova sevkuden mose israyeliyul kajnapicintlu yehosuv israyeliyul devuden yehova nammun blipithmunu inup pnimutlu tgilipni karu rallto ebalu kodmid kticenu. danimid varu yehovaku dhnbblunu smadhan blulnu arpirci. mose israyeliyulku vras yiccin dhmsastrgrthmunu ok prtini atdu akkd a rallmid vrayicenu. apudura israyeliyulu divicutku yehova sevkuden mose purvmu ajnapicindi jrugvlenni, prdesulemi varilo puttinvaremi israyeliyuldrunu vari peddlunu vari naykulunu vari noyayadhiptulunu yehova nibdhn mdsmunu mayu yajkulen leviyul mudr a mds munku i vepun a vepun niliciri. varilo sgmumdi gerijimu kodyedutnu sgmudi ebalu kodyedutnu niluvga yehosuv a dhmsastrgrthmulo vraybdin vatninitini btti a dhmsastr vakymulnnitini, anga dani diven vcnmunu dani sap vcnmunu cdivi vinipicenu. strilunu pillunu vari mdhynudu prdesulunu vinu cudga yehosuv srvmajmu nedut mose ajnapicin vatninitilo cdvuk vidicin matyokk tiyu ledu.

9

yordanu avtlnunn mnymulonu loylonu lebanonu neduti mhasmudr tirmtdtnu unn hittiyulu amoriyulu knaniyulu perijjiyulu hivviyulu yebusiylulu anu vari rajuldru jrigindanini vininppudu varu yehosuvtonu israyeliyulonu yuddhmu ceyutku kudivcciri. yehosuv yerikokunu hayikini cesindanini gibi yonu nivasulu vininppudu varu kptopaymu cesi, raybarulnni vesmu vesikoni byluderi, tm gadidliku pat goneluktati patgili cinigi kutt bdiyunn draksa rspu siddelu tisikoni patgili masiklu veybdin ceppulu padmulku todugukoni patbttlu ktukoni vcciri. varu aharmuga teccu konin bhksymulnniyu edin mukkluga nudenu. varu gilgalundli palemulonunn yehosuv yoddku vccimemo durdesmunudi vccinvarmu, mato nok nibdhnceyudni atnitonu israyeli yultonu ceppga israyeliyulumiru ma mdhynu nivsicucunnvaremo, memumito elagu nibdhn ceyglmni a hiviv yultu nniri. varumemu ni dasulmi yehosuvto ceppinppudu yehosuvmiru evru? ekkdnudi vccitiri? ani vari ndugga varuni devuden

yehova nam munubtti ni dasulmen memubhudurmunudi vcci tiviu; elynga ayn kirtini ayn aigutpulo cesin smstmunu yordanuku addrinunn hesbonu rajen sihonu, astarotulonunn basanu rajen ogu anu amoriyul yiddu rajulku ayn cesindtyu vitimi. apudura ma peddlunu ma desnivasu ldrunu matomiru pryan mukorku aharmu cetpttukoni varini edurkonboyi varitomemu mi dasulmu gnuk mato nibdhnceyudi ani ceppudi aniri. mi yoddku ravlenni byluderin dinmun memu siddh prcukoni ma yidnudi teccu konin ma vedi bhksymulu ive, yipttiki avi yedi mukklayenu. i draksarspu siddellu memu nipinppudu avi krottve, yipttiki avi cinigipoyenu. bhudurmen pryanmu cesindun i ma bttlunu ceppulunu patgili poeyenni atnito ceppiri. israyeliyulu yehovacet selvupodkye vari aharmulo kot puccukonga yehosuv a vccinvarito smadhanpdi varini brdukniccutku varito nibdhncesenu. mriyu smajpradhanulu varito prmanmu cesiri. ayite varito nibdhn cesi mudu dinmu len truvat, varu tmku porugu varu, tm ndumnu nivsicuvare yni telisikoniri. israyeliyulu sagi mudvnaudu vari pttnmulu lku vcciri; vari pttnmulu gibiyonu kephira beye rotu kirytarimu anunvi. smajpradhanulu israyeliyul devuden yehovatodni varito prmanmu cesiyudiri gnuk israyeliyulu varini htmuceyledu. kaga smajmtyu prdha nulku virohdhuga morrpettiri. aduku smajpradhanuldru srvmajmuto itlnirimmu israyeliyul devuden yehovatodni varito prmanmu cesitiviu gnuk mmmu variki hanicey kuddu. mmmu varito cesin prmanmuvln mnmidiki kopmu rakpovuntlu a prmanmunubtti varini brdukniyyvlenni ceppi varini brdukniyyu dni selvicciri gnuk pradhanulu tmtto ceppintlu varu srvmajmunkunu ktellu nrukuvaruganu nillu ceduvaruganu erpdiri. mriyu yehosuv varini pilipici yitlnenumiru ma mdhynu nivsicuvare yudiyumemu miku bhu durmuga nunn varmini ceppi mmmu nel mospuccitiri? a hetuvucetnu miru sapgrstulguduru, dasymu mikenndunu mandu, na devuni alymunku miru ktellu nrukuvarunu nillu ceduvarune yudkmanru. aduku varu yehosuvnu cucini devuden yehova i smst desmunu mikicci, mi yedut niluvkud i desnivasulndrini nsipjeyuntlu tn sevkuden moseku ajnapicenni ni dasulku rudhiga telupbdenu gnuk memu ma pranmul visymulo nivln mikkili bhypdi yilagu cesitiviu. kabtti memu ni vsmun nunnamu; makemi ceyut ni drstiki nyaymo yedi mcido ade ceyumni yehosuvku uttr micciri. kaga atdu alagu cesi israyeliyulu gibiyoniyulnu cpkud vari cetullonudi vidipicenu. ayite smajmu korkunu yehova erprcukonu cotunnudu bli pithmu korkunu ktellu nrukuvaruganu nillu ceduvaru ganu yehosuv a dinmda varini

niymicenu. netivrku varu a pni ceyuvare yunnaru.

10

yehosuv hayini pttukonin sgtiyu; atdu yerikonu dani rajunu nirmulmucesinttu hayini dani rajunu nirmulmucesin sgtiyu, gibiyonu nivasulu israyeliyultu sdhicesikoni varito klisikonin sgtiyu yerusalemu rajen adonisedku vininppudu atdunu atni jnulunu migul bhypdiri. elynga gibiyonu gopp pttnme rajdhanullo ecdbindi; adi hayikte goppdi, akkdi jnuldru surulu. att yerusalemu rajen adonisedekugibiyonyulu yehosuvtonu israyeliyultu sdhicesiyunnaru. miru nayoddku vcci naku shaymu cesinyedl mnmu vari pttnmunu nasnmu ceyudmni hebronu rajen hohamunoddkunu, yrmutu rajen piramu noddkunu, lakisurajen yaphiy yoddkunu eglonu rajen debirunoddkunu vrtmanmu ppenu. kabtti amoriyul ayidugururajulnu, anga yerus lemu rajunu hebronu rajunu yrmutu rajunu lakisu rajunu eglonu rajunu kudukoni, tamunu tm senlnniyu byluderi, gibiyonu mudr digi, gibiyonyultu yuddhmucesiri. gibiyonyulmynmullo nivsici amoriyul rajuldru kudi ma midikiddetti vcciyunnaru gnuk, ni dasulnu ceyyi viduvk tvrga mayoddku vcci maku sha ymucesi mmmunu rksicumni gilgalulo digiyunn palemulo yehosuvku vrtmanmu ppga yeho suvyunu atniyoddnunn yodhuldrunu prakrm mugl suruldrunu gilgalunudi byluderi. appudu yehovavariki bhypdkumu, ni cetiki varini appgiciyunanu, varilo evdunu ni yedut niluvndi yehosuvto selviyyga yehosuv gilgalunudi a ratri atyu ndci varimid htha ttugapdenu. appudu yehova israyeliyul yedut varini klvrprga yehosuv gibiyonu nedut mha ghormuga varini htmucesenu. bet horonuku peki povumargmun ajekavrkonu mkkedavrkonu yodhulu varini trimi htmu ceyucu vcciri. mriyu varu israyeliyul yedutnudi bet horonuku digipovutrovnu pari povucudga, varu ajekaku vccuvrku yehova akasmunudi gopp vdgdlnu varimid pdvesenu gnuk varu danicet cnipoyiri. israyeliyulu ktivat cpin varikte a vdgdlcet ccinvaru ekkuv mdiyyiri. yehova israyeliyul yedut amoriyu lnu appgicin dinmun, israyeliyulu vinucudga yehosuv yehovaku prarthn cesenu suryuda, nivu gibiyonulo niluvumu. cdruda, nivu ayyalonu loylo niluvumu. jnulu tm struvulmudl pgtircukonuvrku suryudu nilicenu cdrudu agenu. anu mat yasaru grthmulo vraybdiyunndi gda. suryudu akasmhymun nilici yicu micu ok na dell astmip tvrpdledu. yehova ok nruni mnvi vinin a dinmuvti dinmu daniki mudegani daniki truvatnegani yudledu; nadu yehova israyeliyul pksmuga yuddhmu ce-

senu. appudu yehosuvyu atnitokud israyeliyuldrunu gilgalulonunn palemuloniki tirigi vcciri. a rajulyiduguru paripoyi mkkedaydli guhlo dagiyudiri. mkkedaydli guhlo dagiyunn a rajulyiduguru dorikirni yehosuvku telupbdinppudu yehosuva guh dvar mun kddmuga gopp rallnu dorlici varini kacutku mnusyulnu ucudi. mi devu den yehova mi struvulnu mi cetiki appgiciyunadu gnuk varini tm pttnmuloniki mrl vellniyukd miru niluvk varini trimi vari venuktivarini kottiveyudnenu. varu bottiga nsicuvrku yehosuvyu isra yeliyulunu bhu jnsharmuceyut kdtercin truvat varilo migiliyunnvaru prakarmugl pttnmullo ceciri. jnuldru mkkedaydli palemulonunn yehosuv yoddku surksitmuga tirigi vcciri. israyeliyulku virodhmuga ok matyen adutku evnikini gude calkpoyenu. yehosuva guhku addmu tisivesi guhlonudi a ayiduguru rajulnu nayoddku tisikonirdni ceppga varu alagu cesi, yerusalemu rajunu hebronu rajunu yrmutu rajunu lakisu rajunu eglonu rajunu a rajul nyidugurini a guhlonudi atniyoddku tisikoni vcciri. varu a rajulu velupliki rppici yehosuv yoddku tisikoni vccinppudu yehosuv israyeliyulndrini pili pici, tnto yuddhmunku vellivccin yodhul adhiptu ltomiru dggrku rdi; i rajul medlmid mi padmul nucudni ceppga varu dggrku vcci vari medlmid tm padmulnuciri. appudu yehosuv varitomiru bhypdkudi, jdiykudi, drdhtvmu vhihi dherymuganududi; miru evrito yuddhmu ceyuduro a struvulkdriki yehova viriki cesinttu ceyunnenu. truvat yehosuv varini kotti cpi ayidu cetlmid varini uridisenu; vari svmulu saykalmuvrku a cetlmid vreladu cudenu. proddu gruku smymun yehosuv selviyyga jnulu cetlmidnudi varini dici, varu dagin guhlone a svmulnu pdvesi a guhdvar mun gopp rallnu vesiri. a rallu netivrkunvi. a dinmun yehosuv mkkedanu pttukoni danini dani rajunu ktivatnu htmucesenu. atdu varini danilonunn varindrini nirmulmu cesenu; yeriko rajunku cesintlu mkkeda rajunku cesenu. yehosuvyu atnito kud israyeliyulu ldrunu mkkedanudi libnaku vcci libna varito yuddhmucesiri. yehova danini dani rajunu israyeliyulku appgipga varu nissesmuga danini danilonunn varindrini ktivatnu htmu cesiri. atdu yeriko rajunku cesintlu dani raju nkunu cesenu. att yehosuvyu atnito kud isra yeliyuldrunu libnanudi lakisuku vcci dani dggr digi lakisuv varito yuddhmuceyga yehova lakisunu israyeliyulcetiki appgicenu. varu redv dinmun danini pttukoni tamu libnaku cesi ntle danini danilonunn varindrini ktivat htmu cesiri. lakisuku shaymu ceyutku gejeru rajen horamu raga yehosuv nissesmuga atnini atni jnulnu htmucesenu. appudu yehosuvyu atnito kud israyeliyuldrunu lakisunudi eglonunkunu vcci daniyedut digi dani ni-

vasulto yuddhmucesi a dinmun danini pt-tukoni kttivatnu varini htmu cesiri. atdu lakisuku cesintle danilo nunnvari ndrini a dinmu nirmulmucesenu. appudu yehosuvyu atnito kud isra yeliyuldrunu eglonunudi he-bronumidiki poyi dani jnulto yuddhmucesi danini ptukoni danini dani rajunu dani smst purmulnu danilonunn varindrini ktti-vatnu htmucesiri. atdu eglo nuku cesintle danini danilonunn varindrini nirmu lmu ce-senu. appudu yehosuvyu atnito kud isra yeliyuldru debiruvepu tirigi dani jnulto yud-dhmucesi danini dani rajunu dani smst pur mulnu ptukoni kttivatnu htmucesi danilo-nunn varindrini nirmulmucesiri. atdu he-bronuku cesintlu, libnakunu dani rajunkunu cesintlu, atdu debirukunu dani rajunkunu cesenu. appudu yehosuv mnyprdesmnu dksin prde smunu sephelaprdesmnu cryl-prdesmnu vati rajulndrini jyicenu. is-rayeliyul devuden yehova ajnapicintlu atdu sesmemiyu lekud upirigl smstmunu nirmulmu cesenu. kadesu brney modlukoni ga-javrku gibiyonuvrku gosenu desmttini yeho-suv jyicenu. isra yelu devuden yehova israyeliyul pksmuga yuddhmu ceyucedenu gnuk a smst rajul nd rini vari desmulnu yehosuv ok debbtone ptu konenu. truvat yehosuvyu atnitokud israyeliyuldrunu gil-galuloni palemunku tirigi vcciri.

11

hasoru rajen yabinu jriginvatinigurci vini madonurajen yobabukunu simronu ra-jukunu aksapu rajukunu uttrdikkunnunn mnydesmulonu kinneretu dksindikkunnunn ara balonu sephela lonu pdmtunn doru mnymulonu unn raju lkunu turpu pdmti dikkulydli knaniyul kunu amoriyulkunu hittiyulkunu perijiyulkunu mnymulonunn yebusiyulkunu mispa desmdli hermonu diguvnudu hivviyulkunu vrtmanmu ppga varu smudrtirmldi yisukrenuvult vistar-mugannun tm senikulndrini smkucukoni, vistarmen gurrmultonu rthmultonu bylud-eriri. a rajuldru kudukoni israyeliyulto yuddhmu ceyutku meromu nillyoddku vccidigga yehova variki bhypdkumu, repu i velku israyeliyul cet shripbdin variniga nenu varindrini app gicednu. nivu vari gurrmul gudikali nrmunu tegkosi vari rthmulnu agnicet kalkuduvni yehosu vto selviccenu. kabtti yehosuvyu atnito kud-nunn yodhuldrunu hthattuga meromu nill yoddku varimidiki vcci varimid pdga yehova israyeliyul cetiki varini appgicenu. viru varini htmucesi mhasidonuvrkunu misrepotmayimuvr kunu turpuvupun mispe loyvrkunu varini trimi nissesmuga cpiri. yehova yehosuvto sel vccintlu atdu variki cesenu. atdu vari gurrmul gudikali nrmunu tegkosi vari rthmulnu agnito kalci vesenu.

a kalmun yehosuv venukku tirigi hasorunu ptukoni dani rajunu kttivatnu htmu cesenu. purvmu hasoru a smst rajymulku prdhanmu. israyeliyulu danilonunn prt vanini kttivatnu htmucesiri. evrunu tp-picukonkud yehosuv varindrini nirmulmu cesenu. atdu hasorunu agnito kalci vesenu. yehosuv a rajulndrini htmucesi vari pt-tnmulnu ptukoni kollbettenu; yehova sev kuden mose ajnapicintlu atdu varini nirmulmu cesenu. ayite yehosuv haso runu kalci vesenugani mettlmid kttbdiyunn pttn mulnu israyeliyulu kalciveyledu. a pttn mul sbdhen kollsommunu psuvulnu israyeli-yulu docukoniri. nrullo oknini viduvkud adrini nsipjeyuvrku kttivatnu htmu ceyucu vcciri. yehova tn sevkuden moseku aj-napici ntl mose yehosuvku ajnapicenu, yehosuv alage cesenu. yehova moseku ajnapicin vatnntilo noktiyu atdu ceyk viduvledu. yehosuv seyiruku povu halaku kod modlukoni lebanonu loylo hermonu kod diguvnunn bylgaduvrku a desmttini, anga mnymunu dksindesmttini gosenudesmttini sephelaprdesmnu medanunu israyelu kod lnu vati loylnu vati rajulndrini ptukoni varini kotticpenu. bhudinmulu yehosuv a rajuldrito yuddhmu cesenu. gibiyonu nivasu len hivviyulugak israyeliyulto sdhicesin pttnmu mri ediyuledu. a pttnmulnnitini varu yuddhmulo ptukoniri. varini nirmulmu ceyudni yehova moseku ajnapicintlu israyeliyulu knikripk varini nasnmuceyu nimittmu varu israyeliyulto yuddhmu ceyutku vccuntlu yehova vari hrdymulnu kthinprciyudenu. a kalmun yehosuv vcci mnydesmulonu, anga hebronulonu debirulonu anabulonu yuda mnymlnnitilonu israyeliyul mny prdesmulnnitilonu unn anakiyulnu nasnmu cesenu. yehosuv varini vari pttnmulnu nirmulmu cesenu. israyeliyul desmdu anakiyu llo evdunu migiliyudledu; gajalonu gatu lonu asdodu-lonu matrme kodru migiliyudiri. yehova moseto ceppintlu yehosuv des mttni pt-tukonenu. yehosuv vari gotrml coppun israyeliyulku svasthymuga dani npp gicenu. appudu yuddhmulekud desmu subhiksmuga nudenu.

12

israyeliyulu yordanuku turpuga avtl nunn arnonuloy modlukoni hermonu kod vrku turpundli medanmttilo htmucesi vari desmulnu svadhinprcukonin rajulu evrngu amoriyul rajen sionu atdu hesbonulo nivsici, arnonu eti tirmu ndli aroyerunudi, anga a yetiloy ndumndi giladu ardhbhag munu ammoniyulku srihdhuganunn ybboku eti loyvrkunu, turpu dikkun kinneretu smudrmuv rkunu, turpu dikkun betyesimotu margmun uppu smudrmuga nunn araba

smudrmuvrkunu, dksindikkun pisgakovcriyl diguvnunn medanmu vrkunu elinvadu. israyeliyulu basanurajen ogudesmunu ptu koniri. atdu rephayiyul sesmulo nokdu. atdu astarotulonu edreyilonu nivsici gesuri yul yokkyu maykatiyul yokkyu sri hddu-vrku basanu attilonu slkalonu hermonulonu hesbonurajen sionu srihddu vrku giladu ardbhagmulonu rajmelinvadu. yehova sevkenen moseyu israyeliyulunni varini htmucesi, yehova sevkenen mose rube niyulkunu gadiyulkunu mnsse ardhgotrpu varikini svasthymuga dani naccenu. yordanuku avtl, anga pdmtidikkun lebanonu loyloni by lgadu modlukoni seyiru vrkunudu halaku kod vrku yehosuvyu israyeliyulunni jyicin despurajulu viru. yehosuv danini israyeli yulku vari gotrmul vari coppun svasthymuga iccenu. mnymulonu loylonu sephelaprede smulonni criylprdesmullonu arnymulonu dksin desmulonu udin hittiylu amoryulu knaniyulu perijiyulu hivviyulu yebusiylu lnu vari rajulunni israyeliyulu ptu koniri. varevrnga yeriko raju betelun-oddunni hayi raju, yerusalemuraju, hebronu raju, yrmutu raju, lakisu raju, eglonu raju, gejeru raju, debiru raju, gederu raju, horma raju, aradu raju, libna raju, adullamu raju, mkkeda raju, betelu raju, tppuy raju, heperu raju, apheku raju, lssaronu raju, madonu raju, hasoru raju, simronmeronu raju, aksapu raju, tanaku raju, megiddo raju, kedesu raju. krmelulo yokneyamu raju, doru mettullo doru raju, gilgaluloni goyiyul raju, tirsu raju, a raju ldri skhy muppdidi yokti.

13

yehosuv bhudinmulu gdcin vrddhuduk-aga... yehova atniki ilagu selviccenunivu bhu dinmulu gdcin vrddhudvu. svadhinprucukonutku ativistarmen desmu ik migiliyunndi. migilin desmu ednga, philistiyul prdesmulnniyu, gesuri yul desmtyu, aiguptunku turpunnunni sihoru modlukoni knaniyulvni yecbdin uttrdikkun ekroni yul srihdduvrkunu philistiyul ayiduguru sdrarulku cerin gajiyulyokkyu asdodiyul yokkyu askeloniyulyokkyu gatiyul yokkyu ekroniyulyokkyu desmunu dksindikkun aviylu desmunu knaniyul des mtyu, sidoniyluden mera modlukoni apheku vrkunni amoriyul srihdduvrkunu gibliylu desmunu, hermonu koddiguv nunn bylgadu modlukoni hmatunku povumarg muvrku lebanonu prdesmtyu, lebanonu modlukoni misrepotmayimu vrkunni desmu migiliyunndi. mnypu niva sul ndrini sidoniyludndrini nenu israyeliyul yedut-nudi vellgottednu. kavun nenu ni kajna picintlu nivu israyeliyulku svasthymuga dani pcipettvleni. tomimidi gotrmulkunu

mnsse ardh gotrmulkunu i desmunu svasthymuga pci pettum. yehova sevkenen mose varikicintlu rubeniylulu gadiyulu turpudikkun yordanu avtl mose varikiccin svasthymunu podiri. adi ednga arnonu etiloy drinunni aroyeru modlukoni a loymdhynunni pttmunundi dibonu vrku medeba medanmtyu, ammoniyul srihddu vrku hesbonulo eliky amoriyul rajunen sionuyokk smstpurmulunu giladunu, gesuri yulyokkyu maykatiyulyokkyu desmu, hermonu mnymtyu, slkavrkunu basanu desmtyu rephayiyul sesmulo astarotu lonu edreyilonu elikyen ogurajymtyu migiliyunndi. mose a rajulunni jyici vari desmunu pttukonenu. ayite israyeliyulu gesuriyul desmunennu maykatiyul desmu nennu pttukonledu gnuk gesuriyulunni mayka tiyulunni netivrkunni israyeliyul mdhynu nivsicu cunnaru. levigotrmunke atdu svasthymu iyy ledi. israyeliyul devuden yehova varito selviccintlu aynku arpiibdu hommule variki svasthymu. vari vsmulnubtti mose rubeniyluku svasthy miccenu. vari srihddu ednga, arnonu etiloy drinunni aroyeru modlukoni a loylonunni pttmunundi medebayoddunni medanmtyu hesbonunni medanmuloni pttmulnniyu, dibonu bamotbylu betbylmeyonu yahsu kedemotu mephathu kirytayimu sibmaloyloni kodmide seretshru betpyoru pisgakovcriyul betyesi motu anu pttmulunu medanmuloni pttmulu lnniyu, hesbonulo eliky, mose jyicin vadunen sionu vsmunnunni evi rekemu suru horu reb anu midyanurajul desmunu amori yul rajen sionu rajymtyu variki svasthy muga iccenu. israyeliyulu beyoru kumarudunu sodegadu nen bilamunu tamu cpin tkkinvarito patu khdgmuto cpiri. yordanu prdesmtyu rubeni yulku srihddu; adiyu daniloni pttmulunu grammulunni rubeniylul vsmul lekkcoppun variki kligin svasthymu. mose gadugotrmunku, anga gadiyulku vari vsmulcoppun svasthymiccenu. vari sri hddu yajerunu giladu pttmulnniyu, rbbaku eduruganunni aroyeruvrkunni ammoniyul desmulo sgmunu hesbonu modlukoni ramtmijpe beto nimuvrkunu mhyimu modlukoni debiru sri hdduvrkunu loylo betaramu betnimra sukkotu saponu, anga hesbonu rajen sionu rajysesmunu turpu dikkun yordanu avtl kinne retu smudrtirmuvrkunni yordanu prdesmunu. vari vsmul coppun gadiyulku svasthymen ptt nmulunni grammulunni ivi. mose mnsse arthgotrmunku svasthymiccenu. adi vari vsmulcoppun mnssiylul arthgotrmunku svasthymu. vari srihddu mhyimu modlu koni basanu yavttunu, basanu rajen ogu srvi rajymunu, basanuloni yayiru purmulen basanuloni aruvdi pttmulunu. giladulo sg munu, astarotu edryiynnu basanulo ogu rajy pttmulunu mnsse kumaruden makiru, anga makiriyullo

yuda vsshtul gotrmunku vari vsmul cop-
poun citlvln vccinvtu edomu sri hdduvrkunu,
anga dksindikkun sinu anmypy dksin digtmu
vrkunu udenu. dksinmun vari srihddu uppu
smudrtirmun dksindis cucucunn akhatmu
modlukoni vyapicenu. adi akrbbimu nekku
cotiki dksinmuga byluderi sinuvrku poyi
kadesu brneyku dksinmuga ekki hesronu-
vrku sagi addaru ekki krkayuvepu tirigi as-
monuvrku sagi aiguptu etivrku vyapicenu
a ttu srihddu smudrmuvrku vyapicenu, ad
miku dksinpu sri hddu. dani turpu srihddu
yordanu tudvrku nunn uppu smudrmu. ut-
rdikku srihddu yordanu tud nunn smu-
drakhatmu modlukoni vyapicenu. a srihddu
bet hoglavrku sagi betraba uttr dikkuvrku
vyapicenu. akkdndi a srihddu rubeniyu-
den bohnu rativrku vyapicenu. a srihddu
akoruloynudi debiruvrkunu etiki dksintir-
munnun adumimmu nekkucotiki eduruga
nunn gilgalunku abhimukhmuga uttrdikku
vepunkunu vyapicenu. a srihddu ense mesu
nilvrku vyapicenu. dani kon enroglun-
odd nudenu. a srihddu pdmt enhin-
nomuloy margmuga dksindikkun yebusiyl
desmuvrku, anga yerusalemvrku nekkenu.
a srihddu pdmt hinnomu loyku eduruga-
nunn kod ndikoppuvrku vyapicenu. adi uttr
dikkun repchayiyul loy tudnunndi. a sri-
hddu a kod ndikoppunudiyu nephtoy nillyu-
tyoddndudiyu ephronukod purmluvrku vyapi-
cenu. a srihddu kirityarimnu balavrkku
sagenu. a srihddu pdmrga balanudi seyiru
kodku vpuga sagi kesalonnu yarimukod yokk
uttru vepunkudati betemesuvrku digi tim-
navepunku vyapicenu. uttrdikkun a sri-
hddu ekronuvrku sagi akkdnduin srihddu
sikronu vrkunu poyi balakodnu dati yb-
neyeluvrkunu a srihddu smudrmuvrkunu
vyapicenu. pdmti srihddu gopp smudrpu
srihdduvrku vyapicenu. yuda sttivari vs-
mul coppun vari srihddu ide. yehova yeho-
suvku iccin ajncoppun yuda vsshtul md-
hyinu yephunne kumaruden kalebunku ok
vtunu, anga anakiyul vskrt yen arbayokk
pttnmunu iccenu, adi hebronu. akkd-
ndi kalebu anakuyokk mugguru kumar
len sesyi ahimanu tlmeyi anu anakiyul vsi
yulnu vellgotti varidesmunu svadhinpruko-
nenu. akkdndi atdu debiru nivasulmidiki
poyenu. atkumudu debiru peru kirt-
sepheru. kalebukirtsepherunu pttukoni
danini kollpettin vaniki na kumarteyen
aksanu icci pedlicesednni ceppga kalebu
shodrudunu knju kumarudunen otni yelu
dani pttukonenu gnuk atdu tn kumarteyen
aksanu atnikicci pedlicesenu. mriyu ame
tn penimiti yitiki vccinppudu tn tdrini ok
polmu adugumni atnini prerepicenu. ame

gadidnu digga kalebu amenu cucinikemi kavleni ame ndigenu. adukamenaku diven dyceyum; nivu naku dksinbhumi yicci yunnavu gnuK niti mdugulnu naku dyceyumnga atdu ameku merk mdugulnu pilpu mdugulnu iccenu. yuda vssthuI gotrmunku vari vsmul coppun kIgin svasthymidi. dksindikkun edomu srihdduvrku yuda vssthuI gotrmuyokk pttu mulu evevgakbseyelu ederu ya guru kinadi mona adada kedusu hasoru yitnanu jiphu telemu beyalotu krott hasoru keriyotu hesronu anbdin hasoru amamu sem molada hrsrdda hesmonu betpeletu hrsu-vlu beyerseba bijjotyabala iyye ejemu el-toldu kesilu horma siklgu mdmnna snsnna lebayotu silhimu ayinu rimmonu anunvi, vati pllelu poga i ptt nmulnniyu iruvdi tomimdi. medanmolu evnga estayolu jorya asna janoh engnnimu tppuy enamu yrmutu adu llamu soko ajeka srayimu aditayimu gederu gederotayimu anunvi. vati pllelu poga pdu nalugu pttnmulu. senanu hdasar migdolgadu dilanu mispe yoktyelu lakisu bosktu eglonu kbbonu lhasu kitlisu gederotu betdagonu nyma mkkeda anunvi, vati pllelu poga pdiyaru ptt nmulu. libna eteru asanu yipta asnanesibu keyila akjibu maresa anunvi, vati pllelu poga tomimdi pttnmulu. ekonru dani grammulunu pllelunu, ekonru modlukoni smudrmuvrku asdodu prat mtyu, dani pttnmulunu grammulunu, aiguptu etivruku pedd smudrmuvrku asdodunu, gajanu vati pratmuvrku vati grammulunu pllelunu, mny prdesmu samiru yttiru soko dnna kiry tsnna anu debiru anabu estemo animu gosenu holonu gilo anunvi, vati grammulu poga pdkodu pttnmulu. arabu duma esanu yanimu betpuy apheka humta kirytrba anu hebronu siyoru anunvi, vati pllelu poga tomimdi pttnmulu. mayonu krmelu jiphu yuttyejreyelu yokde yamu janoh kyinu gibiya timna anunvi, vati pllelu poga pdi pttnmulu. hlhulu betsuru gedoru maratu betnotu eltekonnunvi, vati pllelu poga aru pttnmulu. kirytyari mnga kirytybylu rbbu anunvi, vati pllelu poga redu pttnmulu. arnymun betraba middinu sekaka nibsanu yilmelhu engedi anunvi, vati pllelu poga aru pttnmulu. yerusalemolu nivsicin yebusi yulnu yuda vssthuI tolviey lekpyoiri gnuK yebusi yulu netivruku yerusalemolu yuda vssthuI yodd nivsicucunnaru.

16

yosepu putrulku citivln vccin vtu yeriko yedut yordanu drinudenu, turpunnun a yeriko yetivebdiga yerikonudi betelu mny desmuvrku arnymu vyapicunu. adi betelu nudi lujuvrku poyi atarotu arkiiyl sri hdduvrku sagi kridi bethoronuvrku gejeru vrkunu pdmtivepuga ypletiiyl srihdduvrku vyapicenu. dani srihddu smudrmuvrku

sagenu. akkd yosepu putrulen mnssse ephrayimulu svasthymunu podiri. ephrayimiiyl srihddu, anga vari vsmul coppun variki erpdin srihddu atarotu addaru nudi midu bethoronuvrku turpuga vyapicenu. vari srihddu mikmetatunoddu nnn smudrmu vrku pscimottrmuga vyapici a srihddu tana tsilonuvrku turpuvepuga cuttu tirigi yanohavru turpun dani dati yano hanudi atarotuvrku naratavrkunu yerikoku tgli yordanu nodd tudmttenu. tppuy modlukoni a srihddu kana yetivru pscimuga vyapicunu. adi vari vsmulcoppun ephrayimiiyl gotr svasthymu. ephrayimiiylku acctect iyy bdipttnmulu poga a pttmulnniyu vati grammulunu mnssiiyl svasthymolu nudenu. ayite gejerolu nivsicin knaniyl desmu varu svadinprucukonledu. netivruku a knaniylu ephrayimiiylmdhy nivsicucu pnnukttu dasuleyunnaru.

17

mnssse yosepu peddkumarudu gnuK atni gotrmunku, anga mnssse pedd kumarudunu giladu desadhiptiyunen makirunku citivln vtuvccenu. atdu yuddhvirudendun atniki giladunu basanunu vccenu. mnssiiylu migilin variki, anga abiyejeriyluku helkiyluku asriyeliyl kunu sekemiyulkunu heperiyluku semi diyluku vari vari vsmulcoppun vtuvccenu. vari vsmulnubtti yosepu kumaruden mnssse yokk mgstanmdi. mnssse munimnumdunu makiru inumnumdunu giladu mnumdunu heperu kumarudunen selope haduku kumartele-gani kumarulu putt ledu. atni kumartel perulu mhla noya hogla milka tirsu anunvi. varu yajkuden eliyajru eduti kini nunu kumaruden yehosuv yedutikini prdha nul yedutikini vccima shodrulmdhy maku svasthymiiyvlenni yehova moseku ajnapice nni mnvi ceyga yehosuv yehova selviccinttu vari tdi yokk shodrulmdhy variki svasthymulliccenu. kabtti yordanu addrinun giladu basanulugak mnssiiylku pdi vtulu heccuga vccenu. el ynga mnssiiyl stri stanmuna vari purus stanmuna svasthymulu podenu. giladudesmu tkkin mnssiiylku svasthymayenu. mnssiiyl srihddu aserunudi sekemunku turpuganun mikmetavrkunu dksinmun entppuy nivasulvepunku vyapicenu. tppuydesmu mnssiiyl dayenu; ayite mnssiiyl srihdduloni tppuy ephrayi miyuldayenu. a srihddu kana yeti dksin dikkun a yetivru vyapicenu. mnssiiyl ullo a ullu ephrayimiiylku kligenu; ayite mnssiiyl srihddu a yetiki uttrmuga smudrmu vrku vyapicenu. dksin bhumi ephrayimiiyl kunu uttrbhumi mnssiiyluku kligenu. smu drmu vari srihddu; uttrdikkun adi aseriyl srihddukunu, turpudikkun issakhariyl srihddu kunu ndicenu. issakhariyl prdesmulonu

aseriyul prdes mulonu betseyanu dani purmulunu ibleyamunu dani purmulunu doru nivasulunu dani purmulunu endoru nivasulunu dani purmulunu tanaku nivasulunu dani purmulunu megiddo nivasulunu dani purmulunu, anga mudu kodl prdesmu mnssiyulku kligi yunndi. knaniyulu a des mulo nivsipvlenni gtptittu ptti yudiri gnuk mnssiyulu a purmulnu svadhinprcukonlek poyiri. israyeliyulu blvtulen truvat varu knaniyul cet vettipnulu ceyicukoniri kani vari desmunu purtiga svadhinprcukonledu. appudu yosepu putrulu yehosuvtoma kel okk citito okk vtune svasthymuga iccitivi? memu ok gopp jnmegda? idivrku yehova mmmunu divicenni mnviceyga yehosuvmiru gopp jnmu gnuk ephrayimiyulyokk mnymu miku irukuga nunn yedl miru adviki poyi akkd perijjiyul desmulonu rephaiyul desmulonu miku mire cetlu nrkukonudni varito ceppenu. aduku yosepu putrulu mnymu makucaldu; adiyugak plpucotun nivsicu knaniyul kdriki, anga betseyanuloni-varikini dani purmul loni varikini yejreyelu loyloni varikini inup rthmulunvniri. appdu yehosuv yosepu putru len ephrayimiyulnu mnssiyulnu cucimiru ok vistarjnmu, miku adhikblmugldu, miku okkvu citiyekadu; a kod mide, adi ar nymu gnuk miru danini nrkudi, appudu a prde smu midgunu; knaniyulku inuprthmuludinnu varu blvtuleyudinnu miru vari desmunu svadhin prcukonglrnenu.

18

israyeliyulu a desmunu svadhinprcukonin truvat vardru silohunku kudi vcci akkd prtykspu gudarmu vesiri. israyeliyullo svasthymulu ik podni yedugotrmulu udenu. kavun yehosuv israyeliyulto itlennumi pitrul devuden yehova mikiccin desmunu svadhin prcukon vellduk mirennallu tdvucose-dru? prti gotrmunudi mugguresi mnusyulnu nayoddku rppcin yedl nenu varini ppednu; varu leci des scarmu ceyucu aya svasthy-mulcoppun dani vivrmunu vراسi na yoddku tisikonivceddu. varu eduvtuluga dani pcukoduru. yuda vssthulu dksindikkun tm srihddulopl nilici yudvlenu. yosepu putrulu uttr dikkun tm srihddulopl nilici yudvlenu. miru edu vtuluga desvivrmunu vراسi na yoddku tisikoni ravlenu. nenu ikkd mn devuden yehova snnidhini mi nimittmu vtucitlu vesednu. leviyu lku mi mdhy e vtunu klugdu, yehovaku yajk dhrmmu ceyute variki svasthymu. gadiyu lunu rubeniylunu mnssie ardhgotrpvarunu yordanu avtl turpudikkun yehova sevkuden mose varikiccin svasthymulnu podiyun-naru. a mnusyulu leci pryanmu kaga yehosuv des vivrmunu vrayutku vellbovu varitomiru a desmulu bdi nducucu dani

vivrmunu vراسi nayoddku tirigi rdi; ap-pudu nenu silohulu mikorku yehova snnid-hini vtucitlu veyiced nnga a mnusyulu velli desscarmu ceyucu eduvtuluga. grammulcop-pun, dani vivrmunu pustkmulo vراسi silo-huloni palemulonunn yehosuv yoddku vc-ciri. varikorku yehosuv silohulu yehova snnidhini vtucitlu vesi vari vari vtulcop-pun israyeliyulku desmunu pci pettenu. benyaminiyul gotrmunku vari vsmul cop-pun, vtuciti vccenu; vari citivln kligin sri-hddu yuda vssthul srihddukunu yosepu pu-trul srihddukunu mdhynudenu. uttrdikkun vari srihddu yordanu modlukoni yerikoku uttrdikkun poyi pdmrga kodl desmuvrku vyapicenu, dani srihddu betavenu ar ny-muvrku saganu. akkdnudi a srihddu lujv vepun, anga betelnu lujv dksinmuvrku sagi kridi bethoronoku dksinmunnunn kodmidi atarotu addaruvrku vyapicenu. akkdnudi dani srihddu dksinmun bethoronukunu edu-ruga nunn kodnudi pdmrga dksinmunku ti-rigi akkd nudi yuda vssthul pttmnen kiry-atbalu anga kirytyarimuvrku vyapicenu, adi pdmtidikku. dksindikkun kirytyarimokon-nudi dani srihddu pdmtidikkun nephtoy nill yutvrku sagi uttrdikkun rephaiyul loylo-nunn ben hinnomu loyyedutnunn kodprkkn-nudi dksindikkun benhinnomu loymargmun yebu siyul prdesmuvrku sagi enrogeulvrku vyapicenu. adi uttr dikkunudi enseme-suvrku vyapici adumimmunku ekkucotiki eduruganunn gelilotuvrku sagi rubeniyu-den bohnu rati yoddku digenu. adi uttrdikkun medanmunku eduruga vyapici arabavrku digi akkdnudi a srihddu uttr dikkun bethoglavrku saganu. akkdnudi a srihddu yordanu dksindikkunuppu smudr-muyokk uttrakhatmuvrku vyapicenu. adi dksindikkun daniki srihddu. turpudikkun yordanu daniki srihddu. dani cuttunnun srihddul prkarmu benyaminiyulku vari vs mul-coppun kligin svasthymu idi. benyaminiyul gotrmunku vari vsmul coppun kligin pt-nmulu evevnga yeriko bethogla yemekke-sisu betaba sem rayimu betelu avimu para ophra keprmmuni opni geba anunvi, vati pllelu poga pdredu pttnmulu. gibiyonu rama beyerotu mispe kephira mosa rekemu irpeyelu trla sela elepu yerusalem anbdin ebusi gibiya kirytu anu nvi; vati pllelu poga pdunalugu pttnmulu. vari vsmul coppun idi benyaminiyulku kligin svasthymu.

19

redv vtu citi simyoniyul pksmuga, anga vari vsmulcoppun simyoniyul gotr pksmuga vccenu. vari svasthymu yuda vssthul svasthymu mdhynudenu. variki kligin svasthy mednga beyerseba seb molada hjr-suvlu bala ejemu eltoldu betulu horma siklgu betmrkabodu hjrsusa betlebayotu

saru henu anunvi, vati pllelu poga pdmudu pttn mulu. ayinu rimmonu eteru asanunu anunvi; vati pllelu poga nalugu pttnmulu. dksinmun ramtnu baltbeyeru-vrku a pttn mul cuttununn pllelniyu ivi simyoniyl gotrmunku vari vsmulcoppun kligin svasthymu. simyoniyl svasthymu yuda vssthul vtuloni bhagmu; elynga yuda vssthul bhagmu variki ekkuv gnuK vari svasthymu ndumnu simyoniylulu svasthymu podiri. mudvvtu citi vari vsmucoppun jebulu niyul pksmuga vccenu. vari svasthypo srihddu sariduvrku saganu. vari srihddu pd mtivepuga mrlavrkunu dbbastuvrkunu sagi yokneyamu nku eduraganunn yetivrkuvyapici saridunudi suryody dikkun kislottaboru srihdduvrku dabe rtunudi yaphiyku ekki akkdnudi turpu ttutu gittheperuvrkunu itka cinuvrkunu sagi neyavrkuvyapicu rimmonudnuk poyenu. dani srihddu hnatonuvrku uttrdikkun cuttukoni akkdnudi yip-tayelu loylo nilicenu. ktattu nhlalu simronu idla betlehemu anu pdredu pttnmulunu vati pllelunu. a pttnmu lunu vati pllelunu vari vsmulcoppun jebulu niyulku kligin svasthymu. nalugv vtu citi vari vsmulcoppun issa khariyul pksmuga vccenu. vari srihddu yejre yelu kesullotu sunemu hprayimu siyonu anhratu rbbitu kisyonu abesu remetu engnimu enhdda betpssesu anu sthlmulvrku sagi taboru shcima betsemesu anu sthlmulnu dati yordanu vrku vyapicenu. vati pllelu gak pdmudu pttnmulu vari kayenu. avi vati pllelto kud vari vsmulcoppun issakhariyul gotrmunku kligin svasthymu. ayidv vtu citi vari vsmulcoppun aseri yul pksmuga vccenu. vari srihddu helk tuhli betenu aksapu almmeleku amadu mise ylu. pdmt adi krmeluvrkunu sihorlibnatu vrkunu sagi turpudikkun betdagonuvrku tirigi jebulunu bhagmunu yiptayelu loynu dati betemekunkunu neyielunkunu uttr dikkunpovucu edmvepun adi kabuluvrkunu hebronu rehobu hmmonu kana pedd sidonul vrkunu vyapicenu. akkdnudi a srihddu ramavrkunu kotgl sornu pttnmuluvrkunu vyapici akkdnudi tirigi hosa vrku sagi akkdnudi akjibu srihddunupti smudrmuvrku saganu. umma apheku rehobu vati pllelto kud avi yiruvredredu pttnmulu. vati pllelto kud a pttnmulu vari vsmulcoppun aseriyl gotrmunku kligin svasthymu. arv vtu citi vari vsmulcoppun nphtali yul pksmun vccenu. vari srihddu helepunu jynnnimuloni sidurvnmunu adamiynu knu mnu ybneyelunu modlukoni lkkumu vrku sagi akkdnudi pdmrga ajnottaboru vrku vyapici akkdnudi hukkokuvrku dksindikkun jebu lununu, pdmt aserunu dati turpun yordanu nodd yudavrkunu vyapicenu. kotgl pttnmu levnga jiddimu jeru hmmtu rkktu kinneretu adama rama hasoru kedese edreyi enhasoru ironu migdlelu horemu betnatu

betsemesu anu nvi; vati pllelugak pdomimdi pttnmulu. a pttnmulunu vati pllelunu vari vsmulcoppun nphtaliyl gotrmunku kligin svasthymu. edv vtu citi vari vsmulcoppun daniyl pksmuga vccenu. vari svasthypo srihddu jorya estayolu irsesemu seylbinu ayya lonu yeta elonu timna ekronu etteke gibbetonu balata yehudu beneberku grimmonu meyrkonu rkkonu yapo anu sthlmulku vyapicenu. dani yul srihddu variyoddnudi avtlku vyapicenu. daniylulu byluderi lesemumid yuddhmucesi dani pttukoni kollpetti svadhinprcukoni danilo nivsici tm pitruden danu perunubtti a lesemunku dannu peru pettiri. vati pllelugak yi pttnmulu vari vs mulcoppun daniyl gotrmunku kligin svasthymu. srihddulnu btti a desmunu svasthymuluga pci pettut mugicin trvat israyeliylulu nunu kumaruden yehosuvku svasthymicciri. yehova selviccin daninibtti varu atdu adigin pttnmunu, anga ephrayimiyl mnyprdesmulonunn timn tserhunu atni kicciri. atdu a pttnmunu ktici danilonivsicenu. yajkuden eliyaj runu nunu kumaruden yehosuvyu israyeli yul gotrmulyokk pitrul kutubmulloni mukhyulunu silohulonunn prtykspu gudarmu nodd yehova snnidhini citl vln ppkmucesin svasthymulu ivi. appudu varu desmunu pcipettut mugiciri.

20

mriyu yehova yehosuvku selviccin demnga nivu israyeliyultu itlnumuteliy kye porbatun okni cpin nrhtkudu pari povutku nenu mosenot mito plikicin asry purmulnu miru erprcukonvlenu. htvyisyme prtity ceyuvadu rakpovuntlu avi miku asrypurmulgunu. okdu a purmullo ok daniki paripoyi a purdvar munodd nilici, a purmu yokk peddlu vinuntlu tn sgti ceppin truvat, varu purmuloniki vanini cercukoni tmyodd niv sicutku vaniki sthlimiyyvlenu. htvyisymulo prtity ceyuvadu vanini triminyedl vani cetiki a srhtukuni appgipkuddu; elynga atdu porbatun tn poruguvani cpenuvani atku munupu vaniydu pgpttledu. atdu tirpu nodutke smajmu nedut nilucuvrkunu, truvat a dinmulonunn yajkudu mrmnu noduvrkunu a purmulone nivsivplenun. truvat a nrhtkudu e pttnmunudi paripoyeno a pttnmunkunu tn yitikini tirigi ravlenu. appudu varu nphta liyul mnymuloni glilylo kedesunu, ephrayi miyul mnymdli seke-munu, yuda vssthul mnymdli hebronnu kirytrbanu prtisthprciri. turpudikkun yordanu avtl yerikonodd rubeni yul gotrmulonudi medanmu midnunn army muloni beserunu, gadiyl gotrmu lonudi giladu loni ramotunu, mnssiyul gotrmulonudi basanuloni golanunu niymiciri. porbatun okni cpin vadu smajmu edut niluvkmunupu akkdiki paripoyi htvyisyme prtity ceyu

vanicet cpbdk yuduntlu israyeliyulkd rikini varimdhv nivsicu prdesulkunu niymipbdin purmulu ivi.

21

leviyul pitrul kutubmul prdhanulu knanu desmdli silohulo yajkuden eliyajru nodd kunu, nunu kumaruden eliyosuv yodd-kunu, israyeliyul gotrmulyokk pitrul kutub-mul prdhanulyodd-kunu vcci memu nivsi-cutku purmulnu ma psuvulku polmulnu iyyvlenni yehova mosedvara ajnapicen-nga isra yeliyulu yehova matcoppun tm svasthymu llo i pttmulnu vati polmulnu leviyul kicciri. vtuciti khatiyul vsmul pksmuga vcenu. leviyullo yajkuden ahronu vskul pks muga yuda gotrikulnudiyu, simy-onu gotri kulnudiyu, benyaminu gotrikul-nudiyu citlvin vccinvi pdmudu pttmulnu. khatiyullo migilin vskul pksmuga ephray-imu gotrikul nudiyu, danu gotrikul nudiyu, mnsse ardh gotrpuvarinudiyu vtucitlvin vc-cinvi pdi ptt nmulu. issakharu gotrikul-nudiyu, aseru gotrikul nudiyu, nphtali gotrikulnudiyu, basanulonunn mnsse ard-hgotrpuvarinudiyu citlvin gersoniyulku klig-invi pdmudu pttmulnu. rubenu gotri kul-nudiyu, gadu gotrikulnu diyu, jebulun gotrikulnudiyu, vari vsmulcoppun merariyu lku kliginvipdredu pttmulnu. yehova mose dvara ajnapicintlu israyeliyulu vtu citl vln a pttmulnu vati polmulnu leviyul kic-ciri. varu yudavssstul gotrmulonnu simy-oni yul gotrmulonnu ceppbdin perulugl yi pttm mulnu icciri. avi leviyulen khatiyul vsmu llo ahronu vskulku kliginvi, elynga modt cetikivccin vtuciti varidi. yudavssstul mny mulo variki kiryrtrba, anga hebronu nic-ciri. a arba anaku tdiri dani cuttununu pol-munu vari kicciri. ayite a pttmuyokk pol-mulnu dani grammulnu yephunne kumaru-den kalebunku svasthy muga icciri. yajku-den ahronu stanpuvariki varu nr htkuniki asryptnmen hebronunu dani pol munu lib-nanu dani polmunu yttirunu dani pol munu estemoynu dani polmunu holonunu dani polmunu debirunu dani polmunu ayinini dani pol munu yuttyunu dani polmunu betsemesunu dani polmunu, anga a redu gotrmulvarinudi tomindi pttmulnu icciri. benyaminu gotrmu nudi nalugu pttmulnu anga gibiyonunu dani polmunu gebnu dani polmunu anatotunu dani polmunu almo-nunu dani polmunu icciri. yajku len ahronu vskul pttmulnniyyu vati pol mulu poga pdmudu pttmulnu. khatiyul vspuvaren leviyulku, anga khatu sbdhullo migilinariki vtucitlvin kligin pttmulnu ephrayimu gotr-munudi varikiybdenu. nalugu pttmulnu, anga ephrayimi yul mnydesmulo nrhtku-nikorku asrypttn men sekemunu dani pol-munu geje runu dani polmunu kibsayimunu

dani polmunu bethoronunu dani polmunu varikicciri. danu gotrikulnudi nalugu pttm-ulnu, anga ettekenu dani polmunu gibbe-tonunu dani polmunu ayyalonunu dani pol-munu gtri mmonunu dani polmunu vari-kicciri. redu pttm mulunu, anga mnsse ardhgotrikulnudi tana kunu dani polmunu gtrimmonunu dani pol munu icciri. vati pol-mulu gak khatu sb dhullo migilinariki klig-in pttmulnniyyu pdi. leviyul vsmulgo gersoniyulku redu pttm mulnu, anga nrhtku-nikorku asrypttnmgu basanuloni golanunu dani polmunu beyesteranu dani polmunu ic-ciri. issakharu gotrikul nudi nalugu pttm-mulnu, anga kisyonunu dani polmunu daber-tunu dani polmunu yrmutunu dani polmunu engnminunu dani polmunu icciri. aseru gotrikulnudi nalugu pttmulnu, anga misey-lunu dani polmunu abdonunu dani pol munu helktunu dani polmunu rehobunu dani pol-munu icciri. nphtali gotrikulnudi mudu pttm mulnu, anga nrhtkunikorku asrypttnmgu gillyloni kedesunu dani polmunu hmot-doronu dani polmunu kratanunu dani pol-munu icciri. vari vsmulcoppun gersoniyul pttmulnniyyu vati polmulugak pdmudu pttmulnu. leviyullo migilin merariyul vsmulku jebulun gotrmulnudi nalugu pttmulnu, anga yokneyamu dani polmunu kratanu dani polmunu dimnanu dani polmunu nhlalunu dani polmunu icciri. rubenu gotrikul nudi nalugu pttmulnu, anga beserunu dani pol-munu yah sunu dani polmunu kedemotunu dani polmunu mephatunu dani polmunu ic-ciri. gadu gotrikul nudi nalugu pttmulunu, anga nrhtkunikorku asrypttnmgu giladuloni ramotunu dani pol munu mhnymunu dani polmunu hesbonunu dani polmunu yajerunu dani polmunu icciri. vari vari vsmulcoppun, anga leviyul migilin vsmulcoppun avnniyyu merariyulku kligin pttmulnu. vtucitlvin variki kligin pttmulu pdredu. israyeliyul svasthymulo vati pllelugak leviyul pttm-mulnniyyu nluvdi yenimidi. a pttmulnni-tiki polmuludenu. a pttmulnniyyu atleyu-denu. yehova prmannu cesi vari pitrul kic-cednni ceppin desmtu ayn isra yeliyul kppg-icenu. varu dani svadhinprckukoni danilo nivsiciri. yehova vari pitrulto prmanmucetin vatnniti prkarmu annidikkul ydu variki vis-rati klugjesenu. yehova vari struvulndrini vari ceti kppgiciyudenu gnuv varilonokdunu israyeliyuledut niluv lekpoynenu. yehova is-rayeliyulku selvicin matlnnitilo ediyu tp-piyudledu, atyu nerverenu.

22

yehosuv rubeniyulnu gadiyulnu mnsse ard-hgotrpuvarini pilipiki varito itlenu yehova sevkenun mose mikajnapicindtyu miru ce-siyyunnaru. mriyu nenu mi kajnapicin vatnniti visymulo na mat viniyunnaru.

bhudinmulnudi netivrku miru mi shodrulnu viduvk mi devuden yehova ajnnusrici ndici yunnaru. ippudu mi devuden yehova mi shodrulto ceppintlu variki nemmdi klugjesi yunnadu. kabtti mirippudu yehova sevu den mose yordanu avtl miku svasthy-muga iccin desmulu mi nivasmulku tirigi velludi. ayite mi purnhrdymotonu mi purnatmtotonu mi devu den yehovanu premicucu, aynmargmulhni tilo nducukonucu, ayn ajnlhu gekonucu, aynnu httukoni aynnu sevicucu, yehova sevkuden mose mikajnapicin dhrmmunu dhrrmsastr munu anusrici nducukonudi. atdilagu ceppin truvat varini divici vellnnga varu tm nivas mulku poyiri. mose basanulo mnse ardhgotr-munkunu, yehosuv pdmtidikkun yordanu adrini vari shodrullo migilin ardhgotr-munkunu svasthyu licciri. mriyu yehosuv vari nivasmulku varini vellnpinppudu atdu varini divici varito itlenu miru mikkili klimglvare ati vistarren psuvul-tonu veditonu bgarutonu ittditonu inumu-tonu ativistarmen vstrmu ltonu tirigi mi nivasmulku vellucunnaru. mi struvul dopu-udu sommunu mirunu mi shodrulunu klisi pcukonudi. kabtti rubeniyulunu gadiyulunu mnse ardh gotrpuvarunu yehova mosed-vara selviccin matcoppun tamu svadhin-prcukonin svasthybhumi yen giladuloniki vellutku knanu desmdli silo hulonnun is-rayeliyul yoddnudi byluderiri. knanudesm-dunn yordanu prdesmunku vccinppudu rubeniyu lunu gadiyulunu mnse arth gotr-puvarunu akkd yordanu dggr ok blipith-munu kttiri. adi cupunku gopp blipithme. appudu rube niyulunu gadiyulunu mnse ardhgotrpu varunu israyeliyul yedutivapun yordanuprdes mulo knanudesmu nedut blip-ithmunu kttirni isra yeliyulku vrtmanmu vc-cenu. israyeliyulu a mat vininppudu smajm-tyu varito yuddhmu ceyutku silohulo kudi israyeliyulu giladulonunn rubeniyul yodd-kunu gadiyul yoddkunu mnse ardh gotrpu-vari yoddkunu yajku dgu eliyajru kumaru-den phinehasunu ppiri. israyeliyul gotrmul nnitilo prtidani pitrul kutubpu prdhanuni, anga pdimdi prdhanulnu atnito kud ppiri, vardru israyeliyul smu hmullo tm tm pitrul kutubmulku prdhanulu. varu giladudesmu-lonnun rubeniyul yoddkunu gadiyul yodd-kunu mnse ardh gotrpuvari yodd kunu poyi varito itlniri yehova srv smajpuvaru cep-pucunndemnganedu blipithmunu kttukoni nede yehovanu anusricut mani, israyeliyul devuni mid mirel tirugubatu ceyu cun-naru? peyoru visymulo mnmu cesin dosmu mnku calda? aducet yehova smaj mulo tegulu puttenu gda netivrku mnmu dan-inudi pvitrprcukonkyunnamu. miru i din mun yehova vebdi nudi tolgirovunttu nedu yehova mid tirug bdi drohmu cesedremi? alagete ayn ikmidt israyeliyul srvsma jmu-

mid koppdunu gda? mi svasthyemen desmu apvitr muga nudinyedl yehova mdirmudu yehova svadhin desmunku miru vcci ma mdhynu svasthyu tisikonudi, mn devuden yehova bli pithmu gak verok blipithmunu kttukoni yehova mid tirugbdkudi, ma mid tirugbdkudi, jerhu kumaruden akanu prti sthitmen danivisymulo tirugbdinppudu is-rayeliyul srvsmaajmu midiki kopmu raleda? tn dosmuvln a mnusyudokde mrn mayena? aduku rubeniyulunu gadiyulunu mnse ard-hgotrpuvarunu israyeliyul prdhanulto iccin uttrmemnga devullu yehova devudu, devul-lo yehovaye devudu; sgti aynku teli yunu, israyeliyulu telisi koduru, drohmu cetnennu yehovamid tirugu batucetnennu memu i pni cesinyedl nedu mnmu brdukniyykudi. yehovanu anusripk tolgi-poyi, dhnblinennu nevedy munennu danimid arpicutke gani sma dhan blulnu danimid arpicutke gani memu i blipithmunu kttinyedl yehova tane vimrs ceyunagak. verok hetuvucetne i blip-ithmunu kttitiviu. emnga rabovukalmun mi stanpu varu ma stanpuvaritoisrayeliyul de-vuden yehovato mikemi sbdhu? rubeniyu-lara gadiyulara, mikunu makunu mdhy yehova yordanunu srihduga niymicenu gda yehova ydu miku palediyu ledni cep-putvln mi sta npuvaru ma stanpuva rini yehova visymulo bhybhktululeni var guntlu ceyuduremo ani bhypti a hetuvu cetne dini cesitiviu. kabtti memumnmu blipithmunu kttutku siddhprcudmu rdni ceppu kotimi; adi dhnblul nrpicutkennu bli nrpi cutkennu kadu. mn dhnblul visymulonlu blul visymu-lonu smadhanblul visymulonlu mnmu yehova snnidhini ayn sevceyvlyu nnutkuyehovaydu miku palu ediyu lednu mat mi sttivaru ma sttivariki ceppjalkudu ntlu adi makunu mikunu mn truvat mn mn trmulvarikini mdhy saksiiyeyudunu. aduku memui-kmidt varu matone gani ma trmul vari-tone gani atlu ceppinyedl memumn pit rulu cesin blipithpu akarmunu cududi; yidi dhn-bli nrpicutku kadu bli nrpicutku kadugani, makunu mikunu mdhysaksiye yudutke yni ceppudmni anakotimi. ayn mdirmu nedut nunn mn devuden yehova blipithmu tpp dhn blulkennu nevedymulkennu blulkennu verok bli pithmunu kttuntlu nedu yeho-vanu anusripk tolgi poyinyedl nemi yeho-vamid drohmu cesinyedl nemi memu sap-grstulmgudumu gak. phinehasnu yaj-kudunu smaj prdhanulunu, anga atnito udin israyeliyul prdhanulunu rubeniyulunu gadiyulunu mnssiyulunu ceppin matlhu vini stosiciri. appudu yajkuden eliya-jru kumarudgu phinehasu rubeniyultonu gadiyultonnu mnssiyultonumiru yehovaku vi-rodhmuga i drohmu ceyledu gnuk yehova mn mdhynunnadni nedu erugudumu; ip-pudu miru yehova cetilonudi israyeliyulnu vidipici yunnarni ceppenu. yajkuden eliya-

jru kumarudgu phineha sunu prdhanulunu giladuloni rubeniyul yoddnudiyyu, gadiyul yoddnudiyyu israyeliyul yoddku tirigi vcci jnulku a mat teliyceppga isra yeliyulu vini stosiciri. appudu israyeliyulu devuni stutici, rubeniyulunu gadiyulunu nivsicu desmunu paduceyutku varimid yuddhmu ceyut maniri. rubeniyulunu gadiyulunu yehovaye devudnutku idi mnmhdhynu saksiygu nni daniki ed anu peru pettiri.

23

cuttununn vari struvullo evrunu vari midiki rakud yehova israyeliyulku nemmdu klug jesinmidt anek dinmulen truvat yehosuv bhu svtrsmulugl vrddhudayenu. appu dtdu israyeliyulndrini vari peddlu vari mukhyulnu vari nyayadhiptulnu vari nayku lnu pilipici varito itlunenunu bhu sv trsmulu gd-cin muslivadnu. mi devuden yehova mi nimittmu smstjnmulku cesin dtyu miru cucitiri. mi nimittmu yuddhmu cesinvadu mi devuden yeho vaye. cududi, yordanu modlukoni turpu dikkun mhasmdrmu vrku nenu nirmulmu cesin smst jnmul desmunu, mi gotrmul svasthyumudhy migiliyunn yi jnmul desmunu miku vtucitlvln pcipettitini. mi devuden yehovaye varini mi yedut niluv kud vellgottin truvat mi devuden yehova mito selviccintlu miru vari desmunu svadhin prcukoduru. kabtti miru mose dhrmsastr grthmulo vraybdindttini gekoni anusricu tku mnssu drdhmu cesikoni, yedmku gani kudiki gani daninudi tolgiyok miyodd migiliyunn yiynul svhasmu ceyk vari devtl pellnu ettk vati todni prmanmu ceyk vatini pujipk vatiki nmskripk miru netivrku cesintlu mi devuden yehovanu htukoni yudvlenu. yehova blmugl gopp jnmulnu mi yedut nudi kottivesiyunadu, mi yedut netivrku e mnusyudunu niliciyudledu. mi devuden yehova mikiccin matcoppun tane mikorku yuddhmu ceyvadu gnuk milo okdu veyimindi trumunu kabtti miru bhu jagrttptdi mi devu den yehovanu premipvlenu. ayite miru venukku tolgi miyodd migili yunn yi jnmulnu htukoni varito viyymdi, varito mirunu mito varunu sagtymu cesin yedl mi devuden yehova mi yedutnudi yi jnmulnu kottiveyut manunu. mi devuden yehova mikiccin yi mci desmulo udkud miru nsicuvrku vari miku uriganu bonaganu mi prkl mid kordaluganu mi knullo mulluganu uduru. idigo nedu nenu srv lokul margmun vellucunnanu. mi devuden yehova mi visyme selviccin mci matlnnilito okktiyeunu tppiyudledni miru anubhv purvkmuga eruguduru; avi anniyu miku kligenu, vatilo okktiyeunu tppiyudledu. ayite mi devuden yehova mito ceppin meltu miku kligin prkarmu mi devuden yehova mi kiccin yi mci desmulo udkud ayn mimmu nsipjeyuvrku yehova mi midiki kidtyu rajeyunu.

miru mi devuden yehova miku niy micin ayn nibdhnnu miri yitr devtlnu pujici vatiki nmskrincinyedl yehova kopmu ni mid mdunu gnuk ayn mikiccin yi mci des mulo nud kud miru sighrmuga nsici povuduru.

24

yehosuv israyeliyul gotrmul vari ndrini sekemulo pogucesi, vari peddlu vari prdhanulnu vari nyayadhiptulnu vari naykulnu pilipigga varu vcci devuni snnidhini niliciri. yehosuv jnuldrito itlneuisrayeliyul devuden yehova ceppundemngaadikalmunudi mi pitrulu, anga abrahamukunu nahorukunu tdriyen terhu kutubikulu ndi (yuphtisu) addrini nivsici yitr devtlnu pujiciri. ayite nenu ndi addrinudi mi pitruden abrahamunu toduni koni vcci knanu desmdtt scripjesi, at-niki stanmunu vistrpjesi, atniki issakunu icci tini. issakunku nenu yakobu esavul niccitini. seyiru mnymulnu svadhinprcukonuntlu vatini esavu kiccitini. yakobunu atni kumarulunu aiguptuloniki digipoyiri. truvat nenu mose ahronulu ppi, dani mdhynu nenu cesin kriyvlvln aiguptiyu lnu htmucesi mimmunu velupliki rppicitini. nenu aiguptulonudi mi tdrulnu rppicinppudu miru smudrmunoddku raga aiguptiyulu rthmul-tonu rautultonu mi tdrulnu errsmudrmuvrku trimiri. varu yehovaku morppetinppudu ayn mikunu aiguptiyulkunu mdhy cikti klipici smudr munu varimidiki rppici varini mucivesenu. aiguptu desmulo nenu cesindanini miru knnular cucitiri. atutruvat miru bhu dinmulu arnymulo niv sicitiri. yordanu addrini nivsicin amoriyul desmunku nenu mimmunu rppicinppudu varu mito yuddhmuceyga nenu mi cetiki varini appgicitini, miru vari desmunu svadhinprcukotiri, varu mi yedut niluvkud varini nsipjesitini. truvat moyabu rajunu sipporu kumarudunen balakuleci israyeliyulo yud-dhmucesi mimmu spicutku beyoru kumaruden bilamunu piluvnpga nenu bilamu mnvi vinnollnetini gnuk atdu mimmunu divicucune vccenu. atnicetinudi nene mimmunu vidipicitini. miru yordanu dati yeriko dg-grku vccinppudu yerikoku yjmanulgu amoriyulu perijjiyulu knaniyulu hittiyulu girgasiyulu hivviyulu yebusiylunnavu mito yuddhmu ceyga nenu varini ni cetikppgic-itini. mriyu nenu miku muduga kdirignu ppitini; ni khdgmu kadu ni villu kadu gani ave amoriyul rajul niddrini tolivesenu. miru sedymuceyeni desmunu miru kttni pttnmulnu mikicciyunnanu. miru vatilo nivsicucun-naru. miru natni drakstotl pdlnu olivtotl pdlnu tinucunnaru. kabtti miru yehovaydu bhy bhktuluglvare, aynnu niskptmuganu stymu ganu sevivicu, mi pitrulu ndi addrini aiguptulonunu sevicin devtlnu tol-gdrosi yehovane sevi cudl. yehovanu se-

vicut mi drstiki kidni tocin yedl miru evni sevicedro, ndi addrini mi pitrulu sevicin devtlnu sevicedro, amoriyul desmun miru nivsicucunnare vari devtlnu sevi cedro nedu miru korukonudi; mire vrini sevip korukoninnu nenunu na yitivarunu yehovanu sevicedmu anenu. aduku prjluyehovanu visrjici yitrdevtlnu sevicinyedl memu sap grstul mgudumu gak. aiguptudesmnu dasul grhmulonudi mnlnu mn tdrulnu rppici, mn knnulyedut a gopp suck kriylnu cesi, mnmu ndicin margmulnnitilonu, mnmu vellin prj ldrimdhynu mnlnu kapadin yehovaye mn devudu. yehova a desmulo nivsicin amori yulu modlen prjldru mnyedut niluvkud varini tolivesinvadu; yehovane sevicedmu; aynye ma devudni prtyuttrmicciri. aduku yehosuvyehova prisuddh devudu, rosmugl devudu, ayn mi apradh mulnu mi papmulnu prihriprivadu, miraynnu sevipleru. miru yehovanu visrjici anydevtlnu sevicinyedl ayn miku melu ceyuvadennu mnssu trippukoni miku kiducesi mimmunu ksinip jeyunnga jnulu atlu kadu, memu yehovane sevicedmni yehosuvto ceppiri. appudu yeho suvmiru yehovane sevicedmni aynnu koru konnduku mimmunu gurci mire saksule yunna rnga varumemu saksulme aniri. aduktdualagete mi mdhy nunn anydevtlnu tolgdrosi, israyeliyul devuden yehovattu mi hrdymunu trippukonudni ceppenu. aduku jnulumn devu den yehovane sevicedmu, ayn matye vidumni yehosuvto ceppiri. atlu yehosuv a dinmun prjltu nibdhn cesi variki sekemulo kttdnu vidhini niymici devuni dhmrmsastrgrthmulo a vakymulnu vrayici pedd ratini teppici yehova prisuddhsthlmulo nunn sidur vrksmukrid dani niluvbetti jnu ldrito itlhenualocicudi, yehova mnto ceppin matlnniyu i ratiki vinbdeni gnuk adi mnmid saksiga udunu. miru mi devuni visrjicin yedl adi mimid saksiga udunu. appudu yehosuv prjlnu tm svasthymulku vellnpenu. i sgtulu jrigintruvat nunu kumarudunu yehova dasudunen yehosuv nutpdi svts rmul vyssuglvade mrti nodenu. atni svasthypu srhddulonunn timntserhulo atdu pati pettbdeni. adi ephrayimiyul mnymuloni gaysu kodku uttr dikkun nunndi. yehosuv dinmulnnitnu yehosuv truvat ik brtiki yehova israyeliyulkorku cesin kriylnnitini erigin peddl dinmulnnitnu israyeli yulu yehovanu sevicucu vcciri. israyeli yulu aiguptulonudi teccin yosepu emuklnu sekemulo, anga yakobu nuru vrhalku sekemu tdriyen hmoru kumarulyodd konin ceni bhagmulo varu patipettiri. avi yosepu putrulku ok svasthymuga udenu. mriyu ahronu kumaruden eliyajru mrtinodinppudu ephrayimiyul mnyprdesmulo atni kumaruden phinehasunku iyy bdin phinehasugirilo jnulu atni patipettiri.

yehosuv mrtinodin truvat israyeli yuluk-naniyultu yuddhmu ceyutku tmlu nevru muduga vari midiki povlsindi yehova teliy-jeyuntlu prarthnceyga yehovaa desmuni yudavssthul kiciyunnanu, varu povlenni selviccenu. appudu yudavssthulu tm shodruken simonyultomnu kna niyultu yuddhmu ceyutkuma vtuloniki matokud rdi, memunu mitokud mi vtuloniki vc-cedmni ceppga simonyiyulu varito kud poyiri. knaniyulmidiki yudavssthulu poy-inppudu yehova knaniyulnu perijjiyulnu vari kppgicenu gnuk varu bejekulo pdi-veldmi mnusyulnu htmucesiri. varu be-jekulo adoni bejekunu cuci vanito yud-dhmucesi knaniyulnu perijjiyulnu htmuce-siri. adoni bejeku paripoga varu atni trimi pttukoni atni kalucetel bottn vrellnu ko-siviri. appudu adoni bejekutn kallu ce-tul bottnvrellu koybdin debbdimdi rajulu na bhojnpu blkririd mukklru erukonucudiri. nenu cesintle devudu naku prtiphlmiccen-nenu. varu yerusalemunku atni todukoniraga atdu akkd cnipoyenu. yudavssthulu yerusle-mumidiki yuddhmu cesi danini pttukoni kollbetti a pttmmunu kalci vesiri. truvat yu-davssthulu mnymulydunu dksindesmdunu loyydunu nivsicin knaniyu lto yuddhmu ceyutku poyiri. mriyu yuda vsssthulu he-bronulo nivsicin knaniyulmidiki poyi, sesyini ahimanunu tlmeyini htmucesiri. a hebronu peru kiryttrba. akkdndu varu debiru niva-sulmidiki poyiri. purvnu debiru peru kiryt-sepheru. kalebukirytssepherunu pttukoni koll bettuvaniki na kumarteyen aksanu icci pedlicessed nni ceppga kalebu tmmuden knju kumarudgu otniyelu dani pttukonenu gnuk kalebu tn kumarte yen aksanu atni-ckic pedli cesenu. ame tn penimiti yit prvesicinppudu tn tdrini ok polmu adugutku atnini prrepicenu. ame gadidnu digga kale-bunikemi kavleni ydigenu adukamediven dy ceyumu; naku dksin bhumi icciyunnavu, niti mdugulnu kud naku dy ceyumnenu. ap-pudu kalebu ameku merk mdugulnu plpu mdugulnu iccenu. mose mamen keyinu ku-marulu yuda vsssthulo kud khjrurceti pttm-mulonudi aradu dksindikkuloni yuda arny-munku velli akkd ceri a jnmuto nivsiciri. yu-davssthulu tm shodruken simonyultu kud poyi jeph tulo nivsicin knaniyulnu htmu cesi pttmmunu nirmulmucesi a pttmmunku horma anu peru pettiri. yudavssthulu gaja nudani prdesmuni aske lonunu dani prdesmuni ekonunu dani prdesmuni pttukoniri. yehova yudavssthulku tode yun-dun varu mnydesmuni svadhinprcukoniri. ayite medanmdu nivsicuvariki inuprthmu-lunn dun varini vellgottlekoyiri. mose ceppintlu varu kalebuku hebronu niyyga atdu mugguru anakiyulnu akkdndu pardoli

danini svadhin prcukonenu. yerusalemulo nivsicu yebusi yulnu benyaminiyulu vellgot-tledu; yebusi yulu benyaminiyultu kud ne-tivrku yerus lemulo nivsicucunnaru. yosepu itivaru beteluku vellinppudu yehova variki todeyudenu. purvnu lujnbdin bete lunu vegucucutku yosepu itivaru dutlunu ppga a vegulvaru a pttmmunudi okdu vccut cucinivu dycesi yi pttmmuloniki vellu trovnu maku cupinyedl memu miku upkarmu cesedmni ceppiri. atdu pttmmuloniki povu trovnu variki cupga varu a pttmmunu ktti vat htmu cesirigani a mnusyuni vani ku-tubikul ndrini ponicciri. a mnusyudu hit-tiyul desmu nku velli ok pttmmunu kt-tici daniki luju anu perupettenu. ne-tivrku danikke peru. mnssiyulu betseya-nunu dani pllelnu, tyi nakunu dani pl-lelnu, dorunivasulnu doru pllelnu, ibleya-munu dani pllelnu, megiddo nivasulnu, megiddo pllelnu, svadhinprcukon ledu; elynga knaniyulu a desmulo nivsivlenni gt-tipttu pttiyudiri. israyeliyulu blvtulen tru-vat varu knaniyul cet vettipnulu ceyicukoniri kani varini bottiga vellgottledu. ephray-imiylulu gejerulo nivsicin knaniyu lnu vell-gottledu, gejerulo knaniyulu vari mdhynu nivsiciri. jebuluniyulu kitronu nivasulnu nhlohu nivasulnu vellgottledu, knaniyulu vari mdhy nivsici variki vettipnulu ceyuvareri. ase riyulu akko nivasulnu sidonu niva-sulnu ahlabu varini akjibubarini helbavarini aphekuvarini rehobu varini aseriylulu desni-vasulen knaniyulnu vellgottk vari mdhy nivsiciri. nphtaliyulu betse mesu varini bet-natuvarini vellgottledu gani betsemesu ni-vasulcetnu betnatu nivasulcetnu veti pnulu ceyicukoniri. amoriyulu daniyu lnu plpu desmunku digniyyk mnymunku varini vell-gottiri. amoriyulu ayyalonu ndli heresu kod-lonu sylbimulonunu nivsivlenni gtiti pttu pt-tiyudga yosepu itivaru blvtule varicet vet-tipnulu ceyicukoniri amoriyul sri hddu akrb-bimu modlukoni hsselavrku vyapicenu.

2

yehova dut gilgalunudi byluderi bokimu nkuvcci yilagu selviccenunenu mimmunu aiguptulo nudi rppici, mi pitrulku prman-mucesin desmu nku mimmunu cercinito cesin nibdhn nenennununu mirnu. miru i desnivasulto nibdhn cesi konkuddu; vari blipithmulnu viruggottvlenni ajn iccitini gani miru na matnu vinledu. miru cesinpi yettidi? kavun nenumi yedutnudi i desni-vasulnu vellgottnu, varu mi prkklku sulmu-luga nuduru, vari devtlu miku uriga nudurni ceppucunnaru. yehova dut isra yeliyuldrilo i matlu ceppga jnulu elugetti yedciri; kaga a cotiki bokimnu peru pettbdenu. akkd-varu yehovaku bli arpici. yehosuv jnulu vellnpinppudu israyeli yulu desmuni svad-

hinprcukonutku tm svasthy mulku poyiri. yehosuv dinmulnaitnu yeho suv truvat ik brdikinvare yehova isra yeliyulkorku cesin karymulnaitni cucin peddl dinmulnaitnu prjlu yehovanu sevicucu vcciri. nunu kumarudunu yehovaku dasudu nen yehosuv nut pdi svtsrmul vyssugl vade mrtinod-inppudu atni syasthyu srihddulo nunn timntserhulo jnultni patipettiri. adi ephray-imiyul mnymdli gaysukodku uttridikkun nunnadi. a trmuvardru tm pitrulyoddku cerbbdiri. vari truvat yehovanennu ayn israyeliyul korku cesin karymulnennu erugni trmukti puttga israyeliyulu yehova knnu-lyedut kiducesi, aiguptudesmulonudi varini rppicin tm pitrul devuden yehovanu vis-rjici bylu devtlnu pujici tm cuttunudu jnal devtlo itrdevtlnu anusrici vatiki nmskrici yeho vaku kopmu putticiri. varu yehovanu visrjici bylunu astarotunu puji-ciri. kabtti yehova kopagni israyeliyulmid mdenu; ayn docu konuvaricetiki varini appg-icenu. varu israyeli yulnu docukoniri; ayn vari cuttununnvari struvulcetiki varini appg-icenu gnuk varu tm struvul yedut nilu-vlekpoyiri. yehova varito ceppintlu, yehova varito prmanmu cesintlu, varu poyin prt sthlmun variki badh klugjeyutku yehova variki struvayenu gnuk variki mikkili yibbdi kligenu. a kalmun yehova varikorku nyayadhi ptlunu putticenu. viru docukonu-vari cetilonudi israyeliyulnu rksiciri. ayite varu ik nyayadhiptul mat vink tm pitrulu yehova ajnlun anusrici ndicin margmunudi tvrga tolgi poyi yitr devtlo vybhicrici vatiki nmskriciri; tm pitrulu a ajnlun anusricintlu varu ndvlpoyiri. tm struvulu tmmunu badhipga varu vidicin nitturpulu yehova vini stapici varikorku nyayadhiptulnu putticu, aya nyayadhiptulku todeyudi vari dinmulnaitnu varistruvul cetullonudi israyeliyulnu rksi cenu. okkakk nyayadhipti cnipoga varu venukku tirigi yitr devtlnu anusrici pujicucu vatiki sagilpducu udutvln tm kriyllo nemi tm murkhprvrtlnonemi denini viduvk tm purvikulke mri igal ced-dvareri. kabtti yehova kopagni israyeliyul mid mdga ayn ilagu selviccenui prjlu na mat vink, viri pitrulto nenu cesin nibdhnnu miru duru gnuk nenu niymicin vidhin-nusrici vari pitrulu ndicintlu virunu yehova vidhinnusrici nducuduro ledo a jnmulvln israyeliyulnu sodhicutke yehosuv cnipoyin kalmun sesicin jnmullo e jnmunu vari yedut-nudi nenu vellgottnu. aduku yehova a jn-mulnu yehosuv ceti kppgipkyu sighrmuga vellgott kyu mani varini udniccenu.

3

israyeliyulkunu knaniyulkunu jriginyud-dhmu lnnitini cudnivardrini sodhici israyeliyul trtrmulvariki, anga purvmu a

yuddhmulnu e matrmunu cudnivariki yud-dhmucey nerpuntlu yehova udniccin jnmulu ivi. philistiyul ayiduguru srdarul jnulunu, knaniyuldrunu, sidoniylunu, bylhermonu modlukoni hmatunku povu margmuvrku lebanonu kodlo nivsicu hivviyulunu, yehova mosedvara tm trdul kicin ajnlun varu anusrituro ledo telisikonu ntl israyeliyulnu prisodhicutke a jnmulnu udniccenu. kabtti israyeliyulu, knaniyulu hittiyulu amoriyulu perijji yulu hivviyulu ebusiyulu jnulmdhy nivsicucu vari kumarte lnu pedlicesikonucu, vari kumarulku tm kumartel niccucu, vari devtlnu pujicucu vcciri atlu israyeliyulu yehova snnidhini dosule, tm devuden yehovanu mrci byludevltlu devta stbh-mulnu pujiciri. adunugurci yehova kopmu israyeliyulmid mdga ayn ara mnhray-imuyokk rajen kusnrisatayimu cetulku dasulgutke varini amimvesenu. israyeli yulu enimidi svtsrmulu kusnrisatayimunku dasuluganudiri israyeliyulu yehovaku morpettga yehova kalebu tmmuden knju yokk kumarudgu otniyelunu rkskuniga isra yeliyulkorku niymici varini rksicenu. yehova atni midiki vccenu gnuk atdu israyeliyulku nyayadhiptiye yuddhmunku byluderga yehova aramnhrayimu rajen kusnrisatayimunu atni cetikppgicenu, atdu kusnrisatayimunu jycicenu. appudu nluvdi svtsrmulu desmu nemmdipodenu. atutruvat knju kumaruden otniyelu mrtinodenu. israyeliyulu mrl yehova drstiki dosu leri gnuk varu yehova drstiki dosulenden yehova israyeliyulto yuddhmuceyutku moyabu rajen eglonunu blprcenu. atdu am-moniylunu amalekiyulnu smkurcukonipoyi israyeliyulnu odgotti khrjurcetl pttmunu svadhinprcukonenu. israyeliyulu pdunen-imidi svtsrmulu moyabu rajunku dasuleri. isra yeliyulu yehovaku morr pettga benyami niyuden gera kumarudgu ehudnu rkskuni vari korku yehova niymicenu. atdu edmceti pni vadu. atnicetnu israyeliyulu moyabu rajen eglonuku kppmu ppga ehudu muredu podvugl redcul kttni ceyicukoni, tn vstr mulo tn kudi todmid danini kttukoni, a kppmu moyaburajen eglo nuku teccenu. a eglonu bhu sthulkayudu. ehudu a kppmu tecci yiccin truvat kppmu mosin jnulnu vellnpi gilgalu dggr nunn pesilimunoddnudi tirigi vcciraja, rshymen mat okti nenu nito ceppyle nga atdutyodd nilicinvardru velu-pliki povu vrku urkommi ceppenu. ehudu atni dgg rku vccinppudu atdu okkde cllni med gdilo kurcudiyudenu. ehudunito nenu cepp vlsin devunimat okti yunnndi ceppga atdu tn pithmumidnudi lecenu. appudu ehudu tn yedmcetini capi tn kudi todmid-nudi a ktti tisi kdupumid atni podicenu. pdiyunu kttivebdi durga krovvukttipeni kppukonindun atni kdupu nudi kttini tiylekpoyenu, adi venuknudi bytiki vcci

yudenu. appudu ehudu pcpaliloniki bylu-
velli tn venuknu a medgdi tlupuvesi gdiy
pettenu. atdu byluvellin truvat a raju
dasulu loplikivcci cudga a medgdi tlupulu
gdilyl vesityudenu gnuk varu atdu clini gdilo
skanivrtiki poyiyunnadnukoni tamu siggu-
vitlu pduvrku knipettinnu atdu a gdi tlupu
lnu tiykpoga varu talpu cevini tecci tlupulu
tisi cucinppudu vari yjmanudu cniptoyi
nelnu pdiyudenu. varu tdvu ceyu cudga
ehudu tpicukoni pesilimunu dati seyiraku
pari poyenu. atdu vcci ephrayimiyul kodlo
burnu udga israyeliyulu mnyprdesmunudi
digi atni yoddku vcciri. atdu variki muduga
sagi varitona vebdi tvrga rdi; mi struvu
len moyabiyulnu yehova mi ceti kppgicu
cunnadnenu. kabtti varu atni vebdini
digivcci moyabu neduti yordanu revulnu pt-
tukoni yevnini datniyyledu. a kalmun varu
moyabiyu llo blmugl surulen prakrm salulnu
pdivel mdini cpiri; okdunu tpicukon-
ledu. a din mun moyabiyulu israyeliyul
cetikrid anpbdga desmu enubdi svtsrmulu
nimmlmuga udenu. atnitruvat anatu
kumaruden svgru nyayadhi ptiga udenu.
atdu philistiyullo aruvdl mdini munukol
krto htmucesenu; atdunu israyeliyulnu
rksicenu.

4

ehudu mrnmentruvat israyeliyulu iknu
yehova drstiki dosuleri gnuk yehova ha-
sorulo elu knanu rajen yabinucetiki varini
appgicenu. atni senadhipti anyul hrose-
tulo nivsicin siseru. atniki tomimdivdl
inuprthmu ludenu. atdu iruvdi svtsrmulu
israyeliyu lnu kthinmen badhpettga is-
rayeliyulu yehovaku morrpettiri. a kalmun
lppidotunku bharyyen debora anu prvk-
tri israyeliyulku nyayadhiptiniga udenu.
ame ephrayimiyul mnymdli rama kunu
betelukunu mdhynunn debora srlvrksmu
krid tirkuke kurcudutkddu, tirkpu ceyutke
isra yeliyulu ameyoddku vccu cudiri. ame
nphtali kedesulonudi abinoymu kumaruden
barakunu piluvnpici atnito itlneunivuvelli
nphtaliyl lonu jebuluniyullonu pdivelmdi
mnyusyulnu taboru kodyoddku rpicumu;
nenu ni dggrku yabinu senadhiptiyen
siseranu atni rthmulnu atni senymnu kisonu
etiyyoddku kurci ni cetiki at nini appgicednii
israyeliyul devuden yehova selviciyudleda?
ani debora ceppga baraku nivu natokud
vccin yedl nenu vellednu gani nivu nato kud
rani yedl nenu vellnii ameto ceppenu. ap-
pudu amenito nenu agtymuga vcednu; ayite
nivu ceyu pryanmuvln niku ghntklugdu,
yehova ok stricetiki siseranu appgicunni
ceppi tanu leci barakuto kud kedesu nku
vellenu. baraku jebuluniyulnu nphtaliyu
lnu kedesu nku pilipicinppudu pdivelmdi
mnyusyulu atnivet velliri; deborayu at-

nitokud poyenu. atkuloga kyiniyuden
heberu mose mam yen hobabu sttivaren
kyiniyulnudi veru pdi kedesunoddunn
jynnmuloni mstkvkrksmu nodd tn gu-
darmunu vesikoniyudenu. abino ymu
kumaruden baraku taborukodmidikipoye
nni siseraku telupbdinppudu siseru tn
rthmulnni tini tn tomimdivdl inup rth-
mulnu anyul hro setunudi kisonu vaguvrku
tn pksmuga nunn smst jnmunu pilipigga
deborallemmu, yehova siseranu ni cetiki
appgicin dinmu ide, yehova niku muduga
byluderunugda ani barakuto ceppinppudu,
baraku a pdivelmdi mnyusyulnu vetbet-
tukoni taboru kod midinudi digi vccenu.
baraku varini htmu ceyuntlu yehova sis-
eranu atni rthmulnnitini atni srv sennu
klvrprcga siseru tn rthmu digi kalindknu
paripoyenu. baraku a rthmulnu sennu anyul
hrosetuvrku trumga siserayokk srvsenyu
kttivat kulenu, okkdenmu migiliyudledu
hasorurajen yabinukunu kyiniyuden heberu
vssthulkunu smadhanmu kligiyudenu
gnuk siseru kalindknu kyiniyudgu heberu
bharyyen yayelu gudarmunku paripoyenu.
appudu yayelu siseranu edurkon boyi
atnini cuci na yelinuada natttu tirugumu,
tirugumu bhy pdkumni ceppindun atdu
ame gudarmunu joccenu. ame goglito
atni kppga atdudppikoniyunnanu, dycesi
dahmunku kocemu nillimmi amendigenu.
ame ok palbuddi vippi atniki dahmicci
atni kppucudga atdugudarpu dvarmun
nilici yudumu; evdekani loplikivcciyikkd
nevdenunnada ani ninndiginyedl nivuev-
dunu ledni ceppvlenenu. pimmt heberu
bharyyen yayelu gudarpu meku tisikoni
sutte cetpttu koni atniyoddku mellga vcci
atniki alst cet gadhnidr kligiyudga nelku
diguntlu a mekunu atni kntllo diggottga
atdu cccenu baraku siseranu trumucudga
yayelu atnini edurkon vccirmmu, nivu
vedkucunn mnyusyuni niku cupi cednnga
atdu vccinppudu siseru ccci pdi yudenu,
a meku atni kntllo nudenu. a dinmun
devudu israyeliyuledut knanu rajen yabi-
nunu ancenu. truvat varu knanu rajen
yabinunu shricuvrku israyeliyul ceyyi
knanu rajen yabinuku virothmuga atktku
heccucuvccenu.

5

a dinmun deborayu abinoymu kumaruden
barakunu i kirtn padiri. israyeliyulloyud-
dhsalulu dherymu knuprciri prjlu stosmuga
siddhpdiri. yehovanu stuticudi. rajalara
vinudi, adhiptulara alikicudi yehovaku gan-
mucesednu. israyelu devuden yehovanu kir-
ticednu yehova, nivu seyrinudi byluder-
inppudu edomu polmunudi byluderinppudu
bhumi vnkenu, akasmu nillnu kurpicenu
meghmulunnu vrsicenu. yehova snnidhini

kodllonudi prvahmulu vccenu israyelu devuden yehovasnnidhini sinayilonudi prvahmulu vccenu. anatu kumaruden svguru dinmullo yayelu dinmullo rajmargmulu edaru layenu pryansthulu cuttutrovllone ndiciri. israyeliyul adhiptulu lekpoiiri debora anu nenu rakmunupu israyelulo nenu tlliga nudkmunupu varu lekpoiiri israyeliyulu krott devtlnu korukonga yud-dhmu dvarmul yoddku vccenu israyeliyullo nluvdivelmdiki ok kedemegani yiteyegani knbdledu. jnullo israyeliyul adhiptulu stosmuga siddhpdiri.variydu naku premkldu yehovanu stuticudi. tellgadidl nekkuvarlala, tivasulmid kurcuduvarlara, trovlu nducuvarlara, i sgti prk ticudi. vilukadr dhvnik durmuga nuduvaru nillu cedukonu sthlmullo nuduvaru yehova niti kriylnu prkticedru israyeliyul grammulo ayn jrigicu niti kriylnu varu prkticedru vinutke yehova jnulu dvarmullo kududuru. debora, melukonumu, melukonumu debora, melukonumu, melukonumu baraku, kirtu padumu abinoymu kumaruda, lemmu cerptin varini cerpttumu. prjlvirullo sesicinvarunu kudi vcciri surullo yehova naku shaymu cey vccenu. amalekiyullo kapurmunu ephrayimiyu lunu ni truvat ni jnullo benyaminiyulunu makirunudi nyayadhiptulunu jebuluniyulnudi naykddmu vhuvarunuvcciri. issakhariyulen adhiptulu deborato klisi vcciri. issakhariyulunu barakunu ativegmun loyiloniki corbdiri rubeniyl kaluvlyodd jnulk gopp hrdayalocnu kligenu. mdl yillnu vinutku ni dodlmdhynu nivel nivsicitivi? rubeniyl kaluvlyodd jnulk gopp yocnu kligenu. giladu yordanu ad-diri nilicenu daniyulu oddlgr el niliciri? aseriylulu smudrtirmun tm akhatmulyodd el niliciri? jebuluniyulu mrnbhymu lekpranmu trnikricukonin jnmu nphtaliyulu bhumi mettlimd pranmu trnik riciri. rajulu vcci yuddhmucesiri. megiddo kaluvlyoddnunn tanakulo knanu rajulu yuddhmucesiri. vedi labhmu varu tisikonledu nkstrmulu akasmunudi yuddhmucesenu nkstrmulu tm margmullonudi siserato yuddhmucesenu. kisonu vaguvebdi puratnpu vagen kisonu vebdi varu kottukonipoyiri. na pranma nivu blmpuni sagumu. gurmud dekklu surulnu trokkenu gurmulu egsi yegsi surulnu trokkenu. yehova dut yitl-nenu merojunu spicudi dani nivasulmid mhasapnu nilupudi yehova shaymunku varu raledu blisthulto kudi yehova shaymunku varu raledu. kyiniyuden heberu bharyayelu strillo divennodunu gudarmullonudu strillo ame diven nodunu. atdu dahmdigenu ame palu tecciyiccenu srdarulku tgin patro migd decciyiccenu ame mekunu cet ptukonenu pnivani suttenu kudicet ptukoni sis-eranu kottenu vani tlnu ame pgulgottenu ame atni tlnu sutteto kottga adi pgilenu.

atdu ame kallyodd krugipdi prudenu ame kallyodd krugipdenu atdu ekkd krugeno akkdne pdiccenu. siserata tlli kitikilonudi cucenu allik kitikilonudi cuci keklu vesenu rak, atni rthmu tdvucey nel? atni rthmul krmulu alsymucey nel? ameyoddnunn vivekmugl rajkumartelu ilagunne uttrmiciri. ame tnku tanu mrl itlnukonucudenu variki dorkenu gda? dopudusommu pcukonu cunnaru gda? yodhuldru tlayok strini tisikoduru iddresi strilu variki dorkuduru siseraku rguveybdin vstrmukti dopudu sommuga dorkunu rguveybdin vicitr vstrmukti dopuduga dorkunu reduvepul rguveybdin vicitrmen vstrmu docukoninvari medlku tgin vstrmukti dorkunu. yehova ni struvuldru alagunne nsi cedru ayynu premicuvaru blmuto udyicu suryunivle nuduru anipadiri. truvat desmu nluvdi svstrmulu nimlmuga nudenu.

6

israyeliyulu yehova drstiki dosulendun yehova yededlu varini midyaniyl kpp gicenu. midyaniyl ceyyi israyeliyul mid heccayenu gnuk varu midyaniyuledut niluvlek kodlonunn vagulnu guhlnu durgmulnu tmku siddhprukoniri. israyeliyulu vitnmulu vittin truvat midya niyulunu amalekiyulunu turpunnudu varunu tm psuvulnu gudarmulnu tisikoni midtl ddt vistarmuga varimidiki vcci vari yedutdigi, gajaku povundurmu bhumi ptu paducesi, ok gornugani yeddunugani gadidnugani jivnsadhn men mridenigani israyeliyulku udniiy ledu. varunu vari otelunu lekklekyudenu. desmunu paduceyutku varu danieloniki vcciri israyeliyulu midyaniyulvln mikkili hindsku vccinppudu varu yehovaku murr pettiri. midyaniyulvlni badhnubtti israyeliyulu yehovaku murrpettga yehova israyeliyul yoddku prvktknokni ppenu. atdu varito ilagu prkticenuisrayeliyl devuden yehova selviccindemnganenu aiguptulonudi mimmunu rppici, dasul grhmulonudi mimmunu todukoni vccitini. aiguptiyl cetilo nudiyu mimmunu badhicin vardricetilonudiyu mimmunu vidipici, mi yedutnudi varini tolivesi vari desmunu mikicicini; mi devudnen yehovanu nene. miru amoriyl desmun nivsicu cunnaru, vari devtlku bhypdkudi ani mito ceppitini gani miru na mat vinkpotiri. yehova dut vcci abiyejriyuden yova sunku kligin ophraloni mstkivrksmu krid kurcudenu. yovasu kumaruden gidyonu midyaniyulku mrugeyuduntlu ganug catun godhumlnu dullgottucudga yehova dut atniki knbdiprakrmugl bladhya, yehovanu niku tode yunnadni atnito anga gidyonucittmu na yelinvada, yehova maku todeyudinedl idtyu makel sbhvi cenu?

yehova aiguptulo nudi mmmunu rpicenni ceppucu, ma pitulu maku vivricin ayn adbhutkarymulnniyu e mayenu? yehova mmmunu vidicipetti midyaniyul cetiki mmmunu appgicenni atnito ceppenu. att yehova atnittu tirigiblmu teccukoni velli midyaniyul cetilonudi israyeliyulnu rksi pumu, ninnu ppinvadnu nene ani ceppga atdu cittmu na yelin vada, deni shaymucet nenu israyeliyulnu rksipglu? na kutubmu mnse gotrmulo ennickenide. na pitul kutubmulo nenu knisthudne yunnanni aynto ceppenu. aduku yehova ayin nemi? nenu niku tode yudunu gnu ok mnusyuni htmu cesintlu midyaniyulnu nivu htmuceyudvni selviccenu. aduktdu nayedl niku ktaksmu kliginyedl nato matladucunn vadvu nive ani nenu telisi konuntlu ok sucn knuprcumu. nenu niyoddku vcci na arpmunu byтики tecci ni snnidhini danini pettuvrku ikkd-nudi vellkumi ani vedukonga aynnivu tirigi vccuvrku nenu udednnenu. appudu gidyonu lopliki poyi ok mek pillnu tumedu pidito pogni bhksymulnu siddhprci a masmmunu gplo uci adi vdin nillnu kudlo posi aynkorku a mstkivrksmukridiki danini tisikonivcci dgr uca devuni dut a mas mmunu pogni bhksymulnu pttukoni rati mid pettinillu poyumni atnito ceppenu. atdalagu ceyga yehova dut tn cet nunn krrnu capi dani konto a masmmunu a pogni bhksymulnu muttinppudu agni a ratilonudi vedli a mas mmunu pogni bhksymulnu kalci vesenu, att yehova dut atniki adrsy mayenu. gidyonu ayn yehova dut ani telisikoni ahha na yelinvada, yehova, iduke gda nenu mukha mukhiga yehova dutnu cucitinnenu. appudu yehovaniku smadhanmu, bhypdkumu, nivu cavvni atnito selviccenu. akkd gidyonu yehova nammun blipithmu ktti, daniki yehova smadhankrtynu perupettenu. netivrku adi abi yejriyul ophralo unndi. mriyu a ratriyde yehovani tdri kodenu, anga ededl redv yeddunu tisikoni vcci, ni tdrikttin byluyokk blipithmu pdgotti, daniki peganunn devtastbhmunu nrkivesi tgin yerpatuto i bd konnu ni devuden yeho vaku blipithmu ktti, a redv kodenu tisikonivcci nivu nrikin prtimyokk krrto dhnbl nrpicu mni atnito ceppenu. kabtti gidyonu tn pni varilo pdimdini tisikonivcci yehova tnto ceppintlu cesenu. atdu tn pitul kutubmunkunu a urivarikini bhypdindun pglu danini ceylek ratiyde cesenu. a urivaru vekuvne lecinppudu byluyokk blipithmu viruggottbdyudenu, daniki pega nunn devtastbhmunu pddroybdi yudenu, kttbdin a blipithmud a redv yeddu arpip bdi yudenu. appudu varui pni yevru cesindni okritonokru ceppukonucu vicarncesi vedki, yovasu kumaruden gidyonu a pnicesinttu telisikoniri. kabtti a urivaruni kumarudu byluyokk blipithmu pdgotti daniki pe-

ganunn devtastbhmunu pddrosenu gnu ok atdu cavvleni, vanini byтики temmni yovasuto ceppga yovasu tnku eduruga nilicin vardritomiru bylu pksmuga vaditura? miru vani rksicu dura? vanipksmuga vadicuvadu i proddunne cavvleni; evdo vani blipithmunu viruggottenu gnu, vadu devtyendun tn pksmun tanevadic vccunu. okdu tn blipithmunu virug gottindun atnito bylu vadicukonnimmni ceppi a dinmun atniki yerubbylnu peru pettenu. midyaniyuldrunu amalekiyuldrunu turpu vardrunu kudi vcci ndi dati yejreyelu meda nmulo digga yehova atm gidyonunu ave sicenu. atdu bur udinppudu abiyejeru kutubpuvaru atni yoddku vcciri. atdu mnssi yuldriyoddku dutlno ppga varunu kudu koni atniyoddku vcciri. atdu aseru jebulun nphatali gotrmulvariyyoddku dutlno ppga varunu kudinvvari edurkonutku vcciri. appudu gidyonu nivu selviccintlu nacet israyeliyulnu rksip nuddesicin yedl nenu klmun gorrboccu ucintruvat nel atyu ariyudga a gorr boccumid matrme mcupdu nedl nivu selviccintlu israyeliyulnu na mulmuga rksicedvni nenu niscyicukodunni devunito anenu. alagun jrigenu; atdu proddut leci a boccumid pidici nillto patr niduvrku a boccumid mcunu pidenu. appudu gidyonuni kopmu na mid mdniyykumu; ikok mare a boccuget sodhip selvimmu. nel attimid mcu pdi yudga a boccu matrme podiga udnimmni devunito anga a ratri devudu alagun cesenu; nel atti mid mcu pdinnu a boccumatrm podiganudenu.

7

appudu yerubbylu, anga gidyonunu atnito nunn jnuldunu, vekuvnu leci hrodu baviyodd digga loyloni more kodku utrmuga midya niyul ddupalemu variki knbdenu. yehovanito nunn jnulu ekkuv mdi, nenu varicetiki midyaniyulnu appgiptgdu; israyeliyuluna bahublmu naku rksn klugcesikonennukoni namid atisyciduremo. kabtti nivuevdu bhypdi vnkucunnado vadu tvrpdil giladu kod vidici tirigi vellvleni jnulu vinuntluga prkticu mni gidyonu selviccenu. appudu jnullonudi iruvdi redovelmdil tirigi velli poyiri. pdivelmdil niliciyudga yehovai jnu lik ekkuvmdi, nillyoddku varini digejyumu, akkd nikorku varini sodhicednu. itdu nito kud povlenni nenu evnigurci ceppu duno vadu nito povlenu; itdu nito pokuddni yevnigurci nito cepuduno vadu pokuddni gidyonuto selviccenu. atdu nillyoddku a jnmunu digjesinppudu yehovakukkgtukuntlu tn nalukto nillnu gtikin prtivanini, tragutkumokalluni krugin prtivanini veruveruga ucumni gidyonuto selviccenu. cetito notikdicukoni gtik-invarilekk mudu vdl mdi; migilin jnuldru

nillu tragutku mokalluni krugiri. appudu yehovagtikin mudu vdl mnusyuldvara mim-munu rksicednu; midyaniylunu ni cetiki appgicednu; jnuldru tm tm cotlku vellvc-cunni gidyonuto selviccenu. prjlu aharmunu burlnu pttukonga atdu prjldrini tm gudar-mulku vellnpenu gani a muduvdl mdini nilupukonenu. midyaniylul ddu loylo at-niki diguvga nudenu. a ratri yehova at-nito itlhenunivu leci ddumidiki pommel, ni cetiki dani nppgicednu. povutku niku bhy-menyedl ni pnivaden purato kud dduku digipommel. varu ceppu konucunn danini vinin truvat nivu a ddu loniki digipovutku ni cetulu blprcbdunni ceppga, atdunu atni pni vaden purayunu a ddulonunn snnddhul yoddku poyiri. midyaniylunu amalekiyu-lunu turpuvarunu lekkku midtlvle a medan-mulo prudi yudiri. vari otelu smudr-tirmduunn yisuk renuvulvle lekklenive yu-denu. gidyonu vccinppudu okdu tanu knin klnu tn celikaniki vivricudenu. etl-nganenok klgitini, ade mnga yvlrotte okti midyaniylul dduloniki dorli yok gudarmunku vcci dani pdgotti tl kridu cecinppudu a gu-darmu pdipoyenni ceppenu. aduku vani ce-likadu adi israyeliyu den yovasu kumarudgu gidyonu khdgmegani mremikadu; devudu midyaniylunu i ddtnu atni cetiki appgip bovucunnadni uttrmiccenu. gidyonu a kl vivrmunu dani tatprymunu vini nppudu atdu yehovaku nmskarmu cesi isra yeliylul dduloniki tirigi velliledi, yehova midyaniylul ddunu mi cetiki app gicucunnadni ceppi a muduvdlmdini mudu gupuluga cesi burnu vttikudnu a kudllo divitilnu prtivani ceti-kicci varito itlhenununu cuci nenu ceyuntlu ceyudi; idigo nenu vari ddu kottkonku povu-cunnanu, nenu ceyuntlu miru ceyvleni. ne-nunu nato nunnvardrunu burlnu udunppudu mirunu ddu palemtticuttu burlnu uducuye-hovakunu gidyonukunu vijymu ani keklu vey vlenni ceppenu. atlu ndijamu modti kavli-varu ucbdgane gidyonunu atntonunn nu-rumdiyu ddupalemu kottkonku poyi burlnu udi tm cetullonunn kudlnu pglugottiri. atlu a mudu gupulvaru burlnu uducu a kudlnu pglugotti, yedmcetu llo divitilnu kudice-tullo uduktu burlnu pttukoniyehova khdgm-gidyonu khdgmu ani kekluesiri. var-ilo prtivadunu tn cotun ddu cuttu nili-ciyudga a dduvardrunu prugettucu keklu veyucu paripoyiri. a muduvdlmdini burlnu udinppudu yehova ddttilonu prtivani khdg-munu vani poruguvani midiki trippenu. ddu sererativepun nunn betsittavrku tb-batunodd nunn abelmehola tirmuvrku pari-poga nphatali gotrmulonudiyu, aseru gotr-mulonudiyu, mnsse gotrmtilonudiyu pilip-ippdin isra yeliylulu kudukoni midyaniylunu trimiri. gidyonu ephrayimiyul mnydesmt-tikini dut lnu ppididyaniylunu edurkonutku vcci, betbaravrku vagulnu yordanunu varik-

temuduga pttukonudni ceppiyudenu gnuk, ephrayimiyu ldru kudukoni betbara vrku vagulnu yordanunu pttukoniri. mriyu varu midyanu adhiptulen orebu jeyebu anu iddrini pttukoni, orebu bdmid orebunu cpiri, jeyebu draksl tottiyodd jeyebunucpi midyaniylunu trumukonipoyiri. orebu jeye-bul tllnu yordanu avtliki gidyonunoddku tec-ciri.

8

appudu ephrayimiyulu gidyonutonivu ma yedl cupin mryad yettidi? midyaniyulto yuddhmu ceyutku nivu poyinppudu mmmu nel piluv ledni ceppi atnito kthinmuga klli-ciri. adu ktdumiru cesindekkd nenu cesin-dekkd? abi yejeru drakspdl kotkte ephray-imiyul prige mcidikada? devudu midyaniyl adhiptulen orebunu jeyebunu micetiki appg-icenu; miru cesintlu nenu ceygna? anenu. atdu a mat annppudu atni mididi vari kopmu tggenu. gidyonunu atnito nunn muduvdl mdiyunu alstganunnnu, struvulnu trumucu yordanunoddku vcci datiri. atduna vet-nunn jnulu alsiyunnaru, ahar munku rot-telu variki dyceyudi; memu midyanu rajulen jebhunu slmunnanu trumucunnamni sukko-tuvarito ceppga sukkotu adhiptulu jebhu slmunna anu vari cetulu ippudu ni cetiki cikkinvi gnukna memu ni senku aharmu iyyvle nni ydigiri. aduku gidyonu i het-uvu cetnu jebhunu slmunnanu yehova na cetikppgicin truvat nurcu koyyltonu kpltonu mi dehmu lnu nurci veyudunni ceppenu. akkdnudi atdu penuyelunku poyi alagunne varitonu ceppga sukkotuvaru uttrmiccintlu penuyelvarunu atni kuttrmicciri gnuk atdu nenu ksemnuga tirigi vccinppudu i gopur-munu pdgottednni penu yelu varito cep-penu. appudu jebhunu slmu nnayu vari-tokud vari senlunu, anga turpu jnul senlnni-tilo migilin yicu micu pdunedu velmdi mnusyuldrunu krkorulo nudiri. ktti duy-u nut iruvdivel mdi mnusylu pdipoyiri. ap-pudu gidyonu nobhukunu yogebbehkunu turpun gudarmullo nivsicin vari margmun poyi sen nirbhymuga nundun a sennu ht-mucesenu. jbh slmunnayi paripoyinppudu atdu varini trimi midyanu iddru rajulen jebhunu slmunnanu pttukoni a senntnu ce-drgottenu. yuddhmu tirin truvat yovasu kumaruden gidyonu heresu eguvnudi tirigi vcci, sukkotu varilo ok rvnuni pttukoni vi-caripga atdu sukkotu adhiptulnu peddllo debbdidi yeduguru mnusylunu peru peruga vivrici ceppenu. appudtdu sukko tuvari yo-ddku vccijebhu slmunna anu varicetulu ni cetiki cikkinvi gnuk na alsiyunn ni senku memu aha rmu iyyvleni ani miru evriv-isymu nnnu dusicitiro a jebhunu slmunnanu cududi ani ceppi a uripeddlnu pttukoni nurcukoyylnu bommmjedunu tisikoni va-

tivln sukkotuvavari buddhi ceppenu. mriyu ntdu penuyelu gopurmunu pd gotti a urivarinu cpenu. atdumiru taborulo cpin mnu syulu ettivarni jebbhunu slmunnanu adugga varunivtivare, vardrunu rajkumarulu lnu polyudirnga atduvaru na tlli kuma rulu na shodrudlu; miru varini brdukniccini yedl yehova jivmutodu, mimmunu cpkudu nni ceppi tn pedd kumaruden yeterunu cucinivu leci varini cpumni ceppenu. atdu cinnavadu gnuk bhyphi kttni duyledu. appudu jebhu plmunnalupraymukoldi nruniki sktiyunndi gnuk nivu leci mamid pdu mni ceppga gidyonu leci jeb hunu slmunnanu cpi vari otel medl midnunn cdrharmulnu tisikonenu. appudu israyeliyulu gidyontonivu midya niyul cetilonudi mmmunu rk-sicitivu gnuk nivunu ni kumarudunu ni kumaruni kumarudunu mmmunu el vlenni cep-piri. aduku gidyonunenu mimmunu elnu, na kumarudunu mimmunu elradu, yehova mimmunu elunni ceppenu. mriyu gidy-onumilo prti vadu tn dopudu sommulonunn pogulnu nakiyy vlenni mnviceyucun-nannenu. varu ismayeliyulu gnuk variki poguludenu. aduku varustosmuga memu vati niceddmni ceppi yok bttnu prci prti-vadunu tn dopudusommulonudin pogulnu danimid vesenu. midyanu rajul otel midnunn cdrharmulu krnbhusmulu dhmr vrnpu bt-tlu gaknu, otel medlnunn golusulu gaknu, atdu adigin bgaru pogul yettu veyyinni edu-vdl tulmul bgarmu. gidyonu danito ok epho-dunu ceyicukoni tn pitnmen ophralo dani ucenu. kavun israyeliyuldu akkdiki poyi dani nnusrici vybhicaruleri. adi gidyonu kunu atniyitivarikini uriganudenu. midyani yulu israyeliyul yedut anpbdi atuturu vat tm tllnu etikonlekpoiyiri. gidyonu dinmu llo desmu nluvdi svtsrmulu nimmlmuga nudenu. truvat yovasu kumaruden yerub-byulu tn yit nivsicutku poyenu. gidyonuku anak bharylunnundn kdupun knin debbdimdi kumarulu atni kudiri. sekemulonunn atni upptniyu atni kok kumaruni knga gidyonu vaniki abimelekuu peru pettenu. yovasu kumaruden gidyonu mha vrddhude cnipoyi abiyejriyul ophralonunn tn tdriyen yovasu smadhilo patipettbdenu. gidyonu cnipoyin truvat israyeliyulu cuttunudu tm struvul-cetilonudi tmmunu vidi picin tm devu-den yehovanu jnapkmu cesikonk mrl bylul nnusrici vybhicarule bylberitunu tmku de-vtga cesikoniri. mriyu varu gidyonnun yerub-byulu israyeliyulku cesin upkar mtyumrci atni yitivariki upkarmu ceyk poyiri.

9

yerubbylu kumaruden abimeleku sekemulo nunn tn tlli shodruyoddakupoyi vari tonu tn tlli pitrul kutubikuldrironu miru dycesi sekemu yjmanuldu vinuntlu varito matladi

mikedi mcidi? yerubbyluyokk kumarulen debbdimdi mnusyuldu mimmunu elutm-cida? okk mnusyudu mimmunu elutm-cida? nenu mi rktsbdhinni jnapkmuce-sikonudi ani plukudnenu. atni tlli shodrudlu atnigurci sekemu yjma nulu vinuntlu a matlnniyu ceppga varuitdu mn shodrud-nukoni tm hrdymu abimeleku ttu trip-pukoniri; appudu varu bylberitu gudilonudi debbd tulmul vedi tecci atnikiiyuga vatito abimeleku allrijnmunu kuliki pettukonenu, varu atni vsmun nudiri. truvat atdu ophralonunn tn tdri yitiki poyi yerubbylu kumarulu tn shodrudlunen a debbdimdi mnusyulu okk ratimid cpenu. yerubbylu cinn kumarulu den yotamu matrme dagiyudi tpicukonenu. truvat sekemu yjmanul-drunu millo itivardrunu kudivcci sekemu-lonunn mstki vrksmukrid ddu palemunodd abimelekunu rajuga niymiciri. adi yota-munku teliybdinppudu atdu poyi gerijimu kodkoppun nilici yelugetti pilici varito it-lenusekemu yjmanulara, miru na mat vinin yedl devudu mi mat vinunu. cetlu tmmid rajunu oknini abhisekicu konvlennu mnssuk-ligi byluderi mmmunu elumni olivettu ndugga olivettu devunini manvulnu denivln nrulu smanicuduro a na telmu niyyk-mani cetlmid rajuneyudi yitu atu ugutku nenu vcedna? ani vatito anenu. ap-pudu cetlunivu vcci mmmunu elumni ajurpu cettu nduggaaju rpu cettucetl mid ra-juneyudi yitu atu ugu tku na madhury-munu na mci phlmulnu neniyyk manuduna? ani vatito anenu. atutruvat cetlunivu vcci mmmunu elumni draksavlli ndugga draksavlli devunini manvulnu stospettu na draksarsmunu neniyyk mani cetlmid ra-june yudi yitu atu ugutku nenu vcedna? ani vatito anenu. appudu cetlnniyu nivu vcci mmmunu elumni mudlpodyodd mn-viceyga mudl pod miru nijmuga nnnu mi mid rajuga niy micukon gorinyedl rdi na nidnu asyicudi; leda agni nalonudi byluderi lebanonu devduru cetluln kalciveyynni cetlo ceppenu. na tdri mi nimittmu tn pran-munu nirkस्पेत्ति yuddhmu cesi midyaniyul cetilonudi mimmunu vidipicenu. ayite miru na tdri kutubmumidiki leci, yok ra-timid atni kumarulen debbdimdi mnusyulu cpi, atni pniktte kumaruden abimeleku mi sho drudendun sekemu varimid at-nini rajuga niymici yunnaru. yerubbylu edlunu atni yiti variyedlunu miru upkarmu ceykyu atdu cesin kriylku miru prtikriy ceykyu abimele kunu rajuga niymicukonin visyumulo miru nyaymuganu ytharthmuganu prvticinu yedl nedu miru yerubbylu edlunu atni yitivari yedlunu stymuganu ytharthmu-ganu prvticinu yedl, abimelekundu stosicudi atdu mi ydu stosicunagak. leniyedl abimeleku nudi agni byluderi sekemuvavari millo yiti varini kalciveyunagak, seke mu-

varilonudiyu millo yitinudiyu agni byluderi abimelekunu dhicunugak ani ceppi tn shodrunen abi melekunku bhyppi yotamu paripoyi beyerunku velli akkd nivsicenu. abimeleku mudu svtsrmulu israyeliyul mid elikye yudenu. appudu yerubbylu debbdimdi kumarulku ceybdin drohphilmu varini cpin abimeleknu vari shodruni midikini, atdu tn shodrunlu cpuntlu atni cetulun bl-prcin sekemu yjmanul midikini vccuntlunu, varu cesin pranhtyvari mid vccuntlunu, devudu abimelekun kunu sekemu yjmanul-kunu vermu klugutke vari midiki duratmnmu ppenu. appudu sekemu yjmanulu abimelekunu vciciri. etlaga sekemu yjmanulu kod sikhrmulmid atni korku matu gadlno uci, a margmun tmku smipicin-vari ndrini docukoniri; adi abimelekunku telupbdenu. ebedu kumaruden galunu atni bdhuvulun vcci sekemunku cerga sekemu yjmanulu atni asr yiciri. varu polmuloniki poyi vari draks pdlnu erukoni vatini trokki krtjntarpmunu cellici tm devtl mdirmuloniki poyi annpanmulu pucukonucu abimelekunu dusipga ebedu kumaruden galu itlnenu abimeleku epativadu? sekemu epativadu? mnmu atnikeduku dasulmu kavlenu? atdu yerubbylu kumarudu kada? jebulu atni udyogi kada? sekemu tdriyen hmoru variki dasulmgudmu gani mnmu atni keduku dasulmu kavlenu? i jnmu na cetilo udin yedl aha nenu abimelekunu tolgitunu gda anenu. trovat atdu abimelekuto ni sennu ekkuv cesi byluderi rmmnenu. a pttm prdhaniyen jebulu ebedu kumaruden galumatlnu vininppudu atni kopagni mdenu. appudtdu abimeleku noddku rhyemuga dutlnu ppidigo ebedu kumaruden galunu atni bdhuvulun sekemuku vcci yunnaru, varu nimidiki i pttmnmunu repu cunnaru. kavun ratri nivunu nitonunn jnulun leci polmulo matuga nududi, produn suryudu udyipgane nivu tvrga leci pttmnmuid pd vlenu. appudu atdunu atnitonunn jnulun ni yoddku byluderi vccuduga nivu smymu cudi variyedl prvtipvcunni vrtmanmu cesenu. abimelekunu atnitonunn jnuldru ratrivel leci nalugu gupule sekemumid pdkutu poci yudiri. ebedu kumaruden galu byluderi ptt npu gvini dggr nilicinppudu abimelekunu atnito nunn jnulun pociyudut calici leciri. galu a jnulun cuci jebulutoidigo jnulu kodsikhrmulmid-nudi digivccucunnarnga, jebulukodl caylu mnusyulnu poli niku kn bducunynni atnito ceppenu. galucudumu, despu ettyinpthl munudi jnulu digi vccucunnaru; ok ddu skungadl mstkiivrkspu trovnu vccu cundnenu. jebulu atnito ahaa mnmu atni sevipvlisinduku abimeleku evdnin nimat yema yenu? idi nivu trnikricin jnmu kada? poyi varito yuddhmu ceyudnga galu sekemu yjmanul mudr byluderi abimelekuto yuddhmu

cesenu. abimeleku atni trumga atdu atni yedut niluvlek paripoyenu. anakulu gaypdi pttmpu gvini prvesicu cot pdiri. appudu abi meleku arumalo digenu, galunu atni bdhuvulun sekemulo nivsipkud jebulu varini tolivesenu. mrunadu jnulu polmulloniki bylurvelli. adi abimelekunku teliybdga atdu tn jnulun tisikoni mudu tegluga ceyga varu a polmulo matuga udiri; appudtdu cudga jnulu pttmnu nudi byluderi vccucud-iri gnuk atdu varimid pdi varini htmucesenu. abimelekunu atnito nunn teglunu ik-sagi pttmpu gvini prdesmunodd niluvga redu teglu prugetti polmul lonunn vardri midpdi varini htmucesiri. a dinmtyu abimeleku a pttmsthulto yuddhmucesi pttmnmunu cuttukoni adulonunn jnulun cpi pttmnmunu pdgotti dani sthlmm uppu jlenu. sekemu gopur yjmanuldru a vart vini el beritu gudiyokk kotloniki corbdiri. sekemu gopur yjmanuldru kudiynn sgti abi melekunku telupbdinppudu abimelekunu atnito nunn jnuldruun slmonu kodnekk abimeleku goddlini cet pttukoni cetlnudi pedd kommnu nriki yetti bhujmumid pettukoninenu deniceyut miru cucitiro mirunu nenu cesinttuga danini tvrga ceyudni tntonunn jnulto ceppenu. appudu a jnuldriilo prtiavadunu okkok kommnu nriki abimelekunu vebdici a kot dggr vatini petti vativil a kotnu agnicet kcalciri. appudu sekemu gopur yjmanulu, anga stri purusulu icumicu veyyimdi cciciri. trovat abimeleku tebesuku poyi tebesunodd digi dani pttukonenu. a pttmnmundum ok bl men gopurmudga stri purusulun pttmpu yjmanulun akkdiki paripoyi tlupulu vesikoni gopur sikhrmu midikekkiri. abimeleku a gopurm noddku vcci danimid pdi yuddhmu cesi agnicet dani kcalcutku gopurdvarmunoddku raga ok stri abimeleku tlmid tirugti midir ratini pdvesindun atni kpalmu pgilenu. appudtdu tn ayudhmu lnu moyubtunu tvrga piliciok stri atni cpenni nnnugurci yevrunu anukonkuduntlu ni ktti dusi nnnu cpumni ceppga a btu atni poduvga atdu ccenu. abimeleku cnipoyenni israyeliyulu telisikoninppudu evricotiki varu poyiri. atlu abimeleku tn debbdimdi shodrunu cpvtvln tn tdriki cesin drohmunu devudu mrl atnimidiki rppicenu. sekemuvaru cesin drohmttini devudu vari tllmidiki mrl raje senu; yerubbylu kumaruden yotamu sapmu varimidiki vccenu.

10

abimelekunku trovat issakharu gotrikuden dodo mnmundunu puvva kumarudunen tola nyayadhiptiga niymipbdenu. atdu ephra yimiyul mnymdli samirulo nivsicin vadu. atdu iruvdimudu svtsrmulu israyeliyulku nyayadhiptiye udi cnipoyi samirulo pati pettbdenu. atni trovat giladudessthuden

yayiru niy mipbdinvade yiruvdiredu svtsr-
mulo isra yeliyulku nyayadhiptiga udenu.
atniki muppdimdi kumaruludiri, varu mup-
pdi gadidpilll nekki tiruguvadu, muppd-
urulu varikudenu, neti vrku vatiki yayiru
grammulni peru. avi giladu desmulo nun-
nivi. yayiru cnipoyi kamonulo patipettb-
denu. israyeliyulu yehova snnidhini mrl dus
prvrtuleri. varu yehovanu visrjici ayn sev
manivesi, bylulu astarotulu anu siriyul devt
lhu sidoniyl devtlhu moyabiyl devtlhu
ammoniyul devtlhu philistiyul devtlhu puji
cucuvcciri. yehova kopagni israyeliyul mid
mdga ayn philistiyul cetikini ammoniyul
cetikini varinppgicenu gnuk varu a svtsr-
smu modlukoni israyeliyulnu, anga yordanu
avtl nunn giladundli amoriyul desmulo kap-
pur munn israyeliyulnu pdunenimidi svtsr-
smulu citukgotti ancivesiri. mriyu am-
moniyulu yudadessthultonu benyaminiyul-
tonu ephrayi miyultonu yuddhmuceyutku
yordanunu datiri gnuk israyeliyulnu mikkili
srm kligenu appudu israyeliyulmumu ni
snnidhini papmu cesiyyunnamu, ma devuni
vidici bylulnu pujici yunnamni yehovaku
morrpettga yehova aiguptiyul vsmulonudiyu
amoriyul vs mulo nudiyu ammoniyul vsmu-
lonudiyu philisti yul vsmulonudiyu matrmu
gak sidoniyu lunu amalekiyulunu mayoniyu-
lunu mimmunu badh prcinppudu vari vs-
mulonudiyu nenu mimmunu rksi citini gda
ayite miru nnu visrjici any devtlhu pujic-
itiri gnuk nenu iknu mimmunu rksi pnu.
poyi miru korukonin devtlku morrpettu
konudi; mi srmkalmun avi mimmunu rksi-
cunemo ani israyeliyulto selviccenu. appudu
isra yeliyulmumu papmu cesiyyunnamu, ni
drstiki edi anukulmo dani coppun maku
ceyumu; dy cesi nedu mmmunu rksipumni
ceppi yehovanu sevipvlenni tm mdhynudi
anydevtlhu tol gipga, ayn atm israyeliyulku
kligin durvsthnu cuci shiplek poyenu. ap-
pudu ammoniyulu kudukoni giladulo digi
yudiri. israyeliyulunu kudukoni mispalo
digiyudiri. kabtti jnulu, anga giladu peddlu-
ammoniyulto yuddhmucey bunukonuvade-
vdo vadu giladu nivasulkdrikini prdhanud-
gunni yok nito nokdu ceppukoniri.

11

giladuvaden yephta prakrm mugl bladyudu.
atdu vesy kumarudu; giladu yephtanu
knenu. giladu bhary atniki kumarulnu
knga varu pedd vare yephtatonivu anys-
triki puttin vadu gnuk mn tdriyit niku
svasthyu ledniri. yephta tn shodruy-
odnudi paripoyi tobu desmun niv sipga
allrijnmu yephtayoddku vcci atnito kud
scricucudenu. kotkalmen trovat am-
moniyulu israyeli yulto yuddhmu ceyga am-
moniyulu isra yeliyulto yuddhmu cesin-
dun giladu peddlu tobudesmunudi yeph-

tanu rppicutku poyinivu vcci maku adhip-
tive yudumu, appudu mmmu ammoniyulto
yuddhmu ceyudmni yephtato ceppiri. aduku
yephtamiru naydu pgptti na tdri yitnudi
nnnu tolivesitire. ippudu miku kligin
srmlo miru nayoddku ranel? ani gi-
ladu peddlto ceppenu. appudu giladu
peddlu aducetne memu niyoddku mlli vc-
citiviu; nivu matokud vcci ammoniyulto
yuddhmucesin yedl, giladu nivasulmen ma
adrimid nivu adhikari vvuduvni yephtato
aniri. aduku yephta ammoniyulto yuddhmu
ceyutku miru nnu giladuku tirigi tisikoni
poyinmidt yehova varini na ceti kppgicin
yedl nene miku prdha nudnvuduna? ani gi-
ladu peddl ndugga giladu peddluniscymuga
memu ni matocppun ceyu dumu; yehova
mn yubhyul mdhyu saksiga udunugakni
yephtato aniri. kabtti yephta giladu ped-
dltokud poyinppudu jnulu tmku prdhanuni
ganu adhiptiniganu atni niymicu koniri. ap-
pudu yephta mispalo yehova snnidhini tn
sgti ytyu vinipicenu. yephta ammoniyul
rajunoddku dutlunppinakunu nikunu mdhy
emi jrigindun nivu na desmu midiki yud-
dhmunku vcciyunnavni ydugga ammoniyul
rajuisrayeliyulu aiguptulonudi vccinppudu
varu arnonu modlukoni ybboku vrkunu yor-
danuvrkunu na desmu akrmicukoni ndunne
nenu vcciyunna. kabtti mmmu sma dhan-
muga nuduntlu a desmulnu mrl makppgicu
mni yephta ppin dutlto smacarmu ceppenu.
att yephta mrl ammoniyul rajunoddku dut
lhu ppi yitlnenu yephta selviccindmngais-
rayeliyulu moyabu desmunennu ammoniyul
desmunennu akrmicukonledu. israyeliyulu
aiguptulonudi vccucudga varu errsmdrmu
vrku arnymulo ndici kadesunku vcciri. ap-
pudu israyeliyulu edomu rajunoddku dutlhu
pppi ni desmu gud povutku dycesi naku
selviminni ydugga, edomuraju oppukon-
ledu. varu moyabu rajunoddku atti vrt-
manme ppiri gani atdununenenu selviyyinni
ceppenu. appudu isra yeliyulu kadesulo
nivsiciri. trovat varu arnypryanmuceyucu
edomiyuloyokkyu moyabiyluyokkyu desmul
cuttu tirigi, moyabunku turpu dikkun knanu
desmdu prvesici arnonu addrini digiri. varu
moyabu sri hddu lopliki poledu. arnonu
moyabunku sri hddu gda. mriyu israyeliyulu
amoriyul rajen sihonnu hesbonu rajunod-
dku dutlhu ppini desmugud ma sthlunku
memu povuntlu dycesi selviminni atniyodd
mnviceyga sihonu israyeliyulnu nmmk, tn
desmulo bdi vellniyyk, tn jnulndrini smkur-
cukoni yahsulo digi isra yeliyulto yuddhmu
cesenu. appudu israyeli yul devuden yehova
a sihonunu atni smst jnmunu israyeliyul
ceti kppgipga varu a jnmunu htmucesin tru-
vat a desnivasulen amoriyul desmyu svad-
hinpreukoni arnonu ndi modlukoni ybboku-
vrkunu arnymu modlukoni yordanuvrkunu
amoriyul pratmulnnitini svadhinpreukoniri.

kabtti israyeliyul devuden yehova amor-
iyulnu tn jnyledut niluv kud tolivesin tru-
vat nivu danini svtrricukoduva? svad-
hin prcukonutku kemosnu ni devt nikic-
cin danini nivnubhvicunnnavugda? ma
devuden yehova ma yedutnudi yevrini to-
liveyuno vari svasthyminu memu svadhin-
prcukodumu. moyabu rajen sipporu ku-
marudgu balakukte nivu ematrmunu ad-
hikudvu kavugda? atdu isra yeliyulto
eppudennu klichena? eppudennu varito
yuddhmu cesena? israyeliyulu hepbonu
lonu dani urullonu aroyerulonu dani urul
lonu arnonu tirmul pttmulnntilonu mudu
vdl svtsrmlnudi nivsicucudga a kalmun
nivel vatini pttukonledu? itludga nenu ni
yedl tppu ceyledu gani nivu namidiki yud-
dhmunku vccut vln nayedl dosmu ceyu-
cunnavu. nyayadhi ptiyen yehova nedu
israyeliyulkunu ammoni yulkunu nyaymu
tircunu gak. ayite ammoni yulraju
yephta tnto ceppin matlkuoppukon ledu.
yehova atm yephtamidiki ragga atdu gi-
ladu lonu mnsselonu scricucu, giladu mispe
lo scrici giladu mispenudi ammoniyul yo-
ddku sagenu. appudu yephta yehovaku
mrokku konenu, etlenganivu na cetiki am-
moniyulnu nisc ymuga appgicinyedl nenu
ammoniyulyodd nudi ksemnuga tirigivc-
unppudu, nnnu edurkonu tku na yiti
dvarmunudi byluderi vccundedo adi yeho-
vaku prtisthitmgunu; mriyu dhn bliga
dani nrpicdnenu. appuduyephta am-
moniyulto yuddhmu ceyutku variyoddku
sagipoyinppudu yehova atnicetiki varinpp
gicenu gnuk atdu varini anga aroyeru mod-
lukoni minnituku vccuvrku abelkera mimu-
vrkunu iruvdi pttmul varini nisses muga
htmucesenu. atlu ammoniyulu israyeliyul
yedut niluvkud anci veybdiri. yephta mis-
palonunn tn yitiki vccinppudu atni ku-
martel tburtonu natymutonu byluderi at-
nini edurkonenu. ame gak atniki mg stan-
megani adustanmegani ledu. kabtti atdu
amenu cuci, tn bttnlu cipu koni ayyo na
kumari, nivu nnnu bhuga kugcesitivi, nivu
nnnu tldipceyuvavilo okteveyunnavu; nenu
yehovaku mat yicciyunnanu gnuk venuk-
titi lennga amena tdri, yehovaku mat yicci
yutiva? ni notinudi byluderin mat cop-
pun naku ceyumu; yehova ni struvulen am-
moni yulmid pgtircukoni yunnadni atnito
nnenu. mriyu amenakorku ceyvlsindednga
redu nellvrku nnnu viduvumu, nenunu na
celikttelunu poyi kodlmid udi, na knyav-
munugurci prlapicednini tdrito ceppga atdu
pommni ceppi redu nellvrku amenu pon-
icenu gnuk ame tn celikttelto kud poyi
kodlmid tn knya tvmunugurci prlapicenu.
a redu nell at mun ame tn tdriyoddku ti-
rigiraga atdu tanu mrokkukonin mrokkub-
dicoppun ameku cesenu. ame prusuni
erugneledu. prti svtsrmmun isra yeliyul ku-

martelu nalugu dinmulu giladudessthu den
yephta kumartenu prsiddhiceyutkddu.

12

ephrayimiyulu kudukoni uttrdikkunku
poyinivu ammoniyulto yuddhmu cey
boyi nppudu nito vccutku mmmu nel
piluv ledu? nivu kapurmunn ni yitini
agnito kalciveyudummi yephtato ceppga
yephtanakunu na jnulkunu ammoniyulto
gopp kllmu kligin ppudu nenu mimmunu
pilicitini gani miru vari cetullonudi nnnu
rksipledu. miru nnnu rksipkpovut nenu
cuci na pranmunu arcetilo ucukoni am-
moniyu lto yuddhmu ceypotini. appudu
yehova varini na ceti kppgicenu gnuk
nato potladutku mirel nedu vccitirrenu.
appudu yephta giladuvari ndrini pogue-
sikoni ephrayimiyulto yuddhmu ceyga
giladuvaru ephrayimiyulnu jyiciri. elynga
varuephrayimiyulkunu mnssi yulkunu md-
hynu giladuvaren miru ephrayimi yulyedut
niluvk paripoyin varniri. ephrayi miyulto
yuddhmuceyutke giladuvaru yordanu datu
revulnu pttukonga paripoyin ephrayimi
yullo evdonnnu datniyyudni ceppinppudu
giladuvarunivu ephrayimiyudva ani atni ndi
giri. aduktdunenu kanu aninyedl varu atni
cucisibboletnu sbdm plukumniri. atdu
atlu pluknerk sibboletni plukga varu atni
pttukoni yordanurevulyodd cpiri. a kalmun
ephrayi miyullo nlvudi reduvelmdidi pdi
poyiri. yephta aru svtsrmlu israyeliyulku
nyayadhiptiye yudenu. giladuvaden yephta
cnipoyi giladu pttmullo nokdaniydu
patipettbdenu. atni truvat betlehemuvaden
ibsanu isra yeliyulku adhiptiyayenu. at-
niki muppdimdi kumarulunu muppdimdi
kumartelunu udiri. atdu a kumartelnu tn
vsmun cernivarikicci, tn vs munku cerni
muppdidi mdi knylnu tn kumarulku pedli
cesenu. atdu ededlu israyeliyulku adhi-
ptiga nudenu. ibsanu cnipoyi betlehemulo
patipettbdenu. atni truvat jebuluniyuden
elonu isra yeliyulku adhiptiyayenu; atdu
pdiiyedlu isra yeliyulku adhiptiganudenu.
jebuluniyuden elonu cnipoyi jebulunu
desmdli ayyalo nulo patipettbdenu. atni
truvat piratonyuden hillelu kumaru dgu
abdonu israyeliyulku adhiptiyayenu. atniki
nlvudimdi kumarulunu muppdimdi mnun
lunu udiri. varu debbdi gadidpilll nekki
tirugu varu. atdu enimidedlu israyeliyulku
adhiptiga nudenu. piratonyuden hillelu
kumarudgu abdonu cnipoyi ephrayimu
desmdli amaleki yul mnyumu lonunn
piratonulo patipett bdenu.

israyeliyulu mrl yehova drstiki dosulu kaga yehova nludvi svtsrmulu varini philisti yul-cetiki appgicenu. a kalmun danuvsthudunu joryaptntsthudu nen manoh anu nokdudenu. atni bhary godrale kanupulekyudenu. yehova dut astriki prtyksmeidigo nivu godralvu, niku kanupulekoyenu; ayite nivu grbhvtive kumaruni kduvu. kabtti nivu jagrttga udi, draksars munegani mdymunegani tragkudumu, apvitr men deninennu tinkudumu. nivu grbhvtive kuma runi kduvu. atni tlmid mglktti veykuddu; a bidd grbhmun puttindi modlukoni devuniki najiru ceybdinvade philistiyul cetilonudi israyeli yulnu rksip modlupettunni ameto anga a stri tn penimitiyoddku vcci devjnudokdu na yoddku vccenu; atni rupmu devdnt rupmunu polinde mikkili bhikrmuga udenu. atdu ekkdndi vcceno nendugledu, atdu tnperu natoceppledu ganialkicumu, nivu grbhvtive kuma runi kduvu. kabtti nivu draksarsmunegani mdy munegani tragkudumu, apvitrmen deninennu tin kudumu, a bidd grbhmun puttindi modlukoni cni povuvrku devuniki najiru ceybdin vade yudunni nato ceppennenu. aduku manohna prbhvu, nivu ppin devjnuđu mrl ma yoddkuvcci, putt bovu a biddku memu ememi ceyvleno danini maku nerpuntlu dyceyu mni yehovanu vedu konga devudu manoh prarthn nalkicenu gnu, a stri polmulo kurcudga devunidut amenu drsicenu. a smymun ame penimitiyen manoh ame yoddyudledu gnu, a stri tvrga prugettianadu nayoddku vccin purusudu naku knbdenni atnito ceppenu. appudu manoh leci tn bhary vebdi velli a mnusyuniyoddku vccii strito matladinvadvu nivena ani atni nduga atdunene anenu. aduku manohkavun ni mat nerverunppudu a bidd ettivadguno atdu cey vlsin karymemito telupumni mnviceyga yehova dutnenu a strito ceppindtyu ame cekonvleni; ame draksavllinudi puttindediyyu tinkuddu, ame draksarsmunennu mdymunennu tragkuddu, apvitrmen deninennu tinkuddu, nenu ame kajnapicindtyu ame cekonvleni manohto ceppenu. appudu manohmemu ok mekpillnu siddhprci ni snnidhini ucuvrku nivu agumni mnvi cesikonucunnamni yehova dutto ceppga yehova dutniv nnu nilipinnu ni bhojamu nenu tinnu; nivu dhnbl arpic nuddesicin yedl yehovaku dani nrpivplenni manohto ceppenu. atdu yehova dut ani manohku teliyedu. manohni matlu nerverin truvat memu ninnu snmanicuntlu ni peremni yehova dutnu adugga yehova dutni vel naperu adugucunnavu? adi ceppskymukani dnenu. att manoh nevedymuga nok mekpillnu tisikoni yok ratimid yehovaku arpccenu. manohyu

atni bharyyu cucucudga a dut yok ascry karymu cesenu. etlnga, jvallu blipithmu midnudi akasmunku lecucudga yehova dut blipithmumidnunn a jvallu prmunku aro hnmayenu. manohyu atni bharyyu danini cuci nelku sagilpdiri. a truvat yehova dut mrl manohkunu atni bharykunu ik prtyksmu kaledu. ayn yehova dut ani manoh telisikonimnmu devuni cucitivu gnu, mnmu niscymuga cnipodumni tn bharyto anga atni bharyyehova mnlmu cpgorinyedl ayn dhnblini nevedymunu mncet agikripdu, i sgtulnntitini mnku cupipdu, i kalmun itti sgtulnu mnku vinipipdni atnito ceppenu. truvat a stri kumaruni kni atniki smsonu anu peru pettenu. a baludu ediginppudu yehova atni nasirvdicenu. mriyu yehova atmjorya kunu estayolukunu mdhyunn mhnedanulo atni reputku modlu pettenu.

14

smsonu timnatunku velli timnatulo philistiyul kumartello oktenu cucenu. atdu tirigi vccitimatulo philistiyul kumartello oktenu cucitini, miru amenu nakicci pedli ceyvlenni tn tliddrulto anga varuni svjnul kumartel longani na jnullonegani stri lednu koni, sunnti podni philistiyullonudi knyru tecukonutku velli cunnava? ani atni ndigiri. aduku smsonuame nakistmendi gnu, amenu nakorku teppicunni tn tdrito ceppenu. ayite philistiyulkemen ceyu tke yehovacet atdu repbdennn mat atni tliddrulu telisikonledu. a kalmun philisti yulu israyeliyulnu elucudiri. appudu smsonu tn tliddrultokud timnatu nkupoyi, timnatu drakstotlvru vccinppudu, kodmsihmu atni yedutiki bobbricucuvccenu. yehova atm atnini prrepipga atnicentilo emiyu lekpoynnu, okdu mekpillnu ciluntlu atdu danini cilcenu. atdu tanu cesindi tn tdritionennu tllito nennu ceppledu. atdu akk diki velli a strito matladinppudu ameydu smsonuku istmu kligenu. kotalmen truvat atdu amenu tisikoni vccutku tirigi vellucudga, a sihu klebrmunu cucutke a vepu tiriginppudu, sihpuklebrmulo tenetigl gupunu teneyu kn bdga atdu a tene cet nucukoni tinucu vellucu tn tlddrulyoddku vcci variki kot niyyga varunu tiniri. ayite tanu sihu klebrmulo nudi a tenenu tisin sgti variki teliyjeyledu. att atni tdr i strini cudboyinppudu smsonu viducesenu. accti pedlikumarulu atlu ceyut mryad. varu atni cucinppudu atni yodd nudutku muppi mdi snehitulnu todukoni vcciri. appudu smsonumikistmenyedi nenu mi yedut ok vippudu kthnu vesednu; miru i vidu jrgu edu dinmulloga dani bhavmunu naku telipin yedl nenu muppi snpu narbttlnu muppi dustulnu mi kicednu. miru dani naku teluplek poyniyedl miru muppi snpu narbttlnu muppi dustulnu

nakiyyvlenni varito ceppga varumemu op-pukodumu, ni vippudu kthnu veyumni at-nito ceppiri. kaga atdu blmendanilonudi tipi vccenu, tinu danilonudi tidi vccenu anenu, mudu dinmulloga varu a vippudu kth bhavmunu cepplekpoiyiri. edv dinmun varu smsonu bharyto itl nirini penimiti a vippudu kthbhavmunu maku telupuntlu atni lalnceyumu, leniyedl memu agni vesi ninnu ni tdiri yitivarini kalvicesedmu; ma astini svadhin prcukonutke mmmunu pilicitira? aniri. kabtti smsonu bhary atni padmuly-odd pdi yedcucunivu nnnu dvesicitivi gani premipledu. nivu na jnulku ok vippudu kthnu vesitivi, dani naku telup vetivi anga atdunenu na tliddrulkennu dani telupledu, niku telupuduna? aninppudu ame vari vidu dinmullo editnu atniyodd edcu cuvcenu. edvdinmun ame atni todr pettindun atdu ameku dani telijyeyga ame tn jnulku a vippudu kthnu telipenu. edvdinmun suryudu as tmipkmunupu a urivaru tenekte tipiyendedi? sihmukte blmendedi? ani atnito anga atduna dudto dunnkpoiyinedl na vippudu kthnu vipplekyudurni varito cep-penu. yehova atm atnimidiki mrl raga atdu askelonuku poiyi varilo muppdimidini cpi vari sommunu docukoni tn vippudu kth bhav-munu ceppinvariki bttlniccenu. atdu kopici tn tdiri yiitiki vellga atni bhary atdu snehitu-niga bhavicukonin atni celikani kiyybdenu.

15

konnidinmulen truvat godhuml kotkalmun smsonu mekpill okti tisikoni tn bharynu cud vcci atpurmolonunn na bhary yoddku nenu podunnukonga ame tdiri lopliki atni vell niyykniscymuga nivu amenu dvesici-tivnukoni ni snehituniki amenu icci tini; ame cellelu amekte cknidikada? ameku prtiga ime nikudvccunu cittgicumnenu. appudu smsonunenu philistiyu lku hanicesinyedl vari visymulo nenippudu nir pradhineyudunni varito ceppi poiyi mudu vdl nklnu ptukoni divitilnu teppici tok ttu toknu trippi re-desi toklmthyu okkokk diviti ktti a divitilo agni mdcesi philistiyul godhum celloniki va-tini ponici pnl kupplu perunu drakstotlno olivtotlno tgulbettenu. philistiyulu idi evdu cesindni ceppukonucu, timna yuni alluden smsonu bharynu ame tdiri tisikoni atni sne-hituni kiccenu gnuk atde cesiyedenni cep-piri. kabtti philistiyulu amenu ame tdrini agnito kalciri. appudu smsonumiru ila-gun cesinyedl nenu mimid pgtircukonin tru-vatne calicednni ceppi todltu tutlu virug-gotti varini bhuga htmu cesenu. atupimmt velli etamu bdsdulo nivsicenu. appudu philistiyulu byluderi yudadesmulo digi cedri, lehilo dopidikorke ddu kurciri. yudavaru-mirel ma midiki vccitirni adugga philis-tiyulusmsonu maku cesintlu memu atniki

ceyvleni atni kttutke vccitimniri. aduku yuda jnullo muduvelmdi etamuloni bd yo-ddku poiyi smsonu cuciphilistiyulu mnku eliklni niku teliyda? nivu makemi cesitivni ceppga atduvaru naketlu cesiro atle nenu variki cesiti nnnu. aduku varumemu philis-tiyul cetiki app gicutku ninnu kttvccitimni atnito anga smsonumiru namid pdkuduntlu nato prmanmu ceyudnenu. aduku varu-alagu kadu, niscymuga memu ninnu cpmu-gani ninnu gttiga ktti varicetiki memu appg-icedmni ceppi redu krott tallcet atni ktti a bdyoddnudi atni tisikonivcciri. atdu lehiki vccuvrku philistiyulu atnini edurkoni keklu veyga, yehova atm atnimidiki blmuga vccin-dun atnicetulku kttbdin tallu agni cet kalcb-din jnupnarvle nayenu; skellunu atnicetul-midnudi vidipoyenu. atdu gadidyokk pcci dvd yemuknu knugoni ceyyi caci ptukoni danicet veyyimdi mnusyulnu cpenu. ap-pudu smsonu gadid dvd yemukto ok kup-pnu redu kupplu nenu cpiyunnaan gadid dvd yemukto veyyimdi nrulun cpiyunnaan anenu. atdu ceppet calicin truvat a dvd yemu knu cetinudi parvesi a cotiki ramtlehi anu peru pettenu. appudtu mikikili dppigo-nindun yehovaku morrpentinivu ni sevkuni cetivln i gopp rksnnu dycesin truvat nenip-pudu dppi cetnu ccci, sunnti podnivari cetiloniki pdvlena? ani vedukonga devudu lehilonunn ok gotini cilcenu, daninudi nillu byluderenu. atdu tragin truvat pranmu tepprilli brdikenu. kabtti daniperu ne-tivru enhkkore anbdenu; adi lehilo nun-ndi. atdu philistiyul dinmullo iruvdiyedlu israyeliyulku nyayadhiptiyeudenu.

16

truvat smsonu gajaku velli vesy noktenu cuci ameyodd cerenu. smsonu akkdiki vcce nni gajavariki telisinppudu varu matu pettirepu telvarin truvat atni cpudmnu koni pttnpu dvarmunodd a ratri atyu pociyudiri. sm-sonu mdhyratrivrku pdu koni mdhyratri leci pttnpu tlupulnu vati redu dvarbdhmulnu ptukoni vati addkrroti vatini udberiki tn bhujmulmid ptukoni hebronuku eduru-ganunn kodkonu vatini tisi konipoyenu. pimmt atdu soreku loyolonunn delila anu strini mohipga philistiyul sdrarulu ame yo-ddku vcci ametonivu atni lalncesi atni gopp blmu denilonunndo, memelagu atni geluv vccuno telisikonumu; memu atni bdhici atni grvm anupudumu, appudu malo prt-i-vadunu veyyinunuru vedi nanmulnu nikic-edmni ceppiri. kabtti delilani mhablmu denilonunndo ninnu denicet ktti badhipvc-cuno naku dycesi telupu mni smsonuto nnga smsonuedu nirvji cuvvlu nnu bd-hicinyedl nenu blhinudne samany mnusyullo oknivle avudunni ameto ceppenu. philis-tiyul sdrarulu edu nirvji cuvv lnu amey-

oddku tisikoni raga ame vatito atni bdhicenu. matunnuduvuru ameto atpur mulo digiyudiri gnuk amesmsonu, philisti yulu nimid pducunnarni atnito anga, atdu agnitgilin nulu ritiga a tdpnu tepenu gnuk atni blmu teliybdledu. appudu delilaidigo nivu nnuu egalicesi nato abdhmdaditivi, ninnu denicet bdhip vccuno dycesi naku telupummi smsonuto ceppga atdopenin truvat pnikipettini krottaltallo nnuu baguga bdhicinyedl nenu blihudne samany mnusyullo oknivre avudunni ameto ceppenu att delila penbdin krott tallnu tisikoni vatito atni bdhici smsonu, silistiyulu nimid pducunnarni atnito anenu. appudu matun nuduvuru atpurmulo nudiri. atdu tn cetulmidnudi nulu pogunuvle a tallu tepenu. appudu delilaidivru nivu nnuu egalicesi nato abdhmudladitivi, ninnu deni vln bdhipvccuno naku telupummi smsonuto ceppga atdunivu na tl jdlu edunu allik allin yedl sri ani ameto ceppenu. att ame mekuto dani diggottismsonu, philistiyulu ni mid pducunnarni atnito ceppinppudu atdu nidrmelu koni mggpu mekunu netnu uddisikoni poyenu. appudu amenaydu nikistmu lenppudunenu ninnu premicucunnanni niveduku ceppu cunnavu? idivru nivu mummaru nnuu egalicesi ni goppblmu denilonunndo naku telupk potivni atnito anenu. ame anudinunnu matcet at ni badhici todrpettucunndun atdu pranmu visiki cavgorenu. appudtdu tn abhipraymtu ameku teliyjesineni na tlligrbhmunudi putti ndi molukoni devuniki najiru ceybdinvadne yunnan, na tlmidiki mgiktti raledu, naku ksaurmucesyedl na blmu nalonudi tolgi poyi yitr mnusyulvle avudunni ameto anenu. atdu tn abhipraymunu tnku telipenni delila yerigi, ame vrtmanmu ppi philistiyul sdrarulnu pilipiciyisariki rdi; itdu tn abhi praymtu naku telipennenu. philistiyul sdrarulnu rupayilnu cet pttukoni ameyoddku raga ame tn todmid atni nidrbucci, ok mnusyuni pilipiciyanicet atni tlmidi yedu jd lnu ksaurmu ceyici atni badhicutku modlu pettenu. appudu atnilonudi blmu tolgipoyenu. amesmsonu, philistiyulu nimid pdu cunnarnga atdu nidrmelukoniyepptiytl nenu byluderi vidjimmukodunnukonenu. ayite yehova tnnu edbasenni atniki teliyledu. appudu philistiyulu atni pttukoni atni knnulnu uddisi gajaku atni tisikoni vcci yittid skellcet atni bdhiciri. atdu bdghrmulo tirgli visruvadayenu. ayite atdu ksaurmu ceybdin truvat atni tlvdruklutirigi molucutku modlu pettenu. philistiyul sdrarulnm devt mn struven smsonunu mncetiki appgiciyundni ceppukoni, tm devtne dagonuku mhabli arpicutkunu pdug acricutkunu kudu koniri. jnulu smso nnuu cucinppudum desmunu paducesinavadunu mlo anekulnu cpinvadunen mn struvuni mn devt mn

ceti kppgiciyundni ceppukonucu tm devtnu stuticiri. vari hrdymulu stosmuto nidiyudga varumnmu prihasmu ceyutku smsonunu pilipicudmu rdni smsonunu bdi grhmunudi piluvnpiri. varu atni cucu gudi stbhmul mdhynu atni niluv betti prihasmuceyga smsonu tncetini pttu konin btuto itlenui gudiki adharmuganunn stbhmulnu nnuu tdvnicci viduvumu, nenu vatimid anukodunu. a gudi stri purusulto nidiyudenu, philistiyul sdraru ldu akkd nudiri, varu smsonunu egtali ceyga gudi kppumid stri purusulu rmarmi mudu velmdi cucucudiri. appudu smsonu yehova prbhuvu, dycesi nnuu jnapkmu cesi konumu, deva dycesi yisari matrme nnuu bl prcumu, na redu knnul nimittmu philistiyulnu okkmare ddici pgtircukoniminni yehovaku morpetti a gudiki adharmuganunn redu mdhy stbhmulo okdanini kudidcetnu okdanini edm cetnu pttukoni nenunu philistiyulunu cnipodumu gak ani ceppi blmuto vginppudu gudi a sdrarul midnu danilonunn jnuldri midnu pduenu. mrn kalmun atdu cpinvari svmul lekk jivitkal mdu atdu cpinvari lekkkte ekkuvayenu. appudu atni svdesjnulun atni tdr yitivarudrunu kudi atnini mosikonivcci joryakunu estayolukunu mdhyunn atni tdriven manoh smadhilo atni patipettiri. atdu iruvdi svtsr mulu israyeliyulku adhiptiganudenu.

17

mika anu nokdu ephrayimiyl mnydes mulo nudenu. atdu tn tllini cucini yodd nudi tisikoninruklu, anga nivu prmanmucesi na vinikidilo matladin a veyinni nuru vedi ruklu na yoddnunnvi. idigo nenu vatini tisi kotinni ameto ceppga atni tllina kumarudu yehovacet asirvdiqbduu gak anenu. atdu a veyinninuru ruklu tn tlliki mrl niygya amepotvigrhmu ceyicutke na kumarunicet tisikonin yi ruklu nenu yehovaku prtisthicu cunnanu, niku mrl atni yiccednnenu. atdu a ruklu tn tllikiygya ame vatilo reduvdlu pttukoni ksalikppgicenu. atdu vatito cekk bdn prtimasvrupmen potvigrhmunu ceyga adni mika yit ucbedu. mika anu a mnusyuniki devmdir mokti yudenu. mriyu atdu ephodunu grhdevtlnu ceyici tn kumarulu okni prtisthipga itdu atniki yajkudayenu. a dinmullo israyeliyulku rajaledu; prtivadunu tn tn istanusarmaga prvticucu vccenu. yuda betlehemulonudi vccin yuda vssthuden ok rvnududenu. atdu leviyudu, atdu akkd nivsicenu. a mnusyudu tnku sthlmu dorikin cot nivsiplenni yuda betlehemu nudi byluderi pryanmu ceyucu ephrayimi yul mnydesmununn mika yitiki vcenu. mikanivu ekkdndi vccitvni atni ndugga atdunenu yuda betlehemunudi vccin leviyu dnu, naku dorukgl cot nivsi-cutku povu cunnanni atnito anenu. mikana

yodd niv sici naku tdriviganu yajkudvu ganu udumu; nenu svtsrmunku niku pdi vedi ruklunu ok dustu btllunu aharmunu iccednni ceppga a levi yudu oppukoni a mnusyuniyodd nivsicutku smmticenu. a fvnudu atni kumarullo okni vle nudenu. mika a leviyuni prtisthipga atdu mikaku yajkude atni yit nudenu. att mikaleviyudu naku yajkuden-dun yehova naku meluceyunni yippudu naku teli yunu anenu.

18

a dinmullo israyeliyulku raju ledu. mriyu israyeliyul gotrmullo a dinmuvrku daniyulu svasthymu podi yudledu gnuk a kalmun tamu nivsicutku tmku svasthymu vedku konutke varu byluderi yudiri. a desscarmu cesi danini prisodhicutke daniyulu tm vssthu ldrilonudi prakrm vtulen ayiduguru mnu sylunu jorya nudiyu estayolonudiyu ppimiru velli desmunu prisodhicudni varitoceppga varu ephrayimiyul mnyunnunnn mika yitiki vcci akkd digiri. varu mika yitiyodd nun-ppudu, leviyuden a fvnuni svrmunu polci a vepunku tirigi atnito evdu ninnu ikkdiki rppicenu? i cotun nivemi ceyucunnavu? ikkd nikemi kligiyunndni ydugga atdu mika tnku cesin vidhmuceppimika naku jitmiccunnnadu, nenu atniki yajkudne yunna nni varito ceppenu. appudu varumemu cey bovupni subhmguno kado memu telisiko-nuntlu dy cesi devuniyodd vicaricunni atnito anga a yajkudu ksemmuga velludi, miru ceybovupni yehova drstiki anukulmni varito ceppenu. kabtti a ayiduguru mnusyulu velli layisunku vcci, daniloni jnmu sidoniyl-vle sukhmuganu nirbhymuganu nivsicu-tyu, adhikarblmu podin vadevdunu lekpvu-tyu, ematrmennu avman prcglvadevdunu a desmulo lekpvotyvu, varu sidoniyluku dursthule ye mnusyultonu sagtymu lekudu-tyu cuciri. varu jorya lonu estayolonu udu tm svjnulyoddku raga varumi tat-prymemitni ydigiri. aduku varuledi, varimid pdudmu, a desmunu memu cucitiviu, adi bhu mcidi, miru urkunna remi? alsymu ceyk byluderi prvesici a desmunu svadhin-prcukonudi. jnulu nirbhymuga nunnaru gnuk miru poyi varimid pdvccunu. a desmu nludikkul visalmenti, devudu mi cetiki dani nppgicunu, bhumilonunn pdarthmullo ediyu acct koduvledniri. appudu joryalonu estayolonu unn daniyulen aruvldmndi yud-dhayudhmulu ktu koni akkdndi byluderi yuda desmdli kirytarimulo digiri. aductnu netivrku a sthl munku daniyulddni peru. adi kirytarimunku pdmt nunndi. akkd-nudi varu ephrayimi yul mnyprdesmunku poyi mika yitiki vcciri. kabtti layisudesmunu scricutku poyin a ayiduguru mnu sylulu tm shodrulnu cucii yidlo ephodunu grhde- vtlunu cekk bdin prtmyu potvigrhmunu un-

nvni mirerugudura? miremi ceyvleno dani yocn ceyudnga varu attu tirigi leviyuden a fvnun dunn mika yitiki vcci atni kusl-prsnldigiri. daniyulen a aruvldmndi tm yud-dhayudhmulu lnu ktukoni gvinivakit nilu-cudga, desmunu scricutku poyin a ayiduguru mnusyulu loplococi a prtmyu ephodunu grhdevtlunu potvigrhmunu pttukoniri. ap-pudu a yajkudu yuddhayudhmulu ktukonin a aruvld mdi mnu syultokud gvini yedut vakit niliciyudenu. viru mika yitikipoyi cekk bdin prtmyu epho dunu grhdevtlunu potvi grhmunu pttukoninppudu a yajkudu-miremi ceyucunnarni vari ndugga varunivu ur kudumu, ni ceyyi ni noti mid ucukoni matokud vcci maku tdriviganu yajkudvu-ganu udumu, okni yitivarike yaj kudve yudut niku mcida, israyeliyullo ok gotr munkunu kutubmunkunu yajkudveyu dut mcida? ani ydigiri. appudu a yajkudu hrdymun stosici a ephodunu grhdevtlunu cekkbodin prtmyu pttukoni a jnul mdhy cerenu. atlu varu tirigi cinnpillllu psvulnu samgrini tmku muduga ndipicukonipoyiri. varu mika yitiki durmenppudu, mika poru gidlvaru poge daniyulnu vetadi klisikoni varini pilugva varu tm mukhmulnu trippu koninikemi kavlenu? itlu gupukud nel? ani mikanu adigiri. adu ktdunenu ceyicin na devtlunu nenu prtisthicin yajkunni miru pttu koni povucunnare, yik na yodd emiyunndi? nikemi kavlenuncunnare, ade mnnmat anga daniyuluni svrmu malo nevnikini vinbdni ykumu, varu agrhpd nimid puduremo, ap-pudu nivu ni pranmunu ni yitivari pran-munu pogottukoduvni atnito ceppi tm tro-vnu velliri. varu tnkte blvtulni mika grhicin-vade tirigi tn yitiki vellipoyenu. mika ce-sikonindanini, atni yoddnunn yajkunini varu pttukoni, sukhmuganu nirbhymuganu unn layisu vari midiki vcci ktitav varini ht-mucesi agnicet a pttnmunu kalcivesiri. adi sidonuku durme ndunnu, variki anyulto sagtymemiyu lendu nnu varilo evdunu tp-picukonledu. adi betre hobunku smip-men loylonunndi. varok pttnmunu kt-tukoni akkd nivsiciri. israyeluku puttin tm tdiri yen danunubtti a pttnmunku danu anu peru pettiri. purvnu a pttnmunku layisu anu peru. daniyulu cekkbodin a prtmi mnu nilupukoniri. mose mnumdunu gersonu kuma rudunen yonattanuvadunu vani kumarulunu a desmu cerpttbduvrku daniyul gotrmunku yaj kule yudiri. devuni mdirmu silohulonunn dinmulnnitnu varu mika ceyicin prtmyu nilupukoniyudiri.

19

israyeliyulku rajuleni dinmullo leviyu den yokdu ephrayimiyul mnypu uttr bhagmun prdesiga nivsicucudenu. atdu yuda betle hemulonudi ok strini tnku upptniga teccu

konga atni upptni atnini vidici oknito vyb-
hic rici yuda betlehemuloni tn tdri yitiki
poyi akkd nalugu nelludenu. ameto priy
muga matladi amenu tirigi teccukonutke
ame penimiti leci tn dasunini redu ga-
didlunu tisikoni ameyoddku vellga ame tn
tdri yit atni cercenu. a cinndani tdri
atni cucinppudu atni klisikoni stosisicenu. a
cinndani tdriygu atni mam vellniyyundun
atdu mudu dinmulu atniyodd nudenu gnuk
varu annpanmulu puccu konucu akkd nili-
ciri. nalugv nadu varu veku vnu vel-
lutku nidrmelukonga atdu levsagenu. ayite
a cinndani tdrinivu kocemu aharu puc-
cukoni tepprillin truvat ni trovnu vellve-
cunni tn allunito anga, variddu kurcudi
ann panmulu puccukoniri. truvat a cin-
ndani tdridycesy yi ratri atyu udi stosp-
dumu, ni hrdymunu stospcekonumu ani a
mnu syunito ceppi atdu vellutku lecinppudu
atni mam blvtmu ceyga atdu a ratri akkd
nudenu. ayidv dinmun atdu vellvlenni
udy mun lecinppudu a cinndani tdrinivu
ni pranmu blprcekonummi ceppindun varu
broddu vralu vrku tdvucesi yiddu kudi
bhojnu cesiri. a mnusyudu tanunu atni
upptniyu atni dasudunu vell lecinppudu
a cinndani tdriygu atni mamidigo proddu
grukutku smipmayenu, nivu dycesy yi ra-
tri yikkd udumu, idigo proddu grukucun-
ndi, stosisi yikkd ratri gdupumu, repu
ni gudarmunku vellutku nivu vekuvne leci
ni trovnu povccunni atnito ceppinnu atdu
akkd a ratri gdp nolk leci velli, yebusnu
yeruslemu edutiki vccenu. appudu jinu ktt
bdin redu gadidlunu atni upptniyu atnito
kud udenu. varu yebusunku smipcinppudu
proddu calavralenu gnuk atni dasudummu
yebusiyluden yi pttmnu prvesici danilo i ra-
tri bsceyudmu rdni tn yjmanunito ceppga
atni yjmanuduisrayeliyulu kani anyuni pt-
tmnu prvesipmu. gibiyavrku prya nmu
ceyudmnenu. mriyu atdunivu rmmu, i
sthlmullo edo ok uriki smipici gibiyalone
gani ramalone gani yi ratri bs cesedmnenu.
appudu varu sagi vellucudga benyaminiyul
gibiya dggr nunnppudu proddu grukenu.
kavun varu gibiyalo a ratri gdputku akkdiki
cer sagiri; atdu ceri a uri st vidhilo nudenu,
bs ceyut kevduu varini tn yitiki piluv ledu.
a coti mnusyulu benyaminiyulu. saykal
mun ok muslivadu polmuloni tn pninudi
vccenu. atdu ephrayimiyul mny prdesmu
nudi vcci gibiyalo nivsicuvadu. atdu knnu
letti uri st vidhilo pryansthuden a mnusyuni
cucini vekkdiki vellucunnavu? ni vekkd-
nudi vccitivi? ani adigenu. adu ktdumemu
yuda betlehemunudi ephrayimi yul mnyu
avtlku vellucunnamu. nenu akkdivadnu;
nenu yuda betlehemunku poyi yutini, ip-
pudu yehova mdirmunku vellucunnanu, ev-
dunu tn yit nnu cercukonledu. ayite ma ga-
didlku gddi modlen metyu nakunu na pnikt-

tekunu ni dasulto kud nunn na naukrulkunu
aharmunu draksarsmunu unnvi, ediyu tkkuv
ledni atnito ceppga a muslivaduniku ksemm-
gunagak, nikeven tkkuven yedl vatibharmu
namid ucumu. mettuku vidhilo ratri gdp-
kuddni ceppi, tn yit atni cercukoni vari ga-
didlkorku met siddhprcenu. appudu varu
kallu kdugukoni ann panmulu puccu koniri.
varu stosisicudga a urivarilo kodru pokir-
ulu a yillu cuttukoni tlupukottini yitiki vc-
cin mnusyuni memu eruguntlu atni bytiki
temmni yiti yjmanuden a muslivanito anga
yiti yjmanuden a mnusyudu vari yoddku
bylu vellina shodrolara, adi kuddu, atti
duskarymu ceykuddu, i mnusyudu na yitiki
vccenu gnuk miru i verripni ceykudi. idigo
knykyen na kumarteyunu a mnusyuni up-
ptniyu nunnaru. nenu varini bytiki tisikoni vc-
cednu, miru varini nicpri mi yistprkarmuga
variyeidl jrigipvccunugani yi mnusyuniyedl i
verripni ceykudni varito ceppenugani atni
mat vinutku variki mnssu lekpyenu gnuk a
mnusyudu byt nunnvariyyoddku tn upptnini
tisikonipoga varu amenu kudi udyumvrku
a ratri atyu amenu cerupucudiri. tellvarga
varu amenu vidici velliri. pratkalnun a stri
vcci velugu vccuvrku tn yjmanudunn a mnu
syuni yiti dvarmun pdiyudenu. udyumun ame
yjmanudu leci yiti tlupulnu tisi tn trovnu
vellutku byluderga atni upptniyen a stri yi-
tidvarmunodd pdi cetulu gdpmid capi yu-
denu. atdulemmu velludmnga ame prtyut-
trmiyykudenu gnuk atdu gadidmid amenu
uci leci tncotiki pryanmu cey sagenu. atdu
tn yitiki vccinppudu ktti pttu koni tn up-
ptnini tisikoni, amenu ame kill prka rmu
pdredu mukkluga kosi, israyeliyul dikkulnni-
tiki a mukklunu ppenu. appudu ann cucin-
vardru, israyeliyulu aiguptudesmulu nudi
vccin dinmu modlukoni netivrku ilatipni
jrugutyennu vinbduyennu ledu; miru idi mn
ssuku teccukoni dininibtti alocnesi dininig-
urci matladudni okrito nokru ceppukoniri.

20

att israyeliyuldru byluderi danu modlukoni
beyersebavrunku giladudesmuvrkunu vari
smajmu ekmnssu kligi mispalo yehova
snnidhini kudenu. devuni jn smaj-
munku cerinvaru israyeliyul gotmulninitiki
peddluga nunnvare ktiduyu nalugu lksl
kalublu kudukoniri. israyeliyulu mispaku
vcciyunnarni benya miniyulu viniri. is-
rayeliyului cedutamu etlu ceybdenu adi
ceppudni ydugga cp bdin stri penimiti yen
leviyudu uttrmiccindem ngabenyaminiyul
gibiyalo ratri bsceyu tke nenunu na up-
ptniyu vcciyudga gibiyavaru na mi diki
leci ratri nenunn yillu cuttukoni nnnu
cptlci na upptnini bl vtmuceyga ame
cnipoyenu. varu isra yeliyullo duskary
munu verripnini cesirni nenu telisikoni,

na upptnini pttukoni ameni mukkluga kosi israyeliyul svasthymen desmttki a mukklnu ppitini. idigo israyeliylara, yikkdne mirdru kudiyunnaru, i sgtini gurci alocn cesi ceppudnenu. appudu jnldrdu ekibhvici lecimnlo evdunu tn gudarmunku velldu, evdunu itiki velldu, mnmu gibiya yedl jrigipvlsindanini nervercutke citlu vesi dani midiki podumu. jnulu benyaminiyul gibiyaku vcci israyeliyullo jrgin verritnmu visyme pgtircukonutku velluvarikorku aharu teccutke mnmu israyeliyul gotr-mulnaitilo nutiki pdimdi mnusylunu, veyyitiki nurumdini, pdivelku veyyimdini erprucokodu rdni ceppu koniri. kabtti israyeliyuldru okk mnusyu denttuga ekibhvici a urivarito yuddhmuceyu tku kudiri. israyeliyulu benyaminiyuldriyodduku mnu sylunu ppi-milo jrgin yi cedutnmemiti? gibiyalonunn a dustulnu appgicudi; varini cpi israyeliyullonudi dosmuni prihrip ceyud mni plikipga, benyaminiyulu tm shodrulnu israyeliyul mat vinnolk yuddhmunku bylu dervlenni tm pttmullonudi vcci gibiyalo kudukoniri. a dinmun benyaminiyulu tm jn shkynu mottmuceyga eduvdl mdiyen gibiyava nivasulugak kttiduy smrthule pttmunudi vccinvaru iruvdiyaruv velmdiyeri. a smst jnmulo nerprcbdin eduvdlmdi yedmceti vatmuglvaru. virilo privadunu guriga nuc bdin tlvedruk midiki vdiselrayi tppk visrglvadu. benyaminiyulu gak israyeliyullo khdgmu duyu nalugulkslmdl lekkipbdiri; viridru yodhulu. viru leci beteluku poyiisrayeli yulu benyaminiyulto ceyvlsin yuddhmunku malo evru muduga vellvlenni devuniyodd mnvi cesinppudu yehova yuda vssstulu muduga vellvlenni selvicensu. kabtti israyeliyulu udymunne leci gibiyaku eduruga digiri. israyeliyulu benyaminiyulto yuddhmucey bylu deri nppudu israyeliyulu gibiyamud pduktu yuddhpkutlu tircga benyaminiyulu gibiyalo nudi bytikivcci a dinmun israyeliyullo iru vdiredu velmdini nel gulciri. ayite israyeliyulu dherymu tecukoni, tamu modt ekkd yuddhpkiti tirciro a cotne mrl yuddhmu jrug vlenni tmmunu tamu yuddhpkutluga tircukoniri. mriyu israyeliyulu poyi saykalmuvrku yehova edut educuma shodrulnen benya miniyulto yuddhmu ceyutku tirigi poduma? ani yehovayodd vicarmceyga yehova varito yuddhmu ceybovudni selvicensu. kabtti israyeliyulu redv dinmun benya miniyulto yuddhmu ceyraga, a redv din mun benyaminiyulu varini edurkonutku gibi yalonudi byluderi vcci israyeliyullo pdu nenimidi velmdini nelgulci shrirci. viridru ktti duyuvaru. appudu israyeliyuldrunu jnldrunu poyi, betelunu prvesici yeducu saykalmuvrku akkd yehova snnidhini kurcuducu upvasmudi dhnblulnu smadhan blulnu yeho va snnidhini arpici. a dinmullo yehova nibdhn

mdsmu akkdne yudenu. ahronu mnumdunu eliyajru kumarudunen phinehasu a dinmullo daniyedut nilucuvadu. israyeliyulu mrlma shodrulnen benya miniyulto yuddhmunku poduma,manuduma? ani yehovayodd vicarmceyga yehova velludi repu ni cetiki varini appgiceddni selvicensu. appudu israyeliyulu gibiyatu cuttu matu gadrnu pettiri. mudv dinmun israyeliyulu benyaminiyul lto yuddhmunku poyimunuptivle gibiyavarito yuddhmu ceyutku siddhpdga benyaminiyulu varini edurkonutku byluderi pttmulonudi tolgivccimunuptivle israyeliyullo gay prcbdinvarini icumicu muppdimdi mnusyu lnu rajmargmullo cpucuvcciri. a margmullo okti betelunkunu okti polmulonunn gibiyakunu povucunnavi. benyaminiyulu munuptivle varu mnyedut niluvlek kottbdiyunnarni anukonirigani israyeliyulumnu paripoyi varini pttmulonudi rajmargmulloniki rajeyudmu rdni ceppukoni yudiri. israyeliyuldru tm cot nudi leci byltamarulo tmmunu tamu yuddhmunku siddhprcukonuloga israyeliyul matugadrnu tm cotnudi gibiyatu bttbyti margmunku tvrga vcciri. appudu israyeliyuldrilonudi erp rcbdini pdivelmdigibiyaku eduruga vccindun kthinyuddhmu jrigeni. ayite tmku apaymu ttsthemndni benyaminiyulu teliyledu. appudu yehova israyeliyulcet benya miniyulnu htmuceyicenu. a dinmun israyeliyulu benyaminiyullo iruvdi yyidu vel nurumdi mnusylunu cpiri. viridru ktti duyuvaru. benyaminiyulu jrugudani cuci tmku ap jymu kligindni telisikoniri. israyeliyulu tamu gibiyamid pettin matugadrnu nmim benya miniyulku sthlmicciri. matunnunvaru tvrpdigibiyalo corbdi kttivatnu a pttmulonivarini ndrini htmucesiri. israyeliyulkunu matu gadrkunu nirnymen sketmukti yudenu; ade dnga varu pttmulonudi pog gopp meghmuvle lecuntlu ceyutye. israyeliyulu yuddhmu nudi venuktisi tiriginppudu benyaminiyuluviru modti yuddhmulo apjymodintlu mncet odi povuduruga anukoni, cpnarbhici, israyeli yullo icumicu muppdimdi mnusylunu htmu cesiri. ayite pttmunudi akasmuttu stbh rupmuga pog pekilev narbhigga benyamini yulu venuktiti tirigicuciri. appudu a pttmtyu dhummye akasmunkekkucudenu. israyeliyulu tiriginppudu benyaminiyulu tmku apjymu kligindni telisikoni vibhratinodi yedari margmuttu velludmni israyeliyul yedut venukku tirigirigani, yuddhmun trumbdga pttmulo llonudi vccinvaru mdhy margmden varini cpiri. israyeliyulu benyaminiyulnu cuttukoni trimi turpudikkun gibiyaku eduruga varu digin sthlmun varini trokkucudiri. appudu benyaminiyullo pdunenimidi velmdimnusiylu pdipoyiri. viridru prakrmvtulu. appudu migilinaru tirigi yeda rilo nunn

rimmonubdku paripoga, varu raj margmullo cediriyunn ayiduvelmdi mnusyulnu cildisi gidomuvrku varini vetadi trimi varilo redu velmdini cpiri. a dinmun benyaminiyu llo pdipoyinvardru kttiduyu iruvdiyyidu velmdi, virdru prakrmvtulu. aruvldmi tirigi yedari lonunn rimmonu kodku paripoyi rimmonu kodmid nalugu nellu nivsiciri. mriyu israyeliyulu benyaminiyulmidiki tirigi vcci pttnnivasulnemi psuvulnemi dorikin smstmunu kttivat htmucesiri. idiyugak varu tamu pttukonin pttmulnnitini agnicet kalkivesiri.

21

israyeliyulu tmlo evdunu tn kumartenu benyaminiyuni kiyykuddni mispalo prmanmu cesikoniyudiri. prjlu beteluku vcci devuni snni dhini saykalmuvrku kurcudi yehova israyeliyul deva, nedu israyeliyullo ok gotrmu lekpoyenu. idi israyeliyulku sbh vipnel ani bhuga edciri. mrunadu jnulu vekuvne leci akkd blipithmunu ktti dhnblulu smadhanblulu arpici. apudu israyeliyulu israyeliyul gotrmulnnitilo mispalo yehova pksmun rakpoyinvarevni vicariciri. elynga attivariki niscymuga mnsiks vidhip vlenni khditmuga prmanmu cesiyudiri. israyeliyulu tm shodruken benyaminiyulnu gurci pscattappdinedu ok gotrmu isra yeliyullo nudkud kot-tiveybdiyunndi; migiliyunvariki bharylu dorukuntlu mnmu mn kumartelnu variki pedli ceymni yehova todni prmanmu cesitiviugda; vari visymulo emi cey glmu? ani ceppukoniri. mriyu varu israyeliyul gotrmullo yehova pksmun mispaku ranidi edni vica ripga smajmunkucerin yabesgi ladunudi senloniki evdunu raledni telenu. jn skhy cesinppudu yabesgiladu nivasullo okdunu akkd udledu. kabtti smajpu varu pra krmtulen pdredu velmdi mnusyulnu ppici miru poyi stril nemi pill nemi yabesgiladu nivasulndrini kttivatnu htmu ceyudi. miru ceyvlsindemnga, prti purusuni purussyogmu nerigin prti strini nsipjeyvlenni ceppiri. yabesgi ladu nivasullo purussyogmu nerugni nalugu vldmi knylen strilu dorukga knanu des mdli silohulonunn senloniki varini tisikonivcciri. a srvsma-jmu rimmonu kodlonunn benya miniyulto matladutkunu varini smadhanprcu tkunu vrtmanmu ppga a velnu benya mini yulu tirigi vcciri. appudu varu tamu yabesgi ladu strillo brdukniccinvarini varikicci pedli cesiri. a strilu variki calk poga yehova israyeliyul gotrmullo lopmu klugesji yudut jnulu cuci benyaminiyulnugurci pscattappdiri. smajpradhanulu benyaminu gotrmulo strilu nsiciyudut cuci migilinvariki bharylu doruku ntlu mnmemi ceyudmni yocicukoni isra yeliyullonudi ok gotrmu tudicivey

bdkudu ntlu benyaminiyullo tppicukonin variki svasthy mudvlenniri. israyeliyullo evdennu tn kumartenu benyaminiyuniki iccin yedl vadu nirmulmu ceybdunni prmanmu cesiyunnamu gnuk mnmu mn kumartelnu variki pedli ceykud dni ceppukonucudiri. kaga varu benyaminiyu lto itlniridigo beteluku uttrdikkun betelu nudi sekemunku povu rajmargmunku turpunnun lebonaku dksin dikkun yehovaku pdug etet silohulo jruginni ceppi benyaminiyulnu cuci miru velli drakstotllo matunnudi silohu strilu natmaduvarito klisi natymadutku bylu derga drakstotllonudi bylu derivcci pedli cesikonutku prtivadunu silohu strillo okdani pttukoni benyaminiyul desmunku paripovudi. truvat vari tdrulennu sho drulennu vadicutku miyoddku vccinyedl memu a yuddhmunu btti varilo prtivanikini pedli stri dorkledu gnuk i strilnu dycesi makiyyudi, i smymun varikiccinyedl miru apradhulguduru gnuk makiccinluga iyyudni varito cepped mniri. kaga benyaminiyulu atlu cesi tm lekk coppun natymadin varilonudi strilnu pttukoni varini tisikoni poyi tm svasthy munku velli pttmulnu ktti vatilo nivsiciri. atupimnt isra yeliyullo prtivadunu akkdndu tm gotr sthanmulkunu kutubmulkunu poyenu. adrunu akkdndu byluderi tm svasthy mulku poyiri. a dinmullo israyeliyulu raju ledu; prti vadunu tn tn istanusarmuga prvticucuvccenu.

ephrayimu mnyndu ramtyimsophimu ptt npuvadu okdudenu; atni peru elkana. atdu ephrayimiyuden supunku puttin tohu kumaruden elihunku jnnmen yerohamu kumarudu, atniki iddru bharyludiri. virilo okdani peru hnna redvdani peru peninna. peninnaku pillu kligiri gani hnnaku pillulekpoyiri. itdu silohundunn senymul kdhiptiygu yehovaku mrokkutkunni bli arpicutkunni etet tn pttmnu vidici acctiki povucudenu. a kalmun eliyokk yiddru kumarulgu hopni phinehasulu yehovaku yajkuluga nudiri. elkana tanu blyrpn cesinnadu tn bharyygu peninnakunu dani kumarulkunu kumartelkunu pallu iccucu vccenu gani hnna tnku priymuga nunndun ameku redupallu iccucu vccenu. yehova ameku stulekudcesenu. yehova ameku stulekud cesiyyun hetuvunubtti, ame veri ygu peninna amenu visikicutke, ameku kopmu puttucucu vccenu. elkana ameku etet a ritiga ceyucu nudga hnna yehova mdir munku povunpudell adi ameku kopmu puttucunu gnuk ame bhojnu ceyk edcucu vccenu. ame penimityen elkanahhna, ni veduku edcu cunnavu? nivu bhojnu manut el? niku mno vicarmeduku kligindi? pdimdi kumalltke nenu niku visesmenvadnu kana? ani ameto cep-pucu vccenu. varu silohulo annpanmmulu puccukonin truvat hnna leci yajkuden eli mdir stbhmu dggrnunn asnmumid kurcuniyudga bhudukha kratuale vcci yehova snnidhini prarthnceyucu bhuga edcucu senymukdhi ptivgu yehova, ni sevkuralnen naku kligiyyun srnnu cuci, ni sevkuralnen nnu mruvk jnapkmu cesikoni, ni sevkuralnen naku mg pillnu dycesinyedl, vani tlmidiki ksaurpukkti yenntiki raniyyk, vadu brduku dinmulnnitnu nenu vanini yehovavgu niku appgitunni mrokkubdi cesikonenu. ame yehova snnidhini prarthn ceyucudga eli ame noru knipettucudenu, elynga hnnatn mnssulone cepukonucudenu. ame pedvulumatrmu kdcludi ame svrmu vinbdbk yudenu gnuk eli ame mtturaleyunn dnuconi etvrku nivu mtturalve yuduvu? nivu draksarsmunu niyoddnudi tisiveyu mni ceppga hnna adi kadu, na yelinvada, nenu mnodhukhmu gldanne yunnan; nenu draksarsmunennu mdymunennu panmu ceyledu gani na atmnu yehova snnidhini kummricu konucunna. ni sevkuralnen nnnu pnikimalin daniga ecvddu; atytmen kopkarnmunubtti bhuga nitturpulu viducucu nalo nenu dini cep-pukonucutinenu. att elivnu ksemmuga vellumu; israyelu devunito nivu cesikonin mnvini ayn dyceyunu gak ani ameto ceppga ame atnitoni sevkuralnen nenu ni drstiki krp nodudunugak anenu. truvat a stri tn darini vellipoyi bhojnmuceyucu natnudi dukhmukhiga nudut manenu. truvat varu

udymdu vegirme leci yehovaku mrokki tirigi ramaloni tm yitiki vcciri. att elkana tn bhary ygu hnnanu kudenu, yehova amenu jnapkmu cesikonenu gnuk hnna grbhmu dhrici dinmulu nidinppudu ok kumaruni knineni yehovaku mrokkukoni vinini adigitinnukoni vaniki smuyelnu peru pettenu. elkanayunu atniyiti vardrunu yehovaku etet arpiku bli nrpi cutkunni mrokkubdini cellicutkunni poyiri. ayite hnnabidd palu viducuvrku nenu ranu; vadu yehova snnidhini agupdi tirigi rak akkdne uduntluga nenu vani tisikonivttunni tn penimitito ceppi vellk yudenu. kabtti ame penimityen elkanani drstiki edi mcido adi ceyumu; nivu vaniki palu manpicu vrku nilici yudumu, yehova tn vakymunu sthirprcunu gak ani ameto anenu. kaga ame akkdne yudi tn kumaruniki palu manpicu vrku atni pecucudenu. palu manpicin truvat atdu ik cinnvade yudga ame a baluni ettikoni mudu kodelnu tumedu pidini draksarspu tititinitisikoni silohuloni mdirmunku vccenu. varu ok kodenu vdhici, pillvanini eliyoddku tisikonivcci nppudu ame atnito itlenu na yelinvada, nayelin vani pranmutodu, niyoddnilici, yehovanu prarthncesin strini nene. i biddnu dyceyumni yehovato nenu cesin mnvini ayn na knugrhicenu. kabtti nenu a biddnu yehovaku prstihicucunna; tanu brduku dinmulnnitnu vadu yehovaku prstihitudni ceppenu. appudu vadu yehovaku akkdne mrokkenu.

2

mriyu hnna vijnapncesi yilagnenu na hrdymu yehovaydu stosisucunndi. yehovaydu naku mha blmukligenuivlni rksnnubtti stosisucunna navirodhulmid nenu atisypdudunu. yehovavti prisudd de-vudu okdunuledu nivu tpp mri e devudunu ledumn devunivti asrydurgmediyu ledu. yehova antjaniyugu devudu ayne kriylnu priksicuvaduiknu at grvmuga matladkudigrvpumatlu mi not raniyykudi. prkhyatinodin vilukadru odipovudurutotrillinvaru blmu dhricuduru. trptiga bhujicinvaru annmu kavleni kulikipovoduruakli goninvaru aklitir tiduru godralu eduguru pillnu knunu anekmen pillnu knindi krsici povunu. jnulnu sjivilnuganu mrtulnuganu ceyuvadu yehovayepatalmunku ppucu adulonudi rppicucuduvadu ayne. yehova daridrymunu aisvrymunu klugjeyu vadu krugjeyvadunu levnettuvadunu ayne. dridrulnu adhikarulto kurcudbettutkunni mhimlg sihasnmunu svtripjeiyutkunni varini mtilonudi yettuvadu aynelemigvarini petkuppminudi levnettu vadu ayne. bhumiyyokk stbhmulu yehova vsmu, lokmunu vatimid ayn nilipiyunadu. tn bhktul padmulu totrillkud ayn varini kapadunudurmargulu adhkarmdu

matumngudurublmucet evdunu jymu noddu. yehovato vadivaru nasnmguduruprmdmlulonudi ayn varipen yurumuvle grjicunulokpu srihddullo nuduvariki ayn tirpu tircunutanu niymicin rajunku ayn blmiccunutanu abhisekicinvaniki adhik blmu klugjeyunu. truvat elkana ramaloni tn yitiki velli poyenu; ayite a baludu yajkuden eli yedut yehovaku pricryceyucudenu. eli kumarulu yehovanu erugnivare mikilli dur-marguleyudiri. jnulvisyme yajkulu ceyucu vccin pni yemnga, evden blipsuvunu vd-hicin midt masmu udukucudga yajkuni varu mudu mudlugl kokini tisikonivcci borusulo gani tpellogani gunlogani kudlogani adi guccinpudu a kokicet bytku vccindtyu yajkudu tnorku tisikonunu. silohuku vccu israyeliyuldrikini niru ilagun ceyucuvcciri. idiyu gak varu krovvunu dhikmunupu yaj kuni pnivadu vcci blipsuvunu vdhicuvani-toyajkuniki vdicutke masmimmu, udkbettin masmu atdu niyodd tisikodu, pcci masme kavleni ani ceppucuvccenu. i ksnmdc varu krovvunu dhituru, truvat ni mnssu vcci ntmtttuku tisikonvccunni vanito a mnisi cep-pin yedl vadualaguvddu ippude yiyyvlenu, leni yedl blvtmucet tisikodunnunu. aduvln jnulu yehovaku nevedymu ceyutydu ashy pdutku a řvnulu karnmeri, gnuk varipapmu yehova snnidhini bhu goppdayenu. baluden smuyelu narto neybdin ephodu dhricukoni yehovaku pricryceyu cudenu. vani tlli vaniki cinn agi okti kutti yetet bli arpicutku tn penimititokud vccinppudu dani tecci vani kiccucu vccenu. yehova snnidhini mnvicesikonga niku dorkin yi stanmunku prtiga yehova niku stanmu niccunugak ani eli elkananu atni bharynu divicin truvat varu itiki velliri. yehova hnnanu drsipga ame grbhvtiye mugguru kumallnu iddru kumartelnu knenu. ayite baludgu smuyelu yehova snnidhini udi yedugucudenu. eli bhu vrddhudayenu. israyeliyulku tn kumarulu cesin karymulnniyu, varu prtykspu gudar-muyokk dvarmu dggrku sev ceyutkuvccin strilto synicutynu mat cevini pdga varini pilici yitlnenu i jnulmudr mirucesin cedd-karymulu naku vinbdivi. ilati karymulu mireduku ceyucunnaru? na kumaru lara, yilagu ceyvddu, naku vinbdivi mcidi kadu, yehova jnulnu miru atikrmipceyu cunnaru. nruniki nrudu tppucesinyedl devudu vimrscayunugani yevren yehova visymulo papmu cesinyedl vanikorku evdu vijnapnmu ceyunu? anenu. ayite yehova varini cp dlci yudenu gnuk varu tm tdriyokk mornru vinkpoyiri. baludgu smuyelu iknu edugucu yehova dydydunu musyul dy ydunu vrddhillucudenu. att devjnudokdu eliyoddku vcciyitlnenu yehova ninnugurci selviccin-demnga, ni pit runi yitivaru aiguptu desmdu phro yitilo daga nenu variki prtyksmetini. atdu na mudr ephodunu dhrici na blipith-

mumid arp nmunu dhupmunu arpicutke naku yajkudguntlu israyelu gotrmullonudi ne ntni erpcru kotini. israyeliyulu arpicin homvstuvulnnitini ni pitruni yitivarikicci-itini. na nivas sthlmunu nenu nirnyicin bli nevedymulnu mirel trnikricucunnaru? mimmunu krovvbettukonutke na jnulgul israyeliyulu ceyu nevedymullo sresthbhag-mulnu pttukonucu, nakte ni kumarulnu nivu gopp ceyucunnavu. ni yiti varunu ni pitruni yitivarunu na snnidhini yaj ktvmu jrigicudurni yehova ajn yicciyunnnu ippudu adi na mnssunku kevlmu prtikulmayenni israyeliyul devuden yehova selviccu cun-nadu. kavun yehova vaku edngannnu ghnprcucarini nenu ghnprcudunu. nnnu trnikricuvaru trnikarmoduduru. alkicumu; ragl dinmullo ni blmunu ni pitruni yiti blmunu nenu tkkuvetunu. ni yit muslivadu okdunu lekpovunu. yehova israyeliyulku ceydlcin meluvisymulo na nivassthlmunu apaymu klugga nivu cutuvu. epptikini ni yit muslivadu uddu. na blipithmunoddnevdu udkud nendriini nsipjeyk viducu vadnu gnuk adi ni knnulu ksinicuktunu nivu dukhmucet ksymgtuktunu sadhngunu; ni stanpu vardru vykalmdu mrmnvuduru. ni yiddu kumarulen hophnikini phineha-sunkunu sbh vicunni nenu ceppindaniki niku sucnga nudunu.okk natiyde variddu mrmnvuduru. truvat nmmk men ok yajkuni nenu niymitunu; atdu na yocnubtti na knukulmuga yajktvmu jrigicunu, atniki nenu nmmkmen stanmu putti tunu, atdu na abhisiktuni snnidhini epptikini yaj ktvmu jrigicunu. truvat nmmk men ok yajkuni nenu niymitunu; atdu na yocnubtti na knukulmuga yajktvmu jrigicunu, atniki nenu nmmkmen stanmu putti tunu, atdu na abhisiktuni snnidhini epptikini yaj ktvmu jrigicunu.

3

baluden smuyelu eliyedut yehovakupricry ceyucudenu. a dinmullo yehova vaku prtyksmgut arudu, prtyksmu trucuga ttsthi-cutledu. a kalmdu eli knnulu md drsti glvendun atdu cudlek tnsthlmdu pdu koniyudganu dipmu aripokmunupu smuyelu devuni mdsmunu yehova mdirmulo pdu koniyudganu yehova smuyelunu pilicenu. atducittmd i nenunnanni ceppi elidggrku poyinivu nnnu pilicitivi gda nenu vccinan-nenu. atdunenu piluvledu, poyi pdukommni ceppga atdu poyi pdukonenu. yehova mrl smu yelunu piluvga smuyelu leci eliyod-dku poyicittmu nivu nnnu pilicitivi gnuk vccitinnenu. ayite atdu na kumaru, nenu ninnu piluvledu, poyi pdukommnenu. smuyelu apptiki yeho vanu erugudenu, yehova vaku atniki ik prtyksmu kaledu. yehova mudv maru smuyelunu piluvga atdu

leci eli dggrku poyicittmu nivu nnnu pilicitive; yidigo vccitinnaga, eli yehova a baluni pilicenni grhici nivu poyi, pdukommu, evren ninnu pilicinyedleyehova, ni dasudu alkicucunnadu, ajnnimmi ceppummi smuyeluto anga smuyelu poyi tn sthlmdu pdukonenu. truvat yehova prtyksme nilici a ritigas-muyelu smu yelu, ani piluvga smuyeluni dasudu al kicucunnadu ajnyimmnenu. att yehova smuyeluto ilagu selviccenuisrayelulo nenokkarymu ceybovcunnanu; danini vinuwardri cevulu gigurumnunu. a dinmun eliyokk yitivarinigurici nenu ceppindtyu varimidiki rppitunu. dani cey modlu-petti dani mugitunu. tn kumarulu tmmunu tamu sapgrstulga cesikonu cunnarni tanerigiyu varini addgicledu gnuak atni yitiki nitymen siks vidhitunni nenu atniki telijeyucunnanu. kabtti eli yitivari dosmunku blicetnennu nevedymucetnennu entikini prayscittmu jeybdnni nenu prman-purvkmuga ajna picitini. truvat smuyelu udymguvrku pdukonu, leci yehova mdirpu tluvalu tisenugani, bhypdi tnku kligin drsn sgti elito ceppk poyenu. ayite elismuyelu na kumaruda, ani smuyelunu piluvga atdu cittmu nenikkd unnannenu. elinito yehova yemi selvicceno mruguceyk dycesi nato cep-pumu. ayn nito selviccin sgullo eden nivu mrugucesinyedl atke adhiikmen kidu ayn niku klugjeyunagakni ceppga smuyelu denini mruguceyk sgti atyu atniki telij-jeppenu. eli viniselviccinvalu yehova; tn drsthiki anukulmendanani ayn ceyunagak anenu. smuyelu peddvadu kaga yehova atniki todeyunnun atni matlo ediyu tpipoledu. kabtti smuyelu yehovaku prvk-tga sthirpenni danu modlukoni beyerseba vrku israyeliyuldru telisikoniri mriyu silo-hulo yehova mrl drsnmicucudenu. silo-hulo yehova tn vakku cet smuyelunku prtyksmgucu vccenu. smuyelumata isra-yeliyuldrilo velldiyayenu.

4

israyeliyulu philistiyulto yuddhmu ceyu tke byluderi ebenejrulo digga philistiyulu aphekulo digiri. philistiyulu israyeliyulmid tmmunu yuddhpkutluga tircukonga varu yuddhmulo klisinppudu israyeliyulu philis-tiyul yedut odipoyi yuddhbhumilone yekku-vtkkuv nalugu velmidi htuleri. kabtti jnulu palemuloniki tirigiraga israyeliyul peddlu yehova nedu mnlnu philistiyulmudr eduku odicenu? silohulo nunn yehova nibdhn mds-munu mnmu tisikoni mn mdhy nucukodmu rdi; adi mn mdhynudinyedl adi mn stru-vul cetilonudi mnlnu rkiscunniri. kabtti jnulu silohunku kodrini ppi akkdnni keru bulmdhy asinudeyudu senymul kdhiptiygu yehova nibdhn mdsmunu teppiciri. eliyokk yiddu kumarulen hophniyunu phinehasunu

akkdne devuni nibdhn mdsmunodd udiri. yehova nibdhn mdsmu dduloniki raga is-rayeliyuldru bhumi prti dhvni niccut gopp-keklu vesiri. philistiyulu a keklu vini, he-briyul ddulo i gopp kekladhvni yemni adigi, yehova nibdhn mdsmu dduloniki vccenni telisikoni jdisi devudu dduloniki vccenni anukoni ayyo mnku srm, itkumunupu var-ilagu sbhrmipledu, ayyyyo mhasuru dgu i devuni cetilonudi mnlnu evru vidipip glru? arnymdu anekmen tegullcet aiguptiyulnu htmu cesin devudu iyne gda. philistiyu lara, dherymu teccukoni varu miku dasulenttu miru hebriyulku dasulu kakud bladhyle yuddhmu ceyudni ceppukoniri. philistiyulu yuddmuceyga israyeliyulu odipoyi adru tm deralku prugettivcciri. appudu atydhikmen vdh jrigenu; israyeliyullo muppdvel kalblmu kulenu. mriyu devuni mdsmu pttbdenu; adikaknu hophni phinehasulu eliyokk yid-dru kumarulu htuleri. a nade benyaminiyu-dokdu yuddhbhumilonudi prugettivccici, cini-gin bttltonu tlmid dhulitonu silohulo prvesi-cenu. atdu vccinppudu eli mdsmu visyme gude aviyucu trovprkkn pithmumid kur-cudi yedurucucudenu. a mnusyudu pttm-muloniki vrtmanmu tega pttnsthuldru keklu vesiri. eli a keklu vini glttu yemni adugga a mnusyudu tvrga vcci elito sgti telijceppenu. eli tobbi yenimidedlvade yudenu. atniki drsti mdgilindun atni kdlu kanrakudenu. a mnusyuduyuddhmulonudi vccinvaldu nene, nedu yuddhmulonudi prugetti vccitinni elito anga atdunayna, akkd emi jrigenni adi-genu. aduku atduisrayeli yulu philistiyul-mudr niluvlek paripoyiri; jnu llo anakulu htuleri; hophni phinehasu anu ni yiddu ku-marulu mrtuleri; mriyu devuni mdsmu pt-tbdenu ani ceppenu devuni mdsmanu mat atdu plukgane eli dvarmudggr nunn pithmu midnudi venukku pdi medvirigi cnipoyenu; el ynga atdu vrddhude bhu sthuldehiye yu-denu. atdu nluvdi svtsrmulu israyeliyulku nyaymu tircenu. eli kodlgu phinehasu bharyku apptiki grbhmu kligi knuprodde-leyudga devuni yokk mdsmu pttbdenniyu, tn mamyu tn penimitiyu cnipoyirniyu ame vini noppulutgili mokallmidiki krugi prsv-mayenu. ame mrtinoducudga dggr nili-ciyunn strilu ametobhypdvddu, kumaruni ktivniri gani ame prtyuttrmiyykyu lksypet-kyu nudinde devuni mdsmu pttbdindnu sgtini, tn mamyu penimitiyu cnipoyin sg-tini telisikoni prbhavmu israyeliyullonudi poyenni ceppi tn biddku ikabodu1 anu peru pettenu. devuni mdsmu pttbdi poyin-dun prbhavmu israyeliyullonudi cerpttbd-i poyenni ame ceppenu.

5

phlistiyulu devuni mdsmunu pttukoni ebene-jrunudi asdodunku tisikonivcci dagonu

gudilo dagonu edut dani nuciri. ayite mrunadu asdoduvaru pratkalmdu levga, idigo dagonu yehova mdsmu edut nenu borlbdiyudenu knuk varu dagonunu levnetti vanisthanmdu mrl uciri. a mrunadu varu udymunne levga dagonu yehova mdsmu edut nenu borlbdi yudenu. dagonuyokk tlyu redu arcetulununu tegveybdi gdpdgr pdiyudenu, vani modemu matrmu vaniki migili yudenu. kabtti dagonu yajkulemi dagonu gudiki vccu varemi netivru evrunu asdodulo dagonuyokk gudigdpnu trokkutledu. yehova hstmu asdoduvarimid bharmuga udenu. asdoduvarini dani srihdullo nunn varini ayn gddl rogmotu motti varini htmu ceyga asdoduvaru sbhvcin dani cucisrayeliyul devuni hstmu mnmidnu mn devt ygu dagonumidnu bhuhbarmuga nunde; ayn mdsmu mnmidhy nudutye diniki karmugda; adi yik mn mdhy nudkuddni ceppukoni philistiyul srdaru ldrini piluvnciisrayeli yul devuni mdsmunu mnmu emi ceyudummi adigiri. aduku varuisrayeliyul devuni md smunu ikkdnudi gat u pttmnmuku ppudni ceppga, jnulu israyeliyul devuni mdsmunu akkdnudi gatunku mosikoni poyiri. ayite varu asdodunudi gatunku danini mosikonipoyin truvat yehova hstmu a pttnpu peddlku pinn lkunu rhy sthanmullo gddlu lepi varini motti, gopp nasmmu jesenu. varu devuni mdsmunu ekonunku ppiveyga devuni mdsmu ekronu loniki vccinppudu ekroniyulu keklu vesimlnu mn jnulu cpiveylenni viru israyeliyul devuni mdsmunu mn yoddku tisikoni vccinri. kaga jnulu philistiyul srdarulndri piluvnciisrayeliyul devuni mdsmu mnlnu mn jnu lnu cpkuduntlu svsthanmunku danini ppicu dniri. devuni hstmu akkd bhu bharmuga udenu gnuk mrnbhymu a pttnsthuldrini ptti yudenu. cavk migiliyunnavaru gddl rogmotu cet mottbdiri. a pttnsthul keklu akasmuvru vinbdenu.

6

yehova mdsmu edu nenu philistiyul desmdudin truvat philistiyul yajkulnu sku nmu cucuvarini piluvnpicieyehova mds munu emi ceyudumu? emi cesi svsthlmmunku danini ppudumu telijjeppudnga varuisrayeliyul devuni mdsmunu ppivey nuddesicinedi urkye ppk, ye vidhmucetnenu aynku ap radharthmen arpmu cellici pvlenu. appudu miru svsthtnodi ayn hstmu mi midnudi yeduku tiyybdk yudeno miru telisikodu rniri. philistiyulmmu aynku cellipvlsin apradharthmen arpmmedni varindugga varumi adrimidnu mi srdarulndri midnu unntegulu okkte gnuk, philistiyul srdarul lekk coppun ayidu bgarpu gddl rupmulnu, ayidu bgarpu pdikokkulnu cellipvlenu. kabtti miku kli-

lugu nu nirupicbdin gddlnu cuculnu cesi ppici israyeliyul devuniki mhimnu cellipvlenu. appudu mi midnu mi devlmidnu mi bhumimidnu bharmuga nunn tn hstmunu ayn tisiveyunu kabolu. aiguptiyulununu phroyunu mn hrdymulnu kthinprcukonintlu mi hrd ymulnu mireduku kthinprcukoduru? ayn varilo adbhtkarymulnu ceyga varu i jnulu poniceiri; israyeliyulu vellipoyiri gda. kabtti miru krott bdi okti ceyici, kadimoyni padi avulun retini tolitecci bdiki ktti vati dudlnu vati dggrnudi yitiki toli yehova mdsmunu a bdimid etti, apra dharthmuga aynku miru arpipvlsin bgarpu vstuvulununu dani prkne cinn pettelo uci adi margmun povuntluga vidicipettudi. adi betsesesuku povu margmun bdi yi despu srihddu datin yedl ayne yi goppkidi mnku cesenni telisi konvccunu; a margmun poniyedl ayn mnlnu mottledniyu, mn adrstvsmucetne adi mnku sbhvicenniyu telisikodu mniri. varu ala gun redu padi avulun tolitecci bdiki ktti vati dudlnu itilopl petti yehova mdsmunu bgaru gddlunu pdikokku rupmulunu gl a cinn pettenu bdimid etnga a avulu raj margmunbdi ckkg povucu arcucu, betsesesu margmun ndicenu. philistiyul srdarulu vati veb diye betsesesu srihddu vrku poyiri. betsesesuvaru loylo tm godhucelnu koyucudiri; varu knnuletti cudga mdsmu variki knbdenu, danini cucu varu stosiciri. a bdi betsesesu vaden yehosuvyokk polmuloniki vcci akkdnunn ok pedd ratidgr nilugga, varu bdi yokk kr-rlnu cilci avulun yehovaku dhn bliga arpiciri. leviyulu yehova mdsmunu bgarpu vstuvulugl a cinn pettenu dici a pedd ratimid uga, a dinmun betsesesuvaru yehovaku dhnblulu arpici blulu vdhiciri. philistiyul srdarulu ayiduguru atrvru cucu nade ekonunku tirigi velliri apradharthmen arnga philistiyul cellicin bgarpu gddlu evnga, asdoduvari nimittmu okti, gajavari nimittmu okti, askelonu vari nimittmu okti, gatuvvari nimittmu okti, ekonuvvari nimittmu okti. prakarmugl pttmulvaremi polmuloni grammulvaremi philistiyul ayiduguru srdarul pttmulnniti lekk coppun bgarpu pdi kokkulnu arpici. varu yehova mdsmunu dipin peddrayi diniki saksymu. netivru a rayi betsesesu vaden yehosuvyokk polmulo nunndi. betsesesuvaru yehova mdsmunu terci cudga devudu varini htmucesi a jnullo ebdi vel debbdimindi mottenu. yehova gopp debbto anekulnu mottga jnulu dukha kratuleri. appudu betsesesuvaru prisuddhdevuden yehova snnidhini evru niluvgru? mnyoddnudi ayn evriyoddku povlenni ceppi kiryt-yarimu kapursthulku dutlnu ppiphilistiyulu yehova mdsmunu mrl tisikoni vcciri; miru vcci mi dapunku danini tisikoni povlenni vrtmanmu ppiri.

att kirytyarimuvavu vcci yehova md smunu tisikonipoyi kodydude abinadabu it cerci danini kapadutke atni kumaruden eliyajrunu prtisthiciri. mdsmu kirytyarimulonudin kalmu iruve svtsrmulayenu. israyeliyuldru yeho vanu anusrip dukhicucudga smuyelu israyeliyuldruto itlneumeni purnhrdy muto yehovayoddku miru mllukoninyedl, anydevtlnu astarotu devtlnu mi mdhynudi tisi vesi, pttudlgligi yehova ttu mi hrdymulnu trippi ay nnu sevicudi. appudu ayn philistiyul cetilonudi mimmunu vidipicunu. att israyeliyulu bylu devtlnu astarotu devt lnu tisivesi yehovanu matrme seviciri. att smuyeluisrayeliyuldrini mispaku piluvnpudi; nenu mipksmun yehovanu prarthn cetunni ceppga varu mispalo kudu koni nilucedu yehova snnidhini kummrici a dinmu upvasmudiyehova drstiki memu papatmulmni opukoniri. mispalo smuyelu israyeli yulku nyaymu tircucuvccenu. israyeliyulu mispalo kudyunnarni philistiyulu vini nppudu philistiyul sdrarulu israyelumidiki vcciri. i sgti israyeliyulu vini philistiyulku bhypti mn devuden yehovanu philistiyul cetilo nudi mnlnu rkiscuntluga makorku aynnu prarthnceyut manvddni smuyelunodd mnvi cesiri smuyelu palu viduvni ok gorrpillnu tecci yehovaku srvag bliga arpici, isra yeliyul pksmun yehovanu prarthnceyga yehova atni prarthn agikricenu. smuyelu dhnbli arpucudga philistiyulu yuddhmu ceyutke israyeliyul midiki vcciri. ayite yehova a dinmun philistiyulmid meduga urumulu urimici varini tarumaru ceyga varu israyeliyul cet odipoyiri. israyeliyulu mispalo nudi byluderu betkaru vrku philistiyu lnu trimi htmu cesiri. appudu smuyelu ok rayi tisi mispakunu senukunu mdhy danini nilipiyitvrku yehova mnku shaymu cesenni ceppi daniki ebenejrl anu peru pettenu. ilagun philistiyulu anpbdinvare israyelu srihdduloniki tirigi rak agipoyiri. smuyelu udin dinmulnnitnu yehova hstmu philistiyulku virodhmuga udeni. mriyu philistiyulu isra yeliyul yoddnudi pttukonin pttmulu isra yeliyulku tirigi vccenu. ekronunudi gatu vrkunn grammulnu vati polmulnu israyeliyulu philistiyul cetilonudi vidipiciri. mriyu israyeliyulkunu amoriyulkunu smadhanmu kligena. smuyelu tanu brdikin dimulnniynu israyeliyulku nyayadhiptiga udeni. etet atdu betelunkunu gilgalunkunu mispakunu tirugucu a sthlmylydu israyeliyulku nyaymu tircucu vccenu. mriyu atni yillu ramalonudindun acctiki tirigivcci acctkudnu nyaymu tircucudenu, mriyu atdu akkd yehovaku ok blipithmu ktenu.

smuyelu vrddhudenppudu tn kumarulnu isra yeliyulmid nyayadhiptuluga niymicenu. atni jyesthkumaruni peru yovelu; redvvani peru abiya, viru beyersebalo nyayadhiptuluga udiri. atni kumarulu atni prvrtanu anusripk, dhnapekskule lcmulu puccukoni nyaymunu trippiveyga israyeliyul pedldru kudi ramalo smuyelunoddku vcci cittgicumu, nivu vrddhudvu, ni kumarulu ni prvrtntvi prvrtn glvaru karu gnuk, skljlul mryadcoppun maku ok rajunu niymipumu, atdu maku nyaymu tircunni atnito aniri. maku nyaymu tircutke rajunu niymipumni varu anin mat smuyelu drstiki prtikulmuga udeni gnuk smuyelu yehovanu prarthnce-senu. aduku yehova smuyelunku selviccin-demngajulu nito ceppin matlniti prkarnu jrigipumu; varu ninnu visrjipledugani tm-munu elkud nnne visrjici yunnaru. varu nnnu visrjici, yitr devtlnu pujici, nenu aiguptulonudi varini rppicin nati nudi netivru tamu ceyucuvccin karymulnniti prkarmuga varu nyiedlnu jrigicucunnaru; varu ceppin matlnu agikricumu. ayite varini elbovu raju ettivadguno nive saksive variki drdhmuga teliyeyumu. smuyelu tnnu, rajunu adigin jnulu yehova matlni vinipici ilagun ceppenumimmunu elbovu raju ettivadgunnga, atdu mi kumarulnu pttukoni, tn rthmulnu tolutkunu tn gurmulnu kapadutkunu varini ucukonunu, kodru atni rthmul mudr prgettuduru. mriyu atdu varini tn senymulo shrsadhiptuluganu pedsadhiptuluganu niymicunu; tn bhumulnu dunnutkunu vati ptnu koyutkunu tn yuddha yudhmulnu tn rthmul samanulnu ceyutkunu varini erprucukonunu. mi kumartelnu bhksykarinuluganu bonktteluganu rottelu kalcuvarini ganu pttukonunu. mi polmullonu mi drakstotlonu olivtotllonu sresthmenvatini tisikoni tn sevkulkicunu. mi dhanymulonu draks pdllonu pdiyv bhagmu tisi tn privarjnmunkunu sevkulkunu icunu. mi dasulnu mi pniktelnu mi psuvullonu gardbhnullonu sresthmen vatini pttukoni tn pnikorku ucukonunu. mi mdlo pdiyvbhagmu pttukonunu, mimttuku miru atniki dasulvuduru. a dinmun miru koru konin rajunubtti miru morrpettinnu yehova mi morrvink povunu anenu. ayinnu jnulu smuyelu yokk mat cevini bettnollkalagan kadu, jnmulu ceyuritinu memunu ceyuntlumaku rajukavleni, ma raju maku nyaymu tircunu, ma mudr povucu atde ma yuddhmulnu jrigicunniri. smuyelu jnulyokk matlnitini vini yehova snni dhini vatini vivricenu gnuk yehovanivu vari matlu vini variki ok rajunu niymicumni smuyelunku selviyyga smuyelumirdru mi mi grammulku podni israyeliyulku selviccenu.

aphiyku puttin bekortu kumaruden seroruku jnnmen abiyelu kumarudgu kisu anu benyami niyudokdudenu. kisu bhagyvtudgu ok benya miniyudu. atniki saulu anu nok kumarududenu. atdu bhu saudrymugl řvnudu, israyeliyullo atnipati saudru dokdunuledu. atdu bhujmulu doklukoni peki itrulkte ettu glvadu. saulu tdriyen kisuyokk gardbhmulu tppioga kisu tn kumaruden saulunu pilicimn dasullo okni tisikonipoyi gardbhmulu vedkumni ceppenu. atdu poyi ephrayimu mnymu tirigi salisadesmun scripga avi kn bdledu. truvat varu sylimu desmunu dati scarumu cesiri gani avi knbdkyudenu. benyaminiiyl desmu scrici cudga avi dorkledu. ayite varu supu desmunku vcci nppudumnu tirigi velludmu rmmu, gardbhmul korku citipk, na tdri mnkorku vicarpdu nemoyni saulu tnyoddnunn pnivanito anga vaduidigo i pttamulo devjnudu okdunnadu, atdu bhu ghnudu, atdu e mat ceppunu a mat neverunu. mnmu vellvlin margmuni atdu mnku teliyjeyunemo atni yoddku velludmu rdni ceppenu. aduku saulumnu vellunedl a mnisiki emi tisikoni povu dumu? mn samgilonudu bhojndarthmulu sri poyinvi; a devjnuniki bhumanmu tisi konipovutku mn kemiyu ledu ani tn pnivanito ceppimnyodd emi yunnndi adugga vadu saulutocittgicumu, na yodd pavu tulmu vedi kldu. mnku margmu teliyjeppinduke danini a devjnuni kittunnenu. ippudu prvktynu peru noduvadu purvnu dirghdrsiynpicukonenu. purvnu isra yeliyullo devuniyodd vicarn ceyutke okdu byluderinyedlmnu dirghdrskuni yoddku povu dmu rdni jnulu ceppukonut vaduk. sauluni mat mcidi, velludmu rmmnga varu devjnududu uriki poyiri. uriki ekkipovucudga nillucedukonu tke vccin knykle tmmu knbdinppuikkd dirgh drsiyunnada ani adigiri. aduku varuidigo atdu mi yedutne yunnadu, tvrga poyi klisikonudi; yi dinmunne atdu i uriki vccenu. nedu untsthlmdu jnulu bli jrugunu gnuk uriloniki miru poyin ksnmde, atdu bhojnm ceyutku unntmen sthlmunku vellk munupe miru atni knugoduru; atdu rak munupu jnulu bhojnm ceyru; atdu blini asyrdicin truvat piluv bdnvaru bhojnm ceyvduru, miru ekkipodi; atni cututku ide smymni ceppiri. varu uriloniki raga unntmen sthlmunku povucunn smuyelu variki edurupdenu. saulu acctiki repu vccunni yehova smu yelunku teliyjesenu. etlngana jnul morr nayoddku vccenu, nenu varini drstici yunnan; kaga philistiiyl cetilonudi na jnulnu vidipicutke na jnulen israyeliyul mid vanini adhikariniga abhisekicutkuganu repu i velku nenu benyaminu desmulonudi ok mnusyuni niyoddku rppicudunu. saulu

smuyelunku knbdgane yehovaitde nenu nito ceppin mnisi idigo itde na jnulnu elunni atnito selviccenu. saulu gviniydu smuyelunu klisikonidirghdrsi yillu edi? dycesu nato ceppumni adugga smuyelu saulutonene dirghdrsi, unntmen sthlmunku nakumudu velludi, nedu miru nato kud bhojnm ceyvleni, repu ni mnssulo nunn dtyu niku teliyjesi ninnu vellniccednu. mudu dinmul kridt tppiopyin ni gardbhmulnugurci vicarpdkumu, avi dorikinvi. israyeliyul abhistmu evriydunndi? ni ydunu ni tdri yiti varyidunu gda anenu. aduku saulu nenu benyaminiiyudnu kana? na gotrmu israyeliyul gotrmullo svlpmendikada? na yiti varu benyaminu gotrpu itivardrilo alpulu kara? nato ilagun eduku plukucunnavu? anenu. ayite smuyelu saulunu atni pnivanini bhojnpu salloniki todukonipoyi, piluvbdin dadapu muppidi mdilo prdhansthlmdu varini kurcudbetti penkrtoonenu ni dggrnucumni ceppi ni cetiki iccin bhagmuni tisikoni rmmnga penkrt jbbnu dani midnunn danini tisikonivcci saulu edut ucga smuyelu sauluto itlennucudumu, mnmu klisikonu kalmunke daciycu bdn danini niku pettiyunnadu, jnulnu pilicitinni nenu penkrtto ceppinppudu idi nikorkucvlsindni ceppitini. a dinmun saulu smuyeluto kudbhojnmucesenu, pttnsthulu unntmen sthlmumidnudi digucudga smuyelu sauluto middemid matladu cudenu. mrunadu tellvarunppudu smuyelumiddemidnunn saulunu pilici nenu ninnu sagnputke lemmu ani ceppga saulu lecenu. truvat varidru byluderi uri cirvku vccu cudga smuyelu saulutomnkte muduga vellumni yi pnivanito ceppumu; devudu selviccindi nenu niku teliyjeppuvrku nivu ikkd nilici yudumnenu; att vadu vellenu.

10

appudu smuyelu telpu buddi pttukoni saulu tlmid telmuiposi atni muddu pttukoniye-hova ninnu abhisekici tn svasthymumid adhiptiga niymiciyunnadu ani ceppi yilagu selviccenu i dinmun nivu na yoddnudi poyin truvat benyaminu srihddulo selshulonudu rahelu smadhidggr iddru mnusyulu niku knbdu duru. varunivu vedkboyin gardbhmulu dorikinvi, ni tdri tn gardbhmulkorku citipk na kuma runi knugonutke nenemi cetunni nikorku vicarpu cunnadni cepuduru. truvat nivu akkdndi velli taboru medanmunku ragane akkd betelunku devuniyoddku povu mugguru mnusyulu niku edurupduduru; okdu mudu mekpillnu, okdu mudu rottelnu, ikokdu draksarspu tittini moyucu vturu. varu ninnu kuslprsndigi niku redu rottelu ituru. avi varicet nivu tisi konvleni. ilagun povucu philistiiyul ddu kapuvarudu devuni kodku ceruduvu,

acct uridggrku nivu ragane, svrmdlmu tbur snnayi sitara yayicuvari venuk unntmen sthlmunadi digivccu prvklt smuhmu niku knbdunu, varu prktnceyucu vtuturu; yehova atm nimidiki blmuga digivccunu; nivu varito klisi prktn ceyucudga niku krott mnssuvccunu. devudu toduga nudunu gnuk i sucnlu niku sbhvcin truvat niku mcidni tocinani ceyumu. nakte mudu nivu gilgalunku vellga, dhnblunu blunu smadhan blunku arpicutke nenu niyoddku digi vtunu; nenu niyoddku vcci nivu ceyvlsindanini niku telijeyuvrku edu dinmul patu nivu acct niluvvlenu. atdu smu yelunoddnudi vellipovutke tirugga devudu atniki krott mnssu anugrhicenu. a dinmunne a sucnlu knbdenu. varu a koddggrku vccinppudu prvklt smu hmu atniki edurupdga devuni atm blmuga atni midiki vcenu. atdu vari mdhynu udi prktn ceyucudenu. purvumu atni neriginvardru atdu prvkltto kudnudi prkcticut cucikisu kumaruniki sbhvcin demiti? saulunu prvkltlo nunnada? ani oknito okdu ceppukonga a sthl mdudu okduvari tdiri yevdni ydigenu. aduku saulunu prvkltlo nunnada? anu samet puttenu. att atdu prkcticut calici unnt sthlmunu vcenu. sauluyokk pintdri atnini atni pnivanini cucimiriddu ekkdiki potirni adugga atdu gardbhmulu vedkbotiviu; avi knbdk poga smuyelunoddku potimni ceppinppudu saulu pin tdrismuyelu nito ceppin sgti nato ceppumni atnito anga saulugardbhmulu dorikinvni atdu ceppenni tn pintdrito anenu gani raju munugurci smuyelu ceppin matnu telupedu. truvat smuyelu mispaku yehova yoddku jnulu piluvnicipi israyeliyultu itlnevu israyeliyul devuden yehova ilagun sel viccucunnadunenu israyeliyulen mimmunu aigupu t desmulonodi rppici aiguptiyul vsmulo nudiyu, mimmunu badhpettin jnmulnniti vsmulo nudiyu vidipicitini. ayinnu mi durdslnnitini updrvmu lnnitini pogotti mimmunu rkisicin mi devuni miru ippudu visrjicimamid okni rajuga niympumni aynnu adigiyunnaru. kabtti yippudu mi gotrmul coppunnu mi kutubmul coppunnu miru yehova snnidhini hajru kavleni. israyeliyul gotrmulnnitini smuyelu smkurega benyaminu gotrmu erpdenu. benyaminu gotrmunu vari yiti kutmul prkarmu atdu smkurega mthri yiti kutmu erpdenu. truvat kisu kumarden saulu erpdenu. ayite jnulu atni vedkinppudu atdu knbdledu. kavun varuikkdiki ikok mnusyudu ravlsi yunnda ani yehovayodd vicarnceyga yehovaidigo atdu samanulo dagiyunnadni selviccenu. varu prugetti poyi akkdndi atni todukonivcciri; atdu jnsmuhmulo nilici nppudu bhujmulu modlukoni peki itrulkte ettuglvaduga knbdenu. appudu smuyelujnuldri yehova erpcinvanini miru cuci tira? jnuldrilo atnivitvadok-

dunu ledni ceppga, jnuldru bobblu pettucuraju cirjivi ygugak ani kekluvesiri. truvat smuyelu rajypalnpddhtini jnulu vinicipi, okgrthmdu vراسي yehova snnidhini dani nucenu. att smuyelu jnuldrini vari vari idlku ppivesenu. saulunu gibiyaloni tn itiki vellipoyenu. devunice hrđy prerepn nodin surulu atni vet velliri. pnikimalinvaru kodru i mnusyudu mnlnu elagu rksipgldni cepukonucu atni nirlksymu cesi atniki kanuklu tisikoni rakudga atdu cevitivadentu ur kudenu.

11

ammoniyuden nahasu byluderi yabesgiladu.. keduruga diginppudu yabesu vardrumemu niku sevceyudumu, mato nibdhnceyumni nahasuto aniri israyeliyuldrimidiki nid teccuntlu miydrı kudikknnulu uddiyudunni mito nenu nibdhn cessedni ammoniyuden nahasu yabesu vari peddltto ceppga varumemu israyeliyul srihddu llnitiki dutlno pputke yedu dinmul gduvu makimmu; mmmunu rksicutku evrunu lek poyin yedl mmmunu memı nikppgicukoned mniri. dutlu saulu gibiyaku vcci jnulu a vrt manmu telijjeppga jnuldrı biggrga edciri. saulu polmunudi psuvulu tolukoni vccucujnulu edcutku hetuvemni adugga varu yabesuvaru teccin vrtmanmu atniki telijjesiri. saulu a vrtmanmu vingane devuni atm atnimidiki blmuga vcenu. atdu atyagrhide ok kadi edlno tisi tunkluga cesi israyeliyul desmuloni nludikkulku dutlcet vatini ppisaulotonu smuyelotonu cercuduvadevdo vani edlno nenu i prkar-muga ceyudunni vrtmanmu cesenu. aduvln yehova bhymu jnulmidiki vcenu gnuk yokdennu niluvkud vardru vcciri. atdu bejekulo varini lekk pettga israyeluvaru mudu lkslmdu yudavaru muppdıvel mdu ayiri. appudurepu mdhyahnmuloga miku rksn klugunni yabesgiladu varito ceppudni vccin dutlto ajnnici varini ppivesenu. dutlu poyi yabesuvariki a vrtmanmu teluga varu stospdri. kabtti yabesuvaru nahasu yokk dutlto itlnirirepu memı byluderi mmmunu appgicukodumu, appudu mi drstiki edi anukulmo adi maku ceyvccunu. mrnadu saulu jnulu mudu smuhmuluga cesin truvat varu tellvaru smymun ddumdhynu jocci mdhyahnmuloga ammoniyulnu htmuceyga varilo migilinvaru iddresikudi pojalkud cedripoyiri. jnulusaulu mnlno eluna ani adigin vareri? memı varini cpuntlu a mnusyulnu teppicudni smuyeloto anga saulunedu yehova israyeliyulku rksn klugesenu gnuk i dinmun e mnusyuni miru cpvddnenu. mnmı gilgalunku velli rajypripaln pddhtini mrl sthapicukodmu rdni ceppi smuyelu jnulu piluvga jnuldrı gilgalunku vcci gilgalulo yehova snnidhini

smadhanblulnu arpici, yehova snnidhini saulunku pttabhisekmu cesiri. saulun israyeliyuldrunu akkd bhuga stosiciri.

12

appudu smuyelu israyeliyuldrilo itlnenual-kicudi; miru nato ceppinmat ngikirci mimid okni rajuga niymici yunnan. raju mi karymulnu jrigicunu. nenu tl nerisin muslivadnu, na kumarulu, mi mdhynunnaru; balymunatinudi netivrku nenu mi karymulnu jrigicucu vccitini. idigo nenunnan, nenevni yeddunen tisikotina? evni gardbh-munen ptu kotina? evniken anyaymu cesitina? evninen badhpettitina? nyaymu naku agpdud evni yoddnen lomu puc-cukotina? alagu cesinyedl yehova snnidhini ayn abhisekmu ceyicin vani yedutnu vadu na mid saksymu plukvlenu, appudu nenu mi yedut danini mrl nittu nnenu. nivu maku e anyaymennu e badhnenno ceyledu; e mnusyuniyoddgani nivu deninenu tisikon-ledni varu ceppga atdu attidi nayodd ediyu mik dorkdni yehovayunu ayn abhisekmu ceyicinavadunu i dinmun mi mid saksule yunnaru ani ceppinppudusaksule ani varu prtyuttrmicciri. mriyu smuyelu jnulto itl-nenosenu ahronunu nirnyici mi pitrulu aiguptudesmulonudi rppicinvadu yehovaye gda kabtti yehova mikunu mi pitrulkunu cesin nitikarymulnubtti yehova snni dhini nenu mito vadicutntlu miru ikkd nilici yududi yakobu aiguptunku vccin pimmi mi pitrulu yehovaku morrpettega ayn mose ahronulnu ppindun varu mi pitrulu aiguptu lonudi to-dukoni vcci yi sthlmdu nivsip jesiri. ayite varu tm devuden yehovanu mrcinppudu ayn varini hasoruyokk senadhipti yen sisera cetikini philistiyul cetikini moyabu rajucetikini aminveyga varu israyeliyulto yud-dhmu cesiri. att varumemu yehovanuvis-rjici bylu devtlnu astarotu devtlnu pujici ndun papmu cesitiviu; ma struvul cetilonudi nivu mmmunu vidipicinyedl memmu ninu se-viced mni yehovaku morrpettega yehova yeru bbylunu bedanunu yephtanu smuyelunu ppi, nludisl mi struvul cetilonudi mimmunu vidipici ndun miru nirbhymuga kapurmu ceyucunnaru. ayite ammoniyul rajen na-hasu mi midiki vccut miru cudgane, mi de-vuden yehova miku rajeyunnuayn kadu, ok raju mimmunu elvleni miru nato cep-pitiri. kabtti miru kori yerprcukonin raju itde. yehova itnini mimid rajuga nirnyici yunnadu. miru yehova ydu bhybhktulu kligi ayn matnu vini aynnu sevicu ayn ajnu bhgmuceyk mirunu mimmunu elu rajunu mi devuden yehovanu anusricinyedl miku ksemmu klugunu. ayite yehova mat vink ayn ajnu bhgm ce-sinyedl yehova hstmu mi pitrulku viroddh muga nudintlu mikunu viroddhmuga nudunu. miru nilici cucucudga

yehova jrigicu i gopp karymunu knipettudi. godhum kotkalmu ide gda? miru rajunu nirnyipumni adiginduct yehova drstiki miru cesin kidu goppdni miru grhici telisikonutke yehova urumulu vrsmunu ppuntluga nenu aynnu vedukonucunnu. smuyelu yehovanu vedukoninppudu yehova a dinmun uru-mulnu vrsmunu ppga jnuldru yehovakunu smuyelunkunu bhuga bhypti smuyeluto itl-nirirajunu niymicunni memmu adugutcet ma papmulnntini micin kidu memmu cesitiviu. kabtti memmu mrmu kakud ni dasulmen ma korku ni devuden yehovanu prarthicumu. att smuyelu jnulto itlnenubhydpkudi, miru i kidu cesin mat nijme, ayi nnu yehovanu visrjipkud aynnu anusricucu purnhrdy-muto aynnu sevicudi. aynnu visrjipkudi, aynnu visrjipuvuru pryoinmu malinve rk-sipleni maya svrupmulnu anu sricuduru. nijmuga avi mayye. yehova mimmunu tnku jnmuga cesikonutku istmu gligi yun-nadu; tn ghnmen nammu nimittmu tn jnulu ayn vidnaddu. na mttuku nenu mi nimittmu prarthn ce-yut manutvln yeho-vaku viroddhmug papmu cesinvad ngudunu. adi naku durmgunugak. kani sresthmen ckni margmunu miku bodhitunu. ayn mikorku enni gopp karymulnu ceseno adi miru tlcukoni, miru yehovaydu bhybhktulu kligi, niskptule purnhrdyuto aynnu sevicut avsykmu. miru kiduceyuvarete tppkud mirunu mi rajunu nasnmguduru.

13

saulu muppti edlvade yelna rbhicenu. atdu redu svtrsmulu israyeliyulnu elenu israyeliyullo mudu velmdini erprcu ko-nenu. virilo redu velmd mikmsulonu betelu kodlonu saulunoddnudi; veyy-imdi benyaminiyl gibiyalo yonatanu noddnudi; migilinvarini atdu vari vari deralku ppivesenu. yonatanu gebalo-nunn philistiyul ddunu htmuceyga a sgti philistiyulku vinbdenu; mriyu desmt hebriyulu vinvlenni saulu baka udicenu. saulu philistiyul ddunu htmucesi ndun israyeliyulu philistiyulku heyulerni is-rayeliyulku vinbdga jnulu gilga lulo saulu noddku kudivcciri. philistiyulu israyeliyulto yuddhmuceyutke muppdive l rthmulnu aruvul gurru rautulu smudrpdudrinudu isukrenuvult vistarmen jn smuhmunu smkucukoni vcciri. viru byluderi betavenu turpudikkun mikmsulo digiri. isra yeliyulu digulupducu vcci tamu irukulo nunnttu telisikoni guhlonu podllonu mettllonu unt sthlmullonu kupmullonu dagiri. kodru he-briyulu yordanu ndi dati gadudes munkunu giladunkunu velli poyiri gani saulu iknu gilgalulone udenu; jnuldru bhyptudu atni vebdiciri. smuyelu ceppinttu atdu edu dinmulu agi, smuyelu gilgalunku rakpovu-

tyu, jnulu tn yoddnudi cedripovutyu cuci dhn blnlu smadhanblnlu na yoddku tisikoni rmmni ceppi dhnbli arpiceu. atdu dhnbli arpici cali cin vetne smuyelu vccenu. saulu atnini klisikoni atniki vdnmu ceyutke byluderga smu yelu atnitonivu cesin pni yemni ydigenu. aduku saulujnulu nayoddnudi cedripovutyu, nirnykalmun nivu rakpovutyu, philistiyulu mikmsulo kudiyudutyu nenu cuci iknu yehovanu satipreckmunupe philistiyulu galgalunku vcci namid pdudurnukoni na att nenu sahsici dhnbli arpicitinnenu. aduku smu yelu itlhenuni devuden yehova ni kiccin ajnnu gekonk nivu avivekpu pni cesitivi; ni rajymunuisrayeliyulmid sdakalmu sthirprcutku yehova tlici yudenu; ayite ni rajymu nilu ydu. yehova tn cittanusargmen mnsugl yokni knugoniyunnadu. niku ajnapicindani nivu gekonkpotivi gnuk yehova tn jnulmid atnini adhiptiniga nymicunu. smuyelu leci galgalunu vidici benyaminijul gibiyaku vccenu; saulu tnyoddnunn jnulu lekk pettga varu dadapu aru vdlmdi yudiri. saulunu atni kumaruden yonatanunu tm dggr nunn varito kud benyaminijul gibiyalo udiri; philistiyulu mikmsulo digiyudiri. mriyu philisti yul palemulonudi dopudugadru mudugupu luga byluderi ok gupu sayalu desmun, ophraku povumargmun scrienu. redv gupu bet horonuku povumargmun scrienu. mudv gupu arny smipmdudu hebeyimuloy sri hddu margmun scrienu. hebriyulu kttulnu itelnu ceyicukodu remo ani philistiyulu israyeliyul desmdtt kmmrvadru lekudcesiyudiri. kabtti isra yeliyuldru tm nkkulnu parlu godddrnu potkttulnu pdunu ceyicutke philistiyuldggrku povlsi vccenu. ayite nkkulkunu parkunu mudu mudlugl kokulkunu godddrkunu munukol krriu sriceyutkunu aku rallumatrmu variyodd nudenu. kabtti yuddhdinmdu saulunoddnu yona tanu noddnu unnjnullookni cetilonennu ktiye gani yiteyegani lekpayenu, saulunkunu atni kumaruden yonatanunkunu matrmu avi yudenu. philistiyul ddu kavlivaru kodru mikmsu knumku vcciri.

14

a dinmu saulu kumaruden yonatanu tn .. tdrto emiyu ceppk tn ayudhmulu moyu pducuvanini pilici avtlunn philistiyul ddu kavlivarini htmucey podmu rmmnenu. saulu gibiya avtl migronulu danimmettu krid digiyudenu, atni yoddnunn jnulu dadapu aru vdlmdi. silohulo yehovaku yajkudgu eliyokk kumaruden phinehasuku puttin ik-abodu yokk shodruden ahitubunku jnnmen ahiya ephodu dhricukoni akkd uden. yonatanu vellin sgti jnulku telikyudenu. yonatanu philistiyul ddu kavlivarunn sthlmu

nku po jucin dariygu knuml ndum ivtl ok sudi gttunu avtl ok sudigttunu uden, vatilo okdani peru bossesu redvdaniperu sene. okdani kommu mikmsu edut uttrpuvepunn, redvdani kommu gibiya yedut dksinpuvepunn uden. yonatanui suntileni vari ddu kaprulmidiki podmu rmmu, yehova mn karymunu sagicunemo, anekulcetennu koddindicetennu rkscitku yehovaku addma ani tn ayudh mulu moyu vanito ceppga atduni mnsulo unndtyu ceyumu, podmu rmmu. ni yistanu sarmuga nenu niku toduga nunnanni atnito ceppenu. appudu yonatanumnu vari dggrku poyi mnlmu variki aguprucukodmu. varu mnlmu cucimemu mi yoddku vccu vrku akkd niluvudni ceppin yedl varyoddku pok mnmunnoc nilucudmu. mayoddku rdni varu ceppinyedl yehova varini mncetiki app gicenni danicet gurtici mnmu podmni ceppga viridru tmmunu tamu philistiyul ddukaprulku aguprucukoniri. appude philistiyulucududi, tamu dagiyudin guhllonudi hebriyulu byluderi vccucunnarni ceppukonucu yona tanunu atni ayudhmulu moyuvanini pilicimemu miku okti cupitumu rdni ceppinppudu yonatanu venuk rmmu, yehova israyeli yul cetiki varinppgicenni tn ayudhmulu moyu vanito ceppi atdunu atni venuk atni ayudhmulu moyuvadunu tm cetultonu kalltonu praki yekkiri. philistiyulu yonatanu debbku pdga atnivenuk vccu atni ayudhmulu moyu vadu varini cpenu. yonatanunu atni ayu dhmulu moyu vadunu cesin a modti vdhydu dadapuga iruvdimdi pdiri; ok dinmun ok kadi yedlu dunnu aryekrmu nel podugun adi jri genu. ddulonu polmulonu jnuldrilonu mha bhykpmu kligenu. ddu kavlivarunu dopudu gadrunu bhitinodiri; nelydirenu. varu i bhymu devikmni bhavici. dduvaru cedripoyi bottiga odipovut benyaminijul gibiyalo nunn saulu yokk vegulvariki knbdga saulumiru lek petti mnyodd lenivarevru cududni tnyoddnunn jnulo ceppenu. varu lekk cuci yonatanunu atni ayudhmulu moyuvadunu lerni telisikoniri. devuni mdsu appudu israyeliyuloyodd udgadevuni mdsmunu ikkdiki tisikonirmmni saulu ahiyaku selvicenu. saulu yajkunio matladucudga philistiyul ddulo dhvni mri yekkuvga vinbdenu; kabtti saulu yajkunitoni ceyi venukku tijumni ceppi tanunu tnyodd nunn jnuldrunu kudukoni yuddhmuku corbdiri. varu raga philistiyulu klvrpdi okrinokru htmu cesikonu cudiri. mriyu atkumunupu philistiyul vsmunnunnvare cuttununn pratmullo nudi varitokud ddunku vccin hebriyulu saulu noddnu yonatanunoddnu unn israyeli yulto klisikonvleni philistiyulnu vidiciri. adiyu gak ephrayimu mnymulo dagiyunn israyeliyulunu philistiyulu paripoyirni vini yuddhmdu varini trumutlo kudiri. a din-

mun yehova israyeliyulnu ilagun rksicenu. yuddhmu betavenu avtlku sagga a dinmun israyeliyulu cala bdlik nodiri. nenu na struvulmid pg tircukonk munupu, saytrmu kakkmunupu bhojnmu ceyuvadu spipbdunu anisaula jnulcet prmanmu ceyicenu, aduvln jnulu emiyu tinkudiri. jnuldro ok adviloniki raga akkd nelmid tene knbdenu. jnulu a advini jorga tene kaluv kttiyudenu gani jnulu tamu cesin prmanmunku bhypti okdunu ceyyi notpettledu. ayite yonatanu tn tdri jnulcet ceyicin prmanmu vinledu. gnuk tn cetikrr capi dani konnu tene ptulo mucu tn ceyyi notilo pettukonga atni knnulu prkasicenu. jnullo okduni tdri jnulcet prmanmu ceyicii dinmun aharmu pucukonuvadu spipbdunni khdtimuga ajnapiciyunnadu; aducetne jnulu bhu bdliyun-narni ceppenu. aduku yonatanu aducet na tdri jnulnu kstpettinvadayenu; nenu i tene kocemu puccukonn matrman na knnulu et prkasicucunnu cududi jnulu tamu cik-kicukonin tm struvul dopulvln baguga bhojnmu cesinyedl varu philistiyulnu mrii adhik-muga htmu cesiyudurnenu. a dinmun jnulu philistiyulnu mikmsunudi ayyalonu vrku htmuceyga jnulu bhu bdlik nodiri. jnulu dopudumid egbdi, gorrlnu edlnu peyylu tisikoni nelmid vatini vdhiici rktmutone bhk-sicindun jnulu rktmutone tini yehova drstiki papmu ceyucunnarni kodru saulunku teliy-jeysa atdumiru visvas ghatkuletiri; pedd rayi yokti nedu na dggrku dorlici tedni ceppi miru akdkkdiki jnlul nadhyku poyi, adru tm yeddulnu tm gorrlnu mayoddku tisikonivcci yikkd vdhiici bhksipvlenu; rktmuto masmu tini yehova drstiki papmu ceykudni varito cppudni kodrini ppenu. kabtti jnuldro a ratri tm tm yeddulnu tisikoni vcci akkd vdhi ciri. mriyu saulu yehovaku ok blip-ithmunu ktticenu. yehovaku atdu ktticin modti blipithmu ade. attmnmu ratriydu philistiyulnu trimi tellvaruvrku varini klt-petti, sesicuva dokdunu lekud cetmu rdi ani saulu ajn iyyga jnuluni drstiki edi mcido adi ceyumiri. att sauluyajkudu ikkdne yunnadu, devuniyodd vicarn ceyudmu rdni ceppi sauluphilistiyul venuk nenu digipoyin yedl nivu israyeliyul cetiki vari nppgituva ani devuniyodd vicarn ceyga, a dinmun ayn atniki prtyuttrmiyyk yudenu. aduvln saulu-jnullo peddlu na yoddku vcci nedu evrvin i papmu kligeno adi vicaripvlenu. na kumaruden yonatanu vln kliginu vadu tppk mrmnmvunni israyeli yulnu rksicu yehova jiv-mutodni nenu prma nmu ceyucunnannenu. ayite jnuldrilo atniki prtyuttrmiccin vadu okdunu lekpoeyu. miru ok ttunnu nenunu na kumarudgu yonatanunu ok ttunnu ud-vlenni atdu jnuldrilo ceppga jnuluni drstiki edi mcido adi ceyumni sauluto ceppiri. ap-pudu sauluisrayeliyulku devudven yehova, dosini knuprcumni prarthipga saulu pertnu

yonatanu pertnu citipdenu gani jnulu tp-picukoniri. nakunu na kumaruden yonata-nunkunu citlu veyudni saulu ajn iyyga yonatanu pert citi pdenu. nivu cesindedo nato ceppumni yonatanuto anga yonata-nuna cetikrrkonto kocemu tene puccukonn mat vastvme; kocemu teneke nenu mrmmod-vlsi vccindni atnito anenu. aduku sauluy-onatana, nivu avsymuga mrmnvuduvu, nenu oppukonni yedl devudu naku gopp apaymu klugeyunugak anenu. ayite jnulu saulutoisrayeliyulku it gopp rksn klug jesin yonatanu mrmnmuna? adentikinikuddu. devuni shaymucet i dinmun yonatanu mnlnu jymu nodicenu; yehova jivmu todv atni tlve-druklo oktiyu nel raldni ceppi yonatanu mrmnu kakud jnulu atni rksiciri. appudu saulu philistiyulnu trumut mani vellipoga philistiyulu tm sthlmunku velliri. ilagun saulu israyeliyulnu elutku adhi karmu nod-invade nkhumukhal vari struvulen mayabiyul-tonu ammoniyultonu edomi yultonu sobade-spu rajultonu philistiyultonu yuddhmu ce-senu. evrimidiki atdu poyeno vari ndrini odi-cenu. mriyu atdu ddunukurci amalekiyulnu htmucesi israyeliyulnu koll sommuga pettin-vari cetilo nudi varini vidipicenu. saulunku puttin kumarul perlu evnga, yona tanu isvi melkisuv; atni yiddru kumartel perlu evnga pedddaniperu merbu cinn daniperu mikalu. sauluyokk bharyku ahinoyymi peru, ime ahimysu kumarte. atni senyadhipti peru abneru, itdu saulunku pin tdriyen neru kumarudu. saulu tdriygu kisunu abneru tdri ygu nerunu abiyelu kumarulu. saulu brdikin dinmulnnyu philistiyulto ghor yud-dhmu jrugga tanu cucin bladhyul ndrini prakrmsalulndrini tnyoddku cercukonenu.

15

okanok dinmun smuyelu saulunu pilici yehova israyeliyulgu tn jnulmid ninnu ra-juga abhisekicutke nnnu ppenu; yehova mat vinumu senymulkdhiptiygu yehova sel vic-cindemnga amalekiyulu israyeliyulku cesindi naku jnapkme, varu aiguptulonudi ra-gane amalekiyulu variki virodhule margmdu varimidiki vcciri gda. kabtti nivu poyi knikripr amalekiyulnu htmu ceyucu, pu-rusulnemi strilnemi balurnemi psipillnemi yeddulnemi gorrlnemi otenlnei gardbhmul-nemi annitini htmucesi variki klignidtyu bottiga paducesi amalekiyu lnu nirmulmu ceyumni ceppenu. att saulu jnulnu pogucesi telayimulo varini lekk pettga, kalubulu redu lkslmdiyu yudavaru pdivelmdiyu nudiri. ap-pudu saulu amalekiyul pttnmullo nokdaniki vccin loylo pociyudi israyeliyulu aigup-tulonudi vccinppudu miru variki upkarmu cesitiri gnuk amalekiyultokud nenu mim-munu nasnmu cey kuduntlu miru varilonudi byluderi povudni keniyulku vrtmanmu ppga

keniyulu amaleki yullonudi vellipoyiri. truvat saulu amaleki yulnu hvilanudi aigup- tudespu margmunnun suruvrku trimi ht- mucesi amalekiyul rajen aggunu pranmuto pttukoni jnulndrini kticet nirmulmu cesenu saulunu jnulunu kudi aggunu, gorrllonu edl- lonu krovvin gorrpillu modlen vatilonu mci vatini nirmulmu ceyk kdga nuci, pnikirani nicpsuvullnritini nirmulmucesiri. appudu yehova vaku smuyelunku prty ksme yi- lagu selvicenu saulu nnu anusripk venum- tisi na ajnlhu gekonkpoyenu gnuk atnini ra- juga nirnyicinduku nenu pscattappdu cun- nanu. aduku smuyelu kopavesude ra- tri at yehovaku morpettucudenu. udy- mun smuyelu leci saulunu edurkonutku poga saulu krmelunkuvcci akkd jysuck- men silnu nilipi tirigi gilgalunku poyennn smacarmu vinenu. truvat atdu saulu nod- dku raga sauluyehova vln niku asirvadmu klugunugak, yehova ajnnu nenu nervercitin- nga smuyelualagete naku vinbducunn gorrl arupulunu edl rkelunu ekk divi? ani adigenu. aduku saulu amalekiyul yoddnudi jnulu vi- tini tisikonivcciri; ni devuden yehovaku blul- nrpicutku jnulu gorrllonu edllonu mcivatini udnicciri; milginvatinnitini memu nirmul- mucesiti mnga smuyelunivu matlad pniledu. yehova ratri nato selvicin mat niku teliy- jetunu vinumni sauloto arsa, sauluceppun- nenu. aduku smuyeluni drstiki nivu alpu- d- vuga unnppudu israyeliyul gotrmulku sirssu- vetivi, yehova ninnu israyeliyulmid rajuga abhisekicenu. mriyu yehova ninnu sagn- pinivu poyi papatmulen amalekiyulnu nirmulmu ceyumu, varu lyngu vrku varito yud- dhmu ceyumni selviyya nivu educet yehova mat vink dopudumid egbdi ayn drstiki kidu cesitivnenu. aduku saulua mat an- vddu; nenu yehova mat vini yehova nnnu ppin margmun poyi amalekiyul rajen ag- gunu tisikonivccitini naku amalekiyulnu nirmulmu cesitini. ayite gilgalulo ni devuden yehovaku bli arpicutke jnulu spitmulgu gor- rllonu edllonu mukhymenvatini tisikonivc- cirmi smuyeluto ceppenu. aduku smuyelu- tanu selviccin ajnnu okdu gekonutvln yehova stosicuntlu, okdu dhnblulu blulu arpi- cutvln ayn stosicuna? alocicumu, blulu arpi- cutkte ajnnu gekonutyu, pottel krovvu arpi- cutkte mat vinutyu sresthmu. tirugubatu ceyut sode cepputynu papmuto smanmu; murkhtnu agpreut mayavigrhmu grhdevtlnu pujicutto smanmu. yehova ajnnu nivu visr- jicenna saulu jnulu jdisi vari mat vinin- dun nenu yehova ajnnu ni mat lnu miri papmu teccukotini. kabtti nivu na pap- munu prihrici nenu yehovaku mrokku ntlu natokud tirigi rmmni smuyelunu vedu ko- nenu. aduku smuyelunitokud nenu tirigi ranu; nivu yehova ajnnu visrjicitivi gnuk isra yeliyulmid rajuga udkud yehova ninnu

visrjicenni ceppi vellipovlenni tirugga, saulu atni duppticegu pttukonindun adi cinigenu. appudu smuyelu atnito itlnenunedu yehova israyeliyul rajymunu ni cetilonudi lagivesi nikte uttmuden ni poruguvaniki danini appgici yunnadu. mriyu israyeliyulku ad- harmen vadu nrudukadu, ayn abddhmaddu, pscattap pddu. aduku saulunenu papmu cesitini, ayinnu na jnul peddlyedutnu is- rayeliyul yedu tnu nnnu ghnpicin yehovaku mrokkutke nenu poga nato kud tirigi rmmni atnini vedukonindun smuyelu tirigi saulu vet vellenu. saulu yehovaku mrokkin truvat smuyelu amaleki yulrajen aggunu na dg- grku tisikonirdniceppenu. aggu stosmuga atni dggrku vcci-mrnsrm naku gdcipoyene ani ceppga smuyeluni ktti strilku stulekud cesintlu ni tlilikini strillo stulekpovunni at- nito ceppi gilgalulo yehova snnidhini aggunu tuttuniyluga nrikenu. appudu smuyelu ra- maku vellipoyenu, saulunu saulu gibiyaloni tn yitiki vellenu. saulu bdrkin din- mulnnitnu smuyelu atni drsip velleddu gani saulunugurci dukhkratu dayenu. mriyu tanu saulunu israyeliyulmid rajuga nirnyici nduku yehova pscattapmu pdenu.

16

att yehova smuyeluto ilagu sel... viccenuis- rayeliyulmid rajuga udkud nenu visrjicin saulunugurci ni vetkalmu dukhi tuvu? ni kommunu telmutu nipumu, betlehemiyu- den yessiyoddku ninnu ppucunnnanu, atni kumarullo okni nenu rajuga niymicud- unu. smuyelunenetlu velludunu? nenu vel- lin sgti saulu vininyedi atdu nnnu cpun- nga yehovanivu ok peyyinu tisikonipoyi yehovaku blipsuvunu vdhicutke vccitinni ceppi yessiyini blyrpnmunku piluvumu; ap- pudu nivu ceyvlsin danini niku teliyjetunu; evniperu nenu niku ceppuduno atnini nivu abhisekipvlenni selviyya smuyelu yehova iccin selvucoppun betle hemunku vellenu. a uri peddlu atni raku bhydismadhan- muga vccucunnavu ani adugga atdusmad- hanmugane vccitini; miru suddhule natokud bliki rdni ceppi, yessiyini atni kumarulnu suddhi cesi bli arpicenu. varu vccinppudu atdu eliyabunu cucinijmuga yehova abhise- kicuvadu ayn yedut nilici yunnadni anuko- nenu ayite yehova smu yeluto ilagu selvic- enu atni rupmunu atni yettunu lksypet- tkumu, mnusyulu lksypettuvatini yehova lksypettdu; nenu atni trosivesiyunnanu. mnusyulu perupmunu lksypettuduru gani yehova hrdymunu lksypettunu. yessyi abi- nadabunu pilici smuyelu edutiki atni rp- pipga atduyehova itni korokon ledneu. appudu yessyi smmanu piluvga atduye- hova itnini korokonledneu. yessyi tn yeduguru kumarulnu smuyelu edutiki pilu- vga smuyeluyehova virini korokonledni ceppi

ni kumaruldru ikkdnunnara ani yessyini adugga atduiknu kdsarivadunnadu. ayite vadu gorrlnu kayucunnadni ceppenu. aduku smuyelunivu vani piluvnpicumu, atdkkdiki vccuvrku mnmu kurcudmni yessyito ceppga atdu vani piluvnpici lopliki todokonive-cenu. atdu ernivadunu ckni netrmulu glvadunu cucutku sudrmenvadune yudenu. atdu raganenenu korukonnvadu itde, nivu leci vanini abhisekicmni yehova selviyyga smuyelu telpu kommunu tisi vani shodrul yedut vaniki abhisekmu cesenu. natnudi yehova atm davidumidiki blmuga vccenu. truvat smu yelu leci ramaku vellipoyenu. yehova atm saulunu vidicipoyi yehova yoddnudi duratmyokti vcci atni verpipga saulu sevkuludevuniyoddnudi vccin duratmyokti ninnu verpiciyunnadi; ma yelinvadven nivu ajn immu, ni dasulmen memu siddhmuga nunnamu. sitara cmtkarmuga vayipgl yokni vica ricutke maku selvimmu devuni yoddnudi duratm vcci ninnu ptinppudell atdu sitara cetpttukoni vayicutcet nivu bagup-duduvni atnito nniri saulubaguga vayipgl yokni vicarici na yoddku tisikoni rdni tn sevkulku selviyyga varilo okdu cittigicumu, betlehemiyuden yessiyokk kumarullo okni cucitini, atdu cmtkarmuga vayipgldu, atdu bhu suru dunu yuddhsaliyu mat nerpriyu rupsiyune yunnadu, mriyu yehova vaniki to-duga nunnadngaosauluyessiyoddku dutlnu ppi, gorrllyodd nunn ni kumaruden davidunu nayoddku ppu mnenu. appudu yessyi ok gardbhmmid rottelnu draksarspu tit-tini ok mekpillnu veyici tn kumaruden daviducet saulunoddku ppenu. davidu saulu dggrkuvcci atniyedut niluvbdga at-niydu saulunku bhu istmu puttenu, atdu saulu ayudhmulnu moyuvadayenu. att sauludavidu na anu grhmu podenu gnuk atdu na smukhmdu sevceyutku oppukon-umni yess yiki vrtmanmu ppenu. devuniy-oddnudi duratm vcci saulunu ptinppudell davidu sitara cetpttukoni vayipga duratm atnini vidicipoyenu, atdu seddiri bagayenu.

17

philitiyulu tm senymulnu yuddhmunku sm... kurci yuda desmuloni sokolo kudi eph-esdmimmu dggr sokokunu ajekakunu md-hynu digi yudga saulunu israyeliyulunu ku-divcei elaloyle digi philitiyul kedurug yud-dhpktulu tirciri. philitiyulu atttu prvtmu midnu isra yeliyulu ittu prvtmumidnu niliciyudga ubhyul mdhyu ok loyyudenu. gatuvaden golyatu anu surudokdu philis-tiyul ddulo nudi byluderu cudenu. atdu arumulljenedu ettumnisi. atni tlmid ragi sirstranmudenu, atdu yuddhkvcmu dhri-ciyudenu, a kvcmu ayidu vel tulmul ragi yettugldi. mriyu atni kallku ragi kvcmunu atni bhujmul mdhyu ragi bllemokti yu-

denu. atni yite krr netgani done at pedddi; mriyu atni yitekon aruvdl tulmul yinumu ettugldi. okdu dalunu moyucu atni mudr povucudenu. atdu nilici israyeliyul ddu-varini piliciyuddhpktulu tircutke mi reduku byluderi vccitiri? nenu philitiyudnu kana? miru saulu dasulukara? mi pksmuga oknini erp rcukoni atni nayoddku ppudi; atdu nato potladi nnu cpgliginyedl memu miku dasul mgudumu; nentni jyici cpinyedl miru maku dasule maku dasymu ceyuduru. i din-mun nenu israyeliyul senymulnu tirskricu-cunнанu. okni nymicin yedl vadunu ne-nunu potladudumni a philitiyudu ceppu-cuvccenu. saulunu isra yeliyuldrunu a philitiyuni matlu vininppudu bhu bhituleri. davidu yuda betlehemuvadgu ephratiyu den yessyi anuvani kumarudu.yessyiki enmdu guru kumalludiri. atdu saulu kalmdu jnullu muslivade yudenu. ayite yessiyokk mug-guru peddkumarulu yuddhmunku saulu-vetnu poyi yudiri. yuddhmunku poyin atni mugguru kuma rul perulu evnga, jyesthudu eliyabu, redvvadu abinadabu, mudvvadu smma, davidu knisthudu; peddvaren mug-guru sauluvetnu poyi yudirigani davidu betlehemulotn tdri gorrlnu mepucu saulun-oddku tirigi povucu vccucu nudenu. a philis-tiyudu udymunnu saytrmunnu bylu derucu nluvdi dinmulu tnnu tanu aguprcukonucu vccenu. yessyi tn kumaruden davidunu pilicini shodrulkorku veyicin yi godhumllo ok tumedunu i pdi rottelnu tisikoni ddulo nunn ni shodruldgrku tvrga pomm. mriyu i pdi junnugddlu tisikoni poyi vari shsrad-hiptikimmu; ni shodrulu ksemmuga nun-naro ledo sgti telisikoni variyoddnudi anval-okti tisikoni rmmnceppi ppivesenu. saulunu varunu isra yeliyuldrunu ela loylo philis-tiyulto yuddhmu ceyucudga davidu udy-mun leci ok kapriki gorrlnu appgici a vs-tuvulnu tisikoni yessyi tn kiccin ajn cop-pun pryanmepoyenu; ayite atdu kdkmunku vccunpptiki varunu virunu pktuluga tiri, jymu jymni arucucu yuddhmunku sagucud-iri. senymu senymunku edure israyeliyu-lunu philitiyulunu yuddhsnn ddhule by-luderi cudiri. davidu tanu teccin vstuvulnu samgrini knipettuvani vsmu cesi, pru get-tipoyi senymulo coci kuslpsrnl tu shodrul ndigenu. atdu varito matladu cudga gate philitiyuden golyatu anu surudu philitiyul senymulonudi vcci pe ceppin matl coppun plugka davidu vinenu. israyeliyuldru a mnusyuni cuci mikkili bhypdi vani yedut-nudi paripoga israyeliyullo okduvccucunn a mnisinini cucitire; nijmuga isra yeliyulnu tirskricutke vadu byluderi cunnadu, vanini cpinvaniki raju bhug aysvrymu klugjesi tn kumartenicci pedlicesi vani tdri iti varini is-rayeliyullo svtrtuluga ceyunnga davidujiv-mugl devuni senymulnu tirskricutku i sun-nti leni philitiyudu etti vadu? vani cpi is-

rayeliyulnudi yi nid tolgicin vaniki bhumti
 yemni tnyodd nilincivani ndugga jnultuvani
 cpinvaniki itlitlu cey bdunni atni kuttrmic-
 ciri. atdu varito matladundi atni peddnn
 ygu eliyabunku vinbdga eliyabunku davidu
 mid kopmuvcci atnitonivikkdi keduku vcci-
 tivi? arnymuloni a cinn gorr mdnu evri vsmu
 cesitivi? ni grvmunu ni hrdypu cedutnmunu
 nenerugudunu; yuddhmu cucutke gda nivu
 vcciti vnenu. aduku davidunenemi cesitini?
 mat matrmu plikitinni ceppi atniyoddnudi
 tolg, tirigi mriyokni a prkarme ydugga jnulu
 vaniki adeprkarmu prtyuttrmicciri. davidu
 ceppin matlu nlugurikini teliya jnulu a sgti
 sauluto teliy jeppiri gnuk atdu davidunu
 piluv npenu. i philistiyunibtti yevrimssunu
 krug nimittu ledu. mi dasudnen nenu vani-
 to potladudunni davidu sauluto anga saului
 philistiyuni edurkoni vanito potladutku niku
 blmu caldu; nivu baludvu, vadu balymunudi
 yuddhabhyasmu cesinavadni daviduto anenu.
 aduku davidu sauluto itlennumi dasudnen
 nenu na tdriyokk gorrlnu kayucud sihmunu
 elugubtiyunu vcci mdlonudi ok gorr
 pillnu ettikoni povucudg, nenu danini
 trimi cpi dani notnudi a gornu vidipici-
 tini; adi na midiki raga dani gdmu pt-
 tukoni danini kotti cpitini. mi dasudnen
 nenu a sihmunu elugu btini cpitine, jiv-
 mugl devuni senymulnu tirsik ricin yi sun-
 tileni philistiyudu vatilo okdanivle agun-
 niyu, sihmuyokk blmunudiyu, elugubti yokk
 blmunudiyu nnnu rksicin yehova i philis-
 tiyuni cetilonudikudnu nnnu vidipicunniyu
 ceppenu. aduku saulupommu; yehova
 niku toduganudunugak ani daviduto anenu.
 pimmt saulu tn yuddhvrstrmulnu davidunku
 dhirpjesi, raga sirstranmokti atniki ktti, yud-
 dhkv emu todigicenu. i samgri davidunku
 vadukledu gnuk tanu todigin vatipen ktti
 kttukoni vell kligindi lenidi cucukonin tru-
 vat daviduivi naku vadukledu, vitito nenu
 vellenni sauluto ceppi vatini tisivesi tn
 krr cet pttukoni yeti loylo nudi ayidu
 nunnni rallnu erukoni tnyoddnunn cikkmu-
 nucukoni vdisel cet pttukoni a philisti
 yuni ceruvku poyenu. dalu moyuvadu
 tnku mudu nduvga a philistiyudu byluderi
 davidu dggrkvucci cuttu parucidi davidunu
 knugoni, atdu balude yerttivadunu rup-
 siyune yudut cuci atni trnikricenu. philis-
 tiyudukrr tisi koni nivu na midiki vccucun-
 nave, nenu kukkna? ani daviduto ceppi
 tn devtl pert davidunu spi cenu. na dg-
 grku rmmu, ni masmunu akas pksulkunu
 bhumrgmul kunu iccivetunni a philisti yudu
 daviduto anga davidunivu kttiuyu iteyu bble-
 munu dhricukoni na midiki vccucunnavu
 ayite nivu tirsikricin israyeliyul senymulkd-
 hiptiygu yehova pert nenu nimidiki vccucun-
 nanu. i dinmun yehova ninnu na cetiki appg-
 icunu; nenu ninnu cpi ni tl tegvetunu; is-
 rayeliyullo devudunnadni lok nivasuldrunu

telisikonuntlu nenu i dinmun philistiyulyokk
 klebrmulnu akaspsulkunu bhumrgmulkununu
 ittunu. appudu yehova ktti cetnu itecetnu
 rksicuvadukadni yi dduva rdru telisiko-
 duru; yuddhmu yehovade; ayn mimmunu
 ma cetiki appgicunni ceppenu. a philisti
 yudu leci davidunu kliytuke atniki eduru-
 poga davidu vanini edurkonutku senymutttu
 tvrga prugettipoyi tn scilo ceyyivesi adu-
 lonudi rayi yokti tisi vdiselto visri a philis-
 tiyuninudut kottenu. a rayi vani nudurucoc-
 cindun vadu nelnu borlpdenu. davidu philis-
 tiyunike bladhyude khdgmu lekye vdisel-
 tonu ratitonu a philistiyuni kotti cpenu.
 vadu borlpdga davidu prugettipoyi philis-
 tiyunimid nilucudi vani ktti vr dusi danito
 vani cpi vani tlnu tegvesenu. philistiyulu
 tm surudu cccut cuci pari poyiri. appudu
 israyelularunu yudavarunu leciyimu jymni
 arcucu loyvrkunu sra yimu ekronuvrkunu
 philistiyulnu trumga philisti yulu htule sray-
 imu ekronu margmun gate ekronu anu pttm-
 mulvrku kuliri. appudu isra yeliyulu philis-
 tiyulnu trumut mani tirigi vcci vari der-
 alnu docukoniri. ayite davidu a philisti
 yuni ayudhmulnu tn deralo ucukoni atni tlnu
 tisikoni yerusalemunku vccenu. saulu davidu
 philistiyuniki eduruga povut cucinppudu tn
 senyadhiptiyen abnerunu pilici abneru, i
 frnuduvni kumarudni adugga abneruraja,
 ni pranmutodu naku teliydnen. aduku
 rajui pducuvadu evni kuma rudo adigi
 telisikommni atniki ajn iccenu. davidu
 philistiyuni cpi tirigi vccinppudu abneru
 atni pilucukonipoyi philistiyuni tl cetnudga
 atni saulu dggrku todukonivccenu. saulu
 atnini cucicinnava, nivevni kumarudvni
 aduggadavidununu betlehemiyuden yessyi
 anu ni dasuni kumarudnni prtyuttrmiccenu.

18

davidu sauluto matladut calicinppudu...
 yonatanu hrdymu davidu hrdymuto
 klisipoyenu; yonatanu davidunu tnku pran
 snehituniga bhavicukoni atni premicenu. a
 dinmun atni tdri itiki tirigi atni vellniyyk
 saulu atnini cercukonenu. davidu tnku
 pran snehitudni bhavicukoni atnini pre-
 micucu yonatanu atnito nibdhncesikonenu.
 mriyu yonatanu tn dupptini tn kttini tn
 villunu ndikttnu tisi davidun kiccenu.
 davidu saulu tnnu ppin cotkeltnu poyi,
 subuddhigligi pni cesikoni vccenu gnuk
 saulu yodhulmid atnini niymicenu. jnuldri
 drstikini saulu sevkl drstikini davidu
 anu kulude yudenu. davidu philistiyuni
 htmucesi tirigi vccinppudu, strilu israyeliyul
 ullnnitilonudi tburl tonu sbhrmmutonu
 vadmultonu paducu natyamaducu rajen
 saulun edurkonutke vcciri a strilu gan pr-
 tiganmulu ceyucu yayicucusaulu velkoldiyu,
 davidu pdivelkoldiyu (struvulnu) htmu

cesirniri. a matlu saulunku ipuga nudndun atdu bhu kopmu teccukonivaru davidunku pdivelkoldi aniyu, naku velkoldi aniyu stutulu padire; rajymu tpp mri emi atdu tisikongldu anu konenu kabtti natnudi saulu davidumid vispu cupu nilipenu. mrunadu devuniyoddnudi duratm saulumidiki blmuga vccindun atdu itilo prvcicu cudgal davidu munuptilagun vincet pttukoni vayicenu. okppudu saulu cetilo nok yite yudga-davidunu podici godku bigicudunnukoni saulu a yitenu visirenu. ayite adi tglkud davidu redu marulu tppicu konenu. yehova tnnu vidici davidunku tode yudut cuci saulu davidunku bhyppenu. kabtti saulu atni tnyodd nudniyyk shsradhiptiga cesenu; atdu jnuku muduvccucu povucu nudenu. mriyu davidu smst visymullo subuddhigligi prvrtipgayehova atniki toduga nudenu. davidu migul subuddhiglvade prvrticut saulu cuci mri ydhikmuga atniki bhyppenu. israyelu varitonu yudavari tonu davidu jnuku muduvccucu, povucunudutcet varu atnini premipga sauluna ceyyi vanimid pdkuddu, philistiyul ceyyi vanimid pdunu gak anukonidavidu, na pedd kumarteyen merbunu nikittunu; nivu na ptl yuddh salive yudi yehova yuddhmulnu jrīgipvle nnenu. aduku davidurajunku alludngutku nenettivadnu? na sthitiyennu israyelulo na tdri kutubmennu epativni sauluto anenu. ayite saulu kumarteyen merbunu davidunku iyy vlsi yudga saulu amenu meholtiyyuden adriyelukicci pedli cesenu. ayite tn kumarteyen mikalu davidu mid prem gligiyudga saulu vini stosici, ame atniki uriganuduntlunu philistiyul ceyyi atnimid nuduntlunu nenu amenu atniki it-tunnukoniippudu nivu mri yokdanicet naku alludvguduvni daviduto ceppi tn sevkulnu pilipicimiru daviduto rhydmuga matladiraju niydu istmu gligiyunnadu, atni sevkuldrunu niyedl snehmuga nunnaru, kabtti nivu rajunku alludvu kavleni ceppvlenni ajn iccenu. saulu sevkulu a matlnubtti daviduto sbhasipga davidunenu dridrudneyennik leni vadne yudga rajunku alludngut svlp visymni miku tocuna? ani varito anga saulu sevkulu davidu plikin matlu atniki teliy jesiri. aduku saulu philistiyulcet davidunu pd gottvlennn tatprymu glvaderaju olini kork raju struvulmid pgtircukonvlenni philistiyul nuru mudollu korucunnadni daviduto ceppud nenu. saulu sevkulu a matlu davidunku teliy jeyga tanu rajunku alludu kavleni korik glvade gduvudatk munupe leci tnvarito poyi philistiyullo redu-vl mdini htmucesi vari mudollu tisikonivcci rajunku alludgutke kavlsin lekk purticesi appgipga saulu tn kumarteyen mikalunu atnikicci pedlicesenu. yehova davidunku toduga nudutyu, tn kumarteyen mikalu atni premicutyu saulu cuci davidunku mri

yekkuvga bhyppi, yell ppudunu davidu mid virodhmuga udenu. phlistiyul sdrarulu yuddhmunku bylu derucu vcciri. varu byluderinnppudellnu davidu bhu vive kmu gligi prvrticucu raga saulu sevkuldrikte atni peru bhu prsiddhikekenu.

19

att saulumiru davidunu cpvlsindni tn kumaruden yonatanutonu tn sevkuldritonu ceppga saulu kumaruden yonatanu daviduydu bhu istmugvadeyudi davidutoitl-nenuna tdriyen saulu ninnu cpvleni pryt-nmumidnunnadu. kabtti nivu udymun jagrttppi rhyymen sthlmdu dagiyudumu. nenu vcci nivu unn cenilo na tdriyodd nilici ninnugurci atnito matladin truvat ninnugurci nakemen telisin yedl danini nito telijjeppudu nnenu. yonatanu tn tdriyen sauloto davidunu gurci dyga matladini sevkuden davidu ni visymulo e tppidmunu cesinvadu kak bhu melucesenu gnuk, raja nivu atni visymulo e papmu ceykuduvugak. atdu pranmunku tegici a philistiyuni cpga yehova israyeli yul kdriki gopp rksn klugesenu; adi nive cuci stositivigda; niskarnmuga davidunu cpi nirpradhyyokk pranmu tisi niveduku papmu ceyuduvni mnvi ceyga saulu yonatanu ceppin mat alkiciyehova jivmutodu atniki mrn siks vidhippni prmanmucenusu. appudu yonatanu davidunu pilucukoni poyi a sgtulniyu atniki telijyesi davidunu saulunoddku tisikoniraga davidu munuptilagun atni snnidhini udenu. truvat yuddhmu sbhvincippudu davidu byluderi philistiyulto yuddhmucesi varini odici venukku pardoli gopp vdh ceyga yehovayoddnudi duratm saulumidiki vccenu. saulu ite cet pttukoni yit kurcudi yudenu. davidu sitara vayicuduga saulu oke debbto davidunu godku poducudunn tatprymu gligi yite visirenu. davidu atni yedutnudi tppicukonindun ite godku natga davidu a ratriydu tppicukoni paripoyenu. udy-mun atni cpvleni pociyudi davidunu pt-tukonutke saulu atni yitiki dutlno ppga davidu bharyyen mikalul ratri ni pranmunu nivu dkkicukotene gani repu nivu cpbduduvni ceppi kitikigud davidunu dipga atdu tppicukoni paripoyenu. truvat mikalu ok grhdevt bommu tisi mcmu mid petti mekboccu tlpevu tisi duppito kppivesi saulu davidunu ptukonutke dutlno ppga atdu rogiye yunnadni ceppenu. davidunu cucutku saulu dutlno ppinenu atni cpuntluga mcmuto atni tisikoni rdni varito ceppga a dutlu vcci lopl cocci cucinppudu tlittun mekboccugl yokti mcmu mid knbdenu. appudu saulutppicukoni povu ntuga nivu na struvuni ppivesi nnnilagun eduku mospuccitivni mikalu ndugga mikaluneneduku ninnu cpvleni? nnu ponimmni davidu tn to cep-

pindukni sauluto anenu. alagun davidu tp-
picukoni paripoyi ramalo nunn smuyelun-
oddku vcci saulu tnku cesindi attini at-
niki teliyjejga atdunu smuyelunu byluderi
nayotuku vcci act kapurmudiri. davidu
ramadggr nayotulo unnadni saulunku vrt-
manmu raga davidunu pttukonutke saulu
dutlunu ppenu; viru vcci prvkltu smaj-
muga kudukoni prkticutyu, smuyelu varimid
naykuduga nilucutyu cudga devuni atm
saulu ppin dutlmidiki vccenu gnuk varunu
prktip narbhiciri. i sgti saulunku vinbd-
inppudu atdu veru dutlunu ppenu gani
varunu atuvlene prkticucudiri. saulu mud-
vsari dutlunu ppenu gani varunu prkticu-
cudiri. kdvrissari tane ramaku poyi sekhu
dggrnunn gopp baviyoddku vccismuyelunu
davidunu ekkd unnarni adugga okdurama
dggr nayotulo varunna rni ceppenu. atdu
rama dggrnunn nayotunku raga devuni atm
atni midiki vccenu gnuk atdu pryanmu
ceyucu ramadggrnunn nayotunku vccuvrku
prkticucudenu, mriyu atdu tn vstrmlnu
tisivesi a nati ratribgllu smuyelu edutne prk-
ticucu, pebttlenivade pdiyudenu. adu vln
saulunu prvkltlonunnada anu samet put-
tenu.

20

pimmt davidu ramaloni nayotunudi pari
poyi yonatanu noddku vccinenu emi cesi-
tini? nenu cesin dosmemi? na pranmu tiy
vedkuntlu ni tdri drstiki nenu cesin pap-
memni ydugga yanatanua mat niventikini
anukonyddu, nivu cavvu; naku teliyjejku
na tdri cinn karyme gani peddkarymegani
ceydu; na tdri ideduku naku mruguceyun-
nga davidunenu ni drstiki anukuludnnu sgti
ni tdri rudhiga telisikoni, yonatanunku cit
klugkudutke yidi atniki telupnnukonucun-
nadu; ayite yehova jivmutodu ni jivmutodu
nijmuga nakunu mrnmunkunu adugu ma-
ttrumnndni prmanmu ceyga yonatanunikemi
tocuno danine nenu ni yedl jrupudu nnnenu.
aduku davidureptidinmu ama vasy; ap-
pudu nenu tppk rajutokud kurcudi bho-
jnmu ceyvlenu; ayite elludi saytrmuvrku
cenilo dagutku naku selvimmu. itlo ni
tdri nenu lekpovut knugonga nivu i mat
ceppvlenu. davidu itivariki etet bli cel-
licumryad kddu. kabtti atdu betlehemnu
tn pttnmunku povlenni nnnu btrimali nay-
odd selvupuccu konenu. atdumcidni selvic-
cin yedl ni dasudnen naku ksemme klu-
gunu; atdu bhuga kopicinyedl atdu naku
kiducey tatprymu glvade yunnadni nivu
telisikoni ni dasudnen naku ok upkarmu
ceyvlenu; emnga yehova pert nito nib-
dhn ceyutke nivu ni dasudnen nnnu rppic-
itivi; naydu dosmemen udin yedl ni tdriy-
oddku nnneduku todukoni poduvu? nive
nnnu cpumni yonatanunodd mnvi ceyga

yonatanua mat enntikini anradu; na tdri
niku kiducey nuddesmu gligiyunnadni naku
niscymete nito teliyjeppudunu gda ani anga
daviduni tdri nnnugurci nito kthinmuga
matladinyedl dani naku teliyjeyvarevrni
yonatanu ndigenu. aduku yonatanupolmu
loniki velludmu rmmnga, iddruunu pol-
muloniki poyiri. appudu yonatanuis-
rayeliyulku devuden yehova saksi; repennu
elludiyennu i vellpudu na tdriini sodhi-
tunu; appudu davidunku ksem mvvuni nenu
telisikoninyedl nenu a vrtmanmu niku ppk
povuduna? ayite na tdri niku kiducey nud-
desicucunnadni nenu telisikoninyedl dani
niku teliyjesi nivu ksemnuga velluntlu
ninnu ppiveyninyedl yehova naku gopp
apaymu kluggeyugak. yehova na tdriki
toduga udintlu nikunu toduga udunugak.
ayite nenu brdikiyudinyedl nenu cavkud
yehova dycupuntluga nivu naku dycupk
poyin yedlnemi, nenu cniyoyinyedl yehova
davidu struvulnu okden bhumimid niluvkud
nirmulmu cesin trovat nivu na sttivariki dy
cupk poyin yedlnemi yehova ninnu visrji-
cunu gak. ilagun yehova daviduyokk stru-
vul cet dani vicaricuntluga yonatanu davidu
sttivarini btti nibdhn cesenu. yonatanu
davidunu tn pransnehituniga premicenu
gnuk a premnubtti daviducet mrl prmanmu
ceyi cenu. mriyu yonatanu daviduto itl-
nenureptidinmu amavasy; ni sthlmu khaliga
knbdunu gda; nivu mudu dinmulu agi, yi pni
jrugu cudga nivu dagiynn sthlmunu tvrga
velli eselu anubd dggr nudumu guri cuci pry-
gicinttu nenu mudu banmulnu dani prkku
kotti nivu velli banmulnu vedkumni ok pni-
vanito ceppudunubanmulu niku itttun nun-
nvi, pttukoni rmmni nenu vanito ceppinyedl
nivu bytiki ravccunu; yehova jivmutodu
niku e apa ymunu rak ksemme klugunu.
ayitebanmulu niku avtl nunnvni nenu vanito
ceppinyedl paripommi yehova selvicucun-
nadni telisikoni nivu pryanme povlenu. ayite
mmiddrmu matladin sgtini jnapkmu ce-
sikonumu; nikunu nakunu srvalmu yeho-
vaye saksi. kabtti davidu polmulu daguko-
nenu; amavasy vccinppudu raju bhojnmu
ceykurcudga munuptivlene raju goddggr
nunn sthlmdu tn asnmumid kurcuniyudenu.
yonatanu levga abneru saulonodd kurcud-
enu; ayite davidu sthlmu khaliga nudenu.
ayinnu atniki edo okti sbhvicindun atdu
apvitrude yudunemo, atdu apvitrude yudut
yvsymni saulu anakuni a dinmun emiyu
anledu. ayite amavasy poyin mrnudu,
anga redv dinmun davidu sthlmulu evdunu
lekpovut cuci sauluninnyu nedunu yessyi
kumarudu bhojnmunku rak povut emni
yonatanu ndugga yona tanudavidu betle-
hemunku povlenni kori dycesi nnnu pon-
immu, pttmdu ma yitvaru bli arpipbovu-
cunnarunivunu ravlenni na shodrudu naku
ajnapicenu gnuk ni drstiki nenu dy podin

vadnete nenu velli na shodrulnu drsicuntluga naku selvimni brti malukoni nayodd selvu tisikonenu; adu nimitme atdu raju bhojnu bll yoddku raledni sauluto ceppga saulu yona tanumid bhuga koppd- agdgottudani koduka, nikunu ni tlli manmunkunu sigguk- luguntluga nivu yessyi kumaruni svikricin sgti naku telisi ndi kada? yessyi kumarudu bhumimid brdukunt kalmu nikennu ni rajymunkennu shirt klugdu gda; kabtti nivu vrtmanmu ppi atnini na dggrku rpicumu, nijmuga atdu mrnmun krhudni cep- penu. att yonatanu at deduku mrn siks nodvlenu? atdu emi cesenni saulu ndugga saulu atnini poduvlenni yite visirenu; adu- vln tn tdri davidunu cpnuddesmu gligiyun- nadni yona tanu telisikoni atyagrhide bll yod- dhudi leci, tn tdri davidunu avmanprcin- dun atni nimittmu dukhakatude amavasy poyin mrnudu bhojnu ceykudenu. udy- mun yonatanu davidoto nirnymucesi konin velku ok pnivani pilucukoni polmuloniki poyenu. nivu prugettikonipoyi nenu veyu ban mulnu vedkumni a pnivanito atdu ceppga vadu prugettucunppudu atdu ok banmu vani avtlku vesenu. ayite vadu yonatanu vesin banmu unncotunku vcci nppudu yonatanu vani venuknudi kek vesi- banmu ni avtlunnnndi ceppi vani venuk nudi kekvesinivu alsymu ceyk dbbn rmmenu; yonatanu pnivadu banmulnu kurcukoni tn yjmanuniyoddku vatini tisikoni vccenu gani sgti emiyu vaniki teliyk yudenu. yonata- nununu davidunkunu matrmu a sgti telisi yudenu. yonatanu tn ayudhmulnu vani cetikicivitiini pttm munku tisikoni pommni ceppi vani ppivesenu. vadu vellipoyin vetne davidu dksinpu dikkunudi bytiki vcci mudu marulu sastag nmskarmu cesin trvat varu okrinokru muddupettukonucu educudiri. ila gudga davidu mrit biggrga edcenu. att yonatanuyehova nikunu nakunu mdhyu ni sttikini na sttikini mdhyu enntentiki sak- siga nudunugak. mnmiddrmu yehova nam- munu btti prmanmu cesikoni yunnamu gnuk mn ssulo nemmdi gligi pommni davidoto ceppga davidu leci vellipoyenu; yonatanunu pttnmunku tirigi vccenu.

21

davidu nobulo yajkuden ahimeleku nod- dku vccenu; ayite ahimeleku davidu raku bhypdinivu otriga vccitivemni atni ndugga daviduraju naku ok pni nirnyicinenu ni ka- jnapici ppinpni yedo adevntonennu cep- pyddenu; nenu na pnivarinu okanok cotiki vell nirnyicitini; niyodd emi yunndi? ayidu rottelugani mremiyugani yudin yedl adi na kimmni yajkuden ahimeleku anga ya- jkudasadharmen rotte nayodd ledu; pni- varu strilku edmuga nunnvarete prtisthit- men rottelu klvni daviduto anenu. aduku

davidunijmuga nenu byluderi vccinpptin- udi i mudu dinmulu strilu maku durmu- gane yunnaru; pni varibttlu pvitrmule; okvel memuceyukarymu apvitrmenyedl nemi? ra- jajnubtti adi pvitrmuga ectgunu ani yajku- nito anenu. att yehova snnidhinudi tisiveyb- din snnidhi rottelu tpp akkt veru rottelu lek- poga, vecnirottelu veyu dinmdu tisiveybdin prtisthitmen rottelu yajkudo atni kiccenu. a dinmun sauluyokk sevkullo okdu akkd yehova snnidhini udenu; atni peru doyege, atdu edomiyudu. atdu saulu psul kaprulku pedd raju pni vegirmuga jrugvlenni yerigi na khdgmunnenu ayudhmunnenu nenu teledu. ikkd niyodd khdgmennu iteyennu unnda ani davidu ahimeleku ndugga yaj kuduela loylo nivu cpin golyatu anu philistiyuni khdg- munndi, adigo btto cuttbd ephoduvencuk unndi, adi tpp ikkd mri e khgd munuledu, dani tisikonutku nikistmen yedl tisikonu mnga davidudaniki smmendoktiyu ledu, na kimmnenu. att davidu saulunku bhypdin- dun a dinmunne leci paripoyi gaturajen ak- isunoddkvccenu. akisu sevkului davidu a despu raju kada? varu natymaducu gan- prtiganmulu ceyucusaulu velkoldi htmuces- senniyu, davidu pdivelkoldi htmucesenniyu padin patlu itnigurcinve gda ani atninibtti rajuto matladga davidu i matlu tn mssu- lonucukoni gatu rajen akisunku bhu bhyp- denu. kabtti davidu vari yedut tn cry mar- cukoni verrivanivle nticucu, dvarpu tlupul mid gitlu giyucu, umim tn gddmumidiki kar- niccucu nudenu. vartni pttukonipoga atdu piccicestlu ceyucu vccenu. kavun akisuraju- miru cucitirikda? vaniki piccipttindi, nay- oddku vini neduku tisikoni vccitiri? picci- cestlu ceyu varito nakemi pni? na snnidhini piccicestlu ceyutku vini tisikoni vccitiremi? vidu na ngriloniki ratguna? ani tn sevkullo anenu.

22

davidu akkdnudi byluderi adullamu guhloniki tppicukonipoga atni shodrulunu atni tdri itivardrunu a sgti vini atni yoddku vcciri. mriyu ibdbdiglvardrunu, appulu cesikoin vardrunu, asmadhanmuga nudu vardrunu, atniyodd kudukonga atdu variki adhiptiyayenu. atniyoddku ekkuv tkkuv naluguvdlmldi vcciyudiri. truvat davidu akkdnudi byluderi moyabuloni mispeku vcci devudu naku emi ceyundi nenu telisikonu- vrku na tliddrulu vcci niyodd nudnimmi moyabu rajuto mnvicesi atniyoddku varini todukoni poga davidu kodllo dagiyyun dinmulu varu atniyodd kapurmudiri. mriyu prvktygu gadu vccikodllo udk yudadesmunku pari pommni daviduto cep- pindun davidu poyi haretu advilo coccenu. davidunu atni jnulun phlanicot unnarni saulunku vrtmanmayenu. appudu saulu

gibiya dggr ramalo ok piculvrksmukrid digi yite cetpttukoni yudenu. atni sevkulu atnicuttu niliciyudga saulu tncuttu niliciyunn sevkulto itlnenubenjaminilylara alkicudi. yessyi kumarudu miku polmunu drakstotlno iccuna? mimmunu shsradhiptuluganu stadhiptulu ganu ceyuna? mireduku namid kutrceyu cunnaru? na kumarudu yessyi kumarunito nibdhncesin sgti milo evdunu naku telij jeylede. nedu jruguntlu na korku poci yuduntluga na kumarudu na sevkuni purikolipinnu na nimittmu milo evnikini citlede. appudu edomiyudgu doyeugu saulu sevkul dggr nilici yudiyessyi kumarudu paripoyi nobuloni ahitubu kumaruden ahimeleku dggrkuraga nenu cucitini. ahimeleku atni pksmuga yehovayodd vicarncesi, aharmunu philistiyuden golyatu khdgmunu atni kiccenni ceppga raju yajkudunu ahi tubu kumarudungu ahi melekunu nobolonunn atni tdiri yitivaren yajkulndrini pilu vnpicenu. varu rajunoddku raga saulu ahitubu kumaruda, alkicu mnga atdu cittmu na yelinvada anenu. saulunivu yessyi kumaruniki aharmunu khdgmunu icci atni pksmun devuniyodd vicarncesi, atdu namidiki leci nedu jruguncunnttu poci yudutke atdunu nivunu jtkuditiremni ydugga ahimelekuraja, rajunku allude nmmksthude, alocnkrtye ni ngrilo ghntvhicin daviduvti vadu ni sevkuldrilo evdunnadu? atni pksmuga nenu devuniyodd vicarncseyut nede ar bhicitina? adi naku durmgunugak; raju tm dasudnen namidnu na tdiri iti vardrimidnu i nermu mopkudunu gak. i sgtinigurci kodd gopp yemiyu ni dasudnen naku telisindi kadu ani rajuto mnviceyga raju ahimeleku, nikunu ni tdiri itivarikdriliki mrnmu niscymu ani ceppi yehova yajkulgu viru daviduto klisidunnu, atdu paripoyin sgti telisiyu naku telijeyk poyidunnu miru varimid pdi cpudni tncuttu niliciyunn kavli variki ajn iccenu. raju sevkulu yehova yajkulnu htmu ceynollk yudga raju doyeugotonivu i yajkulmid pdumni ceppenu. appudu edomiyuden doyeugu yajkulmid pdiephodu dhricukonin yenubdi yyidugurini adinmun htmucesenu. mriyu atdu yajkul pttm men nobu kapursthulnu ktktiv htmu cesenu; mg varinemi aduvarinemi balurnemi psipillnemi yedlnemi gardbhmulnemi gorlnemi anni tini ktktiv htmucesenu. ayite ahitubu kumaruden ahimeleku kumarullo abyataru anu nokdu tppicukoni paripoyi davidunoddku vcci saulu yehova yajkulnu cpicin sgti davidunku telijeyga davidua dinmun edomiyuden doyeugu akkdnunndun vadu saulunku niscy muga sgti telupunni nennukotini; ni tdiri yitivarikdriliki mrnmu rppicutku nenu karkud netini gda. nivu bhypdk nayodd udumu, na yodd nivu bhdmuga uduvu; na pranmu tiycucu vadunu ni

pranmu tiycucuvadunu okde ani abyataruto ceppenu.

23

truvat philistiyulu keyilamid yuddhmu cesi klmulmid dhanymunu docukonucunnarni davidunku vinbdenu. att davidunenu velli yi philistiyulnu htmu ceyuduna ani yehova yodd vicarncseyga yehovanivu velli philisti yulnu htmucesi keyilanu rksicunni davidunku selviccenu. daviduto kudiyunn jnulmemu icet yuda desmulo udinnu maku bhymuga nunndi; philistiyul senymulkeduruga keyilaku memu vccinyedl mrit bhymu klugunu gda ani daviduto anga davidu mrl yehovayodd vicarn cesenunivu leci keyilaku vellumu, philistiyulnu ni cetiki appgicudunni yehova selviyga davidunu atni jnulunu keyilaku vcci philistiyulto yudhmcusi varini lessga htmucesi vari psuvulnu docukonivcciri. ilagun davidu keyila kapursthulnu rksicenu. ahimeleku kumaruden abyataru ephodu cet ptukoni paripoyi keyilalonunn davidunoddku vccenu. davidu keyilaku vccin sgti saulu vini davidu dvarmulunu addugdlunugl pttnmulo prvesici adulo muybdi yunnadu, devudtnini na cetiki appgicunnu konenu. kabtti saulu keyilaku poyi davidunu atni jnulnu muttdip vlenni jnuldrini yuddhmunku piluvnpicenu. saulu tnku kide yuddesicucunnadni davidu erigi yajkuden abyatarunu ephodunu temmnenu. appudu daviduisrayeliyul deva yehova, saulu keyilaku vcci nnnubtti pttnmunu paducey nuddesicucunnadni ni dasudnen nakurudhiga teliybdi yunndi. keyila jnulu nnnu atni cetiki appgicudura? ni dasudnen naku vinbdintlu saulu digivccuna? israyeliyul deva yehova, dycesi ni dasudnen naku danini telijeyumni prarthhiga atdu digivccunni yehova selviccenu. keyila jnulu nnnu na jnulnu saulu cetiki appgicudura ani davidu mrl mnvi ceyga yehovavaru ninnu appgicudurni selviccenu. att davidunu dadapu aruvdl mdiyen atni jnulunu leci keyilalo nudi trli, ekkdiki poglro akdkku velliri. davidu keyilalonudi tppicukonin sgti saulu vini vellk manenu. ayite davidu arnymuloni kodsthlmul ydunu, jiphu anu arnymun ok prvtmdunu nivasmu ceyucudenu; saulu anud-inmu atni vedkinnu devudu saulucetiki atni nppgicledu. tn pranmu tiyutke saulu byluderenni telisikoni davidu jiphu arnymulo ok vnmun digenu. appudu saulu kumaruden yonatanu leci, vnmu lonunn davidunoddku vccina tdriyen saulu ninnu pttukonjald, nivu bhypdvddu, nivu isra yeliyulku raj vguduvu, nenu niku shkarinaudunu, idi na tdiri yen saulunku telisiyunnndi atnito ceppi devunibtti atni blprcenu. viriddru yehova snnidhini nibdhn cesikonin truvat davidu vnmulo nilicenu, yonatanu tn yitiki

tirigi vellenu. jiphiyulu byluderi gibiyalo-
nunn saulnoddku vcciyesimonuku dksin-
mun nunn hkilamnmu lani arnymun kod
sthlmulydu ma mdhy davidu dagiunnade.
raja, ni mnobhistmtti coppun digirmmu;
rajven ni cetiki atnini appgicut ma pni
ani ceppga saulu varito itlneumiru naydu
knikrpdinduke miku yehova asirvadmu klu-
gunu gak. miru poyi atdu udusthlm
edyindi, atnini cucinavadu edvyindi niscy-
muga telisikonudi; atdu bhu yuktiga prvr-
ticucunnadni naku vinbdenu gnuk miru bhu
jagrttga nudi, atdudu mrugu tavulnu kni
pettiyunn sgtiy naku teliyeyutke mrl nay-
oddku tppk rdi, appudu nenu mito kuda
vtunnu, atdu desmulo ekkdnduinu yu-
davadrilu nenu atni vedki pttukodunu. att
varu leci saulukte mudu jiphunku tirigi vel-
liri. davidunu atni jnulunu yesimonuku
dksinpu vepunnunn medanmuloni mayonu
arnymulo udga saulunu atni jnulunu tnnu
vedkutke byluderin mat davidu vini, kod
sikhrmu digi mayonu arnymdu nivasmu ce-
senu. saulu adi vini mayonu arnymulo
davidunu trum boyenu. ayite saulu prvtmu i
ttunnu davidunu atni jnulunu prvtmu a tt-
tunnu povucudga davidu sauludggmudi tp-
picukoni povlenni tvrpdududenu. saulunu
atni jnulunu davidunu atni jnulnu pttukon-
vlenni varini cuttu konucudiri. itludga dut
yokdu saulnoddku vccinivu tvrga rmmu,
philstiyulu ddeti vcci desmulo corbdiyun-
narni ceppga saulu davidunu trumut mani
venukku tirigi philistiyulnu edurkonboyenu.
kabtti selhmmlekotul ani a sthlmunku peru
pettbdenu. truvat davidu akkdndui poyi en-
gediki vcci kod sthlmullo nivasmu ceyucud-
enu.

24

saulu philistiyulnu trumut mani tirigi-
raga davidu engagedi arnymdunnadni at-
niki vrtmanmu vccenu. appudu saulu is-
rayeliyuldrilonudi mudu velmdini erprckoni
vcci, kodmeklku vasmulgu silaprvtmulmid
davidunu atni jnulnu vedkutke byluderenu.
margmununn gorr dodlku atdu raga akkd
guh yokti knbdenu. adulo saulu skanivrtiki
poga davidunu atni jnulunu a guh loplib-
hagmullo udiri gnuk davidu jnulu adigoni
drstiki edi mcido adi nivu atniki ceyuntlu
ni struvuni ni cetiki appgitu nni yehova nito
ceppin dinmu vccenni atnito anga; davidu
leci vcci saulunku teliykud atni pevstrpu
cegunu kosenu. saulu pevstrmnu tanu
kosenni davidu mnssu nocci itdu yehovacet
abhisekmu nodinvadu gnuk yehovacet ab-
hisikuden na prbhuvunku nenu i karymu
ceynu, yehovanubtti atni nenu cpnu ani tn
jnultu ceppenu. i matlu ceppi davidu tn
jnulnu addgici saulu midiki poniiyk varini
apenu. truvat saulu leci guhlonudi byl-

velli margmun poyenu. appudu davidu leci
guhlonudi byluvellina yelinvada raja, ani
saulu venuknudi kek veyga saulu venuk cu-
cenu. davidu nel sastag pdi nmskarmu cesi
sauloto itlneudavidu niku kiduceynudde
sicucunnadni jnulu ceppin matlu niveduku
vinu cunnavu? alocicumu; i dinmun yehova
ninnu elagu guhlo nacetiki appgiceno adi
ni kdlar cucitive; kodru ninnu cpumni nato
ceppinnu nenu niydu knikriciitdu yehovacet
abhisekmu nodinvadu gnuk na yelinvani
cpnni nenu ceppitini. na tdri cudumu,
idigo, cudumu. ninnu cpk ni vstrpucegu
matrme kositini gnuk navln niku kidu et-
matruunu radniyu, nalo tppidmu etmatr-
munu ledniyu, nivu telisikonvccunu. ni
visyme nenu epapmunu ceynivadne yudga
nivu na pranmu tiyvlenni nnnu trumucun-
navu. nikunu nakunu mdhy yehova nyaymu
tircunu. yehova na visyme pgitircunugani
nenu ninnu cpnu. purvikulu samymu cep-
pinttu dustul cetne daustymu puttunugani
nenu ninnu cpnu. israyeliyul rajuv evni
pttukon byluderi vcci yunnadu? epati-
vanini trumucunnadu? cccin kukknugda?
minllini gda? yehova nikunu nakunu mdhy
nyayadhiptiye tirpu tircunugak; ayne sgti vi-
carici na pksmun vyajjemadi ni vsmu kakud
nnu nirdosiniga tircunugak. davidu i matlu
sauloto matladi calipga sauludavida nayna,
i pluku nidena ani biggrga edci daviduto itl-
nenuyehova nnnu niceti kppgipga nnnu cpk
vidicinduku i dinmun nivu na apkarmunku
upkarmucesin vadve, na yedl nikunn up-
karbuddhini velldicesitivi gnuk nivu nakte
nitiprudvu. okniki tn struvu dorikinyedl
melucesi ppiveyuna? i dinmun nivu naku
cesidaninibtti yehova prtiga niku melu
ceyunugak. niscymuga nivu raj vguduvniyu,
israyeliyul rajymu niku sthirprc bdunniyu
naku teliyunu. kabtti na truvat na sttivarini
nivu nirmulmu ceykuduntlunu, na tdri
itilonudi na peru nivu kottivey kuduntlunu
yehova nammun naku prmanmu ceyumu.
att davidu saulunku prmanmu cesenu ap-
pudu saulu itiki tirigi vccenu; ayite davidunu
atni jnulunu tm kodsthlmulku velli poyiri.

25

smuyelu mrtinodga israyeliyuldru....
kudukoni atdu cnipoyenni prlapicucu,
rama lonunn atni iti nivesmullo atni
smadhicesin truvat davidu leci paranu
arnymunku vellenu. krmeluloni mayonundu
astiglavadokdu kapurmudenu. atdu bhu
bhagyvtudu, atniki muduvel gorrlunu
veyyi meklunu udenu. atdukrmelulo tn
gorrl boccu ktiricutke poyi yudenu. atni
peru nabal, atni bhary peru abgiyilu. i
stri subuddhigle drupsiyeyudenu. ayite
crylnubtti cudga nabal motuvadunu dur-
margudune yudenu. atdu kalebu stti vadu.

nabalu gorrlboccu kttter veyicucunnadni
arnymdunn davidu vini tn pni varilo pdim-
dini pilici varito itlneumiru krmelunku
nabalu noddku poyi, na peru ceppi kusl
prsnldigi a bhagyvtunitonikunu ni yitiki
niku kligin attikini ksemmvunagak ani
pili ki y vrtmanmu telijepplenu. ni yodd
gorrlboccu kttiricu varunnarnu sgti naku
vinbdenu; ni gorrkaprulu ma dggrnudga
memu variki e kidunucesi yudledu; varu
krmelulo nunntkalmu varediyu pogot-
tukonledu; ni pni varini nivu adiginyedl
varalagu ceppuduru. kabtti na pnivariki
dy cupumu. subhdinmun memu vccitviyu
gda; ni kistmu vccittu ni dasulkunu ni
kumaruden davidunkunu immu. davidu
pnivaru vcci atni peru ceppi a matlnniti
nabalunku telijesi kucudga nabalavidu
evdu? yessyi kumarudevdu? tm yj manulnu
vidici paripoyin dasulu ippudu aneku lun-
naru. nenu spadicukonin anpanmu lnu, na
gorrlboccu kttiricuvarikorku nenu vdhicin
psumasmunu tisi, nenu bottiga erugni vari
kittuna? ani davidu dasulto ceppga davidu
pnivaru venukku tirigi dovpttukoni poyi
atniki i matlnniyu telijesiri. att davidu
varitomirdru ni ktulnu dhricukonu dnga
varu ktulu dhricukoniri, davidu kudnu ktti
okti dhricenu. davidu venuk dadapu nalugu
vdlmdi byluderga reduvdl mdi samanu dggr
niliciri. pnivadu okdu nabalu bharyyen
abigyiluto itlneunu amma, davidu arnymulo
nudi, mn yjmanuni kusl prsnldugutke
dutlnu ppigga atdu varito kthinmuga mat
ladenu. ayite a mnusyulu maketo upkarmu
cesiyunnaru memu polmulo vari mdhynu
sricucunnt sepu apaymu gani nstm-
gani maku sbhvipneledu. memu gorrlnu
kayu cunntsepu varu ratribgllu macuttu
prakarmuga udiri. ayite ma yjmanuniki
atni iti varikdrikinu varu kiducey niscyici
yunnaru gnuk ippudu nivu ceyvlsindanini
bhu jagrttga alocicumu. mn yjmanudu
bhu pniki malinvadu, evnini tnto matlad
niydu anenu. aduku abigyilu nabaluto
emiyu ceppk tvrpd reduvdl rottelnu, redu
draksarspu tittulnu, vdin ayidu gorrl mas
munu, ayidu manikl vecin dhanymunu,
nuru draksgellnu, reduvdl ajurpu adlnu
gard bhmldmid veyici miru nakte muduga
povudi, nenu mi venuknudi vccednni tn
pnivariki ajnnicci gardbhmumid ekki prvtpu
loyloniki vccucudga, davidunu atni jnulun
ameku edurupdiri, ame varini klisi konenu.
atkumunupu davidunabalunku kligin dani
attilo ediyu pokud i arnymulo atni asti
atyu nenu vyrtmuga kayucu vccitini;
upkarmunku naku apkarmu cesiyunnade ani
anukoni atnikunn varilo ok mgpillvaninenu
tellvarunptiki nenudniyyu; leda devudu
mri gopp apaymu davidu struvulku klug
jeyunagak ani prmanmu cesiyudenu. abi-
gyilu davidunu knugoni, gardbhmumidnudi

tvrga digi davidunku sastag nmskarmucesi
atni padmulu pttukoni itlneunu na yelinvada,
yi dosmu nadni yecumu; ni dasuralnen
nnnu matlad nimmu, ni dasuralnen nenu
ceppumatlnu allicumu; na yelin vada,
dustuden yi nabalunu lksypettvddu, atni
peru atni gunmulnu sucicucunndi, atni
peru nabalu, motutnmu atni gunmu; na
yelinvadu ppicin pnivaru naku knbbedlu.
na yelinvada, yehova jivmutodu ni jivmutodu
pranhani ceykud yehova ninnu apiyunnadu.
ni ceyyi ninnu srksicennnnmat nijmni yehova
jivmutodu ni jivmutodu ani prmanmu ceyu
cunnanu. ni struvulunna na yelinvadven
niku kidu ceynuddesicu varunu nabaluvle
uduru gak. ayite nenu na yelinvadvgu
niyoddku teccin yi kanuknu na yelinvadvgu
ninnu vebdiku pnivariki ippici ni dasuralnen
na tppu ksmicumu. na yelinvadvgu nivu
yehova yuddhmulnu ceyucunnavu gnuk
na yelin vad vgu niku ayn sasvtmen stti
niccunu. nivu brdiku dinmulnnitnu niku
apaymu klug kudunu. ninnu hisicutkennu
ni pranmu tiyutkennu evden uddesicinyedl,
na yelin vadvgu ni pranmu ni devuden
yehovayodd nunn jivpmutlo kttbdunu;
okdu vdiselto rayi visrintlu ayn ni stru-
vul pranmulnu visriveyunu. yehova na
yelinvadvgu ninnu gurci selviccin melttini
niku cesi ninnu isra yeliylmid adhiptiniga
nirnyicin truvat na yelinvadvgu nivu rk-
tmunu niskarmugacidicindukegani, na
yelinvadvgu nivu pgtircu koni ndukegani,
mnovicarmennu dukhmennu na yelinvadvgu
niku et matrmunu klugk povunu gak,
yehova na yelinvadvgu niku melu cesin
truvat nivu ni dasuralngu nnnu jnapkmu
cesi konumu anenu. aduku davidunaku
eduru pdutke ninnu ppin israyeliyul de-
vuden yehovaku stotrmu klugunu gak.
nenu pg tircukonkudnu i dinmnu pranmu
tiykudnu nnnu apinduke nivu asirvadmu
noduduvu gak. nivu cupin buddhi visyme
niku asirvadmu klugunu gak. nivu tvrpd
nnnu edurkonk poyin yedl, niku han-
iceykud nnnu atkprcin isra yeliyul devuden
yehova jivmutodu tellvaru loga nabalunku
mgvadokkunu viduvbdddnn mat niscymu
ani ceppi tnyoddku ame teccin vatini
amecet tisikonini matlu nenu alkici ni
mnvi ngikriticini, smadhanmuga ni yitiki
pommni ameto ceppenu. abigyilu tirigi
nabalunoddku raga, rajulu viducesintlu
atdu itilo viducesi, tragucu bhu stosisucu
mttuganudenu gnuk tellvaruvrku ame at-
nito koddigopp mremiyu ceppk urkudenu.
udy mun nabalunku mttu tggiiyunnppudu
atni bhary atnito a sgulnu telijepnga
bhymucet atni gudepgilenu, atdu rativle
bigisikonipoyenu. pdi dinmulen truvat
yehova nabalunu mottga atdu cnipoyenu.
nabalu cnipoyenni davidu viniyehova nabal
cesin kidunu atni tlmidiki rppicenu gnuk tn

dasudnen nenu kidu ceykud nnnu kapadi, nabaluvln nenu podin avmanmunu tircin yehovaku stotrmu klugunu gak anenu. truvat davidu abigyilunu pedli cesikonvlenni ameto matlad tginvarini ppenu. davidu sevkulu krmelulonunn abigyilu noddku vccidavidu mmunnu pilici ninnu pedlicesikonutke todukonirdni ppennga ame leci sagilpdina yelinvani cittmu; na yelinvani sevkul kallu kdugutku na yelinvani dasuralngu nenu siddhmuga nunnanni ceppi tvrga leci gardbhmmid ekkitn venuk ndcucunn ayiduguru pniktltelto kud davidu ppin dutlvebdi raga davidu ameni pedli cesikonenu. mriyu davidu yeyreyelu stri yen ahinoymunu pedli cesikoniyudenu; varidddru atniki bharyluga udiri. saulu tn kumarte yen mikalu anu davidu bharynu pltiyelnu gllimuvaden layisu kumaruniki icci yudenu.

26

att jiphiyulu gibiyalo saulunoddku vcci...davidu yesimonu edut hkilamny mulo dagi yunnadni teliyijeya saulu leci israyeli yullo erprebchin muduvel mdini tisikoni jiphu arnymulo davidunu vedkutku jiphu arny munku poyenu. saulu yesimonu edutnunn hkilamnymdu trov prknu digga, davidu arnymulo nivsicucudi tnnu pt-tukonvlenni saulu arnymunku vccenni vini vegulvarini ppi niscymuga saulu vccenni telisikonenu. truvat davidu leci saulu ddu digin sthlmu dggrku vcci, saulunu saulunku senyadhiptiygu neru kumaru den abnerunu prudiudga varunnsthlmu knu gonenu. saulu ddukrottmlulo pdukongga dduvaru atnicuttu nudiri. appudu davidupalemuloniki saulu dggrku natokud evru vtturni hitiyuden ahimelekunu seruya kumarudunu yovabunku shodrudungu abiseni ndugganatokud nene vttunni abise ynenu. davidunu abiseyunu ratrivel a jnul dggrku poga saulu ddu krottmlulo pdukoni nidr bovucudenu, atni yite atni tlgd dggr nelnu natiyudenu, abnerunu jnulunu atni cuttu pdukoniyudiri. appudu abise davidutodevudu i dinmun ni struvuni nikppgicenu; kabtti ni cittmete a yiteto okkpotu podici, nentnini bhumiki nativetunu, ok debbtone priskarmu cetunnga davidunivtni cpkuddu, yehovacet abhisekmu nodinvanini cpi nirdosiygut yevniki sadhyu? yhova jivmutodu yehovaye atni mottunu, atdu apaymuvln cccunu, leda yuddhmunku poyi nsicunu; yehovacet abhisekmu nodin vanini nenu cpnu; alagun nenu ceykud yehova nnnu apunugak. ayite atni tlgd dggrnunn yitenu nill buddini tisikoni mmmu vellipodmu rmmni abiseto ceppi saulu tlgddggr nunn yitenu nillbuddini tisikoni varidddru vellipoyiri. yehovacet vari kdriki gadhnidr klugga varilo evdunu nidr melukonledu, evdunu vccin varini cudledu,

jrigindani gurtu pttinvadokdunu ledu. truvat davidu avtlkupoyi durmuga nunn kodmid nilici, ubhyul mdhyu cala yed-mudga jnulunu neru kumaruden abnerunu vinuntlu abneru, nivu matladva? ani kek veyga abneru kekluvesirajunu nidrlepu nivevdvni adigenu. aduku daviduninu mgvadvu kava? israyeliyullo ni vtivadevdu? niku yjmanudgu rajunku ni veduku kapu kayk potivi? niku yjmanudgu rajunu shricutku jnullo okdu ceruvku vccene; ni prvrt anu kulmu kadu, nivu siksku patrudve; yehova cet abhisekmu nodin ni yelinvaniki nivu rkmsikuga nudledu; yehova jivmutodu nivu mrnsiksksu patrudvu. rajuyokk yite yekkd nunndo cudumu, atni tlgdyoddnunn nillbuddi yekkd nunndo cudumu ani plikenu. saulu davidu svrmu erigidavida nayna, yidi ni svrmegda ani anga davidu itlnenuna yelinvada na raja, na svrme. na yelin vadu tn dasuni ilagu eduku trumucunnadu? nenemi cesitini? navln e kidu niku sbhvicunu? raja na yelin vada, ni dasuni matlu vinumu. namid pdvlenni yehova ninnu prerepicinyedl nevedymu cesi aynnu satiprcvccunu. ayite nrulevrennu ninnu prerepicin yedl varu yehova drstiki sapgrstulguduru. varunivu desmunu vidici any devtlnu pujicumni nato ceppi, yehova svasthymunku httukonkud nnnu veliveyu cunnaru. na desmuku durmuganu, yehova snnidhiki edmganu nenu mrnmu nodkpovudunu gak. okdu prvtmulmid kaujupittnu triminttu israyelu rajven nivu minnllini vedkutke byluderi vccitivi. aduku saulunenu papmu cesitini, i dinmun napranmu ni drstiki priymuga nudindanibtti nenu nikik kiduceynu. davida nayna, nayoddku tirigirmu; verri vadne nenu bhu tppu cesitingga daviduraja, yidigo ni yite nayoddnunnndi, pnivarilo nokdu vcci dani tisikonvccunu. yehova i dinmu ninnu naku appgicinnu nenu yehova cet abhisekmu nodinvanini cpnolk poyindun ayn na nitini na visvasyttnu cuci naku prtiphimu dy ceyunu. cttigicumu, i dinmun ni pranmu na drstiki ghnmemund yehova na pranmunu tn drstiki ghnmmuga eci badhlnnitlonudi nnnu rkscunugak ani ceppenu. aduku saulu-davida nayna, nivu asirvadmu pododuvu gak; nivu ghnkarymulnu punukoni vijymu noduduvugak ani daviduto anenu. appudu davidu tn margmun vellipoyenu, saulunu tn sthlmunku tirigi vccenu.

27

truvat davidunenu ikkd nilucut mcidi kadu, edo ok dinmun nenu saulucet nasn mgudunu; nenu philistiyul desmuloniki tpicukoni povudunu, appudu saulu israyeliyul sri hddullo nnnu vedkut manukonunu gnuk nenu atni cetilonudi tpicukodunni anukoni leci tnyoddnunn

aruvdImdito kud pryanme mayoku kumaru dunu gat u rajunen akisunoddku vccenu. davidu gatulo akisunodd cerga atdunu atni vardrunu tm tm kutubmul smetmuga kapurmudiri. yejreyeliyu-ralgu ahinoymu, nabal u bharyeyudin krmeliyu ralg u abigyilu anu atni yid-dru bharylu davidutokud udiri. davidu gatunku paripoyin sgti saulunku telisin midt atdu davidunu vedkut mani vesenu. att davidurajpurmdu niyodd ni dasudnen nenu kapurmu ceynel? ni drstiki nenu anugrhmu podinvadnete byti pttnmullo okdaniydu nenu kapurmudutku ok sthlmu ippicunni akisunu adugga akisu siklgu anu grammunu a dinmun atni kiccenu. kabtti netivrk u siklgu yudarajul vsmun nunndi. davidu philistiyul desmulo kapurmudin kal mt ok svtsrmu nalugu nellu. atlo davidunu atni varunu byluderi gesuriyul midnu gejeriyulmidnu amalekiyulmidnu pdiri pryansthulu povumargmun surunudi aiguptuvrk nunn desmulo varu purvmu kapurmudga davidu a dessthulu htmucesi, mgvaninemi adu dananini yevrini sjivuluga viduvk gorrlu edlru gardbhmulu otelnu vstrmlnu docukoni tirigi akisunoddku vccenu. akisuippudu miru ddeti desmulo jorbдитira ani davidu ndugga daviduyuda desmunkunu yerhmayeliyul desmun kunu keniylul desmunkunu dksinmuga memu ok prdesmulo jorbдитimnenu. alagun davidu ceyucu vccenu. atdu philistiyul desmulo niv sciant kalmu i prkarmuga ceyunni tmmunu gurici varu ceppuduremo ani gatuku vrt-manmu tegl mgvaninennu adu daninennu davidu brtuk niyyledu. davidu tn jnulen israyeliyulu tnydu bottiga ashydpuntlu ce-senu gnuk atdu sdakalmu naku dasuduganu udunni anukoni akisu davidu mat nmmenu.

28

a dinmulo philistiyulu israyeliyulto... yud-dhmu ceyvlenni senymulnu smkurci yud-dhmu nku siddhpdg a, akisu davidunu pilici-nenu ddetgt nivunu ni jnulun nato kud yuddhmunku byluderi ravlenni priskar-muga telisikonumga daviduni dasudnen nenu ceybovu karymu edo adi nivu ip-pudu telisikodu vnenu. aduku akisualagete ninnu epptiki naku srkskuduga nirnyitun-nenu. smyelu mrtibodga israyeliyulu atni gurici vilapmu cesi rama anu atni ptt-nmulo atni patipetiyudiri. mriyu saulu krpisacmu glvarini cillgivarini desmulo nudi vellgotti yudenu. philistiyulu ddeti vcci sunemulo digga, saulu israyeliyuldrini smkurcenu; varu gilbovlo digiri. saulu philistiyul ddunu cuci mnsundu bhykpmu nodi yehova yodd vicarneyga yehova svp-nmudvara nennu urimudvaranennu prvkld-varanennu emiyu selviyykudenu. appudu

sauluna korku miru krn pisacmugl yok strini knugonudi; nenu poyi danicet vicarn ce-tunni tn sevkulku ajn iyyga varucittmu, en-dorulo krpisacmu gl yokte yunnndi atnito ceppiri. kabtti saulu maru vesmu dhrici veru btllu todugukoni yidrru mnusylnu vetbettukoni poyi ratrivel a striyoddku vc-cikrnpisacmudvara naku skunmu ceppi nato matladutke nenu nito ceppuvani rppicunni korga a stri idigo, saulu ceyicindi niku telisindi kada? krpisacmu glvarini cill-givarini atdu desmulo udkud nirmulmuce-senu gda. nivu na pranmukorku uri yo-ggi naku mrmel rppituvu ani atnito anenu. aduku sauluyehova jivmutodu dininiibtti niku siks yet matrmunu radni yehova nam-mun prmanmuceyga a strinito mat ladutke nenevni rppivlenni ydugga atdusmuyelunu rppivlennenu. a stri smu yelunu cuci nppudu biggrga kekvesinivu sauluve; nivu nneduku mospuccitvni sauloto ceppga ra-junivu bhydpvddu, niku emi knbdinni ame ndugga amedevtllo okdu bhumilonudi peki vccut nenu cucucunnannenu. adukt due rup-muga unnadni dani ndigi nduku adiduppti kppukonin muslimvadokdu peki vccucunnad-nga saulu atdu smuyelu ani telisikoni sag-ilpdi nmskarmu cesenu. smuyelunnnu pekir-mmni ni veduku todrpctitvni saulu ndugga saulunenu bhu srmlonunnanu; philistiyulu na midiki yuddhmunku raga devudu nnnu edbasi prvktl dvaranennu svpnmuldvara-nennu na kemiyu selviyykyunnadu. kabtti nenu ceyvlisin danini nato teliyyepputke ninnu pilipicitinnenu. aduku smuyeluye-hova ninnu ed basi niku pgvadu kaga nnnu adugutvln pryojn memi? yehova tn mat tn pksmugane ner veruccunnadu. na dvara ayn selvicciyunnttu ni cetinudi rajymunu tisivesi ni poruguvaden davidunku dani nic-ciyunnadu. yehova ajnku nivu lobdk, amalekiyul visymulo ayn tiksmnen kopmu nerverck poyin daniniibtti yehova niku ivel i prkarmuga ceyu cunnadu. yehova nin-nunu israyeliyulnu philistiyul cetiki appgi-cunu; yehova israyeli yul ddunu philistiyul cetiki appgicunu; repu nivunu ni kumaru-lunu natokud uduru ani sauloto ceppga smuyelu matlku saulu bhu bhymodi vetne nelnu sastagpdi diva ratrmu bhojn memiyu ceyk yudindun bl hinu dayenu. appudu a stri saulu dggrkuvcci, atdu bhuga klvrp-udu tud cucina yelin vada, ni dasinen nenu ni ajnku lobdi na pranmu na cetilo pettukoni nivu nato selviccin matlku vini atlu cesitini. ippudu ni dasinen nenu ceppu matlku al-kicumu, nenu niku it aharma vddicudunu, nivu bhojnmu cesi pryanme povutku blmu teccukonumni atnito ceppga atdu oppk bho-jnmu ceynennu; ayite atni sevkulu a strito ekme ytni blvtmu ceyga atdu varu ceppin mat alkici nelndu leci mcmumid kurcudenu. tn yitilo krovvin peyy okti yudga a stridani

tisikoni tvrga vdhci pidi tecci pisiki pulusleni rottelu kalci tisikoni vcci saulunkunu atni sevkulkunu vddiga varu bhojnmu cesi leci a ratri vellipoyiri.

29

atlo philistiyulu ddeti poyi aphekulo... digiyudiri; israyeliyulu jejreyeluloni jel dgr digiyudiri. philistiyul sdrarulu tm seny munu nuresimdiganu veyyesimdiganu vyuh prci vccucudga davidunu atni jnulun akisuto klisi ddu venukttun vccucudiri. philistiyul sdrarului hebriyulu el ravlenu ani akisunu adugga atduinni dinmulu inni svtsrmulu nayoddnudin israyeliyul rajen saulunku sevkudgu davidu itde kada? itdu na yodd cerin natnudi netivrku itniydu tpe miyu naku knbdledni philistiyul sdrarulto anenu. aduku philistiyul sdrarulu atnimid koppdii mnusyuni nivu nirnyicin sthlmunku tirigi ponimmu, atdu mnto klisi yuddhmunku rakuddu, yuddhmdu atdu mnku virodhiyvu nemo, denicet atdu tn yjmanunito smadhan pdunu? mnvari tllnu chedici tisikoni povutcetne gda tn yjmanunito smadhan pdunu. saulu velkoldiganudavidu pdi-velkoldiganu htmucesirivaru natymaducu gan prtiganmu ceyucu padin davidu itde kada ani atnito ceppiri. kabtti akisu davidunu piliciyehova jivmu todru nivu nijmuga ytharthprudve yunnavu; ddulo nivu natokud scricut na drstiki anukulme;nivu nayoddku vccin dinmunudi neti vrku niydu e dosmunu naku kn bdledugani sdrarulu niydu istmulek yunnaru. philistiyul sdrarul drstiki nivu prti kulmen dani cey kuduntlu nivu tirigi ni sthlmunku sukhmuga vellumni ceppga davidunenemi cesitini? na yelinvadvgu raja, ni struvuto yuddhmuceyutke nenu rakuduntlu niyoddku vccin dinmunudi netivrku ni dasudne naydu tpeemi knbdenni akisu ndigenu. aduku akisudevdu tvle nivu na drstiki knbduccunnavni nenerugudunu gani philistiyul sdraruluitdu mntokud yuddhmunku rakuddni ceppucunnaru. kabtti udymun nivunu nitokud vccin ni yjmanuni sevkulunu tvrga levvlenu; udymun leci tellvargane byluderi povlenni davidunku ajn iccenu. kavun davidunu atni jnulun udymun tvrga leci philistiyul desmunku povlenni pryanmeri; philistiyulu ddeti jejreyelunku poyiri.

30

davidunu atni jnulun mudy dinmdu siklungku vcciri; atlo amalekiyulu ddeti dksin desmumidnu siklgumidnu pdi, kotti danini tgulbetti, ghnulnemi alpulnemi adolonunn aduwardini cerptukoni cpk varini tisikoni

vellipoyi yudiri. davidunu atni jnulun pttnmunku vcci adi kalcbdiyudutyu, tm bharylunu kumarulunu kumartelunu cerloniki koni pobdi yudutyu cuci ik edcutku sktilek povunt biggrga edciri. yjreyeliyuralen ahinoymu, krmeliyuden nabalu bharyyyin abigyilu anu davidu iddru bharylunu cerloniki konipobdga cuci davidu mikkili dukhpdenu. mriyu tm tm kumarulnu btitiyu kumartelnu bttiyu jnulkdriki pranmu visikindun rallu ruviv davidunu cpudmu rdni varu ceppu kongga davidu tn devuden yehovanubtti dherymu teccukonenu. pmmt daviduephodu temmni yaj kudgu ahimeleku kumaruden abyataruto ceppga abyataru ephodunu davidu noddku tisikonivccenu. nenu i ddunu triminyedl dani klisikoduna ani yehova yodd davidu vicarneyga yehovatrumu, niscymuga nivu varini klisikoni tppk nivarindrini dkkicukoduvni sel vccenu. kabtti davidu atniyoddnunn aruvdl mdi yunu byluderi besoru vaguttku raga varilo reduvdl mdi venuk digivudvbdri. davidunu naluguvdl mdiyunu ik trumucu poyiri gani a reduvdl mdi alst pdi besoru vagu datlek agiri. a nalugu vldmi povu cudga polmulo ok aiguptiyudu knbdenu. varu davidunoddu vani todrukoni vcci, vadu mudu ratribglu annpanmu lemiyu puccu konledni telisikoni, vaniki bhojnmu petti dahmici ajurpu adloni mukknu redu draksgellnu vanikkiciri. vadu bhojnmu cesin truvat vani pranmu tepprillga davidu nivu e despuvadvu? ekkdnudi vccitvni vani ndigenu. aduku vadunenu aiguptiyudne putti amalekiyuden yokniki dasudnetini; mudu dinmul kridt nenu kayila pdga na yjmanudu nnnu vidicipetti poyenu. memu ddeti keretiyul dksin desmunkunu yuda desmunkunu kalebu dksin desmunkunu vcci vatini docukoni siklungu kalcivesitimni ceppenu. a ddunu klisikonutke nivu naku dovcupuduvu ani davidu vani ndugga vadunenu ninnu cpnnyu ni yjmanuni vsmu ceynniyu devunibtti nivu naku prmanmu cesinyedl a ddunu klisi konutku niku dovcupudunnenu. truvat vadu vari dgrku davidunu ndipipga, philistiyul desmu lonudiyu yuda desmulonudiyu tamudoci teccikonin sommuto tuldugucu, varu a prdesmt cediri annpanmulu pucukonucu atpatlu slupucudiri. davidu sg-tini ghici sdhyvel modlukoni mrunati saytrmuvrku varini htmu ceyucudga, otelmid ekippari poyin naluguvdl mdi fvnlulu tpp tppicukoninvadu okdunu lekpoyenu. ilagun davidu amalekiyulu docukoni poyin danttini tirigi teccukonenu. mriyu atdu tn yidru bharylnu rkiscenu. kumarulemi kumarteleme dopudu sommemi varu et-tikonipoyin danttilo koddidemi goppdemi yediyu tkkuvkakud davidu smstmunu rkiscenu. mriyu davidu amalekiyul gorllnitini godlnnitini pttukonenu. ivi davidunku

dopudu sommni jnulu migilin tm svt psu-
vulku muduga vitini toliri. alstcet davi
dunu vebdiclek besoru vagu dggr nilicin
a reduvdl mdiyoddku davidu poga varu
davi dunu atniyoddnunn jnulnu edurkonutke
bylu deri vcciri. davidu i jnulyoddku
vcci vari yogksemmdugga davidutokud vel-
linvarilo durmargulunu, pniki malinvarunen
kodruvuru mntokud rak niliciri gnuk tm
bharylnu pillnu tpp mnku mrl vccin dop-
udu s ommulo mn memiyu virikiyymu;
tm bhary pillnu varu tisikoni povccunniri.
aduku davidu varito itlnenuna shodru lara,
yehova mnlnu kapadi mnmidiki vccin yi
ddunu mnkppgici mnku dycesin dani visy-
mulo miru ilagun cey kuddu. miru cep-
pindi yevru oppukoduru? yuddhmunku poy-
invani bhagmeto samanunodd nilicin vani
bhagmu ate ani vaduk mat; adru sm-
mugane palu pcukoduru gda kavun nat-
nudi netivrku davidu israyeliyullo atti pp-
kmu kttgdganu nyay vidhiganu erprci niymi-
cenu. davidu siklgunku vccinppudu dopudu
sommulo kot tn snehitulen yuda peddlku
erprciyehova struvulyodd nenu docukonin
sommulo kot asirvadsucnga miku iccucun-
nanni ceppi variki ppicenu. betelulonu dksin
ramotulonu yttirulonu aroyerulonu sipmo-
tulonu estemolonu rakalulonu yerhmayeliyul
grammullonu keniyul grammullonu hor-
malonu korasanulonu atakulonu hebronu-
lonu davidunu atni jnulunu scricin sthlmu
lnnitulonu unn peddlku davidu ppicenu.

31

atlo philistiyulu israyeli yulto yud-
dhmuceyga israyeliyulu philistiyul yedut-
nudi paripoyiri. gilbov prvtmuvrku
philistiyulu varini htmu ceyucu saulunu
atni kumarulnu trumucu, yonatanu, abi-
nadabu, melkisuv anu sauluyokk kumarulnu
htmu cesiri. yuddhmulo saulu odipovu-
cudga atdu abuluveyuvari ktbdi varicet
bhu gaymul nodenu. appudu saulu sun-
ntileni viru vcci nnnu podici aphasymu
ceykuduntlu niktti dusi danicet nnnu
poduvummi tn ayudhmulnu moyuvanito
ceppga atdu bhymucet alagu ceynollku-
denu gnuk saulu tn ktti pttukoni danimid
pdenu. saulu mrnmayenni atni ayudhmulnu
moyuvadu tanunu tn kttimid pdi atnito
kud mrnmayenu. ilagun saulunu atni
mugguru kumarulunu atni ayudhmulnu
moyuvadunu atni vardrunu ok dinmunne
mrnmeri. loy avtlunn israyeliyulunu,
yordanu avtl nunnvarunu, israyeliyulu
pari povutyu, saulunu atni kumarulunu
cciyudu tyu cuci tm nivasgrammulu
vidicipetti paripoyiri. philistiyulu vcci
vatilo kapurmudiri. mrnada philistiyulu
htmenvarini docukon vcci gilbov prvtmumid
pdipoyin saulunu atni mugguru kumarulnu

knugoni atni tlnu chedici atni ayudhmulnu
tisi tm bomml gulllonu jnul lonu jyvrt-
manmu teliyeyutke philistiyul desmulo
nludislu vatini ppiri. mriyu varu atni
ayudhmulnu astarotu devigudilo uci atni
modemunu betsanu pttnpu godku tgiliciri.
ayite philistiyulu sauluku cesin daniguricin
vart yabesgiladuvuru vini blsaluldru leci
ratri yt ndici saulu modemunu atni kumarul
kle brmulnu betsanu pttnpu godmidnudi
dici yabesunku tirigi vcci vatini dhnmucesi
vari slymulnu tisi yabesuloni piculvrksmu
krid patipetti yedudinmulu upvasmudiri.

davidu amalekiyulnu htmucesi tirigi vcenu. saulu mrtinodin truvat atdu siklgulo redu dinmuludenu. mudv dinmun btlu cipukoni tlmid buggiposikonin yokdu saulunoddnunn ddulonudi vccenu. atdu davidunu drsici nelnu sagilpdi nmskarmu ceyga daviduni vekkdnu vccitivni ydi genu. aduku vaduisrayeliyul senymulonudi nenu tppicukoni vccitinnenu. jigin sgtulevo nato ceppumni davidu selviyyga vadujnulu yuddhmdu niluv lek paripoyiri. anekulu pdi cciri, saulu atni kumaruden yonatanunu mrmneri anenu. saulu atni kumaruden yonatanunu mrmneri ni kelagu telisindi ani davidu vani ndugga vaditl-nenu gilbov prvtmunku nenu aksmattuga vccinppudu saulu tn yitemid anukoni-yudenu. atdu rthmulunu rautulunu tnnu venuvet tglu cudut cuci venuk tirigi nnnu knugoni pilicenu. adukucittmu na yelinvada ani nentini. nivevdvni atdu nndugganenu amalekiyudni ceppitini. atduna pranmu ik nalo unndigani tl trippucet nenu bhu badh pducunnu ; nivu na dggr niluvdi nnnu cpumni selviyyga, ilagu pdintruvat atdu brdukndi nenu niscyicukoni atnidgr nilici atni cpitini; truvat atni tlmidnunn kiritmunu hstkknm lnu tisikoni na yelinvadven niyoddku vatini tecciyunnu anenu. davidu a vart vini tn vstrmulu cipukonenu. atniyodd nunn vardrunu alagun cesi saulu yonatanunu yehova jnulun israyelu itivarunu yuddhmlu kulirni varini gurci dukhpducu educu saytrmu vrku upvasmudiri. truvat davidunivekkd nudi vccitivni a vart teccinvani ndugga vadunenu israyelu desmun nivsicu amalekiyudgu okni kumarudnnenu. aduku davidubhydpk yehova abhisekicinvanini cputku nivel atni mid ceyyi ettitivi? yehova abhisekicin vanini nenu cpitinni nivu ceppitive; ni noti matye ni mid saksymu gnuk ni pranmunku nive uttravadivni vanito ceppi tnvairilo okni pilicinivu poyi vani cpumnga atdu vanini kotti cpenu. yudavariki abhyasmu ceyvlenni davidu saulunugurciyu atni kumaruden yonatanunu gurciyu dhurgitmukti cesi daninibtti vilapmu slipenu. adi yasaru grthmdu likhipdi yunndi. etlga israyelu, niku bhusnmguvaruni unnt sthlmulmid htleri ahaa bladhylu pdipoyiri. philistiyul kumartelu stosipkuduntlu suntilenivari kumartelu jymni ceppkuduntlui smacarmu gatulo teliyeykudi askelonu vidhullo prktn ceykudi. gilbov prvtmulara mimid mcennu vrsmennu prthm phlarpnku tgin perugl celennulekpovunu gak.bladhyl-dallu avmanmug parveybdenu.telmucet abhisekipbdni varidentulsaulu dalunu parveybdenu. htul rktmu olikipkud bladhyl krovvunu pttkudyonatanu villu venuk

tiyyleduevrini htmuceykud saulu ktti venuk tisindi kadu. saulu yonatanunu tm brtukundu srulu ganu nenrugl varuganu udiritm mrmndennu varu okrinokru edbasinvaru karuvaru pksirajulkte vdiglvarusi-hmulkte blmuglvaru. israyeliyul kumartelara, saulunugurci yedvudi atdu miku ipen rktrvnpu vstrmulu dhrip jesinvadubgaru nglu miku pettinu. yuddhrgmundu bladhylu pdiynnaruni unntsthmullo yonatanu ht-mayenu. na shodrada, yonatananivu naku atimnohrudve yutivini nimittmu nenu bhu sokmu noducunnnanunaydu nikunn prem bhu vitendistrilu cupu premkunu adi adhikmendi. ayyyo bladhylu pdipoyiriyud-dhsnnddhulu nsicipoyiri.

2

idi jigin truvatyuda pttmulloniki nenu poduna ani davidu yehovayodd vicarn ceygapovccunni yehova atniki selviccenu.nenu povlsin sthlmadni davidu mnvi ceygahe-bronuku pommini ayn selviccenu. kabtti yejreyeluralgu ahinoymu, krmeliyudgu nabalunku bharyyen abigyilu anu tn yid-dru bharylno vetbettukoni davidu akkdiki poyenu. mriyu davidu tnyodd nun-nvarindrini vari vari yitivarini todukoni vccenu; viru hebronu grammullo kapur-mudiri. att yudavaru akkdiki vcci yu-davarimid rajuga davidunku pttabhisekmu cesiri. saulu patipettinvaru yabesgiladu-varni davidu telisikoni yabesgiladuvaryod-du dutlno ppimiru upkarmu cupi mi yelin-vaden saulu patipettitiri gnuk yehovac-et miru asirvcnmu noduduru gak. yehova miku krpnu styvbhavmunu agprcunu, ne-nunu miru cesin yi kriynubtti miku prtyup-karmu cesednu. mi jymnudu saulu mrtin-odenu gani yudavaru naku tmmid rajuga pttabhisekmu cesiyunnaru gnuk miru dherymu teccukoni bladhyle yududni ajnniccen-u. neru kumarudgu abneru anu sauluyokk senyadhipti saulu kumarudgu isbosetu mh nyimunku todukoni poyi, giladuvarem-idnu aseriyulmidnu yejreyelumidnu ephray-imiyulmidnu benyaminiyulmidnu israyelu varimidnu rajuga atniki pttabhisekmu cesenu. saulu kumarudgu isbosetu nluvdedl-vade yel narbhici redu svtsrmulu pripali-cenu; ayite yudavaru davidu pksmun nudiri. davidu hebronulo yudavarimid elinkalmtyu edu svtsrmulu aru masmulu. atlo neru kumarudgu abnerunu saulu kumarudgu isbosetu sevkulunu mhnymulonudi bylud-eri gibiyonunku raga seruya kumarudgu yovabunu davidu sevkulunu byluderi vari nediricutke gibiyonu kolnunku vcciri. viru kolnunku i ttunnu varu kolnunku a ttunnu digiyudga abneru lecimn yedut řvnulu ml-cestlu ceyadura ani yovabuto anga yovabu-varu ceyvccunnen-u. lekku sriga saulu ku-

marudgu isbosetu sbdhulen pnniddru mdi benyaminiyulunu davidu sevkullo pnniddru mdiyunu leci mdhy niliciri. okkokkdu tn dggrnunn vani tl pttukoni vani prkkn kt- tipodvga adru atalun pdiri. aduvln helk- thsurimnli a sthlmunku peru pettdenu. adi gibiyonunku smipmu. truvat a din- mun ghoryuddhmu jrugga abnerunu is- rayelubarunu davidu sevkul yedut niluvlek paripoyiri. seruya mugguru kumarulgu yov- abunu abise yunu asahelunu acct nudiri. asahelu advilediyt telikga prugettglvadu gnuk atdu kudittiyinnu edmttuyinnu tirugk abnerunu trumucudga abneru venukku ti- riginivu asa heluva ani atnini ndugga atdu nenu asa helune ynenu. nivu kudikennu edmkennu tirigi rfnsthullo okni klisikoni vani ayudhmulnu pttukommu ani abneru atnito ceppinnu, asahelu i tttyinnu a tt- tyinnu tirugk atni trumga abnerunnnu tru- mut mani tolgipommu, nenu ninnu nelku kotti cpinyedl ni shodrudgu yovabu mudu nenetlu tlnettukongl nnenu. atdunenu tol- gnnga, abneru ite mdmto atni kdupulo podicindun yite atni venukku vcenu knuk atdu acctne pdi ccenu. asahelu pdi ccin sthlmunku vccinvardu niluvbdiri gani yov- abunu abiseyunu abnerunu trumucu gibiy- onnu arnymargmuloni gih yeduti ammaynu kodku vcciri; atlo suriyudu ast micenu. benyaminiyulu abneruto gugupa kudukoni, ok kodmid niluvga abneru kekvesiktti cirkalmu bhksicuna? adi tudku dves- munke hetuvgunni ni verugduvugda; tm shodrulnu trumvddni ni vetvrku jnuklu ajn iyyk yudu vni yovabuto anenu. aduku yov- abudevuni jivmutodu jgdmunku nivu varini piluvk yudinyedl jnuldru tm shodrulnu trumk udymunne tirigi poyiyudurni ceppi baka udga jnuldru nilici, israyelubarini tru- mutyu varito yuddhmu ceyutyu maniri. ab- nerunu atnivarunu a ratri at medanmu gud pryanmu cesi yordanundi dati bitronu margmun mhnymunku vcciri. yovabu abnerunu trumut mani tirigi vcci jnulnu smkurci lekkudga davidu sevkullo asa- helu gak pdommduguru lekpoyiri. ayite davidu sevkulu benyaminiyullonu abneru jnullonu muduvdl aruvdi mdini htmu cesiri. jnulu asahelunu ettikonipoyi betlehemulo- nunn atni tdiri smadhiydu patipettiri. tru- vat yovabunu atnivarunu ratri atyu ndici tel- lvaru smymun hebronunku vcciri.

3

saulu kutubikulkunu davidu kutubikulkunu bhukalmu yuddhmu jrugga davidu at ktku prblenu; saulu kutubmu atktku nirsillenu. hebronulo davidunku puttin kumarulevrnga, amnonu anu atni jyesthputrudu yejreyeliyu ralgu ahinoymuvln puttenu. kilyabu anu redvadu krmeliyudgu nabalu bharyyen

abig yilu vln puttenu. mudvvaden ab- salomu gesuru rajgu tlmyi kumarteygu mykavl puttenu. nalugvvadgu adoniya hggituvln puttenu. ayidvvadgu sephity abitlavl puttenu. arvavadgu itreyamu davidunku bharyygu eglavl puttenu. viru hebronulo davidunku puttin ku- marulu. saulu kutubikulkunu davidu kutubikulkunu yuddhmu jrugucudga ab- neru saulu kutubikulu bhu shaymucenu. ayya kumarteyen rispa ynu ok upptni saulukudenuna tdriki up ptniygu danini ni veduku kuditivni isbosetu abnerunu adugga abnerunu isbosetu adigin matku bhuga kopgicukonininnu davidu ceti kppgipk ni tdriyen saulu iti varikini atni shodrulkunu atni snehitulkunu ivel upkarmu cesin nnu yudavariki cerin kukkto smanunigacesi yi dimmun ok strinibtti namid nermu mopuduva? yehova davidunku prmanmu cesin danini atnipskmun nenu nerverniyedl devudu naku gopp apaymu klugieyunu gak; saulu itivari vsmu kakud rajymunu tppici danu modlukoni beyersbavrku davidu sihasnmunu israyelubarimidnu yuda vari midnu nenu sthirprednnenu. kavun is- bosetu abnerunku bhypdi yik e matyu pluklek poyenu. abneru tn trpun davidun- oddku dutlno ppai desmu evridi? nivu nato nibdhncesinyedl nenu niku shaymu cesi, israyelu varindrini ni ttu trippednni vrtmanmu ppga davidumcidi; nenu nito nibdhn cesednu. ayite nivuokpni ceyvlenu; drsnmunku vccunppudu saulu kumarteygu mikalunu na yoddku todukoni ravlenu; leda niku drsnmu dorkdnenu. mriyu davidu saulu kumarudgu isbosetunoddku dutlno ppiphilistiyullo nurumdi mudollnu tecci nenu pedli cesikonin mikalunu nakppgipummi ceppudnga isbosetu dutnu ppi, layisu kumarudgu pltiyelu anu dani penimitiyoddnudi mikalunu piluvnpenu. dani penimiti bhurimuvrku dani venuk edcucu raga abnerunivu tirigi pomm- nenu gnuk atdu vellipoyenu. atlo abneru israyelu vari peddnu pilipicidavlu mim- munu elvlenni miru itku munupu koritiri gda na sevkuden daviducet na jnulg israyeliyulnu philistiyul cetilo nudiyu, vari struvuldi cetilonudiyu vimocicednne yehova davidunugurci selvicciyunnadu gnuk mi korik nervercukonudni varito ceppenu. mriyu abneru benyaminiyulto alagun mat- laden truvat hebronunku vcci israyelvari drstikini benyaminiyuldi drstikini pryojn- men danini davidunku purtiga teliycesenu. adu nimittm abneru iruvdimdini vet- bettukoni hebronulonunn davidunoddku raga davidu abnerukunu atnivarikini vidu ceyicenu. att abnerunenu poyi israyelu- varindrini na yelinadvdgu ni pksmn smkurci, varu nito nibdhnceyuntlunu, ni cittanusarmuga nivu rajrikmu vchici

korindani attimid eluntlunu ceyudunni davidodu ceppi davidunodd selvupuccukoni smadhanmuga vellipoyenu. pimmt davidu sevkulunu yovabunu bdiopotunudi bhu vistarmen dopudu sommu tisikoniraga abneru hebronulu davidunodd lekoyenu, davidu atniki selvicciyunndun atdu smadhanmuga vellipoyi yudenu. ayite yovabunu atniyoddnunn senymunu vccinppudu neru kumarudgu abneru rajunoddku vccen-niyu, raju atniki selvicci ppenniyu, atdu smadhanmuga vellipoyenniyu telisikoni yovabu rajunoddku vccicittgicumu, nivu emicesitivi? abneru niyoddku vcci nppudu niveduku atniki selvicci ppi vesitivi? neru kumarudgu abnerunu niverugva? ninnu mospucci ni rapkoklnnitini nivu ceyu smstmunu teliskonutke atdu vccenni ceppi davidunoddnudi bylavedli abnerunu pilucutke dutlunu ppenu. varu poyi sira ynu bavidggrnudi atnini todokuni vcciri; atdu vccin sgti davidunku telikyudenu. abneru tirigi hebronunku vccinppudusgti yevriki vinbdkud gummmu ndum ekatmuga atnito matladvlenni yovabu atni pilici, tn shodrudgu asahelu pranmu tisinduke atnini kdupulo podugva atdu ccenu. a truvat i smacarmu davidunku vinbdinppudu atdu anukonin demnganenunu na rajymunu neru kumarudgu abneru pranmu tiyut visymulo yehova snnidhini epptikini nirpradhulme. i dosmu yovabumidnu atni tdriki puttin vardrimidnu mopbdunugak. yovabu iti-varilo sravmuglavadennu kushthrog i yennu krrpttukoni nducuvadennu khdgmuget kulu vadennu aharmu lenivadennu udkpodugak anenu. alagun yovabunu atni shodruden abiseyunu, abneru gibiyonu yuddhmdu tm shodruden asahelunu cpin daninibtti atni cpiri. davidumi bttlu cipukoni goneptt kttukoni abneru svmunku mudu nducucu prlapmu ceyudni yovabunkunu atnito nunn varikdrikini ajn iccenu. rajunu svymuga padevet ndicenu. varu abnerunu hebronulo patipettga raju abneru smadhidggr el-ugetti yedcenu, jnuld runu edciri. mriyu raju abnerunugurci sokkirtu yokti kttenu. etlaga abneru nicudokdu ccuntluga nivu cavtguna?ni cetulku ktlu lekudgnuni kallku skellu veybdkudgnuduskari yedut okdu pduntlu nivu pditive raju ilagun kirtu yetti padga jnuldru vini mriyekkuvga edciri. ik velugunnppudu jnulu davidunoddku vcci bhojnmu ceyumni atnini bti malga davidu prmanmucesisuryudu astmick munupu aharmemennu nenu rucicucinyedl devudu naku gopp apaymu klugjeyunugaknenu. jnuldru a sgti grhicinppudu sto siciri; raju ceyundtyu jnuldri drstiki anu kulmentlu adiyu vari drstiki anukulmayenu. neru kumaruden abnerunu cput raju prerep vln nendi kadni a dinmun jnuldrikini israyelu varikdrikini teliybdenu. pimmt

raju tn sevku lnu pilici varito ilagu selviccenunetidinmun pdipoyinvadu is-rayeluvlaro prdhanudniyupeddlo okdniyu miku teliseyunndi. pttabhisekmu nod-invadnennu, nedu nenu blhinudnetini. seruya kumarulen yi mnusyulu na kte blmuglvaru, atdu jrigicin duskriynubtti yehova kiducesinvaniki prtikidu ceyunugak.

4

hebronulo abneru cniopoyennu sgti saulu kumarudu vini adherypdenu, israyelu vari kdriki emiyu tockiyudenu. saulu kumaruniki senyadhiptuludiri; varilo okni peru byna, redvvaniperu rekabu; viru benyaminiyulku cerin beyerotiyudgu rimmonu kumarulu. beye rotukudnu benyaminiyul desmulo cerindni yecbdenu. ayite beyerotiyulu gittiyimunku paripoyi netivru akkdi kapursthuleyunaru. saulu kumarudgu yonatanunku kutivadgu kumarudu okdudenu. yejreyelunadi saulun guciyu yonatanunu guciyu vrtmanmuvcci nppudu vadu ayidedlvadu; vani dadi vanini et-tikoni prugu prugun paripoga vadu pdi kutivadayenu. vani peru mephibosetu. rimmonu kumarulgu rekabunu bynayunu mci yedvel byluderi mdhyahnkalmun is-bosetu mcmumid pdukoniyudga atni yitiki vcciri. godhumlu teccedmni vesmu vesikoni varu itilo cocci, isbosetu pdktit mcmu mid prudiyudga atnini kdupulo podici tppicukoni poyiri. vartni podici cpi atni tlnu chedici danini tisikoni ratri atni medan mulo bdi pryanmepoyi hebronulonunn davidunoddku isbosetu tlnu tisikonivccicitt gicumu; ni pranmu tiyucun saulukumaruden isbosetu tlnu mcmu tecciyunnamu; i dinmun yehova ma yelinadvunu rajvungu ni pksmun saulukunu atni sttikini prtikarmu cesi yunnadni ceppga davidu beyerotiyudgu rimmonu kumarulen rekabutonu bynatonu itlnenu mci vrtmanmu teccitinni tlcioyokdu vcci saulu ccenni naku telijjeppga vadu teccin vrtmanmunku bhumamuga siglgulo nenu vanini pttukoni cpicitini. kavun durgmargulen miru isbosetu itilo corbdi, atni mcmu midne nirdosiyugavanini cpinppudu micet atni prandosmu vicaripk povuduna? lokmulu udkud nenu mimmunu tisiveyk manuduna? sklmen updrvmullonudi nnu rksicin yehova jivmutodu mannni ceppi, davidu tn variki ajn iyyga varu a mnusyulnu cpi vari cetulnu kallnu nrriki vari svmulnu hebronu kolnudggr vreladgttiri. truvat varu isbosetu tlnu tisikonipoyi hebronulo abneru smadhilo pati pettiri.

israyeluvári skl gotrmulvaru hebronulo davidunoddku vccieittgicumu; memú ni emukntinvarmu rktshdhumu; purv kalmun saulu mamid raje yudga nivu israyeliyulnu ndipicuvadve utivi. ayite ippudunivu israyeliyulnubtti na jnulnu palici varimid adhiprive yuduvni yehova ninnugurici sel vicciyunnadni ceppiri. mriyu israyeluvári peddldru hebronulo rajunoddku raga rajen davidu hebronulo yehova snnidhini varito nibdhn cesenu gnuk israyeluvárimid rajgutke varu davidunku pttabhisekmu cesiri. davidu muppdí yedlvade yel narbhici nlu vdi svtsrmlu pripalncesenu. hebronulo atdu yuda vardrimid edu svtsrmlu aru masmulu, yerusalemulo israyelu yudal vardrimid muppdímudu svtsrmlu pripaln cesenu. yebusiylu desmulo nivasule yudga rajunu atni pksmuvarunu yeru slemunku vcciri. yebusiylu davidu lopliki raledni tlcinivu vccinyedl iccti gruddi varunu kutivarunu ninnu toliveturni davidunku vrtmanmu ppiyudiri ayinnu davidu purmu bđinl siyonu kotnu davidu svadhin prcukonenu. a dinmun atdu yebusiylulnu htmu ceyu vardru niti kaluvpeki velli, davidunku heyulen gruddivarini kutivarini htmu ceyvlenni ceppenu. adunu btti gruddivarunu kutivarunu unnaru; atdu itiloniki raledni sametputtenu. davidu a kotlo kapurmudi daniki davidupurmnu peru pettenu. mriyu millonudi diguvku davidu ok prakarmunu ktticenu. davidu atktku vrđhillenu. senymukdhıptiygu yehova atniki toduga uđenu. tururajgu hıramu, dutlnu devdaru mranu lnu vđrgulnu kasepnivarini ppga varu davidu korku ok ngrini kttiri. israyeliylulmid yehova tnnu rajuga sthirprcenniyu, israyeliylulnubtti ayn jnul nımmıtu, rajymu prblmu ceyunniyu davidu grhicenu. davidu hebronunudi vccin truvat yeru lemulonudi yik anekmen upptnulu bharylno cesikonga davidunku iknu pekkumdi kumarulunu kumartelunu puttiri yerusalemulo atniki puttınvarevrnga smmu ysobabu natanu solomonu ibharu elisuv nepegu yaphiy elisama elyada elipeletu anuvaru. jnulu israyeliylulmid rajuga davidunku pttabhisekmu cesirni philistiyulku vinbđinppudu davidunu pttukonutke philistiyuldu vcciri. davidu a vartvni prakarshlmunku velipoyenu. philistiyulu ddettivcci rephayimu loylo vyapıpga davidunenu philistiyul keduruga poyedna? varini na cetikppgituva? ani yehova yoddvicaricınppudupommu, nissdehmuga varini ni cetikppgicudunni yehova selvicenu. kabtti davidu bylperajımmunku vcci acct varini htmucesi, jlprvahmulu kottukonıpvuntlu yehova nstruvulnu na yedut niluvkud nasnmu cesennukoni a sthlmlunku bylperajımmu2 peru pettenu.

philistiyulu tm bommlnu acct vidicipetti parıpoga davidunu atni varunu vatini ptu koniri. philistiyulu mrl vcci rephayimu loylo vyapıpga davidu yehovayodd vicarn cesenu. aduku yehovanıvu vellvdduccutu tirigıpoi, kblicetlku edurugavarimid pdumu. kblicetl konlno cıppudu vıngane philistiyulnu htmuceyutke yehova byluderucunnadu gnuk appude nivu tvrga byludervlenni sel vicceni. davidu yehova tkajnapicin prkarmu cesi, gebnudi gejeruvrku philistiyulnu trumucu htmucesenu.

6

truvat davidu israyeliyululo muppdıvel mdi surulnu smkurcukoni byluderi, kerubul mdhy nivsıcu senymukdhıptiygu yehova anu tn nammu pettbdin devuni mdsmunu acctnudi tisikoni vccutke tn yoddnunn vardrito kud bayıla yehudalonudi pryanmayenu. varu devuni mdsmunu krott bdi mid ekkici gibiyalonunn abınadabuyokk yitilonudi tisikoniraga abınadabu kumarulgu ujjayunu ahyoyunu a krott bđini toliri. devuni mdsmugl a bđini gibiyaloni abınadabu itnudi tisikoniraga ahyo danımudr ndicenu davidunu israyeliyluldrunu srlvrkspu krto ceybdin nanavidhmulen sitaralnu svr mdlmulnu tburlnu mrdgmulnu pedd talmu lnu vıyıcıcu yehova snnidhini natymaducudiri. varu nakonu kllmu dggrku vccınppudu edlku kalu jarındun ujjga ceyi capi devuni mdsmunu pttukonga yehova kopmu ujjga mid rgulukonenu. atdu cesin tıppunubtti devudu a ksnmde atni mottga atdu akkdne devuni mdsmunodd pdi cınpoyenu. yehova ujjaku pranopdrvmu klugıeyga davidu vyakulpdi a sthlmlunku perejl ujjga anu peru pettenu. netikini daniki adeperu. a dinmuneyehova mdsmu nayodd elagudunnukoni, davidu yehovaku bhyıpdı yehova mdsmunu davidu purmuloniki tnyoddku teppıpnollk gıttıyu dgu obededomu itıvrku tisikoni acct ućenu. yehova mdsmu mudunellu gıttıyudgu obededomu itılo udga yehova obededomu atni itıvarındirni asırvdicenu. devuni mdsmu uđutvln yehova obededomu itıvarini atniki kligin danınttini asırvdicucunnadu sgtı davidunku vinbđga, davidu poyi devuni mdsmunu obededomu itilonudi davidu purmunku utsvmuto tisikoni vccenu. etlnga yehova mdsmunu moyıvaru aresi yđugulu sagga eddu oktıyu krovvin dud oktıyu vđhipbdenu, davidu narto neybdin ephodunu dhricinvade sktikoldi yehova snnidhini naty maducudenu. ilagun davidunu israyeliyu ldrunu arbhatmutonu baka nadmultonu yehova mdsmunu tisikoni vcciri. yehova mdsmu davidu purmunku raga, saulu kumarte ygu mikalu kitikilonudi cuci, yehova snnidhini gtulu veyucu naty maducu nunn davidunu knugoni, tn mnsulo atni

hinprcenu. varu yehova mdsmunu tisikoni vcci gudarmu mdhynu davidu danikorku erpcin sthlmun nucga, davidu dhnblblnu smadhanblblnu yehova snnidhini arpccenu. dhnblblnu smadhanblblnu arpccut calicin truvat senymulkdhiptiygu yehova nammun davidu jnulun asirvdici, smuhmuga kudin israyeliyulgu stripurusul kdriki okkok rotteyu okkok bhksymunu okkok drakspdl adyu pcipettin truvat jnuldrrnu tm tm yidлку velipoyiri. tn yitivarini divicutku davidu tigrigi raga saulu kumarteygu mikalu davidunu edurkon byluderi vccihinsthiti gl pnikt-lelu cucu cudga vyrrhudokdu tn bttlnu vippivesinttuga israyeliyulku rajuvun nivu nedu bttlnu tisivesiyet ghnmuga knbditivni aphasymu cesindun davidu ni tdrini atni sttini visrjici isra yeliyulnu tn jnulmid nnnu adhiptiga nirnyicu tke nnnu yerprcukonin yehova snnidhini nenalagu cesitini; yehova snnidhini nenu at aditini. itkete mri yekkuvga nenu trnikripbdi na drstiki nenu alpuadne nivu ceppin pnikt-tel drstiki ghnudngudunni mikaluto anenu. mrrnmuvrku saulu kumarteygu mikalu pillnu knkyudenu.

7

yehova nludikkul atni struvulmid atniki vijymicci atniki nemmdi klugjesin truvat rajutn ngriydu kapurmudi natannu prvk-tnu piluv npi nenu devdarumranuto kttin ngriydu vasmu ceyucudga devuni mdsmu deralo niliciyunnndnga natanuyehova niku toduga nunnadu, niku tocindtyu nervercum-nenu. ayite a ratri yehova vaku natanunku prtyksme selviccindemnga nivu poyi na sevkudgu daviduto itlnumuyehova nikajn iccundemnganaku nivasmuga ok mdirmunu kttituvu? aiguptulonudi nenu israyeliyulnu rppicin natnudi netivrku mdirmulo nivsipk deralonu gudarmulonu nivsicucu scricitini. israyeliyultokud nenu scricin kal mtyu na jnulnu posicudni nenu ajnapicin israyeliyul gotrmullo evritonennu dev darumymen mdirmokti miru naku kttipk potire ani nenendennu aniyutina? kabtti nivu na sevkudgu daviduto ilagu ceppumusenymul kdhiptiygu yehova niku selviccundemngagorrl kapulonunn ninnu gorrlod-dilonudi tisi israyeliyulnu na jnulmid adhiptiga nymici tini. nivu povu cotlnellnu niku toduganudi ni struvulndrini ni yedut niluvkud nirmulmuceci, lokmu loni ghulen variki klugu peru niku klugjesi yunnanu. mriyu israyeliyulnu na jnulu iknu kdilipbdkud tm svsthlmdu nivsicuntlu daniydu varini nati, purvnu israyeliyulnu na jnulmid nenu nyayadhiptulnu nymicin truvat jrugucu vccintlu durbuddhi gl jnulu iknu varini kstpettkyuduntluga cesi ni struvul mid niku jymicci niku nemmdi klug-

jesiyunnanu. mriyu yehovangu nenu niku teliyjejyu ndemnganenu niku stanmu klug-jeyudunu. ni dinmulu spurnmulgunppudu nivu ni pitrulto kud nidricin truvat ni grbh-mulonudi vccin ni sttini heccici, rajymunu atniki sthirpreednu. atdu na nam ghntkor-ku ok mdirmunu ktticunu; atni rajy sihas-nmunu nenu nitymuga sthirpreednu; nent-niki tdrine yudunu. atdu naku kumarude yudunu; atdu papmucesinyedl nrulldm-tonu mnusyulku tgulu debbltonu atni siksi-tunu gani ninnu sthapticutke nenu kotti vesin saulunku na krp durmentlu atniki na krp durmu ceynu. ni mttku ni stanmunu ni rajymunu nitymu sthirmgunu, ni sihasnmu nitymu sthirpreednu anenu. tnku kligin drsn mttinibtti yi matlnniti coppun natanu davidunku vrtmanmu teliy jeppenu. davidu raju lopl prvesici yehova snnidhini kur-cudi ilagun mnvi cesenuna prbhuvu yehova, itga nivu nnnu heccicutku ne nettivadnu? na kutubmu e patidi? it heccuga cesindtyu ni drstiki koceme, manvul pddhtinibtti, bhukalmu jrigin truvat ni dasud nen na stanmunku klugbovudanini gurci nivu selvicciyunnanvu. yehova na prbhuvu, davidu anu nenu ik nito emi ceppukodunu? yehova na prbhuvu, ni dasudnen nnnu nivu erigiyunnavu. ni vakkunubtti ni yistanusarmuga i ghnkarymulnu jrigici ni dasudngu naku dini teliyjesitivi. kabtti deva yehova, nivu atytmen ghntglvadvu, nivti devudokdunu ledu; memu vinin danint tini btti cudga nivu tpp devudevdunu ledu. niku jnulgutke varini nivu vimocicuntlunu, niku khyati kluguntlunu, ni jnulnubtti ni desmunku bhikrmen mhakarymulnu ceyuntlunu devudven nivu aiguptudesmulonudiya, a jnul vsmu-lonudiya, vari devtl vsmulo nudiyu nivu vimocicin israyeliyulnuntti ni jnulvti jnmu lok-mundu mri ekkdunndi. mriyu yehovaven nivu variki devudevyudi, varu nitymu niku israyeliyulnu perugl jnule yuduntluga varini nirdharn cesitivi. deva yehova, ni dasudngu nnnu gurciyu na kutub munugurciyu nivu selviccinmat yenntiki nilucu ntlu drdhpri senymulkdhiptiygu yehova israyeliyulku devude yunnadnu matcet ni nammunku savt mhim kluguntlunu, ni dasudnen na kutubmu ni snnidhini sthirpreeduntlunu nivu selviccinmat nervercumu. israyeliyul deva senymulkdhiptiygu yehovaniku stanmu klug-jeyudunni nivu ni dasudnen naku teliyprciti-tivi gnuk ilagun nito mnvi ceyutke ni dasud-nen naku dherymu kligenu. yehova na prbhuvu, melu dyceyudunni nivu ni dasudnen naku selviccuncunnavu; nivu devudvu gnuk ni mat stymu. dycesi ni dasudnen na kutubmu nitymu ni snnidhini uduntluga danini asirv dicumu; yehova na prbhuvu, nivu selvicci yunnanvu; ni asirvadmunodi na kutubmu nitymu asirvdipdbnu gak.

davidu philistiyulnu odici loptukoni vari vs-
mulonudi metegmmanu pttukonenu. mriyu
atdu moyabiyulnu odici, (pttubdin varini)
nelpodugun pdjesi, taduto kolici redu
tadul podugunnunvaru cavvlenniyu, ok-
tadu podu gun nunnvaru brtukvcunniyu
nirnyicenu. att moyabiyulu davidunku
dasale kppmu cellucudiri. sobarajunu
rehobu kumarudgu hddejeru yuphrtisu
ndivrku tn rajymunu vyapipjeyvlenni by-
luderga davidu atni nodici atniyoddnudi
veyyinni yedu vdl mdi gurpu rautulnu iru-
vdi vel kalblmunu pttu koni, vari gurrmullo
nutini ucukoni, migilin vatiki cilmd nrmulnu
tegveyicenu. mriyu dmskulonunn sirinyulu
sobarajgu hddejeru nku shaymu ceyraga
davidu sirinyulnu iru vdiredu vel mdini od-
ici dmskuvsmunnunn siriydesmdu ddunu
ucga, sirinyulu davidu nku dasale kppmu cel-
licucudiri. davidu ekkdiki poyinnu yehova
atnini kapaducudenu. hddejeru sevkulkunn
bgaru dallu davidu pttukoni yerusalemunku
tisikoni vcenu. mriyu bethu berote anu
hddejeru pttmullo davidu raju vistarmen
yittadini pttukonenu. davidu hddejeru ddu
atyu odicin sma carmu hmatu rajen toyiki
vinbdenu. hdde jerunkunu toyikini yud-
dhmulu jrugucudenu gnuk davidu hdde-
jeruto yuddhmu cesi atnini odici yudut
toyi vini, tn kumarudgu yoramu cetiki vedi
bgaru ittdi vstuvulnu kanukluga appgici
kusal prsnldigi davidutokud sto sicutke at-
nini davidu noddku ppenu. rajen davidu
tanu jyicin jnmulyodd pttukonin vedi bgar-
multo vitiniceri yehovaku prtisthichenu. va-
tini atdu sirinyulnyoddnudi moyabiyul yo-
ddnudiyu ammoniyul yoddnudiyu philisti-
yul yoddnudiyu amalekiyul yoddnudiyu re-
hobu kumarudgu hddejeru anu sobarajun-
odd nudiyu pttukoni yudenu. davidu
uppu loylo sirinyulgu pdunenimidi velm-
dini htmu cesi tirigi raga atni peru prsid-
dhmayenu. mriyu edomu desmdu atdu
ddu nucenu. edomi yulu davidunku da-
sulu kaga edomu desmtt atdu kavlidducenu;
davidu ekkdiki poyinnu yehova atnini ka-
paducudenu. davidu israyeliyuldrimid raje
tn jnul ndrini niti nyaymulnubtti yelucu-
denu. seruya kumarudgu yovabu seny-
munku adhi ptiye yudenu. ahiludu ku-
marudgu yehosa patu rajypu dstavejulmid
nudenu. ahitubu kumarudgu sadokunu aby-
ataru kumarudgu ahimelekunu yajkulu; ser-
aya lekhikudu; yehoyada kumarudgu benaya
keretiylunkunu peletiyulkunu adhipti; davidu
kumarulu sbha mukhyulu.

yonatanunubtti nenu upkarmu cuputku
saulu kutubmulo evden kldayni davidu adi

genu. saulu kutubmunku sevkudgu sibaynu
okdudga varu atnini davidunoddku piluvn-
piri. rajusibavu nivegda ani adugga at-
duni dasudnen nene sibanu anenu. ra-
juyehova naku dycupintluga nenu upkarmu
ceyutku saulu kutubmulo evdenokdu sesi-
ciyunnada yni atni ndugga sibayonatanuku
kutikallu gl kumarudokdunnadni rajuto mn-
vicesenu. atdekkd unnadni raju adugga
sibacitt gicumu, atdu lodebarulo amimye-
lu kumarudgu makiru it nunnadni rajuto
anenu. appudu rajen davidu mnusyulnu
ppi lodebarulo nunn amimye lu kumarudgu
makiru itnudi atni rppi cenu. saulu ku-
maruden yonatanunku puttin mephibosetu
davidunoddku vcci sagilpdi nmskarmu ceyga
davidumephibosetu ani atni pilici nppudu
atducittmu, ni dasudnen nenunnannenu.
aduku davidunivu bhydpvdudu, ni tdriyen
yonatanu nimittmu nijmuga nenu niku up-
karmu cupi, ni pitruden saulu bhumu atyu
niku mrl ippitunu; mriyu nivu sdakalmu
na blyoddne bhojnuceyuduvni selviyyga
atdu nmsk ricicccin kukkvitvadnen nayedl
nivu dy cuputku ni dasudngu nenu et-
tivadnu? anenu. appudu raju saulu
sevkuden sibanu piluvnpisaulunkunu atni
kutubmunkunu kligin sottttini ni yjma-
nuni kumaruniki nenippici yunnanu; kabtti
nivunu ni kumarulunni ni dasulunni atniko-
rku a bhumini sagubdijesi, ni yjmanuni
kumarunikibhojnmunke aharmu kluguntlu
nivu dani pt tevlenu; ni yjmanuni kumar-
den mephibosetu ellppudunu na blyoddne
bhojnu ceyunni sel viccenu. i sibaku
pdunedumdi kumarulunni iruvdimdi dasu-
lunu udiri. na yelinvadgu raju tn dasuni-
kiccin yajn atti coppun ni dasudnen nenu
cesednni siba rajuto ceppenu. kaga mephi-
bosetu rajkumarullo okdenttuga raju bly-
oddne bhojnmu ceyucudenu. mephi bose-
tunku okcinn kumarududenu, vani peru
mika. mriyu siba yitilo kapurmunn vardru
mephibosetunku dasuluga udiri. mephi-
bosetu yerusalemulo kapurmudi sdakalmu
raju blyodd bhojnu ceyucudenu. atni
kallu redunu kutivi.

pimmt ammonu raju mrti nodga atni....
kumarudgu hanunu atni rajymu nelucud-
enu. davidu hanunu tdriyen nahasu naku
cesin upkarmunku nenu hanununku prtyup-
karmu cetunnukoni, atni tdrini nimi ttmu
atni nodarcutke tn sevkulcet smacarmu ppi-
cenu. davidu sevkulu ammoniyul desmu-
loniki raga ammoniyul ghnulu tm ra-
jgu hanunuto ilagu mnvicesirini tdrini sn-
manicutke davidu niyoddku odarcu varini
ppenni nivnukonucunnava? i pttmunu
nasmu ceyvlenni dani sodhicutke varini
atdu vega nimittme ppiyunnadni niku

toc leda? att hanunu davidu ppicin sevkulnu pttukoni, sgmu gddmu gorigici, varu todugukonin bttlnu ndimiki piirmt-tuku kttirici varini vellgottenu. i sgti davidunku vinbndinppudu, a mnusyulu bhu siggunodorni varini edurkonutke mnusyulnu ppicimi gddmulu peruguvrku yerikoptnmdu agi atutruvat rdni varito ceppud-nenu. davidu drstiki mnlnu mnmu heyprucotimni ammoniyulu grhici dut lnu ppi, betrehobuton aramu sobatonu cerin siriynullonudi yiruvdivel mdi kalbl munu, myka raju noddnu veyyindi btulnu, tob-ulonudi pdredu velmdi btulnu jit munku pilipicukoniri. davidu i sgti vini, yovabunu surul ddtini ppenu. ammoniyulu bylud-eri gummunkeduruga yuddh pktulu tir-ciri. soba siriynulnu rehobu siriynulunu mykarvarunu tobuvarunu vidiga polmulo nili-ciri. yovabu tnku venuknu mudunu varu yuddh pktulu terciyudut cuci, israyeliyullo bladhyulnu erprci pktulu terci siriynulnu edu rkon boyenu. ammoniyulnu edurkonutke migillinvarini tn shodrudgu abiseki appgici siriyul bmlu naku micinyedl nivu nnu adukonvlenu, ammoniyul bmlu niku micin yedl nenu vcci ninnu adukodunni ceppi ammoniyulnu edurkonutke tnvarini vyuh-prcenu. appududherymu teccukommu, mn jnulnu mn devuni pttnmulnu tlukuni dh-erymu teccukodmu, tn drstiki edi ynukulmo yehova danini ceyunugak ani abisetu ceppi yovabunu atnitokud nunn varunu siriyulnto yuddhmu cey byludergane varu atni yedut niluvjalk paripoyiri. siriyulnu paripovut ammoniyulu cuci varunu abise yedut nilu-plek paripoyi pttnmulo corbdga, yov-abu ammoniyulnu vidici yerusalemunku vc-cenu. ayite siriyulnu tamu israyeliyul cetilo odipotimni telisikoni gupukudiri. hde-jru ndiyvtlnunn siriyulnu piluvnpga varu helamunku vcciri. hdejru senyadhiptiygu sobku viriki adhiptiga udena. davidunku i vart vinbndinppudu atdu israyeliyulndrini smkurci yordanundi dati helamunku vcenu. siriyulnu snndhule davidunu edurkon vcci atnito yuddhmu klipi isra yeliyul yedut nilu-vjalk paripoga, davidu siriyulnu edu vdlmdi rthikulnu nluvdi vel mdi gurpu rautulnu htmu cesenu. mriyu vari senyadhipti ygu sobku davidu cetilo odipoyi acctne ccenu. hdejrunku sevkulgu raju ldru tamu is-rayeliyul yedut niluvlekud kottbdiyudut cuci israyeliyulnto sma dhaandpi variki lodbiri. siriyulnu bhyakratule ammoniyulku ik shay-muceyut maniri.

11

vstkalmun rajulu yuddhmunku byluderu smymun davidu yovabunu atnivarini isra yeliyulndrini ppga varu ammoniyulnu sh rici rbba pttnmunu muttdivesiri; ayite davidu

yerusalemundu nilicenu. okanok dinmun proddu grukovel davidu pdkmidnudi leci rajngri middemid nducucu penudi cucu-cudga snanmuceyu ok stri knbdenu. ame bhu saudryvtye yudut cuci davidu dani smacarmu telisikonutke yok dutnu ppenu, atdu vcciame eliyamu kumarteyu hittiyyudgu uriyaku bharyyunen btseb ani telijyeyga davidu dutlet amenupiluvnpenu. ame atni yoddku raga atdu ameto synicenu; kligin apvitr pogottukoni ame tn yitiki mrl vc-cenu. a stri grbhvtiyenenen grbhvtinetinni davidunku vrtmanmu ppga davidu hit-tiyudgu uriyanu nayoddku ppumni dut dvara yovabunku ajn iccenu. uriya davidu noddku raga davidu yovabu yogksem munu jnul yogksemunu yuddhsmacarmunu adi genu. truvat daviduitiki poyi srm tir-cukonunni uriyaku selviyga, uriya raj ngrilonudi byluvellenu. atnivenuk raju phla harmu atniyoddku ppicenu gani uriya tn yitiki vellk tn yelinvani sevkulo kud raj ngridvarmun pdukonenu. uriya tn yi-tiki polednu mat davidunku vinbndinppudu davidu uri yanu pilipicinivu pryanmucesi vccitivigda; yitiki vellkpotivemni yudga uriyams mnu israyelu varunu yudavarunu gudarmullo nivsicucudgnu, na ydhiptiygu yova bunu na yelinvadvgu ni sevkulunu byt ddulo nudgnu, bhojnpa nmulu ceyutkunu na bharyyodd prudutkunu nenu itikipoduna? ni todnu ni pranmutodu nenalagu ceyu-vadnu kanni davidotu anenu. davidene-dunu ni vikkd nudumu, repu niku selvit-tunni uriyato anga uriya nadunu mrnadunu yerusalemulo nili cenu. atlo davidu at-nini bhojnmunku pilipicenu; atdu baguga tini tragin truvat davidu atni mtuniga ce-senu; saytrmun atdu bylu velli tn yitiki pok tn yelinvani sevkul mdhy pdkmid pduko-nenu. udymun davidu yuddhmu mopuga jrugucunnocot uriyanu mudupetti atdu kot-tbdi htmguntlu nivu atni yoddnudi velli pommni yovabunku uttrmu vrayici uriyacet ppicenu. yovabu ptt nmunu muttdiveyu cudga, dheryvtuludu sthl munu gurtici a sthlunku uriyanu ppenu. a pttnpuvaru by-luderi yovabuto yuddhmunku raga davidu sevkullo kodru kuliri, hittiyyudgu uriyayunu htmayenu. kabtti yovabu yuddh smacar mtyu davidunoddku ppi dutto itlnenu yud-dhsmacarmu nivu rajuto ceppi calicin truvat raju kopmu teccukoniyuddhmu ceyunppudu mireduku pttmni dggrku potiri? godmid-nudi varu abulu veyudurni miku teli yk poyena? erubbesetu kumaruden abimeleku elagu htmayenu? ok stri tirugtirati tun-ketti godmidnudi atni mid vesindun atdu tebesudggr htmayenu gda? prakarmudggrku mireduku potirni ninndiginyedl nivut mri sevku dgu uriyayu htmayenni ceppumni bodhici dutnu ppenu. dut poyi yovabu ppin vrtmanmtyu davidunku telijjesenu. etlga

a mnusyulu mmmunu odicucu polmuloniki makeduru raga memu varini gummmuvrku vetadi gelicitivi. appudu prakarmumid-nudi vilukadru tm sevkulmid abuluveyga raju sev kullo kodru htmeri, tmri sevkuden hitti Yudgu uriyakud htmayenu. aduku davidunivu yovabuto i mat ceppumua sg-tinibtti nivu citpdkumu; khgdmu okppudu oknimidnu okppudu mriyoknimidnu pdut kknim; pttnmumid yuddhmu mri blmuga jripi danini pdgottumni ceppi, nivu yov-abunu dherypci ceppumni a dutku ajn icci ppenu. uriya bhary tn bhrtgyu uriya ht mem sgti vini tn bhrtkorku aglarcenu. ag larpukalmu tirin truvat davidu dutlunu ppi amenu tn ngriki teppicukonga ame atniki bhary yyi atnikok kumaruni knenu. ayite davidu cesindi yehova drstiki duskarymuga udena.

12

kavun yehova natanunu davidunoddku ppenu; atdu vcci davidotu itlnenuokanok pttmdu iddru mnusyulu uduri. okdu aivry vtudu okdu dridrudu. aivryvtuniki vistarmen gorrlunu godlunu kligiyudenu. ayite a dridruniki tanu konukkonin yok cinn adu gorr pill tpp emiyu lekpoynu. vadu danini pecu konucudga adi vaniyoddnu vani biddlyoddnu udi perigi vani cetimud-dlu tinucu vani ginnelonidi tragucu vani kaugit pdukonucu vaniki kumartevle udena. atludga margsthudokdu aivryvtuni yoddku vcenu. atdu tnyoddku vccin margsthuniki aytmmu ceyutku tn gorrllogani godlogani denini muttnollk, a dridruni gorppillnu pttukoni, tn yoddku vccinvaniki aytmmu cesenu. davidu i mat vini a mnusyunimid bhuga kopicu koniyehova jivmutodu nis-cymuga i karymu cesinadu mrnpatrudu. vadu kni krmu lek yi karymu cesenu gnuk a gorr pillku prtiga nalugu gorppill niyylvleni natanodu anenu. natanu davidunu cucua mnusyudvu nive. israyeliyul devuden yehova selviccundem ngaisrayeliyulmid nenu ninnu rajuga pttabhisekmucesi saulu cetilonudi ninnu vidipici ni yjmanuni ngrini niknu ghrici ni yjmanuni strilnu ni kaugit cerci israyelubarini yuda varini ni kppgicitini. idi caldni nivnukoninyedl nenu mri ekkuvga nikicciyudunu. nivu yehova matnu trnikrici ayn drstiki cedutmmu cesiti vemi? hitti Yudgu uriyanu kticet cpici atni bharynu niku bhary yguntluga nivu pttukoni yunnavu; ammoniyulcet nivtni cpicitivi gda? nivu nnnu lkysmu ceyk hitti Yudgu uriya bharynu niku bhary yguntlu tisikonindun ni yitivariki sdakalmu yuddhmu klugunu. na mat alkicumu; yehovangu nenu selviccun demngani yitivari mulmunne nenu niku apa ymu puttittunu; nivu cucucudga nenu ni bharylunu tisi ni

ceruv vanikppgicednu. pgtiydu vadu varito syncinunu. nivu i karymu rhsmuga cesi-tivigani israyeliyuldru cucucudga pgtiyde nenu ceppindanini ceyitunu anenu. nenu papmucesitinni davidu natanuto anga nata-nunivu cavkuduntlu yehova ni papmuni prihricenu. ayite i karymu vln yehovanu dusicutku ayn struvulku nivu gopp het-uvu klugjesitivi gnuk niku puttinn bidd niscymuga cccunni davidoto ceppi tn yitiki vellenu. yehova uriya bhary davidunku knin biddnu mottindun adi bhu jbbupdena. davidu up vasmudi lopliki poyi ratri atyu nelpdi yudi biddkorku devuni btimalga, itilo ennik yenvaru leci atnini nelnudi lev-nettutku vccirigani atdu smmtipk varitokud bhojmmu ceyk yudenu. edv dinmun bidd cavgabidd pranmuto udga memu atnito matiladinppudu atdu ma matlu vink yu-denu. ippudu bidd cni poeyenni mmmu atnito ceppinyedl tnkutanu hani cesikonunemo ynukoni, davidu sevkulu bidd cni poeyennu sgti atnito cepp verciri. ayite davidu tn sevkulu gusgusladut cuci bidd cni poeyennu sgti ghricibidd cni poeyena ani tn sevkulnduga varucni poeyenniri. appudu davidu nelnudi leci snanmucesi telmu pusikoni veru vstrmulu dhrici yehova mdirmulo prvesici mrokki tn yitiki tirigi vcci bhojmmu temmnga varu vddiciri; appudu atdu bhojmmu cesenu. atni sevkulubidd jivmuto udga up vasmudi danikorku educutivi gani adi mrm menppudu leci bhojmmu cesitivi. nivilagan ceyut emni davidu nduga atdubidd pranmuto unnppudu devudu naydu knikrici vani brdikicunemo ynukoni nenu upvasmudi yedcu cutini. ippudu cni poeyenu gnuk neneduku up vasmudvlenu? vanini tirigi rppicglna? nenu vaniyoddku povudunu gani vadu nayoddku mrl radni varito ceppenu. truvat davidu tn bharyyen btsebnu odarici ameyoddku poyi amenu kudga ame yok kumaruni knenu. davidu atniki solomonu ani peru pettenu. yehova atnini premici natanu anu prvktnu ppga atdu yehova ajnnubtti yididal ani atniki peru pettenu. yovabu rbba anu ammoniyul pttnmumid yuddhmu cesi rajngrini pttukonenu. davidunoddku atdu dutlunu ppinenu rbbamid yuddhmmucesi jlmulmidi pttnmunu pttukotini; nenu pttmumu pttukoni na peru daniki pettkuduntlu migilin dduvarini smkurci nivu pttmmunu pttukonvleni vrtmanmu ceyga davidu yodhulnu smkurci rbbaku vcci danimid yuddhmmucesi danini pttukoni, vari raju kiritmmu atni tlmidnudi tiyiga adi davidu tlmid pettbdena. adi viluvgl rtmmlu cekkinde redu bgaru mnugut yettuden. mriyu atdu pttnmulonudi bhu vistarmen dopusommu pttukoni poynu. pttnmulo unnvarini byitiki teppici rpmulcetnu pdunu gl yinup pnimulcetnu inup goddclletnu varini tuttuniyluga ceyici varini ituk avmulo

vesenu. ammoniyul pttmulnnetiki atdu ilagu cesenu. a truvat davidunu jnuldruunu tirigi yerusalemunku vcciri.

13

truvat davidu kumarudgu absalomunku tamarnu nok sudrvtiygu shodriyudga davidu kumarudgu ammonu amenu mo-hicenu. tamaru knyendun ameku emi ceyvlennnu durlbhmn amnonu grhici citakratude tn celelen tamarunubtti cikkipoyenu. ammonunku mitrudokdudenu. atdu davidu shodruden simya kumarudu, atni peru yehonadabu. i yehonadabu bhu kptmuglvadu. atdu rajkumarudven nivu nanatiki cikkipovutku hetuvemi? sgti naku teliyjeppva ani ammonuto anga ammonuna tmmudgu absalomu shodriyen tamarunu nenu mohiciyunnanni atnito anenu. yehonadabunivu rogiventuvesmu vesikoni ni mcmumid pdukoniyyudumu. ni tdri ninnu cucutku vccinppudu nivugna cel-lelen tamarucet siddhprcbin bhojnmu nenu bhujicuntlu ame vcci nenu cucucudga danini siddhmu cesi naku pettuntlu selvimmni adugumni atniki bodhipga amnonu pdkmid pdukonenu. amnonu kayilapdenni raju atni cud vccinppudu ammonuna cellegu tamaru ceti vtkm nenu bhujicuntlu ame vcci nenu cucucudga nakorku redu appmulu ceyutku sel vimmini rajuto mnvi ceyga daviduni an-nygu ammonu itiki poyi atnikorku bhojnmu siddhmu ceyumni tamaru itiki vrtmanmu ppenu. kabtti tamaru tn annygu amnonu itiki poyenu. atdu pdukoniyyudga ame piditiskoni klipi atni yedut appmulu cesi vatini kalci borusu pttukoni atniki vddipga atdunaku vddni ceppiunnvardru nayodd nudi avtlku pod nenu. vardru byitiki poyin truvat ammonuniceti vtkm nenu bhujicuntlu danini gdiloniki temmnga, tamaru tanu cesin appmulu tisikoni gdiloplnunn tn annygu amnonu noddku vccenu. ayite atdu bhujipvlenni ame vatini tisikonivccinppudu atdu amenu pttukonina celli rmmu, nato synicumu ani ceppga amena anna, nnnu avmanprckumu; ilagu ceyut israyeliyulku tgdu, itti jarkarymu nivu ceyvddu, na yvmanmu nenekkd dachu kodunu? nivunu israyeliyullo durmargudvgu duvu; ayite idunugurci rajuto matladumu; atdu nnnu nikiyyk podu ani ceppinnu atdu ame mat vink amenu blvtmucesi avmanprci ameto synicenu. ammonu ilagu cesin truvat ameyedl atdydhikmen dvesmu putti adivrku amenu premicintkte atdu mri yekkvugga amenu dvesici leci pommni ameto ceppga amennnu bytku tosiveyutvln naku nivippudu cesin kidukte mri yekkvukidu ceykumni ceppinnu atdu ame mat vink tn pni varilo okni pilicidinini nayoddnudi vellgotti tlupu gdiy veyumni ceppenu.

knyklen rajkumartelu vividh vrnmulugl cirlu dhricuvaru ame ytti ciryokti dhrici yudenu. pnivadu amenu byitiki vellgotti mrl rakuduntlu tlupu gdiyvesenu. appudu tamaru nettimid buggiposikoni tanu kt-tukonin vividh vrnmulugl cirnu cipi netti mid ceyyipettukoni yedcucu poga ame annygu absalomu amenu cucini annygu ammonu ninnu kudinadu gda? na celli nivu ur kudumu; atdu ni anne gda, yidunugurci citpvdvddenu. kavun tamaru cerupb-dinde tn annygu absalomu it nudenu. i sgti rajgu davidunku vinbndinppudu atdu bhuraudrmu teccukonenu. absalomu tn annygu ammonuto mci cedd lemiyu matladk urkudenu gani, tn shodriygu tamarunu blvtmu cesi nduke atnimid pgycenu. redu svtsrmulen truvat ephrayimunku smipm-dudu byldasorulo absalomu gorrl boccu ktiricukalmu raga absalomu rajkumarul ndrini vidunku pilicenu. absalomu rajun-oddku vccititgicumu, ni dasudnen naku gorrl boccu ktiricu kalmu vccenu; rajven nivunu ni sevkulunu vidunku ravlenni ni dasudnen nenu korucunnanni mnvi ceyga rajuna kumarada, mmmunu piluvvddu; memu niku adhik bharmuga udumu; mem-drnu ratgdni ceppinnu absalomu rajunu blvtmu cesenu. ayite davidu vell nollk absalomunu divici ppga absalomunivu rakpoyin yedl na annygu ammonu matokud vccuntlu selvimmni rajuto mnvi cesenu. atdu niyoddku eduku ravlenni raju adugga absalomu atni btimalindun raju ammonunu tn kumaruldrunu atni yoddku povccu nni selviccenu. atlo absalomu tn pnivarinu pilici, ammonu draksarsmuvln stosiye yudut miru knipettiyudi ammonunu htmu ceyudni nenu mito ceppu nppudu bhypdk atni cpudi, nenu gda miku ajn icci yunnan, dherymu teccukoni paurusmu cupudi ani gttega ajn iccenu. absalomu iccin ajncoppunvaru ceyga rajkumaruldrunu leci tm kergadidl nekki paripoyiri. varu margmulo udgane yokdunu lekud rajkumarulnu adrini ab-salomu htmucesenni davidunku vart raga atdu leci vstrmulu cipukoni nelpdiyudenu; mriyu atni sevkuldru vstrmulu cipukoni dggr niluvbdiyudiri. davidu shodruden simyaku puttin yehonadabu dinini cucirajkumarulen rv nulndrini varu cpirni na yelinvadvgu nivu tlcvddu; ammonu matrme mrmnayenu; el ynga atdu absalomu cel-lelen tamarunu blvtmu cesinnatnudi absa-lomu atni cpvlennu tatprymuto udenni atni noti matnubtti nisc yicukonvccenu. kabtti na yelinvadvgu nivu rajkumarul-drunu mrmnmeri tlici vicarpdvddu; ammonu matrme mrmnayennenu. absalomu itku mudu paripoyi yudenu. kavliyunn pni vadu edurucucucunnppudu tn venuk kod prkknunn margmun vccuccunnu anek jnulu knbdiri. yehonadabu adigo rajkumarulu

vcciyunnaru; ni dasudnen nenu ceppin prkarmu gane ayenni rajuto ceppenu. atdu amatlad calipgane rajkumarulu vcci biggrga edv sagiri, rajunu atni sevkuldrunu dinini cucu bhuga edciri. ayite absalomu paripoyi amihudu kumaruden tlmyi anu gesuru rajunodd cerenu. davidu anudinmunu tn kumarunikorku aglarcucudenu. absalomu paripoyi gesurunku vcci akkd mudu svt-srmulunn truvat rajen davidu amnonu mrmayennukoni atninigurci yodarpu nodinvade absalomunu pttukonvlennn alocn manenu.

14

raju absalomumid pranmu pettukoni... yunnadni2 seruya kumaruden yovabu ghici tekovnudi yukitigl yok strini piluv npiciedcucunn danventtu ntici dukhvrstr-mulu dhricukoni telmu pusikonk bhu kalmu dukhpdin danivlenudi nivu rajunoddku vcci yi prkarmu mnvi ceylvleni daniki bodhicenu. kaga tekov uri stri rajunodd-kuvvici sagilpdi smskarmu cesiraja rksicu mnga rajunikemi kstmu vccenni adigenu. aduku amenenu nijmuga vidhvrlnu, na penimiti cnipoyenu; ni dasinen naku iddru kumarulu udiri, varu polmulo penugu laducudga vidipicu vadevdunu lekpoyindun varilo nokdu redvvani kotti cpenu. kabtti na yitivardrunu ni dasinen namidiki lecitn shodruni cpinvani appgicumu; tn shodruni pranmu tisinduke memu vanini cpi hkku daruni nasnmu cetumnucunnaru. ilagun varu na penimitiki bhumimid perennu ses-mennu lekud migilin nippurvnu arpiveybovu cunnarni rajuto ceppga rajunivu ni yitiki pommu, ninnugurici ajn itunni ameto ceppenu. aduku tekov uri strina yelinvada raja, dosmu namidnu natdri itivari midnu nilucunugak, rajunkunu raju siha sn-munkunu dosmu tglukudunugak ani rajuto anga rajuevdennu dininigurci ninnemen aninyedl vanini nayoddku todokunirmmu; vadiknu ninnu muttk yudunni ameto cep-penu. appudu amerajven nivu ni devuden yehovanu smrici htiku prtihy ceuyvaru na kumarini nsipjeykud iknu nasnmu ceuyt manpicumni mnviceyga rajuyehova jivmu todn ni kumaruni tl vedrukillo ok-tennu nel ralkudunnenu. appudu a strina yelinvadvu nito ikok matceppukonut ni dasingu naku dycesi selvimmni mnviceyga rajuceppunnenu. aduku a stridevuni jnulenvariki virodmuga ni veduku dinini tlpettiyunnavu? raju a mat sel viccutcet tanu vellgottin tnvani raniyyk tane dosiygu-cunnadu. mnmdrmunu cnipodumu gda, nelnu olikinmidt mrl etleni nitivle unnamu; devudu pranmutiyk toliveybdin vadu tnku dursthudu kakyudutku sadhnmulu klpicu-cunnadu. jnulu nnnu bhypettiri gnuk nenu

dinini gurci na yelinvadvu nito matlad vccitini. kabtti ni dasuralngu nenuraju tn dasingu na mnvi coppun ceyu nemo raju na mnvi agikrici devuni svasthymu anub-hvipkud nnnunu na kumarunini nasnmu ceyddcin vani cetilonudi tn dasingu nnnu vidipicunemo anukotini. mriyu ni devuden yehova niku tode yunnadu gnuk na yelin-vadvunu rajvungu nivu devuni dutvativade mci ceddlnniyu vicarip caliyunnavu; kabtti ni dasingu nenu na yelinvadu raju selviccin mat smadhankr mgunni anukotinnenu. rajunenu ninnu adugu sgti ni vetmatrmunu mrugu ceyvddni a strito anga amena yelin-vadvu nivu selvimmnenu. att rajuyovabu niku bodhicena ani ame ndiginduku ame yitlennena yelinvadven raja, ni pranmu-todu, ceppindanini tppk ghricutku na yelin vadvunu rajvungu nitivadokdunu ledu; ni sevkudgu yovabu naku bodhici yi matlnni-tini ni dasingu naku nerpenu sgtini rajuto mrugu matlto mnvi ceuytku ni sevkudgu yovabu erpatu cesenu. i lokmdu smstmunu erugutydu na yelinvadvu nivu dev dutl jnanmuvti jnanmu glvadvu. appudu raju yovabuto ilagun selviccenu. alkicumu, nivu mnvi cesindanini nenu oppu konucunnanu. truvatfvnudgu absalomunu rppipumni atdu selviyyga yovabu sastag nmskarmu cesi rajunu stuticirajvgu nivu ni dasudnen na mnvi agikricindun na yelin vadvu nivln nenu anugrhmu noditinni naku telisenni ceppi leci gesurunku poyi absalomunu yerusalemunku todokuni vccenu. ayite raju atdu na drsnmu ceyk tn itiki povlenni ut-trvu ceygga absalomu rajdrsnmu ceyk tn itiki poyenu. israyeliyuldrilo absalomt saudrymu glvadu okdunu ledu; arikalu modlukoni tlvru e lopmuna atniydu lekpoyenu. tn tl vedruklu bharmuga nunndun etet atdu vatini kttrircucu vccenu; kttrircunppudell vati yettu raju tuniknubtti redudvl tulum-layenu. absalomunku mugguru kumarulunu tamaru anuk kumarteyu puttiri; ame bhu saudryvti. absalomu redu nidu svtsrmulu yeruslemundu todokuni vccenu. ayite yudga yovabunu rajunoddku ppicutke absalomu atnini piluvnpinppudu yovabu ranollk yudenu. redvmaru atni piluv npinppudu atdu ranollk poga absalomu tn pnivarini piliciyovabu polmu na polmudggr nunndi gda, danilo yvl celu unnni; miru poyi vatini tglubettudni varito ceppenu. absalomu pnivaru a celu tglu bettga yavabu cucu leci absalomu itiki vccini pnivaru na celu tglubettiremni adugga absalomu yovabuto itlneenugesurunudi nenu vccin phlmemi? nencctne yudut melni nidvara rajuto ceppukonutke rajunoddku ninnu ppvlenni nenu ninnu pilicitini; rajdrsnmu nenu ceylvlenu; naydu dosmu knbndiyedl raju naku mrsiks vidhipvccenu. att yovabu rajunoddku vcci a smacarmu telupga, raju

absalomunu piluvnpicenu. atdu rajunoddku vcci rajsnnidhini sastag nmskarmu ceyga rajuvabsalomunu mudduppettukonenu.

15

idiyen truvat absalomu ok rthmunu gurr... mulnu siddhprci, tnyedut prugettutke yebdimdi btulun erprcukonenu. udymunne leci byluderi pttmuyokk gummpu margmdu ok tttn nilici, rajucet tirpunodutke vya-jyemadu varevrennu vcciyudga knipetti varini pilicinivu e urivadvni ydugucude-nuni dasudnen nenu israyeliyul gotrmullo phlanidaniki cerin vadnni vadu ceppga absalomuni vya-jyemu sriganu nyaymuganu unndigani danini vicaricu tke niymipb-din vadu rajunodd okdunu ledni ceppi nenu i desmunku nyayadhiptineyudut yet melu; appudu vya-jyemadu varu nayod-dku vtuturu, nenu variki nyaymu tircud-unni ceppucu vccenu. mriyu tnku nmskarmu ceyutke yevdennu tn dapunku vc-cinppudu atdu tn ceyi capi atni pttukoni mudduppettukonucu vccenu. tirpunodutke rajunoddku vccin israyeliyul kdriki absa-lomu i prkarmu cesi israyeliyul ndrini tntttu trippukonenu. nalugul svtsrmulu jiginmidt absalomu rajunoddku vccini dasudnen nenu siriy desmu ndli gesurundudgayehova nnu yerus lemunku tirigi rppicinyedl nenu aynnu sevice dnni mrokku kotini gnuk, nenu he-bronunku poyi yehovaku nenu mrokkukonin mrokkubdi tircukonutku naku selvimmni mnviceyga rajasukhmuga pommni selvic-cenu gnuk atdu leci hebronunku poyenu. absalomumiru bakanadmu vinunppudu absa-lomu hebronulo elucunnadni keklu veyudni cepputke israyeli yul gotrmulnnitoyoddku vegul varini ppenu. vidunku piluvbdiyudi reduvdl mdi yerusalemulonudi absalomuto kud byluderi yudiri, viru emiyu teliyk ytharthmen mnsstoto velli-yudiri. mriyu bli arpipvlenni yudi absalomu gilonyuden ahito pelu anu daviduyokk mtrini gilo anu atni urinudi pilipici yudenu. absalomu dggrku vccin jnm mri mri yekkvutget kutr bhu bl mayenu. israyeliyulu absalomupksmu vchicirni davidunku vrtmanmu raga davidu yeruslemu ndunn tn sevkulkdriki ilagu ajn iccenu absalomu cetilonudi mnmu tp-picukoni rksn nodlemu; mnmu paripodmu rdi, atdu thhattuga vcci mnlhu pttukonknu, mnku kiduceyknu, pttmumu ktivat htmu ceyknu udutntlu mnmu tvrga vellipodmu rdi. aduku rajuv sevkulu ilagu mnvi cesiricittg-icumu; ni dasul men memu ma yelinvad-vunu rajvungu nivu sel vccintlu ceyutku siddhmuga nunnamu. appudu rajuv ngrini knipettutke upptnulg pdimdini ucin midt tn yitivarindrini vetbettukoni kalindknu by-luderenu. rajunu atni yiti varunu bylud-eri betmerhakuku vcci bsesiri. atni sevkul-

drunu atni yiruparsvmul ndiciri; kere tiyul-drunu peletiyuldrunu gatunudi vccin aruvdl mdi gittiyulunu rajunku muduganducud-iri. rajuv gittiyudgu ittyini knugoninivu ni-vassthlm koru prdesive yunnavu; niveduku mato kud vccucunnavu? nivu tirigi poyi ra-junn sthlmun udumu. ninnne vccin niku, ekkdiki povudumo teliykyunn matokud i tirugulat yeduku? nivu tirigi ni shodrulnu todukoni pommu; krpastymulu niku toduga udunu gak yni ceppga ittyinenu ccinnu brdikinnu, yehova jivmutodu na yelin vad-vunu rajvungu ni jivmutodu, e sthlmdu na yelinvadvunu rajvungu nivuduvu a sthlmede ni dasudnen nenudunni rajuto mnvice-senu. aduku davidualagete nivu ravc-cunni ittyito selviccenu gnuk gittiyudgu it-tyiyunu atni vardrunu atni kutubikuldrunu sagipoyiri. varu sagipovu cudga jnul-dru bhuga edcucudiri, i prkarmu vardru rajutokud kidronuvagu dati arnymargmun pryannu poyiri. sadokunu leviyuldrunu dev-vuni nibdhn mdsmmu moyucu atniyodd udiri. varu devuni mdsmmu dipga aby-ataru vcci pttmulonudi jnuldrunu datipovu vrku nilicenu. appudu rajuv sadokunu pilicivedvuni mdsmmu pttmuloniki tirigi tisikonipommu; yehova drstiki nenu anu-grhmu podinyedl ayn nnu tirigi rppici danini tn nivassthanmunu naku cupicunu; niydu nakistmu ledni ayn selviccinyedl ayn cittmu, ni drstiki anukulmenttu nayedl jrig-icumn nenu ceppudunni pliki yajkuden sadokuto itlennusadoku, nivu dirghdrsvi kava? subhmodi nivunu ni kumarudgu ahimysu abyatarunku puttin yonatanu anu mi yiddu kumarulun pttnmunku povlenu. allicumu; niyoddnuudi naku rudhiyen vrt-manmu vccuvrku nenu arny mdli revuldggr nilici yudunu. kabtti sadokunu aby-atarunu devuni mdsmmu yeruslemunku ti-rigi tisikonipoyi akkd niliciri. ayite davidu olivcetl kod yekkucu edcucu, tl kppukoni padrksileukud kalindknu vellenu; atniyo-ddnunn jnuldrunu tllu kppukoni yeducucu kod yekkiri. atlo okdu vcci, absalomu cesin kutrlo ahitopelu ceriyunnadni davidunku teliyjeyga daviduyehova ahitopeluyokk alo-cnno ced gottumni prarthn cesenu. dev-vuni aradhicu sthlmokti a kodmid udenu. varu acctiki raga arkiyuden huse pe vstr-mulu cipukoni tlmid dhuli posikonivcci ra-junu drsnnu cesenu. rajunivu nato kud vccinyedl naku bharmuga uduvu; nivu pt-tnmunku tirigi poyiraja, yitvrku ni tdriki nenu sevescintlu iknu niku sevescednni absa-lomuto ceppinyedl nivu na pkpsuvadve yudi ahitopeluyokk alo-cnno cedgott glvu. akkd yajkulen sadokunu abyatarunu niku shayku-luga nuduru; kabtti rajngriydu edennu jrugut niku vinbdiyedl yajkuden sadoku-tonu abyatarotonu dani ceppvlenu. sadoku kumaruden ahimysu abyataru kumar den

yonatanu anuvari iddru kumarulu acct nunnaru. niku vinbndintyu varicet nayoddku vrtmanmu ceyumni ceppi atnini ppivesenu. davidu snehituden huse pttmunku vccu cudga absalomunu yeruslemu cerenu.

16

davidu kod sikhrmu avtl kocemu durmu vellin truvat mephibosetu sevkuden siba gtlu kttin redu gadidlnu tisikoni vccenu; redu vdl rottelunu nuru draks gellunu nuru ajurpu adlnu draksarspu titti oktiyu vatimid vesi yudenu. rajuivi eduku teccitivni sibanu adugga sibagadidlu raju itivaru ekkutkunu, rottelunu ajurpu adlnu pnivaru tinutkunu, draksarsmu arnymdu alstnodinvaru tragutkunu teccitingga rajuni yjmanuni kumarudu ekkdnunnadni adigenu. aduku sibacittgicumu, ivel israyeliyulu tn tdiri rajymunu tnku tirigi yippiturnukoni atdu yeruslemulo nilici yunnadnenu. aduku raju mephibosetunku kligindtyu nideyni sibato ceppga sibana yelinvada raja, ni drstiydu nenu anurghmu podudunugak, nenu niku nmskarmu ceyucunnannenu. rajen davidu bhurimu dapunku vccinppudu saulu kutubikudgu gera kumaruden simi anunokdu acctnudi byluderi vccenu; atdu vet vet nducucu davidunu spicucu jnuldrunu bladhyuldrunu davidu iru parsvmul nudga rajen davidumidnu atni sevkuldrimidnu rallu ruvvucu vccenu. i siminrhtkuda, durmarguda chipo, chipo, nivelvlenni nivu vellgottin saulu itivari htynu yehova ni midiki rppici, yehova ni kumaruden absalomu cetiki rajymunu appgici yunnadu; nivu nrhtkudvu gnukne ni mosmulo nivu cikkubdi yunnavni ceppi rajunu spipga seruya kumaruden abisei cccin kukk na yelinadvunu rajvungu ninnu spipnel? ni cittmete nenu vanini cerboyi vani tl chedici vccednnenu. aduku rajuseruya kumarulara, mikunu nakunu emi podu? vanini spipniyyudu, davidunu spipumni yehova vaniki selviyyanivu ilagun neduku ceyucunnavni aksepn ceyglvadevdni ceppi abisetonu tn sevkuldrironu plikindemngana kdupun buttin na kumarude na pranmu tiy cucucudga i benyaminiyudu i prkarmu ceyut emi ascrymu? vanijoli manudi, yehova vaniki selvicciyunnadu gnuk vanini spipniyyudi. yehova na srmmu lkस्पेत्तunemo, vadu plikin sapmunku bduluga yehova naku melu ceyunemo. att davidunu atni varunu margmun vellipoyiri. varu vellipovucudga simi atni keduruga kodprkkn povucu atni midiki rallu visrucu dhuli yegrgottucunudenu. rajunu atnitokudnunn jnuldrunu bdlinvare yokanok cotiki vcci alst tircukoniri. absalomunu israyeluvardrunu ahito pelunu yeruslemunku vcci yudiri. daviduto snehmuganunn arkiyuden huseynu ntdu absalomunoddkuvcci atni

drscici raju cirjivi ygunu gak raju cirjivi-ygunu gak ani plukga absalomuni snehituniki nivu ceyu upkar mitena ni snehitunito kud nivu vellkpotivemni atni ndugga huse yehovayunu i jnulunu israyeliyuldrunu evni korukoduro nenu atni vadngudunu, atniyoddne yudunu. mriyu nenevniki sevceyvlenu? atni kumaruni snnidhini nenu sevceyvlenu gda? ni tdiri snnidhini nenu sevcesintluni snnidhini nenu sevceyudunni absalomunodd mnyi cesenu. absalomu ahitopeluto mnmu ceyvlsin pni edo telisi konutke alocn cetmu rmmu anga ahito peluni tdiricet itiki kavli yucbdin upptnulyoddku nivu poyn yedl nivu ni tdiriki ashyudvetivni israyeliyuldru telisikoduru, appudu ni pksmun nunnvardru dherymu teccukodurni ceppenu. kabtti medmid varu absalomunku gudarmu veyga israyeliyulkdriki teliyuntluga atdu tn tdiri upptnulnu kudenu. a dinmullo ahi topelu ceppin ye yalocnyennu okdu devuni yodd vicarncesi podin alocnenttuga uduu; davidunu absalomunu danini atle yecu cudiri.

17

davidu alst nodi blhinmuga nunnadu gnuk nenu atnimid pdi atni bedricinyedl atni yoddnunn jnuldru paripoduru; rajunu matrmu htmucesi jnuldrini nittu trippednu; nivu vedku mnisini nenu pttukonga jnuldru vcci nito smadhanpduduru gnuk ni cittmete nenu pdredu velmdini erprcukonipoyi yiratri davidunu trimi pttukodunni ahi-topelu absalomuto ceppga i bodh absalomunkunu israyeluvari peddldkrikini yukumuga knbdenu. att arkiyuden huse yemi ceppuno mnmu vinuntlu atni pilvnpudni absalomu ajn iyyga, huse absalomunoddku vccenu. absalomu ahitopelu ceppin alocn atniki teliyjesi atni matcoppun mnmu ceyudma ceykuduma? ni yalocn yemendi ceppumni atni ndugga huse absalomuto itlenu. isari ahitopelu ceppin alocn mcidi kadu. ni tdiri y atni pksmun nunnvarunu mha bladhyulniyu, advilo pillnu pogottukonin yelugubl vtivare regin mnsstuo unnarniyu niku teliyunu. mriyu ni tdiri yuddhmundu prvinudu, atdu jnulto kud bseydu. atdedo yok guhydu mri e sthlmdo dagi yudunu. kabtti nivarilo kodru yuddharbh mdu kulga cuci jnulu vetne a sgtinibtti absalomu pksmun nunnvaru odipoyirni ceppu koduru. ni tdiri mha bladhyudniyu, atni pkspuvaru dheryvtulniyu israyeliyuldrunu eruguduru gnuk sihpugudevti gudeglvaru syitmu diguloduduru. kabtti na alocn yemnga, danunudi beyersebavrku lekkku smudrpu isuk renuvult vistarmuga israyeliyul ndrini nludislnudi ni yoddku smkurci nivu svymuga yuddhmunku povlenu. appudu mnmu atdu

knbdin sthlmullo edo yokdaniydu atnimid pdudumu; nelmid mcupduritiga nmnu atnimidiki vccinyedl atni pkspuvarilo okdunu tppicukonjaldu. atdu ok pttnmulo coccinyedl israyeliyuldrunu a pttnmunku trallu tisikonivcci yok cinn rayi acct knbdkud danini ndiloniki laguduru. absalomunu israyeluvardrunu i mat vini arkiyudgu huse ceppin alocn ahitopelu ceppindanikte yuktmi yoppu koniri; elynga yehova absalomumidiki updrvmunu rppipgldulke ahitopelu ceppin yuktigl alocnnu vyrthmucey niscyici yudenu. kabtti huse absalomunkunu israyeluvari peddlkdrikini ahitopelu ceppin alocnnu tanu ceppin alocnnu yajkulgu sadokutonu abya tarutonu telijjeppi miru trvpdi i ratri arnymdu eru datu sthlmullo uvdvddniyu, rajunu tni smksmdnun jnuldruu nsip kuduntlu sighrmuga vellipovudniyu davidunku vrtmanmu ppudni cep-penu. tamu pttnmuttu vccin sgti teliybdk yuduntlu yonatanunu ahimysunu enrogele dgr niliciyudga pni ktteyoktevcci, huse ceppin sgtini variki telijjeyga varu vcci rajen daviduto dani telijjeppiri. tanu varini knugonin sgti pnivadu okdu absalomunku telipenu gani variddu vegirmuga poyi bhurimulo okni yillu ceri atni yiti mugit ok bavi yudga danilo digi daga yudiri. a yiti yillalu mutk gudd yoktti tisikonivcci bavimid prci danipen godhumpidi ar bosenu gnuk varu dagin sgti yevrikini teliyk poyenu. absalomu sevkulu a yiti ameyoddku vcci ahimysunu yonatanunu ekdd unnarni adugga amevaru erudati poyirni varito ceppenu gnuk varu poyi vedki varini kank yerusalemunu tirigi vcciri. varu vellin truvat yonatanunu ahimysunu babilonudi byтики vcci davidunoddku poyi ahitopelu atnimid cesin alocn telijjesinivu leci tvrga ndi datvlsindni atnito ceppga davidunu atni yoddnnun jnuldruu leci yordanundi datiri, tellvarunptiki ndi datk yudinvalu okdunu lek-poyenu. ahitopelu tanu ceppin alocn jrugkpovut cucu, gadidku gtkti yekki tn urnnun tn yitiki poyi tn yillu ckkbettukoni uriposikoni cnipoyenu; jnulu atni tdri smadhiydu atnini patipettiri. davidu mhnymunku raga absalomunu israyeliyuldrunu yordanu ndi dati vcciri. absalomu yovabunku maruga amasanu senyadhi ptiga niymicenu. i amasa itra anu isra yeliyudu yovabu tliyen seruya shodri ygu nahasu kumarteyen abigyilu noddku poyi ndun puttinvadu absalomunu israyeliyulunu giladudsmulo digiyudiri. davidu mhnymunku vccinppudu ammoni yul rbba pttnpuvaden nahasu kumarudgusobiyyunu, lodebaru urivadu amimyele kumar den makirunu, rogelimu urivadunu giladiyudunen brjillyiyu arnymdu jnulu alsinvere akkligoni dpigoni-yudurni tlci, prupulu patrlu kudlu god-

humlu yvlu pidi vecin godhumlu kaydhany-mulu cikkudu kaylu pelalu tene venn gorrlu junnumuddlu davidunu atniyoddnnun jnulu bhojnmu ceyutke tisikonivcciri.

18

davidu tn yoddnnun jnulu lekkici vari mid shsradhiptulnu stadhiptulnu nirnyici jnulu mudu bhagmuluga cesi yovabu ceti krid ok bhagmunu seruya kumarudgu abise anu yovabu shodruni cetikrid ok bhagmunu, gittiyuden ittyi cetikrid ok bhagmunu ucenu. davidunenu mitokud byluderudunni jnulto ceppga jnulunivu rakuddu, memu paripoyinnu jnulu danini lksypettru, malo sgmu mdi cnipoyinnu jnulu danini lksypettru, mavti pdivel mdito nivu sati; kabtti nivu pttnmdu nilici maku shaymu ceyvlenni atnito ceppiri. aduku rajumi drstikedi mcido dani cesednini ceppi gumpu prkknun nilici yudga jnuldruu gupule vdl koldiganu vel koldiganu byluderiri. appudu raju yovabunu abiseni ittyini pilicina nimitme rvnuden absalomunku dy jupudni ajnapicenu. jnuldru vinucudga raju absalomunugurci adhiptulkdriki ajn iccenu. jnulu israyeluvarinu ediricutke polmuloniki byluderin midt yuddhmu ephrayimu vnmulo jrugga israyeluvaru davidu sevkul yedut niluvlek odipoyiri; a dinmun iruvdi vel mdi akkd htuleri. yuddhmu a prdesmttnu vyapicenu; mriyu nati dinmun kticet kulinvvari kte ekkuvmdi advilo cikkubdi nasnmeri. absalomu kcr gadidmid ekki povucu davidu sevkuku edurayenu; a kcrgadid yok goppmstki vrksmuyokk cikkukommil kridiki poyinppudu atni tl cettuku tgulukonindun atdu ettdi akasmunkunu bhumikini mdhynu vreladu cudga atni kridnun kcrgadid sagipoyenu. okdu danini cucu vcci absalomu mstkiwrksmun vreladucudut nenu cucitinni yovabuto ceppinppudu yovabunivu cucu yutive, nel kuluntlu nivtni kottkpotivemi? nivtni cpinyedl pdi tulmul vediyu ok ndiktunu nikicciyudunni tnku smacarmu cep-pinvanito anenu. aduku vaduvruden absalomunu evdunu muttkudjagrtppudni raju nikunu abisekini ittyikini ajn niccucudga nenu vitini; veyyi tulmul vedi na cetilo pettinnu raju kumaruni nenu cpnu. masmu cesi nenu atni pranmunku muppu teccin yedl adi rajunku teliykpodu, raju snidhini nive naku virodhivguduvu gda ani yovabuto anga yovabunivu ceyuvrku nenu kacukoni yuduna? ani ceppi mudu ban-mulu cet ptukoni poyi mstkiwrksmun vreladucu iknu pranmuto nunn absalomuyokk gudeku guripetti tn ayudhmulnu moyuvaru pdimid cuttu cuttukoni yudga absalomunu kotti cpenu. appudu jnulu ik htmu ceyk viduvvlsindni yovabu baka udipga israyeliyulnu trumukoni poyin jnulu tirigi vc-

ciri. jnulu absalomu yokk klebrmnu etti advilo unn peddgotilo pdvesi peddrallkupp danimid percin truvat israyeliyuldrunu tm tm yidlku poyiri. tn peru niluputku tnku kumarulu lernukoni, absa lomu tanu brdikiyudga ok stbhm tecci danini raju loylo tn pert niluvbetti, atdu a stbhmunku tn peru pettiyudenu. netivruku absalomu stbhmni daniki peru. sadoku kumaruden ahimysunenun prugetti koni poyi yehova tn struvulnu odici tnky nraymu tircin vrtmanmu rajuto ceppednnga yovabui dinmun i vrtmanmu cepp tgdu, mriyok dinmun cepvccunu; raju kumarudu mrnmayenu gnuik i dinmun vrtmanmu tisikoni potgdni atnito ceppenu. truvat kusini pilicininivu poyi nivu cucin danini rajunku teliy jeyumnga kusi yovabunku nmskarmu cesi prugetikoni poyenu. ayite sadoku kumaruden ahi myssukusitokud nenunu prugetikonipovu tku selvimmni yovabuto mnviceyga yovabunayna niveduku povlenu? cepputku niku bhumannu teccu visesmen smacar mediyu ledu gda ani atnito anga atduemennu sre nenu prugetikoni povodu nnenu. aduku yovabupommni selviyyga ahimysu medanpu marg mun prugetikoni kusikte muduga cerenu. davidu redu gummmul mdhyu ndvlo kurconi yudenu; kavlikadu gummmupennun godmidiki ekki parcudga otriga prugetikoni vccucunn yokdu knbdenu. vadu arc rajunku i sgti telijeyga rajuvadu otriga undiyedl edo vrtmanmu teccucunnadnenu. atlo vadu prugumid vccucudga kavlikadu prugetikoni vccu mriyokni knugoni adigo mriyokdu otri gane prugetikoni vccucunnadni dvarputtiti tirigi ceppga rajuvadunu vrtmanmu teccucunnadnenu. kavlikadu modtivadu prugettut cudgavadu sadoku kumaruden ahimysu ani naku tocucunndi aninppudu rajuvadu mci-vadu, subhvtmanmu teccucunnadni cep-penu. atlo ahimysu jymni biggrga rajuto ceppi raju mudr sastag nmskarmu cesina yelinadvunu rajvungu ninnu cp cucin varini appgicin ni devuden yehovaku stotrmu ani ceppenu. rajubaludgu absalomu ksem-muga unnada? ani ydugga ahimysuyovabu rajsevkud nen ni dasudngu nnnu ppinppudu gopp allri jrugut nenu cucitini gani adi emendi naku telisindi kadni cep-penu. appudu rajunivu prkkku tolgi niliciyudu mni vanikajnniyyga vadu tolgi nili-cenu. atlo kusi vccina yelin vada raja, nenu niku subhsmacarmu teccitini; yi dinmun yehova ni midiki vccinvarindrini odici niku nraymu tircenni ceppinppudu rajubaludgu absalomu ksemmgua unnada? ani ydigenu. aduku kusi ceppindemngana yelinadvunu rajvungu ni struvulun niku hani ceyvlenni ni midiki vccinvaridrunu a baludunnnttugane yuduru gak. appudu raju bhu kltipdi gummmunku pega nunn gdiki ekki poyi yedcucu,

scricucuna kumaruda absa loma, na kuma ruda absaloma, ani keklu yeyucu, ayyo na kumaruda, niku bduluga nenu cniipoyinedl et bagudunu; na kumaruda absaloma na kumaruda, ani yedcucu vccenu.

19

raju tn kumarunigurci dukhicucu edcucun-nadnu sgti a dinmun jnuldru vini, yuddh mdu sigguto paripoyin jnulvle varu nadu dogndkto vcci pttnmulo prvesiciri; nati vijymu jnulkdriki dukhmunku karnmayenu. raju mukhmu kppukoni absaloma na kumaduda absaloma na kumaruda na kumaruda, ani keklu yeyucu edcucudga, raju absalomunugurci dukhicucu edcucunnadnu sgti yovabu vini ngriyduun rajunoddku vc-cini pranmunu ni kumarul pranmulnu ni kumartel pranmulnu ni bharyl pranmulnu ni upptnul pranmulnu i dinmun rkicin ni sevkulndrini nedu sigguprci ni snehitul yedl prem cupk ni struvulyedlpremm cupucu, i dinmun adhiptulun sevkulun niku istjnu-lukarni nivu knuprcitivi. memdrmu cniipoyi absalomu brdikiyudinyedl adi niku istm-gunnn mat yi dinmun nenu telisikonucun-nanu. ippudu leci bytikivcci ni sevkulnu dherypcumu. nivu bytiki rakyudun yedl i ratri yokdunu niyodd niluvdni yehova nam-munubtti prmanmu cesi ceppucunnanu; ni balyemunudi netivruku niku prapticin apaymu llnitike adi niku ksttrmuga udunni rajuto mnviceyga raju leci vcci gummmulo kurcu denu. raju gummmulo kurcunnadnu mat jnuldru vini rajunu drsip vccirigani is-rayeluvaru tm tm yidlku paripoyiri. att israyeluvari gotrmulku ceriken jnuldru itl-nukonirimm struvul cetilonudiyu, philistiyul cetilonudiyu mlnlu vidipicin raju absalomunku bhypti desmulonudi paripoyenu. mnmid mnmu rajuga pttabhisekmu cesin absalomu yuddmdu mrnmayenu. kabtti mnmu rajunu mrl todukoni vccutnu gurci el matladk potiviu? rajen davidu idi vini yajkulgu sadokunkunu abyatarunkunu vrtmanmu ppiisrayeluva rdru matladukonu sgti ngrilonunn rajunku vinbdenu gnuik rajunu ngriki mrl todukoni rakud mireduku alsymu ceyucunnaru? miru naku emuk ntinttiyu masmu ntinttiyu shodrule yudga rajunu todukoni rakud mireduku alsymu ceyucunnarni yudavari pedditto ceppumni ajn iccenu. mriyu amasa yoddku dutlhu ppinivu naku emuk ntin bdhuvudvu masmu ntin bdhuvudvu kava? yovabunku bdulu ninnu senyadhiptiga nenu khay prciyedl devudu gopp apaymu naku klug jeyunu gakni ceppudenu. atdu poyi yevrunu tppkud yudavarindrini rajunku istpurvk muga lodbuntlu ceyganivunu ni sevkuldrunu mrl ravlennn vrtmanmu varu rajun-oddku ppiri. raju tirigi yordanu ndi yod-

dku raga yudavaru rajunu edurkonutkunu rajunu ndi yivtlku todukoni vccutkunu gilgalunku vcciri. atlo bhurimundunn benyaminiyudgu gera kumaruden simi tvr-pdi rajen davidunu edurkonutke yudavar-ito kud vccenu. atni yodd veyyimdi benyaminiyulu udiri. mriyusaulu kutubmunku sevkudgu sibayunu atni pdu nyiduguru kumarulunu atni yiruvdimdi dasulunu vcci raju edut ndi datiri; raju itivarini avtlku daticutkunu raju drstiki anukulmen danini ceyutkunu revupdvnu ivtlku tecci yudiri. att gera kumarudgu simi vcci raju yordanundi dati pogane atniki sastagpdi na yelinvada, nenu cesin drohmu namid mopkumu; na yelin vadvunu rajvungu nivu yerusalemunu vidicin vel ni dasudngu nenu murkhici cesin dosmuna jnap-kmduckumu, mssunducu konkumu. nenu papmu cesitinni naku telisindi gnuk yosepu vardrito kud na yelinadvunu rajvungu ninnu edurkonutke nenu muduga vcciyunnannenu. att seruya kumarudgu abiseyehova abhisekicinvanini spicin yi simi mrnmunku patrudu kada ani ynga daviduseruya kumarulara, mikunu nakunu emi podu? itti smymun miru naku virodhulgudura? israyeluvarelo evrennu i dinmun mrnsiks nodudura? yippudu nenu israyelularimid raju netinnu sgti naku teliseyunnndni ceppi prma nmucesi naku mrnsiks vidhipnni sim-ito sel viccenu. mriyu saulu kumarudgu mephibosetu rajunu nedurkonutku vccenu. raju paripoyin dinmu modlukoni atdu sukhmuga tirigi vccin nativrku atdu kallu kdugukonkyu, gddmu ktiricu konkyu btllu ududukonkyu nudenu. rajunu edurkonutke atdu yerusalemunku raga raju mephibosetu, nivu nato kud rakpotivemni atni ndigenu aduktduna yelinvada raja, ni dasudnen nenu kutivadnu gnuk gadidmid gt ktici yekki rajuto kud vellipodunni nennu konga na pni-vadu nnnu mosmu cesenu. siba ni dasud-nen nnnu gurci na yelinadvunu rajvungu nito abddhmadenu. ayite na yelinadvunu rajvungu nivu devdut vtivadvu, ni drstiki edi ynukulmo dani ceyumu. na tdri yiti vardru na yelinadvunu rajvungu ni drstiki mrtul vtivare yudga, nivu ni blyodd bho-jnu ceyuvarilo ni dasudnen nnnu cerci-tivi. kabtti iknu rajven niku morrpet-tutku nakemi nyaymni anga rajuni sgtulnu nivik eduklu ettedvu? nivunu sibayunu bhumini pcukonudni nenajn iccitini gda anenu. aduku mephibosetuna yelinadvgu nivu ni ngriki tirigi ksemmuga vcciyunnavu gnuk atdu atyu tisikon vccunnenu. mriyu gladiyudgu brjillyi rogelimundi yordanu addriki vcci rajutokud ndi datenu. brjil-lyi yenubdi svtsrmul vyssukligi bhu musli-vade yudenu. atdu adhik aisvryvtudu gnuk raju mhnymulolu nudga atniki bhojn pdarth-mulnu ppicucu vccenu. yeruslemulo nay-

odd ninnu nilipi posicednu, nivu natokud ndi datvlenni raju brjillyito selviyyga br-jillyirajvgu nitokud yeruslemunku vccutku ik nenenni dinmulu brtukbovudunu? netiki naku enubdi yedlayenu. sukhdukhmulkun bhedmunu nenu gurtipglina? annpanmul ruci ni dasudnen nenu telisikonglna? gaykul yokkyu gaykuradryokkyu svrmu naku vin bduna? kavun ni dasudngu nenu na yelin vadvunu rajvungu niku eduku bharmuga nud vlenu? ni dasudnen nenu nitokud ndi dati avtlku kocemu durmu vccednu gani ra-jvgu nivu nakt prtyupkarmu ceynel? nenu na uri ydudi mrnme na tlidrlul smadhidu patipetbdtutke acctiki tirigi povuntu naku selvimmu, cittgicumu, ni dasudgu kihamu na yelin vadvunu rajvungu nitokud vccutku selvimmu; ni drstiki edi ynukulmo danini atniki ceyumni mnvi ceyga rajukihamu na-tokud ravccunu, ni drstiki anukulmen danini nenu atniki cesednu, mriyu navln nivu ko-rundtyu nenu cesednni selviccenu. jnul-drunu rajunu ndi yvtlku raga raju brjillyini muddupettukoni divicenu; truvat brjillyi tn sthlmunku vellipoyenu. yuda vardrunu is-rayeluvarelo sgmu mdiyu rajunu todukoni raga raju kihamunu vetbettukoni gilgalunku vccenu. itludga israyelu vardrunu rajun-oddku vccima shodruglu yudavaru eduku ninnu doglicukoni ni yitivarini nivarini yor-danu ivtlku todukoni vccirni ydugga yuda vardruraju miku smipbdhuvude yunnadu gda, miku kopmeduku? alagudinno malo evrmennu raju sommu emennu titima? maku yinamu emen iccena? ani israyeluvarelo aniri. aduku israyelu varurajulo maku pdi bhagmulunnvi; mikte memu davidundu adhik svatttrymu glvarmu; rajunu todukoni vccutnugurici mito muduga matladinvarmu meme gda miru mmmunu nirlksymu ce-sitiremi? ani yuda varito plikiri. yuda vari matlu israyelu vari matikte kthinmuga udenu.

20

benyaminiyudgu bikri kumaruden sebynu pnikimalinvadokdu acctnuden. vadu-davidundu mnku bhagmu ledu, yessyi ku-maruniydu mnku svasthyumu etmatrmunu ledu; israyelu varlara, mirdru mi mi gu-darmulku podni baka udi prktn ceyga is-rayeluvardru davidundu vidici bikri kumar-uden sebnuvebdiciri. ayite yordanu ndin-udi yeruslemuvrku yuda varu rajunu ht-tukoniri. davidu yeruslemuloni tn ngriki vcci, tn yitiki tanu kapuga nucin tn uppt-nulen pdimdi strilnu tisikoni varini kavililo uci varini posicucudenu gani varyioddku pokudenu; varu kavli ydudcbdn vare brtik-intkalmu vidhvradvrle udiri. truvat raju amasanu piluvnpimudu din mulloga nivu na dgrkr yudavarindrini sm kurci yikkd

hajrukmmni ajnapicga amasa yuda varini smkurcutke vellipoyenu. atdu alsymu cesin-dun atniki nirnyicin kalmu miri poyinppudu davidu abiseni piluvnpibikri kumaruden seb absalomukte mnku ekkuv kiduceyunu; vadu prakarmulugl pttmnullu coci mnku dorkk povunemo gnuk nivu ni yelinvani sevkulnu vet bettukoni poyi vani trimi pttukonumni ajnapicenu. kabtti yovabu varunu keretiyu-lunu peletiyulunu bladhyuldrunu atnito kud yerusalemulonudi byluderi bikri kumarudgu sebnu trumboyiri. varu gibiyonulo unn pedd bddggrku raga amasa varini kliy vc-cenu; yovabu tanu todugukonin cckayku pen bigiciyunn ndiktuku vrgl kti tkt-tukoniyudga a vr vdule ktti nelpdenu. ap-pudu yovabu amasatona shodra, nivu ksem-muga unnava anucu, amasanu muddupettu konuntluga kudicet atni gddmu pttukoni amasa yovabu cetilonunn kttini cudknu tnnu kapadu konknu udga yovabu atni kdupulo dani guccenu; guccintodne atni pegulu nelku jari a debbtone atdu cniipoyenu. yov-abunu atni shodrudgu abiseyunu bikri ku-marudgu sebnu trumtuku sagipoga yovabu btulok okdu atnidggr niliciyovabunu istulen davidu pks munnunn vardru yovabunu veb-dicudni prktn cesenu. amasa rktmulo por-lucu margmunpdiyudga accotiki vccin jnul-dru niliciyudu a mnusyudu cuci amasanu margmunudi ceniloniki lagi, margsthul-dru nilici tericudkud svmumid btt kp-penu. svmu margmunudi tiybdin tru-vat jnuldru bikri kumarudgu sebnu tru-mutke yovabu vebdi velliri. atdu is-rayelu gotrpu vardriyoddkunnu abeluvaryo-ddkunnu betmykavariyoddkunnu beriyuldrivo-ddkunnu raga varu kudukoni atni vebdiciri. i prkarmu varu vcci abelu betmykaydu bikrini muttdivesi pttngu prakarmu edut buruju ktga yovabu vardru prakarmunu pdveyutku danini kottiri. appudu yuktigl yok stri prakarmu ekkioho alkicudi, alkicudi, nenu atnito matladuntlu yovabunu ikkdiki rmmni ceppudni kekveyga yovabu amedggrku vc-cenu. att ameyovabuvu nivena ani atni ndugga atdunene anenu. adukameni dasur-alngu nenu nito matladuduna ani adugga atdumatlad vccunneni. att amepurvkal mun jnuluabelundu sgti vicaripvlenni cep-put kddu; alagun cesi karymulu mugi cucu vcciri. nenu israyelundu nimmlsthul lonu ydharthvtullonu cerikyendannu; israyeliyul pttmnullu prdhanngu ok pttmnuu lymu ceyvlenni nivu uddesicucunnavu; yehova svasthymunu niveduku nirmulmu ceyudu vni ceppga yovabunirmulmu ceynu, ly prcnu, alagun ceyne ceynu, sgti adi kane kadu. bikri kumarudgu seb anu ephrayimu mnypuvadu okdu rajen davidumid drohmu cesiynnadu; miru vanini matrmu appgicudi; todne nenu i pttnmu vidicipovudunni ceppga ame yovab-utocittmu, vani tl prakarmu penudi pdveyb-

dunni ceppipoyi tanu yovabuto plikin yuk-tigl matlnu jnuldriki telij jeyga, varu bikri kumarudgu sebyokk tlnu chedici yovabu dggr dani pdvesiri. kaga atdu baka udicin truvat jnuldrunu a pttmnuu vidici yevri gudarmulku varu poyiri; yovabu yerusle-munku rajunoddku tirigi vccenu. yovabu is-rayelu dduvardriki adhiptiye yudenu. ayite keretiyulkunu peletiyulkunu yehoyada ku-marudgu benaya adhiptiye yudenu. ado-ramu vettipnulu ceyuvarimid adhikariye yu-denu; ahiludu kumarudgu yehosapatu ra-jypu dstavejulmid udenu; seva lekhikudu; sadokunu abyatarunu yajkulu; yayiriyudgu ira davidunku sbhamukhyudu1.

21

davidu kalmun mudu svtsrmulu viduv kud krvuklugga davidu yehovato mnvi cesenu. aduku yehova ilagun sel viccenusaalu gibiy-oniyulnu htmucesenu gnuk atnini bttiyu, nrhtkulgu atni yitivarinibttiyu siksge i krvu kligenu. gibiyoniyulu isra yeliyul sbd-hikulu karu, varu amoriyullo sesicinvaru. israyeliyulu mimmunu cpmni prmanpurvk-muga varito ceppiyudiri gani saulu israyelu yudal varyidu asktigliade varini htmu cey cucucudenu. rajgu davidu gibiyoniyulnu piluvnpinenu mikemi ceygoru duru? yehova svasthymunu miru divicuntlu dos nivrt-tike denicet nenu prayscittmu ceyudunni varini adugga gibiyoniyulusaalu atni yiti varunu cesin dani nimittmu prayscittmu klugutke vedi bgarule gani israyeliyullo evrinennu cputye gani memu korut led-niri. att davidu miremi korodru danini nenu miku ceyudunnga varumaku stru-vule mmmunu nasnmu ceyucu israyeliyul srihddullo udkud memu lymguntlu maku hanicey nuddesicinvani kumarullo edugurini makppgicumu. yehova erprcu konin saulu gibiya pttmulo yehova snnidhini memu varini uritisedmni rajuto mnvi ceyga ra-junenu varini appgicednnenu. tanunu saulu kumarudgu yonatanunu yehova nam munubtti prmanmu cesiynn hetuvucet raju saulu kumarudgu yonatanunku puttin mephibosetunu appgik ayya kumarteygu rispa saulunku knin yiddu kumarulgu ar-monini mephibosetunu, saulu kumarteygu merabul mehiltiyudgu brjiljiy kumaruden adriyelunku knin ayiduguru kumarulnu pt-tukoni gibiyoniyul kppgicenu. varu i yedu gurini tisikonipoyi kodmid yehova snnid-hini uritisiri. a yeduguru ekritine cpbdiri; kotkalmun yvlkot yarbhmdu varu mrnmeri. ayya kumarteygu rispa goneptt tisikoni kod-pen prcukoni kot kalarbhm modlukoni akasmunudi vrsmu a klebrmulmid kuriyu-vrku acctne yudi, pglu akaspskulu va-timid valkudnu ratri advimrgmulu dggrku rakudnu vatini kacucudga ayya kumarteygu

rispa anu saulu upptni cesindi davidunku vinbdenu. kabtti davidu poyi saulu emuklunu atni kumaruden yonatanu emuklunu yabesgiladu varyioddnudi teppicenu. philistiyulu gilbovlo saulunu htmu cesinppudu varu saulunu yona tanunu betsanu pttanu vidhilo vreladgtga yabesgiladu varu vari yemuklunu acctnudi dogili tecci yudiri. kavun davidu varyioddnudi saulu emuklunu atni kumaruden yonatanu emuklunu teppicenu, rajajnuhtti uritiybdinvari yemuklunu jnulu smkurciri. saulu emuklunu atni kumaruden yonatanu emuklunu benyaminiyul desmunku cerin selalonunn saulu dtriugu kisu smadhiyu patipettiri. raju ilagu cesin truvat desmukorku ceybdin vijnapnmunu devu dgikricenu. philistiyulkunu israyeliyulkunu yuddhmu mrl jrugga davidu tn sevkutokud digipoyi philistiyulto yuddhmu ceyunppudu atdu somm sillenu. appudu rephaiyul sttivadu isibenob anu okdu udenu. atdu dhriciynn khdgmu krottdi, vani yite mudu vdl tulumul yettu yittdigldinenu davidunu cpednni atdu ceppiyudenu. seruya kumaruden abise rajunu adukoni a philistiyuni kotti cpenu. davidu jnulu dinicuci, israyeliyulku dipmgu nivu aripokuduntlu nivu ikmidt matokud yuddhmunku ravddni atnicet prmanmu ceyiciri. atutruvat philistiyulto gobudggr mrl yuddhmu jrugga husatiyuden sibbeke repha yiyul sttivadu sphunu cpenu. truvat gobudggr philistiyulto ikoksari yuddhmu jrugga akkd betlehemiyuden yhareyoregimu kumarudgu elhananu gittiyuden golyatu shodruni cpenu; vani yitekrnetgani done at goppdi. ikok yuddhmu gatudggr jrigenu. akkd mci yettri yok duden, okkok cetiki aresi vrellunu, iruvdi nalugu vrellu atni kudenu. atdu rephaiyul sttivadu. atdu israyeliyulnu tirkricucuga davidu shodrunen simyaku puttin yonatanu atnini cpenu. i nlugurunu gatolonunn rephaiyul sttivare daviduvlnnu atni sevkulvlnnu htuleri.

22

yehova tnnu saulucetilonudiyu, tnstruvuldri cetilonudiyu tppicin dinmun davidu i git vakymulnu ceppiyehovanu stotricenu. atditlnenu. yehova na selmu, na kot, na rkskudu. na durgmu, nenu ayynu asryicudunu na kedemu na rksnsrgmuna unntdurgmu na asrysthanmu. ayne naku rkskudublatkarulnudi nnu rksicuvadu nive. kirtniyuden yehovaku nenu morr pettitini na struvul cetilonudi ayn nnu rksicenu. mrtyuvuyokk allu nnu cutukongnuvrdporluvu bhktihinulu na midiki vcci nnu bedricgnu patalpasmulu nnu ariktggu mrnp urulu nnu avricgnu na srmlo nenu yehovaku morr pettitini na devuni prarthn cesitini ayn tn alymulo

alkici na prarthn agikricenuna morr ayn cevullo coccenu. appudu bhumu kpici adirenu prmdipu punadulu vnkenuayn kopipga avi kpicenu. ayn nasikardhrmullonudi pog puttenuayn notnudi agnivcci dhichenunippu knmulnu rajbettenu. meghmulnu vci ayn vccenuayn padmul krid gadhadhkarmu kmmiyudenu. kerubumid ekki ayn yegiri vccenu.gali rekklmid prtyksmayenu. gudarmuvle adharmu tncuttu vyapipjesenu.nitimbul smudaymulnu, akaspu dtptu meghmulnu vyapipjesenu. ayn snnidhikatilonudi nippuknmulu puttenu. yehova akasmdu grjicenu srvonntudu urumudhvni putticenu. tnbanmulnu pryogici struvulnu cedrgottenumerupulnu pryogici varini trimivesenuyehova gddipunkutn nasikardhrmul svasmu vdigaviduga ayn gddipunkuprvahmul adugubhagmulu knbdenu bhumu punadulu bylupdenu. unntsthlmulnudi ceyyi capi ayn nnu pttukonenunnu pttukoni mha jrasullonudi tiseni. blytugu pgvaru, nnu dvesicuvadu, nakte blisthule yudga vari vsmunudi ayn nnu rksicenu. aptkalmdu varu namidiki raga yehova nnu adukonenu. visalmen sthmunku nnu todukoni vccenu. nenu aynku istudnu gnuk ayn nnu tppi cenu. na nitinibtti ayn naku prtphlmiccenu na nirdostvmunubttiye naku prtphl miccenu. yehova margmulnu nenu anusricucunnanu. bhktihinudne na devuni vidicinvadnu kanu. ayn nyayvidhul nnnitini nenu lksyettucunnanu ayn kttdlnu trosivesin vadnukanu. doskriylu nenu ceynollkutini ayn drstiki ytharthdnetini. kavun nenu nirdosine yudut yehova cucenu tn drstiki knbdin na cetul nirdostvmunubtti naku prtphlmiccenu. dyglvayiedl nivu dy cupicuduvu ytharthvtulyedl nivu ytharthvtudvuganuduvu. sdbhavmulg varyiedl nivu sdbhavmu cupuduvu murkhuyledl nivu vikt-muga nuduvu. srmpduvarini nivu rksicedvu grvisthulku virodhive varini anci vesedvu yehova, nivu naku dipme yunnavu yehova ciktini naku veluguga ceyunu. ni shaymucet nenu senymulnu jytitunu na devuni shaym-vln nenu prakarmulnudatudunu. devudu ytharthvtudu yehova vaku nirmmlu ayn srnujoccuvarikdriki ayn kedemu. yehova tpp devudedi? mn devudu tpp asrydurgmedi? devudu naku blmen kotga unnadu ayn tn margmundu ytharthvtulnu ndi picunu. ayn na kallu jikkallve ceyunu ettyin sthlmulmid nnu nilupunu. na cetulku yuddhmucey nerpuvadu ayne na bahuvulu ittdi villunu ekku bettunu. nivu ni rksn kedemunu naku adicuduvu ni satviku nnu gop-pceyenu. na padmulku cotu visalprcuduvu na cilmdu benkledu. na struvulnu trimi nasnm ceyudunu varini nsipjeyuvrku nenu tirugnu. nenu varini migiveyudunu varini tuttiniyluga kottudunu varu na padmul krid pdi levlekyuduru. yuddhmunku blmu

nivu nnnu dhripjeyuduvu namidiki lecinvarini nivu anciveyuduvu. na struvulnu venukku mllecuyuduvu nnnu dvesicuarini nenu nirmulmu ceyudunu. varu eduru cuturu gani rksicuvadu okdunu lekpoovu varu yehovakorku knipettukoninnu ayn variki prtyuttrmiyykudunu. nel dhulivle varini nluggottednu podiga varini kottednu vidhiloni petvle nenu varini parposi angdrokkednu. na prjl klhmullo pdkud nivu nnnuvipicitive jnulku adhikariga nnnu nilipitive nenu erugni jnulu nnnu sevedru. anyulu naku lobdinttu vesmu veyuduru varu nnnugurci vinin matmucet naku vidheyulguduru anyulu durblule vnkucu tm durgmulnu vidci vccedru. yehova jivmugivadu na asrydurgmenvadu stotarhudu naku rksnasy durgmen devudu mhonntudgunu gak ayn na nimittmu prtidn ceyu devudu ayn na nimittmu pg tircu devudu jnmulnu naku loprcuvadu ayne. ayne na struvul cetilonudi nnnu vidipicunu namidiki lecinvarike ettuga nivu nnnu heccicuduvu. blatkarmu ceyuvari cetilonudi nivu nnnu vidipicuduvu. advln yehova, anynullo nenu ninnu ghnprecdnu. ni namkirtan gamucesednu. nivu niymicin rajunku gopp rksn klug jeyuvadvu abhisekicin davidunkunu atni stanmun kunu nitymu knikrmu cupuvadvu.

23

davidu rcicin civri matlu ive; yessyi kumarudgu davidu plikin devokti yide; yakobu devunicet abhisiktude mhadhiptymu nodinvadunu israyeliyul stotrgitmulnu mdhurganmu cesin gaykudungu davidu plikin devokti yide. yehova atm na dvara plukucunnaduayn vaku na not unndi. israyeliyul devudu selviccucunnadu israyeliyulku asrydurgmguvadu nadvara matladucunnadu. mnusyulnu elu nokdu puttunu atdu nitimude devuniydu bhybhktulu glii yelunu. udykalpu suryody kativlenu mbbu lekud udyicin suryunivlenu vrsmu kurisinpimnt nirmmlen katiket bhumilonudi puttin let gddivilenu atdu udunu. na sttivaru devuni drstiki anukulule gda ayn nato nitynibdhn cesiyunnadu ayn nibdhn srvspurnmen nibdhne adi sthirmayenu, devuniki purnanukulmu adi naknughrhipbdin rksnarthmendi niscymuga ayn danini nervercunu. okdu mudlnu cet pttukonutku bhyppdintlu durmargulu visrjipdbuduru. mudlnu pttukonuvadu inup pnimuttunenunu bllepu kolnennu viniyogicunu gda mnusyulu vatilo denini viduvk atyu unncotne kalciveyuduru. davidu anucrullo bladhyulevrnga yose bessebetnu mukhyudgu tkmoniyudu; atdu ok yuddhmulu enimidi vdl mdini htmu cesenu. itni trovativadu ahohiyuden dodo

kumaru den eliyajru, itdu davidu mugguru bladhyullo okdu. yuddhmunku kudivccin philistiyulu isra yeliyulnu tirskrici dikoni vccinppudu isra yeliyulu vellipoga itdu leci ceyi tiviumrigoni ktti daniki atukoni povuvrku philistiyulnu htmu ceyucu vcenu. a dinmun yehova israyeli yulku gopp rksn klugesenu. dopudusommu pttukonutku matrmu jnulu atnivenuk vcciri. itni trovati varevrnga hrariyudgu age kumaru den smma; philistiyulu alcdl cenilo gupukudgajnulu philistiyuledut niluvlek paripoyiri. appuditdu a ceni mdhynu nilici philistiyulu dani midiki rakud varini vellgotti varini htmu ceyutvln yehova israyeliyulku gopp rksn klug jesenu. mriyu muppdimdi adhiptullo sresthulen mugguru kotkalmun adullamu guhlonunn davidu noddku vccinppudu philistiyulu rephayimu loylo ddu digiyudiri, davidu durgmulu nudenu, philistiyul ddu kavlivaru betle hemulo udiri. davidubetlehemu gvini dggrnunn bavi nillu evdennu naku tecci yiccinyedl eto stosicednani adhiharito plukga a mugguru bladhyulu philistiyul ddu kavlivarini odici, dari cesikoni poyi betlehemu gvini dggrnunn bavinillu cedi davidunoddku tisikonivcciri; ayite atdu a nillu tragutku mnssulek yehova snnidhini parbosiyehova, nenu ivi tragun; pranmunku tegici poyi teccinvari ceti nillu traguduna? ani ceppi tragnollkudenu. a mugguru bladhyulu i karymulu cesiri. seruya kumarudunu yovabu shodrudunen abise tn anucrullo mukhyudu. itdok yuddhmulu muduvldmdini htmucesi varimid tn yitenu adicenu. itdu a muggu rilo perupodinvadu. itdu a muppdimdilo ghnude variki adhipti yayenu gani modti muggurito smanudu kakpoyenu. mriyu kbseyelu urivade kriylcet ghntnodin yok prakrmsaliki puttin yehoyada kumaruden benaya anu nokdu udenu. itdu moyabiyul sbdhulgu a yiddru surulnu htmucesenu; mriyu mcukalmun byluvedli bavilo dagi yunn yok sihmunu cpi vesenu. iknu atdu saudryvtuden yok aiguptiyuni cpenu. i aiguptiyuni cetilo iteyudga benaya duddu krr tisikoni vani midiki poyi vani cetiloni yite udlagi danitone vani cpenu. i karymulu yehoyada kumaruden benaya cesindun a mugguru bladhyullonu atdu perupodi a muppdidi mdilo ghnudayenu. ayinnu modti muggurito smanudu kakpoyenu. davidu itnini tn sbhikullo okniga niymicenu. a muppdimdi yevvrnga, yovabu shodrudunen asahelu, betlehemiyudgu dodo kumarudgu elhananu, hrodiyuden smma, hrodiyuden elika, pttiyuden helessu, tekoviyyudgu ikkesu kumaruden ira, anatotiyuden abi yejru, husatiyuden mebunni, ahohiyuden slmonu, netopatiyuden mhre netopatiyuden byanaku puttin helebu, benyaminiyul gibiyalo puttin ribe kumaruden ittyi,

pratoniyuden benaya, gaysu elndum nivsicu hiddyi, arbatiyuden abyilbonu, brhumiyyuden ajmavetu, sylboniyuden elyhba, yasenu yokk kumarullo yonatanu, hrariyuden smma, hrariyuden sararu nku puttin ahi yamu, mayakatiyuniki puttin ahsbyi kumaruden elipeletu, gilonyuden ahito pelu kumarudgu eliyamu, krmetiyuden hesre, arbiyuden pyre, sobavadgu natanu yokk kumaruden igalu, gadiyuden bani, ammoniyuden jeleku, beyerotiyyuden nhre, yitdu seruya kumarudgu yovabuyokk ayudhmulnu moyuvade yudenu. itriyuden ira, itriyuden garebu, hittiyuden uriya. vardru mupppi yeduguru.

24

ikokmaru yehova kopmu israyeli yulmid rgulukungo ayn davidunu vari midiki praprecsinivu poyi israyeluvarini yuda varini lek-kicumni atniki ajn iccenu. aduku raju tn yoddnunn senyadhiptien yovabunu pilicijnskhy yetendi naku teliygdulke danu modlukoni beyersebavrku israyelu gotr mullo nivu scarmucesi varini lek-kicumni ajn iyyga yovabujnul skhy yet yunnnu na yelinadvunu rajvungu nivu brdiki yudgane devuden yehova danini nurtlu ekkuv ceyunagak; na yelin advunu rajvungu niku i korik elputtenenu. ayinnu raju yova bunkunu senyadhiptulunku gtti ajn icciyudutcet yovabunu senyadhiptulunu israyeliyul skhy cucutke rajusmukhmunudi bylu velli yordanu ndi dati yajeruttun gadu loy mdhy nudu pttnpu kudiparsvmunnun aroyerulo digi akkd-nudi giladunkunu tthihodsi desmunkunu vc-ciri; truvat danayanukunu poyi tirigi sidonunku vcciri. akkd-nudi burujulugl turu pttn munkunu hivviyulyokkyu knaniyul yokkyu pttmulnitikini vcci yudadespu dksindikkunnun beyersebavrku scriciri. i prkarmu varu desmtyu scrici tomimdinell iruvdi dinmulku tirigi yerusalemunku vc-ciri. appudu yovabu jnskhy versi rajunku app gicenu; israyeluvarilo ktti duygl yenimidi lkslmdi yodhuludiri; yuda varilo ayidu lkslmdi yudiri. jnskhy cucinduke davidu mnssu kottu konga atdunenu cesin pnivln gopp papmu kttukotini, nenu eto avivekine dani cesitini; yehova, krunyuci ni dasudnen na dosmuni prihripumni yehovato mnvi ceyga udymun davidu lecinppudu davidunku dirghdsiugu gadunku yehova vakku prtyksme yilagu selviccenu nivu poyi daviduto itlnumuyehova selviccundemnga mudu visymulnu ni yedut pettucunnanu; vatilo ok danini nivu korukonin yedl nendi nimidiki rppicednu. kavun gadu davidunoddku vcci yitlni sgti teliyjeppenu nivu ni desmdu edu svtsrmulu ksammu klugutku oppukoduva? ninnu trumucunn ni struvul yedut niluvlek nivu mudu nelli paripovutku

oppukoduva? ni desmdu mudu dinmulu tegulu regutku oppukoduva? yocnesci nnnu ppinvaniki neniyyvlsin yuttmu niscyici teliyjeppumnenu. aduku davidu na kemiyu tockunndi, gopp cikkullo unnanu, yehova bhu vatslytglvadu gnuk mnusyuni cetilo pdkud yehova cetilone pdudumu gak ani gaduto anenu. aduku yehova israyeliyulmidiki tegulu rppigga a dinmu adymu modlukoni smajkutpu vel vrku adi jrugucdenu; aduct danunudi beye rsebavrku debdbi velmndi mrti nodiri. ayite dut yeruslemu peni hstmu capi nasnmu ceyboyinppudu, yehova a kidunugurci stapmodi ate calunu, ni ceyyi tiyumni jnulnu nasnmuceyu dutku ajn iccenu. yehova dut yebusiyyuden araanayokk kllmu dggr udga davidu jnulnu nasnmu cesin dutnu knugoni yehovanu ilagu prarthicencittgicumu; papmu cesinadvu nene; durmarg muga prvrticinvadnu nene; gorrlvti viremi cesiri? nnnunu na tdri yitivarini siksicumu. a dinmun gadu davidunoddku vc-cinivu poyi yebusiyyuden araanayokk kllmulu yehova nammun ok blipithmu ktticumnini atnito ceppga davidu gaduct yehova yiccin ajncoppun poyenu. araanu rajunu atni sevkulunu tn dapunku vccutuci byluderi rajunku sastag nmskarmucesina yelinadvunu rajvungu nivu ni dasudnen nayoddku vccin nimittmemni adugga davidu i tegulu mnusyulku tglkud nilicipo vu ntlu yehova nammun ok blipithmu ktticutke niyodd i kllmunu konvleni vccitinnenu, aduku araanana yelinadvgu nivu cuci yedi niku anukulmo dani tisikoni bli arpucumu; citt gicumu, dhnbliki edlunnvi, nuncukrr samanulu ktteluga akkrku vccunu. raja, yivniyu araanu anu nenu rajunku iccununnanni ceppini devuden yehova ninnu agikricunu gak ani rajuto anga rajunenu alagu tisikonnu, velyicci niyodd kodunu, vel iyyk nenu tisikonin danini na devuden yehovaku dhnbliga arpiciinni araanato ceppi a kllmunu edlno ebdi tulmul vediki konenu. akkd davidu yehova nammun ok blipithmu kttici dhn blulu smadhan blulu arpice nu; yehova desmukorku ceybodin vijnapnlnu alkipga a tegulu agi israyeliyulnu vidici poyenu.

rajen davidu bhu vrddhodu kaga sevkulu atniki ennibttlu kppinna atniki vett klugk yudenu. kabtti varuma yelinadvunu rajvungu nikorku tgin cinndani vedkut mcidi; ame rajen ni smukhmdudi ninnu adrici vett klugutku ni kagitilo pdukonunni ceppi isra yeliyul despu dikkulnnitilo tirigi ok ckkni cinndani vedki, abisgu anu sunemiyuralini cucu rajunoddku tisikoni vcciri. i cinndi bhu ccknide yudi rajunu adrici upcarmu ceyu cudenu gani raju danini kudledu. hggitu kumaruden adoniya grvicin vadenene raju ngudunni anukoni, rthmulnu gurpu rautulnu tnku muduga prutgettku ebdimdi mnusyulnu erp rcukonenu. atni tdrinivu ilagun el ceyu cunnavni atnicet eppudunu vicarici atniki noppi klugjeyledu. cucutku atdu bhu saud rymu glvadu, absalomu truvat puttinvadu. atdu seruya kumaruden yovabutonu yajkuden abyatarutonu alocn ceyga varu adoniya pksmu vhici atniki shaymu cesiri gani yajkuden sadokunu yehoyada kumaruden benayayunu prvktyen natanunu simiyunu reyiyunu daviduyokk surulunu adoniyato klisikonk yudiri. adoniya enroglu smip mdudu joheletu anu bddggr gorrlu edlno krovvin dudlno bliga arpici, rajkumaru lgu tn shodrudndrini yudavargu raju yokk sevkulndrini pilipicenu gani prvktygu natanunu benaynunu davidu surulnu tnku shodruden solomonunu piluvledu. appudu natanu solomonu tliyen btsebto cep-pin demngahggitu kumaruden adoniya yelucunn sgti niku vinbldeda? ayite i sgti mnyelinaden davidunku teliykye yunndi. kabtti ni pranmunu ni kumaruden solomonu pranmunu rksicukonutke nenu nikok alocn ceppednu vinumu. nivu rajen davidunoddku poyina yelinvada, raja, avsymuga ni kumaruden solomonu na venuk eluvade na sihasnmu mid asinudgunni ni sevkuralnen naku nivu prman purvkmuga selviccitive; adoniya yelucudut yemni adugvlenu. rajuto nivu matladucudga nenu nivenuk lopliki vcci nivu vinnvicin matlno rudhiprudunni ceppenu. kabtti btseb gdilonunu rajunoddku vccenu. raju bhu vrddhudenun sunemiyuralen abisgu rajunu knipettu cudenu. btseb vcci raju edut sagilpdi nmskarmu ceyga rajuni korik emni adigi nduku ame yilagu mnvi cesenu na yelin vada, nivu ni devuden yehovatodni ni sevku ralnen naku prmanmu cesi avsymuga ni kumaru den solomonu na venuk eluvade na sihasnmu mid asinudgunni selviccitive, ippudete adoniya yelucunnadu. i sgti na yelinadvunu rajvungu niku teliykye yunndi. atdu edlno krovvin dudlno gorrlu bliga arpici raju kumarulndrini yajkuden abyatarunu senyadhiptiyen yovabunu pilipicenu gani ni sevkuden solomonunu piluvledu. na yelinadvden

raja, na yelinadvden rajvgu ni truvat sihasnmu mid evdu asinudguno adunugurci israyeliyu ldrunu knipettiyunnaru. idigak na yelinadv ven rajvgu nivu ni pitrultokud nidrpodin truvat nenunu na kumaruden solomonunu ap radhulmuga ecdbudumu. ame rajuto mat laducunnppudu prvktygu natanunu loplikiragaprvktygu natanu vcci yunnadni sevkulu rajunku teliyesiri. atdu raju snnidhiki vcci nmskarmu cesi sastagpdi na yelinadvden raja, adoniya ni truvat eluvade ni sihasnmumid kurcudunni nivu selviccitiva? elynga i dinmun atdu poyi vistarmen yedlno krovvin dudlno gorrlu bliga arpici rajkumarulndrini senyadhiptilnu yajkuden abyatarunu pilipipga varu vani smukhmulo annpanmulu puccukonucurajen adoniya cirjivi ygunugak ani plukucunnaru. ayite ni sevkudnen nnnunu yajkuden sadokunu yeho yada kumaruden benayanu ni sevkuden solomonunu atdu pilicinvalu kadu. na yelinadv vunu rajvungu ni truvat ni sihasnmumid evdu asinude yudunu adi ni sevkudnen nato ceppk yuduva? i karymu na yelinadvunu rajvu ngu ni selvu coppun jrugucunnda? ani ydigenu. davidu btsebnu piluvumni selviyyga ame raju snnidhiki vcci raju edut niluvbdenu. appudu raju prman purvkmuga ceppindemngasklmen updrvmullonudi nnu vidipicin yehova jivmutodu avsymuga ni kumaruden solomonu na truvat eluvade naku prtiga na sihasnmu mid asinudgunni israyeliyul devuden yehova nammu todni nenu niku prmanmu cesindanini i dinmunne nervercudunni ceppga btseb sagil pdi rajunku nmskarmu cesina yelinvaden rajgu davidu sdakalmu brdukunu gak anenu. appudu rajen daviduyajkuden sadokunu prvkt yen natanunu yehoyada kumaruden bena yanu nayoddku piluvumni selviyyga varu raju snnidhiki vcciri. att rajumiru mi yelin vadenen na sevkulnu pilucukoni poyi na kumaru den solomonunu na kr gadidmid ekkici gihonunku tisikonipoyi yajkuden sadokunu prvktyen natanunu akkd israyeliyulmid rajuga atniki pttabhisekmu cesin truvat miru bakanadmu cesirajen solomonu cirjivi ygunugak ani prktn ceyvlenu. israyelu varimidnu yudavarimidnu nentnini adhikariga niymici yunnanu gnuk pimmt miru yerus lemunku atni vetraga atdu na sihasnmumid asinude naku prtiga rajgunu ani selviccenu. aduku yehoyada kumaruden benaya raju nku prtyuttrmuga ithenualagu jrugunu gak, na yelinadvunu rajvungu ni devuden yehova a matnu sthirpcunugak. yehova na yelin advunu rajvungu niku toduga nudintlu ayn solomonunku toduganudi, na yelinvaden rajgu daviduyokk rajymukte atni rajymu ghnuga ceyunugak anenu; kabtti yajkuden sadokunu prvktyen natanunu yehoyada kumaruden be-

nayayunu keretiyulunu peletiyu lunu rajen davidu krcgadidmid solomonunu ekkici gihonunku tisikoni raga yajkuden sadoku gudarmulonudi telpu kommu tecci solomonunku pttabhisekmu cesenu. appudu varu baka udga kudin jnuldrunarajen solomonu cirjiviygunugak ani keklucesiri mriyu a jnuldrunu atni vebdivcci pillngrovulnu uducu, vati nadmucet nel bddlgintlu atydihik muga stosiciri. adoniyayunu atdu pilicin vardrunu vidulo udga vidu mugiybovu smymun a cpudu variki vinbdenu. yovabu bakanadmu vinipttnmundo i allri yemni ydugga yajkuden abyataru kumaruden yonatanu vcenu. adoniyalopliki rmmu, nivu dheryvtudvu, nivu subh smacarmulto vccucunnavnga yonatanu adoniyato itlneunijmugamun yelinavadunu rajungu davidu solomonunu rajaga niymiciyunnadu. raju yajkuden sadokunu prvktyen natanunu yehoyada kumaruden bona yanunu keretiyulnu peletiyulnu atnitokud ppga varu raju krcgadidmid atni nure giciri; yajkuden sadokunu prvktyen natanunu gihonu dggr atniki pttabhisekmu cesiri; akkd nudi varu stosmuga vcciyunnaru; aduvln pttnm allri ayenu; miku vinbdin dhvni yide. mriyu solomonu rajyasnmumid asinude yunnadu; aduke raju sevkulu mn yelinavadunu rajungu davidunku krtjntlu cellip vcci, niku kligin khyati kluguntlunu, ni rajymukte atni rajymu ghn-muga uduntlunu devudu dyceyenu gak ani ceppga raju mcmumid sagilpdi nm skarmu cesi yitlneunu nenu sjivine yudga i dinmun jrigitlu na sihasnmumid asinudgutku israyeliyul devuden yehova okni naku dycesinduku aynku stotrmu klugunugak anenu. aduku adoniya pilicin varu bhytpdi leci tm tm yidiku vellipoyiri. adoniya solomonunku bhytpdi leci byluderi blipithpu kommulnu pttukonenu. adoniya rajen solomonunku bhytpdi blipithpu kommulnu pttukonirajen solomonu tn sevkudnen nnu ktycet cpkd i dinmun naku prmanmu kecyvlenni mnvi ceyucunntlu solomonunku smacarmu raga solomonu ilagu selviccenu atdu tnnu yogyuniga aguprcukonin yedl atni tl vedruklo oktennu kripddu gani atniydu daustymu knbdin yedl atniki mnsiks vccunni selvicci blipithmunoddnudi atni piluvnpicenu; atdu vcci rajen solomonu edut sastagpdga solomonu atnitoni yitiki pommni selviccenu.

2

davidunku mrnkalmu smipipga atdu tn kumaruden solomonunku ilagu ajn iccenu lokuldru povlsin margmun nenu povcun-nanu; kabtti nivu dherymu tecucconi nib-brmu gligi ni devuden yehova appgicin-danini kapadi,ayn margmul nnusricin yedl

nivu e pni punukoninnu ekkd tiriginnu anni-tilo vivekmuga nducukoduvu. mose dhmr-sastrmlu vraybdiiyunn devuni kttldnu ayn niymicin dhrrmttini ayn nyay vidhulnu sasnmulnu gekonumu; appuduni pillu tm prvrtv visumlu jagrttga nudi nayedut tm purnhrd ymutonu purnmnsstotonu stymu nnusrici nducukonin yedl israyeliyul rajy sihasnmu mid asinudgu okdu niku udk mandni yehova nnu gurci prmanmu cesin matnu sthirprcunu. ayite seruya kumaruden yovabu naku cesin danini, is-rayelu senadhiptulgu neru kumaruden ab-neru yeteru kumaruden amasaynu variddiki atdu cesindanini ni veruguduvu; atdu varini cpi yuddhsmymdentluga smadhankalmdu rktmu cidici danini tn ndiktumidnu tn padrksl midnu pdjesenu. niku tocitlud at-niki ceyvcunu gani atni nersin tlvedruklu smadhiki nemmdiga digniyyvddu. nenu ni shodruden absa lomu mudrnudi pari-poga, giladiyuden brjillyi kumarulu na shay-munku vcciri, nivu varimid dyyci ni bly-odd bhojnmu ceyuvarilo varini cercumu. mriyu benyaminuyuden gera kumarudunu bhurimu uri vadunen simi niyodd nunnadu; nenu mhnymunku vellucudga atdu nnu spicenu. nnu edurkonutke atdu yordanu ndiyoddku digi ragayehovatodu ktti cet nenu ninnu cpvni prmanmu cesitini. vanini nirdosiga ecvddu; nivu subuddhiglvadyu gnu-kvani nemi ceyvleno adi niku teliyunu; vani nersin tlvedruklu rktmuto smadhiki dig-jeyumu. tru vat davidu tn pitrultu kud nidrpodi, davidu pttmdu smadhilo pettb-denu. davidu isra yeliyulnu elin kalmu nlu-vdi svtsrmulu, hebronulo atdu edu svtsrmu-lunu yerus lemulo mupdi mudu svtsrmu-lunu elenu. appudu solomonu tn tdriyen davidu siha snmumid asinudayenu. atni rajymu nilukdga sthirprcbden. atlo hggitu kumaruden ado nya solomonu tliyggu bt-sebyoddku raga ame smadhanmuga vccu-cunnavani ani atni ndigenu. atdu smadhan-mugane vccucunnanni ceppi nito ceppvlsin matyokti yunnndenu. ame adi ceppumnga atdu rajymu nade yude nniyu, nenu elvlenni israyeliyuldru tm drsti na mid ucirniyu nivu eruguduvu; ayite rajymu nadi kak na shodrudnayenu; adi yehovavl nati prapt-mayenu, ippudu nenu nito ok mnvi cesikonu-cunnavu, kadnkumu. ame ceppumnga at-duraju solomonu sune miyuralen abisgunu naku peddikicuntlu dycesi atnito nivu cepv-lenu, atdu nito kadnicepp dnenu. btsebm-cidi, ninnu gurci rajuto cepped nenu. btseb rajen solomonunoddku adoniya pksmun cep-putku vccinppudu, rajuleci ameku eduraga vcci ameku nmskarmu cesi sihasnmu mid as-inude tn tlikorku asnmu okti veyipga, ame atni kudiparsvmun kurcudenu. ok cinn mn-vicey gorucunnavu; na mat trosi veykumni ame ceppga rajuna tlii ceppumu, ni mat

trošiveynnga amesunemiyuralen abisgunu ni shodruden adoniyaku pedli kippip vlennenu. aduku rajen solomonusune miyuralen abisgunu matrme adoniyakorku adugut yel? atdu na ann kabtti atnikorkunu, yajkuden abyatarokorkunu, seruya kumar den yovabokorkunu rajymunu adugumni tn tllito ceppenu. mriyu rajen solomonuyehova todū adoniya plikin yi matvln atni pramunku nstmu rakpoyinedl devudu naku gopp apaymu klugjeyunu gak. nnnu sthirprci, na tdri sihasnmumid nnnu asinuniga cesi, tn vagdanmu prkarmu naku kutubmu klugjesin yehova jivmutodu, adoniya yi dinmun mrmvunni ceppi yehoyada kumar den benayanu ppga itdu adoniya mid pdindun atdu cnipoyenu. truvat raju yajkuden abyatarunku selviccindennga ana totulo niku kligin polmulku vellumu; nivu mrm munku patrudvetivi gani nivu na tdriyen davidu mudr devuden yehova mdsmonu mosi, na tdriki practicin srmnnitilo srm poditivi gnuk ivel mrsiks niku vidhipnu. truvat solomonu abyatarunu yehovaku yajkuduga udkud tisivesenu, aduvln yehova eli kutubikulnu gurci silohulo prmanmucesin mat nerverenu. yovabu absa lomu pksmu avlbipk poyinnu adoniyapksmu avlbici yudenu gnuk i vrtmanmulu atniki raga atdu paripoyi yehova gudarmunku vcci blipithpu kommulnu pttukonenu. yovabu paripoyi yehova gudarmunku vcci blipithmunodd nunnadnu sgti rajgu solomonunku vinbdga solomonu yehoyada kumaruden benayanu pilipicinivu velli vanimid pdumni ajn iccindun benaya yehova gudarmunku vcciraju ninnu byтики rmmni selviccenni yova buto ceppenu. atdu adikadu, nenikkdne cced nnga, benaya tirigi rajunoddku vcci yovabu ntto ceppin mat rajunku telijesenu. aduku raju itlnenu atdu nito ceppintluga ceyumu; atdu dharposin nirpadhul rktmnu namttukunu na tdri kutubikulmttukunu priharmu ceyutke atni cpi patipettumu. neru kumarudunu israyelu vari smuhadhiptiyunen abnerunu, yeteru kumarudunu yudavari senadhiptiyunen amasayunu anu tn kte nitiprulunu yogvulu ngu i iddru mnusyulmid pdi yovabu na tdriyen davidu erugukd ktiticet varini cpi vesenu gnuk atdu dharposin rktmu yehova atni tlmidike rppicunu. mriyu viru pran dosmunku yovabunu atni sttivarunu sdakalmu uttrvadulu gani, davidunkunu atni stti kini atni kutubikulunu atni sihasnmunkunu smadhanmu yehovavlñ enntenttikini kligi yudunu. kabtti yehoyada kumaruden benaya vcci atnimid pdi atni cpga atdu arnymdudu tn yitilo patipettbdenu. raju atniki bduluga yehoyada kumaruden benayanu senadhiptiga niymicenu. mriyu raju abyatarunku bduluga yajkuden sadokunu niy micenu. truvat raju simini piluvncipi atniki i mat selviccenu. nivu yerusalemulo

illu ktticukoni byt ekkdikennu vellk adulo kapurmudumu. nivu e dinmun byluderi kidronu eru vagu datudovo a dinmun nivu cccut niscymni rudhiga telisikonumu, ni pramunku nive uttrvadiynga simitmrū selviccindi mcidenu; na yelinvaren rajgu tmru ceppin prkarmu tm sevkudnen nenu cesednni rajuto ceppenu. simi yerusalemulo anek dinmulu nivasmu ceyucudenu. ayite mudu stsrsmu len tru vat simiyokk pñivarilo iddru paripoyi myka kumaruden akisu anu gatu raju noddku ceriri. attñivaru gatulo unnarnisimiki vrtmanmu kaga simi leci gadidku gttkti tn pñivarini vedkutke gatuloni akisunoddku poyenu.ilagun simi poyi gatulonudi tn pñi varini tisikonivcenu. simi yerusalemulo nudi gatunku poyi vccenni solomonunku vrtmanmu kaga raju simini piluvncipi atnito itlnenunivu e dinmdu byluderi e sthlmunkennu velluduvo a dinmun nivu mrmguduvni niscymuga telisikon vlenni yehova todni nenu niku khditmuga ajn icci ni cet prmanmu ceyiciti ni gda? mriyu tmru selviccinde mcidni nivu oppukotivi; kabtti yehovatodni nivu cesin pramunnu memū niku ajnapicin ajnnu nivu gekonk potivemi ani adigi nivu ma tdriyen davidunku cesinttu ni hrđymulo medulucunn kidtyu niku teli yunu. nivu cesin kidu yehova ni tlmidike rppicunu. ayite rajen solomonu asirvadmu podunu, davidu siha snmu yehova smukhmdu sdakalmu sthirprcbduñni simito ceppi raju yehoyada kumaruden benayaku selviyyga atdu byluderi vanimid pdi vani cpenu. i prkarmu rajymu solomonu vsmun sthirprcbdenu.

3

truvat solomonu aigupturajen phro kumartenu pedlicesikoni atniki alludayenu. tn ngrunu yehova mdirmunu yerusalemu cuttu prakarmu ktticut mugicin truvat phro kumartenu davidu purmunku rppicenu. a dinmul vrku yehova nammun kttipbdin mdirmu lekpgoga jnulu unnt sthlmulydu matrmu blulnu arpucucu vcciri. tn tdriyen davidu niymicin kttldnu anusricucu solomonu yehovaydu premyucenu gani yunnt sthlmulydu atdu blulnu matrmu arpucucu dhupmu veyucu nudenu. gibiyonu mukhymen unntsthme yudenu gnuk blul arpucutke raju akkdiki poyi a blipithmumid veyyi dhblulnu arpucenu. gibiyonulo yehova ratrivel svpnmdu solo monunku prtyksmenenu niku deni niccut nikistmodani ndugumni devudu atnito selviyyga solomonu ilagu mnvi cesenuni dasudunu na tdriyunen davidu ni drstiki anukulmuga sty munu nitini anusrici ytharthmen mnsu glvade prvticenu gnuk nivu atniyedl pripurn ktaksmgu prci, yi dinmununntluga atni siha snmumid atni ku-

maruni kuncudbetti atniydumhakrpnu cupiunnavu, na deva yehova, nivu na tdriyen davidunku bduluga ni dasudnen nnuu rajuga niymici yunnavu; ayite nenu baludnu, karymulu jrputku naku buddhi caldu; ni dasudnen nenu nivu korukonin jnul mdhy unnanu; varu vistriciyundun varini lekk pettutyu vari visaldesmunu tnki ceyutyu asadhymu. it goppden ni jnmunku nyaymu tircglvadu evvdu? kabtti nenu mci ceddlu vivecici ni jnulku nyaymu tircuntlu ni dasudnen naku vivekmugl hrdymu dy ceyumu. solomonu cesin yi mnvi prbhuvunku anukulmayenu gnuk devudu atniki ilagu sel viceenudirghayuvunennu aisvrymunennu ni struvul pramunennu adugk, nyaymulnu grhicu tku vivekmu anugrhicumni nivu adigitivi. nivu ilagan adigiddun ni mnvi alkicucunna; buddhi vivekmulu gl hrdymu nikiccucunna; purvikullo nivitvadu okdunu ledu, ikmidt nivitvadokdunu uddu. mriyu nivu aisvry munu ghntnu immni adugk poyinnu nenu vatini kud nikiccucunna; aduvln ni dinmulnntnu rajullo nivitvadokdennu nuddu. mriyu ni tdriyen davidu na margmullo ndci na kttdlnu nenu niymicin dhrmmttini gekonintlu nivu ndci vatini gekonin yedl ninnu dirghayusmtuniga cesednu anenu. atlo solomonu melukoni adi svpmni telisikonenu. pimmt atdu yerusalemku vcci yehova nibdhnlg mdsmu edut niluvbdi dhnblulnu smadhanblulnu arpici tn sevkuldriliki vidu ceyicenu. truvat vesylen yidru strilu rajunoddku vcci atni mudr niliciri. varilo okte yitlu mnvi cesenuna yelinvada cittgicumu, nenunu i striyunu ok yitilo nivsicucunna; danito kud itilo udi nenok pillnu ktini. nenu knin mudr dinmunu idi y pillnu knenu; memiddr munu kudnunnamu, memiddrmu tpp itilo mri yevrunu leru. ayite ratriydu idi pdklo tn pillmid pdga adi ccenu. kabtti mdhy ratri yidi leci ni dasinen nenu nidricucudga vcci, na prkklonudi na biddnu tisikoni tn kaugitilo pettukoni, ccin tn pillnu na kaugitilo ucenu. udyumun nenu leci na pillku paliy cudga adi ccin-dayenu; truvat udyumun nenu pillnu nidanici cucinppudu vadu na kdupun puttinvadu kadni nenu telisikotini. atlo redv stri adi kadu; brdikiyundni na bidd cccindi dani bidd ani ceppga amekadu, cccinde ni bidd brdikiyundni na bidd anenu. i prkarmuga varu rajusmukhmun mnviceyga rajubrdikiyundni na bidd cccindi ni bidd ani yok teyu, redvialagu kadu cccindi ni bidd brdikiyundni na bidd ani ceppucundni; gnuk ktti temmni ajn iccenu. varu ok ktti rajsnnidhiki tega raju redu bhagmuluga brdikiyudu biddnu cesi sgmu dinikini sgmu danikini cerisgmu iyyvlsindni ajn iccenu. att brdikiyunn biddpyokk tlli tn bidd visyme pegulu trugukoni poyinde, rajunoddna yelin vada, biddnu etmatrmu cpk danike yippicumni mnviceyga,

a redv stri adi nadennu danidennu kakud cerisgmu ceyumnenu. aduku rajubrdikiyunn biddnu etmatrmu cpk modtidani kiyyudi, dani tlli ade ani tirpu tircenu. att israyeliyuldrunu raju tircin tirpunugurci vini nyaymu vicaricutydu raju devjnanmu nodinvadni grhici atniki bhyptdri.

4

rajen solomonu israyeliyuldrimid rajayenu. atniyoddnunn adhiptulu evrevrnga sadoku kumaruden ajrya yajkudu; sisa kumarulen elihorepunu ahiyayunu prdhan mtrulu; ahiludukumaruden yehosapatu lekhikude yudenu; yehoyada kumaruden benaya senyadhipti; sadokunu abyatarunu yajkulu. natanu kumaruden ajrya adhiharul mid uden; natanu kumaruden jabudu raju smukhmulonni mitrudunu mtriyuneyudenu; ahisar grh nirvakhudu; abda kumaruden adoniramu vetti pni visymulo adhihari. isra yeliyuldrimid solomonu pniddru adhiharulnu niymicenu. viru rajunkunu atni itivarikini aharu sgrhmu ceyuvaru. svtsrmdu okkokk nelku varilo okkokkdu aharunu sgrhmu ceyucudenu. vari pelli ive; ephra yimu mnyndu huru kumarudu, makksulonu sylbimulonu betsemesulonu elonbedhananulonu dekeru kumarudu; arubbotulo hesedu kuma rudu; viniki soko desmunu heperu desmtyu niymipbdenu. mriyu abinadabu kumaruniki doru mnyprdesmtyu niymipbdenu; solo monu kumarteyen tapatu itni bhary. mriyu ahiludu kumaruden bynaku tanakunu megiddo yunu betseyanu prdesmtyunu niymipbdenu. idi yeyre yelu dggrnunn saretanudi betseyanu modlukoni abelmeholavrkun yokeneyamu av tli sthlmuvrkun vyapicucundni. geberu kuma rudu ramotgiladundu kapurmudenu; viniki gila dulonudin mnsseku kumaruden yayiru gram mulunu basanulonunn argobu desmunu niymip bden; adi prakarmulunni ittdi addgdlnugl aru vdi gopp pttmulugl prdesmu. iddo kumaruden ahinadabu mnyimulo nudenu. nphtalimu desmdu ahimysu uden; vidu solomonu kumarteyen basemtunu vivahmu cesikonenu. aserulonu alotulonu huse kumaruden byna yudenu. issaharu desmdu pru yhu kumaruden yehosapatu uden. benya minu desmdu ela kumaruden simi yudenu. giladu desmdunu amoriyulku rajen sihonu desmdunu basanu rajen ogu desmdunu uri kumaruden geberu uden; atdu okkde a des mdu adhihari. ayite yudavarunu israyelu varunu smudrpu drinunn yisuk renuvult vistar smuhme tinucu tragucu sbhrmpducu nudiri. ndi (yuphrtisu) modlukoni aiguptu srhhdudvrku i mdhyunn rajymulnntimidnu philistiyul desmtimidnu solomonu prbhutvnu cesenu. a jnulu pnnu cellicucu solomonu brdikin din-

mulnniyu atniki sevceyucu vcciri. okkodd
dinmunku solomonu bhojnpu samgri yet
ynga, aruvdl tumul snnpu godhumpidiyu,
veyinni reduvdl tumul mutkpidiyu, krovvin
yedlu pdiyu, vidiyedlu iruvdiyu, nuru gor-
rlunu, iviyu gak erduppulu duppulu jiklu
krovvin batulunu tebdenu. yuphtisundi
yivtl tipshu modlukoni gajavrkununu ndi yivtl
nunn rajuldrimidnu atniki adhikarmudenu.
atni kalmun nludikkon nemmdi kligiyudenu.
solo monu dinmulnnitnu israyeluvaremi
yuda varemi danu modlukoni beyerseba
vrkununu tm tm draksctel kridnu ajurpucetl
kridnu nirbhymuga nivsicucudiri. solomonu
rth mulku nluvdivel gurpu sallunu rautulku
pdredu vel gurrmulunu udenu. mriyu rajen
solo monunkunu rajen solomonu bhojnpu
blyoddoku vccin varikdrikini emiyu tkku-
vkkad adhikaru llo okdu tanu nymipbdin
masmunubtti aha rmu sgrhmuceyucu vc-
cenu. mriyu gurr mulunu patupsuvulununu
unn ayasthlmulku prt vadunu tnku ceybdin
nirnymu coppun yvlunu gddini teppicu-
denu. devudu jnanmunu buddhini vrnip
skymu kani vive cngl mnssunu solomonunku
dycesenu gnuk solomonunku kligin jnanmu
turpudes sthul jnanmu ktenu aiguptiyul
jnanmtti ktenu adhikme yudenu. atdu
smstmen varikenu, ejra hiyuden etanuk-
tenu mholu kumarulen hemanu kklolu drd
anu varikenu jnanvtude yudenu gnuk atni
kirticuttununn jnmu lnnitilo vyapitmayenu.
atdu muduvelsametlu ceppenu, veyinni
yyidu kirtlnu rcicenu. mriyu lebanonulo
udu devdaru vrksmune gani godlonudi
molucu hissopu mokkne gani cetlnni-
tini gurci atdu vrasenu; mriyu mrgmulu
pksulu praku jtvulu jlrcmulu anuvati
nnnitini gurciyu atdu vrasenu. atni jnan-
pumatlu telisikonutke atni jnanmunugurci
vinin bhuptuldrilonudiyu jnuldrlonudiyu
mnusulu solomonu noddku vcciri.

5

truvat turunku rajen hiramunu tn tdriki
bduluga solomonu pttabhisekmu nodenni
vini tn sevkulnu solomonunoddku ppenu;
elynga hiramunu epptiki daviduto snehmuga
nudenu. hiramunoddku solomonu i vrt-
manmu ppenu. yehova na tdriyen davidu
struvulnu atni padmulkrid ancuvru an-
nivepulnu yuddhmulu atniki kligiyudenu.
tn devuden yehova nam ghntku atdu
mdirmunu kttip vilulek poyennn sgti ni
veruguduvu. ippudu struvu okdunu lekudnu
apayemiyu klugkudnu na devuden yehova
nludislnu naku nemmdi dycesi yunnadu.
kabttini sihasnmumid nenu niku bduluga
kurcudbettu ni kumarudu na namghn-
tku ok mdirmunu ktticunni yehova na
tdri yen davidunku selviccintlu na devu
den yehova namghntku ok mdirmunu kt-

ticutku nenu uddesmu glvadne yunnanu.
lebanonulo devdaru mranulnu nrikitutke
naku selvimmu; na sevkulununu ni sevkulununu
klisi pni ceyuduru; mranulnu nrukut ydu
sidoniyluku satiyenvaru malo evrunu lerni
niku teliyunu gnuk ni yerpatucoppun nenu
ni sevkul jitm nikkcednu anenu. hiramunu
solomonu ceppin matlu vini bhuga stospdi
i gopp jnmunu elutku jnanmugl kumaruni
davidunku dycesin yehovaku i dinmun
stotrmu klugunugak ani ceppi solomonunku
i vrtmanmu ppenunivu nayoddku ppin vrt
manmunu nenu agikriticini; devdaru mran-
ulnu gurciyu srlpu mranulnugurciyu ni korik
ytti prkarmu nenu ceycednu. na sevkulu
vatini lebanonunudi smudrmunoddku tecce-
dru; appudu vatini teppluga kttici nivu naku
nirnyicu sthlmulnu smudrmumid ceruntlu
cesi, akkad avi niku appgipbdu dbobstu
nenu ceyudunu, nivu vatini tisikoduvu.
idunugurci nivu nakorik coppun jrigici na
yitivari srksnkorku aha rmu iccednu. hi-
ramu solomonunku istment mttuku devdaru
mranulnu srlpu mranulnu ppigga solomonu
hiramunkunu atni yiti vari srksnkunu ahar-
muga redukls tumul godhulnu mudu vel
enimidivdl pll svccmen nununu ppicenu.
i prkarmu solomonu prt svtsrmu hira-
munku iccucuvccenu. yehova solomonunku
cesin vagdanmu coppun atniki jnanmu dyce-
senu; mriyu hiramunu solomonunu sd-
hiceyga variddriki smadhanmu kligiyudenu.
rajen solomonu israyeliyuldricetnu vettipni
ceyicenu; varilo muppdivelmdti vetti pni
ceyivareri, virini atdu vtulcoppun nelku pdi
velmdini lebanonunku ppicenu; ok nel leba-
nonulununu redu nellu itiyoddnu varu udiri;
a vettivarimid adoniramunu adhikariye yu-
denu. mriyu solomonunku bruvulu moyu-
varu debbd velmdiyu prvtmuldu mranulu
nrkuvaru enu bdi velmdiyu nudiri. viru
kak pnimidnunn solo monu silpkaruku ad-
hikarulu muduvel muduvelmdidi; viru pni-
varimid adhikarule yudiri. raju selviyyga
varu mdirmuyokk punadini cekkinn railto
veyutku gopp railnu mikikli velgl railnu tep-
piciri. ilagun solo monu ppinvarunu gib-
liylulununu, hiramunu silpkaru lunu mranulnu
nriki railnu mlici mdirmu kttutku mranulnu
railnu siddhprciri.

6

ayite israyeliyulu iguptudesmulu nudi
byluderi vccin naluguvdl enubdiyv svtsr
mdu, anga solomonu israyelunu elin
nalugy svtsrmdu jip anu redv masman
atdu yehova mdirmunu kttip narbhi-
cenu. rajen solomonu yehovaku ktticin
mdirmu aruvdi murl podugunu iruvdi murl
vedlpunu muppidi murl ettunu glde yudenu.
prisuddhsthlmunu edut nunn mukhmtpmu
mdirmuyokk vedlpunubtti yiruvdi murl

podvu, mdirmu mudr adi pdi murl vedlpu. atdu mdirmunku vicitrmen pnito ceybdin allik kitikilnu ceyicenu. mriyu mdirpu godcuttu gdulu ktticenu; mdi rpu godlkunu prisuddhsthlmunkunu grbhalmunkunu cuttu nludisl atdu gdulu ktticenu. kridi atstugdi ayidu murl vedlpu, mdhy atstu gdi aru murl vedlpu, mudv atstugdi yedu murl vedlpu; emnga dulumulu mdirpu god lopl ankud mdirpu godcuttu byti ttun cimmurallu ucdbenu. ayite mdirmu kttu smymun adi muduga siddhprci teccin rallto kttbdenu, mdirmu kttu sthlmun sutte goddlmodlen yinup pnimutl dhvni yet matrmunu vinbdeu. mdhy atstuku tlupu mdirpu kudi parsymun udenu, mdhy atstu gdikini mdhy atstu gdilonudi mudv atstu gdikini ekki povutku cuttunu metl ctrmudenu. i prkarmu atdu mdirmunu ktticut mugici mdirmunu devdaru dulumul-tonu plkltonu kppicenu. mriyu mdirmunku cuttu gdulnu ktticenu; ivi ayidu murl yettugve devdaru dulumulcet mdirmuto dittmuga sshipbdenu. atlo yehova vaku solomonunku prtyksme yilagu selvicenu. i mdirmunu nivu ktticucunnave; nivu na kttldnu nyayvidhulnu anusrici nducukonucu, nenu niymicin ajlnnitini gekonin yedl ni tdriyen daviduto nenu cesin vagdanmunu ni pksmuga sthirpcednu; na jnulen israyeliyulnu vidicipettk nenu varimdhy nivasmu cesednu. i prkarmu solomonu mdirmunu kttici mugicenu. atdu mdirpu lopli godlnu adugu nudi pekppu vrku devdaru plklcet ktticenu; lopl vatini srlpumranu plklto kppi mdirpu ntillu devdaru plklto kppivesenu. mriyu mdirpu prklnu diguvnu godl pebhagmu mtuku devdaru plklto iruvdi murl yettu ktticenu; vitini grbhalmunke, anga atiprisudd men sthlmunke atdu lopl ktticenu. ayite dani mudnunn prisuddhsthlm nuvdi murl poduge yudenu. mdirmuloplnunn devdaru plklmid gubblunu vikicin puvvulun cekkbbdi yudenu; atyu devdarukrr pniye, rayi yokten knbdeu. yehova nibdhn mdsmu nucutke mdirmulopl grbhalmunu siddhpr cenu. grbhalmu lopl iruvdi murl podugunu iruvdi murl vedlpunu iruvdi murl yettunu glde yudenu, dinini melimi bgarmuto podi gicenu, arjkrto ceybdin blipithmunu ilagunnepodigicenu. ilagun solomonu mdirmunu lopl melimi bgarmuto podigici grbhalyu mugiliki bgarpu golusulugl ter ceyici bgar muto dani podigicenu. e bhagmunu viduvkud mdirmtyu bgarmuto podigicenu; grbhalmu noddnunn blipithmttini bgarmuto podi gicenu. mriyu atdu grbhalmu pdesi murl yettugl redu kerubulnu oliv krto ceyicenu; okkock kerubunku ayidesi murl podvugl rekkudenu; ok rekk civr modlu koni redv rekk civrmttuku pdi murlu

podvu. redv kerubunu pdi murlu klde yudenu; kerubulu reditikini ek primanmunu ekakarmunu klgi yudenu. ok kerubu pdi murl yettu redv kerubu danivlene yudenu. atdu i kerubulnu grbhalmulo ucenu. a kerubul rekklu vippukoni yokdani rekk yivtli godkunu redvdani rekk avtli godkunu ati yudenu; grbhalmu viti rekklu okdanito okti atukoni yudenu. i kerubulnu atdu bgarmuto podigicenu. mriyu mdirpu god lnnitimidnu lopl nemi velupl nemi kerubulnu tmal vrksmulnu vikicin puspmulnu cekki cenu. mriyu mdirpu ntillu loplu veluplu bgarmuto podigicenu. grbhalyu dvarmuku olivkrto tlupulu ceyicenu; dvarbdhmumidi kmmyu niluvu kmmulunu god vedlpulo ayidv bhagmu vedlpu udenu. redu tlupulunu oliv krvi; vatimid kerubulnu tmal vrksmulnu vikicin puspmulnu cekki vatini bgarmuto podigicenu; kerubul midnu tmal vrksmul midnu bgarmu podigicenu. mriyu prisuddh sthlpu dvarmunku olivkrto redu niluvu km-mulu ceyicenu; ivi godvedlpulo nalugvvu vedlpuga nudenu. redu tlupulu devdarukrrto ceybdi yudenu; okkock tlupunku redesi mdt rekklu udenu. vatimid atdu kerubulnu tmal vrksmulnu vikicin puspmulnu cekki a cekkin vatimid bgaru rekunu podi gicenu. mriyu loplnunn salnu mudu vrslu cekkin ralltonu ok vrslu devdaru dul multonu ktticenu. nalugv svtsrmu jip anu masmun yehova mdirpu punadi veybdenu; pdunokdv svtsrmu bulu anu enimidv mas mun dani yerpatucoppun dani upbhagmulnnititonu mdirmu smaptmayenu. edu svtsrmulu solomonu danini ktticucudenu.

7

solomonu pdumudu svtsrmulu tn ngrunu ktticucudi daninttini mugicenu. mriyu atdu lebanonu arnypu ngrunu ktticenu; dini podugu nuru murlu, vedlpu ebdil murlu, ettu muppdil murlu; nalugu vrsl devdaru stbhmul mid devdaru dulumulu veybdenu. mriyu nlu vdiedu stbhmulmid prkkgdulpen devdaru krrlto adi kppbdenu; a stbhmulu vrus vrsku pega pdunedesi coppun mudu vrslu udenu. mudu vrsl kitikilu udenu; mudu vrsllo kitikilu ok dani kokti yeduruga udenu. tlu polyokkyu kitikilyokkyu stbhmulu cecaak muga udenu; mudu vrsl-lonu kitikilu okdani kokti yeduruga udenu. mriyu atdu stbh mulugl yok mtpmunu ktticenu; dani podugu ebdil murlu, vedlpu muppdil murlu; ok mtp munu vati yedut udenu; stbhmulun lavugl dulumulun vati yedut nudenu. truvat tanu tirputirc kurcudutke yok adhikar mtpmunu ktticenu; dani ntillu konmodlu devdaru krrto kppbdenu. lopli avrnmulu tn nivaspu itini a vidhmugane ktticenu. mriyu solomonu tanu vivah-

men phro kumarteku i mtpmuvti yok ngrunu
ktticenu. i kttmdmullniyu punadi modlukoni
god curuvrku loplnu veluplun vati priman-
prkarmuga tolvbdinttivyiu, rp mulcet koyb-
dinttivyiu, mikkili velgrallto kttbdenu; i
prkarme gopp avrnpu vepunnun velupli
bhagmunu udenu. dani punadi pdesi yen-
imidesi murlugl mikkili velgl pedd rallto ktt
bdenu. petttun primanprkarmuga cekkb-
din mikkili velgl rallunu devdaru krrlunu
klvu. gopp avrn munku cuttunu mudu vrusl
cekkinn rallunu, ok vrus devdaru dulmulunu
klvu; yehova mdirmuloni avrnmu kttbdin
ritine a mdirpu mtpmunu kttbdenu. ra-
jen solomonu turu pttmmlonudi hiramunu
piluvnpicenu. itdu nphtaligotrpv vidhvrati
kumarude yudenu; itni tdr i turu pttnpu-
vadgu ittdi pnivadu. i hiramu purn prjngl
buddhimtudunu ittdito ceyu smstmen pnul-
lonu bhu cmtkarpn pnivadune yudenu; atdu
solomonunoddku vcci atni pni atyu cesenu.
emnga atdu redu ittdi stbhmulu potposenu;
okkokk stbhm p dunenimidi murl nidivigldi,
okkokkti pdredu murl kevarmu gldi. mriyu
stbhm mulmid ucutke yittdito redu pitlu pot-
posenu; okpityokk yettu ayidu murlu, redv
pityokk yettu ayidu murlu. mriyu stbh-
mulmidnunn pitlku allik pnivti pniyu, go-
lusu pni ddlnu ceybdenu; avi pitku edesi
kligi yudenu. ilagun atdu stbhmulu cesi
midi pitlun kpputku cuttunu allikpni redu
vruslu danimmpdlto cesenu; i prkarmuga
atdu redv pitkunu cesenu. mriyu stbhmul-
midi pitlu nalugu murl mttuku tamr pusp-
muvti pniglv yudenu. mriyu redu stbh-
mulmidnunn pitlmidi allikpni dggrnunn ub-
bettuku pega danimm pdludenu; reduvdl
danimm pdlu a pitmid vrus vrusluga cuttu
nudenu. i stbhmulu atdu prisuddhsthlpv
mtpmulu etticenu; kudiparsvpu stbhmunu
etti daniki yakinu anu perupettenu, edm-
parsvpu stbhmunu etti daniki boyju anu
peru pettenu. i stbhmulmid tamrpusmul-
viti pni yudenu; ilagun stbhmulyokk pni
smaptmayenu. mriyu atdu potpnito ok smu-
drmnunu cesenu; adi i ttu pe acu modlukoni
a ttu pe acuvrku pdi murlu, adi ayidumurl
yettuglde gudr muga udenu; dani kevarmu
muppd murlu. dani pe acunku krid cut-
tunu gubbludenu; murku pdi gubblucoppun a
gubblu smudrmu cuttunu avriciyudenu; adi
pot poybdinppudu a gubblu redu vrusluga
pot poybdenu. adi pdredu edlmid niluvb-
diyudenu; vitilo mudu uttrdikkunu mudu
pdmr dikkunu mudu dksindikkunu mudu
turpudikkunu cucucudenu. vitimidi a smu-
drmu ettbdi yudenu. vati venukti bhag-
mulniyu loplittu trippbdi yudenu. adi
bettedu dlsriglde yudenu; dani pe acu pa-
trku pe acuvle tamr pusp emulviti pni kligi
yudenu; adi toimidgi griselu pttunu. mriyu
atdu pdi yittdi stbhmulu cesenu; okkokk
stbhmulu nalugu murl podugu, nalugu murl

vedlpu, mudu murl yettu kligi yudenu. i
stbhmulu pni riti yednga, vatiki prkk plklv
klvu, a prkkplklv jvlmdhy udenu. jvlmd-
hynunn prkkplklmid sih mulunu edlunu
kerubulun udenu; mriyu jvlmid alagudenu;
sihmulkridnu edl kridnu vreladu ddlviti pni
kligi yudenu. mriyu prt stbhmunku nalu-
gesi yittdi krmulu ittdi yirusulun kligi
yudenu; dani nalugu mulnu dimmlu klvu;
i dimmlu tottikrid atikin prtisthlmu dggr
pot poybdenu. mriyu dani muti pepity-
dunu midnu muredu nidivi; ayite muti krid
stbhmulu pnucoppun gudrmuga udi murnnr
nidivi. mriyu a mutimid prklglg cekkin
pnulu glvu; ivi gudrnivigak ccaukmuga
udenu. mriyu prkkplklv krid nalugu krmulu
klvu; krmulu yirusulu stbhmulo atkbdi yu-
denu; okkokk krmu muredun nidivi glde
yudenu. i krmulu pni rth krmulu pnivle
udenu, vati yirusulun addlunu putilunu
akulun potpnive yudenu. okkokk stbhpu
nalugu mulnu nalugu dimmlu klvu; i dimm-
lunu stbhmunu ekadmuga udenu. mriyu
stbhmunu peni cuttunu jenedu ettugl gu-
drni boddu kligi yudenu; mriyu stbhmunu
penunn jvlunu prkk plklunu danito ekad-
muga udenu. dani jvl plklmidnu, dani
prkk plklmidnu, atdu kerubulun sihmulu
tmal vrksmulnu okkokkdani cotunu btiti cut-
tunu ddltto vatini cekkeni. i prkarmu atdu
pdi stbhmulu cesenu; anniti potyunu pri-
man munu rupmunu ekritiga udenu. tru-
vat atdu pdi yittdi totlunu cesenu; prt
totti yeduvdl iruvdi tumulu pttundi; okkokk
totti nalugu murlu; okkokk stbhmumid
okkokk totti pettbdeni. mdirpu kudiparsv-
mun ayidu stbh mulnu mdirmuyokk yedm
parsvmun ayidu mtlunu atdu ucenu; smu-
drmnunu dksinmunku edu ruga turputttun
mdirmuyokk kudiparsvmun ucenu. mriyu
hiramu totlunu cetlunu ginnelnu cesenu. i
prkarmu hiramur rajen solomonu ajnnubtti
yehova mdirpu pnityu mugicenu. redu
stbhmulu, a redu stbhmulu midnunn pepitl
pllemulnu a stbhmulu pe pitl pllemulnu
kppin redu alliklunu, a stbhmulu midnunn
pepitl redu pllemulnu kppin allik yokkti-
tiki redu vruslucoppun redu alliklunu nalugu
vdl danimmpdlunu, pdi stbh mulnu, stbh-
mulmid pdi totlunu, ok smudr munu, smu-
drmkrid pdredu edlunu, bidelnu, cetlunu,
ginnelnu vitinnitini rajensolomonu ajn-
nubtti hiramur yehova mdirmunku cesenu.
i vstuvulniyu merugupettin yittdive yu-
denu. yordanu medanmdu sukkotunkunu
saretanu nkunu mdhy jigt bhumiydu rajuv
vatini pot poyicenu. ayite i upkrnmulu
ativistarmu lendun solomonu ettu cucut
manivesenu; ittdiyokk yettu etendi teliybd-
kpoyenu. mriyu solomonu yehova mdir
sbdhmen tkkin upkrnmulnnitini ceyicenu,
anga bgarpu blipithmunu smukhpuru rottel-
nucu bgarpu blillnu, grbhalyu mudr kudi-

parsvmun ayi dunu, edm parsvmun ayidunu, pdi bgarpu dipstbhmulnu, bgarpu pusp-
mulnu, prmidelnu, karulnu, melimi bgarpu
patrlnu, ktterlnu, ginnelnu, dhupklsmulnu,
atrmirmnu ati pri suddhmen sthlmuyokk
tlupulkunu mdirmnu al ypu tlupulkunu kli-
gin bgarpu bdulnu, vitnni tini ceyicenu, i
prkarmu rajen solomonu yehova mdirmunku
cesin pni atyu smapt mayenu. mriyu
solomonu tn tdriyen davidu prtisthicin ve-
dini bgarmunu upkrnmulnu teppici yehova
mdirpu khjanalo ucenu.

8

appudu siyonu anu davidu purmulonudi
yehova nibdhn mdsmlunu peki tisikoni vc-
cutku yerusalemulonudu rajen solomonu isra
yeliyul peddlnu gotrpradhanulnu, anga isra
yeliyul pitrul kutubmul peddlnu tnyoddku
smkurenu. kabtti israyeliyuldrunu etni
mnu edv masmdu pdugkalmun rajen solo-
monu noddku kudukoniri. israyeliyul pedd-
ldrunu raga yajkulu yehova mdsmlunu eti
t dani tisikonivcciri. prtykspu gudarmunu
gudarmulonunn prisuddh upkrnmulnu yajku
lunu leviyulunu tisikoniraga rajen solomo-
nunu atniyoddku kudi vccin israyeliyulgu
smajuldrunu mdsmlu mudr niluvbdi, lekkip
skymugani gorrlnu edlnu bliga arpici-
ri. mriyu yajkulu yehovanibdhn mds mnu
tisikoni dani sthlmulo, anga mdirpu grba
l ymgu atiprisuddh sthlmulo, kerubul rekk
krid danini uciri. kerubul rekklu mds
sthanmu midiki capbdenu, a kerubulu
mdsmlunu dani ddelnu petttun kmmenu.
vati konlu grbhalyu edut prisuddh sthlm-
loniki knbdunt pod vuga a ddelucbdenu
gani yivi byтики knbd led. avi netivrku
akkdne yunnyi. isra yeliyulu aiguptu
desmlonudi vccinppudu yehova varito nib-
dhn ceyga mose tanu horebundu a plklnu
mdsmulo ucenu. danilo a redu ratiplklu
tpp mri emiyu lek poyenu. yajkulu prisud-
dhsthl mulonudi byтики vccinppudu meghmu
yehova mdirmunu nipenu. kabtti yehova
tejomhim yehova mdir mulo nidukonga a
meghmunn hetuvucet yaj kulu sevceyutku
niluvlek poyiri. solomonu danini cuci
gadhahdkarmdu nivasmu ceyudunni yehova
selvicciyunnadu. nivu nivasmu ceyutku
nenu mdirmu ktlici yunnan; sdakalmu
adulo nivu nivscutke nenoksthlmu er-
prciyunnanu ani ceppi mukhmunu prjlttu
trippukoni, israyeliyul smajmtyu niliciyudga
israyeliyul sma jkuldrini ilagu divicenu.
na tdriyen davidu nku mat yicci dani
nervercin israyeliyul devu den yehovaku
stotrmu kligi yudunu gak. nenu israyeliyulgu
gotrsthannululo e pttnmulo nennu mdirmunu
ktticutku nenu korledu gani israyeliyulgu

na jnulmid davidunu ucutku nenu koriyun-
nanu ani ayn sel viccenu. israyeliyul devu-
den yehova nam ghntku ok mdirmunu ktci-
v lenni na tdriyen davidunku mnssu puttga
yehova na tdriyen daviduto selviccindemn-
gana namghntku ok mdirmu ktticutku nivu
tatprymu kligi yunnavu, a tatprymu mcide;
ayinnu nivu mdirmunu kttickuddu; ni ndu-
mulonudi putt bovu ni kumarudu na namgh-
ntku ok mdirmunu ktticenu. tanu selvic-
cin matnu yehova nerverciyunnadu. nenu na
tdriyen davidunku prtiga niymipbdi, yehova
selvucoppun israyeliyulmid shhasnasinudne
yudi, isra yeliyul devuden yehova namgh-
ntku mdir mnu kticiyunnan. adulo
yehova nibdhn mdsmlunu sthlmunu erprci-
tini, aiguptudes mulonudi ayn mn pitrulnu
rppicinppudu ayn cesin nibdhn adulone
yunndi. israyeliyul smajkuldru cucucudga
solomonu yehova blipithmu edut niluvbdi
akasmuttu cetuletti yitlnenu yehova is-
rayeliyul deva, penunn akasmennu krid-
nunn bhumiydennu nivti devudokdunuledu;
purnmnssuto ni drstiki anukulmuga nducu
ni dasul visyme nivu nibdhnnu nervercicu
knikrmu cupucu uduvadve yunnavu, ni da-
suden na tdriygu davidunku nivu cesin
vagdanmunu sthirprci, niviccin matnu nedu
nerverci yunnavu. yehova israyeliyul de-
vani kumarulu st prvrtnglvare, nivu na
yedut ndci ntlu na yedut ndcinyedl, na
drstiki anukulude israyeliyulmid shhasnasin-
udguvadu nikudk mandni selviccitivi. nivu
ni dasudunu na tdriyungu davidunku iccin
vagdanmunu sthirprcimu. israyeliyul deva,
dycesi ni dasudunu na tdriyunen daviduto
nivu selviccin matnu niscyprcimu. niscy-
muga devudu i lokmdu nivasmu ceydu; akas
mhakasmulu shitmu ninnu pttjalvu; nenu
ktticin yi mdirmu elagu pttunu? ayinnu
yehova na deva, ni dasudnen na prarthnnu
vinnpmunu agikrici, yi dinmun ni dasud-
nen nenu ceyu prarthnnu pettu mornu al-
kicumu. ni dasudnen nenu ceyu prarthnnu
dyto agi kricuntluna nammu akkd udunni
ye sthlmunugurci nivu selviccitivo a sthlm
yi mdirmuttu ni netrmulu reyibglu ter-
vdi yudunugak. mriyu ni dasudnen ne-
nunu ni jnulnen israyeliyulunu i sthlmuttu
tirigi prarthn ceyunppudell, ni nivassthan-
nen akasmdu vini ma vinn pmu agikricumu;
vinunppudell mmmunu ksmicumu. ev-
dennu tn poruguvaniki anyaymu ceyga at-
nicet prmanmu ceyicu tku atnimid ottu
pettbdinyedl, atdu i mdirmdunn ni blip-
ithmu edut a ottu pettu nppudu nivu akas-
mdu vini, ni dasulku niyaymu tirci, hani
cesinvani tlmidiki siks rppici nitipruni niti-
coppun vaniki icci vani nitini nirdharn
ceyumu. mriyu israyeliyulgu ni jnulu niku
virodhmuga papmuceyutcet tm struvulye-
dut mottbdi nppudu, varu nitttu tirigi ni
nammunu oppukoni yi mdirmdu ninnugurci

prarthn vinnpmulu ceyunppudell nivu akasmdu vini, israyeliyu lgu ni jnulu cesin papmuni ksmici, vari pitrulku nivicin desmuloniki varini tirigi rppicumu. mriyu varu niku virodmuga papmu cesindun akasmu muybdi vrsmu lek poga, nivu varini ilagun srmpettutvln varu ni nammunu oppukoni tm papmulnu vidici yi sthlmutttu tirigi prarthncesin yedl nivu akasmdu vini, ni dasulen israyeliyulgu ni jnulu cesin papmuni ksmici, varu nduvvlsin smargmuni variki cupici, ni jnulku nivu svasthymuga iccin bhumu mid vrsmu kuripipumu. desmdu ksamnu gani tegulu gani gadpu debb gani cittputt gani midtlu gani cidpurugu gani kliginnu, vari struvuvari despu pttnmullo varini muttidi vesinnu, e tegulu gani vyadhi gani kliginnu, israyeliyulgu ni jnullo prtini nni ni tn mnovyadhini telisikonunu gda; okkdennu jnuldrennu i mdirmu ttu tm cetulu capi prarthn vinnpmulu cesinyedl prtini nniisoyokk hrdymu ni veruguduvu gnuk nivu akasmnu ni nivassthlmdu vini, ksmici dycesi yevri prvrtnnubtti variki prtiphlmicci ma pitrulku nivu dycesin desmdu jnulu bhduku dinmulnnitnu varu niydu bhy bhtulu kligiyuduntlu ceyumu; nrputru ldri hrdymulnu nivu matrme telisikoni yunnavu. mriyu israyeliyulgu ni jnul sbd-hulu kani prdesulu ni nammunubtti durdes munudi vcci ni ghnmen nammunu gurciyu, ni bahublmunugurciyu, nivu capin bahuvu prssidhini gurciyu viduru. varu vcci yi mdirmu ttu tirigi prarthn cesinyedl akasmnu ni nivassthlmdu nivu vini, prdesulu ninnu vedukonudani prkarmu smstmu nnu-grhicumu, appudu lokmuloni jnuldrunu ni nammunu erigi, isa yeliyulgu ni jnulelene niydu bhybhtulu kligi, nenu kticcin yi mdirmunku ni peru pettbidindini telisikoduru. mriyu ni jnulu tm struvu ltu yuddhmu ceyutke nivu varini ppice e sthlmunkennu byluderunppudu, nivu korukonin pttnmuttunu ni namghntku nenu kticcin mdi rmutttunu yehovagu niku varu prarthn cesin yedl akasmdu nivu vari prarthn vinnpmulnu vini, vari karymuni nirvhicumu. papmu ceynivadu okdunu ledu, varu niku virodmuga papmu cesinyedl nemi, nivu varimid kopgicukoni varini struvulcetiki apgcinyedl nemi, varu virini durmentti gani dggyrentti gani a struvul desmuloniki cerga konipoyinppudu varu cerga konipobdin desmdu tamu cesin danini mnssunku tecucukonimemu durmargulme prvrtici papmu cesitimni ceppi, tmmunu cerga konipoyin varidesmdu citici pscattappdi niku vinnpmu cesinyedl tmmunu cerga koni poyin varyoyokk desmdu purnhrdymutonunu purnatmtonu varu ni ttu tirigi, nivu vari pitrulku dycesin desmutttunu nivu korukonin pttnmu ttunu ni namghntku nenu kticcin mdirmuttunu ninnugurci prarthncesin yedl akasmnu

ni nivassthlmdu nivu vari prarthn vinnpmulnu vini vari karymuni nirvhici niku virodmuga papmucetin ni jnulu e tppulcet ni visyme apradhulero a tppulnu variki ksmici, varini cerloniki konipoyinvaru varini knikricuntlu varyiedl kni krmu putticumu. varu aiguptudesmulonudi a inupkolimilonudi nivu rppicin ni jnulunu ni svasthymune yunnaru. kabtti ni dasudenen nenu ceyu vinnpmumidnu, israyeliyulgu ni jnulu ceyu vinnpmumidnu, drstiyuci, varu e visymulydu ninnu vedukoduro a visymul ydu vari vinnpmul nalkicumu. prbhuvu yehova, nivu ma pitrulnu aiguptulonudi rppici nppudu nivu ni dasuden mosedvara prmanmiccintlu ni svasthymguntluga lokmdunn jnuldrilonudi varini prtyekiciviti gda. solomonu ilagu prarthicutyu vinnpmu ceyutyu mugici akasmuttu tn cetulnu capi, yehova blipithmu edut mokallunut mani, leci nilicin truvat atdu mhasbmduto israyeliyu smajmttini divicenu. etlngatanu cesin vagdanmttinibtti israyeliyulgu tn jnulku nemmdi dycesin yehovaku stotrmu kligiyudunu gak. tn dasuden mosedvara ayn cesin subhvagdanmulo ok maten tppi poyindikadu kabtti mn devuden yehova mnl nu vdlknu viduvknu, mn pitrulku toduga nunntlu mnkunu toduga udi tn margmulnnitini anusrici nducukonuntluganu, tanu mn pitrulkiccin ajnlunu kttdlnu vidhulnu cekonuntluganu, mn hrdymulnu tntttu trippukonunu gak. ayn tn dasuden na karymuni israyeliyulgu tn jnul karymuni avsrucoppun, ellppudunu nirvhicuntluga nenu yehova yedut vinnpmu cesin yi matlu reyibglu mn devuden yehova snnidhini udunu gak. appudu lokmdunn jnuldrunu yehovaye devudniyu, ayn tpp mri e devudunu ledniyu telisikoduru. kabtti ayn niymicin kttdlnu anusrici nducukonutkunu, i dinmdunntlu ayn cesin nirymulnu cekonutnu, mi hrdymu mi devuden yehova visyme srvisiddhmuga nudunugak. att rajunu, atnito kud israyeliyuldrunu yehova smukhmdu blulu arpicucodga iruvdi reduvel yedlnu, lks yiruvdivel gorrlnu solomonu smadhanblulga yehovaku arpicenu. i prkarmu rajunu israyeliyu ldrunu yehova mdirmunu prtisth cesiri. a dinmun yehova smukhmdunn yittdi blipithmua dhnblulnu nevedymulnu smadhanbli psuvul krovvunu arpicutku bhu cinnde calkpoyenu gnuk raju yehova mdirmu mudrmun avrnmu mdhynudu sthlmunu prtisthici acct dhn blulnu nevedymulnu smadhanbli psuvul krovvunu arpicenu. mriyu a smymun solomonunu atnito kud israyeliyuldrunu hmatunku povumargmu modlukoni aiguptundi vrku nunn skl pratmulnudi vccin a mhasmuhmunu redu varmulu, anga pdunalugu dinmulu yehova smukhmdu utsvmucetiri. enimidv dinmun atdu jnu lku

selviyya, varu rajunu pogdi yehova tn dasuden davidunkunu israyeliyulgu tn jnu lkunu cesin meltini btti stosisucu and hrduyle tm tm gudarmulku velli poyiri.

9

solomonu yehova mdirmunu rajngrunu... ktutyu, tanu ceykorindttini ceyutyu mugicin truvat gibiyonulo prtyksmentlu redvmaru yehova solomonunku prtyksme atnito ilagu selviccenuna smukhmdu nivu cesin prarthn vinnpmulnu nenu agikriticini, na nammunu akkd sdakalmu ucutku nivu ktticin yi mdirmunu prisuddhprciyunnanu; na drstiyu na mnssunu ellppudu akkd udunu. ni tdriyen davidu ndicintlu nivunu ytharthhrd yudve nitini btti nducukoni, nenu niku selviccin dttiprkarmu cesi na kttldnu vidhulnu anu sricin yedl ni sttilo okdu israyeliyulmid sihasnasinude yudk mandni ni tdriyen davidunku nenu sel vicciyunntlu israyeliyul mid ni sihasnmunu cirkalmu-vrku sthirpcrudunu. ayite miregani mi kumarule gani yematrmennu nnu vebdicut mani, neniccin ajnlnu kttldnu anusripk yitrmen devtlnu kolici puji cinyedl nenu israyeliyul kiccin yi des mulo varini udniyyk varini nirmulmu cesi, na nammunku nenu prisuddh prcin yi mdirmunu na smukhmulonudi kottivesednu; israyeli yulu srvjnmululo cedripoyi sametganu helnganu ceybduduru. i mdirmargmun vcevavardrunu dancuci, ascrypd isi, yniyehova i desmunkunu i mdirmunkunu ila gun eduku cesenni ydugga jnultlduru aiguptu desmulonudi tm pitrulnu rppicin tm devuden yehovanu varu vidici yitr devtlnu adharmu cesikoni kolici pujicucu vcciri gnuk yehova i kidtyu varimidiki rppiciyunnadu. solomonu yehova mdirmunu rajngrunu i reditini yiruvdi svtsrmulloga kticenu. atdu pni mugicin truvat turu rajen hiram solomonu korintmttuku devdaru mranulnu srl vrkspu mranulnu bgarmunu atnikivcciyunnund solomonu gliy desmdunn yiruvdi pttnmulnu hiram kppgicenu. hiram solomonu nkiccin pttnmulnu cucutku turunudi raga avi atni drstiki anukulmenviga knbdledu gnuk na shodruda, nivu nakiccin yi pttnmulu epativnenu. netivrku vatiki kabull ani peru. hiram reduvdl nluvdi mnugul bgarmunu rajunku ppi-cenu. yhova mdirmunu solomonu ngrmnu millonu, yerusalemuyokk prakarmunu hasoru megiddo gejeru anu pttnmulnu ktticutku solomonu veti varini pettenu. aiguptu rajen phro gejerumidiki vcci dani pttukoni agnicet kalci a pttnmdukn knaniyulnu htmu cesi danini tn kumarteyen solomonu bharyku ktnmuga icenu. solomonu gejerunu ktticenu, mriyu diguvnu bet horonunu, bytatunu arnymulonunn tdmoru nunu, solomonu bhojnpdarthmulku erpaten pttnmulnu, rth-

mulku erpaten pttnmulnu, rautu lku erpaten pttnmulnu solomonu yerus lemundunu lebanonundunu tanu elin desmtti ydunu ededi kttutku koreno adiyunu kticenu. ayite israyeliyulukani amoriyulu hittiyulu perijjiyulu hivviyulu yebusiylulu anu varilo sesicin varudiri. israyeliyulu varini nirmulmu ceylekpoga vari desmdu sesiciyun vari pillnu solomonu dastvmucey niymipga netivrku alagu jrugucunndi. ayite israyeliyullo evninennu solomonu dasuniga ceyledu; varu ranuvvaruganu tnku sevkuluganu adhiptuluganu senyadhiptuluganu atni rthadhiptuluganu rautuluganu udiri. solomonu yokk pnimidnunn prdhanulu aiduvdl ebdimdi; viru pnivadlmid adhikarulugu udiri. phro kumarte davidu purmunudi solomonu tnku kticin ngrunkekki raga atdu millonu kticenu. mriyu solomonu tanu ktticin blipithmumid edadilo mudu marulu dhnblulnu smadhan blulnu yehovaku arpucucu, yehova smukh mdunn pithmumid dhupdrvymu veyucudenu; pimm atdu mdirmunu smaptmu cesenu. mriyu rajen solomonu edomudespu err smudrtirmduunn eltu dggr esongeberundu od lnu ktticenu. solomonu sevkuulo kud hiram smudrpryanmucey nerigin odvaren tn dasulnu odlmid ppenu. varu ophirnu sthlmluku poyi acctnudi yenimidi vdl nluvdi mnugul bgarmunu rajen solomonu noddku tisikoni vcciri.

10

sebdespurani yehova nammunu... gurciyu, solomonumu kligin kirtinigurciyu vini, gudharthmulg matlcet atnini sodhicutke vccenu. ame gopp privarmuto, gdhvrgmunu vistarmen bgarmunu rtmulnu otelmid ekkicukoni yerusalemunku vccenu. solomonu drsmucesi tnku tocindaninttiniibtti atnito matladga ame vesin prsnlnni tiki solomonu prtyuttrmu ceppenu; rajunku mrugendediyu lendun ame prsn vesinavatnniti bhavmu cepenu. sebrani solomonuyokk jnaanunu atdu ktticin mdirmunu, atni blimidnunn bhojndrvy mulnu, atni sevkuulo kurucu pithmulnu atni upcarulu knipettutnu, vari vstrmulnu, atniki ginne ndicuvadini, yehova mdirmdu atdu arpiku dhnblulnu cuci vismymodinde rajuto itlnenuni karymulnugurciyu jnaanunu gurciyu na desmdu nenu vinin mat nijme; ayi nnu nenu vcci knular cudkmunupu a matlnu nmmkyutini; unndanilo sgmennu nato cepp bdledni yippudu nenu telisi konucunnnanu. ni jnaanunu ni bhagymunu nenu vinindanini bhuga mici yunnvi; ni jnulu bhagyvtulu, ni mudr ellppu dunu nilici ni jnaavcnmulnu vinucudu ni sevkulunu bhagyvtulu ni ydu andici ninu isra yeliyulmid rajyuga niymicin ni devuden yehovaku stotrmu klugunugak. yehova israyeliyuldu sasvt pre-

myucenu gnuK nitinyaymulnu anusrici rajkarymulnu jrigi cutku ayn ninnu niymi-cenu anenu. mriyu ame rajunku reduvdl nluvdi mnugul bgar munu, bhu vistarmen gdhvrgmunu, rtnmulnu iccenu. sebdespu rani rajen solomonunku iccin gdh vrgmult vistarmu mri ennennu raledu. mriyu ophiru desmunudi bgarmu teccin hiramu odlu ophirunudi cdnpu mranulnu rtnmulnu bhu vistarmuga teccenu. i cdnpu mranul cet raju yehova mdirmunkunu rajngrunkunu stbhmulnu, gaykuku sitaralnu svrmdlmulnu ceyicenu. ippudu atuvti cdnpu mranulu dorkvu, ekkdnu knbdvu. solomonu tn prbhavmunku tginttu sebdespu ranikkicindipog ame korinprkarmu ame yicchapurtiga ame kiccenu; appudu ameyu ame sevkulunnu tm des munku tirigi velliri. etet solomonunkuvccu bgarmu veyyinni muduvdl muppdiredu mnugul yettu. idiyu gak gdhvrgmulu modlenvi vrtkulyoddnudiyu arbi rajulyoddnudiyu desadhiharul yodd nudiyu atniki cala vccucudenu. rajen solomonu suddeto kot-tin bgarmuto alugulu gl reduvdl dallnu ceyicenu; dalu oktitiki aruvdl tulmul yettu bgarmudenu. mriyu suddeto kottin bgarmuto atdu muduvdl kedemulnu ceyicenu; kedemu oktitiki muduvdl bgarpu tulmul-yettu bgarmudenu; vitini raju lebanonu arnypu nmdirmuducenu. mriynu raju dtmucet pedd sihasnmu ceyici suvrnmuto dani podigicenu. i sihasnmunku aru metludenu; sihasnmu midi bhagpu venuktttu gudrmugau-denu; asnmunku iruparsmul ydu utludenu; utldggr redu sihmulu niliciyudenu. iruprkl arumetlmid pdredu sihmulu niliciyudenu; atuvtdi e rajymdennu ceybdledu. mriyu rajen solo monu panpatrlu bgarpuve yudenu; lebanonu army mdirpu patrlunu bgarpuve, vedidi yoktiyu led; solomonu dinmullo vedi yennikku raledu. smudrmdu hiramu odito kud trsisu odlunu rajunku klige yudenu; i trsisu odlu mudu svtsrmulku okmaru bgar munu vedini dtmunu kotulun nemili pittlnu tisikoni vccucudenu. i prkarmu rajen solomonu dhnmucetnu jnanmucetnu bhuptuldrilo adhi-kude yudenu. atni hrdymdu devudu ucin jnavakkulnu vinutke lokuldrunu atni cudgoriri. erpaten prtinnisi vedistuvulu gani, bgarpu vstuvulu gani, vstrmulu gani, yuddhayudhmulu gani, gdhvrgmulu gani, gurmulu gani, kcr-gadidlu gani, tn tn vtucoppun ktnmulnu etet tisikoni vccucudenu. mriyu solomonu rthmulnu rautulnu smkurcenu; atdu veyyinni naluguvdl rthmulunu pdreduval rautulunuglvade yudenu; vitini atdu rthmulke yerpdin purmullonu yerusalemudu rajunoddnu uc nirnyicenu. raju yerusalemulo vedinirallt vistarmuga vaduk cesenu; devdaru mranulnu sephela prdesmununn medicetlyle vistrip jesenu. solomonunkudu gurmulu aiguptulonudi tebdenu; raju vrtkulu okkoku

gupunuku niya mkmen dhrnicci gupulu gupulu koniteppiciri. varu aiguptulonudi koniteccin rthmokitiki aru vdl tulmul vediyu, gurmkotitiki nut ebdi tulmul vediyu icciri. hittiyul raju ldrickorkunu aramu rajulkorkunu varu a dhrke vatini tisikoniri.

11

moyabiyulu edomiyulu ammoniyulu... sidoniyulu hittiyulu anu jnulu mi hrdu mulnu tm devltttu trippuduru gnuK varito shvasmu ceykuddniyu, varini mito shvasmu ceyniykuddniyu yehova israyeli yulku selvicciyunnadu. ayite rajen solomonu phro kumartenugak a jnullo ik anek mdi prstrilnu mohici kamaturt glvade varini ucukonucu vccenu. atniki edu vldm di rajkumartelen bharylunu muduvdl mdi up ptulunnu kligiyudiri; atni bharylu atni hrdu munu trippivesiri. solomonu vrd-dhudenppudu atni bharylu atni hrdymunu itr devltttu trippga atni tdriyen davidu hrdymuve atni hrd ymu devuden yehovayedl ytharthmu kak poyenu. solomonu astarotu anu sidoniyul devtnu milkomu anu ammoniyul heyman devtnu anusrici ndicenu. i prkarmu solomonu yehova drstiki cedu ndt ndci tn tdriyen davidu anusricintlu ytharthhrdymuto yehovanu anusripedu. solomonu kemosu anu moyabiyul heyman devtkunu moleku anu ammoniyul heyman devtkunu yerus lemu edutunn kodmid blipithmulnu ktticenu. tm devtlku dhupmu veyucu blul nrpicucudin prstrilen tn bharyl nimittmu atdu ilagu cesenu. israyeliyul devuden yehova atniki redu marulu prtyksme nivu itr devtlnu vebdip vldni atniki ajnapicinnu solomonu hrdymu ayn yoddnudi tolgipoyenu. yehova tn kiccin ajnnu atdu gekonkpoga yehova atni mid kopcici selviccindemnganenu nito cesin na nibdhnu ktdlnu nivu acripk povut nenu knugonucunnanu gnuK yi rajymu nikud kud niscymuga tisivesi ni dasunikcednu. ayi nnu ni tdriyen davidu nimittmu ni dinmuludunenu alagun ceyk ni kumaruni cetilonudi dani tisivesednu. rajymtyu tisiveynu; na dasuden davidu nimittmunu nenu korukonin yeruslemu nimittmunu ok gotrmu ni kumarunikcednu. yehova edomiyuden hddu anu okni solomonunku virodhiga repenu; atdu edomu despu rajvssthudu. davidu edomu desmumid yudhmu ceyucudga, senyadhiptien yovabu cpbdin varini patipettutku velli yunnppudu edomu desmdunn mgvarindrini htmu cesenu. edomulo nunn mgvarindrini htmu ceyuvrku israyeliyuldrilo kud yovabu aru nellu acct nilicenu. att hddunu atnitokud atni tdri sevkullo kodru edomiyulunnu aiguptu desmuloniki paripoyiri; hddu appudu cinn vade yudenu. varu midyanu

desmulonudi byluderi paranu desmunku vcci, paranu desmunudi kodrini todukoni aiguptuloniki aigupturaju phronoddku raga, i raju atniki illunu bhumiyu icci aaharmu nirnyicenu. hddu phro drstiki bhu dypodga tanu pedlicesikonin raniyen thpenesu shodri atniki icci pedlicesenu. i thpenesuyokk shodri atniki genubtu anu kumaruni knenu; phroyit thpenesu viniki palu vidipicenu gnuk genubtu phro kutubikullo nivsici phro kumarullo okduga ecbdenu. att davidu tn pitrultokud nidrpodin sgtini, senyadhitiyen yovabu mrnmen sgtini aiguptu desmdu hddu vini-nenu na svdesmunku vellutku selvimmi phroto mnviceyga phronivu ni svdesmunku vell korutku nayodd nikemi tkkuvendi ani ydigenu. aduku hddutkkuvendi ledugani yelagunnennu nnu vellnimmen. mriyu devudu atnimidiki elyada kumaruden rejonu anu ikok virodhine repenu. vidu soba rajen hddedru anu tn yjmanuni yoddnudi paripoyinvadu. davidu sobavarini htmu cesi nppudu itdu kodrini smkurci, kudin yok seny munku adhiptiye dmskunku vcci acct nivasmu cesi dmskulu rajayenu. hddu cesin yi kidu gak solomonu brdikin dinmulnniyu itdu aramudesmdu elinvade israyeliyulku viro dhiyeyudi israyeliyuldu ashytglvade yudenu. mriyu solomonu sevkuden yrobamu sha rajumidiki lecenu. itdu jereda sbdhmen ephrayimiyuden nebatu kumarudu, itni tlliperu jeruha, ame vidhvrulu. itdu rajumidiki lecutku hetuvmnga, solomonu millo ktici tn tdriyen davidu purmunku kligin bitlu bagu ceyucudenu. ayite yrobamu anu itdu mha bladhyudeyudga řvnudgu itdu pnnyid srddhglvadni solomonu telisikoni, yosepu sttivaru ceyvlsin bharmen pnimid atnini adhikariga nirnyicenu. att yrobamu yerusalemulonudi bylu vedlipoga siloniyu dunu prvktiyungu ahiya atnini margmdu knu gonenu; ahiya krottvstrmu dhricukoni yudenu, variddru tpp polmulo mri yevdunu lekpoynu. att ahiya tanu dhricukoni yunn krott vstrmunu pttukoni pdredu tunkluga cipi yrobamuto itlnenui pdi tunklunu nivu tisikonumu; israyeliyul devuden yehova selviccun demngajnulu nnu vidici petti astarotu anu sidoniyul devtkunu kemosu anu moyabiyul devtkunu milkomu anu ammo niyul devtkunu mrokki, solomonu tdriyen davidu cesintlu na drstiki yogymen dani ceykyu, na kttdlnu na vidhulnu anus-ripkyu, nenu erpcin margmullo ndvkyu nunnaru gnuk solomonu cetilonudi rajy-munu kottivesi pdi gotrmulnu nikiccednu. ayite na sevkuden davidu nimittmunu, nenu yerusemu pttmunu korukoni ndunnu israyeliyul gotr mullonudi vaniki ok gotrmu udnittunu. rajymu vanicetilonudi bottiga tisiveyk nenu korukonin na sevkuden davidu na ajnlunu anusrici na kttdlunu ac ricenu

gnuk davidunu jnapkmu cesikoni atni dinmu lnniyu atnini adhikariga udnittunu. ayite atni kumaruni cetilonudi rajymunu tisivesi adulo niku pdi gotrmul niccednu; na nammunu akkd ucutku nenu korukonin pttmen yerusalemulo na yedut ok dipmu na sevkuden davidunku ellppudu nuduntlu atni kumaruniki ok gotrmu iccednu. nenu ninnu agikrici ndun ni korik ytti coppun nivu elubdi ceyucu israyelularimid rajve yuduvu. nenu niku ajnapicindtyu nivu vini, na margmul nnusrici nducucu, na drstiki anukulmendanini jrigicucu na sevkuden davidu cesintlu na kttdlunu na ajnlunu gekoninyedl, nenu niku toduga udi davidu kutubmunu sasvtmuga nenu sthirpci ntl ninnunu sthirpci israyelularini niku app gicednu. varu cesin kriylnubtti nenu davidusttivarini badh prcudunu gani nitymu badhipnu. jrigindanini vini solomonu yrobamunu cpcudga yrobamu leci aiguptudesmunku paripoyi aiguptu rajen siskunodd ceri solomonu mrngmu vrku aiguptulone yudenu. solomonu cesin yitr karymulnugurciyu atdu cesindttini gurciyu, atni jnanmunu gurciyu, solomonu karymulnu gurcin grth mdv vraybdi yunndi. solomonu yeru lemundu israyeliyuldrini elin kalmo nlvudi svtsrmulu. att solomonu tn pitrultu kud nidrici, tn tdriyen davidu purmdu smadhiceybdeni; truvat atni kumaruden rehhamu atniki maruga rajayenu.

12

rehhamunku pttabhisekmu ceyutku israyeliyuldrunu sekemunku raga rehhamu seke munku poynu. nebatu kumaruden yrobamu rajen solomonu noddnudi pari poyi aiguptulo nivasmu ceyucudenu; yrobamu ik aiguptu loneyudi a smacarmu vinenu. jnulu atni piluvnpga yrobamunu israyeliyul smaj mtyunu vcci rehhamuto nilagu mnvi cesiri. ni tdi bruyen kadini mamid ucenu; ni tdi niymicin kthinmen dasymunu mamid atdu ucun bruyen kadini nivu culkn cesinyedl memu niku sevcyudumu. aduku rajumiru velli mudu dinmulen truvat nayoddku tirigi rdni selviyyga jnulu vellipoyiri. ap-pudu rajen rehhamu tn tdriyen solomonu brdikiyunppudu atni smukhmdu sevescin peddlto alocn cesi jnuku emi prtyuttrmiccedni vari ndu gga varui dinmunne nivu i jnuku dasudve variki sevesci mrduven matlo variki prtyuttr miccinyedl varu sdakalmu niku dasulgudurniri. ayite atdu peddlu tnto ceppin alocnu nirklyspetti, tnto kud perigin řvnulnu pilici alocn ndigi, varikilagu prsnvesenu mamid ni tdi yucin kadini culkn ceyudni nato ceppukonin yi jnuku prtyuttrmiccutku e alocn miru ceppuduru? appudu atnito kud edigin a řvnsthulu i alocn ceppirini tdi ma kadini

bruvendiga cesenu gani nivu danini culknga ceyvlenni nito ceppukonin yi jnulku ilagu ajn immuna tdri ndumukte na citiken vrelu pedddiga udunu. na tdri mimid bruven kadini pettenu sre, nenu a kadini ik bruvuga ceyudunu; na tdri cbukulto mimmunu siksicenusre, nenu kordalto mimmunu siksicudunu. mudv dinmdu nayoddku rdni raju nirnymu cesiyunntlu yrobamunu jnuldrunu mudv dinmun rehhamu noddu vcciri. appudu raju peddlu ceppin alocnnu nirksypetti řvnulu ceppin alocnoppun variki kthinmuga prtyuttrmicci yitlu ajnapicenu na tdri mi kadini bruvuga cesenu gani nenu mi kadini mri bruvuga ceyudunu, na tdri cbukulto mimmunu siksicenu gani nenu kordalto mimmunu siksicudunu. jnulu cesin mrvini raju i prkarmu agikripk poyenu. siloniyuden ahiyadvara nebatu kumaruden yrobamuto tanu plikicin mat nervercylenni yehova ilagun jrigicenu. kabtti israyelvardrunu raju tm vinnpmunu vinledni telisikoni rajukilagu prtyuttrmicciridavidulo maku bhagmedi? yessyi kumaruniydu maku svasthymu ledu; israyelvarlara, mimi gudarmulku povudi; davidu sttivarlara, mi varini mire cucukonudi ani ceppi israyelvaru tm gudarmulku vellipoyiri. ayite yuda pttnnmullonunn israyelvarini rehhamu elenu. truvat rajen rehhamu vettipni varimid adhikari yen adoramunu ppga israyelvardrunu ralto atni kottindun atdu mrmnayenu, kabtti rajen rehhamu yerusalemunku paripovlenni tn rthmumid tvrga ekkenu. i prkarmu israyelvaru netivrku jrugucunntlu davidu sttivarimid tirugubatu cesiri. mriyu yrobamu tirigi vccenni israyelu vardru vini, sma jmuga kudi, atni piluvncipi israyelvardri mid rajuga atniki pttabhisekmu cesiri; yuda gotriyulu tpp davidu sttivarini vebdicinva revrunu lekpoiyiri. rehhamu yerusalemunku vccin truvat isra yelubarito yuddhmucesi, rajamu solomonu kumaruden rehhamu anu tnku mrl vccuntlu ceyutke yudavardrilo nudiyu benyaminu gotriyullonudiyu yuddh prvinulen lksyenubdi velmdini pogu cesenu. att devuni vakku devjnudgu semyaku prtyksme yilagu selviccenu nivu solomonu kumarudunu yuda rajunen rehhamu-tonu yudavardritonu benyaminiyuldrironu sesicinvardritonu itlumu yehova selviccundmgajrigindi navlne jrigenu; miru israyelvargu mi sho drulto yuddhmu ceyutku vellk, adrunu mi yidliku tirigi povudi. kabtti varu yehova matku lobdi daninibtti yuddhmunku pok niliciri. truvat yrobamu ephrayimu mnymdu sekemnu pttnm kttici acct kapurmudi acct nudi byluderi penuyelunu ktticenu. i jnulu yerusalemundunn yehova mdirmdu blulu arpicutku ekki povucudinyedl i jnul hrdymu

yudarajen rehhamu anu tm yjmanuni ttu tirugunu; appudu varu nnnu cpi yuda rajen rehhamunodd mrl ceruduru; rajymu mrl davidu sttivaridgunu ani yro bamu tn hrdymdu tlcil alocnesi redu bgarpu dudlu ceyici, jnulnu piliciyerusalemunku povut miku bhu kstm; isra yelubarlara, aiguptu desmulonudi mimmunu rppli cin mi devudu ive ani ceppi, okti betelundunu, okti danundunu ucenu. danuvrku i retilo okdanini jnulu pujicutvln raju cesin karymu papmunku karnmayenu. mriyu atdu unnt sthlmulnu kttici mdirmduga erprci, leviyulu kani sadharmenvarilo kodrini yajkuluga niy micenu. mriyu yrobamu yudadessmdu jrugu utsvmuvti utsvmunu enimidv masmu pdunedv dinmdu jrup nirnyici, blipithmumid blulu arpucuru vccenu. i prkarmu betelundunu tanu ceyicin dudlku blulu arpiku cudenu. mriyu tanu ceyicin yunntmen sthlmunku yajkulnu betelunducenu. i prka rmu atdu yocicindaninibtti yenimidv masmu pdunedv dinmdu betelulo tanu ceyicin bli pithmumid blulu arpucucu vccenu; mriyu isra yelubariki ok utsvmunu nirnyici dhupmu veyu tke tane blipithmu ekkenu.

13

att devjnuden yokdu yehovacet selvu nodi yudadesmunudi betelunku vccenu. dhupmu veyutke yrobamu a blipithmunodd nilici yudga a devjnudu yehova ajncet blipithmunku i mat prk tncesenublipithma bli pithma, yehova selviccundemngadavidu sttilo yosiya anu nok sisuvu puttunu; nimid dhupmu vesin unnt sthlmuyokk yajkulnu atdu nimid arpucunu; atdu mnusu slymulnu nimid dhnmu ceyunu. i blipithmu bdde poyi danimidnunn buggi olik povutye yehova iccu sucn ani ceppi a dinmun a prvkt sucn yokti yiccenu. betelundunn bli pithmunugurci a devjnudu prkticin mat rajen yrobamu vini, blipithmumidnudi tn ceyyi capi, vanini ptu konumni ceppga atdu capin ceyyi yedi poyenu; danini venumku tisikonutku atniki sktilek poyenu. mriyu yehova selvu prkarmu devjnduccin succoppun blipithmu bddlukaga buggi danimidnudi olikipoyenu. appudu rajuna ceyyi munuptive baggunntlu ni devuden yehova smukhmdu nakorku vedukonumni a devjnuni btimalukonga, devjnudu yehovanu bti-malukonenu gnuv raju ceyyi mrl bage munu ptlive ayenu. appudu rajunivu na yitiki vcci alst tircukonumu, niku bhumti iccedanni a devjnunito ceppga devjnudu rajuto itlunenuni yitilo sgmu nivu nakiccinnu nitokud nenu lopliki ranu; i sthlmdu nenu annpanmulu pucukonnu; annpanmulu pucukon vddniyu, nivu vccin margmun tirigi povddniyu yehova vakkucet naku selvayenni rajuto anenu. att

atdu tanu betelunku vccin margmun vellk mriyok margmun tirigipoyenu. betelulo prvktygu ok muslivadu kapur mudenu. itni kumarullo okdu vcci betelulo devjnudu a dinmun cesin kriylnnitini, atdu rajuto plikin matlnnitini tm tdroti teliy jeppga vari tdiri atdu e margmun vellipoye nni varindigenu; att atni kumarulu yudades mulonudi vccin devjnudu e margmun vellipoyindi telipiri. pimmt atdu tn kumarulnu pilicinakorku gadidnu gtktudni ceppga varu atni korku gadidku gtkttiri. atdu danimid ekki devjnuni knugonvleni poyi mstkiwrksmu krid atdu kurucdga cuciyudadesmulonudi vccin devjnduvu nivena? ani adugga atdunene anenu. appudu atduna yitiki vcci bhojnmu ceyumnga atdunenu nitokud mrli rajalnu, ni yit prvesipnu, mriyu nito klisi i sthlmdu annpanmulu puccukonnu nivu acct annpanmulu puccukonvddniyu, nivu vccin margmun povutku tirugvddniyu yehova vakkucet naku selvayenni ceppenu. aduktdunenunu nivti prvktne; mriyu devdud yokduyehovacet selvupodi annpanmulu puccukonutke atni ni yitiki todukoni rmmni nato ceppenni atnito abddhma dga atdu tirigi atnitokud mrli poyi atniyit annpanmulu puccukonenu. varu bhojnmu ceyucudga atnini venukku todukoni vccin a prvktku yehova vaku prtyks mayenu. att atdu yudadesmulonudi vccin devjnuni piliciyehova ilagun ajn iccucunnaduni devuden yehova niku ajna picindanini gekonk ayn selviccini noti mat mid tirugbdi nivu venukku vcci, nivu acct annpanmulu puccukonvldni ayn selviccini sthlmun bhojnmu cesiyunnavu gnuk, ni klebrmu ni pitrul smadhiloniki rakpovunni yelugetti ceppenu. att varu annpanmulu puccukonin truvat accti prvkt tanu venukku todukoni vccin a prvktku gadidmid gt kticenu. atdu byluderi margmun povucudga ok sihm atniki edurupdi atni cpenu. atni klebrmu margmdu pdiyudga gadid dani dggr nilici yudenu, sihmunu sv-mudggr nilici yudenu. kodru mnusyulu a cotiki vcci svmu margmdu pdiyudu tyu, sihm svmudggr niliciyudutyu cuci, a musliprvkt kapurmunn pttnmunku vcci a vrtmanmu telijesiri. margmulonudi atni todoku vccin a prvkt a vrtmanmu vinippuduyehova matnu alkippk tirugbdin devjnudu itde; yehova sihmunku atni appgici yunnadu; yehova selviccini prkarmu adi atni cilici cpenu ani pliki tn kumarulnu pilicigadidku nakorku gt ktudni ceppenu. varu atnikorku gt ktinppudu atdu poyi atni svmu margmdu pdi yudutyu, gadidyu sihmunu sv-mudggr nilici yudutyu, sihm gadidnu cilciveyk svmu tink yudutyu cuci devjnu svmu etti gadidmid vesikoni tirigi vccenu. i prkarmu a musli prvkt aglar-cutkunnu smadhilo svmuu pettukunu pttnmunku vccenu. atdu tn smadhilo a sv-

munu pettga jnuluktta na shodruda ani yedciri. mriyu itdu smadhilo svmuu pettinenu mrn menppudu devjnuden yitdu pettbdin smadhilo nnuu pati pettudi; na slymulnu atni slymudggr ucudi, yehova matnubtti betelulonunn blipithmunku virodhmuganu, somronu pttnmulu nunn unnt sthlmulloni mdirmulnnitiki virodhmu ganu, atdu prkticindi avsy muga sbhivcunni tn kumarulto ceppenu. i sgtiyen truvat yrobamu tn durmarg munu vidicipettk, samanyjnullo kodrini unnt sthlmulku yajkuluga niymicenu. tnkistulen varini yajkuluga prtisthici varini unnt sthlmulku yajkuluga niymicenu. yrobamusttivarini nirmulmu cesi bhumimid udkud nsipjeyuntluga idi variki papkarnmayenu.

14

a kalmun yrobamu kumaruden abiya... kayilapdga yrobamu tn bharyto itlnenunivu leci yrobamu bharyvni teliybdud maruvesmu vesikoni silohunku pomm; i jnul mid nenu rajungudunni naku smacarmu teliy jeppin prvktygu ahiya akkd unnadu. kabtti nivu pdi rottelunu appmulunu ok budditeneyu cet pttukoni atni drsicumu. biddyemguno atdu niku telijeyunni ceppga yrobamu bhary a prkarmu leci silohunku poyi ahiya yitiki vccenu. ahiya vrddhappymucet kdlu kanrani vade yudenu. att yehova ahiyato selviccindemngayrobamu kumarudu kayilaga unnadu gnuk atnigurci nicet vica ricutke yrobamu bhary vccucunndi ame maruvesmu vesikoni mriyokteyenttuga vccucunndi gnuk nenu niku selviccunttu nivu ameto ceppvleni. atlo ahiya dvarmu lopliki vccu name kalicpudu vini ameto itlnenuyrobamu bharya, lopliki rmmu; nivu vesmu visi koni vcutyel? kthinmen matlu niku ceppvleni naku ajnyayenu. nivu velli yrobamuto cepp vlsindemngaisrayeliyl devuden yehova i prkarmu selviccucunnadunenu ninnu jnu llonudi tisi heccipjesi, israyeluvanu na jnulmid ninnu adhikariga niymici davidu stti varyioddnudi rajymunu tisi nikicci yudinnu, na ajnlno gekoni mnpurtiga nnnu anusrici na drstiki edi anukulmo dani matrme cesin na sevkuuden davidu cesinttu nivu ceyk ni kte muduga udin vardriktenu adhikmuga kiducesi yunnavu; nnnu bottiga visrjici yitr devtlnu pot vigrhmulnu pettukoni naku kopmu puttici yunnavu. kabtti yrobamu stti varimidiki nenu kidu rppicucu, israyelu varilo alpulu gani ghnulu gani lekud mgvarindrini yrobamu vsmunudi nirmulmu cesi, petatyu povuntluga okdu avtlku danini udcu vesintlugu yrobamu sttilo sesicinvarini nenu udciveyudunu. pttnmdu yrobamu sbdhullo mrnmguvarini kukklulu tinunu; byt bhumilo mrnmguvarini akaspskulu tinunu;

yehova matyicci yunnadu. kabtti nivu leci ni yitiki pommel, ni padmulu pttmulo prvesicunppude ni bidd cni povunu; atni nimittmu israyeluvardru aglarcucu, smadhilo atnini pettuduru; israyeli yul devuden yehova yrobamu sbdhullo itniydu matrme ankulmen dani knugonenu gnuk yrobamu sttivarilo itdu matrme smadhiki vccunu. idiyugak yehova tn nimittmu okni israyeluvarimid rajuga niymip bovu cunnadu; a dinmunne atdu yrobamu stti varini nirmulmu ceyunu; koddikalmulone ayn atni niymip-bovunu. israyeluvardu devtastbh mulnu nilipi yehovaku kopmu putticci yunnaru gnuk ni-tyidu rellu alladuntlu yehova israyelu varini motti, okdu verunu pellgicintlu vari pitrulku tanu iccin yi mci desmulonudi varini pellgici varini yuphtisundi avtlku cedr got-tunu. mriyu tane papmuceci israyeluvardu papmu ceyutke karkuden yrobamu papmul-nubtti ayn israyeluvardini appgip bovucun-nadu. appudu yro bamu bhary leci vel-lipoyi tirsu pttmunku vccenu; ame log-iti dvarpu gdpyoddku ragane a cinnvadu cni poyenu. jnulu atnini sma dhilopetti, yehova tn sevkuden prvktygu ahiyadvara selviccin prkarmug israyeluvardrunu atniko-rku ag larciri. yrobamu cesin yitr kary-mulnu gurciyu, atdu jrigicin yuddhmul-nugurciyu, prbhutmunugurciyu israyelu-vari rajulvrttat mul grthmdu vraybdi yun-ndi. yrobamu elin dinmulu iruvdi redu svt-srmulu; atdu tn pitrulto kud nidricga at-niki maruga atni kumaruden nadabu ra-jayenu. yudadesmdu solomonu kumar-den reh bamu elucudenu. rehbanu nlu-vdiyok svtsr mulvadenppudu elnarbhicenu. tn nammu nucutke israyeliyul gotrmulniti-lonudi yehova korukonin yerusalemnu pttm-du atdu pdunedu svtsrmulu elenu; atni tlli ammoniyuralu, ame peru nyma. yudavaru yehova drstiki kiducesi tm pitrulu cesin-danttini micuntluga papmu ceyucu aynku rosmu putticiri. etlnga varunu ettyin prt-i prvtmu midnu pceni prt-i vrksmukridnu blip-ithmulnu ktti, vigrhmulnu nilipi, devtastbh-mulnu uciri. mriyu purusgamulu sha desm-dudiri. isra yeliyuledut niluvkud yehova vellgottin jnulu ceyu heykriyl prkarmuga yuda varunu ceyucu vcciri. rajen rehba-muyokk ayidv svtsrmdu aigupturajen sisku yerus lemu midiki vcci yehova mdirpu khj-naloni pdarthmulnu, rajngruyokk khjnaloni pdarthmulnu, etikoni poyenu, atdu sm-stmunu ettikoni poyenu; solomonu ceyicin bgarpu dallnu atdu ettikoni poyenu. rajen rehbanu vitiki maruga ittdi dallnu ceyici, rajngru dvar palkulen tn dehsrk-skul adhiptul vsmu cesenu. raju yehova mdirmunku vellunppudell rajdeh srkskulu vatini mosikonipoyi atdu tirigi raga vatini tm gdilo uciri. rehbanu cesin yitr kary-mulnugurciyu, atdu cesin vatnnitini gurciyu

yudarajulyokk vrttatmul grth mdu vraybdi yunndi. varu brdikint kalma rehbanunkunu yrobamunkunu yuddhmu jrugucudenu. rehbanu tn pitrultokud nidrici davidu purm-dunn tn pitrul smadhilo patipettbdeni; atni tlli nymaynu ok ammo niyuralu; atni ku-maruden abiyamu atniki maruga rajayenu.

15

nebatu kumarudunu rajunen yrobamu elu... bdilo pdunenimidv svtsrman abiyamu yuda varini elnarbhicenu. atdu mudu svtsrmulu yerusalemdu rajuga udenu; atni tlli peru myka; ame abisalomu kumarte. atdu tn tdri purvmu anusricin papmargmulnnitilo ndi-cenu; tn pitruden davidu hrdymu tn dev-uden yehovayedl ytharthmuga unntlu atni hrdymu ytharthmuga udledu. davidu hit-tiyuden uriya sgtyidu tpp tn jivit din-mulnniyu yehova drstiki ytharthmuga nducu konucu, yehova atnikiccin ajnllo deni visy mdunu tppipokudenu gnuk davidu nimittmu atni truvat atni kumaruni niluputkunu, yerus lemunu sthirpcutkunu, atni devuden yehova yerusalemdu davidunku dipmuga atni ud niccenu. rehbanul brdikin din-mulnniyu atnikini yrobamunkunu yuddhmu jrugucudenu. abi yamu cesin yitr kary-mulnugurciyu, atdu cesin vatnnitinigurciyu yudarajul vrttatmul grthmdu vraybdi yun-ndi. abiyamunkunu yrobamunkunu yud-dhmu kligi yudenu. abiyamu tn pitrulto kud nidricga varu davidu purmdu at-nini smadhicesiri; atni kumaruden asa at-niki maruga rajayenu. israyeluvarik-i rajen yrobamu elubdiyu iruvdiyu svtsrman asa yudavarini el narbhicenu. atdu nlu-vdiyok svtsrmuluyerusalemdu elucudenu. atni avvperul myka, yime abisalomu ku-marte. asa tn pitruden daviduvle yehova drstiki ytharthmuga nducukoni purusga-mulnu desmulonudi vell gotti tn pitrulu ceyicin vigrhmulnnitini pd gottenu. mriyu tn avv yen myka ashyemen yokdani ceyici, devtastbhmu okti nilupga asa a vigrhmunu chinnabhinmuluga kottici, kidronu ornu dani kalcivesi ame ptpudevikakud amenu tolgicenu. asa tn dinmulnniyu hrdy-purvkmuga yehovanu anusricenu gani unnt sthlmulnu tisiveykpoyenu. mriyu atdu tn tdri prtisthicin vstuvulnu tanu prtisthicin vstuvulnu, vediyu bgarmunu upkrmulnu yehova mdirmuloniki teppicenu. varu brdikin dinmulnnitnu asakunu israyelu rajen bye sakunu yuddhamu jrugucudenu. israyelu rajen byesa yudavariki virodhiye yudi, yuda rajen asayoddnudi yevrunu rakudnu atni yo-ddku evrunu pokodnu, ramapptmnuu ktti cenu. kabtti asa yehova mdirpu khjanalonu rajngruyokk khjanalonu sesicin vedi atyu bgarmtyu tisi tn sevkulceti kpp gici, hejy-onunku puttin tbrimmonu kumarudunu

dmskulo nivasmu ceyucu aramunku rajuneyunn benhdduku ppi mnvi cesindemnga ni tdriliki na tdriliki sdhi klgiyuntlu nikunu nakunu sdhi klgiyudvlenu gnuk vedi bgar mulnu niku kanukka ppicucunanu; nivu vcci isra yelu rajen byesa nayo-ddnudi tirigipovuntlu nikunu atnikini klgin nibdhnnu tppipvlenu. kabtti benhddu rajen asa ceppin matku smmtici tn senymul adhip-tulnu israyelu pttmmlu midiki ppi iyonunu danunu abelbetmykanu kinneretunu nptali desmunu pttukoni kollpettenu. adi byesaku vrtmanmu kaga ramapttmnu ktut mani tirsaku poyi nivasmu cesenu. appudu rajen asa yevrunu nilcipokud yudadespu vardru ravlenni prktn ceyga jnulu smkudi byesa ktiticudin ramapttnpu rallnu krllnu ettikoni vcciri. rajen asa vati cet benyaminu sbd-hmen gebnu mispanu kticenu. asa cesin yitr karymulnu gurciyu, atni blmttini gurciyu, atdu cesin smstmunugurciyu, atdu kticini pttmmlunugurciyu yudarajul vrtta ttmul grthmdu vraybdiiyunnudi. atdu vrddhuden truvat atni padmulydu rogmuputtenu. att asa tn pitrultokud nidrici, tn pitruden davidu purmdu tn pitrul smadhibo patipet-tbdenu; atniki maruga yehosapatu anu atni kumarudu rajayenu. yrobamu kumaruden nadabu yudarajen asa yelubdilo redv svtsrmdu israyelu varini elnarbhici israyelvarini redu svtsr mulu elenu. atdu yehova drstiki kiducesi tn tdr ndicin margmdu ndici, atdu denicet israyelvaru papmu ceyutke karkudayeno a papmunu anusrici prvticenu. is-sakharu iti sbdhudunu ahiya kumarudunen byesa atnimid kutcesenu. nadabunu israyelu vardrunu philistiyul sbdhen gibbetonunku muttidi veyucudga gibbetonulo byesa atni cpenu. rajen asayelubdilo mudv svtsrmdu byesa atni cpi atniki maruga rajayenu. tanu raju kagane itdu yrobamu stti vari ndrini htmucesenu; evninen yrobamunku sjivu niga udniyyk adrini nsipjesenu. tn sevkuden siloniyuden ahiyadvara yehova sel viccin prkarmuga idi jrigenu. tanu cesin pap mulcet israyelvaru papmuceyutku karkude yrobamu israyeliyul devuden yehovaku kopmu puttigga ilagun jrigenu. nadabu cesin itr karymulnugurciyu, atdu cesindani nttini gurciyu israyelu rajul vrttatmul grthmdu vraybdiiyunnudi. vari dinmulnnitnu asa kunu israyelu rajen byesakunu yuddhmu jrugu cudenu. yudarajen asa yelubdilo mudv sv tsrmdu ahiya kumaruden byesa tirsaydu israyelvarindrini elnarbhici yiruvdi nalugu svtsrmdulu elenu. itdu yehova drstiki kiducesi yrobamu denicet israyelvaru papmu ceyutku karkudayeno daninttini anusrici prvticenu.

yehova vakku hnani kumaruden...yehuku prtyksme byesanugurci yilagu sel viccenu nenu ninnu mtilonudi tisi heccipjesi israyelvarnu na jnulmid ninnu adhikariga cesitini, ayinnu yrobamu prvticini prkarmuga nivu prvticucu, israyeluvargu na jnulu papmu ceyutku karkudve, vari pap mulcet naku kopmu puttici yunnavu. kabtti byesa stti-varini atni kutubikulnu nenu smul dhvsmucesi, nebatu kumaruden yrobamu stti-variki nenu cesintlu ni stti-varikini ceybovu cunnanu. pttmmdu cnipovu byesa sbdhikulnu kukklu tinunu; bidubhumullo cnipovu vani sbdhikulnu akaspksulu tinunu anenu. byesa cesin yitr karymulnu gurciyu, atdu cesin vatnnitini gurciyu, atni blmunu gurciyu israyelurajul vrttatmul grthmdu vray bdiiyunnudi. byesa tn pitrulto kud nidrici tirsalo smadhi ceybdenu; atniki maruga atni kumaruden ela rajayenu. mriyu byesa yrobamu stti varivlene yudi tn karymulcet yehova drstiki kiducesi aynku kopmu putti cin dani nttini bttiiyu, atdu tn rajunu cputnu bttiiyu, atnikini atni stti-varikini virodhmug yehova vakku hnani kumarudunu prvktyungu yehuku prtyksmayenu. yudarajen asa yelubdilo iruvdiarv svtsrmdun byesa kumaruden ela tirsaydu israyelvarindrini elnarbhici redu svtsr mulu elenu. tirsalo tnku grhnirvakhkudgu arsayit atdu tragi mttude yudga, yuddh rthmul ardhbhagmumid adhikariyen jimi atni mid kutcesi lopliki coci atni kotti cpi atniki maruga rajayenu. idi yudarajen asa yelubdilo iruvdi yedv svtsrmdun sbh vicenu. atdu sihasnasinude yelnarbhicin todne byesa sttiwardrilo e purusune gani atni bdhuvullonu mitrullonu evrinegani migul niyyk adrini htmucesenu. byesayunu atni kumarudgu elayunu tame papmucesi, isra yelularu papmu ceyutku karkule, tamu pettukonin devltcet israyeliyul devuden yehovaku kopmu putticiri gnuk varu cesin papmulnubtti prvktyen yehudvara byesanugurci yehova selviccin mat neverutke jimi byesa stti-varindrini nasnmucesenu. ela cesin yitr karymulnu gurciyu, atdu cesin kriylnitini gurciyu israyelu rajul vrttatmul grthmdu vraybdi yunnudi. yudarajen asa yelubdilo iruvdiyedv svtsrmdun jimi tirsalo edu dinmulu elenu. jnulu philistiyul sbdhen gibbetonu midiki vcci akkd digiyudga jimi kutrcesi rajunu cpicennu vart akkd digiyunn jnuklu vinbdenu gnuk israyeluvardrunu a dinmun senyadhiptiyen omi ddupetlo israyelu varimid rajuga ptabhisekmu cesiri. vtne omi gibbetonunu vidici atdunu israyelu vardrunu tirsaku vcci dani muttidi vesiri. pttmnu pttubdenni jimi telisikoni, tanu rajngrundu jocci tnto kud rajngrunu tgbetukoni cnipoyenu. yrobamu cesintlu itdunu

yehova drstiki cedutnmu ceyuvade yudi tane papmu ceyucu, israyeluvaru papmu ceyutku karkudendun ilagun jrigenu. jim-icesin yitr karymulnu gurciyu, atdu cesin rajdrohmunu gurciyu israyelu rajul vrttatmul grthmdu vray bdiyunndi. appudu israyeluvaru redu jtluga vidi poyi, jnullo sgmumdi gintu kumaruden tibnini rajuga ceyvlenni atni pksmunnu, sgmumdi omi pksmunnu ceriri. omi pkspu varu gintu kumaruden tibni pkspuvarini jyipiga tibni cpbdenu; omi rajayenu. yudarajen asa yelubdilo mup-pdiyoktv svtsrmun omi israyeluvariki raje pdredu svtsrmulu elenu; a pdreditilo aru svtsrmulu atdu tirsalo elenu. jndu semerun-odd somronu kodnu nalugu mnugul vediki konukkoni a kodmid pttm mokti ktici, a kod yjmanuden semeru anuntini perunu btti tanu kticcin pttmunku somronul anu peru pet-tenu. omi yehova drstiki cedutnmu jrigici, tn purvikuldrikte mri durmargmuga prvr-ticenu. atdu nebatu kumarud yrobamu denicet israyeluvaru papmu ceyutku karkude devtlnu pettukoni, israyeli yul devuden yehovaku kopmu putticensu, danini anusrici prvrticenu. omi cesin yitr karymulnu gurciyu atdu aguprcin blmunu gurciyu israyelu rajul vrttatmul grthmdu vraybdiyunndi. omi tn pitrulto kud nidrici somronulo smadhiydu patipettdenu, atni kumaruden abahu atniki maruga rajayenu. yudara-jen asa yelubdilo muppdienimidv svtsr-mun omi kumaruden abahu isa yeluvariki raje somronulo israyeluvarini iru vdiredu svtsrmulu elenu. omi kumaruden abahu tn purvikuldrini micuntga yehova drstiki cedutnmu cesenu. nebatu kumaruden yro bamu jrigicin papkriylu anusrici ndu-cukonut svlp sgti ynukoni, atdu sidoniyulku rajen etbylu kumarteyen yejebelunu vi-vahmu cesikoni bylu devtnu pujicucu vaniki mrokkucunudenu. somronulo tanu bylunku kticcin mdirmdu bylunku ok blipithmunu kticenu. mriyu abahu devtastbhmoktil nilipenu. i prkarmu abahu tn purvikulen israyelu rajul idricke ekkuvga papmucesi israyeliyul devuden yehovaku kopmu putti-cenu. atni din mullo beteliyuden hiyelu yeriko pttmunu kticenu. atdu dani punadiveyga abiramu anu atni jyesthu-putrudu cnipoyenu; dani gvnul nettga segubu anu atni knisthputrudu cnipoyenu. idi nunu kumaruden yehosuvdvara yehova selviccin matcoppun sbhvicenu.

17

att giladu kapursthul sbdhiyunu tisbi yudunen eliya ahabunoddku vccievi snid-hini nenu niluvbdiynnano, israyelu devu-den a yehovajivmutodu na mat prkarmu gak, yi svtsrmullo mcennu vrsmennu pddni prkti cenu. pimmt yehova vakku atniki

prtyksme nivu icctnudi turpuvepunku poyi yordanunku eduruganunn keritu vagudggr dagiyudumu; a vagu niru nivu traguduvu, acctiki niku aharmu teccuntlu nenu kakol-mulku ajnapicitinni atniki teliyeyga atdu poyi yehova selvu coppun yordanunku edu-ruganunn keritu vagu dggr nivasmu ce-senu. akkd kakolmulu udy mdu rottenu mas-munu astmymdu rottenu masmunu atniy-oddku tisikonivccucudenu; atdu vagu niru tragucu vccenu. kotkalmentruvat desmulo vrsmu lek a niru edipoyenu. att yehova vakku atniki prtyksme yilagu selviccenunivu sidonu pttm sbdh nenn sareptu anu uriki poyi acct udumu; ninnu posicutku acctnunn yok vidhvraliki nenu sel vccitini. aduktdu leci sareptunu poyi pttnpu gviniyoddku raga, ok vidhvralu acct ktelu erucudut cuci amenu pilici tragutke patro kocemu nillu naku tisikonirmmni vedukonenu. ame nillu tebovucudga atdamenu mrl pilicinakok rottemukknu ni cetilo tisikoni rmmni ceppenu. adukamnei devuden yehova jivmutodu tot-tilo pttedu pidiyu buddilo kocemu nuneyu nayoddnunnve gani appmokten ledu, memu cavkmudu nenu itiki poyi vatini nakunu na biddkunu siddhmu cesikonvlenni konni pullu erutke vccitinnenu. appudu eliya ameto itlneubhypdvddu, poyi nivu cep-pintlu ceyumu; ayite adulo nakok cinn appmu modtcesi nayoddku tisikonirmmu, truvat nikunu ni biddkunu appmulu cesikon-umu. bhumimid yehova vrsmu kuripicuvrku a tottilo unn pidi tkkuvkadu, buddilo nune ayipodni israyeliyul devuden yehova selvic-ciyunnadu anenu. att ame velli eliya ceppin matcoppun ceyga atdunu ameyu ame yiti varunu anekdinmulu bhojnmuceyucu vcciri. yehova eliya dvara selviccin prkarmu tottilo unn pidi tkkuv kaledu, buddilo unn nune ayipoledu. atutruvat a yiti yj manuralen ame kumarudu rogiye pranmu niluv jalnt vyadhighvadayenu. ame eliyatodevjnuda, nayoddku nivu ranimittmemi? na papmunu naku jnapkmucesi na kumaruni cputte na yoddku vccitiva ani mnvi ceyga atduni bid-dnu na cetikimmni ceppi, ame kaugitilonudi vanini tisikoni tanunn pe atstu gdiloniki poyi tn mcmumid vani prudbetti yehova na deva, nnnu cercukonin yi vidhvrali ku-maruni cpuntga amemidiki kidu rajesitiva ani yeho vaku morpetti a cinn vanimid mummaru tanu parcacukoniyehova na deva, na morr alkici yi cinn vaniki pranmu mrl ranimmni yehovaku prarthipga yehova eliya cesin prarthn alkici a cinnvaniki pranmu mrl raniccinppudu vadu bdrikenu. eliya a cin-nvani tisikoni gdilonudi digi yit prvesici vani tlliki appgici-idigo ni kumarudu; vadu br-dukucunnadni ceppga a stri eliyatonivu de-vjnuvde yunnavnayu nivu plukucunn yeho-vamat nijmniyu iducet nenerugudu nnenu.

anekdinmulen truvat mudv svtsrmdu... yehova vakku eliyaku prtyksmenenu bhumidi mudv vrsmu kurippibovucunnanu; nivu velli ahabunu drsicumni selviyyga, ahabunu drsiku tke eliya vellipoyenu. somronulo ghormenten ksammu kligiyudga ahabu tn grhnirvah kuddga obdyanu pilipicenu. i obdya yehova ydu bhu bhy bhktuluglvade yejebeluh yehova prvkltlu nirmulmu ceyucudga guhlo ebdesi mdiga nurugurini daci annpanmulicci varini posicenu. ahabudesmuloni udkdharlnnitini ndulnnitini cudboyi, psuvulnnitini pogottukonkud gurrmulnu kergadidlnu pranmulto kapadutke mnku gddi dorukunemo telisikonumni obdya ajn iccenu. kabtti varu desmtt scripvlenni ceriyok palu tisikoni, ahabu ot riga ok vepunkunu obdya otriga nikok vepunkunu velliri. obdya margum povucudga eliya atnini edurkonenu. obdya yitni nerigi nmskarmu cesina yelinvadven eliyavu nive gda yni adugga atduneneyni ceppinivu ni yelin vani dggrku poyi, eliya yicct unnadnitielyeyumnenu. aduku obdyanenu cavvle nni ni dasudnen nnnu ahabucetiki nivu appgip nel? nenu cesin papmemi? ni devuden yehova jivmutodu ninnu cikikucukovlenni na yelin vadu dutlu ppicni jnmoktenu ledu, rajy moktenu ledu; atdu ikkd ledniyu, atni cudledniyu, varu aya jnmulcetnu rajymul cetnu prmanmu ceyicucu vcctiri. nivuni yelinvanicetku poyi, eliya yicct unnadni ceppumni naku ajn iccucunnave; ayite nenu niyoddnudi povu ksmde yehova atm naku teliyni sthlmunu ninnu kocupovunu, appudu nenu poyi ahabunku vrtmanmu teliyjeppin truvat nivu atniki knbdni yedl atdu nnnu cpi veyunu, alagun ajn iyyvddu, ni dasudnen nenu balymunudi yehovaydu bhybhktulu nilipin vadnu. yejebeluh yehova prvkltlu htmu ceyucudga nenu cesindi na yelinvadven niku vinbndini kada? nenu yehova prkltlo nuru mdini guhku ebdesi mdicoppun daci, ann panmulicci varini posicitini. ippudu ahabu nnnu cpuntlugani yelinvani dggrku poyi, eliya yicct unnadni ceppumni nivu naku ajn iccucunnave ani mnviceyga eliyaevni snnidhini nenu niluvbdiyunnano, israyelu devuden a yehova jivmutodu nijmuga i dinmun nenu ahabunu drsicudunni ceppucunnannenu. att obdya ahabunu edurkonboyi a vrt manmunu teliyijega eliyanu klisikonutke ahabu byluderenu. ahabu eliyanu cucisrayelularini srmpettuvadvu nive kavayni atnito anga atdunenu kanu, yehova ajnlhu gekonk byludevtt nnusricu nivunu, ni tdri yitivarunu israyelularini srmpettuvare ynnaru. ayite ippudu nivu israyelulari ndrini, yejebeluh posicucunn byludevtt prvkltlu naluguvdl ebdimdini, aseradevil prvkltlen naluguvdl

mdini nayoddku krmelu prvtmu nku piluvnpumni ceppenu. ahabu israyelulari rdriyoddku dutlno ppi,prvkltlu krmelu prvt munku smkurcenu. eliya jnuldri dggrku vcci yennall mtutuku miru redu tlpul mdhy td bdududuru? yehova devudete aynnu anusricudi,bylu devudete vani nnusricudni prktn ceyga, jnulu atniki prtyuttrmuga ok matennu plukk poyiri. appudu eliyayehovaku prvkltlen varilo nenu okdne sesici yunnanu; ayite bylunku prvkltlu naluguvdl ebdimdi yunnaru. maku redu edlno iyyudi. varu vatilo okdani korukoni dani tunkluga cesi, krid agni yemiyu veykudne danini kttelmid ucvlenu, redv yeddunu nenu siddhmu cesi, krid agni yemiyu veykudne danini kttelmid ucudunu. truvat miru mi devt perunubtti prarthn ceyudi; nenete yehova nammunubtti prarthn ceyudunu. e devudu kttelnu tgulbettutcet prtyuttrmiccuno ayne devudni niscyicudmu rdni eliya mrl jnulto ceppga jnuldunua mat mcidni prtyuttr micciri. appudu eliya bylu prvkltlu pilicimiru anakuleyunnaru gnuk mire modt ok yeddunu korukoni siddhmucesi mi devt perunubtti prarthn ceyudu; ayite miru agniyemiyu krid veyvddni ceppga varu tmku iyybdin yeddunu tisikoni siddhmucesi, udumu modlukoni mdhyahnmu vrkubyla, ma prarthn vinumni bylu perunubtti prarthncesiri gani yok matyennu prtyuttrmiccuvadevdunu lekpgoga, varu tamu cesin blipithmunoddgtulavey modlupettiri. mdhyahnmu kaga eliyavadu devudeyunnadu. peddkeklu veyudi; vadu okvel dhyannmu ceyucunnademo, durmun nunnademo, pryanmu ceyucunnademo, vadu nidrpovucunnademo, miru okvel lepvlsi yunnademo ani aphasymu ceyga varu mri gttiga kekluveyucu, rkrtmu karumtuku tm mryad coppun kttultonu stsrmltonu tm dehmulnu kosikonucunudiri. i prkarmu mdhyahnmen truvat astmy nevedymu arpici smymuvrku varu prkrtmu ceyucu vcctiri gani, matyennu prtyuttrmiccu vadennu lksymucesinvadennu lek poyenu. appudu eliyana dggrku rdni jnuldrito ceppga jnuldunnu atni dggrku vcctiri. atdu krid pd droybdiyunn yehova blipithmunu bagucesi, yhovavakku prtyksmeni nammu israyeluganni vagdannu nodin yakobu stti gotrmul lekkcoppun pdredu rallnu tisikoni a rallcet yehova nammun ok blipithmu kttici, danicuttu redu manikl gijlu pttunt lotuga kdkmotti trvvi kttelnu krmuga perci yeddunu tunkluga kosi a kttelmid uci, jnulu cucucudgamiru nalugu totnlid nillu nipi dhnbli psumasmidnu kttelmidnu poyudni ceppenu adiyen truvatredv maru a prkarme ceyudni atdu ceppga varu redv marunu alagu cesiri; mudv marunu ceyudnga varu mudv marunu cesiri; appudu a nillu bli pithmucuttunu porli parenu; mriyu atdu kdkmunu nillto nipenu.

astmy nevedymu arpicu smymun prvktygu eliya dggrku vcci yilagu prarthncesenuyehova, abrahamu issaku israyelul deva, israyeliyul mdhy nivu devudve yunnavniyu, nenu ni sevkudne yunnanniya, i karymulniiyu ni selvu cet cesitinniya i dinmun knuprcumu. yehova, na prarthn alikicumu; yehovaven nive devudve yunnavniyu, nivu vari hrdymulnu ni ttutuku tirugeyuduvniyu i jnuklu teliyuntluga na prarthn agikricumu. atdu ilagun prarthn ceyucudga yehova agni digi, dhnbl psuvunu ktelnu rallnu buggini dhici kdkmdunn nillnu aripocesenu. att jnuldruu dani cuci sagilpdieyhovaye devudu, yehovaye devudu ani keklavesiri. apudu eliyaokninen tpicu koni poniyyk bylu prvktlnu pttukonudni variki selviyyga jnulu varini pttukoniri. eliya kisonu vagu dggrku varini konipoyi akkd varini vdhicenu. pimmt eliyavistar men vrsmu vccuntluga dhvni put-tucunndi, nivu poyi bhojnmu ceyumni ahabuto ceppga ahabu bhojnmu ceyboyenu gani, eliya krmelu prvtmumidiki poyi nelmidi pdi mukhmu mokallmdhy ucukonenu. truvat atdu tn dasuni pilicinivu kepikoyi smu dr-muvepu cudumnga vadu merkyekki par-juci emiyu knbdeednga atduik edu marulu poyi cudumni ceppenu. edv maru atdu cuci adigo mnisi ceyyi yt cinn meghmu smudmunudi peki ekkucunndenu. apudu eliyaniyu ahabu dggrku poyinivu vel-lkud vrsmu ninnu apkuduntlu ni rthmunu siddh prcukoni pommini ceppumni vanini ppenu. atlo akasmu meghmultonu galivan-tonu karu kmmenu; mopen van kurisenu gnuk ahabu rthmekki yeyre yelunku vel-lipoyenu. yehova hstmu eliyanutluprega atdu ndumu bigicukoni ahabute muduga prugeti-koni poyi yeyreyelu gummmu noddku vc-cenu.

19

eliya cesindtyunu atdu khgdmucet prvktl... ndrini cpicin sgtiyunu ahabu yejebelunku teliyieppga yejebelu ok dutcet eliyaku i vrt-manmu ppicenurepu i velku nenu ni pran-munu varilo okni pranmuvle ceynyiedl devudu naku gopp apaymu klugieyunagak. kabtti atdu i smacarmu telisikoni, leci tn pranmu kapadu konutke poyi, yuda sb-dhmen beyersebaku ceri, acct udumni tn dasunito ceppi tanu ok dinpryanmu arny-muloniki poyi yok bdrivrksmukrid kur-cudi, mrna peksglvadeyehova, na pitrulkte nenu ekkuvvadnu kanu, itmttuku calunu, na pranmu tisikonumu ani prarthncesenu. atdu bdrivrksmu krid prudi nidricucudga ok devdnt vcci atni muttinivu leci bho-jnmu ceyumni ceppenu. atdu cucintlo atni tldggr nippul mid kalcbdin appmunu nill buddiyu knbdenu gnuk atdu bhojn-mucesi tirigi prudenu. ayite yehova dut

redvmaru vcci atni muttini sktiki micin pryanmu niku siddhme yunndi, nivu leci bhojnmu ceyumni ceppinppudu atdu leci bhojnmucesi, a bhojnpu blmucet nluvdi ra-tribglu pryanmucesi, devuni prvtmni pe-rupettbdin horebunku vcci acct unn yok guhloceri bscesenu. yehovavakku atniki prtyksmeeliya, yicct nivemi ceyucunnavni atni ndunga atduisrayelu varu ni nibdhnu trosi vesi ni blipithmulnu pdgotti ni prvk-tlru khgdmucet htmu cesiri. senymul kd-hiptiyu devudungu yehova korku mha ros-muglvadne nenu ok dnumatme migiliyudga varu na pranmuu kud tisiveyutke cucucun-narni mnivesenu. adukaynnivu poyi prvt-mumid yehova smukhmdu nilici yudumni selviccenu. att yehova a vepun scripa blmen penugali lecenu, yehova bhymunku prvtmulo bddlayenu; sillu chinna bhinnmu-layenu gani yehova a gali debbydu prtyksmu kaledu. gali poyin truvat bhukpmu kli-genu gani a bhukpmundu yehova prtyksmu kaledu. a bhukpmen truvat merupu put-tenu gani a merupundu yehova prtyksmu kaledu, merupu agipoga mikkili nimml-muga matladu ok svrmu vinbdenu. eliya dani vini tn dupptito mukhmu kppukoni byluderi guhvakit nilicenu. atlo eliya, icct nivemi ceyucunnavni yokdu plikin mat atniki vinbdenu. aduktduisra yelu-varu ni nibdhnu trosivesi ni blipithmulnu pdgotti ni prvktlru khgdmucet htmu cesiri. seny mulkdhiptiyu devudungu yehova ko-rku mha rosmuglvadne nenu okdnu matme migiliyudga varu na pranmu tisiveyutke cucu cunnarni ceppenu. appudu yehova atniki sel viccin demnganivu mrli arny-margmun dmsku nku poyi daniilo prvesici siriy desmumid hjayelunku pttabhisekmu ceyumu; israyelu varimid nisikumaruden yehuku pttabhisekmu ceyumu; niku maruga prvktieyudutku abelme holavaden sap-atu kumaruden elisaku abhisekmu ceyumu. hjayeluyokk khgdmunu tpicukonuvarini yehu htmuceyunu; yehu yokk khgdmunu t-picukonuvarini elisa htmu ceyunu. ayinnu israyelu varilo bylunku mokallunkyu, notito vani muddu pettukonkyunudu edu velmdi naku iknu migiliyuduru. eliya acctnudi poyin truvat atniki sapatu kumaruden elisa knbdenu. atdu tn mudrnnun pdredu arkl yedlcet dukki dunnucucu pdredv ark tanu tolucudenu. eliya atni cer boyi tn dup-pti atnimid veyga atdu edlru vidici eliyavet prugettinenu poyi na tlidrdulnu muddupet-tukoni tirigi vcci ninnu veb diceddni ceppi atnini selvdugga atdupoyi rmmu, navln niku nirdbhmu ledni ceppenu. adu ktdu atnini vidici velli kadi yedlru tisi, vdhici vatimas-munu gortinogl cet vtcesi jnuklu vddi cenu. varu bhojnmu cesin truvat atdu leci eliya vebdi velli atniki upcarmu ceyucudenu.

tnyodd gurrmulnu rthmulnu smkircukonin muppd iddru rajuludga siriyarajen benhddu tn senymttini smkurucunni byluderi somronuku muttdi vesi danimid yuddhmu cesenu. atdu pttmndunn israyelurajen ahahunoddku dutlunu ppi ni vediyu ni bgarmunu nave, ni bharyllonu ni pilllonu saudrymuglvaru navarni benhddu selvicucunnadni varicet vrtmanmu telijjesenu. aduku israyelu rajuna yelinvadven raja, nivvicin selvuprkarmu nenunu naku klingen smstmunu ni vsmun nunnamnprtutyttmricci varini ppga a dutlu poyi a mat telijjesi tirigi vccibenhddu itlu sel viccucunnadni telijjepiriniyu ni vedini ni bgarmunu ni bharylunu ni pilllunu naku appgip vlenni nenu niyoddu na sevkulnu ppiyunanu. repu i velku varu ni yitini ni sevkul yidlunu prisodhi cuduru; appudu ni ktiki edi yipuga nuduno danini varu cetpttukoni tisikoni povuduru. kaga israyelu raju despu peddlnidrin piluv npicibenhdduni bharylunu pilllunu vedi bgarmulnu pttukodunni vrtmanmu ppga nenu iyyanni ceppledu; a mnusyudu cey gorucunn mosmu ettido adi miru telisikonudnenu. nitvni mat vinvdu, daniki oppukonvddu ani a peddlunu jnuldunnu atnito ceppiri, gnuk atdumiru rajen na yelin vanito telijjepvlsindemnganivu modt ni sevkudnen naku iccippin ajnunu nenu tppk anusritunu gani, nivippudu selviccin danini nenu ceylenni benhddu dutlito ceppudnenu. a dutlu poyi benhdhunoddku vcci a prtutyttmu telijjeyga benhddu mrl atni yoddku dutlunu ppinatokud vccin vardrunu pidikedu ettikoni povutku somronu yokk dhuli calinyedl devtlu naku gopp apaymu klugjeyuduru gak ani vrtmanmu cesenu. aduku israyelurajutn ayudhmunu ndumun bigicukonuvadu danivippi tisi vesinvanivle atisypdkuddni ceppudnenu. bnhddunu a rajulunu gudarmulydu vidu jri gicukonucudga, i prtutyttmu variki vccenu gnuk atdu tn sevkulu pilipici yuddhmunku siddh pdundi ajnapicenu. varu snnddhule pttmnu edut niluvga prvktyen yokdu israyelu rajen ahahunoddku vcci atnito itlenuyehova selviccundemngai gopp ddtu nivu cucitive; nenu yehovanni nivu grhicuntlu nedu danini niceti kppgicednu. idi yevricet jrugguni ahabu adugga atdurajadhiptullo unn rvnulcet jrugguni yehova sel viccucunnadni ceppenu. yuddhmunu evru arbhmu ceyvlenni raju adugga atdunive ani prtutyttmiccenu. vetne atdu rajyadhiptullo unn vari lekkcudga varu redvdl muppd iddreri. truvat jnuldunu, anga israyelu varindrin lekkipga varu eduvel mdiyeri. mdhyahnmdu viru byluderga benhdununu atniki shkarulen a muppd iddru rajulunu gudarmullo tragi mttule yudiri. rajyadhiptullonunn a rvnulu muduga bylu de-

rinnpudu sgti telisikonutke benhddu kodrini ppenu. somronulonudi kodru vcciyunnarni btulu telijjeyga atduvaru smadhammuga vccinnu yuddhmu cey vccinnu varini sjivuluga pttukonirdni ajnapicenu. rajyadhiptullonunn a rvnulunaru varito kudnunn dduvarunu pttmulonudi byluderi prtivadunnu ediricin vanini cpga siriyunulu paripoyiri. israyeluvaru varini trumu cudga siriya rajen benhddu gurmekki rautulto gud tpicukoni poyenu. att israyelu raju byluderi gurrmulnu rthmulnu odici siriyunulu bhuga htmu cesenu. appudu a prvkt israyelu rajunoddku vccinivu blmu teccukonumu, nivu ceyvlsin danini knipetti yudumu, edadinatiki siriyaraju nimidiki mrl vccunni atnito ceppenu. ayite siriya raju sevkulu atnito ilagu mnvi cesirivari devtlu koddevtlu gnuk varu mnkte blvtuleri. ayite mnmu medanmdu varito yuddhmu cesin yedl niscymuga varini gelucudumu. iduku miru ceyvlsin demnga, a rajullo okkokni vanni vari adhiptmulonudi tisivesi variki bduluga senadhiptulnu nirnyici nivu pogottukonin blmu eto at blmunu, gurmuklu gurrmulnu rthmulku rthmulnu lekkici pogu ceyumu; appudu mnmu medanmudu varito yuddhmu cesinyedl avsymuga mnmu varini gelu cudmni mnvi ceyga atdu varu ceppin mat vini a prkarmu cesenu. kabtti mruvstsmu benhddu siriyunulu smkurci lekkcuci byluderi poyi israyeluvarito yuddhmu ceyutke aphekunku vccenu. israyelu vardrunu pogu ceybdi siddhme varini edirip byluderi. israyeluvaru mekpilll mdlu retivle variyedut digiyudiri gani desmu siriyunulcet kppbdi yudenu. appudu devjnuden yokdu vcci israyelu rajuto itlenuyehova selviccun demngasiriyunulu yehovakoddku devudegani loylku devudu kadni anukoduru; ayite nenu yehovane yunnanni miru telisikonuntlu i gopp smuhmtyu ni cetiki appigcednu. varu edurumukhmuluga edudinmulu gudarmulu vesikoni yudin truvat edv dinmdu yuddhmunku klisikonga israyeluvaru ok dinmdesiriyunul kablomu lksmdini htmu cesiri. tkkinvaru apheku pttmuloniki paripoga acctnunn yokprakarmu sescinvarilo iruvdi yedu velmdid mid pduenu. benhddu paripoyi a pttmndu prvesici a yagdullo corga atni sevkuluisrayelu vari rajulu dyaprulni memuvitimi gnuk niku anukulmenyedl memu ndumunku gonelu kttukoni tlmid trallu vesikoni israyelu rajunoddku povodumu; atdu ni pranmunu rksicu nemo ani rajuto anga raju aduku smmticenu. kavun varu tm ndumulku gonelu kttukoni tlmid trallu vesi koni israyelu rajunoddku vccini dasuden benhdududycesi nnnu brduknimmni mnvi ceyutke mmmunu ppenni ceppga atdubenhddu na shodrudu, atdu iknu sjivude yunnada ani yidgenu. appudu a mnusyulu sgti grhici atni mnssu elagun nunndo adi niscymuga gurr-

terigi a matnubttibenhddu niku shodrude ani ceppga atdumiru velli atnini todukoni rdnenu. benhddu tnyoddku raga atdu tn rthmumid atni ekkicukonenu. att benhdutn tdiri cetilonudi na tdiri tisikonin ptnmulnu nenu mrl appgicednu; mriyu na tdiri somronulo vidhulnu ktticukonintlu dmskulo tmkorku tmru vidhulnu ktticu konvcunu ani atnito ceppga ahabui prkarmuga nito sdhicesi ninnu ppiveyudunni ceppi atnito sdhicesi atni poniccenu. att prvktl sisyullo okdu yehova ajncet tn celikantonnu kottumnga atdu atni kottutku oppkoyinppudu atdunivu yehova ajnku lobdkpotivi gnuk nivu nnu vidicipogane sihmu ninnu cpunni atnito ceppenu. atdu velli-pogane sihmokti atniki edure atnini cpenu. truvat mriyokdu atniki knbdinppudu atdunnu kottumnga atdu atni kotti gay prcenu. appudu a prvkt poyi, kdlmid paga kttukoni maru vesmu vesikoni, margmdu raju yokk rakke knipettukoni yudi raju vccut cuci bigrga rajuto ilagu mnvi cesikononuni dasudnen nenu yuddhmuloniki poyiyudga idigo okdu itu tirigi ok mnusyuni nayoddku todukoni vcci yi mnusyuni knipettum; e vidhmu ganennu vadu tppicukoni poyinyedi vani pranmunku maruga ni pranmupovunu; leda nivu redu mnugul vedini iyyvlenenu. ayite ni dasudnen nenu pnimid akdkdkd tirugucudga vadu knbdkpoyenu. appudu isra yelurajuniku nive tirpu tirbukotivi gnuk nivuceppinttugane niku jrugunu ani atniki selviyyga atdu tvrpdi tn kdlmide paga tisiveyga cuci atdu prvktllo okdni raju polcenu. appudu atduyehova selviccundemnganenu spicin mnusyuni nivu ni cetilonudi tppicukoni poniccitivi gnuk vani pranmunku maruga ni pranmunu, vani jnulku maruga ni jnulunu appgip bdudurni rajuto anga israyeluraju muti muducu koninvade kopmuto somronulonini tn ngrunku vccenu.

21

i sgtulen truvat yejreyelulo somronu rajen ahabu ngrunu anukoni yejreyeluvaden nabotunku ok drakstot kligyudga ahabu nabotunu pilipicini draks tot na ngrunu anukoni yunndi gnuk adi naku kurtotkimmu daniki prtiga danikte mci drakstot nikiccednu, leda niku anukulmen yedi danini krymunkimmini adigenu. aduku nabotuna pitrarjitmunu ni kiccutku naku etmatrmunu vllpddni ceppga na pitrarjitmunu ni kiyyinni yejreyeliyuden nabotu tnto ceppandinibitti ahabu muti muducokoninvade kopmuto tn ngrunku poyi memumid prudi yevritonu matladkyu bhojnu ceiky yudenu. att atni bharyen yejebeluvccinivu muti muducokoninvade bhojnu ceiky yudedvemni atni ndugga atdu ameto itlennenuni drakstotnu krymunku nakimmu; lek niku anukulmenyedl daniki

maruga mriyok drakstot ni kiccednni, yejre yeliyuden nabototu nenu ceppga atduna drakstot ni kiyyennenu. adu ktni bharyen yejebeluisrayelulo nivippudu rajypripalnmu ceyutleda? leci bhojnmu cesi mnssulo stosmuga udumu; nene yejreyeliyuden nabotu drakstot nikippicednni atnito ceppi ahabu pert takidu vrayici atni mudrto mudrici, a takidunu nabotu nivasmu ceyucunn pttnpu peddlkunu samtulukunu ppena. a takidulo vrayicin demngaupvasdinmu jrugvlenni miru catici nabotunu jnulyedut niluvbeti nivu devunini rajunu dusicitivni atnimid saksymu plukutku pnikimalin yidddru mnusylunu siddhprcudi; tirpu ayinmidt atni bytiki tisikoni poyi rallto cavgottudi. atni pttnpu peddlunu pttndu nivsicu samtulunu yejebeluv tmku ppin takidu prkarmuga jrigiciri. etlnga varu upvasdinmu catici nabotunu jnul yedut niluvbettiri. appudu pnikimalin yidddru mnusylunu smajmulo prvesici atni yedut kurdudinabotu devunini rajunu dusicenni jnul smksmun nabotumid saksymu plukga varu pttnmu bytiki atnini tisikoni poyi rallto cavgottiri. nabotu ratidebbcet mrnmayenni varu yeje belunku vrtmanmu ppga nabotu rati debblcet mrnmayenni yejebeluv vininabotu sjivudu kadu, atdu cnipoyenu gnuk nivu leci yejre yeliyuden nabotu krymunku nikiyyinnolk poyin atni drakstotnu svadhinprcukonunni ahabuto ceppenu. nabotu cnipoyenni ahabu vini leci yejreyeliyuden nabotu drakstotnu svadhin prcukonboyenu. appudu yehovavakku tisbiyuden eliyaku prtyksme yilagu selviccenu nivu leci somronulonunn israyelurajen ahabunu edu rkonutku byluderumu, atdu nabotyuyokk drakstotlo unadu; atdu danini svadhinprcu konboyenu. nivu atni cuci yilagu prkti cumuyehova selviccundemngadini svadhin prcukonvleni nivu nabotunu cpitivigda. yehova selviccundemngae sthlmdu kukklu nabotu rktmunu nakeno a sthlmdo kukklu ni rktmunu nijmuga nakunni atnito ceppenu. att ahabu eliyanu cucina pgvada, ni cetilo nenu cikkubditina? ani plukga eliya itlennenuyehova drstiki kidu ceyutku ninnu nive amukoni yunnavu gnuk na cetilo nivu cikkitivi. aduku yehova ilagu selviccenunenu ni midiki apa ymu rppicednu; ni stti-varini nasmucetunu; alpulemi ghulemi israyelularilo ahabu pksmun evrunu lekud purusulndrini nirmulmucetunu. israyeluvavu papmu ceyutku nivu karkudve naku kopmu putticitivi gnuk nabotu kumaruden yrobamu kutubmunkunu ahiya kumaruden byesa kutubmunkunu nenu cesintlu ni kutubmunku ceyudunni yehova selviccucunadu. mriyu yejebelunugurci yehova selviccundemngayejreyelu prakarmunodd kukklu yejebelunu tiniveyunu. pttndu ccu ahabu sbdhikulnu kukklu tiniveyunu; bytib-

humullo cccuvarini akaspskslu tiniveyunu ani ceppenu tn bharyyen yejebelu prerep-ncet yehova drstiki kiducey tnnu tanu am-mukonin ahabuvti vadu evvdunu ledu. is-rayeliyul yedut niluvkud yehova vellgottin amoriyul acarritiga vigrhmulnu pettukoni atdu bhu heyemuga prvrticenu. ahabu a matlu vini tn vstr mulnu cipu koni goneptt kttukoni upvasmudi, gonepttmd prudi vyakulpducudga yehova vakku tis-biyuden eliyaku prtyksme yilagu selviccenu ahabu naku bhypti vinyemuga prvrticut cucitiva? naku bhypti atdu vinyemuga prvrticutet a apaymu atni kalmundu sbhvip-kud api, atni kumaruni kalmundu atni ku-tubikulmidiki nenu dani rppicednu.

22

siriynulunu israyelularunu mudu svtsr mulu okrito okru yuddhmu jrigipk maniri. mudv svtsrmdu yudarajen yehosapatu byluderi israyelurajunoddku raga israyeluraju tn sevklunu pilipiciramotgiladu mndni mire-guduru; ayite mmmu siriya raju cetilonudi dani tisikonk urkunnamni ceppi yuddhmu ceyutku natokud nivu ramotgiladunku vc-cedva ani yehosapatunu adigenu. aduku yehosapatunenu nivadnu; na jnulu ni jnule na gurrmulunu ni gurrmule ani israyelu rajuto ceppenu. pimmt yehosapatunedu yehova yodd vicarnceyudmu rdni israyelu rajuto anga israyeluraju dadapu nalugu vdlmd i prvktlnu pilipiciyuddhmu ceyutku ramotgiladumidiki poduna pokuduna ani vari ndigenu. adukuyehova danini rajen ni cetiki appgicunu gnuv podni varu ceppiri gani yehosapatu vicarn ceyutke viru tpye-hova prvktllo okdennu ikkd leda ani adi-genu. aduku israyelurajuivlu kumaruden mikaya anu okdunnadu; atnidvara mmmu yehovayodd vicarn ceyvccunu gani, atdu nnnugurci melu prkptik kide prkticunu gnuv atniydu naku dvesmu kldni yehosa patuto anga yehosapaturajen miru ala gnvddenu. appudu israyelu raju tn privarmulo oknini pilicivlu kumaruden mikayanu sighrmuga ikkdiki rppicunni selviccenu. israyelu ra-junu yudaraju yehosapatunu rajvstrmulu dhricukoni, somronu gvini dggrnunn visal sthlmdu gddelmid asinule yudi, prvktldrunu vari smksmdu prktn ceyucudga kenya ku-maruden sidkiya yinup kommulu ceyicukoni vcciviticet nivu siriyulnu podici nasnmu cetuvni yehova selviccu cunnadni ceppenu. prvktldrunu a coppunne prktn ceyucuyehova ramotgiladunu rajven ni cetiki appg-icunu gnuv nivu danimidiki poyi jymod-uduvu ani ceppiri. mikayanu piluvboyin dut prvktlu ekmuga rajuto mci matlu pluku-cunnaru gnuv ni mat vari matku anakul-prcumni atnito anga mikayayehova naku sel vccundedo ayn jivmutodu nenu da-

nine plu kudunnenu. atdu rajunoddku vc-cinppudu rajumikaya, nivemduvu? yud-dhmu ceyutku memu ramotgiladumidiki poduma pokuduma ani ydugga atduye-hova danini rajven ni cetiki npp gicunu gnuv nivu danimidikipoyi jymoduduvni ra-juto anenu. aduku rajunicet prmanmu ceyici yehova nammunubtti nijmen ma-tle nivu nato plukvlsindni nenenni marulu nito ceppitini ani raju selviyyga atduis-rayeliyul ldrunu kaprieni gorrlvlene kodlmid cedri yudut nenu cucitini variki yjmanudu ledu; evri yitiki varu smadhanmuga vel-lvlsindni yehova selviccenu ani ceppenu. appudu isra yeluraju yehosapatunu cuc-itdu nnnu gurci meluplukk kide prvcicunni nenu nito ceppleda anga mikaya yitlnenuye-hova selviccin mat allicumu; yehova si-hasnasinude yudga prloksenymtyu ayn kudi parsvmunnu edmparsvmunnu nilici yudut nenu cucitini ahabu ramotgiladumidiki poyi akkd odipovuntluga evdu atnini prerepi-cunni yehova selviyyga, okdu i vidhmuganu mriyokdu a vidhmuganu yocn ceppucudiri. atlo ok atn yedutiki vcci yehova snnidhini niluvbdinenu atnini prerepicednnga yeho-vae prkarmu nivtni prerepicuduvni atni ndi-genu. aduktdunenu byluderi atni prvktl not abddhmadu atmga udunni ceppga ayn-nivu atni prerepici jymu noduduvu; poyi a prkarmu ceyumni atniki selviccenu. yehova ninnugurci kidu yocici ni prvktl not abd-dhmadu atmnu ucuyunnadu. mikaya yitl-nga, kenyna kumaruden sidkiya atni dggrku vccinito matladutku yehova atm nayoddnudi evepuga poyenni ceppi mikayanu cepmid kottenu. aduku mikaya dagukonutke nivu a ya gdulloniki corbdu nadu adi niku teliy vccunni atnito ceppenu. appudu israyelu rajumikayanu pttukoni tisikoni poyi pt-tnpu adhikariyen amonunkunu rajkumaruden yovasu knunu appgici bdigrhmulo uci, memu ksemmuga tirigivccuvrku atniki kst-men annmu nillu iyudni ajn iccenu. ap-pudu mikaya ilagu ceppenu skljnulara, na mat allicu dni ceppenurajven nivu ema-trmennu ksemmuga tirigi vccinyedl yehova nacet plukledu. israyelu rajunu yudara-jgu yehosa patunu ramotgiladu midiki povu-cudga isra yelurajunenu maruvesmu vesikoni yuddhmulu prvesicednu, nivete ni vstrmulu dhricukoni prve sicunni yehosapatuto ceppi maruvesmu vesikoni yuddhmdu prvesicenu. sriyaraju tn rth mulmid adhikarulen muppidi iddru adhiptulnu pili pici alpultonennu gh-nultonennu miru potladvddu; israyelurajuto matrme potladudni ajn icciyudga rthadhiptulu yehosapatunu cuciyitde israyelu ra-jnukoni atnito potladutku atni midiki vcciri. yehosapatu kekluveyya rthadhiptulu atdu israyeluraju kanttu gurutuptti atni trumut manivesiri. pmmt okdu tn villu tisi guri cud-kye viduvga adi israyelu rajuku kvcpukilu

mdhynu tgilenu gnuk atdunaku gaymendi,
rthmu trippi senymulo nudi nnu avtlku
tisikoni pommni tn sardhito ceppenu. nadu
yuddhmu blmuga jrugucunnppudu rajunu
sirinyul yedut atni rthmumid niluv bettiri;
astmymdu atdu mrnmayenu; tginlin gaymu-
lonudi atni rktmu kari rthmulo mdugu gt-
tenu. suryastmy smymdu dduvardru tm
tm pttnmulkunu desmulkunu velli povccu
nni prcurmayenu. i prkarmu raju mrnme
somronunku konipobdi somronulo patipet-
tbdenu. vesylu snanmu ceyucudga okdu
a rthmunu somronu kolnulo kdiginppudu
yehova selviccin matcoppun kukklu vcci atni
rktmunu nakenu. ahabu cesin yitr kary-
mulnugurciyu, atdu cesin danttinigurciyu,
atdu kticcin dtpu itinigurciyu, atdu kt-
ticcin pttnmulnu gurciyu israyelu rajul vrt-
tatmul grth mdvraybdiyunndi. ahabu
tn pitrulto kud nidricga atni kumaruden
ahjya atniki maruga rajayenu. asa kumaru-
den yehosapatu israyelu rajen ahabu elub-
dilo nalugv svtsrmdu yudanu elnarbhicenu.
yehosapatu el narbhicinppudu atdu mup-
pdi yyidedlvade yerusalemulo yiruvdi yed-
edlu elenu; atni tlli peru ajuba, ame sil-
hikumarteye yudenu. atdu tn tdriyen
asayokk margmulnniti nnusrici, yehova
drstiki anukulmuga prvrticucu vccenu. ayite
unnt sthlmulnu tisiveyledu; unnt sthlmullo
jnulu iknu blulu arpi cucu dhupmu veyucu
nudiri. yehosapatu israyelu rajuto sd-
hicesenu. yehosapatu cesin yitr kary-
mulnugurciyu, atdu knuprcin blmunugur-
ciyu, atdu yudthmucetin vidhmunu gur-
ciyu yudarajul vrttatmul grthmdvrayb-
diyunndi. tn tdriyen asadinmullo sesi-
ciyudin purusgamulnu atdu desmulonudi
vellgottenu. a kalmdu edomu desmunku
raju lekpoeyenu; prdhaniyen yokdu rajy-
palnmu ceyucudenu. yehosapatu bgarmu
teccutke ophirudesmunku povutku trsisu
odlunu kttipga a odlu byluderk esongeberun-
odd bddle poeyenu. ahabu kumaruden
ahjyana sevkulnu ni sevkulto kud odlmid
ponimmni yehosa patu ndugga yehosapatu
daniki oppledu. pmmt yehosa patu tn
pitrultokud nidrici, tn pitruden davidupur-
mdu tn pitrultokud patipett bdeni; atni
kumaruden yehoramu atniki maruga ra-
jayenu. ahabu kumaruden ahjya yudara-
jen yehosapatu elubdilo pdunedv svtsrmdu
somronulo israyelunu elnarbhici redu sv tsr-
mulu israyelunu elenu. atdu yehova drstiki
cedutnmu jrigici,tn tliddru liddri prvrt
nnu, israyeluvu papmu ceyutku karku-
den nebatu kumarudgu yobamu prvrtnnu
anusrici prvrticucu vccenu. atdu bylu de-
vtnu puji cucu, vaniki nmskarmu ceyucu,
tn tdri cesin kriylnniti coppun jrigicucu, is-
rayeliyul devuden yehovaku kopmu putti-
cenu.

ahabu mrnmen truvat moyabiyulu israyelu-varimid tirugbdiri. ahjya somro nulonunn tn medgdi kitikilonudi kridpdi rogiyemiru ekronu devtygu byllebubu noddku poyii vyadhi pogottukoni nenu svsth pduduno ledo vicaricudni dutlnu ppga yehova dut tisbiyuden eliyato ilagu selviccenunivuleci somronuraju ppin dutlnu edurkonboyi yitl-numuisrayelularilo devu dnnvadu lednukoni ekronu devtyen bylje bubunodd miru vicar-icbovcunnara? kaga yehova selviccundemnganivekkin mcmu midnudi digirakud nivu niscymuga mrnmvu duvu ani eliya varito ceppi vellipoyenu. tru vat a dutlu rajunoddku vcciri.mireduku tirigi vccitirni atdu vari ndugga varuok mnusyudu maku edurupdim-immunu ppin rajunoddku tirigipoyi atniki i sgti tely jeyudiyehova selviccundemngais-rayelulo devu dnnvadu lednukoni ekronu devtygu bylje bubunodd vicarnceyutku nivu dutlnu ppu cunnave; nivekkin mcmumid nudi digi rakud niscymuga nivu mrnmvuduvu ani atdu plikenni varu ceppga mimmunu edurkonvcci yi mat ceppinvadu elativadni raju adigenu. aduku varu atdu gogli dhricukoni ndumunku toludtti kt-tukoninvadni prtyuttrmiyygaa mnusyudu tisbiyuden eliya ani atdu ceppenu. vetne raju ebdimdiki adhiptiyen yoknini vani yebdimdito kud eliya yoddku ppenu. atdu kodmid kurbuni yudga adhipti yekki atni smipmunku poyidevjnuda, nivu digiravlenni raju ajnapicucunnadnenu. aduku eliya-nenu devjnudnete agni akasmunudi digivcci ninnu ni yebdimdini dhicunugak ani yebdimdiki adhiptiyen vanito ceppga, agni akasmunudi digi vanini vani yebdimdini dhicenu. mrl raju ebd mdimid adhiptiyen mriyoknini vani yebdimditekud ppga viduvccidevjnuda,tvrga digi rmmni raju ajnapicucunnadnenu. aduku eliyanenudevjnudnete agni akasmu nudi digivcci ninnu ni yebdimdini dhicunugak ani ceppga, akasmunudi devuni agni digi vanini vani yebdimdini dhicenu. iknu raju ebd mdiki adhiptiyen yoknini vani ebdimdito kud ppga ebdimdidi md adhiptiyen a mudvvadu vcci eliya yedut mokallunidevjnuda, dy cesi na pranmmu nidasulen yi yebdimdi pranmulnu ni drstiki priymenviga udnimmu. cittg-icumu; akasmunudi agni digi venukti pc dsadhiptulnu iddrini vanivani yebdi mdito kud dhicenu; ayite na pranmu ni drstiki priy mendiga udnimmni mnvi ceyga yehova dutvaniki bhypdk vanitokud digipommni eli yaku selviccenu gnuk atdu leci vanitokud rajunoddku vccenu. atdu vcci rajunu cucivarnceyutku israyelu varimdh devudnn vadu lednukoni nivu ekronu devtygu byllebubunodd vicarnceyutke dutlnu ppitive; nivekkin mcmumidnudi digi rakud

niscymuga nivu mrnmvuduvu ani ceppenu. eliya dvara yehova selviccin matprkarmu atdu cniyoyenu. atniki kumarudu lendun yuda rajen yehosapatu kumaruden yehoramu elubdilo redv svtsrmdu yehoramu atniki maruga rajayenu. ahjya cesin yitr kary-mulnugurci israyelu rajul vrttatmul grthmdu vraybdiyunndi.

2

yehova sudigalicer eliyanu akasmunku arohnmu ceyipobovu kalmun eliyayu eli sayu kudi gilgalunudi vellucudga eliyayehova nnnu betelunku pommni selvicci yun-nadu gnuk nivu dycesi yikkd nudumni elisato anenu. elisayehova jivmutodu, ni jivmutodu, nenu ninnu viduvnni ceppga varidddrunu betelunku pryanmu cesiri. betelunu unn prvktl sisylu elisayoddku vccinedu yehova niyoddnudi ni guruvunu prmunku tisikoni povunni niveruguduva ani elisanu adugga atdunenerugu dunu,miru urkududnenu. pimmt eliyaelisa, yehova nnnu yerikoku pommni selvicciyunnadu gnuk nivu dycesi yikkd udumni elisato anga atdu yehova jivmutodu ni jivmutodu, nenu ninnu viduvnnenu gnuk variddru yerikoku pryanmu cesiri. yerikolo unn prvktl sisylu elisayoddku vccinedu yehova niyodd nudi ni guruvunu prmunku tisikoni povunni ni verugu duva ani elisanu adugga atdunenerugudunu miru urkudud nenu. att eliyayehova nnnu yordanunku pommni selvicciyunnadu gnuk nivu dycesi yikkd udumni elisato anga atduyehova jivmutodu ni jivmutodu, nenu ninnu viduvnni ceppenu gnuk varidddrunu pryanme sagi velliri. prvktl sisylullo ebdimdi durmun nilici cucucudga variddru yordanundidggr niliciri. att eliya tn duppti tisikoni mdt petti nitimid kottga adi ivtlkunu avtlkunu vidi poyenu gnuk variddru podinelmid datipoyiri. varu datipoyin truvat eliya elisanu cucineni niyoddnudi tiybdkmunupu nikorku nenemi ceykoruduvo dani ndugummi ceppga elisaniku kligin atmlo redupallu na midiki vccu ntlu dyceyumnenu. aduktdunivu adigindi kstrtmuga nunnudi; ayite niyoddnudi tiybdi nppudu nenu niku knbdinyedl a prkarmu niku lbhicunu, knbd-niyedl adi kakkpovunni ceppenu. varu ik velluci matladucudga idigo agni rthmunu agni gurrmulunu knbdi viridddrini veru cesenu; appudu eliya sudigalicer akasmunku arohnmayenu elisa adi cucina tdiri na tdiri, israyeluvarik rthmunu rautulunu nive ani kekluvesenu; atlo eliya atniki mrl kn bdkpoyenu. appudu elisa tn vstrmunu pttukoni redu tunkluga cesenu. mriyu eliya duppti krid pdga atdu dani tisikoni yordanu oddunku vcci nilici otimidnudi kridpdin a dupptini pttukoni nitimid kottieliyayokk

devuden yehova ekkd unnadnenu. atdu a dupptito nitini kottga adi itu atu vidipoyi ndun elisa avtli yoddunku ndicipoyenu. yerikodgggnudi knipettucudin prvktl sisyulu atni cuceliya atm elisamid niliciyunnndni ceppukoni, atnini edurkonboyi atniki sastag nmskarmu cesi atnito itlniriidigo ni dasulmen ma yodd ebdimdi blmuglvarun-naru;ma mid dyuuci ni guruvunu vedkutku varini ponimmu; yehova atm atnini etti yok prvtm midnennu loyodennu vesi yudunemo ani mnvi ceyga atduevrini ppvddnenu. atdu oppvlsint blvtm cesi vartni btimalga atdu ppudni selviccenu gnuk varu ebdimdini ppri. viru velli mudu dinimlu atnini vedkinnu atdu variki knbdkpoyenu. varu yeriko pttnmdu agiunn elisayoddku tirigi raga atduevllvddni nenu mito ceppleda ani varito anenu. att a pttnpuvarui pttnmunn cotu rmyemendni ma yelinvadven niku knbducunndi gani nillu mcivi kavu. aducet bhumiyu nissarme yunnndni elisato anga atdukroth patrlo uppuvesi nayoddku tisikoni rdni varito ceppenu. varu dani tisikoni raga atdu a niti utyoddku poyi adulo uppuvesi, yehova selviccundemngai nitini nenu bagu cesi yunnan gnuk ik dinivln mrnmu klugk povunu. bhumiyu nissarmuga uddu anenu. kabtti netivruku elisa ceppin matcoppun a niru mcideyunnndi. akkdnudi atdu betelunku ekki vellenu atdu trovnu povucudga baluru pttnmulonudi vccibod-ivada ekkipommu, bodivada ekkipommni atni aphasymu ceyga atdu venukku tirigi varini cuci yehova nammunu btti varini spicenu. appudu redu adu elugu btlu advilonudi vcci varilo nluvdi yiddru balurnu cilci vesenu. atdu acctnudi poyi krmelu prvtmunku vcci acctnudi poyi somronunku tirigivccenu.

3

ahabu kumaruden yehoramu yuda rajen yehosapatu elubdilo pdunenimdv svtsrmdu somronulo israyeluvarik raje pdredu svtsrmlu elenu. itdu tn tli ddrulu cesin prkarmu ceyk, tn tdiri nilipin byludevta stbhmunu tisivesenu gani yehova drstiki cedutnmu ceyut mankudenu israyelu varu papmu ceyutku karkudgu nebatu kumaruden yrobamu cesin papmulnu viduvk ceyucune vccenu. moyabu rajen mesa anekmen mdlugl vade lks gorppillnu boccugl lks gorppottellnu israyelurajunku pnuga ic-cucuduvadu. ayite abahu mrnmen truvat moyaburaju israyelurajumid tirugubatu ceyga yeho ramu somronulonudi byluderi israyeluvarendrini smkurcenu. yudarajen yehosa patunku vrtmanmu ppimoya buraju namid tirugubatu cesiyunnadu; nivu vcci natokud moyabiyulto yuddhmu cesedva ani ydugga atdunenu nivadneyunnanu. na jnulu

ni jnule, na gurrmulu ni gurrmule; nenu byluderi vccedndni prtyuttrmiccenu. mnmu e margmun povudmni yehosapatu adugga atduedomu arny margmun povudumni cep-penu. israyelurajunu yudarajunu edomu-rajunu byluderi yedu din mlu cuttu tiri-gin truvat, varito kudnnu dduvarikini psu-vulkunu nillu lekpoeyenu. isra yelurajuk-tkta mugguru rajulmen mnlnu moyabiyul-cetiki appgipvlenni yehova mnlnu pilicen-ga yehosa patu atnidvara mnmu yeho-vayodd vicarnceyutku yehova prvktllo ok-dennu icct leda ani ydigenu. att israyeluraju sevkuillo okdueliya cetulmid nillupoyucu vccinlsapatu kumaruden elisa ikkd un-nadni ceppga yhosapatu yehova ajn yitni dvaramnku dorukunnenu. israyelurajunu yehosapatunu edomurajunu atni yoddku-poga elisa israyelurajunu cucinato niku nimittmemi? ni tlidrrulucukonin prvktly-oddku pommni ceppenu.alagnvddu, moy-abiyulcetiki appgipvlenni yehova, rajulmen ma muggurini pilicenni israyeluraju at-nito aninppudu elisa itlnenuvevni snnidhini nenu niluvbdyunnano, israyelu devuden a yehova jivmutodu yudarajen yehosa patunu nenu gaurvmu ceyniyedl ninnu cucutkennu lksypettutkennu oppkpodunu. nayoddku vin vavicgl yoknini tisi konimmu. vadyku dokdu vcci vavycucudga yehova hstm2 at-nimidiki vccenu gnuk atdu i mat prktn ce-senu. yehova selviccundemngai loylo cala gotulnu trvvicudi; yehova selviccundem-ngagaliye gani vrsme gani rak poyinnu, mirunu mi mdlunu mi psuvulun tragutku i loy nilto nidunu. idi yehova drstiki alpme, ayn moyabiyulnu micetiki appgi-cunu. miru prakarmulugl prti pttnmunu rmyem prti pttnmunu kollbetti, mci cetl-nell nriki, nill bavulnnitini pudci, smst-men mci bhumulnu rallo neripiveyuduru anenu. udy nevedymu arpiku smymdu nillu edomu margmun raga desmu nillto nidenu. tmto yuddhmu ceyutku rajulu vc-ciyunnarni moyabiyulu vini, alpnlmnei gh-nulmnei ayudhmulo dhricukongl varindrini smkurcu koni despu srihddundu niliciri. udyymdu viru lecinppudu suryudu nillmid prkasipga, avtli nillu moyabiyulku rktmuvle knbdenu gnuk varu adi rktmu suma; rajulu okrinokru htmu cesikoni nijmuga htuleri; moyabiyulara, dopudu sommu pttukodmu rdni ceppukoniri. varu israyeluvari ddu-dgrku raga israyeliyulu leci varini htmu ceyu-cudiri gnuk moyabiyulu variyedut niluvlek paripoyiri; isra yeliyulu vari desmulo corbdi moyabiyulnu htmu cesiri. mriyu varu pt-tnmulnu pd gotti, smstmen mci bhuhag-mulmidnu tlyok rayi vesi nipi, nill bavulnni-tini pudci, mci cetlnnitini nrikesiri. kirh-re-setu pttnmunu matrmu varu vidicippettiri gnuk dani prakarmu nilici yudenu gani vdis-ellu visruvaru dani cuttukoni rallu visrucu

vcciri. moyaburaju yuddhmu bhu kthin-
muga jrugat cuci ktiduyu eduavl mdini er-
prukoni, edomurajunoddku tisikoni povu
tku ytnicenu gani adi varivln kaptopyenu.
appudtu tngu maruga elvlsin tn jyesth ku-
maruni tisikoni, pttngu prakarmumid dhn
bliga arpi pga israyelu varimidiki kopmu
bhuga vccenu gnuk varu atnini vidici tm
desmunku mrlipoyiri.

4

att prvktl sisyyullo okni bharyni dasuden
na penimiti cniropyenu; atdu yehova ydu
bhktiglade yudenni niku teliseyunnndi; ip-
pudu appulvadu na yiddu kumarulu tngu
dasuluga udutke varini pttukoni povutku
vcci yunnadni elisaku morr pettga elisana
vln nikemi kavlenu? ni yitilo emi yun-
ndo adi naku teliy jeppumnenu. adukameni
dasu rahnen na yitilo nunekud yokti yunnndi;
adi tpp mremiyu lednenu. atdunivu byтики
poyi, ni yirugu porugu vardriyodd dorukgli-
gin vtti patrlnnitini ervu puccukonumu; ap-
pudu nivu ni yitiloki vcci nivunu ni ku-
marulunu lopt nudi tlpumusi, a patrlnnitilo
nune posi, nidinvi yokttun ucummi ameto
selviyyga ame atni yoddnudi poyi, tanunu
kumarulunu loptnudi tlpumusi, kuv rulu
teccin patrilo nune posenu. patrlnniyu ni-
din truvat ik patrlo temmni ame tn ku-
marunito ceppga vadumremiyu levni cep-
penu. atlonune nilici poyenu. ame de-
vjnuden atni yoddku vcci sgti teliyjeppga
atdunivu poyi a nunenu amim ni appu
tirci migilindanito nivunu ni pillunu br-
dukudni ameto ceppenu. ok dinmdu elisa
sunemu pttmunku poga acct ghnuralen
yok sribhojnmunku rmmni atni blvtmuce-
senu gnuk atdu a margmun vccinppudell
ame yit bhojnmu ceyucuvccenu. kaga
ame tn penimitini cuci mnyoddku vccucu
povucunnvadu bhktigl devjnudni nenerugu
dunu. kavun mnmu atniki godmid ok cin-
ngdi ktici, adulo atni korku mcmu, bli, pit
dip stbhm nucludmu; atdu mnyoddku vc-
cunppudell adulo bseyvccunni ceppenu. a
truvat atdu akkdiki okanak dinmun vcci a
gdilo cocci akkd prudenu. pimmt atdu tn
dasuden gehjini piliciisunemiyuralini piluvu
mnga vadu amenu pilicenu. ame vcci
atni mudr niluvbdinppudu atdunivu it srd-
dha bhktulu maydu knuprcitivi niku nen-
emi ceyvlenu? rajutonennu senyadhipti-
tonennu ninnugurci nenu matladvlenni ko-
rucunnava ani adugummi gehjiki ajn iyyga
vadu a prkarmu ameto anenu. adukamenenu
na svjnullo kapur munnannenu. elisaame
nenemi ceykorucunnndi vani ndugga gehji-
ameku kumarudu ledu; mriyu ame penim-
iti muslivadni atnito ceppenu. aduktdu-
amenu piluvumnga vadu amenu pilicenu.
ame vcci dvarmdu niluvga elisamrusti yet i

rutuvun ni kaugit kumarududu nni ameto
anenu. ame a mat vinidevjnudven na yelin-
vada, alagu plukvddu; ni dasuralnen nato
abddhmadvddnenu. pimmt a stri grbh vtiye
mrusti yet elisa tnnto ceppin kalmun ku-
maruni knenu. a bidd yedigin truvat oknadu
kot koyuvariyyoddnunn tn tdiri dggrkupoyi
akkd udga vaduna tlpoyene na tlpoyene, ani
tn tdrito ceppenu. atdu vanini ettukoni tl-
liyoddku tisikoni pommni pnivarilo okniki
ceppga vadu a baluni etikoni vani tlliyod-
dku tisikonipoyenu. pillvadu mdhyahnmu-
vrku tlli todmid pdukoni yudi cniropyenu.
appudu ame pillvanini devjnuni mcmumid
petti tlpuvesi byтики vcci ok pnivanini ok
gadidnu nayoddku ppumu; nenu devjnuniyo-
ddku poyi vccednni tn peni mitito ame ynga
atdunedu amavasy kade; visirati dinmukade;
atniyoddku eduku povuduvni ydugga ame-
nenu povut mcidni ceppi gadidku gktktici
tanu ekki tn pni vanitosighrmuga tolu-
mu, nenu niku selvicci tene gani nimmlmuga
tolvddnenu. i prkarmu ame poyi krmelu
prvtmdunn a devjnuniyoddku vccenu. de-
vjnudu durmunudi amenu cuci adigo a sune-
miyuralu; nivu amenu edu rkconutke pr-
gun poyinivunu ni penimitiyu ni biddyu
sukhmuga unnara ani adugummi tn pnivaden
gehjito ceppi ppenu. adukamesukhmuga un-
namni ceppenu. pimmt ame kod midnunn
devjnuniyoddku vcci atni kallu pttu konenu.
gehji amenu toliveyutku dggrku raga de-
vjnuame bhu vyakulmuga unndi, yehova
a sgti naku teliyjejk mrugu cesenu; ame
joliki povddni vaniki ajn iccenu. appudu
amekumarudu kavleni nenu na yelin vad-
ven ninnu adigitina? nnnu bhrmpettvddni
nenu ceppleda? ani atnito mnvi ceyga at-
duni ndumu bigicu koni na ddmunu cetp-
tukoni pommnu; evrennu niku edurupdin
yedl variki nmskripvddu; evrennu niku
nmskricinyedl variki prt mryad ceyvddu;
akkdiki poyi na ddmunu a baluni mukhmu-
mid pettumni gehjiki ajn icci ppenu. tlli
a mat viniyehova jivmutodu ni jivmutodu,
nenu ninnu viduvnni ceppga atdu leci ameto
kud poyenu. gehji varikte muduga poyi a
ddmunu baluni mukhmumid pettenu gani
ye sbdmunu rakpoyenu, emiyu vinvccinttu
kn bdledu gnuk vadu elisanu edurkonvcci
baludu melukonledni ceppenu. elisa a yit
jocci, baludu mrmneyudi tn mcmumid pet-
tbdi yudut cuci tane loplikipoyi varidre
loplnuga tlpuvesi, yehovaku prarthncesi
mcmumid ekki biddmid tnnu cacukoni tn
noru vani notimidnu tn kdlu vani kdlimidnu
tn cetulu vani cetulmidnu uci, biddmid po-
duguga pdukonga a bidd otiki vett put-
tenu. tanu digi yitilo ivtlndu yvtlku ok-
sari tirigi ndci, mrl mcmumid ekki vani mid
poduguga pdukonga bidd yedumarulu tu-
mim kdlu tercenu. appudtu gehjini pili-
cia sune miyuralini pilucukoni rmmnga vadu

amenu pili cenu. ame atniyoddku raga atduni kumaruni ettikonumni ameto ceppenu. att ame lop likivci atni kallmid sastag-pdi leci tn kumaruni ettikonipoyenu. elisa kilgalunku tirigi raga a desmdu ksammu kligi yudenu. prvktl sisulu atni smksmundu kucudi yudga atdu tn pnivanini pilici ped-kud poyimid petti prvktl sisulku kur vtceyumni selviccenu. ayite okdu kurakulu erutku polmuloniki poyi verri drakssettunu cuci, dani gunmerugk dani tigelu tepi odinid kosikoni vcci, vatini trigi kurkudlo vesenu. tinutku varu vddipga prvktl sisulu rucideivjnuda, kudlo vismunndni kekluvesi danini tink maniri. atdupidi kot temmenenu. varu tegakudlo dani vesi, jnulu bhojnu ceu tku vddicudni ceppenu. vddipga kudlo mri e jbbu knipikpoyenu. mriyu okdu bylsalanudi modti pt baptu yvl pidito ceymbdin yiruvdi rottelnu, krott godhum venulnu konni pdlnu tisikoni vcci devjnuden atniki kanukka iyyga atdu jnulu bhojnu ceuytku dani vddicumnenu. ayite atni pnivadunurumdiki vddicutku ivi yetvni ceppga atduvaru tinga migulunni yehova selvicciyunadu gnuk jnulu bhojnu ceuyntlu vddicumni mrl ajn iccenu. pnivadu variki vddipga yehova selviccintlu adi varu tinin truvat migilipoyenu.

5

siriyaraju senyadhiptiyen nymanu anu nok dudenu. atnicet yehovaye siriya desmunku jymu klugjesi yudenu gnuk atdu tn yj manuni drstiki ghnude dypodinavadayenu. atdu mha prakrmsaliye yudenu gani atdu kuth rogi. siriyunulu gupu gupuluga byluderi isra yelu desmumidiki poyi yudiri. varcctnudi yok cinndani cergoni tega, adi nymanu bharyku pricarmu ceuyudenu. adisomro nulonunn prvktddgr na yelinvadudvlenni neneto korucunnu; atdu na yelinvaniki kligin kuthrogmunu bageuceyinni tn yjmanuralito anenu. nymanu rajunoddku poyi israyelu despu cinndi ceppin matlnu atniki telijeyga siriya rajunenu israyelu rajunku dutcet ptrik ppicednni ajn iccenu gnuk atdu iruvdi mnugul vediyu lks yiruvdi vel rupayil bgarunu pdi dustul bttlnu tisikoni poyi isra yelurajunku ptriknu appgicenu. a ptriklo unn sgti yedngana sevkuden nymanunku kligin kuthrogmunu nivu bageuceyvlenni yi ptriknu atnicet niku ppici yunnanu. israyeluraju i ptriknu cdivi vstrmulu cipukonicutkunu btrikicutkunu nenu devudna? okniki kligin kuthrogmunu manpumni nayoddku itdu pputyemi? nato klhmunku karmu atdu etlu vedkucunnado miru aloicudnenu. israyelu raju tn vstrmulu cipukonin sgti devjnuden elisaku vinbndinppudu atduni vstr mulu ni vedude cipukotivi? israyelulo prvkt yok-

dunnadni atniki teliybduntlu atni nayoddku ranimmu ani rajunku vrtmanmu cesenu. nymanu gurmultonu rthmutonu vcci elisa yiti dvarmu mudr niliciyudga elisanivu yordanundiki poyi yedu marulu snanmu ceuyumu, ni ollu mrl bage nivu suddhudvguduvni atnito cepputku ok dutnu ppenu. aduku nymanu kopmu teccukoni tirigi poyi yitl-nenu atdu na yoddku vcci nilici,tn devuden yehova nam nunubtti tn ceysi rogmuga unn sthlmumid adici kuthrogmunu manpunni nennukotini. dmsku ndulen abanayunu phrprunu israyelu desmuloni ndulnnitike sresthmenvi kava? vatilo snanmucesi suddhi nodlena ani anakuni raudrude tirigi velipoyenu. ayite atni dasullo okdu vccinayna, a prvkt yeden nok gopp karymu ceuyumni niymiciyedi nivu ceu kuduva? ayite snanmucesi suddhudvu kmnu mat danikte melukada ani ceppinppudu atdu poyi devjnudu ceppintlu yordanu ndilo edu marulu munugga atni dehmupispill dehmuvlene atdu suddhudayenu. appudtdu tn prvarmutokud devjnuiddgrku tirigivcci atni mudr nilicicitt gicumu; israyelulonunn devudu tpp lok mttiydunu mriyok devudu ledni nenu erugu dunu; ippudu nivu ni dasudnen na yodd bhu manmu tisikonvlsindni atnito ceppga elisaevni snnidhini nenu niluvbdiyunnano, israyelu devuden a yehova jivmutodu nenemiye tisikonnu ani ceppenu. nymanu atnini eto bti malinnu atdu oppk poyenu. appuduyeho vaku tpp dhnblinenu mri ye blinennu itrmen devtlku neniknu arpipnu; redu kergadidlu moyupati mnnu ni dasudnen naku ippic kudda? na yjmanudu mrokkutku rimmonu gudilo cocci na cetimid anakununppudu, nenu rimmonu gudilo nmskarmu cesinyedi, rimmonu gudilo nenu nmskarmucesin sgtini gurci yehova ni dasudnen nnnu ksmicunugakni nymanu ceppgaaelisanemmddigligi pomnni atniki selviccenu. atdu elisayoddnudi velli kot durmu sagipoyenu. att devjnuden elisaku sevkudgu gehji siriyunden yi nymanu tisikoni vccin vatini agikricutku na yjmanuniki mnssu lekpoeyenu gani, yehova jivmutodu nenu prugettikoni poyi atni klisikoni atniyodd edennu tisikodu nnukoni nymannu klisikonutke povucudga, nymanu tn venuknudi prugun vccucun vanini cuci tn rthmumidnudi digi vanini edurkoniksemma ani adigenu. atduksemme ani ceppi na yjmanudu nacet vrtmanmu ppiprvktl sisululo iddru řvnulu ephrayimu mnymu nudi nayoddku ippude vcciri gnuk nivu varikorku redu mnugul vediyu redu dustul bttlunu dy ceuyumni selviccunnaadnenu. aduku nymanuniku anakulmete rettippu vedi tisikonummi btimali, redu scullo nalugu mnugul vedi ktti redu dustul bttlnicci, tn pnivar-ilo iddri mid vatini veyga varu gehji mudr vatini mosikoni poyiri. metldgrku varu ra-

gane vari yoddnudi gehji vatini tisikoni yitilo daci variki selviyya varu vellipoyiri. atdu lopliki poyi tn yjmanuni mudrniluvga elisa vanini cucigehji, nivecctnudi vccitivni adigi nduku vaduni dasudnen nenu ecctikini pole dnenu. att elisa vanitoa mnusyudu tn rthmu digi ninnu edurkonutku tirigi vccinppudu na mnsu nitokud raleda? drvy-munu vstrmulnu olivcetl totlnu drakstotlnu gorrlnu edlnu dasasilnu spaducukonutku idi sm yma? kabtti nymanunku kligin kustuha nikunu ni sttikini srvkalmu atiyudunu ani ceppga vadu mcuvle tellnen kustuha gligi elisa edut nudi bytiki vellenu.

6

att prvktl sisylu elisayoddku vcciidigo niyodd makunn sthlmu irukuga nunndi; ni selvete memu yordanu ndiki poyi tlyok mranu acctnudi tecukoni mriyokcot ni-vasmu kttukodumni mnvi ceyga atduvel-ludni prtyuttmiccen. okdudycesi ni dasulmen mato kud nivu ravlenni korga at-dunenu vccednni ceppi varitokud poyenu; varu yordanuku vcci mranulu nrukucudiri. okdu dulmu nrukucunppudu goddli udi nitilo pdi poga vadu ayyo na yelinvada, adi yervuteccindni morpsettenu gnuk a devjnuu adekkdpdenni adigenu; vadu atniki a sthlmuu cupipga atdu kommyokti nriri nilllo veyga goddli telenu. atdu danini pt-tukonumni vanito ceppga vadu tn ceyyi capi danini pttukonenu. siriyaraju israyeluto yuddhmuceyvlenni kori tn sevkulto aloc-nesiphlanisthlmdu mn ddu pet ucudmni ceppenu. ayite a dev jnuu israyelura-junku vrtmanmu ppihlani sthlmuu nivu povddu, acctiki siriyunulu vcci digi yun-narni telijjesenu gnuk israyeluraju devjnuu tnku telipi heccirikesin sthlmuu ppi sgti telisikoni tnvarini rksicukonenu. ilagu mati-matiki jrugucu vccindun siriyaraju kllolpdi tn sevkulnu pilicimnlo israyelu raju pksmu vchicn varevrendi maku telijjepp rada ani vari ndugga atni sevkullo okdurajven na yelinvada, israyeluraju pksmun evrunu leru-gani israyelulo nunn prvktygu elisa mi at-purmdu miru anakonin matlu israyelura-junku telijjeyunnenu. aduku rajumemu mnusyulnu ppi atni teppicuntlu nivu velli atddu cotu cuci rmmu ani selviyya atdu dotanulo unnadni vrtmanmu vccenu. kabtti raju acctiki gurrmulnu rthmu lnu goppseny-munu ppenu. varu ratrivel vcci nludislnu pttmunu cuttukonga devjnuden atni pni-vadu pedlkd leci bytiki vcci nppudu gur-rmulunu rthmulunu gl senymu pttm munu cuttukoni yudut knbdenu. att atni pnivadu ayyo na yelinvada, mnmu emi ceyudmni a devjnunito anga atdubhy pdvddu, mn pksmun nunnvaru varikte adhikule yun-narni ceppi yehova, vidu cucuntlu dycesi

vini kdlnu teruvumni elisa prarthnceyga yehova a pnivani kdlnu tervcesenu gnuk vadu elisacuttunu prvtmu agni gurrmulcet rth mulcetnu nidiyudut cucenu. a ddu-varu atni smipicinppudu elisai jnulu adhtv muto mottumni yehovanu vedukonga ayn elisacesin prarthncoppun varini adhtvmuto mottenu. appudu elisaidi margmukadu, idi pttmu kadu, miru na vet vccinyedl miru vedukvaniyoddku mimmunu tisikoni podunni varito ceppi somronu pttmunku varini ndipicenu. varu somronuloniki vccinppudu atduyehova, viru cucuntlu viri kdlnu teruvumni prarthnceyga yehova vari kdlnu tervcesenu gnuk varu tamu somronu mdhy unnamni telisikoniri. att israyelu-rajv varini parjucinayna virini kottuduna, kottuduna? ani elisanu adugga adunivu virini kottvddu; ni ktticetnu ni viticetnu nivu cerpttin varinennu kottuduva? variki bhojnmu pettici varu tini tragin truvat varu tm yjmanuni yoddku velludurni ceppenu. atdu vari korku vistarment bhojn pdarth-mulnu siddhprega varu annpanmulu puc-cukoni raju selvupodi tm yjmanuni yoddku poyiri. apptinudi siri ynul dduvaru israyelu desmuloniki vccut manipoyenu. atutru-vat siriya rajen benhddu tn seny mt-tini smkucukoni vcci somronunku muttdi vesenu. appudu somronulo gopp ksammu kligi yudga gadidyokk tl enubdi rupaylkunu, arpavu pavurpu rett ayidu rupaylkunu amm bdeni; varu at kthinmuga muttdi vesiyudiri. att israyeluraju pttnu prakarmumid scar-muceyga ok stri rajunu cucirajven na yelin-vada, shaymu ceyumni keklv veyut vini yehova niku shaymu ceynidi nenekkd nudi niku shaymu ceyudunu? kllmulonudi yennu draksganuglonudiyennu deninennu icci shay-mucey vllpddni ceppi ni vicarmunku karn-memni yudga adii stri nnnu cucineti aharmunku ni biddnu immu repu mnmu na biddnu bhksicudumu, ani ceppinppudu memu na biddnu vtcesikoni titiviu. ayite mrunatidyu nenu dani cucineti aharmunku ni biddnu immni adigitini gani adi tn biddnu dacipettenni ceppenu. raju a stri matlu vini tn vstrmulnu cipukoni yik prakarmumid ndici povucudga jnulu atnini teri cucinppudu lopl atni oti mid gonept knbdenu. truvat rajusapatu kumaruden elisayokk tl yi dinmun atnipen niliciyun-nyedl devudu naku gopp apaymu klug-jeynugak anenu. ayite elisa tn yit kurcu-niyudga peddlunu atnitokud kurcudi yun-ppudu raju ok mnisini ppenu. a pp bd-invadu elisadggrku rakmunupe atdu a pedd lnu cucii nrhtkuni kumarudu na tlnu kotti veyutku okni ppiyunnadni miku telisinda? miru knipetti yudi, a dut raga vadu lo-pliki rakud tluputo vanini velupliki tosi tluputi masi veyudi;vani yjmanuni kalleppudu vanivenuk vinbdunu gda ani varito ceppu-

cudga a dut atniyoddku vcenu. att rajui kidu yehova vlnnendi, nenu ik eduku yehovakorku knipetti yudvlenenu.

7

appudu elisa rajuto itlenuyehova mat alkicumu, yehova selviccundemngarepu i velku somronu dvarmdu rupayi ok titiki ok manik snnni pidiyu, rupayi oktitiki redu manikl yvlunu ammbdunu. aduku evrice-timid raju anakoni yudeno a ydhiptiyehova akasmdu kitikilu tercinnu alagu jruguna ani devjnuniki prtyuttrmiya atdunivu knnular danini cucedvu gani danini tinkudu vni atnito ceppenu. appudu pttngu gummmun-odd nluguru kushthogu ludga varu okrinokru cucimnu cccipovu vrku icct eduku kur-cudvlenu? pttmuloniki povudmnu kotima pttmdu kssammunn dun acct cccipodumu; icct urk kurcunnu icctnu cccipodumu; pddi, sirinyul ddupet loniki, povudmu rdi, varu mnlnu brdukniccin brdukudumu, mnlnu cpin ctumu ani ceppukoni sdecik-tiydu sirinyul ddu petloniki povle nni leci, sirinyul ddu velupli bhagmunoddku raga acct evrunu knbdk poyiri. yehova rth-mul dhvniyu gurrmul dhvniyu gopp smuhpu dhvniyu sirinyul ddunku vinbduntlu ceyga varumnmidiki vccutke israyelu raju hit-tiyul rajulkunu aiguptiyul rajulkunu bt-temicci yunnadni sirinyulu okrito nokru cep-pukoni leci tm gudarmullonenenu gurmullo-nennu gadidllonenenu ddupetlo nunnvatilo-nennu emiyyu tisikonkye tm pranmulu rk-sicukonut calunnukoni, sde ciktini unndi un-tluga pet vidici paripoyiyudiri. kabtti a kushth rogulu ddupet velupti bhagmunoddku vcciyok gudarmu jocci bhojpanmulucesi, acct nudi vedi bgarmulnu bttlnu ettikoni poyi dacipetti, tirigi vcci mriyok gudarmu jocci acctnudi sommu ettikoni poyi dacipet-tiri. varu mnmu ceyundi mci pnikadu, ne-tidinmu subhvt manmugl dinmu, mnmu urkonnel? tellvaruvrku mnmu icct nudin yedl eden nok apaymu mnku sbhvicunu gnuk mnmu velli raju iti varito sgti telyjeppudmu rdni okritonokru ceppukoni vcci pttngu dvarpalkuni pilicimenu sirinyul ddupetku potiviu. acct e mnisiyu knbdledu, mnisi cp-pudennu ledu. kttbdin gurr mulunu kttbdin gadidlunu unnni gani gudarmul dgg evrunu lerni vanito anga vadu dvarpal kunni pilicenu. varu loplnunn raju itivarito a smacarmu telyjeppga raju ratriydu leci tn sevkulnu pilicisiriynulu mnku cesindanini nenu miku cupitunu; mnmu akiltonunn sgti variki telisiyunnadi gnukvaru pttmulonudi bytku vccinyedl mnmu varini sjivulnuga pttu koni pttmdu prvesipglmni yocnesi, pet vidici polmuloniki poyi pociyunnarni varito anenu. appudu atni sevkullo okdu ilagu mn vicesenuitkumudu israyelularllo bhu mdi

mnusyulu lyme poyiri gda ik ayiduguru lyme povut abburma? niku anukulmen yedl pttmdu migiliyunn rautullo ayidu gurini tisikoni ponimmu; mnmu varini ppi cucedmni ceppenu. varu jodu rthmulnu vati gurrmulnu tisikongasiriynul senymu-venuk poyi cuci rdni raju variki selvici ppenu. kabtti varu varivenuk yordanu ndi-vrku poyi, sirinyulu tod rga povucu, poyint lekk parvesin vstrmulnu samanulu cuci, a dutlu tirigivcci rajuto sgti telyjeppga jnulu byluderi sirinyul ddupetnu docukoniri. kabtti yehova mat coppun rupayi oktitiki ok manik snnni pidiyu redu manikl yvlunu ammbdenu. evni cetimid raju anakoni yudeno a ydhipti a dvarmun niluvbdutku nirnyipbdga, raju dev jnuniyoddku vc-cinppudu a devjnudu atnito ceppinprkarmu dvarmdu jnul trokkuducet atdu mrnmayenu. mriyurupayi oktitiki redu manikl yvlunu, ru-payi oktitiki ok manik snnnipidiyu, repu i velppudu somronulu ammbdunni devjnudu rajuto ceppin mat nerverenu. a ydhi ptiye-hova akasmdu kiti kilu tercinnu adi jruguna ani a devjnunito ceppga atdunivu knnular cucedvugani danini tinkpoduvni a ydhiptito ceppenu. jnulu dvar mdu atni trokkgga atdu mrnmayenu gnuk a mat prkarmu atniki sbhvicenu.

8

oknadu elisa tanu brdikicin biddku tlliyen amenu piliciyehova ksamkalmu rppip bovu cunnadu; edu svtsrmulu des mulo ksammu klugunni ceppinivu leci, nivunu ni yiti-varunu ecctnudut anukulmo acctiki povud-nga a stri leci devjnuni matcoppun cesi, tn yitivarini todukoni philistiyul desmunku poyi yedu svtsrmulu akkd vasmucesenu. ayite a yedu svtsrmulu gticin truvat a stri philisti yul desmulonudi vcci tn yi-tini gurciyu bhumini gurciyu mnvi ceyutke rajunoddku poyenu. raju devjnuni pni-vadgu gehjito mat ladielisa cesin gopp kary-mulnnitini naku telyjeppumni ajnnicci yu-denu. atdu ok mrtuniki pranmu tirigi rp-picin sgti vadu rajunku telyjeppucudga, elisa brdikicin bidd tlli tn yitini gurciyu bhumini gurciyu rajuto mnvicey vcenu. att gehjina yelinvaden raja a stri yide; mriyu elisa tirigi brdikicin yimebidd vide ani ceppga raju a strini adiginppudu ame atnito sgti telyjeppenu. kabtti raju ame pksmuga ok adhiptini niymici, ame sottu yavttunu ame desmu vidicinppitinudi ne-tivru bhumii phlicin pt yavttunu ameku mrl immni selviccenu. elisa dmskunku vcenu. a kalmun siriya rajen behddu rogiye yudi, devjnuden atdu ikkdkii vc-ciyunnadni telisikoni hjayelunu pilicinivu ok kanuknu cet pttukoni devjnuden at-nini edurkon boyii rogmupoyi nenu bagup-

duduna leda ani atnidvara yehovayodd vi-
carn ceyumni ajn iccippenu. kabtti hja yelu
dmskulonunn mci vstuvulnnitilo nluvdi otel
mott kanukga tisikoni atnini edurkon boyi
atni mudr nilicini kumarudunu siriya ra-
junen benhddunaku kligin rognu poyi nenu
bagupduduna leda ani ninndugutku nnu
ppenni ceppenu. appudu elisanivu atni yo-
ddku poyiniscymuga niku svsthtklugvcun-
niceppumu. ayinpttikini atniki avsmug
mrnmu sbhvicu nni yehova naku telijje-
senni pliki hjayelu mukhmu cinnbovutvrku
a devjndu atni teri cucucu knnillu ral-
cenu. hjayeluna yelin vadven nivu kn-
nillu ralcedvemni atni ndugga elisa yilaga
prtyuttmicenuisrayeluvvari gtti sthlmulnu
nivu kalciveyuduvu; vari řvnsthu lnu kt-
ticet htmu ceyuduvu; vari pillnu nelku vesi
kotti cpuduvu; vari grbhinul kdupalnu cipi
veyuduvu gnuk nivu variki ceybovu kidunu
ne nerigiyudutcet knnillu ralcucunnanu.
aduku hjayelukukkvtivadngu ni dasudnen
nenu it karymu ceyutku etti vadnu ani at-
nito anga, elisanivu siriyamid rajvguduvni
yehova naku byluprci yunnadnenu. atdu
elisanu vidici velli tn yjmanuni yoddku raga
atduelisa nito ceppindemni adugga atduni-
jmuga nivu bagupduduvni atdu ceppen-
nenu. ayite mrnadu hjayelu mudugu btt
tisikoni nitilo mucu raju mukhmumid prga
atdu ccenu; appudu hjayelu atniki maruga
raja yenu. ahabu kumarudunu israyelu-
variki rajunen yehoramu elubdilo ayidv sv-
srmdu yehosapatu yudaraje yudga yuda
rajen yehosapatu kumaruden yehoramu el
narbhicenu. atdu el narbhicinppudu mup-
pdi rededlvade yudi yeruslemdu enemidi sv
trsmulu elenu. itdu ahabu kumartenu pedli
cesikoni yudenu gnuk ahabu kutubikulvlene
itdunu israyelurajulu prvrticintlu prvrticucu
yehova drstiki cedutnmu jrigicenu. ayinnu
yehova sdakalmu tn sevkudgu davidunkunu
atni kumarulkunu dipmu nilipednni mat
yicci yudenu gnuk atni jnapkmucet yu-
danu nsip jeyutku ayunku mnssu lekpoynu.
itni din mullo edomiyulu yudarajunku ik
lobdut mani atnimid tirugubatu cesi, tm-
mid nokni rajuga nyimicukonindun yeho-
ramu tn rthmulnnitini tisikoni poyi jayiru
anu sthl munku vcci ratrivel leci tn
cuttununn edomiyulnu rthmulmidi adhip-
tulnu htmuceyga jnulu tm tm gudarmulku
paripoyiri. ayite netivrkunu edomiyulu
tirugubatu cesi yuda variki lobdke yun-
naru. mriyu a smy mdv libna pttmnu
tirugbdenu. yehoramu cesin yitr karymulnu
gurciyu, atdu cesin dani nttingurciyu yuda
rajul vrttatmul grthmdv vraybdi yunn-
di. yehoramu tn pitrulto kud nidrici tn pitrul
smadhilo davidupurmundu patipettdenu.
atni kumaruden ahjya atniki maruga ra-
jayenu. ahabu kumarudunu israyelu ra-
junen yehoramu elu bdilo pdredv svtsrmdu

yuda rajen yehoramu kumaruden ahjya yel
narbhi cenu. ahjya yelnarbhicinppudu iru-
vdi rededl vade yudi yeruslemulo ok sv-
srmu elenu. atni tlliperu atlya; ime is-
rayelu rajen omi kumarte. atdu ahabu
kutubikul prvrtinu anusricucu, varivelene
yehova drstiki cedu tnmu jrigicenu; atdu
ahabu itivariki alludu. atdu ahabu ku-
maruden yehoramutokud ramotgiladundu
siriya rajen hjayeluto yuddhmucey bylud-
erga sirijnulu yehora mnu gayprciri. ra-
jen yehoramu siriya rajen hjayeluto ramalo
yuddhmu cesinppudu sirijnulvln tanu podin
gaymulnu bagucesi konutke jejreyelu uriki
tirigi raga yuda rajen yehoramu kumar-
uden ahjya ahabu kumaruden yehoramu rogi
yayenni telisikoni atni drsicutke jejreyelu
uriki vcenu.

9

att prvkygu elisa prvktl sisyllo oknini
piluvnpici atnito itlunenunivu ndumu big-
icukoni yi telupinne cet pttukoni ramo
tgiladunku poyi acct presicinppudu nisiki
puttin yehosapatu kumaruden yehu yekkd
nunnadni telisikoni atnini drsici, atni
shodrul mdhynudi atnini catuga rppici, lo-
pli gdiloki atnini pilucukoni poyi telup-
inne tisikoni atni tlmid telmu posinenu
ninnu israyelumid pttabhisiktuniga cesitinni
yehova selviccucunnadni atnito ceppi, al-
symu ceyk tluputisi pari pommu. řvnuden a
prvkt povlenni byluderi ramotgiladunku vc-
cunptiki senyadhiptulu kurcuni yudiri. ap-
puttdu adhipti, nikok smacarmu teccitinni
ceppa yehuyidriilo adi evrini gurcindi
adugga atdu adhipti ninnu gurcinde ynenu;
aduku yehu leci yitilo prvesi cenu. ap-
pudu a řvnudu atni tlmid telmu posi atnito
itlenuisrayelu devuden yehova selviccun-
demngayehova jnulen israyelu varimid nenu
ninnu pttabhisiktuniga ceyucunnanu. kabtti
na sevkulen prvktlnu htmu cesindanini bt-
tiyu, yehova sevkuldrini htmu cesin danini
bttiyye, jejabelunku prtikarmu ceyuntlu nivu
ni yjmanuden ahabu sttivarini htmuceyumu.
ahabu sttivaridrunu nsituru; apullonemi gh-
nullonemi ahabu sttilo e purusudunu ud kud
adrini nirmulmu ceyumu. nebatu kumar-
den yrobamu kutubikulnu ahija kumaruden
byesa kutubikulnu nenu appgicintlu ahabu
kutubikulnu nenu appgicidunu. jejabelu
pati pettbdk jejreyelu bhuhbagmdu kukkl-
cet tiniveybdunu. a řvnudu i matlu ceppi
tluputisi paripoyenu. yehu byluderi tn yj-
manuni sevkulyoddku raga okduemi sbh
vicindi? a verrivadu niyoddku vccin hetu-
vemni atni ndugga, atduvanini vani matlu
mirerigeyunnarni ceppenu. kabtti varu ad-
tyu vttidi; jrigindanini maku telijjeppum-
nga atditlunenunenu ninnu israyelumid pt-
tabhisiktuniga ceyu cunnanni yehova selvic-

cucunnadni atdu nato ceppenu. att varu ativegirmuga tm tm vstrmulnu pttukoni metlmid atni krid prci baka udciyehu rajeyunnadni caticiri. i prkarmu nisiki puttin yehosapatu kumaruden yehu yehoramumid kutascesenu. appudu yehoramunu israyeluvardrunu siriya rajen hjaeyelunu ediricutke ramo tgladu dggr kavli yudiri. ayite yehoramunu siriya rajen hjaeyeluto yuddhmu ceyucudga sirinyulvln tanu podin gaymulnu bagu cesi konutke yejreyelu uriki tirigi vcciyudenu. att yehuniknukulmete i sgti teliy bdkuduntlu i pttmulonudi yevninenu yejreyelu uriki tpicukoni poniiyykumni ajn icci rthmuyekki, yejreyelu urilo yeho ramu mcmu pttiyudga acctiki poyenu mriyu yuda rajen ahja yehoramunu drsicutke acctiki vcci yudenu. yejreyelu gopurmumid kavlivadu nilici yudi, yehuto klisi vccucunn senymunu cucisenymokti naku knbducunnndni telijjeppga yehoramunu ok rautunu pilicivarinu edurkonboyisma dhanmuga vccucunnara ani adugumni ceppi, ppumni vanito selviccenu. kabtti yokdu gurr mekkipoyi atnini edurkonismadhanmuga vccucunnara? ani adugumni raju nnu ppennga yehusmadhanmuto nikemi pni? nivu na venukku tirigirmni vanito ceppga a kavlivaduppbdinvadu varini klisikonenu gani tirigi rak nilicenni smacarmu telipenu. raju redv rautunu ppga vadu variyoddku vccismadhanmuga vccucunnara? ani adugumni raju nnu ppennga yehusmadhanmuto nikemi pni? na venukku tirigi rmmni vanito ceppenu. appudu kavli vaduvidunu varini klisikoni tirigirak nilicenu mriyu atdu verri toldmu tolcucunnadu gnuak adi nisikumaruden yehu toldmuvlene yunn dnenu. rthmu siddhmu ceyumni yehoramunu sel viyyga varu atni rthmu siddhmucesiri. appudu israyelurajen yehoramunu yudarajen ahjayayunu tm tm rthmulnekki yehunu kliyboyi yejreyeliyuden nabotu bhuhbagmdu atnini edurkoniri. att yehoramuyehunu cuciyehu smadhanma? ani adu gga yehuni tliyen yejebel me jartv-mulunu cillgi yitmulunu i yprimitime yudga sma dhan mekkdnudi vccunnenunu. yehoramunu rthmu trippi ahja, drohmu jrugucunnndni ahjayato ceppi paripoyenu. appudu yehu tm blmukoldi villu ekku petti yehoramunu bhuj mulmdhy kottga banmu atni gudegud dusi poyenu gnuak atdu tn rthmunde yorigenu. kaga yehu tn adhiptiyen bidkrunu pilici yitlenu atni etti yejreyeliyuden nabotu bhuhbagmdu pdveyumu; mnmidr-munu atni tdriyen abahu venuk gurmulekki vccinppudu yehova atnimid i siksmapin sgti jnapkmu cesikonumu. appudu yehova selviccindemnga niscymuga nabotu rktmunu vani kumarul rktmunu ninnti dinmun nenu cucitini gnuak i bhuhbagmdu nenu daniki prtikarmu ceyudunu; ide yehova vakku. kabtti nivu yehova mat coppun atni etti

yi bhuhbagmdu pdveyumu anenu. yudarajen ahja jigin dani cucu vnmulonni ngri margmuga paripoyenu; ayinnu yehu atni trimi, rthmundu atni htmuceyudni ajn iccenu gnuak varu ibleyamu dggrunnun gurunku povu margmdu atni kottga atdu megiddoku paripoyi acct mrnmayenu. appudu atni sevkulu atnini rthmumid vesi yerusalemunku tisikoni poyi davidu purmdu atni pitrul sma dhilo atni patipettiri. ahja abahu kumaruden yehoramunu elu bdilo pdkodv svtsrmdu yudanu el narbhicenu. yehu yejreyelu uriki vccin sgti yeje belunku vinbdenu gnuak ame tn mukhmunku rgu pusikoni sirobhusnmulu dhricukoni kitikilonudi knipetti cucucudga yehu gummmudvara prvesicenu. ame atnini cucini yjmanuni cpinvada, jimi vtivada, nivu smadhanmuga vccucunnava ani adugga atdu tlyetti kitiki ttu cucina pksmdunn varevrni adugga iddu mugguru pricarkulu penudi togicuciri. dinini krid pddroyudni atdu ceppga varu danini kridiki pddrosindun dani rktmulo kot godmidnu gurmumidnu cidenu. mriyu gurr mulcet atdu danini trok-kicenu. atdu lopl prvesici annpanmulu cesin trovata sapgrstu ralu rajkumarte gnuak miru velli danini knugonipatipettudni ajn iyyga varu danini patipett boyiri; ayite dani kpalmunu padmulunu ar cetulunu tpp mri emiyu knbdledu. varu tirigi vcci atnito a sgti telijjeppga atditlnenuidi yejebelni yevrunu gurtupttlekud yejreyelu bhuhbagmdu kukklu yejebel masmunu tinunu. yejebeluyokk klebrmu yejreyelu bhuhbag mdunn petvle nudunu ani tn sevkudunu tisbi yudungu eliyadvara yehova selviccin mat coppun yidi jrigenu.

10

somronulo ahabunku debbdimdi kumaruludiri. yehu vetne takidulu vrayici somronulonudu yejreyelu adhiptulkunu peddl kunu abahu pillnu pecinvarikini ppi ajn iccin demngami yjmanuni kumarulu miyodd nunnaru; mriyu miku rthmulunu gurmulumunu prakarmugl pttmnu ayudh samgriyunu klvu gda kabtti yi takidu miku mutinvetne mi yjmanuni kumarulo uttmudunu tginvadunen yokni korukoni, tn tdri sihasnmumid atnini asinuniga cesi, mi yjmanuni kutubikul pksmun yuddhmadudi. varu idi vini bhu bhy pddidru rajulu atnimudr niluvjalk poyire, mn metlu niluvglmi anukoni kutubpu adhi kariyu pttapu adhikariyu peddlunu pillnu pecin varunu kudi yehuku vrtmanmu ppimemu ni dasulmu; ni selvu prkarmu smstmu jrigicedmu; memu evnini rajaga cesikonmu; ni drstiki edi anukulmo dani ceyumni telijjesiri. appu dtdu redv takidu vrayicimuru na pksmun nudi na mat vinutku oppukoninyedl mi yjmanuni kumarul tllnu tisikoni, repu i velku

yejreyelunku nayoddku rdni ajn iccenu. debbdi mdi rajkumarulunni varini pecin pttanu peddli yodd udiri. kavun a takidu tmku muttinppudu varu debbdimdi rajkumarulunni pttukoni cpi, vari tllnu gpillo petti, yejreyelununn atni yoddku ppiri. dut atniyoddku vecirajkuma rul tllu vccinvi ceppga atdu-udymuvrku dvarmu bytisthlmdu vatini redu kuppluga veyicudnenu. udymenppudu atdu bytiki vcci nilici, jnuldriini cucirimi nirdosulu, nenu na yjmanunimid kudrcesi atni cpi-tini; ayite virdriini evru cpiri? ahabu kutubikulnugurci yehova selviccin matllo oktiyu nerverk podu; tn sevkenun eliyadvara tanu selviccin mat yehova nervercenni cep-penu. i prkarmu yhu yejreyelulo ahabu kutubikulndriini, atni sbdhulgu goppvarindrini atni bdhuvul ndrini, atdu niymicin yajkulnu htmucesenu; atniki okninennu ud-niyyiledu. appudtdu leci pryanme somronu pttnmunku poyenu. marg mdu atdu gorrvedruklu kttriciu itiki vcci yudarajen ahjya shodrulnu edurkonimiru evrni vari ndugga varumemu ahjya shodrulmu; rajku-marulunni ranikumarulunni drsicutku vellucun-namni ceppiri. varini sjivulga pttukonudni atdu ceppga varu varini sjivulga pttukoni yokninen viduvk gorr vedruklu kttriciu iti gotidggr nluvdi iddrini cpiri. acctinudi atdu poyin truvat tnnu edu rkon vccin rek-abu kumaruden yehonadabunu knugoni at-nini kusprsnldiginiyedl nakunnttuga nayedl nikunnda ani atni ndugga yeho nadabuun-nennu. alagete na cetilo ceyyi veyumni ceppga atdu itni cetilo ceyyivesenu. gnuk yehu tn rthmumid atnini ekkicukoni yeho-vanugurci naku kligin asktini cucutke na-tokud rmmnga yehu rthmumid vartni kur-cudbettiri. atdu somronunku vcci somro-nulo ahabunku sesiciyunn varindrini cpi, eliyaku yehova selviccin mat nerverci, aha bunu nirmulmu ceyuvrku htmuceyut man kudenu. truvat yehu jnuldriini smkurci varik-ilagu ajn iccenu ahabu bylu devtku koddi gane pujcesenu. yehu anu nenu adhik-muga pujceybovucunnanu, kavun okdennu tppkud bylu prvktlndirini vani bhktulndriini vari yaj kulndriini nayoddku piluvnpicudi; nenu bylu nku gopp bli arpip bovucunnanu gnuk raniva devdo vani brdukniiyynni cep-penu. ayite bylunku mrokkuvvariini nasnmu ceyutke atdu i prkarmu kptopaymu cesenu. mriyu yehubylunku pdug niymipdbdindni caticudni ajn iyyga varalagu caticiri. yehu israyelu desmttiloniki vrtmanmu ppigga by-lunku mrokku vardrunu vcciri, ranivadu ok-dunu ledu; varu vcci bylu gudilo prvesipga ecctnu cotulekud bylu gudi i tttunudi a tt-tuvrku nidipoyenu. appudtdu vstrsalmid unn adhikarini pilicibylunku mrokkuvvari kdriki vstrmulu bytiki teppicimni ceppga vadu teppicenu. yehuyunu rekabu kumaru-den yehonadabunu bylu gudilo prvesipga

yehu yehova bhktullo okninennu icct mi yoddnudniyyk bylunku mrokkuvaramatme yuduntlu jagrttceyudni bylunku mrokkuv-arito ajn iccenu. blulunni dhnblulunni arpicutke varu lopl prvesipga yehu yenubdi mdini byt kavli yucinenu mi vsmucesinvarilo okden tp-picukoni poyinyedl vani pranmunku bduluga vani poniccin vani pranmutitunni varito ceppi yudenu. dhnblul arpicut smaptikaga yehumiru lopl cocci yokdennu bytiki rakud varini cpudni tn kavliavaritonu adhiptul tonu ceppga varu adrini htmu cesiri. pimmt kavliavarunu adhiptulunni varini bytvesi, bylu gudiynn pttnmunku poyi bylu gudiloni niluvu vigrhmulunni bytiki tisikoni vcci vatini kalcivesiri. mriyu bylu prtimmu gudini krid pdgotti danini petyilluga cesiri. netivrku adi alage yunndi i prkarmu yehu bylu devtnu israyeluvaramidhy nudkud nasnmu cesenu. ayite israyeluvanu papmu ceyutku nebatu kumaruden yrobamu karkudentlu yehukud aduku karkude, betelu danu anu sthlmuldunn bgarududlunu anusricut man ledu. kavun yehova yehuto nilagu sel viccenunivu na hrdayalocn ytticoppun ahabu kutubikulku cesi na drstiki nyaymendani jrigici baguga nervercitivi gnuk ni kumarulu nalgv trmu vrku israyelurajy sihasnmumid asinulguduru. ayite israyeluvanu papmu ceyutku karkuden yrobamucesin papmulnu yehu yematrmunu visrjienivade israyeli yul devuden yehova niymicin dhmsastarmunu purnhrdymu to anusricutku srddhabhktulu leni vadayenu. a dinmullo yehova israyeluvarini tggic narbhicenu. hjayelu israyelu srihddullo nunn yordanu turpudikkun gadiyulkunu rube niyulkunu ceriken gil-ladu desmttilonu, arnonu ndi dggrunn aroyeru modlukoni mnssiyul desmulonu, anga giladulonnu basanulonnu varini odi-cenu. yehucesin yitr karymulnu gurciyu, atdu cesin daninttinigurciyu, atni prakrmunugurciyu israyelurajul vrttat mul grthmdu vraybdi yunndi. att yehu tn pitul-tokud nidrici somronulo smadhiceybdenu; atni kumaruden yehoyahaju atniki maruga rajayenu. somronulo yehu israyelunu elin kalmu iruvdi yenimidi yedlu.

11

ahjya tliyen atlya tn kumarudu mrti... bo-denni telisikoni leci rajkumarulndriini nas-nmu cesenu. rajen yehoramu kumarteyunu ah jyaku shodriyunen yehoseb ahjya kumar-den yovasunu, htmen rajkumarultokud cpbdkud atni rhsymuga tppicenu gnuk varu at-nini atni dadini pdkgdilo atlyaku mruguga uciyudutcet atdu cpbd kudenu. atlya desmunu elucudga itdu aru svtsrsmulu yehova mdirmdu dadito kud dacbdi yudenu. edv svtsrsmdu yehoyada kavlikayu varim-idnu rajdeh srkskulmidnu erpdiiyunn stad-

hiptulnu piluvnpici, yehova mdirmu loniki varini tisikoni poyi, yehova mdirmdu varicet prmanmu ceyici varito nibdhncesi, variki a raju kumaruni knuprci yilagu ajna picenu miru ceyvlsindemnga, visrati din mun lopt prvesicu miru mudu bhagmule yok bhagmu rajmdirmunku kavli kayuvare yudvlenu; ok bhagmu suru gummmudggr kapu ceyvlenu, ok bhagmu kapu kayuvari venukti gummmunod udvlenu, i prkarmu mdirmunu bhdprcutke miru danini kacukoni yudvlenu. mriyu visrati dinmun byluderu miydrilo redu bhagmulu raju dggr yehova mdirmunku kapu kayuvare yudvlenu. milo prti mnisi tn tn ayudhmulnu cet ptukoni rajucuttu kacukoni yudvlenu, evdennu pk-tullo prve sicinyedl vani cpvlenu, raju byluderu sc ricunpuddell miru atniyodd udvlenu. stadhi ptulu yajkuden yehoyada tm kiccin ajn lniti prkarmu cesiri, prti mnisi tn tn mnusyulnu tisikoni visratidinmun lopt prvesipvlsin varitonu, visratidinmun byluder-rlsin varitonu klisi yajkuden yehoyada yoddku vccenu. yajkudu mdirmulo unn davidu itelnu dallnu stadhiptulku appgipga kapu kayu varilo prti mnisi tn tn ayudhmulnu cet ptukoni blipithmucetnu mdirmucetnu mdirmu kudi kon modlukoni yedm konvrku rajucuttu niliciri. appudu yajkudu rajkumaruni bytku todukonipoyi atni tlmid kiritmu petti, dhrm sastrgrthmulnu atni cetikiccin truvat varu atni ptabhisiktu-niga cesi cpptlukottiraju cirjiviygunugakni caticiri. atlya, kayuvarunu jnulun kekluveyga vini, yehova mdirmdunn jnul dggrku vcci raju eppti mryad coppun ok stbhmudggr nilucutyu, adhiptulunu baka uduvarunu rajunodd nilubdutyu, despu vardrunu stosisucucu srgdhvnicetyu cuci tn vstrmulnu cipukonidrohmu drohmu ani kekveyga yajkuden yeho yada senymuloni stadhiptulku yehova mdirmdu amenu cpkuddu, pktul bytiki amenu vellgottudi; ame pkspuvarini khdgmmucet cpudni ajn iccenu gnuk rajmdirmuloniki gurmulu vccu margmun ameku dari icciri. ame vellipoga varu amenu akkd ptukoni cpiri. appudu yehoyadajnu lu yehova varni ayn pert rajutonu jnulton nibdhn ceyicenu, mriyu atdu rajupert jnulto nibdhn ceyicenu. appudu despu jnuldrunu bylu gudiki poyi danini pdgotti dani blipithmulnu prti mlnu chinnabhinmulucesi, bylunku yajkuden mtanunu blipithmul mudrpivesiri. mriyu yajkuden yehoyada yehova mdirmunu kacukonutku mnusyulnu niymicenu. atdu stadhiptulnu adhikarulnu kapukayuarini despu jnuldrini pilipipga varu yehova mdirmulo nunn rajunutisikoni, kapukayuari gummpu marg mun rajngrunku raga raju sihasnmumid asinudayenu. mriyu varu rajngru dggr atlyanu khdgmmucet cpin truvat despu jnuld runu stosisiri, pttmunu nimlmuga udenu. yovasu elnarb-

hincppudu atdu ededlvadu.

12

yehu yelubdilo edv svtsrmduyovasu elnarb-hici yerusalemulo nluvdi svtsrmlu elenu. atni tlli beyerseba sbdhu ralen jibya. yajkuden yehoyada tnku buddhinerpuvade yudu dinmunnitilo yovasu yehova drstiki anukulmugane prvrticenu. ayite unnt sthmlulu kottiveybdk nilicenu; jnulu iknu unnt sthmludu blulu arpucucu dhumpu veyucu nudiri. yovasu yajkulnu pilipiciyehova mdi rmuloniki tebdut prtisthit vstuvul viluvnu anga jnskhy dakhlaceybdin jnulu teccin drvymunu vtucoppun prti mnisiki nirny-men drvymunu, svechcet nevrennu yehova mdirmuloniki teccin drvymunu, yajkullo okkokkdu tnku nelven varyiodd tisikoni, mdirmu ecctecet sithilme yunndo acct-nell danini baguceyipvlenni ajn iccenu. ayite yovasu elubdilo iruvdi mudv svtsr-muvrkunu yajkulu mdirmu yokk sithilmen sthmlulu baguceykke yudiri gnuk yovasu yajkuden yehoyadanu migi lin yajkulnu pilipicimdirmulo sithilmen sthmlulu mireduku baguceyk potiri? iknu mi mi nelven varyiodd drvymu tisikonk, mdirmulo sithilmen sthmlulu baguceyutke miru atkumudu tisikonindani nppgicudni ajn icci yudenu. kabtti yajkulumdirmulo sithilmen sthmlulu baguceyut ma vsmu ledu gnuk jnulyodd drvymu ik tisikonmni cep-piri. att yajkuden yehoyada ok pet-tenu tecci dani mutku bejimu cesi, blipithmu dggrga yehova mdirmulo prvesicu vari kudiparsvmdu dani nugca dvarmukayu yajkulu yehova mdirmuloniki vccin drvymtyu adulo vesiri. pettelo drvymu vistarmuga unndni varu telii jeyga rajuyokk prdhan mriyunu prdhan yajkudunu vcci, yehova mdirmdu dorikin drvymu lekkcuci scullo uciri. truvat varu a drvymunu tuci yehova mdirpu kaprulku, anga pnicey-icu vari kppgiciri; viru yehova mdirmdu pnicesin ksallukunu silp karulku kasep-nivarikini ratipnivarikini yehova mdirmdu sithilmen sthmlulu baguceyutku mranul-nemi cekk bdin rallnemi konutkun, mdirmu baguceyutlo ayin khrcu attikini, a drvymu iccucu vcciri. yehova mdirmunku vedi patrlennu, ktrlerlennu, ginlelennu, bakalennu, bgaru patrlennu, vedipatrlennu ceybdledu gani mrmmtu pniceyuariki matrmu a drvymu icci yehova mdirmunu mrl bagu ceyiciri. mriyu pnivarikiccutke a drvymu appgiti pettukoninvaru nmmkstulni varicet lekk adugledu. apradh prihararth blulvlennu pap prihararth blulvlennu dorikin sommu yehova mdirmuloniki tebdledu, adi yajkuldayenu. att siriyarajen hjayelu gatu pttmnu midiki poyi yuddhmucesi dani ptukonin truvat atdu yerusalemumidiki radlcidyudga

yudarajen yovasu tn pitrulen yehosa patu yehoramu ahja anu yudarajulu prtisthcin vstuvulnntini, tanu prtisthcin vstuvulnu, yehova mdirmulonu rajngrulonunn pdarth-mullonu knbdin bgarmtyu tisikonisiriya- ren hjayelunku ppga atdu yerus lemuno- oddnudi tirigipoyenu. yovasu cesin yitr karymulnugurciyu atdu cesin daninttini gur- ciyu yudarajul vrttatmul grthmdu vraybdi yunndi. atni sevkulu leci kutrcesi silla anu cotki povumargmunn millo anu ngrundu yovasunu cpiri. etlga simatu kumaruden yojakaru someru kumaruden yehojabadu anu atni sevkulunu atnimid pdga atdu mnr- mayenu. jnulu davidu purmdu atni pitrul smadhilo atnini patipettiri; atni kumaruden ahja atniki maruga rajayenu.

13

yudarajen ahja kumaruden yovasu elub- dilo iruvdi mudv svtsrmdu yehu kumaruden yehoyahaju somronulo israyelunu elnarbhici pdunedu svtsrmlu elenu. itdu israyelvaru papmuceyutku karkudgu nebatu kumar- den yrobamu papmulnu viduvk anusricucu yehova drstiki cedutnmu jrigicenu. kabtti yehova kopmu israyelvarimid rgulukonga ayn siriya rajen hjayelu dinmulnntnu hjayelu kumar den benhddu dinmulnntnu israyelvarini vari kppgicenu. ayite yehoy- ahaju yehovanu vedukonga yehova siriya rajucet badhnodin israyelvarini knikrici atni mnvi ngikricenu. kavun yehova is- rayelvariki ok rkskuni anu grhipga at- nicet israyelvaru sirijnul vsmulonudi tp- picukoni munupitve svsthan mullo kapur- mudiri. ayinnu israyelvaru papmu ceyutku karkudgu yrobamu kutubikulu cesin pap- mulnu varu viduvk vatinnusricucu vcciri. mriyu a devstabhmmu somronulo niliciyu- denu. rautullo ebdimdiyu rthmullo pdiyu kalblmullo pdivelmdiyu matrme yehoyahaju dggr udiri; gilinglinvarini siriya rajulu dulkot- tin dhulivle nasnmucesi yudenu. yehoyahaju cesin yitr karymulnugurciyu, atdu cesindani nttingurciyu, atni prakrm munugurciyu is- rayelurajul vrttatmul grth mdu vraybdiyun- ndi. yehoyahaju tn pitrultokud nidrici somronulo patipettbdenu; atni kumaruden yehoyasu atniki maruga rajayenu. yudara- jen yovasu elubdilo mupppi yedv svtsrmdu yehoyahaju kumaruden yehoyasu somronulo israyelunu elnarbhici pdunaru svtsrmlu elenu. itdunu israyelvaru papmu ceyutku karkudgu nebatu kumaruden yrobamu cesin papmulnu viduvk vati nnusricucu yehova drstiki cedutnmu jrigicenu. yehoyasu cesin yitr karymulnu gurciyu, atdu cesin- dani attinigurciyu, yudarajen amjyato yud- dhmu ceyunppudu atdu knuprcin prakrm- munugurciyu israyelu rajul vrttatmul grth- mdu vraybdi yunndi. yehoyasu tn pitrulto

kud nidri cin truvat yrobamu atni sihas- nmumid asinudayenu; yehoyasu somronulo isra yelurajul smadhidyu patipettbdenu. att elisa mnrkrmen rogmucet piditude yudga is- rayelurajen yehoyasu atni yoddku vcci atni cuci knniru viducucuna tdiri na tdiri, israye- lariki rthmnu rautulunu nive ani yedcenu. aduku elisanivu vitini banmulnu tisikommni atnito ceppga atdu vitini banmulnu tisiko- nenu. ni ceyyi vitimid ucu mni atdu is- rayelurajuto ceppga atdu tn ceyyi vitimid ucinppudu elisa tn cetulnu raju cetulmid vesi turpupepun nunn kitikini vippumni ceppga atdu vippenu. appudu elisa banmu veyumni ceppga atdu banmu vesenu at- duidi yehova rksn banmu, sirijnul cetilonudi mimmunu rksicu banmu; sirijnulu nasnm- guntlu nivu aphekulo varini htmuceyudu- vni ceppi, banmulnu pttukommnga atdu pttu konenu. att atdu israyelurajutonelnu kottumninppudu atdu mummaru kotti ma- nenu. adu nimittm devjndu atnimid koggicininu ayidu marulen arumarulen kot- tin yedl sirijnulu nasnmguvrku nivu varini htmu cesiyuduvu; ayite ippudu mummaru matrme sirijnulnu odicedvni ceppenu. tru- vat elisa mrtipodga varu atnini sma dhilo uciri. ok svtsrmu gdcin truvat moyabiyul senymu desmumidiki vccinppudu kodru ok svmmu patipettucu senymunku bhydi a svmmu elisayokk smadhilo ucga dipin a svmu elisa slymulku tginlppudu adi tirigi btriki kallu mopi nilicenu. yehoyahaju din- mulnniyu siriyarajen hjayelu israyelvarini badhpettenu. gani yehova varimid jalipdi varyidu dyyci, abrahamu issaku yakobulto tanu cesiynnnibdhnnubtti varyidu lksymu nilipi, varini nasmu ceynolk yipptikini tn smukhmulonudi varini vellgottk yudenu. siriyarajen hjayelu mnrnu kaga atni ku- maruden benhddu atniki maruga rajayenu. att yehoyahaju kumaruden yehoyasu hjayelu kumaruden benhddu tn tdriyen yehoyahaju cetilonudi yuddhmdu pttukonin pttmulnu mrl tisi konenu. yehoyasu atni mummaru jyici israyelu pttmulnu mrl vsprcukonenu.

14

israyelurajunu yehoyahaju kumarudunen yehoyasu elubdilo redv svtsrmdu yu- darajunu yovasu kumarudunen amja rajayenu. atdu elnarbhicinppudu iruvdi yyidedlvade yerusalemundu iruvditomimdi svtsrmlu elenu; atni tlli yeruslemu kapur sthuralen yehoyddanu. itdu tn pitruden davidu cesinttu ceyk poyinnu, yehova drstiki nitiglvade tn tdriyen yovasu cesin prakrmu cesenu. ayite atdu unnt sthlmulnu kottivey ledu; jnulu iknu unnt sthlmullo blulnrpicucu dhuupmu veyucunudiri. ra- jymdu tanu sthapipbdin truvat rajgu tn tdrini epin tn sevkulnu atdu htmu ceyi-

cenu. ayitekumarul dosmunubtti tdrulku mrsniks vidhip kuddu, tdrul dosmunubtti kumarulku mrsniks vidhipkuddu. evni papmunimittmu vade mrn siks nodunu, ani mose vrasiyiccin dhmsastr mdu yehova yiccin ajnubtti a nrhtkl pillnu atdu htmbu ceyledu. mriyu uppu loylo atdu yuddhmu cesi edomiyullo pdivelmdini htmucesi, sel anu pttnmunu pttukoni daniki yoktyelni peru pettenu; netivrkul daniki ade peru. att amjya israyelurajen yehuku puttin yehoyahaju kumaruden yehoyasu noddku dutlnu ppimnmu okri nokrmu drsicu ntl nnu kliy rmmni vrtmanmu ceyga isra yelurajen yehoyasu yudarajen amjyaku ilagu vrtmanmu ppenulebanonulonunn mudl cettoktini kumartenu na kumarunikimmni lebanonulonunn devdaru vrksmumu vrtmanmu ppgga, lebanonulonunn dustmrgmu vcci a mudlcettunu trokkivesenu. nivu edomiyulnu htmbu cesindun ni hrđymdu nivu atisypducunnavu sre; yippudu ni ngrundu nivudi nikunn ghntnu btti nivu atisypdumu. nivu matrmu gak nitokud yudavarunu kuluntluga niveduku apay mulo diguduvni ceppinnu bylura vinnollundun israyelurajen yehoyasu byluderi, yuda sbdhmen betsesemu pttnmudggr tanunu yuda rajen amjyayu klisikonga yudavaru isra yeluvaryedut niluvlek apjymodu adrunu tm tm gudarmulku paripoyiri. mriyu isra yelu rajen yehoyasu ahjyakuputtin yovasu kumaruden amjya anu yudarajunu betsesemu dggr pttukoni yerusalemunku vcci, ephrayimu gummmu modlukoni mul gummmu vrku yerus lemu prakarmunu naluguvdl murl podugun pdgottenu. mriyu yehova mđirmundunu rajngrundunu knbdin bgarmu vedi modlen smstsvstuvulnu pttntsthullo kudv pettbdinvarini tisikoni somronunku vcenu. yehoyasu cesin yitr karmulu gurciyu, atni prakrm munu gurciyu yudarajen amjyato atdu cesin yuddhmunugurciyu israyelu rajulvrttat mul grthmdu vraybdiiyunndi. att yehoyasu tn pitrultokud nidrici somronulo israyelu rajul smadhiydu patipett bđenu; atni kumaruden yrobamu atniki maruga rajayenu. yudarajen yovasu kumaruden amjya israyelurajen yehoyahaju kumaruden yehoyasu mrnmen truvat pdunyidu svtsrmulu brdikenu. amjya cesin yitr karymulnugurci yuda rajul vrttatmul grthmdu vraybdi yunndi. atnimid yerusalemulo jnulu kutceyga atdu lakisu pttnmunku paripoyenu gani varu lakisunku atnivet kodrini ppiri. varu akkd atnini cpi gurmulumid atni svmmu yerusalemunku teppici davidu purmdu atni pitrul smadhilo patipettiri. appudu yuda jnuldruunu pdunaru svtsrmulvaden ajryanu tisikoni atni tđriyen amjyaku bđuluga pttabhi sekmu cesiri. itdu rajen tn tđtri tn pitrulto nidricin truvat eltu anu pttnmunu

baguga ktici yudavariki danini mrl appgicenu. yudarajunu yovasu kumarudunen amjya yelubdilo pdunyidv svtsrmdu israyelu rajen yehoyasu kumarudgu yrobamu somro nulo elnarbhici nluvdiyok svtsrmulu elenu. itdunu israyeluvaru papmu ceyutku karkudgu nebatu kumaruden yrobamu cesin papmulnu viduvk anusrici yehova drstiki cedutnmu jrigicenu. gtheperu urivaden amityiki puttin tn sevkuden yona anu prvktdvara israyeliyul devudgu yehova selviccin mat coppun itdu hmatunkupovu margmu modlukoni medanpu smudrmu vrku israyeluvari sri hddun mrl svadhinmu cesikonenu. elynga alpulemi ghulemi israyeluvariki shayulevrunu lekpoiyiri. yehova israyeluvaru podin badh ghormendnukonenu. israyelnu peru akasmu kridnudi tudiciveynni yehova selvicci yudenu gnuk yehoyasu kumaruden yro bamu dvara varini rksicenu. yrobamu cesin yitrkarymulnugurciyu, atdu cesin dani nt tini gurciyu, atni prakrmunugurciyu, atdu cesin yuddhmunugurciyu, dmsku pttnmunu yudavariki kligiynn hmatu pttnmunu israyeluvari korke atdu mrl pttukonin sgini gurciyu israyelurajul vrttatmul grthmdu vraybdi yunndi. yrobamu tn pitrulen israyelu rajultokud nidricin truvat atni kumaruden jekrya atniki maruga rajayenu.

15

israyelurajen yrobamu elubdilo iruvdi mudv svtsrmdu yudarajen amjya kumaruden ajrayelnarbhicenu. atdu pduna redlvade yelnarbhici yerusalemudu ebdi redu svtsrmulu rajuga udenu; atni tlli yerusalemu kapursthuralen yekolya. itdu tn tđriyen amjya cry yttiprkarmu yehova drstiki nitiglvade prvticenu. unnt sthlmlnu matrmu kotti veyledu; unnt sthlml ydu jnulu iknu blulu arpucucu dhumu veyucu udiri. yehova i rajunu mottindun atdu mrnmguvrku kushthrogie prtyek muga ok ngrulo nivsicenu gnuk rajkumaruden yotamu ngrumid adhikariye despu jnulu nyaymu tircuvaduga udenu. ajrya cesin yitr karymulnugurciyu, atdu cesin dani nt tinigurciyu yudarajul vrttatmul grth mdu vraybdi yunndi. ajrya tn pitru ltokud nidrici davidu purmulo tn pitrul smadhiydu patipettbđga atni kumaruden yotamu atniki maruga rajayenu. yudarajen ajrya yelubdilo mupdi yenimidy svtsrmdu yrobamu kumaruden jekrya somronulo israyeluvari arunellu elenu. itdu israyeluvaru papmu ceyutku karkudgu nebatu kumaruden yrobamu cesin papmulnu viduvk anusricucu, tn pitrulo cesi ntluga tanunu yehova drstiki cedutnmu jrigicenu. yabesu kumaruden slumu atnimid kutrcesi, jnulu cucucudga atnimid pdi atnini cpi atniki maruga rajayenu. jekrya

cesin karymulnugurci israyelurajul vrttatmul grthmdu vraybdiiyunndi. ni kumarulu nalugv trmuvrku israyelu sihasnmumd asinule yudurni yehova yehuto selviccin matcoppun idi jrigenu. yudarajen ujjiya yelubdilo muppidi tomimdv svtsrmdu yabesu kumaruden sllumu elnarbhici somronulo nel dinmulu elenu. gadi kumaruden menhemu tirsalonudi byluderi somronunku vcci somronulonodu yabesu kumaruden sllumumid pdi atni cpi atniki maruga rajayenu. sllumu cesin yitr kary mulnugurciyu, atdu cesin kutrnugurciyu israyelurajul vrttatmul grthmdu vray bdiiyunndi. menhemu raga tipshu pttnpv varu tm gummmulu tiyledu gnuk atdu varind rini htmu cesi, tirsanu dani ceruv grammulnnitini kollpetti acct grbhienuldri grbhmulu cipenu. yudarajen ajrya yelubdilo muppiditomim dv svtsrmdu gadi kumaruden menhemu israyelurajul elnarbhici somronulo pdi svtsrmdulu elenu. itdunu tn dinmulnniyu israyelurajul papmu ceyutku karkudgu nebatu kumaruden yrobamu cesin papmulnu viduvk ynusricucu yehova drstiki cedutnmu jrigicenu. assuru rajen pulu desmumidiki raga, menhemu tnku rajymu sthirprcuntluga pulucet sdhi ceyicukonvleni redu vel mnugul vedi pulunku iccenu. menhemu israyelu bhagyvtulen goppvarilo prti mnisi yoddnu ebdesi tulmul vedi vsulucesi yi drvy muni assuru rajunkiccenu gnuk assururaju desmuni vidici vellipoyenu. menhemu cesin yitr karymulnugurciyu, atdu cesin danintini gurciyu israyelurajul vrttatmul grthmdu vraybdiiyunndi. menhemu tn pitrulto kut nidricin truvat atni kumaruden pekhyia atniki maruga rajayenu. yudarajen ajrya yelubdilo ebdiyv svtsrmdu menhemu kumaruden pekhyia somronulo israyelurajul elnarbhici redu svtsrmdulu elenu. itdunu israyelurajul papmu ceyutku karkudgu nebatu kumaruden yrobamu cesin papmulnu viduvk anusricucu yehova drstiki cedutnmu jrigicenu. itni krid adhiptiyu remlya kumarudunen pekhu kutr cesi, tnyoddnunn giladiyulen yebdi mditonu, argobuton, arihenuton klisikoni somronulonunn rajngruloni atpurmdu atnini cpi, pekhyaku maruga rajayenu. pekhyia cesin yitr karymulnugurciyu, atdu cesindani nt tinigurciyu israyelurajul vrttatmul grthmdu vraybdi yunndi. yudarajen ajrya yelubdilo ebdiydv svtsrmdu remlya kumaruden pekhu somro nulo israyelunu elnarbhici yiruvdi svtsr mulu elenu. itdunu israyelurajul papmu ceyutku karkudgu nebatu kumaruden yrobamu cesin papmulnu viduvk anusricucu yehova drstiki cedutnmu jrigicenu. israyelu rajen pekhu dinmullo assururajen tigltpileseru vcci iyonu pttnmunu, abelbet myka pttnmunu, yanoyhu pttnmunu, kedesu pttnmunu, hasoru pttnmunu, giladu desmuni, glily desmuni, nph-

tali desmtiyu pttukoni acct nunnvarini assuru desmunku cerga tisikoni poyenu. appudu ela kumaruden hosey israyelurajul remlya kumarudunen pekhumid kutrcesi, atnimid pdi atni cpi, yuda rajen ujjiya kumaruden yotamu elubdilo iruvdiyv svtsrmun atniki maruga rajayenu. pekhu cesin yitr karymulnugurciyu, atdu cesin danintini gurciyu israyelurajul vrttatmul grthmdu vray bdiiyunndi. israyelurajul remlya kumarudunen pekhu elubdilo redv svtsrmun yudarajen ujjiya kumarudgu yotamu elnarbhicenu. atdu iruvdi yyidedlvade yerusalemundu raje pdunaru svtsrmdulu elenu. atni tlli sadoku kumarteyen yerusa. itdu yehova drstiki nitiga prvrtici tn tdriyen ujjiya crynu purtiga anusricenu. ayinnu unnt sthl mulnu kottiveykudenu; jnulu unnt sthlmuldu iknu blul nrpicucu dhupmu veyucunudiri. itdu yehova mdirmunkunn yettyin dvar muni kticenu. yotamu cesin yitr karymu lnugurciyu, atdu cesindani nt tinigurciyu yudarajul vrttatmul grthmdu vraybdi yunndi. a dinmullo yehova siriyarajen rejinunu remlya kumaruden pekhu yuda desmumidiki pparbhicenu. yotamu tn pit rulto kut nidrici tn pitruden davidu purmdu tn pitrul smadhilo patipettdenu; atni kumaruden ahaju atniki maruga rajayenu.

16

remlya kumaruden pekhu elubdilo pdu... nedv svtsrmdu yudarajen yotamu kumarudgu ahaju elnarbhicenu. ahaju elnarbhici appudu iruvdi yedlvade yerusalemundu pdu naru svtsrmdulu elenu. tn pitrudgu davidu tn devuden yehova drstiki nitiga prvrticintlu atdu prvrtipk israyelurajulu prvrticintlu prvrticenu. atdu israyeliyul mudr niluv kud yehova vellgot tin jnulu cesin heyman kriyulu ceyucu, tn kumaruni agnigudmuni daticenu. mriyu atdu unnt sthlmulonu kodmidnu smstmen pccni vrksmulkridnu blulu arpucucu dhupmu veyucu vccenu. siriya rajen rejinunu israyelurajen remlya kumarudunen pekhu yerusalemumidiki yuddhmunkuvcci akkd nunn ahajunu pttnmunu muttdivesirigani atnini jyiplek poyiri. a kalmdu siriyarajen rejinu eltunu mrl pttukoni siriyul vsmucesi, eltulonudi yudarajeni vellgottga siriyulu eltu pttmunku vcci kapurmudiri. netivrkunu varcctne yunnaru. itludga ahaju yehova mdir sbdgmenttiyu rajngru sbdgmenttiyu samgrullo knbdin vedi bgarmulnu tisikoni assururajunku kanugka ppi nenu ni dasudnu ni kumarudneyunnu gnuk nivu vcci, namidiki lecin siriyaraju cetilonudiyu israyeluraju cetilonudiyu nnu rkspivleni assuru rajen tigltpileserunoddku dutluga assuru raju atnimat agikrici, dmsku pttnmumidiki vcci dani pttukoni, rejinunu ht-

mucesi a jnulnu kiru pttnmunku cerdisikoni poyenu. rajen ahaju assururajen tigltpile-serunu klisikonutke dmsku pttnmunku vcci, dmsku pttnmdu ok blipithmunu cuci, dani polikenu, mccunu, dani pni vidh mtyunu yajkuden uriyaku ppenu. kabtti yajkuden uriya rajen ahaju dmskuptnmu nudi ppin mccunku smmen yok blipithmunu kttici, rajen ahaju dmskunudi tirigi rakmunupe sid-dhprcenu. att raju dmskunudi vcci blipithmunu cuci a blipithmunoddku vcci dani ekki dhn blini nevedymunu arpici panarpnmu cesi, tanu arpicin smadhanblipsuvul rktmunu danimid proksicenu. mriyu yehova snnidhi nunn yittdi blipithmu mdirmu mugiti sthlmunudi anga tanu ktticin blipithmunkunu yehova mdirmunkunu mdhynudi tiyici, tanu ktticin dani uttr parsvmdu danini ucenu. appudu rajen ahaju yajkuden uriyaku ajnapicin demngai pedd blipithmumid udyumu arpicu dhnblnu, saytrmnu arpicu nevedymulnu raju ceyu dhn-bli nevedymulnu despu jnuldru arpicu dhn-bli nevedymulnu panarplnu dhici,ye dhn-bli jriginnu, e blijriginnu vati psuvul rktmunu danimidne proksipvlenu. ayite i yittdi blipithmu devuniyodd nenu vicarn ceyut kuvvlenu. kaga yaj kuden uriya rajen ahaju ajn coppun atyucesenu. mriyu rajen ahaju stbhmml aculnu tisivesi vatimidnunn tottini tolgicenu, ittdi yedlmid nunn smudrmunu dipi rati kttumid danini ucenu. mriyu atdu assuru rajunubtti visratidinpu acrnkorke mdirmulo kttbdin mtpmunu, raju avrmugud povu dvarmunu yehova mdirmunudi tisivesenu. ahajucesin yitr kary mulnugurci yuda rajul vrttatmul grth mdu vraybdi yunndi. ahaju tn pitrulto kud nidrici davidu purmdu tn pitrul smadhilo pati pettbdeni; atni kumaruden hijkiya atniki maruga rajayenu.

17

yudarajen ahaju elubdilo pdredsvtsrmdu ela kumaruden hosey somronulo israyelunu elnabhici tomimdi svtsr mulu elenu. atdu tn purvikulen israyelu rajulu cedutnmu cesintmtuku ceykpoyinnu, yehova drstiki cedutnme jrigicenu. atni midiki assururajen slmneseru yuddhmunku raga hosey atniki dasude pnnu iccuvadayenu. atdu aigup-turajen sonoddku dutlnu ppi, purvma tanu etet iccucu vccintlu assururajunku pnnu iyykpoga, hosey cesin kutr assuru raju telisikoni atniki skellu yeyici bdigrhmulo ucenu. assururaju desmttimidikini somronumidikini vcci mudu svtsrmmulu somro nunu muttdicenu. hosey yelubdilo tomimdv svtsrmdu assururaju somronu pttnmunu pt-tukoni israyeluvarini assuru desmuloniki cer gonipoyi. gojanundi dggrnunn halhu haboru anu sthlmuldunu madiyul pttm mullonu

varini ucenu. eduknga israyeliyulu aigup-tudes mulu nudiyu, aigupaturajen phroyokk blmu kridnudiyu, tmmunu vidipicin tm devuden yehova drstiki papmucesi yitr devtlydu bhybhktulu nilipi tmyedut niluvkud yehova vellgottin jnmul kttdlnu, israyelurajulu nirn yicin kttdlnu anusicucu udiri. mriyu israyeluvaru tm devuden yehova visymlu kptmu gligi durbodhlu bodhicucu, advi gudisel nivasulunu prakarmulu gl pttnnivasulunu tm sthlmlnntilo blipithmulnu kttukoni yettyin kodlnnitimid-nemi, sklmen pceni vrksmul kridnemi, attnu vigrhmulnu niluvbetti devta stbhmulnu nilipi tm yedut niluvkud yehova vellgottin jnulvaduk coppun unntsthlmullo dhupmu veyucu, cedutnmu jrigicucu, yehovaku kopmu puttici ceykuddni vetinigurci yehova tm kajnapiceno vatini cesi pujicu cudiri. ayinnumi durmargmulnu vidicipetti, nenu mi pitrulku ajnapicinttiyu, na sevkulgu prvktldvara mikppgicinttiyu dhmsastrmunubtti na ajnlno kttdlnu acricudni selvicci, prvkt ldridvaranu dirgh-drsuldrvaranu yehova isra yeluvarikini yudavarikini saksymu plikicinnu, varu vinivare tm devuden yehova drstiki visvasghatukulen tm pitrulu muskrulentlu tamunu muskruleri. varu ayn kttdlnu, tn pitrulto ayn cesin nibdhnnu,ayn tmku nirn yicin dhmsastrmunu visrjici vyrtthmendani anusricucu, vyrtthulevari vaduklcoppun miru ceykuddni yehova tmku selviccin tm cuttununn a jnul mryadl nnusrici varivtivareri. varu tm devuden yehova ajnlntitini ynusripk pot vigrhmulen redu dudlnu cesi devtastbh mulnu nilipi akassmuhmunku nmskrici bylu devtnu pujiciri. mriyu tm kumarulnu kumarte lnu agnigudmunu datici skunmunu cillgitnmunu vaduk cesikoni yehova drstiki cedutnmu ceyutke tmmunu tamu ammukoni, aynku kopmu puttici. kabtti yehova israyeluvari ydu bhuga kpgici, tn smukhmulonudi varini vell got-tenu gnuk yudagotrnu gak mri yegotrmmunu sesici yudledu. ayite yudavarunu tm devuden yehova ajnlno vidicipettinvare israyeluvaru cesikonin kttdlnu anusiciri. att yehova israyeluvari sttivarindrini visrjici, varini srmpetti dopudugadl cetikppgici, varini tn smukhmunudi vellgottenu. ayn isra yelu gotrmulnu davidu itivarilonudi vidgotti veyga varu nebatu kumaruden yobamunnu rajuga cesikoniri. i yobamu israyeluvaru yehovanu anusripkud aynmid varini tirug bdcasi, varu ghorpappu ceyutku karku dayenu. israyeluvaru yobamu cesin papmullo denini viduvk vati nnusricucu vc-ciri gnuk tn sevkulen prvktldvara yehova sel viccin matcoppun, ayn israyeluvarini tn smukhmulonudi vellgottenu. a hetuvucet varu tm svdesmulonudi assuru desmuloniki cergoni pobdiri; netivrku var-

cct unnaru. assururaju bbulonu, kuta, avva, hmatu, seprvymu anu tn desmulonudi jnulinurppici, israyeluvरिकi maruga somronu pttnmullo ucenu gnuk varu somronu desmunu svtricu koni dani pttnmullo kapurmu cesiri. ayite varu kapurmud narbhicinppudu yehova ydu bhybhktulu lenivaru gnuk yehova vari mdhyku sihmulnu ppenu, avi varilo kodrini cpenu. tmru pttukonin somronu pttnmullo tamucin jnuku a despu devuni mryad teliy kunndi gnuk ayn sihmulnu ppicenu. israyelu devuni mryad variki teliyndun sihmulu varini cpucunnvni varu assururajuto mnvi ceyga assuru raju acctnudi tebdin yajku llo oknini acctiki miru todokonipovudi; atdu acctiki poyi kapurmudi a despu devuni mryadnu variki nerpvlenni ajnapicenu. kaga somro nulonudi varu pttukoni vccin yajkullo okdu vcci betelu urilo kapurmudi, yehovaydu bhybhktuluga udtgin mryadnu variki bodhicenu gani kodru jnulu tm sot devtlnu pettukoni somroniyulu kttukonin unntsthlmul mdirmullo vatini ucucuvcciri; mriyu varu tm tm purmullo tmku devtlnu klugesikoniri. bbulonuvuru sukkotbenotu devtnu, kutavarunerglu devtnu, hmatuvuru asima devtnu, aviyulu nibhju devtnu trtaku devtnu, evru vari devtnu pettu konucudiri. seprviyulu tm pillnu adrmme leku anemleku anu seprvymuyokk devtiku agnigudmdu dhicucudiri. mriyu jnulu yehovaku bhyppi, unnt sthlmulnimittmu samanyullo kodrini yajkulnu cesikonga varu jnulpksmun unntsthlmullo kttbdin mdirmulydu blulu arpucucudiri. i prkarmuga varu yehovaydu bhybhktuluglvareyudi, tamu e jnullonudi pttbdiro aya jnul mryad coppun tm devtlnu pujicucudiri. neti vrku tm purvmryadl prkarmu varu ceyucunnaru; yehovaydu bhybhktulu punk varito nibdhnesi miru itr devtiku bhyppd yu, vatiki nmskripkyu, puj ceykyu, blulu arpikpyu, mhadhikarmu cupi bahu blmucet aiguptu desmulonudi mimmunu rppicin yehovaydu bhybhktulu kligi anyku matrne nmskarmucesi blulu arpivlenni israyelni perupettdin yakobu sttivariki selviccin devuni sevipkyu ayn ajnapicin kttldnu gani vidhu lnu gani dhrmsastrmumu gani dhrrmdu denini gani anusripkyu unnaru. mriyuitr devtlnu pujipk miru brduku dimmulniyu mose miku vrsiyciccin kttldnu vidhulnu, anga dhrmsastrmu dhrrmttini gekonvleni. nenu mito cesin nibdhnnu mruvkyu itr devtlnu pujipkyu udvleni. mi devuden yehovaydu bhybhktulu glvare yudin yedl ayn mi struvul cetilonudi mimmunu vudipicunni ayn selviccinu varu ayn matvink tm purvpu mryad-coppunne jrigicucu vcciri. a prjlu alagun yehovaydu bhybhktulu glvarennu tamu pettukonin vighrmulnu pujicucu vcciri. mriyu tm pitrulu cesintlu vari yitivarunu vari stti-

varunu netivrkcu ceyu cunnaru.

18

israyelurajunu ela kumarudunen hosey... yelubdilo mudv svtsrmdu yudarajunu ahaju kumarudunen hijkiya yelnarbhicenu. atdu elnarbhicinppudu iruvdi yyidedlvade yerusalemundu iruvdi tomimdi svtsrmulu elenu. atni tlli jekrya kumarte; ameku abi ani peru. tn pitruden davidu cesintlu atdu yehova drstiki purnmuga nitinnusricenu. unnt sthlmulnu kottivesi vighrmulnu pgulgotti devta stbh mulnu pdgotti mosecesin yittdi srpmunu chinnabhinnmuluga cesenu. daniki israyeliyulu nehustannu perupetti daniki dhupmu veyucu vcci yudiri atdu israyeliyul devuden yehova ydu visvasmucinvadu; atni truvat vccin yuda rajullonu atni purvikulen rajullonu atnito smmenvadu okdunuled. atdu yehovato htukoni, aynnu vebdicutlo venuk tiyk ayn moseku ajnapicin ajlnnntini gekonucudeni. kavun yehova atniki toduga udenu; tanu vellin cot nell atdu jymu podenu. atdu assuru rajunku sevceykud atnimid tirugbdenu. mriyu gaja pttnmuvrku dani srihddulvrku kaprul gudiselydemi, prakarmulugl pttnmulydemi, atnu atdu philistiyulnu odicenu. rajen hijkiya yelubdilo nalugv svtsr mdv, israyelurajen ela kumaru dgu hosey yelubdilo edv svtsrmdu, assururajen slm neseru somronu pttnmumidiki vcci muttdivesenu. mudu svtsrmdulu purtiyen truvat assuriyulu dani pttukoniri. hijkiya yelubdilo arv svtsrmdu, israyelurajen hosey yelu bdilo tomimdv svtsrmdu somronu pttnmu pttbdenu. tm devuden yehova selviccin mat vinnivare ayn nibdhnkunu ayn sevkuden mose ajnapicin danttikini lobdk atikrmici yudiri. assuru raju israyelu varini assuru desmuloniki tisikoni poyi gojanu ndi dggrnunn halhu haboru anu pttnmullonu madiyul pttnmullonu varini ucenu. rajen hijkiya yelubdilo pdunalugv sv tsrmdu assururajen snheribu yuda des mdunn prakarmulugl pttnmulnniti midiki vcci vatini pttukonga yudarajen hijkiya lakisu pttnmundun assuru rajunoddku dutlnu ppinavl tppu vccindi; nayoddnudi tirigi nivu vellipoyinyedl namid nivu mopindanini nenu bhricudunni vrtmanmuceyga, assururaju yuda rajen hijkiyaku aru vdl mnugul vedyiu aruvdi mnugul bgarmunu julmanaga niy micenu. kavun hijkiya yehova mdir mdunu rajngrundunn pdarthmullo knbdin vedyityu atnikiccenu. mriyu a kalmdu hijkiya devalpyu tlupulkunn bgarmunu tanu ktticin stbhmulkunn bgarmunu tyici assuru rajunkicenu. att assururaju trtanunu rbsarisunu rbsa kennu lakisu pttnmunudi yerus lemundunn rajen hijkiyamidiki bhu gopp smuhmuto ppenu. varu yeruslemumidiki vcci cakirevu

margmdunn merkkolnu kaluv yodd prvesici nilici rajunu piluvnpga hilkiya kumarudunu grhnirvahkudunen elya kimunu, sastriygu sebnayunu, rajypudstavejul mid nunn asapu kumaruden yovahunu vari yoddku poyiri. appudu rbsake varito itlneui mat hijkiyato telijjeppudumha rajen assururaju selviccindemnganivu ilagu ceppvlenu. nivu nmmukonu i asryaspdmu epati pryojnkari? yuddh visymulo ni yocnyu ni blmnu vtti matle. evni nmmukoni namid tirugubatu ceyucunnavu? nligin relluvti yi aiguptunu nivu nmmukonucunnavu gda okdu danimid anukonnyedl adi vanicetiki guccu koni dusi povunu. aigupturajen phro atni nmmukonu vari kdrikini attivade. ma devuden yehovanu memu nmmukonucunnamni miru nato cepped remo sre. – yeruslemdunn yi blipithmunodd matrme miru nmskarmu ceyvlenni yuda varikini yeruslemuvarikini ajn icci hijkiya yevni unntsthlmulnu blipithmulnu pdgotteno aynegda yehova? kavun cittgici assuru rajen na yelinvanito pdemu veyumu; reduvel gurrmulmid rautulnu ekkicutku niku sktiyunn yedl nenu vatini nikiccednu. atlyte na yj manuni sevkullo atylpuden adhiptiygu oknini nivelagu edirituvu? rthmulnu rautulnu ppunni aigupturajunu nivu asryicukotive. yehova selvu nodkye i desmuni paduceyutku nenu vccitina? ledu; a desmumidiki poyi dani padu ceyumni yehova naku ajn iccenu anenu. hilkiya kumaruden elyakimu sebnayu yovahu anuvarecittgicumu, ni dasulmen maku siriya bhas teliyunu gnuk danito mat ladumu; prakarmumid nunn prjl vinikidilo yudul bhasato matladkumni rbsaketo anga rbsakei matlu cepputke na yjmanudu ni yjmanuniyoddokunu niyoddokunu nnu ppena? tmmlmunu tinuntlunu tm mutrmunu traguntlunu mitokud prakarmumid kurcunnavariyoddokunu nnu ppenugda ani ceppi goppsbdmuto yudabhasto itlneumharajen assururaju selviccin matlu vinudi. rajuv selviccindemnga hijkiyacat mospokudi; na cetilonudi mimmunu vidipip skti vaniki caldu. yehovanu btti mimmunu nmimciyehova mnlnu vidipicunu, i pttmnu assururaju cetilo cikkkpovunni hijkiya ceppucunade. hijkiya ceppin mat mirgikripvddu; assururaju selviccindem nganato sdhicesikoni nayoddku miru bytiki vccinyedl milo prtimmisi tn drakscettuphlmunu tn ajurpuccettu phlmunu tinucu tn bavinillu tragucu udunu. atupimmt mirucavk brdukuntluga memu vcci mi desmuvti desmunku, anga godhumlunu draksarsmunu gl desmunkunu, aharmunu drakscetlunu gl desmun kunu, olivtelmunu teneyunugl desmunkunu mimmunu tisikoni povudunu, acct miru sukhmuga nuduru. kavunye-hova mimmunu vidipicunni ceppi hijkiya miku bodhicu matlno vinvddu. aya jnmul

devtlllo edennu tn desmuni assururaju cetilonudi vidipicena? hmatu devtlu emayenu? arpadu devtlu emayenu? seprvyimu devtlu emayenu? hen ivva anuvare devtlu emayenu? (somronu despu) devt ma cetilonudi somronunu vidipicena? yehova ma cetilonudi yeruslemunu vidipicunntuku aya desmul devtlllo edennu tn desmuni ma cetilonudi vidipicindi klda ani cep-penu. ayite atniki prtyuttrmiyyvddni rajuv selvici yudutcet jnulu etmatrmunu prtyuttrmiyyk urkudiri. grh nirvahkudunu hilkiya kumarudu nen elyaki munu, sastriygu sebnayunu, rajyupdstavejulmidnunn asapu kumaruden yovahunu, btllu cipukoni hijkiyayoddku vcci, rbsake plikin matlnniyu telijjeppiri.

19

hijkiya vini tn btllu cipukoni goneptt ktukoni yehova mdirmunku poyi grh nirvahkudgu elyakimunu, sastri sebnanu, yaj kullo peddlun, amaju kumarudunu prv-tyunen yesayoddku ppenu. viru goneptt ktukoni atniyoddku vcci atnito itlnirihijkiya sel viccundemngai dinmu srmyu siksyu dus nyu gl dinmu; pilllu puttvcceiri gani knutku skti caldu. jivmugl devuni dusicutke assuru rajen tn yjmanunicet ppbdin rbsake plikin matlnniyu ni devuden yehova okvel alkici, ni devuden yehovaku vinbdiyunn a matlnubtti ayn assururajunu gddicunemo kabtti nilicin sesmukorku nivu heccuga prarthn ceyumu. rajen hijkiya sevkulu yesayoddku raga yesya varito itlneunni yjmanuniki i mat telijjeyudiyehova selviccundemnga assururaju pnivaru nnu dusipga nivu vinin matlku bhydpvddu. atnilo ok yatmnu nenu puttutinu, atdu vdti vini tn desmunku velli povunu; tn desmdu kticet atni kulceyudunu. assururaju lakisu pttm-nunu vidici velli libna mid yuddhmu ceyucudga rbsake poyi atni klisikonenu. att kusurajen tirhaka tmidyuddhmu ceyutku vccenni assuru rajunku vinbdi appudu, atdu ikoksari hijkiyayoddku dut lnu ppi yilagu ajn iccenu. yudarajgu hijkiyato ilagu ceppudiyerusalemu assururajucetiki appgipb-dni ceppi nivu nmmukoni yunn ni devunicet mospokumu. idigo assuru rajulu skl desmulnu bottiga nsipjesin sgti niku vinbndi gda nivumatrmu tpicuko-duva? na pitrlu nirmulmucesin gojanu-varu gani haranu varu gani, rejepulu gani, telssarulo nudin ede niyulu gani tm devt-l shaymuvin tpicu konira? hmatu rajuv emayenu? arpadurajunu seprviyimu hen ivva anu pttmul rajulunni emer? hijkiya dutcetilonudi a uttmu tisikoni cdivi, yehova mdirmuloniki poyi yehova snnidhini dani vippi prci yehova snnidhini itlni prarth-nesenuehova, kerubul mdhyunu nivsicu-

cunn israyeliyul deva, bhumya kasmulnu klugjesin advitiy deva, nivu lok mdunn skl rajymulku devudveyunnavu. yehova, ceviyoggi alkipumu; yehova, knnulu terci drsticumu; jivmugl devudven ninnu dusicutke snheribu ppinvani matlnu cevini bettumu. yehova, assururajulu a jnmulnu vari desmulnu paducesi vari devtlnu agnilo vesindi nijme. a rajymul devtlu nijmen devudlu kak mnusyulcet ceybdin krulu ralle gnuk varu varini nirmulmu cesiri. yehova ma deva; lok mdunn smst jnulu nive nijmuga advitiy devud ven yehovavni telisikonuntluga atnicetilonudi mmmunu rkisicumu. att amoju kumaruden yesya hijkiya yoddku i vrtmanmu ppenuisrayeliyul devu dgu yehova selviccu ndemnga assururajen snheribu visymdu nivu na yedut cesin prarthnnenu agikriciyananu. atnigurci yehova selviccumat yedngasiyonu kumariyen kny k ninnu dusnceyucunndi; ninnu aphasymu ceyu cunndi; yerusalem kumari ninnu cuci tl ucu cunndi. nivu evnini tirskricitivi? evnini dusicitivi? nivu grvici yevnini bhypettitivi? israyeliyul prisuddh devuninegda ni dutcet yehovanu tirskrici plikicin matlu ivegda. na rthmul smudaymuto nenu prvt sikhrmulkunulebanonu parsymulkuunu ekkiyunnanuetugl dani devdaru vrksmulnu sresthmen sr-lvrksmulnu nríkivesi yunnanuvani durpu srihddullo strmullonikini krmelu phlvtmulgu ksetrmen advilonikini prvesici yunnanu. nenu trvvi prul nillu panmu cesiyananu na arkalicet nenu dittmen sthlml ndul nnnitini edipo jesiyananu. nene purvmde dini klugjesitinniyu puratnkalmde dini nirnyicitinniyu niku vinbdleda? prakarmulugl ptanmulnu nivu padu dibbluga ceyut navlne sbhvicindi. kabtti vati kapursthulu blhinule jdisiri vibhratinodi polmuloni gddi-vlenu kadveyni celvlenu ayiri. nivu rkucudutyu byluvellutyu lopliki vccutyu namidveyu rkelunu naku teliseyunnvi. namid nivu veyu rkelunu nivu cesin khlmmunu na cevullo jocenu gnuk na galmunu ni mukkunku tglicednu. na klemu ni notilo petti ninnu mllicednu. nivu vccin margmunne ninnu mllicednu. mriyu yesya ceppindemngahijkiya, ni kide sucnygunu. i svtsrmdu dantt ade pdu dhanymunu, redv svtsrmdu dani nudi klugu dhanymunu miru bhujituru, mudv svtsrman miru vittnu vittu celu koyuduru; drakstotlu nati vatiphmlu anubhvicuduru. yuda vsmulo tpicukonin sesmu iknu kridiki veru tnni midiki edigi phlicunu. sesicu varu yerusalemulonudi byluderuduru; tpicu koninvaru siyonu kodlonudi byluderuduru; senymul kdhiptiygu yehova askti dini ner ver-cunu. kabtti assuru rajunugurci yehova selviccundemnga atdu i pttnmuloniki radu; dani mid ok banmen pryogipdu; ok kedemunen daniki knupredu; daniyedut mutt-

didibb kttdu. i pttnmulopliki rak tanu vccin margmunne atdu tirigi povunu; ide yehova vakku. na nimittmunu na sevku-den davidu nimittmunu nenu i pttnmunu kapadi rkisicudunu. a ratriye yehova dut byluderu assuru vari ddu petlo jocci lks yenubdi yyidu velmdini htmucesenu. udy-mun jnulu leci cudga vardrunu mrtklebr-mule yudiri. assururajen snheribu tirigi poyi nineve pttnmunku vcci nivsicin trovatoatdu nisroku anu tn devt mdirmdu mrokkucudga atni kumarulen adremmelekunu srejerunu khdgmutu atni cpi ara ratu desmuloniki tpicukoni poyiri; appudu atni kumaruden es-rhddonu atniki maruga rajayenu.

20

a dinmullo hijkiyaku mrnkrmn.... rogmukluga, amoju kumarudunu prvkt yunen yesya atniyoddku vccinuv mrmvucunnavu, brdukvu gnuk nivu ni yillu ckbbet-tukonumni yehova selviccucunnadni ceppga atdu tn mukhmu godtttu trippukoni yehova, ytharth hrdyudne, stytmu ni snidhini nenetlu nducu kotino, ni drstiki anukulmuga smstmunu nenetlu jrigicitino krpto jnapkmu cesikonumni hijkiya knnillu viducucu yehovanu prarthicenu. yesya ndimi sal-lonudi avtlku vellkmunupe yehova vaku at-niki prtyksme ilagu sel viccenu. nivu tirigi na prlku adhiptiyen hijkiya yoddku poyi at-nito itlnumuni pitruden davidunku devudgu yehova niku selviccun demnganivu knnillu viducut cucitini; ni prarthn nengikrici yun-nanu; nenu ninnu bagucesednu; mudv dinmun nivu yehova mdirmunku ekki povuduvu. ik pduyidu svtsrml ayusymu nikicednu; mriyu na nimittmunu na sevku-den davidu nimittmunu i pttnmunu nenu kapaducu, ninnunu i pttnmunu assuru raju cetilo pdkud nenu vidipicednu. pimmt yesya ajurpupdl mudd teppicudni ceppga varu dani tecci kurupumid vesintruvat atdu bagupdenu. yehova nnu svsthp-rcu nnutkunu, nenu mudv dinmun ayn mdirmunku ekki povudu nnutkunu sucn edni hijkiya yesyanu aduga yesya itlnenu tanu selviccin mat yehova nervercunnutku ayn dycesin sucn ednga, nid pdimetlu muduku ndicenugda? adi pdimetlu venukku ndicinyedl avuna? aduku hijkiya yitl-nenunid pdimetlu mudriki nducut alpmu gani nid pdi gdulu venukku nducut calunu. prvktgyu yesya yeho vanu prarthipga ayn ahaju gdیارpu plk mid pdimetlu mudriki ndicin nid pdi metlu venukku tirigi povuntlu cesenu. a kalmdu bbulonurajunu bldanu kumarudu nen berodkbldanu hijkiya rogiyeyudin sgtivini, ptri klnu kanuknu atni yoddku ppga hijkiya, dutlu vccin-mat vini varini loplikirppici, tn ngrun-demi rajymdemi kligin smst vstuvullo denini

mruguceyk tn pdarthmulugl kottunu, vedi bgarmulnu, gdhvrgmulnu, priml telmunu, ayudhsalnu, tn pdarthmullonunn smstmunu variki cupicenu. pmmt prvktyen yesya rajen hijkiyayoddku vecia mnu syulu emniri? niyoddku ekkdnudi vcciri? ani adugga hijkiyabbulonnu durdesmunudi varuvcci yunnarni ceppenu. ni yitilo varu ememi cucirni atddugga hijkiyana pdarthmullo denini mruguceyk na yitilonunn smstmunu nenu variki cupici yunnannenu. att yesya hijkiyato itlenuyehova selviccumat vinumu vccu dinmullo emiyu migulkud ni ngrundunn smstmunu, netivрку ni pitrulu smkurci dacipettin dtyunu bbulonnu pttmunku etikoni pobdunni yehova selviccu cunnadu. mriyu ni grbhmdu puttin ni putrstunu bbulonuraju ngrundu npuskulga ceyutke varu tisikoni povoduru. aduku hijkiyanivu teliyesin yehova ajn coppun jrugut mele; na dinmullo smadhanmu stymu kligin yedl melegda ani yesyato anenu. hijiya cesin yitr karymulnu gurciyu, atni prakrmmttini gurciyu, atdu kolnu trvici kaluv veyici pttmunoloniki nillu rppi cindanini gurciyu, yudarajul vrttatmul grthmdu vraybdi yunndi. hijkiya tn pitrulto kud nidricga atni kumaruden mnse atniki maruga rajayenu.

21

mnse yelnarbhicinppudu pdrededlvade yerusalemulo ebdiiyidu svtsrmulu elenu; atni tlliperu hephsiba. atdu yehova drstiki cedutnmu jrigicucu, isra yeliyuledut niluvkud yehova vellgottin jnmulu cesintlu heykriylu ceyucu vccenu. tn tdriyen hijkiya pdgottin unnt sthlmulnu atdu tirigi ktici, bylu devtku blipithmulnu ktici isra yelurajen abahu cesintlu devtastbhmulnu ceyici, nkstrmulku mrokki vatini pujicu cudenu. mriyuna nammu ucudunni yehova selviccin yerusalemulo atdu yehova mdirmdu blipithmulnu kticenu. mriyu yehova mdirmunkunn redusallo akas smuhmulku atdu blipithmulnu kticenu. atdu tn kumaruni agnigudmu datici, jyotismunu skunmulnu vaduk cesi, yksinigadrtonu sodegadrtionu sagtymu cesenu. i prkarmu atdu yehova drstiki bhuga cedutnmu jrigicucu aynku kopmu putticenu yehova davidunkunu atni kumaruden solomonunkunu ajn iccii mdirmun israyelu gotrsthanmullonudi nenu korukonin yerusalemundu na nammunu sdakalmu ucudunni selviccin yehova mdirmdu tanu ceyicin asera prtimu ucenu. mriyuisrayeliyulku nenu ajna picin dttini, na sevkudgu mose variki vras iyyicin dhrmsastrmunu varu gekoninyedl vari pitrulkul neniccin desmulonudi vari padmulnu ik tolg ponyiynni yehova selviccin mat varu vink israyeliyuledut niluvkud yehova lymucesin jnmulu

jrigin cedutnmunu micin cedutnmu ceyuntlu mnse varini repenu. kaga yehova tn sevkulen prvktl dvara ilagu selviccenu. yudarajen mnse yi heymen karymulnu cesi, tnku mudunn amoriyulnu micin cedundt knuprci, tanu pettukonin vighrmulvln yudavaru papmu ceyutku karkudayenu. kavun isra yeliyul devuden yehova selviccundemngavinuvani redu cevulu gigurumnunt kidu yerus lemu midikini yudavari midikini rppicucu nenu somronunu kolicin nulunu, abahu kutubikulnu sricucin mtptu gudunu yeruslemumid saglagudunu; okdu pllemunu tuducunppudu dani borlici tuducuntlu nenu yeruslemunu tudici vese dnu. mriyu na svasthymulo sesicinvarini nenu trosivesi vari struvulcetiki varini appgice dnu. varu tm pitrulu aiguptudesmulonudi vccin natnudi netivрку na drstiki kiducesi naku kopmu putticucunnaru gnuk varu tm struvu ldrict docbdi nstmu noduduru. mriyu mnse yehova drstiki cedu ndntndici, yuda varini papmulo dipindigak yeruslemunu i konnudi a konvrku rktmuto niduntlu nirpradhul rktmunu bhuga olkicenu. mnse cesin yitr karymulnu gurciyu, atdu cesin dani nttingurciyu, atdu cesin dosmunugurciyu, yudarajul vrttatmul grthmdu vraybdi yunndi. mnse tn pitrulto kud nidrici ujja yokk toltu tn ngrudggr smadhiceybdeni; atni kumaruden amonu atniki maruga rajayenu. amonu elnarbhicinppudu iruvdi rededlvade yeruslemundu redu svtsrmulu elenu, atni tlli yotbyurivadgu harusu kumarteyen mesullemetu. atdu tn tdriyen mnse ndicintlu yehova drstiki cedundt ndicenu. tn pitrul devuden yehovanu visrjici yehova margmdu nduvk tn tdri prvticintlu tanunu prvticucu, tn tdri pujicin vighrmulnu tanunu pujicenu. amonu sevkulu atnimid kutrcesi atni ngrundu atni cpga despu jnulu rajen amonumid kutrcesin varindrini cpi atni kumaruden yosiyaku atniki maruga pttabhisekmu cesiri. amonu cesin yitr karymulnugurci yudarajul vrttatmul grthmdu vraybdiyunndi. ujjayokk toltu atniki kligin smadhiydu atdu patipettbdenu; atni kumaruden yosiya atniki maruga rajayenu.

22

yosiya yelnarbhicinppudu enimidedl vade yeruslemundu muppdiiyok svtsrmulu elenu, atni tlli bosktu uri vadgu adayaku kumarteyen yedida. atdu yehova drstiki ytharthmuga nducucu, kudi yedmlku tirugk tn pitrudgu davidu cupin prvrtiku sriga prvticenu. rajen yosiya yelubdilo pdunenimidv svtsrmdu, mesullamunku puttin ajlya kumaru dunu sastriyunen saphanunu yehova mdirmunku pommni ceppi raju atnito ilagu sel viccenu. nivu prdhan yajkuden hikiya yoddku poyi, dvarpalkulu jnul yodd vsulu

cesi yehova mdirmlu ucin rokkpu mottmu cudumni atnito ceppumu. yehova mdirpu pniki adhikarule pni jrigicuaricetiki a drvymunu appgicin truvatyeheva mdir mdli sithilmen sthlmulnu baguceyutke yehova mdirpu pniceyu kulivariki varu dani niyyvle nniyu vdlvarikini silpkarulkunu kasepni varikini mdirmlu baguceyutke mranulnemi cekkin rallnemi konutkunu iyyvleniyu telij jeppumu. a adhikarulu nmmksthulni vari cetiki app gicin drvymunugurci varyodd lekk puccukon kudiri. att prdhanya-jkuden hilkiyayehova mdirmdu dhmsastr-grthmu naku dorikenni saphanu anu sas-trito ceppi a grth munu saphanunku appgicenu. atdu danini cdivi rajunoddku tigrigi vccimi sevkulu mdirmdu dorikin drvymunu smkurci yehova mdirpu pnivisymulo adhikarule pni jrigicuaricetiki app gicirni vrtmanmu telipi yajkuden hilkiya naku ok grthmu appgicenni rajuto ceppi agrthmumu raju smukhmdu cdivenu. raju dhmsastrmu gl a grthpumatu vinippudu tn btllu cipukonenu. truvat raju yajkuden hilkiyanu, saphanu kumaruden ahikamunu, mikaya kumaruden akborunu, saphanu anu sas-trini, asaya anu rajsevkulo oknini pilici ajnapicindemnga miru poyi dorikin yi grthpu matlno gurci na visymulonu jnul visymulonu yudavadari visymulonu yehovayodd vicarnceyudi; mn pitrulu tm visymulo vraybdiyunn dantti prkarmu ceyk yi grthpu matlno vinnivareri gnuk yehova kopagni mnmid it adhikmuga mducinndi. kabtti yajkuden hilkiyayunu, ahikamunu, akborunu, saphanunu, asaya yunu prvktriygu huldayoddku vcciri. ime vstr salku adhikariygu hrhsuku puttin tikvaku kumaru den slumunku bharyye yerusalemulo redv bhagmdu kapursthurale yudenu. imeyoddku varu vcci matladga ime varito itlneumimimunu nayooddku ppin vanito i mat telij jeppudi yehova selviccundemngayuda raju cdivicin grthmulo vraybdiyunn kidttini ediyu vidicipettkud nenu i sthlumidikini dani kapursthulmidikini rppitunu. i jnulu nnnu vidici yitrdevtlku dhupmu veyucu, tm skl karymulcet naku kopmu puttici yunnaru gnuk na kopmu aripokud i sthlumid rgulukonu cunndi. yehovayodd vicarn ceytuke mimmunu ppin yudarajunku i mat telijpreudi israyeliyul devuden yehova selviccun demngai sthlmu padgunniyu, dani kapursthulu dusanpdulgudurniyu, nenu ceppin matlno nivu alkici, mettni mnssukligi yehova snnidhini dintvnu dhrici, ni btllu cipukoni na snnidhini knnillu ralcitivi gnuk nivu ceyu mnvini nenu agi kriciyunnanu. nenu ninnu ni pitrulyodd cercu dunu; nivu nemmdi nodinvadve smadhiki cercbduduvu. nenu i sthlumidikini rppipbovu kidunu nivu ni knnulto cudne cudvu; ide yehova vakku. att varu i vrtmanmunu raju noddku tecciri.

appudu raju yuda peddlndirini...yeruslemu peddlndirini tnyoddku piluvnpici yudavarindirini yeruslemu kapursthulndirini, yajkulnu prvktlno alpulnemi ghnulnemi jnulndirini pilucukoni, yehova mdirmlu vcci varu vinucudga, yehovamdirmdu dorkin nibdhn grthmulnu matlnitini cdivicenu. raju ok stbhudggr niliciyehova margmulydu ndci, ayn ajnlno kttdlno sasnmulnu purnhrdymutonnu purnatm tonu gekoni, yi grthmdu vraybdiyunn nibdhn sbdhnmen matlnitini sthirpreudummi yehova snnidhini nibdhn ceysa jnuldru a nibdhnku smmticiri. rajubylu devtkunu asera devikini nkstrmulkunu ceysbdin upkrnm lnniti yehova alymulonudi itlku tisikoni ravlenni prdhanyajkuden hilkiyakunu redv vrus yajkulunu dvarpalkulunu ajn iyyga hilkiya vatini yeruslemu velupl kidronu polmulo kalcivesi, budidenu betelu uriki ppi vesenu. mriyu yuda pttnmuly dunn unntsthlmulonu yeruslemu cuttunn cotlonu dhupmu veyutke yudarajulu niymicin arculnemi, bylunkunu surycdru lkunu grhmulkunu nkstrmulkunu dhupmu veyu varinemi, atdu adrini nilipi vesenu. yehova mdirmdunn aseradevi prittimu yeruslemu veluphnunn kidronu vagudggrku teppici, kidronu vagu oddun dani kalci trokki podumucesi a podumunu samany jnul smadhulmid ellenu. mriyu yehova mdirmdunn purusgamul yidlno pdgotticenu. acct aseradeviki gullnu allu strilu vasmu ceycudiri. yuda pttnmu lonunn yajkulndirini atdu avtiki vellgettenu, geba modlukoni beyerseba vrkunu yajkulu dhupmuvesin unntsthlmulnu atdu apvitr prci, pttnmulo prvesicuvani yedmparsvmmun pttnpu adhikariyen yehosuv gummuudggrnudu unntsthlmulnu pdgotticenu. ayinptiki a unntsthlmulmid niymipbdin yajkulu yeru slemdunn yehova blipithmunoddku rak tm shodrulyodd pulusleni aharmu bhksicvaru. mriyu evdennu tn kumarunegani kumartenegani molekunku agnigudmu daticuduntlu ben hinnomu anu loyilonunn tophetu anu prdes munu atdu apvitr cesenu. idiyugak atdu yudarajulu suryuniki prtisthcin gurmmlu mt pmulo nivsicu pricarkuden netnmelkuyokk gdi dggr yehova mdirpu dvarmunoddnudi tisivesi, suryuniki prtisthipbdin rthmulnu agnito kalci vesenu. mriyu yudarajulu ceyicin ahaju medgdipennun blipithmulnu, yehova mdirpu redu sallo masse ceyicin blipithmulnu raju pd gottici chinnabhinnmuluga ceyici a dhulini kidronu vagulo poyicenu. yeruslemu edut nunn heymnu prvtpu kudiparsvmdu asta rotu anu sidoniyl vighrmunkunu, kemosu anu moyabiyul vighrmunkunu, milkomu anu ammoniyul vi-

grhmunkunu israyelurajen solo monu ktticin unntsthlmulnu rajū apvitprci a prtīmlnu tunkluga kottici, aseradevi prtīmnu pdgottici vati sthanmulnu nrslymulto nipenu. betelulonunn blipithmunu unntsthlmunu, anga israyelu varu papmu ceyutku karkuden nebatu kumarudu yrobamu ktticin a unnt sthlmunu blipithmunu atdu pdgottici, a unnt sthlmunu kalci podumu aguntluga trokkici aseradevi prtīmnu kalcivesenu. yosiya atu tirigi acct prvtmdunn smadhulun cuci kodrini ppi smadhullonunn slymulnu teppici, dev jnudu yehova mat catici ceppin prkarmu vatini blipithmumid kalci dani apvitprcenu. att atdunaku knbduccun a smadhi yevridni adiginppudu ptnpu varu adi yudadesmunudi vcci nivu, betelوني blipithmunku cesin kriylnu muduga telipin devjnu smadhiyni ceppiri. adu ktdudanini tppicudi, yevdunu atni slymulnu tiykud-dni ceppga varu atni slymulnu somronu pttmunnudi vccin prvkt slymulnu tppiciri. mriyu israyelu rajulu somronu pttmullo e unntsthlmullo mdir mulnu kttici yehovaku kopmu putticiro a mdirmulnnitini yosiya tisivesi, tanu beteloni cesin kriylnniti prkarmu vatiki cesenu. acct atdu unntsthlmulku niymipbdin yaj kuldrini blipithmul mid cpici vatimid nrsly mulnu kalpci yerusalemku tirigi vccenu. att rajunibdhn grthmundu vrasī yunn prkarmuga mi devuden yehovaku pskapdugnu acricudni jnulkdriki ajna pipga israyeliyulku nyaymu ndipcin nyayadhiptulunn dinmulnudi israyelu rajul yokkyu yudaraajulyokkyu dinmulnniti vrku enndunu jrugt goppga a symydu pskapdug acripbdenu. i pdug rajen yosiya yelubdilo pdunenimiv svt-srmdu yeruslemulo yehovaku acripbdenu. mriyu krnpisaci glvarini sodeceppuvarini grh devtlnu vighr mulnu, yudadesmdunu yerus lemudunu knbdn vighrhmulnnitini yosiya tisivesi, yehovamdirmdu yajkuden hilki yaku dorikin grthmdu vrasiyunn dhrrsastr vidhulnu sthirprcutke pryt-nmu cesenu. atniki purvmunn rajullo atnivle purnhrdymuton purnatmtonu purnblmutonu yehovavepu tirigi mose niymicin dhrrsastrmucoppun cesinvalu okdunu ledū; atni truvatennu atnivitvalu okdunu ledū. ayinnu mnssē yehovaku putticin kopmunubtti ayn kopagni yiknu clarkud yudamid mducose yudenu. kabtti yehovanenu israyeluvadini vellgottintlu yudavarini na smukhmunku durmuga cesi, nenu korukonin yeruslemu pttmunn, na nammunu acct ucudunni nenu ceppiyunn mdirmunu nenu vsirjicednni anukoniyu-denu. yosiya cesin yitr karymulnu gurciyu, atdu cesin daninttingurciyu yudaraajul vrttat mul grthmdu vraybdiiyundni. atni dinmul ydu aigupturajan phroneko assu-rurajuto yuddhmuceyutke yuphtisundi

dggrku vellucudga tnnu edurkonvccin rajen yosiyanu megiddo dggr knugoni atni cpenu. atni sevkulu atni svmunu rthmumid uci, megiddonudi yerus lemunku tisikonivcci atni smadhiyu patipettiri. appudu despu jnulu yosiya kumaruden yeho yahajunu tisikoni atniki pttabhisekmucesi atni tdriki maruga atnini rajuganuciri. yehoyahaju elnarbhicinppudu iruvdi mud-edlvade yeruslemulo mudu masmulu elenu. atni tlli libna urivaden yirmiya kumarte ygu hmutlu. itdu tn pitrulu cesindtti prkarmuga yehova drstiki cedundt ndcenu. itdu yeruslemulo elubdi ceykud phroneko hmatu desmdunn ribla pttmdu atnini bdhk mullo uci, desmumid ebdi mnugul vedini, redu mnugul bgarmunu pnnuga nirnyiici yosiya kumaruden elyakimunu atni tdriyen yosiyaku maruga rajuga niymici, atniki yehoyakimnu maruperupetti yehoyahaju aiguptudesmunku konipoga atdcct mrtibodenu. yehoyakimu phro yiccin ajncoppun desmumid pnnu nirnyiici a vedi bgarmulnu phroku cellicucuvccenu. despu jnulyoddnudi vari variki nirnymen coppun vsulucesi atdu phronekoku cellicenu. yehoyakimu elnarbhicinppudu iruvdi yyidedlvade yeruslemun pdkodu svtsr mulu elenu. atni tlli ruma uriva den pedaya kumarteygu je-buda. itdunu tn pitul crylnniti prkarmuga yehova drstiki cedundtndicenu.

24

yehoyakimu dinmullo bbulonura-jen...nebukdnejru yeruslemumidiki vccenu. yeho yakimu atniki dasude mudedi sev cesin truvat atnimid tirugubatuceyga yehova atnimidikini, tn sevkulen prvktldvara tanu selviccin matcoppun yudadesmunu nasn-muceyutke danimidikini, kldiyul senymulnu siriyul senymu lnu moyabiyul senymulnu ammoniyul seny mulnu rppicenu. mnssē cesin kriylnnitini btiiyu, atdu nirprad-hulnu htmuceyutnu btiiyu, yudavaru yehova smukhmunudi pardolbduntluga ayn ajnvl idi varimidiki vccenu. atdu nirpradhul rktmuto yerusle munu nipidun adi ksmicutku yehovaku mnssu lekpoynu. yehoyakimu cesin yitr karymulnugurciyu, atdu jrigicindanttini gurciyu yudara-jul vrttatmul grthmdu vraybdiiyundni. yehoyakimu tn pitrulo kud ndriga atni kumaruden yehoyakinu atniki maruga rajayenu. bbulonuraju aiguptu ndikini yuphtisu ndikini mdhy aigupturaju vsmun-nun bhumiyytini pttukonga aigupturaju ik nenntikini tn desmu vidici byluderut manenu. yehoyakinu elnarbhicinppudu pdunenimi dedlvade yeruslemundu mudu masmulu elenu. yeruslemuvaden elatanu kumarteygu nehusta atni tlli. atdu tn tdri cesindantti prkarmuga yehova drstiki

cedundt ndcenu. a kalmdu bbulonu rajen nebukdnejruyokk sevkulu yerusalemidiki vcci pttnmunku muttidi vesiri. varu pttnmunku muttidi veyucudgabbulonu rajen nebukdnejru tane danimidiki vccenu. apuduvudarajen yehoyakinunu atni tlliyunu atni sevkulunu atni kridi adhiptu lunu atni privarmunu byluvelli bbulonurajunoddku raga bbulonuraju yelubdilo enimidv svtsrmun atni pttukonenu. mriyu atdu yehova mdirpu dhnnidhilonunn pdarthmulnu, raju khjanalonunn sommunu, pttukoni israyelu rajen solomonu yehova alymunku ceyicin bgarpu upkrnmulnnitini yehova selvicein matcoppun tunkluga ceyici yettikoni poyenu. adiyugak atdu despu jnullo ati bidlenvaru tpp mri evrunu lekud yerusalemu pttmtilonunn adhiptulnu prakrmsalulnu pdivelmdini, viru gak ksalivarini kmmrivarini certisikoni poyenu. atdu yehoyakinunu raju tllini raju bharylunu atni privarmunu desmuloni goppvarini cerptti yerusalemunudi bbulonu purmunku tisikonipoyenu. edu velmudi prakrm salulnu veyyimidi ksalivarini kmmrivarini yuddh mdu terin sktimtulndrini bbulonuraju cerptti bbulonupurmunku tisikonivccenu. mriyu bbulonu raju atni pintdriyen mtinyaku sidkiya anu maruperu petti atni stanmdu rajuga niymicenu. sidkiya yel-narbhicinpuduv iruvdiyok svtsrmlvaduv; atdu yerusalemundu pdkoduv svtsrmlu elenu. atni tlli libna urivaden yirmiyayokk kumarteygu hmutlu. yehoyakimuyokk cry atti coppun sidkiya yehova drstiki cedundt ndicenu. yudavarimidnu yerusalemuvari midnu yehova teccukonin kopmunubtti tn smukhmulonudi varini toliveyutke bbulonuraju mid sidkiya tirugbdenu.

25

atni yelubdilo tomimdv svtsrmdu pdiyy masmu pdiyy dinmdu bbulonu rajen nebukdnejrunu atni senmytunnu yerusalemidiki vcci danikeduruga digi dani cuttunu muttidi dibblu kttri. i prkarmu rajen sidkiya yelu bdiydu pdkoduv svtsrmlu vrku pttnmumu muttivedyebdiyudga nalgy nel tomimdv din mdu pttnmulo ksammu aghormayenu, despu jnulku aharmu lekpoeyenu. kldiyulu pttm prakarmunu pdgottga senikulu ratriydu raju totdgr redu godl mdhynunn dvarpu margmun paripoyiri. ayite kldiyulu pttnmucuttu raju raju medanmunku povumargmun velli poyenu; kldiyul senmyt rajunu trimi, atni senmyt atniki durmuga cedripoyindun yeriko medanmdu atni pttukoniri. varu rajunu pttukoni ribla pttmdu bbulonurajunoddku tisi konipoyinppudu raju atniki siks vidhicenu. sidkiya cucucudga varu atni kumarulnu epici sidkiya knulu uddiyici

yittidi skellto atni bdhici bbulonu pttnmunku tisikonipoyiri. mriyu bbulonurajen nebukdnejru elubdilo pdomimdv svtsrmdu ayidv nel yedv dinmun rajdehsrkskulku adhiptiyu bbulonuraju sevkudungu nebujr-danu yerusalemunku vcci yehova mdirmunu rajngrunu yerusalemu ndunn yidlnnitini goppviri yidlnnitini agnicet kalpicenu. mriyu rajdehsrkskul adhi ptiyoddnunn kldiyul senikuldrunu yerusalemu cuttununn prakarmulnu pdgottiri. pttmdu migili yudin varini, bbulonuraju pksmu cerin varini, samanyjnullo sescinvarini rajdeh srkskul adhiptiyu nebujr-danu cergoni poyenu gani vyvsaydarulunu drakstot varunu udvlenmi despu bidjnmulo kodrini udniccenu. mriyu yehova mdirmdu yittidi stbhmulnu mtlnu yehova mdirmdu yittidi smudrmunu kldiyulu tunkluga kotti, a yittidini bbulonu pttnmunku ettikonipoyiri. sevkorke yucbdin patrlnu celtnu mudlnu dhupartulnu ittdi upkrnmulnnitini varu tisikoni poyiri. agnipatrlu ginnelu modlen vedi vstuvulnu bgaru vstuvulnu rajdehsrkskul adhipti tisikonipoyenu. mriyu atdu yehova mdirmunku solomonu ceyicin redu stbhmulnu smudrmunu mtlnu tisikonipoyenu. i yittidi vstuvulyettu lekku miciyudenu. okkok stbhpu nidivi pdunenimidi murlu. dani pepit yittididi, pepit nidivi mudu murlu. mriyu a pepitcuttu unn alliklunu danimmpdlunu ittdivi; redv stbhmunu vitivle allikpni kligiyudenu. rajdehsrkskul adhipti prdhanyajkuden sera yanu redv yajkuden jephnyanu mugguru dvar palkulnu pttukonenu. mriyu ayudhstulmid niymipbdiyunn adhiptini, pttmulonudi tisikoni, rajusmukhmunu knipettukoni yuduvarilo pttmdu dorkin ayidugurini, despujnulnu skhy ceyuviri adhiptiyokk lekhikuni, samanyjnullo pttmdu dorkin aruvdimdini pttukonenu. rajdehsrkskul adhiptiygu nebujr-danu virini tisikoni ribla pttmdu bbulonurajunoddku raga bbulonuraju hmatu desmdunn ribla pttmdu varini cpicenu. i ritiga yuda varu tm desmulonudi ettikoni pobdiri. bbulonu rajen nebukdnejru yuda desmdu udniccin varimid atdu saphanunku puttin ahikamu kumaruden gedlyanu adhiptiga nirnyicenu. yudavari senyadhiptuldrunu vari jnuld runu bbulonuraju gedlyanu adhiptiga niymicin sgti vini, mispattmdu nettayayoddku netnya kumaruden ismayelunu, kareh kumaruden yohanannunu, netopatiyuden tnhumetu kumarudgu serayayunu, maykatiyuden yoknikiputtin yjnyanu kudi raga gedlyavaritonu vari jnultonu prmanmucesikldiyulku mnmu dasulmetimni jdjyvdv, desmdu kapurmudi bbulonu rajunku miru sevcesinyedl miku melu klugunni ceppenu. ayite edv masmdu raj vsjudgu elisamaku puttin netnya

kumaruden ismayelu pdimdi mnusyulnu
pilucukoni vcci gedlyamid pdga atdu mrn-
mayenu. mriyu mispalo atni yoddnunn
yudulnu kldiyulnu atdu htmucesenu. ap-
pudu koddivaremi gopp varemi jnuldru-
nu, senyadhiptulunu, leci kldiyul bhymucet
aiguptudesmunku paripoyiri. yudarajen
yehoyakinu cerlo ucbdin mupppdiyedv
svtsr mun pdredv nel yiruvdi yedv dinmun
bbulonurajen evilmerodku tanu elnarbhicin
svtsr mdv bdigrhmulonudi yudarajen
yehoyakinunu teppici atnito dyga matladi,
atni pithmunu bbulonulo tn yoddnunn
rajul pithmulkte ettucesenu. kaga atdu
tn bdigrh vstrmulnu tisivesi veru vstr
mulnu dhricukoni tanu brdikin dinmulnniyu
raju snnidhini bhojnmuceyucu vccenu.
mriyu atni bttemu enatiki anadu rajucet
nirnyipbdeinde atdu brdikinnallu a coppun
atni kiyybdu cudenu.

ujjiya yotamu ahaju hijkiyaynu yudarajul dinmullo yudanu gurciyu yeruslemunu gurciyu amoju kumaradgu yes yaku klingen drsnmu. yehova matladucunnadu akasma, alkicumu; bhumi, ceviyoggumu. nenu pillnu peci goppvariniga cesitini varu namid tirugbdijunnaru. eddu tn kamdu nerugunu gadid sotvani doddi telisikonunu israyeluku teliviledu najnulu yocipru papisthi jnma, dosbhritmen prjlara, duststanma, cerupuceyu pillara, mikusrm. varu yehovanu visrjici yunnaru israyeluyokk prisud-dhdevuni dusituru aynnu vidici tolgiyoyi yunnaru. nitymu tirugubatu ceyucu mirel iknu kottbduduru? prtivadu ndinetini vyadhi gligi yunnadu prtivani gude blhinmyyenu. arkalu modlukoni tlvru svstht kocemennu ledu ekkd cucinnu gaymulu debblu pcci pudlu avi pidbbedu kttbbedu telmuto mettn ceybbedu. mi desmu pade-poyenu mi pttnmulu agnicet kalipoyenu mi yedutne anyulu mi bhumini tiniveyu cunnaru anyuku ttsthu nasnmuvle adi pade-poyenu. drakstotloni gudisevleni dospaduloni pakvleni muttdi veybdin pttnmuvleni siyonu kumarte viduvbdijunndi. seny-mulkdhiptiygu yehova bhu koddipati sесmu mnku nilupni yedl mnmu sodomvle nudumu gomorrato sman muga udumu. sodom nyayadhiptulara, yehovamat al kicudi. gomorra jnulara, mn devuni updesmunku cevi yoggudi. yehova selviccin mat ide vistarmen mi blulu nakel? dhnblugu pattellunu bagaya mepin dudl krovvunu naku vekks mayenu kodel rktmdennu gorppill rktmdennu mek potul rktmdennu nakistmuledu. na snnidhini knbdvleni miru vcucunnare na avrnmulnu trokktuku mim-munu rmmnn vadevdu? mi nevedymu vyrthmu adi naku ashymu puttucu dhuparpnmu dani niknu tekudi amavasyu visratidinmuno smajkut prk tnmunu jrugucun-nvi papulgupukudin utsvsmajmuno ne norc jalnu. mi amavasy utsvmulunu niyamk kalmu lunu naku heymlu avi naku badhkr-mulu vatini shiplek visikiyunnu. miru mi cetulu capunppudu mimmunu cudk na knnulu kppukodunu miru bhuga prarthnesinnu nenu vinnu mi cetulu rktmuto nidhiyunnavi. mimmunu kdugukonudi sud-dhi cesikonudi. mi duskriylu naku knbd-kud vatini tol gipudi. kiduceyut manudi melucey nercukonudi nyaymu jagrttga vicaricudi, hisicbdu vanini vidipicudi tdrileni-vaniki nyaymu tircudi vidhvrali pks muga vadicudi. yehova i mat selviccucunnadu rdi mn vivadmu tircukodmu mi papmulu rktmuvle ernnivennu avi himmu vle tell-dunu kepvle ernnivennu avi gorrboccu-vle tellni vgunu. miru smmtici na mat vininyedl miru bhumi yokk meipdarthmulnu

anubhvituru. smmtipk tirugbdinyedl niscy-muga miru khdgmu palguduru yehova yilagunne selvicciyunnadu. ayyo, nmmkmen ngrmu vesy ayene! adi nyaymuto nidiyudenu niti danilo niyvicenu ippudete nrhtkulu danilo kapurmunnaru. ni vedi mstayenu, ni draksarsmu nilto klisi cedipoyenu. ni adhikarulu drohulu dogl shvasulu vardru lcmu koruduru bhumanmulkorku knipet-tuduru tdrilenivaripksmn nyaymu tircu, vidhv radr vyajemu vicaricu. kavru prbhuvunu israyeluyokk blisthudunu seny-mulkdhiptiyungu yehova ilagun anukonucunnadu aha, na struvulnugurci neniknu ayaspdnu na virodhulmid nenu pg tircukodunu. na hstmu nimid petti ksarmu vesi ni mstunu nirmulmu cesi nilo klipin tgrmtyu tisi vesednu. modtnudintlu niku nyayadhiptulnu mrl iccednu adilonudintlu niku alocnkrtlnu mrl niy micednu ap-pudu nitigl pttnmniyu nmmkmen ngrm-niyu niku peru pettbdu. siyonuku nyaymu cetnu tirigi vccin dani nivasulku niticetnu vimocnmu klugunu. atikrmmu ceyuvarunu papulunu nissesmuga nasn-mguduru yehovanu visrjicuvu lynguduru. miru icchyicin mstkivrksmunugurci varu sig-gupduduru miku stoskrmulen totlnugurci mi mukh mulu errbarunu miru akulu vadu mstkivrksmulven niruleni totvlenu aguduru. blvtulu narpicuvle nuduru, vari pni agni knmuvle nudunu arpuvadevdunu lek varunu vari pnuyu bottiga kalipovunu.

2

yudanu gurciyu yeruslemunu gurciyu amoju kumaruden yesyaku drsnmuvln klingen devoti atyidinnullo prvtmulpen yehova mdir prvtmu prvt sikhrmun sthirprebdi kodl kte ettuga ettbduu prvahmu vccintlu smst anyjnulu daniloniki vccedru a kalmun siyonulonudi dhirmsastrmu yeruslemulonudi yehova vaku bylu vellunu. jnmulu gupulu gupuluga vcci yakobu devuni mdirmunku yehova prvt munku mnmu velludmu rdi ayn tn margmul visyme mnku bodhicunu mnmu ayn trovillo ndutmu ani ceppukoduru. ayn mdhyvrtiye anyjnulku nyaymu tircunu anak jnmulku tirputircunu varu tm khdgmulnu nagti nkkuluganu tm yitelnu mccukttuluganu saggottuduru jnmumidiki jnmu khdgmettk yudunu yuddhmucey nercukonut ik maniveyunu. yakobu vsstulara, rdi mnmu yehova velugulo nducukodmu. yakobu vsmgu i jnmu turpun nudin jnul spr-dymulto nidukoniyunnaru varu philistiyul-vlemtr pryogmu ceyuduru anyulto shvasmu ceyuduru gnuh nivu varini visrjici yunnavu. vari desmu vedi bgarmulto nidhiyunndi vari asti spadymunku mitiledu vari desmu gurmulto nidhiyunndi vari rh mulku mitiledu. vari desmu vigrhmulto nidhiyunndi varu tm

cetipniki tamu vrellto cesin daniki nm-skarmu ceyuduru alpulu angdrokkbduduru ghnulu tggip bdu duru kabtti varini ksmip-kumu. yehova bhikrsnnidhinudiyu ayn prbhav mahatmymunudiyu bd bitloniki durumu mtlo dagi yudumu. nrul ahkardrsti tggipbdunu mnusyl grvmu angdrokkbdunu a dinmun yehova matrme ghnt vhi-cunu. ahkaratismugl prtidanikini aunn-tyumu gl prtidanikini vimrsicu dinmokti senymulkdhiptiygu yehova niymiciyunnadu avi angdrokkbdunu. aunntyumu kligi atisyicu lebanonu devdaru vrksmulknititini basanu sidur vrksmulknititini unntprvtmulknni-tikini ettyin metlknititini unntmen pr-tigopurmunkunu burujulugl prti kotkunu trsisu odlknititini rmyen vicitr vstu-vul knnitikini a dinmu niympibdiyun-di. appudu nrul ahkarmu angdrokkbdunu mnusyl grvmu tggipbdunu a dinmun yehovamatrme ghnt vhi-cunu. vigrhmulu bottiga nsicipovunu. yehova bhumini gjgi vnkpi lecuppudu ayn bhikr snidhinudiyu ayn prbhav mahatmymunudiyu mnusylu kodl guhllu duruduru nel boriyllo duruduru. a dinmun yehova bhumini gjgi vnkpi le-cunppudu ayn bhikr snidhinudiyu ayn prbhav mahatmymunudiyu kodl guhllonu bd-bitllonu durvleenn asto nrulu tamu puji-cute ceyicukonin vedi vigrhmulnu suvrn vigrh mulnu eluklkunu gbbilmulkunu par-veyuduru. tn nasikardhrmullo pranmuklgin nruni lksypettkumu; vanini evisymulo ennik ceyvcunu?

3

alkicudi prbhuvunu senymulkdhiptiyungu yehova posnmunu posnadharmunu annod-kmul adharmtyu posnmtiyu surulnu yod-hulnu nyayadhiptulnu prvktlnu sodekadru peddlu pcadsadhiptulnu ghnt vhi-cinvarini mtrulnu silpsastrmulnu eriginvarini ma-trikulnu yerusalemunudiyu yudadesmulu nudiyu tisiveyunu. balkulnu variki adhiptul-nuga niymicednu varu balcestlucesi jnulu eledru. prjlo okditlunu mriyokdtlunu prttivadu tn poruguvanini ottudu ceyunu. peddvanipeni baludunu ghnunipeni nicud-unu grvici tirkarmuga nducunu. okdu tn tdriyt tn shodruni pttukoni niku vstrmu kladu nivu mamid adhiptive yuduvu i padusthlmu ni vsmudnimnunu atdu a dinmun kekvesinenu srksn krtnuga ud-nollnu nayit aharmemiyu ledu vstrmemiyu ledu nnnu jnadhiptiga niympiradnunu. yerusalemu padepoyenu yuda nasn mayenu yehova mhimgl drstiki tirugubatu ceyu ntga vari matlunu kriylunu anyku prtikul-muga unnyi. vari mukhlksnme varimid saksymicunu. tm papmunu mruguceyk sodomvarivle dani byluprcuduru. tmku tame varu kiducesikoni yunnaru variki srm

miku melu klugunni nitimulto ceppumu varu tm kriyl phlmu anubhvituru. dustulku srm, vari kriyl phlmu variki klugunu. na prjlvisyme nenemdunu? baluru varini badhpettucunnaru strilu varini elucunnaru. na prjlara, mi naykulu trovnu tppicu varu varu ni trovl jadnu ceripiveyuduru. yehova vadicutku niluvbdiyunnadu jnmulnu vimr-sicutku leciyunnadu yehova tn jnul peddlu vari ydhiptulnu vimrsip vccucunnadu. mire drakslotnu tinivesitiri miru docukonin dridrul sommu mi yidllone yunndi na prjlnu nluggotti miremi ceyuduru? bidl mukhmulnu nuri miremi ceyuduru? ani prbhuvunu senymulkdhiptiyungu yehova selviccucunnadu. mriyu yehova selvic-cindednga siyonu kumartelu grvishuradre medcaci nducu or cupulu cucucu kulukuto nducu, tm kallgjlnu mrogicu cunnaru; kabtti prbhuvu siyonu kumartel ndinetti bodi ceyunu yehova vari manmuna by-luprcunu. a dinmun yehova glugllumnu vari pad bhusmulnu suryibib bhusmulnu cdrvklnu bhusmulnu krnbhusmulnu kdiy-mulnu nanmen musuku lnu kullayilnu kall golusulnu oddanmulnu prml drvypu brinlu rksrekulnu ugrmulnu mukku kmmulnu utsv vstrmulnu uttriyulnu petlunu sculnu ceti addmulnu snnpunarto cesin musukulnu pagalnu saluvulnu tisiveyunu. appudu prml drvymunku prtiga murugudunu ndiktuku prtiga tradunu allin jdku prtiga boditlyu prsstmen pevstrmunku prtiga gonepttyu admunku prtiga vatyunu udunu. khdgmucet mnusylu kuluduru yuddhmun ni bladhyulu pduduru pttnpu gummmulu badhpdi dukhicunu ame emiyu lenide nel kurcudunu.

4

a dinmun eduguru strilu okk purusuni pttu koni mema ma annme tidumu ma vstrmule kttukodumu, ni perumatrmu maku petti ma nid tisiveyu mni ceppuduru. a din-mun yehova ciguru mhimyu bhus nmun-gun. israyelulo tppicukoninvariki bhumipt atisyaspdmuganu subhlksnmu ganu udunu. siyonulo sesicinvariki yerusalemulo niluvb-dinvaniki anga jivmupodutke yerusalemulo dakh len prttivaniki prisuddhudni peru pettuduru. tirputircu atmvlunu dhicu atmvlunu prbhuvu siyonu kumartelkun klmsmnu kdigiveyu nppudu yerusalemuku tgin rktmuna dani mdhnyadi tisivesi dani suddhiceyunppudu siyonukodloni prti ni-vassthlmidnu dani utsv sghmulmidnu pglu meghdhummulnu ratri agnijvala prkas-munu yehova klugjeyunu. mhim attimid vi-tanmudunu pglu edku nidganu galivanku as-rymuganu catuganu prnsal yokti yudunu.

na priyunigurci padednu vinudi atni drakstotnubtti nakistednvanigurci padednu vinudi. sttuv bhumigl kodmni na priyuni kokdrakstot yudenu ayn danini baguga trvvi rallnu eri adulo sesthmen drakstigelnu nati-cenu dani mdhynu buruju okti veyici draks tottini tolipicenu.drakspdlu phlipvlenni yeduru cucucudenu gani adi karudrakslu kacenu kavun yerusalemu nivasulara, yudavar lara, na drakstot visymu naku nyaymu tirc vlenni mimmu vedukonucunnu. nenu na drakstotku cesindanikte mremi daniki ceyglu? adi drakspdlu kayunni nenu knipettinpuadu adi karudrakslu kayutku karmemi? aloccidi, nenu na drakstotku ceybovu karymumu miku teliyjeppednu nenu adi mesiveybduntlu dani kcenu kotti vesednu. adi trokkbduntlu dani godnu pdgotti dani paducesednu adi suddhiceybd-uddu parto trvvbduu danilo gccpodlunu blurksu cetlunu blisi yudunu danimid vrsipvldni meghmulku ajn niccednu. israyelu vsmu senymulkdhiptiygu yehova drakstot yuda mnusyulu ayn kistmen vnmu. ayn nyaymu kavleni cudga bla tkarmu knbdenu niti kavleni cudga rodmnu vinbdenu. sthlm migulkud miru matrne desmulo nivsicuntlu itiki illu klupukoni polmunku polmu cercu konu miku srm. nenu cevular vinuntlu senymulkdhiptiygu yehova sp-stmuga i mat nato sel viccenu. nijmuga goppviyu divymenviyunen yidlu anekmulu nivasululek padepovunu. pdi ekrmul drakstot ok kucedu rs miccunu tumedugijl pt ok pdi ygunu. mdyumu tragudmni vekvne leci draksarsmu tmku mt putticu vrku cal ratrivrku panmuceyvariki srm. varu sitara svrmdl tbur snnayilnu vayicucu draksarsmu tragucu vidu ceydudrugani yehova pni yocipru ayn hstkrtymlnu lkस्पेत्र. kavun na prjlu jnanmu lekye cerptbdi povucunnaru varilo ghnulenu niraaharulaga nunnaru samanyulu dpicet jvrpiditulguduru. aducetne patalmu gopp as pettukoni apri mitmuga tn noru tercucunndi varilo ghnulunu samanyulunu ghosceyvarunu hrsicavarunu pdipovuduru. alpulu angdrokk bduduru ghnulu tggipbduduru grvishul cupu tggunu senymulkdhiptiygu yehovaye tirpu tirci mhimpcebduunu prisudhdhen devudu nitinibtti tnnu prisuddh prcu konunu. adi metbiduga nudunu gorpillu acct meyunu grvicinvari bidu bhumini videsiyulen kaprulu anubhvituru. bhkti-hintynu trallto dosmumu lagukonu variki srm. bdimokulcet papmumu lagukonuvariki srm varu itlnukonucunnaru aynnu tvr-pdnimmu memu ayn karymumu cucuntlu aynnu danini vetne ceynimmu israyeluyokk prisuddhdevuni alocn maku teliybduntlu adi ma yedut knbdnimmu kidu melniyu

melu kidniyu ceppukoni cikti velugniyu velugu ciktniye ecukonu variki srm. cedu tipi aniyu tipi cedniyu ecukonuvariki srm. tm drstiki tamu jnanulniyu tm yenniklo tamu buddhimtulniyu tlcu konuvariki srm. draksarsmu tragutlo prkhyatinodin varikini mdyumu kluputlo tegugvlarikini srm. varu lomu puccukoni dustudu nitimtudni tirpu tircuduru nitimul nitini durnitiga knbdceyuduru. senymulkdhiptiygu yehovayokk dharm sastrmumu nirkkspettuduru israyeluyokk prisuddhdevuni vakkunu trnik ricuduru. kabtti agnijval kooykalunu kalciveyu ntlu edin gddi mtlo bhsmmguntlu vari veru kulli povunu vari puvvu dhulivle peki egripovunu. daninibtti yehova kopmu ayn prjlmid mducunndi. ayn varimidiki tn bahuva caci varini kottga prvtmumu vnkucunvi. vidhulmdhynu vari klebrmulu petvle pdi yunvi. itga jriginnu ayn kopmu cllarledu ayn bahuva iknu capbdyunnndi. ayn durmuganunn jnmulnu pilucutku dhvjmu nettunu bhumytmunudi varini rppicutku il gottunu adigo varu tvrpdie vegmuga vccucunnaru. varilo alsinvadennu tottrillavadennu ledu. varilo edvunu ndr-podu kunukdu vari nidikttu vidipodu vari padrkslvaru tegipodu. vari banmulu vadigilvi vari vidlnniyu ekku pettbdiyunvi vari gurmud dekklu cekumukirallto sman mulu vari rthckrmulu sudigali tirigintlu tirugunu adusihmu grjicintlu varu gr-jicuduru kodmsihmu grjicintlu grjnecyucu vetnu ptukoni addmemiyu lekud danini ettukoni povuduru vidipiglvadevdunu uddu. varu a dinmun smudrgghosvle jnmumid grjnecyuduru okdu bhumivepu cudga adharkarmunu badhyu knbdunu att a desmumidi velugu meghmulcet cikti ygunu.

6

rajen ujjiya mrtinodin svtsrmun atyu nntmen sihasnmdu prbhuvu asinudeydgma nenu cuitini; ayn cakkayi aculu devalyannu nidukonenu. aynku pega sera pulu nili-ciyudiri; okkokkriki aresi rekk ludenu. prtivadu redu rekklto tn mukh munu retito tn kallnu kppukonucu retito eguru cudenu. varusenymul kdhiptiygu yehova, prisuddhdu prisuddhdu prisuddhdu; srvalokmu ayn mhimto nidiyunndi ani gopp svrmuto gan prtigannulu ceyucudiri. vari kthsrvmu-vln gdp kmmul punadulu kdllu mdirmu dhummu cet nidga nenu ayyo, nenu apvitrmen ped vulu glvadnu; apvitrmen pedvulugl jnal mdhynu nivsicu vadnu; nenu nsicitini; rajunu senymulkdhiptiyungu yehovanu nenu knnular cuitinnukotini. ap-pudu a serapullo nokdu tanu blipthmumid-nudi karuto tisin nippunu cet ptukoni nay-oddku egiri vcci na notiki dani tgilici idi ni pedvulku tgilenu gnuk ni pap munku

prayscittmayenu, ni dosmu tolgi poyenu anenu. appudunenu evni ppednu? ma nimittmu evdu povunni prbhuvu selviyya vitini. att nenucittgicumu nenunnan nnnu ppu mnga aynnivu poyi yi jnulto itlumu miru nitymu vinucuduru gani grhipkuduru; nitymu cucucuduru gani telisikonkuduru. varu knulto cuci, cevulto vini, hrđymuto grhici, mnssu marcukoni vsstht podk povuntlu i jnul hrđymu krovcvsi vari cevulu md prci vari knnulu muycimni cep-penu. prbhuvu, ennall vrkni nendugga ayn-nivasulu lek pttnmulunu, mnusyulu lek yid-lunnu padgu vrkunu desmu bottiga bidgu-vrkunu yehova mnusyulnu durmuga tisikoni poyindun desmulo nirjnmen sthlmulu vistar-mguvrkunu alagun jrugunu. danilo pdiyy bhagmu matrmu viduv bđinnu adiynnu nas-nmgunu. sidur mstki vrksmulu nrkdbin tru-vat adi migiliyudu modduvle nudunu; atti moddunudi prisuddhmen ciguru puttunu.

7

yuda rajen ujjiya mnumdunu yotamu kumarudunen ahaju dinmullo siriya ra-jen rejinnu israyelu rajunu remlya ku-marudunen pekhunu yuddhmu cevvlenni yerusalemidiki vcciri gani adi varivln kakpoyenu appudusirynulu ephrayimiyulnu todū cesikonirni davidu vssthulku telupb-dga, galiki advi cetlu kdintlū vari hrđy-munu vari jnul hrđymunu kdilenu. ap-pudu yehova yesyato ilagu sel viccenu-ahaju nedurkonutku nivunu ni kumaru-den seyaryasubunu cakirevu margmun pe koneti kaluvkdū poyi atnito ilagu cep-pumu bhdrmusumi, nimmlicumu; pog ra-jucunn yi redu korkcu konlku, anga rejin-upu, siriyulnu, remlya kumarudunu anuvari kopagniki jdiykumu, ni gude aviy niykumu. siriyayu, ephrayi munu, remlya kumarudunu niku kiducevvlenni aloicicucu mnu yuda desmumidiki poyi dani jnulnu bhypetti dani prakarmulnu pdgotti tabeyelnu vani ku-maruni daniki rajuga niymice dmu rdni ceppukoniri. ayite prbhven yehova ilagu selviccucunnadu mat niluvdu, jru gdu. dmsku siriyaku rajdhani; dmskunu rejin-uraju; aruvdiyyidu svtsrmulu kakmunupu ephrayimu jnu kakud nasnmgunu. som-ronu ephrayimunku rajdhani; somronunku remlya kumarudu raju; miru nmmkudinyedl sthirpdk yuduru. yehova iknu aha-junku ilagu selviccenu ni devuden yeho-vaavlū sucn ndugumu. adi patalmt lotennu sre urthvlokmt ettyinnu sre. ahajunenu adugnu yehovanu sodhip nni ceppga at-dullaga ceppenu, davidu vssthulara, vinudi; mnusyulnu visikicut caldu koni na devuni kud visikitura? kabtti prbhuvu tane yok sucn miku cupunu. alkicudi, kny k grbhvtiye kumaruni kni atniki immanuyelnu peru pet-

tunu. kidunu visrjicutkunu melunu koru konutkunu atniki telivi vccunppudu atdu pe-rugu, tenenu tinunu. kidunu visrjicutkunu melunu koru konutkunu a baluniki telivi-rak munupu ninnu bhypettu a yiddu rajul desmu paducey bdunu. yehova ni midikini ni jnu midikini ni pitrul kutubpuvari midikini srm dinmulnu, ephra yimu yudanudi tolgin dinmu modlukoni neti vrku rani dinmulnu rppicunu; ayn assuru rajunu nimidiki rp-picunu. a dinmun aiguptu ndul atmdunn joriglū, assurudesmuloni kdiriglū yehova ilgotti pilucunu. avi anniyu vcci metl loyllonu bdl sdullonu mudl podlñnitlonu gddi billñnitlonu digi nilucunu. a dinmun yehova ndi (yuprtisu) addri nudi kuliki vccu mglktticetnu, anga assuru raju cetnu tlve-druklu kallvedruklu ksaurmu ceyicunu, adi gddmukudnu giciveyenu. a dinmun okdu ok cinn avunu redu gorr lnu pecukonga avi smrdhdiga paliccindun atdu perugu tin-unu; elynga i desmulo viduv bđin vardrunu perugu tenelnu tiduru. a dinmun veyyi vedi nanmul viluvgl veyyi drakscetludu prtī sthlmun gecpodlunu blu rkksi cetlunu peru-gunu. i desmyu gcc podltonu blurkksi cetl-tonu nidiyudunu gnuk banmulnu vidnu cet ptukoni jnulu akk diki povuduru. parcet trvvduducudn kod lñnitlonunn blurkksi cetl bhymucetnu gcc podl bhymucetnu jnulu akkdiki poru; adi yedlū tolutkunu gorrlu trokkutkunu up yogmgunu.

8

mriyu yehova nivu goppplk tisikoni mheru salal, has bjl, anu matlu samany men aksrmulto danimid vrayumu. na nimittmu nmmkmen saksymu plukutku yajkuden uriyanu yeberekyayu kumaruden jekryanu saksulnuga pettednni nato ceppga nenu prvktri yoddku potini; ame grbhvtiye kumaruni knga yehova atniki mheru salal has bj2 anu peru pettumu. i baladunayna amma ani annerk munupu assururajunu atni varunu dmsku yokk aivrymunu somronu dopudu sommunu ettikoni povodurnenu. mriyu yehova iknu nato ilagu sel viccenu i jnulu mellga paru silohu nilu vddni ceppi rejinunubttiyu remlya kumarunibttiyu stoscucunnaru. kaga prbhuvu blmen yuphtisundi vistar jlmulnu, anga assuru rajunu atni ddttni varimidiki rppicunu; avi dani kaluvlñnitipega pogi oddu lñnitimidnu porli parunu. avi yuda desmuloniki vcci porli prvhicunu; avi kutil lotgunu. im-manuyelu, pksi tn rekklu vipppunpttiple dani rekkl vyap kmu ni des vesaly mttnu vyapi-cunu. jnulara, regudi miru odipovuduru; durdessthulara, mirdru alkicudi miru ndumu kttukoninnu odipovuduru ndumu kttukoninnu odipovuduru. alocn ce-sikoninnu adi vyrthmgunu mat plikinnu

adi niluvdu. devudu matonunnadu. i jnalmargmun nduvkuddni yehova bhu blmuga nato ceppiyunnadu; nnnu gddici yi mat selviccenu i prjlu bdukttu ani ceppundtyu bdukttu anukonkudi varu bhyppudaniki bhyppkudi danivln digulu pdkudi. senymulkdhiptiygu yehovaye prisuddhudnu konudi miru bhydpvlsinvadu aynne, ayn kosme digulupdvlenu appudayn miku prisuddhsthlmuga nudunu. ayite ayn israyeluyokk redu kutub mulku tgulu rayiganu abhytrmu kligicu bdganu udunu yerusalem nivasulku bonuganu cikkuvlganu udunu anekulu vatiki tgili tottrilucu pdi kallu cetulu virigi cikkubdi ptbtuduru. i prmanvakymunu kttumu, i bodhnu mudrici na sisyl kppgpimu. yakobu vsmunku tn mukhmunu mrugucesi konu yehovanu nmmukonu nenu edurucucu cunnanu aynkorku nenu knipettucunnu. idigo, nenu, yehova na kiccin pillunu, siyonu kodmid nivsicu senymul kdhiptiygu yehovavlni sucnuganu, mhtkarymulu ganu israyeliyul mdhy unnamu. varu mimmunu cucikrnpisacigivariyoddkunu kicickladi gonugu mtrjnulyoddkunu velli vicaricu dni ceppunppudu jnulu tm devuniyoddne vicarip vdda? sjivulpksmuga cccin variyoddku vell dguna? dhrmsastrmunu prman vakymunu vica ricudi; i vakypkrarmu varu bodhicineyid variki arunodymu klugdu. attivaru ibbdi pducu akligoni desscarmu ceyuduru. akli gonucu varu koppdi tm raju pernu tm devuni pernu sapmulu plukucu mid cuturu; bhumi ttu teri cudga badhlunu adhkarmonu duss men vednyu klugunu; varu gadhadhkarmuloniki toliveydbeduru.

9

ayinnu vednpodin desmumid mbbu niluv ledu purvkalmun ayn jebulunu desmunu nphtali desmunu avmanprcenu atykalmun ayn smudrpratmunu, anga yordanu addrini anyjnul glily prdesmunu mhimgldaniga ceyucunnadu. ciktilo nducu jnulu gopp velugunu cucu cunnaru mncchaygl desni-vasulmid velugu prka sicunu. nivu jnmunu vistripjeyucunnavu vari stosmunu vrd-dhiprcucunnavu kotkalmun mnusyulu stosicuntlu dopudusommu pcukonuvanu stosicuntlu varu ni snnidhini stosicucun-naru. midyanu dinmun jrigintlu vani bruvu kadini nivu viriciyunnavu vani mednu kttukrru vani toluvani kordalnu viriciyun-navu. yuddhpussdiceyu yodhuldri jollunu rktmulo porlipbdin vstrmulunu agnilo veybdi dhipbdunu. elynga mnku sisuvu put-tenu mnku kumarudu anugrhipbdenu ayn bhujimud rajybharitudunu. ascrykrudu alocnkrt blvtuden devudu nityudgu tdiri smadhankrtygu adhipti ani atniki peru pettbdunu. idi modlukoni mitilekud daniki

vrrdhiyu ksem munu kluguntlu srvkalmu davidu sihasnmunu rajymunu niymicunu nyaymuvlnu nitivlnu rajymunu sthirprcu tku atdu sihasnasinude rajypripaln ceyunu. senymulkdhiptiygu yehova asktikligi dinini nervercunu. prbhuvu yakobu visyme vrtmanmu ppga adi israyeluvrku digivci-yunnudi. adi ephrayimukunu somronu nivasulkunu prjl kdriki teliyvlsiyunnudi. varuitiklo kttindi pdipoyenu cekkin rallo kttudmu rdi; ravikrnto kttindi nrkhdenu, vatiki maruga devdaru krnu veyudmu rdni atisypdi grvmuto ceppukonucunnaru. yehova vanimidiki reinunuku virodhulen varini heccicucu vani struvulnu repucun-nadu. turpun siriyayu pdmt philistiyulunu noru terci israyelunu migiveyvlenni yunnaru ilagu jriginnu ayn kopmu cllarledu. ayn bahuvu iknu capbdiyunnudi. ayinnu jnulu tmmu kottinvanittu tirugut ledu seny-mulkdhiptiygu yehovanu vedkru. kavun yehova israyelulonudi tlnu toknu tatikmmu rellunu okk dinmun kottiveyenu. peddlunu ghnulunu tl; kllladu prvktlu tok. i jnul naykulu trov tpicuvanu varini vebdicu-varu varicet migiveybd duru. vardrunu bhkhtihinulunu durmargulune yunnaru prt noru durbhasladunu kabtti prbhuvu vari rvnsthulnu cuci sto sipdu varilo tlidrrulu lenivariyendunu vari vidhvradry-dennu jalipddu. ilagu jriginnu ayn kopmu cllarledu ayn bahuvu iknu capbdiyunnudi. bhkhtihint agnivle mducunndi adi gccpodlnu blurkksi cetlhu kalci advi podllo rajunu avi dttmen pogvle cuttukonucu peki egyunu. senymul kdhiptiygu yehova ugtrvln desmu kalipoyenu. jnulun agniki kttelvle nunnaru varilo okninokdu krunipdu. kudiprkn unndani pttukoduru gani iknu akligoni yuduru; edmprkkn unndani bhksicuduru gani iknu trtipodk yuduru varilo prtivadu tn bahuvenu bhksicunu mnse ephrayimunu ephrayimu mnssenu bhksicunu viridru ekibhvici yudamid pduduru. ilagu jriginnu ayn kopmu cllarledu ayn bahuvu iknu capbdiyunnudi.

10

vidhvradru tmku dopudusommuga udvle nniyu tlidrrululenivarini koll pettukonvlen-niyu kori nyayvimrs jrigipkd dridrulnu tog-gicu tknu na prjlioni bidl nyaymunu tp-picutkunu anyaypu vidhulnu vidhicuvarikini badhkrmen sasmulnu vrayicuvarikini srm. drsrdinmun durmunudi vccu prlydinmun miremi ceyuduru? shaymunodutku evriy-oddku paripovuduru? mi aisyrymunu ekkd dacukoduru? varu cerpttbdinvari krid dagukonucunnaru htulenvari krid kulucun-naru ilagu jriginnu yehova kopmu cllarledu ayn bahuvu iknu capbdiyunnudi. assuriyulku srm varu na kopmunku sadhnmenn ddmu na

duddukrr na ugrt varicetilo unndi. bhkhtihulgu jnmulmidiki nenu varini ppednu dopudusommu docukonutkunu kollpettutkunu vidhulnu trokkicutkunu na ugrtku patrolgu jnulnugurci vari kajnapicednu. ayite atdu alagnukundu adi atni alocnkadu; nasnmu ceyvlenniyu cal jnulnu nirmulmu ceyvlenniyu atni alocn. atditlnukonucunnadu na ydhiptuldru mharajulu kara? klnu krkemisuvle nudleda? hmatu arpaduvle nudleda? somronu dmskvule nudleda? vigrhmulnu pujicu rajymulu na cetiki cikkinvi gda? vati vigrhmulu yeruslemu somronul vigrhmulkte ekkuvveni gda? somronunkunu dani vigrhmulkunu nenu cesi ntlul yeruslemunkunu dani vigrhmulkunu ceyk poduna anenu. kavun siyonu kodmidnu yeruslemu midnu prbhuvu tn karymtu nervercin truvat nenu assururajuyokk hrdygrvmuvlini phlmunubttiyu atni knnul ahkarpu cupulnubttiyu atni siksitu. atdunenu vivekini na bahublmucetnu nabudhicetnu alagucesitini nenu jnulm srihdulnu marci vari khjanalnu docukotini mha blisthudne sihasnasinulnu trosivesitini pksigitulo okdu ceyyivesintu jnulm asti na cet cikkeni. okdu viduvbdin gudlnu erukonunppudu rekkn adicundiennu noru tercundiennu kickicladundiennu lekpovuntlu nirbhymuga nenu srvlokmunu erukonunannani anukonuna. goddli tnto nrukuvani cuci atisypduna? rpmu tnto koyuvanimid pogdukonuna? kol tnnettuvanini adicintlunu ddmu krrkanivanini ettintlunu udunu gda? prbhuvunu senymulkdhiptiyungu yehova blisin assuriyulmidiki ksyrogmu ppunu varirikid agnijvallugl korvikte rajunu. israyeluyokk velugu agniyuna atni prisuddh devudu jvalyungu; adi assuriyokk blurrksicetlkunu gcc podlkunu atukoni okkdinmun vatini migiveyunu. okdu vyadhigstude ksnicipovuntluga srir pramultokud atni advikini atni phlbhritmen polmulkunu klglin mhimnu adi nasnmu ceyunu. atni advicetl sesmu kocemgunu baludu vatini lekk pettvccunu. a dinmun israyelu sesmuna yakobu kutubikullo tpicukoninvarunu tmmunu htmu cesinvanini iknu asryipk stymunubtti israyeliyul prisuddhdevuden yehovanu nijmuga asryicedru. sesmu tirugunu, yakobu sesmu blvtudgu devunivepu tirugunu. ni jnuln israyelu smudrupu isukvle udi nnu dano sesme tirugunu, smulnasnmu nirn yipbdenu. niti prahmuvle vccunu elynga tanu nirnyicin smulnasnmu prbhuvunu senymulkdhiptiyungu yehova srvlokmun klugieyunu. prbhuvunu senymulkdhiptiyungu yehova ilagu selvicucunnadu siyonulo nivsicucunn na jnulara, aiguptiyulu cesintu assuru krrto ninnu kotti nimid tn ddmu ettinnu vaniki bhypdkumu. iknu kodd kalmen truvat na kopmu cllarunu varini nasnmu ceyutku na ugrt

tirugunu. orebu bdyodd midyanunu htmu cesintlu senymulkdhiptiygu yehova tn kordalnu vanimid adicunu. ayn ddmu smudrmuvrku vccunu aiguptiyulu ddmettintlu ayn dani nettunu. a dinmun ni bhujmumidnudi atni bruvu tisi veybdunu. ni medmidnudi atni kadi kottiveybdunu nivu blisidun a kadi viruggottbdunu. assuriyulu ayatumid pducunnaru migronu margmuga povucunnaru mikmsulo tm samgri ucucunnaru varu kodsdu dati vccucunnaru rama vnkucunndi geblo bscetmu rdni anu cunnaru saulugibya nivasulu paripovuduru. gllimulara, biggrga kekluveydi layisa, alkipumu ayyyyo, anatotu mdmena jnulu paripovuduru gibanivasulu paripoduru i dinme ddu nobulo digunu i dinme siyonu kumari prvtmnu yerus lemu kodmid varu tm ceyyi adicuduru cududi prbhuvunu senymulkdhiptiyungu yehova bhikrmuga kommlnu teggottga mikkili yettugl cetlu nrkbbdunu unntmenvi pdipovunu. ayn advi podlunu yopknetito kottiveyunu lebanonu blvtuden yunknicet kulipovunu.

11

yessyi moddunudi ciguru puttunu vani verulnudi akurmu edigi phlicunu yehova atm jnavivekmluku adharmgu atm alocn blmulku adharmgu atm telivini yehovayedl bhybhktulnu puttucu atm atnimid nilucunu yehova bhymu atniki ipen sivasnaga udunu. kti cupunubtti atdu tirputiredu tanu vinudaninibtti vimrsceydu nitinibtti bidlku tirputircunu bhunivasullo dinulenvariki ytharthmugavimrs ceyunu tn vagddmu cet lokmnu kottunu tn pedvul upiricet dustulnu cpunu atni ndumunku nitiyu atni tutlku stymunu ndiktuga udunu. todelu gorrpillyodd vasmuceyunu cirutpuli mekpiilyodd pdukonunu dudyu kodmsihmunu pecbdin kodeyu kudukonga baludu vatini tolunu. avulu elugulu kudi meyunu vati pillu okk cotne pdukonunu eddu meyuntlu sihm gddi meyunu. palukuducupill nagupamu puttyodd atla dunu midinagu puttmid paluvidicin pill tn ceyyi cacunu na prisuddh prvtmdttu e mrgmunu hani ceydu nasmuceydu smudrmu jlmuto nidiyunttu lokmu yehovanugurcin jnanmuto nidi yudunu. a dinmun prjtku dhvjmguga nilucududu yessyi veru cigurunodd jmulu vicarn ceyunu ayn visrmsthmu prbhavmu gldgunu. a dinmun sesicu tn prjl sesmuna assurulonudiyu aiguptulonudiyu ptrosulonudiyu kusulonudiyu elamulonudiyu sinarulonudiyu hmatulo nudiyu smudrdvipmullonudiyu vidipici rppicutku yehova redvmaru tn ceyyi cacunu jmulnu pilucutku ayn yok dhvjmu niluv bettunu bhrstulepoyin israyeliyulnu poguceyunu bhumiyyokk nalugu digtmulnudi cedri poyin yuda varini smkurcunu. ephrayimunkunn

mtsrnu povunu yuda virodhulu nirmul-
 mguduru ephrayimu yudaydu mtsrpddu
 yuda ephrayimunu badhipdu varu philis-
 tiyul bhujmumid ekkuduru pdmtivepuku
 prugettipovuduru ekibhvici turpuvarini
 docukoduru edomunu moyabunu akr-
 micukoduru ammoniyulu variki lobduduru
 mriyu yehova aiguptu smudrmuyokk akhat-
 munu nirmulmu ceyunu vedimigl tn upirini
 udunu yuphtisu ndi mid tn ceyyi adicunu
 edu kaluvluga dani cilgottunu padrkslu
 tduvkud mnusyulu datuntlu dani ceyunu.
 kavun aiguptudesmunudi israyelu vccin
 dinmun variki dari kligintlu assurunudi
 vccu ayn prjl sesmunku rajmargmudunu

12

a dinmun mirilagduru yehova, nivu namid
 koppditivi ni kopmu clarenu ninnu stuticu-
 cunnanu nivu nnnu adrici yunnavu. idigo na
 rksnku karnbhtudgu devudu, nenu bhypdk
 aynnu nmmukonucunnanu yehova yehovaye
 naku blmu ayne na kirtnkaspdmu ayn naku
 rksnadharmayenu kavun miru andpdi rk-
 snadharmulen bavu llonudi nillu ceduko-
 duru a dinmun mirilagduru yehovanu stu-
 ticudi ayn nammunu prkticudi jnmullo ayn
 kriylnu prcurmu ceyudi ayn nammu ghn-
 mendni jnapkmunku teccu konudi. yeho-
 vanugurci kirtn padudi ayn tn mhatmy-
 munu vellidiprcenu bhumiydttnu idi teliyb-
 dunu. siyonu nivasi, utsahdhvni biggerga
 ceyumu ni mdhynunn israyeluyokk prisuddh
 devudu ghnude yunnadu.

13

amoju kumaruden yesyaku bbulonugurci
 prtyksmen devokti jnulu prdhanul dvar-
 mullo prvesicutku cetluleni kodmid dhvjmu
 niluvbettudi elugetti varini piluvudi sjn
 ceyudi. naku prtisthitulenvariki nenu ajn
 icciyunnanu na kopmu tircucovlenni na
 prakrmsalu rnu pilipiciyunnanu na prb-
 havmunubtti hrsicuvavarini pilipici yunnanu.
 bhujnulgoshvle kodlloni jasmuhmu vln
 klugu sbdmu vinudi kudukonu rajymul
 jnmulu ceyu allri sbdmu vinudi senymul
 kdhiptiygu yehova yuddhmunke tn sennu
 vyuhkrmmuga erprcucunnadu srvlkmunu
 paduceyutke ayn durdesmunudi akas digt-
 mul nudi yehovayunu ayn krodhmu tircu
 ayudh mulunu vccucunnaru. yehova dinmu
 vccucunndi ghosicudi adi prlymuvle srvs-
 tudgu devuni yoddnudi vccunu. aducet
 bahuvulnniyu durblmulgunu prtivani gude
 krgipovunu jnulu vibhratinoduduru vednlu
 dukhmulu variki klugunu prsvvedn pdu-
 danivle varu vednpdedru okrinokru teri
 cuturu vari mukhmulu jvallile errbarunu.
 yehova dinmu vccucunndi. desmunu pa-

duceyutkunu papulnu bottiga danilonudkud
 nsipjeyut kunu krumen ugrttonu prdmen
 kopmu tonu adi vccunu. akas nkstrmulunu
 nkstrrasulunu tm velugu prkasipniyyvu
 udykalmun suryuni cikti kmmunu cdrudu
 prkasipdu. lokul cedutnmunubttiysu dustul
 dosmunubttiysu nenu varini sisiipbovu
 cunnanu ahkarul atisymunu manpicednu
 blatkarul grvmunu ancivesednu. bgarukte
 mnusyulunu ophiru despu suvrnmukte
 nrulunu aruduga ud jesednu. senymulkd-
 hiptiygu yehova ugrtkunu ayn kopagni
 dinmunkunu akasmu vnkuntlunu bhumu tn
 sthanmu tppu ntlnu nenu cesednu. appudu
 trumbducunn jikvlenu poguceyni gorrvlenu
 jnulu tm tm svjnultttu tiruguduru tm
 tm svdesmulku paripovuduru. pttbodin
 prtivadunu kttivat kulunu trimi pttbodin
 prtivadunu kttivat kulunu varu cucucudga
 vari psipillu nlug gottbduduru vari yidlu
 docukonbdunu vari bharylu cerupbduduru.
 varimid pdutku nenu madiyulnu repednu
 viru vedini lksymu ceyru suvrnmukud
 variki rmyemendi kadu vari vidlu rvnsthulnu
 nluggottunu grbhphlmdu varu jalipdru
 pillnu cuci krunipru. appudu rajymulku
 bhushmunu kldiyulku atis yaspdmunu
 mahatmymungu bbulonu devudu paducesin
 sodom gomorraevlengunu. adi mrenndunu
 nivassthlmdu nuddu trtrmulku danilo
 evdunu kapurmuddu arbiyullo okdennu
 akkd tn gudarmu veydu gorrlkaprulu
 tm mdlnu akkd prud niyyru nkkl akkd
 pdukonunu gurupotulu vari yidllu udunu
 nippukollu akkd nivsicunu kodmeklu akkd
 gtulu veyunu vari ngrullo nkklunu vari
 sukhvilas mdir mullo advikukklunu mor-
 lidunu a desmunu kalmu smipiciyunnudi
 dani dinmulu skucitmulu.

14

elynga yehova yakobundu jalipdunu iknu
 israyelunu erprcukonunu varini svdesmulu
 nivsipjeyunu prdesulu varini klisikoduru
 varu yakobu kutubmunu httukoniyuduru jn-
 mulu varini tisikonivcci vari svdesmun varini
 prvespettuduru israyelu vstthulu yehova
 desmulovarini dasulnuganu pniktelnuganu
 svadhinprcu koduru varu tmmunu cerlo
 pettinvarini cerlo petti tmmunu badhacin-
 varini eluduru. ni badhnu ni pryas-
 munu nicet ceyipbdin kthindasymunu kot-
 tivesi yehova ninnu visrmipjeyu dinmun
 nivu bbulonurajunu gurci aphasyu gitmu
 etti yilagin paduduvu badhacinvaru etlu
 nsicipoyiri? regucudin pttnmu etlu nasn-
 mayenu? dustul duddukrrnu manni htycet
 jnmulnu krurmuga kottin eliki rajddmunu
 yehova viruggottiyunnadu. varu agrh-
 pdi manni blatkarmucet jnmu lnu loprciri.
 bhulokmtyu nimmlici visrmicucunndi jn-
 mulu padsaguduru. nivu pdukoningpttin-

udi nrukuvadevdunu ma midiki raledni nin-
nugurci tmalvrksmulu lebanonu devdaru-
vrksmulu hriscunu nivu prvesicucudgane
ninnu edurkonutke krid patalmu ni visyme
klvrpducunndi. adi ninnu cuci pretlru
repucunndi bhumilo puttin smst surulnu
jmul rajul ndrinivari vari sihasnmulmid-
nudi lepucunndi vardru ninnu cucinivunu
mavle blhinud vetiva? nivunu mabotivad-
vetiva? aduru. ni mhatmymunu ni svr-
mdlmul svrmunu patalmun pdveybdenu. ni
krid purugulu vyapicunu kitkmulu ninnu
kppunu. tejonkstrma, vekuvcukka, nivetlu
akasmunudi pditivi? jmulnu pdgottin
nivu nelmttmuvrku etlu nrkdbditi? nenu
akasmun kekkipoyednu devuni nkstrmulku
pega na sihasnmunu heccitunu uttrdikkun-
nunn sbhaprvtmumid kurcudunu megmdl-
numidi kekkudunu mhonntunito nnu sma-
nuniga cesikodunu ani nivu mnssulo anuko-
tividga? nivu patalmunku nrkmulo ok
mulku troybditive. ninnu cucuvaru ninnu
nidanici cucucu itlu tlpoyuduru bhumini
kpijpjesi rajymulnu vnkicinvalu itdena? lok-
munu advigacesi dani pttnmulnu padu cesin-
valu itdena? tanu cerpttinvarini tm ni-
vassthlmulku po niyyinvalu itdena? jn-
mul rajuldru ghnt vhcinvare tm tm ngru-
lydu nidricucunnaru. nivu smadhi podk
parveybdin kommve nunnavu. khdmucet
poduvbdi cccinvari svmulto kpp bdivad-
vetivi trokkbdin pinuguvlenetivibilmuyokk
rallyoddku digucunnnvanivlennunavu nivu ni
desmunu paducesi ni prjlru htmarcitivi
nivu smadhilo varitokud klisiyudvu dustul
stanmu enndunu jnapkmunku tebddu. varu
perigi bhumini svtrricukoni pttnmu lto lok-
munu nipkuduntlu tm pitrlu dosmunubtti
atni kumarulnu vdhi cutku doddi siddh-
prcudi. senymulkdhiptiygu yehova vakku
ide nenu varimidiki leci bbulonunudi nam-
munu sesmunu kumaruni mnnumi kotti
vesednni yehova selviccucunnadu. nenu
danini tubodiki svadhinmuganu niti mdv
gulganu ceyudunu. nasnmnu cipuruktto
dani tudicivesednu ani senymulkdhiptiygu
yehova selviccu cunnadu. senymulkdhip-
tiygu yehova prman purv kmuga ilagu
selviccucunnadu nenu uddescintlu niscy-
muga jrugunu nenu yocicintlu sthirpdunu.
na desmulo assurunu shricednu na prvtmul-
mid vani nlugdrokkednu vani kadi na jnul-
midnudi tolqipovunu vani bharmu vari bhu-
jnmumidnudi tolqip bdunu. srvlokmunugurci
nenu cesin alocn ide jnmuldrimid capb-
din bahuva ide. senymulkdhiptiygu yehova
dani niymici yunnadu rdduprcglvadevdu?
bahuva cacinvalu ayn dani trippglvade-
vdu? rajen ahaju mrnmen svtsrmun vccin
devokti philistiya, ninnu kottin ddmu tut-
tuniyluga viruvbdenni atga stospikumu srp-
bijmnudi midunagu puttunu dani phlmu
eguru srpmu. appudu atibidlenvaru bho-

jnu ceyuduru dridrlu surksitmuga pduko-
duru krvucet ni bijmunu cpednu adi ni ses-
munu htmu ceyunu. gumma, prlapipumi,
pttnma, aglarpumi. philistiya, nivu bottiga
krigipoyiunnavu uttrdikkunudi pog lecu-
cunndivcuvvari patmullo venuktivyadu ok-
dunu ledv. jmul dut kiyyvlsin prtyut-
trmedi? yehova siyonunu sthapiyiunnadu
ayn jnullo srmnodinvaru dani asr yituru ani
ceppvleu.

15

moyabunu gurcin devokti ok ratrilo ar-
moyabu pade nsicunu okk ratrilo kirmoy-
abu pade nsicunu edcutku moyabiyulu
gudikini mettmidnunn dibonukunu vellu-
cunnaru nebomidnu medebamidnu moy-
abiyulu prlapicucunnaru vardri tllmid bod-
itmunnudi prtivani gddm gorigipbdi yun-
ndi tm st vhidullo gonept ktukoduru
vari medlmidnu vari visalsthlmulonu vardru
prlapicuduru knniru olkpoyu duru. hes-
bonunu elaleyunu morrpettucunnni yahsu-
vrku vari svrmu vinbdcunndi moyabiyul
yodhulu kekluyeyuduru moyabu pranmu at-
nilo vnkucunndi. moyabu nimittmu na
hrdymu arcucunndi dani prdhanulu mud-
edl tripi dudvle soyru vrku paripovuduru
luhitu ekkudu trovnu edcucu ekkuduru nsic-
itimeyni yelugetti keklv veyucu horo ny-
imu trovnu povuduru. elynga nimimu
niti tavulu edarulayenu adi iknu adviga
udunu. gddi yedipoyenu, cettu cemlu vad-
barucunnni pccnidi ekkdnu knbdu okkokdu
spadicin astini tamu kurcukonin pdarth-
mulnu nirvji cetlunn nadi avtlku varu
mosikoni povuduru. rodnmu moyabu sri-
hddullo vyapicenu aglarpv eglyimuvrkunu
beyerelimuvrkunu vinbdenu. elynga dimonu
jlmulu rktmulayenu. mriyu nenu dimonu-
midiki ikokbadhnu rppi cednu. moyabiyul-
lonudi ttpicukoninvari midikini a desmulo
sesicinvari midikini sihmunu rppicednu.

16

arnypu ttununnun selnudi desmu nelu-
vaniki tgin gorrpilllnu kppmuga siyonuku-
marte prvtmunku ppudi gutinudi cedri itu
atu eguru pksulve anonu revulyodd moy-
abu kumartelu kn bduduru. alocn cep-
pumu vimrsceyumu. cikti kmmtntlu md-
hyahnmun ni nid ma mid udniyyumu.
cedrinvarini dacipettumu paripoyinvarini
pttiyykumu nenu velivesinvarini nito nivsp-
nimmu docukonuvavu varimidiki rakuduntlu
moya biyulku asrymuga udumu blatkarulu
odipoyiri sharmu mani poyenu. angdrokku-
varu desmulo lekud nsiciri. krpvl sihas-
nmu sthapiybdunu stysspnnude danimid kur-
cudi tirputircu nokdu kldu davidu gudar-

mulo atdasinude nyaymu vicaricucu nyaymu jrigicutke tivricunu. moyabiyulu bhu grvmuglvarni memu vini yunnamu vari grvmunu gurciyu vari ahkar grvkrodhmulnu gurciyu vini yunnamu. varu vdrut vyrthmu. kavun moyabiyulu moyabunugurci ag larcuduru adrunu aglarcuduru moyabiyulara kevlmu padeyunn kirhresetu drakspdl adlu dorkk miru muluguduru. elynga hesbonu polmulu sibma draksa vllulu vadipoyenu dani sresthmen draksavllulu jnmul adhikarulu angdrokkiri. avi yajruvrku vyapicenu arnymulonikiprakenu dani tigelu visalmuga vyapici smudrmunu datenu. adu- vln yajru edcinttu nenu sibma draksa vllul nimittmu edcednu hesbonu, elale, na knill- cet ninnu tdipe dnu elynga drakstotti trokki stosisuntlu ni struvulu ni vesvikal phlmul- midnu ni kot midnu pdi keklu veyuduru. andstosmulu phlbhritmen polmunudi ma- nipoyenu draksltoto sgitmu vinbdu ut- sah dhvni vinbdu ganugullo draksgellnu trokkuvadevdunu ledu draksltotti trokku- vani stospukeklun nenu manpiciyunnanu. moyabu nimittmu na gude kottukonucun- ndi kirhresu nimittmu na atrmulu sitaravle vagucunni. moyabiyulu unnt sthlmunku vcci ayas pdi prarthn ceyutku tm gudilo prvesicunppudu varikemiya dorkkpovunu. puvkalmun yehova moyabunugurci selvic- cin vakymu ide; ayite yehova ippudila- gun ajn iccucunnadu kulivani lekkprkarmu mudedlloga moyabiyulyokk prbhavmuna varigopp vari smuhmuna avmanprcbdunu sesmu bhu koddiga migulunu adi ati svlp muga nudunu.

17

dmskunu gurgin devokti dmsku pttmnu kakpovlsivccenu adi pade dibbgangunu aroyeru pttmumu nirmanusymulgunu avi gorrl mdlu meyu tavulgunu evdunu vatini bedripkud mdlu acct pdukonunu. ephray- imunku durgmu lekpovunu dmskunku ra- jymu lekudunu israyeliyul prbhavmunku jrigintlu siriyalo nudi sescinvariki jru- gunu senymulkdhiptiyu yehova i mat sel viccucunnadu. a dinmun yakobuyokk prbhavmu ksinici povunu vani krovvin srirmu krsicipovunu cenu koyuvadu dtlu pt- tukonga vani ceyyi vennulu koyuntludunu rephayimu loylo okdu prige yeruntlu dunu ayinnu olivcetlu dulupga pekomm civrnu redu mudu pdlu migiliyuduntlu phlbhrit- men cettun valu kommydu mudu nalugu pdlu migiliyuduntludanilo prige pdludunni israyeliyul devu den yehova selviccucun- nadu. a dinmun varu tm cetulu cesin blipithmul ttu cudru devtastbhmunennu sury devta prtlimnennu tm cetulu cesin deninennu lksymu ceyru. manvulu tm- munu srsticinvanivepu cuturu vari knnulu is-

rayeluyokk prisuddh devuni lksypettunu a dinmun ephrayimiyl blmen pttnmulu is- rayeliyul bhy mucet advilonu kod sikhrmu- midnu jnulu vidicipoyin sthlmul vle ngunu. a desmu padgunu elynga nivu ni rksnkr- tygu devuni mrcipotivi ni asrydurgmen ni selmunu jnapkmu cesikon ledu aducet nivu rmymen vnmulnu natucu vcci tivi vatilo anymen draksavllunu natitivi nivu natin dinmun dani cuttu kce vesitivi proddunne nivu vesin vittnmulnu puspip jesitivi gopp gaymulunu mikkutmen badhyu klugu din- mun pt kuppluga kurcbdunu. oho bhu jn- mulu smudrmul arbatmuvle arbhticunu.jn- mulu prvahjlmul ghosvle ghosicunu jnmulu vistarjlmul ghosvle ghosicunu ayn varini bedricunu varu durmuga paripovuduru kod- midi pottu galiki egiripovuntlu tupanu edut girgir tirugu ksuvu egiripovuntlu varunu trumbduduru. saykalmun tldil- luduru udyum kakmunupu lekpovuduru ide mmmunu docukonuvari bhagmu, ma sommu dogiluvarik pttu gti yide.

18

oho kusu ndul avtl tttt kottukonu cunn rekklugl desma! adi smudrmargmuga jlmulmid jmmu pdv llo raybarulnu ppu- cunndi vegirpdu dutlara, yettyinvarunu nunupen crmmuglvarungu jnmunoddku durmulonunn bhikrjnmunoddku povudi. ndulu parucunn desmuglvarunu daustikule jn mulnu trokku cuduvvarungu jnmu noddku povudi. prvtmulmid okdu dhvjmet- tunppudu lok nivasulen miru bhumimid kapurmudu miru cududi baka udunppudu alkicudi. yehova nakilagu selvicciyunnadu ed kayucudganu vesvikotkalmun megh mulu mcu kuriyucudganu nenu nimmicli na ni- vassthlmun knipettucudunu. kotkalmu rak- munupu puvvu vadipoyin tru vat drakskey phlmgucudga ayn potkttulcet drakstigelnu nriki vyapicu ltattulnu kosiveyunu. avi kodlloni krurpksulkunu bhumimidnunn mrgmulkunu viduvbdunu vesvikalmun krurpksulunu sitkalmun bhumi midnunn mrgmulunu vatini tinunu. a kalmun ettyinvarunu nunupencrmmugl varunu. durmulonunn bhikrmenvarunu ndulu paru desmu glvaruneyunn daustikulgu a jnulu senymulkdhiptiyu yehovaku arpnmuga ayn nammunku nivassthlmuganudu siyonu prvtmunku tebduduru.

19

aiguptunugurgin devokti yehova vegmul meghmu ekki aiguptunku vccucunnadu aiguptu vigrhmulu ayn snnidhini klvrpdunu aiguptiyul gude krgucunndi nenu aigup- tiyulmidiki aiguptiyulnu repednu shodrul-

midiki shodruulu poruguvarimidiki porugu-
varu lecuduru pttmnnadu pttmnu yuddhmu
ceyunu rajymuto rajymu yuddhmu ceyunu
aiguptiyulyokk saurymu nsicunu vari alo-
nksktini nenu manpivesednu kavun varu vi-
grhmulyoddokunu gonuguvaryi yoddokunu krn-
piscagilvaryi yoddokunu sodegadyoddokunu vi-
carip velluduru. nenu aiguptiyulnu krur-
men adhikariki appgece dnu blatkaruden
raju vari nelunu ani prbhuvunu senymulkd-
hiptiyungu yehova selviccunadu. smudr-
jlmulu ikipovunu ndiyunu edi podinel ygunu
eti paylunu kpukottunu aiguptu kaluvlu
iki yedipovunu rellunu tuglunu vadipovunu.
nelundipratmun dani tirmunnunn bidulunu
daniyodd vittbdin pertyu edi kottukoni
poyi knbdk povunu. jalrulunu dukhice-
dru nelundilo galmulu veyuvardru prlapice
dru jlmulmid vllu veyuvaru krsicipovuduru
duvvento duvvbdu jnupnarpmi ceyuvarunu
tellni bttlu neyuvarunu siggupduduru. rajy
stbhmulu pdgottbdunu kulipni ceyuvardru
mnovayadhi poduduru. phroyokk jnanulen
alocnkrtlu soynu adhiptulu kevlmu aviveku-
leri. alocnkski pspuraymayenu nenu jnani
kumarudnu purvapurajul kumarudnni phroto
miretlu ceppuduru? ni jnanulu emeri?
senymulkdhiptiygu yehova aiguptunugurci
nirnyicindanini varu grhici nito cepp vlenu
gda? soynu adhiptulu avivekuleri nopy ad-
hiptulu mospoyiri. aiguptu gotr nirvahkulu
adi margmu tppuntlu cesiri yehova aigup-
tumid murkhtgl atmnu kummrici yunnadu
mttudu tn vatilo tulipduntlu aiguptunu tn
pni atti visime varu tulcesi yunnaru tlyennu
tokyennu kommyennu rellyinnu aiguptulo
pni sagipuvarevrnu leru a dinmun aigup-
tiylu strilvtivarguduru. senymulkdhip-
tiygu yehova varipen tn ceyyi adicunu adu-
cudu ayn ceyyi cuci varu vnki bhy pduduru.
yudadesmu aiguptunku bhykrmgunu tmku-
virodhmuga senymulkdhiptiygu yehova ud-
desicindaninibtti okdu prstapicinyedl aigup-
tiyulu vnkuduru. a dinmun knanub-
hasto matladucu yehova varmni prman-
muceyu ayidu pttmnu aiguptudesmulo
udunu, vatilo okti nasnpurmu. a din-
mun aiguptudesmu mdhyinu yehovaku ok
blipithmuni dani srihddunodd yehovaku
prtisthitmen yok stbhmunu udunu. adi
aiguptudesmulo senymulkdhiptiygu yeho-
vaku sucnganu saksyarthmuganu udunu.
badhkulnugurci varu yehovaku morppettga
ayn vari nimittmu suruden yok rskkuni
ppunu atdu varini vimocicunu. aiguptiyulu
telisikonuntlu yehova tnnu velldiprcukonunu
a dinmun aiguptiyulu yehovanu telisi koduru
varu bli nevedymul nrpici aynnu sevedru
yehovaku mrokkukonedru tamu cesikonin
mrokkubdulnu cellicedru. yehova varini kot-
tunu svsthprevlenni aiguptiyulnu kottunu
varu yehova vepu tirugga ayn vari prarthn
ngikrici varini svsthprcunu. a dinmun aigup-

tunudi assuruku rajmarg merpdunu as-
suriyulu aiguptunkunu aiguptiyulu assurun
kunu vccucu povucunuduru aiguptiyulunu
assuriyulunu yehovanu sevi cedru. a din-
mun aiguptu assuriyultokud israyelu mudv
jnme bhumimid asirvad karnmug nudunu.
senymulkdhiptiygu yehova na jnmen aigup-
tiyulara, na cetul pnien assuriyulara, na
svasthyemen israyeliyulara, miru asirvdipb-
dudurni ceppi varini asirvdicunu.

20

assuru rajen srgonu trtanunu ppga atdu...
asdodunku vccin svtsrmun asdodiyulto yud-
dhmucesi varini pttukonenu. a kalmun
yehova amojulu kumaruden yesya dvara ilagu
selviccenunivu poyi ni ndumumidi goneptt
vippi ni padmulnudi jollu tisiveyumu. at-
dalagu cesi digbriye jollu lekye ndcu cudga
yehovana sevkuden yesya aiguptunu gur-
ciyu kusunu gurciyu sucnganu sadrsymu-
ganu mudu svtsrmulu digbriye jodu lekye
ndcucun prkarmu assuru rajy cerptb-
din aiguptiyulnu, tm desmunudi konipobdin
kusiylunu, pinnlnu peddlnu, digbru lnuganu
ceppulu lenivariniganu pttukoni povunu.
aiguptiyulku avmanmguntlu pirudulmide
vstr munu ayn tisivesi varini konipovunu.
varu tamu nmmukonin kusiylunu gur-
ciyu, tamu ati sykarnmuga ecukonin aigup-
tiylunu gurciyu vismymodi siggupduduru.
a dinmun smudrtir nivasulu assuru rajy
cetilonudi vidipipbd vlenni shaymukorku
mnmu paripoyi asryicin variki ilagu sb-
hvicinde, mnmelnu tpicukonglmni cep-
pukoduru.

21

smudrtirmunnunn advidesmunu gurcin de-
vokti dksindikun sudigali visrunlu army-
munudi bhikrdesmunudi adi vccucunndi.
kthinmenvatini cupucun drsnmu naku anu
grhipbdiyunndi. mosmuceyuvaru mosmu
ceyuduru docukonuvaru docukoduru elamu,
byluderumu madya, muttdiveyumu vari ni-
turptyu manpicunannu. kavun na ndumu
bhu noppiga nunndi prsvicu stri vednvti
vedn nnnu ptti yunndi badhchet nenu vin-
lekud nunnanu vibhraticet nenu cudlekud
nunnanu. na gude tttt kottukonucunndi
mha bhymu nnnu klvrprcucunndi na kist-
men sdhyvel naku bhikrmayenu. varu
bhojnpu blnu siddhmuceyuduru tivasilu
prturu anpanmulu pucukoduru. ad-
hiptulara, leci kedemulku cmuru rayudi;
prbhuvu nato itlnenu nivu velli kavlivani
niymipumu atdu tnku knbdudanini teliy-
jeyvlenu. jtjtluga vccu rautulunu vrus-
luga vccu gadidlunu vruslugavccu otelunu
atniki knbdga atdu bhu jagrttga cevi yo-

ggi nidanici cucunu sihmu grjicunttu kekl
vesi na yelinvada, pgtivel nenu nitymunu
kavli burujumid nilucucunnanu ratri atyu
kavli kayucunnanu idigo jtjtluga rautul
ddu vccucunndi ani ceppenu.bbulun ku-
lenu kulenudani devtl vigrhmullniti ayn
nelnupdvesiunnadumukmkkluga virug-
gottiyunnadu aniceppucu vccenu. nenu
nurcin na dhanyma, na kilmulo nurc bd-
invada, israyelu devudunu senymulkdhip-
tiyungu yehovavl nenu vinin sgti niku teliy-
jeppiyunnanu. dumanugurcin devokti kavli-
vada, ratri yet velendi? kavlivada, ratri
yet velendi? ani yokdu seyirulonudi kekl
vesi nnu adugucunnadu kavlivada udyun-
gunu ratriyungunu miru vicaripgorinyedl vi-
caricudi mrl rdi anucunnadu. arebiyanu
gurcin devokti dedaniyulen sarthavhalara,
saykalmun miru arbi yedarilo digvlenu.
temadesnivasulara, dppigonnavariki nillu tedi
paripovucunnavariki eduruga aharu tisikoni
rdi khdg bhmucetnu dusin khdg bhyu
cetnu ekku pettbdin dhnussul bhmucetnu
kruryuddh bhmucetnu varu paripovu cun-
naru prbhuvu nakilagu selvicciyunnadukuli
varu ecuntluga ok yedadiloge kedaru prb-
havmtyu nsicipovunu. kedariyul bladhyul
vilukadllo sesicu varu kodddivarguduru. ilagu
jrugunni israyelu devuden yehova selvic-
ciyunnadu.

22

drsnpuloynu gurcin devokti emivcci niloni-
vardru medlmidi kekki yunnaru? allrito
nidi kekluveyu purma, ullasmuto bobblu
pettu durgma, nilo htulenvaru khdgmu
htmukaledu yuddhmulo vdhipbdledu. ni
adhiptuldru kudi paripoga vilukadllet kot-
tbdku pettbdinvareri. milo dorikinvardru
pettbd durmunku paripoyiri nenu stapmu
kligi yedcucunnanu naku vimukhule yududi
na jnmunku klingen nasnmunugurci nnu
odarcutku tivrpdkudi. drsnpu loylo seny-
mulkdhiptiyu prbhuvu ngu yehova allrid-
inmukti niymici yunnadu otmi trokkudu
klvrnu ayn klugjeyunu ayn prakarmulnu
pdgottga kodvepu dhvni vinbdunu. elamu
yodhulnu rthmulnu rautulnu smkurci ab-
ulpodini vhiiciyunndi. kiru dalu pe gvise
tisenu aducet admen ni loylnid rthmu-
lunnvi gurrpurautilu gviniyodd vyuhmer-
prukonu cunnaru. appudu yudanudi ayn
musuku tisivesenu a dinmun nivu arnygrhm-
dunn ayudhmu lnu knipettitivi. davidupt-
npu prakarmu calamttuku pdi poyindni
telisikoni diguvnunn koneti nillnu miru
smkurcitiri. yeruslemu yidlnu lekkpetti
prakarmunu gtticceyutku idlnu pdgottitiri
pat konetinillu nilucutku a redu godl md-
hyu ceruvu kttitiri ayinnu dani ceyicin
vanivepu miru cucin varu karu purvkalmun
dani nirmicinvanini miru lksy pettkpotiri. a

dinmun edcutkunu aglarcutkunu tlbodi ce-
sikonutkunu goneptt kttukonutkunu seny-
mulkdhiptiyu prbhuvungu yehova mim-
munu piluvga repu cccipodumu gnuk tidmu
tragudmu ani ceppi, yedlnu vdhicucu gor-
rlnu koyucu masmu tinucu draksarsmu
tragucu miru stosici utshicuduruo kaga
prbhuvunu senymul kdhiptiyungu yehova
naku prtyksude naku vinbduntlu itlnucun-
nadumiru mrmu kakud i mi dosmunku
prayscittmu klugdni prbhuvunu senymulkd-
hiptiyungu yehova prman purvkmuga selvic-
cucunnadu. prbhuvunu senymulkdhip-
tiyungu yehova ilagu selviccucunnadugrh
nirvahkuden sebna anu i vicarnkryod-
dku poyi atnito itlnumu ikkd ni kemi
pni? ikkd ni kevrnunar? nivikkd smad-
hini tolipicukonell? ettyinsthlmun smad-
hini tolipicukonucunnadu sillo tnku ni-
vasmu tolipicukonucunnadu idigo bladhyu-
dokni visriveyuntlu yehova ninnu vdiga vis-
riveyunu ayn ninnu gtiga pttukonunu ayn
ninnu mdici yokdu cedu vesintu visalmen
desmuloniki ninnu visriveyunu. ni yjmanuni
itivariki avmanmu teccin vada, akkdne nivu
mrtibodedvu ni ghmen rthmulu akkdne
pdiydunu ni sthitinudi yehovangu nenu
ninnu tolgece dnu ni udyogmunudi ayn ninnu
trosiveyunu. a dinmun nenu na sevkdunu
hilkiya kuma rudungu elyakimunu pilici at-
niki ni cokkayini todigici ni ndiktucet atni
blprci ni adhikar munu atnikiccednu; atdu
yeruslemu nivasul kunu yuda vssthlukunu
tdriygunu. nenu davidu ititalpu adhikarb-
harmunu atni bhujmumid ucednu atdu tiyga
evdunu muyjald uadu muyga evdunu tiy-
jaldu dittmencot meku kottinttu nenu atni
sthir pcednu atdu tn pitrukutubmunku
manytl sihasnmuga nudunu. ginnelvti pa-
trlnu budlvti smstmen cinn cebulnu anga
atni pitru lan sbdhalgu pilljil ldrini at-
nimid vreladicedru. senymulkdhiptiyu
yehova ilagu sel viccucunnadu a dinmun
dittmen cot sthirpcednu a meku uddiybdi
tegyeybdi pdunu danimidnunn bharmu nas-
nmungu ilagu jrugunni yehova selvicciyun-
nadu.

23

turunugurcin devokti trsisu odlara, aglar-
cudi turu padepoyenu illyinnu ledu prves-
margmennu ledu kittiyul desmunudi a sgti
variki velldi ceybdenu. smudrtirvasulara,
aglarcudi smudrmu datucudu sidonu vrtkulu
tm sr kulto ninnu nipiri. sihoru ndi
dhanymu nelundi pt smudrmumid niloniki
tebduducunu turuvln jnmulku labhmu ve-
cenu. sidonu, siggupdumu, smudrmu smu-
drdurgmu matladucunndi nenu prsvded-
npdnidannu pillu knnidannu rvnsthlunu
posipnidannu knyklunu pecnidannu. a vrt-
manmu aigupitiyulu vini turunu gurci mikkili

dukhituru. trsisunku velludi smudrtirvasulara, ag larcudi. niku stosmu klugjesin pttnmidena? pracin kalmunnudin pttnmidena? prdesnivasmuceyutku durpryanmucesin didena? dani vrtkulu rajzmanulu dani vyaparulu bhunivasullo ghnulu kiritmul niccucudu turuku ilagu cey nevdu ud-desicenu? srvsaudry grvatisymunu apvitrcut kunu bhumimidnunn srvgnhulnu avmanprcutkunu senymulkdhiptiygu yehova ilagu cey nuddesicenu. trsisukumari, ni desmunkik ndikttu lekpoeyenu nelundi prvhicuntlu danimid prvhicumu. ayn smudrmumid tn ceyyi capenu rajymulnu kippjesenu knanukotlunu nsipjeyutku yehova dani gurci ajnapicenu. mriyu ayn sidonu knyka, cerpb-dindana, nikikunu stosmuddu nivu leci kit-timuku dati pomu akkdennu niku nem-midi klugdu idigo kldiyul desmumu cudumu variknu jn muga udru assuriyulu danini avimrgmulku nivasmuga cesiyyunnaru. varu kotlu ktici dani ngrulnu pdgotti yunnaru. trsisu odlara, aglarcudi, mi durgmu pade poeyenu. ok raju elubdilo jrigintlu turu a dinmun debbd i svtsrmulu mrvbdunu debbd svtsrmulen truvat veyl kirtnlo unntlu jrugunu, emnga mrvbdin vesa, sitaratisikoni pttnmulo tiruguladumu nivu jnapkmunku vccuntlu ipuga vayi cumu anakirtulu padumu. debbd svtsrmul atmun yehova turunu drsicunu adi vesyjitmunku mrl bhumimidnunn smst lok rajymulto vyb-hicarmu ceyunu. vesyjitmuga unndani vrtk-labhm yehovaku prtisthitmgunu adi kur-cbdu dhnnidhilo veybdu yehova snnid-hini nivsicuvariki stusti iccu bhojnmunkunu prsst vstrmulkunu a pttnpu labhm adhar-muga nudunu.

24

alkicudi yehova desmumu vttidiga ceyucun-nadu ayn dani padugacesi kllolprcucunnadu dani nivasulu cedrgottucunnadu. prjlku kliginttu yajkulu klugunu dasulku klig-intlu yjmanulku klugunu dasilku kligintlu vari yjmanuradrku klugunu konuvariki kligintlu ammuvariki klugunu appic-cuvariki kligintlu appu puccukonu variki klugunu vddikiccuvariki kligintlu vddiki tisukonuvariki klu gunu. desmu kevlmu vttidiga ceybdunu adi kevlmu kollsom-mgunu. yehova ilagu selvicciyunnadu desmu vyakulmucet vadipovucunndi lokmu dukhmucet ksnicipovucunndi bhujnullo goppvaru ksnicipovucunnaru. lokniva-sulu dhrrsasnmulnu atirkmici yunnaru kttdnu marci nitynibdhnnu miriyyunnaru. dani nivasulcet lokmu apvitrmayenu. sapmu desmunu nasnmu ceyucunndi dani nivasulu siksku patruleri desnivasulu kalipoyiri sesicin mnusyulu koddigane yunnaru. krott draksarsmu aglarcucunndi

draksavlli ksnicucunndi stoshrdyuldru nitturpu viducu cunnaru. burl stosnadmu nilicipoyenu ullsicuvari dhvni manipoyenu sitaral yipen sbdmu nilicipoyenu. patlu pa-ducu mnusyulu draksarsmu tagru panmu ceyuvariki ndymu cedayenu nirakar-menpttnmu nirmulmu ceybdenu evdunu prvesipkud prti yillu muybdi yunndi. draksarsmu ledni polmullo jnulu keklu veyucunnaru stosmyu astmicenu desmulo andmu ledu. pttnmulo padu matrmu sesicenu gummmulu viruggottbdenu. oliv cettunu dulupunppudunu draksphlmulkot tirintruvat prige pdlno eru konunppudunu jruguntluga bhumimdyh jnmulo jrugunu. sesicinvaru biggrga utsahdhvni ceyuduru yehova mhatmymunubtti smudrtirmun nunn varu keklueyuduru. adunubtti turpudisnunnvarlara, yeho vanu ghnprcudi smudr dvipvasulara, israyelu devuden yehova nammunu ghnprcudi. nitimtu-niki stotrnmi bhudigtmunudi sgit mulu mnku vinbdenu. appudu nenu ayyo naku srm nenu cedipotini cedipotini. mosmu ceyuvaru mosmu ceyuduru mosmu ceyu-varu bhuga mosmu ceyuduru. bhunivasi, nimidiki bhymu vccenu gutyu uriyu niku ttsthicenu tumulu peki tiybdiyunnavi bhumi punadulu kpicucunnavi bhumi bottiga bddle povucunndi bhumi kevlmu tunkle povu-cunndi bhumi bhuga dddrillucunndi bhumi mttunivle kevlmu tulucunndi pakvle itu atu ugucunndi dani apradhmu danimid bhar-muga unndi adi pdi yiknu levdu. bhykrmen vrtmanmu vini paripovuvadu gutlo pdunu gutnu tpicukonuvadu urilo cikkunu. a dinmun yehova unnt sthlmdunn unnt sthl smuhmumu bhumimidnunn bhurajulnu ddi-cunu cerpttpdinvaru gotilo cercbduntluga varu cercbdi cersallo veybduduru bhudin-mulen truvat varu drsipbduduru. cdrudu velvelbovunu suryuni mukhmu marunu senymulkdhiptiygu yehova siyonu kod midnu yerusalemulonu rajgunu. peddlyedut ayn prbhavmu knbdunu.

25

yehova, nive na devudvu nenu ninnu hec-cicednu ni nammunu stutice dnu nivu adb-hutmulu cesitivi, styssbhavmu nnus rici nivu purvakalmun cesin ni aloclnu nerverci-tivi nivu pttnmu dibbganu prakarmugl pt-nmu paduganu anyul ngri pttnmuga mrl udkud nivu cesitivi adi mrl enndunu kttb-dkud cesitivi. bhikrul upiri godku tgilin galivanvle udga nivu bidlku srnymuga utivi dridrulku kligin srmlo variki srnymuganu galivan tgulkud asnymuganu vett tgul kud nidganu utivi. kabtti blisthulu jnulu ninnu ghnprcedru bhikrjnmul pttnsthulu niku bhypduduru. edin desmulo ed ved-imi angipovuntlu nivu anyul ghosnu an-

civesitivi meghchayvln ed anciveybduntlu blatarul jykirtn anciveybdunu. i prvtmu-
 mid senymulkdhiptiygu yehova smstjnmul
 nimittmu krovvinvatito vidu ceyunu md-
 dimidnunn draksarsmuto viduceyunu nm-
 lugugl krovvinvatito viduceyunu mddimidi
 nirmilmen draksarsmuto viduceyunu. sm-
 stjnmul mukhmulnu kppucunn musukunu
 smst jnmulmid prcbdln ternu i prvtmu mid
 ayn tisiveyunu mrenndunu udkd mrnmunu
 ayn migi veyunu. prbhuvn yehova prtvani
 mukhmumidi basp biduvulnu tudiciveyunu
 bhumimidnudi tn jnulinidu tisiveyunu ila-
 gun jrugunniyehova selviciyunnadu. a din-
 mun jnulinagu nduru idigo mnlnu rkscunni
 mnmu knipettukoni yunn mn devudu mnmu
 knipettukonin yehova iyne ayn rkssnubtti
 stosici utshitmu. yehova hstmu i prvt-
 mumid nilucunu petkupplo vrigddi trokkb-
 duntlu moyabiyulu tm cotne trokkbduduru.
 itgadru idutku tm cetulnu capuntlu varu
 dani mdhyu tm cetulnu capuduru varenni
 ttrmulu pnninu yehova vari grvmunu an-
 civeyunu. moyabu, ni prakarmul pod-
 ven kotlunu ayn kruggottunu vatini nelku
 androkki dhulipaluceyunu.

26

a dinmun yudadesmulo jnulu i kirtn
 paduduru blmen pttnmokti mnkunndi rk-
 snnu daniki prakarmuluganu burujuluganu
 ayn nymiciyunnadu. styu nacrucu nit-
 igl jnmu prvesicuntlu dvarmulnu tiyudi.
 evnimssu nimid anukonuno vanini nivu
 purnsatiglvana kapaduduvu. elynga atdu
 nyidu visvasmuci yunnadu. yehova yeho-
 vaye nityasyrdurgmu yugyugmulu yehovanu
 nmmukonudi. ayn unntsthl nivasulnu ettyin
 durgmunu diggottuvadu ayn vani pdgottenu
 nelku dani pdgottenu ayn dhulilo dani klipi
 yunnadu kallu, bidkallu, dinulkallu, dani
 trokku cunvvi. nitimtu povumargmu sm-
 mugu udunu nitimtu trovnu nivu sralmu
 ceyucunnavu. yehova, ni tirpul margmun
 nivu vccucunnavni memu nikorku knipet-
 tukonucunnamu ma pranmu ni nammunu ni
 smrnnu asicu cunndi. rattrivel na pranmu
 ninnu asicucunndi nalonunn atm asktito
 ninnu asryicu cunndi. ni tirpulu lokmunku
 raga loknivasulu nitini nercukoduru. dus-
 tultu dycupinnu varu nitini nercukonru varu
 dhmrksetrmulo niviscinnu yehova mahat-
 mymu alocipk anyaymu ceyuduru. yehova,
 ni hstmettbd yunnidigani jnulu dani cud-
 nollru jnulkorken ni asktini cuci varu sig-
 gupdu duru niscymuga agni ni struvulu mi-
 giveyunu. yehova, nivu maku smadhanmu
 sthirprcuduvu nijmuga nivu ma pksmunnudi
 ma pnulnnitini sphlprcuduvu. yehova, ma
 deva, nivu gak veru prbhuvulu mmmu neliri
 ippudu ninnu bttiye ni nammunu smri-
 tumu cccinvaru mrl brdukru pretlu mr-

llevru aducetnu nivu varini ddici nsipjesi-
 tivi variknu smrnku rakud nivu varini tu-
 dici vesitivi. yehova, nivu jnmunu vrddhice-
 sitivi jnmunu vrddhicesitivi. desmuyokk sri-
 hddulnu visalprci ninnu nivu mhimpucuko-
 tivi. yehova, srmlo varu ninnu tlcukoniri
 ni siks varimid pdindun varu visesmuga din
 prarthnu cesiri yehova, prsutikalmu smip-
 ipga grbhvti vednpdi klgin vednleet mor-
 rpettuntlu memu ni snnidhilo nunnamu.
 memu grbhmu dhrici vednpditiviu galini kn-
 nttnu utimi memu lokmulo rksn klugjeykpo-
 tiviu lokmulo nivasulu puttledu. mrtulen ni-
 varu brdukuduru navari svmulu sjivmulgunu
 mtilo pdiyunnvarlara, melkoni uts hciudi.
 ni mcu prkasmanmen mcu bhumi tloni
 pretlunu sjivulnuga ceyunu. na jnma, idigo
 vari dosmunubtti bhunivasu lnu siksicutku
 yehova tn nivasmulonudi vedli vccu cunnadu
 bhumi tnmid cpbdinvarini iknu kppkud tanu
 tragin rktmunu byluprcunu. nivu velli ni at-
 purmullo prvesicunu nivu velli ni tlupulu
 vesikonumu ugrt tiripovuvrku kocemusepu
 dagiyudumu.

27

a dinmun yehova gttide goppde blmen tn
 khdgmu pttukonunu tivrsrmen mkrmunu
 vkrsrmen mkrmunu ayn ddicunu smudr-
 mumidnunn mkrmunu shricunu. a dinmun
 mnohrngu ok draksvnmodunu danigurci
 padudi. yehova anu nenu danini kapuceyu-
 cunnanu prtinimismun nenu daniki niru kt-
 tucunnanu evdunu danimidiki rakuduntlu
 divaratrmu dani kapaducunnanu. naydu
 krodhmu ledu gcpcodlunu blurkksi kottlunu
 okvel nudin yedl yuddhmu ceyuvanivle
 nenu vatiloniki vdiga jocci tppk vatini
 kalciveyudunu. ilagun jrugkuduntlu jnulu
 nnu asryip vlenu nato smadhanpdlenu
 varu nato smadhan pdlenu. rabovu din-
 mulloyakobu veruparunu isra yelu cigirci
 puyunu. varu bhulokmunu phlbhritmuga
 ceyuduru. atni kottinvarini ayn kottintlu
 ayn atni kottena? atnivln cpbdinvaru cpb-
 dintlu atdu cpbdena? nivu dani vellgot-
 tinppudu mitmuga daniki siks vidhicitivi.
 turpugalini teppici kthinmen tapanu cet
 dani tolgiticivi kavun yakobu dosmunku ila-
 gun pray scittmu ceybdunu idtyu atni pap-
 prihamunku klugu phlmu. chinabhin-
 nmuluga ceybdu sunnpuralivle atdu blip-
 ithpu rallnnitini kottunppudu devastabhmu
 surydevta prtimlu iknu mrl levvu. prakar-
 mugl pttmu nirjame advivle viduv bdunu
 visrjipbdin nivassthlmuga nudunu akkd-
 dudlu mesi pdukoni dani cetlkommlnu ti-
 nunu. danikommlu edinne viriciveybdunu
 strilu vcci vatini tglbettuduru. varu bud-
 dhigil jnulu karu varini srjcinavadu varyidu
 jalipddu. varini putticinavadu variki dy-
 cupdu. a dinmun yuphtisu ndiprvahmu

modlu koni aiguptundivru yehova tn dhany munu trokkunu. israyeliyulara, miru okri-nokru klisikoni kurebduduru. a dinmun pedd bur udbdunu assurudesmulo nsip sid-dhmenvarunu aiguptudesmulo veliveybdin-varunu,vccedru, yerusalemulonunn prisuddh-prvtmun yeho vaku nmskarmu ceyuduru.

28

tragubotulgu ephrayimiyul atisy kirit-munku srm vadipovucunn puspmutivari sudr bhusn munku srm draksarsmuvln kulipoyinvari phlvtnen loy tlmidnunn kiritmunku srm. alkicudi, blprakrmmulu glvadokdu prbhuvuku unnadu prcdmen vdgdlunu prcdmen jlml prvahmunu prcdmen vrduy kottiveyuntlu ayn tn blmucet pddroyuvadu. tragubotulgu ephrayimiyul atisy kiritmu kallto trokkbdunu. phlvtnen loy tlmidnunn vadipovu puspmutidani sudrbhusnmu vstkalmu rakmunpu pdin modti aju rpu pduvle agunu dani knu-gonuvadu dani cudgane adi vani cetilo pdinvetne adi migiveybdunu. a dinmun senymulkdhiptiygu yehova sesi cin tn prjlku tane bhusn kiritmuga nudunu saudrymugl mkutmuga nudunu. ayn nyaypithmumid kurecuduvarikir tirpu tirc nerpu atmganu gummmunodd yuddhmunu pargottuvariki prakrmmu putticuvaduganu udunu. ayite virunu draksarsmuvln sokki soluduru mdymuvln ttrtpduduru yajkulemi prvktlemi adrunu mdymuvln sokki soluduru draksarsmu varini migiveyucunnadi mdymuvln ttrtpducunnaru drrsnmu klugunppudu soluduru tirputircukalmun ttrtpduduru. vari bhojnpu blllnniyu vatitonu klmsmul tonu nidiyunnvi avi lenicotu ledu. vadu evriki vidy nerpu? evriki vrtmanmu telly jeyunu? tllipalu vidicinvarika? cnu vidicinvarika? ajnvebdi ajn ajnvebdi ajn sutrmuvebdi sutrmu sutrmuvebdi sutrmu kot icct kot acct nceppucunnadni varnukoduru. nijme alsinvaniki nemmdi klugjeyudi ide nemmdi ide visrati ani ceppinvadu ntivari pedvul cetnu anyb-hastonu i jnulto matladucunnadu. ayinnu varu vinnollreri. kavun varu velli venukku moggi virugbdi cikku bdi pttbduntlu ajnvebdi ajn ajnvebdi ajn sutrmuvebdi sutrmu sutrmuvebdi sutrmu kot icct kot acct yehova vakymu miku vccunu. kabtti yerusalemulonunn yi jnulun elu aphaskulara, yehova vakymu vinudi memu mrrnmutu nibdhn cesikotimi patalmuto ekmetiviu updrvmu prvahmuvle vdgadu datunppudu adi mayoddku radu abddhmulnu maku asrymuga cesikotimi maykrid dagiynnunamu ani miru ceppukonucunnare. prbhuvgu yehova ilagun selvuccucunnadu siyonulo punadiga ratini vesinvadnu nene adi prisodhipbdin rayi amulyemen tlayi bhu sthirmen

punadiyen mulrayiyeunndi visvsicuvadu klvrpddu. nenu nyaymu kolnuluganu niti mtpuguduganu pettednu vdgdlu ni mayas-rnymunu kottiveyunu dagiynncotu nilcet kottukonipovunu. mrrnmutu miru cesikonin nibdhn kottivey bdunu patalmuto miru cesikonin oddbdi nilu vdu prvahmuvle updrvmu mi miduga datu nppudu miru danicet trokkbdin varguduru vccunppudellnu adi mimmunu idcukonipovunu prti udyumu prti pglu prti ratri adi vccunu itti prktn ghicutvln mha bhymu puttunu. pdukonutku mcmu podugu caldu kppukonutku duppti vedlpu caldu. nijmuga tn karymunu tn ascrymen kary munu ceyutku apurvmen tn karymu nonricutku ayn perajimu anu kodmid lecintlu yehova lecanu gibiyonuloylo ayn regintlu regunu. ni bdhkmulu mri bigipbdakuduntlu prihas kule yudkudi bhu-miydt nasnm khditmuga niymip bdenu prbhuvunu senymulkdhiptiygu yehovavl nenu dani smacarmu vitini ceyivoggi na mat vinudi alkici nenu plukundi vinudi dun-nuvadu vittutku nitymu tn polmudunnuna? atdu dukki pellu nitymu bddlgottuna? atdu nel sdunucesin truvat nll jilkr llunu tell jilkr llunu godhumlu vruga vittunu yvlnu tanerprcin cenilo llunu dani acun mirpmolklu veyunu gda? vani devude tgin krmu vaniki nerpiyunnadu ayn vaniki a pni bodhicucunnadu. sedygadu nll jilkr pduunugl ytrmucet nurcdu bdickrmulnu jilkrmid ndipipdu gani krrcet nll jilkr-rnu cuvvect jilkrnu dull gottunu gda? mnusyulu godhumlu galipga dani nlucud-ura? sedygadunu ellppudu dani nurcucuddu ellppudunu atdu bdickrmunu gurrmulnu dani mid ndipicucuddu, dani nlupdu gda! jnulu senymulkdhiptiygu yehovacat dani nercukoduru. ascrymen aloconsktiye adhih buddhiyu anugr hicuvadu ayne

29

ariyeluku srm davidu ddu digin ariyelu pttnmunku srm svtsrmu vebdi svtsrmu gdvniyudi pduglun krmuga jrugnuyudi. nenu ariyelunu badhipga dukhmunu vilap-munu klugunu aducet adi nijmuga naku ag-nigudmgunu. nenu nito yuddhmuceyucu nicuttu sibirmu veyudunu. nikeduruga kot ktti muttdi dabb veyudunu. appudu nivu anpbd nelnudi plukucuduvu ni matlu nel-nudi yokdu gusgusladu ntlu dunu krnpisaci svrmuvle ni svrmu nelnudi vccunu ni pluku dhulilonudi gusgusluga vinbdunu. ni struvul smuhmu lekkku isuk renuvult vistarmuga nudunu badhicuvari smuhmu egripovu pot-tuvle nudunu hthattuga okk nimismulone yidi sbh vicunu. urumutonu bhukpmutonu mha sbdmutonu sudigali tupanultonu dhicu agnijvall tonu senymulkdhiptiygu yehova dani siksicunu. ariyeluto yuddhmu ceyu

smst jnul smuh munu danimidnu dani kotmidnu yuddhmu ceyuvarunu dani badhprcuvardrunu ratri knn svpnmu vle uduru. akligonn vadu klllo bhojnmucesi melkonga vani pranmu trptipdkpoyintlunu dppigoninvadu klllo panmucesi melkonga sommsillinvani pranmu leknu asgoni yunnatlunu siyonu kodmid yuddhmuceyu jnmul smuhmtitiki sbhvicunu. jnulara, teri cududi visymodudi mi kdlnu cedgottukonudi grudivarugudi draksarsmu leknu varu mtteleyunnaru mdypanmu ceykye tulucunnaru. yehova mimid gadhnidratmnu kummrici yunnadu miku netrmuluga unn prvktlnu cedgotti yunnadu miku sirssuluga unn dirghdrsulku musuku vesi yunnadu. dininttinigurcin prktn gudhmen grth vakymulvle unndi okdunivu dycesi dini cduvumni ceppi aksr mulu telisinvaniki vanini appgicunu; atdu adi navln kadu adi gudharthmuga unndni ceppunu. mriyunivu dycesi dini cduvumni ceppi aksr mulu telinyivaniki danini appgicunu atdu aksrmlu naku teliyvunu. prbhuvu ilagu selviciyunnadu i prjlu notimatto nayoddku vccu cunnaru pdevulto nnu ghnprcucunnaru gani tm hrzymunu naku durmu cesikoni yunnaru varu nayedl cupu bhybhktulu manvul vidhu lnbttitu varu nercukoninvi. kaga nenu mrl i jnulyedl ok ascry karymu jrigitunu bhu ascrymuga jrigitunu vari jnanul jnanmu vyrthmgunu vari buddhimentul buddhi mrugepovunu. tm aloclnu yehovaku knbdkud lolo pl vatini mrugucey jucuvariki srm. mmmu nevru cucedru? ma pni yevriki teli yunu? anukoni ciktilo tm kriylu jri gicuvariki srm. ayyo, miret murkhulu? kummrikini mtikini bhedmuledni yecdguna? ceybdin vstuvu dani cesinvarigurciitdu nnu ceylednvcuna? rupipbdin vstuvu rupicinvanigurciitniki buddhilednvcuna? iknu koddi kalmen truvatne gda lebanonu prdesmu phlvtemen polmgunu phlvtemen polmu vnmni yecbdunu. a dinmun cevitivaru grthvakymulu viduru adhkarmu kliginu gadhadhkarmu kliginu grudivaru knnular cucedru. yehovaydu dinulku klugu stosmu adhik mgunu mnusyullo bidlu israyeluyokk prisuddh devuniydu andicedru. blatkarulu lekpovalduru prihasukulu nsicedru. kiducey ytnicucu okk vyajjemunu btti yitruclu papulnuga ceyucu gummmulu tmmunu gddicuvanini pttukonvlenni uri nodducu maymatlcet nitimtuni pddroyuvuru nrkdbuduru. aducetnu abrahamunu vimocicin yehova yakobu kutubmunugurci yilagu sel viccucunnadu ikmidt yakobu siggupddu ikmidt atni mukhmu tellbardu. atni stanpuvaru tm mdhy nenu ceyu karymunu cucunppudu na nammunu prisuddhprcuduru yakobu prisuddhdevuni prisuddhprcuduru israyelu devuniki bhypduduru. cel buddhigvaru vivekulguduru snuguvaru updesmunku lobduduru.

yehova vakku ide lobdni pilllku srm papmunku papmu kurcukonuntluga varu nnu adugk alonceyuduru na atm niymipni sdhicesikoduru varu na noti mat vicarnceyk phroblmucet tmmunu tamu blprcukonutku aiguptunidnu srnujoccutku aiguptunku pryannu ceyuduru. phrovl klugu blmu miku avmankrmgunu aiguptunidnu srnujoccutvln siggu klugunu. yakobuvari adhiptulu soynulo knbdunppudu vari raybarulu hanesulo prvesicunppudu vardrunu tmku akkrku rak ye shay munkennu e pryojnmunkennu pnikirak siggunu nidyu klugieyu a jnul visyme siggupduduru. dksin desmulonunn krurmrgmulnu gurcin devokti sihi sihmulun pamulun tapkrmen midunagulu nunn mikilli srm badhlugl desmugud varu gadidpilll vipulmid tm astini otel mupulmid tm drvymulu ekkiku koni tmku shaymu ceyleni jnmunoddku vatini tisikoni povuduru. aiguptuvlni shaymu pnikimalindi, nispryojn mendi aducetnuemiyu ceyk urkudu gppal mari ani daniki peru petucunnanu. rabovu dinmullo cirkalmuvrku nitymu saksyarthmuga nuduntlu nivu velli variyedut plkim dini vrasu grth mulu likhipumu varu tirugbd jnulu abddhmadu pillu yehova dhrmsastrmu vinnollni pillu drsnmu cudvddni drsnmu cucuvarito ceppu varunu yukt vakymulnu mato prvcipkudi mrduven matline mato plukudi mayadrsnmulnu knudi addmu rakududi trovnudi tolgudi israyelu prisuddhdevuni sgti ma yedut ettkudi ani bhvisy jnanulto plukuvarune yunnaru. aducetnu israyeluyokk prisuddhdevudu ilagu selviccucunnadu miru i vakymuvddni trosivesi blatkaru mnu krtrimmunu nmmukoni atti vatini adharmu cesikotiri gnuk i dosmu miku ettyin god nudi jogipdbovucunn god advle agunu adi okk ksnmulone hthat-tuga pdipovunu. kummri kud pgulgottbduntlu ayn emiyu vidicipettk dani pgulgottunu poyilonudi nippu tiyutku gani gutlonudi nillu tiyutku gani danilo okk pekennu dorkdu. prbhuvunu israyeluyokk prisuddh devudungu yehova ilagu selviccucunnadu miru mrli vcci urkudutvln rksip bdedru miru urkudi nmmukonutvln miku blmu klugunu. ayinnu miru smmtipk atlu kadu, memu gurmmlnekki paripovudumtiri kaga miru paripovlsi vcenu. memu vdigl gurmmlnu ekki poyedmtire kaga mimmunu trumuvuru vdiglvaruga nuduru. miru prvtmumidnudu koyyvleni kodmidnudu jedavleni aguvrku okni gddipunku milo veyyimdi paripoyedru ayiduguri gddipunku miru paripoyedru. kavun miydu dycupvlenni yehova alsymuceyucunnadu mimmunu krunipvlenni ayn niluvbdi yunnadu yehova nyaymutircu devuduayn nimittmu knipettukonuvardru

dhnyulu. siyonulo yerusalemulone yok jnmu kapurmudunu. jnma, nivik nematrmu kn-nillu viduvvu ayn ni morr vini niscymuga ninnu kru nicunu ayn ni mat vingane niku uttrmiccunu. prbhuvu niku klesannpanmul niccunu ikmidt ni bodhkulu dagiyudru nivu knnular ni bodhkulu cucedvu miru kudi tttyinnu edm tttyinnu tiriginnu ide trov dinilo nduvudi ani ni venuknudi yok sbdmu ni cevulku vinbdunu. cekkbdin mi vedi prtml kppunu potposin mi bgaru vighrmul btlnu miru apvitrprturu heymlni vatini parveyuduru. lecipommni danito ceppuduru. nivu ni bhumilo vittutku ni gijlku kavlsin van ayn kuripicunu bhumi rabdiyen ahardrvymiccunu adi vistar sar rsmulu klde yudunu a dinmun ni psuvulu visalmen gddibillo meyenu. bhumi sedymuceyu edlunu let gadidlunu cet tonu jlledtonu cerigi jllici uppoto klisin met tinunu. gopurmulu pdu mha htydinmun unntmen prtii prvtmumidnu ettyin prtii kodmidnu vagulunu ndulunu parunu. yehova tn jnul gaymu ktti vari debbnu bageceyu dinmun cdruni vennel suryuni prkasumvle udunu suryuni prkasmu edu dinmul velugu ok dinmun prkasicintludunu. idigo kopmuto mducu dttmuga lecu pogto kudinde yehova nammu durmunudi vccucunndi ayn pedvulu ugrtto nidiyunnvi ayn naluk dhicu agnijvalve unndi. ayn upiri kutiklotu vccu prvahmen ndivle unndi vyrthmenvatini cedrgottu jlledto adi jnm lnu galicunu trov tppicu kllemu jnul dvdilo udunu. ratriydu pdug nacricuntluga miru sgitmu paduduru. israyelunku asyrdurgmen yehovayokk prvtmunku pillngrovi nadmuto pryanmu ceyuvariki kluguntti hrdystosmu klugunu. yehova tn prbhavmugl svrmunu vini picunu prcdmen kopmotonu dhicu jvaltonu pelpelynu galivan vgdldtonu tn bahuvu valut jnuku cupicunu. yehova ddmuto asurunu kottga adi ayn svrmu vini bhitinodunu. yehova assurumid pdveyu niyamk ddmuvlni prtii debb tbur sitalar nadmuto pdunu ayn tn bahuvunu vanimid adicucu yuddhmu ceyunu. purvmunudi topetul siddhprcbdiyunndi adi molekudevtku siddhprcbdiyunndi lotuganu visalmuganu ayn dani cesi yunnadu adi agniyu vistarkasthmulun kligi yunnadi gdhk prvahmuvle yehova upiri dani rgulbettunu.

31

israyelu prisuddhdevuni lksypettkyu yehovayodd vicaripkyu shaymu nimittmu aigup-tunku vellucu gurrmulnu adharmu cesikoni vari rthmulu vistarmulniyu rautulu bladh-yu niyu varini asryicuvarikii srm. ayinnu ayny buddhimituduga unnadu. mat tppk dustul yitivarimidnu kiduceyuvarikii todpduvarim-idnu ayn leccunu. aiguptiyulu mnusyule-

gani devudu karu aiguptiyul gurrmulu mas-mymulegani atm kavu yehova tn ceyi-capga shaymu ceyu vadu jogunu shaymu po-duvadu pdunu vardru kudi nasnmugduru. yehova nakilagu selvicciyunnadu tppicutke gorrl kaprl smuhmu kudiraga sihmu kodm sihmu vari sbdmunku bhypdkyu vari kek-lku adhely pdkyu tnku dorikindanimid grji-cuntlu senymulkdhtiptygu yehova yuddhmu ceyutke siyonu prvtmumidikini dani kod-midikini digi vccunu. pksulu egurucu tm pillnu kapaduntlu senymulkdhtiptygu yehova yerusalemunu kapadunu dani kapad-ucu vidipicucunudunu daniki haniceyk tp-picucunudunu. israyeliyulara, miru evn-imid visesmuga tirugubatu cesitiro ayn-vepu tirugudi. miku miru papmu klug-jesikoni mi cetulto miru nirmicin vedi vi-grhmulnu svrn vighrmulnu a dinmun milo prtivadunu parveyunu. nrunidi kani khdg-muvln assuriyulu kulu duru mnusyuni dani kanti palguduru. khdg medutnudivaru paripovuduru vari pducvuru dasulguduru bhiticet vari asyrdurgmu smsipovunu vari adhiptulu dhvjmunu cuci bhitinodi venuk diydurni yehova selviccunnadu. siyonulo ayn agniyu yerusalemulo ayn kolimiyu unnvi.

32

alkicudi, raju nitinibtti rajypripaln ceyunu adhikarulu nyaymunubtti yeluduru. mnusyudu galiki mrugencotuvlenu gali-vanku caten cotuvlenu udunu edincot nillkaluvvlenu alst putticu desmun goppbd nidvlenu udunu. cucuvari knnulu mdmuga udvu vinuvari cevulu alkicunu. cclul mnssu jnanmu grhicunu ntivari naluk spstmuga matladunu. mudhudu ik ghnudni yecbdu kpti udarudnbddu. mudhulu mudhvakuklu plukuduru bhktihinmuga nducukoduru yehovanugurci kanimatladucu akligoninvari jivnadharmu tisikonucu dppigoninvariki paniymu lekud ceyucu hrdypurvkmuga papmu ceyuduru. moskari sadhnm-lunu ceddvi nirupedlu nyayvada cesinnu kllmatlto dinulnu nasnmuceyutku varu duralocnlu ceyuduru. ghnulu ghnkaryamulu klpicuduru varu ghnkarymulnubtti nilucud-uru. sukhaskitigl strilara, leci na mat vinudi niscitganunn kumartelara, na mat vinudi. niscitgl strilara, yik ok svtsrmunku miku todr klugunu drakspt povunu pdlu erutku ravu. sukhaskitigl knylara, vnkudi nirvicar-inulara, todrpdudi mi btlu tisivesi digbrule mi ndumun gone ptt kttukonudi. rmyen polmu visyme phlbhritmen draksa vllul visyme varu rommu kottukoduru. na jnul bhumilo andpurmuloni andgrhmulnnitilo mudl tupplunu blurkksi celunu perugunu. penudi mnmid atm kummripbduvrku ngri viduvbdunu jasmuhmugl pttmnu viduvb-dunu kodyu kaprl gopurmunu ellkalmu

guh luga udunu avi advigadidliku istmen-cotluganu mdlu meyu bhumiganu udunu arnymu phlbhritmen bhumiganu phlbhrit men bhumi vrksvnmuganudunu. appudu nyaymu arnymulo nivsicunu phl bhritmen bhumilo niti digunu niti smadhanmu klugjeyunu nitivln nitymumu nimmmlu nibbrmu klugunu. appudu na jnul visrm sthlmundunu asry sthanmulydunu sukhkrmen nivasmul ydunu nivsicedru ayinnu arnymu dhvsmgnuppudu vdgdlu pdunu pttnmu niscymuga kulipovunu. smst jlmu-lyoddnu vittnmulu clucu eddulnu gadidlnu tirugniccu miru dhnyulu.

33

docukonbdkpoyinnu docukonucudu niku srm ninnevr vciipkoyinnu vcicucudu niku srm nivu docukonut manin truvat nivu docukon bdedvu nivu vcicut mugicin truvat jnulu ninnu vcicedru. yehova, nikorku knipettucunnamu maydu krunicumu udykalmun variki bahuvuganuaptkalmun maku rksnadharmuganuudumu. mhaghosn vini jnmulu paripovunu nivu lecuttone anyjnulu cedripovuduru. cidpurugulu kottiveyuntlu mi sommu doc bdunu midtlu egoripduntlu struvulu danimid pdu duru yehova mha ghnt nodiyunnadu ayn un-tsthlmun nivsicucu nyaymutonu nititonu siyonunu nipenu. nikalmulo niymipbdindi sthirmuga nudunu rksn bahulumunu bud-dhijnanmul smrddhiyu klugunu yehova bhymu variki aisvrymu. vari surulu byt rodnmu ceyucunnaru smadhan raybarulu ghormuga edcu cunnaru. rajmargmulu padepoyenu trovnu ndcuvuru lekpoyiri assuru nibdhn mirenu pttnmulnu avman prcenu nrulnu trnikricenu. desmu dukhici ksiniucunndi lebanonu siggupdi vadipovu-cunndi saronu edari ayenu basanunu krmelunu tm cetl aluknu ralcukonu cunnni. yehova itlnukonucunnadu ippude lecednu ippude nnnu goppcesikonednu. ippude naku ghnt teccukonednu. miru pottunu grbhmu dhrici koyyalunu kduru. mi upiriye agniyenttu mimmunu dhici veyu cunndi. jnmulu kalucunn sunnpubttilvenu nrkdbi agnilo kalcbdin mullvlenu agunu. durnsthalara, alkicudi nenu cesindani cududi simpsthalara, na prakrmunnu telisiconudi. siyonulonunn papulu digulupducunnaru vnku bhkktihinulnu pttenu. mnlo evdu nitymu dhicu agnito nivsip gldu? mnlo evdu nitymu kalkucunnvatito niv sicunu? nitini anusrici nducu ytharthmuga mat laducu nirbdhvnln vccu labhmunu upeksicucu lemu puccukonkud tn cetulnu mlupukoni hty ynu mat vinkud cevulu musikoni cedutnmu cudkud knnulu musikonuvadu unntsthlmun nivsicunu. prvtmulloni sillu atniki kotygunu tppk atniki aharmu dorkunu atni nillu

atniki sasvtmuga udunu. alkripbdin rajunu nivu knnlar cuce duvu bhu durmunku vyapicucunn desmu niku kn bdunu. ni hradyu bhykrmenvatinibtti dhyanicunu. jnskhy vravyuvadekkd unnadu? tucuvadekkd unnadu? burujulnu lekkicuvadekkd unnadu? nagrikmuleni a jnmunu grhipleni gbhirbhasyu niku teliyni any bhasyu pluku a jnmunu niviknu cudvu. utsvkalmullo mnmu kudukonucunn siyonu pttnmunu cudumu nimmmlen kapurmuganu tiyybdni gudarmuganu ni knnulu yerus lemunu cucunu dani mekulennunu uddiybdvu dani trallo okktiennu tegdu. acct yehova prbhavmuglvade mn pksmunnudunu, adi visalmen ndulunu kaluvlunu unn sthlmuga udunu adulo tedl od yediyu nduvdu gopp od akkdiki radu. yehova mnku nyayadhipti yehova mn sasnkrt yehova mn raju ayn mnlmu rksicunu. ni odrallu vdlipoyenu odvaru tm koyy adugunu dittprcru capnu vippi pttu kaga vistarmen dopudu sommu vibhagipbdunu ktivare dopodusommu pcukoduru. naku dehmulo baguledni adulo nivsicu vadevdunu andu danilo nivsicu jnul dosmu prihripbdunu.

34

rastrmulara, nayoddku vcci vinudi jnmul-lara, cevi yoggi alkicudi bhumiyu dani spurntyu lokmunu danilo puttindtyu vinunu gak. yehova kopmu smst jnmul-midiki vccu cunndi vari srv senymul-mid ayn krodhmu vccu cunndi ayn varini spici vdhu appgicenu. varilo cpbdin-varu byt veybdebru vari svmlu kpukot-tunu vari rktmuvln kodlu krgipovunu. akas senymtyu ksiniucunu kagitpu cuttvlle akasvesalymulu cuttbdunu. draksavllinudi aku vadi raluntlu ajurpucettunudi vadindi raluntlu vati senymtyu ralipovunu. nij-muga akasmdu na khdgmu mttillunu edo-mumid tirputircutku nenu spicin jnmumid tirputircutku adi digunu yehova khdgmu rk-tmymgunu adi krovvcet kppbdunu gorripil-lyokkyu meklyokkyu rktmu cetnu potlell mutrgtrhulmide krovvcetnu kpp bdunu elynga bosralo yehova bli jrigicunu edomu desmulo ayn mha sharmu ceyunu. vati-tokud gurupotulunu vrsbhmulun kode lunu digipovucunnni edomiyul bhumi rktmuto nanucunndi vari mnnu krovvuto blisiyun-ndi. adi yehova prtiddnceyu dinmu siyonu vyajjemunugurcin prtikar svtsrmu. edomu kaluvlu kilgunu dani mnnu gdhkmuga mar-cbdunu dani bhumi dhicu gdhkmuga udunu. adi reyibgllu ark yudunu dani pog nitymu lecuu adi trtrmlu paduga nudunu en-dunu evdunu danilo bdi datdu gudbatu-lunu edupdulunu dani akrmicu konunu gudl-gubyu kakiyu danilo nivsicunu ayn tarumaru anu kolnulunu cacunu sunymnu gudunu pt-

tunu. rajymu prkcticutku vari prdhanulu akkd lekpoduduru dani adhiptuldru gtmepoyiri. edomu ngrullo mulletlu perugunu dani durgmullo durdgodlunu gclunu puttunu adi advikukkiku nivassthlumaganu nippukollku salganu udunu advipillununu nkkulun acctne klisikonunu acct advimek tntoti jtuvunu knugonunu acct cuvvpitt digi visrmsthlmu cucukonunu cittgub gudu ktukonunu acct gudlu petti podigi nidlo vatini kurcunu acctne tellgddlu tm jatipksulto kudu konunu. yehova grthmunu prisilici cduvukonudi a jtuvullo ediyu lek yuddu deni jtpksi daniyodd udk mandu na notnudi vccin ajn yide ayn noti upiri vatini poguceyunu. avi ravlenni ayn citlivesenu ayn kolnulu cet ptukoni vatiki a desmunu cipettunu. avi nitymu dani akrmicukonunu yugyugmulu danilo nivsicunu.

35

arnymunu edin bhumiyu stosicunu advi ullsici ksturispumvle puyunu adi bhuga puyucu ullsiconu ullsici sgitmulu padunu lebanonu saudrymu daniki klugunu krmelu saronulkunn sogu danikudunu avi yehova mhimnu mn devuni tejssunu cucunu. sdlin cetulnu blprcudi tottrillu mokallnu drdhprcudi. tttrillu hradyulto itlnudi bhypdk dherymuga ududi prtiddn ceyutke mi devudu vccucunnadu prtiddnnu devudu ceydgin prtikarmunu ayn ceyunu ayn vcci tane mimmunu rkisicunu. gruddivari knnulu tervbudunu cevativari cevulu vipbbudunu kutivadu duppivle gtluveyunu mugvani naluk padunu arnymulo nillu ubukunu advilo kaluvlu parunu edmavulu mdugulgunu edin bhumilo nitibugglu puttunu nkklu pdukoninvati unikipptulu jmmunu tugddiyu metyu puttunu. akkd dariga nunn rajmargmu erpdunu adi prisuddh margmnbdunu adi apviturulu pokudni margmu adi margmun povuvariki erprebdundu mudhulennu danilo nducucu trovnu tppk yuduru akkd sihmuddu krurjtuvulu dani ekkvu, avi akkd knbdvu vimocipbdivare akkd nducuduru yehova vimocicinvaru patlupaducu tirigi siyonunka vcedru vari tllmid nityandmudunu varu andstosmulu glvare vcedru. dukhmunu nitturpunu egiripovunu.

36

hijkiya rajuyokk pdunalugv svtsr mun assururajen snheribu yuda desmuloni prakarmugl pttmulnnitimidiki vcci vatini ptukonenu. att assuru raju rbsakenu lakisu pttmunudi yerusalemundunn rajenhijkiya midiki bhu gopp sento ppenu. varu caki revu margmdunn merkkolnu kaluvyodd prve sipga hilkiya kumarudunu raju grhnir-

vah kudunu nen elyakimunu sastriygu sebayunu, rajyup dstavejulmidnunn asapu kumarudgu yovahunu varyioddku poyiri. apuduru rbsake varito itlnenu mat hijkiyato telly jeppudimharajen assururaju selviccindemnga nivilagu ceppvleni. nivu nmmukoni i asr yaspdudu epati pryojnkari? yuddhvisy mulo ni yocnyu ni blmunu vtimatle. evni nmmukoni namid tirugutunu nivu nmmukonucunnavu gda; okdu danimid anukonnyedl adi vani cetiki cucukoni dusipovunu. aigupturajen phro atni nmmukonuvarikdriki attivade. ma devuden yehovanu memu nmmukonucunnamni miru nato ceppedremo sre; yerusalemunn yi blpithmu nodd matrme miru nmskarmu ceyvlenni yudavarikini yerusalemuvarikini ajn icci, hijkiya yevni unntsthlmulnu blpithmulnu pdgotteno aynegda yehova. kavun citt gici assuru rajen na yelinvanito pdemu veyumu; redu vel gurrmulmid rautulnu ekkicu tku niku skti yunnyedl nenu vatini nikiccednu. leniyedl na yjmanuni sevkuilo atylpuden adhiptiygu okni nivelagu edirituvu? rthmulnu rautulnu ppunni aigupturajunu nivu asryicu kotive. yehova selvu nodkye yi desmunu paduceyutku nenu vccitina? ledua desmumidiki poyi dani paduceyumni yehova naku ajn iccenu ani ceppenu. elyakimu sebna yovahu anu varucittgicumu ni dasulmen maku siriya bhas teliyunu gnuk danito mat ladumu, prakarmumidnunn prjl vinikidilo yudul bhasto matladkunni rbsaketo anga rbsakei matlu cepputke na yj manudu ni yjmanuniyoddkunni niyoddkunnu nnnu ppenu? tm mlmunu tinuntlunu tm mutrmunu traguntlunu mitokud prakarmumid unn varyioddkunnu nnnu ppenu gda ani ceppi gopp sbdmuto yudabhasto itlnenumharajen assururaju selvicin matlu vinudi. raju sel vccudemnga hijkiyacet mospokudi; mimmunu vidipip skti vaniki caldu. yehovanu btti mimmunu nmimciyehova mnlnu vidipicunu; i pttmu assuru raju cetilo cikk povunni hijkiya ceppucunnade. hijkiya ceppin mat mirgikripvdu; assururaju selviccun demnga nato sdhi cesikoni nayoddku miru bytiki vccinyedl milo prt mnsi tn draks cettu phlmunu tn ajurpu cettu phlmunu tinucu tn bavi nillu tragucu nudunu. atupimmt miru cavk brdukuntluga nenu vcci mi desmuvti desmunka, anga godhumlunu draksarsmunu gl desmunkunu aharmunu drakscetlunugl desmunkunu mimmunu tisikoni podunu; yehova mimmunu vidipicunni ceppi hijkiya mimmunu mospuccu cunnadu. aya jnmul devtlllo edennu tn desmunu assuru raju cetilonudi vidipicena? hmatu devtle mayenu? arpadu devtle mayenu? seprvyimu devtle mayenu? somronu despu devt na cetilonudi somronunu vidipicena? yehova

na cetilo nudi yerusalemunu vidipicu nnutku i desmul devtlllo edennu tn desmunu na cetilonudi vidipicindi klda? ani ceppenu. ayite atniki prtyuttr miyyvddni raju selvicii yudutcet varetmatrmunu prtyu ttrmiyyk urkoniri. grhnirvahkudunu hilkiya kuma radunen elyakimunu, sastriygu sebnayunu, rajypu dstavejulmidnunn asapu kumarudgu yovahunu btllu cipukoni hijkiyayoddku vcci rbsake plikin matlnniyu telijjeppiri.

37

hijkiya vini tn btllu cipukoni goneptt ktukoni yehova mdirmunkupoyi grh nirvahkudgu elyakimunu, sastriygu sebnanu, yajkullo peddlu, amoju kumarudunu prvtyu nen yesyayoddku ppenu. viru goneptt ktu koninvare atniyoddku vcci atnito itl-nirihijkiya selviccundemngai dinmu srmyu seksyu dusnyu gl dinmu, pillu puttvc-ciri gani knutku skti caldu. jivmugl devuni dusicu tke assururajen tn yjmanunicet ppbdin rbsake plikin matlu ni devuden yehova okvel alkici, ni devuden yehovaku vinbdiyunn a matlnubtti ayn assururajunu gddicunemo. kabtti nilicin sesmukorku nivu heccuga prarthn ceyumu. rajen hijkiya sevkulu yesya yoddku raga yesya varito itl-nenumi yjmanuniki i mat telijjeyudi; yehova selviccundemnga assururaju sevkulu nnu dusipga nivu vinin matlku bhypdvddu. atnilo ok atmnu nenu puttitunu; vdti vini tn desmunku vellipovunu. atni desmdu khdg-mucet atnini kuljeyudunu. assururaju lakisu pttnmunu vidici velli libna mid yuddhmu ceyucudga rbsake poyi atni klisikonenu. att kusurajen tirhaka tn mid yuddhmu ceyutku vccenni assuru rajunku vinbdi nppudu atdu hijkiyayoddku dathnu ppi yilagu ajn icenu. yuda rajgu hijki yato ilagu cep-pudiyerusalemu assururaju cetiki appgipb-ddni ceppi nivu nmmukoniyunn ni devu-nicet mospokumu. assururajulu sklidesmu lnu bottiga nsipjesin sgti niku vinbndini gda; nivumatrmu tppicukoduva? na pitrlu nirmu lmucesin gojanuvaru gani haranu-varu gani rejepulu gani telssarulonudin edenyulu gani tm devtl shaymuvin tppicukonira? hmatu raju emayenu? arpadu-rajunu seprvyimu hen ivu ana pttmul rajulunu emeri? ani vrasiri hijkiya dutl-cetilonudi a uttrmu tisikoni cdivi yehova mdirmuloniki poyi yehova snnidhini dani vippi prci yehova snnidhini itlni prarthnce-senu yehova, keru bul mdhnyu nivsicucunn israyeliyul deva, bhumyakasmulnu klugjesin advitiy deva, nivu lokmdunn skl rajymulku devudve yunnavu. senymul kdhiptivgu yehova, cevi yoggi alki cumu; yehova, knnulu terci drsticumu; jivmu gl devudven ninnu dusicutke snheribu ppin vani matlno cevini-bettumu. yehova, assuru rajulu a jnmulnu

vari desmulnu padu cesi vari devtlnu ag-nilo vesindi nijme. a rajymul devtlu nijmen devudu kak mnusyulcet ceybdin krllu rallu gani devtlu kavu gnuk varu varini nirmul-mucesiri. yehova, lokmdunn nive nijmuga nive advitiy devudven yehova vni smst jnulu telisikonuntlu atni cetilonudi mmmnu rk-sicumu. att amoju kumaruden yesya hijkiya yoddku i vrtmanmu ppenuisrayeliyul devu dgu yehova selviccundemnga assuru ra-jen snheribu visyudu nivu na yedut prarthn cesitive. atnigurci yehova selviccumat ed-nga siyonu kumariyen kny k ninnu dsn ceyu cunndi ame ninnu aphasymu ceyucunndi yerusalemu kumari ninnu cuci tl ucu cunndi. nivu evrini tirskrictivi? evrini dusicicivi? nivu grvici yevrini bhypettitivi? israyeliyul prisuddhdevunine gda? ni dutcet yeho-vanu tirskrici ni vilaga plikitivi na rthmul smudaymuto nenu prvt sikhr mul midikini lebanonu parsvmulkun ekkiyunnanu et-tugl dani devdaru vrksmulnu sresthmen sr-lvrksmulnu nrkivesiyunnanu vani durpu sri-hddullonunn strmullonikini krmelu phlvt-mulgu ksetrmen advi lonikini prvesiciyun-nanu. nenu trvvi nillu panmucesiyunnanu na arkalicet nenu dittmen sthlmul ndul nnni-tini edipocesiyunnanu nene purvmde dini klugjesitinniyu puratn kalmde dini nirnyic-itinniyu niku vinbldeda? prakarmulugl pt-tnmulnu nivu padu dibb luga ceyut na vlne sbhvicindi. kabtti vati kapursthulu blhin-ule jdisiri. vibhratinodi polmuloni gddi-velnu kadveyni celvlenu ayiri. nivu kur-cudutyu byluvellutyu lopliki vccutyu namid-veyu rkelunu naku teliseyunnvi. namid nivu veyu rkelunu nivu cesin klhmunu na cevullo joccenu na galmu ni muukkunku tglicednu na kllemu ni notilo petti ninnu mllicednu nivu vccin margmunne ninnu ml-licednu. mriyu yesya ceppindemngahijkiya, nikide sucnygunu. i svtsrmdu dani att ade pdu dhanymunu, redv svtsrmdu daninudi klugu dhanymunu miru bhujituru. mudv svtsrman miru vittnu vitti celu koyuduru; drakstotlu nati vatiphimu nnuhbvicuduru. yuda vsmulo tppicu konin sesmu iknu kridiki veru tnni midiki edigi phlicunu. sesicu varu yerusalemu nudi byluderuduru, tppicu koninvaru siyonu kodlonudi byluderuduru; seny mulkdhiptiygu yehova askti dini ner vercunu. kabtti assururajunugurci yehova selviccun demnga atdu i pttmuloniki radu; danimid ok banmen pryogipdu; ok kedemu nen daniki knuprcdu; daniyedut muttdi dibb kttdu. i pttmu lopliki rak tanu vccin margmunne atdu tirigi povunu; ide yehova vaku. na nimittmunu na sevkuden davidu nimittmunu nenu i pttnmunu kapadi rkscudunu. att yehova dut by-luderi assururari ddu petlo lks yenubdiye-duveldmini mottenu; udyman jnulu legva vardrunu mrtklebr muluga udiri. assuru-

rajen snheribu tirigipoyi nineve pttnmunku vcci nivsicin truvat atdu nisroku anu tn devt mdirmdu mrokku cudga atni kumarulen adrmmelekunu serejerunu khdgmuto atni cpi araratudesmuloniki tppicu konipoyiri. appudu atni kumaruden esrhddonu atniki maruga rajayenu.

38

a dinmullo hijkiyaku mrnkrmen rogmu klugga prvktyu amoju kumarudunen yesya atniyoddku vccinivu mrnmvucunnavu, brdukvu gnuak nivu ni yillu ckkbettu konumni yehova selviccucunnadni ceppga atdu tmukhmunu godttu trippukoni yehova, ytharth hrd yudne stymuto ni smnidhini nenetlu ndcu kotino, ni drstiki anukulmuga smstmunu nenetlu jrigicitino, krpto jnapkmu cesikonumni hijkiya knnillu viducucu yehovanu prarthi pga yehova vaku yesyaku prtyksme yilagu selviccenu. nivu tirigi hijkiya yoddku poyi atnito itlnumuni pitru-den davidunku devuden yehova niku selviccun demnganivu knnillu viducut cucitini; ni prarthn nengikriciyyunnu; ik pdihenu svtsr mul ayusymu nikicednu. mriyu i pttnmunu nenu kapaducu ninnunu i pttnmunu assu-ruraju ctilo pdkud vidipicednu. yehova tanu plikin mat nervercunnutku idi yehovavl niku kligin sucn; ahaju ed gdijarmu-mid suriyuni katicet digin nid mrl pdimetlu ekk jesednu. appudu surykati digin metllo adi pdi metlu mrl ekkenu. yudarajen hijkiya rogiye arogymu podin truvat atdu rciiyicindi. na dinmul mdhyahnkalmdu nenu patal dvarmun povisi vcenu. na ayussesmu pogotukoni yunnu. yehovanu, sjivul desmun yehovanu cudkpovudunu. mrtul loknivasine iknu mnusyulnu kank povodunni nen-nukotini. na nivasmu perikiveybdeni gor-rlkapri gudisevle adi nayoddnudi etti koni pobdeni. neyuvadu tn pni cuttukonuntlu nenu na jivmu mugicucunnu ayn nnu bd-denudi kttiricucunnadu ok dinmuloga nivu nnu smapriceyucunnavu. udymguvrku or-cukotini sihmumu emuklu virtuntlu noppicet na yemuklunniyu viruvbdeni ok dinmuloga-ne nivu nnu smapriceyuduvu mglktti pittvleni odekorukuvlenu nenu kickic ladi-tini guvvle mulgitini unnsthlmutttu cucu cucu naknnulu ksini cenu naku srm kli-genu; yehova, nakorku put bdi yudumu. nenemdunu? ayn naku mat iccenu ayne nervercenu. naku kligin vyakulmunubtti na svtsrmlunniyu nenu mellga ndcu ko-dunu. prbhava, vitivln mnusyulu jivicu-du vitivlnne na atm jivicucunndi nivu nnu bageyuduvu nnu jivipjeyuduvu mikku-tmen ayasmu naku nemmdu klu gutku karn-mayenu ni premcet na prannunu nasnmnu goti nudi vidipiciti. ni vipu venuktutu na papmulnniye nivu par vesitivi. patalmun

niku stuti klugdu mrti niku krtjnta stuti cel-lipdu smadhiloniki diguvaru ni stymunu as-ryi cru. sjivulu, sjivule gda ninnu stutic-uduru i dinmun nenu sjivudne ninnu stu-ticu cunnanu. tdrulu kumarulku ni sty-munu telijeturu yehova nnu rksicuvadu mn jivitdinmulnniye yehova mdirmulo tti-vadymulu vayitumu. mriyu yesya ajurpupdl mudd tisikoni a puduku kttvleni, appudu atdu bagupdunni ceppenu. mriyu hijkiya-nenu yehova mdirmunku poyednnutku gu-rutemni ydigi yudenu.

39

a kalmdu bbulonurajunu bldanu kuma rudunen merodkbldanu hijkiya rogiye bagu pdin sgti vini ptriklu kanuknu atni yo-ddku ppga hijkiya dutlu vccin mat vini varini lopliki rppici, tn yitnemi rajymdemi kligin smstvstuvullo denini mrugu ceyk tn pdarthmulu gl kottunu vedi bgarmulnu gdhvrghmulnu priml telmunu ayudhsalnu tn pdarthmulu nunn smstmunu variki cupi-cenu. pimmt prvkten yesya rajen hijkiyay-oddku vccia mnu syulu emniri? niyoddku ekkdnudi vcciri? ani ydugga hijkiyabbu-lonnu durdesmunudi varu vcciyunnarni cep-penu. ni yit varemni cuciri atddugga hijkiyana pdarthmullo denini mruguceyk na yitnunn smstmunu nenu variki cupiciyun-nannenu. att yesya hijkiyato nitlenueyehova selviccu mat vinumu rabovu selviccucunnadu. mriyu ni grbhmdu puttin ni putrstunu bbulon raju ngrundu npuskulga ceyutke varu tisikonipovuduru. aduku hijkiyanivu teliy-jesin yehovaaajn coppun jrugut mele; na dinmullo smadhan stymulu klugunugak ani yesyato anenu.

40

mi devudu selviccin mat ednga, na jnulnu odarcudi odarcudi yerusalemuto premga mat-ladudi ame yuddhkalmu smaptmyyenu ame dosrunmu tircbdeni yehova cetivln ame tn smst papmul nimittmu reditlu podennu smacarmu ameku prkticudi. alkicudi, advilo okdu prkticucunnadu etlnga arnymulo yeho-vaku margmu siddh prcudi edarilo ma de-vuni rajmargmu sralmu ceyudi. prtii loynu ettu ceyvleni prtii prvtmuni prtii kodnu an-cvleni vkrvi ckkganu krukenvi smmuganu ud vleni. yehova mhim byluprcbdeni ok-dunu tppkud srvsrirulu dani cucedru ila-gun jruggunni yehova selvicciyunnadu. al-kicudi, prkticumni yokdu ajn iccu cunnadu nenemi prkkitunni mri yokddugucunnadu.

srvsrirulu gddiye yunnaru vari admtyu ad-
 vipuvvuvle unndi yehova tn svasmu dan-
 imid udga gddi yedunu puvvu vadunu nis-
 cymuga jnulu gddivtivare. gddi yedipovunu
 dani puvvu vadipovunu mn devuni vakymu
 nitymu nilucunu. siyону, suvart prtucu-
 cunnana, unntprvtmu ekkumu yerusalemu,
 suvart prkticucunnana, blmuga prkticumu
 bhypdk prktipumi idigo mi devudu ani yuda
 pttmnluku prkticumu. idigo tn bahuve
 tn pksmun elucudga prbhuvgu yehova tane
 sktisppnnude vccunu ayn iccu bhumanmu
 aynoyoddnundi ayn ceyu prtikarmu aynku
 muduganducunndi. gorrlkaprivle ayn tn
 mdnu mepunu tn bahuvuto gorrpillnu kurci
 rommun anicukoni moyunu paliccuvatini
 ayn mellga ndipicunu. tn pudisitilo jlmulu
 kolicinvadevdu? jento akasmul kol cucin-
 vadevdu? bhumiloni mnnu kolpatrlo ucin-
 vadevdu? trasuto prvtmulnu tucinvade-
 vdu? tunikcet kodlnu tucinvadevdu? yehova
 atmku nerpinvadevdu? aynku mtriye aynku
 bodhprcinvadevdu? evniyodd ayn alocn
 adigenu? aynku vivekmu klugjesinvade-
 vdu? nyaymarmunu gurci aynku nerp-
 invadevdu? aynku jnanmunu abhysipjesin-
 vadevdu? aynku buddhimargmu bodhicin-
 vadevdu? jnmulu cednudi jaru biduvulvtivi
 jnulu trasumidi dhulivtivaru dvipmulu galiki
 eynku suksm renuvulvle nunvvi. smidhiku
 lebanonu calkpovunu dhnbliki dani psuvulu
 calvu ayn drstiki smst jnmulu lenttugane
 yudunu ayn drstiki avi abhavmuganu sun-
 ymuganu ecbdunu. kavun miru evnito de-
 vuni polcuduru? e rupmnu aynku sat-
 iceyglru? vigrhmunu cudga silpi danini
 potpoyunu ksali danini bgaru rekulto po-
 dugdanu daniki vedi golusulu ceyunu vilu-
 vgladanini arpipjalni nirsudu puccni mranu
 erprcukonunu kdlni vigrhmunu sthapticutku
 nerpugl pni vani vedki pilucukonunu. miku
 teliyda? miru vinledda? modtinudi evrunu
 mito ceppleda? bhumini sthapticutnubtti
 mirudani grhipleda? ayn bhumidmumid
 asinude yunnadu dani nivasulu midtlvle
 knbducunnaru okdu ternu vippintlu ayn
 akasvesalymunu vyapipjesenu okdu gu-
 darmu vesintlu ayn danini nivas sthlmuga
 erprcenu. rajulnu ayn lekudceyunu bhu-
 miyokk nyayadhiptulnu mayasvrupu luga
 ceyunu. varu natbdgne vittbdgne vari
 modlu bhumilo veru tnnkmunupe ayn
 varimid udga varu vadipovuduru sudigali
 pottunu egrgottuntlu ayn varini egrgot-
 tunu. nivu itnito smanudvni miru nnevniki
 sati ceyuduru? ani prisuddhuu adugu-
 cunnadu. miknnulu peketti cududi vi-
 tini evdu srjicenu? viti lekkoppun viti
 smuhmulnu bylu derjesi vitnnitikini perulu
 petti pilucuvade gda. tn adhihskictetnu
 tnku kligiyunn blatisymu cetnu ayn yokk-
 tiyennu vidicipettdu. yakobuna margmu
 yehovaku mruge yunndi na nyaymu na de-

vuni drstiki knbdledu ani nivel anucun-
 navu? israyelu, nivel ilagu ceppucunnavu?
 niku teliyledda? nivu vinledda? bhudigt-
 mulnu srjicin yehova nityudgu devudu ayn
 sommsilldu alydu ayn jnanmunu sodhicut
 asadhymu. sommsillinvariki blmiccuvadu
 ayne sktihinulku blabhivrdhhi klugjeyuvadu
 ayne. baluru sommsilluduru alyuduru řvn-
 sthulu tppk tottrilluduru yehovakorku eduru
 cucuvuru nutn blmu poduduru varu pksir-
 ajulvle rekklu capi peki eguruduru alyk
 prugettuduru sommsillk ndicipovuduru.

41

dvipmulara, nayedut maunmuga nududi jn-
 mulara, nutnblmu podudi. varu na snnidhiki
 vcci matladvlenу vyajyemu tircukonutku
 mnmu kudukodmu rdi. tn prvrtн attilo
 nitini jrigicuvanini turpu nudi repi pilicin-
 vadevdu? ayn atniki jnmulu appgicun-
 nadu rajulnu loprcucunnadu dhulivlevarini
 atni khdgmunku appgicucunnadu egripovu
 pottuvle atni vitiki varini appgicu cun-
 nadu. atdu varini trumucunnadu tanu itku-
 mudu vellnitrovne surksit mug datipovucun-
 nadu. evdu dini nalocici jrigicenu? ad-
 inudi manv vsmulnu pilicinvadnen yeho-
 vangu nene nenu modivadnu kdvrviri-
 tonu uduvadnu. dvipmulu cuci digulupdu-
 cunnni bhudigtmulu vnkucunnni jnulu vcci
 cerucunnaru varu oknikokdu shaymu ce-
 sikoduru dherymu thucumnadu tanu itku
 ceppu koduru. atukutnugurci adi baguga
 unndni ceppi silpi ksalini protsahprcunu
 suddeto nunupuceyuvadu dagli mid kottu
 vanini protsahprcunu vigrhmu kldiku pni-
 vadu mekulto dani bigicunu. na sevkud-
 ven israyelu, nenerprcukonin yakobu, na sne-
 hituden abrahamu stanma, bhudigtmul-
 nudi nenu pttukoni dani konl nudi pilu-
 cukoninvada, nivu na dasudvniyu nenu
 ninnu upeksipk yerprcukotinniyu nenu nito
 ceppiyunnanu niku todeyunnanu bhypd-
 kumu nenu ni devudne yunnanu digulupd-
 kumu nenu ninnu blprtunu niku shaymu
 ceyuvadnu nene nitiynu na dksinhstmutu
 ninnu aduko dunu. nimid koppdinvaru
 siggupdi vismy mode dru nito vadicu-
 varu mayme nsicipovuduru nito klhicu-
 varini nivu vedkuduvu gani varini knu-
 gonlekpvoduvu nito yuddhmu ceyuvuru
 mayme povuduru abhavulguduru. ni devud-
 nen yehovangu nenubhypdkumu nenu niku
 shaymu cesednni ceppucu ni kudicetini pt-
 tukonucunnnanu. purugviti yakobu, svlpjn-
 ngu israyelu, bhypdkudi nenu niku shaymu
 ceyucunnanu ani yehova selviccucunnadu
 ni vimockudu israyelu prisuddh devude.
 kkkulu pettdi pdenugl krottnden nuripidi
 mranuga ninnu niymiciyunnanu nivu prvt-
 mulnu nurecuduvu vatini podi ceyu duvu
 kodlnu pottuvle ceyuduvu nivu vatini gal-

icga gali vatini koni povunu sudigali vatini cedrgottunu. nivu yehovanubtti stosicuduvu israyelu prisuddhdevunibtti atisypduduvu. dindridrulu nillu vedkucunnaru, nillu dorkk vari naluk dppicet edipovucunndi, yehova anu nenu variki uttrmiccednu israyelu devudnen nenu varini vidnadnu. jnulu cuci yehova hstmu i karymu cesenniyu israyelu prisuddh devudu dini klugesenniyu telisikoni mnskrici spstmuga grhicu ntlu cetuleni mettlmid nenu ndulnu parjesednu loylmdhynu utlunu ubukjesednu arnymunu nitimduguganu edin nelnu nitibuggluganu cesednu. nenu arnymulo devdaru vrksmumu tumm cetlunu gojicetlunu telvrksmunu nati cednu advilo tmalvrksmulnu srlvrksmulnu neredi vrksmulnu natednu. vyajyemadudni yehova anucunnadu mi rujuvu cupicudni yakoburaju ceppu cunnadu. jrugbovuvatini visdprci mayedut teliy jeppudi purvmenvatini visdprcudi memalocici vati phlmunu telisikonuntlu vatini maku teliyjeppudi leniyedl raglvatini maku teliyjeppudi. ikmidt rabovu sgtulnu teliyjeppudi appudu miru devtlni memu oppukodumu memu okrinokrmu saticesikoni knugonuntlu melennu kidennu ceyudi. miru mayastanmu mi karymu sunymu mimmunu korokonuvavu heyulu. uttrdikkunudi nenokni repucunnanu na nammun prarhicuvadokdu suryody dikkunudi vccucunnadu okdu burd trokkuntlu kummri mnunu trokku ntlu atdu senyadhiptulnu nlgdrokkunu. memu oppukonuntlu jrigindanini adinudiyu teliyepinnavedvu? a vadmu nyaymni memu anuntlu purv kalmun danini teliyjeppinnavedvu? dani teliyjeppuvadedvunu ledu vinupicu va devdunu ledumi matlu vinuvadedvunu ledu. alkicudi, aviye ani modt siyonuto ceppin vadnu nene yerusalemunku vrtmanmu prkptipu nokni nene ppitini. nenu cudga evdunu lekpoynenu nenu varini prsnveyga prtyuttrmiyygl alocnkrt yevdunu lekpoynenu. vardru mayasvrupulu vari kriyilu may vari potvigrhmulu sunymulu avi vttigaliye yun-nvi.

42

idigo nenu adukonu na sevkudu nenu erprcukoninvadu na pranmunku priyudu atniydu na atmnu uciyunnanu atdu anyjnulku nyaymu knuprcunu. atdu keklu veydu aruvdu tn kthsvrmu vidhilo vinbdniyydu nligin rellunu atdu viruvdu mkmkladucunn jnupnar vttni arpdu atdu styumu nuusrici nyaymu knuprcunu. bhulokmun nyaymu sthapticuvrku atdu mdgildu nlgudupddu dvipmulu atni bodhkorku knipettunu. akasmulnu srjici vatini visalprci bhumini adulo puttin smstmunu prci danimidnunn jnulku pranmunu danilo ndcu variki jivatmnu iccucunn devuden

yehova ilagu selviccucunnadu. gruddivari knnulu tercuktunu bdhipbdinvarini cersalonudi velupliki teccutkunu ciktilo nivsicuvarini bdighrmulonudi velupliki teccutkunu yehovangu nene nitivisyumullo ninnu pilici ni ceyi pttukoniyunnnanu ninnu kapadi prjlkorku nibdhanganu any jnulku veluguganu ninnu niymici yunnanu. yehovanu nene; ide na nammu mri evnikini na mhimnu neniccuvadnu kanu naku ravlsin stotrmunu vighrmulku ced niyyunu. munupti sgtulu sbhvicenu gda krott sgtulu teliyiejyucunnanu puttkmunupe vatini miku telupucunnanu. smudrpryanmu ceyuvarlara, smudrmu loni smstma, dvipmulara, dvip nivasulara, yehovaku krott gitmu padudi bhudigtmulnudi aynnu stuticudi. arnymunu dani purmulunu kedaru nivas grammulunu biggrga padvlenu sel nivasulu stosicuduru gak prvtmul sikhrmulnudi varu keklu veyuduru gak. prbhavmuglvadni mnusyulu yehovanu koni yaduduru gak dvipmullo ayn stotrmu prcurmu ceyu duru gak yehova surunivle byluderunu yodhunivle ayn tn askti repukonunu ayn hukricucu tn struvulun ediricunu variyedut tn prakrmu knuprcukonunu. cirkalmunudi nenu maunmuga utini urkoni nnnu ancukotini prsvvednpdu strivle viduvkd nenu blyt muga upiritiyucu ogrucu rojucu nunnanu. prvtmulnu kodlunu paduceyudunu vatimidi cettucemlninitini edipoceyudunu ndulnu dvipmuluga ceyudunu mdugulnu aripoceyudunu. varerugnimagmun gruddivarinini tisikoni vccednu varerugni trovlo varini ndipitunu vari yedut ciktini veluguganu vkr trovlnu ckkganu ceyudunu nenu varini viduvk yi karymulu ceyudunu cekkinvighrmulnu asryici potvigrh mulnu cuci mire maku devtlni ceppuvavu venukku tolgi kevlmu siggupducunnaru. cevitivarlara, vinudi gruddivarlara, miru grhicuntlu alo cicudi. na sevkudu tpp mri evdu gruddivadu? nenu ppu na dut tpp mri evdu cevitivadu? na bhktudu tpp mri evdu gruddivadu? yehova sevkudu tpp mri evdu gruddivadu? nivu anek sgtulnu cucucunnavu gani grhipkunnavu varu cevi yoggirigani vinkunnaru. yehova tn nitinibtti stosmuglvade updeskrmmokti ghnprci goppcesenu. ayinnu i jnmu aphripbdi dopudu sommayenu. evrunu tppicukonkd vardru guhllo cikkupdiyunnnaru varu bdighrmullo dacbdipyunnaru dopudupaleri vidipicuvadedvunu ledu aphripbdiri tirigi rppicumni ceppuvadedvunu ledu. milo evdu daniki cevi yoggunu? rabovukalmunke evdu alkici vinunu? yehovaku virohdhuga mnmu papmu cestiviu varu ayn varugmullo ndvnollkpoyiri ayn updesmumu vargikripkpoyiri yakobunu dopusommuga appgicinvadu, docukonuvarikni israyelunu appgicinvadu yehovaye gda? kavun ayn vanimid tn kopagniyu yuddh blmunu kummricenu adi

vanicuttu agni rajcesenu ayinnu vadu dani
ghripledu adi vaniki atukonenu gani vadu
mnssun pettledu.

43

ayite yakobu, ninnu srjicinvadgu yehova is-
rayelu, ninnu nirmicinvalu ilagu sel vic-
cucunnadu nenu ninnu vimociyunnanu
bhypdkumu, perupetti ninnu piliciyunnanu
nivu na sottu. nivu jlmullo bdi datunppudu
nenu niku tode yudunu ndullo bdi vel-
lunppudu avi nimid porliparvu. nivu agn-
imdhynu ndcunppudu kalipovu, jvallu ninnu
kalavu yehovangu nenu niku devudnu, is-
rayelu prisuddhdevudnen nene ninnu rk-
sicuvadnu nipranrksn krymuga aiguptunu
icci yunnanu niku bduluga kusunu sebanu
icciyunnanu. nivu na drstiki priyudven-
dun ghnudvetivi nenu ninnu premicucun-
nanu gnuk niku prtiga mnusyulnu appg-
icucunnanu ni pranmunku prtiga jnmulnu
appgicu cunnanu. bhypdkumu, nenu
niku todeyunnanu turpunudi ni stanmunu
teppicednu pdmtinudi ninnu smkrci rp-
picednu. appgipumni uttrdikkunku ajn ic-
cednu bigbtvddni dksindikunku ajn ic-
cednu durmunudi na kumarulnu bhudigt-
munudi na kumartelnu teppicumu. na mhim
nimittmu nenu srjicinvarini na nammu pet-
tbdin varindrini teppicumu nene varini klug-
jesitini varini putticinvadnu nene. knnu-
ludi adhulenvarini cevuludi bdhirulen varini
tisikoni rdi srvjnulara, gupukudi rdi jnmulu
kurcbdvlenu varilo evru itti sgtulu teliy-
jeyuduru? purvkalman jriginvatini evru
maku vinipicu duru? tamu nirdosulmni tir-
pupodontlu tm saksu lnu tevlenu leda, vini
styme yni yoppukonvlenu. miru telisikoni
nnnu nmim nene aynnni grhicuntlu mirunu
nenu erprcukonin na sevkudunu naku sak-
sulu naku muduga e devudunu nirmipb-
dledu na truvat e devudu nuddu. nenu nene
yehovanu, nenu tpp verok rks kudu ledu.
prtkicinvadnu nene rkscicinvadnu nene dani
ghripjesinvadnu nene; ye anydev tyu milo
nudiydledu nene devudnu mire naku sak-
sulu; ide yehova vakku. i dinmu modlukoni
nene aynnu na cetilonudi vidipicglvadev-
dunu ledu nenu karymu ceyga trippiveyu-
vadevdu? israyelu prisuddhdevudunu mi
vimockudunen yehova ilagu selviccucun-
nadu mi nimittmu nenu bbulonu ppitini
nenu varindrini paripovuntlu cesednu variki
atisyaspdmulgu odito kldiyulnu pdvesednu.
yehovangu nene miku prisuddh devudnu
israyelu srstikrtngu nene miku rajunu.
smudrmulo trov klugjeyuvadunu vdigl jl-
mullo margmu klugjeyuvadunu rthmunu
gurrmunu sennu surulnu ndipicuvadu ngu
yehova ilagu selviccucunnadu. vardru ek-
muga pdukoni levkyuduru varu lyme jnup-
narvle aripoyiri. munuptivatini jnapkm

cesikonkudi purvkalpu sgtulnu tlcukonkudi.
idigo nenok nutnkriy ceyucunnanu ippude
adi molucunu miru dani nalocipra? nenu
arnymulo trov klugjeyucunnanu edarilo
ndulu parjeyucunnanu. nenu erprcukonin
prjlu tragutku arny mulo nillu puttic-
ucunnanu edarilo ndulu klugjeyucunnanu
advi jtuvulun advi kukklunu nippukollunu
nnnu ghnprcunu na nimittmu nenu nirmicin
jnulu na stotrmunu prcurmu ceyuduru.
yakobu, nivu naku morrpettutledu israyelu,
nnnugurci nivu visikitivi gda. dhnbluluga
gormmekl pillnu nayoddku teledu ni blul-
cet nnu ghnprcedu nevedumulu ceyvleni
nenu ninnu blvt pettledu dhupmu ceyvleni
nenu ninnu visikipladu. na nimittmu suvas-
ngl lvgpu cekkn nivu ruklicci konledu ni
bli psuvul krovvucet nnu trptipcedu sre
gda. ni papmulcet nivu nnu visikicivi ni
dosmulcet nnu ayaspettitivi. nenu nene na
cittanusarmuga ni ytikrmu lnu tudiciveyu-
cunnanu nenu ni papmulnu jnapkm ce-
sikonn. naku jnapkm ceyumu mnmu kudi
vaditmu nivu nitimudvuga tircbduntlu ni
vyajyemunu vivircumu. ni mulpitruvu pap-
mucinesinade, ni mdhyvrtulu namid tirugu-
batu cesinvere. kavun nenu prtisthitulgu ni
pradhanulnu apvitr prcitini yakobunu spici-
tini israyelunu dusn palu cesitini.

44

ayinnu na sevkudvugu yakobu, nenu er-
prcukonin israyelu, vinumu ninnu srstici
grbhmulu ninnu nirmici niku shaymu ceyu-
vaden yehova ilagu selviccucunnadu na
sevkudvugu yakobu, nenu erprcukonin yesu-
runu, bhypdkumu. nenu dppiglvanimid
nillnu edin bhumimid prvahjlmulnu kumm-
ricednu ni sttimid na atmnu kumm-
ricednu niku puttinvadini nenasirvicednu.
nitikaluvlyodd natbdin nirvjicetlu gddilo
eduguntlu varu eduguduru. okdunenu
yehovavadnnunu, mriyokdu yakobu peru
ceppukonunu, mriyokdu yehovavadnni tn
cetito vrasu israyelnu maruperu pettuko-
nunu. israyeliyul rajen yehova vari vi-
mockuden senymulkdhiptiygu yehova ilagu
selviccucunnadu nenu modtivadnu kdpti-
vadnu nenu tpp e devudunu ledu. adilo-
nunn jnmunu niymicindi modlukoni nenu
telijeyekuv vccintlu telijeygl vadevdu?
attivadekkden nudinyedl naku telijeyep
vlenu a sgti naku prcuripvlenu attivaru
bhvisydvismunu rabovu sgtulnu telijeyep-
puvare yudvlenu. miru vervkudi bhypd-
kudi purvkalmanudi nenu niku a sgti
vinipici telijeyeleda? mire naku saksulu,
nenu tpp verok devu dunnada? nenu
tpp asry durgmediyu ledu, unnttu ne
nerugnu. vighrmunu nirmicuvardru mayv-
tivaru varikistmen vighrmulu nispryojn-
mulu tame aduku saksulu, varu grhicu-

varu karu eruguvaru karu gnuk varu sig-
 gupdru. edukunu pnikirani vigrhmunu pot-
 possi dani nok devuniga nirupicuvadevdu?
 idigo dani pujicuvardru siggupduduru a silp-
 karulu nrmatrulegda? vardru pogu ceybdi
 niluvbdvlenu niscymuga varu bhypti sig-
 gupduduru. kmmri goddli pdunu ceyucu
 nippulto pni ceyunu suddeto danini rupici
 tn bahublmucet dani ceyunu. atdu ak-
 ligonga atni blmu ksinicipovunu nillu tragk
 somssillunu vdlvadu nulu vesi cirmuto
 git gici citrik lto dani ckkceyunu krkatk-
 multo gurutupetti dani rupicunu mdirmulo
 dani shapipvlenni nrrupmugl daniganu nr-
 saudrymugldaniganu ceyunu. okdu de-
 vdarucetltnu nruvklenni punukonunu sm-
 sanavrksmunu gani srlvrksmunu gani sid-
 hurvrksmulnugani advi vrksmullo edo ok-
 danini tisikonunu okdu cettu natga vrsmu
 dani pecunu okdu poyyikttelku vati nupyo-
 gicunu vatilo kottisikoni cli kacukonunu nippu
 rajbetti rotte kalkukonunu ok tudu tisikoni
 danito ok devtnu cesikonunu daniki nm-
 skarmu ceyunu danito ok vigrhmucesi daniki
 sagilpdunu. agnito sgmu kalciyunnadu, ko-
 duv sg muto masmu vdi bhksiciyunnadu tini
 trtpitpodga cli kacukonucu aha, cli kacuko-
 tini veccga unndi ani anu konucunnadu
 danilo migilin bhagmuto tnku devtganunn
 vigrhmunu ceyicukonunu daniyedut sagilp-
 ducu nmskarmu ceyucu nive na devudvu
 nnnu rksipummi prarthicunu. varu vivicipru
 grhipru cudkuduntlu vari knnulu kppb-
 dena grhipkuduntlu vari hrdymulu muy
 bdena. evdunu alocnceydu, nenu agnilo
 sgmu kalcitini nippulmid vesi rotte kalcit-
 ini danito masmu vdukoni bhoinmu cesi-
 tini migilindanini tisikoni danito heyem-
 dani ceyuduna? cettu modduku sastagp-
 duduna? ani yevdunu aloipdu yociutku
 evnikini teliviledu vivecnledu. vadu budide
 tinucunnadu, vani mnsu mospoyinde tp-
 pudarinu vani tisikonipovu cunndi vadu tn
 atmnu rksicukonjaldniyu na kudicetilo ab-
 ddhmunndi gda aniyu anu konutku vaniki
 buddhi caldu. yakobu, israyelu; vitini
 jnapkmu cesikonumu nivu na sevkudvu
 nenu ninnu nirmicitini israyelu, nivu naku
 sevkudve yunnavu nenu ninnu mrcipojalnu.
 mcv vidipovuntluga nenu ni ytikrmulnu
 mbbu tolguntluga ni papmulnu tudicivesi
 yunnanu nenu ninnu vimociciyunnanu, nay-
 oddku mlukonumu. yehova a karymunu
 smapti cesiyunnadu akasmalara, utsahd-
 hvni ceyudi bhumi agadhsthlmulara, arb-
 hatmu ceyudi prvtmulara, arnima, adu-
 loni prtii vrksma, sgitnadmu ceyudi, yehova
 yakobunu vimocicunayn israyelulo tnnu-
 tanu mhimonntuniga knuprcukonunu grbh-
 munudi ninnu nirmicin ni vimockudgu
 yehova ilagu selviccucunnadu yehovangu
 nene smstmunu jrigicuvadnu nenokde akas-
 munu visalprcinvadnu nene bhumini prein-

vadnu nene prglbhul prvcnmulnu vyrtthmu
 ceyu vadnu sodekadru verrivariniga ceyu-
 vadnu jnanulnu venukku trippi nari vidynu
 avidyga ceyuvadnu nene. nene na sevkuni
 mat rudhiprcuvadnu na dutl alocn nerver-
 cuvadnu yerusalem nivassthlmgunniyu yuda
 ngrulnugurci avi kttbdunniyu nenu ajn ic-
 ciyunnanu, dani paden sthlmulnu baguceyu-
 vadnu nene. nene ni ndulnu edceyucunnanu
 edipommni prvahmuto nene ceppucunnanu
 koresuto na mdkapri, na cittmtyu nerver-
 cuvada, ani ceppuvadnu nene. yerusle-
 mutonivu kttbduduvniyu devaly munku
 punadiveybdunniyu nenu ceppu cunnanu.

45

atni pksmun jnmulnu jyicutku nenu atni ku-
 dicitini pttukoniyunnanu nenu rajul ndik-
 tlnu vipppednu, dvarmulu atni yedut veyb-
 dkud tlupulu tisednu ani yehova tanu
 abhisekicin koresunu gurici selviccucun-
 nadu. nenu niku muduga povucu mettga-
 nunn sthl mulnu sralmucesednu. ittdi
 tlupulu pgulgottednu inupgdylnu vidgot-
 tednu. perupetti ninnu pilicin israyelu de-
 vudnen yehovanu nene yni nivu telisiko-
 nuntlu adhkarsthlmullo ucdbin nidhulnu
 rhsysthlmulloni mrugen dhmunu ni kic-
 cednu. na sevkuden yakobu nimittmu nenu
 erprcukonin israyelu nimittmu nenu niku pe-
 rupetti ninnu pilicitini. nivu nnnu erugku-
 d-inpptikini niku biruduliccitini nenu yeho-
 vanu, mri e devudunu ledu nenu tpp e de-
 vudunu ledu. turpudikkunudi pdmtidikk-
 vrku nenu tpp e devudunu ledni jnulu
 telisikonu ntlu nivu nnnu erugkudinpp-
 tikini ninnu siddhprcitini yehovanu nene
 nenu tpp mri e devudunu ledu nenu velu-
 guynu srjicuvadnu adhkarmunu klugjeyu-
 vadnu smadhankrtu kidunu klugjeyuvadnu
 nene yehova anu nene vitinnitini klug-
 jeyu vadnu. akasmdlmu nitini kuripi-
 cuntlu atriksma, mhavrsmu vrsicumu bhumi
 nerluidici rksn phlicuntlu bhumi nitini
 molipicunu gak yehovangu nenu dani klug-
 jesiyunnanu. mtikud pekullo ok peke
 yudi tnnu srjicinvaito vaducuvaniki srm.
 jigtmmu dani rupicuvaito nivemi ceyu
 cunnavni andguna? viniki cetulu levni nivu
 cesindi nito ceppdguna? nivu emi knu-
 cunnavni tn tditro ceppuvaniki srm nivu
 grbhmu dhricindemi ani strito ceppuvaniki
 srm. israyelu prisuddh devudgu srstikr-
 tyen yehova i mat selviccucunnadu ragl-
 vatinigurci nnnduguduna? na kumarulnu
 gurciyu na hstkarymulnu gurciyu nake aj-
 napitura? bhumini klugjesinvadnu nene
 danimidnunn nrlunu nene srjicitini na ce-
 tulu akasmulnu visalprcenu vati srvmuh-
 munku nenu ajn iccitini. nitinibtti ko-
 resunu repitini atni margmulnniynu sral-
 mucedednu atdu na pttmmunu ktticunu

krydhnmu tisikonkyu lomu puccu konkyu nenu velivesinvarini atdu vidipicunu yehova i mat selviccucunnadu aiguptiyul kstarjit-munu kusu vrtk labhmunu niku dorukunu dirghdehulen sebayiyulunu niyoddku vcci nivarguduru varu nivet vccedru skellu ktukoni vcci ni yedut sagilpduduru niscymuga ni mdhy devudunnadu mri e devudunu ledu ayn tpp e devudunu ledu ani ceppucu niku vinnpmu cesedru. israyelu deva, rkksa, niscymuga nivu ninnu mruguprcukonu devud-veyunnavu. vighrmulu ceyuvaru siggupdin-vareri vardru vismymu podiunnaru. okdunu migulkud adru klvrpduduru. yehovavlñ israyelu nityemen rkns poti yun-di miru enntentiki siggupdkyu vismy mod kyu nuduru. akasmulku srstikr-tygu yehovaye devudu; ayn bhumini klug-jesi dani siddhprci sthir prcenu nirakarmu-ganaduntlu ayn dani srjip ledu nivassthlm-guntluga dani srjicenu ayn selviccundem-nga yehovanu nene mri e devudunu ledu. adhkardesmuloni mrugencotun nenu mat la-dledu mayasvrupudnentu3 nnnu vedkudni yakobu stanmuto nenu ceppledu nenu nyay-men sgtulu ceppuvadnu ytharthmen sgtulu teliyeyuvadnu agu yehovanu nene. kudi rdi jnmullo tppicukoninvarlara, dg-grku vcci kudukonudi tm koyyvigrhmunu moyucu rkspiñi devtku morpettevariki teliviledu. mi prmanvakymulu na snnid-hini teliy jeyudi jñulu kudukoni alocn ce-sikoduru gak; purvkalmu modlukoni a kary-munu teliy jesinvadevdu? calkalmukridt dani prkticinvadevdu? yehovangu nene gda? nenu tpp verok devudu ledu. nenu nitiprudngu de-vudnu, rkscicuvadnu nene nenu tpp mri e devudunu ledu bhudigtmul nivasalara, na vepu cuci rkns podudi devudnu nene mri e devudunu ledu. na yedut prti mokalu vgunniyu prti nalukyu natodni prmanmu ceyunniyu nenu na pert prmanmu cesiyun-nanu nitigl na noti mat byluderiyunndi adi vyrthmu kanerdu. yehovayde niti blmulun-vni jñulu nnnu gurci ceppuduru aynyoddke mnusulyu vccedru aynmid koppdinvardru siggupduduru yehovayde israyelu sttivardru nitimtuluga ecdbdinvarc ytisypduduru.

46

belu kulucunndi nebo krugucunndi vati prtĩmlu jtvulmidnu psuvulmidnu moyb-ducunñvi mi motlu sommsillu psuvulku bharmuga nunnvi avi krugucu kulucu nudi a bruvulnu vidi picukonlek tame cer-loniki poyiunñvi. yakobu itivarlara, is-rayelu iti varilo sesicinvarlara, grbhmun puttindi modlukoni na cet bñripbdin var-lara, tlii odilo kurcudindi modlukoni nenu ck pettukoninvarlara, na mat alkicudi. mudimi vccuvrku ninnu ettikonuvadnu nene tl vedruklu neryuvrku ninnu ettikonu-

vadnu nene nene cesiyunnanu ckpettukonu-vadnu nene ninnu ettikonucu rkscicuvadnu nene. memu smanulmni nnnu evñiki sat-iceyuduru? memu smanulmni yevni naku potiga ceyu duru? daniki sagilpdi nmskarmu ceyutke scinudi bgarmu meduga poyuvarunu vedi tucuvaranu dani devtga nirupcivlenni ksalini kuliki piluturu. varu bhujmumid dani nekkicukoduru dani mosikonipoyi tgin-cot niluvbettuduru a cotu viduvkd adi akkdne nilucunu okdu daniki morpettinnu uttmu ceppdu vani srm pogotti yevnini rk-sipdu. dini jñapkmu cesikoni dherymuga nududi atikrmu ceyuvarlara, dini aloci-cudi cal purvman jřiginvatini jñapkmu ce-sikonudi devudnu nene mri e devudunu ledu nenu devudnu nnnu polinvadevdu ledu. na alocn nilucunniyu na cittm-tyu ner vercukonedniyu, ceppukonucu ad-inudi nene klugbovuvatini teliyeyu cun-nanu. purvkalmunudi nene yik jřugniva-tini teliyeyucunnu. turpunudi krurpksiñi rppicucunnu durdesmunudi nenu yocin karymunu ner vercuvanini pilucucunnu nenu ceppiyunnanu dani nervecednu ud-desiciyunnanu sphlprcednu. kthinhřdyule nitiki durmuga unñvarlara, na mat alkicudi na nitini dggrku rppiciyunnanu adi dur-mun ledu na rkns alsymu ceyledu siy-onulo rksnud niymicucunnu israyelunku na mhimnu anugřicu cunnu.

47

knykyen bbulonu, kridiki digi mtilo kur-cudumu kldiyul kumari, sihasnmu lekye nelmid kurcudumu nivu mrduvvuniyennu sukumarivniyennu jñulu ikmid ceppru. tirugtĩdimmlu tisikoni pidi visrumu ni musuku parveyumu kalimid jiradu vstrmu tisiveyumu kalimidi btt tisi ndulu datumu. ni kokyu tisiveybdunu niku kligin yvmanmu velldiygunu nenu prtiddn ceyucu nrulnu mñnipnu. senymulkdhiptiyu israyeluyokk prsuddh devudungu yehova ani ma vi-mockuniki peru. kldiyul kumari, maun-muga nudi ciktiloniki pommu rajymulku dorsaniyni yikmid jñulu ninnugurci cep-pru. na jñulmid koppdi na svasthymu npvitr prci varini ni cetiki appgicitini nivu varyidu knikrpdk vrddulmid ni kadi mra-nunu mikkili bruvuga mopitivi. nenu srva dorsanine yudunni nivñukoni vitini alocip-kpotivi vati phlmemvuno mñssunku tec-cukonkpotivi. kabtti sukhaskuralve nirbh-yuga nivsicucu nene unnanu nenu tpp mri evrunu leru nenu vidhřvalne kurcudnu pu-trsokmu nenu cudñni anukonucunndana, i matnu vinumu okk dinmuloga okk nimis-munne putr sokmunu vedhvymuni i re-dunu niku sbh vicunu. nivu adhikmuga skunmu cucinnu atydhikmen krñpisac ttr-mulnu nivu adhar muga cesikoninnu a ypay-

mulu nimidiki spurtiga vccunu. ni cedutnmunu nivu adharmu cesikoni yevdunu nnnu cuddni anukotivi nenunnanu nenu tpp mri evrunu lerni nivnu konuntluga ni vidyyu ni jnanmunu ninnu ceripivesenu. kidu nimidikivccunu nivu mtrici dani pogott jalvu a kidu nimid pdunu danini nivu nivariclevu niku teliyni nasnmu nimidiki aksmikmuga vccunu. ni balymunudi nivu pryaspdi abhysicin ni krnpisac trtmulni ni vistarmen skunmulnu cuputku niluvumu okvel avi niku pryojnmulgunemo okvel nivu mnusyulnu bedrituvemo ni vistarmen yocnlvln nivu alsiyunnavu jyotiskulu nkstrsuckulu mascre ceppu varu niluvbdi nimidiki vccunvi rakud ninnu tppici rksicudu remo alocicumu. varu koyyakulvleneri agni varini kalciveyu cunndi jvalyokk blmunudi tmmutaku tppicukon lek yunnaru adi kacukonutku nippukadu edut kurcudi kacukondgindi kadu. nivu evrikorku pryaspdi alsitivo variki alage jrugucunndi ni balymu modlukoni nito vyaparmu ceyu varu tm tm cotlku vellipovucunnaru ninnu rk-sicuvadokden nuddu.

48

yakobu vssthule israyelu anu peru kliginvarlara, yuda jlmullonudi byluderi vccin-vare yehova nammutodni prmanmu ceyucu israyelu devuni nammunu smricucu nitistymulnu anusripnivarlara, i mat alkicudi. varumemu prisuddh pttnsthulmu peru pettu koni israyelu devuni asryicuduru senymulkdhiptiygu yehova ani ayunku peru. purvkalmun jrigin sgtulnu nenu cal kalmukridt teliyjesitini a smacarmu na notnudi byluderenu nenu vatini prkticitini nenu aksmikmuga vatini ceyga avi sbh vicenu. nivu murkhudvnuyu ni med yinup nrnmniyu ni nuduru ittdidniyu nenerigiyudi na vi-grhmu i karymulnu jrigicenniyu nenu cekkin prtīm nenu posin pot vigrhmu dini niymicenniyu nivu ceppkuduntlu purvkalmunne a sma carmu niku teliyjesitini adi jrugmunupe danini niku prkticitini nivu a sgti viniyunnavu idtyu alo cicumu adi nijmni miru oppukonvlenu gda? teliyni mrugen krottsgtulu nenikmidt niku teliyjejucun-nanu avi purvkalmun srjipbdinvi kavu avi ippudu klugunviye. avi naku teliseyun-nvni nivu ceppkuduntlu, i dinmunku mudu nivu vatini viniyud ledu. avi niku vinbdne ledu niku teliybdne ledu purvemunudi ni cevi teruvbdneledu nivu apnmksthudve ni tlli grbhmun puttindi modlukoni tirugubatu ceyuvadvni ani picukotivni naku teliyunu. nenu ninnu nirmulmu ceykuduntlu na nam munubtti na kopmu manukonucunnaru na kirti nimittmu ni visymulo nnnu bigbtu konucunnaru. nenu ninnu putmuvesitini vedini vesintlu kadu ibbdi kolimilo ninnu priksicitini na nimittmu na nimittme alagu

cesednu na nammu apvitrprcbdnel? na mhimnu mri evrikini nenicuvadnu kanu. yakobu, nenu pilicin israyelu, naku cevi yoggi vinumu. nene aynnu nenu modtivadnu kdptivadnu na hstmu bhumu punadivesenu na kudiceyyi akasvesalymulnu vyapijjesenu nenu vatini piluvga okti tppkad avnniyu nilucunu. mirdru kudivcci alkicudi vatilo edi yi sgti teliyjejunu? yehova premicuvadu ayn citprka rmu bbulonunku ceyunu atni bahubulu kldiyulmidiki vccunu. nenu, nene ajn iccinvadnu, nene atni pilicitini nene at-nini rppicitini atni margmu tejrillunu. nayo-ddku rdi yi mat alkicudi adinudi nenu rhsy-muga matladinvadnu kanu adi puttinkalmu modlukoni nenu akkd nunn vadnu ip-pudu prbhuvgu yehovayu ayn atmyu nnnu ppenu ni vimockudunu israyelu prisuddhd-evudunen yehova ilagu selvicucunnadu niku pryojnmu kluguntlu ni devudnen yeho-vangu nene niku updesmu ceyudunu nivu ndvlsin trovnu ninnu ndipicudunu. nivu na ajnlmu alkivplenni neneto koru cunnaru al-kicinyedl ni ksemmu ndivlenu ni niti smu-dtrgmulvlenu udunu. ni stanmu isukvle vistarmigunu ni grbhphlmu dani renuvul-vle visticunu vari nammu na snnidhin-udi kottiveybddu mruvbddu bbulonunudi byluvelludi kldiyl desmulonudi paripovudi yehova tn sevkuden yakobunu vimocice nnu sgti utsahdhvnto teliyjejudi bhudigtmulvrku adi vinbduntlu dani prk ticudi. edari sthlmullo ayn varini ndipicunu varu dpigonledu ratikodlonudi varikorku ayn nillu ubuk jesenu ayn kodnu cilega nillu prvah-muga byluderenu. dustulku nemmdiyuddni yehova selvicu cunnadu.

49

dvipmulara, na mat vinudi, durmununn jn-mulara, alkicudi, nenu grbhmun puttigane yehova nnnu pilicenu tlli nnnu odilo pet-tukonindi modlukoni ayn na nammu jnap-kmu cesikonenu. na noru vadigl khdg-muga ayn cesiunnadu tn ceti nidlo nnnu daciunnadu nnnu merugupettin abuga cesi tn abulpodilo musipettiyunnadu. is-rayelu, nivu na sevkudvu nilo nnnu mhim-prcukonednu ani ayn nato ceppenu. ayin-uvyrthmuga nenu kstpditini phlmemiyu lekud na blmunu vrthaga vyy prci yunnan-nukotini naku nyayakt yehovaye, na bhu-manmu na devuniyoddne yunndi. yehova drstiki nenu ghnudnetini na devudu naku blmayenu kaga tnku sevkudneyudi tnyo-ddku yako bunu tirigi rppicutku israyelu aynyoddku smkurcbdutku nnnu grbhmun putticin yehova ilagu sel vicucunnadu nivu yakobu gotrpdunarini uddhricutlunu israyelulo tppipbdinarini rppicuntlunu na sevkudve yudut eto svlpvisymu; bhudigt-mulvrku nivu nenu klugjeju rksnku sadhn-

mgutke anyjnulku veluge yuduntlu ninnu niymici yunnanu. israyelu vimockudunu prisuddh devudungu yehova mnusyulcet nirakripbdinvadunu jnulku ashyudunu nirdyatmul sevkudungu vanito ilagu selviccucunnadu yehova nmmkmenvadniiyu israyelu prisuddh devudu ninnu erpcukone nniyu rajulu grhici lecedru adhikarulu niku nmskarmu cesedru. yehova ilagu selviccucunnadu anukulsmymdu nenu ni mor nallici niku uttrmicitini rksndinmdu ninnu adukotini. byluevelludi ani bdhipbdinvaritonu byтики rdi ani ciktilonunnvaritonucepucu desmunu ckkprci paden svasthymulnu pci pettutke ninnu kapadi prjlku nibdhnga niymicitini. margmullo varu meyuduru cetluleni mittlnnitimid variki mepu klugunu variydu krunicuvadu varini todukoni povucu nitibugglyodd varini ndipicunu kabtti variki aklieyennu dppiyennu klugdu edmavulennu edyennu variki tguldu. na prvtmnnitini trovga cesednu na rajmargmulu ettega ceybdunu. cududi viru durmunudi vccucunnaru viru uttr dikkunudiyu pdmti dikkunudiyu vccucunnaru viru siniyul desmunudi vccucunnaru. srmmnodin tn jnulydu jalipdi yehova tn jnulnu odarciyunnadu akasma, ut-sahdhvni ceyumu bhumi, stosicumu prvtmulara, anddhvni ceyudi. ayite siyonyehova nnnu vidicipetti yunnadu prbhuvu nnnu mrciyunnadni anukonucunndi. stri tn grbhmun puttin biddnu krunipkud tn ctipillnu mrcuna? varen mrcuduru gani nenu ninnu mrvunu. cudumu na yrcetulmidne ninnu cekki yunnanu ni prakarmulu nitymu nayedut nunnavi ni kumarulu tvrpducunnaru ninnu nasnmucesi ninnu paducesinvaru nilo nudi bylu vellucunnaru. knnuletti nludisl cudumu virudru kudukonucu niyoddku vccucunnaru nivu virindrini abhrnmuga dhricukoduvu pedlikumarte oddammu dhricukonuntlu nivu varini alkarmuga dhricukoduvu na jivmutodni prmanmu ceyucunnanni yehova selviccucunnadu. nivasulu vistiricindun paden ni cotlunu biti sthlmulunu nasnmu ceybdin ni bhumiyu variki irukuga udunu ninnu migivesinvaru durmuga uduru. nivu stanhinuralvenppudu niku puttin kuma rulu i sthlmu maku irukuga unndi. ik visalmen sthlmu makimmni ni cevullo ceppuduru. appudu nivunenu na pillnu pogottukoni, stanhinuralnu, otrine itu atu tiruguladucunn prdesuralne gda? virini naydu kninvadevdu? virini pecinva devdu? nenu otrikttene viduvbditini, viru ekkd udiri? ani ni mnssulo nivnukoduvu. prbhuvgu yehova ilagu selviccucunnadu nenu jnmultttu na ceyiyettucunnanu jnmultttu na dhvjmu ettucunnanu varu ni kumarulnu rommunucukoni vcedru ni kumartelu vari bhujmulmid moybde-dru rajulu ninnu posicu tdruluganu vari ranulu niku paliccu daduluganu udedru varu

bhumimid sagilpdi niku nmskarmu cesedru ni padmul dhuli nakedru. appudu nenu yehovanniyu nakorku kni pettukonuvavu avmanmu nodrniiyu nivu telisikoduvu. bladhyuni cetilonudi kollsommu evdu tisikon glidu? bhikrulu cerpttinvaru vidipibbdudura? yehova ilagu selviccucunnadu bladhyulu cerpttinvaru shitmu vidipibbduduru bhikrulu cerpttinvaru vidipibbduduru nito yuddhmu ceyuvarito nene yuddhmu cesednu ni pillnu nene rkscednu. yehovanen nene ni rkskudnniiyu yakobu blvtudu ni vimockudniiyu mnusyu ldru eruguntlu ninnu badhprcuvariki tm svmasmu tinipice dnu krott draksarsmucet mttulenttuga tm rktmu cet varu mttulguduru.

50

yehova ilagu selviccucunnadu nenu mitlini vidnadin prityag ptrik ekkdunndi? na appulvarilo evniki mimmunu amimvesitini? mi dosmulnubtti miru ammbditiri mi atikrmmulnubtti mi tlli prityagmu ceybdenu. nenu vccinppudu evdunu lekponel? nenu pilicinpudu evdunu uttrmiyykudnel? na ceyyi vimociplent kurcye poyena?vidipicutku naku sktileda?na gddipucet smudrmunu edbettudunu ndulnu edariga ceyudunu nillu lendun vati ceplu kpukotti dahmucet cccipovunu. akasmu cikti kmmjeyucunnanu avi goneptt dhripjeyucunnanu alsinvanini matlcet urdicu jnanmu naku kluguntlu sisunyiki tgin noru yehova naku dycesi yunnadu sisyluvuntluga nenu vinutke ayn prti yudymun naku vinu buddhi puttucucunnadu. prbhuvgu yehova na ceviki vinu buddhi puttigga nenu aynmid tirugubatu ceyledu vinkud nenu tolgipoledu. kottuvariki na vipunu appgicitini vedruklu perikiveyvariki na ceplu app gicitini umimveyuvarikini avmanprcuvarikini na mukhmu dacukonledu prbhuvgu yehova naku shaymu ceyuvadu gnuk nenu siggupdledu nenu siggupdnii yerigi na mukhmunu cekumukirativle cesikotini. nnnu nitimtiniga ecuvadu asnnude yunnadu nato vyajyemaduvadevdu? mnmu kudukoni vyajyemadudmu na prtivadi yevdu? atni nayoddku ranimmu. prbhuvgu yehova naku shaymu ceyunu namid nersthapnceyuvadevdu? vardru vstrmuve patgilipovuduru cimmet varini tiniveyunu. milo yehovaku bhypti ayn sevkunimat vinuvadevdu? velugulekye ciktilo nducuvadu yehova nammunu asryici tn devuni nmmukonvlenu. idigo agni rajbettii agnikorvulnu micutru pettukonuvarlara, mi agni jvallo nduvudi rajbettin agni korvullo nduvudi na cetivln idi miku klugucunndi miru vednglvare pdukonedru.

nitini anusricucu yehovanu vedkucu nudu varlara, na mat vinudi miru e bdnudi cekkbdtiro dani alo cicudi miru e gutnudi tvvbditiro dani alo cicudi mi tdriyen abrahamu sgti alocicudi mimmunu knin saranu alocicudi atdu otriye yudga nenu atni pilicitini atnini asirvdici atnini pekkumdi yguntlu cesitini. yehova siyonunu adricucunnadu dani paden sthlmulnnitini adrici dani arnysthlmulnu edenuvle ceyucunnadu dani yedari bhumulu yehova totvle ngu ntlulu ceyucunnadu and stosmulunu krtjntastutiye sgitanmunu danilo vinbdunu na prjlara, na mat alkicudi na jnulara, naku ceivyoggi vinudi. updesmu nayoddnudi byluderunu jnmulku velugu kluguntluga na vidhini niy mitunu. nenu erpcu na niti smipmuga unndi nenu klugjeu rksn byluderucunndi na bahuvalu jnmulku tirputircunu dvipvasulu na ttu cuci niriksn glva rguduru varu na bahuvalu asyrituru. akasmuvepu knnulettudi krid bhumi cuadi atriismu pogvle atrdhanmgunu bhumi vstrmuvle patgilipovunu adli nivasulu atuvle cnipovuduru na rksn nitymdunu na niti kottiveybddu. niti anusricuvarlara, na mat vinudi na bodhnu hrdaymducokonn jnulara, alkicudi mnusyulu pettu nidku bhypdkudi vari dsn matlku digulupdkudi. vstrmunu korikiveyuntlu cimnt varini koriki veyunu boddik gorrhocunu korikiveyuntlu varini korikiveyunu ayite na niti nitymu nilucunu na rksn tr trmuludunu. yehova bahuva, lemmu lemmu blmu todugu kommu purvpukalmullonu puratn trmullonu leci ntlulu lemmu rahabunu tuttuniyluga nrrikesinvadvu nive gda? mkrmunu podicinvadvu nive gda? agadh jlmulugl smudrmunu ikipojesin vadvu nive gda? vimocipbdinvaru datipovuntlu smudragadh sthlmulnu trovga cesinvadvu nive gda? yehova vimocicinvavu sgitanadmuto siyonunku tirigi vcedru nitystosmu vari tllmid udunu varu stosandmu glvarguduru dukhmunu nitturpunu tolgiopovunu. nenu nene mimmu nodarcuvadnu cnipovu nrunki trmatrudgu nrunki eduku bhypduduvu? badhpettuvadu nasnmu ceyutkusiddhpdunppadu vani krodhmunubtti nitymu bhypducu, akasmulnu vyapipjesi bhumi punadulnivesin yehovanu ni srstikrtyen yehovanu mrcuduvu? badhpettuvani krodhmu emayenu? krugbdinvadu tvrga vidul podunu atdu gotiloniki podu cnipodu atniki aharmu tppdu. nenu ni devudnen yehovanu smudrmuyokk kertmulu ghosicuntlu dani repuvadnu nene. senymulkdhiptiyu yehova ani aynku peru. nenu akasmulnu sthapticuntlu bhumi punadulnu veyuntlunu najnmu niveyni siyonuto ceppuntlunu ni not na matlu uci

na cetinidlo ninnu kppiyunnanu. yeruslema, lemmu lemmu yehova krodhpatrnu ayn cetinudi puccu koni tragindana, tulipdjeyu patriloniddtini tragindana, niluvumu. ame knin kumaruldrilo ameku dari cup glvadevdunu lekpoeyenu. ame pecin kumaruldrilo amenu ceyipitu konuvadevdunu lekpoeyenu. i redu apaymulu niku sbhvicenu ninnu odarcglvadekdd unnadu? padu nasnmu krvu khdgmu niku practicenu, nenu ninnetlu odarcudunu? ni kumarulu murchilliyunnaru duppi villo cikku pdintlu vidhulnniti civrilo varu pdiyyunnaru. yehova krodhmutonu ni devuni gddiputonu varu nidiyyunnaru. draksarsmulekye mtturalve srmpdindana, i mat vinumu. ni prbhuvgu yehova tn jnulinimittmu vyajyemadu ni devudu ilagu selviccucunnadu idigo tulipdjeyu patrnu na krodh patrnu ni cetilonudi tisivesiyunnanu niviknu danilonidi tragvu. ninnu badhprcuvarettilo dani pettednu memu datipovuntlu nridiki vgi sagilpdmni varu nito ceppga kivi ni vipunu datuvariki darigacesi nelku danini vcitivi gda varike a patrnu tragniccednu.

52

siyonu, lemmu lemmu, ni blmu dhricukonumu prisuddh pttmen yeruslema, ni sudr vstr mulnu dhricukonumu ikmidt sunntipodni vadokdennu apvitrudokdennu ni lopliki radu. dhuli dulupukonumu yeruslema, leci kurcudumu cerpttbdin siyonu kumari, ni medktlu vipivesikonumu. yehova ilagu selviccucunnadu miru urkye ammbditiri gda rukliyykye miru vimocipbdedru. devuden yehova anukonucunn demnga tatkal nivasmu ceyutke purvkalmun na jnulu aiguptunku poyiri. mriyu assuru nirnimittmuga varini badhprcenu. na jnulu urkye konipobdiyyunnaru varini badhprcuvavu varini cuci grjicu cunnaru ide yehova vaku dinmell na nammu disupbdicunndi kavun icct nenemi ceyvlenu? ide yehova vaku. na jnulu na nammu telisikoduru nenunnanni ceppuvadnu nene ani varu a din mun telisikoduru. suvart prkticucu smadhanmu caticucu svrtmanmu prkticucu rksn smacarmu prcuricuvani padmulu, ni devudu elucunadni siyonuto ceppucunn vani padmulu prvtmulmid eto sudrmule yunnvi. alkicumu ni kavlivaru plukucunnaru kudukoni bigrga paducunnaru yehova siyonunu mrl rppicga varu knnular cucucunnaru. yeruslemundu padeyunn sthlmulara, utshici yekmuga sgitanmu ceyudi yehova tn jnulu adricenu yerus lemmu vimocicenu. smstjnmul knulyedut yehova tn prisuddhbahuvunu byluprci yunnadu. bhudigt nivasuldru mn devuni rksn cucedru. povudi povudi acctnudi velludi apvitrmnen denini muttkudi daniyoddnudi tolgiopovudi yehova sevop-

krnmulnu moyuvarlara, mimmunu miru pvitprcukonudi miru tvrpdī byluderru, paripovuritiga vellru. yehova mi mudr nd-cunu israyelu devudu mi senypu venukti bhagmunu kavlikayunu alkicudi, na sevkudu vivekmuga prvrticunu atdu heccipbdi prsidhude mha ghnuduga ecdbdnu. ninnu cuci ye mnisirupmukte atni mukh munu, nrrup-mukte atni rupmunu cal vikarmni calmdī yelagu vismymodiro alage atdu anek jn-mulnu cikricunu rajulu atni cuci noru musikonedru tmku telijeybdni sgtulu varu cucedru tamu vinnidanini ghrituru.

53

memu telijjesin smacarmu evdu nmmenu? yehova bahuvu evniki byluprcbdenū? letmokkvlenū edin bhumilo molicin mokkvlenū atdu anyyedut perigenū. atniki surupmennu sogseanu ledu mnmtni cuci, apeksicuntluga atniydu surupmu ledu. atdu trnikripbdinavadunu ayenu mnusyulvln visrjipbdinavadunu vysnakratuduganu vyadhi nnuhbvicinadu ganu mnusyulu cudnollnivaduganu udenu. atdu trnikripbdinadu gnuk mnmū atnini ennikceykpotiviu. niscymuga atdu mn rogmulnu bhricenu mn vysnmulnu vhcenu ayinnu mottbdin-vaniganu devunivln badhipbdinvaniganu srnodinvaniganu mnmtnini ecitiviu. mn ytikrmkriynubtti atdu gayprc bdenū mn dosmulnubtti nluggottbdenu mn smad-hanarthmen siks atnimid pdenu atdu podin debblecet maku svstht klugu cunndi. mnmrdmū gorrlvle trov tppipotiviu mnlō prtvadunu tknistmen trinnu toligenu yehova mn ydri dosmunu atnimid mopenu. atdu daurnymu nodenu badhipbdinnu atdu noru tervledu vdhu tebdū gorrpillyu boccu kttiricuvanyiedut gorryu maunmuga nuduntlu atdu noru teruvledu. anyaypu tirpunodinvade atdu konipobdenū atdu na jnul ytikrmmunubtti mottbdenu gda. sjivul bhumilonadi atdu kottiveybdenu ayinnu atni trmuvarilo i sgti alo cicinvarevru? atdu mrmnenppudu bhktihinuloto atniki smadhi niymipbdenu dhntvuniyodd atdu ucdbdenū niscymuga atdu anyaymemiyu ceyledu atni not e kptmunu ledu. atni nluggottutuku yehovaku istmayenu ayn atniki vyadhi klugesenu. atdu tnnutane apradhprihararthblicege atni stanmu cucunu. atdu dirghayusmtudgunu, yehova uddeśmu atnivln sphlmgunu. atdu tnku kligin vednū cuci trptinodunu. nitimtuden na sevkudu jnul dosmulnu bhrici knunn anubhvjnanmu cet anekulnu nirdosuluga ceyunu. kavun goppvarito nentniki palu cipipettednu ghnuloto klisi atdu kollsommu vibhagicukonunu. elynga mrmnu noduntlu atdu tn pran munu dharposenu atikrmmu ceyuvarilo ecdbdinadayenu anekul pap-

munu bhricucu tirugubatu cesinvarinigurci vijnapnmucesenu

54

godrala, pillu knnidana, jygitmettumu prsvvedn pdnidana, jykirtn netti and pdumu ssaripilllkte viduvbdindani pillu vistar mgudurni yehova selvicucunnadu. ni gudarpu sthlmunu visalprcūmu ni nivassthlmul terlu niratkmug sagnimmu, ni trallnu poduguceyumu ni mekulnu diggot-tumu. kudivepunkunu edmvēpunkunu nivu vyapicedvu ni stanmu anyjnmul desmunu svadhinprcu konunu paden pttmūmulnu nivas sthlmuluga ceyunu. bhypdkūmu nivu siggupdnkkredu avmanmunu tlcūmu nivu ljjpdnkkredu, nivu ni balykalpu siggunu mrcuduvu ni vedhvypu nidnu ikmidt jnap-kmu cesikonvu. ninnu srsticinavadu niku bhrtēyēnnadi senymulkdhiptiyu yehova ani ayngu peru. israyeluyokk prisuddhde-vudu niku vimockudu srvlokmunku de-vudni ayngu peru. ni devudu i mat selvicucunnadu viduvdi dukhakrauralen bharynu puru sudu rppicintlunu trnikripb-din rvpū bharynu purusudu rppicintlunu yehova ninnu pilucucunnadu. nimisma-trmū nenu ninnu visrjicitini gopp vatsly-muto ninnu smkurcednu mhodrekmu klīgi nimismatrmū niku vimukhud netini nity-men krpto niku vatslymu cupudunu ani ni vimockudgu yehova selvicu cunnadu. novhu kalmun jlpriymunugurci nenu cesintlu ceyudunu jlmulū bhumimidiki iknu porlucu-ravni novhukalmun nenu ottupettukonintlu nimid kopmuga nudnniyu ninnu gddipn-niyu nenu ottu pettukoniyunnanu. prvt-mulū tolgi-poyinnu mettlu tttrillinnu na krp ninnu vidicipodu smadhanvisyemen na nib-dhn tolgi-podu ani niydu jalipu yehova selvicu cunnadu. pryaspdi galivancet kottbdi adrnlek yunnadana, nenu nilaj-nmulto ni kttdmūnu kttudunu nilmulto ni punadulnu veyudunu manikymnūto ni kotkommulnu surykatmulto ni gummmulnu kttudunu prssten rtmūto niku srihd-dulu erprcu dunu. ni pillldru yehovacet updeśmu noduduru ni pilllku adhik vis-rati klugunu. nivu nitigldanve sthapipb-duduvu nivu bhypdnkkredu, badhicuvaru niku dur muga nuduru bhiti niku dur-muga udunu adi ni dggrku raneradu. jnulu gupukudinū varu navln kudru niku vi-rodhmuga gupukuduvuru ni pkspu vargu duru. alkicumu, nippuladi tn vrttiki tgint-tuga pni muttu ceyu kmrmrini srjicuvadu nene nasnmū ceyutke paduceyuvani srjicu vadnu nene niku virodhmuga rupipbdin ye ayudhmūnu vrđhildu nyayvimrslō niku dosaropnceyu prti vaniki nivu nersthapn cesedvu yehovayokk sevkul niti navln klugu cunndi; ide vari svasthymu, ide yehova

vakku.

55

dppigoninvarlara, nillyoddku rdi rukuleni-
varlara, miru vcci koni bhojnm ceuydi.
rdi, ruklu lekpoyinnu emiyu niyykye
draksarsmuni palnu konudi. aharu
kanidanikorku mi rel rukliccedru? stusti
klugjeynidanikorku mi kstarjitmuni eduku
vyyprcedru? na mat jagrttga alkici mci
pdarthmu bhujicudi mi pranmusarmen-
daniydu sukhiniyyudi. ceviyoggi nayoddku
rdi miru vininyedi miru brdukuduru nenu
mito nitynibdh cednu davidunku cupin
sasvtrkrnu miku cupudunu. idigo jnmulku
saksiga atni niymicini jnmulku rajuganu
adhiptiganu atni niymici tini niverugni
jnulu nivu pilicedvu ninnerugni jnulu
yehova ninnu hmhimprega cuci ni devuden
yehovanubtti israyelu prisuddh devunibtti
niyoddku prugetti vccedru. yehova miku
doruku kalmundu aynnu vedkudi ayn
smipmulo udga aynnu vedu konudi. bhkti-
hinulu tm margmuni viduvlenu dustulu
tm tlpulnu manvlenu varu yehovavepu
tiriginyedi ayn vari ydu jalipdunu varu
mn devunivepu tiriginyedi ayn bhuga
ksmicunu. na tlpulu mi tlpulvtini kavu mi
trovlu na trovltini kavu ide yehova vakku
akasmulu bhumikipen et yettuga unnvo
mi margmukte na margmulu mi tlpulkte
na tlpulu at yettuga unnvi. vrsmunu
himmunu akasmunudi vcci akkdiki elagu
mrk bhumini tdipti vittuvaniki vittnmunu
bhujicuvaniki aharumunu klugutke adi
cigiri vrdhilluntlu ceiyuno alage na notnudi
vccuvnmunu udunu nisphlmuga nayoddku
mrk adi naku anukulmendani nervercunu
nenu ppin karymuni sphlmuceyunu. miru
stosmuga byluevelluduru smadhanu poti
todukoni pobduduru mi yedut prvtmulunu
mettlunu sgitnadmu ceiyunu polmuloni
cetlniyu cpptlu kottunu. mudcetlku
bduluga devdaruvrksmulu molu cunu
durdgodicetlku bduluga gojivrksmulu edu
gunu adi yehovaku khyatiganu aynku
kottiveybdni nitymen jnapk sucn ganu
udunu.

56

yehova ilagu selviccucunnadu na rksn vc-
cutku siddhmuga unndi na niti velldiygutku
siddhmuga unndi. nyayvidhini anusricudi
nitini anusrici nducukonudi. nenu niymicin
visratidinmuni apvitrprc kud danini anus-
ricucu e kidu ceykud tn cetini bigbt-
tuvadu dhnyudu a prkarmu cesi dani rud-
higa gekonu nrudu dhnyudu. yehovanu
httukonu anyudu niscymuga yehova tn
jnullonudi nnnu veliveyunn anukonvddu.

sdudunenu edin cettni anukonvddu. nenu
niymicin visratidinmulnu acricucu nakist-
menvatini korukonucu na nibdh nad-
harmu cesikonucunn sdulnu gurci yehova
ilagu selviccucunnadu na yitnu na prakar-
mullonu ok bhag munu varikicednu ko-
dukulu kutullu ani ynipicukonutkte sresth-
men peru variki pettucunnanu kottiveybdni
nitymen peru variki pettucunnanu visra-
tidinmuni apvitrprcud acricucu na nib-
dhnu adharmu cesikonucu yehovaku dasule
yehova nammunu premicucu aynku pricry
ceyvleni ayn pksmun ceru anyulnu na
prisuddh prvtmunku todukoni vccednu na
prarth mdirmulo varini andipjesednu na
blipithmumid varpicu dhnbllulunu blu lunu
naku agikarmulgunu na mdirmu smstjnuku
prarthmdirmn bdunu. israyeliyullo ve-
liveybdinvarini smkurcu prbhuvu yehova
vakku ide nenu smkurcin israyelu varikipega
itru lnu kurcednu. polmuloni smst jtu-
vulara, adviloni smst mrgmulara, bhksi-
cutku rdi. vari kaprulu grudivaru vardru
telivilenivaru vardru mugkukkl morugleru
klvricucu pdukonuvu nraskrtulu. kukkl
tidiki aturpdunu, et tininnu vatiki trp-
tiledu. i kaprulu attivare varu denini
vivecipjalru vardru tmkistmen margmun
povuduru okdu tppkud adru svpryojnme
vica ricukoduru. varitdurunenu draksarmu
teppicednu mnmu mdymu nidarulguntlu
tragudmu rdi nedu jriginttu repu mri lksn-
muga jrugunu.

57

nitimtulnu nsicut cuci yevrunu danini mnssun
pettru bhktulnvaru tisikonipobducunnaru
kidu cudkud nitimtulnu konipobducunnarni
yevnikini tocdnu. varu visratilo prvesicun-
naru tmku sutiganunn margmun ndcuvuru
tm pdklmid prudi visrmicucunnaru. mtr-
pryogpu kodukulara, vybhicar stanma,
vesyastanma, mirkkdiki rdi. mirevni egtali
ceyucunnaru? evni cuci noru terci naluk
cacucunnaru? miru tirugubatu ceiyuvrunu
abddhikulunu kara? mstcavrksmulu cuci
pceni prticcetu kridnu kammu repukonu-
varlara, loylo ratidulkrid pillnu cupar
lara, ni bhagymu loyloni rallone yunndi
aviye niku bhagymu, vatike paniyarpmu
ceyucunnavu vatike nevedymu nrpicun-
navu. ivnniyu jrugga nenu urkuddguna?
unntmen mhaprvtmumid ni prupu vesi
kotivi bli arpicutku akkdike yekkitivi
tlupuvuknu dvarbdhmu venuknu ni
jnapkcihnmu ucitivi naku mruge btllu
tisi mcmekkitivi ni prupu vedlpucesikoni
ni pksmuga varito nibdh cesitivi nivu
vari mcmu knbdin cot dani premi citivi.
nivu telmu tisikoni rajunoddku potivi
priml dryvmulnu vistarmuga tisikoni ni
raybarulnu durmunku ppitivi patalmt

lotuga nivu logitivi ni durpryanmucet nivu pryaspdinnu adi asadhymni nivnukonledu nivu blmu teccukotini gnuk nivu sommsillledu. evniki jdisi bhydpdindun a sgti mnskrpkipotivi? nivu killadi nnu jnapkmu cesikonkpotivi bhukalmunudi nenu maunmuganudindu nne gda nivu naku bhydpdut ledu? ni niti yeto nene teliyjesednu, ni kriylu niku nispryojnmulgunu. nivu morrpettunppudu ni vighrmul gupu ninnu tppicunemo gali vatinnitini egrgottunu gda? okdu upiri vidicinmatrmun aviynniyu kottukonipovunu nnu nmmukonuvaru desmunu svtricu koduru na prisuddh prvtmnu svadhinprcukoduru. ettuceyudi ettuceyudi trovnu siddhprcudi, addu ceyudanini na jnu margmulonuditisiveyudi ani ayn ajn iccucunnadu. mha ghnudunu mhohtudunu prisuddhudunu nitynivasiyunenvadu ilagu sel viccucunnadu nenu mhohtmen prisuddhsthmlu nivsicu vadnu ayinu vinyumglvari pramunu ujjivip jeyutkunu nlinivari pramunu ujjivipjeyutkunu vinyumglvari yoddnu dinmssuglvari yoddnu nivsicucunnanu. nenu nitymu poraduvadnu kanu ellppudunu kopicuvadnu kanu alagudinyedl na mulmuga jivatm ksini cunu nenu putticin nrulu ksincipovuduru. vari lobhmuvln kligin dosmunubtti nenu aghrpd vari kottitini nenu na mukhmu mrugucesikoni kopicitini varu tirugbdi tmkistmen margmun ndcucu vcciri. nenu vari prvtmnu cutitini varini svsthpredunu varini ndipitunu varilo dukhicuvarini odarcudunu. varilo krtjntabuddhi puttucu dursthulkunu smipsthulkunu smadhanmu sma dhanmi ceppi nene varini svsthpcednne yehova selviccu cunnadu. bhktihinulu kdlucunn smudrmuvtivaru adi nimmlipnerdu dani jlmulu burdnu melnu pekiveyunu. dusthuku nemmdiyuddni na devudu selviccu cunnadu.

58

talk bur udintlu elugetti biggrga keklu veyumu varu cesin tirugubatunu na jnulku teliy jeyumu yakobu itivariki vari papmulnu teliy jeyumu tm devuni nyayvidhini viduvk nitini anusricuarenttu anudinmu varu nayodd vicarn ceyucu na margmulnu telisikon nich knuprcuduru tmku nyaymen tirpulu tircvleni vardu guduru devudu tmku prtyksudu kavleni yicch yituru. memu upvasmudga niveduku cudvu? mema na pramulnu ayasprcukonga niveduku lksypettvu? ani aduru mi upvasdinmun miru mi vyaparmu ceyuduru. mi pni-varicet kthinmenpni ceyicuduru miru klpducu vivadmu ceyucu anyay muga guduladucu upvasmuduru mi kthdhvni prmun vinbduntluga mirippudu upvasmudru. atti

upvasmu naknukulma? mnsyudu tn pramunu badhprcukonvlsin dinmu attidena? okdu jmmuvle tlvcukoni gonept ktukoni budide prcukoni kurdudut upvasma? atti upvasmu yehovaku pritikrmi mirnu kodura? durmargulu ktin tlnu vipputyu kadimanu mokulu tiyutyu badhipbdinvarini vidipicutyu prti kadini viruggottutyu ne nerprcukonin upvasmu gda? ni aharmu akligoninvariki pettutyu na rkt sbdhiki mukhmu tppikudutyu dikkumalin bidnu ni yt cerukonutyu vstrhinudu niku knbndinppudu vaniki vstrmu liccutyu idiye gda nakistmen upvasmu? alagun nivu cesinyedl ni velugu vekuv cukk vle udyicunu svstht niku sighrmuga lbhicunu ni niti ni mudr ndcunu yehova mhim ni senyu venukti bhagmunu kavlikayunu. appudu nivu piluvga yehova uttr miccunu nivu morrpettga aynnenunnannunu. itrulnu badhicutyu vrelupetti cupi tirskricutyu cedddaninibtti matladutyu nivu mani ascidinani akligoninvarikicci srmpdinvanini trptiprcinyedl ciktilo ni velugu prkasicunu adhkarmu niku mdhyahnmuvle nudunu. yehova ninnu nitymu ndipicunu ksamkalmun ayn ninnu trptiprci ni yemuk lnu blprcunu nivu niru ktin totvlenu eppudunu ubukucudu niti utvlenu udedvu. purvkalmunudi padepoyin sthmlunu ni jnulu kttedu anektrmul kridt padepoyin punadulnu nivu mrl kttedvu virugbdindanini bageceyuvadvniyu desmulu nivsicutluga trovlu siddhprcuvad vniyu niku peru pettbdunu. ayn nitiye aynku adharmayenu. na visratidinmun vyaparmu ceykud naku prtisthitmen dinmni nivu urkudinyedl visratidinmu mnohremd-niye yehovaku prtisthidinmniyu aghrmend-niye anukoni dani ghmuga acricinyedl nikistmen pnulu ceykyu vyaparmu cey kyu lokvartlu ceppukonkyu udinyedl nivu yehovaydu andicedvu desmuyokk unntsthmlumid nenu ninneki cednu ni tdriyen yakobu svasthymunu ni ynubhv mulo ucednu yehova selviccin vakku ide.

59

rksipnerk yuduntlu yehova hstmu kurruckaledu vinnerk yuduntlu ayn cevulu mdmu kaledu mi dosmulu mikunu mi devunikini addmuga vccunu mi papmulu ayn mukhmunu miku mrugu pcrenu gnuk ayn alkippkunnadu. mi cetulu rktmucetnu mi vrellu dosmucetnu apvtrprcbdiyunvni mi pedvulu abddhmuladucunvni ni naluk kidunubtti matladucunndi. niti nibtti yevdunu saksymu plukdu stymunubtti yevdunu vyajjemaddu adru vyrtthmendani nmukoni mospumatlu plukuduru cedugunu grbhmu dhrici papmnu kduru. varu midunagul gudlunu poduguduru salepurugu vl neyuduru a gudlu tinuvadu ccunu vatilo

okdanini evden trokkinyedl vis srpmu put-
tunu. vari pttu bttnyutku pnikiradu
varu nesindi dhricukonutku evnikini viniyo
gipdu vari kriylu papkriyle varu blatkarmu
ceyuvare. vari kallu papmucey pruet-
tucunni nirpradhulnu cputku avi tvrpdunu
vari tlpulu paphetukmen tlpulu padunu
nashmunu vari trovillo unvvi satvrtnmunu
varerugru vari ndvdullo nyaymu knbdu
varu tmkorku vkrtovlulu klipicukonu cun-
naru vatilo ndcuvadevdunu sati noddu.
kavun nyaymu maku durmuga unndi niti
mmmunu klisikonutledu velugukorku memu
knipettukonucunnamu gani ciktiey prap-
ticunu prkasmukorku edurucucunnamu
gani adhkarmulone ndcucunnamu god ko-
rku grudivarivle tdvuladucunnamu knnulu
lenivarivle tdvuladucunnamu sdhyciktidy-
vlene mdhyahnkalmun kalu jari pducun-
namu bagug brtukucunnnvarilonudiyu cccin-
vari vle unnamu. memdrmu elugubtlvle
bobbricucunnamu guvvilvle dukhrvmu ceyu-
cunnamu nyaymukorku kacukonucunnamu
gani adi lbhicutledu rksnkorku kacukonu-
cunnamu gani adi maku durmuga unndi
memu cesin tirugubatukriyulu ni yedut vist
riciynunvi ma papmulu mamid saksymu
plukucunni ma tirugubatukriyulu maku
knbduncunni. ma dosmulu maku telisey-
unvi. tirugubatu ceyutyu yehovanu vis-
rjicutyu ma devuni vebdipk venukdiyu-
tyu badhkrmen matlu vidhiki vytiriktmen
matlu vcicutyu hrwymun yocicukoni asty-
pumatlu plu kutyu iviye mavln jrugu-
cunni. nyaymunku atkm klugucunndi
niti durmun nilucucunndi stymu stvid-
hilo pdiynunndi dhrmmu lopl prvesipn-
erdu. stymu lekpyenu cedutnmu visrjicu-
vadu docbduncunnadu nyaymu jrugkpovut
yehova cucenu adi ayn drstiki prtikulmeyu-
dnyu. srkskudu lekpvut ayn cucenu md-
hyvrti lekudut cuci ascrypdenu. kabtti
ayn bahuvu ayunku shaymu cesenu ayn ni-
tiye ayunku adharmayenu. nitini kvcmuga
ayn dhricukonenu rksnnu tlmid sirstran-
muga dhricukonenu prtiddnu vstrmuga
vesikonenu asktini pevstrmuga dhricuko-
nenu vari kriylnubtti ayn prtiddn ceyunu
tn struvulku raudrmu cupunu tn virodhulku
ptrikarmu ceyunu dvipsthulku prtikarmu
ceyunu. pdmti dikkunnnunvaru yehova
nammunku bhydpduduru suryody dikkun-
nunvaru ayn mhimku bhydpduduru yehova
putticu galiki kottukonipovu prvah jlmu-
vle ayn vccunu. siyonunoddkunu yakobulo
tirugubatu ceyut mani mllukonin variyodd-
kunu vimockodu vccunu ide yehova vakku.
nenu varito ceyu nibdhn yidi ni midnunn
na atmyu nenu ni notnucin matlunu ni not-
nudiyu ni pill notnudiyu ni pill pill not-
nudiyu i kalmu modlukoni yellppudunu tol-
gipovu ani yehova selviccucunnadu.

niku velugu vcciyunndi, lemmu, tejrillumu
yehova mhim nimid udyicenu. cudumu
bhumini cikti kmmucunndi ktikicti jn-
mulnu kmmucunndi yehova nimid udyicu-
cunnadu ayn mhim nimid knbduncunndi
jnmulu ni velugunku vccedru rajulu ni
udykatiki vccedru. knnuletiti cuttu cud-
umu virdru kudukoni niyoddku vccucun-
naru ni kumarulu durmunudi vccucun-
naru ni kumartelu cknettbdi vccucun-
naru. nivu cuci prkasituvu ni gude kottukonucu up-
pogunu smudrvyaparmu ni vepu trippbdunu
jnmul aisvrymu niyoddku vccunu. otel
smuhmu midyanu eyiphal let ote lunu ni
desmumid vyapicunu vardru sebnudi vce-
dru bgarmunu dhupdrvymunu tisikonivce-
dru yehova stotrmulnu prkticedru. ni korku
kedaru gormrdlnniyu kudukonunu? nebay-
otu potlellu ni pricyku upyogmu lgunu avi
na blipithmumid agikarmulgunu na srgar
mdirmunu nenu srgaricednu. meghmuvlenu
egygu guvvilvlenu gullku eggi vccu virevru?
ni devuden yehova nammunubtti ayn ninnu
srgaricindun israyelu prisuddhdevuni nam-
munubtti durmunudi ni kumarulnu tm vedi
bgarmu lnu tisikoni vccutku dvipmulu nako-
rku knipettukonucunni trsisu odlu modt
vccucunni. anyulu ni prakarmulnu kt-
tuduru vari rajulu niku upcarmu ceyuduru
elynga nenu kopdidi ninnu kottitinigani ktak-
sici ni mid jalipducunnamu. niyoddku jn-
mul bhagymu tebduntlu vari rajulu jyotsah-
muto rppipbduntlu ni dvarmulu ratribglu
veybdk nitymu teruvbdi yudunu. ninnu se-
vipnollni jnennu rajymenu niluvdu atti
jnmulu nirmulmu ceybdunu. na prisud-
dhalypu alkarmu nimitme lebanonu sresth-
men devdaru vrksmulunu srlrvksmulunu go-
jicetlunu niyoddku tebdunu nenu na pad-
sthlmunu mhimprcednu. ninnu badhicin-
vari stanpuvaru ni yedutiki vcci sagilpde-
mid ninnu trnikricinvardu vcci ni padmul-
du pdebru. yehova pttmniyu israyelu
prisuddh devuni siyonniyu niku peru pet-
tedru. nivu visrjipbdutnubtti dvesipb-
dutnu bttiye evdunu ni margmun datipovut
ledu. ninnu savst sobhatismuganu bhu
trmulku stoksarmuganu cesednu. yeho-
vangu nenu ni rkskudniyu bhu prakarmmugl
yakobu devudngu ni vimockudniyu niku
teliybduntlu nivu jnmul palu kudici rajul
cti palu tragedvu. nenu ittdiki prtiga bgar-
munu teccucunnamu inumunku prtiga vedini
krku prtiga ittdini rallku prtiga inumunu
teccucunnamu. smadhanmunu nikdhikaru-
lunanunitini niku vicarnkrtluganu niymicu-
cunnamu. iknu ni desmun blatkarmnu mat
vinbdu ni srihddullo padu anu matgani
nasnmu anu matgani vinbdu rksnye niku
prakarmulniyu prkhyatiye ni gummmulniyu
nivu ceppukoduvu. ikmidt pglu suryuni

prkasmu niku veluguga uddu niku velucic-
cutke cdrudu iknu prkasipdu yehovaye niku
nitymen veluguvunu ni devudu niku bhus-
muga udunu. ni suryudiknu astmipdu ni
cdrudu ksinipdu yehovaye niku nitymen vel-
uguga udunu ni dukhdinmulu smaptmul-
gunu. ni jnuldru nitimtle yuduru nnu
nenu mhimprcukonuntlu varu nenu natin
kommganu nenu cesin pniganu udi desmunu
sasvtmuga svtrricukoduru. varilo otriyen-
adu veyimdygunu enniklenivadu blmen jn-
mgunu yehovangu nenu tginkalmun i kary-
munu tvrpettadunu.

61

prbhuvgu yehova atm na midiki vc-
ciyunndi dinulku suvrtmanmu prkticutku
yehova nnu abhisekicenu nlglin hrđy-
muglvarini drđhprcutkunu cerlonunnvariki
vidudlnu bdhipbdinvariki vimuktini prkti-
cutkunu yehova hitvtsrmunu mn devuni
prtiddn dimmunu prkticutkunu dukhakat-
uldrini odarcutkunu siyonulo dukhicuvariki
ullas vstrmulu dhripjeyutkunu budideku
prtiga puddnu dukhmunku prtiga andtel-
munu bharbhritmen atmku prtiga stutivstr-
munu varikiccutkunu ayn nnu ppiyun-
nadu. yehova tnu mhimprcukonuntlu niti
anu mstkivrksmulniyu yehova natin cetl-
niyu variki peru pett bdunu. calkalmunudi
paduganunn sthlmulnu varu kttuduru purv-
mun paden sthlmulnu kttuduru paden pt-
tmulnu nutnmuga sthapituru trtrmulnudi
sithilmuleyunn purmulnu bagu ceyuduru.
anyulu niluvdi mi mdlnu mepedru prdesulu
miku vyvsaykulunu mi drakstot kaprulunu
aguduru miru yehovaku yajkulnbduduru
varu ma devuni pricarkulni mnusulu mim-
munu gurci ceppuduru jnmul aisivrymunu
miru anubhvituru vari prbhavmunu podi
atisyituru mi yvmanmunku prtiga ret-
tipu ghnt nodu duru nidku prtiga tamu
podin bhagmu nnubhvici varu sosituru varu
tm desmulorettipubhagmunku krtlguduru
nityandmu variki klugunu. elynga nyay-
muceyut yehovangu nakistmu okdu anyay-
muga oknisottu pttukonut nakshymu. sty-
munubtti vari kriyaphlmunu varikiccu
varito nitynibdh ceyudunu. jnmullo vari
stti teliybdunu jnmul mdhyu vari stanmu
prsidhdinodunu varu yehova asirvdcin jn-
ni varini cucinvardu oppokuduru srgar-
menpaga dhricukonin pedlikumaruni riti-
ganu abhrnmulto alkrucikonin pedlikumar-
teriti ganu ayn rksnvstrmulnu naku dhrip-
jesi yunnadu niti anu pebttu naku dhrip-
jesiyunnadu kaga yehovanubtti mhandmuto
nenu andicucunnanu na devunibtti na atm
ullsicucunndi bhumi molku molpicuntlu-
ganu totoo vittbdinvatini adi molpicuntlu-
ganu niscymuga smst jnmul yedut prbhuvgu
yehova nitini stotrmunu ujjivip jeyunu.

62

siyonu niti suryaktivle knbdvvrku dani rksn
dipmuvle velugucuduvrku siyonu pksmdu
nenu maunmuga udu yeruslema pksmdu
nenu urkudnu. jnmulu ni nitini knugonunu
rajuldru ni mhimnu cucedru yehova niymip-
bovu krottperu niku pett bdunu. nivu yeho-
vacetilo bhusnkiritmuganu ni devunicetilo
rajki mktmuganu uduvu. viduvbdin-
danivni ikmidt nivnbdvu padendni iknu ni
desmunugurci ceppbdu hepsiba ani nikunu
byala ani ni bhumikini pelli pettbdunu.
yehova ninnugurci andicucunnadu ni desmu
vivahitmgunu. řvnudu knykn vrici pedlice-
sikonuntlu ni kumarulu ninnu vrici pedlice-
sikonedru pedlikumarudu pedlikuturinicuci
stosicu ntlu ni devudu ninnu gurci stosi-
cunu. yeruslema, ni prakarmulmid nenu
kavli varini uciyunnanu reyen pglen varu
maunmuga udru. yehova jnapkkrtlara,
visrmipkudi ayn yeruslemanu sthapicuvrku
lokmtt daniki prsidhhi klugjeyuvrku aynnu
visrmipniyykudi. tn dksin hstmu todniyu
bahublm tuod niyu yehova ilagun prmanmu
cesenu niscymuga iknu ni dhanyamunu ni
struvulku aharmuga neniyyu nivu pryaspdi
tisin draksarsmunu anyulu tagru. dhanyu
kurcinvare dani bhujici yehovaku stuti cel-
lituru pdlu kosinvare na prisuddhalymp-
mullo dani taguduru. gummuldvara rdi
rdi jnmunku trov siddhprcudi rajmargmunu
ckkprcudi ckkprcudi rallnu eri parveyudi
jnmulu cucuntlu dhvjmettudi. allicudi,
bhudigtmulvrku yehova smacarmu prktipje-
siyunnadu idigo rksn niyoddku vccucunndi
idigo ayn iccu bhumanmu aynyoddne yun-
ndi ayn iccu jtmu ayn tisikoni vccucuna
dni siyonu kumarteku teliyeyudi. prisud-
dhprjiniyu yehova vimocicin var niyu variki
peru pettbdunu. yeruslema, asiptgindan-
niyu visrjipbdni pttmniyu niku peru klu-
gunu.

63

rktvrn vstrmulu dhrici edomonudi vccu-
cunn yitdevdu? sobhivstrmu dhricinvade
gbhirmuga ndeucu bosranudi blatisymuto
vccucunn yit devdu? nitinibtti matladu-
cunn nene rksicutku bladhnyuden nene. ni
vstrmu errga unnndemi? ni bttlu draks-
ganugnu trokkucuduvani bttlvle unn vemi?
otriga draksaganugnu trokkitini, jnmullo ev-
dunu natokud udledu kopgicukoni varini
trokkitini raudrmucet varini angdrokkitini
vari rktmu na vstrmulmid cidindi, na btt
lnniyu dagule. pgtircukonu dinmu na
mnsunku vcenu vimukti ceydgin svtsrmu
vcciyudenu nenu cuci ascrypditini shaymu
ceyuvadokdunu lekpoynu adricuavadedunu
lekpoynu kavun na bahuvu naku shaymu
cesenu na ugrt nakadharmayenu. kopmug-

ligi jnmulnu trokki vesitini agrhpdi varini mttiljesitini vari rktmunu nel posivesitini. yehova mnku cesinvatnnitinibtti yehova krpatisymunu yehova stotrmu lnu ganmuce-tunu. tn vatslymunubttiyu krpabahuly-munu bttiyu israyeluyokk vssthulku ayn cupin mhaknikrmunu nenu prktn cesednu. varu na jnulniyu abddhmuladnorni pillniyu anukoni ayn variki rkskudayenu. vari yavd-badhlo ayn badhnodenu ayn snnidhi dut varini rksicenu premcetnu talimicetnu varini vimocicenu purvdinmulnnitnu ayn varini et-tikonucu mosikonucu vcenu. ayinnu varu tirugubatu cesi ayn prisuddhatmnu dukhip-jeyga ayn variki virodhiyayenu tane var-ito yuddhmu cesenu. appudu ayn purvdin-mulnu mosenu tn jnu lnu jnapkmu cesiko-nenu. tn mdkaprulku shkariye smudrmulo nudi tmmunu todukonivcinadedi? tmlu tn prisuddhatmnu ucinvadedi? mose ku-diceti vepun mhimgl tn bahuvunu ponic-cinvadedi? tnku sasvtmen prkhyati klugje-sikonutku varimudr nillnu vibhjinvinadedi? medanmulo gurrmu pdniritiga varu pdkud agadhjlmullo ndipicin vadedi? ynukoniri pll-munku digu psuvulu visratinoduntlu yehova atm variki visrati klugesenu niku ghnmen peru kluguntlu nivu ni jnulnu ndi piciti-tyu prmunudi cudumu mhimonntmen ni prisuddh nivassthlmunudi drsticumu ni askti yedi? ni saurykarymulevi? nayedl nikunn jaliyu ni vatslytyu angi poyene. maku tdrivi nive, abrahamu mmmu nerugk poyinnu is-rayelu mmmunu agikripkpoyinnu yehova, nive matdrivi anadikalmunudi ma vimock-udni niku pere gda. yehova ni margmulnu tppi tiruguntluga mmmunu eduku tolge-sitivi? ni bhymu viducuntlu ma hr-dy-mulnu niveduku kthinprcitivi? ni dasul nimittmu ni svasthygotrmul nimittmu tirigi rmmu. ni prisuddhjnlulu svlpkalmu desmunu anubh viciri ma struvulu ni prisuddhaly-munu trokki yunnaru. ni pripaln nenndunu erugnivarivlenetiviu ni perennndunu pettbd-nivarivlenetiviu.

64

ggmnu cilcukoni nivu digivcedvu gak ni snnidhini prvtmulu tttrillunu gak. ni stru-vulku ni nammunu teliyeyutke agni gc-cpodlnu kalcuritiganu agni nillnu pogjeyu-ritiganu nivu digivcedvu gak. jruginni memnukonni bhykrmen kriylu nivu ceyga anyjnlulu ni snnidhini klvrpduduru gak nivu digivcedvu gak ni snnidhini prvtmulu tt-trillunugak. tnkorku knipettuvanni visyme nivu tpp tn karymu sphlmuceyu mri e de-vunini edvu nekalmmu cuciyudledu atti de-vudu kldnn smacarmu mnasyulku vinbde-du atti sgti variki telisiyudledu. ni margmul-nubtti ninnu jnapkmu cesikonucu stosmuga niti nnusricuvarini nivu drsicu cunnavu.

cittgicumu nivu koppditivi, memmu papulme-tiviu bhukalmunudi papmullo pdiyunnamu rksn maku kluguna? memdrmu apvtrul-ktivarmetiviu ma nitikriylinniyyu murikigud-dyle nayenu memdrmu akuvle vadipo-tiviu galivan kottukonipovuntluga ma dos-mulu mmmunu kottukonipoyenu ni nam-munubtti morrpettuvadokdunu lek poyenu ninnu adharma cesikonutke tnnutanu prot-sahprcukonuvadokdunu ledu nivu maku mukhmu catu cesikotivi ma dosmulcet nivu mmmunu krigiciyunnavu. yehova, nive maku tdrivi memmu jigtmnnu nivu maku kummrivadvu memdrmu ni cetipniye yun-namu. yehova, atydhikmuga koppdkumu memmu cesin dosmunu nitymu jnapkmu cesi konkumu cittgicumu, cudumu, dyceyumu, memd rmu ni prjlme gda. ni prisuddh pttnmulu bitibhumalayenu siyonu bidayenu yerusalemu padayenu. ma pitrulu ninnu kir-ticucudin ma prisuddh mdirmu. ma srgar-men mdirmu agnipalayenu maku mnohrm-lenynniyu nasnmepoyenu. yehova, vitini cucu urkuduva? maunmuganuduva? atyd-hikmuga mmmunu srmpettuduva?

65

nayodd vicarncceynivarini na drsnmunku raniccitini nnnu vedknivariki nenu dorik-itini. nenunnnanu idigo nenunnnanu ani na peru pettbdni jnmuto ceppucunnanu. tm aloclnl nnusrici cedumargmun ndcu konucu lobdnollni prjlvepu dinmtyu na ce-tulu capucunnanu. varu totllo blyrpn-munu arpucucu itikel mid dhupmu veyuduru na bhymulek naku nitymu kopmu klug-jeyu cunnaru. varu smadhullo kurcud-ucu rhsysthlmullo prvesicucu pdimasmu tinucuduru ashyapkmulu vari patrllu un-nvi varuma dapunkuravaddu edmuga udumu nikte memmu prisuddhulmni ceppuduru; viru na nasikardharmulku pogylenu dinmtyu mdu-cudu agnivlenu unnaru. yehova ilagu selvicuccunnadu na yedut gthmulo adi vraybdi yunndi prtikarmuceyk nenu maun-muga nudnu niscymuga varnubhvicuntlu nenu variki prti karmu cesednu. niscymuga mi dosmulnubttiyu mi pitrulu dosmulnub-tiyu anga prvtmulmid i jnlulu dhupmuvesin daninibttiyu kodlmid nnnu dusicindaninib-tiyu mottmodt vari odilone variki prtikarmu kolici poyudunu. yehova ilagu selvicuccun-nadu draksgello krottrsmu knbdunppudu jnuluidi divenkrmendi dani kottiveykumu ani ceppuduru gda? na sevkulndrini nenu nsipjeykuduntlu varinibtti nenalage cesednu. yakobunudi stanmunu yudanudi na prvtmulnu svadhinprcukonuvardini put-tice dnu nenu erpcukoninvaru dani svt-tricu koduru na sevkulu akked nivsice-dru. nnnugurci vicarncsesin na prjlnimittmu saronu gorrl metbhumiyyunu akoru loy

psuvulu prudu sthlmuga udunu. yehovanu visrjici na prisuddhprvtmumu mrci gadunku blnu siddhprcuvarlara, adrstdeviki paniyarpnmu nrpicuvarlara, nenu piluvga miru uttrmiyyledu nenu matladga miru alkipp na drstiki ceddendani cesitiri nakistmu kanidani koritiri nenu khgmmunu miku adrstmuga niymicudunu mirdru vdhu longuduru. kavun prbhuvu yehova ilagu selviccu cunnadu alkicudi na sevkulu bhojnmuceyuduru gani miru akligonedru na sevkulu panmu cesedru gani miru dpigone dru. na sevkulu stosicedru gani miru siggudedru na sevkulu hrdayandmucet keklu vesedrugani miru citakratule yecedru mnodukhmucet prlapicedru. nenerprcukoninvariki mi peru sapcnmuga cesipoyedru prbhuvu yehova ninu htmuceyuni ayn tn sevkulu verok peru pettunu. desmulo tnku asirvadmu klugvlenni koru vadu nmmdgin devudu tnnasirvdipvlenni korukonunu desmulo prmanmu ceyuvadu nmmdgin devuni todni prmanmu ceyunu purvmu kligin badhlu na drstiki mruvbdunu avi na drstiki mrugvunu. idigo nenu krott akasmmunu krott bhumini srjicucunnanu munupativi mruvbdunu jnapkmunkuravu. nenu srjicucunndanigurci miru ellppudu hrsici andicudi niscymuga nenu yeruslemunu andkrmen sthlmuganu ame prjnu hrsicuariniganu srjicu cunnanu. nenu yeruslemunugurci andicednu na jnulnugurci hrsicednu rodnhdvniyu vilapdhvniyu dano iknu vin bdvu. akdd iknu koddidinmule brduku sisuvuludru kalmunidni muslivarudru baluru nuru svtsrmul vyssuglvare cni povuduru papatmude sapgrstudguvadu shitmu nuru svtsrmulu brdukunu jnulu idlu ktukoni vatilo kapurmuduru drakstotlu naticukoni vati phlmul nnuhb vituru. varu ktukonn yidldo verokru kapurmudru varu natukonnvatini verokru anubhvipru na jnul ayusymu vrksayusymt ygunu nenu erpcukoninvaru tamu cesikonindani phlmunu purtiga anubh vituru varu vrthagha pryaspedru aksmikmuga klugu apayamu nodutke pillnu knu varu yehovacet asirvdipbdinvarguduru vari stanpuvaru variyoddne yuduru. varikilagan jrugunu varu vedukonk munupu nenu uttrmiccednu varu mnvi ceyucudga nenu alkicednu. todellunu gorppillunu klisi meyuni sihmu edduvle gddi tinunu srpmunku mnnu ahamngunu na prisuddhprvtmulo avi haniyennu nasn mennu ceykudunu ani yehova selvicucucunnadu.

66

yehova ilagu ajn iccucunnadu akasmu na sihasnmu bhumu na pad pithmu miru na nimittmu ktnuddesicu illu epatidi? naku visrmsthanmuga miru ktnuddesicundi epatidi? avnniyu na hstrkrtymulu avi navln klig-

invni yehova selviccu cunnadu. evdu dinude nligin hrdymuglvade na mat vini vnkucuduno vanine nenu drsticucunnanu. eddunu vdhicuvadu nrnu cpuvanivtivade gorppillnu bliga arpicuvadu kukk mednu virucuvanivtivade nevedymu ceyuvadu pdirkmtu arpicuvani vtivade dhupmu yevuvadu bommmu stuticuvanivti vade. varu tmkistmentluga trovlnu erpcukoniri vari yshymen pnulu tmke yistmugaunvvi. nenu pilicinpudu uttrmiccuvadokdunu lek poyenu nenu matladinppudu vinuvadokdunu lek poyenu na drstiki ceddendani cesiri nakistmu kanidani korukoniri kavun nenunu varini mosmulo mucudunu varu bhyppuvatini varimidiki rppicednu. yehova vakymunku bhyppuvarlara, ayn mat vinudi mimmunu dvsicucu na nammunubtti mimmunu trosiveyu mi svjnulu mi stosmu maku knbduntlu yehova mhimnodunu gak ani ceppuduru vare siggunoduduru. alkicudi, pttnmulo allridhvni puttucunndi devalymunudi sbdmu vinbduncunndi tn struvuku prtikarmu ceyucudu yehova sbdmu vinbduncunndi. prsvvedn pdkmunupu ame pillnu knindi noppulu tglukmunupu mgpillnu knindi. ativart yevru viniyudiri? atti sgtulu evru cuciri? ok jnmunu knutku oknati prsvvedn caluna? okk nimismulo ok jnmu jnmicuna? siyonunku prsvvedn kluggane ame biddnu knenu. nenu prsvvedn klugjesi knipikp manedna? ani yehova adugucunnadu. puttucuvaden nenu grbhmmu musedna? ani ni devudugucunnadu. yeruslemunu premicuvarlara, mirdru ameto stosicudi andicudi. amenubtti dukhicuvarlara, mirdru ameto utshicudi adrnkrmen ame stnymunu miru kudici trpti nodedru ame mhimatismu anubhvicucu andice dru. yehova ilagu selviccucunnadu alkicudi, ndivle smadhanmmu ameyoddku parjeyudunu miru jnmul aisivrymu anubhvicuntlu oddumid porliparu jlprvahmule miyoddku danini rajetunu miru cknue tikonbdedru mokallmid adipbdedru. okni tlli vanini adricuntlu nenu mimmunu adricednu yeruslemulone miru adripbdedru. miru cudga mi hrdymu ullsicunu mi yemuklu letgddivle bliyunu yehova hstblmu ayn sevkulyedl knu prcbdunu ayn tn struvulyedl kopmu cupunu. alkicudi, mahakopmuto prtikarmu ceyut kunu agnijvalldo gddicutkunu yehova agnirupmuga vccucunadu ayn rthmulu tupanuvle tvrpduncunvni. agni cetnu tn khgdmucetnu sriruldrito ayn vyajyemadunu yehovacet anakulu htulvuduru. totoniki vellvlenni mdhynilucunn yokni cucu tmmu prtisthikukonucu pvitprcu konucunnvare pdimasmmu heyvstuvunu pdikokkulnu tinuvarunu okdunu tppkud nsicedru ide yehova vakku. vari kriylu vari tlpulu naku teliseyunnvvi apudu smst jnmulnu aya bhaslu mat laduvarini smkurcednu varu veci na mhimnu

cucedru. nenu variyedut ok suck kriynu
jrigicednu varilo tpicukoninvarini viluka-
dren trsisu pulu ludu anu jnul yodd kunu
tubalu yavanu nivasulyoddkununu nenu ppe
dnu nnnugurcin smacarmu vinnttiyu na mhi
mnu cudnttiyudurdvipvasulyoddku varini
ppednuvaru jnmullo na mhimnu prktice-
dru. israyeliyulu pvitrmen patrlo nevedy
munu yehova mdirmuloniki teccuntluga gur-
rmulmidnu rthmulmidnu dolilmidnu kcr-
gadidlmidnu otelmidnu ekkici srvmul-
lonudi naku prtisthit prvtmgu yerusle-
munku mi svdesiyulnu yehovaku nevedy-
muga varu tisikonivccedrni yehova selviccu
cunnadu. mriyu yajkuluganu leviyuluganu
udutke nenu varilo kodrini erpcukodunu
ani yehova selviccucunnadu. mriyu yehova
ilagu selviccucunnadu nenu srjipbovu krott
akasmunu krott bhumiyu lymukak na snnid-
hini nilucuntlu ni sttiyu ni nammunu nili-
ciyudunu ide yehova vakku. prti amavasy-
dinmunnu prti visratidinmu nnu na snnid-
hini mrokkutke smst srirulu vcce dru ani
yehova selviccucunnadu. varu poyi namid
tirugubatu cesinvari klebr mulnu teri cuce-
dru vati purugu cavdu vati agni aripodu avi
smst srirulku hey-muga udunu..

benyaminudesmdli anatotulo kapurmunn
yajkullo okde, hilkiya kumaruden yirmiya
vaykmu amonu kumaruden yosiya yudaku
raje yudga atni yelubdi pdumudv svtsrmun
yehova vaku yirmiyaku prtyks mayenu.
mriyu yosiya kumarudgu yeho yakimu yu-
daku rajeyudganu, yosiya kumarudgu sid-
kiya yudaku raje yudganu, atni yelubdi
pdunokdv svtsratmuvrkunu, anga a svts-
rmun ayidv nello yerusalemu cerdisikoni
pobdu vrkunu a vaku prtyksngu cud-
enu. yehovavaku naku prtyksme yilagu
selviccenu grbhmulo nenu ninnu rupipk
munupe ninnerigitini, nivu grbhmunudi by-
lupdk munupe nenu ninnu prtisthicitini, jn-
mulku prvktga ninnu niymicitini. aduku
ayyo prbhuvgu yehova, cittgicumu nenu
baludne; matladutku naku skti caldni
nennga yehova naklagu selviccenenu
baludnnvddu; nenu ninnu ppuvardriyoddku
nivu povlenu, nikajnapicin sgtulnniyu cepp
vlenu. variki bhydpdkumu, ninnu vidipi-
cutku nenu niku todeyunnanu; ide yehova
vaku, appudu yehova ceyi capi na no-
rumutti yilagu selviccenuidigo nenu ni not
na matlu uciyunnanu. pellgicutkunu virug-
gottutkunu, nsipjeyutkunu pddroyutkunu,
kttutkunu natutkunu nenu i dinmun jn-
mul midnu rajy mulmidnu ninnu niymi-
ciyunnanu. mriyu yehova vaku naku
prtyksme yirmiya, nikemi knbduncundni
selviccenu. adukubadmucettu cuvv knbdu-
cundni nennga yehovanivu baguga knipet-
titivi; nenu ceppin vakymunu nervercutku
nenu atur pducunnannenu. redvmaru
yehova vaku naku prtyksmenikemi knbdu-
cundni selviyya nenumslucun ban naku
knbduncundni; dani mukhmu uttr dikkunku
tirigiyundntini. aduku yehova ilagu selvic-
cenuuttr dikkunudi kidu byluderi yi desniva-
suldrimidiki vcunu. idigo nenu uttrdikkun
nunn rajymul srsvssthu lnu pilicednu, varu
vcci privadunu yerusalemu gummullonu,
yerusalemu cuttunnun prakarmu lnnitiki edu-
ruganu, yudaptnmulnnitiki eduru ganu tm
sihasnmulnu sthapituru. appudu yerusalemu
varu nnnu vidici anydevtlku dhupmu vesi,
tm cetulu rupicin vatiki nmskricut ynu tm
cedutnmntinibtti nenu varini gurgin na tir-
pulu prktitunu. kabtti nivu ndumukttu koni
niluvbdi nenu nikajnapicundtyu variki prk-
nceyumu; bhydpdkumu leda nenu vari yedut
niku bhymu puttittunu. yuda rajul yod-
dku gani prdhanulyoddku gani yajkulyod-
dku gani desnivasulyoddku gani, yi desmt-
tilo nivekkdiki poyinnu, prakarmugl pttm-
muganu inupstbhmuganu ittdi godlu ganu
nivuduntlu i dinmun ninnu niymiciyunnanu.
varu nito yuddhmu ceturu gani ninnu vidipi-
cutku nenu niku tode yundun varu nipeni
vijymu pod jalru; ide yehova vaku.

mriyu yehova vaku naku prtyksme yi-
lagu selviccenu. nivu velli yerusalemu
nivasul cevullo i smacarmu prktpummu.
yehova selviccundemnganivu arnymulonu,
vittnmulu veydgnidesmulonu, nnnu veb-
dicucu ni řvnkalmulo nivu cupin anurag-
munu ni vevahik premnu nenu jnapkmu
cesikonucunnanu. appudu israyelu yeho-
vaku prtisthitjnmunu, ayn rabdiki prthm
phlmunu ayenu, atni ly prcuvardru sik-
sku patruleri, variki kidu sbh vicunu;
ide yehova vaku. yakobu itivarlara, is-
rayelu itivar lara, mirdru yehova vaku vinu-
di. yehova ilagu selviccucunnadunaydu
e durniti cuci mi pitulu vyrtthmendani
nnusrici, tamu vyrtthulguntlu nayoddnudi
durmuga tolgi poyiri? aiguptudesmulonudi
mmmunu rppicin yehova yekkd nunnadni
arnymulo anga, edarulu, gotulugl desmulo
anavrstiyu gadhadhkarmunu klgi, yevrunu
scarmennu nivasmennu ceyni desmulo mm-
munu ndipicin yehova yekkd unnadni jnulu
adugutledu. dani phlmulu sresthparthar-
mulnu tinuntlu nenu phlvtmen desmu-
loniki mimmunu rppigga miru prvesici, na
desmunu apvitprci na syasthymunu hey-
mendiga cesitiri. yehova yekkd unnadni ya-
jkuldugru, dhmsastropdeskulu nnnerugru,
eliklunu namid tirugubatu ceyuduru. prvkt-
tlu bylupert prvcnmulu ceppuduru nispryo-
jnmenvatini anusrituru kavun nenikmidt mi-
tonu mi pilll pillltonu vyajyemadednu; idi
yehova vaku. kittiyul dvipmulku poyi cud-
udi, kedarunku dutlnu ppi baguga vicarici
telisikonudi. milo jigin prkarmu ekkdennu
jriginda? devtvmu leni tm devtlnu e jn-
mennu eppudennu marucukonena? ayinnu na
prjlu pryojnmu lenidanike tm bhimnu mar-
cukoniri. akasma, dinibtti vismy pdumu,
kpicumu, bottiga pade pommu; ide yehova
vaku. na jnulu redu nermulu cesiyyunnaru,
jivjlmul utnen nnnu vidici yunnaru, tmko-
rku totlru, anga bddle nillu niluvni totlru
tolipicukoniyunnaru. israyelu konbdi da-
suda? yituttin dasuda? kadu gda; at-
del dopudusommayenu? kodm sihmulu va-
nipeni bobblu pettenu grjicenu, avi atni
desmu paducesenu, atni pttnmulu nivasu-
lulek pada yenu. nopp, thpnesu anu pt-
tnmulvaru ni nettini bddlu cesiri. ni de-
vuden yehova ninnu marg mulo ndipicu-
cudga nivu ayinu visrjicut vln niku nive yi
badh klugjesikotivi gda. nivu sihoru nillu
tragutku aiguptu margmulo nikemi pniiyun-
ndi? yuphrtisundi nillu tragutku assuru
margmulo nikemi pniiyundni. ni devuden
yehovanu visrjicutyu, niku na yedl bhy bhk-
tulu lekudutyu, badhkunu srnkunu karn-
ngu nni nivu telisikoni grhicuntlu ni ce-
dutnmunu ninnu siksicunu, nivu cesin drohmu
ninnu gddicunni prbhuvunu senymul kdhip-

tiyungu yehova sel vuccucunnadu. purv kalmunudi nenu ni kadini viruggotti ni bdhkmulnu tepivesitininenu sevey nni ceppucunnavu; ettyin prti kodmidnu pceni prti cettukridnu vesitye kridicucunnavu. sresthmen draksavllivti daniga nenu ninnu natitini; kevlmu nikkmen vittnmuvlni cettu vtidaniga ninnu natitini; naku jatihinpu draksavllive ni vetlu bhrststan metivi? nivu ksarmuto kdugukoninnu vistarman sbbu racukoninnu ni dosmu mrkyle naku knbducunndi; idi prbhuvgu yehova vaku. nenu apvitr nodindannu kanu, bylu devtlnnusrici povudannu kanu ani nivu etlnukoduvu? loylo ni margmunu cudumu, nivu cesindani telisikonumu, nivu trovillo itu atu tiruguladu vdigl otevu, arnymunku al vatu pdin advi gadidvu, adi dani kamaturvln gali pilcunu, klisikonunppudu dani trippgl vadevdu? dani vedku gadidllu ediyu alsu yuddu, dani masmulu adi knbdunu. jagrtt pdi ni padmulku ceppulu tadugukonumu, ni gotuk dppigon kuduntlu jagrtt pdumu ani nenu ceppinnu nivua mat vyrthmu, vinnu, anyulnu mohicitini, vari vebdi podunni ceppucunnavu. dorikin dog siggupduntlu israyelukutubmu varu siggupdudurunivu ma tdrivni mranutonunive nnu puticitivni ratitonu ceppucu, varunu vari rajulunnu vari adhiptulunnu vari yajkulunu vari prvktlunu avmanmu noduduru. varu na ttu mukhmu trippukonk vipune trippukoniri; ayinnu aptkalmuleci mmmunu rksipumni varu mnvi ceyuduru. niku nivu cesikonin devtlu ekkd nunnvi? avi ni aptkalmulo leci ninnu rksicu nemo; yuda, ni pttmulello ni devtlnniye gda. mirdru namid tirugubatu cesinvaru, nato eduku vaducidurni yehova adugucunnadu. nenu mi pillnu htmuceyut vyrthme; varu siksku lobdru; nasvachgl sihmuvle ni khdgmu mi prvktlunu shricu cunndi. i trmuvu lara, yehova selvicu mat lksyppetudinenu israyelunku arnymu vlenetina? gadhadhkar desmuvlenetina? memu svevchga tiruguladuvar metiviu; iknu niyoddku ramni na prjel ceppu cunnaru? knykt tñ abhrnmulnu mrcuna? pedlikumari tñ oddanmmu mrcuna? na prjlu lekkennni dinmulu nnu mrciunnaru. kammu tirukonutke niveto upaymuga nticucunnavu; aduvln ni karymulu ceyutku cedustrilku nerpitivi gda. mriyu nirdhosulen dinul pranrktmu ni btt cegulmid knbducunndi; knnmullone kadu gani ni bttlnnitimidnu knbdu cunndi. ayinnu nivunenu nirdosini, niscymuga ayn kopmu namidnudi tolgiyoyenni ceppu konucunnavu. idigopapmu ceyledni nivu ceppin danibtti nito naku vyajyemu kligindi. ni margmu marcu konutku nivel itu atu tiruguladucunnavu? nivu assurunu adharmu cesikoni siggupdintlu aiguptunu adharmu cesikoni siggupdedvu. cetulu nettini bettu koni a jnmunoddnudi bylu velledvu;

yehova ni asrymulnu nirakricucunnadu. vativln niku ksemmu klugdu.

3

mriyu okdu tñ bharynu tyjيجا ame atniyoddnudi tolgiyoyi verok purusuniden truvatu atdu ameyoddku tirigiceruna? alagu jragu desmu bhuga apvitrmmunu gda; ayinnu nivu anakulen vitkadrtu vybhicarmu cesinnu nayoddku tirigirmmni yehova selvuccucunnadu. cetuleni kodprdesmuvepu ni knnuletti cudumu; nito okdu synipni sthlmekkd unndi? edari margmun ar-bidessthudu kacyuduntluga nivu varikorku trovillo kurcudiyunnavu; ni vybhi carmulcetnu ni duskarymulcetnu nivu desmunu apvitrprecucunnavu. kavun vanlu kuriyk manenu, kdvri vrsmu lekpoi yunndi, ayinnu niku vybhicar stri dherymuvti dherymu gldu, siggu pdnoll kunnavu. ayinnu ippudu nivuna tdrì, cinnpntinudi naku celikadvu nive yni naku morrpettucudva? ayn nitymu kopicuna? nirtmu kopmu cupuna? ani nivukoninnu nivu ceydlein duskarymulu ceyucune yunnavu. mriyu rajen yosiya dinmullo yehova nakilagu selviccendrohinigy israyelu ceyukarymu nivu cucitiva? ame unntmen prti kodmidikini pceni prti cettu kridikini povucu akkd vybhicarmu ceyucunndi. ame yi kriylnnitini cesinnu, amenu nayoddku tirigi rmmni nenu selviyyga ame tirigiraledu. mriyu visvasghatkuralgu ame shodriyen yuda dani cucenu. drohinigy israyelu vybhi carmucesin hetuvucetne nenu amenu vidicipetti ameku prityagpatrik iyyga, visvasghatku ralgu ame shodriyen yuda cuciyu tanunu bhypdk vybhicarmu ceyucu vccu cunndi. ralltonu moddultonnu vybhicarmu cesenu; ame nirbhymuga vybhicarmu cesi desmunu apvitrprecunu. itga jriginnu visvasghatku ralgu ame shodriyen yuda pevesmunke gani tñ purnhrdymuto nayoddku tirugut ledni yehova selvuccucunnadu. kaga visvasghatkuralgu yudakte drohinigy israyelu tanu nirdosiniyni rjuvuprecukoni yunndi. nivu velli uttridikkun i matlu prk tipumudrohinigy israyelu, tirigirmmu; ide yehova vaku. mimid na kopmu pdniynu, nenu krpglvadnu gnuk nenellppudu kopicuvadnu kanu; ide yehova vaku. ni devuden yehovamid tirugubatu ceyucu, na matnu agikriprti pceni cettu krid anyulto klisi konutku nivu itu atu poyin ni dosmu oppukonumu; ide yehova vaku. bhrstulgu pillara, tirigirdi, nenu mi yjmanudnu; ide yehova vaku okanok pttmmlonudi okniganu, okanok kutubmulonudi iddriniganu mimmunu tisikoni siyonunku rppicednu. nakistmen kaprulnu miku niymitinnu, varu jnanmutonu vivekmutonu mimmu neluduru. miru a desmulo abhivrdhdi podi vistricu dinmullo jnulyehova

nibdhñ mdsmani iknu ceppru, adi vari mnssu loniki radu, danini jnapkmu cesikonru, adi poyi nduku citpdru, ikmidt dani ceyradu; ide yehova vakku. a kalmunyehovayokk sihasnmani yerusalemunku peru pettedru; jñmu lñniyu tm dustmnssulo puttu murkhtvmu ceppun nducukon yehova nammunubtti yerusalemunku gupuluga kudi vccedru. a dñ mullo yudavssstħulunu israyelu vsstħulunu klisi uttrdesmulonudi pryane, mi pitruku nenu svastħymuga iccin desmuku vccedru. nenu biddllo ninnetlu ucukoni, rmy desmuni jñmul svastħymullo rajkiy svastħymunu nenetlu nikiced nnukoni yutini. nivuna tđri ani naku morrpetti nñnu manvñukotini gđa? ayinnu stri tn purusñniki visvasghatkuralguntluga israyelu vsstħulara, niscymuga mirunu naku visvas għatkuletiri; ide yehova vakku. alkicudi, cetluleni mettlmid ok svrmu vinbducunndi; alkicudi, tamu dñrmargule tm devuden yeho vanu mrcindanini btti israyeliyulu ceyu rodn vijnapñmulu vinbducunñvi. bħrstulen biddlara, tirigi rđi;mi avisvasmmunu nenu bagucesednu; nive madevud venyehovavu, niyoddke memu vccu cunnamu, niscymuga kodlmid jrigindi mos krmu, prvtmūlmid cesin ghos nispryojñmu, niscymuga ma devuden yehovavlñ israyelu nku rkñs klugunu. ayinnu ma balymunudi ljjakrmen devt ma pitru l kstarjitmuni, vari gorlñu vari psuvulñu vari kumarulñu vari kumartelñu migiveyucunñdi. siggunodinvarme sagilpdudm rđi, mñmu kñbdkd avmanm mñlñu mruguceyenu gaki; mñ devuden yehova mat vink mñmmunu mñ pitrulunu mñ balymunudi netivrku mñ devuden yehovaku virođhmuga pappmu cesinvarmu.

4

ide yehova vakkuisrayelu, nivu tirigi ranud-desicinyedl na yoddke ravlenu, nivu itu atu tirugut mani ni heykriylnu na snñidhinudi tolgici stymunubttiyyu nyaymuni bttiyyu nitinibttiyyu yehova jivmutodni prma nmucesinyedl jñmulu aynydu tmku asirva dmu klugunnukoduru, aynyde atisypdu duru. yudavarikini yerulemu nivasulkunu yehova ilagu selviccucunnadumullpod llo vitñmñulu clłk mi bidupolmuni dunnudi. avidheyule yudut manukoni mi dustkriylnu btti yevdunu arpiveylentga na ugrt agnive kalckuduntlu yudavarlara, yerulemu nivasulara, yehovaku lobdiyududi. yudalo smacarmu prkicudi, yerule mulo caticudi, desmulo bur ududi, gtģiga heceric ceyudi, etlñgaprakarmugl pttñ mulloniki povuntluga poģe rđi. siyonu cucuntlu dhvjmū ettudi; paripoyi tppicukonu tku alsymu ceykudni ceppudi; yehovangu nenu uttrdikkunudi kidunu rppicucunñanu, gopp nasñmmu rpicucunñanu, podllo nudi siħmu bylud-

eriyunñdi; jñmul vinas kudu byluderiyun-nadu, ni desmuni nasñmu ceyutku atdu pryane tn nivasmmu vidici yunnadu, ni pttñmulu pade nirjñmuganudunu. iduke goneptt kttukonudi; rodnmu ceyudi, keklu veyudi, yehova kopagni mñmidiki rakud manipoledu; ide yehova vakku. a dñmmun rajunu adħiptulunu unmttulguduru yajkulu vibħrati noduduru, prvktlu vismy moduduru. appudu nenitliniktta, yehova prbħuva, kħđgmū htyceyucudga nivumiku ksemmu klugunni ceppi niscymuga i prjñu yerulemmu bħga mospucitivi. a kalmun i jñulkunu yerulemmunu ilagu ceppbdunu arnymdu cetluleni mettlmidnudi vđgali na jñul kumartettu visrucunñdi; adi turpar pttutkennu suddħi ceyutkennu tģindi kadu. atkte mikktmen gali namid kottucunñdi. ippudu varimidiki ravlññ tirpulu selvitñnu ani yehova ceppucunnadu. meghmulu kmmuntlu ayn vccucunnadu, ayn rthmulu sđigalivle nunnvi, ayn gurrmulu gđđłkte vegmuglvi, ayyo, mñmu dopudu sommyitivi. yerus lema, nivu rkspibduntlu ni hrđymulonudi cedutñmu kdģivesikonumu, enñallvrku ni dustabħi praymulu niku klģiyudunu? danu prdesmñ nokdu prktn ceyucunnadu, kidu vccucunñdñi ephrayimu kodlyodkud caticucunnadu, muttđi veyuvaru durdesmunudi vcci yuda pttñmulnu ptukodumni biggrga arcucunñarni yerulemmunugurci prktnceyudi, jñmulku telijeyudi. ame namid tirugubatu cesenu gñuk varu cenikaprvlve daniçuttu muttđiveturu; ide yehova vakku. ni prvrtñyu ni kriy lunu vitini nimidiki rppicenu. ni cedutñme diniki karmnu, idi ceduganunñdi gđa, ni hrđymu ntucunñdi gđa? na kdupu, na kdupu, na atrgmulo na keto vednganunñdi; na gude nrmulu, na gude kottukonucunñdi, tallenu; na pranma, bakanadmu vinbducunñdi gđa, yuddhghos niku vinbducunñdi gđa? kidu vet kidu vccucunñdi, desmtyu docukonbducunñdi, na gudarmulunu hħattuganu nimismulo na dera terlunu docu kñbdyinnvi. nenu enñallu dhvjmuni cucu cudvlenu burđhvni nenennallu vinucudvlenu? na jñulu avivekulu varu nñnerugru, varu mudhu len pillu variki teliviledu, kiduceyutku variki teliyunu gani melu ceyutku variki buddi caldu. nenu bħmini cudga adi nirakarmuganu sunymuganu uđenu; akasmuttu cudga acct velugulekpoyenu. prvtmñlu cudga avi kpīcucunñvi kodlñniyu kdulucunñvi. nenu cudga nrudokdunu lekpoynu, akaspsu lñniyu egiripoyiyudenu. nenu cucucudga phlytmen bħmi yedari ayenu, aduloni pttñmñlñniyu yehova kopagniki niluvlek ayn yedut nudkud pđgottdiyudenu. yehova ilagu selviccucunnaduidesmtyu padgunu gani nissesmuga dani nasñmu ceynu. daninibtti bħmi dukħicucunñdi, pen akasmu karu kmmi

yunndi, ayite nenu danini nirnyicinppudu mat iccitini, nenu pscattap pdatledu rd-
duceyutledu. rautulunu vilu kadrunu ceyu
dhvni vini pttnsthuldru paripovu cunnaru,
tuppllo durucunnaru, mettliku ekkucun-
naru, prtii pttnmu nirjnmayenu vatilo niva-
sulevrunu leri, docukon bndindana, nivemi
ceyuduvu? rkt vrvnstrmulu kttukoni su-
vrn bhush mulu dhrici katukcet ni kn-
nulu peddviga cesi konucunnave; ninnu nivu
alkricukonut vyrtihme; ni vitkadru ninnu
trnikricuduru, vare ni pranmu tiy jucucun-
naru. prsvvednpdu stri kekluveyuntlu, to-
likanupu knucu vednpdu stri kekluveyuntlu
siyonukumarte ayyo, naku srm, nrhtkulpale
nenu murcillucunnanu ani yegroju cu-
tularucu kekluveyut naku vin bducunndi.

5

yeruslemu vidhullo atu itu prugettucu cuci
telisikonudi; dani rajvidhullo vicarn ceyudi;
nyaymu jrivicucu nmmkmuganud yticu-
cunn okdu miku knbdinyedl nenu dani
ksmicudunu. yehova jivmutodu anu mat
plikinnu varu mosmunke prmanmu ceyu
duru. yehova, ytharhtmidne gda nivu
drsti yucucunnavu? nivu varini kottitivi
gani variki dukhmu klugledu; varini ksinip
jesiynnavu gani varu siksku lobdnolkun-
naru. ratikte tm mukhmulnu kthinmuga
cesikoniyunnaru, mllutku smmtipru. nen-
itlnukotini viru ennickenivare yudi yehova
margmunu, tm devuni nyayvidhini erugk
buddhihinule yunnaru. ghnulenvariyoddku
poyednu varito matladednu, varu yehova
margmunu, tm devuni nyayvidhini erigin-
vare yudurugda ani nennukotini. ayite ok-
dunu tppkud varu kadini viricinvaruganu
ktlnu tepu koninvaruganu unnaru. varu
tirugubatusesi bhuga visvasghatkuleri gnuk
arnymunudi vccin sihmu varini cpunu, advi
todelu varini nasnmu ceyunu, cirutpuli
varu pttnmulyodd poci yudunu, vatilonudi
byluderu prtivadu cilebdunu. ni pillu
nnnu vidici devmu kanivati todni prmanmu
ceyuduru; nenu varini trtpit posicinnu
varu vybhicarmu ceyucu vesyl idllo gupulu
kududuru; nenetlu ninnu ksmicu dunu?
baguga blisin gurrmulvle prtivadunu itu atu
tirugucu tn poruguvani bharyvebdi ski li-
cunu atti karymulnubtti nenu ddipkuduna?
atti jnmumid na kopmu tircukonkuduna?
ide yehova vakku. dani prakarmu lekki
nasnmuceyudi, ayinnu nissesmuga nasn-
muceykudi, dani sakhlnu kotti veyudi. avi
yehovavi kavu. israyelu vssthu lunu yuda
vssthulunu bhuga visvasghatkmu cesiyn-
naru; ide yehova vakku. varuplukuvalu
yehova kadniyu ayn ledniyu, kidu mnku rad-
niyu, khdgmunennu krvunennu cud mniyu,
prvktlu gali matlu plukudurniyu, ajn ic-
cuvalu varilo ledniyu, tamu ceppintlu tmku

klugunniyu ceppuduru. kavun senymulkd-
hiptiyu devudungu yehova ilagu selvic-
cucunnadu varu i matlu plikindun na vaky-
mulu varini kalcuntlu ni not vatini agni-
ganu i jnmunu ktteluganu nenu cesednu;
ide yehova vakku. israyelu kutubmuvar-
lara, alkicudi, dur munnudi mi midiki ok
jnmunu rppicednu, adi blmen jnmu pu-
ratnmen jnmu; dani bhas niku ranidi, a
jnulu plukumatlu niku bodhpdvu. vari
ammul podi terein smadhi, vadrdu bla
dhyulu, varu ni ptu ni aharmunu nas-
nmu ceyuduru, ni kuma rulnu ni ku-
martelnu nasnmu ceyuduru, ni gorrlu ni
psuvulnu nasnmuceyu duru, ni draksetl
phlmunu ni ajurpucetl phlmunu nasnmu
ceyuduru, niku asrymuganun prakarmu-
lugl pttmulnu varu kticet padu ceyuduru.
ayinnu a dinmullo nenu mimmunu ses-
mulekud nsipjeynu; ide yehova vakku. mn
devuden yehova deninibtti ivnniyu maku ce-
senni vardugga nivu varito ilagnumumiru
nnnu visrjici mi svdesmullo anydevtlnu kolici
nduku, midikani desmullo miru anyulnu
kolice dru ani yehova selviccucunnadu.
yakobu vssthalu i mat telijeyudi, yuda
vssthaluku i smacarmu caticudi knnuluiyu
cudkyu cevuludiyu vinkyu nunn vivekmu-
leni mudhulara, i mat vinudi. smudrmu
datlekuduntlu, dani trgm let porlinnu
avi prbllekyu, et ghosicinnu dani datlekyu
uduntlunu nity nirnymucet daniki isuknu
srihdduga niymicin naku miru bhy pdra? na
snnidhini vnkra? ide yehova vakku. i jnulu
tirugu batunu drohmunuceyu mnsugl varu,
varu tirugubatukeyucu tolgi povucunnaru.
varurdi mn devuden yehova ydu bhybhk-
tulu kligiudmu, ayne tolkri vrsmunu kd-
vri vrsmunu dani dani kalmun kuripicu
vadu gda; nirnyipbdin kotkalpu varmulnu
ayn mnku rppicunni tm mnsullo anukonru.
mi dosmulu vati krmmunu tppicenu, miku
melu klugkudutku mi papmule karmmu. na
jnullo dustulunnaru, pksul vetkadru poci
yuduntlu varu pociyuduru varu bonulu pet-
tuduru, mnusulnu pttukoduru. jprmu pit-
tltlo nidiyuduntlu vari yidlu kptmuto ni-
diyunvi, danicetne varu goppvarunu aisvry
vtulunu aguduru. varu krovvi blisiyunnaru,
atekadu atydhikmen duskarymulu ceyu cun-
naru, tdrilenivaru geluvkuduntlu vari vya-
jyemunu anyaymuga tircuduru, dinul vya-
jye munu tirpunku raniyyru. atti vatini cuci
nenu siksip yuduna? atti jnuku nenu prtii
ddn ceykuduna? ide yehova vakku. ghor-
men bhykrkarymu desmullo jrugu cunndi.
prvktlu abddhprvcnmmulu plikedru, yaj kulu
vari pksmun elubdi cesedru, alagu jrugat
na prjlku istmu; dani phlmu nodunppudu
miremi ceyuduru?

benyaminiyulara, yerusalemulonudi pari povudi, tekovlo burdhvni ceyudi, bet hkkeremu mid anvaluke dhvjmu niluvbet-tudi, kidu uttr dikkunudi vccucunndi, gopp ddu vccucunndi. sudriyu sukumariyunen siyonu kumartenu pell gicucunnanu. gorrl kaprulu tm mdlto ameyoddku vccedru, ame cuttu tm gudarmulnu veyuduru, prtivadunu tn kistmencot mdnu mepunu. ameto yuddhmunku siddhprcukonudi; ledi, mdhyahnmdu byluderudmu. ayyo, mnku srm, proddu grukucunndi, saykalpu chaylu podugvucunvni. ledi ame ngrulnu nsipjeyutku ratri byluderudmu. senymul kdhhtiye yehova ilagu selviccucunnadu cetlhu nriki yerusalemunku eduruga mutt-didibb kttudi, i pttmnu kevlmu anyaymunu anusrici ndcundi gnuk siks novlsvi vccenu. ut tn jlmmu peki ubuk ceyuntlu adi tn cedutnmunu peki ubukceyu cunndi, blatkarmunu dopudunu danilo jrugut vinbducunndi, gaymulunu debblunu nitymu naku knbducunvni. yeruslema, nenu niy-oddnudi tolqipbdkuduntlunu nenu ninnu paden nirmanusy prdesmuga ceykuduntlunu siksku lobdumu. senymulkdhtiye yehova ilagu selvicu cunnaduraksettut phlmmu erukonutlu mnu syulu emiyu migulkud israyelu sesmunu eru duru; drakspdlu eruvalu cinn tigelnu erutke tn ceyyi mrl veyuntlu ni ceyyiveyumu. vidurni nenevrito matladednu? evriki saksy miccednu? varu vinutku tm mnssu siddhprcukonru gnuk vinlekpoyiri. idigo varu yehova vakymdu stosmu lenivare dani trnikrituru. kavun nenu yehova krodhmuto nidiyun-nanu, danini ancukoni ancukoni nenu visikiyunnanu, okdu tppkud vidhilonunn pspillmidnu řvnul gupumidnu dani kumm-ripvsvi vccenu, bharya bhrt lunu vyssu mirinvarunu vrddhulunu pttukonbde dru. emiyu migulkud vari yidlunu vari pol mulunu vari bharylunu itrulku appgipb-duduru, i desnivasulmid nenu na ceyyi capucunnanu; ide yehova vaku alpulemi ghnulemi vardru mosmu cesi docucunvaru, prvktemi yajkulemi adru vckulu. smadhan-muleni smymunsmadhanmu smadhanmni ceppucu, na prjlkunn gaymunu pepen ma-trme bageceyu duru. varu tamu heykriylu ceyucunndun siggupdvsvi vccenu gani varu ematrmunu siggupdru; avmanmu noditimni variki toceledu gnuk pdi povuvarito varu pdipovuduru, nenu varini vimrsicu kalmun varu tottriludurni yehova sel viccucunnadu. yehova ilagu selviccucunnadamarg mullo nilici cududi, puratnmargmulnugurci vicar-icudi, melu klugu margmedu ani ydigi adulo nducukonudi, appudu miku nemmdi klugu. ayite varumemu adulo nducukonmni ceppu cunnaru. mimmunu kapukayutku

nenu kavlivarini ucuyunnanu; alkicudi, varu ceyu burdhvni vinbducunndi. ayite memu vinmni varnu cunnaru; anyjnulara, vinudi; sghma, variki jrgin danini telisikonumu. bhulokma, vinumu; i jnulu na matlu vinkunnaru, na dhrrsastrmmu visrjicu-cunnaru gnuk tm alocnlku phlitmen kidu nenu varimidiki rppicucunnanu. sebnudi vccu sabrani nakel? durdesmunudi vccu mdhurmen ceruku nakel? mi dhnblulu nakist menvi kavu, mi bludydu naku stosmu ledu. kavun yehova ilagu selviccucun-nadu i jnul margmun nedu addurallu veyudunu; tdrulemi kumarulemi adrunu avi tgili kuluduru; iruguporugavarunu nsicedru. yehova ilagu selviccucunnaduuttr desmunudi yok jnmu vccucunndi, bhudigt mullonudi mha jnmu leci vccucunndi. varu vitini itenu vadnercinvaru, adi yok krur jnmu; varu jalilenivaru, vari svrmu smudr ghosvle nunndi, varu gurmulekki svariceyu varu; siyonu kumari, nito yud-dhmu ceyvlenni varu yodhulvle vyuhmu tiriyunnaru. dani gurgin vrtmanmu vini ma cetulu blhinmgu cunvni, prsvicu stri vedn pduntlu memu vedn pducunnamu. polmuloniki pokumu, margmulo nduvkumu, struvulu kttini jhulipicucunnaru, nlu dikkul bhymu tgulucunndi. na jnma, padu ceyu-vadu thhattuga mamidiki vccucunnadu. goneptt kttukoni budide cllukonumu; ek ku-maruni gurci dukhicuntlu dukhmu slupumu ghormen dukhmu slupumu. nivu na jnul margmunu telisi koni priksicuntlu ninnu variki vnnececuvaniganu varini niku lohpu tutganu nenu niymici yunnanu. o vardru bhu drohulu, kode gadru, varu mttilohmu vti-varu, vardru cerupuvuru. kolimititti bhuga buslu kottu cunndi gani agniloniki sisme vccucunndi; vyrtm gane cckkmuceyucu vccenu. dustulu cckk munku raru. yehova varini trosivesenu gnuk trosiveyvlsin vediyini variki peru pettbdunu.

7

yehovayoddnudi yirmiyaku prtyksmen vaku nivu yehova mdir dvarmun niluv bdi i mat acctne prktipumeyehovaku nm-skarmuceyutke yi dvarmullo bdi prvesicu yudavarlara, yehova mat vinudi. senymulkdhtiye israyeluyokk devudungu yehova ilagu selviccucunnadu nenu i sthlmun mimmunu nivsipjeyuntlu mi margmulnu mi kriylu diddukunudi i sthlmu yehova alymu, i sthlmu yehova alymu, i sthlmu yehova alymu ani miru ceppukonucunnare; yi moskrmen matlu ad-harmu cesikonkudi. alagnk, mi margmulnu mi kriylu miru ytharthmuga cckkprcukoni, prtivadun tn porugu vaniyedl tppk nyaymu jrigici. prdesulnu tdrileni varini vidhvradrnu badhipkyu i cot nirdosirktmu cidipkyu,

miku kidu klugjeyu anydevtlnu anusrip-
kyu nudinyedl i sthlmun tmku nitymuga
nudutke purvkalmun nenu mi pitrulkiccin
desmun mimmunu kapurmucu dunu. idigo
abddhpmatlnu miru nmmukonu cunnaru.
avi miku nispryojnmulu. idemi? miru jar-
cor kriylnu nrhtynu ceyucu abddhsaksymu
plukucu bylunku dhupmuveyucu mirerugni
devtlnu anusricucunnare; ayinnu na nammu
pettbdin yi mdirmolu niki vcci na snnid-
hini nilucucu vidudlnodiyunnamni miru
ceppuduru; i heykriylnniyu jrigicutkena
miru vidudlnoditiri? nadni catbdin yi mdi
rmu mi drstiki dogluhyenda? alocicudi,
nene yi sgti knugonucunnaru. ide yehova
vaku. purvmun nenu na nammu nilipin
silohundunn na sthlmunku poyi vicarn
ceyudi, israyeliyulen na jnul dustvmunu
btti nenu daniki cesin karymu cududi;
ide yehova vaku. nenu mito matladinnu
pedlkd leci mito matladinnu miru vinkyu,
mimmunu pilicinnu miru uttrmiyykyu
nudinvare yi kriylnnitini cesitiri gnuk
nenu silohunku cesintlu miku asryme na
nammupettbdin yi mdirmunkunu mikunu
mi tdrulkunu neniccin sthlmunkunu nenu
alage ceyudunu. ephrayimu stanmgu mi
shodrudndrini nenu vellgottintlu mimmunu
na snnidhinudi vellgottudunu. kabtti nivu
i jnuu korku prarthnceykumu, varikorku
morr nennu prarthnennu ceykumu, nnu
btimalukonkumu, nenu ni mat vinnu.
yudaptnmullonu yerusalemu vidhullonu
varu ceyucunn kriylnu nivu cucucunnavu
gda. naku kopmu putticuntlu akasrani
devtku pidivtlu ceyvlenniyu, any devtlu
panarpn mulu poyvlenniyu pillu kttelu
erucunnaru tdrulu agni raj bettucunnaru
strilu pidi pisukucunnaru. nake kopmu
putticungta varu dani ceyucunnaru? tmke
avmanmu klugu ntga ceyucunnaru gda,
yide yehova vaku. aduvln prbhuvgu
yehova ilagu selviccucunnadui sthlmumidnu
nrulmidnu jtuvulmidnu polmul cetlmidnu
bhumipt midnu na kopmuna na ugtrnu
kummricednu, arpskymu kakud adi mdunu.
senymulkdhiptiyu israyelu devudungu
yehova ilagu selviccucunnadumi dhn blulnu
mi blulnu klipi masmu bhksicudi. nenu
aiguptu desmulonudi mi pitrulu rppicn
dinmun dhnblulnugurcigani blulnugurcigani
nenu varito ceppledu, atti vatinigurci nenu
e ajnyu iyyledu, i ajnu matrme nenu vani-
kicci tini edngana matlu miru agikricinyedl
nenu miku devudne yudunu miru naku
juule yuduru; miku ksemmu kluguntlu
nenu mikajna picucunn margmttiydu
miru nducukonudi. ayite varu vinkpoyiri,
ceviyoggkudiri, muduku sagk venukdiyucu
tm aloclnubtti tm dust hrdykathinyu
nnusrici nducucu vcciri. mi pitrulu aiguptu
desmulonudi byluderi vccin dinmu mod-
lukoni netivrku miru venukdiyucu vccin

vare; nenu anudinmu pedlkd leci prvktlen
na sevkulndrini mi yoddku ppucu vccitini.
varu na mat vinkyunnaru ceviyoggkyunnaru
tm mednu vck mnssunu kthinprcukonu-
cunnaru; varu tm pitrulkte mri dustuleri.
nivu i matlnniyu varito ceppinnu varu ni
matlgikripru, nivu varini pilicinnu varu
nikuttr miyyru gnuk nivu varito ilagu
ceppumuviru tm devuden yehova mat
vinnivaru, siksnu lobdnollnivaru, kabtti
nmkmu varilonudi tolgiipoyiunnudi, adi
vari not nudkud kotti veybdiiyunnudi. tnku
kopmu teppicu trmuvarini yehova visr-
jici vellgottucunnadu; siyonu ni tlvedru
klnu kttiricukonumu, vatini parveyumu,
cetluleni mettlmid prlapvaky mettumu.
yehova ilagu selviccucunnaduyuda varu
na drstiki ceddcriyulu ceyucunnaru, na
nammupettbdin mdirmu apvitrpduntlu
varu danilo hey vstuvulnu uciyunnaru.
nenajnapicni kriynu naku tocnri kriynu varu
cesiyunnaru, agnilo tm kumarulnu tm ku-
martelnu dhicutku ben hinnomu loylonunn
tophetundu blipithmulnu kttukoniyun-
naru. kalmu smipicunundi; appudu adi
tophetu aniyennu benhinnomu loy aniyennu
anbdk vdhlloy anbdu; patipettu tku
sthlmu lekpovuvrku tophetulo svmulu
pati pettbdunu; ide yehova vaku. i jnul
svmulu akaspskulunu bhujtuvulkunu ahar
mgunu, vatini toliveyuvadu lekpovunu.
ullas dhvniyu anddhvniyu pedlikumaruni
svrmunu pedlikumarte svrmunu yuda
pttnmullonu yerusalemu vidhullonu lekud-
cesednu; i desmu tppk padepovunu.

8

yehova vakkua kalmun struvulu yudara-
jul yemuklnu adhiptul yemuklnu yajkl
yemuklnu prvktl yemuklnu yerus lemu ni-
vasul yemuklnu smadhul lonudi velup-
liki tisi varu premicucu pujicucu anus-
ricucu vicarncceyucu nmskricucu vccin a
sury cdr nkstrmul yedut vatini pcedru;
avi kurcbdkyu patipettdkyu bhummimid
pet vle pdiyudunu. appudu nenu to-
livesin sthlmu lnnitilo migiliyunn yi cedd
vsmulo sesicin vardru jivmunku prtiga
mrnmunu koruduru; senymul kdhiptiygu
yehova vaku ide. mriyu yehova ilagu
selviccucunnadni varito ceppumunnusyulu
pdi tirigi levkudura? tolgiipoyin truvat
mnusyulu tirigirara? yerusalemu prjlu el
visvasghatkule nitymu drohmu ceyucun-
naru? varu mosmunu asrymu cesikoni ti-
rigi ramni yel ceppucunnaru? nenu ce-
viyoggi vari matlu viniyunnanu, pnikima-
lin matlu varadukonucunnarunenemi ce-
sitinni ceppitin cedutnmunugurci pscattap-
puvadokdunu lek poyenu? yuddhmunku
corbdu gurrmuvele prtii vadunu tnkistmen
margmunku tirugucunnadu. akasmulkeguru

skubudi kogyennu tn kalmu nerugunu, tell guvvyu mglkttipittu odecorukunu tamu ravlsin kalmunu erugunu, ayite na prjlu yehova nyayvidhini erugru. memu jnanulm-niyu, yehova dhmsastrmu mayoddnunn dnyiu mirel aduru? nijme gani sastrul kl-klmu abddhmuga daniki aparthmu ceyucunndi. jnanulu avmanmu nodin vareri, varu vismymodi cikku pdiyunnaru, varu yehova vakymunu nirak ricinaru, variki epati jnanmu kldu? gnuv vari bharylu anyul kppgitunu, varini jyicuvavari vari polmulnu appgitunu. alpulemi ghuulemi adrunu mosmucei docukonuvavu; prvktlemi yajkulemi adrunu vckulu. smadhanmu leni smymunsmadhanmu smadhanmu ani varu ceppucu, na jnul gaymunu pepen matrme bagu ceyuduru. tamu heyemen kriyulu ceyu cunndun siggupdvlsi vccenugani varematrmunu siggupdru; avmanmu noditimni variki toceledu gnuv pdipovuvavilo varu pdipovuduru; nenu varini vimrsicukalman varu tottrilludurni yehova selviccucunnadu drakscettun phl mulu lekuduntlunu, ajurpu-cettun ajurpu pdlu lekuduntlunu, akulu vadipovuntlunu nenu varini bottiga kot-tiveyucunnanu; varimidiki vccu varini ne-nalagun ppucunnanu; ide yehova vaku. mnmel kurcudiyunnamu? mnmu pogu bdi prakarmulugl pttnmulloniki podmu, akk dne cecipodmu rdi; yehovaye mnlmu nasnm ceyucunnadu, aynku virodhmuga mnmu papmu cesindun mn devuden yehova mnku visjlmunu tragicucunnadu. mnmu smadhanmu korku knipettukonucunnamu gani melemiyu rada yenu; ksemmukorku knipettucunnamugani bhitiye klugucunndi ani ceppuduru. danunudi vccuvari gurmul buslu vinbdenu, vari gurrmul skilipu dhvnicet desmtu kpicucunndi, varu vcci des munu adulonunn yavttunu nasnm ceyu duru, pttnmunu adulo nivsicuvarini nas nm ceyuduru. nenu midunagulnu miloniki ppu cunnanu, avi mimmunu krcunu, vatiki mtrmu ledu; ide yehova vaku. na gude na lopl sommsillucunndi, nenu denicet dukhop-sati nodudunu? yehova siyo nulo lekpoyna? ame raju amelo lekpoyna? ani bhu dur-desmunudi na prjl rodnsbdmu vin bdu-cunndi; vari vigrhmul cetnu anymen maya rupmulcetnu nakel kopmu teppiciri? kot kalmu gticiyundni, grismkalnu jrigipoyenu, mnmu krnsnodkye yunnamu ani ceppuduru. na jnul vednnubtti nenu vednpducunnanu, vyakul pducunnanu, ghorbhymu nnnu pt-tiyunndi. giladulo guggilmu emiyu leda? akkd e vedyu dunu leda? na jnulku svstht eduku klugk povu cunndi?

9

na jnullo htmenvarinigurci nenu diva ratrmu knniru viducuntlu na tl jlmymu ganu na

knnu knnill utganu udunu gak. na jnuldru vybhicarulun drohul smuhmune yunnaru. ahha, arnymulo batsarul bs naku dorikin et melu? nenu na jnulnu vidici varyioddnudi tolqipovudunu. vidlnu trokki vcentlu abddhmadutke varu tm naluknu vcu duru; desmulo tmkunn blmunu nmmkmuga up yogprcru. nnnu erugk kiduvet kidu ceyucu prvticucunnaru; ide yehova vaku. milo prtivadunu tn porugu vani visyme jagrtga nudvlen; e shodru ninennu nmmkudi, nijmuga prti shodrudunu ttrgottyi tn shodruni kopmucunu; prti poruguvadunu kodemulu cepputke tiruguladucunnadu. styumu plukk prtivadunu tn poruguvanini vcicunu, abddhmu ladut tm naluklu abhyasmuceisyunnaru, edutivani tppulu pttvlenni pryaspduduru. ni nivassthlm kaptmu mdhyne yunndi, varu kptule nnnu telisikonollkunnaru; ide yehova vaku. kavun senymulkdhiptiygu yehova ilagu selviccucunnadualkipumu, varini cckmu ceyuntluga nenu varini krgicucunnanu, na jnu lhubtti nenu mremi ceyudunu? vari naluk ghatuk banmu, adi kaptmu plukucunndi; okdu mssulo vcnabhipraymucukoni, not tn poruguvanito smadhanmuga matladunu. nenu i sgtulnu telisikoni varini siksipkpoduna? itti jnulku nenu prtiddn ceykuduna? ide yehova vaku. prvtm visyme rodnmmu aglarpunu ceyudunu; arnymulonni metsthlmulhubtti vila pmu ceyudunu; avi padayenu. scarmu ceyu-vadevdunu ledu, psuvul arupulu vinbdnu, akas pksulun jtuvulun paripoyi yunnvi, avi tolqipoyi yunnvi. yerusalemnu padu dibblaganu nkkllu cotuganu nenu ceyu cunnanu, yudaptnmulnu nivasileni padu sthlmuga ceyucunnanu. i sgtini ghrhipgl jnani yevdu? danini vadu telijjeyuntlu yehova noti mat evniki vccenu?evdunu scripkud a desmu edarivle el kalipoyi padayenu? aduku yehova ilagu selviccucun-naduvavu na mat vinkyu dani nnusripkyu, nenu variki niymicin na dhmsastrmunu visrjici tm hrdymurkhtcoppun jrigicutke tm pitrulu tmku nerpintlu bylu devtlnu anusrucucunnaru gnuvke vari desmu padepoyenu. senymulkdhi ptiyu israyelu devudungu yehova ilagu selviccucunnadu nenu i prjlku cedukurlu tinipitunu, visjlmul tragitunu. tamennu tm pitrulennu erugni jnmulloniki varini cedrgottu dunu, varini nirmulmuceyuvrku vari vebdi khgd munu ppudunu. senymulkdhiptiygu yehova ilagu selviccu cunnadualocipudi, rodnmu ceyu strilnu knugonudi varini piluvnpudi, telivigl strilnu knugonudi varini piluvnpudi. mn knnulu knnillu viducuntluganu mn knurep-plnudi nillu olukuntluganu varu tvrpdni mnku rodn dhvni ceyvlen. mnmu visbo-time siggunoditime, varu mn nivasmulnu pdgottga mnmu desmu viduvvlsivccene

ani siyonulo rodndhvi vinbdu cunndi. strilara, yehova mat vinudimiru cevivyoggi ayn notimat alkicudi, mi kumarte lku rodnmu ceynerpudi, okrikokru aglarpu vidy nerpudi. vidhullo pspillu lekudnu, raj margmullo řvnuu lekudnu, varini nasnmu ceyutke mrmu mn kitikilnu ekkucunndi, mn ngrullo prvesicucunndi. yehova vakku idenivimat ceppumucelmid petpduntlu pt koyu vani venuk pidikillu pduntlu evdunu smkurc kud mnusyul svmulu pdunu, vatini kurcuva devdunu lekpvunu. yehova ilagu selviccucunnadujnani tn jnanmunubttiyu surudu tn saurymunubttiyu atisyipkuddu, aysvryvudu tn aysvrymunubtti atisyipkuddu. atis yicuvadu deninibtti atisyipvlennga, bhumimid krpcupucu niti nyaymulu řrigicucunnn yehovanu neneyni ghrichi nnu prisilnga telisikonutnubttiye ati syipvleni; atti vatilo nenandicuvadnni yehova selviccucunnadu. anyjnuldrunu sunntipodnivaru gnu, israyeliyuldru hrđy sbdhen sunntinodinvarukaru gnu, rabovudinmullo sunntipodiyu sunntileni vari vlenudu aigupiyulnu yudavarini edomiyu lnu ammoniyulnu moyabiyulnu gđdpu prkk lnu kttiricukonu arny nivasulen varindrini nenu siksicednu, ide yehova vakku.

10

israyelu vssthulara, yehova mimmunu gurci selviccin mat vinudi. yehova selvicu cundemnga anyjnmul acarmul nbhysip kudi, akasmdu agpdu cihnmulku jnmulu bhyddunu, ayite miru vatiki bhyddkudi. jn mul acarmulu vyrthmulu, advilo nokdu cettu nrkuntlu adi nrkđdunu, adi pñivadu godđlito cesinpn. vedi bgarmulcet pñivaru danini alkruturu, adi kđk yuduntlu mekulu petti suttelto biggotti dani nilupuduru. avi tat-icettu vle tinnga unnni, avi plukvu nduvnervu gnu vatini moyvlsivcenu; vatiki bhyddkudi avi hanicey nervu meluceyut vativlnkadu. yehova, ninnu polinvadevdunu led, nivu mha tmymu glvadvu, ni saurymunubtti ni nammu ghn mendayenu. jnmulku raja, niku bhydpñi vadevdu? jnmul jnanuldrilonu vari rajymu lñitilonu nñtivadevdunu led gnu nrulu niku bhydpñi anugunymu. jñulu kevlmu psu prayulu, avivekulu; bomml pujvñ vcu jnanmu vyrthmu. trsisunudi rekuluga sag-gottbđin vediyu upajunudi bgarmunu tet-turu, adi pñi vani pñiyegda; potpoyu-vadu dani cesenu, nñl dhumrvñmulugl vstr-mulu vaticunnni, avñniyu nerprulgu pñi-vari pñiye. yehovaye nñjmen devudu, ayne řivmugl devudu, řdakalmu ayne řaju, ayn ugrtku bñumi kpñicu, jñmulu ayn kop-munu shiplevu. miru varito ilagu cep-vlenuakasmunu bñumini řrstipñi yi de-

vtlu bñumimid nud kudnu akasmukrid ud-kudnu nsicunu. ayn tn blmucet bñumini řrsticenu, tn jñanmucet prpcmunu sthapi-cenu, tn prñcet akasmunu visalprcenu. ayn ajñ niyyga řlasulu akasmdmlulo puttunu, bñumyt bñagmullonudi ayn aviri ekkjeyunu, vřsmu kluguntluga ayn merupulu puttuc-unu, tn dhna garmullonudi galini řavicunu. telivileni prti mñusyudu psuprayudu, pot-poyu prtivadunu tanu cesin vigrhmunu bti avmanmu nodu cunnadu; atdu potposindi mayarupmu, adulo prañmemiyu led. avi asnu cedgottu mayakarymulu, vimřskalmulo avi nsici povunu, yakobunku svasthymgu-vadu vatitvi vadu kadu; ayn smstmunu nirmicuvadu, isra yelu aynku svasthymu-ganunn gotrmu; seny mulkđhitygu yeho-vayni aynku peru. nivasini, muttdiveyb-ducunn desmu vidici veltu tke ni samgrini kurcukonumu. yehova i mat selviccucun-nadunenu i velnu i des nivasulnu řvisreyu-cunnu, varu pttbđvleni varini muttdi veyicucunnu. ktkta, nenu gaypditini, na debb noppi pettucunndi, ayite i debb naku tğinde yñukoni nenu dani řhicu dunu. na gudarpu cinigipoyenu, na trallñiyu tegipoyenu, na pillu nayoddnudi tolgipoyi yunnaru, varu lekpojiri, ikmidt na gudar-munu veyutkennu na terl nettutkennu ev-dunu led. kaprulu psuprayule yehovay-odd vicarñceyru gnu vare vřdhillyunnaru, vari mđlñniyu cedripovucunnni. alkicudi, dhvni puttucunndi, dani rak dhvni vinbdu-cunndi, yuda pttñmulnu paden sthlmuga ceyutkun, nkklku cotuga ceyutkun ut-trdesmunudi vccucunn gopp allri dhvni vinbducunndi. yehova, tm margmu ner-prcukonut nrulvsmulo ledniyu, mñusyulu tm prvrtñydu smargmun prvrticut vari vsmulo ledniyu nenerugudunu. yehova, nivu nnu bottiga tggipkuduntlu ni kopmunubtti nnu siksipñ ni nyayvidhini bti nnu siksipumu. ninnerugni anyjnulmidnu ni nammunubtti prarhi pñi vsmulmidnu ni ugrtn kumm-ricumu; varu yakobunu migiveyucunnaru, nirmulmu cey vlenni varu atni migiveyucun-naru, vani nivas munu paduceyucunnaru.

11

yehovayoddnudi yirmiyaku prtyksmen vakku miru i nibdñvakymulnu vinudi; yuda mñusyultonu yeruslemu nivasultonu nivilagun matladi telijjeyvleni israyelu devuden yehova selviccindemngai nibdñ vakymulnu vinnoll nivadu sapgrstugunu. aiguptudesmulonudi, a yñup kolimilonudi nenu mi pitrulnu rppicin dinmun nenu i ajñ icci tininedunnttuga palu tenelu prvhicu desmunu mi pitrukiccednni varito nenu cesin prmanmunu nenu nervercuntlu, miru na vakymu vini nenu mi kajñapicu vidhulñnitinibtti yi nibdñ vakymul

nnusricinyedl miru naku jnuleyuduru nenu miku devudneyudunu. adukuyehova, a prkarmu jrugunu gakni nentini. yehova nato selviccindemnganivu yudaptnmul-lonu yeruslemu vidhullonu i matlnnitini prktpumumiru i nibdhn vakymulnu vini vati nnusrici nducukonudi. aiguptulonudi mi pitrulnu rppicin dinmu modlu koni netivrku nenu gttiganu khditmuganu cep-pucu vccitini; na mat vinudi ani pedlkd leci ceppucu vccitini ayinnu varu tm dusthrdymulo puttu murkhtcoppun ndu-cucu vinkpoyiri; cevi yogginvaru kakkpoyiri, varu anusripvlenni nenu vari kajnapicin yi nibdhn matlnnitinnus rici nduvledu gnuk nenu a nibdhnloni vati nnnitini varim-idiki rppicucunnanu. mriyu yehova nato ilagu selviccenuyudavarilonu yeruslemu nivasullonu kutr jruguntluga knbducun-ndi. ednga varu na matlu vinnollkpoyin tm pitrul doscrylnu jrup tirigiyunnaru; mriyu varu anydevltlu pujicutke vatini anusricucu, vari pitrulto nenu cesin nib-dhnnu israyelu vssthulunu yudavsthulunu bhgmu cesiunnaru. kabtti yehova ilagu selviccucunnadatamu tpicukonjalni kidu varimidiki rppipbovu cunnanu, varu naku morrpettinnu nenu vari morrn u vinkudunu. yudaptnsthulunu yerus lemu nivasulunu poyi tamu dhuparpmu ceyu devltku mor-pettedru gani vari aptkalmulo avi varini ematrmunu rkspjalvu. yuda, ni pttmul lekkcoppun niku devtlunnvi gda? yeruslemu nivasulara, bylu devtku dhupmu veyvlenni ni vidhul lekkcoppun ljjakrmen danipert blipithmulnu sthapicitiri. kavun nivu i pr-jlnmittmu prarthnceykumu; vari nimittmu morrpettkumu prarthnceykumu, varu tm kidunu btti naku morrpettunppudu nenu vinnu. durvyaparmu jrigin na priyuraliki na mdirmuto nimittmemi? mrokkubllcetnu prtisthit masmu tinutcetnu niku ravlsin kidu nivu pogottu koduva? alagete nivu utshicuduvu. adi cckni phlmugl pccni oliv cettni yehova niku peru pettenu; gopp tupanu dhvnti danimid mtpettga dani kommlu virigipovucunnnvi. isra yelu vssthulunu yuda vssthulunu bylunku dhu-parpnmucesi naku kopmu putticutcet tmtt tame cesin cedutnmunubtti mimmunu natin senymulkdhiptiygu yehova miku kiducey nirnyicukoni yunnadu. danini yehova naku telyijeyga nenu grhicitini; ayn3 vari kriylnu naku knupr cenu. ayite nenu vdhu tebdududu sadhuven gorrpil-lvle utini;mmu cettunu dani phlmunu nsipiejyudmu rdi, vani peru iknu jnapkmu ceybdkpovuntlu brdakuvarilo nudkud vani nirmulmu ceyudmu rdni varu namid cesin duraloclnu nenerugkyutini. nitinibtti tirpu tircucu jnanedriymulnu, hrzymunu sodhicu vadu senymulkdhiptiygu yeho-vaye. yehova, na vyajyebharmunu nimidne

veyucunnanu; variki nivu ceyu prti ddnnu nnnu cudnimmu. kavun nivu macet cavkuduntlu yehova namnun prvcipkud-dni ceppu anatotu varinigurci yehova itlnei selviccucunnadu senymul kdhiptiygu yehova varinigurci selviccunde mnganenu varini siksipbovucunnanu, vari rvnulu khdmucet cpbbedru, vari kumarulunu kumartelunu ksammuvln cccedru; variki ses memiyu lekpovunu, nenu varini drsicu svtrs mun anatotu kidunu varimidiki rppitunu.

12

yehova, nenu nito vadiccunppudu nivu nitim-tudvuga knbduduvu; ayinnu nyaymu vid-hicutnugurci nenu nito matladudunu; dus-tulu tm margmullo vrdhillnel? mha vis-vasghatkulu sukhipnel? nivu varini natu-cunnavu, varu veru tnnucunnavu, varu edigi phlmul niccu cunnavu; vari notiki nivu smip-muga unnavu gani vari atridriymulku dur-muga unnavu. yehova, nivu nnerigiyun-navu; nnnu cucu cunnavu; na hrzymu ni ptl etlunndi nivu sodhicucunnavu; vdhu er-pdin gorrluvle varini htmuceyumu, vdhd-inmunku varini prtisthicumu. bhumi yen-nallu dukhipvlenu? desmttiloni gddi en-nallu edipovlenu? atdu m atmu cuddni dustulu ceppukonucudga desmulo nivsicu-vari cedutnmuvln jtuvulunu pksulunu sm-sipovu cunnnvi. nivu padcarulto prugettga varu ninnu alygottiri gda? nivu rautulto elagu poraduduvu? nemmdigl sthlmun nivu ksemmuga unnavugda? yordanu prvah-muga vccunppudu nivemi ceyuduvu? ni shodrulu shittmu ni tdr itivaru shittmu niku drohmu ceyu cunnavu; ni vebdi geliceyuduru, varu nito dyga matladu-cunnnu nivu varini nmmkuddu. na mdirmunu nenu vidiciyunnanu, na svasthy munu visrjiciyunnanu; na pranpriyuralini ame struvulcetiki appgiciyunnanu. na svasthyumu naku adviloni sihmuvtidayenu; ame amid grjicucunndi gnuk nenu ameku virodhinetini. na svasthyumu naku podl podl krurpksi ayena? krurpksulu danicuttu kudu cunnavu? rdi advituvulnnitini pogu ceyudi; migiveyutke avi ravlenu. kaprul-nekulu na drakstotlnu ceripivesiyunnaru, na sottunu trokkivesiyunnaru; nakistmen polmunu padaganu edariganu cesiunnaru. varu dani padu ceyga adi pade nnnu cucu dukhicucunndi; danigurci citicuvadokdunu ledu gnuk desmtyu padayenu. paduceyu-varu arny mdli cetluleni metltnitimidiki vccucunnavu; desmuyokk yi konnudi a konvrku yehova khdgmu tirugucu htmu ceyucunndi; srirulku ksem memiyu ledu. jnulu godhumlu clli mudlpt koyoduru; varu alst pducunnavu gani pryojnu lekpoyenu; yehova kopagnivln kotku ptlek miru siggup-duduru. nenu najnulen israyelunku svadhin-

precin svasthymu nakrmicukonu dustulgu na porugu varinigurci yehova ilagu selviccun-nadunenu vari desmulonudi varini pellgi-tunu; mriyu vari mdhynudi yudavarini pell-gitunu. varini pellgicin truvat nenu mrl varyiedl jalipdu dunu; okkokni tn svasthy-munkunu okkokni tn desmunkunu varini rp-pitunu. bylutodni prma nmu ceyut varu na prjlku nerpintluga yehova jivmu todni na nammunubtti prmanmu ceyutke tamu na prlrmargmulnu jagrttga nercukonin yedl varu na prjlmdhy vrdhilluduru. ayite varu na mat vinnollni yedl nenu a jmmunu veruto pellgici bottiga nasnmu cetunu; ide yehova vakku.

13

yehova nato ilagu selviccenunivu velli avise-nar ndikttu koni ni ndumun danini kttu kon-umu, nilllo dani veykumu. kavun yehova matcoppun nenu ndikttu okti koni ndu-mun kttukotini. redv maru yehova vakku naku prtyksme nivu koni ndumun kttukonin ndi kttunu tisikoni, leci yuphtisunoddku poyi akkd nunn bdbitlo danini dacipet-tumnga yehova nakajnapicintlu nenu poyi yuphtisunodd dani dacipettitini. anek din-mulen truvat yehovanivu leci yuphtisunod-dku poyi, nenu akkd daci pettumni nika-jnapicin ndikttunu akkdnu di tisi konumni nato ceppga nenu yuphtisunoddku poyi trvvi a ndikttunu daci pettinconudi dani tisi kotini; nenu danini cudga a ndikttu cedipoyi yudenu; adi denikini pnikirani-dayenu. kaga yehova vakku naku prtyksme yilagu sel viccenu yehova i mat selviccu-nadu i vidhmugane yudavari grvmunu yerus lemu nivasul mha grvmunu nenu bhgprcud-unu. anydevtlnu pujicucu vatiki nmskarmu ceyudumni vatinnusricucu, na matlu vin nollk tm hrdykathinymu coppun nducukonu i prjlu denikini pnikirani yi ndikttuvle agu duru. naku kirti stotr mhimlu klugutke varu naku jnmuga uduntlu nenu israyelu vssthum ndrini yuda vssthumndrini, ndikttu nruni ndumuku atiyunnritiga nnnu atiyud-jesitini gani varu na matlu vinkpoyi yun-narni yehova selviccunnnadu. kabtti nivu varito ceppvlsin mat ednga, israyelu devu-den yehova ilagu selviccunnnaduprti sid-deyu draksarsmuto nipbdunuprti siddeyu draksa smuto nipbdunni maku telyda ani varu nito anin yedl nivu varito i mat cep-pumu yehova selviccundemngai desnivasul ndrini, davidu sihasnmumid kurcudu ra-jul nemi yajkulnemi prvktlnemi yeruslemu niva sulndrini nenu mttuluga ceybovucun-nanu. appudu nenu tdrulnu kumarulnu adrini ek muga oknimid okni pddroyudunni yehova selviccunnnadu; varini krunipnu siksipk ponu; varyiedl jalipdk nenu varini nsip jesednu. cevi yoggi vinudi; yehova ajn

iccucunnnadu, grvpdkudi. ayn cikti kmm-jeyk munupe, mi kallu cikti kodlku tgulkmu nupe, velugu korku miru knipettucudga ayn dani gadhadhkarmuga ceykmunupe, mi devu den yehova mhim glvadni aynnu koniyadudi. ayinnu miru a mat vinnollni yedl mi grvmunubtti nenu catun edcud-unu; yehovamd cerpttbdid ndun na netrmu bhuga vlpooyucu knniru viducucu nudunu. rajunu tliyen ranini cuci itlunummi sirob-husmulunu tlmidnunn mi sudrkiritmunu pdipoyenu; krugi kurcududi. dksindes pt-tnmulu muybdiyunvni; vatini teruvglvadev-dunu ledu; yudavardru cerptt bvdri; emiyu lekud smstmu konipobdenu. knnuletti ut-trmunudi vccucunnnvarini cududi; nikiyyb-din md ni saudrymen md ekkd nunndi? nivu niku snehituluga cesikoninvarini ayn nimid adhiptuluga niy micunppudu nivemi ceppedvu? prsvicu stri vednvti vedn ninnu pttunu gda? nivuivi na kel sbhvicenni ni mn ssulo anukoninyedl nivu cesin vistar-men dos mulnubtti ni bttceglu tolgiyoyenu, ni mdimelu siggu nodenu. kusudessdhudu tn crmmunu marcu konglda? cirutpuli tn mcelnu marcukonglda? marcukongliginyedl kiduceyutku alvatupdin mirunu melucey vllpdunu. kabtti advigaliki pottu eguruntlu nenu varini cedrgottednu. nivu abddhmunu nmmukonucu nnnu mrcitvi gnuk idi niku vtu, nacet niku kolvbdin bhagmni yehova selviccunnnadu. kabtti ni avmanmu knbdu ntl nenu ni bttl cegulnu ni mukhmumidiki ettu cunnnu. ni vybhicarmunu ni skilipunu ni jar karymulnu kamaturtnu nenerugudunu; polmullo nunn mettlimid ni hey kriyulu naku knbdu cunnvi; yeruslema, niku srm, ninnu nivu pvitr prcu konnollvu; ik net kalmu ilagu jrugunu?

14

krvukalmun jriginanigurci yirmiyaku prtyks men yehova vakku. yuda dukhike cunndi, dani gummulu aglarcucunvni, jnulu vicargrstule nelku vguduru, yeruslemu ceyu aglarpu pekekkucunndi. varilo prd-hanulu bid varini nillku ppuccunaru, varu ceruvulyoddku raga nillu dorukutledu, vtti kudlu tisikoni varu mrl vccucun-naru, siggunu avmanmu nodinvare tm tllu kppukonucunnnaru. desmulo vrsmu kuruvk poyindun nel ciliyunnid gnuk sedymu ceyuvaru siggupdi tllu kppukonu-cunnnaru. lellu polmulo ini gddilendun pillnu vidicipettu cunnvi. advi gadidlunu cetluleni mettlimid niluvbdi nkkvlle gali pilcucunvni, met emiyu lendun vati knnulu ksinicu cunnvi. yehova, ma tirugubatulu anekmulu, niku viodhmuga memu pap-mucesitiviu; na dosmulu ma mid dosaropn ceyucunvni; ni nammunu btti nive karymu jrigicumu. israyelunku asryuda, kstkalmun

variki rkskuda, ma desmulo ni vel prdesivlenunnavu? el ratrivelnu bseyutku gudarmuveyu pryansthunivle unnavu; bhrmsiyunnvanivlenu rksipleni suruni vleni nivel unnavu? yehova, nivu mamdhy nunnave; memuni ni perupettbdivvarmu; mmmunu ceyyi viduvkumu. yehova i jnulto i mat selviccu cunnadui jnulu tm kallku addmulekud tiruguladutku icchglvaru gnuk yehova varini agikripdu; ippudu ayn vari akrmunnu jnap kmu cesikonunu; vari papmulnubtti varini siksicunu. mriyu yehova nato itlenuvariki melu kluguntlu i prjl nimittmu prarthn ceykumu. varu upvas munppudu nenu vari mornu vinnu; varu dhnbliyennu nevedymennu arpiku nppudu nenu vatini agikripnu; khdgmu-vlnnu ksammuvlnnu teguluvlnnu varini nasnu cesednu aduku nenu ayyo, prbhuven yehovamiru khdgmu cudru miku ksammu klugdu, i cotnu nenu sthirmen smadhanmu mikiccednni prvktlu varito ceppucunnavi nenna yehova nato itlenuprvktlu na nammunubtti abddhmulu prkticucunnaru; nenu varini ppledu, variki ajn iyyledu, varito matladledu, varu asty drsnmunu skunmunu mayttrmunu tm hrdu munputtin vcnu prktn ceyucunnaru. kavun nenu varini ppkpoyinnu, na nammunubtti khdg me nnu ksammennu i desmuloniki radni ceppucu abddhprvcnmulu prkticu prvktlnu gurci yehova ilagu selviccunadua prvktlu khdgmu-vlnnu ksammuvlnnu lymguduru. varevrito atti prvcnmulu ceppuduro a jnulu ksammunkunu khdg-munkunu pale yerusemu vidhullo pdvey bdedru; nenu vari cedutnmunu varimidiki rppice dnu. varinennu vari bharylennu vari kumarulennu vari kumartelennu patipettuvadevdunu lek povunu. nivu varito ceppvlsin mat edngana jnul kny k gopp updrvmuvln pidipbduncunndi, ghormen gaymu nodiyunndi; divaratrmu mank na knnulunudi knniru karucunndi. polmu loniki nenu poga khdgmu-cet htulenvaru knbdu duru, pttmulo prvesipga ksampiditulu acct nuduru; prvktlemi yajkulemi tamerugni desmu nku povlenni pryanmeyunnaru. nivu yudanu bottiga visrjicitava? siyonu niku ashmayena? maku cikits dorkkuduntga nivel mmmunu kottitivi? memuni smadhan-mukorku kni pettucunnamu gani melediyu knbduledu; cikits klugu kalmukorku knipettucunnamu gani bhiti tgiliyunndi. yehova, ma durmargtnu ma pit rul dos-munu memuni oppukonucunnamu; niku viro dhmuga papmu cesiyyunnamu. ni nammunubtti mmmunu trosiveykumu, prsstmen ni sihasnmunu avmanprckumu, mato nivu cesin nibdhnnu jnapkmu cesikonumu, dani bhrsthrckumi. jnmul vyrrh devtllu vrsmu kuripigplvarunnara? akasmu vanniiyvglda? ma devudven yehova, nive gda dani ceyu-

cunnavu? nive yi kriylnniyu ceyu cunnavu; nikorke memuni knipettucunnamu.

15

appudu yehova nakilagu selviccenu mo-seyu smuyelunu nayedut niluvbdinnu i prjlnu agikricutku naku mnssuddu, nasnnidhi nudkud varini vellgottumu. me mekkdiki podummi varu ninndiginyedl nivu varito nitlnumu. yehova i mat selviccucunnaducavunku niymipbdivvaru cavunkunu, khdgmkunu niymip bdivvaru khdgmkununu, ksammunku niymipbdivvaru cer kunu povlenu. yehova vaku idecputku khdgmu, cilcutku kukklu, tiniveyutkunu nasnu ceyutkunu akaspsulu bhumrgmulu anu i nalugu vidhmul badhlu variki niymi-ciyunnavu. yudarajen hijkiya kumarudgu mnse yerusemulo cesin kriylnubtti bhumimidnunn skl rajymulloniki yitu atu cedrgottbduntlu varini appgicucunnavu. yerusema, ninnu krunicuvadevdu? nyidu jalipduvadevdu? kusl prslu adugutku evdu trovvidici niyoddku vccunu? yehova vaku idenivu nnu visrjici yunnavu venuk-tisiyunnavu gnuk ninnu nsip jeyuntlu nenu ni midiki nacetini cacyunnavu; stappdi pdi nenu visikiyunnavu. desdvarmulo nenu varini cetto turparpttucunnavu, na jnulu tm margmulnu vidici nayoddku raru gnuk varini stanhinulaga ceyucunnavu, nsip-jeyu cunnavu. vari vidhvradru smudrpui isukkte vistarmuga uduru; mdhyahnkalmun řvnul tllimidiki docokonuvareni nenu rppitunu; pritap munu bhymulnu aksmattuga varimidiki rajetunu. edugurini knin stri ksinicucunndi; ame pranmu vidiciyunndi; pgtivelne ameku proddu gruki yunndi. ame siggupdi avmanmu nodiyunndi; varilo sesicin varini tm struvulyedut ktti palu cesednu; ide yehova vaku. ayyo naku srm; na tlli, jgdmaduvani ganu dessthuldritho klhicuvaniganu nivel nnu ktivi? vddiki nenu bduliyyledu, varu naku bdu liccinvaru karu ayinnu vardru nnu spicu cunnaru. aduku yehovaniscymuga niku meluceyvlenni nenu ninnu blprcucunnavu, kidu kalmun aptkalmun ni struvulu niscymuga niku morliduntlu ceyudunni selviccenu. inu-munennu uttrmunudi vccu yinumu nennu kcuennu evden viruvglde? na jnulara mi pratmulnnitilo miru ceyu smst papmulnu btti mi svasthymunu nidhulnu krymulekud nenu dopudu sommuga appgicucunnavu. niverugni desmulo ni struvulku ninnu dasuniga cetunu, na kopagni rgulukonucu ninnu dhicunu. yehova, na srm nike telisiyunndi; nnu jnapkmu cesikonumu, nnu drsicumu, nnu hisicuvareki nakorke prtidd ceyumu, nivu dirghsati klginvadve nnu konipokumu, ni nimittmu naku nid

vccucunndni telisi konumu. ni matlu naku dorkga nenu vatini bhujicitini; senymul kdhtivgu yehova, deva, ni peru naku pettbdenu gnuk ni matlu naku stosmunu na hrđymu nku andmunu klugjeyucunvi. stosisu vari smuhmulo nenu kurcudledu nenu ull sipledu. kdpu mtto nivu nnu nipi yunnavu gnuk, ni hstmunubtti nenu ekakine kurcutini. na badh yel yedtegni-dayenu? na gaymu el ghormendayenu? adi svstht nodkponel? niscymuga nivu naku edmavul vvuduva? niluvni jlmulvvuduva? kabtti yehova ilagu selviccenunivu nattu tiriginyedl nivu na snnidhini nilucunlu nenu ninnu tirigi rppitunu. evi nicmulo yevi ghnululo nivu gurutuptinyedl nivu na notivle uduvu; varu nittunku tirugvlenu gani nivu vari ttunku tiruguddu appudu ninnu i prjlnu pdgottjalni yittdi prakarmuga nenu niymice dnu; ninnu rksicutkunnu ninnu vidipicutkunnu nenu niku todeyudunu gnuk varu nimid yuddhmu ceyuduru gani ninnu jyipkpodurni yehova selviccucunnadu. dustul cetilonudi ninnu vidi picednu, blatkarul cetilonudi ninnu vimo cicednu.

16

mriyu yehova vaku naku prtyksme yilagu selviccenu isthlmdu niku kumarulennu kumartelennu puttukuduntlu nivu vivahmu cesikon kuddu. i sthlmdu puttu kumarulnu gurciyu, kumartelnugurciyu, varini knin tl-lulnugurciyu, i desmulo varini knin tdrulnu gurciyu yehova ilagu selviccucunnadu varu ghormen mrnmu nodedru; varinigurci rod-nmu ceybdru, varu patipetbdk bhu-mimid pet vle pdiyudedru, varu khdg-mucetnu ksammucetnu nsicedru; vari sv-mulu akaspskulkunu bhujtu vulkunu ahar-muga udunu. yehova ilagu selviccucun-nadunenu i prjlku na smadhanmu klug-niyykyu varyiedl na krpavatslymulnu cup-kyu unnanu gnuk rodnmuceyu itiloniki nivu pokumu, varinigurci aglarcutku pokumu, evrinini odarcutku vellkumu; ide yehova vaku ghnulemi alpulemi yi desmdunvaru cnipoyi patipetbdr, vari nimittmu evrunu aglarckuduru, evrunu tmmunu tamu kosikon kuduru, vari nimittmu evrunu tmmunu tamu bodi cesikonkuduru. cccinvarinig-urci jnulun odarcu tku aglarpu ahar-mu evrunu pcipettru; okni tđri yennu tliyennu cnipoyenni yevrunu variki odarpu patrnu tragniyykuduru. varyiodd kurcudi an-pnanmulu puccukonutku nivu vidu sallo prvesipkuddu. senymulkdhiptiyu israyelu devudunen yehova ilagu selviccu cunnad-umi knnul edutne mi dinmullone stosd-hvnini anddhvnini pedlikumaruni svrmunu pedlikumarte svrmunu i cot vinbdkud manpi cednu. nivu i matlnniyu i prjlku teliy jep-pin truvat varudenibtti yehova maku i ghor-

badh atyu niymicenu? ma devuden yeho-vaku virodhmuga ma dosmemi? mapap memi? ani ninndugga nivu varito itl-nu-muyehova i mat selviccucunnadumi pitrulu nnu vidici any devtlnu anusrici pujici vatiki nmskarmu ceyutnu bttiye gda varu na dhrm sastrmunu geokonk nnu visrjiciri. alkicudi; mirdru na mat vinkud kthinmen mi dust hrđy kathinymu coppun nducukonucunnaru; miru mi pitrulkte vistarmuga cedutnu cesi yunnaru. kabtti nenu miydu ematrmunu dyuyuck, yi desmunudi mirennu mi pitru lennu erugni desmunku mimmunu vellgot-tucunnaru; akkd miru divaratrmu anyde-vtlnu kolucuduru. yehova selviccu mat ed-nganenu vari pitrulkiccin desmunku varini mrl rppicednu gnuk rabovu dinmulloaiguptu desmulo nudi israyeliyulnu rppicin yehova jivmutodni ikmidt ankutrdesmulo nudiyu ayn varini trimin desmulnnitilo nudiyu is-rayeli yulnu rppicin yehova jivmutodni jnulu prmannu ceyuduru. ide yehova vaku varini pttukonutku nenu cal mdi jalrulnu pili picednu. truvat prti prvtmumid-nudiyu prti kodmid nudiyu mettl sdul-lonudiyu varini vetadi toliveyutke anekulen vetgadru pilipicednu. elynga varu poyin trovlnniti mid drsti yucitini, ediyu na knulku mrugu kaledu, vari dosmunu naku mrugeyuddu. varu tm heydevtl klebr-mulcet na desmunu apvit prciyunnaru, tm heykriylto na svasthy munu nipi yunnaru gnuk nenu modt vari dosmunu bttiye vari papmunu ntipyo redt luga variki prtikarmu cesednu. yehova, na blma, na durgma, ap-tkalmdu na asryma, bhudigtmulnudi jnmulu ni yoddku vccima pitrulu vyrtmumu maya rupmunu ntipyo jnmungu vatini matrmu svtrricukonirni ceppu duru. nrulu tmku de-vtlnu klpicukodura? ayinnu avi devmulu kavu. kabtti na nammu yehova ani varu telisikonuntlu nenu i sari variki anubhvmu klugjetunu, na blmunu na saury munu et-tivo variki teliyjetunu.

17

vari kumarulu tamu ktin blipithmulnu, prti... pccni cettukridnunn devtasthbh-mulnu jnapkmu cesikonucudga yuda papmu inupgt muto vraybdiyunndi; adi vjrpu monto likhipbdiyunndi; adi vari hrđy mulnedi plkl midnu cekkbdiyunndi. mi blipithmul kommul midnu cekkbdiyunndi. polmulonunn na prvtma, ni pratmulnnitilo nivu ceyu ni pap munubtti ni astini ni nid-hulnnitini ni blipithmulnu dopudusommuga nenppgicucunnanu. miru nitymu rgulucudu kopmu naku putticitiri gnuk, nenu nikiccin svasthy munu ni att nive vidicippettivi gnuk niverugni desmulo ni struvulku nivu dasud vguduvu. yehova ilagu selviccucun-nadu. nrulnu asryici srirulnu tnkadhar-muga

cesikonucu tn hrdymunu yehovamidnudi tolgikonunu vadu sapgrstudu. vadu edariloni aruhavrksmu vle udunu; melu vccinppudu adi vaniki knbduu, vadu advilo kalin nelydunu nirjnmen cviti bhumiydunu nivsiconu. yehovanu nmmukonu vadu dhnyudu, yehova vaniki asrymuga udunu. vadu jlmulyodd natbdin cettuvle nudunu; adi kaluvl ornu dani veltu tnunnu; vett kliginnu daniki bhypddu, dani aku pccganudunu, vrsmleni svtsrsmun citnoddu kapu mandu. hrdymu annitikte moskrmendi, adi ghor men pyadhikildi, dani ghrigplvadevdu? okni vrvtannubtti vani kriyl phlmucoppun prt karmu ceyutku yehova anu nenu hrdy munu prisodhicuvadnu, atridriymulnu pri ksicuvadnu. nyayvirodhmuga asti spadicu konuvadu tanu pettni gudlhu podugu kaujupittvle nunnadu; sgmu praymulo vadu danini viduv vlsi vccunu; attivadu kdpt vatini viducucu avivekiga knbdunu. unntsthlmunnudu mhimgl sihasnmu modtinudi ma prisuddhaly sthanmu. israyelu nku asryma, yehova, ninnu visrjici vardru siggunoduduru. nayedl drohmu ceyuvaru yehova anu jivjlmul utnu visrjiciunnaru gnuk varu isukmid peru vraybdinvaruga uduru. yehova, nivu nnnu svsthpccumu nenu svsthnodudunu, nnnu rksicumu nenu rksipbdu dunu, nenu ninnu stotricutku nive karnbhutu dyu. varuyehova vaku ekkdnunndi? dani ranimmni ynucunaru. nenu ninnu anusricu kaprineyudut manledu, ghormen dinmunu cudvlenni nenu korledu, niku telisiyunndi. na notnudi vccin mat ni snnidhilonunndi. ap tkalmdu nive na asrymu, naku adherymu puttikumu. nnnu siggupdniiyyk nnnu trumu varini siggupdnimmu nnnu digulupdniiyyk varini digulu pdnimmu, varimidiki apddinnu rppicumu, rettipu nasnmuto varini nisipjeyumu. yehova nakilagu selvicciyunnadunivu velli yudarajulu vccucu povucunudu jnul gummmu nnu yeruslemu gummmulnnitni nilici jnullo dini prktn ceyumu yuda rajulara, yudavarlara, yeruslemu nivasulara, i gummmulo prvesicu smstmen varlara, yehova mat vinudi. yehova ilagu selviccucunnadu mi visymulo jagrtt pdudi, visratidinmun e bruvunu moykudi, yeruslemu gummmullo gud e bruvunu tisikoni rakudi. visratidinmun mi yidllonudi ye bruvunu mosikoni pokudi, ye pniyu ceykudi, nenu mi pitrul kajnapici ntlu visrati dinmunu prtisthitdinmuga ecukonudi. ayite varu vinkpoyiri, cevinibettk poyiri, vin kudnu bodhnodkudnu modiki tirigiri. mriyu yehova i mat selviccenumiru namat jagrttga vini, visratidinmun e pniyu ceyk dani prtisthit dinmuga neci, visratidinmun i pttnpu gummmullogud e bruvunu tisikoni poku din yedl davidu sihasnmdu asinule, rthmul midnu gurrmulmidnu ekki

tirugucudu rajulunu adhiptulunu i pttnpu gummmullo prvesituru. varunu vari adhiptulunu yudavarunu yeru lemu nivasulunu i pttnpu gummmullo prvesi turu; mriyu i pttnmu nitymu nilucunu. mriyu jnulu dhnblnlhu blnlhu nevedymulnu dhupdrvy mulnu tisikoni yuda pttnmulonudiyu, yeruslemu pratmulonudiyu, benyaminu desmulo nudiyu, medanpu desmulonudiyu, mnymulonudiyu, dksindesmulonudiyu vccedru; yehova mdirmunku stutiay drvymulnu tisikoni vccedru. ayite miru visrati dinmunu prtisthitdinmuga neci, a dinmun bruvulu mosi konucu yeruslemu gummmullo prvesipkuddni nenu ceppin mat miru vinniyedl nenu dani gummmullo agni rgulbettednu, adi yeruslemu ngru lhu kalciveyumu, danini arputku evrikini sadhymu kakkpovunu.

18

yehovayoddnudi yirmiyaku prtyksmen vaku nivu leci kummri yitiki pommumu, akkd na matlu niku telijyetunu. nenu kummri yitiki vellga vadu tn saremid pni ceyucudenu. kummri jigtmto ceyucunn kud vani cetilo vidipoga a jigtmnu mrl tisikoni kummri tnku yuktmenttuga danito mriyok kud cesenu. att yehova vaku naku prtyksme yilagu selviccenu israyelulara, i kummri mtiki cesintlu nenu miku ceylena? yide yehova vakkujigtmnu kummricetilo unnttuga israyelulara, miru na cetilo unnaru. dani pellgitunniyu, viruggottudu nniyu, nsipjeyudunniyu edoyok jnmunu gurci gani rajymunugurci gani nenu ceppi yudga e jnmunugurci nenu ceppitino a jnmu cedutnmuceyut maninyedl nenu variki cey nuddesicin kidunugurci stappdudunu. mriyu kteddnniye, natednniye ok jnmunu gurci gani rajymunugurci gani nenu ceppi yudga a jnmu na mat vinkud na drstiki kiducesinyedl daniki ceydlein melunugurci nenu stappdudunu. kabtti nivu velli yudavaritonu yeruslemu nivasultonu itl-numuyehova selviccinmat edngamimidiki teccutke nenu kidunu kpicucunannu, miku virodhmuga ok yocnceyucunannu, mirdru mi mi dustmargmulnu vidici mi margmulnu mi kriylhu ckkprcukonudi. aduku varuni mat nis pryojnmu; memu ma alocln coppun nducu kodumu, memdrmu ma murkh hrdymu coppun prvticudumu ani yduru. kavun yehova ilagu selviccucunnadu anyjnlunu adigi telisikonudi; itti kriylu jrugut varilo evden vinena? israyelu knykh bhughormen karymu cesiynunndi. lebanonu polmu loni bdmid himmudut manuna? durmu nudi parucunn cllni jlmulu parkmanuna? ayite na prjlu nnnu mriciunnaru, mayku dhupmu yevucunaru, merkceybdni darilo tamu nduvvlenni puratn margmulen trovillo tmmunu tamu

totrill cesikonucunnaru. varu ellppudunu aphasyaspmuganudutke tm desmunu paduga cesikoniynnaru, dani margmun nducu prtivadunu ascrypdi tl ucunu. turpu gali cedrgottuntlu vari struvlyedut niluv kud varini nenu cedrgottednu; vari apddinmdu variki vimukhudne varini cudkpodunu. appudu jnuluyirmiya visyme yuktigl yocn cetmu rdi, yajkudu dhmsastrmu vini pick mandu, jnani yocnekud nuddu, prvkt vakymu ceppk mandu, vani matllo denini vin kud matlto vani kottudmu rdi ani ceppu konucudiri. yehova, na morr nalkicumu, nato vadicuvari matnu vinumu. varu na pranmu tiyvlenni gut trvviynnaru; cesin melunku prtiga kidu ceyvlenu? variki melu klugvlenni varimidnudi ni kopmu tppi-utke ni snnidhini nilici nenu varipksmuga matladin sgti jnapkmu cesikonumu. vari kumarulnu ksammunku app gipumu, khdg-blmunku varini appgipumu, vari bharylu pilllu lenivare vidhv radrguduru gak, vari purusulu mrnhtulguduru gak, vari rv nulu yuddhmulo khdgmuget htulguduru gak. nnnu pttukonutku varu goyyi trvviri, na kallku urulnoggiri; varimidiki nivu aksmikmuga ddunu rppicutvln vari yidllonudi keklu vinbdunu gak. yehova, naku mrnm ravlenni varu na mid cesin aloen atyu niku teliseyunddi, vari dosmunku prayscittmu klugniyykumu, ni snnidhinudi vari papmunu tudiciveykumu; varu ni snnidhini totirilluduru gak, niku kopmu puttu kalmun variki tginpni ceyumu.

19

yehova ilagu selviccucunnadu nivu velli kummri ceyu mti kujanu koni, jnul pedd llo kodrini yajkl peddlo kodrini pilucu konipoyi, hrsitu gumpu dvarmunku eduruga nunn benhinnomu loylonikipoyi nenu nito ceppbovu matlu akkd prktipumu. ni vitlnmuyadarajulara, yerusemu nivasulara, yehova mat vinudi; senymulkdhiptiyu israyelu devudungu yehova ilagu selviccucunnadualkicudi, dani smacarmu vinuva rdriki cevulu gigurumnunt kidunu nenu i sthlm midiki rppipbovucunnanu. elynga varu nnnu visrjici yi sthlmulo apcarmu cesi yunnaru, varennu vari tdrulennu yuda rajulennu erugin anydevtliku danilo dhupmu vesi nirpradhul rktmucet i sthlmunu nipiri nenu vidhipnidiyu selviyynidiyu na mnssunku toc nidiyunen acarmu nacrirciri; tm kumarulnu dhnbluluga kalcutke bylunku blipihmulnu ktirciri. idunubtti yehova selviccuc mat edngarabovu dinmullo i sthlm hty loy anbdunu gani tophetu aniennu ben hinnomu loy aniennu peru vadbddu. tm struvul yedut khdgmugetnu, tm pranmu lnutiy vedkuvaricetnu varini kuljesi, akas pksulkunu bhujtuvulkunu aharmuga vari kle

brmulnu icci, i sthlmulone yudavari aloennu yerusemuvari aloennu nenu vyrthmu cesednu. a margmun povu prtivadunu ascry pdi daniki kligin yidumlnnitini cuci aphasymu ceyungta i pttnmunu padu ganu aphasyaspmuganu nenu cesednu. varu tm kumarul masmunu tm kumartel mas munu tinuntlu cesednu; tm pranmu tiy vedku struvulu tmku ibbdikligicutke veyu muttdini bttiyu danivln kligin yibbdinibttiyu varilo prtivadu tn celikani masmu tinunu. i matlu ceppintruvat nitokud vccin mnusyulu cucucudga nivu a kujanu pgulgotti varito ilagnvlenu senymulkdhiptiyu yehova ilagu selviccucunnadumrl bagucey nskymen kummri patrnu okdu pgulgottuntlu nenu i jnmunu i pttnmunu pgulgott bovuennanu; tophetulo patipettutku sthlmulek povontaga varu akkdne patipettbduduru. yehova vakku idei pttnmunu tophetuvti sthlmuga nenu ceyudunu, i sthlmunkunu dani nivasulkunu nenalagun ceyudunu. yerusemu idlunu yudarajul ngrulunu a tophetu sthlmulene apvitrmulgunu; e yidlmid jnulu akas smuhmu devtliku dhupmu veyuduro, lek anydevtliku panarpmulnrpicuduro a yidlnnitiki alage jrugunu. a prvcnm cepputku yehova tnnu ppin tophetulonudi yirmiya vcci yehova mdirpu avrnmulo nilici jnuldrito ilagu ceppenu. senymulkdhiptiyu israyelu devudungu yehova i mat selviccucunnadui jnulu na matlu vinkud modiki tirigiyunnaru gnuk i pttnmunugurci nenu ceppin kidtyu dani midikini danito sbdhicin pttmnlunnitimidikini rppicucunnanu.

20

yirmiya a prvcnmulnu plukka yehova mdirmulo pedd naykudunu immeru kumarudungu psurnu yajkudu vini prvktyn yirmiyanu kotti, yehova mdirmiddunn benyaminumidi gummmunoddnudu bodlo atnini veyicenu. mrnadu psuru yirmiyanu bodlonudi vidi pigpa yirmiya atnito itlenueyehova niku psurnu peru pettdu gani magormissabib ani niku peru pettunu. yehova i mat selviccucunnadunikunu ni snehitulkdrikinu nive bhy karmmuga nuduntlu ceyucunnanu; nivu cucu cudga varu tm struvul khdgmuget kuledru, mriyu yudavarindrini bbulonu rajucetiki appgitunu, atdu varini cerptti bbulonunku tisi konipovunu, khdgmuget varini htmuceyunu. i pttnmuloni aisvrymtyu daniki vccin labh mtyu dani amulyenvstuvulnniyu yuda rajul nidhulnniyu nenppgitunu, vari struvul cetike vati nppgitunu, struvulu vatini docukoni pttukoni bbulonunku tisikonipovuduru. psuru, nivunu ni yit nivsicuvardrunu cerloniki povu duru, nivunu nivu prvcnmulcet mospuccin ni snehituldrunu bbulonunku vccedru, akkdne

cnipoyedru akkdne patipettbodedru. yehova, nivu nnnu prerepiga ni prere pnku lobditi; nivu blvtmuceci nnnu gelicitivi, nenu dinmell nvvulpaletini, adru nnnu egtali ceyuduru. elynga nenu plukunppudell bla tkarmu jrugucunndi, dopudu jrugucunndi ani yelugetti catipivsi vcenu; dinmell yehova mat naku avmanmunkunu aphasymunkunu hetu vayenu. ayn peru nenettnu, ayn nammunu bti prktipnu, ani nennu kotina? adi na hrd ymulo agnivre mducu na yemukllone muybdiyunntlunndi; nenu orci yorci visiki yunnan, ceppk manledu. nludikkul bhyum ani anekulu gusgusladga vitini. varudurmargu dni miru caticinyedl memunu catitumduru; atdokvel cikkupdunu, appudu mnmtni pttukoni atnimid pgtircukodmni ceppukonucu, naku snehitulen vardru nenu pdipoga cudvlenni knipettu koniyunnaru. ayite prakrm mugl surunivle yehova naku todeyunnadu; nnnu hisicu varu nnnu geluvk tottrilluduru; varu yuktiga jrupukonru gnuk bhuga siggupduduru, varenn dunu mruvbdni nityavmanmu poduduru. senymulkdhip-tivgu yehova, nitimtulnu priso dhicuvadvu nive; atridriymulnu hrdymunu cucuvadvu nive; na vyajyemunu nike appgicu cunнанu. nivu variki ceyu prtiddn nenu cutunu gak yehovanu kirticudi, yehovanu stuticudi, dustul cetilonudi dridruni pranmunu ayne vidipicucunnadu. nenu puttindinmu spipbdunu gak; na tlli nnnu knin dinmu subhdinmni anbdkudunu gak; niku mgpill puttenni na tdriki vrtmanmu tecci atniki adhik stosmu putticinvalu sapgrstu dgunu gak; na tlli naku smadhiganudi ame ellpudu grbhvtiganuduntlu atdu grbhmulone nnnu cpledu gnuk yehova yematrmunu stap-mulek nsipjesin pttnmulvle a mnusyudu udunu gak; udyman art dhynini mdhyahn kalmdu yuddhdhvnini atdu vinunu gak kstmunu dukhmunu cucutke na dinmulu avmanmuto gticipovuntlu nenel grbhmulonudi vedlitini?

21

rajen sidkiya mlkiya kumaruden psu runu yajkudgu myseya kumaruden jephnyanu pilipici bbulonurajen nebukdrejru mnmid yuddhmuceyucunnadu; atdu mnyoddnudi velli povuntlu yehova tn abdhutkarymulnini cupi mnku todeyuduno ledi dycesi ma nimittmu yehova cet nivu vicaricumni cep-patku yirmiyayoddku varini ppga yehovayoddnudi yirmiyaku prtyksmen vakku. yirmiya varito itlneenumiru sidkiyato i mat cep-pudi israyelu devuden yehova ilagu selvicucunnadubbulun rajumidnu, mimmunu muttdiveyu kldiyulmidnu, miruppo gicucunn yuddayudhmulnu prakarmul byt nudi tisikoni yi pttnmu lopliki vatini pogu cey-

icednu. kopmunu raudrmunu atyugrtu kliginvadne, bahublmutonu, cacin cetitonu nene mito yuddhmu cesednu. mnusul-nemi psuvulnemi yi pttnpu nivasulndrini htmu cesednu; gopp tegulucet varu cc-edru. atu truvat nenu yudadespu rajen sidkiyanu, atni udyogsthulnu, tegulun khdgmunu ksammunu tppicukoni sesicin pr-jlru, bbulonurajen nebukdrejru cetiki, vari pranmulnu tijyucuvani struvulcetiki appgicednu. atdu variydu anurghmuckyu, varini krunipkyu, vari yedl jalipdky u varini kt-tivat htmuceyunu. i prjto nivitlnumuyehova selvicunde mngajivmargmunu mrn-marg munu nenu mi yedut pettucun-nanu. i pttnmulo nilucuvanu ktivln gani ksammuvlgnani teguluvlgnani cc-edru, meluceyutkukadu kiduceyutke nenu i pttm munku abhimukhudnetini gnuk bytku velli mimmunu muttdi veyucunn kldiyulku lobduvaru brduku duru; dopudusommu dkkintluga vari pranmu variki dkkunu. i pttnmu bbulun rajucetiki appgipbdunu, atdu agnicet dani kalciveyunu; ide yehova vakku. yudaraju itivarlku ajn yideyeho va mat vinudi. davidu vssthulara, yehova ilagu selvicucunnadu anudinmu nyaymuga tirpu tircudi, docukonbdivanini badhpet-tuvani cetilonudi vidipicudi, alagu ceynyedl mi duskirylubntti na krodhmu agnivre by-luvedli, yevdunu arplekud mimmunu dhi-cunu. yehova vakku ideloylo nivsicudana, medanmdl bdytidana, ma midiki raglvade-vdu, ma nivassthlmullo prvesicuvadevdu? anukonuvar lara, mi kriyl phlmulnubtti mimmunu ddice dnu, nenu dani arnymulo agni rgul bedtednu, adi dani cuttunnun prat-mulnnitini kalciveyunu; ide yehova vakku.

22

yehova ilagu selvicucunnadunivu yudaraju ngrudigipoyi akkd i mat prk tipumu davidu sihasnmumid kurcudu yuda raja, nivunu i gummulvara prvesicu ni udyogsthulun ni jnulunu yehova mat vin-udni prktipumu. yehova ilagu ajnnicucunnadu miru niti nyaymul nnusric-nducukonudi, docukonbdivanini badhpet-tuvani cetilonudi vidi picudi, prdesulnennu tdrilenivarinennu vidhy radrennu badhip-kudi variki updrvm klugjey kudi, i sthlmullo nirpradhul rktmu cidipkudi. miru niscy-muga ilagun cesinyedl davidu sihasnmu-mid kurcudu rajulu rthmulnu gurr mulnu ekki tirugucu, udyogsthul smetmuganu jnul smetmuganu i ngru dvarmulgud prvesi-turu. miru i matlu vinniyedl i ngrupade povunu, na todni prmanmu ceyucunнанu; ide yehova vakku. yudaraju vssthulnugurci yehova ilagu selvicucunnaduna yenni klo nivu giladuvlenunnavu, lebanonu sikhrmu-vle unnavu; ayinnu niscymuga edariganu

nivasulu leni pttmuluganu nenu ninnu ceyudunu. nimidiki vcutke yokkokkdu tn ayudmulnu pttukonu sharkulnu nenu prtis-ticucunnu, varu ni devdaru cetllo sresth-menvatini nriki agnilo pdveturu. anek jnulu i pttapu margmun povucu yehova yedunimittu i gopppttnmunu ilagu ce-senni yokni nokdu adugga accti varuviru tm devdenu yehova nibdhnu nirak nrici anydevtlnu pujici vatiki nmskarmu cesin-dun ayn ilagun cesiynunnadi cepuduru. cni-poyinvanigurci yedvddu, vanigurci ag larcvddu; vellipovucunnavanigurci bhu rod-nmu ceyudi. vadu iknu tirigi radu, tn jn-bhumini cuddu. tn tdriyen yosi-yaku pr-tiga elin vade yi sthlmulonudi vellipoyin yudarajen yosiya kumarudgu slumunugurci yehova ilagu selviccunnnadu atdu ikkdiki tirigi radu; i desmu nik cudk varu atni tisikoni poyin sthlmunde atdu ccunu. niti tppi tn ngrunu sthapticuvaniki srm; nyaymu tppi tn medgdulnu ktতিকুণু, jitmiyyk tn poruguvanacet urkye koluvu ceyicukonu-vaniki srm. vadu visalmen med gdulugl gopp mdirmunu ktতিকুণুনুকুনি, vistarmen ki-tikilu cesikonucu, devdaru plkl daniki sr-biveyucu, igilikmuto1 rgveyucu nunnade; nivu atisypdi devdaru plkl grh munu kt-ticukonutcet rajvguduva? ni tdi ann pan-mulu kligi nitinyaymul nnusricucu ksem-muga udleda? atdu dinulkunu dridrulkunu nyaymu tircucu sukhmuga brdikenu, ala-gun ceyute nnu telisi konut kada? yide yehova vaku. ayite ni drstiyu ni ko-rikyu anyay muga labhmu spadicukonu-tyde, nirpdadhul rktmu olikicutyde nili-ciyunnvi. adukorke nivu jnulu badhicu-cunnavu, adukorke bla tkarmu ceyucun-navu. kavun yosiya kumarudgu yehoy-akimnu yudarajunugurci yehova ilagu selvic-cunnnadujnulu ayyo na shodruda, ayyo shodri, ani atni gurci aglarucu; ayyo na yelinada, ayyo, sobhavyuda; ani atniko-rku ag larcru. atdu yerusalem gummmul avliki iduvbdi parveybdi gadid patipettb-duritiga patipettbdunu. ni vitkadru nasn-meri. lebanonunu ekki kekluveyumu; basan-ulo biggrga aruvumu, aba rimunudi keklu-veyumu. ni ksemkalmullo nito matladitini ganinenu vinnu nivtivi; namat vinkpovute ni balymunudi niku vaduk. ni kapru ldru gali pilcuduru, ni vitkadru cerloniki povuduru, ni cedutnmittinibtti nivu avman-munodi siggupduduru. lebanonu nivasini, devdaru vrks mullo gudu ktukonindana, prsvicu striki klugu vednvti kstmu niku vc-cunppudu nivu bhuga kekluveyuduvu gda! yehova sel viccundemngayuda rajen yehoy-akimu kumarudgu konya na kudicetiki sikha ugrmuga udinnu danimidnudiyo ninnu uddi-sivesednni natodni prmanmuceyucunnu. ni pranmunu evru tiyujucunnaro nivevriki bhy pdu cunnavo vari cetiki, anga bbulonu-

rajen nebu kdreju cetikini kldiyul cetikini ninnu appgicu cunnu. ninnunu ninnu knin ni tllini mi jnm bhumikani prdesmu-loniki visrivesednu, miru akkdne cccedru. varu tirigi ravlenni bhuga aspu desmunku varu tirigi raru. konya anu itdu heyemen otikud vtivada? pnikimalin ghtma? at-dunu atni stanmunu visriveybd, tamerugni desmuloniki el troybdiri? desma, desma, desma, yehova mat vinumu. yehova ilagu sel viccunnnadustanhinudniyu, tn dinmullo vrdrhillnivadniyu i mnusyunigurci vrayudi; atni stanmullo evdunu vrdrhilldu, varilo ev-dunu davidu sihasnmdu kurcuddu; ik midt evdunu yudalo rajuga nuddu.

23

yehova vaku idena mdlo cerin... gor-rlnu nsipjeyucu cedrgottu kaprulkmu srm. israyelu devden yehova tn jnulu smp kaprulkugurci yilagin selviccunnnadu miru na gorrlugurci vicarneyk, nenu mepu-cunn gorrlu cedrgotti pardolitiri; idigo mi duskriylubtti mimmunu siksipovucun-nanu; ide yehova vaku. mriyu nenu va-tini toli vesin desmulnntilonudi na gorl sesmunu smkurci tm dodlu vatini rp-icednu; avi abhi vrdrhipodi vistricunu. nenu vati mid kaprulkmu niymicednu; ikmidt avi bhydpkudnu bedri pokudnu vatilo ok-tennu tppipokudnu viru na gorrlu mepe-dru; ide yehova vaku. yehova ilagu ajn ic-cucunnnadurabovu dinmullo nenu davidunku niti cigurunu putticednu; atdu raje pri-paln ceyunu, atdu vivekmuga nducukonucu karymu jrigicunu, bhumimid niti nyay-mulnu jrigicunu. atni dinmullo yuda rk-snodunu, israyelu nirbhymuga nivsicunu, yehova mnku nitinyu atniki peru pet-tuduru. kabtti rabovu dinmullo jnulu israyeliylunu aiguptu desmulonudi rppicin yehova jivmu todni yik prmanmuceyk utr desmulo nudiyu, nenu varini cedrgottin desmulnntilo nudiyu varini rppicin yeho-vangu natodni prmanmu ceturni yehova selviccunnnadu; mriyu varu tm desmulo nivsituru. prvktlu gurcindi. yehovanu gurciyu ayn prisuddhmen matlu gurciyu na gude nalo pgulucunndi, na yemuklnniyu kdlu cunnni, nenu mttillinvanivlenu drak-sarsvsuden bladhynivlenu unnanu. desmu vybhicarulto nidiyunndi, jnul ndvdi ced-dayenu, vari saurymu anyaymun kupyog-icunndi gnuv sapgrstme desmu dukhp-ducunndi; advibillu idipoyenu. prvktlemi yajkulemi adrunu apvitrulu; na mdirmulo vari cedutnm naku knbdenu; ide yehova vaku. vari ddn svtsrman vari midiki nenu kidu rppicunnnanu gnuv gadhadhkar mulo nducuvaniki jarudu nelve vari marg mudunu; danilo varu trumbdi pdipoye-dru; ide yehova vaku. somronu prv-

tlu avivek kriylu ceyga cucitini; varu bylu pert prvcnu ceppi na jnmen israyelunu trov tppiciri. yerusalemu prvktlu ghormen kriylu ceyga nenu cucitini, varu vybhi-carulu asty vrtulu, evdunu tn durmargt-nu vardi mrlk durmargul cetulnu blprcuduru, nardru na drstiki sodom vleneri, dani niva-sulu gomorravleneri. kavun senymulkdhip-tiygu yehova i prvkt lngurci selviccundem-ngayerusalemu prvktl apvitrt desmtt vyapi-cenu gnuκ tinutku macipriyu tragutku ce-dunillunu nenu vari kiccu cunnanau. seny-mulkdhiptiygu yehova ilagu selviccucun-nadumiku prcnmulu prkticu prvktlmatlu alkipkudi, varu mimmunu bhrm pettudur. varu nnu trnikricu varitomiku ksemmu klugunni yehova selviccenniyu; okdu tn hrđy murkht coppun ndvga vanitomiku kidu radniyu ceppucu, yehova ajnnubtti mat ladk tmku tocin drsnmunubtti plukuduru. yehova mat vini grhicuntlu ayn sbhlo nilu-cuvadevdu? na matnu grhicuntlu dani lksymu cesinvadevdu? idigo yehovayokk mhogrtynu penugali byluvellucunndi; adi bhikrmen penugali adi dustul tlmidiki pel-lun digunu. tn karymunu sphlprcuvrkunu tn hrđya locnlnu nervercuvrkunu yehova kopmu clardu; atydinmullo i sgtini miru baguga grhicuduru. nenu i prvktlnu pp-kudinnu varu prugetti vcceđu, nenu var-ito matladkudinnu varu prkticedru. varu na sbhlo cerin varen yedl varu na matlu na prjlku teliy jeturu, duskriylu ceyk varu durmargmunu vidici pettuntlu varini trippiyuduru; ide yehova vakku. nenu smipmunnudu devudnumatr mena? dur-munnudu devudnukana? yehova selviccin mat edga naku knbdkud rhyś sthlmullo dagglvadevdenklđa? nenu bhumya kas-mul ydtt nunnvadnu kana? yide yehova vakku. klktini klktini ani ceppucu na nammun abddhmulu prkticu prvktlu plikin mat nenu viniyunnanu. ik nepptivrkū ilagun jrugucudunu? tm hrđykaptymunu btti abddhmulu prkticu prvktlu dini nalo cipra? bylunu pujipvlenni tm pitrlu na nammunu mrcintlu virdru tm porugubarito ceppu klcet na jnulu na nammunu mrcuntlu ceyvlenni yocicucunnara? klknin prvkt a klnu ceppvlenu; na vaku evnikuduno vadu stymunubtti na mat ceppvlenu; dhany-muto cettku emi sbdhmu? ide yehova vakku. na mat agnivitdikada? bđnu bddluceyu stuttevidi kada? kabtti tm jt-vaniyoddnudi na matlnu dogi licu prvktlku nenu virodhini; ide yehova vakku. svec-chga nalukl nadicukonucu devo ktulnu prk-ticu prvktlku nenu virodhini; ide yehova vakku. maya svpmulnu prktici vatini cep-pucu, abddhmulcetnu, mayaprglbht cetnu na prjlnu dari tolgicubariki nenu viro dhine yunnanau; ide yehova vakku. nenu varini ppledū, variki ajn iyyledu, varu i jnulku

ematrmunu pryojnkarulu karu; ide yehova vakku. mriyu i jnullo okdu prvktye gani yajkude gani yehova bharmemi ani ninndugunppudu nivu varito itlnumumire aynku bharmu; mimmunu etti parvetunu; ide yehova vakku. mriyu prvktye gani yaj kude gani samanyude gani yehova bharmnu mat ettuvadevdennu, vanini vani yitivarini nenu dđicednu. ayite yehova prtyut-trmedi? yehova yemni ceppucunnadu? ani miru mi porugubaritonu shodruletonu prssicvlenu. yehova bharmnu mat mirik midt jnapkmu cesikonvddu; jivmugl mn de-vuni matlnu, senymul kdhiptiyu devudungu yehova matlnu, miru aparthmucesitiri; kaga evnimat vanike bharmgunu. yehova nikemni prtyuttr miccucunna dniyu, yehova yemi ceppucunnadniyu miru prvktu adugvlenu gani yehova bharmnu mat mirettin yedl adunugurci yehova ilagu selviccucunnadu-miru yehova bharmnu mat yettvddni nenu miku ajn iccinnu miru yehova bharmnu mat yettucune yunnaru. kaga nenu mimmunu ettiveyucunnanu, mikunu mi pitrulkunu neniccin pttmnnu na snnidhinudi parveyu-cunnanau. enndunu mruvbdni nityapvad-munu nityavmanmunu mimidiki rppl cednu.

24

bbulonurajan nebukdrejru yudarajen yehoy-akimu kumarudgu yekonyanu yuda prdhan-ulu silpkarulnu ksalulnu yerusalemu nudi cerpttukoni bbulonunku tisikoni poyin tru vat yehova naku cupga yehova mdirmu edut ucdbin redu gpl ajurpu pđlu naku knbdenu. ok gpl muduga pkvmen ajurpu pđlvti mikkili mci ajurpu pđludenu. redv gplō mikkili jbben ajurpu pđludenu; avi tin skymukantga jbbuvi. yehovayirmiya, nikemi knbducunndni nnđu gga nenu ajurpu pđlu knbducunni, mcivi mikkili mciviganu jbbuvi mikkili jbbuviganu, tin skymukant jbbuviganu knbducunntvini. appudu yehova vaku naku prtyksmeyilagu selviccenu is-rayelu devuden yehova ajn iccundemn-gavariki meluklugvlenni i sthlmu nudi nenu kldiylu desmunku cerga ppu yudu lnu, okdu i mci ajurpu pđlu knsypettu ntu lksypet-tucunnanu. variki melu kluguntlu nenu varimid drstiyucucu, i desmunku varini mrl tisikonivci, pdgottk varini kttednu, pell-gipk varini natednu. varu purnhrđymuto na yoddku tirigi raga varu na jnulguntlunu nenu vari devudnguntlunu nenu yeho-vanni nnnerugu hrđymunu vari kicednu. mriyu yudarajen sidkiyanu atni prdhan-ulu desmulo sesicin varini aiguptu desmun nivsicubarini, mikkili jbbuve ndun tinsky-mukani a jbbu ajurpupđlvle udjesednni yehova selviccucunnadu. mriyu varu yitu atu cedrgottbđutke bhu rajymulnnitilonu, nenu varini toliveyu sthlmulnnitilonu, varini

bhitikrmuganu nidaspdmu ganu sametganu aphasyamuganu sapaspmuganu udjesednu. nenu varikini vari pitrulkunu iccin desmulo udkud varu padepovuvrku nenu khdgmunu ksammunu tegulunu variloki ppednu.

25

yosiya kumarudunu yudarajunen yehoyakimu nalugv svtsrmun, anga bbu lonurajen nebukdrejru modti svtsrmun yuda prjldrinigurci yirmiyaku prtyksmen vaku. prvktyen yirmiya yuda prjldri tonu yeruslemu nivasuldrionu a vakkunu prkticenu. amonu kumarudunu yudaraju nen yosiya pdumudv svtsrmu modlukoni netivru i yiruvdi mudu svtsrmulu yehova vaku naku prtyksmgucuvccenu; nenu pedlkd leci miku a matlu prkticucu vcinnu miru vinkpotiri. mi cetipnolvln naku kopmu puttickuduntlunu, nenu miku e badhyu klug jeykuduntlunu, anydevtlnu anusricutyu, vatini pujicutyu, vatiki nmskarmuceyu tyu mani, mirdru mi ceddmargumunu mi dust kriylnu vidicipetti tiriginyedl, yehova mikunu mi pitrulkunu nitynivasmuga dycesin desmulo miru nivsitniri cepputke, yehova pedlkd leci prvkten tn sevkul ndrini miyoddku ppucu vccinnu miru vinkpotiri, vinutku miru ceviyogkutiri. ayitemiku badh klugutke mi cetul pnulvln naku kopmu puttici miru na mat alkikp potiri yehova selviccucunnadu. senymulkdhiptiygu yehova ilagu selviccucunnadumiru na matlnu alkikp potiri gnuk nenu uttrdesmulonunn srjnmulnu, na sevkuden nebukdrejrnu bbulonurajunu piluv npicucunnanu; i desmumidikini dini nivasul midikini cuttununn yi jnuldri midikini varini rppicucunnanu; i jnulu saggstulganu vism yaspmuganu aphasyaspmuganu epptikini paduganu udjesednu. stosnadmunu ullas sbdmunu, pedlikumaruni svrmunu pedlikumarte svrmunu tirugtiral dhvnni dipkatini varilo ud kud cesednu. i desmtyu paduganu nirjnmuganu udunu; i jnulu debddi svtsrmulu bbu lonurajunku dasuluga uduru. yehova vaku idedebddi svtsrmulu gdcin truvat vari dosmulnubtti nenu bbulonurajunu a jnu lnu kldiyul desmunu siksitanu; a desmu eppudu padugnuduntlu niymitunu. nenu a desmunu gurci selviccin matlniyu yirmiya i jnmulninitigurci prktipga, i grthmulu vray bbindtyu a desmumidiki rppicednu. el ynga nenu vari kriylnubttiyu vari ceti kari mulnubttiyu variki prtikarmuceyuntlu anak jnmulunu mharajulunu varicet sev ceyicu koduru. israyelu devuden yehova nakilagu sel viccucunnadunivu i krodhpu mdyapatru na cetilonudi tisikoni, nenu ninnu ppucunn jnmulninitiki dani trapipumu. varu dani tragi sokki solucu

nenu varimidiki ppucunn khdgmunubtti verrivadrguduru. att yehova cetilo nudi nenu a patru tisikoni, yehova nnnu ppin jnmulninitiki dani tragicitini. netivlene padu ganu nirjnmuganu aphasyaspmuganu sapaspmu ganu ceyutku yerusalemunkunu yuda pttm lku dani mharajulkunu dani adhiptulkunu tragi citini. mriyu aigupturajen phroyunu atni dasu lunu atni prdhanulunu atni jnuldru smst men misrit jnulu yudespu rajuldrunu phili stiyul despu rajuldrunu askelonunu, gaj yunu, ekronunu asdodu sespvarunu edomiyu lunu moyabiyulunu ammoniyulunu turu rajuldrunu sidonu rajuldrunu smudrmunku avli dvippu rajulunu ddaniyulunu temaniyu lunu bujiyulunu gddpuprkklnu ktiricukonuva rdrunu arbidespul rajuldrunu arnyulunu nivsicu misritjnmul rajuldrunu jimi raju ldrunu elamu rajuldrunu madiyul rajuld runu smipmun unnavremi durmun unuva remi uttrdesmul rajuldrunu bhumimidnunn rajymulnaniyu danielonidi traguduru; seskuraju vari truvat tragunu. nivu varito ilagu ceppumuisrayelu devudunu senymulkdhiptiyu nen yehova ilagu selviccucunnadunenu mimidiki ppbovu yuddhmucet tragi mttilli kkku koninvarilene yudi miru mrl levkd pdu duru. memu tagmini varu ni cetilonudi a patru tisikonnollni yedl nivu varito itlnumumiru avsymuga dani tragvlenni senymulkdhiptiygu yehova selviccucunnadu. na peru pettbdin pttnmunku nenu kiducey modlupettga miku sikslekud povuna? miru siksipbdkporu. bhulok nivasuldrimidiki nenu khdgmunu rppicu cunnanu; ide senymulkdhiptiygu yehova vaku. kabtti nivu i matlnitini variki prk tici, ilagu ceppvleuunnt sthlmulonudi yehova grjicucunnadu, tn prisuddhalymulo nudi tn svrmunu vinipicucunnadu, tn md meyu sthlmunku virodhmuga grjicucunnadu, draksganugnu trokkuvarivle arcucu ayn bhulok nivasuldkdriki virodhmuga arbhticu cunnadu. bhumytmuvrku sddi vinbdunu, yehova jnmulto vyajyemaducunnadu, sriru ldrilo ayn vyajyemaducunnadu, ayn dustu lnu khdgmunku appgicucunnadu; ide yehova vaku. senymulkdhiptiygu yehova ilagu selviccucunnadujnmunudi jnmunku kidu vyapicu cunndi, bhudigtmulnudi gopp tupanu bylu vellucunndi. a dinmun yehovacet htulen varu i desmuyokk yi disnudi a disvrku knbduduru. evrunu varinigurci aglareru, varini smkureru, patipettru, petvle vari svmulu nelmid pdiyudunu. mdkaprulara, gollettudi, morrpettudi; mdloni prdhanulara, budid cllukonudi. miru mrnmunodutke din mulu purtiyayenu, nenu mimmunu cedrgottednu, rmyen patrile miru pduduru. mdkapru lku asrysthlmule lekpovunu, mdloni sresth

men vatiki rksn dorkkpovunu, allicudi, md kaprul morr vinbducunndi, mdloni prdhanul golvinbducunndi, yehova vari metbhumini padu cesiyunnadu. nemmdigl metsthlmlu yehova kopagnicet padayenu; krurmen khdmucetnu ayn kopagnicetnu vari desmu padukaga sihm tu mrugunu vidicintlu ayn tn mrugunu vidicenu.

26

yosiya kumarudunu yudarajungu yehoyakimu elubdi arbhmlu yehova yoddnudi vakku prtyksme yilagu selviccenu. yehova ajn iccundemnga, nivu yehova mdiravrmulo nilici, nenu ni kajnapicu mat lnnitini yehova mdirmulo aradhicutke vccu yuda pttstnhuldriki prktipumu; vatilo ok matennu ceppk vidvkuddu. vari durmargmunu btti variki ceydcin kidunu ceyk nenu stap pduntluga varu alkici tn durmargmu viducudu remo. nivu varito i mat ceppvleni. yehova selviccundemnga miru na matlu vini nenu miku niymicin dhmsastrmu nnusrici nducu konudniyu, nenu pedlkd leci ppucunn na sevkulgu prvktl matl nu agikricudniyu nenu miku ajn iyya miru vinkpotiri. mirilagan cesindun nenu silohunku cesintlu i mdirmun kunu cesednu, i pttnmunu bhumimidnunn smst jnmulku sapaspmuga cesednu. yirmiya yi matl nu yehova mdirmulo plukucudga yajkulunu prvktlunu jnuldunu viniri. jnul kdrikini prktiplenni yehova yirmiyaku ajnapicin matl nnnitini atdu pliki calicin tru vat yajkulunu prvktlunu jnuldunu atni pttkoninivu mrsiks nodk tppdu. yehova nammunubtti i mdirmu silohuvle ngunniyu, i pttnmu nivasilek padepovunniyu nivel prk ticucunnavu anucu, prjldru yehova mdi rmulo yirmiyayoddku kudivcciri. yuda adhiptulu a sgtulu vini raju ngrulo nudi yehova mdirmunku vcci, yehova mdirpu krott gvini dvarmun kurdudga yajkulunu prvktlunu adhiptulonu smst prjl tonu ilagnirimiru cevular viniyunn prka rmu, i mnusyudu i pttnmunku virodhmuga prvicucunnadu; gnuk itdu mrmnunku patrudu. appudu yirmiya adhiptuldritionu jnuldritonu i mat ceppenu mdirmunku virodhmuganu i pttnmunku virodhmuganu miru vinin matl nnnitini prkticutku yehovayennu ppiyunnadu. kabtti yehova miku cesednni tanu ceppin kidunugurci ayn stapduntlu miru mi margmulnu mi kriylu ckkprcukoni mi devuden yehova mat vinudi. idigo nenu mi vsmulonunnu, mi drstiked i mcido yedi yukt mendo ade naku ceyudi. ayite miku cevular i matl nnnitini cepputku nijmuga yehova miyoddku nnu ppiyunnadu gnuk, miru nnu cpinyedl miru mimidikini i ptt nmumidikini dani nivasul midikini nirpradhi rkt dosmu teppicud-

urni nissdehmuga telisikonudi. kaga adhiptulunu jnuldunu yajkulonu prvktltonu itl niri mnusyudu mn devuden yehova nammunubtti mnku i smacarmu prkticucunnadu gnuk itdu mrmnunku patrudu kadu. mriyu desmdli peddllo kodru leci smajmuga kudin jnulto i matlu plikiri. yudarajen hijkiya dinmullo mor stiyuden mika prvicucudenu. atdu yuda jnuldrito itlu prkticucu vccenusenymul kdhiiptiyu yehova ilagu selviccunucunndunnduntlu mimmunubtti siyonu dunnbdunu, yerusalemu ralkkupplunu, mdirmunn prvtmu arnymulonni unntsthlmlvle agunu. atlu pliki ndun yudarajen hijkiyayennu yuda jnuldrito mri evdennu atni cpira? yehova variki cesednni tanu cep-pin kidunu ceyk stap pduntlu raju yehovaydu bhybhtulu klige yehova dynu vedukonenu gda? mnmu i karymu cesinyedl mnmidike gopp kidu teccu kodumu ani ceppiri. mriyu kirytarimu vaden semya kumaru dgu uriyaynu okdu yehova nammunubtti prvicucudenu. atdu yirmiya ceppin matl ritini yi pttnmunku virodhmuganu i desmunku virodhmuganu prvicenu. rajen yehoyakimu nenu atni suruldunu prdhanuldrunu atni matlu vininmidt raju atni cpjucucudga, uriya dani telisikoni bhypdi paripoyi aiguptu cerenu. appudu rajen yehoyakimu akboru kumarudgu elatanunu anitiko kodrini aiguptu nku ppeni; varu aiguptulonudi uriyanu tisi konivcci rajen yehoyakimunnoddcercga, itdu khdmuto atni cpi samanyjnul smadhilo atni klebrmunu veyicenu. ilagu jrugga saphanu kumaruden ahikamu yirmiyaku todeyunnun atni cputku varu jnul cetiki atnini appgip ledu.

27

yudarajen yosiya kumarudgu yehoyakimu el narbhicinnpudu yehova yoddnudi vakku yirmiyaku prtyksme yilagu selviccenu. yehova naku i ajn iccu cunnadu nivu kadini plupulnu ceyicukoni ni medku kttukonumu. vatini yerusalemunku yudarajen sidkiyayoddku vccin dutlet edomu rajunoddkun moyabu rajunoddkun ammoniyul rajunoddkun turu rajunoddkun sidonu rajunoddkun ppumu. mriyu a dutlu tm yjmanulku telijeyvlenni yi ajn varito ceppummiru mi yjmanulku telijeyvlenni senymulkdhiptien israyelu devudu selviccudemnga adhik blmucetnu cacin bahuvucetnu bhumini bhumimidnunn nrulun jtuvalnu nene srjici, evrikicutt nyaymni naku tocono varike yicucunnu. ippudete desmulnnitini na dasudgu bbulonu rajen nebu kdrejru vsmu ceyucunnu; atni sevicutke bhujtuvulnukud atni vsmu ceyucunnu. atni svdesmunku kalmu vccuvru smstjnulu atnikini atni kumarunikini atni kumaruni kumarunikini dasuleyuduru, a kalmu raga

bhujnmul mharajulu atnicet dasymu cey-
icukoduru. e jnm e rajymu bbulonura-
jen nebukdrejru nku dasymu ceynolk bbu-
lonurajuyokk kadini tn medmid pettukondo
danini nenu atni cet bottiga nasnmuceyicu
vrku a jnmunu khdgmucetnu ksammu cetnu
tegulucetnu siksicednu; ide yehova vaku.
kabtti mi prvktlemi sodegadremi kllu knu-
varemi kaljnanulemi mtrjnulemi miru bbu-
lonu rajunku dasulu kakudurni mito plukun-
pudu miru varini lkxy pettkudi. miru
mi bhumini anubhvipkud mimmunu dur-
muga toliveyuntlunu, mimmunu nenu vell-
gottuntlunu, miru nsicuntlunu varu abddh
prvcnmulu miku prktituru. ayite e jnulu
bbulonuraju kadi kridiki tm mednu vci at-
niki dasymu ceyduro a jnulu tm desmulo
kapurmd niccednu. varu tm bhumini sedy
prcukoduru, nenu variki nemmdi klugje-
tunu; ide yehova vaku. nenu a matlnubtti
yudarajen sidkiyato itlinibbulonurajuyokk
kadini mi med mid pettukoni, atnikini atni
jnulkunu dasulen yedl miru brdukuduru
bbulonurajunku dasulukanollni jnulisyme
yehova ajn iccintlu khdgmucetnenu ksam-
mucetnenu tegulu cetnenu nivunu ni
prjlunu cavnel? kavunmiru bbulonura-
junku dasulukakudurni mito ceppu prvk-
tlu abddme prkticucunnaru, nenu varini
ppledu, vari matl ngikripvddu, ide yehova
vaku. nenu mimmunu toliveyuntlunu,
mirunu mito prvcicu mi prvktlunu nsicu
ntlunu, varu na nammunubtti abddhmuga
prv cicucunnaru. mriyu yajkultonu i prj
ldritonu nenu i matlu ceppitini yehova
selviccundemngayehova mdirpu upkrn mulu
ippude sighrmuga bbulonunudi mrl teb-
dunni prvcipu mi prvktlu mito abddhmulo
ceppucunnaru, vari matlku cevuyoggkudi.
vari mat vinkudi; bbulonu rajunku dasu-
lenyedl miru brdukuduru; i pttm pade-
ponel? varu prvktlenyedl, yehova vaku
variki todeyudinyedl, yehova mdirmulonu
yudaraju mdirmulonu yerusalemulonu sesi-
ciyudu upkrnmulu bbulonunku konipo bd-
kuduntlu varu senymulkdhiptiyu yehovanu
btimalukonut melu. bbulonu rajen nebuk-
drejru yerusalemulonudi yehoyakimu kumaru
den yekonyanu yuda yerusalemul prdhanul
ndrini bbulonunku cerga tisikonipoyinppudu
atdu vidicipettin stbhmugnugurciyu smudr-
munu gurciyu gdmcelnugurciyu i pttmulo
migilin upkrnmugnugurciyu senymulkdhip-
tiyu yehova ilagu selviccunnadu, yehova
mdirmulonu yudaraju ngrulonu yerus lemu-
lonu sesicin upkrnmugnugurci israyelu de-
vudunu senymulkdhiptiyunen yehova ilagu
nne selviccunnadu avi bbulonunku teb-
dunu, nenu a upkrnmulnu drsici teppici yi
sthlmlu vatini mrl nucu kalmu vrku avi
akkd nudvlenu; ide yehova vaku.

yudarajen sidkiya yelubdi arbhmun nalgv
svtsrmu ayidv nello gibiyonuvadunu prvk-
tyunu ajjuru kumarudunen hnnya yajkul
yedutnu prjldriedutnu yehova mdir mulo
nato ilagnenu israyelu devudunu seny-
mulkdhiptiyungu yehova ilagu selviccu cun-
nadu nenu bbulonuraju kadini viriciyun-
nanu. redu svtsrmulloga bbulonu ra-
jen nebukdrejru i sthlmlonudi bbulonunku
tisikonipoyin yehova mdirpu upkrnmulu lnni-
tini icctiki mrl teppicednu. bbulonu raju ka-
dini viruggotti yehoyakimu kumarudunu yu-
darajunen yekonyanu, bbulonunku cergoni
poyin yudulndirini, yi sthlmlunku tirigi rp-
pice dnu; ide yehova vaku. appudu prvk-
tyen yirmiya yajkulyedutnu yehova mdir
mulo nilucucunn prjldriedutnu prvktien
hnnyato itlenu alagun jrugunugak, yehova
alagunne ceyunugak, yehova mdirpu up-
krnmulnnitini, cergonipobdin vari ndrini
yehova bbulonulonudi i sthlmlunku tep-
pici nivu prkticin matlunu nervercunugak.
ayinnu nenu ni cevullonu i prjldri ce-
vul lonu ceppucunmatnu cittigici vinumu.
nakunu nikunu muduga nunn prvktlu,
anekdesmulku mharajymulku virohdhmuga
yuddhmulu jrugu nniyu, kidu sbhvicu nniyu,
teguluklugunniyu purvkalmdu prkticucu vc-
ciri. ayite ksemmu klugunni prkticu prvkt
yunnade, atni mat nerverinyedl yehova nij-
muga atni ppenni yoppukondgunni prvktien
yirmiya ceppga prvktien hnnya prvktien
yirmiya med midnudi a kadini tisi dani virici
prjldri yedut itlenuyehova ilagu selviccu
cunnaduredu svtsrmulloga nenu bbulonu ra-
jen nebukdrejru kadini srjnmul medmid
nudi tolgi dani viricivesednu; att prvktien
yirmiya vellipoyenu. prvktien hnnya prvk-
tyen yirmiya med midnunn kadini viricintru-
vat yehova vaku yirmiayaku prtyksme yilagu
selviccenu nivu poyi hnnyato itlnumuye-
hova ilagu selviccunnadunivu koyyikadini
viricitive, daniki prtiga inupkadini cey-
icvlenu. isra yelu devudunu senymulkdhip-
tiyungu yehova ilagu selviccunnadui jnul-
drunu bbu lonu rajen nebukdrejrunku da-
sulu kavleni vari medmid inupkadi yucitini
gnuk varu atniki dasulguduru, bhjtuvalnu
kud nenu atniki appgiciyunnanu. att prvk-
tyen yirmiya prvktien hnnyato itlenuhnnya
vinumu; yehova ninnu ppledu, i prjlnu ab-
ddhmunu asryipjeyucunnavu. kaga yehova
i mat selviccunnadubhumimid nudi nenu
ninnu kottiveyucunnanu, yehova mid tirugu-
batuceyutke nivu jnulu prerepici tivi gnuk
i svtsrme nivu mrmaduvu ani ceppenu. a
svtsrme yedv nello prvktien hnnya mrtin-
odenu.

rajen yekonya tliiygu raniyu, raj pri-
varmunu, yudalonu yerusalemulonunn
adhiptulun, silpkarulun, ksalulun yerus
lemunu vidici vellin truvat prvktyen yir-
miya ptriklo likhici, yudarajen sidkiya bbu
lonulonunn bbulonun rajen nebuk drejrunod-
dku ppin saphanu kumaruden elyasacetnu,
hilkiya kumaruden gemryacetnu, yeruslemu-
lonudi cer pttbdi poyinvari peddillo sesicin-
varikini yaj kulkunu prvktlkunu yeruslemu-
nudi bbulonunku atdu cerгонipoyin jnulk-
drikini ppicin matlu ive israyelu devudunu
senymul kdhi pti yungu yehova tn pre-
pncet bbulonunku certisikoni pobbdivarik-
driki ilagu ajn iccununnadu idlu kticukoni
vatilo niv sicudi, totlu nati vati phmlulnu
anubhvicudi, pedlidlu cesikoni kumarulnu
kumartelnu knudi, akkd emiyu miku tkku-
vlekud abhivrdhhipodu tke varu kumarulnu
kumartelnu knuntlu mi kuma ruklu pedlidlu
ceyudi, mi kumartelku purusulnu spadicudi.
nenu mimmunu cerгонipoyin ptt nmuyokk
ksemmurori danikorku yehovanu prarthn
ceyudi, dani ksemmu mi ksemmunku karn-
mgunu. israyelu devudunu senymul kdhi
ptiyungu yehova ilagu selviccununnadumi
mdhyunn prvktletne nnu mtrjnulcetnenu
miru mospokudi, milo kllu knuvari matlu
vinkudi. varu na nam munubtti abddh
prvcnm lnu mito ceppuduru, nenu varini
ppledu; ide yehova vakku. yehova i ajn iccu
cunnadubbulonu rajymunku debbd svtsr
mulu gticin truvatne mimmunugurci nenu
plikin subhvar nerverci yi sthlmunku mim-
munu tirigi rppicu ntlun nenu mimmunu
drsitunu. nenu mimmunugurci uddesicin
sgtulnu nenerugudunu, rabovu kal mdm
miku niriksnkluguntluga avi smadhankr
men uddesmulegani hanikrmenvi kavu; ide
yehova vakku. miru naku morrpettudureni
miru naku prarthnceyucu vttureni nenu mi
mnvi alkitunu. miru nnu vedkin yedl,
purnmssuto nnu gurci vicarn ceyunedl
miru nnu knu goduru, nnu nenu miku
knuprcukodunu; ide yehova vakku. nenu
mimmunu cerlonudi rppice dnu; nenu mim-
munu cerptti ye jnuloniki e sthlmul loniki
mimmunu tolivesitino a jnuldrlonudiyu a
sthlmulnaitilonudiyu mimmunu smkurci r-
picednu; ide yehova vakku. ectnudi mim-
munu cerkuppitino acctike mimmunu mrl
rppitunu. bbulonulo miku yehova prvkt
lnu niymiciyunnadni miru ceppukotire, sre,
davidu sihasnmdu kurcuniyunn rajunu gur-
ciyu, mitokud cerlonikipok yi pttm mulo
nivsicu prjlnugurciyu, mi sho drulnugurciyu,
yehova i mat selviccu cunnadu senymulkd-
hiptiygu yehova ilagu selviccununnadunenu
varimidiki khdgmunu ksammunu tegulunu
ppucunnanu; kulli kevlmu cedipoyi tinsky-
mukani a ajurpu pdlnu okdu parveyuntlu

nenuvarini appgicucunnanu; yehova vakku
ide. varu vinnollnivare, nenu peddk leci
prvktlen na sevku cetvariyoeddu ppin na
matlnu alkipk poyiri. gnuk nenu khdg-
mucetnu ksammucetnu tegulucetnu varini
hisicucu bhurajymulnaitilo varini itu atu ce-
drgotudunu; nenu varini toliveyu jnuldri-
lo sapaspmuganu vismykarnmuganu aphasya
spdmuganu nidaspdmuganu uduntlu varini
appgicucunnanni yehova selviccucunnadu.
nenu yerusalemulonudi bbulonunku ceroni
poyin varlara, mirdru yehova ajnnu al
kicudi. na nammunubtti miku abddh-
prvcnmulu prk ticu kolaya kumaruden
ahabunu gurciyu, myseya kumaruden sid-
kiyanu gurciyu, israyelu devudunu seny-
mul kdhiptiyungu yehova ilagu selviccun-
nadu allicudi, varu israyeliyullo durmargu
jrigicucu, tm poruguvvari bharylto vyb-
hicricucu, nenu vari kajnapipni abddhpu
matlnu na nammunubtti prkicucuvcciri,
nene yi sgtini telisikonin vadne saksig-
ganunananu. kaga bbulonurajen nebuk-
drejruccetiki varini appgicucunnanu, miru
cucucudga atdu varini htuceyunu; cer
pttbd bbulonulonunn yudavardunu bbu
lonuraju agnilo kalcin sidkiyavlenu ahabu
vlenu yehova ninnu ceyunugakni ceppucu
vari pelnu sapvcnmuga vadukoduru; ide
yehova vakku. nehelamiyuden semyaku
nivimat teliy jeyumu israyelu devudunu
senymulkdhiptiyu ngu yehova ilagu selvic-
cucunnadu verri vare tmmunu tamu prvk-
tlnuga erprcukonunarini nivu skellet bd-
hici bodlo veyicintluga, yajkuden yehoy-
adaku prtiga yehova mdir visymullo pe vi-
carnkrygu yajkuniga yehova ninnu niymi-
cenni yerusalemulo nunn prjldrikini ya-
jkudgu myseya kumarudgu jephnyakunu ya-
jkulkdrikini nivu ni pertne ptrik lnu ppi-
tive. anatotiyuden yirmiyanu nivl gddip-
kpotivi? atdu tnnu tanu miku prvk nuga
cesikonenugda adiyugakdirghkalnu miru ka-
purmuduru, nivsicutke yidlu kticukonudi,
phmlulu tinutke totlu natudi, ani bbulonulo
nunn maku atdu vrtmanmu ppjyunadu,
appudu yajkuden jephnya prvkt yen yir-
miya vinucudga a ptriknu cdivi vinipicenu
att yehovavakku yirmiyaku prtyksme yilagu
selviccenu cerlonunn varikdriki nivu ppvlsin
vrtmanmemnga yehova nehela miyuden se-
myanugurci yilagu selviccu cunnadunenu
atni ppkpoynnu semya miku prvcipucu abd-
dhu matlnu nmmuntlu cesenu gnuk yehova
ilagu selviccucunnadu. nehela miyuden se-
mya yehovamidi tirugubatu ceyudmni cati-
cenu gnuk atnini atni stanmunu nenu sik-
sicucunnanu; i jnullo kapurmuduru dokdunu
atniki migiliyuddu, na prjlkun nenu ceyu
melunu atdu cuddu; ide yehova vakku.

yehovayoddnudi vcci yirmiyaku prtyks men vaku. israyelu devudgu yehova ilagu selvicucunnadu rabovu dinmullo nenu israyelularunu yudavarungu na prj lnu cerlonudi vidipici, vari pitrulku neniccin desmunu varu svadhinprcukonuntlu varini tirigi rpiccedni yehova selvicucunnadu. kavun nenu nito ceppin matlnnitini ok pustkmulo vrasiyucukonumu. yehova israyelularinigurciyu yuda varinigurciyu selviccinmatlivi. yehova yitlneusmadhanmulenikalmun bhiticetnu digulu cetnu jnulu kekveyga vinucunnamu. miru vica rici telisikonudi; purusulu prsuti vednto pilllu kdura? prsvvednpu strilve purusuldrunu ndumumid cetulucukonutyu, vari mukhmulo tellbarutyu naku knbducundemi? ayyo, yet bhykrmen dinmu! atti dinmu mriyokti radu; adi yakobu sttivariki apd teccudinmu; ayinnu varu danilo pdkud rksipbduduru. senymulkdhiptiygu yehova ilagu selviccu cunnadunikunn kadi ni med nudkud a din mun nenu dani virici ni ktlnu tepednu; iknu anyulu yakobu sttivaricet dasyu ceyicu konru gani varu tm devuden yehova ngu nenu varimid rajuga niymicu davidunu sevicu duru. mriyu yehova selviccunde mngana sevkudven yakobu, bhypdkumu; israyelu, vismy-modkumu, nenu durmunnudu ninnunu, cerloniki poyin desmunnudu ni stanpuvarini rksicucunnanu; bedricuvadu lekud yakobu stti tirigi vcci nimmlici nemmdu podunu. yehova vaku ideninnu rksicutku nenu niku todeyannanu, ninnu cedrgottin jmulnnitini nenu smulnasnmu cesednu gani ninnu smul nasnmu ceynu, ayite ematrmunu nirdosiniga eckudne ninnu mitmuga siksicudunu. yehova ilagu selvicucunnaduni vyadhi ghormendi, ni gaymu badhkrmendi; ni papmulu vistrigga struvu kottintlu ni gopp dosmunu btti nenu niku kthinsikscesi ninnu gayprciyunnanu; kaga ni pksmun vyajyemaduvadevdunu ledu, ni gaymulku cikits ceydgin mdu niku ledu. ni snehituldru ninnu mrciyunnaru, varu ninnu gurci vicaripru. ni gaymucet nivu arcedveni? niku kligin noppi nivarn kadu; ni papmulu vist ricindun ni dosmulnubtti nenu ninnu ilagu ceyucunnanu. ninnu miguvardru migi veybduduru, ninnu badhicuvardru evdunu tpp kud cerloniki povuduru, ninnu docukonuvu dopudu sommguduru, ninnu aptricuvarindrini dopudu sommuga appgicednu. varuevrunu lkspettni siyonniyu veliveybdindniyu niku perupettucunnaru; ayite nenu niku arogyu klugjesednu ni gaymulnu manpednu; ide yehova vaku. yehova i mat selvicucunnaduyakobu nivassthlmulnu krunici vani gudarmu lnu nenu cerlonudi rpitunu; appudu pttanu dani kodmid kt-

tbdunu, ngriyu ythaprkrmu nivasulu gldgunu. vatilo krtjntastotrmulnu sbhrm pduvari svrmunu vinbdunu, jnulu tkkv mdi kakud nenu varini vistripjesednu, alpulu kakud nenu varini ghnuluga jesednu. vari kuma rulu munuptivlenuduru, vari smajmu na yedut sthapipbdunu, varini badhprcuvaindrini siksice dnu. varilo puttinvadu variki rajuga udunu, vari mdhyu puttinvadokdu vari nelunu, na smip munku vcutku dherymu teccukonuvadevdu? na snnidhiki vcuntluga nenu vanini cerdisednu; ide yehova vaku. appudu miru naku prlje yuduru nenu miku devudne yudunu. idigo yehova mhogrynu penugali byluderucundni, adi girgir tirugu sudigali, adi dustulmid pellun digunu. tn karymu mugicu vrku tn hrdayaloclnu nervercuvrku yehova kopagni clardu, atyidinmullo miri sgtini grhituru.

31

yehova vaku idea kalmun nenu israyelu vststulkdriki devudne yudunu, varu naku prlje yuduru. yehova ilagu selvicucunnadukhdgmunu tpicukoninvare jnulu arnymulo dynodiri gnuk israyelu visrati noduntlu nenu velludunnucunnadu. calkalmu kridt yehova naku prtyksme yitl nenu sasvtmen premtu nenu ninnu premicucunnanu gnuk viduvk niyedl krp cupucunnanu. isra yelu knyka, nivu ktbtuntlu nenikmidt ninnu ktittunu; nivu mrl tburlnu vayituvu, sbhrm pduvari natymullo klisedvu. nivu somronu kodlmid draksavllulnu mrl natedvu, natu varu vati phlmulnu anubhivedru. ephrayimu prvtmulmid kavlivaru kekvesisiyonunku mn devuden yehovayoddku povudmu rdni ceppu dinmu nirnymayenu. yehova ilagu selviccu cunnaduyakobunubtti stosmuga padudi, rajymulku sirssgu jnmunubtti utsahdhvni ceyudi, prkticudi stuticeyudiyehova, isra yelulo sesicin ni prjnu rksipumi ani bti-maludi. uttrdesmulonudiyu nenu varini rpicu cunnanu, gruddivarinemi kutivarinemi grbhinnu nemi prsvicu strilnemi bhudigtmulnudi ad rini smkurcucunnanu, mhasghme varikkdiki tirigi vcedru varu educu vcce-dru, varu nnnu prarthicucudga nenu varini ndipicudunu, varu tottrilluk ckkg povu batnu nill kaluvl yodd varini ndipitunu. israyelunku nenu tdrini kana? ephrayimu na jyesth kumarudu kada? jnulara, yehova mat vinudi; durmen dvipmullonivariki dani prktipudiisrayelunu cedrgottin-vadu vani smkurci, gorrikapri tn mdnu kapaduntlu kapadunni telijeyudi. yehova yakobu vststulnu vimocicu cunnadu, varikte blvtuden vani cetilonudi varini vidipicucunnadu varu vcci siyonu kod mid utsahdhvni ceturu; yehova ceyu up karmunubtiyu godhumlnubtiyu draksarsmunu btiyu

telmunubttiyyu, gorrlkunu psuvulkunu putt
pillnubttiyyu smuhmuluga vccedru; varik
neentikini krsipk nilluparu totvle nuduru.
vari dukhmunku prtiga stosmicci varini
ad ricednu, vicarmu kottivesi nenu variki
andmu klugjetunu gnuk knyklunu řvnu-
lunu vrddhulunu kudi natymdu stosicedru.
krovvuto yajkulnu stosprcednu, na jnulu na
upkar mulnu telisikoni trptinoduduru; ide
yehova vakku. yehova ilagu selviccucun-
nadual kicudi, ramalo aglarpunu mha rod-
ndhvniiyu vinbducunnvi; rahelu tn pillnu
gurci yedcu cunndi; ame pillu lekpyin-
dun ame varini gurci odarpu podnollkunndi.
yehova i ajn iccucunnadueduvk urkonumu,
knnullu viducut manumu; ni kriysphlme,
jnulu struvuni desmulonudi tirigi vccedru;
ide yehova vakku. rabovu kalmundu niku
melu kluggunnu nmimk yunndi, ni pillu ti-
rigi tm svdesmunku vccedru; ide yehova
vakku. nivu nnnu siksicitivi, kadiki al-
vatukani kode debblku lobduntluga nenu
siksku lobducunnanu, nivu na devudven
yehovavu, nivu na mnssunu trippin yedl
nenu tirugudunu ani ephrayimu aglarcu
cudga nenu ippude vinucunnanu. nenu
tirigin truvat pscattappditini, nenu sgti
telisikoni tod crucukotini, na baly kalmdu
kligin nidnu bhricucu nenu avmanmu nodi
siggupditini. ephrayimu na kistmen ku-
maruda? naku muddu bidda? nentniki
virodhmug matladunppudell atni jnapkmu
nnnu viduvkunndi, atnigurci na kdupulo
cala vednga nunndi, tppk nentni krunitunu;
ide yehova vakku. israyelu kumari, sri-
hddurallnu paticummu, dovcupu stbhmulu
niluvbettumu, nivu vellin rajmargmutttu
ni mnssu nilupukonumu, tirugumu; i
ni pttnmulku tirigi rmmu. nivu en-
nallu itu atu tiruguladuduvu? visvas-
ghatkurala, yehova ni desmulo nutnmen
karymu řrigicu cunnadu, stri purusuni avri-
cunu. israyelu devudunu senymulkdhip-
tiyungu yehova ilagu selviccucunnadu—cerlo
nudi nenu varini tirigi rppicin truvat yu-
dadesmu lonu dani pttnmullonu jnului-
tiksetrma, prtisthit prvtma, yehova ninnu
asirřdicunu gak anu mat iknu vaduko-
duru. alsiiyunn vari asnu trtptircudunu,kr-
sicin varindrini nipu dunu. kavun sedymu
ceyuvaremi, mdlto tiruguladuvaremi, yuda
vardrunu pttnsthu ldrunu vari desmulo ka-
purnudunu. atlo nenu melukoni alocipga
na nidr bhu vinod mayenu. yehova vakku
ideisrayelu ksetrmulonuu yuda ksetrmulonuu
nrbbijmunu mrgbbijmunu nenu clu dinmulu
vccucunnvi. varini pellgicuktunu virugot-
tuktunu pddroytunu kunu nasnmu ceyutkunu
hisicutkunu nenelagu knipetti yutino alage
varini sthapticutkunu natuktunu knipet-
tiyudunu; ide yehova vakku. a dinmullot-
drulu drakskaylu tinga pill pillu pulisennu
mat vadukonru. prtii vadu tn dosmucetne

mrtinodunu; evdu drakskaylu tinuno vani
pille puliyunu. idigo nenu israyeluvari-
tonu yudavari tonu krott nibdhn ceyu din-
mulu vccucunnvi; ide yehova vakku. adi
aiguptulonudi varini rppicutke nenu varini
cesin nibdhnvtidi kadu; nenu vari penimiti-
nennu varu a nibdhnnu bhgmu cesikoniri;
yide yehova vakku. i dinmulen truvat
nenu israyeluvarithonu yudavaritonu ceybovu
nibdhn yide, vari mnssullo na dhrmvidhi
ucednu, vari hrdymumid dani vrasednu;
yehova vakku ide. nenu variki devudne
yudunu varu naku jnulguduru; varu mri
enn dunuyehovanugurci bodhnodudmu ani
tm poruguvarikigani tm shodhrulkugani up-
desmu ceyru; nenu vari dosmulnu ksmici
vari pap mulnu ik nenndunu jnapkmu ce-
sikonnuu gnuk alpu lemi ghnulemi adrunu
nnneruguduru; ideyehova vakku. pgti vel-
uguke suryuni, ratri veluguke cdr nkstr-
mulnu niymicuvadunu, dani trg mulu ghosi-
cuntlu smudrmunu repuvadungu yehova a
mat selviccucunnadu, senymul kdhiptiygu
yehova ani aynku peru. a niymmulu na
snnidhi nudku poyinedl israyelu stivaruu
na snnidhini enndunu jn muga udkud-
povunu; ide yehova vakku. yehova selvic-
cudemnga penunn akas vesalymunu kolu-
cutyu kridnunn bhumi puna dulun prisod-
hicutyu skymenyedl, israyelu stanmu cesin
smstmunubtti nenu varindrini tosi vetunu;
yehova vakku ide. yehova ilagu sel vic-
cucunnadurabovu dinmullo hnnyelu gop-
urmu modlukoni mulgummmuvrku pttmnu
yehova pert kttdunu. kolnulu dani kedu
ruga garebukodvrku povucu goyavrku tirigi
sagunu. svmulunu budiyyu veybdu loy atyu
kidronu vaguvrkunu gurrmul gvinivrkunu
turpudisnunn polmulnniiyu yehovaku prtii
sthitmulgunu. adi mri enndunu pellgipb-
ddu, pddroybdu.

32

yudarajen sidkiya yelubdi pdiyy... svtsr-
mun, anga nebukdrejru elubdi pdu nen-
imi dv svtsrmun yehovayoddnudi řirmiyaku
prtyksmen vakku. a kalmun bbulonuraju
ddu yerusalemunku muttdi veyucudga sid-
kiya řirmiyato ceppindemngayehova ilagu
selviccucunnadualocidui, i pttn munu
bbulonuraju cetiki nenu appgicucunnanu,
atdu dani pttukonunu, yudarajen sidkiya
kldiyul cetilonudi tppicukonk bbulonuraju
cetiki niscymuga appgipbdunu, sidkiya at-
nito mukhamukhiga matladunu, knnular
atnicucunu, atdu sidkiyanu bbulonunku
konipovunu, nenu atni drsicuvrku atdkkdne
yudunu; ide yehova vakku; miru kldiyulto
yuddhmu cesinnu miru jymu nodru, anu
matlu nivel prkticucunnavnii řirmiyato ceppi
atnini cerlo veyici yudenu; kaga prvk-

tyen yirmiya yuda raju mdirmulonunn cersal prakar mulo ucdbiyudenu. att yirmiya itlenuyehova vakku naku prtyksme yilagu selviccenu ni tdri todbuttin sillumu kumarudgu hnmelu niyoddku vcci anatotonulonn na bhumini konutku vimockuni dhrmmu nide, dani konukkonumni cep-punu. kavun na tdri todbuttinvani kumaruden hn melu yehova matcoppen cersal prakar mulonunn nayoddku vccibenyamini desmdli anatotonulonn na bhumini dycesi konumu, daniki varsudvu nive, dani vimocnmu nivlnne jrugvlenu, dani konukkonumni nato anga, adi yehova vakku ani nenu telisikoni na tdri todbuttinvani kumaruden hnmelu polmunu koni, pdiyedu tulmul vedi tuci atnikiccitini. nenu kry ptrmu vrsi mudrvsi saksulnu pilipici trasto a vedi tuci kryptrmunu, anga mudrgl vidudl kekolunu odbdiknu mudrleni vidudl kekolunu odbdiknu tisikotini. ap-pudu na tdri todbuttinvani kumaruden hnmelu edu tnu, a kryptrmulo cevralu cesin saksul yedutnu, cersal prakarmulo kurcunn yudu ldriyedutnu, nenu mh seya kumarudgu neriya kumaruden barukunku a kryptrmunu appgici vari knnol yedut barukunku ilagu aj-napici tini. israyelu devudunu senymulkdhiptiyungu yehova selviccundemnga i ptr-mulnu, anga mudrgl yi kryptrmunu mudrleni kryptrmunu, nivu tisikoni avi bhu dinmuludu ntlu mtikudlo vatini dacipet-tumu. isra yelu devudunu senymulkdhiptiyungu yehova ilagu selviccunnaduid-lunu polmulunu drakstotlunu ik i desmulo konbdunu. neriya kumaruden barukucetiki a kry ptrmunu nenppgicin truvat yehovaku ila gun prarthn cesitini yehova, prbhva seny mulkdhiptiygu yehova anu peru vhu-cu-vada, suruda, mhadeva, ni ydhikblmucetnu cacin bahuvucetnu bhmyakasmulnu srjic-itivi, niku asadhymendediyu ledu. nivu vevelmdiki krpcupucu, tdrul dosmunu vari truvat vari pill odilo veyuvadvu. alocn visy-mulo nive goppvadvu, kriyly jrigicu visy-mulo skti spnnudvu, vari prvrtlnubttiyu vari kriyaphlmunu bttiyu adriki prtiphlmic-cutke nrputrul margmulnnitini nivu knnular cucucunnavu. nivu aiguptudesmulo cesinttu netivрку israyelu vari mdhynu tr mtrnsyul mdhynu suck kriylnu mhtkarymulnu ceyucu neti vle niku kirti teccukonucunnavu. suck kriylnu mhtkarymulnu jrigicucu mha blmuk-ligi, capin cetulu gladvde mhabhymu put-tici, aiguptu desmulonudi ni prjlnu rppici mi kicednani vari pitrulku prmanmucesi, palu tenelu prvhicu i desmunu vari kicci-tivi. varu prvesici dani svtrricukoniri gani ni mat vinkpoyiri, ni dhrmsastrmu nnusrip-kpoyiri. varu ceyvle nni nivajnapicinvatilo denini ceykpoyiri gnuk i kidtyu varimidiki rppiciyunnavu. muttdi dibblnu cudumu, pt-tnmunu pttukonutku avi daniki smipicucun-

nvi, khdgmu ksammu tegulu vccutvln dan-imid yuddhmuceyucudu kldiyul cetiki i pt-tnmu appgipbdunu; nivu selviccindi sbhvi-cenu, nive dani cucucunnavu gda? yehova prbhuvadhnmicci yi polmunu konu kkoni saksulnu pilucukonumni nive nato sel vic-itivi, ayite i pttamu kldiyul cetiki appgip bducunndi. att yehovavakku yirmiyaku prtyksme yilagu selviccenu nenu yehovanu, srsvsi rulku devudnu, naku asadhymende-den nuduna? kavun yehova imat selvic-cucunnadu idigo nenu i pttnmunu kldiyul cetikini bbu lonu rajen nebukdrejru cetikini appgipbovu cunnanu; atdu dani pttukonga i pttmu mid yuddhmuceyu kldiyulu vcci, yi pttamu nku agni muttici, ye middelmid jnulu bylunku dhuparpncesi anydevtlku pa-narpmulnrpici naku kopmu putticiro a middelnitini kalcivese dru. elynga israyelu-varunu yudavarunu tm balymu modlukoni nayedut cedutnme ceyucu vccucunnaru, tm cetul kriyvln varu naku kopme putticu-varu; ide yehova vakku. na kopmu reputku israyelularunu yuda varunu vari rajulunu vari prdhanulunu vari yajkulunu vari prvk-tlunu yuda jnulunu yerusalem nivasulunu cupin dusprvrtnt at tinibtti, na yedutnudi vari dusprvrtntu nenu nivarney uddesi-cuntlu, varu i pttnmunu kttn dinmu mod-lukoni idivrkunu adi naku kopmu putticutku karmmayenu. nenu pedlkd leci variki bod-hicinnu varu na bodh ngikripk poyiri, varu na ttu mukhmu trippukonk vipune trip-pukoniri. mriyu na peru pettbdin mdirmunu ap vitrprcutku danilo heymenvatini pet-tiri. varu tm kumarulnu kumartelnu prtis-typlenni ben hinnomu loyolonn bylunku blipithmu lnu kticiri, alagu ceyutku nenu vari kajnapip ledu, yudavaru papmulo pdi, yevren nitti heykriyly ceyudurnmat na kenndunu tocledu. kavun israyelu devudgu yehova i pttn munugurci yi mat selvic-cucunnadu adi khdgmutetnu ksammucetnu tegulucetnu pidipbdinde bbulonuraju cetiki appgipbdunni miri pttnmunu gurci ceppu-cunnaru gda. idigo naku kligin kopodrek-mucetnu mha raudrmucetnu nenu varini vellgottin desmulnnitilonudi varini smkurci yi sthlmunku tirigi rppici varini nirbhy-muga nivisjesednu. varu naku prjleyuduru nenu variki devudne yudunu. mriyu varikini vari kumarulkunu melu klugutke varu ni-tymu naku bhypduntlu nenu variki ekhrdy-munu ek marg munu dyceyudunu. nenu variki melu ceyut mankuduntlu nitymen nibdhnu varito ceyu cunnanu; varu nnu viduvkduntlu vari hrdy mullo na yedl bhybhtkulu putticiednu. variki meluceyutku varyidu andicucunnanu, na purnhrdymu-tonu na purnatmtonu i desmulo niscymuga varini natednu. yehova ilagu selviccun-naduneenu i prjlmidiki i gopp kidu rp-picin ritine nenu varinigurci ceppin melt

tini varimidiki rppipbovucunnanu. idi pade poyenu, daniro nrulu leri, psuvulu levu, idi kldiyulcetiki iyybdiyunndni miru ceppucunni i desmun polmulu vikryipbdunu. nenu varilo cerpoyinvarini rppipbovucunnanu gnuk benya minu desmulonu yerusalemu patrmullonu yuda pttmullonu mnyumuloni pttmullonu dksindespu pttmullonu mnyusulu krymicci polmulu koduru, kryptrmulu vrayicukoduru, mudrveyuduru, saksulnu pettuduru; ide yehova vakku.

33

mriyu yirmiia cersal prakarmullo ik ucbyidudga yehova vakku redvsari atniki prtyksme yilagu selviccenu mat nervecu yehova, sthirprevlenni dani nirmicu yehova, yehova anu nammu vhcinvade ilagu selviccucunnadu naku morppettumu nenu niku uttrmicednu, nivu grhipleni gopp sgtulnu gudhmen sgtulnu niku telijetunu. muttiddibbl debbkunu khdmunkunu pttmulloni yidlhnyu yudarajul ngrulunu sithilme poyenugda. vatinigurci israyelu devudgu yehova selviccundemnga kldiyulto yuddhmu cesi, vari cedutnmunubtti i pttmunku vimukhud nen na mahakompucet htule, tm klebrmulto kldiyulku strptikligicetke varu vccucudga nenu daniki arogymunu svsthtnu mrl rppicu cunnanu, varini svsthpccunnanu, variki sty smadhanmulnu smrdhdiga byluprcednu. cerlo nudin yudavarini israyelularini nenu rppicu cunnanu, modt nudintlu varini shapicu cunnanu. varu naku virodhmuga cesin pap dosmu niluvkud varini pvitprptunu, varu naku virodhmugacesin dosmulnnitini tirugubatulnnitini ksmicednu. bhujnuldriyedut varu nakistmen peruganu stotrkarmanuganu ghntaspmuganu uduru, nenu variki ceyu skl upkarmulnu gurcin vrtmanmuni jnulu vini nenu variki klugjeu smstksesmunubtiyu smstmen melunu btiyu bhyppucu digulu noduduru. yehova ilagu selviccucunnauidi padepoyenu, dinilo nrulu leri nivasulu leri, jtuvulu levu ani miru ceppu i sthlmulone, mnyusulennu nivasulennu jtuvulennu lek padepoyin yuda pttmullone, yerusalemu vidhullone, stos svrmunu and sbdmunu pedli kumaruni svrmunu pedlikumarte svr munuyehova mcivadu, ayn krp nitr mudunu, senymulkdhiptiyu yehovanu stuti cudi ani plukuvvari svrmunu mrl vinbdunu; yehova mdirmuloniki stuti yagmulnu tisikoni vccuvari svrmunu mrl vinbdunu; munuptivle udutke cerlonunn yi desstulnu nenu rppicu cunnanni yehova selviccucunnadu senymul kdhiptiyu yehova ilagu selviccucunnadu mnyusulennu jtuvulennu lek padeyunn yi sthlmulonuni dani pttmulnnitilonu gorrl md lnu mepucu prudbettu kapruluduru. mnnepu pttm-

mullonu medanpu pttmullonu dksindespu pttmullonu benyaminu desmulonu yerusalemu prat sthlmullonu yuda pttmullonu mdlu lekk pettuvaricet lekipbdunni yehova selviccucunnadu. yehova vakku ideisrayelu vsstulnu gurciyu yuda vsstulnugurciyu nenu ceppin mci mat nervecu dinmulu vccucunni. a dinmullo a kalmde nenu davidunku niticigurunu molipcednu; atdu bhumimid niti nyaymulnu anusrici jrigicunu. a dinmullo yudavaru rkspbduduru. yerusalemu nivasulu surksit muga nivsituru, yehovaye mnku nitiyni yerusalemunku perupettbdunu. yehova ilagu selviccucunnaduisrayeluvvari siha snmumid kurcudvadokdu davidunkudk mandu. edtekg dhnbilnu arpicutkunu nevedymul nrpicutkunu blnu arpicutkunu na snnidhini yajkulen leviyullo okdudk mandu. mriyu yehova vakku yirmiyaku prtyksme yilagu selviccenu yehova ajn iccundemngadivaratrmulu vati smymu llo udkpovuntlu nenu pgtiki cesin nibdhn ratriki cesin nibdhn miru bhgm ceckligin yedl na sevkuden davidu sihasnmumid kurcudi rajyprpalnceyu kumaradu atniki udk mandni atnito nenu cesin nibdhn vyrth mgunu; mriyu na pricarkulen leviyulgu yaj kultonu nenu cesin na nibdhn vyrthmgunu. akas nkstrmulu lekip skymu kanttuganu, smudrupu isukrenuvul necut asadhymen ttuganu, na sevkuden davidu stanmunu, naku pricryceyu leviyulnu lekip lentga nenu vistripiyedunu. mriyu yehovavakku yirmiyaku prty ksme yilagu selviccenu. tanu erpcukonun redu kutubmulnu yehova visrjicenniyu, na prjlu ikmidt tm yedut jnmuga udrniyu varini trnikricucu i jnulu ceppukonu mat niku vinbudcunndi gda. yehova i mat selviccu cunnadupgtinigurciyu ratrinigurciyu nenu cesin nibdhn nilkdga udni yedl bhumya kasmlnugurcin vidhulnu niymicuvadnu nenu kaniyedl, abrahamu issaku yakobul stan muni elutku atni stan sbdhiyen yeliknu erpcukonk nenu yakobu stanpuvadgu na sevkuden davidu stanmunu visrjitunu. niscy muga nenu varyiedl jalipdi cerlonudi varini rppicednu.

34

bbulonurajen nebukdrejrunu atni smst senyu atni adhikarmukridnunn bhurajmulnniyu jnmulnniyu kudi yerusalemidnu dani purmu lnnitimidnu yuddhmu ceyucudga yehova yoddnu yirmiyaku drsnmen vakku. isra yelu devudgu yehova ilagu ajn iccu cunnadunivu velli yudarajen sidkiyato ilagu ceppumuyehova selviccundemnga nenu i pttmuni bbulonu rajucetiki appgicu cunnanu, atdu mtpeti dani kalciyeyunu. nivu atni cetilonudi tppicukonjalk niscy muga pttbdi atniceti kppgipbdedvu. bbulonu rajunu nivu knnular cucedvu, atdu nito

mukha mukhiga matladunu, nivu bbulonunku povoduyu. yuda rajven sidkiya, yehova mat vinumu ninnugurci yehova ilagu selviccucunnadu nivu khdmuvln mrtibodk nemmdigane mrti bodedvu. nikte mudaganudin purvajulen ni pitrulkorku dhupdryvmulu kalcintu – ayyo na yelinvada, ani ninnu gurci aglarcucu jnulu nikorkunu dhupdryvmulu kalciduru; alagu kavleni ajn iccinvadnu nene ani yehova selviccucunnadu. yuda pttnmullo lakisunu ajekayunu prakarmulugl pttnmuluga migili yunnvi, bbulonuraju ddu yerusalemumidnu migilin yuda pttnmulnntimidnu yuddhmu ceyucudga prvktyen yirmiya yerusalemulo yuda rajen sidkiyaku i mat lnnitini prk ticucu vcenu. yudulcet yudulu koluvu ceyicukon tm dasymulonunn hebriyulnugani hebriyu radrnugani adrini vidipicuntlu vidudlcatip vlenni rajensidkiya yerusalemulonunn smst prjto nibdhn cesin truvat yehovayodd nudi yirmiyanu prtyksmen vakku a nibdh nnubtti adrunu tmku das dasijnmuga nunn varini vidipicudumniyu, ikmidt evrunu varicet koluvu ceyicukonmniyu, oppukoni, a nibdhnlo cerin prdhanuldrunu prjldrnu vidheyule varini vidipiciri. ayite pimmt varu mnssu marcukoni, tamu svtrruluga ponicein das dasijnulnu mrl dasuluganu dasiluganu lopruc koniri. kavun yehovayoddnudi vakku yirmiyanu prtyksme yilagu selviccenu. isra yelu devudgu yehova ajn iccundemnga dasul grhmen aiguptudesmulonudi nenu mi pitrulu rppicin dinmun varito i nibdhn cesi tini. niku ammbdi aru svtsrmulu koluvucesin hebriyulgu mi shodrulnu edu svtsrmulu tirin truvat miru vidipivlenu; ayite mi pitrulu tm cevuyoggk na mat agikriprk poyiri. mirete ippudu mnssu marcukoni yokkokkdu tn porugu vaniki vidudl catitmi ceppi, na peru pettbidin yi mdirmdu na snnidhini nibdhn cesitiri, na drstiki yuaktmendi cesitiri. pimmt miru mnssu marcukoni na nammunu apvitprciritiri vari icchanusarmuga tiruguntlu varini svtrru luga ponicein truvat, adrunu tm dasdasilnu mrl pttukoni tmku dasuluganu dasiluganu udutke varini loprucukotiri kabtti yehova ilagu selviccucunnaduokkokkdu tn sho drulkunu tn poruguvarikini vidudl prktipvlenni nenu ceppin mat miru vinkpotire; alocidui, vidudl kavleni nene caticucunnanu, adi khdg ksamsktmul palgutken vidudlye; bhurajymu lnnitilonu itu atu cedrgottutku mimmu nppgicucunna. mriyu na snnidhini tamu cesin nibdhn matlu neverck dani ntikrmicuvadini, tamu redu bhagmuluga kosi vatimdhy ndicin dudto smanuluga ceyucunna; anga yuda adhiptulnu yerusalem adhiptulnu raj pri-varmuloni varini yajkulnu desjnulndrini a dudyokk redu bhagmul mdhy ndicinvarind

rini a dudto smanuluga ceyucunna. vari struvul cetikini vari pranmu tiyucuvari ceti kini vari nppgicucunna, vari klebrmulu akas pksulkunu bhumrgmuluku aharmuga nudunu. yudarajen sidkiyanu atni adhiptulnu vari struvulcetikini vari pranmu tiyucucuaricetikini miyoddnudi vellipoyin bbulonuraju ddu cetikini appgicucunna. yehova vaku idenenu ajn icci yi pttnmunku varini mrl rppicu cunna, varu danimid yuddhmucesi dani pttu koni mtpetti dani kalcivesedru; mriyu yuda pttnmulnu paduganu nirjnmuganu ceyu dunu.

35

yosiya kumarudunu yudarajunen yehoyakimu dinmullo yehova yoddnudi yirmiyanu vaku prtyksme nivu rekabiyl yoddku poyi varito matladi, yehova mdi rmuloni gdullo okdaniloniki varini todukoni vcci, tragutku variki draksarsmimmni selviyyga nenu, yirmiya kumarudunu yjnya mnumdunen hbjjinyanu atni shodrulnu atni kumarul ndrini, anga rekabiyl kutubikulndrini, todukoni vccitini. yehova mdirmulo dev jnudgu yigdiya kumaruden hananu kumarul gdiloniki varini tisikoni vccitini. adi rajul gdiki smipmun dvarpalkudunu slumu kumarudunen myseya gdiki pega udenu. nenu rekabiyl yedut draksarsmuto nidin patrlnu ginnelnu pettidraksarsmu tragudni varito ceppga varuma pitrudgu rekabu kumaruden yehona dabumirennu mi stti-varennu eppudunu draksa rsmu tragud-dni makajnapicenu gnuk memmu draksarsmu tragmu. mriyu miru illu ktu konvdu, vittmulu vittvdu, drakstot natvdu, adi mikudnekuddu; miru prvasmuceyu desmulo dirghayusmtuluguntlu mi dinmulnniye gudarmullone miru nivsivlenni atdu makajnapicenu. kavun ma pitruden rekabu kumarudgu yehonadabu makajnapicin smst visymullo atni matnubtti memugani ma bharylugani ma kumarulugani ma kumartelugani draksarsmu tragutledu. ma tdriyen yehonadabu makajnapicin smstmunubtti memmu vidheyulngu ntluga kapurmunku idlu ktukonutledu, draksa vnmulugani polmulugani spadicutledu, vittmennu clutledu gudarmullone nivsicu cunnamu. ayite bbulonurajen nebukdrejru i desmulo prvesipga kldiyul ddunkunu siri ynul ddunkunu bhypdi, mnmu yerusalemunku podmu rdni memmu ceppukotimi gnuk memmu yerusalemu kapurmunnamni ceppiri. att yehova vaku yirmiyanu prty ksme yilagu selviccenuisrayelu devudgu yehova selviccundemnga nivu velli yudavarikini yerusalemu nivasulkunu i mat prktipumyehova vaku idemiru siksku lobdi na matlu alkipra? yide yehova vaku. draksarsmu tragvddni rekabu kumaruden yehonadabu

tn kumarul kajnapicin matlu sthirmuga un-
nvi, netivrku tm pitruni ajnku vidheyule
varu draksarsmu tragkunnaru; ayite nenu
pedlkd leci mito bhusrddhga matladi nnu
miru na mat vinkunnaru. mriyu pedl kd leci
prvktlen na sevklndrini miyoddku ppucu
prtvadunu tn durmargtnu vidici mi kriylu
ckkprcukoninyedlnu, anydevtlnu anusripkyu
vatini pujipkyu nudinyedlnu, nenu mikunu
mi pitrulkunu iccin desmulo miru nevsi-
turni nenu prkti citini gani miru civiyo-
ggk na mat vinkpotiri rekabu kumaru-
den yehona dabu kumarulu tm tdri tm-
kiccin ajnnu nerverciri gani yi prjlu na
mat vinkunnaru. kabtti israyelu de-
vudunu senymulkdhiptiyungu yehova i mat
selviccucunnadunenu varito matladitini gani
varu vinkpoyiri, nenu varini pilicitini gani
varu prtyuttrmiyykpyoyiri gnuk yudavarim-
idikini yerusalemu nivasuldri mido kini rp-
picednni nenu ceppin kidtyu varimidiki rp-
picucunnaru. mriyu yirmiya rekabiyulnu
cuci yitlnenuisrayelu devudunu senymulkdhi
ptiyungu yehova ilagu selviccucunnadumiru
mi tdriyen yehonadabu ajnku vidheyule atni
vidhulnnitini gekoni atdu mikajnapicin sm-
stmunu anusricucunnaru. kabtti israyelu de-
vudunu senymulkdhiptiyungu yehova selvic-
cudemngana snnidhilo nilucu tku rekabu
kumaruden yehonadabunku sttivadu en-
dunundk mandu.

36

yudarajen yosiya kumarudgu yeho yakimu
nalugv svtsrmun yehova vaku yirmiayaku
prtyksme yilagu selviccenu nivu pustkpu-
cutt tisikoni nenu nito matladin dinmu mod-
lukoni, anga yosiya kalnu modlukoni ne-
tivrku israyeluvarginurciyu yudavarini gur-
ciyu smst jnmulnu gurciyu nenu nito plikin
matlnnitini danilo vrayumu. nenu yuda
variki ceynuddesicu kidttinigurci varu vini
nenu vari dosmunu vari papmunu ksmi-
cuntlu tm durmargtnu vidici pscattapp-
duduremo. yirmiya neriya kumaruden
barukunu piluvnpa atdu yehova yirmiyato
ceppin matlnnitini yirmiya notimatnubtti
a pustkmulo vrasenu. yirmiya barukunku
ilagu ajn iccenunenu yehova mdirmu-
loniki rakud nirbdbhpditini. kabtti nivu
velli upvasdinmun yehova mdirmulo prjllu
vinbduntlu nenu ceppga nivu pustkmulo
vrasin yehova matlnu cdivi vinipicumu, tm
pttnmulnudi vccu yuda jnuldrikini vinbdu
ntluga vatini cdivi vinipiplenu. okvel vari
vinnpmulu yehova drstiki anakulmgunemo,
ok vel varu tm cedumargmu viduturemo,
nijmuga i prljmidiki ugtyu mha kopmunu
vccunni yehova prkticiyunnadu. prvky-
tyen yirmiya tnku ajn iccinttu neriya ku-
maruden baruku grthmu cetpttukoni yehova
matlnnitini yehova mdirmulo cdivi vinipi-

cenu. yudarajen yosiya kumarudgu yeho
yakimu elubdiydu ayidv svtsrmu tomimdv
nelnu yerusalemulonunn prjldrunu yuda pt-
tnmullonudi yerusalemunku vccin prjldrunu
yehovapert upvasmu catipga baruku yehova
mdirmulo lekhikuden saphanu kumaruden
gemrya gdiki peganunn saljo yehova mdirpu
krott dvarpu prvesmun prjldru vinuntlu
yirmiya ceppin matlnu grthmulonudi cdivi
vinipicenu. saphanu kumaruden den gemrya
kumarudgu mikaya a grthmuloni yehova
matlnnitini vini rajngrulonunn lekhikuni
gdiloniki vellga prdhanuldrunu lekhikuden
elisama semaya kumaruden delaya ak-
boru kumaruden elnatanu saphanu kumaru-
den gemrya hnnya kumaruden sidkiya anu-
varunu prdhanu ldrunu akkd kurcudi yudiri.
baruku prjldriki vinbduntlu a pustkm-
ulonudi cdivi vinipicin matlnnitini mikaya
variki teliy jeppga prdhanuldru kusiki inum-
numdunu sele myaku mnumdunu netnyaku
kumarudunen yehu dini baruku noddku
ppinivu prjl vinikidilo cdi vin pustkmunu
cet pttukoni rmmni ajn niyyga neriya
kumarudgu baruku a grthmunu cet pt-
tukoni vccenu. atdu raga varunivu kur-
cudi maku vinipipumnga baruku dani cdivi
vinipicenu. varu a matlnnitini vinnpudu
bhypdi yokri nokru cucukonimemu niscy-
muga i mat lnnitini rajunku telijjeppednni
barukuto nniri. mriyui matlnnitini atdu
ceppu cudga nivu elu vrasitivi? adi maku
telijjeppu mni vardugga baruku atdu not-
nudiye yi matlnnitini plukka nenu pustk-
mulo vatini sirato vrasitinni varito uttrmic-
cenu. nivunu yirmiyayunu poyi dagiyududi,
miruncnotu evrikini telijjeyvddni a prdhan-
ulu ceppi sallo nunn rajunoddku tame velli
a matlnnitini raju cevullo vinipiciri gani
a pustkpucuttu lekhikuden elisama gdilo
dacipetiri. a grthmunu teccu tku raju
yehudini ppga atdu lekhikuden eli sama
gdilonudi dani tisikoni vcci raju vinikidi lonu
rajnoddku niliciyunn adhiptuldri vinikidi
lonu dani cdivenu. tomimdv masmun raju
sit kalpu ngrolo kurcudiyudga atni mudr
kuptilo agni rgulucudenu. yehudi mudu
nalugu putlu cdivin truvat raju cakuto
dani kosi kuptilo veyga a kuptilo nunn
agnicet adi bottiga kalipoyenu gani raj-
jennu i mat lnnitini vinin ytni sevku-
llo evrennu bhypd ledu, tm btllu cipukon-
ledu. grthmunu kalcevddni elnatununu de-
layayunu gemrya yunu rajuto mnceyga
atdu vari vijnapnmu vinkpoyenu. lekhiku-
den barukunu prvkyen yirmiyanu pt-
tukonvleni rajvssthudgu yerhme yelunkunu
ajriyelu kumaruden serayakunu abde yelu
kumaruden selemyakunu raju ajnapicenu
gani yehova varini dacenu. yirmiya notimat-
nubtti baruku vrasin grth munu raju kalcin
truvat yehova vaku yirmiayaku prtyksme yil-
agu selviccenu nivu mriyok grthmu tisikoni

yudarajen yeho yakimu kalcin modti grth-
mulo vraybdin matlnnitini danilo vrayumu.
mriyu yuda rajen yehoyakimunugurci nivi-
mat cepplenueyhova selviccundemngabbu-
lonuraju nisc ymuga vcci yi desmunu pa-
dusesi adulo mnusyulennu jtvulennu ud-
kud ceyunni idulo nivel vrasitvni ceppi
nivu i grthmunu kalcivesitive; aducetnu yu-
darajen yeho yakimunugurci yehova i mat
selviccu cunnadadaviduyokk sihasnmumid
asinudgutku atniki evdunu lekpovunu, atni
svmu pglu edpalu ratri mcupalungunu. nenu
vari dosmunubtti atnini atni sttini atni
sevku lnu siksicucunnanu. nenu varinugurci
ceppin kidtyu varimidikini yerusalemu ni-
vasulmidikini yuda jnulmidikini rppicucun-
nanu; ayinnu varu vininvarukaru. yirmiya
yikok grthmunu tisikoni lekhiyudgu neriya
kumaruden barukucetiki appgipga atdu yir-
miya notimatlnu btti yudarajen yehoyakimu
agnilo kalcin grthpu matlnnitini vrasenu;
mriyu a matlu gak attivi anekmulu atdu
vatito kurcenu.

37

bbulonurajen nebukdrejru yuda desmulo ra-
juga niymicin yosiya kumarudgu sidkiya
yehoyakimu kumaruden konyaku prtiga ra-
jymuceyucudenu. atdennu atni sevku-
lennu desprjennu yehova prvktyen yirmiy-
acet selviccin matlnu lkspettledu. rajen
sidkiya selemya kumaruden yehu klunu ya-
jkuden myseya kumarudgu jephnyanu prvk-
tyen yirmiyayoddku ppidycesi mn devu
den yehovaku prarthn ceyumni mnvice-
senu. apptiki varu yirmiyanu cersallo nu-
ciyud ledu; atdu prjlmthy scriucudenu.
phro ddu aiguptulonudi byluderga yerusle-
munu muttdiveycunn kldiyulu smacarmu
vini yerus lemu dgrgnudi byluderiri. appudu
yehova vakku prvktyen yirmiyaku prtyksme
yilagu selviccunu israyelu devudgu yehova
ajn iccundemnganayodd vicaricudni ninnu
na yoddku ppin yudarajuto ni vilagu cep-
pvenumiku shaymu ceyutke byluderi vccu
cunn phroddu tm svdesmen aiguptuloniki
tirigi vellunu. kldiyulu tirigi vcci yi pttm-
mumid yuddhmucesi dani pttukoni agni cet
kalci veyuduru. yehova i mat selviccucun-
nadukldi yulu niscymuga mayoddnudi velle-
drnukoni mimmunu miru mospuccunkudi,
varu velne vellru. mito yuddhmuceyu
kldiyul dduvarindrini miru htmucesi var-
ilo gaypdin varini matrme migilicinnu vare
tm gudarmullonudi vcci yi pttmunu agni-
to kalciveyuduru. phro ddunku bhypdi
kldiyul ddu yerus lemu edutnudi velli-
poga yirmiya benyaminu desmulo tnvari-
yodd bhagmu tisikonutke yerus lemunudi by-
luderi akkdiki poyenu. atdu benyaminu
gummunoddku raga iriya anu kavlivari ad-
hipti akkd nudenu. atdu hnnya kumaru-

den selemya kumarudu. atdu prvktyen yir-
miyanu pttukoninivu kldiyullo cerbovu cu-
navni ceppga yirmiya adi abddmu, nenu
kldiyullo cerbovutlednenu. ayite atdu yir-
miyammat nmmndun iriya yirmiyanu pttu
koni adhiptulyoddku tisikoni vccenu. ad-
hiptulu yirmiyamid kopppi atni kotti, tamu
bdigrh muga cesiyunn lekhiyuden yonatanu
itilo atni veyiciri. yirmiya cersal gotilo
veybdi akkd anek dinmulu udenu; pimmt
rajen sidkiya atni rppicutku vrtmanmu ppi,
atni tn yitiki pilipiciyehovayoddnudi e mate
nnu vccena ani ydugga yirmiya-nivu bbu-
lonu rajucetiki appgipbdednu matvccen-
nenu. mriyu yirmiya rajen sidkiyato itlne-
nunenu nikennu ni sevkulkennu i prjkennu e
pappu cesindun nnnu cersallo vesitivi? bbu-
lonu raju mimidi kennu i desmumidikennu
radni miku prkticin mi prvktlu ekkdnun-
naru? raja, na yelin vada, cittgici vinumu,
cittgici na mnvi ni snni dhiki ranimmu, nenu
akkd cni pokuduntlu lekhiyuden yenatanu
itiki nnnu mrl ppkumu. kabtti rajen sidkiya
selviyyga btulu bdigrh sallo yirmiyanu vesi,
pttnmulo rottelunnt vrku rottelu kalkuvari
vidhilonudi anudinmu ok rotte atnikiccucu
vcciri; itlu jrugga yirmiya bdigrhsallo nivsi-
cenu.

38

yehova ilagu selviccucunnadi pttnmulo
niliciyunnvaru khdgmutcetnennu ksammu
cetnennu tegulucetnennu etturu gani kldiyu-
lyoddku bylu velluvuru brdukuduru, dop-
udusommudkkicu konuntlu tm pranmu dk-
kicukoni varu brduku duru. yehova ilagu
selviccucunnadi pttnmulo niscymuga bbu-
lonuraju dducetiki app gipbdunu, atdu dani
pttukonunu ani yirmiya prjl kdriki prktipga
mttanu kumaruden sephty yunu psuru ku-
maruden gedlyayunu selemya kumaruden
yuklunu mlkiya kumaruden psu runu viniri
gnuk a prdhanulu rajuto mnvi cesin demn-
gai mnusyudu i prjku nstmu koru vadegani
ksemmu koruvadukadu. itdu itti smacarmu
variki prktn ceyutvln i pttm mulo nili-
ciyunn yodhul cetulnu prjldri cetulnu bl-
hinmu ceyucunnadu; cittgici vaniki mnn-
siks vidhipumu. aduku rajen sidkiya atdu
mivsmun unnadu, raju miku addmu rajald-
nga varu yirmiyanu pttukoni kara grhmu-
lonunn rajkumarudgu mlkiya goti loniki
dipiri. aduloniki yirmiyanu tralto dip-
inppudu a gotilo nillu levu, burdmatrme
yudenu, a burdlo yirmiya digbdenu. raju
benyaminu dvarmun kurcuniyudga raju iti
loni kusiyudgu ebedmeleknu sdudu, varu
yirmi yanu gotilo vesirnu sgti vini, raju
ngrulo nudi byluvelli rajuto ilagu mnvi ce-
senu raja, na yelinvada, a gotilo veybdin yir-
miya anu prvktyedi i mnusyulu cesindi yav-
tunu anyaymu; atdunn cotnu atdu aklicet

ccunu, pttmulonennu iknu rotte lemiyu levu. aduku rajunivu ikkdndi muppdimdi mnusylu vetbettukonipoyi, prvkt yen yirmi-ya cavkmunupu a gotilonudi atni tiy-icumni kusiyudgu ebedmelekunku selviyya ebedmeleku a mnusylu vetbettu koni ra-jngrulo khjana kridi gdiloniki vcci, acct-nudi patven cikibttlnu cirigi cirakulen gud-patlnu tisikoni poyi, a gotilonunn yirmi-ya pttukonuntluga trallcet vatinidipipatve ci-rigi cirakulen yi bttlnu trallmid ni ck-lkrid pettukonumni atnito ceppenu. yir-miya alagu ceyga varu yirmiyanu tralto ce-dukoni a gotilonudi velupliki tisiri; appudu yirmi-ya bdgrhsallo nivsenu. truvat rajen sidkiya yehova mdirmulo nunn mudv dvar-muloniki prvktyen yirmiyanu piluvnpici at-nito itlneunenu okmat ninndugucunnu, nivu e sgtini naku mrugu ceyk dani cep-pumnga yirmi-ya nenu a sgti niku teliyjep-pinyedl niscymuga nivu naku mrn siks vidhi-tuvu, nenu niku alocu ceppinnu nivu na mat vinvu. kavun rajen sidkiyajivatmnu mn knu grhicu yehovatodu nenu niku mrnm vidhi-pnu, ni pranmu tiy jucucunn yi mnusyl cetiki ninnu appgipnu ani yirmi-yato rh symuga prmanmu cesenu. appudu yir-miya sidkiyato itlneunudevudu, israyelu de-vudunu senymulkdhiptiyunen yehova ilagu selviccu cunnadunivu bbulonuraju adhiptu-lyoddku vellin yedl nivu brdikedvu, ipttnmu agnicet kalcbbdu, nivunu ni yitivarunu br-dukuduru. ayite nivu bbulonu adhiptul yoddku vellniyedl i pttmnu kldiyul cetiki appgipbdunu, varu agni cet dani kalcivese-dru, mriyu nivu vari cetilo nudi tpicukon-jalvu. aduku rajen sidkiya yirmi-yato itl-neukldiyul pksmuga udu yudulku bhypdu-cunnu; okvel kldiyulu nnnu vari cetiki appgicinyedl varu nnnu aph sicedru. aduku yirmi-yavaru ninppgipru, nivu brdiki bagu-ganuduntlu nenu nito ceppucunn sgtinig-urci yehova selviccu matnu citt gici al-kicumu. nivu okvel bylu vellk poyinyedl yehova i mat naku teliyjesenu. yuda raju ngrulo sesciyunn strildru bbulonu adhip-tulyoddku konipobdedru, alagu jrugga a strilu ninnu cucini priysnehitulu ninnu mos pucci ni peni vijymu podiuyunnaru, ni pad-mulu burdlo digdbdiyduga varu venuktisirni yduru. ni bharyldrunu ni pillunu kldiyulo-ddku konipo bduduru, nivu vari cetilonudi tpicukonjalk bbulonu rajucet pttbdevdv gnuk i pttmnu agnicet kalcutku nive karm-guduvu. aduku sidkiya yirmi-yato itl-neunivu mrsiks nod kuduntlu i sgtulnu evnikini teliyniyykumu. nenu nito mat-ladin sgti adhiptulu vininyedl varu niyo-ddku vccimemu ninnu cpkuduntlu rajuto nivu mrugun sgtini raju nito ceppin sgti-ni mruguceyk makippude teliyjeppumnga nivuyonatanu itilo nenu cinopukd akkdiki nnnu tirigi vellnpvddni raju edut nenu mnvi

cesikonbotinni varito ceppumni raju yirmi-yato anenu. att adhiptuldru yirmi-yatoddku vcci ydugga atdu raju selviccin matl prkar muga varikuttrmicci a sgti variki teliy-jey ndun varu atnito matladut maniri. yerus lemu pttbduvrku yirmi-ya bdgrhsallo udenu.

39

yudarajen sidkiya yelubdiydru tomimdv svt-srmu pdiyy nello bbulonu rajen nebukdrejru tn smst senymuto yerus lemu midikivcci-dani muttdiveyga sidkiya yelu bdiydru pd-kodv svtsrmu nalugv nel tomimdv dinmun pttm prakarmulu pdgottbdenu. yeruslemu pttbdga adhiptuldru, nerglsrejru svgrnebo sdul kdhiptiygu srsekimu, jnanulkdhipti ygu nerglsrejru modlen bbulonuraju adhiptu ldru lopliki vcci mdhygummulo kurcud-iri. yudulrajen sidkiyayu atni yodhuldrunu varinucit paripoyi, raju totmargmun redu godl mdhynunn gumpumarmgun poyiri gani raju medanpu margmun vellipoyenu. ayite kldiyul sen varini trimi yeriko dggr-nunn medanmul sidkiyanu klisikoni pt-tukoni, raju atniki siks vidhipvlenni hmatu desmulo ribla pttmnu dggr nunn bbulonu-rajen nebukdrejrunoddku varu sidki yanu tisikonipoyiri bbulonuraju ribla pttm mulo sidkiya kumarulnu atni knnulyedut cpi-cenu, mriyu bbulonuraju yuda prdhanu ldrini cpicenu. att atdu sidkiya knnulu uddiyici atni bbulonunku tisikonipovutke skellto bdhicenu. kldiyulu rajngrunu prjl yidlnu agnicet kalcivesi yeruslemu prakar mulnu pdgottiri. appudu rajdeh srkskul kdhiptiygu nebjurdanu sesci pttmulo nilici yunn prjlnu, drohule tm rajunu vidici tato cerinvarini, sescin prjldrini bbulonunku konipoyenu. ayite rajdeh srkskul kdhipti yen nebjurdanu lemigl dridrulnu yudades mulo nudnicci, variki drakstotlnu polmulnu niymicenu. mriyu yirmiyanu gurci bbulonu rajen nebukdrejru rajdeh srkskulku adhip-tiygu nebjurdanunku i ajn iccenunivu itniki hani ceyk dggrnucukoni pramsici, itdu nito ceppuntlu cevvlenu. kavun rajdeh srkskulku adhiptiyen nebjurdanunu sdulku adhiptiygu nebusjbanunu jnanulku adhiptiygu nerglsre-jrunu bbulonuraju prdhanuldrunu dutlnu ppi bdgrhsallonudi yirmiyanu teppici, at-nini yitiki todukonipovutku saphanu ku-maru den ahikamu kumarudgu gedlyaku atni nppgiciri, appudtdu prjlmthy ni-vasmucenu. yirmi-ya bdgrhsallonudga yehova mat atniki prtyksme yilagu selvic-cenu nivu velli kusiyudgu ebedmelekunku itlnumuisrayelu devudunu senymul kdhip-tiyungu yehova ilagu selviccucunnadumelu ceutkekak kiduceyu tke nenu i pttm-nunugurci ceppin matlu nel vercucun-nanu; nivu cucucudga a matlu a din mun neruverunu. a dinmun nenu ninnu

vidipicednu, nivu bhy pdu mnusyulcetiki
nivu appgipbdvni yehova selviccucunnadu.
nivu nnnu nmmu kotivi gnuk niscymuga
nenu ninnu tppicednu, nivu khdgmu c
pdvu, dopudusommu dkkikukonu ntl
ni pranmunu nivu dkkikukoduvu; ideyehova
vakku.

40

rajdehsrkskulkdhiptiyen nebu jrdanu
yeruslemulonudiyu yudalonudiyu bbu lo-
nunku cerga konipobdin bdi jnuldrlonudi,
skellcet kttbdyunn yirmiyanu tisikoni
ramalo nudi ppivega, yehova yoddnudi
atniki prtyksmen vakku. rajdehsrkskul
kdhipti yirmiyanu avtliki tisikopoyi atnito
ilagu matladenui sthlmunku nenu i kidu
cesednni ni devudgu yehova prkticenu
gda. tanu ceppin prkarmu yehova dani
gpici ceyicenu, miru yehovaku virodhmuga
papmucesi ayn matlu vink potiri gnuk
mikigti pttindi. alikicumu, i dinmun nenu
ni cetul skellnu tisi ninnu vidipicu cun-
nanu, natokud bbulonunku vccut mcidni niku
tocinyedl rmmu, nenu ninnu bhdr-
muga kapadednu; ayite bbulonunku
natokud vccut mcidikadni niku tocinyedl
ravddu, desmtt nikemiyu addmuledu,
ekkdiki vellut ni drstiki anu kulmo,
yekkdiki vellut mcidni niku tocuno
akkdiki vellumu. iknu atdu tirigi
vellk tdvu ceyga rajdehsrkskul kdhipti
atnito ilagu ceppenubbulonu raju
saphanu kumaruden ahi kamu
kumarudgu gedlyanu yudaptnmulmid
niymici yunnaadu, atni yoddku
vellumu; atni yodd nivsici prjlm-
dhynu kapurmudumu, leda yekkdiki
vellut ni drstiki anukulmo akkdike
vellumu. mriyu rajdehsrkskul kdhipti
atniki bttemunu bhumanmu icci
atni sagnpaga yirmiya mispalonudu
ahikamu kumaruden gedlyayoddku
velli atnito kud desmulo migilin
prjlmthy kapurmudenu. ayite acctc-
tnududu senl ydhiptuldrunu vari
ptalpuvarunu, bbulonuraju ahikamu
kumaruden gedlyanu desmumid
adhikariga niymici, bbulonunku
cergoni pobdk nilicinvavilo strilnu
purusulnu pillnu, desmuloni atinirsulen
dridrulnu atniki appgicenni viniri.
kaga netnya kumaruden ismayelunu
kareh kumarulen yoha nanu
yonatanulunnu tnhumetu kumaruden
seraya yunu netopatiyuden
epyi kumarulunnu may katiyudenvani
kumarudgu jeinyayunu vari
ptalpuvarunu mispalo nudin
gedlyayoddku vcciri. appudu
saphanu kumaruden ahikamu
kumarudgu gedlya prmanmucesi
varitonu vari ptalpuvaritonu
ilagu ceppenumiru kldiyulnu
sevicutku bhydpkudi, desmulo
kapurmudi bbulonurajunu
sevicinyedl miku melu klugunu.
neneteno nayoddku vccu kldiyul
yedut nilucu tke mispalo kapurmudunu
gani miru draksarsmunu
vesvikal phlmulnu

telmunu smkurcukoni, mi patrll-
lo vatini posikoni miru
svadhinprcukonin pttnmul-
lo kapurmududi. moyabulo
nemi ammoniyul mdhynemi
edomulo nemi yeye prdes-
mulonemi yunn yuduldr-
u bbu lonuraju yudalo
jnsemunu vidicenniyu,
saphanu kumaruden
ahikamu kumarudgu
gedlyanu varimid niymicenniyu
vininppudu adrunu
tamu toliveybdin sthlmulnnitini
vidici mispaku gedlyayoddku
vcci bhu vistarmu draksars-
munu vesvikalpu pdlnu
smkurcukoniri. mriyu
kareh kumaruden yohananunu,
acc tctcnunn senl ydhiptuldrunu
mispalo lonunn gedlyayoddku
vcci ninnu cputku ammoniyul
rajen bylinu netnya kumaruden
ismayelunu ppenni niku
teliyda ani ceppiri. ayite
ahikamu kumaruden gedlya
vari mat nmmledu. kareh
kumarudgu yohananu mispalo
gedlyato rhismuga itlne-
nuniyoddku kudivccin
yudu ldru cedripovuntlunu,
yuda jnsemu nsi-
cu ntlunu netnya kumaruden
ismayelu ninnu cpnel?
dycesi nnnu vell-nimmu,
evniki teliykd nenu
vanini cpednu. aduku
ahikamu kumaruden gedlya
kareh kumaruden yohananu
toisma yelunugurci nivu
abddhmaducunnavu,
nivakarymu ceykuddnenu.

41

edv masmun elisama
mnumdunu netnya kumarudunu
rajvssthudunu rajuyokk
prdhanu llo nokdugu
ismayelnuvadunu, atnito
pdi mdi mnusyulunnu,
mispalonunn ahikamu
kumaruden gedlyayoddku
vcci akkd atnitokud
mispalo bhojnmucesiri.
appudu netnya kumaruden
ismayelu atnito kudnunn
a pdimdi mnusyulunnu
leci saphanu mnumdunu
ahikamu kumaruden gedlyanu
khdgmucet htmucesiri;
bbu lonuraju a desmumid
atni adhikarinaga niy
micindun atni cpiri.
mriyu mispalo gedlya
yodd udin yudul ndrini,
akkd dorikin yodhulgu
kldiyulnu ismayelu
cpenu. atdu gedlyanu
cpin redvnadu adi
evrikini teliydbk munupu
gddmulu ksaurmu
ceyicukoni vstrmulu
cipukoni dehmulu
gayprcukonin yenub-
dimdi purusulu yehova
mdirmu nku tisikoni
povutke nevedymulnu
dhupdrvmulnu cetptukoni
sekemu nudiyu silohu
nudiyu somronunudiyu
raga netnya kumaruden
ismayelu dari podugun
edcucu, varini edurkonutku
mispalonudi bylu
velli varini klisikoni
varito- ahikamu kumaruden
gedlya yoddku rdnenu.
ayite varu a pttnmu
mdhyu prvesicinnppudu
netnya kumaruden isma
yelunu atnitokud
unnavunu varini cpi
gotilo pdvesiri. ayite
varilo pdimdi mnu syulu
ismayelutopolmullo
dabbdin godhu mlu
yvlu telmu tene modlen
drvymulu maku klvu,
mmmunu cpkummi
ceppukonga atdu vari
shodrutlo kud varini
cpk manenu. isma
yelu gedlyatokud
cpin mnusyul sv-

mulnni tini pdvesin goyi rajen asa israyelu rajen baysaku bhypti trvvcin goyyiye; netnya kumaruden ismayelu cpbdinvari svmulto dani nipenu. appudu ismayelu mispalonunn jnses mttini raj kumartelndrini anga rajdehsrks kul kdhiptiyen nebrjrdanu ahikamu kumaruden gediyaku appgicin jnuldri, certisikonipoyenu. netnya kumaruden ismayelu varini certisikonipoyi ammoniyulyoddku cervlenni prytnducudga kareh kumaruden yohanannunu atnitokudnunn senadhiptuldrunu netnya kumaruden ismayelu cesin smst duskarymulnu gurcin vart vini purusulndrini pilucukoni, netnya kumaruden ismayeluto yuddhmu ceyboyi, gibiyonulonunn mha jlmul dggr atni klisikoniri. ismayeluto kudnunn prjldru kareh kumaruden yohanannunu, atnito kudnunn senadhiptuldrini cucinppudu varu stosici ismayelu mispalo nudi cergonipoyin prjldru atni vidici kareh kumaruden yehananuto klisiri. ayinnu, netnya kumaruden ismayelunu enmduguru mnusyulunu yohanannu cetilonudi tpicukoni ammoniyul yoddku pari poyiri. appudu netnya kumaruden ismayelu ahikamu kumaruden ged lyanu cpin truvat, kareh kumaruden yohanannunu atnito kudnunn senl ydhiptuldrunu mispadggrnudi ismayelu noddnudi jnsesmttini, anga gibiyonu dggrnudi ismayelu konipoyin yodhulnu strilnu pillnu, rajprivarmunu mrl rppiciri; ayite varu bbulonuraju desmumid adhikariniga niymicin ahikamu kumaruden gedlyanu netnya kumaruden ismayelu yelu cpindun varu kldiyulku bhypti aiguptunku vel-ludmnukoni betlehemudggrnunn gerutu kiahmulo digiri.

42

atlo senadhiptuldrunu kareh kumaruden yohanannunu hoseya kumaruden yeynyayunu, alpulemi ghnulemi prjldrunu prvktyen yirmiya yoddku vcci atnito ilagu mnvi cesiri memu et kocemu mdi migiliyunnamo nivu cucu cunnavu gda? cittgici ma vinpmmunu ni snnidhiki ranicci, sesiciyunn ma ydri nimittu ni devuden yehovaku prarthnceyumu. memu ndvvlisin margmmunu ceyvlisin karymmunu ni devudgu yehova maku telijeyunagak. kaga prvkt yen yirmiya varikuttrmiccindemngamiru cesin mnvi nengikricucunnanu, mi matlnubtti mn devuden yehovanu nenu prarthicudunu, emiyu miku mruguceyk yehova mimmunugurci sel viccundtyu miku telijetunu. appudu varu yirmiyato itlnirininnu ma yoddku ppi, ni devu dgu yehova selviccin a matlnubtti mrumat lekud memu jrigicni yedl yehova mamid nmkmken sysaksiga udunu gak. maku melu kluguntlu memu mn devuden yehova mat vinu varme, adi melegani

kidegani memu aynyoddku ninnu ppuvisy-mulo mn devuden yehova selviccu matku vidheyul mgudumu. pdi dinmulen truvat yehova vakku yirmi yaku prtyksmayenu gnuk atdu kareh kumaruden yohanannunu atnito kudnunn senl ydiphtuldrini, alpulemi ghnul nemi prjldrini pilipici varito itlnenu israyelu devuden yehova snnidhini mnvi ceyutke miru nnnu ppitiri gda? ayn selviccundemnga nenu miku cesin kidunugurci stapmodiyunnanu, miru todprdk yi desmulo kapurmunn yedl, pdgottk nenu mimmunu sthapitunu, pellgipk natednu. miru bbulonurajunku bhyptu cunnare; atniki bhyptkudi, atni cetilonudi mimmunu tpicci mimmunu rksicutku nenu miku tode yunnanu, atniki bhyptkudi, mriyu atdu miyedl jalipdi mi svdesmuku mimmunu ppu ntu miyedl nentniki jali putticednu. ayite miru mi devuden yehova mat vinnivare yi desmdu kapurmudkmnu aiguptu desmuku vel-ludmu, akkd yuddhmu cudkyu burdhvni vinkyu aharpu lemicet akligonkyu nudumu gnuk akkdne kapurmudmni mirnukonin yedl yudavarilo sesicin varlara, yehova mat alkicudi; israyelu devudunu senymulkdhiptiyu ngu yehova ilagu selviccucunnadu aiguptunku vellvlenni niscyicukoni akkdne kapurmudu tku miru vellinyedl miru bhyptucunn khgdmu akkdnu aiguptu desmunne mimmunu trimi ptu konunu; miku bhymu klugjeyu ksammu aiguptulone mimmunu trimi klisikonunu, akkdne miru ctturnu, nenu varimidiki rppicu kidunudi varilo sesicuvadennu tpicukonuvadennu uddu, aiguptulo nivsipvlenni akkdiki vell niscyicukonu mnusyuldu khgdgmucetnu ksammucetnu tegulu cetnu nissesmuga ctturnu. israyelu devudgu yehova ilagu selviccucunnaduna kop munu na ugtryu yerusemu nivasal midiki vccintlu, miru aiguptunku vellinyedl na ugtr mimidikini vccunu, miru sapaspmuganu bhiti putticuvaruganu dnasaspmuganu tirsrip bduvaruganu uduru, i sthlmunu mri yeppudunu cudru. yuda sesulara, aiguptunku vellikuddni yehova mikajnniccinttu nedu nenu miku saksy miccitinni mire niscymuga telisikonucunnaru. mn devuden yehovaku ma nimittu ma prarthncesi mn devuden yehova cepundtyu maku telij yeppinyedl memalagu ceyudummi cepucu mimmunu mire mospuccukonucunnaru. nedu nenu miku dani telijyeppucunnanu gani mi devuden yehova miyoddku nacet ppin vrtmanmmunu miru alkipkpotiri. kabtti kapurmudvlenni miru koru sthlmlone miru khgdgmucetnu ksammu cetnu tegulucetnu ctturni niscymuga telisikonudi.

43

atdu prjldrikri prktpivlenni devuden... yehova ppin prkarmu yirmiya vari devudgu

yehova selviccin matlnniti variki prktici calipga hoseya kumaruden ajrayayunu kareh kumaruden yohananunu grvisthuldrunu yirmiyato itlnirivnu abddhmu plukucun-navaiguptulo kapurmudutku miru akkdiki vellkud dni prkticutke mn devuden yehova ninnu ppledu. mmmunu cputkunu, bbulo-nunku cer pttkoni povutkunu, kldiyulcetiki mmmunu appgip vlenni neriya kumaruden baruku maku virodmuga repucunnadu. (ani ceppiri) kaga kareh kumaruden yohananunu senlydhiptuldrunu prj ldurunu yudadesmulo kapurmudvlennn yehova mat vinkpoyiri. mriyu kareh kumaruden yohananunu senl ydhiptuldrunu yehova mat vinnivare, yudadesmulo niv sicutku tamu trimi veybdin aya prdesmulnudi tirigi vccin yidul sesmunu, anga raj dehsrkskuldh-iptiygu neburjdanu saphanu kumaruden ahikamu kumarudgu gedlyaku app gicin purusulnu strilnu pillnu rajkumartelnu prvktgyu yirmiyanu neriya kumarudgu barukunu todokonipoyi aiguptudesmulo prvesiciri. varu thpneseuku raga yehova vakku thpnesulo yirmiyaku prtyksme yilagu sel viccenu nivu pedd rallnu cet pttkoni, yuda mnusyulu cucucudga thpnesulo nunn phro ngru dvarmunnunn silavrnmu-loni sunnmulo vatini patipetti jnulkimat prktipumu israyelu devudunu senymul kdhiptiyungu yehova selviccundemngaidigo na dasudgu bbulonnu rajen nebukdrejrunu nenu piluvnpici tisikonivcci, nenu patipettin yi rallmid atni sihasnmu ucednu, atdu rtnkblini vatimidne veyi cunu. atduvcci tegulunku nirnymen varini tegu lunkunu, cerku nirnymenvarini cerkunu, khdgmmunku nirnymenvarini khdgmmunkunu appgicucu aigupti yulnu htmuceyunu. aiguptu devtl gullo nenu agni raj bettucunnaan, va-tini nebukdrejru kalcii veyunu, a devtlnu cergonipovunu, gorrikapri tn vstrmunu cuttukonuntlu atdu aiguptudesmunu tnku cuttkoni niratkuga akkdndi sagi povunu. atdu aiguptulonunn surydevtapt-tmmu loni suryptmilnu viruggotti aiguptu devtl gullnu agnicet kalciveyunu.

44

migdolulogani thpnesulogani nopulogani ptrosulogani aiguptudesvasmuceyucun-nu yodulndrinigurci israyelu devudunu seny-mul kdhiptiyungu yehova vakku yirmi yaku prty ksme yilagu selviccenu nenu yeruslemu midikini yuda pttnmulnniti midikini rppicin kidtyu miru cucucune yunnaru. mirennu mi pitrulennu erugni anydevtlnu anus-ricucu pujicucu vatiki dhupmu veyucu vccutvln vati nivasulu tamu cesikonin dosmucet naku kopmu putticiri gnuk nedu nivasululekud avi padupdi yunnvi gda. mriyu nenu pedlkd leci prvktlen na

sevkuldrini miyoddku ppucu, nakshymen yi heykaryamunu miru cey kududi ani nenu ceppucuvccitini gani varu al kipp poyiri, anydevtlku dhuparpmuceyut mankpoyiri, tm durmargtnu viduvkpoyiri cevi yog-gkpoyiri. kavun na ugtrtyu na kopmumu kummrpibdi, yuda pttnmullonu yeruslemu vidhullonu rgulokonenu, gnuk nedunntluga avi pade yedari ayenu. kabtti israyelu devudunu senymul kdhiptiyungu yehova ilagu ajn iccucunnaduemyu sesmulekud stri purusu lunu sisuvulunnu cti biddlunu yuda mdhy nud kud nirmulmu ceybduntluga mirel i gopp tppidmumu miku virodhmuga cesikonucunnaru? mikumire smulnasnmu teccukonuntlunu, bhumi midnunn jnmulnni-tilo miru duspale tirsik ripbduntlunu, miru kapurmudutku poyin aiguptulo anydevtlku dhuparpmu ceyuduru. mirel yilagun ceyucu mi cetikriylcet naku kopmu puttic-ucunnaru? varu yudadesmulonu yeruslemu vidhul lonu jrigicin kriylnu anga mi pitrulu cesin cedutnmunu yuda rajulu cesin ce-dutnmunu vari bharylu cesin cedutnmunu, mimttuku miru cesin cedutnmunu mi bharylu cesin cedutnmunu mrci potira? netivrku varu dinmssu dhripkunnaru, bhymu nodkunnaru, nenu mikunu mi pitrulkunu niymicin dhrmsastrmu nennu ktldlennu anusripkye yunnaru. kabtti israyelu devudunu senymulkdhiptiygu yehova ilagu selviccucunnadamiku kidu ceyuntlu, anga yudavarindrini nirmulmu ceyuntlu, nenu miku abhimukhudngudunu; aiguptu desmulo kapurmudummi acctiki vell niscyicu konu yudaselnu nenu todokoni povudunu, vardru aiguptu desmulone nsice-dru; alpulemi ghnulemi vardru kuluduru, khdgmmucetnennu ksammucetnennu nsituru, khdgmmucetnennu ksammu cetnennu varu ct-turu, sapaspmunnu bhiti putticu varaganu duspupalaganu tiskarmu nodin varaganu uduru. yeruslemu nivasulnu nene lagu siksicitino alage aiguptudesmulo nivsicu virini khdgmmucetgani ksammucetgani tegulucetgani siksicednu. kavun tamu mrli vcci yudadesmulo kapurmudvlennn mkkuvcet aiguptulo agutke akkdiki vellu yuda variloni sesmu evrunu tppicukonru, sesmemiyu uddu, pari povuvuru gak mri evrunu tirigiraru. appudu tm bharylu anydevtlku dhupmu veyudurni yerigiyunn purusuldrunu, akkd niliciyunn strilunu, mha smajmuga kudin varunu aiguptu desmdli ptrosulo kapurmudu jnuldunu yirmiyaku ilagu prtyuttr micciri yehova nammunubtti nivu maku prkticu i matnu memgikripmu, memu nito ceppin sgulnni-tini niscymuga nerverc bovucunnamu; memunu ma pitrulunu ma rajulunnu ma ydhiptu lunu yuda pttnmullonu yeruslemu vidhul lonu cesintle akasraniki dhupmu veyudumu, ameku panarpmulu arpitumu;

elynga memu alagu cesinppudu maku aharmu smrddhiga dorikenu, memu ksem-mugane yutimi, ye kidunu maku klugledu. memu akasraniki dhupmu veykyu ameku panarpmulu arpipkyu maninppitnudi sm-stmu maku tkkuvendi, memu khdmucetnu ksammucetnu ksinicucunnamu. memu akasraniki dhupmu veyganu, ameku panarpmulu arpipganu, ma purusul selvulekud ameku pidi vtlu ceyucunnama? ameku panarpmulu poyucunnama? ani varu ceppga yirmiya a stri purusuldrito, anga tnku atlu prtyuttr miccin prjldrito itlnenu yudaptnmul lonu yerusalem vidhullonu mirunu mi pitrulunu mi rajulun mi ydhiptulun desprjlunu dhupmu vesin sgti yehova jnapkmucesikonleda? ade gda ayn mssunku vcenu. yehova mi dustkrylnu cuci miru ceyu heykrtymulnu eci yiknu shiplekpoyenu gnuk nedunntluga mi desmu paduganu edariganu saspaspmuganu nirjnu ganu ayn cesenu. yehova mat vink, ayn dhrmsastrmunubttiyu kttldnubttiyu ayn tnku saksyarhmuga iccin ajnnubttiyu nduvk, miru dhupmuveyucu yehovaku virodhmuga papmu cesitiri gnukne nedunntluga i kidu miku sbhvicenu. mriyu yirmiya prjlnndrini strilndrini cuci varito itlnenuaiguptulonunn smstmen yudulara, yehova mat vinudi. israyelu devu dunu, senymulkdhiptiyungu yehova i mat selvicucunnadu akasraniki dhupmu veyudu mniyu, ameku panarpmulu arpitumniyu, memu mrokkukonin mrokkubllnu niscymuga nervercudumniyu mirunu mi bharylunu mi notito pliki mi cetulto nervercucunnare; nijmugane mi mrokkubllnu miru mrokkuduru, nijmugane mi mrokkulun miru nerverturu. kabtti aiguptulo nivsicu smstmen yudulara, yehovamatvinudiyehova selviccundemnga prbhuvgu yehova anu nenu na jivmutodu prmanmu ceyucu, aiguptulo nivsicu yudu llo evrunu ikmidt na nammu not plkrni na ghmen nammutodu nenu prmanmu ceyu cunnanu. melu ceyutku kak kiduceyutke nenu varini knipettucunnanu; varu khdmucetnennu ksammucetnennu ksinicipovucu, aiguptudesmulonunn yudavardru sesmulekud cturu. khdmu tpipicukonuvuru koddimdie aiguptudesmulo nudi yudadesmunku tirigi vcedru, appdu aiguptudesmulo kapurmudutku vellin yuda varilo sesmu evri mat nilkdga nuduno, nado tmdo adi telisikoduru. miku kidu sbhvicu ntluga na matlu niscymuga nilucunni miku teliybdutkununu, nenu i sthlmdu mimmunu siksicu cunndukunu idi miku sucnga nudunu; ide yehova vaku. atniki struve atni pran munu tiy jucucudin nebukdrejru bbulonu rajucetiki nenu yudarajen sidkiyanu appgici ntlu aigupturajen phrohophrnu atni struvule atni pranmuni tiyjucevuri cetiki appgednu.

45

yudarajunu yosiya kumarudunen yehoyakimu elubdiydu nalugv svtsrmun yirmiya notimatnubtti neriya kumarudgu baruku grthmulo i matlu vrayucunppudu prvkt yen yirmiya atnito ceppindi baruku, israyelu devuden yehova ninnu gurci ilagu selviccucunnadu ktkta, naku srm, yehova naku putticin noppiki todun ayn naku dukhmunu klugjeyucunnadu, mulugucet alsiyunnu, naku nemmdi dorkdayenu ani nivnukonu cunnavu. nivu atniki i mat teliy-jeyumni yehova selviccucunnadunenu kttindanine nenu pdgottucunnanu, nenu natindanine pelligicu cunnanu; srvbhuminigurciyu i mat ceppu cunnanu. ni nimittmu nivu goppvatini vedku cunnava? vedkvddu; nenu srsvrirulmidiki kidu rppicucunnanu, ayite nivu vellu sthlmulnnitilo dopudusommu dorikinttuga ni pranmuni nikiccu cunnanu; ide yehova vaku.

46

anyjnulnugurci prvktien yirmiyaku... prtyksmen yehova vaku aiguptunugurcin mat, anga yosiya kumaru dunu yudarajen yehoyakimu elubdiydu nalugv svtsrmun nebukdrejru krkemisulo yuphtisundidggr odicin phroneko ddunu gurcin mat. dalunu kedemunu sthirpcukonudi yuddhmunkurdi gurmulun kttudi, rautalara, kvcmu todigi ekkudi sirstranmulnu dhricukonudi itelku pdunu pettudi kvcmulu vesikonudi. nakemi knbducunndi? varu odipovucunaru venuktiiyucunaru vari bladhylu apjymu noducunaru tirigicudk vegirmuga paripovucunaru etucucin bhye; yehova mat yide. tvrg prugettuvuru paripojalkunnaru bladhylu tppicukonjalkunnaru uttrdikkun yuphtisu nditirmdu varu totirillipducunaru. nelundiprvahmu-vle vccu nitdevdu? itni jlmulu ndulvle prvhicucunni aiguptiyl ddu nelundivle prvhicucunndi. dani jlmulu tonkuntluga adi vccucunndi. nenekki bhumini kppednuptnmmunu dani nivasulnu nasnmu cesednu. gurmulara, yegurudi; rthmulara, regudi bladhylara, byluderudidallu pttukonu kusiyulun putiyulun vilukadren ludyulun byludervlenu. idi prbhuvunu senymulkdhiptiyungu yeho vaku pgtircu dinmu. ayn tn struvulku prtiddnceyunu khdmu kdunar tinunu, adi tnivtir rktmu tagunu. uttr desmulo yuphtisundiyyodd prbhuvunu senymul kdhiptiyungu yehova bli jri gip bovucunnadu. aiguptukumari, knyka, giladunku velli guggilmu tecukonumu vistarmen ausdmulu tecukonut vyrrhme niku cikits klugdu niku siggukligin sgti jnmulku vinbdenu ni rodnhdvni desmdt vinbdunndi bladhylu bladhylunu tgili

kulucunnaru oknimid okdu pdi adru kuluduru. bbulonurajen nebukdrejru byluderi vcci aiguptiyulnu hitmuceyutnu gurci yirmiyaku prtyksmen yehova vakku. aiguptulo tellyjeyudi migdololu prkipudi nopulonu thpnusulonu prktnceyudi emngakhdgmu ni cuttununn prdesmulnu migiveyucunndi miru leci dherymu teccukonudi. nilo blvtulen varel tudupu pettbdu cunnaru? yehova varini toliveyucunnadu gnukne varu niluvkunnaru. ayn anekulnu tottrill jeyucunnadu varoknimid okdu kulucu ledi, krurmen khdgmunu tppicukodmu rdi mn svjnulyoddku mn jnmbhumiki velludmu rdi ani varu ceppukoduru. aigupturajgu phro yuktismymu pogottukonu vadniyu vttdihvni matrmeyni varcct caticiri. prvtmullo taboru ettido smudrpratmullo krmelu ettido na jivmutodu atdu attivade vccunu rajunu senymulkdhiptiyungu yehova vakku ide. aiguptu nivasulara, noppu padepovunu adi nirjnme kalcbdunu pryanmunku kavlsin-vatini siddhprcukonudi. aiguptu admen peyy uttrdikkunnudi jorig vccucunndi vcece yunndi. prdesulen ame kuli siphayilu pepudu dudl vle unnaru varegda venuk-tttu tirigiri yokdunu niluvkud paripoyiri variki apddinmu vcciyunndi siksadinmu varikasnmayenu. struvulu ddeti vccucunnaru mranulu nrukuvarive godddlu pttukoni dani midiki vccucunnaru alkicudi ame dhvni prakipovu pamu cppudu vle vinbducunndi yehova vakku ide lekkleni-vare midtlknn vistruturu cor skymukani ame arnymunu nrkiveyu duru. aiguptu kumari avmanprcbdunu uttrdessthulku ame appgipbdunu israyelu devudunu senymulkdhiptiyungu yehova ilagu selviccucunnadu nolonodu amonu devtnu phronu aiguptunu dani devtlnu dani rajulnu phronu atni nasryicuarini nenu ddicu cunnaru. vari pranmu tiyucu bbulonurajen nebu kdrejrucetikini atni sevkulcetikinini varini appgicucunnaru a truvat adi munuptivlene nivassthlmgunu ide yehova vakku. na sevkudven yakobu, bhypdkumu israyelu, jdiykumu durmulonudi ninnu rkisicucunnaru varunn cerlonudi ni sttivarini rkisicucunnaru evri bhyimunu lekud yakobu tiri-givccunu atdu nimmlici nemmdinodunu. na sevkudven yakobu, nenu niku tode yunnanu bhypdkumu nenekkdiki ninnu cedrgottitino a smst desprjlnu smul nasnmucesednu ayite ninnu smul nasnmuceynu ninnu siksipk viduvnu gani nyaymunubtti ninnu siksicednu ide yehova vakku.

47

phro gajanu kottkmunupu philistiyul-nugurci prvktyen yirmiyaku prtyksmen yehova vakku yehova ilagu selviccucunnadu jlmulu uttrdikkunudi porli vrdle

mnusyulu morrpettuntluganu desnivasuldru aglarcuntlu ganu, desmumidnu adunn smstmumidnu pttmnu midnu danilo nivsicu varimidnu prvhicunu. vari blmen gurm-lu dekklu neltnu sbdmunkunu, atni rthmul vegmunkunu, atni krmul urumu vti dhvnikini tdrulu bhypdi blhinule tm pilll ttu tirigi cudru. philistiyulndrini lyprcut kunu, turu sidonulku shaykudok-dennu niluvkud adrini nirmulmu ceyutkunu dinmu vccucunndi. yehova kphrtoru dvipsesulen philistiyulnu nasnmu ceyunu, gaja bodiyayenu, medanmullo sesicin askelonu nasnmayenu. ennallvrku ninnu nive gayprcukoduvu? yehova khdgma, yet vrku visrmipk yuduvu? ni vrloniki duri visr-mici urkudumu. askelonumidikini smudr tirmumidikini pommni yehova niku ajn icci yunnadu gda; nivelagu visrmicuduvu? acc tike pommni ayn khdgmunku ajn icciyunnadu.

48

moyabunugurcindi. israyelu devudgu yehova ilagu selviccu cunnadu. neboku srm, adi padepovucunndi. kirytayimu pttbndine avmanmu noducunndi ettyin kot pdgttbbndine avmanmu noducunndiiknu moyabunku prsiddhiyuddu. hesbonulo varu adi iknu jnm kakpovu ntl dani kottiveyudmu rdni ceppukonucu daniki kidu cey nuddesicucunnaru mdmena, nivunu emiyu ceylekpotivi. khdgmunu ninnu trumucunndi. alkicudi, horonymunudi rodnhdvni vin bducunndi dopudu jrugu-cunndi mhapjymu sbhvicu cunndi. moyabu rajymu lyme poyenu dani biddl rodnhdvni vinbducunndi. horonymu digudllo prajitul rodnhdvni vinbducunndi jnulu luhitu nekkucu edducunnaru edcucu ekkucunnaru. paripovudi mi pranmulnu dkkicukonudi arnymulonni aruhvrksmuvle ududi. nivu ni kriylnu asryiciviti ni nidhulnu nmnu kotivi nivunu pttkonbbedvu, kemosudert cerloniki povunu okdu tppkud vani ya-jkulunu adhiptulunu cerloniki povoduru. yehova selviccuntlu sharkudu prt pttmnu-midiki vccunu e pttmnu tppicukonajldu loykud nsicunu medanmu padepovunu. moyabunku rekklu pettudi adi vegirmuga byluderi povlenu. nivasi yevdunu lekud dani pttmnu padgunu. yehova karyumu asrddhga ceyuvadu sapgrstu dgunu gak rktmu ocdkud khddmu duyuvadu sapgrstu dgunu gak. moyabu tn balymunudi nemmdu nodenu i kudlonudi a kudloniki kummripbdkud adi mddimid nilicenu adenndunu cerloniki poyindi kadu aducet dani sarmu danilo niliciyunniddani vasn epptivlene nilucucunndi. yehova ilagu selviccucunnadu ragl dinmullo nenu daniy-oddku kummricu varini ppednu. varu dani

kummrici dani patrlnu veliticesivari jadilnu
 pglgottedru. israyeluvuru tamasyicin
 betelunubtti siggupintlu moyabiyulunu
 kemosunubtti siggupducunnaru memu
 bladyulmniyu yuddhsurulmniyu miretlu
 cepukoduru? moyabu padepovucunndi
 struvulu dani pttmullo corbducunnaru
 vari řvnullu sresthulu vdhku povucunnaru
 senymulkdhiptiyu yehova anu perugl rajū
 selviccinmat yide. moyabunku smulnasnu
 smipicucunndi daniki sbhvicu dukhmu
 tvrpdi vccucunndi. danicuttununn mirdru
 daninigurci aglarcudi dani kirtinigurci
 vinnivarlara, aglarcudi blmen rajddmu
 prbhavmugl rajddmu virigipoyene yni cep-
 pukonudi. debonulo asinurale yududana,
 moyabunu paducesinvadu ni midiki vccu
 cunnadu. ni kotlū nspijeyucunnadu.ni
 gopptamu vidici digirmuuedindesmulu
 kurcudumu. aroyeru nivasī, trovlo nilici
 knipettumu paripovucunn variyodd vicar-
 icimu ttpicukonipovucunnvarini adugumu
 emi jrigindo varivln telisikonumu. moy-
 abu pdgottbdeinde avmanmu nodi yunndi
 golyetti kekluvayumu moyabu apjymu
 nodenu. arnonulo i sgti teliyieppudi medan-
 muloni desmunku siks vidhipbdyunnndi
 holonunkunu yahsunkunu mephatunkunu
 dibonukunu nebokunu betdiblatyimunkunu
 kiryatimunn kunu betgamulunkunu bet-
 meyonunkunu keriyotunkunu bosrakunu
 durmenttiyu smipementtiyu moyabudes
 purmulnnitikini siks vidhipbdi yunndi.
 moyabu srgmu nrkiveybdyunnndi dani
 bahuvu viruvbdyunnndi yehova vaku ide.
 moyabu yehovaku viroddmuga tnnu tanu
 goppcesikonenu dani mttilljeyudi moyabu
 tn vmmullo porlucunndi adi aphasymun-
 odunu. israyelunu nivu aphasyaspmuga
 eceleda? atdu doglku jtgadenttuga nivu
 atnigurci plukunppudell tl adicucu vccitivi
 moyabu nivasulara, pttmulnu viduvudi
 kodpetu sdullo gudu kttukonu guvvile
 kodlo kapurmududi. moyobiyl grv-
 munugurci vitimi, varu bhu grvpotulu
 vari atisymunugurciyu grvmunugurciyu
 ahkarmunugurciyu pogrūnugurciyu maku
 smacarmu vccenu vari tamsmunu vcicrani
 vari prglbhmu lunu naku teliseyunnvi
 ceydgni kriylu varu bhuga ceyucunnaru
 ide yehova vaku kabtti moyabu nimittmu
 nenu aglarcu cunnanu moyabu attini cucu
 keklu veyucunnanu varu kirhresu jnulu
 lekpoiymī morpettu cunnaru. sibma
 draksvllī, yajerunugurcin yedpunu mi-
 cuntlu nenu ninnugurci yedcucunnanu ni
 tigelu i smudrmunu dati vyapicenu avi
 yajerusmudrmuvrku vyapicenu ni vesikal
 phlmulmidnu draksgellmidnu paduceyu-
 vadu pdu. phlbhritmen polmulonudiyu
 moyabu desmulonudiyu andmunu stosmumu
 tolgiopoyenu draksganuglo draksarmunu
 lekud ceyu cunnanu jnulu stosicucu trokkru

stosmu nisstosmayenu. nimimulo nillu
 shitmu epidoyenu hesbonu modlukoni
 elalevrkunu yahsu vrkunu soyru modlukoni
 horonyimuvrkunu eglatsalisavrkunu jnulu
 kekluvayucunnaru. unntsthlmun blulu
 arpucuvardini devltku dhupmuyevuvarini
 moyabulo lekudjesenu ide yehova vaku.
 varu spadicinganilo sesicindi nsici poyenu
 moyabunugurci na gude pillngrovivle
 nadmu ceyucunndi kirhresuvarinigurci
 na gude pillngrovivle vagu cunndi. nis-
 cymuga prti tl bodiyayenu prti gddmu
 gorigipbdenu cetulnnitimidu nrukulunu
 ndumulmidu gonepttyu nunnvi. moyabu iti
 pekppulnnitimidnu dani vidhullonu aglarpu
 vinbducunndi okdu pnikimalin ghtmunu
 pglgottuntlu nenu moyabunu pglgot-
 tucunnanu ide yehova vaku. aglarcudi
 moyabu smuldhvsmayenu moyabu, nivu
 venukku tirigitivē, siggupdumu. moyabu tn
 cuttununn varikdriki aphasyaspmuganu
 bhykarmnuganu udunu. yehova selvic-
 cundemnga pksiraju egurutlu egiri adi
 moyabu mid tn rekklnu capucunndi. kotlu
 pdgottbdiyunvī durgmulu pttbdi yunnvi.
 a dinmun moyabu surul hrdymu prsvicu
 stri hrdymuvle udunu. moyabu yehovakte
 goppvadnni atisy pdga adi jnmū kakud
 nirmulmayenu. moyabu nivasī, bhymunu
 gutyu uriyu nimidiki vcciyunnvi ide yehova
 vaku. bhymu ttpicukonutke paripovuvuru
 gutlo pdudduru gutlonudi ttpicukonuvuru
 urilo cikku koduru moyabumidiki vimrs
 svtsrmunu nenu rppicucunnanuide yehova
 vaku.des prityagulguvuru blhinule hes-
 bonunido niliciyunnaru. hesbonulonudi
 agniyu sihonu mdhynndi jvallunu byluderi
 moyabu sirssunu, sddiceyuvari ndinettini
 kalciveyucunvī. moyabu, niku srm kemosu-
 jnulu nsiciyunnaru ni kumarulu cerpttbdiri
 cerpttbdinvarilo ni kumartelunnaru. ayite
 atyindmullo cerpttbdin moyabu varini nenu
 tirigi rppicednu ide yehova vaku. ittito
 moyabunugurcin siksavidhi mugisenu.

49

ammoniyulnugurci yehova ilagu sel... vic-
 cucunnadu israyelunku kumarulu lera? at-
 niki varsudu lekpoyna? mlkomu gadunu
 eduku svtrricukonunu? atni prjlu dani
 pttmullo eduku nivsituru? kagayehova
 ilagin selvicucunnaduragl dinmullo nenu
 ammoniyul pttnmgu rbba midiki vccu
 yuddhmu yokk dhvni vinbdjesednu; adi
 padudibbygūnu, dani uppurmulu agnicet
 kalcbdunu, dani varsulku israyeliylu var-
 sulgudurni yehova selviccucunnadu. hes-
 bonu, ag larcumu, hayi padayenu, mlko-
 munu atni yajkulunu atni ydhiptulunu cer-
 loniki povu cunnaru; rbba nivasinulara, ke-
 kluvayudi, goneptt kttukonudi, miru aglarci
 kcello itu atu tiruguladudi. visvasghatku-

ralana yoddku evdunu raledni ni dhn-
mune asrymuga cesikonndana, ni loylo jl-
mulu prvhicu cunnvni, nivel ni loynugurci
ytisyicu cunnavu? prbhuvunu senymulkd-
hiptiyungu yehova ilagu selviccucunnadu
nenu ni cuttununn vadrivln niku bhyму
putticu cunnanu; mirdru struvuni kedu-
ruga trumbdu duru, paripovuvardini smkurcu
vadokdunu lek povunu, atutruvat cerlonunn
ammoniyulnu nenu rppicednu; ide yehova
vakku. senymulkdhiptiygu yehova edo-
munugurci ilagu selviccucunnadu teman-
ulo jnanmik nemiyuleda? vivekulku ik
alocen lekpoyna? vari jnanmu vyrth-
mayena? esavunu vimrsicucu nentniki
kstkalmu rppicucunnanu; ddaniyu lara,
paripovudi venukku mlludi bhulotun dagu
konudi. drakspdlu eruvaru niyoddku vc-
cin yedl varu prigelnu viduvra? ra-
tri doglu vccinyedl tmku calunt doruku-
vrku nstmu ceyuduru gda? nenu esavunu
digbriniga ceyu cunnanu, atdu dagiyud-
kuduntlu nentni mrugu sthlmulu byluprcu-
cunnanu, atni stanmunu atni svjativarunu
atni poruguvvarunu nasn mgu cunnaru, at-
dunu lekpoynunu. anadhulgu ni pillnu vidu-
vumu, nenu varini srksicednu, ni vidhv radru
nnnu asryiplenu. yehova ilagu selviccucun-
nadu nyaymucet a patrilonidi tagnu rani-
varu niscymuga danilonidi tagu cunnare,
nivumatrmu bottiga siks nodkpovuduva?
siks tpicukonk nivu niscymuga traguduvu.
bosra paduganu aphasyaspmuganu edari
ganu savcenmuganu udunniyu, dani pt-
tnmu llniyyu enntentniki paduganudunniyu
na todni prmanmu cesiyyunnanni yehova
sel viccucunnadu. yehova yoddndu naku
vrt manmu vccenu; jnmul yoddku dut
ppbdi yunnadu, kudikoni amemidiki rdi
yuddhmunku leci rdi. jnmullo alpuni-
ganu mnusyullo niconiganu nenu ninnu
ceyucunnanu. nivu bhikru dvu; kods-
dullo nivsicuvada, prvt sikhr munu svad-
hinprcukonuvada, ni hrdygrvmu ninnu mo-
spuccenu, nivu pksirajuvle ni gutini unnt
sthlmulu kttukoninnu akkdndu ninnu krid
pddrosednu; ide yehova vakku. edomu
padepovunu, dani margmun nducuvaru as-
crypdi dani yidumlnniyu cuci velakolmu
ceyuduru. sodomyu gomorraiyu vati smip pt-
tnmulunu pdgottbdin truvat vatilo evdunu
kapurmudk poyintlu e mnusyudunu akkd
kapurmuddu, e nrudunu danilo bsceydu.
cirkalmu nilucu nivasmunu pttukonvleni
stru vulu yordanu prvahmulo nudi sihmuvle
vccucunnaru, nimismulone nenu varini dani
yoddndu toliveyudunu, nenevni nerprtuno
vanini danimid nymicednu; nnnu poliyyun
vade naku aksepn klugceyuvadedi? nnnu
edirip gl kapriyedi? edomunugurci yehova
cesin alocen vinudi. temanu nivasulnugurci
ayn uddescindani vinudi. niscymuga mdlo
alpuen varini struvulu laguduru, niscy-

muga vari nivas sthlmu varinibtti ascryp-
dunu. varu pdipoga akhdmen dhvni put-
tenu; bhumi daniki dddrillucunndi, aglarpu
ghosyu errsmudrmu dnuk vinbdenu. struvu
pksirajuvle leci yegiri bosramid pdvle nni
tn rekklv vippukonucunnadu; a dinmun
edomu bladhyl hrdymulu prsvicu stri hrdy-
muvle udunu. dmskunu gurgin vakku.
hmatunu arpaddunu durvart vini siggu pdu
cunnvi avi prvsmulayenu smudrmumid vi-
carmu kldudaniki nemmdiledu. dmsku
blhinmayenu. paripovleni adi venuk-
tiyucunndi vnku danini pttenu prsvicu
strini pttuntlu pryasvednlu danini pt-
tenu. prsiddhigl pttnmu bottiga vidu-
vbdenu naku andmunicc pttnmu bottiga
viduv bdenu. ame rvnulu ame vidhullo ku-
luduru a dinmun yodhuldru maunuleyuduru
ide senymulkdhiptiygu yehova vakku. nenu
dmsku prakarmulo agni rajbattednu adi
benhddu ngrulnu kalciveyunu. bbu-
lonurajen nebukdrejru kottin kedarunu
gurciyu hasoru rajymulnugurciyu yehova
sel viccinmat leci kedarunku velludi tur-
pudessthlunu docu konudi. vari gudar-
mulnu gorrl mdlnu struvulu konipovuduru
terlnu upkrnmulnu otelnu varu pttu ko-
duru nkhumukhal bhymini varu danimid
catituru hasoru nivasulara, bbulonurajen
nebu kdrejrmi mimidiki ravleni aloce ceyu
cunnadu mimid pdvlennu uddesmuto un-
nadu yehova vakku ide paripovudi bhu-
lotun velludi agadhsthlmullo dagudi miru
leci otriga nivsicucu gummmlu pettkyu
gdiylu amrckyu niscitganu ksemuganu
nivsicu jnmumid pdudi. vari otelu dop-
udusommuga udunu vari psuvulmdlu koll-
sommuga udunu gddpu prklnu ktir-
icukonuvarini nkhumukhal cedrgottucunnanu
nludikkulnudi updrvmunu varimidiki rp-
picu cunnanu ide yehova vakku, hasoru
cirkalmu pade nkklku nivas sthl muga
udunu akkd e mnusyudunu kapurmuddu
e nrudunu danilo bsceydu. yudarajen
sidkiya yelubdi arbhmulu yehova vakku
prvktyen yirmiyaku prtyksme elamunugurci
ilagu selviccenusenymulkdhipti ygu yehova
selviccindennganenu elamu yokk blmunku
mukhyadharmen vitini virucu cunnanu.
nludislndu nalugu vayuvulnu elamumidiki
rppici, nludikkulnudi vccu vayu vulvet
varini cedrgottudunu, veliveybdin elamu
varu prvesipni desmediyu nuddu. mriyu vari
struvulyedutnu vari pranmu tijyucu variye-
dutnu elamunu bhypd jeyudunu, na kopag-
nicet kidunu vari midiki nenu rppicudunu,
varini nirmulmu ceyuvrku varivet khdgmu
ppu cunnanu; ide yehova vakku. na sihasn
munu acctne sthapici elamulo nudi rajunu
adhiptulnu nasnmuceyudunu; ide yehova
vakku. ayite kalatmun cerpttbdin elamu
varini nenu mrl rppicednu; ide yehova vakku.

bbulonunugurciyu kldiyul desmunugurciyu prvktyen yirmiyadvara yehova selviccin vakku jnmullo prkcticudi smacarmu teliy jeyudi dhvjmunetti mruguceyk caticudi bbulonu pttbdunu belu amvanmu nodunu merodku nel pdveybdunu bbulonu vighrmulu avmanmu nodunu dani bommlu borldroybdunu uttrdikkunudi danimidiki ok jnmu vccu cunndi e nivasiyu lekud adi dani desmunu padu ceyunu mnusyulemi psuvulemi adrunu paripovuduru adrunu trlipovuduru. a kalmun anatiki israyeluvarunu yuda varunu kudi vccedru edcucu sagucu tm devuden yehovayodd vicaricutke vccedru enntikini mrubbdni nitynibbdhn cesikoni yehovanu klisikodmu rdni ceppukonucu siyonuttu abhimukhule acctiki vellu margmu edni adugucu vccedru ide yehova vakku. na prjlu trovtpin gorrluga unnaru vari kaprulu kodlmidiki varini tolukoni poyi varini trov tpiciri jnulu kodkodku vellucu tamu digvlsin cotu mrcipoyiri. knugoninvardu varini bhksicucu vcciri vari struvulumemu apradhulmu kamu viru nyaymunku nivasmunu tm pitrulku niriksnadharmungu yehovamid tirugubatu cesindun idi variki sbhvicenni ceppuduru. bbulonulonudi paripovudi kldiyuldesmulonudi byluvelludi mdlku mudu mekpotulu nducuntlu mudr nduvudi. uttrdesmunudi mhajnmul smuhmunu nenu repucunnanu bbulonunku virodhmuga danini rppicucunnanu a jnulu danimidiki yuddhpkutlu tirucunnaru vari mdhynudiye ame pttbdunu prjngl bladhyulu dopudusommu pttukonk mrlni ritiga vari banmulu amoghmule tirigi rakudunu. kldiyul desmu dopudusommgunu dani docukonu vardru stusti nodedru ide yehova vakku. na svasthyunu docukonvarlara, stosicucu utshicucu nuripidiceyucu peyyvle gtuluveyucu blmen gurmuvle miru skilicucunnare? mi tlli bhuga siggupdunu mimmunu knndi tell bovunu idigo adi jnmulnnitilo atinic jnmgunu adi yedariyu edinbhumiya adviyu ngunu. yehova raudrmunubtti adi nirjnmgunu adi kevlmu pade-povunu bbulonu margmun povuvardu ascrypdidi dani tegullnniyu cuci-aha nikigti ptti nda? aduru ame yehovaku virodhmuga papmucesindi. villu trokkuvarlara, mirdru bbulonunku virodhmuga dani cuttu yud-dhpkutlu tircudi edtegg danimid banmulu veyudi cuttu kudi danini btti kekluveyudi adi lobd noppukonucunndi dani burujulu pdipovucunndi dani prakarmulu virugottbducunndi idi yehova ceyu prtikarmu. danimid pgtircukonudi adi cesintte daniki ceyudi. bbulonulo nudkud vittuvarini nirmulmu ceyudi kotkalmun kodvli pttukonuvirini nirmulmu ceyudi krurmen khdgmunku bhydpdi vardru tm prjlyoddku vellucunnaru tm tm

desmulku paripovucunnaru. israyeluvaru cediripoyin gorrlu sihmulu varini tolggotenu modt assururaju varini bhksicenu kdpt bbulonu rajen yi nebukdrejru vari yemuklno nluggottucunnadu. kavun israyelu devudunu senymul kdhiptiyu ngu yehova ilagu selviccucunnadu assuru rajunu nenu ddicintlu bbulonurajunu atni desmunu ddicednu. israyeluvarini tm metsthlmunku nenu tirigi rppicednu varu krmelumidnu basanumidnu meyuduru ephrayimu kodlmidnu giladulonnu meyucu stustinodunu. a kalmun a natiki israyelu dosmunu vedkinnu adi knbdkudunu. yuda papmulu vedkinu avi dorukvu sesipjesinvarini nenu ksmicednu ide yehova vakku. ddetti meratiyul desmunidiki pommulu pekodiyul desmunidiki pommulu varini htmeceyumu varu sapgrstulni prkcticumu nenu mikiccin ajn atinibtti ceyumu. alkicudi, desmulo yuddhdhvn vinbducunndi adhik nasndhvn vinbducunndi srybhmini kottucunnn smmet tegi bottiga virug gottbdenu anyjnullo bbulonu bottiga padepoyenu. bbulonu, ninnu pttukonutke bonu petti yunnanu teliykye nivu pttbdiyunnavu yehovato nivu yuddhmucey bunukotivi nivu cikkupdi pttbdiyunnavu. kldiyuldesmulo prbhuvunu senymulkdhiptiyu ngu yehovaku pnuyunndi yehova tn ayudhsalnu terci kopmutircu tn ayudhmulnu velupliki teccu cunnadu. nudikkulnudi vcci danimid pdudi dani dhanypukotlno vippudi ksvu kuppluvesintlu danini kuppluveyudi sesemiyu lekud nasnm ceyudi dani yedlnnitini vdhicudi avi vdhu povlenu ayyo, variki srm vari dinmu asnnmayenu vari ddnkalmu vccenu. alkicudi, paripoyi bbulonu desmulonudi tpicukoni vccucunnavari sbdmu vinbdu cunndi mn devudgu yehova ceyu prtikar sma carmunu tn alymu visyme ayn ceyu prtikar smacarmunu siyonulo prkcticudi. varu vccucunnaru. bbulonunku rdni vilukadrm piluvudi villu trokkuvarlara, mirdru danicuttu digudi. adi yehovamid grvpdindi israyelu prsuddhunimid grvpdindi danilo nokdunu tpicukonkuddu dani kriylnubtti daniki prtikarmu ceyudi adi cesin pnuyttinibtti daniki prtikarmu ceyudi. kavun a dinmun dani frvnsthulu dani vidhulho kuluduru dani yodhuldru tudiciveybduduru ide yehova vakku. prbhuvunu senymulkdhiptiyungu yehova vakku ide grvisthuda, nenu niku virodhine yunnanu ni dinmu vccucunndi nenu ninnu siksicukalmu vccucunndi grvisthudu totrilli kulunu atni levnettuavadevdunu lekuvunu nentni purmullo agni rajbettednu adi atni cuttuptulnnitini kalciyeyu. senymulkdhiptiyu yehova ilagu selviccu cunnadu okdunu tppkud israyeluvarunu yuda varunu badhipdbdri varini cerpettinvardu varini gttiga pttukonu cunnaru varini ponicutku smmtipru. vari vimockudu blv-

tudu senymulkdhiptiygu yehova ani aynku peru bhumiki visrati klugjeyutkunu bbulonunu nivasulnu klvrprcutkunu ayn baguga vadici vari vyajjemunu kd mutticunu. yehova mat yide kldiyulunu bbulonunu nivasulunu dani adhiptulunu jnanulununu kt-tipalguduru prglbhmulu plukuvaru khdgvsule piccivadrugu duru. bladhyulu nirmulmguvrku khdgmu varimid pdunu khdgmu vari gurmumid pdunu vari rthmul mid pdunu khdgmu varimidiki digutcet danilonun prdesulu strilvtivarguduru adi dani nidhulmid pdga avi docukonbdunu. nilku edddi tglununu avi ikipovunu adi cekkb-din vighmulugl desmu jnulu bhikrprtiml-nubtti piccicestlu ceyuduru. aducetnu advipillulununu nkklunu akkd niv sicunu nip-pukollunu danilo nivasmuceyunu ikmidt adi enndunu nivassthlmu kakkpovunu trr-mulu danilo evrunu kapurmudru. yehova vaku ide sodomnu gomorranu vati smippt-tnmulnu devudu nasnuu cesinppudu jri-gin ritiga evdunu akkd kapurmudkpovunu e nrudunu danilo bsceydu. jnulu ut-tridikkunudi vccucunnaru mahajnmunu anakajulununu bhudigtmulnudi repbdebru. varu vitini itenu pttukoni vccedu varu krurulu jalipdnivaru vari svrmu smudrgghosvle unndi varu gurmumu ekkuvuru bbulonunu kumari, okdu yuddhptkulu tircu ritiga vardru nimid ptkulu tircucunnaru. bbulonuraju vari smacarmu vini durblu dayenu atniki badh kligenu prsv stri vednvti vedn atniki sbhvi-cenu. cirkal nivasmunu pttukonvleni stru-vulu yordanu prvahmulo nudi sihmuvle vc-cucunnaru nimismulone nenu varini daniy-oddnudi toli veyudunu nenevni erprtuno vanini danimid niymicednunnunu poliyn-nvade nnnu aksepnceyuvadedi?nnnu ediripgl kapri edi? bbulonunugurci yehova cesin alocn vinudi kldiyul desmunugurci ayn ud-desicindi vinudi niscymuga mdloni alpulen-varini varu lagu duru niscymuga varinibtti vari nivassthlmu vismy modunu. bbu-lonu pttbducunnndnu smacarmu vini bhumi kpicucunnndi jnmullo aglarpu vinbducunnndi.

51

yehova ilagu selviccucunnadu idigo nenu bbulonunu midikini danilo kapu rmucesi naku virodhmulgecin varimidikini prcdmen vayu-vunu rppicednu. anydessthlunu bbulonunu ppuccunnanu varu a desmunu turparptti dani vttidiga ceyuduru apddinmun varu nludikkunudi danimidiki vccedu. viluka-nimidiki vilukadu villu trokkvlenu kvemu vesikonuvanimidikini villu trokkvlenu kldiyuldesmulu jnulu htule pduntlunu dani vidhullo varu podvbdi kulentlunu rvnulnu kottk mankudi dani srvsenylunu bottiga nirmulmu ceyudi. tm devudunu senymulkdhiptiygu yehova israyeluvarini yudavarini

visrjipledu gani israyelu prisuddhdevu-niki virodhmuga tamu cesin apradhmuto varidesmu nidi yunnndi. miru dani dosmullo pdi nsipkuduntlu bbulonulonudi paripovudi mi pranmulu rksicukonudi idi yehovaku prtikarkalmu adi cesin kriylnubtti ayn daniki prtikarmu ceyucunnadu. bbulonunu yehova cetilo srvbhumiki mttu kligicu bgarupatrye yudenu. daniceti mdymunu anyjnulu tragi mttillu yunnaru. bbulonunu nimismatmulone kuli tuttuniy layenu danini cuci aglarcudi adi svsthtnodunemo dani noppikorku guggilmu tisikoni rdi. mnmu bbulonunu svsthpregoritivu ayite adi svstht nodledu dani vidici pettudi. mn mn desmulku velludmu rdi dani siks akasmt yettuga sagucunnndi adi meghmult unntmuga ekkucunnndi yehova mn nyay-munu rujuvuprcu cunnadu rdi siyonulo mn devuden yehova cesin pni mnmu vivricudmu. banmulu cikiliceyudi kedemulu pttukonudi bbulonunu nsipjeyutku yehova alocicu cunnadu madiyul rajul mssunu danimidiki repu cunnadu. adi yehova ceyu prtiddn tn mdirmunugurci ayn ceyu prtiddn. bbulonunu prakarmulmid pdutke dhvjmu niluvbettudi kavli blmuceyudi kavlivarini pettudi matu lnu siddhprcudi bbulonunu nivasulnugurci tanu selviccin danini btti yehova tirmanmucen pni tanu jrigipbovucunnadu. vistarjlmulyodd nivsicudana, nidhul smrddhigldana, ni atmu vccindi anyaylabhmulu nikik dorkdu. gogilipurugult vistarmuga mnusulto nenu ninnu nipinnu struvulu nimid kekluvayu duru na jivmutodni senymul kdhiptiygu yehova prmanmu ceyucunnadu ayn tn blmucet bhumini srsticenu tn jnamucet prpcmunu sthapticenu tn prjncet akasmunu visalprcenu. ayn ajn iyyga jlasulu akasmdl mulo puttunu. bhumyrbhagmullonudi ayn aviri ekk jeyunu vrmu kluguntuga ayn merupulu puttucunu tn dhnagarmullonudi galini raviccunu. telivilek prti mnusyudu psuprayudu potpoyu prtivadunu tanu cesin vighmunu btti avmanmodunu atdu potposindi mayarupmu danilo pranmemiyu ledu. avi asnu cedgottu mayakarymulu vimrskalman avi nsicipovunu. yakobunku svasthynguvadu vatitivadu kadu ayn smstmunu nirmicuvadu israyelu aynku svasthynguganunn gotrmu senymulkdhiptiygu yehova ani aynku peru. nivu naku gdrgoddlitivadvu yuddhayudhmuvtivadvu nivln nenu jnmulnu viruggottucunnanu nivln rajymulnu viruggottucunnanu. nivln gurmumu rautulnu viruggottucunnanu. nivln rthmulnu vati nekkinvarini viruggottucunnanu. nivln strilnu purusulnu viruggottucunnanu nivln musulvarini balurnu viruggottucunnanu nivln rvnulnu knyklunu viruggottucunnanu. nivln gorrlkaprulu vari gorrlmdlunu viruggottucunnanu nivln

dunnuvarini vari dukki teddulnu virug gottuccunnanu nivln eliklunu adhiptulnu viruggottuccunnanu. bbulonunu kldiyul desnivasulunu mi knnulyedut siyonulo cesin kittitiki nenu variki prtikarmu ceyunannanu, ide yehova vakku. srvbhumini nsipjeyu nasnprvtma, nenu niku virodhini ide yehova vakku. nenu nimidiki na ceyi capi sillpenudi ninnu kridiki dorlicudunu ciccupettin kodvle udjeyudunu. mulkugani punadikigani nilonudi yevrunu rallu tisikonru nivu cirkalmu pade yuduvu ide yehova vakku. desmulo dhvjmullnettudi jnmullo bakanadmu ceyudi danimidiki povutke jnmulnu prtisthicudi danimid pducte araratu minni asknju anu rajymulnu pilpicudi danimidiki jnulnu ndipicutke senadhiptini niy micudi rommugl goglipurgult vistarmuga gurrmu lnu danimidiki rppicudi. danimidikipovutke madiyul rajulnu vari adhiptulnu vari yeliklnu atdu elucudu srvesdesmuu jnuldrini prtisthicudi bhumi kpicucunndi noppicet adi gijigij ladu cunndi okk nivasiyu lekud bbulonu desmunu paduga ceyvlenni bbulonunugurcin yehova uddesmu shir mayenu. bbulonu prakrmvtulu yuddhmuceyk manu duru varu tm kotllo nilucucunnaru vari prakrmmu blhint ayenu varunu strilvtivareri vari nivastshlmulu kalcbduncunvi vari addgdiylu virigipoyenu atni pttnmtyu pttbdunu koneti dulmu lunu jmmunu agnicet kalcbdunu dani yodhulu digulupdiri ani btrautu vebdi btrautunu dutvebdi dutyu prugettucu bbulonu raju nku telijeturu. dani revulu struvsmayenu. israyelu devudunu senymulkdhiptiyungu yehova ilagu selvicucunnadubbu lonupurmu cdrmuceybdin klmluvle ayenu ik kotseptiki daniki kotkalmu vccunu. bbulonurajen nebukdrejru mmununu migivesenu mmmununu nuggucesenu, mmmununu vttikudvle uci yunnadu bhujmu miguntlu mmmununu migenu ma sresthp-darthmulto tn pott nipukoni mmmununu parvesiyunnadu. nakunu na dehmunkunu ceybdin his bbulonumidiki prtikarrumpuga digunu gak yni siyonu nivasi ynukonunu na usuru kldiydes nivasulku tgulunugak ani yerusalem anukonunu. yehova ilagu selvicucunnadubbu kicumu, ni vyajjemunu nenu jrigicudunu ni nimittmu nene pg-tir-cukodunu dani smudrmunu nenedkttudunu dani utnu ikipojeyudunu. bbulonu nirname ksuvu dibbluga udunu nkklku nivassthlmgunu adi pade yegtaliki karnmuga udunu. varu kudi sihmulvle bobbrituru sihmul pillvle gurrupettuduru. varu stosici melukonk cirkal nidr noduntlu varu dppigonga variki mdymu nicci varini mttilljesednu ide yehova vakku. gorrpillu vdhu povuntlunu mek-polutunu patthellunu vdhu povuntlunu varini vdhu rppicednu. sesku pttbdenu jgt prsiddhmen pttnm pttbdenu bbulonu

jnmulku vismyaspdmayenu. smudrmu bbulonumidiki vccenu ame dani trgmuldhvnto nidukonenu. dani pttnmulu paduganu edin bhumiganu arnymuganu nirmanusymen bhumiganu udenu e nrudunu danimiduga pryanmu ceydu. bbulonulone belunu sik-sicucunnanu vadu migindanini vaninotnudi kkkicu cunnanu ikmidt jnmulu vaniyoddku smuhmuluga kudi ravu bbulonu prakarmu kulunu; na jnulara, miru danilonudi bytku velludi yehova kopagninudi tppicukonudi mi pranmulnu rksicukonudi etet vdti puttucuvccunu desmulo blatkarmu jrugucunndi elikmid elik lecucunnadu desmulo vinbdu vdtiki bhypdkudi mi hrdymullo digulu puttniyykudi. rabovu dinmullo nenu bbulonuyokk ekkkin vigrhmulnu siksitu dani desmtu avmanmu nodunu jnulu htule dani mdhyu kuledru danini paduceyuvuru uttridkkunudi dani yoddku vccucunnarni akasmunu bhumiyu vatiloni smstmunu bbulonu gtinigurci stocionu ide yehova vakku bbulonu israyelulo htulenvarini kuljesi ntlu srvbhumilo bbulonu nimittmu htulenvaru kuluduru khdgmmu tppicukoninvarlara, alsymuceyk velludi, durmunudi miru yehovanu jnapkmucesikonudi yerusalemu mi jnapkmunku raniyyudi. memu dus-nvakymu vini siggupdiyunnamu anyulu yehova mdirpu prisuddhsthlmlunoniki vcciyunnaru ma mukhmulu tellbovcun-nvi ide yehova vakku. rabovu dinmullo nenu bbulonuyokk vigrhmulnu siksitu ame desmdttu gayprcbdinvaru mulgu duru. bbulonu tn blmen unntsthlmlunu durgmuluga cesikoni akasmunku ekkinnu paduceyuvuru nayoddndi vcci danimid pdduduru ide yehova vakku. alkicudi, bbulonulonudi rodnhdvni vinbdu cunndi kldiyuldesmulo mha nasndhvni vinbduncunndi. yehova bbulonunu paduceyucunnadu dani mhaghosnu anciveyucunnadu vari trgmulu prvahjlmulvle ghosicu cunvi vari arbhatmu vinbduncunndi. bbulonumidiki paduceyuvadu vccucunnadu dani bladhylu pttbdiyunnaru vari vidlu virigipoyinvi yehova prtikarmu ceyu devudu gnuk niscymuga ayn kriyku prtikriy ceyunu. dani adhiptulnu jnanulnu adhikarulnu ssthanadhi ptulnu bladhylunu mttilljesednu varu cirkal nidrnodi melukonkpoduru ide raju vakku senymulkdhiptiygu yehova ani aynku peru. senymulkdhiptiygu yehova i mat sel viccucunnadu visalmen bbulonu prakarmulu bottiga pd gottbdunu dani unntmen gummmulu agni cet kalcivey bdunu jnmulu vrthaga pryaspducunnaru agnilo pducte pryaspducunnaru prju cuci alyucunnaru sidkiya yelubdiyd nalgv svtsrmun seraya ddu bhojnsamgriki adhikariyeyudi sidkiyatokud bbulonunku vellinppudu neriya kumarudunu mhseya mnumdunen a serayaku yirmiya ajnapicin

mat. yirmiya bbulonunu midiki vccu apaymulninitini, anga bbulonunu gurci vraybdin yi matlnnitiini grthmulu vrasenu. kaga yirmiya serayato itlnenu nivu bbulonunku vccinppudu i matlnnitiini cdivi vinipicvlenu. ilagun nivu prktpivlenuyehova, mnusyulennu jtuvulennu mri edennu i sthlmdu nivsipk povudurniyu, adi nitymu paduga nudunniyu daninigurci nivu selvici tivi. i grthmumu cdivi calicintruv nivu daniki rayikkti yuphtisundilo dani vesi nenu dani midiki rppipbovucunn apaymulcet bbulonun mrl peki ralek alage munigipovunu, dani jnulu alsiyuduru anu matlu nivu prktpivlenu. yirmiyayokk matlu ittito mugisenu.

52

sidkiya yelnarbhininppudu atdu iruvdi... yokk svtsrmulvadu. atdu yerusalemulo pdkodu svtsrmulu elenu, atni tlliperu hmutlu; ime libna urivaden yirmiya kumarte. yehoyakimu ndicin cedndt prkar muga sidkiyayu yehova drstiki cedndt ndicenu. yehova koppdi tnyedut nudkud varini toliveyunga a cry yerusalemulonu yudalonu jrigenu. sidkiya bbulonun rajumid tirugubaceyga atni yelubdiydu tomimdv svtsrmu pdiyv nel pdiyv dinmun bbulonun rajen nebukdrejru tn senymtito yerusalemumidiki vcci, daniki eduruga ddu digi nppudu ptnmunku cuttu kotlu ktiri. alagu jrugga sidkiya yelubdiydu pdkodv svtsrmuvrku ptnmu muttdilo nucbdenu. nalgv nel tomimdv dinmun ksammu ptnmulu heccuga nunnppudu des prjku aharum lekpoeyenu. ptnnprakarmulu pdgottbdga senikuldru pari poyi rajutoku dapen redu godl mdhynunn dvarpu margmun ratriydu ptnmulonudi bylu velliri; kldiyulu ptnmumu cuttukoni yudga senikulu yordanundi margmuga trliopoyiri. kldiyul ddu sidkiya rajunu trimi yeriko medanmulo atni klisikonga atni ddyu atniyoddnudi cedriopoyenu. varu rajunu ptu koni hmatu desmundli riblaptmnmun nunn bbu lonu rajunoddku atni tisikonipoga atdu acctne sidkiya rajunku siksvidhicenu. bbulonun raju sidkiya kumarulnu atni knnulyedut cpicenu; mriyu atdu riblalo yuda adhiptul ndrini cpicenu. bbulonun raju sidkiya knnulu ud diyici redu skellto atni bdhici, bbulonun nku atni tisikonipoyi, mrmnguvrku cersallo atnipetticenu. ayidv nel pdiyv dinmun, anga bbulonun rajen nebukdrejru elubdiydu pdomimdv svtsrmun bbulonuraju edut nilucu nebujr dannu rajdehsrskul ydhipti yerusalemunku vccenu. atdu yehova mdirmunun rajungrunu yerusalemuloni goppvari yidlannitiini kalci vesenu. mriyu rajdehsrskul ydhiptitokud nudin kldi yul senasbdhuldru yerselemu cuttununn prakarmulnnitini pdgottiri mriyu

raj dehsrskul ydhiptiyen nebujrnanu prj llo kdubidlen kodrini, ptnnmulo sesicin kodv prjlnu, bbulonuraju pksmu cerinvarini, gtti pnivarilo sesicinvarini cergoni poeyenu. ayite rajdehsrskul ydhiptiyen nebujr danu draksavnmulnu ckkprcutkunu sedymu ceyutkunu kdubidlo kodrini udnicenu. mriyu yehova mdirmulonudin ittdi stbh mulnu mdirmulonudin mtlnu ittdi smudrmunu kldiyulu tunkluga kotti a ittdi atyu bbu lonunku gonipoyiri. adiyugak varu bidelnu kudlnu ktterlnu ginnelnu gritelnu yajkulu sev ceyu ittdi upkrmulnnitini gonipoyiri. mriyu pllemulnu dhupartulnu ginnelnu patrlnu, bgaru vatini bgarunkunu vedivatini vedikini cercukoni rajdehsrskul ydhipti gonipoyenu. rajen solomonu yehova mdirmunku ceyicin redu stbhmulnu smudrmunu mtlkridnudin pdredu ittdi vrsbhmulnu gonipoyenu. viti knnitikunn ittdi yettueyutku asadhymu. vatilo okkock stbhmudunenimidi murl yettugldi, pdredu murl nulu dani cuttu tirugunu, dani dlsri nalugu vrellu; adi gulldi. danimid ittdi pepit yudenu; okk pepit ayi desi murl ettugldi, pepitku cuttu allin vl alli kyu danimm pdlunu udenu; avi ynniyu itt divi. i stbhmunkunu a stbhmunkunu alagunne danimm pdludenu. prkkydu tobdiyaru danimppdludenu; cuttu udin vl allikmid danimppdlnniyu nuru. mriyu rajdehsrks kul ydhipti prdhanyajkuden serayanu redv yajkuden jephnyanu mugguru dvarpalkulnu ptu konenu. atdu ptnmulonudi yodhulmid niy mipbdin yok udyogsdhuni, ptnnmulo dorikin rajsnnidhilo nilucu eduguru mnusyulnu, des senyadhiptiygu vaniyokk lekhrini, ptnnp mdhynu dorikin aruvdimidi desprjlnu ptukonenu. raj dehsrskul ydhiptiyen nebujrnanu virini ptu koni riblalo nudin bbulonuraju noddku tisikoni vccenu. bbulonuraju hmatudesmdidi riblalo varini kottici cpici yuda varini tm desmulo nudi cergonipoyenu. nebukdrejru tn yelubdi ydu edv svtsrmun muduvel iruvdi mugguru yudulnu cergonipoyenu nebukdrejru elubdi ydu pdunenimidi svtsrmun atdu yerus lemunudi enimidivdl muppd yiddrini cergoni poeyenu. nebukdrejru elubdiydu iruvdi mudv svtsrmun raj dehsrskul ydhiptiygu nebujrnanu yudullo eduval nlubdi yyiduguru mnusyulnu cergonipoyenu; a mnu syul versi naluguvcl aruvdlu. yudarajen yehoyakinu cerpttdin muppd yedv svtsrmun pdredv nel yiruvdiyedv dinmun bbulonurajen evilmerodku tn yelubdi ydu modti svtsrmun yudarajen yeho yakinunku dycupi, bdighrmulonudi atni teppici atnito dyga matladi atnitokud bbulonulonudu rajul sihasnmukte ettyin sihasnmu atniki niymicenu. mriyu atdu tn bdighr vstrmulu tisivesi veru vstrmulu dhrici koni tn jivitkalmyu evilmerodku snnidhini bhojnmu ceyucuv-

cenu. mriyu atdu cnipovu vrku atdu br-
tikin dinmulnniyu anudinmu atni posnke
bbulonurajucet bhojnpdarthmulu iyy bdu-
cudenu.

muppdıy svtsrmu nalugv nel ayıdv dınu-
 mun nenu kebaru ndıprdesmun cerlonı
 varı mdhy kapurmutını; a kalmun akasmu
 terv bdga devunıgırcın drsnmulu naku kli-
 genu. yehoyakını cerpttbdın ayıdv svts-
 rsmu a nello ayıdv dınmun kldıyul desm-
 dunn kebaru ndıprdesmun yehova vakkı
 bujı kumarudunu yajkudungu yehejkelunku
 prtyksmukaga akkdne yehova hstmu at-
 nımdıdı vccenu. nenu cudga uttr dıkkunudı
 tupanu vccu cudenu; mrıyu gopp megh-
 munu golmvle gudr muga unn agniyu
 knbdenu, katıdanıcuttu avrıciyudenu; a ag-
 nilonudı krgbdıne prjvlıcunı prjıvtı
 doktı knbdenu. danılondı nalugu jıvul
 rupmulugl yoktı knbdenu, vati rupmu
 manv svrupmu vtıdı. okkokk danıkı
 nalugu mukhmulunı nalugu rekk lunu
 glvu. vati kallu ckkga nılvbdınvı, vati
 arkallu peyykallvle uđenu, avı tıtlıadu ittdı-
 vle uđenu. vati nalugu prkkırekkı křıd
 manv hstmlvıtı hstmuludenu, nalu gıtikını
 mukhmulunı rekkulunı uđenu. vati rekkı
 okdanınoktı klısıkonenu, e vepunkenu
 tırugk avnnıyu ckkga nedutıkı povucud-
 enu. a nalugıtı yedutı mukhrupmulu
 manv mukhmıvtıvı, kudıparsvpu rupmulu
 sıh mukhmu vtıvı. yedıparsvpu mukhmulu
 eddumukhmu vtıvı. nalugıtıkı pksırıju
 mukhmıvtı mukh mulu klvu, vati mukhmu-
 lunı rekkulunı veru veruga uđenu, okkok jıvı
 rekkılo ok rekk redv jtılo okdanıtı klısı yu-
 denu; okkok jtı rekkılo vati dehmılu kp-
 penu. avnnıyu ckkga edutıkı povucud-
 enu, avı venukku tırugk atm ye vepunku
 povucuduno a vepunke povu cudenu. a
 jıvul rupmulu mdıucunı nıppul tonu dıvı-
 tıltonu smanmulu; a agnı jıvul mdhyınu itı
 atu vyapıcenı; a agnı atıkatıga uđenu, ag-
 nilonudı merupu byluderucudenu. merupu
 tıgelu knbdı rıtıga jıvulu itı atu tırugı cu-
 denu. i jıvulunı nenu cucucudga nel mıd
 a nalugıtı yedutı mukhml prkknu ckrmu-
 vtıdoktı knbdenu. a ckrmılyokk rupmunu
 pnıyu rktvrıpu ratıvle nudenu, a nalugunu
 okk vıdhmıgane yudenu. vati rup munu
 pnıyu cudga ckrmulo ckrmunıttıga uđenu.
 avı jrugunıppudı nalugu prkkıku jrugucud-
 enu, venukku tırugıyke jrugucudenu. vati
 kevırmulu mıkıllı yetıugıve bhykrımıga
 uđenu, a nalugu kevırmulu cuttu kdıto
 nıdı yudenu. a jıvulu kdıga a ckrmulunu
 vati prkknu jrıgenı, avı nelnudı lecııppudı
 ckr mulukud lecenı. atm yekkdıkı povuno
 akk dıke, adı povıslın vepunke avıyu povu-
 cudenu; jıvıkunı atm, ckrmulkunı uđenu
 gıuk avı levıgane ckrmulunu lecıucudenu.
 jıvıkunı atm ckrmulkunı uđenu gıuk jıvulu
 jrugga ckrmulunu jrugucudenu, avı nılu-
 vıga ıvıyü nılıcenı, avı nelnudı levıga ıvıyü
 vatıtokud lecenı. mrıyu jıvul tılpın akas-

mdımu vtı vısalıyunnıttıdenu. adı tıtlı-
 ladı sphtık muto smanme vati tıllku peıa
 vyapıcı yudenu. a mđmıvtı danı křıdı
 jıvul rekkılo redesi yokdanıprkk oktı pekı
 cap bđıyudenu; redesi vati dehmılu kppu-
 cudenu, i tıttunnunı jıvulkunı a tıttunnunı
 jıvulkunı, anga prtıjıvıkını alagun rekkılu-
 denu. avı jrugga nenu vati rekkı cıppudı vı-
 tını; adı vıstar men uđkmıd ghosıvıleı svrsk-
 tudı devunı svrmu vıleı dıduvarı ceyu
 dhvıvıleı uđenu, avı nılıcunıppıdell tı
 rekkıluı valcıkunıucudenu. avı nılıcı rekkıluı
 valcunıppudı vati tıllku peıa nunn akas mđmı-
 mvıtı danılondı sbdmı putıtenı. vati tıll
 penunı a mđmıpen nıll katımyımen sıhas-
 nmıvtı doktı knbdenu; mrıyu a sıhasnmı-
 vtı danımdı nrsvrıpu yıgı okdu asınuđeyu-
 denu. cuttu danı lopt křıgıucunı yıttıdı
 agniyu nunnıtu naku kn bđenu. ndumu
 modlukonı mıdıkını ndumu modlu konı dıgı-
 vkunı ayn agnısvrupmıga naku kn bđenu,
 cuttunı teıjomıyuga knbdenu. vrs kalmun
 knbdı ıdr dhıussıyokk teıssıvıle danı cut-
 tununı teıssı knbdenu. ıdı yehova prbhav
 svrup drsnmu. nenu cıcı sagılpdga nato
 matladı oknı svrmu naku vınbđenu.

2

nrputrıda, nıvu ckkga nılvıbdumu, nenu
 nıto matladıvıleı anı ayn nato matladı
 nıppudı atm nalonıkıvccı nınu nılvıbettenu;
 appudı nato matladınvanı svrmu vıtını, ayn
 nato itılenunrıputrıda, na mıd tırugıbatı
 cesın jıulyoddkı ısrayelıyul yoddkı nınnu
 pıucunınanı; varunu varı pıtrıulunı ne-
 tıvrkunı namıd tırugıbatı cesınavı. varı
 sıggımalın varunu kthınhrıdyulıne yunnarı,
 varı yoddkı nenu nınnu pıucunınanı, varı
 tırugıbatı ceyı varı gıuk varı vııınnu
 vınkıpyıınnu tımdhy prvkıyunnadı varı
 telısıkonunıtlıprbhıyü yehova ılagı selvcı-
 cıcunınnadı nıvu varıkı prkıpvıleı. nrpu-
 trıda, nıvu brıhmddı cetıllonu mđltıupıllonu
 tırugıcunınavı, tell mdhy nıvısıcıcunınavı;
 ayıınnu a jınlku bhy pdkımu, varı matıkunı
 bhıydpkımu. varı tırugı batu ceyıvarı
 varıkı bhıydpkımu. varı tırugı batu ceyı-
 varı gıuk varı vııınnu vınkıpyıınnu nenu
 selvcııcnı matnu nıvu varıkı telıyıeyımu. nr-
 putrıda, varı tırugıbatı cesıntı nıvu ceyk
 nenu nıto ceıpu matnu vııı norıtercı nenı-
 cıdanı bhıjııcımu anenu. nenu cucucıdgı
 grthımunı pıtkonın yok ceyıı na yoddkı
 capbđenu. ayn danı namıdr vıppıga adı
 loptnu velıptnu vıraybđıne yudenu; mha
 vılapmunı mıodukhmunı rodımunı anı
 adulo vıraybđıyudenu.

mriyu ayn nato ilagu selviccenunrputruda, niku knbdindanini bhksicumu, i grthmuni bhksici israyeliyuloddku poyi variki prktn ceyumu. nenu noru teruvga ayn a grthmu naku tinipici nrputruda, neniccucunn yi grthmuni aharmuga tisikoni danito ni kdrtu nipukonumni nato selviyyga nenu dani bhksicitini; adi na notiki tenevle mdhur muga nudenu. mriyu ayn nato ilagu selviccenunrputruda, nivu byluderi israyeliyul yoddku poyi na matlu variki teliyyepummu. nivu grhipleni esmatlu pluku jnulyoddku kadu israyeliyuloddke ninnu ppuccunnu. nivu grhipleni esmatlu pluku anyjnulyoddku ninnu ppultedu, attivari yoddku nenu ninnu ppin yedl varu ni matlu viduru. ayite israyeliyuldru siggumalin varunu kthinhrdyulune, nenu ceppin matl nalkipnollk yunnaru gnuk ni matlu vinnollru. idigo vari mukhmuvlene ni mukhmuni kthinmendiga nenu cesednu, vari nuduru vlene ni nudurunu kthinmendiga cesednu. ni nuduru cekumuki ratikte kthinmuga udu vjrmuvle cesednu; variki bhypdkumu, vardru tirugu batu ceyuvarennu varini cucu jdiyikumu. mriyu nrputruda, ceyiyoggi nenu nito ceppumattinnitini cevular vini ni mssolu ucukoni byluderi cerlonunn ni jnul yoddku poyi yi matlu prktipumu, varu vininnu vinkpoyinnu prbhuvien yehova ilagu selviccucunnadni ceppumni ayn nato selviccenu. atlo atm nnnettikoni-pogayehova prbha vmunku stotrmu klugunagak anu sbdmokti ayn yunn sthlmunudi arbhatmuto na venuk plu kut nenu vitini. mriya a jtuvul rekklu ok danikokti tglutvln klugu cputudunu vati prkknunn ckrmul dhvniyu gopp sddi jrugu cunnluga naku vinbdena atm nnnetti todru konipoga na mssunku kligin raudragnicet bhuga vyakulpducu kottukonipoyinppudu, yehova hstmu na mid blmuga vcenu. nenu kebaru ndi dggr telabibu anu sthlmdu kapur mudu cerpttbdinvari yoddku vcci, varu kurcunn sthlmdu kurcudi yemiya ceppkyu kdklyu nunnvadne yedu dinmulu vari mdhy nutini. a yedu dinmulu jigin truvat yehova vakku naku prtyksme yilagu selviccenu nrputruda, israyeliyulku kavliga nenu ninnu niymiciyunnanu, kabtti nivu na notimat alkici nenu ceppindaninibtti varini heccrik ceyumu. avsymuga nivu mrn mvuduvni nenu durmarguni gurci ajn iyyga nivu atnini heccrik ceiky, atdu jivicutntlu tn durmargtnu vidici pettvleni vanini heccrik ceiky nudinyedl a durmargudu tanu cesin dosmunubtti mrnmvunu gani atni rktmunku ninnu uttrvadiga ecudunu. ayite nivu durmarguni heccrik ceiga atdu tn durmargtnudi duskriylhudi mrlniyedl atdu tn dosmunubtti mrnmvunu gani nivu (atmnu) tppicukoduvu. mriyu nit-

iglvadu tn nitini vidici durnitini anusricindun nenu atni mudr abhytrmu pettga atdu mrnmgunu nivu atnini heccrik ceyni yedl purvnu tanu cesin niti jnapkmunku rakud atdu tn dosmunubtti mrn mvunu, ayite atni pravisymulo ninnu uttr vadiga ecudunu. ayitepamru ceyvldni nitigl vanini nivu heccrikceyga atdu hecc ripbdi papmuceyk maninyedl atdu avsy muga brdukunu, ni mttuku nivunu (atmnu) tppicu koduvu. akkd yehova hstmu namidiki vcci, nivu leci medanpu bhumiki vellumu, akkd nenu nito matladudunni ayn naku selviccenu. nenu leci medanpu bhumiki vellga, kebarundi dggr yehova prbhavmu naku prtyksmenttu ayn prbhavmu niluvbdi naku prtyks mayenu. nenu nelnu sagil pdga atm nalo prvesici nnnu ckkgga niluv bettin truvat yehova nato matladi ilagu selviccenunrputruda, varu ni mid pasmuluvesi vatito ninnu bdhipbovoduru gnuk vari yoddku vellk yitikipoyi dagiyudumu. varu bhuga tirugubatu ceyuvaru gnuk nivu maunive varini gddipk yuduntlu nenu ni naluk ni agitiki atukon jesednu. ayite nenu nito matladi ni noru tercednu, varu tirugubatu ceyuvu gnuk nivu varyoddku poyivinuvalu vinunugak vinnollnivadu vinnollkyudunu gak ani prbhuvgu yehova selviccucunnadni varito ceppvlenu.

4

nrputruda, peku okti tisikonivcci ni mudr ucukoni yerusalemupptnu rupmunu dani mid vrayumu. mriyu adi muttidi veybdi ntlunu daniyedut burujulnu kttintlunu dibb vesi ntlunu dani cuttununn prakarmulnu kulgottu ytrmulunnntlunu nivu vrayumu. mriyu inuprekokti tecci, nikunu pttmunkunu mdhy inup godga danini niluvbeti, ni mukh drstini pttmnu mid ucukonumu; pttmnu muttidi veybdiintluga udunu, nivu danini muttdiveyuvadvuga uduvu; adi israyeliyulku sucnga udunu. mriyu ni yedmprkkn pdukoniyadi israyeluvvari dosmunu danimid mopvleni; enni dinmulu nivu a ttu pdukoduvu anni din mulu nivu vari dosmnu bhrityuvu. israyelu vari dosmunu nivu bhricutnluga varu dosmu cesin svtsr mul lekkcoppun niku muduvdl tobdi dinmulu nirniyiciyunnanu. a dinmulu gdcin truvat kudiprkkn pdukoniyadi nlu vdi dinmulu yudavari dosmunu bhrivplen, svtsr mokitiki ok dinmu coppun nenu nirn yiciyunnanu. ilagu nivudga yerus lemu muttdivybdintlu tericucucu, cekkayini tisivesin bahuvu capi daninigurci prktipvlen. pttmnu muttdivybdintludu dinmulu nivu redv prkkn tirugk adepatun uduntlu ninuktlto bdhitunu. mriyu nivu godhumlunu yvlunu kaydhanymulunu collunu sjllunu tell jilknu teccukoni, yok patrlo uci, nivu a

prkkmid pdukonu dinmul lekkcoppun rotelu kalkonvlenu, muduvdl tobdi dinmulu nivu ilagun bhojnmu ceyucu ravlenu; nivu tunike prkarmu, anga dinmokitiki iruvdi tulum yettucoppun bhujipvlenu, velvelku tinvlenu, nillu kolprkarmu arpdicoppun prtidinmu trag vlenu, velvelku tragvlenu; yvl appmulu cesi varu cucucudga danini mnusy mlmuto kalci bhujipvlenu; nenu varini toliveyu jnmu llo israyeliyulu i prkarmu apvitren aharmunu bhujiturni yehova naku selviccenu. aduku ayyo, prbhuvu, yehova, nenennundu apvitr nodin vadnu kane, balymunudi neti vrkunu cccindaninennu mrgmulu cildindaninennu nenu tininvadnu kane, nisiddhmen masmu na not enndunu pdlede ani nengga ayncudumu, mnusy mlmunku maruga niku gomlu nenu nirnyici yunnanu; dinito nivu ni bhojnmu siddh prucukonummi selvicci nrputruda, idigo yerusalemulo rotteynu adharmunu nenu lekud cesindun varu tunike prkarmuga bhu citto rotte bhujituru, nillu kolcoppun tragucu vismy moduduru. annpanmulu lekpoiyindun varu srnmudi vibhratipdi yokninokud cucucu tamu klugjesikonin dosmuvln nsicopovuduru.

5

mriyu nrputruda, nivu mglkttivti vadigl ktityokti tisikoni ni tlnu gddmunu ksaurmuce-sikoni, trasu tisikoni a vedruklnu tuci bhagmulu ceyumu. pttmnu muttdi vesin dinmulu spurnmenappudu nivu pttnmulo vati mudv bhagmulu kalci, redv bhagmulu tisi khdgmuget htmuceyu ritiga danini cuttu visirikotti migilin bhagmu galiki egiriponimmu; nenu khdg mudusi vatini trumudunu. ayite vatilo konnitini tisikoni ni cegun ktukonumu; pimtt vatilo konnitini mrl tisi agnilovesi kalcumu; daninudi agni byluderi israyelu varindrini tglubettunu. mriyu prbhuvu yehova ilagu selviccenu idi yerusleme gda, anyjnlmdhy nenu dani nuditini, dani cuttu rajymulunnvi. ayite varu na vidhulnu trnikrici, na kttdl nnusripk durmargt nnusricucu, na vidhulnu kttdlnu trosi vesi tm cuttununn anyjnul ktenu dessthulkenu mri ydhikmuga durmarguleri kabtti prbhuvu yehova ilagu selviccunnaduna kttdl nnusripyu na vidhulnu gekonkyu nuduvare, mi cuttununn anyjnulku kligyunn vidhulnennu anusripk, miru mi cuttununn dessthulkte mri ydhikmuga kthinhrdyuletiri. kavun prbhuvu yehovangu nenu niku virodhine-tini, anyjnulu cucucudga niku siks vidhitunu. ni hey krtymulnu btti purvmdu nenu ceynikarymunu, ik midt nenu ceybunukonni karymunu ni mdhy jrigitunu. kavun ni mdhy tdrulu tm kumaru lnu bhksituru, kumarulu tm tdrulu bhksituru, i prkarmu nenu niku siks vidhici nilo sesicin varini

nludisl cedrgottudunu. ni heydevt lnni-tini pujici nivu cesin heyen kriylnniti cet na prisuddhsthlmunu apvitr prciviti gnukruna drstiyennu jaliyennu lek nenu ninnu ksinip jesednni na jivmutodu prmanmu ceyucunnu; ide prbhuvu yehova vakku krvu vcci yudga nilo mudv bhagmu tegulucet mrrn mvunu, mudv bhagmu khdgmuget ni cuttu kulunu, nenu ktti dusii migilin bhagmulu nludisl cedrgotti trumudunu. na kopmu tirunu, varimid na ugrr tircukoni nnnu odarcukodunu, nenu vari mid na ugrr tircukonukalmun yehovanen nenu asktiglvadne alagu selviccittini varu telisi koduru alagu ni cuttununn anyjnullo ninnu cucu vardri drstiki paduganu nidaspdmuganu nenu ninnu ceyudunu. kavun ni posnadharmu tisivesi, nimidiki nenu mha ksammu rppici, nivaru ksymguntluga varini ksyprcu mhaksammunu ppici, kopmugetnu krodhmucetnu kthinmen gddi pulcetnu nenu ninnu siksipga ni cuttununn any jnulu nivu nidkunu egtalikini heccrikkunu vismy munkunu aspdmuga uduvu; yehovangu nene ajn icciyunnanu. i prkarmu nenu nimidiki ksammu dustmrgmulnu ppudunu, avi niku putr hint klugjeyunu, tegulunu pran-haniyu niku klugunu, mriyu nimidiki khdg-munu rppicednu; yehovangu nene yilagu ajn iccucunnu.

6

yehova vakku naku prtyksme yilagu selviccenu nrputruda, israyeliyul prvt multttu cucu vativisyme yi matlu prk ticumu israyeliyul prvtmulara, prbhuvu yehova mat alikicudi; prvtmultonu kodltonu vagultonu loyltonu prbhuvu yehova ilagu selviccun-naduidigo nenu nijmuga mi midiki khdg-munu rppici mi unnt sthl mulnu nasnmu cesednu. mi blipithmulu pade povunu, surydevtku nilipin stbhmulu chinna bhinn mulvunu, mi bomml yedut mi jnulu nenu htmu cesednu. israyeliyul klebrmulnu vari bomml yedut pdvesi, mi yemuklnu mi bli pithmulcuttu parveyudunu. nene yehovane yunnanni miru telisikonuntlu mi blipithmulu viduvbdi padepovunu, mi vigrhmulu chinna bhinn mulgunu, sury devtku miru nilipin stbhmulu pd gott bduunu, mi pnulu nasnmugunu, mi nivas sthlmulnnitilo nunn mi pttmulu padepovunu, mi unnt sthl mulu viduvbdunu, mi jnulu htule kuluduru. ayinnu miru a ya desmullo cedripovunppudu khdg-munu tppicukonu kodrini nenu nilo sesmuga anyjnulmdhy udniccednu. mriyu nnu visr-jicinvari visvas ghatk men vybhicarmnssunu, vigrhmul nnusricin vybhicardrstini nenu marci nattu tirugjeyga, cerptbdivare sesicinvaru anyjnulmdhy nnu jnapkmu cesikoni, tamnusricin heykrtymu lnnitinibtti tamu cesin duskriylnu knugoni tmmunu

tame ashyicukonucu nenu yehovane yunnanni varu telisikoduru; i kidu variki cesednni nenu ceppinmat vyrthmu kadu. prbhuven yehova selviccundemngani cetulu crici nel tnai israyeliyul dustmen heykrtymlnubtti ayyo ani aglarcumu; khdg-mucetnu ksammucetnu tegulucetnu varu kulu duru. durmununn varu tegulucet cturu, dggr nunnvaru khdg-mucet kuluduru, sesici muttdi veybduvaru ksammucet cturu; i prkarmu nenu vari mid na krodhmu tircukodunu. tm vighrmul mdhyu tamu ktin blipithmulcuttunu ettyin kodlnaitimidnu skl prvtmul ndi kopulmidnu pcni cetlnniti kridnu, pustiparin mstki vrksmulnaitikridnu, tm vighrmulnaitiki priml dhupmuvesin cotulnaitilonu pdi vari jnulu htuleyudu kalmun nene yehovane yunnanni miru telisikoduru. nenu variki viroddhine varu nivsicu sthlmulnaitilo vari desmunu diblatu arnymu kte mri nirjnmuganu paduganuceyga nene yehovane yunnanni varu telisikoduru.

7

mriyu yehova vaku naku prtyksme yilagu selviccenu nrputrada, prkripumu; israyeliyul desmunku atmu vcceyunnndi, nludikkul desmunku atmu vcceyunnndi prbhu vgu yehova selviccucunnadu; ippudu niku atmu vcceyunnndi. na kopmu nimid teppicu ni prvrtannubtti niku tirputirci, nivu cesin smst heykrtyml phlmu nimidiki rpicucunna. niyedl ktaksmuckyu knikrmu cupkyu nudunu, nenu yehovane yunnanni ni veruguntlu ni prvrtan phlmu nivu anubhvijesednu, ni hey krtymlu ni mdhye yudnittunu. prbhuven yehova selviccundemngadur drstmu viten durdrstmu sbhvicucunndi, atmu vcceyunnndi, atme vcceyunnndi, adi ni korku knipettucunndi, idigo smipmayenu. des nivasulara, mimidiki durdinmu vcceyunnndi, sm ymu vcceyunnndi, dinmu smipmayenu, utsah dhvni kadu smdhvniye prvtmulmid vinbdu cunndi. ik kotseptiki nenu na krodhmunu nimid kummritunu, nimid na kopmunu nervercucu ni prvrtannubtti niku tirputirci, ni smst heykrtyml phlmu nimidiki rppicednu. yehovangu nene ninu mottuvadne yunnanni niveruguntlu ni yedl ktaksmuckyu knikrmu cupkyu nudunu, ni prvrtan phlmu nivnubhvijesednu, ni heykrtymlu ni mdhynudnittunu. idigo yide a dinmu, adi vcceyunnndi, a durdinmu udyicu cunndi, a ddmu puciyunnndi, a grvnu cigi riciyunnndi, blatkarmu putti dustulnu ddicun dayenu. varilonenu vari gupulonenu vari astilonenu varikunn prbhavmulonenu emiyu sesipdu. kalma vcceyunnndi, dinmu smip mayenu, vari smuhmttimid ugrt nilici yunnndi gnuk konuvariki stosmud pniledu, ammuvariki

dukhumud pniledu. varu brdiki yunnnu ammuvaru amimndaniki tirigi radu, i drsnmu vari smuhmttimidki cedunu, adi tppk jrugunu, vardru dosuleri gnuk tm pranmu rk-sicu konutku varilo evrunu dherymu ceyrur. varu srviddhule baka nadmu ceyudurugani vari smuhmttimidiki na ugrt vcceyunnndi gnuk yuddhmunku punukonuvadokdunu uddu. byt khdgmunndi lopt tegulunu ksammunu unvni, bytnunn vari khdg-mucet cturu, pttmulonunn varini ksammunu tegulunu migunu. varilo ev rennu tpicukonin yedl vardrunu loyloni guvvlve prvtmulmidnudi tm dosmulnubtti mulguliduduru. adricetulu stuv tppunu, adri mokallu nil-lve ttrillunu. varu goneptktktu koduru, variki ghormen bhymu tgulunu, adru siggududuru, adri tllu bodyygunu. tm vedini vidhullo parveyuduru, tm bgarmunu nisiddhmi yecuduru, yehova ugrt dinmdu vari vediye gani bgarme gani varini tpicjalu, adi vari doskriyul viduvkud abhyrmayenu gnuk danivn vari tm akli tircukon-jalkpoduru, tm udrmunu posicukonjalkpoduru. srgar men a yabhrmunu vari tm grvmunku adhar muga upyogiciri, danito varu heyman devtl vighrmulu cesiri gnuk nenu danini variki rotga cesednu, varu dani apvitprpccuntlu anyulcetiki dopudu sommuganu durmagulen jnuku lutiganu nenu danini appgicednu. varini cud kud na mukhmunu nenu trippukodunu gnuk stru vulu na nidhisthanmunu apvitprpccuduru, doglu corbdi danini apvitprpccuduru. desmu rkt muto nidiyunnndi, pttnmul blatkarmuto nidi yunnndi. skellu siddhprcumu. bladhyul yti symu agipovuntlunu vari prisuddhsthlmulu apvitprmulguntlunu anyjnuulo dustulnu nenu ruc-pice dnu; a dustulu vari yidlnu svtrricukoduru. smuldhvsmu vcceyunnndi, jnulu smadhanmu korku vicaricucunnarugani adi variki dorkdu. nasnmu vebdi nasnmul klugucunndi, sma carmu vebdi smacarmu vcceyunnndi; varu prvrtiyodd drsnmukorku vicarneyudurugani yajkulu dhrmsastrjnanulu kappoyiri, peddlu alonc ceikyey yunnaru. raju vyakulpdu cunnadu, adhikarulu bhitinoducunnaru, samany jnulu vnkucunnaru; nenu yehovane yunna nni vari telisikonuntlu vari prvrtanphlmu nenu vari midiki rppipbovucunna, varu cesin dosmu lnu btti variki tirpu tircbovucunna.

8

arv svtsrmu arv nel ayidv dinmun nenu na yit kurcuniyudganu yuda peddlu na yedut kurcuniyudganu prbhuven yehova hstmu namidiki vcceyunnndi. att nenu cudga agnini polin akarmu naku knbdenu, ndumu modlukoni diguvku agnimementtuganu, ndumu modlukoni peki tejomymenttuganu, krugucunn aprijyenttuganu ayn naku knbdenu.

mriyu ceyyivtidi okti ayn capi na tlvedruklu pttukonga atm bhumiakasmul mdhyku nnaketti, nenu devuni drsnmulnu cucucudga yerus lemunku uttrpuvepunnunn avrn dvarmudggr rosmu putticu vighrsthanmulu nnnu dicenu. att loylo naku knbdin drsnrupmuga israyeliyul devuni prbhavmu acct knbdenu. nr putruda, uttrpuvepu teri cudumni yehova naku selviyyga nenu uttrpuvepu teri cucitini; uttrpuvepun blipithpu gummu lopl rosmu putticu i vighrmu knbdenu. att ayn nato ilagu selviccenunrputruda, varu ceyu danini nivu cucucunnavu gda; na prisuddhsthlmunu nenu vidicipovuntluga israyeliyulu ikkd ceyu atydhikmen heykrtymlu cucitiva? yitttu tiriginyedl vitikte mri ydhikmen heykriyulu cueduvu. appudu avrndvarmudggr nnnu ayn dipga godlonunn sdu okti naku knbdenu. nrputruda, a godku knnmu trvvu mni ayn naku selviyyga nenu godku knnmu trvvintlo dvarmokti knbdenu. nivu lopliki cocci, yikkd varette heykrtymlu ceyu cunnaro cudumni ayn naku selviyyga nenu lopliki poyi cucitini; appudu prakedi skl jtu-vul akarmulnu heyem mrgmul akarmulunu, anga israyeliyul devtl vighr mulnniyu godmid cuttunu vraybdiiyunnttu knbdenu. mriyu okkokdu tn cetilo dhuparti pttukoni israyeliyul peddlu debbdi mdiyu, varimdhynu saphanu kumaruden yjnyayu, a yakarmulku eduruga niliciyudga, cikkn megghmu-vle dhupvasn ekkucudenu. appuda yn naku selviccindennganrputruda yehova mmmunu kank yudunu, yehova des munu visrjicenu ani ynukoni, israyeliyul peddlu ciktilo tm vighrpu gduullo varilo prtivadu ceyudanini nivu cucucunnavu gda. mriyu aynniyu itttu tirugumu, vitini micin ati heykrtymlu varu ceyut cutuvni nato ceppi yehova mdirpu uttr dvarmu dggr nnnu dipga, akkd strilu kurcudi tmmuju devtnugurci yedcut cucitini. appudaynnrputruda, yidi cucitivi gani nivu tirigi cucin yedl vitini micin heykrtymlu cutuvni nato ceppi yehova mdirpu lopli avrn mulo nnnu dipga, akkd yehova aly dvarmu dggrnunn mukhmtpmunkunu blipithmun kunu mdhyu icumicu iruvdi yyiduguru mnu syulu knbdiri. vari vipulu yehova alymu tttunu vari mukhmulu turputttunu tirigi yudenu; varu turpun nunn suryuniki nmskarmu ceyu cudiri. appudayn nato itlhenunrputruda, nivu cucitive; yudavaru ikkd itti hey krtymulu jrigicut calda? varu desmumu bla tkarmuto nipucu naku kopmu puttucuduru, tige mukukunu pettucu mri ekkuvga naku kopmu puttucuduru. kabtti ktaksmu lekyu knikrmu cupkyu nenu na krodhmunguprci, varu na cevullo et bigrga morrpettinnu nenu alkip kudunu.

mriyu nenu cevular vinuntlu ayngttiga i matlu prkticenuokkokdu tanu htmu ceyu ayudhmunu cetpttukonipttnpu kavli vardrunu ikkdiki rdi anenu. atlo okko kdu tanu htmuceyu ayudhmunu cet pttukoni, uttr dikkunnunn pe gvini margmuga aruguru mnusulu vccucudiri. vari mdhy okdu, avise narbtt dhricukoni ndumunku lehkuni sirabuddi kttukoni yudenu; varu alymun prvesici yittdi blipithmunodd niliciri. israyeliyul devuni mhim tanunn kerubupenudi digi mdirpu gdp dggrkvucci nilici, avise narbtt dhricukoni lehkuni sirabuddi ndumunku kttukonin vanini piluvga yehovayeruslemnu a pttnmulo prvesici cuttu tirigi, danilo jigin heykrty-mulnugurci mulgu liducu prlapicucunnvari llatmul gurutu veyumni vari kajnapici nenu vinucudga varikilagu selviccenumiru pttnmulo vani vet poyi na prisuddhsthlmu dggr modlupetti, ktaksmennu knikrmennu lekud adrini htmu ceyudi. adru nsicuntlu evrini vidicipettk, peddvarini cinnvarini knyklnu pillnu strilnu cpvlenu gani, a gurutu evrikuduno varini muttkuddu. varu mdirmu mudrnunn peddlu htmucey modlu pettga aynmdirmunu apvirprcudi, avrnmulnu htmenvarito nipidi, modlupettudi ani selviccenu gnuk varu byluderi pttnmuloni varini htmu ceysagiri. nenu tpp mri evrunu sesip kud varu htmu ceyut nenu cuci sastagpdi vedukoni ayyo, prbhuvu, yehova, yerus lemumid ni krodhmunu kummrici israyeliyullo sescinvarindrini nsipjeyuduva? ani morr pettga ayn nakilagu selviccenuisrayelu vari yokkyu yudavariyokkyu dosmu bhu ghormuga unndi; varuyehova des munu visrjicenniyu ayn mmmunu kandniyu nnu koni, desmumu htytonu pttnmunu tirugubatu tonu nipiyunnaru. kabtti ktaksmuckyu knikrmu cupkyu nenu vari prvrtn phlmunu varnubhvipjesednu. appudu avisenar btt dhricu koni lehkuni sirabuddi ndumunku kttukonin vadu vccivinu nakajnapicintlu nenu cesitinni mnvi cesenu.

10

nenu cucucudga kerubulku peganunn akasmdlmuvtidanilo nilkatmymen siha snmuvti dokti agupdena. appudu avisenar btt dhricukoninvanito yehovakerubu krid nunn kcrmul mdhyku poyi, kerubul mdhynunn nippulu cetulnid tisikoni pttnmumid clummi selviyyga, nenu cucucuduntlo atdu lopliki poyenu. atdu loplikipoga kerubulu mdirpu kudiprkknu niliciyudenu; mriyu megghu lopli avrnmunu kmmyudenu. yehova mhim kerubulpenudi arohnm mdirpu gdpdggr digi nilicenu mriyu mdirmu megghmuto nidenu, avrnmunu yehova tejo

mhimto nidin dayenu. devuden srsvsktudu plukuntluga kerubul rekk l cpudu byti avr muvrku vinbdenu. kerubul mdhyenu ckr mul dgr nudi agni tisikonumni ayn avisenar btt dhricukoninvaniki ajn iyyga, atdu lopliki poyi ckrmdggr nilicenu. kerubullo okdu kerubulmdhy nunn agnivepu ceyyi capi nippulu tisi avisenar btt dhricukonin vani cetilonugca atdu avi pttukoni bylud-erenu; atlo keru bul rekk l krid manvhrup mokti knbdenu; a ckrmulu rktvrnpu ratito ceybdintludenu. a nalugu ckrmulu ekritiganudi yokkok ckr munkuloga mriyok ckrmunnttuga knbdenu. avi jrugucudga nalugu vepulu jrugucunntlu denu, venukku tirugk jrugucudenu, tl yetttu tiruguno avi a tte danivet povucudenu, venukku tirugk jrugucudenu. a nalugu keru bulyokk sirmulunu vipulunu cetulunu rekk l nu a ckrmulcuttunu knnulto nidiyudenu; nalu gitiki ckrmuludenu. nenu vinucudgatirugu dnti ckrmulku ajn iyybdenu. kerubullo okkokdaniki nalugu mukhmu ludenu; modtidi kerubumukhmu, redvdi manvmukhmu, mudvdi sihmukhmu, nalgvdi pksiraju mukhmu. i kerubulu pekekkeni. kebaru ndi dgr naku kn bdn jtuvu ide. kerubulu jrugga ckrmu lunu vati prkknun jrigenu. kerubulu nenu levvlenni rekk l u caga a ckrmulu vatiyodd nudi tolgledu. jivulkunn pranmu ckrmulu udeno gnuv avi niluvga iviyu nilicenu, avi levga iviyu lecenu yehova mhim mdirpu gdpdgrnudi byluderi kerubulku petttun niluvga kerubulu rekk l u caci, nenu cucudga nelnudi peki lecenu. avi levga ckrmulu vatito kud lecenu, avi yehova mdi rpu turpu dvarmunku vcci digi, akkd niluvga israyeliyul devuni mhim vatikipega nilicenu. kebaru ndidgr israyelu devuni krid naku kn bdn jivi ide; avi kerubulni nenu gurtupitini. okkokdaniki nalugesu mukhmulunu nalugesu rekk l u udeno. mriyu okkokdaniki rekkrekk kridnu manvhrstmu vtidi okti knbdenu. mriyu vati mukhrupmulu kebaru ndidgr naku knbdin mukhrupmulu udeno; avi yu vati rupmulunu adevidhmuga udeno; iviynniyu aya mukhmulvepuga jrugucudenu.

11

pimmt atm nnnu etti yehova mdirpu turpu gummmu noddku cerci nnnudipga gummpu vakit iru vdiyeduguru mnusyulu knbdiri; varilo jnuku prdhanulen ajjuru kumarudgu yjnyayu benaya kumarudgu pelyayu naku knbdiri. appudayn nakilagu selvicenunrputruda yi pttamu pcnpatryniyu, mnm mas mniyu, idlu kttukon avsmuledniyu ceppu konucu i pttnmulo papmu yocici duralocn ceyuvaru vire. kavun variki virodhmuga

prvcipumu; nrputruda, prvcipumu. att yehova atm namidiki vcci ajn iccin demnga nivu ni mat variki telijeyumu, yehova selviccin mat yideisrayeliyulara, miri lagun plukucunnare, mi mnssun puttun abhi praymulu naku teliseyunnvi. i pttnmulo miru bhuga hty jrigicitiri, micet htulen varito vidhulu nidiyunnvi. kabtti prbhuvan yehova selviccundemngamiru htmucesi pttnmulo pdvesin svmlu masmu, i pttntme pcn patr, yi pttnmulonudi mimmmu vell gottudunu. miru khdgmunku bhydpucunnare, nene mimidiki khdgm rppicednu; ide prbhuvan yehova vaku. mriyu miku siks vidhici ptt nmulonudi mimmmu vellgotti anyulcetiki mimmmu nppgicudunu. israyelu srihddullogane miru khdgmucet kuluntlu nenu miku siks vidhipga nene yehovanni miru telisikoduru. miru dani mdhy masmuga uduntlu i pttnmu miku pcnpa- trga uddu; nenu israyelu srihddul yoddne miku siks vidhitunu. appudu mi cuttu nunn anyjnl vidhul nacricutke miru evni ktt d nnsripk manitiro yevni vidhulnu ac ripkpotiro, a yehovangu nene anynni miru telisikoduru. nenu a prkarmu prvcipu cudga benaya kumaruden pelya ccenu gnuv nenu sastagpdi yelugeti tayyo, prbhuvu, yehova, israyeliyul sesmuni nivu nirmulmu ceyuduva? ani morpetteitini. appudu yehova vaku naku prtyksme yilagu selviccenu. nrputruda, yerusalemu pttnpuvarui desmu maku svasthmuga iyy bdeno, miru yehovaku dursthuluga nududi, ani yevrito ceppucunnaro vardru israyeliyule niku saksabbdhuvulun nicet bdhutvdhrrmmu nodvlsinvarune yunnaru. kabtti variki i mat prktipumprbhuvan yehova selviccin demnga durmunnun anyjnulloniki nenu varini tolivesinnu, a ya desmullo varini cedrgottinu, varu vellin a ya desmullo kotkalmu nenu variki prisuddhalyamuga udunu. kaga nivu i mat prktipumprbhuvan yehova sel viccundemngaa ya jnmul mdhynudi nenu mimmmu smkurci, miru cedrgottbdin desmullo nudi mimmmu rppici, israyeludesmmu mi vsmu cesednu. varu akkdiki vcci akkd ta muciyunn vigrhmulnu tisivesi, tamu cesiynun heykriylu ceyut manuduru. varu na ktt dnu na vidhulnu anusrici gekonu ntl nenu vari sirmullonudi ratigudenu tisivesi variki maspu gudenu icci, variki ekmnssu klugjesi varyidu nutn atm puttitunu. appudu varu naku jnule yuduru nenu variki devudne yudunu. ayite tm vigrhmulnu anusricucu, tamu ceyucu vccin heykriylnu jrigip bunuvarimidiki tm prvrtn phlmu rppitunu; ide prbhuvan yehova vaku. kerubulu tm rekk l u cacenu, ckrmu lunu vati prkknudenu atlo israyeliyul devuni mhim vatiki pen nudenu. mriyu yehova mhim pttnmulonudi pekekki pttnpu turpudisnunn kodkupega nilicenu. truvat

atm nnu etti, nenu devatmvsudnu kaga, drsnmulo nenttu kldiyuldesmundo cerlo un-nvriyoddku nnu dipenu. atlo naku knbdin drsnmu kn bdkud pekekkenu. appudu yehova naku prtyksprcin vatinnitini cerlo unnavariki nenu telijesitini.

12

mriyu yehova vakku naku prtyksme... yilagu selviccenu nrputruda, tirugubatu ceyu-varimdhya nivu nivsicucunnavu; varu drohule yudi, cucuknnulu kligiyu cudk yunnaru; vinu cevulu kligiyu vinkyunaru. nrputruda, desatrmu povuvaniki tgin samgrini mutktukoni, pgtivel varu cucucudga nivu pryanne, nivunn sthlmunu vidici varu cucu cudga mriyok sthlmunku pommu; varu tirugu batu ceyuvaru, ayinnu dini cuci vicaricu koduremo desatrmu povuvadu tn samgrini tisikonuntlu varu cucucudga ni samgrini pgti ydu byтики tisikonivcei varu cucucudga astmanmun pryanne prdesmunku povuvani vle nivu byludervlenu varu cucucudga godku knnmuvesi ni samgrini tisikoni dani dvara byluderumu varu cucucudga ratriydu mut bhujmumid pettukoni nel knbdud ni mukhmu kppukoni danini konipommu, nenu isa yeliyulku ninnu sucnga nirnyicitini. ayn na kajnapicintlu nenu cesitini, etlga nenu desatrmu povuvadnenttuga pgtiydu na samgrini byтики tecci astmymn na cetito godku knnm vesi varu cucucudga sam grini tisikoni mut bhujmumid pettukotini udymun yehova vakku naku prtyksme yilagu selviccenu nrputruda, nivu ceyunde mni tirugubatu ceyu israyeliyulu ninnu adugu duru gnuk nivu varito itlnumu prbhuvgu yehova selviccundemnga i devokti bhavmu yerusalemulonunn prdhanikini danilonunn isra yeliyulkdrikini cedunu kabtti varikimat ceppumunenu miku sucnga unnanu, nenu sucicindi variki klugunu, varu cerloniki poyi desatr nivasulguduru mriyu varilo prdhanu dguvadu ratriydu samgrini bhujmumid pettu koni tane mosikoni povutke tn samgrini byтики teccu konvlenni godku knnmuvesi nel cudkud mukhmu kppukoni povunu atni ptukonutke nenu na vlyoggi vani cikikicukoni kldiyul desmen bbulonunku vani teppicednu, ayite a sthlmunu chadye atdu akkd ccenu mriyu variki shayule vccinvarindrini atni ddu varindrini nenu nludikkul cedrgotti ktidusi varini trimednu nenu varini anyjnullo tm heykrtymulnnetini varu vivrici telijepputte khdgmutced kulkudnu ksammunku cavkudnu tegulu tgulkudnu nenu varilo kodrini tppicednu. mriyu yehova vakku

naku prtyksme yilagu selviccenu nrputruda, vnkucune aharu tni tldipunu cityu klgi nillutrugi desmuloni jnulkilagu prkticumayeruslemu nivasulnugurciyu israyelu desmunugurciyu prbhuyen yehova selviccundemnga daniilo nunn kapursthuldrunu cesin blatkarmunubtti daniloni smstmunu pade-povunu gnuk citto varu aharu tiduru bhybhratito nillu tragu duru nene yehovane yunnanni miru telisi konuntlu kapurpu pttnmulu nirjnmuluga udunu, desmunu padgunu. mriyu yehova vakku naku prtyksme yilagu selviccenu nrputruda dinmulu jrigi povucunnnvi, prti drsnmu nirrthkmgu cunndi ani israyeliyul desmulu miru ceppukonu samet yemiti? kavun nivu variki i mat telijeyumu prbhuvgu yehova selviccundemngaikmidt israyeliyullo evrunu i samet plukkud nenu danini nirrthkmu cesednu gnuk nivu varito itlnumudinmulu vccucun-nvi, prtidsrnmu ner verunu vyrthmen drsmennu icckmulu sode gadr matlennu israyeliyullo iknu udvu. yehovane nenu matyiccucunnavu, ne niccu mat yiknu alsymulek jrugunu. tirugubatu ceyuvarlara, mi dinmullo nenu matyicci dani nervercednu, ide prbhuvgu yehova vakku. mrl yehova vakku naku prtyksme yilagu selviccenu nrputradaviniki knbdin drsnmu nerverutku bhudinmulu jrugvlenniyu bhu kalma jrigin-truvat klugu danini vidu prv cicucunnavu israyeliyulu ceppukonu cunnaru gda kabtti nivu varito itlnumu iknu alsymulek nenu ceppin matlenniyu jru gune, nenu ceppinmat tppkud jrugunu, ide yehova vakku.

13

mriyu yehova vakku naku prtyksme yilagu selviccenu nrputruda, prvcicu cunn israyeliyul prvktiku virodhmuga prv cici, mnssuvccintlu prvcicuvarito nivilagu ceppumuyehova mat alikicdi. prbhuyen yehova selviccundemngadsrnmemiyu klug kunnnu svbuddhi nnusricu avivek prvktiku srm. israyeliyulara, mi prvktlu paden sthlmullo nudu nkkltu satiga unnavu. yehova dinmun israyeliyulu yuddhmdu sthirmuga nilucu ntlmu miru godllonunn bitl dgrg niluvru, prakarmunu dittprcrun. varu vyrthmen drsn mulu cuci, abddhpu sode cuci yehova tmmunu ppk poyinnu, tamu ceppinmat sthirmni nmumntlu idi yehova vakku ani ceppuduru. nenu selviyykpoynnuidi yehova vakku ani miru ceppin yedl miru knindi vyrthmen drs nmugda? miru nmmdgni sodegadyitiri gda? kavun prbhuyen yehova ilagu selviccu cunnadumiru vyrthmen matlu plukucu nirrthk men drsnmulu knucun-naru gnuk nenu miku virodhini; ide prbhuvgu yehova vakku. vyrth men drsnmulu knucu, nmmdgni sodegadyin prvktiku nenu pgvadnu, varu na jnul sbhloniki

raru, israyeliyul skhylo cerinvaru kak po-
duru, varu israyeliyul desmuloniki tirigi
raru, appudu nenu prbhuvē yehovanni miru
telisikoduru. smadhanme miyu lekpoyinnu
varu smadhanmni ceppi na jnulu mospuccu
cunnaru; na jnulu mtigodnu ktga varu
veci danimid gccput cusedru. iduvlne
puyucunn varito ni vitlnumuvrsmu prvah
muga kuriyūnu, gopp vdgdlu pduu, tu-
panu dani pdgottga adi pdipovunu. a god
pdga jnulu mimmunu cucimiru pusin put
yemaye nni aduguduru gda? iduku prb-
huvē yehova selviccu ndemnganenu rau-
drmu tecukoni tupanucet danini pdgot-
tudunu, na kopmunubtti vrsmu prvahmuga
kuriyūnu, na raudrmunubtti gopp vdgdlu
pdi danini lyprcnu, dani punadi knbduntlu
miru gccput pusin godnu nenu nelto
smmuga kulcednu, adi pdipoga danikrid
mirunu nasnmguduru, appudu nenu yeho-
vanni miru telisikoduru. ilagun a god-
midnu danimid gccput pusinvarimidnu na
kopmu nenu tircukoni, a godkunu daniki put
pusinvarikini pni tirenni mito ceppudunu.
yeruslemunku smadhanmu lekpoyinnu a put
puyuvaru smadhanarthmen drsnmulu knucu
prvcivaru israyeliyul prvkte; ide prb-
huvgu yehova vaku. mriyu nrputruda,
mnssunku vccinttu prv cicu ni jnul ku-
matelmid kthindrstiyuki variki virodhmuga
ilagu prvcipumu prbhuvē yehova selvic-
cundemngamnusyulnu vetad vlenni cetul
killnntikini guddlukutti, yevri yettu coppun
vari tllku musukuluceyu stilara, miku srm;
miru na jnulu vetadi mimmunu rksicuko-
duru. abddhpu matl ngikricu na jnulto ab-
ddhpu matlu ceppucu, ceredu yvlkunu rot-
temukklkunu aspid mrmunku patrulu kani
varini cpucu, brdukutku apatrulen varini
brdi kicucu na jnullo miru nnu dusicedru.
kavun prbhuvē yehova ilagu selviccu cun-
nadunenu dukhprcni nitimtni mnssu ab-
ddhmulcet miru dukhipjeyuduru, durmar-
gulu tm dusprvrtē vidici tm pranmulnu rk-
sicu konduk miru varini dheryprturu gnuk
mnusyū lnu vetaduke miru kuttu gud-
dlku nenu virodhine varini vidipicednu, mi
kaugitilonudi varini ud beriki, miru ve-
tadu mnusyulnu nenu vidipici tpicukonnice-
cednu. mriyu nenu yehovanni miru telisiko-
nuntlu miru vesin musukulnu nenu cipi
mi cetilonudi na jnulu vidipicednu, ve-
tadutku variknu mi vsmun udu. miriknu
vyrtmēn drsnmulu knkyuduru, sode ceppk
yuduru; nenu yehovanni miru telisikonuntlu
na jnulu mi vsmunudi vidipicednu.

14

att israyeliyul peddllo kodru na yoddku vcci
na yedut kurcudiyudga yehova vaku naku
prtyksme yilagu sel viccenu nrputruda,
yi mnusyulu tm hrd ymullo vighrmulne

nilupukoni dosmu putticu abhytrmūnu
tmyedutne pettukoni yunnaru, viru nayodd
emen vicarneydguna? kavun nivu variki
sgti telijjesi yilagu ceppumuprbhuvē
yehova selviccundemngatm vistar men
vighrmulnubtti tm mnssu vighrmulnu
nilupukoni tmku dosmu klugjesikoni tm
yedut abhytrmūnu pettukoni prvktyo-
ddku vccu isra yeliyuldrū tm vighrmul
mulmuga naku anyuleri gnuk nenu vari
hrdymūnu loprcu ntlū yehovangu nene
variki prtyuttrmiccu cunnanu. kabtti
israyeliyulku nivu i mat ceppumuprbhuvgu
yehova selviccundemngami vighrmulnu
vidicipetti miru ceyu hey krtym llnitini
mani mnssu trippukonudi isra yeliyullonu
vari desmulu nivsicu prdesul lonu evrennu
nnu anusrick naku anyule tm mnssu
vighrmulnu nilupukoni tmku dosmu klug-
jesikoni abhytrmūnu tmyedut pettukoni
tm nimittme nayodd vicarneyvleni prvkt
yoddku vccinyedl yehovangu nene svymuga
variki prtyuttrmiccednu. a mnusyulku
nenu virodhine nenu yehovanni varu
telisikonuntlu varini sucganu sametganu
cesi na jnullo nudi nenu varini nirmulmu
cesednu. mriyu prvkt yokdu mospoyi ok-
mat ceppinyedl yehovangu nene a prvktu
mospuccuvadne nene vaniki virodhine na
jnulen israyeliyullo nudi vanini nirmul-
mucedednu israyeliyulu iknu nnu visrjici
tolgipovkyu tamu ceyu atikrmulnnticet
tmūnu apvitprcukonkyu nudi, na
jnulguntlunu nenu variki devudneyudu
ntlunu. varu alagun tmku klugjesikonin
dos munku siksnotuduru, prvktyodd vi-
caricuvani dosmeto prvkt dosmūnu ate
agunu, ide yehova vaku. mriyu yehova
vaku naku prtyksme yilagu selviccenu.
nrputruda, e desmete visvasghatkme na
drstiki papmucsednu daniki nenu virodhine
pranadharmgu aharmu lekud jesi krvu ppci
mnusyulnu psuvulnu nirmulmu ceyudunu
novhunu daniyelunu yobunu i mugguru
attidesmulu nudinnu varu tm niticet tm-
munumatrme rksicu koduru, ide prbhuvgu
yehova vaku. batsarulu scripkud a desmu
nirjnme padguntlu nenu danimidiki dust
mrgmulnu rppicga a mugguru danilo udinnu
a desmu padepovunu; na jivmōdu varu
tmūnu matrme rksicukodurugani ku-
mallnennu kumartelnennu rksipjalkuduru;
ide prbhuvgu yehova vaku. atti desmu-
loniki tegulu ppi mnusyulunu psuvulnu
nirmulmgtke pranhanikrmguntga nenu
na raudrmūnu kumm ricinyedl novhunu

danielunu yobunu i mugguru danilo unnnu na jivmutodu varu tm niticet tmmunu matrne rksicu kodurugani kuma runine nnu kumartenennu rksipjalkuduru prbhuvgu yehova i mat selviccucunnadumunsuylu psumulnu nirmulmu ceyvlenni nenu khdg-mucetnu ksammucetnu dustmrgmulcetnu tegulucetnu i nalugu vidhmul yeruslemu mid tirputircinyedl atti varudinnu varu dani rksipleru danilo kumall sesmu kumartel sesmu kot nilucunu, varu byitiki rppipbd-edru, miru vari prvrtnnu vari kriylnu gurtupttuntlu varu byluderi mi yoddku vc-edru, dani gurtuptti yerusalemumidiki nenu rppicin kidunugurciyu daniki nenu sbhvip jesindttini gurciyu miru odarpu noduduru miru vari prvrtnnu kriylnu cucu nenu cesin dtyu nirhetukmuga ceyledni miru telisikoni odarpu noduduru, ide prbhven yehova vakku.

15

mriyu yehova vakku naku prtyksme yilagu selviccenu nrputruda, drakscettu krr advicetllonunn drakscettu krr tkkincetl krrk-tenu emen sresthma? ye pnikennu dani krnu tsiskodura? yeyok upkrnu tgilicu tke yevren dani krto mekunennu ceydura? adi poyiye sripdunu gda? agnicet dani redu konlu kalcbdi ndum nllbdin truvat adi mri e pnikennu tguna? kalk mudu adi ye pnikini tgg poyene; agni daniydu raji dani kalcin truvat adi pniki vcuna? kavun prbhven yehova ilagu selviccucunnadunenu agni kpggicin drakscettu advi cetlo elatido yeruslemu kapusthulun alati-vare gnuk nenu varini appgipbovucunnu. nenu varimid kthin drsti nilupudunu, varu agnini tpicukoninnu agniye varini dhicunu; variyedl nenu kthin drstigladvne yudga nene yehovanni miru telisikoduru. varu na visyme visvasghatku leri gnuk nenu desmunu paducesednu; ide prbhu vgu yehova vakku.

16

mriyu yehova vakku naku prtyksme yilagu selviccenu nrputruda, yeruslemu cesin heykrtymulnu daniki telijyesi nivilagu prk-tipumu prbhven yehova yeruslemunu gurci yi mat selviccucunnaduni utpttini ni jnn-munu knaniyul dessbdhmenvi; ni tdiri amori-yudu, ni tlli hittiyrulu. ni jnnvidhmu cudga nenu puttinadu ni nabhisutrmu koy bledu, subhrmgutku nivu nillto kdugbdnu ledu, varu niku uppu raykpoyiri btcuttkpoyiri. i pnullo ok tennu niku ceyvlenni yevrunu ktaksipledu, nyidu jalipdinvadok-dunu lek poyenu; nivu puttinade byt-nelnu parveybdi, cud ashymuga utivi. ayite nenu ni yoddku vcci, rktmulo porlucunn

ninnu cucu ni rkt mulo porliyunn nivu brdukumni nito ceppi tini, nivu ni rkt-mulo porliyunnnu brdukumni nito ceppitini. mriyu nel natbdin ciguru vrddhiyguntlu nenu ninnu vrddhiloniki tega nivu edigi ped-danve abhrnbhusitalvetivi; digbrive vstr hinmuganunn niku stnmu lerpdena, tlve-druklu perigenu. mriyu nenu niyoddku vcci ninnu cudga istmu putticu praymu niku vcci yudenu gnuk niku avmanmu klugud ninnu pedlicesikoni nito nibdhncesikonga nivu na dan vetivi; ide prbhven yehova vakku. ap-pudu nenu nillto ninnu kdigi nimidnunn rkt-mtyu tudici ninnu nuneto ati vittr men kuttupni cesin vstrmu niku dhrripjesitini, snnmen yerni crmmuto ceybdin padrkslu niku todigiciti, snnpu avisenarbt niku veyicitini, niku ptubtt dhrripjesitini. mriyu abhrmulcet ninnu alk rici ni cetulku kdiy-mulu petti ni medku golusu tgilici ni ce-vulkunu mukkunkunu pogulnu ni tlku kir-itmunu petticitini. ilagu bgarutonni veditonu nenu ninnu alkrici, snnpu avise naryu ptunnu vicitrpu kuttupniyugl btllunu niku dhrripjesi, godhumlunu teneyu nuneyu ni kaharmuga iyyga, nivu mikilli saudryvtive raniyungta abhivrdhdi noditivi. nenu ni knu grhicin na prbhavmucet ni saudrymu pri purnu kaga anyjnulu dani cucu ni kirti prs sicucu vcciri; ide prbhuvgu yehova vakku. ayite ni saudrymunu nivu adharmu cesikoni, niku kirti vccindun nivu vesyve darinipovu prtii vanito bhuga vybhicicucu vccitivi, pilicin vanitonell potivi. mriyu ni vstrmullo konni tisi, citrmuga alkripbdin unnt sthlmulnu erpci, vatimid pdukoni vybhicarmu cesitivi; atti karymulu etmatrmunu jrugkudnivi, atti viyu nik jrugvu. nenu nikiccin bgaruviyu vediviynen abhrm-mulnu tsiskoni nivu purusrup vighrmulnu cesikoni vatito vybhicicitivi. mriyu ni vicitr vstrmulnu tisi vatiki dhrripjesi, na tel-munu na dhupmunu vatikrpicitivi. bho-jnmunke neniccin aharmunu godhum pidi-ni nunenu tenenu tsiskoni yipen suvasn klugu ntlu nivu a bommlu arpicitivi, ala-gun jri genu gda? yide prbhu vgu yehova vakku. mriyu nivu naku knin kumarulnu kumartelnu a bommlu migiveyu ntlu vati pert varini vdhiici tivi, ni jartvmu calkpoyennivi na pilllunu vdhiici vatiki prtisthici yppgic-itivi. ni baly kalmdu nivu digbrive vstrhin-muganudi ni rktmulo nivu porlucudin sgti mnsundu teccu konk inni heykriylu ik jartvmunu ceyucu vccitivi. itga cedutnmu jrigici nduku niku srm niku srm; yide prbhven yehova vakku. nivu vidhi vidhini gullu kttitivi, yettyin bli pithmulnu erpci-tivi, prtii addovnu ni blipithmu ktti ni saudrymunu heykriyku viniyogprci ni yod-dku vccinvarikdikrini ni padmulu terci var-ito bhuga vybhicicitivi. mriyu nivu mdici yunn ni poruguvaren aiguptiyulto vybhi-

crici ni jartvkriylu pepucesi naku kopmu puttitivi. kabtti nenu niku virodhine ni jivnopadhini tkkuvcesi, ni kamvikar cestlku siggupdin ni stru vulen philistiyul kumartelku ninnu appgicu cunnanu. attito trptinodk assuruvari tonu nivu vybhicritivi, varitokudi jartvumu cesinnu trptinodkpotivi. knanu desmu modlu koni kldiy-desmuvrku nivu bhuga vybhicricinnu nivu trptinodledu. ni hrđymet blhin mayenu! siggimalin vesyakiylen vitinnitini jri gicutke nivu prti adddovnu gullnu prti raj vidhini yok blipithmunu kttucu, vesyceyuntlu ceyk, jitmu puccukonnollk yutivi. vybhi cariniygu bhary ni purusuni trosivesi anyalnu cercukonunu gda? purusulu vesylku pdupusomimcece dru gda? ni vitkadru nludikkulnudi vcci nito vybhicicuntlu varikdriki nive somimcecucu vcci tivi, bhumanmul niccucu vccitivi. ni jartv munkunu itr stril jartvmunkunu bhedmemnga vybhicicutku evdennu ni vet tirugutyu ledu, niku pdupusomimccutyu ledu, nive yeduru jit miccitivi, ide nikunu varikini kligin bhedmu; ide yehova vakku. kabtti vesya, yehova mat alkippumu prbhuv-yehova selviccundemngani vit kadrto nivu ni sommu vyyprci nivu vybhicarmu cesi ni manmu nivu knuprucokonin danini btiiyu, ni vitkadrnubttiiyu, hey vighrmulnu btiiyu, nivu vatikppgicin ni biddl rktmunubttiiyu, nivu sbhogicin ni vit kadrndrini nikistulen varindrini nivu dvesicu varindrini nenu poguceyucunnanu; varini ni cuttu pogucesi smkurci variki ni manmu knbduntlu nenu dani bylupcednu. jarinule htlyu jrigicu strilku ravlsin tirpu niku vidhici, krodhmutonu rosmutonu niku rktmu niymitunu. vari cetiki ninnu appgicednu, nivu kttin gullnu varu pddrosi nivu niluvbettin blipithmulnu udberiki ni btllnu tisisvesi ni sogsen abhrmulnu tisikoni ninnu digbriganu vstrhinuraluganu ceyuduru. varu nimidiki smuhmulnu rppici ninnu rallto kotti cpuduru, ktulcet ninnu podici veyuduru. varu nijidlnu agnicet kalcuduru, anak strilu cucucudga niku siks vidhituru, ilagu nenu ni vesyatvmunu manpipga niviknu pdupu somimyyk yuduvu; i vidhmuga nimidnunn na krodhmunu clareukodunu, na rosmu niyedl mani povunu, iknu ayaspdkd nenu satmu teccu kodunu. ni řvndinmulnu tlcukonk vitnniti cet nivu nnnu visikicitivi, gnuk nivu cesiyunn heykriylnnitiktenu, ekkuvēn kamkrtyumu lnu nivu jrigickuduntlu ni prvrtannubtti nenu niku siks vidhitunu; ide prbhuvgu yehova vakku. sametlu ceppuvardrunutlli yettiddo biddyu attide yni ninnugurci yduru. penimitini bidd lnu vidnadin ni tllito nivu sati danvu, penimitini biddlnu vidnadin ni akk celledrto nivu sati danvu; ni tlli hittiyuralu ni tdri amoriyudu, ni yedm prkknu nivisicu somronunu dani kumartelunu niku akklū, ni kudiprkknu nivsicu sodomyu dani

kumartelunu niku celledru. ayite vari prvrtēn nnusricutyu, varu ceyu heykriylu ceyutyu svlpkarymni yeci, vari ndtlnu micuntluga nivu cedumargmulydu prvticitivi. nivunu ni kumartelunu cesintlu ni celle len sodomyennu dani kumartelennu cesinvaru karni na jivmutodu prmanmu ceyucunnanu; ide prbhuvgu yehova vakku. ni cellemen sodom cesin dosmednga, danikini dani kumartel kunu kligin grvmunu ahar smrd-dhiyu nirvicarmen sukhsthitiiyu nnundiye; adi dinulkunu dridrulkunu shaymu ceykudenu. varu ahkrici na drstiki heykriylu cesiri gnuk nenu dani cucu varini velgotitini. somronu sha ni papmullo sgmen ceyledu, adi cesinvari kte nivu atydhi kmuga heykriylu cesitivi; nivu inni hey kriylu cesi ni shodri nirdosuraliniga knupr citivi. nivu varikte atydhikmuga heykriylu jrigicindun ninnubtti cudga ni shodrilu nirdosuradruga knbduduru; nivu variki vidhicin avmansiks nike ravlenu; ninnubtti cudga ni shodrilu nirdosuradruga knbduduru gnuk nivu avmanprebdi siggunodumu. nivu cesindi atti visyme nivu bidiypdi siggunodi varini odarcu ntlū apaymunodin sodomu dani kumartelnu somronunu dani kumartelnu varivlene apay modin ni varini mrl sthapedru. sodomyu dani kumartelunu tm purvsthitiki vccedru, somro nunu dani kumartelunu tm purvsthitiki vccedru, nivunu ni kumartelunu mi purvsthitiki vccedru. ni cuttu udi ninnu trnikricin philistiyul kumarte lunu siriya kumartelunu ninnu avmanprcga nidurmargmu velldi ceybdkmudu nivu grvici yunnppudu ni cellegu sodom prstavmettk potivi. nivu cesin mosmunu ni heykrtyumulnu nive bhricitivi; ide yehova vakku prbhuvēn yehova ilagun selviccucunnaducesin nibdhnnu bhgmuceyvleni prmanmunu trnik ricudana, nivu cesintē nenu niku ceybovucunnanu. ni řvn dinmulydu nenu nito cesin nibdhnnu jnapkmunku teccukoni yok nity nibdhnnu nito cesi dani sthirptunu. ni akk celledru nivu cesin nibdhnlō palivaru kakudi nnu nenu varini niku kumarte luga iyybovucunnanu. nivu varini cercukonunppudu ni vrvrtēn mnsunkū teccukoni siggupduduvu. nenu yehovanni nivu telisikonuntlu nenu nito na nibdhnnu sthircednu. nivu cesindi attinimittmu nenu praysci ttmu ceyga danini mnsunkū teccukoni siggupdi siggucet noru musikoduvu; ide yehova vakku.

17

mriyu yehova vakku naku prtyksme yilagu selviccenu nrputruda, nivu up manritiga vippudu kth yokti israyeliyulku veyumu. etlnga prbhuvgu yehova sel viccundemnga nanavidhmulgu vicitr vrmulu gl rekkulunū ikelunu podugen pedd rekkulunūgl yok gopp pksiraju lebanonu prvtmunku vcci yok de-

vbaru vrkspu pekommnu pttukonenu. adi dani letkomml cigullnu truci vrtk desmunku konipoyi vrtkulunn yok purmdo danini natenu. mriyu adi despu vittnmullo konni tisikonipoyi gneru cettunu natintluga vistarmu paru niru klige baguga sedymu ceybdin bhumilo dani natenu. adi cigircipeki perugk visalmuga kommlto allukoni gopp draksavlli ayenu; dani kommlu a pksirajuvepun allukonucudenu, dani vellu kridiki tnnucudenu; alagun a draksettut sakhopsakhluga vrthilli remmluvesenu. pedd rekklunu vistarmen yikelunugl yikok gopp pksi raju kldu. a cettu sakhlun baguga peci, bhuga phlicu mci draksavlli ygutluga adi vistar jlmugl mci bhumilo natbdiydinnu a pksiraju tnku niru kttvlenni tn padulkaluv lonudi adi ya pksittut tn vellnu trippi tn sakhlun vidicenu. kavun nivilagu prktipumu prbhuvu yehova selviccundemnga atti draksavlli vrddhinoduna? adi yedipovuntlu jnulu dani vellnu periki dani pdlu kosiveturu, dani cigullu edipoga etmdid sedygadru et kapu cesinnu dani vellu ik cigiripvu. adi natbdinnu vrddhi poduna? turpugali danimid visrga adi bottiga edipovunu, adi natbdin padilone yedi povunu. mriyu yehova vakku naku prtyksme yilagu selviccenu tirugabuceyu virito itl-numui matl bhavmu miku teliyda? yidigo bbulonuraju yerusalemunku vcci dani rajunu dani adhiptulnu pttukoni, tnyodd nudu tke bbulonupurmunku varini tisikonipoyenu. mriyu atdu rajsttilo okni nerprici, a rajymu ksinici tirugabatu ceylek yudu ntlunu, tanu ceyicin nibdhnnu a raju gekonut vln adi niliciyduntlunu, atnito nibdhncesi atnicet prmanmuceyici, desmuloni prakrm vtulnu tisikonipoyenu. ayite atdu tnku gurmumlu gopp senymu nicci shaymuceyvlenni ydugutke aiguptudesmunku raybarulnu ppi bbulonuraju mid tirugabatu cesenu; atdu vrddhilluna? atti kriylnu cesin vadu tpicukonuna? nibdhnnu bhgmu cesenu gnuk tpicukundu evniki tanu prmanmucesi dani nirlkspyetteno, yevnito tanucesin nibdhnnu atdu bhgmuceseno, yevdu tnnu rajuga niymiceno a rajunoddne bbulonu purmulone atdu mrtinodunni na jiv mutodu prmanmu ceyucunnanu; ide prbhu ven yehova vakku. yuddhmu jrugga anak jnulu nirmulmu ceyvlenni kldiyulu dibbluvesi burujulu kttin smymun, phro yet blmu et smuhmu klige byluderinnu atdu a rajunku shaymu etmatrmu ceyjald. tn prma nmun nirlkspetti tanu cesin nibdhnnu bhgmu cesenu, tn ceyyi yicciyu itti karymulnu atdu ceseno, atdu etmatrmunu tpicukundu. iduku prbhuvu yehova ilagun selviccucunadu atdu nirlkspetti prmanmu nenu ceyicindi gda, atdu rdduprcin nibdhnnu nenu cesine gda, na jivmutodu a dossiks atni tlmidine moppu dunu, atni pttukonutke nenu

vlnoggi ytni cikikicukoni bbulonupurmunku atni tisikonipoyi, namid atdu cesiynnivas ghatkmunubtti akkdne atnito vyajjemadudunu. mriyu yehovangu nene i mat selviccitinni miru telisikonuntlu atni dduvarilo tpicukoni pari poyinvardrunu khdmucet kuluduru, sesicin varu nludikkul cedripovuduru. mriyu prbhuvu yehova i mat selviccu cunnaduettin devdaruvrkspu pekomm yokti nenu tisi dani natudunu, pega nunnidani sakhllo letdani truci atyuntrprvtmumid dani natu dunu. israyelu desmuloni yettugl prvtmu mid nenu danini natga adi sakhlu vidici bhuga phlicu sresthmen devdaru cettunu, skl jatul pksulun danilo gullu kttukonunu. dani komml nidnu avi dagunu; mriyu yeho vangu nene ghmen cettunu nicmendiganu nicmen cettunu ghn mendiganu ceyuvadnniyu, pccni cettu edipovu ntlunu edin cettu vik sicuntlunu ceyuvadnniyu bhumiyudu sklmen cetlku teliybdunu. yehovangu nenu i mat selviccitini, nene dani nervercednu.

18

mrl yehova vakku naku prtyksme yilagu selviccenu tdrulu draksakaylu tinga pillu pulisenni miru ceppucu vccede; israyeliyul desmunugurci i samet mi reduku plikedru? na jivmutodu i samet israyeliyullo mirik plukru; ide prbhuvu yehova vakku. mnusyuldru na vsmulo unnaru, tdrulemi kumarulemi adrunu na vs mulo unnaru; papmuceyuvadevdo vade mrmu nodunu. okdu nitiprude nitinyaymulnu anusricuvadeyudi prvtmumid bhojnmu ceykyu, israyeliyulu pettukonin vighrmul ttu cudkyu, tn poruguvani bharynu cerpkyu, bhistyendanini kudkyu, evninennu bhadpett kyuu, rnsthuniki atni takttunu cellici bla tkarmucet evnikennu nstmu klugjeykyunudu vade, akligl vaniki aharmicci digbriki btyicci vddiki appiyykyu, labhmu cepttgyu, anyaymu ceykyu, nispkspatmuga nyaymu tirci ytharthprude na kttldnu gekonucu na vidhul nnu srucucudinyedl vade nirdosiygunu, nij muga vadu brdukunu; ide prbhuvu yehova vakku. ayite a nitipruniki kumarudu puttga vadu blatkarmu ceyuvade pranhanikrude, ceyrani kriylo deninennu ceyi ceyvlin mci kriylo deninennu ceykyudinyedl, anga prvtmumid bhojnmu ceyutyu, tn poruguvani bharynu ceruputyu, dinulnu dridru lnu bhadpetti blatkarmucet nstmu klug jeyu tyu, takttu cellipkovutyu, vighrmul ttu cuci heykrtyumu jrigicutyu, appicci vddi puccukonutyu, labhmu cepttutyu i modlgu kriylo cesinyedl vadu brdukuna? brdukdu, i heykriylinni cesenu gnuk avsymuga vaniki mrsiks vidhipbdunu, vadu tn pran munku tane uttrvadi ygunu. ayite atniki kumarudu puttga a kumarudu

tn tdricesin papmulnntitini cuci, alocicukoni atti kriylu ceykyudinyedl, anga prvtmulmid bhoj nmu ceykyu, israyeliyulu petukonin vigrh multttu cudkyu, tn poruguvani bharynu cerp kyu, evninennu badhpettkyu, takttu ucu konkyu, blatkarmucet nstprckyu, akli glvaniki aharomici digbriki btiyicci bidvani mid anyaymuga ceyyi veyk labhmukorku appiyykyu, vddi puccukonkyu nudinvade, na vidhul nacricucu na kttdl nnuisricucu nudin yedl atdu tn tdricesin dosmunubtti cavdu, atdu avsymuga brdukunu. atni tdri krurude prulnu badhpetti blatkarmucet tn shodrulnu nstprci tn jnullo tgni kriylu cesenu gnuk atde tn dosmunubtti mrnmu nodunu. ayite mirukumaru du tn tdri yokk dos siksnu el moyutledni ceppukonu cunnaru. kumarudu nitinyaymul nnuisrici na kttdlnntitini anusrici gekonenu gnuk atdu av symuga brdukunu. papmu ceyuvade mrnmu nodunu; tdriyokk dos siksnu kumarudu moyutledni kumaruni dos siksnu tdrimoydu, nitipruni niti a nitiprunike cedunu, dustuni dustvmu a dustunike cedunu. ayite dustudu tanu cesin papmulnntitini vidici, na kttdlnntitini anusrici nitini anusrici nyaymu jrigicinyedl atdu mr nmu noddu, avsymuga atdu brdukunu. atdu cesin apradhmullo oktiyu jnapkmuloniki radu, atni nitinibtti atdu brdukunu. dustulu mrnmu nodutcet na kematrmnen stosmu kluguna? varu tm prvrttnu diddukoni brdukutye naku stosmu; ide prbhuvgu yehova vakku. ayite nitiprudu tn nitini vidici papmu cesi, dustulu ceyu heykriylnniti prkarmu jri gicinyedl atdu brdukuna? atdu cesin niti karymulu ematrmunu jnapkmuloniki ravu, atdu visvasghatkude cesin papmunubtti mrnmu nodunu. ayiteyehova margmu nyaymu kadni miru ceppucunnaru. israyeliyulara, na mat alikicudi, na margmu nyayme mi margme gda anyaymendi? niti prudu tn nitini vidici papmu cesinyedl atdu daninibtti mrnmu nodunu; tanu papmu ceyutnubttiyegda atdu mrnmunodunu? mriyu dustudu tanu ceyucu vccin dustvmunudi mrli niti nyaymulnu jri gicin yedl tn pranmu rkisicukonunu. atdu alocicukoni tanu ceyucuvccin atikrmkriy lnnitini ceyk manenu gnuk atdu mrnmunodk avsymuga brdukunu. ayite israyeliyuluyehova margmu nyaymukadni ceppucunnaru. israyeliyulara, na margmu nyaymegani mi margmu nyaymu kadu. kabtti israyeliyulara, yevni prvrttnubtti vaniki siks vidhitunu. mnssu trippukoni mi akrmmulu miku siksakarn mulu kakuduntlu vatinnntitini vidicipettudi. miru jrigicin akrm kriylnnitini vidici nutn hrdymunu nutn budiyu teccukonudi. isra yeliyulara, mireduku mrnmu noduduru? ide prbhuvgu yehova vakku. mrnmunoduvadu mrnmu nodutnubtti nenu stosisicuvadnu kanu. kavun

miru mnssutrippukonudi appudu miru brdukuduru; ide prbhuvgu yehova vakku.

19

mriyu nivu israyeliyul adhiptulnugurci prlapvakymu netti itlu prktipumu ni tlli etuvtidi? adusihmu vtidi, adu sihmul mdhy pdukonenu, kodmsihmul mdhy tn pillnu pecenu; vatilo okdanini adi pecga adi kodmsihme vetad nercukoni mnusyulnu bhksicun dayenu. anyjnu dani sgti vini tm gotilo dani cickikukoni dani mukkunku galmu tgilici aiguptudesmunku dani tisikonipoyiri. tlli dani knipetti tn as bhgmayenni telisikoni, tn pillllo mriyok dani cepti dani peci kodm sihmuga cesenu. idiye kodmsihme kodm sihmulto kud tiruguladi vetadnercukoni mnusyulnu bhksicunde vari ngrulnu avman prci vari pttmnlunu paducesenu; dani grjndhvnik i desmunu adulonunn smstmunu padayenu. nludikkul despu jnuldru dani pttukonutku poci yudi uri noggga adi vari gotilo cikkenu. appudu varu dani mukkunku galmu tgilici danini bonulo petti bbulonu rajunoddku tisikoni poyi atniki appgiciri; dani grjnmu israyeliyul prvtmulmid enntikini vinbdkuduntlu varu danini gtti sthlmduciri. mriyu nku ksemmu kligiyudga ni tlli phl bhritleme tigeltu nidiyudi vistarmen jlmul dggr natbdin draksavillivle nudenu. bhuptu lku ddmulenti gtticuvvlu daniki kligiyudenu, adi meghmulntuntga perigenu, vistarmen dani kommlu bhu ettuga knbdenu. ayite bhu raudrmucet adi perikiveybdinde nelmid pdvey bdenu, turpugali visrga dani pdlu vadenu. mriyu dani gtticuvvlu tegi vadipoyi agnicet kalebdenu. ippudu adi arnymulo mikkili yedipoyi nirjlsthmullo nat bdiyunndi. mriyu dani komml cuvvlionudi agni bylu derucu dani pdlu dhicucunndi gnuk raj ddmunku tgin gtticuvv yoktiyu viduvbd ledu. idiye prlapvakymu, idiye prlapmu nku karmngunu.

20

edv svtsrmu ayidv nel pdiyv dinmun israyeliyul peddllo kodru yehova yodd vicarneyutke na yoddku vcci na yedut kurcudiyudga yehova vakku naku prty ksme yilagu selviccenu nrputruda, nivu israyeliyul peddlto itlnumuprbhuvgu yehova selviccundemngana yodd vicarn ceyutku miru vcucunnare. na jivmutodu navln e alocnyennu miku dorkdu; ide prbhu vgu yehova vakku. variki nyaymu tircu duva? nrputruda, variki nyaymu tircuduva? vari pitrulu cesin heykrtymulnu variki teliy jeyumu. etlga prbhuvu yehova ilagu selviccunadunenu israyelunu erprcukonin nadunu,

yakobu stiki prmanmucesin nadunu, aiguptudesmdu nnu variki prtyks prcukoni prmanmucesi nenu mi devudnen yehovanni nenu prkticin kalmun varini aiguptudesmulonudi rppici varikorku nenu vicaricindiyyu, palu tenelu prvhicundiyyu, skl desmulku abhrnme ndiyunen desmuloniki todukoni poyednni ceppin kalmunne nenu prmanmu cesitini. appudunenu mi devudnen yehovanu, milo prtivadu tn kistmen heykrtymlnu vidicpettvlenu, aigupti yul vighrmulnu pujicutcet mimmunu miru apvitprcu konkudvlenu ani nenu ajnapicitini. ayite varu na mat vinnollk namid tirugubatu cesi, tmkistmen heykrtymlnu ceyut man ledu, aiguptiyyul vighrmulnu pujicut manledu gnuk varu aiguptiyyul desmulo udgane nenu na raudrmu varimid kummrici na kopmu vari mid tircukodunni ynukotini. ayite e anyjnlyedut nnu nenu bylu prcukotino, ye anyjnulmdhy varudiro a anyjnullo varunn anyjnul yedut variki nnu byluprcukotini, na nammunku dush klugkudutke alagu ceyutmani, a jnulu cucucudga na nam ghn-tkorku nenu varini aiguptudesmulonudi rppici tini. varini aiguptudesmulonudi rppici arnymu loniki todukoni vcci variki na kttdlnu niy mici na vidhulnu variki teliiyjesitini. evden vati nnusricinyedl vatinibtti brdukunu. mriyu yehovangu nene varini pvitprcuvadnni varu telisikonuntlu nakunu varikini mdhy visrati dinmu lnu variki sucnga nenu niymicitini. ayite arnymdu israyeliyulu namid tirugubatu cesi na kttdl nnusripk, tamu anusrici brduklenni nenicin vidhulnu tnrikrici, nenu niy micin visratidinmulnu apvitprcga, arny mdu na raudragni varimid kummrici varini nirmulmu ceyudunnu kotini. ayite nenu varini rppipga e any jnulu cuciro ye anyjnullo nudi nenu varini rppicitino vari yedut na nam munku dush klugkuduntlu nennukonin prkarmu ceyk manitini. mriyu tmkistmen vighrmul nnusripvlenni kori, varu na vidhulnu tnrikrici na kttdl nnusripk nenu niymicin visrati dinmulnu apvitprcga iccednni nenu selvicci nttyu, palu tenelu prvhicunttiyunen skl desmulku abhrnmgu desmuloniki varini rppipnni varu arnymulo udgane nenu prmanmu cesitini. ayinnu varu nsici pokuduntlu varyidu knikrici, arnymulo nenu varini nirmulmu ceyk potini. varu arnymulo udgane vari pillto ilagu selviccinitimiru mi tdrl acarmu lnu anusripkyu, vari pddhtlunubtti prvrtip kyu, varu pettukonin devtlnu pujici mimmunu miru apvitprcukonkyu nududi. mi devud nen yehovanu nene gnuk na kttdl nnusrici na vidhulnu gekoni nenu niymicin visratidinmu lnu acricudi. nenu mi devudnen yehova nni miru telisikonuntlu a visratidinmulu nakunu mikunu mdhyu sucnga udunu. ayinnu a jnulu sha na mid tirugbdi, tamnusrici br-

duklenni nenicin na kttdlnu anusripkyu, na vidhulnu gekonkyu, nenu niymicin visrati dinmulnu apvitprcrici gnuk, varu arnymulo udgane nenu na raudragni varimid kummrici na kopmu varimid tircukodunni ynukotini. ayite nenu prtyksmen anyjnul mdhy na nam munku dush klugkuduntlu e jnullonudi varini rppicitino a jnulu cucucudga na hstmu venukku tisi na vagdanmu nervercitini. mriyu varu na vidhul nnusripk na kttdlnu tnrikrici, nenu vidhicin visratidinmulnu apvit prci, tm pitrulu pettukonin vighrmulnu pujip gorga, anyjnullo varini cedrgotti skl desmul loniki varini vellgottudunni prmanmu cesitini. nenu yehovanni varu telisikonuntlu varini vism ymu nodiplenni anukulmu kani kttdlnu tamu brdukutku pryojnkrmulu kani vidhulnu varikiccitini. toliculini agnigudmudaticci bli danmul niccutcet tmmunu tamu apvitprcu konniccitini. kabtti nrputruda, israyeliyulto mat ladi itlu prktipumuprbhuvgu yehova sel viccundemga mi pitrulu nayedl atikrmucesi nnu dusici varikiccednni nenu prman purvk muga ceppin desmuloniki nenu varini rppicin tru vat, ettyin yok kodnegani, dtmten yok vrksmunegani tamu cucinppudellnu blulu arpi cucu, arpnlu arpucucu, akkd priml dhupmu prtisthicucu, panarpnmulu ceyucu naku kopmu puttici. miru povucunn unntsthlmulemitni nendigitini; kabtti unntsthlmu peru netivru vaduklo nunndi. kavun israyeliyulku i mat prktipumuprbhuvhen yehova selviccundemgani pitrul ritini mirunu apvitruletire varu pettukonin vighrmulnu anusricucu mirunu vybhicaruletire; netivrkunu miru arpnlu arpici mi kumarulnu agnigud daticunppudu, miru pettukonin vighrmulnnitiki pujjesi ap vitrulgu cunnare; israyeliyulara, nayodd miru vicarn ceyadura? na jivmutodu navln alocn miku dorukdu; ide prbhuvhen yehova vakku anyjnulemi bhumimidi ye jnulemi ceyuntlu memunu koyylkunu rallkunu pujcetutu mni mirnukonucunnare. miru icchyicidani prkarmenitkini jrugdu. na jivmutodu na raudrmu kummricucu, bahublmutonu cacin cetitonu nenu mipen adhikarmu cesednu. mriyu nenu raudrmu kummricucu, bahublmutonu cacin cetitonu mimmunu cedrgottin a ya desmu llonudiyu jnullonudiyu nenu mimmunu sm kurci jmulunn arnymuloniki mimmunu rppici, akkd mukhamukhiga mito vyajyemadednu; ide yehova vakku. aiguptiyyuldespu arnymulo nenu mi pitrulo vyajyemadinttu mitonu vyajye madednu; ide prbhuvhen yehova vakku. ceti krkrkid mimmunu datici nibdhnu loprcednu. mriyu namid tirugbduvarini dosmu ceyuvarini milo udkud prtyekicednu, tamu kapur munn desmulonudi varini rppicednu gani nenu yehovanni miru telisikonuntlu varu israyelu desmulo prvesi-

cru. israyelu yitivar lara, miru namat vinni yedl miru pettukonin vigrhmulnu, mi kistmenttuga pujicukonudi, gani mi arpnal cetnu mi vigr hmulcetnu na prisuddhnam-munu apvitrprckudi ani prbhuven yehova selviccuncunadu. nijmuga isra yeliyul un-tennen kodygu na prisuddh prvtmdu desmu-lonunn israyeliyuldrunu naku sevceyuduru; ide prbhuven yehova vakku. acctne nenu varini agikricednu. acctne mi prtisthitmen yrpnlhu, mi prthm phldanmulnu, prtisthit-mulgu mi kanuklnnnitini nengikricednu. jn-mullonudi nenu mimmunu rppicunppudunu, mimmunu cedrgottin a ya desmu llonudi mimmunu smkurcunppudunu, primldhup muga mimmunu agikricednu, anyjnulye-dutnu mi mdhyunu nnnu nenu prisuddh-prcukodunu. mi pitruklicednni nenu prman purvkuga ceppin desmunu, anga is-rayeliyul desmunku nenu mimmunu rppi-cunppudu nene yehovanni miru telisikoduru. acct ceri mi prvrttnu, mimmunu miru apvitr prcukonin mi kriylnnitini mnssu nku tec-cukoni, miru cesin duskriylnubtti mimmunu mire ashyicukoduru. israyeliyulara, mi dur-margtnubttiyyi mi kani cestlnubttiyyi kak na nammunubttiye nenu mi kilagun ceyga nene yehovanni miru telisikoduru. ide yehova vakku mriyu yehova vakku naku prtyksme yilagu selviccenu nrputruda, ni mukhmu dksinputttu trippukoni dksindesmunku pr-ktipumu, dksindespu army munugurci pr-vcici itlnumu dksindesma, yehova mat al-kicimuprpbhuven yehova selviccundemnga-nenu nilo agni rajbettednu, adi nilonunn pc-cni cetlnnitini edin cetlnnitini dhicunu, adi aripokudnudunu, dksindikku modluku ut-tirdikkuvrku bhumukhmtyu dani cet kalcb-dunu. adi aripokud yehovanen nenu danini rajbettitinni smstmen jnulku teliy bdu-nu. ayyo prbhuya yehovavidu gudh men matlu plukuvadu kada ani varu nnnu gurci cep-pudurni nentini.

21

appudu yehova vakku naku prtyksme... yi-lagu selviccenu nrputruda, yeruslemu ttu ni mukhmu trippukoni, prisuddhsthmul-nubtti israyeliyuldesmunugurci prvcici itl-numu yehova selviccundemnganenu niku virodhine tini. nitiprulnemi dustulnemi nilo evru nudkud adrini nirmulmu ceyutke na khdgmu ordusi yunnanau. nitiprulemi dustulemi yevrunu milo udkud dksindikku modluku uttrdikkuvrku adrini nirmulmu ceyutke na khdgmu dani orlo nudi bylud-eriyunndi. yehovanen nenu na khdgmu mrl orlopdkud dani dusiyunnanni jnuldru telisikoduru. kavun nrputruda, nitturpu viduvumu, varu cucucudga ni ndumu bd-diguntlu mnodukhmuto nitturpu viduvumu. nivu nitturpu vidicedvemni varu ninndugga

nivusrmdinmu vccucunndnu durvart naku vinbdi ndi, adri godelu krigipovunu, adri ce-tulu bl himmvunu, adri mnssulu adhyery-pdunu, adri mokallu nirvunu, itga kidu vc-cucunndi; adi vcceyunnadi ani ceppumu; ide yehova vakku. mriyu yehova vakku naku prtyksme yilagu selviccenu. nrputruda, nivu i matlu prktncesi itlnumuyehova selvic-cun demnga adigo khdgmu khdgme knbd-u-cunndi, adi pdunugle merugupettiiyunndi. adi gopp vdh ceyutke pdunu pettiyun-ni, tltladuntlu adi merugupettiiyunndi; itludga na kumarani ddmu itr ddmulnnitini trnikricendi ani ceppi nmnu stosicedma? mriyu duyutku siddhmguntlu adi merugu-pettuvaniyodd nucbdiyudenu, htmu ceyu-vadu pttukonuntluga adi pdunugle merugu pettbdiyunndi. nrputruda aglarcumu, ke-luveyumu, adi na jnulmidikini israyeliyul prdhanulmidikini vccucunndi, khdgbhymu na jnulku ttsthicindi gnuk ni todnu cr-cukonumu. sodhnkligena, trnikricu ddmu rakpoyinnemi? ide yehova vakku. nrpu-truda, cetulu crukonucu smacarmu pr-vcipumu, khdgmu mummaru rettippbdi-ni jnulu htmuceyunde yunndi, adi goppvani atpurmu cocci vani htmu ceyundi. vari godelu krigipovuntlunu, pddroyu addmulu adhikmulguntlunu, vari gumm mullo nenu khdgmu dusednu; ayyyyo adi tltladucun-ni, htmu ceyutke adi duy bdiyunndi. khdgma, siddhpdiiyudumu; kudivepu cud-umu, edmvepu tirugumu, ekkd niku pni yuduno akddiki tirugumu nenukud na cetulu crukoni na krodhmu tircukodunu; yehova ngu nene mat icci yunnanau. mriyu yehova vakku naku prtyksme yilagu selviccenu. nr-putruda, bbulonu raju khdgmuvcutku redu margmulnu erpr cumu. aredunu ok desmu-lonudi vccuntlu sucicutke yok hstrupmu giyumu, pttnpu vidhi konnu dani giyumu. khdgmunu ammoniyul pttnmgu rbbaku ok margmunu, yudadesm dunn prakarmulu gl pttnmgu yerusalemunku ok margmunu er-prcumu. batlu cilucot redu margmulu cilu sthlmun skunmu telisikonu tku bbulonu raju nilucucunnadu; atdu ban mulnu itu atu adicucu, vigrhmulcet vicarn ceyucu, kary-munubtti skunmu cucucunnadu. yeruslemu edut gummumulu pdgottu ytr mulu pttum-niyu, htmuceyudmniyu, dhvni ettumniyu, jydhvni biggrga ettumniyu, gumm mulku eduruga pdgottu ytrmulu ucu mniyu, dib-blu veyumniyu, mtrmudi dibblu kttu mniyu yerusalemunugurci tn kuditttun skunmu knbdenu. prmanmulu cesikonin variki i sku nmu vytrhmuga knbdunu; ayite varu pttbduntlu varu cesikonin papmnu atdu vari jnapkmunku teppicunu. kabtti prbhuven yehova ilagu selviccu cunnad-umi atikrmmulu bylupudtvl ni smst kriyllonudi mi papmulu agupduntlu mi dosmu miru mnssunku teccukonindunnu,

nenu mimmunu jnapkmu cesikonindunnu miru ceyyi cikkiyunnaru. gaypdivnada, dustuda, israyeliyluku adhipti, dossmap-tikalmun niku tirpuvcciyyunndi. prbhuv-ven yehova ilagu selviccucunnadutlatmunu tisiveyumu kirit munu ettumu, idi yiknu itluddu. ikmidu nicuni ghnuniganu gh-nuni nicuniganu ceyumu. nenu danini pddroyudunu pddroyudunu pd droyudunu; dani svasthykrt vccuvrku adiyu niluvdu, ap-pudu nenu danini atnikicednu. mriyu nr-putruda, nivu prvcici itlnumu ammoniyul-nugurciyu, varu ceyu nidnu gurciyu prbh-ven yehova selviccundemngahtmu ceyutku khdgmu khdgme duybdiiyunndi, tltladucu merugupettin khdgmu vdhceyutku duyb-diiyunndi. skungadru nikorku maya drsn-mulu cucucudgnu, varu vyrtihmen vatini miku ceppucudgnu, dossmapti kalmun sik-snodi htulen durmargul medl prkkn adi ninnu pd veyunu. khdgmunu orloveyumu; nivu srstip bdn sthlmlone nivu puttin desmulone nenu niku siks vidhitunu. ac-cne na raudrmunu nimid kummricednu, na ugrtaginini nimid rgul bette dnu, nas-nmu ceyutydu nerprulen kruruku ninnu appgicednu. agni ninnu migunu, ni rktmu desmulo karunu, ni venntikini jnapkmunku rakyuduvu; yehovangu nene mat icci yun-nanu.

22

mriyu yehova vakku naku prtyksme yilagu selviccenu. nrputruda, pranhani ceyu i pttnmunku nivu tirpu tircudava? daniki nivu tirpu tircunedl adiceyu heykriylinnitini daniki teliyjesi yilagin prktipvlenu. prbh-ven yehova selviccundemngani kalmu vcu-ntlu nrhtylu ceyu pttnma, ninnu apvitr-prconuntlu vigrhmlu vittukonu pttnma, nivu cesin nrhtylcet niku nive nersthapn cesi kotivi, nivu pettukonin vighr mulcet ninnu nive apvitrprcukotivi, niku nive siks teppicu kotivi, siks svtsrmulu vccutku nive karn metivi. kabtti anyjnmullo nidaspdmuganu, sklidesmullo aphasyaspdmuganu ninnu niy micucunnanu. smipsthulemi dursthulemi ad-runu apkirti podindanvniyu allrito nididan vniyu ninnu aphsituru. niloni israyeliyul prdhanuldrunu tm sktikoldi nrhtyceyuduru, nilo tldldrulu avmanmoduduru, ni md-hynunn prdesulu daurnjnym noduduru, nilo tdrileni varunu vidhvradrunu hisipb-duduru, naku prtisthitmulgu vstuvulnu nivu tnrnikricucunnavu, na visratidinmulnu nivu apvitrprcucunnavu. kodemilu ceppi nrhty-ceyuvanu nilo kapur munnaru, prvtmulmid bhojnmu ceyuvanu ni mdhy nivsicucunnaru, nilo kam vikar cestlu jrugucunvni. tm tdiri manacchadnmu tiyu varu nilo nunnaru, asu-ciye bhistiyeen strini cerupuvanu nilo kapur-munnaru. okdu tn poruguvani bharynu kudi

heykriylu ceyunu, mriyokdu kamaturude tn kodlini apvitrpr cunu, nilo jnulu tdiri ku-martheyu tm sho drini cerupuduru. nnu mrcipoyi nrhtyke lomu puccukonuvanu nilo nunnaru, appicci vddi puccukoni ni porugu-varini badhicucu nivu blvt muga varini docukonucunnavu; ide prbhven yehova vakku. nivu puccukonin anyay labhmunu, nivu cesin nrhtylu nenu cuci na cetulu crcukonucunnanu. nenu niku siks vidhip-bovukalmun orcukonutku calint dherymu ni hrdymunku klda? shicunt blmu ni kuduna? yehovangu nene mat icciyunnanu, danini nenu nertvertunu, ni apvitrtnu bottiga tisi veyutke anyjnullo ninnu cedrgottudunu, itr-desmulku ninnu vellgottudunu. acct any-jnul edutne ni att nive bhrsthudve nenu yehovanni nivu telisikoduvu. mriyu yehova vakku naku prtyksme yilagu selviccenu nr-putruda, israyeli yulu na drstiki mstuvti-vareri, adrunu kolimi loni ittdiyyu tgrmunu inumunu sismu neri, varu vedi mstuvti-vareri. kavun prbhven yehova selviccun-demngamirdrunu mstu vtivaretiri. nenu mimmunu yerusalemu mdhyinu pogucesednu, okdu vedyu ittdiyyu inumunu sismunu tgr-munu pogucesi kolimilo vesi danimid agni udi krigicintlu na kopmu cetnu raudr-mucetnu mimmunu pogucesi akkd mim-munu krigitunu. mimmunu pogucesi na kopagnini mimid udga niscymuga miru danilo krigipovuduru. koli milo vedi kruguntlu miru danilo krigipovuduru, ap-pudu yehovanen nenu na krodhmunu mimid kummricitinni miru telisikoduru. mriyu yehova vakku naku prtyksme yilagu selvic-cenu nrputruda, yerusalemu nku nivimat prktipmunivyu pvitrnu kani desmuve yun-navu ugrt dinmdu niku vrsnu radu, adulo prvktlu kutrceyuduru, grjicu cudu sihmu vetnu cilcutlu varu mnusyulnu bhksi-turu. sottulu dryymunu varu pttuko-duru, danilo calamdini varu vidhvradruga ceyuduru, dani yajkulu na dhrrmsastrmunu nirak ricuduru, naku prtisthitmulgu vstu-vulnu apvitr prcuduru, prtisthitmendani-kini sadharmmendani-kini bhedmecru, pvitrmedo apvitrmedo telisikonu tku jnuklu nerpru, nenu vidhcin visratidinmulnu acripur, vari mdhy nenu dusipbducunnanu. danilo ad-hiptulu labhmu spadicutke nrhty ceyut-lonu mnusyulnu nsipjeyutlonu vetnu cilcu todelvlve unnaru. mriyu dani prvktlu vyrtihmen drsnmulu knucu, yehova emiyu sel viyynppuduprbbhven yehova yilagu sel viccucunnadni ceppucu, vtisidegadryi jnulu ktin mtigodku gccuputpuyuvareyun-naru. mriyu samany jnulu blatkamuceyuga dogilicuduru, varu dinulnu dridrulnu hisicu duru, anyaymuga varu prdesulnu badhicud-uru. nenu desmunu paduceyukudntlu prakarmunu dittprcutkunu, bdden sullo nilucutkunu, tgin vadevni nenu et vi-

caricinnu okdennu knbd ledu. kavun nenu na krodhmunu varimid kumm ritunu, vari prvrtn phlmu varimidiki rppici na ugtag-nicet varini dhitudu; ide prbhuven yehova vakku.

23

mriyu yehova vakku naku prtyksme... yilagu selviccenu nrputruda, ok tlliki puttin yiddu strilu klu. viru aiguptudesmulo jartvmu cesiri, řvnkalmd jartvmu ceyucu vcciri, akkd variki alignmayenu, akkd vari knykalpu cnulnu purusulu nlipiri. varilo pedddani peru ohola, ame shodri peru oholiba. viru naku pedli ceybdinvare kuma rulnu kumartelnu knirioholaynu peru somro nunkunu, oholibaynu peru yeru slemunkunu ceducunnvi. ohola naku pedlicebydinnu vybhicarmucesi tn vitkadmrid bhuga as pettukoni, dhumvrnmugl vstrmulu dhricukonin senyadhiptulunu adhikarulunu admugl řvnulun gurmulekku rautulun agu asturuvadini mo-hicenu. adi kamukuraliritiga assuruvailo mukhyulgu vardriyedut tirugucu, vardrito vybhicricucu, varu pettukonin vighrmulnnitini pujicucu, apvitruralayenu. mriyu aiguptulo nercukonin jartvmunu idi mankyudenu, acc tne dani řvnmd purusulu danito sy niciri, dani cnulnu alignmu cesiri, kamukule danito visesmuga vybhicarmu cesiri. kavun dani vitkadru nenu danini appgiciyunnanu, adi mohicin assuruvadiki danini appgici yunnanu. viru dani manachadnmu tisiri, dani kumarulnu kumartelnu pettukoni danini khdmucet cpiri; yilagun ame strillo apkirtipale siks nodenu. dani cellelen oholiba danini cuci kamu ktvmd danini mici akkcesin jartvmulke mri ekkuvga jartvmu cesenu. prsst vstr mulu dhricinvarunu senyadhiptulunu adhikarulunu gurmulekku rautulun saudrymugl řvnulun agu assuruvaren tn poruguvadini adi mohicenu. adi apvitruralayenniyu, variddrunu ekritine prvrticucunnarniyu naku telisenu. mriyu adi ydhikmuga vybhicarmu ceyvlenni korinde, molku ndiktulun tlmid citvrnmugl pagalunu pettukoni racklgluglave sidu rmuto puybdi godmid cekkbdivare, tm jnmdesmen kldiyuldespu bbulun varivti kldi yul ptmulnu cuci mohicenu. adi varini cucinvetne mohici kldiydesmunku vari yoddku dutlunu ppi varini pilipicukonga bbu lonu varu sbhogmu korivcci jartvmucet danini apvitr preciri; varicet adi apvitrprcbbin tru vat, dani mnssu variki yedmayenu. itlu adi jartvmu adhikmugacesi tn manachadnmu tisi vesikonenu gnuak dani akk visymlunu nenu asabghnudenttu dani visymlunu asabghnudenttu. mriyu řvndinmuldu aiguptu des mulo tanu jrigicin vybhicarmu mnssunku teccukoni

adi mri ekkuvga vybhicarmu ceyucu vcenu. gadid gurrmulvti siggumalin mohmugl tn vit kadrydu adi mohmu nilupucudenu. řvnkalmdu nivu aiguptiyulcet ni cnulnu nli picukonin sgti jnapkmu cesikoni ni balykalpu duskarymunu ceyvlenni nivu cucucutivi. kavun oholiba, prbhuven yehova sel viccundemngani mnssunku edmepoyin ni vit kadrnu repi nludikkulu varini nimidiki rppicednu. gurrmulnekku bbulunuvadini kldiyulnu adhiptulnu prdhanadhikarulndrini assuriyulnu saudrymugl sresthulnu adhiptulnu adhikarulun surulun mtrulun adrini nimidiki nenu rppicu cunnanu. ayudhmulu pettukoni kcrmulugl rthmultonu gopp senymutonu varu nimidiki vcci, kedemulnu dallnu pettukoni sirstranmulu dhricukoni varu nimidiki vcci ninnu cuttukoduru, varu tm mryadoppun ninnu siksicuntlu nennuninu gurcin tirpu varikppgitunu. ugrtto varu ninnu siksicuntlu na rosma niku cupudunu, ni cevulnu ni mukkunu varu teggoyuduru, nilo sesicinvaru khdmucet kuluduru, ni kumarulnu ni kumartelnu varu pettukoduru, nilo sesicin varu agnicet dhipbduduru. ni btllnu lagi vesi ni sogen nglnu aphricuduru. aiguptunu nivik korkyu, acct nivu cesin vybhicarmik mnssunku teccukonyu nuduntlu aiguptudesm dudi nivu cesin vybhicarmunu duskarymunu nilo nudkud ilagun manpicednu. prbhuven yehova selviccundemnganivu dvesicinvarikini ni mnssu edmen varikini ninnu appgicucunnanu. dvesmucet varu ninnu badhituru, ni kstarjitmtyu pettukoni ninnu vstrhinmuganu digbriganu vidu turu; ap-pudu ni vesyatvmunu ni duskarymulunu ni jartvmunu velldiygunu. nivu anyjntulo cesin vybhicarmunubttiyu nivu vari vighrmulnu pujici apvitrprekonutnubttiyu niku ivi sbhvicunu; ni akk prvrticinttu nivunu prvrticiti vi gnuak adi panmu cesin patrnu ni ceti-kiccednu. prbhuven yehova selviccundemngani akk panmu cesin, lotunu vedlpunugl patrilonidi nivunu panmu ceyvlenu. adulo panmu cey vlindi calyundidi gnuak egtaliyu aphasy muna niku ttsthicenu. ni akkyen somronu patr vinasopdrvmulto nidindi, nivu danilo nidi tragi mtturalve dukhmutu nipbduduvu. adugumtunku dani panmucesi patrnu cekklulu cesi vatito ni stn-mulnu perukukoduvu; nene matyicciyunnanu; ide prbhuven yehova vakku. prbhuven yehova i mat selviccu cunnadunivu nnnu mrci venukku trosivesitivi gnuak ni duskarymulunu vybhicarmunkunu ravl sin siksnu nivu bhricedvu. mriyu yehova nakilagu selviccenunr putruda, oholakunu oholibakunu nivu tirpu tircuduva? atlyte vari heykrtymulnu variki telijeyumu. varu vybhicarulunnu nrhty ceyuvarene vighrmulto vybhicici, naku knin kumarulun vighrmulu miguntlu varini vatiki prtisti-

ciri. varilagin nayedl jrigicucunnaru; adiyugak a dinmde, varu na prisuddhsthlmunu apvitrprcin dinmde, nenu niymicin visratidimulnu samanydinmuluga eciri. tamu pettu konin vighrmulpert tm pillnu cpinade varu na prisuddhsthlmulo cocci dani npvitr prci, namdirmulone varilagin cesiri. mriyu durmunnunn varini pilipicukonutke varu dutnu ppiri; varu raga varikorku nivu snanmu cesi knnuku katukpettukoni abhrmulu dhricu koni ghmen memumid kucudi blnlu siddh prci danimid na priml drvymunu telmunu pettitivi. alagin jrugga, acct ameto udin vedukgadr smuhmuyokk sddi vinbdenu. smuhmunku cerin tragobotulu variyoddku edari margmunudi vcciri, varu i vesyl cetulku kdiymulu todigi vari tllku puddlu cuttiri. vybhicarmu ceyutcet blhinuralen dinito nenilagtini adi mrenntikini vybhicarmuceyk mandu. vesyto sagty-muceyuntlu varu danito sagtymu ceyuduru, alagunne varu kamukuradryin oholatonu oholibatonu sagtymu ceyucvcciri. ayite vybhicarinu lkunu nrhtkuradrkunu ravlsin siks nitiprulen varu viriki tginttuga vidhitur; varu vybhicarinule, nrhtceyy ytnicuduru. iduku prbhuven yehova selviccundemngavarimidiki nenu seny munu rppitunu, struvulu varini badhicutke dopudu sommuga varini appgitunu. a senikulu rallu ruviv varini cpuduru, khgdmucet htmu ceyuduru, vari kumarulnu kumartelnu cpuduru, vari yidlnu agnicet kalciveyuduru. strildru mi kamaturtcoppun ceykuddni nercucununtlu mi kamaturtnu desmulo nudkud manpicudunu. nene yehovanni miru telisikonuntlu mi kamaturtku siks vidhipbdunu, vighrmulnu pujicin papmunu miru bhricuduru.

24

tomimdiyv svtsrmu pdiyv nel pdi yv dinmun yehova vaku naku prtyksme yilagu selviccenu nrputruda, idinmu peru vrasiyucumu, netidinmu peru vrasiyucumu, i dinmu bbulonu raju yeruslemu midiki vccucunnadu. mriyu tirugabatuceyu i jnulu gurci yupmanritiga itlu prktipumuprbhuven yehova selviccundemngakadunu tecci danilo nillu posi danini poyyimid pettumu. todjbb modlgu mci mci mukklalniyu cerci adulo vesi, mci yemuklu eri dani nipumu. mdlo sresthmenvatini tisikonumu, adunn yemuklu udukuntlu cal ktelul poguceyumu, danini baguga pogicumu, emuklun caluntga udi kicumu. kabtti prbhuven yehova selviccundemnganrhtkulunn pttnmunku srm; mddigl kuda, mankud mddigligiyudu kuda, niku srm; citi dani vtun pdledu, vdindanini mukkebedi mukkgadanilonudi tisikonu rmmu. danicet cidipbdin rktmu danilo knbduncunndi, mttito dani kppiveyuntlu danini nelmid kummripk vtiti

bdmid danini cidicenu. kavun na krodhmu ranicci, nenu prtikarmu ceyuntlu adi cidicin rktmu kppbdkd danini vtitibdmid nenud niccitini. prbhuven yehova selviccundemnga nrhtkulunn pttnmunku srm, nenunu vistricktelu perbovucunnanu. cal ktelul percumu, agni raj bettumu, masmunu baguga udkbettumu. emiyu udkud emuklu purtiga udukuntlu caru cikkg dipumu. truvat daniki tglin mstunu mddiyu povuntlu adi vediye merugu pttuvrku vtittitti poyyimidne yucumu. alst puttu vrku itga srdhdpucukoninnu dani vistarmen mstu podayenu, mstutokud danini agnilo yeyumu, niku kligin apvitr ni kamaturtye; ninnu subhr prcutku nenu punukoninnu nivu subhrpdkpotivi, na krodhmunu nimid tircukonuvrku nivu subhr pdkyuduvu. yehovannenenu matyicci yunnanu, adi jrugunu, nene nervercednu nenu venuktiynu, knikripnu, stappdnu, ni prvrtanu bttiyu ni kriylnubttiyu niku siks vidhipbdunu, ide yehova vaku. mriyu yehova vaku naku prtyksme yilagu selviccenu nrputruda, ni knnulu kipendanini ni yoddnudi okkdebbto tisivey bovucunnanu, nivu aglarcvddu eduvvddu knniru viduvvddu. mrtulke vilapmuceyk nissbdmuga nitturpu viduvumu, ni sirobhusmulu dhricukoni padrkslu todugukonvlenu, ni pedvulu musikon vddu jnul aharmu bhujipvddu udymdu jnu lku nenu prkticitini, saytnmun na bhary cnipoga ayn na kajnapicintlu mrunati ud ymun nenu cesitini. nivu cesinativln memu telisikonvlsin sgti nivu mato ceppva ani jnulu nnnuduga nenu varito itltini yehova vaku naku prtyksme yilagu selviccenu. israyeliyulku nivilagun prkti pumuprbhuven yehova selviccundemnga miku atisyaspmuganu, mi knnulu mucct ganu, mi mnssunku istmuganu unn na prisuddh sthlmunu nenu cerpbovucunnanu, miru venuk vidicin mi kumarulunu kumartelunu akkdne khgdmucet kuluduru. appudu nenu cesintlu mirunu ceyuduru, mi pedvulu musikonkyuduru, jnul aharmunu miru bhujipkyuduru. mi sirobhusmulnu tllmidnudi tiykyu, mi pad rkslnu padmulnudi tiykyu, aglarckyu, edvkyu nuduru, okni nokrucuci nitturpulu viducucu miru cesin dosmulnubtti miru ksinici povuduru. yehejkelu miku sucnga udunu, atdu cesindtti prkarmu mirunu ceyuduru, idi sbhvincunppudu nenu prbhuven yehovane yunnanni miru telisikoduru. nrputruda, vari asrymunu atisyaspmunu variki knnulu kipendanini varu icchyicu danini, vari kumarulnu kumartelnu nenu tisiveyu dinmunda niku smacarmu telyejeyutke tppicukoni vccin yokdu niyoddku vccunu. a dinmunne niviku maunmuga udk, tppicukoni vccin vanito spstmuga matladuduvu; nenu yehovane yunnanni varu telisikonuntlu nivu i ritini variki sucnga

mriyu yehova vakku naku prtyksme yilagu selviccenu nrputruda, ammoniyul ttu mukhmu trippukoni varinigurci yi mat prcipumu. ammoniyulara, prbhven yehova mat alkicudi. prbhven yehova selviccundemngana prisuddhsthlm apvitprc bdinppudu, israyeliyul desmu paduceybdin kalmun yudavaru cerloniki poyinppudu, miru stosmni ceppukonucu vccitiri gnuk nenu mimmunu turpunnudu mnusyulku svasthy muga appgicednu, varu tm deralnu mi des mulovesi mi mdhy kapurmuduru, varu mi ptlu tiduru mi palu traguduru. nenu rbba pttmnu otel salga cesednu, ammoniyul desmuni gorl doddiga cesednu, appudu nenu yehovane yunnanni miru telisikoduru. mriyu prbhven yehova selviccundemnga miru cetulu crcukoni kalto neltnni israyeli yul srmnu cuci mi mnssuloni tirsarkarmu koldi ullsicitiri gnuk nenu yehovane yunna nni miru telisikonuntlu nenu miku virodhine, mimmunu jnmulku dopudusommuga appgitunu, any jnullu udkud mimmunu nirmulmu cetunu, jnmu kakud mimmunu nsipjetunu smuldhysmu cetunu. mriyu prbhven yehova i mat selviccu cunnaduitr jnmulnnitiki yuda varikini bhed memi yni moyabiyulunu seyiru pttnpu varunu aduru gnuk turpunnun varini rppici, desmunku bhsumuganunn polimer purmulgu betyesimotunu bylmeyonunu kirytayimunu moyabiyul srihdduloganunn pttmmlnnitini, ammoniyulnddini variki svasthyuga appgitunu; jnmullo ammoniyulu iknu jnapkmunku raru. nenu yehovane yunnanni moyabiyulu telisi konuntlu nenilagun variki siks vidhitunu. mriyu prbhven yehova i mat selviccu cunnaduedomiyulu yudavarimid pgtircu konucunnaru, tircukonutlu varu bhuga dosu leri gnuk prbhven yehova selviccundemnga edomud na ceyyicapi, mnusyulemi psuvu lemi danilo nudkud nenu smstmunu nirmulmu ceyudunu, temanu pttmnu modukuni nenu dani padu ceyudunu,ddanuvrku jnuldrunu khdgmcet kuluduru. na jnuln israyeliyulcet edomu varimid na pg tircukodunu, edomiyul vis yme na kopmunubttiyu na raurdmunubttiyu nenu alocicindanini varu nervercuduru, edo miyulu na krodhmu telisikoduru; ide yehova vakku. mriyu prbhvugu yehova i mat selviccu cunnaduphelistiyulu pgtircukonucu nasmu ceyucu, manni krodhmuglvare tirsarkarmu ceyucu pgtircukonucunnaru gnuk prbhven yehova selviccundemngaphelistiyulmid nenu ceeyi capi keretiylunu nirmulmucsednu. smudr tirmun nivsicu sesmuni nsipjesednu. krodh muto varini siksici varimid na pg purtiga tircukodunu; nenu vari mid na pg

mriyu pdkodv svtsrmu nel modti dinmun yehova vakku naku prtyksme yilagu selviccenu nrputruda, yerus lemunugurciaha jnmulku dvarmuganunn ptt nm pdgottbdenu, adi navsmayenu, adi pade poyindun nenu pripurumu noditini ani turu ceppenu gnuk prbhven yehova selviccun demngaturpttnma, nenu niku virodhi netini, smudrmu dani trgmulnu pogjeyu ritiga nenu anekjnmulnu ni midiki rppicednu. varu vcci turuyokk prakarmulnu kulci dani kotlunu pdgottuduru, nenu danimidnunn mtini tudici veyudunu, danini vttibdga cesednu. smudrmu dani navricunu, adi vllu prcutku cotgunu, nenemat yiccitini, ide prbhvugu yehova vakku adi jnmulku dopudusommgunu. byti polmulo nunn dani kumartelu kttipalguduru, appudu nenu yehovane yunnanni varu telisikoduru. prbhven yehova selviccundemngararaju bbulonurajen nebukdrejrunu nenu turupttnmu midiki rppicucunnaunu, atdu gurmulton ru th multonu rautultonu gupulu gupuluganunn senymotonu uttrdikkunudivci bytipolmu loni ni kumartelnu khdgmutu cpi, ni keduruga burujulu kttici dibbveyici ni keduruga dalu nettunu. mriyu atdu ni prakarmulnu pd gottutke ytrmulu sdhici godddrto ni kot lnu pdgottunu. atniki gurmulu bhu vistar muga unnavi, avi dhuli yegrgottga adi ninnu kmmunu, bitsdulugl pttmuloniki senikulu cor bdintlu atdu ni kotllo prvesicunppudu rautul yokkyu ckrmulyokkyu rthmulyokkyu dhvnicet ni prakarmulu kpicunu. atdu tn gurr mul dekklet ni vidhulniyu angdrokkicunu, ni jnulnu khdgmutu htmu ceyunu, ni prbhavmu nku cihnmulen stbhmulu nelnu kulunu. varu ni aisvrymuni docukoduru, ni vrtkmunu aphirituru, ni prakarmulnu pdgottuduru, ni vilas mdirmulnu paduceyuduru, ni rallnu ni klpu ni mtini nilllo muciveyuduru. itlu nenu ni sgitnadmunu manpicednu, ni sitaranad miknu vinbdu, ninnu vttibdga ceyudunu, vllu prcukonutku cotguduvu niviknu kttbdk yuduvu. nene mat yicciyunnanu; ide prbhvugu yehova vakku. turunugurci prbhvugu yehova selviccu ndemganivu kulunppudu klugu dhvniyu, htu lgucunnvari keklunu, nilo jrugu goppvdhyu dvipmulu vini kpicunu. smudrpu adhiptul runu tm sihasnmulmidnudi digi, tm cekkayi lnu vicitrmen vstrmulnu tisivesi, digulupdin vare nelnu kurcudi gdgd vnkucu ninnu cuci vismypaduduru. varu ninnugurci aglarpu vcn metti ilagun adurusmudr nivasmandana, khyatinodin ptnma, nivetlu nasnmetivi? smudr pryanmu ceyutvln danikini dani nivasulkkunu

blmu kligenu, smudrvasuldrini bhitillcesindi ide. ippudu nivu kulindun dvipmulu kpicu-cunnvi, nivu vellipovut cuci smudrdvip-mulu kdlu cunnvi. prbhuven yehova selvic-cundemnganivasululeni pttnmulvlene nenu ninnu paduceyu nppudu mha smudrmu ninnu mucuntluga ni midiki nenu agadhjlmulnu rppicednu, puratn kalmdu patalmuloniki digipoyinvaryodd ni vuduntlu nenu ninnu pvesi, nivu jnmuleni dan vgutke puratnkalmulo paden jnulyodd bhumu krid-nunn sthlmullo niku nivasmu nirnyitunu, patalmuloniki digi povuvarito kud ninnu nivsip jesednu. mriyu sjivulu nivsicu bhumimid nenu mhaghnkarymu klugjetunu; ninnu bhitiki karmuga jetunu, nivu lekpvoduvu, et vedkinnu nivenantikini knbdk yuduvu; ide prbhuven yehova vakku.

27

mriyu yehova vakku naku prtyksme yilagu selviccenu. nrputruda, turu ptt nmugurci aglarpu vcnmetti danikilagu prktn ceyumu smudrpurevulmid nivsicudana, anek dvipmulku pryanmuceyu vrtkijnma, prbhuven yehova selviccundemngaturu pttmanenu spurn saudrymu kldannni nivnu konucun-nave; ni srihddulu smudrmulmdhy erpdeni, ni silpkarulu ninnu spurn saudrymu gldaniga cesiyunnaru. ni odlnu senirudespu sr-lvrkspu mranoto kttuduru, lebanonu dev daru mranu teppici ni odkoyylu ceyuduru. basanuyokk sidhurmanucet ni kollu ceyu duru, kittiyul dvipmulnudi vccin gujumra-nunku dtpu cekkdppupni podigi niku pitlu ceyuduru. niku jedaga udutke ni ter-caplu aiguptunudi vccin vicitrpu pnigl avise narbtto cey bduuu; elisadvipmulnudi vc-cin nildhmu vrnmulu gl btt nivu cadiniga kppukoduvu turuppt nma, sidonu nivasu-lunu arvdu nivasulunu niku odklasuluga un-naru, ni svjnulku cerin prjna vtulu niku od naykuluga unnaru. geblu pnivarilo pntelisin peddlu ni odlnu bagueyu varuga unnaru, smudrmdu ni srkulu konutke smudrpryan-muceyu navikul yodlnniyu ni revullo un-nvi. parsik despuvarunu ludu varunu putu-varunu ni senymullo ceri niku sipa yiluga un-naru, varu ni dallnu sirstranmulnu dhricu-varu, varicet niku tejsu kligenu. arvdu varu ni senymullo ceri cuttu ni prakarmulku dallu tglilci cuttu ni prakarmulmid kavli kaci ni saudrymunu spurn pcedru. nana vidhmen srkulu nilo vistarmuga nunndun trsisu varu nito vrtkmu ceyucu, vedyu inumunu tgr-munu sismunu icci ni srkulu konukko-duru. grekeyulunu tubaluvarunu meseku-varunu nilo vrtkvyaparmu ceyucu, nrnlunu ittdi vstuvulnu icci ni srkulu konukkoduru, togrmavaru gurrmulnu yuddhasvmlnu ker-gadidlnu icci ni srkulu konukkoduru; ddanu-varunu nito vrtk vyaparmu ceyuduru, cal

dvipmul vrtkmulu ni vsmun nunnvi; vrtkulu dtmunu kovidarum mranunu icci ni srkulu konukkoduru. nicet ceybdin vividh vstu-vulnu konukkonutke siriyulnu nito vrtkvyaparmu ceyuduru, varu pccrallnu udargu nuluto kuttbdin cirlnu avisenar bttlnu pgdmulnu rtmnlunu icci ni srkulu konu kko-duru. mriyu yudavarunu israyelu dessthulunu nilo vrtk vyaparmu ceyucu, minnitu godhumulnu mithayilunu teneyu telmunu guggil munu icci ni srkulu konukkoduru. dmsku varu helbonu draksarsmunu telboc-cunu icci vistarmen ni srkulunu dinusulunu konukkoduru. ddanu varunu grekeyulunu nulu icci ni srkulu konukkoduru. inup-pnimuttunu ktsiya kenya anu sugdhrvy-mulunu ni srkuluku bdiliyybdunu. ddanu varu vicitrmen pnigl caupku tudlu tisikoni ammuduru. arbiylunu kedaru adhiptul-drunu nito vrtkmu ceyuduru, varu gor-pilllnu potte llnu meklunu icci ni srkulu konukkoduru, viti nicci varu nito vrtkmu ceyuduru. seb vrtku lunu rama vrtku-lunu nito vrtkmu ceyuduru. varu ati prsst-men gdhvrgmulnu viluvgl nana vidhmen rt-mulnu bgarmunu icci ni srkulu konukko-duru. haranuvvarunu knnevarunu edenu varunu seb vrtkulunu assuru vrtkulunu kilmdu vrtkulunu nito vrtkmu ceyuduru. viru nilo vrtkule sogsen vstrmulnu dhum-rvrnmuglvayu kuttupnito ceybdinviyungu bttlnu viluvgl nulunu baguga ceybdin gtiti trallnu icci ni srkulu konukkoduru. trsisu odlu niku bdлга unnnvi. nivu pri-purn-mendanve mhaghnuga smudrmulmid kur-cunnavu. ni kollu veyu varu mhasmudr-muloniki ninnu troyga turpu gali smudr-mdhydmu ninnu bdduceyuu. appudu ni dhnmunu ni srkulunu nivu bduliccu vstu-vulunu ni navi kulunu ni odnaykulunu ni odlu bagueyuvvarunu nito vrtkmu ceyu-varunu nilo nunn sipayildrunu nilonunn jns-muhmu lnniyu nivu kulu dinmdc smudr-mdhydmu kuluduru. ni odnaykulu vesin keklvln ni upgrammulu kpiceunu; kollu pt-tukonu vardrunu navikulunu odnaykulunu tm odl midnudi digi tirmun nilici ninnugurci mha sokmetti prlapicucu, tm tllmid buggi posi konucu, budidelo porlucu nikorku tllu bodi cesikoni molku gonelu kttukoni mns-citglvare ninnugurci bhuga aglarcuduru. varu ninnu gurci prlapcnmettituru pttmna, nito satiyen pttnmedi? smudrmullo munigi lyme poyin pttmna, niku smmen pttmmedi? smu-drmulmid vccin ni srkulunu ppici cal jnmulnu trptiprcitivi, vistarmen ni pdarthmul-cetnu ni vrtkmucetnu bhuptulnu aisivryv-tuluga cesi tivi. ippudu agadhjlmullo mu-nigi smudrblmu cet bddleitive, ni vrtkmunu ni yavtsmuhmunu nitokud kulene yni cep-pukonucu bhuga edcu duru. ninnu btti dvipnivasuldru vibhrati nodu duru, vari rajulu vnkuduru, vari mukhmulu cinn bovunu.

jnulloni vrtkulu ninnu aphsicuduru bhitiki hetuvuguduvu, nivu bottiga nasnmguduvu.

28

mriyu yehova vakku naku prtyksme yilagu selviccenu. nrputruda, turu adhi pto ilagu prktpumuprbhuvu yehova selviccundemngagrivsthudvene nok devtnu, devtnentu smudrmu mdhynu nenu asinudne yunnanu ani nivnukonu cunnavu; nivu devudvu kak manvudve yudiyu devuniki tgint abhi praymu kligiyunnavu, nivu daniyelunkte jnanvtudvu, o niku mrmmedediyu ledi. ni jnanmucetnu ni vivekmucetnu aisivrymunoditivi, ni dhmagarmulloniki vedi bgarmulnu teccu kotivi. niku kligin jnanatisymucetnu vrtkmu cetnu nivu vistarmen aisivrymu spaducukotivi, niku aisivrymu kligindni nivu grvicinadvetivi. kaga prbhuven yehova i mat selviccu cunnadudevuniki tgint abhipraymu kligiyunn vada, alkicumu; nenu prdesulnu anyjnullu krurulu ni midiki rpicucunnavu, varu ni jnan sobhnu ceruputke tm khdgmulnu ordisi ni saudry munu nicprturu, ninnu patalmulo pdveturu, smudrmulo munigi cccinvarivlene nivu ctuvu. nenu devudnni ninnu cpuvaniedut nivu ceppu duva? ninnu cpuvanicitilo nivu manvudve kani devudvu kavu gda. suntileni varu cpbdu ritiga nivu prdesulcet ctuvu, nene mat yicci yunnan; ide prbhuvu yehova vakku. mriyu yehova vakku naku prtyksme yilagu selviccenu nrputruda, turu rajunu gurci aglarpucvncmetti ilagu prktpumuprbhuvu yehova selviccundemngapurnjnanmunu spurnsaudrymunugl ktdmunku madirivi devuni totygu edenulo nivutivi, manikymu gomedhikmu surykatmni rktvrnpurayi sulimani rayi mrktmu nilmu pdmragnu manikymu anu amuly rtmul-tonu bgarmutonu nivu alk ripbdi yunnavu; nivu niymipbdin dinmun pilln grovulu vayicuvvarunu niku siddhmeri. abhi sekmu nodin kerubuve yok asrymuga nivutivi; aduke nenu ninnu niymicitini. devuniki prtisthipbdin prvtmumid nivutivi, kalucunn rallmdhynu nivu scriucutivi. nivu niymip bdn dinmu modlukoni papmu nyidu knbdu vrku prvrtvisymulo nivu ytharthvtudvuga utivi. ayite niku kligin vistarmen vrtkmucet lolop nivu anyaymu pecukoni papmu ceyucu vccitivi gnuk devuni prvtmumid nivud kud nenu ninnu apvitrprcitini asrymuga unn kerubu, kalucunn rallmdhynu niviknu sc ripvu, ninnu nasnmu cesitini. ni saudrymu cucukoni nivu grvicinadvu, ni tejssu cucu koni ni jnanmunu cerupukotivi, kavun nenu ninnu nelnu pdvesednu, rajulu cucucudga ninnu helnkppgjednu. nivu anyaymuga vrtkmu jrigici klugjesikonin vistar dosmulcet nivu ni prisuddhsthlmulnu cerupukotivi gnuk nilonudi nenu agni put-

ticednu, adi ninnu kalciveyunu, jnuldru cucucudga desmumid ninnu budidega cese dnu. jnullu ninnu erigin vardrunu ninnu gurci ascrypduduru. nivu bottiga nasnme bhitiki karmuga uduvu. mriyu yehova vakku naku prtyksme yilagu selviccenu nrputruda, ni mukhmunu sidonu pttmuvu trippukoni danigurci yi smacarmu prcipumuprbhuvu yehova selviccundemnga sidonu pttmna, nenu niku virodhini, ni mdhynu ght nodudunu, nenu dani mdhy tirputircucu danini btti nnnu prisuddh prcu konga nenu yehovane yunnanni varu telisi koduru. nenu yehovanni varu telisikonuntlu tegulunu rktmuni dani vidhulloniki ppicudunu, nludikkul danimidiki vccu khdgmu cetnu varu htu lguduru, nenu prbhuvu yehovanni israyeli yulu telisikonuntlu varu cuttunudi varini tirk ricucu vccin varilo evrunu ik variki guccukonu mudluganennu noppicu kpganennu udru. prbhuven yehova selviccundemngajnullu cediripoyin israyeliyunn nenu smkurci, jnul smksmun vari mdhynu nnnu nenu prisuddhprcu kodunu, appudu na sevuden yakobunku neniccin tm desmulo varu nivsicedru. varu adulo nirchymuga nivsici yidlu kttukoni drakstotlu natukoduru, vari cuttu udi varini tirkricucu vccinvari kdriki nenu siksvidhicin truvat varu nirbhymuga nivsicukalmun nenu tm devuden yehovane yunnanni varu telisikoduru.

29

pdiyv svtsrmu pdiyv nel pdredv... dinmun yehova vakku naku prtyksme yilagu selviccenu nrputruda, ni mukhmunu aiguptarajen phrovepu trippukoni atnigurciyu aiguptu des mtinigurciyu i smacarmetti prcipumuprbhuvu yehova selviccundemnga aiguptu rajen phro, nelundilo pdukoniyunn peddmosli, nenu niku virodhini; nelundi nadi, nene dani klug jesitini ani nivu cep-pukonucunnave; nenu ni dvud lku galmulu tgilici, ni ndullonunn ceplnu ni polusulku atjesi, nelulonudi ninnunu ni polusu lku atin nelu ceplnnitini byitiki lagednu. ninnunu nelundi ceplnnitini arnymulo parbose dnu, ettu vadunu kurcuvadunu lek nivu terpnel mid pduduvu, advimrgmulkunu akaspsulkunu aharmuga nicednu. appudu nenu yehovane yunnanni aiguptiyuldru telisikodru. aiguptu israyeliyluku relpullulvti cetikrr ayenu; varu ninnu cet pttukoninppudu nivu virigipoyi vari prkkllo guccukotivi, vari nimid anukonga nivu virigipoyi vari ndumulu virigipovutku karn metivi. kabtti prbhuven yehova i mat selviccunadunenun nimidiki khdgmu rppici, mnusyulnu psuvulu nilonudi nirmulmu cesednu, aiguptudesmu nirmanusyme paduga udunu, appudu nenu yehovane yunnanni varu telisikoduru. nelundi nadi,

nene dani klugesitinni atdnukonu cunnadu gnuak nenu nikunu ni ndikini virodhinetini, aiguptu desmumu migdolu modlukoni sevenevrku kusu srihddu vrku bottiga paducesi yedariga ucednu. danilo mnusulu scrieru, psuvulu tirugvu; nluvdi svtsrmulu adi nirmivasmuga udunu. nirmanusymuganunn desmul mdhyinu aiguptudesmumu padgunttuga cesednu, pade poyin pttnmulmdhyinu dani pttnmulu nluvdi svtsrmulu padeyudunu, aiguptiyulnu jnmul loniki cedrgottudunu, a ya desmulku varini vell gottudunu. prbhuven yehova i mat sel viccucunnadunluvdi svtsrmulu jrigin truvat aiguptiyulu cedripoyin jnullonudi nenu varini smkurcednu. cerlonudi varini todukoni ptrosu anu vari svdesmuloniki varini mrl rppicednu, akkd varu hinmen yok rajmuga uduru, variknu jnmulmid atisypdkudu ntlu rajymu lnnitilo varu hinmen rajmuga uduru; varu ik rastrmulmid prbhutvnu cey kuduntlu nenu varini tggicednu. israyeliyulu tamu cesin dosmu mnssunku teccukoni vari ttu tiriginyedl aiguptiyulu ik variki adharmuga udru, appudu nenu prbhuven yehovane yunnanni varu telisikoduru. iruvdiyevd svtsrmu modtinel modti din mun yehova vaku naku prtyksme yilagu selviccenu. nrputruda, turu nebukdrejruku nenu appgicu cunnanu, atdu dani astini pttukoni dani sommunu docukoni kollpettunu, adi atni senymunku jit mgunu. turupptnmumid atdu cesini na nimitte cesenu gnuak aduku bhumanmuga danini appgicucunnanu; ide yehova vaku. a dinmdu nenu israyeliyul kommu cigirip jesi varilo matladutku niku dherymu klugesese dnu, appudu nenu yehovaneyunnanni varu telisikoduru.

30

mriyu yehova vaku naku prtyksme yilagu selviccenu nrputruda, smacar metti prcipumu, prbhuvu yehova selviccu ndemngaaha srmdinmu vccene, aglarcudi, srm dinmu vccene, yehova dinmu vccenu, adi durdinmu, anyjnulu siksnotu dinmu. khdgmu aiguptu desmumid pdunu, aiguptiyullo htulu kulga kusudessthulu vyakulpduduru, struvulu aigupti yul astini pttukoni despu punadulnu pdgottu duru. kusiyulunu putiyulunu ludyulunu kubiylunu nibdhn despuvarunu misrit jnuld runu khdgmu cet kuluduru. yehova selviccundemngaagip-

tunu uddhricu varu kuluduru, dani blgrvmu angipovunu, migdolu modlukoni sevenevrku jnulu khdgmu cet kuluduru. padepoyin desmul mdhy aiguptiyulu dikkulenivaruga nuduru, nludikkul padepoyin pttnmulmdhy vari pttnmu ludunu. aiguptudes mulo agni rgulbetti nenu daniki shaykulu lekud ceyga nenu yehovane yunnanni varu telisikoduru. a dinmdu dutlu na yedut nudi byluderi odlekki nirvicarulen kusiyulnu byhpettuduru, aiguptunku vimrskligin dinmun jrigi ntlu variki byhbrhatulu puttunu, adigo adi vcce yunndi. prbhuven yehova selviccundemngaagupti yulu ceyu allri bbulonurajen nebukdrejru cet nenu manpicednu. jnmullo byhkrulgu tn jnulnu todukoni a desmunu lyprucutku atdu vccunu, aiguptiyulnu cputke varu tm khdgmu lnu ordisi htmen varito desmunu nipedru. nelundini edipojesi nena desmunu durjnulku amim vesednu, prdesulcet nenu a desmunu danilonunn smstmunu paduceyicednu, yehovanen nenu mat yicciyunnanu yehova ilagu sel viccucunnaduvigrhmulu nirmulmucesi, nopolu ok bommekud cesednu, ik aiguptudesmulo adhi ptiga udut kevdu lekpovunu, aiguptudesmulo bhymu putticednu. ptrosunu paducesednu. soyulno agniyucednu, nolo tirpulu cesednu. aiguptunku kotga nunn sinumid na krodhmu kumm ricednu, noloni jnsmuhmunu nirmulmu cesednu aiguptudesmulo nenu agni yucga sinu nku medug noppipttunu, nopurmu pdgottbdunu, pgtivel struvulu vcci nopumid pduduru. onuvarilonu pibesetu varilonu rvnulu khdgmu cet kuluduru. a pttnsthulu cerloniki povuduru. aiguptu pettin kadnu nenu thpnesulo virucu dinmun ciktikmmunu, aiguptiyul blgrvmu anc bdunu, mbbu aiguptunu kmmunu, dani kumartelu cer loniki povuduru. nenu aiguptiyulku siks vdhiga nenu yehovane yunnanni varu telisikoduru. pdkodv svtsrmu modti nel yedv din mun yehova vaku naku prtyksme yilagu selviccenu nrputruda, nenu aigupturajen phro bahuvunu viricini, adi bagvutku evrunu daniki kttukttu, adi kudrcbdi khdgmu pttukonulagun evrunu daniki bddkttu; kavun prbhuven yehova selviccundemnga nenu aigupturajen phro virodhineyunnanu, baguga unn danini virigipoyin danini atni redu cetulnu virici, atni cetilonudi khdgmu jaripdjesednu. aiguptiyulnu jnmuloniki cedrgottudunu, a ya desmulku varini vellgottudunu. mriyu bbulonu rajuyokk cetulnu blprci na khdgmu atni cetikicednu, phroyokk cetulnu nenu viricindun bbulonuraju cucu cudga phro cavu debbtinin vade mulgulidunu. bbulonu rajuyokk cetulnu blprci phro cetulnu ettkudcesi, aiguptudesmumid caputke nenu na khdgmunu bbulonuraju cetikiyyga nenu yehovaneyunnanni aiguptiyulu telisikoduru.

nene yehovane yunnanni varu telisikonuntlu nenu aiguptiyulnu jnmulloniki cedrgotti a ya desmulku varini vellgottudunu.

31

mriyu pdkody svtsrmu mudv nel modti dinmun yehova vakku naku prtyksme yilagu selviccenu. nrputruda, nivu aiguptu rajen phrotonu atni smuhmutonu itlnumu gh-nudven nivu evnito smanudvu? assuriyulu lebanonu devdaru vrksmenttudiri. dani kommlu srgarmulu, dani guburu visalmu, danikon bhu ettyindun meghmulku atenu. nilludutvln adi mikkili goppdayenu, loten ndi adharme ndun adi mikkili yettuga perigenu, adi yudu cotun a ndi kaluvlu parucu polmulonu cetlnnitikini prvhicenu. kabtti adi edigi polmu loni cetlnnitikte ettugdayenu, dani sakhlu bhu vistarmulayenu, niru smrddhiga unndun dani cigullu peddkommlayenu. akaspskulnniyu dani sakhllu gulluktukonenu, bhujtuvulnniyu dani kommlkrid pillu pettenu, dani nidnu sklmen gopp jnmulu nvvicenu. ilagun adi podugen kommlu klige daniveru vistar jlmunn cot parutvln adi mikkili goppde ktiki ad men dayenu. devuni vnmulonunn devdaru vrks mulu dani mrugu ceylekpoyenu, srlvrksmulu dani sakhlt goppvikavu aksot vrksmulu dani kommlt goppvikavu, danikunn srgarmu devuni vnmulonunn vrksmullo denikini ledu. vistar men kommlto nenu danini srgaricindun devuni vnmen edenulonunn vrksmulnniyu dani sogu cuci daniydu asuydpenu. kavun prbhuvun yehova i mat selviccu cunaduni yettunubtti nivu atisypditivi, tn kon meghmulkjesi tn yettunubtti atdu grvi cenu. kabtti ytini dustvnmunubtti yt nini trimi vesi, jnmullo blmvg jnmunku nentni nppgice dnu; a jnmu atniki tginpni ceyunu. jnmullo krurulen prdesulu atnini nriki parvesiri, kodl lonu loylnnitilonu atni kommlu pdenu, bhumi ydunn vagullo atni sakhlu virigi pdenu, bhujnuldruunu atni nidnu vidici atnini pdiyud nicciri. pdipoyin atni modumid akaspsu lnniyu digi vralunu, atni kommlmid bhujtuyu lnniyu pdunu. nirunncotun nunn vrksmu lnnitilo ediyu tn yettunubtti atisypdi, tn konnu meghmul ktjesi, ye vrksmugani dani yettunubtti grvipkuduntlu, kridilok-munkupovu nrul yoddku diguvaritokud mrmnu paleri. prbhuvun yehova selviccundemnga atdu patalmuloniki poyin dinmun nenu aglarpu klugjesitini, agadhjlmulu atni kppjesitini, anek jlmulu api atninibtti nenu vati prvahmulnu bdhicitini, atnikorku nenu lebanonu prvtmumu gadhadhkarmu kmmjesitini, phlvrksmulnniyu atnigurci vyakulpdenu, patalmuloniki nentni dipga gotiloniki povuvariyyoddku atni pd veyga

atni patu dhvnicet jnmulnu vnkjesi tini, niru pilcu lebanonu sresthvrksmulnniyu edenu vrksmulnniyu patalmulo tmmunu tamu odarcukoniri. anyjnlmdhy atni nidnu nivsici atniki shayulguvaru atnitokud patalmunku atdu htmu cesinvari yoddku digiri. kabtti ghnmganu goppganunn nivu edenu vnmulonni vrksmullo deniki smudvu? nivu patal muloniki troybdi, ghnule akkdiki digipoyin rajulyodd uduvu; khdgmucret htulen vari yoddnu sunntinodnivarivyoddnu nivu pdiyunnavu. phrokunu atni smuhmunkunu ilagu sbhvicunu; ide prbhuvgu yehova vakku.

32

mriyu pdredv svtsrmu pdredvnel modti dinmun yehova vakku naku prtyksme yilagu selviccenu nrputruda, aigupturajen phronugurci aglarpu vcnmetti atniki i mat prktipumujnmullo kodm sihmuvtivad vni nivu ecdditivi, jlmullo moslivtivadve ni ndullo regucu ni kallto nillu kliybettitivi, vati vagulnu burdga cesitivi. prbhuvun yehova selviccundemnga gupulu gupuluga jnmulnu smkurci nenu na vlnu nimid veyga varu na vllo cikkin ninnu bytiki lagedru. nenu ninnu nel pdvesi terpnelmid parvesednu, akaspskulnniyu nimid vraluntlucesi nivln bhujtuvulnnitini kdupar tinniccednu, ni mas munu prvtmulmid vesednu, loylnnitini ni kle brmulto nipednu. mriyu bhumini ni rktthar cet prvtmulvrku nenu tdupudunu, loylu nito nipbdunu. nenu ninnu arpivesi akasmdlmunu mrugu cesednu, nkstrmulnu cikti kmmjesednu, suryuni mbucet kppednu, cdrudu vennel kaykpovunu. ninnubtti akasmdu prkasicu jyotul knnitikini adhkarmu kmmjesednu, ni desmu mid gadhadhkarmu vyapipjesednu; ide prbhuvgu yehova vakku. nivu erugin desmulloniki nenu ninnu vellgotti, jnmullo niku smuldhvsmu klugesu bhu jnmulku kopmu puttitudu, na khdgmu nenu varimid jhlipicednu, ninnubtti calmdijnuulu klvricuduru, vari rajulunnu ninnubtti bhutulguduru, nivu kulu dinmun vardrunu edtegg prabhymucet vnkuduru. prbhuvun yehova selviccundemngabbulonuraju khdgmu nimidiki vccunu, surul khdgmulcet nenu ni seny munu kulcednu, vardrunu jnmullo bhykrulu; aiguptiyul grvmu nciveyga dani seny mtyu lymgunu. mriyu gopppravhamul drinunn psuvulnnitini nenu lypcednu, nruni kalennu psuvukalennu vatini kdliipyudunu. appudu nenu vati nillu tonkkudjesi telmu paruntlu vari ndulnu parjesednu; ide prbhuvgu yehova vakku. nenu aiguptu desmumu padu cesi adulonni smtmunu nasnmu cesi dani nivasulndrini nirmulmuceyga nenu yehovane yunnanni varu telisikoduru. idi aglarpu vcnmu, varu

danini yetti paduduru, anyjnu kumartelu danini yetti paduduru; aiguptunu gurciyu adulonni smuhmunu gurciyu a vcnmetti varu paduduru; ide prbhuvgu yehova vakku. pdredv svtsrnu nel pdunedv dinmun yehova vakku naku prtyksme yilagu sel viccenu nrputruda, allriceyu aiguptiyl smuhmunugurci aglarcumu, prsiddhinodin jn mul kumartelu bhumikridiki digipoyintlu bhumikridikini patalmunku poyin vari yoddkunni varini pdveyumu. saudrymdu nivu evnini micin vadvu?digi sunnti nodni varyodd pdiyudumu. khdgmucet htmen varimdhv varu kuluduru, adi ktipalgunu, danini dani jnulu lagi pdveyudi. varu digipoyire, sunntinodni viru khdgmucet htme akkd pdiyudire, ani yduru; patal mulonun prakrmsalurlu bladhylu dani gurciyu dani shayalugurciyu aduru. asurunu dani smuhmtiyu acctnunnvi, dani cuttunu vari smadhulunni, vardu ktipale ccci yunnaru. dani smadhulu patalagadmulo niymipbdinvi, dani smuhmu dani smadhicuttu nunndi, vardu sjivil lokmulo bhykrulen varu, varu ktipale ccipdiyduri. akkd elamunu dani smuhmunu smadhicuttu nunnnvi; adrunu ktipale ccciri; varu sjivilokmulo bhykrulenvaru, varu sunntilenivare patalmuloniki digipoyiri, gotiloniki digipoyinvarito kud varu avmanmu noduduru. htulen varimdhv danikini dani smuhmunkunu pdkyokti erpdenu, dani smadhulu danicuttu nunnnvi; vardrunu sunnti lenivare htuleri; varu sjivilokmulo bhykrulu gnuv gotiloniki digipoyinvarito kud varunu avmanmu noduduru, htulen varimdhv adi yucbdunu. akkd mesekunu tubalunu dani smuhmunu unnnvi; dani smadhulu dani cuttununnvi. vardu sunntilenivaru, sjivil lokmulo varu bhykruleri gnuv varu ktipaleri, ayudhmulnu cetptukoni patalmuloniki digi poyiri. ayite viru sunntileni varilo pdipoyin suruldgr pdukonru; varu tm yudhdayudhmu lnu cetptukoni patalmuloniki digipoyi, tm khdgmulnu tll krid ucukoni pdukoduru; viru sjivil lokmulo bhykruleri gnuv vari dosmu vari yemukllu tglenu. nivu sunntilenivari mdhy nasnme ktipalenvariyyodd pdukoduvu. akkd edomunu dani rajulunni dani adhiptu ldrunu unnaru; varu prakrmvtulennu ktti palen varyodd ucbbidiri; sunntileni varyoddnu patalmuloniki digipoyinvariyyoddnu varunu pdu koniri. akkd uttrdespu adhiptuldurunni sido niyuldrunu htmen varito digipoyiunnaru; varu prakrmvtule bhymu putticinnu avmanmu nodiyunnaru; sunnti lenivare ktipalenvariyyoddnu pdukoniunnaru; gotiloniki digipoyin vari topatu varunu avmanmu noduduru. ktipalen phroyu atnivaridrunu varinucuci tm smuhmtinigurci oardpu tecukoduru; ide prbhuvgu yehova vakku. sjivil lokmulo at-

33

nicet bhymu putticitini gnuv phroyu atni vardrunu ktipalenvariyyodd sunntilenivarito kud pdukoduru, ide prbhuvgu yehova vakku.

mriyu yehova vakku naku prtyksme yilagu selviccenu. nrputruda, nivu ni jnulu smacarmu prktici varito itlunmunenu okanok desmumidiki khdgmunu rppipga a jnulu tmlo oknini erprucukoni kavliga nirnyicin yedl atdu desmumidiki khdgmu vccut cuci, baka yuni jnulu heccrik cesin smymun evdennu bakanadmu viniyunu jagrttndun khdgmuvcci vani pranmu tisinyedl vadu tn pranmunku tane uttrvadi bakanadmu vini yunu vadu jagrttndkpoyenu gnuv tn pranmunku tane uttrvadi; elynga vadujagrttndin yedl tnpranmunu rkscikukonunu. ayite kavli vadu khdgmu vccut cuci, baka unddu cet jnulu ajagrttga udutyu, khdgmu vcci varilo okni pranmu tiyutyu ttsthicin yedl vadu tn dosmunu btti pttbdinnu, nenu kavliyanoyodd vani pranmunugurci vicarneyu dunu. nrputruda, nenu ninnu israyeliyulku kavliyaniga niymiciyunnanu gnuv nivu na notimatnu vini naku prtiga varini heccrik ceylenu. durmarguda, nivu niscymuga mr nmu noduduvu ani durmarguniki nenu selviyyga, atdu tn durmargtnu vidici jagrttnduntlu nivu a durmarguniki na mat telijeyni yedl a durma rgudu tn dosmunubtti mrnmu nodunu gani atni pranmunugurci ninnu vicarneyudunu. ayite a durmargudu tn durmargtnu viduvvleni nivu atnini heccrik ceyga atdu tn durmargtnu viduvniyedl atdu tn dosmunubtti mrnmu nodunu gani nivu ni pranmu dkicukoduvu. nrputruda, israyeliyulku i mat prk tipumuma papdosmulu mamid pdiynnnvi, vativln memu ksinicucunnamu, mnmetlu brdkudummi miru ceppukonumat nijme. kaga varito itlununa jivmutodu durmargudu mr nmu nodutvln naku stosmu ledu; durmargudu tn durmargtnudi mrli brdukutvln naku sto smu klugunu. kabtti israyeliyulara, mnssu trippukonudi, mi durmargtnudi mrli mnssu trippu konudi, miredu mrnmu noduduru? ide prbhu vgu yehova vakku. mriyu nrputruda, nivu ni jnulu i mat telijeyumunitimutudu papmu cesin dinmun advrku atdu anusricin niti atni vidipipdu. dustudu cedutnmu vidici mnssu trippukonin dinmun tanu cesiynn cedu tnmunubtti vadu pdipodu, alagunne nitimutudu papmucetin dinmun tn nitinibtti atdu brduk jaldu. nitimutudu nijmuga brdukunni nenu ceppindun atdu tn nitini adharmucetikoni papmu cesinyedl atni niti kriylnnitilo ediyu jnapkmunku tebddu, tanu cesin papmunubtti ytdu mrnmu nodunu. mriyu nijmuga mrnmu noduduvni durmar-

guniki nenu selviyya atdu tn papmu vidici, niti nyaymulnu anus ricucu kuduvsommunu mrl apggicucu, tanu dogilindanini mrl iccivesi papmu jrigipk yudi, jivadharmulgu kttdlnu anusricinyedl atdu mrnmu nodk avsymuga brdukunu. atdu cesin papmulo ediyu atni visyme jnapkmunku tebddu, atdu nitinyaymulnu anus ricenu gnuk niscymuga atdu brdukunu. ayinnu ni jnulu yehova margmu nyaymu kadni ynukoduru; ayite vari prvrtnye gda anyay mendi? nitim-tudu tn nitini vidici, papmu cesin yedl a papmunubtti atdu mrnmu nodunu. mriyu durmargudu tn durmargtnu vidici nitinyaymulnu anusricinyedl vatiniubtti atdu brdukunu. yehova margmu nyaymu kadni mirnukonucunnare; israyeliyulara, milo evni prvrttnubtti vaniki siks vidhicednu. mnmu cerloniki vccin pdredv svtsrmu pdiyv nel ayidv dinmun okdu yerusalemulo nudi tp-picukoni nayoddku vcci pttmnu koll pettb-denni telyjesenu. tppicukoninvadu vccin venukti saytrmun yehova hstmu namidiki vccenu; udymun atdu nayoddku rakmunupe yehova na noru tervga plukutku naku skti kligenu, apptinudi nenu maunini kakyu-tini. mriyu yehova vakku naku prtyksme yilagu selviccenu nrputruda, israyelu desmulo padepoyin a ya cotlru kapurmunn varu abrahamu otriye yi desmunu svasthy muga podenu gda; anekulmen mnkunu i desmu svasthy muga iyybdda ani anukonucunnaru. kabtti variki mat prktnceyumu prbhuvu yehova selviccundemngarktmu odci veyk masmu bhujicu miru, mi vighrmul vepu drstiyucu miru, nrhtyceyu miru, i desmnu svtttrickodura? miru khdgmu nadharmu cesikonu nenu, heykriyru jrigicu varu, poruguvani bharynu cerupavaru; mivti varu desmnu svtttrickodura? nivilagun variki ceppumprbhuvu yehova selviccunde mnga na jivmutodu padepoyin sthmlullo uduvaru khdgmu cet kuluduru, byt polmulo udu varini nenu mrgmulku aharmuga iccednu, kotllonivarunu guhllonivarunu tegulucet ccedru. a desmnu nirjnmuganu paduganucesi dani blatisymunu man-picednu, evrunu vatilo scripkud israyeliyul mnymulu padvunu. varu cesin heykriy lnnitinibtti vari desmnu paduganu nirjnmuganu nenu ceyga nene yeho vane yunnanni varu telisikoduru. mriyu nrputruda; ni jnul goddgrnu iti dvarmu ldunu niluvbdi ninnu gurci matladuduru, okri nokru cucipodmu rdi, yehovayoddnudi byluderu mat yettido cutmu rdi ani ceppu konucunnaru. na jnulu radgin vidhmuga varu niyoddku vcci, na jnul-lentuga ni yedut kurcudi ni matlu viduru gani vati nnusrici prvrtipru, varu notito eto prem knuprcuduru gani vari hrđymu labh-munu apeksicu cunndi. nivu variki vadyamu bagaya vayicucu mci svrmu kligin gaykud-vuga unnavu, varu ni matlu viduru gani

vatini anusrici nducukonru. ayinnu a mat nerverunu, adi nerverga prvkt yokdu tm mdhynudenni varu telisikoduru.

34

mriyu yehova vakku naku prtyksme yilagu selviccenu nrputruda, israyeliyul kaprul-nugurci i mat prvcipumu, a kapru lto itl-numuprbhuvu yehova selviccun demngatm kdpu nipukonu israyeliyul kaprulk srm; kaprulu gorrlu mepvlenu gda. miru krovvin gorrlu vdhiici krovvunu tini boccunu kp-pukoduru gani gorr lnu mepru, blhinmenva-tini miru blprcr, rogmugvatini svsthprru, gaypdin vatiki kttukttu, tolivesin vatini mrl tolukoniraru, tppipoyinvatini vedkru, adi matrmegak miru kthinmnskule blatkarmuto vatini eluduru. kabtti kaprulu lekye avi cedripoyenu, cedri poyi skl advi mrgmulku aharmayenu. na gorrlu prvtm lnnitimidnu ettyin prti kodmidnu tiruguladu cunnvi, na gorrlu bhumiyydt cedripoyinnu vatinigurci vicaricuvadokdunu ledu, vedkuva dokdunu ledu. kabtti kaprulara, yehova mat allicudi kaprulu lekud na gorrlu dopudusommyi skl-men advimrgmulku ahar mayenu; kaprulu na gorrlu vicaripru, tm kdpu matrme nipukoduru gani gorrlu mepru; ide prbhuvu yehova vakku. kabtti kaprulara yehova mat allicudi. prbhuvu ven yehova selviccundemngana jivmutodu nenu a kaprulu virodhinetini, na gorrlugurci varyiodd vicaricednu, varu gorrlu meput manpicednu, iknu kaprulu tm kdpu nipukon jalk yuduru; na gorrlu variki tidikakud vari notnudi vatini tppicednu, ide prbhuvu yehova vakku. prbhuvu yehova sel viccundemngaidigo nenu nene na gorrlu vedki vatini knugodunu. tm gorrlu cedripoyi nppudu kaprulu vatini vedkuntlu nenu na gorr lnu vedki, ciktigl mbbudinmdu ekkdekkdiki avi cedripoyeno akkdndi nenu vatini tppici a ya jnul-lonudi vatini todokuni vcci, a ya desmul-lonudi vatini smkurci vati svdesmu loniki vatini tecci prvtmulmidnu vagulyoddnu desm-dunn sklmen kapurpu sthlmuldnu vatini mepednu. nenu mci metglot vatini mepe dnu, israyeluyokk unntsthlmulmid vatiki doddi verpdunu, akkd avi mci doddilo pdu konunu, israyelu prvtmulmid blmen metgl sthlmdu avi meyenu, nene na gorrlu mepi prubbettudunu; ide prbhuvu yehova vakku. tppipoyin danini nenu vedkudunu, tolivesin danini mrl tolukoni vccednu, gaypdindaniki ktu ktu dunu, durblmuga unndanini bl-prcudunu; ayite krovvinvatikini blmugl-vatikini siksnyu metpetti lyprcednu. na mda, mi visyme devudnen yehovangu nenu selviccundemnga gorrkunu gorrkunu mdhynu, gorrkunu pottell kunu mdhynu, gorr-rlkunu mekpottulkunu mdhynu bhedmu knu-goni nenu tirputircednu. visesmuga met mesi

migilin danini kalto trokkut miku calda? miru svchmen nirutragi migilindanini kalto kikklu ceyut mikucalda? miru kalto trokkin-danini na gorrlu meyvlena? kalto miru bur-dga klipindanini avi tragvlena? kabtti prb-huven yehova i mat selviccu cunnaduidigo nenu nene krovvin gorrlukunu cikkipoyin gor-rlukunu mdhy bhedmu knugoni tirpu tir-cudunu. miru bhujmutonu prkktonu trosi, kommulto rogmugl vatinnitini podici cedr gottedru. na gorrlu ik dopudu kakud gorr kunu gorrlukunu mdhy tirputirci nenu vatini rksice dnu. vatini meputke nenu na sevkuden davidunu vatimid kapriniga niymicednu, atdu vatiki kapriga udi vatini mepunu. yehovanen nenu variki devudne yudunu, na sevkuden davidu varimdy adhiptiga udunu, yehovanen nenu matyic-ciyunnu. mriyu avi arnymulo nirbhymuga nivsicutlunu, advilo nirbhymuga pduko-nuntlunu nenu varito smadhanarth nib-dhn ceyudunu, dustmrgmulu desmulo lekud ceyu dunu. varini na prvtmu cuttu-ptl sthlmulnu divenkrumuga ceyudunu. rtu-vul prkarmu vrsmu kiripicednu, divenkrmu vrsmulu kuriyunu, phlvrs mulu phlmulic-unu, bhumi pt pdunu, varu desmulo nirbhymuga nivsituru, nenu vari kadiktlu tepi varini dasuluga cesinvari cetilo nudi varini vidipiga nenu yehovaneyunnanni varu telisikoduru. ik varu anyjnulku dop-udu sommuga udru, dustmrgmulu varinik bhksipvu, evrivlnu bhymu lekud varu surk-sit muga nivsicedru. mriyu varu ik desmulo krvu kligi nsicipokudnu anyjnulvln vari kv manmu praptickudnu vari prkhyatikorke tot yokti ne nerprecdnu. appudu tm devuden yehovangu nenu tmku toduga unnaniyu, is-rayeliyulen tamu na jnuleyunnarniyu varu telisikoduru; ide prbhuvgu yehova vakku. na gorrlunu nenu mepucunn gorrlu ngu miru mnusyulu, nenu mi devudnu; ide prbhu ven yehova vakku.

35

mriyu yehova vakku naku prtyksme yi-lagu selviccen nprutrada, seyiru prvtmu-vepu ni mukhmu trippukoni daniki mat yetti ilagu prvcipumuprbhuvgu yehova selviccun-demngaseyiru prvtma, nenu niku virod-hinetini, na hstmu nimid capi ninnu padu ganu nirjnmuganu cesednu. nivu nirjn-muga udu ntlu ni pttmulnu edaruluga cesednu, nivu padvuduvu, appudu nenu yehovane yunnanni nivu telisikoduvu. is-rayeliyul yedl edtegni pgkligi, vari dossmap-tikalmun variki updrvmu kligin smymun nivu varini khgdmun kppgicativi gnuk na jiv-mutodu nenu ninnu rktmuga cese dnu, rk-tmu ninnu trumunu, rktmu nikistmayenu gnuk rktme ninnu trumunu, ide prbhu-vgu yehova vakku. vccuvarunu povuvarunu

lekud adrini nirmulmuceci nenu seyiru prvt-munu paduganu nirjnmuganu ceyudunu. atni prvtmulnu ht menvarito nipudunu, ni kodllonu ni loyl lonu ni vagulnnitilonu varu khgdmucet htule kuluduru. nenu yeho-vane yunnanni miru telisikonuntlu ni pttm-mulu mrl kttbdkud ellppudunu paduga ud-jeyudunu. yehova akkdnudinnu a redu jn-mulunu a redu des mulunu mnve; mnmu vatini svadhinprcukodmu rdni nivnukotive; na jivmutodu nivu vari yedl pttin pgvln variki cupin asuycoppunnu krodhmu cop-punnu nenu niku tgin pñicesi, ninnu sik-sicutvln variki nnnu nene teliyprcukodunu. avi padenvi, mnku aharmuga appgipbdinvni nivu israyelu prvtmulnugurici plikin dsn matlnniyu yehovangu naku vinbdeni nivu telisikoduvu. peddnoru cesikoni miru namid vistarmaga adn matlu naku vinbdenu. prbhu vgu yehova selviccundemngalokmyu stosicunppudu nasnmu nenu ni midiki rppice dnu. israyeliyul svasthymu padepovut cuci nivu stositivi gnuk nikunu a prkarmu gane cesednu; seyiru prvtma, nivu padvuduvu, edomu desmu yavttunu padepovunu, ap-pudu nenu yehovane yunnanni varu telisiko-duru.

36

mriyu nrputrada, nivu israyelu prvt mulku i mat prvcipumisrayelu prv tmlara, yehova mat allicudi, prbhuven yehova selviccun-demngaaha pracinmu len unntsthlmulu ma svasthymulenvni mimmunu gurici struvulu ceppukoniri. vcmmetti ilagu prvcipumuprb-huvgu yehova sel viccundemngasesin anyjnulku miru svadhinulguntlu ganu, ni-dicvaricet jnul drstiki miru aphasya spdm-guntluganu, nludikkul mi struvulu mimmnu pttukon nasici mimmunu paducesiyn-naru. kaga israyelu prvtmulara, prbhu-ven yehova mat allicudi. prbhuvgu yehova ilagu sel viccunnadusesicin anyjnulku aphasyasp dme dopudu sommuga viduvb-din prvtmulonu kodltonu vagultonu loyl-tonu paden sthl mulonu nirjamen pttmul-tonu prbhuven yehova selviccundemngas-tusthrdyule na desmuu himmuga cuci dop-udu sommuga udutke tmku adi svasthymni dani svadhinprcu konin edomiylndrini bt-tiyu, sesicin any jnulnubttiyu narosagnito ytharthmuga mat icciyunnu. kabtti is-rayelu desmunugurici prvcnmetti, prvtmul-tonu kodltonu vagul tonu loyltonu i mat teliyjeppumu prbhuven yehova selviccun-demngamiru any jnulvln avmanmu nodi-tiri gnuk rosmutonu kopmutonu nenu mat icciyunnu. prbhuven yehova selviccun-demngami cuttunnun any jnulu avmanmu nodudurni nenu prmanmu ceyucunnu. israyelu prvtmulara, yik kotkalmunku is-rayeliyulgu na jnulu vcce dru, miru cigu-

rupetti varikorku mi phmlulu phlicuduru. nenu mi pksmunnannanu, nenu mi ttu tirugga miru dunndi vittbduduru. mi mid many jatini, anga israyeliyulndrini, vistrrip jessednu, na pttmmluku nivasulu vtturu, pade poyin pttmmlu mrl kttbdunu. mi mid mnusyulnu psvulnu vistrripjessednu, avi vistrici abhivrdhdi nodunu, purvmunnttu mimmunu nivas sthlmuga cesi, munuptikte adhikmen melu miku klugjesednu, appudu nenu yehovane yunnanni miru telisikoduru. manvjatini, anga na jnu lgu israyeliyulnu nenu milo scarmu ceycednu, varu ninu svtrricukoduru, mi rikmidt varini putrhinuluga ceyk variki svasthymguduru. prbhuvgu yehova selviccun demngadesma, nivu mnusyulnu bhksicudanu, ni jnulnu putrhinuluga ceyudanvu ani jnulu ninnugurci ceppucunnare. nivu mnusyulnu bhksi pvu, ik ni jnulnu putrhinuluga ceyvu; ide prbhuvgu yehova vaku ninu gurci any jnulu ceyu aphasymu nikik vinbdkud cesednu, jnmlvln klugu avmanmu nivikbhripvu, nivu ni jnulnu putrhinuluga ceykyuduvu; ide prbhuvgu yehova vaku. mriyu yehova vaku naku prtyksme yilagu selviccenu. nrputrada, israyeli yulu tm desmulo nivsici, dusprvrtncetnu duskriylcetnu danini apvitrciri, vari prv rtn bhstyen striyokk apvitrile na drstiki knbducunndi. kabtti desmulo varu cesin nr hty visymeyunu, vi-grhmulnu pettukoni varu desmunu apvitrcindani visymeyunu nenu na krodhmunu varimid kummrici vari prvrtanu bttiyu vari kriylnu bttiyu varini siksici, nenu anyjnuloniki varini vellgottga varu a ya desmulku cedri poyiri. varu tamu vellin sthlmul loni jnulvodd cerga a jnuluviru yehova jnule gda, ayn desmulonudi vccin-vare gda, ani cepputvln na prisuddhnammunku dsn klugutku israyeliyulu karnmeri. kaga israyeliyulu poyin yellcotlu na prisuddh nammunku dsn klugga nenu cuci na nammu visyme citpditini. kabtti israyeliyulku i mat prktnceyumprbhuvgu yehova selviccundemngaisrayeliylara, mi nimittmu kadu gani anyjnullo micet dsnnodin na prisuddh nammu nimittmu nenu ceybovdanini ceyudunu. anyjnul mdhy miru dusicin na ghmen nammunu nenu prisuddhprcudunu, vari yedut miydu nenu nnu prisuddhprcukonga nenu prbhuvgu yehovanni varu telisikoduru; ide prbhuvgu yehova vaku. nenu anyjnu llonudi mimmunu todukoni, a ya desmullo nudi smkurci, mi svdesmuloniki mimmunu rppice dnu. mi apvitrt yavttu povuntlu nenu mi mid sudbhjmlu cludunu, mi vigrhmulvln miku kligin apvitrt atyu tisivesednu. nutn hrdymu mi kiccednu, nutn svbhavmu miku klugjesednu, ratigude milionudi tisivesi maspu gudu mi kiccednu. na atmnu miyduci, na kttdl nnusricuvariniganu na vidhulnu

gekonu variniganu mimmunu cesednu. nenu mi pitrlu kiccin desmulo miru nivsicednu, miru na jnule yuduru nenu mi devudne yudunu. mi skl men apvitrtu pogotti nenu mimmunu rksitunu, miku krvuraniyyk dhanymunku ajn icci abhivrdhdi prtunu. anyjnullo krvunu gurcin nid mirik nodkyuduntlu cetl phmlulnu bhumiptnu nenu vistrripjessednu. appudu miru mi dus prvrtanu miru cesin duskriylnu mnssunku teccukoni, mi dosmulnu bttiyu heykriylnu bttiyu mimmunu miru ashyicukoduru. mi nimittmu nenu ilagun ceyutledni telisi konudi; ide prbhuven yehova vaku. israyeliylara, mi prvrtanugurci cinnboyi siggu pdudi. mi dosmulvln miku kligin apvitrtu nenu tisivesi mi pttmmlu mimmunu nivsip jeyunadu padepoyin sthlmulu mrl kttbdunu. margsthal drstiki paduganu nirjnmuganu agupdin bhumi sedymu ceybdunu. paden bhumi edenu vnmuvle ayeniyu, paduganu nirjnmuganun yi pttmmlu nivasulto nidi prakarmulu glvayenniyu jnulu ceppuduru. appudu yehova nen nenu padepoyin sthlmulnu ktuvad nniyu, padepoyin sthlmullo cetlun natuvad nniyu mi cuttu sesicin anyjnulu telisi koduru. yehovanen nenu mat icciyunnanun, nenu dani nvertunu. prbhuvgu yehova selviccundemngaisra yeliyulku nenu ilagu ceyu visymulo varini nayodd vicarnceynittunu, gorrlu vistricuntluga nenu varini vistrripjessednu. nenu yehovane yunnanni varu telisikonuntlu prtisthitmulgu gorrlt vistarmuganu, niyamkdnimullo yerusalemunku vccu gorrlt vistarmuganu vari pttmulydu mnusyulu gupulu gupuluga vistricuntlu nenu cesednu.

37

yehova hstmu na midiki vccenu. nenu atmvsudneyudga yehova nnu todukoni poyi yemukto nidiyunn yok loylo nnu dipenu. ayn vatimdhly nnu ity atu ndipicudga yemuknekmulu a loylo knbdenu, avi kevlmu edipoyinvi. aynnr putrada, yedipoyin yi yemuklu brduk glva? ani nnnduggaprbhuva yehova adi nike teliyunni nentini. adukaynprvcn metti yedipoyin yi yemukto itlnumuedi poyin yemuklara, yehovamat alkicudi. i yemukllu prbhuven yehova selviccun demngamiru brdukuntlu nenu milioniki jivatmn rppicucunnanu; crmmu kppimiku nrmulnicci mi mid masmu podigi crmmu mimid kppednu; milo jivatmnucga miru brdukuduru; appudunenu yehovane yunnanni miru telisikoduru. ayn nakiccin ajnprkarmu nenu prvcicu cudga gdgdmmu dhvni yokti puttenu; appudu emuklu okdanito okti klisikonenu. nenu cucucudga nrmulunu masmunu vatimidiki vccenu, vatipen crmmu kppenu, ayite vatilo jivatm et matrmunu lek poyenu. appdu aynnrputrada;

jivatmveccuntlu prvcici itl numuprbhuvgu yehova selviccundemngajivatma, nludikkul-nudivcci htulen viru brdukuntlu varimid upiri viduvumu. ayn na kajnapicintlu nenu prcipiga jivatm variloniki vccenu; varu sjjivule leci lekkip skymukani mha senyme niliciri. appudayn nato itlenu nrputruda, i yemuklu israyeliyulndrini sucicucunvi. varumn yemuklu edi poyenu, mn as viphlmayenu, mmu nasnme potiviu ani ynukonucunnaru kabtti prvcn metti varito itlnumuprbhuvgu yehova sel viccundemngana prjlara, mirunn smadhu lnu nenu tercednu, smadhullonudi mimmunu by tiki rp-pici israyelu desmuloniki todokuni vcce dnu. na prjlara, nenu smadhulnu terci smadhul-lonunn mimmunu bytiki rppiga nenu yeho-vane yunnanni miru telisikoduru, miru br-dukuntlu na atmnu milo uci mi desmulo mimmunu nivsipjesednu, yehovangu nenu mat icci danini nervertunni miru telisiko-duru; ide yehova vakku. mriyu yehova vakku naku prtyksme yilagu selviccenu nrputruda, nivu krrtunk yokti tisikoni da-nimid yudavari dnyiu, vari totivargu is-rayeliyuldnyiu pelli vrayumu. mriyok tunk tisikoni dani mid ephrayimunku tunk, anga yosepu vsshtuldnyiu varitoti vargu israyelu-vari dnyiu vrayumu. appu ddi yekmen tunkyguntlu okdanito okti jodicumu, avi ni cetilo okte tunk ygunu. idulku tat-primu maku telijjeppva? ani ni jnulu ninndugga a redu tunklhu vari smks mun nivu cetpttukoni varito itlnumuprbhuvu yehova selviccundemngaephrayimu cetilo-nunn tunk, anga e tunkmid israyeluvardri pellunu varitotivari pellunu nenu ucitino yosepu anu a tunknu yudavari tunknu nenu ptukoni yoktiga jodici na cetilo ekmen tunkga cesednu. itludga vari kilagu cep-pumu prbhuvu yehova selviccundemnga-eyu anyjnullo israyeliyulu cedripyiro a ya anyjnallonudi varini rkscici, varu ecctect unnaro acctnudi varini smkurci vari svdes muloniki todokonivcci varikmid enttikini redu jnmuluganu redu rajmuluganu ud kuduntlu a desmulo israyeliyul prvtmul mid varini ekjnmuga cesi, varikdriki ok rajune niymicednu. tm vighrmul vlngani tamu ce-siyunn hey kriyvlngani ye ati krmkriyvl-ngani varikmid tmmunu apvitv prcukonru; tamu nivscin cotlnitilo varu mank pap-mulu ik ceykud varini rkscici varini pvitr-ecednu, appudu varu na jnulguduru, nenu vari devudne yudunu. na sevkuden davidu variki rajyunu, varikdriki kapri yokkde yudunu, varu na vidhulnu anusrituru, na ktt dlnu gekoni acrituru. mi pitulu nivsicuntlu na sevkuden yakobunku neniccin desmulo varu nivsituru, vari pillunu vari pilli pillunu akkd nitymu nivsituru, na sevkuden davidu ellkalmu variki adhiptiye yudunu. nenu varito smadha narthmen nibdhn cesednu,

38

adi nakunu varikini nity nibdhnga udunu, nenu varini sthirpcednu, varini vistir-jesi varimdh na prisuddhsthlmunu nitymu ucednu. na mdirmu variki peganudunu, nenu varidevudne yudunu varu na jnu-leyuduru. mriyu vari mdhy na prisud-dhsthlm nitymu udu tnuibtti yehovanen nenu israyeliyulnu pri suddhprcuvadnni any jnulu telisikoduru.

mriyu yehova vakku naku prtyksme yilagu selviccenu nrputruda, magogu despu-vadgu gogu, anga rosunkunu mesekunkunu tubalunkunu adhiptiyenvanittu abhi mukhude atni gurci i mat yetti prvcipumu prbhuvu yehova selviccundemngaro-sunkunu meseku nkunu tubalunkunu adhiptiygu gogu, nenu niku virodhine yunnanu. nenu ninnu venukku trippi ni dvudlku galmulu tgilici, ninnunu ni senym-tini gurmmlunu nanavidhmulen ayudhmlu dhricu ni rautulndrini, kvcmulunu dallunu dhrici khdgmlu cetpttukonu varindrini, mhasenymuga bylu derdisednu. nito kudin parsikdespu varini kusiyulnu putu-varindrini, dallnu sir stranmulnu dhricu varindrini nenu byluderdis dnu. gomerunu atni senymtyunu uttrdikku llonudu togr-mayunu atni senymunu jnmu lnekmlu nitokud vccunu. nivu sidhmuga udumu, nivu siddhpd nitokud klisin smuh mttini siddhprcumu, variki nivu kavliye yud vlenu. caldinmulen truvat nivu siksnodeuduvu; svtsrmlu atmulo nivu khdgmunudi tpptic koni, a ya jnmullo cedripyi yeddeg paduga unn israyeliyul prvtmulmid niv sicutke mrl smkurcbd in jnulyoddkunnu, a ya jnallonudi rppicbdi nirbhymuga nivsicu jnuldriyodd-kunu nivu vccedvu. gali van vcci ntlnu meghmu kmmintlunu nivu desmu midiki vcce dvu, nivunu ni senymunu nitokudin bhu jnmunu desmumid vyapituru. pr-bhuvu yehova sel viccundemngaa kalmdu ni mnssulo abhi praymulu puttunu, nivu duralocncesi itlnu koduvunenu prakarmu-luleni grammulugl desmumidiki poyednu, prakarmulu addgdilylunu gvnulunuleni desmu midiki poyednu, nimmlmuganu nirbhymuganu nivsicuvari midiki poyednu, varini docukoni kollssommuga ptukonutke, purvum pade mrl nivsipbd in sthlmulmidiki tirigi poyednu, a ya jnmullonudi smkurcbd, psuvulun srkulunu gligi, bhumi ntndum nivsicu jnul midiki tirigi poyednu. se-bavarunu ddanuva runu trsisu vrtkulunu kodmsihmul vtivaren danivardrunu ninnu cucisommu docukonutku vccitiva? dopu docukonutku senym smkurci tiva? bhuga dopu docukoni, vedi bgarmulnu psuvulnu srkulnu ptukoni povutku cal dopudu docukonutku vccitiva? ani ninnduguduru.

kaga nrputruda, prvcnmetti goguto itl numuprbhuvgu yehova selviccundemngana jnulg israyeliyulu nirbhymuga nivsicu kal mun nivu telisikoduvugda? uttr dikkun dur munnun ni sthlmullonudi nivunu nitokud jnmu lnekmulunu gurmulekki bhu vistarmen seny muga kudi vcci megmu bhumini kmmintlu israyeliyulgu na jnulmid pdedru; aty dinmuldu adi sbhvicunu, anyjnulu nnnu telisi konuntlu ninnubtti vari yedut nnnu nenu prisuddh prcukonu smymun, gogu, nenu na desmu midiki ninnu rppicednu. prbhuvgu yehova sel viccundemnganinnu varimidiki rppicednni purv mdu etet prvicucuvccin israyeliyul prvktlen na sevkulvara nenu selviccinmat ninnugurci nde gda? a dinmun, gogu israyeli yul desmu midiki rabovu a dinmun, na kopmu bhuga rgulokonunu; ide prbhuvgu yehova vakku kabtti nenu rosmunu mha raudrmunu gligin vadne yilagu prmanmucsitini. isra yeliyul desmulo mha kpmu puttunu. smu drpu ceplunu akaspskulunu bhujtuvulunu bhumimid praku purugulnniyu bhumimid-nudu nruldrunu naku bhypdi vnkuduru, prvtmulo nasnmgunu, kodpetulu pdunu, godlnniyu nelpdunu na prvtmullnilito atni midiki khdgmu rppicednu, prtivani khdgmu vani shodrunimid pdunu; ide prbhuvgu yehova vakku, tegulu ppi hty klugjesi atnimidnu atni senypu vari midnu atnito kudin jnmulnekmulmidnu prlymen vannu pedd vd gdnu agnigdhkmulnu kuripici nenu atnito vyajyemadudunu. nenu yehovane yunnanni anyjnulu anakulu telisi konuntlu nenu ghnt vhiu nnnu prisuddhprcukoni vari yedut nnnu teliyprcukodunu.

39

mriyu nrputruda, gogunugurci prvcn metti itl numuprbhuvgu yehova selviccun demngarosunkunu mesekunkunu tubalunkunu adhi ptiven gogu, nenu niku virodhineyun-nanu. ninnu venukku trippi ndipici, ut-trdikkun durmulo unn ninnu byluderdisi israyeliyul prvtmu lku rppici ni yedm-cetilonunn ni vitini krid pdgottednu, ni kudicetilonunn banmulnu krid pdvesednu, nivunu ni senymunu nitonunn jnu ldrunu is-rayelu prvtmulmid kuluduru, nana vidhmen krur pksulkunu dust mrgmulkunu ahar muga ninnu iccednu. nivu polmumid ku-luduvu, nene mat yicciyunnanu. ide prbhuvgu yehova vakku. nenu magogu midikini dvipmullo nirvi carmuga nivsicuvarimidikini agni ppednu, appudu nenu yehovane yun-nanni varu telisi koduru. nenu yeho-vane yunnanni anyjnulu telisikonuntlu ik na prisuddh namnunku dush klugniyyk, na jnulgu israyeliyul mdhy danini by-lupcednu. idigo adi vccucunndi, klugbovu-cunndi, nenu telijjesin smymun adi jru-

gunu; ide prbhuvgu yehova vakku. isra yeliyul pttnmullo nivsicuvaru byluderi, kv-c-mulnu dallnu kedemulnu vidlunu banmulnu gdlnu itelnu tisikoni poyyilo kalcuduru, va-tivln edu svtsrmulu agni mdunu. varu polmulo kttele erukonkyu advullo mranulu nruckyunudi, ayudhmulu poyyilo kalcu cud-uru, tmmunu docukoninvarini tame docuko-duru, tm sommu koll pettinvari sommu tame koll pettuduru; ide prbhuvgu yehova vakku. a dinmun goguvarini patipettutke smudr munku turpuga pryansthulu povu loylo is-rayelu desmun nenok sthlmu eprcednu; gogunu atni senymttini akkdi jnulu pati pettga pryansthulu povutku vilulekudunu, a loyku hmongogu anu peru pettuduru. des munu pvitrprcucu israyeliyulu edu nellu varini patipettucuduru. nenu ghnm vhiu dinmun despu jnuldru varini pati pettuduru; danivln varu kirti nodedru; ide yehova vakku. desmunu pvitrprcutke danilonunn klebrmulnu patipettuvarini, desmunu scrii cucucu varitokud poyi patipettuvarini niy micedru. edu nellen truvat desmudu tniki cesedru. desmunu scrii cucuvanu tirugu laducudga mnusysly mokiyyennu knbdin yedl patipettuvaru hmongogu loylo danini patipettu vrku akkd vareden ok anvalu pettu duru. mriyu hmona anu perugl ok pttm mudunu. ilagun varu desmunu pvitrprcuduru. nrputruda, prbhuvan yehova selviccun demngaskljatul pksulkunu bhum-rgmul knni tikini yi smacarmu telijjeyu-munenu mi korku vdhicu bliki nludikkul-nudi kudi rdi; israyeliyul prvtmulmid nok gopp bli jru gunu, miru masmu tiduru rktmu traguduru; bladhyl masmu tiduru, bhuptul rktmunu, basanulo krovvin potlell yokkyu gorripill yokkyu meklyokkyu kodelyokkyu rktmu traguduru. nenu mi korku bli vdhip bovucunnaan, miru kdpar krovvu tiduru, mtu klugutga rktmu traguduru. ne ner-prcin pktini kurcudi gurrmulnu rautulnu bladhylnu ayudhsthalnu miru kdpar bhk-situru, ide prbhuvgu yehova vakku. na gh-nnu anyjnulo agupcednu, nenu cesin tir-punu varimid nenu vesin na hstmunu any jnuldru cucedru. a dinmu modlukoni nene tm devuden yeho vaneyunnanni israyeliyulu telisikoduru. mriyu israyeliyulu tm dos-munubtti cer loniki poyirniyu varu vis-vas ghatkulendun nenu variki prajmukhudne varu khdmucet kulu ntluga varini badhicu-variki appigitinniyu any jnulu telisikoduru. vari ypvitrtnu bttiyu atikrm kriylnubttiyu nenu variki prajmukhudne variki prtikarmu cesitini. kabtti prbhuvgu yehova selvic-cundemnga na prisuddh namnunubtti ros-mukliginvadne yakobu sttivarini cerlonudi rppicednu, isra yeliyuldrivedl jalipdednu. varu nayedl tamu cupin visvasghatkmu-nu tm avmanmunu tamu bhricuduru. nenu anyjnuldrilonudi varini smkurci vari struvul

desmulonudi rppi cin truvat varu surksit-
muganu nirbhymuganu tm desmulo nivsi-
cunppudu varyidu any jnulekmul yedut
nnnu prisuddh prcukodunu. anyjnuloniki
varini cerga ppi, varilo evrini iknu acct ud-
niyyk tm desmunku varini sm kurcin sg-
tinibtti nenu tm devuden yehovane yun-
nanni varu telisikoduru. appudu israyeliyul-
mid nenu na atmnu kummricednu gnuk
neniknu variki prajmukhudne yudnu; ide
prbhuvgu yehova vakku.

40

mnu cerloniki vccin yiruvdiyedv svts...
rmu modti nel pdiyy dinmun, anga pttmnu
kollpoyin pdunalugv svtsrmun a dinmunne
yehova hstmu na midiki raga ayn nnuu pt-
tmnuku todukoni poyenu. devuni drsnvsud
nen nnuu israyeliyul desmuloniki todukoni
vcci, migul unntmen prvtmum ucenu. da-
nipen dksinpuuttun pttnmuvti dokti nakgu
pdenu. akkdiki ayn nnuu todukoni raga
ok mnusyududenu. ayn meryucunni yittdi
vle knbdenu, darmunu kolkrryu cet pttukoni
dvarmulo ayn niluvbdiydenu. a mnu
syudu nato itlnenu nrputruda, nenu niku
cupucunni vatinnnitini knnlar cucu
cevar vinu massulo ucukonumu; nenu vatini niku
cuputke nivicttiki tebdtitivi, niku knbdu vati
nnnitini israyeliyulku teliyyeyumu. nenu
cudga nludisl mdirmucuttu prakarmudenu,
mriyu a mnusyunicitilo aru murl kolkrryu-
denu, prtumur muredu bettedu nidivi gldi,
ayn a kttmnuu koluvga dani vedlpunu dani
yettunu barnnr telenu. atdu turputttun
nunn gummmunku vcci dani sopanmulmudi
kekki gummpu gdpnu koluvga dani vedlpu,
anga modti gdp vedlpu barnnr telenu.
mriyu kavligdi nidiviyu vedlpunu barnnr,
kavli gdulku mdhy ayidesi murl yedmedenu.
gummmuyokk dvarpu prkkkunu mdirmunku
barnnr yedmu. gummpu dvarmunkunu
mdirmunkunu mdhy koluvga barnnr telenu.
gummpu dvarmu koluvga ade yenimidi murle
yudenu, danistbhmulu redesi murlu; avi
gummpu dvarmu mdirpu dikkuga cucucu-
denu. turpu gummpu dvarmuyokk kavli
gdulu itu mudunu, atu mudunu udenu,
mudu gdulku kolt yokte. mriyu redu prkkl-
nunn stbhmulku kolt yokte. a ya gummmul
vakidlu koluvga vati vedlpu pdi mur lunu
nidivi pdumudu murlunu telenu. kavli gdul-
mudr muredu ettugl god iruprklk nudenu, a
prkknu i prkknu muredu ettugl god yudenu;
gdulete iruprklklu arumurl ettuglvi. okgdi
kppunudi redvdani kppuvrku gummmunu
koluvga iruvdi yyidu murl vedlpu telenu,
redu vakidlmthy godnu ade kolt. aruvdesi
murlu edmuga okkokk stbhmulu niluvbettb-
denu. gummmu cuttununn avrnm stbh
mulvrku vyapicenu. byti gummmunoddnudi
lopti gummpudvarmuvrku ebdimurlu. kavli

gdulkunu gummmulku lopl vatiki mdhyga
cuttu nunn godlkunu prkkgdulkunu km-
mulu pettbdin kitikiludenu, godloni stbh-
mulkunu kitikiludenu; prtii stbhmumidnu
khrjurpu cetlu rupipbdi yudenu. atdu
byti avrnmuloniki nnuu tisikoniraga acct
gdulunu cetayu knbdenu. cetamid mup-
pdi cinggdulu erpdidyudenu. i ceta gum-
mulvrkudi vati vedlpun sagiyudenu. adi
kridi ceta ayenu. kridi gummmu mod-
lukoni lopli avrnmuvrku ayn vedlpu koluvga
idi turpunnu uttrmunnu nuru murlayenu.
mriyu uttrpuvepun byti avrnmu cucucudu
gummpu nidivini vedlpunu dani iruprklk-
nunn mudesi kavli gdulnu vati stbhmulu
vati mdhygodlunu atdu koluvga vati kolt
modti gummpu kolt prkarmuga knbdenu,
anga nidivi ebdimurlu vedlpu iruvdiye-
dumurlu knbdenu. vati kitiki lunu vati md-
hygodlunu khrjurpu cetlule rupip bdi vati
alkarmunu turpudvarmuyokk kolt prkar-
muga knbdenu mriyu ekkutke yedu metlu-
denu, edutnudi dani mdhygodlu knbducu-
denu. uttrdvarmun keduruga ok tiyu, tur-
pudvarmun keduruga oktiyu, lopti avr-
nmunku povu redu gummmuludenu. i gum-
munku a gummmunku etendi atdu kolu-
vga nurumurl yedmu knbdenu. atdu nnuu
dksi nputttunku todukoni poga dksinpu-
ttun gummmu moki knbdenu. dani stbhmulu
mdhygodlunu koluvga ade kolt knbdenu.
mriyu vati kunnttuga dinikini dini mdhy-
godlkunu cuttu kitiki ludenu, dani nidivi
ebdi murlu dani vedlpu irvdiyedu murlu.
ekktuku edu metlunu eduruga knbdu md-
hygodlunu udenu. mriyu dani stbhmulu
iruprklklu khrjurpu cetlunu polin al kar-
mudenu lopti avrnmunku dksinpu ttun gum-
mmukti yudenu, dksinpu ttununu gum-
mmunudi gummmuvrku ayn koluvga nuru
murlayenu. atdu dksinmargmun lopti avr-
nmuloniki nnuu todukonipoyi dksinpu gum-
mmunu kolicenu; dani kolt ade. mriyu
dani kavligdulunu stbh mulunu mdhy god-
lunu peceppin koltku sripdenu; danikini dani
cuttu unn mdhygodlkunu kitikiludenu, dani
nidivi ebdi murlu dani vedlpu iru vdiyedu
murlu cuttu mdhygodl nidivi iruvdi yedu
murlu, vedlpu ayidu murlu. dani mdhy godlu
byti avrnmuttu cucucudenu; dani stbh-
mulmid khrjurpu cetlunu polin alkarmu denu;
ekktuku enimidi metludenu. turputttu
lopti avrnmuloniki nnuu todukonipoyi dani
gummmunu ayn koluvga peceppin kolt te-
lenu. dani kavligdulkunu stbhmulkunu md-
hygodlkunu kolt ade; danikini dani cut-
tununn mdhygodlkunu kitikiludenu; nidivi
yebdi murlu, vedlpu iruvdi yedu murlu. dani
mdhygodlu byti avrnmu ttu cucucudenu. i
prkknu a prkknu dani stbhmulmid khrjur-
pu cetlunu polin alkar mudenu, ekktuku en-
imidi metludenu. uttrpu gummmunku atdu
nnnu todukonipoyi dani kolu vga ade kolt

yayenu. dani kavligdulkunu stbhmulkunu dani mdhygodlkunu ade kolt; dani kini dani cuttununn mdhygodlkunu kitikiludenu; dani nidivi yebdi murlu dani vedlpu iruvdiyedu murlu. dani stbhmulu byti avrnmutttu cucucudenu; a stbhmulin i prkkn u a prkkn khrjrupu cetlnupolin alkarmudenu; ekkutku enimidi metludenu. gummumul stbhmuly-odd vakiligl gdiyudenu; akkd dhnbli psuvul masmu kduguduru. mriyu gumpu mtpmulo iruprklk redesi blllucbdenu; vitimid dhnbli psuvulunu pap prihararth blipsuvulunu apradhprihararth blipsu vulunu vdhipbdenu. gummuyokk vakilidgr uttupiddikkun metlu ekkucotun iruprklk redesi bllludenu. anga gumpu reduprklk nalugesi bllludenu. ivi psuvulnu vdhicutke ucdbdi yudenu. dhnbli psuvulu modlgu blipsuvulnu vdhicutke viniyogicu upkramu ludgin yenimidi blllu i ttu nalugu a ttu nalugu metldgr nudenu. avi muredunnr nidi viyu muredunnr vedlpunu muredu ettunu glii mlicin ratito ceybdi yudenu. cuttugodku adugdugu podugugl mekulu natbdiyudenu; arpn sbdhen masmu blllmid ucuduru. lopti gummumu byt lopti avrn-mulo uttupu gummudgrnudi dksinmuga cucu noktiyu, turpu gummumu dgrnudi ut- trmuga cucu nok tiyu redu gduludenu. ap- pudttu nato itlneudksinputttu cucu gdi mdirmunku kavli vargu yajkuldi. uttuputtu cucu gdi blipith munku kavlivargu yajkuldi. viru leviyullo sadoku sttivare seveyutke yehova snidihiki vccuvaru. atdu a avrn- munu koluvga nidiviyu vedlpunu nurumurle ccaukmuga udenu. mdirmunku eduruga blipithmucbdenu. atdu mdirmuyokk mtp- mloniki nnu todukoni vcci mtp stbhmulu okkokkdani koluvga adi iruprklk ayidesi murludenu, gummumu iruprklk mudesi murl vedlpu. mtpmunku nidivi yiruvdi murlu; ekkutke yucbdin metldgr dani vedlpu pd- kodu murlu, stbhmuldgr iru prklk okkokk- tiga kbmulucbdenu.

41

truvat atdu nnu alymunku todukoni vcci dani stbhmulu koliceu. iruprklk avi aru murlayenu, idi gudarpu vedlpu. vakili vedlpu pdi murlu, tlupu iruprklk ayidesi murlu, dani nidivini koluvga nlubdi murlu, dani vedlpu iruvdi murlu. atdu lopliki poyi vakili stbhmunu koluvga redu murlayenu, vakili arumurlu; vedlpu edu murlu. idi ati prisuddhsthlmni ceppi dani nidivini kolu- vga iruvdi murlunu alymunkunu danikini mdhy vedlpu iruvdi murlu nayenu. truvat atdu mdirpu godnu koluvga aru murlayenu, mdirpu prklknunn med gdulu koluvga nalugesi murlayenu. i medgdulu mudesi atsthulu glii. ilagun muppd gduludenu, ivi med gdulcotun mdirmunku cuttu kt-

tbdin godto klisiyudenu; ivi mdirpugodnu anukoniynn ttudi anukonk yudenu. a god medgdulku ekkin koldi avi mri vedlpuga perigenu, pekekkin koldi mdirmucuttununn yi medgdul atsthulu mri vedlpgucudenu gnuk mdirpu pebhagmu mri vedlpuga udenu; pekekkin koldi atsthulu mri vedlpuga udenu. mriyu nenu cudga mdi rmu cut- tununn nelktu ettuga knbdenu, el ynga a medgdulku aru peddmurlugl punadi yu- denu. medgdulku bytnunn god ayidu murl vedlpu; mriyu mdirpu medgdul prklk nunn sthlm khaliga viduvbdi yudenu gdulmdhy mdirmucuttu nludis iruvdi murl vedlpun cotu viduvbdi yudenu medgdul vakidlu khaliganunn sthlmuttu udenu; ok vak- ili uttupu ttunnu ikok vakili dksinputt- tunnu udenu. khaliga nunn sthlmucuttu ayidu murl vedlpu denu. prtyekipbdin co- tukeduruganunn ktt dmu pdmtittu debbdi murl vedlpu, dani god ayidu murl vedlpu; god nidivi tobdi murlu. mdirmuyokk nidivini atdu kolu vga nuru murlayenu, prtyekipbdin sthl munu dani keduruga- nunn kttdmunu danigod lnu koluvga nuru murlayenu. mriyu turputttu mdirpu nidi- vini prtyekipbdin sthlmunu koluvga nuru murlayenu. ilagun mdirpu venukti bhag- mun prtyekipbdin sthlmun keduruga nunn kttdmunu dani iruprklknunn vsaralnu kolu- vga nuru murlayenu. mriyu grbhaly munu avrnpu mtpmulnu gdplnu kmmu- lugl kitikilnu eduti mudu atsthul cut- tununn vsaralnu ayn koliceu. kitik- ilu mruguceybdenu, gdplkeduruga nelnudi kitikilvrku bl kurpuudenu vakidlu pega mdirmunku bytnu lop lnu unn god atyu logodyu veligodyu cuttugodyu koltprkarmu kttbdiyudenu. kerubulunu khrjrupu cetlunu udenu; daniki redesi kerubul sdun khrjur- pucettu oktiyudenu; okkokk kerubunku re- desi mukhlu ludenu. etnga i ttu khrjrupu cettuvepun mnusymukh munu a ttu khrjur- pucettuvepun sihmukhmunu knbdenu; i prkarmu mdirmmtticuttu nudenu. nel mod- lukoni vakilipevrku mdirpu godku kerubu- lunu khrjrupu cetlunu udenu. mdirpu dvar bdhmulu ccaukmulu, prisuddhsthlpu dvarbdh mulunu attive. blipithmu kr- to ceybdenu, dani yettu mudu murlu, ni- divi redu murlu, dani pithmunu mullunu prklknun mranito ceybdi nvi; idi yehova smukhmdudu bll ani atdu nato ceppenu. mdirmunkunu prisuddh sthlmunkunu redu vakidludenu. okkok vakili redesi mdt rekklu glii. mriyu godlmid unntluga mdirpu vakidlmidnu kerubulunu khrjurpucetlunu cekkbdi yudenu, byti mtpmunku vicitr- muga cesin ubukuvatupni knbdenu. mriyu mtpmunkunu iruprklk godlkunu mdirpu medgdulkunu orpakulkunu iruprklk kmmulu vesin kitikilunu khrjrupu cetlnupolin alkar- munu udenu.

atdu uttmarmuga nnu ndipici byti avrn-
muloniki todokuni vcci khalicotunkunu uttr-
mununn kttmdunkunu eduraganunn gdul
dggr nilipenu. a kttdmu nuru murl ni-
divigle uttrdikunn vakilikligi yebdi murl
vedlpu. i ruvdi murlugl lopti avrn-
mun keduraganu byti avrnpu ceta keduru-
ganu mudv atsthu loni vsaralu okdanikokti
yeduruga udena. gdulkeduruga pdimurl
yedpugl viharsthlu denu, lopti avrn-
munku povucu uttrdikku cucu vakidlu gl vi-
harsthlmokti yudenu, adi muredu vedlpu.
vakidlu vsaraludutvln pe gdulu ettu tkku-
vganu mdhygdulu irukuganadi kurcayenu.
mudv atsthulo udinvi avrn mulkunn va-
tivi stbhmulu vatiki levu gnuk avi kridig-
dulkenu mdhygdulkenu cinnviga kttb-
diyudenu. mriyu gdul vrusnubtti byti
avrmuttu gdulkeduruga ebd murl nidi-
vigl yok god kttbdyudenu. byti avrn-
mulo nunn gdul nidivi yebdi murlugani
mdirpu mudti avrmu nurumurl nidivigle
yudenu. i gdulu godkridnudi lecinttuga
knbdenu, byti avrmulonudi vatilo prvesi-
cutku turpu dikkun margmudenu. vidi-
cotunku eduru ganu kttdmun keduraganu
avrnpu god mdmulo turputtu konni gdu-
ludenu. mriyu vati yedutnunn margmu
uttrputtununn gdul margmu vle nudenu,
vati nidivicoppunnu vedlpu coppu nnu iviyu
kttbdenu; viti dvarmulunu a ritine kttb-
diyudenu. mriyu margpu mognu dksinpu
ttu gdulyokk thlupulvi vitiki thlupuludenu,
a margmu avrmuloniki povu nokniki tur-
puga nunn god yedutne yudenu. appu-
dayn nato itlnenu vidicotunku eduraganunn
uttrpu gdulunu dksinpu gdulunu prtisthit-
mulenvi, vati lone yehova snnidhiki vcu
yajkulu atiprisuddh vstu vulnu bhujice-
dru, akkd varu atiprisuddh vstuvulnu, anga
nevedymunu pappriharath blipsumasmunu
apradhpriharath blipsumasmunu ucedru, a
sthlmulu atiprisuddhmu. yajkulu lopti prvesi-
cunppudu prisuddh sthlmunu vidici byti
avrmuloniki pok akkdne tamu pricy ceyu
vstrmulnu ucvlenu; avi prtisthitmulenvi
gnuk jnul sbdhmen deninennu varu mut-
tunppudu varu verubttlu dhricukonvlenu.
atdu lopti mdirmunu kolucut mugici nnu
byтики todokuni turputtu cucu gummu
nku vcci cuttunu kolicenu. turpudisnu cut-
tunu kolkrto koluvga aiduvdl barlayenu.
uttr disnu cuttunu kolkrto koluvga aiduvdl
barlunu dksindisnu kolkrto koluvga aidu-
vdl barlunu, pscimdisnu tirigi kolkrto kolu-
vga aiduvdl barlunu telenu. naluguttlu atdu
kollicenu; prtisthitmen sthlmunu prtisthitmu
kani sthlmunudi prtyekprcutke dancuttu
nludisl aiduvdl barlugl ccaukpu god kttbdi
yudenu.

truvat atdu turputtu cucu gummmunku
nnu todokuni raga israyeliyu devuni prb-
havmu turpudikkun knbdenu; daninudi
puttin dhvni vistarjlmul dhvniyle vinbdenu,
ayn prka smucet bhumi prjvrillenu. naku
knbdu drsnmu, pttmunu nasmuceyutke
nenu raga naku kn bdn drsnmuvle nudenu.
mriyu kebaru ndi dggr naku knbdin drsnmu
vti drsnmulu naku knbdga nenu sagilb-
ditini. turputtu cucu gummpumarmgun
yehova tejomhim mdirmu loniki prvesicenu.
atm nnu etti lopti avrnmu loniki tisikoni
raga yehova tejomhinto mdirmu nidiyu-
denu. mdirmulonudi yokdu nato mat-
ladinttu naku sbdmu vinbdenu. appudu
nayodd nilicinvadu nato itlnenu. nr pu-
truda, yidi na gdde sthlmulu, na padp-
ithmu; ikkd nenu israyeliyulmdhy nity-
munu nivsice dnu, varu iknu jartvmucesi
tm rajul klebrmu lku unnt sthlmulu ktti,
tamennu tm rajulennu na prisuddhnam-
muna apvitprckyuduru, nakunu varikini
mdhy god matmuci na gdpdggr vari
sthlmul gdplnu, na dvarbdhmuldggr vari
dvar bdhmulnu ktti, tamucesin heykriylet
na prisuddhnammunku dsn klutuke varu
hetuvu leri gnuk nenu kopavesudne varini
nasnu cesitini. varu jartvmu mani, tm
rajul klebrmu lnu nayoddnudi durmunku
konipoyinyedl varimdhynu nenellppudunu
nivsitunu. kabtti nrputruda, israyeliyulu
tamu cesin dosmulnubtti siggupduntlu i
mdirmunu variki cupicum, varu dani
vekhri knipettvleni. tamu cesinvatnni-
tinibtti varu siggupdinyedl, mdirmuyokk
vekhri dani yerpattu bhirm sthanmulnu
atrgmsthanmulnu daninigurcin mryad lnni-
tini vidhulnnitini dani acarmulnu krm-
mulnu variki knupci, varu a acarvidhulnni-
tini gekoni acricuntlu varu cucucudga va-
tini vrayi cumu. a mdirmunugurcin vidhi
yednga prvtmu mid daniki ceriken sthlm-
tyu atiprisuddhmu, mdirmunugurcin vidhi
yidiye. murl kolcoppun blipithmuyokk kolt
etnga muredu, anga muredu jenedu blip-
ithmu nku pithmoki yudvlenu. dani dolupu
mure dettunu muredu vedlpunu cuttu dani
curu jenedu vicitrmen pnigldiganu udvlenu.
nelmid ktt bdn dolupu modlukoni kridi cu-
ruvrkunu ettu redu murlu, vedlpu muredu
mriyu cinn curu modlukoni pedd curuvru
nalugu murlu, dani vedlpu muredu. de-
vuni kodynu bhagmu nalugu murlu de-
vagni gudmunudi peki nalugu kommu lu-
denu, devagnigudmu pdredu murl kolt glde
cccaukmuga nudenu. mriyu curu nidi viyu
vedlpunu nludisl pdunalugu murlu, dani cut-
tununn acu jenedu, dani cuttuy muredu,
dolpu okti yudenu, danikunn metlu turpu
ttudenu. mriyu atdu nato itlnenunrpua-
truda, prbhven yehova selviccundngai

bli pithmu kttbdin pimmt danimid rktmu clli, dhn blulu arpicutke vidhulnubtti ilagun jrigip vlenu. prbhuvgu yehova selvicundemngapricryceyutke na snnidhikivccu sadoku sta npu leviyulgu yajkulkul pap-pri hararthbli arpi cutke kodenu iyyvlenu. varu dani tisikoni papprihararthbbliga nr-pici, bli pithmunku pray scittmu ceyutke dani rktmulo kocemu tisi dani nalugu kom-mulmidnu curuyokk nalugu mullmidnu cut-tununn acumidnu cmrvlenu. truvat pap-prihararth blyigu eddunu tisi prisuddh sthlmu avtl mdirmunku cerin nirnysthlmulo danini dhnmu ceyvlenu. redv dinmun pap-prihararthbbliga nirdosmen yok mekpillnu arpip vlenu; kodecetnu blipithmunku pap-pri harmu cesintlu mekpillcetnu pappri-harmu ceyvlenu. dani nimi ttmu pap-priharmu ceyut calicin truvat nirdosmen kodenu nirdosmen pottelunu arpipvlenu. yehova snnidhiki vatini tega yajkulu vati md uppuelli dhnbliga yehovaku arpip vlenu. edu dinmulu vruga pappriharardhbliga ok mekpillnu ok kodenu nirdosmen ok pot-telunu varu siddhprcvlenu. edu dinmulu yajkulu bli pithmunku prayscittmu ceyucu danini pvitr prcucu prtisthicucu nudvlenu. a dinmulu tirin truvat enimidv dinmu mod-lukoni yajkulu blipithmumid mi dhnblulu mi smadhanblulu arpiga nenu minnu ngikricednu; ide prbhuvgu yehova vakku.

44

turputttu cucu prisuddhsthlmuoyokk byti gummpu margmunku atdu nnu todukoni raga a gummmu muybdi yudenu. atdu yehova nato i mat selviccenuisrayeliyul devuden yehova i gummmudvara prvesicenu gnuk e manyudunu danidvara prvesipkuduntlu en-dunnu tiybdkud adi muybdiye yudunu. adhipti yguvadu tn adhiptymunubtti yehova snnidhini aha rmu bhujicunppudu atdect kurdunnu; atdete mtpmargmuga prvesici mtpmarg muga bytiki povlenu. atdu ut-trpu gummmu margmuga mdirmu edutiki nnu todukoni vccenu. atlo yehova tejomhi mto yehova mdirmu nidiyudut cucu nenu sagilpdga yehova naku selviccundemngan-putruda, yehova mdirmunu gurgin kttd lnni-tini vidhulnnitini nenu niku telijeyucun-nanu; niv mssu nilupukoni a sgulnni-tini cucu cevinibettumu. mriyu prisud-dhsthlmulonudi povu margmulnniti dvara mdirmulopliki vccutnu gurgi yocicumu. tirugabatuceyu israyeli yulku i mat prk-tipumprbhuvhen yehova selviccundemngais-rayeliyulara, yidivrkul miru cesin heykriyl-nni calunu. ahamunu krovvunu rktmunu miru na krpicunppudu na prisuddhsthlmulu udi dani npvitrprcuntlu hrdymdunu, srirdmudu sunnti leni anyulnu daniloniki miru to-dukoniraga varu mi hey kriylnnitini ad-

harmucesikoni na nibdhnnu bhg prciri. nenu mikppgicin na prisuddhmen vstuvu lnu miru kapadk, varu kapadvlenni miku maruga anyulnu ucitiri. kabtti prb-huven yehova selviccundemngahrdymdunu, srirdmudu sunntileni anyule yudi israyeli yulmdhy nivsicuvarilo evdunu na prisud-dhsthlmulu prvesipkuddu. mriyu is-rayeliyulu nnu visrjici tm vigrhmulnu anus-ripga, varitokud nnu visrjicin leviyulu tm dosmunu bhricuduru. ayinnu varu na prisuddhsthl mulo pricryceyuvanu, na mdirmunku dvar palkule mdir pricry jrigicu-varu, prjlk bduluga vare dhnbli psuvulnu bli psuvulnu vdhicuvaru, pricryceyutke vare jnul smks mun niymipbdinvaru. vigrhmul edut jnu lku pricarkule israyeliyulu tot-rilli papmu ceyutku varu karkuleri gnuk nenu variki virodhi netini; varu tm dosmunu bhricuduru; ide prbhu ven yehova vakku. tm avmanmunu tamu cesin heykriylku ravlsin siksnu varnubhvicu duru; varu ya-jktvmu jrigicutke na snnidhiki rakuddu, prisuddh vstuvulnu gani atiprisuddh vstu-vulnu gani muttkuddu. ayite na mdir sbdhen pni attini danilo jrgu pnulnni-tini vicaricucu danini kapadu variniga nenu varini niymicucunnu. israyeliyulu nnu visrjipga na prisuddhsthl srksnnu knipettu sadoku sttivargu leviyulen yajkulu pricry ceyutke na snnidhiki vcci vare na snnid-hini nilici, krovvunu rktmunu naku arpicut-uru; ide prbhuvgu yehova vakku. vare na prisuddhsthlmulu prvesituru, pricry ceyutke vare na blyoddku vturu, vare nenppgicin danini kapaduduru; ide prbhuvgu yehova vakku. varu lopti avrnpu gummmul-loniki vccunppudu jnupnarbttlu dhricukon-vlenu. lopti avrnpu gummmuldvara varu mdirmun prvesici pricryceyunnpu-dell boc-cucet cesin bttlu varu dhripkuddu. avise-nar pagalu dhricukoni ndumulu jnup narbtt ktukonvlenu, cemt putticeunde-dennu varu dhripkuddu. byti avrnmu-loniki jnulyoddku varu vellunppudu tm prtisthit vstrmulnu tiykpovutcet jnulu prtisthipkuduntlu, tm pricry sbdhen vstr-mulnu tisi prtisthitmulgu gdullo vatini uci, veru bttlu dhripvlenu, mriyu varu tm tllu ksaurmu ceyicunkuddu, tlve-druklu perug niyyk ktterto matrmu va-tini ktiripvlenu. lopti avrnmulu coc-cunpudu e yajkudunu draksarsmu pan-muceykuddu. varu vidhv radrennu vidu-vbdindaninennu pedlicesikon kuddugani is-rayeliyul sttivargu knylnennu, yaj kulku bharyle vidhvradruga nunn varinennu ce-sikonvccunu. prtisthitmendedo prtisthitmu kanidedo pvitrmendedo apvitrmendedo knu gonutku varu na jnulkul nerpuntlu jnulu vya-jiyemadunppudu na vidhulnubtti variki tirpu tirutke varu tirprulaga niymipbduduru. nenu niymicin vidhulnubttiye kttdlnubt-

tiyu na niyamkkalmulnu jrupuduru; na vis-rati dinmulnu acricuduru. tdridiyu tli-lidiyu kumarunidiyu kumartediya shodruni-
 diyu pedli kani shodridiye svmunumutti atu
 pdvccunu, ayite mri e mnusysvmunugani
 mutti atupd kuddu. okdu atupdi sucirb-
 hueten truvad edu dinmulu lekkici prisud-
 dhsthlmulo pricry ceyutke lopti avrnmuloni
 prisuddhsthlmunku vccinvadu atdu tnkorku
 papprihararthbli arpipvleni; ide prbhuen
 yehova vaku. variki svasthymedga nene
 variki svasthyumu, isra yeliyullo vari ketma-
 trmnu svasthyumu iyy kuddu, nene variki
 svasthyumu. nevedymulunu papprihararth
 blimasmunu apradh prihararth blimasmunu
 variki aharvmunu, israyeliyulcet devuniki
 prtistitmulgu vstuvulnniyyu varivi. mi
 prtisthi tarpmulnnitilonu toliculu vatnni-
 tilonu modtivyiu, prthm phlmulnniti lonu
 modtivyiu yajkulvgunu; mi kutubmulku
 asirvadmu kluguntlu miru muduga pisikin
 pidi muddnu yajkulkiyyvleni. pksullonu
 psuvul lonu tnkutanu cecidaninigani cilcb-
 dindanini gani yajkulu bhujipkuddu.

45

miru citlvesi desmunu vibhagicunppudu
 bhumilo ok bhagmunu prtisthitarpnmuga
 yeho vaku prtisthipvleni. daniki iru-
 vdiyeduvél kol krrl nidiviyyu pdivel kolkrrl
 vedlpunu ud vleni, i srihddulnnitiloganunn
 bhumi prtisthit mgunu. daniilo prisud-
 dhsthlmunku aiduvdl kol krrl cccaukmu er-
 pdvleni; daniki nludisl ebbi murl medan-
 mudvleni, koluvbdin yi sthlmu nudi iru-
 vdiyeduvél kolkrrl nidiviyyu pdivel kolkrrl
 vedlpunugl yokcotu koliciveyvleni. adulo
 mha prisuddhsthlmuga unn prisuddhsthlm
 mudunu. yehovaku pricryceyutke ayn snnid-
 hiki vcci pricryceyucunn yajkulu erpa
 ten a bhumi prtisthit sthlmuga ecbdunu;
 adi vari yidlkun nivesme prisuddhsthlmunku
 prtisthitmuga udunu. mdirmulo pricry
 ceyucunn leviyulu idlu kttukoni niviscuntlu
 iruvdiyeduvél kol krrl nidiviyyu pdivel kolkrrl
 vedlpunu gl yok prdesmunu variki svasthy-
 muga iruvdi gdulnu erpatu ceyvleni. mriyu
 pttmunke ayiduvel kolkrrl vedlpunu iru-
 vdiyeduvél kol krrl nidiviyyugl yok prdesmu
 erpatu cey vleni. adi prtisthitmgu
 bhagmunku sriga ud vleni, israyeliyulk-
 drik i adi svasthyumuga udunu. mriyu
 prtisthit bhagmunkunu pttmnu nke yer-
 pdin prdesmunkunu eduruga vatiki pd mt-
 ganu turpaganu, prtisthitbhagmunkunu ptt-
 mnu nke yepdin desmunkunu iruprkl ad-
 hiptiki bhumi nerpatuceyvleni. pdmtinudi
 turpu vrku dani koluvga adiyok gotrsham-
 munku sripdu nidivigide yudvleni. ad-
 hipti yik na jnulnu badhipk vari gotr-
 mulnubtti bhumi atyu israyeliyulku niymi-
 cuntlu adi israyeliyullo atniki bhusvasthy-

muga udunu. mriyu yehova i mat selvic-
 ucunnadu israyeliyul adhiptulara, miru
 jrigicin blatkarmunu docukonin dopunu
 calunu; alagu ceyut mani na jnul sommunu
 aphripk niti nyaymul nnusrici nducukonudi;
 ide prbhuvgu yehova vaku. khra tra-
 sulnu khra pdini khra tumunu okkte pdiyu
 okkte tumunu mirucukonvleni. tumu pdu-
 mulu pdiyv palu ptunde yudvleni, pdumu
 miku priman muga nudvleni. tulmakti-
 tiki iruvdi cinn mul yettunu, arvise yokti-
 tiki iruvdi tulmul yettunu, iruvdiyeduvél tul-
 mul yettunu pdunedu tulmul yettunu ud-
 vleni. prtisthitarpnl i prkarmuga cel-
 lipvleni. nut enubdi pll godhumllo mudu
 pllvttunnu nut enubdi pllyvlló mudu pllv-
 tunnu cellipvleni. telmu cellicundetlga
 nut enubdi pll nunele pdiyu muppatikv-
 tun cellipvleni. tumu nut enubdi pllu
 pttundgunu. mriyu israyeliyul nimittmu
 prayscittmu ceyutke nevedymunkunu dhn-
 blikini smadhan blikini mci meputgilin gorr
 llo mdku reduvdlló okdanini tevleni. is-
 rayeliyulloni adhiptiki cellipvlsin yi arp nmu
 i prkarmuga teccutku desmunku cerin jnul-
 drunu bddhuleyuduru. pdugllonu, ama vasy
 dinmullonu, visratidinmullonu, isra yeliyulu
 kudukonu niyamkkalmullonu vad bdu dhn-
 blulnu nevedymulnu panarpmulnu sricucut
 adhipti bharmu. atdu israyeliyul nimittmu
 prayscittmu ceyutke papprihararth blip-
 suvulnu nevedymulnu dhnblulnu smadh-
 an blipsuvulnu sidhdprevleni. prbh-
 uvgu yehova selviccundemngamodti nel
 modti dinmun nirdosmen kodenu tisikoni
 prisuddhsthlm nimittmu papprihararth-
 bli nrpiv vleni. etlga yajkudu pappri-
 hararthbli psu rktmu kocemu tisi, mdripu
 dvarbdhmulmidnu blipithvu curu nalugu
 mullmidnu lopti avrnpu vakiti dvarbdhmul-
 midnu proksipvleni. teliyk ptpipoyin varini
 vidipicuntluga mdirmu nku praysci ttmu
 ceyutke nel yedv dinmdu alagu ceyvleni.
 modti nel pdunalugv din mun pskapdug
 acripvleni; edu dinmulu dani nacripvleni.
 adulo puliyini aharumu tinvleni. a dinmun
 adhipti tnkunu desmunku cerin jnuldrikini
 papprihararthbligla ok yeddunu arpipvleni.
 mriyu edu dinmulu atdu nirdos men yedu
 edlnu edu pottitellni tisikoni, dinmok titiki
 ok yeddunu ok pottellunu dhnbligla yeho-
 vaku arpipvleni; mriyu anudinmu okkókk
 mekpillnu papprihararthbligla arpip vleni.
 mriyu eddóktitellni pottelóktitellni tumu
 pidipttin nevedymu ceyvleni. tumu okti-
 tiki mudu pll nune yudvleni. mriyu edv nel
 pdunedv dinmun pdug jrugucudga yajkudu
 edu dinmulu pdug acricucu pap prihararth-
 bli visymulonu dhnblivisymulonu nevedy
 visymulonu nune visymulonu a prkarmugane
 ceyvleni.

prbhuven yehova selviccundemngaturpu ttu cucu lopti avrnpu gummmu, pniceyu aru dinmulu muybdyudi, visrati dinmunnu ama vasy dinmunnu tiybdyudvlenu. adhipti byt mtpmunku povumargmuga prvesici, gummpu dvarbdhmul dggr niluvbdga, yajkulu dhnblipsuvulnu smad-hanblipsuvulnu atniki siddh prcvlenu; atdu gummmudggr niluvbdi aradhncesin truvat velupliki povunu, ayite saykalmu kalmunupe gummmu muykuddu. mriyu visratidinmullonu amavasyllonu desjnulu a tlpudggr niluvbdi yehovaku aradhñ cey vlenu. visratidinmun adhipti yehovaku arpip vlsin dhnbl yednga, nirdosmen aru gorr pilllunu nirdosmen yok pottelunu. potteluto tumeđu pidigl nevedymu ceyvlenu, gorrpillto kud stikikoldi nevedymunu, tumu oktitiki mudu pll nuneyu tevlenu. amavasyñadu nirdosmen cinn kodenu nirdosmen aru gorr pilllunu nirdosmen yok pottelunu arpipvlenu. nevedymunu siddh-prcvlenu, edduton pottelutonu tumeđu pidini gorrpillto stikikoldi pidini arpipvlenu, tumu oktitiki mudu pll nune nevedymu ceyvlenu. adhipti prvesicunppudu gummpu mtpmargmuga prvesici atdu a marg mugane velupliki povlenu. ayite desjnulu niyamk kalmulydu yehova snnidhini ara dhn ceyutke vccunppudu uttrpu gummpu margmuga vccin varu dksinpu gummpu margmuga vell vlenu, dksinpu gummpu margmuga vccinvaru uttrpu gummpu margmuga vel-lvlenu. tamu vccin darine yevrunu tirigipok adrunu tinnga velupliki povlenu. adhipti varito klisi prvesipga varu prvesicuduru, varu bylu vellunppudu adrunu kudi byluvel-lvlenu. pdugdinmullonu niyamk kalmullonu eddutogani potteluto gani tumeđu pidiyu, gorrpillto stikikoldi pidiyu, tumu oktitiki mudupll nuneyu nevedymuga arpip vlenu. yehovaku sveccharpnmen dhnbl nennu sveccharpnmen smadhanblinennu adhipti yrpıcunppudu turputttu gummmu tiyvlenu; visrati dinmun arpicuntlu dhnblini smad-hanblini arpici vellipovlenu; atdu vellipoyin truvat gummmu muybdvlenu. mriyu prtı dinmu nirdosmen yedadi mg gorrpillnu dhn bliga arpipvlenu; anudinmu udymun danini arpipvlenu. mriyu anudinmu udymun danito nevedymu ceyvlenu. adi etlga tumeđu godhum pidilo arv palunu pidi kluputku pidi nuneyu nudvlenu; ivi evrunu rdduprceni nity men kttldu. gorrpillnu nevedymunu nunenu anudinmu udymunne nitydhnbliga arpipvlenu. prbhuven yehova selviccundemnga adhipti tn kumarullo evnikennu bhumi iccin yedl adi ytni kumaruniki svasthymendun atni kumarul dgonu. adi varstvmuvln vccin danivti svasthymu. ayite atdu tn pni varilo evni kennu bhumi

iccinyedl vidu dl svtsrmuvrke adi vani hkke truvat adhiptiki mrl vccunu; appudu atni kumarulu atni svasthymunku matrmu hkkudarulguduru. jñulu tm svasthymu nnubh vipkud adhipti vari bhumini akr-mipkuddu; na jñulu tm bhumilnu vidici cedripokuduntlu atdu tn bhumilonudi tn kumarulku bhagmul niyyvlenu. pimmt atdu gummpu mdhygodmargmuga uttr dis cucucunn yajkulu erpdin prtisthit-men gdulloniki nnnu tisikoniraga acct venumttu pscimdikkun sthlmokti knbdenu. prtisthitmulgu vstuvulnu byti avrnmuloni konivcciyaj kulu jñulu prtisthitcutke varu apradhprihararth blipsumasmunu papprihararth blipsumasmunu vducu nevedymulnu kalcucudu sthlmidiye yni natoceppi atdu byti avrnmuloniki nnnu tisikonivcci avrnpu nalugu mullnu nnnu trippga, avrnmuyokk mulmulnu mriyok avrnmunntu knbdenu. avrnpu mulmulnu avripbdin avrnmokti knbdenu. okkokkti nluvdi murl nidiviyu muppdı murl vedlpunu gligi nalugunu ekprımanmuga uđenu. mriyu a nalugitilonu cuttu pktiganunn atkludenu, cuttununn atkl krid poyiludenu. idi vtceyu-vari sthlmı, ikkd mdırpırcarkulu jñulu teccu blipsumasmunu vdudurnı ayn nato ceppenu.

47

atdu mdırpı gummmunku nnnu todukoni... vccenu; mdırmu turpumukhmuga uđenu, nenu cudga mdırpı gdpkridnudi nıllu ubiki turpuga parucudenu. a nıllu blıpthmunku dksin muga mdırpı kudıprkknu kridnudi parucudenu, pimmt ayn uttrpu gummpu margmuga nnnu ndıpci cuttu trippi tur-punku povudarini bytigummmunku to-dukoni vccenu. nenu cudga acct gummpu kudıprkknu nıllu ubiki parucudenu. a mñusyudu kolnulu cet ptukoni turpu marg mun bylu velli veyyi murlu kolici a nıllgud nnnu ndıpıga nıllu cıldm lotudenu. ayn mri veyyi murlu kolici nıllgud nnnu ndıpıga nıllu mokall lotudenu, ik ayn veyyi-murlu kolici nıllgud nnnu ndıpıga nıllu mol lotudenu. ayn iknu veyyi murlu koluvga nıllu mikkıli lote nenu dat lent ndi knbdenu, dat vilulekud idvılsint nırugl ndıyayenu. appudayn nato itlñenunrpı-truda, nivu cucıtvıgıda ani ceppi nnnu mrl ndi yıddrıki todukonıvccenu. nenu tırigi-raga ndıtırmun ıru prkkl cetlu vıstarmuga knbdenu. appudayn nato itlñenu nıllu ubiki turpuganunn prdes munku parı ar-baloniki dıgi smudrmulo pdunu, appudu smudrpunıllu mcınnılu agunu. vđıga parı i ndi vccucotnıll jılcımlnnıyu brdu kunu. i nıllu akkdıki vccutvln a nıru mcı nıll-gunu gñuk ceplu bhu vıstarmulgunu; i ndi yekkdıki paruno akkd smstmunu brdukunu.

mriyu daniyodd engedi pttmnu modlukoni enegla yimu pttmuvvrkunu ceplu pttuvaru dani prkkl nilici vllu veyuduru; mhasmudrmulo nunntlu skl jati ceplunu daniydu bhu vistar muga nudunu. ayite a smudrpnu burd sthlmu lunu ubisthmlununu upuglveyudi bagukak yudunu. nditirmun iruprklk aharmiccu skl jati vrksmulu perugunu, vati akulu vadi povu, vati kaylu eppitkini ralvu. i ndiniru prisuddh sthlmulonudi parucunndi gnuk acetlu nel nelku kaylu kayunu, vati pdlu aharmunkunu vati akulu ausdhmunkunu viniyogicunu. prbhuvhen yehova selviccundemnga sri hddulnubtti israyeliyu pdredu gotrmul prkarmu miru svasthymuga pcukonvlsin bhumi yidi; yosepu stiki redu bhagmuliiyvlenu. nenu prmanmucesi mi pitrulku i desmu icci tini gnuk emiyu bhedmulekud milo prtivadunu danilo svasthymunodunu; ilagun adi miku svasthymgunu. uttr dikkun sedadunku povu margmun mha smudrmu modlukoni hetlonuvrku desmunku srihddu. adi hmatunkunu berota yunkunu dmsku srihddunkunu hmatu srihddu nkunu mdhynunn sibryimunkunu hvanu srihddunu anakonu mdhysthmlen hajerunkunu vyapicunu. pdmti srihddu hsrenanu anu dmsku srihddu pttmnu, uttrpu srihddu hmatu; idi miku uttrpu srihddu. turpudikkun hvanu dmsku giladulkunu israyeliyu desmunkunu mdhy yordanundi srihdduga udunu; srihddu modlukoni turpu smudrmuvrku dani koluvlenu; idi miku turpu srihddu. dksindikun tamaru modlukoni kadesunoddnunn meriba utlvrkunu ndi margmun mhasmudrmunku mi srihddu povunu; idi miku dksinpu srihddu. pscimdikkun srihddu modlukoni hmatunku povu margmu vrku mhasmudrmu srihdduga udunu; idi miku pscimdikkun srihddu. israyeliyu gotrmul prkarmu i desmunu miru pcukonvlenu. miru citluvesi mikunu milo nivsici pillu knin prdesulkunu svasthymulnu vibhjicu npudu israyeliyullo desmu puttinariniga a prdesulnu miru ecvlenu, israyelu gotrikulto patu tamunu svasthyu noduntlu mivle varunu citlu veyvlenu. e gotrmulo prdesulu kapurmuduro a gotr bhagmulo miru variki svasthyu iyyvlenu; ide prbhuvhen yehova vakku.

48

gotrmul perulu ivi; daniyu kokbhagmu .. adi uttrdikkun srihddunudi hmatunkupovu margmuvrku hetlonunkupovu srihdduvrkunu hsre nanu anu dmsku srihdduvrkunu hmatu srihddu margmun turpuganu pdmrganu vyapicu bhumi. danuyokk srihddunanukoni turpu pdmrluga aseriyluku ok bhagmu. aseriyl srihddu nanukoni turpu pdmrluga nphtaliyulku ok bhagmu. nphtali srihddunu anakoni turpu pdm

rluga mnsseyulku okbhagmu. mnsseyul srihddunu anakoni turpu pdmrluga ephrayi miyulku ok bhagmu. ephrayimiyul srihddunu anakoni turpu pdmrluga rubeniyulku ok bhagmu. rubeniyul srihddunu anakoni turpu pdmrluga yudavariki okbhagmu. yudavari srihddunu anakoni turpu pdmr luga miru prtisticu prtistit bhumi yudunu. dani vedlpu iruvdiyedu vel kolkrllu; dani nidivi turpunudi pdmrvrku tkkinbhagmul nidivi vlene yudunu; prisuddhsthmlu dani mdhy udvlenu. yehovaku miru prtisticu prdesmu iruvdiyedu vel kolkrll nidivi yu pdivel kolkrll vedulpune yudvlenu. i prtisthitbhumi yajkuldgunu. adi uttrdikkun iruvdiyedu vel kolkrll nidivi yu pdmti dikkun pdivel kolkrll vedlpunu turpudikkun pdivel kolkrll vedlpunu dksin dikkun iruvdiyedu vel kolkrll nidivi yu udvlenu. yehova prisuddhsthmlu dani mdhy udunu. idi sadoku sttivare naku prtistipbdi nenu vari kppgicin danini kapadu yajkul dgunu; elynga israyeliyulu nnu vidicipoga migilin leviyulu vidicipoyintle varu nnu vidicipoledu. prtisthit bhumi yu leviyu srihddudggr varikok cotu erpatgunu; adi ati prisuddhuga ecbdunu. yajkul srihddunu anakoni leviyu kokcotu nerpatuceyvlenu; adi iruvdi yiyidu vel kolkrll nidivi yu pdivel kolkrll vedlpuneyudunu. dani nidivi yu iruvdi yiyidu vel kolkrllunu vedlptyu pdi vel kolkrllunu udunu. adi yehovaku prtisthitmen bhumi gnuk danilo ematru bhagmennu varu ammkuddu, bduluga iyykuddu, a bhumi yokk prthm phlmulnu itrulnu anubhvipniyy kuddu. iruvdi yiyidu vel kolkrll bhumi nani koni vedlpun migilin ayidu vel kolkrllug cotu gramkthmuga erprcbinde, pttmiloni nivesmulunku medanmulunku akkrkuvvcunu; dani mdhy pttmnu ktbdunu. dani priman vivrmednga, uttrdikkun naluguvelaiduvdl kolkrllu, dksin dikkun naluguvelaiduvdl kolkrllu, turpu dikkun naluguvelaiduvdl kolkrllu, pdmti dikkun naluguvelaiduvdl kolkrllu. pttmnu nku cerin khalisthlmu uttrputtun reduvdl yebdi kolkrllu, dksinputtun reduvdl ebdi kolkrllu, turputtun reduvdl ebdi kolkrllu, pdmti ttun reduvdl ebdi kolkrllu udvlenu. prtisthit bhumi anakoni migilin bhumi phlm pttnmulo kstmucet jivicuvariki adharmuga udunu. adi prtisthitbhumi anakoni turpu ttun pdivel kolkrllunu pdmtittun pdivel kolkrllunu udunu. e gotrpuvarennu pttnmulo kstmucesi jivicuvaru danini sagubdiceyuduru. prtisthit bhumi yu iruvdi yiyidu vel kolkrll ccaukmuga udunu; danilo nalugv bhagmu pttnmunku erpatu ceyvlenu. prtisthitsthanmunkunu pttnmunku erpatu cev bdn bhagmunkunu iru prkklunn bhumi, anga turpudisnu prtisthitsthanmuga erpdin yiruvdi yiyidu vel kolkrllunu pd mti disnu gotrsthan muluga erpdin

yiruvdi yyidu vel kolkrrlunu gl bhumini
yanukonusthanmu adhiptidgunu. prti
sthit sthanmunu, mdirmunku prtisthipbdin
sthanmunu daniki mdhyga udunu. yudavari
srihddu nkunu benyaminiyul srihddunkunu
mdhyganunn leviyul svasthymunu pt-
tnmunku erpaten sthan munu anukonu
bhumilo adhipti bhumiki loga unndi adhipti
dgunu. turpunudi pdmtivrku koluvga
migilin gotrmulku bhagmulu erpa tgunu.
benyaminiyulku ok bhagmu, benyami niyul
srihddunu anukoni turpu pdmrluga simy-
oniyulku okbhagmu; simyoniyul sri hddunu
anukoni turpu pdmrluga issakhariyu lku
okbhagmu issakhariyul srihddunu anukoni
turpupdmrluga jebuluniyulku okbhagmu,
jebuluniyul srihddunu anukoni turpu pd
mrluga gadiyulku okbhagmu; dksindikkun
tamarunudi kadesulonunn meriba utlvrku
ndivebdi mhasmudrmuvrku gadiyulku
srihddu erpdunu. miru citluvesi israyeliyul
gotrmu lku vibhagipvlsin desmu ide. vari-
vari bhagmulu ive. yide yehova yiccin ajn.
pttnsthan vesalyt etnga, uttrmun nalugu
vel aiduvdl kolkrrl primanmu. israyeli
yul gotrpu pellnubtti pttnpu gummmulku
pellu pettvlenu. uttrputttun rubenudniyu,
yudadniyu, levidniyu mudu gummmu-
ludvlenu. turputttu naluguvel aiduvdl
kolkrrl pri manmu gl di. a ttun yosepud-
niyu benyaminu dniyu danudniyu mudu
gummmuludvlenu. dksinputttu nalugu vel
aiduvdl kolkrrl pri manmu gl di. a ttun
simyonudniyu issakharu dniyu jebulunud-
niyu mudu gummmuludvlenu. pdmtittu
naluguvel aiduvdl kolkrrl priman mug di. a
ttun gadudniyu aserudniyu nphtali dniyu
mudu gummmuludvlenu. dani kevarmu
pdunenimidivel kolkrrl primanmu. yehova
yudu sthlmn natnudi a pttnmunku peru.

ujjiya yotamu ahaju hijkiya anu yudarajul dinmullonu, yehoyasu kumaru den yrobamu anu israyeluraju dinmullonu beyeri kumaru den hoseyku prtyksmen yehova vakku. modt yehova hoseydvara i mat selviccenunulu yehovanu visrjici bhuga vybhiciriciyunnaru gnuk nivu poyi, vybhicarmuvl puttin pillnu tisikonumu ani ayn hoseyku ajn iccenu. kabtti atdupoyi diblyimu kumarteyen gome runu pedlicesikonenu. ame grbhvtiye atnikok kumaruni knga yehova atnito ilagu sel viccenutniki yejreyelni perupettumu. yejre yelulo yehu yitivaru klugjesikonin rkt dosmunu btti ik kotkalmunku nenu varini siksitudu, israyeluvarki rajymudkud tisi vetunu. a dinmun nenu yejreyelu loylo israyelu vari villunu virutunu. pimmt ame mrl grbhvtiye kumartenu knga yehova atniki selviccindemgadiniki loruhamu anga jali nodnidi ani peru pettumu; ikmidt nenu isra yeluvakiniki ksmicnu, varyiedl jalipdnu. ayite yudavariyedl jalipdi, villu khdgmu yuddhmu gurmulu rautulu anu vatitced kak tm devuden yehovacetne varini rksitudu. loru hama (jalinodnidi) paluvidicin truvat tlli grbvtiye kumaruni kninppudu yehova prvtku selviccindemngamiru na jnulu karu, nenu miku devuden yudnu gnuk loamim (najnu kadni) yitniki peru pettumu. israyeliyl jnshkyu amitme lekkleni smudrpu isukt vistarmgunu; e sthlmumiru na jnulu karnmat jnulu varito ceppuduro a sthlmunne-miru jivmugl devuni kumaruleyunna rni varito ceppuduru. yudavarunu isra yeluvurun ekmuga kudukoni, tm pen noknine prdhanuni niymicukoni tamunn desmulonudi byluderuduru; a yejreyelu dinmu mha prbha vmugl dinmuganudunu.

miru na jnulni mi shodrultonu jali nodinvarni mi svdesiyultonu miru ceppudi. nenu dani bttlu perikivesi puttin native danini digbruralinigacesi, padu petti yedipoyin bhumii vlenu uci, dpptic lypckuduntlu, mi tlli pokiri cupu cudkyu dani stnmulku purusulnu cercukonkyu nuduntlu miru ameto vadicudi; adi naku bhary kadu, nenu daniki penimitini kanu; dani pillu jarsttiye yunnaru, vari tlli vesyatvnu cesiyyunndi, varini knndi avmankr men vyaparmu ceyundi gnuk varyidu nenu jalipdnu. adinaku annpanmulnu gorr bocconu jnupnaryu telmunu mdymunu iccin na vitkadru nenu vetadudunnukonucunndi. mudl kce dani margmulku addmu veyudunu; dani margmulu daniki knbdkud god kttudunu. adi tn vitkadru vetadi varini edurkonlek povunu; et vedkinnu varu daniki knbd-

kyuduru. appudu adiipti kte purvme na sthiti bagug nudunu gnuk nenu tirigi na modti penimitiyoddku velludu nnukonunu. daniki dhany draksarstelmnu lnu vistarmen vedi bgarmulnu iccinvadnu nene yni vicaripk adi vatini byludevtku up yogrcenu. kabtti na dhanymunu na draksarstelmnu vati vati kalmullo iyyk diniyodd nudi tisiyvesednu. dani man srksnarthmen na gorrboconu jnupnaryu daniki dorkkud nenu ucukodunu; dani vitkadru cucucugda nenu dani pokiritnmunu byluprtunu, na cetilo nudi dani vidipicuvadokdunu lekpoovu. dani utsvkalmulnu pduglu amavasylnu visrati dinmulnu niyamkalmulnu manpitunu. ivi na vitkadru nakiccinjitmni adi tn draks cetlnu gurciyu ajurpuccetlnugurciyu ceppindi gda. nenu vatini lyprtunu, advijtulu vatini bhksicentlu vatini advile cetunu. adi nnu mrcipoyi nglupettukoni srgaricukoni byludevtku dhupmvesi yudutnu bttiyu dani vitkadru vetadiyudutnubttiyu nenu danini siksitudu; idi yehova vakku. pimmt danini aksrsci arnymuloniki konipoyi akkd danito premta matladudunu; akkd nudi danini todukonivcei daniki drakscetl-nittunu; akoru (srmgl) loynu niriksndvarmuga cesednu, balymun aiguptu desmulonudi adi vccinppudu na mat vinintlu adi icctnudi na mat vinunu; nivubylu ani nnu piluvkna purusudvu2 ani pilutuvu, ide yehova vakku. adi ik midt byludev-tl pellnu jnapkmunku teccukon kudnu avi dani not rakudnu nenu cesednu. a dinmun nenu na jnulpksmuga bhujtuvul tonu akaspskultonu nelnu prakujtuvultonu nibdhn ceyudunu. villunu khdgmunu yuddhmunu des mulo udkud manpici varini nirbhymuga niv sipjeyudunu. nivu nitymu nakuduntluga nenu nitinibtti tirputircutvlnnu, dyadaksinyumulu cuputvlnnu ninnu prdhanmu cesikodunu. nivu yehovanu eruguntlu nenu nmmkmunubtti ninnu prdhanmu cesikodunu. a dinmun nenu mnvi alkitunu; akaspu mnvi nenu alkipga adi bhumiyyokk mnvi alkitunu; bhumii dhany draksarstelmul mnvi alkipga avi yejreyelu3 ceyu mnvi alkitunu. nenu danini bhumiyyu nako-rke vittudunu; jalinodni daniydu nenu jalicesi kodunu; na jnu kanivaritomire na jnmni nenu ceppga varunive ma devudvu ani yduru; ide yehova vakku.

mriyu yehova naku selviccindemngais-rayeliyulu drakspdl adnu kori yitr devtlnu pujicinnu yehova varini premici ntlu, dani priyuniki isturale vybhicarinigy dani yoddku nivu poyi danini premicumu. kaga nenu pdunedu tulmul vediyu edumu yvlunu tisi koni daninikoni ameto itltini cal dinmulu na pksmun niliciyudi ye purusuni kudkyu vyb-

hicarmu ceykyu nivudvlenu; niyedl nenunu alagun nudunu. niscymuga israyeliyulu caldinmulu raju lekyu adhiptilekyu blinrpi pkyu nuduru. devtastbhmunu gani ephodunu gani grhdevtlnu gani yucukonkuduru. tru vat israyeliyulu tirigi vcci tm devuden yehova yoddnu tm rajen davidunoddnu vica rn ceyuduru. i dinmul atmdu varu bhy bhktulu kligi yehova anugrhmu nodutke ayn yoddku vtturu.

4

israyeluvarlara, yehova mat al kicudi. sty-munu knikrmunu devunigurcin jnanmumu desmdu lekpvot cuci yehova desnivasulto vyajyemaducunnadu. abddhsaksmu plu kutyu abddhmadutyu hty ceyutyu dogi licutyu vybhicricutyu vadukyeyu; jnulu kn-nmu vesedru, mankr nrhtycesedru. kabtti desmu prlapicucunndi, dani psuvulunu akas pksulunu kapursthuldrunu ksinicucunnaru, smudr mtsymulu kud gticipovucunnni. okdu mriyoknito vadicinnu pryojnmu ledu; okni gddicinnu karymu kakpovunu; ni jnulu yajkunito jgdmaduvarini polyunnaru. kabtti pglu nivu kuluduvu, ratr nitokud prvkt kulunu. ni tllini nenu nasnmucetunu. na jnulu jnanmulenivare niscucunnaru. nivu jnanmumu visrjicucunnavu gnuk naku yajkudvu kakud nenu ninnu visrjitunu; nivu ni devuni dhrm sastrmu mrcitivi gnuk nenunu ni kumarulnu mrtunu. tmku klimi kliginokoldi varu nayedl adhipapmu cesiri gnuk vari ghntnu nicsthitiki marcudunu. na jnul papmulnu ahamrug cesikoduru gnuk jnulu mri ydhikmuga papmu ceyvlenni varu koruduru. kabtti jnulku elago yajkulkunu alage sbhvicunu; vari prvrttnu btti nenu varini siksituunu, vari kriynubtti variki prtikarmu cetunu. varu yehovanu lksy petutmaniri gnuk varu bhojnmu cesinnu trpti podk yuduru, vybhicarmu cesinnu abhivrd-dhi nodk yuduru. vybhicarkriyulu ceyutcetnu draksarsmu panmuceyutcetnu mdypanmu cetnu varu mticediri. na jnulu tamu pettu konin krroydd vicarneyuduru, tm cetikrr variki sgti teliyeyunu, vybhicarmssu varini trov ttpipga varu tm devuni visrjici vybhicrituru. prvtmul sikhrmulmid blulnrpiture, kodlmid dhupmu veyuduru, sidhurvrksmul kridnu cinaruvrksmul kridnu mstkivrksmul kridnu nid mcidni actne dhupmu veyuduru; aduvlne mi kumartelu vesyleri, mi kodd-lunu vybhicarinuleri. jnulu tame vybhicarinulnu kududuru, tame vesylto sagtymuceyucu blul nrpiture gnuk mi kumartelu vesylgutnubtti nenu varini siksipnu, mi koddlu vybhicricutnu btti nenu varini siksipnu; vivcenleni jnmu nirmul mgunu. israyelu, nivu vesyvetivi; ayinnu yuda a papmulo palupodk povunugak. gilgalunku povddu; betavenunku povddu; yehova jiv-

mutodni prmanmuceyvddu. peyy modi tnm cupunttu israyeluvaru moditnmu cupiunnaru gnuk visalsthlmdu meyu gorr pillku sbhvicuntlu devudu variki sbhvip-jeyunu. ephrayimu vighrmulto kliskonenu, vanini alagunne yudnimmu. variki draksarsmu ceda yenu, ollu teliynivaru; mankr vybhicarmuceyu varu; vari adhipkarulu siggumalinvare avmankr men danini premituru. sudigali jnulnu cutti kottukonipovunu; tamu arpicin blulnubtti varu siggunoduduru.

5

yajkulara, namat alkicudi; israyelu varlara, cevini betti alocicudi; rajsttivar lara, ceviyoggi alkicudi, miru mispamid uri ganu taborumid vlganu unnaru gnuk mimmunu btti i tirpu jrugunu. varu miti lekud tirugu batucesiri gnuk nenu varindrini siksituunu. ephrayimunu nenerugudunu; israyeluvaru naku mrugenvaru karu. ephrayimu, nivu ip-pude vybhicricucunnavu; israyeluvaru apvit-ruleri. tm kriylcet abhytrprcbdinvaru varu tm devuniyoddku tirigi ralekpovuduru. varilo vybhicar mssasudutvln varu yehovanu erugk yuduru. israyeluyokk atisyaspdmu at-nimid saksymiccunu. israyeluvaranu ephrayimuvaranu tm dosmulo cikkipudi tottrillucunaru; varitokud yudavarunu tottrillucunaru. varu gorrlnu edlnu tisikoni yehovanu vedkbovoduru gani ayn variki tnnu mrugu cesikonindun variki knbdkudunu. yehovaku visvasghatkule varu anyulen pillnu kniri; ikok nel ayin trvat varu vari svasthymulto kud lymguduru. gibiyalo bakanadmu ceyudi, ramalo bur ududi; benyaminiyularami midiki siks vccucunndni betavenulo bobbbettudi. siksadinmun ephrayimu padepovunu; niscymuga jrugbovu danini israyeliyul gotrpuvariki nenu teliyeyucunnanu. yudavari adhip-tulu sri hddu rallnu tisiveyuvavilnenunaru; nillu prv hicintlu nenu varimid na ugrtnu kummritunu. ephrayimiylu manvpddhtinibtti prvrtip goru varu; varikdhik-srm klugunu, varu siksipbdi hisnoduduru badhipbududuru. ephrayimiylu lku cimmt purugvlenu yudavariki vtspurugu vlenu nenudunu. tanu rogi yvut ephrayimu cucenu, tnku pudu klugut yuda cucenu ap-pudu ephrayimu assuriyuloyoddku poyenu, rajen yarebunu pilucukonenu. ayite atdu ninnu svsthpcejald, ni pudu bagu ceyjald. elynga ephrayimiyluku sihmuvti-vadnu ganu yudavariki kodm sihmuvti-vadnaganu nenudunu. nene varini pttukoni cilcednu, nene varini konipovudunu, vidipicuvadokdnu lek povunu varu mnssu trip-pukoni nnnu vedkuvrku nenu tirigi na sthlmunku povudunu; tmku durvsth sbhvipga varu nnnu bhu sighrmuga vedkuduru.

mmu yehovayoddku mrludmu rdi, ayn mnlmu cilcivesenu, ayne mnlmu svsthrpcunu; ayn mnlmu kottenu, ayne mnlmu baguceyunu redu dinmulen truvat ayn mnlmu brdiki-cunu, mnmu ayn smukhmdu bdrucuntlu mudv dinmun ayn mnlmu sthirpcunu. yeho-
vanu gurcin jnanmu spadickodmu rdi; yeho-
vanugurcin jnanmu spadickonutku aynnu
anusricudmu rdi. udyumu tppk vccuri-
tini ayn udyicunu; vrsmuvle ayn mnyod-
dku vccunu; bhumini tdupuntti tolkri vrsmu
kdvri vrsmuvle ayn mnyoddku vccunu.
ephrayimu, ninnu nenemictunu? yuda,
ninnu nenemictunu? tellvargane knbdu
meghmu egripovuntlunu, pratkalman pdu
mcu aripovu ntlunu mi bhkti niluvkpovunu.
kabtti nenu cesin tirpulu veluguvle prka-
sicuntlu prvktlet nenu varini kotti bddlu
cesiyunnu, nanotimatl cet varini vdhi-
cinyunnu. nenu blini mnyoddku vccunu.
knikr-
mune korucunnu, dhnblukte devunig-
urcin jnanmu nakistmendi. adamu nib-
dhn mirintlu varu nayedl visvas ghatkule
na nibdhn nnu miriyunnu. giladu papat-
mul pttm mayenu, adulo nrhtkul adugujadlu
kn bducunni. bdiptodoglu pociyuduntlu
yajkulu pociyudi sekemu margmulo nrhty
cesedru; varu ghormen kamuktvmu jrigicu
vare yunnu, israyeluvare ghormen sgti
yokti naku knbdenu, ephrayimiyulu vybhi-
carkriylu abhyasmu cesedru, israyelu varu
tmnmunu apvitrprcu konedru. cerloniki vellin
na prjlnu nenu tirigi rppicinppudu o yuda,
atdu niku kot kalmu nirmyicunu.

nenu israyeluvareki svstht klugjeydlga
ephrayimu dosmumu somronu cedutnmumu
bylupducunndi. jnulu mosmu abhyasmu
cesedru, kollgadryi lopliki corbduduru, bdi
potu dogle byt docukoduru. tm kriyl cet
varu cikkupdi yunnu avi na smukhmunne
jriginnunm cedutnmumu ayn jnapkmu ce-
sikondni tmlu tamu anukoduru. varu ceyu
cedu tmnmu cuci raju stosisunu; varu
kllladut adhiptulu vini stosituru. rottelu
kalcu vadu mudd pisikin truvat muddtyu
poguvrku poyini adhihmuga vedimicesi
urkuduntlu var dru manni kamaturtgvare
yunnu. mn raju dinmun adhiptulu atni
draksars blmucet mtilli jbbupdiri; raju tane
aphaskulu celika dayenu. poyilo pdinttu
varu tm hrty mulnu matuloniki teccukoni
yunnu; tmlu rottelu kalcevadu ratriytyu
nidrpoyinnu udyumun poyi bhu mtmdi
kalucunndi. poyi kaluntlu vadrhu bhu
mtmdi tm nyayadhiptulu migiveyuduru,
vari rajuld runu kuliri, varilo nnnu sm-
ricuvadokdunu ledi. ephra yimu anyjnulto
klisipoyenu; ephrayimu evrunu trippiveyni

appmuvti vadayenu. anyulu atni blmumu
migivesinnu adi atniki teliykoyenu; tn
tlnid nersin vedruklu knbduncunnu adi
atniki teliydu. israyelu kunn atisyaspdmu
atnimid saksymu plukunu. it jriginnu
varu tm devuden yehovayoddku tirugyun-
naru, aynnu vedkk yunnu. ephrayimu
buddhileni pirikigudegl guvvyayenu; varu
aiguptiyulnu pilucukoduru. assuriyul yod-
dku povuduru. varu vellga nenu varipeni na
vl veyudunu, akaspsulnu okdu kottinttu
varini pdgottudunu, vari smajmunku nenu
prkticin prkarmu nenu varini siksitunu.
variki srm klugunu; varu nnnu visrjici
tppipoyiynnu; variki nasnmu klugunu;
varu namid tirugubatu cesiyunnu; variki
ksymu sbhvicunu. nenu varini vimocipko-
riyunnunnu varu namid abdd mulu ceppuduru
hrdy purvkmuga nnnu btimalukonk syylmid
prudi keklu veyu duru; nnnu visrjici dhany
mdymulu kavleni varu gupulu kududuru.
nenu variki buddhinerpi varini blprcinnu
varu namid duryocnlu ceyuduru. varu
tiruguduru gani srvonntuden vaniyoddku
tirugru; varu akkrkurani villuvle nunnaru;
vari ydhiptulu tamu pilikin grpu matlo
cikkupdi ktti palguduru. ilagun varu
aiguptudesmulo aphasymu noduduru.

baka ni notnu uci udumu, jnulu na nibdhn
ntikrmici na dhrmsastrmmu miriyunnu
gnuk pksiraju vralinttu struvu yehova mdir
munku vccunni prktipumu. varuma deva, is-
rayeluvarlmen memu ninnu erigiyunn varme
yni naku morpsettuduru; israyeliyulu sm-
margmmu visrjiciri gnuk struvu varini tru-
mmu. naku anukululukani rajulnu varu
niymicukoni yunnu, nenerugni adhiptulu
tmkucukoni yunnu, vigrh nirmanmdu tm
vedi bgar mulnu viniyogicutcet vatini pogot-
tukoni yunnu. somronu, ayn ni dudnu
(vigr hmu) visrjicenu na kopmu varimidiki
rgulu konenu. etkalmu varu pvrit nod-
jal kuduru? adi israyeluvare ceti pniye
gda? ksali danini cesenu, adi devmu kadu
gda; somronu cesikonni yi dud chinnabhin-
nmulgunu. varu galini vittiyunnu gnuk
prlyvayuvu variki kotygunu; vittindi pe-
rukadu, molk kadu, pt yettindi adi ptku vc-
cinyedl anyulu dani tiniveturu. israyeluvare
tiniveybduduru; evrikini istmukani ghtmu-
vtivare anyjnullo nuduru. advi gardbhmu
tn as tirucukonboyi ntlu israyelu varu as-
suriyuyoddku poyiri; ephrayimu kanuklu
icci vitkadru pilucu konenu. varu kanuklu
icci anyjnullo vit kadru pilucukoninnu ip-
pude nenu varini sm kurcudunu; adhiptu-
lugl raju pettu bharmucet varu tvrlo tg-
gipovuduru. ephrayimu papmu nku ad-
harmgu blipihmulnu ennenno ktenu, atdu
papmu ceyutku avi adharmulayenu. nenu

atni korku na dhrmsastrmunu pripurnmuga vrayici niymicinnu vatini atdu anymuluga eenu. na krpiibdin psuvulnu vdhi vatini bhujicuduru; atti blulydu yehovaku istmu ledu, tvrlo ayn vari dosmunu jnapkmunku teccukoni vari papmulnubtti varini siksicenu; varu mrl aiguptunku vellvlsi vcenu. israyelu varu tmke ngrulnu kticukoni tm srstikrtu mrciyunnaru; yudavaru prakarmulugl pttmulnu cal kttiyunnaru. ayite nenu vari pttmulnu agnice tglubtednu, adi vati ngrulnu kalciveyunu.

9

israyelu, anyjnulu stosicuntlu nivu sbhrmpdi stosipvddu; nivu ni devuni visrjici vybhiciciviti, ni klmlunnitimidnunn dhanymunu btti nivu pdupukulini asiciviti. klmlugani ganuglu gani variki aaharmu niyyvu; krott draksarsmu lekpovunu. ephrayimiyulu aiguptu nku mrluduru, assuru desmulo varu apvitr men vatini tiduru, yehova desmulo varu nivsipkuddu. yehovaku draksars pana rpnmunu varripiru varripicu blulydu ayn kistmuledu, varu aaharmuga puccukonundi prla pmu ceyuvari aaharmuvlengunu, dani bhujicu vardru apvitruluduru; tm aaharmu tmke sripidunu gani adi yehova mdirmulonikiradu. niyamk dinmullonu yehova pdug dinmul lonu miremi ceturu? lyumu sbhvicindun jnulu velli poyi yunnaru; aiguptudesmu variki kudu sthmluga udunu; nupu pttmuvarikis smsan bhumiga nudunu; vedimymen vari priyvstuvu lnu durdgodlu avricunu; mudlkp vari nivas sthmlulu perugunu. siksadinmulu vcceyunnvi; prtikar dinmulu vcceyunnvi; tamu cesin vistar men dosmunu tamu cupin visesmen pgnu erigin vare tm prvktlu avivekulniyu, duratm nnusricin varu verrivarniyu israyeluvatu telisikoduru. ephrayimu na devuniyoddnudi vccu drsnmulnu knipettunu; prvktlu tm crryittilonu vetkani vlvtivare yunnaru; varu devuni mdirmulo struvuluga unaru. gibiyalo cedukarymulu jrgin nadu jnulu durmargulentlu varu bhu durmargu leri; yehova vari dosmunu jnapkmu cesikonu cunnadu, vari papmulke ayn variki siksavidhi cunu. arnymulo drakspdlu dorikintlu israyeluvatu naku dorikiri; cigurupettu kalmdu ajurpu cettumid toli phmlu dorikintlu mi pitrulu naku dorikiri. ayite varu bylpeyoru noddku vcci a ljjakrmen devtku tmmunu tamu appgicukoniri; tamu mohicindanivlene varu heyeleri. ephrayimuyokk kirti pksivle egiripovunu; jnnmennu, grbhmuto udutyennu, grbhmudhricutyennu varikuddu. varu tm pillnu pecinnu variki evrunu lekud admen sthl mulo varini putrhinuluga cesednu; nenu varini vidicipettga variki srmklugunu. loylo sthapipbdin turuviti shanmuganuditke nenu ephrayimunu eprcukotini;

ayite nrhtkul kppgicutke adi dani pillnu bytiki teccunu. yehova, variki prtikarmu ceyumu; variki nivemi prtikarmu ceyuduvu? vari strilnu godradru ganu edu rommulu glvariniganu ceyumu. vari cedutnmtyu gilgalulo knbducunndi; acctne nenu variki virodhinetini, vari dustkriylnu btti vari niknu premipk na mdirmulonudi varini velivetunu; vari ydhiptuldrunu tirugubatu ceyuvaru. ephrayimu mottbdenu, vari veru edipoyenu, vari phlmiiyyu. varu pillu kninnu vari grbhnidhilonudivccu sottunu nenu nasnmucsednu. varu na devuni matl nalkicledu gnuv ayn varini visrjicenu. varu desmu vidici anyjnullo tiruguduru.

10

israyelu vistarmuga vyapicin draks cettuto smanmu. varu phmlu phliciri. phmlu phlicinkoldi varu blipithmulnu mri visesmuga ceyucuvcciri; tm bhumiphlvtmenkoldi varu tm devtastbhmulnu mri visesmuga cesiri. vari mnssu kptmendi gnuv varu tvrlone tm ap radhmunku siks noduduru; yehova vari blipithmulnu tuttuniyluga ceyunu, varu prtisticin devtastbhmulnu paduceyunu. raju mnku ledu, mnmu yehovaku bhypdmu, raju mnkemi ceyunu ani varippudu cepuduru. abddhprman mulu ceyuduru, sdhulu ceyuduru, vttimatlu plukuduru, aduvln bhumicallo vispukur molcunttuga desmulo vari tirpulu bylu deru cunnvi. betavenulonunn dudvisyme somronu nivasulu bhypduduru, dani prbhavmu poyenni prjlunu, stosicucudin dani arculunu dukhituru. ephrayimu avmanmu nodutku, israyelu varu tamu cesin alocnvl n siggu teccukonutku, adi assuru desmuloniki konipobdi rajen yarebunku kanukga iyybdunu. somronu nasmgunu, dani raju nilllo kottukonipovu nuruguto smanmgunu. israyeluvatu pap svrupmen avenuloni unnt sthmlulu lymgunu, mudl cetlunu kpyu vari blipithmulmidperugunu, prvtmlunu cucimammunu mrugeyudniyu, kodlnu cucimamid pdudniyu varu cepuduru. israyelu, gibiyadinmulnudi nivu papmu ceyucu vccitiviti, acct varu niliciyudiri. durmargulmid jrgin yuddhmu gibiyalo varimidiki raga na yistprkarmu nenu varini siksitanu; varu cesin redu doksriylku nenu varini bdhipga anyjnulu kudi varimidiki vturu. ephrayimu nupundu abhyasmuglde kklulnu trokkgoru peyyvle unndi; ayite dani nunnni medku nenu kadi ktitudunu; ephrayimucet dunni cutku nenokni niymitunu, yuda bhuminidununu, yakobudanini cdunu cesikonunu. niti phlicuntlu miru vittnmu veyudi premynu kot miru koyudi, yehovanu vedutku ide sm ymu gnuv ayn prtyksme mimid nitivrmu kirupicuntlu idivrkennidunu dunnni bidubhumi dunnudi. ni prvrtanadharmu cesikoni ni bladhynu lnu

nmukoni nivu cedutnpu ptke dunnitivi gnu miru papmnu kotkosiyunnaru. abddhmu nku phlmu podiyunnaru. ni jnulu midiki allri vccunu; slmanu yuddhmucesi betbelunu paducesi ntlu prakarmulugi ni pttnmulnnyu padgunu; pillimid tlulu nelnu pdveybduduru. ilagun miru cesin ghormen dustkriylnubtti betelu miku nasn karnmgunu; udykalmun isra yelu raju kottbdi nirmulmgunu.

11

israyelu baludeyudga nenu atniyedl premgligi na kumaruni aiguptudesmulonudi pillici tini. prvkltu varini pilicinnu byludetltku varu blulnrpiciri, vighrmulku dhupmu vesiri. ephra yimunu ceyyipttukoni vaniki ndk nerpinvadnu nene; varini kauglicu koninvadnu nene; nene varini svsthpccinvadnenu a sgti variki mnssun ppt ledu okdu mnusyulnu todukoni povuntluga snehbdbmulto nenu varini bdhici akrsicitini; okdu psuvulmidiki kadini tisintlu nenu vari kadini tisi vari yedut bhojnmu pettitini aiguptudesmunku varu mrl digiporu gani nnnu visrjicindun assururaju varimid prbhutvmu ceyunu. varu ceyucunu yoclnubtti yudhmu vari pptnmu lnu avricunu; adi vari pptnpu gdiylu tisi varini migiveyunu. nnnu visrjicivleni na jnulu tirmanmu cesikoniyunnaru; mhoontuni ttu cudvleni prvkltu pilicinnu cucutku ev dunu ytnmu ceydu ephrayimu, nenetlu ninnu vidicipettudunu? israyelu, nenu ninnu etlu vis rjitunu? admanuvle ninnu nenu etlu cetunu? sebo yimunku cesintlu niku etlu cetunu? na mnssu marindi, shiplekud na ytrgm mdu cundi. na ugrtagninibtti naku kligin yocnnu nenu nervercnu; nenu mrl ephrayimunu lypr cnu, nenu mi mdhy prisuddhdevudnu gani mnusyudnu kanu, mimmunu dhicuntga nenu kopipnu. varu yehova vebdi ndicedru; sihmugrjicuntlu ayn ghosicunu, ayn ghosipga pscim dikkun nunn jnulu vnkucu vtturu. varu vnkucu pksulu eguruntluga aiguptudesmulonudi vtturu; guvvl eguruntluga assurudesmulonudi egiri vtturu; nenu varini tm nivasmullo kapurmutunu; ide yehova vakku. ephrayimuvaru abddhmulto nnnu avrici yunnaru; israyeluvaru moskriylo nnnu avriciyunnaru; yudavaru niratkmuga devunimid tirugubatu ceyuduru, nmmkmen prisuddh devunimid tirugbduduru.

12

ephrayimu galini meycunnadu; turpu galini vetaducunnadu; mank dinmell abdd maducu, blatkarmu ceyucunnadu; jnulu asuriyulto sdhicesedru, aiguptunku telmu

ppicedru. yudavarimid yehovaku vyajyemu puttenu; yakobu sttivari prvrttnu btti ayn varini siksicunu, vari kriylnu btti variki prtikarmu ceyunu. tlli grbhmdu yakobu tn shodruni mdimenu pttukonenu, mgsiri kl vade atdu devunito poradenu. atdu dutto poradi jymodenu, atdu knniru vidici atni btimalenu betelulo ayn atniki prtyksmayenu, akkd ayn mnto matladenu; yehova ani, senymulkdhiptiygu yehova ani, aynku jnapkarthamm. kabtti nivu ni devunittu tirug vlenu; knikrmunu nyaymunu anusricucu ed tegk ni devuniydu nmimk nucumu. ephrayimuvaru knaniyul vrtkulvtivare anyaypu trasunu vadukcesedru, badh pettvle nnn korik variki kldu. nenu aisvryvutnetini, naku bhu asti dorikenu, na kstarjitmulo denini bttiyu siksiku tgin papmu nalonunntu evrunu knuprcelni ephrayimu anukonucunnadu. ayite aiguptudesmulonudi miru vccindi modlu koni yehovangu nene miku devudnu; niyamk dinmullo miru derallo kapurmuntlu neniknu mimmunu derallo nivsip jetunu. prvkltto nenu matladi yunnanu, vistarmen drsmulnu nenicci yunnanu, upmanritiga anekpryaymulu prvktdvara matladiyunnanu. nijmuga giladu cedddi, acctivi vyrtmumu, gilgalulo jnulu edlnu blulga arpituru, vari blipithmumu dunninceni gnmldmduunn rallkupplivle unnvu yakobu tpicukoni siriya desmuloniki poyenu, bhary kavleni israyelu koluvu cesenu, bhary kavleni atdu gorrlu kacenu. ok prvktdvara yehova israyeliylnu aiguptudesmulonudi rppicenu, prvktdvara varini kapadenu. ephra yimu bhu ghormen kopmu putticenu gnu atnini elinvadu atdu cesin nrtyke atnimid nermu mopunu; atdu prulku avmanmu klugjesi nduke nentni nvmanprtunu.

13

ephrayimu matladinppudu bhymu kligenu; atdu israyelularilo tnnu gopp cesikonenu; truvat bylu devtnubtti apradhiye atdu nasn modenu. ippudu varu papmu pepuceyuduru, tmku tocinttu vedito vighrmulnu potpoyu duru, adtyu pnivaru ceyu pniye, vatiki blu lnu arpucvarududlnu muddu pettukonudni ceppu duru. kabtti varu udyman knbdu meghmu vlenu pldkd gticu pratkalpu mcuvle nuduru; kllmulonudi gali yegurgottu pottu vlenu, kitilogud povu pogvle nuduru. miru aiguptu desmulonudi vccindi modlukoni yehova ngu nene mi devudnu; nnnu tpp nivu e devunini erugvu, nenu tpp rkskudunu ledu. mha yedku kalin arnymulo ninnu snehicinvadnu nene. truvat variki met dorkga varu tini trtptipodiri; trtptipodi grvici nnnu mrciri. kabtti nenu variki sihmuvtivadnetini; cirutpuli margmun pociyunntlu nenu varini pt-

tukon pociyudunu. pillu poyin yelugubti yoknimid pdu nttu nenu varimid pdi vari rommunu cilciveyu dunu; adusihmu okni migiveyu ntlu varini migivetunu; dustmrgmulu varini cilciveyunu. israyelu, ni shaykrngu naku nivu virodhive ninnu nive nirmulmu cesikonucunnavu. ni pttu mullo deniydunu niku shaymu ceykud ni raju emayenu? rajunu adhiptulnu namid niymicumni nivu mnvi cesikotivigda; ni adhiptulu emeri? kaga kopmu teccukoni niku rajunu niymicitini; krodhmukligi atni kottiveyu cun-nanu. ephrayimu dosmu nayodd ucdbi yunndi, atni papmu bhdrmu ceybdiyunndi. prsuti vednlu kliginttuga atniki vednput-tunu, pillputtu smymun bytiki rani sisuvent-tuga atdu buddhilenivade vrddhiki radu. ayinnu patal vsmulonudi nenu varini vi-mocitunu; mrtyuvu nudi varini rksitunu. o mrnma, ni vijy mekkd? o mrnma, ni mullekkd? pscattapmu naku puttdu. nijmuga ephrayimu tn shodru llo phlab-hivrdhdhinodunu. ayite turpugali vccunu, yehova putticu gali arnymulonudi lecunu; adi raga atni nitibugglu edi povunu, atni utlu ikipovunu, atni dhnnidhulnu atniki priymen vstuvu lnnitini struvu kollpettunu. somronu tn devuni mid tirugubatusesenu gnuk adi siksnodunu, jnulu ktipalguduru, vari pillu rallkuvesi kottbduduru, grbhin-istril kdupulu cilcbdunu.

14

israyelu, ni papmucet nivu kultivi gnuk ni devuden yehovattuku tirugumu. matlu siddh prcukoni yehovayoddku tirugudi; miru ay nto ceppvlsindemngama papmulnnitini prih ripumu; edlku bduluga niku ma pedvul nrpicu cunnamu; nivgikripdginvi ave makunni. assu riyulcet rksn nod-gormu, memiknu gurrmulnu ekkmumire maku devudni memikmidt ma ceti pnito ceppmu; tdrilenivari yedl vatslymu cupu-vadvu nive gda. varu visvasghatkulu kakud nenu varini gunprcudunu. varim-idnunn na kopmu cllarenu, mnsphurtiga varini snehi tunu. cettunku mcu un-ntl nentnikudunu, tamr puspmu peru-guntlu atdu abhivrdhhi nodunu, lebanonu prvtmu dani vellu tnnuntlu varu tm vellu tnnuduru. atni kommlu visalmuga peru-gunu, olivcettunku kligint saudrymu at-niki klugunu, lebanonukunnt suvasn at-nikudunu. atni nid ydu nivsicuvaru mr-livtturu. dhanyumvle varu tirigi molu-turu drakscettuvle varu viksituru. lebanonu drakrsrmu vasnvle varu primlituru. ephray-imu bommlto nakik nimittmemi? nene al-kicucunnanu, nene ephrayimunugurci vicarn ceyucunnanu, nenu cigurupettu srlvrksmu-vti vadnu, navlnne niku phlmu klugunu. jnanulu i sgtulu vivecituru, buddhimtulu va-

tini grhi turu; elynga yehova margmulu ck-knivi, niti mtulu dani nnusrici ndcukoduru gani tirugu batu ceyuvari dariki adi addmu gnuk varu totrilluduru.

petuyelu kumaruden yovelunku prtyksmen yohova vaku peddlara, alkicudi despu kapursthulara, mirdru ceviyoggi vinudi ilati sgti mi dinmullo gani mi pitrul dinmullogani jriginda? i sgti mi biddlku telijeyudi. varu tm biddlkunu a biddlu rabovu trmu varikini telijeyuduru. goglipurugulu vidicinadinani midutlu tinivesi yunnvi midutlu vidicinadinani psrupurugulu tinivesi yunnvi.psrupurugulu vidicinadinani cidpurugulu tinivesi yunnvi. mttulara, melukoni knniru viduvudi draksarspanmu ceyuvarlara, rodmu ceyudi.krott draksarsmu mi notiki rakud nas mayenu, lekkleni blmen jnagmu na desmu midiki vciiyunddi vati pllu sihu korlvtivi vati katu adusihipu katuvtidi. avi na drakscetlunu paducesiyunnvi na ajurpu cetlunu tuttuniyluga koriki yunnvi berdu olici vatini parveyga cetlkommlu telupayenu penimiti poyin rfnuralu goneptt ktu koni aglarcuntlu nivu aglarcumu. nevedymunu panarpmunu yehova mdirmuloniki rakud nilici poyenu. yehovaku pricryceyu yajkulu aglarcu cunnaru. polmu padepoyenu bhumi aglarcucunddi dhanyu nscenu krott draksarsmu lekpoeyu telvrksmulu vadipoyenu. bhumimidi peru cepipoyenu godhum krlnu yvl krlnu cvi sedygadlara, siggunodudi.drakstot kaprulara, rodmu ceyudi. drakscetlu cepipoyenu ajurpucetlu vadi poyenu danimmcetlunu itcetlunu jl-drucetlunu tot cetlnniyu vadipoyinvi nrulku stosmemiyu lekpoeyenu. yajkulara, goneptt ktukoni aglarcudi. blipithmunodd pricry ceyuvarlara, rodmu ceyudi. na devuni pricarkulara, goneptt vesikoni ratri atyu gdpudi. nevedymunu panarpmunu mi devuni mdir munku rakud nilicipoyenu. upvasdinmu prtisthicudi vrtdinmu erprecudi. yehovanu btimalukonutke peddlu desmuloni jnuldriini midevuden yehova mdirmulo smkurcudi. aha, yehova dinmu vccene adi et bhykrmen dinmu! adi prlymuvlene svrsktuniyoddnuudi vccunu. mnmu cucucudga mn devuni mdirmulo ik stosmunu utsvmunu nilicipoyenu mn aharmu nasnmayenu. vittnmu mtipeddl krid kullipovucunddi peru madipoyindun dhanyukotlu vtti vayenu kllpukotlu nelpdiyunvvi. metlek psuvulu bhuga mulgucunvvi edlu mdluga kudi akliki alladucunvvi gormdlu cepipovucunvvi. agni cet arnymuloni metsthlulu kalipoyinvi mt totcetlnnitini kalcivesenu yehova, nike nenu morr pettucunnanu. ndulu edipovutyu agnicet metsthlulu kalipovutyu cuci psuvulunu niku morr pettucunvvi.

vccucunndniyu adi smipmayenniyu desniva-suldru vnku durugak. a dinmu adharmy-muga udunu mhadh karmu kmmunu meghmulunu gadhadhkarmunu a dinmun km-munu prvtmulmid udykati knbduntlu avi kn bducunvvi. avi blmen yok gopp smuhmu itkumudu attivi puttledu ikmidt trtrmulku attivi puttvu. vatimudr agni mducunddi vativenuk mt kalcucunddi avi rakmunupu bhumi edenuvnmuvle udenu avi vccipoyin truvat ttpicukonindediyyu viduvbdk bhumi yedarivle padayenu. vati rupmulu gurrmul rupmulytivi rautulvle avi prugetti vcunu. rthmulu dhvni ceyuntlu koykalu agnilo kalucu dhvni ceyuntlu yuddhmunku siddhmen surulu dhvni ceyuntlu avi prvt-sikharmulmid gtulu veyucunvvi. vatini cuci jnmulu vednodunu adri mukh mulu tellbarunu. bladhyulu prugettuntlu avi prugettucunvvi surulu prakarmulnu ekkuntlu avi godlu datucunvvi itu atu tirugud avnniyu ckkga povu cunnvi okdanimid okti trokkuladk avnniyu ckkga povucunvvi ayudhmulmid pdinnu trov viduvvu. pttmulo nkkmukhal prugettucunvvi godlmid ekki yidlloniki corbducunvvi.doglu vccintlu kitikillogud jorbducunvvi. vati bhymucet bhumi kpucucunddi akasmu ttrticucunddi suryedrulku tejo hint klugucunddi nkstrmulku kati ttpucunddi. yehova tn senyunu ndipicucu urumuvle grjicucunnadu ayn ddu bhu goppdeyunddi ayn ajnunu nervercundi blmugldi yehova dinmu bhu bhykrnu, daniki tal glvadevdu? ipudennu miru upvasmudi knniru viducucu dukhicucu mnpurvkumga tirigi nayoddku rdi. ide yehova vaku mi devuden yehova krunavatslymulugi vadunu,satmurtiyu atytkrpglvaduneyudi,tanu ceynud-desicin kidunu ceyk pscattappdunu gnuk mi vstrmulnu kak mi hrdymulnu cipukoni ayntttu tirugudi. okvel ayn mnssu tripukoni pscattappdi mi devuden yeho vaku tgin nevedymunu panarpmunu miku divenga anugrhicunu; anugrhipdni yevdu ceppgldu? siyonulo baka ududi, upvasdinmu prtisthicudi, vrtdinmu niymici prktnceyudi. jnulu smkurcudi, smajkutmu prtisthicudi, peddlu piluvnpicudi, cinnvarini stnypanmu ceyu biddlunu todukoni rdi; pedlikumarudu atpirmulonidiyu pedlikumarte gdilonidiyu ravlyunu. yehovaku pricryceyu yajkulu mtpmu nkunu blipithmunkunu mdhy niluvbdi knniru viducucu yehova, ni jnulyedl jalicesi koni, any jnulu varimid prbhutvmu ceyuntlu varini avman mun kppgiikummu; leniyedl anyjnuluvari devudu emayenduru gda yni vedukonvlenu. appudu yehova tn desmunubtti rosmu puni tn jnulyedl jalicesikonenu. mriyu yehova tn jnulu uttrmicci ceppinde mngaiknu anynullo mimmunu avmanaspmuga ceyk, miru trptinodutnga nenu dhanymunu krott drak-

siyonu kodmid baka ududi na prisuddh prvt-mumid heccrik nadmu ceyudi yehova dinmu

sarsmunu telmunu miku ppicednu mriyu uttrdikkunudi vccuvatini miku durmuga par doli, yedipoyin nisppl bhumiloniki vatini tolivetunu; avi gopp karymulu cesenu gnuk vati mudti bhagmunu turpu smudrmulokini, venukti bhagmunu pdmti smudrmulokini pdgottudunu; akkd vati durgdhu lecu nu avi kulluvasn kottunu. desma, bhypdk stosci gtulu veyumu, yehova goppkarymulu cesenu. psuvulara, bhypdkudi, gddibillo pccik molucunu, cetlu phlicunu, ajurpucetlunu, drakscetlu smrddhiga phlicunu, siyonu jnu lara, utshici mi devuden yehovaydu stoscudi; tn nitinibtti ayn tolkri vrsmunu miknugrhicunu, van kuripici purvmduvle tolkri vrsmunu kvri vrsmunu miknugrhicunu kotlu dhanymuto nidunu, kott draksarsmunu krott telmunu ganuglupaga porli parunu. miru kdunar tini trptipodi mikorku vit kary mulnu jrigicin mi devuden yehova nammunu stuticuntlu nenu ppin midutlunu gogli purugu lunu psru purugulunu cidpurugulunu anu na mha senymu tinivesin svtsrmul ptu miku mrl nittunu. na jnulu ik nenntikini siggunodru. appudu israyeliyulmdhy nunnvadnu nene yniyu, nene mi devudnen yehovan- niyu, nenu tppveru devudokdunu ledniyu miru telisikoduru; na jnulu ik nenndnu siggunodkyuduru. truvat nenu svrnulmid na atmnu kumm ritunu; mi kumarulunu mi kumartelunu prvcn mulu ceppuduru; mi musulvaru kllukduru, mi řvnulu drsn- mulu cuturu. a dinmullo nenu pnivarim- idnu pnikttemidnu na atmnu kumm ritunu. mriyu akasmdunu bhumiydunu mhtkary- mulnu, anga rktmunu agnini dhum stbh- mulnu knupcednu yehovayokk bhy krmen a mhadinmu rakmudu suryudu tejo hin- udgunu, cdrudu rktvrnmgunu. yehova selvicintlu siyonu kodmidnu yeruslemu lonu tpicukoninvaruduru, sesicinvarilo yehova pilucuvanu knbduduru. a dinmun yehova nammunubtti aynku prarthnceyu vardrunu rksipbduduru.

3

a dinmullo, anga yudavarini yerus lemu ka- purstulnu nenu cerlonudi rppicu kalmun anyjnulndrini smkurci, yehosapatu loyloniki todukonipoyi, varu a ya desmul loniki na svasthyngu israyeliyulnu cedrgotti, na desmunu tamu pcukonutnubtti na jnul pksmun akkd nenu a anyjnulto vyaaje madudunu. varu na jnulmid citluvesi, vesyku bduluga ok baluni icci draksarsmu konutke yok cinndanani icci tragucu vcciri gda? turu pttma, sidonuptnma, philis- tiy prat vasulara, mito naku pniyemi? nenu cesindaniki miru naku prtikarmu ceyudura? miru na kemen ceyudura? na vedini na bgarmunu miru pttukonipotiri; naku priy-

men mci vstuvu lnu pttukonipoyi mi gul- lo ucukotiri. yudavarini yeruslemu pt- tnpuvarini tm sri hddulku durmuga nivsip- jeyutke miru varini grekiyulku amimvesi- tiri; miru cesindanani bhutvrga mi net- timidiki rppicednu. idigo miru cesin- danani mi nettimidiki rajeyudunu; miru varini amim ppivesin a ya sthlmullonudi nenu varini rppitunu mi kumarulnu ku- martelnu yudavariki amimveyitunu; varu durmuga niv sicu jnulen sebaiyulku varini amimveturu; yehova selviccin mat yide. anyjnulku i smacarmu prktnceyudi yud- dhmu prtisthicudi, bladyulnu repudi, yodhu ldru siddhpd ravlenu. mi krrulu ced- gotti khdg mulu ceyudi, mi potkttulu ced- gotti itelu ceyudi; blhinudunenu bladyudnu anukon vlenu. cuttuptlnunn anyjnulara, tvrpd rdi; smkudi rdi. yehova, ni prakm salurnu ikkdiki todukoni rmmu. nludikkul- nunn any jnulku tirpu tircutke nenu yehos- apatu loylo asinudngudunu; anyjnulu leci acctiki ravlenu peru mudirindi, kodvlipetti koyudi; ganug nidiyunndi; totlu porli parucunnnvi, jnul dosmu atydhik mayenu, miru digi rdi. tirpu tircu loylo ravl- sin yehovadinmu vcce yunndi; tirpuke jnulu gupulu gupuluga kudi yunnaru. sury cdrulu tejohinuleri; nkstr mul kati tp- pipoyenu. yehova siyonulo nudi grjicu- cunnadu; yeruslemulonudi tn svrmu vinbd- jeyucunnadu; bhumyakasmulu vnkucunnnvi. ayite yehova tn jnulku asry mgunu, is- rayeliyulku durgmuga udunu. anyu likmidt danilo scripkud yeruslemu pri suddhptn- muga udunu; mi devudnen yehovanu nene, naku prtisthitmgu siyonu prvtmdu niv sicu- cunnanni miru telisikoduru. a dinmdu prvt- mullonudi krott draksarsmu parunu, kodl- lonudi palu prvhicunu. yuda ndu lnnitilo nillu parunu, niti ut yehova mdir mulonudi ubiki pari sittimu loynu tdupunu. aiguttiyu- lunu edomiyulunu yudavarimid blatkarmu cesi tm tm desmullo nirdosulgu variki pran- hani klugjesiri gnuk aiguptadesmu padgunu, edomadesmu nirjnmen yedariga udunu. ila- gun nenu itkumudu prtikarmu ceyni pran- dosmunke prtikarmu ceyudunu. ayite yu- dadesmullo nivasulu nitymuduru, trtrmulku yeruslemu nivasmuga nudunu, yehova siy- onulo nivasiga vsicunu.

yudarajen ujjija dinmullonu, israyelu rajgu yehoyasu kumaruden yrobamu din mullonu, bhukpmu klugutku redu svtsrmulu mudu, israyeliyulnugurci tekovloni psul kaprullo amosunku knbdi drsn vivrmu. atdu prk-ticindemngayehova siyonulo nudi grjicucun-nadu, yerusalemulonudi tn svrmu vinbd-jeyucunnadu; kaprulu sricu metbhumulu dukhicucunni, krmelu sikhrmu edi povu-cunndi. yehova selviccundemngadmsku mudu sarlu nalugu sarlu cesin dosmul-nubtti nenu tpp kud dani siksitu; elynga dani jnulu pt dullgottu inup pnimutlto gi-ladunu nurciri. nenu hjayelu mdirmulo agni vesednu; adi behddu yokk ngrulnu dhiciveyuni; dmskuyokk addgdiylu viricednu, avenu loyolonn nivasu lnu nirmulmu ce-tunu, betedenulo udkud raj ddmu vhicin-vanini nirmulmu cetunu, siriynulu cerpt-bdi kiru desmunku konipobdudurni yehova selviccucunnadu. yehova selviccundemnga-gaja mudusarlu nalugu sarlu cesin dosmul-nubtti nenu tppkud dani siksitu; elynga edomu vari kppgipve nni tamu cerptin-varindrini konipoyiri. gaja yokk prakarmu-mid nenu agni vesednu, adi vari ngrulnu dhiciveyuni; asdodulo nivasu lnu nirmulmu cetunu, askelonulo rajddmu vhin vadud-kud nirmulmucetunu, iknu sesiciyunn philis-tiyulunu ksymguntlu nenu ekronunu mot-tedni prbhuvgu yehova selviccu cunnadu. yehova selviccundemngaturu mudu sarlu nalugu sarlu cesin dosmulnubtti nenu tpp kud danini siksitu; elynga dani jnulu sho dr nibdhnnu jnapkmunku teccukonk pttb-dinvari ndrini edomiyulku appgiciri. nenu turu prakarmulmid agni vesednu, adi dani ngrulnu dhiciveyuni. yehova selviccundem-ngaedomu mudu sarlu nalugu sarlu cesin dosmulnubtti nenu tpp kud vanini siksitu. elynga vadu knikrmu calicukoni khdgmu pttukoni yedtegni kopmuto tnku shodrul-guvarini mank cilcucu vccenu. temanu-mid agni vesednu, adi bosrayokk ngru lnu dhiciveyuni. yehova selviccundemnga am-monyulu mudu sarlu nalugu sarlu cesin dosmulnubtti nenu tppkud varini siksitu; elynga tm sri hddulu mri visalmu cey-dlci, giladuloni grbhini stril kdupulnu cilciri. rbbayokk prakarmu mid nenu agni rajbet-tudunu; rnkekltonu, sudi gali vicunppudu kluu prlymuvlenu adi dani ngrul midiki vcci vatini dhiciveyuni. vari rajunu atni ad-hiptulunu adrunu cerloniki koni pobdudurni yehova selviccucunnadu.

yehova selviccundemngamoyabu mudu sarlu nalugu sarlu cesin dosmulnubtti nenu tpp kud danini siksitu; elynga varu edomu-

raju emuklno kalci sunnmucesiri. moy-abumid nenu agnivesednu, adi keriyotu ngrulnu dhici veyunu. gollunu rnkek-lunu bakanadmunu vin bdudcudga moy-abu cccunu. moyabiyulku nyayadhipti-yud-kud varini nirmulmu cesednu, varitokud vari adhiptulndrini nenu shiced nni yehova selviccucunnadu. yehova selviccundemngayuda mudu sarlu nalugu sarlu cesin dosmulnubtti nenu tpp kud varini siksitu; elynga varu tm pitru lnuiscin abddhmulnu ceptti, mospoi yehova dhmsastrmunu vis-rjici, ayn vidhulnu gekonk poyiri. yu-damid nenu agni vesednu, adi yerulemu ngrulnu dhiciveyuni. yehova selviccundem-ngaisrayelu mudu sarlu nalugu sarlu cesin dosmulnubtti nenu tpp kud danini siksitu; elynga drvmunke dani jnulu nitim-tulnu amim veyuduru; padrkskorke bid-varini amim veyuduru. dridrul notilo mnnu veyutku bhu aspduduru; dinul trovku ad-dmu vccedru; dtriyu kumarudunu okdanine kudi na prisuddhnammunu avmanprcud-uru; taktuga ucdbin btlnu appgipk va-tini prcukoni bli pithmulnnitiyodd pduko-duru. julmana sommuto konin draksarsmunu tm devuni mdirmulone panmu ceyuduru. devdaru vrksmt yettyin varunu sidurvrksmt blmugl varungu amo riyulnu varimudr niluvkud nenu nasnmu cesitini gda; pen vari phlmunu krid vari mulmunu nenu nasnmu cesitini gda, mriyu aigup-tudesmulu nudi mimmunu rppici, amoriyul desmunu miku svadhinpr cvlenni nluvdi svtsrmulu arnymdu mimmunu ndipicitini gda. mriyu mi kumarullo kodrini prvktluganu, mi řvnullu kodrini naku najiruluganu niymc-itini. israyeliyu lara, yi matlu niymen-vikava? ide yehova vakku. ayite najirulku miru draksarsmu tragicitiri, prvcipvddni prvktlku ajn iccitiri. idigo ptceni mopul nidubdi nelnu ang drokkuntlu nenu mim-munu angdrokkudunu. appudu ativegiygu vadu tppicukon jalkpovunu, prakrmsali tn blmunubtti dherymu teccukon jalk povunu, bladyudu tn pranmu rksicukon jalkudunu. vilukadu niluvjalkpovunu, vdiaga prug-etuvadu tppicu konlekpovunu, gurmu ekin vadu tn pranmunu rksicukonlekpovunu. mriyu a dinmdu bladyhullo bhu dherymu glvadu digbriye paripovunu; ide yehova vakku.

aiguptudesmunudi yehova rppicin isra-yeliylara, mimmunugurciyu ayn rppicin kutubmuvarindrini gurciyu ayn selviccin mat alkicudi. ademnga bhumimidi skl vsmullonu mimmunu matrme nenu erigiynnunu gnuk miru cesin doskriylnnitiybtti mimmunu siksitu. smmtipkud iddru kudi ndu-tura?er dorkk sihmadvilo grjicuna? emiyu

pttu konkudne kodm sihmu guhlonudi bobb pettuna? bhumimid okdunu erpettkud pksi urilo cikkupduna? emiyu pttubdkud uri pettuvadu vdlilecuna? pttmdu bakanadmu vinbdga jnulk bhyu puttukuduna? yehova ceynidi pttnmulo updrvm kluguna? tn sevkulen prvklku tanu sklpicidanini bylu prckud prbhoven yehova yemiyu ceydu. sihmu grjicenu, bhypdnivadedu? prbhoven yehova ajn icciyunnadu, prvcipkuduva devdu? asdodu ngrullo prktnceyudi, aigup-tudespu ngrullo prktnceyudi; etlga-miru somronu nku eduruganunn prvtmulmidiki kudivcci adulo jrugucunn gopp allri cududi; adulo jnulu pducunn badh knugonudi. varu niti kriyilu cey teliyk tm ngrullo blatkarmu cetnu dopuducetnu sommu smkurcukoduru. kabtti prbhoven yehova selvicundemnga struvu vccunu, atdu desmtt serici ni prbhav-munu kottiveyga ni ngrulu padgunu. yehova selvicundemngagollvadu sihmu notnudi redu kallnennu cevi muknennu vidipicu ntluga somronulo mcmulmidnu buttaluv-
 vesin syylmidnu kurcudu israyeliyulu rksip bduduru. prbhuvunu devudunu senymulkd-
 hiptiyu ngu yehova selvicundemnga-na mat al kici yakobu itivariki danini rudhiga teliy jeyudi. israyeluvanu cesin dosmul-nubtti nenu varini siksicu dinmun beteluloni blipithmulnu nenu siksitanu; a blipithpu kommulu tegveybdi nelralunu. clikalpu ngrunu vesvikalpu ngrunu nenu pdgot-tednu, dtpu ngrulunu lymgunu, bhu ngrulu padgunu; ide yehova vakku.

4

somronu prvtmunnunn basanu avulara, dridrulu badhpettucu bidlunu nlugottuvar-lara maku panmu tecci iyyudni mi yjman-
 ulto ceppuvarlara, yi mat alkicudi. prbh-
 ven yehova tn prisuddht todni cesin prman-
 mednga ok kalmu vccucunndi, appudu stru-
 vulu mimmunu kokulcetnu, milo sesicin-
 varini galmul cetnu pttukoni laguduru. itu
 atu tolgkud mirdru prakarpu gddvara
 povuduru, hrmonu margmun veli veyb-
 duduru; ide yehova vakku. betelunku
 vcci tirugubatu ceyudi, gilgalunku poyi
 mri yekkuvga tirugubatu ceyudi, prti
 pratkalmun blulu tecci mudesi dinmul kok-
 sari dsm bhagmulnu tecci arpiciudi. pulisin
 pidito stotrarpn arpiciudi, sveccarppnu gurci
 cati prktn ceyudi; israyeliy lara, yilagun
 ceyut mikistmeyunndi; ide prbhoven yehova
 vakku. mi pttnmunniti lonu nenu miku
 dtsuddhi klugesinnu, mirunn sthlmulnni-
 tilonu miku aharmu lekud cesinnu miru
 nattu tiriginvaru karu; ide yehova vakku.
 mriyu kotkalmunkumudu mudu nelli van-
 lekud cesitini; ok pttnmumid kuri picu
 mriyok pttnmumid kuripipkotini; ok cot
 vrsmu kurisenu, vrsmu lenicotu edipoyenu.

redu mudu pttnmulvaru nillu tragutku
 ok pttnmunke poga accti niru variki
 calkpoyenu; ayinnu miru natttu tiriginvaru
 karu; ide yehova vakku. mriyu mi ssymulnu
 edu tegulucetnu katukcetnu nenu paduce-
 sitini, gogli purugu vcci mi vistarmen vn-
 mulnu drakstotlunu ajurpu cetlunu olivcetlunu
 tinivesenu, ayinnu miru natttu tirigin varu
 karu; ide yehova vakku. mriyu nenu
 aiguptiyul midiki tegullu ppicintlu mimidiki
 tegullu ppicitini; mi ddu petlo puttin
 durgdhmu mi nasika rdhrmulku ekkun naga
 mi fvnlunu khgdgmucet htmuceyici mi gur-
 mulnu kollpetticitini; ayinnu miru na ttu
 tiriginvaru karu; ide yehova vakku. devudu
 sodom gomornalnu boridosi nasnmu cesintlu
 nenu milo kodrini nasnmuceyga miru mt-
 lonudi tiybdin korvulentu tpicu kotiri;
 ayinnu miru na ttu tiriginvaru karu; ide
 yehova vakku. kabtti israyeliy lara, miyedl
 nenilagune ceyudunu gnuk isra yeliyulara,
 mi devuni snnidhini knbdutke siddh pdudi.
 prvtmulnu nirupicuvadunu galini puttucu-
 vadunu ayne. udymun cikti kmm jeyu-
 vadunu mnusyul yocnlu variki teliy jeyu-
 vadunu ayne; bhumiyokk unntsthlmu mid
 scriu devudunu senymulku adhiptiyungu
 yehova ani aynku peru.

5

israyeluvarlara, mimmunugurci nenettu i
 aglarpu mat alkicudi. knykyen israyelu
 kulipoyenu, ame mrenntikini levdu; levnet-
 tuva dokdunu lek ame bhumimid pdveyb-
 diyunndi. prbhoven yehova selvicundemn-
 gaisrayelu varilo veyimidiye bylu vellin pt-
 tnsthu llo nurumdi tpicukoni vtturu; nu-
 rumdiye byluevellin pttnsthullo pdimdi tp-
 picukoni vtturu. israyeliyulo yehova selvic-
 undemngannasryicudi, nnnasryicinedl
 miru brdukuduru. betelunu asryipkudi,
 gilga lulo prvesipkudi, beyersebaku vel-
 lkudi; gilgalu avsymuga cerpttbdipovunu,
 betelu sunymgunu. yehovanu asryicudi;
 appudu miru brduku duru, asryipniyedl
 betelulo evrunu arpi veylekud agni pdintlu
 ayn yosepu sttimid pdi dani nasnmuceyunu.
 nyaymunu anyay munku marci, nitini
 nelnu pdveyuvarlara, ayn sptrsi nkstrmulnu
 mrgsirs nkstrmunu srsticinvadu, karu cik-
 tive marpuceyuvadu, smudrjlmulnu pilici
 vatini bhumimid porli parjeyuvadu. ayn
 peru yehova; bla dhyulmidiki ayn nasmu
 teppigga durgmulu padgunu. ayite gum-
 mullo nilici buddhi ceppuvari mid jnulu
 pgpttudur; ytharth muga matladu varini
 ashyicukoduru. dosnivrattiki ruklu puc-
 cukoni nitimulnu badhpettucu, gumm-
 munku vccu bidvarini anyaymu ceyutvln mi
 ap radhmulu vistarmulenvniyu, mi papmulu
 ghor menvniyu nenerugudunu. dridruly-

odd pt mopulnu puccukonucu miru varini angdrokku duru gnuk mlupurallo miru idluktukoninnu vatilo miru kaparmudru, srgarmen draks totlu miru natinnu a pdl rsmu miru tragru. idi cedukalmu gnuk i kalmun buddhimtudu urkudunu. miru brdukuntlu kidu vidici melu vedkudi; alagu cesinyedl mirnukonu cop-pun devudunu senymulkdhiptiyungu yehova miku toduganudunu. kidunu dvesici melunu premicucu, gummullo nyaymu sthirpcudi; ok vel devudunu senymul kdhiptiyungu yehova yosepu sttilo sesicin-variydu knikricunu. devudunu senymulkdhiptiyunen prbhuvu yehova selviccundemnganenu mi mdhy scripbovu cunnanu gnuk rajmargmulnnitilo aglarpu vinbdunu, vid-hulnnitilo jnulu kudi ayyo srm aduru; aglar-cutku varu sedygadru pilituru; rodn-mucey nerpuglvarini aglarcutku pilipituru. drakstotltnitilo rodnmu vinbdunu. yehova dinmu ravlenni aspettu koniynnn varlara, miku srm; yehova dinmu vccutvln miku pryojnmemi? adi velugukadu, adharmu. okdu sihmu noddnudi tppicu konga elugu bti yedurenttu, vadu itiloniki poyi godmid ceyyiveyga pamu vani krci nttnu a dinmudunu. yehova dinmu nijmuga velugeyuddu kada? velugu ematrmunu lek adi karucitiga udda? mi pdug dinmulnu nenu ashyicukonucunnanu; vatini nicmuga ecu cunnanu; mi vrt dinmullo klugu vasnnu nenu aghranipnolnu. naku dhnblulnu nevedy mulnu mirrpicinnu nenu vatini agikripnu; smadhan blulaga mirrpicu krovvin psuvulnu nenu cudnu. mi patl dhvni nayoddnudi tolgniyyudi, mi svrmdlmul nadmu vinut naku mnssuledu. nillu parintluga nyaymu jrugniiyyudi, gopp prvahmuvle nitini prvhip niyyudi. israyeliyulara, arnymdu nluvdi svtsrmulu miru blulnu nevedymulnu naku arpicitira? miru mi devten molekue gudar munu, miru pettukonin vigrhmul pith-munu miru mosikoni vccitiri gda. kabtti nenu dmsku pttmnu avtliki mimmunu cer-goni povudunu ani yehova selviccuncunadu; ayn peru senymul kdhiptiygu devudu.

6

siyonulo nrvicarmuga nunnvariki srm, som-ronu prvtmalmid niscitga nvivicuvariki srm; israyeluvariki vicarnkrtle jnmullo mukhy jnmunku peddlenvariki srm klneku poyi vi-caricudi; akkdndu hmatu mhapurmunku povudi; philistiyul pttmnen gatunku povudi; avi i rajymulkte goppvi gda; vati srihd-dulu mi srihddulkte visalmenvi gda. updrv dinmu bhudurmunnunn dnukoni anyaypu tirpu tircutke mi mdhy miru pithmulu stha-pituru. dtpu memulmid pruducu, pan-pulmid tmmunu cacukonucu, mdlo sresth-men goppilllnu salloni krovvin dudlnu vd-

hici bhojnmu ceyu duru. svrmdlmuto klisi piccipatlu paducu, daviduvlene yayicu vady-mulnu klpicu koduru. patrilo draksarsm-posit panmu ceyucu priml telmu pusikonu-cuduru gani yosepu sttivariki kligin up-drvmunu gurici citpdru. kabtti cerloniki muduga povu varito kuda viru cerloniki povuduru; appudu suhasktulu ceyu utsvd-hvni gticunu. yakobu sttivarikunn grvmu nakshymu; vari ngrulku nenu virodhine-tini gnuk vari pttmulnu vatiloni smstmunu struvul vsmu cesednni prbhuvu yehova tntodni prmanmu cesenu; ide devu dunu senymulkdhiptiyungu yehova vakku. ok kutubmdu pdimdi mnusuludinnu varu ct-turu. okni dayadi kalcbovu vanitokud emuklnu itilonudi byтики konipovutke sv munu ettinppudu iti venukti bhagmun oknicuci yitilo mri evren migiliyunnara? yni adugga atduikevrnu lernunu; att daya ditl-nununivik nemiyu plukk urkudumu, yeho-vanammu smrickuddu; elynga gopp kutubmulu padgunniyu, cinn kutubmulu cili povunniyu yehova ajn icciyunnadu gurr mulu bdlmid prugettuna? atticot evren ed-dulto dunnadura? ayinnu maskticetne blmu teccukodumni ceppukonu miru, vyrtmhen daninibtti stosisu miru, nyaymunu ghor-men anya ymaganu, nitiphlmunu ghordur-margmuganu marci tiri. iduku devudunu senymul kdhiptiyungu yehova selviccun-demngaisrayeliyulara, nenu mi midiki ok jnmunu rppitunu, varu hmatunku povu-margmu modlukoni arnypu ndivrkumim-munu badhituru.

7

prmesvr yehova ne mujhe yh dikhaya, aur maim kya dekhta hum ki usne pichli ghas ke ugne ke armbh me tiddiyam utpnn ki; aur vh raja ki ktmi ke bad ki pichli ghas thim. . 1 kdvri gddi molucunppudu prbhuvu yehova midutlnu puttici drsnritiga danini naku knupr cenu; a gddi rajunku ravlsin kot ayin truvat molicindi. nelnu molicin pccikytyu a midutlu tinivesinppudu prbhuvu yehova, nivu dycesi ksmicumu, yakobu koddid jnmugl vadu, atdelagu nilucunu? ani nenu mnviceyga yehova pscattappdi adi jrugdni selviccenu. mriyu agnicet ddipvlenni agni rppici prbhuvu yehova danini drsnritiga naku knu prcenu. adi vcci agadhmen mha jl-munu migivesi, svasthymunu mig modlupet-tinppudu prbhuvu yehova, yakobu koddid jnmugl vadu, atdelagu nilucunu? mani veyummi nenu mnviceyga prbhuvu yehova pscattappdi adiyu jrugdni selviccenu. mriyu yehova tanu mttugudu cet pttu koni gudu petti ckkg kttbdin yok godmid niluvbdi itlu drsnritiga naku knuprcenu. yeho-vaamosu, niku knbducunndemni nnndug-ganaku mttugudu knbducunndni nentini.

appudu yehova selviccundemnga na jnulgus israyeliyul mdhnyu mttupugudu vey bovucunnanu. neniknu varini datiponu is-saku sttivaru erprcin unntsthlmulu pade-povunu, israyeliyul prtisthtsthlmulu nas-mgunu. nenu khdgmu cet ptukoni yrobamu itivarimid pdudunu. appudu beteloni ya-jkuden amjya isra yelurajen yrobamunku vrtmanmu ppiisra yeliyulmdhy amosu ni mid kutr ceyu cunnadu; yrobamu khdg-mucet ccunniiyu, israyeliyulu tm desmuni vidici cerloniki povudurniyu prkticucun-nadu; atni matlu desmu shipjaldu ani telijjesenu. mriyu amjya amosuto itl-nenudiighdrsi, tpicukoni yudadesmunku pari pommu; acctne bttemu spadiconumu acctne ni vart prkticumu; betelu, rajuyokk prtisthtsthlmu rajdhani pttme yunn-dun ni viknu dani lo ni vart prktncey kuddu. aduku amosu amjyato itlnenu nenu prvt-nennu kanu, prvt yokk sisuydnennu kanu, kani psulkaprane medi pdlu erukonuvadnu. na mdlnu nenu kacukonucudga yehova nnu pilicinivu poyi na jnulgus israyeluvarik prvc-nemu ceppumni nato sel viccenu. yehova mat allicumuisrayeli yulnu gurci prcipkuddniyu issaku stti varini gurci mat jarviduvkud-dniyu nivu ajn iccucunnave. yehova selvic-cundemngani bhary pttmdu vesyygunu, ni kumarulunu kumartelunu khdgmu-mucet kuluduru, ni bhumi nulucet vibhagipbdunu, nivu apvitmen desmdu ctuvu; avsymuga israyeliyulu tm desmu vidici cergonbduduru.

8

mriyu prbhuvu yehova drsnritiga vesvi kalpu pdlgp yokti naku knuprci amosu, niku knbducundemni nnnduggavesvikalpu pdlgp naku knbducundndi nentini, ap-pudu yehova nato selviccundemngana jnulgus israyeliyulku atmu vcceyunndi, neniknu-varini vicarnceyk mannu. prbhuvu yehova selviccundemnga mdirmulo varu padu patlu a dinmun prlapmulunu, svmlu lekkku ekku vgunu, prtisthlmdunu avi parveyb-dunu. ur kududi. desmdu bidlno mi-giveynu dridrulnu mapiveynu koruvarlara, tumu cindiganu rupayi yekkuvidganu cesi, dogtrasu cesi, mnmu dhanymunu ammuntlu amavasy yeppude povuno, mnmu god-humlnu ammkmu ceyuntlu visratidinmu eppudu gticipovuno yni ceppukonu var-lara, dridrulnu vediki konuntlunu padrksl nicci bidvarini konuntlunu eccu dhanymunu mnmu ammdumu rdni visratidin meppude-povuno ani ceppukonuvarlara, i mat al-kicudi. yakobu yokk atisyaspdmu todni yehova prma nmu ceyundemngavarikriylu nenendunu mrvnu. idunu gurci bhumi kpica? dani nivasuldrunu aglarca? nelundi poguntlu bhumi atyu ubukunu, aiguptudespu nelundivle adi ubukunu, mis-

ryimu despundivle adi angi povunu. prbhuvu yehova selviccundemngaa dinmun nenu mdhyahnkalmdu suryuni ast mipjeyudunu. pgtivelnu bhumiki cikti kmm jeyudunu. mi pdug dinmulnu dukhdinmuluganu mi patlno prlapmuluganu marcudunu, adri-ni molmid goneptt kttukonjeyudunu, adri tllu bodicesednu, okniki klugu ekputr sokmu vti prlapmu nenu puttittunu; dani atyd-innu ghormen srm dinmuga udunu. rabovu dinmu ldu desmulo nenu ksammu puttittunu; adi ann panmulu lekpvotcet klugu ksammukak yehova matnu vinkpovutvl klugu ksammuga udunu; ide yehova vakku. kabtti jnulu yehova mat vedkute yi smu-drmunudi a smudrmuvrkunu uttrdikkunudi turpudikkuvrkunu scricuduru gani adi variki dorkdu; a dinmdu ckni knylunu řvnulun dppicet sommsillu duru. somronuyokk dos-munku karnmgudani todniyu, danu, ni devuni jivmutodniyu, beye reba marg jivmu-todniyu prmanmu ceyuvaru iknu levkud kuluduru.

9

yehova blipithmunku pega niliciyudut nenu cucitini. appudu ayn na kajn iccin demngagdpul kdlipovuntluga pe kmmulnukotti vardri tllmid vatini pdvesi pgulgottumu; truvat varilo okdunu tpicukonkudnu, tpicu konuvarilo evdunu brdukkudnu nenu varindrini khdgmu-mucet vdhitunu. varu patal-mulo cocci poyinnu acctnudi na hstmu varini bytiki lagunu; akasmunkekki poyinnu acctnudi varini dipi teccednu. varu krmelu prvtsikhrmun daginnu nenu varini vedkiptti acctnudi tisikoni vccednu; na kn-nulku knbdkud varu smudrmulo munig-innu accti sprmunku nenajn ittunu, adi varini krcunu. tm struvulcet varu cerptb-dinnu acct nenu khdgmun kajn ittunu, adi varini htmu ceyunu; meluceyutku kadu kidu ceyutke na drsti varimid nilupudunu. ayn senymulkdhipti ygu yehova; ayn bhumi-ni mottga adi krigi povunu, aduloni niva-suldrunu prlapituru, nelundivlene adiytyu ubukucudunu, aiguptu despu nelundivlene adi angipovunu. akasmdu tnkorke medg-dulu kttukonuvadunu, akasmdl munku bhu-miydu punadulu veyuvadunu ayne, smudr-ijlmulnu pilici vatini bhumimid prvhipjeyu-vadunu ayne; ayn peru yehova. israyeliyul-lara, mirunu kusiyu lunu na drstiki sman-ulu kara? nenu aiguptu des mulonudi is-rayeliyulnu, kphtoru desmulo nudi phili-sitlyulu, kirudesmulonudi siriyulnu rppici-tini. prbhuvu yehova knnu i papisthi rajy-mumidnunndi, danini bhumimid udkud nas-nmu cetunu. ayte yakobu sttivarini sr-nasmeceyk vidici pettudunu; ide yehova vakku. nenajn iyyga okdu dhanymu jlledto jllicintlu israyeliyulnu anyjnuldrilo jlli tunu

gani yok cinn gijen nel raldū. a kidu mnlnu
trimi pttdū, mnyoddku radu ani na jnu
llo anukonu papatmuldrunu khgdmucet ct-
turu. pdipoyin davidu gudarmunu a din-
mun nenu levnetti dani godnu bagucesi dani
poyin cotlnu bagucesi, edomu sesmunu na
nammu dhricin anyjnulndrini na jnulu svt-
tricukonuntlu purvpuritiga danini mrl kt-
tudunu; ilagu jri gicu yehova vakku ide.
rabovu dinmullo koyuvaru dunnuvari vetne
vtturu; vittnmu clu vari vetne drakspdlu
trokkuvaru vtturu; prvt mulnudi mdhurmen
draksarsmu srvicunu, kod lnni rsdharlgunu;
ide yehova vakku. mriyu srnmoducunn
na jnulgū israyeliyulnu nenu cerlonudi rp-
pitunu, paden pttnmulnu mrl kttukoni varu
kapurmuduru, drakstotlu nati vati rsmunu
traguduru, vnmuluvesi vati pdlū tiduru.
vari desmdu nenu varini natudunu, nenu
varikiccin desmulonudi varu ik perikivey
bdrni ni devuden yehova selviccucunnadu.

obdyaku kligin drsnmu. edomunu gurici prbhuvgu yehova selviccundi. yehovay-odd nudi vccin smacarmu maku vinbdenu. edomu mid yuddhmu ceyudmu ledni jnulnu reputke dut ppbdyunnadu. nenu anyjnullo ninnu alpu niga cesitini, nivu bhuga trnikripdduduvu. atyunntmen prvtmulmid asinudveyudi kod sdullo nivsicuvadannnu kridiki pd drovglvade vdni anukonuvada, ni hrdypu grvmucet nivu mospotivi. pksir-aju gudt yettun nivasmu cesikoni nkstr-mullo nivu dani ktinnu acctnudiyu nenu ninnu krid pdvetunu; ide yehova vakku. corule gani ratri knnmu veyuvare gani ni midiki vccinyedl tmku kavlsintmttuku docukoduru gda. draks pdlhu eruvaru niy-oddku vccinyedl prige yeru konuvariki kot yudnitterugda; ninnu cudga nivu bottiga cedipoyiunnavu. esavu stti vari sommu soda cudbdunu; varu daci pettin dhnmtyu pttbdunu. nito sdhicesin varu ninnu tm sri-hdduvrku ppiveyuduru; nito smadhan muga unnvaru ninnu mospucci niku blatkarmu ceyuduru; varu ni ynnmu tini ni korku uri yodduduru; edomunku vivecn lekpoeyenu. a dinmdu esavu prvtmullo vivecn lekpoevuntlu edomulonudi jnanulnu nas mucetunu; ide yehova vakku. temanu, ni bladhyulu vismy moduduru, aduvln esavuyokk prvt nivasu ldru htule nirmulmguduru. ni shodru len yakobu sttiki nivu cesin blatkarmunu btti nivu avmanmu noduduvu, ik nenntikini lekud nivu nirmulmguduvu. nivu pgvadve nilicin din mdu, prdesulu vari astini pt-tukonipoyin din mdu, anyulu vari gummmulloniki corbdi yeru lemmid citluvesin dinmdu nivunu varito klisi kotivi gda. ni shodruni srmanubhvdinmu cuci nivu and-mod tgdu; yudavari nasn dinmun vari sthi-tinicuci nivu stosiptgdu; na jnul apddin-mun nivu vari gummmulloniki corbd dgdu; vari apddinmun nivu stospducu vari badhnu cudtgdu; vari apddinmun nivu vari astini pttukontgdu; varilo tppicukoninvarini sh ricutku addtrovillo nivu niluvtgdu, srmdin mdu atniki sesicinvarini struvulcetiki appgip tgdu. yehovadinmu anyjnuldrimidiki vccu cunndi. appudu nivu cesintte nikunu ceybdunu, nivu cesinde ni nettimidiki vc-cunu. miru na prisuddh men kodmid tragintlu anyjnuldrunu nitymu traguduru; tamu ik nenndu nudnivarentlu varemiyu migulkud traguduru. ayite siyonu kod prtisthitmgunu, tppicukoninvaru danimid nivsituru, yakobu sttivaru tm svasthymulnu svtrricukoduru. mriyu yakobu stti varu ag-niyu, yosepu sttivaru mtyu aguduru; esavu sttivaru variki koyykaluga uduru; esavu stti-varilo evdunu tppicukon kud yosepu stti-varu varilo mdi varini kalcuduru. yehova mat yicciyunnadu. dksin dikkun nivsicu-

varu esavuyokk prvt munu svtrricukoduru; medanmduduvu philistiyuldesmunu svtrricukoduru; mriyu ephrayimiyul bhumulnu somronunku cerin polmunu varu svtrricuko-duru. benyami niyulu giladudesmunu svtrricukoduru. mriyu israyeliyul ddu, anga varilo cer pttbdinvaru sareptuvrku knaniyul desmunu svtrricukoduru; yerusalemvarilo cerptt bdi sepharadunku poyinvaru dksin-despu pttn mulnu svtrricukoduru. mriyu esavuyokk kodku tirputircutke siyonu kod-mid rksskulu puttuduru; appudu rajymu yehovadi ygunu.

yehova vakku amittyi kumaruden yonaku prtyksme yilagu selviccenu. nineveptt nsthul dosmu na drstiki ghormayenu gnuk nivu leci nineve mha pttnmunku poyi daniki durgti klugunni prktipumu. ayite yehova snni dhilonudi trsisu pttnmunku paripovlenni yona yoppeku poyi trsisunku povu ok odnu cuci, pryanmunku kevu icci, yehova snnidhilo niluvk odvaritokudi trsisunku povutku od ekkenu. ayite yehova smudrmumid pedd gali puttigga smudrmdu gopp tupanu regi od bddlepvogti vcenu. kabtti navikulu bhy pdi, prtivadunu tn tn devtnu prarthici, od culkn ceyutke aduloni srkulnu smudrmulo parvesiri. apptiki yona, od diguvbhagmunku poyi pdukoni gadh nidrpoyiyudenu appudu odnaykudu atni yoddku vcci, oyi nidr bota, nikemivccindi? leci ni devuni prarthicumu, mnmu cavkud a devudu mnydu knikricu nemo anenu. atlo od varu evninibtti it kidu mnku sbhvicindi teliyutke mnmu citlu vetmu rdni yokrito okru ceppukoni, citlu veyga citi yonamidiki vcenu. kabtti varu atni cuci yevrinibtti i kidu maku sbh viceno, ni vyaparmemito, ni vekkdnu di vcci tivo, ni desmedo, ni jn-medo, yi sgti ytyu maku telijeyumnga atdu varito itlnenu nenu hebriyudnu; smudrmunkunu bhumikini srstikrtye akasmdudu devudeyunn yehovaydu nenu bhybhktulugl vadne yunnan. tanu yehova snnidhilonudi pari povucunnttu atdu a mnusyulku telijesi yudenu gnuk vara sgti telisikoni mrit bhy pdinivu cesin pni emni atni ndigiri. appudu varusmudrmu pogucunndi, tupanu adhikmau cunndi, smudrmu mamidiki rakud nimmlicuntlu memu ni kemi ceyvlenni atni ndugga yona nnnubttiye yi gopp tupanu mimidikivccenni naku telisiyunnndi; nnnu etti smudrmulo pdveyudi, appudu smudrmu mimidiki rakud nimmlicunni atdu varito ceppinnu varu odnu driki teccu tku tedlnu bhu blmuga vesirigani gali tmku edure tupanu blmucet smudrmu pogiyudut vln vari pryttnu vyrtthmayenu. kabtti varu yehova, ni cittprkarmuga nive dini cesitivi; i mnusyunibtti mmmunu lymu ceykuduvu gak; nirdosini cpitirnn nermu mamid mopkuduvu gak ani yehovaku mnvi cesikoni yonanu etti smudrmulo pdvesiri; pdvey-gane smudrmu pogkud agenu. idi cudga a mnusyulu yehovaku migul bhypdi, anyku bli arpici mrokkubllu cesiri. gopp mtsymu okti yonanu migvlenni yehova niymici yudga yona mudu dinmulu a mtsymu yokk kdupulo nudenu.

a mtsymu kdupulonudi yona yehovanu ila-gun prarthicenu. nenu updrvmulo udi

yehovaku mnviceyga ayn naku prtyuttrmicenu; patalgrbhmulonudi nenu keklu veyga nivu na prarthn ngikriciyunnavu. nivu nnnu agadhmen smudrgrbhmulo pdvesi yunnavu, prvahmulu nnnu cuttukoniyunnvi, ni trgmulunni ni krullunu nnnu kppiyunnvi. ni snnidhilonudi nenu veliveybdinnu, ni prisuddhaly mutttu mrl cucednnukotini. pranatmu vccuntga jlmulu nnnu cuttu koniyunnvi, smudragadhmu nnnu avriciyyunndi. smudrpunacu na tlkucuttukoni yunndi. nenu mrenn tikini ekkirakud bhumi gdilyu veybdiyunnvi; prvtmul punadulloniki nenu digiyunnan, na deva, yehova, nivu na pranmu kupmulonudi peki rppiciyunnavu. kupmulonudi na pranmu nalo murchillga nenu yehovanu jnap kmu cesi kotini; ni prisuddhaly muloniki niyoddku na mnvi vcenu. astyemen vyrtthdevtyldu lksymucuvuru tm krpadharmunu visrjitur. krtjntastutulu cellici nenu niku blul nrpitunu, nenu mrokkukonin mrokkubllu cellipk mannu. yehovayoddne rksn dorkunu ani prarthicenu. atlo yehova mtsymunku ajn iyyga adi yonanu nelmid kkkivesenu.

att yehova vakku redv maru yonaku prtyksme selviccindemnga nivu leci nineve mhapurmunku poyi nenu niku telijeyu sma carmu daniki prktn ceyumu. kabtti yona leci yehova selviccin ajnprkarmu niveve pttnmunku poyenu. nineve pttnmu devuni drstiki goppde mudu dinmul pryannt primanmugl pttnmu. yona a pttnmulo ok din pryan mtdrmu scricucukl nlvdi dinmulu nineve pttnmu nasnmgunni prktnceyga nineve pttnpuvuru devuniydu visvasmuci upvas dinmu catici, ghnulemi alpulemi adrunu gone ptt ktukoniri. a sgti nineve rajunku vinbdi appudu atdunu tn sihasnmu midnudi digi, tn rajvstrmulu tisivesi goneptt ktukoni budidelo kurcudenu. mriyu rajen tanunu ayn mtru lunu ajn iyyga okvel devudu mnssu trippu koni pscattptude mnmu lymukakud tn kopagni cllarcukonunu gnuk mnusyulu ediyu puccukon kuddu, psuvulu gani yeddulugani gorrlugani met meykuddu, nillu tragkuddu, mnusyu ldru tm durmargmulnu vidici tamu ceyu bla tkarmunu maniveyvleni, mnusyulemi psuvulemi smst-munu goneptt ktukonvleni, jnulu mnpurv kmuga devuni vedukonvleni ani dutlu nineve pttnmulo catici prktn cesiri. i nineve varu tm cedu ndtlnu manukonga varu ceyucunn kriylnu devudu cuci pscattptude variki ceyudu nni tanu mat yiccin kiduceyk manenu.

yona dinicuci bhu citakratude kopicukoni yehova, nenu na desm dudga itlu jru-gunni nennukotini gda? adu vlnne nivu ktaksmunu jaliyunu bhu satmunu atyt kr-pyugl devudve yudi, pscattappdi kiduceyk manuduvni nenu telisikoni daniki mudu gane trsisunku paripotini. nenik brdukutke cccut melu; yehova, nnnik brdukniyyk cpumni yehovaku mnvi cesenu. aduku yehovanivu kopicut nyayma? ani ydigenu. apudu yona a pttmulonudi poyi dani tur-putttun bscesi acct pdili yokti vesikoni pt-tnmunku emi sbhvicuno cucednni a nidnu kurcuni yudga devuden yehova sorcettokti erprci atniki kligin srm pogottutke adi perigi yona tlkupega nid yiccuntlu cesenu; a sor cettunu cuci yona bhu stosicenu. mrusti udyndu devudu ok purugunu erprga adi a cettunu tolicindun cettu vadipoyenu. mriyu ed kayga devudu vedimigl turpugalani rppi cenu. yonatlku ed debb tglga atdu somm sil-librdukutke cccut naku melnukonenu. apudu devudui sorcettunu gurici nivu kopicut nyayma? ani yonanu adugga yonapranmu povuntga kopicut nyayme anenu. aduku yehovanivu kstpd kudnu peckudnu ok ratrilone putti perigi ok ratrilo gane vadi poyin yi sorcettu visymulo nivu vicarpdu cunnave; ayite nut iruvdivelkte ekkuve, kudiyedmlu erugni jnmunu bhu psuvulunu gl nineve mhapurmu visymulo nenu vicarpdvdda? ani yonato selviccenu.

yotamu ahaju hijkiya anu yuda rajul din-
mullo somronunu gurciyu yerus lemunugur-
ciyu drsnritiga morstiyuden mikaku prtyks-
men yehova vakku. skl jnulara, alikcudi,
bhumi, nivunu nilo nunn smstmunu cevi yo-
ggi vinudi; prbhuvgu yehova mimid saksymu
plukbovcunnadu, prisuddalymulonudi prb-
huvu mimid saksymu plukbovcunnadu.
idigo yehova tn sthlmu vidici byluderu-
cunnadu, ayn digi bhumiyokk unntsthlmul-
mid nduvbovcunnadu. ayn nduvga agniki
menmu kruglonunn prvtmulu krigi povunu,
loylu vidipovunu, vatmumid posin niru
paruntlu avi krigi parunu, yakobu stti cesin
tirugubatonubttiyu, israyelu sttivaru pap-
mulnubttiyu idtyu sbhvicunu, yakobu stti-
varu tirugubatu ceyutku mulmedi? adi som-
ronegda; yudavari unntsthlmulu ekkdivi?
yeruslemulonive kava? kabtti nenu som-
ronunu cenilonunn rallukuppve cesednu,
drakscetlu natdgin sthlmuga dani ucednu,
dani punadulu bylupduntlu dani ktudu
rallnu loylo parbosednu; dani cekku
prtmlu pgulgottbdunu, dani kanuklu ag-
nicet kalcbdunu, adi pettu konin vighrmulnu
nenu padu cetunu, adi vesyye spadicukonin
jitmu petti vatini konukkonenu gnuk avi
vesyyugdani jitmuga mrl iyybdunu. dini
cuci nenu keklu veyucu prlapicucunnanu,
emiya leku dig brine nkkl arcuntlu arcu-
cunnanu. nippukodi mulguntlu mulgucun-
nanu. daniki tgilin gaymulu mrnkrmulu,
avi yudaku tgiliyunnvi, na jnul gummmul-
vrku yeruslemu vrku avi vcciyunnvi. gat
pttnmulu dinini telijepvddu; acct et ma-
trmumu edvddu; betleypilo nenu dhulilo
pdi porlitini. saphiru nivasi, digbrive av-
manmunodi vellipommu; jy nanuvuru by-
luderck niliciri, prlapmu betelulo modlu-
petti jrugucunndi. marotuvuru tamu pogot-
tukonin melunubtti badh noducunnaru el
ynga yehova yoddnudi kidu digi yeruslemu
pttndvarmu mttukuvccenu. lakisu niva-
sulara, rthmulku yuddhu gurrmulnu kt-
tudi; israyelu varu cesin tirugubatu kriy-
lu niydu knbdinvi adi siyonu kumarte pap-
munku prthmkarnmuga udunu. moreset-
gtu visymulo miru vidu dlkekolu iyyvlsivc-
cunu, akjibu idlu isra yelu rajunu mo-
spuccunve yudunu. maresa nivasi, niku
hkku darudgu okni niyoddku todukoni vt-
turu, israyeliyulloni ghnulu adullamunku
povuduru. siyonu, niku priyulguvaru niyodd
nudkud pttbdiyunnaru; ni tl bodicesikon-
umu, borucgddvle ni boditnmu knuprcukon-
umu.

mcmulmid prudi mospu kriyulu yoci cucu
duskarymulu ceyuvariki srm; alagu ceyut

vari svadhinmulu nunndi gnuk varu proddu
podvgane ceyuduru. varu bhumulu asici
pttukoduru, idlu asici akrmicu koduru,
ok mnisini vani kutubmunu itivanini vani
svasthyminu anyaymuga akrmituru. kabtti
yehova selviccundemnga-gopp apay kalmu
vccucunndi. dani kridnudi tm med
lnu tpicukonlekuduntganu, grvmuga nduv
lekuduntganu i vsmunku kiducey nud-
desicu cunnanu. a dinmun jnulu mim-
munugurici bhuga aglarucu samet net-
tuduru. varu ceppu samet edngamnu
bottiga cedipoyi yunnamniyu, ayn na jnul
svasthyminu anyul kicciyunna dnyi, mny-
odd nudkud ayn danini tisiveseseyniyu, mn
bhumulnu tirugbdinvariki ayn vibh jiciyun-
nadniyu israyeliyulu anukonu cunnntu jnulu
ceppukoduru. citlu veyga yehova smajmulo
miru palupoduntlu nulu veyuva dokdunu
uddu. miru dini prvcip vddni varu prktn
ceyuduru. prv cipniyedl avmanmu klugk
mandu. yakobu sttivaru peru pettbdinvar-
lara, yehova dirghsatmu tgggi poyena? yi
kriyulu ayncet jrigena? ytha rthmuga prv-
ticuvaniki na matlu ksamsadhnmulu kava?
ippudegda na jnulu struvuleri; nirbhy muga
scricuvaniki caci varu ktu pcelnu matrnu
vidici vari pe vstrmulnu lagukoduru. varik-
istmen yidllonudi na jnulyokk strilnu miru
vellgottuduru, vari biddl yoddnudi nenic-
cin ghntnu enndunu leku miru ettikoni
povuduru. i desmu mi visratisthlmukadu;
miru leci velli povudi, miku nasnmu nir-
mul nasnmu klugntga miru apvitrkriyulu
jrigicitiri. vyrtmhen matlu plukucu, abd-
dhikude draksarsmunubttiyu mdymunu bt-
tiyu nenu miku upnyasmu ceyudunni abd-
dhmu ceppucu okdu vccinyedl vade i jnuku
prvkt ygunu. yakobu stti, tppk nenu
mimmundrini pogu ceyudunu, israyeliyullo
sesicin varini tppk smkurdudunu. bosra
gorlu kuduntlu varini smkurdudunu, tm
metsthlmullo varini pogu cetunu, gopp
dhvni puttuntluga mnusyulu vistar muga
kududuru. prakarmulu pdgottuvadu variki
mudugapovunu, varu gummmunu pdgotti
dani dvata datipovuduru, vari raju variki
muduga nducunu, yehova variki naykuduga
udunu.

nenilagu prkticitiniyakobu sttiyokk prdhan-
ulara, israyeliyul adhiptulara, al kicudi;
nyaymu erigiyudut mi dhrmme gda. ayinnu
melu nshyicukoni kiducey nistpdu duru, na
jnul crmmu uddisi vari yemuklmi masmu
cilcucuduru. na jnul masmunu bhujicucu
vari crmmunu ollici vari yemuklnu virici,
okdu kudlo veyu masmunu mukklu ceyu
nttu banlo veyu masmuga varini tuttniy-
luga pgulgottiyunnaru. varu durmargt
nnusrici nducukoniunnaru gnuk varu yeho-

vaku morr pettinu ayn vari mnvi agikripk a kalmdu variki knbdkd tnnu mrugucesikonnunu. aharmu nmlucu, smadhanmni prkticuvvarunu, okdu tm not aharmu pettniyedl atnimid yuddhmu prkticuvvarune na jnulu porpettu prvktlnu gurci yehova selviccundemga miku drs nmu klugkud ratrikm-munu, sode ceppkud miku cikti klugunu; itti prvktlku suryudu knbdkd astmicunu, pglu ciktigdunu appudu dhirghdrslu siggunoduduru, sodegadr tellbovduru. devudu tmku prtyuttr miyykudut cuci noru musi koduru. nenete yakubu sttivariki tm dos munu israyeliyulku tm papmuni knuprcutke, yehova atmavesmucet blm-tonu tirpu tircu sktitonu dherymutonu nipbdinvadneyunnanu. yakubu sttivar prdhan-ulara, israyeliyl dhiptulara, nyaymuni trnikricucu durnitini nitiga ecuvarlara, yi mat allicudi. nrhty ceyutcet siyonunu miru kttuduru. dust tvmu jrigicutcet yeruslemunu miru kttuduru. jnul prdhanulu lcmu puccukoni tirpu tircuduru, vari yajkulu kuliki bodhituru, prvktlu drvymu koru sode ceppuduru; ayinnu varu, yehovanu adharmu cesikoni yehova mn mdhynunnadu gda, ye kidunu mnku ranerndi nyukoduru. kabtti cenudunnbduntlu mimmunubtti siyonu dunn bdunu, yeruslemu rall kupplgunu, mirdimunn prvtmu arnymuloni unntsthmlu- vle agunu.

4

atydinmullo yehova mdirprvtmu prv tmlu sikhrmun sthirprebdi kodlkte ettuga ettdga prvahmu vccintlu jnulu daniloniki vturu. kabtti a kalmun anyjnulnekulu vcci siyonulonudi dhrrmsastrmunu, yeruslemulo nudi yehova vakkunu bylu vellunu; yakubu devuni mdirmunu yehova prvtmunku mnmu velludmu rdi, ayn tmarmgmulvisyme mnku bodhicunu, mnmu ayn trovillo nducukodmu ani ceppukoduru. ayn mdhyvrtiye anek jn mulku nyaymu tircunu, durmun nivsicu blmu gl anyjnulku tirpu tircunu. varu tm khdgmulnu nagti nkkuluganu tm yitelnu mccu kttulu ganu sagkottuduru, jnmu midiki jnmu khdgmu ettk yudunu, yudhdmucey nercukonut jnulu ik maniveturu. evri bhymulekud prtivadunu tn draksettukridnu tn ajurpu cettukridnu kurcudunu; senymulkdhiptiyu yehova mat yicciyunnadu. skl jnmulu tm tm devtl nammu smricucu nducukoduru, mnmete mn devuden yehova nammu nellppudunu smricu kodumu. a dinmun nenu kutivarini poguceyudunu, avtlku vellgottbdinvarini badhipbdinvarini sm kurcudunu; ide yehova vaku. kutivarini seshuganu durmunku vellgottbdinvarini blmen jnuganu nenu cetunu, yehova siyonu kod ydu ipptinudi sasvtkalmuvrku variki rajuga udunu.

mdl gopurma, siyonu kumarte prvtma, munuptilagun yeruslemu kumartemid niku prbhutvmu klugunu; niveduku keklueyu cunnavu? niku raju lekpvotcetne ni alocn krtlu nsicipovut cetne prsuti striki vccin vednlu niku vccinva? siyonu kumari, prmati strilene nivu vednpi prsvicummu, nivu pttmnu vidici byt vasmu cetuvu, bbulonu purmuvrku nivu velluduvu, akkdne nivu rksn noduduvu, akkdne yehova ni struvul cetilonudi ninnu vimocicunu. mnmu cucucudgasiyonu apvitrprebduu gak ani ceppukonucu anyjnu lnekulu nimidiki kudivcci yunnaru. klmlulo okdu pnlu kurcuntu yehova varini sm kurcunu, ayite varu ayn tlpulu telisikon kunnaru, ayn alocn varu grhipkunnaru. siyonu kumari, ni srgmu inupdiganu ni dekklu ittdiviganu nenu ceyucunnanu, leci klmlu trokkumu, anek jnmulnu nivu ang drokku duvu, variki dorikin labhmunu nenu yehovaku prtisticudunu, vari astini srvloknadhuniki prti sticudunu.

5

ayite smuhmuluga kududana, smuh muluga kudumu; struvulu mn pttmnu muttdi veyucunnaru, varu israyeliyl nyayadhiptini krto cepmid kottucunnaru. betlehemu ephrata, yudavari kutubmu llo nivu svlpgrammennu nakorku israyeli yulnu elbovuudu nilonudi vccunu; puratn kalmu modlukoni sasvtkalmu ayn prtyks mgucudenu. kabtti prsvmgu stri pillnuknu vrku ayn varini appgicunu, appudu ayn shodrullo sesicinvarunu israyeliyulo kud tirigi vturu. ayn nilici yehova blmu podi tn devuden yehova nam mhatmymunu btti tn mdnu mepunu. kaga varu niluturu, ayn bhmytmulvrku prbludgunu, ayn smadhanmunku karkudgunu, assuru mn desmulo corbdi mn ngrullo prvesipga vani nediricu tku memu eduguru gorrlkaprlnu enmduguru prdhanulnu niymitumu. varu assuru des mnu, dani gummulvrku nimiru desmunu khdgmu cet mepuduru, assuriyulu mn desmulo corbdi mn sriddullo prvesicinppudu ayn yilagan mnlnu rkscicunu. yakubu stilo sesicin varu yehova kuripicu mcuvlenu, mnusy prytmmulekudnu nrulyocn lekudnu gddimid pdu vrsmuvlenu ayanjmulmdhynu uduru. yakubu stilo sesicinvaru anyjnulmdhynu anek jnmullonu advimrgmullo sihmuvlenu, evdunu vidipipkud lopliki cocci gorrlmdlnu trokki cilcu kodmsihmuvlenu uduru. ni hstmu ni virodhulmid ettbdiydudunu gak, ni struvuldu nsituru gak. a dinmun nenu nilo gurmuludkud vatini bottiga nasnmu cetunu, ni rthmulnu mapivetunu, ni desmdunn pttmnlunu nasnmucetunu, ni kotluu pdgottudunu, nilo cillgivaru lekud nirmulmucetunu. meghmulnucuci mtricu varu ik nilo udru. nicetip-

niki nivu mrokk kuduntlu cekkin vighrmlunu devta stbh mulunu ni mdhy udkd nasnucetunu, ni mdhyinu devta stbhmulkud vatini pellgitunu, ni pttnmulnu pdgotudunu. nenu atyaghrmu teccukoni na mat alkicni jnmulku prtikarmu cetunu; ide yehova vakku.

6

yehova selviccu mat alkicudinivuvcci prvtmulnu saksymupetti vyajyemadumu, kod lku ni svrmu vinbndimmu. tn jnualmid yehovaku vyajyemu kldu, ayn israyeliyulmid vyajyemaducunnadu; niselmule bhumiki puna duluga unn prvtmulara, yehova adu vyajyemu alkicudi. na jnulara, nenu mikemi cesitini? mimmu nelagu ayasprcitini? adi nato ceppudi. aiguptu desmulonudi nenu mimmunu rppici tini, dasgrhmulonudi mimmunu vimocicitini, mimmunu ndipicutke mose ahronu miryamulnu ppicitini. na jnulara, yehova niti kary mulnu miru grhicuntlu moyabarajen balaku yocicidanini beyoru kumaruden bilamu atniki prtyuttrmuga cep-pin matlunu sittimu modlukoni gilgaluvrkunu jrigin vatini, mnssunku tecu konudi. emi tisikoni vcci nenu yehovanu drsitunu? emi tisikoni vcci mhnontuden devuni snnidhini nmskarmu cetunu? dhnblulnu edadi dudlunu arpici drsituna? velkoldi pottellunu veladi ndult vistarmen telmunu aynku stosmu klugjeyuna? na atikrmunke na jyesthputruni nenittuna? na pappriharmunke na grbh phlmunu nenittuna? mnusuda, yedi uttmmo adi niku telijeybdiiyunndi; nyayuttma nducukonu tyu, knikrmunu premicutyu, dinmnassukligi ni devuni yedut prvrticutyu, itegda yehova ninndugucunnadu. alkicudi; yehova pttnmunku prktn ceyu cunnadu. jnanmuglavadu ni nammunu lksey pettunu, siksugurcin vartnu siksnu nirnyicin vanini gurcin vartnu alkicudi anyaymu ceyuvaru yidllu anyaymucet spadicin sottulunu, cinndiga ceybdin heyemen kolyu unnvigda. tpputrasunu tppu rallugl sciyyu ucukoni nenu pvitrudnu aguduna? variloni aisvryvtulu edtegg blatkarmu ceyuduru, pttnsthulu abddhmaduduru, vari nitiloni naluk kptmuga matladunu. kabtti nivu bagu pdkud nenu ni papmulnubtti ninnu paducesi mottudunu. nivu bhøjmu cesinnu niku trpti kanerdu, ni veppuvu pstugane yuduvu, nivemen tisikonipoyinnu adi nikuddu, nivu bhdrmu cesikoni konipovudanini dopuduku nenppigitunu. nivu vittmmu vittuduvugani koyyk yuduvu, olivpdlnu drakspdlnu trokkuduvu gani telmu pusikon kyu draksarsmu panmuceykyu uduvu. elynga miru omi niymicin kttdl nac ricucu, ahabu itivaru cesin kriylnniti nnus ricucu vari yocnlnubtti nducucunnaru gnuk na jnulkuravlsin avmanmunu miru podga mimmunu

bhiti putticu jnuluganu pttm nivasulnu aphasyaspdmu ganu ceybovucunnanu.

7

vesvikalpu pdlnu erukonin truvatnu, draks pdl prige erukonin truvatnu elaguduno na sthiti alage yunndi. drakspdl gel yoktiyu lekpoeyenu, na pranmun kistmen yokkrott ajurpupdennu lekpoeyenu. bhktudu desmulo lekpoeyenu, jnullo ytharthprudu okdunu ledu, adrunu pranhani ceyutke pociyuduvare; prtimmusyudunu kiratude tn shodrunikorku vllnu oggunu. redu cetultonu kidu cey punukoduru, adhiptulu bhumannu koruduru, nyayadhiptulu lomu pucukoduru, goppvaru mt mospu koriknu telijeyuduru. alagun varu ekpttuganudi dani mugituru. varilo mcivaru mudlcettuvti-varu, varilo ytharth vtulu mudlckectenu mudlu mudluga nuduru, ni kapul dinmu nivu siksnotu dinmu vccucunndi. ip-pude jnulu klvrpducunnaru. snehituniydu nmimkyucvddu, mukhysnehituni nmmukonvddu, ni kaugitilo pdukoniynn daniyedut ni pedvul dvarmunku kapupettumu. kumarudu tdrini nirlksey pettucunnadu, kumarte tllimidikini kodlu attmidikini lecedru, evri itivaru varike virodhu lguduru. ayinnu yehovakorku nenu eduru cucednu, rksnkrtgyu na devunikorku nenu knipetiyudunu, na devudu na prarthn nalkicunu. na struva, namid atisyipvddu, nenu kridpdinnu, tirigi letunu; nenu adhkarmdu kurcunnu yehova naku veluguga nudunu. nenu yehova drstiki papmu cesitini gnuk ayn na pksmun vyajye madi na pksmun nyaymu tircuvrku nenu ayn kopagnini shitunu; ayn nnu veluguloniki rppicunu, ayn nitini nenu cucednu. na struvu dani cucunu. ni devuden yehova yekkdnni nato anindi avmanmu nodunu, adi na kdllu agpdunu, ippudu adi vidhilonunn burd vle trokkbdunu. ni godlu mrl ktticu dinmu vccucunndi, apudu ni srihddu visalprc bdunu. a dinmdu assurudesmunudiyyu, aiguptudespu pttnmulnudiyyu, aiguptu modlukoni yuphrtisundivru unn prdesmunudiyyu, a ya smudrmul mdhydesmulnudiyyu, a ya prvtmul mdhydesmulnudiyyu jnulu ni yoddku vtuturu. ayite desnisvasulu cesin kriylnubtti desmu padgunu. ni cetikrr tisikoni ni jnulknu krmelunku cerin advilo prtyekmuga nivsicu ni svasthypuvarini mepumu. basanulonu giladulonnu varu purv kalmun mesinttu meyuduru. aiguptudesmulo nudi nivu vcinppudu jriginttuga nenu jnulknu abdhutmulnu knuprtunu. anyjnulu adi cuci tmku kligin blmt kocemni siggupdi noru musi koduru. vari cevulu cevudekkipovunu. srpmu lagun varu mnu nakuduru, bhumimid praku purugulvle tm yirvullonudi vnkucu praki vtuturu, mn devuden yeho-

vayoddku bhyppducu vtturu, ninnu btti
bhymu noduduru. tn svasthy mulo sesicin-
vari dosmunu prihrici, varu cesin atikrm-
mul visyme varini ksmicu devud ven ni-
tosmuden devudunnada? ayn knikrmu
cuputydu stosicuvadu gnuk nirrmu kop-
muedu. ayn mrl mnydu jalipdunu, mn
dos mulnu anciveyunu, vari papmulnnitini
smudrpu agadhmullo nivu pdvetuvu. purv
kalmun nivu ma pitrulen abrahamu yakob-
ulku prmanmu cesin stymunu knikrmunu
nivu anugr hituvu.

ninevenugurcin devokti, elkosuvadgu nhu munku kligin drsnmunu vivricu grthmu. yehova rosmuglvade prtikarmu ceyu vadu, yehova prtikarmuceyunu; ayn mhogrtglvadu, yehova tn struvulku prtikarmu ceyunu, tnku virodhulen varimid kopmucukonunu. yehova dirghsatudu, mha blmuglvadu, ayn dosulnu ndrdsuluga ecdu, yehova tupanulonu sudigalilonu vccuvadu; meghmulu aynku paddhuliga nunnvi. ayn smudrmunu gddici aripojeyunu, ndulnnitini ayn yedipojeyunu, basanunu krmelunu vadi povunu lebanonu puspumu vadipovunu. aynku bhypti prvtmulu kplicunu, kodlu krigipovunu, ayn yedut bhumu kplicunu, lokmunu adli nivasuldrunu vnkuduru. ayn ugtrnu ship glvadevdu? ayn kopagniyedut niluvglva devdu? ayn kopmu agnivle parunu, ayn kodlno kottga avi bdilgunu. yehova utt mudu, srm dinmdu ayn asrydurgmu, tn ydu nmimkyucubarini ayn erugunu. prly jlmuvle ayn a pursthanmunu nirmulmuceyunu, tn struvulu adhkarmulo diguvrku ayn varini trumunu, yehovanu gurci mi duralocn yemi? badh redymarurakud ayn bottiga danini nivarneyunu. mudlkpyle struvulu kudinnu varu draksarsmu tragi mttulennu edi poyin cettvle kalipovuduru. nineve, yehova mid duralocn cesi vyrtthmenvatini bodhicinva dokdu nilonodi byluderiyunnadu. yehova selviccundemngavaru vistarjame pun blmu kligiyunnnu kotydentlu varu koybdi nirmul mguduru; nenu ninnu badh prcitine, nenu ninnik badhpettanu. vari kadimranu nimid ik mop kud nenu dani viruggottudunu, vari ktlnu nenu tepudunu. nineve, yehova ninnubtti ajn iccu ndemngani peru pettukonuvanu iknu putt k yuduru, ni devtalymulo cekkbodin vigrhme gani potposin prtimyegani yoktiyu lekud annitini nasnmucetunu. nivu pnikimalinvadvu gnuk nenu niku smadhi siddhprcucunnanu. suvart prtkicucu smadhan vrtmanmu teliyyeyuvani padmulu prvtmulmid knbducunnvi. yuda, ni pdugl nacripumu, ni mrokkubllnu celli pumu. vyrtthudu ni mdhy nik scricdu, vadu bottiga nasnmayenu.

lykrt nimidiki vccucunnadu, ni durgmunku kavlikeyumu, margmulo kavliyudumu, ndumu bigicukoni bhu blmuga ediricumu, docu konuvanu varini dopodusommuga ptukoninnu, vari draksavllulnu nrikivesinnu, atisyaspmuga isra yeliyulkuvle yehova yakubu sttiki mrl atisyaspmuga anugrhicunu. ayn bla dhyul dallu erupayenu, prakrmsaluru rktvrnpu vstrmulu dhricukoniyunnaru, ayn senymu vyuhprcin

dinmun rthbhusnmulu agnivle meryucunnvi, srl darumymen yitelu adu cunnvi; vidhullo rthmulu mikkili todrga povucunnvi, rajmargmullo rthmulu ok danimid nokti pducu prugettucunnvi, avi divitivilve kn bducunnvi, merupulvle avi prugettucunnvi, raju tn prakrmsalurnu jnapkmu cesikonga varu nducucu pdipovuduru, prakarmunku prugetti vcci mranu siddhprcuduru. nduldgggrnunn gummu mulu teruvbducunnvi, ngrupdipovucunnvi. nirmayenu, adi digbrme konipobducunnvi, guvvlul mulguntlu dani dasilu rommu kottu konucu mulgucunnaru. kttbdinpptinudi nineve pttmmu nitikolnule udenu; dani jnulu paripovu cunnaru; niluvvudi niluvvudi ani pilicinnu tirigi cucuvadokdunu ledu. vedi kollpettudi, bga rmu kollpettudi, adi sklvidhmulen vicitirmulgu upkrnmulto nidiyundi, avi lekklekk yunnvi. adi vttdiganu sunymuganu paduganu agucunnvi, jnul hrdymu krigipovucunnvi, mokallu vnkucunnvi, adri ndumulu bhuga noccucunnvi, adri mukhmulu tellbovucunnvi. sihmula guh yemayenu? sihpupilll metsthl memayenu? evrunu bedripkud sihmunu adu sihmunu sihpupilllun tiruguladu sthlmemayenu? tn pilllku kavlsint cilciveyucu, adu sihmulkunu kavlsint gotuk nokki pttucu, tn guhlulu ertonu tn nivasmulnu vetadi pttin yertonu nipin sihmemayenu? nenu niku virodhine yunnanu, vati pog pekekkuntluga ni rthmulnu kalcivesednu, ktti ni kodm sihmulnu migiveyunu, nikik dorkkud bhumilonudi nivu pttukonin yernu nenu tisivetunu, ni dutl sbdmu ik vinbdu; ide senymulkdhiptiyu yehova vaku.

nrhty cesin pttmma, niku srm; adi ed tegk yer pttukonucu mosmutonu blatka rmutonu nidiyundi. sardhiyokk cbuku dhvniyu krmuldhvniyu gurrmul trokkudu dhvniyu vdiga prugettu rthmuldhvniyu vinbdu cunnvi. rautulu vdiga prugettucunnaru, khdg mulu tlttladucunnvi, itelu meryucunnvi, calmadi htmvucunnaru; cecin varu kupplu kuppluga pdiyyunnaru; pinugulku lekkye ledu, pinugulu kaliki tgili jnulu totrillucunnaru. ccknidanne vesyve cillgi tmdu jnamugl danve jartvmucesi jnamulmid cillgitnu jrigici ssarmulnu amimev sindana, nivu cesin adhik jartvmunubtti senymulku adhiptiyu yehova vaku idenenu niku virodhineyunnanu, ni cegulu ni mukhmumidi ketti jnmulku ni mannumu rajmulkulu ni yvmanmunu nenu byluprtunu. pdimidi yedut nimid malinymuvesi ninnu avman pcednu. appudu ninnu cucu vardru niyodd nudi paripoyi nineve padepoyene, danikorku aglarcuvarevru? ninnu odarcu varini ekkd nudi pilucukoni vcedmu aduru. smudrme

tnku apuganu smudrme tnku prakarmuganu
cesikoni, bhu jnmulcet cuttbdi nelundi dggr
nudin no amonu pttnmukte nivu visesmen
danva? kusiyulunu aiguptiyulunu dani suru
lri, varu vistar jnmuga nudiri, putuvarunu
lubiyulunu niku shayule yudiri. ayinnu adi
cerpttbdi konipobdenu, rajmargmul mogl
ydu struvulu daniloni cinn pillnu bdlku
vesi kotti cpiri, dani ghnulmid citluvesi dani
prdha nul ndrini skellto bdhiciri. nivunu mt-
turalve dagukoduvu, struvu vccut cuci as-
rydurgmu vedkuduvu. ayite ni kotlnniyu
akalpu pdlu gl ajurpu cetlvle unnvi; okdu va-
tini kdilipgane pdlu tinveccinvaninot pdunu;
ni jnulu strilvtivareri, ni struvulu coccu
ntlui ni despu gvnul yddkrrlu tiybdियunni,
agni ni addgdiylnu kalcucunndi. muttdiveyu
kalmunku nillu cedukonumu, ni kotlnu bl-
pcumu, jigt mtiloniki digi yitukl burdnu
trokkumu, avmulnu siddhpcumu. acctne
agni ninnu kalciveyunu, khdgmu ninnu nas-
nmuceyunu, goglipurugu tiniveyuritiga adi
ninnu tiniveyunu, nivu skhyku goglipu-
rugult vistarmuganu midut lt vistarmu-
ganu udumu. ni vrtkulu lekkku akas
nkstrmulkte ekkuvganunnnu gogli purugu
vcci atyu nakivesi yegiripoyenu. nivu er-
pcin surulu midutlt vistarmuga nunnaru,
ni senikulu clikalmdu kcello digin gogli
purugulvle nunnaru. edkayga avi yegiri
povunu, avi ekkd valindi evrikini teliydu. as-
suru raja, ni kaprulu nidrpoyiri, ni prdha
nulu pdukoniri, ni jnulu prvtmulmid cedri
poyiri, varini smkurcuvadokdunu ledu. niku
tgilin debb bhu cedddi, ni gaymunku cik-
its evdunu ceyjald, jnuldru edtegg nicet
hisnodiri, ninnugurcin vart vinu vardru ni
visyme cpptlu kottuduru.

prvktygu hbkkukunoddku drsnritiga vccin devokti. yehova, nenu morrpettinnu niven-nallu alkup kuduva? blatkarmu jrugucun-ndni nenu niku morrpettinnu nivu rksipk yunnavu. nnneduku dosmu cudniccucunnavu? badh nivel urkye cucucunnavu? ekkd cucinnu nasnmunu bla tkarmunu agupducunni, jgdmunu klmhunu regucunnnvi. adu-vln dhmsastrmu nirrthkmayenu, nyaymu enndunu jrugud manipoyenu, bhkti hinulu vcci nitiprulu cuttukoduru, nyaymu cedipovucunndi. anyjnullo jrugundi cud-udi, alocicudi, kevlmu vismymunodudi. mi din mullo nenok karymu jrigitunu, alagu jruginni yokdu miku telipinnu mirtni nmmyuduru. alkicudi, tmvikani unikiptulnu akrmicvleni bhudigtmulvrku scriu udrekmugl krurulgu kldiyulnu nenu repu cunnanu. varu ghormen bhikrjnmguga un-naru, varu prbhutv munu vidhulnu tm yic-chvccintlu erprucoduru. vari gurr mulu cirutpululkte vegmuga prugulettunu, ratri ydu tiruguladu todelktenu aiv curukenvi; vari rautulu durmunudi vcci italun jorbduru, ernu pttukonutke pksiraju vdiga vc-cuntlu varu pruguletti vturru. venuk cud-kud bla tkarmu ceyutke varu vturru, isuk renuvult vistarmuga varu jnulnu cerpttu koduru. raju lnu aphasymu ceturu, adhip-tulnu heln ceturu, prakarmugl durgmulnni-tini trnikrituru, mti dibbvesi vatini pttuko-duru. tm blmune tmnu devtga bhavi-turu, galikottukoni povuntlu varu kottukoni povucu apradhulguduru. yehova na deva, na prisuddh deva, adinudi nivunnvadvu kava? memu mrmunodmu; yehova, tirpu tircutku nivu varini niymiciyunnavu; asry durgma, mmmunu ddicutku varini putticitivi. ni knudrsti dustvymu cudlent nisklkmendi gda; badhicuvaruceyu badhnu nivu drstipalvu gda; kptulnu nivu cuciyu, durmargulu tmkte ekkuv nitiprulu nasnmu ceyga nivu cuciyu eduku urkunnavu? elikleni cepltonu praku purugultonu nivu nrulu smanulhuga cesi-tivi. vadu galmuvesi manvul ndrini gucci-lagi yunnadu, urulu oggi cikikicukonucun-nadu, vadu tn vlto varini kurcukoni stospdi gtulveyucunnadu. kavun vlvln mci bhag-munu pustiniccu bhojnmunu tnku klugu-cunn vni vadu tn vlku blul nrpicucunnadu, tn urulku dhupmu veyucunnadu. vadu ellppudunu tn villonudi dimmricucudvlena? epptikini mankud vadu jnmulnu htmu ceyu cudvlena?

ayn naku emi selviccuno, na vadmu visyme nenemi ceppuduno cucutke nenu na kavli sthlmumidnu gopurmumidnu knipettukoni yudunnukonga yehova nakilagu selviccenu

cduvuvadu prugettucu cduv vilguntlu nivu a drsn visymunu plkmid spstmguga vrayumu. a drsnvisymu nirnykalmun jrugunu, smapt mgutke aturpducunndi, adi tppk nerverunu, adi alsymuga vccinnu danikorku knipet-tumu, adi tppk jrugunu, jaguceyk vc-cunu. varu ytharthprulu kak tmlu tamu atisypduduru; ayite nitimtudu vis-vasmu mulmg brdukunu. mriyu drak-sarsmu moskrmu, tnnubtti atisyciuvadu nilvudu, attivadu patalm visalmuga aspet-tunu, mrmmtga prblinnu trptinodk skljn-mulnu vsprcukonunu, skl jnulnu smkur-cukonunu. tndikani dani nakr mici yb-hivrddhinodinavaniki srm; taktu sommunu vistarmuga pttukonuvaniki srm; vadu en-nallu nilucunu ani ceppukonucu virdu it-ninibtti up manritiga aphasyu samet et-tuduru gda. vddi kiccuvaru hthattuga nimid pduduru, ninnu his pettbovuvaru ja-grttga vturru, nivu variki dopudu sommuga uduvu. bhu jnmul astini nivu koll pettiyun-navu gnuk sesicin jnulnu desmulkunu ptt-mulkunu vatiloni nivasulkunu nivu cesin nr htynubttiyu blatkarmunubttiyu ninnu koll pettudur. tnku apaymu rakuduntlu tn ni-vasmunu blprcukoni, tn yitivarikorke anyay-muga labhmu spaducukonuvaniki srm. nivu cal mdi jnmulnu nasnmuceyucu nimid nive ner sthapncesiyunnavu, ni duralocnvl ni yiti variki avmanmu tecciyunnavu. godl-loni rallu morr pettucunnnvi, dulmulu vatiki prtyu ttr miccucunnnvi. nrhty ceyutcet pt-tnmunu kticuvavariiki srm; dustvymu jrig-icutcet kotnu sthapticu variki srm. jn-mulu pryaspduduru gani agni palvuduru; vyrtmendanikorku kstpd jnuu ksnicud-uru; idi senymul kdhiptiygu yehova cetne ygunugda. elynga smudrmu jlmu lto ni-diyunnttu bhumi yehova mahatmymunu gurcin jnanmuto nidiyudunu. tm porugu-vari manmu cudvleni ghormen ugrtnu klipi variki tragnicci varini mttuluga ceyuvariki srm. ghntku maruga avmanmuto nidiyun-navu; nivunu tragi ni manmu knuprcu koduvu. yehova kudicetiloni patr nikiyy bdunu, avmankrmen vmnmu ni ghntmid-pdunu. lebanonunku nivu cesin blatkarmu nimidike vccunu, psuvulnu bedricin bedru nimidne pdunu. desmulkunu pttmulkunu vatiloni nivasulkunu nivu cesin nrhtynub-tiyu jrgin blatkarmunu bttiyu idi sb-hvicunu. cekkdpu pnivadu vighrmunu cekkutvln pryojnmemi? pnivadu mug-bommnu cesi tanu rupicindaniydu nmimk yucutvln pryojn memi? abddhmulu bod-hicu potvighrmulydu nmimk yucutvln pry-ojnmemi? krnucuci melukomnniyu, mu-gratini cucilemmniyu ceppuvaniki srm; adi emen bodhipglada? adi bgarmutonu vedi-tonu putpuybdenu gani danilo svasmet ma-trmunu ledu. ayite yehova tn prisuddhaly-mulo unnadu, ayn snnidhini lokmtyu maun-

prvktgy hbkkuu cesin prarthn. (vady multo paddgindi) yehova, ninnugurcin vart vini nenu bhy pducunnavu yehova, svtsrmulu jrugucudga ni karymu nutn prcemu svtsrmulu jrugucudga danini teliyeyumu kopicucune vatslymunu jnapkmunku teccu konumu. devudu temanulonudi byluderucunnadu prisuddhdevudu paranulonudi veyu cunnadu.(sela.) ayn mhim akasmdlmttnu knbdu cunndi bhumi ayn prbhavmuto nidiyunndi. surykatito smanmen prkasmu knbdu cunndi ayn hstmulnudi kirmulu byluvellu cunnvi acct ayn blmu dagiyyunndi. aynku muduga tegullu nducucunnvi ayn padmul vet agni merupulu vccu cunnvi ayn niluvbdga bhumi kpucunu ayn cudga jnuldru itu atu tologu duru adikal prvtmulu bddlepovunu puratn girulu angunu purvakalmu modlukoni ayn ilagu jri gicuvadu. kusiyul derallo updrvmu klugga nenu cucitini midyanu dessthul deral terlu gjj vn kenu. yehova, ndulmid niku kopmu kligindunna ndulmid niku ugrt kligindunna smudrmulmid niku ugrt kligindunna ni gurrmulnu kttukoni rksnarthmen rthmulmid ekki vccucunnavu? villu vrlonudi tiybdyyunndi ni vakkutodni prmanmu cesi ni banmulnu siddhprciyunnavu (sela.) bhuminu bddlu cesi ndulnu klugjeyucunnavu. ninnu cuci prvtmulu kpucunu jlmulu prvahmuluga parunu smudragadhmu ghosicucu tn cetulu pe kettunu. ni itelu tlilladga scricu ni banmul katiki bhypdi suryedrulu tm nivasmullo agipovuduru. bhu raudrmukligi nivu bhuminid scricu cunnavu mhogrudve jnmulnu angdrokkucunnavu ni jnulnu rksicutku nivu byluderucunnavu nivu niymicin abhisiktuni rksicutku bylu derucunnavu dustul kutubikullo prdhanudokdudkud vari tlnu mednu khdici varini nirmulmu ceyucunnavu.(sela.) bidlnu rhasymuga migiveyvlenni uppo gucu nnu podiceyutke tupanuvle vccu yodhul tlllo rajuyokk itelnu natucunnavu. nivu smudrmunu trokkucu scricucu nunnavu ni gurrmulu mhasmudr jlasulnu trokkunu. nenu vinga jnulmidiki vccuvaru smipicu vrku nenu urkoni srmdinmukorku knipettvlsi yunndi na atrgm klrpducunndi a sbdmunku na pedvulu kdlucunnvi na yemuklu kullipovucunnvi na kallu vnku cunnvi. ajurpu cetlu puykudinnu drakscetlu philpkpoyinnu olivcetlu kapulekyudinnu ceniiloni peru ptku rakpoyinnu gorrlu doddilo lekpoynnu sallo psuvulu lekpoynnu nenu yehovaydu andicednu na rksnkrtyen na devuniydu nenu sto sicednu. prbhuvu yehovaye naku blmu ayn na kallnu ledikallvle ceyunu unntsthlmulmid ayn nnu ndvceyunu.

yudaraǵu amonu kumaruden yosiya din-
mullo hijkiyaku puttin amrya kumarudgu
gedlyaku jnnmen kusi kumarudgu jeph-
nyaku prtyksmen yehova vakku. emiyu vid-
vkud bhumimidnunn smstmunu nenu ud-
civesednu; ide yehova vakku. mnu syul-
nemi psuvulnemi nenu udcivesednu; akas
pksulnemi smudr mtsymulnemi durjnuhnemi
varu cesin apvadmnlunemi nenu udcivesednu;
bhumimid evrunu lekud mnusy jatini nir-
mulmu cesednu; ide yehova vakku. na
hstmunu yudavarimidnu yerusalemu niva-
suldrimidnu capi, byludev t yokk bhktullo
sesicinvarini, daniki prtisthitulgarinari, dani
arculun nirmulmu cesednu. middelmid ekki
akas smuhmulku mrokkunarini yehova pe-
runubttiyu, byludev t t mku rajnudani nam-
munu bttiyu mrokk prmanmu ceyuvarini
nenu nirmulmu cesednu. yehovanu anus-
ripk aynnu visrjici ayn yodd vicarn ceyni-
varini nenu nirmulmu cesednu. prbhuvn
yehova dinmu smipmayenu, ayn blyiokti
siddhprciyunnadu, tanu pilicin varini ayn
prtisthiciyunnadu, yehova snni dhini maun-
muga nududi. yehova yerpcin bli din-
mdu adhiptulnu rajkumarulnu anydesstul-
vle vstrmul vesikonuvarindrini nenu sik-
situnu. mriyu idl gdplu dativcci yjma-
nuni yitini mosmutonu blatkarmutonu nipu-
varini a din mdu nenu siksitu. a dinmdu
mtsypu gumm mulo rodnbdmnu, pttnpu
diguv bhagmun ag larpunu vinbdunu, kodl
dikknudi gopp nasnmu vccunu. ide yehova
vakku. knaniyuldru nasmeri, drvymu
smkurekuninvardrunu nirmulmu ceybdiri
gnuk mktesu loy nivasulara, aglarcudi. a
kalmun nenu dipmulu pttukoni yerusalemunu
prisodhitunu, mddimid nilicin draksarsmu-
tivareyehova melennu kidennu ceyuvadu
kadni mnssulo anukonuvarini siksi tunu.
vari asti dopudu sommgunu, vari idlu pad-
gunu, varu idlu kttuduru gani vatilo ka-
pur mudru, drakstotlu natuduru gani vati
rsmunu panmuceyru. yehova mha dinmu
smipmayenu, yehova dinmu smipme ati
sighrmuga vccucunndi. alkicudi, yehova
dinmu vccucunndi, prakrmsaluru mharo-
dnmu ceyuduru. a dinmu ugtrdinmu,
srmyu up drvmunu mhanasnmunu kmmud-
inmu, adharmunu gadhadharmunu km-
mudinmu, meghmulunu gadhadh karmunu
kmmudinmu. a dinmun prakarmulugl pttm-
mul dgrnu, ettyin gopurmul dgrnu yuddh
ghosnyu bakanadmunu vinbdunu. jnulu
yehova drstiki papmu cesiri gnuk nenu vari
midiki updrvmu rppipbovucunnanu; varu
gruddi varivle ndicedru, vari rktmu dumm-
vle karunu, vari masmu petvle parveybdunu.
yehova ugtr dinmun tm vedi bgarmulu varini
tppip lekpo vunu, rosagnicet bhumiyyu dhip
bdunu, hthattuga ayn bhunivasulindrini srv

siggumalin jnulara, kudi rdi, pottu galiki
eguruntlu smymu gticucunndi. vidhi
nirnymu kakkunupe yehova kopagni mi
midiki rak munupe, mimmunu siksicutke
yehova ugtrdinmu rakmunupe kudirdi.
desmulo satvikule ayn nyayvidhul nnusricu
smst dinulara, yeho vanu vedkudi; miru
vedki vinyumglvare nitini anusricinyedl
okvel ayn ugtr dinmun miru dacbduduru.
gajaptnmu nirjnmgunu, askelonu pade
povunu, mdhyahnkalmdu asdoduvuru
byтики pardolbduduru, ekronu ptt nmu
dunnbdunu. smudrpratmdu nivsicu
keretiylara, miku srm; philistiyul desmen
knanu, ninnu gurci yehova selvicun-
demnganiydu ok kapursthudennu lekud
nenu ninnu lymucetunu. smudrpratmu
gorrl kaprulu digu metsthlmgunu, mdlku
dodlu acct nudunu. tm devuden yehova
yudavarini ktaksici varini cerlonudi rppicga
acctvarilo sesicin variki ok sthlmdunu;
varu acct tm mdlu mepuduru, astmymun
varu askelonu idllu pdukoduru. moyabu-
varu cesin nidyu, ammonuvaru plikin dush
matlunu naku vinbdenu; varu na jnul
srihddullo prvesici atisypdi varini dusi-
ciri. na jivmutodu moyabudesmu sodom
pttnmuvlenu, ammonudesmu gomorra
pttnmuvlenu agunu. avi mudlceltkunu
uppu gotulkunu sthanme nitymu paduga
udunu; na jnullo sesicuvuru a desmulnu
docukoduru; na jnullo sesicuvuru vatini
svttricu koduru. kabtti israyeliyul devuden
seny mulku adhiptiygu yehovavakku ide.
varu atisypdi senymulku adhiptiygu yehova
jnu lnu dusiciri gnuk vari grvmunubtti
yidi variki sbhvicunu. jnmul divpmullo
nivsicu vard runu tmtm sthanmulndi
tnke nmksarmu ceyuntlu bhumilonunn de-
vtlnu ayn nirmulmu ceyunu, yehova variki
bhykruduga udunu. kusiyulara, mirunu
na khdgmuclt htlvuduru. ayn uttrdes-
mumid tn hstmunu capi assuru desmunu
nasnmuceyunu; nineve pttnmunu padu cesi
danini aripoyin yedarivle ceyunu. danilo
psul mdlu pdukonunu; skljati jtuvulun
gpuluga kudunu; gud batulun tubollunu
vari dvarmul pekmmulmid nilucunu; pksul
sbdmu lunu kitikillo vinbdunu; gdplmid
nasnmu knu picunu. varu cesikonin dev-
daru krpnnyittini yehova nasamu ceyunu.
navti pttnmu mri yokti ledni muriyucu
utsahpucu nirvivar muga udin pttnmu
ide. adi padepoyene, mrgmulu pdukonu
sthlmayene ani dani marg mun povuvaru
ceppukonucu, isdicucu popommi ceseg
ceyuduru.

muskrmendiya bhrstmendiya anyaymu
 ceyundiyungu pttnmunku srm. adi devuni
 mat alkicdu, siksku lobddu, yehovaydu vis-
 vas mucdu, dani devuniyoddku radu. dani
 mdhy dani adhiptulu grjnceyu sihmulu,
 dani nyayadhi ptulu ratriydu tirugula-
 ducu tellvaruvrku erlo emiyu migulkud
 bhksicu todellu. dani prvktlu gppalu
 kottuvaru, visvasghatkulu; dani yajkulu
 dhmsastrmunu nirakrici prtisthit vstuvu
 lnu apvitprpturu. ayite nyaymu tircu yehova
 dani mdhynunnadu; ayn akrmmu ceyuvadu
 kadu, anudinmu tppkud ayn nyay vidhulnu
 byluprcunu, aynku rhsymendediyu ledu;
 ayinnu nitihinulu siggerugru nenu any
 jnulnu nirmulmu ceyga vari kotlunu pad-
 gunu, okden scrickud vari vidhulnu paducesi
 yunnanu, jnmu lekudnu vatiydevrunu kapur
 mudkudnu vari pttnmulnu lyprcinvadnu
 nene. dani visyme na nirnymtti coppun mi
 nivassthmu srvnasmu kakuduntlu, naydu
 bhybhktulu klige siksikulobdudurni nennuko-
 tini gani varu duskriylu ceyutydu atyaglvu
 reri. kabtti yehova selviccu vakku ednga
 nakorku knipettudi, nenu leci yerpttukonu
 dinmu korku knipettiyududi, na ugtrnu
 nakopagni attini varimid kummricutke
 anyjnlunu pogu ceyutkunu gupulu gupuluga
 rajymulnu sm kurcutkunu nenu niscycuko-
 tini; na rosagni cet bhumiytyu kalipovunu.
 appudu jnuldru yehova nammunubtti
 yekmnskule aynnu sevicuntlu nenu variki
 pvitrmu pedvul niccednu. cedripoyinvare
 naku prarthnceyu na jnulu kusudespu
 ndul avtlndi naku nevedymuga tisi koni
 rabduduru. a dinmun ni grvmunubtti sto
 sicuvarini nilonudi nenu vellgottudunu gnuk
 na prisuddhmen kodydu nivik grvmu cupvu,
 namid tirugbdi nivucesin kriylvisyme niku
 siggu klugdu dukhitulgu dinulnu yehova
 nammu nasryicu jnsesmuga nimdhy nud
 nittunu. israyeliyullo migilinaru papmu
 ceyru, abddhmadru, kptmuladu naluk vari
 notnuddu; varu evri bhymu lekud visratigl
 vare annpanmulu puccukoduru; siyonu ni-
 vasu lara, utsahdhvni ceyudi; israyeliyulara,
 jydhvni ceyudi; yeruslemu nivasulara, purn
 hrdymuto stosici gtulu veyudi. tanu miku
 vidhicin siksnu yehova kottivesiyunnadu; mi
 struvulnu ayn vellgotti yunnadu; israyeluku
 rajen yehova mi mdhy unnadu, ik midt
 miku apaymu sbhvipdu. a dinmun jnulu
 mito itlduru yeruslemu, bhypd kumu,
 siyonu, dherymu teccukonumu; ni devuden
 yehova nimdhy unnadu; ayn sktimtudu,
 ayn mimmunu rksicunu, ayn bhu andmuto
 niydu stosicunu, niydu tnkunn premnu btti
 satmu vhici niydli stosmucet ayn hrsicunu.
 ni niyamk kalpu pduglku ralek citpdu ni
 sbdhulnu nenu smkurcednu, varu gopp
 avmanmu podinvaru. a kalmun ninnu

hispettuvarindrini nenu siksitanu, kutucu
 nducuvvarini nenu rksitanu, cedrgottbdin-
 varini smkurcudunu, e ye desmullo varu
 avmanmu nodiro akkdnele nenu variki
 khyatini mci perunu klugesednu, a kalmun
 miru cucu cudga nenu mimmunu cerlonudi
 rppici, mimmunu smkurcin truvat mim-
 munu ndipitanu; nijmuga bhumimid nunn
 jnuldri drstiki nenu miku khyatini mci
 perunu teppitanu; ide yehova vakku.

rajen dryavesu elubdiydu redv svts rmu arv nel modti dinmun prvktygu hgyi dvara yuda desmuid adhiariyu sytiyelu kumarudunen jerubbabelukunu prdhanyajkudunu yehojadaku kumarudunen yehosuvkunu yehova vakku prtyksme yilagu selviccunu senymulkdhiptiygu yehova ajn iccun demnga smymik raledu, yehova mdir munu kticutku smymik raledni yi jnulu ceppucunnare. aduku yehova vakku prtyksme prvktygu hgyidvara selviccin-demnga i mdirmu padeyudga miru sr-bivesin yidlllo niscutku idi smya? kabtti senymulkdhiptiygu yehova selviccundemnga mi prvrtnnugurci aloicukonudi. miru vistarmuga vittinnu miku koceme pdenu, miru bhojnmu ceyucunnnu akli tirkyun-ndi, panmu ceyucunnnu dahmu tirkyun-ndi, btllu kppu konucunnnu cli agkunndi, pnivaru kstmucesi jitmu spaducikoninnu jitmu cinigipoyin scilo vesinttuga un-ndi. kaga senymulkdhiptiygu yehova selviccundemngami prvrtnnugurci aloicukonudi. prvtmlekki mranu tisikoni vcci miru i mdirmunu kticinyedl daniydu nenu stosici nnnu ghnprcukodunni yehova selviccun-nadu. vistarmuga kavleni miru eduru cucitiri gani kocemuga pdenu; miru danini itiki tega nenu danini cedrgottitini; edu cetnni yehova adugucunnadu. na mdirmu padeyudga mirdru mi mi yidlu kttukonu tku tvrpdutcetne gda. kabtti mimmunubtti akaspumcu kuruvkyunndi, bhumu pdk yun-ndi. nenu bhumikini prvtmulukunu anavrsti klugjesi, dhanymu visymulonu draksarsmu visymulonu telmu visymulonu bhumu phlicu smstmu visymulonu mnusyul visymulonu psuvul visymulonu cetipnlnniti visymu-lonu ksammu putticuyunnnu. sytiyelu ku-maruden jerubbabelunu yeho jadaku ku-marudunu prdhanyajkudungu yehosu vyu sesicin jnuldruu tm devuden yehova matlu alkici, tm devuden yehova prvkt yen hgyini ppci, teliyjesin vart vini yehovaydu bhybhtulu puniri. appudu yehova dutyen hgyi yehova teliy jesin vartnubtti jnulku prkticindemnganenu miku toduga unnanu; ide yehova vakku. yehova yudadespu adhiariyu sytiyelu kumaruden jerubba-beluyokk mnssunu, prdhan yajkudgu yeho-jadaku kumaruden yehosuv mnssunu, sesicin jnuldri mnssunu prrepiuga varu kudivcci, rajen dryavesuyokk yelubdi ydu redv svt-srmu arv nel yiruvdi nalu gy dinmun seny-mulku adhiptiygu tm devuni mdirpu pnicey modlupettiri.

edv nel yiruvdi yoktv dinmun yehova vakku prvktygu hgyi prtyksme selviccin

demnga nivu yudadespu adhiariyu sylti yelu kumaruden jerubbabelotonu prdhanya-jku dgu yehojadaku kumaruden yehosu-vtonu sesicin jnultonu itlnumu purvkalman i mdirmunku kligin mhimnu cucinvaru milo unnaru gda; attivariki idi ettidiga knbdu cunndi? danito idi edunnu polindi kadni tocu cunndi gda. ayinnu yehova ajn iccun demngajerubbabelu, dherymu tec-cukommu; prdhanyajkudgu yehojadaku ku-marudven yehosuva, dherymu tecucukommu; desmulonunn smstjnulara, dherymu tec-cukoni pni jrigicudi; nenu miku toduga un-nanu; ide senymulku adhi ptiygu yehova vakku. miru aiguptudesmulo nudi vc-cinppudu nenu mito cesin nibdhn jnap kmu cesikonudi; na atm mi mdhyn unndi gnuk bhypdkudi. mriyu senymulku adhiptiygu yehova selviccundemngaik kotkalma ikok-marua akasmunu bhumini smudrmunu nelnu nenu kpipjetunu. nenu anyjnuldrini kd lipga anyjnuldri yokk yiststvuvulu tebdunu; nenu i mdirmunu mhimo nipudunu; ide senymulku adhiptiygu yehova vakku. vedi nadi, bgaru nadi, ide senymulku adhipti-ygu yehova vakku. i kdvr mdirmu yokk mhim munupti mdirmyokk mhimnu mi-cunni senymulku adhiptiygu yehova sel vic-cucunnadu. i sthlmdu nenu smadhanmu nilup nnughricednu; ide senymulku adhipti-ygu yehova vakku. mriyu dryavesu elub-diydu redv svts rmu tomimdvnel yiru-vdi nalgv dinmun yehova vakku prvktygu hgyi prtyksme selviccin demnga senymulku adhiptiygu yehova ilagun ajn iccucunnadu yajkulyodd dhrm sastr vi-carnceyumu. okdu prtistitem mas munu tn vstrpucegun kttukoni, tn ceguto rotte nennu vtkmunennu draksarsmunennu telmunennu mri evidhngu bhojnparthmunennu mut-tinyedl, a muttindi prtisthitmguna? yni yaj-kulndugga varu kadniri svmunu muttuvlin okdu atupdi attivatilo deninennu muttinyedl tanu muttindi apvitrmgunayni hgyi mrl ndugga yajkulu adi apvitrmgu nniri. ap-pudu hgyi vari kilagu prtyuttrmicenuei pr-jlunu i jnulunna drstiki alagunneyun-naru; varu ceyu kriy llniyu varcet arpiciu-viynniyu na drstiki apvitrmulu; ide yehova vakku. i rati mid rayiyuci yehova mdirmu kttnar bhicindi modlukoni a venuk miku sbhvicindanini aloccesikonudi. natnudi yokdu iruvdi kuppl kkulu veyga pdi kuppl dhanyme telu cunndi; tisikonvlenni ebd koll tottiyoddku okdu raga iruvdikollu matrme-dorkunu. tegulotonu katuktonu vdgdltonu mi kstarjitmttini nenu nasnmu cesiynunnu; ayinnu milo okdunu tirigi nayoddku raledu; ide yehova vakku. miru aloicukonudi. itku-muduga tomimdv nel yiruvdi nalugv din-munudi, anga yehova mdirpu punadi vesin natnudi miku sbhvicin danini aloicukonudi. kottlo dhanymunnda? draksctelyinnu ajur-

pucetlyinnu danimmcetlyi nnu olivcetlyinnu
phlickpoyenu gda. ayite idi modlukoni
nenu mimmunu asirvdicednu. mriyu a nel
yiruvdi nalugv dinmun yehova vakku hg-
gyiki mrl prtyksme sel viccindemnga yu-
dadespu adhikariygu jerubbabeluto itlnu-
muakasmunu bhumini nenu kpipjeyucun-
nanu. rajymul sihasnmulnu nenu krid pdve-
tunu; anyjnul rajymulku kligin blmunu nas-
nmu cetunu; rthmulnu vatini ekkini varini
krid pdvetunu; gurmulunu rautulunu okri
khdgmucet okru kuluduru. na sevkudvunu
syhti yelu kumarudvunen jerubbabelu, nenu
ninnu erprcukoniyunnanu gnuk a dinmun
nenu ninnu tisikoni mudr yugrmuga cetunu;
ide senymulku adhiptiygu yehova vakku.

dryavesu elubdiydu redv svtsrmu enimi dv nello yehova vaku prvktyu iddoku puttin berkya kumarudunen jekryaku prtyksme selviccindemnga yehova mi pitrulmid bhuga kopicenu. kabtti nivu varito itlnumu senymulku adhiptiygu yehova selviccun demngamiru tatttu tiriginyedl nenu mi ttu tirugudunni senymulku adhiptiygu yehova selviccuncunadu; ide senymulku adhiptiygu yehova vaku. miru mi pitruv-tivare yudvddu; purvikulen prvktlusenymulku adhiptiygu yehova selviccundemngami durmarg tnu mi duskriylu mani tirugudni variki prk ticinnu varu vinkpoyiri, na mat alkick poyiri; ide yehova vaku. mi pitru lemeri? prvktlu nitymu brdukudura? ayinnu na sevkulen prvktlku nenu selviccin matlunu kttdlunu mi pitrul visymulo nerverleda? nerveya varu tirigimn prvrttnubttiyu kriylu btiyu yehova mnku ceydclin prkarmuga ayn atyu mnku cesiyunnadni ceppukoniri. mriyu dryavesu elubdiydu redv sv tsrmu sebatu anu pdkov nel yiruvdi nalugv dinmun yehova vaku prvktyu iddoku puttin berkya kumarudunen jekryaku prtyksme yilagu selviccenu. ratri erni gurmunekkin mnusyu dokdu naku knbdenu; atdu loylonunn goji cetlu niluvbdiydga atni venuk erni gurmu lunu cukklugl gurrmulunu tellni gurmu lunu knbdenu. appuduna yelinvada, yivi emni nendugga nato matladu dutivi emi yendi nenu niku telijetunnenu. appudu goji cetlu niluvbdiyunnvaduivi lokmttnu tiruguladutku yehova ppicin gurrmulni cep-penu. avi gojicetlmdhynu niluvbdin yehova dutnu cucimemu lokmtt tiruguladivcci yunnamu; idigo lokuldru satmukligi nimml muga unnarni ceppenu. aduku yehova dutsenymulkdhiptiygu yehova, debbdi svtsrmulmidni nivu yerusalemumidnu yuda pttnmulmidnu kopmuciyunnave; yik ennallu knikripyuduvu ani mnviceyga yehova nato matladin dutku adrnyen mdhur ven multo uttrmiccenu. kabtti nato matladu cunn dut nato itlneunivu prktn cey visindemngasenymulku adhiptiygu yehova ilagu selviccuncunadunenu yerusalemu visymulonu siyonuvismulonu adhikaskti kligiyunna; nimmlmuga unn anyjnulmid nenu bhuga kopmucunna; elynga nenu kocemu kop-pdga kiduceyvlenn tatprymuto varu shayuleri. kabtti yehova selviccun demngavatsly-muglvadne nenu yerusalemu ttu tirigiyunna; adulo na mdirmu ktt bdunu; yerusalemid silpkarulu nulu sag laguduru; ide senymulku adhiptiygu yehova vaku. nivu iknu prktn ceyvlsindemnga ik na pttnmulu bhagymuto mri ekkuvga nipbdunu, iknu yehova siyonunu odarcunu, yerusalemu ayn iknu korokonunu. appudu nenu

tericudga nalugu kommulu kn bdenu. ivi emitivni nenu nato matladu cunn dutndugga atduivi yudavarini isra yeluvadini yerusalemu nivasulnu cedrgottin kommulunenu. yehova nluguru ksalulnu naku knuprcga viremi ceybovcunarni nendigi nduku aynevdu tlyettukud yudavarini cedrgottin kommulu ive. ayite vatini bhy petutukunu, yudadesstulndrini cedrgottutke varimid blatkarmu jrigicin anyjnul kommulu pdgottutukunu viru vcelyunnarni naku selviccenu.

2

mriyu nenu tericudga kolnulu cetpttu konin yokdu naku knbdenu. ni vekkdiki povu cunnalni nentni ndugga atduyerusalemu yokk vedlpunu podugunu etendi kolicicud bovucunnannenu. att nato matladucunn dut byluderga mriyok dut ytnini edu rkonvcenu. redv dutprugettipoyi yerusalemulo mnusyulunu psuvulunu vistar mendun adi prakarmulu leni medanmuga udu nni i rvnuni telijeyummi modti dutku ajn iccenu. nenu danicuttu agni prakarmuga udunu, nenu dani mdhynu nivasine mhimku karn muga udunu; ide yehova vaku. uttr desmulo unnavlara, tpicukoni rdi; aka spu nalugu yayuvult visalmuga nenu mimmunu vyapipjesiyunna; ide yehova vaku. bbulonudesmulo nivasivgu siyonu, acctnudi tpicukoni pommu; ide yehova vaku. senymulku adhiptiygu yehova selviccundemngamimmunu muttinvadu tn knuguddunu muttinvadni yeci tnku ghnt tecuccondici, mimmunu docu konin anyjnulyoddu ayn nnnu ppiyunnadu. nenu na cetini varimid adicga varu tm dasu lku dopudu sommguduru; appudu senymulku adhiptiygu yehova nnnu ppiyunnadni miru telisi koduru. siyonu nivasulara, nenu vcci mi mdhynu nivasumcetunu; stosmuganudi patlu padudi; ide yehova vaku. a dinmun anyjnulnekulu yehovanu httukoni naku jnulguduru, nenu mi mdhy nivasumcetunu; appudu yehova nnnu mi yoddku ppiyunnadni miru telisi koduru. mriyu tnku svasthymni yehova prtisthitmen desmulo yudanu svtricu konunu, yerusalemunu ayn iknu korokonunu. skljnulara, yehova tn prisuddhmen nivasmu vidici vccucunadu, ayn snnidhini maunule yududi.

3

mriyu yehova dutyedut prdhan yajku den yehosuv niluvbduy, satanu phiryadiye atni kudiparsvmun niluvbduy atdu naku knuprcenu. satanu, yehova ninnu gddicunu, yerusalemunu korokonu yehova ninnu gddicunu itdu agnilonudi tisin korviline yun-

nadugda ani yehova dut satanuto anenu. yehosuv mlin vstrmulu dhricinvade dut smukhmulo niluvbdidyugda dut dggr niliciyunnvarini piliciitni melbttlu tisiveyudni ajnapicineni ni dosmunu prihrici prsstmen vstrmulto ninnu alkrucunnnanu ani selviccenu. atni tlmid tellni paga petticudni nenu mnviceyga varu atni tlmid tellni pagapetti vstrmulto atnini alkriciri; yehova dut dggr nilu cudenu. appudu yehova dut yehosuvku ilagu ajn iccenu. senymulku adhiptiygu yehova selviccundemngana margmullo nducucu nenu ni kppgicin danini bhdrumuga gekonin yedl, nivu na mdirmumid adhiharive na avrn mulnu kapaduvadvugduvu; mriyu ikkd niluv bdu variki kligintlu na snnidhini nilucu bhagymu ni kittunu. prdhanya-jkudven yehosuva, ni yedut kurcudu ni shkharulu sucnluga unnaru; nivunu varunu na mat alkipvlenu, ednga ciguru anu na sevkuni nenu rppipbovu cunnanu. yehosuv yedut nenucin ratini teri cududi, a ratiki edu netrmulunnvi, dani cekkdpu pni ceyuvadnu nenu. ide senymulku adhiptiygu yehova vaku; mriyu ok dinmu logane nenu i desmuyokk dosmunu prih ritunu; a dinmun drakscetlkridnu ajurpu cetl kridnu kurcudutku mirdru okrinokru pilucukoni povuduru; ide senymulku adhiptiygu yehova vaku.

4

nato matladucunn dut tirigi vcci nidr poyin yokni lepintlu nnnu lepi niku emi knbdu cundndi ydugga nenusuvrnmymen dipstbh munu danimid ok prmideyunu, dipstbhmunku edu dipmulunu dipmunku edesi gottmulunu knbdu cunnvi. mriyu redu olivcetlu dipstbhmunku kudiprkk oktiyu edmprkk oktiyu knbdu cunnvni ceppi na yelinada, yidemitiyni nato matladucunn dut ndigitini. nato matladucunn dut idemito niku teliyda yni nndugganenu—na yelinada, naku teliy dtini. appudtdu nato itlnenujerubbabelu nku prtyksmgu yehova vaku ide; skticet nennu blmucetne nnukak na atmcetne idi jrugguni senymulku adhiptiygu yehova selviccenu. gopp prv tma, jerubbabelunu addgicutku nivu ematru danvu? nivu cdunubhumi vguduvu; krp klugunu gak krp klugunugak ani jnulu keklueveyga atdu perayi tisikoni petticunu. yehova vaku mrl naku prtyksme yilagu selviccenu jerubbabelu cetulu i mdirpu punadi vesiyunnvi, atni cetulu mugicunu, appudu senymulku adhipti ygu yehova nnnu miyoddku ppiyunnadni nivu telisikoduvu. karymulu alpmuleyunn kalmunu trnikricin vadevdu? lokmttnu sca rmu ceyu yehovayokk yedu netrmulu jerubbabelu cetiloga gudu nuludutcuci stosicunu. dipstbhmunku iruprkklnudu i redu olivcetlu emitivniyu, redu bgarpu kommullonudi suvrn telmunu

kummriru oliv cetlkunn redu kommlunu emitivniyu nentnini nuduga atdu natoivemitivni niku teliyda ynenuna yelinada, naku teliydn nennga atduviriddru srvloknadhudgu yehovayodd niluvbducu telmu1 poyuvare yunnarnenu.

5

nenu mrl tericudga egripovu pustkmokti naku knbdenu. nikemi knbducunndni atdu nndugga nenu, iruvemurl nidiviya pdimurl vedlpunugl yegripovu pustkmokti naku knbdu cundndi. aduktdu nato itlnenuidi bhumiyttimidiki byluvellu sapme; daniki ok prkkn vrasiyunn daninibtti dogiluvardrunu kottiveybduduru; redv prkkn vrasiyunn daninibtti aprmanikuldrunu kottiveybduduru. ide senymulku adhiptiygu yehova vakkunene dani byluderjeyucunnnanu; adi dogl yidllonu, na nammunubtti abddhprmanmu ceyuvari yidllonu prvesici vari yidllu udi vatini vati dulmulnu rallnu nasnmu ceyunu. appudu nato matladucunn dut bylu vellinivu nidanici cucu itvlku vcundemito knipettumni nato ceppga idemitiyni nendigi tini. aduktduidi kol, idi byluvellu tnu anenu; mriyu lokmttnu jnulu ilagan km bdudurni ceppenu. appudu sispubillnu tiyga kol tumulo kurcunn yok stri knbdenu. appudtduidi dosmurti yni nato ceppi tumulo dani pdvesi sispubillnu tumumid nucunu. nenu mrl teri cudga iddru strilu byluderiri; skubudi kog rekkltvi rekklu vari kudenu, gali vari rekklnu adicucudenu, varu vcci tumunu bhumyakasmul mdhyku etti dani mosiri. viru i tumunu ekkdiki tisikoni povudurni nato matladucunn dutnu nendu gga sinarudesmdu danikok salnu kttutku varu povucunnnaru; adi siddhmenppudu akkd danini pithumid pettiyucudurni atdu nakuttr miccenu.

6

nenu mrl tericudga redu prvtmul mdhy nudi nalugu rthmulu byluderucudenu, a prvt mulu ittdi prvtmule yudenu. modti rthmu nku erni gurrmulu, redv rthmunku nllni gurr mulu, mudv rthmunku tellni gurrmulu nalugv rthmunku cukklu cukklugl blmen gurrmu ludenu. na yelinada, yivemitiyni nato matladucunn dutnu nendugga atdu nato itlnenuivi srvloknadhudgu yehova snnidhini vidici bylu vellu akaspu cturvayuvulu. nllni gurrmulunn rthmu uttr desmuloniki povundi; tellni gurrmulunn rthmu vati vebdipovunu, cukklu cukklugl gurrmulugl rthmu dksin desmuloniki povunu. blmen gurrmulu byluvellu lokmtt scrip prytynigga, poyi lok mdttd scricudni atdu selviccenu gnuk avi lokmdtt scricucudenu. appudtdu

nnnu piliciuttrdesmuloniki povu vatini cudumu; avi uttrdesmdu na atmnu nemmdi prcunni nato anenu. mriyu yehova vaku naku prtyksme selviccudemnga cerpttbdinvarilo bbulonu nudi vccin heldyi tobiya yedaya anuvaru jephnya kumarady yosiya yit digiyunnaru; varu cerin dinmunne nivu a yitikipoyi vari ndigi vedi bgarmulnu tisikoni kiritmucesi prdhan yajkudunu yehojadaku kumarudunen yeho suv tlmid uci atnito itl-nuseny mulku adhiptiygu yehova selviccudemngaciguru anu okdu kldu; atdu tn sthmlulonudi cigurcunu, atdu yehova alymu kttnu. atde yehova alymu kttnu; atdu ghnt vhcukoni sihasna sinude yelunu, sihasnasinude atdu yajktvmu ceyga a yiddriki smadhankrmen yocnlu klu gunu. a kiritmu yehova alymulu jnap karthmuga ucbedi, helemunkunu tobiyakunu yedayakunu jephnya kumaruden henunkunu udunu. durmuga unnavaru vcci yehova alymunu kttduru, appudu yehova nnu mi yoddku ppenni miru telisikoduru; mi devuden yehova mat miru jagrttga alkicinvedi ilagu jrugunu.

7

rajen dryavesu elubdiyu nalugv svtsrmu kislevu anu tomindv nel nalugv dinmun beteluvavu serejerunu regemmelekunu tm varini ppi inni svtsrmulu memu dukhici nttu ayidv nello upvasmudi dukhituma ani yehovavu satiprcutke mdirmu noddunn yajkulnu prvktlnu mnvi ceyga senymulku adhiptiygu yehova vaku naku prtyksme selviccudemnga despu jnuldrikini yajkulkunu nivi mat teliyjevvlenu. i jrigin debbd svtsrmulu etet ayidv nelnu edv nelnu miru upvasmudi dukhmu slupucu vcci nppudu, naydu bhktikligiye upvasmutira? mriyu miru aharmu puccukoninppudu svpryo jnmunke gda puccukotiri; miru panmu cesi nppudu svpryojnmunke gda panmu cesitiri. yeruslemulonu dani cuttnu pttmullonu dksindesmulonu medanmulonu jnulu vistrici ksemmuga unnkalmun purvikulgu prvktldvara yehova prktn cesin ajnlmu miru mnssunku teccukonkudvccuna? mriyu yehova vaku jekryaku prtyksme selviccudemnga senymulkdhiptiygu yehova ilagu ajn icciyunnadu stymu nnusrici tirpu tircudi, okriydokru krnu vatsylmulu knuprcukonudi. vidhvradrnu tdrilenivarini prdesulnu dridrulnu badhpettkudi, mi hrdu mdu shodrullo evrikini kidu cey kldkudi. ayite varu alkippollk murkhule vinkud cevulu musikoniri. dhmsastrmunu, purvikulen prvktl dvara senymulku adhiptiygu yehova tn atm prercncet teliyjesin matlnu, tamu vinkudu ntu hrduymulnu kuruvudmuvle kthinprcukoniri gnuk senymulku adhiptiygu yehova yoddnudi mhogrt varimidiki vccenu. kavun senymulku

adhiptiygu yehova selviccudemnganenu pilicinppudu varu alkippoyiri gnuk varu pilici nppudu nenu alkippu. mriyu varerugni any jnullu nenu varini cedrgottudunu. varu tm desmunu vidicinmidt adulo evrunu scripkud adi padgunu; ilagun varu mnohrmu tm desmunku nasnm klugjesiunnaru.

8

mriyu senymulku adhiptiygu yehova vaku prtyksme yilagu selviccenu. seny mulku adhiptiygu yehova ajn iccudemnga migul asktito nenu siyonu visymdu rosmu vhi-ci-yunnanu. bhu raudrmu glvadne dani visymdu nenu rosmu vhi-ci-yunnanu. yehova selviccudemnganenu siyonu noddku mrl vcci, yeruslemulo nivasmucetunu, sty munu anusricu purmniyu, senymulku adhiptiygu yehova prvtmu prisuddh prvtmniyu perlu pett bdonu. senymulku adhiptiygu yehova sel viccunde mnga adrunu vrddhtvmucet kr-rpttukoni, vrddhulemi vrddhuradremi iknu yeruslemu vidhu llo kurdudnu. a ptnpu vidhulu atladu mg pillltonu adu pillltonu nidiyudunu. senymu lku adhiptiygu yehova selviccudemngaa dinmuldu sesiciyunn jnulkidi ascrymni toci nnu nakunu ascrymni tocona? yide yehova vaku. senymulku adhiptiygu yehova sel viccudemngaturpu desmulonudiyu pdmti desmulo nudiyu nenu na jnulnu rppici rksici yeruslemulo nivsicutke varini todukoni vccednu, varu na jnule yuduru, nenu variki devudne yudunu; idi niti stymulnubtti jrugunu. senymulku adhiptiygu yehova selviccudemngasenymulku adhiptiygu yehova mdir munu ktutke dani punadivesin dinmun prvktl notplukbdin matlu i kalmun vinuvarlara, dherymu teccukonudi. a dinmulku mudu mnu sylku kuli dorkk yudenu, psuvul pniki badig dorkkpoyenu, tn pnimid povu-vaniki strubhymu cet nemmdi lekpoynu; elynga okrimidikokrini nenu reputitini. ayite purvdinmullo nenu i jnullu sesicin variki virodhinenttu ippudu virodhiga udnu. smadhansuckmen draks cetlu phlmiccunu, bhumi pdunu, akasmunudi mcu kuriyunu, i jnullu sesicinvariki viti nnnitini nenu svasthymuga ittunu; ide senymulku adhiptiygu yehova vaku. yudavarlara, israyelavarlara, miru anyjnullo nelagu sapaspadme yutiro alage miru asirvadaspd mgntulu nenu mimmunu rksitunu; bhypdk dherymu teccukonudi. senymulku adhiptiygu yehova selviccudemngami pitrulu naku kopmu putti pga dy tlek nenu miku kiducey nud-desicintlu i kalmun yeruslemunkunu yudavarikini melu cey nuddesicucunnanu gnuk bhypdkudi. miru ceyvlsin karymu levnga, prtivadu tn porugu vanito styme matladvleni, stymunubtti sma dhankrmen nyaymunubtti mi gummmullo tirpu tircvleni.

tn poruguvani mid evdunu duryocn yocip-
kuddu, abdd prmanmucey nistpd kuddu, it-
tivnnyu naku ashymulu; ide yehova vakku.
mriyu senymulku adhiptiygu yehova vaku
naku prtyksme yilagu selviccenu. seny-
mulku adhiptiygu yehova ajn iccun dem-
nganalug nelloni upvasmu, ayidv nelloni
upvasmu, edv nelloni upvasmu, pdiyv nel-
loni upvasmu yuda yitivariki stosmunu ut-
sahmunu putticu mnohrmulen pduglgunu.
kabtti stymunu smadhamunu priy muga
ecudi. senymulku adhiptiygu yehova selvic-
cundemngajnmulunu anek pttmml niva su-
lunu iknu vtturu. ok pttnpuvavu mriyok pt-
tnpuvari yoddku vccialsymuceyk yeho vanu
satiprcutkunu, senymulku adhiptiygu yeho-
vanu vedkutkunu nmnu podmu rdi ani
ceppga varumemunu vttumduru. anek jnm
lunu blmugl jnulunu yerusalemu senymulku
adhiptiygu yehovanu vedkutkunu, yehovanu
satiprcutkunu vtturu. senymulku adhipti-
ygu yehova selviccundemngaa dinmullo
aya bhaslu matladu anyjnullo pdesimdi yok
yuduni cegupttukonidevudu miku toduga
unnadnu sgti maku vinbdindi gnuk memu
mito kud vttummi ceppuduru.

9

hdraku desmunugurciyu dmsku pttm
munugurciyu vccin devoki t elynga yehova
srv nrlunu israyeliyul gotrpuvarindrini
lksypettuvadu gnuk, dani srihddunu
anukoni yunn hmatunugurciyu, jnan sm-
rddhigl turu sidonulnugurciyu adi vcenu.
turu pttnpuvavu prakarmugl kotnu kt-
tukoni, yisuk renuvult vistarmuga vedini,
vidhulloni ksuvt vistarmuga suvrnmunu
smkurcukoniri. yehova smudr mdudu dani
blpmunu nasnmucesi dani astini prulceti
kppgicunu, adi agnicet kalcbdunu. askelonu
danini cuci jdiiyunu, gaja danini cuci bhuga
vnkunu, ekronuptnm tanu nmnu konindi
avmanmu nodga cuci bhitinodunu, gajaraju
lekudpovunu, askelonu nirjnuga udunu.
asdodulo skrjnmu kapurmudunu, philistiyul
atisyaspdmunu nenu nasnm cese dnu.
vari notnudi rktmunu variknu tinkud vari
pdlndi heymen masmunu nenu tisivesednu.
varunu sesmuga nuduru, mn devuniki varu
yuda varilo peddlvle nuduru, ekronuvarunu
yebu siyulvle nuduru. nenu knnulara
cucitini gnuk badhicuvaru iknu scripudnu,
tirugu ladu senymulu na mdirmumidiki
rakudnu danini kapadukonutke nenok ddu
petnu erprcednu. siyonu nivasulara, bhuga
stosicudi; yerusalemu nivasulara, ullasmuga
ududi; ni raju nitiprudunu rksnglvadunu
dinudune, gadidnu gadid pillnu ekki niyod-
dku vccucunnadu. ephrayimulo rthmulud-
kud nenu cesednu, yeruslemulo gurrmulu
lekud cesednu, yuddhpu villu lekud povunu,
ni raju smadhanvart anyjnu lku teliyeyunu,

smudrmunudi smudrmuvrku yuphtisu ndi
modlukoni bhudigtmuvrku atdu elunu.
mriyu nivu cesin nibdhn rktmunubtti tamu
pdin niruleni gotilonudi cerpttbdin nivarini
nenu vidipicednu. bdhkmullo pdiyudiyu
niriksnglvarlara, mi kotnu mrl prvesicudi,
redtluga miku melu cesedni nedu nenu
miku teliyeyucunnanu. yudavarini naku
villuga vcucunnanu, ephrayimu varini ban-
muluga ceyucunnanu. siyonu, ni kumarulnu
repu cunnanu, surudu khdgm pryogitunu
nenu ninnu pryogitunu. grekiyulara, siyonu
kumaru lnu mimidiki repucunnanu. yehova
variki pega prtyksmgunu, ayn banmulu
merupuvle viduv bdunu, prbhuvgu yehova
bakanadmu ceyucu dksindikkunudi vccu
gopp sudigalito bylu derunu. senymulku
adhiptiygu yehova varini kapadunu gnuk
varu bhksicucu, vdiselrallnu angdrokkucu
tragucu, draksarsmu traguvari vle bob-
bliducu, blipsurkt patrlnu blipithpu
mullunu niduntlu rktmuto nidiyuduru. na
jnulu yehova desmulo kiritmdli rtmulvle
nunnaru gnuk kapri tn mdnu rksicuntlu vari
devuden yehova a dinmnu varini rksicunu.
varu eto ksemmuga unnaru, eto sogsga
unnaru; dhanymucet řvnulunu krott draksa
rsmucet řvn strilunu vrddhi noduduru.

10

kdvri vankalmun vrsmu dyceyummi yeho-
vanu vedukonudi. prtivani cenilonu peru
molucuntlu yehova merupulnu putticunu,
ayn vanlu meduga kuripicunu. grhde-
vtlu vyrtmen matlu plikiri, sodegadruku
nirrhkmen drsmulu kliginvi, mosmuto
klku bhavmu ceppiri, maygl bhavmulu
ceppi odarciri. kabtti gorrlmd tirugu-
laduntlu jnulu tiruguladiri, kapri lek badhn-
odiri. na kopagni mducu kaprulmid pdunu,
meklnu nenu siksicednu, senymulku ad-
hiptiygu yehova tn mdygu yudavarini dr-
sici varini tnku rajkiymulgu asvmulvti-
variniga ceyunu. varilonudi mul rayi put-
tunu, mekunu yuddhpuvillunu varicet klu
gunu, badhicuvadu varilonudi byluderunu,
varu yuddhmuceyucu vidhul burdlo stru-
vulnu trokku prakrmsaluvle uduru. yehova
variki todeyudunu gnuk varu yuddhmuceyga
gurrmulnu ekkuvavu siggnoduduru. nenu
yuda varini blsaluruga cesednu, yosepu stti-
variki rksn klugjesi variki nivassthlmu ic-
cednu, nenu variyedl jalipdudunu, nenu
vari devudnen yehovanu, nenu vari mnvi
alkipga nenu varini vidicipettin sgti varu
mrqipovuduru. ephra yimuvavu bladhyl-
vti varguduru, draksars panmu ceyuvavu
stosicuntlu varu mnssun andituru, vari bid-
dlu dani cuci andpduduru, yehovanu btti-
varu hrdaypurvmkuga ullsicu duru. nenu
varini vimociciyunnanu gnuk varini il vesi
pilici smkurcednu, munupu visticintlu varu

visticuduru. anyjnullo nenu varini vittga durdesmullo varu nnnu jnapkmu cesikoduru, varunu vari biddlunu sjivule tirigi vt-turu, aiguptu desmulonudi varini mrl rp-pici assuru des mulonudi smkurci, yekkdnu cotu calnt vistarmuga giladu desmulonikini lebanonu desmu lonikini varini todukoni vccednu. yehova dukshmudrmunudati smudrtgmulnu anci veyunu, nelundiyokk loten sthlmulnu ayn edjeyunu, assuriyul atisyaspdmu kottivey bdunu, aiguptiyulu rajddmunu pogottukoduru. nenu varini yehovaydu blsalurga ceyudunu, ayn nammu smricucu varu vyvhririturu; ide yehova vakkua.

11

lebanonu, agnivacci ni devdaru vrksmulnu kalciveyuntlu ni dvarmulnu teruvumu. devdaru vrksmulu kulenu, vrksrajmulu padepoyenu; srlvrksmulara, aglarcuci cikkni advi nrk bdenu; sidhurvrksmulara, aglar-cudi. gorr boyl rodn sbdmu vinbducunndi, elynga vari atisyaspdmu lymayenu. kodm sih mul grjnu vinbducunndi, elynga yor-danu yokk mharnymu padepoyenu. na devuden yehova selviccundemngavdhkerpdin gorrl mdnu mepumu. vatini konuvaru vatini cpiyu nirpradhulmni ynukoduru; vatini amimnvarumaku bhu drvymu dorukucunndi, yehovaku stotrmni ceppukoduru; vatini kayuvaru vati yedl knikrmu cupru. ide yehova vakkuneniknu desnivasulnu knikriprk okricetiki okrini, vari rajucetiki varindrini appgitunu, varu des munu, nasnmuceyga vari cetilonudi nenevrini vidipipnu. kabtti nenu saudrymnunttiyu bdh kmnunttiyu redu krllu cetpttukoni vdhkerpdin gorrlnu mukhyamuga vatilo mikkili blhinmen vatini mepucuvccitini. ok nelloga kaprullo muggerini shricitini; elynga nenu vari visyme shnmu lenivadnu kaga varu na visyme ayaspdiri. kabtti neniknu mim-munu kapukaynu; ccundi cavccunu, nsi-cundi nsipvcunu, migilinv yoddani masmu okti tinvcunu aniceppi saudrymnu krnu tisikoni jnuldrito nenu cesin nibdhnu bhgmuceyuntlu danani virici tini. adi viruvb-din dinmun nenu ceppindi yehova vakkua ani mdlo blhinmule nnnu knipettukoni yunn gorrlu telisikonenu. miku anukulmen yedl na kuli nakiiyudi, leniyedl maniveyu dni nenu varito anga varu na kulike muppditulmul vedi tuci yicciri. yehova yeto abbur-muga varu na kerprein krydhnmunu kummriki parveyumni naku ajn iyyga nenu a mup-pdi tulmul vedini tisikoni yehova mdirmulo kummriki parvesitini. appudu bdhkm-nuntti na redv krnu tisikoni yudavarikini is-rayeluvvari kini kligin shodrbdhmudu bhgmu ceyuntlu dani viricitini. appudu yehova naku selviccindemnga ippudu buddhileni yok kapri pnimutlunu tisikommu. elynga

desmdu nenok kaprini niymipbovu cunnanu; atdu nsicucunn gorrlnu knipettdu, cedripoy-invati vekkdu, virigipoyindani bagu ceydu, pustiga unndani kapukaydu gani krovvin-vati masmuna bhksicucu vati dekklnu tut-tuniylga ceyucudunu. mdnu vidnadu pniki-malin kapriki srm; atni ceyyi kudiknnunu tegveybdunu; atni ceyyi bottiga edipovunu atni kudiktiki drsti bottiga tppunu.

12

devokti israyeliyulnugurci vccin yehova vakkua. akasmdlmunu visalprci bhumiki punadivesi mnusyul atrgmulo jivatmnu srjicu yehova selviccundemnga nenu yerusalemu cuttununn jnulkdriki mttu putticu patrnga ceybovucunnanu; stru vulu yerusalemunku muttdiveyga adi yuda midikini vccunu. a dinmdu nenu yeruslemunu smstmen jnulk bruven rayiga cetunu, danini etti moyuvardu mikkili gay pduduru, bhujnuldruu daniki virodhule kudu duru. ide yehova vakkua dinmdu nenu gurrmulnnitiki bedrunu, vatini ekkuvavari verrini puttitudu, yudavarimid na drstiyuci jnmul gurrmulnnitiki adhtvm klugjetunu. appudu yerusalemoloni adhikarulyerusalemu niva sulu tm devu-den yehovanu nmmukonutvln maku blmu klugucunndi tm hrdyndu ceppu koduru. a dinmun nenu yuda adhikarulnu ktel kridi nippuluganu pnl kridi divitiganu cetunu, varu nludikkulnunn jnmulndrini dhicuduru. yeruslemuvaru iknu tm svsthlmg yeruslemulo nivsicuduru. mriyu davidu iti varunu yerusalemu nivasulunu, tmku kligin ghnt-nubtti yudavarimid atisypdkuduntlu yehova yudavarini modt rksicunu. a kalmun yehova yerusalemu nivasulku srks kuduga nudunu; a kalmun varilo sktihinulu daviduvivaruganu, davidu stti varu devunivti varuganu jnul drstiki yehova dutlvti varuganu uduru. a kalmun yeruslemumidiki vccu anyjnulndrini nenu nsipjey punukone dnu. davidu sttivarimidnu yerusalemu niva sulmidnu krun nodicu atmnu vijnapnceyu atmnu nenu kummripga varu tamu podiccin namid drstiyuci, yokdu tn yek kumaruni visyme dukhicuntlu, tn jyesthputruni visyme yokdu prla picuntlu atni visyme dukhicucu prlapituru. megiddonu loylo hddimmonudgr jrgin prlapmulene a dinmun yeruslemulo bhuga prlapmu jrugunu. desnivasuldru e kutub munku a kutubmuga prlapituru, davidu kutubi kulu prtyekmuganu, vari bharylu prtyekmuganu, natanu kutubikulu prtyekmuganu, vari bharylu prtyekmuganu, levi kutubikulu prtyekmuganu, vari bharylu prtyekmuganu, simi kutubikulu prtyekmuganu, vari bharylu prtyekmuganu, migilin varilo prt kutubpuvaru prtyekmuganu, vari bharylu prtyekmuganu, prlapituru.

a dinmun papmunu apvitrtu prihricu tke davidu sttivarikorkunu, yeruslemu niva sulkorkunu ut yokti tiyybdunu. ide seny mulkdhiptiygu yehova vakkua dinmun vigr hmul pelli iknu jnapkmurakud desmulonudi nenu vatini kottivetunu; mriyu prvktnu apvitra tmnu desmulo lekudcetunu. evdennu ik prvc nmu pluk bunukoninyedl vanini knn tli ddrulnivu yehova nammun abddhmu pluku cunnave; niviknu brduktgdni vanito ceppuduru; vadu prvcnmu plugka vanini knn tlidrdre vani poducuduru. a dinmun tamu plikin prvcnmulnubtti-yu, tmku kligin drsnmunubtti-yu prvktlu siggupdi iknu mospucckuddni gogli dhricut maniveyuduru. vadunenu prvktnu kanu, balymunne nnnu konin yokniyodd sedypu pni ceyuvadne yunnannunu. ni cetulku gaymu lemni vardugga vaduivi nnnu premicinvari yit nenudga naku kligin gaymulni ceppunu. khdgma, na gorri kaprimidnu na shkari midnu pdumu; ide senymulkdhiptiygu yehova vakkugorrlu cedripovuntlu kaprini htmu ceyumu, cinnvarimid nenu na hstmunucudunu; ide yehova vaku. desmtt jnullu redu bhagmulvaru tegveybdi cturu, mudv bhagmu varu sesituru. a mudv bhagmunu nenu agnilonudi vedini tisi sudhprcintlu suddhprtunu. bgarmunu sodhicintlu varini sodhitunu; varu na nammunubtti morrpettga nenu vari morrnu alk- itunu. viru na jnulni nenu ceppudunu, yehova ma devudni varu ceppuduru.

14

idigo yehova dinmuvccucunndi, adu miyodd docbdin sommu pttmulone vibhagip bdunu. elynga yeruslemu mid yuddhmu ceyutku nenu anyjnuldrini smkurcbovu cun- nanu; pttmnu ptbtdunu, idlu koll pettb- dunu, strilu cerupbduduru, pttnmulo sg- mumdi cer ptbdi povoduru; ayite sesic- varu nirmulmu kakud pttnmulo niluturu. appudu yehova byluderi tanu yuddhkalmun yuddhmu ceyu ritiga a anyjnulto yuddhmu ceyunu. a din mun yeruslemu edut tur- putttunnunn oliv kodmid ayn padmulucga olivkod turpu ttunkunu pdmti ttuvkunu ndimiki vidipoyi sgmu kod uttrputttunkunu sgmukod dksinputtu nkunu jrugunu gnuk visalmen loy yokti yerpdu. kodlmdhy knbduloy ajiluvrku sagga miru a kodloy- loniki paripovuduru. yudarajen ujjiya din- mullo kligin bhukpmu nku miru bhypti paripoyintlu miru paripovu duru, appudu nitokud prisudduldrunu vcedru. na devu- den yehova prtyksmgunu. yehova, a dinmun prkasmanmgunvi skucitmulu kaga velugu lekpovunu. a dinmu prtyekmendiga udunu, adi yehovaku teliybdin dinmu pglu kadu ra-

trikadu; astmykalmun veluturu klu gunu. a dinmun jivjlmulu yeruslemulonudi pari sgmu turpu smudrmunkunu sgmu pdmti smudrmunkunu digunu. vesvikalmdunu clikal mdunu alagunne jrugunu. yehova srvloke munku rajeyudunu, a dinmun yehova okkde aniyu, aynku peru okkte aniyu teliy bdunu. yeruslemu benyaminu gumm- munudi mul gummuvrkunu, anga modti gummup kon vrkunu,hnnyelu gummunudi raju ganugulvrkunu vyapi cunu, mriyu geb- nudi yeruslemu dksinpu ttunnunn rim- monuvrku desmtu medanmuga udunu, pt- tnmu ettuga knbdunu, jnulu akkd nivsi- turu, sapmu iknu klugdu, yerus lemu niva- sulu nirbhymuga nivsituru. mriyu yehova tegulluputtici yeruslemumid yuddhmu cesin jnmulndrini ilagun mottunu; varu nilici yun- napatunne vari dehmulo kullipovunu, vari knnulu knu torrloudiye kullipovunu vari nalu klu nolllo udiye kullipovunu. a din- mun yehova varilo gopp kllolmu puttigga varduru okri kokru virodhule okrimidnokru pduduru. yudavaru yeruslemunodd yud- dhmu ceyuduru, bgarunu vediyu vstrmu- lunu cuttu nunn anyjnuldr astiyyu vistar- muga kurc bdunu. alagunne gurrmulmidnu kcr gadidl midnu otelmidnu gardbhmul- midnu ddu pale mulo unn psuvulnnitimidnu tegullupdunu. mriyu yeruslemumidiki vccin anyjnullo sesi cinvardrunu seny mulku ad- hiptiygu yehova ynu rajunku mrokkutkunu prnsalpdug acricutkunu etet vtturu. lok- mdudu kutubmullo senymulku adhiptiygu yehova ynu rajunku mrokkutke yerusle- munku rani vardrimid vrsmu kuruvkudunu. aiguptiyul kutubpuvaru byluderkyu rakyu udinyedl variki vrsmu lekpovunu, prnsal- pdug acricutke rani anyjnulku tanu niymicin teguluto yehova varini mottunu. aigup- tiyulkunu, prn salpdug acricutku rani anyjnulkdrikini ragl siks yide. a dinmun gur- rmulyokk kllle mulmidyehovaku prtistitmu anu mat vray bdunu; yehova mdirmulo- nunn patrulu bli pithmu edutunn pllemul- vle prtisthitmuluga ec bdunu. yerusle- mdunu yudadesmdunu unn patrlnniyu seny- mulku adhiptiygu yeho vaku prtistitmul- gunu; blipsuvulnu vdhicuvaru runu vatilo kavlsinvatini tisikoni vatilo vdu koduru. a dinmun knaniyudu iknu senymulku adhip- tiygu yehova mdirmulo uddu.

israyeliynugurci mlakidvara pluk bđin yehova vaku. yehova selviccundemnganenu miyedl prem cupiunnanu, ayite mirue visymdu nivu mayedl prem cupitvduru. esavu yakobunku ann kada? ayite nenu yakobunu premicitini; ide yehova vaku. esavunu dvesici atni prvtmulnu paducesi atni svasthymunu arny mdunn nkkl palu cesitini. mnmu nasmetiviu, paden mn sthlmulnu mrl kttukodmu rdni edomi yulu anukoduru; ayite senymulku adhiptiygu yehova selviccundemngavaru kttukonnu nenu vatini krid pddroyudunu; lokuluvare desmu bhkthihul prdesmniyu, varu yehova nitykopagniki patrolniyu peru pettuduru. knnu lar danini cuci israyeliyul srihddullo yehova bhu ghnuduga unnadni mirduru. kumarudu tn tdrini ghnprcunu gda, dasudu tn yjmanuni ghnprcunu gda; na nammunu nirlksypettu yajkulara, nenu tdrinete naku ravlsin ghnt emayenu? nenu yjmanudnete naku bhyppuvadekkd unnadu? ani senymul kdhptiygu yehova mimmunduggaemi cesi ni nammunu nirlksypettitimni mirduru. na bli pithmumid apvitrmn bhojnmunu miru arpucucu, emi cesi ninnu apvitrpitimi mirduru. yehova bhojnpubllnu nicprcinducetne gda gruddidanini tisikoni bliga arpicingedl adi dosmukada? kutidanennu rogmugldaninnu arpicin yedl adi dosmukada? attivatini ni ydhikariki nivicin yedl atdu niku dycupuna? ninnu agikricuna? ani senymulku adhiptiygu yehova adugucunnadu. devudu mnku kta ksmu cupuntlu aynnu satiprcudi; mi cetne gda adi jrigenu. ayn mimmunubtti yevrinen agikricuna? ani senymulku adhiptiygu yehova adugucunnadu. milo okdu na blipithmumid nirthkmuga agni rajbettukuduntlu na mdirpu vakidlnu muyuvadokdu milo udinyedl melu; miydu nakistmuledu, micet nenu nevedy munu agikripnni senymulku adhiptiygu yehova selviccucunnadu. turpudis modlukoni pdmti disvrku anyjnullo na nammu ghnuga ec bđunu, skl sthlmullo dhupmnu pvitrmn yrpnynu arpibđunu, any jnullo na nammu ghnuga ecbđunni senymulku adhiptiygu yehova selviccucunnadu. ayiteyehova bhojnpubl apvitrmniyu, danimid uciiyunn bhojnmu nicmniyu miru ceppucu danini dusituru ayyo, yet pryasmni ceppi a blnu trnikricucunnarni ayn selviccu cunnadu; ide senymulku adhiptiygu yehova vaku. mriyu docbdindanini kutidanini tegulu danini miru tecucunnaru; ilagunne miru nevedymulu ceyucunnaru; micet nenittidanini agikrituna? ani yehova adugucunnadu. nenu ghnmen mharajuneyunnanu; anyjnullo na nammu bhykrmendiga ecbducunndni senymulku adhiptiygu yehova selviccu cunnadu. kabtti tn

mdlo mgdiyudga yehovaku mrokkubdicesi cedipoyindanini arpicu vckudu sapgrstudu.

2

kavun yajkulara, i ajn mikiyybdi yunndi. senymulku adhiptiygu yehova selviccundemngamiru a yajnu alkipkyu, na nammunu ghnprcuntlu mnpurvkuga danini alocipkyu udinyedl nenu mi midiki sapmu teppici miku kligin asirvad phlmunu spitunu; miru danini mnssunku tecukonretiri gnuک itku munupe nenu vatini spici yutini. mimmunubtti vittnmulu ceripi vetunu, mi mukhmulmid pedvetunu, pdugllo mirrpicin psuvalped vetunu, ped udcivesin sthlmulnu miru udciveybduduru advln leviyulku nibdhnga uduntlu i ajnnu mi kiccinvadnu neneyni miru telisikodu rni senymulku adhiptiygu yehova selviccu cunnadu. nenu cesin nibdhn vari jvmunkunu smadhanmunkunu karnmayenu; bhybhtulu putticu tke nenu vatini varikiccitini gnuک varu naydu bhybhtulu kligi, na nammu visymulo bhyumu glvare stymugl dhmsastrmu bodhicucu durbhodh nematrmnu ceyk smadhanmunubtti yu ytharthnubtti yu nnnnsurici nducukonvare, dosmudni ynekulnu trippiri. yajkulu senymulku adhiptiygu yehova dutlu gnuک jnulu varinot dhmsastrvidhulnu nercukoduru, varu jnan munubtti bodhipvlenu. ayite miru margmu tppitiri, dhmsastr visymulo miru anekulnu abhytrpci, leviyulto ceybdin nibdhnnu nirthkmu cesiunnaru. na margmulnu anus ripk dhmsastrmunubtti vimrsicutlu miru pks patulu gnuک jnuldri drstiki mimmunu trnikrip dginvariniganu niculnuganu cesiunnanu ani senymulku adhiptiygu yehova selviccucunnadu. mnkdriki tdriyokkde kada? okkdevede mnlnu srstipleda? ilagudga okriyedl okrmu drohmu ceyucu, mn pitrulto cey bđin nibdhnnu mnmeduku trnikricucunnamu? yudavaru drohuleri, israyeliyulmdhy yeruslemulone heykriyulu jrugucunnni; yudavaru yehovaku priymen prisuddhsthlmu apvitrpici anydevt pillnu pedicesikoniri. yakobu sttivari derallonudi melkolupu varini, plukuvarini, senymulku adhiptiygu yeho vaku nevedymu ceyuvarini yehova nirmulmu ceyunu. mriyu redvsari miralagunne ceyu duru; yehova blipithmunu miru edputonu knnill tonu rodnmutonu tdupuduru. kabtti ayn mi nevedymunu agikripkyu, tnku anukulmu kani arpnlu micet tisikonkyu nunnadu. adi edukni mi rdugga, yvn kalmdu nivu pedli cesikoni anyaymuga visrjicin ni bhary pksmun yehova saksiiyayenu, adi niku totide nivu cesin nibdhnku patruralu gda, ni pedli bhary gda. kocemuganennu devatmnodinvarilo ev runu ilagun ceyledu; okdu cesinnu emi jrigenu? devunicet stti

nodvlenni atdu ytnmu cesenu gda; kaga mimmunu mire jagrtt cesikoni, řvn mun pedlicesikonin mi bharyl visyulo visvas ghatkuluga udkudi. bharynu prityjicut naku ashymen kriy yni israyeliyul devu dgu yehova selviccucunnadu. mriyu okdu tn vstrmulnu blatkarmuto niput na kshy mni senymulku adhiptiygu yehova selviccu cunnadu; kabtti mi mnssulnu kacukonudi, visvasghatkulukakudi. mi matlcet miru yehovanu ayaspettucu, denicet aynnu ayaspettucunnamni mirdugu cunnare. durmargulu yehova drstiki mcivaru, varydu ayn tospodunu;lek nyaykrtygu devudu emayenu ani ceppu konutcetne miraynnu ayaspettucunnu.

3

idigo naku muduga margmu siddhprcutke nenu na dutnu ppuccunnu; miru vedkucunn prbhuvu, anga miru koru nibdhn dut, tn alymunku hthattuga vccunu; idigo ayn vccucunnadni senymulku adhiptiygu yehova selviccu cunnadu. ayite ayn vcucudinmu evru shipglru? ayn agupdga evru orvglru? ayn ksali agnivitvadu, caklivani sbbuvti vadu; vedini sodhici nirmmlu ceyuvadentlu kurcuniyudunu.leviyulu nitini anusrici yeho vaku nevedymulu ceyuntlu vedi bgarmulnu nirmmlu ceyuritini ayn varini nirmulnu ceyunu. appudu munupti dinmullo udintlunu, purvp svtsrmullo udintlunu, yudavarunu yerus lemu nivasulunu ceyu nevedymulu yehovaku ipuga udunu. tirpu tircutke nenu miyoddku raga, cillgivadr midnu vybhicarulmidnu apr manikulmidnu, naku bhypdk vari kulivisy mulo kulivarini vidhvradrnu tdrilenivarini badh petti prdesulku anyaymu ceyuvarimidnu drdh mulo saksymu plukudunni senymulku adhiptiygu yehova selviccucunnadu. yehovanen nenu marpulenivadnu gnuk yakobu sttivaren miru lymu kaledu. mi pitrulnatndu miru na kttldnu gekon vatini tro-sivesitiri; ayite miru natttu tirigin yedl nenu mittu tirugudunvi senymulku adhiptiygu yehova selviyyagamemu denivisy mulo tirugudunni mirduru. manvudu devuni yodd dogiluna? ayite miru na yodd dogilitiri; denivisymulo memmu niyodd dogilitimni mir duru. pdiyv bhagmunu prtisthitarpnlnu iyyk dogilitiri. i jnuldunu nayodd dogilucune yunnaru, miru sapgrstule yunnaru. na mdirmulo aharmuduntlu pdiyvbhagmtiyu miru na mdirpu nidhiloniki tisikonirdi; dini cesi miru nnnu sodhicinyedl nenu akaspuvakidlnu vippi,pttjalnt vistarmuga divenlu kummricednni senymulku adhiptiygu yehova selviccu cunnadu. mi ptnu tiniveyu purugulnu nenu gddicednu, avi mi bhumiptnu nasnmuceyvu, mi drakscetlu akalplmulnu ralpkyudunni seny mulku ad-

hiptiygu yehova selviccucunnadu appudu andkrmen desmulo miru nivsituru gnuk anyjnuldrunu mimmunu dhnyuldruni seny mulku adhiptiygu yehova selviccucunnadu. yehova selviccundemngannugurci miru bhu grvpumatlu plikininnugurci yemi ceppiti mni mirduguduru. devuni sevcyut nispsh mniyu, ayn ajnlnu gekoni senymulku adhiptiygu yehova snnidhini mmmu dukhakatuluga tirugutvln pryojnmenniyu, grvisthulu dhnyu lgudurniyu yehovanu sodhicu durmargulu vrhilludu rniyu, varu srksn podudurniyu miru ceppu konucunnu. appudu, yehovaydu bhy bhktuluglvaru okrito okru matladukonucudga yehova cevivoggi alkicenu. mriyu yehova ydu bhybhktulukligi ayn nammunu smricucu uduvariki jnapkarthmuga ok grthmu ayn smukhmundu vraybdenu. nenu niymipbovu dinmu raga varu navare na svkiy spadyme yuduru; tdri tnnu sevicu kumaruni knikricu nttu nenu varini knikritunni senymulku adhiptiygu yehova selviccucunnadu. appudu nitigiva revro durmargulevro devuni sevicu varevro aynnu sevicnivarevro miru tirigi knugoduru.

4

elynga niymipbdin dinmu vccucunndi, kolimi kaluntlu adi kalunu;grvisthuldrunu durmargu ldrunu koyykaluvle uduru, varilo okniki verennu cigurennu lekud, rabovu dinmu adrini kalciveyunni senymulku adhiptiygu yehova selviccucunnadu. ayite na nammdu bhy bhktuluglvaru miku niti suryudu udyicunu; atni rekklu arogymu klugjeyunu gnuk miru byluderi krovvin dudlu gtulu veyuntlu gtulu veyuduru. nenu niymipbovu dinmun durmargulu mi padmulkrid dhulivle uduru, miru varini angdrokkudurni senymulku adhiptiygu yehova selviccucunnadu. horebu kodmid israyeliyuldrikorke nenu na sevkuden moseku ajnapicin dhrmsastr munu dani kttldnu vdhulnu jnapkmu cesikonudi. yehova niymicin bhykrmen a mhadinmu rakmunupu nenu prvktygu eliyanu miyoddku ppuudunu. nenu vcci, desmunu spickuduntlu atdu tdrul hrdymulnu pilll ttunu pilll hrdymulnu tdrul ttunu trippunu.

dustul aloccoppun nduvkapul margmun niluvk aphaskulu kurcudu cotnu kurcudk yehova dhmsastrmundu andicucud-ivaratrmu danini dhyanicuvadu dhnyudu. atdu nitikaluvl yornu natbdindeaku vadk tn kalmdu phlmiccu cettuvlenudunu atdu ceyundtyu sphlmgunu. dustulu alagun nudkgali cedrgottu pottuvle nuduru. kabtti nyayvimsro dustulununitimul sbhlo papulunu niluvru. nitimtul margmu yehovaku teliyunudustul margmu nasnmunku ndupunu.

anyjnulu el allri repucunnaru?jnmulu el vyrtmendanani tlcucunnvi? nmnu vari ktlu tepudmu rdvari pasmulnu mnyoddnudi parveyudmu rdi ani ceppukonucu bhurajulu yehovakunu ayn abhisiktunikinivirodhmuga niluvbducunnarueliklu ekibhvi alocn ceyucunnaru. akasmdu asinudguvadu nvucunnaduprbhuvu varinicuci aphsicucunnadu ayn ugrude varito plukunuprcdkopmucet varini tldipejyunu nenu na prisuddh prvtmen siyonu midna rajunu asinudga ceyunnanu kttdnu nenu vivicednuyehova nakilagu selviccenunivu na kumarudvunedu ninnu kniynnunu. nnnu adugumu, jnmulnu niku svasthymuganubhumini digtmulvrku sottuganu iccednu. inupddmuto nivu varini nluggottedvukudnu pgulgottinttu varini mukkk cekklugapulgottedvu kabtti rajulara, levekule yududibhuptulara, bodhnodudi. bhybhktulu klgi yehovanu sevicudidgdg vnkucu stosicudi. ayn kopmu tvrga rgulokonunukumaruni muddupettukonudi; leniyedl ayn kopicunu apuduvu miru trov tppi nsicedru.aynnu asryicuvardru dhnyulu.

yehova, nnnu badhicuvaru eto vistriciyun-narunamidiki lecuvaru anakulu. devuni vln atniki rksn yemiya dorkdninnnugurci cepuvaru anakulu (sela.) yehova, nive naku kedemeganunive naku atisyaspmuganu na tl ettuvadvuganu unnavu. elugetti nenu yehovaku morrpettunppuduayn tn prisuddh prvtmunudi nakuttrmiccunu. yehova naku adharmu, kavun nenu pdukoni nidrpoyi melukodunu pdivelmdid ddetti na midiki vcci mohricinnunenu bhydpnu yehova, lemmu, na deva nnnu rksipumuna struvulndrini dvd yemukld kottuvadvu nive, dustul pllu viruggottuvadvunive. rksn yehovadini prjlmidiki ni asirvadmu vccunagak. (sela.)

na nitiki adharmgu deva, nenu morrpettunppudu nakuttrmimmuirukulo naku visalt klugjesinvadvu nivennnu krunici na prarthn ngikricumu. nrulara, etkalnu na gaurvmunu avmanmuga marcedru?etkalnu vyrtmendanani premicedru? etkalnu abdhmenvatini vedkedru? yehova tn bhktulnu tnku erprcukonucunnadni telisikonudi.nenu yehovaku morrpettga ayn alkicunu. bhy-munodi papmu ceykudimiru pdklmid nudga mi hrdymullohdhyanmu cesikoni urkududi (sela.) nitiyuktmen blulu arpucucu yehovanunmmukonudi maku melu cupuvadevdni plukuvarenekulu.yehova, ni snnidhikati mamid prkasipjeyumu. vari dhany draksarsmulu vistricinatti stosmukte adhi-kmen stosmu nivu na hrdymuloputticiti-vi. yehova, nemmdito pdukoni nidrpovudununenu otriga nudinnu nive nnnu surksitmuga nivsipjeyuduvu.

yehova, na matlu cevinibettumu na dhyan-mumid lksymucumu. na raja na deva, na artdhvi alkicumu.ninne prarthicucunnanu. yehova, udyum na kthsvrmu niku vinbdunuudyumun na prarthn ni snnidhini siddhmucesikacyudunu. nivu dustvtvumu cuci andicu devudvu kavu cedutnmunku niyodd cotuledu dabikulu ni snnidhini niluvlerupapmu ceyuvardru nikshyulu abddhmaduvarini nivu nsip-jeyuduvukptmu cupi nrhty jrigicuvavu yehovaku ashyulu. nenete ni krpatisy-munubtti ni mdirmuloprvesicednuniyedl bhybhktulu klgi ni prisuddhaly mudikkucuci nmskricednu yehova, nakorku pociynn varinibttini nityanusarmuga nnnu ndip-umuni margmunu naku spstmuga knuprcumu. vari not ythartht leduvvari atrgmu nasnkrmen gutvari kthmu tercin smadhivaru nalukto icckmuladuduru. deva, varu nimid tirugbdyunnaruvvarini apradhulnuga tircumu.varu tm alocnllo cikkubdi kuludurugakvaru cesin anek dosmulnubtti varini veliveyumu. ninnu asryicuvardru stosicudurunive varini kapaduduvu gnuk varu nitymuanddhvni ceyuduru. yehova, nitimtulnu asirvadicuvadvu nivekedemuto kppintlu nivu varini dyto kppedvukavun ni nammunu premicuvavu ninnugurciullsituru.

yehova, ni kopmucet nnnu gddipkumuni ugrtto nnnu siksipkumu. yehova, nenu krsici yunnanu, nnnu krunicumuyehova, na yemuklu adrucunnvi, nnnubageuceyumu na pranmu bhuga adrucunnadi.yehova, nivu

etvrku krunipk yuduvu? yehova, tirigi rmmu, nnnu vidipipumuni krpnubtti nnnu rksicumu. mrnmenvariki ninnu gurgin jnapkmu ledupatalmulo evru niku krtjntastutulu cellicu duru? nenu mulugucu al-siyunnanuprti ratriyu knniru viducucu na prupu teljeyucunnanu. na knnillet na pdk kottukoni povu cunndi. vicarmucet na knnulu gutlu pducunnvinaku badh klig-icuaricet avi civikiyunnvi. yehova na rodn dhvni viniyunnadupapmuceyu varlara, mirdru nayoddnudi tolgipovudi. yehova na vinnpmu alkici yunnaduyehova na prarthn ngikricunu. na struvuldu siggupdi bhuga adrucunnarvaru aksmikmuga siggupdi venukku mlluduru.

7

yehova na deva, nenu ni srnujocciyun-nanunnnu trumvaricetilonudi nnnu tppicum. nnnu tppicuvadevdunu lekpoga varu sihmuvle mukkuga cilciveykudnnu tppicumu. yehova na deva, nenu i karymucesinyedl nacet papmu jriginyedl-nato smadhanmuga nudinvariki nenu kiducesinyedl struvu nnnu trimi pttukon-nimmuna prannunu nelku angdrokk nimmuna atisyaspmunu mtipalu ceyn-immu. nirmimittmuga nnnu badhicinvarini nenu srksici ni gda.(sela.) yehova, kopmu ttecukoni lemmuna virodhul agrhmu nncutke lemmunnnu adukonutke melkonu-munyayvidhini nivu niymiciyunnavu gda. jnmulu smajmuga kudi ninnu cuttukon-unnppudvariki pega prmdu asinudvu kmmu. yehova jnmulku tirpu tircuvaduye-hova, na nitinibttiyu na ytharthtnu bttiyu na visyulonanaku nyaymu tircumu. hr-dy-mulnu atridriymulnuprisilicu nitigl deva, dustul cedutnmu manpumunitiglarini sthirpcumyarth hrduynu rksicu de-vudena kedemunu moyuvade yunnadu. nyaymunubtti ayn tirpu tircunuayn prtid-inmu koppdu devudu. okdunu mllniyedl, ayn tn khdgmunu pdunu pettuntn villu ekku petti danini siddhprci yunnadu vanikorku mrnsadhnmulnu siddhprciyunnadutn abulnu agni banmuluga cesiyunnadu papmunu knutku vadu prsvvedn pducunna-ducetunu grbhmun dhricinvade abddmumu kni yunnadu. vadu guttrvvi danini lotuce-siyunnadutanu trvvin gutlo tanepdipoyenu. vadu tlcin cetu vani nettimidike vccunuvadu yocicin blatkarmu vani ndinetimidhe pdunu. yehova nyaymu vidhicuvadni nenu aynku krtjntastutulu cellicednusrvonntuden yehova nammunu kirticednu.

8

yehova ma prbhuvu, akasmullo ni mhimnu knuprcuvada, bhumiyydt ni nammu et prbhavmugldi. struvulnu pgtircukonu-varini manpiveyutke ni virodhulnubtti baluryokkyu cti pilliyokkyu stutul mul-munnivu ok durgmunu sthapici yunnavu. ni cetipniyen ni akasmulnunun klugjesin cdrnkstrmulnu nenu cudga nivu mnyusuni jnapkmu cesikonutku vadepati vadu? nivu nrputruni drsicutku vadepativadu? de-vunikte vanini kocemu tkkuvvaniga cesiyunnavu. mhima prbhavmulto vaniki kiritmu dhripjesi yunnavu. ni cetipnulmid vaniki adhikarmicci yunnavu. gorrlnnitini, edlnnnitini advi mrgmulnu akaspsulnu smudr mtsy mulnu smudrmargmulno scriu-vati nnnitinivani padmulkrud nivu uci yunnavu. yehova ma prbhuvabhumiyydt ni nammu et prbhavmugldi!

9

na purn hrdymuto nenu yehovanu stuticed-nuyehova, ni adbhutkarymulnnitini nenu viv ricednu. mhnontuda, nenu nin-nugurci stosicihrsicucunnannu nammunu kirticednu. nivu na pksmun vyajye-madi naku nyaymu tircucunnnavunivu sihasnasinudve nyaymunubtti tirputircucun-navu kabtti na struvulu venukku mlludu-runi snnidhini varu jogipdi nsituru. nivu anyjnulnu gddici yunnavu, dustulnunsipjesi yunnavuvari peru enntiki nudkud tudupu pettiyunnavu. struvulu nsiciri, varu enndu nudkudnirmulmerinivu pelliccin pttmulnu smrnku rakudbottiga nsicenu. yehova sasvt-muga sihasnasinudeyunnadu. nyaymu tircutku ayn tn sihasnunun sthapici yunnadu. yehova nitinibtti lokmunku tirpu tircunuytharthnubtti prjlku nyaymu tircunu. nliginvariki tanu mha durgmgunuaptkalmullo variki mha durgmgunu yehova, ninnu asrylicuvarini nivu vidicipettuvadvu kavukavun ni nammeriginvaru ninnu nm-mukoduru siyonu vasiyen yehovanu kirticudiayn kriylu prjlo pcurmu ceyudi. ayn rktapradhmunugurci vicarneyunppudu badhprcbduvarini jnapkmu cesikonunuvari mornu ayn mrvudu. nenu ni kirti at-tini prsiddhiceyucusiyou kumarte gumm-mulloni rksnubtti hrsicuntluyehova, nnnu krunicumu. mrndvarmun prvesickud nnnu uddhricuvada, nnnu dvesicuvatu naku klug-jeyu badhnucudumu. tamu trvvin gutlo jn-mulu munigipoyiri. tamu oddin vllo vari kalu cikkubdiyunddi. yehova prtyksmayenu, ayn tirpu tirciyunnadu. dustulu tamucesikonin-danilo cikkiyunnaru (higgayon sela.) dustulunu devuni mrcu jnldrupalatamunku digipovuduru. dridrulu nitymu mru-vbdrubadhpribduvari niriksnaspmu en-

ntikininsicdu. yehova lemmu, nrulu prblk povuduru gakni snnidhini jnmulu tirpu poduduru gak. yehova, varini bhypet-tumutamu nrmatrulmni jnulu telisikoduru gak.(sela.)

10

yehova, ni veduku durmuga nilucu...cun-
navu? aptkalmullo ni veduku daga
yunnavu? dustudu grvici, dinuni vdiga
trumucunnaduvaru yocicin moskriylo tame
cikkukoduru gak dustulu tm mnobhi-
lasnubtti atisyppdudurulobhulu yehovanu
tirkrituru dustulu pogrekki yehova vicarn
ceydnekodurudevudu ledni varellppudu
yociduru varellppudu bhymu manukoni
prvrtituruni nyayvidhulu unntmenve vari
drstiki adkudunu.varu tm struvulndrini
cuci tirkrituru. memu kdlecbdmu, trtr-
mulvrku apcudumu ani varu tm hrdymullo
anukoduru vari noru sapmutonu kptmu-
tonu vcntonu nidiyunndivari nalukkrid
cetunu papmunu unnni. tamunn pllelydli
matucotulu pociyudurucaten sthlmullo
nirpradhulnu cpuduruvari knnulu ni-
radharulnu pttukonvlenni poci cucunu.
guhloni sihmuvle varu caten sthlmullo
poci yudurubadhpduvarini pttukon poci
yudurubadhpduvarini tm vlloniki lagi
pttukoduru. kaga niradharulu nligi
vguduruvari blatkarmuvln niradharulu
kuluduru. deeevudu mrcipoyenu ayn
vimukhude yeppudunu cudkudunu ani
varu tm hrdymullo anukoduru. yehova
lemmu, deva badhpduvarini mruvlni ceyyi
yetumtu dustulu devuni trnikricut yel?
nivu vicarn ceyvni varu tm hrdymullo
anu konutye? nivu dinini cuci yunnavu
gda, variki prtikarmu ceyutenivu cetunu
pgnu knipetti cucucunnavuniradharulu
tm munu niku appgicukodurutdrilenivariki
nive shayudve yunnavu dustul bhujmunu
viruggottumuceddvari dusttvmu emiyu
knbdkpovvrkudanini gurci vicarn ceyumu.
yehova nirtm raje yunnaduayn desmu-
lonudi anyjnulu nsici poyiri. yehova, lokulu
iknu bhkarkulu kakudu ntlubadhpduvari
koriknu nivu vini yunnavu tdrilenivarikini
nligin varikini nyaymu tircutke nivu vari
hrdymu sthirpccitivi,ceviyoggi al kicitivi.

11

yehova srnujocciyunnanupksivle, ni kodku
paripommu ani miru nato cepput yel?
dustulu villekku pettiyunnaruciktilo
ytharthhrdyulmid veyutketm banmulu
nariydu sdhici yunnaru punadulu pade-
poga nitimulemi ceyglru? yehova tn
prisuddhalymulo unnaduyehova sihas-
nmu akasmdunndiayn nrulnu knnular

cucucunnadutn knudrsticet ayn varini
prisilicucunnadu. yehova nitimulnu
prisilicunudustulunu blat karasktulunu
aynku ashyulu, dustulmid ayn urulu
kuripicunu agnigdhkmulunu vdgaliyuvavari
paniybhagmgunu. yehova nitimudu,
ayn nitini premici vaduytharthvtulu ayn
mukhdsrnmu cesedru.

12

yehova nnnu rksipumu, bhktiglvaru
lekpoirivisvasulu nrullo nudkud gticipoyiri.
adru okrito nokru abddhmuladudurumoskr-
men mnssuglivare icckmuladu pedvulto
plukuduru. yehova icckmuladu pedvulnni-
tinibikmuladu naluklnniti kosiveyunu.
ma naluklcet memu sadhicedmuma pedvu-
lumavi, maku prbhuvu evdni varnu koduru.
badhpduvariki ceybdin blatkarmunub-
tijudridrul nitturpulanubttiynu nenippude
lecednurksnno korokonuvavari nenu rksn
klugjesednu anyehova selvicucunnadu.
yehova matlu pvitrmenvi avi mttimuslo
edu marulu krgi udin vedi yt pvitrmulu.
yehova, nivu dridrulnu kapadedvui trmuvavari
cetilonudi varini nitymu rksice dvu. nrullo
nicvrtm prblmenppududustulu grvistule
nludikkul tiruguladuduru.

13

yehova, ennallvrku nnnu mrcipovuduvu?
nitymu mrcedva?naketkalmu vimukhude
yuduvu? etvrku na mnssulo nenu citp-
dudunu?etvrku na hrdymulo pgltu dukha
kratudne yudunu?etvrku nastruvu namid
tnnu heccicukonunu? yehova na deva,
namid drstiyuci nakuttrmimmu nenu mrn-
nidr nodkudnnavani gelicitinni na struvu
ceppukonkudnunenu tulipoyi yudga na vi-
rodhulu hrsipkudnuna knnulku velugimmu.
nenete ni krpydu nmimk yuci yunnanu ni
rksnvisme na hrdymu hrsicucunndiyehova
naku mhophkarmulu cesiyunnadunenu aynnu
kirticednu.

14

devudu ledni buddhihinulu tm hrdu mulo
anukoduru.varu cedipoyinvaru ashykary-
muluceyuduru.meluceyu vadokdunu ledu.
vivekmu klige devuni vedkuvaru kremo
anyehova akasmanudi cuci nrulnu pri sil-
icenu vadrdu dari tolgi bottiga cediyn-
narumeluceyuvarevrnu leru, okkdennu ledu
yehovaku prarthn ceyk aharmu miguntlu
na prjlnu migucupapmu ceyuvavari
telivi leda?papmu ceyuvavaru bhupa-
duduru. eduknga devudu nitimul stanmu
pks mun nunnadu badhpduvari aloennu

miru trnikricuduru ayinnu yehova variki as-
ryme yunnadu. siyonulonudi israyelunku
rksn klugunugak.yehova cerloni tn prjlnu rp-
picunppudu yakobu hrsicunu, israyelu stosi-
cunu.

15

yehova, ni gudarmulo atithiga uddginvade-
vdu? ni prisuddh prvtmumid nivspdgin
vadevdu? ytharthmen prvrtg gligi niti nnu-
ricucuhrdypurvkumga nijmu plukuvade. at-
tivadu nalukto kodemuladdu, tn celikaniki
kidu ceyduntn poruguvanimid nid mopdu
atni drstiki nicudu ashyudu atdu yeho-
vaydu bhybhktulu glvarinisnmanicunu atdu
prmanmu ceyga nstmu kliginu mat tp-
pdu. tn drvymu vddikiyydu nirpradhini
ceruputke lcmu puccukundni prkarmu ceyu-
vadu enndunu kdlcbddu.

16

deva, ni srnujocciyunnanau, nnnu kapad-
umu. nive prbhudvu, nikte naku kse-
madharmedyuledni yehovato nenu mnvi
ceyudunu nenilagdunubhumimidnunn bhk-
tule srestulu; varu naku kevlmu istulu.
yehovanu vidci verokni anusricuvarikisrmu
visticunau.varrpicu rkt paniyarpmulu nen-
rpipnuvari pelli na pedvulnettnu. yehova
na svasthybhagmu na paniybhagmunive
na bhagmunu kapaducunnavu. mnohr
sthlmulo naku palu prapticenusresthmen
svasthyumu naku kligenu. naku aloc-
nkrtyen yehovanu stuticednuratrigrdiylo na
atridriymu nakubodhicucunndi. sdakalmu
yehovaydu na guri nilupucunnnanu.ayn na
kudi parsvmdu unnadu gnuknenu kdl-
cbddu. aduvln na hrdymu stosicucunnd-
ina atm hrsicucunndina sirmukud surk-
sitmuga nivsicucunndi edukaga nivu na
atmmu patalmulo vidcipettvuni prisuddhuni
kullupttniyyvu jivmargmunu nivu naku
telijesedvu ni snnidhini spurnstosmu klduni
kudicetilo nitymu sukhmuluklvu.

17

yehova, nyaymunu alkicumu, na morr
ngikricumuna prarthnku ceviyoggumu, adi
kptmen pedvulnudi vccundikadu. ni snnid-
hinudi naku tirpu vccunugak ni knudrsti
nyaymuga cucunu. ratrivel nivu nnnu dr-
sici na hrdymunu prisilicitivinnu prisodhic-
itivi, niku e duralocnyukanraledunotimatcet
nenu atirkmipnu mnusul karyml visymete
blatkarul margmul tppucukonutkeni noti-
matnubtti nnnu nenu kapadukoniyyunnanau.
ni margmulydu na ndklnu sthirpreukoni

yunnanau.naku kalu jarledu. nenu niku mor-
rpettukoniyyunnanau deva, nivu nakuttrmic-
cedvunaku ceviyoggi na mat alkicumu. ni sr-
nujoccinvarini varimidiki lecuvari ceti lonudi
ni kudicet rkscuvada, ni krpatisymulnu
cupumu. okdu tn knupapnu kapaduko-
nuntlu nnnukapadumunnnu lyprcgoru dus-
tulnu pogotti kapadumunnnu cuttukonu na
pranstruvulcet cikkkudnuni rekl nidkrud
nnu dacumu. varu tm hrdymunu kthin-
preukoniyyunnaruvari noru grvmuga mat-
ladunu. ma adugujadlnu gurutuptti varip-
pudu mmmu cuttukoni yunnarummunu
nelnu kulcutku guricucucunnavu. varu cil-
cutku aturpdu sihmuvlenu caten sthlmulo
pocu kodmsihmu vlenu unnaru. yehova
lemmu, vanini edurkoni vanini pd got-
tumudustunicetilonudi ni khdmucet nnu
rksipumu lokulcetilonudi i jivitkalmulone
tm palu podin yi lokul cetilonudini hst-
blmucet nnnu rksipumu.nivu ni danmulto
vari kdpu nipucunnavuvaru kumarulu kligi
trptinoduduru tm astini tm pillllu vidcipet-
tuduru. nenete nitiglvadne ni mukhdrsnmu
cesednu nenu melkonunppudu ni svrupdrsn-
mutona asnu tircukodunu.

18

yehova na blma, nenu ninnu premicu cun-
nanu. yehova na selmu, na kot, nnnu rk-
sicu vaduna kedemu, na rksn srgmu, na un-
ntdurgmu, na devudunenu asryciyunn na
durgmu. kirtniyuden yehovaku nenu mor-
rpettga ayn na struvulcetilonudi nnnu rksi-
cunu. mrn pasmulu nnnu cuttukongnu, bhk-
tihinulu vrd porluve namid pdi bedripgnu
patalpu pasmulu nnnu arikttgnu mrnpu
urulu nnnu avripgnu na srmlu nenu yeho-
vaku morrpettitini na devuniki prarthn
cesitini ayn tn alymulo alkici ayn prarthn
ngikricenuna morr ayn snnidhini ceri ayn
cevlujoccenau. appudu bhumi kpici adi-
renu prvtmul punadulu vnkenuayn kopipga
avi kpicenau. ayn nasikardhrmulnudi pog
puttenu ayn notnudi agnivcci dhicenu nip-
puknmulu rajbetenu. meghmulnu vci ayn
vccenuayn padmulkrud gadhadhkarmu km-
miyudenu. kerubumid ekki ayn yegiri vc-
cenu gali rekkklmid prtyksmayenu. gudar-
muve adharmu tn cuttu vyapip jesenu-
jladharmunu akasmeghmulu tnku matuga
cesikonenu. ayn snnidhi katilonudi megh-
mulunu vd gdlunu mducunn nippulunu
datipoyenu. yehova akasmdu grjncesenu
srvonntudu tn urumudhvni putticenuvddg-
dlunu mducunn nippulunu ralenau. ayn tn
banmulu pryogici struvulnu cedrgottenu-
merupulu meduga mepici varini odgottenu.
yehova, ni nasikardhrmul upirini nivu vdi-
gavugani ggddipunku prvahml adugubhag-
mulu knbdenu.bhumi punadulu bylupdenau.
unntsthlmunudi ceyyi capi ayn nnnu pt-

tukonenunnnu pttukoni mha jlasullonudi tisenu. blvtulgu pgvaru nnnu dvesicuvavu nakte blistuleyudgavari vsmunudi ayn nnnu rksicenu. aptkalmdu varu namidiki raga yehova nnnu adukonenu. visalmen sthlmunku ayn nnnu todukoni vccenunenu aynku istudnu gnuk ayn nnnutppicenu. na nitinibtti yehova naku prtiphlmiccenu na nirdostvmunu btti naku prtiphlmiccenu. yehova margmulnu nenu anusricucunnanubhktihinudne nenu na devuni vidcinvadnu kanu ayn nyayvidhulnnitini nenu lksypettu cunnanuayn kttldnu trosivesinavadnu kanu doskriylu nenu ceynollkutini ayn drstiki nenu ytharthudnetini. kavun yehova nenu nirdosiganudut cuci tn drstiki knbdin na cetul nirdostvmunu btti naku prtiphlmiccenu. dyglvariyeidl nivu dycupicuduvu ytharthvtulyeidl ytharthvtudvaga nuduvu sdbhavmuglvariyeidl nivu sdbhavmu cupu duvu.murkhulyeidl nivu viktmgaga nuduvu srmpduvarini nivu rksicedvu grvisthulku virodhive varini ancivesedvu. na dipmu veligicuvadvu nive na devuden yehova cik-tini naku veluguga ceyunu ni shaymuvln nenu senymunu jytunu. na devuni shaymuvln prakarmunu datudunu. devudu ytharthvtudu yehova vaku nirmmlutn sr-nujoccu varikdriki ayn kedemu. yehova tpp devudeidl? mn devudu tpp asrydurgmedi? naku blmu dhripjeyuvadu ayne nnnu ytharthmargmun ndipicuvadvu ayne. ayn nakallu jik kallvle ceyucunnadu et-tyn sthlmulmid nnnu nilupucunnadu. na cetulku yuddhmucey nerpuvadvu ayne na bahuvulu ittdi villunu ekku pettunu. ni rksn kedemunu nivu nakdicucunnavu ni ku-diceyyi nnnu adukonenuni satviku nnnu goppcesenu. na padmulku cotu visal-prcitivi na cilmdlu benkledu. na stru-vulnu trimi pttukodunu varini nsipjeyu-vrku nenu tirugnu. varu na padmul krid pduduru varu levlekpovuntlu nenu varini ang drokkudunu yuddhmunku nivu nnnu blmu dhripjesitivi na midiki lecinyarini na krid ancivesitivi na struvulnu venukku nivu mllcesitivi nnnu dvesicuvavari nenu nir-mulmu cesitini varu morpsettiri gani rk-sicuvadvu lek poyenu yehovaku varu mor-prettuduru gani aynvari kuttrmiyykudunu. appudu galiki eguru dhulivle nenu varini podiga kottitinividhul petnu okdu par-boyuntlu nenu varini parbositini. prjlu ceyu khlmullo pdkud nivu nnnu vidipici-tivinnnu anyjnulku adhikariga cesitivinenu erugni prjlu nnnu sevedru na mat cevini pdgane varu naku vidheyu lguduru anyulu naku lobbintlu nticuduru anyulu nistran-glvare vnkucu tm durgmulnu vidci vcce-dru. yehova jivmuglvadu na asrydurgmen-vadu stotarhuduna rksnkrtyyin devudu bhuga stutinodunugak. ayn na nimittmu prtiddn ceyu devudu jnmulnu naku loprcu-

vadu ayne. ayn na struvul cetilonudi nnnu vidi picunu.na midiki lecuvarikte et-tuga nivu nnnuheccicuduvublatkarmuceyu mnusyul cetilonudinivu nnnu vidipicuduvu aduvln yehova, anyjnullo nenu ninnu ghn-prcednuni namkirtn ganmu cesednu. nivu niymicin rajunku gopp rksn gkl jeyuvadu abhisekicin davidunkunu atni stanmunkunu nitymu knikrmu cupuvadvu

19

akasmulu devuni mhimnu vivricucunnni atriksmu ayn cetipnini prcurprcucunndi. pgtiki pglu bodhceyucunndi. ratriki ra-tri jnanmu telupucunndi. vatiki bhasledu matulevu vati svrm vinbdu. vati kol-nulu bhumiydtt vyapici yunndilokdigtmul-vrku vati prktnlu byluvellu cunnvivatilo ayn suryuniki gudarmu vesenu. atdu tn at-purmulonudi byluderu pedli kumaruni vle unnadusurudu prugett nullsicuntlu tn pth-mundu prugett nullsicucunnadu. atdu akas-mun i dikkunudi byluderi a dikkuvrku dani-cuttu tirigi vccucunnadu atni vedimiki mru-gendi ediyu ledu. yehova niymicin dhmsas-trmu ytharth mendi adi pranmunu tepprill-jeyunuyehova sasnmu nmmgdindi adi bud-dhihinulku jnanmu puttucunu. yehova up-desmulu nirdosmenvi, avihrdymunu stosp-rucunuyehova erpcin dhmmu nirmmlendi, adi knnu lku velugicunu. yehovayden bhymu pvitrnendi, adi nitymu nilucunue-hova nyayvidhulu stymenvi, avi kevlmu nyaymenvi. avi bgaruktenu vistarmen me-limi bgaru ktenu kordginvitenektenu ju-titenedharlktenu mdharmenvi. vativln ni sevkudu heccrik nodunu vatini gekonutvln gopp labhmu klugunu. tn porpatulu knu-gonglvadevdu? nenu rshymaga cesin tp-pulu ksmici nnnunirdosiniga tircumu. durb-himan papmullo pdkud ni sevkuni apumu, vatini nnnu elniyykumu appudu nenu ytharthvtudne adhik drohmuceykud nida rhitudugudunu. yehova, na asrydurgma, na vimockuda, na noti matlunu na hrdu dhy-an-mununi drstiki agikarmulgunu gak.

20

aptkalmdu yehova nikuttrmiccunugak yakobu devuni nammu ninnu uddhricunu gak. prisuddh sthlmulonudi ayn niku shaymu ceyunu gaksiyonulonudi ninnu adukonunu gak. ayn ni nevedymulnntini jnapkmu cesikonunu gakni dhnblulu agikricunu gak. ni koriknu siddhipjesi ni alocn yavittunu sphlprcunu gak. yehova ni rksnubtti memu jyotsahmu ceyucunna-muma devuni nammunubtti ma dhvju ettucunnamuni prarthnlhniyu yehova sphlprcunugak. yehova tn abhisiktuni

rksicunni na kippudu teliyunurksnarthmen tn dksinhstblmu cupunutu prisuddhakas-mulonudi atni kuttrmiccunu. kodru rthmulnubttiyu kodru gurrmulnu bttiyu atisypdudurummete mn devuden yehova nammunubtti atisypdudumu. varu krugi nelmud pdiyunnaru, mnmu leci ckkganilucucunnamu. yehova, rksicumu memumorrpettunpudu raju makuttrmiccunu gak.

21

yehova, raju ni blmunubtti stosisu cunnaduni rksnubtti atdu eto hrsicucunnadu. atni mnobhistmu nivu sphlmu ceyucunnavu atni pedvullonudi vccin prarthn nivu mankgakricucunnavu. sreyskrmen asirvadmulto nivu atnini edurkonucunnavu atni tlmid aprji kiritmu nivu uciyunnavu. ayussu nimmni atdu ninnu vrmdugga nivu danini atni knughrichi yunnavusdakalumu nilucu dirghayuvu nivu dycesiyunnavu. ni rksnvl atniki gopp mhim kligenu gaurv prbhavmulnu nivu atniki dhrppjesiyunnavu. nitymu asirvad karkuduga nuduntu nivtni niymiciyunnavuni snnidhini stosmuto atni nullspjesiyunnavu. elynga raju yehovaydu nmimk yucu cunnadu srvonntuni krpct atdu kdlkud nilucunu. ni hstmu ni struvuldrini cikikicukonunu ni dksinhstmu ninnu dvesicuvadini cikikicukonunu. nivu prtyksmenppudu varu agnigudmuvle agudurutn kopmuvn yehova varini nirmulmuceyunu agni varini dhicunu. bhumimid nudkud vari grbhphlmunu nivu nasmu cesedvunrullo nudkud vari stanmumu nsipjesedvu. varu niku kidu ceyvlenni uddesiciri duru paymu pnnirikani danini konsagip lekpayiri. nivu varini venukku trippivesedvu ni viti narulnu bigici varini mukhmumidkottuduvu. yehova, ni blmunubtti ninnu heccicu konumemumu ganmuceyucu ni prakrmumu kirticedmu.

22

na deva na deva, nivu nnel vidnaditivi? nnnu rksipk na arthdhn vink nivel durmuganunnavu? na deva, pglu nenu morrpettucunnavu ratrivellu nenu maunmuga nudut ledu ayinnu nivu na kuttrmiyykunnavu. nivu israyelu ceyu stotrmulmid asinudve yunnavu. ma pitrulu niydu nmimk yuciri varu niydu nmimk yucga nivu varini rksicitivi. varu niku morrpetti vidudl nodiri niydu nmimk yuci siggudkpoyiri. nenu nrudnu kanu nenu purugunu nrulcet nidipbdinvadnu prlct trnikripbdinvadnu. nnnu cucuvardru pedvulu virici tl adi cucu nnnu aphsicucunnavu. yehovamid ni bharmu mopumu ayn vanini vidipicunemovadu aynku istudu gda ayn vanini

tppicu nemo aduru. grbhmunudi nnnu tisinvadvu nive gda nenu na tliyodd stnypanmu ceyucudganive gda naku nmimk puttiticitivi. grbhvasinendi modlukoni naku adharmu nive na tlli nnnu knndi modlukoni na devudunive. srm vcciyunndi, shaymu ceyuvadevdunu ledunaku durmuga nudkumu. vrsbhmulu anekmulu nnnu cuttukoni yunnvi basanudespu blmen vrsbhmulu nnnu avrici yunnvi. cilcucunu grjicucunudu sihmuvle varu nollu tercucunnavu nenu nilvle parboybdi yunnanu na yemuklnniyu sthanmu tppiyunnvina hrdymu na atrgmdu menmuvlekrgiyunndi. na blmu yedipoyi cilpekvle ayenu na naluk na daudnu atukoni yunnndinivu nnnu pretl bhumilopdvesi yunnavu. kukklu nnnu cuttukoni yunnvi durmargulu gupukudi nnnu avrici yunnnavu na cetulna na padmulnu podiciyunnaru. na yemuklnniyu nenu lekipglu varu nidanicucu nnnu teri cucucunnavu na vstrmulu varu pcukonucunnavu na agikoruku citlu veyucunnavu. yehova, durmuga nudkumu na blma, tvrpd naku shaymu ceyumu. khgdmunudi na pranmumu kukkl blmunudi na pranmumu tpipumu. sihpu notnudi nnnu rksipumu gurupotul kommullonudi nnnu rksicinakuttrmicci yunnavu ni namnnu na shodruklu prcurcednu smajmdhyumun ninnu stuticednu. yehovaydu bhybhktulu glvarlara, ay nnu stuticudiyakobu vssthulara, mirdru ay nnu ghn prcudiisrayelu vssthulara, mirdru aynkubhpdudi ayn badhpduvani badhnu trnikripedu, dani cuci ayn ashydpdedu, atniki tn mukhmunu dadedu. vadaynku morrpettga ayn alkicenu. mha smajmulu ninugurci nenu kirtin pade dnuaynydu bhybhktulu glvariye dudu na mrokkubdulu cellicednu. dinulu bhojnmucesi trtipodedru yehovanu vedkuvaru ay nnu stuticedrumi hrdymulu tepprilli nitymu brdukunu. bhudigmul nivasuldru jnapkmu cesikoni yehovattu tirigedru anyjnul vssthuldru ni snnidhini nmskarmu cesedru rajymu yehovade anyjnullo eluvadu ayne. bhumimid vrthillucunnavardru annpanmulu puccukonucu nmskarmu cesedrum pranmu kapadukonlek mtipalguvardru ayn snnidhini mokricedru ok stti-varu ay nnu sevedru rabovutrmunku prbhuvunugurci vivrituru. varu vcciayn dini cesenni puttbovu prjku telijjeturuayn nitini variki prcurpturu.

23

yehova na kapri naku lemi klugdu. pccikgl cotlun ayn nnnu prudje yu cunnadasatikrmen jlmulyodd nnnu ndipicucunnadu. na pranmunku ayn seddicucunnadu tn namnunubtti nitimargmullo nnnu ndipicu cunnadu. gadhadhkarpu loylo nenu scricinnu e apaymunku bhydpdnunivu naku tode

yuduvu ni duddukrriu niddmunu nnu adri-
cunu. na struvlyedut nivu naku bho-
jnu siddh prcuduvununeto na tl atiyun-
navuna ginne nidi porlucunndi. nenu br-
duku dimmulniyu krpaksemmlu na vet
vccunucirkalmu yehova mdirmulo nenu ni-
vasmu cesednu.

24

bhumiyu dani spurntyu lokmunu dani ni-
vasulun yehovave. ayn smudrmulmid
daniki punadi vesenu prvahjlmulmid dani
sthirpcenu. yehova prvtmunku ekddgin-
vadevdu? ayn prisuddh sthlmulo niluvdg-
invadevdu? vyrtmendanidy mnsu pet-
tky kptmuga prmanu ceyku nirdosmen
cetulun suddhmen hrdymunu klgi yudu-
vade. vadu yehovavl asirvadmu nodunu
tn rkskuden devunivln nitimvnu nodunu.
ayn nasryicuvavu yakobu deva, ni snidhini
vedkuvaru attivare. (sela.) gummulara,
mi tllu pekettkonudi mhimgl raju prvesi-
cuntlu puratnmen tulpalara, mimmunu lev-
nettikonudi. mhimgl yi raju evdu? blsaury-
mulugl yehova yuddhsuruden yehova. gum-
mulara, mi tllu pekettkonudi, puratn-
men tulpalara, mhimgl raju prvesicuntlu
mimmunu levnettikonudi. mhimgl yi raju
evdu? senymulkdhiptiygu yehovaye. ayn yi
mhimgl raju.

25

yehova, ni dikkunku cuci na atmnu etti
konucunnu. na deva, nydu nmimk
yuciyunnanu nnu siggupdniyykumu na
struvulnu nnnugurci utship niyykumu
nikorku knipettuvarilo evdunu siggunoddu.
hetuvulekudne drohmu ceyuvavu siggu
noduduru. yehova, ni margmulnu naku
telijeyumu nitrovlnu naku tetprcumu.
nnu ni stymu nnusripjesi naku updesmu
ceyumu. nive na rksnkrten devudvu
dimmell nikorku knipettucunnu. yehova,
ni krunatisymulnu jnapkmu cesi konumu
ni krpatisymulnu jnapkmu cesikonumu avi
purvmunudi yunnve gda. na balyapmulnu
na atikrmulnu jnapkmu cesikonumu.
yehova ni krpnbtti ni dycoppun nnu
jnapkmulo ucu konumu. yehova uttmudunu
yarth vtudune yunnadu kavun tn
margmunugurci ayn papulku updesicunu.
nyayvidhulnubtti ayn dinulnu ndipicunu tn
margmunu dinulku nerpunu. ayn cesin nib-
dhnu ayn niymicin sasn mulnu gekonuvavi
visymulo yehovatrovlnniyu krpastymmule
yunnvi yehova, na papmu bhu ghormendi ni
nammunubtti danini ksmipumu. yehovaydu
bhybhtuluglvadevdu vadu korukonvlsin
margmunu ayn vaniki bodhicunu. atni
pranmu nemmdiga udunu atni stanmu

bhumini svtticukonunu. yehova mrmu
aynydu bhybhtulu gl variki telisiyunndi
ayn tn nibdhnu variki telijeyunu. na
knudrsti yellppudu yehovavepunke tirigi
yunndi ayn na padmulnu vllonudi vidipi-
cunu. nenu ekakini, badhpduvadnu na vepu
tirigi nnu krunipumu. na hrdyvedlu
ativistarmulu ikkttulonudi nnu vidipi-
pumu. na badhnu na vednu knugonumu
na papmulniti ksmipumu. na struvulnu
cudumu, varu anekulu krurdvesmuto varu
nnu dvesicucunnu. nenu ni srnujocci
yunnanu, nnu siggupd niyykumu na pran-
munu kapadumu, nnu rksipumu. nikorku
nenu knipettucunnu ytharthtu nir-
dostvmunu nnu srksicunu gak. deva, vari
badhlnitilonudi israyeliyulnu vimocipumu.

26

yehova, nenu ytharthvtudne prvticu cun-
nanu naku tirpu tircumu emiyu sdeh-
pdkud yehovaydu nenu nmimk yuciyun-
nanu. yehova, nnu prisilicumu, nnu
priksi cumu na atridriymulnu na hrdymunu
priso dhicumu. ni krp na knulyedut
nucukoniyunnanu ni stymu nnusrici ndu-
cukonucunnu pnikimalinvarito nenu sag-
tymuceynu vesdharulto poduceynu. dus-
tul sghmu naku ashymu bhktihinulto sag-
tymuceynu nirdosini na cetulu kduguko-
dunu yehova, ni blipithmucuttu prdksinmu
ceyu dunu. acct krtjntastutulu cellitunu. ni
ascrykarymulnu vivritunu. yehova, ni ni-
vasmdirmunu ni tejomhim nilucu sthlmunu
nenu premicu cunnu. papulto na pran-
munu cercumu nrhtkulto na jivmunu cer-
ckumu. vari cetilo duskarymulu klvu
vari kudiceyyi lmulto nidiyunndi. nenu
ytharthvtudne nducukonucunnu nnu vi-
mocipumu. nnu krunipumu. smbhumi na
padmu nilipiyunnanu smajmullo yehovanu
stuticednu.

27

yehova naku velugunu rksnyuneyunnadu,
nenu evriki bhypdudunu? yehova na pran-
durgmu, evriki vertunu? na srirmasmu
tinutke dustulu namidiki vccinppudu nnu
badhicu struvulu namidiki vccinppudu varu
totrillikuliri nato yuddhm ceyutku ddu dig-
innu na hrdymu bhypddu namidiki yud-
dhmu reginnu dinilo nenu dherymu vidu-
vkudunu. yehovayodd okk vrnu adigi-
tini danini nenu vedkucunnu. yehova
prsnntnu cucutkunu ayn al ymulo dhyani-
cutkunu na jivitkalmtiyu nenu yehova mdir
mulo nivsip gorucunnu. aptkalmun
ayn tn prnsallo nnu dacunu tn gu-
darpu matun nnu dacunu asrydurgmu-
mid ayn nnu ekkicunu. ippudu nnu

cuttukoniyunn na struvul kte ettuga na tlyettbdunu. ayn gudarmulo nenu utsahdhvni ceyucu blulu arpicednu. nenu pad-ednu, yehovanugurci stutiganmu cesednu. yehova, nenu kthdhvni yetti ninnu prarthicu nppudu na mnvi alkipumu krunto nakut-trmimmu. na snnidhi vedkudni nivu selviyyga yehova, ni snnidhi nenu vedkednni na hrdymu nito anenu. ni mukhmunu naku dackumu kopmucet ni sevkni to-liveykumu. na shayudvu nive rksnkrtvgu na deva, nnnu dignadkumu nnnu vidu-vkumu na tliddrulu nnnu vidicinnu yehova nnnu cerdiyunu. yehova, ni margmunu naku bodhipumu. nakorku pociyunnvarini cuci sralmen margmun nnnu ndipipumu. abddhsakulun krurtvnu vellgrkkuvarunu na midiki leciyunnaru. na virodhul yic-chku nnnu appgipkumu sjivul desmun nenu yehova dynu podudu nnn nmmkmu naku leniyedl nenemvudunu? yehova korku knipettukoni yudumu dherymu teccukoni ni hrdymunu nibbrmuga nucukonumu yehovakorku knipettukoni yudumu.

28

yehova, nenu niku morrpettucunnnanu na asrydurgma, maunmuga udk na mnvi alkipumu nivu maunmuga nudinyedl nenu smadhiloniki diguvarivle agudunu. nenu niku morrpettunppudu ni prisuddhalymu vepunku na cetul nettunppudu na vijnapn dhvni alkipumu. bhkthihulnu, papmu ceyuvarini nivu lagiveyu nttu nnnu lagi veykumu. varu dustalocn hrdymulo nucukoni tm poruguvarito smadhanmuga mat-ladu duru vari kriylnubtti vari dustkriylnubtti variki prtikarmu ceyumu. varu cesin pninibtti variki prtikarmu ceyumu variki tgin prtiphlmimmu. yehova karymulnu varu lksypettru ayn hst krtymulnu varu lksypettru kavun ayn varini vrddhiprck nirmulmu ceyunu. yehova na vijnapndhvni alkiciyun-nadu aynku stotrmu klugunu gak. yehova na asrymu, na kedemu na hrdymu aynydu nmimkyucen gnuk naku shaymu kligenu. kavun na hrdymu prhrsicucunndi kirtnto nenu aynnu stuticucunnnanu. yehova tn jnulku asrymu ayn tn abhisiktuniki rk-sndurgmu. ni jnulnu rkshipumu, ni svasthy-munu asriv dipumu variki kaprive nitymu varini uddhripumu.

29

devputrulara, yehovaku aropicudi prbhav mhatmymulnu yehovaku aropicudi yehova namunknu cedvlsin prbhavmunu aynku aropicudi prtisthitmulgu abhrnmulnu dhricukoni ayn yedut sagilpdudi. yehova svrmu jlmulmid vinbducunndi mhimgl de-

vudu urumuvle grjicucunnadu. mhajl-mulmid yehova scrucucunnadu. yehova svrmu blmendi yehova svrmu prbhavmu gldi. yehova svrmu devdaru vrksmulnu vir-cunu yehova lebanonu devdaru vrksmulnu mukkluga vircunu. dudvle ari gtulu veyuntlu ayn ceyunu lebanonunu sironunu gurupotu pillvle gtulu veyuntlu ayn ceyunu. yehova svrmu agnijvallnu prjvlip jeyucun-ndi. yehova svrmu arnymunu kdlicunu yehova kadesu arnymunu kdlicunu yehova svrmu lellnu injeyunu adi akulu ralcunu. ayn alymulo nunnvnnyu aynke prbha vnu anucunnni. yehova prlyjlmulmid asinu-dayenu yehova nitymu rajuga asinudeyun-nadu. yehova tn prjlku blmu nnugrhicunu yehova tn prjlku smadhanmu klugjesi vari nasirvdcunu.

30

yehova, na struvulnu na visyme sto sip-niyyk nivu nnnuddhrici yunnavu aduke nenu ninnu koniyaducunnnanu. yehova na deva, nenu niku morrpettga nivu nnnu svsthrp-citivi. yehova, patalmulonudi na pranmunu levdisitivi nenu gotiloniki digkud nivu nnnu brdikicitivi. yehova bhktulara, aynnu kirtic-udi ayn prisuddhmen jnapkarth nammunu btti aynnu stuticudi. ayn kopmu nimis-matrmudunu ayn dy ayuskalmtyu nilucunu. saykalmun edpu vcci, ratri yudinnu udy-mun stosmu klugunu. nenendnu kdlnni na ksemkalmun anu kotini. yehova, dykligi nive na prvtmunu sthir pccitivi ni mukhmunu nivu dacukoninppudu nenu klt jeditini yehova, niku morrpettitini na prbhavunu btimalukotini. nenu gotiloniki diginyedl na pranmuvln emi labhmu? mnnu ninnu stuticuna? ni stymunugurci adi vivricuna? yehova, alkipumu nnnu krunipumu yehova, naku shayudve yudumu na pranmu maun-muga nudk ninnu kirticuntlu na aglarpunu nivu natymuga marci yunnavu. nivu na goneptt vidipici, stosvstrmu nnnu dhripje-siyunnavu yehova na deva, nitymu nenu ninnu stutice dnu.

31

yehova, ni srnujocci yunnanu nnnenndunu siggupdnnyykumu ni nitinibtti nnnu rk-sipumu. naku ni ceviyoggi nnnu tvrga vidipicumu nnnu rkscitku naku asrysel-muganu prakarmugl yilluganu udumu. na kod nakot nive ni nammunubtti trov cupi nnnu ndipicumu na asrydurgmu nive. nnnu cikkkicukonutke struvulu rhsymuga oddin vllonudi nnnu tpicumu. na atmnu ni cetikppgicucunnnanu yehova stydeva, nnnu vimocicuvadvu nive. nenu yehovanu nm-mukoni yunnanu vyrtthmen devtlnu anus-

ricuvaru naku as hyulu. nivu na badhnu drstici yunnavu na prandhnu nivu knipetti yunnavu kavun ni krpnbtti nenu andbhritudne sto sicednu. nivu struvulcet nnu cerpettledu visalsthlmun na padmulu niluvbettitivi. yehova, nenu irukun pdiunnanu, nnu krunipumu vicarmuvln na knnu ksinicucunndi na pranmu, na dehmu ksinicucunvni. na brdru dukhmuto vellbuccucunnu nitturpulu viducutto na yedlu gticu cunvni na dosmunubtti na blmu tggipovucunndi na yemuklu ksinicucunvni. na struvulkdriki nenu nidaspdudneyunnanu na poruguvarikai vicarkarmuga unnanu na nelvurku bhikrudne yunnanu vidhilo nnu cucuvaru nayedutnudi pari povuduru. mrnme smrnku rakun vanivle mruvbditini otikudvti vadnetini. anekulu namid duralocnlu ceyucunnu naku pranhani ceyutku yocicucunnu varu gusgladut naku vinbducunndi. nludislu naku bhiti klugucunndi. yehova, niydu nmimk yuciyunnanu nive na devudvni nenu anukonucunnu. na kalgtulu ni vsmulo nunnvi. na struvul cetilonudi nnu rk-sipumu nnu trumvarinudi nnu rk-sipumu. ni sevkuni mid ni mukhkati prkasipjeyumu ni krp cet nnu rk-sipumu. yehova, niku morrpettiyunnanu nnu siggu nodniyykumu bhktihinulu siggupduduru gak; patalmundu varu maunule yuduru gak. abddhikul pedvulu muybdunu gak. varu grvmunu ashyumunu agrcucu niti mtulmid kthormen matlu plukuduru. niydu bhybhtuluglvani nimittmu nivu daci yucin melu yeto goppdi nrulyedut ninnu asryicuvani nimittmu nivu siddhprcin melu eto goppdi. mnusyul kptopayumulu vari ntud ni snnidhi catun varini dacucunnavu vakkhlmu manpi varini gadarmulo dachu cunnavu prakarmugl pttnmulo yehova tn krpnu ascrykrmuga naku cupiynadu ayn stutinodunu gak. bhiticedinvadeniku knbdkud nenu nasn metinnukotini ayinnu niku nenu morrpettga nivu na vijnapnl dhvni nalkicitivi. yehova bhktulara, mirdru ayynu premicudi yehova visvasulnu kapadunu grvmuga prvrticuvarikai ayn goppdi prtai karmu ceyunu. yehovakorku knipettuvarlara, mirdru mnssun dherymu vchici nibbrmuga nududi.!

32

tn atikrmmulku priharmunodinvalu tn papmunku prayscittmu nodinvalu dhnyudu. yehovacet nirdosi ani yecbdinvalu atmlo kptmulenivalu dhnyudu. nenu maunine yudga dinmtyu nenu cesin na artdhvnivln nayemuklu ksinicivni. divaratrulu ni ceyyi namid bruvuga nudunu na sarmu vesvikalmun edinttayenu. (sela.) na dosmumu kppukonk ni yedut napapmu opukotini yehova snnidhini na atikrmmulu

oppu kodu nnukotini. nivu na papdosmumu prihriciynnavu. (sela.) kavun ni drsnkalmdu bhktiglvardru ninnu prarthnceyuduru. vistar jlprvahmulu porlvccinnu niscymuga avi varimidiki ravu. na dagu cotu nive, srmlonudi nivu nnu rksicedvu vimocn krgadid vlenennu miru udkudi avi ni dggrku tebduntlu vati noru varutonu kllemutonu bigipvlenu. bhktihinulku anek vednlu klugucunvni yehovaydu nmimkyucuvanini krp av ricucunndi. nitimulara, yehovanubtti stosicudi ullpicudi ytharth hradyulara, mirdru andganmu ceyudi.

33

nitimulara, yehovanu btti andganmu... ceyudi. stuticeyt ytharthvtulku sobhskrmu. sitarot yehovanu stuticudi pditlul svrmdlmuto ayynu kirticudi aynnugurci nutnkrtn padudi utsahdhvnto ipuga vayicudi. yehova vakymu ytharthmendi ayn ceyundtyu nmkmendi. ayn nitini, nyaymumu premicucunadu lokmu yehova krpto nidiyunndi. yehova vakku cet akasmulu kligena ayn noti upiricet vati srvmuhmu kligena. smudrjlmulnu rasiga kurcuvadu ayne. agadh jlmulnu kotllo kurcuvadu ayne. lokuldru yehovaydu bhybhktulu nilup vlenu. bhulok nivasuldru ayngu vervvlenu. ayn mat selviyyga dani prkarmayenu ayn ajnapipgane karymu sthirprcbdena. anyjmul aloclnu yehova vyrtthprcunu jnmul yocnlu ayn nispmluluga jeyunu. yehova alocln sdakalmu nilucunu ayn sklpmulu trtrmulku udunu. yehova tmku devudugagl jnulu dhnyulu. ayn tnku svasthyuga erprcukonu jnulu dhnyulu. yehova akasmulonudi knipettucunadu ayn nruldrini drsticucunadu. tanunn nivassthlmulonudi bhulok nivasuldrivepu ayn cucucunnadu. ayn vardri hradyulnu ekritiga nirmicin vadu vari kriylnniyu vicaricuvadu varini drsicu vadu. e rajunu senablmucet rkspibddu e virudunu adhikblmucet tpicukondu. rk-sicutku gurmu akkrku radu adi dani visesblmucet mnusyulnu tppic jald. vari pranmumu mrnmunudi tpicutkunu krvalo varini sjivulnuga kapadutkunu yehova drsti aynydu bhybhktuluglvani midnu ayn krporku knipettuvarimidnu nilucu cunndi. mnmu yehova prsuiddhnammdu nmimkyuci yunnamu. ayynu btti mn hradyu stosicucunndi mn pranmu yehovakorku knipettukonu cunndi ayne mnku shaymunu mnku kedemune yunnadu. yehova, memu nikorku knipettucunnamu ni krp mamid nudunu gak.

nenellppudu yehovanu snnuticednu. nitymu ayn kirti na not nudunu. yehovanubtti nenu atisyicunannu. dinulu danini vini stosicedru. nato kudi yehovanu ghnprcudi mnm ekmuga kudi ayn nammunu gopp ceyudmu. nenu yehovayodd vicarneyga ayn nakuttrmicenu naku kligin bhymulnnitilonudi ayn nnu tpicenu. varu ayntttu cudga variki velugu kligena vari mukhmu lenndunu ljjipkovunu. i dinudu morrpettga yehova alkicenu atni srmlnnitilonudi atni rk-sicenu. yehovaydu bhybhktulu glvari cuttu ayndut kavliyudi varini rksicenu yehova uttmudni ruci cuci telisikonudi aynnu as-ryicu nrudu dhnyudu. yehova bhktulara, aynydu bhybhktulu uculi. aynydu bhybhktulu ucuvaniki emiyu koduvledu. sihu pillu lemigive akligonunu yehovanu asryicu-variki e melu koduvye yuddu. pillara, miru vcci na mat vinudi. yehovaydli bhybhktulu miku nerpednu. brtuk goruvadevden nunnada? melunoducu anak dinmulu brtuk goruva devden nunnada? cedd matlu plukkud ni naluknu kptmen matlu plukkud ni pedvulnu kaku konumu. kidu ceyut mani melu ceyumu smadhanmu vedki dani vetadumu. yehova drsti nitimtulmid nundni. ayn cevulu vari morlku oggiyunvi. duskriyulu ceyuvani jnapkmunu bhumimid nudi kottiveyutke yehova snnidhi variki virodmuga nunndi. nitimtul morrpettga yehova alkicenu vari srmlnnitilonudi varini vidipicunu. virigin hrdymuglvariki yehova asnnudu nlglin mnsuglvarini ayn rksicunu. nitimtuklu klugu apdlu anakmulu vati annitilonudi yehova vanini vidipi cunu. ayn vani yemuklntitini kapadunu vatilo okktyennu virigipodu. cedutnmu bhktihinulnu shri-cunu nitimtuklu dvesicuvatu apradhuluga ec bduuru yehova tn sevkul pranmnunu vimocicunu ayn srnujocinvarilo evrunu apradhu luga ecbdru.

35

yehova, nato vyajyemadu varito vyajye madumu nato poraduvaito poradumu. kedemunu dalunu pttukoni na shaymunke leci niluvumu. ite dusi nnu trumvarini addgipumu nene ni rksn ani nato selvimmu. na pranmu tiygoruvariki sig-gunu avmanmnunu klugunu gak naku kiducey nalocicuvatu venukku mllip bdi ljjpduduru gak. yehova dut varini pardolunu gak varu galiki kottukonipovu pottuvle nuduru gak. yehova dut varini trumunu gak vari trov ciktiye jaruduga nudunu gak. nnu pttukonvleni varu nirmittmuga gutlo tm vl noddiri na pranmu tiyvlenni nirmittmuga gut trviri. vaniki teliykud cetu vanimidiki vccunu gak tanu oddin

vilo tane cikkubdunu gak vadu a cetu-lone pdunu gak. appudu yehovaydu nenu hrcicudnu ayn rksnubtti nenu stosicudunu. appuduyehova nityvadevdu? micin blmuglvari cetinudi dinulnu docukonuvuri cetinudi dinulnu dridrulnu vidi picuvadu nive ani na yemuklntiye ceppukonunu. kut-saksulu lecucunnaru nenerugni sgtulnugurci nnu adugucunnaru. melunku prtiga naku kidu ceyucunnaru nenu dikkulenivadnetini. varu vyadhito nunnppudu gonept kttuko-tini upvasmucet na pranmnunu ayasprcu kotini ayinnu na prarthn na yedlonike tirigi vcci yunndi. atdu naku celikadentunu shodrudentunu nenu nducukotini tn tlli mrtinodindun dukhvrstmulu dhricu vanivle krugucutini. nenu kuliyudut cuci varu stosici gupukudiri niculunu nenerugni-varunu na midiki kudivcci mank nnu nidiciri. vidukalmundu dusladu vdrubotulvle varu na mid pdlukorikiri. prbhuvu, nivennallu cucucu urkuduvu? varu nasnm ceykud na pranmnunu rksi pumu na pranmnunu sihmul notnudi vidipipumu appudu mhasmajmulu nenu ninnu stuticednu bhu jnullo ninnu nuticednu. nirhetukmuga naku struvulenvarinu nnnugurci stosipniyykumu nirmittmuga nnu dvesicuvarinu knnu git niyykumu. varu smadhanpu matlu adru desmdu nemmdiga nunn variki virodmuga varu kptyocnu ceyuduru. nnu dusicutke varu noru pedddiga tercu konucunnaru. aha aha yippudu vani sgti maku knbdi nde anucunnaru. yehova, adi nuke knbduncu-ndi gda maun muga nudkumu na prbhuvu, naku durmuga nudkumu. naku nyaymu tircutku melukonumu na deva na prbhuvu, na pksmun vyajye madutku lemmu. yehova na deva, ni nitinibtti naku nyaymu tircumu nnu btti varu stosipkuduru gak. aha ma as tirenu ani mnsulo varu anu konkoduru gak vani migivestimni varu ceppukonyuduru gak na apaymunucuci stosicuvardru av manmu nodudurugak ljjpduduru gak na mid atisydpduru siggupdi apkirtipalguduru gak na nirdostvmanubtti andicuvatu utsahdhvnicesi stosicuduru gak tn sevkuni ksem-munu cuci andicu yehova ghnprcbdunu gak ani varu nitymu plukuduru. na naluk ni nitinigurciyu ni kirtinigurciyu dinmell slapp-mulu ceyunu.

36

bhktihinul hrdymulo atikrmu devoktiple plukucunndivani drstiyedut devuni bhymu bottigaledu. vani dosmu bylupdi ashy-mugaknbdu vrku adi vani drstiyedut vani mukhstuti ceyu cunndi. vani noti matlu papmunkunu kptmunkunu aspdmdu bud-dhigligi prvtipnu meluceynu vadu manivesi yunnadu. vadu mcmumidne papyocnu yoci cunu vadu kanindtlu ndcuvadu cedutnmu

vaniki ashymu kadu. yehova, ni krp akasmu ntucunndi ni stysdhtvmu atriaksmu ntucunndi. ni niti devuni prvtmulto smanmu ni nyayvidhulu mhagadhmulu. yehova, nrulnu jtuvulnu rksicuvadvu nive deva, ni krp yeto amulyemendi nrulu ni rekkil nidnu asyicucunnaru. ni mrdirmyokk smrddhivln varu strpti noducunnaru. ni andprvahmulonidi nivu variki tragicu cunnavu. niyodd jivpu ut kldu ni velugunu podiye memu velugu cucu cunnamu. ninnu eriginvariyeidl ni krpnu ytharthhrdyulyedl ni nitini edtegg nilu pumu. grvsthl padmmu na midiki raniyykumu bhkhtihinul cetini nnnu pardol-niyykumu. adigo papmuceyvaru akkd pdiyyunnaru levlekud varu pddroybdi yunnaru.

37

ceddvarini cuci nivu vysnpgdkumu duskary-mulu ceyuvarini cuci mtsrpdkumu. varu gddivlene tvrga edipovuduru. pceni kurv-lene vadipovuduru yehovaydu nmimkyuci meluceyumu desmdu nivsici stymu nnsuricumu yehovanubtti stosisumu ayn ni hrdivachlnu tircunu. ni margmunu yehovaku appgipumu nivu aynnu nmmukonumu ayn ni karymu nervercunu. ayn velugunuvle ni nitini mdhyahnmunuvle ni nirdostvmunu vellidprcunu. yehova yedut maunmuganudi aynkorku knipetukonumu. tn margmun vrthilluvani cuci vysnpgdkumu duralocnu nervercukonuvani cuci vysn pdkumu. kopmu manumu agrhmu vidicipettumu vysnpgdkumu adi kiduke karmmu kidu ceyuvanu nirmulmguduru yehovakorku knipettukonuvaru desmunu svtttrickoduru. ik kotkalmunku bhkhtihinulu lekpovuduru vari sthlmunu ja-grttga prisilicinnu varu knbdkpovuduru. dinulu bhumini svtttrickoduru bhu ksemmu kligi sukhicedru bhkhtihinulu nitimtulmid duralocn ceyuduru variniciuci pdlu korukuduru. vari kalmu vccucudut prbhuvu cucu cunnadu. varini cuci ayn nvvu-cunnadu. dinulnu dridrudnu pddroyutke ytharthmuga prvticuvarinu cputke bhkhtihinulu ktti dusiyyunnaru villekku petti yunnaru vari ktti vari hrdivmulone durunu vari vidlu viruvbdunu. nitimtu-niki kligindi kocemennu bhumdi bhkhtihinul-kunn dhnsrmdhikthe srestmu. bhkhtihinul bahuvulu viruvbdunu nitimtulku yehovaye srkskudu nirdosul crylnu yehova gurticu-cunnadu vari svasthymu sdakalmu nilu-cunu. aptkalmdu varu siggunodru krvu dinmullo varu trptipoduduru. bhkhtihinulu nsicipovuduru yehova virodhulu metbhumul sogsunu poli yuduru adi knbdkpovuntlu varu pogvle knbdkpovuduru. bhkhtihinulu appucesi tirckyduru nitimtuldu daksinyumu kligi dhrmmitturu. yehova asirvadmu nod-

invaru bhumini svtttrickoduru ayn spicin-varu nirmulmguduru. okni ndt yehova cetne sthirprcbdunu vari prvtrn cuci ayn andi-cunu. yehova atni ceysi pttukoni yunnadu gnuk atdu nelnu pdinnu levlek yuddu. nenu cinnvadne yutini ippudu muslivadne yunnanu ayinnu nitimtulu viduvbdut gani vari stanmu bhiksmettut gani nenu cuciyudledu. dinmell vari dyalure appu icucuduru vari stanpuvaru asirvdiqbuduru. kidu ceyut mani melu ceyumu appudu nivu nitymu nilucuduvu elynga yehova nyaymunu premicuvadu ayn tn bhktulnu viduvu varenn tenttiki kapaddbuduru gani bhkhtihinul stanmu nirmulmgunu. nitim-tulu bhumini svtttrickoduru varu danilo nitymu nivsicedru. nitimtul noru jnanmunugurci vcicunu vari naluk nyaymunu prkticunu. vari devuni dhrmsastrmu vari hrdivmulo nunndi vari adugulu jarvu. bhkhtihinulu nitimtulorku pociyudi varini cpjuturu. varicetiki yehova nitimtulnu appgipdu varu vimrsku vccinppudu ayn varini dosu luga eedu. yehovakorku knipettukoni yudumu ayn margmu nnsuricumu bhumini svtttrickokonutlu ayn ninnu heccicunu bhkhtihinulu nirmulmu kaga nivu cucedvu. bhkhtihinudu eto prbliyudut nenu cuci yutini adi molcin cotne vistricin cettuvle vadu vrddhilli yudenu. ayinnu okdu a darini poyi cudga vadu lekpoyenu nenu vedkitini gani vadu knbdkpoyenu. nirdosulnu knipet-tumu ytharthvtulnu cudumu smadhanprcuv-vari stti nilucunu gani okdennu niluvkud apradhulu nsicuduru bhkhtihinul stti nirmul-mgunu. yehovaye nitimtulku rksnadharmu badh klugunppudu ayne variki asry durgmu. yehova variki shayude varini rksicunu varu yehova srnujocci yunnaru gnuk ayn bhkhtih-inul cetilonudi varini vidipici rksicunu.

38

yehova, kopodrekmucet nnnu gddipkumu. ni ugtrcet nnnu siksipkumu. ni banmulu nalo gttiga natiyyunnvi. ni ceysi namid bharmuga nunndi. ni kopagnivln arogymu na srirmunu vidici poyenu na papmunubtti na yemuklo svsthtledu. na dosmulu na tlmiduga porlipoyinvi nenu moyleni bruvu-vle avi namid mopbdi yunnvi. na mrkhtvln gligin na gaymlu durvasn glve srvicun-nvi. nenu srncet mikkili krugiyunnanu dinmell dukhakatudne sricucunnanu. na ndumu tapmuto nidiyyunndi na srirmulo arogymu ledu. nenu sommsilli bhuga nligiyyun-nanu na mnovednnubtti keklu yeyucunnanu prbhuvu, na abhilas atyu nike knbdu cunndi na nitturpulu niku dacbdi yudledu. na gude kottukonucunndi na blmu nnnu vidicipoyenu na knudrstiyu tppipoyenu. na snehitulunu na celikadrunu na tegulu cuci yedmuga nilucucunnaru na bdhuvulu dur-

muga nilucucunnaru na pranmu tiyjucu-
varu urulu oddu cunnaru naku kiduceyju-
varu hanikrmen matlu plukucu dinmell kp-
topaymulu pnnu cunnaru. cevitivadnenttu
nenu vinkyunnanu mugvadnenttu noru ter-
cut manitini. nenu vinlenivadnetini edu-
rumat pluklenivadnetini. yehova, ni korke
nenu knipettukoniyunnanu na kalu jarinyedl
varu namid atisy pdudurni nennukonucun-
nanu. prbhuvu na deva, nive uttrmiccedvu
nnnubtti varu stosick podurugak. nenu
pdbovuntlunnanu na mnodukhmu nnnen-
ndunu viduvdu. na dosmuni nenu op-
pukonucunnanu na papmunugurci vicarpdu-
cunnanu. na struvulu curukenvarunu blvtu-
lune yunnaru nirhetukmuga nnnu dvesicu-
varu anakulu. melunku prtiga varu kidu
ceyucunnaru nenu uttmendani nnusricu-
cunduku varu naku struvuleri yehova, nnnu
viduvkumu na deva, naku durmuga nud-
kumu. rksnkrvtvn na prbhuvu, na shay-
munku tvrga rmmu.

39

na nalukto papmuceykuduntlu na
margmulnu jagrttga cucukodunu bhk-
tihinulu na yedut nunnppudu na notiki
cikkmu ucukodu nnukotini. nenu emiyu
matladk mauninetini ksemmunu gurciyennu
plukk nenu maunmuga nutini ayinnu na
vicarmu adhikmayenu. na gude nalo md-
cudenu nenu dhyanicucudga mt puttenu
appudu nenu i mat norar plikitini yehova, na
atmu etludundi na dinmul prmanu etendi
naku telupumu. na ayuvu et alpmendo
nenu telisikon gorucunnanu. na dinmul
primanmu nivu beddetdga cesi yunnavu
ni snnidhini na ayuskalmu lenteyunnndi.
et sthirudennu prtivadunu kevlmu vtti
upiri vle unnadu.(sela.) mnusyulu vtti
nidvtivare tiruguladuduru. varu todrrpdt
galike gda varu dhnmu kurucodunu gani
adi evniki cejikkuno variki teliydu. prb-
huva, nenu denikorku knipettukodunu?
ninne nenu nmmukoniyunnanu. na atikr-
mmulninitinudi nnnu vidipipumu niculku
nnnu nidaspdmuga ceykumu. dani cesindi
nive gnuk noru tervk nenu mauni netini.
nivu ppin tegulu na midnudi tolqipumu.
ni ceti debbvln nenu ksiniucunnanu.
dosmulnubtti nivu mnusyulnu gddipulto
siksicunppudu cimmt kottin vstrmuvle
nivu vari admu ced gottedvu nruldru vtti
upirivivaru. (sela.) yehova, na prarthn
alkipumu na morrku ceviyoggumu na
knnullu cuci maunmuganudkumu ni drstiki
nenu atithivivadnu na pitrudrivrle nenu
prvasineyunnanu nenu vellipoyi lekpok-
munupu nenu tepprilluntlu nnnu kopmuto
cudkumu.

40

yehovakorku nenu shnmuto knipettu ko-
tini ayn naku ceviyoggi na morr alki-
cenu. nasnkrmen gutlonudiyu jigtgl dog
ubilo nudiyu. ayn nnnu pekettenu na pad-
mulu bdmid nilipi na adugulu sthir prcenu.
tnku stotrrupmgu krottgitmunu mn de-
vudu na not nucenu. anakulu dani cuci
bhybhtkulogligi yehova ydu nmmikyuce-
dru. grvisthulnennu trov vidici abddh-
multttu tirugu varinennu lksypettk yeho-
vanu nmmukonuvadu dhnyudu. yehova
na deva, nivu na yedl jrigicin ascrykriy-
lunu mayedl nikunn tlpulunu bhu vistar-
mulu. vatini vivrici ceppednnukotina avi
lekkku miciyunnvi niku satiyenvadokdunu
ledu. blulnennu nevedymulnennu nivu ko-
rutledu. nivu naku cevulu nirmiciyun-
navu. dhn blulnennu papprihararth blul-
nennu nivu temmnledu. appudupustkpucut-
tlo nnnugurci vraybdin prkarmu nenu vc-
ciyunnanu. na deva, ni cittmu nervercut
naku stosmu ni dhmrasmarmu na atrymu-
lonunnndi. na pedvulu musikonk mhasma-
jmulu niti suvartnu nenu prkiciyunnanni
nentini yehova, adi niku teliseyunnndi. ni ni-
tini na hrdymulo nucukoni nenu ur kudledu.
ni stymunu ni rksnnu nenu velldicesi yun-
nanu ni krpn nu stymunu mhasmajmunku
telupk nenu vatiki mruguceyledu. yehova,
nivu ni vatslymmunu naku durmu ceyvu ni
krpastymulu eppudunu nnnu kapadunugak
lekkleni apaymulu nnnu cuttukoniyunnvi
na dosmulu nnnu trimi pttukonga nenu tl
yetti cudlepotini lekkku avi na tlvedruklnu
miciyunnvi na hrdymu adherypdi yunnndi.
yehova, dycesi nnnu rkscimu yehova, na
shaymunku tvrga rmmu. na pranmu tiyutke
ytncivaru siggupdi bottiga bhrmsiyuduru
gak naku kidu cey goruvuru venukku ml-
lipbdi siggunoduduru gak. nnnu cuciaha
aha ani plukuvuru tmku klugu avmanmunu
cuci vismy modu duru gak. ninnu vedku-
varduru ninnugurci utshici stosicuduru gak
ni rksn premicivaruyehova mhim prbdunu
gak ani nitymuceppukoduru gak. nenu srml-
pale dinudnetini prbhuvu nnnu tlcukonu-
cunnadu. naku shaymu nive na rksnkrvtvu
nive. na deva, alsymu ceykumu.

41

bidlnu ktaksicuvadu dhnyudu aptkalmdu
yehova vanini tppicunu. yehova vanini ka-
padi brdikicunu bhumimid vadu dhnyud-
gunu vanistruvul yicchku nivu vanini
appgipvu. rogsyymid yehova vanini adri-
cunu rogmu klugga nive vanini svsthrpcud-
uvu. yehova ni drstiyedut nenu papmu
cesi yunnanu nnnu krunipumu na pranmunu
svsthrpcumu ani mnvi cesiyunnanu. ayite
na struvulu na visyme ceddmad laducunnaru

vadu eppudu cccunu? vani peru eppudu masipovunu? ani ceppukonucunnaru. okdu nnnu cudvccinyedl vadu abddh madunu vani hrdymu papmunu pogucesikonu cunndi. vadu bylurvelli vidhilo dani plukucunadu. nnnu dvesicuvardru kudi namid gusgus laducunnaru nsipjeyvlenni varu naku kiducey nalo cicucunnaru. kudurni rogmu vaniki sbhvicuyunndi vadu i pdk vidici tirigi levdni ceppukonu cunnaru. nenu nmukonin na vihitudu na yit bhoj nnu cesin vadu. nnnu tnnutke tn mdime nettenu yehova, nnnu krunici levnettumu appudu nenu variki prtikarmu cesednu. na struvu namid ullsipa yudutudga nenu naku istudnni teliynayenu. na ytharthtubtti nivu nnnu uddhricucunnavu ni snnidhini nitymu nnnu niluvbettuduvu. israyelu devuden yehova sasvatkalmunudi sasvatkalmuvrku stupu bduvu gak. amen. amen.

duppi nitivagulkorku aspduntlu deva, nikorku na pranmu aspduncunndi. na pranmu devunikorku trsngonucunndi jivmu gl devunikorku trsngonucunndi devuni snnidhiki nenepudu vccednu? ayn snnidhini nenepudu knbbednu? ni devudu emayenni varu nitymu nato anucudga ratribgllu na knnillu naku annpanmu layenu. jismuhmuto pdugeyucunn smuh muto nenu vellin sgtini stosmukligi stotrmulu cellicucu nenu devuni mdirmunku varini ndipicin sgtini jnapkmu cesikonga na pranmu nalo krgipovucunndi. na pranma, nivu el krugiyunnavu? nalo nivel todprducunnavu? devuniydu niriksn yucumu. ayne na rksnkrt aniyu na devudniyu ceppukonucu iknu nenu aynnu stuticednu. na deva, na pranmu nalo krugiyunndi kavun yordanu prdesmunudiyu hermonu prvtmunudiyu misaru kod nudiyu nenu ninnu jnapkmu cesikonucunnanu. ni jlpvrahdharl dhvni vini krdu krduvu pilucucunndi ni allnniyu ni trgmullnniyu na miduga porli pariynunvi. ayinnu pgtivel yehova tn krp klug najnapicynu ratrivel aynnugurcin kirtnyu na jivdatyen devunigurcin prarthnyu naku toduga udunu. kavunivel nnnu mrci yunnavu? strubadhet nenu dukhakratudne scrie vlsi vccenemi ani na asrydurgmen na devunito nenu mnvi ceyucunnanu. ni devudu emayenni na struvulu dinmell adugucunnaru. varu tm dunslet na yemuklu virucu cunnaru. na pranma, nivel krugiyunnavu? nalo nivel todprducunnavu? devuniydu niriksn yucumu, ayne na rksnkrt na devudu iknu nenaynnu stuticednu.

deva, naku nyaymu tircumu bhktileni jnmuto na pksmun vyajye madumu kptmu klige daurjnymu ceyuvari cetilonudi nivu nnnu vidipicuduvu. nivu naku durgmen devudvu nnnu trosivesiti vemi? nenu strubadhet dukhakratudne scrip nel? ni velugunu ni stymunu bylu derjeyumu; avi naku trovcupunu avi ni prisuddh prvtmunkunu ni nivassthlmulkunu nnnu todokoni vccunu. appudu nenu devuni blipithmunoddu naku andstosmulu klugjeyu devuni yoddu cerudunu deva na deva, sitara yayicucu niku krt jntastutulu cellicednu na pranma, nivel krugiyunnavu? nalo nivel todprducunnavu? devuniydu niriksn yucumu ayn na rksnkrt na devudu iknu nenaynnu stuticednu.

deva, purvkalmun ma pitru dinmullo nivu cesinpninigurci memu cevalar vini yunnamu ma pitru danini maku vivriciri nivu ni bhujblmu cet anyjnulu vellgotti ma pitru ntu natitivi jnmulnu nirmulmu cesi varini vyapipjesitivi. varu tm khgdmucet desmunu svadhinprcu konledu vari bahuvu variki jymiyyledu nivu varini ktaksicitiivi gnuk ni dksinhst me ni bahuve ni mukhkatie variki vijymu klugjesenu. deva, nive na rajvu yakobunku purnrksn klug najnapicumu. nivln ma virodhulnu anciveyudumu ni namuvlnne, mamidiki lecuvarini memu trokki veyudumu. nenu na vitini mmmukonnu na kttiyu nnnu rkspjaldu ma struvul cetilonudi mmmunu rkscu vadvu nive mmmunu dvesicuvardini sigguprcuvadvu nive. dinmell memu devuniydu atisypducunnamu ni mammunubtti memu nitymu krtjntastutulu cellicucunnamu.(sela.) ayite ippudu nivu mmmunu vidnadi avman prciyunnavu. masentokud nivu byluderkyunnavu. struvuledut niluvkud mmmunu venukku pari pojeyucunnavu mmmunu dvesicuvadu istmuvccintlu mmmunu docukonucunnaru. bhojnpardarmuga okdu gorrlu appgicuntlu nivu mmmunu appgiciyunnavu anyjnuloniki mmmunu cedrgotti yunnavu adihkmen vel ceppk dhnpraptilekye nive ni prjlu amim yunnavu ma poruguvardi drstiki nivu mmmunu nidaspd muga cesiyunnavu ma cuttu nunn vari drstiki aphasyapdmuganu egtaliki karn muganu mmmunu uci yunnavu. anyjnullo mmmunu sametku hetuvuganu prjlu tl adicutku karnmuganu mmmunu uciyunnavu. nnnu nidici dusicuvari matlu vinga struvulnubttiyyu pg tircukonuvardinibttiyyu nenu dinmell na avmanunu tlpoyucunnanu siggu na mukhmunu kmmyiunndi. idtyu ma midiki vccinnu memu ninnu mruv ledu ni nibdhn miri drohulmu kaledu. ma hrdymu venukku mr-

lipoledu ma adugulu ni margmunu vidici togipoledu. ayite nkkluncot nivu mmunuu bhuga nlipiyunnavu gadhadhkarmucet mmunuu kppiunnavu ma devuni nammunu memuu mrciunnayedl anydevtltttu ma celtulu capiunnayedl hrdu rhyssymulu erigin devudu a sgtini prisodhipk manuna? ninnubtti dinmell memuu vdhipbducunnamu vdhu siddhmen gorrlmni memuu ecbdu cunnamu prbhuvu, melkonumuu nivel nidricucunnavu? lemmu nitymu mmunuu vidnadmumu. ni mukhmunu ni vel mruguprci yunnavu? ma badhnu maku klugu hisnu nivel mrci yunnavu? ma pranmu nelku krugiyunnadi ma srirnu nelnu pttiyunndi. ma shaymunku lemmu ni krpnubtti mmmunuu vimocipumu.

45

ok divymen sgtito na hrdymu bhuga upogucunndi nenu rajunugurci rcicindanini plikednu. na naluk tvrga vrayuvani klmuvle nunndi. nrulkte nivu atisudrudve yunnavu ni pedvulmid dyarsmu poybdiyunndi kavun devudu nitymu ninnu asirvdicunu. suruda, ni ktti molnu kttukonumuu ni tejjssunu ni prbhavmunuu dhricukonumuu. stymunu viny-mutokudin nitini sthapicutku ni prbhavmunuu dhricukoni vahnmekki bylu derumu ni dksinhstmu bhikrmenvatini jrigitcku niku nerpunu. ni banmulu vadiglvu prjlu nicet kuluduru. ni banmulu raju struvul gudelo coccunu. deva, ni sihasnmu nirtmru nilucunu ni rajddmu nyayarthmen ddmu. nivu nitini premici bhktihintnu dvesicucunnavu kavun devudu ni devude celikadrkte hecc guntluga ninnu andtelmutu abhisekici yunnadu. ni vstrmulell goprs vasne agru vasne lvgiptt vasne dtmuto kttin ngrullo ttivady-mulu ninnu stospettucunvvi. ni dynodin strillo rajul kumartelunnaru. rani ophiru prjito alkrucukoni ni kudiparsvmun nilucunndi. kumari, alkicumu alocici ceviyog-gumu ni svjnmunu ni tdiri yitini mrvuvuu ni raju ni prbhuvu atdu ni saudrymunu korinvadu atniki nmskrucumu. turu kumarte nevedymu tisikonivccunu jnullo aisivryvtulu ni dynu vedkuduru. atpurmulonodu rajuku-marte kevlmu mhim gli ame vstrmu bgaru buttapni cesindi. vicitrmen pnipl vstr-mulnu dhricukoni raju noddku ame tisikoni rabducunndi amenu vebdicu ame celikt-telen knytku niyoddku tisikoni rabducun-naru. utsah stosmulto varu vccucunnuu ra-jngrulo prvesicucunnuu. ni pitrulku prtiga niku kumaruluduru bhumiydtt nivu varini adhikarhlnuga niy micedvu. trmulhntnu ni nammu jnapkmuduntlu nenu ceyudunu kavun jnmulu srvkalmu niku krtjntastutulu cellicuduru.

46

devudu mnku asrymunu durgmune yunnadu aptkalmulo ayn nmmukondgin shaykudu kavun bhumi marpunodinnu ndismudrmullo prvtmulu muniginnu vati jlmulu ghosicucu nurugu kttinnu a pogunku prvtmulu kdlinnu mmu bhypdmu.(sela.) ok ndi kldu, dani kaluvlu devuni pttmmunu srvoantuni mdirpu prisuddh sthlmuu stos precun-nvi. devudu a pttmmulo nunnadu daniki clnmu ledu arunodymun devudu daniki shaymu ceyu cunnadu. jnmulu ghosicucun-nvi rajymulu kdlu cunnvi ayn tn kthdhvni vinipiga bhumi krgi povucunndi. seny-mul kdhiptiygu yehova mnku tode yun-nadu. yakobuyokk devudu mnku asryme yunnadu. yehova cesin karymulu vcci cud-udi. ayne bhumimid nasnmulu klugjeyu-vadu. ayne bhudigtmulvrku yuddhmulu manpu vadu. villu virucuvadunu bllemunu tegnrुकuvadunu ayne yuddh rthmulnu ag-nilo kalciveyuvadu ayne. urkududi nene devudnni telisikonudi anyjnullo nenu mhon-ntud ngudunu bhumimid nenu mhonntud ngudunu senymul kdhiptiygu yehova mnku tode yunnadu yakobuyokk devudu mnku as-ryme yunnadu.

47

srvjnulara, cpptlu kottudi jydhvntulo devu-nigurci arbbhatmu ceyudi. yehova mhon-ntudu bhykrudu ayn srvbhumiki mharaje yunnadu. ayn jnmulnu mnku loprcunu mn padmlu krid prjlnu angdrokkunu. tanu premicin yakobunku mhatisyaspd muga mn svasthymunu ayn mnkorku erpatu cesiyyun-nadu. devudu arbbhatmuto arohnmayenu burdhvnto yehova arohnmayenu. devuni kirticudi kirticudi mn rajunu kirticudi kirtic-udi. devudu srvbhumiki raje yunnadu rmy-muga kirtnl padudi. devudu anyjnulku raje yunnadu devudu tn prisuddhsiasnmumid asinude yunnadu. jnmul prdhanulu abra-hamuyokk devuniki jnule kudukoniyyunnaru. bhunivasulu dhricukonu kedemulu devunivi ayn mhonntudayenu.

48

mn devuni pttmmdu ayn prisuddh prvtmdu yehova goppvadunu bhu kirtniyudune yun-nadu. uttridikkun mharaju pttmmen siyonu prv tmu rmyen yettugl cot nucbdi srvb-humiki stoskruga nunndi dani ngrullo de-vudu asrymuga prtyks mgucunnuu. rajulu kudiri varu ekmuga kudi vcciri. varu dani cucin vetne ascrypdiri hrmpdi tvrga vel-lipoyiri. varcctnudga vnkunu prsvicu stri ved nyu varini pttenu. turpugalani lepi trsisu odlnu nivu pgulgottu cunnavu. senymulkd-

hiptiygu yehova pttmundu mn devuni pttmundu mmmu vininttugane jrugut mmmu cuci yunnamu devudu nitymuga danini sthirprciyunnadu. (sela.) deva, memu ni alymundu ni krpnu dhyanicitivi. deva, ni nammu et goppdo ni kirtiyyu bhudigtmulvrku at goppdi ni kudiceyyi nitito nidiyundi. ni nyayvidhulhubtti siyonu prvtmu stosisicunu gak yuda kumartelu andicudurugak. mudu rabovu trmulku dani vivrmu miru ceppuntlu siyonucuttu tirugucu dani-cuttu scricudi dani burujulnu lekkicudi dani prakarmulnu nidanicu cududi dani ngrullo scrici vatini cududi. i devudu sdakalmu mnku devude yunnadu mrnmu vrku ayn mnlndu nidipicunu.

49

srvjnulara allicudi. samanyulemi samtulemi dhnikulemi dridrilemi loknivasulara, mir-dru ekmuga kudi cevi yoggudi. na noru vijnanvisymulnu plukunu na hradydhyam-purnvivekmunu gurcinde yudunu. gud-harthmugldaniki nenu ceviyoggednu sitara tisikoni na mrugu mat byluprce dnu. nako-rku pocuvari doskrtymulu nnnu cuttu kon-ippudu aptkalmullo nelel bhydpvlenu? tm astiye prapkmni nmim tm dhn vistartnubtti pogdukonusariki nelel bhydpvlenu? ev-dunu e vidhmucetnennu tn shodruni vimo-cipledu vadu kullu cudk nitymu brtukuntlu vani nimittmu devuni snnidhini prayscittmu cevglvadu evdunu ledu vari pranvimocn dhnmu bhu goppdi adi entikini tirk atlud-vlsinde. jnanulu cnipodurnu sgti at-niki knbdkd podu murkhulunnu psprayu-lunu ekmuga nsituru. varu tm astini itrulku vidicipettuduru tm yidlu nitrmu nilucunniyu tm nivasmulu trtrmulku udun-nyu varnu koduru tm bhumulku tm pelli pettuduru. ghntvhicinvadennu mnusyudu niluvjaldu vadu nsicumrgmulnu polinvadu. svatisy purnulkunu vari notimatnubtti vari nusrucivarikini ide gti. varu patalmulo mdga kurcbduduru mrnmu variki kapriye yudunu udymun ytharthvtulu vari neluduru vari svrupmulu nivasmulenive patalmulo ksymepovunu. devudu nnnu cercukonunu patal blmulonudi ayn na pranmunu vimoci-cunu.(sela.) okdu dhnsppandenppudu vani yiti ghnt visticunppudu bhydpdkumu. vadu cnipovunppudu emiyyu konipodu vani ghnt vanivet digdu. niku nive melu cesikotivni mnusyulu ninnu stuticinnu tn jivitkalmun nokdu tnnu pogdukonninu atdu tn pitrul tr-munku torvlenu varu mri enndunu velugu cudru. ghnt nodi yudiyu buddhihinulenu varu nsicu jtuvulnu poliyunnaru.

50

devadi devuden yehova ajn iccucunnadu tur-pudikku modlukoni pdmti dikkuvrku bhuni-vasulnu rmmni ayn pilucucunnadu. pripurn saudrymugl siyonulonudi devudu prkasicu-cunnadu mn devudu veceyucunnadu ayn maunmuga nuddu. ayn mudr agni mducun-ndi ayncuttu prcdvayuvu visrucunndi. ayn tn prjku nyaymu tircutte bylprn cet nato nibdhn cesikonin na bhktulnu nayoddku smkurcudni midi akasmunu bhumini pilucucunnadu. devudu tane nyaykrtye yunnadu. akasmu ayn nitini telijeyucunndi.(sela.) na jnulara, nenu matladbovucunna al kicudi israyelu, alkipumu nenu devudnu ni devu dnu nenu ni mid saksymu plikednu ni blul visyme nenu ninnu gddicudledu ni dhnblulu nitymu nayedut knbducunnni. ni yitnudi kodenennu ni mdlonudi pottellennu nenu tisikonnu. advmrgmulnniyu veyikodlmidi psuvulnniyu navegda kodlloni pksulnnitini nenerugudunu polmulloni psvadulu na vsme yunnvi. lokmunu dani pripurntyu nave. nenu akligoninnu nito ceppnu. vrsbh-mul masmu nenu tiduna? pottell rktmu traguduna? devuniki stuti yagmu ceyumu mhoontuniki ni mrokkubdulu cellicumu. aptkalmun nivu nnnugurci morrpettumu nenu ninnu vidicipednu nivu nnnu mhim pr cedvu. bhktihinulto devudu itlu selvicucunnadu na kttldu vivricutku ni kemi pni? na nibdhn ninot vcicedvemi? diddubatu niku ashymugda nivu na matlnu ni venukku trosivesedvu. nivu dognu cucinppudu van-ito ekibhvicedvu vybhicarulto nivu sagtymu cesedvu. kudiceyvlenni nivu noru tercucun-navu ni naluk kptmu klpicucunndi. nivu kurcudi ni shodrunimid kodemulu ceppu-cunnavu ni tlli kumarunimid apnidlu mopucunnavu. itti pnulu nivu cesinnu nenu maunneyutini aduku nenu kevlmu niviti-vadnni nivnukotivi ayite ni knnlyedut i sg-tulnu nenu vruga uci ninnu gddicednu de-vuni mrcuvarlara, dini yocicukonudi leniyedl nenu mimmunu cilciveyudunu tpicu vade-vdunu lekpoovu stutiyagmu arpivicadu nnnu mhim prcu cunnadu nenu vaniki de-vuni rksn knuprcuntlu vadu margmu siddh-prcukonenu.

51

deva, ni krpcoppun nnnu krunipumu ni vatsly bahulymucoppun na atikrmmulnu tudiciveyumu na dosmu povuntlu nnnu baguga kdugumu. na papmu povuntlu nnnu pvitrprcumu. na atikrmmulu naku teliseyunnvi na papmellppudu nayedut nun-ndi. niku kevlmu niku virodhmuga nenu papmu cesi yunnanu ni drstiyedut nenu ce-dutnmu cesiyunnanu kavun ajn iccunppudu nivu nitimtudvuga agpduduvu tirpu tir-

cunppudu nirmaladvuga agpduduvu. nenu papmulo puttinvadnu papmulone na tlli nnu grbhmun dhricenu. nivu atrgmulo stymu korucunnavu atrymun naku jnanmu telijeyuduvu. nenu pvitruhguntlu hissoputo na papmu prihripumu. himmuktenu nenu telga nuduntlu nivu nnu kdugumu. utsah stosmulu naku vinipipumu appudu nivu viricin yemuklu hrsicunu. na papmulku vimukhdvu kmmu na dosmulnntitini tudiciveyumu. deva, naydu suddhhrdumu klugjeyumu na atrgmulo sthirmen mnssunu nutn muga putticumu. ni snnidhilonudi nnu trosiveykumu ni prisuddhatmnu nayodnudi tisiveykumu. ni rksnandmu naku mrl putticumu smmtigl mnssu klugjesi nnu drdhprcumu. appudu atikrmu ceyuvariki ni trovnu bodhicedu papulunu ni ttu tiruguduru. deva, na rksnkrtgyu deva rktapradhmunudi nnu vidipipumu appudu na naluk ni nitinigurci utsahganmu ceyunu. prbhva, na noru ni stutini prcurpruntlu na pedvulnu teruvumu. nivu blini koruvadvukavu korinyedl nenu arpucudunu dhnblu nikistmendi kadu. virigin mnssu devunikistmen blulu deva, virigi nligin hrwymunu nivu alksymu ceyvu. ni ktaks mucopun siyonuku meluceyumu yerusalemuyokk godlunu ktticumu. appudu nitiyuktmulen blulun dhnblulun svrag hommulunu niku agikrtmu lgunu appudu jnulu ni blipithmu mid kodel nrpice dru.

52

suruda, cesin kidunubtti ni veduku atisy pducunnavu? devuni krp nitymudunu. mosmu ceyuvada, vadigl mgl kttivle ni naluk nasnmu cey nuddesicucunndi melukte kiduceyutyu niti plukutkte abddhmu ceputyu nikistmu.(sela.) kptmen naluk glvada, adhik nasnkrmulen matle nikistmu. kavun devudu sdakalmu ninnu anggotunu ninnu pttukoni ayn ni gudarmulonudi ninnu pellgicunu sjivul desmulonudi ninnu nirmulmu ceyunu.(sela.) nitimulu cuci bhybhktulu klige idigo devuni tnku durgmuga nucukonk tn dhnsmrddhdyu nmimk yuci tn cetunu blprcukoninvadu videyni ceppu konucu vanini cuci nvvuduru. nenete devuni mdirmulo pceni oliv cettuvle nunnanu nitymu devuni krpdyu nmimk yucucunnavu nivu dani nervercitivi gnuk nenu nitymu ninnu stuticednu. ni nammu ni bhktul drstiki uttmendi nenu dani smrici knipettucunnavu.

53

devudu ledni buddhihinulu tm hrdymulo anukoduru.varu cedipoyinvaru, ashykaryumu ceyudurumelu ceyuvadokdunu ledu.

vivekmu klige devuni vedkuvaru kremo anivedudu akasmunudi cuci nrulnu prisilicenu. vardrunu dari tolgi bottiga cediyunnaru okdunu tppkud adrunu cediyunnaru melu ceyuvarevrunu leru okkdennu ledu. devuniki prarthnceyik aharu miguntluga na prjlu migu papatmulku telivileda? bhykarnmu lenicot varu bhyakratuleri. nnu muttdiveyuvari yemuklu devudu cedrtiyunnadu devudu varini upeksicenu gnuk nivu varini sigguprcitivi. siyonulonudi israyelunkurksnklugunu gak. devudu cerlonunn tn prjlu rppicunppudu yakobu hrsicunu israyelu stosicunu.

54

deva, ni nammunubtti nnu rksipumu ni prakrmunubtti naku nyaymu tircumu. deva, na prarthn alkipumu na noti matlu cevinibettumu. anyulu na midiki leciyunnaru bladyulu na pranmu tiyjucucunnavu varu tmyedut devuni ucukonnavu karu.(sela.) idigo devude naku shaykudu prbhve na pranmmu adricuvadu na struvulu ceyu kidu ayn varimidiki rppicunu ni stymunubtti varini nsipjeyumu seccarpnen blulun nenu nikrpicednu. yehova, ni nammu uttmumu nenu dani krtjntastutulu cellucucunnavu. apdlnntilonudi ayn nnu vidipici yunnadu na struvul gtini cuci na knu stosicu cunndi.

55

deva, ceyiyoggi na prarthn alkipumu na vinnpmunku vimukhudve yudkumu. na mnvi alkici nakuttrmimmu. struvul sbdmunubttiyu dustulblatkar munubttiyu nenu citakratudne visrati lek mulugu cunnavu.varu namid dosmu mopucunnavu- agrhmuglvare nnu hisicucunnavu. na gude nalo vednpducunndi mrnbhymu nalo puttucunndi digulunu vnkunu naku klugucunnyi mha bhymu nnu mucivesenu. aha guvvle naku rekklunnyedl nenu egiripoyi nemmdiga nudune tvrpdi durmuga paripoyi penugalini sudagalini ttpicukoni arnymulo nivsiciyudune anu kotini. pttnmulo blatkar klhmulu jrugut nenu cucucunnavu. prbhva, atipnulu ceyuvarini nirmulmu ceyumu vari naluklu chedicumu. ratribglu varu pttnpu prakarmul mid tirugucunnavu papmnu cedutnmunu danilo jrugucunnyi. dani mdhyu nasnkriyulu jrugucunnyi vcnyu kptmumu dani agdi vidhullo mank jrugucunnyi. nnu dusicuvadu struvu kadu struvenyedl nenu dani shipvcunu namid mittipaduvadu naydu pgpttin vadu kadu attivadete nenu dagiyudvcunu. i pnicesin nivu na shkarivi na celikadvu na pricyadvu. mnu kudi mdhurmen

gosthicesi yunnvarmu utsvmunku vellu smuhmuto devuni mdir munku poyi yunnvarmu. variki mrnmu aksmattuga vccunu gak sjivulugane varu patalmunku digipovuduru gak cedutnmu vari nivasmul-lonu vari atrgmu ndunu unndi ayite nenu devuniki morrpettukodunu yehova nnnu rksicunu. saykalmun udymun mdhyahnmun nenu dhyanicucu morrpettukodunu ayn na prarthn nalkicunu na struvulu anakule yunnaru ayinnu varu namidiki rakuduntlu smadhanmu klugjesi ayn na pranmunu vimocici yunnadu. puratnkalmu modlukoni asinudgu devudu, marumnsu lenivare tnku bhydpnivariki uttr miccunu. tmto smadhanmuga nunnvariki varu bla tkarmu ceyuduru tamu cesin nibdhn ntikrmituru. vari noti matlu vennvle mrduvuga nunnvi ayite vari hrdymulo klmhunndi. vari matlu cmurukte nunupenvi ayite avi vrdisin ktule. ni bharmu yehovamidi mopumu ayne ninnu adukonunu nitimtulnu ayn enndunu kdlniydu. deva, nasnkupmulo nivu varini pdveyuduvu rktapradhulun vckulun sgmukalmen brdukru. nenete niydu nmimkyuci yunnanu.

nnu krunipumu deva nnnu krunipumu nenu ni srnojocci yunnanu i apdlu tolqipovuvrku ni rekkl nidnu srnojocci yunnanu. mhn-ntuden devuniki na karymu sphlmuceyu devuniki nenu morr pettucunnanu. ayn akasmunudi ajn icci nnnu rksicunu nnnu miggoruvaru duslu plukunppudu devudu tn krpastvulnu ppunu.(sela.) na pranmu sihmulmdhy nunnidi kopodrekul mdhyinu nenu pdukonucunnanu vari dtmulu sulmulu avi abulu vari naluk vadigl ktti. deva, akas-mukte atyunntudvuga ninnu knuprcukon-umu ni prbhavmu srvbhumimid knbd-nimmu. na adugulnu cikkkicukonutke varu vlyoddiri na pranmu krugiyunndi. na yedut gut trvvi danilo tamepdiri. (sela.) na hrdymu nibbrmuga nunnidi deva, na hrdymu nibbrmuga nunnidi nenu paducu stutiganmu cesednu. na pranma, melukonumu svr-mdlma sitara, melukonudi nenu vekuvne lecednu. ni krp akasmukte ettyindi ni stymu meghmdlmuvrku vyapiciyunndi. prbhava, jnmullo niku krtjntastutulu nenu cellicednu prjlo ninnu kirticednu. deva, akasmukte atyunntudvuga ninnu knuprcukonumu. ni prbhavmu srvbhumimid knbdnimmu.

58

adhiptulara, miru niti nnusrici matladudu rndi nijma? nrulara, miru nyaymunubtti tirpu tircu dura? lede, miru hrdypurv-k-muga cedutnmu jrigicucunnaru desmdu mi ceti blatkarmu tuci cellicu cunnaru. tl-likdupun puttindi modlukoni bhktihinulu viprit buddhi kligiyuduru puttintodne ab-ddhmuladucu tppipovuduru. vari vismu nagupamu vismuvtdi matrikulu et nerpuga mtricinnu vari svrmu tnku vinbdkundtlu cevi musikonuntti ceviti pamuvle varun-naru. deva, vari noti pdlnu viruggottumu yehova, kodm sihmul korlnu ud gottumu. paru nilvle varu gtipicovuduru atdu tn ban-mulnu sdhipga avi tunatunkle povunu. varu krgipoyin nttvle nuduru suryuni cudni grbh-sravmuvle nuduru. mi kudlku mullkpl seg tglkmunupe adi pccidennu udikindennu ayn dani negr gottucunnadu, prtiddn klugga nitimtululu cuci sto siuduru bhktihinul rkt-mulno varu tm padmulnu kdugu koduru. kavunniscymuga nitimtulku phlmu klugu nniyu niscymuga nyaymu tircu devudu lok-mulo nunnadniyu mnusyulu oppukoduru.

59

na deva, na struvulcetilonudi nnnu tppi pumu. namid pduvariki cikkkud nnnu uddhricumu. papmu ceyuvari cetilonudi nnnu tppipumu. rktapradhul cetilonudi

56

deva, nnnu krunipumu mnusyulu nnnu mig vlenni yunnaru dinmell varu poraducu nnnu badhicu cunnaru. anakulu grvici nato poraducunnaru dinmell nakorku pociyunnvaru nnnu mig vlenni yunnaru naku bhymu sb-hvici dinmun ninnu asr yicucunnanu. devu-nibtti nenu ayn vakymunu kirticednu devu-niydu nmimkyuci yunnanu nenu bhy pdnu srirdharulu nnnemi ceyglru? dinmell varu na matlu aparthmu ceyuduru naku hani ceyvlennn tlpule variki nitymu puttucunnvi. varu gupukudi pociyuduru na pranmu tiy-gorucu varu na adugu jadlu knipettuduru. tamu ceyu doskriylcet varu tppicu kodura? deva, kopmucet jnmulun anggottumu na scarmulnu nivu lekkici yunnavu na knillu ni buddilo nucbdi yunnvi avi ni kvileloi knbdunu gda. nenu morrpettu dinmun na struvulu venukku tiruguduru. devudu na pksmun nunnadni naku teli yunu. devu-nibtti nenu ayn vakymunu kirticednu yeho-vanubtti ayn vakymunu kirticednu nenu devu-niydu nmimkyuci yunnanu nenu bhydpnu nrulu nnnemi ceyglru? deva, nivu mrm-mulonudi na pranmunu tppiciyunnavu nenu jivpu velugulo devuni snnidhini scriu ntlu jaripdkud nivu na padmulnu tppici yun-navu. nenu niku mrokkukoni yunnanu nenu niku stutiyagmul nrpicednu.

nnnu rksipumu. na pranmu tiyvleni varu pociyunnaru yehova, na dosmunubtti kadu na pap munubttikadu urkye blvtulu napeni pogubdi yunnaru. naydu e akrmmunu lekunnnu varu prugu letti siddhpducunnaru nnnu klisikonutke melkonumu. seny-mulkdhiptiygu yehovaven deva, israyelu deva, anyjnuldrini siksicutke melkonumu adhidrohullo evrini knikripkumu.(sela.) saykalmun varu mrl vccedu kukkvle morugucu pttnmucuttu tiruguduru. vin-uvarevruru lernukoni varu tm notnudi matlu vellgrkkuduru. vari pedvullo kttulun-nyi. yehova, nivu varini cucu nvvuduvu anyjnuldrini nivu aphsicuduvu. na blma, nikorku nenu knipettukonucunnnu na un-tmen durgmu devude. na devudu tn krplo nnnu klisikonenu nakorku pociyunnvariki sbhvicindanini devudu naku cupicunu. varini cpkumu elynga na prjlu danini mrcipoduremo. makedemen prbhuya, ni blmucet varini cella cedru cesi anggot-tumu. vari pedvul matlnubttiyu vari noti pap munubttiyu varu pluku sapmulnubt-tiyu abddhmulnubttiyu varu tm grvmulo cikkuabdudurugak. kopmucet varini nir-mulmu ceyumu varu lekpovuntlu varini nirmulmu ceyumu devudu yakobu vsmunu elucunnnadni bhudigtmulvrku mnusyulu eruguntlu ceyumu.(sela.) saykalmun varu mrl vccedu kukkvle morugucu pttnmucuttu tiruguduru tidikorku varu itu atu tiruguladedru trpti klugniedl ratri atyu aguduru. nivu naku ettyin kotga unnavu apddinmun naku asrymuga unnavu. ni blmunugurci nenu kirticednu udymun nikrpnugurciutsahganmu cesednu devudu naku ettyin kotganu krpigl devuduganu unnadu na blma, ninne kirticednu.

60

deva, mmmu vidnadiyunnavu mmmu ce-drgotti yunnavu nivu koppditivi mmmu mrl baguceyumu. nivu desmuna kpijje-siyunnavu danini bddlu cesiyunnavu adi vnkucunndi adi pdipoyin cotulu bagu ceyumu. ni prjku nivu kthinkarymulu ce-sitivi tuluntlu ceyu mdydmunu maku tragic-itivi stymu nimittmu etti pttutke niydu bhybhktuluglvariki nivok dhvjmu nicci yun-navu.(sela.) ni priyulu vimocipbduntlu ni kudicet nnnu rksici nakuttrmimmu tn prisuddhttodni devudu mat yicci yun-nadu nenu prhrsicednu sekemunu pcipet-tednu sukkotu loynu kolipicednu. gi-ladu nadi mnsse nadi ephrayimu naku sirstranmu yuda na rajddmu. moyabu nenu kallu kdugukonu pllemu edomumid na ceppu visiveyudunu philistiya, nnnugurci utsahdhvniceyumu. kotgl pttnmuloniki nnnevdu todukoni povunu? edomuloniki nnnevdu ndipicunu? deva, nivu mmmu

vidnadiyunnavu gda? deva, ma senl-tokud nivu byluderut mani yunnavu gda? mnusyul shaymu vyrthmu struvulnu jyi-cutku maku shaymu dy ceyumu. devuni vln memu surkarymulu jrigicedmu ma struvulnu angdrokkuvadu ayne.

61

deva, na morr alkipumu na prarthnku ce-viyoggumu na pranmu tllidilla bhudigtmul-nudi niku morr pettucunnnu nenu ekklen-tyettyin kodpekinnnu ekki cumu. nivu naku asymuga nutini. struvuledut blmen kotganutivi yugyugmulu nenu ni gudar-mulo nivisednu ni rekkl catun daguko-dunu (sela.) deva, nivu na mrokkubdul ngikrici yunnavu ni nammundu bhybhktu-luglvari svasthyumu nivu naknugrhici yun-navu. rajunku dirghayuvu klugjeyuduvu gak atni svtsrmulu trtrmulugdcunu gak. de-vuni snnidhini atdu nirtrmu nivsicunu gak atni kapadutke krpastymulnu niymi cumu. dindinnu na mrokkubdulnu nenu cellicu ntlu ni nammunu nitymu kirticednu.

62

na pranmu devuni nmmukoni maunmuga unndi. aynvln naku rksn klugunu. ayne na asrydurgmu ayne na rksnkr ettyin nakot ayne, nenu atga kdliip bdn. ennallu miru oknipebduduru? orugucunn godnu pdbovu keenu okdu pd droyuntlu mi rdru ennallu okni pd droy cucuduru? atni aun-tytmunudi atni pddroyutke varu alocicud-uru abddhmadut variki stosmu varu tm notito subhvcnmulu plukucu at rgmulu du-sicuduru. (sela.) na pranma, devuni nmmukoni maunmuga nudumu ayn vlnne naku niriksn klugucunndi. ayne na as-rydurgmu na rksnadharmu na ettyin kot ayne, nenu kdliipbdnu. na rksnku na mhimku devude adharmu. na blmen as-rydurgmu na yasrymu devuniyde yunndi. jnulara, yellppudu aynydu nmmik yucudi ayn snnidhini mi hrdymulu kummricudi de-vudu mnku asrymu.(sela.) alpulenvaru vt-ti upiriye yunnaru. ghnulenvaru maysvrupulu trasalo vardru telipovuduru vt-ti upiriknn alknga unnaru blatkarmdu nmimkyuckudi docukonutcet grvpdkudi dhnmu heccinnu danini lksyptekkudi. blmu tdnidni ok maru devudu selviccenu redu marulu a mat naku vinbdenu. prbhuya, mnusyulkdriki vari vari kriyl coppun nive prtiphlmiccucunnavu. kaga krpucputyu nidi.

63

deva, na devudvu nive, vekuvne ninnu ved-kudunu ni blmunu ni prbhavmunu cudvleni

prisuddhalyndu ne neto asto nitttu kni pettiyunnanu. nillu lekyediyunn desmdu na pranmu nikorku trsngoniyunndi nimidi ascet ninnu cudvlenni na srirmu krsicucunndi. ni krp jivmukte uttmu na pedvulu ninnu stuticunu. na mcumid ninnu jnapkmu cesikoni ratr jamltydu ninnu dhyanicunppudu krovvu meddu naku dorkintluga na pranmu trtpioducunndi utshicu pedvulto na noru ninnugurci ganmu ceyucunndi kaga na jivitkalmtyu nenilagan ninnu stuticednu ni nammunubtti na cetulettednu. nivu naku shaykudve yutivi ni rekl catun srnujocci utsahdhvni cesednu. na pranmu ninnu ati vebdicucunndi ni kudiceyi nnu adukonucunndi. na pranmunu nsipjeyvlenni varu dani vedkucunaru varu bhumi kridi cotlku digipovuduru blmen khdgmunku appgpbuduru nkklpalguduru. raju devunibtti stosicunu. aynatodni prmanmu ceyu prtivadunu atisyillunu abdhmuladuvari noru muybdunu.

64

deva, nenu morrpettga na mnvi alkipumu strubhmunudi na pranmunu kapadumu. kiduceyuvari kutrnudi dustkriylu ceyuvari allrinudi nnu dacumu okdu ktiki pdunu pettuntlu varu tm naluk lku pdunu pettuduru. ytharthvtulnu kottvlenni caten sthlmullo cedumatlnu banmuluga sdhicuduru.varu bhymemyu lek aksmattuga varinikottedru varu duralocn drdhpucoduru catuga urul noddutku yocicukonucu mnlnu evru cucedrni ceppukoduru. varu dustkriylu telisikonutku prytini turu vedki vedki upaymu siddhpucokoduru prtivani hrdayatrgmu agadhmu. devudu banmuto varini kottunu varu aksmikmuga gayprebbedru. varu kuledru varu kulutku vari naluke karnmu. varini cucuvaru tlu ucuduru mnusyuldu bhymukligi devuni karyu mulu telijeyuduru ayn karyamu ckkga yocicu koduru nitimulu yehovanubtti stosicucu ayn srnujoccedru ytharthhrdyuldu atisyiluduru.

65

deva, siyonulo maunmuganudut niku stuti cellicute niku mrokkubdi cellipvlsiyunndi. prarthn alkicuvada, srvsrirlu niyoddku vcedru namid mopbdin dosmulu bhrpjalnivi ma atikrmmul nimitmu nive prayscittmu ceyuduvu. ni avrnmullo nivsicuntlu nivu erpucukoni cercukonuvadu dhnyudu ni prisuddhalyucet ni mdirmuloni melucet memu trtpiodedmu. maku rksnkrtven deva, bhudigtmul nivasulkdriliki dur smudrmu midnunn varikini asrymen vada, nivu nitinibtti bhikrkriylcet maku uttmiccu cun-

navu blmune ndiktuga kttukoninvade tn skticet prvtmulnu sthirpucuvadu ayne ayne smudrmul ghosnu vati trgmul ghosnu ancuvadu jnmul allrini clarcuvadu. ni suck kriylu cuci digt nivasulunyu bhydpuduru udy saytrmu utptulnu nivu stos bhrimuluga ceyucunnavu. nivu bhumini drsici dani tdupucunnavu daniki mhdesvrymu klugjeyucunnavu devuni ndi nillto nidiyunndi nivu bhumini atlu siddhprcin truvat variki dhanyu dyceyucunnavu. dani dukkulnu vistarmen nillto tdipt dani gnimlunu cdunu ceyucunnavu. van jllulcet danini pdnuceyucunnavu adi molketga nivu dani nasirvdicucunnavu. svtrsmunu ni dyakiritmu dhrpjesiyunnavu ni jadlu sarmu vedjllucunvni. advi bidulu sarmu cilkrucunvni kodlu andmunu ndiktuga dhricukoni yunvni. pccikptlu mdlu vstrmvle dhriciyunvni. loylu ssymulto kppbdiyunvni anniyu ganmu ceyucunvni.

66

srvloknivasulara, devunigurci stos gitmu padudi. ayn namprbhavmu kirticudi anyku prbhavmuaropici anynu stotricudi ilagu devuniki mstrmu cellicudi. ni karymulu eto bhikrmenvi ni blatisymunubtti ni struvulu logi ni yoddku vcedru srvlokm niku nm-skrici ninnu kirticunu ni nammunubtti ninnu kirticunu.(sela.) devuni ascrykarymulnu cudrdi nrulyedl ayn jrigicu karymulnu cudga ayn bhikrude yunnadu. ayn smudrmunu edin bhumiga jesenu jnulu kalindkce datiri. akkd anydu memu stosicitivu. ayn tn prakrmmuln nitymu elucunnadu? anyjnulmid ayn tn drstiyuciyunnadu. drohulu tmmu tamu heccicukon tgd.(sela.) jnmulalara, pu devuni snnucitidi gopp svrmto ayn kirti vinipicudi. jivpraptulnuga mmmunu klugjeyuvadu ayne ayn ma padmulu kdl-niyydu. deva, nivu mmmunu prisiliciyunnavu. vedini nirmmlu ceyuritiga mmmunu nirmulnu cesiyunnavu. nivu bdigrhmulo mmmu ucitivu ma ndumulmid goppbharmpettitivu. nrulu ma nettimid ekkuntlu cesitivu memu nippullonu nilllonu pditivu ayinnu nivu smrdhdhiglcotiki mmmu rppici yunnavu. dhnblulu tisikoni nenu ni mdirmuloniki vcednu. naku srm kliginppudu na pedvulu plikin mrokkubdulnu na noru vcicin mrokkubdulnu nenu niku cellicednu pottellnu dhupmunu krovvin gorrlu tisikoni niku dhnblulu arpicednu. eddulnu potumeklnu arpicednu.(sela.) devuniydu bhybhktuluglvarlara, mirdru vcci alkicudi ayn nakorku cesin karymulnu nenu vini picednu. anyku nenu morrpettitini apude na not sresthmen kirtin yudenu. na hrdymulo nenu papmunu lksymu cesin yedl prbhuvu na mnvi vinkpovunu. niscymuga

devudu na mnvi agikrici yunnadu ayn na vi-
jnapn alkiciyunnadu devudu na prarthnnu
trosiveyledu nayoddnudi tn krpnu tolgi-
pledu; ayn ssnutipbdunu gak.

67

bhumimid ni margmu teliydbuntlunu
anyjauldrilo ni rksn teliydbuntlunu devudu
mmmunu krunici mmmunu asirvdicunu
gak ayn tn mukhkatu mamid prkasipjeyunu
gak.(sela.) deva, prjlu ninnu stuticuduru
gak. prjldru ninnu stuticuduru gak. nay-
munubtti nivu jnmulku tirpu tircuduvu
bhumimidnunn jnmulnu eledvu.(sela.)
jnmulu stosicucu utsahdhvni ceyunu gak
deva, prjlu ninnu stuticuduru gak. prjldru
ninnu stuticuduru gak. appudu bhumi dani
phlmuliccunu devudu ma devudu mmmunu
asirvdicunu. devudu mmmunu divicunu
bhudigt nivasuldru aynydu bhybhktulu
nilupuduru.

68

devudu lecunu gak ayn struvulu
cedripovuduru gak aynnu dvesicuvuru
ayn snnidhinudi pari povuduru gak. pog
cedrgottbduntlu nivu varini cedrgottumu
agniki menmu kruguntlu bhkti hinulu devuni
snnidhiki krgi nsicuduru gak. nitimtulu
stosicuduru gak varu devuni snnidhini
ullsicuduru gak varu mhdandmu poduduru
gak devunigurcipadudi ayn nammunubtti
stotr ganmu ceyudi vahnmekki arnymullo
pryanmuceyu devunikorku ok rajmargmu
ceyudi yehova anu ayn nammunubtti ayn
snnidhini prhrsicudi. tn prisuddhalymdu
devudu, tdiri leni variki tdriyu vidhvradrku
nyaykrtyune yunnadu devudu ekagulnu
ssaruluga ceyuvadu. ayn bhipbdinvarini
vidipici varini vrddhill jeyuvadu visvas-
ghatkulu nirjldesmdu nivsicuduru. deva,
nivu ni prjlmudr byluderinppudu arnymulo
nivu pryanmu cesinppudu (sela.) bhumi
vnkenu devuni snnidhini atriaksmu dig
jarenu israyelu devudgu devuni snnidhini
avli sinayi kpiceanu. deva, ni svasthymu-
mid nivu vrsmu smrddhiga kuripiciviti
adi alsiyudga nivu danini blprciviti. ni
smuhmu danilo nivsicunu deva, ni anu-
grhmucet dinulku sdupaymu klugesiviti.
prbhuvu mat selviccucunnadu danini
prkticu strilu gopp senymuga unnaru.
senl rajulu paripoyedru paripoyedru it
nilicindi dopudusommu pcukonunu. gorrl
dodlmdhyne miru pdukonga guvvl rekkl
vedito kppbdintlunndi vati yikel rekkl
pccni bgaruto kpp bdinttunnndi. srsvktudu
akkd rajulnu cedrgottinppudu silmonumid
himmu kurisintlayenu. basanu prvtmu
devprvtmu basanu prvtmu sikhmulugl

prvtmu. sikhmulugl prvtmulara, devudu
nivasmuga korukonn kodnu mirel orcupulu
cucucunnaru? yehova nitymu adulkone
nivsicunu. devuni rthmulu shsrmlu shsr-
shsrmlu prbhuvu vatilo nunnadu sinayi
prisuddhmenttu a kod prisuddhmayenu.
nivu arohmetivi pttbdinvarini cerpttukoni
potivi mnusylcet nivu kanuklu tisikonijun-
navu. yehova anu devudu akkd nivsicuntlu
visvasghatkulcet shitmu nivu kanuklu tisi
koni yunnavu. prbhuvu stutinodunu gak
anudinmu ayn ma bharmu bhricucunnadu
devude maku rksnkrtye yunnadu. devudu
ma pksmun purnrksn klugjeyu devude
yunnadu mrmnu tppicut prbhuvu yehova
vsmu. devudu niscymuga tn struvul tllu
pgul gottunu. mank dosmulu ceyuvuri
vedrukulgl ndi nettini ayn pgulgottunu.
prbhuvu selviccindemnganenu basanulonudi
varini rppicednu agadh smudrmullonudi
varini rppicednu. vari rktmulo nivu ni
padmu mucuduvu ni struvulu ni kukkl
naluklku bhagmguduru. deva, ni gmmunu
prisuddh sthlmunku povu na rajgu devuni
gmmunu varu cuci yunnaru. cuttunu
knyklu tburlu yayicuduga kirtulu padu-
varu mudr ndiciri. ttivadyumu yayicuvuru
venuk vccedru. smajmullo devuni stuticudi
israyelonudi udbhvicinvarlara, prbhuvu
stuticudi. knisthugdu benyaminu anu, vari
yelik acct nunnadu. yuda adhiptul privarm-
cct nunndi jebulunnu adhiptulunnu nphtali
adhiptulunnu unnaru. ni devudu niku blmu
klug niymiciyunnadu. deva, nivu makorku
cesindanini blprcumu yerusalemuni ni
alymunubtti rajulu ni yoddku kanuklu
teccedru. relluloni mrgmunu abotul gupunu
dudlvti jnmulunnu logi, vedi kddilnu tec-
cuntluga vatini gddipumu klhpriyulnu
ayn cedrgottiyunnadu. aiguptulonudi
prdhanulu vccedru kusiyulu devunittu tm
cetulu cacukoni prugettivccedru. bhura-
jymulara, devunigurci padudi prbhuvunu
kirticudi.(sela.) anadiganunn akasakas-
vahn mekkuvanani kirticudi ayn tn svrmu
vinbdjeyunu adi blmen svrmu. devuniki
blatisymu naropicudi mhimonntude ayn
israyelumid elu cunnadu atriaksmun ayn
blatisymunndi tn prisuddh sthlmullo de-
vudu bhikrudu israyelu devude tn prjiku
blprakrm mul nnugrhicucunnadu devudu
stutinodunu gak.

69

deva, jlmulu na pranmumid porlucunnvi
nnu rksipumu. niluk yiyni agadhmen
dog ubilo nenu digipovucunnanu agadh jl-
mullo nenu digbdiyunnanu vrldu nnu mu-
civeyucunnvi. nenu morrpettutcet alsiyun-
nanu na gotuk yedipoyenu na devuniko-
rku knipettutcet na knnulu ksinicipoyenu.
nirnimittmuga namid pggttvaru na tlve-

drukllte vistarmuga unnaru abddhmunubtti nakustruvale nnnu shrip goruvaru anekulu nenu docukonnidanani nenu iccukonvlsi vcenu. deva, na buddhihint niku teliseyunndi na apradhmulu niku mrugenvi kavu. prbhuvu, senymulkdhiptivgu yehova, nikorku knipettukonvariki navln siggu klug niyykumu israyelu deva, ninnu vedkuvarini navln avmanmu nod niyykumu. ni nimittmu nenu nidnodinvadnetini ni nimittmu siggu na mukhmunu kppenu. na shodruklu nenu anyudnetini na tlli kumarulku prudnetini. ni yitinigurcin askti nnnu bhksiciyunndi ninnu nidicinvari nidlu namid pdiynnavi. upvasmudi nenu knniru viduvga adi naku nidaspdmayenu. nenu goneptt vstrmuga kttukoninppudu variki hasyaspdudnetini. gummullu kurcuduvu nnnugurci mat ladukoduru tragubutulu nnnugurci patlu paduduru. yehova, anukul smymun nenu ninnu prarthicucunanu. deva, ni krpabahulymunubtti ni rksn stymunubtti nakuttrmimmu. nenu digipokud ubilonudi nnnu tppicumu na pgvaricetilonudi agadhjlmullonudi nnnu tppicumu. nitivrdlu nnnu mucniyykumu agadhs mudrmu nnnu mignniyykumu gut nnnu mignniyykumu. yehova, ni krp uttmvmunubtti naku uttr mimmu ni vatslybahulytnubtti nattu tirugumu. ni sevkuniki vimukhudve yudkumu nenu ibbdilonunnanu tvrga naku uttrmimmu. nayoddku smipici nnnu vimocipumu. na struvulnu cuci nnnu vidipipumu. nidyu siggunu avmanmunu naku kligeniniku telisiyunndi. na virodhuldru niku knbducunnaru. nidku na hrdymu bddlayenu nenu bhuga krsiciyunnanu kronicuvarikorku knipettukotinigani yev runu lekpoiyiri. odarcuvarikorku knipettukotinigani yevrunu kanrareri. varu cedunu naku aharumga pettiri naku dppienppudu cirкну tragiciciri. vari bhjnmu variki uriga nudunu gak varu nirbhyle yunnppudu adi variki uriga nudunu gak. varu cudkpovuntlu vari knnulu cikti km-munu gak vari ndumulku edtegni vnu putticumu. varimid ni ugrtnu kummricumu ni kopagni varini pttukonunu gak vari palemu padvunu gak vari gadarmullo edvunu ud-kpovunu gak nivu mottinvanini varu trumucunnaru nivu gayprcinvari vednnu vivricucunnaru. dosmumid dosmu variki tgulnimmu ni niti variki adniykumu. jivgrthmulonudi vari perunu tudupu pettumu nitimtul pttilo vari perulu vraykumu. nenu badhpdinvadne vyakulpducunnanu deva, ni rksn nnnu uddhricunu gak. kirtnlto nenu devuni nammunu stuticednu krtjntastultlo nenaynnu ghnprcednu edduktenu, kommulunu deklunugl kode ktenu adi yehovaku pritrikmu badhpduvaru dani cuci stosicuduru devuni vedkuvarlara, mi prannu teprillunu gak. yehova dridrul morr alkicu-

vadu khedulo nucbdin tn varini ayn trnikricu vadu kadu. bhmyakasmulu aynnu stuticunu gak smudrmulunu vatiydu scriu smst munu aynnu stuticunu gak. devudu siyonunu rksicunu ayn yuda pttmulnu ktticunu jnulu akkd nivsicedru adi varivsmgunu. ayn sevkul stanmu danini svtricu konunu ayn nammunu premicuvuru adulo niv sicedru.

70

deva, nnnu vidipicutku tvrga rmmu yehova, na shaymunku tvrga rmmu. na pranmu tiygoruvuru siggupdi avmanmodudurugak. naku kiduceygoruvuru venukku mllipbdi siggnoduduru gak. aha aha ani plukuvuru tmku kligin avmanmunu cuci vismy modudurugak ninnu vedkuvardru ninnugurci utshici stosicuduru gak. ni rksnnu premicuvardru devudu mhimprcddunu gak ani nitymu ceppukoduru gak. nenu srml pale dinudnetini deva, nnnu rksicutku tvrpd rmmu naku shaymu nive narksnkrvtu nive yehova, alsymu ceykumi.

71

yehova, nenu ni srnujocci yunnan. nnnendunu siggupdniyykumu. ni nitinibtti nnnu tppipumu nnnu vidipipumu ni cevi yoggi nnnu rksipumu. nenu nitymu cocuntlu naku asrydurgmuga udumu na selmu na durgmu nive nivu nnnu rksip nisciciyunnavu. na deva, bhktihinul cetilonudi nnnu rksi pumu. kidu ceyuvuri pttulonudi blatkaruni pttulonudi nnnu vidipipumu. na prbhuvu yehova, na niriksnaspdmu nive balymunudi na asrymu nive. grbhvasinendi modlukoni nive naku prapukudve yutivi tlligrbhmunudi nnnu udbhvipjesinvadvu nive ninnugurci nenu nitymu stutiganmu ceyudunu. nenu anekulku ok vitga unnanu ayinnu naku blmen asrymu nive. ni kirtitonu ni prbhavvrnttonu dinmtyu na noru nidiyunndi. vrd dhapydmu nnnu vidnadkumu na blmu ksinicinnppudu nnnu viduvkumu. na struvulu nnnugurci matladukonu cunnaru na pranmukorku pociyunnvaru kudi alocn ceyucunnaru. devudu vanini vidicenu tppicuvarevrnu leru vanini trimi pttukonudi ani varukonucunnaru. deva, naku durmuga udkumu. na deva, na shaymunku tvrpd rmmu na prnvirodhulu siggupdi nsicuduru gak. naku kiducey jucuvuru nidpale manbhgmu nodudurugak. nenu ellppudu niriksitunu nenu mri yekkvuga ninnu kirtitunu ni nitini ni rksnnu na noru dimnell vivricunu avi naku ennskymu kavu. prbhven yehovayokk blvtkarymulnu btti nenu vrnip modlupettednu ni nitinimatrmu nenu vrnicednu. deva, balymunudi nivu naku bod-

hicucu vccitivi itvrku ni ascrykarymulu nenu telupucune vccitini. deva, vccutmrunku ni bahublmunu gurciyu puttbovuvarikdriki ni saurymunu gurciyu nenu telijeyppuntlu tl nersi vrddhune yudu vrku nnnu viduvkumu. deva, ni niti mhakasmt unntmendi gopp karymulu cesin deva, nito satiyen vadevdu? anekmen kthinbadhlnu maku klugjesin vada, nivu mrl mmmu brdikicedvu bhumiyokk agadh sthlmullonudi nivu mrl mmmu levnettedvu. na gopptnmunu vrddhiceyumu na ttu mrl naku nemmdi klugjeyumu na deva, nenukud ni stymunubtti svrmld vadymuto ninnu stuticednu israyelu prisuddh deva, sitarato ninnu kirtice dnu. nenu ninnu kirticunppudu na pedvulununu nivu vimocicin na pranmunu ninnugurci ut-sahdhni ceyunu. naku kidu ceyjucuvuru siggavdiyunnu varu avmanmu podiyun-naru kaga na naluk dinmell ni nitini vrni-cunu.

72

deva, rajunku ni nyayvidhulnu rajku-maruniki ni nitini telijeyumu. nitinibtti ni prjlkunu nyayvidhulnubtti srm nodin ni varikini atdu nyaymu tircunu. nitinibtti prvtmulunu cinckodlunu prjtku nemmdi putticunu. prjtko srmnodu-variki atdu nyaymu tircunu bidl pillnu rksici badhpettuvarini nlggottunu. suryudu nilucunt kalmu cdrudu nilucuntkalmu trmlnnitnu jnulu niydu bhybhtulu kligiyuduru. gddikosin bitimid kuriyu van-venu bhumiini tdupu mci vrmvulenu atdu vij ymu ceyunu. atni dinmullo nitimulu vrddhilluduru cdrudu lekpo vuvrku ksemabhivrdhdi klugunu. smudrmunudi smudrmu-vrku yuphtisundi modlukoni bhudigtmulvrku atdu rajumu ceyunu. arnyvasulu at-niki lobduduru. atni struvulu mnnu nake-dru. trsisu rajulu dvipmul rajulu kppmu cellice dru sebrajulunu sebarajulunu kanuklu tisikoni vccedru. rajuldru atniki nmskarmu cesedru. anyjnuldru atni sevicedru. dridrulu morrpettega atdu varini vidipicunu. dinulnu niradharulnu atdu vidipicunu. nirupedlydunu bidlydunu atdu knik ricunu bidl pran-mulnu atdu rksicunu kpt blatkarmulnudi atdu vari pran munu vimocicunu. vari pranmu atni drstiki priymuga udunu. atdu cirjiviyunu, seb bgarmu atniki iyybdunu. atni ksemmunke jnulu nitymu prarthn ceyu duru dinmyu atni pogduduru. desmu-lonu prvt sikhrmulmidnu ssy smrdhdi klu-gunu dani pt lebanonu vrksmulvle tadv-madu cudunu nelmidi pcckivle pttnsthulu tejrilluduru. atni peru nitymu nilucunu atni nammu suryodunntkalmu ciguru cudunu atninibtti mnusylu divipbduduru anyjnul-drunu atdu dhnyudni ceppukuduru. de-vuden yehova israyeluyokk devudu stutipb-

dunu gak ayn matrme ascrykarymulu ceyu-vadu. ayn mhimgl nammu nitymu stutipbdunu gak srvbhumiyu ayn mhimto ni-diyudunu gak. amen . amen. yessyi ku-marudgu davidu prarthnlu mugisenu.

73

israyeluyedl suddhhrdyulyedl niscymuga devudu dyalude yunnadu. na padmulu jarutku koceme tppenu na adugulu jar siddhmayenu. bhktihinul ksemmu na ktbdinppudu grvicuvarinibtti nenu mtsrpditini. mrmndu variki yatnlu levu varu pustiga nunnaru. itrulku klugu ibbdulu variki klugvu itrulku puttuntlu variki tegulu puttdu. kavun grvmu kthharmuvle varini cuttukonu cunndi vstrmuvle varu blatkarmu dhricukoduru. krovvucet vari knnulu merkle yun-nvi vari hrdayalocnlu bytiki kanvccu cun-nvi egtali ceyucu blatkarmucet jrugu kidunu gurci varu matladuduru. grvmu matladuduru. akasmuttu varu mukhmu et-tuduru vari naluk bhuscarmu ceyunu. vari jnmu varipksmu cerunu varu jlpanmu sm-rddhiga ceyuduru. devudu etlu telisikonunu mhonntuniki teliviyunnda? ani varnu koduru. idigo ittivaru bhktihinulu. viru ellppudu niscitglvare dhnrddhi cesikoduru. na hrdymunu nenu suddhicesikoni yudut vyrtthme na cetulu kdugukoni nirmuludne yudut vyrtthme dinmyu naku badh klugucunndi prti udyumun naku siks vccucunndi. ilagu mucctitunni nennukoninyedl nenu ni kumarul vsmunu mospuccinvad ngudunu. ayinnu dinini telisikonvleni aloicinppudu nenu devuni prisuddh sthlmuloniki poyi vari atmunugurci dhyanicuvrku a sgti naku ayaskrmuga udenu. niscymuga nivu varini kalujaru cotne ucuyunnavu varu nsicuntlu varini pdveyucunnavu ksnmatrmulone varu pade povuduru mhabhymucet varu kdmutt nsicuduru. melukoninvadu tanu knn kl mrcipovuntlu prbhuvu, nivu melukoni vari brdukunu trnik rituvu. na hrdymu mtsrpdenu. na atridriymullo nenu vyakulpditini. nenu telivileni psuprayudnetini ni snnidhini mrgmvti vadnetini. ayinnu nenu ellppudu niyoddunnnanu na kudiceyyi nivu pttukoni yunnavu. ni aloccet nnnu ndipicedvu. truvvat mhimlo nivu nnnu cercukoduva akasmdu nivu tpp nakevrunnaru? nivu nakudga lokmulonidi ediyu na kkkk ledu. na srirmu na hrdymu ksinicipoyinnu devudu nitymu na hrdymunku asry durg munu svasthymune yunnadu. ninnu visrjicuvuru nsicedru ninnu vidici vybhircicuvairindirini nivu sh ricedvu. nakete devuni podu dhnykrmu ni srvkarymulnu nenu telijeyuntlu nenu prbhuvan yehova srnujocciyunnanu.

deva, nivu nitymu mmmunu vidnaditivemi? nivu mepu gorrilmid ni kopmu pograju cundemi? ni svasthy gotrmunu nivu purvumu spa dicukoni vimocicin ni smajmunu jnapk munku teccukonumu. nivu nivsicu i siyonu prvtmunu jnapk munku teccukonumu. struvulu prisuddh sthlmulonunn smstmunu paducesiyunnaru nitymu padeyudu cotlku vijymu ceyumu. ni prtykspu gudarmulo ni virodhulu arbhticu cunnaru vijydhvjmulni tm dhvjmulnu varettiyunnaru dtmen cetl guburumid jnulu godddl netti ntluga varu knbduduru ippude varu goddllnu smmetlnu cetpttukoni dani vicitmen pnini bottiga viruggottuduru. ni prisuddh sthlmunku agni mutticuduru ni nammdirmunu nel pdgotti apvitr prcu duru. devuni mdirmulnu bottiga angdrokkud mnukoni desmuloni vatinnitini varu kalciyunnaru. suckkriylu maku knbdutledu, iknu prvktyu lekpoeyenu. idi etkalmu jruguno dani neringinvadu malo evdunu ledu. deva, virodhulu edak nidituru? struvulu ni nammunu nitymu dusitura? ni hstmunu ni dksinhstmunu niveduku muducu koni yunnavu? ni rommulonodi dani tisi varini nirmulmu ceyumu. puratnkalmu modlukoni devudu na raje yunnadu desmulo mharksn klugjeyuvadu ayne. ni blmucet smudrmunu payluga cesitivi jlmullo bhujgmul sirssulnu nivu pgul gottitivi. mkrmuyokk sirssunu nivu mukkluga gotti tivi arnyvasulku danini aharmuga iccitivi. bugglnu ndulnu putticitivi nitymu prvhicu ndulnu nivu ik jesitivi pglu nide ratrinide surycedrulu nive nirmicitivi. bhumiki srihddulnu nymicinvadu nive vesvikalmu clikalmu nive klugjesitivi. yehova, struvulu ninnu dusnceyutnu avivek prjlu ni nammunu dusicutnu mnssunku teccukonumu. dustmrgmunku ni guvvyokk pranmu npp gipkumu srnmodu nivarini nitymu mrvukumu. lokmulonunn ciktigl cotulu blatkarul nivasmulto nidiyunnvi. kaga nibdhnu jnapkmu cesikonumu nliginvanini avmanmuto venukku mrl niyy kumu. srm noduvarunu dridrulunu ni nammu snnuticuduru gak. deva, lemmu ni vyajyemu ndupumu avivekulu dimmell ninnu nidicu sgti jnap kmu cesikonumu. nimidiki lecuvari allri nitymu byluderu cunndi. ni virodhulu ceyu glttunu mrvukumu.

deva, memu niku krtjntastutulu cellicu cunnamu nivu smipmuga nunnavni krtjntastutulu cellicucunnamu nrulu ni ascrykarymulnu vivricuduru. nenu yuktikalmanu knipettucunnanu nene nyaymunubtti tirpu tircucunnanu. bhumiyu dani nivasuldrunu lymgunppudu nene dani stbhmulnu

nilupudunu.(sela.) ahkarule yudkudni ahkarulku nenu ajn iccucunnanu. kommu ettukdi, ettuga kommu ettukdi pogruptin matladkudi ani bhkhtihinulku nenu ajn iccucunnanu. turpunudiyennu pdmtinudiyennu arnymunudiyennu heccuklugdu. devude tirpu tircuvadu ayn okni tggicunu okni heccicunu yehova cetilo ok patryunndi aduloni draksarsmu pogucunndi, adi sbar-muto nidiyunndi ayn danilonidi poycun-nadu bhumimidnunn bhkhtihinuldru mdditokud danini pilci migiveyvleni. nenete nitymu ayn stutini prcurmu ceyu dunu yakobu devuni nenu nitymu kirticedu. bhkhtihinul kommunnitini nenu viruggottednu nitimtul kommulu heccipbdunu.

yudalo devudu prsiddhudu israyelulo ayn nammulo goppdi. salemulo ayn gudar-munndi siyonulo ayn alymunndi. akkd viti agni banmulnu kedemulnu ktulnu yuddhayudhmulnu ayn viruggottenu.(sela.) dustmrgmuludu prvtul saudrymukte nivu adhik tejssuglvadvu. kthinhrdyulu docukonbdi yunnaru varu nidnodi yunnaru prakrmsaludri bahublmu hricenu. yakobu deva, ni gddipunku rthsarthulunu gurmulkunu gadhnidr kligeni. nivu, nive bhykrudvu nivu koppdu vel ni snnidhini niluvglvadevdu? nivu tircin tirpu akas-mulonodi vinbdjesitivi desmulo srnmodin varindrini rksicutke nyayputirpunku devudu lecinppudu bhumi bhytpdi urkudenu.(sela.) nrul agrhmu ninnu stuticunu agrhsesmunu nivu dhricukoduvu. mi devuden yehovaku mrokkukoni mi mrokkubdulnu cellicudi ayn cuttununnvardru bhykrudgu aynku kanuklu tecci arpipvleni. adhikarul pogrunu ayn anciveyuvadu bhurajulku ayn bhikrudu.

nenu elugetti devuniki morrpettudunu aynku mnvi ceyudunu devudu naku ce-viyogguvrku nenu elugetti ay nku mnvi ceyudunu. na aptkalmdu nenu prbhuvunu vedkitini ratrivel na ceysi venukku tiyud cap bdiyunndi. na pranmu odarpu podnollk yunndi. devuni jnapkmu cesikonunppudu nenu nitturpu viducunnanu nenu dhyanicunppudu na atm krugipovu-cunndi (sela.) nivu na knnulu mutpdniyvu. nenu klvrpducu matladlek yunnanu. tol-liti dinmulnu, purvkal svtsrmulnu nenu mnssunku teccukodunu. nenu padin pat ratriydu jnapkmu cesi kodunu hrdaym dhyanicukodunu. deva, na atm ni tirmargmu srddhga vedkeni. prbhuvu nitymu vidnaduna? ayn ikenndunu ktak-sipda? ayn krp enntikilekud manipoyena?

ayn selviccin mat trtrmulku tppi poyena? devudu taksip manena? ayn kopici vatslyt cupkuduna?(sela.) adukunenilagu anukonucunnanu mhoontuni dksinhstmu marpunodennukonu tku naku kligin srmye karmmu. yehova cesin karymulnu, purvmu jrigin ni ascrykarymulnu nenu mnssunku teccukodunu ni karymtyu nenu dhyanicukodunu ni kriylnu nenu dhyanicukodunu. name? ascrykriylu jrigicu devudvu nive jnmullo ni sktini nivu prtyksprucukoni yunnavu. ni bahublmuvln yakobu yosepul stti vargu ni prjlnu nivu vimociciyunnavu. deva, jlmulu ninnu cucenu jlmulu ninnu cuci digulupdenu agadhjlmulu gjgladenu. meghrasulu nillu dimmriceu. atriismu ghosicenu. ni banmulu nludikkul parenu. ni urumul dhvni sudigalilo mrogenu merupulu lokmunu prkasipjesenu bhumi vnki kpicenu. ni margmu smudrmulo nudenu. ni trovlu mha jlmullo udena. ni ydugujadlu gurtpbdk yudenu. mase ahronulcet ni prjlnu mdvle ndi picitivi.

78

na jnulara, na bodhku cevivyogudi na notimatlku cevivyogudi nenu noru terci upmanmu ceppednu purvkalpu gudhvakymulnu nenu teliy jeppednu. maku telisin sgtulnu ma pitulnu maku vivricin sgtulnu ceppednu. yehova stotarhkhriylnu ayn blmunu ayn cesin ascrykarymulnu dackud vatini vari pilllku memu ceppedmu. ragl trmullo puttbovu pilllu dani nerugu ntlunu varu leci tm pilllku danini vivricuntlunu virunu devuniydu niriksnlgvare devuni kriylnu mruvkyudi ytharthhrdyulu kak devuni visyme sthir mnssulenivare tm pitulvle tirugbdkyu murkhtyu tirugubatanugl a trmunu poli yudkyu varu ayn ajnlnu gekonuntlunu ayn yakobu stiki sasnmulnu niy micenu israyelu stiki dhmsastrmu nnu-grhicenu mn pitulu tm putrulu danini telupvlenni varikajnapicenu vidlnu pttukoni yuddsnnddhulen ephrayimu sttivaru yud-dhkalmun venukku tirigiri varu devuni nibdhnu gekonkpoiari ayn dhmsastrmu nnuripnolkpoiari ayn kriylnu, ayn variki cupin tn ascry kriylnu varu mrcipoyiri. aiguptudesmuloni soynu ksetrmdu vari pitulu cucudga ayn ascrykarymulnu cesenu. ayn smudrmunu payluga cesi varini addriki ndipicenu ayn nitini rasiga nilipenu pgtivel meghmulonudi ratri atyu agnirprkasmulonudi ayn variki trov cupenu arnymulo ayn bdlu cilci smudrmt smrdhdiga variki niru tragniccenu. bdlonudi ayn nitikaluvlu rppicenu ndulvle nillu prvhijjesenu. ayinnu varu aynku virodhmuga iknu papmuceyucune vcciri advilo mhoontuni mid tirugbdiri. varu tm askoldi aharmu ndugucu tm hrzymullo devuni sodhiciri. i arnymulo de-

vudu bhojnunu siddhprc glda ynucu varu devuniki virodhmuga matladiri. ayn bdnu kottga niru ubikenu nillu kaluvle parenu. ayn aharmu iyyglda? ayn tn prjlku masmu siddhprcglda? ani varu ceppukoniri. yehova i mat vini kpgicenu yakobu sttini dhiciveyutku agnirajenu israyelu sttini hriciveyutku kopmu puttenu. varu devuniydu visvasmuckpoiari. ayn dyesin rksnydu nmimk yucedu. ayinnu ayn penunn akasmulku ajna picenu. atriisdvarmulnu tercenu aharmunke ayn varimid mnnanu kuripicenu akasdhanymu vari knugrhicenu. devduti aharmu nrulu bhujiciri bhojnpdardthmulnu ayn variki smrdhdiga ppena. akasmdu turpu gali ayn visrjesenu tn blmucet dksinpu gali rppicenu. dhuli at vistarmuga masmunu smudrupu isuk renuvut vistarmuga rekklu gl pittlunu ayn varimid kuripicenu. vari ddu mdhyu vari nivassthlmulcuttunu ayn vatini vraljesenu. varu kdupar tini tnisiru varu asicin danini ayn anugrhicenu. vari as tirkmunupe aharmu ik vari nollo nudgane devuni kopmu varimidiki digenu varilo blisinvarini ayn shricenu israyelu rvnulnu kulcenu. it jriginnu varu iknu papmuceyucu ayn ascrykarymulnubtti ayinnu nmmu konk poyiri. kabtti ayn, vari dinmulu upirivle gdcipojesenu vari svtsrmulu aksmattuga gdcipojesenu. varini ayn shricinppudu varu ayinnu vedkiri varu tirigi hrdaypurvkmuga devuni btimalu koniri. devudu tmku asrydurgmniyu mhoontuden devudu tmku vimockudniyu varu jnapkmu cesikoniri. ayinnu vari hrdaymu aynyedl sthir-muga nudledu ayn nibdhnnu varu nmmkmuga gekonledu noti matto varu ayinnu mukhstuticesiri tm nalukto aynyodd bokiri. ayite ayn vatslyspurnude varini nsipjeyk vari dosmu prihricu vadu. tn ugrtnu ematrmunu repukonk plumaru kopmu ancukonuvadu. kagavaru kevlmu srirule yunnarniyu visri, velli mrli rani galivle nunnarniyu ayn jnapkmu cesikonenu. arnymu varu aynmid ennimarulo tirug bdri edariydu ayinnu ennimarulo dukhpettiri. matimatiki varu devuni sodhiciri matimatiki israyelu prisuddhdevuniki stapmu kligiciri. ayn bahublmunennu virodhulcetonudi ayn tmmunu vimocicin dinmunenu varu smrnku teccukonledu. aiguptulo tn suck kriylnu soynu ksetrmdu tn adbhutmulnu ayn cupin dinmunu varu jnptiki teccukonledu. aiguptiylu traglekud nelundi kaluvlu vari prvhijlmulnu ayn rktmuga marcenu ayn varimidiki joriglunu gupuga vidicenu avi varini tinivesenu kpplnu vidicenu avi varini nasnmu cesenu. ayn vari ptnu cidpurugulkicenu vari kstphlmulnu midtlkppgicenu. vdgldcet vari drakstigelnu himmucet vari medicetlunu ayn padu cesenu. vari psuvulnu vdgld palucesenu. vari mdlu pidugul palucesenu. ayn updrvmu klugjeyu dutl senga tn kopagnini ugrtnu

mhogrtu srmnu varimid vidicenu. tn kopmunku ayn trov cdunucesenu mrnmunudi vari pranmnu tppipk vari jivmnu tegulunku appgicenu. aiguptuloni jyesthulndrini hamu gudarmullonunn blprarbhmenn prthmstanmnu ayn shricenun. ayite gorrlvle ayn tn prjlnu todun konipoyenu okdu mdnu ndipicuntlu arnymulo ayn varini ndipicenu varu bhypdkud ayn varini surksitmuga ndipicenu. vari struvulnu smudrmulo mucivesenu. tanu prtisthicin srihddnoddoku tn dksinhstmu spadicin yi prvtmu noddoku ayn varini rp-picenu. varyiedutnudi anyjnulnu vellgot-tenu. kolnulucet vari svasthymunu variki pci yicenu. israyelu gotrmulnu vari gudarmullo niv sipjesenu. ayinnu varu mhnontuden devuni sodhici tirugubatu cesiri ayn sasnmul nusripkoyiri. tm pitulvle varu venukku tirigi drohuleri jaukiccu villu pniki-rakpoyintlu varu tolgi poyiri. varu unntsthlmulnu ktti anynku kopmu putticiri vi-grhmulnu pettukoni anynku rosmu klug jesi-ri. devudu dini cuci agrhici israyelu ndu bhuga ashyicukonenu. silohu mdirmunu tanu mnusyullo sstha pn cesin gudarmunu ayn vidicipettenu. ayn tn blmnu cercunu, tn bhushmendanini virodhulcetikinini appgi-cenu. tn prjlnu khdgmmunku appgicenu. ayn tn svasthymumid agrhicenu agni vari rfn-sthulnu bhksicenu vari knyklku vedlipatlu lekpoyenu. vari yajkulu kttipalukaga vari vidhvradrud rodmmu ceykudiri. appudu nidr-nudi melkonu oknivlenu mdvysude arbhcticu prakrmasalivlenu prbhuvu melkonenu. ayn tn virodhulnu venukku trimikottenu nity-men nid variki klugesenu. pimmt ayn yosepu gudarmunu ashyicu konenu ephray-imu gotrmunu korukonedu. yuda gotr-munu tanu premicin siyonu prvtmnu ayn korukonenu. tanu atriaksmunu kttintlu tanu bhumini nitymuga sthapihintlu ayn tn prisuddhmdirmunu ktticenu tn dasuden davidunu korukoni gorrl dodllonudi atni pilipicenu. padigorrlnu vebdicut manpici tn prjlen yakobunu, tn svasthymen isra-yelunu meputke ayn atnini rppicenu. atdu ytharthhrdyude varini palicenu karymulydu nerpriye varini ndipicenu.

79

deva, anyjnulu ni svasthymuloniki corbdi yunnaru varu ni prisuddhalyamunu apvit-rprci yunnaru yerusalemunu padudibbluga cesiyyunnaru. varu ni sevkul klebr-mulnu akaspskulku er ganu ni bhktul sv-mulnu bhujtuvulku aharmuganu parvesi yunnaru. okdu nilluposintlu yerusalemu-cuttu vari rktmu parbosiyunnaru varini patipettuvarevrnu leru. ma poruguvavari-ki memu ashyulmetiviu ma cuttununnaru mmmu nphsici yegtali cesedru. yehova, etvrku koppduduvu? ellppudunu kopp-

duduvu? ni rosmu agnivle ellppudunu mduna? ninnerugni anyjnulmidnu ni nammunubtti prarthnceyni rajymulmidnu ni ugtrnu kummricumu. varu yakobu sttini migivesiyyunnaru vari nivasmmu pa-ducesiyunnaru memu bhuga krugiyunnamu. ma purvul dosmulu jnapkmu cesikoni nivu mamid kopmuga nudkumu ni vat-slymu tvrga mmmu nedurkonnimmu ma rksnkrvtgu deva, ni namprbhavmmunubtti maku shaymuceyumu ni nammunubtti ma papmulnu prihrici mmmu rksipumu. vari devudekkd nunnaadni anyjnulu pluk nel? memu cucucudga orcbdin ni sevkul rkt munugurcin prt ddn jrigintlu anyjnuku teliybdnimmu. cerlonunnnvanni nitturpu ni snnidhiki ranimmu ni bahublatisymunu cupumu cavunku vidhipbdinvarini kapad-umu. prbhuvu, ma poruguvavu ninnu ni-dicin nidku prtiga vari yedloniki edtlu nidnu klugjeyumu. appudu ni prjlmunu ni md gor-rlmunen memu sdakalmu niku krtjntastu-tulu cellicedmu trtrml vrku ni kirtini prcur-prcedmu.

80

israyelunku kapri, ceviyoggumu. md-vle yosepunu ndipicuvada, kerubulmid as-inudvenvada, prkasipumu. ephrayimu benyaminu mnsse anuvayi yedut ni prakr-mmunu melkolipi mmmunu rksip rmmu. deva, cerlonudi mmmunu rppicumu memu rksn noduntlu ni mukhkati prkasip jeyumu. yehova, senymulkdhiptivgu deva, ni prjl-mnvi nalkipk nivennallu ni kopmu pogra-jniccedvu? knnillu variki aharmuga ic-cucunnavu. vistarmen knnillu nivu variki panmuga iccu cunnavu. ma poruguvavari-ki mmmu klhkarnmuga jeyu cunnavu. istmu vccintlu ma struvulu mmmunu ap hasymu ceyucunnaru. senymulkdhiptivgu deva, cerlonudi mmmu rppicumu. memu rk-snnoduntlu ni mukhkati prkasip jeyumu. nivu aiguptulonudi yok draksavllini tectiv-i anyjnulnu vellgotti dani natitivi daniki tgin sthlmu siddhprciviti dani veru lotuga pari adi desmtt vyapi cenu dani nid kodlnu kp-penu dani tigelu devuni devdaru vrksmulnu av ricenu. dani tigelu smudrmuvrku vyapi-cenu yuphrtisu ndivrk dani remmlu vyapi-cenu. trovnu nducuvardru dani tceivyeuntlu danicuttununn kelnu nivel paducesitivi? advipdi dani peklicucunndi polmuloni psu-vulu dani tiniveyucunnni. senymulkdhiptiv-gu deva, akasmulonudi mrl cudeyumu i draksavllini drsticumu. ni kudicayi natin mokknu kayumu nikorku nivu erprcukonin kommmu kayumu. adi agnicet kalcb-diyyunndi nrkbbdiyyunndi ni kopdrstivln jnulu nsicucunnaru. ni kudiceti mnusyuniki to-duganu nikorke nivu erprcukonin nruniki toduganu ni bahublmudunu gak. appudu

memu ni yoddnudi tolgiipomu nivu mm-munu brdikipumu appudu ni nammunu btiye memu morrpettudurumu yehova, senymulkdhiptivgu deva, cerlo nudi mmmu rppicumumu memu rksn noduntlu ni mukhkati prkasip jeyumu.

81

mknku blmeyunn devuniki andganmu ceyudi yakobu devunibtti utsahdhvni ceyudi. kirtu yettudi gilktppet pttukonudi svrmdlmunu mnohrmen sitaranu vayi cudi. amavasy-nadu kommu ududi mmmu pdug acricu din-mgu punnmnadu kommu ududi. adi is-rayeliyulku kttd yakobu devudu nirnyicin cttmu. ayn aiguptu desscarmu cesinppudu yosepu sttiki saksymuga danini niymicenu. akkad nenerugni bhas vitini. vari bhuj-munudi nenu bruvunu dipga vari cetulu mot-gpl nettkud vidudlpodenu. aptkalmundu nivu morrpettga nenu ninnu vidipicitini urumu dagu cotolonudi niku uttrmicitini meriba jlmulyodd ninnu sodhicitini.(sela.) na prjlara, alkipudi nenu miku sgti teliy-je-tunu ayyo israyelu, nivu ma mat vininyedl et melu! anyul devtlo oktiyuni nilo udkuddu anyul devtlo okdanikini nivu pujcey kuddu. aiguptiyul desmulonudi ninnu rppicin ni devudngu yehovanu nene ni noru baguga teru-vumu nenu dani nipednu. ayinnu na pr-jlu na mat alkipkpoyiri israyeliyulu na mat vinkpoyiri. kabtti varu tm skvialocnl-nubtti nducu konuntlu vari hrdykathiny-munku nenu varinppgicitini. ayyo na pr-jlu na mat vininyedl israyelu na margmul nnusricinyedl et melu! appudu nenu ve-girme vari struvulnu ang drokkudunu vari virodhulnu kottudunu. yehovanu dvesicu-varu variki loguduru vari kalmu sasvtmuga nudunu. atisresthmen godhuml nnugrhici nenu varini posicudunu kod teneto ninnu trtptircudunu.

82

devuni smajmulo devudu niliciyunnadu de-vmul mdhynu ayn tirpu tircucunnadu. etkalmu miru anyammuga tirputircuduru? etkalmu bhkthihulyedl pkspatnu cupu duru?(sela.) pedikunu tlidrrululenivarikini nyaymu tircudi srmglvarikini dinulkunu nyaymu tircudi. dridrulnu nirupedl nu vidipicudi bhkthihulul cetilonudi varini tp-picudi. jnulkulu telivi ledu vari grhipru varu adhkarmulo itu atu tiruguladuduru desmunkun adharmulnniyu kdlicunni. miru devmulniyu mirdru srvonntuni ku-marulniyu nene vel vicciyunnanu. ayinnu itr mnusyulu cnpovuntlu mirunu cnpovuduru adhikarullo okdu kuluntlu mirunu kuluduru.

deva lemku, bhumiki tirpu tircumumu anyjnul-dru nika svasthymuga uduru.

83

deva, urkudkumu deva, maunmuga udkumu urkudkumu. ni struvulu allriceyucunnaru ninnu dvesicuvuru tl yetti yunnaru. ni prjlmid varu kptopaymulu pnnu cunnaru ni mrugujoccin varimid alocn ceyu cun-naru varuisrayelnu peru iknu jnapkm rak povuntlu jnmuga nudku varini shrucdmu rdn ceppukonucunnaru. ekmnssuto varu alocn cesikoniyunnaru niku virodhmuga nibdhn ceyucunnaru. gudarpuvasulen edomiyulunu ismayeliyu lunu moyabiyu-lunu hgriyilunu gebluvarunu ammoniyulunu amalekiyulunu philistiyulunu turu nivasu-lunu niku virodhmuga nibdhn cesikoniyun-naru. assuru dessthulu varito klisiyun-naru lotu vssthulku varu shaymu ceyu-cunnaru.(sela.) midyanunku nivu cesintlu kisonu etiyoddnu nivu siserakunu yabin-unkunu cesintlu varikini ceyumu. varu endorulo nsiciri bhumiki pet ayiri. orebu jeyebu anuvariki nivu cesintlu vari prdhan-ulkunu ceyumu jebhu slmunna anuvariki cesintlu vari skl rajulkunu ceyumu. de-vuni nivassthlmulu mmmu akrmicu kodmni varu ceppukonucunnaru. na deva, sudi tirugu dhulivlenu gali yeduti vgudakulvlenu varini ceyumu agni advini kcalcutlu karu-ciccu kodinu tgul pettuntlu ni tupanucet varini trumumu ni sudigalicet variki bhiti putticumumu. yehova, varu ni nammunu ved-kuntlu variki purnavmanmu klugiejumu. varu nitymu siggupdi bhiti noduduru gak varu bhrmsi nsicuduru gak. yehova anu nammu dhricin nivu matrme srvlokmulo mhnontudvni vareruguduru gak.

84

senymulkdhiptivgu yehova, ni nivasmulu et rmyulu yehova mdiravrmulnu cudvlenni na pranmu eto aspdicunndi adi somm sil-lucunndi jivmugl devuni drsicutku na hrdy-munu na srirmunu andmuto kekl veyu cun-nvi. senymulkdhiptivgu yehova, na raja, na deva, ni blipithmunodadne piccuklu ni-vasmu dorikenu pillu pettutku vankovelku guti sthlm dori kenu. ni mirdmudu nivsicuvuru dhnyulu varu nitymu ninnu stu-ticuduru.(sela.) nivln blmu nodu mnusyulu dhnyulu yatrcy margmulu variki ati priy-mulu. varu baka loylobdi vellucu danini jlmymuga ceyuduru tolkri van danini di-vento kppunu. varu nanatiki blabhivrd-dhinoducu pryanmu ceyuduru varilo prtivadunu siyonulo devuni snnidhini knbdunu. yehova, senymulkdhiptivgu deva, na prarthn alkipumu yakobu deva, cevivyogumu.(sela.)

deva, ma kedema, drsticumu nivu abhise-
kicinvani mukhmunu lksipumu. ni avrn-
mulo ok dinmu gduput veyyi din mulkte sresthmu.
bhktihinul gudarmullo nivsicutkte na devuni
mdir dvarmunodd nudut nakistmu. devu-
den yehova suryudunu kedemune yunnadu
yehova krpyu ghntyu anugrhicunu ytharth-
muga prvrticuvavari ayn ye melunu ceyk
mandu. senymulkdhiptivgu yehova, niydu
nmimkyucuvavu dhnyulu.

85

yehova, nivu ni desmu edl ktaksu cupi
yunnavu cerkupoyin yakobu sttini nivu
venukku rppiciyunnavu. ni prjl dosmu
prihriciyunnavu vari papmtyu kppivesi yun-
navu (sela.) ni ugrt atyu manivesiyun-
navu ni kopagnini clarcukoni yunnavu ma
rksnkrvtgu deva, mavepuncu tirugumu.ma
midnunn ni kopmu calicumu. ellkalnu
mamid kopcicedva? trtrmulu ni kopmu sag-
icedva? ni prjlu niydu stosicuntlu nivu
mrl mmmunu brdikipva? yehova, ni krp
maku knuprcumu ni rksn maku dyceyumu.
devuden yehova selviccumatnu nenu cevini
bettednu ayn tn prjltonu tn bhktultonu
subh vcnmu selviccunu varu mrl buddhi-
hinulu kakuduru gak. mn desmulo mhim
nivsicuntlu ayn rksn aynku bhypduvariki
smipmuga nunndi. krpastymulu klisikoninvi
niti smadhanmulo okdaninokti muddupettu
koninvi. bhumilonudi stymu molucunu akas-
mulonudi niti parjucunu. yehova uttmnen-
dani nnugrhicunu mn bhumi dani phlmunic-
cunu. niti aynku mudu ndcunu ayn adugu-
jaddlo adi ndcunu.

86

yehova, nenu dinudnu dridrudnu ceviyo-
ggi nakuttrmimmu nenu ni bhktudnu na
pranmu kapadumu. na deva, ninnu
nmukoniyyun ni sevkuni rksi pumu.
prbhuvu, dinmell niku morrpettucunnanu
nnnu krnipumu prbhuvu, na pranmu ni
vepunku ettucunnanu ni sevkuni pranmu
stosipjeyumu. prbhuvu, nivu dyaludvu
ksmicutku siddhmen mnssuglvadvu niku
morrpettuvadriyedi krpatisymu gl vadvu.
yehova, na prarthnku cevi yoggumu na mn-
vul dhvni alkipumu, nivu naku uttrmic-
cuvadvu gnuk na aptkalmdu nenu niku
morrpette dnu. prbhuvu, nivu mhatmy-
muglvadvu ascrykary mulu ceyuvadvu nive
advitiy devudvu. prbhuvu, devtlllo nivti-
vadu ledu ni karymulku satiyen karymulu
levu. nivu srjcin anyjnuldrunu vcci ni
snnidhini nmskarmu ceyuduru ni nammunu
ghnprcuduru yehova, nenu ni stymu nnusrici
ndcu konuntlu ni margmunu naku bod-
hipumu. ni nammunku bhypduntlu na hr-
dy-

munku ekdrsti klugjeyumu. na purnhrdy-
muto nenu niku krtjntastu tulu cellicednu
ni nammunu nitymu mhimprcednu. prb-
huva, na deva, nayedl nivu cupin krp adhik-
mendi patalpu agadhmundu na pranmu
tpfici yunnavu. deva, grvistulu na midiki
leciyunnaru blatkarulu gupukudi na pranmu
tij jucucunnaru varu ninnu lksypettnivare
yunnaru. prbhuvu, nivu dyadaksinyumulgl
devudvu dhirghsatudvu krpastymulo nid-
invadvu natttu tirigi nnnu krnipumu ni
sevkuniki ni blmu anugrhipumu ni sevk-
rali kumaruni rksipumu. yehova, nivu
naku shayudve nnnadricu cunnavu na p-
varu cuci siggupduntlu subhkrmen anvalu
naku knuprcumu.

87

ayn pttnpu punadi prisuddh prvtmul-
mid veydbiyyunndi yakobu nivasmulnni-
tikte siyonu gummu mulu yehovaku priy-
mule yunnvi devuni pttnma, mnusyulu
ninnugurci mikkili gopp sgtulu ceppuko-
duru.(sela.) rhbunu aiguptu bbulonunu
naku pricyulni nenu telijjeppucunnanu
philstiy turu kusulnu cudumu viru acct jn-
micirni yduru. prti jnm danielone jnmicen-
niyu svonnudu tane dani sthirprcenniyu
siyonunugurci ceppukoduru. yehova jnmul
skhy vrayicunppudu i jnm akkd jnmicenni
selviccunu. (sela.) patlu paducu vadymulu
vayicucu ma utlnniyu niyde yunnvni var
duru.

88

yehova, naku rksnkrvtgu deva, ratrivel nenu
ni snnidhini morrpettunadu na prarthn ni
snnidhini cerunu gak na morrku cevi yog-
gumu nenu apdlto nidiyunnanu na pranmu
patalmunku smipiciyunnndi. smadhiloniki
diguvarilo nenokniga ecdbditi. nenu tran-
lenivanivle ayitini. ccinvarilo viduvbd-
invadnetini nenu smadhilo pdiyyun htullo
oknivle ayitini nivik smripnivarivle ayitini
varu ni cetilonudi tolgiyoyi yunnaru gda.
agadhmen gutlonu ciktigl cotllonu agadh jl-
mullonu nivu nnnu prudbetti yunnavu. ni
ugrt namid bruvuga nunndi ni trgmullniyu
nnnu mucucunni. (sela.) na nelvrulnu
naku durmuga nivu uci yunnavu nivru vari
drstiki nnnu heyuniga cesiyyunnavu velupliki
ravll gakud nenu bdhipbdi yunnanu bad-
hctet na knnu ksincicunndi yehova, prtid-
inmu nenu niku morrpettu cunnanu nivepu
na cetulu capucunnanu. mrtulku nivu adb-
hutmulu cupedva? prelu leci ninnu stu-
ticedra?(sela.) smadhilo ni krpn evren
vivritura? nasnkupmulo ni visvasytne evren
ceppu kodura? adharmulo ni adbhutmulu
teliynguna? patalmulo ni niti teliynguna?

yehova, nenu nitone mnvi ceyucunna udy-
mun na prarthn ninnu edurkonunu. yehova,
nivu nnnu viducut yel? ni mukhmu naku
catu ceyut yel? balymunudi nenu badh-
pdi cavunku siddhmetini nivu pettu bhy-
mucet nenu klvrpducunna. ni kopagni na
midiki porliyunndi ni mha bhymlu nnu
shrici yunnvi. nillu avricuntlu avi dinmt
nnu avricu cunnvi avi nnnu cuttur cut-
tukoni yunnvi na priyulnu snehitulnu nivu
naku durmuga uciyunnavu cikiye naku bd-
huvrgmayenu.

89

yehovayokk krpatismunu nitymu nenu kir-
ticednu trtrmulku ni visvasytinu na notito
teliy jesednu. krp nitymu shapipbdunniyu
akasmde ni visvasytinu sthirprcukoduvniyu
nennukonucunna. nenu erprcukoninvan-
ito nibdhn cesi yunna nitymu ni stan-
muni sthirprcednu trtrmulku ni sihasnmunu
shapicedni ceppi na sevkuden daviduto
prmanmu cesi yunna. (sela.) yehova,
akasesalyu ni ascrykaryu lnu stuticu-
cunndi prisuddhdutl smajmulo ni visvasytinu
bti niku stutulu klugucunni. mitnu yeho-
vaku satiyenvadevdu? devputrullo yehova
vtivadevdu? prisuddhdutl sbhlo ayn mikkili
bhikrudu tn cuttununn vardrikte bhykrudu.
yehova, senymulkdhiptivgu deva, yehova,
nivti bladhuyadevdu? ni visvasytcet nivu
avripbdiyunnavu. smudrpu pogu nnu-
vadvu nive dani trgmulu lecupppudu nivu
vatini anci veyucunnavu. cpbdindanito
smanmuga nivu rhhunu, aigutunu nlipi-
vesitivi ni bahublm cet ni struvulu ce-
drgottitivi. akasmu nide bhumi nide lok-
mu dani pripurntnu nive shapicivivi. uttr
dksinmulnu nive nirmicivivi. taboru her-
monulu ni nammunubtti utsah dhvni ceyu-
cunni. prakrm mugl bahuvu niku kldu ni
hstmu blmendi ni dksinhstmu unntmendi.
nitinyaymulu ni sihasnmunku adharmulu kr-
pastymulu ni snnidhanvrtulu. srgdhvnl
nerugu prjlu dhnyulu yehova, ni mukhka-
tini cucu varu nducu konucunna. ni nam-
munubtti varu dimmel hrsicucunna. ni
niticet hecipbducunna. vari blmunku
atisyaspdmu nive nidycetne ma kommu hec-
cipbducunndi. ma kedemu yehovavsmu ma
raju israyelu prisuddh devunivadu. apu-
du nivu drsmun ni bhktulto itlu selvicci
yutivi nenu ok suruniki shaymu cesiyun-
nanu prjllonudi yerprcudin yokni nenu hec-
ciyunna. na sevkuden davidunu nenu
knugoniyunna na prisuddhtelmuto atni
nbhisekiciyunna. na ceyyi yedtegg atniki
todeyudunu na bahublm atni blprcunu.
e struvunu atnimid jymu noddu doskarulu
atni badhprcr. atniyedut niluvkud atni vi-
rodhulu nenu pdgottednu. atnimid pgpt-
tavarini mottednu. na visvasyitu na krpyu

atniki tode yudunu. na nammunubtti atni
kommu hecipbdunu. nenu smudrmumid
atni cetini ndulmid atni kudicetini ucednu.
nivu na tdrivi na devudvu na rksn durgm
ani atdu naku morrpettunu. kavun nenu
atni na jyesthkumaruniga ceyu dunu bh-
rajullo atyununiga nucednu. na krp ni-
tymu atniki toduga nudjesednu na nibdhn
atnito sthirmuganudunu. sasvtkalmuvrku
atni stanmuni akasmunntvrku atni sihasn-
muni nenu nilipednu. atni kumarulu na
dhrmsastrmu vidici na nyayvidhul nacrip-
niyedl varu na kttdlnu apvitrprci na ajlnu
gekonniyedl nenu vari tirugubatunku ddmu-
tonu vari dosmunku debbltonu varini sik-
sicednu. kani na krpnu atniki bottiga
edmu ceynu abddhikudne na visvasytinu
viduvnu. na nibdhn nenu rdduprcnu na
pedvulgud bylurvellin matnu marcnu. atni
stanmu sasvtmuga udunniyu atni sihasnm
suryuduntkalmu na snnidhini udunniyu
cdruduntkalmu adi nilucunniyu mitnudu
saksi mmmkuga unntlu adi sthir prcbdun-
niyu na prisuddhtodni nenu prmanmu ce-
sitini daviduto nenu abddhmadnu. itlu
selvicciyudiyu nivu mmmu vidnadi vis-
rjiciyunnavu ni abhisiktunimid nivu ad-
hikkopmu cupi yunnavu. ni sevkuni nibdhn
nikshymayenu atni kiritmuni nel pddrosi
apvitrprci yunnavu. atni kcelniyu nivu
teggottiyunnavu atni kotlu paducesiyun-
navu trovnu povuvardru atni docukonucun-
naru atdu tn poruguvavari nidaspdudayenu.
atni virodhul kudicetini nivu hecciciyun-
navu atni struvulndrini nivu stospri yun-
navu atni khdgmu emiyu sadhipkud cesiyun-
navu yuddhmdu atni niluvbettkunnavu atni
vebhvmunu manpiyunnavu atni sihasnmunu
nel pdgottiyunnavu atni rvndinmulnu tg-
giciyunnavu. sigguto atni kppiunnavu
(sela.) yehova, etvrku nivu dagiyuduvu? ni-
tymu dagiyuduvu? etvrku ni ugrt agnive
mdunu? na ayuskalmu et koddido jnap-
kmu cesi konumu et vyrtmuga nivu nrul-
ndrini srjici yunnavu? mrnmunu cudk br-
duku nrudevdu? patalmuyokk vsmu kakud
tnnutanu tpicukonglvadevdu? prbhava, ni
visvasyttodni nivu daviduto prma nmu cesin
tolliti ni krpatismulekdd? prbhava, ni
sevkulku vccin nidnu jnapkmu cesikonumu
blvtulen jnuldricetnu na yedlo nenu bhricu-
cunn nidnu jnapkmu cesikonumu. yehova,
avi ni struvulu cesin nidlu ni abhisiktuni
ndtldmid varu mopucunn nidlu. yehova ni-
tymu stutinodunu gak amen amen.

90

prbhava, trtrmulnudi maku nivassthlmu
nive. prvtmulu puttkmunupu bhumini
lokmunu nivu puttipkmunupu yugyugmulu
nive devudvu nivu mnusulnu mtiki mar-
cucunnavu nrulara, tirigi rdni nivu selvic-

cucunnavu. ni drstiki veyi svtsrmulu gticin
 ninntivle nunnvi ratriydlí yok jamuvlenun-
 nví. vrđcet nenttu nivu varini pargottiveyga
 varu nidrituru. proddun varu pcc gđđi-
 vle cigirituru proddun adi molici cigiricunu
 saykalmun adi koybđi vadbarunu. ni kop-
 muvln memu ksinicucunnamu ni ugrtnubtti
 digulupducunnamu. ma dosmulnu nivu
 ni yedut nucukoni yunnavu ni mukhkatilo
 ma rhsypapmulu knbđu cunnvi. ni ugrtnu
 bhricucune ma dinmulnniyu gđipitíviu. nit-
 turpulu vidicinttu ma jivitkalmu jrpu ko-
 domu. ma ayuskalmu debbđi svtsrmulu ad-
 hikhblmunn yedl enubđi svtsrmulgunu ayinnu
 vati vebhvmu ayasme dukhme adi tvrga gtic-
 unu memu egiripovudumu. ni aghrblmu eto
 evriki teliyunu? niku cedvlsin bhymukoldi
 puttu ni krodhmu eto evriki teliyunu? maku
 jnanhrdymu kluguntluga ceyumu ma din-
 mulu lekkicutku maku nerpumu. yehova,
 tirugumu etvrku tirugyuduvu? ni sevkulnu
 cuci stappdumu. uđymun ni krpto mm-
 munu trtpircumu apputu memu ma din-
 mulnniyu utshici stosicedmu. nivu mm-
 munu srmprcin dinmul koldi memu kidnub-
 hvicin yedlkoldi mmunnu stos pccumu. ni
 sevkulku ni karymu knuprcumu vari ku-
 marulku ni prbhavmu cupipumu. ma de-
 vuden yehova prsnnt ma mid nudunu gak
 ma cetipnini maku sthirpcumu ma cetipnini
 sthirpcumu.

91

mhonntuni catun nivsicuvade srsvsktuni
 nidnu visrmicuvadu. ayne naku asrymu na
 kot nenu nmmu konu na devudni nenu yeho-
 vanugurci ceppucunnavu. vetkani urilonudi
 ayn ninnu vidipicunu nasnkrmen tegulu
 rakud ninnu rkiscinu ayn tn rekkltu ninnu
 kppunu ayn rekkí krid niku asrymu klu-
 gunu ayn stymu, kedemunu dalune yunndi.
 ratrivel klugu bhymunkennu pgtivel eguru
 banmunkennu ciktilo scricu tegulunkennu
 mdhyahnmdu paduceyu rogmunkennu nivu
 bhypdkuduvu. ni prkknu veyi mdi pdinnu
 ni kudiprkknu pdivel mdi kulinnu apaymu ni
 yoddkuradu. nivu knnular cucucudaga bhk-
 tihinulku prtíphlmu klugunu yehova, nive
 na asrymu ani nivu mhonntuden devuni
 niku nivassthlmuga cesikoniyunnavu niku
 apaymemiyu radu e tegulunu ni gudar-
 munu smipicdu ni margmulnnitilo ninnu ka-
 padutku ayn ninnu gurci tn dutlunu ajnapí-
 cunu ni padmulku rayi tgulkud varu ninnu
 tm cetulmid etti pttko duru nivu sihmulnu
 nagupamulnu trokkedvu kodm sihmulnu
 bhujgmulnu ang drokke dvu. atdu nnnu pre-
 micucunnavu gnuv nentni tppicednu atdu
 na nammu neriginvadu gnuv nentni ghn-
 pcednu atdu naku morpettega nentniki ut-
 trmicce dnu srmlo nentniki tode yudednu
 atni vidipici atni gopp cesednu dirghayuvu

cet atnini trtpircednu na rksn atniki cu-
 picednu.

92

yehovanu stuticut mcidi mhonntuda, ni
 nammunu kirticut mcidi. uđymun ni krpnú
 prtí ratri ni visvasytnu pdi ttul svrmdl-
 mutonu gbhir dhvniđl sitaratonu prcuri-
 cut mcidi. eduknga yehova, ni karymucet
 nivu nnnu stosprcucunnavu ni cetipnubtti
 nenu utshicucunnavu. yehova, ni kary-
 mulu et doddvi! ni aloclnu atigbhirmulu,
 psuprayulu vatini grhipru avivekulu vive-
 cipru. nitynasnmu nodutke gda bhkthih-
 ulu gđđivle cigurcuduru. cedupnulu ceyu-
 vardru puspicuduru. yehova, nive nitymu
 mhonntudvaga nuduvu ni struvulu yehova,
 ni struvulu nsicedru cedupnulu ceyuvardu
 cedripovuduru. gurupotu kommuve nivu
 na kommu pekkettiví krott telmutu nenu
 atbđitini. nakorku pocinvari gti nakknnulu
 astir cucenu nakuvirodhmuga lecindustulku
 sbhvicindi na cevulku vinbđenu nitimtulú
 khrjurvrksmuvle movvuvuyu duru lebanon-
 umidi devdaru vrksmuvle varu edugu duru
 yehova mdirmulo natbđinvare varu mn de-
 vuni avrnmullo vrđhilluduru. naku asry
 durgmen yehova ytharthvtu dñiyu aynnydu e
 cedutnmmu ledniyu prsiddhi ceyutke varu
 musltnmdu ik ciguru pettucuduru sarmu
 klígi pccga nuduru.

93

yehova rajymu ceyucunnavu prbhavmunu
 ayn vstrmuga dhriciynnavu yehova
 blmudhrici blmuto ndumu ktu koniyn-
 navu kđlkuduntlu bhulokmu sthirpreb-
 diyunndi. puratnkalmunudi ni sihasnmu
 sthirmayenu sdakalmu unnvadu nive vrđlu
 elugetteni yehova, vrđlu elugetteni vrđlu
 tm allnu horetuntlu ceyucunnavi vistarjlmul
 ghosłktenu blmen smudr trgmul ghosłktenu
 akasmundu yehova blisthudu ni sasnmulu
 enndunu tppipovu yehova, enn tentiki
 prisuddhtye ni mdir munku anukulmu.

94

yehova, prtíkarmuceyu deva, prtíkarmuceyu
 deva, prkasipumu bhulok nyayadhipti
 lemmu grvistulku prtíphlmimmu yehova,
 bhkthihulú etvrku utshicuduru? bhkthi-
 hinulu etvrku utshicuduru? varu vđrucu
 kthormen matlu plukucunnavu dosmu
 ceyuvardu bkmuladu cunnaru. yehova
 ceyucutledu yakobu devudu vicaricutledu
 anakoni yehova, varu ni prjlnu nluggot-
 tucunnavu ni svasthymunu badhicucunnavu

vidhvradrnu prdesulnu cpucunnaru tdrileni-
varini htmuceyucunnaru. jnullo psuprayu-
lara dinini alocicudi buddhihinulara,
mireppudu buddhimtulvuduru? cevulnu
klugesinvalu vinkuduna? ktini nirmicin-
valu kankuduna? anyujnulnu siksicuvadu
mnusulku telivi nerpuvalu ddpkma-
nuna? nrul alocnlu vyrthmulni yehovaku
telisi yunndi. yehova, nivu siksicuvadu
ni dhmsastrmunu btti nivu bodhicuvadu
dhnaydu. bhktihinulku gut trvvbdvvrku
nitimtul kstdinmulnu pogotti variki nemmdi
klugjeyuduvu. yehova tn prjlnu edbayvalu
kadu tn svasthymunu vidnaduvadu kadu.
nitini sthapicutke nyayputirpu jrugunu
yartharhdyuldru dani nnusicedru. dus-
tulmidiki na pksmun evdu lecunu? dosmu
ceyuvavari virodhmuga na pksmun evdu
nilucunu? yehova naku shaymu cesiyudni
yedl na pranmu sighrmuga maunmdu
nivsici yudunu. nakalu jarenni nennukonga
yehova, ni krp nnu blprcucunndi. na
atrgmdu vicarmulu heccga ni gopp adn
na pranmunku nemmdi klug jeyucunndi.
kttdvln kidu klpicu dustul pripalnto niku
podukluguna? dustulu nitimtul pranmu
tiyutke varimid pduduru dosulni nirdosulku
mrnmu vidhicuduru. yehova naku ettyin
kot na devudu naku asrydurgmu. ayn
varidosmu varimidiki rppicunu vari cedut-
nmunubtti varini shricunu. mn devuden
yehova varini shricunu.

96

yehovamid krott kirtn padudi srvbhujnu-
lara, yehovamid padudi yehovamid padudi,
ayn nammunu stuticudi anudinmu ayn
rksnsuvarntu prkticudi. anyjnullo ayn
mhimmu prcuricudi smst jnmullo ayn as-
crykarymulnu prcuricudi yehova mhatmy-
muglvalu ayn adhikstotrmu podtginvalu
smst devtltikenu ayn pujniyudu. jnmul de-
vtldru vtti vighrmule yehova akasvisalmunu
srjicinvadu. ghntaprbhavamulu ayn snnidhini
unnni blsaudrymulu ayn prisuddhsthlmulo
unnni. jnmul kutubmulara, yehovaku
cellicudi mhimbmlulu yehovaku cellicudi.
yehova nammunku tgin mhim anyku cel-
licudi nevedymu tisikoni ayn avrmulloniki
rdi. prisuddhalkarmulu dhricukoni yeho-
vaku nmskarmuceyudi srvbhujnulara, ayn
snnidhini vnkudi. yehova rajymu ceyu-
cunnadu lokmu kdlkud sthirprcbdiyunndi
nyaymunubtti ayn jnmulnu pripaln ceyunu.
i vartnu anyjnullo prkticudi yehova ve-
ceyucunnadu akasmu stosisicunugak bhumi
andicunu gak smudrmunu dani spurntyu
ghosisicunugak. polmunu daniydugl srvi-
munu yehova snnidhini prhsicunugak. vn-
vrksmulniyu utsahdhvni ceyunugak. bhu-
jnulku tirpu tircutke yehova vecayu cunnadu
nyaymunubtti lokmunku tn visvasytnu btti
jnmulku ayn tirpu tircunu.

97

95

rdi yehovanugurci utsahdhvni ceyu...
dmu mn rksn durgmunubtti stosganmu
ceyu dmu krtjntastutulto ayn snnidhiki
vcedmu kirtulu paducu ayn pert stos-
ganmu ceyudmu. yehova mha devudu
devtldriki pen mhatmymugl mharaju
bhmygadhsthlmulu ayn cetilonunnni
prvtsikhrmulu ayne. smudrmu ayndi ayn
dani klugesenu ayn hstmulu bhmini nir-
micenu. ayn mn devudu mnmu ayn palicu
prjlmu ayn mepu gorrlmu. rdi nmskarmu
cesi sagilpdudmu mnlnu srjicin yehova
snnidhini mokricu dmu nedu miru ayn mat
ngikricinyedl et melu. arnymdu meribayodd
miru kthinprcukoni ntl mssadinmdu
miru kthinprcukonintlu mi hrdymulnu
kthinprcukonkudi. acct mi pitrlu nnu
priksici sodhici na karymulu cuciri nluvdi
edlkalmu a trmuvarivln nenu visiki varu
hrdymu tppipovu prjlu varu na margmulu
telisikonledni anakotini. kavun nenu kopi-
civirennundu na visratilo prvesipkuddni
prmanmu cesitini.

yehova rajymu ceyucunnadu, bhu lokmu
andicunugak dvipmulnniyu stosisicunugak.
meghaddharmulu ayncuttu nudunu niti
nyaymulu ayn sihasnmunku adharmu. agni
aynku mudu ndecunndi adicuttununn ayn
struvulnu kalciveyu cunndi. ayn merupulu
lokmunu prkasipjeyu cunnni bhumi dani
cuci kpicucunndi. yehova snnidhini srvlo-
k-nadhni snnidhini prvtmulu menmuvle kr-
gucunnni. akasmu ayn nitini telijeyucun-
ndi smst jnmulku ayn mhim knbdacun-
ndi vyrth vighrmulnubtti atisypducu cekkin
prtimlu pujicuvardru siggupdu duru sklde-
vtlu ayntu nmskarmu ceyunu. yehova, siy-
onu nivasulu a sgti vini ni nyayvidhulnubtti
stosisicununnaru yuda kumartelu andicun-
naru. elynga yehova, bhulokmttikiki pega
nivu mhnntudve yunnavu smst devtltiku
pega nivu atydhikmen aunn tymu podiyun-
navu. yehovanu premicuvarlara, cedutn-
munu ashyicukonudi tn bhktul pranmulnu
ayn kapaducunnadu. bhktihinulcetilonudi
ayn varini vidipicunu. nitimtulorku velu-
gunu yartharhdyulorku andmunu vittbdi
yunnni. nitimtulara, yehovaydu stosisicudi
ayn prisuddhnammunubtti ayntu krtjnta
stutulu cellicudi.

yehova ascrykarymulu cesiyunnadu ayn-nugurci krottirtin padudi ayn dksinhstmu ayn prisuddh bahuvu aynku vijymu klugjesi-yunndi. yehova tn rksnu vellidicesi yun-nadu anynulyedut tn nitini byluprciyun-nadu. israyelu stitiki tanu cupin krpa vis-vasy tlnu ayn jnapkmu cesikoniyunnadu bhudigt nivasuldu mn devudu klugjesin rk-snu cuciri. srvbhujnulara, yehovanubtti utshicudi arbhatmuto stogangmu ceyudi kirtnlu padudi. sitarasvrmuto yehovaku stotrgitmulu padudi sitara tisikoni sgit svr-muto gangmu ceyudi. burletonu kommula nadmutonu rajen yehova snnidhini stos-dhvniceyudi. smudrmunu dani spurtyu ghosicunu gak lokmunu dani nivasulunu keklueyuduru gak. ayn snnidhini ndulu cpptlu kottunugak kodlu kudi utsahdhvni ceyunugak. bhumiki tirpu tircutke nitinibtti lokmunku tirpu tircutke nyaymunubtti jn-mulku tirpu tircutke yehova vicesiyunnadu.

yehova rajymu ceyucunnadu jnmulu vnkunu ayn kerubulmid asinude yunnadu bhumu kdlunu. siyonulo yehova mhoontudu jn-mulnnitipen ayn hecciyunnadu. bhykr-men ni gopp nammunu varu stutice dru. yehova prisuddhudu. ytharthtubtti nivu nyaymunu premicu rajunu sthirprciyunnavu yakobu sttimdhy nivu niti nyaymulnu jrigi-ciyunnavu. mn devuden yehovanu ghn-prcudi ayn padpithmu edut sagilpdudi ayn prisuddhudu. ayn yajkullo mose ahronu-ludiri ayn nammunubtti prarthn ceyuvar-ilo smuyelu udenu. varu yehovaku mor-rpetga ayn vari kuttrmiccenu. meghestb-mulonodi ayn varito mat ladenu varu ayn sasnmul nnusriciri ayn tmkiccin kttidu var-nusriciri yehova ma deva, nivu varikuttrmic-citivi varikriylu btti prtikarmu ceyucune vari visymulo nivu papmu prihricu devud ve-tivi. mn devuden yehova prisuddhudu mn devuden yehovanu ghnprcudi. ayn prisuddh prvtmu edut sagilpdudi.

smstt desmulara, yehovaku utsahdhvni ceyudi. stosmuto yehovanu sevicudi utsah-ganmu ceyucu ayn snnidhiki rdi. yehovaye devudni telisikonudi ayn mnlnu putticenu mnmu ayn varmu mnmu ayn prjlm ayn mepu gorrlmu. krtjntarplu cellicucu ayn gummullo prvesicudi kirtnlu paducu ayn avrmullo prvesicudi aynnu stuticudi ayn nammunu ghnprcudi. yehova dyaludu ayn krp nitymudunu ayn stymu trtrmuludunu.

nenu krpnugurciyu nyaymunugurciyu pad-ednu yehova, ninnu kirticednu. nirdos margmun vivekmuto prvticednu. nivu eppudu nayoddku vcedvu? na yit ytharthrdymuto nducuko dunu na knnu-lyedut nenu e duskarymunu ucu konnu bhk-timargmu tolginvari kriylu naku ashy mulu avi naku atniyyun murkhcittudu na yo-ddnudi tolqipovlenu daustymunu nennu-ripnu. tm poruguvarini catun dusicuvarini nenu shricednu ahkar drstiglvarini grvcin hrdymu glvarini nenu shipnu nayodd nivsi-cuntlu desmulo nmmksthulen varini nenu knipettucunnanu nirdosmargmdu ndcuvaru naku pricarku lguduru. mosmu ceyuvadu na yit nivsipradu abddhmuladvadu na kn-nulyedut niluvdu. yehova pttmulonudi papmu ceyuvarindirini nirmulmu ceyutke desmdli bhkhtihinuldrini prtii udyumun nenu shricednu.

yehova, na prarthn alkipumu na morr niy-oddku cernimmu. na kstdinmun naku vimukhudve yudkumu naku ceyioggumu nenu mholidunadu trvpdi nakuttr mimmu. pog yegiripovuntluga na dinmulu trigipovu cunnvi poyilonidi kalipoyintlu na yemuklu kali poyi yunnvi. eddebbku vadin gddi-vle na hrdymu vadi poyi yunndi bhojnmu ceyutke nenu mrcipovu cunnanu. na mul-gul sbdmuvln na yemuklu na deh munku atukoni poyinvi. nenu adviloni gudbatunu poliyunnanu paden sthlmulloni pgidikevle nunnanu. ratri melkuvga nudi yitimid otiga nunn piccukvle nunnanu. dinmell na struvulu nnnu nidicucunnaru namid ver-rikopmuglvaru na peru ceppi spi turu. ni kopagninibttiyyu ni agrhmunubttiyyu budi-denu aharmuga bhujicucunnanu. na panii-y-muto knnillu klupukonu cunnanu. nivu nnu peketti parvesiyunnavu. na din-mulu sagipoyin nidnu poliyunnvi gddi-vle nenu vadiyunnanu. yehova, nivu ni-tymu sihasnasinuduvu ni namsmrn trtrmu ludunu. nivu leci siyonunu krunicedvu. da-nimid dycuputku kalmu vcenu nirnykalme vcenu. dani rallu ni sevkulku priy-mulu varu dani mtini knikricuduru appudu anyjnulu yehova nammunkunu bhurajuldu ni mhimkunu bhypdedru elynga yehova siy-onunu kttiyunnadu ayn tn mhinto prtyks-mayenu ayn dikkuleni dridrul prarthn ni-rakripr vari prarthnvpeu tirigiyunnadu. yehovanu sevicutke jnmulunu rajymulunu kurcbdunppudu mnusylu siyonulo yehova namghntnu yerusalemulo ayn stotrmunu prk-ticu ntlu cersallo unnavi mulgulnu vin-utkunu cavunku vidhipbdinvarini vidipi-cutkunu ayn tn unntmen prisuddhaly-

munodi vgi cucenniyyu akasmunudi bhumini drsticenniyyu vccutrmu telisikonuntluga idi vraybd vlenu srjipbbovu jnmu yehovanu stuticunu nenu pryanmu ceyucudga ayn nablmu krugesenu na dinmulu kod-diprcenu. nenilagu mnivesitini na deva, nadinmul mdhyinu nnnu konipokumu ni svtsrmulu trtrmuludunu. adiydu nivu bhumiki punadi vesitivi akasmulu kud ni cetipnule. avi nsicunu gani nivu nilciyuduvu aviyniyyu vstrmuvle patgilunu okdu agvstrmunu tisivesintlu nivu vatini tisiveyuduvu avi marcbdunu. nivu ekritiga nuduvadvu ni svtsrmulku atmu ledu. ni sevkul kumarulu nilciyuduru vari stanmu ni snnidhini sthirprebdunu.

103

na pranma, yehovanu snnuticumu. na atrgmunnunn smstma, ayn prisuddh nam-munu snnuticumu. na pranma, yehovanu snnuticumu ayn cesin upkarmullo denini mrvukumu ayn ni dosmulnnitini ksmicuvadu ni sktmulnnitini kudurcuvadu. smadhilonudi ni pranmunu vimocicu cunnadu krunaktaksmulnu niku kiritmuga ucu cunnadu pksiraju rvmuvle ni rvmu krottgdgu cuduntlu meluto ni hrdymunu trtptircucunnadu yehova nitikriylu jrigicucu badhipbdu varikdriki nyaymu tircunu ayn moseku tn margmulnu telijjesenu israyelu vssthulku tn kriylu knuprcenu yehova dyadaksiny pur-nudu dirghsatudu krpasmrddhiglvadu. ayn ellppudu vyajyemaduvadu kadu ayn nitymu kopicuvadu kadu. mn papmulnubtti mnku prtikarmu ceyledu mn dosmulnubtti mnku prtiphlmiiyvedu. bhumikte akasmu et unntmuga unndo aynydu bhybhtulu glvariyeidl ayn krp at adhi kmuga unndi. pdmtiki turpu et durmo ayn mn atikrmulnu mnku at dur prci yunnadu. tdri tn kumarulyedl jalipduntlu yehova tnydu bhybhtulu glvari yedl jalipdunu. mnmu nirmipbodin riti ayuku teliseyunnadi mnmu mtivarmni ayn jnapkmu cesikonu cunnadu. nruni ayuvu gddivle nundadi advi puvvu puyuntlu vadu puyunu. danimid gali vicga adi lekpuvunu a midt dani cotu dani nerugdu. ayn nibdhnnu gekonucu ayn kttdl nnus rici nducokunu varimid yehovaydu bhybhtulu glvarimid ayn krp yugygmulu nilucunu ayn niti variki pilpill trmun nilucunu. yehova akasmdu tn sihasn-munu sthir prciyunnadu. ayn annitimidra-jypripalnceyucunnadu. yehova dutlara, ayn ajnkulobdi ayn vakymu nervercu blsurlara, aynnu snnuticudi. yehova senymulara, ayn cittmu nervercu ayn pricarkulara, mirdru aynnu snnuticudi. yehova elucudu sthlmulnnitilo nunn ayn srvkarymulara, aynnu stuti cudi. na pranma, yehovanu snnuticumu.

104

na pranma, yehovanu snnuticumu. yehova, na deva nivu adhi ghntvhicin vadu nivu mhatmymunu prbhavmuno dhriciunnavu. vstrmuvle velugunu nivu kppukoniyyunnavu. ternu prcinttu akasvisalmunu nivu prci yunnavu. jlmullo ayn tn gdul dulmulnu vesi yunnadu. meghmulnu tnku vahnmuga cesikoni gali rekkmid gmnmu ceyucunnadu vayuvulnu tnku dutluganu agnijvallnu2 tnku pricarkuluganu ayn cesi koniyyunnadu. bhumii yennitini kdlkuduntlu ayn danini punadulmid sthirprecenu. danimid agadhjlmulnu nivu vstrmuvle kppitivi. kodlkupega nillu nilicenu. nivu gddipgane avi paripoyenu ni urumu sbdmu vini avi tvrga paripoyenu. nivu vatiki niymicincotiki povutke avi prvtmulekkenu pllmulku digenu. avi mrlri vcci bhumini kppk yuduntlu avi datleni srihdulu nivu vatiki niymic-itivi. ayn kodloyllo nitibugglu putticu-nu avi mnymullo parunu. avi advijtu-vulnnitiki dahmiccunu. vativiln advi gadidlu dppitircukonunu. vati oddun akaspskulu vasmu ceyunu komml ndum avi sunadmu ceyunu. tn gdullonudi ayn kodlku jldharl niccunu ni kriyl phlmucet bhumii trtptipoducunndi. psuvulku gddini nrul upyogmunku kur mokklnu ayn molipicucunnadu adumul-mun bhumilonudi aharmunu nrul hrdymunu stospettu draksarsmunu vari mogmulku merugu niccu telmunu nrul hrdymunu bl-prcu aharmunu ayn puttucucunnadu yehova vrksmulu trtptipoducunnvi. ayn natin lebanonu devdaru vrksmulu trtptipoducun-nvi. acct pksulu tm gullu ktukonunu acct srlvrksmulpen koglu nivasmuceyu cunnvi. gopp kodlu kodmeklku unikiptlu kudellku bdlu asrysthanmulu rtuvulnu teluputke ayn cdruni nuy micenu suryunisti tn astmykalnu teliyunu nivu cikti klugceyga ratriygucun-ndi appudu advijtuvulnniyyu tiruguladucun-nvi. sihipu pillu vetorku grjicucunnvi tm aharmunu devuni cetilonudi tisikon jucucun-nvi. suryudu udyipgane avi mrlipoyi tm guhllo pdukonunu. saykalmuvrku patupidi tm pnulnu jrpu konutke mnusyulu bylu-velludunu. yehova, ni karymulu enneni vidhmuluga nunnvi! jnanmucet nivu vatnni-tini nirmicitivi nivu klugesinatitilo bhumii nidiyunnadi. adigo visalmen mhasmudrmu adulo lekkleni jlcrmulu danilo cinnvi ped-dvi jivrasulunnvi. adulo odlu nducucunnvi danilo atladutku nivu nirmicin mkrmu lun-nvi. tgin kalman nivu vatiki aharmiced-vni ivnniyyu ni dyorku knipettucunnvi nivu vatiki pettundi avi kurcukonunu nivu gup-pili vippga avi mcivatini tini trpti prebdunu. nivu mukhmu mrugucesikonga avi kltpdunu nivu vati upiri tisiveyunnppudu avi pranmulu vidici mti palgunu. nivu ni upiri viduvga avi srjipbdunu atlu nivu bhutlmunu nutnprcu-

cunnavu. yehova mhim nitymudunugak. yehova tn kriylnu cuci andicunu gak. ayn bhumini cudga adi vnkunu ayn prvtmulnu muttga avi pograjunu na jivitkalmtyu nenu yehovaku kirtluln padednu nenunt kalmu na devuni kirticednu. aynnugurcin na dhyannu anyku ipuga nudunugak nenu yehovaydu stosicednu. papulu bhumimid-nudi lymguduru gak bhkthihinulu ik nudkpo-duru gak na pranma, yehovanu snnuticumu yehovanu stuticudi.

105

yehovaku krtjntastutulu cellicudi ayn nam-munu prktn ceyudi jnmullo ayn karymulnu tellyceyudi. aynnugurci padudi aynnu kirticudi ayn ascry karymulnnitinigurci sbhasn ceyudi ayn prisuddh nammunubtti atisyicudi. yehovanu vedkuvaru hrdymdu sto sicudurugak. yehovanu vedkudi ayn blmunu vedkudi ayn snnidhini nitymu vedkudi ayn dasuden abrahamu vsstulara ayn yerprcukonin yakobu sttivarlara ayn cesin ascry karymulnu jnapkmu cesi konudi ayn cesin suck kriylnu aynnoti tirpu lnu jnapk-mucesikonudi ayn mn devuden yehova ayn tirpulu bhumiydt jrugcunnvi. tanu selvicin matnu veyi trmulvrku abrahamuto tanu cesin nibdhnnu issakuto tanu cesin prmanmunu nitymu ayn jnapkmu cesiko-nunu. vari skhy koddiga nudgnu a koddidi a desmdu prdesule yudgnu kolvbdin svasthymuga knanudesmunu mikiccednni ayn selviccenu a mat yakobunku kttiganu israyelunku nity nibdnganu sthirpci yun-nadu. varu jnmundni jnmunkunu ok rajymunudi mriyok rajymunku tirugu ladu cudga nenbhisecicinvarini muttkuddniyu na prvktlku kiduceykuddniyu ayn ajn icci ayn evrinennu variki hisceyniyy ledu ayn variko-rku rajulnu gddicenu. desmumidiki ayn krvu rppicenu jivnadharmen dhanymtyu kottivesenu. varikte muduga ayn yokni ppenu. yosepu dasuduga ammbdenu. varu skellcet atni kallu noppiciri inumu atni pran-munu badhicenu. atdu ceppin sgti nerveru-vrku yehova vakku atni prisodhicudenu. raju vrtmanmu ppi atni vidipicenu. prjl nelinvadu atni vidudlcesenu. istprkarmu atdu tn adhiptul nelutkunu tn peddlku buddhi ceputkunu tn yitiki ymanuniganu tn yavdasimid adhikariganu atni niy mi-cenu. israyelu aiguptuloniki vcenu yakobu hamudesmdu prdesiga nudenu. ayn tn prj-lku bhu stanvrddhi klug jesenu tn virod-hulkte variki adhkblmu dycesenu. vari prjlnu pgjeyuntlunu tn sevkulyedl kuyuktiga nd-cuntlunu ayn vari hrdymalnu trippenu. ayn tn sevkuden mosenu tanu erprcukonin ahro-nunu ppenu. varu aiguptiyl mdhyu ayn suck kriylnu hamudesmulu mhtkarymulnu jrigiciri ayn adhkarmu ppi cikti kmmjesenu

varu ayn matnu ediripledu. ayn vari jl-mulnu rktmuga marcenu vari ceplnu cpenu. vari desmulo kpplu nidenu avi vari rajul gdulloniki vcenu. ayn ajn iyyga joriglu puttenu vari pratmulnnitiloniki domlu vcenu. ayn varimid vdgdl van kuripicenu. vari desmulo agnijvallu putticenu. vari drak-stigelnu vari ajurpu cetluln pd gottenu vari pratmulydli vrksmulnu virugkottenu. ayn ajn iyyga pedd midtlunu lekkeni cidpurugu-lunu vcenu. avi varidespu kurcetlntitini vari bhumi ptluln tinivesenu. vari desmdli smst jyesthulnu vari prthmstanmunu ayn ht-mucesenu. akkdndi tn jnulu ved bgar-multo ayn rppicenu vari gotrmullo nist-tuvcet tottrillu vadokk dennu lekpoeyenu. varivln aiguptiyluku bhymu puttenu varu bylulnellinppudu aiguptiylu stosisiri variki catuga nudutke ayn meghmunu klpicenu ra-tri velugiccutke agnini klugjesenu. varu mnvi ceyga ayn purellnu rppicenu. akas-mulonudi aharmonicci varini trpti prcenu. bdnu cilga nillu ubiki vcenu edarullo avi yerule parenu. elynga ayn tn prisuddh vagdanmunu tnsevkuden abrahamunu jnap-kmu cesikoni ayn tn prjlnu stosmutonu tanu erprcukoninvarini utsahdhvntonu velu pliki rppicenu. varu tn kttidlnu gekonuntlunu tn dhrmsastrvidhulnu acricuntlunu anyjnl-bhumulnu ayn varikppigicenu jnmul kstarjit-munu varu svadhinprcukoniri.yehovanu stu-ticudi.

106

yehovanu stuticudi yehova dyaludu anyku krtjntastutulu cellicudi ayn krp nity-mudunu. yehova prakrmkarymulnu evdu vrnip gldu? ayn kirti yttni evdu prk-tipgldu? nyaymu nnusricuvaru ellvell niti nnusrici nducukonuvuru dhnyulu. yehova, nivu erprcukoninvari ksemmu nenu cucucu ni jnulklu klugu stosmunubtti nenu sto sicucu ni svasthymenvarito kudi koniyaduntlu ni prjlydu nikunn dycoppun nnu jnapk munku teccukonumu naku drsnmicci nnu rksipumu. ma pitrulvlene mhemu papmu cesitiviu dosmulu kttukoni bhkthihinulme-tiviu aiguptulo ma pitrulu ni adbhutmulnu grhipk yudiri ni krpabahulyumunu jnap-kmunku teccukonk yudiri smudrmunodd errsmudrmunodd varu tirugu batu cesiri. ayinnu tn mha prakrmunu prssidhi ceyu tke ayn tn nammunubtti varini rksicenu. ayn errsmudrmunu gddipga adi aripoyenu medanmumid nducuntlu varini agadhjlm-llo ndipicenu. vari pgvari cetilonudi varini rksicenu struvul cetilonudi varini vimoci-cenu. nillu vari struvulnu mucivesenu varilo okkdennu migiliyudledu. appudu varu ayn matlu nmimri ayn kirti ganmu cesiri. ayinnu varu ayn karymulnu vetne mrci poyiri ayn alocnkorku knipettukonkpoyiri. arnymulo

varu bhuga asiciri edarilo devuni sodhiciri varu korindi ayn varikiccenu ayinnu vari pranmulku ayn ksint klug jesenu. varu tm ddu palemulo moseydu yehovaku prtisthituden ahronundunu asuypdiri. bhumu nervidici datanunu migenu adi abiramu gupunu kppivesenu. vari sghmulo agni rgilenu dani mt bhkthihulnu kalcivesenu. horebulo varu dudnu ceyicukoniri. potposin vighrmunku nmskarmu cesiri tm mhimaspdmunu gddimeyu eddu rupmu nku marciri. aiguptulo gopp karymulnu hamudesmulo ascrykarymulnu ersmudrmnodd bhymu putticu kriylnu cesin tm rkskuden devuni mrcipoyiri. appudu aynnenu varini nsipjesednnenu. ayite ayn varini nsipjeykuduntlu ayn kopmu cllarcutke ayn erpcukonin mose ayn snnidhini nilici addupdenu varu rymnen desmunu nirakriciri ayn mat nmmkpoyiri yehova mat alkipp varu tm gudarmulo snugukoniri. appudu arnymulo varini kulceyutkunu anyjnullo vari stanmunu kulcutkunu desmulo varini cedrgottutkunuaayn varimid ceyyi yettenu. mriyu varu bylpeyorunu httukoni, cccin variki arpacin blimasmunu bhujiciri. varu tm kriylcet aynku kopmu putticga varilo tegulu regenu. phinehasu leci priharmuceyga a tegulu agipoyenu. nitymu trmulnnitnu atniki a pni nitiga ec bdenu. meriba jlmulyodd varu aynku kopmu putticiri kavun vari mulmuga moseku badh kligenu. etlnga varu atni atmmid tirugubatu ceyga atdu tn pedvulto kanimat plikenu. yehova variki ajnapicintlu varu anyjnulnu nasnmu ceykpoyiri. anyjnulto shvasmu cesi vari kriylu nercukoniri. vari vighrmulku pujcesiri avi variki uri ayenu. mriyu varu tm kumarulnu tm kumartelnu dyymulku bliga arpici. nirpradh rktmu, anga tm kumarul rktmu tm kumartel rktmu olikiciri knanudespuvari bommlku varini bliga arpici a rktmuvln desmu apvitrmayenu tm kriylvln varu apvitruveri tm ndvdilo vybhicircinvareri. kavun yehova kopmu ayn prjlmid rgulukonenu ayn tnsvasthyndu ashydpdenu. ayn varini anyjnulcetiki appgicenu vari pgvaru varini elucudiri. vari struvulu varini badhpettiri varu struvulceti krtd anpbdiri. anek pryaymulu ayn varini vidipicenu ayinnu varu tm alocnnu anusrici tirugu batu ceyucuvcciri. tm dosmucet hindsnodiri. ayinnu varirodnmu tngu vinbga variki kligin srmmu ayn cucenu. varini tlcukoni ayn tn nibdhnnu jnapkmu cesikonenu tn krpabahulymunubtti varini krunicenu. varini cergonipoyin varikidriki variyedl knikrmu putticenu. yehova madeva, mmmunu rksipumu memu ni prisuddhnammunku krtjntastutulu celli-cuntlunu ninnustuticucu memtisyciuntlunu anyjnulonudi mmmunu poguceyumu. israyeliyul devuden yehova yugmu lnnitnu

stutinodunu gak prjldruamen adurugak. yehovanustuticudi.

107

yehova dyaludu aynku krtjnta stutulu celli-cudi ayn krp nitymudunu. yehova vimocicinaru a mat plukuduru gak virodhul cetilonudi ayn vimocicinarunu turpunudi pdmtinudi uttrmunudi dksinmu nudiyu nanadesmulnudiyu ayn pogucesinarunu amat plukudurugak. varu arnymdli yedaritrovnu tiruguladu cudiri. nivas purmediyu variki dorukkpoeyenu. akli dpulcet vari pranmu varilo sommsillenu. varu kstkalmdu yehovaku morrpettiri ayn vari apdillonudi varini vidipicenu varok nivas purmu ceruntlu ckknitrovnu ayn varini ndipicenu. ayn krpnubttiyu nrulku ayn ceyu ascry karymulnubttiyu varu yehovaku krtjntastutulu celli-cuduru gak elynga asgl pranmunu ayn trptiprci yunnadu. akli goninvari pranmunu meluto nipi yunnadu. devuni ajnlku lobdk mhonntuni tirmanmunu trnikricindun badh cetnu inup ktletnu bdhip bdivare ciktilonu mrnadhkarmulonu nivasmuceyuvvari hrdymunu ayn ayas-mucet krugesenu. varu kuliyudga shayudu lekpoyenu. kstkalmdu varu yehovaku morrpettiri ayn vari apdillo nudi varini vidipicenu vari ktlnu tepivesi ciktilonudiyu mrnadhkarmulo nudiyu varini rppicenu. ayn krpnubttiyu nrulku ayn ceyu ascrykarymulnu bttiyu varu yehovaku krtjntastutulu celli-cuduru gak. elynga ayn yittdi tlpulnu pgulgotti yunnadu inupgdiylnu viruggottiyunnadu. buddhihinulu tm dustprvrtncetnu tm dosmu cetnu badhteccukoduru. bhojnpdarthmulnniyu vari pranmunku ashy mgunu varu mrndvarmulnu smipicuduru. kstkalmdu varu yehovaku morrpettiri ayn vari apdillonudi varini vidipicenu. ayn tn vakkunu ppi varini bagucesenu ayn varu pdin gutlonudi varini vidipi cenu. ayn krpnubttiyu nrulku aynceyuascry karymulnubttiyu varu yehovaku krtjntastutulu celli-cuduru gak. varu krtjntarpnlu celli-cudurugak utsadhdhvnito ayn karymulnu prkticudurugak. odlekki smudrpryanmu ceyuvaru mhajlmulmid scricucu vyaparmuceyu varu yehova karymulnu smudrmulo ayn ceyu adbhutmulnu cuciri. ayn selviyyga tupanu put-tenu adi dani trgmulnu pekettenu varu akas-muvrku ekkucu agadhmunku digucu nudiri srmet vari pranmu krigipoyenu. mttulen-varivle varu muduku venukka dorlucu itu atu tulucudiri varu etutocud yudiri. srmmu tallek varu yehovaku morrpettiri ayn vari apdillonudi varini vidipicenu. ayn tupa-nunu apiveyga dani trgmulu angipoyenu. avi nimmlemvni varu stosiciri varu korin revunku ayn varini ndipicenu. ayn krpnubttiyu nrulku aynceyu ascry karymul-

nubttiyuvaru yehovaku krtjntastutulu cellicuduru gak. jnsmajmulo varaynnu gh-nprcudurugak peddl sbhlo aynnu kirticuduru gak desnivasul cedutnmunubtti ayn ndulnu adviganu niti bugglunu edin nel-ganu sttuvgl bhumini cvitiprrganu marcenu. arnymunu nitimduguganu edin nelnu niti utl cotuganu ayn marci varu acct ni-vaspurmu erpcukonuntlunu polmulo vittn-mulu clli drakstotlu nati vativiln ssyphlsm-rddhi poduntlunu ayn aklikoninvarini acct kapurmucenu mriyu ayn varini asirvdi-pga varu adhik muga stanabhivrrddhi nodiri ayn vari psuvulnu tggiponiyyledu varu bad-hvlunu ibbdivlunu dukhmuvlunu tggipoy-inppudu rajulnu trnikricucu trovleni yedar-ilo varini tirugulad jeyu vadu. atti dridrul badhnu pogotti varini levnettenu vani vs-munu mdvle vrddhicesenu. ytharthv-tulu dani cuci stosicuduru mosgadrdrunu maunmuga nuduru. buddhimtudenvadu i visymulnu alocicunu yehova krpatisymulnu jnulu tl poyu durugak.

108

deva, na hrdymu nibbrmuga nunndi nenu paducu stutiganu cesednu na atm pa-ducu ganmuceyunu. svrmdlma sitara, melukonudi nenu vekuvne lecednu jnul-mdhy niku krtjntastutulu cellicednu. pr-jllo ninnu kirticednu yehova, ni krp akas-mukte ettyindi ni styumu meghmult ettuga-nunndi. deva, akasmukte atyunntudvuga ninnu knuprcukonumu. ni prbhavmu srvb-humimid knbdnimmu ni priyulu vimoci-pbduntlun ni kudicetito nnnu rksici naku ut-trmimmu. tn prisuddht todni devudu mat yicciyunnadu nenu prhrsicednu sekemunu pcipettednu sukkotu loynu kolipicednu. gi-ladu nadi mnse nadi svrhmulu naku sirstranmu yuda na raj ddmu. moyabu nenu kallu kdgukonu plemu edomumidiki na ceppuvisiriveyudunu philistynubtti jy-otsvmu cesiynnannu. kotgl pttnmuloniki nnnu evdu todukoni povunu? edomu-loniki nnnevdu ndipicunu? deva, nivu mm-munu vidnadi yunnavugda? deva, ma senl-tokud nivu byluderu mani yunnavugda? mnusyul shaymu vyrthmu. struvulnu jyi-cutku nivu maku shaymu dyceyumu devuni-vln memu surkarymulu jrigicedmu ma stru-vulnu angdrokkuvadu ayne.

109

na stutiki karnbhutudvgu deva, maun-muga udkumu nnnu cerplenni bhktihin-ulu tm noru kptmugl tm noru terciyun-naru varu namid abddhmulu ceppukonu-cunnaru. nnnu cuttukoni na mid dvespu matladu cunnaru nirmittmuga nato po-

raducunnaru nenu cupin premku prtiga varu namid pg pttiyunnaru ayite nenu mank prarthnceyucunnaru. nenu cesin melunku prtiga kidu ceyucunnaru. nenu cupin premku prtiga namid dves mucucun-naru. vanimid bhktihinuni adhikariga nu-cumu apvadi vani kudiprkknu nilucunu gak. vadu vimrsloniki tebdunppudu dosiyini tirpu nodunu gak vani prarthn papmgunugak vani jivitdinmulu koddivgunu gak vani udyog-munu verokdu tisikonunu gak. vani bid-dlu tdrilenivarvuduru gak vani bhary vid-hvralgunu gak vani biddlu desdrimmrule bhiksmettuduru gak padupdin tm yidllu durmuga jivnu vedkuduru gak vani asti atyu appulvaru akrmicu koduru gak vani kstarjtmunu prulu docukodurugak vaniki krp cupuvaru lekpoduru gak tdrilenivani biddlku dycupuvuru udk poduru gak vani vsmu nirmulmu ceybdunu gak vccutrmundu vari peru masipovunu gak vani pitruldosmu yehova jnapkmulonucu konunu gak vani tlli papmu tudupupettbdk yudunu gak ayn vari jnapkmunu bhumimidnudi kotti veyuntlu a papmulu nitymu yehova snnidhini knbdu cudunugak. elynga krp cupvlennmat mrci srnmodinvanini dridrui nligin hrdymu glvanini cplvleni vadu atni trimenu. spi-cut vaniki priti gnuk adi vanimidiki vcci yunndi. divenydu vanikistmu ledu gnuk adi vaniki durmayenu. tanu pebtt vesiko-nuntlu vadu sapmu dhricenu adi nillvle vani kdupulo cocciyunndi telmuve vani yemukllo ceriyyunndi tanu kppukonu vstrmuvlenu tanu nitymu kttukonu ndiktuvlenu adi vanini vdlkudunu gak. na virodhulku na pran-munku virodhmuga mat laduvariki ide yeho-vavl nklugu prikarmu. yehova prbhua, ni nammunubtti naku shaymu ceyumu ni krp uttmendi gnuk nnnu vidipipumu. nenu dindridrudnu na hrdymu nalo gucc bdiyun-ndi. sagipoyin nidvle nenu ksiniciyun-nanu midtlnu pardoluntlu nnnu pardoluduru upvasmucet na mokallu blhinmayenu na srirmu pusti tggici kkipoyenu. vari nidllu nenu aspdudnetini varu nnnu cuci tm tllu ucedru yehova nadeva, yidi nicet jrigind-niyu yehovaven nive dini cesitivniyu variki teliyu ntlu naku shaymu ceyumu ni krp-nubtti nnnu rksipumu. varu spicucun-naru gani nivu divicuduvu varu leci av-manmu podedru gani ni sevkudu stosi-cunu. na virodhulu avmanmu dhricuko-duru gak tm siggune niluvutgivle kppuko-duru gak na notito nenu yehovaku krtjntastutulu meduga cellicednu anekul mdhy-nu nenaynnu stuticednu. dridrui prannunu vimrsku loprcuvari ceti lonudi atni rksicut ke yehova atni kudiprkknu nilucucunnadu.

prbhuvu na prbhuvuto selviccinvakku nenu ni struvulnu ni padmulku pithmuga ceyuvrku na kudi parsvmun kurcudumu. yehova ni pripalnddmunu siyonulonudi sagjeyucunnadu ni struvulmdhynu nivu pripaln ceyumu. yuddhsnnahdinmun ni prjlu istpurvkmuga vcedru. ni řvnsthullo sresthulu prisuddhalkrtulemcu vle arunodygrbhmulonudi niyoddakuvcedru melkisedeku krmu coppun nivu nitrnu yajkudveyuduvni yehova prmanmu cesiunnadu, ayn mat tppnivad. prbhuvu ni kudiparsvm-dudi tn kopdinmun rajulnu nluggottunu. anyjnulku ayn tirpu tircunu desmu svmulto nidiyudunu visaltesmumidi prdhanuni ayn nluggottunu. margmun eti nillu panmucesi ayn tl yettunu.

yehovanu stuticudi. ytharthvtul sbhlonu smajmulonu purn hrđymuto nenu yehovaku krtjnta stutulu cellicednu. yehova kriylu goppvi vatiydu istmuglvardru vatini vicaricu duru. ayn karymu mhima prbhavmulglđi ayn niti nitymu nilukdga nudunu. ayn tn ascrykarymulku jnapkarthsucunu niymiciunnadu. yehova dyadaksinyurnudu tnydu bhybhktuluglviriki ayn ahamicci yunnadu ayn nitymu tn nibdhn jnapkmu cesikonunu. ayn tn prjlu anyjnul svasthyumu appgici yunnadu tn kriyl mhatmymunu variki velldicesi yunnadu. ayn cetikarymulu stymenvi nyaymenvi ayn sasnmulnniyu nmmkmenvi. avi sasvnmuga sthapiqbdiyunvni stymutonu ytharthttonu avi ceybdi yunnvi. ayn tn prjlu vimocnmu klugjeyuvadu tn nibdhn ayn nitymuga ud nirnyicu vadu. ayn nammu prisuddhmendi pujipdgindi. yehovayđli bhyu jnanmunku mulmu ayn sasnmul nnusricuvardru mci vive kmu glvaru. anyku nitymu stotrmu klugucunndi.

yehovanu stuticudi yehovaydu bhybhktuluglvadu ayn ajlnubtti adhikmuga andicuvadu dhnnyudu. vani stivaru bhumimid blvtulguduru ytharthvtul vspvaru divipbduduru klimiyu spdyu vani yit nudunu vani niti nitymu nilucunu. ytharthvtulku ciktilo velugu puttunu varu ktaksmmu vatslytyu nitiyuglvadu. dyalulunu appiccuvarunu bhagyvtulu nyayvimslo vari vyajyemu gelucunu attivaru eppudunu kdlibdru nitimtul nitymu jnapkmulo nuduru. vani hrđymu yehovanu asryici sthir muga nudunu vadu durvartku jđiydu. vani mnssu sthirmuganudunu tn struvul visymen tn korik

nervu vrku vadu bhyppdu. vadu datrtvnu klgi bidlikcunu vani niti nitymu nilucunu vani kommu ghnt nodi heccipbdunu. bhktihinulu dani cuci citpduduru varu pdlukorukucu ksinici povuduru bhktihinul as bhgmepovunu.

yehovanu stuticudi yehova sevkulara, aynnu stuticudi. yehova nammunu stuticudi. idi modlukoni yellkalma yehova nammu snnutipbdunugak. suryodymu modlukoni suryastmym vrku yehova nammu stuti noddgindi. yehova anyjnulđriyedut mhnntudu ayn mhim akas visalmmu vyapici yunndi unntmdu asinudeyunn mn devuden yehovanu poliunnvadevdu? ayn bhumyakasmulnu vgicudnnugrhicu cunnadu. prdhanulto tn prjl prdhanulto varini kurcudbetutke ayn nelnudi drđrulu levnettuvadu pet kuppmidnudi bidlnu pekettuvadu ayn stulenidanini illaluganu kumall stosmugl tliganu ceyunu. yehovanu stuticudi.

aiguptulonudi israyelu anybhasgl jnullonudi yakobu bylu vellinppudu yuda anyku prisudhsthlmayenu israyelu anyku rajmayenu. smudrmu danini cuci paripoyenu yordanu ndi venukku mllenu. kodlu pottellvlenu guttlu gorrpilllvlenu gtulu vesenu. smudrma, nivu paripovutku nikemi ttsthici ndi? yordanu, nivu venukku mllutku nikemi ttsthici ndi? kodlara, miru pottellvlenu guttlara, miru gorrpilllvlenu gtulu veyu tku mikemi sbhvicindi? bhumi, prbhuvu snnidhini yakobu devuni snni dhini vnkumu ayn bdnu nitimduguganu cekumuki ratibdu niti utluganu ceyu vadu.

maku kadu, yehova maku kadu ni krpasty-mulnubtti ni nammunke mhim klgunugak vari devudedi ani anyjnuleduku cep-pukoduru? ma devudu akasmdunnadu tn kicchvccintluga smstmmu ayn ceyu cunnadu vari vigrhmulu vedi bgaruvi avi mnusyul cetipnulu vatiki norudiyu plukvu knnludiyu cudvu cevuludiyu vinvu mukkuludiyu vascudvu cetuludiyu muttukonyu padmuludiyu nduvvu gotukto matladvu. vatini ceyuvarunu vatiydu nmimkyucu vardrunu vatitvivare yunnaru. israyeliyulara, yehovanu nmmukonudi. ayn variki shaymu variki kedemu ahronu vssthulara, yehovanu nmmukonudi. ayn variki shaymu variki kedemu yehovaydu bhybhktuluglvarlara yehovaydu nmimk

yucudi ayn variki shaymu variki kedemu. yehova mmmunu mrcipoledu ayn mmmu nasirvdcunu ayn israyeliyl nasirvdcunu ahronu vssthlunasirvdcunu pinnlnemi peddlnemi tnydu bhybhtulu gl varini yehova asirvdcunu. yehova mimmunu mi pillnu vrddhipodicunu. bhumyakasmulnu srjicin yehovacet miru asirvdpbdinvaru. akasmulu yehovavsmu bhumini ayn nrul kicciyunnadu. mrtulunu maunsthililoniki digipovavarunu yehovanu stutipru memete idi modlukoni nitymu yehovanu stuticedmu yehovanu stuticudi.

116

yehova na mornu na vinnpmulnu alkici yunnadu. kaga nenaynnu premicucunnanu. ayn naku ceviyoggenu kavun na jivitkalmtyu nenaynku mrr pettudunu mrrbhdmlu nnnu cuttukoni yudenu patalpu vednlu nnnu ptutukoni yudenu srmyu dukhmunu naku kligenu. appuduyehova, dycesi na pranmnu vidippiumni yehova nammunubtti nenu mrrpettitini. yehova dyaludu nitimtu mn devudu vatslytglvadu. yehova sadhuvulnu kapaduvadu. nenu krugiyudga ayn nnnu rkscenu. na pranma, yehova niku ksemmu vistrip jesiyunnadu. tirigi ni visratilo prvesipumu. mrrmunudi na pranmunu knnillu viduvkud na knnulu jaripdkud napadmulnu nivu tppiciyunnavu. sjivulunn desmullo yehova snnidhini nenu kalmu gdupudunu. nenu alagu matladi nmimk yucitini. nenu migul badhpdivadnu. nenu todrpdinvadne e mnsuyudunu nmmgdinvadu kadnu kotini. yehova naku cesin upkarmulnnitiki nenaynkemi cellicudunu? rk-snpatru cet puccukoni yehova nammun prarthn cesednu. yehovaku na mrokkubllu cellicednu. ayn prjldri yedutne cellicednu yehova bhktul mrrmu ayn drstiki viluv gldi yehova, nenu nijmuga ni sevkudnu, ni sevkudnu ni sevkurali kumarudneyunnanu nivu naktlu vippiyunnavu. nenu niku krtjntarpu nrpcednu, yehova nammun prarthncesednu ayn prjldriyedutnu yehova mdirpu avrmullonu yerusalem, ni mdhyu nenu yehovaku na mrokkubllu cellicednu. yehovanu stuticudi.

117

yehova krp mnyedl heccuganunndi..... ayn visvasyt nirtmru nilucunu. kabtti smst anyjnulara, yehovanu stuti cudi srjvnmulara, aynnu koniyadudi yehovanu stuticudi.

118

yehova dyaludu ayn krp nirtmru..... nilucunu aynku krtjntastutulu cellicudi ayn

krp nirtmru nilucunni israyeliyulu aduru gak. ayn krp nirtmru nilucunni ahronu vssthulu aduru gak. ayn krp nirtmru nilucunni yehova ydu bhybhtuluglvaru aduru gak. irukundidi nenu yehovaku mrrpettitini visalsthlmdu yehova naku uttrmiccenu yehova na pksmun nunnadu nenu bhy pdnunrulu nakemi ceyglru? yehova na pksmuvhici naku shkariye yunnadu na struvulvisy-men na korik nervert cucednu. mnsuyulnu nmmukonutkte yehovanu asryicut melu. rajulnu nmmukonutkte yehovanu asryicut melu. anyjnuldru nnnu cuttukoniynnaru yehova nammunubtti nenu varini nirmulmu cesednu. nludislu varu nnnu cuttukoniynnaru yehova nammunubtti nenu varini nirmulmu cesednu. kdiriglvle namid musiri yunnaru mudlu kalcin mt aripovutlu varunsiici poyiri yehova nammunu btti nenu varini nirmulmu cesednu. nenu pduntlu nivunnnu gttiga tositivi yehova naku shaymu cesenu. yehova na durgmu na ganmu ayn naku rksnadharmayenu. nitimtul gudarmul-lorksnugurcin utsah sunadmu vinbdunu yehova dksinhstmu sahs karymulnu ceyunu. yehova dksinhstmu mhnont mayenu yehova dksinhstmu sahs karymulnu ceyunu. nenu cavnu sjivudne yehova kriylu viv ricednu. yehova nnnu kthinmuga siksicenu gani ayn nnnu mrrnmunku appgiledu. nenu vccuntlu niti gummmulu tiyudi nenu vatilo prvesici yehovaku krtjnta stutulu cellicednu. idi yehova gummmu nitimtu dinilo prvesicedru. nivu naku rksnadharudve naku uttrmicci yunnavu nenu niku krtjntastutulu cellicednu. illu ktuvuru nisedhicin rayi mulku tlayi ayenu. adi yehovavl n kligindi adi mn knnulu ascryu idi yehova erpatu cesin dinmu diniydu mnmu utshici stosicedmu. yehova, dycesi nnnu rkscimu yehova, dycesi abhivrdhdi kligicimu. yehovapert vccuvadu asirvad modunu gak yehova mdirmulonudi mimmu divicu cunnamu. yehovaye devudu, ayn mnku velugu nnu grhiciyunnadu utsv blipsuvunu tralto blipithpu kommuklu ktutudi. nivu na devudv nenu niku krtjntastutulu cellicednu nivu na devudv ninnu gh-nprcednu. yehova dyaludu ayn krp nirtmru nilucunndi aynku krtjntastutulu cellicudi.

119

(aleph) yehova dhmsastrmru nnusrici nirdosmuga nducukonuvuru dhnyulu ayn sasmulnu gekonucu purnhrdymuto aynnu vedkuvaru dhnyulu. varu ayn margmullo nducukonucu e pap mnu ceyru ni ajnlhu jagrttga gekonvlenni nivu maku ajnapiciyunnavu. aha ni kttdlnu gekonutlu na prvrt nsthirpdi yudin net melu. ni ajnlhnnitini nenu lksymu ceyunppudu naku avmanmu klugnerdu. nitigl ni nyayvidhulnu nenu nercukonunppudu ytharthhrdy-

muto niku krtjntastutulu celli cednu. ni
kttdlnu nenu gekodunu nnnu bottiga vid-
nadmumu. (bet) fvnsthulu denicet tm
ndt suddhiprcu koduru? ni vakymunubtti
danini jagrttga cucukonut cetne gda? na
purnhrdymuto ninnu vedkiyunnanu nnnu
ni ajnlhu vidici tirugniyykumu. ni yedut
nenu papmu ceykuduntlu na hrdymulo ni
vakymu ucukoni yunnanu. yehova, nive
stotrmu noddginvadvu ni kttdlnu naku bod-
hicumu. ni not nivu selvicin nyayvidhulni-
tini na pedvulto vivricudunu. srvspdlu
dorikintlu ni sasnmul margmunubtti nenu
stosicu cunnanu. ni ajnlhu nenu dhyani-
cednu ni trovlnu mnicednu. ni kttdl-
nubtti nenu hrsicednu. ni vakymunu nenu
mrvukyudunu. (gimel) ni sevkuoden nenu
brdukuntlu nayedi ni dyarsmu cupumu
ni vakymunubtti nenu nducukonucudunu.
nenu ni dhrmsastrmundu ascrymen sgtu lnu
cucuntlu na knnulu teruvumu. nenu bhu-
mimid prdesine yunnanu ni ajnlhu naku
mruguceykumu. ni nyayvidhulmid naku
edtegni askligiyunndi danicet na pranmu
ksinicucunndi. grvishulnu nivu gddicun-
navu. ni ajnlhu vidici tiruguvaru sapgrstulu.
nenu ni sasnmul nnusricucunnanu. namidiki
rakud nidnu tirkarmunu tol gipumu. ad-
hikarulu naku virodhmuga sbhtirci matladu
koduru. ni sevkuodu ni kttdlnu dhyanicu-
cudunu. ni sasnmulu naku stoskrmulu avi
naku alocnkrtleyunnvi. (dalet) na pranmu
mtini httukonucunndi ni vakymucet nnnu
brdikipumu. na cry atyu nenu ceppukonga
nivu naku uttrmicciviti ni kttdlnu naku
bodhipumu ni updesmargmunu naku bodh-
prcumu. ni ascrykarymulnu nenu dhyani-
cednu. vysnmuvln na pranmu nirepoyenu
ni vakymucet nnnu sthirprcumu. kptpu ndt
naku durmu ceyumu ni updesmunu naku
dyceyumu stymargmunu nenu korukoniyun-
nanu ni nyayvidhulnu nenu nayedut pet-
tukoni yunnanu yehova, nenu ni sasnmulnu
httukoni yunnanu nnnu siggupdniyykumu.
na hrdymunu nivu visalprcuppudu nenu
ni ajnlmargmun prugetednu. (he) yehova,
ni kttdlnu anusricutku naku nerpumu. ap-
pudu nenu kdmittuku vatini gekodunu. ni
dhrmsastrmu nnusricutku naku buddhi dy
ceyumu appudu na purnhrdymuto nenu dani
prka rmu nducukodunu. ni ajnl jadnu cuci
nenu andicucunnanu daniydu nnnu ndu-
vjejumu. lobhmuttu kak ni sasnmulttu
na hrd ymu trippumu. vyrtthmenvatini cud-
kud na knnulu trippi veyumu ni margmullo
nducukonutku nnnu brdiki pumu. ni vic-
cin vakymu mnusyullo ni bhymunu put-
ticucunndi ni sevkuniki dani sthirprcumu.
ni nyayvidhulu uttmulu naku bhymu put-
ticucunna na avmanmunu kottiveyumu. ni
updesmulu naku adhik priymulu nitinibtti
nnu brdikipumu. (vav) yehova, ni knikr-
mulu na yoddku ranimmu ni matcoppun

ni rksn ranimmu. appudu nnnu nidicu-
variki nenu uttrmiy glnu elynga nimat nm-
mukoniyunnanu. na notnudi styvakymunu
ematrmunu tisi veykumu ni nyayvidhulmid
na as nilipiyunnanu. nitrnu ni dhrmsas-
trmu nnusricudunu nenu nitymu dani nnus-
ricudunu nenu ni updesmulnu vedkuvadnu
nirbdhmulek nducukodunu siggupdk raju-
lyedut ni sasnmulnugurci nenu matladednu.
ni ajlnubtti nenu hrsicednu avi naku priy-
mulu. naku priymuganunn ni ajlnttu na
cetu lettednu ni kttdlnu nenu dhyanicudunu.
jayin. (jayin) ni sevkuniki dyceybdin mat
jnapkmu cesi konumu danivln nivu naku
niriksn putticiyunnavu. ni vakymu nnnu
brdikici yunndi na badhlo ide naku nem-
mdi kligicucunndi. grvishulu nnnu migul
aphsiciri ayinnu ni dhrmsastrmunudi nenu
tolgk yunnanu. yehova, purvakmunudi
yudin ni nyay vidhulnu jnapkmu cesikoni
nenu odarpu noditini. ni dhrmsastrmunu
vidici nducucunna bhkthihulnu cudga naku
adhik rosmu puttucunndi yatrikudnen nenu
na bslo patlu padutku ni kttdlu hetuvu-
layenu. yehova, ratrivel ni nammunu smrn
ceyu cunnanu ni dhrmsastrmu nnusrici ndu-
cukonucunnanu ni updesmu nnusrici ndu-
cukonucunnanu ide naku vrmuga dyceyb-
diyunndi. (het)yehova, nive na bhagmu
ni vakymul nnusrici nducukodunni nenu
niscycukoni yunnanu. ktaksmucunni na
purnhrdymuto ninnu btimalukonucunnanu
niviccin matcoppun nnnu krunipumu. na
margmulu nenu prisilncesikotini ni sasn-
multtu mrlukotini. ni ajnlhu anusricutku
nenu jaguecyk tvrpditini. bhkthihulpas-
mulu nnnu cuttukoni yunnnu ni dhrmsas-
trmunu nenu mruvedu nyaymen ni vidhul-
nubtti niku krtjntastutulu cellicutku ardhra-
trivel nenu melkonuvadnu. niydu bhybhk-
tulu glvardirikini ni updesmulnu anusricu-
varikini nenu celi kadnu. (tent) yehova,
bhumi ni krpto nidiyunndi ni kttdlnu naku
bodhipumu. yehova, ni mat coppun ni sevku-
niki nivu melu cesiyunnavu. nenu ni ajlnydu
nmimk yuciyunnanu mci viveen mci jnanmu
naku nerpumu. srmlugk munupu nenu
trov vidicitiini ippudu ni vakymu nnusrici
nducukonu cunnanu. nivu dyaludve melu
ceyucunnavu ni kttdlnu naku bodhipumu.
grvishulu na mid abddhmu klpicuduru
ayite purnhrdymuto nenu ni updes mulnu
anusritunu. vari hrdymu krovvuvle md-
muga unndi nenu ni dhrmsastrmunubtti
andicucunnanu. nenu ni kttdlnu ner-
cukonuntlu srnmodi yudut naku melayenu.
velkoldi vedi bgaru nanmulkte ni viccin
dhrmsastrmu naku melu. (yod) ni ce-
tulu nnnu nirmici naku rupu erpcenu nenu
ni ajnlhu nercukonuntlu naku buddhi dy
ceyumu. ni vakymumid nenu aspettukoni
yunnanu niydu bhybhktulugvaru nnnu cuci
sto situru yehova, ni tirpulu nyaymenvniyu

visvasytglvadve nivu nnnu srmprcitivniyu nenerugudunu. ni sevkuniki niviccinn matcoppun ni krp nnnu adricunu gak. ni dhrmsastrmu naku stoskrmu. nenu brdukuntlu ni krunaktaksmulu naku klugunu gak. nenu ni updesmulnu dhyanicucun-nanu. grvishulu namid abddhmuladinduku varu siggupduduru gak. niydu bhybhktu-luglvarunu ni sasnmulnu teliskonuvarunu na pksmun nuduru gak. nenu siggupd-kuduntlu na hrdymu ni kttdlvisyne nir-dosmgunu gak. (kph) ni rksnkorku na pranmu sommsillucunndi. nenu ni vaky-mumid aspettukoni yunnanu nnnu eppudu adricedvo ani na knnulu niviccinn matko-rku knipetti ksinicu cunnavi nenu pog tgu-lucunn sddevenetini ayinnu ni kttdlnu nenu mrcut ledu. ni sevkuni dinmulu et koddivayenu? nnnu trumuvarik niyu tirpu tircut yeppudu? ni dhrmsastrmu nnusripni grvishulu nnnu cikikicukonutke gutlu trviri. ni ajalnnyu nmmdginvi pgvaru nirmimittmuga nnnu trumucunnaru naku shaymuceyumu. bhumimid nudkud varu nnnu nasnmu ceyutku koceme tp-penu ayite ni updesmulnu nenu viduvkyun-nanu. nivu niymicin sasnmunu nenu anus-ricu ntlu ni krpcet nnnu brdikipumu. lamed. (lamed) yehova, ni vakymu akasmdu nitymu nilkdga nunndi. ni visvasyt trtrmuludunu. nivu bhumini sthapticitivi adi sthirmuganun-ndi smstmu niku sevceyucunnavi kavun ni nirnymucoppun avi netikini sthirpdi yun-nvi ni dhrmsastrmu naku stosmiyinyiedl na srmydu nenu nsiciyudunu. ni updesmuvln nivu nnnu brdikiciviti nenennundu vatini mruvnu. ni updesmulnu nenu vedkucun-nanu nenu nivadne nnnu rksicumu. nnnu shripvlenni bhktihinulu na korku pociyun-naru ayite nenu ni sasnmulnu tlpoyucun-nanu. skl spurntku primiti kldni nenu grhici-yunnanu ni dhrmpodesmu apritimendi. (mem) ni dhrmsastrmu naketo priymuga-nunndi dinnell nenu danini dhyanicucun-nanu. ni ajnlu nitymu naku toduga nunnavi. na struvulu micinn jnanmu avi naku klug jeyucunnavi. ni sasnmulnu nenu dhyanicu-cunnanu kavun na bodhkuldrikte naku vis-esjnanmu kldu. ni updesmulnu nenu lksymu ceyucunnanu kavun vrddhulkte naku vis-esjnanmu kldu. nenu ni vakymu nnusri-cuntlu dustmargmulnnitilonudi na padmulu tol gicukonucunnanu nivu naku bodhici-tivi gnuh ni nyayvidhulndu nenu tolgkyun-nanu. ni vakymulu na jihvku eto md-hurmulu avi na notiki tenekte tipiga nun-nvi. ni updesmuvln naku vivekmu kli-genu tppumargmulnniyu na kshymulayenu. (nun) ni vakymu na padmulku dipmunu na trovku velugune yunndi. ni nyayvid-hulnu nennusricedni nenu prmanmu ce-siyunnanu na mat ner vercudunu. yehova, nenu mikkili srmpducunnanu ni matcoppun

nnu brdikipumu. yehova, na noti sveccha-rpnlmu agik ricumu. ni nyayvidhulnu naku bodhipumu na pranmu ellppudu na arcetilo unndi. ayinnu ni dhrmsastrmunu nenu mru-vnu. nnnu pttukonutke bhktihinulu uriy-oddiri ayinnu ni updesmulndu nenu tolg-i tirugut ledu. ni sasnmulu naku hrdayand-krmulu avi naku nitysvasthymni bhavicu-cunnanu. ni kttdlnu gekonutku na hrdy-munu nenu loprcukoniyunnanu idi tudvrku nilucu nitynirnyu. (sameh) dvimnskulnu nenu dvesicucunnanu ni dhrmsastrmu naku pritikrmu. naku mrugucutu na kedemu nive nenu ni vakymumid aspettukoniyun-nanu. nenu na devuni ajnlu anus-ricednu duskriyulu ceyuvarlara, nayoddnudi tolgudi. nenu brdukuntlu ni matcoppun nnnu adu konumu na as bhgme nenu sig-gunodk yudunu gak. naku rksnkluguntlu nivu nnnu uddhripumu appudu ni kttdlnu nitymu lksymu cesednu. ni kttdlnu mirin varindrini nivu nirakricu duvu vari kptalocn mosme. bhumimidunnn bhktihinulndrini nivu mstuvle lyprcuduvu kavun ni sas-nulu naku istmeyunnvi ni bhymuvln na srirmu vnkucunndi ni nyayvidhulku nenu bhypducunnanu. (ayin) nenu nitinyaymul nnusricucunnanu. nnnu badhicuvarivsmun nnnu vidicipettkumu. melukorku ni sevkuniki putpdmu grvishulu nnnu badhipk yuduru gak. ni rksnkorku nitigl ni matko-rku knipettucu na knnulu ksinicucunnavi. ni krpcoppun ni sevkuniki meluceyumu ni kttdlnu naku bodhipumu nenu ni sevkudnu ni sasnmulnu grhicuntlu naku jnanmu klug jeyumu jnulu ni dhrmsastrmunu nirrthkmu cesiyunnaru yehova tn kriy jrigicutku ide smymu. bgaruktenu aprjiktenu ni ajnlu naku priymuganunnavi. ni updesmulnniyu ytharthmulni nenu vatini mnnicucunnanu abddhmargmulnniyu na kshymulu. (pe) ni sasnmulu ascryumu kavunne nenu va-tini gekonucunnanu. ni vakymulu velldi aguttodne veluguklugunu avi telivilenivariki telivi kligicunu ni ajnlyden ydhik vachcet nenu noru terci ogrucucunnanu. ni nam-munu premicuvarik nivu ceydguntlu nattu tirigi nnnu krunipumu. ni vakymunubtti na ydugulu sthirprcumu e papmnu nnnu elniyykumu. ni updesmulnu nenu anus-ricuntlu mnusyul blatkarmunudi nnnu vi-moci pumu. ni sevkunimid ni mukhkati prkasipjeyumu ni kttdlnu naku bodhipumu. jnulu ni dhrmsastrmu nnusripkpyinduku na knniru erule parucunndi. (sade) yehova, nivu nitimudvu ni nyayvidhulu ytharth-mulu nitinibttiyu purn visvasytubttiyu ni sasnmulu nivu niymiciviti. na virodhulu ni vakymulu mrcipovuduru kavun na askti nnnu bhksicucunndi. ni mat mikkili svc-hemendi adi ni sevkuniki priymendi. nenu alpudnu nirakripbdinvadu ayinnu ni up-desmulnu nenu mruvnu. ni niti sasvtmendi

ni dhrmsastrmu kevlmu stymu. srmyu ved-nyu nnnu pttiyunnvi ayinnu ni ajnl naku stosmu klugjeyu cunnvi ni sasnmulu sasvt-men nitiglv nenu brdukuntlu naku telivi dyceyumu. (khoph) yehova, hrdypurvk-muga nenu morr pettucunnanu ni kttdlnu nenu gekonuntlu naku uttrmimmu. nenu niku morr pettucunnanu ni sasnmulcoppun nenu nducukonuntlu nnnu rksipumu. tell-varkmunupe morrpettitini ni matlmid nenu aspettukoni yunnanu nivicin vakymunu nenu dhyanicutke naknnulu ratrijamulu kak-munupe tercu kodunu. ni krpnubtti na morr alkipumu yehova, ni vakyvidhulnubtti nnnu brdikipumu. duskarymulu ceyuvarunu ni dhrmsastrmunu trosiveyugarunu na yod-dku smipicucunnaru yehova, nivu smipmuga unnavu. ni ajlnniyu stymenvi. ni sasnmulnu nivu nitymuluga sthirpreitvini nenu purvmunudi vativlnne telisikoni yunnanu. (res) nenu ni dhrmsastrmunu mrcuvadnu kanu na srmmu vicarici nnnu vidipipumu na pksmun vyajyemadi nnnu vimocipumu nivicin matcoppun nnnu brdikipumu. bhk-tihinulu ni kttdlnu vedkut ledu gnuk rksn variki durmuga nunnadi. yehova, ni knikr-mulu mitilenivi ni nyayvidhulnubtti nnnu brdikipumu. nnnu trumugarunu na vi-rodhulunu anakulu ayinnu ni nyaysasnmul-nudi nenu tolgk yunnanu. drohulu cuci nenu ashyicukotini nivicin matnu varu lksypettru. yehova, cittgicumu ni up-desmulu naketo pritikrmulu ni krcoppun nnnu brdikipumu ni vaky sarasmu stymu nivu niymicin nyayvidhulniyu nitymu nilu-cunu. (sin) adhikarulu nirmimittmuga nnnu trumuduru ayinnu ni vakybhymu na hrdymdu nilucucunnadi. vistarman dopu-sommu spadicinvanivle nivicin matnubtti nenu stosicucunnanu. abddhmu nakshymu adi naku heymu ni dhrmsastrmu naku pri-tikrmu. ni nyayvidhulnubtti dinmuku edu marulu nenu ninnu stuticu cunnanu. ni dhrmsastrmunu premicuvavari eto nemmdi kldu varu tuli tottrillutku karnmemiyuledu yehova, ni rksnkorku nenu knipettucunnanu ni ajnl nusanrici nducukonucunnanu. nenu ni sasnmulnubtti prvrticucunnanu avi naku ati priymulu, na margmulniyu niyedut nunnvi ni updesmulu ni sasnmulnu nenu anuricu cunnanu. (tau) yehova, na morr ni snnidhiki vccunagak ni matcoppun naku vivekmu nimmu. na vinppmu ni snnidhini cernimmu nivicin matcoppun nnnu vidip-ipumu. nivu ni kttdlnu naku bodhicucun-navu na pedvulu ni stotrmu nuccricunu ni ajlnniyu nyaymulu ni vakymunugurci na naluk padunu. nenu ni updesmulu ko-rukoni yunnanu ni ceyyi naku shaymgunu gak. yehova, ni rksnkorku nenu migul aspu cunnanu ni dhrmsastrmu naku stoskrmu. nivu nnnu brdikipumu nenu ninnu stu-ticednu ni nyayvidhulu naku shaymulgunu

gak tppipoyin gorrvle nenu trovvidici tirig-itini ni sevkuni vedki pttukonumu eduknga nenu ni ajnl nmrucuvadnu kanu.

120

na srmlu nenu yehovaku morrpettitini ayn naku uttrmiccenu. yehova, abddhmadu ped-vulnudi y moskrmen naluknudi y na pran-munu vidipicumu. moskrmen naluka, ayn nikemi ceyunu? itkte adhikmuga nikemi ceyunu? tgedunippulto kudin banmulnu bladhyl vadigl banmulnu nimid veyunu ayyo, nenu mesekulo prdesine yunnanu. kedaru gudarmulyodd kapurmunnanu. klh-priyuniyodd nenu cirkalmu nivsicinavadnu. nenu korundi smadhanne ayinnu mat na not vccintodne varu yuddhmunku sid-dhmguduru.

121

kodltttu na knnu lettucunnanu naku shaymu ekkdnudi vccunu? yehovavlnne naku shaymu klugunu ayn bhmyakasmulnu srjicinvadu. ayn ni padmu tottrillniyydu ninnu kapaduvadu kunukdu. israyelunu kapaduvadu kunukdu nidrpodu yehovaye ninnu kapaduvadu ni kudiprknu yehova niku nidga udunu. pglu ed debbyennu niku tguldu. ratri vennel debbyennu niku tguldu. e apaymunu rakud yehova ninnu kapa dunu ayn ni pranmunu kapadunu idi modlukoni nitrmu ni rapkoklydu yehova ninnu kapadunu

122

yehova mdirmunku velludmni jnulu nato aninppudu nenu stosicitini. yeruslema, ma padmulu ni gummullo nilucucun-nvi yeruslema, baguga kttbdin pttnmuvle nivu kttbdiyunnavu israyeliyulku niympb-din sasnmunu btti yehova nammunku krtjn-tastatulu celli cutke vari gotrmulu yehova gotrmulu akkdiki ekki vellunu. acct nyaymu tirtutke sihasnmulu davidu vsiyul sihasn-mulu sthapiipbdi yunnvi. yeruslemuyokk ksemmukorku prarthn ceyudi yeruslema, ninnu premicuvavu vrddhilluduru. ni prakar-mullo nemmdi klugunu gak. ni ngrullo ksemmudunu gak. na shodrul nimittmunu na shvasal nimi ttmunu niku ksemmu klu-gunu gak ani nendunu. mn devuden yehova mdirmu nimittmu niku melucey pry-tnicednu.

123

akasmdu asinudvenvada, ni ttu na knnu lettucunnanu. dasul knnulu tm yjmanuni

cetittunu dasi knnulu tn yjmanurali cetittunu cucu ntlm mn devuden yehova mnlnu krunicuvrku mn knnulu ayntttu cucucun-nvi. yehova, memu adhik tirkarmu pale-tiviu ahkarul nidyu grvisthul tirkarmunu mamidiki adhikmuga vcciyunnvi. mmmunu krunipumu mmmunu krunipumu.

124

mnusyulu nmimidiki lecinppudu yehova mnku todeyudniyedl vari agrhmu mn-peni rgulukoninppudu yehova mnku todeyudniyedl varu mnlnu pranmutone migivesiyuduru jlmulu mnlnu mucivesi yudunu prvahmu mn pramulmiduga porlipari yudunu prvahmule ghosicu jlmulu mn pramulmiduga porli pariyudunu ani israyeliyulu aduru gak. vari pdiku mnlnu vetga appgipni yehova stutinodunu gak. pksi tppicukonintlu mn pranmu vetkadr urinudi tppicukoni yunndi uri tepbdeni mnmu tppicukoni yunnamu. bhumyakas-mulnu srjicin yehova nammu vlnne mnku shaymu klugucunndi.

125

yehovaydu nmimk yucuvary kdlk nitymu nilucu siyonu kodvlenuduru. yerusalem-cuttu prvtmulunntlu yehova idi modlukoni nitymu tn prjl cuttu udunu. nitimtul papmu ceyutku tm cetulu cap kuduntlu bhktihinul rajddmu nitimtul svasthymu mid nuddu. yehova, mcivariki melu ceyumu ytharthhrdyulku melu ceyumu. tm vktro-vlku tolgipovubarini papmuceyvarito kud yehovakonipovunu israyelumid smadhan-mudunu gak.

126

siyonuku tirigi vccinvarini yehova cerlo nudi rppicinppudu mnmu klkninvarivle nu-timi mn noti nid nvvudenu mn naluk andganmuto nidiyudenu. appudueyehova virikorku goppkarymulu cesenni anyjnulu ceppukoniri. yehova mnkorku goppkary-mulu cesi yunnadu mnmu stosbhritulme-tiviu. dksindesmulo prvahmulu paruntluga yehova, cerpttbdin ma varini rppicumu. kn-nillu viducucu vittuvary stogsanmuto pt kosedru. pdikedu vittnmulu cet ptukoni yedcucupovu vittuvadu stogsanmu ceyucu pnlu mosikonivccunu.

127

yehova illu ktticniyedl dani kttuvari pryasmu vyrrhme. yehova pttmumu kapadniyedl dani kavlikayuvary melukoni

yudutvyrrhme. miruvekuvne leci calratryen truvat pdu konucu kstarjitmen aharmu tin-ucunudut vyrrhme. tn priyulu nidricucudga ayn vari kiccu cunnadu. kumarulu yehova anugrhicu svasthymu grbhphlmulu ayn yiccu bhumanme řvnkalmdu puttin kumarulu blvtuni cetiloni banmulvtivary. varito tn abulpodi nipukoninvadu dhnyudu atti-varu siggupdk gummmulo tm virodhulto vadicuduru.

128

yehovaydu bhybhktulu klige ayn trovlydu nducuvardru dhnyulu. niscymuga nivu ni cetul kstarjitmu nnubhvice dvu nivu dhnyudvu niku melu klugunu. ni logit ni bhary phlicu draksavllivle nudunu ni bhojnpu bllecttu ni pillu oliv mookkivle nuduru. yehovaydu bhybhktulugvadu ilagu asirvdipbdunu. siyonulonodi yehova ninnu asirvdcunu ni jivitkalmtyu yerusalemunku ksemmu klugut cucedvu ni pill pillnu nivu cucedvu. israyelumid smadhanmudunu gak.

129

israyelu itlnunu na řvnkalmu modlukoni pg-varu naku adhik badhlu klugjeyucu vcciri na řvnkalmu modlukoni naku adhik badhlu klugjeyucu vcciri. ayinnu varu nnu jyi-plekpoyiri. dunnuvaru na vipumid dun-niri varu callnu poduguga cesiri. yehova nyayvtudu bhktihinulu kttin trallu ayn tepiyunnadu. siyonu pgvardru siggupdi venukku trippbduduru gak. varu itimid perugu gddivle nuduru gak edugk munupe adi vadipovunu koyuvadu tn guppilinennu pnlu kttuvadu tn odinennu danito nipu kondu. darin povuvaruyehova asirvadmu nimid nudunugak yehova nammnu memu mimmu divicu cunnamu ani ankyuduru.

130

yehova, agadhsthlmullonudi nenu niku mor-rpettucunnnu. prbhuvu, na prarthn alkipumu. ni cavi yoggi na arthdhnvi vinumu. yehova, nivu dosmulnu knipetti cucinyedl prbhuvu, evdu niluvlgdu? ayinnu jnulu niydu bhybhktulu nilupuntlu niy-odd ksmapn dorukunu. yehovakorku nenu knipettukonucunnnu na pranmu aynkorku knipettukonucunndi ayn matmid nenu as-pettukoniyunnnu. kavlivary udmukorku knipettutkte ekkv vga na pranmu pr-bhuvukorku knipettucunndi kavlivary udy-mukorku knipettutkte ekkv vga na pranmu knipettucunndi. israyelu, yehovamid aspet-tukonumu yehovayodd krp dorukunu. ayn-odd spurn vimocn dorukunu. israyeliyul dosmulnnitinudi ayn varini vimocicunu.

yehova, na hrdymu ahkarmu gldi kadu na knnulu midu cucunvi kavu naku adnivatidyennu goppvatidyennu nenu abhyasmu cecisonut ledu. nenu na pranmu nimml prukoniynnannu smudayicukoni yunnannu cnapalu vidicin pill tn tlliyoddnunntlu cnapalu vidicin pillunntlu na pranmu nayodd nunndi. israyelu, idimodlukoni nitymu yehova midne aspettukonumu.

yehova, davidunku kligin badhltnitini atni pksmun jnapkmu cesikonumu. atdu yehovato prmanpurvrkmuga mat yicci yakobuyokk blisthuniki mrokkubdicesenu. etlga yehovaku nenok sthlmu cucuvrku yakobuyokk blisthuniki ok nivassthlmu nenu cucuvrku na vassthanmen gudarmulo nenu brvesipnu nenu prudu mcmumidi kekknu na knnulku nidr raniyyu na knnu replku kunikipatu raniyyennu. adi ephratalonunndni memu vitimi yayru polmullo adi dorikenu. ayn nivassthlmulku podmu rdi ayn padpithmu edut sagilpdudmu rdi. yehova, lemmu ni blsuckmen mdsmuto kud rmmu ni visrati sthlmullo prvesipumu. ni yajkulu nitini vstrmuvle dhricukodurugak ni bhktulu utsahganmu ceyuduru gak. ni sevukden davidu nimittmu ni abhisiktuniki vimukhudve yudkumu. ni grbhphlmunu ni rajymumid nenu niy mitunu. ni kumarulu na nibdhnu gekoninyedl nenu variki bodhicu na sasnmunu varu anus ricinyedl vari kumarulukud ni sihasnmumid nitymu kurcudurni yehova styprmanmu daviduto cesenu ayn mat tppnivadu. yehova siyonunu erprcukoni yunnadu. tnku nivassthlmuga danini korukoni yunnadu. idi nenu korinsthanmu, idi nitymu naku visrm sthanmuga nudunu ikkdne nenu nivsicednu dani aharmunu nenu nidaruluga divicednu daniloni bidlno aharmuto trtpircednu dani yajkulku rksnno vstrmuga dhrip jesednu daniloni bhktulu bigrga andganmu cesednu. akkd davidunku kommu molv jesednu na abhisiktunikorku ne nect ok dipmu siddhprci yunnannu. atni struvulku avmanmunu vstrmuga dhrip jesednu atni kiritmu atnimidne yudi tejrillunu anenu.

shodrolu aikyt kligi nivsicut et melu! et mnohrmu! adi tlmid poybdi ahronu gddmuduga kari atni agil acuvrku digjarin priml telmuvle nudunu siyonu kodlmidiki digi vccu hermonu mcv vle nudunu. asirvadmunu sasvt jivmunu acct nudvlenni yehova selvicii yunnadu.

yehova sevkulara, yehova mdirmulo ratri nilucudubar lara, mirdru yehovanu snnuticudi. prisuddhsthlmuvpu mi cetuletti yehovanu snnu ticudi. bhumiyaasmulnu srjicin yehova siyo nulonudi ninnu asirvadicu na gak.

yehovanu stuticudi yehova nammunu stuticudi yehova sevkulara, yehova mdirmulo mn devuni mdirpu avrnmullo nilucudu varlara, yehovanu stuticudi. yehova dyaludu yehovanu stuticudi ayn nammunu kirticudi adi mnohrmu. yehova tnkorku yakobunu erprcukonenu tnku svkiydhnmuga israyelunu erprcu konenu. yehova goppvadniyu mn prbhuvu smst devltkte goppvadniyu nenerugudunu. akasmdunu bhumiydunu smudrmulduynu mhasmudmulnniti ydunu ayn tnkistmendtyu jrigicuvadu bhudigtmulnudi aviri levjeyuvadu ayne. van kuriyuntlu merupu putticuvadu ayne tn nidhullonudi galini ayn bylurvelljeyunu. aiguptulo mnusyl tolicululnu psuvul toli cululnu ayn htmucesenu. aiguptu, ni mdhynu phroyedutnu atni udyo gstul yedutnu ayne suckkriylnu mhtkarymulnu jrigicenu. anekulen anyjnulnu blisthulen rajulnu ayn htmu cesinvadu. amoriyl rajen ogunu htmucesenu knanu rajymulnnitini paducesenu. ayn vari desmuni svasthy-muganu israyeliyulen tn prjtku svasthy-muganu appgicenu. yehova, ni nammu nitymu nilucunu yehova, ni jnapkarthmen nammu trtmu ludunu. yehova tn prjtku nyaymu tircunu tn sevkulnubtti ayn stapmu nodunu. anyjnul vigrhmulu vedi bgaruvi avi mnusyl cetipnulu. vatiki norudiyu plukvu knnuludiyu cudvu cevuludiyu vinvu vati nolllo upiri lesmen ledu. vatiniceyvarunu vatidy nmimkyucu vardrunu vatito smanulguduru. israyelu vsiyulara, yehovanu snnu ticudi ahronu vsiyulara, yehovanu snnu ticudi levi vsiyulara, yehovanu snnuticudi yehovaydu bhybhktulugvarlara, yeho vanu snnuticudi. yerusalemu nivsicu yehova siyonulonudi snnutipbdunu gak yehovanu stuticudi.

yehova dyaludu ayntu krtjnta stutulu cellidici ayn krp nirtmudunu. devdevuniki krtjntastutulu cellidici ayn krp nirtmudunu. prbhuvul prbhuvunku krtjntastutulu cellidici ayn krp nirtmudunu. ayn okkde mhascrykarymulu ceyuvadu ayn krp nirtmudunu. tn jnanmucet ayn akasmunu klugesenu ayn krp nirtmudunu. ayn bhumini nillmid prcinadu ayn krp nirt-

mudunu. ayn gopp jyotulnu nirmicin-
vadu ayn krp nirtmudunu. pgti nelutku
ayn suryuni cesenu ayn krp nirtmudunu.
ratri nelutku ayn cdruni nkstrmulnu ce-
senu ayn krp nirtmudunu. aiguptdespu
tolicululnu ayn htmu cesenu ayn krp nirtm-
udunu. vari mdhynudi israyeliyulnu ayn
rppi cenu ayn krp nirtmudunu. ceyi caci
tn bahublmucet varini rppicenu ayn krp
nirtmudunu. errsmudrmunu ayn payluga
cilcenu. ayn krp nirtmudunu. ayn is-
rayeliyulnu dani ndum datipo jesenu ayn
krp nirtmudunu. phronu atni senymunu
errsmudrmulo ayn mucivesenu ayn krp nirtm-
udunu. arnymargmun ayn tn prjlnu to-
dukoni vcenu ayn krp nirtmudunu. gopp
rajulnu ayn htmucesenu ayn krp nirtm-
udunu. prsiddhinodin rajulnu ayn ht-
mucesenu ayn krp nirtmudunu. amor-
iyul rajen sihonunu ayn htmu cesenu ayn
krp nirtmudunu. basanu rajen ogunu ayn
htmu cesenu ayn krp nirtmudunu. ayn
vari desmunu mnku svasthymuga app gi-
cenu ayn krp nirtmudunu. tn sevkun-
den israyelunku danini svasthymuga appg-
icenu ayn krp nirtmudunu. mmu dind-
slonunnppudu ayn mnlnu jnap kmu cesiko-
nenu ayn krp nirtmudunu. mn struvul
cetilonudi mnlnu vidipicenu ayn krp nirtm-
udunu. smst jivulkunu ayn ahamriccun-
nadu ayn krp nirtmudunu. akasmdudu
devuniki krtjntastutulu celli cudi ayn krp
nirtmudunu.

137

bbulonnu ndulyodd kurdiciyunnppudu
mmu siyonunu jnapkmu cesikoni yedcu cu-
timi. vatimdhynunn nirvjicetlku mn sitaralu
krti licitiviu. acct mnlnu cergonnvaruok
kirtnapadudi aniri mnlnu badhicinvaru siy-
onu kirtnllo okdanini maku vinipicudi ani
mnlv ullaismu goriri anyul desmulo yehova
kirtnlmu nmmetlu padudumu? yeruslema,
nenu ninnu mrcinyedl na kudiceyi tn
nerpu mrcunu gak. nenu ninnu jnapkmu
cesikonniyedl, na mukhy stosmukte nenu
yeruslemunu heccuga ecniyedl na naluk na
agitiki atukonunu gak. yehova, edomu jnulu
cesindi jnapkmu cesi konumu yeruslemu
paden dinmunu jnapkmunku teccu konumu.
danini nasnmuceyudi smuldhvsmu ceyudi
ani varu catiri gda. padu ceydbovu
bbulonnu kumari, nivu maku cesin kriyl-
nubtti niku prtikarmu ceyuvadu dhnyudu
ni psipilllunu pttukoni varini bdkuvesi kottu
vadu dhnyudu.

138

nenu na purnhrdymuto niku krtjntastu-
tulu cellicucunnanu devtl yedut ninnu kir-

ticednu. ni prisuddhalymuttu nenu nm-
skarmu ceyu cunnanu ni nammttikte niv-
cin vakymunu nivu goppcesiyunnavu. ni kr-
pastymulnubtti ni nammunku krtjnta stu-
tulu nenu cellicednu. nenu morppetin din-
mun nivu naku uttrmiccitivi. na pranmulo
tran puttici nnnu dherypri tivi. yehova,
bhurajuldru nivu selviccin matlu vini niku
krtjntastutulu cellicedru. yehova mha prb-
havgmuglvadni varu yehova margmuhugurci
ganmu cesu dru. yehova mhnontudennu
ayn dinulnu lksypettunu ayn durmunudi
grvisthulnu baguga erugunu. nenu apdllo
cikkubdi yonnunu nivu nnnu brdikicedvu
na struvul kopmunudi nnnu rksicutke nivu
niceyi capedvu ni kudiceyi nnnu rksicunu.
yehova na pksmun karymu sphlmuceyunu.
yehova, ni krp nirtmudunu ni cetikary-
mulnu vidicipettukumu.

139

yehova, nivu nnnu prisodhici telisikoni
yunnavu nenu kurdicut nenu lecut niku
teliyunu naku tlpu puttkmunupe nivu na
mnssu grhicucunnavu. na ndknu na pd-
knu nivu prisln cesiyunnavu, na crylnni-
tini nivu baguga telisikoniyunnavu. yehova,
mat na nalukku rakmunupe adi niku pur-
tiga telisiyunnudi. venuknu mudunu nivu
nnu avriciyunnavu ni ceyi namid uciyun-
navu. itti telivi naku micindi adi agocrmu
adi nakddu. ni atmyoddnudi nenekkdiki
povudunu? ni snnidhinudi nenekkdiki
paripovudunu? nenu akasmunekkinnu nivu
akkdnu unnavu nenu patalmdu pdukoninnu
nivu akkdnu unnavu nenu vekuv rekklu kt-
tukoni smudr digtmullo nivsicinnu akkdnu
ni ceyi nnnu ndipicunu ni kudiceyi nnnu
pttukonunu adharmu nnnu mruguceyunu
naku klugu velugu ratrivle udunu ani nennu
konin yedl ciktiyennu niku cikti karpovunu
ratri pgtivle niku veluguga udunu ciktiyu
velugunu niku ekritiga unnni na atridriy-
mulnu nive klugjesitivi na tlli grbhmdu
nnu nirmicinvadvu nive. nivu nnnu
klugjesin vidhmu cudga bhymunu ascry-
munu naku puttucunnvi adunubtti nenu
niku krtjntastutulu cellicu cunnanu ni kary-
mulu ascrykrmulu. a sgti naku baguga
telisiyunnudi. nenu rshymdu puttinnadu
bhumiyoakk agadhsthlmullo vitcirmuga nir-
mipbdinnadu naku kliginymuklunu niku
mruga yudledu nenu pidmune yudga ni kn-
nulu nnnu cucunu niymipbdin dinmullo ok-
ten kakmunupe na dinmulnniyu ni grth-
mulo likhitmu layenu. deva, ni tlpulu na
ket priymenvi vati mottmet goppdi. va-
tini lekkiced nnukotina avi yisuk ktenu
lekkku ekkuve yunnvi nenu melkotina yiknu
niyoddne yudunu. deva, nivu bhktihin-
ulnu niscymuga shricedvu nrhtkulara, nay-
oddnudi tolqipovudi. varu duralocnto nin-

nugurci plukuduru mospucutke ni nam-munubtti prmanmu ceyuduru. yehova, ninnu dvesicuarini nenunu dvesicu cunnanu gda? ni mid lecuvarini nenu ashyicukonu-cunnanu gda? varyidu naku purndvesmu kldu varini naku struvulnuga bhavicukonu-cunnanu deva, nnnu prisodhici na hrđy-munu telisi konumu nnnu priksici na aloc-nlu telisikonumu nikayaskrmen margmu naydunn demo cudumu nitymargmun nnnu ndipipumu.

140

yehova, dustul cetilonudi nnnu vidi pipumu blatkarmu ceyuvari cetilo pdkud nnnu kapadumu. varu tm hrdymullo apaykrmen yoc nlu ceyuduru varu nitymu yuddhmu rep jucucuduru. pamu nalukvle varu tm naluklu vadi ceyuduru vari pedvulkrid sr-pivismundi. (sela.) yehova, bhkhtihinul cetilopdkud nnnu kapa dumu. blatkarmu ceyuvari cetilonudi nnnu rksi pumu. nenu adugu jaripduntlu ceyutku varu udde sicu-cunnaru. grvisthulu nakorku urini trallnu catuga oddi yunnaru varu trovprkknv vl prciyunnaru. nnnu pttukonutke uccul nog-giyunnaru. (sela.) ayinnu nenu yeho-vato ilagu mnviceyu cunnanu yehova, nive na devudvu na vijnapnlku cevuyoggumu. prbhven yehova na rksndurgmu yuddhd-inmun nivu na tlnu kayuduvu. yehova, bhkhtihinul koriklnu tirkumu varu atisy-ickuduntlu vari alocnnu kon sagipkumu. (sela.) nnnu cuttukonuvaru tlyettinyedl vari pedvul cetu varini mucunu gak knkn-ladu nippulu varimid veybdunu gak varu ti-rigi levkuduntlu agnigudmulo varu kulcb-dudurugak agadh jlmulloniki troybduduru gak kodemuladuvaru bhumimid sthirpd-kudurugak apttu blatkarulnu trimi varini pddroyunu gak. badhipdbuvari pksmun yehova vyajyemadu nniyu dridrulku ayn nyaymu tircunniyu nenerugu dunu. nis-cymuga nitimutlu ni nammunku krtjn tas-tutulu cellicedru ytharthvtulu ni snnidhini nivsicedru.

141

yehova nenu niku morrpettucunnanu nay-oddku tvrpdı rmmu nenu morrpettega na matku cevuyoggumu na prarthn dhupmu-vlenu nenu cetuletut saykal nevedymvlenu ni drstiki agikarmulgunu gak. yehova, na notiki kavliyucumu na pedvul dvarmunku kapu pettumu. papmu ceyuvarito kud nenu durnitikarymullo corbdbkuduntlu na mnssu duskarymunku tirugniiyykumu vari rucigl pdarthmulu nenu tinkyudunu gak. nitimutlu nnnu kottut naku upkarmu varu nnnu gddicut naku telabhisekmu nenu atti

abhisekmunu trosiveykudunu gak. vari dustkriylnu cuciyu nenu tppk prarthnceyu-cunnanu. vari nyayadhiptulu kod petu-midnudi pd droybduduru. kavun jnulu na matlu mdhurmenvni vatini agikricucunnaru. okdu bhumini dunnucu danini pgulgot-tuntlu mayemuklu pataldvarmun cedriyun-nvi. yehova, na prbhva, na knnulu nitttu cucucunnni ni srnujocciyunnanu na pranmu dharpoi kumu. na nimittmu varu oddin vlnudi papmu ceyuvari ucculnudi nnnu tp-pici kapadumu. nenu tppicukoni povucudga bhkhtihinulu tm vllo cikkukoduru gak.

142

nenu elugetti yehovaku morliducunnanu. el-ugetti yehovanu btimalukonucunnanu. bhu vinyumga ayn snnidhini nenu morr pet-tucunnanu naku kligin badh ayn snnid-hini telijeyppukonu cunnanu. nalo na pranmu krugiyunnppudu na margmu niku teliyunu nnnu pttukonutke nenu nduvvlsin trovlo catuga pgvaru urinodducunnaru. na kudiprkknu nidanicu cudumu nneriginvadu okdunu naku lekpoynu asrymediyu naku dorkledu nayedl jalipduvadu okdunu ledu. yehova, niku nenu morrpettucunnanu na asrydurgmu nive sijvulun bhumimid na svasthymu nive ani nennukotini. nenu cala krugiyunnanu na morrku cevi yog-gumu nnnu trumuvuru nakte blisthulu vari cetilo nudi nnnu vidipipumu. nenu ni nammunku krtjntastutulu cellicuntlu cersal-lonudi na pranmunu tppipumu appudu nivu naku mhopkarmu cesiyudut cuci nitimutlu nnnubtti atisydpduduru.

143

yehova, na prarthn alkipumu na vinnpmulku cevi yoggumu ni visvasytubtitiyu ni ni-tinibttiyyu naku uttirmimu. ni sevkunito vyajyemadkumu sijvullo okdunu ni snnidhini nitimtuduga ec bddu. stru-vulu nnnu trumucunnaru varu na pran-munu nel pdgottucunnaru cirkalmukridt cnipoyin varitopatu gadhadhkarmulo nnnu nivsipjeyucunnaru. kavun na atm nalo krugiyunndi nalo na hrđymu vismymod-enu. purvđinmulu jnapkmu cesikonucun-nanu ni kriylniiyu dhyanicucunnanu. nenu ni cetul pni yocicucunnanu ni ttu na ce-tulu capucunnaru edipoyin bhumivle na pranmu nikorku as pducunndi. yehova, na atm ksinicucunndi tvrga naku uttirmimu nenu smadhiloniki diguvarivle kakuduntlu ni mukhmunu naku mruguceykumu nydu nenu nmimk yuciyunnanu udymun ni kr-pavartu naku vinipipumu ni vepu na mnssu ne nettikonucunnanu. nenu nduvvlsin margmu naku telijeyumu. yehova, nenu ni

mrugu joccijunnanu na struvul cetilonudi nnuu vidipipumu nive na devudvu ni citanusaarmuga prvticutku naku nerpumu dygl ni atm smbhumigl prdesmdu nnuu ndipicunu gak. yehova, ni nammunubtti nnuu brdiki pumu ni nitinibtti na pranmuna srmlonudi tppipumu. nenu ni sevkudnu ni krpnubtti na struvulnu shripumu na pranmuna badhprcuarindrini nsiþ jeyumu.

144

naku asrydurgmgu yehova snnutipbdunu gak ayn na cetulku yuddhmunu na vrellku poratmunu nerpuvadeyunnadu. ayn naku krpanidhi na kot na durgmu nnuu tpicuvadu na kedemu ne nasrycuvadu ayn na jnulnu naku lobrcuvadeyunnadu. yehova, nivu nrulnu lksypettutku varu epativaru? nivu varini ennikceyutku mnsyulu epati varu? nrulu vtþi upirini polyunnaru vari dinmulu datipovu nidvle nunnvi. yehova, ni akasmunu vci digi rmmu prvtmulu pog rajuntlu nivu vatini muttumu merupulu meripici varini cedrgottumu ni banmulu vesi varini odgottumu. penudi ni ceyyi caci nnuu tppipumu mha jlmullonudi anyulcetilonudi nnuu vidipipumu. vari noru vtþi matladucunndi vari kudiceyi abddhmuto kudiyunndi. deva, ninnugurci nenok krott kirtn padednu pdittul sitarato ninnu kirticednu. nive rajulku vijymu dyceyuvadu dustul khgdmunudi nivu ni sevkuden davidunu tpicuvadu nnuu tppipumu anyul cetilonudi nnuuvidi pipumu vari noru vtþi matladucunndi vari kudiceyi abddhmuto kudiyunndi. ma kumarulu tm řvn kalmdu edigin mokklvle unnaru ma kumartelu ngrunke cekkin mulkþmulvle unnaru. ma kotlu nipbdi pluvidhmulen drvymulku nidhuluga unuvi ma gorrlu velkoldiganu pdivelkoldiganu ma gddi billlo pilllu veyucunuvi. ma yedlu gopp bruvulu moyglvi ma vidhullo corbdutyennu urukulettut yennu ledu vatilo srnglvari morr vinbdutyennu ledu itti sthitigvaru dhnyulu. yehova tmku devudugagl jnulnu dhnyulu.

145

rajven na deva, ninnu ghnrpcednu. ni nammunu nitymu snnuticednu anudinmu nenu ninnu stuticednu nitymu ni nammunu stuticednu. yehova mhatmymuglvadu ayn adhikstotrmu noddginvadu ayn mhatmymu ghip skymu kanidi ok trmuvaru mryok trmuvariyedut ni kriylu koniyaduduru ni prakrmkriylu telijeyuduru mhonntmen ni prbhavmihmu ni ascry karymulnu nenu dhyancidnu ni bhikrkarymul vikrmmunu mnsyulu vivrice dru nenu ni mhatmymunu vrnicednu. ni mha dyalutvmunu

gurcin kirtini varu prkticedru ni nitinigurci varu ganmu cesedru yehova dyadaksiny-mulu glvadu ayn dirghsatudu krpatisy-muglvadu. yehova adriki upkari ayn knikrmulu ayn smst karymulmid nunnvi. yehova, ni kriylnniyu niku krtjntastutulu cellicucunnni ni bhktulu ninnu snnuticuduru. ayn rajy mhonnt prbhavmunu ayn blmunu nrulku telijeyutke ni bhktulu ni rajyprbhavmunugurci ceppukoduru ni saurymunugurci plukuduru ni rajymu sasvtrajymu ni rajyprpaln trtmulu nilucunu. yehova pdipovuarindrini uddhricuvadu krugipoyin varindrini levnettuvadu srjvivul knnulu nivepu cucucunnni tgin kalmdu nivu variki aharmiccuduvu. nivu ni guppilini vippi prti jivi koriknu trpti precunnavu. yehova tn margmulnnitilo nitiglvadu tn kriylnnitilo krpcupuvadu tnku morrpettuvari kdriki tnku nijmuga morrpettuvari kdriki yehova smipmuga unnadu. tnydu bhybhktuluglvari korik ayn ner vecunu vari morr alkici varini rksicunu. yehova tnnu premicuarindrini kapa dunu ayite bhktihinulndrini ayn nasmmu ceyunu. na noru yehovanu stotrmu ceyunu sriruldu ayn prisuddh nammunu nitymu snnuticuduru gak.

146

yehovanu stuticudi. na pranma, yehovanu stutipumu na jivitkalmtyu nenu yehovanu stutice dnu nenu brtukukalmtyu na devuni kirticednu rajulcetnennu nrulcetnennu rksn klugdu varini nmmukonkudi vari pranmu vedlipovunu varu mtipalgu duru. vari sklp-mulu nade nsicunu. evniki yakobu devudu shayudguno evdu tn devuden yehovamid aspettu konono vadu dhnyudu ayn akasmunu bhumini smudrmunu dani loni sryvanu srjicinvadu ayn enndunu mat tppnivadu. badhprcbduvariki ayn nyaymu tircunu akligoninvariki aharmu dyceyunu yehova bdhipbdinvarini vidudhceyunu. yehova gruddivari knnulu tervjeyuvadu yehova nitimtlu premicuvadu yehova prdesulnu kapaduvadu ayn tdrilenivarini vidhvradrnu adricu vadu bhktihinul margmunu ayn vkrmarmuga ceyunu. yehova nitrnu elunu siyonu, ni devudu trmulnnitnu rajymu ceyunu

147

yehovanu stuticudi. yehovanu stuticudi mn devuniki stotrganmu ceyut mcidi adi mnohrmu stotrmuceyut oppidmu. yehovaye yerusalemnu ktuvadu cedrin israyeliylu poguceyuvadu gude cedrinvarini ayn baguceyuvadu vari gaymulu ktuvadu. nkstrmul skhynu ayn niymi-

ciyunnadu vatiknnitiki perulu pettucunadu. mn prbhuvu goppvadu ayn adhik sktiglvadu ayn jnanmunko mtiledu. yehova dinulnu levnettuvadu bhktihinulnu ayn nelnu kulcunu. krtjntastutulto yehovanu kirticudi. sitarato mn devuni kirticudi. ayn akasmunu meghmulo kppuvadu bhumikorku vrsmu siddhprcuvadu prvtmulmid gddi molipicuvadu psuvulkunu arcucudu pill kakulkunu ayn ahammicuvadu. gurrmul blmundu ayn stosicdu nrpkalisticuvadu ayn andicdu. tnydu bhybhktuluglvariya tñ krpkorku knipettuvaryidu yehova andicuvadeyunnadu. yerusema, yehovanu koniyadumu siyonu, ni devuni koniyadumu. ayn ni gummmul gdiylu blprci yunnadu ni mdhyu ni pillnu asirvdici yunnadu. ni srihddullo smadhanu klugjeyuvadu ayne mci godhumlo ninnu trptiprcuvadu ayne bhumiki ajnnicuvadu ayne ayn vakymu bhu vegmuga prugettunu. gorrboccutti himmu kuripicuvadu ayne buddidvti mci knmulu clluvadu ayne. mukkmukkluga vdgdlu visruvadu ayne. ayn putticu cliki evru niluvglru? ayn ajñ iyya avnniyu krigipovunu ayn tñgali visrjeyga nillu prvhicunu, ayn tñ vakymu yakobunku teliyjesenu tñ kttdlnu tñ nyayvidhulnu israyelunku teliyjesenu. e jnmunku ayn ilagu cesiyudledu ayn nyayvidhulu variki teliykye yun-nvi. yehovanu stuticudi.

148

yehovanu stuticudi. akasvasulara, yehovanu stuticudi unntsthlmul nivasulara, ayñnu stuticudi ayn dutlara, mirdru ayñnu stuticudi ayn senymulara, mirdru ayñnu stuti cudi suryedrulara, ayñnu stuticudi katigl nkstrmulara, mirdru ayñnu stuticudi. prmakasmulara, akasmupenn jlmulara, ayñnu stuticudi. yehova ajñ iyya avi puttenu avi yehova nammunu stuticunu gak ayn vatini nitysthayuvuluga sthirprci yunnadu ayn vatiki kttd niymicenu ediyu dani ntikrmipdu. bhumimidnunn mkrmulara, agadhjlmulara, yehovanu stuticudi agni vdgdlara, himma, aviri, ayn ajñnu nervercu tupanu, prvtmulara, smstmen guttlara, phlvrksmulara, smstmen devdaru vrksmulara, mrgmulara, psuvulara, nelnu praku jivulara, rekklo eguru pksu lara, bhuralara, smst prjlara, bhumimid nunn adhiptulara, smst nyayadhi ptulara, yehovanu stuticudi. řvnulu knylu vrddhulu baluru adrunu yehova nammunu stuticuduru gak ayn nammu mhonntmen nammu ayn prbhavmu bhumyakasmulku pega nundi. ayn tñ prjlku ok srgmunu heccici yunnadu. adi ayn bhktulkdriki ayn cetjerin jñulgu israyeliyulkunu prkhyatikrmuga nundi. yehovanu stuticudi.

149

yehovanu stuticudi yehovaku krott kirtñ padudi bhktulu kudukonu smajmulo aynku stotr gitmu padudi. israyeliyulu tmmunu putticinvaninibtti sto sicuduru gak siyonu jñulu tñ rajunubttiandicuduru gak. natymuto varu ayn nammunu stuticu duru gak tburtonu sitaratonu aynnugurci ganmu ceyuduru gak. yehova tñ prjldu pritiglvadu. ayn dinulnu rksnto alkricunu. bhktulu gñntnodi prhricuduru gak varu stosbhritule tñ pdklmid utsah ganmu ceyuduru gak. varinot devuniki ceybdu utsahstotrmu lun-nvi. anyjnulku prtiddñ ceyutkunu prjñnu siksicutkunu golusulto vari rajulnu inup skellto vari gñnulnu bdhicutkunu vidhipbdin tirpu varimid nduputkunu vari cetilo redculugl khdgmunndi. ayn bhktulkdriki gñnt yide yehovanu stuticudi.

150

yehovanu stuticudi. ayn prisuddhalymundu devuni stuticudi. ayn blmunu prsiddhiceyu akasvisalmdu ayñnu stuticudi. ayñnu stuticudi. ayn prakrm karymulnubtti ayñnu stuticudi. ayn mha prbhavmunubtti ayñnu stuticudi. burdhvnito ayñnu stuticudi. svrmdlmutonu sitaratonu ayñnu stuticudi. tburtonu natymutonu ayñnu stuticudi. ttivadymultonu pillngrovitonu ayñnu stuticudi. mrogu talmulto ayñnu stuticudi. gbhirdhvnigl talmulto ayñnu stuticudi. sklpranulu yehovanu stuticuduru gak yehovanu stuticudi.

davidu kumarudunu israyelu rajunen solo monu sametlu. jnanmmu updesmmu abhysicuttunu vivek sillapmulnu grhicuttunu nitinyay ytharthtl nnsuricitydu buddhi kuslt iccu updesmu nodutkunu jnanmuleni-variki buddhi kligicuttunu řvnulku teliviyu vivecnyu putticutkunu tgin sametlu. jnan-muglvadu vini paditymu vrdhicesikonunu vivekmuglvadu alkici niti sutrmulnu spa dicukonunu. viticet sametlnu bhavsuck visymulnu jnanul matlnu varu ceppin gud-hvakymulnu jnulu grhicuduru. yeho-vaydu bhybhtulu kligiyudut teli viki mulmu murkhulu jnanmmu updesmmu tirsricuduru. na kumaruda, ni tđri up-desmu alkipumu ni tlli ceppu bodhnu tro-siveykumu. avi ni ttku sogsen malikyū na kthmunku harmulune yudunu na ku-maruda, papulu ninnu prrepipga opp-kumu. matokud rmmu mmmu pranmu-tiyutke pociyudmu nirdosiyen yokni pt-tukonutku dagiyudmu patalmu mnusyulnu migiveyuntlu varini jivmutone migiveyudmu smadhiloniki diguvaru migbduntlu varu purn blmutonudga mmmu varini migiveyudu rmmu ani varu ceppunppudu oppkumu. pluvdhimulen mci sottulu mnku dorukunu mn yidlnu dopudusommuto nipukodmu nivu mato palivadve yudumu mnkdrikini sci okkte yudunu ani varu nito ceppuduru. na kumaruda, nivu vari margmun pokumu vari trovlydu nduvkud ni padmu venukku tisikonumu. kidu ceyutke vari pad-mulu prugulettunu nrhty ceyutke varu tvr-pducuduru. pksi cucucudga vl veyut vyrtthu. varu svnasnmunke pociyuduru tmmunu tame ptukonutke dagiyuduru. asapatkuldri gti attide danini svkricu-vari pranmu adi tiyunu. jnanmu vid-hullo kekle veyucunndi stvidhullo biggrga plukucunndi gopp sddigl sthlmullo prktn ceyu cunndi purdvarmullonu pttnmulonu jnanmu prcuricucu telijeyucunndi etlga, jnanmulenivarlara, mirennallu jnanmuleni-varuga udgoruduru? aphaskulara, mirennallu aphasymu ceyucu audituru? buddhi-hinulara, mirennallu jnanmmu ashyicu koduru? na gddipu vini tirugudi alkicudi na atmnu mimid kummricudunu na up-desmmu miku telipednu. nenu piluvga miru vinkpotiri. na ceyicapga evrunu lksypettkpoyiri nenu ceppin bodh yemiyu miru vink trosi vesitiri nenu gddipga lobd-kpotiri. kabtti miku apaymu klugunppudu nenu nvvednu miku bhyu vccunppudu nenu aphasymu cesednu bhyu mimidiki tupanuvle vccunppudu sudigali vccuntlu miku apaymu klugu nppudu miku kstmmu dukhmmu prapticunppudu nenu aphasymu cesednu. appudu varu nnnugurci morrppe-tedrugani nenu prtyuttrmiyykudunu nnnu

srddhga vedkedru gani variki nenu knbd kudunu. jnanmu variki ashmayenu yeho-vaydu bhybhtulu kligiyudut vari kistmu lekpoeyenu. na alocn vinnollkpoyiri na gddipunu varu kevlmu trnikriciri. kabtti varu tm prvrtntu tgin phlmu nnuhb vice-dru tmku vekksmguvrk tm alocnlnu anus ricedru jnanmulenivaru devuni visrjici nasn-mgduduru. buddhihinulu ksemmu kligindni memciri nirmul mguduru. na updesmu ngikricuvadu surksitmuga nivsicunu vadu kidu vccunnn bhyu lek nemmdiga nudunu.

2

na kumaruda, nivu na matl ngikrici na ajnlnu niyodd dacukoninyedl jnan-munku ni ceviyoggi hrdypurvkuga vivecn nbhysicinyedl telivike morrpetteinyedl vivec-nke mnvi cesinyedl vedini vedkintlu dani vedkin yedl dachdin dhnmunu vedkintlu dani vedkinyedl yehovaydu bhybhtulu kligiyudut yettido nivu grhicedvu devunig-urcin vijnanmu niku lbhicunu. yehovaye jnanmiccuvadu teliviyu vivecnyu ayn not-nudi vccunu. ayn ytharthvtulnu vrdhill-jeyunu yuktarmgm tppk nducukonuvaviki ayn kedemuga nunnadu. nyaymu tppipokud ayn knipettunu tn bhtul prvrtanu ayn ka-cunu. appudu niti nyaymulnu ytharthtnu prtī smarmgmunu nivu telisikoduvu. jnanmu ni hrđymun joccunu telivi niku mnohrmuga nudunu buddhi ninnu kapadunu vivecn niku kavli kayunu. adi dustul margmunudyu murkhmuga matladuvari cetilonudyu ninnu rksicunu. attivaru cikti trovlo nduvvleni ytharth margmulnu vidicippettedru kiducey stosicuduru atimurkhul prvrtnydu ullsicud-uru. varu nducukonu trovlu vkrvi varu ku-tilvrtlnulu mriyu adi jarstrinudi mrdvuga matladu prstrinudi ninnu rksi cunu. atti stri tn řvnkalpu priyuni viducundi tn de-vuni nibdhnnu mrcundi. dani yillu mr-tyuvunoddku daritiyuni adi ndcu trovlu pretlyoddku cerunu daniyoddku povuvarilo evrunu tirigi raru jivmarmgmulu variki dkkvu. na matlu vininyedl nivu sjjnul margmdu nducukoduvu nitimutl prvrtnl nnsuricud-uvu. ytharthvtulu desmdu nivsicudunu lop-mulenivaru danilo niliciyuduru. bhktihin-ulu desmulo nudkud nirmulmguduru. vis-vasghatkulu danilonudi perikiveybduduru.

3

na kumaruda, na updesmmu mrvvkumu na ajnlnu hrdypurvkuga gekonumu. avi dirghayuvunu sukhjivmutu gdcu sv tsr-mulnu satini niku klugjeyunu. dynu sty-munu enndunu ninnu vidici poniiy kumu vatini kthbhusnmuga dhricukonumu. ni hrđymnu plkmid vatini vrasikonumu. ap-

pudu devuni drstiydunu manvul drsti ydunu
 nivu dynodi mcivadvni anipicukoduvu. ni
 svbuddhini adharma cesikonk ni purnhrdy-
 muto yehovaydu nmmk mucumu ni prvrtn
 attiydu ayn adhikarmunku oppukonumu ap-
 pudu ayn ni trovlnu sralmu ceyunu. nenu
 jnanini gda ani nivnukonvddu yehovaydu
 bhybhktulugligi cedutnmu vidici pettumu
 appudu ni dehmunu arogymunu ni yemuk-
 lku sttuvu klugunu. ni rabdi attilo prthm-
 phlmunu ni astilo bhagmunu icci yeho-
 vanu ghn prcumu. appudu ni kotlo
 dhanymu smrddhiga nudunu ni ganugul-
 lonudi krott draksarsmu peki porli parunu.
 na kumaruda, yehova siksnu trnikripvddu
 ayn gddipunku visukvddu. tdri tnku
 istuden kumaruni gddicu ritiga yehova
 tanu premicuarini gddicunu. jnanmu
 spadicinvalu dhnyudu vivecn klign rrudu
 dhnyudu. vedi spadicutkte jnanmu spadi-
 cut melu aprji spadicutkte jnanlabhmu
 nodut melu. pgdmulkte adi priymendi
 ni yiststvuvulnniyu danito smanmulu kavu.
 dani kudicetilo dirghayuvunu dani yedm-
 cetilo dhnghtlunu unnni. dani margmulu
 rmyarmulu dani trovlnniyu ksemkr-
 mulu. dani nvlbicuariki adi jivvrksmu
 dani pttukonuvardru dhnyulu. jnanmuvln
 yehova bhumini sthapticenu vivecnvln ayn
 akasvisalmunu sthirprcenu. ayn telivln
 agadhjlmulu prvhicu cunnvi meghmulnudi
 mcubiduvulu kuriyucunnni. na kumaruda,
 lessyen jnanmunu vivecnu bhdmu ce-
 sikonumu vatini ni knnul edutnudi tol-
 giponiyykumu avi niku jivmuganu ni medku
 alkarmuganu udunu appudu ni margmun
 nivu surksitmuga ndicedvu ni padmu ep-
 pudunu tottrilldu. pdukonunppudu nivu
 bhypdvu nivu prudi sukhmuga nidricedvu.
 aksmikmuga bhymu klugunppudu durmar-
 gulku nasnmu vccunppudu nivu bhypdvdu
 yehova niku adharmgunu ni kalu cikkubd-
 kuduntlu ayn ninnu kapa dunu. meluceyut
 ni cetnenppudu dani poddginvariki ceykud
 venuktiyykumu. drvymu niyodd nudga repu
 iccednu poyi rmmni ni poruguvanito an-
 vddu. ni poruguvadu niyodd nirbhymuga
 nivsicu npudu vaniki apkarmu klpipvddu.
 niku hani ceynivanito nirmittmuga jgd
 madvdu. blatkarmu ceyuvani cuci mtr-
 pdkumu vadu ceyu kriylnu ematrmunu cey
 gor vddu kutilvrtundu yehovaku ashyudu
 ytharthvtulku ayn toduga nudunu. bhk-
 tihinu yitimidiki yehova sapmu vccunu
 nitimtu nivassthlmunu ayn asirvdicunu.
 aphaskulnu ayn aphsicunu dinuniyedl ayn
 dy cupunu. jnanulu ghntnu svtrricukoduru.
 buddhihinulu avmanbhritulguduru.

4

kumarulara, tdri yupdesmu vinudi miru
 vivekmunodontlu alkicudi nenu miku

sdupdesmu cesednu na bodhnu tro-
 siveykudi. na tdriki nenu kumaruduga
 nutini na tlli drstiki nenu sukumarudnen
 yek kuma rudneyutini. ayn naku bodhicucu
 nato itlnenu ni hrdymu pttudlto na matlnu
 pttu konnimmu na ajnlhu gekoninyedl
 nivu btrkutuvu. jnanmu spadikukonumu
 buddhi spadicu konumu na notimatlnu mru-
 vkumu. vatinudi tolgiopokumu. jnanmunu
 viduvk yudinyedl adi ninnu kapadunu dani
 premicinyedl adi ninnu rksicunu. jnanmu
 spadikukonutye jnanmunku mukhya smu.
 ni spadn atyu icci buddhi spadicu konumu.
 dani gopp cesinyedl adi ninnu heccicunu.
 dani kaugilicinyedl adi niku ghntnu tec-
 cunu. adi ni tlku admen malik kttunu
 prkasmanmen kiritmunu niku dyceyunu.
 na kumaruda, nivu alkici na matl ngik
 ricinyedl nivu dirghayusmtudvguduvu.
 jnanmargmunu nenu niku bodhiciyunnanu
 ytharthmargmulu ninnu ndipiciyunnanu.
 nivu ndcunppudu ni adugu irukun pddu.
 nivu prugettunppudu ni padmu tottrilldu.
 updesmunu vidicipettk dani gttiga pttu kon-
 umu adi niku jivmu gnuk dani podiyudumu
 bhktihinu trovnu cercumu dustul margmun
 nduvkumu. daniydu prvesipk ttpicukoni
 tirugumu. daninudi tolgi sagipommu.
 attivaru kiduceynidi nidripru edutivarini
 pddroynidi variki nidradu. kudicut dorikin-
 danini varu bhujituru blatkarmucet dorikin
 draksarsmunu tragu duru pttpglguvrku
 vekuv velugu tejrilluntlu nitimtu margmu
 atktku tejrillunu, bhktihinu margmu
 gadhadhkarmymu tamu denimid pdundi
 variki teliydu. na kumaruda, na matlnu
 alkipumu na vakymulku ni cevi yoggumu.
 ni knnul yedutnudi vatini tolgiponiyy kumu
 ni hrdymdu vatini bhdmucesikonumu.
 dorikinvariki avi jivmunu vari srsvirmunku
 arogymunu iccunu. ni hrdymulonudi
 jivdharlu byluderunu kabtti annitike
 mukhyamuga ni hrdymunu bhdmuga
 kapadukonumu murkphu matlu notiki
 raniyykumu pedvulnudi kutilmen matlu
 raniyykumu. ni knnul itu atu cudk sriganu
 ni knurepplu ni mudr sutiganu cudvlenu.
 nivu ndcu margmunu sralmu ceyumu ap-
 pudu ni margmulnni sthirmulgunu. nivu
 kudittukennu edmtttukennu tirugumu
 ni padmunu kidunku durmuga tolgiu
 konumu.

5

na kumaruda, na jnanopdesmu alkipumu
 vivekmugl na bodhku cevi yoggumu appudu
 nivu buddhikligi ndcukoduvu telivinibtti ni
 pedvulu matladunu. jarstri pedvulnudi
 tene karunu dani noti matlu nunektenu
 nunupenvi danivln klugu phlmu musinipdt
 cedu adi redculugl kttiyyt pdunugldi, dani
 ndtlu mrmunku digutku daritiyunu dani

adugulu patalmunku ckkga cerunu adi jiv-margmunu ematrmunu vicaripdu daniki teliykudne dani padmlu itu atu tirugunu. kumarulara, na mat alkipudi nenu ceppu updesmunudi tolgekudi. jarstriyudu chayku pok ni margmu daniki durmaga cesikonumu dani yitivakiti dggrku vellkumu. vel-linyedl prulku ni řvnbmlunu krurulku ni jivitkalmunu iccivetuvu ni astivln prulu trtpitpoduduru ni kstarjitmu anyul yillu cerunu. tudku ni masmunu ni sirmunu ksinicinppudu ayyo, updesmu nenetlu tro-sivesitini? na hrdymu gddipu netlu trnikri-cenu? na bodhkul mat nenu vinkpotini na updeskulku nenu ceviyoggedu nenu smaj sghmul mdhynudinnu prtividhmen dausty-munku lobdutku koceme yedmayenu ani nivu ceppukonucu mulu gucu nuduvu. ni sot kudloni nillu panmu ceyumu ni sot bav-ilo ubuku jlmu tragumu. ni utlu bytiki cedripodguna? vidhullo avi niti kaluvga pardguna? anyulu nitokud vati nnubhvip-kud avi niki yudvleni gda. ni ut diven nodunu. ni řvnlkalpu bharyydu stosisipumu. ame atipriymen ledi, admen duppi ame rom-mulvln nivu ellppudu trptinodu cudumu. ame premcet nitymu bddhudve yudumu. na kumaruda, jar striydu nivel bddhudve yuduvu? prstri rommu nivel kauglicuko-duvu? nruni margmulnu yehova yerugunu vani ndtlnnitini ayn gurticunu. dustuni dos-mulu vanini cikkulbettunu vadu tn pappas-mulvln bdhipbdunu. sikslekye attivadu nas-nmgunu atimurkhude vadu trovtppi povunu.

6

na kumaruda, ni celikanikorku putpdin yedl prunicetilo nivu ni ceyi vesinyedl ni noti matvln nivu cikkubdiyunnavu ni noti matvln pttbdiyunnavu na kumaruda, ni celikanicet cikkubditivi. nivu tvrpd i velli vidicipettumni ni celikanini blvtmu ceyumu. ilagu cesi tpicukonumu ni kn-nulku nidryennu ni knurepplku kunuku-patennu raniyykumu. vetkani cetinudi ledi tpicukonuntlunu erukuvani cetinudi pksi tpicukonuntlunu tpicukonumu. somri, cimlyoddku vellumu vati ndtlu knipetti jnanmu teccukonumu. vatiki nyayadhipti lekunnnu pe vicarnkrt lekunnnu adhipti lekunnnu avi vesikalmdu aharumu siddh-prucukonunu kotkalmdu dhanymu kurcuko-nunu. somri, edak nivu pdukoniyuduvu? eppudu nidrlecedvu? ik kocemu nidricednni kocemu kunikednni kocemusepu cetulu muducukoni prudednni nivnucuduvu aducet dopidigadu vccuntlu daridrymu niyoddku vccunu. ayudhdharudu vccuntlu lemi niy-oddku vccunu. kutilmen matlu plukuvadu pnikimalinvadunu dustudune yunnadu vadu knnu gitucu kallto segeceyunu vrellto gu-rutulu cupunu. vani hrdymu atimurkh

svbhavmugldi vadellppudu kidu klpicucu jgdmulu putticunu. kabtti apd vanimidiki hthattuga vccunu vadu tiruglekud a ksn-mde nluggottbdunu. yehovaku ashymulenvi aru glvu edunu aynku heymlu avevnga, ahkardstriyu kllladu nalukyu nirpradhulnu cpu cetulunnu duryocnlu yocicu hrdymunu kidu ceyutku tvrpd i prugulettu padmu-lunu lenivatini pluku abddhsaksiyu annd-mmulo jgdmulu putticuvadunu. na ku-maruda, ni tdri ajnnu gekonumu ni tlli updesmunu trosiveykumu. vatini ellp-pudu ni hrdymundu dhricu konumu ni medcuttu vatini ktukonumu. nivu tro-vnu vellunppudu adi ninnu ndipicunu nivu pdukonunppudu adi ninnu kapadunu. nivu melukonunppudu adi nito muccticunu. ajn dipmuganu updesmu veluguganu udunu. siksarthmen gddipulu jivmargmulu. cedu striyoddku pokudnu prstri pluku icckpu matlku lobdkudnu avi ninnu kapadunu. dani ckkdnmundu ni hrdymulo aspdkumu adi tn knurepplku cikilici ninnu looprucun niyykumu. vesyasagtymu ceyuvaniki rot-tetunk matrmu migiliyudunu. mgnalu mikkili viluvgl pranmunu vetadunu. okdu tn odilo agni nucukoninyedl vani vstrmlu kalkuduna? okdu nippulmid ndicinyedl vani padmlu kmlkuduna? tn poruguvani bharynu kuduvadu a prkarme nasnmgunu amenu muttuvadu siks tpicukondu. dog akligoni pranrksnkorku dogilin yedl yevrunu vani tirskripri gda. vadu dorikinyedl edtlu cellipvleni tn yiti asti atyu appgipvleni. jartvmu jrigicuvadu kevlmu buddhisunyudu a karymu ceyuvadu svnasnmunu koruvade vadu debblkunu avmanmunkunu patrud-gunu vaniki klugu apkirti yenntikini tol-gipodu. bhrtku puttlu rosmu mha rau-drmugldi prtikarmu ceyu kalmdu attivadu knikr pddu. prayscittmemen nivu cesinnu vadu lksy pettdu e gopp bhumanmulu niviccinnu vadu oppu kondu.

7

na kumaruda, na matlnu mnssun nucu kon-umu na ajnlnu ni yodd dacipettukonumu. na ajnlnu nivu mnssun nucukoninyedl ni knupavle na updesmunu kapadinyedl nivu brdukuduvu. ni vrellku vatini ktukon-umu ni hrdymnu plkmid vatini vrasikonumu jnanmutonivu naku akkvniyu telivitonivu naku celiktevniyu ceppumu. avi nivu jarstriyoddku pokudnu icckmuladu prstriki lobdkudnu ninnu kapadunu. na yiti kitik-ilondu na allik kitikilonudi nenu parjudga jnanmulenivari mdhyinu řvnul mdhyinu bud-dhileni pducuvadokdu naku knbdenu. sde-vel proddu grukintruvat cimmciktigl ratrivel vadu jarstri sdudggrnvan vidhilo tirugu cu-denu dani yitimargmun nducucudenu. att vesyavesmu vesikonin kptmugl stri okte

vanini edurkon vccenu. adi bobblu pettundi, svecchga tirugundi, dani padmulu dani yit niluvvu. okppudu itiyedutnu okppudu stvidhullonu adi yudunu. prtī sudggrnu adi pociyudunu. adi vanini pttukoni muddupettukonenu siggumalin mukhmu pettukoni yitlenu smadhanblunu nenu arpipvsiyutini nedu na mrokkubllu celliciunnanu kabtti nenu ninnu klisikonvlenni raga ninnu edurkonvlenni byluderga niveknbditī na mcmundi rtkbllnu aiguptunudi vccu vicirpupnigl nardupptlū nenu prciyunnanu. na prupumid bolmu agru karpucekk cllī yun-nanu. udymu vrku vlpudir trtīpodudmu rmmu prsprmohmucet cala stusti nodudmu rmmu. purusudu it ledu durpryanmu velliunnadu atdu sommuscī cet pttukoni poyenu. punnmnatīvrku itikī tirigī radu anenu adi tñ adhikmen lalmatlcet vanini loprcu konenu tanu plikin yicckpumatl-cet vani nidcukoni poyenu. vetne psuvu vdhku povuntlunu prulce jikkīnadu skelloniki povuntlunu tñku pranhanikrmendni yerugk uriyoddku pksi tvrpduntlunu vani gudenu abu cilcuvrku vadu danivet poyenu. na kumarulara, cevīyoggudi na notī matl nalkipudi jarstri margmultttu nī mssu tol-gniyykumu dari tppi adi ndcu trovlloniki pokumu. adi gayprci pddrosinvaru anakulu adi cpīnvaru leklentmdī dani yillu patal-munkupovu margmu a margmu mrnsallku digipovunu.

8

jnanmu ghosicucunndi vivecn tñ svr-munu vinipicucunndi trovprkknū rajvidhul mogllonu ndimargmullonu adi nilucucunndi gummmulyoddnu purdvarmunoddnu pt-ptpn gvunulyoddnu niluvbdi adi ilagu gttiga prktn ceyucunndi manvulara, mīke nenu prkticucunnnanu nrulgu mīke na kthsvrmu vinipicucunnnanu. jnanmulenivarlara, jnanmu ettidendi telisī konudi buddhi-hinulara, buddhiyettidendi yocicī cududi. nenu sresthmen sgtulnu ceppednu vinudi na pedvulu ytharthmen matlu plukunu na noru styen matlu plukunu dustvmu na pedvulku ashymu na notī matlnīyū nitiglvī vatilo murkhtyennu kutilyennu ledu aviynniyū vivekikī tetganu telivin-odinvarikī ytharthmuganu unnvī. vedikī aspdk na updesmu agikricudi melimī bgaru nasipk telivinodudi. jnanmu mutymulkn sresthmendi viluvgl sottuleviyū danito satī kavu. jnanmnu nenu caturymunu naku nivasmsga cesikoniyunnanu sdupaymulu telisikonut nacetngunu. yehovaydu bhybhk-tulu gligiyudut cedutnmū nshyicukonutye. grvmū ahkarmu durmargt kutilmen matlu naku ashymulu. alocn cepputyū lessen jnanmu niccutyū na vsmu jnanadhar-mu nene, prakrmmu nade. navln rajulu eluduru

adhikarulu nyaymunubtti palnceyuduru. navln adhiptulunu lokmuloni ghnulen nyayadhiptulunu prbhvtmu ceyuduru. nnnu premicuvarinī nenu premicucunnnanu nnnu jagrttga vedkuvaru nnnu knugoduru aīsvry ghntlunu sthirmen klimiyū nitiyū nayodd nunnvī. melimī bgarmkutenū aprjiktenu navln klugu phlmu mcdi prsst-men vedikte navln klugu vccubdi doddidi. nitimargmundunu nyaymargmulydunu nenu ndcucunnnanu. nnnu premic-uvarinī astikrtluga ceyudunu vari nidhulnu nipudunu. purvkalmdu tñ srstyarbhmun tñ kary mullo prthmmdaniga yehova nnnu klugesenu. anadikalmu modlukoni modtinudi bhumi utptīyen kalmunku purvmu nenu niymipbdtīnī. prvahjlmulu lenppudu nilto nidin utlu lenppudu nenu puttītīnī. prvtmulu sthapībdkmunupu kodlu puttīkmunupu bhumini dani medan-mulnu ayn ceyk munupu nel mtīnī rvtū srstīpkmunupu nenu puttītīnī. ayn akasvīsalmmu sthīrcīnīppudu mahj-lmulmid mdlmmu nīrnyicīnīppudu nenkkd nutīnī. ayn pen akasmu sthīrcīnīppudu jldharlū ayn bigicīnīppudu jlmulu tm srihddulu mīrkuduntlu ayn smudrmunku polimernu erprcīnīppudu bhumīyokk punadulnu nīrnyicīnīppudu nenu anyodd prdhansīpine anudinmu sto sicu cū nitymu ayn snnidhīnī andīcucunūtīnī. ayn klugesīn prlokmunubtti stōsicucu nrulnu cucī andīc-u cunūtīnī. kavun pillara, na mat alīcudī na margmul nnsīcīcuvārū dhnyulu updesmūnū nīrakrīpk dani nvlbīcī jnanule yūdudī. anudinmu na gdpyodd knīpettukoni na dvarbdkhmulyodd kacukoni na updesmu vīnīvarū dhnyulu. nnnu knugonuvadu jīvmu knugonunu yehova ktaksmu vanikī klugunu. nnnu knugonīvadū tñke hani cesikonunu naydu ashypdūvardru mrmunu snehicuduru.

9

jnanmu nīvasmmu ktukoni danikī edu stbhmulu cekku konīdī psuvulnu vdhīcī draksarsmmu klīpiyūndī bhōjnpdarth-mulnu sīdhīprcīyūndī tñ pnīkttelet jnlnu piluvnpīndī pttnmldī mettīlmid adi nīlīcī jnanmu lenīvadā, ikkdikī rmmnī prk-tīcū cūndī. telīvilēnīvaritō adi itlū-cūndī vccī nenu sīdhīprcīnī aharmūnū bhujīcudī nenu klīpīnī draksarsmmu pan-muceyudī ik jnanmu lenīvarē yūdck br-dukudī telīvī klugīyū margmulo ckkga ndu-vudī. aphaskulku buddhīceppuvadu tñke nid teccu konunu. bhktīhīnūlū gddīc-u vanīkī avmanne klugunu. aphaskunī gddīp-kumu gddīcīnyēdl vadu nīnnu dvesīcūnū. jnanmuglvanīnī gddīpga vadu nīnnu prēmī-cunū. jnanmuglvanīkī updesmu ceyga vadu mrit jnanmu nodunu nitīglvanīkī bod-

hceyga vadu jnanabhivrdhhi nodunu. yehovaydu bhybhktulu gligi yudutye jnanmunku mulmu prisuddh devunigurcin teliviye vivecnku adha rmu. navln niku dirghayuvu klugunu nivu jivicu svtsrmulu adhikmulgunu. nivu jnanivenyedl ni jnanmu nike labhkrmgunu nivu aphsicinyedl danini nive bhrivplenu. buddhihint anundi bobblu pettundi adi kamukurulu danikemiyu teliviledu. adi tn itivakit kurcudunu uri rajvidhullo pithmu mid kurcudunu. a darini povuvarini cucu tm trovnu ckkga velluvarini cucu jnanmulenivada, ikkdi rmmni varini pilu cunu. adi telivilenivadokdu vccut cucidogi licin nillu tipi catun tinin bhojnmu ruci ani cep-punu. ayite acct pretlunnarniyu dani itiki velluvaru patalkupmulo unna niyu variki etmatrmunu teliyedu.

10

jnanmugl kumarudu tdrini stospreunu bud-dhileni kumarudu tn tlili dukhmu putt-cunu. bhktihinul dhnmu variki labhkrmu kadu niti mrnmundi rksicunu. yehova nitimtuni akligonniyydu bhktihinuni asnu bhgmuceyunu. bddhkmuga pniceyuvadu dridrudgunu srrdhglvadu aisvryvtudgunu. vesvikalmun kurcuvadu buddhihl kumarudu kotkalmdu nidricuvadu sigguprcu kuma-rudu. nitimtuni tlmidiki asirvadmulu vccunu blatkarmu bhktihinuni noru mu-siveyunu. nitimtuni jnapkmucesikonut asir-vadr mgunu bhktihinul peru ashyt puttic-unu jnancittudu updesmu ngikricunu pniki-malin vdrubotu nsicunu. ytharthmuga prvr-ticuvadu nirbhymuga prv riticunu. ku-tilvrtitudu bylupdunu. knuseg ceyuvadu vydh putticunu pnikimalin vdrubotu nsi-cunu. nitimtuni noru jivpu ut bhktihinul noru blatkarmu mruguprcunu. pg klh-munu repunu prem dosmulnnitini kppunu. vivekuni pedvulydu jnanmu knbdunu bud-dhihinuni vipunku bettme tgunu. jnan-ulu jnanmu smkucukoduru mudhul noru appude nasnmuceyunu. dhnvtuni asti vaniki asryptnnmu dridruni pedrikmu vaniki nasnkrmu. nitimtuni kstarjitmu jivdaykmu bhktihinuniki klugu vccubdi papmu putt-cunu. updesmu ngikricuvadu jivmargmulo unnadu gddipunku lobdnivadu trov tp-punu. atrgmun pg ucukonuvadu abd-dhikudu kodemu prcurmu ceyuvadu bud-dhihinudu. vistarmen matllo dosmudk mandu tn pedvulnu musikonuvadu bud-dhimitudu. nitimtuni naluk prsstmen vedi-vdi bhktihinul aloca pnikimalindi. nitim-tuni pedvulu anekulku updesicunu buddhi-lekpovut cet mudhulu cnipovuduru. yehova asirvadm u aisvrymiccunu nrul kstmucet a yasirvadm ekkuv kadu. cedupnulu ceyut buddhihinuniki atga nunndi vivekiki jnan-prism ceyut attide. bhktihinudu deniki

bhypduno ade vanimidiki vccunu nitim-tulu asicundi variki dorukunu. sudigali vicga bhktihinudu lekpovunu. nitimtudu nitymu nilucu kttmdmule unnadu. somri tnnu pni pettuvariki pdlku pulusuvtivadu kdlku pogvtivadu. yehovaydu bhybhk-tulu kligyudut dirghayuvunku karmnu bhk-tihinul ayussu tkkuve povunu. nitim-tul as stosmu putticunu. bhktihinul as bhgme povunu. ytharthvtuniki yehova yerpato asrydurgmu papmuceyvariki adi nasnkrmu. nitimtudu enndunu kdli-pb-ddu bhktihinulu desmulo nivyspru. nitim-tuni noru jnanopdesmunu plukunu murkphu matlu pluku naluk perikiveybdunu. nitim-tuni pedvulu upyuktmulen sgulu plukunu bhktihinul not murkphu matlu vccunu.

11

dogtrasu yehovaku heyemu sriyen gudu aynkistmu. ahkarmu vebdi avmanmu vccunu vinyumglvariyoodd jnanmunndi. ytharthvtul ythartht variki trov cupi cunu drohul murkhsvbhavam varini paduceyunu. ugrtdinmdu asti akkrku radu niti mrn-munudi rksicunu. ytharthvtul niti vari margmunu sralmu ceyunu bhktihinudu tn bhktihintcetne pdipovunu. ytharthvtul niti varini vimocicunu visvasghatkulu tm durasvlnne ptbduvadu. bhktihinudu cni-poga vani as nirmulmgunu bladyulenvari as bhgmepovunu. nitimtudu badhnudi tppipbdunu bhktihinudu badhpalgunu bhktihinudu tn noti matcet tn porugavariki nasnmu teppicunu telivcet nitimtul tppicukoduru. nitimtul vrthillut pttm-munku stoskrmu bhktihinulu nsicunppudu utsahdhvni puttunu. ytharthvtul divenvln pttnmunku kirti klugunu bhktihinul matlu danini borldroyunu. tn poruguvanini trnikricuvadu buddhilenivadu. vivekiyen-vadu maunmuga nudunu. kodegade tirugu-laduvadu prul guttu byt pettunu nmmkmen svbhavmuglvadu sgti dacunu. naykulu leni jnulu cedipovuduru alocnkrtlu anekuludut rksnkrmu. edutivanikorku putbdivadu cedipovunu. putb noppnivadu nirbhymuga nudunu. nenrugl stri ghntnodunu. blisthulu aisvrymu cepttuduru. dyglvadu tnke melu cesikonunu krurudu tn srirmunku badh-teccukonunu bhktihinuni spadn vanini mosmu ceyunu nitini vittuvadu sasvten bhumanmu nodunu. ytharthmen niti jivdaykmu dustkrylu viduvk ceyuvadu tn mrnmunke ceyunu murkheittulu yeho-vaku heyulu ytharthmuga prvticuvadu aynkistulu. niscymuga bhktihinuniki siks tppdu. nitimtul stanmu vidipipbdunu. vivekmuleni sudrstri pdi mukkunnunn bgaru kmmivtidi. nitimtul korik uttmendi bhktihinul as ahkaryuktmendi. vedjlli ab-hivrdhipoduvaru klru tgindaniknn tkkuv

icci lemiki vccuvaru kluu. audarymuglvaru pustinoduduru. nillu poyuvariki nillu poyb-dunu dhanyu bigbtuvanani jnalu spicedru danini ammuvari tlmidiki diven vccunu. melu ceygoruvadu upyuktmen kiry ceyunu kiducey goruvaniki kide mudunu. dhnmunu nmmukonuvadu padepovunu nitimtu cigurakuvle vrddhinoduduru tn itivarini badhpettuvadu galini svt tricukonunu mud-hudu jnanhrdyulku dasudgunu. nitimtu iccu phlmu jivvrksmu jnanmuglvaru itrulnu rksicuduru nitimtu bhumimid prtiphlmu poduduru bhktihinulunu papulunu mri niscymuga prti phlmu poduduru gda?

12

siksu premicuvadu jnanmunu premicu vadu gddipunu ashyicukonuvadu psuprayadu stupurusuniki yehova ktaksu cupunu duracnoglavadu nersthudni ayn tirpu tircunu. bhktihintvln evrunu sthirprebdru nitimtu veru kdldu yogyuralu tn penimitiki kiritmu siggu teccedi vani yemuklku kullu. nitim-tul tlpulu nyayyuktulu bhktihinulu ceppu alocnu moskrmulu. bhktihinul matlu nrhty cey pocuvari vtivi ytharthvtul noru varini vidipicunu. bhktihinulu pade lekpoduvadu nitimtu yillu nilucunu. okkakk mnusyudu tn vivekmukoldi pogd bdunu kuticittudu trnikripbdunu. aharu lekyunnu tnu tanu pogdukunu vanikte dasudugl alpudu goppvadu. nitimtu tn psuvul pran-munu dyto cucunu bhktihinul vatslymu krurtvme. tn bhumini sedyprecukonuvani aharu smr ddhiga klugunu vyrtmhenvatini anusricuvadu buddhilenivadu. bhktihin-ulu ceddvaviki doruku dopudusommu ape ksicuduru nitimtu veru cigurcunu. pedvulvlni dosmu apaykrmen uri nitim-tudu apdnu tppicukonunu. okdu tn noti phlmu cet trptiga melupodunu evni kriyl phlmu vaniki vccunu. mudhuni margmu vani drstiki sriyendi jnanmuglavadu aloc ngikricunu. mudhudu koppundi nimis-mulone bylupdunu viveki nidnu vellidprck yurkudunu. styvad priyudu nitigl matlu plukunu kutsaksi mospu matlu ceppunu. kttipotuvti matlu plukuvuru kluu jnanul naluk arogydaykmu. nijmadu pedvulu nityu sthirme yudunu abddhivad naluk ksnmatrme yudunu. kidu klpicuvuri hr-dy-mulo mosmukldu smadhanprcutke aloc ceppuvuru stos bhriluguduru. nitimtu e apdyu sbhvipdu. bhktihinulu kiduto nidiyuduru. abddmadu pedvulu yehovaku heymulu styvrtulu aynkistulu. vivekiyen-vadu tn vidynu daci pettunu avivek hr-dyulu tm mudhtvnu vellid ceyuduru. srddhga pni ceyuvuru elubdi ceyuduru somrulu vetti pulu ceyvls vccunu. okni hrdymuloni vicarmu dani krug jeyunu dygl mat dani stospettunu. nitimtu tn poruguvaniki

dari cupunu bhktihinul prvrt varini dari tppicunu. somri vetadinu pttukundu curukuga nudut gopp bhagymu. niti-margmundu jivmu kldu dani trovlo mrnme ledu.

13

tdri siksicin kumarudu jnanmuglva-dunu. aphaskudu gddipunku lobddu. noti phlmucet mnusyudu melu nnuhvicunu visvasghatkulu blatkarmucet nsicuduru. tn noru kacukonuvadu tnu kapadakonunu urkonk matladuvadu tnku nasnu teccu konunu. somri aspdunu gani vani pranmun kemiyu dorkdu srddhglvuri pranmu pustiga nudunu. nitimtu kll mat ashyu bhktihinudu nidicucu avmanpreunu. ytharthvrtuniki nitye rkskm bhktihint papulnu ceripiveyunu. dhnvtulmni cep-pukonucu lemidi glvaru kluu dridrudmni ceppukonucu bhu dhnmgulvaru kluu. okni pranmunku vani aivrymuprasycttmu ceyunu dridrudu bedripu matlu vindu. nitimtu velugu tejrillunu bhktihinul dipmu aripovunu. grvmvln jgdme puttunu alocn vinuvaniki jnanmu klugunu. mosmucet spadacin dhnmu ksinicopovunu kstmu cesi kurukonuvadu tn astini vrddhicesi konunu. korik sphlmu kakudutcet hr-dyumu nocconu siddhicin mnovach jivvrksmu. ajnu tirsricuvadu aduvln siksiknodunu ajnvisme bhybhktuluglavadu labhmupodunu. jnanul updesmu jivpu ut adi mrnpasmullonudi vidipicunu. subuddhi dynu spadacunu visvasghatkul margmu kstmu. vivekuldru telivi gligi pni jrupukoduru buddhihinudu murkhtnu vellidpreunu. dustuden dut kidunku lobddu. nmmkmen raybari ausdhmuvtivadu. siksnu upeksicuvaniki avman daridrytlu prapticunu gddipunu lksypettuvadu ghntnodunu. as tirut pran-munku tipi cedutnmunu viducut murkhulku ashyu. jnanul shvasmu ceyuvadu jnan-muglva dgunu. murkhul shvasmu ceyuvadu cedipovunu. kidu papulnu trumunu nitim-tulku melu prtiphlmuga vccunu. mcivadu tn pill pillnu astikrtlnuga ceyunu papatmul asti nitimtulku ucddunu. bidlu sedypcu krott bhumini vistarmuga pdunu anyaymuvln nsicuvuru kluu. bettmu vadnivadu tn kumaruniki virodhi kumaruni premicu-vadu vanini siksicunu. nitimtu akkilit bhojnmuceyunu bhktihinul kdupunku lemi klugunu.

14

jnavturalu tn yillu ktunu mudhuralu tn cetulto tn yillu ud... berukunu. ytharth-muga prvrticuvadu yehovaydu bhybhktu-luglavadu kuticittudu aynnu tirsricuvadu,

mudhul not bettmuvti grvmunndi. jnanul pedvulu varini kapadunu. eddulu leni cot gadeydu dhanymuddu eddul blmucet vistarmu vccubdi klugunu nmmk men saksi abddhmaddu kutsaksiki abddhmulu priymulu. aphaskudu jnanmu vedtku vyrthmu. teliviglvani jnanmu sulbhm. buddhihinuni yedutnudi vellipommu jnanvcn-mulu vaniydu knbdvu gda? tm prvrtnnu knipetti yudut vivekul jnanmu nku lksnm moskrtymule buddhihinulu knuprcu mudht. mudhulu ceyu apradhprihararthbli varini aphasymu ceyunu ytharthvtulu okriydu okru dy cupuduru. evni dukhmu vani hrdy-munke teliyunu okni stosmulo anyudu pali-vadu kane rdu. bhktihinul yillu nirmulm-gunu ytharthvtul gadarmu vrthillunu. okni yedut sriyendiga knbdu margmu kldu ayite tudku adi mrnmunku trovtiyunu. okdu nvvcudinnu hrzymun dukhmud vccunu. stosmu tudku vysnmgunu. bhkti vidicin-vani margmulu vanike vekksmgunu mcivani svbhavmu vanike stosmiccunu. jnanmu leni-vadu prt mat nmmunu vivekiyen vadu tn ndtlnu baguga knipettunu. jnanmuglvadu bhyphi kidunudi tolgunu buddhihinudu vir-rvigi nirbhymuga tirugunu. tvrga kop-pduvadu mudhtvmu cupunu. duryocn-luglvadu dvesipdbunu. jnanmu lenivariki mudhtvme svasthyumu vivekulu jnanmunu kiritmuga dhricukoduru. ceddvu mci-vari yedutnu bhktihinulu nitimtul tlupun-oddnu vguduru. dridrdu tn poruguvavari-ki ashudu aisvryvtuni premicuvu anekulu. tn poruguvani tirskrivicu vadu papmu ceyu vadu bidlnu ktaksicuvadu dhnyudu. kidu klpicuvu tppipovuduru melu klpicuvu krpastym noduduru. e kstm cesinnu labhme klugunu vtti matlu lemidiki karn-mulu. jnanul aisvrymu variki bhusnm buddhihinul mudhtvmu mudhtvme. ni-jmu pluku saksi mnusyulnu rkscinu abd-dhmuladuvadu vtti mosgadu. yehovaydu bhybhktulu kligyudut bhu dherymu put-ticunu attivari pillllu asrysthanmu kldu. yehovaydu bhybhktulu kligyudut jivpu ut adi mrnpasmullonudi vidipicunu jnsrddhi klugutcet rajulku ghnt vccunu jnksymu ra-julku vinaskrmu. dirghsatmuglvadu mha viveki mugopi mudhtvmunu bhumanmuga po dunu. satvikmen mnssu srirmunku jivmu mtrsmu emuklku kullu. dridrni bad-hicuvadu vani srstikrtnu nidicu vadu bidnu knikricuvadu aynnu ghnprcuvadu. apaymu raga bhktihinudu nsicunu mrnkalmdu nitim-tuniki asrymu kldu. teliviglvani hrzymdu jnanmu sukhniya smu ceyunu buddhihinul atrgmulonunndi bylupdunu niti jnmulu gh-ntkekkutku karnmu papmu prjlku avmanmu teccunu. buddhigl sevkudu rajul kistudu av-mankrmuga ndcuvanimid raju kopicunu

mrduven mat krodhmunu cllarcunu. nop-picu mat kopmunu repunu. jnanul naluk mnohrmen jnanasmulu plu kunu buddhi-hinul noru mudhvakymulu kummricunu. yehova knnulu prt sthlmmud nudunu ceddvavari mcivavari avi cucucudunu. satvikmen naluk jativrksmu danilo kutit yudinyedl atmku bhgm klugunu. mudhudu tn tdriceyu siksnu tirskrivicunu gddipunku lobduvadu buddhimtugunu. nitimtuni yillu gopp dhnnidhi bhktihinuniki klugu vc-cubdi srmku karnmu. jnanul pedvulu teliv-ini vedjillunu buddhihinul mnssu sthirmendi kadu bhktihinulu arpiku blulu yehovaku hey-mulu ytharthvtul prarthn aynku andkrmu. bhktihinul margmu yehovaku heyemu niti nnusricuvanini ayn premicunu. margmu vidicinvaniki kthinsiks klugunu gddipunu dvesicuvu mrnm noduduru. patalunnu agadhakupmunu yehovaku kn bduncunni nrul hrzymulu mri tetga aynku kn bdunu gda? aphaskudu tnnu gddicuvavari premiedu vadu jnanulyoddku vellu. stoshrdymu mukhmunku tetniccunu. mnodukhmuvln atm nligipovunu. buddhimtuni mnssu jnanmu vedkunu buddhihinulu mudhtvmu bhujicedru. badhpduvani dinmulniyu srmkrmulu stoshrdyuniki nitymu vidu klugunu. nemmdilekud vistarmen dhn-mudutkte yehovaydli bhybhktulo kud kocemu kligyudut melu. pgvani yit krovvinyeddu masmu tinut kte premglcot akukurl bhojnmu tinut melu. kopo-drekiyguvadu klmhu repunu dirghsatudu vivadmu nciveyunu. somri margmu mul-lkece ytharthvtul trov rajmargmu. jnanmugl kumarudu tdrini stospettunu buddhihinudu tn tlini tirskrivicunu. buddhilenivaniki mudht stoskrmu vivekmuglvadu ckgga prvrticunu. aloen ceppuvu leni cot uddesmulu vyrth mgunu aloen ceppuvu bhumdi yunnyedl uddesmulu drdhpdu. sriga prtyuttrmccinvaniki danivln sto smu puttunu smyocitmen mat yet mnohrmu! kridnunn patalunnu tpicukonvleni bud-dhimtudu prmunu povu jivmargmun ndcu konunu grvistul yillu yehova perikiveyunu vidhvrali polimernu ayn sthapticunu. du-ralocnu yehovaku heymlu dygl matlu ayn drstiki pvitrmulu. lobhi tn yitavari-ni badhpettunu lcu nshyicukonuvadu br-dukunu. nitimtuni mnssu yuktmen prtyutr micu tku pryticunu bhktihinul noru ced-dmatlu kummricunu bhktihinulu yehova dursthudu nitimtul prarthn ayn agikricunu. knnul prkasmu cucut hrzymunku stoskrmu mci smacarmu emuklku pusti iccunu. ji-varthmen updesmunu agikricuvaniki jnanul shvasmu lbhicunu. siksnot nollivadu tn pranmunu trnik ricunu gddipunu vinu-vadu vivekiygunu. yehovaydu bhybhktulu

kligiyudut jnanabhyasmunku sadhnmu ghntku mudu vinymudunu.

16

hrdyalocnlu mnusyuni vsmu, cknki prtyut-trmiccutku yehovavlñ klu gunu. okni ndtlnniyu vani drstiki nirdosmuluga knbdunu yehova atmlnu prisodhicunu. ni pnul bharmu yehovamid nucumu apudu ni uddesmulu sphlmgunu. yehova prti vstuvunu dani dani pñi nimittmu klugesenu nasn dinnmuku ayn bhktihinu-lu klugesenu. grvhrdyuldru yehovaku heyulu niscymuga varu siks noduduru. krpastymulvñ dosmunku prayscittmu klugunu yehovaydu bhybhktulu kligiyudutvñ mnusyulu cedutñmunudi tolgipovuduru. okni prvrtn yehovaku pritikrmgunppudu ayn vani struvulnu sha vaniki mitruluga ceyunu. anyaymu cet klign gopp vccub-dikte nititokudin koceme sresthmu. okdu tanu ceybovundi hrdymulo yocicukonunu yehova vani ndtnu sthirpcunu devokti plukut rajvsmu nyaymu vidhicutydu atni mat nyaymu tppdu. nyaymen trasunu tunikrallunu yehova yokk yerpatulu sciloni gudlnniyu ayn niymicenu. rajulu dustkriylu ceyut heyemdi nitivñ sihasnmu sthirprc-dunu. nitigl pedvulu rajulku stoskrmulu ytharthvadulu variki priyulu. raju krodhmu mrndut jñaniyenavadu a krodhmunu satip-runu. rajul mukhprkasmuvñ jivmu klugunu vari ktaksmu kvri vanmbbu. aprjini spadi-cutkte jñanmunu spa dicut eto sresthmu vedini spadicutkte telivini spadicut eto melu. cedutñmu vidici ndcutye ytharthv-tulku rajmargmu tñ prvrtn knipettuvadu tñ pranmunu kapadukonunu. nasnmunku mudu grvmu ndcunu. pdipovutku mudu ahkarmen mnssu ndcunu grvsthulto dop-udusommu pcukonutkte dinmnssu kligi dinulto pottuceyut melu. updesmunku cevi yogguvadu melunodunu yehovanu asryicuvadu dhnyudu. jñanhrdyudu viveki ynbdunu rucigl matlu plukutvñ vidyeyekku-vgunu. teliviglvani vani telivi jivpu ut mudhulku vari mudhtvme siks jñanuni hrdymu vaninotiki telivi klagicunu vani pedvulku vidy vistripijeyunu. ipen matlu tenepttutvivi avi pranmunku mdhurmeñvi yemuklu arogy krmenvi. okni margmu vani drstiki ytharthmuga knbdunu ayinnu tudku adi mrnmunku cerunu. kstmu ceyuvani akli vanikorku vanicet kstmu ceyicunu vani kdupu vanini todrpettunu. pnikimalinvadu kidunu trvvi pekettunu vani pedvulmid agni mducunnttunndi. murkhudu klhmu puttic-unu kodegadu mitrbhedmu ceyunu. blatkari tñ poruguvanini lalñceyunu kanimargmulo vani ndipicunu. krtrimmulu klipiplenni knnulu musikoni tñ pedvulu bigbtuvade kidu putticuvadu. nersin vedruklu sogsen

kirittmu avi nitipvrtn glvaniki kligi yudunu. prakrmsalikte dirghsatmuglvadu sresthudu pttñmu pttukonuvanikte tñ mnssunu svad-hin prcukonuvadu sresthudu citlu odilo veybdunu vativlñi tirpu yehova vsmu.

17

ruciyen bhojn pdarthmulunnnu klhmuto kudiyudin itnuditkte nemmdi kligiyudi vtti rottemukk tinut melu. buddhigl dasudu sigguteccu kumarunimid elubdi ceyunu an-dmmulopatuvadu vadu pitrarjitmu pcu ko-nunu. vediki mus tgindi, bgarunku kolimi tgindi hrđy prisodhkudu yehovaye. ce-dundvdi glvadu dospu matlu vinunu naluk hanikrmen matlu plukucudga abddhi kidu ceyiyoggunu. bidlñu vekkircicuvadu vari srstikrtñu nidicu vadu. apdnu cucu stosisu-vadu nirdosiga ec bddu. kumarul ku-marulu vrddhulku kirittmu tdrule kumarulku alkarmu. ahkarmuga matladut buddhileni-vaniki tgdu abddhmadut adhiptiki bottiga tgdu. lcmu drstiki manikymuvle nudunu atti-vadu emi cesinnu daniyo yuktiga prv rti-cunu. premnu vrddhiceygoruvadu tppit-mulu daci pettunu. jriñin sgti matimatiki ettuvadu mitrbhedmu ceyunu. buddhihi-nuniki nurudebblu natuntkte buddhitun-niki ok gddipumat lotuga natunu. tirugu-batu ceyuvadu kiduceyutke korunū atti-vanivet krurdt ppbdunu. pillñu pogot-tukonin yelugubtni edurkon vccunu gani murkhpupñulu ceyucunn murkhuni edurkon radu meluku prtiaga kidu ceyuvani yit-nudi kidu tolgipodu. klharbhmu nitigt-tun puttū ut vivadmu adhikmu kakmunupe dani vidicipettumu. dustulu nirdosulñi tirpu tircuvadu nitimtulū dosulñi tirpu tir-cuvadu viriddrunu yehovaku heyulu. bud-dhihinuni cetilo jñanmu spadicutku som-mud nel? vaniki buddhi ledu gda? nij-men snehitadu viduvk premicunu durslo attivadu shodruduga nudunu. tñ porugu-vaniki jaminu udi putpduvadu telivalm-invadu. klhpriyudu durmargpriyudu tñ vakidlu ettuceyuvadu nasnmu vedkuvadu. kutilvrtñudu melupoddu murkhmuga mat-laduvadu kidulo pdunu. buddhihinuni kninvaniki vysnmu klugunu telivilenivani tdriki stosmu ledu. stosmugl mnssu aro-gykarnmu. nligin mnssu emuklñu edipo-jeyunu. nyayvihilñu ceruputke dustudu odilonudi lcmu puccukonunu. jñanmu vivek-muglvani yedutne yunndi buddhihinuñi kn-nulu bhudigtmullo udunu. buddhihinudgu kumarudu tñ tdriki dukhmu teccunu tñnu knindaniki attivadu badh klugjeyunu nitim-tulnu ddcut nyaymu kadu adi vari ytharth-t-nubtti mcivarini htmu ceyute. mitmuga matladuvadu teliviglvadu satgunmuglvadu vivekmuglvadu. okdu mudhudennu maun-muga nudinyedl jñani ani yecbdunu attivadu

pedvulu musikonga vadu viveki ani yecb-
dunu.

18

verudgoruvadu svecchanusarmuga ndcuvadu
attivadu lessen jnanmunku virodhi. buddhi-
hinudu vivecnydu stosipk tn abhipraymulnu
byluprcutydu sto sicunu. bhkthihinudu ra-
gane tirkarmu vccunu avmanmu ragane nid
vccunu. mnusyuni noti matlu lotu nitivtvi
avi ndiprvahmuvtvi jnanpu utvtvi. tirpu
tircutu bhkthihinulyedl pkspatmu cuputyu
nitimtulku nyaymu tpicutyu krmu kadu.
buddhihinuni pedvulu klhmunku siddhmuga
nunnvi. debblu kavleni vadu kekluveyunu.
buddhihinuni noru vaniki nasnmu teccunu
vani pedvulu vani pranmunku uri tec-
cunu. kodegani matlu rucigl bhojymulu avi
lokdupoloniki digipovunu. pnilo jaguceyu-
vadu nstmu ceyuvavani sodrudu. yehova
nammu blmen durgmu. nitimtudu adu-
loniki prugetti surksitmuga nudunu. dhn-
vtuniki vani asti asrypttnmu vani drstiki
adi yettyin prakarmu. apttu rakmunupu
nrui hrdymu atisy pduu ghntku mudu
vinymudunu. sgti vinkmudu prtyuttrmic-
cuvadu tn mudhtnu byluprci siggunodunu.
nrui atm vani vyadhi norcunu nligin hr-
dymu evdu shipglu? jnanul cevi teliv-
ini vedkunu vivekmugl mnssu telivini spadi-
cunu. okdu iccu kanuk vaniki vilu klug-
jeyunu adi goppvariyeudutiki vanini rppicu-
nu vyajjemdu vadi pksmu nyaymuga knbdunu
ayite edutivadu vccinmidt vani sgti tetp-
dunu. citlu veyutcet vivadmulu manunu adi
prakrmsalulnu smadhanprcunu. blmen pt-
tnmunu vsprcukonutkte oknicet anyaymun-
odin shodruni vs prcu konut ksttrmu. vi-
vadmulu ngru tlupul addgdiylt shir mulu.
okni noti phlmucet vani kidupu nidunu
tn pedvul adaymucet vadu trptipodunu.
jivmrnmulu naluk vsmu daniydu pritipdu-
varu dani phlmu tiduru bhary dorikinvaniki
melu dorikenu attivadu yehovavl n anugrhmu
podin vadu. dridrudu btimali mnvi ce-
sikonunu dhnvtudu durusuga prtyuttrmic-
cunu. bhumdi celikadru glvadu nstpdunu
shodruniktenu ekkuvga httyidunu snehi tudu
kldu.

19

buddhihinude tn pedvulto murkhmuga mat-
ladu vanikte ytharthmuga prvticu dridrude
sresthudu. okdu telivi lekudut mcdi kadu
todrpd ndcuvadu dari tppipovunu. okni
murkht vani prvrtunu tarumaru ceyunu
attivadu hrdymun yehovamid kopi cunu.
dhnmgulvaniki snehitulu adhikmuganuduru.
dridrudu tn snehitulnu pogottukonunu. kut-
saksi siks nodkpodu abddhmuladuvadu tp-

picukondu. anakulu goppvari ktaksmu ved-
kuduru datku adru snehitule. bidvadu
tn cuttmuldriki ashyudu kttsavani snehi-
tulu mri dursthulguduru vadu nirrthkmen
matlu vetaduvadu. buddhi spaducukonu-
vadu tn pranmunku up kari vivecnu lkymu
ceyuvadu melu podunu. kutsaksi siksno-
dpodu abddhmuladuvadu nsicunu. bhog-
mul nnuhbvicut buddhihinuniki tgdru ra-
julnelut dasuniki bottiga tgdru. okni
subuddhi vaniki dirghsatmu niccunu tp-
pulu ksmicut attivaniki ghntniccunu. raju
kopmu sihgrjnvtdi atni ktaksmu gddimid
kuriyu mcu vtidi. buddhihinudgu ku-
marudu tn tdriki cetuteccunu bharytodi
poru edtegg pducudu biduvu lto smanmu.
grhmunu vittmunu pitruiliccin svasthymu
subuddhigl bhary yehovayokk danmu. som-
ritnmu gadhnidrlu pdveyunu somrivadu
pstu pdiyudunu. ajnnu gekonuvadu tnnu
kapadukonuvadu tn prvrtu visyme aja-
grtga nuduvadu cccunu. bidnu knikricu-
vadu yehovaku appiccu vadu vani upkar-
munku ayn prtyupkarmu ceyunu. bud-
dhi vccunni ni kumaruni siksipumu ayite
vadu cavleni korvdu. mha kopiugu-
vadu ddn tpicukondu vani tpicpinu vadu
mrl kopicucune yudunu. nivu muduku
jnanivgutke alocn vini updesmu agikricumu.
nrui hrdymulo alocnu anekmuluga put-
tunu yehovayokk tirmanme sthirmu. krp
cuput nrui prulku priyuniga ceyunu ab-
ddhikunikte dridrude melu. yehovaydu
bhybhtulu klgiyudut jiv sadhnmu adi klig-
invadu trptude apaymu lekud brdukunu.
somri patrlu ceysi mucunegani tn notiki
dani tirigi ettnen ettdu. aphaskulu ddip-
dga cucu jnanmu leni varu jnanmu noduduru
vivekulnu gddicinyedl varu jnanvrddhi nodu
duru. tdriki kiducesi tlini trimiveyuvadu
avmanmunu apkirtini klugjeyuvadu. na
kumarada, telivi putticu matlu nivu mir-
goritiva? updesmu vinut ik manukon-
umu. vyrthuden saksi nyaymu nphsi-
cunu bhkthihinul noru dosmunu jurrukonunu.
aphaskulu tirpuluu buddhihinul vipulku
debblunu niymipbdinvi.

20

draksarsmu vekkirtl paluceyunu mdymu
allri putticunu dani vsmenvardru jnanmu-
lenivaru. rajuvlni bhymu sihgrjnvtdi ra-
junku krodhmu putticuvaru tmku pran-
mosmu teccukoduru klhmunku durmuga
nudut nrulku ghnt murkhuden prtivadunu
porune korunu. vittulu veyu kalmun somri
dunndu kotkalmun ptugurci vadu vicar-
icu nppudu vanikemiyu lekpovunu. nrui
hrdymuloni alocn lotu nill vtidi vivek-
muglvadu danini peki cedukonunu. dy
cupuvanini klisikonut anakulku tt sthi-
cunu nmmukondginvadu evriki knbdunu?

ytharthvrtnudgu nitimtuni pillu vani tdnrmu dhnyulguduru. nyaysihasnasin-
 uden raju tn knnulto cedutnmtyu cedrgot-
 tunu. na hrdymunu suddhprckoni yunnan
 pappu pogottukoni pvitrudnetinnukondgin
 vadevdu? veruveru tunike rallu veru-
 veru kucmulu i redunu yehovaku heymulu.
 baludu shitmu tn ndvdi suddhmendo kado
 ytharthmendo kado tn cestlvln teliyeyunu.
 vingl cemi cudgl knnu i redunu yehova
 klugcesinve. lemiki bhypdi ndirydu askti
 viduvumu nivu melkoniyudinyedl aharmu
 tini trpti poduduvu. konuvadubbud i jb-
 budi anunu avtliki velli dani meccuko-
 nunu. bgarunu vistarmen mutymulunu
 klvu. telivi nuccricu pedvulu amulymen
 sottu. anyunikorku putbdivani vstrmunu
 puccu konumu prulkorku vanine kudu-
 vpetticumu mosmu cesi tecucconni aharmu
 mnusyulku bhu ipuga udunu pimmt vani
 noru mtito nipbdunu. uddesmulu aloccet
 sthirprcbdunu vivekmugl naykudve yud-
 dhmu ceyumu. kodegade tiruguladuvadu
 prul guttu byt pettunu kavun vdrubotul jo-
 liki pokumu. tn tdrinennu tlinennu dusicu-
 vani dipmu karucikilo aripovunu. modt bhu
 tvritmuga dorikin svasthyimu tudku diven
 nodkpovunu. kiduku prtikidu cesednnukon-
 vdu yehovakorku knipettukonumu ayn
 ninnu rkscinu. veruveru tunike rallu yeho-
 vaku heymulu dogtrasu anukulmu kadu.
 okni ndtlu yehova vsmu tnku sbhvip-
 bovundi yokdetlu telisikon gldu? vive-
 cipk prtisthitmni cepputyu mrokkukonin
 truvat danigurci vicaricu tyu okniki uriy-
 gunu. jnanmugl raju bhkthihinulnu cedr-
 gottunu varimid kcrmu dorlicinu. nruni
 atm yehova pettin dipmu adi atrgmulniyu
 sodhicinu. krpastymulu rajunu kapadunu
 krpvln atdu tn sihasnmunu sthirprcu ko-
 nunu. řvnstul blmu variki alkarmu tlnerp
 vrdhdhulku saudrymu gaymulu ceyu debblu
 atrgmullo cocci cedutnmunu tolg i cunu.

21

yehova cetilo raju hrdymu nitikaluvl vle-
 nunndi. ayn tn cittvrtticoppun dani trip-
 punu. okdu tnkerprckonin margmu et-
 tidennu tn drstikdi nyaymugane agpdunu
 yehovaye hrdymulnu prisiln ceyu vadu.
 nitinyaymul nnusrici ndcukonut blul nr-
 picutke yehovaku istmu. ahkar drstiyu
 grv hrdymunu bhkthihinul ksemmunu pa-
 pyuktumu. srddhglvari yocnlu labhkrmulu
 talimilek pniceyuvaniki nstme prapticunu
 abddhmuladi dhmu spadukonut upirito
 sati, danini koruvaru mrnmunu korukoduru.
 bhkthihinulu nyaymu ceynollru varu ceyu
 blakarmu varini kottukoni povunu. dos-
 bhrituni margmu mikkili vkrmargmu pvit-
 rul karymu ytharthmu. gyalito ped-
 dyit nudutke middemid nok mulnu nivsi-

cut melu. bhkthihinuni mnssu kiducey
 gorunu vadu tn poruguvanikennu dy tledu.
 aphaskudu ddiptdud cuci jnanmu leni vadu
 jnanmu podunu jnanmuglvadu updesmuvln
 telivinodunu. nitimtuden vadu bhkthihin-
 uni yillu emendi kni pettunu bhkthihinulu
 ayn nasmulu kulcunu. dridrul morr vink
 ceyi musikonuvadu tanu morrpettunppudu
 agikripbdudu. catun iccin bhumanmu kop-
 munu clarcunu odilonucbdin kanuk mha
 krodhmunu sati prcunu. nyaymen kriyulu
 ceyut nitimtukiki stoskrmu pappu ceyu-
 variki adi bhykrmu. vivekmargmu vidici
 tiruguvadu pretl gupulu kapurmudunu.
 sukhhhogmulydu vachglvaniki lemi klugunu
 draksarsmunu nuneyu vachicuvaniki aiv
 rymu klugdu. nitimtukorku bhkthihinu-
 lu prayscittmguduru ytharthvtulku prtiga
 visvasghatkulu kulu duru pranmu visikilu
 jgdgodidanito kapurmu ceyutkte arnybh-
 milo nivsicut melu. viluvgl dhnmunu
 nuneyu jnanul yitnudunu buddhihinudu
 dani vypprcunu. nitini krpnu anusricuvadu
 jivmunu nitini ghntnu podunu. jnaniyen
 yokdu prakrmsalul pttu prakr mekkunu at-
 tivadu daniki asrymen kotnu pdgottunu. no-
 tini naluknu bhdrmu cesikonuvadu srmlnudi
 tn pranmunu kapadukonunu. ahkariyen
 grvisthuniki aphaskudni peru attivadu amit-
 grvmuto prvticunu. somrivani cetulu
 pniceynollvu vani yicch vani cpunu. din-
 mell aslu puttucudunu nitimtud vnuktiyy
 iccucudunu. bhkthihinulu arpiku blulu hey-
 mulu duralocnto arpiciyedi avi mri hey
 mulu. kutsaksi nsicunu vini matladuvadu
 stymu plukunu. bhkthihinudu tn mukhmunu
 madcukonunu ytharthvtudu tn prvrtnnu ckk
 prckonunu. yehovaku virodhmen jnan-
 menna vivecnyennu aloccnyennu niluvdu.
 yuddhdinmunku gurmulu ayttprcutkddu
 gani rksn yehova adhinmu.

22

gopp aivrymukte mci perunu vedi bgar-
 mulkte dyu kordginvi. aivryvtulun
 dridrulun klisiyuduru vardrini klugesin-
 vadu yehovaye. buddhimitudu apaymu ve-
 cut cuci dagunu jnanmulenivaru yocipk
 apdlo pduduru. yehovaydu bhybhktulu
 kligyudut viny munku prtiphlm aivry-
 munu ghntyu jivmunu danivln klugunu.
 mudlunu urulunu murkhu margmulu un-
 nvi tnnu kapadukonuvadu vatiki durmuga
 udunu. baludu nduvlsin trovnu vaniki ner-
 pumu vadu peddvadenppudu daninudi tol-
 gipodu. aivryvtudu bidlmid prbhutvmu
 ceyunu appuceyuvadu appiccinvaniki da-
 sudu. daustymunu vittuvadu kidunu
 koyunu vani krodhmnu ddmu kalipovunu.
 dyadrstiglvadu tn aharmulo kot dridrui
 kiccunu attivadu divennodunu. tirkar-
 buddhiglvani tolivesinyedl klhmulu manunu

poru tiri avmanmu manipovunu. hrdsuddhini premicucu dygl matlu plukuvaniki raju snehitudgunu. yehova cupulu jnanmuglvanini kapadunu. visvasghatkul matlu ayn vyrthmu ceyunu. somribyt sihmunndi vidhullo nenu cpbdudunnunu. vesy noru lotengoyyi yehova sapmu nodinvadu danilo pdunu. baluni hrdymulo mudhtvmu svabhavikmuga puttunu siksaddmu danini vanilonudi toliveyunu. labhmunodvlenni dridrulku anyaymu ceyu vanikini dhvntul kiccuvanikini nstme klugunu. cevi yoggi jnanul updesmu alkipumu nenu klugjeyu telivini podutku mnssu nimmu. ni atrgmdu vatini nilupukonut eto mcidi pokud avi ni pedvulmid udnimmu. nivu yehovanu asrylicuntlu niku nike gda nenu i dinmun vitini updesici yunnan? ninnu ppuvariki nivu styvakymulto prtyuttr micuntlu styprmanhu niku telijjeyutke alocnyu teliviyugl sresthmen sametlu nenu nikorku recititini. dridrudni dridrudi docukonvddu gummmunodd dinulnu badhprcvddu. yehova vari pksmun vyajyemadunu ayn varini docukonuvvari pranmunu docu konunu. kopcittunito shvasmu ceykumu krodhmuglvanito pricymu klugi yudkumu nivu vani margmulnu anusrici ni pranmunku uri teccukoduvemo. cetilo ceyyi veyuvaritunu appuklu putbduvaritonu cerkumu. cellicutku niyodd emiyu lekpoga vadu ni kridnudi ni prupu tisikonipo nel? ni pitrulu vesin puratnmen polimer ratini nivu tisiveykkuddu. tn pnilo nipuntglvanini cucitiva? alpulenvari yedut kadu vadu rajul yedu tne nilucunu.

23

nivu elikto bhojnmu cey kurdudinyedl nivevri smksmun nunnavo baguga yocicumumu. nivu tidipotuvenyedl ni gotukku ktti pettukonumu. atni rucigl pdarthmulnu asipkumu vari mospuccu aharmlu. aisivrymu pod pryasprdkumu niku atti abhipraymu kliginnu dani vidicipettumu. nivu danimid drsti nilipintodne adi lekpovunu niscymuga adi rekklu dhrici yegiripovunu. pksiraju akasmunku egiripovuntlu adi egiri povunu. edutivani melu orclenivanito klisi bhojnmu ceykumu vani rucigl pdarthmul nasipkumu. attivadu tn atrymulo lekklu cucukonu vadu tinumu tagramu ani atdu nito ceppune gani adi hrdymulonudi vccu mat kadu. nivu tininnu tinindanini kkkk veyuduvu nivu plikin yipen matlu vyrthmulgunu. bud-dhihinadu vinga matladkumu attivadu ni matlloni jnanmunu trnikricunu. puratnmen polimer ratini tisiveykumu tlidhrulu lenivari polymuloniki nivu corbd kuddu vari vimockudu blvtudu ayn varipksmun nito vyajyemadunu. updesmumid mnssu nucumu telivigl matlku cevi yoggumu. ni balurnu

siksicut manukonkumu bettmuto vani kot-tinyedl vadu cavkudunu bettmuto vani kot-tinyedl patalmunku pokud vani atmnu nivu tppice dvu. na kumaruda, ni hrdymunku jnanmu lbhicin yedl na hrdymukud stosicunu. ni pedvulu ytharthmen matlu plukut vini na atridriymulu andicunu. papulnu cucu ni hrdymundu mtsrpdckumu nitymu yehovaydu bhybhktulu klugi yudumu. niscymuga mudu gti rane vccunu ni as bhgmu kanerdu. na kumaruda, nivu vini jnanmu teccukonumu ni hrdymunu ytharthmen trovlydu ckkga ndipicukonumu. draksarsmu traguvaritonennu masmu heccugatinuvaritonennu sh vasmu ceykumu. tragubotulunu tidipotulunu dridrulguduru. nidrmttu cipiguddlu dhricutku karnmgunu. ninnu knin ni tdrj updesmu agikircumu ni tlli mudimiydu ameni nirlksymu ceykumu. sty-munu amimveyk dani koniyucu konumu jnanmunu updesmunu vivekmunu koniyucu konumu. nitimntu tdriki adhik stosmu klugunu jnanmuglvanini kninvadu vanivln andmu nodunu. ni tlidhrulnu nivu stospettvlenu ninnu knin tllini andprcvlenu. na kumaruda, ni hrdymunu nakimmu na margmulu ni knnuklu ipuga nudnimmu, vesy loten goyyi prstri yiruken gut. docukonuvadu pociyuduntlu adi poci yudunu adi bhumdini visvasghatkulnuga ceyunu. evriki srm? evriki dukhmu? evriki jgdmulu? evriki cit? evriki hetuvuleni gaymulu? evriki md drsti? draksarsmuto proddupuccuvarike gda klipin draksarsmu rucicud ceruvarike gda. draksarsmu mikkili errbdgnu gin-nelo tlladucudgnu tragutku ruciga nudgnu danivepu cudkumu. pimntu adi srpmuvle krcunu ktlpamuvle katuveyunu. viprit-menvi ni knnuklu knbdunu nivu verriamatlu plukuduvu nivu ndismudrmun pdukonu-vanivle nuduvu odkoyy civrnu pdukonu-vanivle nuduvu. nnnu kottinnu naku noppi klugledu namid debblu pdinnu naku teliyledu neneppeudu nidr melkodunu? mrl dani vedkudunu ani nivnukoduvu.

24

durjnlunu cucu mtsrpdckumu vari shvasmu korkumu vari hrdymu blatkarmu cey yocicunu vari pedvulu kidunugurci matladunu. jnanmuvln illu kttbdunu vivecvln adi sthirprcbdunu. telivicet dani gdulu viluvgl rmyen srj spdltu nipbdunu. jnanmuglvadu blvtuduga nudunu teliviglvadu sktimtuduga nudunu. vivekmugl naykudve yuddhmuceyumu. alocn ceppuvaru anekuludut rksnkrmu murkhuniki jnanmu addu gummmunodd attivaru maunule yuduru. kiducey pnnagmulu pnnuviniki ttmari ani peru pettbdunu. murkhuni yocn papmu aphaskulu nrulku heyulu. srmdinmun nivu kruginyedl nivu cetkani vadvguduvu.

cavunke pttbdinvarini nivu tpicumu nas-
munda pduktu jogucunn varini nivu rk-
sipva? i sgti maku telydni nivnukoninyedl
hrdymulnu sodhicuvadu ni matnu grhi cunu
gda. ninnu knipettuvadu dani nerugunu gda
nrulku vari vari pnulnubtti ayn prtikarmu
ceyunu gda. na kumarada, tene tragumu
adi rucigldi gda tenepttu tinumu adi ni
nalukku tipiye gda. ni atmku jnanmu
attidni telisikonumu adi niku dorikinyedl
muduku niku mcigti klugunu ni as bhgmu
kanerdu. bhkthihnuda, nitimtuni nivasmun-
odd poci yudkumu vani visrmsthlmunu pa-
duceykumu. nitimtudu edumardu pdinnu
tirigi lecuunu aptkalmundu bhkthihnulu ku-
luduru. ni struvu pdinppudu stosispkumu
vadu tottrillinppudu nivu mnssun nullsip-
kumu. yehova adi cuci ashyicukoni vanimid-
nudi tn kopmu trippukonunemo. durmar-
gulnu cuci nivu vysnpdkumu bhkthihnulyedl
mtrspdkumu. durjnanuniki mudu gti ledu
bhkthihnul dipmu ari povunu na kumarada,
yehovanu ghnprcumu rajunu ghnprcumu
alagu ceynivarijoliki pokumu. attivariki
apd hthattuga ttsthicunu vari kalma eppudu
mugiyuno yevriki teliyunu? iviyu jnanulu
ceppin sametle nyaymu tircutlo pkspatmu
cuput dhrmmu kadu niydu dosmuledni dus-
tunito ceppuvanini prjlu spicuduru jnulu at-
tivaniydu ashydpduduru. nyaymuga tirpu
tircuvavari melu klugunu ksemkrmen di-
ven attivarimidiki vccunu. sriyen matlto
prtyuttrmiccut pedvulto muddupettukon-
intludunu. byt ni pni ckk pettukonumu
muduga pol mulo dani siddhprcumu tru-
vat illu kttukonvccunu. nirmimittmuga ni
poruguvanimid saksymu plukumu ni pe-
dualto mospu matlu ceppvccuna? vadu naku
cesintlu vaniki cesednu vani kriycoppun
vaniki prtiphlmicced nnu konkumu. somri-
vani cenu nenu dati raga telivilenivani drak-
stot nenu dati raga idigo daniydt mudl
tupplu blisi yudenu.dulgodlu dani kppi-
yudenu dani rati god pdiyudenu. nenu dani
cuci yocn cesikotini dani knipetti buddhi
teccukotini. ik kocemu nidr yik kocemu
kunukupatu prudutke yik kocemu cetulu
muducu konut vitivln niku dridrt prugetti
vccunu ayudhsthudu vccintlu lemi nimidiki
vccunu.

25

iviyunu solomonu sametle yudarajen hijkiya
sevkulu vitini etti vrasiri. sgti mruguceyut
devuniki ghnt sgti sodhicut rajulku ghnt.
akasmul yettunu bhumi lotunu rajul ab-
hipraymunu agocrmulu. vediloni mstu
tisivesinyedl putmu veyuvadu patryokti sid-
dhprcunu. raju edutnudi dustulnu tol-
gicinyedl atni sisasnu nitivln sthirpreb-
dunu. raju edut dbmu cupkumu gopp-
varunn cot niluvkumu. ni knnulu cucin

prdhaniyedut okdu ninnu tggicutkte ikkdiki
ekki rmmni atdu nito cepptu niku melu
gda. aloen lek vyajyemadutku pokumu ni
poruguvadu ninnu avmanprcidani at mun
ik nivemi ceyuduvni nito anunemo. ni
poruguvanito nivu vyajyemadvccunu gani
pruniguttu bytpettkumu. bytpettinyedl vinu-
vadu ninnu avmanprcu nemo aduvln niku
kligin apkirti yenntikini poki dunu. smyoc-
itmuga plukbdin mat citrmen vedi pllemullo
nucbdin bgaru pdlvtidi. bgaru krnbhusn-
mettido aprji abhrn mettido vinuvani ce-
viki jnanmugl updeskudu attivadu. nmmk-
men dt tnnu ppuvariki kotkalpu mcu clldn-
muvtivadu vadu tn yjmanul hrdymunu tep-
prill jeyunu. kptmnssuto danmicci dbmu
ceyvadu vrsmleni mbbunu galini poliyun-
nadu. dirghasamucet nyayadhiptini oppic
vccunu satvikmen naluk yemuklnu nlug-
gottunu. tene knugotiva? tgintmttuke
tragumu adhihmuga traginyedl kkkii veyudu-
vemo matimatiki ni poruguvani yitiki vel-
lkumu atdu nivln visiki ninnu dvesicunemo.
tn poruguvanimid kutsaksymu plukuvadu
smmetnu khgdmunu vadigl abunu polin-
vadu. srmkalmulo visvasghatkuni asryicut
virigin plltonu kilu vsilin kalutonu smamu.
dukhcittuniki patlu vinupicuvadu clidin-
mun pebtt tisiveyuvanitonu surekarmumid
cirkpoyuvanonu smanudu. ni pgvadu ak-
ligoninyedl vaniki bhojnmu pettumu dp-
pigoninyedl vaniki dahmimmu atlu ceyutcet
vani tlmid nippulu kuppaga poyuduvu yehova
aduku niku prtiphlmiccu. uttrpu gali
van puttucunu kodegani naluk kopdrsti klig-
icunu. ggyalito pedd yit nudutkte mid-
demid nok mulnu nivsicut nemo dpigonin-
vaniki clini niru etludunu durdesmunudi vc-
cin subhsmacarmu atlu dunu. klklu ceyb-
din utyu cedipoyin buggyu nitimtudu dus-
tuniki lobduttu smanmulu. tene ndhihmuga
tragut mcidi kadu. durlbhmen sgti prisilin
ceyut ghntku kar nmu. prakarmu lek paden
purmu eto tn mnssunu ancukonlenivadunu
ate.

26

edkalmunku mcu gittdu kotkalmunku vrsmu
gittdu atuvle buddhihinuniki ghnt gittdu.
rekklukottukonucu taraducunn piccukyu
daticudu vankoveyu digkuduntlu hetu-
vuleni sapmu tgulkpovunu. gurrunku
cbuku gadidku kllemu murkhul vipunku
bettmu. vani mudhtcoppun murkhuniki
prtyuttr miyy kumu iccinyedl nivunu vani
polyuduvu. vani mudhtcoppun murkhu-
niki prtyuttr mimmu alagu ceyniyedl vadu
tn drstiki tanu jnaninnukonunu. murkhu-
nicet vrtmanmu ppuvadu kallu teggottukoni
vismu tagrinvanito sma nudu. kutivani
kallu pttulek yunntlu murkhul not samet
pati lekudunu buddhihinuni ghnprcuvadu

vdiselloni rayi kdlkud kttuvanito smanudu. murkhul not samet mttunugonuvani cetilo mullu guccukonn tludunu. adhikmuga nodinvadu smstmu ceyvcunu murkhuni- vln klugu labhmu niluvdu kuliki vanini pilicinvadunu cedipovunu. tn mudhtnu mrl knuprcu murkhudu kkkindaniki tirugu kukkto smanudu. tn drstiki jnanin- nukonuvanini cucitiva? vanini gunprcutkte murkhuni gunprcut suluvu. somridarilo sih- munndnunu vidhilo sih munndnunu. utk- mid tlupu tirugunu tn pdkmid somri tiru- gunu. somri patilo tn ceyyi mucunu notiyo- ddku dani tirigiyettu kstmukonunu. hetu- vulu cupgl yedugurikte somri tn drstiki tane jnaninnukonunu tnku pttini jgdmunubtti reguvadu datipovucunn kukk cevulu pt- tukonuvanito smanudu. tegulu ammulu ko- rvulu visru verrivadu tn poruguvani mo- spuucci nenu nvvulatku cesitinni plukuvan- ito smanudu. kttelu leniyedl agni aripovunu kodegadu leniyedl jgdmu cllarunu. ved- ibudideku boggulu agniki kttelu klmulu putticutku klhpriyudu. kodegani matlu rucigl pdarthmulvtivi avi lokdupuloniki digipovunu. cedu hrdymunu premgl mat- ladu ped vulunu kligiyudut mti pekumidi vedi putto smanmu. pgvadu pedvulto maylu cesi atrgmulo kptmu dacukonunu. vadu dyga matladinppudu vani mat nmm kumu vani hrdymulo edu heyvisymulu klvu. vadu tndvesmunu kptvesmucet dacukonunu sma- jrmulo vani cedutnmu byluprcbdunu. gutnu trvvuvade danilo pdunu ratini porlicuvan- imidiki adi tirigi vccunu. abddhmuladu- vadu tanu nluggottinvarini dvesi cunu ic- ckpu matladu noru nstmu klugjeyunu.

27

repti dinmunugurci atisypdkumu e dinmun edi sbhvicuno adi niku teliydu. ni noru kadu anyude, ni pedvulu kadu prule ninnu pogddgunu. rayi bruvu isuk bharmu mud- huni kopmu a retikete bruvu. krodhmu krurmendi kopmu vrdvle porlundi. rosmu edut evdu niluvgldu? lolopl premicutkte bhirgmuga gddicut melu melunu kori sne- hitudu gaymulu ceyunu pgvadu lekkleni muddulupettunu. kdupu nidinvadu tenept- tunennu trokki veyunu. akligionivaniki ce- duvstuvennu tiyyga nudunu. tn yillu vidici tiruguvadu gudu vidici tirugu pksito sman- udu. telmunu attrunu hrdymunu stosprcu ntlu celikani hrdymulonudi vccu mdhurmen matlu hrdymunu stosprcunu. ni snehituni- nennu ni tdiri snehitunennu vidici pttikumu niku apd kligin dinmdu ni shodruni yitiki vellkumu durmulonun shodrunikte dggr- nunn poruguvadu vasi, na kumarada, jnan- munu spadici na hrd ymunu stosprcunu. appudu nnnu nidicuvavito nenu dherymuga matladudunu. buddhimentudu apaymu vc-

cut cuci dagunu jnanmulenivaru yocipk apdlo pduduru. edutivanikorku putbdin- vani vstrmu puccu konumu prulkorku putb- dinvanivln kuduvpetticumu. vekuvne leci gopp sbdmuto tn snehituni divicuvani di- ven vaniki sapmuga ec bdunu. musuru din- mun edtegg karu nillunu gyyaliyen bharyu smanmu danini apjucuvadu galini apjucu- vani tonu tn kudicet nune pttukonuvani- tonu sma nudu. inumucet inumu pdungunu atlu okdu tn celikaniki vivekmu putticunu. ajurpu cettunu pecuvadu dani phlmu tin- unu tn yjmanuni mnnicuvadu ghntnodunu. nitilo mukhmuku mukhmu knbduntlu okni mnssunku mriyokni mnssu knbdunu. patal- munkunu agadh kupmunkunu trpti kane rdu alagun nrul drsti trptikanerdu. muscet ve- dini kolimi cet bgarunu tanu podin kirticet nruni prisodhipvcunu. mudhuni rotiloni godhumllo vesi rokt dcinnu vani mudht vani vdlipodu. ni psuvul sthiti jagrttga telisikon- umu ni mdlydu mnssu ucumu. dhnmu sasvtmu kadu kiritmu trtrmulo uduna? edin gddi vamiveybdenu pccik knbdu cunndi kodgdi yerbdiiyunnudi ni vstrmulkorku gor- pfillunni ok ceni krydhnmuku pottellu sripovunu ni aharmunku ni yitivari ahar- munku ni pniktet jivnmuku mekpala sm- rddhiygunu.

28

evdunu trumkudne dustudu paripovunu nitimtulu sihmuvle dherymuga nuduru. dessthul dosmuvln dani adhikarulu aneku lguduru buddhijnanmulu glvaricet dani ad- hikarmu sthir prcbdunu. bidlno bad- hicu dridrudu aharvstuvulnu udniyyk kot- tukonipovu vanto smanudu. dhrrmsastr- munu trosiveyuvavu dustulnu pogdu cuduru dhrrmsastrmu nnusricuvavu varito poradu duru. dustulu nyaymettidendi grhipru yeho- vanu asryicuvavu smstmunu grhi cuduru. vckude dhnmu spadicinvanikte ytharthmuga prvrticu dridrudu vasi. updesmu ngkricu kumarudu buddhiglvadu tutrul shvasmu ceyuvadu tn tdriki apkirti tccunu. vd- dicetnu durlabh mucetnu asti pecukonuvadu dridrulnu krunicuvanikorku dani kudbet- tunu. dhrrmsastrmuvinbdkud cevini tol- gicukonuvani prarthn heyumu. ytharthv- tulnu durmargmdu coppicuvadu tanu trvin gotilo tane pdunu ytharthvtulu melen- danini svtrricuko duru. aisvryvtudu tn drstiki tane jnani vivekmugl dridrudu vanini prisodhicunu. nitimtulku jymu klugut mhaghntku kar nmu dustulu goppvar- gunppudu jnulu dagiyu duru. atikrmmulnu dacipettuvadu vrddhilldu vatini oppukoni vidicipettuvadu knikrmu podunu. nitymu bhymugli prvrticuvadu dhnyudu hrdy- munu kthinprcukonuvadu kidulo pdunu. bobbriku sihmunu tiruguladu elugubtiyu

dridrulen jnūl nelu dustudunu smanmulu. vivekmulenivadve jnūlnu adhikmuga badhpettu adhikari, durlabhmunu dvesicuvadu dirghayusmtudgunu. pranmu tisi dosmu ktukoninvadu gotiki prugeccucunnadu evrunu attivanini apkuddu. ytharthmuga prvrticuvadu rksipbdunu murkhprvrtnglvadu hthat-tuga pdipovunu. tn polmu sedymu cesikonu-vaniki kdupunid nmmu dorkunu vyrthmen-vatini anusricuvariki klugu pedrikmu ittkadu. nmmkmenvaniki divenlu meduga klugunu. dhnvtudgutku aturpduvadu siksnoḍk poḍu. pkspatmu cuput mciḍi kaḍu rottemukkukorku okḍu dosmuceyunu. cedu drstiglavadu asti spadip aturpḍunu tnku dridrt vccunni vaniki teliyḍu. nalukto icckmuladu vanikte nrulnu gḍdicuvadu tudku ekkuv dypo dunu. tn tlidḍrul sommu docukoni adi drohmukadnukonuvadu nsip-jeyuvaniki jtkadu. perasglvadu klhmunu repunu yehovayḍu nmmkmucuvadu vrḍhillunu. tn mnssunu nmmukonuvadu bud-dhihinudujnanmuga prvrticuvadu tpicukonunu. bidlkiccuvaraniki lemi klugḍu knnulu musikonuvaniki bhu sapmulu klu gunu. dustulu goppvargunppudu jnulu dagukoduru varu nsicunppudu nitimtuḷu ekkuvḍuduru.

29

ennisarulu gḍdicinnu lobḍnivadu mri tirugulekud hthat-tuga nasnmgunu. nitimtuḷu prblinppudu prjlu stosituru dustudu elunppudu prjlu nitturpulu viduturu. jnanmmu premicuvadu tn tḍrini stos prcunu vesylto sagtymu ceyuvadu atni astini paḍuceyunu. nyaymu jrigicutvln raju desmunku ksemmu klugjeyunu lcmulu puccukonuvadu desmmu paḍuceyunu. tn poruguvanito icckmuladuvadu vani pttukonutku vlveyuvadu. dustuni margmun bonulu ucḍḍunu nitimtudu stogsanmulu ceyunu. nitimtudu bidlkorku nyaymu vicaricunu dustudu jnanmu vivecipḍu. aphaskulu pttmmu tllidilljeyuduru jnanulu kopmu cllarcedru. jnani mudhunito vadicanppudu vadu urukḍḍ regucudunu. nrhtkulu nir-dosulnu dvesicuduru attivaru ytharthvtul pranmu tiy juturu. buddhihinadu tn kopmt knuprcunu jnanmuglvadu kopmu ancukoni danini cup kuḍunu. abbdhmul nalkicu rajunku udyogsthuldru dustuluga nuduru bidlunu vḍḍikiccuvarunu klisikoduru ubhyulku veluguniccuvadu yehovaye. e raju dridrulku stymuga nyaymu tircuno a raju sihasnmu nitymuga sthirpreḍḍunu. bettmunu gḍḍipunu jnanmu klugjeyunu adupuleni baludu tn tlliki avmanmu tecunu. dustulu prblinppudu cedutnmu prblunu varu pdipovutnu nitimtuḷu knnular cuce dru. ni kumaruni siksiciṇyedl atḍu ninnu stos prcunu ni mnssuku andmu klugjeyunu devokti leniyedl jnulu kttulek

tiruguduru dhmsastrmu nnusricuvadu dhnyudu. dasudu vagḍḍncet gunpḍḍu tatpymu telisikonnu vadu lobḍḍu aturpḍi matladuvani cucitiva? vanikte murkhudu suluvuga gunpḍunu. okḍu tn dasuni cin-npḍtinudi garabmuga pecinyedl tudini vadu kuma ruduga ecḍḍunu. kopisthudu klhmu repunu mugopi adhikmen duskriyḷu ceyunu. evni grvmu vanini tggicunu vinymnskudu ghntnodunu dogto palukuduvadu tnku-tane pgvadu attivadu otḍu petinnu sgti ceppḍu. bhypḍutvln mnusyulku uri vc-cunu yehovayḍu nmimk yucuvadu surksit muga nudunu. anekulu eluvani dy korucuduru mnusyulnu tirpu tircut yehova vsmu. durmargudu nitimtuḷu heyudu ytharthvrtḇḇu bhktihinuniki heyudu.

30

devokti, anga yake kumaruden aguru plikin matlu.a mnusyudu itiyelunkunu, itiyelunkunu ukkalunkunu ceppinmat. nis-cymuga mnusyullo navti pspurayudu leḍu nrulkuṇn vivecṇu naku leḍu. nenu jnanab-hyasmu cesikonṇvaduṇu kanu prisuddh devunigurcin jnanmu poḍleḍu. akasmunekkiki mrl ḍiginvadevḍu? tn pidikillto galini pttukonnavadevḍu? btḷoṇu nillu mutkṇtinva-devḍu? bhumiyokk dikkuḷṇnitini sthapi-cin vadevḍu? ayn peremo ayn kumaruni peremo niku telisiyunnḍa? devuni matḷṇniyu putmu petḷḍḍinev aynnu asryicuvavari ayn kedemu. ayn matḷto emiyu cerckumu ayn ninnu gḍḍicunemo appuḍu nivu abbdhikud-vḍuduvu. deva, nenu nito reḍu mnvulu cesikonu cunnanu nenu cinpokmudu vatini naknugrhipumu; vyrthmenvatini ab-dhmulnu naku durmuga nucumu pedrik-munennu aisvrymunennu naku dy ceykumu tḡint aḷarmu naku anugrhipumu. ekku-venyedl nenu kḍupu nidinvadne ninnu visr-jici yehova yevḍni aḍunemo lek biḍne dogili na devuni nammunu ḍusitu nemo. ḍa-sunigurci vani yjmanunito kodemulu cepp-kumu vadu ninnu spicunu okvel nivu siks-sarḷud vḡḍuvu. tm tḍrini spicucu tllini di-vicni trmu kḷḍu. tm drstiki tamu suḍḍhule tm malinymunudi kḍugḍḍni vari trmu kḷḍu. knnulu nettiki vccinvari trmu kḷḍu. vari knureppḷu eḷ peketḷḷḍiyunnvi! desmulo uḍ-kud varu dridrulnu migu ntḷunu mnusyullo uḍkud biḍḷu nsipjeyu ntḷunu khḍgmuv-ti pllunu kṇtḷvṇi dvḍḍpllunu gl vari trmu kḷḍu. jḷḡku immu immu anu kuturuliḍ-drḷu kḷru trṇtipḍḇḇi mudu klvucalunu ani plukṇivi nalugu klvu. avevḡa patalmu, knni grbhmu, niru calunu anni bhumi, calunu anni agni. tḍrini aphsici tllī mat vin-nollni vani knnu loy kakulu pikunu pksir-aju pillu ḍanini tinunu. na buddhiki micinvi mudu klvu nenu grhipḷenivi nalugu klvu. avevḡa, atriskmun pksiraju jad, bḍ-

mid srpmu jad, ndismudrmun od ndcujad, knytko purusuni jad. jariniyokk cryyunu at-tide; adi tini noru tuducukoni nenu e dosmu erugnnunu. bhumini vnkicunvi mudu klvu, adi moy lenivi nalugu klvu. avevnga, rajrik-munku vccin dasudu, kdupu nid annmu kli-gin murkhudu, ktkurale yudi pedliyen stri, yjmanu raliki hkku daruralen dasi. bhu-mimid cinnvi nalugu klvu ayinnu avi mikkili jnanmuglvi. cimlu blmuleni jivulu ayinnu avi vesvilo tm aharmunu siddhprcukonunu. cinn kudellu blmuleni jivulu ayinnu avi petu sdullo nivasmulu klpicukonunu. midut-lku raju ledu ayinnu avnniyu ptkulu tiri sagipovunu. bllini cetito nivu pttukonglvu ayinnu rajul grhmullo adi yudunu. db-muga nducunvi mudu klvu thivito nducunvi nalugu klvu avevnga ellmrgmullo prakr-mmugle evniken bhypti venukku tirugni sihmu songi kukk, mekpotu, tn senymunku mudu nducucunn raju. nivu buddhihinudve atisypdi yudinyedl kidu yocici yudinyedl ni cetito noru musikonumu. palu trega venn puttunu, mukku pidga rktmu vccunu, kopmu repga klhmu puttunu

31

rajen lemuyelu matlu, atni tlli atni kupdesicin devokti, na kumaruda, nenem-dunu? nenu knn kuma ruda, nenemdunu? na mrokkulu mrokki knin kumaruda, nene mdunu? ni blmunu strilkiyykumu rajulnu nsipjeyu strilto shvasmu cey kumu draksarsmu tragut rajulku tgdu lemuyelu, adi rajulku tgdu mdypanaskti adhikarulku tgdu. traginyedl varu kttdlnu mrturu dinulkdriki anyaymu ceyuduru pranmu povucunnvaniki mdymu niyyudi mnovyakulmuglvariki draksarsmu niyyudi. varu tragi tm pedrikmu mrturu tm srnmu ik tlckuduru. mugvarikini dikkulenivarik-drikini nyaymu jruguntlu ni noru teruvumu. ni noru terci nyaymuga tirpu tircumu din-ulkunu srmpduvarikini dridrulkunu nyaymu jrigrpumu. gunvtiyen bhary dorukut arudu attidi mutymukte amulymendi. ame penimiti ameydu nmimkyucunu atni labhpraptiki veliti klugdu. ame tanu br-duku dinmulnniyu atniki melu ceyunu gani kidemiyu ceydu. ame gorrboccunu avise-narnu vedkunu tn cetular vatito pniceyunu. vrtkpu odlu durmunudi aharmu teccuntlu ame durmunudi aharmu teccukonunu. ame cikittone leci, tn yitivariki bhojnmu sid-dhprcunu tn pniktletku bttemu erprcunu. ame polmunu cuci danini tisikonunu tamu kudbettin drvymu petti drakstot yokti nati-cunu. ame ndiktucet ndumu blprcukoni cetulto blmuga pniceyunu tn vyaparlabhmu anubhvmuce telisikonunu ratrivel ame dipmu aripodu. ame ptenu cet pttukonunu tn vrellto kduru pttukoni vdukunu. dinulku

tn ceyyi capunu dridrulku tn cetulu capunu tn yitivariki cli tgulunni bhyppdu ame yitivardru rktvrn vstrmulu dhricin varu. ame prupulnu siddhprcukonunu ame btltu snnni narbtltu rktvrnpu vstrmulu. ame penimiti despu peddltokud kurcu dunu gviniyodd perugoninvade yudunu. ame narbtltu neyici ammunundiktlnu vrtkulku ammunu. blmunu ghntyu ameku vstrmulu ame rabovu kalmu visyme nirbhymuga udunu. jnanmu klgi tn noru tercunu krpgl updesmu ame bodhicunu. ame tn yitivari ndtlnu baguga kni pettunu pniceykud ame bhojnmu ceydu. ame kumarulu leci amenu dhnyuraldru calmdi kumartelu ptivrtadhrmmu nnusrici yunnaru gani vardrini nivu micindanvu ani ame penimiti amenu pogdunu. admu moskrmu, saudrymu vyrthmu yehovaydu bhybhktulu kligin stri koni yadbudunu cesin pninibtti attidaniki prtiphlmiiyydgunu gyvunulyodd ame pnulu amenu koniyadunu.

uju desmundu yobu anu ok mnusyu dudenu. atdu ytharthvrtndunu, nyayvtudune devuniydu bhybhktulu kligi cedutnmu visrjicin vadu. atniki eduguru kumarulunu mugguru kumarte lunu kligiri. atniki eduvel gorrlunu muduvel otelunu aiduvdl jtl yedlunu aiduvdl adu gadidlunu kligi, bhumid pnivarunu atniki astiga nudenu gnuk turpu dikku jnuldriilo atde goppvaduga nudenu. atni kumaruldu vtul coppun anudinmu okrikokru tm tm yidlllo vidu ceyne kudunppudu tm mugguru akkcelledru tmto klisi annpanmulu puccukonvlenni varini pilipicucu vc-ciri. vari vari vidudin mulu purtikaga yobu, tn kumarulu papmucesi tm hrdymullo devuni dusiciremo ani varini piluvnpici varini pvitprci, arunodymun leci varilo okkokni nimitte dhnbl nrpicucu vcenu. yobu nitymu alagun ceyucudenu. devdutlu yehova snnidhini nilucutke vccin dinmokti ttsthi-cenu. a dinmun apvadi2 ygu vadu varito klisi vcenu. yehovanivu ekkdndi vc-citivni vani ndugga apvadiibhumi mid itu atu tiruguladucu adulo scricucu vccitinni yehovaku prtyuttr miccenu. aduku yehovanivu na sevkuden yobu sgti alo cicitiva? atdu ytharthvrtndunu nyayvtudune devuniydu bhybhktulu kligi cedutnmu visrjicin vadu, bhumimid atni vtivadevdunu ledu. ani adugga apvadiyobu urkye devuniydu bhybhktulu klvadayena? nivu atnikini atni yitivarikini atniki kligin smst-munkunu cuttu kce vesitivi gda? nivu atni cetipnini divicucudut cet atni asti desmulo bhuga vistriciyunndi. ayinnu nivu ippudu ni ceyi capi atniki kligin smstmunu mottin yedl atdu ni mukhmu edutne dusici ninnu vidicipovunu ani yehovato anga yehovaidigo atniki kligin smstmunu ni vsmun unndi; at-niki matrmu e haniyu cey kuddni apvadiki selviyyga vadu yehova snnidhinudi bylu vel-lenu. okdinmun yobu kumarulunu ku-martelunu tm annyt bhojnmuceyucu drak-sarsmu panmu ceyucunudga ok dut atniy-oddku vcci eddulu nagli dunnucu gadidlu vati smipmun meyucunudga sebayiyulu va-timid pdi vatini pttukoni poyi khdgmuto pnivarini htmcuesiri. jrigindi niku teliy-jeyutku nenokkdne tpicukoni vcci yunnan-nenu. atdu ik mat laducudga mriyokdu vc-cidevuni agni aka smunudi pdi gorrlu pni-varini rgulbetti kalc vesenu; danini niku teliy-jeyutku nenokkdne tpicukoni vcciyun-nannenu. atdu ik mat laducudga mriyokdu vcekldiyulu mudu smuhmuluga vcci otelmid pdi vatini konipoyi khdgmucet pnivarini epi-ri; niku danini teliy jeyutku nenokkdne tpicukoni vcciyunna nnenu. atdu matla-ducudga verokdu vccini kumarulunu ni ku-martelunu tm ann yit bhojnmu ceyucu drak-sarsmu panmu ceyu cudga gopp sudigali

arnymargmuga vcci a yiti nalugu mullnu kottga adi rvnul mid pdindun varu cnipoyiri; danini niku teliy jeyutku nenokkdne tpicukoni vcciyunna nnenu. appudu yobu leci tn pe vstrmunu cipukoni tlvedruklu gorig-icukoni nelmid sastagpdi nmskarmucesi itl-nenu nenu na tlligrbhmulonudi digbrine vc-citini, digbrine akkdiki tirigi vellednu; yehova iccenu yehova tisikoni poyenu, yehova nam-munku stuti klu gunagak. i sgtullo e visym-dunu yobu e papmunu ceyledu, devudu anyaymu cesenni ceppledu.

2

devdutlu yehova snnidhini nilucutke vccin mriyok dinmu ttsthipga, varitokud apvadi yehova snnidhini nilucutke vcenu. yehovanivu ekkdndi vccitivni vani ndugga apvadi bhumilo itu atu tiruguladucu adulo sc ricucu vccitinni yehovaku prtyuttrmiccenu. aduku yehovanivu na sevkuden yobu sgti alocicitiva? atdu ytharthvrtndunu nyayvtu dune devuniydu bhybhktulu kligi cedu tmnu visrji cin vadu, bhumimid at-nivti vadevdunu ledu. niskarmuga at-nini paduceyutku nivu nnun prerepicinnu atdu iknu tn ytharthtnu vdlk nilkdga nun-nadnga apvadicrmu kapadu konutke crm-munu, tn pranmunu kapadukonutke tnku kligindi yavttunu nrudiccunu gda. ikok sari nivu ceyi capi atni yemuknu atni dehmunu mottinyedl atdu ni mukhmu edutne dusici ninnu vidici povunu anenu. aduku yehova atdu ni vsmun nunnadu; atni pranmu matrmu nivu muttvddni selviccenu. kabtti apvadi yehova snnidhinudi byluveli, arikalu modlukoni ndinettivrku badhgl kurupulto yobunu mottenu. atdu ollu gokukonutke cill peku tisikoni budidelo kurcudga atni bhary vccinivu iknu ytharthtnu vdlkyuduvu? devuni dusici mrnmu kmmnenu. aduktdumurkhuralu matladuntlu nivu matladucunnavu; mnmu devunivln melu anubhvicuduma, kidunu mnmu anubhvip tgda anenu. i sgtullo e visy mdunu yobunoti mattonennu papmu ceyledu. temaniyuden eliphju, suhiyuden bilddu nymatiyuden jophru anu yobu mugguru snehi tulu atniki sbhvicin apdlnnitini gurci vinin vare, atnito klisi dukhicutkunu atnini odarcu tkunu povlenni alocicukoni tm tm sthlmulnu vidici vc-ciri. varu vcci durmuga niluvbdi knnu letti cucinppudu, atni polcek tm vstrmulnu cipukoni akasmu ttu tllmid dhuli cllukoni yelugetti yedciri. atni badh atydhikmuganudenni grhici yevrunu atnito okkmatyennu plukk reyibglu edu dinmulu atnito-kud nelnu kurcudiri.

a truvat yobu matlad modlupetti tanu puttin dinmunu spicenu. yobu ilagu anenu na tlli grbhdvarmulnu adi mayndukunu na netrmulku adi badhnu mrugu ceyndukunu nenu puttin dinmu lekpoovu gakmgpill puttanni okdu ceppin ratri lek povunu gak. a dinmu adhkarmgunu gakenudi devudu dani neckudunu gavelugu danimid prkasipkudunu gak ciktiiyu gadhadhkarmunu mrl danini tm yoddku tisikonunu gak.meghmu dani kmmunu gakpglunu kmmuntti adhkarmudani bedricunu gak adhkarmu a ratrini pttukonunu gaksvtsrpu dinmullo nenokdannni adi hrsipkudunu gakmasmul skhylo adi cerkudunu gak. a ratri yevdunu jn-nmu kakkpovunu gакdani lo e utsahdhvni puttkudunu gak dinmulu asubhdinmulni ceppuvaru danini spicuduru gакbhujgmunu reputku nerpuglvaru danini spicu duru gak. adulo sdhyvelnu prkasicu nkstrmulku adhkarmu kmmunu gакvelugukorku adi yedurucudga velugu lekpoovu gak adi vekuv knurepplnu cudkudunu gакputtuk-lone nene cavkpotini? grbhmunudi by-ludergane nene pranmu viduvk potini? mokallmid nnnel ucukoniri?nene stamulnu kudicitini? leniyedl nenippudu pdukoni nimmiyki yudununu nidriciyudunu, naku visrati klige yudunu tmkorku bidubhu-mulydu bhvnmulu ktticu konin bhura-jultonu mtrultonu nenu nidrici nimml-i-eyudunu. bgarmu spadici tm yidlnu vedito nipukonin adhiptulto nidrici visr-mici yudunu. akalsbhvme ktbdkyunn pid-muvtivadne lekpoi yudunu.velugu cudni biddlvle lekpoi yudunu. akkd durmar-gulu ik srmpreru blhinule alsinvaru vis-rati noduduru bdhipbdinvaru karyniyamkul sbdmu vink yekmuga kudi visrmicuduru alpulemi ghnulemi adru nectnunnarudasulu tm yjmanul vsmunudi tpicukoni svtrrule yunnaru. durdslonunn variki velugiyb-dut el?dukha kratulenvariki jivmiyybdut el? varu mrmu npeksituru dacbdin dhn-mukorkentu danini knugonutkevaru lotuga trvvucunnaru gani adi variki dorkk yun-ndi. smadhiki cerinppudu varu hrsici bhuga stosicedru. mrugupdin margmuglvanikini, devudu cuttukce vesinvanikini velugu iyybd-nel? bhojnmunku maruga naku nitturpu klugucunndina morrlu nillvle prvhicucun-nvi. edi vccunni nenu bhuga bhditino adiyenaku sbhvicucunndinaku bhiti put-ticinde namidiki vccucunndi. naku nem-midi ledu sukhmu ledu visrati ledu srmye sb-hvicucunndi.

daniki temaniyuden eliphju ilagu prtyut-trmiccenu evden i sgti yetti nito mat-

ladinyedl niku vysnmu kluguna? ayite vadipk evdu urkongldu? anekulku nivu buddhi nerpinvadvu blhinmen cetulnu bl-prcinvadvu, ni matlu totrilluvanini adukoni yudenu.krugipoyin mokalluglvani nivu bl-prcitivi. ayite ippudu srm niku klugga nivu dukhakatudvetivi adi niku tgulga nivu klvrpducunnavu. ni bhkti niku dh-erymu puttipda?ni ytharthpvrtn ni nirik-snku adharmu kada? jnapkmu ce-sikonumu, nirpradhieni yokdeuppuden nsi-cena?ytharthvrttnulu ekkdnen nirmulmera? nenu cucintvrku akrmmunu dunnikidunu vittuvaru danine koyuduru. devudu udga varu nsicuduruayn kopagni svasmuvln varu lek povuduru. sihgriynu krurshpu sbd-munu nilicipovunu.kodm sihmul korlunu vi-rigipovunu. er lendun adusihmu nsicunusi-h-pupillu cella cedrgottbduni. na kokmat rhsymuga telupbdenuna cevilo okdu gusgus-ladinttuga adi naku vinbdenu. gadhnidr mnusyulku vccusymun ratri klvlv puttu tlpullo adi kligena. bhymunu vnkunu naku kligena aduvln na yemuklnniyu kdilenu. okni svasmo na mukhmunu kottgana srir rommulu pulkicenu. adi niluvbdga dani rup-munu nenu gurutupttlek potini ok rupmu na knulyedut nudenumellnen yok kthsvrmunu nenu vitiniemngadevuni snnidhini mrtyulu nitimtulgudura? tmmu srjcinvani snnid-hini nrulu pvitruलगुदुरa? ayn tn sevkuynu nmmutledutn dutlydu lopmulu knugonu-cunnadu. jigtmti yidllu nivsicuvari-y-dumtilo puttinvari-yducimnt citikipovuntu-lu citikipovuvariydu mri enni knugonunu? udyumu modlukoni saytrmuvrku udivaru bddlepovuduruennikenivare sdakalmu nas-nmeyuduru. vari deratrada tegveyb-dunuvu buddhiklugkye mrtinoduduru.ala-gunne jrugucunndi gda.

nivu morlidinyedl niku uttrmiyglvade-ven nuduna? prisuddutllo evnittu tiruguduvu? daurbhagymunugurci yed-cutvln mudhulu nsi cedru buddhilenivaru asuyvln ccedru. mudhuda veru tnnut nenu cuciyunnaru aynnu todne atni nivassthlmu sapgrstmniknugotini. atni pillu srksn dorkk yudurugummulo nligipovuduravarini vidipicuvadevdunu ledu. akligoninvaru atni ptnu tiniveyudurumudl cetlonudiyu varu dani tisikodurubonulu vari astiko-rku kacukonucunnni srm dhulilonudi puttdu.badh bhumilonudi molvdu. nippu rvvlu peki eguruntlu nrulu srmabhvmu nke puttucunnaru. ayite nenu devuni nasryicudunu.devunike na vyajjemunu appgicudunu. ayn prisodhipjalni mhakary-mulnu lekklenndi adbhut kriylnu ceyuvadu. ayn bhumimid vrsmu kuripicuvadupol-mulmid nillu prvhijeyuvadu. atlu ayn

dinulnu unntsthlmullo nucunudukhpdu-
varini ksemmunku levnettunu. vckulu
tm pnnagmulnu nervec nerkudayn vari
upaymulnu bhgprcunu jnanulnu vari kr-
trimmulone ayn pttukonunukptul alocnu
tlkriduceyunu pgtivel variki adhkarma
tarsillunuratri okdu tduvuladuntlu md-
hyahnkalmunvaru tduvuladuduru bladhyul
noti khdgmunudi, vari cetilonudiayn
dridrulnu rksicunu. kavun bidlku niriksn
klugunu akrmmu noru musikonunu. devudu
gddicu mnusyudu dhnyudukabtti srvs-
tudgu devuni siksnu trnikripkumu. ayn
gayprci gaymunu kttunuayn gaymuceyunu,
ayn cetule svsthprcunu. aru badhllonudi
ayn ninnu vidipicunuedu badhlu kliginnu
niku e kidunu tguldu. ksamkalmun mrm-
munudiyu yuddhmun khdgblmunudiyu ayn
ninnu tppicunu. notimatlet klugu noppi
niku tgulkud ayn ninnu catuceyunuprymu
vccinnu nivu daniki bhypdvi. polmu-
loni rallto nivu nibdhn cesikoni yuduvu
advimrgmulu nito smmtiga nudunu. pry-
munu ksammunu vccunppudu nivu vatini
nirksymu ceyuduvu advimrgmulku nivu
ematrmunu bhypdvi ni dera ksemnivasnni
niku telisiyudununi yiti vstuvulnu nivu lekk
cudga ediyu poiyi yuddu. mriyu ni stanmu
vistarmgunniyuni kutubikulu bhumimid
pcckivle vistricudurniyu niku teliyunu. vati
kalmun dhanypupnlulu illu ceruntlupurnvys-
suglvadve nivu smadhiki ceredvu. memu i
sgti prisodhici cucitiviu, adi alage yunnudi.

6

i mat alkici ni melukorku telisikon-
umu.daniki yobu itlni prtyuttrmiccenu na
dukhmu cckga tucbdunu gakdani sricucutke
naku vckgn apd trasulopettbdunu gak. ala-
gun cesinyedl na vippitu smudrmulisukknn
bruvuga knbdunu. aduvln nenu nirrthk-
men matlu plikitini. srvsktudgu devuni
abulu nalo coccenuvati vismunu na atm
panmuceyucunnididevuni bhikrkarymulu
nato yuddhmu ceyutke pktulu tirucunnvi.
advigadid gddi cuci odr pettuna?eddu
met cuci rkeveyuna? uppulek yevren
rucilenidani tidura? gruddloni telupulo
ruciklda? nenu muttnollni vstuvulu naku
heymlennu aviye naku bhojnpdarthmu-
layenu. aha na vinnpmu naku nervecrbdunu
gaknenu korudanini devudu nervecunu
gak devudu tn yistanusarmuga nnnu
nlupunu gakceyi jadici ayn nnnu nirmulmu
ceyunugak. appudu nenu prisuddh de-
vuni matlu oppukonkud ledni nenu adrn
podudunumriyu nenet vednpducudinnu
dani btti hrsicudunu na blmu epatidi?
nenu knipettukonut yel?na atmu epatidi?
nenu talukonut yel? na blmu rall blmu-
vtida?na srirmu ittdida? nalo tran yemiyu
ledu gda.skti nnnu bottiga vidicipoyenu

gda. krugipoyinvadusrvsktudgu devuniydu
bhybhktulu manu koninnusnehitudu vaniki
dycuptgunu. na snehitulu edin vaguvlenu-
mayme povu jlprvahmulvlenu nmmkudni
vareri. mcugddludutvlnnuhimmu vatilo
pdtutvlnnu avi murikiga knbdunu vesvi
ragane avi mayme povunuvett kluggane
avi tm sthlmunu vidici aripovunu. vati
nillu prvhicudari trippbdunu, emiyulekud
avi yikipovunu. smuhmuga pryanmuceyu
tema vrtkulu vatini vedkudurub vrtkulu
vatikorku knipettuduru. varu vatini nmim-
nduku avmanmoduduruvati ceruvku vcci
klvrpduduru. atuvle miru lenttugane
yunnarumiru apdnu cuci bhypducunnaru.
emen dyceyudni nenu mimmu ndigitina? mi
astilonudi nakorku bhumanmemen temnni
ydigitina? pgvanicetilonudi nnnu vidip-
ipudni ydigitina?badhicutari cetilonudi
nnnu vimocipudniydigitina? nakupdesmu
ceyudi, nenu maunine yudednue visymdu
nenu tppipotino adi nakuteliyeyudi.
yartharhmen matlu eto blmenvi ayinnu
mi gddipu deniki pryojnmu? matlnu
gddicudmni mirnukodura?nirasglvani
matlu galitive gda. miru sdrehilvarini
konutke citluveyuduru,mi snehitulmid
bermu sagituru. dycesi navepu cududi,
mi mukhmu edutnenu abddhmaduduna?
anyaymu lekud na sgti mrl vicaricudimrl
vicaricudi, nenu nirdosiniga knbdudunu. na
not anyaymuduna?durmargt ruci na noru
telisikonjalda?

7

bhumimid nrul kalma yuddhkalma
kada?vari dinmulu kulivani dinmulvtivi
kava? nidnu migul npeksicu dasuni-
vlenukulinimittmu knipettukonu kuli-
vanivlenu as lekye jrugu nellnu nenu
cudvlsivccenu.ayasmuto kudin ratrulu naku
niymipbdi yunnvi.nenu pdukonunppudell
eppudu lecedna? ratri yeppudu gticuna?
ani ynukodunu.tellvaruvrku itu ttu porlucu
ayaspu dunu. na dehmu purugultonu
mti pellltonu kpp bdiyunnudi.na crmmu
mani mrl pgulucunnudi. na dinmulu netgani
nadektenu vdiga gticu cunnviniriksnn lek avi
ksyme povucunnvi. na jivmu vtti upiriye
ani jnapkmu cesikonumu.na knnu iknu
melu cuddu. nnnu cucuvari knnu ikmidt
nnnu cuddu.ni knnulu na ttu cucunu
gani nenudk podunu. meghmu vidipoyi
adrsymguntlupatalmunku digipoyinvadu
mri eppudunuradu atdu ik enndunu tn yitiki
radu atni sthlmu atni mrl nerugdu. kavun
nenu na noru musikonnuna atm vednkoldi
nenu matladednuna mnovednnubtti
mulgucuednu. nenok smudrmuna? smu-
drmuloni bhujgmuna? niveduku na mid
kavli yucedvu? na mcmu naku adrn ic-
cunu.na prupu na badhku upsati iccunu

aninennukonga nivu svpnmulvln nnnu bedricedvudsrnmulvln nnnu bhyppededvu. kavun nenu uritybdvlenni korucunnaui na yemuklhu cucutknn mrnmodut nakistmu. avi naku ashymlu, nitymu brdukutku na kistmu leduna dinmulu upirivle nunnvi, na joliki ravddu. mnusyudu epativadu? atni ghnprenel? atnimid nivu mnssu nilupnel? prtī pglu nitvni drsipnel?prtī ksnmun nitvni sodhipnel? et kalmu nivu nnnu cucut mankuduvu?nenu gutk yevuvrku nnnu vidicipettva? nenu pampucesitina? nrulnu knipettuvada, nenu ni yedl emi ceyglu?naku nene bharmuga nunnan, nivel guri pettitivi? nivel na atikrmmunu prihrivu? na dosmu nel ksmipvu?nenip-pudu mtilo pdukonednunu nnnu jagrttga vedkedvu gani nenulek poyednu.

8

appudu suhiyudgu bilddu itlnenu et kalmu nivitti matladedvu? ni noti matlu sudigali vtivayenu. devudu nyayvidhini rddup-cuna? srsvktudgu devudu nyaymunu rdduprcuna? ni kumarulu ayn drstiyedut pampucesiremokavunne varu cesin tirugabatunubtti ayvarini appgicenemo. nivu jagrttga devuni vedkinyedl srsvktudgu devuni btimalukoninyedl nivu pvitrudve ytharthv-tudvenyedl niscymuga ayn niydu srddh nilipi ni nitiki tginttuga ni nivassthlmunu vrddhilljeyunu. appudu ni sthiti modt koddiga nudinnu tudnu nivu mhabhivrd-dhi poduduvu. mnmu ninntivarmē, mnku emiyu teliydu bhumimid mn dinmulu nid-vle nunnvi. munupti trmuvvari sgtulu vi-caricumu vari pitrlu priksicindanini baguga telisi konumu. varu niku bodhicuduru gda varu niku telupu duru gdavaru tm anub-hvmunubtti matladuduru gda. burd lekud jmmu perugana?nillu lekud rellu molcuna? adi koybdkmudu bhu pccganunndi kani yitr mokklnitike tvrga vadipovunu. devuni mrcuvardri gti atle udunubhktihinuni as nir-rthkmgunu atni as bhrgmgunu. atdu as-ryicundi salepurugu pte. atdu tn yitimid ankonga adi niluvdu. atdu gttiga dani ptukonga adi vidipovunu.edku atdu pc-cipti blyunu atni tigelu atni totmid alluko-nunu. atni vellu gttumid cuttkonunural-lugl tn nivasmunu atdu tericucunu. devudu atni sthlmulonudi atni vellgottinyedl adi-nenu ninnerugnu eppudunu ninnu cudled-nunu. ide atni stoskrmen gtiki atmu atdunn dhulinudi itrlu puttedru. alocicumu de-vudu ytharthvtuni trosiveydu.ayn duskary-mulu ceyuvarini niluvbetdu. ninnu pgpt-tuvaru avmanbhritulgudurdustul gudarmu ik niluvkpovunu. ayite iknu ayn niku no-tinid nvvu klug jeyunu.prhrsmuto ni ped-vulnu nipunu.

appudu yobu ilagun prtyuttrmiccenu vastvme, a sgti ateyni nenerugudunu.nrudu devuni drstiki etlu nirdosiygunu? vadu aynto vyajjemad gorinyedlveyi prsnllo okkdanikennu vadu aynkuuttrmiyyledu. ayn mha viveki, adhik blspnnuduaynto porad tegici hani nodnivadevdu? vatiki teliykud prvtmulnu tisiveyuvadu ayneugrtk-ligi vatini borldoyuvadu ayne bhumini dani sthlmulo nudi kdlicuvaduaynedani stbhmulo adrcceyuvadu ayne udyipvdni ayn suryuniki ajnapipga atdu udyipduayn nkstrmulnu mruguprcunu. ayn okkde akasmdlmunu visalprcuvadusmudrtgmulmid ayn ndu-cucunnadu. ayn svati mrgsirsmu krttik anuvatini dksinnkstrrasulnu cesinvadu. evdunu telisikonleni mhttyin karymulnu lekklenndi adbhutkriylnu ayn ceyucunnadu. idigo ayn na smipmun gdcipovucun-nadugani nenaynnu knugonlenuna ceruvnu povucunnadu gani ayn naku knbdu. ayn ptukonipoga aynnu addgipglvadevdu? nivemi ceyucunnavni aynnu adugtgin-vadevdu? devuni kopmu clardurahabu shayulu aynku lobduduru. kavun aynku prtyuttrmiccutku nenettivadnu? aynto vadicucu sriyen matlu plukutku nenepa-tivadnu? nenu nirdosine yudinnu aynku prtyuttrmu ceppjalunuyaykrtyni1 nenaynnu btimalukondgunu. nenu morrpettinppudu ayn nakuttrmiccinnuayn na mat alkicenni nenu nmmjalnu. ayn alkikp penugalicet nnnu nluggottu cunnadunirnimitmuga na gaymulnu vistripjeyucunnadu ayn nnnu upiri tiyniydu cedenvatini naku tinipicunu. blvtul sktinigurci vadmu klugganene yun-nanni ayn ynununyayvidhinigurci vadmu kluggaprtivadiganud tegicuvadevdni ayn ynunu? na vyajjeymu nyaymennu na matlu namid nermu mopununenu ytharthv-tudnennu dosinyi ayn nnnu nirupicunu. nenu ytharthvtudnennu naydu nakistmule-dunenu na pranmu trnikricucunnaui.emi cesinnu okkte. kavunytharthvtulnemi dustulnemi bhedmulekud ayn adriani nsipjeyucunnadni nenu vadicucunnaui. smuldhvsmu aksmikmuga kligi nasnmucey-ganirdosul apdnu cuci ayn hasymu ceyunu. bhumi dustulcetiki appgipbdyunndivari nyayadhiptulu mci ceddlu gurtiplekud ayn ceyunu.ayn gak ivi anniyy jrigicuvadu mrievdu? prugumid povuvanikte na din-mulu tvrgaticucunnaviksemmu lekye avi gtcipovucunnnvi. relupdvlu datipovuntlu avi jrigipovunuermidiki visurun digu pksirajuvle avi tvrpdipovunu. na srmmu mrcipoyednniyudukhmukhudne yudut mani stosmuganudednniyu nenu anukotina? na smst badhlku bhypti vnkucunnaunivuu nnnu nirdosiniga ecvnu sgti nenu nisc-ymuga erigiyunnanu nnnu dosiniga ecvlsi

vcenu gda kabtti naku i vyrtthpryasmel? nenu himmuto nnnu kdugukoninnusbbuto na cetulu kdugukoninnu nivu nnnu gotilo mucedvu appudu nenu na svstvstrmulke ashyudngudunu. ayn navle nrodu kadunenu aynto vyajyemadjalnumemu klisi nyayvimrsku polemu. ma yiddrimid ceyy ucdgin mdhyvrti makuledu. ayn tn ddmunu namidnudi tisiveyvlenunenu bhrmsipokud ayn tn bhykr mhatmymunu naku niprckudvlenu. appudu aynku bhypdk nenu matladednu, elynga nenu attivadnu kannukonu cunnanu.

10

na brdukundu naku visuku puttindinenu ad-dulekud aglarcednuna mnovyakulmu koldi nenu plikednu na mid nermu mopakudumu-nivel nato vyajyemaducunnavo naku telij jeyumni nenu devunto ceppegnu. daur-jnymu ceyut niku stosma? dustul aloc-nmid dya drstiyucutstosma? ni hstkrty-mulnu trnikricut niku stosma? ni netr-mulu nrul netrmulvtiva? nrulu alocicuntlu nivu alocicu vadva? ni jivitkalmu nrul jivit kalmuvtida? ni ayuskal svtsrmulu nrul dimnulvtiva? nenu dosini kanniyuni cetilonudi vidipipglvadevdunu ledniyu nivu erigiyudiyu nivel na dosmunugurci vicarn ceyucunnavu? na papmunu el vedkucunnavu? ni hstmulu naku avyv nirmanmucesi nnnu rupici yunnunivu nnnu migiveyucunnavu. jigtmnnguganunn nnnu nivu nirmic-itivi, a sgti jnapkmu cesikonumunivu nnnu mrl mnnuga ceyuduva? okdu palupos-intlu nivu nnnu positivigdajunnugdd okdu perbettuntlu nivu nnnu perbettitivi gda. crmmutonu masmutonu nivu nnnu kppi-tiviemukltonu nrmultonu nnnu sdhicitivi. jivmu nnugrhici nayedl krp cupitivini srk-sncet na atmnu kapaditivi. ayinnu na lopmulnugurci nivu ni hrdy mulo aloci-citivii abhipraymu nikudenni nenerugudunu. nenu papmu cesinyedl nivu dani knipet-tuduvuna dosmunku priharmu ceykuduvu. nenu doskrtymulu cesinyedl naku badhklugununen nirdosine yudinnu atisypdnu av-manmuto nidukoninaku kligin badhnu tl-cukonucudednu. nnenu stosicinyedledtegg ni ascrymen blmunu nivu namid cupuduvu. sihmuvetaduntlu nivu nnnu vetaducudu-vuedtegg namidiki krott saksulnu piliced-vuedtegg namid ni ugrtnu pecedvuedtegg smuhmu venuk smuhmunu na midiki ra-jesedvu. grbhmulonudi nivu nnnel veliki rppicitivi? appude yevrunu nnnu cudkud nenu pranmu vidici yudinyedl melu; ap-pudu nenu lentle yudiyudunugrbhmulonudi smadhiki konipobdiyudunu. na dinmulu ko-ceme gdatirigi velupliki rajalni desmunku adhkarmu mrnadhkarmugl desmunku ktk-iki tiye gadhadhkarmymen desmunkubhrm

putticu mrnadhkar desmunkuvelu ge cikti-gagl desmunku nenu vellk mudukotsepu nenu teprilluntlunnu vidici na joliki rakudumu.

11

appudu nymatiyuden jophru ilagun-prtyuttrmiccenu prvahmuga byluvellu matlku prtyuttrmu cepvlenu gda. vdrubotu vyajyemu nyaymni yecdguna? ni prglbh-mulnu vini mnusyulu maunmuga nud vlena? evdunu ninnu aphsiphkudne nivu hasymuceyuduva? na updesmu nirdosm-niyudeva, nidrstiki nenu pvitruddnniyu nivnucunnave. devudu nito matladin melu-ayne nito vadicin melu ayne jnanrshymulu niku teliyjesin melu appudu jnanmu ni yoc-nku micindni nivutelisiskoduvuni dosmulo adhik bhagmu devudu mrcipoyiyyunnadni telisikonumu. devuni gudhasmulnu nivu telisikonglva? srvsktudgu devunigurci niku pripurnjnanmukluguna? adi akas vidhi at unntmendi, nivemiceyuduvu? patal-mukte lotuganunndi, nivemi yeruguduvu? dani primanmu b sumikte adhikmen-didani vedlpu smudrmukte adhikmendi ayn scarmuceyucu okni cerlo vesivyajye-mad pilicinpuduaan nddgip gvadevdu? pnikimalinnavrevro ayne yerugunu gdaprisil-nceykye papmu ekkd jrugucunndoayne telisikonunu gda. ayite advi gadidpill nrude puttinnatikiganibuddhihinudu vivekikadu. nivu ni mnssunu tinnga nilipinyedlni cetulu aynvepu capinyedl papmu ni cetilonudut cuci nivu danividicinyedlni gudarmul-lonudi durmargtnu nivu kottivesin yedl niscymuga nirdosive nivu stosicedvunirb-hyudve nivu sthirpdi yuduvu. niscymuga ni durdsnu nivu mrcedvudatipoyin paru nitini jnapkmu cesikonuntlunivu danini jnapkmu cesikonedvu. appudu ni brduku mdhyahnkal tejssukte adhikmuga prka-sicunucikti kmminnu adi arunodymuvle katiganudunu. nmmkmunku aspmu klugunu gnuk nivu dherymuga uduvu. ni yitini nivu prisodhici surksitmuga pdu koduvu. evri bhmulekud nivu pdukoduvu anekulu nito vinppmulu cesedru. dustul knucupu ksnicipovunuvarik i asrymemiyu uddupranmu eppudu vidicedma ani varu edurucucucuduru.

12

appudu yobu ilagu prtyuttr...miccenu nijmuga lokmulo mire jnulumitone jnanmu gtici povunu. ayinnu mikunnttu nakunu vivecnaskti kligiyyunndinenu mikte tkku-vjnanmu klvadnu kanumiru ceppinvatini erugnivadevdu? devuniki morrpetti prtyut-trmulu podin vadnen nenu na snehituniki

aphasyaspmuga nudvlsi vccenu.nitiyu ytharthty glvadu aphasiaspmuga nudvlsi vccenu. duds nodinvani tiskricut ksemmulglvaru yuktmmukoduru.kalujar-varikorku tiskarmu knipettucunndi. dopidigadr kapurmulu vrthillunudevuniki kopmu putticuvaru nirbhymuganuduruv-aru tm bahublme tmku devudnukoduru. ayinnu mrgmulnu vicaricumu avi niku bodhicunakaspskulnu vicaricumu avi niku telijeyunu. bhuminigurci dhyanicinyedl adi niku bhodhicunusmudrmuloni ceplunu niku dani vivricunu viti annitinibtti yoci-cukoninyedlyehova hstmu vitini klugesenni telisikonlenivadevdu? jivrasul pranmumu mnusyuldiri atmlunu ayn vsmun nunnvi gda. agili aaharmunu ruci cucuntlucevi matlnu priksipda? vrdhdhulyodd jnanmunndi, dirghayuvuvln vivecn klugucunndi. ani miru ceppuduru jnansaurymulu aynyodd unnvialocnyu vivecnyu anynku klvu. aloci-cumu ayn pdgottga evrunu mrlkttjalruayn mnusyuni cerlo musiveyga tercunt evrikini sadhymu kadu. alocicumu ayn jlmulnu bigbtgga avi aripovunuvatini prvhipniyyga avi bhumini muciveyunu. blmnu jnan-munu anynku svbhavlksnmulumosduvarunu mospuccuvarunu ayn vs mun nunnaru. alocnkrtlnu vstrhinulnuga cesi ayn varini todukoni povunu.nyayadhiptulnu avivekul-nuga knuprcunu. rajul adhikarmunu ayn kottiveyunuvari ndumulku golusulu kt-tunu. yajkulnu vstrhinulnugacesi varini todukoni povunusthirmuga natukonin-varini ayn pdgottunu. vakcaturymu glvari plukunu ayn nirrthkmu ceyunupeddlnu buddhilenivariniga ceyunu. adhiptulnu ayn tiskarmu ceyunu bladhyl ndik-tlnu vipponu. ciktiloni rhsymulnu ayn byluprcucumrnadhkarmunu veluguloniki rppicunu jnmulnu vistripjeyunu nirmul-muceyunusrihddulnu visalprcunu jnmulnu konipovunu. bhujnul adhiptul vivecnu ayn nirrthk prcunutrovleni mharnymulo varini tiruglad ceyunu. varu velugulek ciktilo tdbducudurumttugoninvadu tuluntlu ayn varini tulceyunu.

13

idigo na knnu idtyu cucenu.na cevi dani vini grhicuyunndi miku telisindi nakunu teliseyunndinenu mikte tkkuv jnan-muglvadnu kanu. nenu srsvktudgu devunito matlad gorucunnnanudevunitone vadip gorucunnnanu mirete abddhmulu klpicuvavu.mir-dru pnikimalin vedyulu. miru kevlmu maunmuga nudut melu adi miku jnanmni yecbdunu. dycesi na vadmu vinudi, nenu adi vyajyemunalikudi. devuni pksmuga miru anyay vadnceyadura?ayn pksmuga miru mosmulu plukudura? aynyedl miru pkspatmu cupudura?devuni pksmun miru

vaditura? ayn mimmunu prisodhicut miku ksemma?lek okdu nrulnu mosmuceyuntlu miruaynnu mosmuceyadura? miru rhsy-muga pkspatmu cupinyedlniscymuga ayn mimmunu gddicunu. ayn prbhavmu mim-munu bhypedtda?ayn bhyumu mi midiki rada? mi heccrik matlu budide sametlu.mi vadmulu mtivadmulu nenu matladednu na joliki rak maunuleyududinamidiki vc-cundi edo adi vccunagak. neneduku na pranmumu erga cesikonvlenu?cesikonngani pranmunku tegici matladednu idigo ayn nnu cpinnu, nenu ayn korku knipettucun-nanu.ayn snnidhini na prvrtn nyaymni rujuvuptunu. idiyu naku rksnarthmend-gunubhktihinudu ayn snnidhiki rategipdu. na vajmulmumu srddhga allicudina prman-vakymulu mi cevullo corniyudi. alociudi nenu na vyajyemunu sricsikoniyun-nanunenu nirdosiga knbdudunni naku teliyunu. nato vyajyemad cucuvadevdu?ev-den nudinyedl nenu norumusikonipranmu vidicednu. i redu pnulu matrmu naku ceykumu appudu nenu niku vimukhudne yudnu. ni ceeyi namidnudi tolqipumuni bhyumu nnu bedripniykumu appudu nivu pilicin yedl nenu ni kuttr miccednu nenu plikednu nivu na kuttrmimmu na dos-mulenni? na papmulenni?na atikrmmmunu na papmumu naku telijeyumu. nvel ni mukhmumu mrugucesikotivi?nnel niku pgvaniga ecucunnavu? itu atu kottukoni povucunn akunu nivuvehdicedva?edipoyin cettnu trumduva? nivu naku kthinmen siks vidhici yunnavuna balykalpu papmulnu bodllo na kallu bigiciyunnavuna prvrtn atyu nivu knipettucunnavuna arikallcuttu girigisiyunnavu murigi ksanicucunn vanicut-tucimmtkottin vstrmuvtivanicuttugirigisi vanini knipettucunnavu.

14

stri knin nrudu koddi dinmulvade mikkilibadhnodunu. puvvu viksicintlu vadu perigi vadipovununid knbdkpovuntlu vadu niluvk paripovunu. attivanimid nivu knudrsti yuciyunnavutirpu nodutke nnu ni yedutiki rppiciyunnavu. papshitunilonudi paprhitadu puttgliginet melu?alagun ev-dunu puttnerdu. nrul ayuskalmu primiti kldi, vari nellskhy niku teliseyunndi.mic-jalni vyprimanmu nivu variki niymici yunnavu kulivarivle tmku niymipbdin pnini varu mugicuvrkuvavu visrmu noduntlu varivepu cudkyudumu. vrksmu nrkdbdinyedl adi tirigi cigurcunniyudaniki letkommlu veyunniyu nmmkmukldu. dani veru bhu-milo patde poynnu dani adugumoddu mtilo cikipoyinu niti vasmatrmucet adi cigurcunulet mokkvle adi kommlu veyunu. ayite nrulu mrnme kdillek pdiyuduru.nrulu

pranmu vidicinruvat vareme povuduru? ttak jlmulu etlu ikipovunondi niru etlu edi hricipovunoalagunne nrulu pdukoni tirigi levru. akasmu gticipovuvrku varu melukonru.evruru varini nidr lepjalu. nivu patalmulo nnnu dacyinedl etomeluni kopmu cllaruvrku nnnu catun nucinyedl eto melunaku itkalmni nivu niymici truvat nnnu jnapkmu cesikonvleni neneto koru cunnanu. mrmnen truvat nrulu btrtukudura?alagudinyedl naku vidudl kluguvrkuna yuddhdinmulnniyu nenu knipettiyudunu alagudinyedl nivu pilicedvu nenu niku prtyu trmiccednni hstrkrtyu edl niku istmu klugunu. ayite ippudu nivu na adugujadlunu lekkpettucunnavuna papmunu shiplekyunnavu na atikrmmu scilo mudripbdyunnadinenu cesin dosmunu bhdrnuga uciyunnavu. prvtmennu pdipoyi nasnmgunukodyennu dani sthanmu tppunu. jlmu rallnu ardyiyunudani prvahmulu bhu-miyokk dhulini kottukonipovunuvete nrul asnu bhgprucunnavu. nivu varini ellppudu gelucucunnavu gnuk varu gticipovuduru nivu variki mukhvikarmu klugjesi varini vellgottucunnavu. vari kumarulu okvel sunt vhicinnu adivariki telyikpovunu.varu okvel anigipoyinnu atti gti varikiptenni varu grhipkyuduru. tmmttuku tame sirmundu noppi nodudurut tmmttuku tame pranmundu dukhpuduru.

15

appudu temaniyuden eliphju ilagunprtyuttrmiccenu jnanmuglvadu nirrthkmen telivito prtyuttrmiyydguna?turpugalito tn kdpu nipukon dguna? vyrthsbhasncet vyajyemad dguna?nis pryojnmen matlacet vadip dguna? nivu bhybhktulnu vyrthmu ceyucunnavu.devunigurcin dhyannunu hinprucunnavu. ni matlvln ni papmu telyibducunndi.vckul plukulu nivu plukucunnavu. nenu kadu ni matle ni dosmunu shapicucunnni pedvule ni mid saksymu plukucun-nvi. modt puttin purusudvu nivena?nivu prvtmulku muduga puttinvadva? nivu devuni alocnshblo ceriyyunnvadva?nivu matrme jnanvtudva? memu erugnidi nivemi yeruguduvu?memu grhipnidi nivemi grhituvu? nersin vedruklu glvarunu cala vys-simirin purusulunalo malo nunnaruni tdrik-tenu varu cal peddvaru. devudu selvicin adrn niku telikga nunnda?itlu nito mrdvuvaga plukbdin vakymutelikga nunda? ni hrdymu el krugipoyenu?ni knulu el errbarucunnni? devunimid nivelo agrhpducunnavu? ni notnudi atti matlel ranicucunnavu? suddhdugutku nrudu epativadu? nirdosudgutku striki puttinvadu epativadu? aloicumu ayn tn dutlydu nmimkyucdu.akas vesalyimu ayn drstiki pvtirmukadu. atludga heyudunu ced-

invadunu nillutraguntlu duskriylu ceyuvadunu mri ap vitrudu gda. na mat alkipumu niku telyijetununenu cucindanini niku vivricednu. jnanulu tm pitrulyodd nercukoni mruguceyk ceppin bodhnu niku telipednu. anyulto shvasmu ceyktamu svasthymuga podin desmulu nivsicinjanulu ceppin bodhnu niku telipednu. tn jivitkalmtyu dustudu badhnodunuhiskuniki erpdin svtsrmlunniyu vadubadhnodunu. bhikrmen dhvnu vani cevullo bdunu, ksemkalmun paduceyuvuru vani midikivcedru. tanu ciktilonudi tirigi vccednni vadu nmmdu vadu khdgmmuku erprebdivadu. abba, aharmekkd dorukunni danikorku tirugu ladunu. adhkardinmu smipicucunnni vaniki teliyumu. srmyu vednyu vanini bedricunu.yuddhmuceyutku siddhpdin raju struvuni ptu konuntlu avi vanini ptukonunu. vadu devunimidiki ceyi capunusrvsktudguvanini dhikkrici matladunu. murkhude aynnu markonuntn kedemul gubkto aynmidiki prugettunu. vani mukhmu krovvu ptityunndivani ciruprkklpni krovvukdlu perigiyunnni. attivaru paden pttnmullo nivsicuduru.evruru nivsipkudni yidldobblu kavlsiyunn yidldo nivsicedru kavun varu bhagyvtulu kakpoduru vari asti niluvdu.vari ssyspd pr bruve nelku vgdu varu ciktini tpicukonru agnijval vari letkommlnu dhicunudevuni noti upiricet varu nasnmguduru. varu maynu nmmukonkuduru gak;varu mos poyinvarumayye variki phlmgunu. vari kalma rakmude adi jrugunu appude vari komm vadipovunu. drakscettu pidelu ralcuntlu ayn variniralcunu.olivcettu puvvulu ralcuntlu ayn varinalcunu. bhkthihinul kutubmu nissuvvgunu.lcgodul gadarmalnu agni kalciveyunu varu duskaryimunu grbhmun dhrici papmukduruvari kdupun kptmu puttunu.

16

aduku yobu ilagun prtyuttrmiccenu itti matlu anekmulu nenu viniyunnanumir-dru badhke krtlugani adrnku krtlukaru. i galimatlu mugisipoyena?nikemi badh klugutcet nakuttrmiccucunnavu? nasthitilo mirudinyedl nenunu mivle matladvccunu.nenunu mimid matlu klpipvccunumi vepu cuci na tl adipvccunu. aynnu nenu na noti matlto mimmunu bl prcudununa pedvul matlu mimmunu odarci adricunu nenu matladinnu na dukhmu clardunenu urkudinnu nakemi upsmnnu klugunu? ippudu ayn naku ayasmu klugjesiyyunnaduna bdhuvrgmtyu nivu padu cesiyyunnavu na dehmtyu nivu pttukoniyyunnavu.idikud namid saksymuga nunndina ksint mukhamukhiga saksymicucunndi. ayn tn kopmucet namid pdi nnnu cilcenu.ayn namid pdlu korukucudenunaku struve namid tn knnulu errcesenu.

jnulu namid tm noru terturunnu titti cepmid kottuduru.varu ekibhvi namid gupu kududuru devudu nnu durmargulku appgiciyunnadubhktihinul vsmun nnu uciyunnadu. nenu nemmdiganutini ayite ayn nnumukklu cekllu cesiyunnadumed pttukoni vidlici nnu tuttuniyluga cesi yunnadu.tnku nnu guridibbga nilipiyunnadu ayn banmulu nnu cuttukonucunviknikrmulek na tudlu podicenuna petyrsmunu nelnu parbosenu. knnmumid knnmuvesi ayn nnu viruggottenupruguletti surunivle namid pduu. na crmmumid nenu goneptt karcukotinina kommunu dhulito murikicesitini. nacet blatkarmu jrugkpoyinnuna prarthn ytharthmuga nudinnu edpuceet na mukhmu errbdiiyunnadina knurepplmid mrnadhkarmu nilucucunndi. bhumi, na rktmnu kppiveykumuna morrku virammu klugkudunugak. ippudu naku saksiyenvadu prokmulonunnaduna pksmuga saksymu plukuvadu prmdunnadu. na snehitulu nnu egtaliceyucunnaru.nrunivisyme yokdu devunito vyajyemadvlenniyu nr putrunivisyme vani snehitunito vyajyemadvlenniyu korineni devunitu drstiyuci knnillu prvahmuga viducucunnanu. koddi svtsrmulu gticin truvat tirigi rani margmun nenu velludunu.

17

na pranmu smsipoyenu na dinmulu tirenu...smadhi na nimittmu siddhmeiyunndi. egtali ceyuvaru nayodd cერიუნnaruvuru putticu vivadmulu na knnul keduruganunnni. erpatu ceyumu dycesi na nimittmu ni att nive putpdmumri yevdu na nimittmu putpdunu? nivu vari hrdymunku jnanmu mrugucesitivikavun nivu varini heccipvu. evdu tn snehitulu dopusommuga iccunovani pilll knnulu ksinicunu. ayn nnu jnullo sametkaspdmuga cesi yunnadunluguru na mukhmumid umimveyuduru. na knudrsti dukhmucet mdmayenuna avyvmulnniyu nidvle ayenu ytharthvtulu dininiciu ascrypdudurunirdosulu bhkthihnul sthiti cuci klyrpduduru. ayite nitimtulu tm margmunu viduvkprvrticudurunirpradhulu atktku blmu noduduru. mirdru nayoddku rdi, mrl dyceyudimilo jnavtu dokkdennu naku knbdu. na dinmulu gticenuna yocn nirthkmayenuna hrdu vach bhgmayenu. ratri pglniyucikti kmmutye velugniyu varu vaducucunnaru. as yeden nakudin yedl patalmu nakuillu anu asye.ciktilo na pkk prcukonucunnanu nivu naku tdrivni gotitonunivu naku tllivni cellevni purugotonu nenumnvi ceyucunnanu. naku niriksnadharmedi?na niriksn yevniki knbdunu? dhulilo visrati dorkga adi patalpu addkmmulyoddku digucunndi.

appudu suhiyuden bilddu ilagu prtyuttr miccenu matllo cikkuprcutke mi retsevu vedkuduru?miru aloen cesi mugicinyedl memu mat ladedmu. mi drstiki mrgmuluganumdhuluganu memebdut el? kopmucet ninnu nivu cilcukonuvada,ni nimittmu bhumi paduga ceybduna?ni nimittmu kod dani sthanmu tppuna? bhkthihinul dipmu arpiveybdunuvvari agni jvally prkasipkpovunu. vari gudarmulo velugu adharmgunuvariyoddnunn dipmu aripovunu vari putvmugl ndklu addgipbdunuvvari svkiyalocen varini kulcunu. varu vagurlmid ndcuvuru tm kalle varini vlloniki ndipicunu. bonu vari mdimenu pttukonunuvl varini cikkicukonunu. varini cikkicukonutke uri nelnu ucdbdunuvvari pttukonutke trovlo uccu pettbdunu. nludikkul bhikrmenvi variki bhymu klugjeyunubhymulu varini vetadi trumunu. vari blmu ksinicipovunuvvari kulcutku apd kaciyudunu. adi vari deh avyvmulnu bhksicunumrnjyesthudu vari avyvmulnu bhksicunu. vari asrymen vari gudarmulonudi perikiveybduduvuru bhikrudgu rajunoddku konipobduduru. variki anyulenvaru vari gudarmulo nivasmu ceyuduvvari nivassthlumid gdhkmu clbdunu. krid vari vellu edipovunupen vari kommlu nrkdbdunu. bhummimid evrunu varini jnapkmu cesikonrumedanmdu ekkdnu varini eriginvaru udu. jnulu varini velugulonudi ciktiloniki toludurubhulokmulonudi varini trumuduru. vari prjlo variki putrulennu pautrulennuuduvuru nivscin sthlmuo tpicukoninvaduokdennu uddu. trvat vccinvaru varimid pdin siksnuucivismymodudurupurmudinvaru danini cuci digulupduduru. niscymuga bhkthihinul nivasmuku itti gti pttunudevuni erugnivari sthlmu ittidi.

19

att yobu ilagun prtyuttr miccenu ennallu miru nnu badhituru?ennallu matlceet nnu nluggottuduru? pdimarulu miru nnu nidicitirisiggulek miru nnu badhicedru. nenu tppucesinyedlna tppu na midike vcunu gda? mimmnu miru namid heccicukodura?na nermu namid miru mocudura? alagete devudu naku anyaymu cesenniyutn vllu nnu cikkicukonenniyu mirutelisisikonudi. namid blatkarmu jrugucunndi nenumorppettucunnanu gani na morr agikripbddushaymu nimittmu nenu morliducunnanu gani nyaymu dorkdu. nenu datlekud ayn na margmunku kevesi yunnadu.na trovlu cikti cesiyunnadu ayn na ghntnu kottivesiyunnadutlmidnudi na kir-itmunu tisivesiyunnadu. nludislu ayn

nnnu viruggottga nenu nasnme potiniokdu cettunu pellgicintlu ayn na niriksnadhar-munu pellgicenu. ayn namid tn kopmunu rgulbettenunnnu tn struvullo okniga ecenu. ayn senikulu ekmuga kudi vccirivaru namid muttudidibblu vesirina gudarmucuttu digiri. ayn na sodrjnmunu naku durmucesiyun-naduna nelvrulu naku kevlmu anyuleri. na bdhuvulu nayoddku rakyunnaruna pransne-hitulunnnu mrcipoyiunnaru. na yiti das dasi jnulu nnnu anyunigaecedrunenu vari drstiki prdesine yunnanau. nenu na pnivani piluvga vademi plukkudunnadunenu vani btimalvisi vccenu. na upiri na bharyku ashy-munenu knin kumarulku na vasn ashy-mu. cinn pillu sha nnnu trnikricedrunenu le-cut cucinyedl baluru namiddusnlu plike-dru. na pransnehitulkdriki nenshyudne-tininenu premicinvaru na mid tirugbdyunnaru. na yemuklu na crmmutonu na masmutonu atukoni yunnvidtmul asthicr-mmumu matrmu naku migilipbdi yunndi devuni hstmu nnnu mottiyunndinamid jalip-dudi na snehitulara namidjalipdudi. na sirmasmu povut calunnukonkdevudu nnnu trumtumluga mirel nnnu trumu duru? na matlu vraybdvlenni neneto korucunnnau. avi grthmulo vraybdvlenni neneto koru cun-nanu. avi yinuppogrtto bdmid cekkbdi sis-muto nipbdi nitymu niluvvlenni neneto ko-rocunnnau. ayite na vimockudu sjivud-niyu. truvatayn bhumimid nilucunniyu nenerugudunu. ilagu na crmmu cikipoyin truvat sirmuto nenu devuni cucednu. nam-tuku nene cucednu. mri evrunu kadu nene knnular aynnucucednunalo na atridrymulu krsiciyunnnvi jrigindani karmnu nalone unnd-nukonimirumemu vanini etlu trimedma ani tlein yedl miru khdgmmunku bhypduditirpuk-lugunni miru telisikonunntlu ugtrku tgin dos-mulku siks niymipbdunu.

20

appudu nymatiyuden jophru ilagun prtyut-trmiccenu alagun nivu ceppinduku nay-dli aturttgin prtyuttrmu siddhprciyunndi. naku avmanmu klugjeyu nidnu nenu vinn dukuna mnovivekmu tgin prtyuttrmu sid-dhprciyunndi. dustulku vijymu kod-dikalmudunubhktihinulku stosmu ok nimis-matrmudunu. adinudi nrulu bhumimid nucbdiin kalmumodlukoniilagu jrugucunndni niku teliyda? vari ghnt akasmt yet-tuga periginnumeghmuilt yettuga varu tllet-tinnu tm mlmu nsicuritiga varenntikini nud-kud nsicuduru. varini cucinvaruvaremerni yduguduru. kl yegsipovuntlu varu gtici knbdk povudururatri svpmu datipovuntlu varu trimi veybduduru. varini cucin knnu iknu varini cudduvari sthlmun varu mri eppudunu knbdru vari sttivaru dridrul dynu vedkedruvari cetulu vari astini ti-

rigi appgicunu. vari yemuklu řvnbmlu ni-diyudunugani adiyu varito kud mtilo pduko-nunu. cedutnmu vari notiki tiyyga nude-nuvaru nalukkrid dani dacipettiri. dani poniyyk bhdrmucesikoniri, not daninu-cukoniri. ayyinnu vari kdupulo vari aaharmu pulisipovunu adi varilopt nagupamul vis-mgunu. varu dhnmunu migivesiri gani yippudu danini mrl kkkiveyuduru. vari kdupulonudi devudu dani kkkicinu. varu ktl-pamul vismunu pilcudurunagupamu naluk varini cpunu. erule parucunn tenenu vennpusnu cucivaru stosispru. deniko-rku varu pryaspdi spadicidyudirodanini varu anubhvipk mrl appgicedruvaru spadicin astikoldi variki stosmuudu varu bidnlu muc-i vidicipettinvaruvaru blatkarmucet ok yi-tini akrmicukoninnu danini ktti purticeyru. varu edtekg asicinvarutn yistvstuvullo ok-danicetnennu tmmunutamau rksicukonjalru. varu migiveynidi oktiyu ledu gnuk varik-semstheti niluvdu. variki spadymu purn-muga kligin smymun varu ibbdipdudu-rudurvsthlonudu vardri ceyyi varimidikive-cunu. varu kdupu nipukonneyudgadevudu varimid tn kopagni kuripicunuvaryu tinu-cudga dani kuripicunu. inup ayudhmu tpicukonutke varu paripogaiddivillu vari dehmulgud banmulnu povidu cunu. adi dehmunu cilci vari sirmulonudi vccunu adi byt tiyyga vari sirmulonudi petypu titti vccunu, mrmnbhymu vari midiki vc-cunu. vari dhnnidhulu adhkarpurnmul-gunuudnkkrleni agni varini migiveyunuvari gudarmulo migilindanini adi kalciveyunu. akasmu vari dosmunu byluprcunubhumi varimidiki lecunu. vari yitikiveccin arjn knbdkpovunudevuni kopdinmun vari asti nasnmgunu. idi devunivln dustulen nrulku prapticubhagmudevunivln variki niymipb-din svasthy-mu ide.

21

appudu yobu ilagun prtyuttrmiccenu na mat miru jagrttga vinudina mat mi adrn matku prtiga nudugak. naku selviccinyedl nenu matladednunenau matladin truvat miru aphasymuceyvccunu. nenu munusyuni-gurici morrpettukonnana? ledu gnuk nenu el aturpdkuddu? nnnu terucici ascryp-dudinotimid ceyi vesikonudi. nenu dani mssunoku teccukoninyedl nakemiyyu tockun-ndi na sirmunku vnku puttucunndi. bhk-tihinulu el brdukuduru? varu vrddhule blab-hivrdhdi el noduduru? varudgane vari-tokud vari stanmuvaru cucucudga vari ku-tubmu sthirprebducunndi. vari kutub-mulu bhymemiyyu lek ksemnuga nunnvide-vuni ddmu varimid pdut ledu. vari godlu datga tppk culu klugunuvaryu avulu icukpok inunu. varu tm pillnu mdlu mdluga bytiki ppuduruvaryu pillu ntnmu ceyuduru.

tbur svrmdlmulnu pttukoni vayicuduru-
 saniknadmu vini stosicuduru. varu sreysuk-
 ligi tm dinmulu gdupuduruokksnmlone
 patalmunku diguduru. varuni margmul-
 nugurcin jnanmu makkkrieduniyu mmmunu
 vidicipomnmi devunito ceppuduru. memu
 aynnu sevicutu srsvktudguvadevdu? memu
 aynnugurci prarthnceyutcet makemi labhmu
 klugunu? ani varu ceppuduru vari
 ksemmu vari cetilo ledubhktihinul yocn
 naku durmuga nudunu gak. bhktisun-
 yul dipmu arpiveybdut arudugda.varim-
 idiki apd vccut bhu arudu gda. varu
 tupanu edut kottukonipovu cettvlenugali
 yegrgottu pottuvlenu uduntulani koppdi
 variki vednlu niymicut arudu gda. vari
 pillmid moputke devudu vari papmunu
 dacipettunemo? ani miru ceppucun-
 narucesinvaru danini anubhvicuntlu ayn
 varike prtiphlmiccunu gak vare knnular
 tm nasnmunu cuturugaksrsvktudgu devuni
 kopagnini varu tragudurugak.tmjivitkalmu
 smaptmen truvat tamu poyin truvat tm
 itimid varikicit emi? evdennu devuniki
 jnanmu nerpuna?prlokvasulku ayn tirpu tir-
 cunu gda. okdu tn kdvllo palu ni-
 diyudgnuta yemukllo mulug blisiyudgnu
 spurn saukhymunu nemmdiyunu kligi nid-
 uayusymuto mrtinodunu verokdu enndunu
 ksemmnadani nerug mnodukhmuglvade
 mrtinodunu. varu smanmug mtilo pduko-
 duru purugulu varidrdri kppunu. mitlpulu
 nenerugudunumiru namid anyaimuga pnnu-
 cunn pnnagmulu naku telisinvi. adhiptul
 mdirmu ekkd nunndi?bhktihinulu nivsicin
 gudarmu ekkd unndi ani mirdugucunnare.
 desmun scricuarini mirdugleda?varu teliy-
 jesin sgtulu miru gurutu ptt leda? avi
 evnga durjnulu aptkalmdu kapaddududu-
 ruugrtdinmdu varu todukoni pobduduru.
 vari prvrtnnubtti varito mukhamukhiga
 matlnglvadevdu?varu cesindaninibtti variki
 prtikarmu ceyuvadevdu? varu smadhiki teb-
 dudurusmadhi srddhga kavlikaybdunu pll-
 muloni mti pellu variki ipuga nunnvim-
 nusyuldru varivebdi povoduralaagunne lekk
 lentmd i variki mudugapoyiri. miru ceppu
 prtyuttrmulu nmmgdinvi kavuitti nirrthk-
 men matlto mirelagu nnnuodarc jucedru?

22

appudu temaniyuden eliphju ilagunprtyuttr-
 miccenu nrulu devuniki pryojnkarulgudura?
 karu:buddhimitulu tmmttuku tame pry-
 jnkarule yunnaru nivu nitimudve yudut
 srsvktudgu devuniki stosma?nivu ytharthv-
 tudve prvrticut aynku labh krma? aynydu
 bhybhktulu kligiyunndun ayn ninnu gddi-
 cuna?ni bhybhktulnubtti ayn nato vyajye-
 maduna?ni cedutnma goppdi kada?ni dos-
 mulu mitilenivi kava? emiyu iyykye ni so-
 drulyodd nivu takttu puccukotivivstrhinul

btllnu tisikotivi dppicet ayaspdinvariki nil-
 liyyvetiavikligoninvaniki annmu pettkpo-
 tivi. bahublmugl mnusyunike bhumi prapti-
 cunughnudni yecbdinvadu danilo nivsicunu.
 vidhvradrnu vtticetulto ppivesititvitrileni-
 vari cetulu viruggottitivi. kavunne bonulu
 ninnu cuttukonucunnviaksmik bhymu ninnu
 bedricucunndi. ninnu cikicukonn adhkar-
 munu nivu cucut leda?ninnu mucbovu
 prlyjlmulnu nivu cucut leda? devudu
 akasmt mhonntudu kada?nkstrmul aunn-
 yunu cudumu avi etpega nunnvi? devu-
 niki emi teliyunu?gadhadhkarmulonudi ayn
 nyaymu knugonuna? gadhmen meghmulu
 aynku catuga nunnvi,ayn cudleduakasmulo
 ayn tirugucunnadu ani nivvukonucunnavu.
 purvmunudi dustulu anusricin margmunu
 nivu anusicedva? varu akaduga ok nimis-
 mulu nirmulmerivari punadulu jlprahmu-
 vle kottukoni poyenu. ayn mci pdarthmulto
 vari yidlnu nipinnu mayoddnudi tolgiptom-
 niyusrvskudgu devudu maku emi ceyun-
 niyu varu devunito aduru.bhktihinul alocn
 naku durme yudunugak. mn virodhulu
 niscymuga nirmulmerniyuvari spdnu agni
 kcalcivesenniyu plukucu nimitulu dani cuci
 stosicudurunirdosulu varini helnceyuduru.
 aynto shvasmucesinyedl niku smadhanmu
 klugunualagun niku melu klugunu. ayn
 noti updesmunu avlbicumuayn matlno ni
 hrdymulo ucukonumu. srsvktunivepu nivu
 tiriginyedlni gudarmullonudi durmarmunu
 durmugatolgicinyedl nivu abhivrdhdi pod-
 edvu. mtilo ni bgarmunu etirallo ophiru
 suvrn munu parveyumu appudu srsvk-
 tudu niku aprjiganu prsstmen vediganu
 udunu. appudu srsvktuniydu nivu andiced-
 vudevunittu ni mukhmu ettedvu. nivu
 aynku prarthnceygaayn ni mnvi nalkicu-
 nuni mrokkubllu nivu cellicedvu. mriyu
 nivu deninen yocnceyga adi nikusthirprcb-
 dununi margmulim velugu prkasicunu.
 nivu pddroybdinppudumidu cucednduvu-
 vinyumglvanini ayn rksicunu. nirdosikaniva-
 ninennu ayn vidipicunu. atdu ni cetul sud-
 dhivln vidipipbdunu.

23

appudu yobu ilagun prtyuttrmiccenu ne-
 tivrku nenu morliducu tirugubatu ceyu-
 cunnanu na vyadhi na mulugukte bhar-
 muga nunndi ayn nivassthanmunodd nenu
 ceruntlugaaynnu ekkd knugoduno adi naku
 teliybdunu gak. ayn snnidhini nenu na
 vyajyemunu visdprcednuvadmulto na noru
 nipukonednu. ayn naku prtyuttrmuga emi
 plukuno adinenu telisikodunuaayn nato pluku
 matlno grhicukodunu. ayn tn adhikblmucet
 nato vyajyemaduna?ayn ladhu ceyk na
 mnvi alkicunu appudu ythardhvtudu aynto
 vyajyemadvcunu.kavun nenu enntikini na
 nayayadhiptivlnsiks nodkpovudunu. nenu

turpudisku vellinnu ayn acct ledupmd-
tidisku vellinnu ayn knbdut ledu ayn pnulu
jrigicu uttrdisku poyinnuayn naku kanvccut
ledudksindisku ayn mukhmu trippukoniyun-
nadu nenaynnu knugonlenu. nenu nd-
carmargmu ayngu teliyunuayn nnnu sod-
hicin truvat nenu suvrnmuvle knbdudunu.
na padmulu ayn adugujadlu viduvkndcin-
vinenu itu atu tolkg ayn margmu nnu
sricitini. ayn pedvul ajnnu nenu vidici
tirugleduayn notimatlnu na svabhipray-
mukte ekkuvga ecitini. ayite ayn ekmnssug-
lvadu aynnu marc glivadevdu?ayn tnkist-
mendi edo ade ceyunu. naku vidhipb-
dindanini ayn nervecunu atti pnulnu ayn
anekmuga jrigicuvadeyunnadu. kavun ayn
snidhini nenu klvrpducunnaunenu aloci-
cunppudell ayngu bhyducunna. devudu na
hrdymunu krugesenu, srsvktude nnnu
klvrpcenu. adhkarmu kmmyiudinnu gad-
hadhkarmu nnnu kmmyiudinunenu nasn-
muceybdy yudledu.

24

srsvktudguvadu niyamkkalmulnu eduku...
erpateyeydu?ayn nerigiyunnvaru ayn din-
mulnu edu cet cudkunnaru? srihddu rallnu
tisiveyuvuru klu ruvaru akrmmucesi mdlu
akrmicukonivatini mepuduru. tdrileni-
vari gadidnu toliveyuduru vidhvralli yed-
dunu takttuga tisikoduru varu margmu-
lonudi dridrulnu tolגיעyudurudesmuloni
bidlu evrikini teliykud dagvlsi vccenu.
arnymuloni advigadidlu tiruguntlubidvaru
tm pnimid byluderi vetnu vedkuduruedar-
ilo vari pillku aharmu dorkunu pol-
mulo varu tmkorku gddi kosikodurudus-
tul drakstotllo prig eruduru. bttilek
ratri atyu pdukoniyyudurucillo vstrhinule
pdiyuduru. prvtmulmidi jlluku tdsiyudu-
rucatulendun bdnu kauglicukoduru. tdrileni
pillnu rommunudi laguvaru kluvaru dridru-
lyodd takttu puccukoduru dridrulu vstrhin-
ule bttilek tiruguladuduruakligoni plnu
moyuduru. varu tm yjmanul godllopl
nune ganug lnu adicudurudraks ganuglru
trokkucu dppiglvareyuduru. jnmugl pttm-
mulo mulugudurugayprebdivaru morrp-
tuduru ayinnu jugundi akrmmni devudu
ecdu. velugumid tirugbduvaru kluvriru dani
margmulnu gurutputtrudani trovlu nilu-
vru. tellvarunppudu nrhtkudu lecnuvadu
dridrulnu lemiglvvarini cpunuratriydu vadu
dogtnmu ceyunu. vybhicarie knnenu
nnu cuddnukoni tn mukhmunku musuku
vesikoni sde ciktikorku knipettunu. cik-
tilo varu knnmu veyudurupglu daguko-
duruvuru velugu cudnollru vardru udy-
munu mrnadhkarmugaecuduru.gadhadhkar
bhymu ettidendi variki telisiyunnadi. jl-
mulmid varu telikga kottukoni povudu-
ruvari svasthymu bhumimid sapgrstmu-

drakstotl margmun varu iknu nduvru.
anavrsticetnu usnmucetnu mcu nillu eggi
povuntlupatalmu papmucesinvarini pttuko-
nunu. knngrbhmu varini mrcunu, pu-
rugu varini kmmga tiniveyunuvuru mri ep-
pudunu jnapkmuloniki raruvrksmu virigi
pdipovuntlu drumargulu pdipovuduru varu
pillu knni godradrnu badhpettuduruvid-
hvradrku meluceyru. ayn tn blmucetnu blv-
tulnu kapaducunnadakodru pranmunugurci
as vidicinnu varu mrl bagududuru. ayn
variki abhymunu dyceyunu gnuk varu ad-
harmu noduduruayn vari margmul mid tn
drsti nucunu varu heccipbdinnukotseptiki
lekpovuduruvaru hinsthitilo cocci itruldrivle
troybduduru, pdin vennulvle koybduduru.
ippudu ilagu jrugni yedl nenu abddhikudnni
rujuvuprcuvadevdu? na matlu vttivni
drstatprcuadevdu?

25

appudu suhiyuden bilddu ilagun prtyu ttr-
miccenu adhikarmunu bhikrtvmunu ayngu
todeyunniayn tn unntsthlmullo smad-
hanmu klug jeyunu. ayn senlnu lekkip
skyma?ayn velugu evrimidennu udyip-
kuduna? nrudu devuni drstiki nitimtudu
etlu kagldu?striki puttinvadu ayn drstiki
etlu suddhudukagldu? ayn drstiki cdrudu
katiglvadu kadunkstrmulu pvitrmenvi kavu.
mri niscymuga puruguvti mnusyudu purugu
vti nrudu ayn drstiki pvitru du kanerdu gda.

26

appudu yobu ilagun prtyuttrmiccenu sk-
tilenivaniki nivu et shaymu cesitivi? blmu-
leni bahuvunu et baguga rksicitivi? jnanmu
lenivaniki ni vet ckkg alocnceppitivi?sgtini
et ckkg vivricitivi? nivu evniyedut matlu
uccricitivi?evni upiri nilonudi byluderindi?
jlmulkridnu vati nivasulkridnu udupretlu
vilvilladuduru. ayn drstiki patalmu teruvb-
diyunnadinaskupmu bttbyluga nunndi. sun-
ymdlmpeni uttrdikkunnunnn akasvisalmunu
ayn pcrenusunymupeni bhumini vreladce-
senu. vatikrid meghmulu cinigipokudayn
tn meghmullo nillnu bdhicenu. danimid
meghmunu vyapipjesiayn tn sihasnpu ka-
tini mruguprcenu. velugu ciktul srihddul-
vrkuayn jlmulku hddu niymicenu. ayn
gddipga akasvisal stbhmulu vismy modi
adrunu tn blmuvln ahabu smudrmunu re-
punutn vivekmuvln rahabunu pgulgottunu.
ayn upiri viduvga akasvisalmulku admu vc-
cunu.ayn hvstu paripovu mha sprmunu
podicenu. isti ayn karymullo svlpmulu.ayn-
nugurci mku vinbducunndi mikkilimelnen
gusgus sbdmupatide gda.grjnluceyu ayn mh-
ablmu etendi ghrhip glivadevdu?

yobu iknu upmanritiga itlnenu na upiri yiknu nalo purnmuga udutnubttiyudevuni atm na nasikardhrmullo udutnubttiyu na nyaymunu pogottin devuni jivmutodu na pranmunu vyakulprcin srsvktunodu niscymuga na pedvulu abddhmu plukutleduna naluk mosmu nuccricutledu. miru cep-pindi nyaymni nenematrmmunu oppu kon-numrnmguvrku nenetmatrmmunu ythartht-nuviduvnu. na nitini viduvk gtiga pt-tukodunu na prvrtn atti visymulo na hr-dymnunnu nidipdu. naku struvulen-varu dustuluga knbduduru gak nnediricu-varu nitlenivaruga knbduduru gak. de-vudu vani kottiveyunppudu vani pranmu tisiveyunppudu bhktihinuniki adharmedi? vaniki badh klugunppudu devudu vani morr vinuva? vadu srsvktunijdu andi-cuna? vadu anni smymullo devuniki prarthn ceyuna? devuni hstmmu gurci nenu miku updesicednu srsvktudu ceyu kriylnu nenu dacipettnu. milo prtivadu dani cuciyunnadu mireduku kevlmu vyrtthmenvatini bhavicu cuduru? devunivln bhktihinulku niymipb-din bhagmu idi idi badhicuvaru srsvktuni-vln podu svasthymu vari pillu vistriciniedl adi khdmucet pdu tke gda vari stanmunku calint aharmu dorkdu. variki migilinvaru teguluvln ceci patipett bdedru vari vid-hvradru rodnmu ceykudiri. dhuli at vis-tarmuga varu vedini pogucesinnu jigtmnnt vistarmuga vstrmulnu siddh precukoninnu varu dani siddhprecukonutye gani nitim-tulu dani kttukonedru nirpradhulu a ve-dini precukonedru. purugul gullvti yidlu varu kttukoduru kavlivadu kttukonu gud-isevti yidlu varu kttukoduru. varu dhn-muglvare pdukoduru gani mrl levru knnulu tervegane lekpovuduru. bhymulu jlprvah-mulve varini trimi pttu konunu rativel tuphanu varini ettikonipovunu. turpugali varini konipoga varu smsi povu duru adi vari sthlmulonudi varini udciveyunu emiyu krun cupkud devudu varimid banmulu veyunu varu ayn cetilonudi tpicukongori itu atu paripovuduru. mnusyulu varini cuci cpptlu kottuduru vari sthlmulonudi varini cikotti toliveyuduru.

vediki gni gldu putmuveyu suvrnmunku sthlm u gldu. inumunu mtilonudi tiyuduru rallu krgici ragi tiyuduru. mnusyulu cik-tiki atmu klugjeyuduru gadhadhkarmulon-u mrnadhkarmulon-u udu rtnmulnu vedkucu varu bhumytmul vrku scrituru. jnulu tirugu sthlmulku cal diguvga mnusyulu sorgmu trivuduru varu pscricuvaricet mru-vbduduru acct varu manvulku durmu-ganudi itu atu alladucuduru. bhumin-

udi aharmu puttunu dani loplighbagmu ag-nimymmentludunu. dani rallu nilrtnmulku sthanmu danilo suvrnmymen rallunni. a trov ye krurpksikennu teliydu deg kn-nulu dani cudledu grvmugl krur jtuvulu dani trokkledu. sihm u margmun nd-vledu mnusyulu sphtikmvti bdnu ptuko-duru prvtmulnu vati kudull shitmuga borl droyuduru. bdlo varu vatlu kottuduru vari knnu amulymen prt vstuvunu cucunu. nillu odigilipokud varu jldharlku gttu kttu duru mrugeyunn vstuvunu varu veluguloniki teppicu duru ayite jnanmu ekkd dorkunu? vivecn dorku sthlm ekkd nunndi? nrulu dani viluvnu erugru pranulunn desmulo adi dorkdu. agadhmu adi nalo lednunu smudrmunayodd lednunu. suvrnm daniki satiyendi kadu dani viluvkorke vedi tucradu. adi ophiru bgarmunkennu viluvgl gomed-hikmunkennu nilmunkennu konbdundi kadu. suvrnmennu sphtikmennu danito satikavu prsstmen bgaru nglu prtiga adi iyy bddu. pgdmul peru mutumul peru danyedut et-tnekuddu. jnanspadymu kepulknn kort-gindi kusudespu pusyragmu danito satikadu. suddhsuvmnmunku konbdundi kadu. atlen jnanmu ekkdnu di vccunu? vivecn dorku sthlmekkd nunndi? adi sjivuldri knnulu mruge yunndi akaspskulku mrugeceybdi yunndi. memu cevalar danigurcin vart vitimni nasn mnu mrmunu anunu. de-vude dani margmmu grhicunu dani sthlm u aynke teliyunu. ayn bhumytmulvrku cucu-cunnadu. akasmu kridi daninttini telisikonu-cunnadu. galiki it bruvu udvlenni ayn niymici nppudu prmanmunubtti jlmulku it koltyni ayn vatini kolici cucinppudu vrsnmunku kttid niymicinppudu urumuto kudin merupunku margmu erprci nppudu ayn dani cuci byluprcenu danini sthap-ncesi dani prisodhicenu. mriyuyehovaydli bhybhktule jnan mniiyu dusttmu vidcutye vivekmniiyu ayn nru lku selvicenu.

yobu ikoksari upman ritiga itlnenu purvkalmun nunntlu nenunnyedl eto melu devudu nnnu kapaducudin dinmullo unntlu nenunnyedl eto melu appudu ayn dipmu na tlupega prkasicenu ayn tej-muvln nenu ciktilo tiruguladu cutini. na pripkvdinmullo udintlu nenudinyedl eto melu appudu devuni rshymu na gudar-munku pega nudenu. srsvktudu iknu naku todeyudenu na pillu na cuttunudiri nenu pettin adugell netilo pdenu bdnudi na nimittmu nune prvahmuga parenu. pttapu gummmunku nenu vellinppudu rajjivdilo na pithmu siddhprecukoninppudu rvnulu nnu cuci dagukoniri muslivaru leci nilu-vbdiri. adhikarulu matladut mani notimid ceyyivesikoniri. prdhanulu matladk urkoniri

vari naluk vari agiliki atukonenu. na sgti cevinibdin prtivadu nnnu adrst vtuniga ecenu.nenu ktbdin prtivadu nnnugurci saksymiccenu. elynga morrpettin dinulnu tdrilenivarini shaymulenivarini nenu vidi picitini. nsicutku siddhmayunnvari diven namidiki vcenu vidhvradr hrđymunu stospettitini nenu nitini vstrmuga dhricukoni utitini gnuK adi nnnu dhricenu na nyayprvrt naku vstrmunu pagayu ayenu. gruddivariki nenu knnuletini kutivariki padmu letini. dridrulku tdriga utini erugnivari vyajyemunu nenu srddhga vica ricitini. durmargul dvdpłlnu udgottitini. vari plllonudi dopudusommunu lagivesitini. appudu nenitlnukotinina gutiyoddne nenu ccednu hsvle nenu dirghayuvu glvadvudunu. na vellcuttu nillu vyapicunu mēu na kommlmid nilucunu. naku edtegni ghnt klugunu na cetilo na villu epptikini blmuga nudunu. mnusyulu naku ceviyoggi na korku kacukoniri na alocn vinvlenni maunmuga udiri. nenu matladin truvāt varu maru mat pluk kudiri.guttulu guttuluga na matlu varimid pdu. vrmukorku knipettuntlu varu nakorku kni pettukoniri kvdri vankorkentlu varu vedlpuga norutercukoniri. varu asarhitule yudga varini dyga cuci cirunvvu nvitvini na mukhprkasmu lekud varemīyū ceyveri. nenu variki peddne kurcudi variki margmulnu erpcitini senlo rajuvlenu dukhicuvarini odarcuvanivlenu nenutini.

30

ippudete naknn tkkuv vyssuglvaru nnnu egtali ceyuduru.viri tdrulu na mdlu kayu kukkltu nudutku tgnivarni nenu tlcīyutini. vari cetul blmu na kemi pryojnngunu? vari paurusmu poyindi. daridrymucetnu ksammucetnu suskicinivare edarilo cal dinmulnudi pade nirmanusy miganunn yedarilo ahamukorku varu tiruguladuduru varu tupploni tutticetlū perukuduru tge-
duvellu variki ahamēyunnvi. varu nrul mdhynudi trimiveybdin varu dognu trumucu keklū veyuntlu mnusyulu varini trumucu keklū veyuduru. bhykrmen loylonu nel sdullonu bdl sdullonu varu kapur mudvlsī vcenu. tupplō varu odr pettuduru mullcetlkrid varu kudiyuduru. varu mutuvarikini peru prtisthtlu lenivarikini puttinvāru varu desmulonudi trumbdinvaru. attivaru ippudu nnnugurci pdmulu paduduru nenu variki sametku aspdmuga nunnanū. varu nnnu ashyicukoduru na yodd nudi durmuga povuduru nnnu cucinppudu umimveyk manru ayn na tradu vippi nnnu badhicenu kavun varu naku lobdk kllemu vdlicu koduru. na kudiprkknū allrimuk le-
cunu varu na kallnu totrollceyuduru pttmunku muttdidibb vesintlu tm nasn pryt-
mulnu namid sagituru. varu niradharu-

lennu na margmunu paduceyuduru namidiki vccin apdnu mri ydhikmu klug jeyuduru gopp gdigud jlprvahmu vccuntlu varu vccedru a vinasmulo varu kottukonipovuduru. bhikrmēvi namid pduu gali kottiveyuntlu varu na prbhavmunu kottiveyudurumeghmuvle na ksemmu gticipoyenu. na atm nalo krigipoyi yunnđi apddinmulu nnnu ptukoniyyuntri rativelnu na yemuklu nalo viruggottbvđ ntlunnvi nnnu badhicu nopulu nidrpovu. mha roglbmucet na vstrmu nirupmgunu med cuttunudu na cōkkayivle adi nnnu irikicucunndi. ayn nnnu burdloniki trosenu nenu dhuliyu budideyunnentlunnanu. niku morrpettucunnanu ayite nivu prtyuttr memiyu niyykunnavu nenu nilucudga nivu nnnu teri cucucunnavu. nivu maripoyi nayedl kthinudvetivi ni bahublmucet nnnu hisicucunnavu galicet nnnu levnetti danimid nnnu kottukoni pojeyucunnavu tupanucet nnnu hriceveyucunnavu mrmnunku srjvivulku niymipbdin sket smajmdirmunku nivu nnnu rppicedvni naku teliyūnu. okdu pdipovunedl vadu ceyyicapda? apdlo nunnvadu tppivplenni morrpettāda? badhlounnvari nimittmu nenu edvleda?dridrul nimittmu nenu dukhipleda? naku melu klugunni nenu asicukonga naku kidu sbhvicenu velugu nimittmu nenu knipettga ciktī kligenū. na pegulu mank mducun-
nvi apaydinmulu nnnedurkonenu. suryuni prkasmulek vyakulpducu nenu scriucun-
nanu smajmulo niluvbdi morrpettucunnanu. nenu nkkllku sodrudnetini nippukoll jtkadnetini. na crmmu nllbdi namidnudi udipovucunndi kavln na yemuklu kagipoyenu. na svrmdlmu dukh svrmu niccucunndi na pillngrovi rodnbsdmu ettucunndi.

31

nenu na knnulto nibdhn cesikotini knyknū nenelagu cucudunu? alagu cesinyedl prmununn devuni ajn yemgūnu?unntsthlmun-
nunn svrsktuni svasthyemgūnu? durmargulku vīpttu sbhvicute gda papmu ceyu-
variki durvsth prapticutey gda. ayn na prvrt nerugum gda na adugujadlnnnitini lekkicūnu gda abdhikudne nenu tiruguladinyedl mosmuceyutke na kalu tvrpdinyedl nenu ytharthudne yunnanni devudu telisi konuntlu nyaymen trasulo ayn nnnu tucunu gak. nenu trovvidici ndcinyedl na mnssu na knnulu anusrici scricinyedl malinymemennu na cetulku tglīnyedl nenu vittindanini verokdu bhujicūnu gak nenu natindi perikiveybdūnu gak. nenu hrđymun prstrini mohicinyedl na poruguvani dvarmun nenu pociyunn yedl na bhary verokni tirugli visrunu gak itrule amenu kududuru gak. adi duskamkarymu adi nyayadhiptulcet siks nōdtgin nermu adi nasnkupmuvrku dhicu agnihōtrmu adi na adaymtyu nirmulmu

ceyunu. na pnivadennu pniktteyennu nato vyajye madga nenu vari vyajyemunu nirksymu cesinyedl devudu lecuppudu nenu emi ceyudunu? ayn vicarn ceyunppudu nenu aynto emi prtyuttrmittunu? grbhmun nnu putticinvalu varinikud puttup leda? grbhmulu mmmu rupicinvalu okkde gda. bidlu icchyicindanini nenu bigbtinyedl nu vidhvrdrknnulu ksinipjesinyedl nu tlidrlu lenivarini na annmulu koce mennu tinnyyk nenu otriga bhojnu cesinyedl nu evdennu vstrhinude cccut nenu cudgnu bidlku vstrmu lekpvot nenu cudgnu vari dehmulu nnu divipkpoynyedl nu varu na gorrlbocucet vedimi podkpoyn yedl nu gummulu naku shaymu dorkunni tdrilenivarini nenu anyaymu cesinyedl nu na bhujlsymu dani gatinudi pdunu gak na bahavu emukloniki virugunu gak. nenalagu ceyledu, na baly mu modlukoni dikku lenivalu tdrimbhavmuto nnu bhavici nayodd perigenu. na tli grbhmdu puttinnatnudi dikku leni vaniki nenu margdrsinetini. devuni mhatnymu edut nenu niluvjalhnyu ayn nnu nirmulmu ceyunniyu bhitiputtenu. suvrnu naku adharmukoninyedl nu na asrymu niveyni melimi bgarmuto nenu ceppinyedl nu na asti goppdni gani na cetiki vistarmu soutu dorikenni gani nenu stosicin yedl nu soryudu prkasinappudu nenu atninegani cdrudu mikkili katikligi ndcucudga atninegani cuci na hrđymu rshymuga prerpipbdi varittu cuci na noru muddupettinyedl nu prmununn devuni drstiki nenu vesdhari nvudunu. adiyu nyayadhiptulcet siks nodtgin ner mgunu. nnu dvesicinvaniki kligin nasnmunubtti nenu stosicin yedl nu atniki kidu klugut cuci nenu ullsicin yedl nu nenalagu ceyledu, atni pranmunu nenu spicledu papmuceyutku na notiki nenu cotiyye ledu. atdu pettin bhojnu tini, trpti podnivanini cupiglvarevni na gudarndu nivsicuvaru plukniyedl nu prdesini vidhilo udnnyyk na yiti vidhitlupulu tercitini gda. adamu cesintu na dosmulnu daci pettukoni mha smuhmunku bhydyi kutubmul tirkarmunku jdisiyu nenu maunmuganudi dvarmu dati bylu vellk rommulo na papmunu kppukonin yedl prmununn devuni drstiki nenu vesdhari nvudunu na mnvi vinutke nakokdu udvlenni neneto korucunnanu; idigo na cervalu gurutu. idigo na privadi vrasin phiryadu, srsvktudu nakuttrmicunnu gak. niscymuga nenu na bhujmumid danini vesi kodunu naku kiritmuga danini dhricukodunu. na adugul lekk aynku teliyyesednu, raju vle nenaynoddku vellednu. na bhumu namid morrpetyinedl nu dani callu ekme yedcinyedl krydhnmu iyyk dani nnubhvicinyedl nu dani yjmanulku pranhani klugjesin yedl nu godhumlku prtiga mullunu yvlku prtiga klupunu molcunu gak. yobu vakymulu ittito smaptmu layenu.

yobu tn drstiydu tanu nitimtude yunnadni a mugguru mnusyulu telisikoni atniki prtyuttrmu cepput caliciri. appudu ramu vssthudunu bujiyudunu brkeyelu kumarudungu elihu, yobu devunikte tane nitimudentlu ceppukonut cuci atnimid bhuga koggicenu. mriyu yobuyokk mugguru snehitulu prtyuttr memiyu ceppkye yobumid dosmu mopi nduku varimid kud atdu bhuga koggicenu. varu elihukn ekkuv vyssuglvaru gnuk atdu yobuto matladvlenni knipetti yudenu. ayite elihu a mugguru mnusyulu prtyuttr memiyu iyykpovut cucinppudu atni kopmu regenu. kavun bujiyuden brkeyelu kumarudungu elihu ilagu mat ladsagenu nenu pinnyvssuglavadnu miru bhu vrddhulu a hetuvu cetnu nenu bhypti na tatprymu miku teluputku tegipledu. vrd-dhapy mu matladvgunu adhik skhygl yedl jnanmu bodhiptgunni nennukotini; ayinnu nrullo atm okti yunndi srsvktudgu devuni upiri variki vivecn klug jeyunu. vrd-dhulu matrme jnanvtulu karu bhu vys-suglvaru okkpuudu nyaymu teli sinvarukaru. kavun nenuna mat ngikricudni mnvi cesi konucunnanu. nenu shitmu na tatprymu telupudunu. emi plukuduma ani miru yocnceyucudga nenu mi matlkorku knipettukotini mi abhipraymulu cevini vesikonutke miru ceppinvatiki bhu jagrttga cevi iccitini ayite milo evrunu yobunu khdipled uvrnu atni matlku prtyuttrmiyyledu. kavunmaku jnanmu lbhicindniyu devude gani nrulu atni jyipnerrniyu miru plukkuddu. atdu nato vadmadledu miru ceppin matlnubtti nent-niki prtyuttr miyynu. varu ascrpydi iknu uttrmiyykyunnaru plukutku variki matyoktiyu ledu. kaga variknemiyu prtyuttrmu ceppk yunnaru varu matladk povut cuci nenu urkuduna? nenu iyyvlsin prtyuttrmu neniccednu nenunu na tatprymu telipednu. na mssunid matlunnvi na atrgmunnunn atm nnu blvtmu ceyu cunndi. na mssu teruvbdi draksarspu tittivle nuundi krott tittulvle adi pgilipovutku siddhmuga nundi. nenu matladi ayasmu tircukonednu na pedvulu terci nenu prtyuttrmiccednu. miru dycesi vinudi nenu evriyedl nu pks patine yudnu. nenu evrikini mukhstutike birudulu pettnu mukhstuti ceyut na cet kadu atlu cesinyedl nnu srjicinvalu nnu sighrmuga nirmulmu ceyunu.

yobu, dycesi na vadmu nalkicumu na matlnniyu cevini bettumu. idigo nenu matlad narbhicitini na not na naluk aducunndi. namatlu na hrđy ytharthtnu telupucunnvina pedvulu jnanmunu ytharthmuga plukunu. devuni atm nnu srji-

cenu srsvktuniyokk svasmu naku jivmicenu ni cetnenedl nakuttrmimmu na yedut ni vadmu siddhprcukonumu vyajye madumu. devuniyedl nenunu nivtivadnu nenunu jigtmrito ceybdinvadne navlini bhymu ninnu bedricdu na ceyyi nimid bruvuga nuddu. niscymuga ni plukulu na cevinibdenu ni matl dhvni naku vinbdenu. emnganenu nermuleni pvitrudnu malinymuleni paprhitudnu. ayn namid tppulu ptticutku smymu vedkucunnadu nnnu tnku pgvaniga bhavicutunnadu. ayn na kallnu bodlo bigicutunnadu. na trovlnnitini knipettucunnadni ni vnu cunnavu. i visymulo nivu nyaymu knipettledu nenu niku prtyuttrmu ceppednu. tn kriylo denigurciyu ayn prtyuttr miyydu devudu nrulsktikimicinavdu, nivel aynto poraduduvu? devudu okkmare plukunu redu marulu plukunu ayite mnusyulu adi knipettru mcmumid kunuku smymun gadhnidr pttu nppudu klllo ratri klugu svpnmullo nrulu grvisthulu kakudeceyuntlu tamu tlcin karymu varu manukonceyuntlu gotiki pokud varini kapaduntlu ktivln nispkud vari pranmunu tppicuntlu ayn vari cevulnu tervceyunu varikorku updesmu siddhprcunu. vyadhicet mcmekkutvlnnu okni yemukllo edtegni noppulu klugut vlnnu vadu siksnmu nodunu rotteyu rucigl aharmunu vanikshymgunu vani sirmasmu ksinicipoyi vikarmgunu byтики knbdkudin yemuklu peki poducu koni vccunu vadu smadhiki smipicunu vani pranmu sharkulyoddku smipicunu. nrulu yuktumendi edo danini vaniki teliy jeyutkuveladi dutllo ghenudgu okdu vaniki mdhyvrtiye yudinyedl devudu vaniydu krun jupi patalmuloniki digi vellkud vanini vidipicunu prayscitmu naku dorkenni selviccunu. appudu vani masmu balurmasmuknn aro gymuga nudunu. vaniki tn cinnnatisthiti tirigi klugunu. vadu devuni btimalukoninyedl ayn vanini ktaksicunu kavun vadu ayn mukhmu cuci stosi cunu ilagun nirdostvmu ayn nruniki dyceyunu. appudu vadu mnusyulyedut stosiscunu itlni plukunu ytharthmendanini vytyasprci nenu papmu cesitini ayinnu daniki tgin prtikarmu naku ceybd ledu kupmuloniki digipokud na pranmunu ayn vimociciyunnadu na jivmu velugunu cucucunnadi. alocicumu, nrulu sjivulkudu velugucet veligipbduntlu kupmulonudi varini mrl rppipvlenni manvulkorku redu sarulu mudu sarulu i kriylnnitini devudu ceyuvadeyunnadu. yobu, cevini betumu na mat alkipumu maunmuga nudumu nenu matladednu. ceppvlsin mat yeden nikunnyedl nato prtyuttrmu ceppumu matladumu, nivu nitimudvni sthapi goru cunnanu. mat yemiya leniyedl nivu na mat alkipumu maunmuga nudumu, nenu niku jnanmu bodhice dnu.

appudu elihu mrl ilagu ceppsagenu jnanulara, na matlu vinudi anubhvsalulara, naku ceviyoggudi agili aharmunu rucicuntlu cevi matlu priksicunu. nyaymendedo vicarici cutmu rdi melendedo mntt mnmu vicarici telisi kodmu rdi. nenu nitimudnu devudu na ptl nyaymu tppenu nyayvtudne yudiyu nenu abddikuniga ecbducunnanunenu tirugubatu ceypkoyinnu naku manjalni gaymu kligenni yobu anucunnadu. yobvtti manvudevdu? atdu mci nilvle tirkarmunu panmuceyucunnadu. atdu cedutnmu ceyuvariki celikadayenu bhktihinulku shvasi ayenu. nrulu devunito shvasmu ceyut vari kematrmunu pryojnkrmu kadni atdu ceppukonucunnadu. vijnanmugl mnusyulara, na mat alkicudi devudu anyaymu ceyut asbhvmu. srsvktudu duskarymu ceyut asbhvmu nrul kriyulu tginttuga phlmu ayn vari kiccunu adriki vari vari margmulnubtti variki phl micunu. devudu e matrmunu duskarymu ceydu srsvktudu nyaymu tppdu. evden bhumini ayntu appgitpettena? evden srvrprc bharmunu ayn kppgicena? ayn tn mnssu tnmidne ucukonin yedl tn svasnisvasmulnu tnyoddku tirigi tisikonin yedl sriruldu ekmuga nsicedru nrulu mrl dhuliye povuduru. kavun dini vini vivecicumu na matl nalkipumu. nyaymunu dvesicuvadu lokmu neluna? nyayspnudenvanimid nermu mopuduva? nivu pnikimalinvadvni rajutonennu miru dustulni prdhanultonennu anvccuna? rajulyedl pkspatmu cupnivani-tonu bidlknn dhnmgulvarini ekkuvga cudni vani tonu alagu plukut tguna? vardru ayn nirmicinvaru kara? varu nimismulo cnipovuduru mdhyratri prjlu kllolmunodi nasnmguduru blvtulu devikmulu konipobdedru. ayn drsti nrul margmulmid nucbdijunndi ayn varindklanniya knipetti cucucunnadu. duskriyulu ceyuvaru dagukonutku ciktiyennu mrrnadhkarmennu ledu. okdu nyayvimrsloniki rakmudu bhukalmu atnini vicarnceyut devuniki agtymu ledu. vicarn lekudne blvtulnu ayn nirmulmu ceyucunnadu vari sthanmun itrulnu niymicucunnadu. vari kriylnu ayn telisikonucunnadu ratriydu ayn nasnmu klugjeyga varu nluggotbduduru. dustulni bhirgmugane ayn varini siksicunu. elynga varu aynnu anusricut maniri ayn ajnllo deninennu lksypettkpyiri. bidl mornnu aynyoddku vccuntlu cesiri dinul mornnu ayntu vinbuntlu cesiri. ayn smadhammu klugjesinyedl siks vidhip glvadevdu? ayn tn mukhmunu dacukoninyedlaynnu cudglvadevdu? adi anekulnu gurgindennu okte, okni gurgin dennu okte bhktihinulu rajypripalan ceykuduntlu varu prjlu cik-kicukonkuduntlu blvtu lnu ayn nirmulmu ceyucunnadu okdunenu siksnotitini nenu

iknu papmu ceynu naku teliynidanini naku nerpumu nenu duskarymu cesiyyun yedl iknu ceynni devunito ceppuna? nikistmu vccintlu ayn prtikarmuceyuna? leniyedl nivuduva? nenu kadu niveniscyivplenu gnuk nivu erigin danini plukumu. vivecnglvaru jnanmugligi na mat vinuvaru nato nilagu plukuduru yobu telivimalin matladucunadu. atni matlu buddhihinmenvi dustulvle yobu prtyuttrmiccundin atdu tudmutt sodhipbdvleni neneto koru cunnanu. atdu tn papmunku toduga drohmu kurcu konucunadu mnyedut cpptlukotti devunimid kani matlu pecucunnadu.

35

mriyu elihu ilagu prtyuttrmiccenu nenu papmu cesinyedl naku kligin labhmu knn na nitivln naku kligin labhmeme adi niku pryojnemi? aninivu ceppucunnave? ide nyaymni niku tocinda? devuni nitiknn ni niti yekkuvni nivnukonu cunnava? nitonu nito kudnunu ni shvasulton nenu vadmad-ednu. akasmuvepu nidanici cudumu ni knn unntmen akas visalmulvepu cudumu. nivu papmucesinnu aynku nivemen cesitiva? ni atikrmmlu vistiricinnu aynku nivemen cesitiva? nivu nitimtudvennu aynku nivemen iccu cunnava? ayn nicet emennu tisikonuna? nivti mnusyunike ni cedutnpu phlmu cedunu nrulke ni niti phlmu cedunu. anakulu blatkarmu ceyutvln jnulu keklu veyuduru blvtul bhujblmunku bhypdi shaymukorke keklu veyuduru. ayiteratriydu kirtnl padutku prere picucu bhujtuvulke mnku ekkuv buddhinerpucu akaspskulke mnku ekkuv jnanmu klug jeyucu nnnu srjicin devudu ekkd nunnadni anu konuvarevruru leru. kaga varu dustulen mnusyul grvmunubtti morpettuduru gani ayn prtyuttr miccutledu. niscymuga devudu nirrthkmen matlu cevini bettdu srvsktudu vatini lksypettdu. aynnu cudlenni nivu ceppinu vyajyemu aynyedutne yunndi, ayn nimittmu nivu knipettvlenu. ayn kopmuto ddipk poyindunnu niscymuga durhkarmunu ayn gurtipk poyindunnu nirhetukmuga yobu matladi yunnadu telivilekye matlnu vistiripjesiyyunnadu.

36

mriyu elihu ik yitlenu kotsepu nnnu orukonumu i sgti niku telijjesadnu. elynga devunipksmuga neniknu matlad vlsi yunndi. durmunudi nenu jnanmu teccukodunu nnnu srjicinvaniki nitini aropicednu. na matlu ematrmunu abddhmulu kavu purnjanani yokdu ni yedut nunnadu. alocicumu devudu blvtudu gani ayn evnini tirsarkmu ceydu ayn vivecnaskti bhu blmendi. bhk-

tihinul pranmunu ayn kapaddu ayn dinulku nyaymu jrigicunu. nitimtulnu ayn cudkpodu sihasnmumid kurcudu rajulto ayn varini nitymunu kurcudbettunu varu ghnprrbcduduru. varu skellto kttbdinyedlnu badhapasmulcet pttbdinyedlnu appudu varu grvmuga prvticirni ayn vari vari karymulnu vari vari dosmu lnu variki teliy-jeyunu. updesmu vinutke vari cevini teruv-jeyunu. papmu vidici rdni ajn iccunu. varu alkici aynnu sevicyinedl tm dinmulnu ksemmuganu tm svtsrmulnu sukhmuganu vellbuccedru. varu alkipniyedl varu banmulcet kuli nsicedru. jnanmulek cnipoye-dru. aynnu lolopl hrdypurvkmen bhktileni varu krodhmu nucukoduru. ayn varini bdhicunppudu varu morrpettru. kavun varu rvnmde mrtinoduduru vari brduku purusgamu brdukutidgunu. srmpduvarini variki kligin srmvln ayn vidipicunu. badhylvn varini vidheyuluga ceyunu. atiyekak badhlonudi ayn ninnu tppi cunu. irukuleni visalsthlmlunku ninnu todukoni povunu ni aharmunu krovvuto nipunu. dustul tirpu nilo purtiga knbducunndi nyayvimrsyu tirpunu kudukoniynnvi. niku krodhmu puttucunndi gnuk nivu ok vel tirsarkmu ceyuduvemo jagrtttdumu nivu ceyvlsin prayscittmu goppdni nivu mospoyedvemo jagrtttdumu. nivu morpettutyu bl prytmmulu ceyutyubadhnodkud ninnu tppicuna? jnulu tm sthlmullonudi kottiveyu ratri ravlenni korukonkumu. jagrtttdumu cedutnnu ceykudumu. dukhanubhmuknn adi mcidni nivu vani koru koniyyunnavu. alocicumu, devudu sktimtude ghnt vhcin vadu-aynnu polin bodhkudevdu? aynku margmu nyimicinnadevdu? nivu durmargpu pnulu ceyucunnavni aynto evdu pluk tegicunu? mnusyulu kirticin ayn karymunu mhimprcutke nivu jagrtttdumu. mnusyuldru dani cucedru nrulu durmun nilici dani cuce-dru. alocicumu, devudu mhonntudu mnmu aynnu erugmu ayn svtsrmul skhy mitilenidi. ayn udkbiduvulnu penudi kuripicunu mcu-tokudin vrmuvle avi pdnu meghmulu vatini kummricunu mnusyulmidiki avi smrd-dhiga digunu. meghmulu vyapicu vidhmunu ayn mdirmulonudi urumulu vccu vidhmunu evdennu ghippaluna? ayn tncuttu tn merupunu vyapipjeyunu smudrpu adugub-hagmunu ayn kppunu. vitivln ayn a ya pr-jlku tirputircunu. ayn aharmunu smrddhiga iccuvadu iruprkklnu ayn merupulu meripicunu guriki tglvlenni ayn daniki ajnapicunu ayn grjnmu aynnu prsiddhiceyunu tanu vcucunnadni ayn psuvulkunu telupunu.

37

dininibtti na hrdymu vnkucunndidani sthlmulonudi adi kdlibbducunndi. ayn svrgjnmunu vinudi ayn notnudi byluevllu

dhvni nalkicudi. akasvesalymtti krid ayndani vinipicunu bhumytmulvrku tn merupunu knbdjeyunu. dani truvat urumudhvni grjicunu ayn tn gbhirnen svrmuto grjicunu ayn dhvni vinbdunppudu ayn merupunu nilipiveydu devudu ascrymuga urumudhvni ceyunu mnmu grhipleni goppkarymulnu ayn ceyunu. nivu bhumimid pdumni himmutonu vrmutonu mha vrmutonu ayn ajn iccu cunnadu. mnusyuldru ayn srstikarymuni telisikonu ntl prti mnusyuni cetinibigici ayn mudrvesi yunnadu. jtuvulu vati vati guhllu cocci vati vati bilmullo vsicunu. mrugusthanmulonudi tuphanu vccunu uttrdikkunudi cli vccunu devuni upirivln mcv puttunu jlmul pebhagmtyu gttipdunu. mriyu ayn dttmen meghmunu jlmuto nipunu tn merupugl meghmunu vyapipjeyunu. aynvln ndipibbdinve nrulku nivasyogy men bhugolmu mid merupunu meghmulunu scarmu ceyunu ayn vatiki ajnapicundi yavttunu avi ner vercunu sikskorke gani tn bhulokmukorke gani krp ceyutke gani ayn ajnapicindanini avi nervercunu. yobu, i mat alkippumu urkudi devuni adbhutkriylnu alocippumu. devudu tn meghpu merupu prkasipvlenni yetlu tirmanmuceyuno niku teliyuna? meghmulnu telceyutyu pripurijnanmu glvani mha karymulunu niku teliyuna? dksinpugali vicutcet ubbveyunppudu ni vstrmuletlu vccbdindi niku teliyuna? potposin addmt dttmendgu akasmunu ayn vyapipjesintlu nivu vyapipjeyglva? memu aynto emi plukvleno adi maku telupumu. cikti kligindun makemiyu tock yunndi nenu plukudunni yevden aynto ceppdguna? okdu tanu nirmulmu kavleni koruna? unntmen meghmulnu prkasicu ed yippudu knbdkyunnnu gali meghmulnu pogotti dani tetga knu prcunu. uttrdikkun suvrnprkasmu puttunu devudu bhikrmen mhmnu dhricukoni yunnadu. srsvktudgu devudu mhatmymuglvadu. ayn mnku agocrudu.nyaymunu nitini ayn ematrmunu cerupdu. aduvln nralu aynnydu bhybhktulu kligi yuduru. tanu jnulanmnukonunarini ayn ematrmunu lksypettdu.

38

appudu yehova sudigalilonudi ilagan yobunku prtyutrmiccene jnanmuleni matlu cerppialocnu cerupucunn videvdu? pausrumu teccukoni ni ndumu bigicukonumu nenu niku prsn veyudunu nivu danini naku teliyjeppumu. nenu bhumiki punadulu vesinppudu nivekdd nutivi?niku vivekmu kligiyunnyedl ceppumu. niku telisinyedl daniki primanmunu niymicin vadevdo cepumu. danimid primanpu kol vesinvadevdo ceppumu. dani stbhmul padulu denito kttbdivo ceppumu. udynkstrmulu ekmuga kudi padinppudu devdutldrunul andici

gydhvnulu cesi nppudu dani mulratini vesinvadevdu? smudrmu dani grbhmuvdu porli raga tlupulcet danini musinvadevdu? nenu meghmunu daniki vstrmuganu gadhadhkarmunu daniki pottiguddganu vesi nppudu nivutiva? daniki srihddu niymici daniki addgdiylu tlupulnu petticinppudu nivu itvrke gani mri dggrku rakuddniyu ikkdne ni trgmul pogu anpbdunniyu nenu ceppinppudu nivutiva? arunodymu bhumi digtmulvrku vyapicu ntlunu adi dustulnu tlnonudkud dulipiveyuntlunu ni veppuden udymunu klugjesitiva? arunodymunku dani sthlmunu telipitiva? mudrvln mtiki rupmu kluguntlu adi puttga bhumukhmu marpunodunu vicitrmen pnigl vstrmuvle smstmunu kn bdunu. dustul velugu varyi-oddnudi tisiveybdunu varettn bahuvu viruggottbdunu. smudrpu uttloniki nivu coccitiva?mhasmudrmu adugun nivu scie-itiva? mrndvarmulu niku tervbdena? mrnadhar dvarmulnu nivu cucitiva? bhumi vesalyt eto nivu grhicitiva? niken telisivyedl ceppumu. velugu nivsicu cotunku povu margmedi?cikti anudani unikipttu edi? dani srihddunku nivu velugunu konipovoduva? dani grhmunku povu trovlnu niveruguduva?idtyu niku telisiyunndi gda. nivu bhu vrddhudvu nivu apptiki puttuyutivi. nivu himmuyokk nidhulloniki coccitiva? aptkalmukorkunu yuddhmukorkunu yuddh dinmukorkunu nenu daciycin vdgd nidhulnu nivu cucitiva? velugu vibhagipbdu cotiki margmedi? turpu gali yekkdndu vcci bhumimid nkx mukhmulnu vyapicunu? nirmanusy prdesmumidnu jnululeni yedarilonu vrmu kuripicukunu paden yedarini trtipricutkunulet gddi molipicukunu vrd nitiki kaluvlnu urumulon merupunku margmunu nirnyicuvadevdu? vrmunku tdri yunnada? mcv biduvulnu putticuvadevdu? mcugdd yevni grbhmulonudi vccunu? akasmunudi digu mcvnu evdu putticunu? jlmulu rativle gddkttunu agadhjlmul mukhmu gttiprcbdunu. krttik nkstrmulnu nivu bdhipglva? mrgsirsku ktlnu vippglva? vati vati kalmullo nkstrrasulnu vccu ntlu ceyglva? sptrs nkstrmulnu vati upnkstrmulnu nivu ndipipglva? akasmdlpu kttdlnu niveruguduva? daniki bhumimidgl prbhutvmunu nivu sthapipglva? jlrasulu ninnu kppuntlu meghmulku nivu ajn iyyglva? merupulu byluvelli cittmu unnamni nito ceppuntlu nivu vatini byitiki rppipglva? atridriymullo2 jnanmucin vadevdu? hrdymunku3 telivi niccinvadevdu? jnanmucet meghmulnu vivripglvadevdu? dhuli burdye paruntlunu mtiypeddu okdanikokti atukonuntlunu akaspu klsmulloni vrmunu kummricu vadevdu? adusihamu nimittmu nivu ernu vetadedva? sihpupillu tm tm guhllu pdukonu nppudu tm guhllu poci yudunppudu nivu vati akli

tircedva? tidilek tiruguladucu kaki pillu devuniki morrpettunppudu kakiki aharmu siddhprcuvadevdu?

39

adviloni kodmeklu inukalmu niku teliyuna? lellu pillu veyu kalmunu grhipglva? avi moyu masmulnu nivu lekk pettglva? avi yinukalmu eruguduva? avi vgi tm pillnu knunu tm pillnu veyunu. vati pillu pustikligi yedarilo perugunu avi tlulun vidicipoyi vatiyoddku tirigi ravu. advigadidiga svecchga poniccinvadevdu? advigadid ktlun vippinvadevdu? nenu arnymunu daniki iluganu uppuprru daniki nivassthluganu niymicitini. pttnpu kolahlmunu adi tirsricunu toluvani keklun adi vindu. prvtmul pktiye daniki metbhumi prtividhmen pceni molknu adi vedkukonunu. gurupotu niku lobdutu smmticuna? adi ni sallo nilucuna? pggmu vesi gurupotunu nagticalulo ktt glva? adi nicet tolbd loylun cdrmu ceyuna? dani blmu goppdni dani nmduva? daniki ni pni appgicedva? adi ni dhanyunu itiki tecci ni klmdunn dhanyunu kurcunni dani nmmduva? nippukodi stosmucet rekkel nadicunu. rekkulun vedrukulun dani kunndun adi vatslymu kldiga nunda? ledusumi, adi nelnu dani gudlun pettunu dhulilo vatini kacunu. denipadmen vatini trokk vccunniyennu advjtuva vatini citk drokkvccunniyennu anukonkye yunndi. tn pillu tnvikanttu vatiyedl adi kathinyu cupunu dani kstm vyrtmhennu daniki citledu devudu danini telivilenidiga jesenu ayn daniki vivecnaskti nnugrhici yud ledu. adi lecunppudu gurrmunu dani rautunu tirsricunu. gurrmunku nivu blmuniccitiva? julu vedruklotu dani mednu kppi-tiva? midtyle adi gtulu veyuntlu ceyuduva? dani nasikardhr dhvni bhikrmu. medanmulo adi kalu duvvi tn blmunubtti stosicunu adi ayudhdharulun edurkonbovunu. adi bhymu putticaninani vekkirici bhitinod kudunu khdgmunu cuci venukku tirugdu. abul podiyu tltladu itelunu bllemunu danimid glgladicdbunppudu udddkopmuto adi bhuga prugulettunu adi bakanadmu vini urkuddu. bakanadmu vinbdiinppudell adi aha aha anukoni durmunudi yuddhvasn telisi konunu senadhiptul arbatmunu yud-dghosnu vinunu. deg ni jaanmucetne eguruna? adi ni ajnvlne tn rekklu dksindikkunku cacuna? pksiraju ni ajnku lobdi akasvidhi kekkuna? tn gudu ettyin-cotu kttukonuna? adi ratikodmid nivsi-cunu kodpetumidnu evrunu ekkjalni yettu cotnu gudu kttukonunu. akkdnudiye tn yernu vedkunu. dani knulun danini durmunudi knipettunu. dani pillu rktmu pil-cunu htulenvaru ekkdnuduro akkdne adi yudunu.

40

mriyu yehova yobunku ilagu...prtyuttrmic-cenu aksepnl ceyjucuvadu srvsktudgu devunito vadipvcuna? devunito vadicu-vadu ippudu prtyuttr miyy vlenu. apu-pudu yobu yehovaku ilagan prtyuttr mic-cenu cittgicumu, nenu nicudnu, nenu, niku emni prtyuttrmiccednu? na notimid na cetini ucukodunu. ok maru matladitini nenu mrl norettunu. redu sarulu mat-laditini iknu pluknu. appudu yehova sudigalilonudi ilagu yobuto prtyuttrmiccenu paurusmu teccukoni ni ndumu kttukon-umu nenu niku prsnvesednu nivu prtyut-trmimmu. nivu na nyaymunu bottiga kottivesedva? nirdosivni nivu tirpu po-dutke namid ap radhmu mopuduva? devuniki kligiyyun bahublm niku klda? ayn urumu dhvni vti svrmuto nivu grjip glva? adbr mhatmymulto ninnu nivu alkricu kon-umu gaurvprbhavmulnu dhricukonumu. ni agrhmunu prvahmuluga kumrmricumu grvistulen varindrini cuci varini krug jeyumu. grvistulen varini cuci varini anggotumtu dustulu ekkdnunnnu varini akkdne ang drokkumu. knbdkud varindrini budidelo patipettumu smadhilo varini bdhipumu. apu-pudu ni dksinhstme ninnu rksipgldni nenu ninnugurci oppukonednu. nenu cesin nitig-urmmunu nivu cuciyunnavu gda edduvle adi gdidi meyunu. dani skti dani ndumulo unndi dani blmu dani kdpu nrmullo unndi. devdarucettu komm vguntlu adi tn toknu vcunu dani todl nrmulu dittmuga sdhipbdi yunnvi. dani yemuklu ittdi gottmulvle un-nvi dani prkk temuklu inupkmmulvle un-nvi adi devudu srsticinvatilo goppdi dani sr-jicinva dani khdgmunu danikiccenu. prvt-mullo daniki met molcunu arnyjtuvulnniyu acct adukonunu. tamr cetlkridnu jmmgddi mrugunu prlonu adi pdukonunu tamrcetl nidnu adi asryicunu ndiloni nirvjicetlu dani cuttukoniyudunu. ndiprvahmu pogi porlinnu adi bhypddu yordanuvti prvahmu pogi daninotiyoddku vccinun adi dherymu vidu-vdu. adi cucucudga evren danini pt-tukonglra? uriyoggi dani mukukunku sutrmu veyglra?

41

nivu mkrmunu galmuto bytiki lag-glva?...dani nalukku traduvesi lagglva? nivu dani mukukugud sutrmu veyglva? dani dvdku galmu ekkippglva? adi nito vinnpmulu ceyuna? mrduven matlu nito plukuna? nivu sasvtmuga danini dasuniga cesikonuntlu adi nito nibdhnceyuna? nivu ok pittto atladuntlu danito at ladedva? ni knytku adukonutke dani kttivesedva? bestvaru danito vyaparmu ceyadura? varu danini tunklu cesi vrtkulto vyaparmu ceyadura?

dani otinid inup sulmulu guccglva? dani tlnid cep alugulu guccglva? danimid ni ceyyi vesi cudumu danito klugu poru nivu jnapkmu cesikonin yedl nivu mrl alagun ceykuduvu. dani cucinppudu mnusyulu danini vsprcu kodumnn as videdcedru dani pod cucin matrucetne yevrikennu gudelu avisipovunu gda. dani reputkennu tegipgl surudu ledu. atludga na yedut nilu-vglvadevdu? nenu tirigi iyyvlsi yuduntlu nakevdennu emennu iccena? akasvesalymtti krid nunndtyu nade gda dani avyvmulnu gurciyennu dani mhabl munugurciyennu dani ckkn tirunugurci yennu plukk maunmuga nudnu. evden dani pe kvcmunu lagiveyglga? dani redu dvdl ndimiki evden raglda? dani mukhdvarmulnu tervglvadevdu? dani pllcuttu bhykpmulu klvu dani gttipolusulu daniki atisiyaspdmu evrunu tiyleni mudrcet avi stnceybdi yunnvi. avi okdanito okti httukoni yunnvi. vati mdhyku gali yematrmunu jornerdu. okdanito okti atkbdi yunnvi bhedip skymu kakud avi yokdanito nokti klisikoni yunnvi. adi tumnga velugu prkasicunu dani knnulu udykalpu knurepplvle nunvi dani notnudi jvallu byluderunu agni knmulu daninudi lecunu. udukucunn kagulonudi, jmmumt-mid kagu cunn banlonudi pog lecuntlu dani nasikardhrmullonudi lecunu. dani upiri nippulnu rajbettunu dani notnudi jvallu byluderunu dani med blmunku sthanmu bhymu daniyedut tadvmaducudunu dani prkklmid masmu dlmuga unndi adi dani otini gttiga atiyunndi adi udi radu. dani gude rativle gttiga nunndi adi tirugti kridi dimmt kthinmu. adi lecuppudu blisthulu bhypduduru adhik bhymucet varu memrturu. dani cputke okdu khdgmu duyut vyrthme itelennu banmulennu prtkollennu akk rku ravu. idi inumunu gddipocganu ittdini puccipoyin krrganu ecunu. banmu danini pardoljaldy vdisel rallu dani drstiki cettvle unnv. duddukrrlu gddiprkluga ecbdunu adi vdiga povucudu itenu cuci nvvunu. dani kridibhagmulukrukencillpekulye unnv. adi burdmid nuripidikoyviti tn dehmunu prcukonunu. kagu msluntlu mhasmudrmunu adi pog jeyunusmudrmunu telmuve ceyunu. adi tanu ndcin trovnu tn venuk prkasip jeyunu cucinvariki smudrmu nersin vedrukluaga tocunu. adi bhymulenidiga srjipbdindi bhumimid danivtidediyu ledu. adi goppvatinnitini tiskricunu grvicin jtuvulnnitiki adi raju.

appudu yobu yehovato ilagu prtyu ttrmic-cenu nivu smstkriylnu ceyglvniyunivu ud-desicindi ediyu nisphlmu kanerndniyunenip-pudu telisikotini. jnanmuleni matlcet aloc-

nnu nirrthkmuceyu videvdu? alagun vivec-nlenivadnen nenu emiyu nerugk na buddhiki micin sgtulnu gurci matladitini. nenu mat-lad gorucunnanu dycesi na mat alkipumu ok sgti ninnu adigednet danini naku teliy jep-pumu. vinikidicet ninnu gurcin vart nenu vitini ayite ippudu nenu knnular ninnu cucu cunnanu. kavun nnnu nenu ashyicukoni, dhulilonu budidelonu pdi psattappducun-nanu. yehova yobuto a matlu plikin trovat ayn temaniyuden eliphjuto ilagu sel viccenu na sevkuden yobu plikintlu miru nnnu gurci yukt-mendi plukledu gnukna kopmu nimidnu ni iddru snehitulnumducunndi kabtti yedu edlno edu pottellnu miru tisikoni, na sevkuden yobunoddku poyi mi nimittmu dhnbl arpipvlenu. appudu na sevkuden-yobu mi nimittmu prarthnceyunu. mi avivek-munubtti mimmunu siksipk yuduntlu nenu atnini matrmu agikricednu; elynga na sevk-u-den yobu plikintlu miru nnnugurci yukt-mendi pluk ledu. temaniyuden eliphjunu, suhiyuden bilddunu, nymatliyuden jophrunu poyi, yehova tmku ajnapicintlu ceyga yehova varipksmun yobunu agikricenu. mriyu yobu tn snehitul nimittmu prarthn cesinppudu yehova atni ksemsthitini mrl atniki dyce-senu. mriyu yobunku purvnu kligin danikte redtlu adhikmuga yehova atniki dycesenu. appudu atni shodrudrunu atni akk celle-drdrunu atkumudu atniki pricyulen varunu vcci, atnitokud atni yit annpanmulu puc-cukoni, yehova atnimidiki rppicin smst-badhnugurci yetlesi dukhmulu pozitivni at-nikorku dukhicucu atni nodarciri. idiyu gak okkokkdu ok vrhanu okkokkdu bgaru ugr-munu atniki tecci iccenu. yehova yobunu modt asirvdcintkte mri adhikmuga asirvdi-cenu. atniki pdunaluguveel gorrlunu aru-vel otelunu veyyijtl yedlunu veyyi adugadid-lunu kligenu. mriyu atniki eduguru kumaru-lunu mugguru kumartelunu kligiri. atdu pedddaniki yemima aniyu redvdaniki ke-jiya aniyu mudvdaniki kerehppuku aniyu pelli pettenu. a desmdttu yobu ku-martelt saudry vtulu knbbedu. vari tdi vari shodrulto patu variki svasthymulnic-cenu. atutruvat yobu nut nluvdi svtsrmulu brdiki, tn kumarulnu kumarul kumarulnu nalugu trmulvrku cucunu. pimmt yobu kalma nidin vrddhude mrtinodenu.

solomonu rcicin prmgitmu. notimuddulto atdu nnnu muddupettukonunu gak ni prem draksarsmuknn mdhurmu. nivu pusikonu primteltu suvasngldi ni peru poybdin primteltmuto smanmu knyklu ninnu premicuduru. nnnu akrsicumu memu niyoddku prugetti vccedmu raju tn atpurmuloniki nnnu cercukonenu ninnubtti memu stocisi utshicedmu draksarsmuknn ni premnu ekkuvga smrice dmu ytharthmen mnssuto varu ninnu premicu cunnaru. yeruslemu kumartelara, nenu nllnidannennu saudryvturalnu kedaruvare gudarmulvlenu solomonu ngru terlvlenu nenu saudryvturalnu nllnidannni nnnu cinn cupulu cudkudi. nenu ed tglindannu na shodrlu namid kopici nnnu drakstotku kavlikttega nuciri ayite na sot totnu nenu kaykpotini. na pran priyuda, ni mdnu nivecet mepuduvo mdhyahnmun necct nidku vatini toluduvo nato ceppumu musukuvesikonindanne ni jtkadl mdlyodd nenedukudvlenu? narimni, sudri, adi niku telykpoyna? mdl ydugujadlnubtti nivu pomm mdkaprl gudarmulyodd ni mekpillnu mepumu. na priyurala, phroyokk rthasvulto ninnu polcednu. abhrnmulcet ni cekkillunu harmulcet ni kthmumu sobhillucunnvi. vedi puvvullugl bgaru srmulu memu niku ceyitumu raju viduku kurcudiyudga na primtelpu suvasn vyapicenu. na priyudu na rommunnudu goprsmnt suvasnglvadu naku na priyudu engedi draksavnmuloni krpurpu puguttulto smanudu. na priyurala, nivu sudrivi nivu sudrivi ni knnulu guvv kdlu. na priyuda, nivu sudrudvu atimnohrudvu mn synsthanmu pccnicotu mn mdirmul dulmulu devdaru mranulu mn vasmulu srlpu mranulu.

nenu saronu polmulo puyu puspmu vti dannu loyllo puttu pdmmuvtidannu. blurkksi cetllo vllipdmmu knbduntlu strillo na priyuralu knbducunndi. advi vrksmullo jldru vrksmetlunndo purusullo na priyudu atlunnadu andbhrhine nentni nidnu kurcutini atni phlmu na jihvku mdhurmu. atdu nnnu vidusalku todukonipoyenu namid premnu dhvjmguga ettenu. prematisymucet nenu murchillucunnanu drakspdl ydlu petti nnnu blprcudi jldru pdlu petti nnnadricudi atni yedmceyyi na tlkridnunndi kudicet atdu nnnu kaugilicucunnadu. yeruslemu kumartelara, polmuloni yirrulnubttiyu lellnubttiyu micet prmanmu ceyicukoni premku istmguvrku miru lepkyu kltprcky nududni mimmunu btimalukonucunnanu. alkicudi; na priyuni svrmu vinbducunndi idigo atdu vccucunnadu gtuluveyucu kodlmidnu egsidatucu mettmlidnu atdu

vccucunnadu. na priyudu irrivle nunnadu ledipillvle nunnadu adigo mn godku veliga ntdu nilucucunnadu kitikigud cucucunnadu kitikiktgd toggi cucucunnadu ippudu na priyudu nato matladu cunnadu na priyurala, sudrvti, lemmu rmmu clikalmu gdcipoyenu vrskalmu tiripoyenu vrsmik radu. desmtt puvvulu pusiyunnni pittlu kolahlmu ceyu kalmu vccenu pavur svrmu mn desmulo vinbducunndi. ajurpukaylu pkvmgucunnvi drakscetlu putptti suvasn niccucunnvi na priyurala, sudrvti, lemmu rmmu bdsdullo eguru na pavurma, petubitl nasryicu na pavurma, ni svrmu mdhurmu ni mukhmu mnohrmu ni mukhmu naku knbdnimmu ni svrmu naku vinbdnimmu. mn drakstotlu putpttiyunnni drakstotlnu cerupu nkklnu ptukonudi shaymu cesi gutnkklnu ptukonudi. na priyudu na vadu nenu atnidannu pdmmulunnecot atdu mdnu mepucunnadu cllnigali vicuvrku nidlu lekpuvvrku irrivlenu ledipillvlenu kodbatlmid tvrpd rmmu.

ratrivel prudiyyu nenu na pranpriyuni vedkitini vedkinnu atdu knbdk yudenu. nenipude lecednu pttnmu vebdipoyi vedkudunu stvidhullonu rajvidhullonu tirugudunu na pranpriyuni vedkudunu ani nennukotini. nenu vedkinnu atdu knbdledu. pttnmundu scricu kavlivaru nakeduru pdga miru na pranpriyuni cucitira? ani nendigi tini nenu varini vidici kocemu durmu poga na pranpriyudu nakedurupdenu vdlipettk nentni ptukotini na tlli yitiktini todukoni vccitini nnnu knindani yrloniki todukoni vccitini. yeruslemu kumartelara, polmuloni yirrulnubttiyu lellnubttiyu micet prmanmu ceyicukoni lecutku premku istmguvrku miru lepkyu kltprcky nududni nenu mimmunu btimalukonucunnanu. dhum stbhmulvle arnymargmuga vccu idi emi? goprsmtonu sabranitonu vrtkulmmu vividh men sugdh curnmultonu primlicucu vccu idi emi? idigo solomonu plli vccucunndi aruvdimdi surulu daniki privarmu varu israyeliyullo prakrmsalulu vadrnu khgdgharulu yud-dhvirulu ratri bhymucet varu khgdmu dhrici vccu cunnaru. lebanonu mranuto mcmokti solomonuraju tnku ceyicukoni yunnadu. dani stbhmulu vedimymulu dani padmulu svrnmymulu dani mettl dhumrvrvstmruto ceybdenu premnu sucicu vicitrmen kuttupnito yeruslemu kumartelu dani loplilbhagmu nlk riciri. siyonu kumartelara, vceyudi kiritmu dhricin solomonuraju cu dudi vi-vahdinmun atni tlli atniki pettin kiritmu cududi a dinmu atniki bhu stoskrmu.

na priyurala, nivu sudrivi nivu sudrivi ni musukugud ni knnulu guvvknulvle knbdu cunnvi ni tlvedruklu giladu prvtmumidi mekl mdnu polyunnvi. ni pluvrus ktterveybdinviyu kdugbdi appude peki vccinviyune jodujodu pillu klīgi okdaninen pogottukonk sukhmuganunn gorrl kdupalnu polyunnvi. ni pedvulu erupunulunu polyunnvi. ni noru sdrmu ni musukugud ni kntlu vccin dadim phlmu vle ngpducunnvi. jysuckmul nucutke davidu kt-ticin gopurmotonu veyi dalulun, surul kvcmulniiyunu vreladu a gopurmotonu ni kdhrmu smanmu. ni yiru kucmulu ok jikpil-llyi tamro meyu kvlnu polyunnvi. ed clari nidlu jrigipovvrku gopr prvtmuku sabrani prvtmuku nenu velludunu. na priyurala, nivu adhiksudrivi niydu klkmemiyu ledu. pranesvri, lebanonu vidici natokud rmmu lebanonu vidici nato kud rmmu amanprvtpu sikhrmunudi seniru hermonul sikhrmunudi sihyagharmuludu guhlugl kodpenudi nivu kridiki cucedvu. na shodri, pranesvri, nivu na hrđymunu vsprcukotivi ok cuputo na hrđymunu vsprcukotivi. ni harmullo okdan-icet nnu vsprcukotivi. shodri, pranesvri, ni prem et mdhurmu! draksarsmuknn ni prem et stokrmu nivu pusikonu priml telmul vasn skl gdhvrgmulknn stokrmu. pranesvri, ni pedvulu teniylolukucunn ttunnvi ni ji-hvkrđ mdhuksirmulu klvu ni vstrml su-vasn lebanonu suvasnvle nunnđi. na shodri na pranesvri muybdin uđyanmu mutveyb-din jlkupmu. ni cigurulu dadimvnmu viten sresth phlvrkmsulu krpurvrkmsulu jtamasi vrkmsulu jtamasiyu kukumyu nimmgđđiyu lvgpttyu vividhmen primtel vrkmsulu go-prsmunu agru vrkmsulu nanavidh sresth primldrvymulu. na shodri, na pranesvri, nivu uđyanjlasymu prvahjlkupmu lebanonu prvtprvahmu. uttrvayuvu, etecumu dksin-vayuvu, veceyumu na uđyanvnmumid vis-rudi dñi primlmulu vyapipejyedi na priyudu tn uđyanvmunku veceyunu gak tñkistmen phlmul ntdu bhujicunugak.

na shodri, pranesvri, na uđyanvnmunku nenu etecitini na jtamasi na gdhvrgmulnu kurcukonu cunnanu teneyu tenepttunu bhujicucunnanu ksirshitdraksarsmu panmu ceycucunnanu. na skhulara, bhujicudi lessga panmu ceyadi snehitulara, panmu ceyadi. nenu nidricitine gani na mnsu melukoni yunndi na shodri, na priyurala, na pavurma, nisklkurala, alkipumu na tñ mcuku tdisindi na vedruklu ratri kuriyu cinukulku tdis-invi. naku tluputiymunucu napriyudu vakili ttu cunnadu. nivu vstrmu tisivesitini nenu mrl dani dhripnel? na padmulu kduguko-

tini nenu mrl vatini murikiceynel? tlupus-dulo na priyudu ceyyiyuca na atrgm at-niyedl jaligonenu. na priyuniki tlupe tiy lecitini na cetulnudiyu na vrellnudiyu jta-masi gđylmid srvcenu na priyuniki nenu tlupe tiyuntlo atdu vellipoyenu atnimat vin-uttone na pranmu sommsillenu nentni ved-kinnu atdu knbdkpoyenu nenu pilcinnu atdu plukledu. pttnmulo tirugu kavlivaru na kedurapdi nnu kotti gaypciri prakar-mumidi kavlivaru na pevstrmuni dogili-ciri. yeruslemu kumartelara, na priyudu miku knbdinyedl prematisymucet ni priyu-ralu murchillenni mirtniki telijeyuntlu nenu micet prmanmu ceycukodunu. strillo adhik sudrivgudana, veru priyuniknn ni priyuni visesmemi? nivu macet prmanmu ce-yicukonutku veru priyuniknn ni priyuni vis-esmemi? na priyudu dhlvvrnudu rtvvrnudu pdivelmdi purusullo atni gurtipvcunu atni sirssu aprjivtidi atni tlvedruklu kakkpsmul-vle krsn vrn mlu avi nokkulu nokkuluğa knbducunnvi. atni netrmulu nditimuldudu guvvile knbducunnvi avi palto kdugbd-inttunnvi avi ckkgu tacin rtmulvle un-nvi. atni cekkillu priml puspsthanmulu sug-dhvrksmulcet sobhillu unnt bhuhbag mulu atni pedvulu pdmmulvtivi dvvrupk jta-ma-sivle avi primlicunu. atni krmulu tar-sisu rtbhushitmen svrngolmulve unni atni kaymu nilrtnkhcitmen vicitrngu dtpupniga knbducunnvi. atni kallu melimibgaru m-lydu nilipin cluvrati stbhmulvle unni. atni vekhri lebanonu prvtulymu adi devdaru vrksmul psiddhmu atni noru atimdhurmu. atdu atikaksniyudu yeruslemu kumartelara, itde na priyudu itde na snehitudu.

strillo adhik sudrivgudana, ni priyudu ekkdiki poyenu? atdedikkunku tirigenu? uđyanvnmundu meputkunu pdmmulnu erukonutkunu. na priyudu tn uđyanv-nmunku poyenu priml puspsthanmunku poyenu. nenu pdmmullo mepucunn na priyunidannu atdunu navadu. na skhi, nivu tirsapptnmulve sudrmen danvu. yeruslemt saudryvturalvu tekemul nettin seny-mulve bhymu putticu danvu ni knudrsti namid ucumu adi nnu vsprcukonunu ni tlvedruklu giladu prvtmumidi meklmdnu polyunnvi. ni pluvrus ktter veybdinviyu kdugbdi yppude peki vccinviyune jodu-jodu pillu klīgi okdaninen pogottu konk sukhmuganunn gorrl kdupalnu polyun-nvi. ni musukugud ni kntlu vccin dadim phlmulve agpducunnvi. aruvdimdi ran-ulunu enubdimdi upptnu lunu lekkuu micin knyklusnu klu. na pavurmu na nisklkurala okte ame tn tlliki okte kumarte knntlliki muddu bidd strilu dani cuci dhnyuralduru ranulunu upptnulunu dani

pogduduru. sdhyaragmu cupttucu cdrbibmt admuglde suryuni at svcchmunu klunuglde vyuhitseny sambhikr rupiniyungu ime evru? loyloni cetlu etlunnvo cucutku draksavllulu cigirceno ledo dadimvrksmulu putptteno ledo cucutku nenu aksoť vrsodyanmunku vellitini. teliykye na jnullu ghnulguvári rthmulnu nenu klisikotini. sulmimti, rmmu rmmu memu ninnu astir cucutke tirigir-mmu, tirigi rmmu. sulmimtiydu miku mucct putticundedi? ame mhnayimu natkmt vityenda?

7

raj Kumar putrika, ni padrkslto nivet ad-muga nducu cunnavu! ni uruvulu silpkari cesin abhrn sutrmulvle aducunnvi. ni nab-hidesmu mdlakar klsmu smimlit draksarsmu daniydu velitipdkudunu gak ni gatrmu pdmalkrt godhumrasi ni yiru kucmulu jikpil-lyi tamrlo meyu ok kvlnu poli yunnvi. ni kdhrmu dtgopur rupmu ni netrmlu jn-purnmen hesbonu pttnmun nunn redu ttak-multo smanmulu ni nasik dmsku dikkunku cucu lebanonu sikhrmuto smanmu. ni sirssu krmelu prvtrupmu ni tlvedruklu dhumvrn-muglvi. raju vati yugrmulcet bddhdudgu-cunnadu. na priyurala, andkrmenvatilo nivu atisudrmendanvu ati mnohrmendanvu. nivu talvrksmt tinnnidanvu ni kucmulu gel-vle nunnvi. talvrksmu nekkudunnukotini dani sakhlnu pttukodunnukotini ni kucmulu draksgellvle nunnvi. ni svasvasn jldrphl su-vasnvle nunnndi. ni noru srestdraksarsmu-vle nunnndi a sresthdraksarsmu na priyu-niki mdhur paniymu adi nidritul ydhrmlu adjejunu. nenu na priyunidannu atdu naydu asabddhudu. na priyuda, lemmu rmmu mmmu pllelku podmu gramsimlo nivsitmu. pedlkd leci draksavnmulku podmu draksavllulu cigiriceno ledo vati puvvulu viksiceno ledo dadimcetlu putptteno ledo cutmu rmmu acctne na premsucnlu niku cupednu putrdat vrksmu suvasn niccucun-ndi na priyuda, nenu nikorku dacyiucin nanavidh sresthphlmulu pcciviyu pduviyu ma dvarbdhmulmid vreladucunnvi.

8

na tliiyodd stnypanmu cesin yok shodruni vle nivu nayedlnudin netmelu! appudu nenu byt niku edure muddulidudunu evrunu nnnu nidipru. nenu niku margdrsinaudunu na tliiyit cercudunu nivu naku updesmu ceppuduvu sbhar smimlit draksarsmmu na dadimphlrsmmu nenu nikittunu. atni yedmcceyyi na tlkrid nunnndi atni kudiceyyi nnnu kaugilicucunndi yeruslemu kumarte-lara, lecutku premku icchputtuvrku lepkyu kltpcrkyu nudummi nenu micet prmanmu

ceyicukodunu. tn priyunimid anukoni army-margmun vccundi evte? jldruvrksmu krid nenu ninnu lepitini acct ni tlliki nivln prsvvedn kligenu ninnu knin tlli yicctne prsvvedn pdenu. prem mrmmt blvtmendi irsy patalmt kthormendi dani jvallu ag-nijvala smmulu adi yehova puttico jval ni hrdymumid nnnu namaksrmuga ucumu ni bhujmunku namaksrmuga nnnucumu. agadhsmudr jlmu premnu arpjaldu ndi prvahmulu dani muciveyjalvu premke yokdu tn svasthynt iccinnu tirkarmuto atdu tro-siveybdunu. makok cinn cellelu kldu daniki iknu vyssu raledu vivahkalmu vccinppudu memu danivisyne yemi ceyudumu? adi prakarmuvtidayena? memu danipen vedi gopurmokti kttudumu. adi kvatmuvti-dayena? devdaru mranuto daniki addulnu kttudumu nenu prakarmuvtidannetini na kucmulu durgmulayenu aduvln atnidrstiki nenu ksemmu noddgindannetini. bylu ha-monundu salomonu kok draksavnmu kldu atdu danini kapulkicenu dani phlmuku vc-cubdiga okkokkdu veyi rupayilu tevlenu. na draksavnmu na vsmun unndi solomonu, a veyi rupayilu nike cellunu. danini ka-puceyuvarikil reduvdlu vccunu. udyanvn-mullo pecbdindana, ni celikttelu ni svrmu vingoruduru nnnunu dani vinnimmu. na priyuda, tvrpdumu lghuven yirrivle udumu gdhvrgrks prvtmulmid gtluveyu ledipil-vle udumu.

nyayadhiptulu elin dinmulydu desmulo krvu klugga yuda betlehemunudi ok mnusyudu tn bharynu tn yidru kumarulnu vet bettukoni moyabudesmun kapurmudutku vel-lenu. a mnusyuni-peru elimeleku, atni bharyperu nyomi; atni yidru kumarul pelu mhlonu kilyonu; varu yuda betlehemu-varen ephratiyulu; varu moyabu desmunku velli akkd kapurmudiri. nyomi penimitiyen elimeleku cnipoyin truvat ameyu ame yid-dru kumallunu niliciyudiri. varu moyabus-trilnu pedli cesikoniri. varilo okdaniperu orpa redvdaniperu rutu. varu icumicu pdi svtsrmulu akkd nviscin truvat mhlonu kilyonnu iddrunu cnipoyiri; kaga a stri tanu knin yidru kumarulunu tn penimitiyu leni-dayenu. variki aharomiccutku yehova tn jnulnu drsicenni ame moyabudesmulo vi-nenu gnuk moyabu desmu vidici vellutke ameyu ame koddrunu pryanmeri. appudu ameyunn sthlmunudi ametokud ame yid-dru koddrunu byluderi yudadesmunku tirigi povlenni margnum vellu cudga nyomi tn yid-dru koddrnu cucimiru mi tllul yidlku tirigi velludi; cnipoyin vari yedlnu na yedlnu miru dycupintlu yehova mi yedl dycupunugak; milo okkokkte pedli cesikoni tn yit nem-minodu ntlul yehova dyceyunu gak ani var-ito ceppi varini muddu pettukonenu. att varu elugetti yedcini prjlyoddku nitokud vc-cedmni ameto ceppga nyomina kumartelara, miru mrludi; natokud miru ranel? mim-munu pedli cesikonutke yik kumarulu na grbhmun nudura? na kumarte lara, ti-rigi velludi, nenu purusunito nudleni musl-idannu; naku nmimk kldni ceppi i ratri pu-rusunitonudi kumarulnu kninnu varu pedd varguvrku vari kor ku miru knipettuko-dura? miru varikorku knipettukoni purusulu lek yotri kttele yudura? na kumartelara, adi kuddu; yehova naku virodhiyayenu; adi mimmunu noppicintkte nnnu mri yekkuvga noppicindni varito ceppenu. varu elugetti yedvga orpatn attnu muddupettukonenu, rutu amenu httukonenu. itludga ame idigo ni todikodlu tn jnulyoddkunu tn devuniyod-dkunu tirigi poyi nde; nivunu ni todikodli vebdivellumnenu. aduku rutuna vebdi ravddniyu nnnu vidici pettumniyu nnnu br-timalukonvddu. nivu vellu cotike nenu vc-cednu, nivu nviscucotne nenu nviscednu, ni jnme na jnmu ni devude na devudu; nivu mrti boducotnu nenu mrtibodednu, akkdne patipettbodednu. mrmnu tpp mri edennu ninnu nnnu prtyekicinyedl yehova naku et kiden ceyunugak anenu. tntokud vccutku ameku mnssukudirindni nyomi telisi kon-ippudu adunugurici ameto matladut ma-nenu gnuk varidru betlehemunku vccuvrku pryanmu cesiri. varu betlehemunku vc-cinppudu a urivardru variyoddku gupukudi

vcciime nyomi gda ani anukonucudga ames-rvsktudu naku cala dukhmu klugjesenu gnuk nnnu nyomil ank mara2 anudi. nenu sm-rdhdigl danne vellitini, yehova nnnu rik-turaliniga tirigi rajesenu. miru nnnu ny-omi ani piluvnel? yehova namid virud-dhmug saksymu plikenu, srvsktudu nnnu badhprcenu ani varito ceppenu. atlu ny-omiyu ametokud moyabiyuralen rutu anu ame kodlunu moyabudesmunudi tirigi vcciri. varidru yvlkot arbhmulu betlehemu ceriri.

2

nyomi penimitiki bdhuvu dokdudenu. atdu cal astiprudu, atdu elimeleku vspuvade yudenu, atni peru boyju. moyabiyu-ralen rutuni selvenyedl nenu polmuloniki poyi, yevni ktaksmu podgno vani venuk prige nerukodunni nyomito ceppga amena kumari pommennu. kabtti ame velli polmuloniki vcci cenu koyuvari venuk polmulo erukonenu. a polmulo ame poyin bhagmu elimeleku vspuvaden boyjudi. boyju betlehemunudi vcciyehova miku tode yudunugakni cenu koyuvarito ceppga varuyehova ninnu asirv dicunu gakkiri. appudu boyju koyuvarimid ucdbin tn pnivanini cucii cindni evridni adugga koyuvarimid nucbdin a pnivaduime moy-abudesmunudi nyomito kud tirigi vccin moyabiyuralen řvnuralu. amenenu koyuvari venukku pnl mdhynu erukoni kurcukonutku dycesi naku selvimmni adigenu. ame vcci udymu modlukoni yidivrk erukonu cudenu, kotsepu matrmu ame yit kurcudenni vadu ceppenu. appudu boyju rututona kumari, na mat vinumu; verok polmulo erukonutku povddu, dinini vidici povddu, icct na pnik-ttelyodd nilkdga udumu. varu koyucenu knipetti vari vebdicumu, ninnu muttkud-dni řvnsthulku ajnapiciyunnanu, niku dah mgunppudu kudlyoddku poyi pnivaru cedin nillu tragumni ceppenu. aduku ame sagilpdi tl vcukoniemi telisi prdesinen naydu lkxy mucuntlu niku ktaksmu kligeno ani ceppga boyjuni penimiti mrmnen truvat nivu ni attku cesindtyu naku teliydbenu. nivu ni tli ddrulnu ni jnmbhumini vidici, yitku-mudu nivu erugni jnmu noddku vccitivi. yehova nivu cesindaniki prtiphmiccunu; israyeliyul devuden yehova rekklkrud surk-sitmuga nuduntlu nivu vccitivi; ayn niku spurnmen bhuman miccunni amekuttr miccenu. aduku amena yelin vada, nenu ni pniktello okdannu kakkoyinnu, nivu nnnadrici ni dasuralingu naydu premgligi matladitivi gnuk nayedl niku ktaksmu klugnimmi ceppenu. boyjubhojnkalman ni vikkidiki vccibhojnmucesi, cirklo ni muhk muci, tinumni ameto ceppga, cenu koyu variyodd ame kurcudenu. atdu ameku pelalu adiyga ame tini trtptipodi konni

migilcenu. ame yeru konutku lecinppudu boyjuame pnlmdhynu erukonvccunu, amenu avmanprckudi mriyu amekorku pidikellu pdvesi ame yerukonuntlu vidicipettudi, amenu gddipvddni tn dasul kajna pi-cenu. kabtti ame astmymuvrku a cenilo erukonucu, tanu erukonin danini dullkottga avi dadapu tumedu yvlayenu. ame vatini ettikoni uriloniki vccinppudu ame att ame yeru konin vatini cucenu. ame tini trtpipodin truvat tanu migilcandanini cupici amekiccenu. att ame att ametoqnedu nivekdd eru kotivi? ekkd pnicesitivi? niydu lksymucin vadu divipbdunugak anga, ame tanu evni yodd pniceseno adi tn attku teliy-ceppeivni yudd nedu pnicesitino atniperu boyju anenu. nyomibrdikiyunn varikini cccinvarikini up karmu ceyut manni yitdu yehovacet asirvdipbdunugak ani tn kodlito anenu. mriyu nyomia mnusyudu mnku smipbdhu vudu, atdu mnlnu vidipipgl varilo okdini ceppga moyabiyuralen rutu atekadu, atdu nnnu cucu, tnku kligin ptkot atyu mugicuvrku tn pni varyiudd nilkdga udummi nato ceppennenu. appudu nyomi tn kodlen rututona kumari, atni pniktetto kudne byluderucu verok cenilonivariki nivu knbdk povut mcidnenu. kabtti yvlyoty godhu mlkoty mugiyuvrku ame yerukonucu boyju pniktelyodd nilkdganudi tn att yit niv sicenu.

3

ame attyen nyomina kumari, niku melu klu-guntlu nenu ni korku visrati vicaripvlsin dannu gda. evni pniktelyodd nivu utivo a boyju mnku bdhuvudu. idigo yi ra-tri atdu klmun yvlu turparbttip bovucun-nadu. nivu snanmucesi telmu racukoni ni bttlu kttukoni a klmunku vellumu; atdu annpanmulu puccu konut calicuvrku nivu atniki mrageyudumu. atdu pdukonin tru-vat atdu pdukonin sthlmunu gurterigi lop-liki poyi atni kallmid nunn btt tisi pdukon-vlenu; nivu ceyvlsindanini atdu niku teliy-jeyyunni ameto anga amenivu selvicindtyu cesednni ceppi a klmunoddku poyi tn att ajnapicin dtyu cesenu. boyju mnssun stosi-cuntlu ann panmulu puccukoni lopliki poyi dhanypu kupp yodd pdukoninppudu ame mellga poyi atni kallmidnunn btt tisi pduko-nenu. mdhyratiriydu atdu ulikipdi tirigi cucinppudu, ok stri atni kallyodd pdukoni yudenu. atduni vevrvni adugga amenenu rutu anu ni dasuralini; nivu naku smip bd-huvvudu gnuk ni dasuralimid ni kogu kppu mnga atduna kumari, yehovacet nivu diven nodindanvu; koddivarine gani gopparine gani rfnsthalnu nivu vebdipk yudutvln ni munupti st prvrtnkte venukti st prvrtn mri ekkuvendi. kabtti na kumari, bhypdkumu; nivu ceppindtyu niku cesednu. nivu yo-

gyu ralvni na jnuldru eruguduru. nenu ninnu vidipipglvadnu mat vastvme; ayite niku nakte smipmen bdhuvu dokdunnadu. iratri yudumu; udymun atdu niku bdhu-vuni dhrmmu jripinyedl sri, atdu vidipipvc-cunu. niku bdhuvuni dhrmmu jruputku atniki istmu lek poyinyedl, yehova jivmu-todu nene niku bdhuvuni dhrmmu jripednu; udymuvrku pdukonu mni ceppenu. kabtti ame udymuvrku atni kallyodd pdukoni, okni nokdu gurticupati velugu rakmude lecenu. appudu atdua stri klmunku vccin sgti teliy jeykudni ceppenu. mriyu atdunivu vesi konin duppti tecci pttu konumni ceppga ame dani pttenu. atdu arukoll yvlnu kolci ame bhujmumid nucga ame purmuloniki vel-lenu. ame tn att yitiki vccinppudu at-tna kumari, ni pni yetlu jrigenni ydugga, ame a mnusyudu tnku cesin dtyu teliyjesi nivu vtticetulto ni att yitiki povddni ceppi atdu i aru koll yvlnu nakicce nnenu. ap-pudu amena kumari, yi sgti netidinmun nervercitene kani a mnusyudu ur kuddu gnuk yidi elagu jruguno niku teliyu vrku urkudumnenu.

4

boyju purdvarmunoddku poyi akkd kur-cudga, boyju ceppin bdhuvudu a trovnu povucudenu gnuk boyjuoyi, yi ttutu tirigi ikkd kurcudummi atni piluvga atdu vcci kurcudenu. boyju a uri peddllo pdimdini pilipicukoni, ikkd kurcududniceppga varunu kurcudiri. atdumoyabu desmunudi tirigi vc-cin nyomi mn shodruden elimelekunku kligin bhuhbagmuna amimveyucundni gnuk nivu cevular vinuntlu nenoksgti teliyjayvleni yunnanu. i pur nivasulyedutnu na jnul ped-dlyedutnu a bhumini spaducukonumu; em nga dani vidipicutku nivu oppukonin yedl vidi pipumu, dani vidipipnollni yedl adi spstmuga nato ceppumu. nivu gak dani vidipipvlsin bdhuvudevdunu ledu; ni truvati vadnu nene ani bdhuvunito ceppenu. aduk-tidnenu vidipiced nnenu. boyjunivu nyomi cetinudi a polmunu spadicu dinmun cnipoy-invanipert atni svasthymunu sthirpcuntlu cnipoyinvani bharyyen rutu anu moyabiyu-rali yodd nudiyu dani spadipvlenni ceppga a bdhu vudu nenu danini vidipicukon-lenu, na svasthymunu pogottu kodonemo, nenu dani vidipiplenu gnuk nive naku pri-tiga bdhuvuni dhrmmu jrigicumni cep-penu. israyeliyullo bdhu dhrmmunu gurci-gani, kryvikrymulnu gurcigani, prt i sgtini sthirprcutku purvman jrigin mryad ednga, okdu tn ceppu tisi tn poruguvani kic-cutye. i pni israyeliyullo prmanmuga ecb-denu. a bdhuvudunivu danini spaducukonu mni boyjuto ceppi tn cepputiya boyjue-limelekunku kligindi yavttunu kilyonukunu mhlo nukunu kligindi yavttunu nyomi

cetnudi spa dicitinni nennnduku miru i
dinmun saksule yunnaru. mriyu cnipoyin-
vani pert atni svasthymunu sthirprcuntlunu,
cnipoyinvani peru atni shodrullonudiyu,
atni sthlmuyokk dvarmunudiyu kottiveybdk
yuduntlunu, nenu mhlonu bharyyen rutnu
moyabiyuralini spaducukoni pedlicesikonu-
cunnanu. diniki miru i dinmun saksu-
leyunnarni peddltonu prj ldrtonu ceppenu.
aduku purdvarmunnudun prjldrnu pedd-
lunumemu saksulmu, yehova ni yitiki vccin
a strini israyeliyul vsmunu vrddhilljesin ra-
helunu polindaniganu leyanu polin daniganu
ceyunu gak; ephratalo nivu ksemabhivrd-
dhi kliginvadve betlehemulo nivu khyati
noduduvu gak; yehova yi řvnuralivln niku
dyceyu stanmunu ni kutubmunu tamaru yu-
daku knin peresu kutubmuvle nudunugak
aniri. kabtti boyju rutunu pedlicesikoni
ame yoddku poyinppudu yehova ame grb-
hvti yguntlu anugrhicenu gnuk ame ku-
maruniknenu. appudu strilui dinmun
niku bdhuvudu lekud ceyni yehova stutin-
odugak; ayn nammu israyeliyullo prktpb-
dunugak. ninnu premici yeduguru ku-
marulkte ni kekkuvganunn ni kodlu itni
knenu; itdu ni pranmu nodarci muslitn-
mun niku poskudgunni nyomito ceppiri. ap-
pudu nyomia biddnu tisikoni kaugit nu-
cukoni vaniki dadiga nudenu. ame porugu
strilunyomikorku kumarudu puttanni ceppi
atniki obednu peru pettiri. atdu davidunku
tdri yen yessiyokk tdri. peresu vsavli yed-
ngaperesu hesronunu knenu, hesronu ra-
munu knenu, ramu amimnadabunu knenu,
amimnadabu nyssonunu knenu, nyssonu
slmanunu knenu, slmanu boyjunu knenu,
boyju obedunu knenu, obedu yessiyini knenu,
yessyi davidunu knenu.

inbhritmen pttmu etlu ekakiye dukha kratmayenu? adi vidhvralivtidayenu. anynullo ghntkekkindi ssthanmullo rackumarteyendi etlu pnnu cellicundepoyenu? ratriydu adi bhuga educunndi knniru dani ceplmid karucunndi dani vitkadrdilo dani nodarcuvadok dunu ledu dani celikadrdiru dani mospucciri varu daniki struvuleri. yuda badhnodi dasurale cerloniki poyiyunndi anynullo nivsicucunndi visratinodk poyenu danitrumuvardru irukucotldani klisikoduru. niyamk kutmulku evrunu raru gnuk siyonu margmulu prlapicucunvvi pttnpu gummulnniyu padepoyenu yajkulu nitturpu viducucunaru dani knyklu dukhakratuleri adiyu vyakulbhrituralayenu. dani virodhulu adhikaruleri dani struvulu vrddhillucunaru dani atikrmu vistarmni yehova danini srmprecunnadu. virodhulu dani pspipillnu cerpttukoni poyiri siyonu kumari saudrymtu tolgipoyenu dani ydhipitulu metleni duppulye unnu varu blhinule trumuvaryiedut niluvlek pari poyiri. yerusalemu purvkalmun tnku kligin sreysu nttini jnapkmu cesikonucunndi daniki kligin srmanubhv kalmundu scar dinmulydu shaymu ceyuvarevrunu lek dani jnmu struvucetilo pdinppudu virodhulu dani cuci visratidinmulnubtti dani nphasymu cesiri. yerusalemu ghormen papmucesenu aductnu adi apvitruralayenu dani ghnprcin vardru dani manmunu cuci dani trnikricuduru. adi nitturpu viducucu venukku tirugucunndi dani ypvitrt dani cegulmid nundani dani kdvrri sthitini adi jnapkmu cesikonk yudenu adi eto vitga hinds cedindi dani nadricuvadokdunu lekpoyenu. yehova, struvulu atisyillutcet naku kligin srmmu drsticumu. dani mnohrmen vstuvulnniyu struvul cetilo cikkeni ni smajmulo prvesipkuddni yevinigurci ajnapicivo a jnmulvaru dani prisuddhsthlmun prvesici yudit adi cucucuneyunndi dani kapursthuldru nitturpu viducucu aha rmu vedkuduru tm pransrksnkorku tm mnohrmen vstuvul nicci aharumu koduru. yehova, nenu nicudnetini drstici cudumu. trovnuuducuvarlara, ilagu jrugut cudga miku citeleda? yehova tn prcdkop dinmun naku klugjesin srmtvi srm mri evrikennu kligindo ledu miru nidanici cududi. prmunudi ayn na yemuklmidiki agni pryogici yunnadu adi yedtegg vatini kalcucunndi na padmulnu cikku prcutke vlnoggi yunnadu nnu venukku trip-piyyunadu ayn nnu paducesi dinmell nnu sommsill jesiyyunadu. kadi kttintluga tane na ypradhmulnu naku kttiyunadu avi pen veybdivne na medmidikekkenu na blmunu ayn blhintga cesiyyunadu prbhuvu struvulcetiki nnu appgiciyyunadu nenu variyedet levlekkpotini. nenu cucucudga prb-

huvu na bladhyul ndrini kottivesenu na řvnulnu androkkvleni ayn namid niyamk kutmukudnu cati cenu. yehova knykyen yuda kumarini draksganuglo vesi trokkiyyunadu. vitinibtti nenu educunnanu na kt niru olukucunndi na pranmu teprilljesi nnu odarcvlsin varu naku dursthuleri struvulu prbliyyunnaru na pillu nasnmepoyiri. adricuvadulek siyonu cetulu capucunndi yehova yakobunku cuttunnunvarini virodhuleyud niymiciyyunadu yerusalemu variki heyمندayenu. yehova nyaysthudu nenu ayn ajnku tirugubatu cesitini skl jnmul-lara, cittgici allicudi na srm cududi na knyklunu na řvnulnu cerlonikipoyi yunnaru na vitkadru nenu piluvnpga varu nnu mospucciri na yajkulunu na peddlunu pransrksne aharumu vedkpoyi pttnmulo pranmu vidicinvareri. yehova, drsticumu naku ibbdi kligenu na atrgm ksohillucunndi nenu cesin gopp drohmunubtti na gude nalopl kottukonucunndi vidhulu khdgmu jnnstmu ceyucunndi idllo nana mrnkr vyadhulunvvi. nenu nitturpu viducut vini nnnadricuva dokdunu ledayenu nivu naku apd klugjesitivn vart na virodhuldru vini stosicunnu. nivu caticin dinmunu nivu rpicuduvu appudu varu nnu poliyudedru. varu cesin duskarymulnniyu ni snnidhindunu nenu bhuga nitturpulu viducucunaru na mnssu krugipoyenu nenu cesin apradhmulnnitinibtti nivu naku cesintlu variki ceyumu.

2

prbhuvu kopppi siyonu kumartenu meghmuto kppiyunadu ayn israyelu saudrymunu akasmunudi bhumimidiki pdvesenu kopdinmdu ayn tn padpithmunu jnapkmu cesikonkpoyenu. oktiyu viduvk prbhuvu yakobu nivas sthlmulnnitini nasnmucesi yunnadu mhogrude yuda kumarte kotlunu pdgotti yunnadu vatini nelku kulcivesiyyunadu a rajymunu dani ydhiptulnu ayn apvitr prciyyunadu. kopavesude israyeliyulkunn prtii srg munu ayn viruggottiyunadu struvuludga tn kudi ceyyi ayn venukku tisiyyunadu nkhumkhal dhicu agni-jvalli kalcuntlu ayn yakobunu kalcivesi yunnadu. struvule ayn villekku petti virodhivle kudi ceyyi capiyyunadu ktiki admen vstuvulnnitini nasnmucesi yunnadu agni kuriyuntluga ayn tn ugtrnu siyonu kumarte gudarmulmid kummrici yunnadu. prbhuvu struvayenu ayn israyelunu nirmulmu cesiyyunadu dani ngrulnnitini nasnmucesi yunnadu dani kotlunu paducesiyyunadu yuda kumariki adhik dukhprapmulnu ayn klugjesiyyunadu. okdu totnu kottiveyuntlu tn avrmunu ayn krurmuga kottivesi yunnadu tn smajsthlmunu nasnmucesiyyunadu yehova siyonulo niyamk kalmu visratidinmu

mruvbduntlu cesiunnadu kopavesude rajunu yajkuni trosivesi yunnadu. prbhuvu tn blpithmu vidnadenu tn prisuddhsthilmundu ashyicukonenu dani ngrul prakarmulnu struvulcetiki app gicenu varu niyamk kalmun jnulu ceyuntlu yehova mdirmdu utsahdhvni cesiri. siyonu kumariyokk prakarmulnu padu ceyutku yehova uddesicenu nasnmuceyutku tn ceyyi venuktyk ayn kolnulu saglagenu. prhriyu prakarmunu dinigurci mulgu cunnvi avi yekritiga ksinicucunnvi. pttntpu gvnulu bhumiloniki krugipoyenu dani addgdylnu ayn tuttuniyluga kotti padu cesenu dani rajunu adhikarulununu anyjnuloniki poyi yunnaru acct variki dhmsas-trmu lek-poyenu yehova prtykst dani prvk-tlku klugut ledu. siyonu kumari peddlu maunule nel kurcuduru tllmid buggi posikoduru goneptt ktu koduru yeruslemu knyaku nelmttuku tlvcu koduru. na jnul kumari kligin nasnmu cudga na knnulu knniticet ksinicucunnvi na ytrgmu ksobhillucunndi na kalejmu nelmid olukucunndi. sisuvulunutu cibiddlunu pttntpu vidhullo murchilledru. gaymodinavare pttntpu vidhullo murchillucutu tllul rommu nanukoni annamu draksarsmu ediyini tm tllul ndugucu pranmu vidice dru. yeruslemu kumari, ettimatlcet ninnu heccricudunu? denito ninnu saticeyudunu? siyonu kumari, knyaku, ninnu odarcutku denito ninnu polcudunu? niku kligin nasnmu smudrmt goppdi ninnu svsthpreglvadevdu? ni prvkltu nirthkmen vyrtthdrsnmulu cuci yunnaru nivu cerloniki pokud tppicutke varu ni dosmulnu niku velldiceyledu. varu vyrtthmen updesmulu podinvareri trovppicu drsnmulu cucinvareri. trovnu veluvardru ninnu cuci cpptlu kottedru varu yeruslemu kumari cuci pripurn saudry-mugl pttntmniyu srvi bhunivasulku andkrmen ngriyniynu jnulu i pttntmnu gurciyena ceppiri? ani ynukonucu gelicesi ti ucedru ni struvuldrunu ninnu cuci noru tercedru varu egtalicesi pdlu korukucu dani migivesiyunnamu idegda mnmnu knipettindinnu adi ttsthicenu, dani mnmnu cuciyunnamu ani ynukonedru. yehova tanu yocicin karymu mugici yunnadu purvdinnullo tanu vidhicindi ayn nerverci yunnadu sessmulekud ninnu paducesiyunnadu ninnubutti struvulu stosisuntlu cesi yunnadu ni pgvari srgmmunu hecciciyunnadu. jnulu hrdypurvmuga yehovaku morrpettuduru. siyonu kumari prakarma, ndripvahmuvle divaratrmu knniru parnimmu virammu klugniyyikumu ni ktipapnu visrmipniyyikumu. nivu leci rey i modti jamun morrpettumu nillu kummricuntlu prbhuvu snnidhini ni hrdu munu kummricumu ni psipilll pranmukorku ni cetulnu ayn ttu ettumu prti vidhimognu akligoni varu murchillu cunnaru nivu evniyed i prkarmu cesitivo yehova, drstici cudumu. tm grbhphlmunu tamu ettikoni adicin psi

pillnu strilu bhksicut tguna? yajkudunu prvktyu prbhuvuyokk pri suddhalmundu htulgut tguva? fvndunu vrddhudunu vidhullo nelnu pdi yunnaru na knyklunu na fvnlunu khgdmucet kuli yunnaru ni ugtrdinmun nivu varini htmu cesitivi dy tlekk varindrini vdhicitivi. utsvdinmun jnulu vcuntluga nludislnudi nivu namidiki bhyotpatmulnu rppicitivi. yehova ugtrdinmun evdunu tppicukonlek poyenu sesmemiyu niluvkpoyenu nenu cetullo adici sakinvarini struvulu hricivesiyunnaru.

3

nenu ayn agrhddmucet badh nnubhvicin nrudnu. ayn ktik ciktiloniki dari tisi danilo nnnu ndipicucunnadu. mati matiki dinmell ayn nnnu debblu kottucunnadu ayn na masmunu na crmmunu ksinip jeyucunnadu. na yemuklunu virugottucunnadu naku addmuga kce vesiyunnadu vismunu maciptrini na cuttu molipici yunnadu purvakalmun cnipoyinvaru nivsicuntlu ayn ciktilg sthlmulu nnnu nivsipjesi yunnadu ayn na cuttu kce vesiyunnadu nenu bylu vellkuduntlu bruvun skellu naku vesiyunnadu nenu btimali morlidinnu na prarthvinbdkud tn ceci musikoni yunnadu. ayn na margmulku addmuga cekkudurallu ktityunnadu nenu pojalkud na trovlnu ktivesi yunnadu na pranmunku ayn pociyunn elugubti vle unnadu caten cotollonudu sihmuvle unnadu naku trovlekudcesi na yvyvmulnu viddisi yunnadu naku dikku lekud cesiyunnadu villu ekkupetti banmunku guriga ayn nnnu niluvbettiiyunnadu tn abulpodiloni banmulhniyu ayn na atrmulgud dusipojesenu. navarikdriki nenu aphasyaspmuga unnanu dinmell varu paduntti patluku nenu aspdud netini. ceduvstuvulu ayn naku tinipicenu maciptri dravkmucet nnnu mtuniga cesenu rallcet na pdlu udgottenu buggilo nnnu polricenu. nmmidikini nakunu ayn bhu durmu cesi yunnadu melu ettido nenu mrciyunnanu. naku blmu udigenu anukotini yehovaydu nakik aslu levnukotini. na srmmu na durvsthnu nenu tragin maci prtini cedunu jnapkmu cesikonumu. edtegg na atm vatini jnapkmu cesikoni nalo krugiyunndi adi nikiknu jnapkmunndi gda. nenu dini jnapkmu cesikonga naku as puttucunndi. yehova kprglvadu ayn vatslyt yedtegg nilucundi gnuk mnmnu nirmulmu kakunnvarmu. anudinmu nutnmuga anynku vatslyt puttucunndi nivu eten nmmidginvadvu. yehova na bhagmni nennukonucunnanu aynydu nenu nmimk yucukonucunnanu. ttnu asryicuvaryiedl yehova dya ludu ttnu vedkuvariiedl ayn dycupuvadu. nrulu askligi yehova anugrhicu rksn rkru opikto knipettut mcidi. fvnkalmun kadi moyut nruniki melu. atnimid danini

mopinvalu yehovaye. gnuk atdu otriga kucudi maunmuga vid vlenu. niriksnad-harmu klugunemo yni atdu budidelo muti pettukonvlenu. atdu tnnu kottuvanittu tn cepnu tripp vlenu. atdu nidto nipbdvlenu prbhuvu srvkalmu vidnaddu. ayn badh-pettinnu tn krpasmrddhinibtti jali pdunu. hrđypurvkmuğa ayn nrulku vicarmu nennu badhnennu klugjeydu. desmundu cerpt-bdinvandrini kallkrid trokkutyu mhon-ntuni snnidhini nrulku nyaymu tol gicutyu oknito vyajjemadi vanini paduceyutyu prbhuvu meccukarymulu kavu. prbhuvu selvulenidi mat yicci nervercglva devdu? mhon-tuden devuni notnudi kidunu melunu bylu vellunugda? sjivulel mulguduru? nrulu tm papsiksnuibtti el mulguduru? mn margmulnu prisodhici telisikoni mnmu yehovatttu tirugudmu. akasmdunn devunitttu mn hrđymunu mn cetulnu ettikodmu. memu tirugubatu cesinvarmu drohulmu nivu mmmunu ksmipledu. kopmu dhricukonin-vadve nivu mmmunu trumu cunnavu dy tlick mmmunu cpucunnavu. ma prarthn niyodd cercud nivu meghmucet ninnu kpukoniyyunnavu. jnml mdhy mmmunu mstuganu cetganu petti yunnavu. ma struvuldru mmmunu cuci yegtali cesedru. bhyminu gutyu padunu nasnminu maku ttsthicinvi. na jnmlu kligin nasnminu nenu cudga na knniru erule parucunndi. yehova drstiyuci akasmunudi cucu vrku na knniru edtegg karucudunu. na pttnpu kumaratelndrini cucucu nenu dukhakatudnetini. okdu pksini trumuntlu struvulu nirmimittmuga nnnu venvet trumuduru. varu cersallo na pranmu tisivesiri napen rayi yuciri nillu na tlmiduga parenu nasnmetinni nennukotini. yehova, agadhmen bdighmulonudi nenu ni nammunubtti morlidga nivu na sbdmu alkiticivi shaymukorku nenu morpsettga cevini musikonkumu. nenu niku morlidin dinmun nivu nayoddku vccitivi bhydpdkumi ani nivu ceppitivi. prbhuvu, nivu na pranvisyemen vyajjemu lnu vadicitivi na jivminu vimocitivi. yehova, naku kligin anyaymu nivu cuci yunnavu na vyajjemu tircumu. pgtircukonvlenni varu namid ceyu alocn llniyu niveruguduvu. yehova, vari dusnyu varu namid ceyu alocnlnnitini namidiki lecinvaru pluku matlunu dinmell varu namid ceyu alocnyu nivu viniyunnavu. varu kucudutnu varu lecutnu nivu kni pettum nenu vari patlku aspdmetini. yehova, vari cetikriynubtti nivu variki prti karmu ceyuduvu. variki hrđykathinyu nittuvu varini spicuduvu. nivu kopavesudve varini trimi yehovayokk akasmukrid nudkud varini nsipjeyuduvu.

bgarmu etlu mdgilindi? melimi bgarmu etlu marcdbindi? prti vidhi mognu prtistit-men rallu parvey bdiyunuvi. melimi bgarmuto polcdgin siyonu priy kumarulu etlu kummri cesin mtikudluga ecdbu cunnaru? nkklennu cncicci tm pilllku paliccunu na jnul kumari yedariloni ustrpksulve krururalayenu. dpicet ctipill naluk vani agitiki atu konunu psipillu annmduguduru evdunu variki pettdu. sukumar bhojnmu ceyuvaru dikku lek vidhullo pdiynnaru rk-tvrn vstrmulu todigi pecbdinvaru pet kup-plnu kaugilicukonedru. na jnul kumari cesin dosmu sodom papmukte adhikmu evrunu da nimid ceyi veykudne nimismulo a ptt-nmu paduceybdenu. dani ghnulu him-muknn suddhmenvaru varu palkte tellnivaru vari sirmulnu pgdmukte ernnivi vari dehkati nilmuvtdi. attivari akarmu bogguke nlu-payenu varini vidhullo cucuvaru varini gurutu ptt jalru. vari crmmu vari yemuk-lku atukoniyyunndi adi yedi krrvtidayenu. ksamtulu bhuphmulu lek poduvbdi ksini-ci poyedru khdghtulu ksamhtulknn bhagyv-tulu. vatslymugl stril cetulu tamu knin pilllnu vdukonenu na jnul kumari ki vc-cin nasnmulo vari biddlu variki aharmeri. yehova tn ugtrnu nerverci tn kopagnini kummriceu siyonulo ayn agni rajbettenu adi dani punadulnu kalcivesenu. badhicuvadugani virodhigani yerusalemu gvnul-loniki vccunni bhurajulkennu lknivasuldrilo mri evri kennu tociyudledu. dani lo nitim-tul rktminu odcin dani prvktl papmul-nubttiyu dani yajkul dosmunubttiyu jnulu vidhullo adhulvle tiruguladedru varu rktmu atin apvitrulu evrunu vari vstrmulnu muttkuddu. pommu apvitruda, pommu pommu muttvddni jnulu varito nniri. varu paripoyi tiruguladucudga anyjnulen varu iknu varikkd kapurmudkuddni ceppu koniri yehova snnidhini varini cedrgottenu ayn ik-midt varini lkspettdu yajkulyedi jnulu gau-rvmu cupkpoiiri peddlmid dy cupkpoiiri. vyrtshaymukorku memu knipettucudga ma knnulu ksiniucunnni memu knipettucu rk-sipleni jnmukorku eduru cucucutimi. ra-jvidhullo memu nduvkudunttu virodhulu ma jadlnubtti vetaduduru ma atyds smip-mayenu ma dinmulu tiripoyinvi ma atyds vce yunndi. mmmunu trumuvuru akas-mun eguru pksirajul knn vdiglvuru prvt-mulmid varu mmmunu trumuduru arnymdu makorku pociyuduru. maku nasikardhrmul upirivitadu yehovacet abhisekmu nodin-vadu varu trvvin gutllo pttbdenu. atni nid-kridnu anyjnul mdhyru brikeddmni mem-nukonnvadu pttbdenu. uju desmulo nivsicu edomu kumari, stosicumu utshicumu i gin-nelonidi tragut ni palvunu nivu danilonidi tragi mttilli ninnu digbriniga cesikoduvu siy-

onu kumari, ni dossiks smaptmayenu ikmidt
ayn mrenndunu ninnu cerloniki konipodu
edomu kumari, ni dosmunku ayn siks vidhi
cunu ni papmulnu ayn vellidiprcunu.

5

yehova, maku kligin srm jnapkmu cesi
konumu drstici mamidiki vccin nid yet-
tido cudumu. ma svasthyu prdesul vs-
mayenu. ma yidlu anyul svadhinmayenu.
memu dikkulenivarmu tdrilenivarmu ma tl-
lulu vidhvradyiri. drvymicci nillu tragitivi
krymunku ktelul teccukotimi. mmmunu
turumuvaru ma medlmidiki ekki yunnaru
memu alst cediyyunnamu, visrati ynundi
maku ledu. pottkutike aiguptiyulkunu as-
suriyulkunu lobdiyyunnamu. ma tdrulu
papmu cesi gticipoyiri memu vari dossiksnu
anubhvicucunnamu. dasulu maku prbhuvu-
leri vari vsmunudi mmmunu vidipipglva de-
vdunu ledu. edarijnul khdgbyhymuvln pran-
munku tegici ma dhanymu teccukonucun-
namu. mha ksammuvln ma crmmu poyiyile
nlu pekkenu. struvulu siyonulo strilnu
ceripiri yuda pttmullo knyklnu ceripiri.
cetulu ktti adhiptulnu uritisiri varematri-
munu peddlnu ghnprcledu. řvnulu tirugti-
rayi mosiri baluru kttelemopu moyjalk tdb-
diri. peddlu gummmulyodd kudut maniri
řvnulu sgitmu maniri. stosmu ma hrđymunu
vidicipoyenu natymu dukhmuga marc-
biyyunndi. ma tlmidnudi kiritmu pdipoyenu
memu papmu cesiyyunnamu, maku srm.
dinivln maku dherymu cediyyunndi. siy-
onu prvtmu padendi nkklu danimid tirugu-
laducunnvi ma knnulu dini cuci mdgilenu.
yehova, nivu nitymu asinudve yuduvu ni si-
hasnmu trtrmuludunu. nivu mmmu nellp-
pudunu mrcipovut el? mmmu nitkalnu
vidicipettut el? yehova, nivu mmmunu
nittu trippinyedl memu tirigedmu. ma
purvsthiti mrl maku klugjeyumu. nivu mm-
munu bottiga visrjici yunnavu ni mhogrt
mamid vecindi.

davidu kumarudunu yerusalemulo rajune yudin prsgi plikin matlu. vyrthmu vyrthmni prsgi ceppucunnadu, vyrthmu vyrthmu smstmu vyrthme. suryunikrid nrulu pducudu patu attivn variki klugucunn labh memi? trmu vebdi trmu gtici povucunndi; bhu-miyokte yellppudunu nilucundi. suryudud yicunu, suryudu astmicunu, tanudyicu sthlmu mrl cerutku trvpdunu. gali dksin-munku poyi uttrmunku tirugunu; itlu mrl mrl tirugucu tn scarmargmun tirigi vccunu. ndulnniyu smudrmulo pdunu, ayite smudrmu nidut ledu; ndulu ekkdnudi parivccuno akkdike avi eppudunu mrlipovunu edteripi lekud smstmu jrugucunndi; mnusyulu dani vvirip jalru; cutucet knnu trtpodkunndi, vinutcet ceviki trptiklugut ledu. munupu udinde ik udbovu ndi; munupu jriginde ik jrugbovundi; suryuni krid nutnmen dediyu ledu. idi nutnmendi yokdanigurci yokdu ceppunu; adiyunu mnku mududin trmullo udinde. purvulu jnapk munku rar; put-tbovuvari jnapkmu a truvat nud bovuvariki klugdu. prsginen nenu yerusalemundu is-rayeli yulmld rajune yutini. akasmukrid jrugu ndi attini jnanmucet vicarici grhicutke na mnssu nilipitini; varu dinicet abhyasmu nodvle nni devudu manvulu er-patucesin pryasmu bhu kthinmendi. suryuni-krid jrugucunn kriyl nnnitini nenu cucitini; avi anniyu vyrthmule, avi yokdu galike pryas pdinttunnvi. vkranganun danini ckkprc skymukadu, lopmugldi lekku radu. yerusalemundu naku mudunn vardri ktenu nenu cal ekkuvga jnanmu spadiciti nniyu, jnanmuni vidynu nenu purnmuga abhysiciti nniyu na mnssulo nennukotini. na mnssu nilipi, jnanabhyasmunu verritnmunu mtihintnu telisikonutku pryttnicitini; ayite idiyu galike pryaspdutyte ani telisikotini. vistar men jnanabhyasmucet vistar men dukhmu klugunu; adhik vidy spadicinvaniki adhik sokmu klugunu.

kani ninnu stosmucet sodhici cutunu; nivu melu nnuhvici cudumni nenu na hrdu muto ceppukotini; ayite adiyu vyrth-prytn mayenu. nvvutonivu verridan-vniyu, stos mutoniceit klugundeminyi nevtini. na mnssu iknu jnanmu anusricudga akasmu krid tamu brdukukalmtyu mnusyulu emicesi melu anubhvituro cudvleni tlcu, na dehmunu draksarsmucet stosprckodun-niyu, mti hintyokk sgti atyu grhitun-niyu na mnssulo nenu yocn cesikotini. nenu gopp pnulu ceybunukotini, nakorku idlu kticu kotini, drakstotlu naticukotini. nakorku totlnu srgarvnmulnu veyicukoni vatilo sklvidhmulen phlvkrsmulnu naticitini.

vrksmul narumllku niruparutke nenu ceru-vulu trvvicu kotini. pniavarini pni ktellu spadicukotini; na yit puttin dasulu nakudiri; yerulemu ndu naku mududin vardrikte ekkuvga psul mdlunu gorr mekl mdlunu bhu vistarmuga spadicukotini. nakorku nenu vedi bgar mulnu, rajulu spadicu spdnu, a ya des mullo doruku spttunu kurcukotini; nenu gay kulnu gaykuradrnu mnusyulic-hyicu spdnu spadicukoni bhumdi uppt-nulnu ucu kotini. naku mudu yerule-mundunn vardri ktenu nenu ghnudne ab-hivrdhdi noditini; na jnanmu nnnu vidici poledu. na knnulu asicin vatilo denini avi cudkud nenu abhytrmu ceyledu; mriyu na hrdymu na pnulnnitininibtti sto sipga stoskr-mendediyu anubhvikud nenu na hrdymunu nirbdhpledu. ide na pnulnniti vln naku dorikin bhagymu. appudu nenu cesin pnulnniyu, vatikorke nenu pdin pryasm-tyu nenu nidanici vivecipga avnniyu vyrth-menviganu okdu galiki pryaspdinttuganu agupdena, suryuni krid labhkrmedediyu lenttu naku knbdenu. raju truvat rabovu vadu, idivru jrigin dani visyumu syitmu emi ceyuno anakoni, nenu jnanmuni ver-ritnmunu mtihintnu prisilicu tke punuko-tini. att ciktikte velugu et pryojnkrmo bud-dhihintkte jnanmu at pryojnkrmi nenu telisikotini. jnaniki knnulu tlo nunnvi, bud-dhihinudu ciktityu nducucunnadu; ayinnu adrikini okkte gti sbhvicunni nenu grhic-itini. kavun buddhi hinuniki sbhvicuntle nakunu sbhvicunu gnuk nenu adhik jnanmu el spadicitini na hrdymdnukotini. idiyu vyrthme. buddhihinulnu guncintlugane jnanulnu gurciyu jnapkmu enttikini yucb-ddu; rabovu din mullo vadrnu mrvubdin-vare yuduru; jnanulu mrtinodu vidhmettido buddhihinulu mrtinodu vidhmtide. idi cudga suryuni krid jrugundi naku vysnmu putticensu atyu vyrthmu ganu okdu galike pryaspdinttuganu knbdenu gnuk brdukut na kshymayenu. suryuni krid nenu pryaspdi cesin pnulnnitini na truvat vccuvaniki nenu vidicippetvleni telisi koni nenu vatiydu ashypditini. vadu jnanmu glvade yuduno buddhihinude yuduno adi ev niki teliyunu? ayite suryuni krid nenu pryas pdi jnanmucet spadicukonn na kstphlmtti midnu vadu adhikariye yudunu; idiyunu vyrthme. kavun suryuni krid nenu pdin pryas mtti visyme nenu as vidicin vadnetini. okdu jnanmu-tonu telivitonu yuktitonu pryaspdi edo ok pni ceyunu; ayite danikorku pryas pdni vaniki atdu danini svasthyuga iccivey vlsi vccunu; idiyu vyrthmuni gopp cedugane yunndi. suryuni krid nruniki ttshicu pryas mtti cetnu, vadu tlpettu karymu lnniticetnu, vanikemi dorukucunndi? vani dinmulnniyu srnmkrmulu, vani patlu vysnkr-mulu, ratriy denu vani mnssunku nem-mdi dorkdu; idiyuvyrthme. annpanmulu

puccukonutktenu, tn kstarji tmucet sukhputtkutenu nruniki melukr mendediyu ledu. idiyunu devunivln klugunni nenu telisi kotini. ayn selvulek bhojnmucesi sto sicut evriki sadhymu? elynga devdrstiki mcivaduga nuduvaniki devudu jnanmunu telivini andmunu anugrhicunu; ayite devdrstiki istu dguvani kiccutke pryaspdi poguceyu pnini ayn papatmuniki nirnyicunu. idiyu vyrthmu ganu okdu galike pryaspdinttuganu unndi.

3

prtidaniki smymu kldu. akasmu krid prti prytnmunku smymu kldu. puttutku, ccutku; natutku natbndindani perikiveyutku, cputku bageceyutku; pdgottutku kttutku; edcutku nvvtutku; dukhicutku natymadutku; rallnu parveyutku rallnu kupveyutku; kaug licutku kauglicut manutku; vedkutku pogottu konutku, dacu konutku parveyutku; ciputku kuttutku; maunmuga nudutku matladutku; premicutku dvesicutku; yuddhmu ceyutku smadhanpudutku. kstpdinvariki tm kstmuvln vccin labhmemi? nrulu abhyasmu podvlenni devudu variki petteiyunn kstanubhvmunu nenu cuci tini. denikalmundu adi ckgga nuduntlu smstmunu ayn niymiciyunnadu; ayn sasvtkal jnanmunu nrul hrdymduci yunnadugani devudu ceyukriylu prisilnga telisikonutku adi caldu. kavun stosmuga nudutktenu tm brdukunu sukhmuga vellbuccut ktenu, sresthmendediyu nrulku ledni nenu telisi kotini. mriyu prtivadu anpanmunu puccu konucu tn kstarjitmuvln sukhmunubhvicut devu diccu bhumanme ani telisikotini. devudu ceyu pnulnniyu sasvtmulni nenu telisikotini; dani kedyu cercbdu daninudi ediyu tiybbdu; mnsyulu tnydu bhybhktulu kligiyuduntlu devuditti niymmu cesiyunnadu. mudu jriginde ippudunu jrugunu; jrugbovundi purvmdu jrigi nde; jrigipoyindanini devudu mrl rppicunu. mriyu lokmundu vimrssthanmun durmargt jrugutyu, nyaymudvlsin sthanmun durmargt jrugutyu naku knbdenu. prti prytnmunkunu prti kriyaku tgin smy munndniyu, nitimtul kunu durmargulkunu devude tirpu tircunniyu na hrdymulo nennukotini. kaga tamu mrgmulvtivarni nrulu telisikonuntlunu, devudu varini vimrsicuntlunu ilagu jrugucunndni anu kotini. nrulku sbhvicundi yedo ade, mrg mulku sbhvicunu; varikini vatikini klugu gti okkte; nrulu ccuntlu mrgmulunu ccunu; skl jivulku okkte pranmu; mrgmulkte nrul kemiyu ekkuvledu; smstmunu vyrthmu. smstm okk sthlmunke povunu; smstm mtilonudi puttenu, smstm mtike tirigipovunu. nrul atm prmun kekkipovuno ledi, mrgmul pranmu bhumiki digipovuno ledi yevriki teliyunu? kaga

tmku truvat jrugudanini cucutke nruni tirigi lepikonipovuvadevunu lekpovut nenu cudga varu tm kriylydu stosicutkte variki mri e melunu lednu sgti nenu telisikotini; ide vari bhagmu.

4

pimmt suryunikrid jrugu vividhmen anyay kriylu gurici nenu yocicitini. badhipbdu varu adricu dikkulek knnillu viducuduru; varini badhpettuvuru blvtulu gnuk adricuvadevunu lekpoyenu. kabtti yiknu brdukucunnvari kte itkumudu kalma cesinvare dhnyulu kotini. iknu puttai varu suryunikrid jrugu anyaypu pnulu cuciyudni hetuvucet i ubhyuktenu vare dhnyulnukotini. mriyu kstmtyu nerputo kudin pnu lnniyu nrulku roskarnmulni naku knbdenu; idiyu vyrthmuga nokdu galini pttukonutke ceyu prytnmvlenunndi. buddhihinudu cetulu muducu koni tn masmu bhksicunu. smryunu gali ken ytnmulunu redu cetulnid nudutkte ok cetinid nemmdikligi yudut melu. nenalocipga vyrthmend mriyokti suryuni krid naku knbdenu. otriga nunn okdu kldu, atniki jtga du ledu kumarudu ledu shodrudu ledu; ayinnu atdu edtekg kstpdnu; atni knnu aisvrymucet trptipoddu, atdusukhm-nundi nenerugk evrinimittmu kstpduncun-nanni anu kondu; idiyu vyrthmende bhu cit kligicunu. iddri kstmucet ubhyulku mciphlmuklugunu gnuk otigade yudutkte iddru kudi yudut melu. varu pdipoyinnu okdu tntodivanini levnettunu; ayite otrigadu pdipoyinyedl vaniki smrye klugunu, vani levnettuvadu lek povunu. iddru klisi pdukoninyedl variki vett klugunu; otriganiki vett elagu puttunu? otri ygu nokn-imid mriyokdu pdinyedl iddru kudi vani nedirip glru, mudu petl tradu tvrga tegipodu gda? mudhtvmucet buddhi matlkik ceviyoggleni masli rajukte bidvaden jnavtudgu cinn vade sresthude. attivadu tn desmdu bidvaduga puttinnu pttabhisekmu nodutku cersallonudi bylurvellunu. suryunikrid scriu sjivu ldru gticin rajunku bduluga rajen a cinn vani pksmun nudurni nenu telisikotini. atni adhiptymu kridi jnalku lekkye ledu, ayinnu truvat rabovuvuru viniydu istpdr. nijmuga idiyu vyrthme, okdu galike pryaspdintte.

5

nivu devuni mdirmunku povunppudu ni prvrtn jagrttga cucukonumu; buddhihinulu arpiku ntluga bli arpicutkte smipici alkicut sresthmu; varu telikyke durmargpu pnulu ceyu duru. nivu devuni snnidhini analocnga plukutku ni hrdymunu tvrpdniyyk ni notini kacu kommu; devudu akasmdun-

nadu nivu bhumimid unnavu, kavun ni matlu koddiga udvlenu. vistarmen pni-patulvln svpnmu puttunu, pekku matlu plukuvadu buddhihinudgunu. nivu devuniki mrokkubdi cesikoninyedl danini cellicutku alsymu ceykumu; buddhihinulydu ayn kistmu ledu. nivu mrokkukonindani cellicummu, nivu mrokkukoni cellipkudutkte mrokkukon kudutye melu. ni dehmunu siks-ku loprcu nt pni ni notivln jrugniiykumu; adi por patucet jrigneni dut yedut cepp-kumu; ni matlvln devuniki kopmu putlici nivel ni kstmunu vyrthprcukonedvu? ad-hikmen svpnmulunu mat lunu nispryojn-mulu; nimttuku nivu devuniydu bhybhk-tulu kligiyudumu. ok rajymdu bidlru badhi-cutyu, dhrmmunu nyaymunu blatkarmucet mirutyu niku kn bdinyedl daniki ascryp-dumu; adhikarmu nodinvarimid mri ekkuv adhikarmu nodinva runnaru; mriyu mri ekkuv adhikarmu nodin vadu variki pega nunnadu. e desmulo raju bhumivisyeme srddh puccukonuno a desmunku srvisy-mulydu melu klugunu. drvymu npeksicu-vadu drvymucet trpti noddu, dhnsrddhi npeksicuvadu danicet trpti noddu; idiyu vyrthme. asti yekkuven yedl dani bhk-sicuvvarunu ekkuv aguduru; knnular cucu-tyegak astipruniki tn astivlni pryoin memi? stjivulu koddiga tininnu ekkuvga tininnu sukhnidr noduduru; ayite aisivryvtulku tm dhnsrddhthicet nidrpttdu. suryuni krid mnsunku ayaskrmendokti jrugat nenu cucitini. adednga astiglvadu tn astini dacipet-tukoni tnku nasnmu teppicu konunu. ayite a asti durdrstmuvln nsici povunu; atdu putrulgvlvadennu atnicetilo emiyu lekpvunu. vadu e prkarmuga tlli grbhmunudi vcceno a prkarmugane tanu vcci ntle digbrigane mrl povunu, tanu pryas pdi cesikonin-danilo edennu cetpttukonipodu; atdu vccin prkarmugane mrl povunu; galiki pryaspdi spadicinganivln vaniki labhmemi? idiyu mnsunku ayaskrmende, tn dinmu lnniyu atdu ciktilo bhojnmu ceyunu, atniki vyakul-munu, rogmunu, ashyminu klugunu. mriyu kordgindiganu cud mucctyendiganu naku knbdindi ednga, devudu tnku niymicin ayuskal dinmulnniyu okdu annpammulu puc-cukonucu tn kstarjittmivln ksemmuga br-dukucudutye, idiye vaniki bhagymu. mriyu devudu okniki dhndhanyismrddhi icci dani ydu tn bhagmu anubhvicutkunu, annpam-mulu puccukonutkunu, tn kstarjitmdu stosi-cutkunu vilu klugjesinyedl atniki a sthiti de-vuni asirvadmuvln kligindnu konvlenu. at-tivaniki devudu hrdayandmu dycesiyunnadu gnuk atdu tn ayuskal dinmulnu jnapkmu ce-sikondu.

6

suryuni krid durvsth yokti naku knbdenu, adi mnsuyulku bhu visesmuga klugucunnadi emnga, devudu okniki dhndhanyismrddhini ghntnu anugrhicunu. atdememi korinnu adi atniki tkkuvkakudunu; ayinnu dani nnub-hvicutku devudu vaniki skti nnughrhipdu, anyudu dani nnubhvicunu; idi vyrthmuganu gopp durvsthganu knbducunnadi. okdu nu-rumdi pillnu kni dirghayusmtude cirkalmu jivicinnu, atdu sukhanu bhvmu nerugkyu tgin ritini smadhi ceybdkyu nudinyedl vani gtikte pdipoyin pidmu yokk gti melni nnsu-nukonucunnanu adi lemidito vcci ciktiloniki povunu, dani peru cikticet kmmbdenu. adi suryuni cucindi kadu, e sgtiyu daniki teliydu, atni gtikte dani gti nemmdigldi. attivadu reduvel svtsrmulu brdikiyu melu kankyun yedl vanigti ate; adrunu ok sthlmunke velluduru gda. mnsuyul pryasm-tyu vari notike gda; ayinnu vari mnsu stustinoddu. buddhihinulkte jnanul vis-esmemi? sjivulyedut brduknercin bid-variki kligin visesmemi? mnsu adiyaslu kligi tirugu ladutknn edut nunnadanani anubhvicut melu; idiyu vyrthme, galike pryaspdintte. mududindi bhukalmukridne teliybdenu; aya mnsuyulu ettivarguduro adi nirny mayenu; tmkte blvtudenavito varu vyajyemadjaru. plukbdin matllo nirrthk-men matlu cal udunu; vativln nrulkemi labhmu? nidvle tm dinmulnniyu vyrthmuga gdupukonu mnsuyul brdukundu edi variki ksemkrmendo yvriki teliyunu? varu poyin truvat emi sbh vicuno varito evru ceppglru?

7

sugdhtelmukte mci peru melu; okni jnm dinmulkte mrndinme melu. vidu jrugu-cunn yitiki povutkte prlapicucunnvari yi-tiki povut melu; elynga mrnm adrikinivc-cunu gnuk brdukuvanu danini mnsun pet-tuduru. nvvutke dukhpdt melu; elynga khinnmen mukhmu hrdymunu gunprcunu. jnanul mnsu prlapicuvari yitimidnudunu; ayite buddhi hinul tlp stosisuvari md-hynudunu. buddhihinul patlu vinutkte jnanul gddipu vinut melu. elynga bankrid citptnyu citukul mt ettido buddhihinul nvvu attide; idiyu vyrthmu. anyaymu ceyutvln jnanulu tm buddhini kolupovuduru; lcmu puccukonutcet mnsu cedunu. karyarbh-mukte karyatmu melu; ahkarmu glvanikte satmuglvadu sresthudu atrpdi koppdvddu; buddhihinul at ridriymuldu kopmu sukhni-vasmu ceyunu. i dinmulkte munupti dinmulu el ksemkrmulu ani ydugvddu; i prsnveyut jnanyuktmu kadu jnanmu svasthynt yupyogmu; suryuni krid brduku-variki adi labhkrmu. jnanmu asr yaspdmu, drvymu asryaspdmu; ayite jnanmu dani

podin vari pranmunu rksicunu; ide jnanmu-
vln klugu labhmu. devuni kriylnu dhyan-
icumu; ayn vkrge cesindanini evdu ckkpr-
cunu? sukhdimundu sukhmuga udumu,
apddimundu yocicumu; tamu cnipoyin tru-
vat jugudanani nrulu telisikonkuduntlu de-
vudu sukhdukhumlu jtpriyunnadu. na
vyrthscarmul kalmulo nenu vitinnitini cucitini;
niti nnusrici nsicin nitimtululu kluu.
durmargule yudiyu cirayuvulen dustulunu
kluu. adhikmuga nitimtuve yudkumu;
adhik muga jnanivikakumu; ninnu nivel
nasnmu cesi koduvu? adhikmuga dur-
margpu pnulu ceykumu, buddhihinmuga
tirugvddu;ni kalmunku muduga ni vel
cnipoduvu? nivu dini pttukoniyudutyu
danini ceyividuvkudutyu melu; devuniydu
bhybhktulu glvadu vatinnitini konsagi-
cunu. pttmndudu pdimdi adhikarulkte
jnanmu glvaniki jnanme yekkuven ad-
harmu. papmu ceyk melu ceyucudu nitim-
tudu bhumimid okdennu ledu. ni pni-
vadu ninnu spicut niku vinbdkuduntlu cep-
pudu matlu lksypettkumu. nivunu anek-
marulu itrulnu spicitivni nike telisi yun-
ndi gda. idi atyu jnanmucet nenu sodhici
cucitini, jnanabhyasmu cesikodunni nen-
nukotini gani adi naku durmayenu. sty-
mendi durmuganu bhu lotuganu unndi, dani
prisiln ceyglvadevdu vivecicutkunu prisodhi-
cutkunu, jnanabhyasmu ceyutke sgtulyokk
hetuvulnu telisikonut kunu, bhktihint bud-
dhihint aniyu buddhihint verritin mniyu
ghicutkunu, rudhi cesikoni na mnssu nilip-
itini. mrnmukte ekkuv dukhmu klagicundi
okti naku knbdenu; adi vll vtide, urul-
viti mnssunu bdhkmulviti cetulunu kligin
stri; devuni drstiki mcivarenvaru danini tp-
picukoduru gani papatmulu danivln pttb-
duduru. sgtul hetuvu emendi knugonutke
nenu aya karymulnu trci cudga idi naku
knbdenni prsginen nenu ceppu cunnanau;
ayite nenu trci cucinnu naku knbd nidi
okti yunndi. adednga veyyimdi purusu llo
nenokni cucitini gani atmadi strillo oktenu
cudledu. idi yoktimatrmu nenu knu gotini,
emnga devudu nrulnu ytharthvtulnuga put-
ticenu gani varu vividhmen ttrmulu klpicu
koni yunnaru.

8

jnanulto smulenvarevru? jruguvati bhav-
munu eriginvarevru? mnusyul jnanmu vari
mukhmunku tejssu niccunu, danivln vari
motutnu marc bdunu. nivu devuniki
ottupettukotivni jnapkmu cesikoni rajul
kttdku lobdummi nenu ceppu cunnanau.
rajul smukhmundu analocnga vellkumu;
varu tamu korindell norvercuduru gnuk
duskarymulo palupuccukonkumu. rajul ajn
adhikarmu gldi, nivu ceyu pni emni rajuto
ceppglvadevdu? dhrmmu nacicuvariki

kidemiya sbhvipdu; smymu vccunniyu
nyaymu jrgu nniyu jnanulu mnssun
telisikoduru. prtii sg tini vimrsicu smy-
munu erpdiiyunnadi; leniyedl mnusyuluceyu
kidu bhu bharmgunu. sbhvip bovundi
nrulku teliydu; adi elagu sbhvicuno variki
teliyeyuvarevru? gali visrkud ceyu tku
galimid evrikini adhikarmuledu; mrndinmu
evrikini vsmukadu. i yuddhmdu vidudl
dor kdu; daustymu dani nnusricuvarini
tppipdu. suryuni krid jrgu prtii pniinurci
nenu mnssicci yocn ceyucudga idtyu naku
telisenu. mriyu okdu mriyoknipen ad-
hikariye tnu hani teccukonut kldu. mriyu
dustulu krmuga patipettbdi visrati nodu-
tyu, nyaymuga nducukonnvaru prisuddh
sthlmunku durmuga konipobdi pttsthu-
lvln mruv bdiyudutyu nenu cucitini; idiyu
vyrthme. duskriyuku tgin siks sighrmuga
klugkpovutcuci mnusyulu bhymuvidici
hrdypurvkmuga duskriyulu ceyuduru.
papatmulu nuru marulu duskarymucesi
dirghayusmtulennu devuniydu bhybhktulu
kligi ayn snnidhiki bhypduvaru ksem
muga nudurniyu, bhktihinulu devuni
snnidhini bhy pdru gnuk variki ksemmu
klugdnyu, varu nid vti dirghayuvunu pod-
kpovudurniyu nenerugu dunu. vyrthmendi
mriyokti suryunikrid jrgu cunndi, adem-
nga bhktihinulku jrigintluga nitimtu llo
kodriki jugucunndi; nitimtulku jrigintluga
bhktihinullo kodriki jugucunndi; idiyunu
vyrthme ani nennukotini. anpanmulu
puccukoni sto sicutke mnusyulku labhkr-
mendoktiyu ledu gnuk nenu stosmumu
pogditini; brdiki kstpd vlenni devudu
variki niymicin kalmtyu idiye variki to-
duganunndi. jnanabhyasmu ceyu tkunu
divaratrulu knnulu nidrkankud mnyu syulu
jrigicu vyaparmulnu cucutkunu na mnssu
nenu nilupga devudu jrigicundtyu nenu
knugotini; mriyu suryuni krid jrgu kriyulu
mnusyulu knugonlerniyu, knugonvlenni
mnusyulu et prytncinnu varu knugonut
ledniyu, dani telisikonvlenni jnanulu punu
koninnu varen knugonjalrniyu nenu telisi
kotini.

9

nitimtulunu jnanulunu vari kriylunu devuni
vsmnu sgtini, snehmu ceyutyennu dvesicu
tyennu mnusyul vsmun lednu sgtini, adi
ytyu varivln kadnu sgtini purtiga prisiln
ceyutke na mnssu nilipi nidani bunukotini.
sbhvicunvi anniya adrikini ekritigane sbh vi-
cunu; nitimtulunu dustulunu, mcivarikini
pvitrulkunu apvitrulkunu blulrpicuvarikini
blul nrpipni varikini gtivyokkte; mcivarikela-
gunno papatmulkunu alagunne ttsthicunu;
ottu pettukonu varikelagunno ottuku bhyp-
duvarikini alagunne jrugunu. adrikini okkte
gti sbhvicunu, suryunikrid jruguvatninitilo

idi bhu dukh krmu, mriyu nrul hrdymu cedutnmuto nidiyunndi, varu brdukucakalmtyu vari hrdymdu verritnmudunu, truvat varu mrtul yoddku povuduru idiyunu dukhkrmu. brdiki yuduvarito klisi melisiyunnvariki as kldu; ccin sihmukte brdikiyunn kukk melu gda. brdiki yuduvaru tamu ctturni eruguduru. ayite ccinvaru emiyu erugru; variperu mruvbd i yunndi, varikik e labhmunu klugdu. varik premipru, pgpettukonru, asuydpdu, suryuni krid jru gu vatilo deniydunu varikik nepptikini vt i ledu. nivu poyi stosmuga ni annmu tinumu, ul-laspu mnsuto ni draksarsmu tragumu; idi vrke devudu ni kriylu agikricenu. ellp-pudu tellni vstrmulu dhricukonumu, ni tlku nune tkkuvceykumu. devudu niku dycesin vyrtthmen ni ayuskalmtyu nivu premicu ni bharyto sukhicumu, ni vyrtthmen ayuskalmtyu sukhi cumu, i brdukundu nivu kst-pdi cesikonin dani yttiki ade niku klugu bhagmu. ceyutku ni cetiki vccin ye pnennu ni sktilopmu lekud ceyumu; nivu povu patalmundu pniennu upaymennu teliviyennu jnanmennu ledu. mriyu nenu alocipga suryunikrid jru gu cunndi naku teliybdenu. vdiglvaru prugulo geluvru; blmuglvaru yuddhmundu vijy modru; jnanmuglvariki annmu dorkdu; buddhimtulgut vln aisyrymu klugdu; teliviglvareiki anugrhmu dorkdu; iviynniyu adrstvmucetne kalvsmu cetne adriki klugucunni. tmkalmu eppudu vccuno nrulerugru; ceplu badhkrmen vlydu cikkubduntlu, pittlu vilo pttubduntlu, asubh kalmun hthattuga tmku cetu klugunppudu varunu cikkupduduru. mriyu nenu jru gu dinini cuci yidi jnanmni tlcitini, yidi na drstiki goppdiga knbdenu. emnga ok cinn pttmudenu, daniydu koddi mdi kapurmudiri; danimidiki goppraju vcci dani muttdivesi daniyedut gopp burujulu kticenu; ayite adulo jnanmugl yok bidvadudi tn jnanmucet a pttmnu rksicenu, ayinnu evrunu a bidvanini jnapkmucukonledu. kaga nenitlun kotini-blmukte jnanmu sresthmegani bidvari jnanmu trnikripbdunu, vari matlu evrunu lksymu ceyru. buddhihinullo eluvani keklkte mellga vinbdin jnanul matlu sresthmulu. yuddha yudhmukte jnanmu sresthmu; ok papatmudu anekmen mci pnulnu cerupunu.

10

bukka vani telmulu ccin yiglu pdut cet adi ceduvasn kottunu; kocemu buddhihint trasulo ucinyedl jnanmunu ghntnu tel gotunu. jnaniyokk hrdymu atni kudicetini adicunu, buddhihinuni hrdymu atni edm cetini adicunu. buddhihinudu tn prvrttnugurci adhery pditanu buddhihinudni adriki teliyeyunu. eluvadu nimid koppdinyedl ni udyogmunudi nivu tolgiopokumu; orpu gopp

drohkarymulu jrugukd ceyunu. porpatun adhipti cet jru gu duskarymukti nenu cucitini emnga buddhihinulu gopp udyogmullo ucibdu tyu ghnulu krid kurcudutyu pnivaru gurrmul mid kurcudutyu adhiptulu sevkulvle nelnu nducutyu nakpgdenu. goyyi trvvuvadu danilo pdunu; kce kottuvanini pamu krucunu. rallu dorlicuvadu vaticet gaymunodunu; cetlu nrukuvadu daniln apaymu teccukonunu. inup ayudhmu modduga unppudu danini pdunu ceyniyedl pnilo ekkuv blmu viniyogip vlenu; ayite karysiddhiki jnanme prdhanmu. mtrpu kttulek pamu kricinyedl mtrganicet emiyu kadu. jnanuninotimatlu ipuga unvvi, ayite buddhihinuni noru vanine migiveyunu. vani notimatlu prarbhmu buddhihint, vani plu kul mugipu verritnu. klugbovundi edo mnu syulu erug yudinnu buddhihinulu vistarmuga matladuduru; nrudu cni poyin truvat emi jru gu yevru telijeturu? uriki povu trov yerugnivare buddhihinulu tn pryaset aya pduduru. desma, dasudu niku raje yudu tyu, udyumunne bhojnmunku kurcuduvaryu niku adhiptule yudutyu niku asubhmu. desma, ni raju goppviti vadedyudutyu ni adhiptulu mtulgutku kak blmu nodutke anukul smy mun bhojnmunku kurcuduvare yudutku niku subhmu. somritnmucet itikppu digbdipovunu, cetul bddhkmucet illu kuriyunu. nvvulatlu putticutke varu viduceyuduru, draksarspanmu vari pranmunku stoskrmu; drvymu annitiki akkrku vccunu. ni mnsundennu rajunu spipvddu, ni pdk gdilonennu aisyrvyvtulnu spipvddu; elynga akaspskulu smacarmu konipovunu, rekklugldi sgti telupunu.

11

ni aharmunu nillmid veyumu, cala dinmu... len truvat adi niku knbdunu. edugurikini enmdu gurikini bhagmu pcipettumu, bhumimid emi kidu jruguno niverugvu. meghmulu vrsmutu nidi yudga avi bhumimid dani poyunu; mranu dksinmuga pdinnu uttrmuga pdinnu adi pdin cotne yudunu. galini gurutu pttuvadu vittdu, meghmulnu knipetuvadu koydu. culali grb emdu emuklu eritiga edugundi niku telyidu, gali ye trovnu vccuno niverugvu, alagune smstmunu jrigicu devuni kriylu niverugvu. udydmu vittnmunu vittumu, astnymdunu ni ceyi venuk tiyyk vittumu, adi phlicuno yidi phlicuno lek redunu srismannmuga eduguno ni verugvu. velugu mnohrmendi, suryuni cucut knnul kipuga nunndi. okdu cala svtsrmulu brdikinyedl ciktigl dinmulu anekmulu vccunni yerigiyudi tanu brdukudinmulnniyu stos muga udvenu, rabovundtyu vyrtthmu. rvnuda, ni rvnmdu stospdumu, ni rvnkalmdu ni hrdymu stustiga ud nimmu, ni korikoppunnu ni drstiyokk

yistmu coppunnu prvrtipumu; ayite vitnniti nibtti devudu ninnu tirpuloniki teccunni jnapk mucukonumu; letvyssunu ndipray-munu gticipovunvi gnuK nihrdymulonudi vyakulmunu tolGicukonumu, ni dehmunu cerupudani tolGicukonumu.

12

durdinmulu rakmudeippudu vitydu naku stosmu ledni nivu ceppu svtrrmulu rakmude, tejssunkunu sury cdr nkstrmulkunu cikti kmmkmude, van velisin truvat meghmulu mrl rakmude, ni balydinmulde ni srstikrtnu smrnku teccukonumu. a dinmun iti kavli-varu vnku duru blisthulu vguduru, visru-varu koddimdi ygutcet pni calicukoduru, kitikillogud cucuvaru kanlekyuduru. tirugti-rall dhvni tggipovunu, vidhi tlpulu muybdunu, pittiyokk kutku okdu lecunu; sgit-munu ceyu strilu, nadmu ceyuvardrunu nis-cbdmuga ucbsduduru. ettu cotulku bhypduduru. margmulydu bhykrmenvi knbdunu, badmu vrksmu puvvulu puyunu, midut bruvuga udunu, buddbudusr kay pgulunu, elynga okdu tn nitymen unikipttunku povucunnadu. vani nimittmu prla picuvaru vidhullo tiruguduru. vedi tradu vidi povunu, bgaru ginne pgilipovunu, dharyodd kud pgilipovunu, baviyodd ckrmu pdipovunu. mnnyi ndi venuktivlene mrl bhumiki cerunu, atm dani dycesin devuni yoddku mrl povunu. smstmu vyrthmni prsGi ceppucunnadu smstmu vvrthmu. prsGi jnaniye yudenu atdu jnulku jnanmu bodhicenu; atdu alocici sgtulu prisilici anek sametlnu anukrmprcenu. prsGi yipen matlu cep-putku punukonenu, stymunugurcin matlu ytharthbhavmuto vrayutku punukonenu. jnanulu ceppu matlu mulukollvlenu ckgga kurcbdi biggottbdin mekulvlenu unnvi; avi okk kaprivln agikripbdintunnvi. idiyu gak na kumaruda, hitopdesmulu vinumu; pustk mulu adhikmuga rcipbdunu, daniki atmu ledu; vistarmuga vidyabhyasmu ceyut dehmunku ayaskrmu. idtyu vinin truvat telin phlitharthmide; devuniydu bhybhktulu kligiyudi ayn kttdl nnusrici nducucudvlenu, manvktiki idiye vidhi. gudhmen prti ysmunugurci devudu vimrsceyunppudu ayn prtikriynu adi mcide gani ceddde gani, tirpuloniki teccunu.

ahsverosu dinmullo jrigin cryl vivrmu; hidudesmu modlukoni kusu desmuvrku nut iruvdi yedu ssthanmulnu ahsverosu elenu. a kalmdu rajen ahsverosu susnu kotlo nudi rajyprpaln ceyucudga tn yelubdi ydu mudv svtsrmon tn adhiptulkdikrini sevkulkunu vidu ceyicenu. parsik desmu yokkyu mady desmuyokkyu prakrmsalu lunu ghnulunu ssthanadhiptulunu atni snnidhinudga atdu tn mhimgl rajmuyokk aisvry prbhavmulnu, tn mhtyatisy ghntlnu anek dinmulu, anga nut enubdi dinmulu knuprcenu. a dinmulu gdcin truvat raju susnu kotlonunn alpulkemi ghnulkemi jnulkdikrini raju kotloni tot avrm-mulu edu dinmulu vidu ceyicenu. akkd dhvl dhumvrnmulugl avisenarto ceybodin trallto cluvrati stbh mulmid ucbbin vedi kmmulku tgilicin telupunu udargunu klisin terlu vreladucudenu. mriyu erupu telupu psupu nlupu ayin cluvrallu prcin nelmid vedi bgarumy-men jlтаругл prupuludenu. acct kudinvariki vividhmen bgaru patrlo panmiccucu, raju sthitiki tginttuga raju draksarsmunu dasulu adhikmuga posiri. a vidu panmu ajanusar-muga jrugutnubtti yevrunu blvtmu ceyledu; evdu korinttuga vaniki pettvleni tn kotp-nivariki raju ajn nicci yudenu. raniyen vsti kud rajen ahsverosu kotlo strilku ok vidu ceyicenu. edv dinmdu raju drak-sarsmu tragi sto smuga nunnpudu, kudi-veccin jnmunkunu, adhi ptulkunu raniyen vstiyokk saudrymunu knu prevlenni raj kir-itu mu dhricukonin amenu tn snnidhiki pilu-cukoni vccuntlu rajen ahsverosu edut up-carmu ceyu mehumanu bijta hrbona bigta abgta jetru krksu anu eduguru npuskulku ajnapicenu. ame saudryvti. raniyen vsti npuskulcet iyybodin rajajn prkarmu vccutku oppkpoga raju migul koggicenu, atni kopmu rgulukonenu. vidhini rajydhmmunu eri-gin vardricet raju prtii sgti priskricukonu-vadugnu atdu kaljananulnu cuciraniyen vsti rajen ahsverosu anu nenu npuskulcet ic-cin ajnprkarmu ceyk poyindun ameku vid-hiniibtti ceyvlsindemni vari ndigenu. atni snnidhini udi raju mukhmunu cucucu, ra-jymdu prthmpithmul mid kurcudu parsiku-lyokkyu madiyul yokkyu eduguru prdhanulu evrngakrsena setaru admata trsisu merenu mrsena memukanu anuvaru. memukanu raju edutnu prdhanul yedutnu ilagu prtyut-trmiccenuraniyen vsti raju edl matrmu kadu, rajen ahsverosu yokk skl ssthan-mullonudu adhiptuldri yedlnu jnuldriyedlnu nersthuralayenu. el ynga rajen ahsverosu tn raniyen vstini tn snnidhiki pilucukoni ravlenni ajnapipga ame ralednu sgti by-lupdgane strildru danivini, mukhmu edutne tm purusulu tirsarkmu ceyuduru. mriyu parsikulyokkyu madiyul yokkyu naykptnulu rani cesindani sma carmu vini, rani plikintlu

i dinmdu rajuyokk adhiptuldrilo plukuduru. dinivln bhu tir skarmunu kopmunu put-tunu. rajunku smmti ayena vsti rajen ahsverosu snnidhiki iknu rakuddni tmyo-ddnudi yok rajajn puttvlenu. adi tpp-kuduntlu parsikulyokkyu madiyul yokkyu nyaymucoppun niymipvlenu. mriyu vstikte yogyuralini raniniga tamu ceyvlenu. mriyu raju ceyu nirnymu vistarmen tm rajymdt prkticinyedl, ghnuralu gani alpuralugani strildru tm purusulu snmanicudurni cep-penu. i sgti rajunkunu adhiptulkunu anukulmuga udenu gnuk atdu memukanu mat prkarmu cesenu. prtii purusudu tn yitilo adhikariga nudvleniyyu, prtii purusudu tn svbhas nnusrici tn yitivarito matladvleniyyu ajn icci,prtii ssthanmunku dani vrat prkar-muganu, prtii jnmunku dani bhas prkarmu-ganu raju tn sklmen ssthanmulku danini gurgin takidulu ppicenu.

2

i sgtulen truvat rajen ahsverosu yokk agrhmu clarinppudu atdu vstini ame-cesindanini ameku nirnyipbdindanini tlaga rvnulgu raju pricarkulu itlniri admen knyklnu rajukorku vedkngunu, adunimittmu saudryvtulen knyklrini smkurci susnu kot atpurmunku cerci strilku kapriyyu rajuyokk npuskudgu hege vs-munku appgicuntlu raju tn rajmuyokk ssthanmulnilitlo pricarkulnu niymicunagak. suddhikorku sugdhdrvymulnu varikiccin truvat raju a knykllo deniydu istpduno ame vstiki bduluga raniygunu. i mat rajunku anukulmayenu gnuk atdu alagu jriginenu. susnu kotlo benyaminiyudgu kisunku puttin simi kumarudgu yayiru vsshtuden mordeke anu ok yudududenu. bbulonu rajen nebu kdnejru yuda rajen yekonyanu pttukoni poyinppudu itdu yekonyatokud yeruslemu nudi cerpttbdinvarilo okdu. tn pintdri kumarteyen hdssa anu esteru tlitdrulu lenide yudga atdamenu pecukonenu. ame admen rupmunu sudr mukhmunuglde yudenu. ame tlitdrulu mrmnu podin truvat mordeke amenu tn kumartega svikricenu. rajajnyu atni nirnymunu prcurmuceybdi knyklu anakulu susnu kotku poguceybdi hege vsmunku app gip bdga, esterunu rajuyokk ngrunku tebdi, strilnu kayu hegevsunku appgipbdeni. a cinndi atni drstiki ipendi gnuk ame atnivln dypodenu; kabtti ame priml kriylkorken vstuvulnu ameku kavlsin bhojnpdarthmulnu, raju itilonudi ameku iyydgin yeduguru adupill lnu atdu ameku tvrga erprci amenu ame celiktelnu atpurmulo ati sresthmen sthlm ducenu. mordekeni jatini ni vsmunu knuprc kuddni esterunku ajnapiciyudenu gnuk ame telupedu. esteru elagudeno adiyu, amekemi sbhvicuno adiyu telisikanutke atpurmuyokk

avrmu edut prtidinmu mordeke tiruguladu
 cudenu. arumasmulu goprs telmutonu,
 aru masmlu sugdhvrgmultonu, stril priml
 kriylkorken mri veru pdarthmultonu strilu
 priml kriyilu mugici rajunoddku povuvaru
 pdredu masmlen truvaj rajen ahsverosu
 noddku vellutku okkokk cinndaniki vtu
 vccinppudu okkokk cinndi rajunoddku a
 vidhmuga povucudenu, emnga a tirun varu
 priml kriyilu ceyukalmu spurnmgu cudenu.
 mriyu atpurmulonudi raju itiloniki vellvlsin
 smymdu ame yememi koruno adi atti
 striki iyybduktddu. saytrmdu ame lopliki
 velli mrudinmu upptnulu kayu rajuyokk
 sduden sysgju anu atni vsmulonunn redv
 at purmunku tirigivccunu. ameydu raju
 stosici amenu perupetti pilicitene gani
 ame rajunoddku mrl vellkudenu. mordeke
 tn kumartega svikricukonin tn pintdriyen
 abihayilu kumarte ygu esteru rajunoddku
 vellutku vtu vccinppudu strilnu kayu
 rajuyokk sduden hege nirnyicin alkarmugak
 ame mri emiyu korledu. esterunu cucin
 vardriki ameydu dyputtenu. i prkarmu
 esteru rajen ahsverosu elubdiydu edv
 svtsrmun tebetu anu pdiyv nello raj
 ngruloniki atniyoddku poga strildrikte
 raju esterunu premicenu, knyldrikte ame
 atnivln dyadaksinymlu podenu. atdu
 rajykiritmunu ame tlmid uci amenu vstiki
 bduluga raniga niymicenu. appudu raju
 tn adhiptulkdrikini sevkulkdrikini esteru
 visyme yok goppvidu ceyici, ssthanmullo
 selvudinmu prktici raju sthitiki tginttuga
 bhuntulu ippicenu. redymarv knytku
 kurcbdinppudu mordeke raju gummmulo
 kurcuni yudenu. esteru mordekeyokk posn
 mdunn kalmun cesinttugane ippudunu atni
 matku ame lobducudenu gnuk mordeke
 tnku ajnapicin prkarmu esteru tn jatinnenu
 tn vsmu nennu telijjeyk yudenu. a dinmullo
 mordeke raju gummmulo kurcuni yudga
 rajuyokk yiddru sdulen bigtanu teresu anu
 dvarpalkulu kopgrstule rajen ahsverosunu
 cputku alo cicukoni yudiri. i sgti mordekeki
 teliybdi ndun atdu danini rajienen esteruto
 ceppenu. esteru mordekeyokk pert rajunku
 dani teliy jesenu. i sgtinigurci vicarnkaga
 adi nij mayenu. aducet variddrunu ok
 cettuku uri tiyibbdiri. idi raju edutne
 rajysmacar grthmdu vraybdenu.

3

i sgtulen truvaj rajen ahsverosu hmme-
 data kumaradunu agagiyudungu hama-
 nunu ghnprci vani heccici, vani pithmuni
 tn dggr nunn adhiptuldrikte ettuga nu-
 cenu. kabtti raju gummmunnun raj-
 sevkuldrunu rajajanu sarmuga mokalluni
 hamanunku nmskriciri. mordekevgyku nm-
 skarmu ceykyu nudga raju gummmun-
 nunn rajsevkulunivu rajajnnueduku miru-

cunnavni mordekeni adigiri. i prkarmu
 varu prtidinmu atnito ceppucu vccinnu
 atdu vari mat cevini bettkpoyenu gnuk
 varumordekeyokk matlu sthirpduno ledv
 cutmni dani hamanunku telipiri. elynga
 atdenunu yududnu gnuk a pni ceyjalnni
 varito ceppi yudenu. mordeke vgyku
 nmskripyku nudut hamanu cucinppudu
 bhuga koggici mordeke pranmu matrmu
 tiyut svlpkarymni yeci, mordekeyokk jnulu
 evrendi telisikoni, ahsverosuyokk rajymdt-
 tnudu mordeke svjnulgu yudulndrini shri-
 cutku alo cicenu. rajen ahsverosuyokk
 yelubdi ydu pdredv svtsrmun nisanu mas-
 mun, anga, prthmasmusn varu hamanu
 edut puru, anga citini dindinmunkunu nel
 nelkunu adaru anu pdredv nelvrku veyucu
 vcciri. att hamanu ahsverosuto ceppindem-
 nga mi rajy sstha nmulunitiyudu jnullo
 ok jativaru cedri yunnaru; vari vidhulu
 skljlul vidhulku veruga unnvi; varu ra-
 juyokk ajnlmu gekonuvaru karu; kabtti varini
 udniccut rajunku pryojnkrmu kadu. ra-
 junku smmtiyete varu htmu ceybdu ntlunu,
 nenu a pniceyuvarik i ruvdelv mnugul ve-
 dini rajuyokk khjanalo ucutku tuci appg-
 icuntlunu, cttmu putticumnga raju tnceti
 ugrmu tisi danini hmmedata kumaruden
 agagiyudug hamanun kicci a vedi ni kiyy
 bdiyunnndi;ni drstiki edi anukulmo adi a jnu
 lku ceyuntluga varunu niku appgipbdi yun-
 narni raju selviccenu. i hamanu yudulku
 struvu. modti nel pdmudv dinmdu ra-
 juyokk vratgadu piluvbdiri; hamanu aj-
 napicin prkarmu atyu a ya ssthanmul-
 mid nuc bdin rajuyokk adhiptulkunu ad-
 hiharulkunu, a ya ssthanmulloni jnmulmid
 nucbodin adhi ptulkunu adhiharulkunu,vari
 vari lipinibttiyu, a ya jnmulbhasnu bt-
 tiyu, rajen ahsverosu pert a vratgadret
 takidulu vrayipbdi raju ugrmucet mudripb-
 denu. adaru anu pdredv nel pdmudv din-
 mdu řvnul nemi vrddhulnemi sisuvul nemi
 stril nemi yudul ndrini okkdinmdv bot-
 tiga nirmulmu cesi vari sommu kollpuccu
 komnni takidulu acevaricet rajy ssthan-
 mulnnitikini ppbdenu. mriyu okanok din-
 munku vari siddhpdvlennu a ajnku ok
 prtii prblipbdinde prtii ssthanmulonunn smst
 jnuku iyybduktu ppbdenu. acevaru rajajn
 cet tvrpettbdi byluvelliri. a yajn susnu kotlo
 iyybdenu, dani vini susnu pttmnu kltpdenu.
 att rajunu hamanunu viduku kurcudiri.

4

jrigindtyu teliygane mordeke tn btllu
 cipukoni gonepttlu vesikoni budide posikoni
 pttmnu mdhyku byluvelli mha sokmuto rod
 nmucesi raju gummmu edutiki vccenu; gone
 kttu koninvadu raju gummmun prvesipkud-
 dnn ajn kldu. rajuyokk ajnyu sasnmunu
 e ssthan munku vcceno akkdunn yudulu

upvasmudi mhadukhmulonu edpulonu rodn-
mulonu muniginvareri, anekulu gonenu budi-
denu vesikoni pdi yudiri. esteru yokk pnik-
ttelunu amedggrnunn sdulunu vcci jrigin-
dani ameku teliyeyga rani gopp mnovi-
carmu kldemordeke kttukoniyunn gonept-
tnu tisiveyumni ajn icci, ktticukonutke at-
niyoddku vstrmulu ppenu gani atdu vatini
tisikonledu. appudu esteru tnnu knipetti
yudutku raju niymicin sdullo htaku anu
okni pilici adi emiyendi, edukendi telisi
konutku mordekeyoddku vellumni ajn nic-
cenu. htaku raju gummu edutunn pt-
tnpu vidhilo nudu mordekeyoddku poga
mordeke tnku shhvicin dtyu, yudulnu nas-
nmu ceyutku ganu hamanu varinibtti raju
khjanaku tuci yiccednni ceppin sommu
mottmu it yniyunu atniki telipi varini shri-
cutke susnulo iyybdin ajn prtini esterunku
cusi telupumnyu, ame tn jnul visyme ra-
junu vedukoni atni smukhmdu vinnpmu
ceyutke atniyoddku povle nni ceppumnyu
dani ntini kiccenu. htaku vcci mordekeyokk
matlunu esteruto ceppenu. att esteru
mordeketo ceppumni htakunku selviccin
demnga piluv bdk purusude gani striye
gani raju yokk atrgrhmun prvesicinyedl br-
dukuntluga raju tn bgarpudmmunu evritttu
capuno varu tpp prtivadu shrip bdunnn
kthinnen ajn kldni rajsevkuldrini atni
ssthanmullonunn jnulkdrini telise yun-
ndi. netiki muppd dinmulnudi rajunod-
dku prvesicutku nenu piluvbdledni ceppum-
nenu. varu esteru yokk matlu mordekeki
telupga mordeke esteruto itlu prtyuttr mic-
ciraj ngrulo unntmatrmucet yuduldrikte
nivu tppicukoduvni ni mssulotlcukonvddu;
nivu i smydmu emiyu matladk maunmu-
ganunn yedl yudulku sha ymunu vidud-
lyu mriyok dikkunudi vccunu gani, nivunu
ni ttri yitivarunu nsicuduru. nivu i smy-
munu bttiye rajymunku vccitivemo aloci-
cukonumni ceppumnenu. appudu esteru
mordeketo mrl itlnenu. nivu poyi sus-
nundu knbdin yudulndrini smajmdirmunku
smkurci, na nimittmu upvasmudi mudu din-
mulu ann panmulu ceykududi; nenunu na
pni ktelunu kud upvasmudumu; prvesicut
nyay vyiriktmuga nunnunu nenu rajunoddku
prvesicudunu; nenu nsicin nsicudnu. atuv-
lene mordeke byluderi esteru tnku ajnapicin
ytti prkar mugajrigicenu.

5

mudv dinmdu esteru rajbhusnmulu dhricu
koni, rajungruyokk avrnmulo raju snnidhiki
velli nilicenu. rajngru dvarmunku eduru-
ganunn rajavrnmulo tn rajasnmumid raju
kurcuni yudenu. raniyen esteru avrnmulo
niluvbdi yudut raju cudga ameydu atniki
dy puttenu. raju tn cetilonudu bgarpu
ddmunu esteruttu capga esteru dggrku vcci

ddmu yokk kon muttenu. rajuraniyen es-
teru, nikemi kavlenu? ni mnvi yemiti? rajy-
mulo sgm mttuku niknu grhicednni ameto
ceppga esteru rajunku yuktuga tocinyedl
nenu rajukorku siddhmu ceyicin vidunku ra-
jven tamunu hamanunu nedu ravlenni ko-
rucunnanni prtyuttrmiccenu. esteru mat-
prkarmuga jruguntlu hamanu cey vlyunni
tvrpettumni raju selviyyga rajunu hama-
nunu esteru ceyicin vidunku vcciri. raju
draksarspu viduku kurcudi esterunu cuci
ni korik yemiti? adi niknughrhipbdunu, ni
mnvi yemiti? adi rajymulo sgmmttukennu
ceybdnu nni ceppga esteru ilagu prtyuttr-
miccenurajven tm drstiki na yedl dykligi
na mnvi coppunnu na korikcoppunnu jrigi-
cut rajven tmku anukulmete rajven tamunu
hamanunu mi nimittmu nenu ceyipbovu
vidunku ravlenu. rajven tamu ceppintlu
repti dinmun nenu ceyudunu; ide na mn-
viyu na korikyu nnenu. a dinmdu hamanu
stosici mnollasmuglvade byluvelli, rajugum-
mmunnudu mordeke tnnu cuciyu atdu
leci niluvkyu kdlkyu unn dun mordekemid
bhuga kopgicenu. ayite hamanu kopmu an-
cukoni tn yitikipoyi tnsnehitulnu tn bhary-
yen jeresunu pilipici tnku kligin gopp aysvry-
munu gurciyu, calamdi pillu tnkudutnu
gurciyu, raju tnnu ghnprci raju kridnudu
adhiptulmidnu sevkulmidnu tnnu elagun
peddgaceseno danini gurciyu varito mat-
ladenu. mriyu atduraniyen esteru tanu
ceyicin vidunku rajunu nnnu tpp mri yevnini
pilipicledu, repti dinmun kud rajuto klisi
vidunku rmmni naku selvendni telijesenu.
ayite yududen mordeke rajugummmun kur-
cuniyudut nenu cucunt kalmu a pdvi attivln
naku pryajn memiyu ledni atdu ceppga atni
bharyyen jeresunu atni snehituldrunuebdi
murl ettugl yok urikooy ceyicumu; dani mid
mordeke uritiyipbduntlu repu nivu rajuto
mnvi ceyumu; truvat nivu stosmuga rajuto
kud vidunku poduvu ani atnito ceppiri. i
sgti hamanunku yuktuga knbdindun atdu
urikooy yokti siddhmu ceyicenu.

6

a ratri nidrpttk poyindun rajypu sma car
grthmu temmni raju ajn iyyga adi raju edut
cdivi vinipipbdenu. dvarpalkulen bigtanu
teresu anu rajuyokk yiddru npuskulu rajen
ahsverosunu cp ytnicin sgti mordeke telip-
inttu adulo vraybdi yudenu. raju a sgti
viniidu nimittmu mordekeki bhumti yede
nnu ghnt yedennu ceybdenu ani ydugga
raju sevkulu atnikemiyu ceybdledni prtyuttr
micciri. appudavrnmulo evro yunnarni
raju ceppenu. appteki hamanu tanu ceyicin
urikooymid mordekeni uritiyip selvimni
rajuto mnvi ceyutke rajngruyokk avrnmulo
loniki vcciyudenu. raj sevkuluelinvada
citt gicumu, hamanu avrnmulo niluvbdiyun-

nadni rajuto ceppga raju atni raniyyudni selvicci ndun hamanu lopliki vcenu. raju ghnprc npeksicuvaniki emiceyvleni raju atni ndugga hamanunnnu gak mri evrini raju ghnprc npe ksicunni tnlo tannukoni rajuto itlnenu raju ghnprc npeksicuvaniki cey tgindemnga raju dhricukonu rajvstrmulnu raju ekku gurrmunu raju tn tlmid ucukonu rajkiritmunu okdu tisikoni raga ghnulen rajuyokk adhiptullo okdu a vstrmulnu a gurrmunu pttukoni, raju ghnprc npeksicuvaniki a vstrmulnu dhrip jesi a gurrmid atnini ekkici rajvidhilo atni ndipicucuraju ghnprc npeksicuvaniki iprkarmuga ceytgunni atnimudr catipvlenu. aduku rajunivu ceppinprkarme sighrmuga a vstrmulnu a gurrmunu tisikoni, raju gummmunodd kurcuniyunn yududen mordekeki alagunne ceyumu; nivu ceppindanilo oktiyu viduvk atyu ceyumni hamanunku ajn icenu. a prkarme hamanu a vstrmulnu a gurrmunu tisikoni, mordekeki a vstrmulnu dhripjesi a gurrmu mid atnini ekkici rajvidhilo atni ndipicucu, raju ghnprc npeksicuvaniki i prkarmu cey tgunni atni mudr caticenu. truvat mordeke raju gummmunoddku vcenu; ayite hamanu tl kppukoni dukhicucu tn yitiki tvrga velli poyenu. hamanu tnku sbhvicindtyu tn bharyen jeresukunu tn snehtulkdrikipi telu pga, atniyoddnunn jnanulununu atni bharyen jeresunuevnicet niku adhikarnstmu klugucunndo a mordeke yudul vspuadenyedl atnimid niku jymu klugdu, atnicet avsymuga cedi poduvni atnito aniri. varu ik matladucudga rajuyokk npuskulu vcci esteru ceyi cin vidunku rmmni hamanunu tvrpettiri.

7

rajunu hamanunu raniyen esterunoddku vidu nku raga rajuesteru rani, ni vijnapn memiti? adi niknughrhipbdunu, ni mnvi yemiti? rajymulo sgmuttukennu niknu ghicednni redvadu draksarspu vidulo esteruto anenu. appudu raniyen esteru ilagu prtyutrmiccenuraja, ni drstiki nenu dypodin dannen yedl rajven tmku smmtiyete, na vijnapnubtti na pranmunu, na mnvinibtti na jnulunu, na knugr hipbduduru gak. shripbdutkunu, htmu ceybdi nsicutkunu, nenunu na jnulunu kud ammbdinvarmu. memu dasulmuganu dasu radrmuganu ammbdin yedl nenu maunmuga nudunu; elynga ma virodhini tpicukonutke memu rajvgu tmrini srmpcru yuktmu kadu. aduku rajen ahsverosu karymu ceyutku tn mnssu dhrdhprcukonnvadevdu? vadedi? ani raniygu esteru ndugga esteruma virodhi ygu a pgvadu dustuden yi hamane anenu. att hamanu raju edutnu rani yedutnu bhyakratudayenu. raju aghrmodi draksa rspu vidunu vidici ngru vnmunku

poyenu. ayite raju tnku edo hanicey nuddesicenni hamanu telisikoni, raniyen esteru edut tn pranmukorku vinnpmu ceyutke nilicenu. ngruvnmulonudi draksarspu vidusthlmunku raju tirigi raga esteru kurcudiyunn syymid hamanu bdiyudut cucividu itilo na smukhmu edutne ranini blvtmu ceyuna? ani ceppenu; a mat raju not ragane btulu hamanu mukhmunku musuku vesiri. raju mudr nudu sdullo hrbona anunokduelinvada cittgicumu, raju melukorku matladin mordekeni uritiyutku hamanu ceyicin yebdi murl yettu gl urikoyy hamanu itiyodd natbdi yunn dnga rajudanimid vani uritiyudni ajn icenu. kaga hamanu mordekeki siddhmucesin uri koyymid varu atnine uritisiri. appudu raju yokk aghrmodi cllarenu.

8

a dinmun rajen ahsverosu yudulku struvuden hamanu itini raniyen esterun kiccenu esteru mordeke tnku emi kavleno rajunku teliy jesinmidt atdu raju snnidhiki raga raju hamanu cetilonudi tisikonin tn ugrmunu mordekeki icenu. esteru mordekeni hamanu itimid adhikariga ucenu. mriyu esteru raju edut mnvi cesikoni, atni padmulmid pdi, agagiyuden hamanu cesin kidunu atdu yudulku virodh muga tlcin yocnu vyrtbprcudni knnillto atni vedukonga raju bgaru ddmunu esteru ttu capenu. esteru leci raju edut nilici rajven tmku smmtiyenyedlnu, tm drstiki nenu dypodin danne rajven tm yedut i sgti yuktuga tocin yedlnu, tm drstiki nenu ipen dan nyedlnu, rajven tm skl ssthanmullo nudu yudulnu nasnmuceyvleni hmmedata kumaruden agagiyudgu hamanu vrayicin takidulcoppun jrugkuduntlu vatini rdduceyutku ajn iyyudi. na jnulmidiki rabovu kidunu, na vsmuyokk nasnmunu cuci nenu elagu ship glanni mnviceyga rajen ah sverosu raniyen esterununu yududen mordekekini ilagu sel vicenuhamanu itini esterun kicciyunnanu; atdu yudulnu htmuceyutku prytnci ndun atdu urikoyymid uritiybdeni. ayite rajupert vraybdi raju ugrmuto mudripdin takidunu e manvudunu marcjald; kaga mikistmentlu miru rajunen na pert yudul pksmun takidu vrayici raju ugrmuto dani mudricudi. sivanu anu mudv nello iruvdi mudv din mdv rajuyokk vratgadru piluvbdiri; mordeke ajnapicin prkarmtyu yudulkunu, hidu desmu modlukoni kusudesmuvrku vyapiciyunn nut iruvdi yedu ssthanmulonunn adhiptulkunu adhikarulkunu, aya ssthanmulkunu dani dani vratnubttiya dani dani bhasnubttiya takidulu vraybdeni. rajen ahsverosu pert takidulu mordeke vrayici raju ugrmuto mudrici gurrmulmid, anga rajngrupniki pec bdin bijasvumulmid acegadr nekkici a taki

dulnu varicet ppenu. rajen ahsverosu yokk ssthanmulnnitilo okk dinmde, anga adaru anu pdredv nel pdmudv dinmde prtī pttm-mundudu yudulu kudukoni, tm pranmulu kapadukonutku a ya prdesmullo nudi tmku virodhulgu jnul senikulndrini, sisu vulnu strilnu kud, shrīci htmucesi nirmul prci vari vstuvulnu kollpettutku raju yudulku selvic-cenni daniydu vraybdenu. mriyu i takiduku prtlu vrayici a ya ssthanmul lōni jnulkdriki ppicvlenniyu, yudulu tm struvulmid pgtir-cukonutku okanok dinmdu siddhmuga ud-
vlenneyu ajn iyybdenu. raj ngru pniki pecb-din bijasvulmid nekkīn ace gadru raju matvln prerepī bdi ativegmuga byluderiri. a takidu susnu kotlo iyybdenu. appudu mordeke udavrnmmu telupuvrn munugl rajvstrmmu bgarpu peddkirittmmu avise narto ceybdin dhumvrnmugl vstrmulnu dhricukoninvade rajusmukhmunudi bylud-
erenu; adunimittmu susnu pttmnu andici stos modenu. mriyu yudulku ksemmunu andmmu stustiyu ghntyu kligenu. rajucesin tirmannmmu atni cttmmu vccin prtī ssthan-
mdunu prtī pttmndunu yudulku andmmu stos munu kligenu, adi subhdinmni viduce-sikoniri. mriyu desjnullo yudulyedl bhymuk-ligenu knuk anakulu yudul mtmu avlbiciri.

9

raju cesin tirmannmmu cttmmu nerveru kalmu vccinppudu adaru anu pdredv nel pdmudv dinmun yudulnu jyipglugudumni vari pgvaru niscyicukonin dinmu nne yudulu tm pgvarimid adhikarmu nodintlu agup-denu. yudulu rajen ahsverosu yokk ssthanmulnnitilo nudu pttmmulydu tmku kidu ceyvlenni cucinvarini htmuceyutku kudukoniri. varini gurci skl jnulk bhyul kligindun evrunu vari mudr nilu-
vlekpoyiri. mordekeni gurcin bhymutmku kligindun ssthanmulyokk adhiptulunū adhi karulunū prbhuvulunū raju pni ndipicu-varunu yudulku shaymucesiri. mordeke rajuyokk ngrulo goppvadayenu. i mordeke anuvadu atktu goppvadgutcet atni kirti ssthanmu lnitiydu vyapicenu. yudulu tm struvul ndrini kttivat htmucesi varini nasn-mucesi mnssu tir tm virodhulku cesiri. susnu kotydu yudulu aiduvldimni cpi nasnmuce-siri. hmmedata kumarude yudulku stru-
vgu hamanu yokk pdimdi kumarulen prs-data dlponu aspata porata adlya aridata prmsta arise aride vejata anu varini cpiri; ayite koll sommu varu pttukonledu. a din-mun susnu kotydu cpbdinvari lekk rajunku tely jeppga raju raniyen esterutoyudulu susnu kotydu aiduvldimni hamanuyokk pdimdi kumarulunū bottiga nasnmu cesiynaru; rajuyokk koduv ssthanmullo varu emicesi yuduro; ippudu ni mnvi emitī? adi
niknugr hipbdunu, nivu iknu adugundemi?

adi dycey bdunni selviyyga esterurajven tmku smmtmenyedl i dinmu jigin coppun susnundunn yudulu repunu ceyuntlaganu, hamanuyokk pdimdi kumarulu urikoyymid uritiyīpbdu ntlaganu selviyyudnenu. alagu ceyvcunni raju selviccenu. susnulo ajn prk-tipbdenu; hamanuyokk pdimdi kumarulu uri tiyīpbdiri. susnundunn yudulu adaru masmun pdu nalugv dinmdu kudukoni, susnundu mudu vldimni cpivesiri; ayite varu kollsommu pttukonledu. raju ssthan-mulydudu tkkin yudulu kudukoni, tm pranmulnu rksicukonutke punukoni adaru masmu pdmudv din mdu tm virodhullo debbdi yyiduvel mdini cpivesi, tm pgvarivln badhlekud nemmdipodiri; ayitevarunu koll-sommupptukonledu. pdunalugv dinmdunu varu nemmdipodi viducesikonucu sto smuga nudiri. susnundunn yudulu a masmdu pdmudv dinmdunu pdunalugv din mdunu kudukoni pdunedv dinmdu nemmdipodi viducesikonucu stosmuga nudiri. kabtti prakarmululeni ulllo kapurmunn gramva-sulen yudulu adaru masmu pdunalugv din-mdu stosmuganudi adi viduceydgīn subh-dinmnu koni okrikokru bhumannmulnu ppicukonucu vcciri. mordeke yi sgtulunū gurci rajen ahsve rosuyokk ssthanmulnni-tiki smipmunnemi dur munnemi nivsiciyunn yudulkdriki prtiklū ppi yudulu tm pg-varicet badhpdk nemmudi podin dinmul-niyu, vari dukhmu poyi stosmu vccin nel aniyu, varu mulgut manin subhdin mniyu, prtī svtsrnu adaru nelyokk pdu nalugvd-inmunū pdunedv dinmunū varu acricu konucu viducesikonucu stosmuganudi okri kokru bhumannmulnu, dridrulku kanuklū, pp tgin dinmulniyu variki sthiprcenu. ap-pudu yudulu tamu arbhicindanini mordeke tmku vrasin prkarmuga nervercudu mni yoppukoniri. yudulku struvgu hmme-data kumaruden aga giyudgu hamanu yudulnu shrip dlci varini nasnprci nirmulmu ceyvlenni, puru, anga citi veyiciyudga este-
teru, viaju edutiki vccin truvat raju atdu yudulku virodhmuga tlpettin ceduyoctn tnlmidike vccuntluga cesi, vadunu vani ku-marulunū urikoyymid uritiyī bduntluga ajn vrayici iccenu. kavun a dinmulu puru anu perunu btti purimu abbdenu. i ajnlo vraybdin matlnniti nibbtīyu, i sgtinib-tīyu, tamu cucindaninttinibbtīyu tmmidiki vccindaninibbtīyu yudulu i redu dinmul-nugurci vraybdin prkarmuga prtī svtsrnu vati niyamk kalmunubtti vatini acricedm-niyu, i dinmulu trtmuga prtī kutubmulonu prtī ssthanmulonu prtī pttmmulonū jnap-kmu ceybduntluga acricedmniyu, purimu anu i dinmulnu yudulu acripkyu, tm stti-varu vatini jnapkmucukonkyu mankuduntlu nirnyicukoni, a sgtini mrci pokuduntlu, tm-midnu, tm sttivarimidnu, tmtō klisikonin varimidnu idi yok badhytga udunni op-

pukoniri. appudu purimunugurci vraybdin
yi redv ajnnu drdhprcutku abi hayilu ku-
marteyunu raniyunen esterunu yudu den
mordekeyunu khditmuga vrayiciri. mriyu
yududen mordekeyunu raniyen esterunu
yudu lku nirnyicin daninibtti varu upvas
vilapkalmulu erprcukoni, adi tmmidnu tm
vspu varimidnu ok badhyt yni yecukoni
vatini jrigricedmni yoppukonin prkarmuga
i purimu anu pdugdinmulnu sthirprcutku
atdu ahsve rosuyokk rajymdudu nut iru-
vdiyedu ssthanmullonunn yudulkdriki vari
ksemmu korunttiyu, visvasarthvmulgunt-
tiyu matlugl ptriklu ppenu. ilagun es-
teruyokk ajncet i purimuyokk sgtulu sthirme
grthmulo vraybdenu.

10

rajen ahsverosu rajymunu smudrdvipmu-
lunu pnnu cellip nirnyicenu. mordeke yokk
blmunu gurciyu, atdu samrthymucet cesin
karymulnnitini gurciyu, raju atnini ghn
prcin sgtini gurciyu madiyulyokkyu parsiku-
lyokkyu rajysmacar grthmdu vraybdiyun-
ndi. yududen mordeke rajen ahsvero-
sunku prdhanmtriganudi, tnvardrito smad-
hanmuga matladucu, tn jnulyokkksemmunu
vicaricuvadunu yudullo gopp vadune tn
dessthullo calamdiki istuduga udenu.

yudarajgu yehoyakimu elubdilo mudv svtsr-
smun bbulonurajgu nebukdnejru yeruse-
mumidiki vcci dani muttdiveyga prbhuvu
yudarajgu yehoyakimunu devuni mdirmu-
loni sesicin upkrnmulnu, a rajuceti kppgi-
cenu gnuk atdu a vstuvulnu sinaru desmu
loni tn devtalyamunku tisikonipoyi tn de-
vta lypu bokksmulo ucenu. raju as-
penju anu tn npuskul ydhiptini pilipici
atnikilagu ajnapicenuisrayeliyul rajvsmul-
lo mukhyule, loplumleni saudrymunu skl v-
idyaprvintyu jnanmunu gligi, ttvjnanmu telisin-
vare raju ngrundu niluvdgin kodru balurnu
rppici, kldiyul vidynu bhasnu variki ner-
pumu. mriyu raju tanu bhujicu ahar-
mulo nudiyu tanu panmuceyu draksarsmul-
o nudiyu anudin bhagmu variki niymici, mu-
du svtsrmlu varini posici pimmt varini tn
yedut niluvbettuntlu ajn iccenu. yudul-
lonudi daniyelul, hnnya, misayelu, ajrya
anuvaryu virilonudiri. npus kul ydhipti
daniyelunku beltesajru aniyu, hn nyaku
sdrkniyu, misayelunku mesakniyu, aj ryaku
abednego aniyu pelli pettenu. raju bhujicu
bhojnmunu panmuceyu draksarsmuno puc-
cukoni tnnu apvitprcukonkuddni daniyelul
uddesici, tanu apvitrudu kakuduntlu va-
tini puccukonkud selvimmni npuskul ydhipti-
tini vedu kongu devudu npuskul ydhipti
drstiki daniyelul nku krpaktaksmunod nnu-
ghicenu gnuk npuskul ydhipti daniyelulo
itlnenu miku annpanmulnu niymicin rajgu
na yjmanuniki nenu bhypducunnanu; mi idu
balur mukhmul kte mi mukhmulu krsicintlu
aynku knbd nel? atlyite miru rajucet naku
pranapaymu klugjeturu. npuskul ydhipti
daniyelul, hnnya, misayelu, ajrya anuvarimid
niymicin niyam kunito daniyelul itlnenu.
bhojnmunku sakdhanya dulun panmunko
nillunu ni dasulmgu makippici, dycesu pdi
dinmulvrku mmmunu priksipumu. pimmt
ma mukhmulnu, raju niymicin bhojnmu
bhujicu balur mukhmulnu cuci niku tocin-
tuga ni dasulmen mayedl jrigipumu. aduk-
tdu i visymulo vari matku smmtici pdi
dinmulvrku varini priksicenu. pdi din-
mulen pimmt vari mukh mulu raju bho-
jnmu bhujicu balurdri mukhmul kte saudry-
muganu klganu knbdga raju variki niymicin
bhojnmunu panmukorken draksa rsmunu a
niyamkudu tisivesi, variki sakdhanya dul
niccenu. i nluguru balur sgti emnga, de-
vudu variki jnanmunu skl sastrprvintyu
vive cnyu anugrhicenu. mriyu daniyelul
skl vidhmulgu drsnmulnu svpnbhavmulnu
grhicu teliviglvade yudenu. nebukdnejru
tn smukh munku varini tevlenni ajn icci
niymicin dinmulu kagane npuskul ydhipti
raju smukhmun varini niluvbettenu. raju
varito matladga vardrilo daniyelul, hnnya,
misayelu, ajrya vtivarev runu knbdledu gnuk

vare raju smukhmun niliciri. raju viriy-
odd vicarn ceyga jnanvivekmul sbdh men
prtivisymulo viru tn rajymdttnudu skun-
gadrktenu gardividy glvardriktenu pdi ytlu
sresthulni teliybdenu. i daniyelul koresu
elubdilo modti svtsrmuvrku jivicenu.

2

nebukdnejru tn yelubdiydu redv svtsr mun
klu knenu. adunugurici ayn mnssu kltpdga
aynku nidrpttkudenu. kaga raju tanu knin
klnu tnku telijjepputke skungadrmu gar-
dividyglvarini matrikulnu kldiyulnu piluv
npudni yajn iyyga varu vcci raju smukh
mun nilciri. raju varito nenok kl ktini, a
kl bhavmu telisikonvle nni nenu mnovyakul
modi yunnannga kldiyulu siriyabasto itl-
niriraju cirkalmu jivicunugak. tmri da-
sulku kl selviyyudi; memu dani bhavmuno
telijjesedmu. rajunen dani mrci po-
tini gani, klnu dani bhavmuno miru telij-
jeyniyedl miru tuttuniy luga ceybduduru;
mi yidlu petkuppaga cey bdunu. klnu dani
bhavmuno telijjesineydl danmulunu bhu-
manmulunu mha ghentyu na smukhmulu
noduduru gnuk klnu dani bhavmuno telij-
jeyudnga varu raju a klnu tmri dasul-
men maku ceppinyedl memu dani bhav-
muno telijjesedmni mrl prtyuttrmicciri.o
aduku raju uttrmicci ceppindi emnga nenu
mrci yudut miru cuci kalhrnmu ceyvlenni
miru knipettucunntlu nenu baguga grhicu-
cunnanu. kalmu upaymuga gdpvlenni abddh
munu mospumatlnu nayedut pluk nuddesici
yunnaru. miru klnu cepplekpoyn yedl nenu
ceppin mat khditmu gnuk klnu naku cep-
pudi appudu dani bhavmuno telijjeyutku
miku samrthymu kldni nenu telisikodunu.
aduku kldiyulu ilagu prtyuttrmicciribhu-
mimid e mnusyudunu raju adigin sgti cep-
pjald, e ckvrtyu adhikariyu skunganiy-
oddnu gardividy glvaniyoddnu kldiyuniy-
oddnu itti sgti vicarip ledu. raju vi-
caricin sgti bhu asadharn mendi, devtlukak
mrevrunu i sgti telijjepp jalru; devtl ni-
vasmulu srirul mdhy udvugda. aduku
raju kopmu teccukoni atyagrhmu gl vade
bbulonuloni jnanulndrini shripvlenni yajn
iccenu. itti sasnmu byluderutvln jnan-
ulu cpbdvlsiyudga, varu daniyelunu atni
snehi tulnu cpjuciri. appudu daniyelul
bbulonuloni jnanulnu cputke byluderin raj
dehsrkskul ydhiptiygu aryokudgrgrku poyi,
jnanyuktuga mnvicesenu raju noddnudi i
yajn yit tvritmuga vccut emni daniyelul ra-
juyokk adhiptiyen aryoku ndugga aryoku
a sgti daniyelunku telijjeppenu. appudu
daniyelul rajsnnidhiki poyi svpn bhavmuno
telij jepputke tnku smymu dyceymni ra-
junu bti malenu. appudu daniyelul tn yi-
tiki poyi tn snehitu len hnnyakunu mis-
ayelunkunu ajryakunu sgti telijjesi tanunu

tn snehitulunu bbulonulo tkkin jnanuloto kud nspikduntulu a klyokk mrmvisymulo prlokmduunn devuni vln ktaksma podu nimittme aynnu vedukonudni varini heccicenu. att ratriydu drsnmucet a mrrmmu danielulunku byluprcbdenu gnuk dani yelu prlokmduunn devuni stuticenu. etlnga devudu jnanblmulu klvadu, yugmulnnitnu devuni nammu stutinodunugak. ayn kalmulnu smy mulnu marcuvadeyudu, rajulnu trosiveyucu niymicucu unnvadunu, vivekulku vivekmunu jnanulku jnanmunu anugrhicuvaduneyunnadu. ayn mrugumatlnu mrmmulnu byluprcunu, adhikarmuloni sgtulu aynku teliyunu; veluguyokk nivassthlmu aynyoddnundu. ma pitrul deva, nivu vivekmunu blmunu naknugrhici yunnavu; memdigin yi sgti ipputu naku telijjesiynnavu gnuk nenu ninnu stuticucu ghnpircucunnanu; elynga rajuyokk sgti nive maku telijjesitivni daniyelu mrl ceppenu. itludga daniyelu bbulonuloni jnanulnu nspijeyvddu, nnnu raju smukhmunku todukoni pomm, nenu a kl bhavmunu rajunku telijjesednnenu. kavun aryokurajunku bhavmu telijjeppgl yok mnusyuni cerpttbdin yudullo nenu knu gotinni rajusmukhmun mnvicesi, danielulunu tvrga rajusnnidhiki todukonipoyenu. rajunenun cucin klyu dani bhavmunu telijjepput niku skyma? ani beltesajru anu danielulunu adugga daniyelu rajusmukhmulo ilagu prtyuttr miccenurajdigin yi mrrmmu jnanulennu gardividy glvarennu skun gadryinnu, jyotiskulennu telijjeppjalru. ayite mrrmmulnu byluprc gl devudokdu prlokmduunnadu, atydimul ydu klugbovudanani ayn rajgu nebukdnejru nku telijjesenu. tamu pdkmid prudga tmri mnssulo kligin svpnrdsrnmulu evnga raja, prstutkalmu gdcin pimmt emi jruguno anukoni tamu pdkmid prudi mno citglvare yudga mrrmmulnu byluprcu vadu klugbovudanani tmriki telijjesenu. itr mnusyulkdrikte naku vises jnaamudutvln i mrrmmu naku byluprc bdledu. rajunku dani bhavmunu telijjeyu nimittmunu, tmri mnssuyokk aloclu tamu telisikonu nimittmunu adi byluprcbdenu. raja, tamu cucucudga brhmadmgu ok prtimkn bdenu gda. i gopp prtim mha prkasmunu, bhykrmunen rupmunu glde tmriyedut nilicenu. a prtimyokk sirssu melimi bgarumy mendiyu, dani rommunu bhujmulunu vediviyu, dani udrmunu todlunu ittdiviyu, dani mokallu inupviyu, dani padmullo ok bhagmu inupdiyu ok bhagmu mttidiyune-yudenu. mriyu cetisha ymu lek tiybdin ok rayi, yinumunu mttiyyu klisin a prtimyokk padmulmid pdi dani padmulnu tuttuniyluga viruggottintu tmku kn bdenu. att inumunu mttiyyu ittdiyu vediyu bgarmunu ek-

muga debdi kllmuloni cettvle kaga vatiki sthlmu ecctnu dorkkud gali vatini kot-tukonipoyenu; prtimnu viruggottin a rayi srvbhutulmt mha prvtmayenu. tamu knin klyide, dani bhavmu rajusmukhmun memu telij jeppedmu. raja, prlok mdunn devudu rajy munu adhikarmunu blmunu ghntyu tmriki anugr hici yunnadu; tmru rajulku rajeyunnaru. ayn mnusyulu nivisicu prtisthlmdunu, mnu syulnemi bhujtuvul-nemi akaspskulnemi anni tini ayn tmri ceti kppgiciyunnadu, vardri mid tmriki prbhutvmu nnugrhici yunnadu; tame a bgarpu sirssu tamu cnipoyin tru vat tmri rajymukte tkkuven rajymokti lecunu. atutruvat lokmt yeluntti mudv rajymokti lecunu. adi yittdi vtidgunu. pimmt nalugv rajymokti lecunu. adi inumu vle blmgava udunu. inumu smstmenvatini dci viruggottundi gda; inumu pgulgottuntlu adi rajymulnnitini pgulgotti podiceyenu. pad mulunu vrellunu kotmt-tunku kummri mttidiganu kotmttunku inupdi ganunnttu tmriki knbdenu gnuk a rajymulo bhedmuludunu. ayite inumu burdto klisiyunnnttu knbdenu gnuk a rajy mulo alagunnudunu, a rajymu inumuvti blmgilde yudunu. padmul vrellu kotmttu nku inupvi-ganu kotmttunku mttiviganu untntlu a rajymu ok visymulo blmgaganu ok visy mulo nirmugaganu udunu. inumunu burdyu mil-itme yudut tmriki knbdenu; atuvle mnusy jatulu militmule yinum mttito atkntlu varu okrito okru posgkyuduru. a rajul kal mullo prlokmduunn devudu ok rajymu sthapi cunu. danikenntikini nasnmu klugdu, a rajymu dani podinvariki gak mreirikini ceddu; adi mudu ceppin rajymulnnitini pgulgotti nirmulmu ceyunu gani adi yugmulvrku nilucunu. ceti shaymu lek prvtmunudi tiyybdin a rayi yinumunu ittdini mttini vedini bgarmunu pgulgottga tmru cucitire; yiduvln mha devudu mudu jrug bov sgti rajunku telijjesiynnadu; kl niscymu, dani bhavmu nmmdgindi ani daniyelu rajuto cep-penu. att rajgu nebukdnejru danielulunku sasthagnmskarmu cesi atni pujici, nevedy dhupmulu atniki smrrip ajnapicenu. mriyu rajui mrrmmunu byluprcutku nivu smrthud-vetive; ni devudu devtlku devudunu rajulku prbhuvunu mrrmmulu byluprcu vadune yunnadni danielulunku prtyuttr miccenu. ap-pudu raju danielulunu bhuga heccici, anek gopp danmulicci, atnini bbu lonu ssthan-mttimid adhiptiniganu bbulonu jnanuldrilo prdhanuniganu niymicenu. att daniyelu rajunodd mnvi cesikonga raju sdrku mesaku abednegoynu varini bbulonu ssthanmu mid vicarnkrnluga niymicenu; ayite dani yelu rajusnnidhini udenu.

raju nebukdnejru bgaru prtimyokti ceyici, bbulonudesmuloni duraynu medan mulo dani niluvbetticenu. adi aruvdimurl ettunu arumurl vedlpune yudenu. raju nebukdnejru adhiptulnu senadhiptulnu ssthanadhiptulnu mtrulnu khjanadarulnu dhrmsastrvidhaykulnu nyayadhiptulnu ssthanmullo adhi kymu vhcinarindrini smkurcutkunu, raju nebukdnejru niluvbetticin prtimyokk prtisthku rppicutkunu dutlunu ppigga a ydhiptulunu senadhiptulunu ssthanadhiptulunu mtrulunu khjanadarulunu dhrmsastrvidhaykulunu nyayadhiptulunu ssthanmullo adhikymu vhcinavard runu raju nebukdnejru niluvbetticin prtimyokk prtisthku kudiavcci, raju nebukdnejru niluvbetticin prtimyodut nilucudiri. itludga ok dut caticindi emngajnulara, dessthu lara, a ya bhaslu matladu varlara, mikajn iccucunnanu. emnga, baka pillgrovi pedd vin suphoni vin vipcik sklvihmulgu vadydhvnu miku vinbdunppudu raju nebukdnejru niluvbetticin bgaru prtimyodut sagilpdi nmskricudi. sagilpdi nmskripnivadevdo vadu mducunn agnigudmulo tksnme vey bdunu. skl jnulk baka pillgrovi peddvin vin suphoni vipcik sklvihmulgu vadydhvnu vinbdga a jnulkunu dessthumulu a ya bhaslu matladuvarunu sagilpdi, raju nebukdnejru niluvbetticin bgaru prtimku nmskarmu cesiri. a smymdu kldiyullo kodru mukhyulu vcci yudulpeni kodemuluceppi raju nebukdnejru nodd ilagu mnvicesiri raju cirkalmu jivicunu gak. raja, tamu ok kttd niymicitiri; ednga bakanu pillgrovi peddvinu vinnu vipciknu suphoniynu skl vidhmulgu vadydhvnu vinu prtiavadu sagilpdi a bgaru prtimku nmskarmu ceyvlenu. sagilpdi nmskripnivadevdo vadu mducunn agnigudmulo veybdunu. raja, tamu sdrku, mesaku, abedngo aynu mugguru yudulnu bbulonu desmuloni rackary mulu vicaricutku niymicitiri; a mnusyulu tmri ajnnu lksypettledu, tmri devtlnu puji cutledu, tmri niluvbetticin bgaru prtimku nmskricute yedu aniri. aduku nebukdnejru atyaghrmunu raudrmunu glvade sdrkunu mesa kunu abednegonu ptukoni rdni ajn iyyga varu a mnusyulu ptukoni rajsnidhiki tisikoni vcciri. att nebukdnejru varito itlhenusdrku, mesaku, abednego miru na devtnu pujicut ledniyu, nenu niluvbetticin bgaru prtimku nmskricutledniyu naku vinbdindi. adi nijma? bakanu pillgrovi pedd vinu vinnu suphoniynu vipciknu sklvihmulgu vadydhvnu miru vinu smymulo sagilpdi, nenu ceyicin prtimku nmskricutku siddhmuga udinyedl sre miru nmskripni yedl tksnme mducunn vedimigl agnigudmulo miru veybduduru; na cetilo nudi mimmunu vidipipl de-

vudekkd nunnadu? sdrkunu, mesakunu, abednegoyu rajuto ilagu ceppirinebukdnejru, yidunugurici niku prtyuttr miyyvlenncit maku ledu. memu sevicucunn devudu mducunn vedimigl yi agnigudmu lonudi mmmunu tplici rksicutku smrthudu; mriyu ni vsmun pdkud ayn mmmunu rksicunu; ok vel ayn rksipkpoyinnu raja, ni devtlnu memu pujipmniyu, nivu niluvbeti cin bgaru prtimku nmskripmniyu telisi konumu. aduku nebukdnejru atyaghrmu nodindun sdrku, mesaku, abednegoyu vari visymulo ayn mukhmu vikarmayenu gnuk gudmu epptiknn edtlu vedimiga ceyumni yajn iccenu. mriyu tn senymulonudu blisthullo kodrini piluvnpicisdrkunu, mesa kunu, abednegonu bdhici vedimiglgi mducunn a gudmulo veyudni ajn iyyga varu vari agilnu niluvutgilnu pevstrmulnu tkkin vstr mulnu tiyykye, yunnpatun muggurini vedimi gligi mducunn a gudmundum pdvesiri. rajajn tivrmendunnu gudmu mikkili vedimigldendu nnu sdrku, mesaku, abednegolnu visirivesin a mnusyulu agnijvallcet kalcbdi cnipoyiri. sdrku, mesaku, abednegoyu na mugguru mnu syulu bdhividhnavare vedimiglgi mducunn a gudmulo pdga raju nebukdnejru ascrpdi tivrmug lecimemu mugguru mnusyulu bdhici yi agnilo vesitiviugda yni tn mtrul ndi genu. varuraja, styme ani rajuto prtyuttr micciri. aduku rajunenu nluguru mnusyulu bdhkmululek agnilo scriut cucucunnanu; variki hani yemiyo klugledu; nalgvanni rupmu devl rupmunu bolindni variki prtyuttrmiccenu. att nebukdnejru vedimi gligi mducunn a gudmu vakili dggrku vccisdrku, mesaku, abednego ynuvarlara, mhonntudgu devuni sevku lara, bytikivcci nayoddku rdni piluvga, sdrku, mesaku, abednego a agnilonudi by tiki vcciri. adhiptulunu senadhiptulunu ssthanadhiptulunu rajuyokk prdhan mtrulunu kudi vcci a mnusyulu priksici, vari srirmulku agni yehani ceykudutyu, vari tlvedruklo ok tennu kalipokudutyu, vari vstrmulu cedipo kudutyu, agni vasyennu vari dehmulku tglkudutyu cuciri. nebukdnejrusdrku, mesaku, abednegoyu viri devudu pujarhudu; ayn tn dutnpi ttna sryicin dasulnu rksicenu. varu tm devunikigak mri e devuniki nmskripkyu, e devuni sevipkyu udummi tm dehmulu appgici rajuyokk ajnnu vyrrh prciri. kaga nenok sasnu niymicucunnanu; ednga, ivivdhmug rksicutku smrthudgu devudu gak mri e devudunu ledu. kaga e jnullogani rastrmulo gani yebhas matladuvarilo gani sdrku, mesaku, abednego ynuvari devuni evdu dusicuno vadu tuttuniyluga ceybdunu; vani yillu eppudunu petkuppaga udunnenu. att nudi raju sdrku, mesaku, abednegoyu varini bbulonu ssthanmulu heccicenu.

rajgu nebukdnejru lokmtt nivsicu skl jnulkunu dessthulkunu a ya bhaslu matladu varikini ilagu selviccunnadumiku ksemabhi vrddhi klugunugak. mhonntudgu devudu na yedl cesin adbhutmulnu suck kriylru miku telijeyutku naku mnssu kligenu. ayn suck kriylu eto brhmadmenvi; ayn adbhutmulu eto ghnmenvi, ayn rajymu sasvt rajymu; ayn adhiptymu trtrmulu nilucucunndi. nebukdnejru nenu na yit visratiyu na ngrmdu ksemmunu glvadneyudi yok kl ktini; adi naku bhyu klugesenu. nenu na pdkmid prudiudga na mnssun puttint tl pulu nnu klpttenu. kavun a svpnbhavmu naku telijeyutke bbulonu jnanulndrini na yedutiki piluvnpvlenni ajn neniccitini. skun gadrunu gardividyglvarunu kldiyulunu jyoti syulunu na snnidhiki raga nenu knin klnu varito ceppitini gani varu dani bhavmunu naku teluplek poyiri. kdpt beltesajru na devt perunubtti birudupodin daniyelnu vadu na yedutiki vcenu; prisuddh devtl atm atniydudenu, kavun nentniki na klnu ceppitini. etlmgaskungadr adhipti ygu beltesajru, prisuddhdevtl atm niydunn dniyu, e mrmu ninnu klptetdniyu nenerugudunu gnuk nenu knin klyu dani bhavmunu naku telij jeppumu. nenu na pdkmid prudiudga naku i drsnmulu kligenu; nenu cudga bhumimdhynu migul ettugl yok cettu knbdenu. a cettu vrddhi podi brhmadmendayenu; dani pekommlu aka smunktunt ettuganu dani akarmu bhutlmt visalmuganu udenu. dani akulu sogsguganu dani pdlu vistarmuganu knbdenu. adulo smst jivko tlku calunt aharmudenu; dani nidnu advijtvulu pdukonenu, dani kommllo akas pksulu kurcudenu; skl mnusyulku calunt aharmu daniydudenu. mriyu nenu na pdk mid pdukoniyyudi na mnssunku kligin drsnmu lnu cucucudga, jagrukudgu ok prisuddhudu akasmunudi digi vceti ilagu biggrga prkticenu i cettunu nriki dani kommlnu kotti dani akulnu tisivesi dani pdlnu parveyudi; psuvulnu dani nidnudi toliveyudi; pksulnu dani kommlnudi egurgottudi. ayite adi mcunku tdisi psuvul vle pcciklo nivsicutlu dani moddunu inumu ittdi klisin ktuto ktici, polmuloni gddipalgu ntlu danini bhumilo viduvudi. edu kalmulu gdcuvrku vanikunn manvmnssunku bduluga psuvu mnssu vaniki klugunu. i ajn jagruku lgu devduti prktn nnusrici jrugunu, nirny men prisuddhul prktn nnusrici sbhvicunu. mhonntudgu devudu manvul rajymupeni adhikariyeyudi, tanevriki anugrhip nicch eyicuno variknugrhiyunnui, a ya rajymu pen atytp mnusyulnu ayn niymicucunna dniyu mnusyuldru telisikonuntlu ilagu jru gunu. beltesajru, nebukdnejru naku

kligin drs nmu ide; nivu tpp na rajymulo mri e jnaniyu dani bhavmu naku cepp nerdu. niydu prisuddh dev tl atmyunndi gnuk nivedanini cepp smrthud vtini. aduku beltesajru daniyelu ok gtsepu ati vismymunodi mnssundu klvrpdga, raju beltesajru, yi drsnmulvni gani dani bhavmu vln gani nivu klvrpdkumu anenu. att belte sajruna yelinvada, yi drsnphlm tmrini dvesicu variki klugunugak, dani bhavmu tmri struvulku cedunugak, tamu cucin cettu vrddhi nodi brhmadmendayenu; dani pekommlu akas munktunt ettuganu dani akarmu bhutlmt visalmuganu udenu. dani akulu sogsguganu dani pdlu vistarmuganu knbdenu, adulo smst jivkotlika calint aharmudenu, dani nidnu advijtvulu pdukonenu, dani kommllo akaspsulu kurcudenu gda raja, a cettu ninnu sicutunndi; nivu vrddhipodi mha blmuglvad vetivi; ni prbhavmu vrddhinodi akasmt etta yenu; ni prbhutvmlu lokmtt vyapiciyunndi. cettunu nrukumu, dani nasnmu ceyumu gani dani moddunu bhumilo udnimmu; inumu ittdi kli sin ktutu edu kalmulu gdcuvrku polmuloni pcciklo dani ktici, akasumcuku tdnicci psuvulto palupodnimmi jagrukudgu ok pri suddhudu prlokmunudi digivcci prkticut nivu vitivi gda. raja, yi drsnbhavmednga, srvonntudgu devudu rajgu na yelinvanigurci cesin tirmannmednga tmyodd nudkud mnu syulu ninnu trumuduru, nivu advi jtvul mdhy nivasmu ceyucu psuvulvle gddi tinedvu; akaspu mnu nimidpdi ninnu tdupunu; srvonntudgudevudu manvul rajymupen adhikariye yunnad niyu, tanevniki dani nnugrhip nicchicuno vaniki anugrhiyunnui nivu telisikonuvrku edu kalmulu nikilagu jrugunu. cettuyokk moddunud niyyudni varu ceppirigda danivlnl srvonntudu adhikariyni nivu telisikonin midt ni rajymu niku mrl khaymug vccunni telisikommu. raja, na yocn ni drstiki agikarmugunu gak; okvel nivu ni papmulu mani niti niyaymul nnusrici, nivu badhpettin variyudu krun cupinyedi nikunn ksemmu nikikmidt nudunni daniyelu prtyuttr miccenu. pen jeppindtyu rajgu nebukdnejru nku sbhvicenu. pdredu nelli gdcin pimmt atdu tn rajdhanijgu bbulonuloni ngrundu scriucudga rajubbulonnu i mha visalpttnmu na bladhikarmunu na prbhavghntnu knprcutke na rajdhani ngrmuga nenu kticindi kada ani tnlo tannukonenu. raju not i mat yudga akasmunudi yok sbdmu vcenu, edngarajgu nebukdnejru, yide niku prktn ni rajymu niyoddnudi tolgiyoyenu. tmyodd nudi mnusyulu ninnu trimedru; nivu advijtvul mdhy nivasmu ceyucu psuvulvle gddi mesedvu; srvonntudgu devudu manvul rajymupen adhikari yeyudi, tanevniki dani anugrhip niscyi cuno vaniki anugrhiyunnui nivu telisikonuvrku edu kalmulu nikilagu

jrugunni ceppenu. a gdiylone alagun nebukdnejrunku sbh vicenu; manvullonudi atni trimiri, atdu psuvulvle gddimesenu, akaspumcu atni deh munu tdpga atni tlvedruklu pksiraju rekkli ikeltviviyu atni gollu pksal gollvtiviyu nayenu. a kalmu gdcin pimmt nebukdne jru nenu mrl manvbuddhiglvadne na kdlu akasmu ttu etti, cirjiviyu srvonntudungu devuni stotr-mucesi ghnprci stuticitini; ayn adhiptymu cirkalmuvrku ayn rajymu trtrmulku nunni. bhunivasuldru ayn drstiki ennikkur anivaru; ayn prlok senyedlnu bhunivasulyedlnu tn cittmu coppun jrigicuvadu; ayn ceyi pttukoni nivemi ceyucunnalni aynto cep-putku evdunu smrthudukadu. a smymdu na buddhi mrl naku vcenu, rajy sbdhmgu prbhavmuna na ghntyu na tejjssnu naku kligenu; na mtru lunu na kridiydhiptulunu nayodd alocn cey vcciri. na rajymu naku sthirpdga nenu mri ekkuv ghnt noditini. ilagu nebu kdnejru nenu prlokp rajuyokk karymulnni sty mulunu, ayn margmulu nyaymulune yunn vnaiyu, grvmuto nticu varini ayn anpsktu dniyu, ayntu stuticucu koniyaducu ghn prcucu nunnanu.

5

raju belssru tn ydhiptullo veyyimdiki gopp viduceyici, a veyyimdito klisikoni draksarsmu tragucudenu. belssru draksa rsmu tragucudga tanunu tn ydhiptulunu tn ranulunu tn upptnulu vtilo draksarsmu posi traguntlu, tn tdriygu nebukdnejru yerusalemuloni yalymulonudi teccin vedi bgaru patrlnu temmni ajn icenu. aduku varu yerusalemuloni devuni nivasmgau aly mulonudi tisikonn suvrnopkrnmulnu tecci yucga, rajunu atni ydhiptulunu atni ranu lunu atni upptnulu vatilo draksarsmu posi tragiri. varu bgaru vedi yittdi yinumu krr rayi anu vatito cesin devtlnu stuticucu draksarsmu tragucudga a gdiylone manv hstpu vrellu knbdi, dipmu dggr rajuyokk ngru god put mid edo yok vrat vrayucunn ttudenu. raju a hstmu vrayut cudga atni mukhmu vikarmayenu, atdu mnssundu klvrpdga atni adumu killuvdli atni mokallu gdgd vnkucu kottukonucudenu. raju gardi vidygl varini kldiyulnu jyotisyulnu piluvnpudni aturmuga ajn icci, bbulonuloni jnanulu ragane itlneuni vratnu cdivi dini bhavmuna naku telijjeppuvadevdo vadu uda rgu vstrmu ktukoni tn mednu suvrnmymen kthbhussmu dhripbdinvade rajymulo mudv ydhiptiga elunu. raju niymicin jnanuldru atni smukhmu nku vcciri gani a vrat cdu-vutyennu dani bhavmu telijjepput yennu varivll kakpoyenu. aduku raju belssru migul bhyakratude tn ydhi ptulu vismy-moduntluga mukhvikarmuglvada yenu. rajunkunu atni ydhiptulkunu jrigin sgti rani

telisikoni vidu grhmunku vcci itlneunuraju cirkalmu jivicunugak, ni tlpulu ninnu klvrpcniyyikum, ni mnssu nibbrmuga ud nimmu. ni rajymulo ok mnusyudun-nadu. atdu prisuddh devtl atmglvadu; ni tdrikalmulo atdu devjnanmuvti jnanmuna buddhiyu teliviyu glvade yudut ni tdr knugonenu gnuk ni tdriyen rajgu nebukd-nejru skun gadrkunu gardividygl varikini kldiyulkunu jyotisyulkunu pe ydhiptiga atni niymicenu. i daniyelu sresthmen buddhiglvade kllu telijjeyutkunu, mrm-mulu byluprcutkunu, kthinmen prsnkuttr miccutkunu jnanmuna teliviyuglvaduga knbdenu gnuk a raju atniki beltesajru anu peru pettenu. i daniyelunu piluvnpumu, atdu dini bhavmu niku telijjeppunu. ap-pudu varu daniyelunu piluvnpiciri. atdu raga raju itlneunuraju na tdr yudylo nudi ikkdiki tisikonivccin cer sbdhmgu yudu llonudu daniyelu nive gda? devtl atmyu vivekmunu buddhiyu vises jnan-munu niydunnvni ninnugurci vitini. i vrat cdivi dani bhavmu telijjeppvleni jnanulu gardividygl varini pili picitini gani varu i sgtiyokk bhavmuna teluplek poyiri. atrbhavmulnu byluprcut kunu kthinmen prsnlku uttrmiccutkunu nivu smrdhudyvni ninnugurci viniyunnanu gnuk i vratnu cdu-vutkunu dani bhavmuna telijjepput kunu niku skymenyedl nivu udargu vstrmu kt-tukoni mednu suvrnkthbhussmu dhricukoni rajymulo mudv ydhiptiviga eluduvu. aduku daniyelu itlneuni danmulu niyodd nucu konumu, ni bhumanmulu mri evniken nimmu; ayite nenu i vratnu cdivi dani bhavmuna rajunku telij jeppednu. raju cittgicumu; mhnontu dgu devudu mhrdsnu rajymunu prbhavmuna ghn tnu ni tdriygu nebukdnejrunku icenu. devudu atnikiti mhrds iccindun tanevrini cpogoreno varini cpenu; evrini rkispogoreno varini rkiscenu, evrini heccipogoreno varini heccicenu; evrini pd veygoreno varini pdvesenu. kabtti skl rastrmulunu jnulu na ya bhaslu matladu varunu atniki bhypducu atni yedut vnkucu nudiri. ayite atdu mnssun atisyici, bla tkarmu ceyutku atni hrzymunu kthinmu cesi konga devudu atni prbhutvnu ntniy-oddnudi tisi vesi atni ghntnu pogottenu. appudtdu manvul yoddnudi trmbdi psu vulvti mnssuglvada yenu. mhnontudgu devudu manvul rajy mullo elucu, evrini sthapipogoruno varini sthapicu nni atdu telisikonuvrku atdu advi gadidlmthy nivsicucu psuvulvle gddi meyucu akaspu mcu cet tdisin srirmu glvadayenu. belssru, atni kumardvngu nivu i sgtiytyu erigi yudiyu, ni mnssunu ancukonk, prlokm dunn prbhuvumid ninnu nive heccicukotivi. etlga nivunu ni ydhiptulunu ni ranulunu ni up ptulunu devuni alysbdhmgu upkr-mullo draksarsmu posi travlenni vatini

tecciyucu koni vatito tragucu, cudnennu vinnennu grhipnennu cetkani vedi bgaru ittdi inumu krr rayi anu vatito ceybdin devtlnu stutici tiri gani, ni pranmunu ni skl margmulunu e devuni vsmun unnvo aynnu nivu ghnpcedu. kavun ayn yedutnudi i yrceyi vcci i vratnu vrasenu; vrasin sasmednga, mene mene tekel upharsin. i vakybhavmemnga, mine anga devudu ni prbhtvisymulo lekkuci dani mugicenu. tekel anga ayn ninnu trasulo tugca nivu tkkuvga knbdtivi. pheren anga ni rajymu niyoddnudi vibhagipbdi madiyulkunu parsikulkunu iyybdunu. belssru ajn iyyga varu danielunku udargu vstrmu todigici ytni mednu bgarpu harmuvesi prbhtvmu ceyu tlo ntdu mudv ydhikariyni caticiri. a ratriyde kldiyul rajgu belssru htudayenu. madiyudgu dryavesu aruvdi redu svtsrml vade sihasnmu nekkenu.

6

tn rajymttipen adhiptuluga udutke nut iruvdimdi ydhiptulnu niymicutku drya vesunku istmayenu. varipen muggurini prdhanulga niymicenu; a muggurilo danielu mukhyudu. rajunku nstmu klugkuduntlu a ydhiptulu tpp kud viriki leklku oppjepvlenni ajn iccenu. i danielu atisresthmen buddhiglvade prdhanul lonu adhiptullonu prkhyati nodiyudenu gnuk rajymttimid atni niymipvlenni rajudde sicutu. aduka prdhanulunu adhiptulunu rajy paln visymulo danielumid eden ok nid mopvlenni yudi tgin hetuvu knipettucudiri gani danielu nmmksthude ye nermennu e tppyi nnu ceyuvadu kadu gnuk danielulo tppyi nnu lopmennu knugonlekpoyiri. aduka mnu syulu atni devuni pddhti visymdegani mri e visymdunu atnilo lopmu knugon lemmu koniri. kabtti a prdhanulunu adhiptulunu rajy noddku sddiga kudi vcci itlnirirajgu drya vesu, cirjivive yuduvugak. rajypu prdhanulu senadhiptulu adhiptulu mtrulu ssthanadhi ptulu adrunu kudi, rajok khditmen cttmu sthirprci danini sasnmuga catipjeyuntlu yocen cesiri. etlnga muppi dinmulvrku niyodd tpp mri e devuni yoddnennu manvuniyoddnennu evdunu e mnviyu ceykuddu; evdennu cesinyedl vadu sihmul guhlo pddroybdunu. raja, nyi prkarmuga rajy sasnmu okti puttic madiyulyokkyu parsikulyokkyu pddhti nnu srici sthirrgu sasnmuga uduntlu danimid stkmu ceyumni mnvicesiri. kaga rajgu dryavesu sasnmu vrayici stkmu cesenu. itti sasnmu stkmu ceybdenni danielu telisi koninnu atdu tn yitiki velli, ydhaprkmuga anudinmu mummaru mokalluni, tn yiti pegdi kitikilu yerusalemu ittunku teruvdiyudga tn devuniki prarthnceyucu aynnu stuticucuvccenu. a mnusyulu gupukudi vcci

danielu tn devuniki prarthnceyutyu aynnu btimalukonutyu cuci rajy smukhmunku vcci sasnvismunu bttiraja, muppi dinmulvrku niku tpp mri e devunikennu manvunikennu evdunu prarthn cey kuddu; evden cesinyedl vadu sihmul guhlo pddroybdunni nivu ajn iyyleda? ani mnvi ceyga rajumadiyulyokkyu parsikul yokkyu pddhtiprkarmu a sgti sthirmu; evrunu dani rdduprcjalnenu. aduku varucerptt bdin yudullonunn a danielu, ninnegani nivu putticin sasnmunegani lksypettk, anudinmu mummaru prarthnceyucu vccucunnadniri. rajy i mat vini bhuga vyakulpdi, danielunu rksipvlenni tn mnssu drdhmucsesikoni, suryu dstmicuvrku atni vidipicutku prytmmu cesenu. a mnusyulu dini cuci rajnsnidhiki sd diga kudi vcciraja, rajy sthirprcin ye sasnm gani tirmannu gani yevdunu rdduprcjald; idi madiyulkunu parsikulkunu vidhiyni tmru telisi konvlenniri. att rajy ajn iyyga btrau tulu danielunu pttukonipoyi sihmul guhlo pddrosiri; pddroyga rajunivu anudinmu tppk sevicucunn ni devude ninnu rksicin danieluto ceppenu. varu ok rayi tisikoni vcci a guh dvarmun vesi dani musiri; mriyu danielunu gurci rajuyokk tirmannu marunemoyini, rajy mudrnu atni ydhikarul mudrnu vesi dani mudriciri. att rajy tn ngrunku velli a ratri at upvasmudi natyvayidymulnu jrug niyyledu; atniki nidrpttkpoyenu. tellvaru jamun rajy vegirme leci sihmul guhdggrku tvrpdipoyenu. atdu guhdggrku ragane, dukh svrmuto danielunu pilicijivmugl devuni sev kudven danielu, nitymu nivu sevicucunn ni devudu ninnu rksipgligena? ani ytnini adigena. aduku danieluraju cirkalmu jivicunagak. nenu na devuni drstiki nirdosiniga knbdtini gnuk ayn tn dut npici, sihmulu naku ehaniyu ceykud vati nollu muyicenu. raja, ni drstiki nenu nermu cesinvadnu kanu gda anenu. rajy idunugurci yti stosbhritude danielunu guhlonudi peki tiyudni ajn iyyga btrau tulu danielunu byitiki tisiri. atdu tn devuni ydu bhktiglvadennu atniki e haniyu klug ledu. rajy ajn iyyga danielumid nid mopin a mnusyulu varu todukonivcci sihmul guhlo pddrosiri, varini vari kumarulnu vari bharylu pddrosiri. vara guh adugunku rakmunupe sihmul paleri, sihmulu vari yemuklnu shitmu pglgoriki podicesenu. appudu rajgu dryavesu lokmt nivsicu skljuulkunu rastmulunku a ya bhaslu mat laduvarikini ilagu vrayicenu miku ksemabhi vrddhi klugunagak. na smukhmun niymicin demngana rajymuloni skl prbhtvmul ydudu nivasulu danieluyokk devuniki bhy pducu ayn smukhmun vnkucudvlenu. ayne jivmugl devudu, ayne yugvugmuluduvadu, ayn rajymu nasnmukanerudu, ayn adhiptymu tudmttnu kudunu. ayn vidipicuvadunu rksicu vaduneyudi, prmdunu bhumimidnu

suck kriylnu ascrykarymulnu ceyuvadu. ayn sihmul notnudi i danielunu rksicenu ani vrayicenu. i danielu dryavesu prbhutv kalmduu parsikudgu koresu prbhutvkal mdunu vrhillenu.

7

bbulonu rajgu belssruiyokk pripalno modti svtsrmun danielunku drsnmulu kligenu; atdu tn pdkmid prudi yok klkni a kl sgtini sksepnuma vivrici vrasenu. danielu vivrici ceppindemgaratriydu drsnmulu klige nppudu nenu tericucucudga akaspu nludikkul nudi smudrmumid gali visrut naku knbdenu. appudu nalugu mikkili gopp jtuvulu mha smudrmulonudi pe kekkenu. a jtuvulu ok danikokti bhinnmule yudenu. modtidi sih muni polindi gani daniki pksiraju rekklvti rekkludenu. nenu cucucudga dani rekklv tiybdinvi gnuk mnusyuvile adi padmulu pettu koni nelpen niluvbdenu. mriyu manvmnssu vti mnssu danikiybdenu. redv jtuvu elugubtini polindi, adi yok parsvmumid pdukonni tn not pdlmdhy mudu prkktemu klnu pt-tukonindi. kodrulemmu, vistarmuga masmu bhksicumu ani danito ceppiri. atu pimmt cirutpulinipolin mriyok jtuvunu cucitini. dani vipun pksireklvti nalugu rekkludenu; daniki nalugu tlludenu; daniki adhipty miyy bdenu. pimmt ratriydu naku drsnmulu kliginppudu nenu cucucudga, ghormunu bhy krmungu nalugv jtuvokti knbdenu. adi tnku muduga nudin yitr jtuvulku bhinnmendi; adi mhabl mhattymulu gldi; daniki pedd inup dtmulunu pdi kommulu nudenu. adi smstmunu bhksicucu tuttuniyluga ceyucu migilindanini kallkrid angdrokkucudenu. nenu i kommu lnu knipettga ok cinn kommuvatimdhynu lecenu; daniki sthlmiccutke a kommullo mudu periki veybdinvi. i kommunku manvul knnulyti knnuluu grvmuga matladu norunu udenu. ik sihasnmulu veyut cucitini; mha vrd-dhudokdu kurcudenu. ayn vstrmu himmu vle dhvimganu, ayn tlvedruklu suddhmen gorrbocuvle tellganu udenu. ayn siha snmu agniyavallvle mducudenu; dani ckr mulu agnivle udenu. agnivti prvahmu aynyoddnudi prvhicudenu. vevelkoldi aynku pricarkuludiri; kotlkoldi mnusyulu aynyedut niliciri, tirputrutke grthmulu teruvbdenu. appudu nenu cucucudga, a kommu plukucunn mha grvpu matl nimittmu varu a jtuvunu cpinttu knbdenu; truvat dani klebrmu mducunn agnilo veybdenu. migilin a jtu vul prbhutvmu tolkipoyenu; smymu vccuvrku avi sjivulmdhynu udvleni yok smymu ok kalmu vatiki erpatayenu. ratri kligin drsn mulnu nenik cucucudga, akasmegharud-hude mnusykumarunipolin yokdu vcci, a mahavrdthu dguvani snnidhini prvesici,

ayn smukhmunku tebdenu. skl jnuluu rastrmulunu a ya bhaslu matladuvarunu aynnu sevicuntlu prbhutvmunu mhimyu adhiptymunu ayn kiy bdenu. ayn prbhutvmu sasvtemendi adenntikini tolkipodu; ayn rajymu eppudunu lymukadu. naku kligin drsnmulu nnu klvrprucunn dun danielnu nenu na dehmulo mnodukhmu glvadnetini. nenu dggr niliciyunn varilo okni yoddkupoyiidunugurcin nijmtyu naku ceppumni adugga, atdu nato matladi a sgtul bhavmunu naku telijjesenu. etl-nga i mha jtuvulu nalugeyudi lokmdu prbhutvmu ceybovu nluguru rajulnu sucicucunnvi. ayite mhoontuni prisuddhule rajyadhikarmu noduduru; varu yugyug-mulu yugyugat mulvrku rajymeluduru. inupdtmulunu ittidi gollunu gl a nalugv jtuvu sgti emendni nenu teliskongoritini; adi yenntiki bhinnmunu migul bhykrmune, smstmunu pgulgottucu migucu migilin danini kallkrid angdrokkucudenu. mriyu dani tlpennu pdi kommu sgtiyu, vati mdhynudi perigi mudu kommulnu kottivesi, knnu lunu grvmuga matladu norunugl a vergu kommu sgtiyu, anga dani kdm kommulkte blmu kligin a kommu sgtiyu vicaricitini. i kommu prisuddhulto yud-dhmu ceyucu varini gelucun dayenu. a mahavrdhdudu vcci mhoontuni pri suddhul visymulo tirpu tircuvrku alagu jrugunu gani smymu vccinppudu a prisuddhulu rajymu neludurnu sgti nenu grhicitini. nendgin daniki a pricarkudu ilagun ceppenua nalugv jtuvu lokmulo tkkin a mudu rajymulku bhinnmgu nalugv rajymunu sucicucunnvi. adi smstmunu angdrokkucu pgulgottucu lok mtyu bhksicunu. a pdi kommulu a rajymu nudi puttbovu pdimdi rajulnu sucicucunnvi; kdpt muduga unn rajulku bhinnmgu mriyok rajuputti a mugguru rajulnu pddroyunu. a rajumhoontuniki vi-rodhmuga matladucu mho nntuni bhktulnu nluggottunu; atdu pdug kal mulnu nyay pddhtulnu nivarncey bunukonunu; varu ok kalmu kalmulu arthkalmu atni vsmun nucbduduru. atni ydhikarmu nsipjeyutkunu nirmulmuceyutkunutirpu vidhipbdenu gnuk adi kotti veybdunu. akasmtti kridnunn rajymunu adhikarmunu rajy mhatmymunu mhoontuni pri suddhulku cedunu. ayn rajymu nitymu nilucunu, adhiakaruldrunu daniki dasule vidheyulguduru. itlo sgti smaptmayenu ani ceppenu. dani yelnu nenu vini mnssundu adhikmen klgtglvad netini; aducet na mukhmu vikarmayenu; ayite a sgti na mnssulo nucukotini.

8

rajgu belssru prbhutvpu mudv svtsr mdv danielnu naku modt kligin drsnmu gak mriyok drsnmu kligenu. nenu drsnmu cu-

cucutini. cucucunnppudu nenu elamnu prdes sbdhngu susnnu pttngu ngrulo udga drsnmu naku kligenu. nenu uliy ynu ndiprkkn unnttu naku drsnmu kligenu. nenu knuletti cudga, ok pottelu a ndi prkkn niliciyudenu; daniki redu kommulu, a kommulu ettyinvi gani yokti redv danikte ettuga udenu; ettugldi daniki truvat molici ndi. a pottelu kommuto pscimmuganu uttrnu ganu dksinmuganu poducuduttu cucitini. itlu jrugga danani ediricutkennu, adi pttkud tppicukonutkennu, e jtuvunkunu sktilekpoyenu; adi tnkistmenttuga jrigicucu blmu cupucu vcenu. nenu i sgti alocicuduga ok mekpotu pdmtnudi vcci, kallu nel mopakud bhumiyydt prgulettenu; dani redu knnl mdhynok prsiddhmen kommudenu. i mekpotu nenu ndiprkkn nilucut cucin redu kommulu pottelu smipmunku vcci, bhykrmen kopmu tonu blmutonu danimidiki dikoni vcenu. nenu cudga amekpotu pottelunu klisikoni, mikilli raudrmuglde danimidiki vcci a pottelunu gelici dani redu kommulu pgulgottenu. a pottelu dani nediriplek poyindun a mekpotu danini nelnu pdvesi trokkucudenu; adi blmuni anci a pottelunu tppicut evricetnu kakpoyenu. a mekpotu atydhikmuga blmu cupucuvccenu; adi bhuga pustinodga dani peddkommu virigenu; virigin daniki bduluga nalugu prsiddhmen kommulu akaspu nludikkulku nalugu perigenu, i kommullo ok danilonudi yok cinnkommu molicenu. adi dksi nmuganu turpuganu anddespu dikkuganu atydhikmuga blisenu. akas senymuntuntga perigi nkstrmullo konnitini pdvesi kallkrid ang drokkucudenu a senymuyokk adhiptiki virodh muga tnnu heccicukoni, anudin blyrpnmunu nilipivesi ayn alymunu pddrosenu. atikrmmu jrigindun anudin blini nilupu ceyutke yok sen atnikiiy bdenu. atdu stymunu vyrtprci istanu sarmuga jrigicucu abhivrdhdi nodenu. appudu prisuddhullo okdu matladga vitini; atlo matladucunn a prisuddhunito mriyok prisuddhudu matladucudenu. emnga, anudin blinigurciyu, atikrmmu jrigindun sbhvicu nasnkrmn hey vstuvunu gurciyu kligin yi drsnmu ner verutku ennallu pttunniyu, i aly sthanamunu jnsuhmunu kallkrid trokkbdut ennallu jruguno yniyu matladukoniri. aduktureduvel muduvdl dinmulmttuke yni nato ceppenu. appudu alypvttrnugurcin tirpu tirc bdunu. daniyelnu nenu i drsnmu cucitini; dani telisikondgin vivekmu podvleni yudga; mnusyuni rupmugl yokdu nayedut nilicenu. att uliy nditirmul mdhy nilici plukucunn yok mnusyuni svrmu vitini; adigbriyelu, yi drsnbhavmunu itniki telijeyummi ceppenu. appudttu nenu nilucunn cotunku vcenu; atdu ragane nenu mha bhymodi sastagpditini; atdunr putruda, yi drsnmu atykalmunu gurgindni

telisikonumnenu. atdu nato mat laducudga nenu gadhnidrpptinivadne nelnu sastagpditini gnuk atdu nnnu pttukoni levnetti niluvbettenu. mriyu atduugrt smaptmen kalmdu klugbovuntti sgtulu niku telijeyu cunnan. elynga adi nirnyicin atykal munu gurgindi nivu cucin redu kommulu a pottelunnde, adi madiyulyokkyu parsikul yokkyu rajulnu sucicucunndi. boccucl a mekpotu grekulraju; dani redu knnl mdhy nunn a peddkommu vari modti rajunu sucicu cunndi. adi perigin pimmt daniki bduluga nalugu kommulu puttinv gda; nluguru rajulu a jnmulo nudi puttudurugani varu atnikunn blmuglvaruga udru. vari prbhutvmuyokk atmullo vari ytikrmmulu spurtiygucudga, krurmukhmu gl vadunu yuktiglvadune yudi, upaymu telisi konu ok raju puttunu. atdu gelucunugani tn svblmuvln geluvdu; ascrymuga struvulnu nas nm ceuytydu abhivrdhdi poducu, istmenttuga jrigicucu blvulnu, anga prisuddh jnmunu nsip jeyunu. mriyu ntdu upaymu kliginvade mosmu cesi tnku labhmu teccukonunu; atdu ati sytpdi tnnutanu heccicukonunu; ksemmuga nunn kalmdu anekulun shriconu; atdu rajadhira-juto yuddhmuceyumu gani kdpt atni blmu devadhinmuvln kottiveybdunu. a dinmulnu gurgin2 drsnmunu vivriciyyunnan. adi vast vmu, adi ynekdimmulu jrigin pimmt nerverunu; nivete i drsnmu velldiceykumnenu. i drsnmu klugga daniyelnu nenu murchilli konnallu vyadhi grstudneyutini; pimmt nenu kudure raju korku ceyvlsin pni ceyucuvccitini. i drsnmu gurci vismy-muglvadnetini gani dani sgti telup glvadevdunu lek poyenu.

9

madiyudgu ahsverosuyokk kumaruden dryavesu kldiyulpen rajayenu. atni elubdilo modti svtsrmdu daniyelnu nenu yehova tn prvktygu yirmiyaku selvici telijesinttu, yerulemu paduga udvlsin debbdi svtsr mulu spurtircunn vni grthmulvln grhici tini. att nenu goneptt ktukoni, dhuli tlpn vesikoni upvasmudi, partha vijnapnlu ceyutke prbhuvu devuni yedut na mnssunu nibbrmu cesi kotini. nenu na devuden yehova yedut prarthncesioppukonndemngaprbhuva, mahatmyamu gligin bhikrudvgu deva, ni ajnlno anusrici nducu varyiedl ni nibdhnnu ni krpn jnapkmuceyu vada, memete ni dasulgu prvktlu ni nammunu btti ma rajulkunu ma ydhiptulkunu ma pitrulkunu yudydesjnulkdriliki ceppin matlno alkipp ni ajnlno ni vidhulnu anusricit mani, papulmunu dustulume cedutnmdu prvrticucu tirugubatu cesinvarmu. prbhuvu, nive nitimtudvu; memete siggucet mukhvikarmodinvarmu; memu nimid tirugubatu cesitiviu; daninibtti

nivu skl desmulku mmmunu trimitivi, yerusalemulonu yudy desmu lonu nivsicucu svdesvasuluga unnttiyu, pr desvasuluga unnttiyu israyeliyuldrikini makunu i dinmun sigge tgiyunndi. prbhuvu, niku virodhmuga papmu cesindun makunu ma rajul kunu ma ydhiptulkunu ma pitrulkunu mukhmu cinn bovuntluga sigge tgiyunndi. memu ma devuden yehovaku virodhmuga tirugubatu cesitviu; ayite ayn krpaksmapnugl devudeyunadu. ayn tn dasulgu prvkldvara maku ajnlu icci, vatini anusrici nducukonvleni selviccenu gani, memu ma devuden yehova mat vinkpotiviu. isra yeliyuldru ni dhmsastrmu nitkrmici ni mat vink tirugubatu cesiri. memu papmu cesitviu gnuknenu spicednani nivu ni dasudgu mose dhmr sastrmdu prmanmu cesiyuntlu a sapmunu mamid kummrcitivi. yerusle mulo jigin kidu mri e desmulonu jrugledu; ayn ma midikini, maku elikluga udu ma nyayadhiptulmidikini it gopp kidu rppici, tanu ceppin matlu ner vercenu. mose dhmr sastrmdu vrasin kidtyu maku sbhvicinnu memu ma cedundvdi mank potiviu; ni stymunu anusrici buddhi teccukonuntlu ma devuden yehovanu smadhanprcukonk potiviu. memu ma devuden yehova mat vin ledu gnuk ayn tn smst karymul visyme nyaysthudeyudi, smymu knipetti, i kidu ma midiki rajesenu. prbhuvu ma deva, nivu ni bahu blmuvln ni jnmunu aiguptulonudi rppicutvln ipptivrku ni nammunku ghnt teccukotivi. memete papmucesi cedundtlu ndicinvarmu. prbhuvu, ma papmulnubttiyo ma pitrul dos munubttiyo, yeruslemu ni jnulecuttununn skl prjlyedut nidaspdmendi. yeruslemu niku prtisthitmen prvtmu; a pttnmumidiki vccin ni kopmunu ni raudrmunu tolgnimmi ni nitikarymu lnnitiniibtti vijnapmu cesikonucunnanu. ippudete ma deva, dininiibtti ni dasudu cevu prarthlnu vijna pnlno alkici, prbhuvu cittanusarmuga sithilme poyin ni prisuddh sthlmmidiki ni mukhprkasmu ranimmu. ni gopp knikrmulnubttiye memu ninnu prarthicucunnamu gani ma svnitikarymulnubtti ni snnidhini niluvbdi prarthicutledu. ma deva, cevi yoggi alkipumu; ni knnulu terci, ni perupetbodin yi pttnmumidiki vccin nasnmunu, ni peru pettbodin yi pttnmunu drstici cudumu. prbhuvu alkipumu, prbhuvu ksmipumu, prbhuvu alsymu cevyoggi na mnvi cittigimu. na deva, yi pttnmunu i jnmunu ni peru pettbodinve; ni ghntnubttiye na prarthn vinummi vedukotini. nenu ik plukucu prarthnceyucu, pvitr prvtmukorku na devuden yehova yedut na papmunu na jnmuyokk papmunu oppukonucu na devuni vijnapn ceycunutini. nenu ilagun matladucu prarthn ceycunudga, modt nenu drsnmdu cucin ati prkasmanuden gbriyelnu a mnusyudu saytrpu bli arpicu

smymun naku knbdi nnnu muttenu. atdu nato matladi a sgti naku teliyjesi itlneudaniyelu, niku grhip skti iccutku nenu vccitini. nivu bhu priyudvu gnuk nivu vijnapnmucey narbhici nppudu, i sgtini niku cepputku vellvleni ajn byluderenu; kavun i sgtini telisikoni niku klgin drsnbhavmunu grhicumu. tirugubatunu manputkunu, papmunu nivarn ceuytkunu, dosmu nimittmu prayscittmu ceuytkunu, yugatmu vrkuduntti nitini bylurcutkunu, drsnmunu prvcnmunu mudricutkunu, ati prisuddh sthlmmu abhiseikcutkunu, ni jnmunkunu prisuddh pttnmu nkunu debbdivarmlu vidhipbdenu. yerusle munu mrl ktticvccunni ajn byluderin smymu modlukoni abhisiktudgu adhipti vccuvrku edu varmlu pttunni spstmuga grhicumu. aruvdi redu varmlu todrgl smymuldu pttnpu racvidhulunu kdkmulunu mrl kttbdunu. i aruvdiredu varmlu jigin pimmt emiyu lekud abhisiktudu nirmulmu cebydnu. vccuntti raju yokk prjlu pvitr pttnmunu prisuddh alymunu nsipjeyuduru, vani atmu htattuga vccunu. mriyu yuddhkalatmuvrku nasnmu jruginni nirnyipbdenu. atdu ok varmuvrku anakulku nibdhnnu sthirprcunu; ardhvarmunku blini nevedy munu nilipiveyunu heymenti nilucuvrku nasnmu ceuyavadu vccunu nasnmu ceuvaniki ravlenni nirnyicin nasnmu mugicuvrku ilagun jruginu. tk prmesvr ka krodh ujadne vale pr pda rhega

10

parsikrajgu koresu pripaln kalmulo mudv svtsrmun beltesajru anu daniyelunku ok sgti byluprcbdenu; gopp yuddhmu jrugu nnn a sgti nijme; daniyel dani grhicenu; adi drsnmuvln atniki telisin dayenu. a dinmul ydu daniyelnu nenu mudu varmlu dukh praptudnetini. mudu varmlu gdcuvrku nenu stosmuga bhojnmu ceylekyutini; masmu gani draksarsmu gani na notiloniki raledu, snanabhisekmlunu cesikonledu. modti nel yiruvdi nalugvtedi nenu hiddekelnu gopp ndi tirmun utini. nenu knnuletticudga, narbtlu dhricukonn yokdu knbdenu, atdu ndumun melimi bgaru ndiktta ktukoniyudenu. atni sirimu rktrvnpu rativtidi, atni mukhmu merupuvle udenu, atni knnulu jvalamymen dipmulnu, atni bhujmulunu padmulunu tltlladu ittadini poliyudenu. atni matl dhvni rsmuhpu kthdhvnlvle udenu daniyelnu naku i drsnmu klugga natokudnunn mnusyulu dani cudledu gani migul bhyakratule dagukon vleni paripoyiri. nenu otrine ya gopp drsnmunu cutitini; cucindun nalo blmemiyu lekpoyenu, na sogu vikarmayenu, blmu na ydu niluvledu. nenu atni matlu vitini; atni matlu vini nenu nelnu sastag-

pdi gadhnidr podinvadnetini. appudokdu
 cetito nnnu mutti na mokallnu arcetulnu
 nelmopi nnnu niluv betti daniyelu, nivu
 bhu priyudvu gnuk nenu ni yoddku ppb-
 ditini; nivu leci niluvbdi nenu nito cep-
 pumatlu telisikonumnenu. atdimatlu nato
 ceppga nenu vnkucu niluvbdi. appu
 dtudaniyelu, bhy pdkumu, nivu telisikon
 vlenni ni mnssunu appgici, devuni yedut
 ninu tggicukonin a modti dinmu mod-
 lukoni nivu ceppin matlu vinbdinvi gnuk
 ni matlnubtti nenu vccitini parsikul rajyad-
 hipti iruvdi yokk dinmulnu nnnu ediricenu.
 ik parsikul rajul smukhmnu nenu nilucu-
 cudga prdhanadhiptullo mikhayelnu okdu
 naku shaymu ceyvccenu, i drsnpu sgti ik
 anekdinmulvrku jrugdu; ayite dinmul atmdu
 ni jnmkunu sbhvip bovu i sgtini niku teliy-
 jey vccitini atdu nato ceppenu. atdimatlu
 nato ceppga nenu na mukhmu nelku vcukoni
 mauninetini. appudu nrsrupiygu okdu na
 pedvulnu muttga nenu noru terci nayedut
 niliciyunn vanito itltini na yelinvada, yi
 drsnmuvln naku vedn kligindun na blmu
 tolgiyoyenu, na yelin vani dasud nen nenu
 na yelinvaniyedut elagun mat ladudunu?
 na blmu tolgiyoyenu, upiri viduvlek yun-
 nanni ceppga atdu mrl nnnu mutti nnnu bl-
 prcinivu bhu priyudvu, bhy pdkumu, niku
 subhmuvn gak, dherymu teccukommu. dh-
 erymu teccukommni nato ceppenu. atdu
 nato itlga nenu dherymu teccukoninivu
 nnnu dheryprcitivi gnuk na yelinvadven nivu
 ajn immni ceppitini. atdunenaduku niyod-
 dku vcci tino adi niku telisindi gda; nenu
 parsikudgu adhi ptiito yuddhmuceyutku mrl
 poyednu. nenu byluderucudgane grekeyul
 desmuyokk adhipti vccunu. ayite stygrth-
 mdu vrasindi nito ceppednu, mi ydhiptiygu
 mikhayelu gak yi sgtulnugurci na pksmuga
 niluv tegicin vadokdunu ledu.

11

madiyudgu dryavesu modti svtsrmdu...
 mikhayelunu sthirprcutkunu blprcutkunu
 nenu atniyodd niluvbdi. ippudu sty-
 munu niku teliyeyucunnanu; emnga ik
 mugguru rajulu parsikumid rajymu cesin-
 pimmt adrikte adhikesvrymu kligin nalugv
 rajokdu vccunu. atdu tnkunn spttu cet
 blvtude adrini grekeyul rajymunku virodh
 muga repunu. okdu surudgu ok raju putti
 mha visalmen rajymu neli yistanusarmuga
 jrigicunu. atdu rajentruvat atni rajymu
 sithilme akaspu nludikkul vibhagipbdunu.
 adi atni vspuvariki gani atdu prbhutvmu
 cesin prkarmu prbhutvmu ceyuvariki gani
 vibhagip bddu, atni prbhutvmu veruto
 perikiveybdunu, atni vspuvaru danini podru
 gani anyulu podu duru. ayite dksindespu
 rajunu, atni adhiptu llo okdunu blmupode-
 dru atdu, itnikte goppvade yelunu; atni prb-

hutvmu gopp prbhutvmgunu. konni svtsr-
 mulen pimmt varu ubhyulu kudukonedru.
 mriyu varu ubhyulu smadhanpdvleni ko-
 rga dksindespu rajkumarte uttrdespu ra-
 junoddku vccunu. ayinnu ame bhujblmu
 nilupukonnerdu; atdennu atni bhujblmennu
 niluvdu; varu amenu, amenu tisikoni vc-
 cin varini, amenu kninvarini, i kalmdu
 amenu blprcin varini appgicedru. atniki
 bduluga ame vsmulo okdu senku adhip-
 tiye uttr despuraju kotlo jorbd yistanusar-
 muga jrigicucu varini gelucunu mriyu atdu
 vari devtlnu sommulnu viluvgl vari vedi
 bgaru vstuvu lnu sha cerptti aiguptunku
 tisikonipovunu. atdete konni svtsrmlu uttr
 despuraju prbhutvmu kte ekkuv prbhutvmu
 ceyunu. atdu dksin despuraju desmulo
 jorbd mrl tni rajymunku vccunu. atni
 kumarulu yuddhmu ceybuni mha senymul
 smuh munu smkurcukoduru. atdu vcci
 yeruvle prhivi uppogunu; yuddhmu cey-
 buni kotdnuk vccunu. atlo dksindespu raju
 atyugrude byluderi uttrdespurajuto yud-
 dhmu jrigicunu; uttrdespuraju goppseny-
 munu sm kurcukoninnu adi odipovunu. a
 gopp senymu odipoyindun dksindespu raju
 mnssun atisy pdunu; velkoldi senikulnu
 htmu cesinnu atniki jymu kanerdu. elynga
 uttr despuraju modti senymukte ik gopp
 senymunu sm kurcukoni mrl vccunu. a
 kalatmun, anga konni svtsrmlen pimmt
 atdu gopp senymunu visesmen samgrini
 smkurci niscymuga vccunu. a kalma-
 lydu anakulu dksindespu rajuto yuddhmu
 ceyutku kudivccedru. ni jnmuloni bdipotu
 doglu drsnmunu rujuvuprcuntlu kududuru
 gani niluvlek kuluduru. atlo uttrdespu-
 raju vcci muttidi dikk veyunu. dksin de-
 spu raju yokk blmu niluvlek poyindunnu,
 atdu erprcukonin jnmu drdhaurymu podk
 poyindunnu uttrdespu raju prakarmulugl
 pttnmunu pttukonunu. vccinani kedu-
 ruga evrunu niluvlek poyindun tnkistmu-
 vccinttu atdu jrigicunu gnuk andmugl a
 desmulo atdudga adi atni blmuvln pade-
 povunu. atdu tn rajymuyokk smst blmunu
 kurcukoni ravlenni uddesipga atnito sd-
 hiceybdunu; emnga nsipjeyvccunni yok ku-
 martenu atni kiccedru, ayite ame smmptik
 atni klisikodu. atdu dvipmul jnmulttu
 tn mnssunu trippukoni ynekulnu pttuko-
 nunu. ayite atnivln kligin yvmanmunu ok
 ydhikari niyarn ceyunu. mriyu ayn yv-
 manmu atnimidiki mrl vccuntlu ceyunu, adi
 atniki rak ttpdu. appudtdu tn mukhmunu
 tn desmuloni kotlttu trippu konunu gani
 atkpidi kuli agupdkpovunu. atniki maruga
 mriyokdu leci ghnen rajymu dvara pn-
 nupuccukonu vanini lepu; konni dinmu
 len pimmt atdu nasnmgunu gani yi nas-
 nmu agrhmuvlnnennu yuddhmuvlnnennu
 klugdu. atniki bduluga nicudgu okdu vc-
 cunu; atniki rajyghnt niyyrugani nemmdi

kalmdu atduvcci yicckpu matlcet rajymunu aphricunu. prvahmuvti blmu atni yedut-nudi varini kottukoni povutvln varu nas-nmguduru; sdhi cesin adhipti sha nasn-mgunu. atdu sdhicesinnu mos puccunu. atdu svlpjnmuglvadennu edu radi blmu po-dunu. atdu smadhan ksemmgul desmunku vcci, tn pitrulu kani tn pitrul pitrulu gani ceynidanini ceyunu; ednga acct astini, dop-udusommunu, dhnunu vibhjici tnvariki pci pettunu. att kotkalma prakarmulnu pt-tukonutku kutrcceyunu atdu gopp senymunu smkurcukoni, dksindespu rajuto yuddhmu ceyu tku tn blmnu siddhprci, tn mnssunu repukonunu gnuk dksindespu raju gopp senymunu smkurcu koni mha blmuglvade yuddhmunku siddhpdunu. atdu dksin de-spurajunku virodhnen upaymulu cey nud-desicindun a raju niluvlekpovunu. emnga, atni bhojnmunu bhujicvaru atni padu cese-dru; mriyu atni senymu odipovunu gnuk anakulu htulvuduru. kiduceyutke a yid-dru rajulu tm mnssulu sthirprcukoni, yekk-hojn pktilo kurcudinnu kptvakymuladedru; nirny kalmdu sgti jrugunu gnuk vari alocn sphlmu kanerdu. atdu migul drvymuglvade tn desmunku mrlunu. mriyu prisuddh nib-dhnku virodhiye yistanusarmuga jrigici tn desmunku tirigi vccunu. nirnykalmdu mrlu dksindikku nku vccunugani modt nunnttuga kdptnuddu. att kittiyul odlu atnimidiki vccutvln atdu vyakulpdi mrlu, prisuddh nibdhn visymulo atyagrhmuglvade, tn yis-tanusarmuga jri gicunu. atdu mrlu prisuddh nibdhnnu nisedhicin varevrni vicaricunu. atni pksmun surulu leci, prisuddhsthlpu kotnu apvitprci, anudin bli nilipivesi, nasn-munu klugjeyu heyenn vstuvunu niluvbet-tuduru. adjektdu icckpumatlu ceppi nibdhn ntikrmicuvarinu vsprcukonunu; ayite tm de-vuni neruguvuru blmukligi gopp karymulu cesedru. jnmulo buddhimitlu anakulku bodhicu duru gani varu bhu dinmulu khdg-muvlunu agni vlnnu krugi cerpttbdhi hisipbdi docbdu duru. varu krugipovu smymdu variki svlp shaymu dorukunu, ayite anakulu icckpu matlu ceppi varini httukoduru gani nirnykalmu ik raledu gnuk atyalkmuvrku jnulun prisi licutkunu pvitrprcutkunu bud-dhimitulo kodru kuluduru. a raju istanusar-muga jrigici tnnu tane heccicukonucu atisyp-ducu, prtii devt midnu devadi devunimidnu grvmuga matladuccu ugrt smaptiygvrku vrdhhipodunu; att nirn yicidni jrugunu. atdu adrikte ekkuvga tnnutanu heccicuko-nunu gnuk tn pitrul devt lnu lksypettdu; mriyu stirkaksita devtnu gani, ye devtnu gani lksypettdu. atdu tn pitrulerugni de-vtnu, anga prakarmul devtnu vari devtku maruga ghnprcunu; bgarunu vedini viluvgl rallnu mnnohrnen vstuvulnu arpici, a devtnu ghnprcunu. mriyu i krott devtnu adhar-mucesikoni, kotlku prakarmulu ktici, nutn

vidhmuga tnvariki mha ghnt klugjeyunu; desmuna krymunku vibhjici yicci anakul-mid tnvariki prbhutv miccunu. atyalkalmdu dksin despu raju atnito yuddhmuceyunu. mriyu uttrdespu raju rthmulnu gurru-putulnu anakmen odlnu smkurcukoni, tu-panuvle atnimid pdi desmul miduga prvah-muvle vellunu. atdu anddesmun prvesi-cutvln anakulu kuluduru gani edomiyu-lunu moyabiyulunu ammoniyu llo mukhyu-lunu atni cetilonudi tppicu konedru. atdu itr desmulmidiki tn sen npicunu; aiguptu sha tppicukonnerdu. atdu viluvgl smst bgaru vedi vstuvulnu aiguptuyokk viluv gl vstuvulnnitini vsprcukoni, lubiyulnu kusi yulnu tuku padsevkuluga ceyunu. att tur-punudiyu uttrmunudiyu vrtmanmulu vcci ytni kltrpcunu gnuk atyagrhmnu klige ane kulnu paduceyutkunu nispijeyutkunu atdu byluderunu. kabtti tn ngru deranu smudrmul kunu prisuddhandmulugl prvt-munkunu mdhy veyunu; ayite atniki nas-nmu rakudutke shaymuceyu vadevdunu lek povunu.

12

a kalmdu ni jnul pksmun nilucuntti mha adhiptiygu mikhayelu vccunu. appudu ni jnulu rajymuga kudin kalmu modlukoni yi kalmu vrku enntikini klugnt apd klugunu; ayite ni jnullo grthmundo dakhlen-varevro varu tppicukoduru. mriyu smad-hullo nidricu anakulu melukonedru; ko-dru nityjivmu anubh vicutkunu, kodru nid-palgutkunu nitymuga heyulgutkunu meluko-duru. buddhimitulete akasmdlmu loni jy-otulnu polinvare prka sicedru. nitimargmu nnusrici nducukonutlu evru anakulnu trip-puduro varu nkstrmuvle nitrmmunu prkasece-dru. daniyelu, nivu i matlhu mrugucesi atyalkmuvrku i grth munu mudripumu. calmdl nludisl scrii ndun telivi adhikm-gunu ani nato matladu gbriyulnu ntdu cep-penu. daniyelu nenu cucucudga mriyid-dru mnusyulu eti avtli yoddun okdunu eti itvli yodduv okdunu niliciri. a yiddrilo okdu nar btllu vesikonnvade yetinillpen adu-cuduvani cucii yasceryu eppudu smapt-mgunni ydugga narbtllu vesikoni yetipen aducunn a mnusyuni matnu nenu vi-tini; emnga, atdu tn kudicetini edm-cetini akasmuvepuketti nityjivi ygu vani nammun ottupettukoni, okkalmu kalmulu ardhkalmu prisuddhnmuyokk blmnu kot-tiveyut mugipbdga skl sgtulu smaptmu lgunnenu. nenu vitiniganu grhiplekpotinina yelin vada, vitiki atmemni nendugga atdui sgtulu atyalkmuvrku mruguga udu ntlu mu-dripbdinvi gnuk, daniyelu, nivu ur kudumni ceppenu. anakulu tmmunu suddhiprcukoni prkasmanulunu nirmulunu aguduru. dus-tulu dust karymulu ceyuduru gnuk e dus-

tudunu i sgtulnu grhiplekpovunu gani bud-
dhimtululu grhicedru. anudin bli nilupu ceyb-
din kalmu modlukoni nasnmu klugjeyu hey-
mendanini niluv bettuvrku veyyinni redu-
vdl tobdi dinmu lgunu. veyyinni mudu-
vdl muppdiedu dinmulu talukoni knipet-
tukonuvadu dhnyudu. nivu atymu vrku
nilkdga udinyedl visrati nodi kalat mdu ni
vtulo nilicedvu.

parsikdespu rajen koresu elubdilo modti svtsrmdu yirmiyadvara plukbdin tn vaky munu nervercutke yehova parsikdespu rajen koresu mnssunu preropigga atdu tn rajym dtt catipuceyici vratmulmuga itlu prktn ceyicenu parsikdespu rajen koresu ajnapicundemngaakasmidi devuden yehova lokmdunn skl jnmulun va vsmucesi, yudadesmdunn yerusalemulo tnku mdirmunu kticicunni naku ajn icciyunnadu. kavun milo evru ayn jnuleyunnaro varu yudadesmdunn yerusalemunku byluderi, yerusalemuloni devuni mdirmunu, anga isra yeliyul devuden yehova mdirmunu ktvleni; vari devudu variki todeyudunugak. mriyu yerusalemulonudu devuni mdirmunu kticutke sveccharpnnu gak a ya sthlmullonivaru tm yodd nivsicuvariki vedi bgarmulnu vstuvulnu psuvulnu icci shaymu ceyvlenni ajnapicenu. apudu yuda peddlunu, benyaminiyul peddlunu, yajkulunu leviyulunu evrevri mnssunu devudu preropiceno vardru varito kudukoni vcci, yerusalemulo udu yehova mdirmunu ktutku pryanmeri. mriyu vari cuttu nunn vardrunu svecchga arpacinvi gak, vedi upkrnmulnu bgarunu psuvulnu prsstmen vstu vulnu icci variki shaymu cesiri. mriyu nebu kdnejru yerusalemulonudi tisikoni vcci tn dev tlyokk gudiyducin yehova mdirpu upkrnmulnu rajen koresu byтики teppicenu. parsikdespu rajen koresu tn kh-janadaruden mitridatudvara vatini byтики teppici lekk ceyici, yudulku adhiptiygu sesbjru cetiki appgicenu. vatiyokk lekk muppid bargpu pllemulunu veyyi vedi pllemulunu iruvdi tomindi ktulunu muppid bgaruginelunu naluguvdlpdi vedito ceybdin redv rkmen ginnelunu, mri yitrmen upkrnmulunu veyyiye yudenu. bgaru vstuvulunu vedi vstuvulunu anniyu ayiduvul nalugu vdlu. sesbjru bbulonucrlonudi vidipipbdinvarito kud klisi vitnnitini yerusalemunku tisikoni vccenu.

bbulonu rajen nebukdnejrucet bbulonu desmunku cerga tisikoni pobdinvariki a desmdu putti cerlonudi vidipipbdi yerusalemunkunu yudadesmunkunu tm tm pttmalku povuntluga selvupodi, jerubabelulu yesuv nehemya seraya reyelaya mordeke bilsanu misperetu bigvyi rehumu byna anuvaritokud vccin israyeliyulyokk lekkyidi. prosu vssthulu reduvel nut debbdi yidru, arhu vssthulu eduval debbdi yyiduguru, phtmo yabu vssthulu yesuv yovabu vssthultokud reduvel enimidivl pdreduguru, elamu vssthulu veyyinni reduval ebdi nluguru, jttu vssthulu tomimdivl nluvdi yyiduguru, jkkyi vssthulu eduval

aruvdi mdi, bani vssthulu aruvdl nluvdi yidru, bebevsssthulu aruvdl iruvdi mugguru, agadu vssthulu veyyinni reduval iruvdi yidru, adonikamu vssthulu aruvdl aruvdi aruguru, bigvyi vssthulu redu vel ebdi aruguru; adinu vssthulu naluguvdl ebdi nluguru, ateru vssthulu hijkiyatokud tobdi enmduguru, bejyi vssthulu muduvdl iruvdi mugguru, yora vssthulu nut pdreduguru, hasumu vssthulu reduval iruvdi mugguru, gibbaru vssthulu tobdi yyiduguru, betlehemu vssthulu nut iruvdi mugguru, netopa vssthulu ebdi aruguru, anatotu vssthulu nut iruvdi yenmduguru, ajmavetu vssthulu nluvdi yidru, kiriyatarimu kephira beyerotu anuvari vssthulu eduval nluvdi mugguru, ramageb anuvari vssthulu aruvdl iruvdi yokkru, mikmsu vssthulu nut iruvdi mugguru, betelu hayi mnusyulu reduval iruvdi yidru, nebo vssthulu ebdi idru, mgbisu vssthulu nut ebdi aruguru, ikok elamu vssthulu veyyinni reduval ebdi nluguru, harimu vssthulu muduvdl iruvdimdi, loduhdidu ono anuvari vssthulu eduval iruvdi yyiduguru, yeriko vssthulu muduvdl nluvdi yyiduguru, senaya vssthulu mudu vel aruvdl muppid mdi, yajkululo yesuv yiti varen yedaya vssthulu tomimdivl ebdi mugguru immeru vssthulu veyyinni ebdi idru, psuru vssthulu veyyinni reduval nluvdi yeduguru, harimu vssthulu veyyinni pduneduguru, leviyullo yesuv kdmiyelu hodvya anuvari vssthulu klisi debbdi nluguru, gaykululo asapu vssthulu nut iruvdi yenmdu guru, dvarpalkululo slumu ateru tlmomu akkubu htita sobyi anuvardri vssthulu nut muppid tommduguru, netiniyullo jiha vssthulu hsupa vssthulu tbbayotu vssthulu, kerosu vssthulu, siyha vssthulu, padonu vssthulu, lebana vssthulu, hgaba vssthulu, akkubu vssthulu, hagaba vssthulu, slmyi vssthulu, hananu vssthulu, giddelu vssthulu, ghru vssthulu, revaya vssthulu, rejinu vssthulu, nekoda vssthulu, gijjamu vssthulu, ujja vssthulu, pasey vssthulu, besayi vssthulu, asna vssthulu, mehunimu vssthulu, nepusimu vssthulu, bkbuku vssthulu, hkupa vssthulu, hrhuru vssthulu, bjlitu vssthulu, mehida vssthulu, hrsa vssthulu, brkosu vssthulu, sisera vssthulu, temhu vssthulu, nejyihu vssthulu, htipa vssthulu, solomonu sevkul vssthulu, sotyi vssthulu, soperetu vssthulu, peruda vssthulu, yhla vssthulu, drkonu vssthulu, giddelu vssthulu, septy vssthulu, httilu vssthulu, jebayimu sbdhen pokeretu vssthulu, ami vssthulu, netiniyulunu solomonu sevkul vssthulu lunu adrunu klisi muduvdl tobdi yidru. mriyu telmelhu telhrs kerubu addanu immeru anu sthlmullonudi kodru vcciri. ayite viru tm pitruyokk yitinennu vsavlinennu cupip lekpyindun varu israyeliyulo karo teliykpoyenu. varu evrnaga delayya vssthulu,

3

mdirmunku varu vccin redv svtsrmu redv
 nello syti yelu kumaruden jerubbabelunu,
 yojadaku kumaru den yesuvyunu, cerlonudi
 vidipipbdi yerus lemunku vccinarudunu
 pni arbhici, yiruvdi svtsrmulu modlukoni
 pe yidugl leviyulnu yehova mdirmuyokk
 pniki nirnyiciri. yesuvyu atni kumarulunu
 atni shodrulunu, kdmiyelunu atni kumaru-
 lunu, hodyva kumarulunu, henadadu ku-
 marulunu, vari kumarulunu, leviyu lenvari
 bdhuvulun, devuni mdirmolu pnivaricet
 pniceyicutku niympibdari. silpkarulu yehova
 mdirmuyokk punadini yevucudga israyelu
 rajen davidu nirnyicin vidhicoppun tm vstr-
 mulu dhricukoninvare yajkulu bakaltonu, as-
 apu vstshulnu leviyulu ceyi talmultonu nilu-
 vbdi yehovanu stotrmu cesiri viru vtu com-
 pun kudiyehova dyaludu, israyeli yul visyme
 ayn krp nirtrmu nilucunni paducu yeho-
 vanu stuticiri. mriyu yehova mdirmuyokk
 punadi veybdut cuci, jnuld runu gopp sbd-
 muto yehovaku stotrmu cesiri. mnupti
 mdirmunu cucin yajkullonu leviyul lonu ku-
 tub prdhanullonu vrddhulen anakulu, ipu-
 du veybdin yi mdirmuyokk punadini cuci
 gopp sbdmuto edciri. ayite mri anakulu
 stosmucet bhuga arciri. edi stos sbdmo yedi
 dukhsbdmo jnulu telisikonlekpyiri. jnulu
 gopp dhvni cesindun a sbdmu bhudurmu
 vinbdenu.

4

att yudavasssthulkunu benyaminiyulkunu vi-
rodhulenvaru, cernivarn yyinvaru israyeli
yul devuden yehovaku alymunu ktucunn
sgti vini jrubbabelu noddkunu peddllo
prdha nulyoddkunu vccimiri asryicuntlu
memunu mi devuni asryicuvarmu. icc-
tiki mmmunu rppicin assuru rajen esrhd-
donuyokk kalma modlukoni memu yeho-
vaku blulu arpicu varmu, memunu mito
klisi kttedmni ceppiri. aduku jerubba-
belunu yesuvyu israyeliyul peddllo tkkin
prdhanulunumiru mato klisi ma devuniki
mirdimnu ktutku nimittmu ledumeme
kudukoni parsikdespu rajen koresu makic-
cin ajnprkarmu israyeliyul devuden yeho-
vakumirdimnu ktitudumni varito ceppiri.
despu jnulu yudavasssthulku ibbdi klugiesi
kttucunn varini badhprciri. mriyu par-
sikdespu rajen koresu yokk dinmulnni-
tilonu parsikdespu rajen drya vesuyokk pri-
palnalkalmuvrku vari uddesmunu bhgprcutke
varu mtrulku lmullicciri. mriyu ahsverosu
elnarbhicinppudu varu yudadessthulnu gur-
ciyu yerusalemu pttnpu varini gurciyu uttrmu
vrası varimid tppu mopiri. arthsstyoekk di-
mullo bislamunu mitri datunu tabeyelunu
vari pksmuganunn tkkin varunu parsikde-
spu rajen arthssthu uttrmu vrasippiri. a
yuttrmu siriyabhaslo vraybdi siriyabhaslone
tatprymu ceyvbindi. mriyu mtriyyu re-

humunu lehkudgu sivsuyiyu i prkarmuga yeruslemu sgtinigurci uttrmu vrası rajen arthssyoddku ppıri. att mtri ygu rehumunu lehkudgu sivsuyiyu vari pks muganunn tkkinvaren dinayiyulunu aprs tkayayulunu trpelayelunu aparsayulunu arkewayulunu bbulonvarunu susnkayulunu dehawayulunu elamiyulunu ghnudunu, sresthudunen asnprru ndi yivtlku rppici somronu pttmıuldu nu ndi yvtnlunn prdesmdnu ucin tkkin jumulunu, ndi yivtlunnn tkkin varunu uttrmu okti vrasiri. viru rajen arthsstku vrası ppicin uttrmu nklu. ndi yivtlunnn tm dasulmen memı rajen tmku teliy jeyundemnga tm snnidhinudi mayoddku vccin yudulu yeruslemunku vcci, tirugubatucesin a ceduptnmunu kttucunnaru. varu dani prakar mılnu nilipi dani punadılnu mrmıtu ceyu cunnaru. kavun rajven tmku teliyvisindemnga, i pttnmunu ktti dani prakarmulnu niluv bettinedl varu sistugani skmugani pnnugani yiyykyuduru, appudu rajunku ravlsin pekmu nstmgunu. memı rajuyokk upputinnvarmul gnuk rajunku nstmurakud memı cudvlenni i yuttrmınu ppi rajven tmku i sgti teliy jesitiviu. mriyu tm purvikulu vrayicin rajypu dstavejulnu cucinyedl, i pttıpuvaru tirugubatu ceyuvaraganu, rajulunku desmulkunu hani ceyuvaraganu, kłkarulaganu knbdudu rniyu, aduvlne yi pttınu nasınu pode nniyu rajypu dstavejulvıne tmku teliy vccunu. kavun rajven tmku memı rudhiprcun demnga, i pttınu kttbdi dani prakarmulu niluvbettbdinyedl ndi yivtl tmku hkku et matrmı uddu. appudu rajumtri ygu rehumunkunu lehkudgu sivsuyikini somronulu nısvicıvari pksmuganunn mıgilin varikini ndi yv tınu du tkkinvarikinimiku ksem spraptıygunu gak ani yi modlgu matlu vrayici selviccin demnga miru maku ppin uttrmınu satmnga cdivıcukonnamu. adıvisıme ma yajınu btti vedkga, adınu di a pttıpuvaru rajulmıd kłhmınu tirugubatunu ceyuvarıni maku agupdi ndi. mriyu yeruslemupttmdı blmenrajulu prbhıtvımu cesiri. varu ndi yv tli desmulnnitini elındun variki sistunu sukınu pınnunu cellu cudenu. kabtti yippudu a mınsıyulu a pıni calici, memı selvicıvrku a pttınmunu kttk manvlenni ajnapıcıdi. idi tppkud ceyutku miru jagrttıpdıdi. rajulku nstmu kługıntlu drohımu perugkud cudıdi ani selvicıenu. rajen art hssı ppicin yuttrımyokk prtk rehumunkunu sivsuyikini virıpksmuga nunn varikini vinıppbdıınpudu varu tvrga yerusle mulonunn yudulyoddku vcci, blıvıtmı cetnu adıhıarmu cetnu varu pıni apıntlu ceyga yeruslemulu nıdu devıni mdirpu pıni nilıcipoyenu. ilagun parsikdespu rajen dryavesu elıbdıydu redv svtsrmıvrku a pıni nilıcipoyenu.

prvktlen hggyıyu iddo kumaruden jekrıyayı yudadesmdnu yeruslemıdu nu nn yudulku israyeliyul devuden yehova nam mun prkıtpga syltiyelu kumaruden jerubba belunu yojadaku kumaruden yesıvıyunılecı yeruslemu lonodu devıni mdirınu kttınar bhiciri. mriyu devıniyokk prvktlu varıtokud nıdı shayımu ceyucıvcciri. att ndi yivtl adıhıariyen ttteneyunu setrbojnıyıunu vari pksmınnınn varunu yudulyoddku vccıi mdir mınu kttutkunu i prakarmınu nilıputkunu evru miku selvicıirıni adugga i kttıdmınu ceyi cııvari perulu modlen sgtılu memı varıto cepıtıviu. yıdu l devıdu vari peddımd tı drstıyıcııdu a stııgurci dryavesu edıtiki vccııvaru ajnıodu vrku adıhıkarulu varıni pıni manpıledu. ndi yivtl adıhıariyen ttteneyunu setrbojnıyıunu, ndi yivtl nıduvari pksmıganınn aprsekayulunu, rajen dryavesınu ppin uttrınu nklu rajen dryavesınu skl ksem praptıygunıg. rajven tmku teliyvisin demnga, memı yuda prdesmuloniki velliııvıu, akkd mıhadevıniyokk mdirımu unndi; adı gopp rallcet kttıbdııdi, godllo mranulu veybdııvı mriyu i pıni tvrga jrgucıu varıcetılo vrddııygucıunndi. i mdirımu kttutkunu i prakarmulu nilıputkunu evru miku selvicıirıni memı akkdınnı peddınu adıgıtıviu. varılo adıhıkarulen varıpellu vrası tmku teliy jeyutke vari pellınu adugga varu ilagun prtyuttr mıccırimemu bhımyakasmul devıniyokk sev kulme anek svtsrml kridt israyeliyullo nok goppıaju kttici nilıpin mdirımu mrl kttucınnamu. ma pıtrulu akasmdı devıni kopımu puttıcııdu ayn varıni kldıy den nebukdnejrınu bbulonu rajucetiki appıcıenu. atıdu i mdirımu nasımucesı jıulnu bbulonu desmuloniki cerptıukoni poyenu. ayıte bbulonırajen koresu elıbdılo modtı svtsr mdı rajen koresu devıni mdirımu tıgı kttutku ajnııcıenu. mriyu nebukdnejrı yeruslemdınnı devalymulonuđı tısi bbulonu pttımdınnı gudıloniki konıpoyin devıni mdirpu vıdı bgaru upkrımulnu rajen koresu bbulonu pttınpı mdirımulonıdı teppici tanu adıhıariga cesin sesbjıru anu ntıki appıcıııvı i upkrımulnu tısikoni yeruslemu pttımdıdu devalymıku poyı devıni mdirımu dani stıhlmdı kttıcımnı atıki ajnııcıenu. kabtti a sesbjıru vccı yeruslemulonuđı devıni mdirpu punadıni veyııcıenu. apptıııdı neıııvrku adı kttıbdııınnı ikınu smaptıkakud unndi. kabtti rajven tmku anukulmete bbulonu pttımdınnı rajuyokk khjanalo vedkici, yeruslemulonuđı devıni mdirımu kttutku rajen koresu nırnımucesıno ledo adı telısikoni, rajven tmıru ajnııcı yi sgtini gurci tm cıttımu teliy jey gıruıınnamu.

appudu rajen dryavesu ajn iccindun bbulonolu khjanalonni dstavejukottulo vedkga madiyul prdesmdu egbtana ynu purmulo ok grthmu dorikenu. daniilo vraybdyunn yi sgti knbdenu. rajen koresu elubdilo modti svtsrmdu atdu yerusalemulo udu devuni mdirmunu gurci nirnyicindibblu arpiptgin sthlmgamdirmu kttipbdvlenu; dani punadulu gttiga veybdvlenu; dani nidi aruvdi murlunu dani vedlpu aruvdi murlunu udvlenu; mudu vruslu gopp rallcetnu ok vrus krott mranul cetnu kttipbdvlenu; dani vyymunu rajuyokk khjanalonudi yiyvvlenu. mriyu yerusalemulonunn alymulonudi nebukdnejru bbu lonunku tisikoni vccin devuni mdirmuyokkvedi bgaru upkrnmulu tirigi appgipbdi, yerus lemulonunn mdirmunku tebdi, devuni mdirmulo vati sthlmdu pettbdvlenu. kavun rajen dryavesu ilagu selviccenundi yvtl adhikariyen ttene anu nivunu, setrbojnai anu nivunu ndi yvtl mitokud nunn aprsekayulunu yuduljoliki pok devuni mdirpu pni jrugnici, vari adhikarini peddlu devuni mdirmunu dani sthlmdu kttip niyyudi. mriyu devuni mdirmunu ktticuntluga yudulyokk peddlu miru ceyvlsin shay munugurci memu nirnyicindemngarajuyokk sommulonudi, anga ndi yvtlnudi vccin pnnulonudi varu ceyu pninimittmu tdvu ematr munu ceyk vari vyymunku kavlsindani iyyvlenu. mriyu akasmdli devuniki dhnblulu arpikutke kodelegani gorropotellegani gorr pilllegani godhumle gani uppe gani draksasme gani nunegegani, yerusalemulo nunn yajkulu akasmdli devuniki suvasnyen arpalnu arpici, rajunu atni kumarulunu jivicutlu prarthnceyu nimitte varu ceppindaninibtti prtidinmumu tppkud variki kavlsindytu iyyvlenu. iknu memu nirnyicindemnga, evdennu i ajnnu bhgprcinyedl vani yitivenugadi ud diybdi niluvnetbdi danimid vadu uritiyp bdunu, a tppunubtti vani yillu petrasi cey bdunu. e rajulegani ye jnulegani yi ajnnu bhgprci yerusalemulonunn devuni mdirmunu nsipjeyutke ceyycapinyedl, tn nammunu akkd ucin devudu varini nsipjeyunu. dryavesu anu nene yi ajn iccitini. mriyu adi ativegmuga jrugylvenni vrayici atdu takiduga ppicenu. appudu ndi yivtl adhikariyen tteneynu setrbojnyiyunu vari pksmun nunnvarunu rajen dryavesu iccin ajncoppun vegmuga pni jrincipiri. yudul peddlu ktticucu, prvktyen hggviyu iddo kumaruden jekryayu hecc ricucunndun pni baguga jrhipiri. i prkarmu israyeliyul devuni ajn nnusrici varu ktticucu, koresu dryavesu arthsst anu parsik despurajul ajncoppun a pni smapti cesiri. rajen dryavesu elubdi ydu arv svtsrmu adaru nel mudv-natiki mdirmu smapti cey bdenu. appudu is-

rayeliyulunu yajkulunu leviyulunu cerlonudi vidudlnodin tkkinvarunu devuni mdirmunu andmuto prtisthici. devuni mdirmunu prtisthicinppudu nuru edlnu redu vdl potellnu naluguvdl gorpillnu isra yeliyulk-drikini papprihararth bliga israyeli yul gotr-mul lekkcoppun pdredu mek potulnu arpi-ciri. mriyu varu yerus lemulonunn devuni sev jrhipicutke mose yokk grthmdu vrasin daninibtti trgtulcoppun yajkulunu vrusloc-pun leviyulunu nirnyiciri. cerlonudi vidudln-odinvaru modti nel pdunalugv dinmun pskapdug acriciri. yajkulunu leviyulunu tm-munu tamu pvitprcu koni pvitruken truvat, cerlonudi vidudlnodin vardrikorkunu tm bd-huvulen yajkulkorkunu tmkorkunu pskap-suvunu vdhiciri. kavun cerlo nudi vidudln-odi tirigivccin israyeliyulunu, israyeliyul devuden yehovana asryicutke desmdudu anyjnullo apvitrtndi tmmunu tamu prtye-kicukonin vardrunu vcci, tini puliyini rot-tel pdugnu edu dinmulu and muto acriciri. elynga israyeliyul devuni mdirpu pnivisyme vari cetulnu blprcutku yehova assururaju hrwymunuvvari vepu trippi varini stosipje-senu.

7

i sgtulu jriginpimtt parsikdespu ra-jen arthsstyokk yelubdilo ejra bbulonu desmunudi yeruslemupttnmunku vccenu. itdu seraya kumarudeyudenu, seraya ajrya kumarudu ajrya hilkiya kumarudu hilkiya sillumu kumarudu sillumu sadoku kumarudu sadoku ahitubu kumarudu ahitubu amrya kumarudu amrya ajrya kumarudu ajrya mera yotu kumarudu mrayotu jerhya kumarudu jerhya ujjii kumarudu ujjii bukkii kumarudu bukkii abisuv kumarudu abisuv phinehasu kuma-rudu phinehasu eliyajru kumarudu eliyajru prdhanyajkuden ahronu kumarudu. i ejra israyeliyul devuden yehova anugrhicin moseyokk dhrrmsastrmdu prvintgl sastrim-riyu atni devuden yehova hstmu atniki toduga unndun atdu e mnvi cesinnu raju anugrhicunu. mriyu rajen arthsst elubdi ydu edv svtsrmm israyeliyulu kodrunu yajkulu kodrunu leviyulunu gaykulunu dvar palkulunu netiniyulunu byluderi yeruslemu pttmunku vcciri. raju elubdiydu edv svtsrmu ayidv masmun ejra yeruslemunku vccenu. modti nel modti dinmdu atdu bbulonu desmunudi byluderi, tn devuni krunahstmu tnku toduganunndun ayidv nel modti dinmun yeruslemunku cerenu. ejra yehova dhrrmsastrmunu prisodhici dani coppun ndcukonutkunu, israyeliyulku dani kttldnu vidhulun nerputkunu drdh niscymu cesikonenu. yehova ajnl vakymuldyunu, ayn israyeliyulku vidhicin kttldyudunu sastriyu yajkudunen ejraku rajen arthsst yiccin

takidu nklu rajen arthsst, akasmdli devuni dhrmsastrmdu sastriyu yajkudunen ejraku ksemmu, modlgu matlu vrası yilagu selvicenu cetnunn ni devuni dhrm sastrmunu btti yudanugurciyu yerusalemunugurciyu vimrseyutku nivu rajucetnu atni yeduguru mtrulectnu ppbditivi gnuk memu cesin nirny memnga, ma rajymdudu israyeliyulonu vari yajkullonu leviyullonu yerusalemu pttmunku vellutku mnpurvkmuğa istpdu varevro vardu natokud vellvccunu. mriyu yeruslemulo nivasmugl israyeliyul devuniki rajunu atniyokk mtrulunu svecchga arpicin vedi bgarmulnu nivu tisikoni povlenu. mriyu bbulonu prdesmdtt niku dorku vedi bga rmultyunu, jnulunu yajkulunu yerus lemolonunn tm devuni mdirmunku svecchga arpico vstuvulnu nivu tisikoni povlenu. tdvu ceyk nivu a drvymucet edlnu potlellnu gorr pilllnu, vatitokud udvlsin bhojnarpnlnu panarpnlukoni, yeruslem-dudu mi devuni mdirpu bipthimu mid vatini arpicumı. migilin vedi bgarmulto mi devuni cittanasarmuga nikunu ni varikini yukttni tocindanani ceyvccunu. mriyu ni devuni mdirpu sevkorku nikiyy bđin upkrnmulnu nivu yeruslemuloni devuni yedut appgipvlenu. ni devuni mdir visymulo dannmiccutke mri edennu niku kavlsin yedl adi rajuyokk khjanalonudi nikiyybdunu. mriyurajunen arthsst anu nene ndi yvtlnunn khjanadarulen miku iccu ajn yednga, akasmdli devuni dhrmsastrmulu sastriyu yajkudunen ejra mimmunu eden adigin yedl alsymukakud miru dani ceyvlenu. veyyi tumul godhumlu reduvdl mnugul vedi muduvdl tumul draksarsmu muduvdl tumul nune lekklekud uppunu iyyvlenu. akasmdli devunicet edi nirnymayeno dani akasmdli devuni mdirmunku jagrttga ceyip vlsindi. rajuyokk rajyumidikini atni kumarul midikini kopmeduku ravlenu? mriyu yajkulunu leviyulunu gaykulunu dvarpalkulunu netiniyulunu, devuni mdirpu sevkulunen vardrini gurci memı miku nirnyicindemnga, variki sistu gani sukmu gani pnnu gani veyut kttdpu nyaymu kadni telisikonudi. mriyu ejra, ndi yvtlnunn jnulku tirpu tircutke ni devudu niku dycesin jnanmucoopun nivu ni devuniyokk dhrmsastrvidhulnu telisikoninvarilo kodrini adhi karulganu nyayadhiptulganu ucvlenu, a dhrmsastrvisymulo teliyi varevro variki nerpvlenu. ni devuni dhrmsastrmugani, rajuyokk cttnu gani, gekonnivadevdo tvrga vicarncesi, mrn siksyennu svdestyagmennu asti jptiyennu khedunennu vaniki vidhipvlenu. yeruslemulonudu yehova mdirmunu alkricutku rajunku buddhi putticindunnu, rajunu atni mtrulunu rajuyokk mhadhiptulunu naku dy anurhipjesindunnu, mn pitrul devuden yehovaku stotrmu klugunu gak. na devuden yehova hstmu naku toduga unndun nenu

blprcbdi, natokud vccutku israyeliyul prdhanulnu smkurcitini.

8

rajen arthsst elubdi kalmdu bbulonu desmunudi natokud vccin yiti peddl vsavli. phinehasu vsmulo gersomunu, itamaru vsmulo daniyelunu, davidu vsmulo htusunı, seknya prosul vsmullo jekryayu vsavliki nut ebdimdi purusulunu lekipbdiri. pht-moyabu vsmulo jerhy kumaruden elyo yeneyu redu vldimi purusulunu seknya vsmulo yhjyelu kumarudunu muduvdl mdi purusulunu adinu vsmulo yonatanu kumaruden ebedunu ebdimdi purusulunu elamu vsmulo atlya kumaruden yesyayu debbdi mdi purusulunu sephty vsmulo mikhayelu kumaruden jebdyayu enubdimi purusulunu yovabu vsmulo yehiyelu kumaruden ob dayu reduvdl pdunenimidimi purusulunu selomitu vsmulo yosipya kumarudunu nut aruvdimi purusulunu bebe vsmulo bebe kumaruden jekryayu iruvdi enimidimi purusu lunu agadu vsmulo hkkatanu kumaruden yohananunu nut pdimdi purusulunu adoni kamuyokk cinn kumarullo elipeletunu yehi yelunu semyayu aruvdimi purusulunu bigvyi vsmulo uteyunu jbbudunu debbdi mdi purusulunu. virini nenu ahva vepunku paru ndiyoddku smkurcitini. acct memı mudu din mulu gudar mullo utimi. atlo nenu jnulnu yajkulnu tniki cudga leviyudokdunu naku knbdledu. appudu nenu peddlen elijejeru ariyelu semya elnatanu yaribu elnatanu natanu jekrya mesullamu anu varini, updeskulgu yoyaribu elnatanulnu piluvnpici kasipya anu sthl mdudu adhikariyen iddoyoddku varini ppi, ma devuni mdirmunku pricarkulnu mayoddku tisikoni vccuntluga kasipya anu sthlmdudu iddotonu atni bdhuvulen netiniyultonu ceppvlsin matlno variki teliyjeppitini. ma devuni krna hstmu maku toduga unndun varu prjnavtuden oknini serebyanu atni kumarulnu shodrulnu, pdu neniimidimini todukoni vcciri. a prjnavtudu mhli kumarullo okdu; i mhli israyelunku puttın levi vssthudu. hsbyanu atnitokud merariyudgu yesyanu atni bdhuvulunu vari kumarulunen yiruvdimini varu todukoni vcciri. mriyu leviyulu ceyvlsin sevlo todpdtke davidunu adhiptulunu nirnyicin netiniyullo reduvdl iruvdimi vcciri. virdrunu perlu udahripbdi niymipbdinvaru. appudu devuni snnidhini mmmunu memı dukhprcukoni, makunu ma cinn varikini ma astikini subh pryanmu kluguntluga aynnu vedukonutku ahva ndidgr up vasmududni prkicitini. melu klugjeyutke aynnu asrylic varikdikini ma devuni hstmu toduga udunugani, ayn hstmunu ayn ugertyu aynnu visrjicu vardrim-

idiki vccunni memu rajuto ceppiyutimi gnuk marg mdunn struvul visyme maku shaymu ceyuntlu kalblmunu rautulunul rajunodd kavleni mnvi ceyutku siggu naku tocenu. memupvasmudi a sgtinibtti ma devuni vedukonga ayn ma mnvini agikricenu gnuk nenu yaj kullonudi prdhanulen pdredu mdini, anga serebyanu hsbyanu viri bdhuvullo pdimadini erprci ma devuni mdirmunu prtisthicut visy mulo rajunu atni mtrulunul adhiptulunul akkd nunn israyeliuldrunu prtisthicin vedibgar mulnu upkrnmulnu tuci variki appgicitini. veyyinni mudu- vdl mnugul vedini reduvdl mnugul vedi upkrnmulnu, reduvdl mnugul bgarmunu, eduvel tulmulugl yiruvdi bga rpu ginnelnu, bgarmt velgl prisuddhmen redu ragi patrlnu tuci varicetiki appgicimiru yehovaku prtisthibdinvaru, patrulunul prtisthitm- lenvi. i vedi bgarmulunul mi pitrul devuden yehovaku sveccharpnle yunnvi. kabtti miru yerusalemulo yehova mdirpu khjana gdullo, yajkulyokkyu leviyul yokkyu israyelu ped- dyokkyu prdhanulen vari yedut, vatini tuci appgicu vrku vatini bhdmuga ucudni varito ceppitini. kabtti yajkulunu leviyulunul vati yettu eto telisikoni, yerusalemulonunn mn devuni mdirmunku konipovutke a vedi bgarmulunul patrulunul tisikoniri. memu modti nel pdredv dinmdu yerus lemunku vcutke ahva ndinudi byluderga, ma devuni hstmu maku toduga nudi, struvul cetilonudiyu margmdu pociyunnvari cetilo nudiyu mm- munu tppicindun memu yerus lemunku vcci mududinmulu akkd bscsitiviu. nalugv dinmun vedi bgarmulunul patrulunul ma de- vuni mdirmdu yajkuden uriya kumaruden meremotucet tunik veydbenu. atnito kud phinehasu kumaruden eliyajru udenu; virito leviyulen yesuv kumaruden yojabadunu binnuyi kumaruden novdayayunu kudnudiri. skhyocppunnu ettucoppunnu annitini sricucin trovat vati yettu etendi lekklllo vrasiri. mriyu cerloniki konipobdin variki putti cernudi vidudlnodi tirigi vccinvaru israyeliyul devuniki dhn blulu arpici. israyeliyuldrikorku pdredu edlnu tobdi yaru pottellnu debbdi yedu gorpilllnu, papprihararthbliga pdredu mekpotulnu tecci annitini dhnbliga yehovaku arpici. varu rajuyokk nirnymulnu rajuyokk senad- hiptulkunu ndi yivtlunnn adhikarulkunu appgicin trovat viru jnulunu devuni mdirpu pnikini shaymu cesiri.

9

i sgtulu smaptmen trovat peddlu na yoddku vcciisrayeliyulunul yajkulunu leviyu lunu, knaniyulu hittiyulu prrijjiyulu yebu siyulu ammoniyulu moyabiyulu aigupiyulu amor- iyulu anu despu jnmullonudi tmmunu tamu veru prcukonk, varu ceyu ashymen kary-

mulnu tame ceyucu, vari kumartelnu pedli cesikonucu, tm kumarulkunu tisikonucu, prisuddh sttiga udvlsin tamu a despu jnulto klisi koninvareri. i apradhmu cesinvarilo peddlunu adhikarulunul nijmuga mukhyule yudirni ceppiri. nenu i sgti vini na vstrmunu pe dupptini cipukoni, na tl veduruklunu na gddpu vedruklnu periki vesikoni vibhratipdi kurcutini. cerptt bdinvari apradhmunu cuci, israyeliyul devuni maku bhydpdin vardrunu nayoddku kudi vcciri. nenu vibhratipdi saytrpu arpn velvrku kurcutini. saytrpu arpn velnu srm tirga nenu leci, na vstrmunu pe dupptini cipukoni mokallmid pdi, na de- vuden yehovattu ceteleti i na deva na deva, na mukhmu ni vepu etti konutku siggupdi khinnudne yunnan. ma dosmulu ma tilku pega hecciyunnvi, ma apradhmu akasmt yet- tuga perigiyunnvi. ma pitrul dinmulu mod- lukoni netivrkku memu mikkili apradhulmu; ma dosmulnubtti memunu ma rajulu lunu ma yajkulunu anydesmul rajul vsmun kunu khdgmunkunu cerkunu dopunkunu netidin- mun nunntlu appgipbdutcet migul siggun- odinvar metiviu. ayite ippudu ma devudu ma netrmulku velugicci, ma dasyulo mm- munu kocemu tepprill jeyuntluganu, malo ok sesmu ud niccintluganu, tn prisuddhsthlmdu mmmunu sthirprcuntluganu, ma devuden yehova kotmttuku mayedl dy cupiyunnadu. nijmuga memu dasulmetiviu; ayite ma de- vudven nivu ma dasyulo mmmunu viduvk, parsikdespu rajulyedut maku dy knuprci, memu tepprilluntluga ma devuni mdirmunu nilipi, dani paden sthlmulnu tirigi baguceyut kunu, yudadesmdunu yerusemu pttndunu maku ok asrymul niccutkunu krp cupici- tivi. ma deva, yit krpnodin trovat mememi cepp glmu? nijmuga prvktlen ni da- suldvara niviccini ajnlnu memu anusripkpo- tiviu gda. varumiru svttiricukonbovu desmu dani nivasul apvitrctenu varu ceyu ashymen vaticetnu apvitrmayenu, varu jrigicin ashymen vati cet a desmu nludikkul ni- dindayenu. kabtti miru mi kumartelnu vari kumarul kiyykudi. vari kumartelnu mi kumarulkorku puccukonkudi. mriyu variki ksembhagymulu klugvleni miru en- ntikini korkudinyedl, miru blmuganudi, a desmuyokk sukhmunu anubhvi, ni pill- lku nity svasthymuga dani nppgicedrni cep- piri. ayite ma duskriylnu bttiyu ma gopp apradhmulunul bttiyu i srmlnniyu mamidiki vccin trovat, ma devudven nivu ma dos- mulku ravlsin sikslo koceme mamid uci, maku i vidhmuga vidudl klugjeyga memu ni ajnlnu miri i ashy karymulnu jrigicin jnulto sbdhmulu cesikonin yedl, memu nasnmguvrku sesmennu lekuduntlunu, tp- picukonutku sadhnmennu lekudu ntlunu, nivu koppduduvu gda. yehova isra yeliyul deva, nivu nitimudve yunnavu, aduvlnne neti dinmun unntluga memu sesici nilu-

cucunnamu. cittgicumu; memuni ni snnidhini apradhulmu gnuk ni snnidhini nilucutku arhulmu kamni prarthncesitini.

10

ejra yedcucu devuni mdirmu edut... sastagp-
ducu, papmunu oppukoni prarthncesenu. is-
rayeliyullo purusullo strilu cinnvaru mikkili
gopp smuhmuga atni yoddku kudiavcci bhuga
edvga elamu kumarullo nokdgu yehiyelu ku-
maruden seknya ejrato itlneumemumu desm-
dudu anyjamulloni strilnu pedlicesikoni ma
devuni drstiki papmu cesitiviu; ayite i visy-
mulo israyeliyulu tm ndvdi diddukodurnu
niriksni kddu. kabtti yi pni dhrm sas-
tranusarmuga jruguntlu elinnavden ni yoc-
nnubttiyu, devajuku bhypduvari yocnnubt-
tiyu, i bharylnu variki puttinarini velivey-
icedmni mn devunito nibdhn cesikonedmu.
lemmu i pni ni ydhinmulo nunndi, memunu
nitokud nudumu, nivu dherymu teccukoni
dini jrigicumnga ejra leci, prdhan yajku-
lunu leviylunu israyeliyu ldrunu a mat
prkarmu ceyuntluga varicet prmanmu cey-
icenu. varu prmanmu cesikonga ejra devuni
mdirmu edutnudi leci, elyasibu kumaru-
den yohananyokk gdilo prvesicenu. atdu
acctiki vcci, cepttbbdinvari apradhmunu
btti dukhicucu, bhojnmennu panmennu
cey kudenu. cernudi vidudl nodinvartru
yerusalemunku kudi ravlenni yuda desmt-
tiydunu yeruslemu ptnmdunu prktnceyb-
denu. mriyu mudu dinmulloga prdhanu-
lunu peddlunu cesin yocncoppun evdennu
rakpoyinedl vani asti devuniki prtisthit-
mgunnnyu, vadu vidudl nodinvari smajmu-
lonudi veliveybdunniyu nirnyiciri. yuda
vssstuldrunu benyaminiyu ldrunu a mudu
dinmulloga yerusalemunku kudi vcciri. adi
tomimdv nel; a nel yiruvdyv dinmun jnul-
drunu devuni mdirpu vidhilo kurcuni gopp
vrsalcet tdiyucu, a sgtini tl cutvln vnku-
cudiri. appudu yajkuden ejra leci varito
itlneumiru ajnnu miri anystrilnu pedlice-
sikoni, israyeliyul apradhmunu ekkuv cesi-
tiri. kabtti yippudu mi pitrulyokk devu-
den yehova yedut mi papmunu oppukoni,
ayn cittanasar muga nducukonutku siddh-
pdi, despu jnulnu any strilnu visrjici mim-
munu miru prtyekprcukoni yududi. aduku
smajkuldru elugetti atnito itlnirinivu cep-
pintlugane memuni ceyvlsiyunndi. ayite
jnulu anakule yunnaru, mriyu ippudu
vrsmu blmuga vccucunndun memuni byt
niluv lemu, i pni yokti redu dinmullo jru-
gundi kadu; i visymulo anakulmu aprad-
hulmu; kabtti smajpu peddlndrini yi pn-
imid ucvlenu, mn ptnmulydu evrevru anys-
trilnu pedlicesikoniro vardrunu nirnykalmdu
ravleni; mriyu prti ptnmuyokk peddlunu
nyayadhiptulunu i sgtinibtti mamidiki vc-
cin devuni kthinmen kopmu mamidiki rakud

tolgi povuntluga varitokud ravleni anicep-
penu. appudu asahelu kumaruden yonata-
nunu tikva kumaruden yhyayunu matrme a
pniki nirn yip bdiri. mesullamunu leviyu-
den sbbeteyunu variki shayule yudiri. cer-
nudi vidudlnodin varu atlu ceyga yajku-
den ejrayunu peddllo kodru prdhanulunu
vari pitrul yiti peru lhubtti tm tm pe-
rulu prkarmu adriani veruga uci, pdiyy nel
modti dinmun i sgtini vimrsicutku kurcudiri.
modti nel modti din mun anystrilnu pedli
cesikonin vardri sgti varu smaptmu cesiri.
yajkul vsmulo anystrilnu pedlicesikoni yun-
ntlu knbdinvaru evrngayojadaku kumaru-
den yesuv vsmulonu, atni shodrul lonu my-
seyayu, elijejerunu, yaribunu gedlyayunu.
viriu tm bharylnu prityjicedmni mat yiciri.
mriyu varu apradhule yunndun apradh visy-
mulo mdlo ok pottelunu celliciri. immeru
vsmulo hnani jebdya harimu vsmulo myseya
eliya semya yehiyelu ujjiya, psuru vsmulo
elyo yene myseya ismayelu netnelu yojabadu
elyasa, leviyullo yojabadu simi kelitha anu
kelaya pethya yuda elijejeru, gaykullo elya-
sibu, dvarpalkullo slumu telemu uri anu-
varu. israyeliyullo evrevnga prosu vs-
mulo rmya yijjiya mlkiya miyaminu elije-
jeru mlkiya, benaya, elamu vsmulo mtnya
jekrya yehiyelu abdi yeremotu eliyaya. jttu
vsmulo elyoyene elyasibu mtnya yeremotu
jabadu ajija. bebe vsmulo yehohananu hn-
nya jbyi atlayi, bani vsmulo mesullamu ml-
luku adaya yasubu seyalu ramotu, phtmo
yabu vsmulo adna kelalu benaya myseya
mtnya beslelu binnuyi mnsse, harimu vs-
mulo elijejeru issiya mlkiya semya simy-
onu benyaminu mluku semrya, hasumu vs-
mulo mttene mtttta jabadu elipeletu yereme
mnsse simi, bani vsmulo myde amramu
uyelu benaya bedya keluhu vnya meremotu
elyasibu mtnya mttene yhsavu bani bin-
nuyi simi silemya natanu adaya mkndbyi
same sarayi ajrelu selemya semrya slumu
amrya yosepu nebo vsmulo yehiyelu mttitya
jabadu jebina yddy yovelu benaya anuvuru
viridrunu anystrilnu pedlicesikoni yudiri. i
strillo kodru pillu glvaru.

hkiya kumaruden nehemyayokk crylu. iru-vdiyv svtsrmulo kislevu masmun nenu susnu kotlo udga na shodrunlo hnaiyinu okdunu yudullo kodrunu vcciri. cerpttbdin seshmulo tpicukonin yudulnu gurciyu, yerusalemu gurciyu nenu vari ndugga varucerpttbdin-varilo sesicinvaru a desmulo bhuga srmmu nidnu poducunnaru; mriyu yeru slemuyokk prakarmu pddroybdindi; dani gummumulunu agnicet kalc bdivvni nato ceppiri. i matlu vininppudu nenu kurcudi yedci, konni din-mulu dukhmuto upvasmudi, akasmdli devuni yedut vijnapn cesitini. etlgaakasm-dunn deva yehova, bhykrudven gopp deva, ninnu premici ni ajnlnu anusrici nducur-varini ktaksici varito nibdhnu sthirpru-vada, ni ceviyoggi ni netrmulu terci ni snnidhini divaratrmu ni dasulen israyeliyul pksmuga nenu ceyu parthn agi kricumu. niku virodhmug papmucetin israyelu kumarul dosmunu nenu oppukonucunnanu. nenunu na tdri yitivarunu papmu cesiyun-namu. ni yedut bhu ashmuga prvrticiti-vi, ni sevku den mosecet nivu nirnyicin ajlnnennu kttdl nennu vidhulnennu memu gekonk potivi. ni sevkuden moseto nivu selviccinmatnu jnapkmu teccu konumu; ad-edngamiru apradhmu cesinyedl jnalloniki mimmunu cedr gottudunu. ayite miru navepu tirigi na ajnlnu anusrici ndicinyedl, bhudigtmulvrku miru toliveybdinnu akkd-nudi sha mimmunukurci, na nammu ucutku nenu erprcukonin sthlmmuku mimmunu rppi cednni nivu selvicciti gda. cittgicumu, nivu ni mha prbhavmunu cupi, ni bahublmu cet vidipicin ni dasulgu ni jnulu vire. yehova ceviyoggi ni dasudnen na mornnu, ni nam-munu bhybhktulto ghnpccutydu andicu ni dasul mornnu al kici, i dinmdu ni da-suni alocn sphlprci, i mnusyudu naydu dy-cupuntlu anu grhicummi ninnu btimalukonu-cunnanu, ani prarthicitini. nenu rajunku ginne adicuvadne yutini.

atutruvat arthssst raju elubdikalmun iru-vdiyv svtsrmulo nisanu masmdu raju drak-sarsmu tragvlenni cucucudga nenu drak-sarsmu tisikoni rajunku adicitini. atku purvnu nenennundunu atniyedut vicarmuga udledu. kaga rajuniku vyadhiledu gda, ni mukhmu vicarmuga unndemi? ni hrdu-dukhamu cetne adi kligindni nato anga nenu migul bhyppiraju cirjivi ygunugak, na pitrul smadhuludu pttmmu padepoyi, dani gummumulunu agnicet kalcbdi yudga naku dukhmukhamu lekpozuna ani rajuto atini. appudu rajumei kavlsi nivu mnvi ceyu-cunnavni nnndugga, nenu akasmdli devu-niki parthn cesi rajutoni smukhmdu nenu

dypodinyedl, na pitrul smadhuludu pttm-munu tirigi ktuntluga nnu yudadesmunku ppudni vedukonucunnanni nenu mnvi ce-sitini. aduku raju rani tn yodd kurcu-niyudgani pryanmu ennidinnulu pttunu? nivu eppudu tirigi vccedvni adigenu. nenu it kalmani ceppinppudu raju nnu pputku cittmu glvadayenu. idiyu gak rajuto ne nitltini rajun knukulmete yudadesm-nu nenu ceruvrku nnu daticuntluga ndi yvtl nunn adhikarulku takidulnu, pttmprakar-munkunu, mdirmuto sbdhicin kotgumm-mulkunu, nenu prvesipbovu itikini, dul-mulu mranulu iccuntluga rajugari advulnu kayu asapunku ok takidunu iyyudni adig-itini; alagu naku toduga udi naku krp cupucunn na devuni krana hstmukoldi raju na mnvi alkicenu. truvat nenu ndi yvtl-nunn adhikarulyoddku vcci variki rajuyokk takidulnu appgiciti. raju natokud senad-hiptulnu gurrpurautilnu ppicenu. horoniyu-den snblltunu, ammoniyuden tobiya anu dasudunu israyeliyulku ksemmu klugje-yu okdu vccenni vini bhuga dukhpdiri. att nenu yerusalemunku vcci mudu dinmulu akkdne yudi ratriydu nenunu natokud nunn kodrunu lecitivi. yerusalemunugurci devudu na hrdaydu putticin alocnuneneveri-tonennu ceppledu. mriyu nenu ekkiiyunn psuvutpp mri ye psuvunu nayodd ud ledu. nenu ratrikalmdu loydvarmugud bhujg-pu baviyedutikini pet dvarmu dggrkunu poyi, pddroybdin yerusalemuyokk praka rmlnu cudga dani gummulu agnicet kalcbdi yu-denu. truvat nenu buggummunku vcci raju konetikini vellitini gani, nenu ekkiiyunn psuvu povutku edmu lekpozenu. nenu ratri ydu mdugu dggrndi poyi prakarmunu cucinmidt venukku mrlu loy gumm-mulo bdi tirigi vccitini. ayite nenu ecctiki vellindi yemi cesindi adhikarulku teliyedu. yudulke gani yajkulke gani yjmanulke gani adhikarulke gani pniceyu itmenvarike gani nenu a sgti ceppi yudledu. ayite varito nenitltinimnku kligin srm miku telisiyunn-di, yerulemu etlu padepozenu dani gumm-mulu agnicet etlu kalcbdeno miru cuciyun-naru, mnku ikmidt nid rakud yerusalemuyokk prakarmunu mrl ktudmu rdi. idiyugak naku shaymu ceyu devuni krunahstmmu gurciyu, raju naku selviccin matlnniyu nenu varito ceppitini. aduku varumnu ktut-utku punukodmu rdni ceppi yi mcikarymu ceyutke blmu tecucuniri. ayite horoniyu-den snblltunu, ammo niyuden dasudgu to-biya anuvadunu, arbiyu den gesemunu a mat vininppudu mmmunu heln cesi ma pni trnikricimiru ceyu pniyemiti? rajumid tirugubatu ceyadura ani ceppiri. aduku nen-uakasmdu nivasiyen devudu tane ma ytm-munu sphlmu ceyunu gnuk ayn dasulmen memu ktutku punukonucunnamu, yerule-mundu miku bhagmennu svtrmmennu jnapk

sucnyennu ledni prtyuttrmiccitini.

3

prdhanyajkuden elyasibunu atni shodruken
yajkulunu leci gorrl gummmunu ktti
prtisthici tlupulu nilipiri. hmmeya gop-
urmu vrkunu hn nyelu gopurmvrkunu
prakarmunuktti prtisthici. atni anukoni
yeriko pttnpuvaru ktiri; varini anukoni
imi kumaruden jkkuru ktenu; mtsypu
gummmunu hssenaya vssthlukktiri; mriyu
varu daniki dulmulnu etti tlupulu nilipi
talmulnu gdiylnu amrciri. varini anukoni
hkkojunku puttin uriya kumaruden mer-
emotunu, varini anukoni mesejbeyelunku
puttin berekya kumaruden mesullamunu,
varini anukoni bynakumaruden sadokunu,
varini anukoni tekoviylunu bagucesiri.
ayite jnul adhikarulu tm prbhuvu pnicey
noppukonk poyiri. pat gummmunu
bageceyuvuru evrnge paney kumaruden
yehoyadayunu besodya kumaruden mesulla
munu daniki dulmulnu etti tlupulu nilipi
talmulnu gdiylnu amrciri. varini anukoni
gibiyo niylunu mispavarunu gibiyoniyuden
melya yunu meronotiyuden yadonunu
eti yivtlnunn adhihari nyaypithmucbdu
sthlmuvrku bagu cesiri. varini anukoni
bgarpu pnivari sbdhiyen hrhya kumaru-
den ujjiyelu bageceyvade yudenu. atni
anukoni ausdhjnaniygu hnnya pni jrupu-
cudenu. yerusalemuyokk vedlpu godvrku
dani nudnicciri. varini anukoni yerusalemulo
sgmubhagmunku adhiptiyen huru kumaru-
den rephaya bagucesenu. varini anukoni
tn yitiki eduruga hrumpu kmaruden ye-
daya bagucesenu, atni anukoni hsbneya
kumaruden httusu pni jrupuvade yudenu.
redv bhagmunu agnigudmul gopurmunu
harimu kumaruden mlkiyayunu phtmoy-
abu kumaruden hssu bunu bagucesiri.
varini anukoni yerusalemulo sgmunku ad-
hiptiyen hllohesu kumaruden sltu muni
atni kumartelunu bagucesiri. loydvarmunu
hanununu janoh kapursthulun bagucesi kt-
intruvat daniki tlupulu talmulnu gdiylnu
amrciri. idiyugak petdvarmvrkudu god
veyyimurl dnuk varukktiri. bethkkeremu
prdesmunku adhiptiyen rekabu kumaruden
mlkiya petgumm muni bagu cesenu, atdu
dani ktin truvat daniki tlupulu nilipi
talmulnu gdiylnu amrcenu atu venuk mispa
prdesmunku adhiptiyen kolhoje kumaru den
slumu dharyokk gummmunu bagucesi ktin
truvat daniki tlupulu nilipi talmulnu gdiylnu
amrcenu. idiyugak davidu pttmunudi
kridku povu metlvru raju totyoddnunn
siloymu mduguyokk godnu atdu ktenu.
atni anukoni betsurulo sgmu bhagmunku
adhiptiyu ajbuku kumarudunen nehemya
bagecesenu. atdu davidu smadhulku
eduruganunn sthlmulvrkunu kttbdin kone-

tivrkuu prakrmsalul yidl sthlmuvrkunu
ktenu. atni anukoni leviyullo bani ku-
maruden rehumu bagucesenu; atni anukoni
tn bhagmulo keyilayokk sgmubhagmunku
adhiptiyen hsbya bageceyvadayenu. atni
anukoni vari shodruken henadadu kumaru-
den bvve bagucesenu. atdu keyilalo sgm-
ubhagmunku adhiptiga udenu. atni anukoni
mispaku adhi ptiyu yesuvku kumarudunen
ejeru ayudhmul kottu margmunku eduruga-
nunn god mlupu prkku mriyok bhagmunu
bagu cesenu. atni anukoni a god mlupunudi
prdhanyajkuden elyasibu itidvarmvruku
unn mriyok bhagmunu jbbiy kumaruden
baruku askito bagu cesenu. atni anukoni
elyasibu iti dvarmunudi a yiti konvrku
hkkojunku puttin uriya kumaruden mere-
motu bagucesenu. atnini anukoni yordanu
medanmul nivasulen yajkulu bagu ce-
yuvareri. varini anukoni tm yiti keduruga
benyaminu hssubu anu varu bagucesiri;
varini anukoni tn yitiyodd annyaku puttin
myseya kumaruden ajrya bagucesenu. atni
anukoni ajrya yillu modlukoni god mlupu
mulvrkunu henadadu kumaruden binnuyi
mriyok bhagmunu bagucesenu. atni anukoni
god mllin dikkun cersal dggr raju ngrulo
nilucu mhagopurmvrku uje kumaruden
palalu bagu ceyu vadayenu; atni anukoni
prosu kumaruden pedaya bagucesenu.
opelulonunn netiniyulu turpuvepu niti
gummmu prkku daniki sbdhiyin gopurmu
dggrnu bagucesiri. varini anukoni opelu
godvrku gopp gopurmunku eduruganunn
mriyok bhagmunu tekoviylulu bagucesiri.
gurpu gummmunku pega yajkuldru tm
yidl keduruga bagucesiri. varini anukoni
tn yitiki eduruga immeru kumaruden
sadoku bagucesenu; atni anu koni turpu
dvarmunu kayu seknya kumaruden semya
bagecesenu. atni anukoni selemya ku-
maruden hnnyayunu jalapu arv kumaruden
hanununu mriyok bhagmunu bageceyu
vareri; varini anukoni tn gdiki eduruga
berekya kumaruden mesullamu baguce-
senu. atni anukoni netiniyul sthlmunkunu
mipkadu dvarmunku eduruga nunn vrtkul
sthlmuoyokk mulvrkunu bgarpu pnivani
kumaruden mlkiya bagucesenu. mriyu
mulkun gorrl gummmunkunu mdhyunu
bgarpu pnivarunu vrtkulunu bagucesiri.

4

memu god ktucunn smacarmu vini snbltu
migul kopcigi raudrade yudulnu egal-
icesi somronu dduvari yedutnu tn snehi-
tul yedu tnu itlnenudurbululen yi yudulu
emi ceyu duru? tmtt tame yi pni
mugitura? blulu arpici blprcekodura?ok
dinmde mugitura?kalcbdin cettn kupplu-
gapdin rallnu mrl bl menviga ceyudura?
mriyu ammoniyuden tobiya atniyoddnu udi-

varu kttindanipeki ok nkk yegirinttyin vari ratigod pdipovunnenu. ma deva allicumu, memu tirkarmu nodin varmu; vari nid vari tllmidiki vccuntlucesi, varu cerpttbdinvare varu nivsicu desmullone varini dopunku appgicumu. varu kttuvarinibtti niku kopmu putticu yudiri gnuk vari dosmumu prihripkumu, niyedut vari papmumu tudici veykumu. ayinnu pni ceyutku jnuku mnssu kligiyudenu gnuk memu godnu kttucutimi, adi sgmu ettu kttbdi yudenu. snbltunu tobiyayunu arbiyulunu ammo niyulunu asdodiyulunu, yerusalemuyokk godlu kttbdenniyu, bitlhnnyu kppbdenniyu vinippudu migul koppdi yerusalemu midiki yuddhmunku vcci, pni atkprcvlenni vardru kttuktti mmmumu kltprcga, memu ma devuniki prarthncesi, vari bhy mucet ratribglu kavli yucitiviu. appudu yudavarubruvulu moyuvari blmu tggipoyenu, unn cett vistarmu, god kttlemni ceppga, ma virodhulanuvuru telisikonkudnu cudkudnu mnmu varimdhyku corbdi varini cpi pni atkprcudmniri. ma struvulyodd nivasuleyunn yudulu vccinlu dikkulnudi miru ma shaymunku ravlenni mati matiki mato ceppga adu nimittmu godvenuk nunn diguv sthlmullonu penunn sthlmullonu jnulnu vari vari kutubmul prkarmuga vari kttultonu vari yiteltonu vari vidltonu nilipitini. att nenu leci cuci prdhanultonu adhikarultonu jnul-tonuvariki miru bhydpkudi, mha ghnudunu bhykrudungu yehovanu jnapkmu cesikoni, mi shodrul pksmuganu mi kumarul pksmuganu mi kumartel pksmuganu mi bharyl pksmuganu mi nivasmu mikuduntlu yuddhmu ceyudi atini. vari yoen maku teliyb-denniyu, devudu danini vyrtthmu ceseniyu ma struvulu smacarmu vinga, malo prtivadunu tn pniki goddgggrku vccenu. ayite apptinudi na pni varilo sgmu mdi pniceyucu vcciri, sgmu mdi yitelunu blemulunu vidlunu kvemulunu dhricinvare vcciri; adhikarulu yudullo a ya yitvari venuk niliciri. god kttuvarunu bruvulu moyuvarunu bruvulu ettuvarunu, okkokkru ok cetito pnicesi ok cetito ayudhmu pttukoni yudiri. mriyu kttuvarilo okkokdu tn kttini ndumunku bigicukoni god kttucu vccenu, baka udavadu nayodd nilicenu. appudu nenu prdhanultonu adhikarultonu migilinvaritonu itltinipni mikkili goppdi, mnmu godmid okrokriki cal yedmgua unnamu gnuk e sthmlulo miku bakanadmu vinbduno akkdiki ma dggrku rdi, mn devudu mn pksmuga yuddhmuceyunu. a prkarmu memu pnnydu pryaspditiviu; sgmu mdi udyu modlukoni nkstrmulu agupduvrku itelu pttukoniri. mriyu a kalmdu nenu jnulto-rtivadunu tn pni vanitokud yerusalemulo bs ceyvlenu, appudu varu ratri maku kapuga nuduru, pglu pniceyudurni ceppitini. ilagun nenu gani na bdhuvulu gani na pnivaru gani

na vebdiyunn paravaru gani ududukonutku tpp mri denikini ma vstrmulnu tisiveyledu.

5

tm shodrulen yudul mid jnulunu vari bharylunu kthinmen phiryaducesiri. ednga kodru memunu ma kumarulunu ma kumartelunu aneku lmu. aducet memu tini brdukutku dhanymu miyodd tisi kodumniri. mrikodruksam munndun ma bhumulnu drakstotlunu mayidlunu kuduv pettitiviu gnuk miyodd dhanymu tisikodu mniri. mrikodrurajugariki pnnu cellicutke ma bhumulmidnu ma drakstotlmidnu memu appu cesitiviu. ma pranmu ma shodrul pranmuvtidi kada? ma pillu vari pillnu polin varu kara? ma kumarulnu ma kumartelnu dasu lgutke appgipvlsi vccenu; iptikini ma kumarte llo kodru dastvmulo nunnaru, ma bhumulunu ma drakstotlunu anyulvsmun nudga varini vidipicutku maku skti calkunndni ceppga vari phiryadunu i matlunu nenu vinippudu migul koppditini. att nalo nene yocncesi prdhanulnu adhikarulnu gddicimiri mi shodrulyodd vddi puccukonucunnarni ceppi varini atkprcutke mha smajmumu smkurci anyulku ammbdin ma shodrulen yudulnu ma sktikodi memu vidipicitiviu, miru mi shodrulnu ammdura? varu mnku ammbdvccuna? ani varito ceppga, varu emiyu cepplek urukudiri. mriyu nenumiru ceyundi mcidi kadu, mn struvulen anyul nidnubtti mn devuniki bhydpdi miru prvrtip kudda? nenunu na bdhuvulunu na dasulunukud alagunne variki sommunu dhanymunu appuga iccitiviu; a appu puccukonkudmu. i dinmulone variyodd miru aphricin bhumulnu drakstotlunu olivotlunu vari yidlunu variki appuga iccin sommulonu dhanymulonnu draksarsmulonu nunelonu nurvbhagmunu variki mrl appgicudni nenu mimmunu btimalucunnanu atini. aduku varunivu ceppinprkarme yivninyu iccivesi variyodd emiyu kormniri. att nenu yajkulnu pilici i vagdan prkarmu jrigicutku varicet prmanmu ceyicitini. mriyu nenu na odini dulipii prkarme devudu i vagdanmu nervercni prtivanini tn yitilo ud-kyu tn pni mugip kyu nuduntlu dulipiveyunu; ituvle vadu dulipi veybdi yemiyu lenivaduga ceybdunugakni ceppga, smajkul-dru alagu klunugak ani ceppi yehovanu stuticiri. jnuldrunu i mat coppunne jrigiciri. mriyu nenu yudadesmulo variki adhikariga nirnyipbdinkalnu modlukoni, anga arthsst rajulubdiydu iruvdiyv svtsrmu modlukoni muppdiredv svtsrmu vrku pdredu svtsrmulu adhikariki ravlsin sommunu nenu-gani na bdhuvulugani tisikonledu. ayite naku muduganudin adhikarulu jnulyodd nudi aharmunu draksarsmulonu nlvdi tulmul vedini tisikonucu vcciri; vari pnivaru sha jnul mid bharmu mopucu vcciri, ayite de-

vuni bhyu cet nenalagun ceyledu. idiyu-gak nenu i godpni ceyga na pnivarunu a pniceyucu vcciri. bhumu spaducukoninvarmu kamu; na bhojnpu blyodd ma cuttununn anyjnulonudi vccin varu gak yudulunu adhikarulu nut ebdimdi kurcuniyudiri. na nimittmu prtī dinmu ok yeddunu sresth-men aru gorrlunu siddhmu ceybdenu. iviyu-gak kollnu, pdirojulku okmaru nanavidhmen draksarsmulnu siddhmu cesitini. i prkar-muga cesinnu i jnūl dastvū bhū kthinmuga udindun adhikariki ravlsin sommunu nenu apeksipledu. na deva, i jnūlku nenu cesin sklmen upkarmulhubtti naku melu klugu ntluga nnu drsticumu.

6

nenu iknu gummulku tlpulu nilup-kmuduga danilo bitlulekud spurnmuga godnu ktti yudga, snblttunu tobiyayunu arbiyuden gesemunu ma struvullo migilin-varunu vini snblttunu gesemunu naku edo hani ceyutku alociono medianmdunn grammullo ok dani dggr mnmū kliskodmu rdni nayoddku vrtmanmu ppri. aduku nenunenu ceyupni goppdi, danividici miyo ddku vccutke nenu dani neduku apvlenu? nenu ralenni cepputku dutlū ppitini. varu alagun nalugu marulu nayoddku vrtmanmu ppga a prkarme nenu mrl prtyu ttrmic-citini. att ayidvmaru snblttu tn pnivani dvāra vippiyunn yok ptriku nayoddku ppenu. adulo varipen rajuga udlvlnni nivu prakarmunu ktucunnavniyu, i hetuvu cetne nivunu yudulunu rajumid tirugu-batu ceyuntluga nivu aloccicunnavniyu, yudu lku rajuga unnadni ninnugurci prktnceyutku yerusalemulo prvktlū nivu niymici tivniyu modlgu matlunurajunku i sgtulu teliyngunniyu modlgu matlunu, adunimittmu ippudu mnmū yocn cesedmu rdniyu, i sgti anyjnul vdtiyni, danini gesemu ceppucunna dnyi vraybdenu. i pni ceylekud me msktulgudummkoni vardru mmmū bedrip juciri gani ne-nuitvtti karymulnu memet matrmūnu ceyvurmukamu, vitini ni mnsulonudi nivu klpicukotivni atniyoddku nenu vrt manmu ppitini. deva, ippudu na cetulnu blprcūmu. aturuvāt mehetbelunku puttīn delayya kumaruden semyayokk yitiki vccitini. atdu byitiki rakud nirbhdipbdenu. atduratri kalmdū ninnu cputku varu vccedru gnuk, devuni mdir grbhālymulopliki mnmū poyi tlpulu vesikonedmu rdni ceppga nenunavti vadu paripovcuna? itvadnen nenu na pranmunu rksicukonutkennu grbhālymun prvesip vccuna? nenu adulo prvesiptini. appudu devudu atni ppledniyu, tobiyayunu snblttunu atniki lmiccīndun na visyme yi prktn cesenniyu tetg knugotini iduvln naku bhyu puttga, nenu atdu ceppintlu

cesi papmulo pdudunni anukoni, namid nid mōpu ntluga mnnugurci ceduvart put-ticutku vartniki lmicci yudiri. na deva, vari kriylnubtti tobiyanu snblttunu nnu bhypettvlnni knipetti yunn prvktlū, novdya anu prvkttrini jnapkmu cesikonumu. i prkarmuga elulu masmu iruvdi yyidv din-mdu, anga ebdiredū dinmulku prakar mūnu kttut smaptmayenu. ayite ma struvulu i sgti vininppudunu, ma cuttunudu anyjnu ldru jrigīpnī cucinppudunu, varu bhuga adhery pdiri; elynga i pni ma devunivln jrigīndni varu telisikoniri. a dinmullo yudul prdhanulu tobiya yoddka mati matiki ptriklu ppucu vcciri; atdunu variki ptriklu ppucudenu. atdu arhu kumaruden seknyaku alludu. idiyu gak yohanānu anu tn kumarudu berekya kumarū den mesullamu kumartenu vivahmu cesikoniyu-denu gnuk yudullo anakulu atni pksmūn nudedmni prmanmū cesiri. varu na yedut atni gunatisymulnugurci matladucuvcciri, nenu ceppin matlu atniki teliyjesiri. nnu bhypettutke tobiya ptriklu ppenu.

7

nenu prakarmunu ktti tlpulu nilipi, dvār palkulnu gaykulnu leviylūni niymicin pimmt na shodruden hnanikini, kotku adhiptiyen hnnyakunu yerusalemūen adhi karmu iccitini. hnnyā nmmkmen mnsuyudu, adrikte ekkuvga devuniyedut bhbyhktulu glvadū. appudu nenubaguga proddekku vrku yerusalemuyokk gummul tlpulu tiyykuddu; mriyu jnulu dggr niluvbdyudga tlpulu vesi addgdylū vatiki veyvlenniyū, idiyugak yerusalemū kapursthu ldru tm tm kavli vtlnubtti tm yidlkū eduruga kacukonutku kavli niymipvlenniyū ceppi-tini. appitlo a pttnmū migul visalmuganu pedddiganu udenugani danilo jnulu koddiga udiri, yidlu ik kttbdledū. jnskhyceyuntlu na devudu na hrdymulo tlpū puttippa, prdhan-ulu adhikarulu jnulu nenu smkrcitini. atlo mudu vccinvarinigurcin vsavli grthmu naku knbdenu, adulo vraybdin vsavulu ivi. jerubbabelu yesuv nehemya ajrya rymya nhmani mordeke bilsanu misperetu bigvyi nehumu byna anuvaritokud babelu rajen nebukdnejrucet cerloniki konipobdi tirigi yerusalemunkunu yudadesmunkunu tm tm pttnmulku vccinvaru vire. israyeliyulyokk jnskhy yide. adi elangga prosuvsssthulu reduvel nut debbdyiddrunu sephty vssthulu muduvdl debbdi yiddrunu arhu vssthulu aruvdl ebdī yiddrunu yesuv yovabu sbdhu len phtmoyabu vssthulu reduvel enimidivdl pdunenimidimdiyu elamu vssthulu veyyini reduvdl ebdī nluguru. jttvsssthulu enimidī vdl nluvdi yyiduguruu jkkyi vssthulu eduvdl aruvdi mdiyu binnuyi vssthularuvdl nluvdi yenmduguruu bebe

vssthulu aruvdl iruvdi yenmdugurunu
 ajgadu vssthulu reduvel muduvdl iruvdi
 yidddrunu adonikamu vssthulu aruvdl aruvdi
 yedugurunu bigvyi vssthulu redu vel aruvdi
 yedugurunu adinu vssthulu aruvdl ebd
 yyidugurunu hijkiya bdhuvuden ateru
 vssthulu tobd
 yenmdu gurunu hasumu
 vssthulu muduvdl iruvdi yenmdugurunu
 jejyi vssthulu muduvdl iruvdinlugurunu
 haripu vssthulu nutpdredugurunu gibiyonu
 vssthulu tobd
 yyidu gurunu betlehemu
 netopavaru nut enubdi yenmdu gurunu
 anatotuvaru nut iruvdi yenmdu guru
 betjmavetuvavu nluvdi yidddrunu kiryt-
 yarimu kephira beyerotulvaru eduvdl nluvdi
 muggurunu rama gebulvaru aruvdl iruvdi
 yokrunu mikmsuvaru nut iruvdi yidddrunu
 betelu hayilvaru nut iruvdi muggurunu redv
 nebovaru ebd
 yidddrunu redv elamu varu
 veyyinni reduvdl ebd
 nlugurunu harimu
 vssthulu muduvdl iruvdi mdiyu yeriko
 vssthulu muduvdl nluvdi yyidugurunu lodu
 hdidu ono anuvari vssthulu eduvdl iruvdi
 yokrunu senaya vssthulu muduvel tomimdi
 vdl muppd
 mdiyu yajkullo yesuv yiti-
 varen yedaya vssthulu tomimdivdl debbd
 muggurunu immeru vssthulu veyyinni
 ebd
 yidddrunu psuru vssthulu veyyinni
 reduvdl nluvdi yedugurunu harimu vssthulu
 veyyinni pdu nedugurunu leviyulen yesuv
 hodvya kdmiyelu anuvari vssthulu debbd
 nlugurunu gayku len asapu vssthulu nut
 nluvdi yenmdugurunu dvarpalkulen sllumu
 vssthulu ateru vssthulu tlmonu vs sthulu
 akkubu vssthulu htita vssthulu sobyi
 vssthulu nut muppd
 yenmdu gurunu
 netiniyulen jiha vssthulu hsupa vssthulu
 tbbayotu vssthulu kerosu vssthulu siyha
 vssthulu padonu vssthulu lebana vssthulu
 hgaba vssthulu slmyi vssthulu hananu
 vssthulu giddelu vssthulu ghru vssthulu
 revay vssthulu rejinu vssthulu nekoda
 vssthulu gjjamu vssthulu ujja vssthulu
 pasey vssthulu besayi vssthulu mehunimu
 vssthulu nepusesimu vssthulu. bkbuku
 vssthulu hkupa vssthulu hrhuru vssthulu
 bjlitu vssthulu mehida vssthulu hrsa
 vssthulu brkosu vssthulu sisera vssthulu
 temhu vssthulunejiyhu vssthulu htipa
 vssthulu solomaeenu dasul vssthulu sotyi
 vssthulu soperetu vssthulu peruda vssthulu
 yha vssthulu drkonu vssthulu giddelu
 vssthulu sephy vssthulu htitu vssthulu
 jebayiyul sbdhmen pokeretu vssthulu
 amonu vssthulu. i netiniyuldrunu solomonu
 dasul vssthulunu muduvdl tobd
 yidddrunu
 telmelhu telhrsaru kerubu adonu immeru mod
 len sthlmulnudi vccinvaru tamu israyeliyul
 sbdhulo karo teluputku tm yiti perulennu
 tm vsavli ptrikyennu knuprclekpyiri.
 varevrnga delayya vssthulu tobiya vssthulu
 neroda vssthulu viru aruvdl nluvdi yidddrunu
 hbayya vssthulu hkkoju vssthulu brjilji

vssthulu, anga giladiyulen brjilji ku-
 martello oktenu pedli cesikoni vari perucet
 piluvbdin brjilji vssthulununu yajk stanulu.
 viri vsa vlulnubtti yecbdinvarilo vari pddu
 pustkmunu vedkga adi knbdkpoyenu;
 kaga varu apvitru luga ecbd yajkullo
 udkud veruprcbdiri. kaga adhikariirumu
 tumimmu anuvatini dhricu koni ok yajkudu
 erpduvrku ati prisuddhvstuvulun miru
 tinkuddni varito ceppenu. smajkuldrunu
 nluvdi reduvel muduvdl aruvdimdi. viru
 gak viri pni varunu pniktteulun edu vel
 mudu vdl muppd
 yedugurunu, gaykullo
 stri puru sulu reduvdl nluvdi yyidugurune
 udiri. vari gurmulu eduvdl muppd
 arunu, vari kcr gadidlu reduvdl nluvdi yyidunu
 vari otelu naluguvdl muppd
 yyidunu vari
 gadidlu aru vel eduvdl iruvdiyune yudenu.
 peddllo prdhanulen kodru pniki kot sha ymu
 cesiri. adhikari khjanalo nut iruvdi tulmul
 bgarmunu ebd
 pllemulnu eduvdl muppd
 yajk vstrmulnu vesi yiccenu. mriyu peddllo
 prdhanulenvaru kodru khjanalo nut nluvdi
 tulmul bgarmunu pdunalugu lksl tul mul
 vedini vesiri. migilinvvarunu reduvdl nluvdi
 tulmul bgarmunu reduvdl nluvdi lksl tul
 mul vedini aruvdiyedu yajk vstrmulnu icciri.
 appudu yajkulu leviyulu dvarpalkulu gay
 kulu jnullo kodrunu, netiniyulu israyeliyu
 ldrunu, tm pttnmulydu nivasmu cesiri.

8

edv nel raga israyeliyulu tm pttnmullo niva-
 sule yudiri. appudu jnuldrunu ek mn skule,
 niti gummu edutnunn medanmunku vc-
 ciyehova israyeliyulku ajnapicin mose dhrm-
 sastrgrthmunu temmni ejra anu sastrito
 ceppga yajkuden ejra yedv masmu modti
 dinmun eduvbdudani grhip skitgl stri pu-
 rusulu klisin smajmtti yedu tnu a dhrm-
 sastrgrthmu tisikonivcci niti gummu edut-
 nunn medanmulo udymu modlukoni md-
 hyahnmuvrku nilucunn a stri purusulkunu,
 telivito vinglvarikdrini cdvi vinipicucu vc-
 cenu, a jnuldrunu dhmsastr grthmunu srd-
 dhtu viniri att sastriygu ejra a pnikorku
 krto ceybdin yok pithumid niluvbdenu;
 mriyu atni dggr kudiparsv mdu mttitya sem
 anaya uriya hilkiya myseya anuvarunu, atni
 yedm parsvmdu pedaya misayelu mlkiya
 hasumu hsbddana jekrya mesellamu anu-
 varunu niliciyudiri. appudu ejra adrikte et-
 tuga niluvbdi jnu ldrunu cucucudga grth-
 munu vippenu, vippagne jnuldru niluvbdiri.
 ejra mha devuden yehovanu stutipga jnuldru
 tm cetuletiamen amen ani plukucu, nelku
 mukhmulu pcukoni yehovaku nmskriciri.
 jnulu ilagu niluvbduduga yesuv bani sere-
 bya yaminu akkubu sbbete hodiya myseya
 kelita ajrya yojabadu hananu pelayalunu
 leviyulununu dhmsastrmuyokk tatprymunu
 teliy jeppiri. ituvlene varu devuni grth-

munu spstmuga cdivi vinipici jnulu baguga
 grhicuntlu daniki arthmu ceppiri. jnuldru
 dhmsastrgrthpu matlu vini yedv modlu-
 pettga, adhikariyen nehemyayu yajkudunu
 sastriyungu egrayunu jnulk boddicu leviyu-
 lunumiru dukhpdvddu, edvddu, i dinmu mi
 devuden yehovaku pristhit dinmni jnulto
 ceppiri. mriyu atdu varito nitnenupddi,
 krovvin masmu bhksicudi, mdhurmendani
 panmu ceyudi, idivrku tmkorku emiyu
 siddhmu cesikonni variki vtulu ppicudi.
 elynga i dinmu mn prbhuvunku prtisthit-
 mayenu, miru dukh pdkudi,yehovaydu andi-
 cutvln miru bl moduduru. alagun leviyulu
 jnuldriin odarci miru dukhmu manudi,idi
 prisuddhdinmu,miru dukh pdkuddni varito
 aniri. a truvat jnulu tmku teliyeyb-
 din matlnitini grhici, tinutkunu tragutkunu
 lenivariki phlaharmulu ppicutkunu sbhrm-
 muga udutkunu evri yidiku varu velliri.
 redv dinmdu jnuldri peddllu prdhanulen
 varunu yajkulunu leviyulun dhmsastr-
 grthpumatl vinvlenni sastriyen ejra yoddku
 kudi vcciri. yehova moseku dycesin grth-
 mulu cudga, edv maspu utsvkalmdu israyeli
 yulu prnsallo nivasmu ceyvlenni vraybdi
 yudutknu gonenu mriyu varu tm pttamu
 lnitilonu yerusalemulon prktncesi teliy-
 jeyvlsindemngamiru prvtmunku poyi oliv
 cetl kommlnu advi olivcetl kommlnu gojicetl
 kommlnu itcetl kommlnu guburugl veruveru
 cetl kommlnu tecci, vraybdintluga prnsallu
 kttvleni. a prkarme jnulupoyi kommlnu
 tecci jnuldru tm tm yidl midnu tm logillonu
 devmdirpu avrmulon niti gumpu vid-
 hilonu ephrayimu gumpu vidhilonu prn-
 sallu kttukoniri. mriyu cerlonudi tirigi vc-
 cinvari smuhmunu prnsallu kttukoni vatilo
 kurcudiri. nunu kumaruden yehosuv din-
 mulu modlukoni adi vrku israyeliyulu ala-
 gun cesiyudledu; appudu variki bhu stosmu
 puttenu. idiyugak modti dinmu modlukoni
 kddinmuvrku anu dinmu ejra devuni dhmr-
 sastr grthmunu cdivi vini picucu vccenu.
 varu i utsvmunu edu din mulvrku acricin
 truvat vidhicoppun enimidv dinmun varu
 prisuddh sghmuga kudukoniri.

9

i nel yiruvdi nalugy dinmdu israyeli yulu
 upvasmudi gonepttlu kttukoni tlmidi dhuli
 posikoni kudi vcciri. israyeliyulu any
 jnuldriilonudi prtyekipbdin vare niluvbdi,tm
 papmulnu tm pitrlu papmulnu oppukoniri.
 mriyu varu ok jamusepu tamunn cotne niluv
 bdi, tm devuden yehova dhmsastrgrthmunu
 cdvuvu vcciri,ok jamusepu tm papmulnu
 oppu konucu devuden yehovaku nmskarmu
 ceyucu vcciri. leviyullo yesuv bani kd-
 miyelu sebnya bunni serebya bani kenani
 anuvaru metlmidi niluvbdi, yelugetti, tm
 devuden yehovaku morr pettiri. appudu

leviyulen yesuv kdmiyelu bani hsbneya sere-
 bya hodiya sebnya pethya anuvaruniluvbdi,
 nirtmu miku devudeyunn yehovanu stu-
 ticudni ceppi ilagu stotrmu cesirisklasirvcn
 stotrmulku micin ni ghnmen nammu stu-
 tipdbdunugak. nive, advitiyudven yehova,
 nive akasmunu mhakasmulnu vati seny-
 munu, bhumini danilo udundi attini, smu-
 drmulnu vatilo udundi attini srjici vatinnni-
 tini kapaduvadvu. akas senymtyu nika nms-
 karmu ceyucunndi. deva yehova, abra-
 munu erprucukoni, kldiyul uru anu sthlmu
 nudi ivtlku atni rppici atniki abrahamnu
 peru pettinadvu nive. atdu nmmk-
 men mnsugl vadni yerigi, knaniyulu hit-
 tiyulu amoriyulu perijji yulu yebusiylulu
 girgasiyulu anuvari desmunu atni sttivar-
 kiccuntlu atnito nibdhn cesinadvu nive.
 nivu nitimudve yudi ni matcoppun jrigic-
 itivi. aiguptulo ma pitrulu podin srnmnu
 nivu cucitivi, errsmudrmunodd vari mor-
 rnu nivu vitivi. phroyu atni dasul-
 drunu atni despu jnuldruinu variyedl bhu
 grv muga prvticirni niku teliyga nivu
 variyedut suckkriylnu mhtkarymulnu cupic-
 itivi. alagun ceyutvln nivu i dinmdun-
 ntuga prisiddhinoditivi. mriyu ni jnulye-
 dut nivu smudrmunu vibhagicindun varu
 smudrmumdhya podinelnu ndiciri, okdu lotu-
 nit rayi vesintlu varini triminvarini agadhj-
 mullo nivu pdvesitivi. idiyugak pgtikalmdu
 meghstbhmulo udin vadvunu ratrikalmdu
 varu vellvlsin margmun velugiccutte ag-
 nistbhmulo udinadvunu ayi yudi varini to-
 dukonipotivi. sinayi prvtmu midiki digi
 vcci akasmunudi varito matladi, variki ni-
 tiyuktmen vidhulnu styemen ajnlmu melu
 krmulen kttldnu dhrrmulnu nivu dycesit-
 ivi. variki ni prisuddhmen visrati dinmunu
 acrip najn icci ni dasuden mosedvara ajnlmu
 kttldnu dhmsastrmunu variki niymicitivi.
 vari akri tircutku akasmunudi aharmini vari
 dahmu tircutku bdlonudi udkmunu teppic-
 itivi. variki prmanmucenin desmunu svad-
 hinprucukonvlenni vari kajnapicitivi. ayite
 varunu ma pitrlunu grvici, lobdnollk ni ajn-
 lku cevuyoggk poyiri. varu vidheyulgutku
 mnsu lenivare tm mdhy nivu cesin adbhut-
 mulnu jnapkmu cesikonk tm mnsunu kthin-
 prcu koni, tamudi vccin dasypudesmunku ti-
 rigi vellutku ok adhikarini korukoni ni mid
 tirugu batu cesiri. ayite nivu ksmicutku sid-
 dhmen devudvunu, dyavatsytlu glvadvunu,
 dirghsat munu bhu krpyu glvadvune yudi
 varini visrjipledu. varu ok potdudnu cesiko-
 niaiguptulonudi mmmunu rppicin devudu
 ide ani ceppi, niku bhu visuku puttucinnu
 varu edarilo udga nivu bhu vistarmen krp
 kliginvadve varini visrjipledu; margmugud
 varini todukoni povutku pglu meghstbh-
 munu, darilo variki velu giccutku ratri ag-
 nistbhmunu varipenudi vellipok nilicenu.
 variki bhodhicutku ni yupkaratmn dy ce-

sitivi, ni viccin mnanu iyyk manledu; vari dahmunku udkmiccitivi. nijmuga arnymulo emiyu tkkvu kakud nluvdi svtsrmulu varini posicitivu. vari vstrmulu patgilipoledu, vari kallkuvapu raledu. idiyugak rajymulnu jn mulnu varikppgici, variki srihddulu erprecitivu gnuak, varu sionu anu hesbonu rajuyokk desmunu basanunku rajen oguyokk desmunu svtrricukoniri. vari sttini akaspu nkstrmult vistarmuga cesi, prvesici svtrricu konuntu vari pitrulku nivu vagdanmucetin desmuloniki varini rppipga a sttivaru prvesici a desmunu svtrricukoniri. nivu knaniyulnu a desvasulnu jyici, tmku mnssuvccintlu ceyutku vari rajulnu a desjnulnu vari cetiki appgicitivu. appudu vari prakarmulugl pttm mulnu phlvtnen bhumini svadhinprcukoni, sklmen pdarthmulto nidiyunn yidlnu trvtn bavulnu drakstotlnu oliv totlnu bhu vistarmuga phlicu cetlnu vsprcukoniri. alagun varu tini trtpipodi mdici ni mhopkar munubtti bhuga stociciri. ayinnu varu avidheyule ni mid tirugubatucesi, ni dhrmsastrmunu lkxy pettk trosivesi, nittu tirugvlenni tmku prktn cesin ni prvktlnu epi niku bhuga visuku putticiri. aducet nivu varini vari struvulcetiki appgicitivu. a struvulu varini badhipga srnkalmdu vari niku morrpettinppudu akasmdudu nivu alkici, vari struvul cetilonudi varini tppicutke ni kraspttini btti variki rkskulnu dycesitivu. vari nemmdipodin truvat ni yedut mrl drohulukaga nivu varini vari struvulcetiki appgicitivu; viru varimid adhikarmu cesiri. vari tirigivi vcci niku morrpettinppudu akasmdudu nivu alkici ni krpoppun anekmarulu varini vidipicitivu. ni ajnlnu vidhulnu okdu acricin yedl vativiln vadu brdukunugda. vari mrl ni dhrmsastrmu nnusrici nducuntlu nivu varimid saksymu plikinnu, vari grvici ni ajnlku lobdk ni vidhul visymulo papule nennu tirsikruti tm mnssunu kthinprcukoni ni mat vinkpoyiri. nivu anek svtsrmulu varini orci, ni prvktldvara ni atmcet varimid saksymu plikitivi gani varu vink poyiri; kaga nivu aya desmullonunn jnul cetiki varini appgicitivu. ayite nivu mhop karive yudi, varini bottiga nasnmuceykyu vidicippettkyutu. nijmuga nivu krpaknikr mulugl devudve yunnavu. cesin nibdhnnu nilu pucu krp cupuntti mha prakrmsaliviyu bhy krudvungu ma deva, assuru rajul dinmulu modlukoni yi dinmulvrku ma midikini ma rajul midikini prdhanulmidikini ma pitrulmidikini ni jnu ldrimidikini vccin srmytyu ni drstiki alp muga udkudunu gak. ma midiki vccin srm lnnitini cudga nivu nyaysthudve; nivu stymu gane prvticitivu kani memu durmargulmetiviu. ma rajulu gani ma prdhanulu gani ma yajkulu gani ma pitrulu gani ni dhrmsastrmu nnusrici nduvledu. nivu varimid plikin saksymulnennu ni ajnlennu vari vinkpoyiri. vari

tm rajy pripalnkalmdu nivu tm yedl cupicin gopp upkarmulnu tlick, nivu varikiccin vistarmgu phlvtnen bhumini anubhvi-
ciyudiyu ninnu sevipkpoyiri, tm cedu ndtlu-
vidici marumnsu podreri. cittgicumu, nedu
memu dasymulo unnamu, dani phlmunu
dani smrdhdhni anubhvicuntlu nivu ma
pitrulku dycesin bhumiydu memu dasulme
yunnamu. ma papmulnubtti nivu mamid
niymicin rajulku adi ativistarmuga phl
micucunnudi. vari tmkistmu vccintlu ma srir
mulmidnu ma psuvulmidnu adhikarmu cupu
cunnaru gnuak maku cal srmlu klugucunnvi.

10

memu oppukoni ceppindaninibtti ok sthir-
men nibdhn cesikoni vrayicukonga, ma prd-
hanulunu leviyulunu yajkulunu daniki mu-
drulu vesiri. daniki mudrulu vesinavrevrnga,
adhikariygu hkiya kumaruden nehemya sid-
kiya seraya ajrya yirmiya psuru amrya
mlkiya htusu sebnya mlluku. harimu mer-
emotu obdya daniyelu ginnetonu baruku
mesullamu abiya miyaminu myiya bilgyi se-
mya virdrunu yajkuluga uduvaru leviyulu
evrnga, ajnya kumaruden yesuv hena dadu
kumarulen binnuyi kdmiyelu vari shodru-
len sebnya hodiya kelita pelaya hananu mika
rehobu hsbya jkkuru serebya sebnya hodiya
bani beninu anuvaru. jnullo prdhanu lev-
rnga prosu phtmoyabu elamu jtutu bani
bunni ajgadud bebe adoniya bigvyi adinu
ateru hijkiya ajnuru hodiya hasumu be-
jyi haripu anatotu nebemgpi yasu mesul-
lamu hejiru mesej beyelu sadoku ydduv
pelya hananu anaya hosey hnnyahssubu
hllohesu pilha sobeku rehumu hsbna my-
seya ahiya hananu ananu mlluku harimu
byna anuvaru. ayite jnullo migilin-
varu, anga devuni dhrmsastrmunku vidheyu
lguntlu despu jnullo udkud tmmunu tamu
veruprcukonin yajkulu leviyulu dvarpalkulu
gaykulu netiniyulu adrunu, devuni dasu-
den mosedvara niymicbdin devuni dhmr-
sastrmu nnusrici nducukonucu, mn prb-
huven yehova nibdhnlunu kttdlnu acricud-
umni spthmu puni prmanmu ceyutku
kudiri. vari bharylu vari kumarulu
vari kumartelu televiyu buddhiyuglva revro
varunu i visymulo prdhanulen tm bdhu-
vulto klisiri. mriyumemu despu jnuku
ma kumartelnu iyykyuvari kumartelnu ma
kuma ruklu puccukonkyu nudumnyu de-
spu jnulu visratidinmdu ammkpu vstuvulne
gani bhojn pdarthmulnegani ammutku tec-
cinyedl visrati dinnungani prisuddh dinmul-
logani vatini konkudu mniyu, edv svtsr-
mun vidicipetti a svtsr mulo bakidarul bak-
ilu vdliveyudumnyu nirnyicukotimi. mriyu
mn devuni mdirpu sevnimittu mn prt i svtsr-
mulu vedilo mudv vtutu iccedmni nibdhn ce-
sikotimi. svripbdin rottevisymulonun, nity

nevedymu visymulonou, nitymu arpiku dhn bli visymulonou, visrati dinmul visymulonou, amavasy! visymulonou, nirnyipbdin pdugl visymulonou, prtisthitmu len vstuvul visymulonou, israyeliyulku pray scittmu klugutken papprihararthblul visymulonou, mn devuni mdirpu pnyitti visymulonou, alagunne nirnyicukotimi. mriyu ma pitrul yiti mryad-prkarmu prti svtsrmmu nirn yicukonin kalmullo dhmsastr grthmdu vrasiyunnthu ma devuden yehova blipithumid dhip jeyutku yajkullonu leviyullonu jnul lonu ktel arpnmmu ma devuni mdirmuloniki evru tevelno varunu citlusevikoni nirnyicukotimi. mriyu ma bhumiyokk prthm phlmulu skl vrksmul prthm phlmulu lnu, prti svtsrmmu prbhuvu mdirmunku memu tisikoni vccuntluga nirnyicukotimi ma kumarullo jyesthputrulu, ma psuvullo tolicululnu, dhmsastrgrthmdu vraybdinttu ma mdllo tolicululnu, mn devuni mdirmulo sevceyu yajkulyoddku memu tisikoni vccuntluga nirnyicukotimi. idiyu gak ma pidilo prthm phlmulu prtistharpnlu sklvidhmenvrksmul phlmulu draksarsmu nune mod len vatini ma devuni mdirpu gdul loniki yajkul yoddku teccuntluganu, ma bhumu ptlo pdiyy vtunu leviyulyo ddku tisikoni vccuntluga prti pttmulonunn ma ptlo pdiyy vtunu a leviyul kiccuntluganu nirnyicukotimi. leviyulu a pdiyy vtunu tisikoniraga ahronu sttivaden yajkudu okdunu varitokud udlenniyu, pdiyy vtullo okvtu leviyulu ma devuni mdirmulo unn khjana gdulloniki tisikoni ravlenniyu nirnyicukotimi, isra yeliyulunu leviyulunu dhany-munu krott draksa rsmunu nunenu tega, sevceyu yajkulunu dvar palkulunu gaykulunu vatini tisi koni prtisthitmulgu upkrmuludu mdirpu gdullo ucvlenu. ma devuni mdirmunu memu vidicipettmu.

11

jnul adhikarulu yerusalemulo nivasmu cesiri. migilin jnulu prisuddhpttnmguru yerusalemundu pdimdilo okdu nivsicuntlunu, migilin tommuguru veru pttmmullo nivsicuntlunu citlu vesiri. yerusalemulo nivsicutku stosmuga oppu koninvarini jnulu diviciri. yerusalemulo nivasmu cesin rajyupr dhanulu vire, yudapttmmullo evri svasthy-mulu varu niv sicucudiri. varevrnga israyeliyulunu yaj kulunu leviyulunu netiniyulunu solomonuyokk dasul vssthulunu nivasmu cesiri. mriyu yerusalemulo yudullo kodrunu benyaminiyullo kodrunu nivsiciri. yudullo evrnga, jekryaku puttin ujjiya kumaruden ataya, yitdu sephtyku puttin amrya kumarudu, vidu sephtyku puttin peresu vssthudgu mhillelu kumarudu. mriyu siloniki puttin jekrya kumaruniki putruden yoyaribu knin adaya kumaruden hjayaku kligin kolhojeku puttin baruku kumaruden

myseya nivsicenu. yerusalemulo nivasmu cesin peresu vssthuldrunu blvtulen naluguvdl aruvdi enmduguru. benyaminiyullo evrnga yovedu pedaya kolaya myseya itiyelu yesya anu pitrul vruslo mesullamu kumaruden sllu. atni trovat gbbyi slyi; virdrunu tomimdivdl iruvdi yenmduguru; jikhri kumaruden yovelu variki peddga udeni. senaya kumaruden yuda pttmmumid redv adhikariye yudenu. yajkullo evrnga yoyaribu kumaruden yeda yayu yakinunu seraya devuni mdirmunku adhiptiye yudenu. itdu msullamu sadoku merayotu ahitubulnu pitrul vruslo hilki yaku puttenu. itipni cesinvari shodrulu enimidivdl iruvdi yidru. mriyu pitruleni mlkiya psuru jekrya aviju pellyal vruslo yerohamunku puttin adaya. peddlo prdhanulen a adaya bdhuvulu reduvdl nluvdi yidru. mriyu immeru mesillemote ahjeynu pitrul vruslo ajrelunku puttin amssyi. bl vtulenvari bdhuvulu nut iruvdi yenmduguru. variki jbdiyelu peddga udeni; itdu ghnulen varilo okni kumarudu. leviyullo evrnga, semya. itdu bunniki puttin hsbyaknin ajrikamu kumaruden hssubunku puttinvadu. leviyullo prdhanulen varilo sbbeteyunu yoja badunu devuni mdir bahy visymulo pe vicarneyu adhikarmu podiri. asapu kumaruden jbdiki puttin mika kumaruden mttnya prarthn stotrmul visymulo prdhanudu; tn shodruullo bkbukyayunu yedutunu kumaruden galalunku puttin smmyu kumaruden abdayunu i visymulo atni cetikridi varu prisuddh pttmmullo unn leviyuldru reduvdl enubdi nluguru. dvarpalkulen akkubu tlmonu gummmlu kayavurunu nut debbdi yidru. isra yeliyullo sesicin yajkulu leviyulu modlen varu yuda pttmmulnnitilo evri svasthy-mulu varu udiri. netiniyulu opelulo nivsiciri. jihayu gispayunu netiniyulku prdhanulu. yerusalemulo unn leviyulku mikaku puttin mttnya kumaruden hsbya knin bani kumaruden ujji prdhanudu; asapu kumarullo gaykulu devuni mdirmuyokk pnimid adhikarulu varini gurgin vidhi yednga, gaykulu vtulprkarmu oppdmumid tm pniceyvlenu, leviyulu raju yokk ajnnubtti dinkrmen jrugu pnulu cudvlenu. mriyu yudadessthudgu jerhu vssthuden mesej beyelu kumarudgu pethya jnulnu gurgin sgtulnu vicaricutku rajunodd udeni. vati polymullonunn pllelu cudga yuda vssthullo kodru kirytrbalonu daniki sbdhicin pllellonu dibonulunu daniki sbdhicin pllellonu yekbseyelulunu daniki sbdhicin pllellonu yesuvlonu meladalonu betpeletulunu. hjrsuvlulonu beyersebalonu daniki sbdhicin pllellonu siklgulonunu mekonalonu daniki sbdhicin pllellonu enrimmonulonunjoyralonu yrmutulonu janohlonu adu llamulonunu vatiki sbdhicin pllellonu lakisulonunu daniki sbdhicin polymullonu ajekalonu daniki sbdhicin

pllellonu niv sicinvaru. mriyu beyerseba modlukoni hinnomu loyvrku varu nivsiciri. geb nivasulgu benyaminiyulu mikmsulonon hayilonu betelulonon vatiki sbdhicin pllellonon anatotonon nobulonon anyalonon hasorulonon ramalonon gittyimulonon hadidulonon jeboyimulonon neblatlulonon lodulonon pnivari loy anu onolonon nivsiciri. mriyu leviyul sbdh menvarilo yuda vssthullonivaru benyamini yulmdhy bhagmulu podiri.

12

sytiyelu kumaruden jerubbabeluto kud vc-cin yajkulunu leviyulun vire. yesuv seraya yirmiya ejra amrya mlluku httsu seknya rehumu meremotu iddo ginnetonu abiya. miyaminu mydya bilga semya yoyaribu yedaya sllu amoku hikiya yedaya anu-varu.vardrunu yesuv dinmullo yajkullonon vari bdhuvullonon prdhanuluga udiri. mriyu leviyullo yesuv binnuyi kdmiyelu serebya yuda stotradi sevvismulo prdhanien mt-nyayu atni bdhuvulun. mriyu bkbukyayu unniyunu vari bdhuvulunon variki eduru vruslonudi paduvaru. yesuv yoyakimunu knenu, yoyakimu elyasibunu knenu, elyasibu yoya danu knenu. yoyada yonatanunu knenu. yonatanu ydduvnu knenu. yoyakimu din mullo pitrullo prdhanulenvaru yajkule yudiri. varevrnga, seraya yitivariki meraya, yirmiya yitivariki hnnya ejra yitivariki mesullamu, amrya yitivariki yeho hananu meliku yitivariki yonatanu, sebnya yitivariki yosepu harimu itivariki adna, merayotu itivariki helkyi iddo yitivariki jekrya, ginnetonu itivariki mesullamu abiya yitivariki jikhri, minyaminu itivariki movdya yitivariki piltyi. bilga yitivariki smmuy, semya yitivariki yeho natanu yoyaribu itivariki mt-tene yedaya yitivariki ujji sllyi yitivariki klyi amoku itivariki eberu hikiya yitivariki hsbya, yedaya yitivariki netnelu. elyasibu dinmullo leviyul visymulo yoyada yohananu ydduv kutub prdhanuluga dakhleri. mriyu parsikudgu dryavesu elubdikalmulo vare yajkkutub prdhanuluga dakhleri. elyasibu kumaruden yohananu dinmulvrku anudinmu jrugu visymul grthmdu varu leviyul kutub prdhanuluga dakhleri. leviyul kutub prdhanulen hsbyayu serebyayunu kdmiyelu kumaruden yesuvyunu variki eduru vruslo padu tm bdhuvultokud devjnudev davidu yokk ajnnubtti stutipatlu padutku vtul cop-pun nirnyipbdiri. mtntya bkbukya obdya mesullamu tlmonu akkubu anuvuru gummmul dggmunn pdarthpu kottlyodd kapukacu dvar palkuluga udiri. viru yojadakunku puttin yesuv kumaruden yoyakimu dinmullonon adhi kariyen nehemyadinmullonon yajkudunu sastri yungu ejra dinmullonon a pni jruvucvcviri. yerusalemu prakarmunu prtisthicu kal mulo varu a

prtisthacarmunu stotrgitmultonon patltonu svrmdl sitara ceyi talmultonon stosmuga jrigicuntlu leviyulun tm skl sthlmullonudi yerusalemunku rppicutku punu koniri ap-pudu gaykul vssthulu yerusalemu cuttununn medan bhumilonudiyu netopati yokk gram-mullo nudiyu kudukoni vcciri. mriyu gilgaluyokk yitilonudiyu, geb yokkyu aj-mavetuyokkyu polmullonudiyu jnulu vcciri. elynga yerusalemu cuttunu gaykulu tmku ullnu ktukoni yudiri. yajku lunu leviyulun tmmunu tamu pvitrpcukonin truvat jnulu gummmlnu prakarmunu pvitr prciri. atutruvat nenu yudul prdhanulu prakarmumidiki todukoni vcci stotrgitmulu padu-varini redu gopp smuhmuluga erpcritini. adulo ok smuhmu kudiprkkn pet gummmu vepun prakarmumidnu ndicenu. varivebdi hosyayunu yudul prdhanullo sgmumdi yunu velliri. mriyu ajryayu ejrayu mesullamunu yudayu benyaminunu sem yayunu yirmiyayu anuvuru poyiri. yajkul kumarullo kodru bakal uducu poyiri; varevrnga, asapu kumaruden jkkurunku puttin mikaya knin mt-tnyaku puttin semya kumaruden yonatanunku puttin jekryayu atni bdhu vulgu semya ajrelu mille gille mayi netnelu yuda hnani anuvuru. viru devjnudgu davidu yokk vadmynlu yayicucu poyiri; varimudr sastriygu ejrayunu ndicenu. variki eduruga unn ut gummmudggr davidupurmu yokk metlmid davidu ngrunu dati prakarmu vebdi turpuvepu niti gummmuvrku poyiri. stotrgitmulu paduvari redv smuhmu variki eduruga ndicenu, varivebdi nenunu vellitini. prakarmumidnunn sgmumdi kolomul gop-urmu avtlndi vedlpu prakarmuvrku velliri. mriyu varu ephrayimu gummmu avtlndiyu, pat gummmu avtlndiyu, mtsyyp gummmu avtl nudiyu, hnnyelu gopurmunudiyu, meya gopurmunudiyu, gorrl gummmuvrku velli bdi grhpu gummmulo niliciri.o a prkarme devuni mdirmulo stotrgitmulu paduvari redu smuh mulunu nenunu, natokud unn adhikarullo sgmumdiyu niliciyutimi. yajkulgu elya kimu myseya minyaminu mikaya elyoyene jekrya hnnya bakal pttukoniri. ijrhya anuvadu ndipigga myseya semya eliyajru ujji yehohananu mlkiya elamu ejerulnu gaykulu biggrga padiri. mriyu devudu tmku mhandmu klugjesenni a dinmun varu gopp blulnu arpici stosiciri. vari bharylu pilllukud stosiciri. aduvln yerusalemulo puttin anddhvni bhu durmunku vinbdena. a kalmdu pdarthmulkunu prtistharpnlkunu prthm phlmulkunu pdiyvvtul sbdhmen vatikini erpdin gdulmid kodru niympipbdiri, varu yajkul korkunu leviyulkorkunu dhmr-sastranu sarmuga nirnyipbdin bhagmulnu pttmml polmulnudi smkurcutku niympipbdiri; sev ceyutku niympipbdin yajkulnubt-tiyu, leviyu lnbubttiyu yudulu stosiciri. mriyu gay kulunu dvarpalkulunu davidunu

atni kumaruden solomonunu ajnapicintlu devunigurcin pnulnu tm suddhinigurcin pnulnu nervercucu vcciri. purv mdu davidu dinmullo gaykul visymulonu stotrgitmul visymulonu patl visymulonu asapul prdhanudu. jerubbabelu dinmullo nemi nehemya dinmullo nemi israyeliyuldrunu vari vtulcoppun gaykul kunu dvarpalkulkunu bhojnpdarthmulnu anudinmu iccucu vcciri. mriyu varu leviyul nimittmu arpnlnu prtisthicucu vcciri. leviyulu ahronu vstthulku vatini prtisthici.

13

a dinmdu varu mosegrthmu jnulkucdivi vinipigga adulo ammoniyulu gani moyabiyulu gani devuniyokk smajmunu enntiki cerkuddu. varu anpanmulu tisikoni israyeliyulku edurupdk varini spicimni bilamunu protrahpciri. ayinnu mn devudu a sapmunu asirvadmuga marcenni vraybdinttu knbdenu. kaga jnulu dhrmsas-trmunu vininppudu misr jnsmuhmunu israyeliyullonudi velivesiri. itkumudu mn devuni mdirpu gdimid nirn yipbdin yajkudgu elyasibu tobiyato bdhu tvmu klugjesikoni nevedymunu sabranani patrlnu gijlo pdiyy bhagmunu krott draksa rsmunu leviyulkunu gaykulkunu dvarpalkul kunu erpdin nunenu yajkulku tevsin prtisthit vstuvulnu purvmu ucu sthlmunodd, atniki okgopp gdiini siddhmuceci yudenu. a smymulo nenu yerusalemulo udledu. eduknga bbulonu despu rajen art hsst yelubdiydu muppidi redv svtsrmun nenu rajunu drsici konnidinnu len truvat rajunodd selvupucukoni yerusalemunku vcci elyasibu devuni mdirmulo tobi yaku ok gdi yerprci cesin kidityu telisikoni bhuga dukhpidi a gdilonudi tobiyayokk samgriyitu avtl parvesi, gdulniyu subhrmuceyudni ajnapigga varalagu cesiri. pimtm mdirpu patrlnu nevedy pdarthmulnu sabranani nenkkidiki mrl teppicitini. mriyu leviyulku ravlsin pallu variki adk povutcet sevceyu leviyulunu gaykulunu tm polmulku paripoyirni telisikoni nenu adhiptulto poradidevuni mdirmunu eduku lksyettledni adigi, varini smkurci tm sthlmulo ucitini. atutruvat yuduldrunu dhany draksarstelmullo pdiyy bhagmunu khjanaloniki tecciri. nmmkmugl mnusuylni peru podin selemya anu yajkuni sadoku anu sastrini leviyululo pedayanu khjanamid nenu kaprulga niymiciti; vari cetikrid mttnya kumaruden jkkurunku puttin hananu niympibdeni; mriyu tm sho drulku aharmu pcipettu pni variki niympibdeni. na deva, i visymulo nnu jnapkmucukoni, na devuni mdirmunku dani acarmuln jrugubatunkunu nenu cesin upkarmulnu mruvkudumu. a dinmullo yudullo kodru visrati dinmun drakstotlnu trokkutyu, gijlutotllo poyutyu, gadidlmid bruvulu

moputyu, draksarsmunu drakspdlnu ajurpu pdlnu nana vidhmulen bruvulnu visratidinmun yerusalemuloniki tisikoni vccutyu cuci, yi aharvstuvulnu a dinmun amimnvarini gddicitini. turudessthulun kapurmudi, yerusalemulonu visratidinmullo yudulkunu cepulu modlen nana vidh vstuvulnu tecci ammucudiri. att yudul prdhanulnu neneduradi visratidinmunu nirksypetti mi reduku i duskarymunu ceyudrudu? mi pitrudunu itlu cesi devuniyoddnudi mnmidikini yi pttu sthulmidikini kidu rppipleda? ayite miru visratidinmunu nirksypetti israyeliyulmidiki kopmu mri adhikmuga rppicucunarni ceppitini. mriyu visratidinmunku mudu cikti pdinppudu yerusalemu gummulnu musiveyvlenniyu, visratidinmu gducvrku vatini tiyykuddniyu nenajnapicitini mriyu visratidinmunu e bruvunu lopliki rakud gummulyodd na pnivarilo kodrini kavli yucitini. vrtkulunu nanavidhmulen vstuvulnu ammuvarunu okti redu marulu yerus lemu avtl bsesikonga nenu varini gddici varito itltinimiru godcatun eduku bsesi kotiri? miru ioksari ilagu cesinyedl mimmunu pttukodunni ceppitini; apptinudi visrati dinmun varu mri raledu. apudum tmmunu tamu pvitrprcukonvlenniyu, visrati dinmunu acricutku vcci gummulnu kacukonvlenniyu leviyulu lku nenu ajnapicitini. na deva, yidunu gurciyu nnu jnapkmucukoni ni krpatismu coppun nnu rk-sicumu. a dinmullo asdodu ammonu moyabu sbdhu len strlnu vivahmu cesikonin kodru yudulu naku knbdiri. vari kumarullo sgmudi asdodu bhas matladuvaru. varu a ya bhaslu mat laduvaru gani yudul bhas varilo evrikini radu. att nenu varito vadici varini spici kodrini kotti vari tlvedruklnu perikivesimiru vari kumarulku mi kumartelnu iyykyu, mi kuma rulkennu mikennu vari kumartelnu puccukonkyu udvlenni varicet devuni pert prmanmu ceyici itti karymulu jrigici israyeliyul rajen solomonu papmu ceyleda? anek jnmullo atnivi rajulekpoyinnu, atdu tn devuniceit premipbdinvade israyeliyuldrimid rajuga niympibdinnu, anystrilu atnicet sha papmu ceyileda? kaga it goppkidu ceyuntlunu, mn devuniki virodhmuga papmu ceyu ntlnu anystrilnu vivahmu cesikonin mivtivari matlnu memu alkippucuna? ani adigitini. prdhan yajkudunu elyasibu kumarudunen yoyada kumarullo okdu horoniyuden snbltunku alludayenu. daninibtti nenu atni nayo-ddnudi trimitini. na deva, varu yajk dhrmmunu, yajkdhrmpu nibdhnnu, leviyul nibdh nnu apvitrprciri gnuk varini jnapkmuckonumu. ilagun varu e prdesullonu klykud varini pvitrprci, prtii yajkudunu prtii leviyudunu vidhi prkarmuga sevceyuntlu niymicitini. mriyu kavli vccinppudell kttel arpnnu prthm phlmulnu tisikoni vccuntluga

nenu niymicitini. na deva, meluke nnnu
jnapkmucukonumu.

adamu setu enosu keyinanu mhllelu yeredu hnoku metusel lemeku novhu semu hamu yapetu. yapetu kumarulu; gomeru magogu madyi yavanu tubalu meseku tirsu anuvatu. gomeru kumarulu asknju riphtu togrma. yavanu kumarulu elisa trsisu kittimu doda nimu. hamu kumarulu; kusu misrayimu putu knanu. kusu kumarulu seba hvila sbta rayma sbtk. rayma kumarulu sebddanu. kusu nimrodunu knenu, itdu bhumimidi prakmsalullo modtivadu. ludyulu anami yulu lehabiyulu nptuhiyulu ptrusiyulu philistiyul vskrtlen ksluhiyulu kphtoriyulu misrayimu sttivaru. knanu tn jyesthkumaruden sidonunu hetunu knenu. yebusiyulu amoriyulu girgasiyulu hivviyulu arkiyulu siniyulu arvadiyulu semariyulu hmatiyulu atni sttivaru. semu kumarulu; elamu asuru arpsdu ludu aramu uju hulu geteru meseku. arpsdu selhunu knenu. selhu eberunu knenu. eberunku iddu kumarulu puttiri, okni dinmullo bhumi vibhagipbdenu gnuk atniki pelegu ani peru petbdenu, atni shodruni peru yoktanu. yoktanu almodadunu selpunu hsrma vetunu yerhunu hdmornu ujalunu diklanunu ebalunu abima yelunu sebu opihuru hivilanu yobalunu knenu, virdrunu yoktanu kumarulu. semu arpsdu selhu eberu pelegu rru serugu nahoru terhu abrahamnu peru petbdin abramu. abrahamu kumarulu, issaku ismayelu. viri tmulu evnga ismayelunku jyesth kumarudu nebayotu truvat kedaru adbyelu mibsamu misma дума mssa hddu tema yeturu napisu kedema; viru ismayelu kumarulu. abrahamuyokk upptniyen katura knin kumarulu evrga jimranu yoksanu medanumidyana isbaku suvhu. yoksanu kumarulu sebdanu. midyanu kumarulu, eyipha epheru hnoku abida eldaya; virdrunu keturaku puttin kumarulu. abrahamu isakunu knenu, issaku kumarulu esavu israyelu. esavu kumarulu eliphju reyru velu yeyusu yalamu korhu. eliphju kuma rulu temanu omaru sepo gatamu knju timna amaleku. reyvelu kumarulu nhtu jerhu smma mijj. seyiru kumarulu lotanu sobalu sibyonu ana disonu eseru disanu. lotanu kuma rulu hori homamu; timna lotanunku shodri. sobalu kumarulu alvanu mnhtu ebalu sepo onamu. sibyonu kumarulu ayya ana. ana kumarullo okniki disonu aniperu. disonu kumarulu hmraru esbanu itranu keranu. eseru kumarulu bilhanu jvanu yhkanu. disanu kumarulu uju aranu. e rajunu israyeliyulnu elkmunupu edomu desmdu elin rajulu viru; beyoru kumaruden bel atni pttnmu peru dinhaba. bel cnipoyin truvat bosra urivaden jerhu kumaruden yobabu atniki bduluga rajayenu. yobabu cnipoyin truvat temanuyul despu vaden husamu at-

niki bduluga rajayenu. husamu cnipoyin truvat moyabu desmun midyaniyulnu ht-mucesin bededu kumaruden hddu atniki bduluga rajayenu; itni pttnmu peru avitu. hddu cnipoyin truvat msreka urivaden svlu atniki bduluga rajayenu. svlu cnipoyin truvat ndi dggrunn rhebotuvaden savulu atniki bduluga rajayenu. savulu cni poyin truvat akboru kumaruden bylhananu atniki bduluga rajayenu. bylhananu cni poyin truvat hddu atniki bduluga rajayenu; itni pttnmu peru payu. itni bharyperu mehetbelu; ime mejahabu kumarteyen mtredu nku puttindi. hddu cnipoyin truvat edomu ndu udin naykulevrga timna naykudu, alva naykudu, ytetu naykudu, ahlibamanaykudu, ela naykudu, pinonu naykudu, knju naykudu, temanu naykudu, mibsarunaykudu, mgdiyelu naykudu, ilamu naykudu; viru edomudesmunku naykulu.

2

israyelu kumarulu; rubenu simyonu levi yuda issakharu jebulununu danu yosepu benyaminu nphtali gadu aseru. yuda kumarulu eru onanu sela. i mugguru knaniyuralen suy kumarteydu atniki puttiri. yudaku jyesthkumaruden eru yehova drstiki ceddvadendun ayn vanini cpenu. mriyu atni kodlen tamaru atniki pere-sunu jerhunu knenu. yuda kumaruldrunu ayidu guru. peresu kumarulu hesronu hamulu. jerhu kumarulu ayiduguru, jimi etanu hemanu klkolu dar. krmi kumarullo okniki akanu ani peru; itdu sapgrstmen danilo kot aphrici israyeliyulnu srmpettenu. etanu kumarullo ajrya anu okdudenu. hesronunku puttin kumarulu yerhmeyelu ramu kelube. ramu amimnadabunu knenu, amimnadabu yudavariki peddyen nyssonunu knenu. nyssonu slmanu knenu, slma boyjunu knenu, boyju obedunu knenu, obedu yessiyini knenu, yessyi tn jyesth kumaruden eliyabunu redvaden abinadabunu mudvvaden smmanu nalugvvaden netnelunu, ayidvvaden rddyini arvadden ojemunu edv vaden davidunu knenu. seruya abigyilu viri akkelledru. seruya kumarulu mugguru, abise yovabu asahelu. abigyilu amasanu knenu; ismayeliyuden yeteru amasaku tdri. hesronu kumaruden kalebu ajuba anu tn bharydyunu yeriyotundunu pillnu knenu. ajuba kumarulu evrga yeseru sobabu ardonu. ajuba cnipoyin truvat kalebu ephratanu vivahmu cesikonga adi atniki hurunu knenu. huru urini knenu, uri beslelunu knenu. truvat hesronu giladu tdriyen makiru kumartenu kudenu; tanu aruvdi svtsrmul vyssuglvadenppudu danini vivahmu cesikonga adi atniki segubunu knenu. segubu yayirunu knenu, itniki giladu desmdu iruvdimudu ptt nm lu denu. mriyu

gesuruvarunu sirinyulunu yayiru pttnmulnu kenatunu dani upptnmu lnu aruvdi pttm-
mulnu varyoddnudi tisikoniri. virdrunu gi-
ladu tdriyen makirunku kumallu. kalebu-
den ephratalo hesronu cnipoyin truvat hes-
ronu bharyyen abiya atniki tekovku tdriyen
assurunu knenu. hesronu jyesth kumaru-
den yerhmeyelu kumarulu evrngu jyesthu
dgu ramu buna orenu ojemu abiya. atara
anu ikok bhary yerhmeyelunku udenu, idi
onamunku tlli. yerhmeyelunku jyesthku-
marudgu ramu kumarulu smyju yaminu
ekeru. onamu kumarulu smmyi yada, sm-
myi kumarulu nadabu abisuru. abisuru
bharyperu abihyilu, adi atniki ahbanunu,
molidunu knenu. nadabu kuma rulu seledu
appymu. seledu stanmulekud cnipoyenu ap-
pyimu kumarullo isi anu ok dudenu, isi ku-
marullo sesanu anu okdudenu, sesanu ku-
marullo ahlyi anu okdudenu, smmyi shodru-
den yada kumarulu yeteru yonatanu; yeteru
stanmulekud cnipoyenu. yonatanu ku-
marulu peletu jaja; viru yerhme yelunku
puttinvaru. sesanunku kumartele gani
kumarulu lekpoiyiri; sesanunku yrha anu
ok dasududenu, vada aiguptiyudu sesanu
tn kumartenu tn dasuden yrhaku iyyga
adi atniki attyini knenu. attyi natanunu
knenu, natanu jabadunu knenu, jabadu
epalunu knenu, eplalu obedunu knenu,
obedu yehunu knenu, yehu ajryanu knenu,
ajrya helessunu knenu, helessu elasanu
knenu, elasa sismayini knenu, sismayi sllu-
munu knenu, sllumu yek myanu knenu, yek-
mya elisamanu knenu. yer hmeyelu shodru-
den kalebu kumarulevrnga jipu tdriyen
mesa, yitdu atniki jyesthudu. abi hebronu
mesaku kumarudu. hebronu kumarulu ko-
rhu tppuy rekemu sem. sem yorkeyamu
tdriyen rhmunu knenu, rekemu smmyini
knenu. smmyi kumarudu mayonu, i may-
onu betsurunku tdiri. kalebu upptniyen
eyipha harannu mojanu gajejunu knenu, ha-
ranu gajejunu knenu. yehdyi kumarulu
regemu yotamu gesanu peletu eyipha sypu.
kalebu upptniyen myka seberunu tirhnanu
knenu. mriyu adi mdmnnaku tdriyen sy-
punu mkbe nakunu gibyaku tdriyen sevanu-
nu knenu. kalebu kumarteku aksa ani
peru. ephratakud jyesthuduga puttin huru
kumaruden kalebu kumarulu evrngu kiry-
tarimu tdriyen sobalunu, betlehemu tdriyen
slmayunu, betgaderu tdriyen hare punu.
kirytyarimu tdriyen sobalu kumarulev rnga
haroye hijhimimnu hotu. kirytyarimuku-
marulevrnga itriyulunu putiyulunu summa
tiyulunu misrayiyulunu; virivln soratiyu
lunu estayuliyulunu kligiri. slma kumarulev
rngu betlehemunu netopatiyulunu yovabu
iti sbdhen atarotiyulunu manhiyullo ok
bhagmuganunn jariyulunu. ybbejulo kapur-
munu lekhiul vsmulen tiratiyulunu simy-
atiyulunu sukotiyulunu; viru rekabu iti

variki tdriyen hmatuvln puttin keniyul sb-
dhulu.

3

davidunku hebronulo puttin kumarulevrnga
yejreyeliyuralen ahinoymunku puttin am-
nonu jyesthudu; krmeliyuralen abigyilunku
puttin daniyelu redvvadu, gesuru rajen
tlmyi kumarteyen mykaku puttin absa-
lomu mudvvadu, hggitu kumaruden adoniya
nalgv vada, abitlu knin septy ayidv-
vadu, atni bharyyen eglaknin itreyamu
arvvadu, i aruguru hebronulo atniki put-
tiri, acct atdu edu svtsrmul arunellu
elenu, yerus lemulo muppidu mudu svtsr-
mulu elenu. yeruslemulo atniki puttin
varevrnga amimiyelu kumarte yen btseb-
vln kligin simya sobabu natanu solomonu
anu nluguru ibharu elisama elipeletu noghu
nepegu yaphiy elisama elyada elipeletu anu
tommdru kumarulu. upptnulvln kligin-
varugak virdru davidunku jnnmeri; tamaru
viriki shodri. solomonunku rehbanu ku-
marudu, atni kumarudu abiya. abi yaku
asa kumarudu, asaku yehosapatu kuma-
rudu yehosapatunku yehoramu kumarudu,
yehoramunku ahjya kumarudu, ahjyaku
yovasu kumarudu, yovasunku amjya ku-
marudu amjyaku ajrya kumarudu, ajryaku
yotamu kumarudu yotamunku ahaju kuma-
rudu, ahajunku hijkiya kumarudu, hi-
jkiyaku mnse kumarudu, mnsseku amonu
kumarudu, amonunku yosiya kumarudu.
yosiya kumarulevrnga jyesthudu yohananu,
redvvadu yehoyakimu, mudvvadu sidkiya,
nalgvvadu sllumu. yehoyakimu kumarullo
yekonya anu okdudenu, atni kumarudu sid-
kiya. ykonya kumarulu assiru sytiyelu
miki ramu pedaya senjjru yekmya hosama
nedbya. pedaya kumarulu jerubbabelu
simi; jerubbabelu kumarulu mesullamu hn-
nya; selomitu variki shodri. hsuba ohelu
berekayahsda yusbeshedu anu mri yyidugu-
rudiri. hnnya kumarulu peltiya yesya,
rephaya kumarulunu arnanu kumarulunu
obdya kumarulunu seknya kumarulunu.
seknya kumarullo semya anu okdudenu;
semya kumarulu aruguru. httusu igalu
bariyhu neyrja sapatu. neyrja kumarulu
mugguru. elyoyene hijkiya ajrikamu; ely-
oyene kumarulu eduguru; hodvya elyasibu
pelaya akkubu yohananu delaya anani.

4

yuda kumarulevrnga peresu hesronu krmi
huru sobalu. sobalu kumaruden revaya
yhtunu knenu, yhtu ahumeni lhdunu
knenu, ivi soratiyul vsmulu. abiyetamu
sttiva revrngu yejreyelu isma idbasu viri
shodri peru hijjelelponi. mriyu gedoriyulku

pitrudgu penuyelunu husayiyulku pitrudgu
 ejerunu, viru betlehemunku tdiyen
 ephrataku jyesthudgu hurunku kumarulu.
 tekov tdiyen assuru nku hela nyra anu
 iddru bharyludiri. nyra atniki ahujamunu
 heperunu temnini hay hstarini knenu. viru
 nyra ku puttín kuma rulu. hela kumar
 levrnga jeretu sohru etnanu. koju anubunu
 jobebanu harumu kumaruden ahrheluyokk
 vsmulnu knenu. ybbejul tn shodrukte
 ghnmu podinvade yudenu vednpdi yitni
 ktinni atni tlli atniki ybbeju ani peru-
 pettenu. ybbeju israyeli yul devunigurci
 morrpettinivu nnu niscymuga asirvici na
 srihddanu visal prci ni ceyyi naku toduga
 ud dycesi naku kidurakud danilonudi
 nnu tpicumcu ani prarthipga devudu
 atdu mnvicesin danini atniki dycesenu.
 suvhu shodrudén kelubu estonunku tdiyen
 mehirunu knenu. estonu betraphanu
 paseynu irnahasunku tdiyen tehinnanu
 knenu, viru rekavaru. knju kumarulu ot-
 niyelu seraya; otniyelu kumarullo httu anu
 ok dudenu. meyanote ophranu knenu, ser-
 aya pnivari loylo nivsicuvariki tdiyen yova
 bunu knenu, a loyloivaru pnivare yudiri.
 yephunne kumaruden kalebu kumarulu
 iru ela nymu; ela kumarullo knju anu
 okdudenu. yehllelelu kumarulu jiphu jipha
 tirya asryelu. ejra kumarulu yeteru meredu
 epheru yalonu; meredu bhary miryamunu
 smmyini estemonu variki peddyin isbahunu
 knenu. atni bharyyen yehudiya gedorunku
 prdhaniyen yere dunu sokoku prdhaniyen
 heberunu janohku prdhaniyen yekutiyelunu
 knenu. meredu vivahmu cesikonin phro
 kumarteyen bityaku puttín kumarulu
 vire. mriyu nhamu shodriyen hudiya
 bharyyokk kumarulevrnga grmiyu den key-
 ila maykatiyuden estemo. simonu kumarulu
 amnonu rinna benhananu tilonu. isi ku-
 marulu johetu benjohetu. yuda kumaruden
 selhu kumarulevrnga lekaku prdhaniyen
 eru maresaku prdhaniyen lldayu; snnpu
 vstrmlu neyu asbey yiti vskulkunu yoki
 miyulkunu koje bayiylunkunu yovasavarikini
 moyabulo prbhutvnu nodin sarapiyulkunu
 yasv bilehemuvarikini atdu pitrudu; ivi
 purv kalpu sgtele. varu kummrivadlyi
 netayimu ndunu gederandunu kapurmudiri;
 raju niymmu cet atnipni vicaricutke acct
 kapurmudiri. simyonu kumarulu nemuyelu
 yaminu yaribu jerhu savulu. savulunku
 slumu kumarudu, slumunku mibsamu
 kumarudu, mibsa munku misma kumarudu.
 misma kumarullo okdu hmmuyelu; hm-
 muyelunku jkkuru kumarudu, jkkurunku
 simi kumarudu. simiki pdunaruguru
 kumarulunu aruguru kumartelunu kligiri;
 ayite atni shodrukto eto mdi kumarulu
 klugledu; yudavaru vrddhiyentlu vari vs-
 mulnnyu vrddhikaledu. varu beyesebalonu
 moladalonu hjrsuvlulunó bilhalonu ejemu-

lonu toladulunó betuyelulunó hormalonu
 siklgulunó betmrkabotulunó hajrsusalonu
 betbirilonu srayimulunó kapurmudiri.
 davidu elubdi vrku varu a pttmullo
 kapurmudiri. etamu ayinu rimmonu tokenu
 asanu anuviri ullu ayidu. bylvurku a
 pttmul polmulu vari vsmun udenu; ivi vari
 nivassthlmulu, vsavli pttilu varikudenu.
 varu mesobabu ymleku amjya kumaruden
 yosa, yovelu asiylu kumaruden serayaku
 puttín yosibya kumaruden yehu. elyoyene
 yhkoba yesohaya asaya adiyelu yesimiyelu
 benaya; semyaku puttín simi kumaruden
 yedayaku puttín allonu kumaruden sipi ku-
 maruden jija anuvuru. pellvrsnu vraybdin
 viru tmtm vsmullo peddleyudiri; viri pitru
 lidlu bhuga vrddhillenu. viru tm mdlkorku
 met vedkutke gedorunku turpunnun
 pllpushlmunku poyi mci blkrmen metyu
 nemmdiyu sukhmunugl visaldesmunu knu-
 goniri; purv mdú hamuyokk vspuvuru akkd
 kapurmudiri. pellvrsnu vraybdiyudu viru
 yuda rajen hijkiya dinmullo acctiki vci
 acct knbdinvari gudarmulnu nivassthlmulnu
 pdgotti varini htmucesi, acct tm gorrlku
 tgin met kligiyudutcet netivru vari sthan-
 mulnu akrmicukoni yunnaru. simyonu
 kumarulen virilo aiduvldmldi tmpeni isi
 kumarulen peltyanu neyryanu repahanu
 ujjiyelunu adhi ptulga nirnyicukoni seyiru
 mnmemunku poyi amalekiyullo tpicukonin
 sesmunu htmucesi netivru acct kapur-
 munnu.

5

israyelunku toliculi kumaruden rubenu ku-
 marul vivrmu. itdu jyesthude yudenu gani
 tn tdi prupunu tanu atuprcindun atni jnm
 svattrymu israyelu kumaruden yosepu kuma
 rukkiybdenu; ayite vsavliyo yosepu jyesthu
 duga dakhluceybdledu. yuda tn shod
 rukte heccinvadayenu, atninudi prmkhudu
 byluvedlenu, ayinnu jnmvattrymu yosepu
 dayenu. israyelunku jyesthuduga puttín
 rubenu kumarul levrnga hnoku pllu hes-
 ronu krmi. yovelu kumarullo okdu se-
 mya, semyaku gogu kumarudu, gogunku
 simi kumarudu, simiki mika kumarudu,
 mikaku revaya kumarudu, revayaku bylu
 kumarudu, bylunku beyer kumarudu, itdu
 rubeniyulku pedd. assuru rajen tigltpile-
 seru atni certisikoni poyenu. vari trmul
 vsavli sricudbdinppudu vari kutub mul cop-
 pun atni shodrukto mukhyuluga telinvaru
 yehiyelunu, jekryayunu, yovelu kumaruden
 semku puttín ajaju kumaruden bel yunu.
 bel vspuvuru aroyerundunu nebo vrkunú
 bylmeyonuvrkunu kapurmudiri. vari psu-
 vulu giladudesmdú ativistarmu kaga tur-
 pu yuphtisundi modlukoni arnypu srih-
 duvrkunú varu kapurmudiri. saulu dinmullo
 varu hgri yilto yuddhmu jrigici varini ht-

mucesi giladu turpuvepuvrku vari gudar-
mullo kapurmudiri. gadu vssthulu varike-
duruga basanu desmdu slkavrku kapur-
mudiri. varilo yovelu tegvaru mukhyulu,
redv tegvaru sapamuvaru. sapamuvarunu
yhnevarunu sapatuvarunu basanulo udiri.
vari pitrul yitivaren vari shodrulu eduguru,
mikhayelu mesullamu sebyore ykanu jiy
eberu. viru huri anuvaniki puttin abihay-
ilu kumarulu. i huri yroyku yaroy gil-
ladunku giladu mikhayelu nku mikhayelu
yesiseki yesise yhdoku yhdo bujunku put-
tiri. guni kumaruden abdi yelunku puttin
ahi vari pitrul yidlvariki pedd. varu basan-
ulonunn giladundunu dani grammulydunu
saronunku ceriken upgrammul ydunu dani
pratmulvrku kapurmudiri. virdru yuda
rajen yotamu dinmullonu israyelu rajen
yrobamu dinmullonu tm vsavlul vrusnu
lekklo cercbdiri. rubeniyullonu gadiyullonu
mnssse ardh gotrmuvarilonu bllemunu khdg-
munu dhricutknu abuveytukunu nercin-
varu, yuddhmdu nerprule ddku potginvaru
nluvdi naluguvel eduavl aruvdimdi yudiri.
viru hgriyiltonu yeturuvaritonu napolisu vari-
tonu nodabuaritonu yuddhmucesiri. yud-
dhmdu varu devuniki morrpettga, aynmid
varu nmimkyucindun ayn vari morr alki-
cenu gnuv varini jyicu tku variki shaymu
kligenu. hgriyilunu varito unnavdrunu
varicetiki appgipbdiri; varu ebd vel otelnu
psuvulnu redulksl ebdivel gorrlnu reduvel
gadidlnu lks jnmunu pttukoniri. yud-
dhmdu devuni shaymu variki klugutcet stru-
vulu anekulu pdipoyiri; tamu certisikoni
pobdu vrku rubeniyulunu gadiyulunu mnssse
ardhgotrmuvarunu viri sthanmulydu kapur-
mudiri. mnssse ardhgotrmuvarunu a desmdu
kapur mudi vrddhillucu, basanu modlukoni
bylhermonu vrkunu seniruvrkunu hermonu
prvtmu vrkunu vyapiciri. vari pitrul yidlku
peddennavrevnga epheru isi eliyelu ajriyelu
yirmiya hodvya yhdiyelu; viru kirtipodin
prakrm salule tm pitrul yidlku peddleri.
ayite varu tm pitrul devunimid tirugu-
batucesi, devudu tm mudr nasnu cesin
jnsmuhumul devltlo vybhiciriri. kabtti is-
rayeliyul devudu assuru rajen pulu mnssunu
assuru rajen tigtpileseru mnssunu repga
atdu rubeniyulnu gadiyulnu mnssse ard-
hgotrmuvarini cerptti netikini knbdu cun-
ntluga halhunkunu haborunkunu harakunu
gojanu ndipratmulkunu varini konipoyenu.

6

levi kumarulu gersonu khatu merari. khatu
kumarulu amramu isharu hebronu ujjiyelu.
amramu kumarulu ahronu mose, kumarte
miryam. ahronu kumarulu nadabu abihu
elijajru itamaru. elijajru phinehasunu
knenu, phinehasu abisuv nu knenu, abi
suv bukkini knenu, bukki ujjiini knenu, ujji

jerhyanu knenu, jerhya merayotunu knenu,
merayotu amryanu knenu, amrya ahitubunu
knenu, ahitubu sadokunu knenu, sadoku
ahimysunu knenu, ahimysu ajryanu
knenu, ajrya yohananunu knenu, yohananu
ajryanu knenu, itdu solomonu yerusalemulo
ktticin mdirmdu yajktvmu jrigicinavadu.
ajrya amryanu knenu, amrya ahitubunu
knenu, ahitubu sadokunu knenu, sadoku
slumunu knenu, slumu hilkiyanu knenu,
hilkiya ajryanu knenu, ajrya serayanu
knenu, seraya yehojadakunu knenu. yehova
nebu kdnejrudvara yudavarini yeruslemu-
varini certisikoni poynippudu i yehojadaku
cerloniki poyenu. levi kumarulu gersonu
khatu merari. gersonu kumarul pelli libni
simi. khatu kumarulu amramu isharu
hebronu ujji yelu. merari kumarulu mhli
musi; vari pitrul vruslubtti leviyul kutub-
mulu evnga gersonu kumarudu libni, libni
kumarudu yhtu, yhtu kumarudu jimma,
jimma kumarudu yovahu, yovahu kumarudu
iddo, iddo kumarudu jerhu, jerhu kumarudu
yeytiri. khatu kumarullo okdu amimnad-
abu, vini kumarudu korhu, korhu kumarudu
assiru, assiru kumarudu elkana, elkana
kumarudu ebyasapu, ebyasapu kumarudu
assiru, assiru kumarudu tahtu, tahtu ku-
marudu uriyelu, uriyelu kumarudu ujjiya,
ujjiya kumarudu savulu. elkana kumarulu
amase ahimotu. elkana kumarullo okdu
jope. jope kumarudu nhtu, nhtu kumarudu
eliyabu, eliyabu kumarudu yerohamu, yero-
hamu kumarudu elkana. smuyelu kumarulu
jyesthudgu vsniyu abiyayu. merari kumar-
lo okdu mhli, mhli kumarudu libni, libni
kumarudu simi, simi kumarudu ujja ujja
kuma rudu simya, simya kumarudu hggiya,
hggiya kumarudu asaya. nibdhn mdsmunku
sthlmu erpaten truvat yehova mdirmdu
sgit sevkorku davidu niymicinvaru vire.
solomonu yerusalemulo yehova mdirmunu
ktticuvvrku viru smajpu gudarmuyokk mugit
sgitsevnu acricucudiri; varu vtulcoppun
tm pni cucukonocudiri. i prkamu tm
kumarullo klsi kni pettucunnvarevnga,
khtiyul kumarullo gaykudgu hemanu; itdu
smuyelu kumarudgu yovelunku puttinvadu
smuyelu elkanaku puttenu, elkana yero-
hamunku puttenu, yerohamu eliyelunku
puttenu, eliyelu toy hunku puttenu, toyhu
supunku puttenu, supu elkanaku puttenu,
elkana mhtunku puttenu, mhtu amaseki
puttenu, amase elkanaku puttenu, elkana
yovelunku puttenu, yovelu ajryaku puttenu,
ajrya jephnyaku puttenu, jephnya tahtunku
puttenu, tahtu assirunku puttenu, assiru
ebyasapunku puttenu, ebyasapu korhunku
puttenu, korhu isharunku puttenu, isharu
khatunku puttenu, khatu leviki puttenu,
levi israyelunku puttenu. hemanu shodru-
den asapu itni kudiprknu nilucuvadu. i
asapu berkya kumarudu, berkya simya

kumarudu, simya mikhayelu kumarudu, mikhayelu byseya kumarudu, byseya mlikiya kumarudu, mlikiya yetni kumarudu, yetni jerhu kumarudu, jerhu adaya kumarudu, adaya etanu kumarudu, etanu jimma kumarudu, jimma simi kumarudu, simi yhtu kumarudu, yhtu gersonu kumarudu, gersonu levi kumarudu. merariyulu edmprkknū nilucuvāru; varilo etanu kisi kumarudu, kisi abdi kumarudu, abdi ml-luku kumarudu, ml-luku hsbya kumarudu, hsbya amjya kumarudu, amjya hilkiya kumarudu, hilkiya aviju kumarudu, aviju bani kumarudu, bani smeru kumarudu, smeru mhlī kumarudu, mhlī musi kumarudu, musi merari kumarudu, merari levi kumarudu. viri shodhrulen leviyulu devuni mdrsthlmuto sbdhicin sklmen pnulku nirnyipbdiri. ayite ahronunu atni sttivarunu dhn blipithmumidnu dhuppithmumidnu dhupmuveyucu, atiprisuddhsthlpū pnint-tini jrpu cudvlenniyu, devuni sevku den mose ajnapicin atticoppun israyeliyul nimittmu prayscittmu ceyucud vlenniyu variki nirmayenu. ahronu kumarū llo eli yajru anu okdudenu; vini kumarudu phinehasu, phinehasu kumarudu abisuv, abisuv kumarudu bukki, bukki kumarudu ujjī, ujjī kumarudu jerhy, jerhy kumarudu merayotu, merayotu kumarudu amrya, amrya kumarudu ahitubu, ahitubu kumarudu sadoku, sadoku kumarudu ahimysu. ahronu sttivarū khatiyulu vtuvāru; vari kutubmul polimerllo varu vidišin tavul-nubtti variki erpdin nivassthlmulu ivi. yuda desmuloni hebronunu dani cuttununn yup grammulunu varikppgipbdenu. ayite a pttnpū polmulunu dani grammulunu yephunne kumaruden kalebunku iyybdenu. ahronu sttivariki vccin pttnmulevnga asry pttnmen hebronu libna dani grammulu, yttiru estemo dani grammulu, hilenu dani grammulu, debiru dani grammulu, asanu dani gram mulu, betsesu dani grammulu. mriyu benyaminu gotrsthanmuloni geb dani grammulu, allemotu dani grammulu, anatotu dani grammulu, viri vsmulku kligin pttmulnniyu pdumudu. khatu gotriyullo sesicinvariki ephrayimu gotrsthanmulonudiyu, danu ardhgotr sthanmulonudiyu, mnsse ardhgotr sthanmulu nudiya citicet pdi pttnmulu iyybdenu. gersonu sttivariki vari vsmulcoppun issa kharu gotrsthanmulonudiyu, aseru gotrsthan mulonudiyu, nphtali gotrsthanmulu nudiya basanundudu mnsse gotrsthanmulonudiyu pdumudu pttnmulu iyybdenu. merariyulku vari vsmulcoppun rubenu gotrsthanmulonudiyu, gadu gotrsthanmulonudiyu, jebulunu gotrsthanmulonudiyu citicet pdredu pttnmulu iyybdenu. i prkarmuga isra yeliyulu leviyulku i pttnmulnu vati gram mulnu icciri. varu citivesi yudavari gotrsthan-

mulonudiyu, simyoniyul gotrsthanmulonudiyu, benyaminiyul gotrsthanmulonudiyu peru peruga ceppbdin a pttnmulu icciri. khatiyullo kodriki ephrayimu gotrmulo polimer pttnmulu kligiyudenu. asry pttn mulunu ephrayimu prvtmuloni sekemunu davi grammulunu, gejerunu dani grammulunu, yokme yamunu dani grammulunu bethoronunu dani grammulunu, ayyalonnunu dani grammulunu trimmonunu dani grammulunu vari kiyybdenu. mriyu mnsse ardhgotrsthanmulonudi anerunu dani grammulnu biliyamunu dani grammulnu khatiyulku icciri. mriyu gersomiyulku mnsse ardhgotrvssthmulonudi basanundli golanudani grammulu, astarotu dani grammulu, issa kharugotrsthmulonudi kedese dani grammulu, dabertu dani grammulu, ramotu dani grammulu, anemu dani grammulu, aseru gotrsthan mulonudi masalu dani grammulu, abdonu dani grammulu, hukkoku dani grammulu rehobu dani grammulu; nphtali gotrsthanmulonudi gli-lylonunn kedese dani grammulu, hmmonu dani grammulu, kiriyayimu dani grammulu iyy bdenū. mriyu merariyulku sesicinvariki jebu lunu gotrsthanmulonudi rimmonu dani grammulu, taborudani grammulu, yerikoku avl yordanunku turpuga udu rubenu gotrsthanmulonudi ar nymuloni beseru dani grammulu, yhjāyu dani grammulu, kedemotu dani grammulu, mephatu dani grammulu, gadu gotr sthanmulonudi giladydli ramotu dani grammulu, mhnnyimu dani grammulu, hesbonu dani grammulu, yajeru dani grammulu, iyybdenu.

7

issakharu kumarulu nluguru. varu tola puvva yasubu simronu anuvāru tola kumarulu ujjī rephaya yeriyelu yhmyi yib-samu semuyelu; tolaku puttin viru tm pitrul yidlku peddlu; viru tm trmullo prakrm salule yudiri; davidu dinmullo viri shkyyiruvdi reduvel aruvdlu. ujjī kumarullo okdu ijrhya. ijrhya kumarulu mikhayelu ob-dya yovelu issiya; viru ayiduguru peddle yudiri. variki bhumdi bharylunu pillunu kligi yudutcet vari pitrul yidl lekknu vari vsmullo senku cerinvaru muppd aruvelmdi yudiri. mriyu issakharu vsmulnnitilo vari shodhrulen prakrmsaluldrū tm vsavul cop-pun enubdi yeduvelmdi yudiri. benyaminu kumarulu mugguru; bel bekrū yedi velu. bel kumarulu ayiduguru; esbonu ujjī ujjiyelu yerimotu iri. viru tm pitrul yidlku peddlu, prakrmsalulu; viri vsmulo cerinvaru iru-vdi reduvel muppd nluguru. bekrū kumarulu jemira yovasu elijejeru elyoyene omi yerimotu abiya anatotu alemetu; virdrunu bekrū kumarulu. viru tm pitrul yidlku peddlu, prakrmsalulu, virdrunu iruvdivel

reduvdlu. yediyvelu kumarullo okdu bilhanu. bilhanu kumarulu yusu benyaminu ehudu kenyna jetanu trsisu ahishuru. yedy velu kumarulen virdrunu tm pitrul yidlku peddlu; virilo yuddh munku potgin prakrm salulu pduneduvul redu vldmdu yudiri. suppinu huppimu iru kumarulu, aheru kumarullo husimu anu ok dudenu. nphtaliyulu bilhakuputtin yhsyelu guni yeseru sillemu. mnsse kumarullo asriyelnu okdudenu. siriya dessturalen upptni atni knenu, adi giladu nku peddyen makirunu kud knenu. makiru, huppimu, suppinu sodrini pedli yadenu. dani shodri peru myka, redvaniiki selopehadni peru, i selopehaduku kumartelu matrmu puttiri. makiru bharyyen myka ok kumaruni kni atniki peresu anu perupettenu, itni shodrinu peru peresu, atni kumarulu ulamu rakemu. ulamu kumarullo bedanu anu okdudenu; viru mnsse kumaruden makirunku puttin giladu kumarulu. makirunku shodriyen hmmeleketu isodunu abiyejerunu mhlanu knenu. semida kumarulu aheyanu sekemu liki anyamu. ephrayimu kumarullo suthlu anu ok dudenu; atniki beredu kumarudu, beredunku tahtu kumarudu, tahtunku elada kumarudu, eladaku tahtu kumarudu, tahtunku jabadu kumarudu. viniki suthlu ejeru elyadu anuvaru puttiri; varu tm desmulo puttin gatiyul psuvulnu pttu konipovutku digi raga a gatiyulu varini cpiri. vari tdriyen ephrayimu anekdinmulu dukhicu cudga atni shodrulu vcci atni pramsiciri. truvat atdu tn bharynu kudga adi grbhm dhrici yok kumaruni knenu; tn yitiki kidu kligi ndun ephrayimu atniki beriya anu peru pettenu. atni kumarteyen severa uttrpu bet horonunu dksinpu bet horonunu ujjen seyeranu ktticenu. vani kumarulu rephu resepu; rephu kuma rudu telhu, telhu kumarudu thnu, thnu kumarudu lldanu, lldanu kumarudu amihudu, amihudu kumarudu elisama, elisama kumarudu nunu, nunu kumarudu yehosuv. variki svasthy-mulen nivassthlmulu betelu dani grammulu turpunnunn nhranu pdmtunnun gejeru dani grammulu, sekemu dani grammulu, gaja dani grammulunu unntvrku vyapicenu. mriyu mnssiyul prkknun betesyenu dani gram mulu, tanaku dani grammulu, megiddo dani grammulu, doru dani grammulu varikudenu, i sthlmullo israyelu kumaruden yosepu stti varu kapurmudiri. aseriyulu imna isva isvi beriya. serhu viriki shodri. beriya kumarulu heberu mlkiyelu, mlkiyelu birjayitunku tdiri. heberu ypletunu somerunu hotamunu viri shodriyen suyanu knenu. ypletu kumaru levrnga pasku bihalu asvatu, viru ypletunku kumarulu. someru kumarulu ahi roga yehubba aramu. vani shodruden helemu kumarulu jophu imna selu amalu. jophu kumarulu suy hrneperu

suyalu beri imra beseru hodu smma silsa itrano beyer. eteru kumarulu yephunne pispa ara. ulla kumarulu arhu hnnyelu rijeya. aseru sttivaren virdrunu tm pitrul yidlku peddlunu prkhyati nodin prakrmsalulunu adhiptullo mukhyulune yudiri. a vspuvarilo yuddhmunku potginvari lekk yiruvdi yaruvelu.

8

benyaminu knin kumarullo bel anuvadu jyesthudu, redvvadu asbelu, mudvvadu ahrhu, nalgvvadu noha, ayidvvadu rapa. belku puttin kumarulu addaru gera abihudu abisuv nymanu ahoyhu gera sepupanu huramu ehudu knin kumarulu uja ahi hudu, varu geb kapursthulku iti peddluga nudiri; nymanu ahiya gera anuvaru varini mnhtunku certisikonni poyiri, gera varini acctiki certisikonni poyenu. varini pivesin truvat shryimu moyabu desmdu husimu byra anu tn bharyldu knin pillugak tn bharyyen hodesundu yobabunu jibyanu mesanu mlkaminu yepujunu sakyanu mirmanu knenu, viru atni kumarulu; varu tm pitrul yidlku peddluga udiri. husimu anu daniydu atdu ahitubunu elpylunu knenu. elpylu kumarulu eberu misamu semedu, semedu ononu lodunu dani grammulnu ktticenu. beriyayunu seymunu ayyalonu kapursthulyokk pitrullo peddlu; viru gatiyulnu pardoliri. ahyosasku yeremotu jebdya aradu ederu mikhayelu ispa yoha anuvaru beriya kumarulu. jebdya mesullamu hijiki heberu ismere iljiya yobabu anuvaru elpylunku kumarulu, yakimu jikhri jibdi eliyene jillete eliyelu. adaya beraya simratu anuvaru simiki kuma rulu. ispanu eberu eliyelu abdonu jikhri hananu hnnya elamu atotiya ipedya penuyelu anuvaru sasku kumarulu. ssere sehrya atiya yhesrya eliyya jikhri anu varu yerohamu kumarulu. viru tm tm trmu lnnitilo pitrul yidlku peddlunu, prmkhulune yudi yerusalemundu kapurmudiri. gibiyonunku tdriyenavadu gibiyonulo kapur mudenu. itni bharyperu myka; itni pedd kumarudu abdonu, migilinvaru suru kisu bylu nadabu gedoru ahoy jekeru anuvaru. miklotu simyanu knenu. virunu tm shodrulto kud variki eduruganunn yidllone yeruslemu ndu kapurmudiri. neru kisanu knenu, kisu saulanu knenu, saulu yonatanunu mlkisuvnu abinadabunu esbylunu knenu. yonatanu kumarudu meribbylu, meribbylu mikanu knenu. mika kumarulu pitonu meleku trey ahaju. ahaju yehoyadanu knenu, yehoyad alemetunu ajmavetunu jimini knenu, jimi mojanu knenu. moja binyanu knenu, binyaku rapa kumarudu, rapaku elasa kumarudu, elasaku ajelu kumarudu. ajelu kumarulu aruguru; vari pelli ajrikamu bokeru ismayelu seyrya obdya hananu virdrunu ajelu kumarulu. atni

shodru den eseku kumarulu mugguru; ulamu jyesthodu, yehusu redvvadu, elipeletu mudv vadu. ulamu kumarulu viluviddydu prvin- ulen prakrmsalulu; viriki nut yebdimdi ku- maru lunu kumarul kumarulunu kligiri; vir- drunu benya miniyulu.

9

i prkarmu israyeliyuldrunu tm vsmulcop- pun sricubdbdinmidt varipellu isra yelura- jul grthmdu vraybdenu. yuda varu cesin drohmunke varu babelunku cergoni pob- diri. tm svasthymulen pttm mullo munupu kapurmunn varevrnga israyeliyulunu yajku lunu leviyulunu netiniyulun. yudavarilonu benyaminiiyullonu ephrayimu msse sbdhu- lonu yerusalemundu kapurmunn varevrnga yuda kumaruden peresu sttivadgu bani ku- maru den imiki puttin omi kumarudgu ami- hudunku jnnmen uteyu. siloniyl ped- dvaden asayayu vani pilllunu. jerhu stti- varilo yevuyelu vani shodrulenu aruvdl tobdi mdi, benyaminiiyullo senuya kumaruden hodvyaku puttin mesullamu kumarudgu sllu, yerohamu kumaruden ibneya, mikriki puttin uiji kumaruden ela, ibniya kumaru- den rguvelunku puttin sephitya kumarudgu mesullamu. virunu virishodrulunu tm tm vsmul pttil coppun tomimdivdl ebd i aruguru; i mnusyuldrunu tm pitrul vsmul- nobutti tm pitrul yidлку pedllu. yajkullo ye- daya yehoyaribu yakinu, devuni mdirmulo adhiptiyen ahi tubu kumaruden meray- otunku puttin sadoku kumarudgu mesul- lamunku kligin hilkiya kumaruden ajrya; mlkiya kumarudgu psurunku puttin yero- hamu kumaruden adaya immeru kumaru- den mesillemitu nku puttin mesullamunku kumaruden yheraku jnnmen adiyelu ku- marudgu mse. mriyu tm pitrul yidлку peddlen veyyinni yeduvdl aruvdi mdi ku- tubikulu. viru devuni mdirseva sbdhen karymulydu mci gttivaru. mriyu leviyullo merari sttivaden hsbya kumarudgu ajrika- munku puttin hssubu kumaruden semya, bkbkkru, heresu, galalu, asapu kumarudgu jikhriki puttin mika kumaruden mtntya, ydotonu kumaru den galalunku puttin se- mya kumaruden obdya, netopatiyul gram- mullo kapurmunn elkana kumaruden asaku puttin berekya. dvarpalkulu evrnга sllumu akkubu tlmonu ahimanu anuvurunu vari sho drulunu. virilo sllumu pedd. leviyul smuh mullo viru turpunnudu raju gummmunodd it vrku kapurmu ceyucunnaru. mriyu ko- rhu kumarudgu ebyasapunku puttin kore kumaruden sllumunu vani pitruni yitivarunu vani sho drulgu korhiyulunu sevasbdhen pnimidnudi gudarmunku dvarpalkule yudiri; vari pitrulu yehova palemunku kavlivare yudi prves sthlmunu kayucudiri. eliyajru kumaruden phinehasu munupu varimid ad-

hikariye yudenu, yehova atnitokud nudenu. mriyu meselemya kumaruden jekrya sma- jpu gudarmuyokk dvarmunku kavli. gum- mmulyodd dvarpalkuluga erpdin virdru re- duvdl pnnidru; viru tm grammul vrusnu tm vsavli coppun sricubdbiri; viru nmmdg- invarni davidunu dirghdsrlygu smuylenu virini niymiciri. varikini vari kumaru lkunu yehova mdirpu gummulku, anga guda rpu mdirmuyokk gummulku vtul coppun kav- likayu pni kligiyudenu. gummul kavli varu nalugu dislno, anga turpunnu pdmrnu ut- trmunnu dksinmunnu udiri. vari shodrulu tm grammullonudi yedesi dinmul koksari- varyiuddku vcuttkddu. leviyulen nluguru prdhan dvarpalkulu uttrvadule yudiri; de- vuni mdirpu gdulmidnu bokksmulmidnu a leviyulu ucbbiyudiri. varu devuni mdirmunku kavliaru gnuk vari kapurmulu danicuttu udenu. prt i udymun mdirpu vakidlno tercupni varide. varilo kodru sevopkrnmulu knipettu varu, varu lekkcop- pun vatini lopliki konipovlenu, lekk cop- pun velupliki tisikoni ravlenu. mriyu varilo kodru migilin samgrimidnu pri sudhdhen patrlnnitimidnu ucbbiyudiri; snnp pidiyu draksarsmunu nuneyu dhup vrgmnu vari adhinmu ceybdenu. yajkul kumaru llo kodru sugdhvrgmulnu primtelmunu ceyu duru. leviyullo korhu sttivaden sllumunku pedd kumaruden mttitya pidivltmidnucb- denu. vari shodrulgu khatiyullo kodriki vis- rati dinmun smukhpu rottelu siddhmu ceyu pni kligiyudenu. leviyul pitrullo peddlen gaykulu ratribgllu pni vicarn kligiyunn het- uvucet varu kdm pnul vicarmlekud tm gdul- lonudiri. viru tm vspttil coppun leviyul pitrullo peddlenvaru. viru yeruslemundu kapurmudiri. gibiyonu tdri yen yehiyelu gibiyonulo kapurmudenu, atni bharyperu myka. itni pedd kumarudu abdonu; suru kisu bylu neru nadabu gedoru ahyo jekrya miklotu truvat puttinvaru. mik- lotu simyanunu knenu. viru yeruslemu vasulgu tm shodrulto kud tm shodrulku eduruga nunn yidllone kapurmudiri. neru kisunu knenu, kisu saulunu knenu, saulu yonatanunu mlkisuvnu abinadabunu esby- lunu knenu. yonatanu kumarudu merib- bylu, meribbylu mikanu knenu. mika ku- marulu pitonu meleku trey (ahaju.) ahaju yranu knenu; yra alemetunu ajmavetunu jimini knenu, jimi mojanu knenu. moja binyanu knenu, rephaya binyaku kumarudu, elasa rephayaku kumarudu, ajelu elasaku kumarudu. ajelunku aruguru kumaru ludiri; varu ajrikamu bokeru ismayelu seyrya ob- dya hananu anu pelluglvaru; viru ajelu ku- marulu.

philiistiyulu israyeliyulto yuddhmu...ceyga israyeliyulu philistiyuledut niluvlek paripoyi htule gilbov prvtmdu pdiri. philisti yulu saulunu atni kumarulnu trimi saulu kumarulen yonatanunu, abina dabunu mlkisuvnu htmucesiri. yuddhmulo saulu odipovucudenu. atdu abulu veyuvari ktbd i varicet bhu gaymul nodenu. appudu saului sunnti leni jnulu vcci naku manbhgm ceykud nivu ni kttidusi nnu podiciveymni tn ayudhmulnu moyuvanitonnga, vadu bhuga bhypdi alagu ceyutku oppledu gnuks saulu tn kttimidpdenu. saulu cnipoyenni ayudhmulnu moyuvadu telisi koni tanunu kttini pttukoni danimidpdi ccenu. a prkarme saulunu atni mugguru kumarulunu cciri. mriyu atni yitivardrunu cciri. jnulu paripoyirniyu, saulunu atni kumarulunu cnipoyirniyu, loyloni israyeliyuldru telisikoni tm pttmnu vidici paripoga philistiyulu vcci vatilo kapurmudiri. htulenvarini docukonutke philistiyulu mrnada vccinppudu varu saulunu atni kumarulunu gilbov prvtmdu cci pdiyudut cuci atni kvcmunu docukoni, atni tlnu atni ayudhmulnu tisikoni poyi philistiyul desmtt vatini trippi, jrigindanini vighrmulkunu jnulkunu caticiri. varu atni ayudhmulnu tm devuni gudilo petti atni tlnu dagonu gudilo tgiliciri. philistiyulu saulunku cesindtyu yabesgiladuvuru vini nppudu prakrmsalulenvardrunu lecipoyi, saulu svmunu atni kumarul svmulnu tisikoni yabesunkuvcci vari yemuklnu yabesundli sidurvrksmu krid patipetti yedudinmulu up vasmudiri. i prkarmu yehova ajngekonk ayn drsti yedut drohmu cesindukunu, yehovayodd vicarncayk krnpisacmul yodd vicarncaydanini vedkindukunu saulu ht mayenu. adunimittmu yehova atniki mnsiks vidhici rajymunu yessyi kumaruden davidu vsmu cesenu.

11

appudu israyeliyuldrunu hebronulo nudu davidunoddku kudi vccicittgi cumu, memu niku emukntinvarmu rktsbdhulmu. itku mudu saulu rajeyunppudu nivu israyeliyulnu ndipicuvadve yutivina jnulg israyeli yulnu nivu eli varimid adhiptiga udvni ni devuden yehova niku selviccenu ani mnvicesiri. israyeliyul peddldrunu hebronulonunn raju noddku raga davidu hebronulo yehova snnidhini varito nibdhncesenu; appudu varu smu yeludvara yehova selviccin prkarmu davidunu israyeliyulmid rajuga abhisekmu cesiri. truvat davidunu israyeliyuldrunu yeruse mnbdi yebusunku poyiri; a desvasulen yebusiylu acct udiri. appudunivu viniydu prvesipkuddni yebusu

kapursthulu daviduto anga davidu davidu pttmnbdi siyonu kotnu pttukonenu. evdu modt yebu siyulnu htmu ceyuno vadu mukhyudunu senyadhiptiyungunni davidu selviyyga seruya kumaruden yovabu adrikte muduga ekki a yadhiptiyumunu podenu. truvat davidu a kotydu nivasmu cesindun daniki davidupurmnu peru kligenu. davidu millo modlukoni cuttunu pttmnu ktticenu; yovabu pttmulo migilin bhagmulnu bagucesenu. senymul kdhptiygu yehova atniki todeyudga davidu i prkarmu attku adhikudgucdenu. israyeliyulku yehova selviccin prkarmu davidunu pttabhisekmu ceyutke atni rajymu ndu atnitonu israyeliyuldrionu kudi shaymucenin davidunoddnun prakrmsalulen varilo prdhanulu viru. davidu noddnudin a prakrmsalul pttlonivaru muppdimdi; varilo hkmoni kumaruden yasabamu mukhyudu; itdu ok yuddhmdu mudu vdlmdini cpi varimid ite adicinvadu. itni truvativaduhohiyudgu dodokumaruden eliyajru; itdu prakrm salulni perupodin muggurilo okdu. philistiyulu daninid yylugle cenu unn psdmimmulo yuddhmu ceyutke kudiraga jnulu philistiyulnu cuci paripoyinppudu itdu davidutokud acct udenu. viru a cenilo nilici dani kapadi philistiyulnu htmuceyga yehova jnulk gopp rksn klugesenu. muppdimdi prakrm salullo mukhyulgu i mugguru adullamu anu ctu ratikod guhlo nudu davidu noddku vcciri, philistiyul smuhmu rephayiyul loylo digi yudenu. davidu mrugu sthlmdudga philistiyul ddu betlehemundudenu. davidu aspdi betlehemundli uri gviniyoddi bavinillu kocemu naku dahnunku evdu tecciyiccunni anga a muggurunu philistiyul dduloniki corbdi poyi betlehemu uri gviniyoddi bavinillu cedukoni davidunoddku tisikoni vcciri. ayite davidu a nillu tragutku mnssulek yehovaku arpitmuga vatini parbosi nenu ilagu ceykud na devudu nnu kacunugak; pranmunku tegici yi nillu teccin yi mnusyl rktmnu nenu traguduna ani ceppi tragkpoyenu; i mugguru pra krmsalulu itti pnulu cesiri. yovabu shodru den abise muggurilo prdhanudu; itdu ok yuddhmdu muduvdlmdini htmucesi tn yite varimid adicinvade yi muggurilonu perupodin vadayenu. i muggurilonu kdm yiddrikte atdu ghntnodinvade variki adhiptiyayenu gani a modti muggurilo evrikini atdu sativadu kaledu. mriyu kbseyelu sbdhudunu pra krmvtudunen yokniki puttin yehoyada kumaruden benayayunu vikrmkriyylvn gopp vadayenu. itdu moyabiyudgu ariyelu kuma rul niddrini cpenu; mriyu itdu byluderi himmu pdin kalmun ok sihmunu ok guhydu cpi vesenu. ayidu murl podvugl mciyettriyeen aiguptiyuni okni atdu cavgottenu; a aiguptiyuni cetilo netgani

donevti yite yokti yudga itdu ok dud-
dukrr cet ptukoni vanimidikipoyi a yitenu
aiguptiyuni cetilonudi ud lagi danito vanini
cpenu. yehoyada kumaruden benaya yitti
pnulu cesindun a mugguru prakrmsalullo
ghntnodin vadayenu. muppdimdilonu itdu
vasikekkenu gani a muggurilo evrikini
sativadu kaledu; davidu itnini tn dehsrkskul
kdhiptiga ucenu. mriyu senymulku cerin
veru prakrmsalu levrnga yovabu tmmuden
asahelu; betlehemu urivaden dodo ku-
marudgu elhananu, hro riyuden smmotu,
peloniyuden helessu, teko viyuden ikkesu
kumarudgu ira, annetotiyuden abiyejeru,
husatiyuden sibbeke, aho hiyuden ile,
netopatiyuden mhre, netopatiyuden byna
kumarudgu heledu, benyaminiiyl shanmu-
loni gibiya urivadunu ribeki kumarudungu
ityi, piratoniyuden benaya, gaysutoyvaden
hure, arbatiyuden abiyelu, bhrumiyuden
ajmavetu, sylboniyuden elyahba, gijoniyu-
den hasemu kumarulu, hrariyuden sage
kumarudgu yona tanu, hrariyuden sakaru
kumarudgu ahi yamu, uru kumaruden
elipalu, mekeratiyuden heperu, peloniyuden
ahiya, krmeliyuden hejro, ejbyi kumaruden
nyre, natanu shodruden yovelu, hgriyuden
mibharu, ammoniyuden jeleku, seruya
kumarude yovabu yokk ayudhmulu moyu-
vadunu berotiyudungu mhre, itriyuden
ira, itriyuden garebu, hittiyuden uriya,
ahlyi kumaruden jabadu, rubeniyuden
sija kumarudunu rube niyulku peddyunen
adina, atnitotivargu muppdimdi, myka ku-
maruden hananu, mitni yuden yehosapatu,
asteratiyuden ujjia, aroyeriyuden hotanu
kumarulgu sama yehi yelu, simi kumaruden
yediyvelu, tijiyuden vani shodrudgu yoha,
mhviyuden eliyelu, elnymu kumarulen
yeribe yosyya, moyabiyuden itma, eliyelu
obedu, mejobaya urivaden yhsiyelu.

12

davidu kisu kumaruden saulunku
bhyppdiyiknu dagiyudga saulu bdhu-
vulgu benyaminii yullo prakrmsalulu kodru
davidunku yuddh shaymu ceyutke atniyod-
dku siklungu vcciri. viru vilukadryi kudi
yedm cetulto vdiselcet rallu ruvvutkunu
viticet abulu viducutkunu smrtihulen
varu. varevrnga gibiyavaden semaya
kumarulen ahiyejeru, itdu adhipti; itni
truvativadgu yovasu, ajmavetu kumarulen
yejiyelu, peletu, beraka, anetotiyuden
yehu, muppdimdilo prakrmsaliyu muppd
mdiki peddyunen ismya anu gibiyoniyyudu,
yirmiya, yhjiiyelu, yohananu, gederati yu-
den yojabadu, elufe, yerimotu, beylya,
semrya, hripiyuden septya, korhiyulgu
elkana, yessiya, ajrelu, yohejeru, yasabamu,
gedoru urivaden yerohamu kumarulgu
yohela, jebdya anuvarunu. mriyu gadiyullo

prakrmsalulu kodru arnymdu dagiyunn
davidunodd ceriri; viru dalunu itenu
vadukecaygl yuddhprvinulu, sihmukhmu-
vti mukhmulu glvaru, kodllonudu jiklt
pad vegmu glvaru. varevrnga modtivadu
ejeru, redvvadu obdya, mudvvadu eliyabu,
nalgvvadu dumsnna, ayidvvadu yirmiya,
arvvadu attyi, yedvvadu eliyelu, enimidv
vadu yohananu, tomimdvvadu eljabadu,
pdiiyvvadu yirmiya, pdkodvvadu mkbnni.
gadiyulgu viru senymunku adhiptele yudiri;
varilo atylpudenvadu nurumdiki adhipti, aty
dhikudenvadu veyyimdiki adhipti, yordanu
gttulmiduga porli parucudu modti nelydu
danini datipoyi turpuloyllonu pdmtiyl-
lonu unn varindrini trimivesinvaru vire.
mriyu benyaminiiyullo kodrunu yudavarilo
kodrunu davidu dagiyunn sthlunku vc-
ciri. davidu byluderii variki eduruga poyi
varito itlhenumiru smadhanmu klige naku
shaymuceyutke nayoddku vcciyunnyedl na
hrdymu mito atikiyudunu; atलगak na vln
miku apkarmediymu klugledni yerigi yudiyu,
nnnu na struvulcetiki appgipvlenni miru
vcciyunnyedl mn pitrulyokk devudu dinini
cuci mimmunu gddicunu gak. appudu
muppdimdiki adhiptiyen amase atmvsude-
davidu, memu nivarmu; yessyi kumaruda,
memu ni pksmun unnamu; niku smadhanmu
klugunugak, sma dhanmu klugunugak, ni
shkarulkunu smadhanmu klugunugak, ni
devude niku shaymu ceyunni plu kga davidu
varini cercukoni varini tn ddunku adhi
ptuluga cesenu. saulumid yuddhmuceyboyin
philitiiyulto kud davidu vccinppudu mnsse
sb dhullo kodrunu atni pksmuceriri; davidu
philitii yulku shaymu ceykpoynu, elynga
atdu tn yjmanuden saulu pksmunku mrl
tmku pran hani ceyunni yeci philitiiyul
adhikarulu atni ppivesiri. att atdu sikl-
gunku tirigi povucudga mnsse sbdhulen
adna yojabadu, yediyvelu, mikhayelu,
yojabadu, elihu, jillete anu mnsse gotrpu-
variki adhiptulu atni pksmuceriri. vardrunu
prakrm salulun senyadhiptulune yudiri;
a ddunu htmuceyutku varu davidunku
shaymucesiri. davidu ddu devuni senymuvle
mhasenymguntlu prtidinmun atniki shaymu
ceyuvaru atniyoddku vccu cudiri. yehova
notimat prakrm sauluyokk rajymunu
davidutttu trippvlennu prytymuto yud-
dhmunke ayudhmulnu dhrici atniyoddku
hebronunku vccin adhiptul lekk yetynga yu-
davarilo dalunu itenu ptukoni yuddhsnd-
dhule yunnvaru aruvel enimidivldmi.
simyoniiyullo yuddh munku tginsurulu edu-
vel nurumdi. leviyullo attivaru naluguv
aruvldmi. ahronu sttivariki yehoyada
adhipti, atnitokud unnvaru muduvel edu
vldmi. prakrmsaliyen sadoku anu rvnunito
kud atni tdiri yitivaren adhiptulu iru-
vdiiyddru. saulu sbdhlugu benya miniyulu
muduvelmd; apptivrkur varilo bhumdi

saulu illu gapaducudiri. tmpitrul yitivarilo perupodin prakrmsalulu ephrayimiyullo iruvdivil enimidil vdlmldi. mnssse yokk ardhgotrpu varilo davidunu rajuga ceyutke ravlenni peru peruga niymipbdinvaru pdunenimidivelmldi. issakhariyullo smyocit jnanmukligi israyeliyulu ceytgindedo dani nerigiyunn adhiptulu reduvdlu; viri gotrpu vardrunu viri yajnku bddhuleyudiri. jebulu nyillo sklvihmen yuddhayudhmulnu dhrici yuddhmunku podginyarunu yuddhpu nerpuglvarunu mnssundu porpulekud yudhmu ceyglvarunu ebdivelmldi. nphtaliyullo veyyimdi adhiptulu, varitokud dalunu itenu pttukonin varu muppdil yeduvelmldi. daniyullo yuddh snnddhulen varu iruvdi yenimidivel aru vdl mdi. aseriyullo yuddhpu nerpugl yuddh snnddhulu nluvdi velmldi. mriyu yordanu ndi atvlnudu rubeniyullonu gadiyullonu mnssse ardhgotrpu varilonu sklvihmen yuddhayudhmulnu dhricu yuddhsurulen yi yodhuldru davidunu israyelumid rajuga niymicvlenenn korik hrdymdu kliginvaru ayudhmulnu dhrici hebronunku vcciri. israyelulo kdm vardrunu ekmskulde davidunu rajuga niy mipvlenni koriyudiri. vari shodrudlu varikorku bhojnpdarthmulnu siddhmu cesiyudga varu davidutokud acct mudu dinmuludi ann panmulu puccukoniri. israyeliyulku stosmu kligiyudenu gnuk issakharu jebulun nu nphtali anuviri polimerlvru variki smipmenvaru gadidlmidnu otelmidnu kergadidl midnu eddul midnu ahavstuvulen pidivtkmulnu ajurpu adlndu edin drakspdl gellnu draksarsmunu nunenu gorrlnu psuvulnu vistar muga tisikonivcciri.

13

davidu shsradhiptultonu stadhiptultonu... adhiptuldritionu alocncesi, smajmuga kudin israyeliyuldrilo ilagu selviccenu i yocn mi drstiki anukulme mn devuden yehova vln kligin yedl israyeliyul nivasprdesml ydtt sesiciyunn mn shodrudlunu tm pttnmullonu pllellonu kapurmunn yajkulunu leviyulunu mnto kudukonuntlu variyoddku ppi mn devuni mdsmunu mrl mnyoddku konivttmu rdi; saulu dinmullo daniyodd mnmu vicarn ceykye yutimi. i karymu sma jkuldri drstiki anukulmayenu gnuk jnuldrunu a prkarmu ceyudumniri. kaga devuni mdsmunu kirytarimunudi tisikoni vcutku davidu aiguptuyokk sihorundi modlukoni hmatunku povumargmuvrkunudu israyeliyuldrini smkurecnu. kerubulmdhy nivasmuceyu devuden yehova nammu pettb-din ayn mdsmunu yudalonudu kirytarimu anb-din balanadi tisikonivcutke atdunu israyeliyuldrunu acctiki poyiri. varu devuni mdsmunu ok krott bdimid ekkici, abinadabu itnudi tisikonivcciri; ujjayunu ahy-

oyunu bdini toliri. davidunu israyeliyuldrunu tm purn sktito devuni snnidhini patlu paducu, sitaralnu svrmdlmulnu tburlnu talmulnu vayicucu burlu uducudiri. varu kidonu kllmunoddku vccinppudu edlku kalu jarindun mdsmunu pttukonvleni uja ceyicappa yehova kopmu atnimid rgulukonenu, atdu tn ceyi mdsmu noddku capga ayn atni mottenu gnuk atdu akkdde devuni snnidhini cnipoyenu. yehova ujjanu vinasmu ceyut cuci davidu vyakul pdenu; aduct a sthlmunku netivru perejl uja ani peru. a dinmun davidu devuni visyme bhymodidevuni mdsmunu nayoddku nenu elagu tisikoni povudunnukoni, mdsmunu tn yoddku davidu purmunku tisikonipok, danini gittiyu den obededomu itiloniki konipoyenu. devuni mdsmu obededomu itilo atni kutubmunodd mudu nelludga yehova obededomu iti varini atni sottttini asirvdcenu.

14

turu rajen hiram davidunoddku dutlndu, atniki ok yillu kttutke devdaru mranulnu, kasepnivarini vdlvarini ppenu. tn jnulg isa yeliyul nimittmu yehova atni rajymunu unnt sthiltoniki teccidun ayn tnnu israyeli yulmid rajugasthirpcenni davidu ghricenu. pmmt yerusalemudu davidu ik kodru strilnu vivahmu cesikoni yik kumarulnu kumarte lnu knenu. yerusalemudu atniki puttin kumarul peru levnga, smmyu sobabu natanu solomonu ibharu elisuv elpaletu noghu nepegu yaphiy elisama beyelyeda elipeletu. davidu israyeliyuldrimid rajuga abhisekmu ceyb denni vini, philistiyuldru davidunu vedki pttukonutke byluderga davidu a sgti vini varini edurkonboyenu. philistiyul vcci rephayimul loylodigiri. philistiyulmidiki nenu poyinyedl nivu varini na cetiki appgicuduva? ani davidu devuniyodd vicarneyga yehovapommu, nenu varini ni cetiki appgicedni sel viccenu. varu bylperajimunku vccinppudu davidu acct varini htmucesijlprvahmulu kottukoni povuntlu yehova na struvulnu na yedut niluvukd nasnmu cesennukoni a sthlmunku bylperajimu2 anu perupettenu. varu acct tm devtlnu vidicipettipoga vatini agnicet kalci veyvlenni davidu selviccenu. philistiyulu mrl a loyloniki digiraga davidu tirigi devuniyodd vicarcesenu. aduku devudunivu varini trumu konipok varini tppicukoni cuttu tirigi kblicetlku eduraga nilici kblicetl konlydu kallcppudu niku vinbdunppudu varitoyuddhmu kluputke byluderi varimid pdumu; a cppudu vinbdunppudu philistiyul ddunu htmu ceyutke devudu niku muduga byluvelli yunnadni telisikonumni sel viccenu. devudu tnku selviccin prkarmu davidu ceyga israyeliyulu philistiyul senymunu gibi yonu modlukoni gajeruvru trimi

htmucesiri. kabtti davidu kirti israyeliyul prdesmuldt prsiddhiyayenu; yehova atni bhymu anyjnul kdriki klugesenu.

15

davidu tnkorku davidupurmdu idlu... ktticenu; devuni mds munku ok sthlmunu siddhprci, danimid gudarmokti veyicenu. mdsmunu ettutkunu nitymu tnku sev ceyutkunu yehova leviyulnu erprcukonenni ceppivaru tpp mri evrunu devuni mdsmunu ettkuddni davidu ajn iccenu. att davidu tanu yehova mds munku siddhprcin sthl munku dani tisikonivccutke israyeliyulndrini yerusalemunku smajmuga kurcenu. ahronu sttivarini leviyulen khatu sttvari adhiptiygu uriyelunu vani bdhuvullo nut iruvdimdini, merariyullo adhiptiyen asayanu vani bdhuvullo reduvdl iruvdimdini, gersonu sttivarikdhiptiygu yove lunu vani bdhuvullo nut muppdimdini, elisapanu sttivarikdhiptiygu seyanu vani bdhu vullo reduvdlmdini, hebronu sttvari kdhptiygu eliyelunu vani bdhuvullo enubdi mdini ujjiyelu sttivarikdhiptiygu amimna dabunu vani bdhuvullo nut pdredugurini davidu smkurcenu. att davidu yajkulen sadokunu abyatarunu leviyulen uriyelu asaya yovelu semya eliyelu amimnadabu anuvarini pilipici varito itlnenu. leviyul pitrul sttlukumiru peddle yunnaru. itkumudu miru israyeliyul devuden yehova mdsmunu moyk yudutcetnu, mnmu mn devuden yehova yodd vidhinibtti vicarnceyudutcetnu, ayn mnlo nasnmu klugesenu; kavun ipudu mirunu mivarunu mimmunu miru prtisthucukoni, nenu a mds munku siddhprcin sthl munku dani tevlenu. appudu yajkulunu leviyulunu israyeliyul devuden yehova mdsmunu teccutke tmmunu tamu prtisthucukoniri. truvat leviyulu yehova selviccin matnubtti mose ajnapicintlu devuni mdsmunu dani ddeltu tm bhujmul midiki ettikoniri. att davidumiru mi bdhuvulgu patkulnu pilici, svrmdlmulu sitaralu talmulu longu vadyvisesmulto gbhir dhvni ceyucu, stosmuto svrmdletti paduntlu erpatuceyudni leviyul adhiptulku ajn iccenu. kavun leviyulu yovelu kumaruden hemanunu, vani bdhuvullo berekya kumaruden asapunu, tm bdhuvulgu merariyullo kusayahu kumaruden etanunu, viritokud redv vruganunn tm bdhuvulen jekrya benu yhjyelu semira motu yehiyelu unni eliyabu benaya my seya mttitya eliplehu mikneyahulnuvarini dvarpalkulgu obededomunu yehiyelunu patku lnuga niymiciri. patkulen hemanunu asapunu etanunu pclohmul talmulu vayicutku nirnyipbdiri. jekrya ajiyelu semiramotu yehiyelu unni eliyabu myseya benaya anuvaru heccu svrmgl svrmdl-

mulnu vayicutku nirnyipbdiri. mriyu mttitya eliplehu mikneyahu obededomu yehiyelu ajjyahu anuvaru ragmettutkunu sitaralu vayicutkunu nirnyipbdiri. leviyul kdhiptiyen kennya mdsmunu moyutydu gttivade ndun atdu motkrmmu nerputke niymipbdenu. berekayunu elkanayunu mds munku mudunducu kavlivaruganu sebnya yehosapatu netnelu amase jekrya benaya eliyeceru anu yajkulu devuni mds munku mudu burlu uduvaruganu, obededomunu yehiyayunu venuktthu knipettuvaruganu niy mipbdiri. davidunu israyeliyul peddlunu shsradhiptulunu yehova nibdhn mdsmunu obededomu itilonudi teccutke utsahmuto poyiri. yehova nibdhn mdsmunu moyu leviyulku devudu shaymuceyga varu edu kode lnu edu gorrpottellnu bluluga arpici. davidunu mdsmunu moyu leviyuldrunu patkulunu patkul pniki vicarnkrygu kenayayunu snnpunarto neybdin vstrmulu dhricukoni yudiri, davidunu snnpu narto neybdin ephodunu dhriciyudenu. israyeliyuldrunu arba etmu ceyucu, kommulu burlu uducu, talmulu kottucu, svrmdlmulu sitaralu vayicucu yehova nibdhn mdsmunu tisikonivcciri. yehova nibdhn mdsmu davidupurmuloniki raga saulu kumarteyen mikalu kitikilonudi cuci rajen davidu natymadutyu vayicutyu knugoni tn mnssulo atni hinprcenu.

16

i prkarmu varu devuni mdsmunu tisikoni... vcci, davidu danikorku veyiciyunn gudarmu ndumnu dani uci, devuni snnidhini dhnblulnu smadhanblulnu arpici. dhnblulnu smadhan blulnu davidu arpici calicin truvat atdu yehova nammun jnlnu divici purusulkemi strilkemi israyeliyuldrilo okkokkriki ok rottenu ok bhksymunu ok drakspdl adnu pci pettenu. mriyu atdu yehova mdsmu edut sev ceyucu, israyeliyul devuden yehovanu prsiddhi ceyutkunu, vdi-cutkunu ay nku stotrmulu cellicutkunu leviyullo kodrini niy micenu. varilo asapu adhipti, jekrya atni truvativadu, yemiyelu semiramotu yehiyelu mttitya eliyabu benaya obededomu yehiyelu anuvaru svrmdlmulu sitaralnu vayicutke niymipbdiri, asapu talmulunu vayicuvadu. benaya yhjyelu anu yaj kulu eppudunu devuni nibdhn mdsmu edut burlu uduvaru. a dinmdu yehovanu stuticeyu vicarnnu erpci, davidu asapucetikini vani bdhuvulcetikini danini appgicenu. a stuti vidhmemnga yehovaku krtjntastutulu cellicudi. ayn nammunu prktnceyudiayn karymulnu jnmullo telijjeyudi. aynnugurci padudi aynnu kirticudiayn abdhut kriylnitinigurci sbhasn ceyudi. ayn prisuddh nammunu btti atisycudi yehovanu vedkuvaru hrdymundu sto sicuduru

gak. yehovanu asryicudi ayn blmu nas-
ryicudiayn snnidhi nitymu vedkudi. ayn
dasulgu israyelu vssthularaayn erprcukonin
yakobu stti varlara ayn cesin ascrykary-
mulnu jnapkmu cesi konudiayn suck kriylnu
ayn noti tirpulnu jnapkmu cesikonudi. ayn
mn devuden yehova ayn tirpulu bhumiy-
dt jrugucunnvi. mi skhy koddiganu miru
svlpskhygl jnulgananukanu desmulo anyulu-
ganu udga kolvbdin svasthyuga dani ni-
kicednni ayn abrahamuto cesin nibdhn
issakuto cesin prmanmunu erpatunu ni-
tymu jnapkmucukonudi. veyitrnulvrku a
mat nilucunni ayn sel viccenu. yakobunku
kttgdanu israyelunku nitynibdhnganu ayn a
matnu sthirprciyunnadu. varu jnmunudi jn-
munkunu rajymunudirajymunkunu tirugu-
laducudga nenu abhisekicinvarini muttvld-
niyu na prvktlku kiduceyvddniyu selvicci
ayn evrinennu variki hisceyniyyledu vari
nimittmu rajulnu gddicenu. srvbhujnulara,
yehovanu snnuticudi anudinmu ayn rkssnu
prkticudi. anyjnullo ayn mhimnu prcuricudi
smst jnmullo ayn ascrykarymulnuprcuricudi.
yehova mha ghnt vhcinvadu ayn bhuga
stutinod tginvadu smst devtlkte ayn pu-
jyudu. jnmul devtlnniyu vtti vighrmule
yehova akasvesalymunu srjicinvadu. ghn-
taprbhavamulu ayn snnidhini unnni blmunu
stosmuku aynnyodd unnni. jnmul kutub-
mulara, yehovaku cellicudi. mhimablmunu
yehovaku cellicudi. yehova nammunku
tgin mhimnu aynku cellicudi nevedymulu
cet puccukoni ayn snnidhini cerudi prisud-
dhalkarmulgu abhrmulnu dhricukoniaynye-
dut sagilpdudi. bhujnulara, ayn snnidhini
vnkudi appudu bhulokmu kdlkudunu ap-
pudi sthirprcbdunu. yehova elucunnadni
jnmullo caticudi. akasmulu andicunugak
bhumi stosisunugak smudrmunu dani spurn-
tyu ghosisunugak polmulunu vatiyudnu srv-
munu stosisunugak. yehova veceyucun-
nadu. bhujnulku tirpu tircutke yehova ve-
ceyucunnadu vnvkrsmulu ayn snnidhini ut-
syicunu. yehova dyaludu, ayn krp nirtr-
mununu. aynnu stuticudi. deva ma rk-
ska, mmmunu rksicumu mmmunu cercukon-
umu. memu ni prisuddhnammunku krtjn-
tastutulu cellicuntlu ninnu stuticucu atisyi-
cutlu anyjnul vsmulonudi mmmunu vidip-
ipumu. ani aynnu btimalukonudi. is-
rayeliyulku devuden yehova yugmulnaitnu
stotrmu nodunugak. ilagan varu padga
jnuldru amen ani ceppi yehovanu stuti-
ciri. appudu mdsmu mudr nitymunu kavlsin
anudin sev jrputke davidu acct yehova
nibdhn mds mumid asapunu atni shodrulnu
niymicenu. obede domunu vari shodrulnu
aruvdi enimidi mdini yedutunu kumar-
den obededomunu hosanu dvarpalkuluga
niymicenu gibiyonuloni unntsthlmmunnun
yehova gudarmumidnu accti blpithmu-
midnu yehova israyeliyulku ajnapicin dhrm-

sastrmdu vraybdiyun prkarmu udyastmy-
mulydu anudinmun nitymen dhnblini aynku
arpicutke acct atdu yajkuden sadokunu atni
shodrulnu yajkulnu niymicenu. yehova
krp nitymudunni aynnu stuticeyutke vir-
itokud hemanunu yedutununu pellvrnu
udahripbdin mri kodrini niymicenu. burlu
udutkunu talmulnu vayicutkunu devunig-
urci padtgin gitmu lnu vadmulto vinipi-
cutkunu virilonudu hemanunu yedutununu
atdu niymicenu.mriyu yedutunu kumarulnu
atdu dvar palkuluga niymicenu. truvat jnul-
drunu tmtm yidlku vellipoyiri; davidunu tn
yiti varini divicutke variyoddku poyenu.

17

davidu tn yit nudi prvktyen natanunu
pilipicinenu devdaru mranulto kttbdin
ngrulo nivasmu ceyucunnanu; yehova
nibdhn mds mu terlcatun nunndni ceppga
natanudevudu niku todeyunnadu, ni
hrdymdunn dtyu ceyumni daviduto
anenu. a ratriydu devunivakku natanunku
prtyksme yilagu selvicenu. nivu poyi
na sevkuden daviduto itlnumu yehova
selviccundemnga na nivas munke yok
alymu ktticut nicetkadu. isra yeliylunu
rppicin natnudi netivru nenu ok yitilo
nivasmu ceyk, okanok gudarmulonun okanok
deralonu nivasmu cesitini. nenu isra
yeliyuldr midhnyu scricin kalmtymiru
nakorku devdarumranulto alymu ktt ku-
tiremiyni, na jnmunu mepvlsindni nenu
ajna picin israyeliyul nyayadhiptulno evrito
nennu nenok matyen plikiytina? kavun
nivu na sevken daviduto ceppvlsin-
demngaseny mulku adhiptiygu yehova i
prkarmu selviccucunnadunivu na jnulen
israyeliyul mid adhiptive yuduntlu, gor-
rlvebdi tirugucunn ninnu gorrl doddinudi
tisikoni nivuvellin cotlnell niku toduga udi,
ninnu dvesicinvarini ni mudr niluvniyyk
nirmulmu cesitini; lokmuloni ghnulku
kligiyunn peruviti peru niku klug jeyudunu
mriyu nenu na jnulen israyeliyul korku ok
sthlmu erprci varini natudunu, varu mri
tiruguladk tm shanmdu kapurmuduru,
purvmdu jrigintlunu, na jnulen israyeliyul-
mid nenu nyayadhiptulnu nirnyicin kalmu
modlukoni jrugucu vccintlunu, dustulu
varini ik srm pettkuduru; ni pgvarindrini
nenu anci vesednu. adiyu gakyehova niku
stti klugjeyunni nenu niku telijjesitini.
ni jivit dinmulu tiri ni pitrulyoddku
nivu cerunppudu ni kumarulvn klugu
ni sttini nenu sthapncesi atni rajymunu
sthirprcednu. atdu naku ok mdirmunu
ktticunu, atni sihasnmunu nenu nitysthapn
cesednu. nenu atniki tdrineyudunu, atdu
naku kumarude yudunu; nikte muduga
unnavaniki na krpn nenu cupk manintlu
atniki nenu na krpn cupk mannu. na

mdirdundu narajymdunu nenu nitymu
atni sthirprcdnu, atni shasnm enntikini
sthirnuga nudunni atniki telyejyumu.
natanu tnku prtyksmendaniibtti yi mat
lnitini davidunku telyejyega rajen davidu
vcci yehova snnidhini kurcudi ilagu mnvi
cesenudeva yehova, nivu nnu it heccu
loniki teccutku nenu ettivadnu? na yillu
ematrpuđi? deva, yidi ni drstiki svlpvisyme;
deva yehova, nivu rabovu bhukalmuvrku
ni sevkuni sttinigurci selvici, mnusyunito
mnu syudu matladuntlu dy palici nato
matladi, na stti ghntjedunni mat yicci
yunnavu. ni dasudngu naku klugbovu
ghntnu gurci davidu ni dasud nen nenu
nito mri emni mnvicesednu? nivu ni dasuni
eruguduvu. yehova ni dasuni nimi ttme
ni cittprkarmu i mha ghnt klugunni nivu
telyjesiyunnavu, atni nimittme nivu i gopp
karymuni cesiyunnavu. yehova, memu ma
cevalto vinindtyu nijmu, nivti vadevdunu
ledu, nivutpp mri e devudunu ledu. ni
jnulen israyeliyulvti jnmu bhulokmdu edi?
aiguptulonudi nivu vimocicin ni jnulyedut
niluvniyk nivu anek jnamlu tolivesinduvln
nivu mha bhykmen peru teccutkoti. varu
ni svt jnulguntlu varini vimocicutke devud-
ven nivu byluderitivi ni jnulen israyeliyulu
nitymu niku jnulguntlu ni valagun cesitivi;
yeho vaven nivu variki devudve yunnavu
yehova, ippudu ni dasunigurciyu atni sttini
gurciyu nivu selviccin mat nitymu sthirn-
gunu gak. isra yeliyul devuden senymulku
adhiptiygu yehova israyeliyulku devudeyun-
nadni ni peru enntikini ghnprcbduntlu nivu
selviccin mat niscymuga sthirprcbdunu
gak; mriyu ni dasuden davidu stti ni yedut
sthirprcbdunugak. devaniku stti klug-
jesednni ni dasuniki nivu tely jesiyunnavu
gnuk ni snnidhini vinnpmu ceyutku ni da-
suniki mnodherymu kligenu. yehova, nivu
devudveyudi ni dasuniki i melu dycesednni
selvicciyunnavu. ippudu ni dasuni stti
nitymu ni snnidhini uduntluga danini
asirvdp nnugrhiciyunnavu. yehova, nivu
asirv dicinyedl adi enntikini asirvdipbdi
yudunu.idiyen truvat davidu philistiyulnu
jyici,

18

varini loprci, gatv pttnmuni dani grammu-
lunu philistiyul vsmun nudkud vatini pt-
tukonenu. atdu moyabiyulnu jyicga varu
davidunku kppmukttn dasuleri. soba ra-
jen hdrejeru yuphrtisundivrkv tn rajymunu
vyapicutke byluderga hmatunodd davidu at-
nini odici atni yoddnudi veyyi rthmulnu edu-
vel gurpu rautulnu iruvdivel kalblmuni pt-
tukonenu. davidu a rthmullo nuritiki kavlsin
gurrmulnu ucukoni kdmvatiknnitiki cilm
nrmulu tegveyi cenu. sobarajen hdrejerunku
shaymu ceyvlenni dmskuloni siriyulnu raga

davidu a siri ynullo iruvdiredu velmdini ht-
mucesenu. truvat davidu siriya sbdhmen
dmskul kavli senymunu ucenu; siriyulnu
davidunku kppmukttn sevkuleri. i prkarmu
davidu poyin cotlnell yehova atniki shay-
muceyucu vccenu. mriyu hdrejeru sevkulu
pttukoniynn bgaru dallnu davidu tisikoni
yerusalemunku cercenu. hdrejeruyokk pt-
tnmulen tibhtulo nudiyu, kunulonudiyu
davidu bhu vistarmen yittdini tisikoni vc-
cenu. danito solomonu ittdi smudr-
muni stbhmulunnu ittdi vstuvu lnu ceyi-
cenu. davidu sobarajen hdrejeruyokk seny
mttini odicin vrtmanmu hmatujentohuku
vinbdenu. hdrejerunkunu tohukunu vi-
rodhmu kligiyudenu gnuk rajen davidu
hdrejeruto yuddhmucesi atni nodicinduke
daviduyokk ksemmu telisikonutkunu, atnito
subhvcnmuluplukutkunu, bgarmutonu vedi-
tonu ittditonu ceybdin skl vidhmulen patr-
licci, tohu tn kumaruden hdormunu atniy-
oddku ppenu. i vstavulnu kud rajen davidu
tanu edo miyulyoddnudiyu, moyabiyuly-
odd nudiyu, ammoniyulyodd nudiyu, philis-
tiyul yoddnudiyu, amalekiyulyodd nudiyu
tisikonin vedi bgarmuto patuga yehovaku
prtisthicenu. mriyu seruya kumaruden
abise uppuloylo edomiyullo pdunenimidi
vel mdini htmu cesenu. davidu edo-
mulo kavli senymunu ucenu, edomiyuldrunu
atniki sevkuleri, davidu poyin cotlnell
yehova atni rksicenu. i prkarmu davidu
israyeliyuldrimidnu rajeyudi tn jnuldrikini
nitinyaymulnu jrigi cenu. seruya kumar-
den yovabu senyadhiptiye yudenu; ahiludu
kumaruden yehosa patu rajypudstavejul-
mid nudenu; ahitubu kumaruden sadokunu
abyataru kumaruden abimelekunu yajkulu,
svsa sastri; yehoyada kumaruden benaya
keretiylukunu peletiylukunu adhiptiye yu-
denu; mriyu daviduyokk kumarulu rajunku
shayule yudiri.

19

idiyen truvat ammoniyul rajen nahasu...
cniyoga atni kumarudu atniki maruga ra-
jayenu. appudu daviduhanunu tdriyen
nahasu na yedl dy cupicenu gnuk nenu
atnikumaruni yedl dy cupednni ynukoni,
atni tdri nimittmu atni pramsicutku
dutlunu ppenu. davidu sevkulu hanununu
pramsicutke ammoniyul desmunu vc-
cinppudu ammoniyul ydhi ptulu hanunu-
toninnu pramsicutke ni yoddku davidu
dutlunu pput ni tdriini ghnprcutke ani
nivnukonucunnava? desmunu tci cuci dani
nasnm ceyutkeгда atni sevkulu niyod-
dku vcciyunnaru ani mnvi ceyga hanunu
davidu sevkulnu pttukoni, varini gorigici,
vari vstrmulu pirudulu digkuduntlu nidmiki
ktirici varini ppivesenu. a mnusyulu
itiki vccucudga kodruvcci varini gurcin vart

davidunku telijesiri; varu bhu ljjakratule
 yudiri gnuk variki eduruga mnusylunu ppimi
 gddmulu perugudnuk miru yerikolo udi tru-
 vat rdni raju variki vrtman mpenu. am-
 moniyulu davidunku tmydu ashymu put-
 titicimni telisikoninppudu hanununu am-
 moniyulunu aramhryimu nudyu, siriya
 mykanudiyu sobanudiyu rthmulnu gurpu-
 rautulnu reduvel mnugul vediicci badige-
 kudurcukoniri. muppid reduvel rthmulto
 vccutlu jitmicii mykarajunu atni jnulnu
 kudurcukoniri; viru vcci medeba mudritt-
 tun digiri, ammoniyulu tmtm pttmullonudi
 kudukoni yuddmuceytulu vcciri. davidu i
 sgti vini yovabunu senymuloni prakrmsalul
 ndrini ppenu. ammoniyulu byluderi pttnpu
 gvini yodd yuddhpktulu tirciri, vccin rajulu
 prtyekmuga byt bhumilo yuddhmunku sid-
 dhmuga niliciri. tanu redu senymul mdhynu
 cikubdi yudut cuci, yovabu israyeliyul-
 loni sresthullo prakrmsalulnu erpucukoni,
 siriyunuku eduruga varini ptkulu tirci, kdm
 jnulnu ammoniyulku eduruga vyuhprci, tn
 shodruden abiseki appgici yitlnenu siriyunul
 blmunku nenu niluv lekpyinyedl nivu
 naku shaymu ceyvlenu, ammoniyul blmunku
 nivu niluvlekpyinyedl nenu niku shaymu
 ceyudunu. dherymu kligiyudumu, mnmu
 mn jnul nimittmumu mn devuni pttmml
 nimittmumu dhirtmumu cupudmu; yehova
 tn drstiki edi mcido dani ceyunugak. a
 prkarmu yovabunu atnito kud nunn jn-
 munu siriyunulto yuddhmu kluputke cer-
 poga varu niluv lek atni yedutnudi tirigi
 paripoyiri. siriyunulu tirigi paripovut am-
 moniyulu cucinppudu varunu atni shodru-
 den abisemudr niluvlek tirigi paripoyi
 pttmulo cocciri, yovabu mrlu yerusle-
 munku vccenu. tamu israyeliyul cetilo
 odipotimni siriyunulu telisikoninppudu varu
 dutlunu ppi,yeti avli siriyunulnu pilipicukoniri,
 hdrejeruyokk senyadhiptiyen sopku variki
 naykudayenu. davidu a sgti telisikoni isra-
 yeliyulndrini smkurci yordanu dati variki
 edurupdi variyedut senymulnu vyuhprcenu,
 davidu siriyunuku eduruga senymulnu pk-
 tulu tircinppudu varu atnito yuddhmu ce-
 siri. ayite siriyunulu israyeliyul yedut niluvk
 tirigi pari poyiri;davidu siriyunullo eduvel
 rthikulnu nlubdi vel kalblmumu htmucesi
 senyadhiptiyen sopkunu cpi vesenu. tamu
 israyeliyul cetilo odipotimni hdrejeruyokk
 sevkuu telisikoninppudu varu daviduto
 smadhanpdi atniki sevkeri. attinudi
 siriyunulu ammoniyulku shaymu ceyutku
 mnssulek yudiri.

20

mrusti yet rajulu yuddhmunku byluderu
 kalmun yovabu senymulo surulen varini
 sm kurci, ammoniyul desmunu paducesivcci
 rbbaku muttdivesenu; davidu yeruslemu-

loneyudga yovabu rbbanu odici jnulnu ht-
 mucesenu. davidu vcci vari raju tlmid-
 nunn kiritmumu tisi konenu; dani yettu redu
 mnugul bgarmu, adulo rtmulu cekkiyu-
 denu, danini davidu dhricenu. mriyu
 atdu bhu vistarmen kollsommu a pttm-
 mulnudi tsiskonipoyenu. daniydrunn jnulnu
 atdu velupliki konipoyi, varilo kodrini rp-
 multo koyicenu, kodrini inupdtelto ciri-
 cenu; kodrini goddlto nrikkicenu. i
 prkarmu atdu ammoniyul pttmullnntikini
 cesenu, att davidunu jnuldrunu yeruslemu
 nku tirigivcciri. atutruvat gejerulonunn
 philistiyulto yuddhmu klugga husatiyuden
 sibbeke rephaiyul sttivadgu sippyi anu
 nokni htmu cesenu, aduvln philistiyulu logu-
 batunku tebdiri. mrl philistiyulto yud-
 dhmu jruggayayiru kumaraden elhananu
 gittiyuden golyatu shodrudgu lhmini cpenu.
 vani yite net gani doneyt pedddi. mrl
 gatulo yuddhmu jrigenu; mci yettriygu
 okdu acct udenu, vaniki ceticetiki kalika-
 liki aresi coppun iruvdi nalugu vrelludenu,
 vadu rephaiyul sttivadu, vadu israyeliyulnu
 dusipga davidu shodruden simyaku puttin
 yonatanu vani cpenu.

21

truvat satanu israyelunku viroddhmuga...
 leci, israyeliyulnu lekkicutku davidunu pre-
 repipga davidu yovabunkunu jnulyokk adhi
 ptlukunumiru velli beyerseba modlukoni
 danu vrku udu israyeliyulnu eci, vari skhy
 naku teliyutke nayoddku dani tsiskoni rdni
 ajn iccenu. aduku yovaburaja na yelin vada,
 yehova tn jnulnu ippudunnvarikte nurlu
 ekkuvmdini ceyunugak;vardru na yelinvani
 dasulukara? na yelinvaniki i vicarn yel? idi
 jrugvlsin hetuvemi? jriginyedl israyeliyulku
 siks klugunu ani mnvicesenu. ayinnu yov-
 abu mat cellk raju matye cellenu gnuk yov-
 abu israyelu desmdtt scrici tirigi yerusle-
 munku vcci jnul skhy versi davidunku appg-
 icenu. israyeliyuldrilo ktti duyuvuru pd-
 kodu lksl mdiyu yuda varilo ktti duyuvu-
 varu nalugu lksl debbdivel mdiyu skhyku vc-
 ciri. raju mat yovabunku ashymuga udenu
 gnuk atdu levi benyamino gotr sbdhulnu a
 skhylo cercledu. i karymu devuni drstiki
 prtikulmgutcet ayn israyeliyulnu badhpet-
 tenu. davidunenu i karymucesi adhik
 papmu tecucukotini, nenu mikkili avivek-
 muga prvrticitini, ippudu ni dasuni dosmu
 prihricumni devunito morpsettga yehova
 davidunku drskudgu gaduto ilagu selvice-
 nunivu velli davi duto itlnumu. yehova
 selviccundemngamudu visymulu nenu niye-
 dut nucucunnanu, vatilo okdanini nivu ko-
 rukoninyedl dani niku ceyudunu. kavun
 gadu davidu noddku vcci yitlnenu mudedl
 patu krvu klugut, mudu nellpatu ni stru-
 vulu kttidusi ninnu trunga nivu variye-

dut niluv lek nsicipovut, mudu dinmulpatu desmdu yehova ktti, anga tegulu nilucutcet yehova dut israyeliyul desmdt nasnmu klug-jeyut, anu vitilo okdanini nivu korukonumni yehova selviccucunnadu; kavun nnu ppin vaniki nenu emi prtyuttrmiyyvleno dani yoci cumu. aduku davidunenu mikkili yirukulo cikkiyunnanu; yehova mha krpglvadu, nenu mnusyulcetilo pdk ayn cetilone pdu dunu gak ani gaduto anenu. kavun yehova israyeliyulmidiki tegulu ppga israyeliyullo debbdivelmdici. yerusle munu nasnmu ceyutke devudu ok dutnu ppenu; atdu nasnmu ceybovucudga yehova cuci a cetu visyme stapmodi nasnmuceyu dut-tocalunu, ippudu ni ceyyi apumni sel viyyga a dut yebusiyyuden ornanu kllmun-odd nilicenu. davidu knnuletti cudga, bhumya kasmul mdhynu nilucucu, vrdisin ktticet ptukoni danini yerusalemumid capin yehova dut knbdenu. appudu davidunu peddlunu gone ptllu kppukoninvare sastag-pdga davidujnulnu ecumni ajn iccinvadnu nenegda? papmu cesi cedutnmu jrigicin-vadnu nenegda? gorrlvtivargu viremi cesiri? na devuden yehova, badhpettu ni ceyyi ni jnulmid nud kud namidnu na tdri yitivarimidnu ud nimmni devunito mn- vicesenu. yebusiyyuden ornanu kllmudu yehovaku ok blipithmunu ktticutke davidu acctiki vellvlenni davidunku ajn nimmni yehova dut gadunku selviyyga yehova nam- mun gadu plikin mat prkarmu davidu vel- lenu. ornanu appudu godhumlnu nurcu cud- enu; atdu venukku tirigi dutnu cucinppudu, atdunu atnito kudnunn atni nluguru ku- maru lunu dagukoniri. davidu ornanun- odduku vccinppudu ornanu davidunu cuci, kllmulonudi velupliki vcci, tl nel mttunku vci daviduku nmiskarmu cesenu. i tegulu jnulnu vidicipovuntluga i kllpu prdesmdu nenu yehovaku ok blipithmunu ktticutke dani naku tgin krymunkimmni davidu or- nanuto anga ornanurajen na yelinvadu dani tisikoni tn drstiki anukulmenttu ceyunu gak; idigo dhnblulku eddulu ktelke nuripidi samgri nevedymunku godhum pidi; idiytyu neniceddnni daviduto anenu. rajen davidu atlu kadu, nenu ni sottunu urk tisikoni yehovaku dhnblulku arpincu, nyaymen kry- dhnmicci dani tisikodunni ornanuto ceppi a bhumiki aruvdl tulmul bgarmunu atni kic- cenu. pimmtdavidu yehovaku acct ok blip- ithmunu kttici. dhnblulnu smadhan blulnu arpici yehovaku morrpettga ayn akasmu- lonudi dhnblipithmu midiki agnivln atniki prtyuttrmiccenu. yehova dutku ajnapipga atdu tn kttini mrl vrlo vesenu. yebusiyyu- den ornanu kllmdu yehova tnku prtyuttr- miccenni davidu telisikoni acctne bli arpi- cunu mose arnymdu ceyicin yehova nivaspu gudarmunu dhnblipithmunu a kalmdu giyiy- onuloni unnt sthlmdudenu. davidu yeho-

vadut ptukonin kttiki bhyppdinvaide devu- niyodd vicaricutku a sthlmunku vell leku- denu.

22

mriyudevuden yehova nivassthlmu ide... yni israyeliyulrpicu dhnblulku pithmu ideyni davidu selviccenu. truvat davidu isa- yeliyul desmdudu anyjati varini smkircudni ajn icci, devuni mdirmunu ktticutke rallu cekkuvarini niymicenu. vakill tlupulku kavlsin mekullemi cillkemi vistarmen yinu- munu tuc skymu kant vistarmen ittdini ecn- lvikannni devdaru mranulnu davidu spad- icenu; sidoniyyu lunu turiyulunu davidunku vistarmen devdaru mranulnu tisikoni vccu- cudiri. na kumaruden solomonu pinnvyssugl letvadu; yehovaku kttbovu mdirmu dani kir- tinibttiyu admunubttiyu skl desmullo prsid- dhiceduntluga adi cala ghnemde yudvlen; kaga daniki kavlsin sadhn rasini siddh- pcednni ceppi, davidu tn mrmnunku mudu vistarmuga vstuvulnu smkurci yucenu. tru- vat atdu tn kumaruden solomonunu pilipici- israyeliyul devuden yehovaku ok mdirmunu kttvlsindni atniki ajn iccenu. mriyu davidu solomonuto itlnenuna kumaruda, nenu na devuden yehova nam ghntkorku ok mdirmunu ktticvlenni na hrdymdu niscymu cesikoniyudga yehova vaku naku prtyksme yilagu selviccenu nivu vistarmuga rktmu oli- kici gopp yuddhmulu jrigicin vadvu, nivu na nammunku mdirmunu kttickuddu, na snnid- hini nivu vistarmuga rktmu nel midiki od- citivi. niku puttbovu ok kumarudu smad- hankrtga nudunu; cuttu udu atni stru vul- ndrini nenu tolivesi atniki smadhanmu klug jetunu; aduvln atniki solomonu anu peru pett bdunu; atni dinmullo israyeliyulku smadhanmunu visratiyu dceyudunu. atdu na nammunku ok mdirmunu ktticunu, atdu naku kumarude yudunu, nentniki tdrine yudunu, israyeliyulmid atni rajy sihasn- munu nitymu sthirpcedunu. na kumaruda, yehova niku toduga udunugak; nivu vrd- hilli ni devuden yehova ninnugurci selvic- cin prkarmuga aynku mdirmunu ktticudu- vugak. ni devuden yehova dhmsastrmunu nivu anusricuntluga yehova niku vivekmunu telivini anugrhici israyeliyulmid niku ad- hikarmu dceyeyunu gak. yehova israyeliyul- nugurci moseku iccin kttld prkarmuganu ayn tircin tirpul prkarmuganu jrupukonutku nivu jagrttppdin yedl nivu vrddhipoduduvu; dherymu tecucukoni blmuga udumu; bhypp- kumu digulupdkumu. idigo nenu na kst- sthithilone pryaspidi yehova mdirmu korku redulksl mnugul bgarmunu pdikotl mnugul vedini tuc skymukant vistar men yitt- dini yinumunu smkurciyunnanu; mranu lnu rallnu kurciyucitini; nivu iknu spa dicud- uvugak. mriyu pniceygtin vistarmen silp-

karulunu kase pnivarunu vdrvarunu evidh men pninennu nervercgl mci pnivarunu niy-odd unnaru. lekkipient bgarmunu vedyu ittdiyu inumunu niku unnvi; kabtti nivu pni punukonumu, yehova niku toduga udunu gak. mriyu tn kumaruden solomonunku shaymu ceyvlenni davidu israyeliyu ydhip-tul kdrikini ajnapicenu. etlngami devu-den yehova mitokud unnadu gda? cut-tununn varivln todrelekud ayn miku nemm-di yicci yunnadugda? desnivasulnu ayn naku vsprci yunnadu, yehova bhymuvlnnu ayn jnul bhymuvlnnu desmu loprcbdiyunndi. kavun hrdypurvkuga mi devuden yeho-vasu vedutku mi mssulu drdhprukoni, ayn nibdhn mds munu devuniki prtisthit-men upkrnmulnu ayn nammukorku kttbdu a mdirmuloniki cercutke miru punukoni de-vuden yehova prisuddh sthlmunu kttudi.

23

davidu edlu nidin vrddhudayenu gnuk atdu tn kumaruden solomonunu israyeliyul mid rajuga niymicenu. mriyu atdu isra-yeliyul ydhiptuldrini yajkulnu leviyulnu smkurcenu. appudu leviyulu muppd-i svtsr mulu modlukoni atku pevyssuglvaru kvilelo cercbdiri; vari skhy muppd-i yen-imidi vel purusulu. virilo iruvdi nalugu-velmd-i yehova mdirpu pni vicaricuvaru-ganu, aru velmd-i adhi ptuluganu, nyayadhip-tuluganu udiri. nalugu velmd-i dvarpalku-luga niymipbdiri. mrinalugu velmd-i stu-ticeyu nimitme davidu ceyicin vadyvis-esmulto yehovanu stuticuvavuga niymipb-diri. gersonu khatu merariyulu anu leviyullo davidu varini vrusluga vibhagicenu. ger-soniyullo lddanu simi anuvardiri. lddanu kumarulu mugguru; peddvadgu yehiyelu, jetamu yovelu simi kumarulu mugguru, selomitu hjiyelu haranu, viru lddanu vs-muyokk pitrul peddlu. yhtu jina yusu beriya anu nlugurunu simi kumarulu. yhtu peddvadu jina redvvadu. yusunkunu beriyakunu kuma rulu anakulu lekpo-yiri gnuk tm pitrul yiti varilo varu okkvsmuga ecbdiri. khatu kumarulu nluguru, am-ramu isharu hebronu ujj-i yelu. amramu kumarulu ahronu mose; ahronunu atni ku-marulunu nitymu ati prisuddh men vs-tuvulun prtisthicutkunu, yehova snnidhini dhupmu veyutkunu, ayn sev jrigicutkunu, ayn nammunu btti jnulnu divicutkunu prtye kipbdiri. devjnudgu mose sttivaru levi gotrpuvarilo ecbdiri. mose kumarulu ger-somu elijejeru. gersomu kumarullo se-buyelu peddvadu. elijejeru kumarullo re-hya anu peddvadu tpp ik kumarulu at-niki lekpo-yiri, ayite rehbyaku anakmd-i ku-maruludiri. isharu kumarullo selomitu peddvadu. hebronu kumarullo yeriya peddvadu, amrya redvvadu, yhjyelu mudv-

vadu, yekmeyamu nalugvvadu. ujjiyelu kumarullo mika pedd vadu yesiya redv-vadu. merari kumarulu mhli musi; mhli kumarulu eliyajru kisu. eliyajru cnipoy-inppudu vaniki kumarteludiri kani kumarulu lekpo-yiri. kisu kumarulen vari shodrulu varini vivahmu cesikoniri. musi kumarulu mugguru, mhli ederu yerimotu. viru tm pitrul yitivarinibtti leviyuluga ecbdiri; pitrul yidlk pedd len viru iruvdi svtsrmlu modlukoni atku pevyssuglvare tm tm pe-rul lekprkarmu okkokkruga necbdi yehova mdirpu sevceyu pnivareyudiri. israyeli yul devuden yehova tn jnulku nemm-di dyce-siyunnadu gnuk varu nitymu yerusalemulo ni-vasmu ceyudurniyu leviyulukud ikmidt gu-darmunennu atni sevkorken upkrn mul-nennu moy pniledniyu davidu selvicensu. davidu iccin kdveri yajnnubtti leviyullo iru-vdi svtsrmlu modlukoni atku pevyssug-lvaru ecbdiri. viru ahronu sttivar-i cetikrid pni cutcutkunu, vari vsmunnunn yehova mdir sevkorke sallonu gdullonu ucdbin sklmen prtisthitvstuvulnu suddhiceyutkunu, devuni mdir sevkorken pnini vicaricutkunu, snnidhi rottenu nevedymunku tgin snnpu pidini pu-lusuleni bhojymulnu pemulo kalcu danini pelcudanini nanavidhmen primanmulu gl-vatini koltglvatini vicaricutkunu, anud-inmu udy saykal mulydu yehovanugurcin stuti patlu padu tkunu, visratidinmullonu, amavasyllonu pdugllonu yehovaku dhn-blulnu arpipvlsin smymulnnitilonu, lekku sriyenvaru vtu prkarmu nitymu yehova snnidhini sev jrigicutkunu niymipbdiri. smajpu gudarmunu kapadutyu, prisud-dhsthlmunu kapadutyu, yehova mdirpu sevto sbdhicin pnullo vari shodrulg u ahronu sttivariki shaymu ceyutyu variki niymipbdin pniiyudenu.

24

ahronu sttivariki kligin vtulevnga, ahronu kumarulu nadabu abihu eliyajru itamaru. nadabunu abihuyunu stilekud tm tdrikte muduga cnipoyiri gnuk eliya jrnu ita-marunu yajktvmu jrupucvcciri. davidu eliyajru sttivarilo sadokunu itamaru sttivar-ilo ahimelekunu erpci, vari vari jnmuyokk lekknubtti pni niymicenu. varini erprcutlo itamaru sttivariloni peddlkte eliyajru stti-variloni peddlu adhikuluga knbdiri gnuk eliyajru sttivarilo pdunaruguru tm pitrul yi-tivariki peddluganu, itamaru stti varilo en-imidimdi tm tm pitrul yitivariki peddluganu niymipbdiri. eliyajru sttiloni varunu, ita-maru sttivarilo kodrunu devuniki prtisthit-ulgu adhikarule yudiri gnuk tamu prisuddh sthlmunku adhikaruluga udutke citlusesi vtulu pcukoniri. leviyullo sastriganunn net-nelu kumarudgu semya raju edutnu, adhip-tul yedu tnu, yajkuden sadoku edutnu, aby-

ataru kumaruden ahimeleku edutnu, yajku-lyedutnu, leviyul yedutnu, pitrul yidlped-lyeden vari yedutnu vari pelli dakhlu cesenu; okkakk patrilonudi yok pitruni yiti citi eliyajru pertnu ikokti ita maru pertnu tyibdeni. modti citi yehoyaribunku, redvdi yeda yaku, mudvdi harimunku, nalugvdi seyorimu nku, ayidvdi mlkiyaku, arvdi miyaminuku, edvdi hkkojunku, enimidvdi abiyaku, tomimd- vdi yesuvku pdiyvdi sekyaku pdkodvdi elyasibunku, pdredvdi yakimunku, pdmud- vdi huppaku, pdunalugvdi yesebabunku, pdunyidvdi bilgaku, pdunarvdi immerunku, pdunedvdi hejirunku, pdunenimidvdi hpi ssesunku, pdomimdvi pethyaku iruvdiyvdi yehejkelunku, iruvdiyoktvd iakinunku, iru- vdi redvdi gamulunku, iruvdi mudvdi de- layyaku, iruvdinalugvdi myjyaku pdenu. israyeliyul devuden yehova vari pitrudgu ahronunku ajnapicin kttd prkarmuga varu tm pddhticoppun yehova mdirmulo prvesici ceyvlin sevadhrrmu ilagun erpatu ayenu. sesicin levi sttivavevrnga amramu sttilo sub- ayelunu, subayelu sttilo yehedyahunu, re- hbya yitilo anga rehbya sttilo peddvaden issiyayunu, ishari yullo selomotunu, selo- motu sttilo yhtunu, hebronu sttilo ped- dvaden yeriya, redvvaden amrya, mudv- vaden yhjyelu, nalugvvaden yekmeyamu- lunu, ujjiyelu sttilo mikayunu mika sttilo samirunu, issiya sttilo lekryayunu, mer- ari sttilo mhli, musi anuvarunu yhji yahu sttilo benoyunu. yhjyahuvln merariki kli- gin kumarulevrnga beno sohmu jkkuru ibri. mhliki eliyajru kligena, viniki kumarulu lekpyiri. kisu itivadu anga kisu ku- marudu yerhmayelu. musi kumarulu mhli ederu yerimotu, viru tm pitrul yidlnubtti levi yulu. virunu tm shodruken ahronu stti- varu cesintlu rajen davidu edutnu sadoku ahimeleku anu yajkullonu leviyullonu pitrul yidl peddyedutnu tmlonudu pitrul yiti ped- dlkunu tm cinn shodrulkunu citlu vesikoniri.

25

mriyu davidunu senyadhiptulunu asapu... hemanu yedutunu anuvari kumarullo ko- drini sevnimittme prtyekprci, sitaralnu svr- mdlmulnu talmulnu yayicucu prkticuntluga nyimiciri i sevavrttinibtti yerpaten vari skhy yetynga asapu kumarullo rajana prkarmuga prkticucu, asapu cetikridnudu asapu ku- marulen jkkuru yosepu netnya as ryela anu- varu. yedutunu sbdhullo stuti patlu pa- ducu yehovanu stuticutke sitaranu yayicucu prkticu tm tdiriyan yedutunu ceti kridnudu yedutunu kumarulen gedlya jeri yesya hs- bya mttitya anu aruguru. hemanu sbd- hullo hemanu kumarulen bkki yahu mt- nya ujjiyelu sebuyelu yerimotu hnnya hnani eliyyata giddlti rommityejeru yosbekasa ml- loti hotiru mhjiyotu anuvaru. virdrunu de-

vuni vakkuvismulo rajunku dirghdrsiygu hemanuyokk kumarulu. hemanu sttini gop- pceyutke devudu hemanunku pdunluguru kumarulnu mugguru kumartelnu anu grhici yudenu. virdru asapunkunu yedu tu- nunkunu hemanunkunu raju cesiyunn kttd prkarmu yehova yitilo talmulu svr mdlmulu sitaralu yayicucu ganmu ceyucu, tm tdiri cetikrid devuni mdirpu sev jrigicu cudiri. yehovaku ganmu ceyutlo nerpu podin tm shodrukto kudnunn prvinulen patkul lekk redvdl enubdi yenimidi. tamu ceyu sev vismulo pinnyni peddyni guruvni sisuydni bhedmu lekud vtulkorke citluvesiri. modti citi asapuvsmundun yosepu pert pdenu, red- vdi gedlya pert pdenu, vidunu vini shodru- lunu kumarulunu pdreduguru. mudvdi jkkuru pert pdenu, vidunu vini kumarulun shodrulunu pdreduguru. nalugvdi yijri pert pdenu, vidunu vini kumarulunu shodrulunu pdreduguru. ayidvdi netnya pert pdenu, vini kumarulunu shodrulunu pdreduguru. arvdi bkkiyahu pertpdenu, vini kumarul- unu shodrulunu pdreduguru. edvdi yesryela pert pdenu, vini kumarulunu shodrulunu pdre duguru. enimidvdi yesya pert pdenu, vini kumarulunu shodrulunu pdreduguru. tomimdvi mttinya pert pdenu, vini kumarul- unu shodrulunu pdreduguru. pdiyvdi simi pert pdenu, vini kumarulunu shodrulunu pdreduguru. pdkodvdi ajrelu pert pdenu, vini kumarulunu shodrulunu pdreduguru. pdredvdi hsbya pert pdenu, vini kumarul- unu shodrulunu pdreduguru. pdmud- vdi subayelu pert pdenu, vini kumarulunu shodrulunu pdreduguru. pdunalugvdi mt- titya pert pdenu, vini kumarulunu shodru- lunu pdreduguru. pdunyidvdi yeremotu pert pdenu, vini kumarulunu shodrulunu pdreduguru. pdunarvdi hnnya pert pdenu, vini kumarulunu shodrulunu pdreduguru. pdunedvdi yosbekasa pert pdenu, vini ku- marulunu shodrulunu pdreduguru. pdunen- imidvdi hnanipert pdenu, vini kumarul- unu shodrulunu pdreduguru. pdomimd- vdi mlloti pert pdenu, vini kumarulunu shodrulunu pdre duguru. iruvdiyvdi eliy- ata pert pdenu, vini kumarulunu shodru- lunu pdreduguru. iruvdi yoktvd hotiru pert pdenu, vini kumarulunu shodrulunu pdreduguru. iruvdi redvdi giddlti pert pdenu, vini kumarulunu shodrulunu pdredu guru. iruvdi mudvdi mhjiyotu pert pdenu, vini kumarulunu shodrulunu pdreduguru. iruvdi nalugvdi rommityejeru pert pdenu, vini kumarulunu shodrulunu pdreduguru.

26

dvarpalkul vibhagmunu gurgindi. as- apu...kumarullo kore kumaruden mesele- mya korhu sttivadu. meselemya kumarulu evrnga jekrya jyesthudu, yediyvelu redv-

vadu, jebdya mudvvadu, ytniyelu nalgvvadu, elamu ayidvvadu, yehohnanu arvadu, elyoyene yedvvadu. devudu obededomunu asirvdici atniki kumarulnu dycesenu; varevrnga semya jyesthudu, yehoja badu redvvadu, yovahu mudvvadu, sakaru nalgvvadu, netnelu ayidvvadu, amimiyelu arvadu, issakharu edvvadu, peyullete yenimidvvadu. vani kumaruden semyaku kumarulu puttiri; varu pra krm saluleyudi tm tdri yitivariki peddleri. semya kumarulu otni rephayelu obedu eljabadu bladyulen atni shodrudu elihu semkya. obededomu kumarulen virunu viri kumarulunu viri shodrudulunu aruvdi yiddu, varu tm pniceyutlo mci gttivaru. meselemyaku klingen kumarulunu shodrudulunu prakrmsalulu, viru pdunenimidi mdi. merariyuldu hosa anuvaniki klingen kumarulu evrnga jyesthudgu simi; vidu jyesthudu kakpoyinnu vani tdri vani jyesth bhagsthuniga cesenu, redvvadgu hilkiya, mudvvadgu tebyahu, nalgvvadgu jekrya, hosa kumarulunu shodrudulunu adru klisi pdumugguru. ilagun erpaten trgtulnubtti yehova mdirmulu vtul prakmuga tmshodrudu ceyuntlu sevceyutku i dvarpal kulu, anga variloni peddlu jvabudaruluga niy mipbdiri. cinnlkemi peddlkemi pitrul yiti vrusnubtti yokkock dvarmu nodd kavliyudutke varu citluesiri. turputtu kavli selemiyaku pdenu, vivekmugl alocn krtien atni kumarudgu jekryaku citiveyga, uttrputtu kavli vaniki pdenu, obededomunku dksinpuvepu kavliyu atni kumarulku asuppimnu itikavliyu pdenu. suppimunkunu hosakunu pdmti ttun nunn sleketu gummmunku ekku rajmargmunu kacu tku citi pdenu. turpun leviyulen arugurunu, uttrmun dinmunku nlugurunu, dksinmun dinmunku nlugurunu, asuppimu nodd iddriddrunu, byt dvarmunoddu pdmrga ekkipovu rajmargmu noddnu nlugurunu, veluupti trovydu iddrunu erpateri. kore sttivarilonu merariyullonu dvarmu knipettuvavari ilagu vtulayenu. ddku leviyuldu ahiya anuvadu devuni mdirpu bokksmunu prtisthitmulgu vstuvul bokksmulnu kacuvaduga niymipbdenu. lddanu kumarulnu gurgindigersoniyuden lddanu kumarulu, anga gersoniyule tm pitrul yidldu peddleyunnvarini gurgindi. yehiyeli kumarulen jetamunu vani shodruden yovelunu yehova mdirpu bokksmulku kavlikayuvavu. amramiyulu ishariyulu hebroniylu ujjiyeliylu anuvavini gurgindi. mose kumaruden gersomunku puttin sebuyelu bokksmumid prdhaniga niymipbdenu. elijejeru sttivargu sebuyelu shodrudu evrnga vani kumaruden rebhya, rebhya kumaruden yesya, yesya kumaruden yehoramu, yehoramu kumaruden jikhri, jikhri kumaruden selomitu. yehova mdirmu ghnuga ktticutke rajen davidunu pitrul yiti peddlunu shsradhiptulunu stadhiptu-

lunu senyadhiptulunu yuddhmullo pttukoni prtisthichin kollsommu unn bokksmulku selomitunu vani shodrudulunu kavli kayuvareri. dirghdrsi smuyelunu kisu kumaruden saulunu neru kumaruden abnerunu seruya kumaruden yovabunu prtisthichin sommtyu selomitu cetikridnu vani shodrud cetikridnu ucdbenu. ishariyulnugurgindivarilo ken nyayunu vani kumarulunu bytipni jrigicutke israyeliyulku lekhikuluganu nyayadhiptuluganu niymipbdiri. hebroniylunu gurgindi. hsbayayunu vani shodrudulunu prakrm salulunu yevinni yedu vdl skhyglvaru, viru yordanu i vl pdmti vepunnudu israyeliyul mid yehova sevu gurgin vatnniti visymulonun raju niymicin pnivisymulonun pevica nrkrtluga niymipbdiri. hebroniylunu gurgindi. hebroniylul pitrul yiti peddlidriki yeriya peddayenu. davidu elubdilo nludiyv svtsrmun vari sgti vicaripga varilo giladu desmuloni yajerundunn varu prakrm saluluga knbdiri. prakrmsalulgu vani shodrudu reduvel eduvldmdu yiti peddluga knbdiri, davidu raju devuni sbdhmen karymul visymulonun rajkarymul visymulonun rube niyul midnu gadiyulmidnu mnse ardhgotrpu vari midnu varini niymicenu.

27

jnskhynubtti israyeliyul pitrul yiti .peddlu shsradhiptulu stadhiptulu anuvavari leknugurgindi, anga erpaten vtul visymulo etet nelvtun rajunku sevcesinvarini gurgindi. viri skhy yiruvdi nalugu velu. modti nelnu modti bhagmumid jbdiyelu kumaruden yasabamu adhiptiga udenu; vani bhagmulo iruvdi nalugu vel mdi yudiri. pereju stti varilo okdu modti nel senyadhiptuldkriki adhiptiga udenu. redv nel vtu ahohiyuden dodediyu atni bhagpuvaridiyu ayenu; atni bhagmdu miklotu adhiptiga udenu; atni bhagmulo cerinvaru iruvdi nalugu velmdu. mudv nelnu yehoyada kumarudunu sbhamukhyudungu benaya adhiptiga udenu; atni bhagmulo cerinvaru iruvdi nalugu velmdu. i benaya a muppdimdi prakrmsalullo okde a muppdimdi adhiptiye yudenu; atni bhagmdu atni kumaruden amimjabadu udenu. nalugvnelnu yovabu shodruden asahelu nalugv adhiptiga udenu; atni kumaruden jebdya atni truvat adhiptiyayenu, atni bhagmulo cerinvaru iruvdi nalugu velmdu. ayidv nelnu israheti yuden svhuutu adhiptiga udenu; atni bhagmulo cerinvaru iruvdi nalugu velmdu. arv nelnu tekovi yuden ikkesunku puttin ira adhiptiga udenu; atni bhagmulo cerinvaru iruvdi nalugu velmdu. edv nelnu ephrayimu sttivadunu peloni yuden helessu adhiptiga udenu; atni bhagmulo cerinvaru iruvdi nalugu velmdu. enimidv nelnu jerhiyul sbdhudunuhasiyudunen sibbeke

adhiptiga udenu; atni bhagmulo cerinvaru iruvdi nalugu velmdi. tomimd v nelnu benyaminiyul sbdhudunu anatoti yudenen abiyejeru adhiptiga udenu, atni bhagmulo cerinvaru iruvdi nalugu velmdi. pdiyy nelnu jerhiyul sbdhudunu netopa tiyudunen mhre adhiptiga udenu; atni bhagmulo cerinvaru iruvdi nalugu velmdi. pdkody nelnu ephrayimu sttivadunu pirato niyudunen benaya adhiptiga udenu, atni bhag mulo cerinvaru iruvdi nalugu velmdi. pdredy nelnu otiniyelu sbdhudunu netopatiyudunen heldyi adhiptiga udenu; atni bhagmulo cerinvaru iruvdi nalugu velmdi. mriyu israyeliyul gotrmulmidnunnari vivrmednga, jikhri kumaruden eliyerju rube niyulku adhiptiga udenu, myka kumaruden septi simyoniyulku adhiptiga udenu, kemu yelu kumaruden hsbya leviyulku adhiptiga udenu, sadoku ahroniyulku adhiptiga udenu. davidu shodruulo elihu anu okdu yudavariki adhiptiga udenu, mikhayelu kumar den omi issakhariyulku adhiptiga udenu, obdya kumaruden ismya jebulu-niyulku adhi ptiga udenu, ajriyelu kumaruden yerimotu nphtaliyulku adhiptiga udenu, ajjyahu kumaruden hosey ephrayimiyulku adhiptiga udenu, mnasse ardhgotrpuvariki pedaya kumar den yovelu adhiptiga udenu, giladulonunn mnasse ardhgotrpuvariki jekrya kumaruden iddo adhiptiga udenu, benyaminiyulku abneru kumaruden yhsiyelu adhiptiga udenu, daniyu lku yerohamu kumaruden ajrelu adhiptiga udenu. viru israyelu gotrmulku adhiptulu. israyeliyulnu akas nkstrmultmdiga ceyudunni yehova selviciyudenu gnuk iruvdiyedlu modlukoni atku tkkuv vyssu glvarini davidu jnshkhyidu cercledu. jn skhyceyu visymun israyeliyulmidiki kopmu vccindun seruya kumaruden yovabu dani ceynarbhicene gani dani mugipkpoyenu; kabtti jnshky mottmu davidu rajv vrttat grthmullo cercbdledu. raju bokksmulmid adiyelu kumaruden ajmavetu niymipbdenu; ayite polmullonu pttmullonu grammullonu durgmullonu udu astimid ujjiya kumaruden yehonatanu niymipbdenu. polymulo pniceyvarimidnu, bhumidunnu varimidnu klubu kumaruden ejri niymip bden. drakstotlmid ramatiyuden simiyu, drakstotl adaymen draksarsmu niluvceyu kotlmid sismiyyuden jbdiyu niymipbdiri. sephela prdesmunnudu oliv cetlmidnu medicetlmidnu gederiyuden byl hnanu niymipbdenu; nune kotlmid yovasu niymipbdenu. saronulo meyu psuvulmid saroniyuden sitriyiu, loylloni psuvulmid adlyi kumaruden sapatunu niymipbdiri. otelmid ismayeliyuden obilunu, gadidlmid meronoti yuden yehedyahunu niymipbdiri. gorrl mid hgriyuden yajjiu niymipbdenu. virdru davidu rajukunn astimid niymipbdin ydhiptulu. davidu pintdriyen yonatanu

28

vivekmugl alocnkrtye yudenu gnuk atdu sastriga niymipbdenu, hkmoni kumaruden yehiyelu raju kumarulyodd udutku niymipbdenu. ahitopelu rajunku mtri, arkiyuden huse rajunku tod. ahitopelu cniipoyinmidt benaya kumaruden yehoyadayunu abyat tarunu mtruleri; yovabu rajuyokk senku adhiptiga niymipbdenu.

gotrmul peddlnu, vtulcoppun rajunku... sevceyu adhiptulnu shsradhiptulnu, stadhiptulnu, rajunkunu rajukumarulkunu kligiyunn yavttu crastimidnu shirastimidnu unn adhiptulnu, anga israyeliyul peddlndrini rajunodd nunn privarimunu prakrmsalulnu seva sbdhulen prakrm salulndrini raju davidu yerus lemundu smkurcenu. appudu rajen davidu leci niluvbdi ilagu selviccenuna shodrulara, na jnulara, na mat alikudi; yehova nibdhn mds munkunu mn devuni padpithmunkunu visrmsthanmuga udutku ok mdirmu ktic vlenni nenu na hrdymdu niscymu cesikoni smstmu siddhprcitini. ayite nivu yudhmulu jrigici rktmu olkicinadvu gnuk nivu na nam munku mdirmunu ktickuddni devudu naku ajn iccenu. israyeliyulmid nitymu rajune yudutku israyeliyul devuden yehova na tdri yitivardrilonu nnu korukonenu, ayn yudagotrmunu, yudagotrpuvarilo prdhanmendiga na tdri yitini na tdri yitilo nnnunu erprcukoni naydu ayn dycupi israyeliyulmid rajuga niymiciyunnadu. yehova naku anekmdi kumarulnu dycesi yunnadu, ayite israyeliyulpeni yehova rajysihasnnumid kurcudutku ayn na kumaruldrilo solomonunu korukoni ayn nato ilagu selviccenu nenu ni kumaruden solomonunu naku kumaruniga erprcukoni yunnan, nenu atniki tdrineyudunu atdu na mdirmunu na avrmulnu kticenu. mriyu netidinmun ceyucunntlu atdu dherymuvhici na ajnlnu na nyayvidhulnu anusricinyedl, nentni rajymunu nitymu shirprcudunu. kabtti miru i mcidesmunu svasthyuga anubhvi, mi truvat mi sttivariki sasvt svasthyuga danini app gicunlu mi devuden yehova mikiccin yajnlalniyo ettivo telisikoni vatini gekonudi ani yehova smajmunku cerin israyeliyuldru cucucudgnu mn devudu alkicucudgnu nenu mimmunu hec-crik ceyucunnanu. solomona, na kumaruda, ni tdriyokk devuden yehova adri hrdymulnu prisodhicuvadune, alocnlnitini sklpmulnnitini eriginvadune yunnadu. nivu aynnu telisikoni hrdypurvkumuganu mn purvkumuganu aynnu sevicum, aynnu vedkinyedl ayn niku prtyksmgunu, nivu aynnu visjricinyedl ayn ninnu nitymuga trosi yeyunu. prisuddh sthlmuga udutku ok mdirmunu kticutke yehova ninnu korukonin sgti mnssunku

teccukoni dherymu vhici pni jrigipumu. appudu davidu mtpmunkunu mdirpu kttm munkunu bokkspu salkkunu med gdukkunu lopli gdukkunu krunapithpu gdikini yehova mdirpu avrmulkunu vati cuttununn gdukkunu devuni mdirpu bokksmulkunu prtisthit vstuvul bokks mulkunu tanu erpatucesi siddhprcin mcculnu tn kumaruden solomonunku appgicenu. mriyu yajkulunu leviyulunu sevceyvlsin vtul pttiyunu, yehova mdirpu sevnugurcin pttiyunu, yehova mdirpu sevopkrnmul pttiyunu davidu atnikppgicenu. mriyu aya sevakrm mulku kavlsin bgaru upkrnmulnnitini ceyutke yettuprkarmu bgarmunu, a ya sevakrm mulku kavlsin vedi upkrnmulnnitini ceyutke yettu prkarmu vedini davidu atni kppgicenu. bgaru dipstbhmulkunu vati bgaru prmidelkunu okkokk dipstbhmulkunu dani prmi delkunu kavlsint bgarmunu ettu prkarmu ganu, vedi dipstbhmullo okkok dipstbhmulkunu, dani dani prmidelkunu kavlsint vedini yettu prkarmuganu, snnidhirotteli ucu okkok bluku kavlsint bgarmunu ettu prkarmuganu, vediblluku kavlsint vedini, mudl kokulkunu ginnelkunu patrlkunu kavlsint acc bgarmunu, bgaru ginnello okkok ginneku kavlsint bgarmunu ettu prkarmuganu vedi ginnello okkok ginneku kavlsint vedini yettu prkarmuganu, dhuppithmunku kavlsint putmu veybdin bgarmunu ettu prkarmuganu, rekklu vippukoni yehova nibdhn mdsmunu kppu kerubul vahnmuyokk mccunku kavlsint bgar munu atni kppgicenu. iviyynniyu appgiciyehova hstmu namidiki vcci yi mccul pni ytyu vratmulmuga naku nerpeni ani solo monotu ceppenu. mriyu davidu tn kumaruden solomonuto ceppin demnganivu blmupodi dherymu teccukoni yi pni punukonumu, bhypd kudumu, vervkudumu, na devuden yehova nitokud nudunu; yehova mdirpu sevu gurcin pnityu nivu mugicuvrku ayn ninnu etmatrmunu viduvk yudunu. devuni mdir sevyttikini yajkulunu leviyulunu vtulprkaru erpateri; ni yajnku bddhuleyudi yi pni yttini nevercutke a ya pnulydu prvinulen varunu mnpurvmuga pniceyvarunu adhi ptulunu jnuldunu niku shayuluguduru.

29

ruvat rajen davidu srvsmajmuto... ilagu selviccenudevudu korukonin na kumaruden solomonu iknu letpraymugl balude yunadu, kttbovu alymu mnusyuniki kadu devuden yehovake gnuk i pni bhu gop-pdi. nenu bhuga pryaspidi na devuni mdirp munku kavlsin bgaru pniki bgarmunu, vedipniki vedini, yittidipniki ittdini, yinupp-niki inumunu, krrpniki krrlnu, gomedhikpu-rallnu, cekkudurrallnu, viten vrmulugl plu-

vidhmulrallnu, mikkili velgl nanavidh rt-nmulnu tellcluvrayi visesmuga spadicitini. mriyu na devuni mdimuid naku kligyunn mkkuvcet nenu a prtisthitmen mdirmu nimittmu spadiciyucin vstuvulu gak, na svt-men bgarmunu vedini na devuni mdirmu nimittmu nenicednu. gdul godl reku-mutkunu bgarpu pniki bgarmunu, vedip-niki vedini pnivaru ceyu prtividhmen pniki aruvel mnugul ophiru bgarmunu pdunalugu-vel mnugul putmu veybdin vedini iccucun-nanu i dinmune yehovaku prtisthitmuga mn-purvmuga iccu varevren milo unnara? ap-pudu pitru yidllu adhiptulunu israyeliyul gotrpu adhi ptulunu shsradhiptulunu stadhiptulunu raju pnimid niymipbdin adhiptu-lunu klisi mnpurvmuga devuni mdirpupniki pdivel mnugul bgarmunu iruvdivel mnugul bgarpu dramulnu iruvdivel mnugul ve-dini muppdiyaruvel mnugul yittidini redulksl mnugul yinumunu icciri. tmyodd rtmulun-naru vatini tecci yehovamdirpu bokksmu-midnunn gersoniyuden yehiyelunku icciri. varu purnmnssuto yehovaku icciyudiri gnuk varu alagu mn purvmuga iccinduku jnulu stospdri. rajen davidukudnu bhuga stospdi, smajmu purnmuga udga yehovaku itlu stot-mulu cellicenumaku tdriganunn israyeliyul deva yehova, nirtmu nivu stotrarhudvu. yehova, bhumiakasmulydudu smstmu ni vsmu; mhatmymunu prakrmunu prbhav-munu tejsunu ghnty niku ceducunnavi; yehova, rajymu nidi, nivu adrimidnu ninnu adhiptiga heccukoni yunnavu. aisvry-munu gopptnmunu nivln klugunu, nivu sm-stmu eluvadvu, blmu prakrmunu ni danmulu, heccicu vadvunu adriki blmu ic-cuvadvunu nive. ma deva, memuni niku krtjntastutulu cellicucunnamu, prbhavmugl ni nammunu koniyaducunnamu. i prkarmu mnpurvmuga iccu samrthymu makudutku nenet matrpuvadnu? na jnulet matrp-aru? smstmu nivlne kligena gda? ni svspadymulo kot memuni nikicci yunnamu. ma pitru drivlene memuni ni snnidhini athulmunu prdesulmune yunnamu, ma bhunivaskalmu nid yt asthirmu, sthirmuga unnvadokdunu ledi ma deva yehova, ni prisuddh nammuyokk ghntkorku mdirmunu ktticutke memuni smkurni yi vstusmuday-munu nivln kliginde, atyu nidiye yunnadi. na deva, nivu hrady prisodhnceyucu ytharthvtu-lydu istpducunnavni nenerugudunu; nenete ytharthhrymu glvadne yivi ynniyu mnpurvmuga icci yunnanu; ippudu ikkdndudu ni jnulun niku mnpurvmuga iccut cuci stosicucunnamu. abrahamu issaku israyelu anu ma pitru deva yehova, ni jnulu hrady purvmuga sklpicin yi uddesmunu nitymu kapadumu; vari hrdymunu niku anukul-prcumu. na kumaruden solomonu ni yaj-nulu ni sasnmulu ni kttidlu gekonucu vatinnitini anusricuntlunu nenu kttidlcin

yi alymunu ktticuntlunu atniki nirdosmen
hrdymu dy ceyumu. ilagu plikin tru-
vat daviduippudu mi devuden yehovanu
stuticudni smajkuldrilo ceppga, vardrunu
tm pitrul devuden yehovanu stutici yehova
snnidhini raju mudrnu tlvc nmskarmu ce-
siri. truvat varu yehovaku blulu arpiciri.
mrnadu dhñ bliga veyyi yeddulnu veyyi
gorr pottellnu veyyi gorripillnu vati pa-
narpnlto kud israyeliyuldri skhyku tgunt-
tuga arpiciri. a dinmun varu yehova snid-
hini bhu stosmuto annpanmulu puccukoniri.
davidu kumaruden solomonunku redvsari
pttabhisekmucesi, yehova snnidhini atni ad-
hiptiganu sadokunu yajkuniganu abhiseki-
ciri. appudu solomonu tñtdriyen davidunku
maruga yehova siha snmdu rajuga kurcudi
vrðhillucudenu. israyeliyuldrunu atni ya-
jnku bddhule yudiri. adhiptuldrunu yo-
dhuldrunu rajen davidu kumaruldrunu ra-
jen solomonunku lobdiri. yehova solomo-
nunu israyeliyuldri yedu tñu bhuga ghn-
prci, atniki muduga israyeliyulnu elin ye ra-
junkennu klugni rajyprbhavmunu atni knu-
grhicenu. yessyi kumaruden davidu is-
rayeliyuldri mid rajeyudenu. atdu isra-
yeliyulnu elin kalmu nlvdi svtsrmulu; he-
bronulo edu svtsrmulunu, yerusalemulo mup-
pdi mudu svtsrmulunu atdu elenu. atdu
vrddhapymu vccinvade aisvry prbhavmulu
kligi, mci mudimilo mrnmodenu. atni
truvat atni kumaruden solomonu atniki
maruga rajayenu. rajen davidunku jrig-
invatnnitinigurciyu, atni rajrik mttinig-
urciyu, prakrmmunugurciyu, atnikini is-
rayeliyulkunu desmul rajymulnnitikini vccin
kalmulnugurciyu, dirghdrsi smuyelu matl-
nubttiyu, prvktgyu natanu matlñu bttiyu,
dirghdrsi gadu matlnubttiyu vraybdi yun-
ndi.

davidu kumaruden solomonu tn rajymdu sthirprcdbgda atni devuden yehova atnito kud udi atnini bhu ghnuden rajunuga cesenu. yehova sevkuden mose arnymdu ceyicin devuni smajpu gudarmu gibiyonundunu gnuK solomonu shsradhiptulkunu stadhiptulkunu nyayadhiptulkunu is-rayeliyul pitrul yidklu peddlenvari kdrikini, anga israyeliyulkdrikini ajn iyyga smajkuldrunu solomonuto kud klsi gibiyonundudu blipithmu noddku poyiri; davidu devuni mdsmunu kirityarimunudi teppici yerusalemundu danikorku gudarmuvesi tanu siddhprcin sthlmun nucenu. huru kumaruden uriki puttin beslelu cesin yittdi blipithmu akkd yehova nivassthlmu edut udga solomonunu smajpuvarunu daniyodd vicarn cesiri. smajpu gudarmu mudr yehova snnidhinudi ittdi blipithmu noddku solomonu poyi danimid veyyi dhnblulnu arpiceu. a ratriydu devudu solomonunku prtyksmenenu niku emi iyygorudivo dani adugumni selviyyga solomonu devunito ilagu mnvicesenunivu na tdriyen daviduyedl bhuga krp cupi atni sthanmdu nnnu rajuga niymici yunnavu gnuK deva yehova, nivu na tdriyen davidunku cesin vagdanmunu sthirprcumu; nel dhuliyt vistarmen jnulmid nivu nnnu rajuga niymiciyunnavu i ni gopp jnmunku nyaymu tirc sktiglvadevdu? nenu i jnulmdhyu udi karymulnu ckkpettuntlu tgin jnanmunu telivini naku dyceyumu. aduku devudu solomonuto ilagu selviccenunivu i prkarmu yocicu koni, aisvrymunennu sommunennu ghntnennu ni struvul pranmunennu dirghayuvunennu adugk, nenu ninnu varimid rajuga niymicin na jnulku nyaymu tircutku tgin jnanmunu telivini adigi yunnavu. kabtti jnanmunu teliviyu ni kiyy bduu, niknn muduganunn rajulkennu ni truvat vccu rajulkennu klugni aisvrymunu sommunu ghntnu nikiccednu ani ceppenu. pimmt solomonu gibiyonulonudu smajpu gudarmu edutunn blipithmunu vidci yerusalemunku vcci israyeli yulnu elucudenu. solomonu rthmulnu gurpu rautulnu sm kurcenu, veyyinni naluguvdlu rthmulunu pdredu vel gurpu rautulunu atniki udenu; virilo kodrini atdu rthmuludu pttmullo ucenu, kodrini tn rajsnnidhini udutku yerusalemulo ucenu. raju yerusalemundu vedi bgarmulnu raltt vistarmaganu, srl mranulnu sephel prdesmunnunn medicetl vistarmaganu smkurcenu. solomonunkudu gurrulu aiguptulonudi tebdenu, raju vrtkulu okkoku gupunku niyamkmen dhr nicci gupulu gupuluga koni teppiciri. varu aiguptunudi koni teccin rthmokitiki aruvdl tulmul vediyu gurmokitiki nutebdi tulmul vediyu nicciri; hittiyl rajuldrikorkunu siriya

rajulkorkunu varu a dhrke vatini tisikoniri.

solomonu yehova namghntkorku ok mdirmunu tn rajyghntkorku ok ngrunu kttvlenni tirmanmu cesikoni bruvulu moyutku debbdi velmdini, kodlmid mranulu kottutku enubdi velmdini erprukoni virimid mudu vel aruvdl mdini adhiptuluga ucenu. solomonu turu rajen hiram noddku dutlcet i vrtmanmu ppena na tdriyen davidu nivasmunke yok ngrunu ktticlyudga nivu atniki srl mranulnu siddhmucesi ppicintlu nakunu dycesi ppicumu. na devuden yehova snnidhini sugdh vrgmulnu dhupmu veyutkunu snnidhi rottelnu nitymu ucutkunu, udy saykalmul ydunu, visrati dinmulydunu, amavasy ydunu, ma devuden yehovaku erpaten utsvmulydunu, israyeliyulu nitymunu arpipvlin dhnblulnu arpikutkunu, ayn namghntkorku mdirmokti aynku prtisthitmu ceybduntluga nenu ktticbovucunnanu. nenukticu mdirmu goppdiganudunu; ma devudu sklmen devitkte mhnnyudu gnuK akas mulunu mhakasmulunu aynnu ptjalvu, ay nku mdirmunu ktticutku calinvadevdu? ayn snnidhini aynku mdirmunu ktticukennu nene matrpuvadnu? dhupmu veyutke nenu aynku mdirmunu ktt dliyyunnanu. na tdriyen davidu niymici yudadesmulonu yerusalemulonu nayodd ucin prjnglviriki shaykudeyudi, bgarmutonu veditonu ittditonu inumutonu uda nulutonu err nulutonu nili nulu tonu ceyu pniyunu anni vidhmul cekkdpu pniyunu nercin prjngl mnsyunokni nayoddku ppumu. mriyu lebanonundu mranulu kottutku mi pnivaru nerpuglvarni naku teliseyunddi. kaga lebanonunddi srlmranulnu devdarumranulnu cdpumranulnu naku ppumu; nenu kttic bovu mdirmu goppdiganu ascrykrmendiganu udunu gnuK naku mranulu vistarmuga siddhprcutke na pnivaru mi pnivarito kud povoduru. mranulukottu mi pnivariki naluguvdl grisel dcin godhumlu enimidivdl putl yvlu nut nluvdiptl draksarsmunu nut nluvdiptl nunenu iccednu. appudu turu rajen hiram solomonunku vrasippin uttrmemngayehova tn jnmunu snehici ninnu varimid rajuga niymici yunnadu. yehovaghntkorku ok mdirmunu tn rajyghntkorku ok ngrunu ktticutku tgin jnanmunu teliviyugl buddhi mtuden kumaruni rajen davidunku dycesin, bhumiakasmulku srstikrtygu israyeliyul devuden yehova stuti nodunagak. teliviyu vivecnyugl huramu anunok curuken pniyanini nenu niyoddku ppu cunnanu. atdu danu vspuralgu ok striki puttinvadu, vani tdri turu sbdhmenvad, atdu bgarmutonu veditonu ittditonu inumutonu ralltonu mranultonu uda nulutonu nilinulutonu

snpu nulotonu err nulotonu pni ceygl nerprienvadu. sklvidhmul cekkdpu pniydunu mcculu klpicutydunu yuktikligi, ni pnivarikini nitdriyen davidu anu na yelin vadu niymicin upaysalulkunu shkariye vatninitini nirupicutku tgin samrthymu glvadu. ippudu na yelinvadu ceppiyunn godhumlnu yvlnu nunenu draksarsmunu ni sevkul ceti kicci varini sagnpinyedl memu niku kavlsinmranulnniyu lebanonundu kottici vatini nikorku smudrmumid teppluga yoppeku konivccedmu, truvat nivu vatini yerusalemunku teppicukon vccunu ani vrasenu. solomonu tn tdri yen davidu israyelu desmdudin anyativarindrini, ennik veyicin yennik prkarmu varini lekkipga varu lks yenubdimuvel aruvldmdiyeri. virilo bruvulu moyutaku debbdi vel mdini prvtmuldu mranulu kottutku enubdi vel mdini, jnulmid adhiptuluganudi pniceyicutku muduvel aru vdl mdini atdu erpcenu.

3

truvat solomonu yerusalemulo tn tdri yen davidunku yehova prtyksmenppudu moriya prvtmdu davidu siddhprcin sthlmun yebusiyeuden ornanu klmdu davidu erpcin sthlmun yehovaku ok mdirmunu ktnnar bhicenu. tn yelubdilo nalugv svtsrmu redv nel redv dinmdu dani ktnnarbhicenu. devuni mdirmunku solomonu punadulu erpcenu, purvpu koll prkarmu podvu aruvdi murlu, vedlpu iruvdi murlu. mdirpu mukhmtpmu mdirpu podugunubtti yiruvdi murlu vedlpu, nut iruvdi murlu ettu, dani loplighbagmunu prsstmen bgarmuto atdu podigicenu. mdirpu pedd gdini devdaru-plkto kppi vatipen melimi bgarmunu podigici pebhagmun khrjurpucetlvti pniyu golasulvti pniyu kekici prsstmen rtnmulo danini alkricenu. a bgarmu prvyimunudi vccindi. mdirpu dulmulnu stbhmulnu dani godlnu dani tlupulnu bgarmuto podigici godlmid kerubulnu cekkicenu. mriyu atdu prisuddh sthlmokti ktticenu; dani podvu mdirpu vedlpunu btti yiruvdi murlu, dani vedlpu iruvdi murlu, veyiinni redu vdl mnugul melimi bgaruto atdu dani podigicenu. mekul yettu ebdi tulmul bgaru; midigulnu bgarmuto podigicenu. atiprisuddh sthlmundu cekkdpu pnigl redu kerubulnu ceyici vatini bgaruto podigicenu. a kerubul rekkd podvu iruvdi murlu, okkock rekk ayidu murl podugu, ad mdirpu godku tglucudenu, redvdi jtgannun kerubu rekkku tglucudenu. i prkarmu cacukonin i kerubul rekklu iruvdi murlu vyapicenu, kerubulu padmulmid niluvbdenu, vati mukhmulu mdirpu lotttu tirigi yudenu. atdu nili nulotonu uda nulotonu err nulotonu snpu narnulotonu ok ternu ceyici danimid kerubulnu kutticenu. idiye gax

mdirmu mudr udutke muppdiiyyidu murl yettugl redu stbhmulnu vatimidiki ayidu murl yettugl pitlru ceyicenu. grbhalyu ndu cesinttu golusu pni ceyici, stbhmul pebhagmun dani uci, nuru danimmpdlru ceyici a golusu pnimid tgllicenu. a redu stbhmulnu devalymu edut kudittun oktiyu edmtttun oktiyu niluvbettici, kudittu daniki yakinu aniyeu, edmtttu daniki boyju aniyeu pelli pettenu.

4

atdu iruvdi murlu podvunu iruvdi murlu vedlpunu pdi murlu ettunugl yok yittdi blipith muni ceyicenu. potposin smudrpu tottiyokti ceyicenu, adi yi yecuku a ycuku pdi murlu yedmu glidi; daniyettu ayidu murlu, dani kevarmu muppdimurulu, dani kridittun eddulu rupibdiyudenu, avi okkock murku pdesiyudenu, avi a smudrpu tottini avricenu; eddulu redu vruslu tiri yudenu, avi tottitokudne potpoybdenu. adi pdredu eddulmid niluvbdenu, mudu eddulu uttrputtu mudu pdmtittu mudu dksinputtu mudu turputtu cucucudenu. smudrpu totti vatipe nuc bdenu, vati venukti parsvmulnniyu lopliki tirigi yudenu. adi bettedu dlmuglidi, dani acu ginneycuvtide tamr puspmulu telcbdiyudenu; adi mup-pdi putl nillu pttunu. mriyu dhnbluluga arpucivatini kdugutke kudi ttuku ayidunu edm ttuku ayidunu pdi snanpu ggalmulnu ceyicenu; smudrmuvti tottiydu yajkulu matrmu snanmu ceyuduru. mriyu vatini gurcin vidhi nnusrici pdi bgarpu dipstbhmulnu ceyici, devalymdu kudi ttun ayidunu edm ttun ayidunu ucenu. pdi blillnu ceyici devalymdu kudi ttun ayidunu edm ttun ayidunu ucenu; nuru bgarpu totlru ceyicenu. atdu yajkul avrmunu pedd avrmunu diniki vakidlnu ceyici dini tlupulnu ittdito podigicenu. smudrpu tottini turputtun kudiparsvmdu dksin mukhmuga ucenu. huramu patrlnu budide nettu cippkollnu totlru cesenu; rajen solomonu ajnprkarmu devuni mdirmunku cey vlsin pniytyu huramu smapticesenu. dani vivrmemnga, redu stbhmulu, vati pllemulu, vati pebhagmunku cesin pitlu, viti pllemulu, a stbhmul sirsmul redu pllemulnu kpput ken redu alliklu, a stbhmul sirsmul redu pllemulnu kpuntti allik, allikku redesi vrusluga ceybdin nalugu vdl danimmpdlru. mtlu, mtlmidnudu totlu, smudrputotti dani kridnudu pdredu eddulu, patrlu, budide nettu cippkollu, mudl kokulu modlen upkrn mulu. vitini huramu rajen solomonu ajnprkarmu yehova mdirmukorku mci vnnegl yittdito cesenu. yordanu medanmdu sukko tunkunu jere-datakunu mdhyunu jigtmti bhumiydu rajuvatini pot poyicenu. ettu cud lent yittdi tn yodd nudga solomonu i upkrnmulnnitini bhu

vistarmuga ceyicenu. devuni mdirmunku kavlsin upkrnmulnnitini bgarpu pithmunu snnidhi rottelu ucu blllnu, vatinigurcin vidhiprkarmu grbhalymu edut velugucudutke prsstmen bgarpu dipstbhmulnu, puspmulnu prmidelnu kttlerlnu karulnu totlnu ginnelnu dhupklsmulnu solomonu melimi bgarmuto ceyicenu. mriyu mdirdvarmu lopli tlupulunu ati prisuddh sthlmuyokk lopli tlupulunu devalyupu tlupulunu anniyu bgar muto ceyb-denu.

5

solomonu yehova mdirmunku tanu cesin pnityu smaptmucesi, tn tdri yen davidu prtisthicin vedini bgarmunu upkrnmulnnitini devuni mdirpu bokksmullo cercenu. truvat yehova nibdhn mdsmanu sionu anu davidu purmunudi tisikoni vccutke solomonu israye liyul peddlnu israyeliyul vsmulku adhikaru lgu gotrmul peddlnrini yerusalemudu sm kurcenu. edv nelnu pdug jrugukalmun israyeliyuldrunu rajun-oddku vcciri. isra yeliyul peddldrnu vc-cin truvat leviyulu mdsmanu ettukoniri rajen solomonunu isra yeliyul smajkuldrunu smkudi, lekip skymukani gorrlnu psu-vulnu bliga arpici. leviyulun yajku-lunu mdsmanu smajpu guda rmanu gu-darmdudu prtisthitmulgu upkrnmulnnitini tisikoni vcciri. mriyu yajkulu yehova nibdhn mdsmanu tisikoni grbhalyngu ati prisud-dhsthlmdu kerubul rekkklrid danini uciri. mdsmodu sthlmunku miduga kerubulu tm redu rekklnu cacukoni mds munu dani ddelnu kmmenu. vati konlu grbhalyu edut knbdunt podvuga a ddeluc bdeni gani avi byitiki knbdled. neti vrku avi acctne yunnvi. israyeliyulu aiguptulonudi byluvel-lin truvat yehova horebundu varito nibdhn cesinppudu mose a md smundu ucin redu ratipklku tpp daniydu mremyuledu. yajkulu prisuddhsthlmunudi byluderi vccinppudu acct kudiyunn yajku ldrnu tm vtulu cud-kud tmmunu tamu prtisthucukoniri. as-apu hemanu yedutunul sbdh menvarunu, vari kumarulkunu shodrulkunu sbdhikulgu patkulen leviyuldrunu, snnpu narvstrmulnu dhricukoni talmulnu tburlnu sitaralnu cet pttukoni blipithmunku turptuttun niliciri, varito kud burlu udu yajkulu nut iruvdimdi niliciri; burlu uduvarunu pat kulunu eksvr-muto yehovaku krtjntastutulu cellicucu gan-muceyga yajkulu prisuddhsthlmulo nudi by-luveli, a burltonu talmulton vadyulton k-lisi svrmetiyehova dya ludu, ayn krp nirtr-mudunni stotrmucesiri. appudok megumu yehova mdirmu nid nidenu; yehova tejsuto devuni mdirmu nidukonga sevceyutku ya-jkulu a megmunnoot niluv lekpoi.iri.

6

appudu solomonu ilagu prktn cesenu gadhadhkarmdu nenu nivasmu ceyudunni yehova selvicciyunnadu. nivu nitymu kapur mudutke nitynivassthlumuga nenok ghnmen mdi rmanu niku ktticiyunnanu ani ceppi raju tn mukhmu prjlttu trippukoni israyeliyul smajkuldrunu nilucuduga varini divicenu. mriyu raju itlu prktn cesenuna tdriyen davidunku mat yicci, tane svymuga nervercin israyeliyul devuden yehovaku stotrmu klugunugak. ayn selviccinden-ganenu na jnulnu aiguptudesmulonudi rppicin dinmu modlu koni na nam-mudutke yok mdirmunu kttipvlenni nenu israyeliyul gotrsthannullo e pttmmunennu korukonledu, na jnuln israyeli yulmid adhiptiga nudutke yemnusuniyennu nenu niymipledu. ippudu na nammudutke yerusalemunu korukotini, na jnuln israyeli yulmid adhiptiga nudutke davidunu koruko-tini. israyeliyul devuden yehova namghnt korku ok mdirmunu kttipvlenni na tdri yen davidu mnobhilas glvadayenu. ayite yehova na tdriyen daviduto selviccin demngana namghntkorku mdirmunu kttipvlenni nivu uddesicin yuddesmu mcide gani nivu a mdirmunu kttaradu, niku puttbovu ni kumarude na nammunku a mdirmunu kttunu. appudu tanu atlu ceppiyunn matnu yehova ippudu nerverciyunnadu, yehova selvuprkarmu nenu na tdriyen davidunku prtiga rajune israyeliyul rajasnmdu kurcudi israyeliyul devu den yehovaku mdirmunu kttici yehova israyeliyuto cesin nibdhnku guruten mds munu daniydu ucitinni ceppi israyeliyulu ldrnu smajmuga kudi cucucudga yehova blipithmu edut nilici tn cetulu capi prarthn cesenu. tanu ceyicin ayidu murl podvunu ayidu murl vedlpunu mudu murl yettunugl yittdi cpprmunu mugiti avrn-munduci, danimid niliciyudi, smajmuga kudiynn israyeliyulu ldrni yedutnu mokalluni, cetulu akasmuvepu capi solomonu itlni prarthncesenu. yehova israyeliyul deva, hrđypurvkmuğa ninnu anusricu ni bhktulku nibdhnnu nervercucu krpn cupucu nudu nivti devudu akasmdennu bhumi ydennu ledu. ni sevkuden davidu anu na tđrito nivu selviccinmat nerverciyunnavu; nivu vagdan-mucesi yi dinmun knbducunnttuga danini nerverciyunnavu. nivu namudr ndci ntuga ni kumarulun tm prvtrn kapadukoni, na dhirmsastrmucoppun ndcinyedl israyeli yul shasnmumid kurcuduvadu na yedut nikudkpodni nivu ni sevkuden davidu anu na tđrito selviccinmat, israyeliyul deva yehova, dycesi nervercumu. israyeliyul deva yehova, nivu ni sevkuden daviduto selviccin mat ippudu sthirmvunu gak. mnusyulto klisi devudu bhumi ydu nivasmu ceyuna? akas munu mhakasmunu ninnu pttcalve;

nenu ktin yi mdirmu ninnu pttuna? deva yehova, ni sevkudu ni snnidhini ceyu prarthnydunu vinn pmundunu lksymuci, ni sevkudnen nenu ceyu prarthnnu pettu mornu alkicumu. ni sevkulu i sthlmu ttu tirigi ceyu vinnpmulnu vinutkena nammunu acct ucednri nivu selvicin sthlmunnunni yi mdirmumid ni knudrsti ratri bgllu nilucunugak. ni sevkudunu ni jnulen israyeliyulu ni sthlmuttu tirigi ceybovu prarthnlhu nivu alkicumu, akasmunnunni ni nivassthlmdu alkicumu, alkicunppudu ksmicumu. evdennu tn poruguvaniyedl tpucesinppudu atni cet prmanmu ceyicutke atnimid ottu pettbd i ottu i mdirmudunu ni blipithmu edutiki vccinppudu nivu akasmdu vini, ni dasulku nyaymutirci, hani cesinvani tlmidiki siks rppici, nitipruni niticoppun vanikicci vani nitini nirdharn ceyumu. nijnulen israyeliyulu ni drstiyedut papmu cesinbare tm struvul blmunku niluvlek pdipoyinppudu, varu niyoddku tirigi vcci ni nammunu oppu koni, yi mdirmundu ni snnidhini prarthici vinnpmu cesinyedl akasmdu nivu vini, ni jnulen israyeliyulu cesin papmunu ksmici, varikini vari pitrulkunu niviccini desmunku varini mrl rppicuduvugak. varu ni drstiyedut papmu cesindun akasmu muybdi van kuriy kunnppudu, varu i sthlmuttu tirigi prarthncesi ni nammunu oppukoni, nivu varini srmpetinppudu varu tm papmulnu vidici petti tiriginyedl akasmundu nivu alkici, ni sevkulunu ni jnulungu israyeliyulu cesin papmunu ksmici, varu nduvvlsin mcimargmu variki bodhici, nivu ni jnulku svasthymuga iccin ni desmunku van dy ceyuduvugak. desmundu krugani tegulugani knbdinppudennu, gadpu debbgani cittpttutgani tgilinppudennu, midtlugani cidpurugulugani ddu diginppudennu, vari struvulu vari despu pttnmullo varini muttidi vesinppudennu, e badhgani ya rogmugani vccinppudennu evdennu isra yeliyulgu ni jnuldru klsiyennu, noppigani kstmugani anubhvicucu, i mdirmuttu cetulu capi ceyu vinnpmulnnyu prarthnlhnyu ni nivassthlmen akasmunudi nivu alkici ksmici nivu ma pitrulkiccin desmdu varu tm jivitkal mtyu niydu bhybhtulu klgi ni margmulu nducuntluga vari vari hrdymulnu erigiyunn nivu vari skl prvrtuku tgintlu prtiphlmunu dy ceyuduvu gak. nivu okkdve manvul hrdymu nerigin vadvu gda. mriyu ni jnulen isra yeliyul sbdhulu kani anyulu ni ghnmen nammunu gurciyu, ni bahublmunu gurciyu, cacin cetulu gurciyu vininvare, durdesmunudi vcci i mdirmuttu tirigi vinnpmucesinpuudu ni nivassthlngu akasmunudi nivu vari prarthn ngikrici, ni jnulgu israyeliyulu telisikonintlu bhujnuldrunu ni nammunu telisikoni, niydu bhybhtulu klgi, nenu ktin yi mdirmunku ni peru pettbdenni grhicuntluga a ynyulu niku

morrpettin danini nivu dyceyuduvu gak. ni jnulu nivu ppin margmdu tm struvulto yuddhmu ceyutke byluder nuddesici, nivu korukonin yi pttnmu ttununu ni nammunku nenu kticini yi mdirmuttu tirigi vinnpmu cesin yedl akasmunudi nivu vari vinnpmunu prarthnnu alkici vari karymunu nirvhicuduvugak. papmu ceynivadevdunu ledu gnuk varu ni drsti yedut papmu cesinppudu nivu varimid agr hici, struvul cetiki varini appigga, cerpttu varu varini durmentti gani smipmentti gani tm desmulku pttukonipoga varu cerkupoyin desmdu buddhi tecukoni mnssu trippu konimemu papmucsitiviu, dosulmetiviu, bhktihinmuga ndcitiviu ani oppukoni tamu cerlonunu desmdu purnhrdymotonu purnatmtonu niyoddku mllukoni, tm pitrulku niviccini tm desmumidikini, nivu korukonin yi pttnmumidikini, ni namghntkorku nenu kticini yi mdirmumidikini mnssu trippi vinnpmu cesinyedl ni nivassthlmen akasmu nudi nivu vari vinnpmunu prarthnnu alkici vari karymunu nirvhici, ni drstiyedut papmucsin ni jnulnu ksmicuduvugak. na deva, yi sthlmdu ceybdu vinnpmu mid ni knudrsti yucu duvugak, ni cevulu danini alkicunugak. na deva, yehova, blmun kadharmgu ni mdsmunu drstici lemmu; ni visirati sthlmdu prvesicumu; deva yehova, ni yajkulu rksn dhricu kodurugak; ni bhktulu ni melunubtti stosituru gak. deva yehova, nivu nicet abhisekmu nodin vaniki prajmukhudve yudkumu, nivu ni bhktu den davidunku vagdanmucsin krplnu jnapkmu cesikonumu.

7

solomonu tanu ceyu prarthnnu mugici nppudu agni akasmunudi digi dhnblulu itr men blulu dhicenu; yehova tejssu mdi rmu nid nidenu, yehova tejssuto mdirmu nidindun yajkulu adulo prvesiplekyudiri. agniyu yehova tejssunu mdirmumidiki digga caci israyeliyuldrunu sastagnmskarmu cesiyehova dyaludu, ayn krp nitr mudunni ceppi aynnu aradhici stuticiri. rajunu jnuldrunu yehova edut blulu arpici. rajen solomonu iruvdi reduvel psuvulnu lks yiruvdi vel gorrlnu bluluga arpicenu; yajkulu tm tm sevadhrmullo nilucucudgnu, leviyulu yehova krp nitrnu nilucucunnndi varicet aynnu stuticutke rajen davidu klpicin yehova gitmulnu paducu vadyulnu vayicucu nilucucudgnu, yajkulu variki edu ruga nilici burlu ududcudgnu, israyeliyu ldrunu niliciyudgnu rajunu jnuldrunu kudi devuni mdirmunu prtisthcesi. mriyu tanu ceyicin yittdi blipithmu dhn blukunu nevedymulunu krovvukunu calndun yehova mdirmu mugitnunn ndimi avrmunu solomonu prtisthici, akkd dhnblulu smadhan blipsuvul krovvunu arpi-

cenu. a smy mdu solomonunu, atnito kud hmatunku povu margmu modlukoni aiguptu ndivrkunn desmulo nudi bhu gopp smuhmuga kudivccin israyeliyuldrunu edu dinmulu pdug acrici yenimidvnadu pdug mugiciri; edu dinmulu blipithmunu prtisthceyucu edu dinmulu pdug acriciri. edv nel yiruvdi mudv dinmdu davidunkunu solomonunkunu tn jnulen israyeliyulkunu yehova cesin melul visyme stoscucunu mnotsahmu noducunu, evri gudarmulku varu velluntu atdu jnulku selvicci varini ppivesenu. a prkarmu solo monu yehova mdirmunu rajngrunu kticci, yehova mdirmundu tn ngrundunu ceyutku tanu aloicindtyu e lopmu lekud nerveri pni mugicenu. appudu yehova ratriydu solomonunku prtyksme yilagu selviccenunenu ni vinnpmu ngikrici yi sthlmunu naku blulu arpicu mdir muga korukotini. van kuriykid nenu akas munu musivesinppude gani, desmunu nasnmu ceyu tku midttku selviccinppude gani, na jnulmidiki tegulu rpicipinppude gani, na peru pettbdin na jnulu tmmutammu tgicukoni prarthncesi nnnu vedki tm cedumargmulnu vidicinyedl, akasmunu nenu vari prarthnnu vini, vari papmunu ksmici, vari desmunu svsthrpcudunu. i sthlmdu ceybdu prarthnmid na knudrsti nilucunu, na cevulu danini allicunu, na peru i mdirmunku nitymu udutluga nenu dani korukoni prisuddhprcitini, na drstiyu na mnssunu nitymu danimid nudunu. ni tdriyen davidu ndcintluga nivunu na knukul vrtnudve ndci, nenu nikajnapicin daniytti prkarmucesi, na kttdlnu na nyay vidhulnu anusricinyedl israyeliyulnu elu tku svsttivadu okdu nikudkpodni nenu ni tdriyen daviduto cesiynn nibdhnnubtti nenu ni rajsijhasnmunu sthirpcudunu. ayite miru trov tpipi, nenu miku niymicin kttdlnu ajnlnu vidci, yitr devtlnu anusrici vatiki pujann skarmulu cesin yedl nenu mikiccin na des mulonudi mimmunu pelligici, na nammunku nenu prisuddhprcin yi mdirmunu na snnidhinudi tisivesi, smst jnmullo danini samet kaspdmuganu nidkaspdmuganu ceyudunu. appudu prkhyati nodin yi mdirmarmgunu povu pryansthuldrunu vismymodiyehova i desmunkunu i mdirmunkunu eduku i prkarmuga cesenni ydugga jnului dessthulu tm pitrulnu aiguptu desmunudi rppicin tm devuden yehovanu visrjici yitr devtlnu anusrici vatiki pujann skarmulu cesindun yehova i kidtyu vari midiki rppicenni prtyuttrmiccedru.

8

solomonu yehova mdirmunu tn ngrunu kticcin yiruvdi svstsrmlu kalmu tirin trovat hiramu ntakiccin pttnmulnu solomonu kticici vatilo israyeliyulnu kapurmucenu. trovat solomonu hmatusbana anu sthlmunku

poyi danini pttukonenu. mriyu army mdudu tdmorukunu hmatu desmdu khjana ucu pttnmulnnititini prakarmulnu kticicenu. idiyu gak atdu eguv bethoronu diguv bethoronu gyunulu addgdlugl prakarpttnmuluga kticicenu. byltunu, khjana ucu pttnmulnnitini, rthmulucu pttnmulnnitini, gurpu rautuludu pttnmulnnitini kticicenu. mriyu yerus lemundunu lebanonundunu tanu elu desmulnnitidunu prakarpurmuluga kticicvleni tanuddesicin pttnmulnnitini solomonu kticicenu. israyeliyul sbdhulu kani hittiyyullo nudiyu amoriyyul-lonudiyu, perijjiyyullo nudiyu, hivviyyul-lonudiyu, yebusiyyullo nudiyu, sesiciyunn skl jnulnu israyeli yulu nasnmuceyk vdlivesin a ya jnul stti varini solomonu netivrkunu tnku vettipnulu ceyuvariniga cesikoniyyudenu. ayite isra yeliyyullo okninennu solomonu tn pniceyutku dasuniga niymipledu; varini yodhuluganu tn adhiptullo prdhanuluganu rthmulukunu gurpu rautulukunu adhiptuluganu niymicenu. virilo sresthulen reduvdl ebdimdi rajen solomonu krid adhiptule prjlmid adhikarule yudiri. israyeliyul rajen davidu ngrundu na bhary nivasmuceyvdlu, yehova mdsmunn sthlmulu prtisthitmulu ani ceppi, solomonu phrokmartenu davidu pttnmunudi tanu amekorku kticcin ngrunku rppicenu. adi modlukoni solomonu tanu mtpmu edut kticcin yehova blipithmumid dhnbblulu arpiciucu vcenu. atdu anudin nirn ymucoppun mose yiccin ajnnubtti visrati dinnulydunu, amavasylydunu, niyamk kalmulydunu, svtsrmunku mummarujrugu pduglydunu, anga puliyni rottel pdugydunu varmul pdugydunu prnsall pdugydunu yehovaku dhnbblulu arpiciucu vcenu. atdu tn tdriyen davidu cesin nirmymunubtti vari vari sevadhrmmulnu jrupukonutke vari vari vtul coppun yajkulnu vari sevkunu, kttdnubtti anu dinnun yajkul smukhmun stuticeyutkunu, up carculuga udutkunu, vtulcoppun leviyulnu, dvarmulnniti dggr kavli yudutke vari vari vtulcoppun dvarpalkulnu niymicenu; dev jnuden davidu alagunne yajn icciyudenu. e visymunu gurciyegani bokksmulnu gurciye gani raju yajkulukunu leviyulukunu cesiynn nirn ymunu btti vari smstmunu jrupucuvcciri yehova mdirmunku punadivesin dinmu modlukoni adi spurnmguvrku solomonu pni ytyu ceyicenu; appudu yehova mdirmu smapt mayenu. solomonu edomu desmuyokk smudrpnu drinunn esongeberunkunu eltunkunu poga hiramu tn pnivaridvara odnu od nduputydu yukti gl pnivarini ppenu. viru solomonu pnivarito kud ophirunku poyi akkdndu tomimdivdl mnugul bgarmunu ekikukoni rajen solomonu noddku tisikoni vciciri.

sebbespu rani solomonunu gurgin prsid-dhini vininppudu gudhmen prsnlcet solomonunu sodhipvlenni kori, mikkili gopp pri-varmunu vet bettukoni, gdhvrgmulnu vistarmu bgarmunu rtn mulnu otelmid ek-kucukoni yerusalemunku vcenu. ame solomonoddku vcci tn mnsuloni visyumlunni-tini gurici atnito matladenu. solomonu ame prslnniyu ameku viddisi ceppenu; solomonu ameku prtyuttrmu ceppleni mrugen mat yediyu lekpoynu. sebbespurani solomonunku kligin jnanmunu, atdu kticcin ngrunu, atni blmidi bhojnpdardthmulnu, atni sevkulu kurcudutnu, atni yupcarulu knipettutnu vari vstrmulnu, atniki ginnel ndicuarini vari vstrmulnu, yehova mdirdmu atdu arpicu dhnblulnu cucinppudu, ame vismy modi rajuto itlheni ni karymulnugur-ciyu jnanmunugurciyu nenu na desmdu vinin vrtmanmu nijvrtmanme gani, nenu vcci dani knnular cucuvrku vari matlnu nmmkyutini. ni ydhik jnanmunu gurci sg-mennu varu naku telupedu. ninnugurci nenu vinindanikte ni kirti yeto heccuganun-ndi. ni sevkul bhagymu mcidi, ellppudunu ni smukhmun nilici ni jnansbhasn vinucudu ni sevkulen viri bhagymu mcidi. ni devu-den yehova snnidhini nivu rajuve ayn sihas-nmumid asinudve yuduntlu niydu anugrhmu cupinduku ni devuden yehovaku stotrmulu klugunagak. isra yeliyulnu nitymu sthirprevlenn dyalocn ni devuniki kligiyun-dun niti nyaymulnu jrigicutke ayn ninnu varimid rajuga niymicenu ani ceppenu. ame rajunku reduvdl nlubdi mnugul bgarmunu vistarmen gdhvrgmulnu rtn mulnu ic-cenu; sebbespu rani rajen solomonun kiccin gdhvrgmuldo satiyen dediyuledu. idiyugak ophirunudi bgarmu teccin hiram pnivarunu solomonu pnivarunu cdapu mranulnu prsst-men rtmulkukud konivcciri. a cd npu mranulcet raju yehova mdirmunkunu rajn-grunkunu saupanmulnu, gaykulu tburlnu sitaralnu ceyicenu, atuvti pni atkumudu yu-dadesmdu evvrnu cuciyudledu. seb de-spu rani rajunku tisikonivccin vatiki atdiccin prti bhumanmulagak ame mkkuv pdi adi-gin dtiyu rajen solomonu ame kiccenu; tru-vat ame tn sevkulnu vet bettukoni mrlri tn desmunku vellipoyenu. gdhvrgmulu ammu vrtkulunu itr vrtkulunu koni vccu bgarmu-gak solomonunku etet vccu bgarmu veyyinni muduvdl muppdredi redu mnugulyettu. ar-bidespu rajuldrunu desadhiptu lunu solomon-oddku bgarmunu vediyu tisikoni vcciri. rajen solomonu saggottin bgarmuto alugu-lugl reduvdl dalnu ceyicenu; okkok dalunku aruvdl tulmul bgarmu ptenu. mriyu sag-gottin bgarmuto muduvdl kedemulnu cey-icenu; okkok kedemunkumuduvdl tulmul bgarmu ptenu; vatini raju lebanonu arnypu

ngrunducenu. mriyu raju dt muto ok-gopp sihasnmu ceyici prsst men bgarmuto dani podigicenu. a sihasnmunku dan-ito klisiyunn aru bgarpu sopanmu lunu sihasnmunku ktti yunn bgarpu padpith-munu udenu, kurcuducotiki iruprkl utlu-denu, utldgrg redu sihmu ludenu; a yaru sopanmulmid iruprkl pdredu sihmulu nili-ciyudenu, e rajymdennu atuvti pni ceyb-dledu. mriyu rajen solomonunkunn pan-patrlnniyunu bgarpuve yudenu; lebanonu arnypu ngrunnunn upkrnmulnniyu bgar-muto cesinvi; hiramuyokk pnivarito kud raju odlu trsisuku poyi mudu svtsrmulku okmaru bgarmu, vedi, yenugudtmu, kotulu, nem-llu anu srkulto vccucudenu gnuk solomonu dinmullo vediyennikki ranidayenu rajen solomonu bhurajuldricktenu aisvry mdunu jnanmdunu adhikudayenu. devudu solo-monuyokk hrady mducin jnanoktulnu vin-utke bhurajuldrunu atni mukhdsrmu cey-goriri. mriyu prtivadunu etet vedivstuvulnu bgaru vstuvulnu vstrmulnu ayudhmulnu gdhvrgmulnu gurrmulnu kergadidlnu kanuk-luga tisikonivccenu. rthmulu niluvyucu pt-tnmullonu rajunodd yerusalemulonu solomon-unku naluguvul gurpu sallunu rthmulunu pdreduvel gurpu rautulunu kligi yudenu. yuphtisundi modlukoni philisti yul desmu-vrkunu aiguptu srihdduvrkunu udu rajuldr-peni atdu elubdi cesenu. raju yeruslemu ndu vedi rallt vistarmuga nuduntlunu, de-vdaru mranulu sephela prdes munnunn medivrksmult vistarmuga nuduntlunu ce-senu. aiguptunudiylu skl desmulnudiylu solomonunku gurrmulu tebdenu. solomonu cesin karymulnnitinigurci prvktyen natanu rcicin grthmdunu, siloniyuden ahiya rcic-in prvcn grthmdunu, nebatu kumaruden yrobamunugurci dirghdrsi yen iddoku grth-mdunu vraybdi yunnidi. solomonu yerusle-mundu israyeliyuldrimidi nlubdi svtsrmulu elubdi cesenu. truvat solo monu tn pitrulto kud nidrici tn tdriyen davidu pttnmdu patipettbdenu; atniki bduluga atni kumaru-den rehhamu rajayenu.

10

rehbamunku pttabhisekmu ceyutke is-rayeliyuldrunu sekemunku vellga rehba-musekemunku poynu. rajen solomonu smksmu nudi paripoyi aiguptulo vasmu ceyucunn nebatu kumaruden yrobamu adi vini aiguptunudi tirigiraga jnulu atni pilipiciri. yrobamunu israyeluvardrunu kudi vcci ni tdri ma kadini bruvucesenu; ni tdri niymicin kthin dasymunu atdu mamid ucin bruen kadini nivu ippudu culukn cesinyedl memu ninnu sevitu mni rehhamuto mnviceyga atdumiri mudu dinmulu tali mrl nayoddku rdni ceppenu gnuk jnulu vellipoyiri. appudu rajen reh

bamu tn tdriyen solomonu sjiviye yudga atni smksmun nilicin peddlu pilipici-yi jnulku nenemi prtyuttr miyyvlenu? miru ceppu alocn edi ani adugga varunivu i jnulyedl dya daksinyumu cupi varito mci matladinyedl varu epptikini niku dasulgudurni atnito ceppiri. ayite atdu peddlu tnku ceppin alocn trosi vesi, tintokud perigi tn yedutnunn řvnsthulto alocncesi ni tđri mamid ucin ganini culukn ceyumni nnndigin yi jnulku prtyuttrmemi iyyvleni miru yocituro ceppudni varindugga atnito kud perigin yi řvnsthulu atnito itlnirini tđri ma kadini bruvucesenu, nivu danini culukn ceyumni nito plikin yi jnulto nivu cepylsindemngana citiken vrelu na tdriyokk ndumukte bruvuga udunu; na tđri bruvn kadi mimid mopenu gani nenu mi kadini mrit bruvu ceyudunu; na tđri mimmunu cbukulto ddicenu gani nenu kordalto mimmunu ddicednni ceppumu. mudv dinmdu nayoddku tirigi rdni raju ceppin prkarmu yrobamunu jnuldrunu mudv dinmdu rehbmunnoddku raga rajen rehbaru peddl alocnu trosivesi, řvnsthulu ceppin prkarmu varito matladi variki kthinnen prtyuttrmicenu; etlgana tđri mi kadini bruvucesenu, nenu danini mrit bruvu ceyudunu; na tđri mimmunu cbukulto ddicenu, nenu mimmunu korda lto ddicednni ceppenu. yehova siloniyuden ahiyadvara nebatu kumaruden yrobamuto selviccin tn matnu sthirprcuntlu devuni nirny prkarmu jnul cesin mnvi raju alkick poyenu. raju tamu cesin mnvi agikripr povut cuci jnuludavidulo maku bhagmu edi? yessyi kumaruniydu maku svasthymu ledu;isra yelubarlara, mi gudarmunku povudi; davidu,ni sttivarini nive cucukonumni rajunku prtyu ttrmicci israyeluardrunu evri gudarmunku varu vellipoyiri. ayite yudaptnmullo kapurmudu israyeluardimid rehbaru elubdi cesenu. rajen rehbaru vettipnivarimid adhikari yen hdormunu ppga israyelu varu ralto atni cav gottiri gnuak rajen rehbaru yerusalemunku paripovleni tvrpd tn rthmu ekkenu. israyeluvu ipptikini davidu sttivarimid tirugubatu cesi netivrkunu variki lobdkyunnaru.

11

rehbaru yerusalemunku vccinppudu isra yelubarito yuddhmu ceyutkunu, rajymunu tnku mrl rppicukonutkunu atdu yudavarilo nudiyu benyaminiyullonudiyu erprcadin yuddh salulnu lks yenubdi velmdini smkurca devjnuden semyaku yehova vaku prtyksme yilaga selviccenu nivu yudarajunu solomonu kumarudungu rehbarudonu, yuda ydunu benyaminiyul prdesmdunu udu israyelu vardritonu i mat prkticumu i karymu navln jrugucunndni yehova selviccucunnadu

gnuk, byluder kudnu mi sho drulto yud-dhmu ceykudnu mirdrunu mi mi yidku tirigi povudi ani ceppenu. etamun varu yehova matlu vini yrobamuto yuddhmu ceyut mani vellipoyiri. rehbaru yerusalemundu kapurmudi yuda prdesmdu prakarpurmulu ktticenu. atdu betlehemu, etamu, tekov, bet-suru, soko, adullamu, gatu, maresa, jipu, ador yimu, lakisu, ajeka, jorya, ayyalonu, hebronu anu yuda benyamini prdesmdu ldudu prakarpurmulu ktici durgmulnu bl prci, vatilo adhiptulnu uci, aharmunu nunenu draksarsmunu smkurcenu. mriyu vatilo dallnu bllemulnu uci a pttmmlu bhu blvt men vatiga cesenu. yudavarunu benyaminiyulunu atni pksmunnudiri. israyeluvu mdhynudu yajkulunu levi yulunu tamunn prdesmul srihddulnu dati atni yoddku vcci ceriri. yrobamunu atni kumarulunu yehovaku yajksev jrugkud leviyulnu trosi veyga, varu tm grammulnu svasthymulnu vidci, yuda desmunkunu yerusalemunkunu vcciri. yrobamu blipithmulkunu dyymulkunu tanu ceyicin dudlkunu yajkulnu erprcukonenu. vari cryltludga israyeliyul gotrmuly dttnu israyeliyul devuden yehovanu vedkutku mnssu nilupukon-invaru tm pitrul devuden yehovaku blul nrpicutke yerusalemunku vcciri. davidunu solomonunu ndcin margmdu mudu svtsrmulu varu ndci, yuda rajymunu blprci mudu svtsrmulu solomonu kumaruden rehbmunku shaykuleri. rehbaru, davidu kumaruden yerimotu kumarte ygu mhltnu yessyi kumaruden eliyabu kumarteygu abihayilunu vivahmu cesikonem. atniki yusu semrya jhmu anu kumarulu kligiri. pimmt atdu absalomu kumarteyen my kanu vivahmu cesikonga ame atniki abianu attiyini jijanau selomitunu knenu. rehbaru pdunenimidimi bharylnu pedlicesikoni aruvdimdi upptulnu teccukoni yiruvdi yenimidimi kuma rulnu aruvdimdi kumartelnu knenu; ayite tn bharyldriktenu upptnu ldriktenu absa lomu kumarteyen mykanu atdu ekkuvga premicenu. rehbaru mykaku puttin kumaruden abianu rajunu ceytici, atni shodrulmid prdhanuniganu adhiptiniganu atni niymicenu. atdu mci melkuvglvade tn kumarullo sesicin varini yuda benyamini sbdhmulen aya prdesmulloni aya prakarpurmulydu adhi ptuluga niymici variki vistarmen sottu icci variki pedlidlu cesenu.

12

rehbaru rajymu sthirpdi tanu blprcadin... truvat atdunu israyeliyuldrunu yehova dhmrasmarmunu visrjiciri. varu yehova yedl drohmu cesindun rajen rehbaru yokk ayidv svtsrmdu aiguptu rajen sisku veyyinni re-duvdl rthmultonu aruvdivel gurru rautul-tonu yerusalemumidiki vccenu. atnito kud

aiguptunudi vccin lubiyulu sukkiyulu kusi yulu anuvadu lekkku miciyudiri. atdu yudaku smipmen prakarpurmulnu pttukoni yerusalemuvrku raga prvktyen semya rehhamunoddkunnu, siskunkunu bhypti yerusalemunu vcci kudiynnun yudavari adhiptul yoddkunnu vccimiru nnnu visrjicitiri gnuk nenu mimmunu sisku cetilo pdnicciyun-nanni yehova selviccucunnadni ceppenu. apududu israyeliyul adhiptulunu rajunu tmmunu tamu tggicukoni yehova nyaysthudni oppukoniri. varu tmmunu tamu tggicukonut yehova cucenu gnuk yehova vakku semyaku prtyksmeyilagu selviccenu-varu tmmunu tamu tggicukoniri gnuk nenu varini nasnmuceyk, sisku dvara na ugrtnu yerusalemumid kummripk tvrlone variki rksn dycesednu. ayite nnnu sevicutkunnu, bhurajulku dasule yudutkunnu et bhedmunndo varu telisikonuntlu varu atniki dasulguduru. aigupturajen sisku yerusalemumidiki vcci yehova mdirpu bokksmulnnetini rajnguruloni bokksmulnnetini docukoni, solomono ceyicin bgarpu dallnu tisikonipoyenu. vatiki bduluga rajen rehhamu ittdi dallnu ceyici vatini rajngruyokk dvarmunu kayu sevkul yokk adhiptulku appgicenu. raju yehova mdirmuloniki prvesicinppudell ngru sevkulu vcci vatini etti truvat vatini mrl gdilo ucucu vc-ciri. atdu tnnu tanu tggicukonindun yehova atni bottiga nirmulmuceyk, yudavaru kot mttuku mcitmmu nnusricut cuci tn kopmu atnimidnudi trippukonenu. rajen rehhamu yerusalemundu sthirpdi yelubdi cesenu; rehhamu elnarbhicinnppudu nlubdiyok svtsr-mul yidugl vade yudenu; tn nammunu acct ucutke israyeliyul gotrmulnnitilonudi yehova korukonin pttmngu yerusalemundu atdu pdunedu svtsrmulu elenu, atni tlli peru nyma, ame ammo niyuralu. atdu tn mnssu yehovanu vedktu ydu nilupukonk cedukriyulu cesenu. rehhamu cesin karymulnnetini gurciyu semya rcicin grthmdunu dirgh-drsiyen iddo rcicin vsavliyidunu vraybdiiyun-ndi. reh bamunkunu yrobamunkunu yud-dhmu yedtegg jrigenu. rehhamu tn pitrulto kud nidrici davidupttnmdu patipettbdenu, atni kumaruden abiya atniki bduluga rajayenu.

13

rajen yrobamu elubdilo pdunenimidv svtsr-mdu abiya yudavarimid elnar bhicenu. atdu mudu svtsrmulu yerusalemundu elenu; atni tlliperu mikaya, ame gibiya urivadenu uriyelu kumarte. abiyakunu yrobamunkunu yud-dhmu klugga abiya nalugu lklsmdi prakrm salul senymu erprcukoni yuddhmunku siddhmucesenu; yrobamunu enimidi lklsmdi prakrmsalulnu erprcukoni atniki eduruga varini yuddhmunku vyuhprcenu. appududu abiya ephrayimu mnymdudu semrayimu

kodmid nilici prkticindemngayrobama, israyeluvarlara, mirdrunu naku ceviyoggudi. israyelu rajymunu ellppudunu eluntluga israyeliyul devuden yehova davidutonu atni sttivaritonu bhgmu kajalniil nibdhn cesi danini varikiccenni miru telisikoduru gda. ayinnu davidu kumaruden solomonuku dasudunu nebatu kumarudungu yrobamu pniki malin dustulto klisi leci tn yjma-nunimid tirugubatu cesenu. solomono kumaruden rehhamu iknu balydsilonudi dherymu lenivade varini ediricutku tgin sktilekunnppudu varu atnito yuddhmu ceyutku siddhmeri. ippudu davidu stti vari vsmunnun yehova rajymuto miru yuddhmuceyk tegicedmni tlucunnaru. miru gopp senymuga unnaru; yrobamu miku devtluga ceyicin bgaru dudlunu miyodd unnyi. miru ahronu sttivaren yehova yajkulnu, leviyulnu trosivesi, anydesmul jnulu ceyuntlu mikorku yajkulnu niymicu kotirigda? ok kodetonu edu gorr pottelltonu tnnu prtisthicutkevccu prtivadu, devmulu kani vatiki yajkudgucunnadu. ayite yehova maku devudeyunnadu; mema aynnu visr-jicin varmu kamu; ahronu sttivaru yehovaku sevceyu yajkule yunnaru; leviyulu ceyvlsin pnulnu leviyule ceyucunnaru. varu udyast-mymulydu yehovaku dhnblulu arpicecu, sugdhdrvymulto dhumpu veyucu, pvitrmen blmid snnidhirottelu ucucu, bgaru dipstb-hmunu prmidelnu prtii saytrmu mutticucu vccucunnaru; mema ma devuden yehova yerpr cin vidhinibtti smstmu jrigiucun-namu gani miru aynnu visrjicin varetiri. alociyadi, devude maku tode maku adhipti-ganunnadu, mi mid arbatmu ceyutke burlu pttukoni uduntti ayn yajkulu ma pksmun unnaru; israyeluvarlara, mi pitrul devuden yehovato yuddhmuceykudi, cesinnu miru jymodru. yrobamu vari venukti bhagmdu matu gadru kodrini uci, senymu yudavari mudunu matugadr variki venuknu uduntlu cesenu. yudavaru tirigi cuci yodhulu tmku mudunu venuknu unnttu telisikonu yehovaku prarthn cesiri, yajkulunu burlu udiri. apududu yudavaru arbhticiri; yudavaru arbhtici nppudu yrobamunu israyeluvardrunu abiya yedutnu yudavari yedutnu niluvlekuduntlu devudu varini mottindun israyeluvaru yuda vari yedutnudi paripoyiri. devudu varini yuda varicetiki appgicindun abiyayunu atni jnulunu varini ghormuga shriciri. israyelu varilo ayidu lklsmdi prakrmsalulu htuleri. i prkarmu israyeluvaru a kalmdu tggipbdiri gani yudavaru tm pitrul devuden yehovanu asryicin hetuvucet jy modiri. abiya yrobamunu trimi, betelunu dani grammulnu yesananu dani grammulnu ephronunu dani grammulnu pttukonenu. abiya brdikin kalmun yrobamu mrl blmu podledu, yehova atni mottinducet atdu mrn modenu. abiya vrddhinodenu, atdu

pdunalugu mdi bharylnu viva hmu cesikoni yiruvdi yiddru kumarulnu pdunaruguru kumartelnu knenu. abiya cesin yitr karymulnu gurciyu, atni crynu gurciyu, atni kalmun jrigin sgtulnu gurciyu prvktyen iddo rcicin stik grthmundu vray bdiyunndi.

14

abiya tn pitrulto kud nidripga jnulu atnini davidu pttmndu patipettiri; atniki bduluga atni kumaruden asa rajayenu. itni dinmullo desmu pdi svtsrmulu nemmdi podenu. asatn devuden yehova drstiki anukulmuganu ytharthmuganu ndcinvade anydevtl blipithmulnu pdgotti unntsthlmulnu paducesi pttmulnu pgulgotti devta stbhlmulnu kot-tiveyici vari pitrul devuden yehovanu asryicutkunu, dhrrmsastrmunubttiyu vidhinibt-tiyu kriyulu jrigicutkunu, yudavariki ajnapici unnt sthlmulnu sury devtastbhlmulnu yu-davari pttmulnnitilonudi tisivesenu. at-niyelu bdiydu rajymu nemmdiga udenu. a svtsrmullo atniki yuddhmulnu lek povutcet desmullo nemmdikigiyudenu; yehova at-niki visrati dycesiyudga atdu yuda desmun prakarmulugl pttmulnu kticenu. atdu yudavariki ilagu prktncesenum devuden yehovanu mnmu asryicitivi, asr yicindun ayn mn cuttunu nemmdi klugjesi yunnadu; desmdu mnmu nirbhrytmuga tirug vcunu, mnmu i pttmulnu ktici, vatiki prakarmulnu gopurmulnu gummulnu dvarbhlmulnu amrcudmu. kagavaru pttmulnu ktti vrddhinodiri. a kalmun dallnu itelnu pttukonu mudu lkslmdi yudavarunu, kedemulu dhricivilluveyu redu lksl enubdi velmdi benyamini yulunu kudin senymu asaku udenu; virdrunu prakrmsalule yudiri. kusiyuden jerhu varimid ddetti veyi vel senymunu muduvdl rthmulnu kurcukoni bylud-eri maresavrku raga asa atniki eduruboyenu. varu maresanodd jepata anu pllpusthlmdu pktulu tirci yuddhmu kluga asa tn de-vuden yehovaku morrpetti yehova, vistarmen senymucetilo odipokud blmulenivariki shaymu ceyutku niknn evrunu leri; ma deva yehova, maku shaymuceyumu, ninne nmukoni yunnamu, ni nammunubttiye yi senymunu ediricutku byluderi yunnamu. yehova nive ma devudvu, nrmarulnu ni peni jymodniyykumu ani prarthipga yehova a kusiyulnu asayedutnu yudavari yedutnu niluvniyyk varini mottindun varu paripoyiri. asayunu atnito kudnunn varunu geraruvrku varini trumga kusiyulu mrl pktulu tirc lek yehova bhymucetnu ayn senypu bhymucetnu paripoyiri. yudavaru visesmen kollsommu pttukoniri. geraru cuttununn pttmulloni vardi midiki yehova bhymu vcunu gnuk a pttmulnnitini kollpetti, vatilonunn mikkut-men kollsommtyu docukoniri. mriyu varu psul sallnu pdgotti vistarmen gorrlnu otelnu

sm kurcukoni yerusalemunku tirigi vcciri.

15

a kalmun devuni atm odedu kumaruden... ajryamidiki raga atdu asanu edurkonboyi yilagu prkticenu asa, yudavarlara, benyaminiyulara, mirdru na mat vinudi. miru yehova pkspuvarenyedl ayn mi pksmun nudunu; miru aynyodd vicarncesinyedl ayn miku prtyksmgunu; miru aynnu visrji cinyedl ayn mimmunu visrjicunu, nijmen devudennu updesmuceyu yajkulennu, dhrrmsastr mennu cala dinmulu israyeliyulku lekud povunu. tm srmydu varu israyeliyul devuden yehova yoddku mllukoni aynnu vedki npudu ayn variki prtyksmayenu. a kammullo desmul kapursthuldrlonu gopp klolmulu kligenu gnuk tm pnipathlu ckk pettukonutke tiruguvarik smadhaanu lekudenu. devudu jnmnu lnu sklvidhmulen badhlto srmprcenu gnuk jnmnu jnmunu, pttamu pttmunu, padu cesenu. kaga miru blhinulu kak dherymu vhcudi, mi karymu sphlmgunu. prvktyen odedu prvcicin yi matlu asa vininppudu atdu dherymu teccukoni yuda benya miniyul desmttinidiyu, ephrayimu mnymulo tanu pttukonin pttmullonudi yehmulen vigrhmulnnitini tisi vesi, yehova mtpmu edut-nudu yehova blipithmulnu mrl ktici yuda varindrini benyaminiyul ndrini, ephrayimu mnse simyonu gotrsthannu llonudi vcci varimdh yivsicu prdesulnu smkurcenu. atni devu den yehova atniki sha yude yudut cuci israyelularilonudi vistarmen jnulu atni pksmu ceriri. asa yelu bdiydu pdunedv svtsrmun mudv nelnu varu yerusalemulo kudi tamu tisikonivccin kollsommu lonudi a dinmun eduvdl yeddulnu edu vel gorrlnu yehovaku bluluga arpici purnhrdymotonu purnatmtotonu tm pitrul devuden yehovayodd tamu vicarnceyudu mniyu pinnlegani peddlegani purusulegani stile gani israyeliyul devuden yehovayodd vicarn ceynivarikdrikini mrnmnu vidhicudumniyu niskrscesikoniri. varu elugetti bobbliducu, melmultonu burl nadmutonu bheridhvnulton yehova snnidhini prmanmu cesiri. ilagu prmanmu ceybdga yudavardrunu sto siciri; varu purnhrdymuto prmanmucesi purnmnssuto aynnu vedkiyudiri gnuk yehova variki prtyksme cuttununn dessthulto yudhmulu lekud variki nemmdi klugesenu. mriyu tn tliyen myka ashymen yok devta stbhlmulnu nilipindun ame yik ptpudeviye yudkud rajen asa ameni trosivesi, ame nilipin vigrhmulnu pdgotti chinnabhinmu cesi kidronu vagudggr dani kalciyesenu. asa unnt sthlmulnu israyeliyullonudi tisiveyedu gani yitdu brdikin kalmtu itni hrdymu ytharthmuga udenu. tn tdri prtisthici nt-tiyu, tanu prtisthicinttiyu vedini bgarmunu

upkrnmulnu atdu tisikoni devuni mdirmun ducenu. asa yelubdiydu muppidi yyidv svtsrmuvrku yuddhmulu jrugledu.

16

asa yelubdiydu muppidi arv svtsr mun israyelu rajen byesa yudavarimiddetti byluderi yuda rajen asayoddku rak poklu jrugkuduntlu ramanu ktippga asa yehova mdirmundunu rajngrundunu unn bokksmul-loni vedi bgarmulnu tisi, dmskulo nivas-muceyu siriya rajgu benhddu noddku dutl-cet ppici na tdrikini ni tdrikini kligiyun-tlu nakunu nikunu sdhi kligiyunndi, vedini bgarmunu niku ppi yunnanu, israyelu ra-jen byesa nnnu vidici avliki povuntluga nivu atnito cesiyunn sdhini bhgmu ceyumni vrt-manmu cesenu. benhddu rajen asa mat agi kruci, tn senymul adhiptulnu israyeluviri pt-nmulmidiki ppga viru iyonunu danunu abel-mayimunu nphtali prdesmunku cerin pttm-mul loni kotlunu kollpettiri. byesa adi vini ramanu prakarmulto ktticut manivesi tanu ceyu cunn pni calicenu. appudu rajen asa yuda varindrini smkurcenu; viru poyi byesa ktticu cudin ramapattnpu rallnu dulmulnu tisikoni vcciri, vatito asa gebnu mispanu prakar purmuluga ktticenu. a kalmdu dirgh-drsiyen hnani yuda rajen asayoddku vcci at-nito ilagu prkticenunivu ni devuden yeho-vanu nmmuko nk siriya rajunu nmmuko-tive? siriya rajuyokk senymu ni vsmu nudi tppicukonipoyenu. bhu vistarmen rthmu lunu gurpu rautulunugl kusiyulunu lubiyu-lunu gopp dde vccirigda? ayinnu nivu yeho-vanu nmmukonindun ayn varini niceti kppg-icenu. tnyedl ytharthhrydmuglvarini blpr-cutke yehova knudrsti lokmdtt scaru ceyu-cunndi; yi visymdu nivu mti tppi prvtic-itivi gnuk idi modlukoni niku yuddhmule klugunu. a dirghdri atlu prkticinduku asa atnimid koggici raudrnu cupi atnini bdi-grh mulo vesenu, idiyu gak a smymde asa jnullo kodrini badhprcenu. asa cesin karymu llnitinigurci yuda israyelu rajul grthmdu vraybdiyunndi. asa tn yelubdiydu mup-pidi tomimdv svtsrmun padmullo jbbuputti tanu bhu badhpdinnu dani visymulo atdu yehovayodd vicarncayk vedyulnu pttuko-nenu. asa tn pitrulto kud nidrici tn yelub-diydu nluvdi yoktv svtsrmun mrti nodga at-tru pnivaricet siddhmu ceybdin sugdh vrg-mulonu primldryvmulonu nidin pdkmid jnulu atni uci, atni nimittmu bhu vistarmen gdhvrghmulnu dhici, davidu pttmdu atdu tn korke tolipicu konin smadhidydu atni patipet-tiri.

17

truvat atniki bduluga atni kumaruden... yehosapatu raje israyelu tn midiki rakudtn rajymunu blprcukonenu. atdu yuda desmu-loni prakar purmulnnitiydunu senymulnu uci, yuda desmdunu tn tdriyen asa pt-tukonin ephrayimu pttnmulydunu kavli blmulnu ucenu. yehova atniki shayude yudga yehosapatu tn tdriyen davidu prar-bhdinmullo ndcin margdmu ndcucu bylu de-vtnu asryipk tn tdri devuni asr yicucu, is-rayeluviri crylnu vebdipk ayn ajnlunnurici ndicenu. kabtti yehova atnicet rajymunu sthirprcenu, yudavardrunu yehosapatunku pnnu iccucudiri, atniki aisiv rymunu ghntyu meduga kligenu. yehova margmulydu ndu-cukonutku atdu tn mssssunu drdhprcukon-invade unnt sthlmulnu devtastbhmulnu yu-dalonudi tisivesenu. tn yelubdiydu mudv svtsrmun yuda pttnmullo jnulku dhrmsas-trmnu bodhicutke atdu pedden benhy-ilunu obdyanu jekryanu netnelunu mikayanu semya netnya jebdya asahelu semiramotu yehonatanu adoniya tobiya tobdoniya anu leviylunu, yajkulen elisamanu yehoramunu bpenu. varu yehova dhrmsastrgrthmnu cet puccukoni yudavarimdhry prktncayucu, yuda pttnmulnnitnu scriucu jnulku bodhiciri. yuda desmu cuttu udu desmul rajymulnniti midikiyehova bhymu vccindun varu yehosa patuto yuddhmu ceykudiri. philistiyullo ko-dru yehosapatunku pnnunu kanuklunu iccucu vcciri; arbiylulunu atniki edu vel edu vdl gorr pottellnu edu vel edu vdl mek potulnu tec-cucu vcciri. yehosapatu atktku goppvade yuda desmdunu kotlunu samgrini niluvceyu pttnmulnu ktticenu. yudadessu pttnmullo atniki bhu dhnmu smkurcbdenu. atni kridi pra krmsalulu yerusalemulo kudiyudiri. viri pitrul vsmulcoppun viri skhy yetnga, yudalo shsradhiptulen variki prdhanudgu adnayodd mudu lkslmldi prakrmsaluludiri. redvvadgu yehohananu anu adhiptiyodd redu lksl enub-divelmdid yudiri. mudvvadu jikhri ku-marude yehovaku tnnutanu mnpurvkmuga smrpicukonin amsya; atniyodd redu lkslmldi prakrmsaluludiri. benyaminiyullo elyada anu prakrmsali yokkudenu; viniyodd vi-tini kedemunu pttukonuvanu redu lkslmldi yudiri. redvvadu yehojabadu; viniyodd lk-senubdivelmdid yuddhsnnddhuludiri. raju yudaydttnudu prakarpurmullo ucinvanu gak viru rajuyokk privarmulo cerinvare yudiri.

18

tnku aisivrymunu ghntyu adhikmuga kli-gin... truvat yehosapatu ahabuto viyyimdi konni svtsrmulu gticinmidt somronulo nudu ahabunoddku poyenu; ahabu atni korkunu atni vetvccin jnulkorkunu anek men gor-rlnu psuvulnu koyici, tntokud ramotgi-

ladu midikipovutku atni prrepicenu. israyelu rajen abahu yudarajen yehosapatunu cucinivu natokud ramotgiladunku vcedva ani adugga yehosapatunenu nivadnu, na jnulu ni jnulu, memu nito kud yudhd-munku vced mni ceppenu. mriyu yehosapatu israyelu rajutonedu yehovayodd sgti vicarn ceyudmu rdnga israyeluraju nalugu-vdl mdi prvktlnu smkucrinenu ramotgiladumidiki yuddhmunku povuduna manuduna ani vari ndigenu. adukuvarupommu, devudu raju cetiki daninppgicu nni ceppiri. ayite yehosapatummnu adigi vicarn ceyutke viru tpp yehova prvktllo okdennu icct leda? ani ydugga israyelu rajuyehova yodd vicarnceyutku ivlu kuma ruden mikaya anu okdu icct unnadu; ayite atdu nnnugurci melu prvcipk nitymu kidune prvcicucunadu gnuk nenu vanyidu pg gligiyunnanna yehosapaturaju ala gnvdnenu. appudu israyeluraju tn privar malonunn yokni pilipiciivlu kumaruden mika yanu sighrmuga rppicumni ajn iccenu. isra yelu rajunu yudaraju yehosapatunu somronu uru gvinu mudri bylundu tm tm vstrmulnu dhricukoni tm tm sihasnmulmid kurcuniyudga prvktldrunu vari mudr prv cicucudiri. appudu kenyna kumaruden sidkiya yinupkommulu ceyicukonivccisirinyulu nirml mgu vrku vitito varini nivu podicedvni yehova selviccucunnadni prkticenu. prvktldrunu a prkarmugane prvcicucuyehova ramotgiladunu raju cetiki appgicunu, danidikiipoyi jymodumu aniri. mikayanu pilucutku poyin dut atni knugoniprvktlu raju visyme yek mukhmuga melune plukucunaru, dycesi nimatnu vari matlku anukulprci melune prv cipumnga mikayayehova jivmutodu na devudu selviccundedu danine prvcitunni ceppenu. atdu rajunoddku raga raju atni cucimikaya, yuddhmunku ramotgiladunku memu povuduma, manuduma ani ydugga atdupoyi jyicudi, varu mi cetiki appgipbdudurnenu. appudu rajuyehova nammunubtti abddhmukak styme plukumni nenu enni marulu nicet ottu petticukodunni atnito anga atdukaprileni gorrlvlene israyelu vardrunu prvtmulmid cedripovut cucitini; viriki yjmanudu ledniyu, virilo prtivadu tn tn yitiki smadhanmuga povleniyu yehova selvicciyunnadnenu. israyeluraju idi vini yehosapatuto itlenuitdu kidunegani na visyme melunu prvcipdni nenu nito ceppleda ani ynga mikayayehova mat vinudi, yehova tn sihasnmumid asinudeyudutyu, prmdl senymtyu ayn kudiprkku edmprkku niluvbdutyu nenu cucitini. israyelu rajen abahu ramotgiladumidiki poyi pdipovuntlu evdu atni prere picunni yehova adugga, okdu i vidhmuganu ikokdu a vidhmuganu pryttrmicciri. appudu ok atmveci yehovayedut niluvbdinenu atni prrepicednni ceppga yehovadenicetnni atni ndigenu. aduku a

yatmnenu byluderi atni prvktldri notnu abddhmuladu atnga udunni ceppga yehova nivu atnini prrepici jyituvu, poyi a prkarmuga ceyumni selviccenu. yehova ni prvktlgu virinot abddhmuladu atmnu uciyunnadu, yehova nimid kidu plikici yunnadni cepenu. appudu kenyna kumaruden sidkiya dggrku vcci mikayanu cepmid kottininto matladutku yehova atm nayoddnudi e margmun poye nnnu. aduku mikayadagutke nivu loplil gdiloniki vellu dinmun dani telisikoduvni ceppenu. appudu israyelurajupttnpu adhiptiyen amonunoddkunnu raju kumaruden yovasunoddkunimiri mikayanu tisikoni poyi varito raju mikiccin selvu idiye ynudi, nenu surksitmuga tirigi vccuvrku vinini cerlopetti klesannpanmulu iyyudi. appudu mikaya yitlenunivu surksitmuga tirigi vccin yedl yehova na dvara plukne ledniceppi, smstjnulara al kicudnenu. att israyelurajunu yudarajen yehosapatunu ramotgiladumidiki poyiri. israyelurajunenu maruvesmvesikoni yuddhmu nku povudunu, nivu ni vstrmulne dhricukonumni yehosapatuto ceppi tanu maruvesmu vesikonenu, trovat varu yuddhmunku poyiri. siriya rajumiru israyelurajutone yuddhmu ceyudi, adhmultonennu adhikulto nennu ceyvddni tnto kudnunn tn rthadhiptulku ajn icciyudenu. kaga yehosapatu knbduttone rthadhiptulu atdu israyelurajunukoni yuddhmu ceyutku atni cuttukoniri, gani yehosapatu morrpettindun yehova atniki shaymu cesenu, devudu atni yoddnudi varu tolqipovuntlu cesenu. etlinga rthadhiptulu atdu israyelu rajukadni telisikoni atni trumut mani tirigipoyiri. appudu okdu guricudkye tn vitini ekkubetti, israyelurajunu atni kvcpu bdulsdun kottga atdunaku gaymu tgilindi, ni ceyyi trippi ddulonudi nnnu konipommni tn sardhito anenu. a dinmun yuddhmu prblmayenu; ayinnu isra yeluraju astmmyvrku siriyunkleduruga tn rthmundu nilicenu, proddugrukuvel atdu cniipoyenu.

19

yudarajen yehosapatu e ypay... munu cedkud yerusalemududu tn ngrunku tiringiraga dirghdrsi hnani kumarudungu yehu atnini edurkonboyi, rajen yehosapatuku ilagu prktncesenunivu bhktihinulku shaymucesi yehova struvulku snehitudvetivi gda? aduvln yehova snnidhinudi kopmu nimidisti vccunu. ayite desmulonudi nivu devtastbhmulnu tisivesi devuniyodd vicarnceyutku nivu mnsu nilupukoniyunnavu, niydu mci kriylu knbducunnni. yehosapatu yerusalemulo nivasmu ceyucu beyersebanudi ephrayimu mnyuvrku jnulmdhynu scricucu, vari pitrul devuden yehovavepunku varini mllicenu. mriyu atdu aya pttnmullo, anga desmdu yuda varunn burujulugl pttn-

mulnnilo nyayadhiptulnu nirnyici vari kilagun ajnapicenu miru yehova niymmunubttiye gani mnusyul niy mmunubtti tirpu tircvlsinvaru karu; ayn mito kud nudunu gnuk miru tircu tirpu bhu jagrttga ceyudi. yehova bhyu mimid udunugak; heccrik-ganudi tirpu tircudi; mn devuden yehovaydu daustymuledu, ayn pkspatikadu, lcmu puccukonuvadu kadu. mriyu tanu yerusalemu vccinppudu yehova nirn yicin nyayamunu jrigicuktunu, sdehasmulnu priskricutkunu, yehosapatu leviyullonu yajkul-lonu israyeliyul pitrul yidl peddlonu kodrini niymici varikilagun ajna picenuehoyaydu bhybhtulu kliginvare, nmmk-mutonu ytharthmnssutonu miru prvrtip vlenu. nrhtynu gurciyu, dhmrmsastrmunu gurciyu, dhrrmmunu gurciyu, ktdlnu gurciyu, nyayvrdhulnu gurciyu, ayapptnmullo nivsicu mi shodrulu teccu e sgtinegani miru vimrsicunppudu, mimidikini mi shodrul-midikini kopmu rakuduntlu varu yehovadrstiki e ap radhmunu ceykud varini heccrik ceyvlenu; miralagu cesinyedl apradhulu kakyoduru. mriyu prdhanyajkuden amrya yehovaku cedu skl visymulnu knipettutku mimid unnadu, yuda sttivariki adhiptiyu ismayelu kumarudungu jebdya raju sgtul visymulo pevaduga unnadu, leviyulu miku pricarkuluga unnaru. dherymu vhcudi, meluceyutke yehova mito kud udunu.

20

idi yyin truvat moyabiyulunu ammo niyulunu meyoniyulnu kodrunu ddetti yehosapatumidiki vcciri. atlo kodru vccis-mudrmu avlnudu siriy nultttunudi gopp senymokti nimidiki vccucunndi; cittigicumu, varu hssontamaru anu engedilo unnarni yehosa patunku telyjesiri. aduku yehosapatu bhypdi yehovayodd vicaricutku mnssu nilupu koni, yudaytt upvasdinmu acripvlenni catipga yudavaru yehovavlni shay munu vedukonutke kudukoniri, yehovayodd vicaricutku yuda pttmulnni-tonudi jnulu vcciri. yehosapatu yehova mdirmulo krott salyedut smajmuga kudin yuda yerusalemul jnuldhyinu niluvbdi ma pitrul deva yehova, nivu akasmdu devudve yunnavu, anyjnu rajymulnu eluvadvu nive; nivu bahublmu glvadvu, prakrmu glvadvu, ninnediricut kevrikini blmu caldu. ni jnuken israyeliyul yedutnudi i despu kapursthulnu tolivesi, ni snehituden abrahamuyokk sttiki dinini sasvtmuga niccin ma devudvu nive. varu adulo nivasmucesi, kidennu yuddhmennu tirpennu tegulennu krvennu, mamidiki vccinppudu memu indirmu edutnu ni yedutnu niluvbdi ma srmlo niku morpetteyedl nivu alkici mmmunu rksi cuduvni anukoni, yicet ni namghntkorku i prisuddh sthlmunu

ktticiri. ni peru i mdirmunku pettbdenugda. israyeliyulu aiguptulonudi vccinppudu nivu varini ammoniyultonu moya biyultonu seyiru mnyvasultonu yuddhmu ceyniyyledu gnuk israyeliyulu varini nirmulmu ceyk varyioddnudi tolgi poyiri. memu svtrickonvlenni nivu ma kiccin ni svasthy mulonudi mmmunu toliveyutke varu byluderi vcci maketti prtyupkarmu ceyucunnaro drsti cumu. ma deva, nivu variki tirputircva? ma midiki vccu i gopp senymuto yuddhmu ceyutkunu maku skti caldu; emi ceyutkunu maku tocdi; nive maku dikku ani prarthn cesenu. yudavardrunu tm sisuvultonu bharyltanu pilltonu yehova snnidhini niluvbdiri. appudu mttnyaku puttin yehiyelu kumaruden benayaku jnn-men jekrya kumarudunu asapu sttivadunu leviyudungu yhjiyelu smajmulo udenu. yehova atm atnimidiki raga atdilagu prkti cenu yudavarlara, yeruslemu kapu rsthulara, yehosapatu raja, mirdrunu alkicudi; yehova selviccudemnga i gopp senymunku miru bhypdkudi, jdiykudi, yi yuddhmu miru kadu devude jrigicunu. repu varimidiki povudi; varu jiju anu ekkudumargmun vccedru, miru yeruvelu arnymu mudr-nunn vagukondggr varini knugoduru. i yuddhmulu miru potladvlsin nimittmu ledi; yudavarlara, yeruslemuvarlara, miru yuddhpktulu tirciniluvbdidi; mito kud-nunn yehova dyceyu rksnnu miru cucedru; bhypdkudi jdiykudi, repu varimidiki povudi, yehova mito kud udunu. appudu yehosapatu sastag nm skarmu cesenu; yudavarunu yeruslemu kapu rsthulunu yehova snnidhini sagilpdi nmskriciri. khatiyul sttivarunu korhiyul stti varungu leviyulu niluvbdi gopp sbdmuto isra yeliyul devuden yehovanu stuticiri. att varu udymunne leci tekov arnymunku poyiri; varu povucudga yehosapatu niluvbdi yudavarlara, yeruslemu kapursthulara, na mat vinudi; mi devuden yeho vanu nmmukonudi, appudu miru shirprebdudduru; ayn prvktlnu nmmukonudi, appudu miru krtarthulgudurniceppenu. mriyu atdu jnulu heccrik cesin truvat yehovanu stuticutku gaykulnu erpri, varu prisuddhalkarmulu dhrici senymu mudr nducucyehova krp nirtmudunu, aynnu stuticudi ani stotrmu ceyutku varini niymicenu. varu padutkunu stuticutkunu modlu pettga yehova yudavarimidiki vccin ammoniyulmidnu moyabiyul midnu seyiru mnyvasulmidnu matugadrnu pettenu gnuk varu htuleri. ammoniyulunu moyabiyulunu seyiru mnyivasulnu bottiga cpi nirmulmu ceyvlenni pociyudi varimid pdiri; varu seyiru kapursthulnu kdmutticin truvat tmlo okri nokru cpukonutku modlupettiri. yuda varu arnymundun kaprul durgmu dggrku vcci senymuttu cudga varu svmlu nelpdiyduri, okdunu tpicukonledu. yehosapatunu atni

jnulun vari vstuvulnu docukonutku dggrku raga a svmluyodd vistarmen dhnmunu prstmen nglunu knbdenu; varu tmkistmentmttuku tisikoni tamu koni po gligintkte ekkuvga olucu koniri; kollsommu ati vistarmendun danini kurcutku mudu dinmulu pttenu. nalgv dinmun varu berakal loylo kudiri; akkd varu yehovaku krtjntastutulu cellicindun netivrkunu a cotiki berakal loy yni peru. ilagun yehova vari struvulmid variki jymu anu grhici varini stosprenu gnuk yeruslemunku utsvmuto mrlvlenni yudavarunu yeruslemuvarunu vardriki mudu yehosa patunu sagi velliri; varu yeruslemulonunn yehova mdirmunku svrmdlmulnu sitaralnu vayicucu burlu uducuvcciri. israyeliyul struvulto yehova yuddhmu cesenni desmul rajymul vardru vinga devuni bhymu vardrimidiki vcenu. i prkarmu atni devudu cuttununnvarini jyici atniki nemmdi nuugrhipga yehosapatu rajymu nimmlmuga nudunu. yehosapatu yudarajymunu elenu. atdu elnarbhicinppudu mupdiyyidu svtsr mulvade yeruslemulo iruvdiyyidu svtsr mulu elenu; atni tlli silhi kumarte, ame peru ajuba, atdu yehova drstiki ytharthmuga prvrtici tn tdriyen asamargmdu ndcucu danilonudi tolqipokudenu. ayite apptikiknu jnulu tm pitrul devuni vedkutku tm hrdymulnu sthirprcukonledu, atdu unntsthlmulnu tisiveyledu. yehosapatu cesin karymulnnitinigurci hnani kumaruden yehu rcicin grthmdu vraybdiyunndi. i yehu peru, israyelu rajul grthmdu kn bducunndi. idi yyin truvat yuda rajen yehosapatu mikkili durmargmuga prvrticin israyelu rajen ahjyato snehmu cesenu. trsisunku podgin odlnu ceyipvlenni yehosapatu atnito snehmu ceyga varu esongeberulo a odlnu ceyiciri. appudu maresa vadunu dodavahu kumarudungu elijejerunivu ahjyato snehmu cesikotivi gnuk yehova ni pnulnu bhgmu ceyunni yehosapatumid prvcnmokti ceppenu. a odlu trsisunku velljal kud bddlepyenu.

21

yehosapatu tn pitrultokud nidrici...tn pitrulcetnu davidu purmdu patipett bdenu, atni kumaruden yehoramu atniki bduluga rajayenu. yehosapatu kumarulen ajrya yehiyelu jekrya ajrya mikhayelu sephity anu varu itniki shodrlulu; virdrunu israyelu rajen yehosapatu kumarulu. vari tdiri vedi bgarmulnu bhumanmuluga prsstvstuvulnek mulnu yuda desmulo prakarmugl pttmulnu varikiccenu; ayite yehoramu jyesthudu gnuk atniki rajymunu icenu. yehoramu tn tdiri rajymunu elnarbhicinppudu tnnu sthirprcukoni, tn shodrudndrini israyeliyul adhiptullo kodrini htmucesenu. yehoramu elnarbhici nppudu mupdi rededlvadu. atdu yerus lemulo en-

imidi svtsrmlulu elenu. atdu ahabu kumartenu pedlicesikoni ahabu stti varu ndcin prkarmuga israyelu rajul margmdu ndcenu; atdu yehova drstiki prtikulmuga prvrticenu. ayinnu yehova tanu daviduto cesin nibdhn nimittmunu, atnikini atni kumarulkunu nitymu dip miceddnni cesin vagdanmu nimittmunu davidu sttini nsipjeyutku mnssulek yudenu. atni dinmullo edomiyulu tirugbdi yudavari adhi karmu trosivesi tmku okrajunu cesikonga yehoramu tn cetikridnunn adhi karulnu vet bettukoni, tn rthmulnnitito byluderi ratrivel leci tnnu cuttkonin edomiyulnu rthadhipulnu htmucesenu. kaga netivrkunu jrugucunnttu edomiyulu yudavari cetikrid nudk tirug bdiri. yehoramu tn pitrul devuden yehovanu visjrjicindun a kalmdu libnayunu atni cetikridnudi tirugbdenu. mriyu atdu yuda prvtmulydu blipithmulnu ktici yeruslemu kapursthulu devuni visjrjicuntlu cesenu. yudavarini vighrpjuk lo-prcenu. att prvrtien eliya yok prtik vrasiatniyoddku ppenuni pitrudgu davidunku devuden yehova selvicundemnganivu ni tdriyen yehosapatu margmuldennu yudarajen asa margmuldennu nduvk israyelu rajul margmdu ndci ahabu stivaru cesin vybhicarmul coppun yudanu yeruslemu kapursthulu vybhicripjesi, nikte yogyulen ni tdiri stti vargu ni shodrulnu nivu cpiyunnavu. kabtti gopp tegulucet yehova ni jnulun ni pillnu ni bharylunu ni vstuvahnmulnnitini mottunu. nivu udrmun vyadhi klige mikkili rogive yuduvu; din krmen a vyadhicet ni pegulu pdipovunu. mriyu yehova yehoramumidiki philistiyulnu kusiyul ceruvnunn arbiyulnu repga varu yuda desmumidiki vcci danilo corbdi rajngrundu dorkin smst pdarthmulnu atni kumarulnu bharylunu pttukonipoyiri; atni kumarullo knisthuden yehoyahaju tpp atniki okk kumaru dennu viduvbldedu. idiytyu ayintruvat yehova kudrcalni vyadhicet atnini udrmun mottindun redu svtsrmlulu vyadhi blmgucu vcci a vyadhicet atni pegulu pdipoyi bhu vedn noducu atdu mrnmayenu. atni jnulu atni pitrulku cesin uttrkriyulu atniki ceyledu. atdu elnarbhicinppudu mupdi rededlvadu; yeruslemulo enimidi svtsrmlulu eli yevrikini istmu lenivade atdu cnipoyenu; rajul smadhullo gak davidu purmdu verucot jnulu atni patipettiri.

22

arbiyulto kud ddu vidiyucotikivccin varu peddvarindrini cpiri gnuk yeruslemu kapursthulu atni kgottu kumaruden ahjyanu atniki bduluga rajunucesiri. i prkarmu yudarajyu yehoramu kumaruden ahjya rajymu bodenu. ahjya yelnarbhicinppudu nlvdi rededlvade yeruslemulo ok svtsrmlu

elenu; atni tlli omi kumarte, ame peru atlya durmarmuga prvrticutku atni tlli atniki nerpuccu vccenu gnuak atdunu abahu sttivar margmuldu ndcenu. abahu sttivarivlene atdu yehova drstiki cedundt ndcenu; atni tldri mrmmen truvat varu atniki alocnkrtle atni nasmunku karukuleri. vari alocn coppun atdu prvrtici, ramotgiladulo siriayarajen hjayeluto yudhmu ceyutke abahu kumaruden israyelu rajgu yehoramutokud poyenu; sirinyulcet yehoramunku gaymulu tgilenu. siriayarajen hjayeluto tanu ramalo cesin yuddhundu tñku tgilin gaymulnu bagucesi konutke atdu yejreyelunku mrl vccenu. abahu kumaruden yehoramu rogiyeyunnadni vini yuda rajen yehoramu kumarudgu ahjya atni drsicutke yejreyelunku poyenu. yehoramu noddu atdu vccutcet devunivln atniki nasmu kligenu; etlnga atdu vccinppudu abahu sttivarini nirmulmu ceyutke yehova abhisekicin nisikumaruden yehumidiki atdu yehoramutokud poga yehu abahu stti varimid tirpu tircutke vccinppudu atdu yudavari adhiptulnu, ahjyaku pricarkuluga nunn ahjya shodrul kumarulnu cuci varini htmucesenu. atdu ahjyanu vedkenu. atdu somronulo dagiyudga varu atni ptukoni yehunoddku tisikonivcciri; varu atni cpin truvat itdu yehovanu hrdypurvkuga vedkin yehosapatu kumarudu gda anukoni atni patipetiri; kaga rajymelutku ahjya yiti varu ik nevruru lekpoyiri. ahjya tlliyen atlya tn kumarudu cnipoye nni vininppudu ame leci yudavari sbdhulgu rajvsjulndrini htmu cesenu. ayite rajunku kumarteyen yehosbtu ahjya kumaruden yovasunu htulen rajkumarulonudi dogilici, atnini atni dadini ok pdktitilo ucenu. yehoramu raju kumarteyunu yehoyada anu yajkuni bharyyunen yehosbtu atlyaku knbdkd atni dacipettenu gnuak ame atni cplekpoyenu; i yehosbtu ahjyaku shodri. aru svtsrmulu atdu varitokud devuni mdir mulo dacbdyudenu; a kalmun atlya desmunu palicenu.

23

att edv svtsrmdu yehoyada... dherymu teccukoni, stadihtultonun yehoramu kumaruden ajryatonu yehohananu kumaruden ismayelutonu obedu kumaruden ajryatonu adayakumaruden myseyatonu jikhri kumaruden elisapatutonun nibdhnceyga varu yuda desmdttun scrici, yudavari pttmnu lnnitilonudi leviyulnu israyeliyul pitrul yidl peddlnu smkurci yerusalemku todukoni vcciri. jnuldru smajmuga kudi devuni mdirmulo rajuto nibdhn cesikoninppudu atdu varito itlhenu-yehova davidu kumarulnu gurci yiccin selvucoppun rajkumarudu rajy melvlenu. kabtti miru ceyvlsin demnga, milo yajkulenvaremi leviyulen-

varemi visrati dinmun lopl prvesicuvavu mudu bhagmule, yok bhagmu dvarpalkuluga udvlenu. ok bhagmu rajngrunodd udvlenu. ok bhagmu punadi gummmu nodd udvlenu, jnuldru yehova mdirpu avrmmullo udvlenu. yajkulunu leviyullo pricarmu ceyuvarunu tpp yehova mdirmu lopluki mri evrunu rakuddu, varu prtisthipbdin varu gnuak varu lopluki ravccunugani jnuldru yehova iccin ajncoppun byt udvlenu. leviyuldrn tm ayudhmulnu cetptukoni rajucuttunu udvlenu, mdirmu lopluki mri evrennu vccinyedl a vccinvariki mrnsiks vidhiccu; raju lopluki vccinppudemi bytiki vellu nppudemi miru atnitokud udvlenu. kabtti leviyulunu yudavardrunu yajkuden yehoyada ajn ytti prkarmu cesiri; yajkuden yehoyada vtulvariki selviyyledu gnuak prt vadu visratidinmun bytiki vell vlsin tnvarini a dinmun lopluki ravlsin tnvarini tisikonivccenu. mriyu yajkuden yehoyada devuni mdir mdu rajen davidu ucinnbllemulnu kedemulnu dallnu stadihtulku appgicenu. atdu ayudhmu cet ptukonin jnuldri mdirpu kudivepunudi yedmvepuvrku blipithmu prkkn mdirmuprkknu rajucuttunu ucenu. appudu varu rajkumaruni bytiki todukoni vcci, atnimid kiritmuci, dhrm sastr grthmunu atni cetikici atniki pttabhisekmu cesiri; yehoyadayunu atni kumarulunu atnini abhisekiciraju cirjiviyyunugak yniri. prugulettucu rajunu koniyaducu unn jnulu ceyu dhvni atlya vini yehova mdirdunn jnulyoddku vcci prvessthludggr nunn atniki erpaten stbmunodd raju niluvbdyudutyu, adhiptulun burlu udavarunu rajunoddnudyu, despu jnuldrunu stosisucu burlto nadmulu ceyucudutyu, gaykulunu vadymulto stutipatlu paducudutyu cuci vstrmulu cipukonidrohmu drohmni arcenu. appudu yajkuden yehoyadayehova mdirmulo amenu cpvldu, amenu pktul avtlku vellvesi ame pksmu punuvarini kticet cpudni senyumidnunn stadihtulku ajn iccenu. kabtti varu ameku dariyicci, rajngrunoddnunn gurpu gummmuyokk prvessthlumunku ame vcci nppudu varu amenu akkd cpivesiri. appudu yehoyada jnuldru yehovavare yudvlenni jnuldritonu rajuton nibdhncesenu. att jnuldru bylu devtyokk gudiki poyi dani pdgotti, blipithmulnu vighrmulnu tuttniyuluga viruggotti, bylu yajkuden mtanunu blipithmul mudr cpiri. mriyu mosse yiccin dhrmsastr mdu vraybndandinibtti ut-sahmutonu ganmutonu yehovaku arpipvlsin dhnbldnu davidu niymicin prkarmuga arpicntlu, leviyulen yajkul cetikrid nuduntiyu, yehova mdir mdu davidu pnulu pcivesinttiyunen yehova mdirpu kavlivariki yehoyada nirnyicenu. yehova mdirmuloniki denicetnenu atutgilin varu prvespikuduntlu atdu dvarmulyodd dvar palkulnu

ucenu. mriyu atdu stadhiptulnu prdhanulnu jnulu adhikarulnu despu jnuldndrini vetbettukoni yehova mdirmulonudi rajunu todukoni vcenu; varu ettyin dvarmugud rajngrucocci rajysihasmumid rajunu asinuni ceyga desjnuldru stosiciri. varu atlyanu cpin truvat pttmnu nemmdiga udenu.

24

yovasu elnarbhicinppudu edu svts... rmul yiduglvade yerusalemu nluvdi edlu elenu; atni tlli beyerseba kapursthuralen jibya. yajkuden yehoyada brdikin dinmulnniyu yovasu yehova drstiki ytharthmuga prvticenu. yehoyada atniki yidddru bharylno pedli cesenu; atdu kumarulnu kumartelnu knenu. att yehova mdirmunu baguecyvlenni yovasunku tatprymu puttenu gnuk atdu yajkulnu leviyulnu smkurcimiru yuda pttmalku poyi mi devuni mdirmu bague ceyutke isra yeliyuldriyoddnudi dhnmmunu etet smkurcucu, i karymunu miru tvrpettvlenni varikajn iccenu. varu danini tvrga ceykpoyindun raju prdhanyajkudgu yehoyadanu pilicia durmarguralen atlyakumarulu devuni mdir munu paducesi, yehova mdir sbdhen prtisthokrmmul nnnitini byludevtpujku up yogiciri. saksypu gudarmunu baguecyutkeyudalo nudi yu yeruslemulonudi yu israyeliyul smajkulcet yehova sevkuden mose nirnyicin kanuknu leviyulto ni veduku ceppi teppicledni ydigenu. kabtti raju ajn coppun varu ok pettenu ceyici yehova mdirdvarmu byt uciri. mriyu devuni sevkuden mose anymdu israyeliyulku nirn yicin kanuknu yehoyoddku jnulu tevlenni yudalonu yeruslemulonun varu caticiri. kaga adhiptuldrunu jnuldru stosmuga kanuklunu tisikoni vcci calintmtuku pettelo vesiri. leviyulu a pettenu raju vimrsicu sthlmu nku teccucu vcciri; adulo drvymu vistarmuga nunnttu knbdinppudell, rajuyokk prdhan mriyu prdhan yajkudu nymicin pe vica rnkrtu vcci, pettelonun drvymunu tisi ytha sthanmdu danini ucucu vcciri; varicoppun plu maru ceyutcet vistarmen drvymu smkurcbdeni. appudu rajunu yehoyadayunu yehova mdirpu pniceyvariki daninikki, yehova mdirmunu baguecyutke kasevarini vdlvarini, yehova mdirmunu blpreutku inupppi yittdipni ceyuvarini kuliki kudirciri. ilagun pnivaru pni jrigici spurti cesiri. varu devuni mdirmunu dani ythasthiki tecci dani blprciri. adi siddhmen truvat migilin drvymunu rajunoddkunu yehoyada yoddkunu tisikoniraga varu dani cet yehova mdirpu sevydu upyogpdu ntlunu, dhnblul nrpicutydu upyogpdu ntlunu, upkrmulnu gritelnu vedi bgarmul upkrmulnu ceyiciri. yehoyadayunn ynnidinmulu yehova mdirmulo dhnblulu nitymunu arpipbdenu. yehoyada dinmulu gdcin vrddhude cni

poyenu; atdu cnipoyinppudu nut mupddi edl vadu. atdu israyeliyullo devuni drstikini tn yitivari drstikini mcivade prvticenu gnuk jnulu davidu pttmdu rajuldggr atni pati pettiri. yehoyadacni poyin truvat yuda adhiptulu vcci rajunku nmskripga raju vari matku smticenu. jnulu tm pitrul devuden yehova mdirmunu vidci, devtastbhmulkunu vigrhmulkunu pujcesiri; varu, cesin yi yp radhmu nimmittmu yudavarimidikini yeruslemu kapursthulmidikini kopmu vcenu. tn vepunku varini mllicutke yehova varyioddku prvkt lnu ppga a prvktlu varimid saksymu plikirigani varu ceyiyoggk yudiri. appudu devuni atm yajkudgu yehoyada kumaruden jekryamidiki raga atdu jnulyedut niluvbdimireduku yehova ajnlno mirucunnaru? miru vrddhillru; miru yehovanu visrjicitiri gnuk ayn mimmunu visrjiciyunnadni devudu selviccuccunnadu anenu. aduku vartnimid kutrcesi, raju matnubtti yehova mdirpu avrnmulopl rallu ruviv atni cavgottiri. i prkarmu rajen yovasu jekrya tdriyen yehoyada tnku cesin up karmunu mrcinvade atni kumaruni cpicenu; atdu cnipovunppuduyehova dini drstici dinini vicarnloniki teccunugak ynenu. a svtsratmdu siriya senymu yovasu midiki vcenu; varu yudadesmmimidikini yerus lemumidikini vcci, semmulek jnulu adhiptulndrini htmucesi, tasu pttukonin kollsommtyu dmsku rajunoddku ppri. siriyulnu cinndduto vcinnu yudavaru tm pitrul devuden yehovanu visrjicinduke yehova vari cetiki ativistar men a senymunu appgipga yovasuku siks kligenu. varu yovasunu vidcipoyinppudu atdu mikkili rogiye yudenu. appudu yajkuden yehoyada kumarul pranhtyosmu nimmittmu atni sevkulu atnimid kutrcesi, atdu pdkmid udga atni cpiri.atdu cnipoyin tru vat jnulu davidu pttmdu atni pati pettiri gani rajul smadhullo atni patipettledu. atnimid kutrcesinvaru ammoniyuralen simatu kumarudgu jabadu, moyaburalen simitu kumarudgu yehojabadu anuvaru. atni kumarulnu gurciyu, atnimid ceppbdin anekmen devoktulnu gurciyu, atdu devuni mdirmunu baguecyu tnu gurciyu rajul stik grthmulo vraybdi yunnadi. atniki bduluga atni kumaruden amjya rajayenu.

25

amjya yelnarbhicinppudu iruvdi yyi... dedlvade yiruvdi tomimdi svtsrmulu yerus lemulo elenu; atni tlli yeruslemu kapursthuralu, ame peru yeho yddanu. atdu yehova drstiki ytharthmuga prvticenugani purnhrdrumuto aynnu anusripiledu. rajymu tnku sthir menppudu atdu rajen tn tdrini cpin rajsevku lnu cpi-cenu. ayitetdrulu pilllkorkunu pilllu tdrulko-

rkunu cavkuddu, prtī mnisi tn papmuko-
 rku tane cavvlenni mose grth mdli dhmr-
 sastrmundo vraybdiyunn yehova ajnubtti
 atdu vari pillnu cpk manenu. amjya
 yudavarindrini smkurci yuda desmttnu
 benyaminilyul desmttnu varivari pitrul yidl-
 nubtti shsradhiptulnu stadhiptulnu niymi-
 cenu. atdu iruvdi svtsrmulu modlukoni atku
 pe praymugl varini lekkipga, itenu dallnu
 pttukoni yuddhmunku podgintti yodhulu
 mudukslmdī knbdiri. mriyu atdu israyelu-
 varilonudi lkmsdi prakrmsalulnu reduvdl
 mnugul vediki kudircenu. devjnuden yokdu
 atniyoddku vcciraja, israyeluvari senymunu
 nitokud tisikonipovddu, yehova israyelu-
 vargu ephrayimiyullo evrikini toduga uddu.
 alagu povlenni nikunnyedl pommu, yud-
 dhmu blmuga cesinnu devudu ni struvu
 edut ninnu kulcunu; niluvbettutyu pdveyu-
 tyu devunivsmegda ani prktipga amjya de-
 vjnuni cucisrayeluvari senymunku neniccin
 reduvdl mnugul vediki emi cesedmni adgi
 ndukudinike mri ydhikmuga yehova niku
 iyygldni a devjnuđu prtyuttrmiccenu. ap-
 pudu amjya ephrayimulonudi tnyoddku vc-
 cin senymunu veruprcimi yidliku tirigi vel-
 ludni variki selviccenu; aduku vari kopmu
 yuda vari mid bhuga rgulukonenu, varu
 ugrule tm yidliku tirigi poyiri. att amjya
 dherymu tedduki tn jnulto kud bylud-
 eri uppupllpu sthlmunku poyi seyiruv-
 ilo pdivelmdini htmu cesenu. pranmu-
 tonunn mri pdivelmdini yudavaru cerpt-
 ukoni, varini ok petumidiki tisikonipoyi
 a petumidnudi varini pdveyga varu tut-
 tuniylepoyiri. ayite tntokud yuddhmunku
 ravddni amjya tirigi ppivesin senikulu som-
 ronu modlukoni bethoronuvrku unn yu-
 dapttnmulmid pdivarilo mudu velmdini ht-
 mucesi vistar men kollsommu pttukoni
 poyiri. amjya edomiyulnu odici tirigi vccin
 truvat atdu seyiruvari devtlnu tisikonivcci
 tnku devtluga nilipi vatiki nmskrici dhupmu
 vesenu. adukorku yehova kopmu amjya
 mid rgulukonenu. ayn atniyoddku prvk-
 tnu okni ppga atduni cetilonudi tm jnulu
 vidipip sktileni devtlyodd niveduku vi-
 carn ceyuduvni amjyato nenu. atdu
 amjyato matladucudga raju atni cucinivu
 rajuyokk alocnkrtllo okdevitva? urkon-
 umu;nenu ninnu cpnel ani ceppga a prvkt-
 nivu ilagun cesi na alocnnu agikripkpovut
 cuci devudu ninnu nsipjeynuddesici yun-
 nadni naku teliyunni ceppi yurkonenu. ap-
 pudu yudarajen amjya alocncesikonirmmu
 mmu okri mukhmunu okrmu cucukod mni
 yehuku puttin yehoyahaju kumarudunu is-
 rayelu rajunen yehoyasunoddku vrtmanmu
 ppenu. kaga israyelurajen yehoyasu yu-
 darajen amjyaku ilagu tirug vrtmanmu
 ppenuni kumartenu na kumarunikimmni
 lebanonulo nunn mudlcettu lebanonulo-
 nunn devdaruvrks munku vrtmanmu ppga

lebanonulo scriu ok dustmrgmu a mudl-
 cettunu trokkivesenu. nenu edomiyulnu
 odicitini gda yni nivnu konucunnavu; ni
 hrdymu nivu grvici prglbhmu laduntlu
 ceyucunndi; yitiyodd nilici yudumu; nivu
 na joliki vcci kidu teccukonut yeduku?
 nivunu nitokud yudavarunu apji modut
 yeduku? jnulu edomiyul devtl yodd
 vicarn ceyucu vcciri gnuk vari struvul
 cetiki vari appgibduntlu devuni prern-
 vln amjya a vrtmanmunu agikripk poyenu.
 isra yelu rajen yehoyasu byluderga yuda
 desmunku cerin betsesemulo atdunu yuda
 rajen amjayayunu okri mukhmu okru cucu
 koniri. yudavaru israyeluvariyedut niluv
 lek odipoga prtivadunu tn tn gudarmunku
 paripoyenu. appudu israyelurajen yeho-
 yasu yehoyahajunku puttin yovasu ku-
 maru dunu yudarajunen amjyanu betseme-
 sulo pttukoni yerusalemunku tisikoni vcci,
 yeruslemu prakarmunu ephrayimu gum-
 mmu modlukoni mulgummuvrku nalugu-
 vdl murl podugun pd gottenu. atdu de-
 vuni mdirmulo obededomu noddnunn vediy-
 tyu bgarmtyu upkr nmulanivu raju ngrun-
 dunn sommunu kudvpett bdivarini tisikoni
 somronunku tirigi vellenu. israyelu ra-
 junu yehoyahaju kumarudu nen yehoy-
 asu mrnen truvat yuda rajunu yovasu
 kumarudunen amjya pdunyidu svtsrmulu
 brdikenu. amjya cesin yitr karymulu
 yuda israyelurajul grthmdu vraybdiyunni.
 amjya yehovanu anus ricut manivesin truvat
 jnulu yerusalemulo atnimid kutrceyga atdu
 lakisunku pari poyenu. ayite varu atni venuk
 lakisunku mnu syulnu ppi atni akkd cpi, gur-
 mulmid atni svmu ekkici tisikonivcci yu-
 dapttnmdu atni tdrulyodd atni patipettiri.

26

att yuda jnuldrunu pdunaredl vaden
 ujjiyanu tisikoni atni tdriyen amjyaku bdu-
 luga rajuga niymiciri. atdu eluntu ktici,
 rajgu tn tdrī atni pitrultokud nidricin
 truvat adi yudavariki tirigi vccuntlu cesenu.
 ujjiya yelnarbhicinppudu pduna redivade
 yerusalemulo ebdī redu svtrs mulu elenu;
 atni tlli yeruslemu kapursthuralu, ame
 peru yekolya. atdu tn tdriyen amjya cry
 ytti prkarmu yehova drstiki ytharthmuga
 prvrticenu. devuni prtykst visymdu telivi
 kligin jekrya dinmullo atdu devuni as-
 rycicenu, atdu yehovanu asryicintkalmu
 devudu atni vrddhill jesenu. atdu byluderi
 philistiyulto yuddhmucesi gatū prakarmunu
 ybne prakarmunu asdodu prakarmunu
 pdgotti, asdodu desmulonu philistiyul
 prdesmullonu prakarpurmulnu kticenu.
 philistiyultonu gurbylulu nivsicin arbiyul-
 tonu mehuniyultonu atdu yuddhmu ceyga
 devudu atniki shaymu cesenu. ammoni
 yulu ujjiyaku pnnicuvareri. atdu adhik-

muga blabhivreddhi nodenu gnuk atni kirti aiguptu marg prdesmulnnitnu vyapicenu. mriyu ujjia yeruslemulo mulgummmu dggrnu, pllpushthmul gummmu dggrnu, prakarpu mul dggrnu, durgmulnu ktcti gummmulu dttprcenu. adiyugak sephela prdesmulonu medan prdesmulonu atni vistarmen psuvuludga atdu arnymulo durgmulu ktcti anekmen bavulu trvvcenu. vyvsaymdu atdu apeksglvadu gnuk prvt mullonu krmelulon atni vyvsaykulunu draks tot pnivarunu klgiyudiri. yud-dhmunku ujjiyaku senymu klgiyudenu; adulon yodhulu raju adhiptulu hnnya anuvani cetikridnudiri. khjanadarudgu my seyayu prdhanmtrygu yehiyelunu vari lekk etendi cuci varini ptalmuga erprcuvare yudiri. vari pitrul yidl peddl skhyu btti prakrmsalulu redu vel aruvdl mdi yeri. rajunku shaymu ceyutke struvulto yud-dhmu ceyutydu perupodin prakrmsalulen mudulksl edu vel aiduvldmldgi senymu vari cetikrid udeni. ujjia yi senymttiki dallnu itelnu sirstranmulnu kvcmulnu villulu vdisellu ceyicenu. mriyu atdu abul nemi peddrallnemi pryogitkke upay salulu klpicin ytrmulnu yeruslemulo ceyici durgmullonu burujullonu ucenu. atdu sthirpduvrku atniki ascrykr men shaymu kligenu gnuk atni kirti durgmuga vyapicenu. ayite atdu sthirpdin truvat atdu mnssun grvici cedipoyenu. atdu dhuppithmumid dhupmuveyutke yehova mdirmulo prvesici tn devuden yehovamid drohmu ceyga yajku-den ajrayayu atnitokud dheryvtulen yehova yajkulu enubdi mdiyu atni vebdi lopliki poyiri. varu rajen ujjianu ediriciujjia, yehovaku dhupmu veyut dhupmu veyutke prtisthipbdin ahronu sttivaren yajkul pniyegani ni pni kadu; prisuddhsthlmulonudi bytiki pommu, nivu drohmu cesiynnavu, devuden yehova snnidhini idi niku ghnt klug jeydni ceppga ujjia dhupmu veyutku dhupartini cet pttukoni raudrude, yajkul-mid kopmu cupenu. yehova mdirmulo dhup pithmu prkk ntdu udga yajkulu cucucene yunnppudu atni nost kushhrogmu puttenu. prdhanyajkuden ajrayayunu yajkuldrunu atnivepu cudga atdu nost kushthmu glvade yudenu. gnuk varu tdvuceyk akkdnudi atnini bytiki vellgottiri; yehova tnnu mottenni yerigi bytiki vellutku tanunu tvrpdenu. rajen ujjia tn mrndinmuvrku kushhrogiye yudenu. kushhrogiye yehova mdirmuloniki pokud prtyekipbdenu gnuk atdu prtyekmuga ok yitilo nivsicucudenu; atni kumaruden yotamu raju itivariki adhiptiye despu jnuku nyaymu tirucudenu. ujjia cesin yitr karymulnu gurci amoju kumarudunu prvktynen yesya vrasenu. ujjia tn pitrulto kud nidricenu. atdu kushhrogiyni rajul sbdh men smsanbhumi atni pitruldggr atni pati pettiri.

atni kumaruden yotamu atniki bduluga rajayenu.

27

yotamu elnarbhicinppudu iruvdi... yyid-edlvade yeruslemulo pdunaru svtsr mulu elenu; atni tlli sadoku kumarte; ame peru yersa. yehova mdirmulo prvesicut tpp atdu tn tdriyen ujjiaayokk cry ytti prkar-muceyucu yehova drstiki ydharthmugane prvticenu; atni kalmulo jnulu mrit durgmuga prvticucudiri. atdu yehova mdirpu ettu dvarmunu ktcti opelu dggr-nunn god calmttuku ktcticenu. mriyu atdu yuda prvtmullo prakarpurmulnu ktcti arnymullo kotlno durgmulnu ktcticenu. atdu amoniyul rajuto yuddhmucesi jyicenu gnuk ammoniyulu a svtsrmu atniki redu vdl mnugul vedini pdivel koll godhumlnu pdivel koll yvlnu icciri; i prkarmuga ammoniyulu mru svtsrmunu mudv svtsrmunu atniki celliciri. ilagun yotamu tn devuden yehova drstiki ytharthmuga prvtici blprc bdeni. yotamu cesin yitr karymulnu gurciyu, atdu cesin yuddhmullnnitini gurciyu, atni crynu gurciyu israyelu yudarajul grthmdu vraybdyundni. atdu elnar bhicinppudu iruvdi yyidedlvade yeruslemulo pdunaru svtsrmulu elenu. yotamu tn pitrulto kud nidricenu; atdu davidu pttnmdu patipettbdeni; atni kumaruden ahaju atniki bduluga rajayenu.

28

ahaju elnarbhicinppudu iruvdi svtsr mulvade yeruslemulo pdunaru svtsrmulu elenu. atdu tn pitruden daviduvle yehova drstiki ytharthmuga prvrtipledu. atdu israyelu rajul margmuldu ndci, bylu devta rupmuluga pot vigrhmulnu ceyicenu. mriyu atdu ben hinnomu loydu dhupmu vesi israyeliyul yedutndi yehova tolivesin jnmul heykriylcoppn tn kumarulnu agnilo dhicenu. atdu unntsthlmullonu kodlmidnu prti pcncicettu kridnu blulu arpucucu dhupmu veyucu vcenu. aducet atni devuden yehova atnini siria rajuceti kppgicenu. siriyulu atni odici atni jnullo calmdini cerpttukoni dm-skunku tisikonipoyiri. atdunu israyelu rajucetiki appgipbdenu; a raju atni lessga odicenu. remlya kumaruden pekhu yudavarilo prakrmsalulen lks iruvdi velmdini okknadu htmucesenu. varu tm pitrul devuden yehovanu visrjicindun varikittigti pttenu. prakrm saliye ephrayimiyudgu jikhri rajstivaden myseyanu sbhamukhyuden ajrikamunu prdhan mtriyen elkonanunu htmu cesenu. idiyu gak israyeluvuru tm shodruken virilonudi strilnemi kumarul nemi kumartel nemi redu lksl mdini certisikoni poyiri. mriyu varyioddnudi vistarmen kollsommu

tisikoni danini somronunku tecciri. yehova prvktygu odedu anu okdu acct udenu. atdu somronunku vccin smuhmu edutikipoyi var-ito ilagu ceppenual kicudi, mi pitrul devuden yehova yudavari mid kopicinducet ayn varini mi cetiki app gicenu; miru akasmuntunt raudrmuto varini shricitiri. ippudu miru yudavarini yeruslemu kapursthulnu mikorku dasuluganu dasuradraganu loprcukon dli-ciyyunaru. mi devuden yehova drstiki miru matrmu apradhulu kakyunnara? yehova mhogrt mimid regiyunndi gnuk na mat al-kici mi shodrullonudi miru cerpttin virini vidci pettudi. appudu ephrayimiyul peddlo yohananu kumaruden ajrya mesillemotu ku-maruden berekya slumu kumaruden yehi-jkiya hdlayi kumaruden amasa anuvaru yud-dhmunudi vccinvariki eduraga niluvbdi var-ito itlniri yehova mn midiki apradhsiks rp-picuntlu miru cesiyyunaru. cerpttin virini miru ikkdiki rppipkuddu. mn papmulnu aprakdhmulnu pepu jeyutku miru punukoni yunnaru; mn apradhm adhikme yunndi. is-rayeluvarmen mn mid mhogrt regiyunndi. kaga adhiptulunu smajmuga kudinvarunu knnular cucucudga ayudhsthulu cerpttin-varini kollsommunu vidcipettiri. pelli udahripbdinvaru appudu leci cerpttbdin varini ceptti dopusommucet varilo vstrhin-ulen variki bttlu ktcti variki vstrmulnu padrkslnu dhripjesi annpanmulicci tllku nune bettici varilo blhinulen varini ga-didlmid ekkici khrijurvkrsmulugl pttngmu yerikoku vari sho drulyoddku varini to-dukonivcciri; truvat varu somronunku mrl velliri. a kalmdu edomiyulu mrl vcci yuda desmunu paducesi kodrini cerpttukoni poga rajen ahaju tnku shaymu ceyudni as-suru rajulyoddku vrtmanmu ppenu. philis-tiyulu sephela prdesmuloni pttnmulmidnu yuda desmunu dksinpu dikkunnunu pt-tnmulmidnu pdi betsemesunu ayyalonunu gederotunu sokonu dani grammulnu, tim-nanu dani grammulnu, givjuenunu dani grammulnu akrmicukoni akkd kapurmudiri. ahaju yudadesmunu digbrinaga cesi yeho-vaku drohmu cesiyudenu gnuk yehova is-rayelu rajen ahaju cesin danini btti yu-davarini hinprcenu. assururajeni tigltpile-seru atniyoddku vcci atni badhprcenu gani atni blprcledu. ahaju bhagmu lerprci, yehova mdirmulonudi yok bhagmunu, ra-jngrulonudi yok bhagmunu, adhiptul yodd nudu yok bhagmunu tisi assuru rajun kic-cenu gani atdu atniki shaymu ceyledu. ap-tkalmdu atdu yehova drstiki mri ydhik muga atikrmmulu jrigicenu; atlu cesinavadu i ahaju raje. etIngasiriya rajul devtlu variki shaymu ceyucunnni gnuk vati shaymu nakunu klu-guntlu nenu vatiki blulu arpicednnu koni, tnnu odicin dmskuvari devtlu blulu arpi-cenu; ayite avi atnikini israyelvarikini nstmunke hetuvulayenu. ahaju devuni

mdirpu upkrnmulnu smkurci vatini teggot-tici yehova mdirpu tlupulnu musiveyici yerus lemundtt blipithmulnu kticenu. yuda desmuloni pttnmulnnitilonu atdu anyul de-vtlku dhupmu veyutke blipithmulnu ktcti, tn pitrul devuden yehovaku kopmu putt-i-cenu. atducesin yitr karymulnu gurciyu, atni cry yttini gurciyu yuda israyelu rajul grthmdu vraybdiyunndi. ahaju tn pitrulto kud nidrici yeruslemu pttnmundtu pati pet-tbdenugani israyeliyul rajul smadhuku atdu tebdledu. atni kumaruden hijkiya atniki bdulaga rajayenu.

29

hijkiya yelnarbhicinppudu iruvdi yyidedl-vade yiruvditomimdi svtsrmulu yeruslemulo elenu. atni tlli jekrya kumarte, ame peru abiya. atdu tn pitrudgu davidu cryytti prkarmu yehova drstiki ytharth-muga prvrticenu. atdu tn yelubdiydu modti svtsrmu modti nelnu yehova mdirpu tlupulnu terci vatini bagucesi, yajkulnu leviylunu piluvnpi, turpuganunn rajvid-hilo varini smkurci varikilagu ajn iccenule-viyu lara, na mat alkicudi; ippudu mim-munu miru prtisthikukoni, mi pitrul de-vuden yehova mdirmunu prtisthici prisud-dhsthlmulonudi nisiddh vstuvul nnnitini bytiki konipovudi. mn pitrulu drohulemn devuden yehova drstiki cedundtlu ndci aynnu visrjici, ayn nivasmunku pedmukhmu pettukoni danini alksymucesiri. mriyu varu mtpmuyokk dvarmulnu musivesi dip mulnu arpivesi, prisuddhsthlmdu israyeliyulu de-vuniki dhupmu veykyu dhnblulnu arpip-kyu udiri. aducet yehova yudavarimidnu yeru slemu kapursthulmidnu kopici, miru knnular cucucunntlaga varini ayn bhitikini vismy munkunu nidkunu aspdmugacesenu. kabtti mn tdrulu ktcticet pdiri; mn ku-marulunu kumartelunu bharylunu cerloniki konpobdiri. ippudu mnmidnunn israyeliyul devuden yehova mhogrt claruntlu aynto mnmu nibdhn ceyvlenni na mnssulo abhi-las puttenu. na kumarulara, tnku pricarku-leyudi dhupmu veyucudutkunu, tn snnid-hini nilucutkunu, tnku prcry ceyutkunu yehova mimmunu erprcukonenu gnuk miru asrddhceykudi. appudu khatiyullo amase kumaruden mhtu ajrya kumaruden yovelu, merariyullo abdi kumaruden kisu yehallelelu kumaruden ajrya, gersoniyullo jimma ku-maruden yovahu yovahu kumaruden edenu elisapanu stti varilo simi yehiyelu, as-apu kumarullo jekrya mtnya hemanu stti-varilo yehiyelu simi, yedutunu sttivar-ilo semya ujjiyelu anu leviyulu niymich-diri. viru tm shodrulnu smkurci tmmunu prtisthikukoni yehova matlnubtti raju iccin ajncoppun yehova mdirmunu pvitrprcutku vcciri. pvitrprcutke yajkulu yehova mdirpu

lopli bhagmunku poyi yehova mdirmulo
tmku knbdin nisiddhvstuvulnnitini yehova
mdirpu avrmuloniki tisikoniraga leviyulu
vatini etti kidronu vagulo parvesiri. modti
nel modti dinmun varu prtisthecy narb-
hici, a nel yenimidv dinmun yehova mtp-
munku vcciri. i prkarmu varu enimidi din-
mulu yehova mdirmunu prtisthicucu modti
nel pdunarv dinmun smapti cesiri. ap-
pudu varu rajen hijkiyavoddku poyimemu
yehova mdirmutini dhn blipithmunu upkrn-
mulnnitini snnidhi rottelucu blnu pvitr-
prci yunnamu. mriyu rajen ahaju elin
kalmun atdu drohmucesi parvesin upkrn-
mulnnitini memu siddhprci prtistciyun-
namu, avi yehova blipithmu edut unvni
ceppiri. appudu rajen hijkiya pedlkdeci,
pitnpu adhikarulu smkucukoni yehova
mdirmunku poyenu. rajymkorkunu prisud-
dhstlmukorkunu yudavarikorkunu pappri-
hararthbli ceyutke yedu kodellu edu pot-
tellnu edu gorpillllu edu mekpotulnu varu
tecciyuciri gnuk atduyehova blipithmumid
vatini arpitudni ahronu sttivargu yajkulku
ajnapicenu. pricar kulu a kodellu vd-
hicinppudu yajkulu vati rktmunu tisikoni
blipithmumid proksiciri. a prkarmu varu
potellnu vdhicinppudu yajkulu a rktmunu
blipithmumid proksiciri. varu gorpill-
llu vdhicinppudu a rktmunu blipithmumid
proksiciri. papprihararthblike raju edutikini
smajmu edutikini mekpotulnu tisikoniraga,
varu tm cetulnu vatimid ucin truvat yajkulu
vatini vdhici israyeliyuldrikorku dhnbliyu
papprihararth bliyu arpipvleni raju aj-
napici yudenu gnuk, israyeliyuldiri nimittmu
pray sci ttmu ceyutke blipithmumid vati
rktmunu posi, papprihararthbli arpici.
mriyu davidunu davidu rajuku dirghdrsiyen
gadunu prvktyen nata nunu cesin nirnymu-
coppun yehova mdirmulo talmulnu svrmdl-
mulnu sitaralnu vavicutke atdu leviyulu
erpatucesenu. alagu jrugvlenni yehova
tn prvktldvara ajnapici yudenu. davidu
ceyicin vadymulnu vayicu tku leviyulunu
burlu uduktu yajkulunu niy mipbdiri.
blipithmumid dhnblulnu arpitudni hijkiya
ajnapicenu. dhnbli yrpn arbh mgut-
tone burlu uduktu israyelu rajen davidu
ceyicin vadymulnu vavicuttunu yehovaku
stuti ganmu arbhmayenu. at seponu srvs-
majmu aradhicucudenu. gaykulu paducud-
iri, burlu udu varu nadmuceyucudiri, dhn-
bliyrpn smaptmguvrku idiytyu jrugucud-
enu. varu arpicut mugicin truvat rajunu
atnitokudnunn vardrunu tm tllu vci arad-
hiciri. davidunu dirghdrsiygu asapunu rei-
cin slokmulnu etti yehovanu stuticudni ra-
jen hijkiyayunu adhiptulunu leviyulku ajna
pipga varu stosmuto stotmulu padi tlvci
aradhiciri. att hijkiyamirippudu yeho-
vaku mimmunu prtisthikukotiri; dggaku vcci
yehova mdirmuloniki blidrvymulnu krtjn-

tarplnu tisi konirdni ajn iyyga smajpu-
varu blidrvymulnu krtjntarplnu tisikoni
vcciri, dhnblul nrpicutku evriki istmput-
teno varu dhnbli drvymulnu tisikoni vcciri.
smajpuvaru tisikoni vccin dhnbli psuvulen-
niynga, debbdi kodellunu nuru pottellunu
reduvdl gorpilllunu; ivi ynniyu yehovaku
dhnbluluga tebdenu. prtisthipbdinvi aru-
vdl eddulunnu muduvel gorrlunu. yajkulu
koddiga unndun varu a dhnbli psuvulnni-
tini oluvlekpoga, pni spurn mguvrku kd-
myajkulu tmmunu prtisthikukonuvrku vari
shodruclu leviyulu variki shaymu cesiri; tm-
munu prtisthikukonutudu yajkulkte leviyulu
ytharthrdyule yudiri. smadhan bli psuvul
krovvunu dhnbli psuvulunnu dhnblulku er-
pdin panarplnunu smrddhiga udenu. ilagun
yehova mdirseve krmuga jrigeni. i karymu
apptikkpude jriginund devudu jnulu sid-
dhprcindanini cuci hijkiyayunu jnuldrunu
stosiciri.

30

mriyu hijkiya israyeliyul devuden... yeho-
vaku pskapdug acricutke yerusalemulonunn
yehova mdirmunku ravlsindni israyeluvarik-
dikini yudavarikdikini vrtman mulnu,
ephrayimiyulku mnssevarikini ptriklunu
ppenu. sevku calintmdi yajkulu tmmunu
tamu prtisthikukonkudut cetnu, jnulu yerus-
lemulo kudukonkudut cetnu, modtinelydu
pskapdug jrugkpoga rajunu atni adhiptu-
tulunu yerusalemulonunn smajpuvardrunu
danini redv nello acripvleni yocnesiri. i
sgti rajukunu smajpuvarikdikini anukul
mayenu. kavun bhukalmunudi varu vray
bdin prkarmu it ghnuga nacripkudut cuci,
israyeliyul devuden yehovaku yerusalemulo
pskapdug acricutke ravlsindni beyerseba
modlukoni danu vrku isra yeliyuludu
desmttnu catipvleni varu nirnymucesiri.
kavun acevadru rajunoddnu atni adhiptu-
lyoddnu takidulu tisikoni, yuda israyelu
desmuldt scrici rajajnnu ilagu prcurmu
cesiriisrayeluvarlara, abra hamu issaku
israyelu devuden yehovavepu tirugudi;
miru tiriginyedl milo assururajul cetilonudi
tppicukoni sesicinvarivepu ayn tirugunu.
tm pitrul devuden yehovayedl drohmuga
prvrticin mi pitrulvleni mi sho drulvleni
miru prvrtipkudi. vari prvrtin ettidomiku
agprcvleni ayn varini vinasimunku app-
gicenu. mi pitrulvle miru avidheyulugak
yehovaku lobdi, ayn sasvtmuga prisuddh
prcin ayn prisuddhmdirmulo prvesici, mi
devuden yehova mhogrt mi midinudi tolgi
povuntlu aynnu sevicudi. miru yehovavepu
tiriginyedl mi shodruylednu mi pilll yednu
certisikoni poyin variki knikrmu puttunu,
vari i desmunku tirigi vccedru. mi devuden
yehova krunaktaksmulu glvadu gnuk miru
aynvpeu tiriginyedl ayn miydu prsnnu

dgunu. acevadru jebulunu desmuvrkunu, ephra yimu mnsel desmullonunn prti pt-tamunkunu poyiri gani acctivaru egalicesi varini aph siciri. ayinnu aseru mnsse jebulunu desmul varilonudi kodru krgin mnsstuto yerusalemunku vcciri. yehova ajnnubtti rajunu adhiptulunu cesin nirmymunu nervercuntlu yudalonivariki mnsu ekmuceyutke devuni hstmu variki todpdeni. kavun redv nelydu puliyini rottelpdug acricutke ativistarmen smajmuga bhu jnulu yerusalemulo kudiri. varu dani ceptti yerusalemulonunn blipithmulnu dhupphithmulnu tisivesi, kidronu vagulo vatini parvesiri. redv nel pdunalgv dinmun varu psapsuvunu vdhiciri; yajkulunu leviyulunu siggunodi, tmmunu prtisthucukoni dhnbli psuvulnu yehova mdirmuloniki tisikoni vcciri. devjnuden mose niymicin dhmsastrmuloni vidhinibtti varu tm sthlmdu niluvbdga, yajkulu leviyul cetilonudi rktmnu tisikoni danini proksiciri. smajkullo tmmunu prtisthucukonni varneku ludutcet yehovaku vatini prtisthucutke prtisthucukonni prtivani nimittmu psapsuvulnu vdhicupni leviyul kppgipbdeni. ephrayimu mnsse issakharu jebulunu desmulnudi vccin jnullo calamdi tmmunu tamu prtisthucu konkye vidhiviruddhmuga pskanu bhujipga hijkiya prisuddhsthlmuoyokk suddhikrnmucoppun tnnu pvitprcukonkye tn pitrul devuden yehovanu asryip mnsu nilupukonin prtivani nimittmu dygl yehova prayscittmu ceyunugak ani prarthipga yehova hijkiya cesin prarthn agikrici jnulu svsthrpcenu. yerusalemulonunn israyeluvanu bhu stos bhritle puliyini rottel pdugnu edu dinmuluaciriciri. leviyulunu yajkulunu yehovanu ghnpccucu gopp nadmugl vadymulto prtidinmu aynnu stuticucu udiri. yehova sev ydu mci nerprulen leviyuldrilo hijkiya pritiga matladenu; varu smadhanblulu arpccucu, tm pitrul devuden yehova devudni yoppukonucu edu dinmulu pdug aciriciri. yuda rajen hijkiya smajpuvariki blyrpnlnimittmu veyyi kodelnu edvel gorrl niccutyu, adhiptulu veyyi kodelnu pdivel gorrl niccu tyu, bhumdi yajkulu tmmunu tamu prtisthucukonutyu smajpu vardrunu cucu nppudu, mri edu dinmulu pdug acripvlenni yocncesikoni mri edu dinmulu stosmuga dani aciriciri. appudu yajkulunu leviyulunu yudavarilonudiyu israyeluvarilonudiyu vccin smajpuvardrunu, israyelu desmulonudi vcci yudalo kapurmunn anyulunu sto siciri. yersemu kapursthulku mikkili andmu kligenu. israyelurajunu davidu kumarudunen solomonu kalmunku trovat ilagun jrgi yudledu. appudu leviyulen yajkulu leci jnulu divipga varimatlu vinbdeni; vari prarthn akasmunnunn prisuddh nivasmunku cerenu.

idtyu smaptmen trovat akkdnnun... israyeluvardrunu yuda pttmulkun poyi, yudadesmttnu, benyaminu ephrayimu mnsse desmul ydttu unn vighrmulnu nirmulmuceci, devastbhmulnu mukkluga nriki, unntsthlmulnu blipithmulnu pdgottiri; trovat israyeluvardrunu tm tm pttmullonunn tm tm svasthymulku tirigi vel-liri att hijkiya yevri sevadhrmmu varu jrupukonuntluga yajkulnu vrsl prkarmuganu, leviyulnu vari vari vrsl prkarmuganu niymicenu; dhnblulu smadhan blulu arpccutkunnu, sevnu jrigicutkunnu krtjnta stutulu cellicutkunnu, yehova palepu dvarmul yoddstutulu ceyutkunnu yajkulnu leviyulnu niy micenu. mriyu yehovadhmsastrmundu vray bdiyunn vidhinibtti jrgu udyastmy-mul dhn blulu visratidinmulkunnu amavasyulkunu niya mkkalmulkunu erpdyyunn dhn-blulu arpi cutke tnku kligin astilonudi rajuk ok bhagmunu erpatucesenu. mriyu yehova dhmsastrmunu btti yajkulunu leviyulunu dherymu vchi tm pni jrupukonuntlu evri bhagmulnu variki iyy vlsindni yerusalemulo kapurmunn jnulu atdu ajnapicenu. a yajn vellidiyuttodne israyeliyulu prthm-phlmulen dhany draksarmulnu nununu tenenu ssyphlmulnu vistarmuga tisikoni vcciri. smstmen vatilonudiyu pdiyv vtulnu vistarmuga tisikoni vcciri. yuda pttmullo kapurmunn israyelu varunu yuda varunu eddullonu gorrlonu pdiyvvvtunu, tm devuden yehovaku prtisthitmulen vstuvullo pdiyv vtunu tisikoni vcci kuppluga kurciri. varu mudv masmdu kuppluvey narbhici edv masmdu mugiciri. hijkiyayunu adhi ptulunu vcci a kupplnu cucu yehovanu stutici ayn jnulen israyeliyulnu diviciri. hijkiya a kupplnugurci yajkulnu leviyulnu aloen ydginduku sadoku sttivadunu prdhanyaj kudungu ajrya yehova mdirmuloniki jnulu kanuklunu teccut mod-lupettinppitnudi memu smrddhiga bhojnmucesinnu cala migulucunndi; yehova tn jnulu asirvdcindun it gopprasi migilindni rajutonnga hijkiya yehova mdirmulo kotlunu siddhprcvlsindni ajn iccenu. varu vatini siddhprci emiyu ahprikud kanuklunu pdiyv bhagmulnu prtisthitmuluga tebdin vstuvulnu lopl cerciri; leviyu den konnya vatimid vicarnkrtga niyimpbdeni; atni shodrudnen simi atniki shkariga udeni. mriyu yehiyelu ajjyahu nhtu asahelu yerimotu yojabadu eliyelu ism kyahu mhtu benayalnuvaru rajen hijkiya vlunu, devuni mdirmunku adhiptien ajryavlunu, tamu podin ajncoppun konnya cetikridnu, atni shodrudgu simi cetikridnu knipettuvare yudiri. turputttu dvarmunodd pal kudunu imna kumarudunu leviyuden kore yehova kanuklunu atiprisuddhmenvatini pci pettutku devuniki arpccbdin svecharpnlmid niyimpb-

denu. atni cetikrid edenu minyaminu yesuv semya amrya seknya anuvaru nmmkmen-
 varu gnuak yajkul pttm muldu pinn peddlen
 tm shodruklu vtulcoppun bhagmu liccutku
 niymipbdiri. idiyagak gotrmullo mudu svt-
 srmulu modlukoni atku pevyssu glvare jn-
 skhy sricudbdin mgvarikdrikini, vtulcoppun
 sevceyutke prtidinmu yehova mdirmuloniki
 vccuwardrikini, iruvdi svtsr mulu modlukoni
 atku pevyssu glvare vtul coppun sevceyutku
 tm tm pitrul vsmulcoppun yajkullo sricud-
 bdi leviyulku, anga nmmkmenware tm-
 munu prtisthicukonin levi yulkunu, tm pil-
 lltonu bharyltonu kumarultonu kumartel-
 tonu smajmttnu sricudbdin varikini, aya
 pttm mulku cerin grammullo nunn ahronu
 vssthulen yajkulkunu, vtulu erprcutku varu
 niymipbdi yudiri. pelcet ceppbdin a jnulu
 yajkullo purusulkdrikini, leviyullo vsmul-
 coppun sricudbdin varikdri kini vtulu er-
 prcutku niymipbdiri. hijkiya yuda desmt-
 nlu ilagun jrigici, tn devuden yehova drstiki
 anukulmuganu ytharthmuganu nmmkm-
 ganu pniceyucu vcenu. tn devuni asr yi-
 cutke devuni mdir sevvisymdemi dhrmsastr
 visymdemi dhrmmttvisymdemi tanu arb-
 hicin prtii pni atdu hrdypurvkmuaga jrigici
 vrddhillenu.

32

raju itti nmmkmen cry cupin truvat... assu-
 rurajen snheribu vcci, yudadesmulu corbdi
 prakarpurmulyedut digi vatini loprcukon
 jucenu. snheribu ddeti vcci yeruslemumid
 yuddhmu ceynuddesici yunnadni hijkiyacuci
 pttmubytnunn utl nillnu addlvneni tlici, tn
 ydhiptulonu prakrmsalutonu yocnceyga
 vartniki shaymu cesiri. bhujnulu poge
 assuru rajulu ranel? vistarmenjlmu variki
 doruk nel? anukoni utl nllitini desmdhy-
 mugud paru cunn kaluvnu addiri. mriyu
 raju dherymu teccu koni, paden god
 yavttu ktici, gopurmulyrku danini ettu
 ceyici, byt mriyok godnu ktici, davidu
 pttm mulu millo durgmunu bagu ceyicenu.
 mriyu itelnu dallnu vistarmuga ceyicenu.
 jnulmid senyadhiptulnu niymici pttnpu
 gummulku povu rajvidhiloniki varini tn
 yoddku rppici varini ilagu heccrikcesenu
 miru digulupdkudi, dherymu viduvkudi;
 assuru rajukennu atnito kudnunn senymt-
 tikennu miru bhypdvdu, visymmodvdu,
 atniki kligiyunn shaymukte ekkuv shaymu
 mnku kldu. massbdhmen bahuve atniki ad,
 mnku shaymu ceuytkunu mn yuddhmulnu
 jrigicut kunu mn devuden yehova mnku
 toduga unnadni ceppga jnulu yudarajen
 hijkiya ceppin matlydu nmimkyuciri. idiyen
 truvat assururajen snheribu tn blg mtito
 lakisunu muttdiveyucudi, yeruslemunku
 yudarajen hijkiya yoddkunnu, yeruslemu-
 nudunn yudavardriyoddkunnu tn sevkulnu ppi

ilagu prktn ceyicenu assururajen snheribu
 selviccundemnga deni nmim miru muttidi-
 veybdiiyunn yeruslemulo nilucu cunnaru?
 krvucetnu dahmucetnu mimmunu cpu
 tkemn devuden yehova assururaju cetilo
 nudi mnlnu vidipicunni ceppi hijkiya mim-
 munu prrepicucunnadu gda? a hijkiya,
 miru okk blipithmu edut nmskrici danimid
 dhupmu veyvlenni yudavarikini yerusle-
 muvarikini ajn icci, yehova unntsthlmulnu
 blipithmulnu tisi vesinvadukada? nenunu
 na pitrulunu itrdesmul jnul kdrikini ememi
 cesitimo mireruga? a des jnul devtlu
 vari desmulnu na cetilonudi yematrmennu
 rksip caliyudena? mi devudu mimmunu na
 cetilonudi vidipigldnukonutku, na pitrulu
 bottiga nirmulmu cesin a ya desstul skl
 devtllonu tn jnulnu na cetilonudi vidipig-
 ligin devudokden yudena? kabtti yippudu
 hijkiyaceti miru mospokudi, miru itti pre-
 repnku lobdkudi, atni nmmukonkudi, ye
 jnul devu denu e rajyup devudennu
 tn jnulnu na cetilo nudi gani na pitrul
 cetilonudi gani vidipiplek poga, mi devudu
 na cetilonudi mimmunu modle vidipiplek
 povunugda anenu. atni sevkulu devu
 den yehovamidnu ayn sevkuden hijkiya
 midnu iknu pelapnlu peliri. adiyagak itr
 desmul jnul devtlu tm jnulnu na cetilonudi
 yelagun vidipiplekpoyiro alagun hijkiya
 sevicu devudunu tn jnulnu na cetilonudi
 vidipip lekpvunni israyelu devuden yeho-
 vanu nidicutkunnu, aynmid apvadmulu
 plukutkunnu atdu ptriklu vrsi ppenu.
 appudu varu pttm munu pttukonvlenne
 yocnto, prakarmu midnunn yeruslemu
 kapursthulnu bedricutkunnu noppicutkunnu,
 yudabhaslo biggera varito a matlu plikiri.
 mriyu varu mnusyul cetipniyen bhujnulu de-
 vtlmid tamu plikin dushulnu yeruslemuyokk
 devunimid kudnu plikiri. rajen hijkiyayunu
 amaju kumaruden yesya anu prvtyunu
 idunu gurici prarthici akasmuttu cuci
 morrpettega yehova ok dutnu ppenu. atdu
 assuru raju ddulun prakrmsalulndrini
 sena naykulnu adhikarulnu nasnmuceyga
 assururaju siggunodinvade tn desmunku
 tirigipoyenu. att atdu tn devunigudilo coc-
 cinppudu atni kdupun puttinware atni akkd
 kticet cpiri. i prkarmu yehova hijkiyanu
 yeruslemu kapursthulnu assuru rajen
 snheribu cetilonudiyu adricetilonudiyu
 rksici, annivepulnu varini kapadindun
 anekulu yeruslemulo yehovaku arpnlu
 yuda rajen hijkiyaku kanuklnu tecci yicciri.
 adu vln atdu apptinudi skl jnul drstiki
 ghnt nodin vadayenu. a dinmullo hijkiya
 rogiye mmdslo nudenu. atdu yehovaku
 morrpettega ayn atniki tn cittmunu teliprci
 atniki sucn yokti dycesenu. ayite hi-
 jkiya mnssun grvici tnku ceybdin meluku
 tgintlu prvrtipndun atni midikini yuda
 yeruslemul varimidikini kopmu raga hi-

jkiya hrđygrvmu vıdı, tanunu yerusalemu kapursthulunı tmmunu tamı tggıcıkunırı gnuk hıjkiya dınmulgo yehova kopmu jnul midiki raledu. hıjkiyaku atıvistarmen aısvrymunu ghntıy kligenu. atdu vedit bgar mulnu rtmulnu sugdhdrvmulnu dallnu nana vıdhmulgo sresthmen upkrmulnu spadıcı vatiki bokksmulnu ktticenu. dhanymunu draks rsmunu telmunu ucıtku kotlnu, pluvıdhmul psuvulku sallnu mdku dodlnu ktticenu. mriyu devudu atniki atıvistarmen klimi dycesındun pttımulnu vistarmen gorrlmdlnu psulmdlnu atdu spadıcenu. i hıjkiya gıhonu kaluvku eguvnu kttıyıcı davidu pttıpu pdmtı vepunku dani teppıcenu, hıjkiya tanu punukonın sırvprytınmulydunu vrđdhıpodenu. atıni desmu ascrıymuga vrđdhınodutnu gurcıı vicarıcı telisikonutke bbulunı adhiptulu atıniyoddku ppın raybarul vısymulo atıni sodhıcı, atıni hrd ymulonı uddhesmtıy telisikonvlennı devudtıni vıddıpettenu. hıjkiya cesin yıtr karyımulnugurcıy, atdu cupın bhktıniğurcıy, prvkt yunu amojı kumarudungu yesyaku klıgın drsnmul grthmı ndunu yuda israyelul rajul grthmundunu vraybdıyundı. hıjkiya tıni pıtrulıto kud nıdrıcgı jınu lu davidu stııvari smsanbhumi ydu kttıbdın pesthanmıdu atıni patıpettırı. atdu mrn modınpıdu yudavardrunı yerusalemı kapursthuldrunı atniki uttr kırıylınu ghnıyuga jrıgıcırı. atıni kumaruden mnsse atniki maruga rajayenu.

33

mnsse yelnarbhıcinıppıdu pdrededılvade yeruslemulo ebdı yyıdu sıvtsrmmulu elenu. itdu israyeliyul yedutnıdı yehova vell gottın anyjnulu cesin heykırıylınu anısrıcı, yehova drstiki cedundt ndcenu. itdu tıni tdırien hıjkiya pdgottın unntsthlmulnu tırıgi kttıcı, bylu devtku blıpthımulnu nılıpı, devtastbhmulnu ceyıcı, akasnkstrmu lnnıtıni puıcı kolıcenı. mriyuna nımmu enntentıki mđunıni yeruslemıdu e sthlmunugurcıı yehova selviccenı akkdınnun yehova mđırmıdu atdu blıpthımulnu ktticenu. mriyu yehova mđırpu redı avrmmılo atdu akasnkstr smuhmıku blıpthımulnu ktticenu. benhınnınomu loydu atdu tıni kumarulnu agnılogud datici, muhurtmulnu vıcarıcuı, mtrmulnu cılgıtınnınu vadukceyı krpıııac mđtonu sodegadrtıonu sagtıy ceyucu, yehova drstiki bhuga cedundt ndcucu ay nku kopmu puttıcenı. israyeliyul gotr sthanmulnıtıni nenu korukonın yeruslemıdu na nımmu nıtyımu ucednu, nenu mosedvara nıymıcin kttıdlınu vıdhulnu dhrmsastrmtıni anı sırıı ndıcıkunutke varı jagrtıpdınyedı, mı pıtrulku nenu khayprcıı desmunıdı israyeliyulnu nenu ik tolğıpnıni davidıtonu atıni kumaruden solomonıtonu devudu

selviccın matnu lksypettk, a mđırmıdu mnsse tanu ceyıcın cekkuđu vıgrhmınu nılıpenı. i prkarmı mnsse yudavarını yerusalemı kapursthulnu mospuccın vade, israyeliyulıyedut udkud yehova nıspıjesın anyjnıltınenı varı mrıı akrı muga prvrtııcuntlu ceyutku karkudayenu. yehova mnssekınu atıni jnılkınu vrtman mulu ppınnı varı ceyıyoggkpyırı. kabttı yehova asııururajıyokk senyadhıptılnı varı mıdıki rppıcenı. mnsse tıppııkunı pokud varı atıni pttıkunı, golusultı bđhıcı atıni bıbulonunı tıııkunı pyırı. atdu sırmlo unıppıdu tıni devuden yehovanı btımalıkunı, tıni pıtrul devunı snııdhını tınnı tanu bhuga tggııkunı. anyıku morlıdga, any atıni vınnıpmulnu alıkıı yeruslemıku atıni rajymulnıııkı atıni tırıgi tıııkunı vccınpıdu yehova devude yunnadıni mnsse telisıkonenu. ıdıyen tııuvat atdu davidu pttınmı byt gıhonıku pdmrgı loydu mtsıpyı gummmı vrku opelu cutınnı bhu etııugl godnu ktticenu. mriyu yuda desmulonı blımen pttınmılnıtılonı senadııııptılnı ucenu. mriyu yehova mđırmınuadı anyul devtlnı vıgrhmınu tıııesııı, yeruslemıduı yehova mđır prıvtımdı ndunu tanu kttıcıı blıpthımulnıtıni tıııı pttınmı bytıkı vatıni lagıveyıcenı. ıdıyugak atdu yehova blıpthımunı bagıcesı, danımdı smadhan blılnı krtjıııarplınu arpııcısırayeliyul devuden yehovanı sevicııdıni yuda varıkı ajıı ıccenu. ayınnı jınu lu unnt sthlıyıdu ııku blılu arpııcı vccırıganı a yrpılnı tıni devuden yehova nımmıne cesııı. mnsse cesin yıtr karyımulnu gurcıy, atdu devunıkı pettın morlnı gurcıy, israyeliyul devuden yehova pert atnıto plıkın dırgıhırsulu ceppın matlnı gurcıy, israyelu rajul grthımdı vraybdıyundı. atdu cesın prarthınnı gurcıy, atıni mıvı vınbđutnu gurcıy, atdu cesın papđrohımulnıtıni gurcıy, tanu gıı pdkımdı unnt sthlımulnu kttıcı devtastbhımulnu cekkın vıgrhmılnı acıt nıııupınnı gurcıy, dırgıhırsulu rıcııı grthımullo vray bdıyundı. mnsse tıni pıtrulıtokud nıdrıcı tıni ngrııdu patıpettıbdenu; atıni kumaruden amonu atniki maruga rajayenu. amonu elnarbhıcinıppıdu ıırvdı rededıı vade yeruslemulo redı sıvtsrmmulu elenu. atdu tıni tdırien mnsse ndııntlu yehova drstıkı cedundt ndcenu;tıni tdırien mnsse ceyı cıı cekkuđu vıgrhmılnıtıkı blılu arpııcıı puıcıcuı tıni tdırien mnsse gıııpııdıntlu yehova snııdhını psııatııııdı kaknu gıııpdknu, i amonu atkıtıı ekkııv dırohıaryımulnu ceyucu vccenu. atıni sevkulu atınimıd kııırcesı atıni ngrııde atıni cpga des jınu lu amonu rajıımdı kııııı cesınvarııdrıııııııııı atıni kumaruden yosııyanı atıni sthanımdı rajuga nıymıcırı.

grthmu naku dorikenni sastriygu saphanuto
ceppi a grthmunu saphanuku app gi-
cenu. saphanu a grthmunu rajunoddku
tisikoni poyi rajuto itlenuni sevkulku
nivu ajnapicin dtyu varu ceyucunnaru.
yehova mdirmu ndu dorikin drvymunu
varu pogucesi pevicarn krtl cetikini pnivari
cetikini dani appgiciyunnaru. mriyu yajku-
den hilkiya naku ok grthmu iccenni raju
edut mnvicesikoni, sastriygu saphanu raju
smukhmun daninudi cdivi vinipicenu. atdu
dhmsastrpu matlu cdivi vinipipga raju vini
tn vstrmulnu cipukoni hilkiyakunu, saphanu
kumaruden ahikamukunu, mika kumaruden
abdonukunu, sastriygu saphanukunu, raju
sevkuden asayakunu ilagun ajn iccenu
miru velli dorkin yi grthmuloni matlvisyme
nakorkunu, israyelu yudavarilo sesici yun-
nvarikorkunu yehovayodd vicaricudi. mn
pitulu i grthmundu vraybdyünun smstmunu
anusripkyu, yehova ajnlnu gekon kyu nudiri
gnuk yehova kopmu mnmidiki atydihkmuga
vcciiyundi. appudu hilkiyayunu raju
niymicinvarunu sgtinigurci vicarneyutke
hrhsuku puttin tikva kumarudunu vstrsalku
pevicarnkrtyungu slumuyokk bharyen
hulda anu prvkriyoddku poyiri. ame
appudu yerusalemunku cerin yup bhagmulo
kapurmudenu. varu ameto sgti ceppga ame
varito itlenuisrayeliyul devuden yehova
selvicundemnga al kicudi, nenu i sthlaru
midikini dani kapursthulmidikini yudaraju
smukhmun cdivi vinipipbdin grthmundu
vraybdyünun sapmulnhtitini rppei cednu.
varu nnnu visrjici yitr devtlku dhpumu vesi,
tn cetipulvln naku kopmu puttici yunnaru
gnuk na kopmu i sthlmumid miti lekud
kummripbdunu. nayoddku mimmunu ppin
vaniki i vart telupudi. mriyu yehovayodd
vicaricudni mimmunu ppin yudarajuku
miru i mat telijjeppudinivu evnimatlu
vini yunnavo israyeliyul devuden a yehova
selvicundemnga ni mnssu metnaide yi
sthlmumidnu dani kapursthulmidnu devudu
plikin matlnu nivu vinippudu na snnidhi-
hini ninnu nivu tggicukoni ni vstrmulnu
cipukoni na snnidhini knniru vidiciviti
gnuk ni mnvini nenu alkicitini. nenu ni
pitulyodd ninnu cercudunu; nemmdiglvadve
nivu ni smadhiloniki cercbduduvu; i
sthlmumidikini dani kapursthulmidikini
nenu rppicu apaymu nivu knnular cudvu.
varu rajunoddku i vrtmanmu tisikoniraga
raju yuda yerusalemuni peddlnndrini piluv
npici varini smkurecenu. rajunu, yuda
vardrunu, yeruselemu kapursthulunu, yaj
kulunu, leviylunu, jnullu pinnpeddldrunu
yehova mdirmunku raga yehova mdirmu
dorkin nibdhn grthpu matlnniyu variki
vinipipbdenu. pimmt raju tn sthlmdu
niluvbdi nenu yehovanu anusricucu, ayn
iccin ajnlnu sasnmulnu kttldnu purnmnssu-
tonu purnhrdvmuton gekonucu. i grthmdu

vraybdin nibdhn matl prkarmuga prvrticud-
unni yehova snnidhni nibdhn cesikonenu.
mriyu atdu yerusalemundunn varindirini
benyamini yulndirini atti nibdhnku op-
pukon jesenu gnuk yerusalem kapursthulu
tm pitrul devuden devuni nibdhn prkarmu
prvrticiri. mriyu yosiya israyeliyulku cedin
desmulnntilonudi hey men vigrhmulnntitini
tisivesi, israyeliyuldrunu tm devuden yeho-
vanu sevicuntlu cesenu. atni dinmulnniyu
varu tm pitrul devuden yehovanu anusricut
manledu.

35

mriyu yosiya yerusalemundu yeho vaku
pskapdug acricenu. modti nel pdunalgy
dinmun jnulu pskapsuvunu vdhiciri. atdu
yajkulnu vari vari pnulku nirnyici, yehova
mdirsevu jrigicutke varini dheryprci is-
rayeliyulkdriki bodh ceyuvarunu yehovaku
prtisthitulunen leviyulku ilagu ajn ic-
cenuprisuddhmen mdsmunu mirik mi bhu-
jmul mid moyk, israyeliyul rajen davidu
kumarudgu solomonu ktticin mdirmulo
dani nucudi, mi devuden yehovakunu ayn
jnulen israyeliyulkunu sev jrigicudi. is-
rayeli yul rajen davidu vrasiyiccin kr-
mmuccoppunnu atni kumaruden solomonu
vrasi iccin krmmu coppunnu mi mi pitrul
yidliku erpaten vruslubtti mimmunu siddh-
prcukonudi. jnul a ya bhagmulku leviyulku
kutubmullo a ya bhagmulu erpatguntluga
miru prisuddh sthlmdu nilici, vari vari pitrul
kutubmul vruslunu btti jnulen mi shodruk-
koru sevceyudi. aprkarmu pska psuvunu
vdhici mimmunu prtisthikukoni, mosed-
vara yehova yiccin ajnlunu anusrici, danini
mi shodrukorku siddhprcudi. mriyu yosiya
tn svt mdlo muppidi vel gorppilllunu mekpil-
llnu muduvel kodelnu akkd nunn jnulk-
driki pskapsuvuluga iccenu. atni adhip-
tulunu jnulkunu yajkulunu leviyul kunu
mn purvkmuga psuvulu icciri. yehova
mdi rpu adhikarulen hilkiyayu, jekryayu,
yehiyelunu pskapsuvuluga yajkulku reduvel
aruvdi gorrlunu muduvdi kodelnu icciri. kon-
nyayu, atni shodrulen seymayu, net nelunu,
leviyullo ndhiptulgu hsbayayu, yehi yelunu
yojabadunu pskapsuvuluga leviyulku ayidu-
vel gorrlunu aiduvdi kodelnu icciri. i prkarmu
sev jrugucudga rajajnnubtti yajkulnu tm
sthlmlonu leviyulu tm vruslunu nilubdri.
leviyulu pskapsuvulunu vdhici rktmunu ya-
jkul kiyyga varu dani proksiciri. leviyulu
psuvulun oluvga mose grthmulu vraybdin
prkarmu jnul kutubmul vibhagmu coppun
yehovaku arpnga iccutku dhnbl psumas-
munu yajkulu tisikoniri. varu edlnukud
a prkarmugane cesiri. varu vidhiprkarmu
pskapsu masmunu nippumid kalcirigani yitr-
men prtistharpnlunu kudllonu borusullonu
penmullonu udikici jnulkdriki tvrga vddi-

ciri. truvat leviyulu tmkorkunu yajkulko-
rkunu siddhmucesiri. ahronu sttivargu ya-
jkulu dhnbl psumasmunu krovvunu ra-
trivrkku arpivpvsivccenu gnuk leviyulu tm ko-
rkunu ahronu sttivargu yajkulkorkunu sid-
dhprciri. mriyu asapu sttivargu gayku
lunu, asapu hemanulunu, rajunku dirghdr-
siygu yedutununu davidu niymicin prkar-
muga tm sthlmdudiri; dvarmulnntiyoddnu
dvar palkulu knipettucudiri. varu tm
cetilo nti vidici avtliki vellipokuduntlu vari
shodruglu leviyulu varikorku siddhprciri. i
prkarmu rajen yosiya yiccin ajnnubtti varu
pskapdug acrici, yehova blipithumid dhn
blulnu arpicutcet a dinmun emiyu lopmu
lekud yehova sev jrigenu. akkd nunn is-
rayeliyulu, a kalmdu pskanu puliyni rot-
tel pdugnu edu dinmulu acriciri. prvkt
ygu smuyelu dinmulu modlukoni israyeli
yullo pskapdug at ghnmduga acripbdi yu-
dledu. yosiyayu, yajkulunu, leviyu lunu,
akkd nunn yuda israyeluvardrunu, yeru-
slemu kapursthulun acricin prkarmu is-
rayelu rajuldrilo okkdennu pskapdu gnu
acrici yudledu. yosiya yelubdi ydu pdunen-
imidv svtsrmun i pskapdug jrigenu. id-
tyu ayin truvat yosiya mdir munu sid-
dhprcinnpudu aigupturajen neko yuphrtisu
ndiyoddnunn krkemisumidiki ddeti vellu-
cudga yosiya atnimidiki bylu derenu. ayite
rajen neko atniyoddku ray barulnu ppi-
yudaraja nito nakemi? purvmunudi naku
struvulguvarimidikegani nedu nimidiki nenu
raledu. devudu tvrcenyumni naku ajnapi-
cenu gnuk devudu natokud udi ninnu nsip-
jei kuduntlu ayn joliki nivu ravddni cepp
najna picenu. ayinnu yosiya atnito yu-
dhmu ceygori, atniyoddnudi tirigi pok maru-
vesmu dhricukoni, yehova noti matluga
plukbdin neko matlunu vink megiddo loyydu
yuddhmu cey vccenu. vilukadrurajen
yosiyamid banmulu veyga rajulu tn sevku-
lunu cuci-naku gopp gaymu tgilenu, ikkdnu-
di nnnukoni povudni ceppenu. kavun atni
sevkulu rthmu midnudi atni dipi, at-
nikunn veru rthmumid atni uci yerusle-
munku atni tisikonni vcciri. atdu mrtibodi tn
pitru smadhullo okdani ydu patipettdenu.
yuda yeruslemu vardrunu yosiya cnipoyenni
prlapmu cesiri. yirmiyayu yosianagurci
prlap vakymu cesenu, gaykuldrunu gayku-
radrd runu tm prlapvakymullo atni gurci
plikiri; netivrk yosianagurci israyeliyullo
alagu ceyut vaduk ayenu. prlapvakymullo
attivi vraybdiyunnvi. yosiya cesin yitr kary-
mulnntitini gurciyu, yehova dharm sastrvidhul
nnusrici atdu cupin bhybhktulnu gurciyu, o
atdu cesin smst kriyulu gurciyu israyelu yu-
darajul grthmdu vraybdi yunndi.

appudu despu jnulu yosiya kumaruden yehoyahajunu svikrici yerusalemulo atni tdri sthanmun atnini rajuga niymiciri. yehoyahaju elnarbhicinppudu iruvdi mudedlvade yerusalemulo mudu nellu elenu. aigup-turaju yeruslemunku vcci atni tolgici, a desmunku reduvdl mnugul vedini redu mnugul bgarmunu julmanaga nirnyici atni shodruden elyakimunu yudamidnu yerusle-mumidnu rajuga niymici, atniki yehoyakimu anu maru perupettenu. neko atni shodruden yehoyahajunu ptukoni aiguptunku tisikoni poyenu. yehoyakimu elnarbhicinppudu iru-vdi yyidedlvade yerusalemulo pdkodu svtsr mulu elenu. atdu tn devuden yehova drstiki cedundt ndcutcet atni midiki bbulonurajen nebukdnejru vcci atni bbulonunku tisikoni povutke golusulto bdhicenu. mriyu nebukd-nejru yehova mdirpu upkrnmullo konni-tini bbu lonunku tisikonipoyi bbulonulonunn tn gudilo uceu. yehoyakimu cesin yitr karymulnu gurciyu, atdu heydevtlnu pet-tukonutnu gurciyu, atni skl prvrtanu gur-ciyu israyelu yudarajul grthmdu vraybdi yunndi. atni kumaruden yehoyakinu at-niki bduluga rajayenu. yehoyakinu el-narbhicinppudu enimidedl vade yerusalemulo mudu nell pdi dinmulu elenu. atdu yehova drstiki cedundt ndicenu edadinatiki, rajen nebukdnejru dutlnu ppi yehoyakinunu bbu-lonunku rppici, atni sho druden sidkiyanu yudamidnu yerusemu midnu rajuga niymi-cenu. mriyu atdu raju vet yehova mdirmu-loni prsstmen upkrn mulnu teppicenu. sid-kiya yelnarbhicinppudu iruvdi yok tedlvade yerusalemulo pdkodu svtsr mulu elenu. atdu tn devuden yehova drstiki cedu ndt ndcucu, ayn niymicin prvktyen yirmiya mat vinkyu, tnnu tanu tggicukonkyu udenu. mriyu de-vuni nammunubtti tncet prmanmuceyicin nebukdnejru rajumid atdu tirugubatu ce-senu. atdu moditnmu vhici israyeliyul de-vuden yehova vepu tirugk tn mnssunu kthin-prcukonenu. adiyugak yaj kullonu jnullonu adhiptulguvaru, anyjnulu pujicu heyemen vi-grhmulnu pettukoni bhuga drohule, yehova yerusalemulo prisuddhprcin mdirmunu apvit-rprciri. vari pitrul devuden yehova tn jnu-lydunu tn nivassthmdunu ktaksmu glvade varyioddku tn dutldvara prtmanmu ppucu vccenu. ayn pedlkd leci ppucuvccinnuo varu devuni dut lnu egtaliceyucu, ayn vakymulnu trnikri cucu, ayn prvktlnu hisicucu raga, ni-varip skymukakud yehova kopmu ayn jnul midiki vccenu. ayn varimidiki kldiyul ra-junu rppipga atdu variki prisuddhsthlmuganunn mdi rmulone vari řvnulnu khdgmu cet shricenu. atdu řvnulydennu,yuvtuly-dennu, musli varyidennu, nersin vedruklugl varyidennu knikripledu.devudu varindrini atniceti kpp gicenu. mriyu bbulonu-

raju peddvemi cinnvemi devuni mdirpu upkrnmulnnitini, yehova mdi rpu nid-hullonidemi raju nidhullonidemi adhiptul nidhullonidemi, dorkin drvymtyu bbulo-nunku tisikonipoyenu. adiyugak kldiyulu devuni mdirmunu tgulbetti, yerusemu prakarmunu pdgotti, daniyokk ngrulnni-tini kalcivesiri. daniloni prsstmen vstu-vulnnitini bottiga padu cesiri. khdgmu cet htulu kakud tpicukonin varini atdu bbulo-nunku tisikonipoyenu. rajymu parsikuldgu-vrku varu akkdne yudi atnikini atni ku-marulkunu dasuleri. yirmiyyadvara pluk bđin yehova mat ner verutke visratidinmulnu desmu anubhvicuvrku idi sbhvicenu. desmu paduganunn debbdi svtsr mulkalmu adi vis-rati dinmulu nnu bhvicenu. parsik despu rajen koresu elubdiyu modti svtsr mun yirmiyyad-vara plukbđin tn vaky munu ner vercutke yehova parsikdespurajen koresu mnssunu prrepipga atdu tn rajym dttnu catici vrat-mulmuga itlu prktn ecicenu parsikdespu ra-jen koresu ajna picundemngaakasmđi de-vuden yehova lokmdunn skl jn mulnu na vs-mucesi, yuda desmdunn yerusalemulo tnku mdirmunu kticimni naku ajn icci yunnadu; kavun milo evru ayn jnuleyunnaro varu by-luder vccunu; vari devuden yehova variki to-duga nudunugak.

yesu kristu dasudunu, apostluduga nudu tku piluvbdinavadunu, devuni suvartnimittmu prtye kibpbdinavadunen paulu romalo unn devuni priyulkdriki anga prisuddhuluga udutku piluvbdinvarikdriki (subhmani ceppi) vrayundi. mn tdiyen devuninidiyu, prbhayen yesu kristunidiyu, krpasmadhammulu miku klugu gak, devudu tn kumarudunu mn prbhuvunen yesukristu visymen a suvartnu prisuddh lekhnmul ydu tn prvktdlvara mudu vagdanmucsenu. yesukristu, srirnumubtti davidu stanmuganu, mrtullonudi punrutthanudendum prisuddhmen atmubtti devuni kumaruduganu prbhavmuto niru pipbdenu. iyn nammu nimittmu smst jnulu visvasmunku vidheyulguntlu iyndvara memu krpn apostlvmunu poditivi. mirunu varilo unnvare yesukristuvaruga udutku piluvbdi yunnaru. mi visvasmu srilokmun prcurmu ceybdu cudutnubtti, modt mi ydrinimittmu yesu kristudvara na devuniki krtjntastutulu cellicu cunnanu. ippudela-gennu atkmu lekud mi yoddku vccutku devuni cittmuvln naku viluklugu nemo ani, na prarthnydu ellppudu aynnu btimalukonucu, mimmunu gurci yedtegg jnapkmu cesikonucunnanu. iduku ayn kumaruni suvart visyme nenu na atmydu sevicucunn devude naku saksi. miru sthirpdlenni, anga mikunu nakunu kligiynn visvasmucet, anga nmnu okri visvasmucet okrmu adrpodvlenni atmsbdhmen krpavrmmedennu mikicutku mimmunu cudvlenni migul apeksicucunnanu. sho drulara, nenu itrulen anyjnullo phlmu podintlu milokud phlmedennu podvlenni anek pryaymulu miyoddku ranuddesicitini; gani yidi vrku atkprebdtini; idi miku telyikudut na kistmuledu grisudessthulkuna grisudessthulu kani varikini, jnanulkunu mudhulkunu nenu rnsthudnu. kaga navlnnentmttku romaloni mikunu suvart prkicutku siddhmuga unnanu. suvartnu gurci nenu siggupadvadu kanu. elynga nmnu prtivaniki, modt yuduniki, grisudessthuniki kud rksn klug-jeyutku adi devuni sktiye yunddi. eduknin-nitimidu visvasmulumuga jivicunni vraybdin prkarmu visvasmulumuga at ktu visvasmu kluguntlu devuni niti daniydu by-luprcbducunndi. durnitcet stymunu addgic-mnusyulyokk smst bhkthihntmidnu, dr-nitimidnu devuni kopmu prlokmunudi by-luprcbducunndi. edu knga devunigurci telyi skymendedo adi vari mdhy visdmeyunndi; devudu adi variki visdpr cenu. ayn adrsy lksnmulu, anga ayn nitysktiyu devtvmunu, jgdutptti modlukoni srstipbdin vstuvulnu alocicutvln tetpducunvni gnuk varu nirut-trule yunnaru. mriyu varu devuni ner-igiyu aynnu devuniga mhimprc ledu, krtjntastutulu cellipnuledu gani tm vad mulydu

vyrthuleri. vari avivekhrdymu adh karmy-mayenu; tamu jnanulmni ceppukonucu bud-dhihinuleri. varu aksyudgu devuni mhimnu ksymgu mnusyulyokkyu, pksulyokkyu, ctus-pad jtuvulyokkyu, purugulyokkyu, prt-masvrupmuga marciri. i hetuvucet varu tm hrzymul duras lnu anusrici, tm srir-mulnu prsprmu avman prcukonuntlu de-vudu varini apvitrku appgicenu. atti-varu devuni stymunu astymunku marci, srstikrtku prtiga srstmunu pujici seviciri. yugmul vrku ayn stotrarhude yunnadu, amen. aduvln devudu tucchmen abhi-laslu varini appgicenu. vari strilu syitmu svabhavikmen dhrmmunu vidici svabhavik viruddhmen dhrmmunu anusriciri. atu-vle purusulu kud striyokk svabhavikmen dhrmmunu vidici, purusulto purusulu avacy-mendiceyucu, tm tppidmunku tgin prt phlmunu poducu okriyed mriyu varu tm mnssulo devuniki cotiyy nollkpoyiri gnuk ceyrani karymulu ceyutku devudu bhrst mnssuku varinppgicenu. attivaru smst-men durnitcetnu, dusttvmucetnu, lobh-mucetnu, irsycetnu nidukoni, mtsrmu nrhty klhmu kptmu vermuuvaito nidinvaru kode-gadrnu apvadvkulunu, devdvesulunu, hisku-lunu, ahkarulunu, bikmuladvavarunu, ced-dvatini klpicuvarunu, tliddrulkvidheyulunu, avivekulunu mat tppuvaru anurag rhit-ulunu, nirdyuluneri. itti karymulnu abhy-sicuvaru mrnmunku tginvaru anu devuni nyay vidhini varu bagug erigiyudiyu, vatini ceyu cunnaru. idi matrme gak vatini ab-hysicu varito stosmuga smmticucunnaru.

2

kabtti tirpu tircu mnusyuda, ni vevd-vennu sre niruttrudve yunnavu. denivisy-mulo eduti vaniki tirpu tircucunnavo dani visymulo nive nersthudvni tirpu tircukonu-cunnavu; elynga tirpu tircu nivunu atti karymulne ceyucunnavu kava? atti kary-mulu ceyuvarimid devuni tirpu stymunu anusricinde ani yerugudumu. atti karymulu ceyuvariki tirpu tircucu vatine ceyucun-mnusyuda, nivu devuni tirpu tppicu kodu-vni anu koduva? leda, devuni anugrhmu maru mnssu podutku ninnu prerepicucun-dni yerugk, ayn anugrhsvrymnu sh-munu dirgh satmunu trnikricuduva? ni kathinyimunu, marpu podni ni hrzymunu anusrici, ugrt dinmdu, anga devuni nyay-men tirpu bylu prebdu dinmdu niku nive ugrtnu smkurcu konucunnavu. ayn prtivaniki vani vani kriyl coppun prtiphlic-cunu. st kriynu opikga ceyucu, mhimnu ghntnu aksytn vedkuvariki nityjivmu nic-cunu. ayite bhedmulu puttici, stymunku lobdk durnitiki lobduvari midiki devuni ugrtyu raudrmunu vccunu. duskyarymu ceyu prt mnsuyuni atkm, modt yuduniki

grisudessthunikikud, srmyu vednyu klugunu. st kriy ceyu prtivaniki, modt yuduniki grisudessthunikikud, mhimyu ghntyu smadhan munu klugunu. devuniki pkspatmuledu. dhmsastrmu lek papmu cesinvardu dhmsastrmu lekye nsicedru; dhmsastrmu kliginvare papmu cesinvardu dhmsastranusarmuga tirpu nodu duru. dhmsastrmu vinuvaru devuni drstiki niti mtulu karugani dhmsastrmunu anusrici prvticuvare nitimtuluga ecbduduru. dhmsastrmu leni anyjnulu svabhavikmuga dhmsastrsbdhmen kriylnu cesinyedl varu dhmsastrmu lenivarennu, tmku tame dhmsastrmenttunnaru. attivarimssaksi kud saksymiccucudgnu, vari tlpulu ok danimid okti tppu mopucu lek tppuledni ceppucudgnu, dhmsastrsarmu tm hrdymulydu devudu na suvart prkarmu yesu kristudvara mnu syul rhyimulnu vimrsicu dinmdu ilagu jrugunu. nivu yududnyi peru pettukoni dhmsastrmunu asryici devuniydu atisyicunnavu kava? ayn cittmerigi, dhmsastrmdu updesmu podin vadve sresthmenvatini meccukonucunnavu kava? jnanstysvrupmen dhmsastrmu glvadveyudinenu gruddivariki trovcupuvadnu, ciktilo uduvariki velugunu, buddhihinulku sikskudnu, balu rku upadhyayudne yunnanni niytt nive dhermyu vchikukonucunnavu kava? edutivaniki bodhicu nivu niku nive bodhicukonva? dogilvddni prkticu nivu dogiledva? vybhicripvddni ceppu nivu vybhicicedva? vighrmulnu ashyicukonu nivu gullnu docedva? dhmsastrmdu atisyicu nivu dhmsastrmu mirutvln devuni avmanpr cedva? vraybodin prkarmu mimmunubttiyegda devuni nammu anyjul mdhyu dusipbdu cunndi? nivu dhmsastrmunu anusrici prvticu vadvetiva, sunnti pryojnkrmgunu gani dhmsastrmunu atikrmicuvadvetiva, ni sunnti sunnti karpovunu. kabtti sunnti lenivadu dhmsastrpu niti vidhulnu gekonin yedl atdu sunnti lenivade yudiyu sunntiglvaduga ecbdunu gda? mriyu svbhavmunubtti sunnti lenivadu dhmsastrmunu nevercinyedl akstrmunu sunn tiyu glvadve dhmsastrmunu atikrmicu niku tirpu tircda? bahymunku yududenvadu yududu kadu; srirmdu bahymen sunnti sunntikadu. ayite atrgmdu yududen vade yududu. mriyu sunnti hrdu sbdh mende atmydu jrugunde gani akstrmuvln klugu ndi kadu. attivaniki meppu mn

3

atlyite yuduniki kligin gopptnmemi? sunnti vln pryojnmemi? prtivisyumdunu adhikme. modtidi, devoktulu yudul prmu ceybdenu. kodru avisvasulen nemi? varu avisvasulendun devudu nmmtginvadu kak povuna? atlnradu. ni matllo nivu nitimtudvuga tircdbuntlununivu vyajyemadunppudu gelu-

cuntlunu. ani vraybodin prkarmu prtimmusyudunu abddhikudgunu gani devudu styvtudu kak tirdu. mn durniti devuni nitiki prsiddhi klugjesin yedl emdumu? ugtrnu cupicu devudu anyaysthu dguna? nenu mnusyiritiga matladu cunnan; atlnradu. atlyin yedl devudu lokmunku etlu tirpu tircunu? devuniki mhim kluguntlu na astymvln devuni stytmu prblyinedl neniknu papinenttu tirpu podnel? melu klugutku kidu ceyudmni memu ceppucunnamni, kodru mmmunu dusici ceppu prkarmu memeduku ceppradu? attivariki klugu siksavidhi nyayme. alagen emdumu? memu varikte sresthulma? tkkuvvarma? etmatrmunu kamu. yudulemi grisudessthulemi adrunu papmunku loneyunnarni yitkumudu dosaropn cesiunnamu. idunugurci vraybindicemnga nitimtudulu ledu, okkdunu ledu grhicuvadevdunu ledu devuni vedkuvadevdunu ledu adrunu trov tppi yekmuga pnikimalinvareri.meluceyuvadu ledu, okkdunu ledu. vari gotuk terein smadhi, tm nalukto mosmu ceyuduru;vari pedvul krid srpvismundi vari notinid spicutyu pygu unnyi. rktmu cidicutku vari padmulu prugettu cunnyi. nasnmunu kstrmunu vari margmullo unnyi. satimargmu varerugru. vari knul yedut devuni bhymu ledu. prtii noru muybduuntlunu, srvlokm devuni siksku patrmguntlunu, dhmsastrmu ceppucunvatinnitini dhmsastrmunku lonenvarito ceppu cunndni yerugudumu. elynga dhmsastrsbdhmen kriylmulmuga e mnusyudunu ayn drstiki nitimtudni tircbdu; dhmsastrmuvln papmnga ettido teliybduncunndi. itludga dhmsastrmunku veruga devuni nitibylupducunndi; daniki dhmsastrmunu prvktlunu saksymiccucunnu. adi yesukristundli visvasulmende, nmmu vardriki klugu devuni nitiiyeyunndi. e bhedmunu ledu; adrunu papmucesi devudu anu grhicu mhimnu podlek povucunnu. kabtti nmmuvaru ayn krcetne, kristuyesundli vimocnmu dvara ucitdmu nitimtulni tircbducunnu. purvmu ceybodin papmulnu devudu tn orimivln upeksicindun, ayn tn nitini knuvrcvleni kristuyesu rktmundli visvasmu dvara aynnu krunadharmuga byluprcnu. devudippti kalmdu tn nitini knbrcunimittmu, tanu nitimtudunu yesundu visvasmulvanini nitimtuniga tircvadune yudutku ayn alagu cesenu. kabtti atisyikarn mekkd? adi kotti vey bdenu. etti nyaymunubtti adi kotti veybdenu? kriyanyaymunu btiya? kadu, visvas nyaymunu btiye. kaga dhmsastrsbdhmen kriyulu lekud visvasmulvne mnusyulu niti mtuluga tircbducunnamni yecucunnamu. devudu yudulku matrme devuda? anyjnulku devudu kada? avunu, anyjnulkunu devude. devudu okdeguk, ayn sunnti glvarini visvas mulmuganu, sunnti lenivarini visvasmudvaranu, nitim-

tulnuga tircunu. visvasmudvara dhrmsastrmunu nirrthkmu ceyucunnama? atlhradu; dhrm sastrmunu sthirprcucunnamu.

4

kabtti srirmu visyme mn mulpurusudgu abrahamunkemi dorikenni adumu. abrahamu kriyl mulmuga nitimudni tircdinyedl atniki atisykarnmu klugunu gani adi devuni yedut klugdu. lekhnmemi ceppucunndi? abra hamu devuni nm-menu, adi atniki nitiga ecbdenu pni ceyuvaniki jitmu rnmegani danmni yec bddu. pniceyk, bhkthihuni nitimtuniga tircu vaniydu visvasmucu vaniki vani visvasu nitiga ecbducunndi. a prkarme kriylu lekud devudevnini nitimuduga ecuno a mnu syudu dhnyudni davidukud ceppucunnadu. ela gnga tn atikrmmulku pri-harmu nodinvadu tn papmunku prayscittmu nodinvadu dhnyudu. prbhuvu cet nirdosiyni ecbdinvadu dhnyudu, i dhnyvc-nmu sunntiglvarinigurci ceppbdinda sun-tilenivarinigurcikud cepp bdinda? abra-hamu yokk visvas mtniki niti ani yecb-dennu cunnamu gda? mcidi; adi e sthiti ydu ec bdenusunnti kligi yudinppada sunnti lenppada? sunnti kligi yudinppudu kadu sunnti lenppude. mriyu sunnti leni varennu, nmimnvarikdriki atdu tdri ygutvln variki niti aropicutke, atdu sunnti pod-kmunupu, tnku kligin visvasmuvlnnen niki mudrga, sunnti anu gurutu podenu. mriyu sunnti glvarikini tdriygutku, anga sunntimatrmu podinvaru gak, mn tdriyen abrahamu sunnti podkmunupu atniki kligin visvasmuyokk adugu jadlnubtti ndu-cukonin variki tdri agutku, atdu a gu-rutu podenu. atdu lokmunku varsud-gunnu vagdanmu abra hamunkennu atni stanmunkennu dhrmsastrmul muga klugle-dugani visvasmuvlnnen niti mulmu gane kli-genu. dhrmsastr sbdhulu varsulen yedl visvasmu vyrrthmgunu, vagdanmunu nir-rthk mgunu. elynga dhrmsastrmu ugtrnu putti cunu; dhrmsastrmu leni yedl atikr-mmunu lek povunu. i hetuvacetnu a vagdanmunu yavts ttiki, anga dhrmsastr-muglvారిki matrmukak abrahamunkunnti visvasmuglvారిkikud drdhmu kavleni, krp nnusricinde yuduntlu, adi visvasmulmen-dayenu. tanu visvsicin devuni yedut, anga mrtulnu sjivulnuga ceyuvadunu, leni-vatini unnttugane pilucuvadunen devuni yedut, atdu mnkdriki tdriyeyunnaduidunu gurcininu anek jnmulku tdriniga niymic-itini ani vraybdiyunndi. ni stanmu ilagu uduuni ceppindaninibtti tannek jnmulku tdri yguntlu, niriksnku adharmu lenppudu atdu niriksn kligi nmmenu. mriyu atdu visvasmundu bl hinudu kak, rmarmi nuredl vyssuglvade yudi, apptiki tn srirmu mrttuly-

menttunu, saragrbhemunu mrttulyment-tunu alocicenu gani, avi svasmuvln devuni vagdanmunugurci seधिpk devuni mhimprci, ayn vagdanmu cesindanini nervercutku sm-rthudni rudhiga visvsici visvasmuvln blmun-odenu. aducet adi atniki nitiga ecbdenu. adi atniki ecbdenni atni nimittmu matrm kadugani mn prbhuvu yesunu mrtullonudi lepinvaniydu visvasmucin mnkunu ecbdunni mn nimittmukud vray bdenu. ayn mn apradhmul nimittmu appgip bdi, mnmu nitimtulmuga tircbdutke lepbdenu.

5

kabtti visvasmulmun mnmu nitimtulmuga tircbdi, mn prbhuvu yesukristudvara de-vunito smadhanmu kligi yudmu mriyu aynd-vara mnmu visvasmuvln i krpydu prvesmugl varme, adulo niliciyudi, devuni mhimnu gurcin niriksnubtti atisy pducunnamu. ate kadu; srm orpunu, orpu priksnu, priks nirik-snu klugjeyunni yerigi srmyldunu atisypdu dmu. eduknga i niriksn mnlnu sig-guprcdu. mnu anugrhipbdin prisuddhat-mdvara devuni prem mn hrdymullo kumm-ripbdiyunndi. el ynga mnmik blhinulme yudga, kristu yuktakalman bhkthihulkorku cnipoyenu. niti mtunikorku shitmu okdu cnipovut arudu; mcivanikorku evden okvel cnipov tegip vccunu. ayite devudu mnyedl tn premnu vellidiprcucunnadu; etlnga m-miknu papulme yudgane kristu mnkorku cnipoyenu. kabtti ayn rktmuvln ippudu nitimtulmuga tircbdi, mrit niscymuga ayn dvara ugtrnudi rkspibdu dumu, atekadu; mn prbhuvu yesu kristudvara mnmu de-vuniydu atisypducunnamu; ayn dvarane mnmu ippudu smadhansthiiti poti yun-namu. itludga ok mnusyunidvara pap-munu papmu dvara mnmunu lokmulo elagu prvesiceno, alagunne mnusyuldru papmu cesindun mnmu adrikini spraptmayenu. elynga dhrm sastrmu vccin dnuk papmu lokmulo udueni gani dhrmsastrmu lenppudu papmu aropipbdu. ayinnu adamucesin atikrmmunu boli papmu ceyni varimid-kud, adamu modlukoni mose vrku mrmme-lenu; adamu rabovuvaniki gurute yudenu, ayite apradhmu kligitntu krpa vrmu klu-gledu. etlnga okni apradhmuvln anekulu cnipoyinyedl mri yekkuvga devuni krpyu, yesukristnu ok mnusyuni kr mriyu papmu cesin yoknivln siksavidhi kligitntu a danmu klug ledu. elynga tirpu okk apradhmul-muga vccinde siksavidhiki karmayenu; kr-pavrmete anekmen apradhmul mulmuga vccinde mnusyulu nitimtuluga tircbdutku karmayenu. mnmu okni apradhmul-

mun vccinde a yokni dvarane yelin yedl krpbahulymunu nitidan munu poduvaru jivmu glvare, mri niscymuga yesukristnu okni dvarane yeluduru. kabtti tirpu okk apradhmulumun vccinde, mnusyul kdrikini siksavidhi klugutku elagu karnmayeno, alage okk puny karymuvln krpadanmu mnu sylk-drikini jivprdmn niti vidhipbdutku karn mayenu. elynga ok mnusyuni avidheyvtln anekulu papuluga elagu ceybdiro, alage okni vidheyvtln anekulu nitimtuluga ceybdu duru. mriyu apradhmu vistricuntlu dhrm-sastrmu prvesicenu. ayinnu papmu mrn-munu adharmu cesikoni yelagu eleno, alage nityjivmu klugutke, nitidvara krpym mn prbhuvan yesukristu mulmuga elunimittmu papmekkd vistriceno akkd krp aprimitmuga vistricenu.

6

alagen emdumu? krp vistriplvlnni pap mdu niliciyuduma? atlnradu. papmu visyme cnipoyin mnmu ikmidt elagu danilo jivicudumu? kristu yesuloniki baptismu podin mnmdrmu ayn mrnmuloniki baptismu poditimni mireruga? kabtti tdri mhimvln kristu mrtullonudi yelagu lepbdeno, alage mnmunu nutnjivmu podinvarme nducukonuntlu, mnmu baptismuvln mrnmulo palu podutke ayntokud patipettdbitivu. mriyu ayn mrnmuyokk sadrsymdu aynto aikymuglvarmen yedl, ayn punruttha nmuyokk sadrsymdunu aynto aikymuglvarme yudumu. emnga mmniknu papmunku dasulmu kakudutku papsrirmu nirthkmguntlu, mn pracin svbhavmu ayntokud siluvvey bdenni yerugudumu. cnipoyinvadu papvimuktu dnitirpupodiyunnadu. mnmu kristutokud cnipoyin yedl, mrtullonudi lecin kristu iknu cnipodniyu, mrnmunku iknu aynmid prbhutvmu ledniyu erigi, ayntokud jivicudumni nmmucunnamu. elynga ayn cnipovut cudga, papmu visyme, okkmare cnipoyenu gani ayn jivicut cudga, devuni visyme jivicucunnadu atuvle mirunu papmu visyme mrtuluganu, devuni visyme kristuyesu ndu sjivuluganu mimmunu mire yecukonudi. kabtti srir duraslku lobduntluga cavunku lonen mi srirmdu papmuni elniyykudi. mriyu mi avyvmulnu durniti sadhnmuluga papmunku appgipkudi, ayite mrtullonudi sjivulnmukoni, mimmunu mire devuniki appgicu konudi, mi avyvmulnu nitisadhnmuluga devuniki appgicudu. miru krpke gani dhmsastrmunku lonenvaru karu gnuk papmu mi mid prbhutvmu ceydu. atlyinyedl krpke gani dhmsastrmunku longuvarmu kamni papmu ceyudma? adenn tikini kuddu. lobdutku deniki mimmunu miru dasuluga appgicukoduro, adi cavu nimittmuga papmunke gani, niti nimittmuga vidheytku gani deniki miru

lobduduro danike dasulgudurni mireruga? miru papmunku dasule yutirigani ye up-deskrmmunku miru appgipbditiro, daniki hrđypurvkumuga lobdinvaru, papmunudi vimocipbdi nitiki dasuletiri; iduku devuniki stotrmu. mi srir blhintnu btti mnusy ritiga matladucunnanu; emnga akrmmu ceyutke, apvitrkunu akrmmunkunu mi avyvmulnu dasuluga elagu app gicitiro, alage prisuddht klugutke yippudu mi avyvmulnu nitiki dasuluga appgicudu. miru papmunku dasule yunnppudu nitivisyme nirbdhmu lenivare yutiri. appti kriylvln mikemi phlmu kligenu? vatinigurici mirippudu siggupducunaru kara? vati atmu mrnme, ayinnu ippudu papmunudi vimocipbdi devuniki dasulendun prisuddht klugutye miku phlmu; dani atmu nityjivmu. elynga papmuvln vccu jitmu mrnm, ayite devuni krpavrmu mn prbhuvan kristuyesundu nity jivmu.

7

shodrulara, mnusyudu brdikintkalme dhrmsastrmnimid prbhutvmu ceyucunndni miku teliya? dhmsastrmu erigin mito matladu cunnanu. bhrtgl stri, bhrt brdikiyunnvtvke dhmsastrmuvln atniki bddhuralu gani, bhrt cnipoyin yedl bhrt visymen dhmsastrmunudi ame vidudl podunu. kabtti bhrt brdikiyudga ame verok purusuni cerinyedl vybhicariniyn bdunu gani, bhrtcnipoyinyedl ame dhmsastrmu nudi vidudl podenu gnuk verok purusuni viva hmu cesikoninnu vybhicarini kakpovunu. kavun na shodrulara, mnmu devunikorku phlmunu phlicuntlu mrtullonudi lepbdin kristu anu-verokni cerutke mirunu ayn srirmudvara dhrm sastrmu visyme mrtuletiri. elynga mnmu srirsbdhulme yudinppudu mrnarthen phlmunu phlicutke, dhmsastrmuvlnnen papechlu mn avyvmullo karysadhkmule yudenu. ippudete denicet nirbdhipbditimo danivisyme cnipoyinvarme, dhmsastrmunudi vidudl podi tiviu gnuk mnmu ak-sranusarmen pracinsthiti glvarmu kak atmanusarmen vninsthiti glvarme sevceyucunnamu. kabtti yemdumu? dhmsastrmu papmayena? atlnradu. dhmsastrmuvlnne gani papmngaettido naku telykpovunu. asipvdndi dhrm sastrmu ceppiyedl durasyn ettido naku telykpovunu. ayite papmu ajnnuhetuvu cesikoni sklivdhmen duraslunaydu putticeu. dhmsastrmu lenppudu papmu mrtmu. okppudu nenu dhrmsastrmu lekud jivicutitini gani, ajn vcinppudu papmunku mrl jivmu vccenu; nenete cnipotini. appudu jivarthmen ajn naku mrnarthmenttu knbdenu. elynga papmu ajnu hetuvucesikoni nnu mo-spucci danicet nnu cpenu. kabtti dhrmsastrmu prisuddh mendi, ajnkud prisuddhmendi yu nitigldiyu uttm mendiyune yun-

ndi. uttmendi naku mrnkr mayena? atlnradu. ayite papmu uttmmen dani mulmuga naku mrnmu klugjeyucu, papmu papmenttu agupdu nimittmu, anga papmu ajnmulmuga atydhik papmgu nimittmu, adi naku mrnkrmayenu. dhrmsastrmu atm sbdhmendni yerugudumu; ayite nenu papmunku ammbdi srirsbdhine yunnanu. elynga nenu ceyundi nenerugnu; nenu cey nicchycundi ceyk dvesicundi ceyucun-nanu. icch yipnidi nenu cesinyedi dhrmsastrmu sresthmendenttu oppukonucun-nanu. kavun iknu dani ceyundi naydu nivsicu papme gani nenu kadu. naydu, anga na srirmdu mcidi ediyu nivsipdni nenerugudunu. melendi ceyvlennu korik naku klugucunndi gani, danini ceyut naku klugutledu. nenu ceygoru meluceyk ceygorni kidu ceyucun-nanu. nenu korni danini cesinyedi, danini ceyundi naydu nivsicu papme gani yiknu nenu kadu. kabtti melu ceygoru naku kidu ceyut klugucunndu ok niymmu naku knbducunndi. atrgpurusuni btti devuni dhrmsastrmudu nenu andicucun-nanu gani verok niymmu na avyvmullo unnttu naku knbducunndi. adi na mssu ndunn dhmsastrmuto poraducu na avyvmullonunn papniymmunku nnu cerptti lobrcukonucunndi. ayyo, nenet daurbhagyu dnu? itti mrnmunku longu srirmunudi nnevedu vidipicunu? mn prbhuyen yesu kristudvara devuniki krtjntastutulu cellicucun-nanu. kaga mnssu visymulo nenu devniymmunkunu, srir visymulo papniymmunkunu dasudne yunnanu.

8

kabtti yippudu kristuyesundunnvariki e sik-savidhiyu ledu. kristuyesundu jivmu-nicu atmyokk niymmu papmrnmul niym-munudi nnu vidipicenu. etlnga dhmsastrmu denini ceyjalk poyeno danini devudu cesenu. srirmu nnusripk atmnnusri- ciye nducukonu mnydu dhmsastr sbdhmen nitividhi nervercbdvleni pap priharmu-nimittmu devudu tn sot kumaruni pap srirakarmuto ppi, ayn srirmdu papmunku siks vidhicenu. sriranusarulu srirvisy mulmid mnssu nuturu; atmanusarulu atmvisy mulmid mnssunuturu; sriranu sarmen mnssu mnmu; atmanusarmen mnssu jivmnu sma dhanmune yunndi. elynga sriranusarmen mnssu devuniki virodhmayunndi; adi devuni dhrm sastrmunku lobddu, ematrmunu lobd-nerdu. kaga srirsvbhavmu glvaru devuni stospce nerru. devuni atm milo nivsiciyun-nyedi miru atmshbhavmu glvare gani srir svbhavmu glvaru karu. evdennu kristu atm lenivadete vadaynvadu kadu. kristu milo-nnyedi mi srirmu papvisyme mrtmendi gani mi atm nitivisyme jivmu kligiyun-ndi. mrtullo nudi yesunu lepinvani atm

milo nivsiciynedi, mrtullonudi kristuyesunu lepinvadu cavunkulonon mi srirmulnu kud milo nivsiciunn tn atmdvara jivipjeyunu. kabtti shodhrulara, sriranusarmuga prvrti-cutku mnmu srirmunku rnsthulmu kamu. miru sriranusarmuga prvrticinyedi cavvlsin-vare yuduru gani atmct sarir kry lnu cpinyedi jivicedru. devuni atmct edru ndip- ipbdudoru vardru devuni kumarale yuduru. elynga mrl bhypdtku miru dasypu atmnu podledugani dtputratmnu podi tiri. a atm kliginvarme mnmu abba tdri ani mor- rpettucunnamu. mnmu devuni pillmni atm tane mn atmto kud saksymiccucun- nadu. mnmu pillmete varsulmu, anga devuni varsulmu; kristuto kud mhimpo- dutku aynto srmpdin yedi, kristutodi var- sulmu. mnyedi prtyksmu kabovu mhimye- dut ippti kalpu srmlu enntginvi kavni yecu cun-nanu. devuni kumarul prtykstorku srsti migul asto teri cucucu knipettucun- ndi. elynga srsti, nasnmuku lonyin dasy- mulo nudi vidipipbdi, devuni pillu pod- bovu mhimgl svattrymu podudunnu nirik- snklde, svecchga kak danini loprcinvani mul- muga vytrhprcbdena. srsti yavttu idivru ekgrivmuga mulugucu prsvednpu ducun- ndni yerugudumu. atekadu, atmyokk prthm phlmul nodin mmukud dt putrtvmuko- rku, anga mn dehmu yokk vimocnmuko- rku knipettucu mnlo mnmu mulugucun- namu elynga mnmu niriksn kligin varme rk- sipbdtiviu. nirikspbdandi knbdunppudu, niriksn to pniyuddu; tanu cucucunni daniko- rku evdu niriksicunu? mnmu cudnidani korku niriksicin yedi opikto danikorku kni- pttudumu. atuvle atmyu mn blhintnu cuci shaymu ceyucunnadu. elynga mnmu yuktuga elagu prarthn ceyvleno mnku teliydu gani, uccrip skymukani mulugulto mriyu hrdymulnu prisodhicuvadu atmyokk mnssu edo yerugunu; elynga ayn de- vuni cittprkarmu prisuddulkorku vijnap- nmu ceyu cunnadu. devuni premicu- variki, anga ayn sklpmucoppun piluvbd- invariki, meluklugutke smstmunu smkudi jrugucunvnii yerugudumu. eduknga tn ku- marudu anek shodhrulo jyesthudgunntlu, de- vudevriini mudu erigeno, varu tn kumarunito sarupymu glvarvutku varini muduga nirny- icenu. mriyu evrini muduga nirnyiceno varini pilicenu; evrini piliceno varini nitim- tuluga tircenu; evrini nitimtuluga tirceno varini mhim prcenu. itludga edumdu? de- vudu mnpksmunnudga mnku virodhiyevdu? tn sotkumaruni anugr hicutku venuktiyk mn adrikorku aynnu appgicinvadu aynto patu smstmunu mn keduku anugrhipdu? devunicet erprcbdin varimid nermu mopy vadevdu? nitimtuluga tircu vadu devude; siks vidhicuvadevdu? cnipoyin kristuyese; ate kadu, mrtullonudi lecinavadunu devuni kudi parsvmun unnvadunu mnkorku vijnap-

nmu kud ceyuvadunu aynē kristu premnudi mnlnu edbapu vadevdu? smryennu badhyennu hisyennu krvennu vstrhityennu updrvmennu khdgmennu mnlnu edbapuna? idunu gurci vraybdindemnga ninnu btti dinmell memu vdhipbdinvarmu vdhu sidhmen gorlmmi memu ecdbin varmu. ayinnu mnlnu premicinvani dvāra mnmu vitnntitilo atydhik vijymu poducunnamu. mrnmennu jivmennu devduttellnu prdhanlennu unnvayennu rabovun viyennu adhikarullennu ettyinnu lotennu srstipbdin mri edennu, mn prbhuvē kristu yesundli devuni premnudi mnlnu edbap nervni rudhiga nmucunnanu.

9

naku bhu dukhmunu, na hrđymulo manni vednyu klvu. kristundu nijme ceppu cunnanu, abddhmadut ledu. prisuddhatmydu na mnssaksi natokud saksymiccucunndi. sadhy menyedl, dehsbdhulen na shodrud korku nenu kristundai vere sapgrstudne yud gorudunu. viru israyeliyulu; dttputrtvmunu mhimy nibdhnlnu dhrmsastr prdhanmunu arnacaradulunu vagdanmulunu virivi. pitrulu virivaru; srirmunubtti kristuvirilo puttenu. iyn srvdhikariyen devudeyudi nirtmustotrarhude yunnadu. amen. ayite devunimat tppi poyinttu kadu; israyelu sbdhuldrunu israyeliyulu karu. abrahamu stanment matmucet adrunu pillu karu ganiissakuvlñendi ni stanmu anbdunu, anga srirsbdhulen pillu devuni pillu karu gani vagdan sbdhulen pillu stanmni yec bduduru. vagdanrupmen vakymidemiditiki i smymunku vcednu; appudu saraku kumarudu klugunu. atekadu; ribka mn tdriven issaku anu oknivil grbhvtiyēppudu, erpatunu anusricin devuni sklpmu, kriyl mulmuga kak pilucu vani mulmugane nilukdga udu nimittmu, pilllik putti melennu kidennu ceyk mudpeddvadu cinnavaniki dasudgunu ani ameto ceppbdenu. idunugurci nenu yakobunu premicitini, esavunu dvesicitini ani vraybdi yunnudi. kabtti yemdumu? devuniydu anyaymu kida? atlnradu. aduku moseto ilagu ceppucunnaduevnini krunituno vanini krunitunu; evniyedl jali cupuduno vaniyedl jali cupudunu. kaga podgoruvaniylnnennu, pryaspduvani vlnnennu kadu gani,krunicu devunivlnne agunu. mriyu lekhamu phroto ilagu ceppenu nenu niydu na blmu cuputkunnu, adu nammu bhulokmdtt prcurmgutkunnu, adu nimittme ninnu niymicitini. kavun ayn evnini knikrip goruno vanini knikricunu; evni kthinpr goruno vani kthin prcunu. atlyite ayn cittmunu ediricin vadevdu? ayn iknu nermumopnel ani nivu nato ceppuduvu. avunu gani o mnusyuda, devuniki eduru cepputku

ni vevdvu? nnnedu kilagu cesitivni rupibbdindi rupicinavuno ceppuna? ok mudlonudiye yok ghtmu ghntkunni okti ghnhintkunni ceyutku mtimid kummrvaniki adhi karmu leda? alagu devudu tñ ugrtnu agprcutkunni, tñ prbhavmunu cuputkunni, icc eyicinade, nasnmunku siddhpdī ugrtapatrmē ghtmulnu ayn bhu dhirghsatmuto shicin nemi? mriyu mhim podutku ayn muduga siddhprcin krunapatr ghtmulyedl, anga yudullonudi matrmu kak, anyjñmullo nudiyu ayn pilicin mnyedl, tñ mhime svrymu knuprcvlenñiyunn nemi? a prkarmu na prjlu kanivariki na prjlniyu, priyuralu kanidaniki priyuraliyu, perupettudunu. mriyu jrugundemnga, miru na prjlu karni yecotnu varito cepp bdeno, a cotne jivmugl devuni kumarulni variki perupettbdunu ani hoseylo ayn ceppucunnadu. mriyu prbhuvu tñ mat smaptmu cesi, kluptprci bhulokmundu danini nervercunu gnuk israyelu kumarul skhy smudruy isukvle udinnu sesme rksipbdunni yesyay israyelunu gurci bigrga plukucunnadu. mriyu yesya mudu cep-pinprkarmu senymulku adhiptiygu prbhuvu, mñku sta nmu sesipceykpoyniedl sodomvle ngudumu, gomorrānu polyudumu. atlyite mñmemdumu? nitini vetadni any jñulu nitini, anga visvasmulmen nitini podiri; ayite israyelu nitikarnmen niymmunu vetadi nnu a niymmunu adukonledu, vareduku adukonledu? varu visvasmulmuga kak kriyl mulmuganentlu danini vetadiri. idigo nenu adduratini addubdu siyonulo sthapiucunnanu; aynydu visvasmucu vadu sigguprcbdu ani vraybdin prkarmu varu addurayitgili, tottrupdiri.

10

shodrulara, israyeliyulu rksnpod vlenni na hrđyabhilasyu, vari visyme nenu devuniki ceyu prarthnyune yunnvi. varu devuni ydu asktiglavni varinigurci saksymiccu cunnanu; ayinnu vari askti jñananusarmendi kadu. elynga varu devuni nitinerugk tm svnitini sthapiy bunukonucu devuni nitiki lobdledu. visvsicu prtivaniki niti klugutke kristu dhrmsastrmunku smaptiye yunnadu. dhrmsastr mulmgu nitini ner vercuvalu danivlnne jivcunni mose vrayucunnadu. ayite visvasmulmgu niti yilagu ceppucundievdu prlokmuloniki ekki povunu? anga kristunu kridiki tecutku; lekevdu agadhmuloniki digipovunu? anga kristunu mrtullonudi peki tecutku ani nivu ni hrđymulo anukonvdu. ademni ceppucunndi? vakymu niyoddnu, ni notnu ni hrđymulonu unndi; adi memu prkticu visvasvakyme. ademngayesu prbhuvni ni notito oppukoni, devudu mrtullonudi ay nnu lepenni ni hrđy mdu visvsicinyedl, nivu rksipbduduvu. el ynga niti kluguntlu mnusyudu

hrdymulo visvsicunu, rksn kluguntlu notito oppukonunu. emnga, aynydu visvasmucu vadevdunu siggupddni lekhnmu ceppucunndi. yududni grisus dessthudni bhedmu ledu; okk prbhuve adriki prbhuve yudi, tnku prarthnceyuvardriyedi krp cuputku aisivryv-tude yunnadu. eduknga prbhuvu nam-munubtti prarthnceyu vadevdovadu rkspbdunuu. varu visvsipnivaniki etlu prarthn-ceyuduru? vinnivanini etlu visvsicuduru? prkticuvadu lekud varetlu viduru? prktic-uvaru ppbdni yedl etlu prkticuduru? idu visyme uttmenvatinigurcin suvart prktic-uvaripadmuleto sudrmenvi ani vraybdi yun-dni aynnu adru suvartku lobbledu prb-huva, memu telijyesin smacarmeydu nm-menu ani yesya ceppucunnadu gda? kaga vinut vln visvasmu klugunu; vinut kristunu gurcin matvln klugunu. aynnu nenu cep-pundemnga, varu vinleda? vinnaru gda?vari svrmu bhulokmdttikini, varimatlu bhudigt-mulvrkunu byluvellenu. mriyu nenu ceppun-demnga israyelunku teliykudena?jnmu kani-varivln miku rosmu putticednu, avivekmen jnmuvln miku agrhmu klug jetunu. ani mude mose ceppucunnadu. mriyu yesya te-gicinnu vedknivariki nenu dorkitini; nnnu vicaripnivariki prtyksmetini ani ceppucun-nadu. israyelu visymete avidheyule yedu-radu prjlu nenu dnmtyu na cetulu cacitini ani ceppucunnadu.

11

alagenyedl nendugundemnga, devudu tnpr-jlhu visrjicena? atlnradu. nenukud israyeli yudnu, abrahamu stanmdli benyaminu gotr-mundu puttinvadnu. tanu muderigin tn pr-jlhu devudu visrjipledu. eliyanguurcin bhag-mulo lekhnmu ceppundi mireruga? prb-huva, varu ni prvktlnu cpri, ni blipithmu lnu pdgottiri, nenokkdne migiliyunnanu, na pranmu tiy jucucunnaru ani israyelunku vi-rodhmuga devuni yedut atdu vaducucun-nadu. ayite devokti atnito emi ceppu-cunndi?byluku mokallunni yeduveldmi pu-rusulnu nenu sesmuga nucukoniyunnanu. alagunne apptikalmdu syitmu krpkyokk yer-patucoppun sesmu migili yunndi. adi kr-pcetnen yedl iknu kriyl mulmendi kadu; kaniyedl krp iknu krp kakpovunu. ala-gen emgunu?israyelu vedkundi edo adi variki dork ledu, erpatu nodinvariki adi dorikenu; tkkin varu kthincittuleri. idu-visymenetivrku devudu variki nidrmmtugl mnsssun,cudleni knnulu, vinleni cevulnu icciyunnadni vraybdiyunndi. mriyu vari bhojnmu variki uriganu, bonuganu, atk muganu vari kriylku prtiphlmuganu udunu gak. varu cudkuduntlu vari knnulu cikti kmmunu gak. vari vipunu ellp-pudunu vgi povuntlu ceyumu ani davidu ceppucunnadu. kabtti nendugundi emnga,

varu pdipovuntluga tottrillira? atln radu. variki rosmu putticutke vari totru patu vln anyjnulku rksnkligenu. vari tottrupatu lok-munku aisivrymunu, vari ksinds anyjnulku aisivrymunu ayinyedl vari pripurnt yet yekkuvga aisivrykrmgunu! anyjnulgu mito nenu matladucunnanu. nenu anyjnulku apostludne yunnanu gnuk e vidhmunnennu na rktsbdbhulku rosmu puttici, varilo kodri-nennu rkspivlenni na pricrynu ghn precu-cunnanu. varini visrjicut, lokmunu devu-nito smadhanprcut ayin yedl, varini cer-cukonut yemgunu? mrtulu sjivulentte agunu gda? muddlo modti pidikedu prisud-dhmendete muddtyu prisuddhme; veru prisuddhmendete kommlunu prisuddhmule. ayite kommllo konni viriciveydbdi, advi oliv kommveyunnu nivu vatimdhyn atukttbdi, olivcettuyokk sarvten verulo vatito klisi palu podinyedl, a kommlpen nivu atisyci-tiva, veru ninnu bhricucunndigani nivu verunu bhricut ledu. aduku nenu atuk-ttbdu nimittmu kommlu virici veybdin-vni nivu ceppuduvu. mcidi; varu avi svasmunubtti viriciveydbdi, nivete visvas-munubtti niliciyunnavu; gvrpik bhydpdmu; devudu svabhavikmen kommlnu vidicipettni yedl ninnunu vidicipettdu. kabtti devuni anugrhmunu kathiny munu anga pdipoyin varimid kathinymunu, nivu anugrh prap-tudve niliciyunn yedl nimid unn devuni anugrhmunu cudumu; atlu niluvni yedl nivunu nrkiveydbduduvu. varunu tm avisvas mulo niluvkpoyinyedl atukttbduduru; de-vudu varini mrl atu kttutku skitglvadu. etl-nga nivu svabhavikmen advi oliv cettunudi koybdi svbhaviruddhmuga mci oliv cettun atukttbdi yedl svbhavikmen kommlgu varu mri niscy muga tm sot livcettun atu kttbdra? shodrulara, midrstiki mire buddhimtulmni anukonkuduntlu i mrrmmu miru telisikon goru cunnanu. ademnga, anyjnul prvesmu spurn mguvrku israyelunku kthin mnsu kotmttuku kligenu. varu prvesicu nppudu vimockudu siyonulonudi vcci yakobulo nudi bhkthihintu tolginu; nenu vari papmulnu prihricinppudu navln variki klugu nibdhn idiye ani vraybdinttu israyelu jnuldruu rksp bduduru. suvart visymete vari mimmunubtti struvulu gani, yerpatuvisymete pitrulnubtti priyule yun-naru. elynga, devudu tn krpavrmul visy-mulonu, pilupu visymulonu pscattap pddu. miru gtakalmdu devuniki avidheyule yudi, yippudu vari avidheytnubtti krunip bdi-tiri. atuvlene mi yedl cupbdin krunnu btti varunu ippudu krunpodu nimittmu, ip-pudu varu avidheyule yunnaru adriyedl krun cupvlenni, devudu adrini avidheyasthi-tilo musivesi bdhiciyunnadu. aha, devuni buddhi jnanmul bahulymu eto gbhirmu; ayn tirpulu sodhip neto asky mulu; ayn margmuleto agmymulu. prbhuvu mns-sunu

eriginvadevdu? aynku alocn ceppin vadevdu? muduga aynkicci, prtiphlmu pod glvadevdu? ayn mulmunnu ayn dvaranu ayn nimittmunu smstmu kligiyunnvi. yugmul vrku aynku mhim klugunu gak. amen.

12

kabtti shodrulara, prisuddhmunu devuniki anukulmunen sjiv yagmuga mi srirmulnu aynku smrpickonudni devuni vatslymunubtti mimmunu btimalukonucunnanu. itti sev miku yukt mendi. miru i lok mryadnu anusripk, uttmunnu, anukulmunu, spurnmune yunn devuni cittmedo priksici telisikonutlu mi mnsu mari nutnmgutvln rupatrmu podudi. tnnutanu ecukontgindanikte ekkuvga ecukonk, devudu okkokniki vibhjici yiccin visvas primanprkarmu, tanu svsthbuddhiglvadgutke tginritiga tnnu ecukonvlenni, naku anu ghipbodin krpnbtti milonunn prt vanitonu ceppucunnanu. okk sirmulo mnku anak avymuludinnu, i avymulnntikini okkte pni yelagu uddo, alage anakulmen mnu kristulo okk sirmuga udi, oknikokrmu prtyekmuga avymulme yunnamu. mn knugrhipbodin krcoppun veveru krpavrmulu kliginvarme yunnamu gnuk, prvcnvrmete visvas primanmucoppun prvcitmu;pricryyete pricrylonu, bodhicuvadete bodhicutlonu, heccricuvadete heccricutlonu pnikligiyudmu. pcipettuvadu suddhmnssutonu, pevicarn ceyuvadu jagrtttonu, krunicu vadu stosmutonu pni jrigipvlenu. mi prem niskptmende yudvlenu. cedddani nshyicukoni mcidanini httukoni yududi. shodr prem visymulo okniyodokdu anuragmugl vare, ghntvisymulo okni nokdu goppga ecukonudi. askti visymulo madyulu kak, atmydu tivrtglvare prbhuvunu sevicudi. niriksnglvare stosicucu, smrydu orpu glvare, prarthnydu pttudl kligiyududi. prisuddhul avsrmmulo palupoducu, srdhga atithymu icucucududi. mimmunu hisicubarini divicudi; divicudi gani spipvddu. stosicu varito stosicudi; edcubarito eduvudi; oknito nokdu mnssuklisi yududi. heccu vatiydu mnssuck tgguvatiydu asktule yududi. miku mire budhimitulmni anakonvddu. kiduku prt kidevniki ceyvddu; mnusy ldi drstiki yogymenvatinigurci alocn klgi yududi. skymete mi cetnent mttuku smst mnusyulto smadhanmuga ududi. priyulara, miku mire pgtircukonk, devuni ugrtku cotiyyudipgtircut na pni, nene prtiphlmu nittunu ani prbhuvu ceppucunnadni vraybdi yunndi. kabtti, ni struvu akligoniyute atniki bhoinnu pettumu, dppigoniute dahmimmu; alagu ceyutvln atni tlmid nippulu kuppga poyuduvu. kiduvln jyipbdk, melu cet kidunu jyicumu.

13

prtivadunu pe adhikarulku lobdiyudvlenu; elynga devunivln kligindi tpp mri e adhikarmunu ledu; unn adhikarmulu devunivlnne niympbdi yunnvi. kabtti adhikarmunu edi ricuvadu devuni niymmunu ediricucunnadu; ediricuvadu tmmidiki tame siks teccukoduru. prbhutvnu ceyuvuru ceddkarymulkegani mci karymulku bhykrulu karu; niku melu klugutku adhikarulu devuni pricarkulu; variki bhydpk ud koritiva, melu ceyumu, appudu varicet meppu podu duvu. nivu ceddidi cesinyedi bhydumu, varu urkye khdgmu dhripnu; kidu ceyuvanimid agrhmu cuputke varu prtikarmu ceyu devuni pricarkulu. kabtti agrhbhymunubtti matrmu kak mnssaksani btiyu lobdiyudut avsykmu. elynga varu devuni sevkuleyudi yellppudu i sevyde pni kligiyuduru. iduke gda miru pnnukud cellicucunnaru? kabtti yevniki pno vaniki pnnunu, evniki sukmo vaniki sukmunu cellicudi. evniyedl bhy mud vleno vaniyedl bhy munu, evniyedl smnan mudvleno vani yedl smnanmunu kligiyudi, adrikini vari vari rnmulnu tircudi. okni nokdu premicut visymulo tppmremiyu evnikini acciyudvddu. poruguvanini premicuvade dhmsastrmu nervercin vadu. ela ngga vybhicripvddu, nrhty ceyvddu, dogilvddu, asipvddu, anunviyu, mri e ajnyen unn yedl adiyu ninnuvle ni poruguvani premip vlennu vakymulo sksep-muga imidiyunnvi. prem poruguvani kidu ceydu gnuk premklgi yudut dhmsastrmunu nervercutye. mriyu miru kalmunerigi, nidrmelukonu vel yendni telisikoni, alagu ceyudi. mnu visva sulmenpptikte ippudu, rksn mnku mri smipmuga unndi. ratri cal gdc pglu smipmuga unndi gnuk mnu adhkar krynlu visrjici, tejsbdbhmen yud-dhopkrnmulu dhricu kodmu. alritokudin atpatlennu mtyinnu lekyu, kamvilasmulennu pokiri cestlennu lekyu, klmennu mtsrmennu lekyu, pgtiydu nducukonnttu m mettu ku prbhuvu yesukristunu dhricukoninvare, srircchlnu nervercukonutku sirmu visyme alocn cesikonkudi.

14

visvasmu visyme blhinudenvanini cercu konudi, ayinnu ssymulnu tircutku vadmulnu pettukonvddu okdu smstmunu tinvcunni mnu cunnadu, mriyokdu blhinude yudi, kur gayne tinucunnadu. tinuvadu tin-nivani trni kripkuddu, tinnivadu tinuvaniki tirpu tircukuddu; elynga devudtnini cercukonenu. pruni sevkuniki tirpu tircutku ni vevdvu? atdu niliciyudut yennu pdiyudut-yennu atni sot yjmanuni pniye; atdu nilucunu, prbhuvu atnini niluvbettutku skti glvadu. okdu ok dinmukte mriyok dinmu

mci dinmni yecucunnadu; mriyokdu prt
dinmnu smanmuga ecucunnadu; prtivadu
tnmttuku tane tn mnssulo rudhiprcu kon-
vlenu. dinmnu lksypettuvadu prbhuvu
kosme lksypettucunnadu; tinuvadu devu-
niki krtjntastutulu cellicucunnadu gnuk prb-
huvu kosme tinucunnadu, tinnivadu prb-
huvu kosmu tinutmani, devuniki krtjntastu-
tulu cellicucunnadu. mnlo evdunu tn kosme
brdukku, evdunu tn kosme cnipodu. mnmu
brdikinnu prbhuvu kosme brdukucunnamu;
cnipoyinnu prbhuvu kosme cnipovucun-
namu. kabtti mnmu brdikinnu cnipoyinnu
prbhuvuvarme yunnamu. tanu mrtlukunu
sjjivlukunu prbhuve yudutku idu nimittme
gda kristu cnipoyi mri brdikenu. ayite nivu
ni shodruniki tirpu tircnel? ni sho druni ni-
rakripnel? mnmdrmu devuni nyay pithmu
edut nilutumu. na tod, prt mokalunu
na yedut vgunu, prt nalukyu devuni stuti-
cunu ani prbhuvu ceppucunnadu ani vrayb-
diyunddi gnuk mnlo prtivadunu tnnugurici
devuniki lekk yoppgipvlenu. kaga mnmi-
midt oknikokdu tirpu tirc kudmu. idiyu-
gag, shodruniki addmennu atkmennu klug-
jeykudumni miru nisc yicu konudi. shj-
muga ediyu nisiddhmu kadni nenu prb-
huvuven yesundu erigi rudhiga mmmucun-
nanu. ayite edennu nisiddhmni yecukonu-
vaniki adi nisiddhme. ni shodrudu ni
bhojn mulmuga dukhcinyedl niviknu prem
kligi nducukonu vadu kavu. evniko-
rku kristu cnipoyeno vanini ni bhojnmucet
padu ceykumu. mikunn melendi duspala
kaniyykudi. devuni rajymu bhojn munu
panmunu kadu gani, nitiyu smadhanmunu
prisuddhatmydli andmune yunndi. i visy
mdu kristunku dasudenevadu devuniki is-
tudunu mnusyul drstiki yogyudune yun-
nadu. kabtti smadhanmunu, prspr ksemab-
hivrdhini klugjeyu vatine asktito anus-
ritmu. bhojnmu nimittmu devuni pnini
paduceykudi; smst pdarthmulu pvitrmule-
gani anumanmuto tinuvaniki adi dosmu.
masmu tinut gani, draksarsmu tragutgani,
ni shodruni kddmu klugjeyundi mrediyu
gani, maniveyut mcidi. nikunn visva smu
devuni yedut nimttuku nive yucukonumu;
tanu smmticin visyulo tnkutane tirpu
tircu kristuvadu dhnyudu. anumanicuvadu
tininyedl visvasmu lekud tinunu, gnuk dosi
yni tirpu nodunu. visvasmulmu kanidi edo
adi papmu.

15

kaga blytulmen mnmu, mnlnu mnme
stosprcukonk, blhinul daurblymulnu bhri
cutku bddhulme yunnamu. tn porugu-
vaniki ksemabhivrdhni kluguntlu mnlo prt-
ivadunu melen daniydu atnini stosprcvlenu.
kristukud tnnu tanu stosprcukonledu gani
ninnu nidicuvvari nidlu namid pdenu. ani

vraybdyunnntlu aynku sbhvicenu. el ynga
orpuvlnnu, lekhnmulvlni adrnvlnnu mnku
niriksn klugutke purvmdu vraybdin vnniyu
mnku bodh klugu nimittmu vraybdi yunnvi.
mirekbhavmu glvare yekgrivmuga mn prb-
huvuven yesukristu tdriygu devuni mhim prcu
nimittmu, kristuyesu cittprkarmu oknito
nokdu mnssu klisinware yuduntlu orpunkunu
adrnkunu krtiygu devudu miku anugrhi-
cunu gak. kabtti kristu mimmunu ceru-
conin prkarmu devuniki mhim kluguntlu
mirunu okninokdu cercu konudi. nenu cep-
pundemnga, pitrulku ceybdin vagdanmul
visyulo devudu styvtudni sthapticutkunu,
anyjnulu ayn knikrmunu gurci devuni mhim-
prcutkunu kristu sunnti3 glvariki pricarku-
dayenu. adu visyme i hetuvucetnu anyjnullo
nenu ninnu stutitunu; ni namskirtnm
ceyudunu ani vraybdyunnndi. mriyu anyjnu-
lara, ayn prjito stosicudi anyyu mriyu smst
anyjnulara, prbhuvunu stuticudi skl prlju
aynnu koniyaduduru gak anyyu ceppiyunnndi.
mriyu yesya yilagu ceppucunnadu yessy-
ilonudi veru ciguru, anga anyjnul nelutku
lecuvadu vccunu; ayn ydu anyjnulu niriksn
yucuduru. kaga miru prisuddhatmskti podi,
vistarmuga niriksn glvargutku niriksnkrtiygu
devudu visva smu dvare smstandmutonu
smadhanmutonu mimmunu nipunugak. na
shodrulara, miru kevlmu mcivarunu, smst
jnanspurnulunu, okriki okru buddhicepp sm-
rthulune yunnarni namttuku nenunu mim-
munu gurci rudhiga mmmucunnanu. ayi
nnu anyjnulu anu arpn prisuddhatmvln
prisuddhprebdi pritirk mguntlu, nenu su-
vart visyme yajk dhrmmu jrigicucu, devuni
cet naku anugrhip idi hetuvu cesikoni miku
jnapkmu ceyvlenni yudi yekkvu dherymu
kligi sksepmuga miku vrayucunnanu. kaga,
kristuyesunubtti devuni visymen sgtullo
naku atisykarnmu kldu. elangna anyjnulu
vidheyulguntlu, vakymucetnu, kriyacetnu,
gurutul blmucetnu, mhtkarymul blmucetnu,
prisuddhatm blmucetnu kristu na dvare
ceyicin vatini gurciye gani mri deningur-
ciyu matlad tegipnu. kabtti yerusalemu
modlukoni cuttuptlunn prdesmuldu il-
luriku pratmuvrku kristu suvartnu purn-
muga prkticiyunnanu. nenete mriyokni
punadimid kttkudu nimittmuaynnugurcin
smacarmevriki telijeybd ledu varu cu-
turniyu, vinnivaru grhitu rniyu, vrayb-
din prkarmu kristu nammerugni cotlnu su-
vartnu prktiplenni mikkili asglvadne yudi
alagun prkticitini. i hetuvucetnu miyod-
dku rakud naku anak prayamulu atkmuli
genu. ippudete i prdesmullo nenik scripvlisin
bhagmu ledu gnuk, anak svtsrmlnudi miyo-
ddku ravlenni mikkili apekskligi, nenu spey-
inu desmunku vellunppudu margmulu mim-
munu cuci, modt mi shvasmuvln kot mttuku
strptipodi, micet akkdkki sagnpbudunni
niriksicucunnanu. ayite ippudu prisud-

dhulkorku pricry ceyucu yerusalemunku vel-lucunnanu. elynga yerusalemulo unn prisud-dhullo bidlen vari nimittmu masidoniya varunu akyvarunu kot sommu cda vey nist-pdiri. avunu varistpdi danini cesiri; varu viriki rnsthulu; etlnga anyjnulu viri atm sb-dhmen visymullo pali vare yunnaru gnuk srirsbdhmen visymullo viri i pnini mugici yi phlmunu varikppgici, nenu, mi pttm-miduga speyinunku pryanmu cetunu. nenu miyoddku vccunppudu, kristuyokk asirvad5 spurnmuto vttunni yerugudunu. shodru-lara, nenu yudylonunn avidhe yul cetul-lonudi tppipbdi yerusalemulo ceyvlsiyunn yi pricry prisuddhulku pritkr mguntlunu, nenu devuni cittmuvln stosmuto miyoddku vcci, mito klisi visrati poduntlunu, miru nakorku devuniki ceyu prarthnlydu nato klisi porad-vlenni, mn prbhuvan yesu kristunu btiyu, atmvlni premnu btiyu mimmunu btimalu konucunnanu. smadhankrtygu devudu mik-driki tode yudunu gak. amen.

16

kekreylo unn sghpricarkuralgu phibe anu mn shodirini, prisuddhulku tginttuga prbhuvu ndu cercukoni, ameku mivln kavlsindi eden unnyedl shaymu ceyvlenni amenugurci miku sipharsu ceyucunnanu; ame anakulkunu nakunu shayurale yudenu. kristu yesundu na jtpnivaren priskillkunu, akulkunu na vdn-mulu ceppudi. varu na pranmukorku tm pranmulnu iccutkennu tegiciri. mriyu, vari yit unn sghmunkunu vdnmulu ceppudi; nenu matrmu kadu anyjnulloni sghmul-varдру viriki krtjnule yunnaru. asiyo kris-tuku prthmphiymeyunn na priyudgu epene-tuku vdnmulu. mikorku bhuga pryaspdin mriyku vdnmulu. naku bdhuvulunu na todi khedilunen adronikukunu, yuniykunu vdnmulu; viru apostlullo prsiddhi kekkin-vare, nakte muduga kristundunnvaru. prb-huvundu naku priyudgu apliytunku vd-nmulu. kristundu mn jt pnivadgu ur-banukunu na priyudgu stakunkunu vd-nmulu. kristu ndu yogyuden apelleku vdnmulu. aristobulu itivariki vdnmulu. na bdhuvudgu herodi yonuku vdnmulu. narkissu iti varilo prbhuvundunn variki vdnmulu. prbhuvundu pryaspdu trupe-nakunu truphosakunu vdnmulu. priyu-ralgu persisunku vdnmulu; ame prbhuvu ndu bhuga pryaspdena. prbhuvundu er-prcbdin ruphunku vdnmulu; atni tlliki vd-nmulu; ame nakunu tlli. asukritukunu, plego nukunu, herme kunu, ptrobkunu, her-makunu varito kudnunn shodrulkunu vd-nmulu. pilologu kunu, yuliyakunu, ner-iykunu, atni shodrikini, olupakunu vari-tokud unn prisuddulkdriliki vdnmulu. pvit-rmen muddupettukoni yokni kokdu vdn-mulu ceyudi. kristusghmulnniyu miku vd-

nmulu ceppucunnvi. shodrulara, miru ner-cukonin bodhku vyti rekmuga bhedmulnu atkmulnu klugjeyu varini knipettiyududni mimmunu btimalukonu cunnanu. varilonudi tolgipovudi. atti varu mn prbhuvan kris-tuku kak tm kdupunke dasulu; varu ipen matlvlnu icckmulvlnnu niskptul mnsulun mospuccuduru. mi vidheyt adrikini prcur mendi gnuk mimmunugurci stosicucunnanu. miru melu visyme jnanulunnu, kidu visyme niskptulune yudvlenni korucunnanu. smad-han krtygu devudu satanunu mi kallkridd sighrmuga cituk trokkicunu. mn prb-huven yesukristu krp miku tode yudunu gak. na jtpnivadgu timoti na bdhuvulgu lukiy yasonu, sosiptru anuvarunu miku vd-nmulu ceppucunnaru. i pritkr vrasin ter-tiyu anu nenu prbhuvundu miku vdnmulu ceyucunnanu. nakunu yavtsgshmunkunu atithymiccu gayiyu miku vdnmulu ceppu-cunnadu. i pttnpu khjanadarudgu erstunu shodrudgu kvrtunu miku vdnmulu ceppu-cunnaru. mn prbhuvan yesu kristu krp miku tode yudunu gak. smstmen anyjnulu vis-vasmunku vidheyulgu ntlu, anadinudi rhy-symuga ucdbi yippudu prtyksprebodin mr-mm, nitydevuni ajnprkarmu prvktl lekhn-muldvara variki telupbdiiyunnadi. i mrm-munu anusriciyunn na suvart prkarmu ganu, yesu kristunu gurgin krktn prkarmaganu, mimmunu sthirprcutku sktimtudunu advi-tiy jnan vtudunen devuniki, yesukristudvara, nirtm mhim klugunugak. amen.

devuni cittmuvln yesukristu yokk apo stlu duga nudutku piluvbdin paulunu, shodruden sostenesunu korithulonunn devuni sghmunku, anga kristuyesundu prisuddhprcbdinvarie pri suddhuluga udutku piluvbdinvarikini, varikini mnkunu prbhuvaga unn mn prbhven yesukristu nammun prtisthlmlu parthhicuvarikdrikini subhmni ceppi vrayundi. mn tdiyen devuni nudiyu, prbhven yesu kristunudiyu krpasma dhanmulu miku klugunu gak. kristuyesundu miku anughrhipbdin devuni krpnu cuci, mi visyme na devuniki ellppudunu krtjntastutulu cellicucunna. kristunu gurcin saksymu milo sthirprcbdinund ayndu miru prtii visymulonu, anga smst updesmulonu smst jnanmulonu aisvry vtuletiri; gnuk e krpavrmundunu lopmu lek miru mn prbhven yesukristu prtykst korku edurucucunna. mn prbhven yesukristu dinmdu miru nirpradhule yuduntlu atmuvrku ayn mimmunu sthirpr cunu. mn prbhven yesukristu anu tn kumaruni shvasmunku mimmunu pilicin devudu nmmtgin vadu. shodrulara, mirdru ekbhavmuto mat ladvlennyu, milo kkslu lek, yek mnssu tonu ektatprymuton, miru snnddhule yd vlennyu, mn prbhven yesukristu pert mimmunu vedukonucunna. na shodrulara, milo klhmulu klvni mimmunugurci kloye yitivarivln naku teliyvccenu. milo okdunenu paulu vadnu, okdunenu apollovadnu, mriyokdu nenu kephavadnu, ikokdunenu kristuvadnni ceppukonucunna. na tatprymu. kristu vibhijpdi yunnada? paulu mi korku siluvveybdena? paulu nammun miru baptismmu poditira? na nammun miru baptismmu poditirni yevrennu ceppukuduntlu, krispunkunu gayiyukunu tpp mri yevrikini nenu baptism miyyledu; aduke devuniki krtjntastutulu cellicu cunna. stephnu itivarikini baptismmiccitini; viriki tpp mri evrikennu baptismmiccitinemo nenerugnu. baptismmiccutku kristu nnu ppledu gani, kristuyokk siluv vyrtmukakuduntlu, vakaturymu lekud suvat prkticute ayn nnu ppen. siluvnugurcin vart, nsicucun variki verri tnm gani rkspibducun mnku devuni skti. idu visymejananul jnanmmu nasnmu cetunu. vivekulvivekmunu sunyprtunu ani vraybdiyunndi. jnani yemyyenu? satri yemyyenu? i lokpu trkvadi yemyyenu? ilok jnanmmu devudu verritnmuga cesiynadu gda? devuni jnananusarmuga lokmu tn jnanmucet devunini erugkidindun, suvat prktn ynu verri tnmucet nmnuvarini rkscit devuni dya purvk sklp mayenu. yudulu suck kriyilu ceyumni adugucunna, grisudessthulu jnanmu vedku cunna. ayite memu siluvveybdin kristunu prkticucunnamu. ayn yudulku atkmu ganu anyjnulku

verritnmuganu unnadu; gani yudulkemi, grisudessthulkemi, piluvbdinvarike kristu devuni sktiyunu devuni jnanmune yunnadu. devuni verritnmu mnusyjanmukte jnanmugldi, devuni blhint mnusyul blmukte blmendi. shodrulara, mimmunu pilicin pilupunu cududi. milo lokritini jnanulennu, ghnulennu, gopp vsmuvarennu anakulu piluvbdledu gani e sririyu devuni yedut atisyipkuduntlu, jnanulnu sigguprcutku lokmulonudu verrivarini devudu erprcukoniynadu. blvtulenvarini sigguprcutku lokmulo blhinulenvarini devudu erprcukoniynadu. ennickenvarini vyrtmhu ceyutku lokmulo niculenvarini, trnikrip bdinvarini, enni klenivarini devudu erprcukoni yunnadu. ayite ayn mulmuga miru kristuyesu ndunnaru. atisyicuvadu prbhuvunde atisyip vleni ani vraybdindi nerveruntlu devuni mulmuga ayn mnku jnanmmu nitiyu prisuddhtyu vimocnmunayenu.

2

shodrulara, nenu miyoddku vccinppudu vakaturymuto gani jnanatisymuto gani devuni mrmmmu miku prkticucu vccinavadu kanu. nenu, yesukristunu anga, siluvveybdin yesukristunu tpp, mridenini mimhy nerugkudunni nisc yicukotini. mriyu blhinttonu bhymutonu eto vnkuton miyodd nutini. mi visvasma mnusyul jnanmmu adharmu cesikon, devuni sktini adharmu cesikoni yudvlenni, nenu matladinnu suvat prkticinnu, jnanyuktmen tiyyi matlu viniyogipk, prisuddhatmyu devuni sktiyu knuprcu drstatmatlu viniyogicitini. pripurnulenvari mdhy jnanmmu bodhicucunnamu, adi yi lok jnanmu kadu, nirrthkule povucunni yi lokadhikarul jnanmmu kadugani devuni jnanmu mrmmentuga bodhicucunnamu; i jnanmu mrugedydenu. jgdutpttki mudugane dinini devudu mn mhim nimittmu niymicenu. adi lokadhikarullo evnikuni teliydu; adi variki telisi yudinyedl mhimasvrupiygu prbhuvunu siluv veyk poiyyuduru. idunu gurcidevudu tnu premicuvarikorku evi siddhprceno avi ktiki knbdledu, ceviki vinbdledu, mnusy hrdymunku gocrmukaledu ani vraybdiyunndi. mkete devudu vatini tn atmvl byluprci yunnadu; a atm annitini, devuni mrmmulnu kud prisodhicucunna. ok mnusyuni sgtulu atnilonunn mnusy-atmke gani mnusyullo mri evniki teliyunu? alage devuni sgtulu devuni atmke gani mri evnikini teliyu. devunivln mnku dyceybdinvatini telisikonutke mnmu laukikatmmu kak devuni yoddnudi vccu atmnu podiynnamu. mnusyjanmu nerpummatlo gak atm sbdhen sgtulnu atm sbdhen sgtulto sricucucu, atm nerpu matlto vitini gurciye memu bodhicucunnamu. prkrti sb-

dhiyen mnusyudu devuni atm visy mulnu agikripdu, avi atniki verritnmuga unnvi, avi atmanubhvmucetne vivecipdgunu gnuk atdu vatini grhipjaldu. atmsbdhiyen vadu anni tini vivecicunu gani atdevnicetnennu vivecip bddu. prbhuvu mnssunu erigi aynku bodhipglvadevdu? mmmete kristu mnssu kliginvarmu.

3

shodrulara, atmsbdhulen mnusyulto matladintlu nenu mito matladlek potini. srir sbdhulen mnusyule aniyu, kristundu psibiddle aniyu, mito matladlvsvccenu. appitilo miku blmu calkpoyindun paltone mimmunu pecitinigani annmuto mimmunu pecedu. miriknu srirsbdhule yudutvln ipudunu miru blhinule milo asuyyu klhmunu udga miru srir sbdhule mnusy ritiga nducukonuvuru kara? okdu nenu paulu vadnu, mriyokdunenu apollovadnu, ani ceppu nppudu miru prkrtisbdhulen mnusyulu kara? apollo evdu? paulevdu? pricarikule gda. okko kkriki prbhuvnugrhicin prkarmu vari dvara miru visvsicitiri nenu natitini, apollo nillu posenu, vrddhi klugjesin vadu devude kabtti vrddhi klugjeyu devunilone gani, natuvanilonennu nillu poyuvanilonennu emiyuledu. natuvadunu nillupoyuvadunu okkte. prti vadu tanu cesin kstmukoldi jitmu puccukonunu. memudevuni jtpnivarma yunnamu; miru devuni vyvsaymunu devuni grhmune yunnaru. devudu naknugrhicin krpcoppun nenu nerpri yen silpkarunivle punadivesitini, mriyokdu dani mid kttucunnadu; prtivadu danimid elagu kttucunnado jagrttga cucu konvlenu. veybndi tpp, mriyok punadi evdunu veynerdu; i punadi yesu kriste. evdennu i punadimid bgarmu, vedi, velgl rallu, krr, gddi, koyykalu modlervatito kttinyedl, vani vani pni knbdunu, a dinmu danini tetprcunu, adi agnicet bylu prcbdunu. mriyu vani vani pni yettido danini agniye priksicunu. punadimid okdu kttin pni nilicinyedl vadu jitmu puccu konunu. okni pni kalciveybdin yedl vaniki nstmu klugunu; atdu tnmittuku rksipbdunu gani agnilo nudi ttpicukonnttu rksipbdunu. miru devuni alyme yunnarniyu, devuni atm milo nivsicucunnadniju mireruga? evdennu devuni alymunu paducesinyedl devudu vanini paduceyunu. devuni alymu prisuddhme yunndi; miru a alyme yunnaru. evdunu tntutanu mospircukonkuddu. milo evdennu i lokmdutanu jnaninni anukonin yedl, jnani agunttu verrivadu kavlenu. i lok jnanmu devuni drstiki verritnme jnanulnu vari kuyuktilo ayn pttukonunu; mriyujnanul yocnlu vyrtmulni prbhuvunku teli yunu ani vraybdiyunndi. kabtti yevdunu mnu syulydu atisyipkuddu; smstmunu mivi. paulennu apol-

loyennu, kephayennu, lokmennu, jivmennu, mrnmennu, prstutmdunnniyennu rabovunviyennu smstmunu mive. miru kristu varu; kristu devunivadu.

4

ilagun kristu sevkulmniyu, devuni mrmmul visymulo grhnirvahkulmniyu prti mnusyudu mmmunu bhavipvlenu. mriyu grhnirva hkullo prtivadunu nmmkmenvade yudut avsymu. mi cetnennu, e mnusyunicetnennu nenu vimrsipbdut naku mikkili alpen sgti; nnnu nene vimrsicukonnu. naydu naku e dosmunu kanradu; ayinnu iduvln nitimtu dnuga ecdbnu, nnnu vimrsicuvadu prbhue. kabtti smymu rakmunupu, anga prbhuvu vccu vrku, denini gurciyu tirpu tirckudi. ayn adh karmdli rhyssmulnu veluguloniki tecci hrd ymulloni aloclnu byluprcunppudu, prti vanikini tgin meppu devunivln klugunu. shodrulara, miru mmmunu cuci, lekhnul ydu vrasiyunn sgatnu atikrmipkuddhi nercukoni, mirokni pksmun mriyokni mid uppogkudntlu, i matlu mi nimitme na midnu apollo midnu pettukoni sadrsyrupmuga ceppiyunnanu. eduknga niku adhikymu klug jeyuvadevdu? niku kligin vatilo prunivln nivu podnidi edi? podiyudiyu podnttu nivu atis yipnel? idivrke miremiyu koduvlek trptu letiri, idi vrke aysvryvtuletiri, mmmunu vidicipetti miru rajuletiri; avunu, memunu mitokud rajul mguntlu miru rajulgut naku stosme gda? mrnddn vidhipbdinvarmenttu devudu apostul men mmmunu adrikte kdpt uciyunnadni naku tocucunndi. memu lokmunkunu devdutlkunu mnusyulkunu vedukga nunnamu. memukristu nimittmu verrivarmu, miru kristundu buddhimtulu; memu blhinulmu, miru blvtulu; miru ghnulu, memu ghnhinulmu. i gdiyvrku akli dppulu glvarmu, digbrulmu; pidigudulu tinucunnamu; niluvrmen nivasmulek yunnamu; svhsmulto pncisesi kstpducunnamu. nidip bdiyu divicucunnamu; hisipbdiyu orcu konucunnamu; dusipbdiyu btimalukonu cunnamu lokmunku murikiganu adriki petganu ipptivvrku ecdbdiyunnamu. mimmunu sigguprcvlenni kadugani na priymen pillni miku buddhicepputku i matlu vrayu cunnamu. kristundu miku updeskulu pdivelmdi yunnun drulu anakulu leru. kristu yesundu suvart dvara nenu mimmunu ktini gnuk miru nnnu poli nducukonuvare yudvleni mimmunu btimalukonucunnamu. idunimittmu prbhuvundu naku priyudunu nmmkmen na kuma rudungu timotini mi yoddku ppiyunnanu. atdu kristundu nenu nducukonu vidhmunu, anga prti sthlmulon prti sghmulonu nenu bodhicu vidhmunu, miku jnapkmu ceyunu. nenu mi yoddku ranni anukoni kodruppogucun-

naru. prbhuvu cittmete tvrlone miyoddku vcci, uppgucunn vari matlu kadu vari sktine telisikodunu. devuni rajymu matlo kadu sktitoneyunndi. miredi korucunnaru? bettmuto nenu miyoddku ravlena? prem-tonu satvikmen mnssutonu ravlena?

5

milo jartvmunndni vdti kldu. milo okdu tn tdri bharynu ucukonnadt. atti jartvmu anynullonennu jrugu. itludiyu, mirupogucunnare gani miret matrmu dukhpdi yilati karymu cesin vanini milonudi velivesin varu karu. nenu dehvisyme durmuga unnu atmvisyme smipmuga udi, mitokud udi ntugane yitti karymu ilagu cesinvaninigurci yidivrke tirpu tirciyunnanu. emnga, prbhuvu yesu dinmdu vani atm rksipdbuntlu srircchlu nsicutke mn prbhuvu yesukristu nammun mirunu, na atmyu mn prbhuvu yesukristu blmuto kudi vccinppudu, atti vanini satanunku appgipvlenu. miru atisypdut mcidikadu. pulisin pidi kocemennu muddtyu puliyjeyunni mireruga? miru pulipidi lenivaru gnuk krottummud avutke a patden pulipidini tisiparveyudi. ite kak kristu anu mn pska psuvu vdhipdbenu gnuk patden pulipiditonennu durmargtyu ddstv-munnu pulipiditonennu kakud, niskap-tymunu stymunnu puliyini rotteto pdug acritmu. jarulto sagtymu ceyvddni na ptriklo miku vrasiyutini. ayite ilokpu jarultonennu, lobhultonennu, docukon-uvaritonennu, vighharadhkultonennu, ema-trmunu sagtymu ceyvddni kadu; alagete miru lokmudnodi veli ippudete, shodru dnbddin vadevdennu jarudugani lobhigani vigr haradhkudugani tittubotugani tragubotugani docukonuvadugani ayiyunnyedl, attivanito sagtymu ceykuddu bhujipnukuddni miku vrayucunnanu. veluplivariki tirpu tircut nakel? veluplivariki devude tirpu tircunugani miru loptivariki tirpu tircuvaru gnuk a durmarguni milo nudi veliveyudi.

6

milo okniki mriyoknimid vyajjemunnppudu vadu prisuddhulyedut gak anitimtulyedut vyajjemadutku tegicucunnada? prisuddhulu lokmunku tirpu tircudurni mire rugra? mivln lokmunku tirpu jrugvlsi yudga, mikkili alp men sgtulnugurci tirpu tircutku miku yogyt leda? mnmu devdut-lku tirpu tircudurni yeru gra? i jivn sbdhmen sgtulnugurci mrimukhymuga tirpu tircvccunu gda? kabtti yi jivn sbdhmen vyajjemulu miku kligin yedl vatini tircutku sghmulo trnikripbdinvarini kurcudbettudura? miku siggu ravlenni ceppu cun-nanu. emi? tn shodrul mdhynu vyajjemu

tircgl buddhimitudu milo okdennu leda? ayite shodrudu shodrunimid vyajjemadu cunnadu, mri avisvasul yedutne vyajjemadu cunnadu. oknimid okdu vyajjemadut milo iiptike kevlmu lopmu. atkte anyaymu shicut melu kada? danikte mi sottul nphripbd-niccut melu kada? ayite mire anyaymu ceyucunnu, aphricucunnu, mi shodrulke yilagu ceyucunnu. anyaysthulu devuni rajymunku varsulu kanerni miku teliya? mospokudi; jarulennu vigr haradhkulennu vybhicarulennu adgitnmuglva rennu purus syog doglennu lobhulennu tragu botulennu dskulennu docukonuvarennu devuni rajy-munku varsulu kanerru. milo kodru at-tivare yutiri gani, prbhuvu yesu kristu nammunnu mn devuni atmydunu miru kdugbdi, prisuddhprbdivare nitimtuluga tirc bditiri. annitiydu naku svattrymu kl-dugani anniyu ceydginvi kavu. annitiydu naku svattrymu kldugani nenu denicetnu loprcu konbdoollnu. bhojnpdarthmulu kdupunkunu kdpu bhojnpdarthmukunu niymipbdi yunnvi; devudu danini vatini nas-nmu ceyunu. dehmu jartvmu nimittmu kadu gani, prbhuvu nimittme; prbhuvu dehmu nimittme. devudu prbhuvunu lep-enu; mnlnu kud tn sktivln lepunu. mi dehmulu kristunku avyvmule yunnvni mire-ruga? nenu kristuyokk avyvmulnu tisikoni vesyoyokk avyv muluga ceyuduna? adetma-trmunu tgdu. vesyto klisikonuvadu dan-ito ekdehme yunnaadni mireruga? varid-dru eksrime yuduru ani mose ceppucun-nadu gda? atuvle prbhuvuto klisikonuvadu aynto ekatmye yunnadu. jartvmunku dur-muga paripovudi. mnusyudu ceyu prtii pap-munu dehmunku velup unndi gani jartvmu ceyuvadu tn sot srir munku hanikrmuga papmu ceyucunnadu. mi dehmu devuni-vln miku anughrhipbdi, milonunn prisud-dhatmku alyme yunnndi mireruga? miru mi sottu karu, viluvpetti konbdivaru gnuk mi dehmuto devuni mhimpredii.

7

miru vrasinvativisyamu: strini muttkudut purusuniki melu. ayinnu jartvmulu jrugu cunnadun prtivaniki sotbhary yudvlenu, prtii striki sotbhrt yudvlenu. bhrt bharykunu alagunne bhary bhrtkunu vari vari dhrm-mulu ndup vlenu. bhrtkegani bharyku tn dehmupeni adhikarmu ledu; alagun bharyke gani bhrtku tn dehmupeni adhikarmu ledu. prarthnceyutku miku savksamu klu-guntlu kotkalmuvrku ubhyul smmti cop-punne tpp, okrinokru edbaykudi; miru mnssu niluplekpoyinppudu satanu mim-munu sodhipskuduntlu tirigi klisikonudi. idi na hitopdesmegani ajn kadu; mnusyuldu navle ud gorucunnu. ayinnu okdok vidhmunnu mri yokdu mriyok vidhmunnu

prti mnusyudu tn kunn krpavrmunu devu-
nivln podiyyunadu. navlenudut variki melni
pedlikanivaritonu vidhivadrtou ceppucun-
nanu. ayite mnssu nilupleniyedl pedlice-
sikonvccunu; kamptulgut kte pedlice-
sikonut melu. mriyu pedliyen variki
nenu kadu prbhuvu ajnapicundemnga, bhary
bhrtu edbaykuddu. edbasinyedl pedlice-
sikonkudvlenu; leda, tn bhrtto smadhan
pdvlenu. mriyu bhrt tn bharynu pri-
tyjip kuddu. prbhuvu kadu nene tkkinvar-
ito ceppun demnga shodrunikennu avisva-
suralen bhary yudi, ame atnito kapurmu
cey nistpdin yedl, atdu amenu prityjip-
kuddu. mriyu e strikennu avisvasiyen
bhrtiyudi, ameto kapurmucey nistpdinyedl,
ame atni prity jipkuddu. avisvasiyen bhrt
bharynubtti prisuddh prcbddu; avisvasur-
alen bhary visvasiyen bhrtubtti prisud-
dhprcbddunu. leniyedl mi pillu apvit-
rue yuduru, ippu ayite avisvasiyenvadu
edbasin edbay vccunu; atni sdrbhmulo
shodrunikennu sho drikennu nirbhdmu ledu.
smadhanmuga udutku devudu mnlmu pili
o stri, ni bhrtu rkisedvo ledo nikemi
teliyunu? o purusada, ni bharynu rkisedvo
ledo nikemi teliyunu? ayite prbhuvu pri-
vaniki esthiti niymiceno, devudu prtivanini
esthitiydu piliceno, a sthitiyde nducukon-
vlenu; i prkarme sghmulnnitilo niymicu-
cunnanu. sunnti podinvadevdennu piluvb-
dena? atdu sunnti pogottukonvldu; sunnti
podnivadevdennu piluvbdena? sunnti pod-
vidu. devuni ajnlmu anusicutye mukhymu
gani sunnti podutydu emiyu ledu, sun-
nti podk povutydu emiyuledu. privaduvu e
sthitilo piluvbdeno a sthitilone yudvlenu.
dasudve yudga piluvbdiva? citpdvddu
gani svtttrudvgutku skti kliginyedl, svtttrud-
vgut mri mcidi. prbhuvundu piluvbdi-
dasudu prbhuvuvln svattrymu podinvadu. a
prkarme svtttrudeyudi piluvbdivadu kristu
dasudu. miru viluvpetti konbdivaru gnuk
mnusyulku dasulu kakudi. shodrulara,
prti mnusyudunu esthilito piluvbdeno a
sthitilone devunito shvasmu kligi udvlenu.
knykl visyme, prbhuvuyokk ajn nenu po-
dledu gani nmmkmenvadne yudutku prb-
huvu vln knikrmu podinvadne na tatptrymu
ceppu cunnanu. ippiti ibbdiinibtti purusadu
tanunn sthitilone yudut melni tlcucunnanu.
bharyku bddhudve yutiva? vidudl ko-
rvddu. bharylek vidiganutiva? vivahmu ko-
rvddu. ayinnu nivu pedlicesikoninnu papmu
ledu, knykd pedlicesi koninnu ameku papmu
ledu; ayite attivariki srirbhdhmen srmlu
klugunu; avi miku klug kud shodrulara,
nenu ceppunde mnga, kalmu skucitme yun-
ndi gnuk ikmidt bharylu kliginvaru bharylu
lenttunu edcuvavu edvnttunu stospduvaru
stos pdnttunu konuvavu tamu konindi tmdid
kanttunu i lokmu anubhvicuvavu amitmuga
anubhvip nttunu udvlenu; elynga i lokpu

ntn gticucunndi. miru citleni vare yud-
vleni korucunnanu. pedlikanivaduvu prbhuvu
vunu elagu stospettglgni prbhuvu visyem
karymulnu gurci citicucunnadu. pedliyen-
vadu bharynu elagu stospettglgni lokvisy-
menvatini gurci citicucunnadu. atuvlene
pedlikani striyu knykyu tamu srirmdunu at-
mydunu pvitruadryiyudutku prbhuvu visy-
men karymulnugurci citicucuduru gani pedli
ye miku uriyoddvleni kadugani miru yogy
prvrtuale, todr yemiyu lek prbhuvu snnid-
han vrtuale yudvleni yidi mi pryoinmu
nimitime ceppucunnanu. ayite okni ku-
marteku idu micipoyin yedlmu, ameku vi-
vahmu ceyvlsivccin yedlmu, ameku viva
hmu ceykpovut yogymendi kadni okdu tlcin
yedlmu, atd evdennu tn kumarteku pedlicey
nvsmulekyudi, atdu sthircititudunu, tn
ist prkarmu jrup sktiglvadune, amenu
vivahmulekud ucvlenni tn mnssulo nis-
cycukonin yedl baguga prvrticucunnadu.
kabtti tn kumarteku pedliceyuvadu baguga
prvrticu cunnadu, pedli ceynivadu mri
baguga prvrticu cunnadu. bhary tn bhrt
brdikiyunnatkalmu bddhuralayudunu, bhrt
mrtpodinyedl ame kismenvanini pedli ce-
sikonutdu svtttruale yudunugani prbhuvu
ndu matrme pedlicesikon vleni. ayite ame
vidhvaluga udinttyin mri dhnyuralni na ab-
hipraymu. devunti atmnakunu kligiyunndni
tlcucucunnanu.

8

vighrmulku bliga arpincinvati visymu:
mnmrdmu jnanmuglvarmni yerugudumu.
jnanmu upoggeyunu gani prem ksemab-
hivrdhhi kluggeyunu. okdu tnkemennu
teliyunnukoni yute, tanu telisikonvlsinttu
iknu emiyu telisikoninvadu kadu. okdu
devuni premicin yedl atdu devuniki eruken-
vade. kabtti vighr mulku bliga arpincinvati
tinut visymu : lokmdu vighrmu vttid-
niyu, okkde devudu tpp verok devudu
ledniyu erugudumu. devtln bdivarunu
prbhuvulnbdivarunu anakulunnaru. akas-
mdennu bhumimidnennu devtlnbdivi
yunnu, mnku okkde devudunnadu. ayn
tdri; aynudi smstmunu kligenu; ayn
nimittmu mnmunnamu. mriyu mnku prb-
huvu okkde; ayn yesukristu; ayndvara smst-
munu kligenu; mnmu ayndvara kliginvarmu.
ayite adriydu jnanmu ledu. kodridivru
vighr munu aradhicinvavu gnuk tamu
bhujicu pdarthmulu vighrmunku bli yiyb-
divnivi yeci bhujicuduru; bhojnmunubtti
devuni yedut mnmu meppupodmu; tin-
kpoyindun mnku tkkuvledu, tinindun mnku
ekkvuledu. ayinnu miku kligiyunni yis-
vattrymuvln blhinulku abhytrmu klugud
cucukonudi. elynga jnanmugl nivu vi-
grhalymdu bhojnpktini kurcudga okdu
cucinyedl, blhinmen mn ssaksigl atdu

vighrmulku bli yiyybdin pdarthmulnu tinutku dherymu teccukonunu gda? aduvln evnikorku kristu cniپoyeno a blhinu den a ni shodrudu ni jnanmunubtti nsicunu. ilagu shodruklu virodhmuga papmu ceyut vlunu, vari blhinmen mssaksini noppicut vlunu, miru kristunku virodhmuga papmu ceyu vargucunnaru. kabtti bhojnpdarth-muvln na shodruniki abhytrmu kliginyedl, na shodruniki abhytrmu klugjeykudutke nenentikini masmu tinnu.

9

nenu svttudnu kana? nenu apostludnu kana? mn prbhven yesunu nenu cudleda? prbhuvundu napniki phlmu miru kara? itrulku nenu apostludnu kakpoyinnu mimt-tukennu apostludne yunnanu. prbhuvundu na apostlv munku mudrga unnavru mire kara? nnu vimrsicuvarki nenu ceppusmad-hanmide. tinutkunu tragutkunu maku ad-hikarmu leda? tkkin apostlulvleu, prbh-u-vuyokk shodrulvleu, kephavleu visvasur-alen bharynu vetbettukoni tirugutku maku adhikarmuleda? mriyu pni ceykudutku nenunu brnbayu matrme adhikarmu leni varma? evdennu tn sot khrcu pettukoni ddulo koluvu ceyuna? drakstotvesi dani phlmu tinnivadevdu? mdnu kaci md palu tragnivadevdu? i matlu lokacarmunu btti2 ceppucunnana? dhmsastrmukud vi-tini ceppu cunnidiga? klmu trokkucunn yeddu3 mutiki cikkmu pettvddu ani mose dhmsastrmulo vraybdyunnadi. devudu edlorku vicaricucunnada? kevlmu mko-rku dinini ceppucunnada? avunu, mko-rke gda yi mat vraybdenu? elynga, dun-nuvadu asto dunnvleu, klmu trokkicu-vadu ptlo palupodudunnu asto trokkipvleu. mikorku atmshdhmenvi memu vittiyudga mivln srirshdhmen phlmulu kosikonut gopp karyma? itrulku mi peni yi adhikar-mulo palu kliginyedl maku ekkuv kldu gda? ayite memu i adhikarmunu viniyo-gicukonledu; kristu suvartku e abhytr-mennu klugjeykudutke annitini shicucun-namu. alykrtymulu jrigicuvaru alymuvln jivnmu ceyucunna rniyu, blipthimnodd knipettukoniyuduvuru bli pithmuto pali-vare yunnarniyu mirerugra? alagun su-vart prcuricuvaru suvartvln jivipvlenni pr-huvuniymiciyunnadu. nenete vitilo deni-nennu viniyogicukonledu; miru nayedl yila-gun jrupvlenni i sgtulu vraynuledu. evdennu na atisymunu nirrthkmu ceyutkte naku mrnme melu. nenu suvartnu prkticu cunnu naku atisykarmuledu. suvartnu prktipvlsin bharmu namid mopbdyunnadi. ayyo, nenu suvartnu prktipk poyniyedl naku srm. idi nenistpd cihsinyedl naku jitmu dorkunu. ist-pdkpoyinnu grhnirvahktvmu naku appgipb-denu. atlyite naku jitmemi? nenu suvartnu

prkticunppudu suvartydu nakunn adhi-kar-munu purnmuga viniyog prcukonkud su-vartnu ucitmuga prkticutye na jivt nenu adri visymu svttudne yunnnu ekkuv-m-dini spaducikonutke adrikini nnu nene da-suniga cesikotini. yudulnu spaducikonutku yudulku yudunivle utini. dhmsastr-munku lobdinvarini spaducikonutku nenu dhmsastrmunku lobdinvadnu kakpoyinnu, dhmsastrmunku lobdinvanivle utini. de-vuni visyme dhmsastrmu lenivadnu kanu gani kristu visyme dhmsastrmunku lob-dinivadnu. ayinnu dhmsastrmu leni-varini spaducikonutku dhmsastrmu leni-variki dhmsastrmu lenivanivleutini. blhin-ulu spaducikonutku blhinulku bl hinudne-tini. e vidhmucetnennu kodrini rksipvlenni adriki annividhmul vadneyunnanu. mriyu nenu suvartlo varito palivadngutke daniko-rke smstmunu ceyucunnanu. pdepu rgmdu prugettuvardru prugettudurugani yokkde bhumanmu podunni miku teliyda? atu-vle miru bhumanmu poduntluga prugettudi. mriyu pdemdu poradu prtivadu anni visy-mulydu mitmuga udunu. varu ksymgu kir-itmunu podutkunu, mnmete aksymgu kirit-munu podutkunu mitmuga unnamu. kabtti nenu guri cudnivanivle prugettu vadnukanu, galini kottinttu nenu potladu ledu gani okvel itrulku prkticin truvat nene bhrstude podunemo ani na sirmunu nlggotti, danini loprcukonucunnanu.

10

shodrulara, yi sgti miku teliy kudut nakist-muledu. adednga, mn pitruldru megh-mukrid nudiri. vardrunu smudrmulo nd-cipoyiri; adrunu mosenu btti meghmulonu smudrmulonu baptismmu podiri; adru atm sbdhmen oke aharmunu bhujiciri; adru atm sbdhmen oke paniymunu panmu ce-siri. el ynga tmmunu vebdicin atmsh-dhmen bdlonidi tragiri; a bd kriste. ayite varilo ekkuvmd devunikistuluga udkpoyiri gnuk arnymulo shripbdiri. varu asicin prkarmu mnmu ceddvatini asickuduntlu i sgtulu mnku drstatmuluga unnni. jnulu tinutkunu tragutkunu kurcudi, adutku leciri. ani vraybdintlu varilo kodrivle miru vi-grharadhkule yudkudi. mriyu varivle mnmu vybhicirip yudmu; varilo kodru vybhiciri ndun okkdimmunne yiruvdi muduvelmd kuliri. mnmu prbhuvunu sodhipk yudmu; varilo kodru sodhici srpmulvln nsiciri. miru snugkudi; varilo kodru snigi sharkuni cet nsi-ciri. i sgtulu drstatmuluga variki sbhvici, yugatmdunn mnku buddhi klugutke vrayb-denu. tanu nilucucunnanni tlcukonuvadu pdkuduntlu jagrttga cucukonvleu. sadharn muga mnusyulku klugu sodhtnpp mri ediyu miku sbhvipledu. devudu nmmdginvadu; miru ship gligintkte ekkuvga ayn mimmunu

sodhipbd niyydu. atekadu, shipglugutku ayn sodhtokud tpicukonu margmunu klug jeyunu. kabtti na priyulara, vighradhnku dur muga paripodi. buddhimentulo matladintlu mito matladucunnanu; nenu ceppu sg-tini mire alocicudi mmmu divicu asirvncpu patriloni tragut kristu rktmulo palu pucukonu tyegda? mmmu virucu rotte tinut kristu sirimulo palupuccukonuttyegda? mn mdrmu a yokte rottelo palupuccukonucun-nanu; rotte yokkte gnuk anekulmen mmmu okk srirme yunnamu. srirprkarmen is-rayelunu cududi. bli arpicinvatini tinuvaru blipthimuto palivarukara? ik nenu ceppun-demi? vighrharpi tmulo emen unndniyenu vighrmullo emen unndniyennu ceppedna? ledu gani, anyjnu lrpicu blulu devuniki kadu dymulke arpicu cunnarni ceppucun-nanu. miru dymuluto pali varvut nakistmu ledu. miru prbhuvu patriloni dymul pa-triloni kud tragnerru; prbhuvu blmid un-danilonu dymul blmidunn danilonu kud palupodnerru. prbhuvunku rosmu put-ticedma? ayn kte mmmu bl vtulma? anni visymulydu naku svattrymu kldu gani an-niyu ceydginvi kavu. annitiydu naku svat-trymu kldu gani anniyu ksemabhivrdhdi klugjeyvu. evdunu tnkorke kadu, eduti vanikorku melucey cucukonvlenu. mnssaksi nimittmu e vicarnyu ceyk ktkivani agdilo ammurededo danini tinvcunu. bhumiya dani pripurnty prbhuniveyunnvi. avisva-sullo okdu mimmmu vidunku pilici npudu vellutku miku mnssudinyedi miku vddici ndi edo daninigurci mnssaksi nimittmu e vi-carnyu ceyk tinudi. ayite evdennu mito idi bli arpipbdindni ceppinyedi atlu telipin-vani nimittmmu mnssaksi nimittmmu tin-kudi. mnssaksi nimittmnga ni sot mnssaksi nimittmu kadu edutivani mnssaksi nimittme yilagu ceppucunnanu. eduknga verokni mnssaksini btti na svattry visy mulo tirp-tircbdnel? nenu krtjntto puccu koninyedi nenu deninimittmu krtjntastutulu cellicu-cunnano daninimittmu nenu dusip bdnel? kabtti miru bhojnmucessinnu panmu cesinnu miremi cesinnu smstmmu devuni mhimko-rku ceyudi. yudulkennu, grisudesstul kennu, devuni sghmunkennu abhytrmu klug jeykudi. ilagu nenu kud svpyojnmmu kork, anakulu rksip bdvleni vari pryojn munuko-rucu, anni visymullo adrini stos pettucun-nanu.

11

nenu kristunu poli nducukonucunn prkarmu mirunu nnnu poli nducukonudi. miru anni visymullo nnnu jnapkmu cesikonucu, nenu miku appgicin ktdlnu gekonu cun-narni mimmmu meccukonucunnanu. prti purusuniki sirssu kristniyu, striki sirssu pu-rusu dniyu, kristunku sirssu devudniyu miru

telisi konvleni korucunnanu. e purusudu tlmidmusuku vesikoni prarthn ceyuno lek prvcicuno, a purusudu tn tlnu avmanpr-cunnu. e stri tlmid musuku vesikonk prarth-nceyuno lek prv cicuno, a stri tn tlnu avmanprcunnu; elynga adi ameku ksaurmu ceybdinttugane yudunu. stri musuku vesikonniyedl ame tl vedruklu kttiricukon-vlenu. kttiricukonuttyennu ksaurmu ceyicu konuttyennu stri kvmanmete ame musuku vesikonvlenu. purusudete devuni poliky mhimyune yunnadu gnuk tlmid musuku vesikonkuddu gani stri purusunni mhimye yunndi. elynga stri purusuninudi kligene gani purusudu strinudi klugledu. mriyu stri purusunikorke gani purusudu strikorku srstip bdledu. iduvln devdutlnubtti ad-hikar sucn striki tlmid udvlenu. ayite prbhuvundu striki veruga purusudu ledu pu-rusuniki veruga striledu. stri purusunin-udi elagu kligeno alage purusudu stri mul-muga kligenu, gani smstmenvi devunimul-muga kligiyunnvi. milo mire yocicukonudi; stri musukulenide devuni prarthicut tguna? purusudu tl vedruklu pecukonut atniki avmanmni svbhaviddhmuga miku toccunu gda? striki tl vedruklu petceguga iyyb-denu gnuk ame tlvedruklu pecukonut ameku ghnmu. evdennu klpriyuduga knbdinyedi malonennu devuni sghmulonennu itti acar-muledni vadu telisikonvlenu. miku i yajnnu iccucu mimmmu meccukonnu. mirukudi vccut yekkuv kidukegani yekkuvmeluku kadu. modti sgti yemnga, miru sghmdu kudiyunnppudu milo kkslu klvni vinucun-nanu. kotmttuku idi nijmni nmmucun-nanu. milo yogyulen varevoro knbduntlu milo bhinnabhipraymu ladvk tppdu. mir-dru kudi vccucudga miru prbhuvu ratri bho-jnmu ceyut sadhymu kadu. elynga miru a bhojnmu ceyunppudu oknikte okdu muduga tnmittuku tanu bhojnmu ceyucunnadu; idu-vln okdu akligonunu mriyokdu mttudvunu. idemi? annpanmulu puccukonutku miku id-luleva? devuni sghmmu tirskrici pedlru sigguprcu dura? mito emi ceppudunu? dininigurci mimmmu meccuduna? mec-cnu. nenu miku appgicin danini prbhuvu-vln poditini. prbhuvu yesu tanu appgip bdn ratri yok rottenu ettikoni krtjn tas-tutulu cellici danini viriciyidi mikorken na srirmu; nnnu jnapkmu cesikonutke dinini ceyudni ceppenu. a prkarme bhojnmen pimtt ayn patrnu ettikoniyi patr na rkt-muvlnnen krottnibdhni; miru diniloni tra-gunppudellnnu jnapkmu cesikonutke dinini ceyudni ceppenu. miru i rottenu tini, yi patriloni tragu nppudell prbhuvu vccu-vrku ayn mrnmunu prcu ricuduru. kabtti yevdu ayogymuga prbhuvu yokk rottenu ti-nuno, lek ayn patriloni traguno, vadu prbhuvuyokk srirmu guriyu rktmmu gur-ciyy apradhiygunu. kabtti prti mnusyudu

tnnu tanu priksicukonvlenu; alagucesi a rot-
tenu tini, a patronidi tragvlenu. prbhuvu
sirmni vivecipk tini traguvadu tnku sik-
savidhi klugutke tini tragucunnadu. idu-
vlnne milo anakulu blhinulunu rogu lune
yunnaru; calmdi nidricucunnaru. ayite
mlnu mnme vimrsicukoninyedl tirpu podk
podumu. mnmu tirpu podinyedl lokmu-
topatu mnku siksavidhi klugukuduntlu prb-
huvucet siksipbdu cunnamu. kabtti na
shodrolara, bhojnmu ceyutku miru kudi
vcunppudu oknikorku okdu knipettukoni
yududi. miru kudi vccut siksavidhiki
karnmu kakuduntlu, evdennu akligoninyedl
tn yitne bhojnamu ceyvlenu. nenu vc-
cinppudu migilin sgtulnu krmprtunu.

12

mriyu shodrolara, atmsbhdhmen vrnu
lnugurci miku teliykudut nakistmu ledu.
miru anyjnule yunnppudu mug vigrhmulnu
aradhicutku etupdin atu ndipipbdtirni
miku teliyunu. iducet devuni atmvl
matladu vadevdunu yesu sapgrstudni
ceppdnyu, pri suddhatmvl tpp evdunu
yesu prbhuvni cepplednyu nenu miku teliy-
jeyucunnanu. krpavrmulu nanavidhmuluga
unnvi gani atm yokkde. mriyu pricrylu
nanavidhmuluga unnvi gani prbhuvu okkde.
nanavidhmulen karymulu klvu gani adrilonu
annitini jrigicu devudu okkde. ayinnu adri
pryojnmu korku prtivaniki atm prtykst
anugrhipbdu cunndi. elagnga, okniki atm
mulmuga buddhi vakymunu, mriyokniki a
atmnusricin jnan vakymunu, mriyokniki a
atmvlne visvasmunu, mriyokniki a okk
atmvlne svsthpccu vrnu lnu mriyokniki
adbbutkarymulnu ceyu sktiyu, mriyokniki
prvcn vmunu, mriyokniki atmvl vivecnyu,
mriyokniki nanavidh bhaslunu, mri yokniki
bhasl arthmu ceppu sktiyu anugrhipbdi
yunnvi. ayinnu vitinnitini a atm yokde
tn cittmu coppun prtivaniki prtyekmuga
pci yicuccu karysiddhi klugjeyucunnadu.
elagu srirnu ekmeyunnnu anakmen avyv
mulu kligiyunndo, yelagu sirmuyokk av
yvmulnniyu anekmuleyunnnu okksirme
yunnvo, alage kristu unnadu. elagnga,
yudulmennu, grisudessthumennu, da-
sulmennu, svtrulmennu, mnmdrmu okk
sirmuloniki okk atmyde baptismmu
poditiviu.mnmdrmu okk atmnu panmu
cesinvarmetiviu. sirmokkte avyvmuga
udk anakmen avyvmuluga unndi. nenu
ceyyi kanu gnuk sirmuloni dannu kanni
padmu ceppintmatrmu sirmulonidi kak
poledu. mriyunenu knnu kanu gnuk srirnu
lonidannu kanni cevi ceppint matr mun
sirmulonidi kakpoledu. sirmityu knn
yite vinut ekkd? atyu vinutyete vasn
cucut ekkd? ayite devudu avyvmullo
prtidanini tn cittpkarmu sirmulo nu-

cenu. avnniyu okk avyvmete sirmekkd?
avyvmulu anekmulennu srir mokkte. gnuk
knnu cetitonivu nakkkrledni ceppjaldy;
tl, padmultomiru nakkkrledni ceppjaldy.
atekadu, sirmuyokk avyvmullo evi mri
blhinmuluga knbduno avi mri avsymule.
sirmulo e avyvmulu ghntlenivni tltumo
a avyvmulnu mri ekkuvga ghnprcucun-
namu. sudrmulukani mn avyvmulku
ekkuven saudrymu klugunu. sudrmulen mn
avyvmulku ekkuv sirmulmkkredlu. ayite
sirmulo vivadmulek, avyvmulu okdani
nokti yekmuga pramrsiculagun, devudu
tkkuv danike yekkuv ghnt klugjesi, srir-
munu amrciyunnadu. kaga ok avyvmu
srmpdunppudu avyvmulnniyu danitokud
srmpdunu; ok avyvmu ghnt podunppudu
avyvmulnniyu danitokud sto sicunu. atuvle,
miru kristuyokk sirmeyudi veru veruga
avyvmule yunnaru mriyu devudu sghmulo
modt kodrini apostlulu ganu, pimnt kodrini
prvktluganu, pimnt kodrini bodhkuluganu,
atupimnt kodrini adbbut mulu ceyuvarini
ganu, truvat kodrini svsthpccu krpavrmulu
glvariniganu, kodrini upkarmulu ceyuvarini-
ganu, kodrini prbhutvmulu ceyuvarini ganu,
kodrini nana bhaslu matladuvariniganu
niymicenu. adru apostlula? adru prvktla?
adru bodhkula? adru adbbutmulu ceyu-
vara? adru svsthpccu krpavrmulu glvara?
adru bhaslto matladucunnara? adru a bhasl
arthmu ceppucunnara? krpavrmullo sresth-
men vatini asktito apeksicudi. idiyugak
srvottmmen margmmu miku cupucunnanu.

13

mnusyul bhasltonu devduti bhasltonu nenu
matladinnu, premlenivadnete mrogedu
kcunu gngnladu talmune yudunu. prvcicu
krpavrmu kligi mrmulnniyu jnanmityu
eriginvadnennu, kodlnu peklipgl pripurn
visvasmuglvadnennu, premlenivadnete nenu
vyrthudnu. bidlposnkorku na asti atyu icci
nnu, kcalbduutku na sirmunu appicinnu,
prem lenivadnete naku pryojnmemiyu ledu.
prem dirghkalmu shicunu, dy cupicunu.
prem mtsrpddu; prem dbmuga prvrtipdu;
adi uppodu; amryadga nduvdu; svpyro
jnmunu vicaricukundu; tvrga koppddu;
apkarmunu mnssulo ucukundu. durni-
tivisyme stospdk stymundu stosisunu.
anni tiki talukonunu, annitini nmmunu;
annitini niriksicunu; annitini orcunu. prem
sasvtkalmudunu. prvcinmulennu nirrthk-
mulgunu; bhaslennu nilicipovunu; jnan-
mennu nirrthkmgunu; mnmu kot mttuku
erugudumu, kotmttuku prvcicucunnamu
gani purnmendi vccinppudu purnmukanidi
nirrthk mgunu. nenu pillvadne yunnppudu
pillvanivle matladitini, pillvanivle ticitini,
pillvanivle yocicitini. ippudu peddvadne pil-
lvani cestlu manivesitini. ippudu addmulo

cucinttu sucnga cucucunnamu; appudu mukhamukhiga cutumu. ippudu kotmt-tuke yerigiynnannu; appudu nenu purtiga erugbdin prkarmu purtiga erugudunu. kaga visvasmu, niriksn, prem yi mudunu nilucunu; vitilo sresthmendi premye.

14

prem kligiyudutku pryaspdudi. atm sbdhen vrmulnu asktito apeksicudi; vises-muga miru prvcnvrnu apeksicudi. eduknga bhaso matladuvadu mnusulto kadu de-vunito matladucunnadu; mnusyudevdu ghipdugani vadu atmvlm mrmulnu pluku cunnadu. ksemabhivrdhdiyu heccrikyu adrnyu kluguntlu, prvcivadu mnusulto mat laducunnadu. bhaso matladu-vadu tnke ksemabhivrdhdi klugjesikonunu gani prvcivadu sghmunku ksemabhivrd-dhi klugjeyunu. mirdu bhaso matlad- vlenni korucunannugani miru prvcipvlenni mri visesuga korucunannu. sghmu ksemabhivrdhdi podunimittmu bhaslo mat laduvadu arthmu ceppitenegani vanikte pr-vcivade sresthudu. shodrulara, aloci-cudi; bhaslo matladucu nenu miyod- dku vcci stymunu bylu prcvlennyennu jnanopdesmu cey vlenni yennu prvcipvl- nyennu bodhipvlenni yennu mito matlad- kpoyin yedl, navln miku pryojnmemi? pill- ngrovi gani vin gani, nirjiv vstuvulu nadmic- cunppudu, svrmullo bhedmu klugjeynyedl, udindedo mitindedo yelagu teliyunu? mriyu bur spstmukani dhvni iccu nppudu yud- dhmunkevdu siddhpdunu? alage miru sp- stmen matlu naluko plikitenegani plikindi elagu teliyunu? miru galito matladu cunn ttuduru. lokmdu enno vidhmulgu bhaslunnu vatilo oktennu spstmukanide yuddu. matl arthmu naku teliykudin yedl matladu vaniki nenu prdesiniga udunu, mat- laduvadu naku prdesiga udunu. miru atmsbdhmen vrmul visyme asktiglvaru gnuk sghmunku ksemabhivrdhdi klugu- nimittmu avi miku visticuntlu prytmmu ceyudi. bhaso matladuvadu arthmu- ceppu sktiklugutke prarthnceyvlenu. nenu bhaso prarthn cesinyedl na atm prarth- nceyunu gani na mnssu phlvtmuga uddu. kabtti atmo prarthn cetunu, mnssutonu prarthn cetunu; atmo padudunu, mnssu- tonu padudunu. leniyedl nivu atmo stotrmu cesinppudu updesmu podnivadu nivu ceppudanini ghipledu gnuk, nivu krtjntastutulu cellicinppudu amen ani vade- lagu plukunu? nivete bagugane krtjn- tastutulu cellicucunnavu gani yedutivadu ksemabhivrdhdi poddu. nenu mi ydrikte ekkuvga bhaslo matladucunnnu; aduku devuni stutice dnu. ayinnu sghmulo bhaso pdivel matlu plukutkte, itrulku bodhklu- guntlu na mnssuto ayidu matlu plukut melu.

shodrulara, miru buddhivisyme pspillu kak dustvnu visyme sisuvuluga ududi; bud- dhi visyme peddvarle yududi. any bhaslu matladu jnuldvaranu, prjnlul pedvuldvaranu, i jnulto matladudunu; apptikennu varu na mat vinkpoduru ani prbhuvu ceppu- cunnadni dhmsastrmulo vray bd kabtti bhaslu visvasulku kadu avisvasulke suck- meyunnvi. prvcicut avi svasulku kadu visva- sulke suckme yunndi. sghmtyu ekmuga kudi adru bhaslo matladucudga, updesmu pod- nivarennu avi svasulennu lopliki vccinyedl, miru verrimat laducunnarni anukoduru kda? ayite adru prvcicudga avisiyaiyennu up- desmu podni vadennu lopliki vccinyedl, adri bodhvlv tanu papinni grhici, adrivln vimr- sipbdunu. appudtni hrdrhysmulu bylup- dunu.idu vln devudu njimuga milo un- nadni prcurmuceyucu atdu sagilpdi devu- niki nmskarmu ceyunu. shodrulara, yip- pudu milo emi jrugu cunnndi? miru kudi vc- cunppudu okdu ok kirtn padvlenni yunnadu; mriyokdu bodhipvlenni yunnadu; mriyokdu tnku bylu prcbndi prktnceyvlenni yun- nadu; mriyokdu bhaso matladvlenni yun- nadu; mriyokdu arthmu cepp vlenni yun- nadu. sre; smstmunu ksemabhivrdhdi klugutke jruginiyudi. bhaso evdennu matladite, iddru avsrmen yedl mugguriki mickud, vtulcoppun matladvlenu, okdu arthmu cepp vleni. arthmu ceppuvadu leniyedl atdu sgh mulo maunmuga ud- vleni gani, tnntonu devunitonu matladukon- vccunu. prvktlu iddru mugguru matladvc- cunu; tkkinvaru vivecipvlenu. ayite kur- cunn mri yokniki edennu bylu prcbdin yedl modtivadu maunmuga udvlenu. adru ner- cukonuntlunu adru heccrik poduntlunu mir- dru okni truvat okdu prvcipvccunu. mriyu prvktl atmlu prvktl svadhinmulo unnv. alage prisuddhul sghmu lnnitilo devudu sma dhanmunke krt gani allriki krt kadu. strilu sghmullo maunmuga udvlenu; varu lobdiyudvlisinde gani, matladutku variki selvu ledu. ilagu dhmsastrmunu ceppu- cunnndi. varu emennu nercukongorin yedl, it tm tm bhrtl ndugvlenu; sgh mulo stri matladut avmanmu. devuni vakymu mi yodd nudiye byluvellena? miyoddku ma- trme vcena? evdennu tanu prvktnniyennu atmsbdhinni yennu tlcukonin yedl, nenu miku vrayucunnni prbhuvuyokk ajnlai atdu drdhmuga telisikonvlenu. evdennu teliyni vadete teliyni vadugane yudnimmu. kabtti na shodrulara, prvcicut asktito apeksicudi, bhaslo matladut atkprckudi gani, smst- munu mryadganu krm muganu jrug niyyudi.

15

mriyu shodrulara, nenu miku prkticin su- vartnu miku teliyprcucunnnu. miru danini agikriticiri, daniyde niliciyunnaru. mi visva

smu vyrthmetene gani, nenu e updesrup-
muga suvart miku prkicitino a updesmunu
miru gttiga pttukoniynn yedl a suvartvlne
miru rksnpoduvare yuduru. lekniyybdin up-
desmunu modt miku appgicitini. ademnga,
lekhnmul prkarmu kristu mn papmul-
nimittmu mrtipodenu, smadhiceybdenu,
lekhnmul prkarmu mudvdinmun lepbdeni.
ayn kephakunu, truvat pdredugurikini
knbdenu. atupimtt aidu vdlku ekkuyen
shodrukku okksmymde knbdenu. virilo
anekulu ipttvrku niliciyunnaru, kodru
nidriciri. truvat ayn yakobukunu, atutruvat
apastul kdrikini kn bdeni. adriki kdpt
akalmdu puttintunn nakunu knbdenu;
elynga nenu apostuldrilo tkkuvvadnu de-
vuni sghmunu hisicindun apostludnbdutku
yogvudukunu. ayinnu nenemeyunnano
adi devuni krpvlne ayiunnaru. mriyu
naku anughipbdin ayndkrp nisphlmu kaledu
gani, vardrikte nenekkuvga pryaspditini.
nenennemi varennemi, alagunne memu prk-
ticucunnamu, alagunne mirunu visvsiciri.
kristu mrtullonudi lepbdiyunnaadni prk tipb-
ducudga milo kodrumrtul punrutthanmu
ledni yetlu ceppucunnaru? mrtul punru
tthanmu leniyedl, kristukud lepbdi yudledu.
mriyu kristu lepbdiyudniyedl memu ceyu
prktn vyrthme, mi visvasmunu vyrthme.
devudu kristunu lepenni, aynnugurci memu
saksymu ceppiunnamu gda? mrtulu
lepbdniyedl devu daynnu lepledu gnuk
memunu devuni visyme abddhpu saksul-
muga agpducunnamu. mrtulu lepbdni yedl
kristukud lepbdedu. kristu lepbdni yedl mi
visvasmu vyrthme, miriknu mi papmullone
yunnaru. atekadu, kristundu nidricin
varunu nsiciri. i jivitkalmmttuke mnmu
kristundu niriksicuvarmenyedl mnusyu ldri
kte daurbhagyulme yudumu. ippudete
nidricinvarilo prthmphlmuga kristu mrtul-
lonudi lepbdiyunadu. mnusyuni dvara
mrnmu vccenu gnuk mnusyuni dvarane
mrtul punrutthanmunu kligena. adamundu
adru elagu mrtipoducunnaru, alagunne kris-
tundu adru brdikipbduduru. privadunu
tn tn vruslone brdikipbdunu; prthm phlmu
kristu; truvat kristu vccinpudu aynvaru
brdi kipbduduru. atutruvat ayn smstmen
adhi ptyumnu, smstmen adhikarmunu,
blmunu kottivesi tn tdriyen devuniki ra-
jymu appgicunu; appudu atmu vccunu.
eduknga tn struvulndrini tn padmul krid
ucuvrku ayn rajyprpala ceyucudvlenu.
kdpt nsipjeybdu struvu mrnmu. devudu
smstmunu kristu padmulkrid loprciyucenu.
smstmunu loprcbdi yunnndi ceppinppudu
aynku smstmunu loprcinavadu tpp smst-
munu loprcbdi yunnndu sgti visdme. mriyu
smstmunu aynku loprcbdi nppudu devudu
srvmulo srvmgu nimittmu kumarudu tnku
smstmunu loprcin devuniki tane lobdunu.
itlu kaniyedl mrtulkorke baptismmu podu

varemi ceturu? mrtulematrmunu lepb-
niyedl mrtulkorku varu baptismmu podnel?
mriyu memu gdiygdikyku pranhmuto
nudnel? shodrulara, mn prbhuven kris-
tuyesundu mimmunugurci naku kligiynn
atisymutodu nenu dindinmunu cnipovu-
cunnanu ani ceppudunu. mnusyritiga,
nenu ephesulo mrgmulto pora dinyedl
naku labhmemi? mrtulu lepbdniyedl
repu cnipodumu gnuk tidmu tragudmu.
mospokudi. dustsagtyu mci ndvdini ceru
punu. nitiprvrtnglvare melkoni, papmu
ceykudi; devunigurcin jnanmu kodriki ledi.
mikusiggu klugutke yitlu ceppucunnaru.
ayite mrtulelagu leturu? varetti srir muto
vturni yokdu adugunu. o aviveki, nivu vit-
tundi cccitene gani brdikipbdudu gda. nivu
vittadanini cudga adi godhimgijyennu sre,
mri e gijyennu sre, vtti gijne vittucunnaru
gani puttbovu srirmunu vittut ledi. ayite
devude tn citprkarmu nivu vittindaniki
srirmu iccunu. mriyu prti vittnmkununu
dani dani srirmu iccucunnadu. masmtyu
ok vidhmendi kadu. mnusy masmu veru,
mrgmasmu veru, pksi masmuveru, cep
masmu veru. mriyu akasvstu rupmulu klvu,
bhuvsturupmulu klvu; akas vsturupmul
mhim veru, bhuvsturupmul mhim veru.
nuryuni mhim veru, cdruni mhimveru,
nkstrmul mhim veru. mhimnuvtti yok
nkstrmunkunu mriyok skstrmunkunu bhed-
mukldu gda mrtul punrutthanmunu alage.
srirmu ksymendiga vittbdi aksymendiga lepb-
bdunu; ghnhimmendiga vittbdi ihmigldiga
lepbbdunu; blhinmendiga vittbdi, blmendiga
lepbbdunu; prkrtisbdhmen srirmuga vittbdi
atmsbdh srirmuga lepbbdunu. prkrtis-
bdhmen srirmuundi gnuk atmsbdhmen
srirmukud unndi. idu visymeadamnu
modti mnusyudu jivicu prani ayenni
vraybdiyunndi. kdpti adamu jivipceyu
atm ayenu. atmsbdhmendi modt klignidi
kadu, prkrtisbdhmende modt klignidi;
truvat atmsbdhmendi. modti mnu syudu
bhusbdihe mtinudi puttin vadu, redv
mnusyudu prokmunudi vccinavadu. mtinudi
puttinvadettivado mtinudi puttinvarunu at-
tivare, proksbdhi yettivado proksbdhulununu
atti vare. mriyu mnmu mtinudi puttinvari
poliknu dhricin prkarmu proksbdhpoliky
dhritumu. shodrulara, nenu ceppundi
emnga rktmas mulu devuni rajymunu sv-
tricukon nervu; ksyat aksytnu svtrricukondu.
idigo miku ok mrmmu telupucunnaunu; mn
mdrmu nidricmu gani nimismulo, ok repp
patun, kdbur mroggane mnmdrmu marpu
podudumu. bur mrogunu; appudu mrtulu
aksyuluga lepbdduduru, mnmu marpu
podudumu. ksymen yi srirmu aksytntu
dhricukonvlsi yunndi; mrtymen yi srirmu
amrtyntu dhricu konvlsiyunndi. i ksymendi
aksytntu dhricukonppudu, i mrtymendi
amrtyntu dhricu koninppudu, vijymdu

mrnmu migiveybdenu ani vraybdin vakymu nerverunu. o mrnma, ni vijymekkd? o mrnma, ni mullekkd? mrnpu mullu papmu; papmunkunn blmu dhrmsastrme. ayinnu mn prbhuvuven yesukristu mulmuga mnku klugunu gak. kaga na priy shodrulara, mi pryasmu prbhuvundu vyvrthmukadni yerigi, sthirulunu, kdlmivarunu, prbhuvu karyabhivrddhiydu epptikini asktulune yududi.

16

prisuddhulkorken cdavisymete nenu gltiy sghmulku niymicin prkarmu mirunu ceyudi. nenu vccinppudu cda poguceykud prtī adi varmun milo prtivadunu tanu vrddhillin koldi tnyodd kot sommu niluv ceyvlenu. nenu vccinppudu mirevrini yogyulni yeci ptriklitturo, varicet mi upkar drvymunu yeruslemunku ppudunu. nenu kud vellut yuktmenyedl varu nato kud vtturu. ayite masidoniyo scar munku vellhuddesicucunnanu gnuk masidoniyo scarmunku velinppudu miyoddku vccednu. appudu miyodd kotkalmu agvccunu, ok vel sitkalmtyu gdupudunu. appudu nenu velledi sthlmunku miru nnu sagnpvccunu. prbhuvu selvete miyodd kotkalmud niri ksicucunnanu gnuk ippudu margmulo mimmunu cucutku naku mnssuledu. karyanukulmen mci smymu naku prapticiyunndi; mriyu ediricuvaru anekulunnaru gnuk petekostu vrku ephesulo niliciyudunu. timoti vcinyedl atdu miyodd nirbhyyude yuduntlu cucukonudi, navlene atdu prbhuvu pniceyucunnadu gnuk evden atnini trnikrip vddu. na yoddku vccutku atnini smadhanmuto sagnpudi; atdu shodrulto kud vccunni yeduru cucucunnanu. shodruden apollonu gurgin sgti emnga, atdi shodrulto kud miyoddku vellvlenni nentni cal btimalukotini gani, yippudu vccutku atniki etmatrmunu mnssuledu, vilenppudtdu vccunu. melkuvga ududi, visvasmdu nilukdga ududi, pausrumuglvare yududi, blvtule yududi; miru ceyu karymulnniyu premtō ceyudi. stephnu itivaru akyyokk prthmphi me yunnarniyu, varu prisuddhulku pricry ceyutku tm-munu tamu appgicukoni yunnarniyu miku teliyunu. kabtti shodrulara, attivarikini, pnilo shaymuceyucu pryaspducu udu varikdrikini miru vidheyule yudvlenni mimmunu btimalukonucunnanu. stephnu, phormunatu, aka yiku anuvaru vccindun stosisucunnanu. miruleni kortnu viru naku tirci na atmkunu mi atmkunu sukhmu klugjesiri gnuk attivarini snma nicudi. asiyloni sghmulvaru miku vdnmulu ceppucunnaru. akul priskill anuvarunu, vari yitnunn sghmunu, prbhuvundu miku anek vdnmulu ceppucunnaru. shodruldru miku vdnmulu ceppu-

cunnaru. pvitrmēn muddupettukoni, miru okriki okru vdnmulu cesikonudi. paulnu nenu na cetitone vdn vcnmu vrayu cunnanu. evdennu prbhuvunu premipkute vadu spipbdunugak; prbhuvu vccucunnadu prbhuvu yesukristu krp miku todeyudunu gak. kristuyesundli na prem miydrīto udunu gak. amen.

devuni cittmuvln kristu yesuyokk apostluden paulunu, mn shodruden timotiyunu, korithulu nunn devuni sghmunkunu, akyydttunnun prisuddhulkdrikini subhmni ceppi vrayundi. mn tdriyen devuninudiyyu prbhuvn yesukristu nudiyu kpryu smadhammunu miku klugunu gak. knikrmu cupu tdri, smstmen adrnnu anugr hicu devudu, mn prbhuvn yesukristutdriyunen devudu stutipbdunugak. devudu mmmunu e adrnto adricucunnado, a adrnto etti srmllo unnvarinennu adricutku sktiglvar mguntlu, ayn masrm attilo mmmunu adricucunnadu. kristuyokk srmlu maydelagu vistricucunno, alage kristudvara adrnyu maku vistricucunndi. memu srm podinnu mi adrnkorkunu rksnkorkunu podudumu; memadrn podinnu mi adrnkorke podudumu. i adrn, memukud poducunntti a srmlu opikto shicutku karysadhkme yunndi. miru srmllo elagu palivareyunnaro, alage adrnlonu palivareyunnarni yerugudumu gnuk mimmunugurcin ma niriksn shirmeyunndi. sho drulara, asiyo maku ttsthicin srmmnugurci miku teliykudut makistmuledu; adednga memu brdukudumnu nmmkmulek yaduntluga, ma sktiki micin atydhik bharmuvln krugipotiviu. mriyu mrtulnu lepu devuniydegani, mayde memu nmimk yuckuduntlu mrnmgudumnu niscymu mamttuku maku kligiyudenu. ayn atti gopp mrnmunudi mmmunu tppicenu, ik mudukunu tppicenu. mriyu makorku prarthnceyutvln miru kud shaymu ceyucudga, ayn ik mudukunu mmmunu tppicunni aynydu niriksn glvarme yunnamu. aduvln anekul prarthn dvara, maku klglin krpavrmkorku anekulcet ma visyme krtjntastutul cellipbdunu. ma atisymednga, laukik jnanmu nnusripk, devudnugrhicu prisuddhttonu niskaptymuton devuni krpne anusrici lokmulo nducukoti mniyu, visesmuga miyedlnu nducukotimniyu, ma mnssaksi saksymiccutye miru cdvukoni purtiga grhicin sgtulu tpp, mreviyu miku vrayut ledu; kdvrku vitini oppukodurni niri ksicucunnamu. mriyu mn prbhuvn yesuyokk dinmdu miru makelago, alage memu mikunu atisykarmne yudumni, miru kot mttuku mmmunu oppukuyunnaru. mriyu i nmimkglvadne miku redv krpa vrnu lbhicuntlu modt miyoddku vcci, mi yoddnudi masidoniyyu velli masidoniynudi mrl miyoddku vcci, micet yudyku sagnp bdvleni uddesicitini. kavun nenilagu uddesici cplcittudnga nducukotina? avunu avunni ceppucu, kadu kadnunttu prvrtipvlenni na yoclnu sriranusarmuga yovicucunnana? devudu nmmdginvadu gnuk memu miku ceppin vakymu avunni ceppi kadnunttuga udledu. macet, anga

na cetnu silvanu cetnu timoticetnu, milo prktpbdin devuni kumarudgu yesukristu avunni ceppi kadnavade yudledu gani ayn avunnavade yunnadu. devuni vagdanmulu enniyennu anniyyu kristundu avunnnttugane yunnvi gnuk mndvara devuniki mhim klugutke avi aynvln niscymule yunnvi. mito kud kristundu niliciyuduntluga mmmunu shthirprci abhisekicinvadu devude. ayn mnku mudrvesi, mn hrwymullo mnku atm anu skruvunu anugrhici yunnadu. miydu knikrmu3 kligindun nenu mrl korithunku raledu. na pranmutodu iduku devunini saksiga pettucunnu. mi visvasmu mid memu prbhuvulmni yilagu cepputledu gani mi andmunku shkarulme yunnamu; visva smucetne miru nilukdga unnaru.

2

mriyu nenu dukhmuto miyoddku tirigiranni namttuku nenu niscyicukotini. nenu mimmunu dukhprcuned nacet dukhprcbbinvadu tpp mri evdu nnnu stosprcunu? nenu vcci nppudu evrvln nenu stosmu podtingo, varivln naku dukhmu klugkudvlenni yi sgti miku vrasitini. mriyu na stosmu mi adri stosmeyni mi adriydu nmmkmu kligi yilagu vrasitini. miku dukhmu klugvlenni kadu gani, miyedl naku kligiyunn atydhikmen premnu miru telisikonvlenni, nidu srmtou mnovedntonu eto knniru viducucu miku vrasitini. evdennu dukhmu klugjesi yudinyedl, naku matrmu kadu kotmtuku mikdrikini dukhmu klugjesiyunnadu. nenu visesharmu vanimid mopgor yi mat ceppucunnu. attivaniki milo ekkvmdivln klglin yi siksye calunu gnuk mirik vanini siksipk ksmici adricut mcidi. leniyedl okvel vadu atydhikmen dukhmulu munigipovunu. kavun vani yedl mi premnu shthirprcvenni mimmunu btimalukonu cunnu. mirnni visymuldu vidheyule yunnaremo ani mi yogyt telisikonutke gda purvnu vrasitini. miru denigurciyennu evni ksmicucunnaro nenu vanini ksmicucunnu. nenemennu ksmiciyute satanu mnlnu mos prkudunlu, mi nimittmu, kristu smukhmundu ksmiciyunnanu; satanu ttrmlnu mnmu erugnivarmu kamu. kristu suvart prkcticutku nenu troyku vcci nppudu, prbhuvundu naku mci smymu praptici yudga shodrudn titu naku kn bdnun na mnssulo nemmdi lek varyodd selvu tisikoni akkdndi masidoniyyu byluderitini. ma dvara prt sthlmdunu kristunu gurcin jnanmuyokk suvasnu knuprcucu aynydu mmmunu ellppudu vijyotsvmuto uregucun devuniki stotrmu. rksipbduvari ptlnu nsicuvvari ptlnu memu devuniki kristu suvasnye yunnamu. nsicuvvari mnrnthmen mrnpu vasnganu rksip bduvariki jivarthmen jivpu vasnganu unnamu. kavun itti sgtulku calinvadevdu? memu devuni vaky-

munu klipi ceripedu anekulvle udk, niskap-
tymuglvarmunu devuni vln niymipbdin var-
muneyudi, kristundu devuniyedut bodhicu
cunnamu.

3

mmmunu meme tirigi meppicukon modlu
pettu cunnama? kodriki kavlsintu miyod-
dkennu mi yoddnudiennu sipharsu ptriklu
maku avsrma? ma hrđymulmid vrayb-
diyudi, mnusyu ldru telisikonucu cdu-
vukonucunn ma ptrik mirekara? ratiplk-
midgani siratogani vraybdk, mettni hrđy-
mulu anu plklmid jivmugl devuni atmto,
ma prcymulmuga vraybdin kristu ptrikye
yunnarni miru tetprcbducunnaru. kris-
tudvara devuniyedl makitti nmmkmu kldu.
mavln eden ayintluga alocicutku maytt
meme smrthulmni kadu; ma samrthymu
devuni vlnne kligiyyunndi. ayme mmmunu
krott nibdhngu, anga aksrmunku kadu gani
atmke pri carkulmvutku maku samrthymu
kligiciyyunadu. aksrmu cpunugani atm
jivipceyunu. mrn karnmgu prcry, rallmid
cekkbdin aksrmulku sbdhicendennu, mhi
mto kudindayenu. aduke mose mukhmu-
mid prkasucucudin a mhim tggipovun-
dennu, israyeliyulu atni mukhmu tericud-
lek poyiri. itludga atmsbdh men prcry
yet mhimglde yudunu? siksa vidhiki
karnmen prcryye mhim kligindete nitiki
karnmen prcry yeto adhikmen mhim kl
dgunu. atydhikmen mhim dinikudutvln itku
munupu mhim kldiga ceybdindi yi visymulo
mhimlenidayenu. tggipovunde mhimglde
yudinyedl, nilucundi mri yekkuv mhimglde
yudunu gda. tggipovucunn mhimyokk at-
munu isra yeliyulu tericudkuduntlu mose tn
mukhmu mid musuku vesikonenu. memtlu
ceyk, yitti niriksn glvarme bhu dherymuga
matladu cunnamu. mriyu vari mnssulu
kthimulayenu gnuk netivrkunu patnibdh
cudvbdunppudu, adi kristundu kottivey
bdenni variki tetprcbdk, a musuke niliciyun-
ndi. neti vrkunu mose grthmu varu cdu-
vunppudell musuku vari hrđymul midnun-
ndi gani vari hrđymu prbhuvuvepunku ep-
pudu tiruguno appudu musuku tisiveyb-
dunu. prbhuvu atm prbhuvuyokk atmyekkd
nuduno akkd svattrymu nudunu. mn mdr-
munu musuku leni mukhmuto prbhuvuyokk
mhimnu addmuvle ptriphlijeyuku, mhim-
nudi adhik mhimnu poducu, prbhuvgu atm-
cet a polik gane marcbducunnamu.

4

kabtti i prcry podindun krunipbdin varme
adherypdmu. ayite kuyuktiga nducu
konkyu, devuni vakymunu vcnga bodhip-
kyu, stymunu prtyksprcutvln ptri mnusyuni

mnssaksi yedut mmmunu meme devuni
ma suvart mruguceybdin yedl nsicucunnvari
visymulone mrugucey bdiyunndi. devuni
svrupiyeyunn kristu mhimnu knuprcu suvart
prkasmu variki prka sipkudu nimittmu, i
yug sbdhmen devt avisvasulenvari mno netr-
mulku grudditnmu klug jesenu. adhkarmu-
lonudi velugu prkasicunu gak ani plikin de-
vude tn mhimnu gurcin jnanmu yesukris-
tundu vellidiprcutku ma hrđymullo prka-
sicenu. gnuk memmu mmmunugurci prk-
ticu konutledu gani, kristuyesunugurci ayn
prbhv vniyu, mmmunugurci, yesu nimittmu
memu mi pricarkulmniyu prkiticucunnamu.
ayinnu a bladhikymu ma mulmendi kak de-
vunideyuduntlu mti ghtmullo i aisvrymu
maku kldu. etuboyinnu srmpducunnnu
irikipbduvarmu kamu; apaymulo nunnnu
kevlmu upaymu lenivarmu kamu; trumbdu
cunnnu dikkulenivarmu kamu; pddroyb-
dinnu nsicuvarmu kamu. yesuyokk jivmu
ma srirmdu prtyksprcbdtuke yesuyokk mr-
nanubhvmunu ma srirmdu ellpudunu vhu
koni povucunnamu. elynga, yesuyokk jiv-
mukud ma mrty srirmundu prtyks prc
bdintlu, sjivulmen memmu ellpudu yesu
nimittmu mrnmunku appgipbducunnamu.
kavun malo mrn munu milo jivmunu
karysadhikmgucunnni. krp yekkuvmdl dvara
prbli devuni mhim nimittmu krtjntastutulu
vistripjeyulagan, smst menvi mikorke yun-
nvi. kaga visvsicitini gnuk matladitini ani
vraybdin prkarmu atti visvasmuto kudin
atmgilvarme, prbhuvun yesunu lepinvadu
yesuto mmmunukud lepi, mitokud tn yedut
niluv bettunni yerigi, memunu visvsicucun-
namu gnuk matladucunnamu. kavun memmu
adherypdmu; ma bahu purusudu krsicu-
cunnnu, atrypurusudu dindinmu nutn prcb-
ducunnadu. memmu drsymenvatini cudk
adrsymenvatine nidanici cucucunnamu gnuk
ksnmatrmudu ma culkni srm makorku at
tku ekkuvga nitymen mhim bharmunu klug
jeyucunndi. elynga drsymenvi anitymulu;
adrsymenvi nitymulu.

5

bhumimid mn gudarmen yi nivasmu
sithilmepoyinnu, cetipnikak devunicet
ktt bndiyyu nitymendiyyunen nivasmu
prlokmdu mnkunndni yerugudumu. mnmu
digbrulmu kak vstrmu dhricukoninvarmuga
knbdudumu. kabtti prlokmunudivccu mn
nivasmu dinipeni dhricukon npeksicucu
dinilo mulgucunnamu. i gudarmulonunn
mnmu bharmu mosikoni mulgu cunnamu.
idi tisiveyvleni kadu gani mrtymendi
jivmucet migiveybduntlu, a nivasmunu
dinipeni dhricukon gorucunnamu. dini
nimittmu mnlnu siddhprcinvadu de-
vude; mriyu ayn tn atm anu skrurvunu
mn knugrhiciyyunnadu. veli cupuvln kak

visvasmuvlnne nducukonu cunnamu gnuk i dehmulo nviscucunnt kalma prbhuvunku durmuga unnamniyerigi yudiyu, ellppudunu dherymuglvarme yunnamu. itlu dherymu gligi yi dehmunu vidici petti prbhuvun-odd nviscutku istpducunnamu. kavun dehmduunnu dehmunu vidicinnu, ayn kistulme yudvlenni migul apeksicucunnamu. eduknga tanu jrigicin kriylcoppun, avi mcivennu sre ceddvennu sre, dehmuto jrigicin vati phlmunu prtivadunu poduntlu mnmrdmnu kristu nyaypithmu edut prtyksmu kavlyunu. kavun memu prbhuvu visyem bhyu nerigi mnusyulnu prerepicucunnamu. memu devuniki prtyk-sprcbdinvarmu; mi mnssaksulku kud prtyksprcbdiyunnamni mmmucunna. mmmunu meme mi yedut tirigi mepicukonut ledu gani, hrdymundu atisypdk perupmunde atisypduvariki prtyuttr micutku miku adharmu klugvlenni ma visyme miku atisy karumu kligicucunnamu. elynga memu verivarimetima devuni nimittme; svsthbuddhiglvarmetima mi nimittme. kristu prem mmmunu blvtmu ceyucunndi; elagnga adrikorku okdu mrtpodenu gnuk adruna mrtpodirniyu, jivicuvarikmid tmkorku kak, tm nimittmu mrtpodi tirigi lecinvanikorke jivicutku ayn adrikorku mrtpodenni y niscyicu konucunnamu. kavun ikmid memu srirritiga evninennu erugmu; memu kristunu srirritiga erigiyudinnu ikmid aynnu alagu erugmu. kaga evdennu kristundunnyedl vadu nutn srsti; patvi gticenu, idigo krott vayenu; smstmunu devuni vlnnenvi; ayn mnlhu kristudvara tnto smadhanprcukoni, a smadhanprcu pricrynu maku anugrhicenu. ademnga, devudu vari apradhmulnu varimid mopk, kristundu lokmunu tnto smadhanprcukonucu, a smadhanvakymunu maku appgicenu. kavun devudu ma dvara vedukoninttu memu kristuku raybarulmedevunito smadhanpdudni kristu pksmuga mimmunu btimalukonucunnamu. eduknga mnmaynydu devuni niti aguntlu papmerugni aynnu mnkosmu papmugacesenu.

6

kaga memayntodi pnivarame miru podin devuni krpnu vyrtmu sesikonvddni mimmunu vedukonu cunnamu. anukul smymdu ni mor nalkicitini; rksn dinmdu ninnu adukotini ani ayn ceppucunnadu gda! idigo ippude mikkili anukulmen smymu, idigo ide rksn dinmu. ma pricy nidipbkudu nimittmu e visymulonnenu abhytrmemiyu klugjeyk srmyldunu ibbdyldunu irukulydunuo debbyldunu cersallonu allrullonu pryas mullonu jagrmullonu upvasmullonu migul orpuglvarme, pvitrttonu jnanmutonu dirgh satmutonu dytonu prisuddhatmvlennu niskptmen prem-

tonu styvakymu cepputvlennu devuni blmu- vlennu kudyiedml niti ayudhmulu kligi, ghnta ghntlvlnnu sukirti duskirtulvlennu devuni pricarkulme yudi anni sthitullo mmmunu meme meppicukonucunnamu. memu mosgadrme ntludiyu styvtulmu; telyibdnivarmentlu diyu bagu telyibdinvarmu; cnipovucunn varmentludiyu idigo brdukcunnavarmu; siksip bdnivarmentludiyu cpbdnivarmu; dukhpdin varmentludiyu ellppudu stoscivarmu; dridulmentludiyu anekulku aisvrymu kligicu varmu; emiyu lenivarmentludiyu smstmunu kliginvarmu. o korithiyulara, armrlekud mito mat laducunna, ma hrdymu visalprcbdi yunndi. miyedl ma atkrnmu skucitme yudledu gani mi atkrnme skucitme yunndi. miyedl makunn atkrnmunku prti phlmuga mirunu mi hrdymulnu visalprcu konudi; miru na pillni mito ilagu ceppucunna. miru avisvasulto joduga udkudi. nitiki durnitito emi sagtymu? velugunku cikito emipottu? kristunku beliyaluto emi sbdhmu? avisvasito visvasiki palekkdidi? devuni aly munku vighrmulto emipodik? mmmu jivmugl devuni alyme yunnamu; aduku devudilagu sel vicucunna. nenu varilo nviscisci scritunu, nenu vari devudne yudunu varu na prjleyuduru. kavun miru vari mdhynudi bylveddi prtyekmuga ududi; apvitrmendanini muttkudni prbhuvu ceppucunnadu. mriyu nenu mimmunu cercukodunu, miku tdrine yudunu, miru naku kumarulunu kumartelune yudurni srsvskitgl prbhuvu ceppucunnadu.

7

priyulara, muku i vagdanmulu unnavi gnuk devuni bhmuto prisuddhntu spurticesi konucu, srirmunkunu atmkunu kligin smst klmsmu nudi mnlhu pvitrulnuga cesikodmu. mmmunu mi hrdymullo cercukonudi; me mevniki anyaymu ceyledu, evnini cerupledu, evnini mosmu ceyledu. miku siksavidhi klugvlenni nenilagu ceppledu. cni poyingani jivicin gani mirunu memunu kud udvlen-niyu miru ma hrdymullo unnarniyu nenu logd ceppitini gda mi yedl nenu bhu dherymuga mat laducunna, mimmunu gurci naku cal atisymu kldu, adrnto nidukoniynanu, ma srmyttiki micin atydhikmen andmuto uppogu cunna. memu masidoniyku vccinppudunu ma srirmu ematrmunu vis-rati podledu. etuboyinnu maku srmye kligenu; velupt poratmulu lopt bhymlu udenu. ayinnu dinulnu adricu devudu titu rakvln mmmunu adricenu. titu rakvlnmatrme kakud, atdu mi atybhlasnu mi aglarpunu na visyme miku kligin atyask-tini maku telupucu, tanu mi visyme podin adrvln kud mmmunu adricenu gnuk nenu mri ekkuvug stoscitini. nenu vrasin ptrikvln

mimmunu dukhpettindun vicarpdnu; naku vicarmu kliginnu a ptrik mimmunu svlp-kalmumttuke dukh pettenni telisikoniynanau. miru dukhpditirni stosicut ledugani miru dukhpd marumnssu poditirni yippudu stosicucunnanu. elynga e visymulonennu mavln miru nstmu podkudutke, devcittanusarmuga dukhpditiri. devcittanu sarmen dukhmu rksnarthmen maru mnssunu klugjeyunu; i marumnssu dukhmunu putticedu. ayite loksbdhmen dukhmu mrnmunu klugjeyunu. miru devuni citt prkarmu podin yi dukhmu etti jagrtnu ettidos nivarnken prtivadmunu etti aghr munu etti bhymunu etti abhilasnu etti asktini etti prtiddnu milo putticensu cududi. a karymunugurci smst visymullonu miru nirdosule yunnarni rjvu prcukotiri. nenu miku vrasinnu a duskarymu cesinvani nimittmu vrayledu; vanivln anyaymu podin vani nimittmennu vrayledu; mayedl mi kunn askti devuniyedut mi mdhy bahatmgutke vrasitini. iducet memu adripbditiviu. ate kadu, maku i adrn kliginppudu tituyokk atm mi adrivln visratipodindun atni stosmunu cuci mri yekkuvga memu stositiviu. elynga, nentni yedut mi visyme e atisypu matlu ceppinnu nenu sigguprcbdeledu memelagu annitini mito nijmuga ceppitimo alage memu titu edut mi visyme ceppin atisypu matlu nijmni knbdenu. mriyu miru bhymuton vnkuton tnnu cercukotirni atdu miydri vidheytnu jnapkmucesikonucudga, atni atrnmu mri yekkuvga mi yedl unndi. prtivisymlonu mivln naku dherymu klugucunndi gnuk ntosicucunnanu.

8

shodrulara, masidoniya sghmulku anu ghripbdiiyunn devuni krpnugurci miku teliy jeyucunnamu. elagnga, varu bhu srmvln priksipbdga, atydhikmuga stosiciri. mriyu varu nirupedlennu vari datrtvumu bhuga vist ricenu. i krpvisymlonu, prisuddhulkorken pricrylo palupodu visymulonu, mnpurv k muga mmmunu vedukonucu, varu tm samrthymu koldiye gak samrthymukte ekkuvganu tmmt tame yicirni miku saksymiccucunnanu. idiyugak modt prbhuvunkunu, devuni cittmuvln makunu, tmmunu tame appgicukoniri; yitga ceyudurni memnukonledu. kavun titu i krpnu elagu purvumu modlupettenu alagun danini milo spurmu ceyumni memtni vedu kotimi. miru prtivisymlu, anga visvas mdunu updesmdunu jnanmdunu smst jagrtt ydunu miku mayedlnunn premydunu elagu abhivreddhipoducunnaro alage miru i krpydu kud abhivreddhipoduntlu cucukonudi. ajnapurv kmuga mito cepputledu; itrul jagrttnu miku cuputcet mi prem yet ytharthmendo priksipvlenni ceppucun-

nanu. miru mn prbhuvan yesukristu krpnu erugudurugda? ayn dhn vtude yudiyu miru tn daridrymuvln dhnvtulu kavleni, mi nimittmu dridrudayenu. idunu gurci na tatprymu ceppucunnanu; svts rmu kridtne yi karymu ceyut yde gak cey tlpettutydu kud modti vare yudin miku melu kavun tlpettutku siddhmen mnssu milo elagu kligeno, alage mi klimikoldi spurtiyungntlu miru a karymunu ippudu ner vercudi. modt okdu siddhmen mnssu kligiyute sktiki mici kadu gani klimi koldiye yiccindi pritikrmvunu. itrulku telikganu miku bharmuganu udvlenni idi cepputledu gani heccuga kurcukoninvaniki ekkuv migulledniyu tkkuvga kurcukoninvaniki tkkuv kaledniyuvraybdin prkarmu adriki smanmuga udu nimittmu, prstutmdu mi smrddhi vari akkrkunu mriyokppudu vari smrddhi mi ykkrkunu shayme yudvlenni ilagu ceppucunnanu. mi visyme naku kligin yi asktine titu hrdymulo puttican devuniki stotrmu. atdu na heccriknu agikricenu gani atnike visesaskti kligindun tn yistmucoppunne miyoddku bylu deri vccucunnadu. mriyu suvat visymu sghmulnntilo prsiddhicedin shodruni atnito kud ppucunnamu. atekak mn prbhuvunku mhim klugu nimittmunu ma siddhmen mnssu knuprcu nimittmunu i upkardryvumu visyme pricarkulmen matokud atdu pr mriyu memit vistarmen dhrmmu visyme pricarkulme yunnamu gnuk daninigurci mamed evdunu tppu mopkud memu jagrttga cucukonucu atnini ppucunnamu. elynga prbhuvu drstiydu matrme gak mnusyul drstiydunu yogymen vatini gurci srddhga alocicukonucunnamu. mriyu varitokud memu ma shodruni ppucunnamu. cal sgtullo anak prayaymulu atnini priksici atdu asktigl vadniyu, ippudunu mi yedl atniki kligin visesmen nmimkvln mri yekkuven asktiglvadniyu telisikoniynanau. titu evdni yevren adiginyedl atdu na palivadunu mi visymulo na jt pnivadune yunnadniyu; mn shodrulevrni adigin yedl varu sghmul dutlunu kris kabtti mi prem ytharthmendniyu mi visymen ma atisymu vyrtbmukadniyu variki sghmulyedut knuprcudi.

9

prisuddhulkorken yi pricrynugurci mi peru vrayutku na kgtymuledu. mi mnssu siddhme yunnndi nenerugudunu. advlnsvtsrmunudi aky siddhpdiiyunnndi ceppi, nenu mimmunu gurci masidoniya varyiedut atisypducunnanu; mi asktini cuci anakulu pre-repibdiri. ayite mimmunugurcin ma atisymu i visymulo vyrtbmukaduntlu, nenu ceppin prkarmu miru siddhmuga udutke yi shodrulnu ppitini. miru siddhpdni yedl okvel masidoniya revrennu natokud

vcci miru siddhmuga udkpovut cucinyedl, i nmimk klīgiyunnodu memo siggu prcb-dudumu; mirunu sigguprcbdudurni yik ceppnel? kavun logd iccedmni miru cep-pin dhrrmu pisinitmuga iyyk dharal-muga iyy vlenni ceppi, shodhrulu mi yo-ddku mudugavcci danini jmceyutke varini heccricut avsrnmi tlcitini. kocemuga vit-tuvadu kece muga ptkoyunu, smrdhdhiga3 vittuvadu smrdhdhiga3 ptkoyunu ani yi visyme ceppvccunu. snugokonyu blvt-muga kakyu prtivadunu tn hrđymulo nisc yicukonin prkarmu iyy vlenu; devudu ut-sahhuga iccuvanini premicunu. mriyu annitiydu ellppudunu milo miru srsvm-rddhiglvare uttmnen prikarymu ceyutku devudu miyedl smst vidhmulen krpn vistriceyglđu. idu visyme atdu ved-đlli dridrulkicenu atni niti nitrtrmu nilu-cunu ani vraybdıyunnđi. vittuvaniki vit-tmmunu tınutku aaharmunu dyceyu devudu miku vittnm dycesi vistricesi, miru prtı visıymulo purnaudy bhagymuglvarguntlu, mi nitiphmlulu vrddhipo dicunu. itti, audarymuvln madvara devuniki krtjntas-tutul cellipbdunu. elynga i sevnugurcin prıcry prisuddhul akkrıku shaymu klug-jeyut matrmu kakud, anakulu devuniki cellicu krtjntastutul mulmuga vistrıcun-ndi. elagnga kristusuvartu agikritumni op-pukonut ydu miru vidheyulenducetnu, vari visıymunu adrı visıymunu it audarymuga dhrrmu cesi nducetnu, i prıcry mulmuga mi yogyt knbdındun varu devuni mhimprcu-cunnaru. mriyu miyedl devudu knuprcin atydhikmen krpnu cuci, varu mi nimitme prarthn ceyucu, mimmunu cudvlenni ekkuv korik glvare yunnaru. cepp skıymu kani ayn vrmunu gurci devuniki stotrnu.

kristuvadnni nmmukoninyedl, atdelagu kristuvadu alage memunu kristuvarmni tn mnssulo tanu tirigi aloccukonvlenı. pd droyutku kak mimmunu kttutke prb-huvu maku anurghicin adhikarmunugurci nenokvel kocemu adhikmuga atısyıpdınnu nenu sigguprcbdnu. nenu vrayu prıkr-lvln mimmunu bhıyettvlenni yunnttu knbdkud i mat ceppvccunnu. atni prıkrılu ghnmenviyu blyımenviyu ney-un-vı gani atdu srırrupmunku blhınuđu, atni prsgmu korganıđni yokdu anunu. memedutlenppudu prıkrı dvıra matlydetti varmeyunnamo, yedut unppudu kriyydu attıvarme yudumni atınuvadu tlcukon-vlenı. tmmunu tame meccukonu kodrito jtprcukonut kennu varito srıcucukonutkennu memı tegıp jalnu gani, varu tmlone yokrıni btıi yokrı ennikcesikoni yokritonokrı srı cucukonu cunnđun, grhipulek yunnaru. memete merku mıcı atısyıpdımu gani mirunn sthlmu vrkunu ravlenı devudu maku kolici yıccin merku lobdıyadı atısyıcucunnamu. memı kristu suvart prktıccu, mıvrkunu vccıyutımı gnuk mıyoddu ranıvarmenttu memı ma mer datı vellucun varmu kamu. memı merku mıcı yıtrul prıas-phmlullo bhagsthlumnukoni atısyı pdmu. mı visvasmu abhıvrddhiyenkoldı maknugr hıpbđın merku lopıne suvart mrı vısesmuga vyapıpjeyucu, mı avlı prdesmullo kud suvart prktıcutınga, memı mı mulmuga ghnprcb-dudumrı nrıksıccunname gani, mrıyokrı merlo cerı, sıddhmeyunnvı mavıyenttu atısyıpgormu. atısyıcuvadu prbhıvunde atısyıpvlenı. prbhıvu meccukonuvade yogıyudu gani tnnu tane meccukonuvadu yogıyudukadu.

11

10

mi edut nunnppudu milo ankuvglvad-nenttiyu, edut lenppudu miyedl dherymu glvadnenttiyu, paulnu nene yesukristıyokk satvikmunu mrdıutvımunubttı mimmunu ve-dukonu cunnanu. srıprkarmu nducukonu-varmı mmmunugurci kodrnukonucunnaru kara? attı varıyedl nenu tegıci kathyımu cupvlenni tlcukonucunnnanu gani, nenu vccııppudu atlu kathyımunu cupkuduntlu ceyudrı nenu mimmunu btımalukonu-cunnu. memı srırdharulne nducu konucunnu srıprkarmu yuddhmıceymu. ma yuddhopkrınmulu srırsbđhmenvı kavu-gani, devunı yedut durgmulnu pddroyjalınt blmkıvle yunnvı. memı vıtrkmulu, devunıgurcin jıanmunu addgıcu prtı atkmunu pddrosı, prtı alocnu kristuku lobduntlu cerpttı miru spurn vıdheytnu knuprcııppudu smstmen avı dheytku prtıđıncey sıddhıpdı yunnamu. sgtılnu pepenne miru cucucunnaru, evđennu tanu

kocemvıekmuga nenu matladınnu miru shıpvlenı korucunnu, nnnugurci mırela gennu shıcuđı. devasktıto mı yedl asktı klıgi yunnanu; eduknga pvıtruralen knynga okkde purusunıki, anga kristuku smr-pıpvlenı, mimmunu prđhanmu cesıtıni gani, srpmu tn kuyuktıcet hvvnu mo-sprcıntlu mı massulnu cerıpbđı, kristu edl-nunn srılnadıyu pvıtrı nudıyu etlyınnu tol-gıpvonemo ani bhıydu cunnanu. elynga vccıınvadevınnu memı prktıpnı mrıyok yesunu prktıcınnu, lek mıru podrı mrıyok atmnı miru podınnu, mıru agı krıpnı mrıyok suvart mıru agıkrıcınnu, mıru vanıııgurci shıcut yuktme. nenete mıkkılı sresthılen yı apostılkute lesmatrmnu tıkvıvadu kanrı tlcukonucunnnanu. matl ydu nenu nerpulenı-vadennu jıanmdı nerpulenı vadnu kanu. prtı sgtılonu adrı mdhınu mı nımittmu memı a jıanmunu knuprcııyunnamu. mı-mımunu heccıpvlenı mıku devunı suvartnu ucıtmuga prktıccu nnnu nene tgııcukonıı-

dun papmu cesitina? miku pricry ceytutke nenitr sghmulvln jtmu puccukoni, vari dhnmu dogilinvadnetini. mriyu nenu miy-oddnunnppudu nakkkr kligiyudga nenevni- midnu bharmu mopledu; masidoninyudi shodrulu vcci na akkr tirciri. prtı vısmulonu nenu miku bharmuga udkud jagrtt pđitini, ik mudukunu jagrtt pđudunu kristu stymu naydu udutvln aky pratmulyu nenilagu atısy pđkud, nnnu atkprcutku evrı trmkadu. eduvln? nenu mim-munu premipnduvlnna? devunike teliyunu. atısykarmmu vedkuvaru evısymulo atısy-ıccunnaro, a vısymulo varunu mavlene yunnarnı knbdunimittmu variki karmmu dorkkud kottiveyutku, nenu ce elynga atti varu kristuyokk apostlul vesmu dhricukonu-vare yudi, dog apostlusunu mosgadrgu pni-varune yunnaru. idi ascrymu kadu; satanu tane velugudut vesmu dhricukonucunnadu gnuk vani prıcarkulunu niti prıcarkul vesmu dhricukonut gopp sgıkadu. vari kriyl cop-pun vari ktmu klugunu. nenu avivekinni yevdunu tlcıyddni mrl ceppu cunnanu. atlu tlcınyedl nenu kocemu atısy pđuntlu nnnu avivekinenttu gane cercu konıdi. nenu cep-pucunndi prbhuvu mat prkarmu cepput-ledu gani itlu atısy pđutku adharmu kligi avivekivle ceppucunnanu. anekulu srir vısy-mulo atısy pđucunnaru gnuk nenunu alage atısy pđudunu. miru vıvekuleyudi stosmuto avivekulnu shıccunnaru. okdu mimmunu dasymunku loprcınnu, okdu mimmu mi-givesınnu, okdu mimmu vsprcukonınnu, okdu tnnu goppcesi konınnu, okdu mukhmu-mid mimmunu kottınnu miru shıccunnaru. memu blhinulme yunnnttu avmanmuga mat-laducunnanu. e vısymdu evden dherymu kligi yunnado, a vısymdu nenukud dh-erymu kligınvadnu; avıvekmuga matladu-cunнанusuma. varu hebriyula? nenunu he-briyudne. varu israyeliyula? nenunu is-rayeliyudne. varu abrahamu stanma? ne-nunu attivadne. varu kristu prıcarkula? verrıvanıvle matladu cunnanu, nenunu mri yekkuvga kristu prıcarkudnu. mri vıses-muga prıyas pđitini, mri anek prıya ymulu cersallo utini; aprımitmuga debblu tıti-ni, anekmarulu pranapaymullo utini. yudulcet ayıdamarulu okti tkkuv nluvdi debblu tı-tini; mummaru bettmulto kottbđitini; ok-sarı rallo kottbđitini; mummaru od pgili srmpđitini; ok ratribgllu smudrmulo gđipi-tini. anek prıyamnu prıyanmullonu, ndul-vlnnen apđllonu, doglvlnnen apđllonu, na svıjnuvlnnen apđllonu, anyıjnu vlnnen apđl-lonu, pttnmulo a prıyas tonu, kstmultonu, trcuga jagrnmultonu, akli dppultonu, tr-cuga upvasmultonu, cli tonu, digbrıvmu-tonu utini, iknu cepp vılsıvı anekmulun-nvi. ivıyunu gak sghmu lnnitini gurcın cityu kldu. i bharmu dın dınnunu naku klugu-cunndi. evdennu blhinu dayena? ne-

nunu blhinudnu kana? evdennu toturpdena? nakunu mt klugda? atısy pđvısiyute nenu na blhint vısymen sg tulnugurcıye atısy p-dudunu. nenbđdhmadutledni nıtrrmu stu-tıpbđucunnn mn prbhuvu yesuyokk tđriyen devudu erugunu. dmskulo aret anu rajukrıd unn adhipti nnnu pttgıri kavlıyuci dm-skiyul pttnmunu bhđrmu cesenu. appudu nenu kitikıgud god mıdnudi gplo dıpbđi atni cetilonudi tppıccukonıpotini.

12

atısy pđut naku tgdu gani atısy pđvl-sıvccındi. prbhuvu drsnmulnu gurcıyu prtykstlnu gurcıyu ceppudunu. kristun-nunn yok mnsıyuni nenerugudunu. atdu pđunalugu svtsrmulkrıdt mudv akasmunku konıpobđenu; atdu srırmuto konıpob-đeno nenerugnu, srırmulek konıpobđeno nenerugnu, adi devunike teliyunu. atti mnsıyuni nenerugudunu. atdu prdesu-loniki konıpobđi, vcıp skıymu kani matlu vınenı; a matlu mnsıyudu plukkuddu. atdu srırmuto konıpobđeno srırmulek konı pobđeno nenerugnu, adi devunike teliyunu. attıvani gurcı atısyıtunu; na vısymeteno na blhintıye gak veruvıdhmuga atısyıpnı. atısy pđutku ıchıyıcınnu nenu stıyme plukudunu gnuk avıvekini kakpodunu gani naydu evdennu cucındanıknınnu navln vıınıdanıknınnu nnnu ekkuv ghnımg naku kligın prtykstlu bhu vısesmuga unndun nenu atıydhıkmuga heccıpokudu nımittmu naku srırmulo ok mullu, nenu atıydhıkmuga heccıpokudu nımittmu, nnnu nlıgottutku satanıyokk dutga ucđbenu. adi nayodınnudi tolgıpovlenni dani vısyme mummaru prbh-uunu vedukotini. adukuna krp nıku calunu, blhintıydu nasktı prıpurıngucunndı ayn nato ceppenu. kaga kristu sktı namıd nıli-cıyudu nımittmu, vısesmuga na blhintıyde nenepıudu blhinudno appude blıvtıudu gnuk kristu nımittmu naku kligın blhintl-lonu nıđllonu ıbbđullonu hıslılonu upđrvmul lonu nenu stosıccunнанu. nenvıvekinetini, mıre nnnu blıvtmu cesıtıri. nenu mıcet meppu pđvılsınvadnu, elynga nenu emat-rıpvadnu kakkıoyınnu mıkkılı sresthulen yı apostlulkte nenu e vısymulonı tkkuv vadnu kanu. suck kriylınu abđhutmulnu mhtkarymulnu ceıutvln, apostlunıyokk cıhnmulu purnmen ırvıto mı mđhyınu nıj-muga knuprcđbenu. nenu miku bharmuga udkıpotınnu vısymulo tpp, mri e vısymulo mırrıtr sghmulkte tkkuv varetıri? nenu cesın yı anyaymunı ksmıcuđi. ıdıgo, yı mudıvsarı mıyodđku vccutku sıddhmuga unnanu; vccınpıudu miku bharmuga nudnu. mı sottunu kadu mımmune korıccunнанu. pıllıu tlıđdrulkorku kadu tlı đdrule pıllıkorku astı kurctgındi gda kabtıı naku kligındi yavttı mı atmlkorku bhu stosmuga vıy

prcednu; nnnunu nenu vvyprcukodunu.
 nenu mimmunu et yekkvuga premicucun-
 nano at tkkuvga miru nnnu premitura?
 adi ala gudniyyudi. nenu miku bharmuga
 udledu gani yuktiglvadne mimmunu ttrmu
 cet pttukotini ani ceppuduremo. nenu mi
 yoddku ppinvarilo evnivlnennu mimmunu
 mospucci arjicukotina? miyoddku vellutku
 titunu heccrici atnitokud ok shodruni
 ppitini. titu mimmunu mospucci yemen
 arjicukonena? memokk atmvlne okk
 adugu jadyde nducukonleda? memitvrku
 ma visyme miku smadhanmu ceppukonu-
 cunnamni miku tocunemo. devuni yedutne
 kristundu matladucunnamu; priyulara,
 mi ksemabhivreddhikorku ivnniyu ceppu
 cunnamu. eduknga okvel nenu vccinppudu
 miru nakistuluga udremo aniyu, nenu mik-
 istudnuga udnemo aniyu, okvel klhmunu
 asuyyu krodhmulunu kkslunu kodemulunu
 gusgusladutlunu uppegutlunu allrulunu udu
 nemo aniyu, nenu mrl vccinppudu na de-
 vudu mi mdhy nnnu cinnbuccunemo aniyu,
 munupu papmucesi tamu jrigicin apvitrt
 jartvmu pokiri cestl nimittmu marumssu
 podni anekulnu gurci dukhpdvlsi vccunemo
 aniyu bhypducunnamu.

dur muga udgane yi sgtulu vrayucun-
 nanu. tudku shodrulara, stosicudi, spurnule
 yududi, adrn kligiyududi, ekmssuglvare
 yududi smadhanmuga ududi; prem smadhan
 mulku krtygu devudu miku todeyudunu.
 pvitrm muddupettukoni yokriki okru vd-
 nmulu cesikonudi. prisuddhuldru miku vd-
 nmulu ceppucunnamu. prbhuvan yesukristu
 krpyu devuni premyu prisuddhatm shvas-
 munu mikdrikini todeyudunu gak.

13

i mudv sari nenu miyoddku vccucunnamu id-
 dru mugguru saksul not prti matyu sthirprc
 bdvlenu. nenu munupu ceppitini; nenip-
 pudu miyodd lekunnnu redvsari miyoddnun-
 nttu gane, munuptinudi papmu ceyucudin
 varikini migilin varikdrikini muduga teliy-
 jeyundemnga, nenu tirigi vccinyedl knikrmu
 cupnu. kristu naydu plukucunnadni rjuvu
 korucunnara? ayn miyedl blhinudu kadu
 gani, miydu sktimtude yunnadu. blhint-
 nubtti ayn siluvveybdenu gani, devuni sk-
 tinibtti jivicucunnadu. memunu ayny-
 dudi blhinulme yunnamu gani, mi yedl de-
 vuni sktinibtti, aynto kud jivmugl varmu.
 miru visvasmuglvare yunnaro ledo mim-
 munu mire sodhicukoni cucu konudi; mim-
 munu mire priksicukonudi; miru bhrstulu
 kaniyedl yesukristu milo nunnadni mim-
 munu gurci mire yerugra? memu bhrstulmu
 kamni miru telisikodurni niriksicucunnamu.
 miru e duskarymennu ceykudvlenni devuni
 prarthicu cunnamu; memu yogyulmenttu
 knbdvlennikadu gani, memu bhrstulmenttu
 knbdinnu miru melende ceyvlenni prarthicu-
 cunnamu. memu stymunku virodhmuga
 emiyu ceynermu gani, stymu nimittme sm-
 stmunu ceyucunnamu. memu bl hinulme
 yunnnu miru blvtule yudinyedl stosicedmu.
 dini nimittme, anga miru spurnulu kavleni-
 nye prarthicucunnamu. kabtti nenu miy-
 oddku vccinppudu pddroyutku kak, mim-
 munu kttutke prbhuvu naku anugrhicin ad-
 hikarmucoppun kathinyu knprekuduntlu

mnusyul mulmuganennu e mnusyuni-
vlnnennu kak, yesukristu vlnnu, aynnu
mrtullonudi lepin tdriyen devunivlnnu
apostluduga niy mipbdin paulnu nenunu,
nato kudnunn sho druldrunu, gltiylonunn
sghmulku subhmni ceppi vrayundi. tdriyen
devuninudiyu mn prbhven yesukris-
tunudiyu miku krpyu sma dhanmunu
klugunu gak. mn tdriyen devuni citt
prkarmu kristu mnlnu prstutpu dustkalmu-
lunudi vimociplenni mn papmul nimittmu
tnnu tanu appgicukonenu. devuniki yu-
gyugmulku mhim klugunu gak. amen.
kristu krpnubtti mimmunu pilicinvanini
vidici, bhinmen suvartttuku mirit tvrga
tirigipovut cudga nakascrymgucunndi. adi
mriyok suvart kadugani, kristu suvartnu
cerupgori mimmunu klvrprcuvavu kodrun-
naru. memu miku prk ticin suvartgak
mriyok suvartnu memennu pr lokmunudi
vccin yok dutyennu miku prk ticinyedl atdu
saggrstuvunu gak. memidi vrku ceppin-
prkarmippudunu mrl ceppucunnamu; miru
agikricin suvart gak mriyokti yevdennu
miku prkticin yedl vadu saggrstuvunu gak.
ippudu nenu mnusyul dynu spadicu kon
jucucunnana devuni dynu spadicu kon ju-
cunnana? nenu mnusyulnu stospettgorucu
nnana? nenipptikini mnusyulnu stos pe-
tuvadnete kristudasudnu kakyepovudunu.
shodulara, nenu prkticin suvart mnu
syuni yocnprkarmendi kadni miku teliy
jeppu cunnanu. mnusyuni vln danini nenu
podledu, nakevdunu dani bodhipnuledu
gani yesukristu byluprcutvlne adi naku
lbhicindi. purv mdu yudmtsthudne yun-
npudu nenu devuni sghmnu aprimitmuga
hisici nasnmuceyucu na pitrul parpyacar-
mdu visesakti glvadne, na svjatiyullo na
smanvyskulen anakulkte yudul mtmulo
adhikytnoditinni na ndvdinigurici miru
vitiri. ayinnu tlligrbhmu ndu pdindi mo-
dulkoni nnu prtyekprci, tn krpcet nnu
pilicin devudu nenu any jnullo tn ku-
maruni prktipvlenni aynnu naydu bylupr
nugnrichinppudu mnusymatrulto nenu
sprtipledu. nakte muduga apostlulen vari-
oddku yerusalemunkennu vellnuledu gani
vetne arebiya desmuloniki vellitini; pimmt
dmsku pttnmunku tirigi vccitini. atupeni
mdu svtsrmulen truvat kephanu pricymu
cesikonvlenni yerusalemunku vcci atnitokud
pdunyidu dinmulutini. atnini tpp apostlullo
mri evnini nenu cudledu gani, prbhuvuyokk
shodruden yakobunu matrmu cucitini.
nenu miku vrayucunn yi sgtul visyme,
yidigo devuni yedut nenu abddhmadut
ledu. pimmt siriyi, kilikiy pratmuloniki
vcci tini. kristundunn yudysghmulvariki na
mukhpricymu lekudenu gani munupu mnlnu
hispettinavadu tanu purvmdu paduceyucu

vccin mtmunu prkticucunnadnu sgtimatrme
vini, varu nnu btti devuni mhim prciri.

atupimmt pdunalugu svtsrmulen truvat
nenu titunu vetbettukoni brmbatokud yerus-
lemunku tirigi vellitini. devdrsn prka rme
vellitini. mriyu na pryasmu vyrtmhu nemo,
lek vyrtme poyindemo ani nenu anyjnullo
prkticucunn suvartnu varikini prtyekmuga
ennikenvarikini visdprcitini. ayinnu na-
tokudnunn titu grisu dessthudennu atdu
sunnti podutku blvtpett bdledu. mnlnu da-
suluga cesikonvlenni kristu yesu vln maku
kligin mn svattrymunu vegu cucutku,
rshymuga tebdi dogtnmuga prvesicin kpt
shodrulvln jrigindi. suvart stymu mi md-
hynu nilucuntlu memu variki okkgdiyyennu
lobdutku oppukonledu. enniken varuga ecb-
dinvariyoadd nenemiyu neskonledu; varet-
tivarennu naku lksymu ledu, devudu nrui-
vesmu cuddu. a yennikenvaru nakemiyu up-
desipledu. ayite sunnti podinvariki bod-
hicutke suvart peturukelagu appgibdeno
alagu sunnti podnivariki bodhicutke na kpp
gipbdenni varu cucinppudu, anga sunnti
podinvariki apostludutku peturunku sam-
rthymu klugesin vade anyjnulku apostlu-
nvutku nakunu samrthymu klugesenni varu
grhicinppudu, stbhmuluga ecbdin yakobu
kepha yohanu anu varu naku anugrhipb-
din krpnu knugoni, memu anyjnulkunu
tamu sunntipodinvarikini apo stluluga ud-
vlenni ceppi, tmto palivarmnutku suc-
nga nakunu brnbakunu kudicetini icciri.
memu bidlnu jnapkmu cesikonvlenni ma-
trme varu koriri; alagu ceyutku ne-
nunu askti kligi yutini. ayite kepha
atiyokyku vccinppudu atdu apradhiga tir-
cbdeno gnuk nenu mukhamukhiga atnini
ediricitini; elynga yakobu noddnudi ko-
dru rakmunupu atdu anyjnulto bhojnmu
ceyucudenu gani varu ragane sunnti podin
variki bhypdi venuktisi vere poyenu. tkkin
yudulunu atnito klisi mayvesmu vesikoniri
gnuk brnbakud vari vesdharumucet mos
poyenu. varu suvart stymu coppun kr-
mmuga nducukonkpovut nenu cucinppudu
adri yedut kephato nenu ceppindemnganivu
yududve yudiyu yudulvle kak anyjnulvlene
prvrtip cudga, anyjnulu yudulvle prvr-
tip vlenni yeduku blvtmu ceyucunnavu?
mnmu jnmuvln yudulme gani any jnullo
cerin papulmu kamu. mnusyudu yesu kris-
tundli visva smuvlnnegani dhmsastr sb-
dhmen kriylmul mun nitimuduga tircb-
ddni yerigi mnmunu dhmr sastrsbdh men
kriylmulmun gak kristundli visvasmu vlne
nitimulmni tircbdutke yesu kristundu vis-
vasmuci yunnamu; dhmsastr sbdh kriyl-
mulmun e sririyu nitimudni tircbddu gda.
kaga mnmu kristundu niti mtulmni tir-

cbdutku vedkucudga nmnu papul mugaknbndinyedl, a pksmdu kristu papmunku pri-carkudayena? atlnradu. nenu pd gottin-vatini mrl kttinyedl nnnu nene apradhiniga knuprcukodunu gda. nenete devuni visyme jivicu nimittmu dhrmsastrmuvln dhrmsastrmu visyme cccinvadnetini. nenu kristutokud siluv veybdyunnanu; iknu jivicu-vadnu nenu kanu, kriste naydu jivicucunnadu. ne nippudu srir mdv jivicucunn jivitmu nnnu premici, na korku tnnutanu appgicukonin devuni kumaruniydl visvasmuvln jivicucunnanu. nenu devuni krpnu nirrthkmu ceynu; niti dhrmsastrmuvlnnete a pksmdu kristu cnipoyindi nisproyjnme.

3

o avivekulen gltiyulara, mimmunu evdu bhrmpettenu? siluvveybdinvadentuga yesu kristu mi knnlyedut prdrisipbdenugda? idi matrme mivln telisikongorucunnanu; dhrmsastr sbdh kriyvlvn atmnu poditira lek visvas muto vinutvln poditira? mirit avivekuleira? modt atmanusarmuga arbhici, yippudu sri ranusarmuga pripurnulgudura? vyrrthmuganeyinni kstmulu anubhvitira? adi nijmuga vyrrth mguna? atmnu miku anugrhici, milo adbhut mulu ceyicuvadu dhrmsastrsbdh kriyvlvlnna lek visvasmuto vinutvlnna ceyicucunnadu? abrahamu devuni nmmenu adi atniki nitiga yecbdenu. kabtti visvassbdhule abrahamu kumarulni miru telisikonudi. devudu visvas mulmuga anyjnulnu nitimtuluga tircunni lekh nm muduga cuciniydu anyjnuldrunu asirvdipbduduru ani abrahamunku suvartnu muduga prkticenu. kabtti visvassbdhule visvasmulg abrahamuto kud asirvdipbduduru. dhrmsastrmu vidhicin kriyulku sbdhuldru sapmunku loneyunnaru. edukngadhrmsastrgrthmdv vraybdin vidhulnniyuceyutydu nilukdga udni prtivadunu sapgrstudu ani vraybdiyunndi. dhrmsastrmucet evdunu devuniyedut nitimtudni tircbdnu sgti spstme. elynga nitimtudu visvasmulmuga jivicunu. dhrm sastrmu visvassbdhmendi kadu gani dani vidhulnu acricuvadu vativlnne jivicunu. atmnu gurcin vagdanmu visvasmuvln mnku lbhicuntlu, abrahamu podin asirvcnmu kristuyesudvara anyjnulku klugutke, kristu mnkosmu sapme mnlnu dhrmsastrmuyokk sapmunudi vimo cicenu; idunugurcimranumid vreladin prtivadunu sapgrstudu ani vraybdiyunndi. shodrolara, mnusyritiga matladu cunnanu; mnusyuducesin odbdikiyennu sthirpdin truvat evdunu dani kottiveydu, danito mremiyu klupdu. abrahamunkunu atni stanmu nkunu vagdanmulu ceybdenu; ayn anekulnu gurci annttuni stanmulunkunu ani ceppk okni gurci anntteni stanmunkunu anenu; a nenu ceppundemn-ganaluguvdl muppd i svtsrmlen truvat vc-

cin dhrmsastrmu, vagdanmunu nirrthkmu ceyuntga purvmdu devunicet sthirpreb-din nibdhnnu kottiveydu. a svasthyemu dhrmsastrmulmuga kliginyedl ik vagdanmulmuga kligindi kadu. ayite devudu abrahamunku vagdanmu vlnne danini anugrhicenu. alagete dhrmsastr meduku? evniki a vagda nm ceybdenu a stanmu vccuvrku adi ati krmmlubutti daniki truvat iyybdenu; adi mdhyvrticet devduti dvara nijmipbdenu. mdhyvrti yokniki mdhyvrti kadu gani devudokkde. dhrmsastrmu devuni vagdanmulku virodhmenda? atlnradu. jivipey sktigl dhrmsastrmu iyybdi yunnyedl vastvmuga nitidhrmsastrmulmugane klugunu gani yesukristundli visvas mulmuga kligin vagdanmu visvasicuvarik i anugrhipbduntlu, lekhnmu adrini papmulo bdhicenu. visvasmu velldikamunupu, ik muduku bylu prebcbovu visvasmvlbipvlsin varmuga cerlo ucdbinttu nmnu dhrmsastrmunku lonen varmetiviu. kabtti nmnu visvasmulmun niti mtulmni tircbduntlu kristu noddku mnlnu ndi picutku dhrmsastrmu mnku balsikskudayenu. ayite visvasmu velldiyayenu gnuk ik balsikskuni krid udmu. yesukristundu mirdru visvasmuvln devuni kumarule yunnaru. kristu loniki baptismmupodin mirdru kristunu dhricukoniyunnaru. idulo yududni grisudessthdni ledu, dasudni svttudni ledu, purusudni stri ani ledu; yesukristundu mirdrunu ekmuga unnaru. miru kristu sbdhulete3 a pksmdu abrahamuyokk stanmeyudi vagdan prkarmu varsuleyunnaru.

4

mriyu nenu ceppundemnga, varsudu annitikini krtyeyunnnu baludeyunntkalmu atnikini dasunikini e bhedmunu ledu. tdrict nirnyipbdin dinmu vccuvrku atdu srkskul yokkyu grhnirvahkulyokkyu adhinmulu udunu. atuvle mmunu balurme yunppudu lok sbdhmen mulpathmulku lobdi dasulme yutimi; ayite kalmu pripurmenppudu devudu tn kumaruni ppenu; ayn striydu putti, nmnu dtputrulmu kavleni dhrmsastrmunku lobdi yunnvarini vimo-cicutke dhrmsastrmunku lobdinvadayenu. mriyu miru kumarule yunndunnayna tdiri, ani morpettu tn kumaruni atmnu devudu mn hrdymulloniki ppenu. kabtti nivik dasudvu kavu kumarudve. kumarudvete devunidvara varsudvu. a kalmdete miru devuni erugnavare, nijmunku devullu kanivariki dasule yutiri gani yippudu miru devunini eriginvarunu, mri visesmuga devunicet erugbdinvarune yunnaru gnuk, bl hinmenviyu nisproyjnmenviyunen mul pathmultttu mrl tirugnel? munuativle mrl vatiki dasuleyud gornel? miru dinmulnu, masmulnu, utsvkalmulnu, svtsrmlnu acricucunnaru. mi visyme nenu pdin kstm vyrrthme

povunemo ani mimmunu gurci bhyppducun-
 nanu. shodrulara, nenu miyivadnetini
 gnuk mirunu navtivaru kavleni mimmunu
 vedu konucunnanu. miru naku anyaymu
 ceyledu. modtisari srirdaurblymu kliginnu
 nenu suvart miku prkicitinni mireruguduru.
 appudu na srirmulo miku sodhnga udin
 daninibtti nnnu miru trnikripledu, nirakrip-
 nennu ledu gani devuni dutnuvlenu, kris-
 tuesunuvlenu nnnu agik ri miru ceppukonin
 dhnyt emendi? skymete mi knnulu ud-
 biki nakiccivesi yudurni mi pksmun saksymu
 plukucunnanu. nenu mito nijmadindun
 miku struvunetina? varu mi melukori mim-
 munu asktito vetaduvuru karu; mire tm-
 munu vetadvleni mimmunu bytiki trosi
 vey6 gorucunnaru. nenu miyodd unppudu
 matrme gak yellppudunu mci visymulo ask-
 tiganudut yuktme. na pilllara, kristu
 svrupmu miyderpdu vrku mi visyme mrl
 naku prsvvedn klugucunndi. mimmunugurci
 yetutock yunnaru; nenippude mi mdhyku
 veci mriyok vidhmuga mito matlad goru-
 cunnanu. dhrmsastrmunku lobdiyud goru-
 varlara, miru dhrmsastrmu vinutleda? nato
 ceppudi. dasivln okdunu svtturalivln ok-
 dunu iddru kumarulu abrahamunku kli-
 girni vraybdiyunnndi gda? ayinnu dasivln
 puttinvadu srirprkarmu puttenu, svttur-
 alivln puttinvadu vagdan munubtti put-
 tenu. i sgtulu alkar rupkmuga ceppb-
 diyunnvi. i strilu redu nibdhnle yun-
 naru; vatilo okti sinayi kod sbdhmende
 dasymulo udutku pilllu knnuu; idi hagra.
 i hagra anundi arebiyadesmulounn sinayi
 kodye. prstutmdunn yeruslemu dani pillto
 kud dasymdunndi gnuk a nibdhn daniki di-
 tyiyyunndi. ayite penunn yeruslemu svttur-
 muga unndi; adi mnkutlli. idukuknni go-
 drala stosisumu, prsvvednpdni dana, big-
 grga kekluveyumu; elynga penimitigldani
 pillkte penimiti lenidani pilllu ekkuvmd
 unnaru ani vraybdiyunnndi. shodrulara, mn-
 munu issakuvle vagdanmunubtti puttin ku-
 marulme yunnamu. appudu srirmunubtti
 puttinvadu atmubtti puttinvanini elagu
 hispetteno yippudunu alage jrugucunndi.
 idunu gurci lekhnmemi ceppucunndi? dasini
 dani kumaruni vellgottumu, dasi kumarudu
 svtturali kumarunitopatu varsude yuddu.
 kaga shodrulara, mnmu svtturali kuma-
 rulme gani dasi kumarulmu kamu.

5

i svattrymu anugrhici, kristu mnlnu svttur-
 nuga cesiyyunnadu. kabtti, miru sthirmuga
 nilici mrl dasymnu kadikrid cikku konkudi.
 cududi; miru sunnti podinyedl kristuvln
 miku pryoinmemiyu klugini paulnu nenu
 mito ceppucunnanu. dhrmsastrmu yavttu
 acrip bddhude yunnadni sunntipodin prti
 mnu syuniki nenu mrl drdhmug ceppu-

cunnanu. milo dhrmsastrmuvln nitimtulni
 tircbduvarevru varu kristulonudi bottiga
 veruceybdiyunnaru, krp lonudi tolgiyoyi
 yunnaru. elynga, mnmu visvasmuglvarme
 niti klugunnu niriksn sphlmgunni atmd-
 vara edurucucucunnamu. yesukristundudu-
 variki sunntipodutyedmiyu ledu, podkpovu-
 tyedmiyu ledu gani premvln karysadhkmgu
 visvasme pryoinkrmgunu. miru baguga
 prugettucutiri; stymunku vidhe yulu kakud
 mimmunu evdu addigcenu? i prerepn mim-
 munu pilucucunn vanivln klugledu. pulisin
 pidi kocemennu mudd atyu puliy ceyunu.
 miret matrmunu veruga alociprni prbh-
 vundu mimmunugurci nenu rudhiga nm-
 mukonu cunnanu. mimmunu klvrpettucun-
 nvadu evdennu vadu tgin siksnu bhri-
 cunu. shodrulara, sunnti podvleni ne
 niknu prkticucunneyedl ipptikini hisipbdnel?
 a pksmun siluvvisymen abhytrmu tisiveyb-
 dunugda? mimmunu klvrpettavaru tm-
 munu tamu chedicukonut melu. shodru-
 lara, miru svtturuluga udutku piluvbdi-
 tiri. ayite ok mat, a svattrymunu
 sarirkriylku hetuvu cesikonk, prem kligin-
 vare yonnikokdu dasuleyududi. dhrmsastr
 mtyuninnuvle ni poruguvanini premicumu
 anu okk matlo spurnmeyunndi. ayite
 miru okninokdu krucukoni bhksicinyedl miru
 oknivln okdu bottiga nscipoduremo cu-
 cukonudi. nenu ceppundemnga atmanusar-
 muga nducu konudi, appudu miru srirc-
 chnu nervercru. srirmu atmkunu atm srir-
 munkunu virodhmuga apeksi cunu. ivi yok-
 danikokti vytirek muga unnni gnuk mire-
 vicey nicchyturo vatini ceykuduru. miru
 atmcet ndipipbdinyedl dhrm sastrmunku lo-
 nenvaru karu. srirkarymulu spstmeyunnvi;
 avevnga, jartvumu, apvitrt, kamuktvmu, vi-
 grharadhn, abhicarmu, dvesmulu, klhmu,
 mtsrmulu, krodhmulu, kkslu, bhedmulu,
 vimtmulu, asyulu, mttllu, allrito kudin at-
 patlu modlenni. vitinigurci nenumunupu
 ceppin prkarmu itti vatini ceyuvuru de-
 vuni rajymunu svtturicukonrni mito spst-
 muga ceppucunnanu. ayite atm phlmem-
 nga, prem, stosmu, smadhanmu, dirgh-
 satmu, dya lutvmu, mcitnmu, visvasmu,
 satvikmu, asa nigrhm. ittivatiki virodhmen
 nijmmediyuledu. kristuyesu sbdulu srir-
 munu dani yicchl tonu durashtonu siluvvesi
 yunnaru. mnmu atm nnusrici jivicu-
 varmetima atmnu anusrici krmnmuga ndu-
 cukodmu. okri nokrmu vivadmukdu repkyu,
 okri ydokrmu asuyppdkyu vrthaga atisypd-
 kyu udmu.

6

shodrulara, okdu e tppitmulonennu
 cikkukoninyedl atmsbdhulen milo prtivadu
 tanunu sodhipbdudu nemo ani tn visyme
 cucu konucu, satvikmen mnssuto attivanini

mcidariki tisikoni ravlenu. okni bharmul
nokdubhrici, yilagu kristu niymmunu pur-
tiga ner vercudi. evdennu vttivadeyudi tanu
enniken vadnni yecukoninyedl tnnutane mo-
sprcu konunu. prtivadunu tanu ceyupnini
priksici cucukonvlenu; appudu itrunibtti kak
tnnubttiye atniki atisymu klugunu. prt-
ivadunu tn bruvu tane bhrucukonvlenu gda?
vakyopdesmu poduvadu updesicuvaniki
mci pdarthmulnnitilo bhagmiyyvlenu. mos
pokudi, devudu vekkripbddu; mnusyudu
emivittuno a ptne koyunu. elagnga tn
sri recchnubtti vittuvadu tn sirmunudi
ksymnu pt koyunu,atmnubtti vittuvadu
atmnudi nity jivmnu pt koyunu. mnm
meluceyutydu visukk yudmu. mnm
alyk melu cesitimeni tginkalmdu pt ko-
tumu. kabtti mnku smymu dorkinkoldi
adriyedlnu, vises muga visvasgrhmunku
cerinvariye dlnu melu ceyudmu. na svst-
muto miket pedd aksrmulto vrayucunnano
cududi. srirvisymdu ckgga agpdgoru-
varevro varu tamu kristu yokk siluvvisyme
hispodkudutku matrme sunntipodvlenni
mimmunu blvtmu ceyucunnaru ayite varu
sunntipodin varennu dhrmsastrmu acipru;
tamu mi srirvisymdu atisyicu nimittmu
miru sunnti podvlenni korucunnaru. ayite
mn prbhuvan yesukristu siluvydu tpp mri
deniydunu atisyicut naku durmvunu gak;
danivln naku lokmunu lokmunku nenunu
siluvveybdi krottsrsti podutye gani sun-
ntipodutydemiya ledu, podkpovut ydemiya
ledu. i pddhticoppun nducukonu varikdriki,
anga devuni israyelunku smadhan munu
krpyu klugunu gak. nenu yesuyokk mudrlu
na sirmdu dhrici yunnanu, ikmidt evdunu
nnnu srm pettvddu. shodrulara, mn prb-
huvan yesukristu krp mi atmo udunu gak.
amen.

devuni cittmuvln kristuyesu apostluden paulu ephesulonunn prisuddhulunu kristuyesundu visva sulunenvariki subhmni ceppi vrayundi mn tdiyen devuninudiyu prbhven yesukristu nudiyu miku krpyu smadhanmunu klugunu gak. mn prbhven yesukristuyokk tdiygu devudu stutipdunu gak. ayn kristundu prlokvisymullo atmsbdhmen prt asi rvadmunu mnknugrhicenu. etlga tn priyuniydu tanu ucit-muga mnknugrhicin tn krpamhimbukirti kluguntlu, tn citt prkarmen dyasklpmucoppun, yesukristu dvara tnku kumarulnuga svikicutke, mnlnu muduga tn kosmu nirnyicukinni, mnmu tn yedut prisuddhul munu nirdosulmune yudvlenni jgttu punadi veybdkmunupe, premcet ayn kristulo mnlnu erpucokonenu. devuni krpamhdesvrymunubtti a priyuniydu ayn rktmuvln mnku vimo cnmu, anga mn apradhmulku ksmapn mnku kligiyyunndi. kalmu spurnmenppudu jrgvlsin yerpapunubtti, ayn tn dyasklpmucoppun tn cittmunugurcin dymmunu mnku teliyjesi, mnku spurnmen jnanvivecn klugutku, a krpnu mnyedl vistripjesenu. i sklpmunubtti ayn prlokmu unnevani, bhumimid unnevani, smstmunu kristundu ekmuga smkurevleni tnlotanu niriksicun mnmu tn mhimku kirtiklugjeyvlenni, devudu tn cittprkarmen sklpmunubtti mnlnu muduga nirnyici, ayn ydu svasthy-muga erpcenu. ayn tn cittanu sarmuga cesin nirnymucoppun smstkary-mulnu jrigicucunnadu. mirunu styvakymunu, anga mi rksn suvartnu vini, kristundu visvasmuci, vagdanmu ceybdin atm-cet mudripbditiri. devuni mhimku kirti klugutke ayn spaducukonin3 prjiku vimoc-nmu klugu nimittmu i atm mn svasthy-munku skrurvuga unnadu. i hetuvucet, prbhven yesundli mi visvas munugurciyu, prisuddhuldiyedl miru cupucun visvasmunu gurciyu, nenu vininpttinudi mi visyme mank devuniki krtjntastutulu cellicucunnanu. mriyu mi mno netrmulu veligip bddindun, ayn mimmunu pilicin pilupuvllnen niriksn yettido, prisuddhullo ayn svasthy-muyokk mhimesvrymettido, ayn kristundu viniyogprcin blatisymunubtti visvsicu mn ydu ayn cupucun tn sktiyokk apr i mitmen mhatmymettido, miru telisikonvleni, mn prbhven yesukristuyokk devuden mhim svrapiygu tdi, tnnu telisikonutydu miku jnanmunu prtykstyunugl mnssu anugrhicuntlu, nenu na prarthnydu mimmunugurci vijnapn ceyucunnanu. ayn a blatisymucet kristunu mrtullonudi lepi, smstmen adhiptymuktenu adhikarmuktenu sktiktenu prbhtvmuktenu, i yugmundumatrme gak rabovu yugmu adunu perupodin prt nam-

muktenu, eto heccuga prlokmundu aynnu tn kudiparsv mun kurcudbettukoniyunnadu. mriyu smst munu ayn padmulkrid uci, smstmupeni aynnu sghmunku sirssuga niymicenu. a sghmu ayn srirmu; smstmunu purtiga nipu cunn vani spurntyeyunndi.

2

mi apradhmulcetnu papmulcetnu miru cc-cinvarc yudga, ayn mimmunu kristuto kud brdikicenu. miru vatini ceyucu, vayu mdl sbdhmen adhiptini, anga avidheyulen varini ippudu prrepicu sktiki adhiptini anusrici, yi prpc dhrmmucoppun munupu nducukotiri. varito klisi mndrmunu sirmyoyokkyu mnsuyokkyu koriklnu nervercukonucu, mn sriraslnu anusrici munupu prvticucu, kdm varivlene svbhavsidhmuga devogrtku patrolme yutimi. ayinnu devudu krunaspanude yudi, mnmu mn apradhmulcet ccinvarme yudinppudu syitmu mnyedl cupin tn mha premcet mnlnu krisu krpct miru rksipbdyunnaru. kristuyesundu ayn mnku cesin upkarmudvara atydihikmen tn krpa mhdesvrymunu rabovu yugmullo knuprcunimittmu, kristuyesundu mnlnu ayntokud lepi, prlokmu ayntokud kurcudbettenu. miru visvasmudvara krpctne rksipbdyunnaru; idi mivln kligindi kadu, devuni vrme. adi kriyvlvn kligindikadu gnuk evdunu atisypd viluledu. mriyu vatiydu mnmu nducukonvleni devudu muduga siddhprcin stkriylu ceyutke, mnmu kristuyesundu srsthipbdinvarme ayn cesin priyeyunnamu. kabtti munupu srirvisymulo anynuleyudi, srirmdu cetito ceybdin sunnti glvaru anbdin varicet sunntilenivarbnbin miru a kalmdu israyeluto shpaurlulak, prdesulunu, vagdan nibdhlnu leni prjnulununu, niriksnlenivarunu, lok mdm devudulenivaruneyudi, kristuku dursthule yutirni miru jnapkmu cesikonudi. ayinnu munupu dursthulen miru ippudu kristuyesundu kristu rktmuvln smipsthule yunnaru. ayn mn smadhanmeyudi mikunu makunu udin dvesmunu, anga vidhirupkmen ajnlugl dhrmsastr munu tn srirmdu kottiveyutet mdhyogdnu pdgotti, mn ubhyulnu ekmucesenu. itlu sdhiceyucu, i yid-drini tnydu okk nutn purusuniga srstici, tn siluvvln a dvesmunu shrici, dani dvara virid-rini eksrirmuga cesi, devunito smadhanprcvleni yilagu cesenu gnuk aynye mnku smadhankarkude yunnadu. mriyu ayn vcci dursthulen mikunu smipsthulen varikini smadhan suvartnu prkticenu. ayn dvarane mnmu ubhyulmu okk atmydu tdrisnadhiki cergligiyyunnamu. kabtti mirikmidt prjnulununu prdesulune yudk, prisuddhulto ek ptntsthulununu devuni yitivarune yunnaru. kristuyese mukhyemen mulrayiye yudga apostlulununu prvktulununu vesin punadimid miru kt-

tbdiyunnu. prti kttmdu aynlo ckgga amrcbdi, prbhuvundu prisuddhnen devaly mgutku vrddhipoducunndi. aynlo miru kud atmmulmuga devuniki nivassthlme yudutku kttbducunnu.

3

i hetuvucet anyjnulen minimittu kristu yesuyokk khedinen paulnu nenu prarthicucunnu. mikorku naknugrhipbdin devuni krpvisyemen yepatunu gurci miru viniyunnu. etlngakristu mrmu devdrsmuvln naku teliyprc bbindnu sgtinigurci munupu sksepmuga vvasi tini. miru danini cdvinyedl daninibtti a kristu mrmunugurci naku kligin jnanmu grhicukon glru. i mrmippudu atmmulmuga devuni prisuddhulgu apostlulkunu prvktlkunu byluprcbdi yunnttuga purvakmalydu mnsyulku teliy prcbdedu. i mrmmedga anyjnulu, suvartvln kristuyesundu, yudultopatu smanvarsulun, ok srirmdli sati avyv mulunu, vagdanmulo palivarlune yunnaru ndiye. devudu devudu karykariygu tn sktinibtti naku anugrhicn krpavrmu coppun nenu a suvartku pricarkudnetini. devudu mn prbhuvn kristu yesundu cesin nitysklpmu coppun, prlokmulo prdhanulkunu adhikarulkunu, sghmudvara tnyokk nanavidhmen jnanmu ippudu teliybd vlenni uddesici, sodhipsikymu kani kristu aisyvry muni anyjnullo prktikutkunu, smstmunu srsticin devuniydu purvakmunundi mrage yunn a mrmunugurcin yepatu ettido adri kini tetprcutkunu, prisuddhuldrilo atylpudnen naku i krp anugrhicenu. aynyndli visva smucet dherymuni nirbhymen prvesmunu aynnubtti mnku kligiyunni. kabtti mi nimitte naku vccin srmlnu cuci miru adhyerpdvddni vedukonucunnu, ivi miku mhim krmuleyunnvi. i hetuvucet prlokmundunu, bhumimidnu unn prti kutubmu e tdrinibtti kutubmni piluvbducunndu a tdrivedut nenu mokalluni miru atrg purusuniydu stikligi ayn atm vln blprcbduntluganu, kristu mi hrzymullo visvasmudvara niviscuntluganu, tn mhimesv rymucoppun miku dyceyvlenniyu, miru devuni spurtydu purvulguntluga, premidu veru pari sthirpdi, smst prisudhulto kud dani vedlpu podugu lotu ettu eto grhicukonutkunu, jnanmunku micin kristu premnu teliskonutkunu tgin sktiglvaru kavlenniyu prarthicucunnu. mnlo karysadhkmen tn skti coppun mnmu aduguvatnnitiktenu, uhicuvatnnitiktenu atydhikmuga cey sktigl devuniki, kristuyesu mulmuga sghmulo trtrmulu sdakalmu mhim klunugagak. amen.

kabtti, miru smadhanmnu bdhmuget atm kligicu aikymunu kapadukonutdu srddh kligin vare, premo okninokdu shicucu, miru piluvbdin pilupunku tgintluga dirghsatmuto kudin spurnvinymuton satvikmutonu nducukonvlenni, prbhuvunubtti khedinen nenu mimmunu btimalu konucunnu. srir mokkte, atmyu okkde; a prkarme mi pilupuvisyeme yokkte niriksn ydudutku piluvbditiri. prbhuvu okkde, visvas mokkte, baptism mokkte, adriki tdriven devudu okkde. ayn adrikipega unnvade adrilonu vyapici adrilounnadu. ayite mnlo prtvanikini kristu anugrhicu vrmu yokk primanmucoppun krp yiyybdenu. aducet ayn arohnmenppudu, cernu cerga pttukonipoyi mnsyulku ivulnu anugrhicenni ceppbdiyunndi. arohnmayennga ayn bhumiyyokk kridi bhagmulku digginyu arthmiccu cunndigda. diginvadu tane smstmunu nipuntlu akasmdimu lnnitikte mri peki arohnmen vadune yunnadu. mnmrmu visvasvisymulon devuni kuv unugurcin jnanvisymulon ektvmupodi spurnpurusulmguvrku, anga kristunku kligin spurmtku smanmen spurmt klvarmguvrku, ayn ilagu niymicenu. prisuddhulu spurmulguntlu kristu srirmu ksemabhivrdhdi cedutkunu, pricry dhrmmu jrugutkunu, ayn kodrini apostlunuganu, kodrini prvktlunuganu, kodrini suvartikulnuganu, kodrini kaprnlunuganu updeskulnuganu niymicenu. aduvln mnmik midt pspillime yudi, mnsyul mayo paymulcet vcntonu, tppumargmunku lagu kuyuktitonu, galiki kottukonipovuntlu, klipbdinprti premgligi stymu ceppucu kristuvle udutku, mnmnni visymullo edugudmu. ayn sirssyi yunnadu, aynnudi srsvrirmu ckgga amrc bdi, tlonunnn prti avyvmu tn tn primanmu coppun pniceyucudga prti kiluvln gligin blmucet atukbdi, premidu tnku ksemabhivrdhdi kluguntlu srirmunku abhivrdhdi klugjesikonucunndi. kabtti anyjnulu nducukonuntlu mirikmidt nducukonvldni prbhuvundu saksymicucunnu. varete adhikarmen mnsuglavare, tm hrzy kathinymuvln tmlonunn ajanmucet devunivln klugu jivmulonudi veruprcbdinvare, tm mnsu nku kligin vyrtht anusrici nducukonucunnu. varu sigguleni-vareyudi nanavidhmen apvtrtn atyasto jrigitutku tmmunutame kamuktvmunku appgicukoniri. ayite miru yesunugurci vini, aynyndli stymu unndi unnttugane ayn ydu updesipbdinvarenyedl, miralagu kristunu nercukonnvarukaru. kavun munupti prvrttn visymulonete, moskrmen durasvln cidipovu mi pracinsvbhavmuni vdlukoni mi citvrttydu nutnprcbdinvar, nitiyu ytharthmen bhktiyuglavare, devuni polikga srstip bdin nvinsvabhavmuni dhricukonvleu. mnmu

okrikokrmu avyvmule yunnamu gnuk miru abddhmadut mani prtivadunu tn poruguvanito styme matladvlenu. koppdudi gani papmu ceykudi; suryudstmicuvrku mi kopmuniliciyudkuddu. apvadiki cotiyykudi; dogiluvadu ikmidt dogilk akkrglvaniki pcipettutku viluklugu nimittmu tn cetulto mci pniceyucu kstpdvlenu. vinuvariki melu kluguntlu avsrnunubtti ksemabhivrdhikrmen anu kulvcnme plukudi gani durbhasedennu minot nariyykudi. devuni prisuddhatmnu dukhprekudi; vimocndinmuvrku aynydu miru mudripbdi yunnaru. smstmen dvesmu, kopmu, krodhmu, allri, dush, sklmen dustvtmu miru visrjicudi. okni yedl okdu dygligi krunahrdyule kristundu devudu mimmunu ksmicin prkarmu mirunu okrinokru ksmicudi.

5

kavun miru priyulen pilllvle devunipoli nducukonudi. kristu mimmunu premici, priml vasnga udutku mnkorku tnnatanu devuniki arpnmgaganu bliganu appgicukonenu; alagunne mirunu premgligi nducukonudi. milo jartvme gani, ye vidhmen apvitrtye gani, lobhtvmegani, viti perennu etkuddu, ide prisuddhulku tgindi. krtjntavcnme miruccripvlenu gani miru butulennu, pokirimatlennu, srsoktulennu uccripkuddu; ivi miku tgvu. vybhicariyennu, apvitrudennu, vigrharadhikude yunnlobhiyennu, kristuyokkyu devuniyokkyurajymunku hkkudarudu kadnu sgti miku niscymuga teliyunu. vyrtthmen matlvln evdunu mimmunu mosprc niyykudi; itti kriyilvln devuni ugrr avidheyulenvarimidiki vcunnu gnuk miru attivarito palivare yudkudi. miru purvmdu cikiye yutiri, ipudete prbhuvundu velugeyunnaru. velugu phlmu smstvidhmulen mcitnmu, niti, stymnu vatilo knbducunndi. gnuk prbhuvukedi pritirkrendo danini priksicucu, velugu sbdhulvle nducu konudi nishphlmen adhkar kriyllo pali vareyudk vatini khdicudi. elynga atti kriyilu ceyuvaru rshymdu jrigicupnulu gurci matladutyennu avmankrme yunnndi. smstmunu khdiqbdi velugcet prtyksprcbdunu; prtyksprcundi edo adi velugegda aducet nidricucunn nivu melkonimrtullonudi lemmu, kristu nimid prkasi-cunni ayn ceppu cunnadu. dinmulu ceddvi gnuk, miru smymunu poniiyyk sdviniyogmu cesikonucu, ajanulvle kak, jnanulvle nducukonuntlu jagrttga cucukonudi. idu nimittmu miru avivekulaku kak prbhuvuyokk cittmemito grhicukonudi. mriyu mdy-muto mttuleyudkudi, danilo durvyaparmu kldu; ayite atm purnuleyududi. okni-nokdu kirtnl tonu sgitmul-tonu atmsb-dhmen patltonu heccricucu, mi hrdymullo prbhuvunugurci paducu kirticucu, mn prbhuv-

yesukristu pert smstmunugurci tdriven devuniki ellppudunu krtjntastutulu cellicucu, kristundli bhymuto oknikokdu lobbdiyududi. strilara, prbhuvunkuvle mi sotpurusulku lobbdiyududi. kristu sghmunku sirse yunnlagun purusudu bharku sirse yunnadu. kriste srirmunku rskskudeyunnadu. sghmu kristunku lobbinttuga bharylukud prtii visymulonu tm purusulku lobbvlenu. purusulara, mirunu mi bharylnu premicudi. atuvle kristukud sghmunu premici, adi klkmennu mudtyennu attidi mri edennu lek, prisuddhmendiganu, nirdos mendiganu mhimgl sghmuganu ayn tnyedut danini niluvbttukonvleni, vakymto udksnanmucet danini pvitprci, prisuddhprcutke danikorku tnnu tanu appgicukonenu. atuvlene purusulukud tm sotsrirmulnucvle tm bharylnu premip bddhuleyunnaru. tn bharynu premicuvadu tnnu premicukonucunnadu. tn srirmunu dvesicinavadevdunu ledu gani prtivadunu danini posici sr ksicukonunu. mnmu kristu srirmunku avyvmulme yunnamu gnuk alage kristukud sghmunu posici srksicucunnadu. i hetuvucet purusudu tn tdrini tllini vidici tn bharynu httukonunu; variddrunu eksrirmgudur. i mrmmu goppdi; ayite nenu kristunugurciyu sghmunugurciyu cep-pucunnanu. mettuku milo prtii purusudunu tnnucvle tn bharynu premip vlenu, bharyyete tn bhartydu bhymu klgi yuduntlu cucukonvlenu.

6

pillara, prbhuvundu mi tlidhrulku vidhe yuleyududi; idi dhrmme. niku melu klu-guntlu ni tdrini tllini snmanipumu, ap-pudu nivu bhumimid dirghayusmtud vguvudu, idi vagdanmuto kudin ajnallo mod-tidi. tdrulara, mi pilllku kopmu repk prbhuvu yokk sikslonu bodhlonu varini pecudi. dasulara, ytharthmen hr-dymuglvare bhymotonu vnkutonu kristunkuvle, srir visyme mi yjmanulnavariki vidheyule yududi. mnu sylunu stospettuvuru ceyu ntlu, ktiki knbdukte kak, kristu dasulmni yerigi, devuni cittmunu mnpurv-muga jri gicucu, mnusyulku cesinttukak prbhuvunku cesintte yistpurvkmuga sevceyudi. dasudennu svtrudennu milo prtivadunu e stkarymuceyuno dani phlmu prbhuvuvu-podunni mirerugudur. yjmanu larv, mikunu varikini yjmanudenvadu prlok mdunnad-niyu, aynku pkspatmu ledniyu eriginvare, varini bedricut mani, a prkarme variedl prvticudi. tudku prbhuvuyokk mhask-tinibtti aynydu blvtule yududi. miru apvadi trmulnu ediricutku sktimitulguntlu devudiccu svrag kvcmunu dhricukonudi. elynga mnmu poradundi srirulotu kadu, gani prdhanulton, adhikarulton, prstut adhkar-sbdhulgu lok nathulton, akasmdlm-

dunn duratml smuh multonu poradu-
cunnamu. aducetnu miru apddinmdu
varini ediricutkunu, smstmu nervercin-
vare niluv bdukunu sktimtulguntlu, de-
vudiccu srvag kvcmunu dhricukonudi ela
nga mi ndumunku stymnu dti ktukoni
nitiynu memruvu todugukoni padmulku
smadhan suvartvlnnen siddhmnssnu jodu-
todugukoni niluv bdudi. ivnniyugak vis-
vasmnu dalu ptu konudi; danito miru dus-
tuni agnibanmulnnitini arputku sktimtul-
vuduru. mriyu rksnyu sirstranmunu, de-
vuni vakymnu atmkhgdmunu dhricu konudi.
atmvln prti smymundunu prti vidhmen
prarthnnu vijnapnnu ceyucu, a visyme smst
prisuddhul nimittmunu purnmen pttudlto
vijnapnceyucu melkuvga ududi. mriyu nenu
deninimittmu raybarine skello unnano, a
suvart mrrmmunu dherymuga teliyjeyutku
nenu matlad norutercunppudu daninig-
urci nenu mat ladvlsinttuga dherymuto
matladutke vakckti naku anugrhipbduntlu
na nimittmunu purnmen pttudlto vijnap-
nceyucu melkuvga ududi. mirunu na ksems-
macarmtyu telisikonutku priyshodrudunu
prbhuvundu nmmkmen pri carkudunen
tukiku na sgtulnniyu miku teliy jeyunu.
miru ma smacarmu telisikonutkunu atdu
mi hrdymulnu odarcutkunu atnini miyod-
dku ppitini. tdriyen devuninudiyu prbhuvan
yesukristu nudiyu smadhanmunu visvasmu-
tokudin premyunu shodrulku klugunu gak.
mn prbhuvan yesukristunu sasvtmen premta
premicu varikdrikini krp klugunu gak.

philippilo unnkristu yesundli skl prisud-
dhul kunu adhyksulkunu pricarkulkunu kris-
tuyesu dasulen paulunu timotiyunu subhmni
ceppi vrayu ndi. mn tdiyggu de-
vuninudiyu prbhuvgu yesukristu nudiyu
miku kpryu smadhammuna klugunu gak.
mudti dimmunodi idivrku suvart visymulo
miru nato palivare yudut cuci, milo i
stkrly narbhicinvadu yesukristu dinmu vrku
danini konsagicunni rudhiga nmmucun-
nanu. gnuak mi adri nimittmu nenu
ceyu prtii prarthno ellppudunu stosmuto
prarthnceyucu, nenu mimmunu jnapkmu
cesikoninppudellnu na devuniki krtjntastu-
tulu cellicucunnanu. na bdhkmul ydunu,
nenu suvartpksmun vadicutydunu, danini
sthirprcutydunu, mirdu i krplo natokud
palivare yunnaru gnuak nenu mimmunu
na hrdymulo ucukoni yunnan. iducet
mimmundrinigurci yilagu bhavicut naku
dhrmme. kristuyesuyokk dyarsmunubtti,
mi adrimid nenet apeks kligiyunnano
devude naku saksi. miru sresthmen
karymulnu vivecipglvargutku, mi prem
telivitonu, sklvldhmulen anubhvjnanmutonu
kudinde, atktku abhivrdhdpodvleniynu,
iduvln devuniki mhimyu stotrmunu klu-
guntlu, miru yesu kristuvlnnen nitiphlmulto
nidikonin vare kristu dinmunku niskptu-
lunu nirdosulunu kavleniynu prarthicucun-
nanu. shodrulara, naku sbhvicinvi suvart
mri yekkuvgu prblmgutke smkudenni miru
telisikongorucunnanu. elagnga na bdhk-
mulu kristu nimittme kliginvni pretorymu
senloni vari kdrikini tkkinvari kdrikini spst
mayenu. mriyu shodrulen varilo ekku-
vmdii na bdhkmul mulmuga prbhuvundu
sthir visvasmu glvare, nirbhymuga devuni
vakymu bodhicutku mri visesherymu tec-
cukoniri. kodru asuyetnu klhbuddhicetnu,
mrikodru mcibuddhi cetnu kristunu prk-
ticucunnanu. varete na bdhkmulto kud
naku srm toduceyvleni tlukoni, sud-
dhmnsuto kak kksto kristunu prkticucun-
naru; virete nenu suvartpksmun vadicutku
nyimipbdiyunannierigi, premo prkticu-
cunnaru. ayinnemi? miscetnegani sty-
mucetne gani, yevldhmucetnennu kristu prk
tipbducunnadu. aduku nenu stosicucun-
nanu. ik mudunu stositunu. mriyu nenu
e visymulonu siggupdk yepptivlene yip-
pudunu purndherymuto bodhicutvln na br-
duku mulmuga nennu sre, cavu mulmuga-
nennu sre, kristu na srimdu ghnprcbdunni
nenu migul apeksicucu niriksicucunn prkar-
muga mi prarthavlnnu, yesukristuyokk at-
naku smrdhdhiga klugutvlnnu, a prktn naku
rksnarhmuga prin micunni nenerugudunu.
namttukete brdukut kriste, cavete labhmu.
ayinnu srimuto nenu jivicutye nakunn pniki
phlsadhnmen yedl nenemi korukoduno naku

toledu. i reti mdhynu irukunbdiyunnanu.
nenu vedlipoyi kristutokud nudvleni naku
asyunndi, adinaku mri melu. ayinnu nenu
srimundu nilici yudut mimmunubtti mri
avrmeyunndi. mriyu itti nmmkmu kligi,
nenu mrl mito klisi yudutcet nnnugurci
kristu yesundu mikunn atisymu adhikm-
guntlu. miru visvasmundo abhi vrddhiyu
andmunu podu nimittmu, nenu jivici mi
adrito kud klistiyudunni naku teliyunu. nenu
vcci mimmunu cucinnu, rakpoyinnu, miru e
visymulonu ediricuvarik bedrk, adrunu okk
bhavmiuto suvart visvaspskmun poraducu,
ek mnssuglvare niliciyunannari nenu mim-
munu gurci vinulagun, miru kristu suvartku
tgintluga prvrticudi. atlu miru bedrkudut
variki nasmmunu miku rksnyunu klugun-
nutku suncnye yunndi. idi devunivln klugun-
de. elynga miru naydu cucinttiyu, nay-
dunndni mirippudu vinucunnttiyu poratmu
mikunu kligi yunndun kristundu visvasmu-
cutmatrme gak ayn pksmun srmpduty ayn
pksmun miku anugrhipdenu.

2

kavun kristundu e heccrikyennu, prem
vln adryennu, atmydu e shvasmennu, e
dyarsmennu, vatslymennu unnyedl miru
ekmnskulguntluga ekpremkligi, yek bhav-
muglvarga udi, okkdaniyde mnssucucu na
stosmunu spurnmu ceyudi. kkscetnennu
vrthatisyumucetnennu emiyu ceyk, viny-
men mnssuglvare yokninokdu tnkte yo-
gyudni yecucu milo prtivadunu tn sotkary-
mulnu matrmegak yitrlu karymulnu kud
cudvlenu. kristuyesunku kligin yi mnssu
mirunu kligiyududi. ayn devuni svru pmu
kliginvadeyudi, devunito smanmuga udut
vidicipettukudni bhagymni yecukonledu gani
mnusyul polikga putti, dasuni svrupmunu
dhricukoni, tnnu tane riktuniga cesiko-
nenu. mriyu, ayn akarmdu mnusyuduga
knbdii, mrmnu poduntga, anga siluvrmnu
podu ntga vidheyit cupinvade, tnnutanu
tgigicukonenu. aducetnu prlokmdunnvar-
ilo gani, bhumimid unnnvarilo gani, bhumi
krid unnnvarilo gani, prtivani mokalunu
yesunammun vguntlunu, prtivani nalukyu
tdriyen devuni mhimarthme yesukristu prb-
huvni oppukonuntlunu, devudu ayinnu adh-
hikmuga heccii, prtii nam munku pe-
nammunu aynku anugrhicenu. kaga na
priyulara, mirellppudunu vidheyule yunn
prkarmu, nayadut unppudu matrme gak
mri yekkuvgu nenu mito leni yi kalmdu-
nu, bhymutonu vnkutonu mi sotrkssnu konsa-
gicukonudi. eduknga miru icchyicut kunu
karysiddhi klugjesikonutkunu, tn dyasklpmu
nervutuke milo karysiddhi klugjeyuvadu de-
vude. miru murkhen vkrjnmu mdhy, nir-
pradhulunu nisklulunu anidyulunen devuni
kumarguntlu, snugulunu ssymulunu mani,

smst karymulnu ceyudi. atti jnu mdhynu miru jivvakymunu cetpttukoni, lokmdu jyotulvle knbdu cunnaru. aduvln nenu vyrtmuga prugett ledniyu, nenu pdin kstmu nispr mriyu mi visvasyagmulonu dani sbdhen sevlonu nenu panarpmuga poybdinnu, nena ndici mi yditokud stositunu. ituvlene mirunu andici natokud stosicudi. nenunu mi ksemmu telisikoni dherymu teccu konu nimittmu timotini sighrmuga miyoddku pputku prbhuvun yesundu niriksicucunnanu. mi ksemvisyme nijmuga citicuvadu atni vtivadevdunu nayodd ledu. adrunu tm sot karymulne cucukonucunnaru gani, yesukristu karymulnu cudru. atni yogyt mirerugu duru. tdriki kumarudelagu sevceyuno alage atdu natokud suvart vyapkmu nimittmu sev cesenu. kabtti nakemi sbhvipneyunno cucinvetne atnini ppvlenni anukonucunnanu. nenunu sighrmuga vcednni prbhuvunubtti nmmu cunnanu. mriyu na shodrudunu, jtpnivadunu, natodi yodhudunu, mi dutyu, na avsrnmunku upcrin vadunen epphroditunu mi yoddku pput agtymni anukotini. atdurogi yayenni miru vitiri gnuk atdu mimundrini cud migul apeksglvade vicarpducudenu. nijmuga atdu rogiye cavunku sidhme yudenu gani devutdnini knikricenu; atnimatreme gak naku dukhmid dukhmu klugkudutke nnnunu knikricenu. kabtti miru atnini cuci mrl stosicunimittmunu na kunn dukhmu tggv nimittmunu atnini mri sighrmuga ppitini. nayedl mi upcyrlo unn koduvnu tirtutke atdu tn pranmunennu lksypettk kristuyokk pni nimittmu cavunku siddhmayudenu gnuk purna ndmuto prbhuvundu atnini cercukoni attivarini ghnprcudi.

3

mettuku na shodrulara, prbhuvundu an dicudi. adesgtulnu miku vrayut naku kstmendi kadu, miku adi ksemkrmu. kukkl visyme jagrttga ududi. dustulen pni vari visyme jagrttga ududi, i chedn nacricu vari visyme jagrttga ududi. eduknga srirmunu aspdmu cesikonk devuniyokk atmvl n aradhicucu, kristuyesundu atisypducunn mnme sunnti acricuvarmu. kavlyunte nenu srirmunu aspdmu cesikonvcunu; mri evdennu srirmunu aspdmu cesikonclciyedl nenu mri yekkuvga cesikonvcunu. enimidvdinmun sunnti poditini, israyelu vspuvadne, benyaminu gotrmulo putti hebriyul stanmen hebriyudne, dhmsastvismu prisryudne, asktivismu sgmmunu hisicuvadne, dhm sastrmuvlni nitivismu anidyudne yutini. ayinnu evevi naku labhkrmlu yudeno vatini kristunimittmu nstmuga ecutotini. nisc ymuga na prbhuvun yesukristunugurcin atisresthmen jnanmu nimittmu smstmunu nstmuga

ecukonucunnanu. kristunu spaducukoni, dhmsastrmulnen na nitinigak, kristundli visvasmuvlnnen niti, anga visvasmunubtti devudu anugrhicu nitiglvadne aynydu agpdu nimittmunu, e vidhmucetnennu mrtullonudi naku punrutthanmu klugvlenni, ayn mrrnvisy mulo smananubhvmuglvadne, aynnu ayn punrutthanblmmunu erugu nimittmunu, ayn srmlo palivadngut yettido yerugu nimittmunu, smstmunu nstprcukoni vatini petto smanmuga ecukonucunnanu. idivrke nenu geliciti nniyennu, idivrke spurn siddhi poditinniyennu nenu anukonutledu gani, nenu deni nimittmu kristu yesucet pttbditino danini pttukonvlenni prugettu cunnanu. shodrulara, nenidivrke pttukoni yunnanni tlcukonnu. ayite okti ceyucunnanu; venuk unnavi mrci mudunn vatikorke vegirpducu kristu yesundu devuni unntmen pilupunku klugu bhumanmmu podvlenni, guri yoddke prugettucunnanu. kabtti mnlo spurnulmen varmdrmu i tatpryme kligiyudmu. appudu denigurciyennu miku veru tatprymu kligiyunneydl, klugu devudu miku bylu prcunu. ayinnu iipptvrku mnku lbhicin daninibttiye krmuga nducukodmu. shodrulara, miru nnnu poli nducukonudi; memu miku madiriyeyunn prkarmu nducukonu varini guripetti cududi. anekulu kristu siluvku struvulaga nducukonucunnaru; virini gurci mito anak pryaymulu ceppi yippudunu edcucu ceppu cunnanu. nasnme vari atmu, vari kdupe vari devudu; varu tamu siggupdvlsin sgtulydu atisypducunnaru, bhusbdhmenvati yde mnssu nucucunnaru. mn paursthiti pr lokmundunndi; akkdnudi prbhuvun yesukristu anu rkskuni nimittmu knipettukoniyunnamu. smstmunu tnku loprcukonjalini sktinibtti ayn mn din-srirmunu tn mhimgl srirmunku sm rupmu gldaniga marcunu.

4

kavun nenpeksicu na priy shodrulara, na andmmunu na kiritmuneyunnna priyulara, yitlu prbhuvundu sthirule yududi. prbhuvundu ekmnssuglvare yududni yuvodiyinu, sutukenu btimalukonucunnaru. avunu, nijmen shkari a strilu klemetutonnu na yitr shkharultonu suvartpnilo natokud pryaspdinvaru gnuk variki sha ymu ceyumni ninnu vedukonucunnann ellppudunu prbhuvundu andicudi, mrl ceppu dunu andicudi. mi shmmunu skl jnuklu teliybdniyyudi. prbhuvu smipmuga unnadu. deninigurciyu citpdkudi gani prt viismulonnu prarthn vijnapnmulcet krtjntapurvkmuga mi vinnpmmulu devuniki teliyeyudi. appudu smst jnanmunku micin devuni smadhanmu yesukristuvln mi hrzymulkunu mi tlpulkunu kavli yudunu. mettuku shodrulara, ye yogtyennu meppennu udinyedl, evi stymenvo, evi many menvo, evi

nyaymenvo, evi pvitrmenvo, evi rmymenvo,
evi khyatiglvo, vatimid dhyān mucukonudi.
mriyu miru navln evi nercukoni agikriticiro,
naydunnttuga evi vitiro evi cucitiro, attiva-
tini ceyudi; appudu smadhan kṛtygu devudu
miku todeyudunu. nnnugurci mirinnallku
mrl yocn cey sagitirni prbhuvundu mikkili
stosicitini. a visymulo miru yocncesiyutiri
gani tgin smymu dorkkpoyenu. naku koduv
kligindun nenilagu cepputledu; nenesthitilo
unnnu asthitilo strpti kligiyud nercukoni
yunnanū. dinsthitilo ud nerugudunu, spnn
sthitilo ud nerugudunu; prtivisymulonū anni
karymullonū kdupu nidiyudutkunu akligo-
niyudutkunu, smrddhikligiyudutkunu lemilo
udutkunu nercu koniyunnanū. nnnu blprcu-
vanyide nenu smstmunu ceyglū. ayinnu
na srmlo miru palupuccukonindi mcipni.
philippiyulara, suvartnu nenu bodhip
hici masidoniylonudi vccinppudu iccu visy-
mulonū puccukonū visymulonū miru tpp mri
e sghpuvarunu nato palivarū kaledni mike
teliyunu. elynga thessloniklokud miru ma-
timatiki na avsrmu tircutku shaymu cesi-
tiri. nenu yivini apeksici yilagu cepput-
ledu gani mi lekkku vistarphlmu ravlenni
apeksici ceppu cunnanū. naku smstmunu
smrddhiga kligiyunndi. miru ppin vstuvulu
epphrodituvln puccukoni yemiyu tkkuvlek
yunnanū; avi mnohrmen suvasnyu, devu-
niki pritikrmunu istmunen yagmune yunnvi.
kaga devudu tn aistrymu coppun kristuye-
sundu mhimlo mi prtī avsrmmunu tircunu.
mn tdriyen devuniki yug yugmulku mhim
klugunu gak. amen. prtī prisuddhuniki
kristuyesundu vdnmulu ceppudi. natokud
unn shodrudru miku vdnmulu ceppucun-
naru. prisuddhuldrunu mukhy muga kesru
itivarilo unn prisuddhulunu miku vdnmulu
ceppucunnaru. prbhuvan yesukristu kṛp mi
atmo udunagak.

kolossyilo unn prisuddhulku, anga kristu ndu visvasulen shodruklu. devuni cittmuln kristuyesu apostluden pauluden shodrudenden timoti yunu subhmniceppi vrayundi. mn tdriyen devuni nudi krpyu smadhanmumu miku klugunu gak. prlokmdu mikorku ucdbin niriksnubtti, kristuyesundu miku kligiyunn visvasmumu gurciyu, prisudhuldrimid mikunn premnu gurciyu, memuvini yellppudu mi nimittmu prarthnceyucu, mn prbhuvgu yesu kristuyokk tdriyen devuniki krtjntastutulu cellicucunnamu. miyoddku vccin suvart stymunugurcin bodhvl n a niriksnugurci miru itkumudu vitiri. i suvart srlokmdulo phlicucu, vyapicucunntuga miru devuni krpnugurci vini stymuga grhicin natnudi milo syitmu phlicucu vyapicucunndi. epphra anu ma priyuden todidasunivln miru i sgtulnu nercukotiri. atdu ma visymulo nmmkmen kristu pricarkudu; atdu atmydli mi premnu maku telipinvalu. aducet i sgti vininnatnudi memunu mi nimittmu prarthn ceyut mank, miru spurn jnanmumu atm sbdhen vivekmugnulvarunu, ayn cittmumu purnmuga grhicinvarune, prtiskaryulo sphulgucu, devuni visyem jnanmdu abhivrdhdi poducu, anni visymullo prbhuvunu stospettuntlu, aynku tginttuganducukonvlenniyu, andmuto kudin purnmen orpunu dirghasatmuna knuprcuntlu ayn mhim sktinibtti spurn blmuto blprcdrvlenniyu, tejovasulen prisuddhul svasthymulo palivarngutku mnlnu patrulnugacesin tdriki miru krtjntastutulu cellipvlenniyu devuni btimalu cunnamu. ayn mnlnu adhkarsbdhmen adhikarmulonudi vidudlcesi, tanu premicin tn kumaruniyokk rajynivasulnuga cesenu. a kumaruniydu mnku vimocnmu, anga papksmapn klugucunndi. ayn adsydevuni svrupiye svrstiki adisbhatude yunnadu. elynga akasmdunniyu bhumiyydunnviyu, drsymenvigani, adsymenvigani, avi sihasnmulennu prbhutvmulennu prdhanulennu adhikarmulennu, srvmumu aynydu srjip bdenu, srvmumu ayndvaranu ayndubtiyu srjipbdenu. ayn annitike mudugannu vadu; aynne smstmunku adharbhatudu. sghmu anu srirmunku aynne sirssu; aynku annitilo pramukhymu klugu nimittmu, ayn adiyeyudi mrtullonudi lecutlo adisbhatudayenu. aynydu srvspurt nivisvplenniyu, ayn siluvrktmucet sdhicesi, ayndvara smstmunu, avi bhulokmdunvennu prlok mdunvennu, vatinnnitini ayndvara tnto smadhanprcukon vlenniyu tdri abhistmayenu. mriyu gtikal mdu devuniki dursthulunu, mi duskriylvln mi mnsulo virodhbhavgulvarune yudin mimmunu kud tn snnidhini prisuddhuluganu nirdosuluganu nirpradhuluganu niluvbettutku ayn masyuktmen dehmdu mrnmuvln ippudu mimmunu

smadhanprcenu. punadimid kttbdivare sthirmuga udi, miru vinntiyu, akasmukrid unn smstsrstiki prktpbdivintiyu i suvartvln klugu niriksnudi tolgiyok, visvasmdu nilici yudinyedl idi miku klugunu. paulnu nenu a suvartku pricarkudnetini. ippudu mikorku nenu anubhvicucun srml ydu stosisucu, sghmu anu ayn srirmu korku kristu pdinpatllo koduven vatiydu na vtu na srirmu spurnmu ceyucunnanu. devuni vakymunu, anga yugmullonu trmullonu mrugu ceybdiyunn mrmumu spurnmuga prk ticutku, mi nimittmu naku appgipbdin devuni yerpatu5 prkarmu, nenu a sghmunku pricar kudnetini. anyinullo i mrmuyokk mhi mesvrymu ettido adi, anga mi ydunn kristu, mhim niriksnye yunnadnu6 sgtini devudu tn prisuddhulku teliypregori prt mnsuyuni kristundu spurnuniga cesi aynedut niluvbettvleni, smstvidhmulen jnanmuto memu prt mnsuyuniki buddhiceppucu, prt mnsuyuniki bodhicucu, aynnu prkticucunnamu. adu nimittmu nalo blmuga, karysiddhiklugieyu ayn kriyaskitini btti nenu poraducu praspducunnanu.

2

mi korkunu, lvodiky vari korkunu, srir ritiga na mukhmu cudnivardrikorkunu nenu etga poraducunnano miru telisikongoru cunnanu. varu premydu atukbdi, spurn grhipuyokk sklesvrymu kliginvare, devuni mrmeyunn kristunu, spstmuga telisikonnavare, tm hrdivmullo adrpodvleni vardri korku poraducunnanu. buddhi jnanmul srjip spdlu aynyde guptmuleynvvi. edvnu cknki matcet mimmunu mosprekuduntlu i sgtini ceppucunnanu. nenu srirvisymulo durmuga unnnu atmvisymulo mitokud udi, mi yogymen prvrttnu kristundli mi sthivisvasmuna cuci andicucunnanu. kavun miru prbhuvn kristuyesunu agikricin vidhmuga aynydu veruparinvale, yitivle kttbducu, miru nercukonin prkarmuga visvasmdu sthircbducu, krtjntastutulu cellicutydu visticucu, aynydu nducukonudi. aynnu anusripk mnsuyul parpryacar muna, anga i loksbdhmen mulpathmulnu anusrici moskrmen nirrthk ttv jnanmucet mimmunu cerpttukoni povuvadevden udunemo ani jagrtga ududi. elynga devtmuyokk srjiprurtn srirmuga kristundu nivsicu cunndi; mriyu aynydu mirunu spurnule yunnaru; ayn smst prdhanulkunu adhikarulkunu sirsse yunnadu; mirunu, kristu sunntiydu, srircchitto kudin svbhavmumu visrjici aynydu cetulto ceybdni sunnti poditiri. miru baptism mdu aynto kud patipettbdivare aynnu mrtullonudi lepin devuni prbhavmdu avvissicut dvara ayntokud lecitiri. mriyu apradhamul vlnnu, srirmu sunntipodk yudutvlnnu, miru mrtule yudga, devudu vratrupkmen ajnlvln mnmid rmmu-

ganu mnku virodhmuganu nudin ptrmuni mekulto siluvku kotti, danimidi cevratnu tudicivesi, mnku addmulekud danini etti vesi mn apradhmulnnitini ksmici, ayn-tokud mimmunu jivipcesenu; ayn prdhanulnu adhikarulnu nirayudhulnugacesi, silu-vcet jyotsvmuto varini ptti tecci bahat-muga vedukku knuprcenu. kabtti annpan-mul visymulonennu, pdug amavasy visra-tidinmu anuvati visymulonennu, miku tirpu tirc nevnikini avkasmiyykudi. ivi rabovu-vati chayyegani nij svrupmu kristulo un-di ati vinyaskude devduta radhnydu ic-chkligi, tanu cucinvatinigurci goppa ce-pukonucu, tn srirsbdhmen mnsuvln urk up-pogucu, sirssunu httukonni vadevdunu mi bhumanmnunu aphripniyykudi; a sirssumul-muga srsvrirmu killcetnu nrmul cetnu posipbdi atukbdinde, devunivln klugu vrd-dhito abhivrdhhi poducunndi. miru kris-tutokud lokmyoykk mulpath mul visyme mrtipodinvarete lokmulo brduku cunnt-tuga mnusyul ajnlnu pddhtulnu anusri-cicet pttukonvddu, rucicudvddu, muttvddu anu vidhu lku miru lobdnel? avnniyu vadukonutcet nsicipovunu. attivi svecha-radhn visymulonnu viny visymulonnu, dehsiks visymulonnu jnan rupkmenvniyecbducunne-gani, srirechanigrh visymulo ematrmunu ennik

3

miru kristutokud lepbdinvarate penunn vatine vedkudi, akkd kristu devuni kudi-parsvmun kurcudiyunnadu. penunn vatimidnegani, bhusbdhmenvatimid mnsu pettukonkudi; elynga miru mrtipoditiri, mi jivmu kristutokud devuniydu dacb-diyunndi. mnku jivme yunn kristu prtyks-menppudu mirunu ayn-tokud mhimydu prtyksprcbdduru. kavun bhumimidnunn mi avyvmulnu, anga jartvmunu, apvitrnu, kamaturtnu, durasnu, vigrharadhnyn dhnapeksnu6 cpi veyudi. vativln devuni ugrr avidheyul midiki vcunu. purvmu vari mdhy jivcinppudu mirunu vitini anusrici nducukotiri. ippudete miru, kopmu, agrhmu, dustvmu, duns, minat butulu anu vitinnnitini visrjicudi. oknito okdu abddh madkudi; elynga pracinsvb-havmunu dani kriylo kud miru prityjici, jnanmu klugu nimittmu danini srsticinvani polikcoppun nutn prcbducunn nvinsvb-havmunu dhricukoni yunnaru. ittivarilo grisudessthudni yududni bhedmu ledu; sunnti podutyini sunnti podk povutyini bhedmu ledu; prdesiyni sithiynudni dasudni svtrrudni ledugani, kriste srvmunu adri-lo unnavadune yunnadu. kaga, devunicet erprcbdinvarunu prisuddhulunu priyu-lunenvariki tgintlu, miru jaligl mnsunu, dyalutvmunu, vinyunu, satvikmunu,

dirghsat munu dhricukonudi. evdennu tnku hanicesenni yokdnukonin yedl okni nokdu shicucu okni nokdu ksmicudi, prbhuvu mimmunu ksmicinlagun mirunu ksmicudi. vitnnitipen pripurntku anu bdhmen premnu dhricukonudi. kristu anu grhicu smad-hanmu mi hrdymullo elu cud niyyudi; idukorke mirokk srirmuga piluvbditiri; mriyu krtjnule yududi. sgit multonu kirtnltonu atmsbdhmen pdymultonu okniki okdu bodhicucu, buddhi ceppucu krpa shi tmuga mi hrdymullo devunigurci ganmu ceyucu, smstvidhmulen jnanmuto kristu vakymu milo smrddhiga nivsipniyyudi. mriyu matcet gani kriycet gani, miremi cesinnu prbhuvun yesudvara tdriyen de-vuniki krtjntastutulu cellicucu, smstmunu ayn pert ceyudi. bharylara, mi bhrtiku vidheyule yududi; idi prbhuvunubtti yuktmeyunndi. bhrtlara, mi bharylnu premicudi, varini nisthurpettkudi. pilllara, anni visymullo mi tlidldr mat vinudi; idi prbhuvunubtti meccukontgindi. tdrulara, mi pill mnsu krugkuduntlu variki kopmu puttikudi. dasulara, mnusyulnu stospettu varenttu ktiki knbdvlenni kak, prbhuvunku bhypducu suddhatkrnglvare, srirmunubtti mi yjmanulenvariki anni visymullo vid-heyule yududi. prbhuvuvln svasthymunu prtiphlmuga podudummi yeruguduru gnuk, miremi cesinnu adi mnusyul nimittmu kak prbhuvu nimittmni mn sphurtiga ceyudi, miru prbhuvun kristunku dasule yunnaru. anyaymu cesinvaniki tanu cesin anyaymukoldi mrl lbhicunu, pkspatmuddu.

4

yjmanulara, prlokmulo mikunu yj manudun-nadni yerigi, nyaymendiya dhrmanu sar mendiya mi dasulyedl ceyudi. prarth-nydu nilukdga udi krtjntglvare daniydu melkuvga ududi. mriyu nenu bdhk mullo ucbbutku karmen kristu mrm-munu gurci nenu bodhipvlisn vidhmugane a mrmnnu velldiprcuntlu vakymu cepputku anukulmen sm ymu devudu dyceyvleni3 makorku prarthicudi. smyu poniyk sdviniyogmu cesikonucu, sghmunku velupti varyiedl jnanmu klugi nducu konudi. prti mnusyuniki elagu prtyuttrmiyy vleno adi miru telisikonutke mi sbhasn uppu vesinttu ellppudu rucigldiganu krashitmu-ganu udniyyudi. priyshodrudunu, prb-huvundu nmmkmen pri carkudunu, na toti sevkdunen tukiku nnnugurcin sg-tulnniyu miku telijjeyunu. miru ma sthiti telisikonuntlunu mi hrdymulnu atdu adricu ntlnu, atnini atnitokud nmmk-men priysho druden onesimunu miyod-dku ppucunnanu; itdu mi yoddnudi vc-cinvade; virikkdi sgtulnniyu miku telijje-turu. natokud cerlo unn aristarkunu, brn-

baku smipjnatiyen markunu miku vdnmulu
ceppu cunnaru; i markunugurci miru ajnlu
poditiri, itdu miyoddku vccinyedl itni cer-
cukonudi. mriyu yustu anu yesukud miku
vdnmulu ceppucunnadu. viru sunnti podin-
varilo cerin varu, virumatrme devuni rajymu
nimittmu na jt pnivare yunnaru, virivln
naku adrn kligenu. milo okdunu kris-
tuyesu dasudunen epphra miku vdnmulu
ceppucunnadu; miru spurnulunu, prti visy-
mulo devuni cittmunugurci spurnatm nis-
cytglvarune nilukdga udvlenni yitdellppu
dunu mikorku tn prarthnlo poraducun-
nadu. itdu mikorkunu, lvodikyvari korkunu,
hiyera polivarikorkunu bhu pryaspducun-
nadni yitninigurci saksymiccucunnanu. luka
anu priyuden vedyudunu, demayu miku
vdnmulu ceppucunnaru. lvodikylo unn
shodrulkunu, nuphakunu, vari yit unn sgh-
munkunu vdnmulu ceppudi. i ptrik miru
cdivicukonin truvat lvodiky vari sghmu-
lonu cdivicudi; lvodikyku vراسي ppin ptriknu
mirunu cdivicukonudi. mriyu prbhuvundu
niku app gipbdin pricrynu nervercutku
danigurci jagrtt pdumni arhipputo cep-
pudi. paulnu nenu svhstmuto na vdnmulu
vrayucunnanu; na bdhkmulnu jnapkmu ce-
sikonudi. krp miku todeyudunu gak.

tdriyen devuniydunu prbhuven yesukristu ndunu unn thessonikyul sghmunku paulunu, silvanunu, timotiynu subhmni ceppi vrayundi. krpju smadhanunu miku klugunu gak. visvasmutokudin mi pnini, premtokudin mi pryasmunu, mn prbhuven yesukristundli nirikstokudin mi orpunu, memu mn tdriyen devuni yedut mank jnapkmu cesiconucu, ma prarthnydu mi visyme vijnapnmu ceyucu, mi adri nimittmu ellppudunu devu niki krtjntastu tulu cellucunnamu. elynga devunivln premipbdin shodrulara, miru erprcbdin sgti, anga ma suvart, matto matmugak sktitonu, prisuddhatmtonu, spurn niscyttonu miyoddku vcciyunn sgti maku teliyunu. mi nimittmu memu miyedl ettivarme yutimo mireruguduru. prisuddhatmvln klugu andmuto gopp updrvmdu miru vakymu ngikrici, mmmunu prbhuvunu poli nducukoninvaretiri. kabtti masidoniy-lonu akylonu visvasuldrikini madiriyetiri; eduknga miyoddnudi prbhuvu vakymu masidoniylonu akylonu mroguu; akkdmatrme gak prtii sthlmdunu devuniyedl unn mi visvasmu velldayenu gnuk, mememiyu ceppvlsin avsymuledu. miyodd maketti prpssmu kligeno, akkdi jnulu mmmunugurci teliy jeppucunnaru. mriyu miru vighrmulnu vidicipetti, jivmuglvadunu styvtudungu devuniki dasu lgutkunu, devudu mrtul-lonudi lepin yesu, anga rabovu ugrtnudi mnlnu tpicucunn ayn kumaruden yesu, prlckmunudi vccunni yeduru cucutkunu, mirelagu devuni vepunku tirigitiro a sgti vare teliyeyucunnaru.

shodrulara, miyodd ma prvesmu vyrthmu kaledu gani mirerigintte memu philip-pilo mudu srmpdi avmanmupodi, yeto poratmuto devuni suvartnu miku bodhi-cutke mn devuniydu dherymu teccuko-timni miku teliyunu. el ynga ma bodh kptmendi kadu, apvitrmendi kadu, mosyuktumendi kadugani suvartnu maku appgicutku yogyulmni devunivln ecbbdin varme, mnusyulnu tospettuvarmu kak mn hrdymulnu priksicu devunine tospettu varme bodhicucunnamu. mirerigiyunnttu memu icckpu matlnennu, dhnapeksnu kp-pipettu vesmunennu enndunu viniyogipledu; iduku devude saksi. mriyu memu kris-tuyokk apost lumle yunnundun adhi-kar-muceyutku smrthulme yunnnu, mivlnne gani yitrl vlnne gani, mnu syulvln klugu ghntnu memu korledu. ayite stnymiccu tlli tn sot biddlnu garvicuntluga, memu mi mdhynu sadhuvulme yutimi. miru maku bhu priyu-leyutiri gnuk miydu visesa peks glvarme de-

vuni suvartnu matrmu gak ma pranmul-nukud mikiccutku siddhpdityutimi. avunu shodrulara, ma pryasmunu kstmunu miku jnapkmunndi gda. memu milo evnikennu bharmuga udkuddni ratribglu kstmucesi jivnmu ceyucu mi memu visvasulen miye-dut et bhktiganu, niti ganu, anidymuganu prv rticitimo daniki miru saksulu, devudunu saksi tn rajymunkunu mhim kunu mim-munu pilucucunn devuniki tginttuga miru nducukonvlenni memu milo prtivanini hecc-ricucu, dheryprcucu saksymiccucu, tdri tn biddl yedl nducukonuritiga milo prtivaniyedl memu nducukotimni miku teliyunu. a hetu-vucetnu, miru devunigurcin vrtman vakymu mavln agikricinppudu, mnusyul vaky mni yeck adi nijmuga unnttu devuni vakymni danini agikrititiri gnuk memunu mank de-vuniki krtjntastutulu cellucunnamu. a vakyme visvasulen milo karysiddhi klugjeyu-cunndi. avunu shodrulara, miru yudylo kristu yesundunn devuni sghmulnu poli nducukonin varetiri. varuyudulvln anub-hvicintti srmlle mirunu mi sodes a yudulu tm papmulnu ellppudu spurti ceyu tke prbhuven yesunu prvktlnu cpi mmmunu hisici, anyjnulu rksnpodutke varito memu matladkud mmmunu atkprcucu, devuniki is-tulu kanivarunu mnusyulkdriki virodhulune yunnaru; devuni ugrt tudmutt shodru-lara, memu srirmunubtti koddii kalmu mim-munu edbasiyunnnu, mnssunu btti midggr udi, migul apeksto mi mukhmu cudvleni mri yekkvuga prytmanu cesitiviu. kabtti memu miyoddku ravlenni yutimi; paulnu nenu plumaru ravlenni yutini gani satanu mmmunu abhytprcenu. elynga ma nirik-snyennu andmennu atisyikiritmennu edi? mn prbhuven yesuyokk rakd smymun ayn yedut mire gda. niscymuga mire ma mhimyu and mune yunnaru.

kabtti ik shipjalk ethensulo memotiga nennu udut mcidni yeci, yi srmlvln evdunu kdilipb-dkuduntlu mimmunu shirprcutkunu, mi visvasvisyme mimmunu heccricutkunu, mn shodrudunu kristu suvart visymulo devuni pri carkudunen timotini ppitivi. memu miyodd unnpudu, mmmu srmmu anub-hvipvlsiyunndni mito muduga ceppitivi gda? alage jrigindi. idi mikunu teliyunu; atti srmlnu anubhvicutku mmmu niymipb-din varmni mireruguduru. iducet nenunu iknu nhipjalk, sodhkudu mimmunu okvel sodhichenemo anyiu, ma pryasmu vyrthme poyenemo anyiu, mi visvasmunu telisikon-vlenni atni ppitini. timotiynu ippudu mi yoddnudi mayoddku vcci, memu mim-munu elagu cud npeksicucunnamo alage mirunu mmmunu cud npeksicucu, ellp-pudunu mmmunu premtu jnapkmu ce-

sikonucunnarni, mi visvasmunu gurciyu mi premnu gurciyu stoskrmen smacarmunu maku teccenu. aducet shodru lara, ma yibbdi atti lonu srm attilonu mi visvasmunu cuci mi visymulo adrn poditiviu. elynga, miru prbhuvundu sthirmuga nilicitira memunu brdikintte. memuni mukhmacuci mi visvasmulo unn lopmunu tircuntlu anugrhicunni pratribglu atydhikmuga devuni vedukonucudga, mn devuniyedut mimmunubtti memuni poducunn yavttu andmu nimittmu devuniki tginttuga krtjntastutulu elagu cellipglmu? mn tdiyen devudunu mn prbhuvu yesunu mmmunu niratkmuga miyoddku tisikoni vccunu gak. mriyu mn prbhuvu yesu tn prisuddhuldrilo vccinppudu, mn tdiyen devuni yedut mihrdymulnu prisuddht visyme anidymenviga ayn sthirputke, memuni miyedl elagu premlo abhivrdhipodi vrddhillucunnamo, alage mirunu okni yedl okdunu mnusyuldril yedl nu, premlo abhi vrddhipodi vrddhilluntlu prbhuvu dyceyunu gak.

4

mettuku shodrulara, memuni prbhuvu yesu dvara mikiccin ajnu mireruguduru. kaga mirelaga nducukoni devuni stosprcvleno mavln nercukonin prkarmuga miru nducukonucunnaru. i visymulo miru attkku abhivrdhi nodvlenni mimmunu vedukoni prbhuvu yesundu hecc ricucunnamu. miru prisuddhulgutye, anga miru jartvmunku durmuga udutye devuni cittmu. milo prtivadunu, devuni erugni anyjnulvle kamabhilasydu kak, prisuddhtydunu ghntydunu tn tn ghtmunu etlu kapadukonvleno adi yerigiyudutye devuni cittmu. i visymdevdunu atikrmici tn shodruniki mosmu ceykudvleni; eduknga memuni purvnu mito ceppi saksymiccin prkarmu prbhuvu vitnniti visyme prtiddn ceyuvadu. prisuddhu lgtuke devudu mnl nu pilicenugani apvitrulga udutku piluvledu. kabtti upeksicuvadu mnusyuni upeksipdu gani miku tn prisuddhatmnu anugrhiccin devunine upeksicucunnadu. shodrprennugurci miku vraynkkredu; miru okni nokdu premicutku devuni cetne nerp bditiri. alagunne masidoni ydt unn shodrudrini miru premicucunnaru. shodrulara, miru premydu mriyokkuvga abhi vrddhinoducudvleniyyu, sghmunku veluptivari yedl mryadga nducukonucu, mikemiyu koduv lekuduntlu memuni miku ajna picin prkarmu miru pruljoli pok, mi sotkarymulnu jrupukonut ydunu mi cetulto pniceyutydunu askligi yudvleniyyu, mimmunu heccericucunnamu. shodrulara, niriksnleni yitruvlvle miru dukhpdkudu nimittmu, nidricucunnavarini gurci miku teliykudut makistmuledu. yesu mrti podi tiri lecenni mmmu nmimnyedl, ade prkarmu

yesundu nidricinvarini devudaynto kud vetbettukoni vccunu. memuni prbhuvumatnu btti mito ceppundemnga, prbhuvu rakdvru sjivulme niliciyudu mmmu nidricinvarikte muduga ayn snnidhi cermu. arbatmutonu, prdhandut sbdmutonu, devuni burtonu prlokmanudi prbhuvu digivccunu; kristundudi mrtulen varu modt leturu. a midt sjivulme niliciyudu mmmu varitokud ekmuga prbhuvunu edurkonutku akasmdlmunku meghmulnid konipobdudumu. kaga mmmu sdakalmu prbhuvuto kud udumu. kabtti miru i matlcet okninokdu adricukonudi.

5

shodrulara, a kalmulnugurciyu a sm ymulnugurciyu miku vraynkkredu. ratrivel dog elagu vccuno alage prbhuvu dinmu vccunni miku baguga teliyuni. lokulu nemmdiga unndi, bhyemiyuledni ceppukonu cudga, grbhinistriki prsvvedn vccuntlu variki aksmikmuga nasnmu ttsthicunu gnuk varet matrmunu tpicukonleru shodrulara, a dinmu dogvle mimidiki vccutku miru ciktilo unnavukaru. mirdru velugu sbdhulunugti sbdhulune yunnaru; mmmu ratrivarmu kamu, cikativarmu kamu. kavun itruvlvle nidrpok melkuvga udi mttulmukak yudmu. nidrpovuvuru ratrivel nidrpovuduru, mttuga uduvuru ratrivel mttuga uduru. mmmu pgtivarme yunnamu gnuk mttulme yudk, visvas premlnu kvcmu, rksniriksnyu sirstran munu dhricukodmu. eduknga mn prbhuvu yesu kristudvara rksn podutke devudu mnl nu niymicenu gani ugtrpalgutku niymipledu. mmmu melukoniyyunnu nidrpovucunnnu tntokud jivicunimittmu ayn mnkoru mrtipodenu. kabtti mirippudu ceyucunnttugane yokninokdu adrici yoknikokdu ksemaabhivrdhi klugeyudi. mriyu shodrulara, milo pryaspdu prbhuvundu miku pevareyudi miku buddhi ceppuvarini mnncesi vari pniibitti varini premo mikkili ghmuga ecvleni vedukonucunnamu; mriyu oknito nokdu smadhanmuga ududi. shodrulara, memuni miku bodhicundi emnga akrmuga nducukonuvareiki buddhi ceppudi, dheryu cedinarini deryprcudi, blhinulku ut niyyudi, adriyedl dirgh satmuglvare yududi. evdunu kidunku prtikidu evnikennu ceykud cucionodi; miru okni yedl okdunu mnusyuldril yedl nu ellppudu meladanini anusrici nducukonudi. ellppudunu stosmuga ududi; yedtegg prarthnceyudi; prtivisymundunu krtjntastutulu cellicudi. ilagu ceyut yesukristundu mi visymulo devuni cittmu. atmnu arpkudi. prvcicutnu nirksymu ceykudi. smstmnu priksici meladanini cepttudi. prtividhmen kidunkunu durmuga ududi. smadhankrtgyu devude mimmunu spurnmuga prisuddhprcunu gak. mi atmyu, jivmunu srirmunu mn prb-

huven yesukristu rakdydu nida rhi tmu-
ganu, spurnmuganu uduntlu kapadbdunu
gak. mimmunu pilucuvadu nmmkmenvadu
gnuk alagu ceyunu. shodrulara, makorku
prarthnceyudi. pvitrmn muddupettukoni
shodrulkdrikini vdnmulu ceyudi. shodrulk-
drikini yi ptrik cdivi vinipipvlenni prbhuvu-
per miku an bettucunnnanu. mn prbhuvan
yesukristu krp miku tode yudunu gak.

mn tdiyen devuniydunu prbhuvēn yesu kristundunu unn thessonikyul sghmunku paulunu, silvanunu, timotiynu subhmni ceppi vrayundi. tdiyen devuninudiyu prbhuvēn yesukristunudiyu krp̄yu smad-hanmunu miku klugunu gak. shodru-lara, memellppudu mimmunugurci devu-niki krtjntastutulu cellituku bddhulme yunnamu. idi yuktme; elynga mi vis-vasmu bhuga abhivrd̄dhipoducunndi. mi adriilo prt̄i vadunu edutivaniyedl cupu prem vistricu cunndi. aduvln mi hislnni-tonu, miru shicucunn srmlonu, mi or-punu visvasmunu cuci, memu devuni sgh-mullo miydu atisy pducunnamu. deniko-ru miru srmpducunnao a devuni rajy-munku miru yogyulni yecbdu nimittmu, miritlu orcukonut devuni nyaymen tirpunku spstmen sucneyunndi. prbhuvēn yesu tn prbhavmunu knuprcu dutlokud prlok-munudi agnijvallo prtyksme, devuni nerug-nivarikini, mn prbhuvēn yesu suvartku lobdni varikini prtiddn ceyunppudu mim-munu srmprcu variki srmyu, srmpducunn miku matokud visratiyu anugrhicut devu-niki nyayme. a dinmun tn prisuddhu-lydu mhimp̄rcbduktunu, visvscinvardi ydu prssip̄bduktunu, prbhuvu vccinppudu atti-varu ayn smukhmu nudiyu ayn prbhavmdl̄i mhimmudiyu pardolbdi, nitynasnmnu ddn poduduru. el ynga memu mikiccin saksymu miru nmimtiri. aduvln mn devuniyokkyu prbhuvēn yesu kristuyokkyu krpcoppun miydu mn prbhuvēn yesu nammunu, aynydu mirunu mhimnoduntlu, melu ceyvlenni milo klugu prt̄i yalocnu, visvasyuktmen prt̄i karymunu blmuto spurnmu ceyucu, mnde-vudu tn pilupunku mimmunu yogyuluga ecuntlu mikorku ellppudunu prarthicun-namu.

shodrulara, prbhuvudinmippude vcci yunnt-tuga atm vl̄nnennu, matvl̄nnennu, ma yod-nudi vccindni ceppin ptrikvl̄nnennu, ev-dennu ceppinyedl miru tvrpd̄i cclmnskulu kakudvl̄nniyyu, bedrkudvl̄nniyyu, mn prb-huvēn yesukristu rakdnubttiyyu, mnmu ayny-odd kudukonutnu bttiyyu, mimmunu vedukonucunnamu. modt bhrstvmu shhivci nasn patrudgupappurusudu bylupditene-gani a dinmu radu. edi devudnbduo, edi pujip̄bduno, danint̄ini ediricucu, danikt-tikiḡega vadu tnnutane heccicukonucu, tanu devudnni tnnu knuprcu konucu, devuni aly-mulo kurcudunu gnuk evidhmuganenu ev-dunu mimmunu mospr̄ci niyyukdi. neniknu miyodd unnp̄pudu i sgtulnu mito ceppindi miku jnapkmuleda? kaga vadu tn sotkalmdu bylup̄rcb̄vl̄nni vanini add gicundi edo adi

mireruguduru. dhrmvirodh sbdhmen mr-mmu iippike kriyuceyucunndi gani, yidiv̄rku addgicucunvadu mdhynudi tisi veybdu vrke addgicunu. appuda dhrmvirodhi by-lup̄rcb̄dunu. prbhuvēn yesu tn notiyupiricet vanini shrici tn agmn prkasmucet nasnmu ceyunu. nsicucunvaru tamu rksip̄ bduke styvisymen premnu avlibip̄k poyiri gnuk, vari rak abddh visymen smst blmutonu, nanavidhmūn suckkriyl̄tonu, mhtkarymul-ton durnitini putticu smst mosmutonu, nsicucunn varilo satanu knuprcu blmunu anusriciyudunu iducet stymunu nmmk dur-nitiydu abhilasgl vardrunu siksavudhi po-dutke, abddhmūn mmmuntlu mosmuceyu sktini devudu variki p̄pucunnadu. prbh-u-vuln premip̄bdin shodrulara, atm mim-munu prisuddh̄prcutv̄l̄nnu, miru stymunu nmmutv̄l̄nnu, rksip̄odutku devudu adinudi mimmunu erpr̄cukonenu gnuk memu mim-munubtti yellppudunu devuniki krtjntas-tutulu cellip̄ bddhulmeyunnamu. mirila-gun rksip̄bdi mn prbhuvēn yesukristuyokk-mhimnu podvl̄nni, ayn ma suvart vl̄n mim-munu pilicenu. kabtti shodrulara, nilukdga udi ma notimatvl̄nnennu ma ptrik vl̄nnennu miku bodhip̄bdin vidhulnu cepttudi. mn prbhuvēn yesukristunu, mnl̄nu premici, kr-pcet nitymen adrnyu, subh niriksnyu anu-grhicin mn tdiyen devudunu, mi hr̄dy mulnu adrici, prt̄istkarymdunu prt̄isdvaky mdunu mimmunu sthirpcunu gak.

tudku shodrulara, milo jrugucunn prkarmu prbhuvuvakymu sighrmuga vyapici mhim pr̄c̄bdu nimittmunu, memu murkhulen dustmn̄usyl celilonudi tp-pip̄bdu nimittmunu, makorku prarthicudi; visvasmu adriki ledu. ayite prbhuvu nmm̄dginvadu; ayn mimmunu sthirpr̄ci dust̄t̄v̄munudi3 kapadunu. memu miku ajna picuvatini miru ceyucunnarniyyu, ik ceyudu r̄niyyu prbhuvundu mimmunugurci nmm̄kmu kligi yunnamu. devuniydl̄i premyu kristu cupin orpunu miku kluguntlu prbhuvu mi hrdymulnu pr̄r̄epicunu gak. shodrulara, mavln podin bodhn pr̄ka rmukak akr̄m-muga nducukonu prt̄i shodruni yoddnudi tol̄gip̄ovl̄nni mn prbhuvēn yesu kristu pert̄ miku ajnapicucunnamu. elagu mmmunu poli nducukonvleno mike teliyunu. memu mi mdhynu akr̄mmuga nducukonledu; ev̄niyoddnu ucit̄muga aharmu puccukon-ledu; memu milo ev̄nikini bharmuga udkuddni pr̄yasmuton kst̄muton ra-tribgl̄lu p̄niceyucu jiv̄nmu cest̄iv̄iyyu. miru mmmunu poli nducukonvleni mmmunu memu madiriga knuprcukonutke yilagu ces̄it̄iv̄iyyu gani, maku adhikarm̄uled̄niceyledu. m̄riyyu memu mi yodd unnp̄pudu-ev̄dennu p̄nicey nollni yedl vadu bhoj̄nmu ceykuddni

miku ajna picitiviu gda. milokodru e
pniyu ceyk pruljoliki povucu, akrmmuga
nducukonucunnarni vinucunnamu. at-
tivaru nemmdiga pni ceyucu, sotmuga
spadicukonin aharmu bhujipvlenni mn
prbhuvan yesukristu pert varini ajna-
purvkmuga heccricucunnamu. shodru lara,
mirete meluceyutlo visukvddu. i ptrik
mulmuga memu ceppin matku evdennu
lobdni yedl atnini knipetti, atdu siggupdu
nimittmu atnito sagtymu ceykudi. ayinnu
atnini struvuga bhavipk shodruniga bhavici
buddhi ceppudi. smadhankrtygu prbhuvu
tane yellppudunu prti vidhmucetnu miku
smadhanmu anugrhicunu gak. prbhuvu
mikdriki todeyudunu gak. paulnu nenu
na cevratto vdnmni vrayu cunnanu; prti
ptrikyudunu ade gurutu, nenu vrayut ilage.
mn prbhuvan yesukristu krp mikdriki tode
yudunu gak.

mn rkskuden devuniyokkyu mn niriksnen kristuyesuyokkyu ajnprkarmu kristuyesu yokk apostluden paulu, visvasmunubtti na nij men kumarudgu timotiki subhmni ceppi vrayundi. tdriyen devuninudiyu mn prbhoven kristuyesu nudiyu kpryu knikrmunu smadhanmunu niku klugunu gak. nenu masidoniyyu vellucudga stymunku bhinnmen bodh ceyvddniyu, klpnakthlunu mitmu leni vsavlulunu, visvassbdhmen devuni yerpa tuto kak vivadmultone sbdhmu kligiyunnvi gnuk, vatini lkस्पेत्तव्दनिyu, kodriki ajnapicu tku nivu ephesulo niliciyudlenni ninnu hecc ricin prkarmu ipudunu heccricucunnanu. updessarmednga, pvitr hrdymunudiyu, mci mnssaksinudiyu, niskptmen visvasmu nudiyu klugu premye. kodru vitini manukoni tolgipoyi, tamu ceppuvatinennu, niscyementu rudhiga plukuvatinennu grhipk poyinnu dhmsastropdeskule yudgori vispryojnmen muccttku tirigiri. ayinnu smrtudgu devudu naku appgicin ayn mhmigl savartprkarmu, dhmsastrmu dhrmvirodhulkunu avidheyulkunu bhkti hinulkunu papistulkunu apvitrulkunu mtdus kulkunu pitrhtkulkunu matrhtkulkunu nrhtkulkunu vybhicarulkunu purussyogulkunu mnusy corulkunu abddhikulkunu aprmanikulkunu, hitbodhku virodhiyenvadu mri evdennu udin yedl, attivanikini niymipbdenugani, nitimtoniki niymipbddeni yevdennu erigi, dhmanukulmuga danini upyogiciniedl dhmsastrmu melendni mnmerugudumu. purvma duskudnu hiskudnu hanikrudnen nnnu, tn pricryku niymici mnmkmen vaniga ecinduku, nnnu blprcin mn prbhoven kristu yesuku krtjnudne yunnanu. telyik avisvasmu vln cesitini gnuk knikripbditini. mriyu mn prbhuvuyokk kpryu, kristu yesundunn visva smunu premyu, atydhikmuga vistricenu. papulnu rksicutku kristuyesu lokmunku vcennu vakymu nmmtgindiyu purnagikarmunku yogy mendiyune yunnndi. atti varilo nenu prdhanudnu. ayinnu nityijivu nimittmu tnnu visvsiپ bovuvariki nenu madiriga udulagun yesukristu tn purnmen dirghsatmmu a prdhanpapinen naydu knuprcuntlu nenu knikripbditini. skl yugmullo rajeyudi, aksyudunu adr syudungu advitii devuniki ghntyu mhimyu yugyugmulu klugunu gak. amen. na kumarudven timoti, nivu visvasmuni mci mnssaksiiy kliginvadve, ninnugurci muduga ceppbdin prvcnmul coppun i mci poratmu poradvlenni vatinibtti yi ajnnu niku appgicucunnanu. atti mnssaksini kodru tro-sivesi, visvasvisyme od bddle poyinvarile cediunnaru. varilo humeneyunu aleksdrunu unnaru; viru dusipkud siksipbdutke virini satanunku appgicitini.

mnmu spurnbhktiyyu manytyu kligi, nem-mdi ganu sukhmuganu brduku nimittmu, annitikte mukhymuga mnusyuldrirkorkunu rajulkorkunu adhikaruldrikorkunu vijnapmulunu prarthnlunu yacnlunu krtjntastutulun ceyvlenni hecc ricucunnanu. idi mciidiyu mn rkskudgu devuni drstiki anukulmendiyyune yunnndi. ayn, mnusyuldru rksnpodi stymunugurcin anubhvjnamuglvare yudvlenni yicchyicu cunnadu. devudokkde, devunikini nrulkunu mdhy vrtiiyu okkde; ayn kristuyesnu nrudu. iyn adrikorku vimocn krydhnmgaga tnnutane smrpicukonenu. dininigurcin saksymu yukt kalmulydu iyybdunu. i saksymiccutke nenu prkticuvadnuganu, apostludnuganu, visvas stymul visymulo anyjnulku bodhkudnu ganu niymipbditini. nenu styme ceppucunnanu, abddhmadutledu. kavun prtisthmdunu purusulu kopmuni ssymunu lenivare, pvitrmen cetuletti prarthn ceyvlenni korucunnanu. mriyu strilunu anukuvyyu svsthbuddhiyu glvare yudi, tgumatrpv vstrmul cetnegani jdltonennu bgarmutonennu muty multonennu migul velgl vstrmultonennu al kricukonk, devbhktiglvarmni cep-pukonu strilku tginttuga stkrylceit tmmunu tamu alpricu konvleni. strilu maunmuga udi, spurn vidhe ytto nercukonvleni. stri maunmuga udvlinsidegani, updesicutekennu, purusunimid adhi karmu ceyutekennu ameku selviyyunu. modt adamunu truvat hvvyunu nirmipbdiri kara? mriyu adamu mosprcbdledu gani, stri mos prcbdi apradhmulo pdenu. ayinnu varu svsthbuddhikligi, visvaspremi prisuddhtlydu nilu kdga udiyniedl sisuprsutidvara ame rksip bdunu.

evdennu adhykspdvini asicinyedl attivadu doddpnini apeksicucunnadnu mat nm-mgdindi. adhyksudguvadu nidarhitudunu, ekptni purusu dunu, mitanubhvuudunu, svsthbuddhiglvadunu, mrya dsthudunu, atithipriyudunu, bodhiptginvadune yudi, mdypaniiyu kottuvadunukak, satvi kudunu, jgdmadnivadunu, dhnapekslenivadune, spurnmanynt kligi tn pillnu svadhinprcukonucu, tn yitivarini bagaga eluvadune yudvleni. evdennu tn yitivarini elnerk poyinyedl atdu devuni sghmunu elagu palicunu? atdu grvadhude apvadiki kligin siksavidhiki lobdkudu ntlu krottga cerinvade yudkuddu. mriyu atdu nidpale apvadi urilo pdipokuduntlu sghmunku veluptivaricet mci saksymu podin vadeyudvleni. alagunne pricarkulu manyule yudi, dvimnskulunu, migul mdypanasktulunu, durlabhmu n peksicubaruneyudk visvasmrmunu pvitrmen mnssaksito gekonuvare

yudvlenu. mriyu varu modt priksipbd-
vlenu; truvat varu anidyulete pricarkuluga
udvccunu. atuvle pricryceyu strilunu
manyule³ kodemulu ceppnivarunu,⁴ mi-
tanu bhvmuglvarunu, anni visy mullo
nmkmnenvarune yudvlenu. pricarkulu
ekptni purusulunu, tm pillnu tm yitivarini
baguga eluvarune yudvlenu. pricarkuleyudi
a pnini baguga nervercinvaru mci pdvini
spadicukoni kristuyesundli visvasmdu bhu
dheryenu glvarguduru. sighrmuga niyo-
ddku vttunni niriksicucunnanu; ayinnu
nenu alsymucesinyedl devuni mdir mulo,
anga jivmugl devuni sghmulo, jnulelagu
prvrtipvleno adi niku teliyvleni yi sgtulnu
niku vra nira ksepmuga devbhktini gurgin
mrmmu goppdeyunnadi; ayn ssriruduga
prtyksudyenu. atmvisyumu nitiprudni
tirpunodenudevutluku knbdenu rkskudni
jnmullo prktipbdenu lokmdu nmmbdenu
arohnude tejomyudyenu.

4

ayite kvdri dinmullo kodru abddhikul
vesdharnvln mosprcu atmlydunu dymul
bodhydunu lksymuci, visvas bhrstulgudurni
atm tetga ceppucunadu. a abddhikulu,
vat veybdin mnssaksiglvare, vivahmu-
nisedhicucu, styvisyme anubhvjnanmugl
visvasulu krtjn tastutulu cellicipuccuko-
nunimittmu devudu srjcin aharvstuvulnu
konnitini tinut manvlenni ceppu cuduru.
devudu srjcin prtj vstuvunu mcidi. krtjn-
tastutulu cellici puccukoninyedl ediyu nised-
hiptgindi kadu; elynga adi devuni vakymu
vlnu prarthnvlunu pvitrprc bducunndi.
i sgtulnu shodruklu vivricinyedl, nivu
anusricucu vccin visvas subodh sbdhmen
vakymulcet peparucu kristuyesunku mci
pricarkudve yuduvu. apvitrmulen muslim
mucctlnu visrjici, devbhkti visymulo niku
nive sadhkmu cesikonumu. srir sbdhmen
sadhkmu kocemumttuke pryojnkrmvunu
gani devbhktiyippti jivmu visymulonu
rabovu jivmu visymulonu vagdanmuto
kudindendun adi anni visymullo pry-
ojnkrmvunu. i vakymu nmmdgindiyu
purnagikarmunku yogy muneyunndi.
mnusyulkdriki rkskudunu, mri visesmuga
visvasulku rkskudunen jivmugl devuni
ydu mnu niriksnuciyunnamu gnuk idu
nimittmu pryasmuto patupducunnamu. i
sgtul najnapici bodhicumu. ni rvmunubtti
evdunu ninnu trnikripniyyikumu gani, mat-
lonu, prvrtlonu, premlonu, visvasmulonu,
pvitrtlonu, visvasulku madiriga udumu.
nenu vccuvrku cdvutydunu, heccricu-
tydunu, bodhicutydunu jagrtga udumu.
peddlu hstniksepnmuceyga prvcnmulmun
niku anugrhipbdi nilo unn vrmunu alksymu
ceykumu. ni abhivrdhdi adriki tetga
knbdu nimittmu vitini mnskricumu, vitide

sadhkmu cesikonumu. ninnugurciyu ni
bodhnu gurciyu jagrt kligiyudumu, vitilo
nilukdga udumu; nivilagucesi ninnunu ni
bodh vinuvarini rksicukoduvu.

5

vrddhuni gddipk tdriga bhavici atni hecc
ricumu. anndmmulni rvnulnu, tlulni vrddh
strilnu, akkcelledrni purnpvitrtto rvnstrilnu
heccricumu. nijmuga anathlen vidhvradrnu
snmanipumu. ayite e vidhvalrikennu pil-
llu gani mnulmu gani yudin yedl, viru
modt tm yitivariyedl bhkti knuprcutkunu,
tm tliddruklu prtyupkarmu ceyutku ayite
nijmuga anathlen vidhvalru ekakiye yudi,
devunimidne tn niriksnucukoni, vijnap
nlydunu prarthnlydunu reyibglu nilukdga
udunu. sukhbhogmulydu prvrticundi br-
duku cudiyu cccindeyudunu. varu nidarhi-
tule yuduntlu ilagu ajnapicumu. evdennu
svkiyulnu, visesmuga tn yitivarini, srk-
sipk poyinyedl vadu visvastyagmu cesin-
vade avisvasiknn ceddvade yudunu. aru-
vdi edl kte tkkuvvyssu lek, okk purusunike
bharyye, stkriylku perupodin vidhvalru pil-
lunu peci, prdesulku atithymicci, prisuddhul
padmulu kdigi, srmpduvariki shaymucesi,
prtj skarymucey bunukonindete amenu vid-
hvradr lekklo cercvccunu. rvnsthulen vidhv
radru lekklo cercvddu; varu kristunku vi-
rodmuga nirkuslenppudu tm modti vis-
vasmunu vdlukonirnu tirpudinivare ped-
ladgoruduru. mriyu varu itit tirugula-
ducu, bddhkura drgutku matrmegac, adrani
matladucu, vdru botulunu pruljoliki povu-
varungutkunu nercu koduru. kabtti rvn
strilu vivahmu cesikoni pillnu kni grhpri-
paln jrjigicu, nidicutku virodhiki avkas-
miyyikudvleni koru cunnamu. itkumude
kodru trovnudi tolgi poyi satanunu veb-
dicinvareri. visvasuralen ye stri yitnennu
vidhvradrudinyedl, sghmu nijmuga anathlen
vidhvradrku shaymu ceyutke danimid bhar-
mulekud ameye viriki shaymu ceyvlenu.
baguga palnceyu peddlu, visesmuga vaky
mdunu updesmdunu pryaspduvarini, rettipu
snmanmunku patroluga ecvlenu. iduku
nurcedi yeddu mutiki cikkmu veyvddu ani
lekhnmu ceppucunndi. mriyu pnivadu tn
jitmunku patrudu iddru mugguru saksu-
lutenegani peddmid dosa ropn agikripkumu
itulu bhypdunimittmu papmu ceyuvarini
adriyedut gddipumu. virodh buddhitonennu
pkspatmutonennu emiyeceyk, nenu ceppin
i sgtulnu gekonvlenni devuni yedutnu, kris-
tuyesu edutnu, erprcbdin dev dutlyedutnu
niku anbettucunnamu. tvrpdj yevnimid-
nennu hstniksepnmu ceykumu. prulpap
mullo palivadve yudkumu. nivu pvitru-
vuga uduntlu cucukonumu. ikmidt nil-
letragk ni kdupu jbbunimittmunu trcuga
vccu bhlintl kosrmunu draksarsmu koce-

muga puccukonumu. kodri papmulu tetga bylupdi nyaypu tirpunku muduga nducucunnvi, mrikodri pap mulu varivet vellucunnvi. atuvle mcikarymulu tetga bylupducunnvi, bylupdnivi dacbdnervu.

6

devuni nammunu ayn bodhyu dusipbd kuduntlu dastvmnu kadikrid unnvardrunu, tm yjmanulu purnmen ghntku patrolni yec vlenu. visvasulen yjmanulugl dasulu tm yjmanulu shodrulni varini trnikripk, tm sevaphlmu poduvaru visvasulunu priyulune yunnarni mri yekkuvga variki sevceyvlenu; i sgtulu bodhicucu varini heccricumu. evdennu mn prbhuven yesukristuyokk hit vakymulnu devbhktiki anugunymen bodhnu agik ripk, bhinnmenbodhnupdesicinyedl vademiyu erugk trkmulnugurciyu vagvadmnlunu gurciyu vyrthmuga pryaspducu grvadhudgunu. vitimulmuga asuy klhmu dusnlu durnu manmulunu, cedipoyin mnssukligi styhinule devbhkti labhsadhnmmukonu mnusyul vyrthvivadmnlunu klugucunnvi. stusti shitmen devbhkti gopplabhsadhnme yunndi. mnmilokmuloniki emiyu teledu, dinilonudi emiyu tisikoni polemu. kaga annvstrmulu glvarme yudi vatito trtpipodiyudmu. dhnvtulgutku apeksicu varu sodhnlonu, urilonu, avivek yuktmulunu hanikrmulunen anak duraslonu pduduru. attivi mnusyulnu nstmulonu nasnmulonu muciveyunu. eduknga dhnapekssmstmen kidulku mulmu; kodru danini asici visvasmunudi tolgipoyi nanabadhlto tmmunu tame poducukoniri. devjnuda, nivete vitivi visrjici, nitini bhktini visvasmunu premnu orpunu satvikmunu spa dicukonutku pryaspdumu. visvassbdhmen mci poratmu poradumu, nityjivmunu cepttumu. dani podutku nivu piluvbdi anak saksulyedut mci oppukolu oppukotivi. smstmunku jiva dharkuden devuni yedutnu, potipilatunodd dhery muga oppukoni saksymiccin kristuyesu edutnu, mn prbhuven yesukristu prtyksmgu vrku nivu nisklkmuganu anidymuganu i ajnnu gekon vlenni niku ajnapicucunnanu. srimtudunu advitiyudungu srvadhipti yuktalmulydu a prtykstnu knuprcunu. a srvadhipti rajulku rajunu prbhuvulku prbhuvune yunnadu. smipiprani tejssulo ayn matrme vsicucu amrtv muglvadeyunnadu. mnusyullo evdunu aynnu cudledu, evdunu cudnerdu; aynku ghntyu sasvtmen prbhavmunu kligiyudunu gak. amen. ihmdu dhnvtulenu varu grvistulu kak, asthirmen dhnmundu nmimkyuck,sukhmuga anubh vicutku smstmunu mnku dharalmug dy ceyu devuniyde nmimkyucudni ajnapicumu. varu vastvmen jivmunu spadikukonu nimittmu, rabovu kalmunku mci punadi tmkorku vesi konucu,

meluceyuvvarunu, stkriylu anu dhnmu glvarunu, audarymuglvarunu, tm dhnmulu itrulku paliccuvarune yudvlenni variki ajna picumu. o timoti, niku appgipbdindanini kapadi, ap vitrmen vtti matlkunu, jnanmni abddhmuga ceppbdin vipritvadmulkunu durmuga udumu. a visymulo prvinulmni kodrnukoni visvas vis ymu tppipoyiri. krp miku todeyudunugak.

kristu yesundunn jivmunugurcin vagdan-munu btti devuni cittmuvln kristuyesu apostluden paulu priyikumarudgu timotiki subhmni ceppi vrayu ndi. tdriyen devun-inudiyi mn prbhoven kristuyesunudiyyu kr-pyu knikrmunu smadhan munu klugunu gak. na prarthnydu edtegg ninnu jnapkmu cesikonucu, ni knnillnu tlcukuni, naku spurna ndmu klugutke ninnu cudvlenni reyibglu apeksicucu, niydunn niskptmen visvasmunu jnapkmu cesikoni, na pituracarprkarmu nirmmlen mnsaksito nenu sevicucunn devuniyedi krtjnu dne yunnan. a visvasmu modt ni avvyeen loyilonu ni tlliyen yu-nikelonu vsicenu, adi niydu shvsicucunndni nenu rudhiga nmnu cunnan. a hetuvucet na hstniksepmuvln niku klglin devuni kr-pavrmu prjvlp ceyvleni niku jnapkmu ceyucunnu. devudu mnku sktiyu premyu, idriy nigrhmunugl atmne yicenu gani pirik-itnmugl atm niyyledu. kabtti nivu mn prbhuvu visyemen saksymunu gurciyennu, ayn khedinen nnnugurciyennu siggupdk, devuni sktiniibtti suvartnimittmen srmanubhvmulo palivadve yudumu. mn kriylnubtti kak tn svkiy sklpmunu bttiyyu, anadikalmunne kris-tuyesundu mnku anugrhipbdindiyyu, kristu yesu mn rkskuni prtykstvln byluprbdi ndiyunen tn krpnubttiyyu, mnlnu rksici prisuddhmen piluputo ayn mnlnu pilicenu. a kristuyesu, mrmunu nirrthkmu cesi jiv-munu aksytnu suvartvln veluguloniki tec-cenu. a suvart visymulo nenu prktic-uvadnuganu apostludnuganu, bodhkudnu-ganu, niympibdi tini. a hetuvucet i srmlnu anubhvicucunnu gani, nenu nmimvnani erugudunu gnuk siggupdnu; nenu aynku appgicindanini rabovu cunn a dinmuvrku ayn kapadgldni rudhiga nmmukonucunnu. kristuyesunducvlsin visvas premu klglin-vadve, nivu navln vinin hitvaky prmanunu gekonumu; niku appgipbdin a mci pdarth-munu mnlo nvisicu prisuddhatmvln kapad-umu. asilyoni vardru nnu vidicipoyirnu sgti ni veruguduvu; varilo phugellu hermo-gene anuva runnaru. prbhuvu onesiphoru itivariydu knikrmu cupunugak. atdu roma-ku vccinupudu na skellnugurci siggupdk srddhga nnnu vedki, knugoni, anak pray-mulu adricenu. mriyu atdu ephesulo etga upcarmuceseno adi nivu baguga eruguduvu. a dinmundo atdu prbhuvvln knikrmu po-duntlu prbhuvu anugrhcicunu gak.

na kumarada, kristuyesundunn krpcet blv-tudvu kmmu. nivu anak saksulye-dut navln vinin sgtulnu itrulkunu bodhi-cutku samrthymugl nmmkmen mnusylku appgipumu, kristuyesuyokk mci senikunivle

natokud srmmu anubhvicumu. senikude-vdnu yuddhmunku povunppudu, tnnu ddulo cercukoninvanini stospetvleni yi jivn vyaparmullo cikku kondu. mriyu jet-tiyenvadu poradunppudu, niymprkarmu po-radukte vaniki kiritmu dorkdu. patupdin vyvsaykude modt phl mullo palu puc-cukonvlsinvadu. nenu ceppu matlu aloci-cukonumu; anni visymulydu prbhuvu niku vivekamu grhicunu. na suvart prkarmu, davidu stanmullo putti mrtullo nudi lecin yesukristunu jnapkmucesikonumu. nenu nersthudne yunnntu a suvartvisyme skellto bdhipbdi srmpducunnu, ayinnu devuni vakymu bdhipbdi yudledu. aducet erprcb-dinvaru nitymen mhintokud kristu yesundli rksn podvleni nenu varikorku smstmu or-cukonucunnu. i mat nmmdgindi, ed-ngam mayntokud cnipoyinvarmete ayn-tokud brdukudumu. shicin varmete ayn-to kud eludumu. aynnu erugmte mnlnu ayn yeruggunnu. nmnu nmmdgini varmennu, ayn nmmgdinvaduga udunu; ayn tn svb-havmunku virodhmuga ediyu ceyledu. vin-uvarini ceruputke gani mri denikini pniki-rani matlnugurci vadmu pettukonvndi, prbhuvu edut variki saksymiccucu i sg-tulnu variki jnapkmu ceyumu. devuniye-dut yogyuniganu, siggupd nkkrleni pni-vaniganu, styvakymunu sriga updesic-vaniganu3 ninnu nive devuniki knuprcu konutku jagrttvdumu. apvitrmen vtti matlku vimukhudve yudumu. atti matladu-varu mri yekkuva bhktihinulguduru. ko-rukupudu prakinttu varimatlu prakunu, var-ilo humeneyunu philetunu unnaru; varupun-rutthanmu gticenni ceppucu styvu visyumu tppipoyi, kodri visvas mnu cerupucun-naru. ayinnu devuniyokk sthirmen punadi nilukdga unndi.prbhuvu tnvarini erugunu anundiyyu prbhuvu nammunu oppukonu prtivadunu durnitinudi tolgiopvleni anudi goppyitilo vedi patrlunu bgaru patrlunu ma-trme gak krviyu mtiviyu kud udunu. vatilo konni ghntkunu konni ghnhintkunu viniyo-gip bdunu. evdennu vitilo cerk tnnatnu pvitr prcukoninyedi vadu prisuddhprcbdi, yjmanudu vadukonutku arhme prti skary-munku siddhprcbdi, ghnt nimittmen pa-trye yudunu. nivu vrnechhndi paripommu, pvitr hradyule prbhuvunku prarthn ceyu-varitokud nitini visvasmunu premnu smad-hanmunu vetadamu. nerpuleni mudhul vitrkmulu jgdmulnu puttucinni yerigi at-tivatini visrjicumu. styvisyemen anubhv-j-nanmu variki klugutke, devudokvel edu-radu variki marumnssu dyceyunu; aduvln satanu tn yistmu coppun cerptin viru vani yurilonudi tppicukoni melukonedremo ani, prbhuvuyokk dasudu attivarini satvikmuto siksicucu, jgdmadk adri yedi sadhuvu-ganu bodhip smrthuduganu, kidunu shicu-vaduganu udvlenu.

atyindimululo apaykrmen kalmulu vccunni telisikonumu. elangga mnusyulu svarth priyulu dhnapeksulu bikmuladuvaru ahkarulu duskulu tllidduklulu avidheyulu krtjnt lenivaru apvitrulu anuraghitulu atidvesulu apvadhulu ajitedriyulu krurulu sjjndvesulu drohulu murkhulu grvadhulu sijnnikte sukanu bhvmu nekkuvga premicuvatu, peki bhktiglarivale udiyu dani sktini asryicnivarune yuduru. itti-variki vimukhudve yudumu. papbhritule nanavidhmulen durasivln ndipipbdi, yellp-pudunu nercukonucunnnu, styvisymen anubhvjnanmu eppudunu podleni avivek strilyokk yidlo cocci, varini cerpttukoni povuvaru virilo cerinvaru. ynne, ybre anuvaru mosenu ediricinttu virunu cedin mnssu klīgi visvasvisymulo bhrstule sty-munu edi rituru. ayinnu vari avivekmelagu tetpdeno alage viridikud adriki tetpdunu gnuk viru ikmuduku sagru. ayite nivu na bodhnu na prvrtnnu na uddesmunu na visvasmunu na dirghsatmunu na premnu na orpunu, ati yoky ikoniy lustr anu pt-tnmululo naku kligintti hisnu updrvmulnu, telisikoninvadve nnnu vebdicitivi. atti hisnu shicitini gani, vatnnitilonudi pr kristuyesundu sdbhktito brdknuddesicuvadru hispoduduru. ayite durjnulunu vckulunu itrulnu mosprcucu tamunu mospovucu at ktku cedipovuduru. kristu yesunducvlsin visvasmudvara rksnarthmen jnanmu niku kligicutku sktigl prisuddhlekhnmulnu baly-munudi ni veruguduvu gnuk, nivu nercukoni rudhiyni telisikonni yevriviln nercukotivo a sgti telisikoni, vatijdu nilukdga udumu. devjnudu snnddhude prti stkarymunku purnmuga siddhpdī yuduntlu devaves-muvln kligin prtilekhnmu updesicutkunu, khdicutkunu, tppu diddutkunu, nitijdu siksceyutkunu pryojnkrme yunndi.

devuniyedutnu sjvivulkunu mrtulkunu tirpu tircu kristuyesu edutnu, ayn prtykstodu ayn rajymutodu, nenu anbetti ceppun-demnga vakymunu prkticumu; smydmunu asmy mdunu pryaspdumu; spurnmen dirgh-satmuto updesicucu khdicumu gddicumu buddhi ceppumu. eduknga jnulu hit-bodhnu6 shipk, durd cevulu glvare tm svkiy durasiku anu kulmen bodhkulnu tmkorku pogucesikoni, stymunku ceviniyyk klpnak-thlvepunku tirugukalmu vccunu. ayite nivu annivisymululo mitmuga udumu, srmp-dumu, suvartikuni pniceyumu, ni pricrynu spurnmuga jrigicumu. nenippude panarpn-mug poybducunnnu, nenu vedlipovu kalmu smipme yunndi. mci poratmu poraditini, na prugu kd mutticitini, visvasmu kapaduko-

tini. ikmidt na korku nitikirit mucbdiyun-ndi. a dinmdu nitigl nyayadhi ptien prbhuvu adi nakunu, naku matrme kakud tn prtykstnu apeksicu varikdrikini anugr hicunu. nayoddku tvrga vccutku prytmmu ceyumu. dema yihlokmunu snehici nnnu vidici thessonikku vellenu, kreske gltiykunu titu dlmtyikunu velliri; luka matrme na yodd unnaadu. markunu vetbettukoni rmmu, atdu pricarmu nimittmu naku pryojnkrmen-vadu. tukikunu ephesunku ppitini. nivu vccunppudu nenu troylo krpunodd uci vc-cin agini pustkmulnu, mukhymuga crmpu kagitmulnu tisikoni rmmu. aleksdru anu kcrivadu naku cal kiducesenu, atni kryil-coppun prbhuvtniki prtiphl miccunu; atni visyme nivunu jagrttga udumu, atdu ma matlnu bhuga ediricenu. nenu modt smad-hanmu ceppinppudu evdunu na pksmuga niluvledu, adru nnnu vidicipoyiri; idi variki nermuga ecdbkudunu gak. ayite na dvāra suvart purnmuga prktipbdu nimittmunu, any jnuldruvu dani vinu nimittmunu, prbhuvu na prkk nilici nnnu blprcenu gnuk nenu sihmū notnu prbhuvu prti duskarymunudi nnnu tppici tn prlok rajymunku ceruntlu nnnu rksicunu. yugyugmulu aynku mhim klugunu gak, amen. priskkunū akulkunu onesiphoru itivarikini na vdnmulu. erstu korithulo nilicipoyenu. trophimu rogiyen-dun atni miletulo vidicivcci tini. sitkalma rakmunupu nivu vccutku pry tnmuceyumu. yubulu, pude, linu, klaudiyyu shodruldrūnu niku vdnmulu ceppucunnaru. prbhuvu ni atmku tode yudunu gak. krp miku tode yudunu gak.

devudu erprcukoninvari visvasmu nimittmunu, nityjivmunugurcin nirik-sntokudin bhktiki adharmgu styvisymen anubhvjnanmu nimittmunu, devuni dasudunu yesukristu apostludunen paulu, mn adri visvas visymulo na nijmen kumarudgu tituku subhmani ceppi vrayundi. a nityjiv-munu abddhmadharni devudu anadikalme vagdanmu cesenu gani, yippudu mn rksku-den devuni ajnprka rmu naku appgipbdin suvart prktnvln tn vakymunu yuktakalmu-lydu byluprcenu tdriven devuninudiyyu mn rkskuden kristuyesu nudiyyu kpryu knikr-munu smadhanmmunu niku klugunu gak. nenu ni kajnapicin prkarmu nivu lopmuga unnavatini diddi, prtii pttnmulonu peddlu niy micu nimittmu nenu kretulo ninnu vidici vcctini. evdennu nidarhitudunu, ekptnipurusudunu, durvyaparvisymu nermu mopbdnivre avidhe yulu kak visvasulen pilluglvadune yunnyedl attivanini ped-dga niymipvcenu. edu knga adhyksudu devuni grhnirvahkunivle nida rhitude yud-vlenu. arthu svecchaprudunu, mukkopiyyu, mdypaniyyu, kottuvadunu, durlabhmu apeksicuvadunu kak, atithipriyudunu, sijn priyudunu svsthbuddhiglvadunu, nitim-tudunu, pvi trudunu, asanigrhmuglvadune yudi, tanu hitbodhvisyme jnulu heccri-cutkunu, edu raduvari mat khdicutkunu sktiglvadaguntlu, updesmunu anusrici nm-mgin bodhnu gttiga cepttukonuvadune yudvlenu. anakulu, visesmuga sunnti sbdhulunu, avidheyulunu vdrubotulunu mospuccuvarune yunnaru. vari nollu muyipvlenu. attivaru updesipkudnivatini durlabhmkorku up desicucu, kutubmulku kutubmulne paduceyu cunnaru. varilo okdu, anga vari sot prvktillo okdu itl-nenukretiyulu ellppadu abddhikulunu, dustmrgmulunu, somrulgutidi potulune yunnaru. i saksymu nijme. i hetuvucet varu yudul klpnakthlnu, stymu nudi tol-gipovuntti mnusyul kttidnu lksypettk, visvasvisymun svsthlugu nimittmu varini kthinmuga gddipumu. pvitruklu anniyyu pvitrmule gani apvitrukunu avisva sulkunu ediyu pvitrmendi kadu; vari mnssnu vari mnssaksiyu apvitprcbdi yunnvi. de-vuni erugudumni varu ceppukoduru gani, ashyulunu avidheyulunu prtii stakarymu visymu bhrstuluneyudi, tm kriyvlvln aynnu erugmnnttunnaru.

nivu hitbodhknukulmen sgtulnu bodhi cumu. elangga vrddhulu mitanubh-v-muglvarunu, manyulunu, svsthbud-dhiglvvarunu, visvas prem shmulydu lopmulenivarune yudvle niyyu, alagunne

vrddhstrilu kodekttelunu, migul mdypanask-tulune6 yudk, prvrtnydu bhybhtkuluglvare yudvleniyyu, devunivakymu dusipbd-kuduntlu, řvnstrilu tm bhrtlku lobdiyudi tm bhrtlnu sisuvulnu premicu varunu svsthbuddhiglvvarunu pvitrukunu it udi pnicesikonuvarunu mcivarune yudvleni buddhi ceppucu, mci updesmuceyuvare yudvle niyyu bodhicumu. atuvlene svsthbuddhiglvare yudvleni řvnprusulnu heccricumu. prpksmduduvadu mnlugurci cedumat yediyu ceppnerk siggupduntlu annitiyyu ninnu nive stakarymulvisyme madiriga knuprcukonumu. ni updesmu mosmulenidiganu many mendiganu nirak-sepmen hitvakymuto kudindiganu udvlenu. dasulenuvaru anni visymul ydu mn rkskudgu devuni updesmunu alk ricuntlu, tm yj-manulku edurumat ceppk, emiyyu aphripk, spurnmen mci nmmkmunu knuprcucu, anni karymulydu varini stos pettucu, variki lobdiyudvleni varini hecc ricumu. elynga smst mnusyulku rksnkrmen devuni krp prtyksme mnmu bhktihintnu, ihlok sbdhmen duralnu visrjici, subhprdmn niriksn nimittmu, anga mha devudunu mn rkskudunen yesukristu mhimiyokk prtykst korku edurucucucu, i lokmulo svsthbud-dhitonu nititonu, bhktitonu bdrukucudvlen ayn smsten durnitinudi mnlnu vimocii, stakriyldasktigl prjlnu tn kosrmu pvit-prcukoni tn sottuga cesikonutku tnnutane mnkorku arpucukonenu. vitinigurci bod-hicucu, heccricucu spu rnadhikarmuto durbhodhnu khdicucunudumu ninnevnini trnikripniykumu.

adhiptulkunu adhikarulkunu lobdi vidheyu-luga udvleniyyu, prtii stakarymu ceyutku siddh pdiyudvleniyyu, mnusyuldrivedl spurn men satvikmunu knuprcucu, evnini dusipk, jgdmadnivarunu satu-lune yudvleniyyu, variki jnapkmu ceyumu. eduknga mnmu kud munupu avivekul-munu avidheyulmunu mospoyin varmunu nanavidhmlnen duralskunu bhogmulkunu dasulmneyudi, dustvmundunu asuy ydunu kalmugdupucu, ashyulme yokni nokdu dvesicucu utimi gani mn rkskuden devuniyokk dyyu, manvlyedl aynkunn prem-yyu prtyksmenppudu mnmu nitini anusrici cesin kriylmulmuga kak, tn knikrmucop-punne punrjnmsbdhmen snanmu dvaranu, prisuddhatm mnku nutn svbhavmu klug-eyut dvaranu mnlnu rksicenu. mnmayn kr-pvln nitimtulmni tirebdi, nityjivmunugurcin niriksnnu btti daniki varsulmgutke a prisud-dhatmnu mn rkskuden yesukristu dvare ayn nmmd smrddhiga kummricenu. i mat nmmdgindi gnuk devuniyyu visvas-mucinaru stakriylu sddhga ceyutydu

mnssucuntlu nivisgtu lnugurci drdhmuga
ceppucudvlenni korucunnanu. ivi mciviyu
mnusyulku pryojnkrmenviyune yunnvi gani,
avivektrkmulunu vsavlulunu klhmulunu
dhmsastrmunugurcin vivadmulumu nispry-
ojnmunu vyrthmune yunnvi gnuk vatiki
durmuga udumu. mtbhedmulu kligicu
mnu syuniki okti redumarulu buddhiceppin
truvat vanini visrjicumu. attivadu margmu
tppi tnku tanesiks vidhicukoninvade papmu
ceyucunnadni ni veruguduvu. nikopolilo
sitkalumu gdpvlenni nenu nirnyicu konnanu
gnuk nenu artemanennu tukikunennu ni
yoddku ppinppudu akkdiki nayoddku vc-
cutke prytmmu ceyumu. dhmsastrvediyen
jenanu apollonunu sighrmuga sagnpumu;
varikemiyu tkkuv lekud cudumu. mn
varunu nisphlulu kakudu nimmittmu avsr-
munubtti smyocitmuga stkriylu srddhga
ceyutku nercukonvlenu. nayodd unnvardru
niku vdnmulu ceppu cunnaru. visvas-
munubtti mmmunu premicuvariki ma
vdnmulu ceppumu. krp mi adriki tode
yudunu gak.

kristuyesu khediyen paulunu, shodruden timotiyunu ma priyudunu jtpnivadunen phile monukunu mn shodriyen apphiykunu, todi yodhuden arhippunkunu, ni yit unn sghmunkunu subhmni ceppi vrayundi. mn tdriyen devuninudiyu prbhoven yesukristunudiyu krpyu smadhanmunu miku klugunu gak. ni premnugurciyu, prbhoven yesu edlno smst prisuddhulyedlno niku kligiyunn visvasmunu gurciyu nenu vini na prarthnydu ni nimittmu vijnapnmuceyucu, ellppudu na devuniki krtjnta stutulu cellicucu, kristunubtti miydunn prti sresthmen vrnu visyme nivu anubhvpurvkmuga erugutvln itrulu ni visvasmdo palivargut anundi karykari kavlyunni vedukonucunananu. shodruda, prisuddhul hrdymulu ni mulmuga visrati podindun ni premnubtti naku visesmen andmunu adnyu kligenu. kavun yuktmandanigurci ni kajnapicutku kristundu naku bhu dherymu kligiyunnu, vrddhudnu ippudu kristuyesu khedineyunn paulnu nenu premnubtti vedukonut mri mcidnu koni, na bdhkmullo nenu knin na kumarudgu2 onesimu3 kosrmu ninnu vedukonucunananu. atdu munupu niku nispyrojnmenvadayenu. na pranmu vtivaden atnini niyoddku tirigi ppiyunnanu. nenu suvartkorku bdhkmulo udga niku prtiga atdu naku pricarmuceyu nimittmu nayodd atni nucukonvlenni yutini gani ni upkarmu blvmucetnenttu kak svecchapurvkmendiga udvlenni, ni smmtilak yemiyu ceyutku nakistmuledu. atdikmidat dasuduga udak dasunikte ekkuvvaduganu, priy shodruda ganu, visesmuga nakunu, srirvisymunu prbhovu visymunu mri visesmuga nikunu, priy shodruduganu, niyodd ellppudu udutke kabolu atdu koddikalma ninnu edbasi yudenu. kabtti nivu nnu nito palivaniga ecinyedl nnu cercu konnttu atnini cercukonumu. atdu niku enstmennu klugjesin yedlno, niku emen nmunn yedlno, adi na lekklo cercumu; paulnu nenu na svhstmuto i mat vrayucunananu adi nene tirtunu. ayinnu ni atmvisymulo nive naku rnpdiyunnavni nenu ceppnel? avunu shodruda, prbhuvundu nivln naku andmu klugnimmu, kristundu na hrdymunku visrati klugjeyumu. nenu ceppindanikte nivu ekkuvga cetuvni yerigi na mat viduvni nmim niku vrayucunananu. atekadu, ni prarthnl mulmuga nenu niku anugrhipbdudunni niriksicucunananu gnuk na nimittmu bs siddhmu ceyumu. kristuyesundu natodi khediyen epphra, na jtpnivaren marku, aristarku, dema, luka vdnmulu ceppucunnaru. mn prbhoven yesukristu krpmi atmku tode yudunu gak. amen.

purvkalmdu nanasmymullonu nana vidhmuganuvprvktldvara mn pitrulto matladin devudu i dinmul atmdu kumaruni dvaramnto matladenu. ayn a kumaruni smst-munkunu varsuniga niymicenu. ayn dvara prpcmulnu nirmicenu. ayn devuni mhim yokk tejssunu,3 ayn ttvmuyokk murti mt-munejudi, tn mhttugl matcet smstmunu nirvhuicu, papmul visymulo suddhikrmu tane cesi, devdutilkte et sresthmen nammu podeno varikte at sresthude, unnt lok mdumhamhudgu devuni kudiparsvmun kurcudenu. elynga nivu na kumarudvu, nenu nedu ninnu kni yunnanu aniyu, idiyugak nenu aynku tdrineyudunu, ayn naku kumarudeyudunu aniyu a dutllo evnitenon epudennu ceppena? mriyu ayn bhulokmunku adishbutuni mrl rppicinppudu devuni dutldru aynku nmskarmu ceyvlenni ceppucunnadu. tn dutlno vayuvuluganu tn sevkulnu agni jvalluganu cesikonuvadu ani tn dutlnugurci ceppucunnadu gani tn kumarunigurciyete deva, ni shasnmu nirtmuni nilucudni;ni rajddm nyayarthmyindi. nivu nitini premicitivi durnitini dvesicitivi aducet devudu nitodivarikte ninnu heccicuntluga andeltmuto abhisekicenu. mriyu prbhuvu, nivu adiydu bhumiki punadi vesitivi akasmulukud ni cetipnule avi nsicunu gani nivu niliciyuduvu avnniyu vstrmuvle patgilunu uttriyumvle vatini mdicivetuvu avi vstrmuvle marcdbunu gani nivu ekritigane yunnavu ni svtsrmulu trugvu ani ceppucunnadu. ayite nenu ni struvulnu ni padmulku padpithmuga ceyu vrku na kudiparsvmun kurcudumu ani dutllo evninigurciyenepudennu ceppena? virdru rksnyu svasthymu podbovuvariki pri carmu ceyutke ppbdin sevkulen atmlu kara?

kavun mmu vinin sgtulnu vidicipetti kottu konipokuduntlu vatiydu mri vises jagrtt kligiyydvlenu. eduknga devduti dvaplu kbdbin vakymu sthirprebdindun, prtati krmunu avidheytyu nyaymen prtiphlu podiyudga it gopp rksnnu mmu nirl ksymucesinyedl elagu tpicukodumu? atti rksn prbhuvu bhodhicutcet arbhme, devudu tn citanusarmuga suckkriylectnu, mhtkary mulcetnu, nanavidhmulen adbhutmulcetnu, vividhmu len prisuddhatm vrmlnu anugrhichutcetnu, varito kud saksymiccucudga vininvaricet mnku drdh prebdenu. mmu matladucunn a rabovu lokmunu ayn dutlku loprcledu. ayite okdu ok cot ilagun drdhmuga saksymiccucunnadu nivu mnusyuni jnapkmu cesikonutku vade pativadu? nivu devdutilkte vanini kocemu tkkuvvaniga cesitivi mhimaprbbhav-

multo vaniki kiritmu dhrip jesitivi ni ceti pnulmid vanikdhikarmu anugrhicitivi vani padmulkridd smstmunu ucitivu. ayn smstmunu loprcinppudu vaniki loprcukud denini vidicipettledu. prstutmdu mmu smstmunu vanikiloprcbdu iknu cud ledugani devuni krpvl ayn prtii mnusyuni korku mrmu anubhvicuntlu, dutlkte kocemu tkkuvvaduga ceybdin yesu mrmu podi ndun, mhimaprbbhavmulto kiritmu dhricin vaniga aynnu cucucunnamu evni nimittmu smstmunu un-nvo, yevnivln smstmunu klugu cunnvo, ayn anekulen kumarulnu mhimku teccucudga vari rksnkrtnu srmlldvara spu rnuniga ceyut aynku tgunu. prisuddh precuvari kini prisuddhprebduvarikini adriki okkte1 mulmu. i hetuvucetnu varini shodrulni pilucutku ayn siggupdk ni nammunu na shodruklu prcurprtunu, smajmumdh2 ni kirtini ganmu cetunu anenu. mriyu ne naynnu nm-mukoniyudunu aniyu idigo nenunu devudu nakiccin pillunu aniyu ceppucunnadu. kabtti a pillu rktmas mulu glvarendun a prkarme mrmumuyokk blmuglvani, anga apvadini mrmudvara nsipjeyutkun, jivitkalmtyu mrbhymu cet dasymunku lobdinvarini vidipicutkun, aynku rktmas-mullo palivadayenu. el ynga ayn etmatrmunu devduti svbhavmunu dhricukonk, abrahamu stan svbhavmunu dhricukoniynadu. kavun prjl papmulku priharmu klugjeyutke, devuni sbdhmen kary mullo knikrmunu nmmkmunugl prdhanyajkudgu nimittmu, annivisymullo ayn tn shodru vti-vadu kavlsivcenu. tanu sodhipbdi srm podenu gnuk sodhipbduvarikini shaymu cey glvade yunnadu.

iduvln, prloksbdhmen pilupulo palu podin prisuddh shodrulara, mmu oppukonin daniki apostludunu prdhanyajkudunen yesumid lksymucudi. devuni yilltilo mose nmmkmuga udinttu, iynkud tnnu niymicin vaniki nmmkmuga udenu. prtii yillunu evden oknicet ktbdunu; smstmunu kttnivadude devude. itikte danini kttn vadekkuv ghntpodinttu, iyn mosekte ekkuv mhimku arhuduga ecdbenu. mudu ceppbovu sgtulku saksyarth muga mose pricarkudeyudi devuni yilltilo nmmkmuga udenu. ayite kristu kumarudeyudi, ayn yitimid nmmkmuga unnadu; dherymunu niriksnvlni utsahmunu tudmttuku sthir-muga cepttinedl mme ayn yillu. mriyu pri suddhatmyitlu ceppucunnadu. nedu mirayn sbdmunu vininyedl, arnymulo sodhn dinmdu kopmu puttingipitvle mi hrdymulnu kthinprcukonkudi. nlvudi svtsrmulu na karymulnu cuci mi pitrulu nnu priksici sodhiciri. kavun nenu a trmuvarivln visigi virellppudunu tm hrdayalocnlllo tp-

pipovucunnaru na margmulnu telisikonledu. gnuk nenu kopmuto prmanmu cesinttu varu na visratilo prvesiprni ceppitini. shodrulara, jivmugl devuni vidicipovuntti visvasmuleni dusthrdymu milo evniydennu okvel udunemo ani jagrttga cucukonudi. nedu mirayn sbdmunu vininyedl, kopmu puttici npptivle mi hrdymulnu kthin-prcukonkudni ayn ceppenu gnuk, papmuvln klugu bhrmcet milo evdunu kthinprcbd-kuduntlunedu anbdu smymudgane, prtid-inmunu oknikokdu buddhi ceppukonudi. elynga modtnudi mnkunn drdh visvasmu atmumttuku gttiga cepttinyedlne kristulo palivarne yudumu. vini kopmu putticin-varevru? mosecet ndipipbdi aiguptulo nudi byluderi vccinvarde gda evrimid nluvdi edlu ayn kogpicenu? papmu cesinvari midne gda? vari svmulu6 arnymulo rali poyenu. tn visratilo prvesiprni yevrini gurci prmanmu cesenu? avidheyulenvarinigurciye gda kaga avisvasmucetne varu prvesiplek poyirni ghrhicunnamu.

4

anyokk visratilo prvesicudumnu vagdanmu ik niliciyudga, milo evdennu okvel a vagdanmu podkud tppipovunemo ani bhymu kligiyudmu. variki prktpdbintlu mnkunu suvart prktpbdenu, gani varu vinin varito visvasmuglvare klišiyudledu gnuk vinn vakymu variki nispyojnmen-dayenu. kaga jgtpunadi veybdinppude ayn karymu llniyu spurtiye yunnu i visratinig-urcinenu kopmuto prmanmucesinttu varu na visratilo prvesipru ani ayn ceppin mat anusrici, visvasulmen mnmu a visratilo prvesicucunnamu. mriyu devudu edv din-mdu tn karymulnnitini mugici visrmicenu ani yedv dinmunugurci ayn yokcot ceppi yunnadu. idiyunugak i cotunne varu na visratilo prvesipru ani ceppiyunnadu. kaga evro kodru visratilo prvesicu durnu mat niscymu gnuknu, mudu suvart vininvaru avidheytcet prvesipledu gnuknu, nedu mi rayn mat vininyedl mi hrdymulnu kthin-prcukonkudni venuk ceppbdin prkarmu, it kalmen truvat davidu gtrhmulonedni yok dinmunu nirnyicucunnadu. yehosuv variki visrati klugjesinyedl a truvat mriyok dinmunugurci ayn ceppkpovunu. kabtti devuni prjlku visrati niliciyunnadi. eduknga devudu tn karymulnu mugici visrmicin prkarmu, anyokk visratilo prvesicinvadu kud tn karymulnu mugici visrmicunu. kabtti avidhe ytvln varu pdipoyintluga mnlo evdunu pdipokud a visratilo prvesi-cutku jagrtt pdudmu. eduknga devuni vakymu sjivme blmugilde redculugl yetuvti khdgmutkenu vadiga udi, pranatmlnu killnu mulugnu vibh jicuntmttuku durucu, hrdy-muyokk tl pulnu aloclnu sodhicucunndi.

mriyu ayn drstiki knbdni srsthmu ediyu ledu. mnmevnikilekk yoppceppvlsiyunndo a devuni knnulku smstmunu mrugulek tetga unndi. akasmdlmugud vellin devuni kumaruden yesu anu gopp prdhanyaajkudu mnku unnadu gnuk mnmu oppukonindanini gttiga cepttudmu. mn prdhanyaajkudu mn blhintlydu mnto shanubhvmu lenivadu kadu gani, smst visymullonu mnlvene sodhipb-dinnu, ayn papmu lenivaduga udenu. gnuk mnmu knikripbdi smyocitmen shaymukorku krp poduntlu dherymuto krpasnmunoddku cerudmu.

5

prti prdhanyaajkudunu mnusyullonudi yerprcbdinvade, papmulkorku arpnlu blulu arpicutku devuni visymen karymulu jrigicutke mnsyulnimittmu nymipb-dunu. tanukud blhintcet avripbdiiyundun atdu emiyu teliynivariyedlnu trovtppin varyiedlnu talimi cupglvade yunnadu. a hetuvucet prjl korekalo alage tnkorkunu papmulnimittmu arpmu ceyvlsinvade yunnadu. mriyu evdunu i ghnt tnkutane vhcukondu gani, ahronu piluvbdinttuga devunicet piluvbdinvade yi ghntpodunu. atuvle kristukud prdhan yajkudgutku tnnutane mhimpkcukonledu gani nivu na kumarudvu, nenu nedu ninnu kniyyun-nanu. ani aynto ceppinvade aynnu mhi a prkarme nivu melkisedekuyokk krmmu coppun nitrnu yajkudve yunnavu ani mriyokcot ceppucunnadu. srirdhariye yunn dinmullo mha rodnmutonu knnilltonu, tnnu mrmunudi rksipglvaniki prarthlnu yacnlnu smrpici, bhybhktulu klgi yunnun ayn agikripbdenu. ayn, kumarudeyudiyu tanu podin srmlvln vidheytnu nercuko-nenu. mriyu ayn spursnidugi podinvade, melki sedekuyokk krmmulocerin prdhanya-ajkudni devunicet piluvbdi, tnku vidheyulen varikdrikin nity rksnku karkudayenu. idunugurci memu ceppvlsinvi anek sgtu lunnvi gani, miru vinutku mdlundun vatini visdprcut kstm. kalmunubtti cucite miru bodhkuluga udvlsinvare yudga, devoktullo modti mulpathmulnu okdu miku mrl bodhipvlsi vccenu. miru palutragvlsinvare gani blmen aharmu tinglvarukaru. mriyu palu tragu prtivadunu sisuvegnuk niti vakyvismulo anubhvmulenivade yunnadu. vyssu vccin varu abhyasmucet melu kidulnu vivecicutku sadhkmuceybdin jnanedriymulu kligiyunnaru gnuk blmen aharmu varike tgunu.

6

kabtti nirjivkriylnu vidici, marumnsu podu tyu, devuniydli visvasmunu baptismmulnu

gurcin bodhyu, hstniksepnmunu, mrtul punru tthanmunu, nitymentirpunu anu punadi mrl veyk, kristunugurcin mulopdesmu mani, spurnul mgutku sagipodmu. devudu veliccinyedl mmlalagu ceyudmu. oksari veligipbdi, prloksbdhmen vrmunu rucicuci, prisuddhatmlo palivare devuni divyakymunu rabovu yug sbdhmen sktul prbhavmunu anubhvicin truvat tppipoyinvaru, tm visymalo devuni kumaruni mrl siluvveyucu, bahatmuga aynnu avman prucunnaru gnuk marumssu poduntlu atti varini mrl nutnprcut asadhymu. etlga, bhumi tnmid trucuga kuriyu vrmunu tragi, yevrikorku vyvsaymu ceybduno variki anu kulmen perulun phlicucu devuni asirvcnmu podunu. ayite mudltupplunu gcc tigelunu danimid periginyedl adi pnikiranidni visrjipbdi sapmu podtgindgunu. tudkdi kalciveybdunu. ayite priyulara, memilagu ceppucunnnu, mirikte mcidiyu rk-skrmdinyunen sthitilone yunnarni rudhiga nmmucunnamu. miru cesin karymunu, miru prisuddhulku upcarmucesi yiknu upcarmu ceyucudutcet tn nammunu btti cupin premnu mrcutku, devudu anyaysthudu kadu. miru mdulu kak, visvasmu cetnu orpucetnu vagdanmulnu svtrricukonu varini poli nducukonuntluga milo prtivadunu mi niriksn pripurangmu nimittmu miridivrkuknuprcin asktini tudmttuku knuprcvlenni apekticu cunnamu. devudu abrahamunku vagdanmu cesinppudu tnkte e goppvanitodu ani prmanmu ceylek poyenu gnuk tntodu ani prmanmucesi niscymuga nenu ninnu asirvdtunu niscymuga ninnu vistripjetunu ani cepenu. a mat nmim atdu orputo shici a vagdanphlm podenu. mnusyulu tmkte goppvanitodu ani prmanmu ceturu; vari prti vivadmulonu vivadasmunu priskarmu ceyundi prmanme. i vidhmuga devudu tn sklpmu nislmendni a vagdanmunku varsulenvariki mri niscymuga knuprcvlenni ud-desicinvade, tanu abddhmadjalni nislmen redu sgtulnubtti, mnyedut ucdbdin niriksnnu cepttutku srna gtulmen mnku blmen dherymu kluguntlu prmanmu cesi vagdanmunu drdhpcenu. i niriksn nislmmunu, sthirmune, mn atmk lgruvenlenu terlopl prvesicunndi. nirtmu melkisedeku krmmu coppun prdhanyajkuden yesu aduloniki mnkte muduga mn pksmun prve sценu.

7

rajulnu sharmucesi, tirigi vccucunn abra hamunu evdu klisikoni atnini asirvdceno, yevniki abrahamu annitilo pdiyvvutu icceno, a salemurajunu mhohtudgu devuni yajjukudunen melkisedeku nirtmu yajkudugunnadu. atni peruku modt nitiki rajniyu, truvat smadhanpu rajniyu arth miccuntti salemu rajni arthmu. atdu tdrilenivadunu

tlileni vadunu vsavli lenivadunu, jiv-itkalmunku adi yennu jivnmunku atmennu lenivaduneyudi devuni kumaruni poliyunnadu. itdet ghnudo cududi. mulpurusuden abra hamu atniki kollgonn sresthmen vstuvullo pdiyv vtutu iccenu. mriyu levi kumallonudi yaj kvtmu poduvaru, tm shodrudlu abrahamu grbhvasmunudi puttinnu, dhmr-sastrmu coppun vari yodd, anga prlyyodd pdiyvvutunu puccu konutku ajnu podiyyunaru gani varito sbdhicin vsavli lenivaden melkisedeku abra hamunodd pdiyvvutu puccukoni vagdanmulnu podinvanini asirvdcenu. tkkuvvadu ekkuv vanicet asirvdpdunnu mat kevlmu niraksepmu yunndi. mriyu levikrmmu cudga cavunku lonenvaru pdiyvvutulu puccukonucunnaru. ayite i krmmu cudga, jivucunnaadni saksymu podinvadu puccukonucunnadu. ate kak ok vidhmun ceppinyedl pdiyvvutulu puccukonu leviyu abrahamudvara dsmasmulnu iccenu. elanga melkisedeku atni pitruni klisikoninppudu levi tn pitruni grbhmulu udenu. a leviyulu yajkule yudga prjtku dhmr sastrmiyybdenu gnuk a yajkulvln spurn siddhi kliginyedl ahronu krm-mulo cerinvadni ceppbdk melkisedeku krmmu coppun verok yajkudu ravlsin avsrmmemi? idiyugak yajkulu marcdbinyedl avsykmuga yajk dhrrmmu sha marcbdunu. evnigurci yi sgtulu ceppbdeno ayn verok gotrmulo puttenu. a gotrmulonivadev dunu blipithmunodd pricrycey ledu. mn prbhuvu yuda stanmdu jnmice nnut spstme; a gotrvismulo yajkulnu gurci mosu yemiyyu ceppledu. mriyu sriranu sarmuga nervercbdu ajngl dhmr-sastrmunubtti kak, nasnmuleni jivmunkunn sktinibtti niymipbdi, melkisedekunu polinvaden verok yajkudu vcciyunnadu. kavun memu ceppin sgti mrit visdmeyunndi. elynga nivu nirtmu melkisedeku krmmu coppun yajkudve yunnavu ani aynvisyme saksymu ceppbdenu. a dhmr-sastrmu denikini spurnsiddhi klug-jeyledu gnuk mudiyybdin ajn blhinmendunnu nispryojn mendunnu adi nivarn ceybdiyunndi; at kte sresthmen niriksn danivet prvespettebdenu. dinidvara, devuniyoddku mnmu cerucunnamu. mriyu prmanmulekud yesu yajkudu kaledu gnuk ayn mri sresthmen nibdhnku putkapayenu. varete prmanmu lekud yajkulguduru gani yiyn nivu nirtmu yajkudve yunnavni prbhuvu prmanmu cesenu; ayn pscattappddu aniyyinto ceppinvavln prmanpurvk-muga yajkudayenu. mriyu a yajkulu mrnmu podutcet ellppudunu ud sadhymu kandun, anekuleri gani iyn nirtmu unnvadu gnuk marpulen yajkvtmu kligin vadayenu. iyn tndvara devuniyoddku vccu-vari pksmun, vijnapnmu ceyutku nirtmu jivucunnaadu gnuk varini spurnmuga rk-sicutku sktimtude yunnadu. pvitrudunu,

nirdosiyu, nisklmsudunu, papu llo cerk prtyekmuga unnvadunu. akas mdlmukte mikkili heccyinavadunen yitti prdhanyajkudu mnku sripoyinvadu. dhrm sastrmu blhintgl mnusyulnu yajkulnuga niymicunu gani dhmsastrmunku truvat vccin prman-purvken vakymu nitrmmunu spurn sid-dhipodin kumaruni niymicenu gnuk, iyn a prdhanyajkulvle modt tn sot papmulkorku truvat prjl papmulkorkunu dindim blulnu arpipvlsin avsrmu glvadu kadu; tnnu tanu arpicu konnppudu okksare yi pnicesi mugicenu.

8

memu vivricucunn sgtulloni saras mednga. mnku atti prdhanyajkudu okdunnadu. ayn prisuddhalmunku, anga mnusyudukak prbuve sthapičin nijmen gudarmunku pricarkude yudi, prlokmdu mhamhuni sihasmunku kudiparsvmun asinudayenu. prti prdhanyajkudu arpnlnu blulnu arpicutku niymip bdunu. aducet arpicutku iynku emen udut avsymu. dhmsastrprkarmu arpnlu arpucuvarunnaru gnuk iyn bhumimid unn yedl yajkude yuddu. mose gudarmu amreboyinppudu kodmid niku cupbdin madiricoppun smstmunu ceyutku jagrttdumu ani devunicet heccripbdin prkarmu i yajkulu prloksbdbhngu vstuvul chaya rupkemen gudarmundu sevceyuduru. iyn yete ippudu mriyekkuven vagdanmulnubtti niy mipbdin mri yekkuven nibdhnku mdhyvr-tiye yunnadu gnuk mri sresthmen sevk-tvmu podi yunnadu. elynga a modti nibdhn loppu lenidute redvdaniki avkasmudnerdu. ayite ayn aksepici varito ilagu cepucunnadu prbhuvu itlnenuidigo yok kalmu vccu cunndi. aptilo israyelu itivaritonu yuda itivaritonu nenu krottnibdhñ ce adi nenu aiguptudesmulonudiviri pitrulnu velupliki rppicutekarini ceyyi pttukonin dinmunvarito nenu cesin nibdhnvtdi kadu.emngavaru na nibdhnlo nil a dinmulen truvat israyelu itivarito nenu ceybovu nibdhn yednga,vari mnssulo na dhrmvidhulnu ucednu vari hrdymulmid vatini vrayudunu nenu variki devudene yudunu varu naku prjle yuduru. varilo evdunu prbhuvunu telisikonudni tn pttstnhunikennu tn shodrunikennu updesmuceydu varilo cinnlu modlukoni peddl vrku adrunu nnu telisikoduru. nenu vari dosmul visyme dygligi vari papmulnu iknu enndunu jnapkmu cesikonnni prbhuvu selvecucunnadu. ayn krottnibdhñ ani cepputcet modtidi patdiga cesiyunnadu. edi patgili udigipovuno adi adrsymgutku siddhmuga unndi.

9

modti nibdhnkete sevaniymmulunu i lok sbdhmen prisuddhsthlmunu udeno. elangna modt ok gudamerprcbdenu. adulo dipstbhmunu, bllyu, danimid ucbdin rottelunu udeno, daniki prisuddhsthlmni peru. redv terku avl atiprisuddhsthlmnu gudarmudenu. adulo suvrndhupariyu, attnu bgarurekulto tapbdin nibdhnmdsmunu udeno. a mdsmulo mnagl bgaru patryu, cigiricin ahronu cetikrriu, nibdh danipeni krunapithmnu kmmukonucunn mhimgl kerubuludenu. vitinigurci yippudu vivrmuga cepp vllpddu. ivi ilagu erprcbdi nppudu yajkulu sevceyucu, nitymunu i modti gudarmuloniki velluduru gani svtsrmunku okk sari matrme prdhan yajkudokkde rktmucet pttukoni redv gudarmuloniki prvesicunu. a rktmu tnkorkunu prjl ajnankrtmul korkunu atdrpicunu. dininibtti a modti gudar mik nilucucudga atiprisuddhsthlmulo prvesicu margmu byluprcbdledni prisuddhatm telijeyu cunnadu. a gudarmu prstutkalmunku upman muga unndi. i upmanarthmunubtti mnssaksi visymulo aradhkuniki spurnsiddhi klugjeyleni arpnulnu blulnu arpipbducun-nvi. ivi diddu batu jrugukalmu vccuvru vidhipbdi, annpan multonu nanavidhmulen prksalnmultonu sb dhicin sriracarmulu matrmeyunnni. ayite kristu rabovucunn melulvisime prdhanyajkuduga vcci, tane nitymen vimocn spadici, hstkrmtu kanidi, anga i srsti sbdhmu kanidiyu, mri ghnme meklyokkyu kodelyokkyu rktmuto kak, tn svrktmuto okksare prisuddhsthlmulo prvesicenu. elynga meklyokkyu, edlyokkyu rktmunu, melpdin varimid avudud budide cllutyu, srirsuddhi kluguntlu varini prisud-dhpr cinyedl, nityudgu atmdivara tnnutanu devuniki nirdosiniga arpicu konin kristuyokk rktmu, nirjivkriylu vidici jivmugl devuni sevicutku mi mnssaksini eto yekkvuga suddhiceyuno. i hetuvucet modti nibdhn kalmulo jigin apradhmulnudi vimocnmu klugutke ayn mrnmu podindun, piluvbdin varu nitymen svasthymunu gurcin vagdan-munu podu nimittmu ayn krottnibdhñku mdhyvrtiye yunnadu. mrnsasnmekkd uduno akkd mrnsasnm vrasinvani mrnmu avsymu. a sasnmunu vrasinvadu mrnmu poditene adicellunu; adi vrasinvadu jivucudga adi eppudennu celluna? iducet modti nibdhnkud rktmulekud prtisthipbdledu. dhmsastrprkarmu mose prti yajnu prjlto ceppintruvat, ayn niltonu, rktvrnmugl gorrboccutonu, hissopotonu,kodelyokkyu meklyokkyu rktmunu tisikoni devudu mikorku vidhicin nibdhn rktmide ani ceppucu, grthmumidnu prjldri midnu proksicenu. adevidhmuga gudarmumidnu sevapatrlnniti midnu a rktmunu proksicenu.

mriyu dhmsastr prkarmu smst vstuvulunurktmucet suddhiceybdunniiyu, rktmu cidip-kud pap ksmapn klugdnyu samanymuga ceppvccunu. prlokmdunn vatini polin vs-tuvulu itti blul vln suddhiceybdvlsiyudenu gani prlok sbdh menvi vitikte sresthmen blulvln suddhiceybd vlsiyudenu. aduvln nijmen prisuddhsthlmunu poli hstkrmtmen prisuddhsthlmullo kristu prvesipledu gani, yippudu mnkorku devuni smukhmdu knbdutku prlo atekadu, prdhanyajkudu prt svtsrmu tndikani rktmu tisikoni prisud-dhsthlmuloniki prvesicintlu, ayn anek pryaymulu tnnutani arpucikonutku prvesi atliynyedl jgttupunadi veybdindi modlukoni ayn anek pryaymulu srmpdvlsivccunu. ayite ayn yugmulu smaptiydu tnnutane bliga arpucikonutvl mnusyulokksare mr-tipodvleni niymipdbenu; a truvat tirpu jrugunu. alagunne kristukud anekul pap-mulnu bhricutku okskare arpipbdi, tnkorku knipettukoni yuduvari rksn nimittmu papmulekud redvsari prtyks mgunu.

10

dhmsastrmu rabovucunn melul chaygldiye gani a vstuvul nijsvrupmu gldikadu gnuk a yajkulu etet edtegdud arpucu okkte vidhmen blulu vatini teccuvariki enndunu spurnsid-dhi klugjey nervu. alagu ceygliginyedl sevucivarokksare suddhprcbdin truvat vari mnssaksiki papjnpti iknu uddu gnuk va-tini arpicut manuduru gda. ayite a blulu arpi cutcet etet papmulu jnapkmunku vccu-cunnvi elynga edlyokkyu meklyokkyu rktmu papmulnu tisiveyut asadhymu. kabtti ayn i lokmdu prvesicunppudu ilagu ceppu cun-nadu.bliyu arpnnyu nivu korleduganinakok srirmunu amrcitivi. purnhommulununu pap-pirhararthblulununu nikisthmenvikavu. ap-pudu nenugrthpucuttlo nnnugurci vraybdin prkarmu, deva, ni cittmu nervercutku idigo nenu vcciyunnantini. blulu arpnlu purn-hommulu pappri hararthblulununu nivu kor-ledniyu, avi nikisthmenvi kavniyu peni cep-pin truvat ayn ni cittmu nervercutku idigo nenu vcciyunnanni ceppucunnadu. ivn-niyu dhmsastrmucoppun arpip bducun-nvi. a redvdanini sthirprecutku modti danini kottiveyucunnadu. yesukristuyokk srirmu okskariye arpipbdtcet a cittmunu btti mnmu prisuddhprcbdiyunnamu. mriyu prt i yajkudu dindinmu sevceyucu, papmulnu enntikini tisiveyleni a blulne matimatiki arpi cucu udunu. iynyete papmulnimittme sdakalmu nilucu okk blini arpici, apptin-udi tn struvulu tn padmulku padpithmuga ceybdu vrku knipettucu devuni kudiparsy-mun asinudayenu. okk arpnec spn prisud-dhprcbdu varini sdakalmunku spurnulnuga cesiyunnadu. i visyme prisuddhatmkud mnku saksymiccu cunnadu. elangna a

dinmulen truvat nenu varito ceybovu nib-dhn idena dhrmvidhulnu vari hrdymu nduci vari mnssumid vatini vrayu dunu ani cep-pin truvat vari papmulnu vari akrmmulnu iknu enntikini jnapkmucesikonnu ani prb-huvu ceppucunnadu. viti ksmapn ekkd kluguno akkd pappri hararthbli yiknu en-dunu uddu. shodrulara, yesu mnkorku prtisthicin margmun, anga nutnmendiyu, jivmugldiyu, ayn srirmu anu terdvara yer-prcbdindiynen margmun, ayn rktmuvln prisuddhsthlmundu prve sicutku mnku dh-erymu kligiynndi gnuknu, devuni yitipen mnku gopp yajkudunnadu gnuknu, mnssak-siki klmsmu tockuduntlu proksipbdin hrdy-mulu glvarmunu, nirmlmen udkmuto snan-mucesin srirmulu glvarmune yudi, vis-vasvisymulo spurn niscyt klgi, ytharth-men hrdymuto mnmu devuni snni dhan-munku cerudmu. vagdanmu cesinvadu nm-mdgin vadu gnuk mn niriksn visyme mn moppukonindi nislcmuga pttukodmu. ko-dru manukonu cunnuttuga, smajmuga kudut mank, okninokdu heccricucu, a dinmu smipicut miru cucinkoldi mri yekkvuga alagu ceyucu, prem cuputkunu stkary-mulu ceyutkunu okninokdu purikolpvlenni alocitmu. mnmu stymunugurci anub-hvjanamu podin truvat buddhipurvmkuga papmu cesinyedl pap mulku bli yiknu uddu gani nyaypu tirpunku bhymuto edurucucu-tyu, virodhulnu dhipbovu tiksnmen agniyu niknu udunu. evdennu mose dhmsastr-munu nirakricinyedl iddru mugguru saksul matmid, knikripkud vani cpicuduru. itludga devuni kumaruni, padmulu trokki, tanu prisuddhprcbdtuku sadhmen nibdhn rkt-munu apirsmendiga eci, krpku malmugu atmnu tivskricinvadu et ekkunen ddnku pa-truduga ecbdunni miku tocunu? pgtircut na pni, nene prtiphlmittunniyu mriyu prb-huvu tn prjiku tirpu tircunu aniyu cep-pinvanini erugudumu gda. jivmugl de-vuni cetilo pdut bhykrmu. ayite miru veligipbdinmidt, srmlto kudin gopp po-ratmu shicin purvpudinmulu jnapkmu tec-cukonudi. ok vidhmuga cucite, miru nidlnu badhlnu anubhvicutcet pdimdilo ardiptitiri; mriyok vidhmuga cucite, vati nnubh vicin-varito palivarletiri. elangna miru khed-ulo unnvarini krunici, miku mri sresth-mendiyu sthirmendiyunen svasthymunndni yerigi, mi asti kolupovutku stosmuga op-pukotiri. kabtti mi dherymunu vidicipe-tkudi; daniki prtiphlmuga gopp bhumanmu klugunu. miru devuni cittmunu nervercin-vare, vagdanmupodu nimittmu miku orimi avsrme yunnndi. ik kalnu bhu kocemuga un-ndi, vecucunnvadu alsymuceyk vccunu. na yedut nitimtudenvadu visvasmulmuga jivi-cunu gani atdu venuktisin yedl atni ydu na atmku stosmuddu. ayite mnmu nsi-cutku venuktiiyuvarmu kamu gani atmnu

rksicukonutku visvasmu kliginvarme yun-
namu.

11

visvasmnuṇḍi niriḥsipbduvatiyokk nij
svrupmunu, adrsymenvi yunnvnutku
rujuvune yunṇḍi. daniniḇṭṭiye pedḍlu
saksymupodiri. prpemuḍu devuni vakmu-
vln nirmanmenvniyu, adunubṭṭi drsymendi
knbdedu pḍarthmulce nirmip bḍledniyu
visvasmucet grhicukonucunnamu. visvas-
munubṭṭi hebelu kyinukte sresthmen bli
devuniki arpīcenu. devudṭṇi arpnḷnugurci
saksymiccinppuḍu atdu a visvasmunubṭṭi
niti mtudni saksymu podenu. atdu mrtin-
odiyu a visvasmudvara matladucunṇadu.
visvasmunubṭṭi hṇoku mṛnmū cūdkuduntlu
konī pobḍenu; atdu konipobdkmunupu
devuniki istude yuḍenni saksymu po-
denū; kaga devudṭṇi konī poḇyenu gṇuk
atdu knbdledu. visvasmulekud devuniki
istudeyudut asadhymu; devuniyoddḍku
vccuḇadu ayn yunnadniyu, tṇnu vedku-
variki phlmu dyceyuvadniyu mnmvḷenu
gḍa. visvas munubṭṭi novhu adivrku cūdni
sgtḷnugurci devuniḇet heccriḇḍi bhybhk-
tulu glvade, tṇ yitivari rksnḇorku ok oḍnu
siddhmcēsenu; aduvḷn atdu lokmumid
nersthapṇcesi visvas munubṭṭi klugu nitiki
varsuḍayenu. abrahamu piluv bḍinppuḍu
visvasmunubṭṭi a pilupunku lobḍi, tanu
svasthyṇuga poḍneyunn prḍesmunkū
byluvellenu. mriyu ekkḍiki vellḷeno adi
erugḅ byl visvasmunubṭṭi atḍunu, atṇito
a vagḍanmunkū smānvarsulen issaku
yakobu anuvārunu, guḍarmullo niḇsīcucu,
anyul des mulo unṇttuga vagḍṭṭdesmulo
prvasuleri. elyṇga devuḍu ḍeniki silpiyu
nirmānkudune yunnado, punaḍuḷḷu a
pṭṭnmukorku abrahamu eḍurucucucudenu.
visvasmunubṭṭi sarayu vagḍanmu cesinḇadu
nmḇdginḇadṇi yecu konenu gṇuk tanu
vyssu gṭicindennu grbhmu dhricutku sk-
tipodenu. aḍucet mṛṭṭulyuḍen a yokṇinudi,
skhyku akasṇkstrmūḷḷenu, smuḍṭṭirmḍli
lekkip skymukāni yisukḷenu stanmu kli-
ḡenu. virdru a vagḍanmul phlmu anubhvipḅ
poyi nnu, ḍurmunuḍi cūci vḍnmucēsi,
tāmū bhūmi mid prḍesulmūnu yatrikul-
mūne yunnāmṇi oppkonī, visvasmūḷḷvare
mṛṭṇinodiri. ilagu ceppuvāru tṇ svḍesmūnu
vedkucunṇāmṇi viḍ prcucunṇāru kara?
varu eḍesmunuḍi vcciro a desmūnu jṇap-
kṇḍucukonnyedl mṛl vellutku variki vilu
kligiyuḍunu. ayite varu mṛi sresthmen
desmūnu, āṇga prloksbḍhmen desmūnu
korucunṇāru. aḍucet tanu vari devuḍṇi
anipicukonutku devuḍu varinīgurci sig-
gupḍḍ abrahamu soḍhipḍi visvasmunubṭṭi
issa kunu bliga arpīcenu. evḍu a vagḍan-
mulu stosmuto āḡikriceno, issakuvḷṇṇendi
nī stanmṇbḍunu āṇi yevṇito ceppbḍeno, a

abrahamu, mṛṭḷnu shitmu leputku devuḍu
skṭimtuḍni yecinḇade, tṇ yekḅkumarūni
arpīci, upmanrupmuga atṇiṇi mṛṭḷḷonuḍi
mṛl podenu. visvasmunubṭṭi issaku jṛug-
bovu sgtul viḇyme yakobunu esavunu
asirvḍicenu. visvasmunubṭṭi yakobu
avsankalṇḍu yosepu kumarullo okḅokḅṇi
asirvḍici tṇ cetikṛṛ modlumid anukonī
devuniki nmṇskarmu cesenu. yosepu tṇku
avsankalṇḍu smipicinnppuḍu visvasmunubṭṭi
israyelu kumarul nirmṇmunugurci prṇsici
tṇ slymulnu gurci variki āṇnapīcenu. mose
puttinppuḍu atṇi tḷḷḍṛulu a sisuvu su-
ḍṛude yuḍut cūci, visvasmunubṭṭi rajāṇku
bhypḅḅ, mudu masmulu atṇi ḍaciḇṭṭiri.
mose pedḍvadenppuḍu visvasmunubṭṭi
aiguptu dhnmukṭe kristuviḇymen niḍ
gopp bhāḡymṇi yecucōni, alpalkmu pap
bhogmu anubhṇicutḅṭe devuni prjḷto sṛm
anubhṇicut melṇi yocici, phro kumarteyokḅ
kumaruḍni anipicukonutku oppukon-
leḍu; elyṇga atdu pṛṭiphḷmuga klugbovu
bhūmanḍu drṭṭi yucenu. visvasmunubṭṭi
atdu adrsyudenvāṇiṇi cucucunṇṭṭu sthīr-
buddhiglvade, rajāḡṛhmunkū bhypḅḅ
aiguptunu vidiciḇoyenu. toliculu pillnu
nasṇmu ceyuḇadu israyeliyulnu mutṭkudu
nimitṭmu atdu visvasmunubṭṭi psḅānu, rḅṭ-
proksṇ acarmūnu acricenu. visvasmunubṭṭi
varu poḍi nelṇid ndicintlu erṇsmḍṛmulo
bḍi ndicipoyiri. aiguptiyulu alagu ceyjuci
munigipoyiri. visvasmunubṭṭi yedu diṇ-
mulvrku prḅksinmu ceybḍin truvat yeriko
goḍlu kulenu. visvasmunubṭṭi rahabnu vesy
vegulvarini smāḍhan muga cercukoninḍun
avidheyultopatu nsipḅ poḇyenu. ikṇu emi
ceppuḍunu? gidyōnu, baraku, smsonu,
yephṭa, dauidu, smeyḷnu varini gurciyu,
prvṭṭnugurciyu vivricutku smymu calḍu.
varu visvasmudvara rajymulnu jyiciri;
nitikārymulnu jṛigiciri; vagḍanmulnu poḍiri;
sihmul nollnu musiri; āḡṇiblmūnu clārciri;
khḍgḍharnu tṭpicukoniri; blhinuluga uḍi
blṛcḅḍiri; yuḍḍhmulo prakṛmsaluleri;
anyul senḷnu pardoliri. strilu mṛṭḷen tṇ
varini punrutṭhanmūḷḷn mṛl poḍiri. kodrete
mṛi sresthmen punrutṭhanmu poḍgōri
viduḍl poḍnollḅ yatṇṭṭḅḍiri. mṛikodru
tīrskarmulnu kordadebbḷnu, mṛi bḍhḅkulnu
kheḍunu anubh viciri. rallto kottḅḍiri,
rpṇmulto koyḅḍiri, soḍhipḅḍiri, khḍgmuto
cḅḅḍiri, gōrrcṛm mulnu meḅcṛmmulnu
vesikōni, dridṛuleyudi sṛmpḅi hispoducu,
adḷullōnu kōḍḷmidnu guhḷḷōnu sorgmullōnu
tiruguladuḅu sṛciciri. attivariki i lokmu
yogymḇendi kaḍu. virdru tṇ visvasmudvara
saksymu poḍin vareṇnu. mṇmu lekud spur-
nulukakuḍu nimitṭmu, devuḍu mṇḅorku
mṛi sresthṇḍenāṇiṇi muduga siddh prcenu
gṇuk viru vagḍanphlmu anubhvip leḍu.

it gopp saksi smuhmu meghmuve mnlnu avriciyyundun mmukud prtibharmunu, suluvuga cikkulbettu papmuni vidicipetti, visvasmunku krtyu danini konsagicuvadunen yesuvepu cucucu, mn yedut ucbbdin pdemulo opikto prugettudmu. ayn tnyedut ucbbdin andmukorke avmanmuni nirksypetti, siluvnu shici, devuni sihasnmuyokk kudi parsvmun asinudeyunnadu. miru alst pdkyu mi pranmulu visukkyu uduntlu, papatmulu tngu vytirekmug cesin tirskar mtyu orcukonin ayynu tlcukonudi. miru papmuto poradutlo rktmu karuntga ik danini ediripledu. mriyu na kumarada, prbhuvu ceyu siksnu tnrkricukumu ayn ninnu gddicinppudu visukkumu prbhuvu tanu premicuvanini siksici tanu svikricu prtii kumaruni ddcicun ani kumarulto sbhasicintlu mito sbhasicu ayn hecciriku mrcitiri. siksaphlmu podutke miru shicucunnaru; devudu kumarulnuga mimmunu cucucunnadu. tdri siksipni kumarudevdu? kumallyin-vardru sikslo palupoducunnaru, miru podniyedl durbijulegani kumarulu karu. mriyu srir sbdhulen tdrulu mnku siksule yudiri. vari ydu bhybhktulu klgi yutimi; atlyite atmlku tdriven vaniki mri yekkuvgalobdi brduk vlenugda? varu konnidin-mulmttuku tm kistmu vccinttu mnlnu siksicirigani mnmu tn prisuddhtlo palupodvleni mn melukorke ayn siksicu cunnadu. mriyu prstutmdu smstsiksyu dukhkr-muga knbdunegani stoskrmuga kn bddu. ayinnu daniydu abhyasmu kliginvariki adinitiynu smadhankrmen phlmicunnu. kabtti vdlin cetulnu sdlin mokallnu blprcudi. mriyu kutikalu benkk bagupdu nimittmu mi padmulku margmulnu srlmu cesikonudi. adrito smadhanmuni prisuddhtyu klgi yudutku prytnicudi. prisuddhtlekud evdunu prbhuvunu cuddu. milo evdennu devuni krpnu podkud tppipovunemo aniyu, ceden veru edennu molici klvrprcutvln anekulu apvitrule povuduremo aniyu, ok put kuti korku tn jyesthtvpu hkkunu amimvesin esavuvti bhrstudenno vybhicariyennu udunemo aniyu, jagrttga cucukonudi. esavu a truvat asirvadmu podgori knnillu viducucu danikosrnu srdhtto vedkinnu, marumnsupod nvkasmu dorkk visrjipbdeni mireruguduru. sprsici telisikondginttiyu, mducunnttiyu kodkunu, agnikini, karu meghmunkunu, gadhadh karmunkunu, tupanukunu, burdhvnikini, matl dhvnikini miru vcciyudledu. ok jtuvennu a kodnu takinyedl rallto kottbdvleni ajnapicin matku varu tallek, a dhvni vininvaru mri e matyu tmtto cepvldni btimalu koniri. mriyu a drsnmeto bhykrmuga unndun mosenenu mikkili bhypdi vnku cunnannenu. ippudete siy-

onnu kodkunu jivmuql devuni pttnmunku, anga prlokpuyerusalemunkunu, veveldoldi devdutyoddokunu, prlokmdu vraybdiiyunn jyestul sghmunkunu, vari mhotsvmunkunu, adri nyayadhi ptiyen devuni yoddokunu, spurnsiddhi podin niti mtul atml yoddokunu, krottnibdhoku mdhy vrtiiyen yesunoddokunu hebelukte mri sresthmug pluku proksn rktmunkunu miru vcciyunnaru. miku buddhi ceppucunnavani nirakripkuduntlu cucukonudi. varu bhumimidnudi buddhiceppin vanini nirakricinppudu tppicukonkpoyinedl, prlokmunudi buddhiceppucun vanini vsrjicu mnmu tppicukonkpovut mri niscyugda. appu dayn sbdmu bhumini clipcesenu gani yip-pudu ne nikoksari bhumini matrmekak akasmunu kud kpicetunu ani mat yicciyun-nadu. ikoksari anu mat clipceybdnivi nilukdga udu nimittmu avi srstipbdinvn-nttu clipceybdinvi bottiga tisi veybdunni ardhmiccunundi. aduvln mnmu nislmen rajymunu podi, dev krp kligiyudmu. a krp klgi viny bhybhktulto devuniki pritikrmen sevceyudmu, elynga mn devudu dhicu agniye yunnadu.

13

shodrpren niluvrmuga udniyudi atithymu cey mrvkudi; danivln kodru erugkye devdut-lku atithymucesiri. mirunu varitokud bdhipbdinttu bdhkmulonunn varini jnapkmu cesikonudi. mirunu srirmuto unnaru gnuk kstmul nnubhvicucun varini jnapkmu cesikonudi. vivahmu anni visymullo ghnmendiganu, panupu nisklsmendi ganu udvleni; vesya sgulkunu vybhicarulkunu devudu tirpu tircunu. dhnapekslenivare miku kliginvatito trtpipodiyududi. ninnu ematrmunu viduvnu, ninnu enndunu edbaynu ani aynye ceppenu gda. kabtti prbhuvu naku shayudu, nenu bhypdnu, nrmatrudu nakemi ceygldu? animci dherymuto ceppglvarme yunnamu. miku devuni vakymu bodhici, mipeni naykuluga unnvarini jnapkmu cesikoni, vari prvrtin phlmunu srdhga tlcukonucu, vari visvasmunu anusricudi. yesukristu ninn, nedu, okkteritiga unnadu; avunu yugyugmulkunu okkte ritiga udunu. nana vidhmulen ayn bodhilet trippbdkudi. bhojnpdarthmulnubtti kak, krpnu btiye hrdymu shthirprekonut mcidi; bhojnm lhubtti prvrticinvariki emiyu pryojnm klug ledu. mnkok blipithmunndi; dani sbdhmen-vatini tinutku gudarmulo sevceyuvareki adhikarmuledu. vetirktmu pappriharthhmug prisuddhsthlmuloniki prdhanyajkunicet tebduno, a jtuvulklebrmulu sibirmunu velupt dhipbdunu. kavun yesukud tn svrktmucet prjlnu prisuddhprcutke gvini velupt srmpodenu. kabtti mnmayn nidnu bhricucu sibirmu velupliki aynyoddoku velludmu. nilu-

vrmen pttmnu mnkikkd ledu gani, ud-
bovucunndani kosmu edurucucu cunnamu.
kabtti ayndvara mnmu devuniki ellppudunu
stutiyagmu ceyudmu, anga ayn nammunu
oppukonucu, jihvaphlmu arpitudmu. up-
karmunu dhrmmunu cey mrcipokudi, atti
yagmulu devuni kistmenvi. mipeni nayku-
luga unnvaru lekk oppceppvlsinvarivle mi
atmlnu kayucunnaru; varu dukhmuto a pni
cesinyedl miku nispyojnmu gnuk dukhmuto
kak, andmuto ceyuntlu vari mat vini, variki
lobdiyududi. ma nimittmu prarthnceyudi;
memnni visy mullonu yogymuga prvrtip
gorucu mci mnssaksi klīgiyunnamni nm-
mukonucunnanu. mriyu nenu mri tvrga
miyoddku mrl vccuntlu ilagu ceyvlenni
mri yekkuvga mimmunu bti malukonucun-
nanu. gorrl gopp kapriyen yesu anu mn
prbhuvunu nitymen nibdhn sbdhmgu rkt-
munubtti mrtullonudi lepin smadhankrtygu
devudu, yesu kristudvara tn drstiki anukul-
mendanini mnlo jrigicucu, prtī mci visy-
mulonu tn cittprkarmu ceyutku mimmunu
siddhprcunu gak. yesukristuku yugyug-
mulku mhim klugunugak. amen. shodru-
lara, miku sksepmuga vrsiyunnanu gnuk i
hecckrikmatnu shicudni mimmunu vedukonu-
cunnanu. mn shodruden timotiki vidudl
klīgindni telisikonudi. atdu sighrmuga vc-
cinyedl atnitokud vcci mimmunu cucednu.
mipeni naykulenvarikdrikini prisuddhulk-
drikini na vdnmulu ceppudi. itlīvaru miku
vdmulu ceppucunnaru. krp mi adriki
todeyudunu gak. amen.

devuniyokkyu prbhuven yesukristu yokkyu dasuden yakobu anydesmulydu cediriyunn padredu gotrmulvariki subhnni ceppi vrayundi. na shodrulara, mi visvasmunku klugu priks orpunu putticcunni yerigi, miru nana vidhmulen sodhnlo pdunppudu, adi mhandmni yecukonudi. miru spur-nulunu, anu nagulunu, e visymulonennu koduvlenivarune yuduntlu orpu tn kriynu konsagipniyudi. milo evnikennu jnanmu koduvga unnyedl atdu devuni adugvlenu, appuddi atniki anugr hipbdunu. ayn evnini gddipk adrikini dharalmug dyceyuvadu. ayite atdu ematrmunu sdehipk visvasmuto adugvlenu; sdehicuvadu galicet repbdi yegiripdu smudr trgmunu polyudunu. atti mnusyudu dvimnskude, tn smst margmu-lydu asthirudu gnuk prbhuvuvln tknemennu dorukunni tlcu konradu. dinuden shodrudu tnku kligin unntds ydu atisiyiplenu, dhn-vtuden shodrudu tnku kligin dindsydu atisiyiplenu. elynga itdu gddipuvvule gicipovunu. suryudu dyici, vdgal kotti, gddini madciveyga dani puvvu ralunu, dani svrup saudrymunu nsicunu; alage dhnvtudunu tn prytmmullo vadi povunu. sodhn shicuvadu dhnyudu; atdu sodhnku nilicinvade prbhuvu tnnu premicubariki vagdanmu cesin jivkiritmu podunu. devudu kidu visyme sodhipbdnerdu; ayn evnini sodhipdu gnuk evdennu sodhipbdinppudunenu devunicet sodhip bducunnanni ankuddu. prtivadunu tn svkiymen durascet idvbdi mrulu kolpbdin vade sodhipbdunu. duras grbhmu dhrici papmunu knga, papmu pripkvme mrnmunu knunu. na priy shodru-lara, mospokudi. sresthmen prtiiyiyu spurnmen prtii vrmunu, prsbdhmende, jyotirmiyudu tdriyoddnudi vccunu; anyndu e ccltvmennu gmnagmmulvln klugu e chayyennu ledu. ayn tanu srsticin vatilo mnmu prthmphiimuga uduntlu styvaky-muvln mnlhu tn sklp prkarmu knenu. na priy shodrulara, mirisgti eruguduru gnuk prtii mnusyudu vinutku vegirpduvadunu, matladutku nidanicuvadunu, kopicutku nida nicuvadune yudvlenu. eduknga nrnni kopmu devuni nitini nervercdi. aducet smst klmsmunu, virrvigucunn dustvmmunu mani, lopl natbdi mi atmlnu rksicutku sktigl vakymunu satvikmuto agikricudi. miru vinuvaru matrmeyudi mimmunu miru mospuccukonkud, vakyparkmu prvr-ticubarneyududi. evdennu vakymunu vinuvadeyudi daniprkarmu prvrtipni-vadete, vadu addmulo tn shjmukhmunu cucukonu mnusyuni polyunnadu. vadu tnnu cucukoni avtliki poyi tanettivado vetne mrcipovunugda ayite svattrymu niccu spurnmen niymmulo teri cuci nilukdga uduvadevdo vadu vini mrcuvadu kak,

kriynu ceyuvadeyudi tn kriylo dhnyud-gunu. evdennu notiki kilemu pettukonk tn hrdymunu mosprcukonucu bhktiglvadnni anukonin yedl vani bhkti vyrtthme. tdriyen devuniyedut pvitrmunu nisklkmunen bhkti yednga dikkuleni pillnu vidhvradrnu vari yibbdilo pramsricu tyu, ihlokmalinyumu tnktkud tnnutanu kapadukonutyune.

na shodrulara, mhimasvrupiygu mn prbhuven yesukristunugurcin visvasvisy-mulo momatmuglvare yudkudi. elangga bgaru ugrmu pettukoni prsst vstrmlu dhricukonin yokdu mi smajmdirmu-loniki vccinppudu, muriki btltu ktukonin dridrudunu lopliki vccinyedl miru prsst vstrmlu dhricukoninvanini cuci sn-manicinivikkd mci sthlmdu kurcudummi ceppi, a dridritonivikkd niluvumu, lek ikkd na padpithmunku diguvnu kurcud-ummi ceppinyedl mi mnssullo bhedmlu pettukonimiru duralocnto vimrscesen-vaguduru kara? na priy shodrulara, allicudi; i lok visymulo dridrulenvarinu visvasmdu bhagy vtuluganu, tnnu premicubariki tanu vagdanmucetin rajymunku varsuluganu udutku devu derprcukonlede? ayite miru dridrulnu avmanprcuduru. dhnvtulu mimid kthinmuga adhikarmu cupuduru; mimmunu nyaysbhliku idcu cunn varu vire gda? miku pettbdin sresthmen nammunu dusicuvaru vire gda? mettuku nivle ni poruguvani premicummnu lekhnmulu unntti pramukhy-men yi ajnnu miru nervercinyedl bagune prvticuvarguduru. miru pkspatmu glvarete dhrmsastrmuvln apradhulni tircbdi papmu ceyuvarguduru. evdennu dhrmsastr mtyu gekoniyu, ok ajnvismulo tppi poyinyedl, ajnlhnniti visymulo apradhi ygunu; vybhicripvddni ceppinvadu nrhtycey vddniyu ceppenu gnuk nivu vybhicripkpoyinnu nrhty cesinyedl dhrmsastrvisymulo npradhi vetivi. svattrymu iccu niymmu coppun tirpupodbovuvavariki tginttuga matladudi; alagu nne prvticudi. knikrmu cupnivadu knikrmuleni tirpu podunu; knikrmu tirpunu mici atisy pdunu. na shodrulara, kriyilu lenppudu evdennu tnku visvasmu kldni ceppinyedl emi pryio jnnu? atti visvasmtni rksipglida? shodru denu shodriyennu digbrule a natiki bhojnmulek yunnppudu. milo evdennu srirmunku kavlsinvatini iyyksmadhanmuga velludi, cli kacukonudi, trtpipodudni ceppinyedl emi pryiojnnu? alage visvasmu kriylulenidete adi otiga udi mrtmendgunu. ayite okdu niku visvasmunndi, naku kriylunnni; kriyilu lekud ni visvasmu naku knuprcumu, nenu na kriylcet na visvasmu niku knuprtunni cep-punu. devudokkde ani nivu nmmucunnavu. alagunmmut mcide; dyymulunu nmim

vnkucunnvi. vyrtthuda, kriyluleni visvasmu nisphlmenndi telisi kongorucunnava? mn pitruden abrahamu tn kumaruden issakunu blipithmumid arpici nppudu atdu kriylvln nitimudni tirpu pod leda? visvasmu atni kriyltokudi karysiddhi klugjesenniyu, kriylmulmuga atni visvasmu pripurnmendniyu grhicucunnavugda? kabtti abrahamu devuni nmmenu adi atniki nitiga ecbdeni anu lekhnmu nervercbdeni. mriyu devuni snehitu dni atniki perukligeni. mnusyudu visvasmulmun matrmukak kriyl mulmunnu niti mtudni yecbdunni, miru dinivln grhicitiri. atuvlene rahabnu vesyukud dutlhu cercukoni verokmargmun varini velupliki ppivesinppudu kriylmulmuga nitimuralni yecbdenu gda? pranmuleni sirmelagu mrtmo alage kriyilu leni visvasmunu mrtmu.

3

na shodrulara, bodhkulmen mnmu mri kthinmen tirpu podudunni telisikoni milo anakulu bodhkulu kakududi. anakvisymullo mn mdrmu tppipovucunnamu. evdennu matydu tppniyedl attivadu lopmu lenivade,tn srvsirmunu svadhinmducukon sktiglvadg gurrmulu mnku lobdutte notiki klemupetti, vati sirmtyu trippudumu gda odlukud cududi; avi eto goppve penu-galiki kottukoni pobdinnu, od ndupuvani uddesmuccoppun mikkili cinndgu cukkanicet trippbdunu. alagunne nalukkud cinn avyvmennu bhuga adiri pdunu. et kocemu nippu et vistarmen advini tgalubettunu! naluk agniye, naluk mn avyvmullo ucbbin papprcme srvsrir munku malinyu klugjeyucu, prkrti ckrmunku ciccupettunu; adi nrkmucet ciccu pettbdunu. mrg pksi srp jlcrmullo prtijatiyu nrjaticet sadhukajalunu, sadhu ayenu gani ye nrudunu naluknu sadhuceynerdu, adi mrnkrmen vismuto nidindi, adi nirrglmen dustvtme. dinito tdriyen prbhuvunu stutitumu, dinitone devuni polikega puttin munusyulnu spitumu. okknotnudiye asirvcnmunu sapvcnmunu byluvellunu; na shodrulara, yilagud kuddu. nitibugglo okk jelnudiye tiyyini nirunu cedunirunu uruna? na shodrulara, ajurpuccettun oliv pdlyinnu drakstigeni ajurpu pdlyinnu kayuna? atuvlene uppu nilllonudi tiyyini nillunu urvu. milo jnan vivekmulu glvadevdu? vadu jnan-motokudin satvikmuglvade, tn yogy prvrtvln tn kriylvln knuprcvleni. ayite mi hrzymullo shipnlvikani mtsrmunu vivadmunu ucukoninvarete atisypdvddu, sty munku virodhmuga abddhmadvddu. i jnanmu penudi digivccundikak bhusbdhmendiyu prkrti sbdhmendiyu dyymul jnanmu vtidiyune yundni. elynga, mtsrmunu vivadmunu ekkd uduno akkd allriyu prtii nickarymunu udunu. ayite penudivccu jnanmu mottmodt pvitr-mendi, truvat smadhankrmendi, mrduvendi,

subhmuga lobdundi, knikrmu tonu mci phlmultonu nidukonin nitiplmu smadhanmu ceyuvariki smadhanmdu vittbdunu.

4

milo yuddhmulunu poratmulunu deninudi klugucunnvi? mi avyvmullo poradu mi bhogecchlnudiye gda? mirasicucunnaru gani miku dorkutledu; nrhtyceyuduru mtsr pduduru gani spaducukonleru; potladuduru yuddhmu ceyuduru gani devuni adugn-dun mi kemiyu dorkdu. mirdiginnu mi bhogmul nimittmu viniyogicutte durud-desmuto aduguduru gnuk mikemiyu dorkut-ledu. vybhicarinulara, yi loksnehm devu-nito vermi mirerugra? kabttiye vdu i lok-muto snehmu ceygoruno vadu devuniki stru-vgunu. ayn mnydu niv sipjesin atm mtsr-pduntga apeksicuna anu lekhnmu ceppundi vyrtthmni anukonucunnara? kadugani, ayn ekkuv krp niccunu; aducetdevudu ahkarulnu edirici dinulku krp anugr hicunu ani lekhnmu ceppucunndi. kabtti devu-niki lobdiyududi, apvadini ediricudi, appudu vadu miyoddnudi paripovunu. devuniyod-dku rdi, appudayn miyoddku vccunu, papu-lara, mi cetulnu subhrcmusesikonudi; dvimn-skulara, mi hrzymulnu prisuddhpreukonudi. vyakul pdudi, dukhpdudi, yeduvudi, mi nvvu dukhmunkunu mi andmu citkunu mar-cukonudi. prbhuvu drstiki mimmunu miru tggicukonudi. appudayn mimmunu hec-cicunu. shodrulara, okniki virodhmuga okdu mat laddudi. tn shodruniki vi-rodhmuga matladi tn shodruniki tirpu tircu-vadu dhmsastrmunku vytirekmuga matladi dhmsastrmunku tirputircu cunnadu. nivu dhmsastrmunku tirpu tircinyedl dhmsas-trmunu nervercuvadvukak nyaymu vidhicu vadvetivi. okkde dhmsastrmunu nymici nyaymu vidhicuvadu. ayne rksicutkunu nsipjeyutkunu sktimtude yunnadu; pruniki tirpu tircutku nivevdu? nedennu repennu okanok pttinmunku velli akkd ok svtsrmudi vyaparmucesi labhmu spaditmu rdni cep-pukonuvar lara, repemi sbhvicuno miku teliydu. mi jivmepatidi? miru kot-sepu knbdi atlo maymepovu aviri vtivare. knukprbhuvu cittmete mnmu brdikiyudi idi adi cetmni ceppukonvleni. ippudete miru mi dbmulydu atisypducunnaru. itti atisym-tyu ceddi. kabtti melendicey nerigiyu alagu ceynivaniki papmu klugunu.

5

idigo dhntvulara, mimidiki vccedi updrv mulnu gurci prlapici yeduvudi. mi dhnm cedipoyenu; mi vstrmulu cimmmlu kottin-vayenu. mi bgarmunu mi vediyu tuppupt-tinvi; vati tuppup mimid saksymuga udi ag-

nivle mi srimulnu tiniveyunu; atydimu-
lydu dhnu kurcu kotiri. idigo mi celu
kosin pnivarikiyyk, miru mosmuga bigpt-
tin kuli morrpettucunndi. mi kotvari keklu
senymulku adhiptiygu prbhuvu yokk cevullo
cocciyunnvi. miru bhumimid sukhmuga
jivici bhogasktule vdhdinmundu mi hr-
mulnu posicukotiri. miru niti mtuden-
vaniki siksvidhici cpuduru, atdu mimmunu
ediripdu. shodrulara, prbhuvu rakdvru
opik klīgi yududi; cududi; vyvsaykudu
tolkri vrsmunu kvri vrsmunu smkudu
vrku viluven bhuphlmu nimittmu opikto
kacukonucu danikorku knipettunu gda pr-
bhuvurak smipicucunndi gnuk mirunu opik
klīgiyududi, mi hrdymulnu sthirprcu konudi.
shodrulara, miru tirpu podkudu nimittmu
oknimidnokdu sngkudi; idigo nyayadhipti
vakit niliciyunnadu. na shodrulara, prbhuvu
nammun bodhicin prvktlū, srmanubhv
munkunu opikkunu madiriga pettukonudi.
shicin varini dhnyulnukonucunnamu gda?
miru yobu yokk shmunugurci vitiri. ayn
eto jaliyu knikrmunu glvadni miru telisikoni
yunnaru. na shodrulara, mukhymen sgti ed-
nga, akasmutodnigani bhunitodnigani mri
deni todnigani ottupettukonk, miru tirpu-
palu kakuduntlu avunte avunu kadte kadu
ani udvlenu. milo evnikennu srm sbhvicena?
atdu prarthnceyvlenu; evnikennu stosmu
kligena? atdu kirtnlū padvlenu. milo ev-
dennu rogiye yunnada? atdu sghpu ped-
dlū pilipivlenu; varu prbhuvu nammun at-
niki nune raci atnikorku prarthnceyvlenu.
visvasshitmen prarthn a roginī svsthpr-
cunu, prbhuvu atni lepunu; atdu pap-
mulu cesinvadete papksmapn nodunu. mi
papmulnu oknitonokdu oppukonudi; miru
svsthtpoduntlu oknikorku okdu prarth-
nceyudi. nitimtuni vijnapn mnpurvkmende
bhu blmu glde yudunu. eliya mnvti svbhav-
mugl mnusyude; vrsipkuduntlu atdu ask-
tito prarthn ceyga mudunnr svtsrmlvrku
bhumimid vrsipledu. atdu mrl prarth-
nceyga akasmu vrs miccenu, bhumi tn
phlmu iccenu. na shodrulara, milo evdennu
stymu nudi tolgipoyinppudu mriyokdu at-
nini sty munku mllicinyedl papini vani tp-
pumargmunudi mllicuvadu mrnmunudi yok
atmnu rksici anek papmulnu kppiveyunni
tanu telisikonvlenu.

yesukristu apostluden peturu, tdiyen devuni bhvisyd jñanmunubtti, atmvlñi prisud-dht podinvare vidheyulgutkunu, yesukristu rktmuvñ prokspibdotkunu erprcbdinvariki, anga potu, gñtiy, kppdoki, asi, bituniy anu desmul ydu cedrin varilo cerin yat-rikulku subhmñi ceppi vrayundi. miku kr-pyu smadhanmunu vistrillunagak. mn prb-huvgu yesukristu tdiyen devudu stutipb-dunagak. mrtullonudi yesukristu tirigi le-cutvñ jivmuto kudin niriksn mnku kluguntlu, anga aksymendi, nirmalmendi, vad barnidiyunen svasyu mnku kluguntlu, ayn tn vises knikrmucoppun mñlnu mrl jñ-mip jesenu. kdvri kalmdu byluprcbdtku siddh muganunn rksn miku kluguntlu, vis-vasmudvara devuni skticet kapadbd miko-rku, a svasthyu prlokmdu bhdprcbdiyun-di. iduvñ miru mikkilì andicucunnaru gani avsrnunubtti nana vidhmulen sodhñl-cet, prstutmun kocemu kalmu miku dukhmu klugucunndi. nscipovu svvrñnu ag-niprksivñ siddhprcbducunndi gda? danikte amulymen mi visvasmu i sodhñlct priksku nilicinde, yesukristu prtyksmenppudu miku meppunu mhimy gñhty klugutku karn mgnu. mirayñnu cudkpoynnu aynnu pre-micucunnaru; ippudu aynnu knnular cudk-ye visvicucu, mi visvasmunku phlmunu, anga atmkrsnnu poducu, ceppskymunu mhma yuktunen stosmuglvare andicucunnaru. miku klugu a krpnugurci prvcicin prvk-tlu i rksnnugurci prisilicucu, tmydunn kristu atm kristu visymen srmlnugurciyu, vati-truvat klugbovu mhimlnugurciyu muduga saksymiccupudu, a atm, ye kalmunu etti kal munn sucicucuvcceno danini vicarici priso dhiciri. prlokmnudi ppbdin prisud-dhatmvlñ miku suvat prcticinvaridvara mikippudu telupbdin yi sgtulvisyme, tmko-rku kadu gani mikorke tamu pricy ce-sirnu sgti variki byluprcbdeni; devdutlu i karyulnu togicud gorucunnaru. kabtti mi mnssu anu ndumuktukoni nibbr men bud-dhiglvare, yesukristu prtyksmenppudu miku tebdu krpvisyeme spurn niriksn kligiududi. nenu prisuddhudne yunnanu gñuk mirunu prisuddhule yududni vraybdiyunndi. kaga miru vidheyulgu pille, mi purpu aj-nandslo mi kudin asl nnusrici prvrtpik, mimmunu pilcin vadu prisuddhudeyunn prkarmu mirunu smst prvrtnydu prisud-dhuleyududi. pkspatmu lekud kriylnubtti prtivanini tirputircuvadu tdi ani mirayñku prarthnceyucunnaru gñuk miru prdesule yunntkalmu bhymuto gdupudi. pitrparpyr-men mi vyrtthprvrtnnu vidicippettuntluga vedi bgarmulvti ksy vstuvulcet miru vi-mocipbdledugani amulymen rktmucet, anga nirdosmunu nisklkmungu gorpillvti kristu rktmucet, vimocipbdtirni mireruguduru

gda ayn jgttu punadi veybdk munupe niy mipbdeni gani tñnu mrtullonudi lepi tñku mhimñcin devuniyedi tn dvara visvasulen mi nimittmu, kdvri kalmulydu ayn prtyks prcbdeni. kaga mi visvasmunu nirik-snyu devuni ydu ucbdiiyunñi. miru ksy-bijmunudi kak, sasvtmgu jivmugl devu-nivakymulmuga aksybijmunudi puttibpdi-nvaru gñuk niskptmen shodrpem kluguntlu, miru stymnuku vidheyulvutcet mi mnssulu pvitrprcukonin vareyudi, yokninokdu hr-dy-purvmuganu mikktmu ganu premicudi. elynga srvsrirulu gddinipolinvaru, vari ad mtyu gddipuvvule unndi; gddi edunu dani puvvunu ralunu, ayite prbhuvu vakymu ell-pudunu nilucunu. miku prktpbdiñ suvat yi vakyme.

2

prbhuvu dyaludni miru rucicuciunn yedi smstmen dusttvmunu, smstmen kptmunu, vesdharnnu, asyñnu, smst dñn matlnu mani, krottga jñmicin sisuvulnu polin-vare, nirmal men vakymu palvñ rksn visy-mulo edugu nimittmu, a palnu apeksicudi. mnusyulcet visrjipbdinnu, devuni drstiki er-prcbdindi amulymunu sjivmunen rayiyga prbhuvunoddku vccin vare, yesukristudvara devuniki anukulmu lgu atmsbdhmen blul-nrpicutku prisuddhyaj kuluga uduntlu, mirunu sjivmen rallvlenudi atm sbdhmen mdirmuga kttbducunnaru. elynga idigo nenu mukhyunu erprcbdindi amuly-mungu mulratini siyonulo sthpicucunnaru; aynnyu visvasmucu vadu ematrmunu sig-gupddu anu mat lekhnmdu vraybdiyunndi. visv sicucunn miku, ayn amulymen-vadu; visv sipñivarikete illu kttuvaru e ra-tini nisedhichiro ade mulku tñrayi ayenu. mriyu adi addurayiy addubdyu ayenu. kt-tuvaru vakymun kvidheyule tottrillucunnaru, danike varu niymipbdiri. ayite miru cik-tilonudi ascrykrmen tn veluguloniki mim-munu pilcin vani gñunatismulnu prcur-muceyu nimittmu, erprcbdin vsmunu, ra-julen yajk smuhmunu, prisuddh jñmunu, devuni sottyin prjlne yunnaru. okppudu prja udk yippudu devuni prjietiri; okp-pudu knikripbdk yippudu knikripbdinvare-tiri. priyulara, miru prdesulun yatriku-lune yunnaru gñuk atmku virodhmuga po-radu sriras lnu visrjici, anyjñnu mimmunu e visymulo durmargulni dusituro, a visymulo varu mi skriylnu cucu, vatiniibtti drsñdin-mun devuni mhimprcuntlu, vari mdhyun m mnusyulu niymicu prtì kttdkunu prbhuvu nimittme lobdiyududi. raju adrikini ad-hipi yñiyu, naykulu durmargulku prtiddn ceyut kunu smnargulku meppu klugutkunu rajuvñ pp bdivarniyu variki lobdiyududi. elynga miritlu yuktprvrtn glvare, ajñan-muga matladu murkhul noru muyut devuni

cittmu. svttrole yudiyu dustvttmunu kppi pettutku mi svattri munu viniyogpreck, devuniki dasulmni lobdi yududi. adriani snmanicudi, shodrulnu premicudi, devuniki bhypdudi, rajunu snmanicudi. pnivarlara, meivarunu satvikulunenvariki matrmu kak muskrulen mi yjmanulkunu purnbhymuto lobdiyududi. evdennu anyay muga srmpoducu, devunigurcin mnssaksikligi, dukhmu shicinyedl adi hitmgunu. tppid munke debblu tininppudu miru shicinyedl mikemi ghnmu? melucesi badhpdpunppudu miru shicinyedl adi devuniki hitmgunu; iduku miru piluvbдитiri.kristukud mikorku badhpdi, miru tn adugajadydu nducukonutlu miku madiri yuci poyenu. ayn papmu ceyledu; ayn notnu e kptmunu knbdledu. ayn dusip bdiyu bdulu dusipledu; ayn srmpettbdiyu bediripk, nyaymuga tirpu tircu devuniki tnnu tanu appgicukonenu. mmmu papmul visyme cniپوي, nitivisyme jivicutntlu, ayn tane tn srirmdu mn papmulnu mranumid mosi konenu. ayn podin gaymulcet miru svstht noditiri. miru gorrlvle daritppipotiri gani yippudu mi atml kapriyu adhyksudunen ayn vepunku mlliyunnaru.

3

atuvle strilara, miru mi svpurusulku lobdiyududi; aduvln varilo evrennu vaky munku avidheyulete, varu bhymutokudin mi pvitrprvrtن cuci, vakymu lekudne tm bharyl ndvdivln rabttbdvccunu. jdлу alukonutyu, bgarunglu pettukonutyu, vstrmuku dhricu konutyunnu velupti alkarmu miku alkar muga udk, sadhuventtiyu, mrduventtiyunen gunmnu aksyalkarmugl mi hrdypu at rg svbhavmu miku alkarmuga udvlenu; adi devuni drstiki migul viluvgldi. atuvle purvmu devuni asryicin prisuddh strilunu tm svpurusulku lobdiyudutcet tmmunu tamu alkrucikoniri. a prkarmu sara abrahamunu yjmanudni pilucuku atniki lobdi yudenu. mirunu yogymuga nducukonucu, e bhymunku bedrkyunneydl ameku pillguduru. atuvlene purusulara, jivmnu krpavrmulo mi bharylu mito palivareyunnarni yerigi, yekkvu blhinmen ghtmni bharynu snmanici, mi prarthnku abhytrmu klugk tudku mirdru ekmnskule yokri sukhdukh mulydu okru palupdi, shodrpem glvarunu, krunacitutulunu, vinymskulune yududi. asirvadmunku varsulvutku miru piluvbдитiri gnuk kiduku prtikidennu dusnku prtci dusnyennu ceyk dividuci. jivmnu premici mci dinmulu cudgoru vadu cedddani plukkud tn naluknu, kptpu matlu ceppkud tn pedvulnu kacukonvlenu. atdu kidunudi tolgі meluceyvlenу, smadhanmunu vedki dani vetadvlenу. prbhuvu knnulu nitimtul midnu, ayn cevulu vari prarthnl vepunnu unnvi gani prbhuvu

mukhmu kidu ceyuvariki virodhmuga undi. miru mci visymulo asktiglavarete miku haniceyuvadevdu? mirokvel nitinimittmu srm pdinnu miru dhnyule; vari bedripunku bhypdkudi klvrpdkudi; nirmilmen mnssaksi kliginvare, milo unni niriksnugurci mimmunu hetuvu adugu prtivanikini satvikmutonu bhymutonu smadhanmu cepputku ellpudu siddhmuga udi,mi hrdymulydu kristunu prbhuvuga prtisthicudi; appudu miru denivisyme durmagulni dusipbdu duro dani visyme kristundunn mi stprvrtن mid apnidveyuvaru siggupduduru. devuni citt malagunneydl kiducesi srmpdutkte melucesi srmpdutey bhu mciidi. elynga mnlnu devuniyoddku teccutku, anitimtulorku nitimtu den kristu srirvisymulo cpbdiyu, atmvisy mulo bdrikipbdi, papmul visymulo okksare srmpdenу. devuni dirghsatmu ik kni pettucudinppudu purvmu novhu dinmullo od siddhprcbducudga, avidheyulenvariyyoddku, anga cerlo unni atmlyoddku, ayn atmrupi gane velli variki prkticenu. a odlo kodru, anga enimidi mdi nitidvara rk-snpodiri. daniki sadsymen baptismu ipudu mimmunu rksciu cunndi; adednga srimalinymu tisiveyut kadu gani yesukristu punrutthan mulmuga devuni visymu nirmilmen mnssaksinicu prtutyuttrme. ayn prlokmunku velli dutlmidnu adhikarul midnu sktulmidnu adhikarmu podinvade devuni kudiparsvmun unnadu.

4

kristu srirmdu srmpdenу gnuk mirunu atti mnssunu ayudhmuga dhricukonudi. srir visymulo srmpdinvadu srirmdu jivicu migilinkalmu ikmidt mnjaslhu anusrici nducukonk, devuni istanusarmugane nducukonu ntlу papmuto joli yik nemiyulek yudunu. mmmu pokiricestlu, duraslu, mdy panmu, allritu kudin atpatlu, tragubotul vidulu, ceydgni vighrpujlu modlenvatiydu nducukonucu, anyjnul istmu nervercucudutku gticinkalme calunu, aprimitmen a durvyaparmundu tmtokud miru prugettkpoyinduku varu ascrypducu mimmunu dusicucunnaru. sjivil kunu mrtulkunu tirputircutku siddhmuga unnvaniki varuttrvaduleyunnaru. mrtulu srirvisymulo manvritу tirpu poduntlunu atmvisymulo devuni btti jivicutlunu varikikud suvart prktipbdenу. ayite anniti atmu smipmeyunnndi. kaga miru svsth buddhiglavare, prarthnlu ceyutku melkuvga uduci. prem anek papmulnu kppunu gnuk annitike mukhymuga okniyedl okdu mikktmen premglvare yududi. snugukonkud okniki okdu atithymu ceyudi. devuni nanavidhmen krpvisyeme mci grh nirvahkuleyudi, yokkokdu krpavrmu podin koldi yoknikokdu upcarmu ceyudi. okdu bodhicinyedl devoktulnu

bodhicinttu bodhipvlenu; okdu upcarmu cesinyedl devudu anu grhicu samrthymunodi ceyvlenu. iduvln devudu annitilonu yesukristu dvara mhimprc bduunu. yu-gyugmulu mhimyu prbhavmunu aynkudunu gak. amen. priulara, mimmunu sodhicutku miku klugu cunn agnivti mhasrm-nugurci mikedo yok vit sbhvicintlu ascrypd-kudi. kristu mhim byluprcbdinppudu miru mhandmuto sto sicu nimittmu, kristu srm-llo miru palivare yunntga stosicudi. kristu nammu nimittmu miru nidpalenyedl mhi-masvrupiyen atm, anga devuni atm, mimid nilucucunnadu gnuk miru dhnyulu. milo evdunu nrhtkuduga gani, dogga gani, dur-marguduga gani, pruljoliki povuvaduga gani badh anubhvip tgdu. evdennu krestvuden-duku badh anubhvicinyedl atdu siggupdk, a perunu bttiye devuni mhimprcvlenu. tirpu devuni itiyodd arbhmg u kalmu vcci yun-ndi; adi mnyoddne arbhmete devuni su-vartku avidheyulen vari gti yemvunu? mriyu niti mtude rksipbdut durlbhmete bhkti-hinudunu papiyu ekkd niluturu? kabtti devuni cittprkarmu badhpdvaru stprvrt n glvare, nmmkmen srstikrtku tm atmlnu appgicukonvlenu.

5

totipeddnu, kristu srmlnugurcin saksini, by-luprcbbovu mhimlo palivadnunen nenu miloni peddlnu heccricucunnu. blim-icet kak devuni cittprkarmu istpurvkmu-ganu, durlabha pekstokak siddhmnsutonu, mi mdhynunn devuni mdnu pevicarnceyucu danini kayudi. miku appgipbdinvaripen prbhuvunenttudk mdku madi ruluga ududi; prdhan kapri prtyksmenppudu miru vad-barni mhim kiritmu poduduru. cinnlara, miru peddlku lobdiyududi; mirdru eduti-vani yedl dinmnssu anu vstrmu dhricukoni mimmunu alkrucukonudi; devudu ahkaru lnu edirici dinulku krp anugrhicunu. devudu tgin smymdu mimmunu heccicuntlu ayn blisthmen cetikrid dinmnnskule yududi. ayn mimmunugurci citicucunnadu gnuk mi cit yavttu aynmid veyudi. nibbrmen buddhi glvare melkuvga ududi; mi virodhiyen ap-vadi grjicu sihmuvle evrini miguduna ani vedkucu tirugucunnadu. lokmdunn mi sho drulydu i vidhmen srmle nerverucunnvni yerigi, visvasmdu sthirule vanini ediricudi. tn nitymhimku kristundu mimmunu pilicin srvrkpa nidhiygu devudu, kocemu kalmu miru srmpdin pimmt, tane mimmunu pur-nulnugacesi sthirprci bl prcunu. yugyug-mulku prbhavmaynku klu gunugak. amen. mimmunu heccricucu, idiye devuni sty-men krp ani saksymu ceppucu sksep muga vras, miku nmmkmen shodrudni nenecin silvanucet dinini ppucunnu. i stykrplo nilukdga ududi. bbulonulo mivle nerprcb-

din ameyu, na kumaruden markunu, miku vdnmulu ceppucunnu. premgl mudduto okniki okdu vdnmulu ceyudi. kristundunn mikdrikini smadhanmu klugunu gak. amen.

yesukristu dasudunu apostludunen si-
monu peturu, mn devuniyokkyu rkskuden
yesukristu yokkyu nitinibtti, mavlene
amulymen visvasmu podinvariki subhmni
ceppi vrayundi. tn mhimnubttiyu, gu-
natisymunubttiyu, mnlnu pilicinvari gurcin
anubhvjnanmulmuga ayn devskti, jiv-
munkunu bhktikini kavlsinvatinnnitini
mngu dyceyucundun, devunigurcinttiyu
mn prbhven yesunugurcinttiyunen anub-
hvjnanmulnu miku kpryu smadhanmnu
visticunu gak. a mhim gunatisymulnubtti
ayn mngu amuly mulunu atydhikmulunen
vagdanmulnu anugrhici yunnadu. durasnu
anusricutvln lokmdunn bhrstvmunu i
vagdanmul mulmuga miru tppicukoni,
devsvbhavmundu palivarguntlu vatini
anugrhicenu a hetuvucetne mimttuku miru
purnjagrttglvare, mi visvasmundu sdgun
mnu, sdgunmundu jnanmnu, jnanmundu
asanigr hmunu, asanigrhmundu shnmunu,
shnmu ndu bhktini, bhktiyu shodrprennu,
shodr premydu dynu amrcukonudi. ivi miku
kligi visticinyedl avi mn prbhven yesukris-
tunugurcin anubhvjnanvisymulo mimmnu
somrulenno nishphu lennu kakud ceyunu.
ivi evniki lekpvono vadu tn purvpapmulku
suddhi kligin sgti mrci poyi, grudivadunu
durdstilenivadungunu. aduvln shodhrulara,
mi pilupunu erpatunu niscymu cesikonutku
mri jagrttgdudi. miritti kriylu ceyuvarete
eppudunu totrillru. alagun mn prbhuvunu
rkskudunen yesukristu yokk nityrajymulo
prvesmu miku smrdhdhiga anugrhpbdnu.
kabtti miru i sgtulnu telisikoni mirigkricin
stymdu sthirprebdiyunnnu, vitinigurci ellp-
pudunu miku jnapkmu ceyutku siddhmuga
unnanu. mriyu mn prbhven yesukristu
naku sucicin prkarmu na gudarmanu tvrga
vidici pettvlsviccunniyerigi, nenu i gudar-
mulo unntkalmu i sgtulnu jnapkmucesi
mimmnu reput nyaymni yecukonucun-
nanu. nenu mrtipodin trovat3 kud miru
nitymu vitini jnapkmucesikonuntlu jagrttce-
tunu. elynga cmtkarmuga klipicin kthlnu
anusrici mn prbhven yesukristuyokk
sktini ayn rakdnu memu miku tulupedu
gani ayn mhatmymunu memu knnular
cucinvarne telipitivi. iyn na priyukmarudu
inydu nenu andicucunnnanu anu sbdmu
mhadivymhimnudi aynoyoddku vcci nppudu,
tdriyen devunivln ghntyu mhimyu ayn
podga memu a prisuddh prvtmumid
ayntokud udin varne, a sbdmu akasmu
nadi raga vitimi. mriyu itkte sthirmen
prvcnvakymu mnkunndi. tellvari vekuvukk
mi hrdymullo udyicuvrku a vakymu ciktigl
cotun velugiccu dipmenttunndi; daniydu
miru lkysmucinyedl miku melu. okdu tn
uhnubtti cepputvln lekhnmulu e prvcnmunu
puttdni modt grhicukonvlenu. el ynga

prvcnmu eppudunu mnusyuni icchnubtti
klugledu gani mnusyulu prisuddhatmvin
prerepip bdivare devuni mulmug plikiri.

2

mriyu abddhprvktlu prjlo udiri. atuvlene
milonu abddbodhkuluduru; viru tmunu
konin prbhuvunukud visrjicucu, tmkutame
sighrmuga nasnmu klugjesikonucu, nasnkr-
mgu bhinnabhipraymulnu rhasymuga bod-
hicuduru. mriyu anekulu vari pokiries-
tlnu anusrici nduturu; virinibtti stymargmu
dusipbdunu. varu adhik lobhule, klpnavaky-
mulu ceppucu, mivln labhmu spaducuko-
duru; variki purvnu nudi vidihpbdin tirpu
alsymu ceydu, vari nasnmu kuniki nidropdu.
devdutlu papmu cesinppudu devudu varini
vidicipettk, patallok mdli ktik ciktigl bil-
mulloniki trosi, tirpuku kavli lo ucbduktu
varini appgicenu. mriyu ayn purvkalm-
dunn lokmnu vidicipettk, bhktihinul smuh-
mumidiki jlpriymunu rppici nppudu, ni-
tini prkticin novhunu mri yedugurini ka-
padenu. mriyu ayn sodom gomorrallnu ptt-
mulnu bhsmmucesi, muduku bhktihinulgu-
variki vatini drstatmuga ucute vatiki nas-
nmu vidhici, durmargul kam vikaryuktmen
ndvdict bhu badhpdin nitimudgu lotunu
tppicenu. a nitimudu vari mdhynu kapur-
mudi, tanu cucinvatinibttiyu vininvatinib-
titiyu, vari akrmmen kriyl visymulo dindimnu
nitigl tn mnssuni noppicukonucu vccenu.
bhktulnu sodhnlonudi tppicutkunu, durni-
tipulnu mukhy muga minnen duraskligi
srranasarmuga nducu konucu, prbhutv-
mnu nirakricucu, si kslu uc bdivarini
tirpudinmuvrku kavli lo ucukunu, prbhuvu
smrthudu. viru teguvglvarunu svechapr-
lune mhatmulnu dusip veruvkyunnaru. de-
vdutlu varikte mri adhikmen blmnu sk-
titiyu glvarennu, prbhuvu edut varini dusici
varimid nermu mov verturu. varete pttbdi
cp bdutke svbhavsiddhmuga puttin vivek-
sunymulgu mrgmulvle udi, tmku teliyi
visymulnu gurci dusicucu, tm dusprvrtuku
prtiphlmuga hani anubhvicucu, tamu ceyu
nasnmuton tame nasnmu poduduru, oka-
nati sukhanu bhvmu stosmni yecuko-
duru. varu klk mulunu nidaspdmulune
tm premvidullo mitokud annpanmulu puc-
cukonucu tm bhog mulydu suhkiduru.
vybhicarini cuci asicucu papmu manleni
knnulu glvarunu, asthirulenvari mnssulnu
mrulukolpucu lobhitv mdu sadhkmucey bdiv
hrdymuglvarunu, sap grsuluneyudi, tinnim-
margmnu vidici beyoru kumaruden bilamu
poyin margmunubtti trov tppipoyiri. a bil-
amu durnitiviln klugu bhu manmnu premi-
cenu; ayite tanu cesin atikrmnu nimittmu
atdu gddipbdenu, etlnga noruleni gardbhmu
manvsvrmuto matladi a prvtyokk verrit-
nmu addgicenu. viru nilluleni bavulunu,

penugaliki kottukonipovu meghmulune yunnaru. virikorku gadhadhkarmu bhdrmu ceybdyunnudi. viru vyrthmen dbpumatlu plukucu, tame srirsbhmen durasluglvare, tppumargmdu nducubarilonudi appude tpicu koninvarini pokiricestlcet mrlukolpucunnaru. tame bhrstvmunku dasuleyudiyu, attivariki svattrymu ittumni cepuduru. okdu denivln jyipbduno daniki dasudgunu gda varu prbhuvunu rkskudunen yesukristu visyemen anubhv jnanmucet i lokmalinymulnu tpicukonin truvat mrl vatilo cikkuabdi vaticet jyip bdiyedi, vari kd-vri sthiti modti sthitikte mri cedddgunu. varu nitimargmunu anubhvpurvkumga telisi koni, tmku appgipbdiin prisuddhmen ajnudi tolqipovutke a margmu anubhvpurvkumga teliyk yudutye variki melu. kukktn vatiki tirigintunu, kdugbdiin pdi burdlo dolutku mlii nttunu anu nijmen samite coppun viriki sbhvicenu.

3

priyulara, yi redv ptrik mikippudu vrayucunnanu prisuddh prvkltcet purvmdu plukbdiin matlno, prbhuvu rkskudu mi apostul dvara iccin ajnnu miru jnapkmu cesikonvlellu visymunu miku jnapkmucesi, nirmmlen mi mnssulnu repucunnanu. aty dinmullo aphaskulu aphsicucuvcci, tm svkiy duraslucoppun nducukonucu, ayn rakdnu gurcin vagdan memayenu? pitrulu nidricindi modlukoni smst muni srsti arbhmununnntte nilici yunnde ani ceppudurni modt miru telisikonv elynga purvmunudi akasmudenniyu, nillo nudiyu nillvlnu smkurcbdiin bhumiyu devuni vakymuvln kligenniyu varu buddhipurvkumga mrturu. a nillvln appudunn lokmu nitivrdlo munigi nsicenu. ayite ippudunn akasmunu bhumiyu bhktihinul tirpunu nasnmunu jrugu dinmuvrku agnikorku niluvceybdinve, ade vakymuvln bhdrmu ceybdyunnvi. priyulara, ok sgti mrcipokudi. emnga prbhuvu drstiki ok dinmu veyyisvtsmulvlellu, veyyisvtsmulu ok dinmuvlellu unnvu. kodru alsymni yecukonuntlu prbhuvu tn vagdanmunu gurci alsymu ceyuvadu kadu gani yevdunu nsiplvleni yicchyipk, adru marumnsu podvlenni korucu, mi yedi dhirghsatmuglvade yunnadu. ayite prbhuvu dinmu dogvccintlu vccunu. a dinmun akasmulu mhadhvnto gtici povunu, pcbhutmulu mikktmen vedrmuto lymepovunu, bhumiyu danimidn ivnniyu itlu lyme povunvi gnuk, akasmulu rvulukoni lymepovu nttiyu, pcbhutmulu mhavedrmuto krigipovu nttiyu, devuni dinpu rakdkorku knipettucu, danini asto apeksicucu, miru prisuddhmen prvrtntonu bhktitonu eto jagrttgvare yudvlellu. ayinnu mnmayn vagdanmunubtti krott akasmulkorkunu krott bhumikorkunu

knipettu cunnamu; vatiydu niti nivsicunu. priyulara, vitikorku miru knipettuvu gnuk satmuglvare, ayn drstiki niskklulu ganu nidarhituluganu knbduntlu jagrtt pdudi. mriyu mn prbhuvuyokk dirghsatmu rksnarthmendni yecukonudi. alagu mn priy shodruden paulukud tnku anugrhipbdiin jnanmu coppun miku vvasi yunnadu. vitini gurci tn ptriklnnitlonu bodhicucunnadu; ayite vatilo konnisgtulu grhicutku kstmenvi. vitini vidyavihinulunu, asthirulenvarunu, tkkin lekhnmulnu aparthmucisintlu, tm svkiy nasnmunku aparthmu ceyuduru. priyulara, miru i sgtulu muduga telisikoniyunnaru gnuk miru nitivirodhul tppubodhvltn tolqipbdi, miku kligin sthirnmssunu vidici pdipokud kacukoniyududi. mn prbhuvunu rkskudunen yesukristu anugrhicu krpvdu jnanmdunu abhi vrddhipodudi. aynku ippudunu yugatdinmu vrkunu mhim klugunu gak. amen.

jivvakymunugurcindi, adinudi edi yudeno, memedi vitimo, knnular edi cucitimo, edi nidanici knugotimo, ma cetulu denini taki cuceno, adi miku telijeyucunnamu. a jivmu prtyksmayenu; tdriyodd udi maku prtyksmen a nityjivmunu memu cuci, a jiv munugurci saksymiccucu, danini miku telij prucunnamu. matokud mikunu shvasmu kluguntlu memu cucindanini vinindanini mikunu telijeyucunnamu. mn shvasmete tdrto kudnu ayn kumaruden yesukristu tokodnu unndi. mn stosmu pripurnmvutke memi sgtulnu vrayucunnamu. memayn-vln vini miku prkticu vrtman memngadevudu veluge yunnadu; aynydu cikti etmatrmunu ledu. ayntokud sh vasmughlvarmni ceppukoni ciktilo ndicinyedl mnmdbddhma-ducu stymunu jrigipkudumu. ayite ayn velugulonunn prkarmu mnmunu velugulo ndicinyedl. mnmu anyonyshvasmu glvarme yudumu; appudu ayn kumaruden yesu rk-tmu prti e mnmu papmulenivarmni cep-pukonin yedl, mnlno mnme mospuccuko-dumu; mriyu mnlno sty muddu. mn pap-mulnu mnmu oppukonin yedl, ayn nmmdg-invadunu nitimtudunu gnuk ayn mn pap-mulnu ksmici smst durnitinudi mnlno pvit-rulnuga ceyunu. mnmu papmu ceyledni cep-pukoninyedl, aynnu abddhikuniga ceyuvar mgudumu; mriyu ayn vakymu mnlno uddu.

na cinnpillara, miru papmu ceykudu tke yi sgtulnu miku vrayucunnamu. evdennu papmu cesinyedl nitimtuden yesukristu anu uttrvadi tdriyodd mnkunnadu. ayne mn papmulku satikrme yunnadu; mn pap mulku matrmekadu. srvlokmunkunu satikrme yun-nadu. mriyu mnmayn ajnlno gekonin yedl, dinivlne aynnu erigiyunnamni telisi ko-dumu. aynnu erigiyunnanni ceppukonucu, ayn ajnlno gekonnivadu abddhikudu; vanilo stymuledu. ayn vakymu evdu gekonuno vanilo devuni prem nijmuga pripurnmayenu; aynydu niliciyunnadanni ceppukonuvadu ayn elagu nducukoneno alage tanunu ndu-cukon bddhudeyunnadu. mnmaynydun-namni dinivln telisikonucunnamu. priyu-lara, modtnudi mikunn purvpu ajnnegani krott ajnnu nenu miku vrayutledu; i purvpu ajn miru vinin vakyme. mriyu krott ajnnu miku vrayucunnamu. cikti gticu cunndi, stymen velugu ippudu prka-sicucunndi gnuk adi aynydu nu miydunu styme. velugulo unnanni ceppukonucu, tn shodruni dvesicuvadu iiptrvrkunu ciktilone yunnadu. tn shodruni premicuvadu velugulo unnvadu; atniydu abyhtrkrnmediyu ledu. tn shodruni dvesicuvadu ciktilo udi, cik-tilo nducucunnadu; cikti atni knnulku grud-

ditnmu klugjesenu gnuk tanekkdiki povu-cunnado atniki teliydu. cinn pillara, ayn nammubtti mi pap mulu ksmipbdinvi gnuk miku vrayucunnamu. tdrulara, miru ad-inudi yunnvanini erigi yunnaru gnuk miku vrayucunnamu. rvnsthu lara, miru dust-tuni jyiciyunnaru gnuk miku vrayucunnamu. cinn pillara, miru tdrini erigiyunnaru gnuk miku vrayucunnamu. tdrulara, miru ad-inudi yunnvanini erigi yunnaru gnuk miku vrayucunnamu. rvnsthu lara, miru bly-tulu, devunivakymu miydu nilucucunndi; miru dustuni jyiciyunnaru gnuk miku vrayu-cunnamu. i lokmunennu lokmulo unnvati-nennu premipkudi. evdennu lokmunu pre-micinyedl tdri prem vanilo nuddu. lok-mulo unndtyu, anga sri rasyu netrasyu jivpuddmunu tdrivln puttinvu kavu; avi loks-bdhmenve. lokmunu dani asyu gticipovu-cunnni gani, devuni citt munu jrigicuvadu nitrmmunu nilucunu. cinn pillara, yidi kd-vri gdiy. aneku virodhi vccunni vitiri gda ippudunu anekulen kristu viro dhulu by-luderiyunnaru; idi kvri gdiy ani dinicet telisikonucunnamu. varu mnlonudi bylu-velliri gani varu mn sbdhulu karu; varu mn sbdhulete mnto kud niliciyuduru; ayite vardru mn sbdhulu karni prtyks prbd-unthulu varu byluvelliri. ayite miru prisud-dhunivln abhisekmu podinvu gnuk smst-munu eruguduru. miru stymerugnivarendun-nenu vrayledu gani, miru danini erigiyun-dunnu, e abddhmunu stysbhdhmendi kadni yerigi yunnunnu miku vrayucunnamu. yesu, kristu kadni ceppuvadu tpp evdb-ddhikudu? tdrini kumaruni oppukonni vide kristuvirodhi. kumaruni oppukonni prtivadunu tdrini agikricuvadukadu; ku-maruni oppukonuvadu tdrini agikricu vadu. ayite miru modtnudi denini vitiro adi milo niluvniyyudi; miru modtnudi vinindi milo nilicinyedl, mirukud kumaruniydunu tdriydunu niluturu. nityjivmu anugrhitu nnundiye ayn tane mnku cesin vagdanmu, mimmunu mospreuvarinibtti yi sgtulu miku vrayucunnamu. ayite aynvln miru podin abhisekmu milo nilucucunndi gnuk evdunu miku bodhipnkkredu; ayn iccin abhisekmu styme gani abddhmu kadu; adi annitinigurci kabtti cinn pillara, ayn prtyksmgunpudu ayn rakdydu mnmu ayn yedut siggupdk dherymu kligiyuduntlu mirayn ydu nili-ciyududi. ayn nitimtudni mirerigi yunn yedl nitini jrigicu prtivadunu ayn malmuga put-tiyunnadni yeruguduru.

mnmu devuni pilllmmi piluvbduntlu tdri mnketti prem nugnricheno cududi; mnmu devuni pillme.i hetuvucet lokmu mnlno erugdu, el ynga adi aynnu erugledu. priyu-lara, yippudu mnmu devuni pillme yun-

namu. mnmik emvudumo adi ik prtyk-sprcddledu gani ayn prtyksmenppudu ayn yunntlugane aynnu cutumu gnuk aynnu poliyudumni yerugu dumu. aynydu i niriksn pettukonin prtivadunu ayn pvitrude yunnt-tuga tnnu pvitruniga cesikonunu. papmu ceyu prtivadunu ajnnu atikrmicunu; aj-natikrmme papmu. papmulnu tisiveyutke ayn prtyksmayenni miku teliyunu; aynydu papmemiyu ledu. aynydu niliciyuduvadev-dunu papmu ceydu; papmu ceyuvadevdunu aynnu cudnuledu erugnuledu. cinn pill-lara, yevnini mimmunu mosprcniykudi. ayn nitimtukeyunnttu nitini jrigicu prtivadunu nitimtu. apvadi modt nudi papmu ceyu-cunnadu gnuk papmu ceyuvadu apvadi sb-dhi; apvadi yokk kriylnu lyprcutke devuni kumarudu prtyksmayenu. devuni mulmuga puttin prtivanilo ayn bijmu nilucunu gnuk vadu papmuceydu; vadu devuni mulmuga puttinvadu gnuk papmu ceyjaldy. dininibtti devuni pilllevro apvadi pilllevro tetpdunu. nitini jrigicni prtivadunu, tn shodruni pre-mipni prtivadunu devuni sbdhulu karu. mn-mokni nokdu premipvlennundi modtnudi miru vinin vrtmanmegda mnmu kyinu vti-varme yudradu. vadu dustuni sbdhiye tn shodruni cpenu; vadtini eduku cpenu? tn kriyulu ceddvuyu tn shodruni kriyulu niti glviyune yudenu gnukne gda? shodru-lara, lokmu mimmunu dvesicin yedl ascrypd-kudi. mnmu shodrulnu premicucunnamu gnuk mnmulonudi jivmuloniki datiyun-namni yerugudumu. prem leni vadu mnm-du niliciyunnadu. tn shodruni dvesicu-vadu nrhkudu; e nrhtkuniydunu nityjiv-muddni mireruguduru. ayn mn nimittmu tn pranmupettenu gnuk dinivln prem yettidni telisikonucunnamu. mnmukud shodrul-nimittmu mn pranmulnu pett bddhulme yunnamu. i lokpu jivnopadhighlvadeyudi, tn shodruniki lemi klugut cuciyu, atniyedl etmatrmunu knikrmu cupnivaniydu devuni prem yelagu nilucunu? cinn pillara, mat-tonu naluktonu kak kriytonu stymotonu premitmu. idu vln mnmu styssbdhulmni yerugudumu. devudu mn hrdymukte ad-hikude, smstmunu erigi yunnadu gnuk mn hrdymu e ye visymullo mnydu dosaropn ceyuno a ya visymullo ayn yedut mn hrdy-mulnu smmti precukodmu. priyulara, mn hrdymu mn ydu dosaropn ceyniyedl de-vuni yedut dherymuglvargudumu. mriyu mnmayn ajnlnu gekonucu ayn drstiki ist-menvi ceyu cunnamu gnuk, mnmemi adig-innu adi aynvln mnku dorukunu. ayn ajn yedngaayn kumaruden yesukristu nam-munu mnmukoni, ayn mnku ajnucicin prkar-muga okninokdu premip vlennundiye. ayn ajnlnu gekonuvadu ayn ydu niliciyudunu, ayn vanydu nilici yudunu; ayn mnydu nili-ciunnadni ayn mnknugrhicin atmmulmuga telisikonu cunnamu.

priyulara, anekulen abddh prvktlu lokmu loniki bylu velliyyunnaru gnuk prti atmnu mnmk, a ya atmlu devuni sbdhmenvo kavo priksicudi. yesukristu srirdhariye vccenni, ye atm oppukonunu adi devuni sbdhmendi; ye atm yesunu oppukondo adi devuni sbdhmendi kadu; dininibttiye devuni atmnu mireruguduru. kristuvirodhi atm vccunni miru vininsgti ide; yidivkr adi lokmulo un-ndi. cinnpillara, miru devuni sbdhulu; milo unnvadu lokmulo unnvani kte goppvadu gnuk miru varini jyiciyunnaru. varu lok sb-dhulu gnuk lok sbdhulenttu matladuduru, lokmu vari mat vinunu. mnmu devuni sb-dhulmu; devuni eriginvadu mn mat vinunu, devuni sbdhi kanivadu mn mat vindu. idu-vln mnmu sty svrup men atm yedo, bhrm-prcu atm yedo telisikonu cunnamu. priyu-lara, mnmu okninokdu premitmu; elynga prem devunimulmuga klugucunndi; premicu prtivadunu devuni mulmuga puttinvade devuni erugunu. devudu premasvrupi, prem-leni vadu devuni erugdu. mnmu ayn dvara jivicu ntl, devudu tn advitiy kumaruni lokmuloniki ppenu; dinivln devudu mny-ducin prem prtyksprcdden. mnmu de-vuni premicitimni kadu, tane mnlnu premici, mn papmulku prayscittme yudutku tn ku-maruni ppenu; idulo premyunndi. priyulara, devudu mnlnu ilagu premipga mnmokni-nokdu premip bddhulme yunnamu. e man-vudunu devuni eppudunu cuciyud ledu; mn mokninokdu premicin yedl devudu mnydu niliciyudunu; ayn prem mnydu spurnmgunu. dinivln mnmu aynydu niliciyunnamniyu ayn mn ydunnadniyu telisikonucunnamu; elynga ayn mnku tn atmlu palu dycesiyunnadu. mriyu tdiri tn kumaruni lok rkskuduga udutku ppiyudut memu cuci, saksymicu cunnamu. yesu devuni kumarudni yevdu oppu konuno, vanilo devudu niliciyun-nadu, vadu devuniyunnadu. mnyedl de-vuniki unn premnu mmeriginvarme dani mnmukoniyunnamu; devudu premasvrupiye yunnadu, premydu nilici yuduvadu devu-niydu niliciyunnadu, devudu vanydu nili-ciunnadu. tirpudinmdu mnku dherymu kluguntlu dinivln prem mnlo pripuramu ceybdi yunndi; elynga ayn ettivade yun-nado mnmukud i lokmulo attivarne yun-namu. premlo bhymuddu; atekadu; pripur prem bhymunu vellgottunu; bhymu ddnto kudindi; bhypduvadu premydu pripuramu ceybdinvadu kadu. ayne modt mnlnu pre-micenu gnuk mnmu premicucunnamu. ev-dennu nenu devuni premicucunnanni ceppi, tn shodruni dvesicin yedl atdu abddhikud-gunu; tanu cudin tn shodruni premipni vadu tanu cudni devuni prempiledu devuni pre-micuvadu tn shodruni kud premipvle nnu ajnnu mnmaynvl podiyyunnamu.

yese kristyi yunnadni nmmu prtivadunu devunimulmuga puttiyunnadu. putticin-
 vanini premicu prtivadunu ayn mulmuga
 puttin vanini premicunu. mmmu devuni
 premicucu ayn ajnlnu nervercuvarmetima
 devuni pillnu premicucunnamni danivlnne
 yerugudumu. mnmayn ajnlnu gekonutye.
 devuni premicut; ayn ajnl bharmenvi kavu.
 devuni mulmuga puttinvardrunu lokmunu
 jyicuduru; lokmunu jyicin vijymu mn vis-
 vasme yesu devuni kumarudni nmmu vadu
 tpp lokmunu jyicuvadu mri evdu? nilld-
 varanu rktmudvaranu vccin vadu iyne, anga
 yesukriste. iyn nillto matrmegak nilltonu rk-
 tmutonu vccenu. atm stymu gnuk saksymic-
 cuvadu atmye. saksy miccuvuru mugguru,
 anga atmyu, nillunu, rktmunu, i mugguru ek-
 ibhvici yunnaru. mmmu mnusyul saksymu
 agikricucunnamu gda! devuni saksymu mri
 blmendi. devuni saksymu ayn tn kumaruni
 gurci yiccinde. devuni kumaruniydu visvas
 mucuvadu tnlone yi saksymu kligiyunnadu;
 devuni mmmnivadunu ayn tn kumarunigurci
 yiccin saksymunu mmmledu gnuk atdu de-
 vuni abddhikuniga cesinvade. a saksymem-
 ngadevudu mnku nity jivmunu dycesenu; i
 jivmu ayn kumaruni ydunndi. devuni ku-
 maruni agikricuvadu jivmu glvadu; devuni
 kumaruni agikripni vadu jivmuleni vade. de-
 vuni kumaruni nammdu visvasmucu miru
 nityjivmuglvarni telisikonuntlu nenu i sg-
 tulnu miku vrayucunnanu. aynnubtti mnku
 kligin dherymednga, ayn cittanusarmuga
 mn medi adiginnu ayn mn mnvi alkicun-
 nundiye. mnmemi adiginnu ayn mn mnvi
 alkicunni mn meriginyedl mnmaynnu ve-
 dukoninvi mnku kligin vni yerugudumu. tn
 shodrudu mrnkrmu kani papmu ceyga ev-
 dennu cucinyedl atdu vedu konunu; at-
 nibtti devudu mrnkrmukani papmu cesin-
 variki jivmu dyceyunu. mrnkrmu papmu
 kldu. attidanigurci vedukonvlenni nenu
 cepputledu. skl durnitiyu papmu; ayite
 mrnkrmu kani papmu kldu. devuni mul-
 muga puttiyunn vadevdunu papmu ceydni
 yerugudumu. devunimulmuga puttinvadunu
 tnnu bhdmucesikonunu gnuk dustudu vani
 muttdu. mmmu devuni sbdhulmniyu, lokm-
 tyu dustuni ydunndniyu erugudumu. mmmu
 styvtuden vanini erugvlenni devuni ku-
 marudu vccimnku vivek mnugrhiciyunnadni
 yerugudumu. mmmu devuni kumaruden
 yesukristundunn varme sty vtuni ydun-
 namu. ayne nijmen devudunu nityjivmune
 yunnadu. cinn pilllara, vighrmul joliki
 pokud jagrttga ududi.

peddnen nenu, erprcbdinden ammgarikini
 ame pilllkunu subhmni ceppi vrayundi.
 nenunu, nenu matrme gak stymu erig-
 invardrunu, mnlo nilucucu mnto ellp-
 pudu udu stymunubtti mimmunu nij-
 muga premicucunnamu. stypremle mny-
 dudga tdriyen devuni yoddnudiyu, tdriyokk
 kumarudgu yesukristunoddnudiyu krpyu
 knikrmunu smadhanmunu mnku todgunu.
 tdrivln mnmu ajnnu podinprkarmu ni pillllo
 kodru stymunu anusricil nducucudut knu-
 goni bhuga stosicucunnanu. kaga amma,
 krott ajn niku vrasinttu kadu gani modt-
 nudi mnku kligin ajnne vrayucu, mnmu okri
 nokrmu premipvlenni ninnu vedukonucun-
 nanu. mnmayn ajnlprkarmu nducutye prem;
 miru modtnudi vinin prkarmu premlo ndu-
 cukonvlenu anundiye a ajn. yesukristu srird-
 hariye vccenni yoppukonni vckulu anekulu
 lokmulo byluderi yunnaru. attivade vck-
 udunu kristu virodhiyune yunnadu. memu
 mi mdhyu nervercin karymulnu cedgot-
 tukonk miru purn phlmu poduntlu jagrttga
 cucukonudi. kristubodh ydu niliciyudk
 danini vidici mudunkusagu prtivadunu de-
 vuni agikripnivadu; a bodhydu niliciyudu-
 vadu tdrini kumaruni agikricu vadu. ev-
 dennu i bodhnu tek mi yoddku vccinyedl
 vanini mi yit cercukonvddu; subhmni van-
 ito ceppnu vddu. subhmni vanito ceppuvadu
 vani dustkriyllo palivadgunu. anek sgtulu
 miku vrayvlsiyudiyu siratonu kagitmutonu
 vray mnssulek mi stosmu pripurnmvuntlu
 mimmunu klisikoni mukha mukhiga matlad
 niriksicuc erprcbdin ni shodri pilllu niku vd-
 nmulu ceppucunnaru.

peddnen nenu stymunubtti premicu priyuden gayunku subhmni ceppi vrayundi. priyuda, ni atm vrhillucunn prkarmu nivu anni visymullonu vrhillucu saukhy-muga udvlenni prarthicucunnanu. nivu stymunu anusrici nducukonucunnavu gnuk shodrulu vcci ni styprvrtnnugurci saksymu ceppga vini bhuga stositini. na pillu stymunu anusrici nducukonucunnarni vinutkte naku ekkunen stosmu ledu. priyuda, varu prdesulennu shodruluga unnvariki nivu cesindell visvasiki tginttuga ceyu cunnavu. varu ni premnugurci sghmu edut saksymiciri. varu anyjnulvln emiyu tisi konk ayn nammu nimittmu bylu deriri gnuk devuniki tginttuga nivu varini sagnpin yedl niku yuktmuga udunu. mnmu stymunku shay kulmvuntu2 attivariki upkarmucey bddhulme yunnamu. nenu sghmunku ok sgti vrasitini. ayite varilo prdhantvnu korucunn diyotrephe mmmunu agikricutledu. vadu mmmunu gurci ceddmattlu vdrucu, adi calnttuga, shodrulnu tane cercu konk, varini cercukon mnssuglvarini kud atk precucu sghmulonudi varini veliveyucunnadu; aducet nenu vccinppudu vadu ceyucunn kriy lnu jnapkmu cesikodunu. priyuda, cedukary mnu kak mcikarymu nnusrici nducukonumu. melu ceyuvadu devuni sbdhi, kiduceyuvadu devuni cucinvadukadu. demetriyu adrivlnnu stymuvlnnu mci saksymu podinvadu, memu kud atniki saksymiccucunnamu; ma saksymu sty-mendni ni veruguduvu. anak sgtulu niku vrayvlsiyunndi gani siratonu klmutonu niku vray nakistmu ledu; sighrmuga ninnu cud niriksicucunnanu; appudu mukhamukhiga matladu konedmu. niku smadhanmu kलगुनु गak. mn snehitulu niku vdnmulu cep-pucunnaru. ni yoddnunn snehitulku peru peru vrusnu vdnmulu ceppumu.

yesukristu dasudunu, yakobu shodrudu
 nen yuda, tdriyen devuniydu premipbdi,
 yesukristundu bhdrru ceybdi piluvbdin-
 variki subhmni ceppi vrayundi. miku knikr-
 munu smadhanmunu premyu visticunu gak.
 priyulara, mnkdriki klgedu rksnnugurci
 miku vrayvlenni visesaktiglvadne prytndu
 cudga, prisuddhulku oksare appgipbdin
 bodh nimittmu miru poradvleni mimmunu
 vedukonucu miku vrayvlsivccenu. elynga
 kodru rhsymuga jorbdiyunaru. varu bhk-
 tihinule mn devuni krpnu kamaturtvmunku
 durviniyog prcucu, mn advitiynadhudunu
 prbhuvunen yesu kristunu visrjicucunnaru; i
 tirpupodutku varu purvmde sucipbdinvaru.
 i sgtulnniyu miru mudtne yerigi yunnnu,
 nenu miku jnapkmu ceygorucunn demnga,
 prbhuvu aiguptulonudi prjlnu rksici nnu,
 varilo nmmpoyinvarini truvat nasnm ce-
 senu. mriyu tm prdhantvmunu nilupukonk,
 tm nivassthlmunu vidicin devdutlnu, mhad-
 inmun jrugu tirpuvrku ktikickitilo nitypas-
 multo ayn bdhici bhdrru cesenu. a prkar-
 mugane sodom gomorrallunu vati cuttuptl-
 nunn pttu mulunu virivlene vybhicarmu
 ceyucu, prsriranu sarulendun nityagniddn
 anubhvicucu drstat muga ucdbenu. atu-
 vlene virunu kllu knucu, srirmunu apvit-
 rprcukonucu, prbhutvmunu nirak ricucu,
 mhatmulnu dusicucu unnaru. ayite prd-
 handutyen mikhayelu apvadio vaducucu mo-
 seyokk srirmunugurci trkici nppudu, du-
 sici tirputirc tegipkprbhuvu ninnu gddi-
 cunu gak anenu. virete tamu ghrhpn
 visymulnugurci dusicuvare, viveksunymulgu
 mrgmulvle vetini svabhavikmuga eruguduro
 vativln tmmunutamun nasnmucesikonucun-
 naru. ayyovariki srm. varu kyinu ndicin
 margmun ndiciri, bhumanmu podvlenni bil-
 amu ndicin tpputrovlo aturmuga prugget-
 tiri, korhu cesinttu tirsarkmu cesi n viru
 nirbhymuga mito subhojnm ceyucu, tm-
 munutamun nirbhymuga posicukonucu, mi
 premvidullo dog mettluga unnaru. viru
 galicet itu atu kottukonipovu nirjl meg-
 muluganu, kaylu rali phlmulu lek, redu
 marulu ccci vellto pellgip bdin cetluganu,
 tm avmanmnu nurugu vell grkkuvare, smu-
 drmuyokk predmen alluganu, margmu tppi-
 tirugu cukkluganu unnaru; varikorku gad-
 hadhkarmu nirtm bhdrru ceybdi yunndi.
 adamu modlukoni yedv vaden hnokukud
 virinigurci prvcici yitlnenu idigo adrikini
 tirpu tircutkunu, varilo bhkti hinuldrunu
 bhktihinmuga cesin vari bhktihin kriylnni-
 tini gurciyu, bhktihinulen papulu tnku vi-
 rodhmuga ceppin kthinmen matlnitinig-
 urciyu varini oppicutkunu, prbhuvu tn
 vevel prisuddhul privarmuto vcenu. varu
 tm durascoppun nducucu, labhmunimittmu
 mnusyulnu koniyaducu, 6 snuguvulun tm

gtinigurci nidicuvare yunnaru; vari noru
 dbmen matlu plukunu. ayite priyulara,
 atykalmundu tm bhktihinmen durascop-
 pun nducu prihaskulu durni mn prbhuvun
 yesukristu apostlulu purv mdu mito cep-
 pin matlu jnapkmu cesikonudi. attivaru
 prkrti sbdhulunu atm lenivaruneyudi bhd-
 mulu klugjeyucunnaru. priyulara, miru
 visvscu atiprisuddmendanimid mimmunu
 miru kttukonucu, prisuddhatmlu prarth-
 nceyucu, nity jivarthmen mn prbhuvu
 yesukristu knikrmukorku knipettucu, de-
 vuni premlo nilucuntlu kacukoni yududi.
 sdehpduvarimid knikrmu cupudi. ag-
 nilonudi laginttu kodrini rksicudi, srir sb-
 dhmen vari apvitr prvrtnku e matrmu noppu
 konk danini ashyicukonucu bhymuto ko-
 drini krunicudi. tottrillkud mimmunu ka-
 padutkunu, tn mhim yedut andmuto mim-
 munu nirdosulnuga niluv bettutkunu, sktigl
 mn rkskuden advitiy devuniki, mn prbhuvun
 yesu kristudvara, mhimyu mhatmy munu
 adhiptymunu adhikarmunu yugmulku purv
 munu ippudunu srvyugmulunu klugunu gak.

abrahamu kumarudgu davidu kumaruden yesu kristu vsavli. abrahamu issakunu knenu, issaku yakobunu knenu, yakobu yudanu atni anndmmulnu knenu; yuda tamarundu peresunu, jerhunu knenu; peresu esromunu knenu, o esromu ara munu knenu, aramu amimn adabunu knenu, amim nadabu nyssonunu knenu; nyssonu slmanunu knenu, slmanu rahabundu boyjunu knenu, boyju rutundu obedunu knenu, obedu yessyini knenu; yessyi rajen davidunu knenu. uriya bharyganudin ameydu davidu solomonunu knenu. solomonu rehhamunu knenu; rehhamu abiyanu knenu, abiya asanu knenu; asa yehosapatunu knenu, yehosa patu yehoramunu knenu, yehoramu ujjiyanu knenu; ujjiya yotamunu knenu, yotamu ahajunu knenu, ahaju hijkiyanu knenu; hijkiya mssenu knenu, mnsse amonunu knenu, amonu yosiyanu knenu; yudulu bbulonuku konipobdin kalmulo yosiya yekonyanu atni shodrulnu knenu. bbulonuku konipobdin truvat yekonya sylti yelunu knenu, syltiyelu jerubbabelunu knenu; jerubbabelu abihudunu knenu, abihudu elya kimunu knenu, elyakimu ajorunu knenu; ajoru sadokunu knenu, sadoku akimunu knenu, akimu elihudunu knenu; elihudu eliyajrunu knenu, eliyajru mtanunu knenu, mtanunu yako bunu knenu; yakobu mriy bhrtyen yosepunu knenu, ameydu kristu anbdin yesu puttenu. itlu abrahamu modlukoni davidu vrku trmu llniyu pdunalugu trmulu. davidu modlukoni yudulu bbulonuku konipobdin kalmuvrku pdu nalugu trmulu; bbulonuku konipobdindi modlu koni kristu vrku pdunalugu trmulu. yesu kristu jnnvidh metlga, ayn tlliyen mriy yosepunku prdhanmu ceybdin truvat varekmu kakkmunupu ame prisuddhatmvlv grbhvtiga udenu. ame bhrtyen yosepu nitimudeyudi amenu avmanprcnollk rshymuga amenu vidnad udesicenu. atdu i sgtulnu gurci alocikonusucudga, idigo prbhuvu dut svpnmdu atniki prtyksme davidu kumarudven yosepu, ni bharyyen mriynu ceru konutk tn prjlu vari papmulnudi ayne rksicunu gnuk anyku yesu2 anu peru pettudevnu. idigo kny kgrbhvtiye kumaruni knunu anyku immanuyelnu peru puttuduru ani prbhuvu tn prvktdvara plikin mat nereru ntl idtyu jrigenu. immanuyelnu perunku bhasatrmun devudumku todni arthmu. yasepu nidrmelukoni prbhuvu dut tnku ajnapicin prkarmucesi, tn bharynu cercukoni ame kuma runi knu vrku amenu erugkudenu; atdu a kumaruniki yesu anu peru pettenu.

rajen herodu dinmulydu yudy despu betlehemulo yesu puttin pimmt idigo turpu despu jnanulu yerusalemunku vcci yudul rajuga puttinadekkd nunnadu? turpudikkun memu ayn nkstrmu cuci, aynnu pujip vccitimni ceppiri heroduraju i sgti vinppudu atdunu atnito kud yeruslemu vardrunu klvrpdiri. kabtti raju prdhan yajkulnu prjlonodu sastrulnu adrini sm kurcikristu ekkd puttunni varindigenu. aduku varuyudy betlehemulone; el yngayudydespu betlehema nivu yuda prdhanullo etmatrmunu alpmendanvu kavu; israyelnu na prjlu pripalicu adhi att herodu a jnanulu rshymuga pilipici, a nkstrmu knbdin kalmu varicet priskarmuga telisikoni miru velli, a sisuvu visyme jagrtiga vicarici telisikongane, nenunu vcci, aynnu pujicuntlu naku vrtmanmu tedni ceppi varini betlehemunku ppenu. varu raju mat vini byluderi povucudga, idigo turpudesmun varu cucin nkstrmu a sisuvu udin cotiki miduga vcci nilucuvrku variki muduga ndicenu. varu a nkstrmunu cuci, atyandbhritule yitiloniki vcci, tlliyen mriynu a sisuvunu cuci, sagilpdi, aynnu pujici, tm pettulu vippi, bgarmunu sabranini bolmuru kanukluga anyku smrpiciri. truvat herodunoddku vellvddni svpnmdu devunicet bodhipbdinvare varu mriyok margmun tm desmunku tirigi velliri. varu vellintruvat idigo prbhuvu dut svpn mdu yosepunku prtyksmeherodu a sisuvunu shripvlenni aynnu vedkbovcunadu gnuk nivu leci a sisuvunu ayn tllini vetbettukoni aiguptunku paripoyi, nenu nito telijjeppuvrku akkdne yudumni atnito ceppenu. appudtdu leci, ratrivel sisuvunu tllini todukoni, aiguptunku velli aiguptulonudi na kumaruni pilicitini ani prvktdvara prbhuvu selviccin mat nererc bduntlu herodu mrnmuvrku akkdndudenu. a jnanulu ttnu aphsicirni herodu grhici bhu agrhmu tecukoni, tanu jnanulvln vivr muga telisikonin kalmunubtti, betlehemulon dani skl pratmullonu, redu svstrmulu modlukoni tkkuv vyssugl mgpill ndrini vdhicenu. aduvln ramalo aglarpu vinbdenu edpunu mha rodn dhvniyu kligenu rahelu tn pillvisyme yedcucu varu lendun odarku podnollk yudenu ani prvktyen yirmiyadvare ceppbdin vakymu nererenu. herodu cnipoyin truvat idigo prbhuvu dut aiguptulo yosepunku svpnmdu prtyksme nivu leci, sisuvunu tllini todukoni, israyelu desmunku vellumu; sisuvu pranmu tijjucu cudinvaru cnipoyirni ceppenu. appudtdu leci, sisuvunu tllini todukoni israyelu desmunku vccenu. ayite arkelayu tn tdriyen herodunku prtiga yudydesmu elucunna dni vini, akkdiki vell verci, svpnmdu devunicet bodhipbdinvade glily pratmulku velli, nj retnu uriki vcci akkd kapur-

mudenu. ayn njreyudnbdunni prvkltu cep-
pinmat nerveruntlu (ilagu jrigenu.)

3

a dinmulydu baptismmiccu yohanu vcci pr-
lokrajymu smipiciyunndi, marumssu po-
dudni yudy arnymulo prkticucudenu. prb-
huvu margmu siddhprcudu ayn trovlu sralmu
ceyudni arnymulo kekveyu nokni sbdmu ani
prvktyen yesya dvara ceppbdinva ditde. i
yohanu ote rommlu vstrmunu, molcuttu
toludttiyu dhricukonuvadu; midt lunu advi
teneyu atniki aharumu. a smy mun yerusle-
muvarunu yudy vardrunu yordanu ndiprat-
mul vardrunu, atniyoddku vcci, tm pap-
mulu oppukonucu, yordanu ndilo atnicet
baptismmu poducudiri. atdu prisyyul lonu,
sddukyyullonu, anakulu baptismmu podvc-
cut cucu srstanma, rabovu ugr tnu tp-
picukonutku miku buddhi ceppinva devdu?
marum abrahama maku tdiri ani milo miru
ceppukontlc vddu; devudu i rallvln abra-
hamunku pillnu puttigldni mito ceppucun-
nanu. ippude goddli cetlverun ucdbdiyunndi
gnuk mci phlmu phli pni prti cettunu nrkbbdi
agnilo veybdunu. marumssu nimittmu
nenu nillol miku baptism miccucunnanu;
ayite na venuk vccucunnvadu nakte sktim-
tudu; ayn ceppulu moyutkennu nenu pa-
trudnu kanu; ayn prisuddhatmlonu2 agni
tonu miku baptismmiccunu. ayn cet
ayn cetilo unndi; ayn tn kllmunu baguga
subhrmu cesi godhumlnu kottuloposi, arni
agnito pottunu kalciveyunni varito ceppenu.
a smymun yohanucet baptismmu podutku
yesu glilyndi yordanu dgrg nunn atniyod-
dku vccenu. aduku yohanu nenu nicet bap-
tismmu podvlsinvadne yudga nivu nayod-
dku vccu cunnava? ani aynnu nivaripju-
ceni yesuipptiki kanimmu; niti yavttu
ilagu ner vercut mnku tgiyunndni atniki ut-
trmiccenu gnuk atdalagu kanicenu. yesu
baptismmu podin vetne nilllonadi oddunku
vccenu; idigo akasmu tervbdenu, devuni
atm pavurmuvle digi tnmidiki vccut cucenu.
mriyuidigo iyne na priy kumarudu, iynydu
nenandicu cunnanni yok sbdmu akasmunudi
vccenu.

4

appudu yesu apvadiket sodhipbdutku atm
vln arnymunku konipobdena. nluvdi din-
mulu nluvdiratrulu upvasmudin pimmt ayn
akligonga a sodhkudu aynyoddku vccinivu
devuni kumarudvete i rallu rottelguntlu aj-
napicu mnenu adukaynmnusu yudu rottevl
matrmu kadugani devuni notnudi vccu prti-
matvlnu jivicunu ani vraybdiyunndenu.
att apvadi pri suddh pttnmunku aynnu
tisikonipoyi, devaly sikhrmun aynnu niluv-

betti nivu devuni kumarud vete kridiki du-
mukumuayn ninnu gurci tn dutl kajnapicun-
nu, ni padmeppudennu ratiki tglukdu varu
ninnu cetulto ettikoduru ani vraybdiyun-
ndni aynto ceppenu. aduku yesuprbhuvan ni
devuni nivu sodhipvldni mriyok cot vrayb-
diyunndni vanito ceppenu. mrl apvadi migul
ettyin yok kodmidiki aynnu todukonipoyi,
yi lok rajymulninitini, vati mhimnu ayntu
cupi nivu sagilpdi naku nmskarmu cesinyedl
vitinnitini nikicced nni aynto ceppga yesu
vanitosatana, pommuprbhuvan ni devuniki
mrokki aynnu matrmu sevivplenu ani vrayb-
diyunndenu. att apvadi ay nnu vidici-
poga, idigo devduttu vcci ayntu pricy ce-
siri. yahanu cerpttbdenni yesu vini glilyku
tirigi velli njretu vidici jebulun nu nptaliynu
desmul pratmullo smudrtirmdli kpern hu-
munku vcci kapurmudenu. jebulun
desmunu, nptalidesmunu, yordanuku avl-
nunn smudrtirmun anyjnlu nivsicu glilyu
ciktilo kurcudiyunn prjlunu gopp velugu cu-
ciri. mrm prdesmulonu mrmccaylonu kur-
cudiyunn variki velugu udyicenu ani prvk-
tyen yesyadvara plukbdindi nerveru ntl
(ilagu jrigenu.) apptinudi yesupr lok ra-
jymu smipiciyunndi gnuk marumssu po-
dudni ceppucu prktip modlu pettenu. yesu
glily smudrtirmun nducucudga, peturnbdin
simonu atni shodruden adrey anu idru
shodrudu smudrmulo vlveyut cucenu; varu
jalrulu. aynna vebdi rdi, nenu mimmunu
mnusyulnu pttujalrulnuga cetunni varito
ceppenu; vetne varu tm vllu vidicipetti
ayntu vebdiciri. ayn akkdnudi velli jebedyi
kumaruden yakobu, atni shodruden yohanu
anu mri yidru shodrudu tm tdiri yen jebedyi
yodd donelo tm vllu bagucesi konucudga
cuci varini pilicenu. vtne varu tm do-
nenu tm tdirini vidicipetti aynnu veb diciri.
yesu vari smajmdirmullo bodhicucu, (de-
vuni) rajymunu gurcin suvartnu prkticucu,
prjlloni prti vyadhini, rogmunu svsthpccucu
glilydytt scricenu. ayn kirti siriy desmtt
vyapicenu. nanavidhmulen rogmul cetnu
vednlcetnu pidipbdin vyadhi grstulndini,
dyymu pttinvarini, cadroglu, pksvayuvu
glvarini varu aynyoddku tisikoni raga ayn
varini svsthpccenu. glily, dekpoli, yerus
lemu, yudyynu prdesmulnudi yordanu
nku avlndi yudu bhu jnsmuhmulu aynnu veb-
dicenu.

5

ayn a jnsmuhmulnu cuci kodyekki kur-
cudga ayn sisu laynyoddku vcciri. ap-
pudayn noru terci yilagu bodhipsagenu at-
mvisyme dinulenvaru dhnyulu; prlokrajymu
varidi. dukhpduvaru dhnyulu; varu odar-
cbduduru. satvikulu dhnyulu; varu bhu-
lokmunu svtrricukoduru. nitikorku akidip-
pulu glvaru dhnyulu; varutrtiprcbduduru.

knikrmuglvaru dhnyulu; varu knikrmu poduduru. hrdysuddhiglvaru dhnyulu; varu devuni cucedru. smadhanprcuvvaru dhnyulu; varu devuni kumarulnbduduru. niti-nitimittmu hisipbduvaru dhnyulu; prlok rajymu varidi. na nimittmu jnulu mim-munu nidici hisici mimid abddhmuga ced-dmatlell plukunppudu miru dhnyulu. stosici andicudi, prlokmdu mi phlmu adhikmgunu. ilagun varu miku purvmdudin prvktlnu hisiciri. miru lokmunku uppyi yunnaru. uppu nissarmete adi denivln sarmu podunu? adi byt parveybdi mnusyulcet trokkbdutke gani mri denikini pnikiradu. miru lokmunku velugeyunnaru; kodmidnudu pttnmu mrugeyudnerdu. mnusyulu dipmu veligici kuemu krid pettru kani adi yitnuduvarik-driki velu gicutte dipstbhmumide pet-tuduru. mnusyulu mi stkriylnu cuci prlokm-dunn mi tdrini mhimprcuntlu variyedut mi velugu prkasip niyyudi. dhrmsastrmunennu prvktl vcnmulnennu kotti veyvccitinni tl-cvddu; nervercutke gani kotti veyutku nenu raledu. akasmunu bhumiya gticipoyinne gani dhmsastrmtyu nerveruvrku daninudi yok pollyinnu ok sunnyennu tppi podni niscymuga mito ceppucunnu. kabtti yi yajnllo migul alpmen yokdaninennu miri, mnusyulku alagun cey bodhicuvadevdo vadu prlokraymulo migul alpudnbdunu; ayite va-tini gekoni bodhicuvadevdo vadu prlok ra-jymulo goppvadvbdunu. sastrul niti ktenu prisyyul nitikenu mi niti adhikmu kaniyedl miru prlokraymulo prvesipnerrni mito cep-pucunnu. nrhty ceyvddu; nrhty ceyu-vadu vimrsku longunni purvikulto ceppbdin mat miru vinnaru gda. nenu mito ceppun-demngatn sho drunimidl koppdu privadu vimrsku longunu, tn shodruni cuci vyrt-huda ani ceppu vadu mha sbhku longunu; drohi ani ceppuvadu nrkagniki longunu. kavun nivu blipithmunodd arpnmu nrpicudga nimid ni shodruniki viroddh memennukldni akkd niku jnapkmu vccinyedl akkd blip-ithmu nedutne ni yrpnmu vidicipetti, modt velli ni shodrunito smadhanpdmu; atu tru-vat vcci ni yrpnmu nrpipumu. ni prti vadito nivunu trovlo udgane tvrga vanito smadhanpdmu; leniyedl okvel ni prtivadi ninnu nyayadhiptiki appgicunu, nyayadhipti ninnu btrautuku appgicunu, att nivu cer-sallo veybduduvu. kdpti kasu cellicuvrku akkd nudi nivu velupliki naraverni nito niscy-muga ceppucunnu. vybhicarmu ceyvddni ceppbdin mat miru vinnarugda; nenu mito ceppundemngaok strini mohpucuputo cucu prtivadu appude tn hrdymdu ameto vybhi-carmu cesinadvgunu. ni kudikarnu ninnu ab-hytr prcinyedl dani periki niyoddnudi par-veyumu; ni deh mtyu nrkmulo pdveybdkud ni avyvmu llo nokti nsicut niku pryojnkr-mugda. ni kudiceyyi ninnbhyyt prcinyedl dani nriki niyoddnudi parveyumu; ni deh-

tyu nrk mulo pdkud ni avyvmullo okti nsi-cut niku pryojnkrmu gda. tn bharynu vid-nadu vadu ameku prityag ptrik yiyyvlenni cepp bdiyunndi gda; nenu mito ceppundem-ngavybhicarkarnmunubtti gak, tn bharynu vidnadu prtivadunu amenu vybhicariniga ceyucunnu; vidnabbdindanini pedladu-vadu vybhicricu cunnadu. mriyuvu aprmanmu ceyk ni prmanmu lnu prbhu-vunku cellipvlenni purvikulto cepp bdn mat miru vinnaru gda, nenu mito ceppundem-ngaetmatrmu ottupettukonvddu; akasmu todn vddu; adi devuni sihasnmu, o bhumi todn vddu, adi ayn padpithmu, yerus lemu-todn vddu; adi mharaju pttnmu ni tl todni ottupettukonvddu, nivu ok vedruknennu telupuga gani nlupuga gani ceylevu. mi mat avunte avunu, kadte kadu ani yudvlenu; vi-tiki micundi dustuninudi2 puttundi. ktiki knnu, ptiki pllu ani ceppbdin mat miru vin-naru gda. nenu mito ceppundemnga dust-tuni ediripk, ninnu kudicepmid kottuvani vepunku edmccepud trippumu. evden nimid vyajyemu vesi ni agi tisikongorin yedl vaniki ni pevstrmukud icciveyumu. okdu ok melu durmu rmmni ninnu blvtmu cesinyedl, va-ito kud redu mellu vellumu. ninnu adugu-vanikimmu, ninnu appu adug goruvaninudi ni mukhmu trippu konvddu. ni poruguvani premici, ni struvunu dvesicu mni ceppbdin mat miru vinnaru gda; nenu mito ceppun-demnga, miru prlokmunn mi tdriki ku-marule yuduntlu mi struvulnu premicudi. mimmunu hisicu varikorku prarthn ceyudi. ayn ceddvarimidnu mcivarimidnu tn suryuni udyipjesi, nitimtulmidnu, aniti mtulmidnu vrsmu kuripicucunnu. miru mimmunu premicuvarine premicinyedl mikemi phlmu klugunu? sukrulunu alagu ceyucunnu gda. mi shodruklu matrmu vdnmu cesin yedl miru ekkuv ceyucunndemi? anyjnu-lunu alagu ceyucunnu gda. mi prlophu ttri pripurnudu gnuk mirunu pripurnuluga udedru.

6

mnusyulku knbdvlenni variyedut mi niti karymu ceykud jagrttppudi; leniyedl prlokmunn mi tdriyodd miru phlmu podru. kavun nivu dhrrmu ceyunppudu, mnusyulvln ghnt nodvlenni, vesdharulu smajmdirmul lonu vidhullonu ceyulagun ni mudr bur udip vddu; varu tm phlmu podiyunnarni niscymuga mito ceppu-cunnu. nivete dhrrmu ceyunppudu, ni dhrrmu rshymaganudu nimittmu ni kudiceyyi ceyundi ni yedmcetiki teliykyud-vlenu. atlyite rshymdu cucu ni ttri niku prti phlmiccunu mriyu miru prarthnceyunnppudu vesdharul vle udvddu; mnusyulku knbd-vlenni smaj mdirmullonu vidhul mullonu nilici prarthn ceyut varikistmu; varu tm

phlmu podi yunnarni niscymuga mito ceppucunnanu. nivu prarthn ceyunppudu, ni diloniki velli tlupvesi, rhsydmunn ni tdriki prarthnceyumu; appudu rhsydmu cucu ni tdri niku prt phlmiccunu. mriyu miru prarthn ceyunppudu anyjnuvlvle vrythmen matlu vcipvddu; vistrici matladut vln tm mnvi vinbdunni varu tlcucunnaru; miru varivle udkudi. miru mi tdri adugk munupe miku akkrge nunnvevo aynku teli yunu kabtti mirilagu prarthnceyudi, pr lokmdunn ma tdri, ni nammu prisuddhprebdu gak, ni rajymu vcugak, ni cittmu prlokmdu nerverucunntlu bhumiyidunu nerverunu gak, ma anudinaharmu nedu maku dceyumu. ma rnsthulnu memu ksmiciyunn prkarmu ma rnmulu ksmicumu. mmmunu sodhnloki tek dustuninidil mmmunu tpicicumu. mnusyul ap radhmulnu miru ksmicinyedl, mi prlokpu tdriyu mi apradhmulnu ksmicunu miru mnusyul apradhmulnu ksmipk poyinyedl mi tdriyu mi apradhmulnu ksmipdu. miru upvasmu ceyunppudu vesdharulvle dukhmukhule yudkudi; tamu upvasmu ceyu cunnntu mnusyulku knbdvlenni varu tm mukhmu lnu vikarmu cesikoduru; varu tm phlmu podi yunnarni niscymuga mito ceppucunnanu. upvasmu ceyucunnttu mnusyulku knbdvlenni kak, rhsydmunn ni tdrike knbdvlenni, nivu upvasmu ceyunppudu ni tl atukoni, ni mukhmu kdugukonumu. appudu rhsydmu cucucunn ni tdri niku prtphlmiccunu. bhumimid mikorku dhnmu kurcukonvddu; ikkd cimmetyu, tuppunu tiniveyunu, doglu knnmuvesi dogiledru. prlokmdu mikorku dhnmu kurcukonudi; acct cimmetyennu, tuppe nnu dani tiniveydu, doglu knnmuvesi dogilru. ni dhnmekkd nuduno akkdne ni hrdymu udunu. dehmunku dipmu knne gnuk ni knnu tetga udinyedl ni dehmtyu velugu mymeyudunu. ni knnu cedindete ni dehmtyu ciktimyme yudunu; nilonunn velugu ciktiye yudin yedi a cikti yeto goppdi. evdunu idru yjmanulku dasuduga nudneru; atdu okni dvesiciyokni premicunu; leda yokni pks muganudi yokni trnikricunu. miru devunikini sirikini dasuluga nudneru. aduvln nenu mito ceppundemngaemi tidumo yemi tragu dumo ani mi pranmuna gurciyennu, emi dhricukodumo ani mi dehmuna gurciyennu citipkudi; akaspksulnu cududi; avi vittvu koyvu kotllo kurcukonvu; ayinnu mi prlokpu tdri vatini posicu cunnadu; miru vatikte bhu srestulu kara? milo nevdu citicutvln ni yettu muredekkuv cesikongldu? vstrmulnu gurci miru citip nel? advipuvvulu elagu nedugucunvvo alo cicudi. avi kstpdvu, odkvu ayinnu tn smst vebhvmuto kudin solomonu shitmu vitilo nokdanivenennu alkripbdledu. nedudi repu poyilo veybdu advi gddini devudilagu alk ricinyedl, alpvisvasulara, miku mri niscy

muga vstrmulu dhripheyunu gda. kabtti emi tidumo yemi tragudumo yemi dhricu kodumo ani citipkudi; anyjnu vitinuti visyme vicarituru. ivnniyu miku kavleni mi prlokpu tdriki teliyunu. kabtti miru ayn rajymunu nitini modt vedkudi; appu dvnniyu miknugrhipbdunu. reptinigurci citipkudi; repti dinmu dani sgtalnugurci citicunu; enatikidu anatiki calunu.

7

miru tirpu tirckudi, appudu mimmunugurci tirpu tircbdu. miru tircu tirpu coppunne mimmuna gurciyu tirpu tircbdunu, miru kolucukolt coppunne mikunu koluvbdunu. ni ktilonunn dulmu neck ni shodruni ktilonunn nlusunu cucut yel? ni ktilo dulmudga, nivu ni shodruni cuciniktulo nunn nlusunu tisi veynimmni cepp nel? vesdhari, modt ni ktilo nunn dulmunu tisivesikonumu, appudu ni shodruni ktilonunn nlusunu tisiveyutku niku tetga kn bdunu. prisudhmendi kukklku pettkudi, mi mutymulnu pdlyedut veykudi; vesinyedl avi yokvel vatini kallto trokki mimid pdi mimmuna cilci veyunu. adugudi mikiyibbdunu. vedkudi miku dorkunu, o ttudi miku tiybdu. adugu prtivadunu podunu, vedkuvaniki dorkunu, ttuvaniki tiy bdunu. milo e mnusyudennu tn kumarudu tnnu rotenu adiginyedl vaniki ratiniccuna? cepnu adiginyedl pamuniccuna? miru cedd vare yudiyu mi pillku mci yivul niyy nerigi yudga prlokmdunn mi tdri tnnu adugavariki atkte eto niscymuga mci yivul niccunu. kavun mnusyulu miku emi ceylenni miru koruduro alagunne mirunu variki ceyudi. idi dhmrasmarmunu prvktl up desmu neyunddi. iruku dvarmun prvesicudi; nasnmunku povu dvarmu vedlpunu, a dari visalmuneyunddi, dani dvara prvesicuvuru anakulu. jivmunku povu dvarmu irukunu a dari skucitmune yunddi, dani knugonuvuru kodre. abddh prvktlnugurci jagrttvdudi. varu gorrl crmmulu vesikoni miyoddku vtturu kani lopl varu krurmen todellu. vari phlmulvln miru varini telisikoduru. mudlpodllo draks pdlennu, pllerucetlnu ajurpu pdlennu koyu dura? alagunne prt mci cettu mci phlmulu phlicunu, pnikimalin cettu, kaniphlmulu phlicunu. mci cettu kaniphlmulu phlipnerdu, pnikimalin cettu mci phlmulu phlipnerdu. mci phlmulu phlipni prticttu nrkdbi agnilo veybdunu. kabtti miru vari phlmulvln varini telisikoduru. prbhuvu, prbhuvu, ani nnnu pilucu prtivadunu prlokrjymulo prvesipdugani prlokmdunn na tdri citprkarmu ceyuvade prvesicunu. a dinmdu anakulu nnnu cuciprbhuvu, prbhuvu, memuni nammun prvcipleda? ni nammun dyyimulnu vellgottleda? ni nammun anakmen adbhutmulu ceyleda? ani ceppuduru. ap-

pudu nenu mimmunu enndunu erugnu, akrmmu ceyu varlara, nayoddnudi podni varito ceppudunu. kabtti yi na matlu vini vaticoppun ceyu privadunu bdmid tn yillu ktukonin buddhi mtuni polyudunu. van kurisenu, vrdlu vccenu, gali visiri a yitimid kottenu gani dani punadi bdmid veybdenugnuk adi pdledu. mriyu yi na matlu vini vaticoppun ceyni privadu isukmid tn yillu ktukonin buddhihinuni polyudunu. van kurisenu, vrdlu vccenu, gali visiri a yitimid kottenu, appuddi kul bdenug; dani patu goppdni ceppenu. yesu i matlu ceppi mugicnppudu jnsmuh mulu ayn bodhku ascrypducudiri. elynga ayn vari sastrulvle kak adhikarmuglvani vavle variki bodhicenu.

8

ayn a kodmidnudi digi vccinppudu bhu jns-muhmulu aynnu vebdicenu. idigo kustrhogi vcci aynku mrokkiprbhuva, nikistmete nnnu suddhuniga ceyglvnu. adukayn ceyi capi vani muttinakistme, nivu suddhuvu kmmni ceppga tksme vani kustrogmu suddhi yayenu. appudu yesuevritonu emiyu ceppku sumi; kani nivu velli variki saksyarthme ni dehmunu yajkuniki knbrucukoni, mose niymicin kanuk smrpicumni vanito ceppenu ayn kpernhumulo prvesicinppudu ok stadihti aynoddku vcci prbhuvu, na dasudu pksvayuvuto migul badhpducu itilo pdiynadni ceppi, aynnu vedukonenu. yesu nenu vcci vani svsthrpcednni atnito ceppga a stadihti prbhuvu, nivu na yitiloniki vccu tku nenu patrudnu kanu; nivu matmatrmu sel vimmu, appudu na dasudu svsthrpcedunu. nenu kud adhikarmunku lobdivadnu; na cetikrid senikulunnaru; nenu okni pommte povunu, okni rmmte vccunu, na dasuni i pni ceyumte ceyunu ani yutrmiccenu. yesu i mat vini ascrypdi, vet vccucunnvarini cucisra yelulo nevnikennu nenit visvasmunnnttu cud ledni niscymuga mito ceppucunnaru. anakulu turpunudiyu pdmtnudiyu vcci abraha muto kudnu, isakuto kudnu, yakobuto kudnu, prlokrayjmdu kurcuduru gani rajy sbdhulu1 velupti ciktiloniki troybdu duru; akkd edpunu pdlu korukutyu nudunni mito ceppucunnannenu. att yesuik vellumu; nivu visvisicin prkarmu niku avunugakni stadihti ceppenu. a gdylone atnidasudu svsthnodenu. truvat yesu peturitilo prvesici, jvrmuto pdiynun atni attnu cuci ame ceyyimuttga jvrma-menu vidicenu; att ame leci aynku upcarmu cey sagenu. saykalmenppudu jnulu dyymulu ptin anakulu aynoddku tisikoni vcciri. ayn matvln dyymulu vell gotti rogulnellnu svsthrpcednu. aduvlnayne mn blhintlnu vhcukoni mn rogmulnu bhricenni prvktyen yesyadvar ceppbdindi nerverenu. yesu tn yoddnunn jnsmuhmunu cuci ad-

driki vellvleni ajnapicenu. att ok sastri vccibodhkuda ni vekkdiki vellinnu ni vetvcced nni aynito ceppenu. aduku yesunkklku boriylunu akaspksulku nivasmulunu klvu gani mnusykumaruniki tlvalcukonutkennu sthlmuledni atnito ceppenu. sisylulo mriyokduprbhuva, nenu modt velli, na tdrini patipettutku naku selvimmni aynnu adugga yesu atni cucinnu vebdicumu; mrtulu tm mrtulu pati pettukonimmni ceppenu. ayn done yekkinppudu ayn sisylulu ayn vet velliri. att smudrmumid tupanu leci ndun a done allcet kppbdenu. appudayn nidricucudga varu ayn yoddku vciprbhuva, nsicipovucunnamu, mmmunu rk-sicumni ceppi aynnu lepiri. adukaynalpvisvasu lara, yeduku bhyppducunnarni varito ceppi, leci galini smudrmunu gddipga mikkili nimml mayenu. a mnusylulu ascrypdiiyn etti vado; iynku galiyu smudrmunu lobdu cunnvni ceppukoniri. ayn addrinunn gdreniyul desmu cerga dyymulu ptin yidru mnusylulu smadhullo nudi byluderi aynku eduruga vcciri. varu migul ugrulendun evdunu a margmun vellekk poyenu. varuidigo devuni kumaruda, nito makemi? kalnu rakmunupe mmmunu badhicutku ikkdiki vccitava? ani kekluvesiri. variki durmun gopp pdul md meyucudga a dyymulu nivu mmmunu vell gottinyedl a pdul mdloniki ponimmni aynnu vedukonenu. ayn vatini pommnga avi a mnusylulu vdlipetti a pdul loniki poyenu; idigo a mdytyu prpratmu nudi smudrmuloniki vdiga prugettikonipoyi nillo pdicccenu. vatini mepucunnvaru pari poyi pttmmloniki velli jrgin karymulnniyu dyymulu pttinvari sgtyu telipiri. idigo a pttnsthuldru yesunu edurkonvcci aynnu cuci tm pratmulnu vidici pommni aynnu vedukoniri.

9

truvat ayn done yekki smudrmu dati tn pttmulo prvesipga idigo jnulu pks vayuvuto mcmuptyiynn yokni ayn yoddku tisikonivcciri. yesu vari visvasmucuci kumaruda1 dherymuga udumu, ni papmulu ksmipbdiiynvni pksvayuvu gl vanito ceppenu. idigo sastrullo kodruitdu dev dsn ceyucunadni tmlotamu anakunga yesu vari tlpulu ghricimireduku ni hrdymullo duralocnu ceyucunnaru? ni papmulu ksmipbdiiynvni cepput sulbhma, leci nduvumni cepput sulbhma? ayinnu pap mulu ksmicutku bhummimid mnusykumaruniki adhikarmu kldni miru telisikonvleni ani ceppi, ayn pksvayuvuglvani cucinivu leci ni mc mettikoni ni vadu leci tn yitiki vellenu. jnulu adi cuci bhyphi, mnusyulkitti adhikarmiccin devuni mhimprciri. yesu akkdndi vel-lucu sukpu mettunodd kurcudiyunn mtyi anu ok mnusyuni cucinnu vebdicumni

atnito ceppga atdu leci aynnu vebdicenu. itilo bhojn munku yesu kurcudiyudga idigo sukrulunu papulunu anakulu vcci aynoddnu ayn sisulyoddnu kurcudiri. prisyyulu adi cucimi bodhkudu sukrultonu papultonu klisi yeduku bhojnu ceyucunnadni ayn sisylundigiri. ayn a matvinirogulkegani arogyu givariki vedyu dkkredu gda. ayite nenu papulnu piluv vccitini gani nitimulnu piluv raledu. gnukkni krmune korucunnanu gani blini kornu anu vaky bhavmemito miru velli nercukonudni ce appudu yohanu sisylu aynoddku vcciprisyyulunu, memunu tregu upvasmu ceyu cunnamu gani ni sisylu upvasmu ceyru; diniki hetuvemni aynnu adugga yesupedli kumarudu tmtokud nudu kalmun pedliyiti varu dukhpdgla? pedlikumarudu varyoddndi konipobdu dinmulu vccunu, appudu varu up vasmu ceturu. evdunu pat bttku krotbtm masak veydu; vesinyedl a masak bttnu velitipr cunu cinugu mri ekkuvgunu. mriyu pat tittu llo krott draksarsmu poyru; posinyedl tittulu pigili, draksarsmu karipovunu, tittulu padgunu. ayite krott draksarsmu krott tittulo poyuduru, appudu a redunu cedipok yudunni ceppenu. ayn i matlu varito ceppucudga, idigo ok adhikari vcci aynku mrokkina kumarte yipude cnipoyindi, aynnu nivu vcci ni ceyyi amemid ucumu, ame brdukunnenu. yesu leci atni vet vellenu; ayn sisylu kud velliri. a smymun, idigo pdredu svtsrmlunudi rkt-srav rogmugl yok stri nenu ayn pe vstrmu matrnu muttite bagupdudunni tnlo tanu anukoni, ayn venukku vcci ayn vstrpu cegu muttenu. yesu venukku tirigi amenu cucikumari, dherymuga udumu, ni visvasmu ninnu baguprcenni ceppga a gdiynudi a stri bagu pdenu. atlo yesu a adhikari yitiki vcci, pilln grovulu vayicu varini, gollu ceyucudu jnsmhmunu cuci shlmiiyudi; i cinndi nidricucunndegani cnipoledni varito ceppga varaynnu aphsiciri. jnsruh munu ppivesi, ayn lopliki velli ame ceyyi pttukongane a cinndi lecenu. i smacarmu a desmttn vyapicenu. yesu akkdnudi vellucudga iddu gruddivaru ayn vet vccidavidu kumaruda, mm-munu knik ricumni kekluesiri. ayn yit prvesicin truvat a gruddivaru aynoddku vcciri. yesu nenu idi ceyglhni miru nmmucunnara? ani vari ndugga varunmmucunnamu prbhuvu ani ay nto ceppiri. appudayn vari knnulu muttimi nmimkoppun miku klugugak ani ceppintloo vari knnulu teruvbdenu. appudu yesuidi evrikini telyikud cucukonudni variki khdti muga ajnapicenu. aynnu varu velli a des mtt ayn kirti prcurmucesiri. yesunu ayn sisylunu vellucudga kodru, dyymupttin yok mugvani aynoddku tisikoni vcciri. dyymu vellgottbdin truvat a mug vadu matladga jnsmhmulu ascrpdi-israyelulo ilagu enndunu knbdledni ceppu

koniri. ayite prisyyulitdu dyymul adhip-tivln dyymulnu vellgottucunnadni ceppiri. yesu vari smajmdirmullo bodhicucu rajy su-vart prkticucu, prtividhmen rogmunu prtividhmen vyadhini svsthpccucu, smst ptt-nmul ydunu grammulydunu scarmu cesenu. ayn smuhmulnu cuci, varu kaprileni gorrl vle visiki cedriyunnun varimid knikrpd kot vistarmegani pnivaru koddiga unnaru gnuk tn kotku pnivarini ppumni kot yjmanuni vedu konudni tn sisyluto ceppenu.

10

ayn tn pdredumdi sisylunu pilici, apvitratmlnu vellgottutkunu, prtividhmen rog munu prtividhmen vyadhini svsthpccutkunu, variki adhikar miccenu. a pdredumdi apostlul perlu evnga, modt peturnbdin simonu, atni shodrudgu adrey; jebedyi kumarudgu yakobu, atni shodrudgu yohanu; philippu, brtolomyi; toma, sukriyen mtyi, alphyi kumarudgu yakobu, tddiyinu maruperugl lebbyi; kna niyuden simonu, aynnu appgicin iskriy-otu yuda. yesu a pdredumdini ppucu, varinicuci varikajnapicindemngamiru anyjnl dariloniki vellkudi, smryul ye pttmunolenun prvesip kudi gani israyelu vsmuloni nsicin gorrl yoddke velludi. vellucuplrokrajy smipici yunnndi prkticudi. rogulnu svsthpccudi, cnipoyinvarini lepudi, kuthrogulnu suddhulnuga ceyudi, dyymulnu vellgottudi. ucitmuga poditiri ucitmuga iyyudi. mi scullo bgarmunennu vedinennu raginennu pryanmu korku jalenennu redu aglinennu ceppulennu cetikrrnennu siddhprcukonkudi; pnivadu tn ahar munku patrudu kada? mriyu miru ept nmulo nennu grammolenun prvesicunppudu, adulo evdu yogyudo vicarncesi, akkdnudi velluvrku atni yitne bsceyudi. a yitilo prvesicucu, itivariki subhmni ceppudi. a yillu yogymendete mi smadhanmu danimidiki vccunu; adi ayogymendete mi smadhanmu miku tirigi vccunu. evdennu mimmunu cercu konk mi matlu vinkudin yedl miru a yitinennu a pttmennu vidicipovunppudu mi padhuli dulipiveyudi. vimrsdinmdu a ptt npu gtikte sodom gomorra prdesmul gti orvtginde yudunni niscymuga mito ceppu cunnanu. idigo todellmdhyku gorrlu ppinttu nenu mimmunu ppucunnanu gnuk pamulvle vivekulunu pavurmvlle niskptulune yududi. mnusyu lngurci jagrtt pdudi; varu mimmunu mhasbhlu appgici, tm smajmdirmullo mimmunu korda lto kot-tituru, virikini anyjnulkunu saksyarthme nanimittmu miru adhiptulyoddunu rajulyoddunu tebduduru. varu mimmunu appgicunppudu, elagu matadudumu? emi ceppudumu? ani citip kudi; miremi cep-

pvleno adi a gdiylone miknu grhipbdunu. mi ttri atm milo udi matladucunnade gani matladuvuru miru karu. shodrudu shodruni, ttri kumaruni, mrnmunku appgicedru; pillu tlidrudulmid leci varini cpicedru. miru na nammu nimittmu adricet dvesipbduduru; atmuvrkunu shicin vadu rkspbdunu. varu i pttnmulo mimmunu hisicunppudu mriyok pttnmunku paripovudi; mnusykumarudu vccuvrku miru israyelu pttm mullo scaru ceciyudni niscymuga mito ceppu cunnanu. sisyudu bodhkunikte adhikudu kadu; dasudu yjmanunikte adhikudu kadu. sisyudu tn bodhkanivlenu dasudu tn yjmanunivlenu udin calunu. iti yjmanuniki byeljebulni varu perupetti yudinyedl ayn yitivariki mri nisc ymuga a peru pettuduru gda. kabtti miru variki bhydpkudi, mgrugendediyu byluprc bdkpodu, rhsymendediyu telyibdkpodu. ciktilo nenu mito ceppundi miru velugulo ceppudi; cevilo miku ceppbdindi medlmid prk ticudi. mriyu atmnu cpnerk dehmune cpuvariki bhydpkudi gani, atmnu dehmunukud nrkmulo nsipjeyglvaniki mikilli bhydpdudi. redu piccuklu kasuku ammbdunu gda; ayinnu mi ttri selvulek vatilo oktennu nelnu pddu. mi tlvedruklnniyu lekkippbdiyunnvi gnuk miru bhydpkudi; mirnekmen piccuklkte sresthulu. mnusyuledut nnu oppukonuvadevdo prlokmdunn na ttri yedut nenunu vanini oppukodunu. mnusyl yedut evdu nnu erugnuno vanini prlok mdunn na ttri yedut nenunu erugundunu. nenu bhumimidiki smadhanmnu ppvccitinni tlckudi; khdgmune gani smadhanmnu pputku nenu raledu. ok mnusyunikini vani ttrikini, kumartekunu ame tllikini, kodlikini ame attkunu virodhmu pettvccitini. ok mnusyuni yitivare atniki struvulguduru. tdrinennu tllinennu na kte ekkuvga premicuvadu naku patrudukadu; kumaruninennu kumartenennu nakte ekkv vga premicuvadu naku patrudu kadu; tn siluvnu ettikoni nnu vebdipnivadu naku patrudu kadu. tn pranmu dkkicukonuvadu dani pogottukonunu gani na nimittmu tn pranmu pogottukonuvadu dani dkkicukonunu. mimmunu cercukonuvadu nnu cercukonunu; nnu cercukonuvadu nnu ppinvari cercukonunu. prvkt ani prvktu cercukonuvadu prvktphlmu podunu; nitimudni nitimuni cercukonuvadu nitimuni phlmu podunu. mriyu sisyudni yevdu i cinvarilo okniki ginnedu cnnillu matrmu tragniccuno vadu tn phlmu pogottu kondni niscymuga mito ceppucunnanu.

11

yesu tn pdredumdi sisyluku ajnapicut....
calicin truvat vari pttnmullo bodhicutkunu prkticutkunu akkdndu vellipoyenu.

kristu ceyucunn karymulnu gurci yohanu cersallo vinirabovu vadvu nivena, memu mri yoknikorku knipettvlena? ani aynnu adugu tku tn sisylunpenu. yesu varini cuci miru velli, vinnvatini kanvatini yohanuku telu pudi. grudivaru cupupoducunnaru, kutivaru nducucunnaru, kusthrogulu suddhulgucunnaru, ceviti varu vinucunnaru, cnipoyinvaru lepbducunnaru, bidlku suvart prk tipbducunndi. mriyu na visyme abhytrpdivadu dhnyudni yuttr miccenu. varu vellipovucudga yesu yoha nunugurci jns-muhmulto ilagu ceppsagenu miremi cutcku arnymuloniki vellitiri? galiki kdlu cunn reluna? mri emi cud vellitiri? snnpu btlu dhricukonn mnusyuna? idigosnnpu btlu dhricukonuvaru rajgrhmullo nuduru gda. mri emi cud vellitiri? prvktna? avunugani prvkktke goppvaninni mito ceppucunnanu. idigo nenu na dutnu niku muduga ppucunnanu, atdu ni mudr ni margmnu siddh prcunu. strilu kninvarilo baptismmiccu yohanukte goppvadu puttledni niscymuga mito ceppu cunnanu. ayinnu prlokrajymulo alpuden vadu atnikte goppvadu. baptismmiccu yohanu dinmullo modlukoni yippti vrku prlokrajymu blatkarmuga pttbducunndi, blatkarulu dani nakrmicukonucunnaru. yohanu kalmu vrku prvktldrunu prvcicucuvcciri; dhmrasmatrmu sha prvcicucunu denu. i sgti ngikricutku miku mnssate rabovu eliya yitde. vinu tku cevuluglvadu vinugak. i trmuvarini denito polcudunu? st vidhullo kurcuniyudi miku pillngrovi uditiyugani miru natymadretiri; prlapicitivi gani miru rommukottukonretirni tm celikadrto ceppi pilupulatladukonu pill kaylun poliynnaru. yohanu tinkyu tragkyuvccenu. gnukvidu dyymupttin vadni varnucunnaru. mnusykumarudu tinucunu tragu cunu vccenu gnukidigo vidu tidibotunu mdy paniiyu sukrulkunu papulkunu snehitudunni varnucunnaru. ayinnu jnanmu jnanmni dani kriylnubttil tirpupodunnenu. pimmt e ye pttnmullo ayn vistarmen abdhutmulu ceseno a pttnmulvaru marumnsu podkpovutvl n ayn vari nitlu gddipsagenu. ayyo korajina, ayyo betsyida, mi mdhyu ceybdin abdhutmulu turu sidonupptnmullo ceybdin yedl a pttnmulvaru purme gone ptt ktukoni budide vesikoni maru vimrsdinmdu mi gtikte turu sidonu pttnmulvari gti orvtgingde yudunni mito ceppucunnanu. kpernhuma, akasmu mttunku hecippbdeda? nivu patalmuvrku digi poyedvu. nilo ceybdin abdhutmulu sodo mlo ceybdin yedl adi netivrkum niliciyudunu. vimrsdinmdu ni gtikte sodom despuvari gti orvtgingde yudunni mito ceppucunnannenu. a smymun yesu ceppindemngatdri, akasmunkunu bhumikini prbhuvu, nivu jnanulkunu vivekulkunu i sgatulu mrugacei psibalurku byluprcinavni ninnu stuticucunnanu. avunu ttri, ilagu

ceyut ni drstiki anukulmayenu. smstmunu na tdrict na kppgipbdi yunndi. tdrigak yevdunu kumaruni erugdu; kumarudu gaknu, kumaru devniki aynnu byluprc nud-desi cuno vadu gaknu mri evdunu tdrini erugdu. pryaspdi bharmu mosikonucunn smst jnu lara, na yoddku rdi; nenu miku visrati klug jetunu. nenu satvikudnu din-mnssu glvadnu gnuv mimid na kadi ettikoni nayodd nercu konudi; appudu mi pramulku visrati dorkunu. elynga na kadi suluvuganu na bharmu telik ganu unnvi.

12

a kalmdu yesu visratidinmun ptcello pdi vel-lucudga ayn sisylu akligoni vennulu truci tinsagiri. prisyyuldicuci idigo, visratidin-mun ceykudnidi ni sisylu ceyucunnaarni aynto ceppga ayn varito itlneutanunu tnto kud nunnvarunu akligoni yudga davidu cesin danigurci miru cduv leda? atdu devuni mdirmulo prvesici, yajkule tpp tanennu tnto kud unnvarennu tinkudni smukphu rottelu tinenu. mriyu yaj kulu visratidinmun deva-lymulo visratidin munu ullghiciyu nirdosule yunnarni miru dhmsastrmdu cduvleda? de-valymukte gopp vadikkd nunnadni mito cep-pucunnaanu. mriyuknikrmune korocunnaanu gani blini nenu kornu anu vakybhavmu miku telisiyute nirdosulnu dosulni tirpu tircpoda-duru. kaga mnusy kumarudu visrati din-munku prbhueyunnadnenu. ayn akkdndi velli vari smajmdirmulo prvesicinppudu, idigo ucceyyi glvadokku knbdenu. varayn-mid nermu mopvlennivisratidinmun svsth-prcut nyayma? ani aynnu adigiri. adukayn-milo e mnusyunikennu nok gorryudi adi visratidinmun gutlo pdinyedi dani pttukoni peki tiyda? gorr kte mnusyudeto sresthodu; kabtti visrati dinmun meluceyut dhrrme ani ceppi a mnusyu nitoni ceyyi capum-nenu. vadu ceyyi capga redvdanivle adi bagupdenu. att prisyyulu velupikci poyi, aynnu elagu shrutuma ani aynku virodhmuga alocn cesiri. yesu a sgti telisikoni ac-ctnudi vellipoyenu. bhu jnulaaynu veb-dipga ayn varindrini svsth prci, tnnu prsid-hiceyvddni variki ajnapicenu. prvktyen yesyadvara ceppindi nervertntlu (alagu jri-genu) ademnga idigo iyn na sevkudu iynnu nenu erprcukotini iyn na pranmun kistu-den na priyudu iynmid na atm nucednu iyn anyjnulku nyayvidhini prcurmu ceyunu. iyn jgdmaddu, keklueydu vidhullo iyn sb-dmevnikini vinbdu vijymodutku nyayvid-hini prblmu ceyuvrku iyn nligin rellunu viruvdu mkmkladucunn avisenarnu arpdu iyn nammdu anyjnulu niriksicedru anu appudu dyymupttin gruddivatidunu mug-vadunen yokdu aynoddku tebdenu. ayn vanini svsth prcindun a mugvadu matladu sctiyu cupunu glvadayenu. aduku prjldru

vismymodi iyn davidu kumarudu kada, ani ceppukonu cudiri. prisyyulu a mat vinividu dyv mulku adhiptiyen byeljebuluvlnne dyv-mulnu vellgottucunnadu gani mriyoknivln kadriri. ayn vari tlpul nerigi varito itl-nenutnku tane virodhmuga verupdin prtj ra-jymu pade povunu. tntutane virodhmuga verupdin ye pttu mennu e jyllyinnu nilu-vdu. satanu satanunu vellgottinyedi tntku-tane virodhmuga verupdunu; atlyite vani rajymelagu nilucunu? nenu byeljebuluvln dyvmulnu vellgottucunn yedl mi kumarulu evrivln vatini vellgottu cunnaru? kabtti vare miku tirpuleyuduru. devuni atmvl nenu dyvmulnu vellgottucunn yedl niscy-muga devuni rajymu mi yoddku vcci yun-ndi. okdu modt blvtuni bdhipni yedl yelagu a blvtuni yitilo cocci atni samgri docukongldu? atlu bdhicinyedi vani yillu docukonunu. na pksmun nudnivadu naku virodhi; nato klisi smkurcnivad cedr got-tuvadu. kabtti nenu mito ceppundemngam-nusyluceyu prtj papmunu dusnyu variki ksmipbdunu gani atm visymen dusnku pap ksmapn ledu. mnusy kumaruniki vi-rodhmuga matladuvaniki papksmapn kl-dugani prisuddhatmku virodhmuga mat-laduvaniki i yugmdennu rabovu yugmdennu papksmapn ledu. cettu mcidni yeci dani pdunu mcide ani yecudi; leda, cettu cedddni yeci dani pdunu ceddde ani yecudi. cettu dani pduvln teliybdunu. srpstanna, miru ceddvareyudi elagu mci matlu plukglru? hrdymdu nidiyudu daninibtti noru mat-ladunu gda. sijnudu tn mci dhnnidhilo nudi sdvisymulnu teccunu; durjndu tn cedd dhnnidhilonudi durvisymulnu teccunu. nenu mito ceppundemnga mnusylu pluku vyrtthmen prtj matnugurciyu vimrsdinmun lekk ceppvisiyudunu. ni matlnubtti niti mtudvni tirpunoduduvu, ni matlnubttiye ap radhivni tirpunoduduvu. appudu sastrul-lonu prisyyullonu kodrubodhkuda, nivln ok suckkriy cudgoru cunnarni aynto ceppga ayn itlneunu. vybhicarulen cedd trmu-varu suck kriynu adugu cunnaru. prvk-tyen yonanugurcin suck kriyye gani mri e suck kriyyennu variki anugrhipbdu. yona mudu ratribglu tiviugilmu kdupulo elagu-deno alagu mnusy kumarudu mudu ra-tribglu bhugrbmulo udunu. ninevevaru yona prktn vini maru mnssu podiri gnuv vimrs smymun ninevevaru i trmuvarito nilu-vbdi varimid nersthapn ceturu. idigo yon-akte goppvadu ikkd unnadu. vimrs smy-mun dksindespurani yi trmu varito niluvbdi varimid nersthapn ceyunu; ame solomonu jnanmu vinutku bhymti mulnudivccenu; idigo solomonukte goppvadu ikkd unnadu. apvitratm ok mnusyuni vdlipoyin truvat adi visrativedkucu niruleni cotl tirugucudunu. visrati dorkdunnenu vdlivcen na yitiki ti-rigi velludunnukoni vcci, a yit evrunu lek

vittbdinvadu vakymuvini vetne stosmuto dani ngikricuvadu. ayite atnilo veru lendun atdu kotkalmu nilucunu gani, vakymu nimittmu srmyennu hisyennu kluggane abhytr pdunu. mudlpodllo vitt bdivadu vakymu vinuvade gani aihikvicarmunu dhn-mohmunu a vakymunu anciveyunu gnuk vadu nishpludvunu. mcinelnu vittbdinvadu vakymu vini grhicuvadu; attivaru splhule yokdu nurluganu okdu aruvdtluganu okdu mupptdluganu phlicunnenu. ayn mriyok upmanmu varito ceppenu, emngaprokrajymu tn polmulo mci vittnmu vittin yok mnusyuni poliyunndi. mnusyulu nidricucudga, atni struvu vcci godhuml mdhyu gurugulu vittipoyenu. molku perigi gjpttinnpudu gurugulu kud agpdenu. appudu iti yjmanuni dasulu atniyoddku vcci ayya, nivu ni polmulo mci vittnmu vittitvi gda,adulo gurugu lekkdnndi vccinnyi adigiri. idi struvu cesin pni ani atdu varito ceppga, a dasulu memu velli vatini periki kurcut nikistma? ani atnini adigiri. aduktdu vddu; gurugulnu perukucudga, vatitokud okvel godhumlnu pellgituru. kotkalmuvrku retiniklisi yedug niyyudi; kotkalmdu gurugulnu mudugakurci vatini kalciveyutku kttlu ktti, godhumlnu na kottulo cerci pettadni kotgadrtu ceppudu nnenu. ayn mriyok upmanmu varito cepenu prlokrajymu, okdu tisikoni tn polmulo vittin avgjnu poliyunndi. adi vittnmulnnitilo cinndegani periginppudu kur mokklnnitilo peddde akaspsksulu vcci dani kommlydu nivisicu nt cettgunu. ayn mriyok upmanmu varito ceppenu prlokrajymu, ok stri tisikoni pidi atyu pulisi poguvrku mudu kucmul pidilo daci pettin pullni pidini poliyunndi. nenu na noru terci upmanritiga bodhicednu, lokmu puttindi modlukoni mruguceybdinsgtulnu telijjeppednu ani prvkt ceppinmat neveruntlu yesu i sg tulhnnitini jnsmuhmulku upmanritiga bodhi cenu; upmanmu lek varikemiyi bodhipledu. appudayn jnsmuhmulnu ppivesi, yiti loniki vellga ayn sisuyalaynyoddku vccipolmu loni gurugulnu gurcin upmanbhavmu makutu telijjeyppumniri. adukayn itthenumci vittnmu vittuvadu mnusykumarudu; polmu lokmu; mci vittnmulu rajysbdhulul; gurugulu dustuni sbdhulul; vatini vittin struvu apvadi2; kot yugsmapti; kotkoyuvaru devdutlu. gurugulu elagu kurbdi agnilo kalciveybduno alage yug smaptiydu jrugunu. mnusykuma rudu tn dutlru ppunu; varayn rajimulonudi atk-mulgu sklmenvatini durnitiprnlru smkurci agnigudmulo pdveyuduru. akkd edpunu pdlukorukutyunu udunu. appudu nitim-tulu tm ttri rajymulo suryynivle tejril-luduru. cevuluglvadu vinunugak. prlokra-jymu, polmulo dacbdin dhnmunu poliyunndi. ok mnusyudu dani knugoni daci petti, adi dorikin stosmuto velli, tnku kligin dtyu amim a polmunu konunu. mriyok

prlokrajymu, mci mutymulnu kon vedkucunn vrtkuni polyiunndi. atdu amuly men yok mutymunu knugoni, poyi tnku kligin dtyu amim dani konunu. mriyu prlokrajymu, smudrmulo veybdi nanavidhmulen ceplnu pttin vlnu polyiunndi. adi nidinppudu danini driki lagi, kurcudi, mci vatini gplo cerci ceddvatini byt parveyu duru. alage yugsmaptiydu jrugunu. dev dutlu vcci nitimtullonudi dustulnu veruprci, virini agni gudmulo pdveyuduru. akkd edpunu pdlukorukutyunu udunu. vitinnitini miru grhicitira ani varini adu gga varughicitini mniri. aynaduvln prlokrajymulo sisuyudugacerin prtisastriyu tn dhnidhilonudi krott pdarthmulnu pat pdarth mulnu velupliki teccu iti yjmanuni polyiunna dni varito ceppenu. yesu i upmanmulu ceppi calicin truvat, ayn akkd nudi velli svdesmunku vcci, smaj mdirmullo variki bodhicucudenu. aduvln varascrypdi jnanmunu i adbhutmulunu itni kekkdnudi vccinvi? itdu vdlvani kumarudu kada? itni tlliperu mriy kada? yakobu yosepu simonu yudaynuvaru itni sodrulu kara? itni sodrimuldru mntone yunnaru kara? itniki i karymulnnyu ekkdndi vccenni ceppukoni ayn visyme abhytrpdiri. ayite yesuprvkt tn desmu lonu tn itnu tpp, mri ekkdennu ghnhinudu kadni varito ceppenu. vari avisvasmunubtti ayn akkd anekmen adbhutmulu ceyledu.

14

a smymdu cturthadhiptien herodu yesunugurcin smacarmu vini itdu baptism miccu yohanu; atdu mrtullonudi leci yunadu; aduvlnne adbhutmulu atniydu kriyarupkmulgucunnvni tn sevkulto ceppenu. elynganivu ni sodruden philippu bharyygu herodiyu ucukonut nyaymu kadni yohanu ceppga, herodu ame nimittmu yoha nunu pttukoni bdhici cersallo veyici yudenu. atdu itni cp gorenu gani jnsmuhamu itnini prvktini yecindun variki bhyppenu. ayite herodu jnmindinotsvnu vccinppudu herodiy kumarte varimdh natymadi herodunu stos pccenu gnuakame emi adiginnu iccednni atdu prmanpurvkmuga vagdanmu cesenu. appudame tntllacet prrepiipbdeinabaptism miccu yohanu tlnu ikkd pllemulo petti na kippicunni ydigenu. raju dukhpdinu tanu cesin prmanmu nimittmunu, tnto kud bhojnmunku kurcunnvari nimittmunu iyyajnapicci btrau tunu ppi cersallo yohanu tl gotticenu. vadtni tl pllemulopetti tecci a cinddanikiccenu; ame tn tlliyoddku dani tisikoni vccenu. att yohanu sisuyulu vcci svmunu ettikonipoyi pati petti yesunoddkuvcci teliyjesiri. yesu a sgti vini done yekki, akkdndi arnyprdesmunku ekatmuga vellenu. jnsmu hmulu a sgti vini, pttinmulnudi kalindknu aynvet velliri.

ayn vcci a gopp smuh munu cuci, varimid knikrpd, varilo rogulen varini svsthpccenu. saykalmenppudu sisuy laynyoddku vccidi arnyprdesmu, ipptike proddupoyenu, i jnulu grammulloniki velli bhojnpdarthmulu konukkonutke varini ppivey mni ceppiri. yesuvaru vellnkkredu, mire variki bhojnmu pettudni varito ceppga varu ikkd mnyodd ayidu rottelunu redu ceplunu tpp mremiyu ledni aynto ceppiri. adu k aynvatini nayoddku tedni ceppi pccikmid kurcudndi jnulkajnapici, a ayidu rottelnu redu ceplnu pttukoni akasmuvepu knnuletti asirvdici a rottelu virici sisuyulkiccenu, sisuyulu jnulu vddiciri. vardru tini trptipodin tru vat migilin mukkl pdradu gpl nid ettiri strilunu pillunu gak tininvaru icumicu ayidu velmdu purusulu. vetne a jnsmuhamu tanu ppivey tnto tn sisuyulu done yekki tnkte muduga addriki vellvleni ayn varini blvtmu cesenu. ayn a jnsmuhamu ppivesi, prarthnceyu tku ekatmuga kodyekki poyi, saykal menppudu otriga udenu. apptikadene driki durmugnudga gali yedurendun allvln kott bducudenu. ratri nalugv jamun ayn smu drumid nducucu varyioddku vccenu ayn smudrmumid nducut sisuyulu cuci todprdi, bhumni ceppukoni bhymucet kekluvesiri. vetne yesudheriyu teccukonudi; nene, bhydpdkundivarito ceppga peturuprbhuva, nive ayite nillmid ndici niyoddku vccutku naku selvimmni aynto anenu. ayn rmmngane peturu donedigi yesunoddku vellutku nillmid ndcenu gani galini cuci bhypti munigiposagio prbhua, nnnu rkscumni kekluvesenu. vetne yesu ceyyicapi atni ptukonialpvisvasi, yeduku sdehpditvni atnito ceppenu. varu done yekkinppudu gali anigenu. att donelo nunnvaru vccinivu nijmuga devuni kumarudvni ceppi aynku mrokkiri. varddriki velli gennesretu desmunku vcciri. akkd jnulu aynnu gurtuppti, cuttuptlunn a prdesmttki vrtmanmu ppi, rogulndrini ayn yoddku teppici virini ni vstrpucegu matrmu muttnimmni aynnu vedukoniri; muttinvardrunu svsthtnodiri.

15

a smymun yerusalemunudi sastrulunu prisyyulunu yesunoddku vcci ni sisuyulu cetulu kdugukonkud bhojnmu ceyucunnare, varedu nimittmu peddl parpryacarmu atikrmicu cunnarni adigiri adukaynmirunu mipar pryacarmu nimittme devuni ajnnu eduku atikr micucunnaru? tlidrlunu ghnprcunniyu, tdrinennu tllinennu dusicuvadu tppk mrnmu podvleniyyu devudu selciccenu. mirete okdu tn tdrinennu tllinennu cuci navln nikedi pryojnmguno adi devarpitmnii ceppin yedl atdu tn tdrinennu tllinennu ghnprcnkkrledni ceppucunnaru. miru mi parpryacarmu

nimittme devuni vakymunu nirrthkmu ceyucunnaru. vesdharulara i prjlu tm pedvulto nnnu ghnprcuduru gani vari hrdymu naku durmuga unndi; mnusyulu kipicin pddhtulu devopdesmulni bodhicucu varu nnnu vyrtmhuga aradhicu cunnaru ani yesya mimmunugurci prvicin mat sriye ani varito ceppi jnsmuhmulnu pilicimiru vini grhicudi; notpdundi mnu syuni apvitr pcdru gani notnudi vccun diye mnusyuni ap vitrprcunni varito ceppenu. att ayn sisylulu vcciprisyyulu a mat vini abhytprdinri niku teliyuna ani aynnu adugga ayn prlokdunn na tdri natni prtii mokkyu pellgipbdunu. vari joliki pokudi; varu grudivareyudi grudivariki trov cupuvaru. grudivadu grudivaniki trov cupin yedl variddru gutlo pdudduru gda anenu. adukupeturu i upmanbhavmu maku telupumni aynnu adugga aynmirunu itvrku avivekuleyunnara? notiloniki povun dtyu kdupulopdi bhirbhumu viduvbdunu gani notnudi byтики vccunvi hrdymulo nudi vccunu; ive mnusyuni apvitrprcun-vni miru grhipra? duralocalu nrhtylu vybhi carmulu vesyagmnulu dogtnmulu abddhsaksy mulu devduslu hrdymulo nudiye vccunu ive mnusyuni apvitrprcunu gani cetulu kdugu konk bhojnmuceyut mnusyuni apvitrprcndi ceppenu. yesu akkdndi byluderi turu sidonul pratmulku vellga, idigo a pratmulnudi knanu stri yokte vcciprbhuva, davidu kumarada, nnnu krunipumu; na kumarte dyymuptti, bhu badhpducunndni kekluvesenu. adukayn ameto okk matyennu ceppledu. appudayn sisylulu vcciime mn vebdi vcci kekluveyu cunnndi gank imenu ppi veyumni aynnu vedu konga aynisrayelu itivare nsicin gorlyoddke gani mri evriyoddkunnu nenu ppbd lednenu ayinnu ame vcci aynku mrokki prbhuvu, naku shaymu ceyumni adigenu. adukaynpilll rottetisikoni kukkpiilllkuveyut yuktmu kadni ceppga amenijime prbhuvu, kukkpiilllukud tm yjmanul blmidnudi pdu muklu tinunu gda ani ceppenu. aduku yesu amma, ni visvasmu goppdi; nivu korintte niku avunugak ani ameto ceppenu. a gdiylone ame kumarte svstht nodenu. yesu akkdndi velli, giliy smudrtir munku vcci, kodekki akkd kurcudga bhu jnsmuhmulu aynoddku kutivaru grudivaru mugvaru aghinulu modlen ame kulnu tisikonivcci ayn padmulyodd pdvesiri; ayn varini svsthtprcenu. mugvaru matladu tyunu aghinulu bagupdutyunu kutivaru nducutyunu grudivaru cucutyunu jnsmu hmu cuci ascrypdi israyelu devuni mhim prciri. att yesu tn sisylulu pilici i jnulu netiki mudu dinmulnudi nayodd nunnaru; variki tin nemiyu ledu gnuk varimid knikrpducunnanu; varu margmulo murc ayn sisyluit gopp jn smuhmunu trptiprcutku kavlsin rottelu

arnyprdesmulo mku ekkdndi vccunni aynto aniri. yesumiyodd enni rottelunnvni vari ndugga varuedu rottelunu konni cinn ceplunu unnvni ceppiri. appudayn nelmid kurcududni jnsmuhmunku ajnapici a yedu rottelnu a ceplu pttukoni krtjntastutulu cellici vatini virici tn sisylulkicenu, sisylulu jn smuhmunku vddiciri vardru tini trpti podinmidt migilin muklu edu gpl nid ettiri. strilunu pilllunu gak tininvaru naluguev mdi purusulu. truvat ayn jnsmuhmulnu ppivesi, doneyekki mgdanu pratmulku vccenu.

16

appudu prisyyulunu sddukyyulunu vcci aynnu sodhicutku akasmunudi yok suck kriynu tmku cupumni aynnu adugga ayn itlenu saykalmun miruakasmu errga unndi gnuk vrsmu kuriydnuyu, udyumnakasmu errganu mbbaganu unndi gnuk nedu galivan vccunniyu ceppuduru gda. miru akas vekhri vivecip neruguduru gani yi kalmul suchnu viveciperu. vybhicarulen ceddtrmu varu suck kriy ndugucunnaru, ayite yonanu gurcin suckkriyyegani mri e suck kriyyen vari knughrhipbdndi varito ceppi varini vidici vellipoyenu. ayn sisylulu addriki vcci rottelu teccutku mrciri. appudu yesucucukonudi, prisyyulu sddukyyulu anu vari pulisin pidinigurci jagrtt pdundi varito ceppenu. kaga varummu rottelu tendun gda (yi mat ceppenni) tmlo tamu alocicukonucudiri. yesu adi yerigi alpvisvasularamnyodd rottelu levni milo mireduku alocicukonucunnaru? miriknu grhipleda? ayidu rottelunu ayiduveldmiki pcipettinppudu enni gpellu ettitiro adiyennu edu rottelu nalugu veldmiki pcipettinppudu enni gpellu ettitiro adiyennu miku jnapkmu leda? nenu rottelnugurci mito ceppledni mireduku grhipru? prisyyulu sddukyyulu anuvari pulisin pidinigurciye jagrtt pdundi ceppenu. appudu rottel pulisin pidinigurci kadugani prisyyulu sddukyyulu anuvari bodhnu gurciye jagrtt p dvlenni ayn tmto ceppenni varu grhiciri. yesu philippuden kesry pratmulku vccimnasykumarudevndi jnulu ceppkonucunnarni tn sisylulu adugga varukodru baptism miccu yohan-niyu, kodru eliya aniyu, kodru yirmiya aniyu lek prvt llo okdnuyu ceppkonucun-narniri. adukaynmirete nenu evdndi cep-pukonucunna rni vari ndigenu. aduku si-monu peturunivu sjjvudgu devuni kumarud-ven kristuvni ceppenu. aduku yesusimonu br yona, nivu dhnudvu, prlokdunn na tdri i sgti niku byluprcenekani nrulu2 niku bylu prcledu. mriyu nivu peturuvu3; i bd-mid na sghmunu kttudunu, patallok dvar-mulu dani yedut niluvnervni nenu nito cep-pucunnanu. prlokarajmuyokk talpucevulu ni kicednu, nivu bhulokmdu deni bdhicud-

uvo adi prlok mdunu bhipbdunu, bhu-
lokmdu deni vippuduvo adi prlokmdu
vippbdunni atnito ceppenu. atupimnt
tanu kristu ani yevnitonu ceppvddni ayn tn
sisyulku khditmuga ajnapicenu. apptinudi
tanu yerusalemunku vellipeddletnu prdhan
yajkulcetnu sastrulcetnu anek hislu podi,
cpbdi, mudvdinmun lecut agtymni yesu tn
peturu ayn ceyi pttukoniprbhuva, adi niku
durmgagak, adi ni kenndunu klugdni aynnu
gddipsagenu. ayite ayn peturu vepu tirigisa-
tana, na venukku pommu; nivu naku abhytr
karmeyunnavu; nivu mnusyl sgtulne tl-
cucunnavu gani devuni sgtulnu tlp appudu
yesu tn sisylunu cucievdennu nnu vebdip-
gorin yedl, tnnutanu upeksicukoni, tn silu-
vnetti koni nnu vebdipvenu. tn pranmunu
rkicu kongoruvadu dani pogottukonunu; na
nimittmu tn pranmunu pogottukonuvadu
dani dkkicu konunu. ok mnusyudu lokm-
tyu spadicu koni tn pranmunu pogottukote
atnikemi pryojnu? ok mnusyudu tn pran-
munku prtiga nemi yiyyglu? mnusyu-
marudu tn tdiri mhim glvade tn dutto kud
rabovucunnavu. appu dayn evni kriylcop-
pun vaniki phlmicunu. ikkd niliciyunn var-
ilokodru, mnusykumarudu tn rajymuto vc-
cut cucuvrku mrnmu ruci cudrni niscymuga
mito ceppucunannenu.

17

aru dinmulen truvat yesu peturunu...
yakobunu atni shodruden yohanunu vet be-
tukoni yettyin yok kodmidiki ekatmuga poyi
vari yedut rupatrmu podenu. ayn mukhmu
suryunivle prkasicenu; ayn vstrmulu velugu-
vle telnivayenu. idigo moseyu eliyayu variki
knbd aynto mat laducudiri. appudu peturu
prbhuvu, mn mikkd udut mcidi; nikistmete
ikkd niku oktiyu moseku oktiyu eliyaku ok-
tiyu mudu prnsallu ktudunni yesuto cep-
penu. atdu iknu matladucudga idigo prkas-
man men yok meghmu varini kmmuko-
nenu; idigo iyn na priykumarudu, iynyu
nenandicu cunnavu, iyn mat vinud sisylu
i mat vini borlbdi mikkilli bhypdga yesu
variyyoddku vcci varini muttiledi, bhypd-
kudni ceppenu. varu knnuletti cudga, yesu
tpp mri evrunu variki knbdledu. varu
kod digi vccucudgamnusykumarudu mrtul-
lonudi lecutvru i drsnmu miru evri tonu
ceppkudni yesu vari kajnapicenu. appu
dayn sisylulilagete eliya muduga ravle nni
sastruleduku ceppucunnavu ayn ndigiri.
adukayneliya vcci smstmunu ckkpettu nnu
mat nijme; ayinnu eliya yidivrke vccenu;
vartnini erugk tm kistmu vccinttu atni yedl
cesiri. mnusykumarudu kud alage vari cet
srmlu podbovcunnavu mito ce appudayn
baptismmiccu yoha nunugurci tnto cep-
penni sisylu grhiciri. varu jnsmuhmun-
oddku vccinppudu okdu aynyoddku vcci

aynyedut mokalluni prbhuvu, na kumaruni
krunipumu; vadu cadr rogiye mikkilli badh-
pducunnavu; elagnga agni lonu nilllonu tru-
cuga pducunnavu; ni sisylu yoddku vanini
tisikoni vccitini gani varu vanini svsth-
preklepoyirni ceppenu. aduku yesuvisvas-
mulne murkhtmuvarlara, mito nenet kalmu
udunu? etvrku mimmunu shitunu? vanini
nayoddku tisikonirdni ceppenu. att yesu a
dymnu gddipga adi vanini vdl poyenu; a
gdiynudi a cinnvadu svstht nodenu. tru-
vat sisylu ekatmuga yesu noddku vc-
cimemeduct danini vellgottlek poti mni adi-
giri. adukaynmi alpvisvasmu cetne; miku
avgijt visvasmudinyedl i kodnu cuci ikkd-
nudi akkdiki pommgane adi povunu; miku
asadhyemendi ediyu nuddni niscymuga mito
ceppucunnavu varito anenu. varu glilyo
scrucudga yesumnusykumarudu mnusyl-
cetiki appgipbbovu cunnavu, varaynnu
cpuduru; mudvdinmun ayn lecutni var-
ito ceppga varu bhuga dukhpdiri. varu
kpernhumunku vccinppudu arsekelu anu
pnu vsuluceyuvuru peturunoddkuvcci mi
bodhkudu i arsekelu cellipda ani ydu gga-
cellicunnavu. atdu itiloniki vcci mat lad-
kmunupe yesu a sgti yettisimona, nikemi
tocunnavu? bhurajulu sukmu pnnunu
evri yodd vsuluceyuduru? kumarulyoddna
an atduanyulyoddne ani ceppga yesuala gete
kumarulu svtrule. ayinnu mnmu variki ab-
hytrmu klugjeykudu ntlu nivu smudrmunku
poyi, galmu vesi, modt pekivccu cepnu pt-
tukoni, dani noru terciy yedl ok se

18

a kalmun sisylu yesunoddku vcci, prlok
rajymulo evdu goppvadni adugga, ayn yok
cinnbiddnu tnyoddku pilici, vari mdhyunu
niluvbetti yitlnenu miru marpunodi biddlvti
varetene gani prlokrajymulo prvesiprni mito
niscymuga ceppucunnavu. kaga i biddvle
tnnutanu tggicukonuvadevde vade pr lokra-
jymulo goppvadu. mriyu ilati yok biddnu
na pert cercukonuvadu nnu cercu konunu.
naydu visvasmucu i cinn varilo oknini ab-
hytrpccuvade, vadu medku pedd tirugti-
rayi kttbdinvade mikkilli loten smudr mulo
muci veybdut vaniki melu. abhytr mulvln
lokmunku srm; abhytrmulu rak tppvu gani,
yevnivln abhytrmu vccunu a mnusyuniki
srm kaga ni ceyyiyennu ni pad mennu ninnu
abhytrpcinyedl, danini nriki niyoddnudi
parveyumu; redu cetulun redu padmulunu
kligi nityagnilo pdveybdutkte kutivadvugno
aghinadvugno jivmulo prve sicut niku melu.
ni knnu ninnu abhytr prcin yedl dani periki
niyoddnudi parveyumu; redu knnulu gli-
agnigl nrkmulo pdveybdutkte ok knnu gli-
jivmulo prvesicut niku melu. i cinnvar-
ilo okninennu trnikripkud cucukonudi. viri
dutlu, prlokmdu na tdiri mukhmunu elp-

pudu prlokmdu cucucudurni mito ceppucunnanu. mikemi tocunu? ok mnusyuniki nuru gorrludga vatilo okti tppipoyin yedl tobditomiditini kodlmid vidicivelli tppipoyindanini vedkda? vadu dani knugonin yedl tobditomidimi gorrlnugurci stosicuntkte daninigurci yekku vga stosicunni mito niscymuga ceppucunnanu. alagunne i cin-nvarilo okdennu nscut prlokmdunn mi tdiri cittmukadu. mriyu ni shodrudu niyedl tppidmu cesin yedl nivu poyi, nivunu atdunu otriganunnppudu atnini gddicumu; atdu ni mat vininyedl ni shodruni spaducukotivi. atdu vinniyedl, iddru mugguru saksul not prt mat sthirprcbdu ntlv nivu okriniddrini vetbettukoni atniyoddku pomm. atdu vari matyu vinniyedl a sgti sghmunku teliy-jeppumu; atdu sghpu matyu vinniyedl atnini niku anyuniganu sukriganu ecukonumu. bhumimid miru vetini bdhituro, avi prlokmdunu bdhipbdunu; bhumimid miru vetini vippuduro, avi prlokmdunu vipp bdunni mito niscymuga ceppucunnanu. mriyu milo iddru tamu vedukonu deninigurciyennu bhumimid ekibhvicinyedl adi prlokmdunn natdriviln variki dorkunni mito ceppucunnanu. elynga iddru mugguru na nammun ekkd kudi yuduro akkd nenu vari mdhyn udunni ceppenu. a smymun peturu aynyoddku vcci prbhva, na shodrudu nayedl tppidmu cesin yedl nenennimarulu atni ksmipvlenu? edu marulmttuka? ani adigenu. aduku yesu at nito itlneuedumarulmttuke kadu, debbdi ell marulmttuki nito ceppucunnanu. kavun pr lokrajymu, tn dasulyodd lekk cucukon gorin yok rajunu poliyunndi. atdu lekk cucukon modlupettinppudu, atniki pdivel tla tulu2 acciynn yokdu atniyoddku tebdenu. appu tircutku vaniyodd emiyu lendun, vani yjmanudu vanini, vani bharynu, pillnu vaniki kligindi yavttunu amim, appu tircvlenni ajnapi cenu. kabtti a dasudu atni yedut sagilpdi mrokkinayedl or-cukonumu, niku atyu cellitunni ceppga a dasuni yjmanudu knikr pdi, vanini vidicipetti, vani appu ksmicenu. ayite a dasudu bytku velli tnku nuru denar mulu3 acciynn tn todidasullo okninicuci, vani gotupttukoninivu acciynnudi cellipu mnenu aduku vani todidasudu sagilpdina yedl orcukonumu, niku cellicednni vanini vedu konenu gani vadu oppukonk acciynnudi cellicuvrku vanini cersallo veyicenu. kaga vani toti dasulu jrigindi cuci, mikkili dukhpidi, vcci, jrigindtyu tm yjmanuniki vivrmuga telipiri. appudu vani yjmanudu vanini pilipicicedd dasuda, nivu nnnu vedukotivi gnuk ni apptyu ksmicitini; nenu ninnu krunicin prkarmu nivunu ni todidasuni krunipvlsi yudenu gda ani vanito ceppenu. aducet vani yjmanudu koppdi, tnku acciynnndtyu cellicu vrku badh prcu-variki vani nppgicenu. milo privadunu tn shodruni hrđypurvk muga ksmipniyedl na

prlokpu tdriyu a prkarme miyedl ceyunnenu.

19

yesu i matluceppi calicin truvat... glilynudi yordanu addrinunn yudy prat mulku vc-cenu. bhu jnsmuhmulu aynnu vebdipga, ayn varini akkd svsthrpcenu. prisyyulu aynnu sodhipvlenni aynyoddku vccie het-uvucetnennu purusudu tn bharynu vidnadut nyayma? ani adugga aynsrjicin vadu adinudi varini purusuniganu striniganu srjicenniyu idu nimittmu purusudu tlidrudlnu vidici tn bharynu httukonunu, varidd runu eksirmuga udurni ceppenniyu miru eduvleda? kabtti variknu iddrukak eksir muga unnaru gnuk devudu jtprcin-varini mnu syudu veruprc kuddni cep-penu. aduku varualagete prityag ptriknici amenu vidnadumni mose yeduku ajnapicenni varaynnu adugga aynni hrđykathin-munu btti mi bharylnu vidnad mose selvicenu, gani adinudi alagu jrugledu. mriyu vybhicarmu nimittme tpp tn bharynu vidnadi mriyoktenu pedlicesikonuvadu vybhicarmu ceyucunna dniiyu, vidnadbdindanini pedlicesikonuvadu vybhicarmu ceyucunnad-niiyu mito ceppu cunnanni varitonennu. ayn sisylubharyabhrtlkudu sbdhmu it-tidete pedli cesikonut yuktmu kadni aynto ceppiri. adu kaynanugrhmu nodinvaru tpp mri evrunu i matnu agikripnerru. tlli grbhmunudi npuskuluga puttinvaru glru, mnusyulvlh npus kuluga ceybdin npuskulunu glru, prlok rajymunimittmu tmmunu tame npuskulnuga cesi konin npuskulunu glru. (i matnu) agikrip glvadu agikricunu gak ani varito ceppenu. appudu ayn varimid cetuluci prarthn cey vlenni kodru cinnpillnu aynyoddku tisikoni vcciri. ayn sisylu, tisikonivccin varini gddi pga yesucinnpillnu atkprck varini na yoddku raniyyudi; pr-lokrajymu ilativaridni varito ceppi varimid cetuluci, akkdnuci lecipoyenu. idigo okdu aynyoddku vccibodhkuda, nityjivmu po-dutku nenu e mci karymu cey vlenni aynnu adigenu. adukaynmci karymunugurci nnneduku adugucunnavu? mci vadokkde. nivu jivmulu prvesipgorinyedl ajlnu gekon-ummi ceppenu. atdu e ajlni aynnu adugg yesunrhty ceyvddu, vybhicrip vddu, dogilvddu, abddh saksymu plukvddu, tlid-dru lnu smnanipumu, ninnuvle ni porugu-vanini premipvlenu anunviye ani ceppenu. aduku a řvnudu ivniiyu anusricucune yun-nanu; iknu naku koduv emni aynnu adi-genu. aduku yesunivu priprunudvgutku ko-rinyedl, poyi ni astini amim bidlkimmu, ap-pudu prlokmdu niku dhnmu klugunu; nivu vcci nnnu vebdicumni atnito ayite a řvnudu migul astiglvadu gnuk a mat vini vysnpducu velli poyenu. yesu tn sisylunu cucidhn-vtudu prlok rajymulo prvesicut durlbhmmi

mito niscy muga ceppucunnanu. idigak dhnvtudu prlok rajymulo prvesicutkte sudibejjmulo ote durut sulbhmn mito ceppucunnannenu. sisyulu i mat vini mikkili ascrypdialagete evdu rksnpodgdlni adugga yesu varini cuciiidi mnusyulku asadhyme gani devuniki smstmunu sadhymni ceppenu. petruuidigo memu smstmunu vidicipetti ninnu vebdicitiviu gnuk makemi dorkunni aynnu adugga yesu varito itlnenu(prpc) punrjnmdul mnusy kumarudu tn mhimgl sihasnmumid asinude yudunpudu nnnu vebdicin mirunu pdredu sihasnmulmid asinule israyelu pdredu gotrmulvariki tirputircuduru. na nammu nimittmu andmmulnennu akk celledrnnenu tdrinennu tlli nennu pillnennu bhumulnennu idlnennu vidici pettin prtivadunu nururetlu podunu; idigak nity jivmunu svtrricukonunu. modtivaru ane kulu kdptivarguduru, kdptivaru modtivaru duru.

20

elagngaprokrajymu ok iti yj manuni poliyunndi. atdu tn drakstotlo pni varini kuliki pettukonutku proddun byluderi dinmunku ok denarmu2 cop pun pnivarito oddbi, tn drakstotloniki varini ppenu. truvat atdu dadapu tomimdi gtltu velli st vidhilo urk niliciyunn mrikodrini cucio mirunu na drakstotloniki velludi, yemi nyaymo adi mikittunni varito ceppga varunu velliri. mirunu na drakstotloniki velludi, yemi nyaymo adi mikittunni varito ceppga varunu velliri. dadapu pdredu gtltunu, mudu gtltunu, atdu mrl velli, alage cesenu. tirigi dadapu ayidu gt lku velli, mrikodru niliciyudga cuciiikk dinmtyu mireduku urkne niliciyunnarni varini adugga varu evdunu mmmunu kuliki pettukon ledniri. aduktumirunu na drakstotloniki velludnenu. saykalmenppudu a drakstot yjmanudu tn grhnirvahkuni cucipnivarini pilici, civr vccinvaru modlukoni modt vccin varivrku variki kuli immni ceppenu. dadapu ayidu gtltu kuliki kudirinvaru vcci okkok denarmucoppun tisikoniri. modti varu vcci tmku ekkuv dorkunnukoniri gani varikini okkok denarmucoppunne dorkenu. vardi tisikoni civr vccin viru okkgt matrme pnicesinnu, pgltyu kstpdi yedbadh shicin mato varini smanmu cesitive ani a yiti yj manunimid snugukoniri. aduktdu varilo okni cucisnehituda, nenu niku anyaymu cey lede; nivu nayodd ok denarmunku odddleda? ni sommu nivu tisikoni pomm; ni kiccintte kdpt vccin virikiccutkunu nakistmendi; nakistmuvcci nttna na sot sommuto ceyut nyaymu kada? nenu mcivandnendun niku kdupumtga unnda3 ani ceppenu. i prkarme kdptivaru modti varguduru, modtivaru kdptivarguduru. yesu yerusalemunku

vellneyunppudu ayn pdredumdi sisyulnu ekatmuga tisikonipoyi, margmdu varito itlnenu. idigo yerus lemunku vellucunnamu; akkd mnusy kumarudu prdhanyajkulkunu sastrulkunu appgipbdunu; varaynku mnrnsiks vidhici aynnu aphsicu tkunu kordalto kottutkunu siluvveyutkunu anyjnulku aynnu appgituru; mudv dinmun ayn mrl lecuu. appudu jebedyi kumarul tlli tn kumarulto aynyoddku vcci nmskarmucesi yok mnvi ceyboga nivemi korucunnavni ayn adigenu. adukameni rajymdu i na yidru kumarullo okdu ni kudivepunnu okdu ni yedmvepunnu kurcud selvimmi aynto anenu. aduku yesumiremi adugucunnaro adi miku teliydu; nenu tragbovu ginnelonidi miru trag glra? ani adugga varutragglm-niri. aynmiru na ginnelonidi traguduru gani na kudi vepunnu na yedmvepunnu kurcudniccut na vsmunledu; na tdricet evriki siddhprcbdeno varike adi dorkunni ceppenu. tkkin pdimdi tisyulu i mat vini a yidru shodrulmid koppdiri gnuk yesu tnyoddku varini piliciany jnullo adhikarulu varimid prbhutvmu ceyudu rniyu, varilo goppvaru varimid adhikarmu ceyudurniyu miku teliyunu. milo alagud kuddu; milo evdu goppvade yudgoruno vadu mi pricarkude yudvlenu; milo evdu mukhyude yudgoruno vadu mi dasude yud vlenu. alage mnusy kumarudu pricarmu ceyicu konutku raledu gani pricarmu ceyutkunu aneku lku prtiga vimocn krydhnmuga tn pranmu niccutkunu vccenni ceppenu. varu yerikonudi vellucudga bhu jnsmu hmu aynvet vellenu. idigo trovprcknu kurcunn yidru gruiddvaru yesu a margmun vellu cunnadni viniprbhuva, davidu kumarada, mmmu krunipumni kekluvesiri. urkududni jnulu varini gddiciri gani varuprbhuva, davidu kumarada, mmmu krunipumni mri bigrgga kekvesiri. yesu nilici varini pilici nenu mikemi ceygorucunnarni adugga varuprbhuva, ma knnulu tervvle nniri. kabtti yesu knikrpdidi vari knnulu muttenu; vetne varu drstipodi ayn vet velliri.

21

truvat yerusalemunku smipici olivcetl kod-dgr unnn betpegu vccinppudu yesu tn sisyullo iddrini cucu mi yedutnunn gram munku velludi; vellgane kttbdyunn yok gadi dyu danitonunn yok gadidpillu miku kn bdunu. vatini vippi nayoddku tolukoni rdi; evdennu mito emennu anin yedlavi prbhuvu nku kavlsiyunnni ceppvlenu, vetne atdu vatini toli pettunni ceppi varini ppenu. prvk-tvln ceppbdindi nerveruntlu idi jrigenu, ade mnga idigo ni raju satvikude, gadidnubharvahk psuvupillyen cinn gadidnu ekkiniyoddku vccucunnadni siyonu kumarito cep-pudi anundi. sisyulu velli yesu tmkajnapicin

prka rmu cesi a gadidnu dani pillnu tolukoni vcci vatimid tm bttlu veyga ayn bttlmid kucudenu. jnsmuhmulonu anekulu tm bttlu daripodugun prciri; kodru cetlkommlu nriri daripodugun prciri. jnsmuhmullo aynku mudu vellucudinvarunu venuk vccucudin varunu davidu kumaruniki jymulprbhuvu pert vccuvadu stutipbdunagak srvonntmen sthlmullo jymulani keklu veyucudiri. ayn yeruslemu loniki vccinppudu pttntmyuyn evro ani klvrpdenu. jnsmuhmuyn glily loni njretuvadgu prvktyen yesu ani cep-piri. yesu devalymulo prvesici kryvikry mulu ceyuvarindrini vellgotti, ruklu marcuvari billnu guvvlmmuvari pithmulnu pddrosi na mdirmu prarthn mdirmnbdunu ani vraybdiyunndi, ayite miru danini dogl guhga cese-divarnenu. gruddivarunu kutivarunu deva-lymulo aynyoddku raga ayn varini svsth-prcenu. kaga prdhanyajkulunu sastrulunu ayn cesin vitlunu, davidu kumaruniki jymul ani devalymulo keklu veyucun cinnpillnu cuci kopmuto mdipdi viru ceppucunndi vinucunnavu? ani aynnu adigiri. aduku yesu vinucunnavu; baluryokkyu ctipillyokkyu notstotrmu siddhipjesitivi anu mat mirenndunu cdvuleda? ani varito ceppi varini vidici pttnmunudi byluderi betni yku velli akkd bscesenu. udymdu pttnmunku mrl vel-lucudga ayn akligonenu. appudu trovprkknunnn yok ajurpucettunu cuci, daniyoddku raga, daniydu akulu tpp mreymu knbdledu gnuk danini cucikmidt enntikini nivu kapu kay ku sisyludicuci ascrypdiajpurpu cettu et tvrga edipoyenni ceppukoniri. aduku yesumiru visvasmugligi sdehpdkudin yedl, i ajurpucettunku jigin danini ceyut matrne kadu, i kodnu cucinivu etbdi smudmullo pdve mriyu miru prarthnceyunppudu ve-tini aduguduro avi (dorkinvni) nmimnyedl miru vatinnitini podudunni varito ceppenu. ayn devalymuloniki vcci bodhicu cudga prdhanyajkulunu prjl peddlunu aynyoddku vccie adhikarmuvln nivu i karymulu ceyu cunnavu? i adhikarmevdu nikiccenni adugga yesunenunu mimmu nok mat adugudunu; adi miru nato ceppinyedl, nenunu e adhikarmuvln i karymulu ceyucunnavo adi mito ceppu dunu. yohanu iccin baptismmu ekkdnudi kligindi? prlokmunudi kliginda, mnusyulnudi kliginda? ani varindigenu. varummmu prlok munudi ani ceppi tima, aynalagete mireduku atni nmmedlni mnlndugunu; mnusyulvlnni ceppitima, jnuku bhydpucunnavu; adru yohanunu prvkt ani yecucunnavu tmlu tamu alocicukonimaku telyidni yesukunu uttrmicciri adukayne adhikarmuvln i karymulu nenu ceyucunnavo adiyu mito ceppnu. mikemi tocucunndi? ok mnusyuniki iddu kumaruludiri. atdu modtivaniyoddku vccikumarada, nedu poyi drakstotlo pni ceyumni ceppga vaduponu ani yuttrmiccenu gani pimmt mnssu mar-

cukoni poyenu. atdu redvvaniyoddku vcci a prkarme ceppga vaduayya, podunnenu gani poledu. i yiddriilo edvu tdiri yistprkarmu cesinvadni vari ndi genu. aduku varumodtivade aniri. yesusukrulunuv sylunu mikte muduga devuni rajmulu prvesicudurni mito niscymuga ceppucunnavu. yohanu niti margmun miyoddku vccenu, mirtnini nmmedu; ayite sukrulunuv vesy lunu atnini nmimri; miru adi cuciyu atnini nmnu ntlu pscattappdk potiri. mriyok upmanmu vinudi. iti yjmanu dokdudenu. atdu drakstotnatici, dani cuttu kece veyici, adulo drakstotli toli pici, gopurmu ktlici, kapulku dani guttkicci, desatrmu poyenu. pdlkalmu smipicinppudu pdllo tn bhagmu tisikoni vcutku a kapul yoddku tn dasulnpga a kapulu atni dasu lnu pttukoni, yokni kottiri yokni cpiri, mri yoknimid rallu rivuviri. mrl atdu munupti kte ekkuvmdit dasulnu ppga varu virini a prkarme cesiri. tudkuna kumaruni snmani cedrnukoni tn kumaruni vari yoddku ppenu. ayinnu a kapulu kumaruni cucitdu var sudu; itnini cpi itni svasthymu tisikodmu rdni tmlotamu ceppukoni atni pttukoni drakstot velupt pdvesi cpiri. kabtti a drakstot yjmanudu vccinppudu a kapul nemi ceyunnenu. aduku varua durmargulnu kthin muga shrici, vativati kalmulydu tnku pdlnu cellicuntti itrkapulku a drakstot guttkiccunni aynto ceppiri. mriyu yesu varini cuciuillu kttuvaru nisedhicin rayi mulku tlrayi ayenu. idi prbhuvuvlnne kligeno. idi mn knnulku ascrymu anu mat miru lehnmululo enndunu cdv leda? kabtti devuni rajymu mi yoddnudi tol gipbdi, dani phlmiccu jnulkiiyybdunni mito ceppucunnavu. mriyu i ratimid pduvadu tunklepovunu gani adievnimid pduo vanini nli ceyunnenu. prdhanyajkulunu prisyyulunuv ayn ceppin upmanmulnu vini, tmmunu gurciye ceppenni ghrici aynnu pttukon smymu cucucudiri gani jnuldru aynnu prvktyeni yeciri gnuk variki bhydpiri.

22

yesu varikuttrmiccucu tirigi upman ritiga itlenu. prlokrayymu, tn kumaruniki pedli viducesin yok rajunu poliyunndi. a pedli viduku piluvbdin varini rppicutku atdu tndasu lnu ppinppudu varu ranollk poyiri. kaga atduidigo na vidu siddh-prciyunnavu; eddu lunu krovvin psuvulunuv dhippbdinvi; atyu siddh muga unndi; pedli viduku rdni piluvbdin varito ceppudni vere dasulnu ppenu gani varu lksymu ceyk, okdu tn polmunkunu mriyokdu tn vrtkmunkunu velliri. tkkinvaru atni dasulnu pttukoni avmanprci cpiri. kabtti raju kop pdi tn ddlnu ppi, a nrhtkulnu shrici, vari pttanu tglbet-ticenu. appudtdupedli vidu siddhmuga unndi gani piluvbdinvaru patrulu karu. gnuk

rajmargmulku poyi miku knbdu varindrini pedli viduku piluvudni tn dasulto ceppenu. a dasulo rajmargmulku poyi cedd varinemi mcivarinemi tmku knbdivari ndrini pogucesiri gnuk viduku vccinvarito a pedli sal nidenu. raju kurcunni varini cud lopliki vcci, akkd pedlivstrmu dhricukonni yokni cucu snehituda, pedli vstrmulek ikkdi kelagu vcciti vni adugga vadu mauniye yudenu. att rajuvini kallu cetulu ktti velupti ciktiloniki trosiveyudi; akkd edpunu pdlu korukutyu udunni pricarkulto ceppenu. kaga piluvbdin varu anakulu, erprcbdivaru kodre ani ceppenu. appudu prisyyulu velli, matlo aynnu cikkuprcvlenni alonceyucu bodhkuda, nivu styvtudve yudi, devuni margmu stymuga bodhicucunnavniyu, nivu evvini lkस्पेत्तव्निyu, momatnu lenivadvniyu erugudumu. nikemi tocucunndi? kesruku pnniccut nyayma? kada? mato ceppumni adugutku herodiyulto kud tm sisylunu aynyoddku ppiri. yesu vari cedutn merigivesdharulana, nnneduku sodhicu cunnaru? pnnuruk yokti naku cupudni varito ceppga varaynyoddku ok denarmul teciri. appudayni rupmunu pevatruy evrvini varindugga varukesruvni. adukaynala gete kesruvi kesrunkunu, devunivi devunikini cellicu dni varito ceppenu. varimat vini ascrypid aynnu vidici velli poyiri. punrutthanmuledni ceppedi sddukyylu a din mun aynyoddku vcci bodhkuda, okdu pillu lek cnipoyinyedl atni shodrudu atni bharynu pedlicesikoni tn shodruniki stanmu klugjey vlenni mose ceppenu; malo eduguru shodru ludiri; moddivadu pedlicesikoni cnipoyenu; atniki stanmu lendun atni shodrudu atni bharynu tisikonenu. redv vadunu mudv vadunu edv vanivru adrunu alage jrigici cnipoyiri. adri venuk a striyu cnipoyenu. punrutthan mdu i yedugurilo ame evniki bharya udunu? ame viridrikini bharya udenu gda ani aynnu adigiri. aduku yesulekhnmulnugani devuni sktinigani erugk miru porbducunnaru. punrutthanmdu evrunu pedlicesikonu, pedli kiyy bdr; varu prlokmdunn dutlvle2 uduru. mrtul punrutthanmunugurcinenu abrahamu devu dnu, issaku devudnu, yakobu devudne yunna nni devudu mito ceppinmat miru cdvle2? ayn sjivulke devudu gani mrtulku devudu kadni varito ceppenu. jnuld vini ayn bodh kascrypidiri. ayn sddukyylu noru muyicenni pri syyulu vini kudivciri. varilo ok dhmsastro pdeskudu aynnu sodhicucu bodhkuda, dhmr sastrmulo mukhymen ajn edni adigenu. adu kaynni purnhrdymutonu ni purnatmtonu ni purnmssutonu ni devuden prbhuvunu premip vlennundiye. idi mukhy mendiya modtidiyunen ajn. ninnuvle ni poruguvani premipvlennu redv ajnyu danivtide. i redv ajalu dhmr sastrmtikini prvktlkunu adharma yunnvni at nito cep-

penu. okppudu prisyyulu kudiyudga yesu varini cucu kristunugurci mikemi tocu cunndi? ayn evni kumarudni adigenu. varu ayn davidu kumarudni ceppiri. adukaynala gete nenu ni struvulnu ni padmul krid ucuvruku nivu na kudiparsvmun kurcudumni prbhuvuna prbhuvuto ceppenu ani davidu aynnu prbhuvni atmvl el ceppu cunnadu? davidu aynnu prbhuvni ceppinyedl, ayn elagu atniki kumarudgunni varindugga evdunu marumat cepplekpoyenu. mriyu a dinmudidi evdunu aynnu ok prsnyu adug tegipledu.

23

appudu yesu jnsmuhmultonu tn sisyl... tonu itlenu sastrulun prisyyulun mose pithmdu kurcuduvu gnuk varu mito cepuvati nnnitini anusricige konudi, ayinnu vari kriylcoppun ceykudi; varu ceppudure gani ceyru. moy skymukani bharmen bruvulu ktti mnusyl bhujmulmid varu pettuduregani tm vrelitonen vatini kdliplluru. mnusyulku knbdunimittmu tm pnulniyu ceyuduru; tm rksrekulu vedlpuganu tm cegulu peddviganu ceyuduru; vidullo agrsthanmulnu smaj mdirmullo agrpithmulnu st vidhullo vdn mulnu mnusyulcet bodhkulni piluvbdutyu koroduru. mirete bodhkulni piluvbdvddu, okkde mi bodhkudu, mirdru shodrulu. mriyu bhumimid evnikennu tdri ani perupettvddu; okkde mi tdri; ayn prlokmdunnadu. mriyu miru guruvulni piluvbdvddu; kristuokkde mi guruvu. milo adrikte goppvadu miku pricarkude yudvlenu. tnnutanu heccicu konuvadu tggipbdunu; tnnutanu tggicukonuvadu heccipbdunu. ayyo, vesdharulen sastrulana, prisyyu lara, miru mnusyuledut prlokrajymunu muyuduru; mirdulo prvesipru, prvesicu varini prvesipniyyru. ayyo, vesdharulen sastrulana, prisyyulana, okni mi mtmulo klupukonutku miru smudr munu bhumini cuttivceddu; atdu klinippudu atni mikte redtlu ayyo, adhulen margdskulana, okdu deva lymutodni ottupettukote adulo emiyu ledu gani devalymuloni bgarmutodni ottu pettukote vadu daniki bddhudni miru ceppud avivekulana, adhulana, edi goppdi? bgarma, bgarmunu prisuddhprcu devalyma? mriyublipithmutodni yokdu ottupettukote, adulo emiyu ledu gani, atni penudu arpnmutodni ottupettukote daniki bddhudni miru ceppuduru. avivekulana, adhulana, edi goppdi? arpnma, arpnmunu prisuddhprcu blipithma? blipithmutodni ottupettu konuvadu, dani todniyu dani penudu vatnnititodniyu ottupettukonucunnadu. mriyu devalymu todni ottupettukonuvadu, dani todniyu adulo nivsicuvani todniyu ottupettukonucunnadu. mriyu akasmutodni ottupettukonuvadu devuni sihasmu todniyu danipeni kurcunnvni tod-

niyu ottupettukonu cunnadu. ayyo, vesdharulen sastrulara, prisyyu lara, miru pudinalonu sopolunu jilkrilonu pdiyyv vtu cellici, dhrmsastrmulo prdhanmen visymulnu, anga nyaymunu adhulen margdrskulara, domlekudu ntlv vdiygtti otenu miguvuru mire. ayyo, vesdharulen sastrulara, prisyyu lara, miru ginneyu pllemunu velupt suddhiceyu duru gani avi lopl dopotonu ajitedriyvtmu tonu nidiyunuvi. gruddiprisyyuda, ginneyu pllemunu velupt suddhiyunttuga mudu vatilopl suddhiceyumu. ayyo, vesdharulen sastrulara, prisyyu lara, miru sunnmukottin smadhulnu poli yunnaru. avi velupl srgarmuga agpdunu gani lopl ccinvari yemukltonu sms alage miru velupl mnusyu lku nitimtuluga ngpducunnaru gani, lopl vesdharntonu akrmmuton nidi yunnaru. ayyo, vesdharulen sastrulara, prisyyu lara, miru prvklt smadhulnu kticucu, niti mtul gorilnu srgaricucu mmmu mn2 pitrul dinmullo udinyedl prvklt mrm visymulo3 varito palivarne yudk podummi ceppukoduru. aduvlnne miru prvkltlnu cpinvari kumarule yunnarni mi mid mire saksymu ceppukonu cunnaru. mirunu mi pitrul primanmu purti ceyudi. srpmulara, srpstanma, nrksiksnu mi relagu tppicukoduru? aducet idigo nenu mi yoddku prvkltlnu jnanulnu sas-trulnu ppucunnaru; miru varilo kodrini cpi siluvveyuduru, kodrini mi smajmdirmullo kordalto nitimtu den hebelu rktmu modlukoni blipithmunkunu, deva lymunkunu mdhy miru cpin brkiy kumarudgu jekrya rktmuvrku bhumimidi cidipbdin niti mtul rktmtyu mi midiki vccunu. ivnniyu i trmuvaramidiki vccunni mito niscymuga ceppucunnaru. yeruslema, yeruslema, prvkltlnu cpucunu niyoddku ppbdinvarini rallto kot-tucunu udu dana, kodi tn pillnu rekkikridi kelagu ceru konono alage nenunu ni pillnu ennomarulu ceru konvleni yutini gani miru ollkpotiri. idigo mi yillu miku viduvbdiiyunnndi idimodlukoniprbhuvu pert vccuvadu stutipbdugakni miru ceppu vrku nnnu cudrni mitoceppucunnaru.

24

yesu devalymunudi byluderi vellucudga... ayn sisyyulu a devalypu kttdmulu ayuku cupipvccari. adukayn miru ivnniyu cucucunnaru gda; ratimidi rayi yoktiyennu ikkd niliciyudkud pddroybdunni mito niscymuga ceppucunnanni varito anenu. ayn olivl kodmid kurcudiiyunnppudu sisulaynyoddku ekatmuga vcciiyi eppudu jrugunu? ni rakdkunu i yugsmaptikini sucnlevi? mato ceppumnga yesu varito itlnenuvvdunu mim-munu mosprckud cucukonudi. anekulu na pert vccinene kristunni ceppi pluvurini mos pcedru. mriyu miru yuddhmulnugurciyu yuddh smacarmulnu gurciyu vinbo-

duru; miru klvrpdkud cucukonudi. ivi jrugvlsiyunuvi gani atmu vetne radu. jnmumidiki jnmunu rajymumidiki rajymunu lecunu. akdkdkd krvulun buhupmulunu klugunu; ivnniyu vedn lku prarbhmu. ap-pudu jnulu mimmunu srml palucesi cpe-dru; miru na nammu nimittmu skl jn-mulcet dvesipbduduru. anekulu abhytrpdi, yokninokdu apgici yokninokdu dvesituru. anekulen abddh prvklt vcci pluvurini mos-pcedru; akrmmu vstricutcet anekul prem ellarunu. atmuvrku shicinva devdo vade rksipbdunu. mriyu i rajy suvart skl jn-mulku saksyarthme lokmdttu prk tip-dunu; atutruvat atmu vccunu. kabtti prvktyen daniyeludvara ceppbdin nasnkr-men heyvstuvu prisuddhshlmdu nilucut miru cudganecuduvadu ghrhicagak yudylo uduvaru kodlku paripovlenu middemid udu-vadu tn yitilonudi edennu tisikoni povutku digkuddu; polmulu udu vadu, tn btltu tisikoni povutku itiki rakuddu. ayyo, a din-mullo grbhinulkunu paliccuvarikini srm. ap-pudu mha srm klugunu gnuk miru paripovut clikalmdennu visratidinmdennu sbhvipkud- vleni prarthicudi. lokarbhmu nudi ipp-tivrunku atti srm klugedu, ik eppu dunu klugbodu. a dinmulu tkkuv ceybdk poyin yedl e srriyu tppicukundu. erprc bdinvari nimittmu a dinmulu tkkuv ceybdunu. a kalmdu evdennuidigo kristu ikkd unnadu, akkd unnadu ani ceppinyedl mmm kudi. ab-ddhpu kristulunu abddhpu prvkltlunu vcci, sadhymete erprcbdin varini shitmu mosprcu tke gopp suck kriylnu mhtkarymulnu kn-brcedru. idigo muduga nenu mito ceppiyun-nanu. kabtti evrennuidigo army mulo un-nadni mito ceppinnu vellkudiidigo lopli gdilo unnadni ceppinnu nmmkudi merupu tur-pun putti pdmtivrku elagu knbduno alage mnusykumaruni rakdyu nudunu. pinugu ekkd unndo akkd gddlu pogvunu. a dinmul srm mugisin vetne cikti suriyuni kmmunu, cdrudu katini iyydu, akasmunudi nkstr-mulu ralunu, akasmldi sktulu kdli bdunu. appudu mnusykumaruni sucn akas mdu knbdunu. appudu mnusy kumarudu prbha vmuton mha mhimtonu akas megharud-hude vccut cuci, bhumimidnu mriyu ayn gopp burto tn dtlnu ppunu. varu akasmu yokk i civrnudi a civrvrku nludikkul-nudi ayn erprcukoninvarini poguceturu. ajurpu cettunu cuci ok upmanmu neru konudi. ajurpukomm letde cigiricunppudu vst kalma yik smipmuga unndni miku teliyunu. a prkarme miri sgtulnniyu jrugut cucu nppudu ayn smipmunne, dvarmudg-rne yunna dni telisikonudi. ivnniyu jruguvrku i trmu gtipdni niscymuga mito cep-pucunnaru. akasmunu bhumiyu gticunu gani na matlu e matrmunu gtipvu. ayite a dinmunu gurciyu a gdiynugurciyu tdri matrme (yerugunu) gani, ye mnusyudennu

prlokmdli dutle nnu kumarudennu eru-
gru. novhu dinmullo elagudeno mnusyku-
maruni rakdyunu alage udunu. jlpnymku
mudti dinmullo novhu odloniki vellin dinmu-
vrku, varu tinucu tragucu pedlicesikonucu
pedlikiccucunudi jlpnymuvcci adrini kot-
tukonipovu vrku erugk poyiri; alagunne
mnusykumaruni rakd udunu. a kalmun id-
dru polmullo uduru, okdu tisi konipobdunu
visrucuduru, okte tisikoni pobbundu, okte
vidicipettbdunu. kavun e dinmun mi prb-
huvu vccunu miku teliydu gnuK melkuvga
nududi. e jamun dogvccuno yiti yj ma-
nuniki telisiyudinyedl atdu melkuvga udi
tn yitiki knmu veyniyudni mireruguduru.
mirnukonni gdiylo mnusykumarudu vccunu
gnukne mirunu siddhuga ududi. yj-
manudu tn yitivaripi tginvel annmu pet-
tutku varipen ucin nmmkmenvadunu bud-
dhimtudunen dasu devdu? yjmanudu vc-
cinnpuu e dasudu ilagu ceyucudut atdu
knugununo a dasudu dhnyudu. atdu tn
yavdastimid vani nucunni mito niscymuga
ceppucunnu. ayite dustu den yok da-
suduna yjmanudu alsymu ceyucunnadni tn
mnssulo anukoni tntodi dasulnu kott modlu-
petti, tragubotulto tinucu tragucunute a da-
sudu knipettai dinmulonu vadnukonni gdi-
lonu vani yjmanudu vcci, vanini nrkici ves-
dharulto kud vaniki palu niy micunu. akkd
edpunu pdlu korukutyu nudunu.

25

prlokrajymu, tm divitilu pttukoni pedli ku-
maruni edurkonutku byluderin pdimdi kny
klnu poliyunndi. virilo ayiduguru bud-
dhileni varu, ayiduguru buddhigvaru. bud-
dhi lenivaru tm divitilu pttukoni tmtokud
nune tisikonipoledu. buddhigvaru tm divi-
tiltokud siddello nune tisi konipoyiri. ped-
likumarudu alsymu ceyga vardru kuniki
nidricu cudiri. ardhraatrivel idigo ped-
likumarudu, atnini edurkon rdi anu kek
vinbdenu. appudu a knyklaru leci tm divi-
tilnu ckkprcrai gani buddhileni a knyklu
ma divitilu aripovucunnavi gnuK mi nuno
kocemu makiyyudni buddhigvarindigiri.
aduku buddhig knyklumakunu mikunu
idi caldemo, miru ammuvariyyoddku poyi
konukkonudni ceppiri. varu konbovcudga
pedlikumarudu vccenu, appudu siddhpd
yunnvaru atnito kud pedli viduku lopliki
poyiri; att tlupe veybdenu. a tru vat
tkkin knyklu vcciayya, ayya, maku tlupe
tiyumi adugga atdumimma nerugni mito
niscymuga ceppucunnannenu. a dinme
nnu gdiyyennu miku teliydu gnuK melku-
vga ududi. (prlokrajymu) ok mnusyudu
desatrmunku pranyame tn dasulnu pilici tn
astini vari kpp gicintludunu. atdu okniki
ayidu tlatulnu1 okniki redu, okniki oktiyu

evni samrthymu coppun vanikicci, vetne de-
satrmu poyenu. ayidu tlatulu tisikoninvadu
velli vatito vyaparmu cesi, mri ayidu tlatu-
ulu spa dicenu. alagunne redu tisikonin-
vadu mri redu spadiceu. ayite ok tlatu
tisikoninvadu velli, bhumi trvvi tn yjmanuni
sommu dacipettenu. bhu kalmen truvat a
dasul yjmanudu vcci variyodd lekk cucuko-
nenu. appudu ayidu tlatulu tisikoninvadu
mri ayidu tlatulu tecciayya, nivu naku ayidu
tlatulppgici tive; aviyugak mri yyidu tlatulu
spa dicitinni ceppenu. atni yjmanudubhla,
nmmk men mci dasuda, nivu i kocemulo
nmmk muga utivi, ninnu anekmenvatimid
niymicednu, ni yjmanuni stomsmulo palupo-
dummi at alage redu tlatulu tisikoninvadu
vcciayya, nivu naku redu tlatulppgicitive
aviyu gak mri redu tlatulu spadicitinni cep-
penu. atni yjmanudubhla, nmmkmen mci
dasuda, nivu i kocemulo nmmkmuga utivi,
ninnu anekmenvatimid niymicednu, ni yjma-
nuni stomsmulo palu podummi at truvat ok
tlatu tisikoninvadunu vcci - ayya, nivu
vittnicot koyuvadvunu, clnii cot pt kur-
cukonuvadvunen kthinudvni nenerugu dunu
gnuk nenu bhypdi, velli ni tlatunu bhu-
milo dacipettitini; idigo nidi nivu tisikon-
ummi ceppenu. aduku atni yjmanudu vanini
cucisomriven cedd dasuda, nenu vittnicot
koyuvadnu, clnii cot pt kurcukonuvadnni
nivu eruguduva? atlyite nivu na sommu
sahakarulyodd uc vlai yudenu; nenu vcci vd-
ditokud na sommu tisikoniyudune ani ceppi
a tlatunu vani yoddnudi tisivesi, pdi tlatu-
ulu glvani kiyyudi. kligin prtivaniki iyyb-
dunu atniki smrdhhi klugunu; lenivaniy-
oddnudi vaniki kligidiyu tisi veybdunu.
mriyu pnikimalin a dasuni velupti cikilooniki
trosiveyudi; akkd edpunu pdlu korukutyu
udunnenu. tn mhimto mnusykumarudunu
aynto kud smst dutlunu vccunppudu ayn
tn mhimgl sihasnmumid asinude yudunu.
appudu smst jnmulu aynyedut pogu ceyb-
duduru; gollvadu meklionudi gorrlu verupr-
cuntlu ayn varini veruprci tn kudivepun gor-
rlu edmvepun mek lnu niluvbettunu. ap-
pudu raju tn kudivepun unnvarini cucina
tdricet asirvdipbdinar lara, rdi; lokmu
puttindi modlkonni mikorku siddhprcbbin
rajymunu svtrricukonudi. nenu akligotini,
miru naku bhojnmu pettitiri; dppi gotini,
naku dahmiccitiri, prdesine yutini nnnu cer-
cukotiri; digbrine yutini, naku bter liccitiri;
rogineyutini, nnnu cudvcitiri; cer sallo utini
nayoddku vccitirni ceppunu aduku nitim-
tuluprbhuva, yeppudu nivu akligo niyudut
cuci nikaharmicci tiviu? nivu dppigoni
yudut cuci yeppudu dahmiccitiviu? eppudu
prdesive yudut cuci ninnu cercukotimi? dig-
brive yudut cuci bterliccitiviu? eppudu ro-
give yudutyennu, cersallo udutyennu, cuci,
niyoddku vccitinni aynnu adigedru. aduku
rajumikkili alpulen yi na shodru llo okniki

miru cesitiri gnuk naku cesitirni nisc ymuga mito ceppucunnanni varito anunu. appudayn yedmvepun uduvarini cucispip bdivarlarara, nnu vidici apvadikini³ vani dutl kunu siddhprc bdiv nityagniloniki povudi. nenu akligotini, miru naku bhojnu pettledu; dppi gotini, miru naku dahmiyyledu; prdesine yutini, miru nnu cercukonledu; digbrine yutini, miru naku bttliyyledu; roginne cer sallo utini, miru nnu cud raledni ceppenu. aduku varunuprbhuva, memepudu nivu akligoni yudutyennu, dppigoni yudutyennu, prdesive yudutyennu, digbrive yudutyennu, rogive yudut adukayn-mikkili alpulen virilo oknikennu miru ilagu ceyledu gnuk naku ceyledni mito niscymuga ceppucunnanni varito anunu. viru nityiskunu nitimtul nityijvmunkunu povuduru.

26

yesu i matlnniyu ceppi calicin tru vat jrigin-demnga ayn tn sisylunu cucu redu dinmulen pimmt pskapdug vccunniyu, appudu mnusykumarudu siluvveybduke app gipbdunniyu miku teliyuni ceppenu. a smy mun prdhanyajkulunu prjl peddlunu kyp anu prdhanyajkuni mdirmuloniki kudivcci yesunu mayopaymucet pttukoni, cplenni yekme alocn cesiri. ayite prjilo allri klugkudu ntlupduglo vddni ceppukoniri. yesu betniylo kushthrogien simonu it nunppudu, ok stri mikkili viluvgl attrubuddi tisikoni aynyoddku vcci, ayn bhojnmunku kurcudga danini ayn tlmid posenu. sisylu cucu koppdii nstmeduku? dinini gopp velku amir biddl kiyyvccune aniri. yesu a sgti telisi konii stri na visyme yok mci karymu cesenu; imenu mirel todprttucunnaru? biddllepudu mitokud unaru. gani nenellppudu mito kud udu. ime yi attru na sirimu mid posi na bhusthapn nimittmu dinini cesenu. srvlokmdu i suvart ekkd krtkipbduno, akkd ime cesindiyu ime jnapkarthmuga prssipbdunni mito niscymuga ceppucunna nni varito anenu. appudu pdredumdilo nokdgu iskriyotu yuda, prdhanyajkulyoddku velli nenay nnu mikppgicinedl nakemi itturni varindigenu. aduku varu muppdi vedi nanmulu tuci vaniki icciri. vadpptinudi aynnu appgicutku tgin smymu knipettu cudenu. puliyni rottel pduglo modti dinmdu, sisylu yesunoddku vccipskanu bhujicutku memu nikorku ekkd siddhprc gorucunnavni adi giri. adukaynmiru pttmdunn phlani mnusyuniyoddku vellina kalmu smipmeyunndi; na sisulto kud ni yit pskanu acricednni bodhkudu ceppucunnadni atnito ce yesu tm kajnapicin prkarmu sisylu cesi pskanu siddhprcin. saykalmenppudu ayn pdredumdi sisylutokud bhojnmunku kurcu denu. varu bhojnu ceyucudga aynmilo okdu nnu appgicunni mito niscymuga

ceppu cunnannenu. aduku varu bhu dukh-pdi prti vadunuprbhuva, nena? ani ayn ndugga aynnatokud patilo ceyyi mucinva devdo vade nnu appgicuvadu. mnusykuma runigurci vraybdiv prkarmu ayn povu cunnadu gani yevnicet mnusykumarudu app gipbducunnado a mnusyuni srmi; a mnu syudu puttiyudniyedl vaniki melni ceppenu. aynnu appgicin yudabodhkuda, nena? ani adugga aynnivntte anenu. varu bhojnu ceyucudga yesu ok rotte pttukoni, dani nasirvdici, virici tn sisylukicci miru tisikoni tinudi; idu na srirmni ceppenu. miryu ayn ginne pttukoni krtjntastutulu cellici varikicidinilonidi mirdru tragudi. idi na rktmu, anga papksmapn nimittmu anekul koru cidipbducun nibdhn1 rktmu. na tdrri rajymulo mitokud nenu i draksarsmu krott diga tragu dinmuvru, iknu dani tagnni mito ceppucunnannenu. att varu kirtn padi olivil kodku velliri. appudu yesu varini cucii ratri mirdru na visyme abhytrpdedru, elyngagorrl kaprini kottudunu, mdloni gorrlu cedripovunu ani vraybdi yunndi gda. nenu lecin truvat mikte muduga glilyku velled nnu. aduku peturuni visyme adru abhytr pdivnu nenu eppudunu abhytrpdivni aynto ceppga yesu atni cucii ratri kodi kuyk munupe nivu nnu erugnni mummaru ceppedvni nito niscymuga ceppucunnannenu. peturaynnu cucineni nitokud cavvl-sivccinnu, ninnu erug nni ceppnnenu; adeprkarmu sisyludru aniri. att yesu varitokud getsemne anbdin cotiki vccineni akkdiki velli prarthncesi vccu vrku mirikkd kurcududni sisyluto ceppi peturunu jebedyi yidru kumarulu vetbettukoni poyi, dukhpudkunni citakratudgukunu modlu pettenu. appudu yesumrnmgu ntga na pranmu bhu dukhmulo munigiyunndi; miru ikkd nilici, natokud melkuvga nudu dni varito ceppi kot durmu velli, sagilpdi na tdrri, sadhymete i ginne nayoddnudi tolgi ponimmu, ayinnu na yistprkarmu kadu ni cittprkarme kanimmi prarthicenu. ayn mrl sisyluyoddku vcci, varu nidricut cucioi gdiyennu natokud melkoniyudlera? miru sodhno prvesickuduntlu melkuvga udi prarthnceyudi; atm siddhme gani srirnu bhlin mni peturuto ceppi mrl redvmaru vellina tdrri, nenu dinini tragitene gani yidi nayoddnudi tolgi povut sadhymukaniyedl, ni cittme siddhicu gak ani prarthici tirigi vcci, varu mrl nidri cut cucenu; elynga vari knnulu bharmuga udeni. ayn varini mrl vidici velli, a matle cep-pucu mudv maru prarthncesenu. appudayn tn sisyluyoddku vccii nidrpoyi alst tircu konudi; idigo a gdiyvcci yunndi; mnusykumarudu papulcetiki appgipbducunnadu; ledi velludmu; idigo nnu appgicuvadu smipici yunnadni varito ceppenu. ayn iknu matladucudga pdredu mdilo okdgu yuda vc-cenu. vanitokud bhu jnsmuhmu kttulu

gudiyilu pttukoni prdhan yajkulyoddnudiyu prjl peddlyodd nudiyu vccenu. aynnu appg-icuvadunenev nini muddupettukoduno ayne yesu; aynnu pttukonudni variki gurutu ceppi vetne yesu noddku vccibodhkuda, niku subhmni ceppi aynnu muddu pttukonenu. yesucelikada, nivu ceyvci ndi ceyumni at-nito ceppga varu dgrku vcci aynmidpdi aynnu pttukoniri. idigo yesuto kud un-varilo okdu ceyyi caci, kti dusi prdhanya-jkuni dasuni kotti, vani cevi tegrkenenu. yesuni kti vrlo tirigi pettumu; kti pttukonu vardru kticetne nsituru. i smymun nenu na tdrini vedukonlennyu, vedukoninyedl ayn prdru senu vyuhmulktei ekkuv mdi dutlnu ippude naku ppdiyu nivukonu cun-nava? nenu vedukonin yedlilagu jrug vlennu lekhamu elagu nerverunni atnito ceppenu. a gdiylone yesu jnsuhmulnu cucibdi potudogmidiki vccinttu kttultonu gudiyiltonu nnnu pttukonvccitira? nenu anudinmu de-valy mulo kurcudi bodhicucunppudu miru nnnu pttukonledu. ayite prvkli lekhnulu nerveru ntlu idtyu jrigenni ceppenu. ap-pudu sisyu ldru aynnu vidici paripoyiri. yesunu pttukoninvaru prdhanyajkuden kyp yoddku aynnu tisikonipoga, akkd sastrulunu peddlunu kudiyudiri. peturu prdhanya-jkuni yitimugitivrku, aynnu durmunudi veb-dici lopliki poyidini at memvuno cud-vlenni btrautultokud kurcudenu. prd-hanyajku lunu, mha sbhvardrunu, yesunu cplvleni aynku virodhmuga abddhsaksymu vedkucudiri kani abddhsaksulnekulu vc-cinnu saksymemiyyu dorkledu. tudku id-dru mnusyulu vccividu devalymunu pdgotti, mudu dinmullo danini ktt glnni ceppenniri. prdhanyajkudu lecinivu uttr memiyyu cep-pva? viru nimid plukucunn saksy memni adugga yesu urkudenu. aduku prdhan yajkudu aynnu cucinivu devuni kumarud-ven kristuvete a mat mato ceppummi jiv-mugl devuni todni niku anbettucunannenu. aduku yesunivn idi modlukoni mnusyku-marudu srv sktuni kudiparsvmun kurcud-utyu, akas megha rudhude vccutyu miru cuturni ceppga prdhanyajkudu tn vstrmu cipukoni-vidu dev dush cesenu; mnkik sak-sulto pni emi? idigo i dush mirippudu vin-naru; mikemi tocu cunnndi adigenu. aduku varuvidu mrnmunku patrudniri. appudu varu ayn mukhmumid umimvesi, aynnu gud-diri; kodru aynnu ar cetulto kottikristu, ninnu kottinvadevdo prcipu mniri. peturu voluptimugit kurcudiyudga ok cinndi at-niyoddku vccinivunu gllyudgu yesuto kud utivi gda anenu. aduktunenedledu; nivu ceppusgti naku telyidni adri yedut anenu. atdu ndvloniki vellin truvat mri yok cin-ndi atnini cucividunu njreyudgu yesutokud udenni akkdi varito ceppga atdu ottupet-tukoninenudledu; a mnusyuni nenerugnni mrl ceppenu. kotsepen truvat akkd nili-

ciyunvaru peturunoddku vccinijme, nivunu varilo okdve; ni pluku ninnugurci saksy mic-cucunndni atnito ceppiri. aduku atdu a mnusyuni nenerugnni ceppi spicukonutkunu ottupettukonutkunu modlu pettenu. vetne kodu kusenu knukkodi kuyk munupu nivu nnnerug nni mummaru ceppedvni yesu tnto anin mat peturu jnapkmu teccukoni velup-liko poyi stap pdi yedcenu.

27

udymenppudu prdhanyajkulunu, prjl. ped-dldrunu yesunu cipivleni aynku virodh muga aloncesi aynnu bdhici, tisikonipoyi, adhiptiyen potipilatunku appgiciri. ap-pudaynnu appgicin yuda, aynku siks vid-hipbdga cucu pscattappdi, a muppdidi vedi nanmulu prdhanyajkulyoddkunu peddlyod-dkunu mrl tecci nenu nirpradhrktmunul appgici pappu cesitinni ceppenu. varudan-ito makemi? nive cucukonummi ceppga atdu a vedi nan mulu devalymulo parvesi, poyi uripettu konenu. prdhanyajkulu a vedi nan-mulu tisi koni ivi rktkrydhmu gnuk vitini kanuk pettelo veytgdni ceppukoniri. kabtti varu aloncesi vatinicci, prdesulnu patipet-tutku kummri vani polmu koniri. advuln netivrku a polmu rktpu polmbducunndi. appuduviluv ktbdinvani, anga israyeliyullo kodru viluvktinvani krydhmen muppdidi vedi nanmulu tisikonio prbhuvu naku niy micinprkarmu vatini kummri vani polmun kicciri ani prvktyen yirmiyadvare ceppbd-inmat nerverenu. yesu adhiptiyedut nili-cenu; appudu adhiptiyudul rajvu nivena? ani ayn ndugga yesu atni cucinivntte anenu prdhanyajkulunu peddlunu aynmid nermu mopinppudu ayn prtyuttrmemiyyu iyyledu. kabtti pilatu nimid virenni nermulu mopu-cunnaro nivu vin leda? ani aynnu adigenu. ayite ayn ok matkennu atniki uttrmiyyledu gnuk adhipti mikkili ascrypdenu. jnulu ko-rukonin yok khyidini pduglo vidudl ceyut adhiptiki vaduk. a kalmdu brbb anu prsid-dhuden yok khyidi cersallo udenu. kabtti jnulu kud vcci nppudu pilatunenennini vidudlceyvlenni miru korucunnaru? brbbna lek kristnbdin yesuna? ani varini adi-genu. elynga varu asuycet aynnu appgi-cirni atdu erigi yudenu atdu nyaypithmumid kurcudiyunnppudu atni bhary nivu a nitim-tuni joliki povvdu; i proddu ay nnugurci nenu klllo mikkili badhpditinni atni yod-dku vrtmanmu prdhanyajkulunu peddlunu, brbbnu vidipicumi adugutkunu, yesunu shricutkunu jnsuhmulnu prerepiciri adhiptii yiddrilo nenevnni vidudl ceyvleni miru korucunnanni varindugga varubrbbne aniri. aduku pilatualagete kristnbdin yesunu emicetunni varindugga siluvveyummi adrunu ceppiri. adhiptieduku? itdu e duska rymu cesenni adugga varusiluvveyummi mri

ekkuvgu kekluvesiri. pilatu allri ekkuvu cunnde gani tavn pryojnmemiya ledni grhici, nillu tisikoni jnsmuhmu edut cetulu kdugukonii nitimtuni rktmunugurci nenu nirp radhini, mire cucukonudni ceppenu. aduku prj ldruvani rktmu ma midnu ma pillmidnu udugakniri. appudtu varu korinttu brbbnu variki vidudl cesi, yesunu kordalto kottici siluvvey nppgicenu. appudu adhiptiyokk senikulu yesunu adhihar midrmuloniki tisikonipoyi, anyodd senikul ndrini smkurciri. varu ayn vstrmulu tisi vesi, anyku ernni agi todigici mudl kirit munu alli ayn tlku petti, ok rellu ayn kudi cetilonuci, anyyedut mokalluniyudul raja, niku subhmni aynnu aphsici ayn mid umimvesi, a rellunu tisikoni danito aynnu tlmid kottiri. aynnu aphsicin truvat ayn midnunn a agini tisiyesi ayn vstrmu laynku todigici, siluv veyutku aynnu tisikoni poyiri. varu vellucudga kureniyuden simonnu okdu knbdga ayn siluvmoyutku atnini blvtmu cesiri. varu kpalsthlmnu arthmiccu golgota an bdn cotiki vcci cedu klipin draksarsmunu aynku tragicciri gani ayn danini ruci cuci tragnollkpoyenu. varu aynnu siluvvesin pimmt citluyesi ayn vstrmulu pcukoniri. att varkkd kurcudi anyku kavli yudiri. itdu yudul rajen yesu ani aynmid mopbdin nermu vras ayn tlku pega uciri. mriyu kudivepun okdunu edm vepun okdunu iddru bdipotu doglu aynto kud siluvvey bdiri. a margmun vellucudinvaru tllucucu devalymunu pdgotti mudu dinmullo ktu vada, ninnu nive rkscikonumu; nivu devuni kumarudvete siluvmidnudi digumni ceppucu aynnu dusiciri alage sastrulunu peddlunu prdhanyaj kulunu kud aynnu aphsiccucu vidu itrulnu rkscicenu, tnnu tane rkscikonledu; israyelu rajugda, yippudu siluvmidnudi diginyedl vani mnmudumu. vadu devuniydu visvasmucenu, nenu devuni kumarudnni ceppenu gnuk aynkistudete ayn ippudu vanini tppicunni ceppiri. aynto kud siluvveybdin bdipotudoglu alage aynnu nidiciri. mdhyahmu modlukoni mudu gtlvrku a desmttnu ciktikmmenu. icumicu mudu gtllpudu yesueli, eli, lama sbktani ani biggrga kekvesenu. a matku na deva, na deva nnneduku ceyi vidicitivni arthmu. akkd niliciyunnvarilo kodra mat viniitdu eli yanu pilucucunnadniri. vetne varilo okdu prugettikoni poyi, spji tisikoni cirkalo mucu, rellun tgllici aynku tragiccenu; tkkinvaruurdudni eliya atni rkspvccunemo cut mniri. yesu mrl biggrga kekvesi pranmu vidicenu. appudu devalypu ter penudi kridi vrku reduga cinigenu; bhumi vnken; bdlu bdd layenu; smadhulu tervbdenu; nidricin anek mdi prisuddhul srirmulu lecenu. varu smadhu llonudi byitiki vcci ayn lecintruvat prisuddh pttmulu pvesici anekulku agpdiri. stadhi ptiyu atnito kud yesunku kavli

yunnvarunu, bhukpmunu jrgin karymulnnitini cuci, mikkili bhydpdiniyuga iyn devuni kumarudni ceppu koniri. yesunku upcarmu ceyucu glily nudi aynnu vebdicin anekmdi strilu akkd durmunudi cucucudiri. varilo mgdene mriyyu yakobu yose anuvvari tliyen mri yyu, jebedyi kumarul tliyu udiri. yesu sisiyuduganunn arimtyiy yosepu anu ok dhnvtudu saykalmenppudu vcci pilatu noddku velli, yesu dehmunu tnkimmi adugga, pilatu danini atni kppgip najnapicenu. yosepu a dehmunu tisikoni subhrmen narbtto cutti tanu ratilo tolpicukonin krott smadhilo danini uci, smadhi dvarmunku peddrayi porlici vellipoyenu. mgdene mriyyu, verok mri yyu, akkdne smadhiki edurugakurcudiyudiri. mrunadu anga siddhprcu dinmunku mrusti dinmun prdhanyajkulunu prisyyulunu pilatu noddku kudivcci ayya, a vckudu sjivude yudinppudumudu dinmulen truvat nenu lecednni ceppindi maku jnapkmunndi. kabtti mudv dinmuvrku smadhini bhdrmucey najna picumu; vani sisiyulu vcci vanini ettukonipoyiayn mrtullonudi lecenni prjto ceppudu remo; appudu modti vcnkte kdpti vcn mri cedde yudunni ceppiri. aduku pilatukavlivarunnarugda miru velli ni cetnent mtukku smadhini bhdrmuceyudni varito ceppenu. varu velli kavli-varini kud ucukoni, ratiki mudrvesi smadhini bhdrmucesiri.

28

visratidinmu gdcipoyin truvat adivar mun, tellvarucudga mgdene mriyyu verok mriyyu smadhini cudvcciri. idigo prbhuvu dut prlokmunudi digivcci, rayi porlici dani mid kurcudenu; appudu mhabhukpmu kligena. a dut svrupmu merupuvle nudenu, atni vstrmu himmt tellga udenu. atniki bhy pductvln kavlivaru vnki cccinvarivle nudiri. dut a strilnu cucimiru bhydpdkudi, siluv veybdin yesunu miru vedkucunnarni naku teliyunu; ayn ikk ledu; tanu ceppintte ayn leci yunnadu; rdi prbhuvu pdukonin sthlmu cuci tvrga velli, ayn mrtullonudi leciyunnadni ayn sisiyulku teliyeyudi; idigo ayn glilyloniki miku muduga vellu cunnadu, akkd miru aynnu cuturu; idigo mito ceppitinnenu. varu bhymutonu mha andmutonu smadhiyoddndi tvrga velli ayn sisiyulku a vrtmanmu telup prugettucudga yesu varini edurkonimiku subhmni ceppenu. varu anyoddku vcci, ayn padmulu pttukoni aynku mrokkga yesubhydpdkudi; miru velli, na shodrulu glilyku vellvlenniyu varkkd nnnu cuturniyu variki telupudnenu. varu vellucudga kavlivarilo kodru pttmnu loniki vcci jrgin sgulnnitini prdhan yajku lto ceppiri. kabtti varu peddlo kudi vcci alocncesi a senikulku cal dryvmicci memu nidrpovucudga atni sisiyulu ratrivelvcci atnini

ettikonipoyirni miru ceppudi; idi adhipti
cevinibdinyedl memtni smmtiprci mikemiyu
todrklugkud cetumni ceppiri. appudu varu
a drvymu tisikoni tmku bodhipbdinprkarmu
cesiri. i mat yudullo vyapici netivrku
psiddhmeyunndi. pdunokdumdi sisylu
yesu tmku nirnyicin glilyloni kodku vel-
liri. varu aynnu cuci aynku mrokkirig-
ani, kodru sdehiciri. ayite yesu variyoddku
vcci prlokmdunu bhumimidnu naku srvadhi
karmu iyybdiyunndi. kabtti miru velli, smst
jnulnu sisylunuga ceyudi; tdriyokkyu ku-
maruniyokkyu prisuddhatmyokkyu nammu-
loniki variki baptism miccucu nenu miku
e ye sgtulnu ajnapici tino vatinnnitini
gekon vlenni variki bodhicudi. idigo nenu
yugsmapti vrku sdakalmu mito kud unnanni
varito ceppenu.

devuni kumaruden yesu kristu suvart prar bhm. idigo na dutnu niku muduga ppu-cunnu; atdu ni margmu siddhprcunu. prbhuvu margmu siddhprcudi, ayn tro- vlu sralmu ceyudni arnymulo kekveyucunn oknisbdmu ani prvktyen yesyacet vraybd- inttu baptismmiccu yohanu arnymulo udi pap ksmapnnimittmu marumssu visyemen bapti smmu prkticucu vcenu. att yudy dessthu ldrunu, yeruslemuvardrunu, bylud- eri atni yoddku vcci, tm papmulnu op- pukonucu, yordanu ndilo atnicet baptismmu poducudi yohanu ote romml vstrmunu molcuttu toludttiyu dhricu konuvadu, advi tenenu midutlnu tinuvadu. mriyu at- dunakte sktimtudokdu navenuk vccucun- nadu; nenu vgi ayn ceppulvarunu vip- putku patrudnukanu; nenu nillo2 miku baptismmiccitini gani ayn prisuddhatmlo3 miku baptismmiccunni ceppi prkticucud- enu. a dinmullo yesu gilyloni njretunudi vcci yordanulo yohanucet baptismmu po- denu. vetne ayn nilllonudi oddunku vc- cucudga akasmu cilcbdutyu, prisuddhatm pavurmuvle tnmidiki digivcutyu cucenu. mriyunivu na priykumarudvu, niydu ne- nandicuccunnni yok sbdm akasmunudi vcenu. vetne prisuddhatm ayntu arny- muloniki trosikonipoyenu. ayn satanucet sodhip bdcu arnymulo nluvdidinmulu ad- vimrgmu ltokud nudenu; mriyu devdutlu ayntu pricry ceyucudiri. yohanu cerptt- din truvat yesu kalma spurimeyunndi, de- vunirajmu smipici yunndi; marumssu podi suvart nmmudni ceppucu devuni su- vart prkticucu, gililyku vcenu. ayn gilily smudrtirmun vellucudga simonunu simonu shodrudgu adreyyu, smudrmulo vlveyut cu- enu; varu jalrulu. yesuna vebdi rdi, nenu mimmunu mnusyulnu pttu jalrulnuga cesednni varito ceppenu. vetne varu tm vllu vidici ayntu vebdiciri. ayn ik kotdurmu velli jebedyi kumarudgu yakobunu atni shodrudgu yohanunu cucenu; varu donelo udi tm vllu bagucesikonucudiri. vetne ayn varini piluvga varu tm tdiyen jebedyini donelo jtgadryodd vidicipetti ay nnu veb- diciri. att varu kpernhumuloniki velliri. vetne ayn visratidinmun smajmdirmuloniki poyi bodhicenu. ayn sastrulve gak ad- hikarmu glvanivle variki bodhicenu gnu- k varu ayn bodhku ascrypdiri. a smy- mun vari smaj mdirmulo apvitratmpttin mnusyudokdenu. vadunjreyudvgu yesu, mato nikemi, mmmu nsipjeyutku vcci- tiva? nivevdvo naku teliyunu; nivu de- vuni prisuddhudvu ani keklu vesenu. aduku yesuirkudumu vanini vidicipommni danini gddipga a apvitratm vanini villvlladici pedd kekvesi vani vidicipoyenu. adrunu vis- mymodi idemito? yidi krott bodhga un-

nde; iyn adhikarmuto apvitratmlkunu aj- napipga avi ayntu lobducunnnvi yoknito okdu ceppu koniri. vetne aynnugurcin smacarmu tvrlo gilily pratmuldt vyapicenu. vetne varu smajmdirmulonudi velli, yakob- uttonu yohanuttonu simonu adrey anuvaryit prvesiciri. simonu att jvrmuto pdiyudga, vetne varamenugurci aynto ceppiri. ayn amedgggru vcci, ceyyipti amenu levnet- tenu; att jvrmu amenu vdlenu gnu- k ame variki upcarmu ceysagenu. saykalma proddu grukinppudu, jnulu skl rogulnu dyyumul- u pttinvarini aynyoddku tisi koni vcciri; pt- tmtyu a yitivakit kudi yudenu. ayn nanaviddh rogmulcet pidip bdin anekulnu svsthpri, anekmen dyyumulnu vellgottenu. avi tnnu erigiyudindun ayn a dyyumulnu mat- ladniyyledu. ayn peddkne leci yiknu cala cikti yudgane byluderi, arnyprdesmunko velli, akkd prarthn ceyucudenu. simonunu atnito kud nunnvarunu ayntu veddku velli ayntu knugoni, adru ninnu vedkucunnarni aynto ceppga ayntu smip grammullonu nenu prkticuntlu velludmu rdi; yidunimittme gda nenu byluderi vccitinni varito ceppenu. ayn gililyydt vari smajmdirmulo prk ticucu, dyyumulnu vellgottucu nudenu. ok kusthrogi aynyoddku vcci aynyedut mokalluninikist- mete nnnu suddhuniga ceyglvni aynto ceppi, ayntu vedukonga ayn knir pdi, ceyyi- capi vanini muttinakistme; nivu suddhudvu kmmni vanito ceppenu. vetne kusthrogmu vanini vidicenu gnu- k vadu suddhudayenu. appudaynevnitonu emiyu ceppu sumi; kani nivu velli variki saksyarthme ni dehmunu ya- jkuniki knbrcu koni, nivu suddhudvenduku mose niymicin kanuk lnu smrpicumni vaniki khdtmuga ajnapici vetne vanini ppivesenu. ayite vadu velli danini gurci vistarmuga prk- ticutkunu, a sgti prcurmu ceyutkunu arb- hicenu gnu- k ayn ik pttnmulo bhirgmuga prvesiplek, velu

2

konnidinmulen pimmt ayn mrl kpern humu- loniki vcenu ayn yit unnadni vinvccinppudu a nekulu kudivcciri gnu- k vakitnenu variki sthlmu lekpyoeni. ayn variki vakymu bod- hicucudga kodru pksvayuvugl ok mnusyuni nluguricet moyickoni aynyoddku tisikoni vcciri. calmdi kudiyunndun varaynyoddku cerlek, ayn yunnnotiki pega iti kppu vippi, sducesi pksvayuvuglvanini pruputone dipiri. yesu vari visvasmu cucikumarada, ni pap- mulu ksmipbdiyunnnvi pks vayuvuglvanito ceppenu. sastrullo kodru akkd kurcud- iyudiri. varuitdu itleduku ceppucunnadu? devdusn ceyucunnadu gda; devudokkde tpp papmunu ksmipglvadevni tm hrzymullo alo- locikunoniri. varu tmlo tamu ilagun alo- locikunonut yesu vetne tn atmlo telisikoni miri- lati sgtulu mi hrzymullo eduku alo- locikunu-

cunnaru? i pksvayuvuglvano ni papmulu ksmip bdiyunvni cepput sulbhma? nivu leci ni prupetti koni nduvumni cepput sulbhma? ayite papmulu ksmicutku bhu-mimid mnusyikumaruniki adhikarmu kldni miru telisikonvleni varito ceppi pks vayuvu givanini cucinivu leci ni prupettikoni yitiki pommni nito ceppucunnannenu. tksnme vadu leci, prupettikoni, vardriyedut ndci poyenu gnuak, vardru vibhratinodimmlati karymulnu enndunu cudledni ceppukonucu devuni mhimpriciri. ayn smudrtirmun mrl ndeipovucudenu. jnuldruu aynyoddku raga ayn variki bodhicenu. ayn margmun vel-lucu, sukpu mettunodd kurcunn alphyi ku-marudgu levini cucu nnu vebdicumni at-nito ceppga, atdu leci, aynnu vebdicenu. atni yit ayn bhojn munku kurcudiyudga, sukrulunu papulunu anakulu yesutonu ayn sisyltonu kurcudi yudiri. ittivarneku-ludiri; varaynnu veb di prisyyullonunn sas-trulu ayn sukrultonu papultonu bhujicut cuciaiyn sukrultonu papultonu klisi bho-jnmu ceyu cunnademni ayn sisyl ndugga yesu a mat vinirogulke gani arogymuglvariki vedyu dkkredu; nenu papulne piluv vcci-tinigani niti mtulnu piluvraledni varito cep-penu. yohanu sisylulunu prisyyulunu up-vasmu cejut kddu. varu vcciyohanu sisylu-lunu prisyyul sisylulunu upvasmu ceyuduru gani ni sisylu upvasmu cejru; diniki hetu-venni ayn ndugga yesupedlikumarudu tm-tokud unn kalmun pedli itivaru upvasmu cey dguna? pedlikumarudu tmtokud un-nkalmu upvasmu ceydgdu gani pedliku-marudu vari yoddnudi konipobdu dinmulu vccunu; a dinmul lone varupvasmu ceturu, evdunu patbttku krottgudd masak veydu; vesinyedl a krottmasik patbttnu velitipr-cunu, cinugu mri ekkuvgunu. evdunu pat tittullo krott draksarsmu poydu; posinyedl draksarsmu a tittulnu pigulcunu, rsmunu tittulunu cedunu; ayite krott draksa rsmu krott tittullo poyvlenni ceppenu. mriyu ayn visratidinmun pcellobdi vellucudga, sisylu margmun sagipovucu vennulu tru-cucunudiri. aduku prisyyulucudumu, vis-ratidinmun ceykudnidi varel ceyu cunnarni ayn ndigiri. adukayn varito itlennuta-nunu ntto kud nunnvarunu akligini ndun davidunku avsrnu vccinppudu atdu cesindi mirenndunu cdvleda? abyataru prdhan yajkude yudga devmdirmuloniki velli, ya-jkule gani yitrulu tinkudni smukphu rot-telu tanu tini, tntokud unnvarikiccenu gda ani ceppenu. mriyuvissratidinmu mnusyulko-rke niymipbdeni gani mnusyulu visratidin-mukorku niymipbdledu. aduvln mnusyku-marudu visratidinmunkunu prbhuvu yun-nadni varito ceppenu.

smajmdirmulo ayn mrl prvesipga akkd uc-ceyyi glvadu okdudenu. accti varu ayn-mid nermu mopvlenniyudi, visrati dinmun vanini svsthprcunemo ani aynnu kni pet-tucudiri. aynnivu leci n mdhyu nilu-vumni ucceyyiglvano ceppi varini cu-civisrati dinmun meluceyut dhrmma kidu cejut dhrmma? pranrksn dhrmma, pran-hy dhrmma! ani adi genu; aduku varu urkudiri. ayn vari hrdu kathinymunku dukhpd, kopmuto varini kly cucinu cey-icapumni a mnusyunito ceppenu; vadu tn ceyyi capga adi bagupdeni. prisyyulu velupliki poyi vetne herodiyulto klisikoni, ayn nelagu shrituma yni aynku virodhmuga alocn cesiri. yesu tn sisylulto kud smudr-munoddku vellga, glilynu di vccin gopp jns-muhmu aynnu vebdicenu, mriyu ayn inni gopp karymulu ceyucunnadni vini jnulu yu-dynudiyu, yerusalemunudiyu, idumynudiyu, yordanu avtlunudiyu, turu sidonu anedi pt-tnprat mulnudyu aynyoddku gupulu gupu-luga vcciri. jnulu gupukudga cucu, varu tnku iruku kligipkuduntlu cinndone yokti tnku siddh prciyucvlenni ayn tn sisylulto ceppenu. ayn anakulnu svsthprcenu gnuak rogpidditulen vardru aynnu muttukonvleni aynmid pdu cudiri. apvitratmlu ptin-varu aynnu cud gane ayn yedut sagilpdimvu devuni kumarud vni ceppucu kekluvesiri. tnnu prsiddhiceyvddni ayn variki khdi-tmuga ajnapicenu. ayn kodekki tnkistmen-varini piluvga vara yn yoddku vcciri. varu tnto kud unduntlunu dyymulnu vellgottu ad-hikarmuglave suvat prkticukunu varini ppvlenni ayn pdredu mdini niymicenu. varevr ngaayn peturnu perupettin simonu jebedyi kumarudgu yakobu, atni shodrudgu yohanu; viriddriki ayn boy nergesu pe-rupettenu; boynergesu anga urimedu varni arthmu. adrey, philippu, brtolomyi, mt-tyi, toma, alphyi kumarudgu yakobu, tddy-i, knaniyuden simonu, aynnu appgicin iskry-otu yuda anuvaru. ayn itiloniki vccinppudu jnulu mrl gupu kudi vcciri gnuak bhojnmu ceyutkennu variki vilu lekpoynnu. ayn iti-varu sgti vini, ayn mti cliciynndni ceppi aynnu pttukonboyiri. yerusalemunudi vc-cin sasrultitdu bylje bulu ptinvade dyymul ydhipticet dyymulnu vellgottucunnadni ceppiri. appudayn varini tn yoddku pilici, upmanritiga varito itlnenu satanu satanu nelagu vellgottunu? ok rajymu tnku tane virodhmuga verupdinyedl, a rajymu nilu-vnerdu. ok yillu taikutane virodhmuga veru pdin yedl, a yillu niluvnerdu. satanu tnku tane virodhmuga leci verupdin yedl-vadu niluv lek kdterunu. okdu blvtuden-vanini modt bdhicitene tpp, a blvtuni itjocci vani samgri docukonnerdu; bdhicin yedl vani yillu docukonvccunu. smst papmulunu mnu

syulu ceyu duslnniyu variki ksmipbdunu gani prisuddhatm visyumu dusnceyuvadeppudunu ksmapn podk nityapamu cesinvade yudu nni mito niscymuga ceppucunnannenu. edu knga ayn apvitratm pttinvadni varu ceppiri. ayn shodrulunu tliyu vcci velupl nilici aynnu piluvnpiri. jnulu gupuga ayncuttu kurcudiri. varuidigo ni tliyu ni shodru lunu velupl udi, nikosrmu vedkucunnari ay nto ceppga aynna tlli na shodrulu evrni tn cuttukucunn varini klycuci idigo na tliyu na shodrulunu; devuni cittmu cop-pun jrigicuvade na shodrudunu sho driyu tli-yunni ceppenu.

4

ayn smudrtirmun mri bodhip nar bhipga, bhu jnulaynyoddku kudivcci yunn dun ayn smudrmulo ok doneyekki kurcu denu. jnuldru smudrtirmun nelmid nudiri. ayn upmanritiga cal sgtulu variki bodhi cucu tn bodhlo varito itlnenu vinudi; idigo vittuvadu vittutku byluvellenu. vadu vittu cudga konni vittmmulu trovprkkn pdenu. pksuluvcci vatini migivesenu. konni cal mnnu leni ratinelnu pdenu; akkd mnnu lotuga ud ndun avi vetne molicenu gani suryudu ud yipgane avi madi, verulundun edipoyenu. konni mudlpodllo pdenu; mudlpodlu edigi vatini ancivesenu gnuk avi phlipledu. konni mcinelnu pdenu; avi molici perigi pere muppd tluganu aruvdtluganu nurluganu phlicenu. vinutku cevuluglavadu vinunagak ani ceppenu. ayn otriga unnpudu pdredumdi sisyu lto kud ayncuttu udinvaru a upmanmunu gurci ayn ndigiri. adukayndevuni rajy mrmumu (telisikonut) miku anugrhipbdiiyunndi gani veluplnuduvuru okvel devunivepu tigrigi pap ksmapn podudurni, varu cucutkete cuciyu knugonknu, vinutkete viniyu grhipkyu nudut kunu anniyu upmanritiga variki bodhipducunn vni varito ceppenu mriyui upmanmu miku teliyleda? alagete upmanmulnniyu mikelagu teliyunnenu. vittuvadu vakymu vittu cunnadu. trovprkkn nuduvarevrnga, vakymu varilo vittbdunu gani varu vinin vetne satanu vcci varilo vittbdin vaky mettikonipovunu. atuvle ratinelnu vittbdinvarevrnga, vakymu vini stosmuga agikricuvaru; ayite varilo veru lendun, kotkalma varu niluturu gani vakymu nimittmu srmyennu hisyennu klug gane varu abyhtrpduduru. itrulu mudlpodllo vittbdinvaru; viru vakymu viduru gani aihik vicarmulunu, dhnmosmunu mri itrmen apeks lunu lopt cocci, vakymunu anciveyutvln adi nishplmgunu. mci nelnu vittbdinvarevrnga, vakymu vini, danini agikrici muppdltu ganu aruvdtluganu nurluganu phlicuvarni ceppenu. mriyu ayn varito itlnenudipmu dip stbhmmid nucbdutke gani

kucmu kridnennu mcmukridnen nucbdutku tebddu gda rhy medennu tetprcbdkpodu; byluprc bdtutke gani yediyu mruguceybdledu vinutku cevulevniken nudinyedl vadu vinunagaknenu. mriyu aynmiremi vinucunnaro jagrttga cucukonudi. miretti koltto koluturo mikunu atti kolttone koluvbdunu, mri ekkuvga mi kiyybdunu. kliginvaniki iyybdunu, lenivaniki kligindiyu vaniyoddnudi tisiveybdunni varito ceppenu. mriyu aynok mnusyudu bhumilo vitt nmu clli, ratribglu nidrpovucu, melkonucu nudga, vaniki teliyni ritiga a vittnmu molici perigintle devuni rajymunndi. bhumi modt mol knu trovat venunu atutruvat vennulo muduru gijlnu tatttane putticonu. pt pdinppudu kotkalma vcindni sedygadu vetne kodvli petti koyunni ceppenu. mriyu ayn itlnenudevuni rajymunu etlu polcedmu? e upmanmuto danini upmicedmu? adi avgijnu poliyunndi. avgij bhumilo vittbdinppudu bhumimidnunn vittnmulnitikte cinnde gani vittbdin trovat adi molici yedigi kur mokklnnitikte pedddegopp kommlu veyunu gnuk akas pksulu dani nidnu nivsiplgvnenu. variki vinutku skti kliginkoldi yilati anek men upmanmulnu ceppi, ayn variki vakymu bodhicenu. upmanmu lek variki bodhipledu gani otriga unnpudu tn sisyluku annitini visdprcnu. a dinme saykalmenppudu ayn addriki povudmni varito ceppga, varu jnulu ppivesi, aynnu unnpatun cinndonelo tisikonipoyiri; aynvebdi mrikonni donelu vcenu. appudu pedd tupanu regi ayn yunn donemid allu kottindun done nidipoyenu. ayn done amr mun tlgdmid (tl valcukoni) nidricudennu. varaynnu lepi-bodhkuda, memu nsicipoju cunnamu; niku citleda? ani aynto aniri. adukayn leci galini gddicinissbdme urkudu mni smudr muto ceppga, gali angi mikkili nimml mayenu. appudaynmireduku bhyppu cunnaru? miriknu nmimlekyunnara? ani varito ceppenu. varu mikkili bhyppdiyn evro, galiyu smudrmunu iynku lobdu cunnvni yoknito okdu ceppukoniri.

5

varasmudrmunku addrinunn gerasenul des munku vcciri. ayn done diggane, apvitratm pttinvadokdu smadhullonudi vcci, ayn keduru pdenu. vadu smadhullo vasmu cesedivadu, skelltonennu evdunu vani bdhip lekpoeyenu. plumaru vani kalkkunu cetulkunu skellu vesi bdhicinnu, vadu a cetiskellu tepi, kaliskellu tuttuniyluga cesenu gnuk evdunu vanini sadhu prclekpoyenu. vadu ellppudunu ratribglu smadhullonu kodllonu kekluveyucu, tnnutanu rallo gayprcukonucu nudenu. vadu durmunudi yesunu cucu, prugettikonivcci, aynku nmskarmucesi yesu, srvonntuden devunikumaruda, nato nikemi? nnnu badh-

prckumni devuni pert niku anbettucunnanni biggrga keklu vesenu. eduknga aynapvitratma, yi mnusyuni vidici pommni vanito ceppenu. mriyu aynni peremni vani ndugga vaduna peru sen, yelynga memu anekulmni ceppi tmmunu a desmulonudi toliveyvdni ceppu migul btimalukonenu. akkd kod-dggr pdul pedd md meyucudenu. gnuka pdullo prve sicuntlu mmmunu vatiyoddku ppumni, a dyymulu aynnu btimalukonenu. yesu vatiki selviyyga a apvitratmlu vanini vidici pdullo prvesicenu. prvesipga icumicu redu vel skhygl a md prpatmunudi smudr-pudarinu vdgga prugettikonipoyi, smudrmulo pdi upiri tirugk ccenu. a pdulu mepucun-varu pari poyi pttnmulonnu grammullonu a sgti telijjesiri. jnulu jrigindi cud velli yesunoddku vcci, sen anu dyymulu pttin-vadu bttlu dhricu koni, svsthcittude kur-cudiyudut cuci bhy pdiri. jrigindi cucin-varu dyymulu pttinvaniki kligin sthitiyu pdul sgtiyu urivariki teliy jeyga tm pratmlu vidicipommni varaynnu btimalukonsagiri. ayn doneyekkinppudu, dyymulu pttinvadu aynyodd tnnudnimmi aynnu btimaluko-nenu gani ayn vaniki selviyyknivu ni yiti-variyooddku velli, prbhuvu niydu knikrpd, niku cesin karymulnnitini variki telijjep-pumnenu. vadu velli, yesu tuku cesin vnniyu dekolilo prktip narbhigga adru ascrypdiri. yesu mrl done yekki addriki vellinppudu bhu jnsmuhmu aynyoddku kudi vcenu. ayn smudrtirmun nudga smajmdirpu adhi karullo yayirnu nokdu vcci, aynnu cuci ayn padmulmid pdi na cinnkumarte cayne yun-di; adi bagupdi brdukuntlu nivu vcci da-nimid ni cetulucvlenni aynnu migul bti-malukonga ayn atnito kud vellenu; bhu jnsmuhmunu aynnu vebdici ayn mid pdu-cudiri. pdrededlnudi rktsrav rogmu kli-gin yok stri yudenu. ame anek vedyulcet enno tipplupdi tuku kligindiyu vyymu ce-sikoni, yetmatrmunu pryojnmulek mrit skt pdenu. ame yesunugurci vininenu ayn vstr-mulu matrmu muttin bagupdudunnukoni, jnsmuhmulo ayn venukku vcci ayn vstrmu muttenu. vetne ame rktdhar kttenu gnuk tn sirmuloni abadh nivarnyendni ghricuko-nenu. vetne yesu tnlonudi prbhavmu bylu-vellenni tlotanu ghrici, jnsmuhmuvepu ti-rigina vstrmulu muttin devrni adugga ayn sisylu jnsmuhmu ni mid pducadut cu-cucunnave; nnnu muttindevdni adugucun-nava? aniri. a karymu cesin amenu knu-gonvlenni ayn cuttu cucenu. appuda stri tuku jrigindi yerigi, bhypdi, vnkucuvcci, ayn edut sagilpdi, tn sgti ytyu aynto ceppenu. adukayn kumari, ni visvasmu ninnu svsthr-cenu, smadhanmu gldanve pomm; ni badh nivarnye niku svstht klugugak ani ameto ceppenu. ayn iknu matladucudga, sma-jmdirpu adhikari yitnudi kodru vccini ku-marte cni poyindi; nivik bodhkuni eduku

srn pettudu vniri. yesu varu ceppinmat lksy pettkbhyy pdkumu, nmimk matrmu-cumni smaj mdirpu adhikarito ceppi peturu, yakobu, yakobu shodrudgu yohanu anu-varini tpp mri evri nennu tn vebdi raniyyk smajmdirpu adhikari yitiki vcci, varu gollu-ganudi cal yedcucu, prlapicucu nudut cuci loplikipoyimirelgollucesi yedcucunnaru? i cinni nidricu cunndegani cniroleddi var-ito ceppenu. aduku varu aynnu aphsiciri. ayite ayn vari ndrini bytku ppivesi, a cinn-dani tlidrdulnu tnto unvarini vetbettukoni, a cinni prudi yunn gdiloniki velli a cinn-dani ceyipti tlitakumi ani ameto ceppenu. a matku cindana, lemmni nito ceppucun-nanni arthmu. vetne a cinni leci nd-vsagenu; ame pdredu svtsrmul praymu gldi. vetne varu bhuga vismy modiri. jrigindi evniki teliykuddni ayn variki gttiga ajnapici, ameku aharmu pettudin ceppenu.

6

ayn akkdnuudi byluderi svdesmunku raga, ayn sisylu aynnu vebdiciri. visrati dinmu vccinppudu ayn smajmdirmulo bodhipnarb-hicenu. anekulu ayn bodh vini ascrypdii sg-tulu itniki ekkdnuudi vccenu? itnikiiybdin i jnanmettidi? itni cetul vln itti abdhutmulu ceybducunnvi? idemi? itdu mriy kumarudu kada? itdu yakobu, yose, yuda, simonu anuvari shodrudgu vdlvadu kada? itni so-drinnuldru mnto nunnaru kara? ani ceppu konucu ayn visyme abhytrpdiri. aduku yesuprvkt tn desmu lonu tn bdhuvullonu tn yitivarilonu tpp mri ekkdnu ghnhinudu kadni ceppenu. adu vln koddimidi rogul-mid cetuluci varini svsth prcut tpp mri e adbhutmunu ayn akkd ceyjalkpoyenu. ayn vari avisvasmunku ascrypdenu. ayn cut-tuptlunn grammulu tirugucu bodhicucu-denu. ayn pdreduguru sisylunu tnyod-dku pilici, varini iddriddriniga ppucu, apvi-tratml mid vari kdhikarmicci pryanmuko-rku cetikrrnu tpp rottenennu jalenennu scilo sommunennu tisikonk ceppulu todgukonud-niyu, redgilu vesikon vddniyu varikajnap-i-cenu. mriyu ayn varito itlennumirekkd ok yit prvesicedro akkdnuudi miru byludervuku a yitne bsceyudi. e sthlmdennu jnulu mim-munu cercu konk mi matlu vinkute, miru akkdnuudi byludrunppudu varimid saksy-muga udutku mi padmul kriddi dhuli dulip-iveyudi. kaga varu byluderi, marumnsu podvlenni prk ticucu anek dyymulu vellgot-tucu nuneraci anekulgu rogulnu svsthrpu-cunudiri. ayn kirti prsiddhmayenu gnuk rajen herodu aynnugurci vinibaptismmiccu yohanu mrtu llonudi leciyunnadugnuk at-niydu abdhut mulu kriyarupkmulgucunnvni ceppenu. itrulu iyn eliya aniyu, mrikodruin prvktyniyu, prvktllo oknivle nunnadniyu ceppukonucudiri. ayite herodu vininenu

tl gotticin yohane; atdu mrtullonudi leci yunnadni ceppenu. herodu tn shodrudgu philippu bharyen herodiyu pedlicesikonin-dun yohanuni shodruni bharynu cercukonut niku nyaymu kadni heroduto ceppenu gnuk it dame nimittmu yohanunu ptti tep-pici, cersallo bdhiciyudenu. herodiy atni mid pgptti atni cpip gorenu gani amecet gakpoyenu. eduknga yohanu nitim-tudunu prisuddhudungu mnusyudni herodu erigi, atniki bhypdi atni kapaducu vcenu. mriyu atni matlu vini nppudu, emiceynu tockpoyinu stosmuto vinucudenu. ayite tgin dimmukti vcenu; etlnga, herodu tn jnn dinotsvmdu tn prdhanulkunu shsradhip-tulkunu glilydes prmukhu lkunu vidu ceyi-cenu. appudu herodiy kumarte lopliki vcci natymadi herodunu atnito kud ptkini kur-cunnvarini stosprenu gnuk rajunikistmendi edennu nnndugumu, nen mriyunivu na rajy-mulo sgmumttuku emi adiginu nikiceddnni atdu ameto ottupettukonenu gnuk ame vel-linenemi adigednni tn tlli ndugga amebap-tism miccu yohanu tl adugumnenu. vetne ame tvrga rajunoddku vccibaptismmiccu yohanu tl pllemulo pettiyippude nakippip gorucunnanni ceppenu. rajy bhuga dukhp-denu gani tanu pettukonin ottu nimittmunu tnto kurcudiyunn vari nimittmunu ameku ieynu annolk poyenu. vetne rajy atni tl temmni ajnapici yok btrautunu ppenu. vadu velli cersallo atni tl gotti pllemulo atni tl petti tecci a cinn dani kiccenu, a cinndi tn tllikicenu. yohanu sisulu i sgti vini, vcci svmunu ettikonipoyi smadhilo uciri. att apostlulu yesunoddku kudivcci tamu cesin-vnniyu bodhicivnniyu aynku teliy jesiri. appudayn mirekatmuga arny prdes munku vcci, kocemusepu alst tircukonudni ceppenu; elynga anakulu vcucu povucu nudi ndun, bhojnu ceyutkenu kaga varu done yekki arny prdesmunku ekatmuga velliri. varu vel-lucudga jnulu cuci, anakulaynnu gurterigi, skl pttmmul nudi akkdiki kalindknu prugetti varikete muduga vcciri. gnuk yesu vcci a gopp jn smuhmuni cuci, varu kaprikeni gorrvle unndun varimid knikrpd, variki anak sgtu lnu bodhip sagenu. cal proddupoyin truvat ayn sisyu laynyoddku vccidi arny prdesmu, ippudu cal proddupoyindi; cuttuptl prdes mulkunu grammulkunu varu velli bhojnmun kemennu konukkonutku varini ppi veyummi ceppiri. adukaynmiru variki bhojnmu pettu dnga varumemu velli yinnuru denarmull rottelu koni variki pettuduma ani ayn ndi-giri. adukaynmiyodd enni rotte lunvi? poyi cududnivarito ceppenu. varu cuci telisikoni ayidu rottelunu redu ceplu nun-nvniri. appu dayn pccikmid adru pktulu pktuluga kurcudvlenni varikajnapipga varu nuresi mdi coppunnu ebdesimdi coppunnu pktulu tiri kurcudiri. att ayn a ayidu rot-telnu redu ceplnu pttukoni, akasmuvepu kn-

nuletti asirvdi, a rottelu virici, variki vddi-cutku tn sisylukicci, a redu ceplnu adrikini pci vardru tini trpti podin truvat migilin ceplunu rotte mukklunu pdredu gpellu et-tiri. a rottelu tininvaru ayiduvelmd p-urusulu. ayn jnsmuhmuni ppiveyuntlo, done ekki addrinnun betsyidaku muduga velludni ayn tn sisylunu vetne blvtmu cesenu. ayn varini vidukolipi, prarthnceyutku kodku vel-lenu. saykalmenppudu a done smudrmu mdhy udenu ayn otriga mett nudenu. ap-pudu variki gali edurendun, done ndipicutlo varu mikkili kstpdudcudga ayn cuci, ratri icu micu nalugv jamun smudrmumid nducucu varyioddku vcci, va ayn smudrmumid ndu-cut varu cuci, bhut mni tlici keklu vesiri. adru aynnu cuci todrpdga, vetne ayn varini plukricidherymu teccu konudi, nene, bhyp-dudni ceppenu. truvat ayn done yekki varyi-oddku vccinppudu gali angenu, aduku varu tmlotamu mikkili vibhrati nodiri; ayinnu vari hrdymu kthin mayenu gnuk varu rot-telnugurcin sgti grhipledu. varu avtlku velli gennesretu dggr odduku vcci dri pttiri. varu done diggane, jnulu aynnu gurutupti a prdesmdt prugettikonipoyi, ayn yunnadni vinincotunku rogulnu mcmul mid mosikoni vccutku modlupettiri. grammul lonu pttm-mullonu ppletullonu ayn yekk dekkd prvesi-ceno akkdi jnulu rogulnu st vithullo uci, varini ayn vstrpucegumatrmu muttnimmi aynnu vedukonucudiri. aynnu muttin vardru svsthtnodiri.

7

yerusalemunudi vccin prisyyulunu sastru llo kodrunu aynyoddku kudivcci ayn sisylulo kodru apvitrmen cetulto, anga kdugni cetulto bhojnu ceyut cuciri. pri syyulunu yuduldrunu peddl parpryacar munubtti cetulu kdugukotene gani bhojnu ceyru. mriyu varu stnudi vccinppudu nillu cllukotene gani bhojnu ceyru. idiyu-gak ginnelnu kudlnu ittdi patrlnu1 nillu kdugut2 modlgu anakarmulnu varnusrice-divaru. appudu prisyyulunu sastrulununi sisyludeduku peddl parpryacarmucoppun nducukonk, ap vitrmen cetulto bhojnu ceyudurni ayn ndi giri. adukayn varito ilagu ceppenui prjlu pedvulto nnnu ghn-prcudurugani, vari hrdymu naku durmuga unndi. varu, manvulu klpcin pddhtulu devop desmulni bodhicucu nnnu vyrtmuga aradhicuduru ani vraybdinttu vesdharulen mimmunugurci yesya prvcicindi sriye. miru devuni ajnnu vidicipetti, mnusyul parpryacarmunu gekonu cunnaru. mriyu aynmiru mi parprya carmunu gekonutku devuni ajnnu bottiga nirak ricuduru. ni tlidrdlunu ghnprcvlenniyu, tdrinennu tlli-nennu dusicuvaniki mrnsiks vidhipvlenniyu mose ceppenu gda. ayinnu miruokdu

tn tdrinennu tlinennu cuci navln niku pryojnmgundi edo adi korbanu, anga devarpitmnri ceppinyedl, tn tdrkennu tli kennu vanini emiyu ceyniyyk miru niy micin mi parpyracarmuvln devuni vakymunu nirth kmu ceyuduru. ituvtivi anekmulu miru ceyudurni ceppenu. appudayn jns-muhmunu mrl tnyoddku pilicimirdru na mat vini ghicudi. vluplinudi lopliki poyi mnusyuni apvitrniga ceyglugundi ediyu ledu gani, loplinudi bylu vellunve mnusyuni apvitrniga ceyunnenu. ayn jnsmuhmunu vidici yiti loniki vccinppudu, ayn sisylu i upmanmunu gurci ayn ndugga ayn varito itlenuimirunu it avivekule yunnara? velu-plinudi mnusyuni lopliki povundedyu vani npvitrniga ceyjaldni miru ghripkunnara? adi vani hrdymulo prvesipk kdupulone prvesici bhirbu emilo viduvbdnu; itlu adi bhojnpdardthmu llni tini pvitrprcunu. mnusyuni loplinudi bylu vellundi mnusyuni apvitrprcunu. loplinudi, anga mnusyul hrdymulonudi duralocnlunu jartvmlununu dogtnmulunu nrhtylunu vybhi carmulunu lobhmulununu cedutnmulununu ktrrim munu karmvikarmunu mtsrmunu3 devdusnyu ahbhavmunu avivekmunu vccunu. i cedd vnniyu loplinudiye byluveli, mnusyuni apvitrprcunni ayn ceppenu. ayn akkdnudi leci, turu sidonul prat mulku velli, yok it prvesici, a sgti evnikini teliykudvleni korenu gani ayn mruge yud lek poyenu. apvitratm pttin cinnkumartegl yok stri aynnugurci vini, vetne vcci ayn padmulmid pdenu. a stri suropheniky vs mdu puttin grisus dessthalu. ame tn kumartelonudi a dyymunu vellgottumni aynnu vedu korenu. ayn amenu cucipillu modt trpti podvleni; pill rotte tisikoni kukkpilluku veyut yuktmu kadeni. adukamenijime prbhuvu, ayite kukkpillu kud blklrid udi, pillu pd veyu rottemukku tinunu gda ani aynto ceppenu. adukayni mat ceppindun vellumu; dyymu ni kumartenu vdlipoyindni ameto ceppenu. ame yitiki vcci, tn kumarte mcmumid pdukonu yudutyu dyymu vdli poyi yudutyu cucenu. ayn mrl turu pratmulu vidici, sidonu dvira dekpoli pratmulmiduga glily smu drmunoddku vccenu. appudu varu cevudugl ntti vani okni aynyoddku todukonivcci, vanimid ceyyi yucumni aynnu vedukoniri. smuh mulonudi ayn vanini ekatmunku todukoni poyi, vani cevullo tn vrrellupetti, umimvesi, vani naluk mutti akasmuvepu knnuletti nitturpu vidici epphta ani vanito ceppenu; a matku tervbdu mni arthmu. att vani cevulu tervbdenu, vani naluk nrnu sdli vadu tetga matladucudenu. appudaynidi evnitonu ceppvddni vari kajna picenu; ayite ayn ceppvddni vari kajnapicin koldi varu mri ekkuvga danini prsidhiceyucu iyn smstmunu baguga cesiyunnadu; ceviti varu

vinuntluganu mugvaru matladuntluganu ceyucunnadni ceppukoni aprimitmuga ascrypdiri.

8

a dinmullo mriyok sari bhu jnulu kudi raga, variki tinnemiyu lendun yesu tn sisylu lnu tnyoddku pilici jnulu netiki mudu dinmul nudi nayoddnunnaru; variki tinnemiyu lendun, nenu varimid knikrpducunnaru; nenu varini upvasmuto tmidlku ppivesinyedl marg mulo murchpovuduru; varilo kodru durmu nudi vcciyunnarni varito ceppenu. adu kayn sisylu i arnyprdesmulo ok dekkd nudi rottelu tecci, virini trptiprcgldni ayn ndigiri. aynmiyodd enni rottelunynni vari ndugga varuedniri. appudaynnelmid kurdudni jnulkajnapici a yedu rottelu ptukoni krtjntastutulu cellici, virici, vddicutke tn sisylukicenu, varu jnsmuhmunku vddiciri konni cinnceplu kud varyioddnugga ayn asirvidi vatinikud vddicudni ceppenu. varu bhojnmucesi trptipodinmid, migilin mukkludu gplnid ettiri. bhojnmucesinvaru icu micu nalugu vel mdi. varini ppivesin vetne ayn tn sisylutokud done yekki dlmnuta pratmulku vccenu. att prisyyulu vcci aynnu sodhicucu, akasmanudi yok suckkriynu cupumni ayn ndigi aynto trkipsagiri. ayn atmdu pedd nitturpu vidicii trmuvaru eduku suck kriy ndugucunnaru? i trmunku e suck kriyyu nnughrpbdndi niscymuga mito ceppucunnanni ceppi varini vidici mrl done yekki addriki poyenu. varu tinutku rottelu teccutku mrciri; donelo varyiodd okk rotte tpp mremiyu lekpoyni. ayn-cucukonudi; prisyyul pulisin pidini gurciyu herodu pulisin pidinigurciyu jagrtt pdundi varini heccripga varutmyodd rottelu leveyni tmlotamu alocicukoniri. yesu adi yerigimyodd rottelu leveyni mireduku alocicukonucunnaru? miriknu ghripleda? vivecipleda? miru kthinhrdymu glvare yunnara? miru knnuludiyu cudra? cevuludiyu vinra? jnapkmu cesikonra? nenu a ayiduvelmdiki ayidu rottelu virici pcipetti nppudu miru mukkludu enni gplnid ettitirni vari ndigenu. varup-dredni aynto ceppiri. a nalugu velmdiki edu rottelu nenu virici, pci petti nppudu mukkludu enni gplnid ettitirni ayn adugga varuedniri. adukaynmiriknu ghripkunnara? ani anenu. atlo varu betsyidaku vcciri. appudu akkdi varu aynyoddku ok gruddivani todukonivcci, vani muttvleni aynnu vedukoniri. ayn a gruddivani ceyyiptukoni urivelupliki todukoni poyi, vani knnulmid umimvesi, vani mid cetulucinikemennu knbducunnda? ani vanindugga, vadu knnulettimmusyulu naku knbducunnaru; varu cetivlenudi nducu cunntluga naku knbducunnarnenu. att ayn mrl tn cetulu vani knnulmid nucga, vadu tercici kudurcbdi smstmunu tetga cud saganu.

appudu yesunivu uriloniki vellvddni ceppi vani yitiki vanini ppiyesenu. yesu tn sisulyto philippuden kesryto cerin grammulku bylud-erenu. margmulonudga nenu evdnni jnulu ceppucunnarni tn sisul ndigenu. aduku varukodru baptismmicu yohanu aniyu, kodru eliya aniyu, mri kodru prvktillo okd-niyu ceppu konucunnarniri. adukaynmirete nenu evdni ceppucunnarni varindugga petu-runivu kristulvni aynto ceppenu. appudu tnnu gurcin yi sgti evni tonu ceppvddni ayn variki khditmuga ceppenu. mriyu mnusykumarudu anek hislupodi, peddl cetnu prd-hanyajkulcetnu sastrulcetnu upeksip bdi cpbdi, mudu dimmulen truvat lecut ag-tymni ayn variki bodhip narbhicenu. ayn i mat bhirgmuga ceppenu. peturu ayn ceyipttukoni aynnu gddipsagenu adu kayn tn sisulvepu tirigi, varini cuci satana, na venukku pomm; nivu mnusyl sg-tulnu mnskricucunnavu gani devuni sgtulnu mnsk ripkunnavni pet att ayn tn sisulnu jnsmuhmunu tn yoddku pilicinnu vebdip goruvadu tnnu tanu upeksicukoni tn silu-vyetti koni nnnu veb dipvleu. tn pran-munu rksicukongoruvadu dani pogottuko-nunu; na nimittmunu suvat nimittmunu tn pranmunu pogottukonuvadu dani rk-sicu konunu. okdu srvlokmunu spaducukoni tn pranmunu pogottukonut vanikemi pry-jnm? mnusyudu tn pranmunku prtiga emi iyy glugunu? vybhicarmunu pampunuceyu i trmu varilo nnnu gurciyu namatlnugurciyu siggupdu vadevdu, vaninigurci mnusykumarudu tn tdiri mhinglvade prisuddh dutl-tokud vccunppudu siggupdunni ceppenu.

9

mriyu ayn ikkd niliciyunn varilo kodru de-vunirajymu blmuto vccut cucuvrku mrmu rucicudrni niscymuga mito ceppu cunnan-nenu. arudinmulen truvat, yesu peturunu yakobunu yohanunu matrmu vetbettukoni, yettyin yok kodmidiki ekatmuga varini to-dukonipoyi, varyiedut rupatrmu podenu. atlo ayn vstrmulu prkasmanmenviyu migul tellniviyyu ayenu; lokmdu e cakliyunu at tellga cluvceyledu. mriyu moseyu eliyayu variki knbdi yesuto matladucudiri. appudu peturu bodhkuda, mnmikkd udut mciidi; memu niku oktiyu moseku oktiyu eliyaku oktiyu mudu prnsallu kttudumni ceppenu; varu migul bhypdiri gnuk tanu ceppvlsin-demo atniki teliyledu. meghmokti vcci varini kmmga iyn na priykumarudu, iyn mat vinudni yok sbdmu a meghmulonudi puttenu. vetne varu cuttu cucinppudu, tm yoddnunn yesu tpp mri evrunu variki knbdledu. varu a kod digi vccucudgamnusus kumarudu mrtullonudi lecinppude gani, atku mudu miru cucinvatini evnitonu cep-pvddni ayn variki ajnapicenu. mrtullonudi

lecut anga emito ani varoknito okdu trkicucu a mat mnssn ucukoniri. varu eliya muduga ravlenni sastrulu ceppucunnare, yidemni ayn ndigiri. adukayneliya muduga vcci sm-stmunu ckk pettunnu mat nijme; ayinnu mnusykumarudu anek srlupdi, trnikripbd vlenni vraybdut emi? eliya vccenniyu atnig-urci vraybdin prkarmu varu tmkistmu vc-cinttu atniyedl cesirniyu mito ceppu cun-nanni varito anenu. varu sisulyoddku vcci, vari cuttu bhu jnulu kudiyyutuyu sastrulu varito trkicutyu cuciri. vetne jnsmuhmtyu aynnu cuci, migul vibhratinodi aynyoddku prugetti konivcci ayuku vdnmucisiri. ap-pudayamiru denigurci varito trkicucunnarni vari ndugga jnsmuhmulu okdubodhkuda, mugdyymu2 pttin na kumaruni niyoddku tisikoni vccitini; adi ekkd vanini pttuno akkd vanini pddroyunu; appudu vadu nu-rugu karcukoni, pdlu korukukoni murcil-lunu; danini vellgotudni ni sisulnu adig-itini gani adi varicet adukayn visvasmuleni trmuvarlara, nenu etkalnu mito nudunu? etvrku mimmunu shitunu? vanini nayod-dku tisikoni rdni varito ceppga varaynyo-ddku vanini tisikoni vcciri. dyymu aynnu cud gane, vani vilvil ladicenu gnuk vadu nelpdi nurugu karcukonucu porladucudenu. appudayn idi viniki sbhivci yetkalmendni vani tdiri ndugga atdu balymunudiy; adi vani nasnmu ceyvlenni treuga agnilonu nil-lonu pddroyunu. emennu nivlnnete mamid knikrpd maku shaymu ceyumnenu. aduku yesu (nmmt) nivlnnete, nmuvaniki smst-munu sadhyme yni atnito ceppenu. vetne a cinnvani tdrinmmucunnanu, naku apnmkm-mudkud shaymu ceyumnil biggrga ceppenu. jnulu gupukudi tnyoddku prn gettikoniv-cut yesu cuci mugven ceviti dyyma, vanini vdilipommu, ik vaniloprvesipvddni niku aj-napicucunnanni ceppi a apvitratmnu gddi-cenu. appudu adi kekvesi, vanineto vil-vil ladi vdlipoyenu. att vadu cccinvanivle udeni gnuk anakuluvadu cnipoyenniri. ayite yesu vani ceyyi ptti vani levnettga vadu niluvbdenu. ayn iti loniki vellin truvat ayn sisylume meduku a dyymunu vellgot-tlek potimni ekatmun ayn ndigiri. adukayn prarthnvlne 2 gani mri denivlnnennu i vidhenni vdlipovut asadhymni varito cep-penu. varkkdnudi byluderi glily guda vellu cudiri; adi evnikini teliyut aynkistmulek poyenu; elynga ayn tn sisyluku bodhicucu mnusykumarudu mnusul cetiki appgipbdu cunnadu, varaynnu cpedru; cpbdin mudu dinmulku ayn lecunni varito ceppenu. varu a mat grhipledu gani ayn ndug bhypdiri. att varu kprnhumunku vcciri. varu evdu gop-pvadni margmun oknito okdu vadiciri gnuk ayn it unppudumargmun miru okrito okru deninigurci vaducucutirni varindugga varu urkudiri. appudayn kurcudi prdredumidini pilicievdennu modti vadeyud gorinyedl, vad-

drilo kdptivadunu adriki pricarkudune yud-
 vlenhi ceppi yok cinn biddnu tisikoni vari
 mdhynu niluvbeti, vanini etti kaugilicukoni
 itti cinn biddllo oknini na pert cercukonu-
 vadu nnnu cercukonunu; nnnu cercukonu-
 vadu nnnu gak nnnu ppinvanini cercu ko-
 nunni varito ceppenu. att yohanubodhkuda,
 okdu ni pert dyymulnu vellgottut cucitiviu;
 vadu mnlnu vebdicuvadu kadu gnuk vanini
 atkprcitimni ceppenu. aduku yesuvanini
 atkprckudi; napert adbhutmu cesi nnnu
 culknga nidipgl vadevdunu ledu; mnku vi-
 rodhikanivadu mn pksmuga nunnvade. miru
 kristuvarni na pert miku ginneđu nillu
 tragnicuvadu, tnku ravlsin phlmu pogot-
 tukondni mitoniscymuga ceppu cunnanau.
 naydu visvasmucu i cinnvarilo nokni ab-
 hytprcuvadeđu, vadu medku pedd tirugti-
 rayi kttbdi smudrmulo pđveybđut vaniki
 melu. ni ceyyi ninnu abhytprcin yedl danini
 nrkiveyumu; nivu redu cetulu kligi nrk-
 muloni arni agniloniki povutke ag hinudve
 jivmulo prvesicut melu. ni padmu ninnu
 abhytprcinyedl danini nrkiveyumu; redu
 padmulu kligi nrkmulo pđveybđutkte, kuti-
 vadve (nity) jivmulo prvesicutmelu. ni knnu
 ninnu abhytprcinyedl dani tisipar veyumu;
 redu knnulu kligi nrkmulo pđvey bđutkte
 otiknnu glvadve devuni rajymulo prvesicut
 melu. nrkmun vari purugu cavđu; agni
 ardu. prtivaniki uppusarmu agnivln klu-
 gunu. uppu mcidegani uppu nissarmen
 yedl denivln miru daniki sarmu klugujeturu?
 milo miru uppusarmu glvare yudi yokrito
 okru smadhanmuga ududni ceppenu.

10

ayn akkdnudi leci yudy prat..mulkunu yor-
 danu addrikini vcenu. jnsmuhmulu tirigi
 anyoddku kudivcciri. ayn tn vaduk coppun
 variki mrl bodhicucudenu. prisyyulu any-
 oddku vcci, anynu sodhicutkepurusudu tn
 bharynu vidnadut nyayma? ani ayn ndigiri.
 adukaynmose mikemi ajnapicenni vari ndi-
 genu. varuprityag ptrik vrayici, amenu vid-
 nadvleni mose selviccenni ceppga yesumi
 hrđykathinymunubtti atdi ajnnu miku vras
 yicenu gani srstyanudidi (devudu) varini
 puru suniganu striniganu klug jesenu. i
 hetuvucet purusudu tn tlidđrulnu vidici
 petti tn bharynu httukonunu; variddru ek-
 sirme yuduru, gnuk varik idđruga nudk
 yeksirmuga nuduru. kabtti devudu jt-
 prcin varini mnusyudu veruprc kudđni va-
 rito ceppenu. itiki vcci sisylu i sgtinig-
 urci anynu mrl ndigiri. adukayntn bharynu
 vidnadi mriyoktenu pedlicesikonuvadu tanu
 vidnadin ame visyme vybhicricuvadgunu.
 mriyu stri tn purusuni vidnadi mriyokni
 pedlijesikoninyedl ame vybhicricundgunni
 varito ceppenu. tm cinnbiddlnu muttlenni
 kodraynyoddku varini tisikoni vcciri; ayite

sisylu (varini tisikoni vccin) varini gđdi-
 ciri. yesu adi cuci koppdicinnbiddnu nayed-
 dku raniyyudi, vari natk prcvđdu; devu-
 nirajymu ilativaride. cinnbidd vle devu-
 nirajymu ngikripnivadu adulo net matrmu
 prvesipđni mito niscymuga ceppu cunnanni
 ceppi a biddlnu etti kaugilicukoni, vari mid
 cetuluci asirvđicenu. ayn byluderu margmun
 povucudga okdu prugettikonivcci anyedut
 mokallunisdbođh kuda, nityjivmunku var-
 sudngutku nenemi ceyudu nni ayn ndigenu.
 yesunnnu stpurusudni yel ceppucunnavu?
 devudokke gani mri evdunu stpurusudu
 kadu. nrhty ceyvđu, vybhic ripvđu,
 dogilvđu, abđđhsaksymu plukvđu, mos
 puccvđu, ni tlidđrulnu smmanipumu anu
 ajnlu niku teliyunu gda ani atnito cep-
 penu. adu ktđubodhkuda, balymanudi ivn-
 niyu anus ricucene yutinni ceppenu. yesu
 atni cuci atni premiciniku okti koduvga-
 nunndi; nivu velli niku kliginvnniyu amim
 biddkimmu, prlokdnu niku dhnmu klugunu;
 nivu vcci nnnu vebdicumni ceppenu. atdu
 migul astiglvadu, gnuk a matku mukhmu
 cinnbuccukoni, dukhpđucu vellipoyenu. ap-
 pudu yesu cattu cucia stiglvadu devuni rajy-
 mulo prvesicut eto durlbhmn tñ sisylu lto
 ceppenu. ayn matku sisylu vismy modiri.
 aduku yesu tirigi varito itlñenupillara, tm
 astiyđu nmimkyucuvau devuni rajymulo
 prvesicut eto durlbhmu; dhn vtudu devuni
 rajymulo prvesicutkte ote sudibejjmulu du-
 rut sulbhmu. aduku varu atyđhikmuga as-
 crypdi atlyite evđu rksnpođ gldni ayn ndi-
 giri. yesu varini cuciiđi mnu syluku asad-
 hyme gani, devuniki asadhyumu kadu; de-
 vuniki smstmunu sadhyme anenu. peturu
 idigomemu smstmunu vidicipetti ninnu veb-
 dicitimni aynto ceppsagenu. aduku yesu itl-
 nenuna nimittmunu suvat nimittmunu iti-
 nennu anndmmulnennu akk celledrñennu tli
 đđrulñennu pillñennu bhumlñennu vidicin-
 vadu ippudu ihmđu hislto patu nurltuga
 idlñu anndmmulnu akkcelledrñu tllñu pil-
 llñu bhumulnu, rabovu lokmđu nityjiv-
 munu podu nni mito niscymuga ceppu-
 cunnanau. modti varu anakulu kdptivar-
 guduru, kdptivaru modti varguduru anenu.
 varu pryanme yerusalemunku vellucudiri.
 yesu variki mudu nducudga varu vismy
 modiri, vebdicuvaru bhyđdiri. appudayn
 mrl pđreduguru sisylunu pilucukoni, tnku
 sbh vipbovvatini variki telijjeppnarbhici
 idigo mnu yerusalemunku vellucunnamu;
 mnusy kumarudu prđhanyajkulkunu sas-
 trulkunu appgip bđunu; varaynku mrñsiks
 vidhici anynu any jñul kppgicedru. varu
 anynu aphsici, anymid umimvesi, kordalto
 anynu kotti cpedru; mudu dinmulen tru-
 vat ayn tirigi lecunni ceppenu. jebedyi
 kumarulen yakobunu yohanunu anynyo-
 dku vccibodhkuda, mema adugundel nivu
 maku cey gorucunnamni ceppga anynenu

mikemi cey gorucunnarni vari ndigenu. varuni mhimydu ni kudivepun okdunu ni yedmvepun okdunu kurduntlu naku dy ceyumni ceppiri. yesumiremi adugucunnaro miku teliydu; nenu tragucunn ginnelonidi tragutyennu, nenu poducunnu baptismmu podut yennu micet aguna? ani vari ndugga varuma cet agunniri. appudu yesunenu tragucunn ginnelonidi miru tragedru; nenu poducunnu bapti smmu miru podedru, gani na kudivepunnu edm vepunnu kurdudnic-cut navsmulo ledu; adi evriki siddhprcbdeno varike (dorkunni) varito ceppenu. tkkin-pdimdi sisyulu a mat vini, yakobu yohanul mid koppdsagiri. yesu varini tnyoddku pilici varito itlnenuanyjnullo adhikarulni yecbd-invaru varimid prbhutvmu ceyuduru; varilo goppvaru varimid adhikarmu ceyudurni miku teliyunu. milo alagud kuddu. milo evdennu goppvade yudgorin yedl vadu miku pricarmu ceyuvade yud vlenu. milo evdennu prmukhude yudgorin yedl, vadu adriki dasure yudvlenu. mnusy kumarudu pricarmu ceyicukonutku raledu gani pricarmu ceyutkunu, anekulmu prtiga vimocn kry-dhnuga tn pranku iccutkunu vccennenu. varu yerikoptnmunku vcciri. ayn tn sisyl-tonu bhu jnsmuhmutonu yerikonudi bylud-eri vccucudga, timiyi kumarudgu brtimiyi ynu gruddi bhikskudu trovprkkn ku-rcu-denu. iyn njreyuden yesu ani vadu vini davidu kumaruda yesu, nnnu krunipumni keklu vey modlupettenu. urkudumni a nekulu vanini gddiciri gani vadudavidu ku-maruda, nnnu kru nipumni mri ekkuvga kekluvesenu. appudu yesu nilicivanini pilu-vudni ceppga vara gruddivanini pilicidh-erymu teccukonumu, ayn ninnu pilucu cun-nadu, lemmni vanito ceppiri. att vadu bt-tnu parvesi, diggun leci yesunoddku vccenu. yesunenu nikemi cey gorucunnavni vani ndu gga, a gruddivadubodhkuda, naku drsti klug gga, a gruddivadubodhkuda, naku drsti klug jeyumni aynto anenu. aduku yesunivu vel-lumu; ni visvasmu ninnu svsthprcenni cep-penu. vetne vadu trovnu aynvet cupupodi vellenu.

11

varu yerusalemunku smipici olivl kod dggr-nun betpge betniy anu grammulku vcci nppudu, ayn tn sisylullo iddrini cucu mi yedutnunn grammunku velludi; adulo miru prvesigane kttbdiyun yok gadid pill kn bdunu; danimid e mnusyudunu eppudunu kurd ledu; danini vippi, tolukoni rdi. ev-dennumireduku ilagu ceyu cunnarni mimmu ndigin yedladi prbhuvunku kavlsiyunnndi ceppudi. tksme atdu danini ikkdikitali ppunni ceppi varini ppenu. varu vellga vid-hilo iti byt tlvakit kttbdiyunn gadid pill yokti variki knbdenu; danini vippucudga,

akdd niliciyunn varilo kodru miremi ceyu-cunnaru? gadid pillnu eduku vippucunnarni varindigiri. aduku sisyulu, yesu ajnapicinttu varito ceppga varu ponicciri. varu a ga-didpillnu yesunoddku tolukoni vcci, tm bt-lu danipe veyga ayn danimid kurcu denu. anekulu tm btlnu dari podugunnu prciri, kodru tamu polmullo nrikin kommlnu prciri. mriyu mudu vellucudinvarunu venuk vccu-cudin varunu jymul prbhuvu pert vccuvadu stutipbdugak vccucunnn mn tdiyen davidu rajymu stutipbdugak svrontnmen sthlmullo jymul ani keklu veyucudiri. ayn yerusle-munku vcci devalymulo prvesici, cuttu smst-munu cucu, saykal mendun pdredumditto kud betniyku vellenu. mrunadu varu betniynudi vellucudga ayn akligoni akulugl ok ajurpu cettunu durmu nudi cucu, danimid emennu dorkunemo ani vccenu. daniyoddku vcci cudga, akulu tpp mremiyu knbdledu; elynga adi ajurpu pdlkalmu kadu. adukaynikmidt ennti kini ni pdlu evrunu tinkuduru gak ani ceppenu; idi ayn sisylulu viniri. varu yerusalemunku vccinppudu ayn deva lymulo prvesici, devalymulo kry vikry mulu ceyu-varini vellgott narbhici, ruklu marcuvari blllnu, guvvlmuvvari pitlnu pddrosi de-valymu gud epatryennu evnini teniyy ku-denu. mriyu ayn bodhicucu na mdirmu smstmen anyjnullu prarthn mdirmnbdunu ani vraybdleda? ayite miru danini dogl guhga cesitirnenenu. sastrulunu prdhanya-jkulunu a mat vini, jn smuhmtyu ayn bodhku bhuga ascry pdut cucu, aynku bhypdi, ayn nelagu shricudma ani smymu cucucudiri. saykalmenppudu ayn pttnmu-lonudi byluderenu. proddun varu margmun povucudga aaju rpugett vellu modlukoni yediyudut cuciri. appudu peturu a sgti jnap-kmunku teccukonibodhkuda, yidigo nivu spicin ajurpucettu edipoyenni aynto cep-penu. aduku yesu varito itlnenuniru de-vuniydu visvasmucudi. evdennu i kodnu cucinivu ettbdi smudr mulo pdveybdu mni ceppi, tn mnssulo sde hipk tanu cep-pindi jrugunni nmimnyedl vadu ceppindi jrugunni mito niscymuga ceppucunnanu. aducet prarthn ceyunppudu miru adugu-cunn vatinellnu podiyyunnamni nmmudi; ap-pudu avi miku klugunni mito ceppucun-nanu. miku oknimid viroddh memennu kligiyunn yedl, miru niluvbdi prarthn ceyunppudellnu vani ksmicudi. appudu pr-lokmdunni m tdiyyu mi papmulu ksmicunu. varu yerusalemunku tirigi vcciri. ayn devaly-mulo tirugucudga prdhanyajkulunu sastru-lunu peddlunu aynyoddkuvcci nivu e adhi karmuvln i karymulu ceyucunnavu? vitini ceyutku i ydhikarmu nikevdiccenni adigiri. aduku yesunenunu mimmunu ok mat adi-gednu, na kuttrmiyyudi, appudu nenu e adhikarmuvln vitini ceyucunnano adi mito ceppudunu. yohanu iccin baptismmu pr-

lokmunudi kliginda mnusyulnudi kliginda? naku uttrmiyyudni ceppenu. aduku varumnu prlokmunudi kligindni ceppinyedl, aynalagete miru eduktni nmmledni adugunu; mnusyulvln kligin dni ceppuduma ani tmlotamu alocicukoniri gani, adru yohanu nijmuga prvkt yni yeciri gnuK prljku bhyppdia sgti maku telyidni yesunku uttrmicciri. aduku yesue adhikarmu vln i karymulu ceyucunnano adiyu nenu mito ceppnnenu.

12

ayn upmanritiga variki bodhipnar bhicenu; etlngaok mnusyudu drakstot natici, dani-cuttu kce veyici, drakstotti tolipici gop-urmu kttici, kapulku danini guttikcici desatrmupoyenu. ptkalmdu a kapul nudi drakstot pdllo tn bhagmu tisikoni vcutku, kapulyoddku atdu ok dasunippga varu vani pt-tukoni kotti, vtcticeltulo ppivesiri. mrl atdu mriyok dasuni variyoddku ppga, varu vani tl gaymucesi avmanprciri. atdu mriyokni ppga vanini cpiri. atdik anakulnu ppga, varu kodrini kottiri, kodrini cpiri. iknu atniki priy kumarudu okdudenu gnuKvaru tn kumaruni smanicedrnukoni tudku vari yoddku atnini ppenu. ayite a kapulitdu var-sudu; itni cpudmu rdi, appudu svasthymu mndgunni tmlotamu ceppukoni atnini pt-tukoni cpi, drakstot velupl parvesiri. kavun a drakstot yjmanudemni ceyunu? atdu vcci, a kapulnu shrici, yitruklu a drakstot iccunu gda. mriyu illu kttuvaru nirakricin rayi mulku tlrayi ayenu idi prbhuvuvlne kligenu idi mn knnulku ascrymu ani lekhnmu miru cdvledda? ani adugga tmmunu gurci a upmanmu ceppenni varu grhici ay nnu pt-tukonutku smymu cucucudiri gani jn smuh-munku bhyppi aynnu vidicipoyiri. varu matlo aynnu cikkuprcvlenni, prisryulnu herodiyulnu kodrini ayn yoddku ppiri. varu vccibodhkuda, nivu styvtudvu; nivu evnini lkस्पेत्तनिवद्वनि मेरुगुदमु; nivu mom-mulenivadve devuni margmu stymuga bodhicuvadvu. kesruku pnni ccut nyayma kada? iccedma iyykuduma? ani ayn ndigiri. ayn vari vesdharnnu erigimiru nnuu eduku sodhicucunnaru? ok den-armul na yoddku tecci cupudni varito cep-penu. varu teciri, ayni rupmunu, pe vratyu, evrivni vari ndugga varukesruvi aniri. aduku yesukesruvi kesrunkunu devunivi devunikini cellicudni varito ceppga varayannugurci bhuga ascrypdiri. punrut-thanmu ledni ceppedi sddukyyulu ayn yoddkuvcci bodhkuda, tnbhary brdikiyudga okdu pillu lek cnipoyinyedl vani shodrudu vani bharynu pedlicesikoni tn shodruniki sta nmu klugjeyvlenni mose maku vrsiy-iccenu. eduguru shodrududiri. modtivadu ok strini pedlicesikoni stanmulek cnipoyenu gnuK redvadu amenu pedli cesikonenu,

vadunu sta nmu lek cnipoyenu; atuv-lene mudvvadunu cnipoyenu. itlu edugurunu stanmulekce cni poyiri. adrievnuk a striyu cnipoyenu. punrutthanmdu var-ilo evniki ame bharya udunu? ame a yedugurikini bhary ayenu gda ani adigiri. aduku yesumiri lekhammulnugani devuni sk-tinigani yerugk povutvlne porbdu cun-naru. varu mrtullonudi lecunppudu pedlice-sikonru, pedlikiyybdru gani prlok mdunn dutlvle nuduru. varu lecedrni mrtulnugurcin sgti mose grthmdli podnu guricin bhagmulo miru cdvledda? a bhagmulo devudunenu abrahamu devudnu issaku devudnu yakobu devudnni atnito ceppenu. ayn sjivil dev-udu gani mrtul devudu kadu. kavun miru bhuga porbdu cunnarni varito ceppenu. sas-trullo okdu vcci, varu trkicut vini, ayn variki baguga uttrmiccenni grhiciajn lnnitilo prdhanmendedni ayn ndigenu. aduku yesuprdhanmendi edngao israyelu, vinumu; mn de-vuden prbhuvu advitiiy prbhuvu. nivu ni purnhrdymutonu, ni purnatmtonu, ni purn-vivekmutonu, ni purnblmutonu, ni devu-den prbhuvunu premipvle nnundi prdhan-men ajn. redvdi, nivu ninnuvle ni poruguv-anini premipvle nnundi redv ajn; vitikte mukhymen ajn mre diyu ledni atnito cep-penu a sastribodhkuda, baguga ceppitivi; ayn advitiyudniyu, ayn tpp verokdu ledniyu nivu ceppin mat styme. purn hrdymutonu, purnvivekmutonu, purn blmutonu, aynnu premicutyu okdu tnnu vle tn poruguvani premicutyu svrag hommulnnitiktenu bulk-tenu adhikmni ay nto ceppenu. atdu vivek-muga nuttrmiccenni yesu grhicinivu devuni rajymunku durmug levniti atnito ceppenu. a truvat evdunu ay nnu e prsnyu adug te-gipledu. okppudu yesu devalymulo bod-hicucudga kristu, davidu kumarudni sas-trulu ceppucunna remi? nenu ni struvulnu niku padpithmuga ucu vrku nivu na kudiv-epun kurcudummi prbhuvu na prbhuvuto ceppenu ani davide prisuddhatmvln cep-penu. davidu ay nnu prbhuvni ceppucun-nade, ayn elagu atni kumarudgunni adigenu. samanyjnlunu ayn matlu nostmuto vinucud-iri. mriyu ayn variki bodhicucu nitlenu sastrulnugurci jagrttpdudi. varu niluvu tglu dhricukoni tirugutnu, stvidhullo vdn-mulnu smajmdirmulmo agrpithmulnu, vidullo agr sthanmulnu korucu vidhvradr yidlu digmi gucu, mayvesmuga dirghprarthlu ceyuduru. viru mri visesmuga siks podudur-nenu. ayn kanukpette yedut kurcudi, jnsmu hmu a kanukpettelo dbbulu veyut cucu cu-denu. dhnvltulenvarnekulnu adulo vises muga sommu veyucudiri. ok bid vidhvralu vcci redu kasulu veyga ayn tn sisylulnu pili-cikanukpettelo dbbulu vesin vardrikte i bid vidhvralu ekkuv vesenni mito niscy muga ceppucunnaru. vardru tmku klugin smrd-dhilonudi vesiri gani, yime tn lemilo tnku

kligindtyu, anga tn jivnmtyu vesenni cep-penu.

13

ayn devalymulonudi vellucudga ayn sisyyullo okdubodhkuda, yi rallelativo yi kttdmulu elativo cudumni aynto anenu. aduku yesui gopp kttdmulu cucucunnave; ratimid rayi yoktiyen ikkd niliciyudkud pddroyb-dunni atnito ceppenu. ayn devalymu edut olivl kodmid kurcudiyudga, peturu yakobu yohanu adrey anu varu aynnu cuci ivi eppudu jrugunu? ivnniyu nerver-bovukalmunku e gurutu klugunu? adi mato ceppumni aynnu ekat mdu adugga yesu varito itlu ceppsagenu evdunu mim-munu mospucckud cucukonudi. anakulu na pert vccinene aynnni ceppi anakulu mospuccedru. miru yuddhmulu gurciyu yuddhsmacarmulu gurciyu vinu nppudu klvrpdkudi; ivi jrugvlsiyunnvi gani atmu vetne radu. jnmumidiki jnmunu rajymu-midiki rajymunu lecunu, akdkdkd bhukp-mulu klugunu, krvulu vccunu. ive ved nlkuprarbhmu. mimmunugurci mire jagrtt-pdudi. varu mimmunu sbhl kppgicedru; mimmunu smajmdirmullo kotticedru; miru variki saksyarthme adhiptul yedutnu rajul yedutnu na nimittmu niluvbde dru. skl jn-mulku suvart muduga prktp bdvlenu. varu mimmunu appgicutku konipovu nppudu miruemi ceppuduma ani muduga citip-kudi, a gdiylone mikedi iyybduno ade cep-pudi; ceppuvadu prisuddhatmye gani miru kuru. shodrudu shodruni, tdri kumaruni, mrmnm kppgituru; kumarulu tlidrdulmid leci varini cpituru; na nammu nimittmu adricet miru dvesipbduduru; atmuvrku shicinvade rksn podunu. mriyu naskrmen heyvstuvu niluvrani sthlmdu nilucut miru cucunppudu cduvu vadu ghicugakyudylo uduvaru kodlku paripovlenu; middemid uduvadu itilonudi edennu tisikonipovutke digi adulo prvesipkuddu; polmulo uduvadu tn vstrmu tisikonipovutku itiloniki tirigi rakuddu. ayyo, a dinmullo grbhnlukunu palicu varikini srm. adi ciklamdu sbhvip-kud vlenni prarthicudi. avi srmgl dinmulu; devudu srjicin srstyadinudi idivrku at srm klug ledu, ik enndunu klugbodu. prbhuvu a dinmulnu tkkuvceyinedl e sririyu tp-picu konk povunu; erprcbdinvari nimittmu, anga tanu erprcukonin varinimittmu ayn a dinmulnu tkkuv cesenu. kagaidigo kristu ikkd nunnadu, adigo akkd nunnadu ani yevdennu mito ceppinyedl nmmkudi. a kalmdu abddhpu kristulunu abddhpu prvk-tlunu vcci, sadhymenyedl erprcbdinvarini mospucutke suck kriylnu mhtkarymulnu agprcedru. miru jagrttga ududi; idigo sm-stmunu mito muduga ceppi yunnanu. a dinmullo a srmtirin truvat cikti suryuni

kmmunu, cdrudu tn katini iyydu, akas-munudi nkstrmulu ralunu, akasmdli sk-tulu kdlipbdunu. appudu mnusykumarudu mha prbhavmutonu mhimtonu megharud-hude vccut cucedru. appudayn tn dutlhu ppi, bhymtyu modluku akasatmuvrku nludikkulnudi tanu erprcukoninvarini pogu ceyicunu. ajurpucettunu cuci yok upmanmu nercu konudi. dani komm yik letde cigiri-cunppudu vstkalnu smipmuga unndni miku teliyuni. a prkarme miru i sgtulu jrugut cucu nppudu ayn smipmunne dvarmu dg-grne unnadni telisikonudi. ivnniyu jrugu vrku i trmu gtipdni niscymuga mito ceppu cunnan. akasmunu bhumiynu gticunu gani na matlu gtipvu. a dinmunu gur-ci-yu a gdiynu gurciyu tdri tpp e mnusyu-dennu, prlokmdl dut lennu, kumarudennu erugru. jagrtt-pdudi; melkuvganudi prarth-nceyudi; a kalmeppudu vccuno miku teliydu. ok mnusyudu tn dasulku adhikarmicci, prtivaniki vani vani pni niymicimelkuvga nudummi dvarpalkuniki ajnapici, yillu vidici desatrmu poyintte (a kalmu udunu.) iti yjmanudu proddu grukivccuno, ardhra-trivccuno, kodikuyunppudu vccuno, tell-varunppudu vccuno, yepudu vccuno miku teliydu. ayn aksmattuga vcci miru nidr-bovucudut cucunemo gnuk miru melkuvga nududi. nenu mito ceppucunndi adritonu ceppucunnanu; melkuvga nududnenu.

14

redu dinmulen pimmt pskapdug, anga puliyni rottelpdug vccenu. appudu prd-han yajkulunu sastrulunu mayopaymucet ayn nelagu pttukoni cpuduma yni alo-ci-cukonu cudiri gani prjlo allri klugu nemo ani pduglo vddni ceppukoniri. ayn bet-ni-ylo kushthrogien simonu it bhojnmunku kurcudiyunnppudu ok stri mikkili viluvgl acc jtamasi attrubuddi tisikoni vcci, a attrubuddi pgulgotti a attru ayn tlmid posenu. ayite kodru kopppi i attru ilagu nstprcnel? i attru munnuru denar mull kte ekkuv velkmmi, bidlkiyivccunni ceppi amenugurci snugukoniri. aduku yesu itl-nenume jolikipokudi; imenu eduku todr-pettucunnaru? ime nayedl mci karymu ce-senu. bidlu ellppudunu mitone yunnaru, mikistmappudell variki melu cey vccunu; nenu ellppudunu mito nudnu. ime tn sktikoldicesi, na bhusthaphn nimittmu na srirmunu muduga abhisekicenu. srvl-ok-mulo ekkd i suvart prktpibduno akkd ime cesindiyu jnaparthmuga prssipbdunni mito niscymuga ceppucunnannenu. pdredumdilo nokdgu iskriyotu yuda, prdhanyajkulcetiki aynnu appgip vlenni varyioddu poga varu vini, stosici vaniki dryvymittumni vagdanmu cesiri gnuk vadu aynnu appgicutku tgin smymu knipettu cudenu. puliyni rottel

pduglo modti dinmun varu ps kapsuvunu vdhicunppudu, ayn sisylunivu pskanu bhujicutku memekddiki velli siddhprc vleni korucunnavni ayn ndugga, ayn miru pttnmuloniki velludi; akkd nillkud moyucunn yok mnusyudu mikedurupdunu; vani vetboyi vadu ekkd prvesicuno a yiti yjmanuni cucinenu na sisulto kud pskanu bhujicutku na vididi gdi yekkdndi bodhkuddugu cunnadni ceppudi. atdu samgrito siddhprc bdn gopp medgi miku cupicunu; akkd mnkorku siddhprc dni ceppi tn sisullo iddrini ppenu. sisulu velli pttnmuloniki vcci ayn varito ceppintu knugoni pskanu siddhprc. saykalmenppudu ayn tn pdredumdi sisulto kud vcenu. varu kurcudi bhojnmu ceyucudga yesumilo okdu, anga nato bhujicunnnvadu nnu appgicunni niscymuga mito ceppucunnanni varito ceppga varu dukhpdinena ani yokni truvat okdu ayn ndugsagiri. adukaynpdredu mdilo okde, anga natokud patro (ceyyi) mucu vade. njmuga mnusykumarudu aynnugurci vraybdinttu povucunnadu; ayite evnicet mnusykumarudu appgipbucunnado, a mnu syuniki srm; a mnusyudu puttiyudniyedl vaniki melenu. varu bhojnmu ceyucudga, ayn yok rottenu ptukoni, asirvdi virici, varikicimiri tsikonudi; idi na srirmenu. pimmt ayn ginnepttukoni krjtntastutulu cellici dani vari kiccenu; vardru danilonidi tragiri. apudayn idi nibdhnvisyme2 anekul korku cidipbdu cunn na rktmu. nenu devuni rajmulo draksa rsmu krottdiga tragudinmvrku iknu danini traganni mito niscymuga ceppucunnannenu. att varu kirtn padi olivlkodku velliri. appudu yesu varini cucimirdru abhytr pdedu; gorrl kaprini kotudunu; gorrlu cedri povunu ani vraybdyunnndi gda. ayite nenu lecin truvat mikte muduga glily loniki vellednnenu. aduku peturuadru ar bhicenu appudayna pranmu mrmngu ntga dukhmulo munigiynndi; mirikkd udi melkuvga nududni varito ceppi kotdurmu sagipoyi nelmid pdi, sadhymete a gdiy tnyoddndi tolgi poveni prarthicucu nayna tdr, niku smstmu sadhyumu; i ginne nayoddndi tolgi cumu; ayinnu na yist prkarmu kadu ni cittprkarme kanimmu anenu. mrl ayn vcci varu nidricucudut cucisimonu, nivu nidricucun-

nava? okk gdiy yennu melukoniyudleva? miru sodhno prvesickuduntlu melkuvganudi prarthn ceyudi; atm siddhmagani srirmu blhinmni peturuto ceppi tirigi poyi, yitkumudu plikin matlne plukucu prarthicenu. ayn tirigivcci cudga, varu nidricucudiri; elynga vari knnulu bharmuga udenu, aynkemi uttrmiyyvleno variki toc ledu. ayn mudv sari vccimirik nidropoyi alst tircukonudi. ik calunu, gdiy vccindi; idigo mnusykumarudu papulcetiki appgipbdu cunnadu; ledi velludmu; idigo nnu appgicu vadu smipiciyunnadni ceppenu. vetne, ayn iknu matladucudga pdredumdi sisullo okden iskriyotu yuda vcenu. vanitokud bhujnulu kttulu gudiylu ptukoni, prdhanyajkulyoddndiyu sastrulyoddndiyu peddlyoddndiyu vcciri. ayinu appgicuvadunenervini muddupettu koduno ayne (yesu); ayinu ptukoni bhdmuga konipovudni variki gurutu ceppiyudenu. vadu vcci vetne aynoddku poyibodhkuda ani ceppi, ayinu muddupettukonga varu aynmid pdi ayinu ptukoniri. dggr nilici yunnvarilo okdu kttidusi prdhanyajkuni dasuni kotti vani cevi tegnikenu. aduku yesumiru bdi potu dogmidiki vccinttu ktultonu gudiyltonu nnu ptukon vccitira? nenu prtidinmu devalymulo miyodd udi bodhicu cudga, miru nnu ptukonledu, ayite lekhnmulu nerveruntlu (ilagu jrugucunndni ceppenu). appudu vardru ayinu vidici paripoyiri. tn digbr srirmumid narbtt vesikoniyunn yok pducuvadu ayn vet vellucudga, vartnini ptukoniri. atdu narbtt vidici, dig brute paripoyenu. varu yesunu prdhanyajkuniyoddku tsikoni poyiri. prdhanyajkulu peddlu sastrulu ad runu atnitokudvcciri. peturu prdhanyajkuni yitimugitivrku durmunudi ayn vetpoyi btrautultokud kurcudi, mtyodd cli kacu konucudenu. prdhanyajkulunu mhasbhvard runu yesunu cipvleni aynmid saksymu vedkirigani, yemiyu variki dorkledu. anekulu aynmid abbdhsaksymu plikinnu vari saksymulu okdaniki okti sripdledu. appudu kodru leci cetipniyen i devalymunu pdgotti, mudu dni mullo cetipnikani mriyok devalymunu nenu kttudunni vidu ceppucudga vitimni aynmid abbdhsaksymu ceppiri gani alagennu viri saksymunu sripdledu. prdhanyajkudu vari mdhyu leci niliciuttrmemiyu ceppva? viru ni mid pluku cunn saksymenni yesu ndigenu. ayite ayn uttrmemiyu ceppk urkudenu. tirigi prdhanajkuduprmatmuni kumarudven kristuvu nivena? ani ayn ndugga yesuavunu nene; miru mnusykumarudu srsvsktmtuni kudiparsvmun kurcudutyu, akasmegharudhude vccutyu cucedni ceppenu. prdhanyajkudu tn vstr mulu cipukonimnku ik saksultu pni yemi? i devdun miru vinnaru kara; mikemi tocu cunndni adugga vardrumnmunku pa-

trudni aynmid nersthapncesiri. kodru aynmid umimvesi ayn mukhmunku musukuvesi, aynnu gudducuprvcipumni ayn to ceppasagiri. btrautulunu aynnu arcetulto kotti ptukoniri. peturu mugiti kridibhagmulo udga prdhan yajkuni pniktello okte vcci peturu cli kacukonucudut cucenu; atnini nidanici cucu nivunu njreyudgu a yesuto kud udin-vadvu kava? anenu. aduktdu ayn evdo neneru gnu; nivu ceppindi naku bodhp-dledni ceppi ndv loniki vellenu; att kodi kusenu. a pnikte atnini cucividu varilo okdni dgr niliciyunn varito mrl ceppsagenu. atdu mrlenu kannenu. kotsepen truvat dgr niliciyunnvaru mrl peturunu cucinij-muga nivu varilo okdvu; nivu gilyudvu gda aniri. aduktdumiru ceppucunn mnusyuni nenerugnni ceppi, spicukonutkunu ottu bet-tukonutkunu modlu pettenu. vetne red-vmaru kodikusenu gnukkodi redu marulu kuykmunupu nivu nnu erug nni mummaru ceppedvni yesu tnto ceppin mat peturu jnapkmunku teccukoni tlpoyucu edcenu.

15

udymu kagane prdhanyajkulunu pedd lunu sastrulunu mhasbhvardrunu klisi alocn cesi, yesunu bdhici tisikonipoyi pilatunku app giciri. pilatuyudulrajvu nivena? ani ayn ndugga aynnivntte ani atnito cep-penu. prdhanyajkulu aynmid anekmen ner-mulu mopga pilatu aynnu cucu mrlnivu uttr memiyu ceppva? ni mid viru en-nenni nermulu mopucunnaro cudumnenu. ayinnu yesu mri e uttrmu ceppledu gnuk pilatu ascry pdenu. a pduglo varu ko-rukunin yok khyidini pilatu vidipicuvadu. adhikarul nedirici, klh mulo nrhty cesinvar-ito kud bdhicbdyidvin brbb anu okdudenu. jnulu gugupa kudivcci, atdu adivrku tmku ceyucuvccin prkarmu ceyvlenni adugga prd-hanyajkulu asuy cet yesunu appgicirni pilatu telisikoninenu yudul rajunu miku vidudl ceygorucunnara? ani adigenu. atdu brbbnu tmku vidudl cey vlenni jnulu adugukonuntlu prdhanyajkulu varini prrepiciri. aduku pi-latu alagete yudul rajni miru ceppuvani nen-emi ceydunni mrl vari ndigenu. varuvanini siluvveyumni mrl kekluvesiri. aduku pilat-ueduku? atde cedukarymu cese nni vari ndugga varuvanini siluvveyumni mri ekku-vga kekluvesiri. pilatu jnsmuhmunu stospet-tutku mnssuglvade variki brbbnu vidudl-cesi yesunu kordalto kottici siluvvey nppg-icenu. att senikulu aynnu pretorynmu ad-hikar mdirmulopliki tisikonipoyi, senikul-ndrini sm kurcukonintruvat aynku udargu vstrmu todigici, mudl kiritmunu ayn tl mid-petti, yudulraja, niku subhmni ceppi aynku vdnmu ceysagiri. mriyu relleto ayn tlmid-kotti, aynmid umimvesi, mokalluni aynku nm skarmucesiri. varu aynnu aphsicin tru

vat aynmid nunn udargu vstrmu tisivesi, ayn btlaynku todigici, aynnu siluvveyu tku tisikonipoyiri. kureniyuden simonnu okdu plleturinudi vcci a margmun povucudga, ayn siluvnu moyu tku atnini blytmucesiri. atdu aleksdru nkunu ruphunkunu tdiri. varu gol-gota anbdin cotunku aynnu tisikoni vcciri. golgota anga kpal sthlmni arthmu. att bolmu klipin draksarsmu aynkicciri gani ayn dani puccu konledu. varaynnu siluvvesi, ayn vstrmul bhagmu evniki ravleno citluvesi, vatini pcu koniri. aynnu siluvvesinppudu pglu tomimdi gtlayenu. mriyuyudulrajen yesu ani aynmid mopbdin nermunu vrsi peganuciri. mriyu kudivepun oknini ed-mvepun oknini iddru bdipotu doglhu ayn-tokud siluvvesiri. appudu a margmun vel-lucunnvaru tm tllucucu aha devalymunu pdgotti mudu dinmullo kttuvada, siluvmid-nudi digi, ninnu nive rksicu konumni ceppi aynnu dusiciri. atlu sastru lunu prdhanya-jkulunu aphasymu ceyucuvdiditruulu rksi-cenu, tnnu tanu rksicukonledu. israyelu ra-jgu kristu ippudu siluvmidnudi digi rav-cunu. appudu mnmu cucu nmmudmni yokrito okru ceppukoniri. ayntokud siluv-veybdinvarunu aynnu nidiciri. mdhyahnmu modlukoni mudu gtlvrku a desmtnu cikti kmmenu. mudu gtiku yesu eloyi, eloyi, lama sbktani ani bigrga kek vesenu; a matlku na deva, na deva, nnu eduku ceyyividic-itivni arthmu. dgr nilicinvarilo kodru a matlu vini adigo eliyanu pilucu cunnad-niri. okdu prugettipoyi yok spji cirkalo-muci rellyn tgilici aynku tragnicci taludi; eliya vini dipvccu nemo cutmnenu. att yesu gopp kekvesi pranmu vidicenu. ap-pudu devalypu ter penudi kridivrku reduga cinigenu. ayn keduruga niliciyunn stadhipti ayn ilagu pranmu viducut cucu-nijnmuga i mnusyudu devuni kumarude ani ceppenu. kodru strilu durmunudi cucucudiri. var-ilo mgdlene mriyyu, cinnyakobu yose anu-vari tlliyen mriyyu, slomeyu udiri. ayn gilylo unnpudu viraynnu vebdici aynku pricarmu cesinvaru. viru kak ayn to yerus lemunku vccin itr stril nekulunu varilo udiri. a dinmu siddhprcu dinmu, anga visrati din-munku purvdinmu gnuk saykalmenppudu arimtyiy yosepu tegici, pilatunoddiku velli yesu dehmu (tnkimmni) ydigenu. atdu ghnt vhinu yok sbhyude, devuni rajymuko-rku eduru cucuvadu. pilatuayn itlone cni poyena ani ascryadi yok stadhiptinin yod-dku pilipiciayn itlone cni poyena ani atni ndi-genu. stadhiptivln sgti telisikoni, yosepunu a svmu nppgicenu. atdu narbtt koni, aynnu dipi, a btto cutti, bdlo tolipicin smadhiydu aynnu petti a smadhi dvarmunku rayi por-licenu. mgdlene mriyyu yose tlliyen mriyyu ayn yucbdin cotu cuciri.

visratidinmu gdcipogane mgdlene mriyyu yakobu tlliyen mriyyu slomeyu vcci, aynku puyvlenni sugdhdryvmulu koniri. varu adivarmun pedlkd (leci, byluderi) sury-odymenppudu smadhiyoddku vccucudga, smadhi dvarmunudi mnkorku a rayi yevdu porlicunni okrito okru ceppukonucudiri. varu vcci knnuletticudga, rayi porlipbdi yudut cuciri. a rayi yeto pedddi. apudu varu smadhilo prvesici, tellni nilu-vutgi dhricu koniyunn yok pducuvadu kudi-vepun kurcudut cuci migul klvrpdiri. adu ktdukivr pdkudi siluv veybdin njreyudgu yesunu miru vedkucunnaru; ayn leciyun-nadu, ikkd ledu; varu aynnu ucin sthlmu cududi. miru velli ayn mikte muduga glily-loniki vellucunna dniyu, ayn mito ceppinttu akkd miru aynnu cuturniyu ayn sisyul-tonu peturu tonu ceppudnenu. varu bytku vcci, vismymu nodi vnkucu smadhiyoddnudi paripoyiri; varu bhypdindun evnito emiyu cepp ledu. adivarmu tellvarinppudu yesu leci, tanu edu dyymulnu vellgottin mgd-lene mriyku modt knbdenu. aynto udinvaru dukhpd i yedcu cudga ame velli a sgti variki teliy jesenu gani, ayn brdikiyunnadniyu ameku knbde nniyu varu vini nmmkpoyiri. a truvat varilo iddru ok pleturiki ndici povu-cudga, ayn marurupmuglvade variki prtyks-mayenu. varu velli tkkin variki a sgti teliyje-siri gani, varu viri matnennu nmmk poyiri. pimmt pdunokdumdi sisyulu bhojnmunku kurcunppudu ayn variki prtyksme, tanu lecin truvat tnnu cucinvari mat nmmndun vari apnmimk nimittmunu hradykathi nymu nimittmunu varini gddicenu. mriyumiru srvlokmunku velli srvsrstiki suvarntu prk-ticudi. nmim baptismmu podinvadu rk-sipbdunu; nmmni vaniki siks vidhipbdunu. nmimnvarivln i suck kriylu knbdunu; evnga, na nammun dy mulnu vellgottuduru; krott bhaslu matladu duru, pamulnu etti pttuko-duru, mrnkr mendedi traginnu adi variki hani ceydu, rogul mid cetulucinppudu varu svstht nodudurni varito ceppenu. ilagu prb-huven yesu varito matladin truvat prlok-munku cercukonbdi, devuni kudi parsvmun asinudyeyenu. varu byluderi vaky mtt prkti-ciri. prbhuvu variki shkarude yudi, venu-vet jrugucuvccin2 suck kriylvln vakymunu sthirpcucudenu. amen.

ghntvchin theyophila, arbhmunudi knnu
 lar cuci vakyevkulenvaru mnku appgicin
 prkarmu mnmhdnyu nerverin kary-
 mulnugurci vivrmug vrayutku anakulu
 punukonnaru gnuk niku updesipbdin sgtulu
 niscymuga jriginvni nivu telisikonutku
 vati nnnitini modtnudi trei priskarmuga
 telisikoniyunn nenunu ni pert vatinigurci
 vrusga rcicut yuktmmi yecitini. yudydespu
 rajen herodu dinmullo abiya trgtilonunn
 jekrya anu ok yajku dudenu. atni bhary
 ahronu kumartello okte; ame peru elis-
 betu. viriddu prbhuvuyokk skl men
 ajnlcoppunnu nyayvidhul coppunnu nirp
 radhuluga nducukonucu devuni drstiki
 nitimtule yudiri. elisbetu godralendun
 variki pillu lekpyori; mriyu variddu bhu
 kalmu gdcin (vrddhuleri.) jekrya tn trgti
 krmucoppun devuniyudut yajk dhrmu
 jrigicucudga yajk mryad coppun prbhuvu
 alymuloniki velli dhupmuveyu tku atniki
 vtu vcenu. dhup smymdu prjl smuhmtyu
 velupl prarthn ceyucudga prbhuvu dut
 dhupvedik kudivepun nilici atniki kn bdga
 jekrya atni cuci, todrpdi bhydpdin vadayenu.
 appuda dut atnitokrya bhy pdkumu; ni
 prarthn vinbdindi, ni bharyyenn elis betu
 niku kumaruni knunu, atniki yohanu anu
 peru pettudu. atdu prbhuvu drstiki
 goppvade, draksarsmennu mdymennu
 tragk, tn tlligrb mun puttindi modlukoni
 prisuddhatmtu nidukonin vade, israyeliyullo
 anakulnu prbhuvun vari devuni vepunku
 trippunu. mriyu atdu tdrul hrdymulnu pilll
 ttunkunu, avidheyulnu niti mtul jnanmu
 nnusricutkunu trippi, prbhuvu korku
 aytpdiyunn prjlnu siddh pcutke eliyayokk
 atmyu sktiyu glvade ayunku muduga vel-
 lunu gnuk niku stosmuni mha and munu
 klugunu; atdu puttindun anakulu sto situr-
 nenu. jekryayidi nakelagu teliyunu? nenu
 muslivadnu, nabharyyu bhukalmu gd cindni
 a dutto ceppga dutnenu devuni smukhmdu
 nilucu gbriyelunu; nito matladut kunu i
 suvrtmanmu niku teluputkunu ppbditini.
 mriyu na matlu vatikalmdu nerverunu; nivu
 vatini nmmeledu gnuk i sgtulu jrgu dinmu
 vrku nivu matladk maunive yuduvni atnito
 ceppenu. prjlu jekryakorku knipettucudi, al
 ymundu atdu alsyumu cesinduku ascrypdiri.
 atdu velupli vccinppudu varito matladlek
 poyindun, alymu ndu atniki drsnmu kligin
 dni varu ghriciri; appudtu variki sjnlu
 ceyucu, mugvade atdu sevceyu dinmulu
 spurn menppudu tn yitiki vellenu. a
 dinmulen pimmt atni bhary elisbetu grbh
 vtiyemnyullo nakudin avmanmunu tisi
 veyutku nnu ktaksicin dinmullo prbhuvu
 ilagan cesennukoni, ayidu nelli itrul kt bd-
 kudenu. arv nello gbriyelnu devdut glilyloni
 njretnu urilo davidu vssthuden yosepnu ok

purusuniki prdhanmu ceybdin knykyoddku
 devuni cet ppbdenu. a kny peru mriy. a
 dut lopliki vcci amenu cucidyaprapturala
 niku subhmu; prbhuvu niku todeyunnadni
 ceppenu. ame a matku bhuga todrpdii
 subhvcn memito ani alocicu konucudga dut
 mriya, bhydpdkumu; devunivln nivu krppodi-
 tivi. idigo nivu grbhmu dhrici kumaruni
 kni ayunku yesu anu peru pettudu; ayn
 goppvade srvonntuni kuma rudnbdunu;
 prbhuvun devudu ayn tdriyen davidu
 sihasnmunu ayn kiccunu. ayn yakobu
 vssthulnu yugyug mulu elunu; ayn rajymu
 atmulenide yudunni ameto ceppenu. aduku
 mriyenu purusuni erugnidanne; yidelagu
 jrugunni dutto anga dutprisuddhatm
 nimidiki vccunu; srvonntuni skti ninnu
 kmukonunu gnuk puttbovu sisuvu prisud-
 dhude devuni kumarudnbdunu. mriyu ni
 bdhuvuralu elisbetukud tn vrddhapymdu
 ok kumaruni grbhmu dhrici yunndi; go-
 dralnbdin ameku idi arvmasmu; devudu
 ceppin yematyennu nirth kmu kanerdni
 ameto ceppenu. aduku mriyidigo prbhuvu
 dasuralnu; ni mat coppun naku jrgunnu
 gak anenu. att dut ameyodd nudi vellenu.
 a dinmulydu mriy leci yuda prdes mu loni
 kod simlonunn ok uriki tvrga velli jekrya
 yitilo prvesici, elisbetuku vdmnu cesenu.
 elisbetu mriyoyokk vdnvcnu vin gane,
 ame grbhmulu sisuvu gtulu vesenu. att
 elisbetu prisuddhatmtu nidukoninde biggrga
 itlnenu strillo nivu asirvdipbdindanu ni
 grbhphlmunu asirvdipbdunu na prbhuvu
 tlli nayoddku vccut na kelagu prapticenu?
 idigo ni subhvcnmu na cevinipdgane na
 grbhmuloni sisuvu andmuto gtulu vesenu.
 prbhuvu ameku teliyeyicin matlu sid-
 dhicunu gnuk nmimn ame dhnyuralnenu.
 appudu mriy yitlnenu na pranmu prb-
 huvunu ghnprcucunndi. ayn tn dasurali
 dinsthitini ktaksicenu na atm na rkskuden
 devuniydu andicenu. srsvsktimtudu naku
 goppkarymulu cesenu gnuk idi modlukoni
 annitrmulvarunu nnu dhnyuralni yduru.
 ayn nammu prisuddhmu. ayunku bhy-
 duvarimid ayn knikrmu tr tmulkudunu.
 ayn tn bahuvtu prakrmu cupenu vari
 hrdymul alocn visyme grvsthulnu cedrgot-
 tenu. sihasnmulnu bvlvulnu pddrosi dimul
 nekkicenu akligoninvarini mci pdarthmulto
 strpti prci dhnvtulnu vtictetulto ppivesenu.
 abrahamunkunu atni stanmunkunu yuga
 tmuvrku tn knikrmu cupi jnapkmu ce-
 sikodunni mnpitruito selviccinttu ayn tn
 sevukuden israyelunku shaymu cesenu. att
 mriy, yicumicu mudu nelli ametokud udi,
 pimmt tn yitiki tirigi vellenu. prsvkalmu
 vccinppudu elisbetu kumaruni knenu.
 appudu prbhuvu amemid mhaknikrmuce
 nni ame poruguvarunu bdhuvulunni vini
 ameto kud stosiciri. enimidv dinmun varu
 a sisu vuku sunnti ceyvcci, tdri perunubtti

jekrya anu peru vaniki pettbovucudga tlli alagu vddu; vaniki yohannu peru pettvlenni ceppenu. aduku varu ni bdhuvullo a peru glvadevdunu lede ani ameto ceppi vaniki e peru pettgoru cunnayni vani tdriki sjnlucesi adigiri. atdu vratplk temmni vani peru yohanni vrasenu; aduku vardru ascrypdiru. vetne atni noru tervbdi, naluk sdli, atdu devuni stuticucu matladsagenu. adunubtti vari cuttuplt kapur munn varikdriliki bhymu kligenu. a sgtu lnniyu yudy kod-simlydt prcur mayenu. prbhuvu hstmu atniki todeyudenu gnuk a sgtulnu gurci vininvardrunu i bidd yelativadguno ani vatini mnssulo ucukoniri. mriyu atni tdri jekrya prisuddhatm purnude yitlu prvcicenu prbhuvu israyelu devudu stutipbdunugak ayn tn prjlku drsnmicci, variki vimocn klugesenu tn sevuden davidu vsmundu mnkorku rksnsrgmunu, anga mn struvul-nudiyu mnlnu dvesicu vardri cetinudiyu ttpici rksn klugesenu. dininigurci ayn ad-inudi tn prisuddhprvktl not plikicenu. ayn mn pitrulnu krunicutkunu tn prisuddh nib-dhnnu, anga mn tdriyeni abrahamuto tanu cesin prmanmunu njapkmu cesikonutkunu mnmu struvul cetinudi vidipipbdi, mn jivit kalmtyu nirbhylume, ayn snnidhini prisuddhmaganu nitiganu aynnu sevipnu anugrhicutkunu i rksn klugesenu. mriyu o sisuva, nivu srvonntuni prvktvn bduduvu mn devuni mha vatslymunubtti vari papmu lnu ksmicutvln tn prjlku rksnjnanmu ayn anugrhicu ntl ayn margmulnu siddhpr-cutke nivu prbhuvunku muduga ndutuvu. mn padmulnu smadhan margmuloniki ndi picuntlu ciktilonu mrncchaylonu kucudu-variiki velugiccutke a mha vatsly munubtti penudi ayn mnku arunody drsn mnugrhi-cenu. sisuvu edigi, atmydu blmu podi, israyelu nku prtyksmgu dinmuvrku ayn mulo nudenu.

2

a dinmullo srvlokmunku prjaskhy vrayvlenni kesru augustuvln ajn ayenu. idi kureniyu siriydesmunku adhiptiye yunn ppudu jrgin modti prjaskhy. adrunu a skhylo vrayb-dutku tmtm pttnmulku velliri. yosepu davidu vsmulonu gotrmulonu puttinvadu gnuk, tnku bharya prdhanmu ceybdi grbh vtiye yudin mriyotokud a skhylo vray bdutku glilylioni njretunudi yudyroni betlehemnbdin davidu uriki vellenu. varkkd unppudu ame prsvdinmulu nidenu gnuk tn toliculu kumaruni kni, pottiguddlto cutti, strmulu variki sthlmul lendun aynnu psuvul tottilo prudbettenu. a desmulo kodru gorrl kaprulu pol mulo udi ratrivel tm mdnu kacukonu cudga prbhuvu dut varyioddku vcci nili cenu; prbhuvu mhim varicuttu prkasicin-dun, varu mikkili bhypdiri. ayite a dutbhy

pdkudi; idigo prjldrikini klugbovu mha stoskrmen svrtmanmu nenu miku teliyjeyu cunnanu; davidu pttnmdu nedu rkskudu mi korku putti yunnadu, iyn prbhuvu kristu danikide mikanvalu; ok sisuvu pottigud-dlto cutt bdi yok tottilo pdukoniyyutdu miru cuced rni varito ceppenu. vetne prlok seny smuhmu a dutto kudnudi srvonnt men sthlmullo devuniki mhimyu ayn kistulen mnusyulku bhumimid smadhanmunu klugunugak ani devuni stotrmu ceyucudenu. a dutlu tmyoddnudi prlokmunku vellin truvat a gorrl kaprulu jrgin yi karymunu prbhuvu mnku teliyjevici yunnadu; mnmu betlehe-muvrku velli cutmu rdni yoknito nokdu cep-pukoni tvrga velli, mriynu yosepunu tot-tilo pdukoniyyun sisuvunu cuciri. varu cucu, yi sisuvunugurci tmtu ceppbdin matlu prcurmu cesiri. gorrl kaprulu tmtu cep-pin sgtulnugurci vinn vardru mikkili as-crypdiri. ayite mriy a matlnniyu tn hrdy-mulo ttposikonucu bhdrrmu cesikonenu. att a gorrl kaprulu tmtu ceppbdinttuga tamu vin-nvatini knnvatinnitinigurci devuni mhim prucu stotrmuceyucu tirigi velliri. a sisu-vunku sunnti ceyvlsin yenimidv dinmu vc-cinppudu, grbhmdayn pdkmu nupu dev-dutcet pettbdin yesu2 anu peru varu aynku pettiri. mose dhmsastrmucoppun varu tm-munu suddhi cesikonu dinmulu gdcinppudu prtii toliculu mgpill prbhuvuku prtisth ceyb-dvlenu ani prbhuvu dhmsastrmdu vrayb-dinttu ay nnu prbhuvuku prtisthicutkunu, prbhuvu dhmsastr mdu ceppbdinttu guvvl jtnennu redu pavurpu pillnennu bliga smrpicutkunu, varu aynnu yerusalemunku tisikonipoyiri. yerusalemu ndu sumeyonnu ok mnusyududenu. atdu niti mtudunu bhktipruduneyudi, israyeluyokk adrnkorku knipettuvadu; prisuddhatm atnimid udenu. atdu prbhuvuyokk kristunu cudk munupu mrnmu poddni atniki prisuddhatmet bylu prcbdi yudenu; atmvsude atdu devalymu loniki vccenu. att dhmsastrpddhti cop-pun ayn visyme jrigicutku tli ddrulu sisuven yesunu devalymuloniki tisikonivccinppudu atdu tn cetullo aynnu ettikoni devuni stu-ticucu itlnenu natha, yippudu ni matcop-pun smadhan muto ni dasuni poniccucun-navu; anyjnluku ninnu byluprcutku velugu-ganu ni prjlen israyeluku mhimganu nivu skl prjlyedut siddhprcin ni rksn nenuknnu-lar cucitini. yosepunu ayn tlliyu aynnugurci cepp bdin matlu vini ascrypdiri. sumey-onu varini diviciidigo anak hrdayalocnlu bylu pduntlu, israyelulo anakulu pdutkunu ti-rigi lecutkunu vivadaspdmnen gurutuga iyn nij mibpbdiyunnadu; mriyu ni hrzymuloniki ok khdgmu dusikonipovunni ayn tlliyen mri-yto ceppenu. mriyu aseru gotrikuralunu pnuyelu kumarteyunen ann anu ok prvk-tri yudenu. ame knyvatvnu modlu ededlu peni mitito ssarmucesi bhukalmu gdicinde,

yenubdi nalugu svtsrmulu vidhvaleyudi, devayymu viduvk upvas prarthnlto reyibglu sevalyucudenu. amekud a gdiylone lopliki vcci devuni koniyadi, yerusalemulo vimoc-nkorku knipettucunnvadrto aynnu gurci matladucudenu. att varu prbhuvu dhrm-sastrmu coppun smstmu tircin pimmt glily loni njretnu tm uriki tirigi velliri. baludu jnanmuto nidukonucu, edigi blmu poducu-denu; devuni dy aynmid nudenu. pskap-duggpudu ayn tliddrulu etet yerusalemuku vellucuduvuru. ayn pdre dedlvade yun-nppudu a pdug nac ricutke vadukoppun varu yerusalemuku velliri. a dinmulu tirin-truvat varu tirigi vellucudga balu den yesu yerusalemulo nilicenu. ayn tli ddrulu a sgti erugk ayn smuhmulu unnadni tlcii, yok din-pryanmu sagi poyi, tm bdhuvullonu nelven-varilonu ay nnu vedkucudiri. ayn knbd-ndun aynnu vedkucu yerusalemuku tirigi vc-ciri. mudu dinmulen truvat ayn devalymulo bodhkul mdhy kurcudi, vari matlu alikicucu varini prsnldugucu udga cuciri. ayn matlu vininvardru ayn prjnkunu prtyutrmulkunu vismy modiri. ayn tliddrulu aynnu cucii mikkilii ascrypdiri. ayn tlikumarada, mm-munu edukilagu cesitivi? idigo ni tdriyu ne-nunu dukhpducu ninnu vedkucutimni aynto ceppga aynmirel nnnu vedkucutiri? nenu na tdiri pnulmid nudvlenni mirerugal ani var-ito ceppenu; ayite ayn tmtto ceppin mat varu ghrhipledu. att ayn varito kud byluderi njre-tunku vcci variki lobdi yudenu. ayn tli i sg-tulnitiini tn hrd ymulu bhdrrmu cesikonenu. yesu jnanmdunu, vyssundunu, devuni dyy-dunu, mnusul dy ydunu vrddhillu cudenu.

3

tiberikesru elubdilo pdunedv svtsrmdu yudyku potipilatu adhiptiganu, glilyku herodu cturthadhiptiganu, itury trkoniti des mulku atni tmmuden philippu cturthadhiptiganu, abi lene desmunku lusaniy adhiptiganu, annyu, kypyu prdhan ya-jkuluganu, unnkalmun arnymulonunn jekrya kumaruden yohanu noddku devuni vakymu vccenu. att atdu vcci, papskmapn nimittmu maru mnssu visymen baptismmu podv lenni yordanu ndi prdesmdtt prkticu cudenu. prbhuvu margmu siddhprcudi ayn trovlu sralmuceyudi prti pllmu pudcbdunu prti kodyu matteyu pllmu ceybdunu vkr margmulu tinnnivgunu krku margmulu nunnivgunu skl srirulu devuni rksn cuturu ani arnymulo kekluveyucunni yokni sbdmu ani prvkten yesya vakymul grthmdu vray-dinttu idi jrigenu. atdu tncet baptismmu podvccin jnsmuh mulnu cucisrstanma, rabovu ugrtnu tpicukonutku miku buddhi ceppin vadevdu? marumssunnu tgin phlmlu phlicudi abrahamu maku tdiri ani milo mirnukon modlupettukonvddu;

devudu i rallvln abra hamunku pillnu puttigldni mito ceppu cunnanu. ippude goddli cetl verun ucdbi yunndi gnuk mci phlmu phlicni prti cettunu nrkdbi agnilo veybdunni ceppenu. aduku jnualagete mememi ceyvlenni atni nudga atduredu agiluglvadu emiyu lenivanikiyy vlenniyu, aharmuglvadunu alage ceyvle nniyu varito ceppenu. sukrulunu baptismmu podvcci-bodhkuda, mememi ceyvlenni atni nudga atdu miku nirnyipdbindani kte ekkuv-tisikonvddni varito ceppenu. senikulunu mememi ceyvlenni atni ndigiri. aduku atduevnini badhpettkyu, evni midnu apnid vey kyu, mi jitmulto trtpodiyududni var-ito ceppenu. prjlu knipettucu, itdu kristyi yudunemo ani adrunu yohanunu gurci tm hrdymullo alocikunucudga yohanu nenu nilllo miku baptismmiccucunnanu; ayite nakte skti mtudokdu vccucunnadu; ayn ceppul varunu vipputku nenu pa-trudnu kanu; ayn prisuddhatm lonul agnitonu miku baptismmiccunu; ayn cet ayn cetilonunndi; ayn tn klmlunu baguga subhrmucesi, tn kottulo godhumluposi, arni agnito pottu kalci veyunni adrito ceppenu. idiyugak atdiknu, kal sgtulu ceppi prjlu heccricucu variki suvart prkticu cudenu. ayite cturthadhiptien heroducesin skl duskarymul nimittmunu, atni sodruni bhary yen herodiy nimittmunu, yohanu atnini gddicinduku adivrku tanu cesinvnniyu cal vnnttu atdu yohanunu cersallo veyicenu. prjldrnu baptismmu podinppudu yesukud baptismmu podi prarthn ceyucudga akasmu tervbdi prisuddhatm srirakarmuto pavur-muvle aynmidiki digi vccenu. appudunivu na priy kumarudvu, niydu nenandicu-cunnanni yok sbdmu akasmunudi vccenu. yesu (bodhip) modlupettinppudu ayn dadapu muppidi edl yiduglvadu; ayn yosepu kumarudni yecbdenu. yosepu heliki, heli mttttuku, mtttu leviki, levi melkiki, melki ynnku, ynn yosepuku, yosepu mtttiyku, mtttiy amosuku, amosu nahomuku, nahomu esliki, esli nggyiki, nggyi mytuku, mytu mtttiyku, mtttiy simiyuku, simiy yosekhuku, yosekhu yodaku, yoda yohnnku, yohnn resaku, resa jerubbabeluku, jerubbabelu sylti yeluku, syltiyelu neriki, neri melkiki, melki addiki, addi kosamuku, kosamu elm-damuku, elmdamu eruku, eru yehosuvku, yehosuv elijejeruku, elijejeru yorimuku, yorimu mttttuku, mtttu leviki, levi simy-onuku, simyonu yudaku, yuda yosepuku, yosepu yonamuku, yonamu elya kimuku, elyakimu meleyaku, meleya mennaku, menna mtttaku, mttta natanuku, natanu davi duku, davidu yessiyiki, yessyi obeduku, obedu boyjuku, boyju slmanuku, slmanu nyssonuku, nyssonu amimnadabuku, amim-nadabu aramuku, aramu esromuku, esromu peresuku, peresu yudaku, yuda yakobuku,

yakobu issakuku, issaku abrahamuku, abrahamu ter huku, terhu nahoruku, nahoru seruguku, serugu ryuku, ryu peleguku, pelegu heberuku, heberu selhuku, selhu keyinanuku, keyi nanu arpsduku, arpsdu semuku, semu novhuku, novhu lemekuku, lemeku metuselku, metu sel hnokuku, hnoku yereduku, yeredu mhl leluku, mhllelu keyinanuku, keyinanu enosuku, enosu setuku, setu adamuku, adamu devuniki kumarudu.

4

yesu prisuddhatm purnude yordanundinudi tirigi vcci, nluvdi dinmulu atmct arnymulo ndipip bdi apvadicetl sodhipducudenu. a dinmu llo ayn emiyu tinledu. avi tirin truvat ayn akligonga apvadinivu devuni kumarudvete, rotte aguntlu i ratito ceppumni aynto ceppenu aduku yesu mnusyudu rottevlñ matrme jiviedu ani vraybdiyunndni vaniki prtyuttrmiccenu. appudu apvadi ayntu tisikonipoyi, bhulok rajymulñnitini ok nimismulo aynku cupici i adhikarmtyu, i rajymul mhimyu nikittunu; adi nakppgipbdiyunndi, adevniki nenu iyygoruduno vanikittunu; kabtti nivu naku mrokkitiva yidtyu nidgunni aynto ceppenu. aduku yesu ni devuden prbhuvunku mrokki ayntu matrnu seviplenu ani vraybdiyunndni vaniki prtyuttr miccenu. pimnt ayntu yerusalemunku tisikonipoyi, devaly sikhmun ayntu niluvbettinivu devuni kumarudvete ikkdnudi kridiki dumukumu ninnu kapadutku ninnu gurci tn dutlku ajnapicunu. ni padmeppudennu ratiki tglukd varu ninnu cetulto ettikoduru ani vraybdiyunndni aynto ceppenu. aduku yesu ni devuden prbhuvunu sodhipvldu ani ceppbdiyunndni vaniki prtyuttrmiccenu. apvadi prti sodhnnu mugici, kotkalmu ayntu vidicipoyenu. appudu yesu, atm blmuto glilyku tirigi vellenu; aynnugurcin smacarmu a prdesm dtt vyapicenu. ayn adricet ghtnodi, vari smajmdirmullo bodhicucu vcenu. truvat ayn tanu perigin njretunku vcenu. tn vaduk coppun visratidinmdu smajmdirmu loniki velli, cdvutke nilucudga prvktyen yesya grthmu ayn ceti kiyybdenu; ayn grthmu vippga – prbhuvu atm namid unndi bidlku suvart prkticutke ayn nnnu abhisekicenu cerlonunn variki vidudlnu, grudivariki cupunu, (klugunni) prkticutkununu nligi prbhuvu hitvtsrmu prkticutkununu ayn nnnu ppiyunnadu. ani vraybdin cotu aynku dorkenu. ayn grthmu cutti pricarkunikkici kurcudenu. smaj mdirmulo nunnvardru ayntu tericudga, aynnedu mi vinikidilo i lekhnmu nerverindni varito ceppsagenu. appuddrunu aynnugurci saksymiccucu, ayn notnudi vccin dygl matl kascrypdiyn yosepu kumarudu kada? ani ceppukonucudga

ayn varini cucivedyuda, ninnu nive svsthprcukonumu anu samet ceppi, kpernhumulo e karymulu nivu cesitivni memu vitimo, a karymulu i ni svdesmdunu ceyumni miru nato niscymuga ceppudurnenu. mriyu ayn prvktyu svdes mdu hitudukadni mito niscymuga ceppu cunnanu. eliya dinmulydu mudedl aru nellu akasmu muybdi desmdttnu gopp krvu sbhvicinnpudu, israyelulo anekmdi vidhvradrudinnu, eliya sidonuloni sareptu anu urilo unn yok vidhvaliyyoddke gani mri evri yoddkununu ppbdledu. mriyu prvktyen elisa kalmdu israyelulo anek kushroguludinnu, siriy dessthuden nymanu tpp mri evdunu suddhi nodledni nenu mito niscymuga ceppucunnanu. smajmdirmulo unnvardru a matlu vini agrhmutu nidukoni, leci ayntu pttmulo nudi vellgotti, ayntu tlkriduga pddroy vlenni tm pttmnu kttbdin kodpetuvrku ayntu tisikoni poyiri. ayite ayn vari mdhynudi dati tn margmun vellipoyenu. appudayn glilyloni kpernhumu pttmnu nku vcci, visratidinmun variki bodhucu cudenu. ayn vakymu adhikarmuto kudinde yudenu gnuk varayn bodhku ascrypdiri. a smaj mdirmulo apvitrmennu dyypu atmpttin vadok dudenu. vadunjreyudven yesu, mato nikemi? mmmu nsipjey vccitiva? ni vevdvo nenerugudunu; nivu devuni prisuddhdvni biggrga keklu vesenu. aduku yesuurkudumu, itnini vdli pommni danini gddipga, dyymu vanini varimdhynunu pddrosi vaniki e hanyu ceyk vdli poyenu. adu kdru vismymodiidi etti mat? iyn adhikarmutonu blmutonu apvitratmlku ajna pipgane avi vdliopucunnvni yoknito nokdu ceppukoniri. att aynnugurcin smacarmu a pratmldttnu vyapicenu. ayn smajmdirmulonudi leci, simonu itiloniki vellenu. simonu att tivrmennu jvrmuto pdiyudenu gnuk ame visyme aynyodd mnvi cesikoniri. ayn ame cetnu niluvbdi, jvrmunu gddipgane adi amenu vidicenu; vetne ame leci variki upcarmu ceysagenu. suryudstmicucudga nanavidh rogmlucet pidipbduncunnaru evrevriyoddnudi vardu a rogulun aynyoddku tisikoni vcciri; appudayn varilo privanimid cetuluci, varini svsthprcenu. itekak dyu mulunivu devuni kumarudvni keklu vesi anekulnu vdliopoyenu; ayn kristu ani vatiki telisiyudenu gnuk ayn vatini gddici vatini matadnyiledu. udymenppudu ayn byluderi arny prdes munku vellenu. jns-muhmu ayntu vedkucu aynyoddku vcci, tm-munu vidici pokud apga aynnenitr pttmullonu devuni rajysuvartnu prktipvlenu; idunimittme nenu ppbditinni varito ceppenu. truvat ayn yudy smajmdirmullo prkticudenu.

jnsmuhmu devuni vakymu vinucu aynmid pducudga ayn gennesretu srssutirnum nilici, a srssutirnumunnun redudonelu cucenu; jal-rulu vatilonudi digi tm vllu kdugucud-iri. ayn a donello simonuden yok done yekkidrinudi kocemu troyumni atni ndigi, kurcudi donelonudi jnsmuhmulku bodhicu-cudenu. ayn bodhicut calicin truvatnivu donenu lotunku ndipici, ceplu pttutku mi vllu veyudni simonuto ceppga simonu elin-vada, ratri atyu memu pryaspditiviu gani makemiyu dorkledu; ayinnu ni mat cop-pun vllu vetunni aynto ceppenu. var-alagu cesi vistarmen ceplu pttiri, aducet vari vllu piglipovucudga varu verok done lonun tm palivaru vcci tmku shaymu ceyvlenni variki sjnlu cesiri; varu vcci redu donelu munuguntlu nipiri. simonu peturu adi cuci, yesu mokallyedut sagilpdi prbhava, nnnu-vidici pommu, nenu papatmud nni ceppenu. elynga varu pttin cepl rasiki atdunu atnito kudnunn vardrunu vismy modiri. alagun simonuto kud palivaren jebedyi kumarulgu yakobunu yohanunu (vismy modiri). aduku yesubhyppdkumu, ippti nudi nivu mnusyulnu pttuvadve yuduvni simonuto ceppenu. varu donelu drikiceri, smstmunu vidicipetti ayinnu vebdiciri. ayn yok pttnmulo nun-nppudu idigo kushtr rogmuto nidin yok mnusyududenu. vadu yesunu cuci, sag-ilpdi prbhava, ni kist mete nnnu suddhu-niga ceyglvni ayinnu vedukonenu. appu dayn ceyycapi vanini muttinakistme; nivu suddhudvukkmmni angane, kushthrogmu vanini vidicenu. appudayn nivu evnitonu ceppk velli, variki saksyarthme ni dehmunu ya-jkuniki knuprcukoni, nivu suddhudvenduku mose niymicinttu kanuklu smrpicumni ayite ayinnu gurcin smacarmu mri ekkuvga vyapicenu. bhujn smuhmulu ayn mat vin-utkunu tm rogmulnu kudurcukonutkunu ku-divvucu cudenu. ayn prarthn ceyutku arnymu loniki vellucudenu. oknadayn bodhicu-cudga, glily yudydesmul prt grammunudiyu yerus lemunudiyu vccin prisyyulunu dhmr-sastropdes kulunu kurcudiyudga, ayn svsth-prcuntlu prbhuvu skti aynkudenu. idigo ko-dru mnusyulu pksvayuvugl yok mnusyuni mcmumid mosi koni, vanini lopliki tecci, ayn yedut ucu tku prytumu cesiri gani jnulu gupukudi yudi ndun, vanini lopliki teccutku vllpdk poyenu gnuk, itimidi kekki pekulu vippi, mcmuto kud yesu edut vari mdhyu vanini diciri. ayn vari visvasmu cucimnusyuda, ni pap mulu ksmipbdiyun-nvni vanito ceppga, sastru lunu prisyyu-lunudevdušn ceyucunn yit devdu? devu-dokke tpp mri evdu papmulu ksmipgldni alocicukonsagiri. yesu vari alocn lerigimiru mi hrđymullo emi alo cicucunnaru? ni pap-mulu ksmipbdi yunn vni cepput sulbhma?

nivu leci nduvumni cepput sulbhma? ayite papmulu ksmicutku bhumi mid mnusyku-maruniki adhikarmu kldni miru telisikon-vlenu ani varito ceppi, pksvayuvu gl vani cucinivu leci, ni mcmettiko vetne vadu varyiedut leci, tanu pdukoniyyun mcmu etti koni, devuni mhimprucu tn yitiki vel-lenu. adrunu vismymodinedu gopp vitlu cuciti mni devuni mhimprucu bhymuto nidukoniri. atupimmt ayn byluderi, levi ynu ok sukri, sukpu mettunodd kurcud-iyudut cuci nnnu vebdicumni atnito ceppga atdu smstmunu vidicipetti, leci, ayinnu veb-dicenu. a levi, tn yit ayinku gopp vidu cesenu. sukrulunu itrulu anekulunu varito kud bhojn munku kurcudiri. prisyyulunu vari sastrulunu idi cucisukrultonu papul-tonu mirel tini tragucunnarni ayn sisyl-mid snigiri. aduku yesuroglike gani aro-gymuglvariki vedyu dkkrladu. marumnsu podutke nenu papulnu piluvvcitini gani nitimtulnu piluvraledni varito ceppenu. varaynnu cuciyohanu sisylulu trcuga up-vasprarthnlu ceyuduru; alage pri syul sisylunu ceyuduru gani, ni sisylulu tini tragucunnare ani ceppiri. aduku yesupedli kumarudu tmto unntkalmu pedli iti vari cet miru upvasmu ceyip glra? pedlikuma rudu varyioddnudi konipobdu dinmulu vc-cunu; a dinmulu varu upvasmu ceturni var-ito ceppenu. ayn varito ok upmanmu cep-penu. etlngaevdunu patbttku krottgudd masikveydu; vesin yedl krottđi danini cip-iveyunu; adiyunugak krottđanilonudi tisin mukk patdanito kli ydu. evdunu pat tit-tullo krott draksarsmu poydu; posinyedl krott draksarsmu tittulnu pigulcunu, rsmu karipovunu, tittulunu padgunu. ayite krott draksarsmu kott tittullo poy vlenu. pat draksarsmu tragi vetne krott danini koru-vadevdunu ledu; patde mcidnunni ceppenu.

6

ok visratidinmun ayn ptccllobdi veltu cudga, ayn sisylulu vennulu truci, cetulto nlupukoni, tinucudiri. appudu prisyyullo kodruvis-ratidinmun ceydgnidi mireduku ceyucun-narni varindugga yesu varito itl nenuta-nunu tmto kud unnvarunu akligoni nppudu davidu emiceseno adiyennu miru cduv leda? atdu devuni mdirmulu prvesici, yaj kulu tpp mri evrunu tinkudni smukphu rot-telu tisikoni tini, tmto kud unnvarikini ic-cenu gda anenu. kagamnsyukumarudu vis-ratidinmun kunu yjmanudni varito cep-penu. mriyok visratidinmun ayn sma-jmdirmu loniki velli bodhicucunnppudu, akkd uc kudi ceyyiglvadokdudenu. sastru-lunu prisyyulunu aynmid nermu mopvlenni, visratidinmun svsth prcunemo ani ayinnu knipettucudiri; ayite ayn vari alocn le-rigi, ucceyyiglvantonivu leci mdhyu nilu-

vumni ceppga, vadu leci nili cenu. ap-
pudu yesuvisratidinmun meluceyut dhrmma
kideuceyut dhrmma? pranrksn dhrmma pran
hty dhrmma? ani mimmu ndugucunnanni
varito ceppi varindrini cuttu klyjucini ceyyi
capumni vanito ceppenu; vadalagu ceygane
vani ceyyi bagupdena. appudu varu ver-
rikop muto nidukoni, yesunu emi ceyu dma
ani yoknitonokdu matladukoniri. a dinmu-
lydu ayn prarthnceyutku kodku velli, devuni
prarthicutydu ratri gdipenu. udymenppudu
ayn tn sisylulnu pilici, varilo pdredumdini
erprci, variki apostululu anu peru pettenu.
vivrenga ayn evniki peturu anu maruperu
petteno a simonu, atni shodruden adrey,
yakobu, yohanu, philippu, brtolo myi, mt-
tyi, toma, alphyi kumaruden yakobu, jelote1
anbdin simonu, yakobu shodruden yuda,
drohiygu iskriyotu yuda anu varu. ayn
varito kud digivcci medanmdu nilicinppudu
ayn sisyl gopp smuhmunu, ayn bodh vin-
utkunu tm rogmulu kudurcukonut kunu
yudy desmttinudyu, yeruslemu nudyu,
turu sidonnu pttmul smudr tirmul nudyu
vccin bhujnsmu h munu, apvitratml cet bad-
hipbdinvarunu vcci svsthtnodiri. prbha vnu
aynlonudi byluderi adrini svsthpccu cudenu
gnuk jnsmuhmtyu aynnu mutt vlenni ytn-
mucenesu. att ayn tn sisylutttu parcuci
itlnenu bidlen miru dhnyulu, devnirajymu
midi. ippudu akligonucunn miru dhnyulu,
miru trpti prcbduduru. ippudu educucunn
miru dhnyulu, miru nvvduru. mnusykua-
maruni nimi ttmu mnu syulu mimmunu
dvesici velivesi nidici mi peru cedddni kot-
tiveyunppudu miru dhnyulu. a din mdu
miru stosici gtulu veyudi; idigo mi phlmu pr-
lokmdu goppde yudunu; vari pit rulu prvk-
tlku ade vidhmuga cesiri. ayyo, dhn vtu-
lara, miru (korin) adrn miru poti yunnaru.
ayyo yippudu (kdupu) nidiyunn varlara, mi-
rakligoduru. ayyo yippudu nvvucunnvar-
lara, miru dukhici yeduru. mnusyuldru
mimmunu koniyadunppudu miku srm; vari
pitulu abddhprvktlu ade vidhmuga cesiri.
vinucunn mito nenu ceppundemngami stru
vulnu premicudi, mimmunu dvesicuariki
melu ceyudi, mimmunu spicuarini divicudi,
mimmunu badhicuarikorku prarthnceyudi.
ninnu ok cep mid kottuvani vepunku redv
cepkud trippumu. ni pebtt ettikoni povu-
vanini, ni agini kud etti konipokud ad-
dgipkumu. ninndugu prtivanikini immu;
ni sottu ettikoni povu vaniyodd dani mrl
adugvddu. mnusyulu mikelagu ceyvlenni
miru koruduro alagu mirunu variki ceyudi.
mimmunu premicuarine miru premicinyedl
mikemi meppu klugunu? papulunu tm-
munu premicu varini premituru gda miku
melu ceyuvarike melu cesinyedl mikemi mep-
puklugunu? papulunu alage ceturu gda
mirevriyodd mrl puccukonvlenni niriksituro
varike appu iccinyedl mikemi meppu klu-

gunu? papulunu tamiccint mrl puccukon
vlenni papulku appu iccedru gda. mirete etti
varini gurci yennu niras cesikonk mi stru-
vulnu premicudi, meluceyudi, appu iyyudi;
appudu mi phlmu goppdeyudunu, miru sr-
vonntuni kumarule yuduru. ayn, krtjntleni-
variyed lnu dustulyedlnu upkariye yun-
nada. kabtti mi tdri knikrmuglvade yunnttu
mirunu kni krmuglvare yududi. tirpu tir-
ckudi, appudu mimmunu gurci tirpu tircb-
ddu; nermu mopkudi, appudu mi mid nermu
mopbddu; ksmicudi, appudu miru ksmipb-
duduru; iyyudi, appudu mikiybdunu; anci,
kudillici, digjaruntlu nidu koltnu mnusyulu
mi odilo koluturu. miru e kolto kolu-
turo a kolttone miku mrl koluvbdunni cep-
penu. mriyu ayn varito i upmanmu cep-
penugruddivadu grudivaniki dari cupglada?
variddrunu gutlo pduduru gda. sisyludu
tn bodhkunikte adhikudu kadu; siddhuden
prtivadunu tn bodhkunivle udunu. nivu
ni ktlo unn dulmu eck ni shodruni ktlo
unn nlusunu cudnel? ni ktlo unn dul-
munu cudk ni shodrunitoshodrudu, ni ktlo
unn nlusunu tisivey nimmni nivelagu cepp
glvu? vesdhari, modt ni ktlo unn dul munu
tisiveyumu, appudu ni shodruni ktlo unn
nlusunu tisiveyutku niku tetga knbdunu. e
mci cettunnu pnikimalin phl mulu phlipvu,
pnikimalin cettun mci phlmulu phlipvu. prt
cettu tn phlmulvln teliybdunu. mudlpodlo
ajurpu pdlu erukonru; korid podlo drak-
spdlu koyru. sijjnu, tn hrd ymnu mci
dhnnidhilonudi sdvisymulnu by tiki tec-
cunu; durjnu cedd dhnnidhilonudi durvisy
mulnu bytiki teccunu. hrdymu nidiyudu
daninibtti yokni noru matladunu. nenu
ceppu matlprkarmu miru ceyk prbhuvu prb-
huva, ani nnnu pilucut eduku? na yoddku
vcci, na matlu vini vaticoppun ceyu prt-
vadunu evni poliyuduno miku teliy jetunu.
vadu illu kttvlenni yudi lotuga trvvi, bd-
mid punadi vesinvani poli yudunu. vrd-
vcci prvahmu a yitimid vdiga kottinnu, adi
baguga kttbdindun2 dani kdiplekpoyenu.
ayite na matlu viniyui ceynivadu punadi
veyk nelmid illu kttn vanini poliyudunu.
prvahmu danimid vdiga kottgane adi kuli
pdenu; a yitipatu gopp dni ceppen

7

ayn tn matlnniyu prjlku spurtiga vini picin
truvat kpernhumuloniki vcenu. ok stad-
hiptiki priyuden dasudokdu rogiye cav sid-
dhmeyudenu. stadihti yesunugurci vini,
ayn vcci tn dasuni svsthpvcvlenni aynnu
vedukonutku yudul peddlu ayn yoddku
ppenu. varu yesunoddku vccinivln i melu
podutku atdu yogyudu; atdu mn jnulun
premi mnu smajmdirmu tane ktticenni
aynto ceppi mikkili btimalu koniri. kavun
yesu varito kud vellenu. ayn a yitidg-

grku vccinppuddu stadhiti tn snehitulnu cucimi raynyoddku velliprbhuva, srm puc-cukonvdu; nivu na yitiloniki vccutku nenu patrudnu kanu. aducet niyoddku vccutku patrudni nenu eckonledu; ayite matmatrmu selvimmu, appudu na dasudu svsth-prcbdnu, nenu sha adhikarmunku lobd-invadnu; na cetikridnu seni kulu unnaru; nenokni pommte povunu, okni rmmte vc-cunu, nadasuni ceyumte idi ceyunni nenu ceppintu aynto ceppudni varini ppenu. yesu i matlu vini, atnigurci ascrypdi, tnvet vccu-cunn jnsmuhmu vepu tirigiisrayelulo nennu it gopp visvasmu nenu cudledni mito cep-pucunnannenu. ppbdin varu itiki tirigivcci, a dasudu svsthude yudut knugoniri. vetne ayn nayinnu ok uriki vellu cudga, ayn sisyu-lunu bhu jnsmuhmunu aynto kud vellucud-iri. ayn a uri gviniyoddku vcci nppudu, cni-poyin yokdu velupliki mosikoni pobdu-cudenu; atni tlliki atdokkde kumarudu, ame vidhvralu; a uri jnulu anekulu ameto kud udiri. prbhuvu amenu cuci ameydu knikrpidi-eduvvddni ameto ceppi, dggrku vcci padenu muttga moyucunnvaru nili-ciri. ayn cinnvada, lemmni nito ceppu-cunnanna a cni-poyin vadu leci kurcudi matladsagenu; ayn atnini atni tlliki appg-icenu. adru bhyakratulemnlo gopp prvkt bilyuderi yunnadniyu, devudu tn prjlku drsnmnu grhici yunnadniyu devuni mhim-prciri. aynnugurcin yi smacarmu yudy ydt tnu cuttuptl prdesmdttu vyapicenu. yohanu sisylu i sgulnniyu atniki telijesiri. att yohanu tn sisylulo iddrini pilicirabovu-vadvu nivena? memu mriyokni korku knipettvlena? ani adugutku varini prbhuvu noddku ppenu. a mnusylu aynyoddku vcci rabovuvadvu nivena? lek mriyokniko-rku memu knipettvlena? ani adugu tku baptismmiccu yohanu mmmunu niyoddku ppenni ceppiri. a gdiylone ayn rogmu-lunu, badhlunu, apvitratmlunugl anekulnu svsthprci, calmdi grudivariki cupu dy cesenu. appudaynmiru velli, knnvatini vinn vatini yohanuku telupudi. grudiva-varu cupu podu cunnaru, kutivaru nducu-cunnaru, kuth rogulu suddhulgucunnaru, ceviti varu vinuc na visyme abhytrpdni vadu dhnyudniyariki uttmiccen. yohanu dutlu vellin truvat, ayn yoha nunugurci jns-muhmulto ilagu ceppsagenumiremi cucutku arnymuloniki vellitiri? galiki kdlucunn rel-luna? mreimi kud vellitiri? snnp bt-tlu dhricukonin vanina? idigo prsstvstr-mulu dhricukoni, sukhmuga jivicuvaru ra-jgrhmullo uduru. ayite mreimi cudvel-litiri? prvktna? avunugani prvktke goppvaninni mito ceppu cunnanu. idigo nenu na dutnu niku muduga ppu cunnanu, atdu ni mudr ni margmu siddh prcunu ani yevrinigurci vraybdenu atde yi yohanu. strilu kninvarilo yohanukte goppvadevdunu

ledu. ayinnu devuni rajymulo alpuden-vadu atnikte goppvadni mito ceppu cun-nanu. prjldrunu sukrulunu (yohanu bodh) vini, atdiccin baptismmu podinvare, devudu nyayvtudni yoppuko niri gani prisyyulunu dhrmsastropdeskulunu atnicet baptismmu podk, tm visymen devuni sklpmunu ni-rakriciri. kabtti yi trmu mnusylunu nenu denito polcu dunu, varu denini polyun-naru? stvidhullo kurcudiyudimiku pill-ngrovi uditiviu gani miru natymadretiri; prlapicitiviu gani miredv retiri ani yoknito okdu ceppukoni pilupulat ladukonu pillka-ylnu polyunnaru. baptism miccu yohanu, rotte tinkyu draksarsmu trag kyu vccenu gnu-kvidu dyymu-pttinvadni mi rnucunnaru. mnusy kumarudu tinucunu, tragu cunu vccenu gnu-k mirudigo vidu tidipotunu mdypaniyu, sukrulkunu papulkunu snehitu dunu anu cunnaru. ayinnu jnanmu jnan-mni dani sbdhuldrinibtil tirpupodunnenu. prisyyullo okdu tnto kud bhojnu cey vlenni ayndigenu. ayn a prisyyuni yitiki velli, bhojnpktini kurcudga a urilo unn pap-atmuralen yok stri, yesu prisyyuni yit bho-jnmunku kuscunnadni telisikoni, yok bud-dilo attru tisikonivcci venuktutu ayn pad-mulyodd niluvbdi, yedcucu knnillto ayn padmulnu tdipi, tn tlvedrukltu tudici, ayn padmu lnu muddupettukoni, a attru vatiki pusenu. aynnu pilicin prisyyudu adi cuc-i-yn prvkt-yn yedl2 tnnu muttukonin yi stri evteyo etuvtdo yerigiyudunu; idi papatmu ralu ani tno tannukonenu. aduku yesusi-monu, nito ok mat ceppvleni yunnanni at-nito anga atdubodhkuda, ceppumnenu. ap-pudu yesu appu iccu okniki iddru rnsthu ludiri. varilo okdu aiduvd denarmulunu mriyokdu ebdi denarmulunu³ acciyudiri. a appu tircutku varyiodd emiyu lek-poyenu gnu-k atdu variddrini ksmicenu. kabtti virilo evdu atni ekkuvga premicenu ceppummi adi-genu. aduku simonu atdevniki ekkuv ksmi-ceno vade ani nakutocucunnadni ceppga ayn-nivu sriga yocicitivni atnito ceppi a stri vepu tirigi, simonoto itlennu stri cuucunnane, nenu ni yitiloniki raga nivu na padmulku nilliyy ledu gani, yime tn knnillto na pad-mulnu tdipi tn tlvedrukltu tudicenu. nivu nnu muddupettukonledu gani, nenu lop-liki vcci nppti nudi yime na padmulu mud-dupettu konut man ledu. nivu nuneto na tl atledu gani ime na padmulku attru pusenu. ame vistarmuga premicenu gnu-k ameyokk vistar papmulu ksmicbdenni nito ceppucun-nanu. evniki koca muga ksmipbduno, vadu kocemuga premicu nni ceppi ni papmulu ksmip bdiyunnvi ani ameto anenu. appu-daynto kud bhojn pktini kurcudinvarupap-mulu ksmicucunn yitdev dni tmlotamu anu konsagiri. adukayn ni visvasmu ninnu rk-sicenu, smadhanmu glandane vellumni a strito ceppenu.

vetne ayn devuni rajysuvarthnu telupucu, prkticucu, prti pttmmlonu prti grammu lonu scarmu ceyucudga pdredumdi sisyulunu, apvitratmlunu vyadhulunu pogottbdin kodru strilunu, anga edu dymmulu vldi poyin mgdlene anbdin mriyyu, herodu yokk grhnirvahkudgu kuja bharyygu yohnnyu, susnnyu aynto kud udiri. virunu itru lnekulunu, tmku kligin astito variki upcarmu4 ceyucu vcciri. bhu jnsmuhmu kudi prti pttmmlunudi aynyoddku vccucudga ayn upmanritiga ithnenu vittuvadu tn vittnmulu vittutku bylu derenu. atdu vittucudga, konni vittnmulu trov prkkn pdi trokkbdenu gnuK, akaspskulu vatini migivesenu. mri konni ratinelhupdi, molici, cemmledun edi poyenu. mri konni mudlpodlndum pdenu; mudlpodlu vatito molici vatinnivesenu. mrikonni mcinelnu pdenu; avi molici nurtluga phlicennenu. i matlu plukucuvintuku cevulu glvadu vinunu gak ani biggrga ceppenu. ayn sisyului upmanbhavmemitni aynnu adugga ayndevuni rajymrmu lerugut miku anugrhipbdiyunndi; itrulete cuciyu cudkyu, viniyu grhipkyu udntlu variki upmanritiga (bodhipbdu cunnvi.) i upman bhavmemnga, vittnmudevuni vakymu. trov prkknuduvavu, varu vinuvavu gani nmim rksn podkuduntlu apvadi5 vcci vari hrdymulo nudi vakymetti koni povunu. ratinelnudu varevrnga, vinu nppudu vakymunu stosmuga agikricuvavu gani variki veru lendun kocemu kalmu nmim sodhnmalmun tolqipovuduru. mudl podllo pdin (vittnmunu polin) varevrnga, vini kalmu gdicinkoldi yi jivnsbdhmen vicarmul cetnu dhnbhgmulcetnu anciveydbi pripkv-muga phlipnivaru. mci nel nudu (vittnmunu polin) varevrnga yogy men mci mnsuto vakymu vini danini avlbici opikto phlicuvavu. evdunu dipmu muttici patrito kpiveydu, mcmu krid pettdu gani, lopliki vevuvariki velugu agpdlvleni dipstbhmumid danini pettunu. tetprebndi rhsymediyu ledu; teliyyej bdkyu bylupdkyu nudu mru-gendediyu ledu. kliginvaniki iyybdunu, lenivaniyoddnudi tnku kldni anukonundikud tisiveybdunu gnuK mirelagu vinucunnaro cucukonudni ceppenu. ayn tliyu shodrulunu aynyoddku vcci, jnulu gupuga udutcet ayn-dgrku ralek poyiri. appuduni tliyu ni shodrulunu ninnu cudgori velupl niliciyun-narni yevro aynku teliyyesiri. adukayn-devuni vakymu vini, dani prkarmu jrigicu vire na tliyu na shodrulunni varito ceppenu. mriyoknadu ayn tn sisuyultokud ok doneyekki srssu addriki podmni varito ceppga, varu a donenu trosi byluderiri. varu vellu cudga ayn nidricenu. atlo galivan srssumidiki vcci done nilto nidindun varu apaykrmen sthitilo udiri gnuK anyo-

ddku vcciprbhuva prbhuva, nsicipovucunna mni ceppi aynnu lepiri. ayn leci, galini nitipogunu gddipgane avi angi nimmla yenu. appudayn mi visvasmekkd ani varito anenu. ayite varu bhyppdiyn galikini nilkkunu ajnapipga avi lobducunne; iyn yevro ani yoknito nokdu ceppukoni as-crypdi varu glilyku eduruga udu gersiniyul desmunku vcciri. ayn oddun diginppudu a urivadokdu aynku edurugavccenu. vadu dymmulu pttinrade, bhukalmunudi btlu ktu konk, smadhullonegani yitilo uduvadu kadu. vadu yesunu cucu, kekluvesi ayn yedut sagilpdiyesu, srvonntuden devuni kumaradu, nato nikemi? nnnu badhprckumni ninnu vedukonucunna ani kekluvesi ceppenu. elynga ayna mnusyuni vidici velupliki rmmni a apvitratmku ajnapicenu. adi anek pryaymulu vanini pttucuvccenu gnuK vanini golusultonu kaliskelltonu ktti kavliy-duciri gani, vadu bdhkmulnu tepga dymu vanini adviloniki trumukoni poyenu. yesuni peremni vani ndugga, cal dymmulu vanilo cocci yudenu gnuK, vadu tn peru sen ani ceppi, patalmuloniki povutku tmku ajnapipvddni aynnu vedukonenu. akkd vistarmen pdul md kodmid meyu cudenu gnuK, vatilo coccutku tmku selvimmni aynnu vedukonga ayn selviccenu. appudu dymmulu a mnusyuni vidiciyoyi pdullo coccenu gnuK, a md prpatmunudi srssu-loniki vdigu prugetti upiri tirugk ccenu. mepucunnavu jrigindanini cucu, paripoyi a pttmmlonu grammullonu a sgti teliyye-siri. jnulu jrigindanini cudvelli, yesunod-du vcci, dymmulu vdlipoyin mnusyudu btlu ktukoni, svsthcittude yesu padmuly-odd kurcudni cucu bhyppdi. adi cucin-avaru dymmulu pttinradelagu svsthtpodeno jnulk teliyyega gersiniyul pratmullonudu jnuldru bhu bhyakratuleri gnuK tmmunu vidicipommni aynnu vedukoniri. ayn done yekki tirigi vellucudga, dymmulu vdlipoyin mnusyudu, aynto kud tnnu udnimmni aynnu vedukonenu. ayite aynnivu ni yitiki tiri-gi velli, devudu niketti goppkarymulu ceseno teliy jeyumni vanito ceppi vanini ppiyesenu; vadu velli yesu tnkteti gopp-karymulu ce jnsmuhmu aynkorku edurucu-cudenu gnuK yesu tirigivccinppudu varu aynnu cercu koniri. att idigo smaj mdirpu adhikariyen yayiru anu okdu vcci yesu padmulumid pdi yicimicu pdrededl yidugl tn yokkte kumarte cav siddhmug unndi gnuK tn yitiki rmmni aynnu btimalukonenu. ayn vellucudga jnsmuhmulu aynmid pdu-cudiri. appudu pdrededlnudi rktsravrog-mugl yok stril yevnetitnu svsthtnodnide ayn venukku vcci ayn vstrpucegu muttenu, vetne ame rktsravmu nilicipoyenu. nnnu muttindi evrni yesu adugga adrunmemerug mnppudu, petruvelinvada, jnsmuhmulu krikkirisi nimid pducunnarnga yesuevdo

nnnu muttenu, prbhavmu nalonudi vedli poyindni, naku telisin dnenu. tanu mruge yudledni, a stri cuci, vnkucu vcci ayn yedut sagilpdi, tanu edunimittmu ay nnu mutteno, vetne tanu elagu svsthpdeno a sgti prjldriyedut telijjeppenu. adukaynkumari, ni visvasmu ninnu svsthprcenu, smadhanmu gldanvepommni ameto ceppenu. ayn iknu matladucudga smajmdirpu adihikari yitnudi yokdu vccini kumarte cni poyindi, bodhkuni srmpettvddni atnito cep-penu. yesu a matvinibhpydvddu, nmimk-matrmucumu, ame svsthprcbdunni atnito ceppi yitiki vccinppudu peturu yohanu yakobu anu varini a cinnani tliddrulnu tpp mrevrini ayn lopliki raniyyledu. adrunu ame nimittme yedcucu rommu kottukonucudga, ayn varito evdvddu, ame nidricun-nde gani cni poledni cppenu. ame cnipoyenni varerigi aynnu aphsiciri. ayite ayn ame ceyyipttukoni cinnana, lemmini ceppga ame pranmu tirigi vccenu gnuk vetne ame lecenu. appuday ameku bhojnmu pettudni ajnapicenu. ame tliddrulu vismymu nodiri. att ayn- jrigindi evnitonu ceppvddni varikaj-napicenu.

9

ayn tn pdredumdi (sisyulnu) pilici, smst-men dyymulmid skini adihikarmunu, rog mulu svsthpccu vrmunu variknugrhici devuni rajymunu prkcticutkunu rogulnu svsthp-rcutkunu vari npenu. mriyu aynmiru pryannu korku cetikrnnenu jalenenu roten-nenu vedinenu mri deninenu tisikoni povvdu; redu agilu ucu konvddu. miru e yit prvesituro a yitne bscesi akkdndu by-luderudi. mimmunu evru cercukonro a pt-tmulonudi byluderunppudu varimid saksy-muga udutku mi paddhuli dulipiveyudni varito ceppenu. varu byluderi attnu suvart prkcticucu, (rogulnu) svsthp prcucu gram-mullo scaru cesiri. cturthadhiptien herodu jigin karymu lnnitini gurci vini, yetutock yudenu. elynga kodruiyohanu mr-tullonudi leceniiyu, kodrueliya knbdenniiyu; kodrupurv kalpu prvktyyokdu leceniiyu cep-pukonucudiri. appudu herodunenu yoha-nunu tl gotticitini gda; yevnigurci yitti sg-tulu vinucunnano atdevdo ani ceppi aynnu cudgorenu. apostulu tirigi vcci, tamu cesin-vnniiyu ayuku telijeyga, ayn varini vet bet-tukoni betsyida anu uriki ekatmuga vellenu. jn smuhmulu adi telisikoni aynnu vebdipga, ayn varini cercukoni, devuni rajymunugurci varito matladucu, svstht kavlsinvarini svsthp-rcenu. proddu gрук narbhicinppudu pdreduguru sisylulu vcci mmi arnymulo un-namu gnuk ctuuplunn grammulkunu plle lkunu velli bs cucukoni, aharmu spadicu konutlu jnsmuh munu ppiveyumni aynto ceppiri. aynmire variki bhojmu pettudni

varito ceppga varumnyodd ayidu rottelunu redu ceplunu tpp mremiyu ledu; memu velli yi prjldrikorku bhojnpdarthmulnu koni tettuma ani ceppiri. vccinvaru icumicu ayiduvel mdi purusulu. aynvarini ebdes-imdi coppun pktulu tirci kurcudbettudni tn sisyluto ceppga, varalagu cesi adrini kurcud-bettiri. att ayn a ayidu rottelnu redu ce-plnu ettikoni, akasmu vepu knnu letti vatini asirvdici, virici, jnsmuhmu nku vddictuke sisylukicenu. vardrutini trpti po din truvat migilin mukklulu pdredu gpellettiri. okppu-dayn otriga prarthn ceyucudga ayn sisylulu aynyodd udiri. nenevddni jnsmuhmulu cep-pukonucunnarni ayn vari ndugga varubap-tismmicu yohanniiyu, kodrueliyayniyu, ko-drupurvkalpu prvkt yokdu leceniiyu ceppu konucunnarniri. adukaynmirete nenevddni ceppukonucunnarni varindugga peturunivu devuni kristuvnenu. ayn idi evnitonu cep-pvddni variki khditmuga ajnapici mnusyku-marudu bhu srru podi, peddl cetnu prdhan yajkulcetnu sastrulcetnu visrijpbd, cpbdi, mudv dinmun lecut agty mni ceppenu. mriyu ayn adrito itlnenu evdennu nnnu veb-dip gorinyedl tnnutanu upeksicukoni, prtid-inmu tn siluvnu ettikoni nnnu vebdipvlenu. tn pranmunu rkscikon goruvadu danini pogottukonunu, na nimittme tn pranmunu pogottukonuvadu danini rkscicu konunu. okdu lokmtyu spadici, tnnu tanu pogottu koninyedl, lek nstprcukoninyedl vanikemi pryojnmu? nnnu gurciyu na matlnu gur-ciyyu siggupduvadevdo vani gurci mnusy ku-marudu, tnkunu tn tdrikini prisuddi dut-lkunu kligiiyunn mhimto vccunppudu sig-gupdunu. ikkd niliciyunn varilo kodru de-vuni rajymunu cucuvrku mrmu ruciduc-rni nenu mito nijmuga ceppucunnannenu. i matlu ceppindi modlukoni rmarmi yeni midi dinmulen truvat, ayn peturunu yohanunu yakobunu vetbettukoni, prarthnceyutku ok kod yekkenu. ayn prarthicu cudga ayn mukhrupmu marenu; ayn vstrmulu tell-nive dhgdhg merisenu. mriyu iddru pu-rusulu ay nto matladucudiri, varu mose eliya anu varu. varu mhimto agpdi, ayn yerus lemulo nervercbovu nirgmmunugurci mat-ladu cudiri. peturunu atnito kud unnavarunu nidr mttuga udiri. varu melukoninppudu, ayn mhimnu aynto kud niliciyunn yiddru puru sulnu cuciri. (a yiddru purusulu) aynyodd nudi vellipovucudga peturu yesu-toelin vada, mnmikkd udut mcidi, niku ok-tiiyu moseku oktiiyu eliyaku oktiiyu mudu prn sallu memuktudumni, tanu ceppindi tanerugkye ceppenu. atdilagu matladu-cudga megh mokti vcci varini kmnen; varu a meghmulo prvesicinppudu sisylulu bhypdiri. mriyu iyn ne nerprcukonin na ku-marudu, iyn mat vinudni yok sbdmu a megh-mulonudi puttenu. a sbdmu vccin truvat yesu matrme agpdenu. tamu cucin vatilo

oktiyu a dinmullo evrikini telij jeyk varu urkundiri. mrunadu varu a kod digi vc-cinppudu bhu jnsmuhmu aynku eduruga vc-cenu. idigo a jnsmuhmulo okdu bodhkuda, na kumaruni ktaksicumni ninnu vedukonucunnanu. vadu na kokke kumarudu. idigo ok dyymu2 vani pttunu, pttinppudu vadu aksmattuga kekle veyunu; nurugu karuntlu adi vanini vilvilladi cucu gayprucu vanini vdl vdl kudunu. danini vellgottudni ni sisylunu vedukotini gani varicet kaledni morrpettukonenu. aduku yesu visvasmuleni murkhtmu varlara, nenetkalmu mito kud udi mimmunu shitunu? ni kumaruni ikkdiki tisikoni rmmni ceppenu. vadu vccu cudga a dyymu vanini pddrosi, vilvilladi cenu; yesu a apvitrattmu gddici baluni svsth prci vani tdiri kppgicenu. gnuk adru devuni mhatmymunu cucu ascrypdiri. ayn cesin karymulnntini cucu adru ascry pducdga ayni matlu mi cevullo natniyyudi. mnusykurarudu mnusylu cetiki appgipdbovucunadnini tn sisyluto ceppenu. ayite varamat grhip kuduntlu adi variki mruguceybdeni gnuk varu danini telisikonledu; mriyu a matnugurci varu aynnu adug verciri. tmlo evdu goppvado ani varilo trkmu puttga yesu vari hrdayalocn erigi, ok cinn biddnu tisikoni tnyodd niluvbeti. i cinn biddnu na pert cercukonuvadu nnnu ceru konunu, nnnu cercukonuvadu nnnu ppinvanini cercukonunu, mi adrilo evdu atylpude yuduno vade gopp vadni varito yohanuelinvada, yevdo yokdu ni pert dyymulnu vellgottga memu cucitivi; vadu mnlnu vebdicuvadu kadu gnuk vanini atk prcitimni ceppenu. aduku yesumiru vani natkprckudi? miku virodhi kani vadu mi pksmun nunnvade ani atnito ceppenu. ayn prmunku cercukonbdu dinmulu pripurn mgucunppudu ayn yerusalemunku vellutku mnssu sthirprcukoni, tnkte muduga dutlunu ppenu. varu velli aynku bs siddhmu ceyvle nni smryul yok grammulo prvesiciri gani ayn yerusle munku vell nbhimukhudendun va raynnu cercukonledu. sisylun yakobunu yohanunu adi cuciprbhuva, akasmunadi agni digi virini nasnmu ceyuntlu memajnapicut nikistma ani adugga, ayn varittu tirigi varini gddicenu. att varu mriyok grammunku velliri. varu margmun vellucudga okduni vekkdiki vellinnu ni vet vccednni aynto ceppenu. aduku yesunkklku boriylunu akaspskulku nivasmulunu klvu gani mnusy kumaruniki tlvacu konutkennu sthlmu ledni atnito ceppenu. ayn mriyoknitona vetrmmni ceppenu. atdu nenu velli modt na tdrini patipetti vccutku sel viminni mnvi cesenu adukaynmrtulu tm mrtulu patipettukonnimmu; nivu velli devuni rajy muni prkticumni vanito ceppenu. mriyokdu prbhuvu, ni vet vccednu gani na yit nunn varyiodd selvu tisikoni vccutku modt naku selvimmni adugga yesunagtimid ceyyipetti

venuktutu cucu vadevdunu devuni rajymunku patrudukadni vanito ceppenu.

10

atutruvat prbhuvu debbdimdi yitruynu niymici, tanu vellbovu prti urikini prti-cotikini tnkte mudu iddriddriniga ppenu. ppinpu dayn varito itlenukot vistarmuga unndi gani pnivaru koddimdiye; kabtti kot yjmanuni tn kotku pnivarinu pp veduko nudi. miru velludi; idigo todellmdhyku gorr pillnu ppinttu nenu mimmundu ppucunnanu. miru scinennu jale nennu ceppulnennu tisi konipovddu; trovlo evni nennu kuslpsrn ldug vddu; miru e yitnennu prvesicunppudu yitiki smadhanmgu gak ani modt ceppudi. smadhanpatrudu5 akkd nudinyedl mi smadhanmu atnimid nilucunu; leniyedl adi miku tirigi vccunu. varu mikicu pdarthmulnu tinucu tragucu a yitilone yududi, pnivadu tn jitmunku patrudu. iti tiki tirugvddu. mriyu miru e pttnmulonon prvesicunppudu varu mimmunu cercukote mi mudrpettunvi tinudi. adulo nunn rogulnu svsthrpcudidevuni rajymu mi dggrku vcciyunn dni varito ceppudi. miru e pttnmulonon prvesicunppudu varu mimmunu cercukonk poyin yedl miru dani vidhulloniki poyima pad mulku atin mi pttnpu dhulinikud mi yedutne dulipiveyucunnamu; ayinnu devuni rajymu smi pici yunnndi telisikonudni ceppudi. a pttnpu gtikte sodom pttnpu gti a dinmun orvtginde yudunni mito ceppucunnanu. ayyo korajina, ayyo betsyida, mi mdhy ceybdin adbhumulu turu sidonu pttm mullo ceybdinyedl a pttmulvaru purvme gonept kttukoni budide vesikoni kur ayinnu vimrskalmu ndu mi gtikte turu sidonu pttmulvari gti orvdginde yudunu. o kpernhuma, aka smu mttuku heccip bdeva? nivu patalmuvrku digipoyevdu. mi mat vinuvadu na mat vinunu, mimmunu nirakricuvadu nnnu nirakricunu, nnnu nirakricuvadu nnnu ppinvanini nirakricunneni. a debbdimdi sisylu stosmuto tirigi vcci prbhuvu, dyymulu kud ni nam-muvln maku lobducunnnvi ceppga aynsatanu merupu vle akasmunadi pdut cucitini. idigo pamu lnu tellnu trokkutkunu struvu blmttimidnu miku adhikarmu anugrhiciyunnanu; ediyu mi ketmatrmunu haniceydu. ayinnu dyu mulu miku lobducunnnvi stospik mi perulu prokmdu vraybdi yunnvni stosicudni varito ceppenu. a gdiy-lone yesu prisuddhatmydu bhuga andicidtri, akasmunkunu bhumikini prbhuvu, nivu jnanulkunu viveulkunu i sgtulnu mrugu cesi psibalurku bylu prcinavni ninnu stuticu cunnanu; avunu tdiri, alagu ni drstiki anukul mayenu. smstmunu na tdricet naku appgip bdiyunndi; kumarudevdo, tdiri tpp mrevedunu erugdu; tdiri evdo, kumarudunu kumarudevnikini aynnu bylu prcnuddesicuno

vadunu tpp, mrevdunu erugdni ceppenu.
 appudayn tn sisylvepu tirigi-miru cucu-
 cunn vatini cucu knnulu dhymulenvi; anek-
 mdi prvktlunu raju lunu, miru cucucun-
 nvi cudgori cudkyu, vingori vinkyu udirni
 mito ceppucunnanni yekatmdu varito anenu.
 idigo okppudu dhrmsastropdeskudokdu leci
 bodhkuda, nityjivmunku varsudngutku nen-
 emi ceyvlenni aynnu sodhicucu adigenu. adu
 kayndhrmsastrmdemi vraybdiyunndi? ni
 vemi cdvucunnnavni atni ndugga atduni de-
 vuden prbhuvunu ni purn hrdymutonu, ni
 purnmssutonu, ni purn sktitonu, ni purn-
 vivekmu tonu premipvlenniyu, ninnuvle ni
 poruguvani pre adukaynnivu sriga uttrmicc-
 itivi; alagu ceyumu appudu jivicedvni atnito
 ceppenu. ayite tanu nitimudenttu knbr-
 cukongori, atduavunu gani na poruguvade-
 vdni yesundi genu. aduku yesu itlenuok
 mnusyudu yerusalemu nudi yerikopttnmunku
 digi vellucu dogl cetilo cikkenyu; varu atni bt-
 tlu docu koni, atni kotti korpranmuto vidici
 appudok yajkudu a trovnu vellut ttsthicenu.
 atdu atnini cuci, prkkg a poyenu. alagu
 nne leviyudokdu a cotikivcci cuci prkkg a
 poyenu. ayite ok smryudu pryanme povucu,
 atdu pdiynncotiki vcci atnini cuci, atnimid
 jalipdi, dggrkupo, nuneu draksarsmunu
 posi atni gaymulnu ktti, tn vahnmumid ek-
 kici yok putkullvani yitiki tisikonipoyi atni
 p mrnadtdu redu denarmulu tisi a put
 kullvanikicciitni pramrsicumu, nivike mennu
 khrcu cesinyedl nenu mrl vccunppudu adi
 niku tircednni atnito ceppi poyenu. kaga
 dogl cetilo cikkinvaniki i muggurilo evdu
 poruguvadayenni niku tocu cunndi ani yesu
 adugga atdu-atnimid jali pdinvade anenu.
 aduku yesunivunu velli alagu ceyumni at-
 nito ceppenu. att varu pryanme povucudga,
 ayn yok grammulo prvesicenu. mart anu ok
 stri aynnu tn yit cercukonenu. ameku mriy
 anu shodriyudenu. ime yesu padmulyodd
 kurcudi ayn bodhvinu cudenu. mart vis-
 tarmen pni pettukonutcet todrpdi, aynod-
 dku vcciprbhuva, nenu otriga pniceyutku na
 shodri nnu vidici pettindun, niku citleda?
 naku shaymu ceyumni ameto ceppumnenu.
 aduku prbhuvu marta, marta, nivnekmen
 pnulnu gurci vicar mukligi todrpducunnavu
 gani avsmendi okkte mriy uttmendanini
 erprcuko nenu, adi ame yoddnudi tisiveyb-
 ddni ameto ceppenu.

11

ayn yok cot prarthn ceyucudenu. prarthn
 calicin truvat ayn sisylulo okdu prb-
 huva, yohanu tn sisyluku nerpi ntuga
 makunu prarthncey nerpumni ayn ndigenu.
 adu kaynmiru prarthn ceyunppudutdri, ni
 nammu prisuddhprcbdunu gak, ni rajymu
 vccunu gak, maku kavlsin anudinaharmu
 dindinmu maku dyceyumu; memu makc-

ciyunn prt vanini ksmicucunnamu gnuk ma-
 papmulnu ksmicumu; mmmunu sodhloniki
 tekumu ani pluku dni varito ceppenu. mriyu
 ayn varito itlneumilo evni ken ok sne-
 hitududga atdu ardhtratrivel a snehi tuni
 yoddku vellisnehituda, naku mudurottelu
 bdulimmu; na snehitudu pryanmuceyucu
 margmulo nayoddku vcci yunnadu; at-
 niki pettu tku nayodd emiyu ledni at-
 nito ceppinyedl atdu loplne yudinnu to-
 drpettvddu; tllpu vesiyunndi, na cinnpil-
 llu natokud pdukoni yunnaru, nenu leci
 iyylenni ceppuna? atdu tn snehituden-
 dun leci iyykpoyi nnu, atdu siggumali mati
 matiki adugutvln nennu leci atniki kavlsin-
 vnniyu iccunu ani mito ceppucunnanu. atu-
 vle mirunu adugudi, mi kiyybdunu; ved-
 kudi, miku dorkunu; ttudi, miku tiyb-
 dunu. adugu prtivanikiyybdunu, vedku-
 vaniki dorkunu, ttu vaniki tiybdunni mito
 ceppucunnanu. milo tdriyenvadu tn ku-
 marudu cepndigite cepku prtiga pamunic-
 cuna? guddundigite telu niccuna? kabtti
 miru ceddvareyudiyu, mi pilllku mci yivul-
 niyy nerigiyudga prlokmdunn mi tdr tnnu
 aduguvarik prissuddhatmnu eto niscy muga
 anugrhicennenu. okppudayn mugdyymunu
 vellgottu cudenu. a dyymu vdlipoyin tru-
 vat mugvadu mat ladenu gnuk jnsmuhmulu
 ascrypdenu. ayite varilo kodruvidu dyymu-
 mulku adhipti yen byeljebuluvln dyymulnu
 vellgottucunna dni ceppukoniri. mriko-
 dru aynnu sodhicucuprlokmu nudi yok suck
 kriynu cupumni ayn ndigiri. ayn vari alocl
 nerigi varito itlneutnku tane vytirekmuga
 verupdin prt rajymunu padepovunu; tnku-
 tane virodhmen yillu kulipovunu. sata-
 nnu tnku vytirek muga tane verupdinyedl
 vani rajymelagu nilucunu? nenu byeljebulu-
 vln dyymulnu vellgottucunnanni miru cep-
 pucunnare. nenu byeljebuluvln dyymulnu
 vellgottu cunnyedl mi mmusanyi evnl
 vellgottucunnaru? aducet vare miku tir-
 prule yuduru. ayite nenu devuni vre-
 lito dyymu lnu vellgottucunnyedl niscy-
 muga devuni rajymu miyoddku vcciyun-
 ndi. blvtudu ayudhmulu dhricukoni, tn
 avrmunu kacukonunppudu, atni sottu bh-
 drnuga udunu. ayite atnikte bl vtuden
 okdu atni pebdi jyciunppudu, atdu nm-
 mukonin ayudhmul nnnitini lagukoni atni
 astini pcipettunu. na pksmun udnivadu
 naku virodhi; nato smkurnivadu cedrgot-
 tuvadu. apvitratm yok mmusanyi vdlipoyin
 truvat adi visrati vedkucu niruleni cotl
 tirugucudunu. visrati dorkndunnenu vidici
 vccin na yitiki tirigi velludunnukoni vcci,
 a yillu udc amrci yudut cuci velli, tnkte
 ceddven mri yedu (apvitr) atmlnu vetbet-
 tukoni vccunu; avi adulo prvesici akkdne
 kapurmudunu; adu cet a mnusyuni kdpti
 sthiti modtidanikte cedd dgguni ceppenu.
 ayn yi matlu ceppucudga a smuh mulo

nunn yok stri aynnu cucininnu mosin grbh-munu nivu kudicin stmulunu dhnymlen-vni keklu vesi ceppga ayn avunugani devuni vakymu vini danini gekonuvaru mri dhnyulni ceppenu. mriyu jnulu gupuluga kudinppudu ayn yilagu ceppsagenui trmuvaru dusttrmu vare yudi suck kriy ndugucu nnaru. ayite yonanugurcin suck kriyye gani mri e suck kriyyu viriki anu-grhip bddu. yona nineve pttnsthulku elagu sucnga udeno alage mnusy kumarudunu i trmuvariki sucnga udunu. dksindespuru rani vimrskalmun i trmuvarito kud leci varimid nersthapnceyuduru. ame solo monu jnanmu vinutku bhuytmulnudi vcenu, idigo solomonukte goppvadikkd unnadu. nineve mnusulu vimrskalmun i trmuvarito kud niluvbdi varimid nersthapnceyuduru. varu yona prktn vini marumnsu podiri; idigo yona kte goppvadikkd unnadu. evdunu dipmu veligici, catucotunennu kucmukridnennu pettdu gani, lopliki vccuvariki velugu knbdutku dipstbhmumidne pettunu. ni dehmunu dipmu ni knne gnuk, ni knnu tega nute ni dehmtu velugu myme yudunu; adi cedindete ni deh munu cik-timye yudunu. kabtti nilonudu velugu cik-tiye yudukud cucu konumu. e bhagmennu cik-tikak ni dehmtu velugu mymete, dipmu tn kativln niku velu giccu nppudu elaguduno alagu dehmtu velugumye yudunni cep-penu. ayn matladucudga ok prisyyudu tnto kud bhojnmu ceyummi aynnu piluvga ayn lopliki velli bhojnpktini kurcudenu. ayn bhojn munku muduga snanmu ceyledni a prisyyudu cuci ascrypdenu. aduku prbhuvitlenupri syulun miru ginneyu pple-munu velupl suddhi ceyuduru gani mi atrgm doputonu cedu tnmuton nidiyun-di. avivekulara, velupli bhagmunu cesin-vadu lopti bhagmunu ceyleda? kaga miku kliginvi dhrmmu ceyudi, appudu mi knniyu suddhiga udunu. ayyo prisyyulara, miru pu-dina sdap modlen prt kurlonu pdiyyvtu cel-licu cunnare gani, nyaymunu devuni premnu vidici pettucunnaru. vatini mank vitini ce ayyo prisyyulara, miru smaj mdirmullo agrpithmulnu stvidhullo vdnmu lnu koru-cunnaru. ayyo, miru knbdni sma dhul-vle unnaru; vatimid nducu mnusulu (avi smadhulni) yerugrnenu. appudu dhrm-sastropdeskudokdubodhkuda, yilagu ceppi mmmunukud nidicucunnavni ay nto ceppga ayn ayyo, dhrm sastropdesku lara, moy sky-mukani bruvulnu miru mnu syulmid mop-uduru gani miru ok vrelitonennu a bruvulnu muttru. ayyo, mi pitrulu cpin prvktl smad-hulnu miru kticucunnaru. kavun miru sak-sule mi pitrul karymulku smmticu cunnaru; varu prvktlnu cpiri, miru vari sma dhulu kticuduru. aducet devuni jnanmu cep-pin demnganenu varyioddku prvktlnu apos-tulnu ppudunu. varu kodrini cpuduru,

kodrini hisituru. kabtti lokmu puttindi modlukoni, anga hebeler rktmu modlukoni blipithmunkunu mdirmu nkunu mdhynu nsicin jekrya rktmuvrku cidipbdin prvk-tldri rktmu nimittmu i trmu varu vicaripb-duduru; niscymuga i trmuvaru a rktmu nimittmu vicaripbdudunni mito ceppu cun-nanu. ayyo, dhrmsastropdeskulara, miru jnanmnu talpucevinu etikoni potiri; mirunu lopl prvesipru, prvesicuvanini addgiturni ceppenu. ayn akknudi vellinppudu sastru-lunu pri syulununu ayn mid nid pgbtti ayn mid nermu mopvlenni yudi, ayn not nudi vccu ematnennu ptukonutku poci, vdkucu cal sgtlunugurci aynnu mat ladipsagiri.

12

atlo okninokdu trokkukonuntlu vel koldi jnulu kudinppudu ayn tn sisulyto modt itlni ceppsagenuprisyyul vesdharu anu pulisin pidinigurci jagrttppud mrugen dediyu byluprcbdkpodu; rhyssmendediyu teliybdkpodu. aducet miru ciktilo mat ladukonuvni velugulo vinbdunu, miru gdulydu cevilo ceppukonundi middelmid catipbdunu. na snehitulen mito nenu cep-pundemnga dehmunu cpin truvat mremiyu ceyerni variki bhypdkudi. evniki miru bhypdvleno miku teliyeyudunu; cpin tru-vat nrkmulo pddroy sktiglvani bhypdudi, ayne bhy pdudni mito ceppucunnaru. ayidu piccuklu redu kasulku ammbdunu gda; ayinnu vatilo okte nnu devuniyedut mruvbdud. mi tlvedruk lnniyu lekkipp-diynunvi. bhypdkudi; miru anekmen piccuklte sresthulu kara? mriyu nenu mito ceppundemnga, nnnu mnusyulye-dut oppukonuvadevdo, mnusykumarudu devuni dutl yedut vanini oppukonunu. mnusyulyedut nnu erugnnuvanini, nenunu erugnni devuni dutlyedut ceppudunu. mnusykumarunimid vytirekmuga ok mat plukuvaniki papksmapn klugunugani, prisuddhatmnu dusicuvaniki ksmapi ledu. varu smajmdirmul peddlyoddkun adhip-tulyoddkun adihikarulyoddkun mimmunu tisi koni povunppudu miruelagu emi uttr micedma, yemi matlada duma ani citip kudi, miremi ceppvlsindiyyu prisuddhatm a gdiylone miku nerpunnenu. a jnsmu-hulo okdubodhkuda, pitrarjit mulo naku palupciptetvlenni na shodrunito ceppunni ayn ndugga ayn oyi, mimid tirpriniganennu pcipettuvaniganennu nnnevdu nymicenni atnito ceppenu. mriyu ayn varitomiru evidhmen lobhmunku edmiyyk jagrttppudi; okni klimi visticut vani jivmunku mulmu kadnenu. mriyu ayn varito i upmanmu ceppenu ok dhnvtini bhumi smrdhdhiga pdenu. appudtduna pt smkucukonutku naku sthlmu caldu gnuk nenemi cetunni tnto tanalocikukoninenilagu cetunu; na

kotlu vippi, vatikte goppvatini kttici, adulo
 na dhanymttini, na astinismkucukoni na
 pranmutopranma, anek svtsrmulku, vistar
 men asti niku smkurbdiyunndi; sukhicumu,
 tinumu, tragumu, stosicumni ceppu ko-
 dunnu konenu. ayite devuduvrerrivada,
 yi ratiri ni pranmu ndugucunnaru; nivu
 siddhprcinvu evni vgunni atnito ceppenu.
 devuniyedi dhvntudu kak tnkorke smkur-
 cikonuvadu alagunne yudunni ceppenu.
 att ayn tn sisuyulo itlenui hetuvucet
 miru - emi tidumo, ani mi pranmunu
 gurciyennu, emi dhricukodumo, ani mi
 dehmumu gurciyennu citip aharmukte
 pranmunu vstrmukte dehmumu goppvi
 kava? kakul sgti vicarici cududi. avi
 vittvu, koyvu, vatiki griseledu, kottuledu;
 ayinnu devudu vatini posicucunnadu; miru
 pksulkte eto sresthulu. mriyu milo evdu
 citicutvln tn yettunu muredekkuv cesikon
 gldu? kabtti annitike tkkuvenvi micet
 kapote tkkin vatini gurci miru citipnel?
 puuvulelagu edugucunnuv aloicudi. avi
 kstpdvu, vdukvu; ayinnu tn smstvebhvmuto
 kudin solomonu syitmu vitilo okdanivle-
 nen alkrripbdledni mito ceppucunnanu.
 nedu polmulo udi, repu poylolveybdu
 advi gddini devudilagu alkricinyedl, alp
 visvasulara, miku mri eto niscymuga vstr
 mulniccunu. emi tidumo, yemi tragudumo,
 ani vicaripkudi, anumanmu kligiyudkudi.
 i lokpu jnulu vitinnitini vedkuduru; ivi
 miku kavlsiyunnvni mi tdriki teliyunu.
 mirete ayn rajymunul vedkudi, danito
 kud ivi mi knugrhipbdunu. cinn mda
 bhypdkudi, miku rajymu anugr hicutku mi
 tdriki istmeyunndi miku klignivatini amim
 dhrrmu ceyudi, patgilni sculnu prokmdu
 aksymen dhnmunu spalidcu konudi; akkdiki
 dogradu, cimmetkottdu mi dhmekkd
 uduno akkdne mi hrdymu udunu. mi
 ndumulu kttukoni yududi, mi dipmulu vel-
 ugucudniyyudi. tm prbhuvu pedlvidunudi
 vcci ttggane atniki tluputiyyutku atdeppudu
 vccuno ani atnikorku eduru cucu mnusyul-
 vle ududi. prbhuvu vcci ye dasulu melkuvga
 udut knugonuno a dasulu dhnyulu; atdu
 ndumu kttukoni varini bhojn pktini kur-
 cudbetti, tane vcci variki upcarmu ceyunni
 mito niscymuga ceppucunnanu. mriyu atdu
 redv jamun vccinnu mudv jamun vccinnu
 (e dasulu) melkuvga udut knugonuno a
 dasulu dhnyulu. dog ye gdiynu vccuno yiti
 yjmanuniki telisinyedi atdu melkuvga udi,
 tn yitiki knnmu veyniyydni telisikonudi.
 miru anukonni gdiylo mnusykumarudu
 vccunu gnuk mirunu siddhmuga ududni
 ceppenu. appudu peturuprbhuvu, yi up-
 manmu matone ceppucunnavu adritonu
 ceppucu nava? ani ayn ndugga prbhuvu
 itlennutgin kalmun prtivaniki aharma pet-
 tetuku, yjmanudu tn yitivarimid niymicuntti
 nmmkmen buddhigl grhnirvahkudevdu?

evni prbhuvu vcci, vadu alagu ceyucudut
 knugonuno a dasudu dhnyudu. atdu tnku
 klignidaniyttimid vani ucunni mito niymuga
 ceppucunnanu. ayite a dasuduna yjmanudu
 vccut kalsymu ceyucunnadni tn mnssulo
 anukoni, dasulnu dasilnukotti, tini tragim-
 tuga udsagite vadu knipettni dimmulonu
 erugni gdiylonu a dasuni yjmanudu vcci
 vani nrkici, apnmksthulto vaniki palu
 niymicunu. tn yjmanuni citt merigi yudiyu
 siddhpdk, atni cittmuccoppun jrigipkudu
 dasuniki anekmen debblu tgulunu. ayite
 teliyk debblu tgin pnulu cesinvaniki kodd
 debble tgulunu. evniki ekkuvga iyy bdeno
 vaniyodd ekkuvga tijjuturu; mnusyulu
 evniki ekkuvga appgit nenu bhumimid
 agnivey vccitini; adi idivrke rgulukoni
 mdvlenni yeto korucunnanu. ayite nenu
 podvlsin baptismunndi, adi nerveru vrku
 neneto ibbdipducunnanu. nenu bhumid
 smadhanmu klugjey vcci tinni miru tlcu
 cunnaru? kadu; bhedmune klug jeyvccitini
 mito ceppucunnanu. ipputinudi ok itilo
 ayiduguru verupdi, iddriki virodd muga
 muggurunu, mugguriki viroddmuga yid-
 drunu uduru. tdri kumarunikini, kumardu
 tdrikini, tlli kumartekunu, kumarte tllikini,
 att kodlikini, kodlu attkunu viroddhuluga
 udurni ceppenu. mriyu ayn jnsmukmulto
 itlenu miru pdmtnudi mbbu peki vc-
 cut cucu nppudu vanvccucunnndni vetne
 ceppuduru; alage jrugunu. dksinpu gali
 visrut cucunppudu vdgali kottunni cep-
 puduru; alage jrugunu. vesdharulara, miru
 bhymyakasmul vekhri gurtip neruguduru; i
 kalmunu miru gurtip nerugrel? edi nyaymo
 mi att miru vimrsiprel? vaducuvanito
 kud adhikariyoddku nivu vellucudga atni
 cetinudi tppicukonutku trovlonu prytmmu
 ceyumu, leda, atdokvel ninnu nyayadhipti-
 oddku idcukoni povunu, nyayadhipti ninnu
 btrautunnu appgicunu, btrautu ninnu
 cersallo veyunu. nivu kdpti kasu cellicuvrku
 velupliki rane ravni nito ceppucunnannenu.

13

pilatu glilyulen kodri rktmu vari bluto
 klipiyudenu. a kalmun akkdnun ko-
 dru a sgti yesuto ceppga ayn varito itl-
 enui glilyulu atti hislu podindun varu
 glilyuldrikte papulni miru tlcu cunnaru?
 karni mito ceppucunnanu; miru marumssu
 podniyedl mirdrunu alage nsituru. mriyu
 siloymuloni gopurmu pdi cccin a pdunen-
 imidimid, yerusalemulo kapur munnvardrikte
 apradhluni tlcucunnaru? karni mito ceppu-
 cunnanu; miru marumssu podniyedl mir-
 drunu alage nsituru. mriyu ayn varito
 i upmanmu ceppenu ok mnusyuni drak-
 stotlo ajurpu cettokti natbdi yudenu. atdu
 dani pdlu vedk vcci nppudu emiyu dorkledu
 gnuk atdu idigo mudedlnudi nenu i ajurpu

cettun pdlu vedkvccucunnanu gani yemiyy dorkledu; dinini nriveyumu, dinivln i bhu-miyy el vyrtme povlenni drakstat mal-ito ceppenu. ayite vadu ayya, nenu dan-icuttu trvvi, yeruvu veyumttuku i svtsr-mukud udnimmu; adi phlicin sri, leniyedl nriveyumu atnito ceppenu. visratidim-mun ayn yok smajmdirmulo bodhicucun-ppudu pdunenimidi edlnudi blhin prcu dyyu pttin yok stri acct nudenu. ame ndumu vgipoyi yet matrmunu ckkg niluvb-dlekudenu. yesu amenu cuci, rmmni pilici amma, ni blhintnudi vidudl podi yunnavni ameto ceppi amemid cetuluc gane ame ckkg niluvbdi devuni mhimprcenu. yesu visra-tidinmun svsthpccindun a smaj mdirpu ad-hikari kopmuto mdipdi, jnsmuh munu cu-cipniceydgin aru dinmulu klvu gnuk a din-mullone vcci svsthpodudi; visratidin mdv ravddni ceppenu. aduku prbhuvu vesd-haru lara, milo prtivadunu visratidinmun tn yeddunennu gadidnennu gadiyoddnudi vippi, tolu konipoyi, nillu pettunu gda. idigo pdunenimidi edlnudi satanu bdhicin abrahamu kumarteyen yimenu visratidin-mdu i ktlndi vidipip dgda? ani atnito ceppenu. ayn i matlu ceppinppudu ayn nediricin vardru siggupdiri; ayite jnsmuh-mtyu ayn cesin ghn karymulnnitini cuci stosi-cenu. ayndevuni rajymu denini polyunndi? denito dani poltunu? ok mnusyudu tisikoni poyi tn totlovesin avgijnu polyunndi. adi perigi vrksmayenu; akaspskulu dani komml ydu nivsicennenu. mrl ayndevuni rajy munu denito poltunu? ok stri tisikoni, atyu pulisi poguvrku mudu kucmul pidilo daci pet-tin pullni pidini polyunndni ceppenu. ayn yerusalemku pryanne povucu bodhicucu pttnmullonu grammullonu sca rmu ceyucud-enu. okdu prbhuvu, rksnpodu varu koddim-dena? ani ayn ndugga ayn varini cuciruku dvarmun prvesip poradudi; anekulu prvesip juturu gani varivln kadni mito ceppucun-nanu. iti yjmanudu leci tlpuvesin tru-vat miru velupl nilici tlpu ttti ayya, maku tlpu tiyumni cepp narbhici appudu ayn mi rekkdivaro mimmunu erugnni uttrmu mito ceppunu. aduku miruni smukh mdv memu tini tragucutime; nivu ma vidhullo bodhicit-ive ani cepp saguduru. appudaynmi rekkdi-varo mimmunu erugnni mito ceppu cun-nanu; akrmmu ceyu mirdru na yoddnudi tol-gipodni ceppunu. abrahamu issaku yakob-ulun sku prvktlunu devuni rajymulo udu-tyu, miru velupliki troybdutyu, miru cu-cunppudu miru educu pdlu koruku duru. mriyu jnulu turpunudiyu pdmt nudiyu ut-trmunudiyu dksinmunudiyuvcci, devuni ra-jymdu kurcuduru. idigo kdpti varilo ko-dru modti varguduru, modtivarilo kodru kdpti vargudurni ceppenu. a gdiylone kodru prisyyulu vccini vikkdndi byludri pomm; herodu ninnu cp gorucunnadni aynto ceppga

ayn varini cucimiru velli, a nkkto ilagu ceppudi idigo nedunu repunu nenu dyy-mulnu vell gottucu (rogulnu) svsthpccu-cunudi mudv dinmun purn siddhi podednu. ayinnu nedu repu elludi na trovnu nenu povucudvleni; prvkt yerusalem nku velupl nsip vlpddu. yeruslema, yeruslema, prvk-tlnu cpucu, nijoddku pp bdinvarini rallto kottucu udušana, kodni tn pillnu tn rekkl krid elagu cercukonuno alage enno marulu nenu ni pillnu cercukonvleni yutinigani mi rollkpotiri. idigo mi yillu miku paduga vidu-vbducunndiprbhuvu pert vccuvadu stutipb-dunugakni miru ceppuvrku miru nnnu cud-rni mito ceppucunnannenu.

14

visratidinmun ayn bhojnmu ceyutku prisyyul adhikarullo okni yitiloniki vel-linppudu, ayn emi ceyuno ani varaynnu knipettu cudiri. appudu jlodr rogmugl yokdu ayn yedut udeni. yesu visratid-inmun svsthpccut nyayma kada? ani dhrmsastropdes kulnu prisyyulnu adugga varurkudiri. appu dayn vanini cerdisi svsthpccu ppivesi milo evni gadidyennu eddyinnu gutlo pdinyedl visratidinmun danini peki tyda? ani vari ndi genu. i matlku varu uttrmu cepplekpoyiri. pilu-vbdinvaru bhojnpktini agrpithmulu erprcu konut cuci ayn varito i upmanmu ceppenu. ninnevrennu pedlividuku pilicinppudu agrpithmu mid kurcudvddu; okvel nikte ghnudu atni cet piluvbdga ninnunu at-nini pilicinvalu vcci itniki cotimmi nito ceppenu, appudu nivu siggu pdi kdpti cotun kurcudsaguduvu. ayite nivu piluvbdi appudu, ninnu pilicinvalu vccisnehi tuda, pecotiki pommni nito ceppulagun nivu poyi kdpti cotun kurcudumu; appudu nitokud kurcudu tnnu tanu heccicukonu prtivadunu tggipbdunu; tnnutanu tggicukonuvadu heccipbdunni ceppenu. mriyu ayn tnnu pilicinvanito itlhenunivu pgti vidennu ratri vidennu ceyunppudu, ni snehitulnennu ni shodrulnennu ni bdhuvul nennu dhvntulgu ni poruguvarinennu piluvvddu; varu okvel ninnu mrl piluturu gnuk niku prtyup karmu klugunu. ayite nivu vidu ceyunppudu bidlunu aghinulnu kutivadru gruiddivadru piluvunu. niku prtyupkarmu ceyutku vari kemiyu ledu gnuk nivu dhnyudvguduvu; nitimtul punrutthanmdv nivu prtyup-karmu poduduvni ceppenu. aynto kud bhojnpktini kurcudinvarilo okdu i matlu vinidevuni rajymulo bhojnmu ceyuvadu dhnyudni aynto ceppga ayn atnito nitlhen-uok mnusyudu gopp vidu ceyici anekulnu pilicenu. vidukalmdv atdu ippudu sid-dhmayunndi, rdni piluvbdinvarito cepputku tn dasuni ppenu. ayite vardru ekmnssuto nepmulu cepp sagiri. modtivadunenok

polmu koniyunnanu, avsymuga velli dani cudvlenu, nnnu ksmipvlenni ninnu vedu konucunnan mriyekdunenu ayidu jtl yedlno koniyunnanu, vatini priksip vellucunnu, nnnu ksmipvlenni vedukonucunnnenu. mri yokdunenok strini vivahmu cesikon-nanu; aducet nenu ralennenu. appuda dasudu tirigi vcci yi matlu tn yjmanuniki tellyjega, a yiti yj manudu koppdinivu tvgaptnpu vidhullonikini sdullonikini velli, bidlno aghinu l att dasudu prbhuvu, ni vajnapicinttu cesitinigani yiknu cotundni ceppenu. aduku yjmanudu-na yillu nidu ntlu nivu rajmargmullonikini kcellonikini velli lopliki vccutku akkdivarini blvtm ceyumu; elynga piluvbdin a mnusyullo okdunu na vidu rucicuddni mito peppucun-nannenu. bhu jnsmulmu ayntokud vellu cunppudu ayn varittu tirigi evdennu na yoddku vcci tn tdrini tllini bharynu pillnu ann dmmulnu akkellednu tn pranmunu sha dvesipkute vadu na sisiyudu kanerdu. mriyu evdennu tn siluvnu mosikoni nnnu vebdipni yedl vadu na sisiyudu kanerdu. milo ev dennu ok gopurmu kttip gorin yedl danini konsagicutku kavlsindi tn yodd unndo ledo ani kurcudi tglubdi modt lekkucukonda? cucukonniyedl atdu dani punadivesi, okvel danini konsagip lek poyindnu cucuvar drui mnusyudu ktt mod-lupettenu gani kon sagiplek poyenni atni cuci yegtali cey saguduru. mriyu e rajennu mriyok rajuto yuddhmu ceybovunppudu tnmidiki iruvdivel mdito vccuvanini pdi-velmdito edirip skti tnku kldo ledo ani kurcudi modt alo cipda? skti leniyedl atdiknu durmuga unppude raybarmu ppi smadhanmu cesikon cucunu gda. a prkarme milo tnku kligin dtyu vidici pettnivadu na sisiyudu kanerdu. uppu mcidegani uppu nissarmete denivln daniki sarmu klugunu? adi bhumikennu ervukennu pnikiradu gnuk danini byt parveyuduru. vinu tku cevuluglvadu vinunugak ani varito ceppenu.

15

okppudu smstmen sukrulunu papulunu ayn bodh vinutku ayn dggrku vccucudga prisyyulunu sastrulunu adi cucitdu papulnu cercukoni varito kud bhojnu ceyucun-nadni cal snugukoniri. adukayn varito i upmanmu ceppenu milo e mnusyunikennu nuru gorrlu kligi yudga vatilo okti tpi-poyinyedl atdu tobdi tomimditini advilo vidicipetti, tppipoyi ndi dorkuvrku danini vedk vellda? adi dorki nppudu stosmutu danini tn bhujmulmid vesi koni yitiki vcci tn snehitulnu poruguvarini pilici miru natokud stosicudi; tppi poyin na gorr dorkindni var-ito ceppunu gda. atuvle marumnsu akkr-leni tobdi tomimdi mdi nitimtul visyme klugu stosmukte marumnsu podu okk papi

visyme prlok mdu ekkuv stos e strikennu pdi vedi nanmuludga vatilo ok nanmu pogot-tukote ame dipmu veligici yillu uddi adi dorkuvrku jagrttga vedkda? adi dork-inppudu tn celiktletnu poruguvarini pilici nato kud stosicudi, nenu pogottukonin nanmu dorkindni varito ceppunu gda. atu vle marumnsu podu ok papi visyme de-vuni dutlyedut stosmu klugunni mito ceppu cunnannenu. mriyu ayn itlennuok mnusyu-niki iddru kumaruludiri. varilo cinnvadut-dri, astilo nakuvccu bhagmimmni tn tdrinu gga, atdu variki tn astini pcipet-tenu. konnidinmulen tru vat a cinn ku-marudu smstmnu kurcukoni dur desmunku pryanme poyi, acct tn astini durvyaparmu-vln paducesenu. adtyu khrcu cesin tru-vat a desmdu gopp krvu raga vadu ibbdi pd sagi, velli a dessthullo oknicet jerenu. atdu pdulnu meputku tn polmulloniki vanini ppenu. vadu pdulu tinu pottuto tn kdpu nipukon aspdenu ayi yevdunu vani kemiyu iyyledu. ayite buddhi vccinppudu vaduna tdriyodd etomdi kulivadrku annmu smrd-dhiga unndi, nenete ikkd akliki cccipovu cunnanu. nenu leci na tdriyoddku velli-t dri, nenu prlokmunku virodhmuganu ni yedutnu papmu cesitini; ikmidt ni ku-marudnni ani picukonutku yogyudnu kanu; nnnu ni kuli varilo okniga pettukonumni atnito ceppudu nnukoni, leci tdriyoddku vccenu. vadik dur muga unppudu tdri vanini cuci knikrpd, prugetti vani med-midpdi muddupettukonenu. appudu a ku-marudu atnitotdri, nenu prlok munku vi-rodhmuganu ni yedutnu papmu cesitini; ik-midt ni kumarudnni anipicukonutku yogyu dnu kannenu. ayite tdri tn dasulnu cuci prsst vstrmu tvrge tecci vinikiktti, vini cetiki ugrmu petti, padmulku ceppulu todig-icudi; krovvin dudnu tecci vdhicudi, mnmu tini stospdudmu; i na kumarudu cnipoyi mrl brdikenu, tppipoyi dorkenni ceppenu; att varu stospdsagiri. appudu atni pedd kuma rudu polmulo udenu. vadu (pol-munudi) vccucu itidgrku raga, vadymulunu natymunu jrugut vini dasullo okni piliciivi emitni adugga a dasudu atnitoni tmmudu vcci yunnadu, atdu tn yoddku surksitmuga vcci ndun ni tdri krovvin dudnu vdhicen-nenu. ayite atdu koppdi lopliki vellnolk poyenu gnuk atni tdri velupliki vcci (lop-lik rmmni) btimalukonenu. aduktdu tn tdrityodigo yinniyedlnudi ninnu sevucun-nane, ni ajnnu nenennndunu mirlede; ayinnu na snehitulo stospduntlu nivu nakenndunu ok mek ayite ni astini vesylto tini vesin yi ni kumarudu ragane vinikorku krovvin dudnu vdhicitivni ceppenu. aduktduku-maruda, ni vellppudunu natokud unnavu; navnniyu nivi, mnmu stospdi andicut yuk-tme; i ni tmmudu cnipoyi tirigi brdikenu, tppipoyi dorkenni atnito ceppenu.

mriyu ayn tn sisyulto itlnenu ok dhntvutniyodd ok grhnirvahkududenu. vau dtni astini paduceyucunnadni atniyodd vani mid nermu mopbdga atdu vani pilipicininnugurcineni vinucunni yi mat emiti? ni grhnirvahktvpu lekk appgicumu; nivu ik midt grhnirvahkudve yud vllkadni vanito cepenu. a grhnirvahkudu tnlo tanuna yjmanudu i grhnirvah ktvpu pnilonudi nnnu tisiveyunu gnuk nenu emi cetunu? trvvlenu, bhiksmett siggupducunnanu. nnnu i grhnirvah ktvpu pninudi tolgeicunppudu varu nnnu tm yidlloniki cercukonuntlu emi ceyvleno naku teliyunnukoni, tn yjmanuni runsthullo okkokkni pilipicinivu na yjmanuniki et acciunnavnai modtivani ndigenu. vadu nuru mnugul nune ani ceppganivu ni citi tisi koni tvrga kurcudi yebdi mnugulni vrasikommi vanito cepenu. truvat vadunivu et acciunnavnai mriyokni ndugga vadu nuru tumul godhumlni ceppinppudu. vanitonivu ni citi tisikoni yenubdi tumulni vrasikommi cepenu. anyasthuden a grhnirvahkudu yuktiga nducukonenni vani yjmanudu vani meccukonenu. velugu sbdhul kte i lok sbdhulu tm trmunubtti cudga yuktipru anyaypu sirivln miku snehitulnu spadikukonudi; eduknga a siri mimmunu vdili povunppudu varu nitymen nivasmullo mimmunu cercukodurni mito ceppucunna mikkili kocemulo nmmkmuga uduvadu ekkuvlonu nmmkmuga udunu; mikkili kocemulo anyay muga uduvadu ekkuvlonu anyaymuga udunu. kabtti miru anyaypu siri visy mulo nmmkmuga udniedl stymen dhmmunu evru mi vsmu ceyunu? miru prul sommu vis ymulo nmmkmuga udniedl mi sotmendi miku evdiccunu? e sevkdudunu idiru yjmanu lnu seviledu; vadu okni dvesici okni premi cunu, lek okni anusrici okni trnikricunu; miru devunini sirini sevip lerni cepenu. dhnapeksgl prisyyulu i matlnniyu vini anynu aphsicucudga ayn miru mnu sylvedut nitimtulni anipicukonuvanu gani devudu mi hrdymulnu erugunu. mnusyullo ghnuga ecbdundi devuni drstiki ashyumu. yohanu kalmuvrku dhmsastr mnu prvktlunu udiri; apptinudi devuni rajy suvart prktp bducunndi; prtivadunu a rajymulo blvt muga jorbducunadu dhmsastrmulo ok pollyn tppi povutkte akasmunu bhumiyu gticipovut sulbhmu. tn bharynu vidnadi, mriyoktenu vivahmu cesikonu prtivadu vybhic ricucunnadu; bhrtnu vidicinadinani vivahmu cesi konuvadu vybhi ricucunnadu. dhntvudokdudenu. atdu udargu btt lunu snnpu nar vstrmulunu dhricukoni prtii dinmu bhuga sukhpducuduvadu. lajru anu ok dridrududenu. vadu kurupulto nidinvade dhntvutni yiti vakit pdiyudi atni blmid nudi pdu rottemukklto akli tircukon

gorenu; atekak kukklu vcci vani kurupulu nakenu. a dridrudu cniptoyi devdultcet abrahamu rommun (anukonutku) konipobdenu. dhntvudu kud cniptoyi patipettdenu. appudtdu pata lmulo badhpdudu, knuletti durnunudi abra hamunu atni rommun (anukoniyunn) lajrunu cucu tdriven abrahama, naydu knikr pdi, tn vrelikonunillomuci na naluku clarcutku lajrunu ppumu; nenu i agnijvallo yatnpdu cunnanni kekluvesi ce aduku abrahamu - kumarada, nivu ni jivitkalmdu nikistmenttu sukhmu anubhvicitivi, alagunne lajru kstmu anubhvicenni jnapkmu cesikonumu; ippudete vadu ik atekak ikkdndi mi yoddku dat goruvuru dati pojalkuduntlunu, akkdi varu mayoddku dati rajalkuduntlunu, makunu mikunu mdhy mha agadhmucbdiiyund appudtutdri, alagete na kyidu guru shodrunnaru. varunu i vednkrmen sthlumuku rakud variki saksymiccutke na tdiri yitiki vani pvlenni ninnu vedkonucunna nnenu. aduku abrahamu-variyyodd moseyu prvktlunu unnaru; vari matlu vinvlenni atnito ceppga atdudriven abrahama, alagu anvdu; mrtullonudi okdu variyyoddku vellin yedl varu marumnsu podudurni cepenu. aduktumoseyu prvktlunu (ceppin matlu) varu vinniyedl mrtullo nudi okdu lecinnu varu nmmrni atnito ceppennenu.

17

ayn tn sisyulto itlnenu abhytrmulu rakpovut asadhymukani avi evniyln vccunu vaniki srm. vadi cinnvarilo okniki abhytrmu klugeyutke vani medku tiru girayi kttbdi smudrmulo pddroybdu vaniki melu. mi visyme mire jagrttga ududi. ni sho drudu tppidmu cesinyedl atni gddicumu; atdu marumnsu podin yedl atni ksmicumu. atdu ok dinmun edumarulu niyedl tppidmu cesi yedu marulu niveputirigimarumnsu poditi nninyedl atni ksmipvlennenu. apostuluma visvasmu vrdhhipodicunni prbhuvuto ceppga prbhuvu-miru avgijt visvasmu glvarete i kblicettunu cucinivu velltokud pellgipbdi smudrmulo natbdumni ceppunppudu adi miku lobdunu. dunnuvadu gani mepuvadu gani milo evniken ok dasududga, vadu polmulonudi vcci nppudunivu ippde velli bhojnmu ceyumni vanito ceppuna? ceppdu. atekak-nenu bhojnmu ceyutku emennu siddh prci, ndumu kttukoni nenu annpanmulu puccu konuvrku naku pricarmu ceyumu; atutruvat nivu annpanmulu puc a dasudu ajnapipbdin pnulu cesi nduku vadu dycupenni vanini meccuna? atuvle mirunu miku ajnapipbdinvniiyu cesin truvatmemu nispryojkulmen dasulmu, memu ceyvisinve cesiyyunnanni ceppudnenu. ayn yerusalemuku pryanne povucu smry glilyl mdhyga vellucudenu. ayn yok grammuloniki vellucudga pdi mdi

kusth rogulu aynku eduruga vcci durmun nilici yesu prbhuvu, mmmu krunicumni kekku vesiri. ayn varini cucimuri velli, mimmunu yajkulku knuprcukonudni varito ceppenu. varu vellu cudga, suddhuleri. varilo okdu tnku svstht klugut cuci gopp sbdmuto devuni mhim prcucu, tirigi vcci aynku krtjntastutulu celli cucu, ayn padmulyodd sagilpdenu; vadu smryadu. aduku yesupdimdi suddhuleri kara; a tommuguru ekkd? i anyudu tpp devuni mhimprcutku tirigi vccinvadevdunu agpdleda ani ceppi nivu lecipommu, ni visva smu ninnu svsthprcenni vanito ceppenu. devuni rajymeppudu vcunni prisyyulu ayn ndiginnpudu ayndevuni rajymu prtyksmuga radu. eduknga idigo devuni rajymu mi mdhyne yunndi gnuk, idigo yikkdnni, adigo akkdnni cepp vilupddni variki uttr miccenu. mriyu ayn tn sislyuto itlhenumnsy kumaruni dinmullo okdinmu cudvlenni miru koru dinmulu vccunugani miru a dinmmu cudru. varuidigo yikkdnni adigo akkdnni mito ceppinyedl vellkudi, vebdip kudi. akasmu krid ok dikkunudi merupumerisi, akasmukrid mriyok dikkun kelagu prkasicuno alagun mnusykumarudu tn dinmun udunu. ayite muduga ayn anak hislu podi yi trmu varicet upeksipbdvlenu. novhu dinmullo jrigintu mnusykumaruni dinmullonu jrugunu. novhu odloniki vel lin dinmuvrku jnulu tinucu tragucu pedladucu pedli kiyybducu nudiri; atlo jlprlymu vcci varindrini nasnmucesenu. lotu dinmullo jrigi nttunu jrugunu. jnulu tinucu tragucu konucu ammucu naru natucu idlu ktucu nudiri. ayite lotu sodom vidicipoyin dinmun akasmu nudi agni gdhk-mulu kurisi varindrini nasnmu cesenu. a prkarme mnusykumarudu prtyks ngu dinmun jrugunu. a dinmun middemid udu vadu it udu tn samgrini tisikonipovutku dig kuddu; alage polmulo uduvadunu tirigi rakuddu. lotu bharynu jnapkmu cesikonudi. tn pranmmu rksicukongoruvadu danini pogottukonunu, dani pogottukonuvadu danini sjiv muga kapadukonunu. a ratri yiddrokk mcmumid uduru; varilo okru konipobdunu okru vidicipettbdunu. iddru strilu okk tirugli visrucuduru; okte konipobdunu okte vidicipett bdunnu. sisylu prbhuvu, yidi ekkd (jrugu) nni ayn ndigin-duku aynpinugu ekkd unndo akkd gddlunu pogvunni varito ceppenu.

18

varu visukk nitymu prarthn ceyucudvle nnutku ayn varito i upmanmu ceppenu. devuniki bhypdkyu mnusyulu lksy pettkyu nudu ok nyayadhipti yok pttm mulo udena. a pttmulo ok vidhvalunu udena. ame atniyoddku trcugavccina prtivadikini nakunu nyaymu tircumni adugucu vccenu gani atdu

kotkalmu oppkpoyenu. truvat atdu-nenu devuniki bhypdkyu mnusyulu lksypettkyu udinnu i vidhvalu nnu todrpettucunndi gnuk ame mati matiki vcci gojad-kuduntlu ameku nyaymu tirtunni tlotan-nukonenu. mriyu prbhuvitlnenu anyaysthuden a nyayadhi pti ceppin mati vinudi. devudu tanu erprcukonin varu divaratrulu tnnugurci morrpettukonu cudga variki nyaymu tireda? ayn variki tvrga nyaymu tircunu; varinisyme gda ayn dirghsatmu cupucunnadni mito ceppucunnnanu. ayinnu mnusy kumarudu vccunppudu ayn bhumi mid visvasmu knugonuna? tame nitimtulni tmmu nmmukoniytirulnu tmi kricu kodrito ayn i upmanmu ceppenu. prarthnceyutke yiddru mnusulu devalymu nku velliri. varilo okdu prisyyudu, okdu sukri. prisyyudu niluvbdideva, nenu corulunu anya ysthulunu vybhicarulunen yitr mnusyulvlenennu, i sukrivlenennu udnduku niku krtjntastutulu cellicucunnnanu. varmunku redu marulu up vasmu ceyucu na spadn attilo pdiyyvtu cellicucunnnanni tlotanu prarthicu cudenu. ayite sukri durmuga nilucudi, akasmuvepu knnu lettukennu dherymucalk rommu kottukonucudeva, papinen nnu krunicumni plikenu. atnikte itdu nitimtuduga tircbdi tn yitiki vellenni mito ceppucunnnanu. tnnu tanu heccicukonuvadu tggipbdunnuyu tnnu tanu tggicukonuvadu heccipbd tm sisuvulnu muttvlenni kodru aynyoddku varini tisikoniraga ayn sisylu adi cuci tisi konivccin varini gddiciri. ayite yesu varini tnyoddku pilicicinn biddlunu atkprck varini nayoddku raniyyudi, devuni rajymu ilativaridi. cinn biddvle devuni rajymu agikripnivadu danilo ematrmunu prvesipdni mito niscymuga ceppucunnnannenu. ok adhikari ayinu cucisdbodhkuda, nity jivmunku varsudngutku nenemi ceyvlenni ayn ndigena. aduku yesunenu stpurusodnni yel ceppucunnavu? devudokkde tpp mri evdunu stpurusudu kadu. vybhicrip vddu, nrhtycey vddu, dogilvddu, abddh saksymu plukvddu, ni tli ddrulu snmanipumnu ajnlru eruguduvu gda ani atnito ceppenu. aduktdebaly-munudi vitinnitini anusiucune yunnan-nenu. yesu vininikik okti koduvga nund-i; niku kliginvnniyu amim biddikimmu, appudu prlokmdu niku dhnmu klugunu; nivu vcci nnu vebdipumni atnito ceppenu. atdu mikkili dhnvtudu gnuk i matlu vini mikkili vysnpdga yesu atni cuci astigilvaru devuni rajymulo prvesicut eto durlbhmu. dhnvtudu devuni rajymulo prvesicut kte sudibejjmulo otedurut sulbhmmi ceppenu. idi vininvaru alagete evdu rksn podgldni adugga ayn mnusyulku asa dhymulenvi devuniki sadhymulni ceppenu. peturu idigo memu maku kliginvi vidicipetti ninnu veb dicitimnga ayn devuni rajymu nimittmeyitinenno bharynennu anndmmulhennu tlid-

drul nennu pillnennu vidicipettinvadev-
dunu, ihmdu calretlunu prmdu nityjiv-
munu podkpodni niscymuga mito ceppu-
cunnanni varito anenu. ayn tn pdredumdi
sisyulnu piliciidigo yerusalemunku vellucun-
navu; mnusykumaruni gurci prvktlct
vraybdin matlnniyu ner verbcdunu. ayn
anyjnul kppgipbdunu; varu aynnu aphsici,
avmanprci, aynmid umim vesi, aynnu ko-
rdalto kotti cpuduru; mudv dinmun ayn mrl
lecunni ceppenu. varu i matlo oktennu
ghripledu; i sgti variki mrugu ceybdenu gnuk
ayn ceppin sgtulu variki bodhpdledu. ayn
yeriko pttnmunku smipicinppudu ok gruddi-
vadu trovprkkn kurcudi bhiksmduگونو
cudenu. jnsmuhmu datipovucunnttu vadu
eppudu viniidiemni adugga varunjreyu den
yesu i margmun vellucunnaadni vanito cep-
piri. appudu vaduyesu, davidu kumarada,
nnnu krunicumni kekluveyga urkudumni
mudr nducucudinvaru vanini gddiciri gani,
vadu mri ekkuvgadavidu kumarada, nnnu
krunicumni kekluvesenu. att yesu nilici,
vanini tnyoddku tisikoni rmmnenu. vadu
dgrgru vccinppudu aynnenno nikemi cey
gorucunnavni adugga, vaduprbhvu, cupu
podgorucunna nnenu. yesucupupodumu,
ni visvasmu ninnu svsthpcranni vanito cep-
penu; vetne vadu cupupodi devuni mhim-
prucu aynnu veb dicenu. prjldru adi cuci
devuni stotrmu cesiri.

19

ayn scricucu yeriko pttnmulo prve sici
danigada povucudenu. idigo sukpu
guttdaradunu dhnvtudunen jkkyi anu
perugl okdu yesu evroyni cudgorenugani,
potti vadendun jnulu gupukudi yudut vln
cud lekpoeyenu. appudu yesu a trovnu rane
yudenu gnuk atdu muduga prugetti, aynnu
cucutku ok medi cettekkeno. yesu a cotiki
vccinppudu, knnuletti cucijkkyya tvrga
digumu, nedu nenu ni yit nudvlsiyunndni
atnito ceppga atdu tvrga digi stosmuto
aynnu cercukonenu. adru adi cuci iyn
papiyen mnusyuniyodd bsey vellenni cal
snugukoniri. jkkyi niluvbdiidigo prb-
hvu, na astilo sgmu bidlkiccucunna; nenevniyodd
nennu anyaymuga deninennu
tisikoninyedl atniki nalugtl mrl cellitunni
prbhuvato ceppenu. aduku yesuitdunu
abrahamu kumarude; eduknga nedu i
yitiki rksn vcciyunndi. nsicindanini vedki
rksicutku mnusykumarudu vccenni atnito
ceppenu. varu i matlu vinucudga tanu
yerus lemunku smipmun udutvlunu, devuni
rajymu vetne agupdunni varu tlcutvlunu,
ayn mriyok upmanmu ceppenu. emnga, raj
kumarudok rajymu spaducukoni mrl ravle
nni durdesmunku pryanme tn dasulnu pdi
mdini pilici variki pdi minal nicci nenu vccu
vrku vyaparmu ceyudni varito ceppenu.

ayite atni ptt n sthultni dvesiciitdu mmmu
nelut ma kistmu ledni atni venuk raybarmu
ppiri. atda rajymu spaducukoni tirigi v-
cinppudu, prtivadunu vyaparmuvln ememi
spadiceno telisikonutke tanu somimccin
dasulnu tnyoddku piluvumni ajnapicenu.
motivadayan yedutiki vcci ayya, ni minavln
pdi minalu lbhicenni ceppga atdu bhla, mci
dasuda, nivu i kocemulo mmmkmuga utivi
gnuk pdi pttmul mid adhikarive yudumni
vanito ceppenu. att redvvadu vcci ayya,
ni minavln ayidu minalu lbhicenna atdu
nivunu ayidu pttmulmid udumni atnito
ceppenu. att mriyokdu vcci ayya, yidigo ni
mina; nivu pettnidanini ettikonuvadvunu,
vittnidanini koyu vadvunen kthinudvu
gnuk, niku bhy pdi dinini ruma lun ktti
ucitinni ceppenu. aduktd cdd dasuda, ni
noti matnubttiye niku tirpu tircudunu; nenu
pettnidanini ettu vadnu, vittnidanini koyu
vadnunen kthinudni niku telisiyudga nive-
duku na sommu sahakarulyodd nucledu?
atlu cesi yudinyedl nenu vcci vddito danini
tisikodune ani vanito ceppi viniyoddnudi
a mina tisivesi pdi minalu glvani kiyyudni
dgrg nilicinvanito ceppenu. varu ayya,
vaniki pdi minalu klve aniri. aduktdukligin
prtivanikini iyy bdunu, lenivaniyoddnudi
vaniki kligindiyyu tisiveybdunni mito
ceppucunna. mriyu nenu tmmunu
elu tku istmuleni na struvulnu ikkdiki
tisikonivcci nayedut shricudni ceppenu.
yesu i matlu ceppi yerusalemunku vell vlenni
mudu sagipoyenu. ayn olivlkoddgrunnn
betpge betniy anu grammul smipmunku
vccinppudu, tn sisyl niddrini pilici miru
edutnunn grammunku velludi; adulo miru
prvesipgane kttbdiyunn ok gadid pill miku
knbdunu; danimid e mnusyudunu enndu
kurcudledu evrennumireduku dini vippu
cunnarni mimmu ndiginyedl idi prbh-
vunku kavlsiyunndni atnito ceppudni ceppi
varini ppenu. ppbdin varu velli, ayn tmtto
ceppintte knugoni a gadidpillnu vippucudga
dani yjmanulumiru, gadid pillnu eduku
vippucunnarni vari ndigiri. aduku varu idi
prbhuvunku kavlsiyunndniri. truvat varu
yesunoddku danini tolukoni vcci, a gadidpill
mid tm btltuvesi, yesunu danimid ekkici,
ayn vellucudga tm btllu daripodugun
prciri. olivlkodnudi digucotiki ayn smipic-
unppudu sisyl smuhmtyu stosicucu
prbhvu pert vccu raju stutipbdunugak
prlokmdu smadhanmunu svronntnen
sthlmullo mhimyu udunugak ani tamu
cucin adbhutmulnnitinigurci mha s a smu
hmulo unn kodru prisyyulubodhkuda, ni
sisyulnu gddipumni aynto ceppga ayn varini
cuciviru urkudinyedl i rallu keklu veyunni
mito ceppucunnannenu. ayn pttnmunku
smipicinppudu danini cuci dani visyme
yedci nivunu i ni dinmdennu smadhasb-
dhmen sgtulnu telisikoninyedl niketo melu;

gani yippudvi ni knnulku mrugu ceybdiyun-
nvi. (prbhuvu) ninnu drsicin kalma nivu
erugkutivi gnuk ni struvulu ni cuttu gttu
ktti muttdivesi, anni prkklnu ninnu arikkti,
nilonunn ni pillto kud ninnu nel klipi
nilo ratimid rayi niliciyud niyyini dinmulu
vccunni ceppenu. ayn devalymulo prvesici
adulo vikr ymu ceyuvarito na mdirmu
prarthn mdirmu ani vraybdiyunndi. aite
miru danini dogl guhga cesitirni ceppi
varini vellgott narbhicenu. ayn prtidinmunu
devalymulo bodhicu cunnppudu, prdhanya-
jkulunu sastrulunu prjlo prdhanulunu
aynnu nasnmucey jucucudiri gani prjldru
ayn vakymunu vinutku aynnu htukoni
yudiri gnuk emi ceyvleno variki toledu.

20

a dinmullo oknadu ayn devalymulo prjku
bodhicucu suvartnu prkticunnppudu prd-
hanyajkulunu sastrulunu peddltokud ayn
midikivcci nivu e adhikarmuvln i karymu
ceyucunnavu, yi adhikarmu ni kevdu icceno
mato ceppumni aynnu adigiri. adukayn-
nenunu mimmunu ok mat adugudunu, adi
nato ceppudi. yohanu iccin baptismmu pr-
lokmu nudi kliginda mnusyulnudi kliginda?
ani vari ndugga varu mnmu prlokmunudi
kligindni ceppinyedl-ala gete mi reduktni
nmmladni ayn mnlno adugunu. mnusyul-
vln kligindni ceppinyedl prjldru mnlno rallto
kottuduru; elynga yohanu prvkt ani adrunu
rudhiga nmmucunnarni tmlo tamu aloci-
cukoni adi ekkdndi kligindo maku teliydni
aynku uttrmicciri. aduku yesue adhikar-
muvln i karymulu ceyucunnano nenu mito
ceppnnivari tonnenu. att ayn prjlo i up-
manmu cepp sagenu ok mnusyudu drak-
stot natici, kapulku guttkicci, desatrmupoyi
bhukal mudenu. ptkalmdu atdu a drak-
stot ptlo tn bhagmimmni a kapulyodd kok
dasuni ppga a kapulu vanini kotti vtlice-
tulto ppi vesiri. mrl atdu mriyok dasuni
ppga varu vanini kotti avmanprci, vtlice-
tulto ppivesiri. mrl ntdu mudvvani ppga
varu vanini gay prci veluplicki trosivesiri. ap-
puda drakstot yjmanudunenemi cetunu? na
priyumaruni ppudunu; ok vel varu atni sn-
maniced rnu konenu. ayinnu a kapulu at-
nini cucitdu varsudu; i svasthymu mnd-
guntlu itni cpudmu rdni yokrito nokru aloci-
cukoni atnini drakstot veluplicki trosivesi
cpiri. kabtti a drakstot yjmanudu varikemi
ceyunu? atdu vcci a kapulun shrici tn drak-
stotnu itruklu iccunni ayn ceppga varu vini
atlu kakpovunu gakkniri. ayn varini cucu
alagete illu kttuvaru nisedhicin rayi mulku
tlrayi ayenu ani vraybdin mat emit? i ra-
timid pdu prtidadunu tunkle povunu; gani
adi evnimid pduno vanini nliceyunnenu.
prdhanyajkulunu sastrulunu tmmunugurci
i upmanmu ayn ceppenni grhici, a gdiy-

lone aynnu blatkarmuga pttukon smymu
cuciri gani jnulku bhyptiri. varaynnu
knipettucu, adhipti vsmunkunu adhikar-
munkunu aynnu appgicutke ayn matlydu
tppu pttvlenni, tamu nitimtulni anipicukonu
vegul varini aynyoddku ppiri. varu vc-
cibodhkuda, nivu nyaymuga matladucunu
bodhicucu nunnavu; ni vevni ydunu mo-
motmu lek stymu gane devuni margmunu
bodhicucunnavnai yerugu dumu. mnmu
kesrunku pnu iccut nyayma kada ani ayn
ndigiri. ayn vari kuyuktini gurterigiok
denarmu naku cupudi. dinimidi rupmunu
pevratyu evnivni adugga varu kesru vniri.
adukaynalagete kesruvi kesrunkunu devu-
nivi devunikini cellicudni varito ceppenu.
varu prjlyedut i matlo tppu ptt nerk ayn
prtyuttrmunku ascrypti urkudiri. punrut-
thanmu ledni ceppedi sddukyulu kodru
aynyoddku vcci aynnu itldigiri. bodhkuda,
bhary brdikiyudga okni shodrudu stanmu
lek cnipoyinedl, atni shodru dtni bharynu
pedlicesikoni tn shodruniki stanmu klugjey
vle yeduguru shodru ludiri. modtivadok
strini pedli cesikoni stanmu lek cnipoyenu.
redvvadunu mudvvadunu amenu pedlice-
sikoniri. a prkarme yedugurunu amenu
pedladi stanmulekye cni poyiri. pimmt
a striyu cnipoyenu. kabtti punrutthan-
mdu ame varilo evniki bharyga udunu?
a yedugurikini ame bharyga udenu gda
aniri. aduku yesui lokpu jnulu pedlicesiko-
duru, pedlikiyybduduru gani prmunu mrtul
punrutthanmunu podutku yogyulni yec bd-
invaru pedlicesikonru, pedlikiyy bdru. varu
punrutthanmulu palivareyudi, 3 devdut sma-
nulunu devuni kumarulune yuduru gnuk
variknu cavennru. podnuguricin bhagmu-
loprbhuvu abrahamu devudniyu issaku de-
vudniyu yakobu devudniyu ceppucu, mr-
tulu leturni mose sucicenu; ayn sjivulke de-
vudu kani mrtulku devudu kadu; ayn drstiki
adrunu jivicu cunnarni variki uttrmiccenu.
truvat varay nnu mremiyu adug tegipledu
gnuk sastrullo kodru bodhkuda, nivu yukt-
muga ceppitviniri. ayn varitokristu davidu
kumarudni jnu lelagu ceppucunnaru nenu ni
struvulnu ni padmulku padpithmuga ucu-
vrku nivu nakudiparsvmun kurdudu mni
prbhuvu na prbhuvuto ceppenu. ani kirtal
grthmulo davide ceppiyunnadu. davidu
aynnu prbhuvni ceppinyedl ayn elagu atni
kumarudgunni ceppenu. prjldru vinucudga
ayn itlneusastrulnu gurci jagrttdudi. varu
niluvutgilu dhricu koni tiruggorucu stvid-
hullo vdnmulnu, smajmdirmululo agrpith-
mulnu, vidullo agr sthanmulnu koruduru.
varu vidhvradr yidlnu digmigucu, mayves-
muga dirghprarthnl ceyuduru. varu mri
visesmuga siks podudurni tn sislyto cep-
penu.

kanuk pettelo tm kanuklnu veyucunn dhn-
vtnu ayn parjucenu. ok bid vidhvalu
redu kasulu adulo veyucudga cuci i bid vid-
hvalu adrikte ekkuv vesenni mito nijmuga
ceppucunnu. vardru tmku kligin smrd-
dhilonudi kanuklu vesirigani yime tn lemilo
tnku kligin jivnmtyu vesenni varito cep-
penu. kodruidi admen ralltonu arpitmul
tonu srgaripbdijunndni devalymunu gurci,
matladucudga ayn i kttdmulu miru cucu-
cunnare, vatilo ratimid rayi yud kud avi
pddroybdu dinmulu vccu cunnvni ceppenu.
appudu varubodhkuda, alagete ivi yeppudu
jugunu? ivi jugbovu nni sucn emni ayn
ndugga ayn miru mospokud cucukonudi.
anekulu na pert vccinene aynnniyu, kalmu
smipicenniyu ceppuduru; miru vari veb-
dipokudi. miru yuddhmulnu gurciyu khl-
mulnu gurciyu vinippudu jdyikudi; ivi
modt jugvlsiyunnni gani atmu vetne radni
ceppenu. mriyu ayn varito itlnenujnm-
midiki jnmunu rajymumidiki rajymunu le-
cunu; akk dkkd gopp bhukpmulu klugunu,
tegullunu krvu lunu ttsthicunu, akasmunudi
mha bhyotpat mulunu gopp sucnlunu put-
tunu. ivnniyu jugrk munupu varu mimmunu
blatkarmuga ptti, na nammu nimittmu
mimmunu rajulyoddikunu adhi ptul yodd-
kunu tisikonipoyi, smajmdirmulkunu cersal-
lkunu appgici hisituru. idi saksya rhme
miku sbhvicunu. kabtti mememi smadha
nmu ceppuduma ani muduga citipkudumni
mi mnssulo niscyicukonudi. mi virodhu
ldru eduradutkunu, kadnutkunu vilukani
vakkunu jnanmunu nenu miku anughitunu.
tlidhrulcetnu shodhrulcetnu bdhuvulcetnu
snehitulcetnu miru appgipbduduru; varu
milo kodrini cpituru; na nammu nimittmu
miru mnusyuldriceet dvesipbduduru. gani mi
tl vedruklo oktennu nsipdu. miru mi orpu
cet mi pranmulnu dkkicukoduru. yerusemu
ddlecat cuttbdut miru cucu npudu dani nas-
nmu smipmeyunndni telisi konudi. appudu
yudylo uduvaru kod lku paripovlenu; dani
mdhynuduvaru velupliki povlenu; pletull-
lonivaru danilo prvesip kuddu. lekhnmullo
vraybdin vnnyiu ner verutke avi prti ddn
dinmulu. a dinmullo grbhinnulkunu palic-
cuarikini srm. bhumimid mikkili yibb-
diyu i prjlmid kopmuna vccunu. varu
kttivat kuluduru; cerpttbdin vare smst-
men anyjnmul mdhyku povuduru; anyjnmul
kalmulu spurnmguvrku yerus lemu anyj-
mulcet trokkbdunu. mriyu sary cdr nkstr-
mullo sucnlunu, bhumimid smudtrgmul
ghosvln klvrpdin jnmulku smryu klugunu.
akasmidi sktulu kdilip bdunu gnuk lokmu
midiki rabovucunn vati visyme bhyumu kligi,
mnusyulu edurucucuku dherymucedi ku-
luduru. appudu mnusykumarudu prbhav-
mutonu mha mhimtonu megharudhude vc-

cut cuturu. ivi jugr narbhicinppudu miru
dherymu teccukoni mi tlettikonudi, mi
vidudl smipicucunndnenu. mriyu ayn var-
ito i upmanmu ceppenu ajurpu vrksmunu
smst vrks mulnu cududi. avi cigiricutcuci
vst kalmppude smipmaye nni mi att miru
telisi koduru gda? atuvle miru i sgtulu
jugrut cucinppudu devuni rajymu smip-
mayenni telisikonudi. avnniyu juguvrku
i trmu gtipdini niscymuga mito ceppucun-
nanu. akasmunu bhumiyu gticunu gani
na matlematrmunu gtipvu. mi hrdymulu
okvel tidivlnnu mttuvlnnu aihik vicarmul-
vlnnu mdmuga unndun a dinmu aksmat-
tuga mi midiki urivecinttu rakud mi visyme
miru jagrttga ududi. a dinmu bhumiy-
dtt nivsicu vardrimidiki aksmattuga vccunu.
kabtti miru jugbovu vitinellnu tppicu koni,
mnusykumaruni yedut niluvbduktu sktigl
varguntlu ellppudunu prarthnceyucu melku-
vga ududni ceppenu. ayn prtidinmu pgtiydu
devalymulo bodhicucu ratrivel olivkodku
vellucu kalmu gdupucudenu. prjldru ayn
mat vinutku devalymulo aynyoddku pedlkd
vccucudiri.

22

pska anbdin puliyini rottel pdug smi picenu.
prdhanyajkulunu sastrulunu prjtku bhypdiri
gnuk aynnu elagu cpitumni upa ymu ved-
kucudiri. att pdredumdi sisylu skhylo
cerin iskriyotu anbdin yudalo satanu prve
sicenu gnuk vadu velli, aynnu varikelagu
appgipvccunu daninigurci prdhan yaj kul-
tonu adhiptulonu matladenu. aduku varu
sto sici vaniki dryvmyy smmticiri. vadu
aduku oppukoni, jnsmuhmu lenppudu aynnu
variki appgicutku tgin smymu vedkucudenu.
pskapsuvunu vdhipvlsin puliyini rottel din-
muraga yesu peturunu yohanunu cucimiri
velli mnmu bhujicutke pskanu mnkorku sid-
dhprcudni varini ppenu. varumemekkd
siddhprcogorucunnavni aynnu adugga ayni-
digo miru pttmulo prvesicunppudu nilkud
mosikonipovucunn yokdu miku eduruga ve-
cunu; atdu prvesicu itiloniki atni vet velli
nenu na sisyluto kud pskanu bhujicutku vi-
didi gdi yekkdnni bodhkudu ninndugucun-
nadni yiti yjmanunite ceppudi. atdu sam-
grigl yok gopp medgdi miku cupicunu; akkd
siddh prcudni varito ceppenu. varu velli
ayn tmto ceppinttu knugoni pskanu sid-
dhprciri. a gdiy vccinppudu aynnu ayn-
tokud apostulunu ptkini kurcudiri. appu-
dayn nenu srmpdkmunupu mitokud i pskanu
bhujipvlenni mikkili aspditini. adi devuni
raju mulo nerveruvrku ik enndunu dani
bhujipni mito ceppucunnnani varito ceppi
ayn ginne ettikoni krtjntastutulu cellicimiri
dinini tisi koni milo pcukonudi; ikmidt
devuni rajymu vccuvrku nenu draksarsmu
traganni mito ceppu cunnannenu. pimmt

ayn yok rotte pttukoni krtjntastu tulu cel-
 lici dani virici, vari kicciidi mi korku iyybdu-
 cunn na srirmu; nnnu jnap kmu cesikonutku
 dinini ceyudni ceppenu. a prkarme bhojn-
 men truvat ayn ginneyu pttu konii ginne
 mikorku cidipbducunn na rktmu vln nen
 krott nibdhn. idigo nnnu appgicu vani
 ceyyi natokud i blmid unndi. nirnyipb-
 din prkarmu mnusykumarudu povu cun-
 nadugani ayn evricet appgipbducunnado a
 mnusyunki srmyi ceppenu. varui pnini
 ceybovuvadevru ani tmlotamu adugukon
 sagiri. tmlu evdu goppvaduga ecbduno
 anu vivadmu varilo puttga ayn varito itl-
 nenu anyinmullo rajulu varimid prbhtvmu
 ceyuduru; varimid adhikarmu ceyuvaru up
 karulnbdduru. mirete alagu udradu; milo
 goppvadu cinnvanilenu, adhipti pricarkuni
 vlenu udvlenu. goppvadevdu? bhojnpktini
 kurcuduvada pricryceyuvada? ptkinikur-
 cudu vade gda? ayinnu nenu mi mdhy
 pricry ceyu vanivle unnanu. na sodhnlo
 nato kud nilici yunnvaru mire; gnuk nat-
 dri naku rajymunu niymicinttuga na rajy-
 mulo na blyodd annpanmulu puccukoni, si-
 hasnmul mid kurcudi israyelu pdredu gotr-
 mulvariki miru tirputircutke, nenunu miku
 rajymunu niy micucunnanu. simonu, si-
 monu, idigo satanu mimmunu ptti godhum-
 lvle jllicutku mimmunu korukonenu gani ni
 nmimk tppipokuduntlu nenu nikorku ve-
 dukotini; ni mnsu tirigin truvat ni shodrulnu
 sthirpcummi ceppenu. ayite atdu prb-
 huva, nitokud cerlonikini mrmunkunu vel-
 lutku siddhmuga unnanni aynto anga ayn-
 peturu, nivu nnerugnni mummaru ceppu
 vrku, nedu kodikuydni nito ceppucunnann-
 nenu. mriyu aynsiciyu jaleyu ceppulunu
 lekud nenu mimmunu ppinnpudu, miku
 emennu tkkuvayena ani varindiginppudu
 varuemiyu tkkuvaledniri. adukayn ip-
 vadute sci glvadu sciyu jaleyu tisikoni
 povlenu; ktti lenivadu tn bttnmim ktti
 konukkonvlenu; ayn akrmkarullo okduga
 ecbduno ani vraybdin mat naydu nervervl-
 siyunnadi; elynga nnnugurcin sgti smaptmvu-
 cunnndni mito ceppucunnannenu. varu prb-
 huva, idigo ikkd redu ktulunnvnga-calunni
 ayn varito ceppenu. truvat ayn byluderi,
 tn vaduk coppun olivlkkodu vellga sisyu-
 lunu aynvet velliri. a cotu ceri ayn var-
 itomiru sodhnlo prve sickuduntlu prarth-
 nceyudni ceppi vari yodd nudi rativet durmu
 velli mokalluni tdri, yi ginne na yoddnudi
 (tolgicutku) ni citmete tolגיעumu; ayinnu
 na yistmukadu, ni cittme siddhicunugak ani
 prarthicenu. appudu pr lokmunudi yok-
 dut ayunku knbdi aynnu blprcenu. ayn ved-
 npdi mrit aturmuga prarthn ceyga ayn cement,
 nel pducunn gopp rkt biduvulvle ayenu.
 ayn prarthn calici leci tn sisulyoddoku vcci,
 varu dukhmu cet nidricut cudi mireduku
 nidricu cunnaru? sodhnlo prvesickuduntlu

leci prarthn ceyudni varito ceppenu. ayn
 iknu matladucudga, idigo jnulu gupuga vc-
 cici. pdredumdilo yuda an bdnvadu varikte
 muduga ndici, yesunu muddu pettukonutku
 aynyoddku raga yesu yuda, nivu muddupet-
 tukoni mnusykumaruni appgicu cunnava ani
 vanito anga ayn cuttuunn varu jrugbovu
 danini cuciprbhuva, kttito nrukuduma ani
 aynnu adigiri. atlo varilo okdu prdhanya-
 jkuni dasuni kotti, vani kudi cevi tegrnikenu.
 ayite yesui mtutuku taludni ceppi, vani cevi
 mutti bagucesenu. yesu tnnu pttukon-
 vccin prdhanyajkulonu devalypu adhiptul-
 tonu peddlttonumiru bdipotu dog midiki ve-
 cinttu kttultonu gudiyltonu byluderi vcci-
 tira? nenu anudinmu micet devalymulo un-
 nppudu miru nnnu pttukonledu; ayite idi
 mi gdiyyu adhkar sbdhnem adhikarmunu
 anenu. varaynnu ptti yidcukonipoyi prd-
 han yajkuni yitiloniki tisikonipoyiri. peturu
 dur mugu vari venuk vccucudenu. att ko-
 dru ndumugit mivesi cuttu kurcudi nppudu,
 peturunu vari mdhynu kurcudenu. appu-
 dok cinndi a mt veluturulo atdu kurcudut
 cuci atni tericucividunu atnito kud udenni
 ceppenu. aduku peturu ammayi, nentni
 nerugnnenu. mri kot septiki mriyokdu
 atni cucinivunu varilo okdvnga peturu oyi,
 nenu kannenu. icumicu ok gdiyyen truv-
 vat mriyokdunijmuga vidunu atnito kud
 udenu, vidu glilyudni drdhmuga ceppenu.
 aduku peturuoyi, nivu ceppindi naku teliy
 dnenu. atdiknu matladucudga vetne kodi
 kusenu. appudu prbhuvu tirigi peturuvapu
 cucenu gnuk peturunedu kodi kuykmunupu
 nivu mummaru nnnu erugnduvni prbhuvu
 tnto ceppin mat jnapkmu cesik velup-
 likipoyi stappdi yedcenu. yesunu pttukonin
 mnusyulu aynnu aphsici kotti, ayn mukhmu
 kpqi, ninnu kottin vadevdo prvcipummi
 aynnu adigio aynku virodhmuga iknu anek
 dush vcnmuladiri. udumu kagane prjl pedd-
 lunu prdhan yajkulunu sastrulunu sbhkudi,
 aynnu tm mha sbhloniki tisikonipoyi nivu
 kristuvete mato ceppumniri. adukaynnenu
 mito ceppinedl miru nmmru. adiyugak
 nenu mimmunu adiginyedl miru naku ut-
 trmu ceppu. idi modlukoni mnusyku-
 marudu mhatmymugl devuni kudiparsvmm
 asinudgunni varito ceppenu. aduku vardru
 atlyite nivu devuni kumarudva? ani adugga
 aynmirnttu nene aynnu ani varito ceppenu.
 aduku varu mnkik saksulto pni emi? mmmu
 atni notimat vitimigda ani ceppiri.

23

att vardrunu leci aynnu pilatunoddku
 tisikonipoyi itdu ma jnmunu trugbd pre-
 repicucu, kesrunku pnniyyvddniyu, tane
 kristnu ok rajunniyu ceppga memu vitimni
 aynmid nermu mopsagiri. pilatu nivu yudul
 rajuva ani aynnu adugga aynni vnntte ani

atnito ceppenu. pilatu prdhan yajkultonu jnsmuhmultonui mnusyuni ydu naku e nermunu knbdled nenu. ayite varuitdu glilydesmu mod lukoni itvrkunu yudydesmdtt updesicucu prjlnu repu cunnadni mrit pt-tudlga ceppiri. pilatu i mat vinii mnusyudu glilyuda ani adigi ayn herodu adhikarmu krid unn prdespu vadni telisikoni herodunoddku aynnu ppenu. herodu a din-mullo yerusalemu udeno. herodu yesunu cuci mikkili stosisenu. aynnugurci cal sg-tulu vinndun ayn edennu ok suck kriy ceysa cud niriksici, bhukalmunodi aynnu cudgo renu. aynnu cucinppudu cal prslu-vesinnu ayn atniki uttmemiyu iyyledu. prdhanyajkulunu sastrulunu niluvbdi aynmid tiksnmuga nermu mopiri. herodu tn senikulo klisi, aynnu trnikrici aphsici, aynku prsstmen vstrmu todigici pilatunoddku mrl ppenu. atku mudu herodunu pilatunu oknikokodu struvule yudi a dinmunne yoknikokodu mitruleri. att pilatu prdhanyajkulnu adhikarulnu prjlnu pilipici prjlu tirugbduntlu ceyu cunnadni mirimnusyuni nayoddku tecci tire. idigo nenu miyedut itnini vimrsipga mi riti mid mopin nermullo okktennu naku knbd herodunku kud knbdledu. herodu atni mayoddku tirigi ppenu gda; idigo mrn munku tgindediyu itdu ceyledu. kabtti nenitnini siksici vidudl ceyudunni varito ceppga vardru vinini cpivesi maku brbbnu vidudl ceyummi ekgrivmuga kekluvesiri. vidu pttnmulo jrigicin yok allri nimittmunu nrhty nimittmunu cersallo veybdinvadu. pilatu yesunu vidudl ceygori varito tirigi matladinnu. varu vinini siluvveyumu siluvveyumu ani kekluvesiri. mudv maru atdueduku? itdu e duskarymu cesenu? itniydu mrnmunku tgin nermemiyu naku agpdledu gnuk itni siksici vidudl cetunni varito ceppenu. ayite varoke pttuga pedd kekluvesi, vinini siluvveyummi adugga vari kekle gelicenu. kaga vardigintte jrugvleni pilatu tirputirci allri nimittmunu nrhty nimitt munu cersallo veybdyudinvanini vardiginttu variki vidudl-cesi, yesunu varikistmu vccinttu ceyutku appgicenu. varaynnu tisikonipovucudga pl-eturinuadi vccucunni kureniyuden simonnu okni pttukoni, yesuvel siluvnu moyutku atnimid danini pettiri. gopp jnsmuhmunu, aynnugurci rommukottu konucu dukhicucunn calmdi strilunu aynnu vebdiciri. yesu varivepu tirigiyerusemu kumartelara, na nimittmu edvkudi; mi nimittmunu mi pill nimittmunu edvudi. idigo godradrunu knni grbhmulunu paliyini stnmulunu dhnyumlenveni ceppudinmulu vccucunnavi. appudumamid pdudni prvtmultonu, mmmu kp-pudni kodltonu jnulu ceppsaguduru. varu pccimranuke yilagu cesinyedi edindanikemi ceyuduro ani ceppenu. mri yidrru ayn-tokud cpbdutku tebdiri; varu nermu cesin-

varu. varu kpalmnbodin sthlmunku vc-cinppudu akkd kudivepun oknini edmvepun oknini a nersthulnu aynto kud siluvvesiri. yesu tdri, viremi ceyucunnaro virerugru gnuk virini ksmicunni ceppenu. varu ayn vstrmulu pcukonutke citluesiri. prjlu niluvbdi cucu cudiri; adhikarulunuvudu itrulnu rksicenu; vidu devuderprcukonin kristu ayin yedl tnnutanurksicukonunni aphsirci. att senikulu aynyoddku vcci aynku cirknici nivu yudul rajuvete ninnu nive rksicukonumni aynnu aphsirci. itdu yudul rajni pevillasmukud aynku pega vraybdeno. vreladvaybdin a nersthullo okdu aynnu dusicucunivu kristuvu gda? ninnu nivu rksicu konumu, mmmunukud rksicunni ceppenu. ayite redvvadu vanini gddicinivu ade siksavidhilo unnavu gnuk devuniki bhypdva? mnkete yidi nyayme; mmmu cesinvatiki tgin phlmu podu cunnamu gani yiyn e tppidmunu ceyledni ceppi aynnu cuci yesu, nivu ni rajmya loniki vccunppudu nnnu jnapkmu cesikonumnenno. adu kayn vanitonedu nivu natokud pr desulo uduvni niscymuga nito ceppucunna nnenu. appudu rmarmi mdhyahnmayenu. adi modulukoni mudu gtlvrku a desmttimid cikti km-menu; suryudu adrsyudayenu; grbha lypu ter ndimiki cinigenu. appudu yesu gopp sbdmto kekvesi-tdri, ni cetiki na atmnu appgicukonucunnannenu. ayn yilagu ceppi pranmu vidicenu. stadhipti jrigindi cucii mnusyudu nijmuga nitimtude yudenni ceppi devuni mhimprenu. cucutke kudivccin pr-jldru jrigin karymulu cuci, rommu kottu konucu tirigi velliri. aynku nelvenvardrunu, glilynudi aynnu veb dinen strilunu durmuga nilucudi vitini cucucudiri. arimtyiy anu yudul pttnpu sbhyuden yosepu anu okdudenu. atdu sjjnudunu nitimtudune yudi vari alocnkunu varu cesin pnikini smmtipk devuni rajymukorku knipettu cudinvadu. atdu pilatunoddku velli, yesu dehmu (tnkimmi) adugukoni danini kridiki dici, snnpu narbtto cutti, tolicin rati smadhilo ucenu. atdu evdunu atku munu ep-pudunu ucbdledu. a dinmu siddhprcu dinmu; visrati dinarbhmu kavccenu. appudu glilynudi aynto kud vccin strilu vet velli a smadhini, ayn dehmu elagucbdenu cuci tirigi velli, sugdh drvymulnu priml telmulnu siddhprci, ajncoppun visratidinmun tirikga udiri.

24

adivarmun tellvarucudga (a strilu) tamu siddhprcin sugdh drvymulnu tisikoni smadhi yoddku vcci smadhimudr udin rayi dorlip bdiyudut cuci lopliki velliri gani prbhuyen yesu dehmu variki knbdledu. idunugurci varikemiyu tockiyudga, prkasmanmen vstrmulu dhricin yidrru mnusyulu varyodd

niluvbdiri. varu bhypdi mukhmulnu nel mopi yudga virusjivuden vanini mi reduku mrtullo vedkucunnaru? ayn ikkdledu, ayn leciyunnadu; ayn ik glilyo udi nppudu mnusyikumarudu papisthulen mnusyl cetiki appgipbdi, siluvveybdi, mudv dinmdu levlsiyunnadni ayn mito ceppin mat jnapkmu cesikonudni varito appudu varayn matlu jnapkmu cesikoni smadhi yoddnudi tirigi velli yi sgtulnniyu pdunokduguru sisulkunu tkkinvarikdrikini telijesiri. i sgtulu apostulto ceppin varevrngamgdlene mriyyu yohnnyu yakobu tliyen mriyyu varito kud unn yiir strilunu. ayite vari matlu viri drstiki verimatluga knbdenu gnuk viru vari matlu nmmledu. ayite peturu leci, smadhi yoddku prugettikonipoyi vgicudga, narbtlu matrmu vidiga knbdenu. atdu jrigindanini gurci ascrypducu itiki vellenu. idigo a dinmde varilo iddru yerusemu nku amddurmun unn emmayu anu ok gram munku vellucu jrigin i sgtulhni tinigurci yok rito nokru sbhasicucudiri. varu sbhasicucu alocicukonucudga, yesu tane dggrkuvcci varitokud ndicenu; ayite varaynnu gurtu pttlekud vari knulu muybdenu. ayn miru nducucu okrito okru ceppukonucunn yi mat lemni adugga varu dukhmukhule niliciri. varilo kleyopa anuvaduyeruslemulo bs ceyucudi, yi dinmullo akkd jrigin sgtulu nivokdve yerugva? ani aynnu adigenu. ayn avi evni varini adiginppudu varunjreyuden yesunu gurcin sgtule; ayn devuniyedutnu prjldriedutnu kriyilonu vakymulonnu skti gl prvktye yudenu. mn prdhan yajkulunu adhikarulunnu aynnu elagu mmsiksku appgici, siluvveyiciro niku teliyda? israyelunu vimocipbovuvadu iyne ani memu niriksici yutimi; idigak yi sgtulu jrigi netiki mudu dinmulayenu. ayite malo kodru strilu tell vargane smadhiyoddku velli, ayn dehmunu kank vcci kodru devdutlu tmku knbdi ayn brdikiyunnadni ceppirni mato ceppi maku vismyu klugjesiri. matokud unnvarilo kodru smadhiyoddku velli a strilu ceppinttu knugoniri gani, aynnu cudledni aynto ceppiri. adu kayn avivekulara, prvktlu ceppin matlnnnitini nmmni mdmtulara, kristu ilagu srmpdi tn mhimlo prvesicut agtymu kada ani varito ceppi moseyu smst prvktlunu modlu koni lekhnmulnnitilo tnnu gurcin venmul bhavmu variki telipenu. itlo tamu vellucunn grammu dggrku vccinppudu ayn yik kotdurmu velluntlu agpdga varu saykalmu kavccindi, proddu grukindi, matokud udumni ceppi, aynnu blvtmucesiri gnuk ayn varito kud udutku loplili vellenu. ayn varito kud bhojnmunku kurcunppudu, ok rottenu pttukoni stotrmu cesi dani virici variki pci pettga vari knnulu tervbdi aynnu gurtupttiri; att ayn variki adrsyudayenu. appudu varu ayn trovlo mnto matladucu lekhnmulnu mnku bodhprcu cunppudu mn hrdymu mnlo mducudleda ani

yoknito okdu ceppukoniri. a gdiylone varu leci, yerusemunku tirigi vellga, pdu nokoduguru sisylulunnu varito kud unnvarunu kudivcci prbhuvu nijmuga leci simonunku knbdenni ceppukonucudiri. varidi vini trovlo jrigin sgtulunnu, ayn rotte virucutvln tm kelagu teliybdenu adiyu telijesiri. varu ilagu matladucudga ayn vari mdhynu nilicimiku smadhanmvugakni varito anenu. ayite varu digulupdi bhyakratule, bhutmu tmku knbdenni tlciri. appudaynmireduku klvrpducunnaru? mi hrd ymullo sdehmulu puttnel? nene aynnu anutku na cetulnu na padmulnu cududi; nnnu ptti cududi, na kunntuga miru cucucunn yemuklunu mas munu bhutmun kudvni ceppi tn cetulnu padmu lnu variki cupenu. ayite varu stosmucet iknu nmmk ascrypducudga aynikkd miyodd emen aharmu klda ani varindigenu. varu kalcin cep mukknun ayn kicciri. ayn danini tisikoni variyedut bhujicenu. att aynmose dhmsastrmulonu prvktl grthmulonu, kirtallonu nnnugurci vraybdin vnniyu nervervleni nenu miyodd udinppudu mito ceppin ma appudu varu lekhnmulu grhicuntluga ayn vari mnssunu terci kristu srmpdi mudv din mun mrtullonudi lecunniyu yerusemu modlukoni smst jnmullo aynpert maru mnssunu papksmapnyu prktpibdunniyu vraybdiyunndi. i sgtulku mire saksulu idigo na tdri vagdanmu cesindi mimidiki ppu cunnanu; miru penudi skti poduvrku pttmullo nilici yududni varito ceppenu. ayn betniyvrku varini tisikonipoyi cetu letti varini asirvdcicenu. varini asirvdcicudga ayn varilonudi prtyekipbdi prlokmunku arohnudayenu. varu aynku nmskarmu cesi mha andmuto yerusemunku tirigi velli yedtegg devalymulo udi devuni stotrmu ceyucudiri.

o theyophila, yesu tanu erprcukonin apostulku prisuddhatmdvara, ajnapicin truvat ayn prmkun cercukonbdin dinmuvrku ayn ceyut kunu bodhicutkunu arbhicin vatinnitinigurci na modti grthmunu reicitini. ayn srmpdin truvat nluvdi dinmulvrku vari kgpducu, devuni rajyvisymlunugurci bodhicucu, anek prmanmulnu cupi variki tnnutanu sjivuniga knuprcukonenu. ayn varini klisikoni yilagu ajnapicenumiru yerusalemunudi vellk, navln vinin tdriyokk vagdanmukorku knipettudi; yohanu nilto baptismmu iccenu gani koddid dinmulloga miru prisuddhatmlo baptismmu podedrnnu. kabtti varu kudiveccinppuduprbhuva, yi kalmdu israyelunku rajymunu mrlanu ghicedva? ani aynnu adugga aynkal mulnu smymulnu tdri tn svadhinmducukoni yunnadu; vatini telisikonut mipnikadu. ayinnu prisuddhatm mi midiki vccunppudu miru sktinodedru gnuk miru yerusalemulonu, yudy smry desmul ydttnu bhudigt mul vrkunu i matlu ceppi, varu cucucudga ayn arohnmayenu, appudu vari knnulku knbdkud ok meghmu aynnu konipoyenu. ayn vellucudga, varu akasmuvepu teri cucu cudiri. idigo tellni vstrmulu dhricukonin yiddu mnusyulu varyi-odd nilici glily mnusyulara, mireduku nilici akasmuvepu cucu connaru? miyoddnudi prlokmunku cercukon bdin yi yese,e ritiga prlokmunku vellut miru cucitiro a apudu varu olivl vnmnbdin kodnudi yerusalemunku tirigi velliri. a kod yerusalemunku visratidinmun ndvdgint smipmun unndi, varu pttnmulo prvesici tamu bs ceyucudin medgdiloniki ekkipoyiri. varevnga peturu, yohanu, yakobu, adrey, philippu, toma, brtolomyi, mtyi, alphyi kumarudgu yakobu, jelote anbdin simonu, yakobu kumarudgu yuda anu varu. vird runu, viritokud kodru strilunu, yesu tliyen mriyyu ayn shodrununu ekmssuto ed tegk prarthn ceyucudiri. a kalmdu icumicu nut iruvdimdi shodrulu kudiyudga peturu vari mdhy nilici itlnenu shodrulara, yesunu ptukonin variki trov cupin yudanugurci prisuddhatm davidudvara purvmu plikin lekhnmu nervervlsi yudenu. atdu mnlo okduga ecdbdinade yi pricylo palupodenu. i yuda drohmuvln spadicin ruki nicci yok polmu konenu. atdu tlkridugapdi ndimiki bddlendun atni pegulnniyu bytiki vccenu. i sgti yerusalemulo kapurmunn varikdriki telik vccenu gnuk varu bhaslo a polmu akeldm anbdiiyunddi; daniki rktbhumi ani arthmu. iduku prmanmuga atni yillu padepovunugak danilo evdunu kapurmudk povunugak atni yudyogmu verokdu tisikonunugak ani kirtnl grthmulo vraybdiyunddi. kabtti yohanu baptismmicindi modlukoni prbhuvn yesu mnyoddnudi

prmkun cercukonbdin dinmu vrku, ayn mnmdhy scricucudin kalmtyu mnto klisiyunnvirilo okdu, mnto kud ayn punrutthanmunugurci saksie yudut avsykmni ceppenu. appudu varu yustu anu maruperugl brsbba anbdin yosepu, mtyi anu iddrini niluvbetti itlni prarthncesiri adri hrdymulnu erigiyunprbhuvu, tn cotiki povutku yuda tppipoyi pogottukonin yi pri crylonu apostltvmlonu palupodutku viriddrilo nivu erprcukoninvanini knbrcumniri. att varu virinigurci citluveyga mtiyipter citi vccenu gnuk atdu pdunokdumdi apostluto kud lekipdbenu.

2

petekostnu pdugdinmu vccinppudu adru okcot kudiyudiri. appudu vegmuga vicu blmen galivti yokdhvni akasmunudi aksmattuga, varu kurcudiyunn yilltyu nidenu. mriyu agnijvallvti naluklu vibhagipdbintuga variki knbdi, varilo okkokkni mid vralg adru prisuddhatmto nidinvare a atm variki vakskti anugrhicinkoldi anybhaslo matladasagi. a kalmdu akasmu kridnudu prti jnmulo nudi vccin bhktigl yudulu yerusalemulo kapurmudiri. i sbdmu klugga jnulu gupuluga kudivcci, prti mnusyudu tn tn svbhasto varu matladut vini klvrpdiri. att adru vibhratinodi ascrypdiidigo matladucunn virdru glilyulu kara? mnlo prtivadu tanu puttin despubhasto viru matladut mnmu vinucunname; idemi? partiyulu madiyulu elamiyulu, mesopotmiy yudy kppdoki, potu asi y phrugiy ppuliy aiguptu anu desmulydli varu, kurednedgr libiy pratmulydu kapurmunnvaru, romanudi prvasulugavccinvaru, yudulu, yudmt prvistulu, kretiylulu arbiylulu modlen mn mdrmunu, viru mn bhaslo devuni gopkarymulnu virvicut vinucunnamni ceppukoniri. adru vibhratinodi yetutock yidemguno ani oknito okdu ceppukoniri. kodrete viru krott mdymuto nidiyunnarni aphasymu cesiri. ayite peturu a pdunokritokud leci nilici biggrga varito itlnenuyudy mnusyulara, yerusalemulo kapurmunn smst jnulara, yidi miku teliyugak, ceviyoggi na mat miru uhicuttu viru mtulu karu, proddbodici jamyin kaledu. yovelu prvkt dvare ceppbdin sgti yide, emnga aty dinmulydu nenu mnusyuldrimid na atmnu kummricednu mi kumarulunu mi kumartelunu prvciedru mi rvnulku drsnmulu klugunu mi vrddhul a dinmullo na dasulmidnu na dasuradr midnu na atmnu kummricednu gnuk varu prvciedru. pen akasmdu mhtkarymulnu kridbhumimid suckkriylu rktmunu agnini pog avirini klugjesednu. prbhuvu prtyksmgu a mhadinmu rakmunupusuryudu ciktiganu cdrudu rktmuganu maru duru. appudu prbhuvu nammunubtti prarthnceyu vardrunu rkspoduduru ani devudu ceppucunnadu.

israyeluvarlara, yi matluvinudi. devudu njreyudgu yesucet adbhutmulnu mhtkary mulnu suckkriylnu mi mdhyu ceyici, aynnu tnvln meppupodinvaniga miku knbrcenu; idi mire yeruguduru. devudu niscyicin sklpmunu ayn bhvisyd jnanmunu anusruci appgipbdin yinnu miru dustulcet siluv veyici cpitiri. mrnmu aynnu bdhici yucut asadhymu gnuk devudu mrnvednlu tulgici aynnu lepenu. aynnugurci davidu itlnenu nenellppudu na yedut prbhuvunu cucu cutini ayn na kudiparsvmun nunnadu gnuk nenu kdlebdnu. kavun na hrdymu ullsienenu; na naluk andicenu mriyu na srirmu kud niriksn gligi nilkdga udunu. nivu na atmnu patalmulo vidicipettvu ni prisuddhuni kullupptniyyvu. naku jivmargmulu telipitivi ni drsn mnugrhici nnnu ullasmuto nipedvu shodrolara, mulpurussdgu davidunugurci mito nenu dharalmug matladvccenu. atdu cnipoyi smadhiceybdenu; atni smadhi netivрку mn mdhy nunnudi. atdu prvktye yudenu gnuk atni grbhphmlunudi atni sihasnmumid okni kurcudbettudunu ani devudu tn kristu patalmulo viduv bdledniyu, ayn srirmu kullipoledniyu davidu muduga telisikoni ayn punrutthanmuni gurci ceppenu. i yesunu devudu lepenu; diniki3 memdrnu saksulmu. kaga ayn devuni kudi parsvmunku heccipbdi, prisuddhatmnu gurcin vagdanmuni tdrivln podi, miru cucucu vinucununn dinini kummrici yunnadu. davidu prlokmunku ekki poledu; ayite aditlnenu nenu ni struvulnu ni padmulkrud padpith muga ucuvrku nivu na kudiparsvmun kurcudumni prbhuvu na prbhuvuto ceppenu. miru siluvvesin yi yesune devudu prbhuvuganu kristuganu niymicenu. idi israyelu vs mtyu rudhiga telisikonvleni ceppenu. varu i mat vini hrdymulo noccukoni shodrolara, mememi cetumni peturunu kdm apostulun aduga peturumiru marumnssu podi, papksmapn nimittmu prtivadu yesukristu nammun baptismu podudi; appudu miru prisuddhatm anu vrmu poduduru. i vagdanmu mikunu mi pilllkunu dursthuldrikini, anga prbhuvun mn devudu tnyoddku pilicin varikdrrikini cedunni varito ceppenu. iknu anek vidhmulen matlto saksymiccimiru murkhulgu i trmuvariki vere rksnpodudni varini heccricenu. kabtti atni vakymu agikricinvaru baptismu podiri, a dinmdu icumicu muduvel mdi cercbdiri. viru apostul bodhydunu shvasmdunu, rotte virucutydunu prarthn ceyutydunu edtegg yudiri. appudu prtivanikini bhyumu kligenu. mriyu anek mhtkarymulunu suckkriylunu apostul dvara jrigenu. visvsicinvardru ekmuga kudi tmku kligindtyu smstiga ucu koniri. idijugak varu tm crsthastalunu amim, adrikini vari vari akkrkoldi pcipettiri. mriyu varekmnskule prtidinmu devalymulo tppk kudukonucu itit

3

rotte virucucu, devuni stuticucu, prjldrivln dypodinvaru andmutonu niskptmen hrđymuton aharmu puccukonucudiri. mriyu prbhuvurksn poducunvarini anudinmu varito cercucudenu.

pglu mudu gtliku prarthnkalmun peturunu yohanunu devalymunku ekki vellucudga, puttindi modlukoni kutivaden yok mnusyudu mosikonipobducudenu. vadu devalymuloniki velluvarini bhiksmudugutku kodru prtidinmu vanini srgarmnu devalyu dvarmunodd ucucu vcciri. peturunu yohanunu devalymulo prvesip bovonppudu vadu cuci bhiksmuduga peturunu yohanunu vanini teri cucimatttu cudumniri. vadu variyodd emen dorukunni knipettucu varyidu lksymucenu. att peturuvedi bgarmulu nayodd levu gani naku kliginde ni kiccucunnanu; njreyuden yesu kristu nammun nduvumni ceppi vani kudiceyyi ptukoni levnettenu; vetne vani padmulunu cilmldnuu blmu podenu. vadu diggun leci nilici ndicenu; nducucu gtulu veyucu devuni stuticucu varitokud devalymuloniki vellenu. vadu nducucu devuni stuticut prjldru cuci srgarmnu deva lyu dvarmunodd bhiksmukorku kurcudin vadu vide ani gurterigi, vaniki jrigin danini cuci vismymuto nidi prvsuleri. vadu peturunu yohanunu ptukoni yudga, prjldru visymodi solomonudnu mtpmulo unn varyioddu gupuga prugettivcciri. peturu dinini cuci prjltu itlnenu israyeliyulara, miru vini visyme yeduku ascrypducunnaru? masotskti cetnennu bhkticetnennu ndvnu viniki blmicci ntuga mireduku matttu teri cucucunnaru? abrahamu issaku yakubu anuvare devudu, anga mn pitrul devudu tn sevkuden yesunu mhimpriyunnadu; miraynnu appgicitiri, pilatu aynnu vidudl ce miru prisuddhudunu nitimtudunen vanini nirakrici, nr hkuden mnusyuni miku anugrhipumni adigi tiri. miru jivadhiptini cpitiri gani devudu aynnu mrtullonudi lepenu; aduku memu saksulmu. ayn nammdli visvasmumulmuga ayn namme miru cuci yeregiiyunn vinini blprcenu; aynvln kligin visvasme mi adriedut viniki i purnsvstht klugesenu. shodrolara, mirunu mi adhikarulunlu teliyk cesitirni naku teliyunu. ayite devudu tn kristu srmpdunni smst prvktilnot muduga prcurprcin visy mulnu ilagu nervercenu. prbhuvu smukhmu nudi visratikalmulu vccuntlunu mikorku niymicin kristu yesunu ayn ppuntlunu mi papmulu tudiciveybdnu nimittmunu marumnssu nodi tirugudi. annitiki kudurubatu kalmulu vccunni devudu adinudi tn prisuddh prvktilnot plikicenu. atvrku yesu prlok nivasie yudut avsykmu. mose yitlnenuprdbhuvun de-

vudu navti yok prvktu mi shodrunlo nudi mikorku puttucunu; ayn mito emi ceppinnu anni visymullo mirayn mat vin vlenu. a prvkt mat vinnivadu prjlo udkud srvasnmgunnenu. mriyu smuyelu modlukoni yedru prvktlu prvcicoru vardru i dinmunugurci prkticiri. a prvktlkunu, devudu abrahamuto ni stanmdu bhulok vsmulnniyu asirvdipbdunni ceppi mi pitrulto cesin nibdhnkunu, miru varsule yunnaru. devudu tn sevkuni putitici, milo prtivanini vani dusttvmunudi mlicutvln mimmu nasirvdcutku aynnu modt miyoddku ppenni ceppenu.

4

varu prjto matladucudga, yajkulunu devalyu adhiptiyu sddukyyulunu varu prj lku bodhicutyu, yesunubtti mrtullonudi punru tthanmu klugunni prkticutyu cuci klvrpdi varimidikivcci varini blatkarmuga pttukoni, saykalmendun mrunativrku varini kavllilo uciri. vakymu vininvarilo anakulu nmimri. varilo purusol skhy yicumicu ayiduvelu ayenu. mrunadu vari adhikarulunyu peddlunu sastrulunyu yerusalemulo kudukoniri. prdhan yajkuden annyuu kypyu, yohanunu aleksdrunu prdhanyajkuni bdhuvuldru varitokud udiri. varu peturunu yohanunu mdhynu niluvbeti miru e blmucet e nammunubtti dinini cesitirni adugga peturu prisuddhatmto nidinvade yitlnenuprjl adhikarulara, peddlara, a durbluniki ceybden upkarmunugurci vadu denivln svstht podenni nedu mmmunu vimrsicucunnaru gnuk mirdrunu israyelu prjldrunu telisikonvlsin demnga, miru siluvvesintiyu, mrtullonudi devudu lepinttiyu njreyuden yesukristu nammunne vidu svsthtpodi mi yedut nilucucunnadu, illu kttuvaren miru tnrikicin rayi aynne; a rayi mulku tlrayi ayenu. mri evnivlnnu rksn klugdu; i nammunne mmmu rksn podvlenu gani, akasmu krid mnusyullo iyybden mri e nammun rksn podlemu anenu. varu peturu yohanul dherymmu cucinppudu varu vidyleni pamrulni grhici ascrypdi, varu yesutokud udinvarni gurterigiri. svstht podin a mnusyudu varito kud niliciyudut cuci yemiyu eduru cepplekpoyiri. appudu sbh velupliki podni vari kajnapici tmlotamu aloca cesi i mnusyulnu mnmemi ceyudmu? varicet prsiddhmen suckkriy cey bdiyunndni yerusalemulo kapurmunn vari kdriki spstme, adi jrugledni ceppj ayinnu idi prjlo ik vyapipkudutkeikmidt i nammunubtti ye mnusyultonennu matlad kudndi mmmu varini bedrupettvleni ceppukoniri. appudu varini pilipicimiru yesu nammunubtti yetmatrmunu matladkuddu, bodhipnukuddni varikajnapiciri. adukupeturunu yohanunu varinicuci devuni mat vinutkte mi mat vinut devuni drstiki nyayma? mire ceppudi; memmu knnvatini vinnvatini ceppk yudlemni

variki uttrmicciri; prjldr jrgin daninigurci devuni mhimprcucudiri gnuk sbhvaru prjlu bhypdi, virini siksiu vidhmemyu knugon lek virini gttiga bedrici vidudcesiri. svstht prcut anu a suckkriy yevni visymulo ceybdeno vadu nlvudi edlkte ekkuv vyssu glvadu. varu vidudl nodi tm svjnulyodddu vcci, prdhanyajkulunu peddlunu tmto cep-pin matl nnnitini variki telipiri. varu vini, yek mnsuto devunikitlu biggrga morpettiri. natha, nivu akasmanu bhuminu smudrmunu vatiloni smstmunu klugjesinvadvu. anyjnulu el allri cesiri? prjleduku vyrtmen alocnlu pettukoniri? prbhuvumidnu ayn kristumidnu3 bhurajulu leciri, adhikarulunyu ekmuga kudukoniri ani nivu prisuddhatmdvara ma tdriyu ni sevkudunen davidu not plikicitivi. evi jrugvleni ni hstmunu ni sklpmunu mudu nirnyiceno, vati nnnitini ceyutke nivu abhisekicin ni prisuddh sevkuden yesunku virodhmuga herodunu poti pilatunu anyjnutonu israyelu prjtonu i pttmdu nijmuga kudukoniri. prbhuvu, i smymundu vari bedripulu cuci rogulnu svsthtprcutkunnu, ni prisuddh sevkuden yesu nammu dvara suck krylnu mhtkarymulnu ceyu tkunu ni ceyyi caciyudga, ni dasulu bhu dherymuga ni vakymunu bodhicutlu anugr hicumu. varu prarthnceygane varu kudi yunn cotu kpiceuu; appudu vardru pri suddhatmto nidinvare devuni vakymunu dherymuga bodhiciri. visvscinvardrunu ekhrdymunu ekatmyu glvare yudiri. evdunu tnku kligin vatilo ediyu tndni anukonledu; variki kligindtyu variki smstiga udenyu. idiyugak apostlulu bhu blmuga prbhuvu yesu punrutthanmmunu gurci saksymicciri. devkrp adriyulo adhihmuga udenyu. bhumulennu idlyinnu kliginvardru vatini amim, amimn vati veltecci apostlul padmulyodd pettucu vcciri. varu prtivaniki vanivani akkrkoldi pcipettiri gnuk varilo evnikini koduvlekpoyenu. kuprlo puttin leviyudgu yosepu anu ok dudenu. itniki apostlulu, heccrik putrudu ani arthmiccu brnba anu peru pettiyudiri. itdu bhumi glvade yudi danini amim dani veltecci apostlul padmulyodd pettenu.

5

anniy anu ok mnusyudu tn bharyyen spirato ekme polmmenu. bhary yerukne vadu dani vello kot dacukoni kot tecci apostlul padmulyodd pettenu. appudu peturu anniya, ni bhumi vello kot dacukoni prisuddhatmnu mospuccutku satanu eduku ni hrdu mnu prrepicenu.? adi niyodd nunnpudu nide gda? amimn pimmt adi ni vsme yudleda? yeduku i sgti ni hrdymulo uddesicu konnavu? nivu mnusyulo kadu devunitone abddhma anniy yi matlu vinucune pdi pranmu viduvga vininvari kdrikini

migul bhymu kligeni; appudu pducu varu leci vanini btto cutti mosikonipoyi patipet-tiri. icumicu mudu gtl septiki vanibhary jrigindi yerugk lopliki vccenu. appudu petu-rumiru a bhumini itke amimtiri nato cep-pumni amenu adigenu. adukame avunu itke ani ceppenu. aduku peturuprbhu-vuyokk atmnu sodhicutku mireduku ekib-hvicitiri? idigo ni penimitini patipettin-vari padmulu vakitne yunnvi; varu nin-nunu mosikoni povudurni ameto vetne ame atni padmulyodd pdi pranmu vidicenu. a pducuvuru, lopliki vcci, ame cni-poyindi cudi, amenu mosikonipoyi, ame penimitiy-odd patipettiri. sghmttikini, i sgtulu vin-invarikdrikini migul bhymu kligenu. pr-jlmdhy anekmen suckkriylunu mh tkary-mulunu apostlucet ceybducudenu. mriyu vardru ekmmukule solomonu mtp mulo udiri. kdmvarilo evdunu varito klisi konutku tegi-pledu gani prjlu varini ghnprcu cudiri. pu-rusulunu strilunu anekulu mriyekkuvg vis-vasule prbhuvu pksmun cercbdiri. adu cet peturu vccucudga jnulu rogulnu vidhulloniki tecci, varilo evnimidnennu atni nidyennu pdvlenni memulmidnu prupulmidnu varini uciri. mriyu yeruslemu cuttnudu pttm-mul jnulu rogulnu apvitratmlcet pidip bdin varini mosikoni kudivcciri. vardru svstht podiri. prdhanyajkudunu atnito kud un-nvard runu, anga sddukyuyul tegvaru leci mtsrmuto nidukoni apostlunu blatkarmuga pttukoni pttanu cersallo uciri. ayite prb-huvu dut ratrivel a cersal tlupulu tisi varini velupliki tisikoni vccimiru velli deva-lymulo niluvbdi i jivmunugurcin matltniyu prjlo ceppudni varito anenu. varamat vini, tellvargane devalymuloniki velli bod-hicucudiri. prdhan yajkudunu atnitokud nunn varunu vcci, mha sbhvarini israyeliyul peddlndrini piluvnpicivarini todukoni rdni btrautulnu cersalku ppiri. btrautul akkdiki vellingppudu varu cer sallo knbdndun tiri-givcci cersal bhu bhdrumuga musiyudutyu, kavlivaru tlupul mudr niliciyudutyu cucit-iviu gani tlupulu tisinppudu lopl makok-dennu knbdledni variki telipiri. att devalypu adhiptiyu prdhan yajkulunu a matlu vini-idi yemvuno ani vari visyme yetutock yudiri. appudu okdu vcciidigo miru cersallo yeyicin mnusyulu devalymulo nilici prjlu bodhicu-cunnarni variki telupga adhipti btraultulo kud poyi, prjlu rallo kottuduremo ani bhypdi, blatkarmu ceykye varini tisikoni vc-cenu. varini tisikoni vcci sbhlo niluvbettga prdhanyajkudu varini cucimiru i nam-munubtti bodhipkuddni memi miku khdit-muga ajnapipleda? idigo miru yeruslemunu mi bodhto nipi, yi mnusyuni hty mamidiki tevlenni uddesicucunnarni ceppenu. aduku peturunu apostlulunumnsuyu lku kadu de-vunike memi lodbvlenu gda. miru mra-nun vreladvesi shricin yesunu mn pitrul de-

vudu lepenu. israyelunku marumnnssunu pap ksmapnnu dicyeutke devudaynnu adhip-tini ganu rkskuniganu tn dksinhstblmucet heccici yunnadu. memunu, devudu tnku vidheyulen variki anugrhicin prisuddhat-myu, i sgtulku saksulme yunnamni cep-piri. varu i mat vini atyagrhm teccukoni virini cp nuddesicga smst prjlvn ghnt nodin-vadunu dhrrmsastropdeskudunen gmliyelnu ok prisyyunu mhasbhlo leci mnusyulnu kot sepu velupl ucudni ajnapici varito itlenu israyeliyulara, yi mnusyul visyme miremi ceybovcunnaro jagrttsumdi. i dinmulku munupu thuda leci tanok gopp vadnni cep-pukonenu; icumicu nnurumdi mnusyulu vanito klisi koniri, vadu cpbdenu, vaniki lobdin vardrunu cedri vyrtthuleri. vaniki truvat jnskhy dinmullo gilyuden yuda anu okdu vcci, prjlu ntnto kud tirugubatu-ey prerepicenu; vadukud nsicenu, vaniki lob-dinvardrunu cedri poyiri. kabtti nenu mito ceppundemgai mnusyul joliki pok varini vidicipettudi. i alo cnyennu i kary-mennu mnusyulvln kligin dayena adi vyrtth-mgunu. devunivln kligin dayena miru varini vyrtthprcleru; mirokel devunito poradu- varvuduru sumi. vartni matku smmtici, apostlunu pilipici kotticicysu nam munubtti bodhipkuddni ajnapici varini vudidl ce-siri. a nammukorku avmannu podutku pa-trulni yecbdindun varu stosisucu mhasbh yedutnudi vellipoyi prtidinmu devalymulonu ititnu mank bodhicucu, yese kristni prk-tic-ucudiri.

6

a dinmullo sisyl skhy vistricucunnppudu anudin pricrylo tmloni vidhvradrnu cin-ncupu cucirni hebriyulmid griukubhas matladu yudulu snugsagiri. appudu pdreduguru apostlulu tmyoddku sisyl smuhmunu pilicimemu devuni vakymu bod-hicut mani, aharmu pcipettut yuktukadu. kabtti shodhrulara, atmtonu jnanmu-tonu nidukoni mciperu podin yeduguru mnusyulnu milo erpucukonudi. memi varini i pniki niyimitumu; ayite memi prarthny-dunu vakypri-cryyduu edtegg yudumni ceppiri. i mat jnsmuhmtiki istmendun varu, visvasmutonu prisuddhatmtonu nidukoninvaden stephnu, philippu, prokoru, nika noru, timonu, prmenasu, yudul m-prvistudunu atiyokyvadunu agu nikolasu anu varini erp rcukoni varini apostlulye-dut niluvbettiri; viru prarthncesi varimid cetuluciri. devuni vakymu prblme sisyl skhy yerus lemulo bhuga vistricenu; mriyu yajkullo anekulu visvasmunku lobd-iri. stephnu krptonu blmutonu nidinvade prj mdhy mhtkarymulnu gopp suck kriylnu ceyucudenu. appudu libertinulndnbdin smajmu lonu, kureniyul smajmulonu,

aleksdriyul smajmulonu, kilikiynudiyu asiynudiyu vccinvarilonu, kodru vcci stephn matladudydu atdu agprcin jnanmunu atnini prerepicin atmnu varediriplekpoyiri. appudu varuvidu mosemidnu devunimidnu dusnvakymulu plukga memu vitimni cepputku mnusyulnu kudurcukoni prjlu peddlnu sastrulnu repi atnimidiki vcci atnini pttukoni mhasbh yoddku tisikonipoyi abddhpu saksulnu niluvbettiri. varui mnusyudeppudunu i prisuddh sthlunkunu mn dhrm sastrmunkunu viroddhmuga v i njreyuden yesu i cotunu paducesi, mose mnkiccin acarmulnu marcunni vidu ceppga memu vitimniri. sbhlo kurcunn vardru atnivipu tericudga atni mukhmu devdnt mukhmuvle variki knbdenu.

7

prdhanyajkudui matlu nijmena ani adigenu. aduku stephnu ceppindemngashodru lara, tdrulara, vinudi. mn pitruden abrahamu haranulo kapurmudk munupu mesopotmiylo unnpudu mhimgl devud nivu ni desmunu ni svjnmunu vidici byluderi, nenu niku cupibovu desmunku rmmni atnito ceppenu. appudtu kldiyul desmunu vidicipoyi haranulo kapurmudenu. atni tdiri cniipoyin truvat, akkd nudi mirippudu kapurmunn yi desmdu nivsicutke devu ayn idulo atniki padmu ptunt bhuminenunu svasthmuga iyyk, atniki kumarudu lenppudu atnikini, atni truvat atni stanmunkunu dinini svadhinprtunni atniki vagdanmu cesenu. ayite devudu atni stanmu anydesmdu prvasu lgudurniyu, a dessthulu nnnuru svtsrmul mttuku varini dasymunku loprucukoni badh pettuduruniyu ceppen mriyu devudue jnmnu nku varu dasule yuduro a jnmunu nenu vimrs ceyudurniyu, a truvat varu vcci i cotnnu seviturniyu ceppenu. mriyu ayn sunnti visymen nibdhn atni knugrhicenu. atdu issakunu kni a nibdhn coppun enimidv dinmdu atniki sunnticesenu; issaku yakobunu yakobu pnnidru gotrkrthlu kni variki sunnti cesiri. a gotrkrthlu mtsrpd, yosepunu aiguptuloniki povutku amimvesirigani, devudtniki todeyudi atni srmlnntilonduti tplici dynu jnanmunu aiguptu rajen phroyedut atniki anu ghricindun phro aiguptunkunu tn yitiktikini atnini adhiptiga niymicenu. truvat aiguptu desmttikini knanu desmttikini krvunu bhu srmyuvccenu gnuk mn pitrulku aharmu lekpoeyenu. aiguptulo dhanymu kldni yakobu vini, mn pitrulnu akkdiki modti sari ppenu. varu redvsari vccinppudu yosepu tn anndmmulku tnnu telijjesi konenu; appudu yosepu yokk vsmu phroku teliyvccenu. yosepu tn tdiriyan yakobunu tn svjnuldrini piluvnpenu; varu debbdiiyidu guru yakobu aiguptunku vellenu; akkd atdunu mn pitrulunu cniipoyi akkd nudi seke-

munku tebdi, sekemulonni hmodu kumarulyodd abra hamu velyiccikonin smadhilo ucdbdri. ayite devudu abrahamunku anugrhicin vagdan kalmu smipicinkoldi prjlu aiguptulo vistarmuga vrddhi podiri. tudku yosepunu erugni verokraju aiguptunu elnabhi itdu mn vsstul yedl kptmuga prvtitci tm sisuvulu brdukkud varini byt parveyvlenni mn pitrulnu badh pettenu. a kalmdu mose pettenu. atdu divysudrude tn tdiri yit mudu nelli pec bdenu. truvat atdu byt parveybdiinppudu phro kumarte atnini tisikoni tn kumaruniga pecu konenu. mose aiguptiyl skl vidylnu abhysici, matlydunu karymulydunu prvinude yudenu. atniki nluvdi edlu nidvccinppudu israyeliyulen tn shodrulnu cudvlennt budhdi pettenu. appudu varilo okdu anyaymu nnuhbvicut atdu cuci, vanini rksici badhpdinvani pksmun aiguptiyuni cpi prtikarmucesenu. tn dvata tn shodruklu devudu rksn dyceyucunn sgti varu ghrithurni atdu tl-cenu gani varu ghripreri. mrunadu iddru potladucudga atdu varini cuci ayylara, miru shodruklu; mireduku oknikokdu anyaymu cesiconucunnarni ceppi varini smadhanprc jucenu. ayinnu tn poruguvaniki anyaymu cesinvaduma mid adhikariniganu tirpriniganu ninnu niymicin vadevdu? nivu ninn aiguptiyuni cpinttu nnnunu cpdlciyunnava ani atnini trosivesenu. mose a mat vini paripoyi midyanu desmulo prdesiyeyudi, akkd iddru kumarulnu knenu. nluvdi edlyin pimnt sinayi prvtarnymdu ok podloni agnijnvallo ok devdnt atnikgpdeni. mose cuci a drsnmu nku ascrpydi dani nidanici cucutku dggrku raga nenu ni pitrul devudnu, abrahamu issaku yakobul devudnu ani prbhuvu vakku vinbdenu gnuk mose vnki, nidanici cucutku tegip ledi. aduku prbhuvuni ceppulu viduvumu; nivu niliciyunnacotu prisuddhbhumi. aiguptulo smunn na prjldurvsthnu nenu nidanici cucitini; vari mulugu vitini; varini vidipicutku digivcci yunnanu; rmmu, nenippudu ninnu aiguptunku ppudunni atnito ceppenu. adhikariniganu tirpriniganu ninnu niymicinvadevnti varu nirakricin yi mosenu atniki podlo knbdin devdnt dvata devudu adhikariniganu vimockuniganu niymici ppenu itdu aiguptulonnu errsmudrmulonnu nluvdi edlu arnymulonnu mhtkarymulnu suck kriylnu cesi varini todukoni vccenu. navti yok prvktu devudu mi shodru llo miku putticiunu ani israyeliyulto ceppin mose yitde. sinayi prvtmumid tnto matladin devdntu mn pitrultonu arnymulonni sgghmdu udi mnkiccutku jivvakymulnu tisikoninvaditde. itniki mn pitrulu lobdnollk yitnini trosivesi, tm hrzymullo aiguptunku pogorin vare maku mudu nducuntti devtlnu maku ceyumu; aiguptu desmulonudi mnlnu todukoni vccin yi mose yemayeno

maku teliydni ahronuto aniri. a dinmullo varok dudnu cesikoni a vigrhmunku bli nrpici, tm cetuloto nirmicin vatiydu ullsici. aduku devudu variki vimu khude akassenymunu sevicutku varini vidicipetenu. iduku prmanmuga prvktl grthmdu ilagu vraybdyunnndi.israyelu itivarlarimir miru pujicutku cesikonin prtimlen moloku gudarmunu rophaynu devtyokk nkstrmunu mosikoni potiri gnuk bbulonu avliki mimunu konipoyednu. atdu cucin madiri-coppun dani ceyvlenni moseto ceppinvadu ajnapicin prkarmu, saksypugudarmu arnymulo mn pitrulyodd udenu. mn pitrulu tm peddlet danini tisikonin vare, devudu tm yedutnudi vellgottin jnmulnu varu svadhinprcukonnppudu, yehosuvtokud i desmuniloniki danini tisikonivcciri. adi davidu dinmulvrku udenu. atdu devuni dypodi yakobuyokk devuni nivassthlm kttgorenu. ayite solomonu ayankorku mdirmu kticenu. ayinnu akasmu na sihasnmu bhumi na padpithmu miru nakorku elati mdirmu ktuduru?na visrati sthlmedi? ivnniyu na hskrtmulu kava? ani prbhuvu ceppucunadu ani prvkt plikin prkarmu svonnatdu hst krtalymullo nivspidu. muskrulara, hrđymulnu cevulnu devuni vakymunku loprcnollnivarlara, mi pitrulye mirunu ellppudu prisuddhatmnu ediricucunnaru. mi pitrulu prvktllo evnini hisipk yudiri? a nitimtuni raknugurci mudu telipinvarini cpiri. aynnu miru ippudu appgici hty cesinvare-tiri. devduti dvara niymipbdin dhmr-sastrmunu miru poditirigani danini gekonledni ceppenu. vari matlu vini kopmuto mdipdi atnini cucu prdlukorikiri. ayite atdu prisuddhatmtu nidukoninvade akasmuvepu tericuci, devuni mhimnu yesu devuni kudiparsvmdu nilici yudutnu cucu akasmu tervbdutyu, mnusykumaradu devuni kudiparsvmdu nilici yudutyu cucucunanni cep-penu. appudu varu pedd kekluvesi cevulu musikoni yekmuga atnimidpdi pttnpu velupliki atnini vellgotti, rallu ruviv cpiri. saksulu saulu anu ok řvnuni padmulyodd tm vstrmulu pettiri. prbhuvunu gurci morpet-tucuyesu prbhuvu, na atmnu cercukonumni stephnu plukucudga varu atnini rallto kot-tiri. atdu mokalluni prbhuvu, varimid i papmu mopkumni gopp sbdmuto plikenu; i mat pliki nidricenu. saulu atni cavunku smmticenu.

8

a kalmdu yeruslemuloni sghmunku gopp his kligindun, apostulu tpp adru yudy smry desmulnydu cedripoyiri. bhktigl mnusulu stephunu smadhicesi atnini gurci bhuga prlapiciri. saulyite itit jocci, purusulun strilnu idcukoni poyi, cersallo veyici sgh-munu paduceyucudenu. kabtti cedripoyi-

varu suvart vakymunu prkticucu scarmuce-siri. appudu philippu smry pttnmul-vrkunu velli kristunu variki prkticu cu-denu. jnsmuhmulu vini philippu cesin suck kriylnu cucindun atdu ceppin mat-lydu ek mnssuto lksymucga. anekulnu pttin apvitratmlu pedd kekluvesi varini vdlipoyenu; pksvayuvuglvarunu kutivarunu anakulu vsvstht podiri. aduku a pttm-mulo migul stosmu kligenu. simonnu ok mnusyudu logd a pttnmulo gardiceyucu, tanevdo yok goppvadni ceppu konucu, smry jnulun vibhratiprcucudenu. koddivad modlukoni goppvani mttuku adrudevuni mhaskti ynbdin vadu itde ani ceppu konucu atni lksypettiri. atdu bhukalmu gardilu ceyucu varini vibhratiprcindun vartni lksy pettiri. ayite philippu devuni rajymunugur-ciyu yesukristu nammunu gurciyu suvart prkticu cudga vartni nmim, purusulun strilunu baptismmu podiri. appudu si-monukud nmimbaptismmupodi philippunu edbaykudi, suck kriylun u gopp adbhutmu-lunu jrugut cucu vibhrati nodenu. smry-varu devuni vakymu agikricirni yeruslemu-loni apostulu vini, peturunu yohanunu variyoddku ppiri. viru vcci varu prisud-dhatmnu podvlenni varikorku prarthncesiri. atku mudu varilo evnimidnu ayn digiyud ledu, varu prbhuvu yesu nammun baptis-mmu matrmu podiyudiri. appudu petu-runu yohanunu varimid cetu lucga varu prisuddhatmnu podiri. apostulu cetulu-cutvln prisuddhatm anugrhipbdenni simonu cucu variyedut drvymu pttinenevnimid cetulucuduno vadu prisuddhatmnu poduntlu i adhikarmu nakiiyudni adigenu. aduku peturunivu dryvymicni devuni vrmu spadice kodunni tlcukonindun ni vedi nitokud nsi-cunagak. ni hrđymu devuniyedut sriyendi kadu gnuk yi karymdu niku paluppulu levu. kabtti yi ni cedutnmu manukoni maru mnssunodi prbhuvunu vedukonumu; okvel ni hrđyalocn ksmipbdvccunu; nivu ghor dustvmulonun durniti bdkhmulonun unntu naku knbduncunndi ceppenu. aduku simon-umiru ceppinvatilo ediyu na midiki rakud mire nakorku prbhuvunu vedukonudni cep-penu. att varu saksymiccucu prbhuvu vakymu bodhici yeruslemunku tirigi vellucu, smryul anak grammullo suvart prkticucu vcciri. prbhuvu dutnivu leci, dksinnmuga velli, yeruslemunudi gajaku povu arny-margmunu klsi kommi philipputo ceppga atdu leci vellenu. appudu aitiyopiyul raniyen kdakekrid mtriye ameyokk dhna-garmtti midnunn aitiyopiyuden npuskudu aradhicutku yerus lemunku vcciyadenu. atdu tirigi vellucu, tn rthmumid kur-cudi prvktien yesya grthmu cdvucud-enu. appudu atm philipputonivu a rthmu dggrkupoyi danini klsikonumni ceppenu. philippu dggrku prugettikonipoyi atdu prvk-

tyen yesya grthmu cduvucudga vininivu cduvundi grhicucunnava? ani adugga atdu evdennu naku trov cupkute elagu grhipglñni ceppi, rthmekki tnto kurcudmni philippunu vedu konenu. atdu lekhnmdu cduvucunn bhag mednga ayn gorrve vdhu tebdenu boccu kttiricuvani yedut gorpill elagu maunmuga uduno alage ayn noru tervkudenu. ayn dintvmunubtti ayngu nyayvimrs dorkkoyenu ayn stanmunu evru vivrituru? ayn jivmu bhumimidnudi tisiveybdindi. appudu npskuduprvkt yevnigurci yilagu cepucunnadu? tñnugurciya, verokni gurciya? dycesi naku telupumni philippu ndigenu. aduku philippu noru terci, a lekhnmunu anusrici atniki yesunugurcin suvart prkticenu. varu trovlo vellucudga nillunn yok cotiki vccinppudu npskuduidigo nillu; naku baptism miccutku atkmemni adigi rthmu nilupumni ajnapicenu. philippu npskudu iddrunu nillloniki digiri. att philippu atniki baptism miccenu. varu nilllonudi vedli vccinppudu prbhuvu atm philippunu konipoyenu, npskudu stosicucu tn trovnu vellenu; atdu philippunu mri yenndunu cudledu. ayite philippu ajotulo knbdenu. akkdnudi kesryku vccuvrku atdu pttñmu lñnitilo scricucu suvart prkticucu vcenu.

9

saulu iknu prbhuvuyokk sisylunu bedricu tyunu htyceyutyunu tñku pranadharmenttu prdhanyajkuniyoddku velli yi marg mdunn purusulñennu strilñennu knugonin yedl, varini bdhici yeruslemu nku tisikoni vccutku dmskuloni smajmul variki ptriklimmni adigenu. atdu pryanmu ceyucu dmskudgrku vcci nppudu, aksmattuga akasmunudi gok velugu atnicuttu prkasicenu. appudtu nelmidpdi saula, saula, nivel nñnu hisicucunnavni tnto ok svrmu plukut vinenu. prbhuvu, nivevdvni atddugga aynnenu nivu hisicu cunn yesunu; leci pttmñloniki vellumu, akkd nivu emi ceyvleno adi niku telupbdunni ceppenu. atnito pryanmu cesin mñusyulu a svrmu viniri gani yevnini cudk maunle niluv bdiri. saulu nelmidnudi leci knnulu terciñnu emiyu cudlek poyenu gnuk vartni ceyyi pttukoni dmskuloniki ndipiciri. atdu mudu dinmlu cupulek annpanmu lemiyu puccukon kudenu. dmskulo anniy anu ok sisylududenu. prbhuvu drsnmdu anniya, ani atnini piluvga atdu prbhuvu, yidigo nenunnannenu. aduku prbhuvu nivu leci, tinnnidnbdin vidhiki velli, yuda anuvani yit tarsuvaden saulu anuvanikorku vicaricumu; idigo atdu prarth atdu anniy anu nok mñusyudu loplikivcci, tanu drstipoduntlu tlmid cetulcut cuci yunnadni cep-penu. aduku anniy prbhuvu, yi mñusyudu yeruslemulo ni prisuddhulku eto kidu cesi

yunnadni atnigurci anekulvln vitini. ikkdnu ni nammunubtti prarthnceyu varindrini bdhicutku atdu prdhanyajkulvln adhikarmu podi yunnadni uttrmiccenu. aduku prbhuvunivu vellumu, anyññul yedutnu rajul yedutnu israyeliyul yedutnu na nammu bhricutku itdu nenu erprucukonin sadhñme yunnadu itdu na nammukorku enni srmlnu anubhvipvleno nenu itñiki cupudunni atnito ceppenu. anniy velli a yit prvesici, atni mid cetuluci saula, shodrudu nivu vccin margmulo niku knbdin prbhuvun yesu, nivu drsti podi, prisuddhatmtto nippduntl appude atni knnñnudi porlvtivi ralga drstikligi, leci baptismu podenu; truvat aharmu puccukoni bldpdeno. pimmt atdu dmskulonunn sisylutokud konni dinmuludenu. vetne smajmdirmullo yese devuni kumarudni aynnu gurci prkticucu vcenu. vininvardru vibhratinodi, yerus lemulo i nammunubtti prarthn ceyuvarini nasñmu cesinvadithe kada? varini bdhici prdhan yajkulyoddku konipovutku ikkdikikud vcci yunnadni ceppu koniri. ayite saulu mri ekkuvga bldpiyne kristu ani rujuvu prucu dmskulo kapurmunn yudulnu klvrprcenu. anek dinmlu gticin pimmt yudulu atnini cpnalocipga vari alocn saulunku teliy vcenu. varu atni cpvlenni ratribgllu dvar mulyodd kacukonucudiri gnuk atni sisylu ratrivel atnini tisikoni poyi gplo uci, godgud atnini kridiki dipiri. atdu yeruslemuloniki vcci sisyluto klisi konutku ytnmuc-senu gani, atdu sisyludni nmmk adrunu atniki bhypdiri. ayite brnba atnini dggrtisi apostlul yoddku todokonivcci atdu trovlo prbhuvunu cucenniyyu, prbhuvu atnito matladenniyyu, atdu dmskulo yesu nam munubtti atdu yeruslemulo varitokud vcucu povucu, prbhuvu nammunubtti dherymuga bodhicucu, griku bhasnu matladu yudutlo matladuci trkicucunudenu. varu atnini cp prytñmu cesiri gani shodrudu dinini telisikoni atnini kesryku todu konivcci tarsunku ppiri. kavun yudy gilyi smry desmul dtt sghmu ksemabhivrdhdhinoducu smadhanmu kligiyudenu; mriyu prbhuvundu bhy-munu prisu ddhatm adrnyu klgi nducukonucu visticrucudenu. a truvat peturu skl prdesmullo scaru ceyucu, luddlo kapurmunn prisuddhulyoddku vcenu. akkd pksvayuvu klgi yenimidi edlnudi mcmu pttiyudun ainey anu ok mñusyuni cuci, petu-ruaineya, yesu kristu ninnu svsthrprcun-nadu, nivu leci ni prupu nive prcukon-umni atnito ceppga vetne atdu lecenu. lud-dlonu saronulonu kapurmunnvardru atnicuci prbhuvuttu tirigiri. mriyu yoppelo tbita anu ok sisyluralu udenu; ameku bhasatrum dorka ani peru. ame st kriylnu dhrmkarymulnu bhuga cesi yudenu. a din-mulydame kayilapdi cñi poga, varu sv-munu kdigi med gdilo prud bettiri. ludd

yoppeku dggrga udutcet peturu akkd unadni sisyulu vini, atdu tdvuceyk tmyoddku ravlenni vedukonutku iddru mnusyulnu atni yoddku ppiri. peturu leci varitokud velli akkd cerinppudu, varu medgdiloniki atnini tisikoni vcciri; vidhvradrdru vcci yedcucu, dorka tmtokud unnppudu kuttin agilunu vstrmulunu cupucu atni yedut niliciri. peturu adrini velupliki ppi mokalluni prathncesi svmuvepu tirigitbita, lemmnga ame knnulu terci peturunu cuci leci kurcudenu. atdameku ceyyi yicci levnetti, prisudhulnu vidhvradrnu pilici amenu sjivuralnuga variki appgicenu. idi yoppeydt telisinnppudu anekulu prbhuvu ndu visvasmuciri. peturu yoppelo simonnu ok crmkaruniyodd bhudinmulu niviscenu.

10

itli ptalmbdin ptalmulo stadhipti yen korneli anu bhktiprudokdu kesrylo udenu. atdu tn yitivardritokud devuni ydu bhybhktulu glvadeyudi, prjtku bhu dhrmmu ceyucu ellpudunu devuniki prarthn ceyu vadu. pglu icumicu mudu gtivel devuni dut atniyoddku vccikorneli, ani pilucut drsnmdu tetga atniki knbdenu. atdu dut vepu teri cuci bhydprrbhuvu, yemni adigenu. aduku dutni prarthnlunu ni dhrmkarymulunu devuni smnidhiki jnapkarthmuga cerinvi. ipudu nivu yoppeku mnusyulnu ppi, peturu anu maru perugl simonnu pilipicumu; atdu smudrpu drinunn simonnu ok crmkaruni yit digiyunnadni atnito ceppenu. atnito matladin dutvellin pimmt atdu tn yiti pnivarilo iddrini, tn yodd ellppudu knipettukoni yuduvarelo bhkti prudgu ok senikuni pilici variki isgtulnniyu vivrici varini yoppeku ppenu. mrunadu varu pryanmepoyi pttmnmuku smipicinppudu pglu icumicu pdredu gttku peturu prarthnceyutku middemidi kekkenu. atdu mikkili akligoni bhøjnmu ceygorenu; itivaru siddhmu ceyucudga atdu prvsude akasmu teribdutyu, nalugu cegulu ptti dipbdin pedd dupptivti yokvidhmen patr bhumimidiki digivccutyu cucenu. adulo bhumu ydudu skl vidhmulen ctuspad jtvulun, praku purugulun, akaspskulunu udenu. appudu peturu, nivu leci cpukoni tinumni ok sbdmt niki vinbdenu. ayite peturvuddu prbhuvu, nisiddhmendi apvitr mendu edennu nenennunu tinledni ceppga devudu pvitrmu cesinvatini nivu nisiddhmen vatiniga ecvddni mrl redv maru a sbdmu atniki vinbdenu. ilagu mummaru jrigenu. vetne a patr akasmun kettbdenu. peturu tnku kligin drsnmeme yuduno ani tnlo tnku etutock yudga, korneli ppin mnusyulu simonu illu edni vicarici telisikoni, vakit nilici yitivarini pilici peturu anu maruprugl simonu ikkd digiyunnada? ani adigiri peturu a drsnmunugurci yocicucudga at-

midigo mugguru mnusyulu ninnu vedku cunnaru. nivu leci kridikidigi, sdehipk varito kud vellumu; nenu varini ppiyunnanni atnito ceppenu. peturu a mnusyulyoddku digi vccidigo miru vedkuvadnu nene; miru vccin karn memni adigenu. aduku varunitimtudunu, devu niki bhydpvudunu, yud jnuldriivln mciperu podinvadunen stadhiptiygu korneliynu ok mnusyudunnadu; atdu ninnu tn mrunadu atdu leci, varitokud byluderenu; yoppevaren kodru shodrulunu varitokud velliri. mrunadu varu kesrylo prvesiciri. appudu korneli tn bdhuvulnu mukhy snehitulnu pilipici varikorku kni petukoni yudenu. peturu lopliki raga korneli atnini edurkoni atni pad mulmid pdi nm-skarmu cesenu. aduku peturunivu leci niluvumu, nenukud nrudne ani ceppi atni levnetti atnito matladucu lopliki vcci, anekulu kudiyudut cucenu. appu dtdu anyjativanito shvasmu ceyutyennu, attivanini mutukonutyennu yuduniki dhrmmukadni miku teliyunu. ayite e mnusyudunu nisedhip dginvadniyen kabtti nnu pilicinppudu addmemyu ceppk vccitini gnuk, edunimittmu nnu piluv npitiro daninigurci adugu cunnanni varito ceppenu. aduku korneli nalugu dinmul kridt pglu mudugtlu modlu koni yi velvrku nenu it prarthn ceyucudga prkasmanmen vstrmulu dhricin vadokdu na yed korneli, ni prarthn vinbdenu; ni dhrmkarymulu devuni smukhmdu jnapkmucbdi yunnvi gnuk nivu yoppeku vtrmanmu ppi peturu anu maruperugl simonnu pilipicumu; atdu smudrpu drinunn crmkaruden simonu it digiyunnadni nato ceppenu. vetne ninnu pili picitini; nivu vcindici mci. prbhuvu niku ajna picinvnnyu vinutke yippudu memdrmu devuni yedut ikkd kudiyunna mni ceppenu. aduku peturu noruteri itlnenu devudu pkspati kadni nijmuga grhici yunnan. prti jnmulon ayuku bhydpi nitiga nducukonuvanini ayn agikricunu. yesukristu adriki prbhuvu. ayndvara devudu smadhankrmen suvartnu prktici israyeliyulku ppin vtrmanmu mirerugu duru. yohanu baptismmu prkticin trovat glilymodlu koni yudy ydt prsiddhmen sgti miku teliyunu adednga devudu njreyuden yesunu prisuddhatmtonu sktitonu abhisekicennu ndiye. devudaynku todeyudenu gnuk ayn melu ceyucu, apvadict pidi ayn yudul desmdunu yerusalemundunu cesinvatikninitikini memu saksulmu. aynnu varu mranun vreladdisi cpiri. devudaynnu mudv dinmun lepi prjkdriki kak devunicet muduga erprebodin saksulke, anga ayn mrtullonudi lecin trovat aynto kud aanpanmulu pucukonin make, ayn prtyksmuga knbduntlu anurghicenu. idiyugak devudu sjivulkunu mrtulkunu nyayadhi ptiniga niymicin vadu iyne ani prjtku prktici drdhsaksymiyvleni maku ajnapicenu. aynydu visvasmucuvade-

vdo vadu ayn nammu mulmuga papksmapn podunni prvkt ldru aynnugurci saksy micucunnarnenu. peturu i matlu ik ceppucudga atni bodh vinnvardrimidiki prisudhatm digenu. sunnti podinvarilo peturutokud vccin visvasuldru, prisuddhatm vrmu anyjnulmid syitamu kummrip bdui cuci vibhratinodiri. elynga varu bhaslto matladucu devuni ghnprucudga viniri. aduku peturu mnvle prisuddhatmnu podin viru baptismmu podkud evdennu niltku atkmu ceyglda ani ceppi yesu kristu nammdu varu baptismmu podvleni ajnapicenu. truvat konni dinmulu tmyodd udummi vartni vedukoniri.

11

anyjnulun devuni vakymgikricirni apostulun yudy ydttnunn shodrulunu viniri. peturu yerusalemunku vccinppudu sunnti podinvaru nivu sunnti podnivariyoddku poyi varitokud bhojnu cesitivni atnito vadmu pettukoniri. aduku peturu modt-nudi vruga variki a sgti ilagu vivrici cep-penu nenu yoppe pttnmulo prarthnceyucudga prvsudnetini, appudok drsnmu naku kligeni; adi ednga nalugu cegulu ptti dipb-din pedd dupptivti yok vidhmen danivepu nenu teri cuci priksipga bhumiydudu ctus-pad jtuvulun advi mrgmulunu prakedu purugulun akaspskulunu naku knbdenu. appudu peturu, nivu leci cpukoni tinummi yok sbdmu nato cepput vitini. aduku nenu-vddu prbhuvu, nisiddhmendi apvitrmendi ediyu na not enndnu pldedni ceppga redvamaru a sbdmu akasmu nudidevudu pvitrmu cesinvi nivu nisiddhmenviga ecvddni utrmicenu. ilagu mummaru jrigeni; truvat adtyu akasmunku tirigi tisikoni pobdeni. vetne kesrynudi nayoddku ppbdin mugguru mnusyulu memunn yitiyodd nilici yudiri. appudu atmnivu bhedmemiyu ceyk varito kud vellummi naku selvicenu. i aruguru shodru natokud vcciri; memu korneli yit prvesicitiviu. appudtdunivu yoppeku mnusyu lnu ppi peturu anu marupergul simonunu pili picumu; nivunu ni yitavdrunu e mativln rksn poduduro a matlu atdu nito ceppunni, tn yit nilici ntnto cep-pin yok devdntu cucin sgti maku telipenu. nenu matlad narbhicinppudu prisuddhatm modt mn midiki digin prkarmu vari midikini digenu. appuduyohanu nilto baptismmicenu gani miru prisuddhatmlo bapti smmu pododurni prbhuvu ceppinmat nenu jnapkmu cesikotini. kabtti prbhuvan yesu kristundu visvasmucin mnku anugrhicinttu devudu variki kud smanvrnu anugrhici yudga, devuni addigicutku nenu epativadnni cep-penu. varu i matlu vini mremi addmu ceppk atlyite any jnulkunu devudu jivarthmen marumnsu dycesi yunnadni ceppukonucu

devuni mhim prciri. stephnu visymulo kligin srmnubtti cedri poyinvaru yudulku tpp mri evnikini vakymu bodhipk, phenike, kupr, atiyoky prdesmulvrku scriciri. kupriyulu kodrunu kureniyulu kodrunu varilo udiri. viru atiyokyku vcci grisud despuvarito matladucu prbhuvan yesunu gurcin suvart prkticiri; prbhuvu hstmu variki todeyudenu gnuk nmimn varnekulu prbhuvuttu tirigiri. varinigurcin smacarmu yeruslemulo nunn sghpuvaru vini brnbau atiyokyvrku ppri. atdu vcci devuni krpn uci stosici, prbhuvunu sthirhrydmuto httukonvleni adriini heccricenu. atdu prisuddhatmtunu visva smuton nidukonin stpurusudu; bhu jnulu prbhuvu pksmun ceriri. att atdu saulun vedkutku tarsunku velli atnini knugoni atiyokyku todukoni vccenu. varu klisi yok svtsr mtyu sghmulo udi bhujnmulku vakymunu bodhiciri. mottmodt atiyokylo sisyulu krestvulnbdiri. a dinmulydu prvktlu yeruslemunadi atiyokyku vcciri. varilo agbu anu okdu niluvbdi, bhulokmtt gopp krvu rabovucunndni atm dvara sucicenu. adi klaudiy ckvrvti kalmdu sbhvicenu. appudu sisyullo prti vadunu tn tn sktikoldi yudylo kapurmun shodruklu shaymu puputku niscycikonenu. alagun cesi brnba saulu anu varicet peddl yoddku danini ppri.

12

dadapu ade kalmdu rajen herodusghpuvarilo kodrini badhpettutku blatkar muga ptukoni yohanu shodruden yakobunu khdg-muto cpicenu. idi yudulku istmen karymni telisikoni peturunukud ptukonenu. a dinmulu puliyni rottel pdug dinmulu. atnini ptukoni cersallo veyici, pska pdugen pimmt prjlyoddku atni tevlenni uddecici, atniki kavliyudutku nalugu ctustymul seni kulku atnini appgicen peturu cersallo uc bdenu, sghmyite atnikorku atyasktito devuniki prarthnceyucudenu. herodu atnini velupliki tisikoni ravlenniyudga, a ratriye peturu redu skellto bdhipbdi yidru senikul mdhy nidricu cudenu; mriyu kavlivaru tlupu edut cersal kacukonucudiri. idigo prbhuvu dut atnidgr nillicenu; atduadin gdilo velugu prkasicenu. dut peturu prkkn tu ttitvrga lemni ceppi atni lepga skellu atni cetulnudi udipdenu. appudu dut atnito nivu ndumu ktukoni ceppulu todugukonumnenu. atdalagu cesin truvat dut ni vstrmu pen vesikoni na vebdi rmmni atnito ceppenu. atdu velupliki vcci dut vebdi velli, dutvln jrigin di nijmuga jrigeni grhipk, tnku drsnmu kligeni tlenu. modti kavlini redvi kavlini dati pttamunku povu inup gviniyoddku vccinppudu dantt ade variki tercukonenu. varu byluderi yok vidhi datinvetne dut atnini vidicipoyenu. peturuku telivivcciprbhuvu tn dutnu ppi

herodu cetilonudiyu, yudulnu prjlu naku cey nuddesicin vatnntinudiyu nnuu tpici yunnadni yippudu naku nijmuga teliyinni anukonenu. itlu alocicukoni atdu marku anu maru perugl yohanu tliyen mriy yitiki vcenu; akkd ane kulukudi prarthnceyucudiri. atdu tlvakiti tlu pu ttucudga, rode anu ok cinndi alkicutku vcenu. ame peturu svrmu gurtuptti, stosmucet tlputiyk lopliki prugetikoni poyipeturu tlu pu dgr nilucunnadni telipenu. aduku varunivu piccandanviri; ayite tanu ceppinde nijmni ame drdhmuga ceppinppudu varu atni dut aniri. peturu iknu ttucunndun varu tlu pu tisi atnini cuci vibhrati nodiri. atduurkududni variki cesegcesi, prbhuvu tnnu cersallonudi yelagu tisikonivcceno variki vivri- ciyakobukunu shodrukunu i sgulu teliy- jeyudni ceppi tellvargne peturu emayeno ani senikullo kligin glibili yittkadu. herodu atnikosrmu vedkinppudu atdu knbndun kavli varini vimrsici varini cp najnapicenu. atu truvat herodu yudy nudi kesryku velli akkd nivsicenu. turiyulmidnu sidoniylmidnu at- niki atya grhmu kligin varemnsuto rajunoddku vcci atpurmunku pevicanrkytu blastunu tm pksmuga cesikoni smad- han pdvlenni vedukoniri; eduknga rajuyokk desmunudi vari desmunku grasmu vccu- cuden. niymipbdin dinmdu herodu ra- jvstrmulu dhricukoni nyaypithmu mid kur- cudi vari yedut upnyasmuceyga jnuluudi de- vsvrmeani manvsrmukadni keklu vesiri. atdu devuni mhimpredun vetne prbhuvu dut atni mottenu gnuk purugulu pdi pranmu vidicenu. devuni vakymu prblme vyapicucu- den. brnbayu saulunu tm pricy nervercin truvat marku anu maru perugl yohanunu vetbettukoni yerusalemunudi tirigi vcciri.

13

at iyokylonunn sghmulo brnba, nigernbdin sumeyonu, kureniyuden lukiy cturhadhip- tiyen heroduto kud pecbdin mnyenu, saulu anu prvktlunu bodh varu prbhuvunu se- vicucu upvasmu ceyucudga prisuddhatm- nenu brnbau saulunu pilicin pnikorku varini naku prtyekprcudni varito ceppenu. att varu upvasmudi prarthncesi varimid ce- tuluci varini ppiri. kabtti viru prisud- dhatmct pbbdinva selu kyku vcci akkd- nudi odyekki kuprku velliri. varu slmilo udga yudul smajmdirmullo devuni vakymu prcuricudiri. yohanu variki upcarmu ceyuvade yudenu. varu a dvipmdtt scrii paphu anu uriki vcci nppudu gardivadunu abddh prvktiyunen br yesu anu ok yuduni cuciri. itdu vivekmuglvaden sergi paulu anu adhiptiyoddnuden; atdu brnbau saulunu pilipici devuni vakymu vingorenu. ayite elum a adhiptini visvasmunudi tolgiplenni ytnmucesi varini ediricenu; elum anu pe-

runku gardivadni arthmu. aduku paulu anbdin saulu prisuddhatmto nidinvade atni tericuci smst kptmutonu smst durmargmu- tonu nidinvada, apvadi kumaruda, smst nitiki virodhi, nivu prbhuvu yokk tininni margmulu cedgottu manva? idigo prbhuvu tnceyyi nimid ettiyunnadu; nivu kotkalma grudivadvade suryuni cudkuduvni ceppenu. vetne mbbunu ciktyi atni kmmenu gnuk atdu tirugucu evren ceyiypittukoni ndipitura ani vedkucudenu. att a adhipti jigin- danini cuci prbhuvu bodhku ascrypdi visv sicenu. truvat paulunu atnitokud unvarunu od yekki paphunudi byluderi pphuliyalo- nunn pergeku vcciri. acct yohanu varini vidicipetti yerusalemunku tirigi vellenu. ap- pudu varu perge nudi byluderi pisidiyo- nunn atiyokyku vcci visratidinmdu sma- jmdirmuloniki velli kurcudiri. dhmsas- trmunu prvktl lekhnmulnu cdivin truvat smaj mdirpu adhikarulushodru lara, prjtku miru eden bodhvakyu ceppvleni yunn yedl ceppudni variki vrtmanmu cesiri. ap- pudu paulu niluvbdi ceseg cesi itlnenu is- rayeliyulara, devuniki bhydpduvarlara, vi- udi. israyelnu i prjl devudu mn pitulnu erprcukoni, varu aiguptu desmdu prdesule yunnppudu a prjlnu heccici, tn bhujblmucet varinkkdndu tisikonivcci yicumicu nlvdi edlmtuku arnymulo vari cestlnu shicenu. mriyu knanu desmulo edu jatul varini nas- mucesi vari desmulnu viriki svasthymuga pci yiccenu. icumicu naluguvdi ebd i svtsrmulu itlu jrigenu. atutruvat prvktyen smyelu- vrku ayn variki nyayadhiptulnu dy cesenu. a truvat varu raju kavleni korga devudu benyaminu gotriyudunu kisu kumarudunen saulunu variki nlvdi edl vrku dycesenu. truvat atnini tolgi davidunu variki rajuga erpcenu. mriyu aynnenu yessyi kumaruden davidunu knugotini; atdu na yistanusaruden mnusyudu, atdu na uddesmulnniyu nerver- cunni ceppi atninigurci saksymiccenu. atni stanmunudi devudu tn vagdanmu coppun israyelulkorku rkskudgu yesunu putti cenu. ayn rakmudu yohanu israyel prjldriki marumnsu visymen baptismmu prkticenu. yohanu tn pnini nervercucudga nenevdni miru tlcucunnaru? nenu aynnu kanu; idigo na venuk okdu vccucunnadu, ayn kall ce- pulu vipputkennu nenu patrudnu kanni cep- penu. shodrulara, abrahamu vstthulara, devuniki bhydpduvarlara, yi rksn vakymu mnyoddku pbbdiyunndi. yerusalemulo ka- purmudu varunu, vari adhikarulun, ayn- nenu, prti visrati dinmun cdvbduncun prvktl vcnmulnennu ghrpik, aynku siksvi- dhitcet a vcn mulnu nerverciri. ayndu mrnmunku tgin hetuvediyu knbdk poyinnu aynnu cpic vlenni varu pilatunu vedukoniri. varu aynnu gurci vraybdinnvniyu nervercin truvat aynnu mranumidndi dipi smadhilo pettiri. ayite devudu mrtullonudi aynnu lep-

enu. ayn glilynudi yerusalemunku tntokud vccin variki anekdinmulu knbdenu; varipudu prjl yedut aynku saksule yunnaru. devudu yesunu lepi, pitrulku cesin vagdan-munu mn pilllku nerveciyunnadni memunu miku suvart prkticucunnamu. alage nivu na kumarudvu nedu nenu ninnu ktini ani redv kirtnydu vraybdiiyunndi. mriyu ik kulluppttkud aynnu mrtullonudi leputnu bt-tidavidunku anugrhicin pvtirnen vrmulnu miknugrhitunu, avi nmmkmulenvni cep-penu. kabtti verok kirtnyduni prisuddhuni kullupptniyyvni ceppucunnadu. davidu de-vuni sklpmu coppun tn trmuvariki sevcesi nidrici, tn pitrul yoddku cercbdi kullipoyenu gani devudu lepinvadu kulluppttledu. kabtti shodurlara, miku iyn dvarane papksmapn prcurmugucunndniyu, miru mose dhmsas-trmuvln e visymullo nitimtuluga tircbdlek potiro a visymu lnnitilo, visvsicu prtivadunu iynvlnne niti mtuduga tircbdunniyu miku teliyu gak. prvktl grthmdu ceppbdindi mimidiki rakud cucukonudi; ademnga idigo tirskricuvarlara, ascrypdudi nsicudi mi din-mullo nenok karymu cesednu a karymu okdu miku vivricinnu miret matrmunu nmmru anenu. varu smajmdirmulonudi vellucudga i matlnu mrusti visratidinmun tmto cep-plenni jnulu vedukoniri. smajmdirmulonivaru lecin truvat anekulu yudulunu, bhk-tiprulen yudmt prvistulunu, paulunu brn-banu vebdiciri. viruvarito matladucu, de-vuni kpydu nilukdga nudvlenni varini hec-criciri. mrusti visratidinmun dadapuga a pttm mtyu devuni vakymu vinutku kudivc-cenu. yudulu jnsmuhmulnu cuci mtsrmuto nidukoni dusicucu, paulu ceppinvatiki ad-dmu ceppiri. appudu paulunu brnbayu dh-erymuga itlniridevuni vakymu modt miku cepput avsy kme; ayinnu miru danini tro-sivesi, mimmunu mire nityjivmunku apatru-luga ecukonu elynga nivu bhudigtmulvrku rksnarthmuga uduntlu ninnu anyjnulku vel-uguga uciyunnanu ani prbhuvu makajnap-i-cenniri. anyjnulu a matvini stosici de-vuni vakymunu mhimprciri; mriyu nityjiv-munku nirnyipbdin vardru visvsiciri. pr-bhuvu vakymu a prdesmdtt vyapicenu gani yudulu bhkti mryadlugl strlnu a pttnpu prmkulhnu repi paulunku brnbakunu his klugjesi, varini tm pratmulnudi vellgot-tiri. viru tm paddhulini varittu dulipivesi ikoniyku vcciri. ayite sisylu andbhritule prisuddhatmtto nidinvareri.

14

ikoniyo jrigidemnga, varu kudiyudul smajmdirmulo prvesici, tetga bodhicindun anekulu, yudulunu grisus desstulunu visvs-i-ciri. ayite avidheyulen yudulu anyjnulnu purikolipi vari mnssullo shodrul mid pg puttici. kabtti varu prbhuvunu anukoni

dherymuga matladucu akkd bhukalmu gdpiri. prbhuvu varicet suckkriylnu adbhutmulnu ceyici, tn krpavakymunku saksymippicu cudenu. a pttnpu jns-muhmulo bhedmulu puttga kodru yudul pksmuganu kodru apostlul pksmuganu udiri. mriyu anyjnulunu yudulunu tm adhikarulto klisi varimid pdi varini avman-prci rallu ruviv cplvlnni yudiri. varasgti telisikoni lukyoniyloni pttnmulgu lustrkunu derbekunu cuttuptlunn prdesmunkunu paripoyi akkd suvart prkticucudiri. lustrlo blhin padmulugl yokkudenu. atdu puttindi modlukoni kutivade yenndunu nduvlek kurcudiyuduvadu. atdu paulu mat ladut vinenu. paulu atnivepu teri cuci, svstht podutku atniki visvasmudenni grhici ni padmulu mopi sriga niluvumni, biggrga ceppi nppudu atdu gtuluvesi nduv sagenu. jnsmuh mulu paulu cesindani cuci, luky-oniy bhaslo -devltu mnusyrupmu talci mnyoddku digi vcci yunnarni kekluvesi, brnbaku dyupty anyiu, paulu mukhyprsg-i yendun atniki herme anyiu perupettiri. pttnmunku eduruga unn dyupty yokk pujari yedlnu puddnu dvarmulyoddku tisikonivcci smuhmuto klisi, bli arpipvlenni yudenu. apostlulen brnbayu paulunu i sgti vini, tm vstrmulu cicukoni smuhmuloniki corbdi ayylara, miredukilagu ceyucunnaru? memukud ni svbhavmuvti svbha vmugl vrulme. miru i vyrtthmenvatini vidicipetti, akasmunu bhumini smudrmunu vatilo u ayn gtkalmullo smst jnulu tm tm margmulydu nduvniccenu. ayinnu ayn akasmunudi miku vrsmunu, phlvtmulen rutuvulnu dyceyucu, aharmu nnugrhicucu, ullasmuto mi hrdy mulnu nipucu, meluce varilagu ceppi tmku bli arpipkud smuhmulnu aput bhu pryasmayenu. atiyokynudiyu ikoniynudiyu yudulu vcci, jnsmuhmulnu tm pksmuga cesikoni, paulumid rallu ruviv atdu cnipoyenni anukoni pttnmu velup-lik i atnini idciri. ayite sisylu atnicuttu niliciyudga atdu leci pttnmulo prvesici, mrunadu brnbatokud derbeku byluderi poyenu. varu a pttnmulo suvart prktici anekulnu sisylunuga cesin truvat lustr kunu ikoniylunu atiyokykunu tirigivcci sisylu mnssullo drdhprcivisvasmdu nilukdga ud vlenniyu, anak srmlnu anubhvinci mnmu devuni rajymulo prvesipvlenniyu varini hec-criciri. mriyu prt i sghmulo variki peddlnu erpci, upvasmudi, prarthncesi, varu nmim prbhuvunku varini appgiciri. truvat pisidiy desmtt sc rici pphulykuvcciri. mriyu pergelo vakymu bodhici, attaliyku digi velliri. akkdnudi od yekki, tamu nervecin pni nimittmu devuni krpku appgipbdinvare, modt byluderin atiyokyku tirigi vcciri. varu vcci, sghmunu sm kurci, devudu tmku todeyudi cesin karymu lnniyu, anyjnulu visvsicutku ayn dvarmu tercin sgtiyu,

vivriciri. pimmt varu sisyl yodd bhukalmu
gdpiri.

15

kodru yudynudi vccimiru moseniymicin
acarmu coppun sunnti poditene gani rksn
podlerni shodruklu bodhiciri. paulun kunu
brnbakunu varito vises vivadmunu trk-
munu kliginppudu, i asmu visyme paulunu
brnbayu tmlu mri kodrunu yerusalemunku
apostulyoddunku peddlyoddunku vellvlenni
sho drulu niscyiciri. kabtti varu sghmu-
vln sagnpbdi, phenike smry desmuldvara
vellucu, anyjaulu devunivepu tirigin sgti
telijprci sho drulkdikini mha stosmu klug-
jesiri. varu yerusalemunku raga, sghpu-
varunu apostlulunu peddlunu varini cer-
cukoniri; devudu tmku todeyudi cesinvn-
niyu varu vivriciri. prisyyul teglo visvasulen
kodruleci, anyjnalku sunnti ceyiplenniyu,
mose dhmsastrmunu gekonudni variki aj-
napiplenniyu ceppiri. appudu apostlulunu
peddlunu i sgtinigurci alocitku kudivcciri.
bhu trkmu jrigin truvat peturu leci varito
itlnenu shodrulara, arbhmdu anyjnulu na
not suvart vakymu vini visvsiculagun milo
nnnu devuderprcukonenni miku teliyunu.
mriyu hrd ymulnu erigin devudu mnku anu-
grhicinttugane varikini prisuddhatmnu anu-
grhici, varinigurci saksy miccenu. vari
hrdymulnu visvasmuvln pvitr prci mnkunu
varikini e bhedmennu knuprcledu gnuk mn
pitrulennu mnmennu moyleni kadini sisyl
medmid petti mi reduku devuni sodhicucun-
naru? prbhuvn yesu krcpet mnmu rksn po-
dudummi nmmucunnamu gda? alage varunu
rksn poduduru anenu. att a smuhmtyu
urkudi, brn bayu paulunu tm dvara de-
vudu anyjnullo cesin suckkriylnu abdhut-
mulnu vivriga alkicenu. vari calicin tru-
vat yakobu itlhenusho drulara, na mat al-
kicudi. anyjnallonudi devudu tn nam-
mukorku ok jnmunu erprcukonutku varini
elagu modt ktaksiceno sumeyonu vivrici
yunnadu. iduku prvktl vakymulu sripdiyun-
nvi; etlnga a truvat nenu tirigi vccednu;
mnusyullo kdmvarunu na nammu evriki pet-
tbdeno a smstmen anyjnulununu prbhuvunu
vedkuntlu pdipoyin davidu gudarmunu ti-
rigi ktatednu dani padenvatini tirigi ktti
danini niluvbettednni anadikalmunudi i sg-
tulnu telij prcin prbhuvu selvicucunnadu
ani vraybdiiyunndi. kabtti anyjnallonudi de-
vunivepu tirigucunnvarini mnmu kstpettk
vigrh sbdhmen apvitrtnu, jartvmunu, go-
tupisiki cpindanini, rktmunu, visrjicutku
variki ptrik vrsi ppvlenni na abhipraymu.
elynga, smajmirdimullo ptri visratidinnun
mose lekhnmulu cdvutvln munupti trmul-
nudi atni niymmunu prkticuvuru ptri pttm-
mulo unnarni ceppenu. appudu shodrullo
mukhyulen brsbbu anu maruperugl yudanu

silnu tmlu erprcukoni, paulotonu brnbatonu
atiyokyku pput yuktmini apostlulkunu ped-
dlukunu viru vrsi, varicet ppin demnga apos-
tlulunu peddlen shodrulunu atiyoky lonu,
siriyilonu, kilikiyilonu nivsicucu any jnulu-
ganudin shodruklu subhmu. kodru mayod-
dnudi velli, tm bodhcet mimmunu klvrprci,
mi mnssulnu cerupucunnarni vitimi. variki
me mdhikarmicci yudledu gnuk mnusyulnu
erprci, mn prbhuvn yesukristu perukorku
tmnunu tamu appgicukonin brnba paulu
anu mn priyultokud miyoddku pput yuk-
tmni makdriki ekabhipraymu kligenu. kaga
yudanu silnu ppi yunnamu; varunu noti-
matto i sgtulu miku telijjeturu. vighrmulku
arpicin vatini, rktmunu, gotupisiki cpin-
danini, jartvmunu vis rjipvlenu. i avsy-
men vatikte ekkuyen ve bharmunu mi mid
mopkuddni, prisuddhatmukunu makunu to-
cenu. vitiki durmuga udutku jagrttpditira
adi miku melu. miku ksemmu klugunu
gak. att varu selvupuccukoni atiyokyku
vcci sisylunu smkurci a ptrik icciri. varu
danini cdvukoni aduvln adrn poti stosisiri.
mriyu yudayu silyukud prvktle yudindun
pekkumatlo shodrul nadrici sthir prciri.
varu akkd kotkalmu gdpi, sho drulyo-
ddnudi tmmunu ppin variyoddku vellutku
smadhanmuto selvu puccukoniri. ayite
paulunu brnbayu ati yokylo nilici, yik
anekulto kud prbhuvu vakymu bodhicucu
prkticucu nudiri. konni dinmulen tru-
vate ye pttmmullo prbhuvu vakymu prcur-
pccitimo a ya ptri pttmmulo unn shodru-
lyoddku tirigi velli, varelagunnaro mnmu
cutmni paulu brnbato anenu. appudu
marku anumaru perugl yohanunu vetbet-
tukoni povutku brnba yistpdenu. ayite
paulu, pphulylo pnikorku tmtokud rak tm-
munu vidicin vanini vetbettukoni povut yuk-
tmu kadni tlcenu. varilo tivrmn vadmu
kligindun varu oknini okdu vidici vepreyiri.
brnba markunu vetbettukoni od ekki kuprku
vellenu; paulu silnu erprcukoni, shodrul-
cet prbhuvu krpku appgipbdinvade byluderi,
sgh mulnu sthirprcucu siriy kilikiy desmul
dvare scarmu ceyucudenu.

16

paulu derbekunu lustrukunu vccenu. akkd-
timoti ani ok sisyyudenu. Atdu visvsicin
yok yudurali kumarudu, atni tdri grisu
dessthudu. atdu lustrlonu ikoniyilonu
unn shodrulvln mciperu podinvadu. atdu
tntokud byluderi ravlenni paulukori, atni
tdri grisu dessthudni a prdesmuloni yudul
kdriki teliyunu gnuk varinibtti atni tisikoni
sunnti ceyicenu. varu a ya pttmmul dvare
vellucu, yerusalemulonunn apostlulununu pedd-
lunu nirnyicin vidhulnu gekonutku vatini
variki appgiciri. gnuk sghmulu visvas-
mdu sthirpdi, anudinmu lekku vistricucu-

denu. asiyo vakymu ceppkuddni prisud-
dhatm vari natkprcindun, varu phrugiy
gltyi prdesmul dvara velliri. musiy dggrku
vcci bituniyku vellutku prytntmu cesiri gani
yesuyokk atm varini vellniyyledu. attvaru
musiynu datipoyi troyku vcciri. appudu
masidoniyy dessthudokdu nilicinivu masi-
doniyku vcci maku shaymu ceyumni tnnu
vedukonucunnttu ratrivel paulunku drsnmu
kligenu. atniki a drsnmu klingenppudu variki
suvarv prtkicutku devudu mmmunu pili-
ciyunnadni memmu niscyicukoni vetne masi-
doniyku byluderutku ytnmu cesitivi kabtti
memu troynu vidici od ekki tinnga smo-
trakekunu, mrunadu neypoliki, akkd nudi
philippikini vccitivi. masidoniyy desmulo
a pratmunku adi mukhyptntmunu romiyul
prvassthanmune yunndi. memmu konnidin-
mulu a pttmulo utimi. visrati dinmun
gvini dati nditirmun prarthn jrugunnukoni
akkdiki vcci kureddi, kudivccin strilto mat-
ladu cutimi. appudu ludiyyinu devbhk-
tigl yok stri vinucudenu. ame udargu po-
dini ammu tuyter pttnsthuralu. prbhuvu
ame hrdymu tercenu gnuk paulu ceppin
matlyd ameyu ame yitivarunu baptismmu
podinppudu, ame-nenu prbhuvundu vis-
vasmu gldannni miru yecite, na yitiki vc-
ciyudu dni vedukoni mmmunu blvtmu ce-
senu. memmu prarthnasthlmunku vellucudga
(putonu anu) dyymupttinde, sode cepputcet
tn yjmanulku bhu labhmu spadacucunn yok
cinndi maku edurugavccenu. ame paulunu
mmmunu vebdicii mnusyulu srvonntuden
devuni dasulu; viru miku rksn margmu
prcuricuvare yunnarni kekluvesi ceppenu.
ame ilagu anak dinmulu ceyucudenu gnuk
paulu vyakulpdi danivepu tiriginivu imenu
vdlipomni yesukristu nammun ajnapicu-
cunnanni a dyymuto ceppenu; vetne adi
amenu vdlipoyenu. ame yjmanulu tm labh-
sadhnmu poyenni cuci, paulunu silnu pt-
tukoni grampu cavdiloniki adhikarulyo-
dku idcukoni poyiri. att nyayadhiptuly-
oddku varini tisikonivccii mnusyulu yu-
dle yudi romiyulmen mmu agikricutkennu
ceyutkennu kudni acarmulu prcuricucu, mn
ptntmu glibili ceyucunnarni ceppiri. ap-
pudu jnsmuhmu varimidiki domimiga vc-
cenu. nyayadhiptulunu vari vstrmulu la-
givesi varini bettmulto kottvleni ajnapi-
ciri. varu cal debblu kotti varini cersallovesi
bhdmuga knipettvleni cersal naykuni ka-
jnapiciri. atdu atti ajnnupodi, varini
lopli cersalloniki trosi, vari kallku bod-
vesi bigicenu. ayite mdhyatrivel paulunu
silyu devuniki prarthnicucu kirtnu padu-
cunudiri; khyidilu vinucudiri. appudu
aksmattuga mha bhukpmu kligenu, cersal
punadulu adrenu, vetne tlupulnniyu ter-
cukonenu, adri bdhkmulu udenu. atlo cersal
naykudu melukoni, cersal tlupulnniyu ter-
ciyudut cuci, khyidilu paripoyirnukoni, kt-

tidusi, tnnu tanu cpukonboyenu. appudu
paulunivu e haniyu cesikonvddu, memdmu
ikkdne yunnarni bigrga ceppenu. atdu
dipmutemmnii ceppi lopliki vcci, vnkucu
paulukunu silkunu sagilpdi varini velupliki
tisikonivccii ayylara, rksnpodutku nenemi
ceyvlenenu. aduku varuprbhuvun yesu ndu
visvasmucumu, appudu nivunu ni yitivarunu
rksn podudurni ceppi atnikini atni itunn
varikdikini devuni vakymu bodhiciri. rat-
tri a gdylone atdu varini tisikonivccii, vari
gaymulu kdigenu; vetne atdunu atni iti-
vardrunu baptismmu podiri. mriyu atdu
varini itiki todukoni vcci bhojnmupetti, de-
vuniydu visvasmucinvade tn itivardritokud
andicenu. udymenppudu nyayadhiptulua
mnusyulu vidudlceyumni cepputku btulnu
ppiri. cersal naykudimatlu paulunku telip-
imimmunu vidudlceyumni nyayadhiptulu
vrtmanmu ppi yunnaru gnuk mirippudu
byluderi sukhmuga podni ceppenu. ayite
paulu varu nyaymu vicaripkye romiyulmen
mmunu bhirgmuga kotticci cersalloveyici,
yippudu mmmunu rksymuga vellgottudura?
memu oppmu; vare a btulu i matlu nyayad-
hiptulku telga, viru romiyulni varu vini
bhypdi vcci, varini btimalukoni velupliki
tisikonipoyiptntmu vidicipodni varini ve-
dukoniri. varu cersallo nudi velupliki vcci
ludiy yitiki velliri; akkd shodrulnu cuci,
adrici byluderi poyiri.

17

varu ahipoli, apolloniyy pttnmulmiduga
velli thesslonikku vcciri. akkdyudul smaj
mdirmokti yudenu gnuk paulu tn vaduk cop-
pun smajpu varyioddku vellikristu srmpdi
mrtullonudi lecut avsykmniyu, nenu miku
prcurmuceyu yese kristiyiunnadniyu lekhn
mulonudi drstatmulnetti vippi ceppucu,
varito muduvisrati dinmulu trkicucudenu.
varilo kodrunu, bhktiprulg grisudessthallo
calmdiyu, ghntgl strillo anakulunu oppukoni
paulotonu siltanu klisikoniri. ayite yudulu
mtrspdi, pnipatul lek tirugukodru dus-
tulnu vetbettu koni gupukurci pttnmell all-
riceyucu, yasonu itimidpdi varini jnul sb-
hyedutiki ti ayite varu knbdndun yaso-
nunu kodru shodrulnu a pttnpu adhikarulyo-
ddku idcukonipoyibhulokmmunu tlkriducesin
viru ikkdiki kud vcci yunnaru; yasonu vir-
du yesu anu verok rajunnadni ceppi, kesru
cttmulku virodhmuga nducukonuvuru ani
kekluvesiri. i matlu vinucunn jnsmuhmunu
ptntpu adhikarulnu klvrpciri. varu yaso-
noddnu migilinvaryioddnu jaminu tisikoni
varini vidudl cesiri. vetne shodrulnu ratrivel
paulunu silnu beryku ppiciri. varu vcci
yudul smaj mdirmulu prvesiciri. viru thess-
loniko unn varikte ghuuleyudiri gnuk ask-
tito vakymunu agikrici, paulunu silyunu cep-
pin sgtulu alagunuvo levo ani prtidinmmu

lekhnmulu prisodhicu vcciri. aducet var-
ilo anekulun, ghntgl grisudessthulen stril-
lonu purusullonu calmdiyu visvsiciri. ayite
berylodud paulu devuni vakymu prcuricu-
cunnadni thessoniklo udu yudulu telisikoni
akkdikini vcci jnsmuhmulnu repi klvrpciri.
vetne shodrudu paulunu smudrmuvrku vel-
lumni ppiri; ayite silyu timotiyu akkdne
nillicipoyiri. paulunu sagnp vellinvaru atnini
ethensu pttmnu vrku todukoni vcci, silyu
timotiyu sadhyment sighrmuga atniyoddku
ravleni ajnpodi byluderi poyiri. paulu
ethensulo varikorku knipettukoni yudga,
a pttmnu vighrmulto nidiyodut cucindun
atni atm pritapmu pttlekpoyenu. kabtti
smajmdirmullo yudultonu, bhktiprulen var-
tonu prtidinmun stvidhilo tannu klisikonu
varitonu trkicucu vccenu. epikuriyullonu
stoyikullonu unn kodru jnanulu atnito vadi-
ciri. kodruu vdrubotu ceppundi emitni
ceppukoniri. atdu yesunugurciyu punurut-
thanmulu gurciyu prkticenu gnuv mriko-
druvidu any devtlnu prcuricucunnadni cep-
pukoniri. att varu atni vetbettukoni arey-
opgu anu sbh yoddku tisikonipoyinivu ceyu-
cunn yi nutn bodh yettido mema telisikon-
vccuna? konni krott sgtulu ma cevulku
vinipicucunnavu gnuv viti bhavmemo mema
telisikon gorucunnamni ceppiri. ethensu-
vardrunu akkd nivsiu prdesulunu edoyok
krott sgti cepput ydunu vinutydunu ma-
trme tm kalmu gdupu cuduvavu. paulu
areyopgu mdhy nilliciceppin demngaethen-
suvarlara, miru smst visymullo atni de-
vtabhktiglvere yunnntu naku knbdu cun-
ndi. nenu scrlicu mi devta prtimlnu cu-
cuduga ok blipithmu naku knbdeni. dani
miditelybdni devuniki ani vraybhdiyunddi.
kabtti miru teliyk deniydu bhktikligiyun-
naro danine nenu miku prcurprcucun-
nanu. jgttunu adli smstmunu nirmicin de-
vudu tane akasmunkunu bhumikini prbhu-
veyunddun hstkrtmulen alymullo nivsipdu.
ayn adrikini jivmunu upirini smstmunu
dyceyuvadu gnuv tnku edennu koduv yun-
nttu mnusyl cutello sevip bduvadu kadu.
mriyu yavdbhumimid kapur mudutku ayn
yokninudi prtii jatimnussulnu srstici, varu
okvel devunini tldvuladi knugodu remo yni,
tnnu vedkunimittu nirnykalmunu vari ni-
vassthlumuyokk polimerlhu erpcenu. ayn
mullo evnikini durmuga udvadu kadu. mn-
maynydu brdukucunnamu, clicu cunnamu,
uniki kligiyunnamu. atuvlemn mayn stan-
mni mi kvisvrullo kodrunu ceppucunnaru.
kabtti mnmu devuni stanmeyudi, mnusyl
cmtkar klplnlvln mlcbdin bgarmunennu vedi-
nennu ratinennu devtmu poli yunnndi tlp-
kuddu. a ajnankalmulnu devudu cuci
cudnttuga udenu; ippudete attnu adrunu
marumnssu podvlenni mnusyluku ajnapicu-
cunnadu. eduknga tanu nymicin mnusyu-
nicet niti nnusrici bhulokmunku tirputire

boyedi yok dinmunu nirnyici yunnadu. m-
tullonudi aynnu lepindun dini nmmutku
adrikini adharmu klugesiyunnadu. mrtul
punrutthanmunugurci varu vininppudu ko-
dru aphasymucesiri; mrikodrudinigurci nivu
ceppundi ikoksari vidumni ceppiri. alagudga
paulu vari mdhnyudi vellipoyenu. ayite ko-
dru mnusyulu atni htukoni visvsiciri. var-
ilo areyopgituden diyonusiya, dmri anu ok
striyu, viritokud mrikodrunudiri.

18

atutruvat paulu ethensunudi byluderi ko-
rithunku vcci, potu vsiyuden akul anuok
yuduni, atni bharyyen prskillnu knugoni
variyyoddku vellenu. yuduldru roma vidici
vellipovlenni klaudiy kchrvti ajnapicindun,
varu itlinudi krottga vccin varu. varu
vrttiki deralu kuttuvavu. paulu ade vrt-
tiglvadu gnuv naku kapurmudenu; varu
klisi pniceyucudiri. atdu prtii visratid-
inmun smajmdirmulo trkicucu, yudulnu
grisu dessthlunu oppicucu nudenu. silyu
timotiyu masidoninyudi vccinppudu paulu
vakymu bodhicutydu aturtglvade, yese
kristni yudulku drdhmuga saksymiccu cu-
denu. varu eduradi dusicinppudu, atdu tn
vstrmulu dulupukonimi nasnmunku mire ut-
trvadulu. nenu nirdosini; yikmidt anyjnul
yoddku povudunni varito ceppi akkdndi
velli, devuniydu bhktigl titiyu yustu anu
okni yitiki vccenu. atni yillu smajmdirmunu
anukoniyudenu. a smajmdirpu adhikariyen
krispu tn yitivardritokud prbhuvundu visvas
mucenu. mriyu korithiyullo anekuluvini vis-
sici baptismu podiri. rativel drsnmdu
prbhuvu nivu bhypdk matladumu, maun-
muga udkumu. nenu niku todeyunnanu,
niku hani ceyutku nimidiki evdunu radu;
i pttmulo naku bhu jnmunnndi pauloto
ceppga atdu varimdhya devuni vakymu bod-
hicucu, ok svtsrmu mid arunellu akkd nivsi-
cenu. gliiyonu akyu adhigtiga unppudu
yudulu ekibhviici paulumidiki leci nyapp-
ithmu edutku atni tisikonivcci vidu dharm
sastarmunku vytriktigmuga devuni aradhi-
cutku jnulu prere picucunnadni ceppiri.
paulu noru terci mat ladboga gliiyonuyudu-
lara, yidiyok anyaymu gani cedd nermu
gani yenyedl nenu mimat shnmuga vinut
nyayme. idi yedoyuk updesmunu, pellnu,
mi dharmasarmunu gurcin vadmete mire
dani cucukonudi; ilati sgtulnugurci vimrs
ceyutku naku mnssuledni yudulto ceppi
varini nyaypithmu edutndi tolivesenu. ap-
puddru smajmdirpu adhikariyen sostene-
sunu pttukoni nyaypithmu edut kott sa-
giri. ayite gliiyonu vitilo e sgtinigurciyu
lksypettledu. paulu iknu bhudinmulkkd
udin truvat shodruyodd selvu puccukoni,
tnku mrokkubdi yunnndun kekreylo tl ve-
druklu ktiricukoni od yekki siriyku by-

luderenu. priskill akul anuvuru atnitokud velliri. varu ephesunku vccinppudu atdu varinkkd vidicipetti, tanu matrmu smajmdirmulo prvesici, yudulto trkicucudenu. variknu kotkalmudumni atni vedukonga atdu oppkdevuni cittmete miyoddku tirigi vtunnii ceppi, varyodd selvu puccukoni, od yekki ephesunudi byluderenu. truvat kesry revun digi yerusalemunku velli sghpu-varini kuslmdigi, atiyokyku vccenu. akkd kotkalmudin truvat byluderi vrusga gltiy pratmdunu phrugiyydunu scricucu sisyulndrini sthirprenu. aleksdriyvaden apollo anu ok yududu ephesunku vccenu. atdu vidvasudunu lekhnmul ydu prvinudune yudenu. atdu prbhuvu margmu visyme updesmu poti tn atmydu tivrpdi, yohanu baptismmu-matme telisikonin vadennu, yesunu gurcin sgtulu vivrmuga ceppi, priskill akulyu vini, atni cercukoni devunimargmu mri purtiga atniki visd prciri. truvat atdu akyku podl-cinppudu atnini cercukonvleni shodurulu protsahpreucu akkdi sisyulku vrasiri. atd-kkdiki vcci krpceet visvsicinvariki cal shaymu cesenu. yese kristu ani lekhnmuldvare atdu dstatprci, yudul vadmnu bhirgmuganu gt-tiganu khdicucu vccenu.

19

apollo korithulo nunnppudu jrigindemnga, paulu peprdesmullo scrici ephesunku vccikodru sisyulnu cucimiru visvsicinppudu prisuddhatmnu poditira? ani vari varuprisuddhatmudunnadnn sgtiye memu vinledni ceppiri. appudtialagete miru deninibtti baptismmu poditimi adugga varuyohanu baptismmunubttiye ani ceppiri. aduku pauluyohanu tn venuk vccuvaniydu, anga yesu ndu visvasmucvleni prjltto ceppucu, maru mnssu visymen baptismmic-cenni ceppenu. varu a matlu vini prbhuvu yesu nammun baptismmu podiri. truvat paulu varimid cetuluga prisuddhatm varimidiki vccenu. appudu varu bhashto matladutkunu prvcicutkunu modlupettiri. vardru icumicu pdreduguru purusulu. truvat atdu smajmdirmuloniki velli prs gicucu, devuni rajymunu gurci trkicucu, oppicucu, dherymuga matladucu mudu nellu gdipenu. ayite kodru kthinprcbdinvere yoppukonk, jsmuhmu edut i margmunu dusicukunnund atdu varini vidici, sisyulnu prtyekprcukoni prtidinmu turn rededlvru ilagun jrigenu gnuk yudulemi grisudessthulemi asiyo kapurmunn vardrunu prbhuvu vakymu viniri. mriyu devudu pauluce visesmen adbhut mulnu ceyicenu; atni sirmunku tgili ceti guddlennu ndiktlyinnu rogulyoddku tec-cinppudu rogmulu varini vidicenu, dyymulu kud vdli poyenu. appudu dessarulunu matrikulunen kodru yudulupaulu prkticu yesu todumimmunu uccatn ceyucunnannu

mat ceppi, dyymulu pttinvarimid prbhuvu yes yududen skevynu ok prdhanyajkuni kumarulu eduguru alagu ceyucudiri. aduku a dyymu nenu yesunu gurterugudunu, paulunukud erugudunu, gani mirevrni adugga a dyymupttinvadu egiri, varimid pdi, varilo iddrini logdisi gelicenu; aduct varu digbrule gaymu tgili a yitnudi paripoyiri. i sgti ephesulo kapurmunn smstmen yudu lkunu grisus dessthukunu teliyvccinppudu varikidri bhymu kligenu gnuk prbhuvu yesu nammu ghn prcbdena. visvsicinvaru anakulu vcci, tamu cesinvatini telijesiyoppukoniri. mriyu matrik vidy abhysicinvaru anakulu tm pustkmulu tecci, adriyedut vatini kalcivesiri. varu lekk cudga vati vel yebdivel vedi ruklayenu. it prbha vmuto prbhuvu vakymu prblme vyapicenu. ilagu jrigin truvat paulu masidoniya aky desmul margmunvcci yerusalemunku vell-lvleni mn ssulo uddesicinenkkdiki vellin truvat romakud cvdleni anukonenu. appudu tnku pricryceyu varilo timoti erstu anu vari niddrini masidoniya ppi, tanu asiyo kotkalma niliciyudenu. a kalmdu kristu margmunugurci cal allri kligenu. elagngademetriynu ok ksali artemideviki vedi gullnu ceyicutvln a pni variki migul labhmu klugjeyucudenu. atdu varini atti pniceyu itrulnu gupukurci ayylara, yi pnivln mnku jivnmu bhu baguga jrgu cunnndni miku teliyunu. ayite cetulto ceybdinvi devtlu kavni yi paulu ceppi, ephesulo matrmu kadu, dadapu asiyydt bhu jn munu oppici, trippiynun sgti miru cuciyu viniyu nun mriyu i mn vrttiydu lksymu tppipovutye gak, mhadeviyen artemi deviyokk gudi kud trnikripbdi, asiyydt tnu bhulokmdunu pujipbducunn imeyokk gopptnmu tolgiopovunni bhymutocucunnndni varito ceppenu. varu vini raudrmuto nidin vareep-hesiyul artemidevi mhadevi ani kekluvesiri; pttinmu bhu glibiliga udenu. mriyu varu pauloto pryanme vccin masidoniya varen gayiyunu aristrkunu pttukoni dominga natskallo corbdiri. paulu jnul sbh yoddku velldlcenu, gani sisyulu vellniyyledu. mriyu asiya desadhikarullo kodru atniki snehi tulle-yudi atniyoddku vrtmanmu ppinivu natk salloniki vellvddni atni vedukoniri. a sbh glibiliga udenu gnuk kodrilagun, kodralagun kekluvesiri; tamedu nimittmu kudukoni-ro cal mdiki teliledu. appudu yudulu aleks-drunu muduku troysa kodru smuhmulo nudi atnini edutiki tecciri. aleksdru segcesi jnulto smadhanmu ceppukonvleni yudenu. ayite atdu yududni varu telisikoninppudu adrunu eksbmdnu redu gtlsepuephesiyul artemidevi mhadevi ani kekluvesiri. att krnm smuhmunu smudayiciephesiyulara, ephe siyul pttinmu artemi mhadevikini dyuptyyoddndu pdin murtikini palkurale yunnndni teliyi vadevdu i sgtulu niraksep-

menvi gñuk miru satmu klgi ediyu aturpdi
ceykudut avsy kmu. miru i mñusyulnu
tisikonivccitiri. viru gudi docinvaru karu,
mñ devtnu dusipnu ledu. demetrikin
atnitokudnunn kmsalulkunu evni midnennu
vyvharmeden unnyedl nyaysbhlu jrugucun-
nvi, adhiptulu unñaru gñuk varu okrito
okru vyajye madvccunu. ayite miru itr
sgtlnugurci yemennu vicarn cevvlenni yute
adikrmnen sbhlo priskarmgunu. mñmu i
glibilinigurci cepptdgin karmmemyu lendun,
nedu jrigin allrinigurci mñlñu vicarn loniki
tetturemo ani bhymvucunndi. itlu gupu
kudinuku tgin karmmu cepptjalñni varito
anenu. atdilagu ceppi sbhñu mugicenu.

20

a yllri angin truvat paulu sisylulnu tn
yoddku piluvñpici heccricinmidt varyodd
selvu puccukoni masidoniyku velltuku bylu
derenu. a prdesmulydu scrici, pekkum-
matto varini heccrici grisunku vcenu. atdu
akkd mudu nellu gdipi odyekki siriylku
vell vlenni yudga atni visyme yudulu
kuttr ceyucunndun masidoniy miduga tirigi
ravlenñi niscyicukonenu. mriyu purru ku-
marudunu bery pttñsthudunen soptrunu,
thesslonikyullo aristrkunu, sekudunu, derbe
pttñsthuden gayiyunu, timotiyunu, asiy
dessthulen tukiku, trophi munu atnitokud
vcciri. viru muduga velli troylo makor-
ku knipettukoni yudiri. puliyni rottel
dinmulen truvat memu od ekki philippi
vidici, ayidu dinmullo troyku vcci, acct
vari yodd edu dinmullo gdipitivi. adi-
varmun memu rotte virucutku kudinppudu,
paulu mrñnadu vellneyudi, varito prsg-
icucu ardhtratrivrku vistrici matladucudenu.
memu kudiynn medgdilo anek dipmulu-
denu. appudu aitu anu nok řvnsthudu ki-
tikilo kurcudi gadh nidrpoyi, paulu calsevu
prsgicucudga nidrabharmuvñ jogi, mudv at-
stunudi kridpdi cñipoyin vade at paulu
kridiki velli atñimid pdi kaugilicukonimiru
todrpdkudi, atni pranmtñilo nunndni var-
ito ceppenu. atdu mrl peki vcci rotte
virici puccukoni, tellvaruvrku vistarmuga
sbhasici bylu derenu. varu brdikin a cin-
ñvanini tisikoni vcci nppudu variki visesmen
adrn kligenu. memu muduga od ekki as-
sulopaulunu ekkicukonvlenñi akkdiki vel-
litivi. tanu kali ndknu vellvlenñi atda
prkarmuga maku niy miciyudenu. assulo
atdu mato klisikoni nppudu memtnini ek-
kicukoni mitu leneku vccitivi. acctñudi
velli mrñnadu kiyosunku eduruga vccitivi.
mrñnadu smosunku ceri a mrñnadu mile-
tuku vccitivi. sadhymete petekostu din-
mun yerusalemulo udvlenni paulu tvrpd-
cudenu gñuk atdu asiyo kalhrñmu ceykud
ephe sunu datipovlenñi niscyicukoni yu-
denu. atdu miletunudi ephesunku vrt-

manmu ppi sgphu peddñnu pilipicenu. varu
tnyoddku vccinppudtdu varito itlñenu nenu
asiyo kalupettin dinmunudi, ellkalmu mi
mdhy elagu nducukotino mire yeruguduru.
yudul kutrñlvñ naku sodhñlu sbhñicinnu,
kññillu viducucu purnmen vinybhavmuto
nenelagun prbhuvunu sevicututino mike
teliyunu. mriyu pryojñkrmendi ediyu
dacukonk bhirmuganu, ititnu miku teliy-
jeyucu bodhicucu, devuni yedut marumñssu
podì mñ prbhoven yesukristundu visvasmuc
vlenni, yudulkunu grisudessthulkunu elagu
saksy miccututino yidtyu miku teliyunu.
idigo nenippudu atmydu bdhìpbdinvadne
yerus lemunku vellucunñanu, akkd naku
ememi sbh vicuno teliydugani, bdhkmulunu
srmlunu nakorku kacukoniyunnvni prisud-
dhatm prtì ptt nmulonnu naku saksymic-
cucunñadni teliyunu. ayite devuni krpa-
suvartnugurci saksymiccutydu na prugunu,
nenu prbhoven yesuvñl podin pricrynu,
tudmuttipvlenñi na pranmunu naket ma-
trmunu idigo devuni rajymnugurci prk-
ticucu nenu mi mdhyu scrìcutitini; milo
evrunu ikmidt na mukhmu cudrni nakip-
pudu teliyunu. kabtti milo evri nasñmu visy-
mennu2 nenu dosinikanni nedu mimmunu
saksymu pettucunñanu. devuni sklpmtyu
miku telupkud nenemyu dacukonledu. de-
vudu tn svrktmicci spadcin tn sghmunu
kayutku prisuddhatm mimmunu deniydu
adhyksulnuga uceno a yavttumdnũ gur-
ciyu, mi mttuku mimmunu gurciyu ja-
grttga ududi. nenu vellipoyin truvat krur-
men todellu milo prvesicunni naku teliyunu;
varu mdu knikripru. mriyu sisylulnu
tmvet idcukoni povlenñi vkr matlu pluku
mñusyulu milone byluderuduru. kavun nenu
mudu svtsrmulu ratribglu kññillu viducucu
prtì mñu syuniki mank buddhi ceppitinni
miru jñapkmũ cesikoni melkuvgaudidi. ip-
pudu devanikini ayn krpa vakymunkunu
mimmunu appgicucunñanu. ayn miku
ksemabhivrdhdi klugjeyutkunu, prisuddh-
prc bñinvardrilo svasthy mñugrhicutkunu
skti mtudu. evni vedinennu, bgarmunennu
vstr mulnennu nenu asipledu; na avsrñmul
nimittmunũ nato unñvari nimittmunũ i na
cetulu kstpdinñvni mike teliyunu. mirunu
ilagu prvaspdi bhñilulnu srksipvlenñiyu puc-
cukonutkte iccut dhnyu ani prbhoven yesu
ceppin matlu jñapkmũ cesikonvlenñiyu anni
visymullo miku madiri cupitinni ceppenu.
atdilagu ceppi mokalluni vardrito prarthn
cesenu. appudu vardru cal edciri. miru ik-
midt na mukhmu cudrni atdu ceppin matku
visesmuga dukhicucu paulu medmid pdi at-
nini muddupettukoni, varu odvru atnini
sag npiri.

memu varini vidicipetti od ekki tinnga velli kosukunu, mrunadu rodokunu, akkdnudi ptrkunu vccitivi. appudu phenikeku vell bovucunn ok odnu cuci danini ekki byluderitivi. kuprku eduruga vcci, danini edm tttn vidici, siriyevuga velli, turulo digitivi; akkd od sruku digumti ceyvisiyudenu. memkdd nunn sisylunu knugoni yedudinmulkdd utimi. varunivu yerusalemulo kalu pettvddni atmdvara pauluto ceppiri. a dinmulu gdpin truvat pryanme povucudga, bharyltonu pillltonu vardru mmmunu pttnmu velupli vrku sagnpvcciri. varunu memunu smudrtirmun mokalluni prarthnesi yokriyodd okrmu selvu pucukotimi. att memu od ekkitivi, varu tm tm yidlku tirigi velliri. memu turunudi cesin pryanmu mugici, tolemayiki vcci, shodrulnu kuslmdigi vari yodd ok dinmutimi. mrunadu memu byluderi kesryku vcci, yedugurilo nokdunu suvartikudunen philippu it prvesici atniyodd utimi. knykluga unn nluguru kumartelu atnikudiri, varu prvcivaru. memnek dinmulkdd udga, agbu anu ok prvkt yudynudi vccenu. atdu mayoddku vcci paulu ndikttu tisikoni, tn cetulnu kallnu kttukoniyerusalemuni yudulu i ndikttugl mnusyuni ilagu bdhici, anyjnul cetiki appgi- turni i mat vini nppudu memunu akkdi- varunuyerusalemunku vellvddni atni bti- malukotimi gani paulu ideduku? miru edci na gude bddlu cesedrel? nenete prbhuv- ven yesu nammu nimittmu yerusalemulo bd- hipbdtuku matrme gak cnpovutkunu sid- dhmuga unnanni ceppenu. atdu oppukon- ndun memuprbhuvu cittmu jrugunugak ani ur kutimi. a dinmulen truvat maku kavlsin samgri tisikoni yerusalemunku ekkipotivi. mriyu kesrynudi kodru sisylu, modt- nudi sisyluduga udin kupriyuden mna- sonu it memu digvlennu uddesmuto at- nini vetbettukoni mato kud vcciri. memu yerusalemunku vccinppudu shodrulu mm- munu stosmuto cercukoniri. mrunadu peddlru akkdiki vcciyudga paulu mato kud yakobunoddku vccenu. atdu varini kusl mdigi, tn prcryvln devudu anyjnullo jrigicin vatini vivrmuga telyjeppenu. varu vini devuni mhimprci atni cucishodruda, yudullo visvasulenvaru enni velmdi yun- naru cucu cunnavguda? vardrunu dhmr- sastrmdu askti glvaru. any jnullo unn yudulu tm pilllku sunnti ceykuddniyu, mn acarmul coppun nduvkuddniyu nivu cep- putvln vardru mosenu vidicipettvleni nivu bodhi kavun mn memi ceyudumu? nivu vccin sgti varu tppk viduru. kabtti memu niku ceppinttu ceyumu. mrokkub- diyunn nluguru mnusyulu mayodd un- naru. nivu varini vetbettukonipoyi var- ito kud suddhicesikoni, varu tlksaurmu cey-

icukonutku varikyyedi tglubdi pettukon- umu; appudu ninnu gurci tamu vinin vrtmanmu nijmu kadniyu, nivunu dhmr- sastrmunu gekoni ythavidhiga nducukonu cunnavnlyu telisikoduru ayite visvsicin anyjnulu gurci varu vigrhmulku arpicin vati rktmunu gotu pisiki cpindanini, jartvmunu manvlsindni nirnyici variki vrasiyunnamni ceppi att paulu mrunadu a mnusyulnu vetbettukoni poyi, varitokud suddhicesi- sikoni, devalymulo prvesici, varilo prt- vanikorku kanuk arpucvrku suddhidin- mulu nervercu edu dinmulu kavccinppudu asiynudi vccin yudulu devalymulo atni cuci, smuhmttini klvrprci atnini blvtmuga pt- tukoni israyeliyulara, shaymu ceyrdi; pr- jlkunu dhmrstrmunkunu i sthlmunkunu virodhmuga adrikini attnu bodhicucun- nvadu vide. mriyu vidu grisudessth elynga ephesiyuden trophimunu atnitokud ptt- mulu atkumudu varu cuci yunnun paulu devalymuloniki atni tisikoni vccenni uhi- ciri. pttmntyu glibiliga udenu. jnulu gupulu gupuluga prugettikoni vcci, paulunu pttukoni devalymulonudi atnini velupliki idciri; vetne tlupulu maybdenu. vartni cplvleni ytnicucudga yerus lemtyu glibiliga unndni ptalpu pe ydhikariki vrtmanmu vc- cenu; vetne atdu senikulnu stadhi ptlunu vetbettukoni varyioddku prugettivccenu; varu pe ydhikarini senikulnu ranuvvarini cuci paulunu kottut maniri. pe ydhikari dggrku vcci atni pttukoni, redu skellto bdhicummi ajnapici itdevdu? emicesenni adugga, smuhmulo kodrilagu kodralagu kekluveyu- cunnppudu allricet atdu nijmu telisikon- lek kotloniki atni tisikonipommni ajnapic- cenu. paulu metlimidiki vccinppudu jnulu gupukudi blvtmu ceyucunndun senikulu at- nini mosikoni povlsi vccenu. elyngavanini cpummi jnsmuhmu kekluveyucu vebdicenu. varu paulunu kotloniki tisikonipovne yudga atdu peydhikarini cucinenu nito okmat cep- pvccuna? ani adigenu. adu ktdugriku bhas- niku teliyuna? i dinmulku munupu raj- droh muna repi, nrhtkulen naluguveldmi mnusyulnu arnymunku vetbettukoni poyin aiguptiyudvu nivu kava? ani adigenu. aduku paulunenu kilikiyloni tarsuvadnen yududnu; a gopp pttnpu pauraudu. jnulto matladutku naku selvimmni vedukonucun- nanni ceppenu. atdu selviccin truvat paulu metlmid niluvbdi jnulku ceseg cesenu. varu niscbdmuga unnppudu atdu hebribhaslo itl- nenu

22

shodrulara, tdrulara, nenippudu mi yedet ceppu smadhanmu nalkiduku. atdu hebrib- haslo matladut varu vini ekkuv nissbdmuga udiri. appudtdu ilagu ceppsagenu. nenu kilikiyloni tarsulo puttin yududnu. ayite

i pttmulo gmiyelu padmulyodd perigi, mn pitrul dhrmsastrsbdhmgu nisthydu sik-situdne, mir i margmulonunn puru sulnu strilnu bdhici cersallo veyicucu mrnmuvrku hisicitini. idunugurci prdhan yajkudunu pedd ldrunu naku saksuleyunnaru. nenu varivln shodrulyoddku ptriklu tisikoni, dmskuloni varinikud bdhici ddcutke yerusalemunku tevlenni akkdiki vellitini. nenu pryanmu ceyucu dmskunku smipicinppudu mdhyahnkalmdu akasmunudi gopp velugu aksmattuga na cuttu prkasicenu. nenu nelmid pdisaula saula, niveduku, nnnu hisicucunnavni nato ok svrmu plukut vitini. aduku nenuprbhuva, nivevdvni adiginppudu aynnenu nivu hisicucunn njreyudngu yesunu ani nato ceppenu. natokud nunnavu a velugunu cuciri gani nato matladinvani svrmu varu vinledu. appudu nenuprbhuva, ne nemi ceyvlenni adugga, prbhuvunivu leci dmskuloniki vellumu; akkd nivu ceyutku niymipbdinniyu niku ceppbdunni nato anenu. a velugu yokk prbhavmuvln nenu cudlek poyindun natokud unnvaru nnnu ndipigga dmskuloniki vccitini. att dhrmsastrmu coppun bhkti prudunu, akkd kapurmunn yuduldrict mciperu podinvadunen anniy anu okdu nayoddku vcci nilici saula! shodra, drsti podumni nato ceppga a gdiylone nenu drstipodi atni cucitini. appudtdumn pitrul devudu tn cittmuni telisikonutkunu, a nitimtuni cucutkunu, ayn notimat vinutkunu ninnu niy miciyunnadu; nivu kn-nvatini gurciyu vinn vatini gurciyu skl mnusyuledut aynku saksiveyuduvu. gnuk nivu tduv ceyut eduku? leci ayn nam-munubtti prarthncesi baptismu podi ni papmulnu kdigivesikonumni ceppenu. att nenu yerusalemunku tirigi vcci devalymulo prarthn ceyucudga prvsudne prbhuvunu cucitini. appudaynnivu tvrpd i yerusalemu vidici sighrmuga vellumu. nnnugurci nivicc saksymu vargikriprni nato ceppenu. aduku nenuprbhuva, prti smajmdirmulonu niydu visvasmucuvarini nenu cersallo veyucukot-tucu nuttini variki baguga teliyunu. mriyu ni saksi yen stephnu rktmu cidipbdinppudu nenukud dggr nilici aduku smmtici atni cpinvari vstrmulku kavliyutinni ceppitini. aduku aynvellumu, nenu durmuga anynu-lyoddku ninnu ppudunni nato ceppenu. i matvrku atdu ceppindi varu alkicu cud-iri. appdu ituvtivadu brduktgdu, bhu-mimid ukduk vanini cpiveyudni keklu vesiri. varu kekluveyucu tmpe btltu vidulcukoni aka smuttu dummetti poyucudga vart-niki virodhmuga ilagu keklu vesin het-uvemo telisikonutke, shsradhipti kordalto atnini kotti, vim rsipvlenni ceppi, kot-loniki tisikonipodni ajna picenu. varu paulunu varulto kttucunnppudu atdu tn dggr niliciyunn stadhiptini cucisiks vidhip-kye romiyuden mnusyuni kordalto kottutku

miku adhikarmunnda? ani ydigenu. stadhipti a mat vini shsradhiptiyoddku vc-cinivemi ceybovcunnavu? i mnusyudu romiyudu sumi anenu. appudu shsradhipti vcci atnini cucinivu romiyudva? adi nato ceppu mnga atdu avunni ceppenu. shsradhiptinenu bhu dvyimicci yi paurtvmu spadicu kotinnenu; aduku paulunenete put-tuktone romiyud nnenu. kabtti atni vimrsipboyin varu vetne atnini vidicipet-tiri. mriyu atdu romiyudni telisikonppudu atni bdhicinduku shsradhiptikud bhydpenu. mrnadu, yudulu atnimid mopin nermemo tanu niscymuga telisikongori, shsradhipti atni vdilici, prdhanyajkulunu mha sbh-varudrunu kudi ravlenni ajnapici, paulunu tisi konivcci varyiedut niluvbettenu.

23

paulu mha sbhvarini tericucishodrulara, nenu netivrku kevlmu mci mnssaksigl vadne devuniyedut nducukonucutinni cep-penu. aduku prdhanyajkuden anniy atni notimid kottudni dggr niliciyunnvariki aj-napigga paulu atnini cucisunnmu kottin goda, devudu ninnu kottunu; nivu dhrmsas-trmu coppun nnnu vimrsip kurcudi, dhrm-sastrmunku virodhmuga nnnu kott naj-napicucunnava anenu.dggr niliciyunnvaru nivu devuni prdhanyajkuni dusicedva? ani adigiri. aduku paulu shodrulara, yitdu prdhanyajkudni naku teliyledu ni prjl ad-hikarini nidipvddu ani vraybdi yunnndenu. varilo ok bhagmu sddukyyulunu mriyok bhagmu prisyyulune yunnttu paulu grih-cishodrulara, nenu prisyyudnu prisyyul stti-vadnu; mnkunn niriksnnugurciyu, mrtul punrutthanmmu gurciyu nenu vimrsipbdu-cunnanni sbhlo biggrga ceppenu. atdalagu ceppinppudu prisyyulkunu sddukyyul kunu klhmu puttindun a smuhmu redu pksmulu ayenu. sddukyyulu punrutthanmu ledniyu, devdutyennu atmyennu ledniyu ceppuduru gani prisyyulu redunu klvni yoppuko-duru. appudu peddgollu puttenu; prisyyul pksmuga unn sastrullo kodru leci mnusyul-niydu e dosmunu maku knbdledu; ok at-myennu dev dutyennu atnito ma klhmecku venppudu varu paulunu cilciveyuduremo ani shsradhipti bhytpdi miru velli vari mdhynudi atnini blvtmuga pttukoni kotloniki tisikoni rdni senikulku ajnapicenu. a ratri prb-huvu atniyodd nilucudidherymuga udumu, yerusalemulo nnnugurci nivelagu saksymicc-itivo alagun romalokud saksy miyyvlsiyun-ndniceppenu. udyemppudu yudulu kttuk-tti, tamu paulunu cpuvrku annpanmulu puc-cukonmni ottu pettukoniri. i kutrlo cerin-varu nlubdimdi kte ekkuv. varu prdhanya-jkul yoddkun pddlyoddkunu vccimemu paulunu cpuvrku emiyu ruci cudmni gttig ottupettukoni yunnamu. kabtti miru mha

sbhto klisi, atnigurci mri purtiga vicarici telisikonbovunttu atnini mi yoddku tisikoni rmaluku shsradhipti mnviceyudi; atdu dggrku rakmunupe memtni cputku siddh-pdiyunnamni ceppiri. ayite paulu menlludu varu pociyunnarni vini vcci kotlo prvesici pauluku a sgti telipenu. appudu paulu stadhiptullo noknini tnyoddku pilicii cinnvanini shsradhiptiyoddku todū konipommu, idu atnito ok mat ceppukonvlenni yunnad-nenu. stadhipti shsradhiptiyodd ktñi to-dukonipoyikhediyen paulu nnu pilicinito ok mat ceppukonvlenñiyunn yi pducuvanani niyoddku tisikonipommi nnu adigenni ceppenu. shsradhipti atni ceysi pttukoni avtlku tisi konipoyinivu nato ceppukon-vlenñi yunnademi yotriga adigenu. aduktdu nivu paulunugurci spurtiga vicaripbovunttu atnini repu mhasbh yoddku tisikoni ravlenni ninnu vedukonutku yudulu kttuktti yun-naru. vari matku nivu smmptivddu; varilo nluvdimdikte ekkuv mnusyulu atnikorku pociyunnaru. varu atni cpuvrku anpan-mulu puccukonmni ottu pttukoniyunnaru; ippdu niyodd mat tisikonvlenñi knipetukoni siddhmuga unnarni ceppenu. aduku shsradhiptinivu i sgti naku telipitvni yevni-tonu ceppvddni ajnapici a pducuvanani ppivesenu. truvat atdu stadhiptullo iddrini tnyoddku pilicikesyvrku vellutku innuru mdi senikulnu debbdimdi gurrapurautulnu innuru mdi yitelvarini ratri tomimdi gtlu siddh prci paulunu ekkici adhiptiyen phe-liksunoddku bhdrmuga tisikonipovutku gur-mulnu siddh prcudni ceppenu. mriyu i prkarmuga ok ptrik vrasenu mha ghntvhicin adhiptiyen pheliksuku klauidiy lusi yvdmulu. yudulu i mnusyuni pttukoni cp-boyinppudu, atdu romiyudni nenu vini, senikulto vcci atnini tppicitini. varu atnimid mopin nermemo telisikongori nenu vari mhasbhyoddku atnini tisikonivccitini. varu tm dhmsastrvadmulnugurci atnimid nermu mopire gani mrnmunkennu, bdhkmulkennu tgin nermu atniyedmiyu knuprcledu. ayite varu i mnusyunimid kutceyne yunnarni naku teliyvccindun, vetne atni niyoddku ppcitini. nermu mopinvaru kud atnimid ceppvlenñi yunn sg kabtti atdu varikaj-nappin prkarmu senikulu paulunu rativel atiptriki tisikoni poyiri. mrnadu vart-nito kud rautulnu ppi tamu kotku tirigi vc-ciri. varu kesryku vcci adhiptiki a ptrik appgici paulunukud atniyedut niluv bet-tiri. adhipti a ptrik cdivinppuduitdu e prde-spuvadni adigi, atdu kilikiyvadni telisikoni nimid nermu mopu varu kud vccinppudu ni sgti purnmuga vicaritunni ceppi, herodu adhikarmdirmulo atnini kavliyducvlenni aj-napicenu.

ayidu dinmulen truvat prdhanyajkuden an-nyiyu, kodru peddlunu, tertullu anu ok nyay vadiyu kesryku vcci, paulumid tec-cin phiryadu adhiptiki teliyjesiri. paulu rp-pipbdinppudu tertullu atnimid nermumop narbhici yitlenu mha ghntvhicin pheliksa, memu tmvln to nemdi aubhvicucun-namniyu, i des jnmunku sbhvicin anek-men kidulu tm pramrs cet diddubatvu-cunnvniyu oppukoni, memu skl vidhmulnu skl sthlmullonu purn krjtnto agikricucun-namu. nenu tmku ekkuv ayasmu klug-jejkud memu kluptmuga ceppukonudanini tmru epptivle satmuga vinvlenni vedukonu cunnanu. i mnusyudu pidtivadunu, bhu-lok mdunn sklmen yudulnu klhmunku repu vadunu, njreyul mtbhedmunku naykudune yunnntu memu knugotimi, mriyu idu de-valymunu apvitru ceytuku ytnpdenu gnuk memu atni pttukotimi. tmru vimrsicin yedl memu itnimid mopucunn nermulniyu tmke teliyvccunni ceppenu. yuduldoku smmtici yi matlu nijme ani ceppiri. appudu adhipti matladumni paulunku segceyga at-ditlneutmr bhu svtsrmlnudi yi jnmunku nyayadhiptule yunnarni yerigi nenu dhery-muto smadhanv yerusalemlo aradhicutu nenu vellinnat nudi pdredu dinmulu matrme ayindni tmru vicarici telisikon vccunu. deva-lymulo nemi, smajmdirmullo nemi, pttm-mulonemi, nenu evnitonu trkicutyennu, jñulnu gumikurcutyennu varu cudledu. mriyu varu ippudu namid mopu nermulnu tmriki rju-vuprcleu. dhmsastrmdunu prvktl grth-mulydunu vraybdyunnvniyu nmim, nitim-tulkunu anitimtulkunu punrutthanmu klug bovcunndni viru niriksicucunnttu nenukud devuniydu niriksnuyici, varu mtbhedmni pe-rupettu i margmucoppun na pitrul dev-unini sevicucunnanni tmriyedut oppukonu-cunnanu. i vidhmun nenunu devuniyedlnu mnusyulednu ellppudu na mnssaksi nirdosmendiga udutlu abhyasmu cesikonucun-nanu. konni svtsrmlen truvat nenu na svjnulku dandrvmunu kanuklunu appgi-cutku vccitini. nenu suddhi cesikoninvadne yilagu appgicudga varu devalymlu nnu cuciri. nenu gupukurci yudledu, navln allri kaledu. asiynudi vccin kodru yudulu udiri; namid varikemen unnyed vare tmri snni dhikivcci namid nermu mopvlsiyudenu. leda, nenu mhasbhyedut niliciyunnppudu, mrtul punrutthanmunugurci nedu variye-dut vimrsipbdu cunnanni vari mdhy nilu-vbdi nenu bigrga ceppin yi yokk mat visyme tpp naydu mri e nermennu viru knugoniyute viren ceppvccunneni. pheliksi i margmunugurci baguga eriginvadeshradhiptiyen lusi vccinppudu mi sgti nenu vi-carici telisikodunni ceppi vimrs nilupu ce-senu. mriyu atni vidiga kavlilo uci, at-

niki pricarmu ceyutku atni svjnullu evrini atkprekuddni stadhiptiki ajnapicenu. konni dinmulen truvat pheliksi yuduralen drusill anu tn bharytokud vcci paulunu pilipici, kristuyesundli visvasmunugurci atdu bodhipga vinenu. appudtu nitini gurciyu asanighrmunu gurciyu rabovu vimrsnugurciyu prsgicu cudga pheliksi migul bhypdiipptiki vellumu, naku smymen ninnu piluvn truvat pauluvn tnku dvyumu dorukunni asici, matumatiki atnini pilipici atnino sbhasn ceyucudenu. redu svtsrmulen truvat pheliksuku prtiga porkiye phestu vccenu. appudu pheliksi yudulcet mci vadnipicukonv lenni kori, paulunu bdhkmullone vidicipetti poyenu.

25

phestu a desadhikarmunku vccin mudu dinmulku kesrynudi yerusalemunku vellenu. appudu prdhanyajkulunu yudullo mukhyulunu paulumid tamu teccin phiryadu sgti atniki telijesiri. mriyu trovlo atnini cputku pociyudimiru dycesi atnini yerusalemunku piluvnpicudni atninigurci phestu nodd mnvi cesiri. aduku phestupaulu kesrylo kavliilo unnadu; nenu sighrmuga akkdiki vell bovu-cunnanu gnuk milo smrthulenvaru nato kud vcci a mnusyuniydu tppidmeden ute atnimid mopvccunni uttrmiccenu. atdu varyi-odd enimidi, pdi dinmulu gdiipi kesryku velli mrunadu nyaypithmumid kurdudi paulunu tisikoni rmmni ajnapicenu. paulu vccinppudu yerusalemunudi vccin yudulu atni cuttu nilici, bharmen nermulnekmul mopiri gani vatini bujuvu ceylek poyiri. aduku pauluyudul dhrmsastrmuni gurci gani devalymunu gurci gani, kesrunu gurci gani nenetmatrmunu tppidmu ceyledni smadhanmu ceppenu. ayite phestu yudulcet mcivadnipicu konvlenneyerusalemunku vcci akkd na yedut i sgtulnugurci vimrsipbdtu nikistma ani paulunu adigenu. aduku paulukesru nyaypithmu edut niluvbdi yunnanu; nenu vimrsipbdlvin sthlmide, yudulku nenu anyaymemiyyu ceyledni tmriki bagaga teliyunu. nenu nyaymu tppi mrmunku tgindedennu cesinyedl mrmunku venuktiynu; viru namid mopucunn nermullo ediyu nijmukani yedl nnnu variki appgicutku evritrmukadu; kesru edutne cep-pukodunnenu. appudu phestu tn sbhvarito aloccnesin truvat kesru edut ceppukoduntive kesrunoddke povuduvni uttrmiccenu. konni dinmulen truvat rajen agrippu bernaikyu phestu drsnmu cesikonutku kesryku vcciri. varkkd anekdinmuludga, phestu paulu sgti rajuku telijjeppenu; emn-gapheliksi vidicipettipoyin yok khedi yunnadu. nenu yerusalemulo unppudu prdhanyajkulunu yudul peddlunu atnimid tec-cin phiryadu telipi atniki siks vidhipvleni vedukoniri. aduku nenu nermu mopbdiv-

vadu nermu mopinvariki mukha mukhiga vcci, tnmid mopbdin nermunugurci smadhanmu ceppukonutku avkasmiyykmunupu e mnu kabtti varikkdiki kudi vccinppudu nenu alsymemiyyu ceyk, mrunadu nyay pithmu-mid kurdudi a mnusyuni tisikoni rmmni ajnapicitini. nermu mopinvaru nilici nppudu, nennukonin nermullo oktiyennu atni mid mopinvaru karu. ayite tm mtmnu gurciyu, cnipoyin yesu anu ognigurciyu itnito variki konni vivadmullunnttu knbdenu; a yesu brdikiyunnadni paulu ceppenu. nentti vadmul visyme yelagun vicaripvlenoyemiyyu tock, yerusalemunku velli akkd vitinigurci vimrsip bdtuku atni kistmvunemo ani adigitini. ayite paulu, ckvrvti vimrsku tnnu nilipi yucvleni ceppukonindun nentnini kesrunoddku ppicu vrku nilipiyucv lenni ajnapicitinnenu. aduku agrippa mnusyudu cep-pukonundi nenunu vingoru cunnanni ph-estuto anga atdurepu vinvccunni ceppenu. kabtti mrunadu agrippyu bernaikyu mikkilil adbrmtuo vcci, shsradhiptultonu pttm mdli prmkhultonu adhiikarmdirmulo prvesicin truvat phestu ajnniyyga paulu tebdenu. appudu phestu agrippaja, yikkd mato unn smstjnulara, miru i mnusyuni cucucunnaru. yerusalemulonu ikkdnu yuduldruvudu ik brduk tgdni keklu veyu itdu mrmunku tgindi emiyyu ceyledni nenu ghici, yitdu ckvrvtiyedut ceppukodunni anindun itni pp niscyici yunnanu. itnigurci mn yelinvariper vrayutku naku niscymendi emiyyu knbdledu gnuk vicarnyen truvat vrayutku emennu naku dorkvccunni mi adriyedutikini, agrippaja, mukhyumuga mi yedutikini, itni rppici yunnanu. khyidimid mopbdin nermulnu vivirpkud atni ppit yuktumukadni naku tocu cunnndi ceppenu.

26

agripp paulunu cucini pksmun ceppu konutku niku selvendnenu. appudu paulu ceyi caci yilagu smadhanmu ceppsagenu agrippaja, tmru yudullo udu smst men acarmulnu vivadmulnu visesmuga erigin varu gnuk yudulu namid mopin nermu lnnitinigurci nedu tmriyedut smadhanmu ceppukonbovucunnduku nenu dhnyudnni ynukonu cunnanu; talmito na mnvi vinvleni vedukonu cunnanu. modtinudi yerusalemulo na jnmu mdhyu balyumnudi nenu brdikin brduku elatido yuduldru eruguduru. varu modtinudi nnnu eriginvaru gnuk saksymiccutku varikistmete nenu mn mtmuloni bhunisthgl tegnu anusrici, prisyyudnuga prvrticintlu ceppglru. ip-pudete devudu mn pitrulku cesin vagdanmu visyemen niri ksnngurci nenu vimrsipbdtuku niliciyunnanu. mn pdredu gotrmulvaru edtegg divaratrulu devuni sevicucu a vagdanmu podudummi niriksicu

cunnaru. o raja, yi niriksn visyme yudulu namid nermu mopi yunnaru. devudu mrtulnu lepunnu sgti nmmtnidni mirel yecu cunnaru? njreyuden yesu nammunku virodhmuga anek karymulu ceyvlenni nennukotini; yerusalemu nenalagu cesitini. nenu prdhan yajkulvln adhikarmu podi, prisuddhulnu anekulnu cer sallo vesi, varini cpinppudu smmticitini; anekpryaymulu smajmdirmulnilito varini ddici varu devdusnceyuntlu blvtpett cucitini. mriyu varimid mikkili krodhmu glvadne yitr pttnmulk adu nimmittu nenu prdhanya-jkulcet adhikarmunu ajnyu podi dmskunku povucudga raja, mdhyahnmdu na cuttunu natokud vccinvari cuttunu akasmunudi sury tejssukte mikkili prkasmanmen yok velugu trovlo prkasicut cucitini. memdrmunu nelpdinppudusaula saula, nneduku hisicu cunnavu? munikolku eduru tnnut niku kstmni hebribhaslo ok svrmu nato plukut vitini. appudu nenuprbhuva, nivu evdvi adugga prbhuvu nenunivu hisicucunn yesunu. nivu nnnu cuci yunn sgtinigurciyu nenu niku knbdbovu sgtinigurciyu ninnu prcarkuniganu saksiniganu niymicutke knbdiyunnanu.nivu leci ni padmulu mopi niluvumu; nenu i prjvlvlnu anyjnuvlvlnu hani klugkud ninnu kapadednu; varu cikilonudi velugulonikini satanu adhikarmunudi devuni vepukunu tirigi, na ydli visvasmucet papksmapnnu, prisuddhprc bd-invarilo svasthymunu poduntlu vari knnulu tercute nenu ninnu varyioddku ppednni ceppenu. kabtti agripp raja, akasmunudi kligin a drsmunku nenu avidheyudnu kak modt dmskulonivarikini, yerusalemu-lonu yudy desmttnu, truvat anyjnulkunu, varu maru mnssu podi devunittu tirigi marumssunku tgin kriylu ceyvlenni prk-ticucutini. i hetuvucet yudulu devalymulo nnnu ptukoni cpuktu prytmmucesiri; ayinnu nenu devuni vlnnen shaymu podi netivrk niiliciyutini;kristu srmpdi mrtul punruttanmu poduvarilo modtivadgutcet, i prjlkunu anyjnulk prvktlunu moseyu muduga ceppinvi kak mri emiyu ceppk, alpu lkunu ghnulkunu saksymicucutini. atdu ilagu smadhanmu ceppukonucudga phestupaula, nivu verivadvu, ati vidyvl niku verripttindni gopp sbdmuto ceppenu. aduku paulu itlnenumha ghnt vchin ph-este, nenu verrivadnu kanugani stymunu svsthbuddhiyu gl matne ceppucunnanu. raju i sgtulerugunu gnuk atni yedut nenu dherymuga matladu cunnaru; vatilo oktiyu atniki mrugeyud ledni rudhiga nmmucun-naru; idi yok mulnu jrgin karymu kadu. agripp raja, tmru prvktlunu nmmucunnaru? nmmucunnarni nenerugu dunu. aduku agrippit sulbhuga nnnu krestvuni cey jucucunnave ani pauluto ceppenu. aduku paulu sulbhugano duribhmugano, tmru

matrmu kadu, nedu na mat vinuvardrunu i bdhkmulu tpp navle uduntlu devudnu-grhicugak anenu. att rajunu adhiptiyu bernikeyu varito kud kurcudinvarunu leci avtlku poyi i mnusyudu mrmunkennu bdhkmulkennu tgin demiyu ceyledni tm-lotamu matladukoniri.o aduku agripp i mnusyudu kesru edut ceppu kodunni anniyedl itnini vidudl ceyvccunni phestuto ceppenu.

27

memu odyekki itli vellvlenni nirnyme nppudu, varu paulunu mrikodru khedilnu augustu ptalmulo stadhiptien yuli anu vaniki app giciri. asi drivebdinnun pt-tnmulku pryanmu ceybovu adrmuttiiy pt-tnpu odnekki memu byluderitivi; masi-doniyudunu thessonlik pttnsthudunen aris-tarku matokud udenu. mrunadu sidonuku vccitivi. appudu yuli paulu mid dyga udi, atdu tn shehitilyoddku velli pram-rik podutku atniki selviccenu. akkdnudi byluderin truvat edurugali kottu cunnun kuprcatun od ndipicitivi. mriyu ki-likiykunu pphulyikunu eduruga unn smu-drmu dati lukiylo unn murku ceritivi. akkd stadhipti itlivellneyunn aleksdriy pttnpu od knugoni adulo mmmunu ekkicenu. anek din-mulu mellga ndci, yeto kstpd kniduku edu-ruga vccinppudu gali mmmunu poniiyykun-dun kretu catun slmone drini od ndipici-tivi. bhu kstpd dani dati, mcirevulu anu ok sthlmunku ceritivi. danidggr lsey pttn-mudenu. cal kalmen truvat upvasdinmukud apptiki gticindun pryanmuceyut apay krme yudenu. appudu paulu ayylara, yi pryanmu-vln srkulkunu odkunu matrme kak mn pran-mulkukud haniyu bhu nstmunu kluguntlu naku toccunndni ceppi varini hecc ayinnu stadhipti paulu ceppindi nmmk navikudunu od yjmanudunu ceppinde nmmenu. mriyu sitkalmu gduputku a revu anukulmendi kandun akkdnudi byluderi yokvel skymete phiniksunkuceri akkd sitkalmu gdpvlenni yekkuv mdi alocn ceppiri. adi nerti vayvy-dikkul ttunnunnn kretureve yunndi. mriyu dksinpu gali mellga visrucudga varu tm alocn sm kudindni tlci lgretti, kretu drini od ndipiciri. kocemu sepen truvat urku-lonu anu penugali kretu midnudi visrenu. danilo od cikkukoni galiki eduru nduvlek poyindun eduru ndipicut mani galiki kot-tukonipotivi. truvat kaud abndin yok cinn dvipmu catun dani ndipipga pdvnu bhdr-prcukonut bhu kst trmayenu. danini peketti kttn truvat trallu modlenni tisikoni od-cuttu bigici kttri. mriyu surtisnu isuktip-pid pdudumemo ani bhypti, od caplu dip-ivesi, kottukonipoyiri. mikkili pedd gali kot-tucunndun mrunadu srkulu parvey sagiri. mudv dinmdu tm cetular odsamgri parvesiri.

konni dinmulu suryudennu nkstrmulennu knbdk peddgali mamid kottindun pranmulto tpicu kodumnu as bottig poyenu. varu bhu kalmu bhojnmu lek yunnundun paulu vari mdhyu nilici ayylara, miru na mat vini kretunudi byluderkye yudvlsindi. appudi haniyu nstmunu klugkpovunu. ipputennu dherymu teccukonudni mimmunu vedukonucunnanu; odkegani milo evni pranmunkunu haniklugdu. nenu evnivadno, yevnini sevucunnano, a devuni dut gdcin ratri nayodd nilicipaula, bhypdkumu; nivu kesru edut niluvlsiyunndi; idigo nitokud odlo pryenne povucunn vadrini vedudu niku anughrichi yunnadni nato ceppenu. kabtti ayylara, dherymu teccukonudi; nato dut ceppin prkarmu jrugunni nenu devuni nm-mucunnanu. ayinnu mmu kottukonipoyi yeden ok dvipmumid pdvlsi yudunni cep-penu. pdunalugv ratri vccinppudu memu adriy smudrmulo itu atu kottukonipovu-cudga ardhtrativel odvaru edo yok desmu dggr pdu cunndni yuhici bududuvesi cuci yiruvdibar lotni telisikoniri. iknu kotdurmu vellin truvat, mrl bududuvesi cuci pdunedu bar lotni telisikoniri. appudu rati tip-plugl cotl pdudumemo ani bhypdi, varu od amr mulonudi nalugu lgruluvesi yeppudu tell varuna ani kacukoni yudiri. ayite odvaru od vidici paripovlenni cuci, tamu anivilonudi lgrulu veybovuntluga smudrmulo pdv dipi vesiri. aduku pauluviru odlo utenegani miru tpicukonlerni stadhiptitonu senikul-tonu ceppenu. vetne senikulu pdv trallu kosi dani kottukoni ponicciri. tellvarucudga paulu pdunalugu dinmulnudi miremiyu puc-cukonk upvasmuto knipettukoni yunnaru gnuk aharma puccukonudni mimmunu vedukonucunnanu; idi mi pranrksnku shaym-gunu. milo evni tl nudiyu ok vedrukyennu nispdni ceppucu, aharma puccukonudni adrini btimalenu. i matlu ceppi, yok rotte pttukoni adri yedut devuniki krtjntastutulu cellici dani virici tin sagenu. appuddru dh-erymu teccukoni aharma puccukoniri. odlo unn memdrmu reduvdl debbdi arugurmu. varu tini trtptipodin truvat, godhumlnu smu-drmulo parbosi od telikcesiri. udyenppudu adi e desmo varu gurtupttledu gani, drigl yok smudrpu paynu cuci, sadhyen yedl aduloniki odnu troyvlenni alo ciciri gnuk lgrul trallukosi vatini smudrmulo vidicipetti cukkanul ktlu vippi mudti tercap galiketti sriga drika ndipiciri gani redu prvahumu klisin sthlmdu cikkukoni odnu mett ptti-ciri. aduvln anivi kurukoni poyi kdlk yu-denu, amrmu a debbku bddle posagenu. khedillo evdunu idukoni pari pokuduntlu varini cpvlenni senikulku aloen puttenu gani stadhipti paulunu rksip nuddesicivari aloen konsagniyyk, modt idglvaru smudrmulo du-miki drika povlenniyu kdm varilo kodru plklmidnu, kodru od cekkl midnu, povlen-

niyu ajnapicenu. ilagu adru tpicukoni driceriri.

28

memu tpicukonin truvat a dvipmu melite ani telisikotimi. anagrikulgu a dvipva-sulu maku cesin upcar mittkadu. elangga, appudu vrsmu kuriyucu cliga unndunvaru nippurajbetti mmmunu adrini cercukoniri. appudu paulu mopedu pulleri nippulmid veyga ok srpmu kakku byтики vcci atni ceyyipttenu a dvipvasulu a jtuvti cetini vreladut cucinppuduniscymuga i mnusyudu nrhtkudu; itdu smudrmunudi tpicukoninnu nyaymatnini brdukniyydni tmlo tamu ceppu koniri. atdete a visjtuvunu agnilo jadici vesi, ye haniyu podledu. vartni srirmu va-cuno lek atdu aksmattuga pdiccuno ani knipettucudiri. calsepu knipettucudin tru-vat atniki e haniyu klugkudut cuci a ab-hipraymu maniitdok devt ani ceppsagiri. popli anu okdu a dvipmulo mukhyudu. at-niki a pratmullo bhumuludenu. atdu mm-munu cercukoni mudu dinmulu sneh bhav-muto atithy miccenu. appudu popliyokk tdri jvrmucetnu rktbhedictenu badhpducu pdukoni yudenu. paulu atniyoddku velli prarthncesi, atnimid cetuluci svsthprenu. idi cuci a dvipmulo unn kdm rogulukud vcci svstht podiri. mriyu varu anek skar-multo mmmunu mryad cesi, memu od ekki vellinppudu maku kavlsin vstuvulu tecci odlo uciri. mudu nellen truvat, a dvip-mdu sitkal mtyu gdpin asvini cihnmugl aleksdriy pttnpu od ekki byluderi surkuseki vcci akkd mudu dinmulutimi. akkdnudi cuttu tirigi regiyuku vcci yok dinmen tru-vat dksinpu gali visrutvln mrunadu poti-yoliki vccitiviu. akkd shodrulnu memu cucinppudu varu tm yodd edu dinmulud-vlenni mmmunu vedukoniri. a midt ro-maku vccitiviu. akkdnudi shodrulu ma sgti vini appiya stpet vrkunu tristrmulvrkunu mmmunu edurkonutku vcciri. paulu varini cuci devuniki krtjntastutulu cellici dher memu romaku vccinppudu paulu tnku kavli yunn senikulo kud prtyekmuga udutku selvu podenu. mudu dinmulen truvat atdu yudullo mukhyulenvarini tnyoddku pilipi-cenu. varu kudi vccinppudtdushodrulara, nenu mn prjkennu pitrul acarmulkennu prtikulmendi ediyu ceykpoyinnu, yerusle-lonudi romiyul cetiki nenu khediga appgicb-ditini. viru nnnu vimrs cesi naydu mrm-munku tgin hetuvediyu lendun nnnu vidudl ceygoriri gani yudulu addmu ceppindun nenu kesru edut ceppukodunn vlsi vccenu. ayinnu iduvln na svjnmumid nermemiyu mopvlenni na abhipraymu kadu; i hetu-vucetne mimmunu cuci matladvlenni pilipic-itini; israyeluyokk niriksn kosmu i golusuto kttbdiyunnanni varito ceppenu. aduku

varu yudynudi ninnu gurci priklu maku
raledu; ikkdiki vccin shodrunlo okkdennu
ninnugurci cedusgti ediyu maku teliy prcnu
ledu, mriyu e ayinnu i visyme ni abhipraymu
nivln vin gorucunnamu; i mtbhedmunugurci
att aksepn ceyucunnaru itmttuku maku
teliyunniri. atniki ok dinmu niymici, atni
bsloniki atniyoddku anakulu vcciri. udy-
munudi say kalmuvrku atdu devuni ra-
jymunugurci purtiga saksymiccucu, mose
dhrmsa atdu ceppin sgtulu kodru nmimri,
kodru nmmkpoyiri. varilo bhedabhipray-
mulu kligindun paulu varito ok mat cep-
pin truvat varu vellipoyiri. adednga. miru
vinut mttuku viduru gani grhipne grhipru;
cucut mttuku cuturu gani kanne kanrni yi
prjlyoddku velli ceppumu. i prjlu knnular
cuci cevular vini mnssar ghici na vepu ti-
rigi navln svstht podkuduntlu vari hrdymu
krovviyunndi. varu cevulto mdmuga vini
knnulu musikoniyyunnaru ani prisuddhatm
yesya prvktdvara mi pitrulto ceppin mat
sriye. kabtti devunivlnnen yi rksn anyjnuly-
oddku ppbd i yunndni miru telisikoduru gak,
varu dani viduru. paulu redu svtsrmulu pur-
tiga tn adde yit kapurmudi, tnyoddku vc-
cuvarindrini snmanici e atkmunu lek purn
dherymuto devuni rajymunugurci prkticucu,
prbhuvan yesu kristunugurcin sgtulu bod-
hicucu udenu.

adiydu vakymudenu, vakymu devuniyodd udenu, vakmu devude yudenu. ayn adi ydu devuniyodd udenu. smstmunu ayn mulmuga kligenu, kligiyyunddediyu ayn lekud klu-gledu. aynlo jivmudenu; a jivmu mnusyulku velugeyudenu. a velugu ciktilo prkasicucun-ndi gani ciktī dani grhipkudenu. devuniyod-ndnudi ppbdin yok mnusyudu udenu; atni peru yohanu. atni mulmuga adru visvsi-cuntlu atdu a velugunugurci saksy miccutku saksiga vccenu. atdu a velugeyud ledu gani a velugunugurci saksymiccutku atdu vccenu. nijmen velugu udenu; adi lok-muloniki vccucu prtī mnusyuni veligicun-ndi. ayn lokmulo udenu, lok mayn mul-muga kligenu gani lokmaynnu telisikonledu. ayn tn svki yulyoddku vccenu; ayn svkiyulu aynnu agikripiedu. tnnu edrgikriciro varikd riki, anga tn nammundu visvasmucinvaviki, devuni pillgutku ayn adhikarmu anugrhi-cenu. varu devunivln puttinvare gani, rktmuvlnnennu srircchvlnnennu manusec-hvlnnennu puttinvavu karu. a vakymu srirdhariye, krpastyspurnu duga mnmdhy nivsicenu; tdrivln kligin advi tiykumaruni mhimvle mnmu ayn mhimnu knugotimi yohanu aynnugurci saksy miccucuna venuk vccuvadu nakte prmkhudu gnuk ayn nakte mudtivadayenniyu, nenu ceppinvadu iyne aniyu elugetti ceppenu. ayn pripurnt-lonudi mnmdrmu krp vebdi krpnu podi-tiviu. dhrmsastrmu mosedvara anu grhipb-denu; krpnyu stymunu yesu kristudvara kli-genu. evdunu eppudennu devuni cudledu; atdu erugnk oppukonenu; kristunu kanni oppukonenu. kaga varu mri nivevrvu, nivu eliyava ani adugga atdu kannenu. nivu a prvktva ani aduggakanni uttrmic-cenu. kabtti varunivevrvu? mmmu ppin-variki memu uttrmiyyvlenu gnuk ninnugurci nivemi ceppukonucunnavni atni ndigiri adu ktduprvktven yesya ceppinttu nenu prbhuvu trov sralmuceydi ani arnymulo elugetti ceppu okni sbdmu ani ceppenu. ppbdin-varu prisyyulku cedin varu varu nivu kris-tuvennu eliyavennu a prvkt vennu kaniyedl eduku baptismmiccucunnavni atni adugga yohanu nenu nilllo bapti smmiccucunnanu gani na venuk vccucunnvadu mi mdhy un-nadu; mirayn nerugru, ayn ceppul varunu vipputkennu nenu yogyudnu kanni varito ceppenu. yohanu baptismmiccucunn yorda-nundiki avlnunn betniylo i sgtulu jrigenu. mruvadu yohanu yesu tnyoddku raga cuci-idigo lokpaprmmu mosikonipovu devuni gor-pill. na venuk ok mnusyudu vccucunnadu; ayn nakte prmkhudu gnuk nakte mudti va-

dayenni nenevrinigurci ceppitino aynē yiyn. nenu aynnu erugnetini gani ayn israyeluku prtyksmgutku nenu nilllo baptism miccucu vccitinni ceppenu. mriyu yohanu saksymic-cucu atm pavurmuvle akasmunudi digiv-cut cucitini; a atm aynmid nilicenu. nenu aynnu erugnetini gani nilllo baptism mic-cutku nnnu ppinvadunivevnimid atm di-givcci nilucut cutuvo aynē prisuddhatmlo baptism miccuvadni nato ceppenu. iyne de-vuni kumarudni nenu telisikoni saksymicci tinnenu. mrunadu mrl yohanunu atni sisyyullo iddrunu nilucudga atdu nducucunn yesu vepu cuciidigo devuni gorpill ani cep-penu. atdu ceppinmat a yidru sisyyulu vini yesunu vebdiciri. yesu venukku ti-rigi, varu tnnu veb dicut cucimiremi ved-kucunnarni varindugga varurbbi, nivu ekkd kapurmunnavni aynnu adigiri. rbbiynu matku bodhkudni arthmu. vcci cududni ayn varito ceppga varu velli, ayn kapur-munn sthlmu cuci, a dinmu ayn yodd bse-siri. appudu pglu marmi nalugu gtl vel ayenu. yohanu mat vini aynnu vebdicin yiddrilo okdu simonu peturuyokk shodru-den adrey. itdu modt tn shodruden simo-nu cucimemu messiyu knugoti mni at-nito ceppi yesunoddku atni todukoni vccenu. messiy anu matku abhisikudni arthmu. yesu atnivepu cucinivu yohanu kumarudven simonuvu; nivu kepha anbduduvni ceppenu. kepha anu matku rayi ani arthmu. mrunadu ayn glilyku vellgori philippunu knugoninnu vebdicumni atnito ceppenu. philippu bet-syidavadu, anga adrey peturu anuvari pt-tnpu kapursthudu. philippu ntnyelunu knu-gonidhrmsastrmulo moseyu prvktlunu evrini gurci vrasiro aynnu knugotimi; ayn yosepu kumaruden njreyudgu yesu ani atnito cep-penu. aduku ntnyelunj retulonudi mcide-den raglda ani atni ndugga vcci cudumni philippu atnito anenu. yesu ntnyel tn yoddku vccut cuciidigo yitdu nijmuga is-rayeliyudu, itniydu e kptmnu ledni atnig-urci ceppenu. nnnu nivu elagu erugudu vni ntnyelu aynnu adugga yesuphillippu ninnu piluvkmnupe, nivu a ajurpu cettu krid unn ppude ninnu cucitinni atnito ceppenu. ntn yelubodhkuda, nivu devuni kumarudvu, is-rayelu rajvu ani aynku uttrmiccenu. aduku yesua ajurpu cettukrid ninnu cucitinni nenu ceppinduvln nivu mmmucunnava? vitikte gopp karymulu cutuvni atnito ceppenu. mriyu ayn miru akasmu tervbdutyu, devuni dutlu mnusykumarunipega ekkutyunu digut yunu cuturni mito niscymuga ceppu cunnan-nenu.

mudv dinmun glilyloni kana anu urilo ok vivahmu jrigenu. yesu tlli akkd udenu; yesunu ayn sisyyulunu a vivahmunku piluv

bdiri. draksarsmepoyinppudu yesu tllivariki draksarsmu ledni aynito ceppga yesu ameto amma, nato nikemi (pni)? na smy miknu ralednenu. ayn tlli pricarkulnu cuci ayn mito ceppndi ceyudnenu. yudul suddhikr-nacarparkmu redesi mudesi tumulu pptu aru ratibanlu akkd ucdbiyudenu. yesu-a banlu nilto nipudni varito ceppga varu vatini aculmttuku nipiri. appudayn varitomirippudu muci, vidu prdhaniyoddku tisikonipodni ceppga, varu tisikonipoyiri. a draksarsmu ekkdnudi vcceno a nillu muci tisikonipoyin pricarkulke telisindigani vidu prdhaniki teliyk poyenu gnuk draksarsmen a nillu rucicucinppudu a vidu prdhani pedli kumaruni pilici prtivadunu modt mci draksarsmuno posi, jnulu mt-tuga unnppudu jbbursmu poyunu; nivete idivrknunu mci draksarsmu ucukoni yunnavni atnito ceppenu. glilyloni kanalo, yesu i modti suckkriynu cesi tn mhimnu by-luprcenu; aduvln ayn sisylu aynydu visvasmuciri. atutruvat aynyu ayn tlliyu ayn shodrulunu ayn sisylulunu kpernhumunku velli akkd konni dinmuludiri. yudul pskapdug smipipga yesu yerusalemunku velli devalymu edlno gorrlu pavurmulu ammuvarunu ruklu marcubarunu kurcudut cuci trallto kordalucesi, gorrlu edlannitini deva-lymulonudi tolivesi, ruklu marcuvari ruklu ellivesi, vari blllu pd drosi pavurmulu ammu varitovitini ikkd nudi tisikonipodi; na tdriyillu vyaparputilluga ceykudni ceppenu. ayn sisylu ni yitinigurcin askti nnu bhksicunni vray bdiyunnttu jnapkmu cesikoniri. kabtti yudulu nivu i karymulu ceyucun-nave; ye suck kriynu maku cupedvni aynnu adugga yesu i devalymunu pdgottdi, mudu dinmullo dani lepudunni varito ceppenu. yudulu i devalymu nluvdiyarv svtsrmulu kt-tire; nivu mudu din mullo danini lepuduva aniri. ayite ayn tn sirmu devalymunugurci yi mat ceppenu. ayn mrtullonudi lecin tru-vat ayn i mat ceppenni ayn sisylu jnapkmu cesikoni, lekhnmu yesu ceppin matnu nmimir. ayn pska (pdug) smymun yerus lemulo udga, a pduglo anakulu ayn cesin suckkriylu cuci ayn nammdu visvasmuciri. ayite yesu adriini eriginvadu gnuk ayn tnnu varv vsmu cesikon ledu. ayn mnusyuni atry-munu erigin vadu gnuk evdunu mnusyunig-urci aynku saksymiy nkkrladu.

3

yudul adhikariyen nikodemnu prisyyu dok-dudenu. atdu ratriydu aynyoddku vc-cibodhkuda, nivu devuniyoddnudi vccin bodh kudvni me merugudumu; devudt-niki todeyutene gani nivu ceyucunn suck-kri aduku yesu atnitookdu krottga jn-micitene kani atdu devuni rajymunu cu-dledni nito niscymuga ceppu cunnannenu.

aduku nikodemumuslimvaden mnusyudelagu jnmipglidu? redvmaru tlli grb emdu prvesici jnmipglada ani aynnu adugga yesu itl-nen-uokdu nitimulmuganu atmmulmu ganu jn-micitenegani devuni rajymulo prvesip ledni nito niscymuga ceppucunnanu. srir mul-muga jnmicindi sirmunu atmmulmuga jn-micindi atmyune yunnudi. miru krottga jnmipvleni nenu nito ceppinduku as-crypdvddu. gali tn kistmen cotnu vis-runu; nivu dani sbdmu viduvegani adi yekkdndi vccuno yekkdiki povuno niku teliydu. atmmulmuga jnmicin prtivadunu alage yunnadnenu. aduku niko demui sg-tulelagu sadhymulni aynnu adugga yesu itl-nenunivu israyeluku bodhkudve yudi vi-tini erugva? memu erigin sgtiye ceppucun-namu, cucindanike saksymiccucunnamu, ma saksymu mirgikriprni nito niscymuga cep-pucunnanu. bhusbdhmen sgtulu nenu mito ceppite miru nmmkunppudu, prloksbdh menvi mito ceppinyedl elagu nmuduru? mriyu prlokmunudi digivccinvade, anga pr-lokmulo udu mnusykumarude tpp prlokm-nku ekkipoyin vadevdunu ledu. arnymulo mose srpmunu elagu etteno, alage visvsicu prtivadunu nsipk ayn dvara nityjivmu po-duntlu mnusykumarudu ettdvlenu. de-vudu lokmunu eto premicenu. kaga ayn tn advitiykumaruniga puttin vanyidu visvasmucu prtivadunu nsipk nityjivmu po-duntlu aynnu anugrhicenu. lokmu tn ku-maruni dvara rksn podutkegani lokmunku tirpu tircutku devudaynnu lokmuloniki pp ledu. aynydu visvasmucuvaniki tirpu tircb-ddu; visvsiptivad devuni advitiykumaruni nammdu visvas mucledu gnuk vaniki itku munupe tirpu tircbdenu. a tirpu ide; vel-ugu lokmuloniki vccenu gani tm kriylu ced-dvendun mnusyulu velugunu premipk cik-tine premiciri. duskarymu ceyu4 prtivadu velugunu dvesi cunu, tn kriylu duskriyluga knbdkuduntlu velugunoddku radu. styvrt-nudete tn kriylu devuni mulmuga ceyb-diyunnvni prtyksprc bduntlu velugunoddku vccunu. atutruvat yesu tn sisyluto kud yudy desmunku vcci akkd varito kalmu gdupucu baptismmiccucu udenu. slimu dggr nunn ainonnu sthlmun nillu vistarmuga udenu gnuk yohanukd akkd baptismmic-cucu udenu; jnulu vcci baptismmupodiri. yohanu iknu cersallo veybdyud ledu. sud-dhikrnacar munu gurci yohanu sisyluku ok yudunito vivadmu puttenu. gnuk varu yohanu noddku vccibodhkuda, yevdu yor-danuku avtl nito kud udenu, ni vevnig-urci saksymiccitivo, yidigo, ayn baptism miccucunnadu; adru aynyoddku vccu cun-narni atnito ceppiri. aduku yohanu itl-nenutnku prlokmunudi anugrhipdbitenegani yevdunu emiyu pod nerdu. nenu kris-tunu kanniyu, anykte muduga ppbdinvadne anyu ceppinttu mire naku saksulu. ped-

likumarteglvadu pedli kumarudu; ayite nilu-
vbdì pedli kumaruni svrmu vinedi snehitudu
a pedli kumaruni svrmu vini mikkili stosi-
cunu; i na stosmu pripurnme yunndi. ayn
heccvlsiyunndi, nenu tggvlsi yunndi. penudi
vccuvadu adriki penunnavu; bhumi nudi
vccuvadu bhusbdhiye bhusbdhmen sgtl-
nugurci matladunu; prlokmunudi vccu vadu
adriki peganudi tanu knnavatinigurciyu vin-
navatinigurciyu saksymiccunu; ayn saksymu
evdunu agikripdu. ayn saksymu agt ricin-
vadu devudu styvtudnu matku mudrvesi
yunnadu. elynga devudu tanu ppinvaniki
koltlekud atmnugnghicunu gnuk ayn devuni
matle plukunu. tdiri kumaruni premicu-
cunnadu. gnuk ayn cetiki smstmu appgici
yunnadu. kumaruniydu visvasmucuvade ni-
tyjivmuglvadu, kumaruniki vidheyudu kani-
vadu jivmu cuddu gani devuni ugrt vanimid
nilici yudunu.

4

yohanu kte yesu ekkuvmdini sisyluhaga
cesikoni variki baptismmiccunn sgti
prisyyulu vinirni prbhuvunku telisinppdu
ayn yudy desmu vidici glilydesmunku tirigi
vellenu. ayi nnu yese baptismmiyyledu gani
ayn sisylucicu cudiri. ayn smry margmun
vellvlsivccenu gnuk yakobu tn kumaru-
den yosepukiccin bhumi dggrnunn smryloni
sukharnu ok uriki vccenu. akkd yakobu bavi
yudenu gnuk yesu pryanmuvln alsiyunn
ritine a bavi yodd kurcudenu; apptiki
icumicu pðredu gtlayenu. smry stri okte
nillu cedukonu tku akkdiki raga yesunaku
dahmunkimmni ame nidigenu. ayn sisylu
aharmu konutku uriloniki velliyudiri. a
smry striyudud ven nivu smry strinen nnu
dahmunkimmni yelagu adugucunnavn
aynto ceppenu. el ynga yudulu smryulto
sagtymu ceyru. aduku yesunivu devuni
vrnununaku dahmunkimmni ninnu adugu-
cunnadevdo adiyu erigiyute nivu ayynu
aduguvuvu, ayn niku jivjl miccunni ameto
ceppen appuda stri ayya, yi bavi lotendi,
cedukonutku nikemiyu lede; a jivjilmu elagu
niku dorkunu? tanunu tn kumallunu,
psuvulunu, yibavinillu tragi makiccin mn
tdriyen yakobukte nivu goppvada? ani
ayynu adigenu. aduku yesu i nillu tragu
prtivadunu mrl dppigonunu; neniccu nillu
tragu vadeppudunu dppigodu; nenu
vanikiccu nillu nityjivmunke vanilo uredi
niti bugga udunni ameto ceppenu. a stri
ayynu cuci ayya, nenu dppigonkuduntlunu,
cedukonut kitdurmu rakuduntlunu a nillu
naku dyceyumni adugga yesu nivu velli
ni penimi tini pilucukoni yikkidiki rmnni
ameto ceppenu. a strinaku penimiti lednga,
yesu ameto naku penimiti ledni nivu ceppin
matsriye; niku ayiduguru penimitludiri,
ippudu unnvadu ni penimiti kadu; styme

ceppitivnenu. appuda stri ayya, nivu
prvktvni ghricucunnanu. ma pitrulu i prvt-
mdu aradhiciri gani ara dhipvlsin sthlmu
yerusalemulo unndni miru ceppudurni aynto
anga yesu ameto itlenu amma, ok kalmu
vccucunndi, a kalmdu i prvtmu midnennu
yeruslemulonennu miru tdrini aradhipru.
na mat nmmumu; miru miku telynidanini
aradhicuvanu, memu maku telisindanini
aradhicuvarmu; rksn yudullo nudiye klugu-
cunndi. ayite ytharthmuga ara dhicuvanu
atmtonu stymutonu tdrini aradhicu kalmu
vccucunndi; adi ippudunu vcceyunndi;
tnnu aradhicuvanu attivare kavleni tdiri
koru c devudu atmguk ayynu aradhicu
varu atmtonu stymutonu aradhipvlennenu.
a stri ayntokristnbdin messiy vccunni
nenerugudunu; ayn vccinppudu maku smst-
muni teliyeyunni ceppga yesunito matladu
cunn nene ayynni ameto ceppenu. itlo
ayn sisylu vcci ayn strito matladut cuci
ascrypdiri ganinikemi kavle nniyennu, imeto
eduku matladu cunnavni yennu evdunu
adugledu. a stri tn kud vidicipetti uriloniki
velli miru vcci, nenu cesin vnnyu nato
ceppin mnusyuni cududi; iyn kristukada
ani a urivarito ceppga varu urilonudi
byluderi aynyoddku vccucudiri. a loga
sisylubodhkuda, bhojnmu ceyumni ayynu
vedukoniri. adukaynbhujicutku miku telyni
aharmu naku unndni varito ceppga sisylu-
ayn bhujicutku evden nemennu tecenemo
ani yoknito okdu ceppu koniri. yesu varini
cucinnu ppinvari cittmu nevercutyu, ayn
pni tudmutticutyu naku aharne yunndi.
ik nalugu nellen trovat kotkalmu vccunni
miru ceppuduru gda. idigo mi knnuletti
polmulnu cududi; avi ippude tellbari
kotku vcciyunnvni mito ceppu cunnanu.
vittuvadunu koyuvadunu kud sto sicuntlu,
koyuvadu jitmu puccukoni nity jivarth
men phlmu smkurcukonucunnadu. vittuva
dokdu koyuvadokdnu mat yi visymulo
styme. miru deninigurci kstpd ledo danini
koyutku mimmunu ppitini; itrulu kstpdiri
miru vari kstphmlu prvesicunnarni
ceppenu. nenu cesinvnnyu nato ceppenni
saksy miccin striyokk matnubtti a uriloni
smr yullo anekulu aynydu visvasmuciri. a
smryulu aynyoddku vcci, tmyodd udumni
ayynu vedukoniri gnuk ayn akkd redu
dinmuludenu. ayn matlu vinindun iknu
anekulu nmim a strini cucikmidit nivu
ceppin matnubtti kak mamttuku memu
vini, yiyn nijmuga lokrkskudni telisikoni
nmucunnamniri. a redudinmulen trovat
ayn akkdnudi byluderi glilyku vellenu.
eduknga prvkt svdesmulo ghnt poddni
yesu saksy miccenu. glilylukud a pdugku
velluvanu gnuk yerusalemulo pdug smymun
ayncesin karymulnnyu varu cucindun ayn
glilyku vccinppudu varu ayynu cercukoniri.
tanu nillu draksarsmuga cesin glilyloni

kanaku ayn tirigi vcenu. appudu kpern hu mulo ok prdhanikumarudu rogiyeyu-denu. yesu yudynudi gilyku vcenni atdu vini aynyoddku velli, tn kumarudu cav siddhmeiyedenu gnuk aynvcci atni svsth prcvllenni vedukonenu. yesusuck kriylnu mhtkarymulnu cud kute miretmatrmu nmmrni atnito ceppenu. aduka prdhaniprb-huva, na kumarudu cavk munupe rmmni aynnu vedukonenu. yesu nivu vellumu, ni kumarudu brdikiyunnadni atnito ceppga a mnusyudu yesu tnto ceppin mat nmim velli poyenu. atdik vellucudga atni dasulu atniki edurugavcci, atni kumarudu brdiki yunnadni telijjeppiri. e gtku vadu bagu pdsagenni varini adiginppudu varuninn oti gtku jvrmu vanini vidicenni atnito ceppiri. ni kumarudu brdikiyunnadni yesu tnto ceppin gt ade ani tdri telisikonenu gnuk atdunu atni yitivardrunu nmimri. idi yesu yudy nudi gilyku vcci cesin redv suckkriy.

5

atutruvat yudul pdug yokti vcenu gnuk yesu yerusalemunku vellenu. yerusalemulo gorrl dvarmu dggr, hebri bhaslo betesd anbdin yok koneru kldu, daniki ayidu mtp-mulu klvu. a ya smymulku devdnt konetilo digi nillu kdlicut kldu. niru kdliipbdin pimmt, modt evdu diguno vadu etti vyadhiglavadennu bagu pdunu, gnuk a mtpmullo rogulu, gruddivaru, kutivaru ucalucetulu glvaru, gupuluga pdiyudiri. akkd muppd i yenimidi edlnudi vyadhigl yok mnusyudu-denu. yesu, vadu pdiyudut cuci, vadpp-tiki bhukalmunudi a sthitilonunnadni ye-rigisvsthpd gorucunnavi ani vani ndugga a rogi ayya, nillu kdliipbdi nppudu nnu konetiloniki dicutku naku evdunu ledu gnuk nenu vccuntlo mriyokdu nakte muduga di-gunni aynku uttrmiccenu. yesu nivu leci ni prupettikoni nduvumni vanito ceppga vetne vadu svsthtnodi tn prupettikoni ndi-cenu. a dinmu visratidinmu gnuk yudu-luidi visratidinmu gda; nivu ni prupet-tikon tgde ani svstht nodinvanito ceppiri. aduku vadu nnu svsthpncinavaduni prupet-tikoni nduvumni nato ceppennenu. varu ni prupettikoni nduvumni nito ceppinvade-vdni vanini adigiri. ayn evdo svsthtnodin-vaniki teliyledu; a cotnu gupu kudyudenu gnuk yesu ttpicukonipoyenu. atutruvat yesu devalymulo vanini cuciidigo svsthtnoditivi; mri yekkuv kidu niku kluguduntlu iknu papmu ceykumni ceppga vadu velli, tnu svsthpncinadu yesu ani yudulku telijjep-penu. i karymulnu visrati dinmun cesin-dun yudulu yesunu hisiciri. ayite yesunatdri yidi vrku pniceyucunnadu, nenunu ceyucun-nanni variki uttrmiccenu. ayn visrati di-nacarmu mirut matrmegak, devudu tn sot tdri ani ceppi, tnu devunito smanuniga

cesikonenu gnuk idu nimittmunu yudulu aynnu cpylenni mri ekkuvga prytmmu ce-siri. kabitti yesu variki itlu prtyuttrmic-cenu tdri yedi ceyut kumarudu cucuno, ade kani tntt tanu ediyu ceynerdu; ayn vetini ceyuno, vatine kumarudunu alage ceyunu. tdri, kumaruni premicucu, tanu ceyuvati nellnu aynku agrpcucunnadni mito niscy-muga ceppucunnu. mriyu miru ascry pduntlu vitikte gopp karymulnu aynku ag-prcunu. tdri mrtlnu elagu lepi brdiki-cuno alage kumarudunu tnkistmu vccin-varini brdikicunu. tdri yevnikini tirpu tir-cdu gani tdri ghnprcuntluga adrunu ku-maruni ghnprc vlenni tirputircutku srvad-hikarmu kumaruniki appgiciyunnadu; ku-maruni ghnprcinvadu aynnu ppin tdri ghn-prcdu. na mat vini nnu ppinvaniyudu visvasmucuvadu nity jivmu glvadu; vadu tirpuloniki rak mrmulo nudi jivmuloniki datiyunnadni mito nisc ymuga ceppucun-nanu. mrtulu devuni kumaruni sbdmu vinu gdiy vccunndi, ippude vcciyunndi, danini vinuvaru jiviturni mito niscymuga ceppu-cunnu. tdri yelagu tntt tane jivmulglvade yunnadu alage kumarudunu tntt tane jiv-mulglvade yudutku kumaruniki adhikarmu anughricenu. mriyu ayn mnusy kumarudu gnuk tirputircutku (tdri) adhikarmu anu-grhicenu. diniki ascrypdkudi; ok kalmu vc-cunndi; a kalmun smadhullo nunnvardru ayn sbdmu vini melu cesinvaru jiv punrut-thanmun kunu kidu cesinvaru tirpu punrut-thanmunkunu bytiki vccedru. na att nene emiyu ceylenu; nenu vinu ntluga tirpu tircu-cunnu. nnu ppin vani citprkarme cey-gorudunu gani na yist prkarmu ceygornu gnuk na tirpu nyaymendi. nnu gurci nenu saksymu ceppukoninyedl na saksymu stymu kadu. nnnugurci saksy miccu verokdu kldu; ayn nnnugurci iccu saksymu stymni yerugudunu. miru yohanu noddku (ko-drini) ppitiri; atdu stymunku saksymic-cenu. nenu mnusyulvn saksymgikripnu gani miru rksp bdlenni yi matlu ceppucun-nanu. atdu mducu prkasicucunn dipmeyu-denu, mirtni velugulo udi kotkalmu andi-cutku ist pditiri. ayite yohanu saksymukte na kekkuvne saksymu kldu; ademnin, nenu ner verucute tdri ye kriylnu na kicciyunnadu, nenu ceyucunn a kriyle tdri nnu p mriyu nnu ppin tdiye nnnugurci saksy miccucun-nadu; miru e kalmennu ayn svrmu vin-ledu; ayn svrupmu cudledu. ayn evrini ppeno aynnu miru nmmladu gnuk milo ayn vakymu niliciyudledu. lekhn mulydu miku nityjivmu kldni tlcucu vatini prisodhicu-cunnu, ave nnnugurci saksymiccu cunnvi. ayite miku jivmu kluguntlu miru nayoddku ranollru. nenu mnusyulvn mhim poduvad-nukanu. nenu mimmunu erugudunu; de-vuni prem milo ledu. nenu na tdri nam-mun vcciyunnanu, miru nnu agikripnu, mri

yokdu tn nammun vccinyedl vanini agi krituru, advitiy devunivln vccu meppunukork yoknivln okdu meppupoducunn miru elagu nmmglru? nenu tdriyodd mimid nermu mopudunni tlckudi; mirasryicucunn mose mimid nermu mopunu. atdu nnnugurci vrasenu gnuk miru mosenu nmimnttyin nnununu nmmuduru. mirtni lekhnmulnu nmmniyedl na matlu elagu nmmudurnenu.

6

atutruvat yesu tiberiy smudrmu, anga glily smudrmu dati addriki vellenu. rogul yedl ayn cesin suck kriylnu cuci bhu jnulu aynnu vebdiciri. yesu kodyekki akkd tn sisulyto kud kurcudenu. appudu pska anu yudul pdug smipicenu. kabtti yesu knnuletti bhu jnulu tnyoddku vccut cuciviru bhujitku ekkdnudi rottelu koni teppitumni philippu ndigenu gani yemi ceyne yudulu tane yerigiyudi atnini priksicutku alagdigenu. aduku philippuvarilo prtivadunu kocemu kocemu puccukonutkennu reduvdl denarmul rottelu calvni aynto ceppenu. ayn sisulyto okdu, anga simonu peturu shodrudenden adrey ikkd unn yok cinn vaniyodd ayidu yvl rottelu redu cinn ceplu unnvi gani, yit mdiki ivi ematrmni aynto anga yesu jnulu kurcudbettudni ceppenu. a cot cal pccikyudenu gnuk lekku icumicu ayiduvelmdl purusulu kurcudiri. yesu a rottelu ptukoni krtjn tastutulu cellici kurcunnvariki vddicenu. alagun ceplukud varikistment mttuku vddicenu; varu trptiga tinin truvat emiyu nstpdud migilin mukkl pogeceyudni tn sisulyto ceppenu. kabtti varu bhujicin truvat vari yodd migilin ayidu yvl rottel mukkl pogecei pdredu gplu nipiri. a mnusyulu yesu cesin suck kriynu cucinijmuga i lokmunku rabovu prvkt iyne ani ceppukoniri. rajuga ceyutku varu vcci tnnu blvtmuga ptukonbovucunnarni yesu erigi, mrl kodku otriga vellenu. saykalmenppudu ayn sisulyto smudrmu noddku velli done yekki smudrp tddrinunn kpernhumunku povucudiri. atlo cik tayenu gani yesu varyioddku iknu raledu. appudu pedd gali visrga smudrmu pogucudenu. varu icumicu redu kosul durmu donenu ndipicin truvat, yesu smudrmumid nducucu tm donedggrku vccut caci bhypdiri; ayite ayn nene, bhypdkudni varito ceppenu. gnuk aynnu donemid ekkicukonutku varistpdiri. vetne a done varu vellucunn prdesmunku cerenu. mrunadu smudrp tddrinu niliciyunn jn smuhmu vcci cudga, ok cinn done tpp akkd mriyokti ledniyu, yesu tn sisulyto kud done ekkledu gani ayn sisulyto matrme velirniyu telisikoniri. ayite prbhuvu krtjnta stutulu cellicinppudu varu rotte bhujicin cotu nku dggrrunn tiberiy nudi vere cinn donelu vccenu. kabtti yesunu ayn sisulylunu akkd lekpvot jnsmuhmu cuci nppudu

vara cinn donelekki yesunu vedkucu kpernhumunku vcciri. smudrp tddrinu aynnu knugonibodhkuda, niveppudu ikkdiki vccitivni adugga yesu miru sucnlhu cututvln kadu gani rottelu bhujici trpti podutvlnne nnnu vedkucunnarni mito niscymuga cepucunnanu. ksymen ahamukorku kstpd-kudi gani nityjivmu klug jeyu aksymen ahamukorke kstpdudi; mnusy kumarudu danini mikicynnu, iduke tdriyen devudu aynku mudrvesiyunnadni ceppenu. varu memu devuni kriylu jrigitutku emi cey vlenni aynnu adugga yesu ayn ppin vaniydu miru visvasmucutye devuni kriyyni varito ceppenu. varu atlyite memu cuci ninnu visvsicutku nivu e suck kriy ceyucunnavu? emi jrigitucunnavu? bhujicu tku prlokmunudi ayn ahamu variki anu grhicenu ani vraybdinttu mn pitrulu arnymulo mnnanu bhujicini aynto ceppiri. kabtti yesuprlokmunudi vccu ahamu mose mikiyyledu, na tdriye prlokmunudi vccu nijmen ahamu miknu grhicucunnadu. prlokmunudi digi vcci, lokmunku jivmu niccundi devudnugrhu aharne yunnndi mito niscymuga cepucunnanni varito ceppenu. kavun varu prbhuvu, yi ahamu ellppudunu maku anugrhu mniri. aduku yesu varito itlnenu - "jivaharmu nene; na yoddku vccuvadu ematrmunu akl gondu. naydu visvasmucuvadu eppudunu dppigondu. miru nnnu cuci yudiyu visvsipk yunnarni mito ceppitini. tdri naku anugrhicuvardrunu nayoddku vturu; nayoddku vccu vanini nenet matrmunu byтики trossiveyunu. na istmunu nervercu konutku nenu raledu; nnnu ppin vani cittmu nervercutke prlokmu nudi digivccitini. "ayn naku anugrhicin daniyittu nenemi pogotukonk, atyidnmun dani leputye nnnu ppin-vani cittmeyunnndi." kumaruni cuci aynnydu visvas mucu prtivadunu nityjivmu podutye na tdri cittmu; atyidnmun nenu vanini lepu-dunu." kabtti nenu prlokmu nudi digi vccin ahamni ayn ceppindun yudulu aynnu gurci snugu konucu - iyn yosepu kumaruden yesu kada? iyn tllidrrulu mn merugudumu gda? - nenu prlokmu nudi digivcciyunnanni iyn elagu ceppucunnadniri. aduku yesu - "milo miru snugukonkudi; nnnu ppin tdri vanini aksiciteni gani evdunu na yoddku raledu; atyidnmun nenu vanini lepu-dunu. vardrunu devunicet bodhipbduduru ani prvktl lekhnmullo vraybdiyunnndi gnuk tdri vln vini nerucukonin prtivadunu nayoddku vccunu. devuni yodd nudi vccin-vadu tpp mri evdunu tdrini caci yudledu; iyne tdrini cuciyunnadu. visvsicuvade nityjivmu glvadu. jivaharmu nene. mi pitrulu arnymulo mnnanu tininnu cnipoyiri. dinini tinuvadu cavkuduntlu prlokmu nudi digivccin ahar mide. prlokmu nudi digivccin jivaharmunu nene. evdennu i ahamu bhujicite vadellppudunu jivicunu; mriyu neniccu

aharmu lokmunku jivmukorken na srirme ani mito niscymuga ceppucunnu" anenu. yudulu- iyn tn srirmunu elagu tinniyyglđni yoknito okdu vadiciri. "kayun yesu itlnenu -"miru mnusykumaruni srirmu tini ayn rktmu tragitene kani, milo miru jivmu glvaru karu." na srirmu tini na rktmu traguvade nityjivmu glvadu; atydinmun nenu vanini lepuđunu. na srirmu nijmen aharmunu na rktmu nijmen panmune yunndi. "na srirmu tini na rktmu traguvadu nayđunu, nenu vaniyđunu niliciyudumu." jivmugl tđri nnu ppenu gnuk nenu tđri mulmuga jivucunntte nnu tinuvadunu na mulmuga jivucunu. ide prlokmu nudi digivccin aharmu; pitrulu mnanu tiniyu cnipoyinttu kadu; i aharmu tinuvadu ellppudunu jivicunni niscymuga mito ceppucunnu" anenu ayn kprnhumulo bodhicucu smaj mđirmulo i matlu ceppenu. "ayn sisyyullo anakulu i mat vini - idi kthinnen mat, idi evdu vinglđni ceppukoniri." yesu tn sisyyulo dinini gurci snugukonucunnarni tnku tane erigi varito itlnenu - "dinivn miru abhytr pucunnara? alagete mnusykumarudu munupunn cotunuku ekkut miru cucin yedl emduru ? "atmye jivipceyucunndi; srirmu kevlmu nispryojnm. nenu mito ceppiyunn matlu atmyu jivmune yunnvi, gani" "milo visvsicnivaru kodrunnaru" ani varito ceppenu. visvsicnivarevru, tnnu appgipbovuvadevdu, modti nudi yesunku teliyunu." mriyu ayn - "tđri cet vaniki krp anugrhipbdkute evdunu nayoddku raledni i hetuvunu btti mito ceppitini" anenu. "appti nudi ayn sisyyullo anakulu venuk tisi, mri enndunu ayynu vebdipledu." kabtti yesu - "miru kud vellipovlenni yunnara?" ani pnnedu mđini adugga. "simonu peturu - prbhuva, evniyoddku veludumu ? nive nityjivpu matlu glvadu;" nive devuni prisuddhuvni memu visvsicirigi yunnamni aynto ceppenu. aduku yesu - "nenu mimmunu pnnedu gurini erpcu konleda? milo okdu satanu" ani varito ceppenu. simonu iskriyotu kumaruden yoda pnnedu mđilo okdeyudi ayynu appgipbovucunu gnuk vanini gurciye ayn i mat ceppenu.

7

atu truvat yudulu ayynu cp vedki ndun yesu yudylo scricnollk gilylo scricucudenu. yudul prnsall pdug smipicenu gnuk ayn shodru ayynu cucinivu ceyucunn kriylu ni sisyyulunu cucuntlu i sthlmu vidici yudyku velumu. bhirgmun agikripbd goruvadevdu tñ pñi rhsymun jrigipdu. nivu i karymulu ceyucunnyedl ninnu nive lokmunku kn brcukonumni ceppiri. ayn shodru-lennu aynydu visvasmucledu. yesu na smy miknu raledu; mi smymellppudunu siddhmugane yunndi. lokmu mimmunu dvesipnerdugani, dani kriylu ceddvni nenu

daninigurci saksymiccu cunnu gnuk adi nnu dvesicucunndi. miru pdugku velludi; na smymiknu pripurnmukaledu gnuk nenu i pdugku ippude vellnni varito ceppenu. ayn varito ilagun ceppi gilylo nilicipoyenu. ayite ayn shodru pdugku vellipoyin truvat anykud bhirgmuga vellk rhsymuga vellenu. pduglo yuduluayn ekkdnni ayynu vedkucudiri. mriyu jnsmuhmu llo ayn-nigurci gopp snugu puttenu; kodray mci-vadniri; mrikodrukadu, ayn jnulu mo-spuccuvadniri; ayite yudulku bhypti ayynu gurci yevdunu bhirgmuga matladledu. sgmu pdugenppudu yesu devalymuloniki velli bodhicucudenu. yudulu aduku ascry pdicd-vukonni itniki i paditymetlu vccenni cep-pukoniri. aduku yesunenu ceyu bodh nadi kadu; nnu ppinvanide. evdennu ayn cittmu coppun cey niscyikuninyedl, a bodh devunivn kligindo, lek na ytt nene bodh-icu cunnu, vadu telisikonunu. tntt tane bodhicuvadu skvi mhimnu vedkunu gani tnnu ppinvani mhi mnu vedkuvadu styv-tudu, ayn ydu e durnitiyuledu. mose miku dhmrasmu iyyleda? ayinnu milo evdunu a dhmrasmu mnu gekondu; mireduku nnu cp jucucunnarni varito ceppenu. aduku jnsmuhmunivu dyymu ptinadvu, evdu ninnu cp jucucunnadni adugga yesu varini cucu nenu ok karymu cesitini; aduku mirdru ascrypdu cunnaru. mose miku sunnti skarmunu niymicenu, i skarmu mo-sevln kligindi kadu, pitruvlñne kligindi. ayinnu visratidinmun miru mnusyuniki sunnti ceyu cunnaru. mose dhmrasmu mirkuduntlu ok mnusyudu visrati dinmun sunntipodunu gda. itludga nenu visrati dinmun ok mnusyuni purnsvsthtl vaniga cesinduku miru namid agrhpdu cunnaremi? velicupunubtti tirpu tirk nyaymen tirpu tircudnenu. yerusalemvarilo kodruvaru cp vedku vadu iyne kada? idigo iyn bhirgmuga matladucunnu iynnu emnu; iyn kristni ad-hikarulu nijmuga telisikoniyadura? ayinnu iyn ekkdi vado yerugudumu; kristu vc-cunppudu ayn yekkdivad yevdunu erugdni ceppukoniri. kaga yesu devalymulo bodh-icucumiru nneruguduru; nenekkdivadno yeruguduru; na ytt nene raledu, nnu ppin-vadu styvtudu, ayynu mirerugru. nenu ayn yoddnudi vccitini;ayn nnu ppenu gnuk nenu ayynu erugudunni biggrga cep-penu. aduku varayynu pttukon ytnmuce-siri gani ayn gdiy yiknu raledu gnuk evdunu ayynu pttu konledu. mriyu jnsmuh-mulo anakulu aynydu visvasmucikristu vc-cunppudu iyn cesinvasi kte ekkven suck kriylu ceyuna ani ceppukoniri. jnsmuhmu ayynu gurci yilagu snugukonut prisyyulu vininppudu, prdhanyajkulunu prisyyulunu ayynu pttukonutku btrautulnu ppi. yesu ik kotkalma nenu mitokud nudunu; truvat nnu ppinvaniyoddku velludunu; miru nnu

vedkuduru gani nnnu knugonru, nenekkd uduno akkdiki miru ralernenu. aduku yudulumnu iynnu knugonkuduntlu iyn ekkdiki vellbovcunnadu? grisudessthullo cedripoiyn varyioddku velli grisudessthulku bodhicuna? nnnu vedkuduru gani knugonru, nenekkd uduno akkdiki miru ralerni ayn ceppin yi mat emito ani tmlotamu cep-pukonucudiri. a pdgulo mhadinmen atyidin-mun yesu nilicievdennu dpigoinin yedi nay-oddku vcci dppi tircukonvlenu. naydu vis-vasmucu vadevdo lekhnmu ceppinttu vani kdupulonodi jiv jlnidulu parunni bigrga ceppenu. tnydu visvasmucuvatu pod bovu atmugurci ayn i mat ceppenu. yesu iknu mhimprcbddledu gnuk atm iknu anugrhipb-diyudledu. jnsmuhmulo kodru i matlu vinijnimuga iyn a prvktye aniri; mriko-druini kriste aniri; mrikodruemi? kristu glilylo nudi vccuna? kristu davidu stan-mulo putti davidu udin betlehemnu gram-mulonodi vccunni lekhnmu cepputleda aniri. kabtti aynnu gurci jnsmuhmulo bhedmu puttenu. varilo kodru aynnu pttukon dl-ciri gani yevdunu aynnu pttukonledu. a brautulu prdhanyajkulyoddkunnu pri syu-lyoddkunnu vccinppaduvarueduku mi ray nnu tisikoni raledni adugga a brautu-lua mnusyudu matladintlu evdunu enndunu mat ladedniri. aduku prisyyulumirukud mos potira? adhi karullo gani prisyyullo gani yevdennu aynydu visvasmucena? ayite dhmsastr merugni yi jnsmuhmu sapgrst-mendni varito aniri. atkumunupu aynyod-dku vccin nikodemu varilo okdu. atdu ok mnusyuni mat vinkmunupunu, vadu cesindi telisikonk munupunu, mn dhmsastrmu at-niki tirpu tircuna ani adugga varu nivunu glilyudva? vicarici cudumu, glilyo e prvk-tyu puttdniri. att evri yitiki varu velliri.

8

yesu olivlkodku vellenu. tellvargane yesu tirigi devalymuloniki raga prjldru ayn yod-dku vcciri gnuk ayn kurdidi variki bodhicu cudenu. sastrulunu prisyyulunnu, vybhicar-mdu pttbdin yok strini todū konivci amenu mdhy niluvbetti bodhkuda, yi stri vybhi-carmu ceyucudga pttbdenu; attivarini rallu ruviv cpvlenni dhmsastrmulo mose mn kaj-napicenu gda; ayinnu nivemi ceppucunnavni ayn ndigiri. aynmid nermu mopvlenni aynnu sodhicucu ilagun adigiri. ayite yesu vgi, nelmid vrelito emo vrayucudenu. varaynnu pttvudlk adugucudga ayn tlyetti cucimilo papmu lenivadū mottmodt amemid rayi vey vccunni varito ceppi mrl vgi nelmid vrayu cudenu. varamat vini, peddvaru modlukoni cinnvarivru okni vet okdu bytiki velliri; yesu okkde migilenu; a stri mdhyu niluvb-diyudenu. yesu tlyetti cuci amma, varekkd unnaru? evrunu niku siks vidhiplada?

ani adiginppudu ameledu prbhuvā anenu. aduku yesunenunu niku siks vidhipnu; nivu velli ik papmu ceykummi ameto ceppenu. mrl yesu nenu lokmunku velugunu, nnnu vebdicuvadu ciktilo nduvk jivpu velugugligi yudunni varito ceppenu. kabtti prisyyulu ninnugurci nive saksymu ceppukonucun-navu; ni saksymu stymu kadni aynto anga yesunenu ekkdnudi vccitino yekkdiki vel-luduno nenerugudunu gnuk nnnugurci nenu saksymu ceppu koninnu na saksymu styme; nenu ekkdnudi vccucunnano yekkdiki vellu-cunnano miru erugru. miru sirmunubtti tirpu tircucunnaru; nenevrikini tirpu tircnu. nenu okkdneyudk, nenunu nnnu ppin tdiyu kud nunnamu gnuk nenu tirpu tircinnu na tirpu styme. mriyu iddru mnusyul saksymu stymni mi dhmsastrmulo vrayb-diyunndi gda. nnnugurci nenu saksymu cep-pukonu vadnu; nnnu ppin tdiyu nnnugurci saksymiccucunnadni ceppenu. varu ni tdi-ri yekkd unnadni aynnu adugga yesu miru nnennu na tdrinennu erugru; nnnu erigi yu-tira na tdrinikud erigi yudurni varito cep-penu. ayn devalymulo bodhicucudga, kanuk pette yunnocot i matlu ceppenu. ayn gdiy yiknu raledu gnuk evdunu aynnu pttukon-ledu. mriyokppudu aynnenu vellipovucun-nanu; miru nnnu vedkuduru gani mi pap-mulone yudi cnipovuduru; nenu vellucotiki miru ralerni varito ceppenu. aduku yudu-lunenu vellucotiki miru ralerni yiyn ceppu-cunnade; tnnu tane cpu konuna ani cep-pukonucudiri. appudaynmiru krividaru, nenu penuduvadnu; miru i lok sbdhulu, nenu i loksbdhudnu kanu. kaga mi papmul-loneyudi miru cnipovudurni mito ceppitini. nenu aynnni miru visvisciyedl miru mi pap-muloneyudi cnipovudurni varito ceppenu. kabtti varuni vevrvni ayn ndugga yesu var-itomodtnudi nenu mito evdnni ceppucutino vadne. mimmunugurci cepputkunnu tirpu tircutkunnu cal sgtulu naku klvu gani nnnu ppinvadu styvtudu; nenu aynyodd vinin sg-tule lokmunku bodhicucunnanni ceppenu. tdrini gurci tmtō ayn ceppenni varu ghrhpk poyiri. kavun yesumiru mnusyukumaruni pekettinppudu nene aynnniyu, na att nene yemiyu ceyk, tdrī naku nerpinttu i sg-tulu matladucunnanniyu miru grhicedru. nnnu ppinvadu naku todeyunnadu; ayn kistmen karymu nenellppudunu ceyudunu gnuk ayn nnnu otriga vidicippettledni cep-penu. ayn yi sgtulu matladucudga aneku laynydu visvasmuciri. kabtti yesu, tnnu nmimn yudultomiru na vakymdu nilicin-varete nijmuga naku sisyle yudi stymunu grhicedru; appudu stymu mimmunu svtrul-nuga ceyunni ceppga varumemu abrahamu stanmu, memū enndunu evnikini dasulme yudlede; miru svtruluga cey bdudurni yel ceppucunnavni aynto aniri. aduku yesu-papmu ceyu prtivadunu papmunku dasudni

mito niscymuga ceppucunnanu. dasudellpudunu itilo nivasmuceydu; kumaru dellpudunu nivasmuceyunu. kumarudu mim-munu svtrulnuga cesinyedl miru nijmuga svtrule yuduru. miru abrahamu stanmni naku teliyunu; ayinnu milo na vakymunku cotuledu gnuk nnnu cp vedkucunnaru. nenu na tdriyodd cucin sgtule bodhicucunnanu; a prkarme miru mi tdriyodd vininvatine jri gicucunnarni varito ceppenu. aduku varu ayntoma tdiri abrahamniri; yesumiru abrahamu pilllete abrahamu cesin kriylu ceturu. devunivln vinin stymu mito ceppinvadnen nnnu mirippudu cp vedkucunnare; abrahamu atlu ceyledu miru mi tdiri kriyle ceyucunnarni varito ceppenu; aduku varumemu vybhicarmuvln puttinvarmu kamu, devudokkde kamu tdiri ani ceppga yesu varito itlenudevadu mi tdriyenyedl miru nnnu premituru; nenu devuni yoddnudi byluderi vcci yunnanu, na att nene vcciyudledu, ayn nnnu ppenu. mirel na matlu grhipkunnaru? miru na bodh vinnerkudutvlnnegda? miru mi tdriygu apvadi sbdhulu; mi tdiri duraslu nerverc gorucunnaru. adinudi vadu nrht kudeyudi stymdu matlu nilicivadu kadu; vanyidu stymeledu; vadu abddhmadunppudu tn svbhavmu anusriciye matladunu; vadu abddhi kudunu abddhmunku jnkudune yunnadu. nenu stymune ceppucunnanu gnuk miru nnnu nmmru. naydu papmunndni milo evdu sthapticunu? nenu stymu cep-pucunnyedl mireduku nnnu nmmru? devuni sbdhiyenvadu devuni matlu vinunu. miru devuni sbdhulu karu gnukne miru vinrni ceppenu. aduku yudulu nivu sm-ryu dvunu dyymupttinadvunu ani memuceppumat sriyegda ani aynto ceppga yesu nenu dyymupttin vadnu kanu, na tdrini ghnprecvadnu; miru nnnu avmanprcucunnaru. nenu na mhimmu vedkutledu; vedkucu tirpu tircucu udva dokku kildu. okdu na mat gekonin yedlvadenndunu mrmnu poddni3 mito niscymuga ceppucunnanni ut-trmiccenu. aduku yudulunivu dyymu pt-tinvadvani yippuderugu dumu; abrahamunu prvktlunu cnipoyiri; ayinnu okdu na mat gekoninyedl vadu enndunu mrmnu rucicud mn tdriyen abrahamu cnipoyenu gda; nivtnikte goppvadva? prvktlunu cnipoyiri; ninnu ni vevdvi ceppukonucunnavni ayn ndigiri. aduku yesu nnnu nene mhimp-rcukoninyedl na mhim vttdi; ma devudni mirevinigurci ceppudunu; ayn mat gekonucunnanu. miru ayinnu erugru, ne-naynnu erugudunu; ayinnu erugnni nenu cep-pinyedl mivle nenunu abddhikudne yudunu gani, nenaynnu erugudunu, ayn mat gekonucunnanu. mi tdriyen abra hamu na dinmu cutunni migul andicenu; adi cucu stosisenu anenu. aduku yudulunikiknu ebdj svtsr-mulve leve, nivu abrahamunu cucitiva ani aynto ceppga, yesu abrahamu puttkmunupe

nenu unnanni mito niscymuga ceppucun-nannenu. kabtti varu aynmid ruvvutku rallu ettiri gani yesu daga devalymulo nudi bytiki vellipoyenu.

9

ayn margmun povucudga puttu gruiddiyen yok mnusyudu knbdenu. ayn sisylu bodhkuda, vidu gruiddivade puttutku evdu papmu cesenu? vida, vini knnvara? ani ayinnu adugga yesu vidennu vini knnvarennu papmu ceyledu gani, devuni kriylu viniydu prtyksprcbdutke vidu gruiddivaduga put-tenu. pglunntvrku nnnu ppinvani kriylu mnmu ceyucudvleni; ratri vccucunndi, ap-pudevdu nu pniceyledu. nenu i lokmulo un-ppudu lokmunku velugunni ceppenu. ayn itlu ceppi nelmid uminvesi, uminto burd-cesi, vani knnulmid a burd pusi nivu siloymu konetiki velli adulo kdugu konumni ceppenu. siloymnu matku ppbdin vadni arthmu. vadu velli kdugukoni cupu glvade vccenu. kabtti poruguvarunu, vadu bhikskudni atku-mudu cucinvarunuvudu kurcudi bhiks met-tukonuvadu kada aniri. vide ani kodrunu, vidukadu, vini poliyunn yokdni mrikodrunu aniri; vadetenene ynenu. varu ni knnulelagu tervbdenni vani ndugga vaduyesu anu nok mnusyudu burd cesi na knnulmid pusi nivu siloymnu konetiki velli kdugukonumni nato ceppenu; nenu velli kdugukoni cupu poditin-nenu. varu, ayn ekkdnni adugga vadu, nenerugnnenu. atkumudu gruiddiye yudin-vanini varu prisyyulyoddku tisikonipoyiri. yesu burdcesi vani knnulu terciu dinmu vis-ratidinnu vadellagu cupupodeno daninigurci prisyyulu kud vanini mrl adugga vadu na kn-nulmid ayn burd ucga nenu kdugu koni cupu poditinni varito ceppenu. kaga prisyyullo kodru i mnusyudu visratidinnu acricutledu gnuk devuni yoddnudi vccinvadu kadniri. mrikodru papiyen mnusyudu ilati suckkriy-lelagu ceyglidniri; itlu varilo bhedmu put-tenu. kabtti varu mrl a gruiddivanito atdu ni knnulu terciuduku nivtnigurci yemnu konu-cunnavni ydugga vadu ayn ok prvkt anenu. vadu gruiddi vadeyudi cupu podenni yudulu nmmk, cupu podinvani tliddrulu pilipici, gruiddivade puttanni miru ceppu mi ku-marudu videna? alagete ippudu videllagu cucu cunnadni varini adigiri. aduku vani tliddruluvidu ma kumarudniyu vidu grud-divaduga puttanniyu memerugudumu. ip-pudu videllagu cucucunnado yerugmu; evdu vini knnulu terceno adiyu memerugmu; vidu vyssu vccinvadu, vinine adugudi; tn sgti tane ceppukongldni varito aniri. vani tliddrulu yudulku bhypti alagu cep-piri; eduknin ayn kristu ani yevrennu op-pukoninyedl vanini smajmdirmulonudi velli vetumni yudulu atkumunupu nirnyicukoni yudiri. kavun vani tliddruluvadu vyssu

vccinvadu; vanini adugudniri. kabtti varu grudivadeyudin mnusyuni redv maru pilipici devuni mhimprcumu; i mnusyudu papiyni memerugudumni vanito ceppga vadu ayn papiyo kado nenerugnu; okti matrmu nenerugnu dunu; nenu grudivadneyudi ippudu cucucunna nnenu. aduku varu ayn nikemi cesenu? ni knnulu elagu tercenni mrl vanini adugga vadu idak mito ceppitini gani miru vinkpotiri; mireduku mrl vingorucunaru? mirunu ayn sisylugutku korucunnara yemi ani varito anenu. aduku varu nive vani sisyludvu, memu mose sisylumu; devudu moseto matladenni yerugudumu gani videdkdnudi vcceno yerugmni ceppi vanini dusiciri. aduku a mnusyudu ayn ekkdnudi vcceno mirerugkpovut ascryme; ayinnu ayn na knnulu tercenu. devudu papul mnvi alkipdni yerugudumu; evdennu devbhktude yudi ayn cittmucoppun jrigicinyedl ayn vani mnvi alkicunu. puttu grudivani knnulevren tercintu lokmu puttinpptinudi vinbiledu. iyn devuni yodd nudi vccinvadu kaniyedl emiyu ceynerdni varito ceppenu. aduku varu nivu kevlmu papive puttinvadvu, nivu maku bodhip vccitva ani vanito ceppi vani velivesiri. prisyyulu vanini velivesirni yesu vini vanini knugoni nivu devuni kumaruniydu visvasmucu cunnava ani adigenu. aduku vadu prbhava, nenu aynydu visvasmucutku ayn evdni adugga yesu nivaynnu cucucunnavu; nito matladucunnvadu ayne anenu. att vaduprbhava, nenu visvsicunannani ceppi anyku mrokkenu. appudu yesucudnivaru cudvlenu, cucuvaru grudivaru kavlenu, anu tirpu nimittmu nenilokmunku vccitinni ceppenu. ayn yoddnunn prisyyullo kodru i mat vinimemunu grudivarma ani adigiri. aduku yesu miru gruddivarete miku papmu lek povunu gani cucucunnamni mirippudu ceppu konucunnaru gnuk mi papmu niliciyunnndni ceppenu.

10

gorrl doddilo dvarmun prvesipk verokmargmun ekkuvadu dogyu docukonuvadaneyunnadu. dvarmun prvesicuvadu gorrl kapri. atniki dvarpalkudu tlupu tiyunu, gorrlu atni svrmu vinunu, atdu tn sot gorrlnu perupetti pilici vatini velupliki ndi picunu. mriyu atdu tn sot gorrlnnitini velupliki ndipicunpudell vatiki muduga nducunu; gorrlu atni svrmerugunu gnuk avi atnini veb dicunu. anyul svrmu avi yerugyu gnuk anyuni etmatrmunu vebdipk vaniyoddnudi paripovunni mito niscymuga ceppucunnanni varito anenu. i sadrsymu yesu varito ceppenu gani ayn tmto ceppin sgtulettivo varu grhicukonledu. kabtti yesu mrl varito itlennu gorrlu povu dvarmunu nene; naku mudu vccin vardru doglunu docukonunarune yunnaru; gorrlu vari

svrmu vinledu. nene dvarmunu; na dvara evden lopl prvesicin yedl vadu rkspbdinvade, lopliki povucu bytiki vccucu met meycunudunu. dog dogtnmunu htynu nasnmunu ceyutku vccunu gani mridenikini radu; gorrlku jivmu klugutkunu adi smrdhdhiga klugutkunu nenu vccitinni mito niscymuga ceppucunnanu. nenu gorrlku mci kaprini; mci kapri gorrlkorku tn pranmu pettunu. jitgadu gorrl kaprikadu gnuk gorrlu tnvikandun todelu vccut cuci gorrlnu vidicipetti paripovunu, todelu a gorrlnu ptti cedrgottunu. jitgadu jitgade gnuk gorrlnugurci lksymu ceyk paripovunu. nenu gorrl mci kaprini. tdiri nnnu elagun erugunu nenu tdrini elagu eruguduno alage nenu na gorrlnu erugudunu, na gorrlu nnnu erugunu. mriyu gorrlkorku na pranmu pettucunnanu. i dodddivikani vere gorrlunu naku klvu; vatinikud nenu todukoni ravlenu, avi na svrmu vinunu, appudu md okktiyyu gorrl kapri okkdunu agunu. nenu dani mrl tisikonuntlu na pranmu pettucunnanu; idu vlne na tdiri nnnu premicucunnadu. evdunu na pranmu tisikodu; na att nene dani pettucunnanu; dani pettutku naku adhikarmu kldu, dani tirigi tisikonutkunu naku adhikarmu kldu; na tdrivl i ajn poditinnenu. i matlnubtti yudullo mrl bhedmu puttenu. varilo anakuluvadu dyymu pttin vadu, verrivadu; vani mat eduku vinucunnarniri. mri kodruivi dyymu pttinvani matlukavu; dyymu grudivari knnulu tervglada aniri. aly prtisthitpdug yerusalemulo jrgu cudenu. adi sitkalmu. appudu yesu deval ymulo solomonu mtpmun tirugucudga yudulu ayncuttu pogeetkalmu mmmunu sdehpettuduvu? nivu kristuvete mato spstmuuga ceppumniri. aduku yesumito ceppitini gani miru nmmru, nenu na tdiri namdmu ceyucunn kriylu nnnu gurci saksymiccucun-nvi. ayite miru na gorrlu cerinvarakuru gnuk miru nmmru. na gorrlu na svrmu vinunu, nenu vati nerugudunu, avi nnnu vebdicunu. nenu vatiki nityjivmuniccucun-nanu gnuk avi enttikini nsipvu, evdunu vatini na cetilonudi aph ripdu. vatini nakiccin na tdiri adrikte goppvadu gnuk na tdiri cetilonudi yevdunu vatini aphiyledu; nenunu tdiyyunu ekme yunnamni varito ceppenu. yudulu aynnu kottvlenni mrl rallucet ptukonga yesu tdiri yoddnudi anekmen mci kriylnu miku cupitini; vatilo e kriy nimittmu nnnu rallo kottudurni varindigenu. aduku yudulunivu mnusyudve yudi devudnini ceppukonucunnavu gnuk devdusn cesinduke ninnu rallo kottudumu gani mci kriy cesinduku kadni aynto aduku yesumiru devmulni nentinni mi dhrmsastrmulo vraybdijyudleda? lekhnmu nirthkmu kanerdu gda, devuni vakymevrikni vcceno vare devmulni ceppinyednnenu devuni kumarudnni ceppinduku, tdiri prtisthcesi yi

lokmuloniki ppinvanitonivu devdusn ceyucunnavni ceppudura? nenu natdri kriyulu ceynyedl nnnu nmmkudi, cesinyedl nnnu nmmkunnnu, tdri naydunu nenu tdriydunu unnamni miru grhici telisi konuntlu a kriyulu nmmudni varito ceppenu. varu mrl aynnu ptukon cuciri gani ayn vari cecinudi tppicukoni poyenu. yordanu addrini yohanu modt baptismmicu cudin sthlmunku ayn tirigi velli akkdnudenu. anekulu aynyoddku vcciyohanu e suck kriynu ceyledu gani yiyn-nugurci yohanu ceppin sgulnniyu styemen vniri. akkd anekulu aynydu visvasmuciri.

11

mriy, ame shodriyen mart, anuvari grammen betniylonunn lajru anu okdu rogi yayenu. i lajru prbhuvunku attrupusi tl vedrukto ayn padmulu tudicin mriyku shodrudu. atni akk celledruprbhuva, yidigo nivu premicuvadu rogiye yunnadni aynyoddku vrtmanmu ppiri. yesu adi viniyi vyadhi mrnmukorku vccindikadu gani devuni kumarudu danivln mhim prcbduntlu devuni mhimkorku vccindnenu. yesu martnu ame shodrini lajrunu premicenu. atdu rogiye yunnadni yesu vininppudu tanunncothe yik redu dinmulu nilicenu. atupimmt aynnmnu yudyku tirigi velludmni tn sisulyto ceppga ayn sisylubodhkuda, yippude yudulu ninnu ralto kott cucucudire; akkdiki tirigi velluduva ani ayn ndigiri. aduku yesupglu pdredu gtlunvi gda, okdu pgtivel ndicin yedl i lokpu velugunu cucunu gnuk totu pddu. ayite ratrivel okdu ndicinyedl vaniydu veluguledu gnuk vadu totrupdunni ceppenu. ayn yi matlu ceppin truvatmn snehituden lajru nidricucunnadu; atni melu kolup vellucunnanni varito ceppga sisylu prbhuvu, atdu nidricinyedl bagupdnuniri. yesu atni mrnmunugurci a mat ceppenu gani varu ayn nidr visratini gurci ceppennukoniri. kavun yesu lajru cnipoyenu, miru nmuntlu nenkkd udledni ni nimitmu stoscucunananu; ayinnu atniyoddku mnmu velludmu rdni spstmuga varito ceppenu. aduku didum anbdin tomaaynto kud cnipovutku mn munu velludmni ntodi sisulyto ceppenu. yesu vcci adivrke atdu nalugu dinmulu smadhilo udenni telisikonenu. betniy yerus lemunku smipme yudenu; daniki icumicu kosedu durmu gnuk yudullo anekulu vari shodrunigurci martnu mriynu odarcutke vari yoddku vcciyudiri. mart yesu vccucunnadni vini aynnu edurkon vellenugani mriy yitilo kurcudi yudenu. mart yesutoprbhuvu, nivikkd udinyedl na shodrudu cavkudunu. ippudennu nivu devuni emdiginnu devudu niknu grhicunni yerugudunnenu. yesu ni sho drudu mrl lecnuni ameto ceppga mart aynto aty dinmun punrutthanmdu lecnuni yerugudunnenu. aduku yesupunrutthan-

munu jivmunu nene; naydu visvasmucuvadu cni poyinnu brdukunu; brdiki naydu visvas mucu prtivadunu enntikini cnipodu. i mat nmmucunnava? ani amenu ndigenu. ame avunu prbhuvu, nivu lokmunku ravlsin devuni kumarudven kristuvni nmmucunnanni aynto ceppenu. ame i mat ceppi vellibodhkudu vcci ninnu pilucucunnadni tn shodriyen mriynu rshy muga pilicenu. ame vini tvrga leci ayn yoddku vccenu. yesu iknu a grammuloniki rak, mart aynnu klisikonin cotne udenu gnuk yitilo mriyto kud nudi amenu odarcucudin yudulu mriy tvrga leci vellut cucu, ame smadhiyodd edcutku akkdiki vellucunndnukoni ame vet velliri. att mriy yesu unn cotiki vcci, aynnu cucu, ayn padmulmid pdiprbhuva, nivikkd udinyedl na shodrudu cavkudu nnnenu. ame edcutyu, ameto kud vccin yudulu edcutyu yesu cucu klvrpdi atmlo mulugucu atni nekkd nucitirni adugga, varuprbhuva, vcci cudumni aynto ceppiri. yesu knnillu vidi-cenu. kabtti yudulu atnini elagu premiceno cududni ceppukoniri. varilo kodrua gruddi vani knnulu tercin yiyn, yitnini cavkud ceyleda ani ceppiri. yesu mrl tnlo mulugucu smadhiyoddku vccenu. adi yok guh, danimid ok rayi pettiyudenu. yesu rayi tisiveyudni ceppga cnipoyinvani shodriyen martprbhuvu, atdu cnipoyi nalugu dinmulendi gnuk ipptiki vasnkottunni aynto cep-penu. aduku yesu nivu nmimnyedl devuni mhim cutuvni nenu nito ceppleda ani ameto anenu; att varu a rayi tisivesiri. yesu knnulu peketti tdri, nivu na mnvi vinindun niku krt jntastutulu cellicucun-nanu. nivu ellppudunu na mnvi vinucunnavni nenerugudunu gani nivu nnnu ppi-tivni cuttu niliciyunn yi jnsmuhmu nm-muntlu vari nimitme yi mat ceppitinnenu. ayn alagu ceppilajru, bytiki rmmni biggrga ceppga cnipoyinvadu, kallu cetulu pret vstr-multo kttbdinvade velupliki vccenu; atni mukhmunku rumalu ktti yudenu. att yesu miru atni ktlu vippiponiyudni varito cep-penu. kabtti mriyoddku vcci ayn cesin kary munu cucin yudullo anekulu aynydu visvasmucirikani varilo kodru prisyyul yod-dku velli yesucesin karymulnu gurci varito ceppiri. kabtti prdhanyajkulunu prisyyu-lunu mha sbhnu smkurcimmsemi ceyucun-namu? i mnu syudu anekmen suck kriyulu ceyucunnade. mnmaynnu ilagu cucucu urkudinyedl adru aynydu visvas mucedru; appudu romiyulu vcci mn sthlmunu mn jn-munu akr micukodurni ceppiri. ayite var-ilo kyp anu okdu a svtsrmu prdhan yajkudeyudimi kemiyu teliydu. mn jnm-tyu nsip kuduntlu ok mnusyudu prjlko-rku cnipovut miku upyuktmi miru aloci-cukonru ani varito ceppenu. tntt tane yilagu ceppledu gani a svtsrmu prdhanyajkude yu-denu gnuk yesu a jnmukorkunu, a jnmuko-

rku matrmegak cedripoyin devuni pillnu ek-
muga smkurcutkunni, cavneyunnadni prvcicenu. kaga a dinmunudi varu aynnu cp nalo cicucudiri. kabtti yesu apptinudi yudullo bhirg muga scripk, akkd nudi arnymunku smip prdesmulonunn ephrayimnu uriki velli, akkd tn sisultokud udeni. mriyu yudul pskapdug smipme yudenu gnuk anakulu tmmunutam suddhicesikonutke pska rakmunupe plle tullonudi yerusalemunku vc-
ciri. varu yesunu vedkucu devalymulo nilu-
vbdimikemi tocucunndi? ayn pdugku rada yemi? ani oknito okdu ceppukoniri. prd-
hanyaikulun prisyulunu ayn ekkd unndi evnikennu telisiyunn yedl tamu aynnu ptukon glugutku tmku telijeyvlenni ajnapici yudiri.

12

kabtti yesu tanu mrtullonudi lepin lajru unn betniyku pskapdugku aru dinmulu muduga vccenu. akkd varu aynku vidu cesiri. mart upcarmu cesenu; lajru aynto kud bhoj-
munku kurcunnvarilo okdu. appudu mriy mikkili viluvgl acc jtamasi attru ok serunnr yettu tisikoni, yesu padmulku pusi tn tlvedruklu ayn padmulu tudicenu; illu a attru vasnto ni ayn sisyyullo okdu anga aynnu appgipneyunn iskriyotu yuda yi attreduku mudu vdl denar mulku amim bidlku iyyled-
nenu. vadilagu ceppindi bidlmid srhdhkligi kadugani vadu dogye yudi, tn dggr dbbu sciyudindun adulo veybdindi dogilicucu vc-
cenu gnuk alagu ceppenu. kabtti yesunnu patipettu dinmunku amenu dini nucukon-
niyyudi; bidlu ellpu dunu mito kud udurugani nenellppudu mito udnni ceppenu. kabtti yudullo samanyjnulu ayn akkd un-
nadni telisikoni, yesunu cucutku matrme gak mrtullonudi ayn lepin lajrunukud cud-
vcciri. atninibtti yudullo anakulu tmvarini vidici yesundu visvas muciri gnuk prdhanya-
juku lajrunukud cp nalocncesiri. mrunadu a pdugku vccin bhu jsmu hmu yesu yerusle-
munku vccucunnadni vini khjurpumttlu ptukoni aynnu edurkonboyi jymu, prbhuvu pert vccucunn israyelu raju stutipbdunagak ani kekluvesiri. siyonu kumari, bhypdkumu, idigo ni raju gadidpillmid asinude vccucun-
nadu ani vraybdinprkarmu yesu ok cinn ga-
didnu knugoni danimid kurcudenu. ayn sisyyulu i matlu modt grhipledu gani yesu mhim prebdinppudu avi aynnu gurci vrayb-
denniyu, varaynku vatini cesirniyu jnap-
kmunku teccu koniri. ayn lajrunu smad-
hilonudi pilici mrtu llonudi atni lepinppudu, aynto kud udin jnulu saksymicciri. aducet ayn a suck kriy cesenni jnulu vini aynnu edurkon boyiri. kavun prisyulu okrito okru mn prytamuletlu nispryojnme poy-
invo cududi. idigo lokmu aynvet poyindni ceppukoniri. a pduglo aradhipvccinvar-

ilo kodru grisudessthulu udiri. varu gilyl-
loni betsyida vaden philippunoddku vcci ayya, mem yesunu cudgorucunnadni at-
nito ceppga philippu vcci adreyto cep-
penu, adreyyu philippunu vcci yesuto cep-
piri. aduku yesu varito itlhenumnyasyku-
marudu mhim podvlsin gdiy vcci yunndi. godhumgij bhumilo pdi cavkudin yedl adi otigane yudunu; adi cccin yedl vistarmuga phlicunu. tn pranmunu premicu vadu danini pogottukonunu, i lokmulo tn pran-
munu dvesicuvadu nityjivmukorku danini kapadukonunni mito niscymuga ceppucun-
nanu. okdu nnuu seviciyedi nnuu veb-
dipvlenu; appudu nenu ekkd uduno akkd na sevkudunu udunu; okdu nnuu seviciyedi na tdri atni ghnprcunu. ippudu na pranmu klvrpducunndi; ne nemdunu?tdri, yi gdiy ttsthipkudnnu tppicumu; ayi nnu idukos-
rme nenu i gdiyku vccitini; tdri, ni nammu mhimprcu mni ceppenu. attnenu danini mhimprcitini, mrl mhim prtunu ani yok sb-
dmu akasmu nudi vccenu. kabtti akkd nilu-
cudi vinin jn smuhmuurimenu aniri. mriko-
drudevdu okdu aynto matladenniri. aduku yesu i sbdmu nakorko raledu, mikorke vc-
cenu. ippudu i lokmunku tirpu jrugucunndi, ippudu i lokadhikari bytku trosiveybdunu; nenu bhumimidnudi pekettbdinyedi adri-
nayoddku akrsicukodunni ceppenu. tanu ev-
idhmuga mrmnu podvlsi yudeno sucicucu ayn i mat ceppenu. jnsmuhmu kristu ell-
pudu udunni dhrmsastrmu cepput vitimi. mnusyumarudu pekettbdvlenni nivu cep-
pucunn sgti emiti? mnusy kumarudgu iyn evrni ayn ndigiri. aduku yesuik kotkalmu velugu mi mdhy udunu; cikti mimmunu km-
mukonkuduntlu miku velugu udgne ndvudi; ciktilo nducuvadu tanu ekkdiki povucun-
nad miru velugu sbdhu lguntlu miku velu-
gudgne velugundu visvas mucudni varito ceppenu. yesu i matlu ceppi velli variki knbdkud dagiyudenu. ayn vari yedut yinni suck kriylu cesinnu varaynydu visvasmu-
creri. prbhava, ma vrtmanmu nmimn-
vadevdu? prbhuvuyokk bahuvu evniki by-
luprc bdenu? ani prvktyen yesya ceppin vakymu neveruntlu idi jrigena. iducet varu nmmlek poyiri, elynga varu knnulto cuci hrdymuto grhici mnssu marucuni navin svsthpcrebdkudu ntl ayn vari knnultu ad-
htvmu klugjesi vari hrdymu kthiprcenu ani yesya mriyok cot ceppenu. yesya ayn mhimnu cucindun aynngurci i matlu cep-
penu. ayinnu adhikarullo kud ane kulu aynnydu visvasmucirigani, smajmulo nudi ve-
liveybdudumemo yni prisyyulku bhy pdi varu oppukonledu. varu devuni meppukte mnusyul meppunu ekkuvga apeksiciri. att yesu biggrga itlhenunaydu visvas mucuvadu naydu kadu nnuu ppinvaniyde visvasmucun-
cunnadu. nnuu cucuvadu nnuu ppinva-
nine cucucunnadu. naydu visvasmucu prti-

vadu ciktilo nilici yudkuduntlu nenu i lokmunku veluguga vcciyunnanu. evdennu na matlu viniyu vatini gekonkudin yedl ne nt-niki tirputircnu; nenu lokmunku tirpu tir-cutku raledu gani lokmunu rksicutke vcci-tini. nnnu nirakrici na matlu agikripni vaniki tirpu tirucuvadokdu kldu; nenu cep-pinmatye atyadinmdu vaniki tirpu tircunu. elynga na att nene matladledu; nenu em-nvleno yemi matladvleno daninigurci nnnu ppin tdiye nakajd yicciyunnadu. mriyu ayn ajn nityjivmni nenerugudunu gnuk nenu ceppu sgtulnu tdri nato ceppinprkarmu cep-pucunnannenu.

13

tanu i lokmunudi tdriyoddku vellvlsin gdiy vccenni yesu pskapdugku mude yerigin vade, lokmulonunu tnvarini premici, varini atmu-vrku premicenu. varu bhojnmu ceyu cudga aynnu appgipvlenni simonu kumaru dgu iskriyotu yuda hrdymulo apvadi3 itkumudu alocn putticiyudenu gnuk tdri tncetiki sm-stalmu appgicenniyu, tanu devuniyodd nudi byluderi vccenniyu, devuniyoddku vellvlsi yunnndiyu yesu erigi bhojnpktilonudi leci tn pevstrmu avtl pettivesi, yok tualu tisikoni ndumunku ktukonenu. att pllemulo nillu posi sisyul padmulu kdugutkunu, tanu kt-tukoni yunn tualuto tuducutkunu modlu-pettenu. itlu ceyucu ayn simonu peturunod-ku vccinppudu atdu prbhuvu, nivu na pad-mulu kduguduva? ani aynto anenu. aduku yesu nenu ceyucunndi ippudu niku teliy-dugani yikmidt telisikoduvni atnito ceppga peturu nivenndunu na padmulu kdugradni aynto anenu. aduku yesu nenu ninnu kdug-niyedl nato niku palu lednenu. simonu peturu prbhuvu, na padmulu matrmegak na cetulu na tlkud kdugummi aynto cep-penu. yesu atni cuci snanmucesinvadu pad-mulu tpp mremiyu kdug kon nkkrladu, atdu kevlu pvitrudyyenu. mirunu pvit-rulu kani milo adru pvitru lu karnenu. tnnu appgicuvanini erigenu gnukmilo adru pvit-rulu karni ayn ceppenu. vari padmulu kdigi tn pevstrmu vesikonin trovat, ayn mrl kurcudinenu miku cesin pni miku telisinda? bodhkudniyu prbhuvniyu miru nnnu pilucucunnaru; nenu bodhkudnu pr-bhuvunu gnuk miritlu pilucut nyayme. kabtti prbhuvunu bodhkudnen nenu mi padmulu kdigin yedl mirunu okri padmulnu okru kdugvlsinde. nenu miku cesin prkarmu mirunu ceyvlenni miku madiriga ilagu ce-sitini. dasudu tn yjmanunikte goppvadu kadu, ppbdinvadu tnnu ppin vanikte gop-pvadu kadni mito niscymuga ceppucun-nanu. i sgtulu miru eruguduru gnuk vi-tini cesinyedl miru dhnyulgu duru. mimmu ndriniurci nenu ceppledu; nenu erp rcukon-invarini erugudunu ganinato kud bhojn-

muceyuvadu naku virohdhuga tn mdm yet-tenu anu lekhnmu nerverutke yilagu jru-gunu. jrigi nppudu nene aynnni miru nmmuntlu adi jrugk munupu mito cep-pucunnanu. nenevni ppuduno vani cer-cukonuvadu nnnu cercukonuvadgunu; nnnu cercukonuvadu nnnu ppinvanini cercukonu-vadgu nni mito niscymuga ceppucunnanni varito anenu. yesu i matlu plikin trovat atmlo klvr pdimilo okdu nnnu appgicunni mito niscymuga ceppucunnanni rudhiga ceppenu ayn yevrinigurci yilagu ceppeno ani sisyulu sdeh pducu okrittutu okru cucu konucudga ayn sisyullo yesu premicin yokdu yesu rommun anukonucudenu gnuk evrinig-urci ayn ceppeno adi tmku ceppummi simonu peturu atniki seg cesenu. atdu yesu rom-mun anukonucuprbhuvu, vadevdi aynnu adigenu. aduku yesunenok mukkk mucu yevni kiccedno vade ani ceppi, ok mukkk mucu simonu kumarudgu iskriyotu yudakiccenu; vadu a mukkk puccukongane satanu vanilo prvesicenu. yesunivu ceyu cunndi tvrga ceyummi vanito ceppga ayn edunimittmu at-nito alagu ceppeno adi bhojn munku kur-cudinvarilo evnikini teliyedu. dbbu sci yu-dayodd udenu gnuk pdugku tmku kavlsin-vatini konummi yennu, bidlkemen immni yennu yesu vanito ceppinttu kodrnukoniri. vadu a mukkk puccukoni vetne byitiki vel-lenu; appudu ratrivel. vadu vellin trovat yesu itlnenuippudu mnusykumarudu mhim-prcbdi yunnadu; devu dunu aynydu mhim-prcbdi yunnadu. devudu aynydu mhim-prcbdiynyedl, devudu tnydu aynnu mhimpr-cunu; vetne aynnu mhimprcunu. pillara, yik kotkalmu mito kud udunu, miru nnnu vedkuduru, nenekkdiki velluduno akkdiki miru ralerni nenu yudulto ceppinprkarmu ippudu mitonu ceppucunnanu. miru okri nokru premipvlenni miku krott ajn iccucun-nanu; nenu mimmunu premici nte mirunu okri nokru premipvlenu. miru okniyedl okdu premglvarenyedl dinibtti miru na sisyulni adrunu telisikodurnenu. simonu petu-ruprbhuvu, nivekkdiki vellu cunnavni aynnu adugga yesunenu vellu cunnnotiki nivippudu navet ralevugani, tru vat vccedvni atnito ceppenu. aduku peturu prbhuvu, neneduku ippudu ni vet ralenu? nikorku na pran-mupettudunni aynto ceppga yesunakorku ni pranmu petuduva? aynnu erugnni nivu mummaru ceppkmudu kodikuydni nito nis-cymuga ceppucunnannenu.

14

mi hrdymunu klvrpdniyykudi; devuni ydu visvasmucucunnaru naydunu visvas mucudi. na tdri yit anek nivasmulu klvu, leniyedl mito ceppudunu; miku sthlmu siddhprc vel-lucunnanu. nenu velli miku sthlmu siddh-prcinyedl nenudu sthlmulu mirunu udulagun

mrl vcci nayodd nudutku mimmunu tisikoni povudunu. nenu vellucunn sthlmunku margmu miku teliyinni ceppenu. aduku toma prbhuvu, yekkdiki vellucunnavo maku teliyde; a margmelagu teliyinni ayn ndugga yesu nene margmunu, stymunu, jivmunu; na dvarane tpp yevdunu tdriyoddku radu. miru nnu erigiyute na tdrini erigiyuduru; iiptinudi miraynnu eruguduru, aynnu cuciyunnarni ceppenu. appudu philippuprbhuvu, tdrini maku knbr cumu, makte calunni aynto ceppga yesu philippu, nenitkalnu mi yodd udinnu nivu nnu erugva? nnu cucin vadu tdrini cuciyunnadu gnuk tdrini maku knuprcunni yel ceppucunnavu? tdi ydu nenunu naydu tdriyu unnamni nivu nm-mutleda? nenu mito ceppucunn matlu na ytt nene ceputledu, tdi naydu nivsicucu tn kriyluceyu cunnadu. tdriydu nenunu naydu tdriyu unnamni nmmudi; leda yi kriyl nimittmennu nnu nmmudi. nenu tdriyoddku vellucunnavu gnuk nenu ceyu kriylyu naydu visvasmucu vadunu ceyunu, vatikte mri goppviyu atdu ceyunni mito niscymuga ceppucunnavu. miru na nam-mun deni nduguduro tdi kumaruni ydu mhimpbrcdutke danini cetunu. na nam-mun miru nnnemi adiginnu nenu cetunu. miru nnu premicin yedl na ajnlnu geko-duru. nenu tdrini vedukodunu, miyodd ellp-pudu nudu tke ayn verok adnrkrtnu, anga stysvrupi ygu atmnu miknughrhicunu. lokmu ay nnu cuddu, aynnu erugdu gnuk aynnu pod nerdu; miru aynnu eruguduru. ayn mito kud nivsicunu, milo udunu. mim-munu anath lnu ga viduvnu, mi yoddku vt-tunu. kotkalmen truvat lokmu nnu mri ennudunu cuddu; ayite miru nnu cuturu. nenu jivucunnavu gnuk mirunu jivituru. nenu na tdriydunu, miru naydunu, nenu miydunu unnamni a dinmun mireruguduru. na ajnlnu agikrici vatini gekonuvade nnu premicuvadu; nnu premicuvadu na tdrivln premipbdunu; nenunu vanini premici, vaniki nnu knbrcukodu nni ceppenu. iskriyotu kani yuda prbhuvu, nivu lokmunku kak maku matrme ninnu nivu knbrcukonutkemi sbhvicenni adugga yesu okdu nnu premicin yedl vadu na mat gekonunu, appudu na tdi vanini premicunu, memu vani yoddku-vcci vaniyodd nivasmu cetumu. nnu pre-mipni vadu na matlu gekondu; miru vinu-cunn mat namat kadu, nnu ppin tdride. nenu miyodd udgane yi matlu mito ceppi-tini. adnrkrt, anga tdi na nammun pp-bovu prisuddhatm smstmunu miku bodhici nenu mito ceppin sgtnlunnitini miku jnap-kmu ceyunu. sati mi knughrhici vellucun-nanu; na satine mi knughrhicunnavu; lok-miccu ntuga nenu mi knughrhicutledu; mi hrdy munu klvrpdniyykudi, vervniyykudi. nenu velli miyoddku vccednni mito ceppin mat miru vitirigda. tdi nakte goppvadu

gnuk miru nnu premicin yedl nenu tdriyo-ddku vellu cunnanni miru stosituru. i sgti sbh vicinppudu, miru nmmvlenni adi sbh-vipkmude mito ceppucunnavu. iknu mito vistrici matladnu; i lokadhikari vccucun-nadu. nato vaniki sbdhmemiyuledu. ayinnu nenu tdrini premicunnavu lokmu telisiko-nuntlu tdi naku ajnapicindi nevercutku ne-nilagu ceyu cunnanu. ledi, yikkdnudi vel-ludmu.

15

nenu nijmen draksavllini, na tdi vyvsaykudu. nalo phlipni prt tigena ayn tisi parveyunu; phlicu prt tige mri ekkuvga phlipvlenni daniloni pnikirani tigelnu tisi veyunu. nenu mito ceppin mat-nubtti mi rippudu pvitrule yunnaru. naydu niliciyududi, miydu nenunu niliciyudunu. tige draksavllilo nilici yutenegani tntt tane yelagu phlipdo, alage naydu niliciyutene kani mirunu phli pru. draksavllini nenu, tigelu miru. evdu naydu niliciyudunu nenu evniydu nilici yudunu vadu bhuga phli-cunu; naku veruga udi miremiyu ceyleru. evdennu naydu niliciyudni yedl vadu tige vely byt parvey bdi yedipovunu; mnusyulu attivatini pogucesi agnlo par veturu, avi kalipovunu. naydu mirunu miydu na matlunu niliciyudinyedl mikedi yistmo adugudi, adi miku anughrhip bdunu. miru bhuga phlicutvln na tdi mhimpbrcdunu; iduvln miru na sisyluguduru. tdi nnu elagu premiceno nenunu mimmunu alagu premicitini, na premydu nilici yududi. nenu na tdi ajnl gekoni ayn premydu niliciyunn prkarmu mirunu na ajnl gekoninyedl na premydu niliciyuduru. miydu na stosmu udvlenniyu, mi stosmu pripurnmu kavlen-niyu, i sgtnlu mito ceppucunnavu. nenu mimmunu premicin prkarmu, mi rokni nokdu premic vlenntutye na ajn tn snehit-ulkorku tn pranmu pettuvanikte ekkuvn premglvadevdunu ledu. nenu mi kaj-napicuvatini cesin yedl, miru na snehitule yuduru. dasudu tn yjmanudu ceyudanini erugdu gnuk ik mimmunu dasulni piluvk snehitulni pilucucunnavu, eduknga nenu na tdrivln vinin sgtnlunnitini miku teliy-jesitini. miru nnu erprcukonledu; miru na pert tdrini emi aduguduro adi ayn miknughrhicuntlu miru velli phlicutkunu, mi phlmu niliciyudutkunu nenu mimmunu erprcukoni niymicitini. miru okninokdu premipvlenni yi sgtnlu miku ajnapicun-nanu. lokmu mimmunu dvesicinyedl mikte muduga nnu dvesicenni mireruguduru. miru lok sbdhulen yedl lokmu tn varini snehicunu; ayite miru loksbdhulu karu; nenu mimmunu lokmulonudi erprcukotini; aducetne lokmu mimmunu dvesicunndi. dasudu tn yjmanunikte goppvadu kadni

nenu mito ceppinmat jnapkmu cesikonudi. lokulu nnnu hisicinyedl mimmunu kud hisituru; na mat gekoninyedl ayite varu nnnu ppin vanini erugru gnuk na nammu nimittmu vitinnitini miku ceyuduru. nenu vcci variki bodhipkudinyedl, variki papmu lekpovunu; ippudete vari papmunku misledu. nnnu dvesicuvadu na tdrinikud dvesicucunnadu. evdunu ceyni kriylu nenu vari mdhy ceykudinyedl variki papmu lekpovunu; ippudete varu nnnunu na tdrini cucu dvesiciyunnaru. ayite nnnu nirhetukmuga dvesiciri ani vari dhrmsastrmulo vraybdin vakumu ner veruntlu ilagu jrigenu. tdriyoddnudi mi yoddku nenu ppbovu adrnkrt, anga tdri yoddnudi byluderu stysvruapien atm vcci nppudu ayn nnnu gurci saksymiccunu. miru modtnudi nayodd unnvaru gnuk mirunu saksymitturu.

16

miru abhytrpdkudvlenni yi matlu mito ceppucunnu. varu mimmunu smajmdir mullonudi veliveyuduru; mimmunu cpu prtivadu tanu devuniki sevceyucunnanni anukonu kalmu vccucunndi. varu tdrini nnnunu telisikon ledu gnuk ilagu ceyuduru. avi jrugukalmu vccinppudu nenu vatinigurci mito ceppitinni miru jnapkmu cesikonulagu yi sgtulu mito ceppucunnu; nenu mito kud utini gnuk modtne vitini ippudu nnnu ppinvani yoddku vellucunnu nivu ekkdiki veltu cunnalni milo evdunu nnndugutledu gani nenu i sgtulu mito ceppindun mi hrdymu dhukhmuto nidiyunddi. ayite nenu mito styu ceppucunnu, nenu vellipovutvln miku pryojnkrmu; nenu vellinyedl adrnkrt miyoddku radu; nenu vellinyedl aynnu miyoddk ayn vcci, papmunu gurciyu nitini gurciyu tirpunu gurciyu lokmunu oppukonjeyunu. lokulu naydu visvas mucledu gnuk papmunu gurciyu, nenutdri yoddku vellutvln mirik nnnu cudru gnuk nitini gurciyu, i lokadhikari tirpu podi yunnadu gnuk tirpunu gurciyu oppukon jeyunu. nenu mito ceppvlsinvi iknu anek sgtulu klvu gani yippudu miru vatini ship leru. ayite ayn, anga stysvruapien atm vccinppudu mimmunu srstymu loniki ndipicunu; ayn tntt tane yemiya bodhipk, vetini vinuno vatini bodhici sbh ayn na vatilonivi tisikoni miku telijeyunu gnuk nnnu mhim prcunu. tdriki kliginvnniyu navi, aducet ayn navatilonivi tisikoni miku telijeyunni nenu ceppitini. kocemu kalmen truvat mirik nnnu cudru; mri kocemu kalmunku nnnu cucedrni ceppenu. kabtti ayn sisullo kodru kocemu kalmen truvat nnnu cudru, mri kocemu kalmunku nnnu cucedru, nenu tdriyoddku vellucunnanniyu, ayn mnto ceppucunn mat emitni yoknito okru ceppu koniri. kocemu kalmni ayn cep-

pucunn demiti? ayn ceppucunn sgtimnku teliydni ceppukoniri. varu tnnu adug gorucudirni yesu yerigi varito itlnenu kocemu kalmen truvat miru nnnu cudru, mri kocemu kalmunku nnnu cucedrni nenu ceppinmatnu gurci miru oknito okdu alolicukonu cunnara? miru edci prlapituru gani lokmu stosicunu; miru dukhituru gani mi dukhmu stosmginni mito niscymuga ceppucunnu. stri prsvicunppudu ame gdiy vcenu gnuk ame vednpdunu; ayite sisuvu puttgame lokmdu nrudokdu puttenu stosmucet ame a vedn mri jnapkmu cesikodu. atuvle mirunu ippudu dukhpducunnaru gani mimmunu mrl cucednu, appudu mi hrdymu stosicunu, mi stosmunu evdunu miyoddnudi tisiveydu. a dinmun miru deni gurciyu nnnu adugru; miru tdrini na pert emi adiginu ayn miku anugrhicunni mito niscymuga ceppucunnu. idivrku miremiyu na pert adugledu; mi stosmu pripurnmguntlu adugudi, miku dorkunu. i sgtulu gudharthmuga mito ceppitini; ayite nenik yendunu gudharthmuga mito matladk tdrinigurci miku spstmuga teli jeppugdiy vccucunndi. a dinmdu miru na pert aduguduru gani mi visyme nenu tdrini vedukodunni mito cepputledu. miru nnnu premici, nenu devuniyoddnudi byluderi vccitinni nmimtiri gnuk tdri tane mimmunu premicucunnadu. nenu tdriyoddnudi byluderi lokmunku vcciyunnu; mriyu lokmunu vidici tdriyoddku vellucunnanni varito ceppenu. ayn sisyluidigo ippudu nivu gudharthmuga emiyu ceppk spstmuga matladucunnavu. smstmu eriginvadvniiyu, evdunu niku prsnvey ngtyu ledniyu, ippuderugudumu; devuniyoddnudi nivu byluderi vccitivni dinivln nmucunnamni ceppga yesu varini cucimiripudu nmmu cunnara? yidigo milo prtivadunu evni yitiki vadu cedripoyi nnnu otriga vidicipettu gdiy vccucunndi, vcceyunndi; ayite tdri nato unnadu gnuk nenu otriga lenu. naydu miku smadhanmu kluguntlu i matlu mito ceppucunnu. lokmulo miku srm klugunu; aynnu dherymu teccukonudi, nenu lokmunu jyici yunnannenu.

17

yesu i matlu ceppi akasmuvepu knuletti yitlnenutdri, na gdiy vcciyunndi. ni kumarudu ninnu mhimprcuntlu ni kumaruni mhim prcumu. nivu ni kumarunikiccin varikdrikin ayn nityjivmu anugrhicuntlu srsvrirlmidnu aynku adhikarmicci-tivi. advitii stydevudven ninnunu, nivu ppin yesu kristunu erugutye nity jivmu. ceyutku nivu nakiccin pni nenu spurnmuga nerverci bhumimid ninnu mhim prcitini. tdri, lokmu puttkmunupu niyodd naku e mhimyudeno a mhimto nnnu ippudu niyodd mhim prcumu. lokmu nudi nivu naku anu

grhicin mnusyulku ni nammunu prtyksprciti-
tini. varu nivare yudiri, nivu varini naku
grhicitivi; varu ni vakymu gekoni yunnaru.
nivu naku anugrhicin matlu nenu varikicci
yunnanu; varamatlu agikrici, nenu niyo-
ddnudi byluderi vccitinni nijmuga erigi, nivu
nnu ppitivni nmimri gnuk nivu naku anu-
grhicin vnnyu nivlne kliginvni varippudu
erigi yunnaru. nenu varikorku prarthn
ceyucunnanu; lokmukorku prarthn ceyut-
ledu, nivu naku anugr hici yunnvaru ni-
varendun varikorke prarthn ceyucunnanu.
navnniyu niv, niviyu navi; varyidu nenu
mhi mprebdi yunnanu. neniknu lokmulo
udnu gani viru lokmulo unnaru; nenu niyo-
oddku vccucunnanu. prisuddhudven tdri,
mnmu ekme yunnlagun varunu ekme yudu
ntlu nivu naku anugrhicin ni nammdu
varini kapadumu. nenu varyiodd udga nivu
naku anugrhicinvarini ni nammdu kapadi-
tini; nenu varini bhdrprciti gnuk lekhnmu
nerventulu nasn putrudu tpp varilo mri ev-
dunu nsipledu. ippudu nenu niyoddku vc-
cucunnanu; na stosmu varyidu pripurnm-
guntlu lokmdu i mat ceppucunnanu. variki
ni vakymicci yunnanu. nenu loksbdhini
kanttu varunu loksbdhulu karu gnuk lokmu
varini dvesicunu. nivu lokmulonudi varini
tisikonipommi nenu prarthicutledu gani
dustaninudi varini kapadu mni prarthicu-
cunnanu. nenu loksbdhini kanttu varunu
loksbdhulu karu. stymdu varini prtisth
ceyumu; ni vakyme stymu. nivu nnu lok-
munku ppin prkarmu nenunu varini lok-
munku ppitini. varunu stymdu prtisthcey
bduntlu varikorke nnu prtisth cesikonucun-
nanu. mriyu nivu nnu ppitivni lokmu nm-
mntlu, tdri, naydu nivunu niydu nenunu
unnlagun, varunu mnydu ekme yudvlenni
varikorku matrmu nenu prarthicutledu; vari
vakymuvln naydu visvasmucuvardrunu ek-
meyud vlenni varikorkunu prarthicucun-
nanu. mnmu ekme yunnlagun, varunu ekme
yudvlenni nivu naku anugrhicin mhimnu
nenu variki iccitini. varyidu nenunu na
ydu nivunu udutvln varu spurnuluga ceybdi
yekmuga unndun nivu nnu ppi tivniyu,
nivu nnu premicintte varinikud premic-
itivniyu, lokmu telisikonuntlu naku anu-
grhicin mhimnu variki iccitini. tdri, nenekd
uduno akkd nivu naku anugrhicin varunu
natokud udvle nniyu, nivu naku anugrhicin
na mhimnu varu cudvlenniyu korucunnanu.
jgttu punadi veybdk munupe nivu nnu
premicitivi. niti svrupudvgu tdri, lokmu
ninnu erugledu; nenu ninnu erugudunu; nivu
nnu ppitivni virerigi yunnaru. nivu naydu
ucin prem varyidu uduntlunu, nenu varyidu
uduntlunu, variki ni nammunu telijjesitini,
iknu tely jesednani ceppenu.

yesu i matlu ceppi tn sisyltokudkedronu
vagu dati poyenu. akkd ok tot yudenu,
daniloniki ayn tn sisyltokud vellenu.
yesu tn sisylto plumaru akkdiki vellu
cuduvadu gnuk, aynnu appgicu yudakunu a
sthlm telisiyudenu. kavun yuda senikulnu,
prdhanyajuku prisyyulu ppin btrautulnu
vetbettukoni, divitiltonu dipmultonu
ayudhmul tonu akkdikivccenu. yesu tnku
sbhvipbovun vnnyu eriginvade varyioddku
vellimirevni vedkucunnarni varini adigenu.
varunjreyuden yesunni aynku uttrmiyyga
yesuaynnu nene ani varito ceppenu; aynnu
appgicin yudayu varyiodd nilucudenu.
aynnene aynni varito ceppga varu venukku
tggi nelmid pdiri. mrl aynmiru evnini
vedkucunnarni varini adigenu. aduku
varunjreyuden yesunni ceppga yesu vari-
tonene aynni mito ceppitini gnuk miru
nnu vedkucunnyedl virini poniyyudni
ceppenu. nivu naku anugrhicin varilo okni-
nennu nenu pogottukonledni ayn ceppin
mat neveruntlu ilagu ceppenu. simonu
peturunodd ktiyudindun atdu danini
dusi, prdhanyajkuni dasuni kotti atni
kudicevi teg nrikeni. a dasuniperu mlku.
yesukti orlo ucumu; tdri naku anugrhicin
ginnelonidi nenu tragkuduna ani peturuto
anenu. att senikulunu shsradhityu, yudul
btrautulunu yesunu pttukoni aynnu bdhici,
modt annyoddku aynnu tisikonipoyiri. atdu
a svtsrmu prdhanyajkuden kypku mam.
kypok mnusyudu prjkorku cnipovut pry-
jnkrmni yudulok aloen ceppinvadu. simonu
peturunu mriyok sisyludunu yesu vebdi
povucudiri. a sisyludu prdhanyajkuniki
nelvenvadu gnuk atdu prdhanyajkuni yiti
mugitiloniki yesuto kud vellenu. peturu
dvarmu nodd byt nilucudenu gnuk prd-
hanyajkuniki nelven a sisyludu bytiki vcci
dvarpalkuralito matladi peturunu lopliki
todukonipoyenu. dvarmunodd kavliyun
yok cinndi peturuto nivunu i mnusuni
sisyullo okdvu kava? ani ceppga atdukan-
nenu. appudu cliveyu cundun dasulunu
btrautulunu mtvesi clikacukonucu nilucudga
peturunu varito niluvbdi clikacukonucud-
enu. prdhanyajkudu ayn sisylunugurciyu
ayn bodhnu gurciyu yesunu adugga yesu
nenu bahatmuga lokmu edut matladi-
tini; yuduldru kudivccu smajmdirmullonu
devalymu lonu ellppudunu bodhicitini;
rshymga nenemiya matladledu. nivu
nnu adugnel? nenu varikemi bodhicindi
vinnvarini adugumu; idigo nenu ceppindi
virerugudurni atnito anenu. ayn i matlu
ceppinppudu dggr niliciyunn btrautul-
lookduprdhanyajkuniki ilagu uttrmiccu
cunnava ani ceppi yesunu arcetulto kottenu.
aduku yesunenu kani mat adin yedl a
kani mat edo ceppumu; mcimat adin yedl

nnel kottucunnavnenu. att ann, yesunu bdhipbdyunnnttugane prdhanyajkuden kyp yoddku ppenu. simonu peturu niluvbdi cli kacukonucudga vartni cucinivunu ayn sisullo okdvukava? ani ceppga atdunenu kanu, nenerugnenu. peturu evni cevi tegrikeno vani bdhuvunu prdhan yajkuni dasullo okdununivu totlo atnito kud udga nenu cudleda? ani ceppinduku peturu nenerugni mriyoksari ceppenu; vetne kodi kusenu. varu kypyoddudi adhikarmdirmunku yesunu tisikonipoyiri. appudu udmayenu gnuv varu melpdkud pskanu bhujipvlenni adhikarmdirmuloniki velledu. kavun pilatu byt unnvaryoddku vccii mnusyunimid miru e nermu mopucunnarnenu. aduku varuvudu durmagudu kaniyed vinini niku appgiciyud mni atnito ceppiri. pilatumirti tisikonipoyi mi dhrmsastrmucoppun atniki tirputircudnga yuduluevniki mrnsiks vidhicutku maku adhi karmuledni atnito ceppiri. aduvln yesu tanu ettimrmu podbovuno danini sucici ceppin mat nerverenu. platu tirigi adhikarmdirmulo prvesici yesunu pilipici yudul rajavu nivena? ani ayn ndugga yesuni att nive yi mat anu cunnava? lek yitrulu nito nnnu gurci ceppira? ani adigenu. aduku pilatunenu yududna yemi? ni svjnmunu prdhanyajkulunu ninnu naku appgicirigda; nivemi cesitivni adugga yesu na rajymu i loksbdhmendi kadu; na rajymu i loksbdhmendete nenu yudulku appgipbdkuduntlu na sevku poraduduru gani na rajymu ihsbdhmendi kadnenu. aduku pilatunivu rajuva? ani aynnu adugga yesunivnnttu nenu rajune; stymunugurci saksymiccutku nenu puttitini; idu nimitme yi lokmunku vccitini; stys aduku pilatustymnga emit? ani aynto ceppenu. atdu i mat ceppi bytnunn yudul yoddku tirigi velli atniydu e dosmumu naku knbdledu; ayinnu pskapduglo nenokni miku vidudl ceyuvaduk kldu gda; nenu yudul rajunu vidudl ceyut mikistma? ani varindigenu. ayite varuvini vddu, brbbn vidudlceyumni mrl kekluvesiri. i brbb bdipotodug.

19

appudu pilatu yesunu pttukoni aynnu kodalto kotticenu. senikulu mudlto kiritmumu alli ayn tlmid petti udargu vstrmu ayntu todigici anyoddku vcciyudul raja, subhmni ceppi ayntu ar cetuloto kottiri. pilatu mrl velupliki vcciidigo iynydu e dosmumu naku knbdledni miku teliyuntlu iynnu miyoddku velupliki tisikoni vecucunnanni varito anenu. a mudl kiritmumu udargu vstrmumu dhrincinvade, yesu velupliki raga, pilatuidigo i mnusyudu ani varito ceppenu. prdhan yajkulunu btrautulunu aynnu cucisiluvveyumu

siluvveyumu ani kekluveyga pilatuaynydu e dosmumu naku knbdledu gnuv mire aynnu tisikonipoyi siluvveyudni varito ceppenu. aduku yudulumakok niy mmu kldu; tanu devuni kumarudnni itdu ceppukonenu gnuv a niymmu coppun itdu cavvlenni atnito ceppiri. pilatu a mat vini mri yekkvuga bhypdi, tirigi adhikarmdirmulo prvesici nivekkd nudi vccitivni yesunu adigenu; ayite yesu atniki e uttrmu iyyledu gnuv pilatunato matladva? ninnu vidudl ceyutku naku adhikarmu kldniyu, ninnu siluvveyutku naku adhikarmu kldniyu ni verugva? ani aynto anenu. aduku yesupenudi niku iyybdi yutene tpp namid niku e adhikarmunu uddu; aducet nnnu niku appgicin vaniki ekkuv papmu kldnenu. i matnubtti pilatu aynnu vidudl ceyutku ytnmuceseu gani yudulunivu itni vidudl cesitiva kesrunku snehitudvu kavu; tanu rajunni ceppukonu privadunu kesrunku virodhmuga matladucunnvade ani kekluvesiri. pilatu i matlu vini, yesunu bytiki tisikonivcci,rallu pr cin sthlmdu nyaypithmumid kurcudenu. hebri bhaslo a sthlmunku gbbta ani peru. a dinmu pskanu siddhprcu dinmu; appudu udyumu aru gtlu kavcenu. atduidigo mi raju ani yudulto ceppga aduku varu itnini sh ricumu, shricumu, siluvveyumu ani kekluvesiri. pilatumi rajunu siluvveyuduna? ani varini adugga prdhanyajkulukesru tpp ma appudu siluvveybduatke atdaynnu variki appgicenu. varu yesunu tisikonipoyiri. ayn tn siluv mosikoni kpalsthlmu cotiki velenu. hebri baslo daniki golgota ani peru. akkd i vepun oknini a vepun oknini mdhynu yesunu uci ayntokud iddrini siluvvesiri. mriyu pilatuyudulrajen nreyudgu yesu anu pevillasmu vrayici siluvmid petticenu. yesu siluvvey bdn sthlmu pttmunku smipmeyudenu, adi hebri griku roma bhasllo vraybdenu gnuv yudullo anakulu danini cdiviri. nenu yudul rajunni vadu ceppinttu vrayumu ganiyudulraju ani vrayvddni yudul prdhan yajkulu pilatuto ceppga pilatunenu vrasin demo vrasinennu. senikulu yesunu siluvvesin truvat ayn vstr mulu tisikoni, yokkokk senikuniki okkok bhagmu vccuntlu vatini nalugu bhagmulu cesiri. ayn aginikud tisikoni, a agi kuttulek penudi yavttu neyb-dindi gnuv varu danini cipk adi evniki vccuno ani danikosrmu citlu veyudmni yokrito okru ceppukoniri. varu na vstrmulnu tmlu pcukoni na agi kosrmu citlu vesiri anu lekhnmu nerveruntlu idi jrigenu;iduke seni kulu ilagu cesiri. ayn tliyu, ayn tli shodriyu, klopa bharyyen mriyyu, mgdlene mriyyu yesu siluvyodd nilucudiri. yesu tn tliyu tanu premicin sisiyudunu dggr nilucudut cuci amma,yidigo ni kumarudu ani tn tllito ceppenu, truvat sisuyi cuci yidigo ni tli ani ceppenu. a gdiynudi a sisiyudu amenu tn yit cercukonenu. atutruvat sm-

stmunu apptiki smaptmendni yesu erigi, lekhnu nerveruntlunu dppigonu cunnannenu. cirkto nidiyunn yok patr akkd petiyudenu gnuk varu ok spji cirkto nipi, hisso pu dkkku tgllici ayn notiki adicciri. yesu a cirk puccukonismaptmendni ceppi tl vci atmnu appgicenu. a dinmu sidhprcudinmu; mrusti visrati dinmu mhadinmu gnuk a dehmulu visrati dinmun siluv mid udkuduntlu, vari kallu viruggottici varini tisiveyicunni yudulu pilatunu adigiri. kabtti senikulu vcci ayntokud siluvveybdin modti vani kallnu redvvan kallnu viruggottiri. varu yesunoddku vcci, atkumude ayn mrtipodi yudut cuci ayn kallu viruggottiedu gani senikullo okdu iteto ayn prkknu podicenu, vetne rktmunu nillunu karenu. idi cucin vadu saksy miccucunnadu; atni saksymu styme. miru nmmuntlu atdu stymu ceppucunnadni ay nerugunu. atni yemukllo oktennu viruvbddu anu lekhnu nerveruntlu ivi jrigenu. mriyu tamu podicinvanittu cuturu ani mriyok lekhnu cepucunndi. atutruvat, yudul bhymuvln rshymuga yesu sisuyuden arimtyiy yosepu, tanu yesu dehmunu tisikonipovutku pilatu nodd selvdigenu. pilatu selviccenu. g modt ratrivel ayn yoddku vccin nikodemukud bolmutu klipin agru rmarmi nut ebd serl yettu tucenu. att varu yesu deh munu ettikoni vcci, yudulu pati pettu mryad coppun a sugdhdrvymulu daniki pusi nar btltu cuttiri. aynnu siluvvesin sthmluo ok tot yudenu; a totlo evdunu epudunu ucbdni krottsmadhiyokti yudenu. a smadhi smipmulo udenu gnuk a dinmu yudulu siddhprcu dinmendun varu adulo yesunu pettiri.

20

adivarmun iknu ciktiga unnppudu mgdlene mriy pedlkd smadhiyoddku vcci, smadhi mid udin rayi tiybdiyudut cucenu. gnuk ame prugettikoni simonu peturunoddkunu yesu premicin a mriyok sisunyoyoddkunu vciprbhuvunu smadhilonudi yettikonipoyiri, aynnu ekkd ucuro yerugmni ceppenu. kabtti peturunu a sisuyudunu byluderi smadhiyoddku vcciri. variddrunu kudi prugettucudga, a sisuyudu peturukte tvrga prugetti muduga smadhiyoddku vcci vgi narbtltu pdiyudut cucenu gani atdu smadhilo prvesipledu. att simonu peturu atni vebdi vcci, smadhilo prvesici, narbtltu pdiyudutyu, ayn tl rumalu nar btliyodd udk veruga oktcot cuttipetiudyu tyu cucenu. appudu modt smadhiyoddku vccin a sisuyudu lopliki poyi cuci nmmenu. ayn mrtullonudi lecut agtymnu lekhnu variknu ghripreri. att a sisuyulu tirigi tm varyioddku vellipoyiri. ayite mriy smadhi byt nilici yedcu cudenu. ame edcucu smadhilo vgi cudga, tellni vstrmulu dhrcin yiddru devdutlu yesu dehmu ucbdin

sthmluo tlepun okdunu kallvepun okdunu kurcudut knbdenu. varu amma, yeduku edcucunnavni amenu adugga amena prbhuvunu evro yettikoni poyiri; aynnu ekkd ucuro naku teliyledni ceppenu. ame yi mat ceppi venuktthu tirigi, yesu niliciyudut cucenu gani ayn yesu ani gurtuptledu. yesu amma, yduku edcucunnavu, evnini vedku cunnavu? ani amenu adugga ame ayn totmali anakoni ayya, nivu aynnu mosikoni poyinyedl aynnu ekkd ucitivo nato cepumumu, nenu aynnu ettikoni podunni cepenu. yesu amenu cucimriya ani pilicenu. ame aynvepu tirigi aynnu hebbi bhasro rbhuni ani pilicenu. a matku bodhkudni arthmu. yesu ameto nenu iknu tdriyoddku ekkipoledu gnuk nnnu muttukonvddu; ayite na shodruyoddku vellina tdriyu mi tdriyu, na devudunu mi devudunen vani yoddku ekkipovu cunnanni varito ceppumunu. mgdlene mriy vccinenu prbhuvunu cucitini, ayn nato i matlu ceppenni sisuyulu telijjesenu. adivarmu saykalmun sisuyulu yudulku bhypdi, tamu kudiynn yiti tlupulu musi koniyudga yesu vcci mdhyun nilicimiku smadhanmu klugunugak ani varito ceppenu. ayn alagu ceppi variki tn cetulnu prkknucupga sisuyulu prbhuvunu cuci stosiciri. apududu yesumrl miku smadhanmu klugunugak, tdri nnnu ppinprkarmu nenunu mimmunu ppucunnanni varito ceppenu. ayn i mat ceppi varimid udiprisuddhatmm podudi. miru evri papmulu ksmituro avi variki ksmipbdunu; evri papmulu miro niliciyud nitturo avi niliciyudunni varito cepenu. yesu vccinppudu, pdredumdilo okden didum anbdin toma varito lekpoynu gnuk tkkin sisuyulumemu prbhuvunu cucitimni atnito ceppga atdunenayn cetullo mekul gurutunu cuci na vrelu a mekul gurutulo petti, na ceyyi ayn prkklo ucitene gani nmmene nmmnni varito ceppenu. enimidi diinmlun truvat ayn sisuyulu mrl lopl unnppudu toma varito kud udenu. tlupulu muybdiudga yesu vcci mdhyun nilicimiku smadhanmu klugunu gak anenu. truvat tomanu cucini vrelu itu caci na cetulu cudumu; ni ceyyi caci na prkklo uci, avisvasivi kak visvasive yudumnenu. aduku toma ayntona prbhuvu, na deva anenu. yesu nivu nnnu cuci nmimtivi, cudk nmimnvaru dhnyulni atnito ceppenu. mriyu anakmen yitr suckkriylu yesu tn sisuyuedut cesenu; avi yi grthmdur vraybdyudledu gani yesu devuni kumaruden kristu ani miru nmmuntlunu, nmim ayn nammdu jivmu poduntlunu ivi vraybdenu.

21

atutruvat yesu tiberiy smudrtirmun sisuyulu mrl tnnu prtyksprcukonenu. ayn tnnu prtyksprcukonin vidhmednga simonu peturunu, didum anbdin tomayu, glilyloni kana

anuurivadgu ntnyelunu, jebedyi kumarulunu,
 ayn sisyyullo mri iddrunu kudi yudiri. simonu
 peturu nenu ceplu pttbodunni varito anga
 varumemunu nito kud vccedmniri. varu
 velli done ekkiri kani a ratri yemiyu pttledu.
 suryodymgucudga yesu drini nilicenu, ayite
 ayn yesu ani sisyyulu gurtupttledu. yesu
 pillara, bhojnmunku miyodd emen unnda?
 ani varini adugga, ledni varaynto ceppiri.
 appudayndone kudiprkknv vl veyudi miku
 dorukunni ceppenu gnuk varalaga veyga
 ceplu vistarmuga pdindun vl laglekpoyiri.
 kabtti yesu premicin sisyyuduayn prbhuvu
 sumi ani peturuto ceppenu. ayn prbhuvu
 vni simonu peturu vini, vstrhinude yun-
 ndun pebtvesi smudrmulo dumikenu. dri
 yicumicu innuru murl dur munndun tkkin
 sisyyulu ceplugl vl lagucu a cinn donelo vc-
 ciri. varu digi driki ragane akkd nippulunu
 vatimid ucdbin ceplunu rotteyu knbdenu.
 yesu mirippudu pttin cepllo konni tisikoni
 rdni varito ceppga simonu peturu done ekki
 vlnu drikilagenu; adi nut ebd mudu gopp ce-
 plto nidiyudenu; ceplu at vistarmuga pdinnu
 vl piglledu. yesurdi bhojnmu ceyudni var-
 ito anenu. ayn prbhuvni variki telisin-
 dunnivevdvni sisyyullo evdunu aynnu adug
 tegipledu. yesu vcci a rottenu tisikoni
 variki pcipettenu. alage ceplnukud pcipet-
 tenu. yesu mrtullonudi lecin truvat sisyyulku
 prtyksmendi yidi mudvsari. varu bhojn-
 mucesin truvat yesu simonu peturunu cu-
 ciyehanu kumarudven simonu, virikte nivu
 nnnu ekkuvga premicucunnava? ani adugga
 atdu avunu prbhuvu, nenu ninnu premicu-
 cunnanni nive yeruguduvni aynto ceppenu;
 yesuna gorr pillnu mepumni atnito cep-
 penu. mrl ayn yohanu kumarudven si-
 monu, nnnu premicucunnava? ani redvsari
 atnini adugga atdu avunu prbhuvu, nenu
 ninnu premicucunnanni nive yeruguduvni
 aynto ceppenu; ayn na gorrlnu kayumni cep-
 penu. mudvsari ayn yohanu kumarudven
 simonu, nnnu premicucunnava? ani atnini
 adigenu. nnnu premicucunnava ani mud-
 vsari tnnu adiginduku peturu vysnpdiprb-
 huva, nivu smstmu eriginadvu, ninnu pre-
 micucunnanni nive yeruguduvni aynto cep-
 penu. yesu na gorrlnu mepumu. nivu
 rvnudve yudinppudu ni att nive ndumu
 kttukoni nikistmen cotiki vellucutivi; nivu
 muslivadvenppudu ni cetulu nivu cacud-
 uvu, verokdu ni ndumu ktti nikistmu kani
 cotiki ninnu mosikoni povunni nito niscy-
 muga ceppucunnanni atnito ceppenu. atdu
 etti mrnmuvln devuni mhimprcuno dani su-
 cici ayn i mat ceppenu. itlu ceppinnnu
 vebdicumni atnito anenu. peturu venukku
 tirigi, yesu premicin vadunu, bhojnpktini
 ayn rommun anukoniprbhuva, ninnu appg-
 icuvadevdni adigin vadunen sisyyudu tm vet
 vccut cucenu. peturu atnini cucu prb-
 huva, yitni sgti emgunni yesunu adigenu.

yesu nenu vccuvrku atdudut nakistmete adi
 nikemi? nivu nnnu vebdicu mnenu. kabtti a
 sisyyudu cavdnu mat shodrullo prcurmayenu.
 ayite cavdni yesu atnito ceppledu ganinenu
 vccuvrku atdudut nakistmete adi nikemni
 ceppenu. i sgtulnugurci saksymiccucu ivi
 vrasin sisyyudu itde; itni saksymu stymni
 yerugudumu. yesu cesin karymulu iknu
 anekmulu klvu. vatilo prtidanini vivrici
 vrasinyedl atlu vraybdin grthmulku bhulok-
 mennu caldni naku tocucunndi.

yesukristu tn dasulku knuprcutku devu daynku anugrhicin prtykst. i sgtulu tvrlo sbhvipneyunnvi; ayn tn dut dvara vrtmanmu ppi tn dasuden yohanuku vatini sucicenu. atdu devuni vakymunugurciyu yesukristu saksymunugurciyu tanu cucint mettuku3 saksymicenu. smymu smipicindi gnuk i prvcnvakymulu cduvuvadunu, vatini vini yidulo vraybdin sgtulnu gekonvarunu dhnyulu. yohanu asiyo unn yedu sghmulku subhmni ceppi vrayundi. vrtman bhutbhvisy tkalmullo unnvaninudiyu, ayn siha smu edutunn yedu atmlnudiyu, nmmkmen saksiyu, mrtullonudi adi sbhutuduga lecin vadunu, bhuptulku adhiptiyunen yesukristu nudiyu, krpsamadhanmulu miku klugunugak. mnlnu premicucu tn rktmuvln mn papmulnudi mnlnu vidipicinvaniki mhinymu prbhav munu yugyugmulu klugunugak, amen. ayn mnlnu tn tdriygu devuniki ok rajymuganu yajkulnuganu jesenu. idigo ayn megha rudhude vccucunnadu; prti netrmu aynnu cucunu, aynnu podicinvarunu cucedru; bhujnuldru aynnu cuci rommu kottukoduru; avunu amen. alphasu omegyu nene5. vrtman bhut bhvisytkalmullo uduvadnu nene ani srvadhi kariyu devudungu prbhuvu selviccucunnadu. mi shodrudnu, yesunubtti klugu srm lonu rajymulonnu shnmulonnu palivadnunen yohannu nenu devuni vakymu nimittmunu yesunu gurgin saksymu nimittmunu ptmasu dvipmun prvasinetini. prbhuvu dinmdu atm vsudne yudga burdhvni vti goppsvrnu nivu cucu cunndi pustkumulo vras, ephesu, smurn, pergm, tuyter, sardis, phildelphiy, lvodiky anu edu sghmulku ppumni cepput navenuk vitini. idi vinga nato matladucunn svrmemito ani cud tiritigini. tirugga edu suvrn dipstbhmulnu, a dipstbhmulmdhyn nuusyukumarunipolin yoknini cucitini. ayn tn padmulmttunku digucunn vstrmu dhricukoni rommunku bgarudtti ktukoniyudenu. ayn tlyu tlvedrukunu tellni unnini polinve himmt dhvlmuga uden. ayn netrmulu agni jvalve uden; ayn padmulu kolimilo putmu veybdi meryu cunn aprjito smanme yudenu; ayn kth svrmu vistar jlpravahm dhvni vde uden. ayn tn kudicet edu nkstrmulu pttukoni yudenu; ayn notinudi redculugl vadiyen khdgmkotti bylu vedlucudenu; ayn mukhmu mha tejsusto prkasiccunn suryunivle uden. nenay nnu cudgane cccinavetini ayn padmul yodd pditini. ayn tn kudicetini namid uci nato itlneubhydkumu; nenu modtivadnu kdptivadnu jivicuvadnu; mrtudnetini gani idigo yugyugmulu sjivudne yunnanu. mriyu mrmuyokkyu patal lokmu yokkyu talpucevu na svadhinmulu unnvi. kaga nivu cucinvatini, unnvatini, vitivet klugbovuvatini, anga na ku-

dicetilo nivu cucin yedu nkstrmulnu gurgin mrmunnu, a yedu suvrn dipstbhmul sgtiyu vrayumu, a yedu nkstrmulu edu sghmulku dut

2

ephesulo unn sghpu dutku ilagu vrayumu edu nkstrmulu tn kudicet pttukoni yedu dipstbhmulmdhy scriuvadu ceppu sgtu levnga ni kriylnu ni kstmunu ni shnmunu nenerugudunu; nivu dustulnu shilevniyu, apo stulu kakey tamu apostulumni cepukonu varini priksici varu abddhiku nivu shnm kligi na nammu nimittmu bharmu bhrici alyledniyu nenerugudunu. ayinnu modt nikudin premnu nivu vdlitivni nenu nimid tppu okti mopvlsiyunnndi. nivu e sthithilonudi pditivo adi jnapkmu cesikoni maru mnssupodi a modti kriylnu ceyumu. atlucesi nivu maru mnssu poditene sri; leniyedl nenu niyoddku vcci ni dipstbhmunu dani cotnudi tisivetunu. ayite i yokti nilo unnndi, nikolayitul kriylu nivu dvesicucunnavu; nenukud vitini dvesicucunnanu. cevigli vadu atm sghmulto ceppucunnmat vinunugak. jyicu vaniki devuni prdesulo unn jivvrksphmlnu bhujip nittunu. smurnlounn sghpudutku ilagu vrayummodtivadunu kdptivadune yudi, mrtude mrl brdikin vadu ceppu sgtulevnga ni srmnu dridrtu nenerugudunu, ayinnu nivu dhvntudve; tamu yudulmni ceppukonucu, yudulu kak satanu smajpu varivln niku klugu dsn ne nerugu idigo miru sodhipduntlu apvadi milo kodrini cerlo veyipbovucunnadu; pdi dinmulu srm klugunu; mrmnuvrku nmmkmuga udumu. nenu niku jivkirit miccednu. sghmulto atmceppucunn mat cevigli vadu vinunu gak.jyicuvadu redv mrmnuvln e haniyuceddu. pergmulounn sghpu dutku ilagu vrayumu vadiyen redculugl khdgmgul vadu ceppu sgtulevnga satanu sihasnmunn sthmlu nivu kapurmunnavn nenerugudunu. mriyu satanu kapurmunn a sthmlu, naydu visvasiye yudi nnnugurci saksien atipynuvad ayinnu nenu nimid konni tppidmulu mopvlsiyunnndi. avevnga, vighrmulku bliyiccin vatini tinuntlunu, jartvmu ceyuntlunu, israyeliyulku uri yoddumni balak atuvlene nikolayitul bodh nnusricu varunu nilo unaru. kavun marumnsu podumu; leniyedl nenu niyoddku tvrga vcci na notnudi vccu khdgmu cet virito yuddhmucsednu. sghmulto atm ceppucunn mat cevigli vadu vinunu gak. jyicuvaniki mrugayunn mnnanu bhujip nittunu. mriyu atniki tellratinittunu; a ratimid cekkbdin yok krottperudunu; podin vanike gani adi mri yevnikini teliydu. tuyterlo unn sghpu dutku ilagu vrayumu agni jvalviti knnulunnu aprjinipolin padmulunugl devuni kumarudu ceppu sgtulevnga

ni kriylnu, ni premnu, ni visvasmunu, ni pricrynu, ni shnmunu nenerugudunu; ni modti kriyl knn ni kdpti kriyln mriyekku-venvni yerugu dunu. ayinnu nimid tppu okti nenu mopvlsi yunndi; emnga, tanu prvktrinni ceppukonucunn yejebelnu strini ni vudniccucunnavu. jartvnu ceyutkunu, vigrhmulk marumnssu podutku nenu daniki smymiccitiniganı adi tn jartvnu vidicipetti marumnssu podnolldu. idigo nenu danini mcmu pttici danitokud vybhicricu varu dani3 kriylvisyme marumnssu poditene gani varini bhu srmlpalu cetunu, dani pillnu niscymuga cpednu. aduvln atridriymulnu hrdymulnu priksicuvadnu nene ani sghmu lnniyu telisikonunu. mriyu milo prtivaniki vani vani kriyl coppun prtiphmlu iccednu. ayite tuyterlo kdmvaren mito, anga i bodhnu agikripk satanuyokk gudhmen sg tulnu erugmni ceppukonuvardrito nenu ceppucunndemnga mipeni v nenu vccuvrku miku kligiyunndanini gttiga ptu konudi. nenu na tdrivln adhikarmu podintu jyicucu, atmuvrku na kriyln jagrttga ceyuvaniki jnulmid adhikarmu iccednu. atdu inupddmuto varini elunu; varu kummrvani patrleve pgulgottbduduru; mriyu atniki vekuv cukknu iccednu. sghmulto atm ceppucunn mat ceviglvadu vinunugak.

3

sardislo unn sghpu dutku ilagu vrayumu edu nkstrmulunu devuni yedatmlunu glvadu ceppu sgtulevngani kriylnu nenerugudunu. emnga, jivicucunnavnn perumatrmunndi gani nivu mrtudve ni kriyln na devuni yedut spurnmenviga naku knbdledu gnuk jagrukudve, cavneyunn migilinvatini blprcumu. nivelagu updesmu poditivo yelagu vitivo jnapkmu cesikoni danini gekonucu marumnssu podumu. nivu jagrukudve yudniyedl nenu dogvle vccednu; e gdiynu ni midiki vccedno niku teliyne teliydu. ayite tm vstrmulnu apvitrprcukonni kodru sardislo niyoddunnaru. varu arhulu gnuk tellni vstrmulu dhricukoni natokud scriedru. jyicuvadu alagun tellni vstrmulu dhricukonunu; jiv grthmulonudi atni peretmatrmunu tudupu pettk, natdri yedutnu ayn dutl yedutnu atni peru oppukodunu. sghmulto atm ceppucunn mat ceviglvadu vinunugak. phildelphiyo unn sghpu dutku ilagu vrayumu davidu talpucevi kligi, yevdunu vey lekud tiyuvadunu, evdunu tiylekud veyuvadunen stysvrupiygu prisuddhudu ceppusgtu levnga ni kriylnu nenerugudunu; nikunn skti koceme yudinnu nivu na vakymunu gekoni na nammu erugnnledu. idigo tlupu niyedut tisiyuci yunnanu; danini evdunu yudulu kakye tamu yudulmni abddhmadu satanu smajpu varini rppicednu; varu vcci ni pad-

mul yedut pdi nmskarmucesi, idigo, nenu ninnu premicitinni telisikonuntlu cesednu. nivu na orpu visymen vakymunu gekotivi gnuk bhu niva sulnu sodhicutku lokmttimidiki rabovu sodhn kalmulo nenunu ninnu kapadednu. nenu tvrga vccucunnavu; evdunu ni kiritmu nphripkuduntlu niku kligindanini gttiga ptukonumu. jyicu vanini na devuni alymulo ok stbhuga cesednu; adulonudi vadu ikmidt enntikini velu plikipodu. mriyu na devuni perunu, prlokmulo na devuni yoddnudi digi vccucunn nutnmen yerusalemnu na devuni pttnpu perunu, na krott perunu vani mid vrasednu. sghmulto atm ceppucunn mat ceviglvadu vinunugak. lvodikylo unn sghpu dutku ilagu vrayumu amen anuvadunu nmmkmen stysaksiyu devuni srstiki adiynunvadu ceppu sgtulevnga ni kriyln nenerugudunu, nivu cllganennu veccganennu levu; nivu cllganennu veccganennu udin melu. nivu veccganennu cllganennu udk, nulivecnga unnavu gnuk nenu ninnu na notnudi umimvey nuddesicucunnavu. nivu daurbhagyudvunu dikkumalin vadunu dridrudvunu gruddivadvunu digbrudvune yunnavni yerugk-nenu dhntudnu, dhnrddhi cesiyunnanu, nakemiyu koduvledni ceppukonucunnavu. nivu dhnrddhi cesi konuntlu agnilo putmveybdin bgarmunu, ni dismol siggu knbdkuduntlu dhricukonutku tellni vstrmulnu, niku drstikluguntlu ni knnu lku katuknu nayodd konumni niku buddhi ceppucunnavu. nenu premicuvarendrini gddici siksicucunnavu gnuk nivu askti kligi maru mnssu podumu. idigo nenu tlupunodd nilucudi ttucunnavu. evdennu na svrmu vini tluputisin yedl, nenu atniyoddku vcci atnito nenunu, natokud atdunu bhojnmu ceyudumu. nenu jyici na tdratokud ayn sihasnmundu kurdudi yunn prkarmu jyicuvanini natokud na sihasnmundu kurdudniccednu. sghmulto atm ceppucunn mat ceviglvadu vinunugak.

4

i sgtulu jrigin truvat nenu cudga, adigo prlokmdu ok tlupu teruvbdiyedunu. mriyu nenu modt vinin svrmu burdhvni vle nato matladga vitini. a matladinvaduikkdiki ekkirmmu; ikmidt jrugvlsinvatini niku knupcednnenu vetne nenu atmsvndetini. adigo prlokmdu ok sihasnmu veybdi yudenu. sihasnmundu okdu asisude yudenu, asinudenvadu, drstiki suryakat pdmragmulnu polinvadu; mrktmuvle prkasicu idrdhnussu sihasnmunu avriciyudenu. sihasnmucuttu iruvdi nalugu sihasnmuludenu, i sihasnmuldu iruvdinluguru peddlu tellni vstrmulu dhricukoni, tm tllmid svrn kiritmulu pettukonnavare kurdudiri. a sihasnmulo nudi merupulunu dhvnulunuru-

mulunu bylu derucunnvi. mriyu a sihasnmu edut edu dipmulu prjvlicucunnvi; avi devuni yedu atmlu. mriyu a sihasnmu edut sphtikmunu polin gajuvti smudrmunttadenu. a sihasn munku mdhynu siha snmu cuttunu, mudu venuk knnultoni-din nalugu jivuludenu. modti jivi sihmuv-tidi; redv jivi dudvtidi; mudv jivi mnusyuni mukhmu vti mukhmugldi; nalugv jivi yegu-rucunn pksirajuvtidi. i nalugu jivullo prtjiviki aresi rekkludenu, avi cuttunu rekklloptnu knnulto nidiyunnvi. avibhutvrt-man bhvistytkalmullo udu srvadhikariyu devudungu prbhuvu prisuddhudu, prisuddhudu, prisuddhudu, ani mank ratribgllu ceppucudunu. a sihasnmu ndu asinudeyudi yugyugmulu jivucucunn vaniki mhimyu ghn-tyu krtjntastatulun klu gunugakni a jivulu kirticucudga a yiruvdi nluguru peddlu sihasnmundu asinude yuduvani yedut sag-ilpdi, yugyugmulu jivucucunn vaniki nm-skarmu ceyucu prbhuvu, ma deva, nivu sm-stmunu srsticivi; ni cittmunubtti avi yu-denu; danini bttiye srstipbdeni gnuk nive mhim ghnt prbhavmulu pod nrhuvni ce

5

mriyu loptnu veluptnu vratkligi, yedu mudrlu gttiga vesiyunn yok grthmu siha sn-mundu asisudeyuduvani kudicet cucitini. mriyu dani mudrlu tisi a grthmu vipputku yogyudevadevni blisthuden yok devdut bigg rga prcuripga cucitini. aiyte prlok-mdu gani bhumimidgani bhumikridgani a grthmu vipputkennu cucutkennu evnikini skti lekpoeyenu. a grthmu vipputkennu cucutkennu yogyudevadunu knbdndun nenu bhuga edcucudga a peddllo okduevukumu; idigo daviduku ciguren yuda gotrpu sihm-ede mudrlu tisi a grthmunu vipputke jymupodenni nato ceppenu. mriyu sihasnmunkunu a nalugu jivul kunu ped-dllicunyu mdhynu, vdhipbdintludin gorrpill niliciyudut cucitini. a gorrpillu edu kom-mulunu edu knnulu nudenu. a knnulu bhumi ydtitiki pbbdin devuni yedu atmlu. ayn vcci sihasnmundu asinudeyuduvani ku-dicetilo nudi a grthmunu tisikonenu. ayn danini tisi koninppudu a nalugujivulun, vinlnu, dhup dryv multo nidin svvrpa-trlnu pttukoniynn a yiruvdinlugu pedd-lunu, a gorrpill yedut sagil pdiri. i patrlu prisuddhul prarthnu. a peddlunivu a grth-munu tisikoni dani mudrlu vipputku yo-gyudvu, nivu vdhipbdinvade ni rktmicci, prtj vsmulonu, aya bhaslu matladavarilonu, prtj prjlonu, prtj jnmulonu, devunikorku mnusyulu koni, ma devuniki varini ok ra-jymuganu yajkulnuganu cesitivi; gnuk varu bhulokmdu eludurni krottpat paduduru. mriyu nenu cudga sihasnmunu jivulnu, ped-dlnu avrici yunn anak dutl svrmu vinbdeni,

vari lekk kotlkoldiga udenu. varuvdhipb-din gorrpill, sktiyu aysvrymunu jnanmunu blmunu ghntyu mhimyu stotrmunu pod-nrhudni gopp svrmuto ceppucudiri. att pr-lokmdunu bhulokmdunu bhumi kridnu smu-drmulonun unn prtj srstmu, anga vatilo-nunn svrmunu sihasnasinude yunnvanikini gorrpillkunu stot a nalugu jivuluamen ani ceppga a peddlu sagilpdi nm-skarmu cesiri.

6

a gorrpill a yedu mudrllo modtidanini vip-pinppudu nenu cudga a nalugu jivullo ok-tirmmu ani3 urumuvti svrmuto cepput vi-tini. mriyu nenu cudga, idigo ok tell-nigurrmu knbdenu; danimid okdu villupt-tukoni kurcudi yudenu. atniki ok kirit miyybdeni; atdu jyicucu, jyicutku bylu vellenu. ayn redv mudrnu vippinppudur-mmu ani redv jivi cepput vitini appudu er-rniden verok gurmu byluvellenu; mnusyulu okni okdu cpu konutlu bhulokmulu smad-hanmu lekud ceyutku i gurmumid kur-cunnvaniki adhikar mi ayn mudv mu-drnu vippinppudu rmmu ani mudv jivi cepput vitini. nenu cudga, idigo ok nllni gurmu knbdenu; danimid okdu tra-sucet pttukoni kurcudi yudenu. mriyu denar munku6 ok seru godhumlniyu, den-armunku mudu serl yvlniyu, nunenu drak-sarsmunu paducey vddniyu, a nalugu jivul-mdhy ok svrmu plikintu naku vinbdeni. ayn nalugv mudrnu vippinppudurmmu ani nalugv jivi cepput vitini. appudu nenu cudga, idigo padur vrmugl ok gurmu knbdenu; dani mid kurcunnvani peru mry-yuvu. patal lokmu vanini vebdicenu. khdg-muvlnu krvuvlnu v ayn ayidv mudrnu vippinppudu, devuni vakymu nimittmunu, tamu iccin sakymu nimittmunu vdhipb-dinvari atmlu blipithmu krid cuci tini. varunatha, stysvrpi, prisuddhuda, yedak tirpu tircyku, ma rktmu nimittmu bhuni va-sulku prtidid ceykyu udvni biggrga kekluvesiri. tellni vstrmu varilo prtivani kiyy bdeni; mriyu-varivlene cpbdbovuvani sh dasulyokkyu shodrulyokkyu lekk purtiygu-vrku ik kocemu kalmu vismipvlenni var-ito ceppbdeni. ayn arv mudrnu vip-pinppudu nenu cudgapedd bhukpmu kli-genu. suryudu kblive nlu payenu, cdr-bibmtyu rktvrnmayenu, pedd galicet ugu-ladu ajurpu cettunudi akalpu kaylu ralinttu akas nkstrmulu bhumimidralenu. mriyu akasmdlu cuttbdin grthmu vlene tol-gipoyenu. prtikodyu prtidvipmunu vativati sthanmulu tppenu. bhurajulun, ghnulun, svasradhiptulun, dhnikulunu, blisthulun, prtj dasudunu, prtj svtrudunu kod guh-llo nu bdl sdullonu dagukonisihhasnasinude yunn vaniyokkyu gorrpilyokkyu ugrt mhad-inmu vcenu; daniki taljalinvadevdu? miru

mamid pdi ayn snnidhikini gorripill ugrtkunu
mmmuu mrugu ceyudi ani prvtmultonu bdl
tonu ceppucunnaru.

7

atutruvat bhumiyokk nalugu dikkullo
nluguru devduttu niliciyudi, bhumimid-
nennu smudrmumidnennu e cettumidnennu
gali vic kuduntlu bhumiyokk nalug mriyu
sjivudgu devuni mudrgl verok dut suryody
disnudi peki vccut cucitini. bhumikini
smudrmunkunu hani klugjeyutke ad-
hikarmupodin a nluguru dutto i dutmemu
ma devuni dasulnu vari nosllydu mu-
drucuvrku bhumikennu smudrmunkennu
cetlennu hani ceyvddni biggrga ceppenu.
mriyu mudripbdinvari lekk ceppga vitini.
israyeliyul gotrmulnnitilo mudrip bdi-
nvaru lks nluvdi nalugu velmdi. yuda gotrmulo
mudripbdinvaru pdreduvelmdi. rubenu
gotrmulo pdredu velmdi, gadu gotrmulo
pdredu velmdi, aseru gotrmulo pdredu
velmdi, nphtali gotrmulo pdredu velmdi,
mnse gotrmulo pdredu velmdi, simyonu
gotrmulo pdredu velmdi, levi gotrmulo
pdredu velmdi, issakharu gotrmulo pdredu
velmdi, jebulunyu gotrmulo pdredu velmdi,
yosepu gotrmulo pdredu velmdi, benyaminu
gotrmulo pdredu velmdi mudripbdiri. atu
truvat nenu cudga, idigo, prti jnmulonudiyu
prti vsmulonudiyu prllonudiyu, aya bhaslu
matladuvarilo nudiyu vcci, yevdunu lekkip-
jalni yok go sihasna sinuden ma devuniki
gorripillkunu ma rksnke stotrmni mhas-
bdmuto elugetti ceppiri. devdutldrunu
sihasnmucuttunu peddlcuttunu a nalugu
jivulcuttunu niluvbdiyudiri. varu sihasnmu
edut sastagpdiamen; yugyugmulvrku ma
devuniki stotrmunu mhimyu jnanmunu
krtjnta stutiyu ghntyu sktiyu blmnu
klugunu gakni ceppucu devuniki nmksarmu
cesiri; amen. peddllo okdutellni vstrmulu
dhricukoniyyun virevru? ekkdnudi vccirni
nnu adigenu. aduku nenu ayya, nika
teliiyunnga atdu ilagu nato ceppenuviri
mhasrmlnudi vccin varu; gorripill rktmulo
tm vstrmulnu ududukoni vatini telupece-
sikoniri. aduvln varu devuni sihasnmu
edut udi ratribgllu ayn aly mulo aynnu
sevicucunnaru. sihasnasinuden vadu tane tn
gadarmu varimid kppunu; variki ikmidt ak-
liyennu dahmennu uddu, suryuni yedyennu
e vdgaliyennu variki tguldu, elynga sihasn
mdhymdudu gorripill variki kapriye, jivjlmul
bugglyoddku varini ndipicunu, devude vari
knnulnudi prti baspbiduvunu tudici veyunu.

8

ayn yedv mudrnu vippinppudu prlok mdv
icumicu argtsepu nissbdmuga udenu. att

nenu devuniyedut nilucu eduguru dutlnu
cucitini; variki edu burliyybdenu. mriyu su-
vrndhuparti cet pttukoniyyun verok dutvcci
blipithmu edut niluvga siha snmu edut unn
svrnblipithmupen prisuddhultri prarthnto
kluputke atniki bhu dhupdrvymulu iyyb-
denu. appada dhupdrvymul pog prisud-
dhul prarthnto klisi dut cetilonudi peki
leci devuni snnidhini cerenu. a dut dhu-
partini tisikoni, bli pithmupenunn nippulto
danini nipi, bhumimid pd veyga urumulu
dhvnulu merupulu bhukpmunu kligenu. att
edu burlu pttukoniyyun a yeduguru dutlu
udutku siddhpdiri. modti dut bur ud-
inppudu rktmuto militmen vdgdlunu ag-
niyu putti bhumipen pdveybdenu; aduvln
bhumilo mudv bhagmu kali poyenu, cetllo
mudv bhagmunu kalipoyenu, pccgddiytyu
kalipoyenu. redv dut bur udinppudu ag-
nicet mducunn pedd kodvtidi okkti smu-
drmulu pd veybdenu. aduvln smudrmulo
mudv bhagmu rktmayenu. smudrmuloni
pranmugl jtuvullo mudv bhagmu ccenu,
odllo mudv bhagmu nasn mayenu. mudv
dut bur udinppudu divitivle mducunn yok
pedd nkstrmu akasmunudi rali ndul mudv
bhagmumidnu nitibuggl midnu pdenu. a
nkstrmunku maciptriyni peru. aduvln nil-
llo mudvbhagmu maciptri yayenu; nilu cede
poyindun vativln mnusyullo anekulu cciri.
nalugv dut bur udinppudu sury cdr nkstr-
mullo mudv bhagmu cikti kmmuntlunu,
pgtilo mudv bhagmun suryudu prkasip
kuduntlunu, ratrilo mudv bhagmun cdr
nkstrmulu prkasipkuduntlunu vatilo mudv
bhagmu kottbdenu. mriyu nenu cudga akas-
mdhymun ok pksi rajv egurucu-burlu ud-
bovucunn mugguru dutl burl sbdmulubtti
bhunivasulku ayyo, ayyo, ayyo, ani gopp svr-
muto cepput vitini.

9

ayidv dut bur udinppudu akasmunudi
bhumimid ralin yok nkstrmunu cucitini.
agadhmuyokk talpucevi atniki iyybdenu.
atdu agadhmu tervga pedd kolimilonudi
lecu pogvti pog a agadhmulonudi lecenu;
a agadhmuloni pogcet suryuniin yayumdl-
mun cikti kmmenu. a poglonudi midtlu
bhumi midiki vccenu, bhumilo udu tellku
blmunnttu vatiki blmu iyybdenu. mriyu
nosllydu devuni mudrleni mnusyulke tpp
bhumipenunn gddikennu e mokklkennu mri
e vrksmunkennu hani klugjeykuddni vatiki
ajn iyybdenu. mriyu varini cputku ad-
hikarmu iyybldedu gani ayidu nellvrku bad-
hicutku vatiki adhikarmu iyybdenu. vativlv
klugu badh, telu mnusyuni kuttinppududu
badhvle udunu. a dinmullo mnusyulu mrn-
munu vedkuduru gani adi variki dorkne
dorkdu; cavvlenni aspduduru gani mrnmu
variyyoddnudi paripovunu. a midtl rup-

mulu yuddhmunku siddhprcbbdin gurrmulnu poli yunnvi. bgarmuvle meryu kiritmulvtivi vati tllmid udenu; vati mukhmulu mnusy mukhmulytvi, stril tlvedruklvti vedruklu vatikudenu. vati pdlu sihu korlvle udenu. inup memruvulvti memruvulu vati kudenu. vati rekk dhvni yuddhmunku prugettuntti vistarmen gurru rthmul dhvni udenu. telltoklvti toklunu kodlunu vatikudenu. ayidu nellvrku vati toklcet mnusyulku hani ceyutku vatiki adhikarmudenu. patalpu dut vatipen rajuga unnadu; hebribhaslo vaniki abddonni peru, grisudespu bhaslo vaniperu apolluyonu. modti srm gticenu; idigo mri redu srmlu itutruvat vccunu. arv dut bur udinppudu devuniyedu unn svrn blipithmuyokk kommunnadu yok svrmu yuphrtisuanu mhandiyodd bdhipbdiiyunn nluguru dutlunu vdilipettumni bur pttukoni yunn a yarv dutto cepput vitini. mnu syullo mudv bhagmunu shripvlenni ade svtsrmun ade nello ade dinmun, ade gtku siddhprcbbdiyudin a nluguru dutlu vdilipett bdiri. gurpurautul senymul lekk yiruvdikotlu; vari lekk yit ani nenu vitini. mriyu naku kligin drsnmdu ilagu cucitini. a gurr mulkunu vati mid kurcudiyunnvarikini, nippuvle erupu vrnm, nilvrnm, gdhkvrmul memruvu ludenu. a gurrmul tllu sihu pttlvti, vati nollonudi agni dhumgdhkmulu bylu vedlucudenu. i mudu debblcet, anga viti nollonudi byluvedlucunnen agni dhumgdhkmulcet, mnusyullo mudv bhagmu cpbdenu, a gurrmul blmu vati nollydunu vati toklydunu unndi, eduknga vati toklu pamulve udi tllu kliginvendun vaticet avi hani ceyunu. i debblcet cavk migilin jnulu, dyy mulnu, cudnu vinnu nduvnu sktilenive, bgaru vedi kcu rayi krllto ceybbdin tm hstkrtmulen vighrmulnu pujipkud vidicipettuntlu marumssu podledu. mriyu tamu ceyu cunn nrhtylunu maymtrmulunu jarcortv mulunu ceykuduntlu varu marumssu podin varu karu.

10

blithuden verok dut prlokmunudi digivccut cucitini. ayn meghmu dhricukoni yudenu, ayn sirssumid idrdhnussudenu; ayn mukhmu suryibbmuvlenu ayn padmulu agnistbhmulvlenu udenu. ayn cetilo vipp bdiyunn yok cinn pustkmudenu. ayn tn kudipadmu smudrmumidnu edm padmu bhumi midnu mopi, sihmu grjicuntlu gopp sbdmuto arbhticenu. ayn arbhticinnpudu edu urumulu vativati sbdmulu plikenu. a yedu urumulu plikinppudu nenu vraybovuudgaedu urumulu plikin sgtulku mudrveyumu, vatini vrayvddni prlokmunudi yok svrmu plukut vitini. mriyu smudrmumidnu bhummimidnu niliciyudga nenu cucin a dut tn

kudiceyyi akasmuttu etti prlokmunu adulo unn vatini, bhumini adulo unnavatini, smudrmunu adulo unn vatini srstici, yugyugmulu jivicucunn vanitodu ottupettukoniik alsymuddu gani yedv dut pluku dinmullo atdu bur udbovuudga, devudu tn dasulgu prvktlku telipin suvartprkarmu devuni mrmu smaptmgunni ceppenu. att prlokmunudi nenu vinin svrmu mrl nato matladucunivu velli smudrmumidnu bhumimidnu niliciyunn a dut cetilo vippbdiiyunn a cinn pustkmu tisi ko nenu a dut yoddku vellii cinn pustkmu nakimmi adugga ayndani tisikoni tiniveyumu, adi ni kdupuku cedgunu gani ni notiki tenevle mdhurmuga uduinni nato ceppenu. att nenu a cinn pustkmunu dut cetilonudi tisikoni danini tinivesitini; adi na notiki tenevle mdhurmuga udenugani nenu danini tini vesin truvat na kdupuku cedayenu appudu varunivu prjnugurciyu, jnmulnugurciyu, a ya bhaslu matladuvarinigurciyu, anekmdi rajalnugurciyu mrl prvcip ngtyimni nato ceppiri.

11

mriyu okdu cetikrrvti kolrr nakiccinivu leci devuni alymuni blipithmuni koltvesi, alymulo pujicuvardini lekkpettumu. aly munku velupti avrmunu koltveyk vidici pettumu; adi anyulkiyybdenu, varu nlu vdi redu nelli prusiddhpttnmuni kalito trokkuduru. nenu na yidru saksulku adhikarmu iccednu; varu gonept dhricukoni veyiinni reduvdl aruvdi dinmulu prvcituru. viru bhulokmunku prbhuvan vani yedut nilucucunn redu olivcetlunu dipstbhmulune yunnaru. evdennu variki hani cey nuddesicinyedl vari notnudi agni bylu vedli vari struvulnu dhiciveyunu gnuk evdennu variki hanicey nuddesicinyedl alagun vadu cpbdvlenu. tamu prvcipu dinmulu vrsmu kuruv kud akasmunu muyutku variki adhikarmu kldu. mriyu varikistmenppudell nillu rktmuga ceyutkunu, nanavidhmulen tegullto bhumini badhicutkunu variki adhikarmu kldu. varu saksynu cepput mugigane agadhmulonudi vccu krurmrngu varito yuddhmucesi jyici varini cpunu. vari svmulu a mhapttnpu st vidhilo pdiyudunu; vaniki upmanrupmuga sodom anyiu aiguptu anyiu peru; acct vari prbhuvukud siluvveybdenu. mriyu prjlkunu, vsmulkunu, a ya bhaslu matladuvarikini, jnmu lkunu sbdhicinvaru mudu dinmulnrr vari svmu lnu cucucu vari svmulnu smadhilo pettniyyru. i yidru prvktlu bhunivasulnu badhicindun bhunivasulu vari gti cuci stosisucu, uts hicucu, oknikokdu ktmmulu ppukoduru. ayite a mududinmulnryen pimmet devuniyodd nudi jivatm vcci varito prvesicenu gnuk varu padmulu uni niliciri; varini cucin variki migul bhymu kligenu. appuduikkdiki ekkirdni pr-

lokmunudi gopp svrmu tmtu cepput varu vini, megharudhule prlokmunku arohnmeri; varu povucudga vari struvulu varini cuciri a gdiylone gopp bhukpmu kligindun a pttnmulo pdiyy bhagmu kulipoyenu. a bhukpmuvln eduveldmi ccciri. migilinvaru bhaykratule prlokp devuni mhimprciri. redv srm gticenu; idigo mudv srm tvrga vccucunndi. edv dut bur udinppudu prlokmulo gopp sbdmulu puttenu. a sbdmului lok rajymu mn prbhuvu rajymunu ayn kristu rajymu nayenu; ayn yugyugmul vrku elu nnenu. att devuniyedut sihasnasinulga a yiruvdi nluguru peddlu sastagpdi devuniki nm skarmucesi vrtmanbhutkalmullo udu devudven prbhuvu, sravadhikari, nivu ni mhablmunu svikrici yelucunnavu gnuk memu niku krtjntastutulu cellicucunnamu. jnmulu kop gicindun niku kopmu vccenu. mrtulu tirpu podutkunnu, ni dasulgu prvk-tlkunnu prisuddhulkunnu, ni nammunku bhydvavarikini tgin phlmunicutkunnu, goppvaremi koddivaremi bhumini nsipjeyu varini nsipjeyutkunnu smymu vcciyunndni ceppiri. mriyu prlokmdu devuni alymu terv bdga devuni nibdhnmdsmu ayn alymulu knbdenu. appudu merupulunu dhvnlunu urumulunu bhukpmunu gopp vdgdlunu puttenu.

12

appudu prlokmdu ok gopp sucn knbdenu. adednga suryuni dhricukonin yok stri ame padmulkriddedrudunu sirssumid pdredu nkstrmul kiritmunu ame grbhiniye prsvvednpducu a noppulku keklu veyucudenu. att prlokmdu ikok sucn knbdenu. idigo yernni mhaghtsrpmu; daniki edu tllunu pdi kommulunu udenu; dani tllmid edu kiritmu ludenu. dani tok akas nkstrmullo mudv bhagmu nidci vatini bhumimid pdvesenu. knneyunn a stri kn-gane, ame sisuvunu migiveyvlenni a ghtsrpmu stri yedut nilucudenu. smst jnmulnu inupddmuto elneyunn yok mgsisuvunu ame knga, ame sisuvu devuniyoddkunnu ayn sihasnmunoddkunnu konipobdenu. a stri arnymunku paripoyenu; acct varu veyyinni re-duvdl aruvdi dinnulu amenu posipvlenni devudameku ok sthlmu siddhprciyucenu. att prlokmdu yuddhmu jrigenu. mikha yelunu atni dutlunu a ghtsrpmuto yuddhmu ceyvlenni yudga a ghtsrpmunu dani dutlunu yuddhmu cesiri gani geluv lekpoi-yiri gnuk prlokmdu varikik sthlmu lekpoi-yenu. kaga srvlokmunu mos puccucu, apvadiyniyu satanniyu perugl adicrmpen a mha ghtsrpmu pddroybdenu. adi bhumimid pd droybdenu; dani dutlu danito kud pddroybdiri. mriyu ok gopp svrmu prlok mudu ilagu cepput vitiniratrighllu mn devuniyedut mn shodrulmid nermu mopuvaden apvadi pddroybdi yunnadu gnuk ippudu rksnyu sktiyu rajy-

munu mn devuni vayenu; ippudu adhikarmu ayn kristudayenu. varu gorrpill rktmunu bttiyu, tamiccin saksy munubttiyu vanini jyiciyunnaru gani, mrnmu vrku tm pranmulnu premicin varu karu. aducet prlo-kma, prloknivasulara, utshicudi; bhum-i, smudrma, miku srm; apvadi tnku smymu koceme ani telisikoni bhu krodhmu glvade miyoddku digi a ghtsrpmu tanu bhumimid pddroybdi yudut cucu, a mgsisuvunu knin strini hisi cenu; aduvln ame arnymulo unn tn cotiki eguruntlu gopp pksiraju rekklu redu ameku iyybdenu. acct a srpmukhmunu cud kud ame okkalmu kalmulu ardhkalmu posi kavun a stri, prvahmunku kottukoni povlenni a srpmu tn notinudi nillu ndiprvahmuga ame venuk vellgrkkenugani bhum-i a striki shkariye tn noru terci a ghtsrpmu, tn notnudi grkkin prvahmunu migivesenu. aducet a ghtsrpmu agrhmu teccukoni, devuni ajnlul gekonucu yesunugurci saksymic-cucu unn varen ame stanmullo sesicin varito yuddhmu ceyutke byluved

13

mriyu pdi kommulunu edu tllunu gl yok krurmrgmu smudrmulonudi peki vccut cucitini. dani kommulmid pdi kiritmulunu dani tllmid devdusnkrmen pellunu udenu. nenu cucin a mrgmu cirutpulini poliyu-denu. dani padmulu elugubti padmulv-tivi, dani noru sihpunoruvtidi, daniki a ghtsrpmu tn blmunu tn sihasnmunu gopp adhikarmunu iccenu. dani tlllo okdaniki cavudebb tgilintudenu; ayite a cavudebb manipoyenu gnuk bhujnuldru mrgmu vet vellucu ascrypduducdiri. a mrgmunku ad-hikarmiccindun varu ghtsrp munku nm-skarmucesiri. mriyu varui mrg muto sati yevdu? danito yuddhmu ceygl vadevdu? ani ceppukonucu a mrgmunku nmska rmuce-siri. dbpu matlnu devdusnlnu pluku ok noru daniki iyy bdenu. mriyu nluvdiredu nellu tn karymu jrup ndhikarmu daniki erpa tayenu gnuk devuni dusicutkunnu, ayn nam-munu, ayn gadarmunu, prloknivasulnu dusi-cutkunnu adi tn noru tercenu. mriyu prisud-dhulto yuddhmuceynu varini jyipnu daniki adhikarmiybdenu. prt-i vsmumidnu prt-i prjmidnu a ya bhaslu matladuvarimidnu prt-i jnmumidnu adhikarmu danikiybdenu. bhuni vasuldrunu, anga jgdutpt-i modlukoni vdhip bdiyunn gorrpillyokk jivgrthmdu evri peru vraybdledu varu, a mrgmunku nm-skarmu ceyuduru. evdennu ceviglivadete vinunu gak; evdennu cerpttvlenni yun-nyedl vadu cerloniki povunu, evdennu khdg-mucet cpinyedl vadu khdg-mucet cpbd-vlenu; i visymulo prisuddhul orpunu visvas-munu knbdunu. mriyu bhumilonudi mriyok krurmrgmu pekivccut cucitini. gorrpill kom-muvti redu kommulu danikudenu; adi ght-

srpmuvle matladu cudenu; adi a modti krurmrgmunkunn adhi karpu cestlnniyu daniyedut ceyucunndi; mriyu cavudebbtgili bagupdiyunn a modti mrgmunku bhumiyu danilo nivsicuva adi akasmunudi bhumiki mnusyuledut agni digivcunttuga gopp sucnlu ceyucunndi. ktti debb tiniyu brdikin yi krurmrgmunku prtimmu ceyvlenni adi bhunivasulto ceppucu; a mrgmu edut ceyutku tnkiyybdin sucnlvln bhunivasulnu mospucucunndi. mriyu a mrgmuyokk prtimm matladuntlunu, a mrgmu yokk prtimmu nm-skarmu ceyni varini htmu ceyuntlunu, a mrgmuyokk prtimmu pran miccutte daniki adhikarmu iyybdenu. kaga koddivarugani goppvarugani, dhnikulugani dridrulugani, svttulugani dasulugani, adrunu tm kudicetimidnennu tm noptiydennu mudr veyicukonuntlunu, a mudr, anga a mrgmu perennu dani periti skhyennu glvadu tpp, kry vikrymulu ceyutku mri yevnikini adhikarmu lekuduntlunu adi varini blvtmu ceyu cunndi. buddhiglvadu mrgmuyokk skhyunu lekkiptimmu; adi yok mnusyuni skhye; a skhy aruvdl aruvdi yaru; idulo jnanmu kldu.

14

mriyu nenu cudga, idigo, a gorripill siyonu prvtmumid niluvbdiyudenu. ayn nammunu ayn tdiri nammunu noslydu likhipbdiyunn nut nlvudi nalugu velmdi aynto kud udiri. mriyu vistarmen jlmul dhvntonu gopp urumu dhvntonu smanmen yok sbdmu prlokmulonudi raga vitini. nenu vinin a sbdmu vinlu vayicucunn venikul nadmunu polindi. varu sihasnmu edutnu, a nalugu jivul yedutnu, peddlyedutnu ok krott kirtn paducunnaru; bhulokmulonudi konbdin a nut nlvudi nalugavelmdi tpp mri evrunu a kirtn nercukonjalru. viru stri sagtymun apvitrulu kanivarunu, stri sagtymu erugni varuneyudi, gorripill ekkdiki povuno akkdkell aynnu vebdituru; viru devuni korkunu gorr pilorkunu prthmphiluga udutke mnusylonudi konbdinvaru. virinot e abddhmunu knbdledu; viru anidyulu. appudu mriyok dutnu cuditini. atdu bhunivasulku, anga prti jnmunkunu prti vs munkunu a ya bhaslu matladuvarikini prti prjkunu prk-ticuntlu nitysuvarit ti atdumiru devuniki bhypti aynnu mhimprecudi; ayn tirputircu gdiy vcenu gnuk akasmunu bhumini smudrmunu jldharlru klugjesin vanike nmskar verok dut, anga redy dut atni vebdi vcimohodrekmuto kudin tn vybhicar mdy-munu smst jnmulku tragicin yi mha bbu-lonu kulipoyenu kulipoyenu ani ceppenu. mriyu verok dut, anga mudv dut viri vebdi vcci gopp svrmuto ilagu ceppenu a krurmrgmunku gani dani prtimmu gani yevdennu nm-skarmucesi, tn nostiydemi ceti midnemi a mudr veyicukoninyedl emiyu klpbdkud

devuni ugtrpatrilo poybdin devuni kopmnu mdymunu vadu tragunu. prisuddh dutl yedutnu gorripill yedutnu agnigdhkmlucet vadu badhipbdunu. vari badhsbdhmen pog yugyugmulu lecunu; a krurmrgmunku gani dani prtimmu gani nm-skarmucesiyavarunu, dani perugi mudr evdennu veyicukoninyedl vadunu ratribgllu nemmdilenivare yuduru. devuni ajnlru yesunugurcin visvasmunu gekonucunn prisuddhul orpu idulo knbdnu. att iiptinudi prbhuvundu mrtinodu mrtulu dhnyulni vrayumni prlokmunudi yok svrmu ceppga vitini. nijme; varu tm pryasmulu mani visrati podudu mriyu nenu cudga, idigo tellni meghmu knpdenu. mnusyumaruni polin yokdu a meghmumid asinudeyudenu ayn sirssumid svvrnkirtmunu, cetilo vadigl kodvliyu udena. appudu mriyok dut devalymulonudi vedlvcci bhumi perupdi yunndi, kotkalmu vccindi, ni kodvlipetti koyumni gopp svrmuto a meghmumid asinudeyuni meghmumid asinude yunnvadu tn kodvli bhumimid veyga bhumi peru koybdenu. ikok dut prlokmundunn alymulonudi vedlvccenu; itni yoddnu vadigl kodvli yudenu. mriyokdut blipthmunudi vedli vcenu. itdu agnimid adhikarmu nodinvadu; itdu vadiyen kodvliglvanini gopp svrmuto pilicibhumimid unn drakspdlu pripkvmenvi; vadiyen ni kodvlipetti dani gellu koyumni ceppenu. kaga a dut tn kodvli bhumimid vesi bhumimidnunn drakspdlu kosi, devuni kopmnu draksl pedd tottilo vesenu a draksltotti pttnmunku velupt trokkbdenu; nuru kosul durmu gurrmul kllmummttuku draksl tottilonudi rktmu prvhicenu.

15

mriyu ascrymen mriyok gopp sucn prlokmdu cuditini. ademnga, edu tegullu cet pttukoniyunn yeduguru dutlu. ive kd-vri tegullu; vitito devuni kopmu smaptmayenu. mriyu agnito klisiyunn sphtikpu smudrmu vtidi okti nenu cuditini. a krurmrgmunkunu dani prtimmu dani perugi skhykunu lobdk vatini jycinvaru devuni vinluglvare, a sphtikpu smudrmunodd niliciyudut cuditini. varu prbhua, deva, srva-dhikari, ni kriyulu ghnmenvi, ascrymenvi; yugmulku raja, ni margmulu nyaymulunu stymlune yunnvi; prbhua, nivu matrmu pvit-rudvu, niku bhyptni vadevdu? ni nammunu mhimprcnivadevdu? ni nyayvidhulu prtyk-sprebdinvi gnuk jnmuldru vcci ni snnidhini nm-skarmucesedrni ceppucu, devuni dasudgu mose kirtnyu gorripill kirtnyu paducunnaru. atutruvat nenu cudga, saksypu gudar sbdhmen alymu prlokmdu tervbdenu. edu tegullu cet pttukoniyunn a yeduguru dutlu, nirmilmunu prkasmanmunen ratini3 dhricu koni, rommulmid bgaru dttilu kttukonin-vare a alymulonudi velupliki vcciri. appuda

nalugu jivullo ok jivi, yugyugmulu jivicu devuni kopmuto nidiyunn yedu bgaru patrlnu a yeduguru dutl kiccenu. att devuni mhim-nudiyu ayn sktinudiyu vccin pogto alymu nipbbindun a yeduguru dutlyodd unn yedu tegullu smaptiyugvrku alymdu ev

16

mriyumiru poyi devuni kopmuto nidin a yedu patrlnu bhumimid kummricudni aly mulonudi gopp svrmu a yeduguru devduttlo ceppga vitini. att modti dut velupikli vcci tn patrnu bhumimid kummripa a krurmrgmuyokk mudrglvarkini dani prtinku nm-skarmuceyvarikini badhkrmen cedd pu redv dut tn patrnu smudrmulo kummripa smudrmu pinug rktmu vtidayenu. adu vln smudrmulo unn jivjtuvulnhiyu ccenu. mudv dut tn patrnu ndullonu jldharllonu kummripa avi rktmayenu. appudu vrt-man bhutkalmullo udu pvitruda, prisuddhul rktmunu prvklt rktmum varu karcinduku tirputirci variki rktmu tragiciciviti; diniki varu patrle. nivu ilagu tirputircitivi gnuk nivu nyayvtudvni jlmul devdut ceppga vi-tini. aduku avunu prbhuvu, deva, srvad-hikari, ni tirpulu stymulunu nyaymulune yunnvni blipithmu cepput vitini. nalagy dut tn patrnu suryunimid kumm ripa mnusyulnu agnito kalcutku suryuniki ad-hikarmu iyybdenu. kaga mnusyulu tivr-men vedimito kalipoyi, yi tegullmid ad-hikarmugl devuni nammunu dusiciri gani, aynnu mhim prcuntlu varu marumssu pod-invarukaru. ayidv dut tn patrnu a krurmrgmu yokk sihasnmumid kummripa, dani rajymu cikti kmmenu; mnusyulu tmku kli-gin vednubtti tm naluklu krcuko tmku kligin vednlnu bttiyu pudlnu bttiyu pr-lokmdunn devuni dusiciri gani tm kriylnu mani maru mnssu podinvaru karu. arv dut tn patrnu yuphtisu anu mhandimid kummripa turpunudi vccu rajulku margmu siddhprcbduntlu dani nillu yedi poyenu. mriyu a ghtsrpmu not nudiyu krurmrgmu notnudiyu abddh prvkt notnudiyu kpplvti mudu apvitratmlu byluvedlga cucitini. avi sucnu ceyuntti dyyml atml; avi srvad-hikariyen devuni mhadinmun jrugu yud-dhmunku lokmtt unn rajulnu poguceyvlenni varyioddku bylu velli hebribhaslo har megid-donnu cotuku varini pogucesenu. idigo nenu dogvle vccucunnanu; tanu digbruduga scricucunndun jnulu tn dismolnu cuturemo ani melkuvga udi tn vstrmu kapadu konu-vadu dhnyudu. edv dut tn patrnu vayumdl-mumid kummripasmaptmendni ceppucun-nyok gopp svrmu grbhalymlu unn sihasnmu nudi vccenu. appudu merupulunu dhvnu-lunu urumulunnu puttenu, pedd bhukpmunu kligena. mnusyulu bhumimid puttindi mod-lukoni atti mhabhukpmu klugledu, adi at

go prsiddhmen mhapttnmu mudu bhagmu-layenu, anyjnul pttnmulu kulipoyenu, tn tik-smen ugtrnyu mdymugl patrnu mha bbu-lonunku iyyvlenni danini devuni smukhmdu jnapkmu cesiri. prti dvipmu paripoyenu, prvtmulu knbdk poyenu. ayidesi mnugul bruvugl peddvdgdlu akasmu nudi mnusyul-mid pdenu; a vdgdI debb mikkili goppden-dun mnusyulu a debbnubtti devuni dusiciri.

17

a yedu patrlnu pttukoniyyun yedugurude-vduttlo okduvcci nato matladucu ilagu cep-penu. nivikkdiki rmmu, vistar jlmulmid kur-cunn mhavesyku ceybdu tirpu niku knuprce dnu; bhurajulu ameto vybhicirici, bhuniva-sulu ame vybhicar mdymulo mttuleri. ap-puddtu atmvsudnen nnnu arnymunku koni-poga, dev dsn nammulto nidukoni, yedu tllunu pdi kommunnugl erni mrgmumid kurcudin yok strini cucitini a stri dhmr-rktvrnmugl vstrmu dhricukoni, bgarmutonu rtnmultonu mutymultonu alkripbde, ehy-men karymultonu tanu ceyucunn vybhicars-bdhmen apvitrkarymultonu nidin yok su-vrn patrnu tncet pttukoniyyudenu. dani nost dani peru ilagu vraybdiiyudenumr-mmu, vesylkunu bhumiloni ehyenvatikini tliyen mha bbulonu. mriyu a stri prisud-dhul rktmucetnu, yesuyokk htsaksul rkt-mucetnu mttilliyudut cucitini. nenu dani cuci bhuga ascrypdga a dut nato itlne-nunivel ascrypditivi? yi strinigurcin mr-mmunu, edu tllunu pdi kommulunnu gli-gi dani moyucunn krurmrgmunugurcin mrm-munu nenu niku telipednu. nivu cucin a mrgmu udenu gani yippudu ledu; ayite adi agadh jlmulonudi peki vccutkunu nas-nmunku povutkunu siddhmuga unndi. bh-u-nivasullo jg dutptti modlukoni jivgrthmdu evri peru vraybdledo varu, a mrgmudenu gani yippudu ledu ayite muduku vccunnn sgti telisikoni ascrypduduru. idulo jnan-mugl mnssu knbdnu. a yedu tllu a stri kurcunn yedu kodlu; mriyu eduguru rajulu klu; ayiduguru kulipoyiri, okdunnadu, kd-mvadu ignu raledu, vccinppudu atdu ko-cemu kalmudvlenu. udindiyu ippudu leni-diyunen yi krurmrgmu a yedugurito patu okduneyudi, tane yenimivd rajgucu nasn-munku povunu. nivu cucin a pdi kom-mulu pdimid rajulu. varidivru rajymunu podledu gani yokgdiy krurmrgmutokud ra-julvle adihikarmu poduduru. viru ekab-hipraymuglvare tm blmunu adihikarmunu a mrgmunku appgituru. viru gorrpillto yud-dhmu ceturu gani, gorrpill prbhuvulku prb-huvunu rajulku rajune yunnundunu, tntokud udivvaru piluvbdinbare, yerprc bdivbare, nmkmenvare yunnundunu, ayn a rajulnu jyicunu. mriyu a dut nato ilagu ceppenua vesy kurcunncot nivu cucin jlmulu prjlnu,

jnsmu mulnu, jn mulnu, a ya bhaslu matladuvarini sucicunu. nivu a pdi kommulu a mrgmunu cucitive, varu a vesynu dvesici, danini dikku lenidaniganu digbrig-anu cesi, dani masmu bhksici agnicet danini bottiga kalciveturu. devuni matlu nerveruvru varu ekabhipraymuglavare tm rajymunu a mrgmunku appgicutvln tn sklpmu kon-sagiciuntlu devudu variki buddhi putticenu. mriyu nivu cucin a stri bharajulnelu a mhapttnme.

18

atutruvat mhadhikarmugl verok dut prlok-munudi digivecut cucitini. atni mhim-cet bhumi prkasicenu. atdu gopp svrmuto arbhatici yitlnenumhabbulonu kulipoyenu kulipoyenu. adi dyymulku nivassthlmunu, prti apvitratmku unikipttunu, apvitrmunu ashmunen elynga smstmen jnmulu mohodrekmutu kudin dani vybhicar mdymunu tragi pdipoyiri, bharajulu danito vybhicirici, bhulokmdli vrtkulu dani sukhbhog-mulvln dhnvtuleri. mriyu ikok svrmu pr-lokmulonudi ilagu ceppga vitinina prjlara, miru dani papmullo palivarukakuduntlunu, dani tegullu ediyu miku praptikuduntlunu danini vidicirdi. dani papmulu akasmuntucunvi, dani nermulnu devudu jnapkmu cesikoniyunnadu. adi yicinprikarmu daniki iyyudi; dani kriyl coppun daniki rettipu ceyudi; adi klipin patro danikorku redtlu klipi pettudi. adi nenu raniniga kurcud-udannu, nenu vidhvrallu kanu, dukhmu cudne cudni tn mnssulo anukonenu gnuk, adi tnnutanu etga goppcesikoni sukh bhog-mulnu anubh aducet okk dinmunne dani tegullu, anga mrnmunu dukhmunu krvunu vccunu; daniki tirputircucunn devuden prbhuvu blisthudu gnuk adi agnicet bottiga kalcive danito vybhicarmucesi sukhbhog-mulnu anubhvicin bharajulu dani badh cuci bhya kratule durmun niluvbdi dani dhndhumunu cucunppudu dani visyme rommu kottukonucu edcucu-ayyo, ayyo, bbulonu mhapttnma, blmen ptttnma, okk gdiylone niku tirpuvcenu gda ani cep-pukoduru. lokmuloni vrtkulunu, a pttm-munu cuci yedcucu, tm srkulnu, anga bgaru vedi rtnmulu mutymulu snnpu nar btllu uda rgubttlu pttubttlu rktvrnpubttlu modlen srkulnu, prtividhmen dbbmrnanu prti vidhmen dtpu vstuvulnu, mikkili vilu-vgl krr yittid yinumu cluvrallu modlenvatito ceybdin prtividhmen vstuvulnu, dalcinicekk ommu dhpudrvymulu attru sabrani drak-sarsmu nune mettnipidi godumlu psuvulu gorrlu modlgu vatini, gurmulu rthmulnu dasulnu mnusyl pranmulnu ikmidt evdunu kondu; ni pranmunku istmen phmlulu ninnu vidicipoyenu, rucy menvnniyu divymenvn-niyu niku dorkkud nsici poyinvi, avi yik-

midt knbdne knbdvni ceppu konucu, danig-urci dukhpduduru. a pttnmucet dhnvtulen yi srkul vrtkulu edcucu dukhpducu ayyo, ayyo, snnpu narbtllnu dhumrkt vrnpu vstr-mulnu dhricukoni, bgarmutonu rtnmultonu mutymultonu alkripbdin mhapttnma, yit aisvrymu prti navikudunu, ekkdikennu sbu-ruceyu prtivadunu, odvarunu, smudrmu-mid pnicesi jivnmuceyu vardrunu durmuga nilici dani dhn dhumunu cuci i mhapttn-muto smanmendedi ani ceppukonucu kek-luvesi tm tllmid dummuposi koni yedcucu dukhicucu ayyo, ayyo, a mhapttnmu; adulo smudrmumid odlugl vardru, daniydli adhik vrymucet dhnvtuleri; adi okk gdiylu padepoyene ani ceppu konucu keklu veyu-cudiri. prlokma, prisuddhu lara, apostlu-lara, prvtklara, danigurci an dicudi, elynga danicet miku klingen tirpuku prtiga devudu a pttnmunku tirpu tirciyunnadu. truvat blisthuden yok dut gopp tirugti rativti rayi yetti smudrmulo pdvesilagu mhapttnmen bbulonu vegmuga pddroybdi ik enntikini knbdkpovunu. ni vrtkulu bhumimid gopp prbhuvule yudiri; jnmulnniyu ni maymtr-mulcet mospoyiri; kavun venikul yokkyu, gaykulyokkyu, pillngrovi udu varyokkyu burlu uduvaryokkyu sbdmu ik enndunu nilo vinbdu. mri e silpmen ceyu silpi yevdunu nilo etmatrmunu knbdu, tirugtidhnyi yik enndunu nilo vinbdu, dippu velugu nilo iknu prkasipne prkasipdu, pedli kumaruni svrmunu pedlikumarte svrmunu nilo ik enndunu vinbdu ani ceppunu. mriyu prvtl yokkyu, prisuddhulyokkyu, bhumimid vdhip bdinvardriyokkyu rktmu a pttnmulo knbde nnenu.

19

atutruvat bhu jnulsbdmuvti goppsvrmu pr-lokmdu ilagu ceppga vitiniprbhuvunu stuticudi, rksn mhim prbhavmulu mn devu-nike cellunu; ayn tirpulu stymulunu nyay-mulune yunnvi; tn vybhicarmuto bhulok-munu ceripin gopp vesyku ayn tirpu tirci tn dasul rktmunubtti daniki prtidn ce-senu; mri redvsari varuprbhuvunu stuticudi aniri, a pttnpu pog yugyugmulu peki lecu-cunndi. appudu a yiruvdi nluguru pedd-lunu nalugu jivu lunu sagilpdiamen, prbhuvunu stuticudi ani ceppucu sihasnasinudgu devuniki nmskarmu cesiri. mriymun devuni dasulara, aynku bhydpudarlara, kod-divaremi goppvaremi mirdu aynnu stutic-udi ani ceppucunn yok svrmu sihasnmun-oddnudi vccenu. appudu gopp jn smuhpu sbdmunu, vistarmen jlmul sbdmunu, blmen urumul sbdmunu polin yok svrmsvad-hikariyu prbhuvungu mn devudu elucun-nadu aynnu stuticudi, gorppill vivahotsv smyumu vccindi, ayn bhary tnnutanu siddh prcukoniyunndi; gnuk mnmu stospdi utshici

aynnu mhim pcedmni ceppga vitini. mriyu ame dhricukonutku prkasmulunu nirmulunen snnpu narbtllu amekiymbdenu; avi prisuddhul nitikriylu. mriyu atdu nato ilagu ceppenugorppill pedlividuku piluvbdin varu dhnyulni vrayumu; mriyu i matlu devuni ytharth men matlni nato ceppenu. aduku nenu atniki nmskarmu ceyutke atni padmul yedut sagilpdga atduvddu sumi. nenu nitonu, yesunugurcin saksmyu ceppu ni shodrutonu shdasud mriyu prlokm teruvbdyudut cucitini. appudidigo, tellni gurmokti knbdenu. danimid kurcudiyunnvadu nmmkmenvadunu styvtu dunu anu nammugivadu. ayn nitinibtti vimrs ceyucu yudhmu jrigicucunnadu ayn netrmulu agni-jval vtivi, ayn sirssumid anek kiritmuludenu. vraybdinyok nammu aynku kldu, adi aynkegani mri evnikini teliydu; rkt mulo mucbdin vstrmu ayn dhricukoni yudenu. mriyu devuni vakymu anu nammu aynku pettbdiyunndi. prlokmduunn senlu subhrmen tellni narbtllu dhricukoni tellni gurmu lekki aynnu vebdicucudiri. jnmulnu kottutke ayn notnudi vadigl khdgmu bylu vedlu cunndi. ayn yinupddmuto varini elunu; ayn sravadhikariygu devuni tiksmen ugrt anu mdyputotti trokkunu. rajulku rajunu prbhuvulku prbhuvunu anu nammu ayn vstrmumidnu todmidnu vraybdyunnndi. mriyu ok dut suryibbmulo nilici yudut cucitini. atdu gopp sbdmuto arbh eticirdi, rajul masmunu shsradhptul masmunu blisthul masmunu gurrmul masmunu vatimid kurcuduvvari masmunu, svt mriyu a gurmumid kurcunnvanitonu ayn sentonu yuddhmuceyutke a krurmrgmunu bhurajulunu vari senlunu kudi yudga cucitini. apudamrgmunu, daniyedut suck kriylu cesi dani mudrnu veyicukonin varini a mrgpu prtimku nmskrincinvarini mosprcin a abddhprvktyu, pttbdi variddru kdm varu gurmumid kurcunn vani notnudi vccin khdgmu cet vdhpbdiri; vari masmunu pksulnniyu kdupar tinenu.

20

mriyu peddskellnu cet pttukoni agadhmu yokk talpucevigl yok devdut prlokmunudi digivcut cucitini. atdu adisrmpunu, anga apvadiyu satanunu anu a ghtsrpmunu pttukoni veyyi svtsrmulu vanini bdhici agadhmulo pdvesi, a veyyi svtsrmulu gdcuvrku ik jnmulnu mosprckuduntlu agadhmunu musi daniki mudr vesenu; atupimnt vadu kocemu kalnu vidici pettb-dvlenu. att sihasnmulnu cucitini; vatimid asinule yuduvariki vimrsceyutku adhikarmu iyybdenu. mriyu krurmrgmunkennu dani prtimkennu nmskarmucey a veyyi svtsrmulu gdcuvrku kdm mrtulu brduk ledud; idiye modti punrutthanmu. i modti punrut-

than mulo paluglvaru dhnyulunu prisuddhulune yuduru. ittivarimid redv mrmnunku adhikarmuledu; viru devunikini kristukunu yajkule kristutokud veyyi svtsrmulu rajymu ceyuduru. veyyi svtsrmulu gdcin truvat satanu tanunn cerlonudi vidipipbdunu. bhumi nlu dislydudu jnmulnu, lekkksmudrupu isukvle unn gogu magogu anuvarini mosprci varini yuddhmunku poguceyutke vadu byluderunu. varu bhumiyydt vyapici, prisuddhul sibirmunu priymen pttmunu muttdiveyga prlokmulonudi agni digivcei varini dhicenu. varini mosprcin apvadi agni gdhkmulugl gudmulo pdveybdenu. acct a krurmrgmunu abddh prvktyu unnaru; varu yugyugmulu ratribglu badhipbduduru. mriyu dhvlen mha sihasnunu daniydu asinudeyunn yoknini cucitini; bhumiya-kasmulu ayn smukhmunudi paripoyenu; vatiki niluv cotu knbdkpoyenu. mriyu goppvaremi koddivaremi mrtulenvardru a sihasnmu edut niluvbdyudut cucitini. apudamrgmunu vraybdyunn vatinibtti tm kriylcoppun mrtulu tirpu podiri. smudrmu tnlo unn mrtulnu appgicenu; mrmnunu patallokmunu vati vsmunnunn mrtul nppgicenu; varilo prtivadu tn kriyl coppun tirpupodenu. mrmnunu mrtul lokmunu agnigudmulo pdveybdenu; i agnigudmu redv mrmnu. evni perennu4 jivgrthmdu vraybdinttu knbdniyedl vadu agnigudmulo pdveybdenu.

21

att nenu krott akasmunu krott bhumini cucitini. modti akasmunu modti bhumi-yu gticipoyenu. smudrmunu iknu ledud. mriyu nenu nutmen yerusalem anu a prisuddhpttnmu tn bhrtkorku alkripbdin pedlikumartevle siddhpd prlokmduunn devuni yoddnudi digi vcut cucitini. apudidigo devuni nivasmu mnusyulto kud unndi, ayn varito kapur mudunu, varayn prjeyuduru, devudu tane vari devudeyudi variki todeyudunu. ayn vari knnl prt i baspbiduvunu tudiciveyunu, mrmnu ik uddu, dukhmennu edpennu vednyennu ik uddu, modti sgtulu gtici poyenni sihasnmulonudi vccin gopp svrmu cepput vitini. appudu sihasnasinudeyunnvadu digido smstmunu nutnmenviga ceyucunnanni ceppenu; mriyu-i matlu nmmkmunu nijmune yunnvi gnuk vrayumni ayn nato ce mriyu ayn nato itl-nenusmaptmenvi; nene alphyau omegyru, anga adiyu atmune yunnvadnu; dppigonu vaniki jivjlmul buggloni jlmunu nenu ucit-muga anugrhitunu. jivcuvadu vitini svtrricu konunu; nentniki devudne yudunu atdu naku kumarude yudunu. pirikivarunu, avisvasulunu, ashyulunu, nrhtkulunu, vybhi-

carulunū, matri kulunū, vigharadhkulanū, abdhikuldrunū agni gdhkmulto mdū gudmulo palupoduduru; idi redv mnmū. att a kdpti yedū tegullto nidin yedū patrlnū ptukoniyunn yeduguru devduttlo okdu vcci itū rmmū, pedlikumartenu, anga gorrpilliyokk bharynū niku cū atmvsudneyunn nnnū yettyin gopp prvtmumidiki konipoyi, yerusalemū anū prisuddh pttnmū devunī mhimigde prlok mdunn devunī yoddnudi digivccut naku cupenu. daniydli velugu dhgdhg meryū surykatmuvti amuly rtnmūnū poliyunndi. a pttnmunku ettyin gopp prakarmunū pdredu gummulanū udenu; a gummulyodd pnnidru devduttludiri, israyeliyul pdredu gotrmul nammulū a gummūl mid vraybdiiyunvī. turpuvepun mudu gummulū, uttrpuvepun mudu gummūlū, dksinpu vepun mudu gummūlū, pscimpuvepun mudu gummūlū lunvī. a pttnpū prakarmū pdredu punadulugldi, a punadulpengorr pilliyokk pnnidru apostlul pdredu peru knbducunvī. a pttnmunū dani gummulanū prakarmunū kolucutke nato matladu vani yodd bgarū kolrr yudenu. a pttnmū ccvukmendi, dani podugu dani vedlputo smanmū. atdu a kolkrto pttnmunū koluvga dani kolt yedū vdl yebdi kosulendi; dani podugunū etunū vedlpunū smmuga unndi. mriyū atdu prakarmunū koluvga adi mnusyuni kolt copun nut nlubdinalugu murlendi; a kolt dutkoltye. a pttnpū prakarmū surykatmulto kttbdenu; pttnmū svcchmgū sphtikmuto smanmen suddhsuvrmuga unndi. a pttnpū prakarpū punadulū amulymen nanavidh rtmulto alkripbdiiyudenu. modti punadi surykatpurayī, redvdi nilmū, mudvdi ymunarayī, nalugvdi pcc, ayidvdi veduryū, arvdi kepu, edvdi suvrnrtnmū, enimidvdi gomedhikmū, tomimdvdi pusyragmū, pdiyvdi svrnl suniymū, pdkodvdi pdmragmū, dani pdredu gummūlū pdredu mutymulū; okkok gummūlū okkok mutymuto kttbdiiyunndi. pttnpū rajvidhi suddh svrnmyme svcchmen sphtikmunū poliyunndi. danilo e devalymunū naku knbdledū. sravadhi kariyen devudgu prbhuvunū gorrpilliyū daniki devalyme yunnarū. a pttnmulo prkasicutke suryudennū cdrudennū danikkkrledū; devunī mhimye danilo prkasicucunndi. gorrpilliyē daniki dipmū. jnmulū dani velugundū scriturū; bhurajulū tm mhimnū daniloniki tisikonivtturū. akkd ratri lendun dani gummūlū pgtivel ematrmunū veybdvū. jnmulū tm mhimnū ghntnū daniloniki tisikoni vccedru. gorrpilliyokk jivgrthmdū vray bdnivare danilo prvesiturū gani nisiddhmen dedennū, ashymendanini abdhmendanini jrīgicu vadennū daniloniki prvesipne prvesipdū.

mriyū sphtikmuvle meryuntti jivjlmul ndi devuniyokkyū gorrpilliyokkyū siha snmunoddnudi a pttnpū rajvidhimdhynū prvhicut a dut naku cupenu. a ndiyokk ivlū avlū jivvrksmudenu; adi nelnelkū phlicucū pdredu kapulū kayunū. a vrksmū yokk akulū jnmulnū svsthprcutke viniyō gicunū. ikmidt sapgrstmendediyū danilo uddū, devuniyokkyū gorrpilliyokkyū sihasnmū danilo udunū. ayn dasulū aynnū sevīcucū ayn mukhdsrnmū ceyū cudurū; ayn nammū vari nosllydudunū. ratri yiknenndū uddū; dipkatiyennū sury katiyennū varikkkrledū; devuden prbhuvē varimid prkasicunū. varū yugyugmulū rajymū ceyudurū. mriyū a dut yilagu nato ceppenū i matlū nmmk-mulanū stymulūnē yunvī; prvktl atmku devudgu prbhuvū, tvrlo sbhvip vlsinvatini tn dasulū cuputke tn dutnū ppenu. idigō nenu tvrga vccucunnanū, i grthmulōni prvcnvakymulnū gekonuvadu dhnyudū. yohannū nenu i sgtulnū vininvadnū cucinvadnū; nenu vini cucinppudū vatini naku cupucunn dutpadmul yedut nmskarmū ceyutkū sagilpdga, atdu vddusumī, nenu nitonū, prvktlen ni shodrultonū, i grth mdunn vakymulnū gekonuvavitonū shdasudnū; devunike nmskarmū ceyumni ceppenū. mriyū atdu nato ilagu ceppenū grthmdunn prvcnvakymulū mudrveyvldū; kalmū smipmeyunndi; anyaymū ceyuvadu iknū anyayme ceynimmū, apvitruden vadū iknū apvitruduganē yud nimmu, niti mtudū iknū nitimtuduganē yudnimmu. pri suddhudū i idigō tvrga vccucunnanū. vanivani kriyoccpun prtivani kiccutkū nenu siddhprcin jitmū nayodd unndi. nene alphayū omegyū, modtivadnū kdptivadnū, adiyū atmūnē yunnanū. jiv vrksmunkū hkkuglvare, gummūlgud a pttnmū loniki prvesicuntlū tm vstrmulnū udukukonuvārū dhnyulū. kukklunū matrikulunū vybhīcarulunū nrht kulunū vigharadhkulanū abdhmūnū premici jrīgicū prtivadunū veluptnudurū. sghmulkosmū i sgtulnugurci mikū saksymiccutkū yesū anū nenu na dutnū ppi yunnanū. nenu davidū verucigurunū stanmunū, prkasmanmen vekuv cukkyunē yunnanū. atmyū pedli kumarteyū rmmū ani ceppū cunnarū; vinuvadunū rmmū ani ceppvlenū; dppi go-

nin vanini ranimmu; icchyicuvanini jivjl-
munu ucitmuga puccukonnimmu. i grth-
mdunn prvcnvakymulnu vinu prti vaniki
nenu saksymiccundi emnga evdennu vitito
mri edennu klipinyedl, i grthmulo vrayb-
din tegullu devudu vaniki klugjeyunu; ev-
dennu i prvcn grthmdunn vakymullo edennu
tisivesinyedl. devudu i grthmulo vraybdin
jivvrksmulonu prisuddhpttnmulonu vaniki
palulekud ceyunu. i sgtulnugurci saksymic-
cuvadu avunu, tvrga vccucunnanni ceppu-
cunnadu. amen; prbhuven yesu, rmmu. prb-
huven yesu krp prisuddhulku tode yudunu
gak. amen.

